image not available

37
36 F
16

MANTISSA DECISIONUM
Sacræ Rotæ Romanæ
AD
THEATRUM
Veritatis, & Juſtitiæ
CARDINALIS DE LUCA,
EJUSQUE TRACTATUS
DE OFFICIIS VENALIBUS,
& Statutariis Succeſſionibus.

CUM ARGUMENTIS, SUMMARIIS, AC INDICE Materiarum locupletiſſimo.

VOLUMEN TERTIUM.

VENETIIS,
Ex Typographia Balleoniana.
M. DCC. LIX.

Superiorum Permiſſu, ac Privilegiis.

AD
LECTOREM.

DUo DECISIONUM Sac. Rotæ Romanæ, Theatrum Veritatis & Justitiæ Eminentiss. Cardinalis DE LUCA amplectentium, confirmantium, laudantium, &c. Volumine ante paucos annos in lucem dedimus, quæ Juris studiosis ac peritis non modo gratissimæ, & acceptissimæ fuere, sed & palatum ita moverunt, ut ad uberiorem earum copiam ipsis suppeditandam nos monerent. Eorum votis annuentes, moremque gerentes, hasce novissimas, & recentissimas ab eodem quo aliæ celeberrimo J. U. D. selectas, & in ordinem digestas; Tibi nunc sub MANTISSÆ titulo sistimus. Verum quia in præcedenti Secundo Volumine impressum fuit RESPONSUM R. P. D. Severoli in Causa *Florentina Successionis ab intestato de Ricasolis*, ideo duximus pro Decisione prima ad Tract. *de Statut. Succession.* in Volumine Quarto adnectere DECISIONEM Florentinam in eadem Causa emanatam; nec non in fine ejusdem Voluminis adjicere ALLEGATIONEM RESPONSIVAM egregii J. C. Ferdinandi de Valentibus Sac. Consistorialis Aulæ Advocati. Hoc Te monitum volumus: Vale.

INDEX
DECISIONUM MANTISSÆ
Ad Theatrum
CARDINALIS DE LUCA.

*Quæ Asterisco * notantur, sunt Decisiones in hac Veneta impressione additæ.*

A

ÆSina Censui, *Luna* 2. *Mart.* 1693. *Molines*, Dec. X. *lib.* 5.
Eadem, *Merc.* 18. *Novembr.* 1691. *Caccia*, Dec. XI. *lib.* 5.
Eadem, 28. *Novembr.* 1689. *Molines*, Dec. VI. *lib.* 8.
Eadem, 10. *Aprilis* 1690. *Eodem*, Dec. V. *lib.* 8.
Eadem, 15. *Januarii* 1691. *Benincasa*, Dec. VI. *lib.* 8.
Eadem, 6. *Junii* 1693. *Eodem*, Dec. VII. *lib* 8.
Æsina Fideicommissi, 28. *Martii* 1629. *Pirovano*, Dec. III. *ad Tract. de Statut. Success.*
Albanensis Associationis, 17. *Aprilis* 1690. *Manuel*, Dec. I. *lib.* 8.
Anconitana Pecuniaria, 2. *Junii* 1693. *Ursin.* Dec. XII. *lib.* 15.
Ariminen. Fideicommissi, 19. *Junii* 1690. *Molines*, Dec. XI. *lib.* 10.
Eadem, 1. *Decemb.* 1690. *Eodem*, Dec. XII. *lib.* 10.
Eadem, 3. *Maii* 1692. *Hervavals*, Dec. XIII. *lib.* 10.
Eadem, 5. *Decembr.* 1692. *Eodem*, Dec. XIV. *lib.* 10.
Eadem, 1. *Martii* 1692. *Pio*, Dec. XV. *lib.* 10.
Ariminen. fideicommissi Bandi, & Æneæ de Bandis, 26. *Junii* 1697. *Molines*, Dec. LXXVII. *lib.* 10.
Eadem, 5. *Martii*. *Eodem*, Dec. LXXVIII. *lib.* 10.
Asculana Beneficiorum, 28. *Aprilis* 1698. *Caprara*, Dec. IX. *lib.* 13.
Asculana Capellaniæ, 28. *Junii* 1694. *Molines*, Decis. XLIV. *lib.* 13.
Asculana Dotis, *Luna* 28. *Junii* 1700. *Pio*, Decis. IX. *lib.* 6.
Eadem, *Veneris* 29. *Aprilis* 1701. *Eodem*, Decis. XI. *lib.* 6.
Asculana fideicommissi, 29. *Maii* 1693. *Caprara*, Dec. XXXVII. *lib.* 10.
Eadem, 25. *Junii* 1694. *Eodem*, Dec. XXXVIII. *lib.* 10.
Asculana fideicommissi, & donationis, 21. *Junii* 1686. *Rondinino*, Dec. LXVII. *lib.* 10.
Eadem, 6. *Junii* 1687. *Eodem*, Dec. LXVIII. *lib.* 10.
Asculana Parochialis, 20. *Martii* 1684. *Benincasa*, Dec. XLII. *lib.* 13.
Eadem, 5. *Junii* 1684. *Eodem*, Dec. XLIII. *lib.* 13.
Assisien. fideicommissi, 28. *Maii* 1629. *Pirovano*, Dec. IV. *ad tract. de Stat. success.*
Asten. Juris Patronatus, 4. *Julii* 1696. *Emerix*, Dec. XI. *lib.* 13.
Eadem, 19. *Aprilis* 1697. *Tremoillo*, Dec. XII. *lib.* 13.
Avellina, seannullius Præstationum, *Luna* 29. *Aprilis* 1697. *Dell'Olmo*, Dec. IV. *lib.* 5.
Avenionen fideicommissi, 19. *Januar.* 1699. *Muto*, Dec. XX. *lib.* 15.
Avenionen. fructuum dotis, *Luna* 1. *Junii* 1699. *Priolo*, Dec. VII. *lib.* 6.
Avenionen. seu Carpentoracten. Jurisdictionis, *Luna* 29. *Aprilis* 1697. *Priolo*, Dec. II. *lib.* 13.
Avenionen Novenniorum, *Ven.* 26. *Junii* 1699. *Pio*, Dec. IV. *lib.* 1.
Avenionen. seu Vasionen. Primogenituræ, 4. *Decembr.* 1693. *Caprara*, Dec. XXXIX. *lib.* 10.
Eadem, 10. *Maii* 1694. *Eodem*, Dec. XI. *lib.* 10.
Eadem, 28. *Januarii* 1695. *Muto*, Dec. XLI. *libr.* 10.
Eadem, 21. *Aprilis* 1695. *Eodem*, Dec. XLII. *lib.* 10.
Eadem, 16. *Maii* 1695. *Eodem*. Dec. XLIII. *libr.* 10.
Eadem, 16. *Januarii* 1696. *Caprara*, Decis. XLIV. *lib.* 10.
Avenionen. Restitutionis dotis, *Luna* 19. *Januarii* 1705. *Scotto*, Dec. XIV. *lib.* 6.
Augustana Jurispatronatus, 10. *Junii* 1695. *Ursino*, Dec. XXVIII. *lib.* 13.
Eadem, 6. *Febr.* 1696. *Eodem*, Dec. IV. *lib.* 13.
Eadem, 17. *Febr.* 1698. *Dell'Olmo*, Dec. II. *lib.* 13.
Auximana Divisionis, 22. *Junii* 1693. *Emerix*, Dec. XIV. *lib.* 9.
Auximana Donationis, 19. *Junii* 1679. *Emerix*, Dec. II. *lib.* 7.
Eadem, 21. *Junii* 1688. *Eodem*, Dec. XII. *lib.* 7.
Eadem, 26. *Februarii* 1689. *Eodem*, Dec. XIII. *lib.* 7.
Auximana fideicommissi, 12. *Decembris* 1678. *Emerix*, Dec. XXVI. *lib.* 7.
Auximana Transactionis, 6. *Junii* 1687. *Emerix*, Dec. XXII. *lib.* 8.
Eadem, *d. die*, *Eodem*, Dec. LI. *lib.* 8.

B

BAlneoregien. fideicommissi, *Luna* 21. *Aprilis* 1692. *Caprara*, Dec. I. *lib.* 6.
Barchinonen. Beneficii, *Luna*, 24. *Aprilis* 1698. *Ansalda*, Dec. III. *lib.* 12.
Barchinonen. Parochialis, 13. *Junii* 1695. *Ursino*, Dec. XXXIV. *lib.* 13.
Eadem, 2. *Decembris* 1695. *Eodem*, Dec. XXXV. *lib.* 13.
Beneventana Manutentionis, 20. *Januar.* 1698. *Tremoillo*, Dec. XXVI. *lib.* 15.
Bononien. Bonorum, 21. *Junii* 1694. *Ursino*, Decis. VIII. *lib.* 9.
Bononien. Bonorum, 16. *Februar.* 1698. *Pio*, Dec. XIII. *lib.* 15.
Bononien. seu Imolen. Bonorum, 27. *Januar.* 1698. *Dell'Olmo*, Dec. III. *lib.* 15.
Eadem, 28. *Aprilis* 1698. Dec. IV. *lib.* 15.
Eadem, 23. *Januarii* 1699. Dec. IV. *lib.* 15.
Bononien. Depositi, 3. *Martii* 1992. *Muto*, Dec. XXIX. *lib.* 8.
Bononien. fideicommissorum, 28. *Junii* 1690. *Ursino*, Dec. VII. *lib.* 13.
Bononien. fideicommissi, 4. *Maii* 1692. *Molines*, Dec. XXVII. *lib.* 15.
Bononien. fideicommissi de Ghisleriis, 22. *Junii* 1686. *Benincasa*, Dec. II. *lib.* 10.
Eadem, 12. *Martii* 1693. *Eodem*, Dec. III. *lib.* 10.
Eadem, 10. *Junii* 1693. *Eodem*, Dec. IV. *lib.* 10.
Eadem, 17. *Junii* 1897. *Molines*, Dec. V. *lib.* 10.
Bononien. fideicommissi super Immissione, 11. *Martii* 1697. *Ursino*, Dec. LX. *lib.* 10.
Bononien. fideicommissi, 22. *Maii* 1666. *Verospio*. Dec. LXI. *lib.* 10.
Bononien. fideicommissi, 2. *Junii* 1696. *Molines*, Dec. LXXV. *lib.* 10.

Eadem,

Index Decisionum Mantissæ.

Eadem 1. Martii 1697. Eodem, Dec.LXXVI. lib.10.

Bononien. fideicommissi de Manzolis, 14. Jannar. 1697. Ursino, Dec. LXXXIV. lib.10.

Bononien. Jurispatronatus, 31. Jannarii 1695. Pio, Dec. XXIII. l.13.

Bononien. Manutentionis, Luna 1. Julii 1697. Pio, Dec. II. l.14.

Bononien. Successionis, 14. Junii 1697. Benincasa, Dec. I. l. 10.

Bononien. Trebellianicæ, & Meliotamentorum, 25. Martii 1688. Benincasa, Dec. XXIV. l.9.

* Burgi, seu Civitatis Sancti Sepulchri Canonicatus, 4. Decembris 1705. Ansaldo, Dec. X. l.12.

C

CAjetana Juris transeundi, Veneris 11. Martii 1697. Priolo, Dec. III. l.4.

Calaritana Pensionis, 1. Decembris 1692. Emerix, Dec. LXX. l.13.

Eadem 22. Martii 1695. Eodem, Dec. LXXI. l.13.

Eadem, 13. Jannarii 1697. Muto, Dec. LXXII. l.13.

Eadem, 21. Februarii 1698. Eodem, Decis. LXXIII. lib.13.

Callien. Castrorum, Veneris 21. Jannarii 1701. Molines, Dec. X. & XI. l.4.

Camerinen. Census, 25. Junii 1690. Molines, Dec. XVI. lib. 8.

Camerinen. Jurispatronatus, 10. Maii 1694. Molines, Decis. III. l.13.

Camerinen. Successionis, 14. Junii 1684. Matthejo, Decis. LXXXI. l. 10.

Eadem, 4. Maii 1685. Eodem, Dec. LXXXII. l. 10.

Eadem, 1. Febr. 1686. Eodem, Dec. LXXXIII. l.10.

Carpentoracten. Canonicatus, Vener. 5. Decembr. 1698. Caprara, Dec. IV. l.12.

Carpentoracten. Dominii, 10. Julii 1702. Votum Spinula, Dec. V. l.1.

Carpentoracten. fideicommissi super Reservatis, Luna 12. Maii 1692. Priolo, Dec. VIII. l.4.

Carpentoracten. fideicommissi, Maii 1698. Ursino, Dec. XVIII. l. 15.

Eadem 1. Julii 1699. Tremoille, Dec. XIX. l.15.

Carpentoracten. Filiationis, Luna, 14. Jannarii 1704. Molines, Dec. VI. l.14.

Carpentoracten. Jurisdictionis, Luna, 22. Julii 1682. Paulutio, Dec. I. l.3.

Eadem, 11. Maii 1699. Lancetta, Dec. IV. l.3.

Eadem, Luna, 8. Febr. 1700. Eodem, Dec. V. l.3.

Eadem, Luna, 25. Junii 1703. Priolo, Dec. VI. l. 3.

Eadem, Veneris, 8. Maii 1705. Eodem, Dec. VII. l.3.

Eadem, Luna, 15. Maii 1706. de Omanna, Decis. VIII. lib. 3.

Carpentoracten. Matrimonii, Luna 28. Aprilis 1701. Priolo, Dec. IV. l.14.

Carpentoracten. Prælegati, Vener. 26. Jan. 1705. Ansaldo, Dec. V. l. 14.

Carpentoracten. seu Vasionen. Primogenitura, Luna, 13. Decembris 1700. De la Tremoille, Dec. XI. l. 6.

Eadem, Ven. 17. Mart. 1702. Eodem, Dec. XII. l. 6.

Eadem, Luna 19. Novembris 1703. Ansaldo, Decis. XIII. l.6.

Carpentoracten. Sepulturæ, Ven. 18. Febr. 1701. dell'Olmo, Dec. V. l.12.

Cavallicen. Bannalitatis Forni super bono Jure, Mercur. 5. Decemb. 1696. Priolo, Dec. II. l.2.

Eadem 5. Decemb. 1698. Eodem, Dec. III. l.2.

Eadem, Merc. 17. Junii 1697. Eodem, Dec. IV. l.2.

Eadem, Merc. 18. Junii 1697. Eodem, Dec. V. l. 2.

Cavallicen. Juris intercedendi, Luna 2. Maii 1701. Molines, Dec. III. l.3.

Cavallicen. Transactionis, Luna, 7. Maii 1696. Priolo, Dec. I l.2.

Cavallicen. Vinteni, Ven. 21. Jun. 1697. Priolo, Decis. I. lib. 2.

Eadem, Ven. 21. Junii, Eodem, Dec. II. l.1.

Cesanaten. Dotis, 15. Jun. 1658. Calataju, Dec. XXXVI. lib. 8.

Civitatis Castelli supplementi legitimæ, 25. Junii 1604. Lancellotto, Dec. II. ad Tract. de Stat. Success.

Colonien. Prioratus, Ven. 4. Julii 1705. Scotto, Dec. VI. l.12.

Colonien. Prioratus super Manutentione, Veneris, 4. Julii 1704. Scotto, Dec. VII. l.12.

Colonien. Satrapiæ, Ven. 10. Febr. 1695. Ursino, Dec. I. l. 12.

Comen. Parochialis, 12. Dec. 1695. Priolo, Dec. XXX. l. 13.

Eadem, 22. Apr. 1697. Muto, Dec. XXXI. l. 13.

Compostellana Parochialis, 8. Jun. 1696. Molines, Dec. XIX. l.13.

Eadem, 1. Junii 1698. Olmo, Dec. XX. l.13.

Eadem, 25. Junii 1696. Priolo, Dec. XXIII.

Eadem, 28. Junii 1667. Eodem, Dec. XXIV. l. 13.

Corduben. Pensionis, 21. Junii 1696. Emerix, Decis. LXIV. l. 13.

Eadem, 16. Jan. 1697. Ursino, Dec. LXV. l.13.

Cortonen. Beneficii, 18. Mart. 1697. Ansaldo, Decis. lib.13.

Eadem, 1. Jan. 1697. Eodem, Dec. XXXVIII. l. 13.

D

DEcreta Congregationis Sacrorum Rituum circa jura Parochialia, l. 12. ad finem.

Derthusen. Fundationis Beneficiorum, 23. Jan. 1697. Pio, Dec. XIV. l.13.

E

EUgubina Pecuniaria, 17. Febr. 1687. Benincasa, Decis. XIV. l.8.

Eugubina Salviani, 27. Febr. 1690. Ursino, Decis. IX. l.8.

F

FAoen. Donationis, 10. Dec. 1698. Tremoille, Decis. X. l. 15.

Fanen. fideicommissi, 17. Junii 1695. Emerix, Decis. LVIII. l. 10.

Eadem, 20. Junii 1696. Eodem, Dec. LIX. l.10.

Fanen. Immissionis, 27. Junii 1995. Pio, Decis. LXXX. lib. 10.

Faventina Primogenituræ, 23. Febr. 1699. Priolo, Dec. XXVIII. l. 15.

Faventina Bonorum, 28. Junii 1698. Ursino, Decis. II. lib. 15.

Ferrarien. Bonorum, 28. Junii 1698. Ursino, Decis. VI. lib. 10.

Eadem, 12. Maii 1687. Eodem, Dec. VII. l. 10.

Eadem, 16. Jan. 1688. Eodem, Dec. VIII. l. 10.

Eadem, 14. Martii 1689. Manuel. Dec. IX. l. 10.

Ferrarien. Canonicatus, 5. Martii 1698. Pio, Decis. VI. lib. 11.

Ferrarien. Feudi, Ven. 9. Maii 1698. Caprara, Decis. III. lib. 1.

Firmana Census, 9. Junii 1698. Muto, Dec. XI. l.8.

Firmana Immissionis, 22. Junii 1696. Alrotr. Decis. LXXIV. l.10.

Firmana Prædii della Parapina, 5. Decemb. 1677. Benincasa, Dec. I. l.9.

Eadem, 4. Junii 1688. Eodem, Dec. II. l.9.

Eadem, 29. Martii 1694. Caprara, Dec. III. l.9.

Florentina fideicommissi de Pitis, Organo, de Calvis, Dec. LXIII. l.10.

Florentina successionis de Ricasolis, Dec. I. ad Tract. de Statut. Successor.

Eadem, Allegatio Responsiva D. Advoc. de Valentibus, ad Tract. de Statut. success. in fin.

Florentina Pensionis, 22. Martii 1697. Molines, Decis. LIV. l.13.

Eadem, 17. Jun. 1697. Eodem, Dec. LV. l. 13.

Eadem, 24. Jun. 1698. Olmo, Dec. LVI. l.13.

Florentina Pensionis, 10. Jan. 1699. Olmo, Dec. IX. ad Tract. de Statut. Success.

Foroliviensis Muri, Ven. 26. Junii 1682. Guaxardo, Dec. I l. 4.

Nullius, seu Fulden. Jurisdictionis, 28. Junii 1700. de la Tremoille, Dec. IX. l.3.

Eadem, 18. Febr. 1703. Molines, Dec. X. l.3.

Fulginaten. fideicommissi super Trebellianica, 29. Jannarii 1685. Paulutio, Dec. XXIII. l.9.

Index Decisionum Mantissæ.

G

Glennen. Adjunctorum, 13. *Febr.* 1702. *Molines*, Decis. XIII. *l.* 3.

H

HOrtana Præeminentiarum, *Lunæ* 16. *Junii* 1704. *Kaunitz*, Dec. IX. *l.* 12.
Hydruntina Capellaniæ, 10. *Martii* 1695. *Muto*, Decis. XVIII. *l.* 3.
Hypotegien. Præposituræ, 27. *Junii* 1698. *Pio*, Decis. XXII. *l.* 13.

I

ILlerden. seu Tarraconen. Beneficii, 24. *Jan.* 1585. *Pauluccio*, Dec. XXXVIII. *l.* 13.
Imolen. Beneficii, 4. *Maii* 1695. *Muto*, Dec. XVIII. *l.* 13.
Imolen. Pecuniaria, 22. *Junii* 1699. *Pio*, Dec. VI. *lib.* 10.
Interamnen. Juris pascendi, 19. *Januarii* 1695. *Emerix*, Dec. II. *l.* 4.

L

LAuden. Canonicatus, 16. *Martii* 1696. *Emerix*, Decis. XVI. *l.* 13.
Eadem, 3. *Martii* 1697. *Tremoille*, Dec. LV. *l.* 13.
Lauden. Pensionis, 4. *Febr.* 1695. *Ursino*, Dec. XLIX. *l.* 13.
Eadem, 4. *Julii* 1699. *Caprara*, Dec. L. *l.* 13.
Lucana Beneficii, 7. *Maii* 1694. *Molines*, Dec. XXI. *l.* 15.
Eadem, 5. *Julii* 1694. *Eodem*, Dec. XXII. *l.* 15.
Lucana Fideicommissi, 22. *Martii* 1696. *Priolo*, Dec. LVII. *l.* 10.
Lunen. Sarzen. Beneficiorum, 5. *Julii* 1693. *Manuel*, Dec. XXXI. *l.* 8.
Lunen. Sarzanen. Capellaniæ 26. *Junii* 1685. *Paulucctio*, Dec. X. *l.* 13.

M

MAceraten. fideicommissi, 15. *Martii* 1687. *Benincasa*, Dec. LXIX. *l.* 10.
Eadem, 23. *Martii* 1689. *Eodem*, Dec. LXX. *l.* 10.
Eadem, 2. *Junii* 1690. *Eodem* Dec. LXXI. *l.* 10.
Eadem, 29. *Januar.* 1692. *Eodem*, Dec. LXXII. *l.* 10.
Eadem, 23. *Januar.* 1693. *Eodem*, Dec. LXXXIII. *l.* 10.
Majoricen. Beneficii, 4. *Julii* 1699. *Tremoille*, Dec. XLI. *lib.* 12.
* Mantuana Bonorum, 14. *Januarii* 1707. *Molines*, Dec. XII. *l.* 4.
Marianen. & Acien. Pensionis, 13. *Junii* 1696. *Molines*, Dec. XLVIII. *l.* 13.
* Materanen. Jurisdictionis, 29. *Aprilis* 1596. *Gypsio*, Dec. XI. *l.* 3.
* Eadem, 14. *Martii* 1597. *Gypsio*, Dec. XII. *l.* 3.
Melevitana Jurispatronatus, 4. *Julii* 1696. *Molines*, Dec. XXV. *l.* 13.
Eadem, 5. *Junii* 1697. *Eodem*, Dec. XXVI. *l.* 13.
Eadem, 4. *Julii* 1698. *Lancetta*, Dec. XXVII. *l.* 13.
* Melevitana Expensarum, 24. *Junii* 1700. *De la Tremoille*, Dec. XXXVII. *l.* 15.
Melevitana Pensionis, 22. *Junii* 1693. *Priolo*, Decis. LI. *l.* 12.

N

NArnien. seu Hortana Alluvianis, 18. *Junii* 1696. *Molines*, Dec. XXXIII. *l.* 15.
Eadem, 8. *Martii* 1697. *Pio*, Dec. XXXIV. *l.* 15.
Narnien. Census, 2. *Maii* 1698. *Muto*, Dec. VIII. *l.* 15.
Eadem, 11. *Maii* 1699. *Eodem*, Dec. IX. *l.* 15.
Neapolitana Pensionis, 22. *Aprilis* 1697. *Ursino*, Decis. LXXXIV. *l.* 13.
Eadem, 17. *Febr.* 1689. Dec. LXXV. *l.* 13.
Nepesina Legitimæ, 26. *Aprilis* 1697. *Muto*, Decis. VII. *ad Tract. de Statut. Success.*

P

PAlentina Canonicatus, *Veneris*, 14. *Martii* 1668. *Pio*, Dec. II. *l.* 12.
Perusina Dotis, 8. *Junii* 1696. *Emerix*, Dec. XXXIV. *l.* 7.
Perusina Salviani, 10. *Maii* 1694. *Molines*, Dec. XXI. *l.* 7.
Eadem, 26. *Julii* 1699. *Muto*, Dec. XLIV. *l.* 8.
Eadem, 6. *Aprilis* 1699. *Eodem*, Dec. XLV. *l.* 8.
Pisana Oeconomatus super Attentatis & Manutentione, 16. *Julii* 1995. *Emerix*, Dec. III. *l.* 11.
Pisana Oconomatus super jure, & possessione deputandi Oeconomatus super Attentatis, & Manutentione, 12. *Decemb.* 1695. *Emerix*, Dec. V. *l.* 11.

R

RAvennaten. Salviani, 29. *Junii* 1697. *Caccia*, Decis. LII. *l.* 8.
Recineten. Fideicommissi, 24. *Aprilis* 1693. *Benincasa*, Dec. XXXI. *l.* 7.
Recineten. Census, *Junii* 1686. *Albergato*, Dec. XXVII. *lib.* 7.
Eadem, 10. *Martii* 1687. *Emerix*, Dec. XXVIII. *l.* 7.
Eadem, 22. *Martii* 1688. *Caprara*, Dec. XXIX. *l.* 7.
Eadem, 10. *Junii* 1695. *Muto*, Dec. VI. *l.* 9.
Rheginen. Fideicommissi, 27. *Junii* 1698. *Ansaldo*, Dec. LXXIX. *l.* 10.
Romana Associationis, *Ven.* 9. *Aprilis* 1698. *Emerix*, Decis. VI. *l.* 5.
Romana Augmenti Dotis, & Legatorum, *Ven.* 4. *Martii* 1695. *Priolo*, Dec. II. *l.* 6.
Romana seu Tusculana Bonorum, 18. *Junii* 1694. *Molines*, Dec. XLVII. *l.* 8.
Romana, seu Januensis Bonorum, 10. *Decemb.* 1696. *Molines*, Dec. LIII. *l.* 10.
Eadem, 24. *Januar.* 1689. *Muto*, Dec. LIV. *l.* 10.
Romana seu Januen. Bonorum super portione Joannis Baptistæ, 25. *Jan.* 1698. *Eodem*, Dec. LV. *l.* 10.
Romana Cambii, *Lunæ* 14. *Jan.* 1689. *Molines*, Dec. III. *l.* 5.
Eadem, 7. *Febr.* 1681. *Matthejo*, Dec. XXIII. *l.* 7.
Eadem, 3. *Martii* 1692. *Manuel*, Dec. XXIII. *l.* 8.
Eadem, 2. *Maii* 1695. *Emerix*, Dec. XXIV. *l.* 8.
Eadem Cambiorum, 16. *Jan.* 1699. *Muto*, Dec. VIII. *l.* 8.
* Romana Cambii, 23. *Jan.* 1702. *dell'Olmo*, Decis. XXXIX. *l.* 7.
Romana Cambii, 12. *Junii* 1699. *Lancetta*, Dec. XXXI. *lib.* 15.
Romana Cambiorum, *Merc.* 26. *Junii* 1697. *Ursino*, Decis. I. *ad Tract. de Officii Venal. Vacab.*
* Romana Canonum de Salviatis, 14. *Febr.* 1707. *Molines*, Dec. LXXXVIII. *l.* 10.
* Romana Canonum de Salviatis, 9. *Decemb.* 1707. *Molines*, Dec. XC. *l.* 10.
Romana Castri Porcilliani, 20. *Martii* 1699. *Muto*, Decis. XXXII. *l.* 15.
Romana Cautelæ Angeli, 8. *Junii* 1694. *Caprara*, Decis. IV. *l.* 9.
Romana Census, 15. *Jun.* 1699. *Caprara*, Dec. IX. *l.* 1.
Eadem, *Lunæ* 17. *Maii* 1694. *Muto*, Dec. V. *l.* 5.
Eadem, *Ven.* 4. *Aprilis* 1690. *Ursino*, Dec. VII. *l.* 5.
Eadem, *Lunæ* 3. *Julii* 1690. *Ursino*, Dec. VIII. *l.* 5.
Eadem, *Lunæ* 21. *Aprilis* 1692. *Eodem*, Dec. XII. *l.* 5.
Eadem, *Ven.* 1. *Martii* 1697. *de la Tremoille*, Decis. XIII. *lib.* 5.
Eadem, *Lunæ* 18. *Martii* 1697. *Ursino*, Dec. VI. *l.* 6.
Romana Census, 21. *Februarii* 1687. *Caccia*, Decis. XXII. *l.* 7.
Eadem, 14. *Jan.* 1686. *Matthejo*, Dec. XXIII. *l.* 7.
Eadem, 29. *Novemb.* 1628. *Ghislerio*, Dec. XII. *l.* 8.
Eadem, 14. *Junii* 1656. *Albergato*, Dec. I. *l.* 8.
Romana Census, 16. *Januar.* 1688. *Hervavult*, Dec. VII. *lib.* 9.
Romana seu Spoletana Censuum, 25. *Junii* 1696. *Pio*, Dec. XVI. *l.* 9.
Romana Census, 4. *Febr.* 1697. *Ansaldo*, Dec. XXVII. *l.* 9.
Eadem, 3. *Junii* 1697. *Eodem*, Dec. XX. *l.* 9.
Romana Clericatus seu Beneficiatus, 3. *Martii* 1698. *Molines*, Dec. XXXVII. *l.* 13.
Romana seu Neapolitana Concursus, 5. *Martii* 1664. *Molines*, Dec. XL. *l.* 8.

Ro.

Romana Divisionis Vineæ seu Viridarii, 14. *Febr.* 1689. *Bonincasa*, Dec. XIII. *lib.* 9.
Romana Domus, *Lunæ* 12. *Maii* 1698. *Muto*, Dec. IX. *lib.* 4.
Eadem, 12. *Jan.* 1709. *Lancellotto*, Dec. XX. *lib.* 8.
Romana Donationis, seu Primogenituræ de Aldobrandinis, *Ven.* 6. *Aprilis* 1696. *Emerix*, Dec. I. *lib.* 7.
Eadem, 10. *Junii* 1697. *Ursino*, Dec. II. *lib.* 7.
Romana Donationis, 14. *Martii* 1689. *Hervavuls*, Dec. VIII. *lib.* 7.
Romana seu Ferettana Donationis, 16. *Jan.* 1690. *Emerix*, Dec. IX. *lib.* 1.
Romana Donationis, 11. *Jan.* 1694. *Pio*, Dec. X. *lib.* 7.
Romana Donationis, 17. *Martii* 1692. *Priolo*, Dec. XI. *lib.* 15.
Romana Donationis, 26. *Jan.* 1699. *dell'Olmo*, Dec. VII. *lib.* 15.
Romana Dotis super reservatis, *Lunæ*, 20. *Junii* 1689. *Hervavuls*, Dec. II. *lib.* 5.
Romana seu Anconitana Dotis, *Ven.* 11. *Jan.* 1697. *Molines*, Dec. III. *lib.* 6.
Eadem, *Mercur.* 15. *Jannar.* 1698. *dell'Olmo*, Dec. IV. *lib.* 6.
Romana Dotis, & Lucri, *Ven.* 15. *Martii* 1667. *dell'Olmo*, Dec. V. *lib.* 6.
Eadem, *Lunæ* 26. *Aprilis* 1700. *Ansaldo*, Dec. VIII. *lib.* 6.
Romana seu Anconitana Dotis, 11. *Jan.* 1697. *Molines*, Dec. XLII. *lib.* 8.
Eadem, 15. *Jannarii* 1698. *Olmo*, Dec. XLIII. *lib.* 8.
Romana Fabricæ, *Lunæ*, 12. *Maii* 1708. *Caprara*, Decis. VII. *lib.* 4.
Eadem, *Merc.* 4. *Julii* 1696. *Ursino*, Dec I. *lib.* 5.
Romana Falcidiæ, 11. *Jan.* 1684. *Rondinino*, Dec. XV. *lib.* 7.
Eadem, *Merc.* 16. *Junii* 1687. *Benincasa*, Dec. XIII. *lib.* 9.
Romana fideicommissi de Avila, *Ven.* 2. *Maii* 1698. *Pio*, Dec. XVII. *lib.* 4.
Romana fideicommissi, 4. *Febr.* 1683. *Emerix*, Dec. IX. *lib.* 9.
Romana, seu Florentina fideicommissi, 6. *Junii* 1682. *Hervavuls*, Dec. X. *lib.* 10.
Romana, seu Reatina fideicommissorum de Vicentinis, 2. *Aprilis* 1696. *Caprara*, Dec. XIX. *lib.* 10.
Eadem, 4. *Julii* 1696. *Eodem*, Dec. XX. *lib.* 10.
Eadem, 14. *Junii* 1697. *Muto*, Dec. XXI. *lib.* 10.
Eadem, 27. *Aprilis* 1698. *Eodem*, Dec. XXII. *lib.* 10.
Romana fideicommissi, 24. *Aprilis* 1690. *Molines*, Decis. XXIV. *lib.* 10.
Eadem, 20. *Dec.* 1691. *Eodem*, Dec. XXV. *lib.* 10.
Eadem, 22. *Junii* 1693. *Eodem*, Dec. XXVI. *lib.* 10.
Eadem, 18. *Martii* 1695. *Taurosio*, Decis. XXVII. *lib.* 10.
Eadem, 21. *Junii* 1695. *Eodem*, Dec. XXVIII. *lib.* 10.
Romana fideicommissi, 19. *Junii* 1682. *Emerix*, Dec. XXX. *lib.* 10.
Eadem, 20. *Martii* 1683. *Eodem*, Dec. XXXI. *lib.* 10.
Eadem, 9. *Junii* 1684. *Rondinino*, Dec. XXXII. *lib.* 10.
Romana fideicommissi de Ruspolis, 11. *Maii* 1685. *Eodem*, Dec. XXXIII. *lib.* 10.
Eadem, 29. *Aprilis* 1666. *Eodem*, Dec. XXXIV. *lib.* 10.
Eadem, 13. *Junii* 1687. *Molines*, Dec. XXXV. *lib.* 10.
Eadem, 6. *Junii* 1689. *Molines*, Dec. XXXVI. *lib.* 10.
Romana fideicommissi de Cribelis, 23. *Martii* 1689. *Muto*, Dec. XLV. *lib.* 10.
Romana fideicommissi de Avila, 16. *Junii* 1693. *Emerix*, Dec. XLVIII. *lib.* 10.
Eadem, 23. *Januar.* 1693. *Eodem*, Dec. XLIX. *lib.* 10.
Eadem, 14. *Junii* 1694. *Muto*, Dec. L. *lib.* 10.
Eadem, 1. *Junii* 1695. *Caprara*, Dec. LI. *lib.* 10.
Eadem, 27. *Jan.* 1696. *Pio*, Dec. LIII. *lib.* 10.
Romana fideicommissi, 8. *Martii* 1697. *Ursino*, Decis. LXV. *lib.* 10.
Eadem, 28. *Jan.* 1698. *Eodem*, Dec. LXVI. *lib.* 10.
Romana, seu Vetulana fideicommissi, 13. *Jan.* 1699. *Pio*. Dec. XXIII. *lib.* 15.
Eadem, 15. *Maii* 1699. *Eodem*, Dec. XXVII. *lib.* 15.
Romana Fructuum Census, 1. *Maii* 1635. *Verospio*, Dec. XV. *lib.* 8.
* Romana Funeralium, 15. *Junii* 1699. *Molines*, Dec. VII. *lib.* 14.

Romana Hæreditatis, 29. *Maii* 1693. *Molines*, Dec. VI. *lib.* 7.
Romana Hæreditatis, *Lunæ*, 4. *Febr.* 1697. *de la Tremoille*, Dec. I. *lib.* 24.
Romana Hæreditatis de Ruspolis, 13. *Junii* 1704. *Molines*, Dec. LXXXV. *lib.* 10.
Eadem, super Attentatis, 13. *Junii* 1705. *Molines*, Decis. LXXXVI. *lib.* 10.
Romana Immissionis, 18. *Martii* 1694. *Priolo*, Decis. XXXVII. *lib.* 8.
Romana Immissionis, 29. *Januar.* 1693. *Molines*, Decis. XLVII. *lib.* 10.
Romana Immissionis, 5. *Dec.* 1689. *Hervavuls*, Dec. LVI. *lib.* 10.
Romana, seu Venera Immissionis, 12. *Maii* 1698. *Ansaldo*, Dec. XX. *lib.* 15.
Romana Legati, 10. *Decembris* 1694. *Scotto*, Dec. XLI. *lib.* 8.
Romana Legitimæ, *Lunæ* 16. *Junii* 1689. *de la Tremoille*, Dec. VI. *lib.* 4.
Romana, seu Januen. legitimæ, 15. *Junii* 1680. *Matthejo*, Dec. XXVI. *lib.* 9.
Eadem, 15. *Junii* 1685. *Eodem*, Dec. XXVII. *lib.* 9.
Romana, seu Januen. legitimæ super modo detrahendi legitimam, 9. *Decemb.* 1686. *Caccia*, Dec. XXVIII. *lib.* 9.
Eadem, 14. *Aprilis* 1687. *Eodem*, Dec. XXX. *lib.* 10.
Eadem, 20. *Febr.* 1688. *Ursino*, Dec. XXXI. *lib.* 9.
Eadem, 20. *Febr.* 1688. *Eodem*, Dec. XXXII. *lib.* 9.
Romana legitimæ, 14. *Maii* 1696. *Pio*, Decis. XXXIII. *lib.* 9.
Romana legitimæ, 23. *Junii* 1696. *Molines*, Dec. VI. *ad Tract. de Statut. Success.*
Romana seu Neapolitana liberationis a molestiis, 10. *Martii* 1688. *Benincasa*, Dec. XV. *lib.* 7.
Eadem, 16. *Febr.* 1690. Dec. XVI. *lib.* 7.
Romana locorum Montium, 7. *Maii* 1694. *Ursino*, Dec. VIII. *lib.* 2.
Romana locorum Montium, 26. *Junii* 1697. *Priolo*, Dec. XIX. *lib.* 9.
Romana Mobilium, 5. *Junii* 1697. *Ursino*, Dec. XXXII. *lib.* 7.
Romana Oeconomatus super jure deputandi Oeconomos, 1. *Julii* 1695. *Emerix*, Dec. II. *lib.* 11.
Romana Officii, 5. *Martii* 1695. *Caprara*, Decis. VI. *lib.* 2.
Romana Officii Aquæ Felicis, 4. *Junii* 1700. *Molines*, Dec. VII. *lib.* 2.
Romana Pecuniaria, *Lunæ* 5. *Maii* 1695. *Caccia*, Dec. XVII. *lib.* 7.
Eadem, *Lunæ* 29. *Nov.* 1689. *Caprara*, Decis. XXXV. *lib.* 7.
Eadem, 14. *Martii* 1664. *Albergato*, Dec. XVII. *lib.* 8.
Eadem, 10. *Maii* 1684. *Eodem*. Dec. XIX. *lib.* 7.
Eadem, 22. *Junii* 1684. *Matthejo*, Dec. II. *lib.* 8.
Eadem, 1. *Febr.* 1689. *Eodem*, Dec. III. *lib.* 8.
Eadem, 26. *Jan.* 1689. *Ursino*, Dec. XXXII. *lib.* 8.
Romana Pecuniaria, seu Cambii, 21. *Febr.* 1687. *Ursino*, Dec. XXV. *lib.* 8.
Eadem, 30. *Januar.* 1688. *Eodem*, Dec. XXVI. *lib.* 8.
Eadem, 3. *Junii* 1689. *Benincasa*, Dec. XXVII. *lib.* 8.
Romana Pecuniaria, 9. *Maii* 1692. *Caccia*, Dec. XXXIX. *lib.* 8.
Romana Pecuniaria, 6. *Junii* 1698. *Priolo*, Dec. XXXV. *lib.* 8.
Romana Pecuniaria, 13. *Junii* 1698. *Pio*, Dec. XXXVIII. *lib.* 8.
* Romana Pecuniaria, seu locorum Montium, 11. *Junii* 1706. *Molines*, Dec. XXXVIII. *lib.* 9.
Romana Pecuniaria, 7. *Junii* 1686. *Matthejo*, Decis. XI. *lib.* 9.
Romana Pensionis, 4. *Junii* 1685. *Florez*, Decis. LVIII. *lib.* 13.
Romana Pecuniaria, 7. *Jan.* 1699. *Molines*, Dec. XXX. *lib.* 15.
Eadem, 1. *Junii* 1685. *Rondinino*, Dec. LIX. *lib.* 13.
Eadem, 16. *Julii* 1687. *Eodem*, Dec. LX. *lib.* 13.
Eadem, 28. *Junii* 1690. *Hervavuls*, Decis. LXI. *lib.* 13.
Eadem, 12. *Febr.* 1694. *Pio*, Dec. LXII. *lib.* 13.
Romana Pensionis, 29. *Febr.* 1692. *Caprara*, Decis. LXXVI. *lib.* 13.

Ro.

Romana Pensionis, 5. *Julii* 1694. *Emerix*, Dec. LXVI. *lib.* 13.
Eadem, super Manutentione, *d. die*, *Eodem*. Dec. LXIX. *lib.* 13.
Eadem, super Bono Jure, 9. *Decemb.* 1683. *Scotto*, Dec. LXVIII. *lib.* 13.
Romana Pensionis, 17. *Junii* 1697. *Muto*, Dec. LXXVII. *lib.* 13.
Romana Prætensorum Attentatorum, 8. *Febr.* 1697. *Muto*, Dec. XVIII. *lib.* 9.
* Romana Primogenituræ de Salviatis super Jocalibus, & Tabulis pictis, 22. *Martii* 1706. *Molines*, Decis. LXXXVII. *lib.* 10.
* Romana Primogenituræ de Salviatis super Jocalibus, & Tabulis pictis, 28. *Junii* 1706. *Molines*, Dec. LXXXIX. *lib.* 10.
Romana Quarti Dotalis, 16. *Junii* 1698. *Caprara*, Dec. L. *lib.* 11.
Romana Quarti Dotalis, 17. *Junii* 1669. *Caprara*, Dec. XXIX. *lib.* 15.
Romana Redditionis rationis, 29. *Januar.* 1695. *Ursino*, Dec. XXXVI. *lib.* 7.
Eadem 10. *Decembris* 1694. *Eodem*, Decis. XXXVII. *lib.* 7.
Romana Redditionis rationis, 8. *Martii* 1694. *Benincasa*, Dec. V. *lib.* 9.
Romana Reintegrationis, 25. *Januarii* 1700. *Scotto*, Dec. X. *lib.* 2.
Eadem, 11. *Junii* 1700. *Eodem*, Dec. VI. *lib.* 2.
Romana Retractus, *Ven.* 27. *Junii* 1697. *Lancetta*, Dec. V. *lib.* 4.
Romana Residui Dotis, 4. *Decemb.* 1691. *Benincasa*, Dec. XV. *lib.* 9.
Romana Salviani, 18. *Martii* 1689. *Benincasa*, Dec. XX. *lib.* 7.
Romana Salviani, 13. *Junii* 1698. *Ansaldo*, Decis. X. *lib.* 8.
Eadem, 16. *Feb.* 1699. *Muto*, Dec. XLIX. *lib.* 8.
Romana Salviani, 13. *Martii* 1696. *Pio*, Dec. X. *lib.* 9.
Romana Subappaltus Theatri, 27. *Junii* 1698. *Molines*, Dec. XVIII. *lib.* 8.
Romana, seu Firmana Successionis, 10. *Decembr.* 1698. *Ansaldo*, Dec. VIII. *ad Tract. de Statut. Success.*
Romana Testamenti, 20. *Jan.* 1697. *Guazardo*, Dec. XIV. *lib.* 15.
Eadem, 4. *Martii* 1695. *Ursino*, Dec. XV. *lib.* 15.
Eadem, 9. *Junii* 1698. *Ansaldo*, Dec. XVI. *lib.* 15.
Eadem, 11. *Martii* 1669. *Eodem*, Dec. XVII. *lib.* 16.
Romana Transactionis, 15. *Novemb.* 1694. *Emerix*, Dec. XXXIII. *lib.* 7.
Romana, seu Albanen. Vineæ, 9. *Decembr.* 1698. *Olmo*, Dec. XXXIII. *lib.* 8.
Eadem, 23. *Martii* 1699. Dec. XXXIV. *lib.* 8.

S

Sabinensis Fideicommissi, 16. *Junii* 1697. *Muto*, Dec. XXI. *lib.* 9.
Sabien. Prædii, 13. *Aprilis* 1674. *Rondinino*, Dec. XXIX. *lib.* 10.
Salamantina Pensionis, 16. *Febr.* 1581. *Dub.* Decis. LIII. *lib.* 13.
Sancti Severini Caducitatis, 14. *Junii* 1694. *Pio*, Decis. VII. *lib.* 7.
* Senen. fideicommissi de Forteguerris, 29. *Martii* 1708. Dec. Rotæ Senensis, *in fine Tomi Quarti*.
* Eadem, super purificatione fideicommissi, 29. *Martii*, 1708. *ibidem*.
* Eadem, super mobilibus, & animalibus, 29. *Martii* 1708. *ibidem*.
Senogallien. Capellaniæ, 16. *Aprilis* 1696. *Molines*, Dec. XLVI. *lib.* 13.
Senogalliensis, seu Auximana fideicommissi, 12. *Junii* 1693. *Caprara*, Dec. XXI. *lib.* 8.
Senogallien. seu Auximana fideicommissi, 26. *Junii* 1687. *Ursino*, Dec. XXIII. *lib.* 10.
Senogallien. Pensionis, 1. *Julii* 1695. *Ursino*, Dec. LVII. *lib.* 13.
Spoletana Bonorum, 3. *Martii* 1687. *Muto*, Dec. XXI. *lib.* 9.
Spoletana Census, 16. *Martii* 1699. *Olmo*, Dec. XLVI. *lib.* 8.
Sutrina Dotis, 18. *Aprilis* 1687. *Ursino*, Decis. XXX. *lib.* 7.
Sutrina fideicommissi, 19. *Junii* 1687. *Ursino*, Dec. XXIII. *lib.* 10.

T

Taurinen. Fideicommissi, *Junii* 1689. *Molines*, Dec. III. *lib.* 6.
Eadem, 5. *Decemb.* 1689. *Eodem*, Dec. IV. *lib.* 7.
Eadem, 23. *Junii* 1690. *Benincasa*, Dec. V. *lib.* 7.
Tauris Juris Patronatus, 22. *Aprilis*, 1695. *Caprara*, Dec. I. *lib.* 13.
Terracinen. Census, 12. *Februar.* 1685. *Albergato*, Dec. XXXV. *lib.* 5.
Terracinen. donationis, 21. *Junii* 1697. *Tremoille*, Dec. I. *lib.* 15.
Terracinen. Pensionis, 23. *Junii* 1698. *Muto*, Decis. LXXIX. *lib.* 13.
Terulen. Beneficii, 25. *Junii* 1695. *Muto*, Dec. XLV. *lib.* 13.
Toletana Congruæ, *Lunæ* 22. *Junii* 1695. *Benincasa*, Dec. VIII. *lib.* 12.
Toletana Jurispatronatus, 20. *Feb.* 1696. *Emerix*, Dec. XXIX. *lib.* 13.
Tridentina Jurispatronatus, 14. *Martii* 1689. *Ursino*, Dec. VIII. *lib.* 13.
Tudertina Fideicommissi, 13. *Maii* 1689. *Caprara*, Dec. LXI. *lib.* 19.

V

Vaden. Canonicatus, 19. *Junii* 1705. *Molines*, Dec. LXXX. *lib.* 13.
Valentina Beneficii, 26. *Febr.* 1697. *Priolo*, Dec. XVI. *lib.* 13.
Eadem, 27. *Decemb.* 1697. *Eodem*, Dec. XXI. *lib.* 13.
Veneta, seu Anconitana Pecuniatia, 9. *Maii* 1698. *Ansaldo*, Dec. X. *lib.* 8.
Vercellen. Pensionis, 15. *Julii* 1694. *Pio*, Dec. LXXVIII. *lib.* 13.
Vercellen. Prætensæ immissionis, 17. *Febr.* 1698. *Muto*, Dec. LXIV. *lib.* 10.
Verulana Census, 13. *Junii* 1689. *Molines*, Dec. XVIII. *lib.* 7.
Eadem, 9. *Junii* 1690. *Molines*, Dec. XIX. *lib.* 7.
Viterbiensis Bonorum, *Lunæ* 10. *Junii* 1697. *Molines*, Dec. XXXIV. *lib.* 9.
Viterbiensis legitimæ, 1. *Julii* 1695. *Muto*, Decis. XXII. *lib.* 9.
Urbanien. Archipresbyteratus, 17. *Maii* 1697. *Ansaldo*, Dec. XXXIII. *lib.* 13.
Urbevetana Censuum, 26. *Martii* 1696. *Caprara*, Dec. XVII. *lib.* 10.
Eadem, 27. *Junii* 1696. *Eodem*, Dec. XVIII. *lib.* 10.
Urbevetana fideicommissi, 10. *Maii* 1660. *Ursino*, Dec. XVI. *lib.* 10.
Urbinaten. Immissionis, 14. *Martii* 1701. *de la Tremoille*, Dec. XXXV. *lib.* 9.
* Eadem, 11. *Junii* 1693. *Priolo*, Dec. XXXVI. *lib.* 9.
* Eadem, 16. *Februarii* 1705. *Muto*, Decis. XXXVII. *lib.* 9.

FINIS.

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Primum THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,

Qui est

DE FEUDIS, &c.

ARGUMENTA DECISIONUM DE FEUDIS.

DECISIO I. *Cavallicen. Vinteni.*

Parte cui ex transactione competit Vintenum certorum in specie fructuum, non potest prætendere jus exigendi Vintenum super aliis fructibus, in dicta transactione specifice non expressis.

DECISIO II. *Cavallicen. Vinteni.*

Bona præsumuntur libera, & franca, ita ut ex sola juris assistentia competat manutentio in possessione libertatis; etiamsi aliqui testes libertati contradicant, cum eorum concursu prævaleant testes juris dispositioni conformes.

DECISIO III. *Ferrariensi Fundi.*

Insignis quæstio, an Pontifex in feudis, & concessionibus Ecclesiasticis teneatur sequi æquitatem, Bart. *in l. 2. §. permittitur, ff. de aqua quotidiana, & æstiva*, saltem vi directiva, licet non coactiva. An investitura feudalis, seu emphyteutica, facta de bonis Cameræ in statu Ferrariæ, prætermissis proximioribus, sustineatur.

DECISIO IV. *Avenionen. Novenniorum.*

Licet novennia, seu quindennia, jure consuetudinario a manibus mortuis debeantur dominis directis, maxime ubi eorum solutio per transactionem promissa est; attamen si prima transactio per secundam fuit novata, dicta novennia non debentur, etiamsi dominus directus per secundam transactionem sibi reservaverit jus dominii directi, maxime accedente observantia centenaria præsumente titulum habilem ad vindicandam libertatem.

DECISIO V. *Carpentoraten. Dominii.*

Camera Apostolica habet dominium directum universale in omnibus fere locis Comitatus Venayssini, Sanctæ Sedi immediate subjecti, & ex quibus dominium universale probetur, late in hoc voto discutitur.

INDEX DECISIONUM.

A

AVenionensis Novenniorum, 26. *Junii* 1699. *Emerix*, Decisio IV.

C

Carpentoratens. Dominii, 10. *Junii* 1702. *Spinula*, Decis. V.

Cavallicensis Vinteni, 21. *Junii* 1697. *Priolo*, Decis. I.

Cavallicen. Vinteni, 21. *Junii* 1697. *eodem*, Decis. II.

F

Ferrariensis Feudi, *Veneris* 9. *Maii* 1698. *Caprara* Decis. III.

R. P. D. PRIOLO.
Cevalliceo. Vinteni.
Ven. 21. Junii 1697.

ARGUMENTUM.

Baro cui ex transactione competit Vintenum certorum in specie fructuum, non potest prætendere jus exigendi Vintenum super aliis fructibus, in dicta transactione specifice non expressis.

SUMMARIUM.

1 *Transactio, quæ tribuit jus exigendi certam speciem fructuum, extendi non potest ad alios fructus ibidem non expressos.*
2 *Maxime si concurrat observantia exigendi tantum fructus in transactione expressos.*
3 *Expressio certarum specierum inducit limitationem quoad alias non expressas.*
4 *Transactio non trahitur ad casus non expressos.*
5 *Pacta ad imparia judicari non debent.*
6 *Titulus ex annuis præstationibus dictus, censetur limitatus, & restrictus, si præstationes sint limitatæ.*
7 *Clausula præservativa aliorum jurium, duntaxat intelligenda est de iis juribus, quæ in transactione non fuerunt specificata.*
8 *Et nullum jus tribuit, nisi aliunde constet competere.*
9 *Dominus ex uno titulo non potest fieri Dominus ex alio diverso.*
10 *Concessio juris exigendi Vintenum ex certa fructuum specie per communitatem Baroni facta in recompensationem quarundam exemptionum, demonstrat illud jus Baroni non competere ex titulo universalis dominii, & n. 11.*
12 *Actus gesti contra particulares, juribus communitatis non noceat.*
13 *Proclamata executionis non demandata nullum jus tribuunt.*
14 *Actus post transactionem emanati cum ipsa compatibiliter intelligendi sunt.*
15 *Ex actibus particularium oritur non potest probatio dominii directi universalis.*
16 *Actus æquivoci non concludunt existentiam dominii directi universalis utpote ad aliud titulum referibiles.*
17 *Dominio directo universali repugnat existentia bonorum liberorum, & allodialium.*

DECISIO I.

Contendente Domino Duce de Galiens moderno Barone de Gadeneis ex titulo universalis Domini, ad formam Text. *in leg. 1. & tot. tit. C. de agricol. et censit. lib. 11.* exigere ab ejus subditis Vintenum super omnibus fructibus in eodem territorio recolligendis; et communitate excipiente illorum solutionem fuisse semper pro tempore limitatam ad tres species fructuum, nempe tritici, leguminum, & uvarum. Ista prævia duabus divisionibus coram bon. me. Emerix una sub die 15. Junii 1693. & altera 7. Maii 1694. sententiam favorabilem de voto hujus nostri Tribunalis ab A.C. reportavit, pro cujus confirmatione, vel infirmatione, hodie coram me in gradu ulterioris appellationis, responsum fuit sententiam latam de voto Rotæ esse confirmandam.

Iterum nempe ratio ita decidendi tota desumpta fuit ex transactione usque de an. 1268. inita inter communitatem dicti loci, & Baronem tunc temporis; in illa enim apparet, quod in remunerationem quarundam libertatum, & exemptionum per ipsum concessarum ad favorem hominum dictæ communitatis; isti per suos legitimos procuratores promiserunt solvere Baroni Vintenum ex tribus speciebus fructuum tantum; sicque cum in ea transactione exprimantur certi fructus, & limitati, ex quibus Vintenum
1 esset solvendum, ex illa promanat titulus, & obligatio juris exigendi, quæ tanquam limitata ad certos fructus, tantum tribuit, quantum exprimit; ideoque circa expressam violationem literæ ipsius transactionis, non posset extendi ad alios fructus ibidem non expressos, quia illi, de quibus non est cogitatum, in suo statu remanent, et tantum in his interpositum pactum nocebit, de quibus inter contrahentes actum esse probatur, per Text. *in l. cum Aquiliana, et in l. cum ratoribus, ff. de transact.* cum aliis deduct. in alia decis. hujus causæ 15. Junii 1693. §. *Constat siquidem* coram bo. mem. Emerix. Tanto magis subsistere visa est vis hujus transactionis, quia ex testibus deponentibus, etiam cum negativa coarctata ad solas tres species fructuum, & ex ipsismet investituris factis, juxta solitum, & consuetum, appa- 2
ret Vintenum vel fuisse limitate exactum, vel limitate promissum; & propterea si ex subsecuta observantia usque adhuc inconcusse continuata comprobatur illius limitatio ad certas species fructuum, ut Vassalli remaneant privati naturali libertate fruendi, & utendi re propria, fieri non debet, in eorum præjudicium, illius extensio ad alias species fructuum nunquam exactas, vel promissas.

Et hinc non relevat, quod transactio narrativa non loquatur de tribus speciebus fructuum, ideoque non obstat Baroni, quominus ex illimitato titulo universalis dominii exigere possit Vintenum super omnibus aliis fructibus totius territorii subemphyteuticarii, quia ultra quam quod ipsamet expressio certarum specierum inducit limitationem 3
quoad alias non expressas cum obligatio inita in contractu,
& quod magis est, per viam transactionis, non sit capax extensionis, sed potius inducat denegationem in cæteris non 4
expressis, per Text. *in l. si de certa, C. de transact.* cum aliis notat. per Urceol. *de transact. q. 81. n. 5. et seq.* Rot. cor. Royas *dec. 316. n. 25. et in rec. dec. 595. n. 8. p. 18.* adhuc tamen ponderatum fuit, quod Vassalli ideo promiserunt solvere Vintenum in certa specie fructuum, ut liberati remanerent e certa qualitate onerum, & sicut communitas non potest extendere propriam libertatem, ita Baro non debet exigere ultra species conventas, aliis pacta ad imparia interpretaren- 5
tur; & propterea cum in hoc casu Dominus directus ad probationem sui tituli recurrere non possit nisi ad exactiones limitatas, ita ex illis eruere non potest, nisi limitatum, et re- 6
strictum, ut comprobat Menoch. *de præs. l. 3. præs. 111. n. 3. cum seq.* Guid. Pap. *dec. 407. et 408.* Christ. *dec. Belg. 93. lib. 1.*

Non obstante, quod in eadem transactione expresse legatur illa præservativa, *salvo omni dominio suo, et plena jurisdictione, et salvis omnibus aliis usibus:* ex qua scribentes pro Barone exuere contendebant illam expressionem factam fuisse ad demonstrandas species rerum, ex quibus Vintenum percipiebatur tanquam per modum generis continentis in se species aliorum fructuum, non autem ad limitandam illorum præstationem; quoniam hæc interpretatio, quantum absona sit ab intelligentia ipsius transactionis, satis superque convincitur ex ipso facto deinceps subsecuto. Nam si Vintenum fuit semper limitate exactum: ex hoc clare datur intelligi, quod per illa verba non fuerant præservata, nisi ea jura, de quibus in transactione non fuerat specia-
liter dispositum; imo eadem verba, tanquam dependentia e 7
futuro evento, & probatione, nullatenus jus tribuere potuerunt super generali exactione Vinteni, nisi illud aliunde concludentissime probatum fuerit, ad Text. *in l. si quis sequestrar, ff. de leg. 1.* cum aliis not. per Boer. *cons. 55. n. 6.* Surd. *consil. 335. n. 21. et seq.* Rotæ *in rec. 85. part. 9.*

Nec jus exigendi Vintenum super omnibus fructibus probatum remanet ex eo, quod concurrente in Barone ratione universalis dominii in prædiis totius territorii, Vassalli reputari debeant tanquam Coloni, & Agricolæ, & investiti a Baronibus, teneantur solvere quandam præstationem, vel in decimas, vel in alia quota exigi solita juxta consuetudinem loci: quia quidquid sit, an ex hodiernis documentis dominium directum universale comprobatum appareat in moderno Barone; crediderunt, quod eidem obstare potest titulus particularis transactionis, ut ipsa respectu dominii evitetur in eadem persona incompatibilitas ti-
tulorum, & successiva multiplicatio, quia si Baro est se- 8
mel dominus ex titulo universali, repugnet, quod successive efficiatur dominus ex alio titulo omnino diverso, juxta regulam insinuatam per Text. expresс. *in l. 3. §. ex pluri-
bus, ff. de acq. poss.* ubi quod dominium non potest nisi ex 9
una causa contingere; ita scribentes, & comprobant Surd. *cons. 305. n. 55.* Rotæ coram Bichio *dec. 96. et in rec. decis. 218. n. 15. cum seqq. part. 6.*

Nec ad istum effectum tandem visi sunt actus post transa- 10
ctionem continuatum cumulati, quia DD. immorando super illorum singulari examine, advertebant, quod si de tempore stipulati contractus communitas nomine publico per viam cessionis, & concessionis assignavit, & concessit Baroni vigesimam super tribus speciebus fructuum, ea tali prælata assignatione contemplative facta in recompensationem exemptionum per Baronem concessarum ad commo-

dum

dum ejusdem communitatis, clare demonstrabatur, quod ex titulo prædicto universalis dominii non competebat Baroni jus exigendi Vintenum de omni fructuum specie, de qua certe mentio facta fuisset in subsecuto inventario con-
11 fecto sexennio post transactionem, in quo cum distinctè descripta fuissent omnia jura quæ Baroni competebant super castro, & tunc temporis de universali jure exigendi Vintenum ab omni specie fructuum nulla ratio habita fuerit, evidenter colligitur jus Baronis non aliunde desumi, quam ex titulo transactionis initæ cum ipsa communitate. Ideoque actus relati ab scribentibus pro Barone, non alio modo explicari, & intelligi debent, quam compatibiliter, & relative ad præambulum titulum transactionis.

Cæterum DD. illos etiam summatim delibando considerarunt, quod nonnulli, quales sunt proclamationes factæ de an. 1352. & 1404. de recognoscendo Baronem in dominum directum sub pœna commissi, & confiscationis in casu contraventionis, non apparent universaliter exerciti contra omnes de communitate; cumque illi referri possint ad particulares personas a Barone investitas, non solum præ-
12 judicare non possunt juribus communitatis, sed quod magis est, tanquam æquivoci, nec minus concurrere debent cum explicito titulo transactionis; nam post emanata d. proclamata, nunquam justificatum fuit pro parte Baronis Vin-
13 tenum exactum fuisse de omni specie executioni demandata, ad notat. per Cancer. *var. resol. l. 3. cap. 4. n.* 146. Rota cor. Buratt. *dec. 719. n. 4. & in rec. dec. 595. n. 10. p.* 18.

Eademque responsione submoveri visæ sunt aliæ coactiones factæ sub generali Vinteno fructuum, ac successive obligatione solvendi vigesimam de hortis, pratis, & olivetis; & demum recognitiones Baronis in dominium, & fun-
14 dicarium totius territorii, quia cum isti actus emanaverint longe post secutam transactionem, veniunt cum ipsa compatibiliter intelligendi. Ideoque promissio solvendi gegenerale Vintenum censeri debet facta ad formam ejusdem transactionis; ultra quod tanquam expliciti per particulares possessores super bonis forsan de dominio directo ipsius Baronis non afficiunt, nisi ipsosmet promittentes, absque eo quod possint trahi ad probationem dominii universalis
15 etiam quoad alios, ut bene advertit Tondut. *ref. civil. 45. n. 4. et 15. et ref. civil. 64. n. 13. cum seqq.* Rot. cor. Certo *dec. 324. n. 12. & seqq. & in rec. d. decis. 797. n. 21. & seqq. p.* 18.

Et demum minus relevare visi sunt testes vigore remissoriæ Rotalis nuper examinati, quia quatenus deponunt Baronem facere consuevisse publicationes, & bannimenta super cultura bonorum, & asportatione segetum, nec non a subditis exegisse quædam laboreria personalia pro suorum bonorum cultura, ac demum per ipsos Barones dispositum fuisse de terris hermis, & incultis; animadversum fuit, quod iidemet testes deponunt, bannimenta fuisse ab eadem communitate contradicta, cumque opera personalia sint referibilia ad alium titulum particularis servitii, quam dominii universalis, & infeudationis, de bonis hermis, & incul-
16 tis, fieri potuerint tanquam de pertinentibus ad fiscum Baronis ratione universalis jurisdictionis, & superioritatis, quam habuit in castro, non necesse concludunt existentiam dominii universalis. Imo cum ex instrumentis datis in summario communitatis *n.* 6. & 7. justificatum fuerit nonnulla bona fuisse a particularibus infeudata, nulla facta mentione de dominio directo Baronis, nihil magis resistere visum
17 est probationi hujus universalis dominii, quam bonorum liberorum existentia, per ea quæ tradit Tondut. *d. resol. civil. 41. n. 14. cum seqq.* Rot. cor. Certo *d. dec. 324. n. 6. & in rec. d. dec. 797. n. 14. cum seqq.* & in Cavallicen. Dominii 5. Junii 1674. §. *non tamen*, coram bo. me. Paulucceio.

Quo vero ad ea quæ insinuabantur a defensoribus Baronis, quod de tempore transactionis non aderant, nisi modici fructus Olivarum, & modo devastatis vineis ex quibus percipiebatur Vintenum vini, illi in immensum excreverint, ita ut plantatio Olivarum occupet fere majorem partem territorii; ideoque ne aperiatur via fraudibus in notabile præjudicium Baronis, dicendum veniat, quod isti fructus tanquam subrogati in locum aliorum cadant sub eadem lege Vinteni, cum immunitas culturæ immutare non debeat jus dominii: visum fuit de hac quæstione non esse modo agendum, illam reservando sub examine principalis dubii.

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. PRIOLO.

Cavallicen. Vinteni.

Ven. 21. Junii 1697.

ARGUMENTUM.

Bona præsumuntur libera, & franca, ita ut ex sola juris assistentia competat manutentio in possessione libertatis, etiamsi aliqui testes libertati contradicant, cum eorum concursu prævaleant testes juris dispositioni conformes.

SUMMARIUM.

1 *Bona præsumuntur libera, & franca, nisi contrarium probetur.*
2 *Sola juris assistentia sufficit ad obtinendam manutentionem.*
3 *Testes sunt præferendi, qui habent pro se præsumptionem juris.*
4 *Probationes æquivocæ ad effectum manutentionis non juvant.*
5 *Quando adest incertitudo tum respectu universalis dominii, tum respectu præstationis, possessio non dicitur sufficienter probata ad effectum manutentionis.*

DECISIO II.

Retenta serie facti, de qua actum fuit in alia decisione hodie emanata coram me super infirmatione sententiæ Rotalis, DD. procedentes ad examen alterius dubii super possessorio, censuerunt manutentionem esse hinc inde concedendam.

Quoniam ad tres species fructuum, nempe tritici, leguminum, & uvarum, non impugnabatur a communitate solutio Vinteni, cumque quoad alias fructuum species non probetur a Barone exactio vigesimæ, communi- 1
tas erat quoad alias manutenenda in quasi possessione non solvendi, cum ipsa habeat juris assistentiam, ex quo omnia bona, nisi contrarium concludenter probetur, præsumuntur libera, & franca; quæ de per se sola satis superque suf- 2
ficit pro effectu manutentionis, juxta ea quæ generaliter tradit Posth. *manutent. observ.* 45. & in puncto concludit Tondut. *resol. civil. cap. 63. per tot.*

Neque ad effectum attendi merentur depositiones testiū in contrarium datæ, quæ ultra quam quod illi non deponunt de uniformi exactione Vinteni universaliter facta ab omnibus de communitate, & quartus limitate concludit cum dictione taxativa ad solas tres species fructuum, adhuc tamen in concursu aliorum testium communitatis limitate 3
deponentium de tribus duntaxat speciebus, attendi non merentur, cum præferri debeant, qui magis in dicto se uniformant cum dispositione juris, ad notata per Rot. coram Greg. *dec. 472. & in rec. dec. 442. n. 13. p. 4. to. 2. & alibi sæpe.*

Prout minus juvare possunt recognitiones in dominum directum, & subsecutæ investituræ cum solutione laudemii, & præservativa Vinteni generalis fructuum, quia cum illæ non justificent, in qua specie fructuum Vintenum exactum fuerit, vel debent intelligi ad formam transactionis inter partes emanatæ, vel tanquam æquivocæ attendi non merentur pro effectu manutentionis, ut in puncto advertit 4
idem Tond. *d. ref. civ. 64. per tot.* & signanter *n. 19. & seqq.*

Absque eo quod dici valeat præstationem vigesimæ fieri in possessoribus prædiorum ex causa universalis dominii, quæ cum afficiat indistinctè omnia bona territorii, præbet favore Baronis juris assistentiam quoad omnes alios fructus; quia ultra responsiones datas in alia decisione, adhuc tamen in hac particulari disputatione concurrere visa est alia responsio non minus adæquata, ex eo desumpta, quod cum respectu juris universalis concurrat in Barone incertitudo illius pro bonis, & respectu Vinteni adhuc non appareat, quod exigi consuetum fuerit ultra tres species fructuum; cessante proinde in Barone certitudine respectu universalis dominii, illius præstatio remanebat incerta, ideoque inefficax ad obtinendam manutentionem in præjudicium communitatis habentis juris assistentiam super libertate bonorum, juxta ea quæ tradit idem præcitat. 5
Tondut. *d. resol. civil. 64. n. 19. usque ad fin.*

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. CAPRARA.
Ferrarien. Feudi.
Veneris 9. Maii 1698.

ARGUMENTUM.

Insignis quæstio, an Pontifex in feudis, & concessionibus Ecclesiasticis teneatur sequi æquitatem, Bart. *in l. 2. §. permittitur, ff. de aqua quotidiana, & æstiva*, saltem vi directiva, licet non coactiva. An investitura feudalis, seu emphyteutica, facta de bonis Cameræ in statu Ferrariæ, prætermissis proximioribus, sustineatur.

SUMMARIUM.

1 *Papa non tenetur in renovationibus emphyteuticis sequi æquitatem Bartoli.*
2 *Papa non tenetur sequi æquitatem Bart. eatenus quatenus nolit illam servare, cum sit solutus legibus.*
3 *Papa, vel Princeps emisso proximiore investiens extraneum sine causa, dicitur irrogare injuriam, & æquitatem offendere.*
4 *Investitura in qua non fuit expressa existentia proximioris, est subreptitia, & nulla.*
5 *Bona emphyteutica, & feudalia Ferrariæ debent Civibus, & proximioribus renovari.*
6 *Investitura feudalis, ut dicatur subreptitia, & nulla, sufficit docere de usu aliarum investiturarum per Principem concessarum.*
7 *Gratia ut valeat, debet fieri mentio de qualitatibus, etiam in jure non expressis, si eis expressis, Princeps plus, vel minus concessisset, vel difficilius.*
8 *Regula de jure quæsito non censetur derogatum absque expressa derogatione.*
9 *Scientia existentia proximiorum in Principe investiente extraneum, debet esse certa, & indubitata.*
10 *Ex scientia Nuncii, & Ministrorum Papæ, non infertur scientia Papæ.*
11 *Scientia Papæ non inducitur ex supplici libello ipsi porrecto per plures dies ante gratiam; & revocationem feudi factam tertio.*
12 *In Pontifice gravioribus negotiis impedito præsumitur oblivio.*
13 *De voluntate Papæ constare dicitur per derogationem regulæ de jure quæsito.*

DECISIO III.

Comites de Flaschis hodie repetebant rationes adductas in die decisionis editæ coram Me 17. Junii 1697. ad obtinendam restitutionem in integrum adversus judicata declarantia, investituram per eos obtentam esse nullam, & subreptitiam, eandemque faciendam favore Antoniæ; sed illis non obstantibus, DD. steterunt in Decisis.

Frustra enim de injustitia redargui visa sunt judicata, eo quia declaraverunt subreptitiam investituram ob expressionem non factam Pontifici de existentia Antoniæ, cui uti
1 proximiori & filiæ ultimi investiti ex æquitate, Bart. *in l. 1. §. permittitur ff. de aqu. quotid. & æstiv.* debita esset renovatio; quæ expressio nullatenus erat facienda, cum Princeps supremus, qualis est summus Pontifex, non teneatur servare æquitatem Bartoli, ad tradita per Bellon. *cons.* 45. *n.* 109. *& seqq.* Castrens. *cons.* 32. *lib.* 1. Riminal. Jun. *cons.* 551. *n.* 16. Rossental. *de feud. cap.* 7. *concl.* 24. *n.* 20. *& seqq. ibique adden.* Fulgin. *de emphyt. tit. de renov. q.* 1. *n.* 79. Pacion. *de locat. & conduct. c.* 62. *n.* 101. *& seqq. dd.* Clar. *lib.* 4. §. *feudum q.* 87. *in fin.* Gaill. *pract. observ. lib.* 2. *observ.* 48. *n.* 2. *&* 3. *vers. verior. opinio, & ita in praxi servatur*, Rot. *in rec. decis.* 664. *n.* 9. *par.* 2. *& decis.* 357. *n.* 62. *part.* 11. *rec.*

Etenim pro remotione objecti, reassumendo dicta Doctorum super hoc articulo scribentium, visum est DD. dictam conclusionem, ut supra positam, non esse ita absolute intelligendam, ut neque vi directiva Princeps supremus teneatur servare dictam æquitatem desumptam ex *d.* §. *permittitur*, cum omnes admittant eatenus non teneri, quatenus nolit illam servare, cum sit solutus a legibus, ita
2 Patis quem allegant Bel. & Rota supra citati *cons.* 23. *n.* 250. ibi - quod dispositio *d.* §. *permittitur*, est juris positivi, & Serenissimus Imperator potuit illam tollere *lib.* 1. ita etiam Castrens. *d. cons.* 37. *n.* 1. *circa fin. vers. hoc etiam*, ibi - Non tamen potest dici, quod Princeps ibi teneatur ex aliqua præcisa necessitate, quasi sit obligatus, cum sit legibus solutus; ita pariter sequendo Castr. inquit Riminald. *d. cons.* 551. *n.* 16. Clarius etiam in proposito exponit Gabr. *cons.* 30. *lib.* 2. *num.* 32. ibi - quod quamvis jus petendi renovationem auferri possit, si Princeps velit; debet tamen apparere de voluntate, & hoc idem fatetur alter Gabr. *conclus. juris lib.* 3 *tit. de jur. emphyt. concl.* 1. *n.* 22. ibi - nam supremus Princeps potest derogare huic dispositioni, & justa causa derogandi est, quando alteri concedit propter benemerita, - cui adhæret etiam Gall. *pract. observ. lib.* 1. *cap.* 148. ibi - Benignius tamen est, ut in feudi renovatione consanguineos ultimi Vassalli Dominus extraneis præferat, etiamsi adhoc non teneatur, si nolit. Pacion. *de locat. & conduct. cap.* 62. *numer.* 101. dum inquit, posse supremum Principem, si velit, huic juri petendi renovationem derogare, & prætermissis aliis, & Rot. cor. Coccino *dec.* 219. quæ est eadem 357. *p.* 11. *rec.* in objecto allegata, *n.* 44. *& seqq.* ubi sic ait, - Sanctissimus Dominus noster tanquam Princeps supremus potuit, & voluit huic æquitati derogare, quia cum hujusmodi æquitas sit juris positivi, potest per supremum Principem tolli.

Quod est adeo verum, ut si Princeps, omisso proximiore, investiat extraneum sine causa, dicatur irrogare injuriam, & æquitatem offendere, Castr. *d. cons.* 32. *num.* 2. *in fin.* ubi quod impie faveret, *lib.* 1. Ruin. *cons.* 45. *n.* 8. *lib.* 1. 3
Cald. *de renov. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 2. *& seqq.* Jas. *cons.* 227. *num.* 25. *tom.* 2. Afflict. *de constit. Regn. lib.* 3. *de success. nobil. in feud. rubric.* 24. *n.* 49. Giovagn. *cons.* 25. *n.* 24. *lib.* 2. Modern. Pistorien. *de locat. & conduct. cap.* 62. *n.* 102.

Hinc sequitur, quod cum constare debeat de voluntate Summi Pontificis, seu Principis supremi, derogandi dictæ æquitati, & fratres de Fraschis non expresserint Pontifici existentiam Antoniæ, eamque sub silentio prætermiserint, dicantur proinde nulliter ac subreptitie investituram impetrasse, cum si Papa de illa notitiam habuisset, vel gratiam denegasset, vel difficilius concessisset, ut punctualibus auctoritatibus comprobat prætenta *Decisio in* §. *Validitas cum* 4
§. *sequenti*, & in præcisis terminis ob non factam mentionem filiæ superstitis ultimi investiti firmavit Rota *decis.* 46. *n.* 3. *& seqq. part.* 10. *rec.*

Et sane quod talis semper fuerit intentio S. S. Pontificum deducitur ex brevi san. mem. Greg. XV. mandantis renovationes hujusmodi bonorum Civitatis, & status Ferratiæ fieri Civibus, & semper præ oculis habuisse hanc æ- 5
quitatem præferendi proximiores; & quidquid sit, an dictum breve fuerit renovatum, necnon, hoc unum certum est, quod data etiam revocatione, cessabit quidem coactio renovandi proximiores ex dicto brevi deducta, sed non cessabit præsumpta voluntas concedentium sequendi æquitatem; in hoc enim stat differentia inter Principem, & privatum, ut privatus directe cogatur, Princeps autem præsumitur velle servare æquitatem; sed si nolit, non tenetur.

Huic Pontificum intentioni accedunt etiam actus exercitii, & observantia renovandi proximiores, comprobata ex quampluribus investituris favore fœminarum, & filiarum ultimi defuncti exhibitis in summario n. 1. 2. & 5. ad effectum enim, ut gratia dicatur subreptitia, sufficit probabilis conjectura, & communis usus aliarum investiturarum per Principem concessarum, vel concedi solitarum, ut firmavit Rota *decis.* 757. *num.* 6. cor. Coccin. cum aliis 6
in præterita *decisione* §. *quod maxime*.

Objecto vero, quod non omnis omissio, quæ redderet Papam difficiliorem ad gratiæ concessionem, causet subreptionem, sed tantum quando retinetur aliquid, quod cautum est in jure esse exprimendum, juxta *glos. in Clem.* 1. *de prebend.* Verall. *dec.* 310. *n.* 13. *p.* 1. *cum aliis plenius allegatis*, quidquid sit in beneficialibus, in quibus nulli infertur præjudicium, nec jus particulare ulli competit: Visa est non applicari, ubi prout hic fieri debet mentio de qualitatibus in jure non expressis; si eis expressis, Princeps plus, vel minus concessisset, vel difficilius, sicuti ultra allegatos in *prima decisione* §. *validitas*, Dec. *in c sicut Romana*, *n.* 25. *de rescript.* Gomez *ad reg. jur. quæsit. quæst.* 3. *n.* 8. *usque ad fin.* Menoch. *cons.* 36. *nu.* 22. *cum seq. lib.* 2. & distinguendo tradunt Merlin. Pignat. *controv. c.* 54. Add. ad Greg. *decis.* 150. *per tot.* Rot. cor. Put. *dec.* 414. *& in rec.* 68. *num.* 3. *& seqq. part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 395. *n.* 7. *& infra p.* 12. *rec.*

Non obstant exempla in contrarium adducta, & quamplures epistolæ, & attestationes ministrorum Ferratiæ; si- 7
quidem ipsamet exempla retorquentur, cum in nonnullis ex eis fuerint factæ renovationes fœminis, in aliis fuerit ex eis aliquo modo provisum, & fere in omnibus favore extraneorum, derogatum regulæ de jure quæsito non tol-

lon-

dendo, ut distincte recensetus in Responsione Antoniæ, absque eo quod opponi valeat hujusmodi derogationem referri debere ad simplicem cautelam, quia vere refertur ad præcisam necessitatem, ut constare possit de voluntate Pa-
9 pæ derogandi juri tertii, cum absque dictæ regulæ expressa derogatione illi nunquam censeatus derogatum, juxta dec. Veral. 30. *per tot. part.* 3. Millin. *dec* 198. *n.* 3. Royas *decis*. 336. *n.* 14. *& dec.* 235. *n.* 14. *part.* 15. *rec.* & in nostris terminis Rot. *dec.* 501. *n* 25. *&* 26. *part.* 5. *rec.*

Epistolæ autem, & attestationes ministrorum Fessaciæ in nihilo visæ sunt contrariati, cum & ipsi referunt, SS. Pontifices investituras concessisse etiam feminis ultimi investiti, & ad illas investiendas faciles esse, ut in hodierno summario fratrum de Flaschis *n.* 5. 2. *&* 3. *in princ.* & licet dicant eas fieri ex mera gratia, jam responsum fuit, concessiones semper esse ex gratia Principis, ea deducta in decis. quæ confirmatur §. *contra hæc.*

Nec ad evitandam subreptionem suffragari visa sunt argumenta iterum repetita ad probandam scientiam Papæ de existentia Antoniæ filiæ ultimi defuncti. Quoniam præmisso, quod hujusmodi scientia debet esse certa, & indubitata, cum agatur de præjudicio tertii, ut in proposito, Costa *de fact. scient. cap.* 7. *n.* 3. 6. Riminal. jun. *cons.* 569. *n.* 216. *vers. cui fundamento*, Larr. *alleg. fisc.* 92. *n.* 16. *&* 17. Rot. *dec.* 508. *n.* 8. *p.* 1. *rec. & dec.* 91. *sub n.* 7. *vers hæc autem scientia*, cor. Caval. ea satis visa non est deduci ea scientia ministrorum Cameræ Fessariæ, ex qua prætenditur inferri ad scientiam ministrorum Urbis, & ex istis ad scientiam Pa- pæ, quia hujusmodi illationes sunt nimis remotæ, ut de
10 scientia Nuncii, quod ab ea non infertur ad scientiam Papæ, dixit Rota *dec.* 260. *n.* 23. *p.* 57. *rec.* & præsumptiones præsumptionum e jure non admissæ, ut probat præcedens decisio, §. *fin.* & ad summum esset scientia præsumpta, quæ sufficiens non est, ubi requiritur vera, Rota *dec.* 346. *n* 7. *part.* 10. *rec. & dec.* 500. *num.* 47. cor. Bich. & quatenus admitteretur scientia hujus proximioris in officialibus, quæ debet esse specifica, & eorum per quos actus geritur, ut inquit Larrea *d. alleg.* 92. *n.* 20. adhuc illa non suffragatur, ubi, prout hic, formiter exigitur scientia Principis derogare debentis juri tertii, ut bene declarat Costa *de fact. scient. inspect.* 62. *n.* 9. *& seq.* & signanter *n.* 13. & conferunt tradita per Larr. *alleg.* 92. *sub n.* 21. *post med. & n.* 22. Quidquid esset, ubi per impetrantes expressio proximioris facta fuisset in supplici libello, in quibus terminis procedit *dec.* 70. *p.* 18. *rec.* quæ etiam loquitur in terminis Datarii, qui dicitur Organum Papæ.

Minus hujusmodi scientia desumi valet ex discursibus habitis per Senatorem Negrollium cum Pontifice, quia ex istis non habetur narrasse Pontifici existentiam hujus fœminæ.

Minus denique supplex libellus, porrectus nomine Antoniæ, potuit inducere hanc notitiam, tanquam nimis generica, & vagua, ut ponderat præterita dec. §. *fin.* præsertim quia fuit simpliciter remissum ad commissarium Cameræ, nec petita separatio bonorum allodialium a feudalibus fuit concessa. Unde tanto minus credi potest, Summum Pontificem notitiam habuisse, dum alias saltem hanc separationem demandasset; nec ex d. supplici libello potest inferri ad scientiam tempore investituræ, dum fuit porrectus per
11 quamplures dies ante, & in Summo Pontifice, qui premitur quampluribus, & gravioribus negotiis, de facili præsumitur oblivio, ut ad effectum inducendi subreptionem gratiæ
12 cum plurium authoritate, firmat d. præcedens dec. §. *fin.* quibus in proposito additur Larr. *d. alleg. fisc.* 92. *n.* 17. *&* 18.

Et sane admodum verisimile visum fuit, Summum Pontificem nullam habuisse scientiam, dum per eundem nulla fuit facta provisio huic fœminæ remanenti in statu paupertatis ex devolutione bonorum, nec derogatum regulæ de jure quæsito non tollendo, per quam derogationem dici-
13 tur constare de voluntate Papæ, ut fuit dictum *in d.* 501. *n.* 25. 26. *p.* 5. *rec. cum aliis super allegatis in §. non obstat.*

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. P I O.

Avenionen. Novenniorum.

Ven. 26. *Junii* 1699.

A R G U M E N T U M.

Licet novennia, seu quindennia, jure consuetudinario a manibus mortuis debeantur dominis directis, ma-

xime ubi eorum solutio per transactionem promissa est; attamen si prima transactio per secundam fuit novata, dicta novennia non debentur, etiamsi dominus directus per secundam transactionem sibi reservaverit jus dominii directi, maxime accedente observantia centenaria præsumente titulum habilem ad vindicandam libertatem.

S U M M A R I U M.

1 *NOvennia a manibus mortuis domino directo de consuetudine debentur, & n.* 2.

3 *Relevium debetur Domino infeudanti singulis* 15. *annis, ubi feudum transit in manus mortuas.*

4 *Transactio prima ex quibus per secundam novata dicatur.*

5 *Dominus directus transigens cum manu mortua, & nihil aliud sibi reservans, quam Canonis in prima transactio conventos, censetur remisisse jus exigendi novennia, & relevia.*

6 *Diversitas pactorum in secunda transactione initorum, arguit diversitatem conventionis.*

7 *Laudemium debetur ex recognitione dominii directi.*

8 *Augmentum Canonis in secunda investitura factum, præsefert prioris concessionis immutationem, & arguit remissionem noveniorum in prima concessione reservatorum.*

9 *Specifica mentio certorum jurium, ac eorum præservatio in actibus posterioribus facta præsumit remissionem aliorum jurium non expressorum.*

10 *Ex reservatione dominii directi censetur præservatum jus exigendi novennia, contra n.* 11.

12 *Observantia declarat actum dubium.*

13 *Centenaria præsumit titulum habilem ad vindicandam libertatem.*

D E C I S I O IV.

JOsephus de Cambis Marchio de Velleron, & Baro Caytanæ prætendens sibi tanquam successori bo. me. Antonii de Simiana de Sederone, olim dicti loci Caytanæ possessoris, in quem Cameræ Apost. omnia jura Dominicalia super d. feud. competentia, per amplissimam cessionem translata fuerunt per communitatem præfati loci præstanda esse
novennia, quæ in Comitatu Venayssino de consuetudine 1
loco quindenniorum, a manibus mortuis domino directo persolvuntur, ut testatur Tondut. *q. benef. p.* 1. *q.* 46. *n.* 4. & Card. de Luca *de judic. disc.* 46. *n.* 4. Judicium pro eorundem consecutione instruxit coram Auditore generali Avenion. & voti compos factus, favorabilem sententiam reportavit, quæ tamen subinde in curia ab A. C. Origbo revocata fuit: cumque in gradu ulterioris appellationis mihi directæ causa quæsiverim, hodie an novennia debeantur, & pro tempore DD. ex subnectendis rationibus non deberi responderunt.

Quamvis enim ex quadam æquitativa praxi quindennia alioquin in jure nostro penitus ignota, debeantur domino directo, ubi bona emphyteutica in manus mortuas delata fuerunt, ea ominium ratione, quia cum eadem penes dd.
manus mortuas sint perpetuo duratura, cessante proinde spe 2
devolutionis, & alienationis, fingitur, quod 15. quolibet anno fiat distractio, & consequenter laudemium domino directo solvat, ut advertit Carol. Anton. de Luc. in observ. ad dec. Grat. *in app. fol.* 307. *col.* 2. §. *quindenniorum*, Leo *dec. Val.* 77. *n.* 7. *l.* 1. Capon. *disc. for.* 376. *n.* 19. Rot. in Rom. quindenniorum cor. bo. me. Benincasa impress. penes d. de
Luca *loc. cit. f.* 302. §. *præmisso*, prout etiam practicatur in 3
feudis, pro quibus in eodem casu transitus eorundem in manus mortuas ad consulendum indemnitati domini infeudantis, fit solutio relevii, quod a domino exigitur pariter singulis 15. annis, ut tradunt Carol. Anton. de Luca in melioerat. ad Dematin. *melior.* 235. *n.* 6. §. *pro domino directo*, Jul. Cap. *disc.* 294. *n.* 42. *& contr.* 30. *n.* 13. 17. Mas. Frecc. *de subfeud. l.* 2. *in rubr. de auth. Baron. n.* 15. *circa med. pag.* 318. Pecch. *in tract. de amortiz. bonor. cap.* 23. *n.* 2. D. Tasson. *in pol. & jurisd. observ. vers.* 2. *observ.* 2. *n.* 157. *& seq. pag.* 64. Rota *dec.* 494. *n.* 13. *&* 14. *part.* 9. *rec.* Quod præcipue procedit in præsenti casu, eo quia in concessione bonorum, de quibus agitur, facta per Cameram Apostolicam hominibus Caytanæ, in cujus locum successit Baro, expresse conventum fuit, quod novennia per communitatem persolvi debeant, ut constat ex instrumento d. concessionis exhibito in Summario Marchionis *n.* 5.

Attamen cum ad compescendas lites exortas super solutionibus laudemiorum inter Baronem, & communitatem

usque de ann. 1596. inita fuerit inter easdem partes transactio, in qua stabilitum fuit *che le dette montagne* sunt verba ejusdem transactionis *- e selve della Corte &c. restaranno, & apparterranno siccome da ogni tempo immemorabile sono rimaste, & hanno appartenuto al corpo della detta Communità, manenti, e particolari d'essa, tanto di presente quanto che all' avvenire, salvo però e reservato al detto Signor diretto la direttica, e maggior Signoria sopra le montagne e selve della Corte, e sotto il Canone annuo, e perpetuo, cioè per il monte, sei soldi, e per la selva della Corte, altri sei soldi, e per le dette ramiere altri sei soldi, e per le dette terre e piano di S. Martin due denari &c. sotto li quali Canoni li detti Sindici hanno riconosciuto tenere, e possedere la detta montagna, selva della Corte &c.* - Ex quo manifeste sequitur priorem concessionem a Camera Apostolica factam,
4 cum reservatione novenniorum, per hujusmodi transactionem innovatam fuisse; ideoque cum in eadem Dominus directus, licet certo sciret, quod cum universitate manu mortua contrahebat, nihil aliud sibi reservaverit, quam conventos Canones, jus utique exigendi novennia seu relevia censetur remissum, cum regulare sit in omnibus contracti-
5 bus, quod omissum pro omisso haberi debeat in damnum stipulantis, in cujus posse fuit, clarioribus verbis pacta concipere, in nostris terminis bene firmant Isern. *in c. 91. §. similiter n. 14. & seq. de c. Corrad. & in constitut. post mortem n. 60. & in cap. imperialem n. 5. de prohib. feud. alien.* Afflict. *in d. §. similiter n. 9.* Agell. *de jur. Adhoa num. 75.* Jacob. de S. Georgio *de investit. feud. in* verbo feudum *n. 33.* Genuen. *pract. Eccl. q. 11. n. 1. de mann. alleg. 144. num. 21. & seq. ad fin.* & in addit. ad Reverr. *decis. 413. n. 3.* Carol. Ant. de Luca ad Gratian. *discept. 377. a n. 23. & seq. & signanter n. 29,* & in meliorat. ad Demarin. *meliorat. 235. n. 6. vers. e contra sit dicendum*, Capon. *contr. 31. n. 6. et seq.* Card. de Luca *de emphyt. 50. n. 4. et seq.* Qui sane intellectus facilius recipiendus venit in nostra hypothesi ob concursum trium urgentissimarum circumstantiarum aperte suadentium, recessum fuisse a priori concessione per præfatam transactionem novam investituram continentem; quarum prima est, quod in dicta concessione facta per Cameram Apostolicam, homines Cayranæ se obligarunt de novennio in novennium recognoscere dictam Cameram in Dominam directam eidemque persolvere dimidium laudemium, scilicet novennium, ibi -- cum pacto, quod communitas teneatur, & debeat, prout prænominati Syndici, nomine quo supra, promiserunt d. tenementum de novennio in novennium recognoscere, & dimidium laudemium solvere: e converso autem in transactione inita, ut dictum est, ann. 1596. recognitio ea tunc facta fuit pro perpetuis futuris temporibus, ibi - *e mediante ciò li detti Sindaci per se, e li suoi qualunque futuri hanno riconosciuto il d. Sign. Antonio de Simiane ivi presente per se, e li suoi in avvenire padrone diretto* - Ex qua
6 igitur diversitate pacti validissimum insurgit argumentum manifestans, quod recognitionem in Dominum directum, diversitatem quoq; conventionum respectu solutionis laudemiorum; nam quemadmodum attenta lege prioris concessionis justum erat, quod singulo novennio solvi, ac respective exigi deberet dimidium laudemium ob novam recognitionem Domini; ita etiam hodie incongruum est, quod idem laudemium debeatur post dict. transactionem quolibet novennio, quando in eadem unica fuit stipulata recognitio dominii, cum illud non nisi pro dicta re-
7 cognitione ab emphyteuta solvi debeat, ad text. *in l. fin. C. de jur. empt.* Bursat. *cons. 56. n. 16.* Fulgin. *de jure emphyt. et de var. dec. q. 17. n. 6.* Rota *dec. 38. n. 11. p. 11. rec.*

Altera vero circumstantia est, quod in secunda investitura contenta in supradicta transactione, annuus Canon, qui in prima concessione solvebatur per communitatem in grossis sex, adauctus fuit usque ad solidos decem, & octo
8 cum duobus denariis; hoc enim augmentum, quod præsefert prioris concessionis immutationem, liquido ostendit caeteroquin nonnusquam fuisse remissa per Dominum directum debita novennia, quatenus ipse ex Canonis augmento aliud emolumentum perpetuum consequebatur, ut ad rem considerat Card. de Luca *disc. 50. de emphyt. nu. 8. in fin. vers. ac etiam quia.*

Et denique tertia deprehenditur ex eo, quod in pluribus aliis subsecutis transactionibus inter communitatem, & ba-
9 ronem, de quibus in summario communitatis *n. 2.* & 3. nedum ulla unquam mentio habetur de dictis novenniis, quamvis in eisdem Domini directi diligenter recenseantur, ac præserventur eorum jura; verum etiam in illis exprimitur a communitate titulus retentionis bonorum desumptus a transactione ann. 1596. ex quibus certe efficitur, a partibus non fuisse amplius habitam in consideratione antiquam concessionem tanquam innovatam, sed tantum pro veto, & independenti titulo a priori investitura, fuisse adductam transactionem præfatam, quæ propterea unice attendenda venit.

Absque eo, quod in contrarium obesse possit objectum, quod nempe cum in dicta transactione Dominus directus sibi liberaliter reservaverit jus directi dominii super bonis communitati concessis, exinde jure inferri valeat fuisse vir- 10
tualiter præservatum jus consequendi novennia pro laudemio debita Domino directo in recognitionem dominii, juxta cons. Socc. jun. 70, *n. 19. l. 3.* cum qua opinione pertransit Fulgin. *de jure emphyt. & de laudem qu. 8. n. 7. in fin.* Quandoquidem cum ex DD. placito, ac nostri Tribunalis sententia, superius firmatum fuerit, quod quindennia non ex juris dispositione, sed tantum ex consuetudine, Dominis directis opitulante, debita sint, quæ proinde, ut iidem DD. notant, stricte semper venit intelligenda, & in quan- 11
tum fieri potest, restringi debet, sequitur, quod reservatio dominii directi censeri potius debeat relative apposita ad solutionem Canonum in transactione per communitatem promissorum, quam ad novenniorum præstationem, quæ tanquam ex usu introducta, eo ipso quod dominus directus illarum solutionem ad sui favorem stipulare neglexerit, videtur consulto remissa, juxta communem sententiam Feudistarum *in d. §. quamvis enim adductorum.*

Postremo ad quamcunque difficultatem penitus submovendam, accedit his omnibus centenaria observantia, in cujus adeo longi temporis decursu nulla unquam petita, ac facta apparet novenniorum solutio; ex qua sane observan- 12
tia vel optime declaratæ remanent dictæ novativæ transactiones, quatenus essent dubiæ, vel saltem ex ea communitati quæsitus fuit titulus habilis ad vindicandam liberta- 13
tem, per ea quæ late in simili casu tradit Rosa *consult. 12. ex nu. 48. cum seq.* & in specie ponderat Card. de Luca *disc. 30. de emphyt. n. 8. vers. unde propterea, & in sum. ad tract. de emphyt. part. 2. suppl. n. 62. & 63. de regal. disc. 162. n. 9.* & dixit Rota cor. Seraph. *d. 1410 per tot. & d. 712. n. 13. & 14. part. 18. tom. 2. rec.*

Et ita utraque parte &c.

VOTUM
R. P. D SPINULÆ,
Cameræ Apostolicæ Clerici.
In Causa Carpentoraten. Dominii,
10. *Julii* 1702.

ARGUMENTUM.

Camera Apostolica habet dominium directum universale in omnibus fere locis Comitatus Venayssini, Sanctæ Sedi immediate subjecti, & ex quibus dominium universale probetur, late in hoc voto discutitur.

SUMMARIUM.

1 *Comitatus Venayssinus erat olim pars Galliæ Narbonensis, & legibus Romanorum suberat, ac eadem bonorum libertate, & allodialitate gaudebat.*

2 *Bona Comitatus Venayssini, vel sunt servilia utpote annuo Canoni, & laudemio subjecta, vel franca præstatione annui Canonis, subjecta tamen laudemio, vel allodialia.*

3 *Stante dominio universali debetur laudemium ex bonis franchis.*

4 *Camera Apostolica habet jus laudemiandi in locis Comitatus Venayssini, eidem immediate subjectis, ex inveterata.*

5 *Confessio emissa a Deputatis Provinciæ habet vim contractus irrevocabilis.*

6 *Tolerantia inducta ex mera populorum voluntate, ad instar legis servanda est.*

7 *Maxime si illa tolerantia post reclamationem secuta sit.*

8 *Dominium directum universale probatur ex præscripta certa forma dandi in accapitum.*

9 *Conventio laudemii solvendi, deficiente titulo particulari, probat dominium directum universale.*

10 *Emphyteuta tenetur solvere laudemium ex distractione bonorum emphyteuticorum, tum de jure, tum de consuetudine.*

11 *Ac proinde conventio solvendi laudemii in certis casibus intelligenda non est pro bonis servilibus, & emphyteuticis, sed tantum pro bonis franchis, & liberis.*

12 Trans

12 *Transactio fieri solet in rebus dubiis, non autem claris.*
13 *Assertio comitatensium, quod laudemia ex patientia subditorum, & quodam usu Cameræ deberentur, arguit ipsos de bonis franchis, & liberis intellexisse.*
14 *Conventio dandi in accapitum, excludit bona servilia, & de bonis tantum franchis intelligenda est.*
15 *Datio in emphyteusim, de prima tantum investitura prædicari valet.*
16 *Nemo potest reportare commodum ex contractu quem impugnavit.*
17 *Nobiles Paternarum a beneficio Bullæ nuncupatæ -- testimonio -- per eorum oppositionem exclusi, ex tolerantia Sedis Apostolicæ fuerunt deinde habilitati, ut in concessionibus ad novum accapitum faciendis, ad nullius laudemii solutionem tenerentur, quoties accapitum duos francos non excederet.*
18 *Comitatenses dare possunt in accapitum bona franca, & libera cum reservatione dominii directi; dummodo pro accapito non recipiantur plusquam 20. floreni.*
19 *Concessio dandi bona in accapitum usque ad certam summam, intelligenda est de bonis franchis, non de servilibus, & n.57.*
20 *Solutio laudemii de bonis franchis probat dominium directum universale.*
21 *Laudemium non debetur ex bonis allodialibus.*
22 *Civitas Carpentoracti, & oppida insulæ Mornaci, & Minerbiæ, gaudent allodialitatis privilegio.*
23 *Exceptio certorum locorum quoad allodialitatem, præbet argumentum dominii directi universalis respectu aliorum locorum.*
24 *Clausulæ præservativæ conservant jura in aliis contractibus expressa.*
25 *Edicta de solvendo laudemia de bonis franchis, & de dando dinumerationem dominorum directorum particularium, arguunt existentiam dominii universalis, & n.58.*
26 *Nulla major esse potest probatio, quam proprii oris confessio.*
27 *Allodialitas libertatis restrictionem non patitur.*
28 *Edicta emanata contra possessores bonorum tam servilium, quam de suscipiendo investituram, & de justificando titulum possessionis, inserviunt ad probationem universalis dominii.*
29 *Maxime si fuerunt effectuata mediante incameratione bonorum contra parere nolentes, vel mediante paritione.*
30 *Dominium directum universale arguitur ex ingenti numero investiturarum totum fere territorium complectentium, & n.59.*
31 *Etiamsi in ipsis nulla fiat mentio de bonis franchis.*
32 *Maxime si investituræ bonorum servilium expressam de iis mentionem contineant, & alia generaliter loquantur.*
33 *Dominium universale quoque arguitur ex iteratis solutionibus laudemiorum receptorum pro universis hæreditatibus quavis territorii parte sitis.*
34 *Item ex pluribus solutionibus laudemiorum factis occasione alienationum directorum dominorum particularium.*
35 *Item ex declarationibus factis, quem esse dominum directum universalem.*
36 *Item ex concessionibus bonorum eremorum, & incultorum.*
37 *Bona erema, & inculta ad dominum territorii spectant.*
38 *Revocationes factæ de bonis absque laudemii solutione distractis, arguunt dominium directum universale, & n.42.*
39 *Indulta allodialitatis, certis locis concessa, probant dominium directum universale respectu aliorum locorum, & n.43.*
40 *Item attestationes Magistratuum, Judicum, & Advocatorum, hujusmodi dominium universale arguunt, & n.44.*
41 *Item inventarium jurium Cameræ ab antiquo tempore factum præstat argumentum dominii directi universalis, & n.45.*
46 *Dominium directum universale pariter arguitur ex usu regionis, & n.56.*
47 *Et ex authoritate DD. id firmantium, & n.61.*
48 *Optima est interpretatio, quæ ex judiciorum pluralitate desumitur.*
49 *Bertrandi* conf. 169. lib. 6. *declaratur.*
50 Decisio 324. n. 6. *coram Cerr. explicatur.*
53 Decisiones Cavallicen. dominii, vinteni, & homagii, coram bon. me. Alberg. Emerix, & R. P. D. de l'Olmo, & Carpentoracten. laudemiorum, coram bon. mem. Card. Caccia, Emerix, & R. P. D. Pio, declarantur, & n. 54. 55. 61. & 62.
51 *Res inter alios acta non nocet.*
52 *Legibus, non exemplis, judicatur.*
63 *Ex præstatione laudemiorum insurgit probatio directi dominii universalis.*
64 *Præsumptio juris militat pro allodialitate.*
65 *Fallit in Gallia, & in Provincia Provinciæ Comitatum Venayssinum complectente.*
66 *In Gallia omnia bona reputantur sub Dominio Regio, nisi ostendatur titulus exemptionis.*
67 *Feudatarii Provinciæ censentur habere Dominium universale ex solis concessionibus sibi factis per Comites Provinciæ.*
68 *Præsumptio allodialitatis ex contrariis documentis, & circumstantiis, nec non ex contrario usu regionis.*
69 *In Comitatu Venayssino triplex adest species bonorum, servilium, francorum, & allodialium.*
70 *Sed hoc intelligendum est in toto Comitatu Venayssino collective, & abstractive considerato, non autem in singulis illius locis.*
71 *Argumentum dominii directi universalis colligitur ex eo quod de prædiis franchis, cessante titulo particulari, laudemium dissolvitur.*
72 *Ex solutione laudemii, absque titulo particulari, excluditur altera species bonorum allodialium.*
73 *Exclusio bonorum allodialium arguitur ex innumeris investituris, de bonis tantum franchis mentionem facientibus.*
74 *Inventarium jurium Cameræ Comitatus Venayssini factum anno 1253. inventarii nomen non meretur, nec juribus Cameræ præjudicat.*
75 *Inventarium defectuosum negativam non probat.*
76 *Præsumptio cessat stante probatione contraria.*
77 *Dominus directus universalis potest esse subfeudatarius proprii feudatarii.*
78 *Enunciatio in contractibus facta, quod bona sunt libera, non destruit veram eorum qualitatem.*
79 *Comitatenses, servata forma Bullæ nuncupatæ -- testimonio -- possunt dare novum accapitum, seu emphyteusim bona franca, sibique reservare jura laudemiorum.*
80 *Subemphyteuta ex alienatione fundi in subemphyteusim recepti non debet solvere laudemium Domino superiori, & mediato, sed Domino directo particulari, & immediato.*
81 *Probatio dominii directi universalis insurgit ex eo, quod de alienationibus dominiorum directorum particularium laudemia ita solvuntur.*
82 *Duo possunt esse Domini directi, alter superior, & alter inferior.*
83 *Vocabulum - majoris signoriæ - ad dominium directum particulare, & subalternum referri potest.*
84 *Mutanda non sunt ea, quæ diu servata sunt.*

VOTUM SEU DECISIO V.

DElato ad Sedem Apostolicam Dominio Status Venayssini, propter infestam Albigensium hæresim, cui Tolosani Comites jampridem Domini sese infeliciter addixerant, cœpit Communitas de Paternis Reverendæ Cameræ jura contendere super universali ipsius dominii directitate, ex supposito, quod, cum ante ann. 946. Comitatus Venayssinus esset de continentiis Galliæ Narbonensis nuncupatæ *la Provenza*, legibus scriptis Romanorum subjectæ, eadem prærogativa libertatis, ac allodialitatis bonorum in toto suo Territorio gaudere deberet, quam juxta relationem Morguez *ad Stat. & Consuet. & Provinc. fol. 151. vers. les Raisons*, memorata Provincia illuc usque consueverat retinere.

Et quamvis de anno 1663. tempore quo Civitas Avenionis a Finitimis occupabatur, favorabile judicatum, inde fensa Camera a quodam intruso Judice, reportasset, adhuc succubuit post pacata dissidia Principatus coram bonæ memoriæ Cardinale de Alteriis Legato, qui de anno 1671. appri-

apprime conscius, Bona Comitatus Venaysfini, vel esse
servilia, utpote dependentia a particulari Dominio, conce-
2 dentis cum annuo Canone, & statuto Laudemio, vel franca,
ca, & libera, exempta nimirum a præstatione annui Ca-
nonis: subjecta tamen solutioni Laudemii, in casu certæ
alienationis, quia subsunt directo Dominio universali pe-
nes Principem residentis; solumque reperiri bona allodialia
in Civitate Carpentoracti, Villa Insulæ, Oppido Miner-
biæ, & altero Mornacci ex speciali Indulto decoratis, ut
præseferunt quoque attestatione Magistratus, Judicum,
& Causidicorum Comitatus, nec non Secretarii Cameræ
ab eadem exhibitæ in hodierno *Summario n. 1. & 2.* Senten-
tiam protulit de Voto Congregationis Avenionensis to-
taliter præcedenti contrariam, qua declaravit Cameræ A-
postolicæ competere tam Dominium directum universale
in omnibus bonis sitis in Oppido de Paternis, quam Jura
Laudemiorum; omnesque alios actus consecutivos univer-
salis Dominii perperam ex adverso impugnatos.

Verum Communitas nesciа pati præjudicium, quod opi-
nabatur ex hujusmodi sententia sibi illatum, curavit Jura
iterum experiri, provocando ad Rotam primum, & post-
modum ad Tribunal nostrum, mediante Commissione A-
vocatoria, manu Sanctissimi signata: Quocirca commis-
sa cognitione controversiæ post varias delegationes R. P.
D. Patritio, disputatum fuit die 13. Junii 1701. -- *An sen-
tentia sit confirmanda, vel infirmanda?* quæ uti valida, &
justa, nedum meruit confirmari, sed & per binas vices ap-
probari coram Me subrogato in locum R. P. D. Patritii ad
Nunciaturam Neapolis meritissime evecti, cum consueto
rescripto -- *in decisis* -- ad quarum resolutionum tenorem
fuit quoque subinde Causa expedita.

Equidem posthabito examine validitatis prænarratæ sen-
tentiæ minime controversæ, Justitia luculenter emersit ex
lectura tum generalium transactionum initarum cum uni-
verso Comitatu Venaysfino, tum particularium cum
Communitate de Paternis, quibus adjuncto usu Regionis,
authoritate Scriptorum non infimæ notæ, aliisque cir-
cumstantiis infra recensendis, plusquam justificatum re-
manet, directum Dominium universale Reverendæ Ca-
meræ, quo stante eidem denegari non debent Laudemia,
omnesque actus dominicales super bonis franchis, & libe-
3 ris totius Comitatus (servilibus non consideratis, tanquam
ultro per Communitatem admissis) ut in puncto firmat
Ludov. Bell. *cons. 103. n. 4. ac cons. 111. sub num. 7.* Tondut.
resol. civil. cap. 41. n. 9. lib. 1.

Mirifice autem ex generalibus transactionibus assum-
ptum comprobare visa fuit illa anni 1311. nuncupat. *Bulla
Testimonio,* in qua Deputati locorum, repræsentando uni-
versum Comitatum, ibi -- *Nomine, & vice omnium, & sin-
gulorum dicti Comitatus de eorum mandato deputatis &c.* &
insuper -- *Nominibus propriis, & prælatorum Baronum,
Castellanorum, & aliorum Jurisdictionem habentium, &
Universitatum, Civitatum, Locorum, & Villarum, Comi-
tatus prædicti, Summario Cameræ n. 3.* Ingenue fassi fue-
runt Reverendæ Cameræ -- *Ex patientia subditorum, & ex
quodam usu, competiisse Jus Laudemiandi* in contractibus
4 venditionis, aliisque ibidem expressis, illudque convene-
runt in futurum exercendum in omnibus bonis alienandis
per contractum *venditionis, dationis insolutum, pigno-
rationis ad longum tempus, ac emphyteusis, dummodo pro
accapito reciperentur ultra 30. solidos.* Quæ sane confessio,
& respective conventio emissa a Deputatis totius Comita-
5 tus, nedum ineluctabile reddit Jus Cameræ, sed & ve-
tat, quin valeat amplius impugnari; nam ad effectum, de
quo agitur, habetur, ac si per ipsos individualiter gesta
fuisset, Castrens. *in rubr. Cod. de exerc. act.* Albens. *cons.*
6 104. *numer. 5.* Gratian. *cap. 424. num. 6.* & cum tolleran-
tia sit consuetudo inducta ex mera, & libera populorum
voluntate, pro lege inviolabiliter servanda venit, Text. *in
cap. Consuetudo, dist. 1.* Gibail. *de jur. Canon. & Eccles. q.
1. cap. 2. num. 1. lib. 6. tom. 2.*

7 Tanto magis, quod conventio solvendi Laudemium
in certis casibus, fuit stabilita, postquam ipsimet Deputa-
ti reclamaverant contra Edicta prohibentia indistincte
alienationes absque solutione Laudemii; non enim potuis-
8 set præscribi certa forma dandi in accapitum, & pariter sol-
vendi Laudemium, quoties non præextitisset Jus, & Do-
minium universale Cameræ, cum determinatio contra-
ctum importet prohibitionem in cæteris ultra casus expres-
sus, Tondut. *resol. civil. cap. 4. n. 9.* Rot. *dec. 85. n. 10. part.
9. rec.* & deficiente titulo particulari, conventa solutio
9 Laudemii referri debet ad titulum, & causam universalem,
quemadmodum cum Ludov. Bell. ac Tondut. supra alleg.
tenet Card. de Luc. *de Regal. disc. 5. n. 3.*

Nec urget, præfatam Bullam *Testimonio*, intelligen-
dam esse præsuppositive de Laudemiis solvendis pro bo-
nis servilibus, & emphyteuticis ejusdem Cameræ, non au-
tem pro bonis franchis, & liberis.

Corruit namque objectum, ponderando, quod cum
tam de jure communi, juxta censuram Text. *in l. 3. C. de* 10
Jur. Emphyt. quam de consuetudine, ut testatur Niger. *de
Laudem. quæst. 1. num. 56. & seqq.* in distractione bonorum
emphyteuticorum, teneatur emphyteuta in signum reco-
gnitionis directi Dominii, Laudemium domino directo
persolvere, non poterat conventio cadere, nec verificari, 11
nisi in bonis franchis, & liberis, quæ non a particularibus
concessionibus, sed ab universali Dominio Cameræ depen-
debant, alias frustranea fuisset transactio, fieri solita in re-
bus dubiis, non autem claris, quales sunt solutiones Lau-
demiorum in Investituris, minime impugnabiles, aut in 12
alienatione bonorum emphyteuticorum, Gloss. *in cap. So-
litæ, verb. tanquam de major. & obed.* Cravett. *cons. 54. sub
n. 12.* Dec. *cons. 626. n. 7. lib. 2.*

Suadeturque hujusmodi intellectus, nedum quia asseren-
do Comitatenses in mox laudata Bulla posse libere dispo-
nere in certis speciebus alienationum sine consensu cujus-
que, ad oculum demonstrarunt, neutiquam habuisse respe-
ctum ad bona emphyteutica specialiter dependentia a Do-
minio concedentis, sed fatendo, Laudemia Cameræ deberi
ex patientia subditorum, & ex quodam usu, pernecesse
voluerunt de bonis franchis, & liberis sermonem habere,
quæ cum nec de jure, nec de consuetudine sint obnoxia
oneri Laudemiorum, bene potuerunt in conventionem 13
deduci, & quidem particulari usu, ac patientia subdito-
rum, qui in recogitationem supremi Dominii Principis,
sese libere submiserunt, patientes extraordinario onere Lau-
demiorum propria bona franca, & libera gravari, ad diffe-
rentiam servilium, pro quibus non ex sola tolerantia, aut
particulari usu, sed ex dispositione juris communis, &
generali totius Orbis consuetudine, Laudemia solvuntur,
juxta authoritates jam supra relatas.

Et revera, si germanus sensus Bullæ fuisset ad sensum
Communitatis solummodo respectu bonorum servilium, 14
certum est, quod contrahentes in enumeratione contra-
ctuum, & signanter dotationis in accapitum, non potuis-
sent uti dictione, *Emphyteusim*, sed altera magis propria,
Subemphyteusim. Quandoquidem de tempore initæ con-
ventionis jam ipsi Comitatenses particulariter aliqua e-
tiam bona a Camera in emphyteusim retinebant: Unde si
debuissent alios investire, secundæ investituræ non erant
adaptabiles, nisi terminis sub emphyteuticationis; cum
datio in emphyteusim, de prima investitura duntaxat va-
leat prædicari, illique vere, & proprie conveniat, Fulgin. 15
de jur. emphyt. quæst. 1. in prælud.

Haud relevant, quod ex hac ipsa transactione fuerint
exclusi Nobiles de Paternis, ibi, *Exceptis Nobilibus* (sunt
verba concordiæ) *& corpore Nobilium, quos idem Domi-
nus Rector exclusit totaliter de prædictis;* quia non exinde
elisum, sed potius comprobatum remansit Jus Cameræ su-
per directione Dominii Universalis, quia cum Nobiles de
Paternis in eadem concordia intervenire recusaverint, pro-
inde non poterant gaudere eo beneficio, quod cæteri Cives,
& Incolæ ejusdem Comitatus, mediante hujusmodi con-
cordia, consequebantur, ut nempe in quibusdam speciebus
contractuum, videlicet dotium, & similium, in eadem
transactione expressorum, non tenerentur solvere Laudemia,
cum Jus resistat, ut quis reportare valeat commodum ex 16
contractu, quem reprobavit, *cap. ex eo, de reg. jur. in 6.
leg. si servus plurium 53. §. si hæredi, ff. de legat. 2.*

Quapropter exclusis summa ratione, ut præfertur, No-
bilibus de Paterno a beneficio concordiæ, quoad ipsos re-
mansit in suo robore Edictum præcedenter a Rectore Co-
mitatus publicatum, in quo generaliter præscribebatur,
ut ex quovis contractu Cameræ Laudemia solverentur,
adeoque etiam ex illis quatuor speciebus in transactione,
favore illam acceptantium, exceptuatis: Quamvis post-
modum ex tolerantia Sedis Apostolicæ, etiam isti Nobiles
exclusi, aliquod commodum ex hac transactione repor-
taverint, dum fuerunt habilitati, ut concessionibus ad 17
novum accapitum per eos faciendis, ad nullius Laudemii
solutionem tenerentur, quoties accapitum duos Francos
non excederet, ut fidem facit sententia lata sub ann. 1484.
Summario Cameræ n. 6.

Cæterum præmissa transeunt in evidentiam ex altera
trans-

transactiou : anni 1554. itidem stipulata cum Deputatis
18 ejusdem Co. nitatus pro declaratione Bullæ *Testimonio*,
in qua ad dirimendas controversias exortas super præ-
statione Lau demii, in casu quo bona danda in accapi-
tum non ex cederent summam solidorum 30. sancitum
fuit, ut sub inde interdicta minime esset Comitatensibus
datio in acc apitum bonorum francorum, & liberorum,
cum reserva tione ad sui favorem, tam juris directis
dominii par ticularis, quam facultatis exigendi Laude-
mia ab Em phyteutis, dummodo pro accapito non re-
ciperentur dusquam 20. Floreni, *d. Summ. n. 4.*
Advertebant enim Domini; quod dum concordia prodiit
pro majori in terpretatione Bullæ *Testimonio*, ex hoc ipso,
quod Comit atensibus permittit concessionem bonorum
duntaxat lib erorum in accapitum usque ad certam sum-
mam, ponit in aperto, & quod Bulla *Testimonio* in ea par-
te, qua indef inite loquitur de bonis dandis in accapitum,
19 se restringit ad bona libera, non autem servilia, & quod
pro summa e xcedente meram conventionis, Laudemia Ca-
meræ debea ntur, ex adductis per Rotam coram Coccin.
dec. 1966. n. 10. *& in rec. dec.* 140. *n.* 14. *& p.* 15.
Idque cla ius convincitur ex confessione per Deputatos
emissa in ead em transactione, ibi: *Dummodo non læderetur*
Camera Ap ostolica, quæ solum ex patientia, & subditorum
tolerantia, solebat, & solet Laudemia ex prædiis etiam
franchis exi gere, &c. Nam si Laudemiorum solutio fieri so-
lebat in Con nitatu Venayssino etiam de bonis franchis, &
liberis, infi ciari nequit, quin bona ibidem sita dicantur,
20 & sint sub jecta directo dominio universali Cameræ, ut
probat Ludo v. Bellon. *in citat. cons.* 103. *n.* 4. *vers. Et clare*
constat, *& c ons.* 111. *n.* 7. §. 2. probatur, Tondut. *ref. ci-*
vil. cap. 1 42. *n.* 9. *lib.* 1. Alias bona, si fuissent allodialia,
nullum L au demium pro eorum alienatione solvi debuisset,
Fulgin. *de jur. emphyt. tit. de Laudem. q.* 36. *n.* 2. Rota *dec.*
168. *n.* 1. *&* 4. *p.* 2. *divers. & in rec. dec.* 430. *n.* 4. *p.* 3. *&*
dec. 85. *n.* 10. *p.* 9.
21 In nihilo c onficiente replicatione, quod in hac secunda ge-
nerali co nco rdia fuerint exceptuata bona allodialia, ac de
bonis lib eris legitur tantummodo dispositum respectu da-
tionis in accapitum: Etenim exceptuatio contenta in hac
concordia, non respici bona allodialia, sed tantummodo
Civitat es, & Loca, quæ allodialitatem ex privilegio con-
secuta f uerant, ut constat ex illis verbis: *Quod non conti-*
neantur Civitates, & Loca allodialia in feudo franco posita
in præs enti Comitatu Venayssini, quæ loca allodialia, &
etiam Camera accordavit in eorum libertatibus, & præmi-
nentii, perpetuo manere. Hæc enim verba verificantur qui-
dem in bonis sitis in illis tantum locis allodialitatis privi-
22 legio d ecoratis, prout etiam Civitas Carpentoracti, &
duo Oppida Mornacii, & Insulæ, addito alio Oppido Mi.
nerbiæ, quod post dictam concordiam, privilegium allo-
dialitatis consecutum fuit a sanct. mem. Pio V. sub anno
1566. Ind eque exceptuatione particulariter facta quoad Ci-
vitates, & Loca, quæ allodialitatis indulto potiebantur,
inferri n equit ad bona existentia in aliis locis Comitatus:
Quinim o ex hac speciali exceptione certorum locorum,
validissimum insurgit argumentum dominii universalis
Cameræ: quoad reliquum Comitatum, & consequenter
etiam quoad Oppidum de Paternis, quousque non probat
23 ex indulto, vel ex concordatione cum Camera, allodiali-
tatem habere, ut possit dici in executione comprehensum,
Card. de Luca *de feud. disc.* 25. *a n.* 4. *ad* 7. *in supplem. disc.*
47. *n.* 5. & Rota coram Ludov. *dec.* 279. *n.* 2. *&* 3.
Quo vero ad disposita super bonis liberis, licet habeatur
solum mentio de concessione in accapitum, tamen attenta
relatione secundæ Concordiæ ad primam, ac speciali præ-
servativa ibidem apposita, *Remanentibus autem cæteris omni-*
bus, & singulis Capitulis in d. Bulla testimonium, descriptis,
in eorum robore, firmitate, & efficacia, &c. nullo modo
censentur exclusi cæteri contractus in Bulla *Testimonio* in-
dividualiter enunciati, Peregrin. *de fideicomm. art.* 40. *n.* 10.
24 Fusar. *de subst it. q.* 560. *n.* 29. Rossental. *de feud. cap.* 9. *con-*
clus. 18. *n.* 7. Card. de Luca *eodem tit. disc.* 50. *n.* 9. Rot. co-
ram Cels. *dec.* 59. *n.* 1. *& in rec. dec.* 135. *n.* 4. *p.* 18.
Sed ut omnimoda tolleretur ambiguitas super adductis
per Cameram, adjiciebant illius Defensores edicta, & pro-
clamata publicata per Cardinalem de Armeniaco Legatum
sub anno 1581. contra acquirentes tam bona franca, quam
servilia Comitatus Venayssini, ac per Cardinalem de Bal-
neo sub anno 1614. contra prætendentes directa Dominia,
ad hoc, ut exhibitis legitimis documentis, posset fieri ad-
25 notatio. Ac jure merito super ipsis insistebant, quia cura
edicta fuerit effectum sortita per paritionem compaten-
tium, *ut ex Summar. n.* 13. non parum conferunt ad
concludendam existentiam Dominii universalis, Berta-
zol. *cons. civil.* 1. Bell. *in sæpe citato cons.* 171. *n.* 21.
vers. quinimo constat. Afflict. *dec.* 165. *n.* 1.
Libratis fundamentis in universum respicientibus Comi-
tatum Venayssinum, devenerunt DD. ad examen specia-
lium probationum respicientium particulariter Communi-
tatem de Paternis, acriter hodie Jura Cameræ impugnan-
tem. Et quidem autumarunt, valde proficuam esse ad in-
tentum, transactionem initam de ann. 1600. inter Commu-
nitatem & Officiales Cameræ occasione controversiæ super
quodam tenimento nuncupato *la gran Palude*, nedum quia
fuit in ea habita ratio, tam de Bulla *Testimonio*, quam de
alia Concordia anni 1544. asserendo, easdem esse in viridi
observantia, quod patefacit, usque a principio Paternen-
ses fuisset in illarum dispositione comprehensos; sed & quia
Communitas apertissime fassa fuit, Jus Laudemindia sem-
per resedisse penes Cameram ibi -- *Quodque in casum aliena-*
tionis talium prædiorum, & possessionum, emptores fuerunt
libere laudati, & investiti ab Officialibus d. Cameræ &c.
Quam confessionem cum hodie nequeat amplius retracta-
re, utpote serio factam in actu publico, & proportionato,
frustra objicit, Cameram non esse in probatis, dum major,
potentiorq; justificatio elici nequit, quam proprii oris con-
fessio. Text. *in l. generalis, C. de rebus credit.* Rota coram 26
Mantica *dec.* 57. *n.* 8. & in Gerunden. Beneficii 26. Aprilis
1697. §. *ejusdem*, cor. Rev. P. D. Priolo.
Æqualis ponderis visa fuit sententia lata de anno 1480.
concedens Nobilius de Paternis facultatem dandi bona in
accapitum usque ad duos francos, Probis vero seu Plebis,
usque ad unum: Non enim permisisset communitas sibi
adimi facultatem de re propria ad libitum disponendi,
nisi scivisset territorium fuisse servile, cum allodialitas 27
libertatis restrictionem non patiatur, Tondut. *in relat.*
cap. 41. *num.* 20.
Neque in hypothesi spernenda veniunt edicta publicata in
Territorio de Paternis, signanter de annis 1480. & 1582.
contra possessores bonorum tam servilium, quam libero-
rum ad hoc ut intra præfixum tempus susciperent investitu-
ram a Camera: Nec non præceptum pœnale factum a Præ-
side adversus retinentes bona pro justificando titulo posses-
sionis, de quibus *Summ. n.* 9. 16. *&* 17. Nam cum illius sit
prohibere, cujus est dominari, optime inserviunt ad com-
probationem universalis Dominii directi favore Cameræ, 28
quemadmodum tuetur Ludov. Bell. in pluries allegato *cons.*
111. *n.* 6. *in vers. ex Statutis*, *at n.* 21. Afflict. *dec.* 167. *n.* 1.
Posthum. *de manut. observ.* 28. *n.* 1. & Rot. post eum *dec.* 115.
n. 3. maxime dum fuerunt effectuata respectu præcedentium
Edictorum, mediante incameratione bonorum parere no-
lentium: Et quoad præceptum, tum ex sententia lata in
illius confirmationem de anno 1613. tum ex exhibitione, & 29
dinumerbtione titulorum facta de anno 1617. a Paternensi-
bus, cum successiva illorum recognitione facta per Officia-
les Cameræ ad tenorem Bullæ *Testimonio*, & edictorum; ex
quibus optime probari universale Dominium, firmant Ber-
tazol. *cons. civil.* 1. *n.* 41. *&* 42. Anchar. *cons.* 34. *n.* 17. Cæ-
phal. *cons.* 458. *n.* 33. *l.* 4. Andr. Knichen. *de jur. superior. c.* 3.
n. 297. *& seqq. ac* 304. *&* 302. de Luca *de servit. disc.* 35. *n.* 14.
Crescit vis probationum Cameræ ex 7000. circiter
investituris a Paternensibus susceptis ab ann. 1350. ad 1663.
prævia solutione Laudemii, quæ cum non fuerint restrictæ
ad partem aliquam, sed generaliter sparsæ in unaquaque
contracta, complectuntur totum Territorium, ut singil-
latim demonstrat Mappa exhibita, & ex Instrumentis con-
cessionum verificata, validissimum inducunt argumen- 30
tum, quod Cameræ pernecesse competat directum Domi-
nium universale, Guttierez *pract. q. lib.* 1. *cap.* 92. *in fin.*
Capoblanc. *de Baron. tit.* 2. *cap.* 76. *n.* 16. Cassan. *ad con-*
suetud. Burgund. le mains mort. §. 4. *n.* 5. *&* 6. Argentar. *ad*
consuet. Britan. titul. Des Approprien. art. 277. *vers. sunt*
tenus Prover. liter. lit. F n. 2. Tondut. *resol. civil. cap.* 41.
n. 5. *lib.* 1. *& cap* 64. *n.* 3. *&* 12.
Quin obsit, in aliquibus ex enunciatis investituris, nul- 31
lam fieri mentionem de bonis franchis, quia non exinde in-
ferri valet, quod intelligi debeant de bonis servilibus tan-
tum; nam quando fuerunt factæ investituræ de bonis servi- 32
libus, de iis fuit facta expressa mentio; ideoque si aliquan-
do investituræ loquantur de bonis generaliter absque aliqua
expressione liberorum, vel servilium, potius intelligendum
venit de bonis franchis, & liberis, non autem servilibus,
non solum quia debet capi intellectus in potiori significatu,

verum

verum etiam qoia concessiones, & investituæ hujusmodi pro majori parte cootinent expressionem bonorum fraocorum, & liberorum, Card. de Luca *de alienat. disp.* 48. *n.* 12.

Adstipulantur prędictis iam iteratæ solutiones laudemiorum per Cameram receptæ, pro universis hæreditatibus, ac bonis sub vaga, & generali denominatione. *Quavis Terri-*
33 *torii parte sita*, *&c.* quæ universale dominium in toto Territorio concludunt; cum fere impossibile sit recognoscere integras hæreditates sub dicta vaga denominatione. *In quavis Territorii parte sita sint &c.* nisi etiam supponatur, quamlibet territorii partem huic oneri laudemiorum esse subjectam, Tondut. *in eodem c.* 41. *n.* 5. *l.* 1. de Luca *de feud. disc.* 35. *a n.* 4. *ad* 7. *& in suppl. ad disc.* 47. *n.* 4. *&* 5.

Innegabile quoque argumentum directitatis dominii universalis desumitur ex pluribus solutionibus laudemio-
34 rum Cameræ factis a Civibus, & Incolis Paternensibus occasione alienationum directorum dominiorum particularium, quæ habebant ad formam transactionum. Hoc posito, cum duo dominia particularia, sive subalterna dari non possint, fateri oportet, quod dominium directum particulare, cui alterum subalternatur, & recognoscitur, mediante solutione laudemii, dicatur universale, ut ad rem probant Frec. *de subfeud. l.* 2. *tit. quis dicitur Princeps*, *§ secus, ut versus n.* 4 de Punt. *q. laudem* 24. *n.* 59. *& in punct.* Ludov. Bell. *cons.* 111. *n.* 7. § 4. qui ait, hunc esse certissimum modum probandi dominium universale, & sufficere unicum actum solutionis.

Pari quoque jure procedunt declarationes a Paternensibus emissæ in supplicibus libellis, in quibus pro consequenda subrogatione in juribus Cameræ ad bona clandestine distracta absque solutione laudemii, ingenue appellarunt eam
35 Dominam directam universalem totius locis Paternis nec-
36 non investituræ per ipsam Cameram factæ de bonis eremis, & incultis; si enim declarationes, ex quo sunt plures, antiquæ, & consulto prolatæ ab habentibus plenam notitiam rei gestæ, aptæ dignoscuntur ad comprobandam existentiam universalis dominii, Rot. coram Merlin. *dec.* 29. *n.* 5. cor.
37 Roxas *dec.* 159 *n.* 11. *& in rec. dec.* 68. *n.* 23. *p.* 9 absonum non est, ut pariter enunciatæ investituræ id ipsum comprobant, cum bona eremа, & inculta ad Dominum Territorii pertineant, Ruin. *cons.* 26 *n.* 7. Niger. *singul.* 63. *in invest. feud. verb. feud. vers. Terris cultis, & incultis*, Mascard. *de prob. tom.* 1. *concl.* 217. *n.* 16. *&* 17. *& in punct.* Ludov. Bell. io toties alleg. *cons.* 103 *n.* 1.

38 Nec discrepant a cæteris revocationes, quas fecit Camera de bonis per Paternenses distractis absque solutione laudemii, indulta allodialitatis quatuor locis concessa, & si-
39 gnanter Oppido Minerbiæ, vigore Brevis fel. mem. S. Pii V. attestationes Magistratus, Judicum, & Advocatorum, & Causidicorum asserentium, bona ibi existentia esse vel
40 servilia, vel franca, ac laudemiorum solutioni subjecta: ac tandem Inventarium asservatum a sæculo, & ultra in
41 Archivio S. Angeli, in quo Oppidum de Paternia describitur subjectum directo dominio universali Cameræ.

42 Quoniam & si revocationes per se solæ non sufficerent ad inducendam præsumptionem universalis dominii respectu revocantis, attamen quia in actu revocationum nullum Camera deduxit titulum particolare, bene possunt pro valida conjectura inservire, Ludov. Bell. *in cons.* 111. *n.* 21. §. *Nec præmissis*.

43 Prout quoque ad propositum concludunt enarrata privilegia allodialitatis; valet namque argumentum, quatuor sunt loca, quę ex indulto consecuta fuerunt allodialitatem, ergo cætera indulto non comprehensa subjacent oneri laudemiorum, Anchar. *c. postulasti de for. compet. n.* 45. *vers. quod probo*, Rot. *in rec. dec.* 324. *n.* 5. *p.* 1. *& dec.* 28. *n. ult. p.* 9. & comprobatur ex observantia: nam licet Communitas de Bonilis a Comite Tolosæ reportasset de an. 1247. privilegium exemptionis ab onere laudemiorum, adhuc quia non fuerat per Sedem Apostolicam approbatum, passa fuit de anno 1671. denegari sibi exemptionis effectum, occasione petitæ confirmationis; *ut ex Summ. n.* 2. *lit. B.*

Quod autem Testimonia Magistratus, Judicum, & Causidicorum asserentium in locis Comitatus Venayssini, in
44 quibus nō viget prærogativa allodialitatis, dari solum duas bonorum species, francorum scilicet ab universali dominio dependentium, & oneri laudemiorum subjectorum, & servilium annuo canoni obnoxiorum, inserviant ad dirimendam vertentem controversiam, satis fuit advertere, quod sunt de eodem loco; nam utpote bene instructi, & deponentes de re ad officium proprium spectante, plenam fidem merentur, Rota cor. Merl. *dec.* 839. *n.* 2. *in rec. dec.* 327. *n.* 5. *p.* 9. *dec.* 183. *n.* 10. *p.* 10.

Inventarium vero, cum sit antiquissimum, & verificetur ex ipsa Bulla *Testimonio*, ad quam se refert, confirme- 45
rusque ex altero existenti in Archivio Vaticano, *Sum. n.* 24. *lit. A.* licet confectum ab officialibus Cameræ, plene comprobat illius dominium universale, text. *in l. fin. § Licentia*, *C. de jur. deliber.* Rota cor. Peuting. *dec.* 472. *n.* 4. *dec.* 310. *n.* 42. *p.* 2. *rec. dec.* 89. *p.* 7. *& dec.* 461. *n.* 4. *p.* 18. & summa quidem ratione, quia officiales Cameræ sunt personæ publicæ, & ad hoc munus destinatæ. Non est proinde præsumendum, ut a veritate distrahantur, maxime cum non agatur de eorum interesse, Rota coram Cavaler. *dec.* 93. *n.* 9. coram Cels. *dec.* 189. *n.* 9. & in Sipontina aggregationis 10. Junii 1664. §. *Quidquid*, coram bon. mem. Card. Taurus.

Minor denique ratio haberi non debet usui regionis, & scriptorum authoritati super comprobatione directitatis dominii universalis Cameræ: Usui siquidem, qui cum ultra
generales transactiones ad trutinam positas, hac ejusdem do- 46
minii enunciatio quoad Cameram in geminis transactionibus initis cum Patribus Carthusiensibus de anno 1544. in altera stipulata de anno 1627. inter Communitates S. Ceciliæ, & Gardæ Pariolis, ac in actibus judicialibus gestis a Civibus Vasionis de anno 1615. tempore quo fuit institutum pro revocatione cujusdam edicti præjudicialis, tam civium libertati, quam dominio universali Cameræ; & quoad Baronum, quod habeat dominium universale in Oppidu de Balois, colligitur ex illa ann 1692. exarata inter universitatem, & Baronem ipsius Oppidi, *Summ. n.* 25. *ad* 30. plurimum inservit ad confirmationem assumpti, ponitque in claris bonum jus, quod undequaque Cameræ assistit.

Authoritati etiam scriptorum, quia dum Bertan. Civis Carpentoracti *in cons.* 182. *n.* 2. *&* 9. *ac in cons.* 130. *per tot. l.* 4. *n.* 1. testatur absolutum esse in Provincia Provinciæ, & 47
signanter in Comitatu Venayssino, Dominium universale residere penes Dominum, scilicet Cameram, idque confirmat Ludov. Bell. Aven. *in cons.* 103. *sub n.* 4. Card. de Luca, qui pluries in similibus causis scripserat *de feud. in supplem. disc.* 1. *n.* 10. §. *Istoque casu*, *& disc.* 47. *n.* 4. merito cum ipsorum sensu procedendum est in judicando, eisdemque præstando tota fides; cum eorum dicta conformentur tot transactionibus, tantisque documentis superius enumeratis, Surd. *cons.* 74. *n.* 14. Gabr. *de prob. concl.* 1 *n.* 2. Carlev. *de jud. t.* 1. *disp.* 2. Rota coram Ludov. *dec.* 274. *n.* 8. *& in rec. dec.* 193. *n.* 14. *p.* 6.

Et tandem non leve præstat fundamentum responsum quinque Advocatorum Senatus Aquensis, qui pro veritate consulti sub anno 1672. super juribus Cameræ Apostolicæ, respectu directitatis dominii universalis in dicto Territorio Paternensi responderunt, quod pensatis rationibus & fundamentis pro Camera adductis, ea sibi concludentia visa sunt, & ea iis exuberanter comprobatam remansisse directitatem dominii universalis Cameræ, sicque sæpius pronunciasse in similibus causis; ea enim optima est interpretatio,
quæ ex pluralitate judiciorum desumitur §. *penult. instit. de* 48
satisfat. & juxta mentem Ulpiani, a juris tramite non deveniamus, si sequamur, quod in regione, in qua actum est, frequentatur, *l. semper* 34 *ff. de regul. jur.* quod etiam statuit Alex. Imper. *in l. Præf.* 1. *Cod. quæ sit long. consuet.*

Hinc frustra allegantur in oppositum ex parte communitatis, Bertran. *in cons.* 169. *n.* 1. *l.* 6. Rota cor. Cerro *in dec.* 324. *n.* 6. ac aliæ decisiones in Cavallicen. dominii Venteni, & Homagii, coram bon. mem. Alberg. Emeria, & R. P. D. dell'Olmo, nec non in Carpen. laudemiorum, coram bon. mem. Card. Caccia, Emerix, & R. P. D. Pio.

Bertran. quippe, præterquam quod loquitur de Castro
Turris situ extra confinia Comitatus Venayssini, movetur 49
potissimum, ex quo ibi reperiantur bona allodialia, & in sua nativa libertate; quod cum ex prænotatis verificari non possit in Oppidu de Paternis, minime applicatur.

Rota cor. Cerro, ideo firmat non probari in suo casu 50
dominium universale, quia obstabant reiteratæ assertiones Baronis super bonorum allodialitate: non mirum igitur, si diversimode sensit.

Ad decisiones in Cavallicen. dominii Venteni, & Ho- 51
magii, pro congrua, & cathegorica responsione sufficeret, quod non emanaverint in casu præciso Oppidi de Paternis, nec contra Cameram, & per consequens tanquam res inter alios actæ, Camera in judicio minime citata, in nihilo præjudicant, Rota cor. Seraph. *dec.* 1241. *n.* 4. *& in*
rec. dec. 507. *n.* 18. Tanto magis, quod suprema Tribunalia, 52
inter quæ nostrum parem tenet locum, non sint adstricta

aliorum tribunalium, æque illustrium, resolutiones amplecti, ex quo legibus non exemplis judicetur, *l. si a licet, ff. de offic. Præsid.*

Adhuc librato eorum tenore visæ sunt omnino inapplicabiles, quia emanarunt super facto omnino diverso; in casu enim Cavallicen. dominii tria tantummodo fundamenta adducebantur pro justificanda universalitate dominii; Transactio scilicet inita de anno 1641.
53 quædam recognitiones dominiorum in parvo numero, ac nonnulla edicta, contra quæ a particularibus opponebatur, fuisse reclamatum, ut ex ejus lectura.

In Cavallicen. Venteni cor. bon. mem. Emerix, tota moles probationum nitebatur quibusdam proclamationibus, & dominiorum recognitionibus, prout colligi-
54 tur ex §. *Minusque*.

Et in Cavallicen. Homagii cor. R. P. D. dell'Olmo, exhibebantur duntaxat a Barone nonnulla bannimenta gene-
55 ralia, & recognitiones, adversus quæ aderant documenta contraria pro exclusione universalis dominii, quemadmodum præsefert §. *Excluditur*, & §. *Quin prædictorum*.

In præsenti causa e converso Camera quamplurimas, & convincentes præbuit demonstrationes ad fundandam universalitatem directi dominii, ad sui favorem, nedum respicientes universum Comitatum Venayssinum, prout sunt generales transactiones cum omnibus Comitatensibus gestæ, sed & percurientes communitatem de Paternis in judi-
56 cio comparentem: Concordiam scilicet cum Paternensibus factam de ann. 1600. sententiam ann. 1480. permittentem no-
57 bilibus Paternen. dare in accapitum bona usq; ad duos francos, & plebeis usque ad unum: diversa edicta tam genera-
58 lia, quam specialia, effectum sortita, mediante executione pœnarum; Declarationes in concordiis a communitate emissæ, quod bona etiam libera, & franca subjecta erant oneri solutionis laudemiorum: Et denique infinita prope-
59 modum instrumenta recognitionum, & solutionis laude-
60 miorum; authoritates clarissimorum virorum de dominio universali Cameræ testantium, quæ si in majori parte adfuissent in casibus decisionum, utique non emanassent relatæ resolutiones pro exclusione universali dominii, cum unaquæque per se sufficeret ad plenam probationem faciendam, fortius si simul, & collective sumantur, Text. *in l. dation. C. de probat*, Rot. cor. Bich. *dec.* 30. *num.* 31. post Merlin. *de pign. dec.* 63. *n.* 11. *& in rec. dec.* 246. *n.* 26. *p.* 6.

Aliæ vero dec. in Carpen. laudemiorum, nec & ipsæ ob-
61 stare visæ sunt, cum non excludant Cameram habere universale dominium directum, sed tantummodo firment de tempore transactionis non fuisse concludenter probatum, ut innuunt dec. bon. mem. Emerix *in §. Quoniam*, & altera cor. R. P. D. Pio, *in §. Hinc frustra*.

62 Decisio autem in eadem Carpen. emanata cor. bon. mem. Card. Caccia, favet potius quam contrariatur juribus Cameræ: Cum enim tunc disceptaretur, an novennia, quæ loco laudemiorum in illis regionibus solvi solent, deberent solvi ad formam concordiæ factæ cum Card. de Claramonte, vel juxta valorem bonorum; censuit Rota solvenda esse ad formam concordiæ, non autem, ut insistebatur ab officialibus Cameræ, juxta valorem bonorum: sed dum solutio fuit demandata, quamvis præscripta quantitas non attigerit metam petitionis, adhuc dominium universale Ca-
63 meræ approbatum remansit; vis enim non stat in certa quantitate, sed in solutione, quæ fieri Cameræ non potuisset, nisi eisdem directum dominium universale competiisset, Ludov. Bell. *in cons.* 103. *n.* 7. §. 3. probat Tondut. *ref. civil. cap.* 42. *n.* 9. §. *Quæ autem differentia*.

Incassum quoque objicitur, quod in locis Comitatus
64 Venayssini, ubi vivitur jure Romanorum scripto, præsumptio juris militet pro allodialitate bonorum, ita ut a dominio jurisdictionali super Territorio non valeat inferri ad dominium universale per Cameram prætensum.

Talis nanque præsumptio locum non habet in Gallia, &
65 præcipue in Provincia Provinciæ Comitatum Venayssinum complectente, prout firmat Spada *cons.* 13. *num.* 1. *vers. Et cum præsupponatur l.* t. Ludov. Bell. *cons.* 57. *per tot.* Laym. *in notit. Regn. Franc. l.* 1. *cap.* 4. *in verb. Provincia, versic. Avenio*; in Gallia enim omnia bona reputantur sub domi-
66 nio Regni, nisi ostendatur titulus exemptionis, immediate, vel mediate ab ipso Rege concessæ, Maynard. *dec. Tolos.* 35. *l.* 4. Franc. Marc. *dec. Delph.* 495. *n.* 14. Papon. *arrest. Franc. l.* 13. *tit.* 2. *a fol.* 448. *ad* 450. Argent. *ad consuet. Brittan. art.* 277. *in glos. Entres le meres de le Signorie*, idem Bell. *in cons.* 103. *n.* 4. *vers. Et magis*, ubi in specie firmat, ex concessionibus factis a Comitibus in locis intra Provinciam, censeri feudatarios habere dominium universalem, Tondut. 67
q. civil. l. 2. *cap.* 41. *n.* 5. *tom.* 1. Claper. *dec. Cam. caus.* 50. *q.* 2. *n.* 1. & quatenus etiam decantata præsumptio procederet, & jus Romanorum vigeret, adhuc ad summum opponi posset contra non habentem dominium territorii, ut in terminis vertentis controversiæ, in qua tot claris documentis, validisque circumstantiis supra enucleatis, comprobavit Came- 68
ra suum directum dominium universale in Oppido de Paternis, procedi non potest cum mera juris præsumptione, sed debet attendi usus, & consuetudo inducta ex tolerantia subditorum, causativa alterius contrariæ præsumptionis, quæ licet accidentalis, prævalet tamen naturali, cum sit longe validior, Hostien. *in cap. diligenti de præscript. rer. immob.* cujus opinio vindicatur ab appositionibus aliorum DD. contrarium sentientium, per Bertrand. *cons.* 182. *sub n.* 7. *l.* 1. Claper. *caus.* 74. *q.* 1. *n.* 3.

Ejusdem inefficaciæ detegitur altera oppositio elicita ex diversitate speciei bonorum, quam scribentes pro communitate, innixi authoritati Tondut. *in cap.* 41. *n.* 22. *l.* 1. per 69
Rota admissæ *in dec.* 797. *n.* 7. *p.* 18. triplicem esse dicebant, servilium scilicet, francorum, & allodialium, inferendo, quod data ista tertia specie bonorum, nulli oneri subjectorum, nequeat allegari universale dominium directum Cameræ, præseferentis solummodo documenta de prima, & secunda specie verificabilia.

Quandoquidem opinio Tonduti vindicat sibi locum in bonis feudalibus, ut ipse Auctor declarat *in annot. ad eund. c. impress. in calce operis tit.* 2. §. *fin.* Unde tanquam extra casum non meretur attendi, corruitque in sequelam Rotalis quoque resolutio, in cujus sensu processerat; sed admissa etiam per hypothesim, non potest diversimode interpretari, quam abstractive considerato universo Comitatu, ita ut 70
sensus sit, in toto Comitatu Venayssino collectivæ, & abstractive considerato, reperiri istas tres bonorum species: At si specialiter, & in concreto inspiciantur loca Comitatus, nulla alia reperiuntur bona, nisi duplicis speciei, scilicet in illis quatuor locis, quæ ex privilegio allodialitate potiuntur, reperiuntur, & adsunt bona allodialia, & servilia. Ast in aliis locis, quæ hujusmodi privilegio destituta sunt, reperiuntur solummodo bona servilia, & franca, seu libera, non autem allodialia, prout de hac bonorum distinctione plenissimum testimonium faciunt omnes Magistratus Causidici, ac Notarii totius Comitatus in eorum attestatione superius enunciata.

Cum enim in territoriis Comitatus Venayssini, præterquam ex privilegio effectis in franco allodio, generaliter solvantur laudemia, nulla habita relatione ad titulum, & investituras particulares; non datur intelligi, quomodo adesse possint bona allodialia cujusvis oneris, & solutionis incapacia, quando cessante titulo particulari, intrat præ- 71
sumptio tituli universalis, per quem remanens territorium directo dominio universali subjectum, quavis allodialitate privatur, in terminis Ludov. Bell. pluries cit. *cons.* 111. *n.* 7. ubi testatur, quod iste est modus certus probandi dominium universale, & melius Tondut. *in toties repetitio c.* 21. *ubi sub n.* 9. firmant, quod data solutione absque titulo particularis, excludatur altera species bonorum allodialium, & tenet Menoch. *l.* 3. *præsumpt.* 105. *n.* 72
7. Mantica *de tacit. l.* 22. *tit.* 3. *n.* 15. Rota *in rec. dec.* 400. *n.* 8. *p.* 1. ab eodem Tondut. allegat.

Potissimum quia investituræ omnes in adeo ingenti *n.* 73
7000. in decursu trium sæculorum circiter factæ a Camera cum receptione laudemiorum (una tantum excepta loquente de bonis in francoallodio, verisimiliter referenda ad loca privilegiata) loquuntur duntaxat de bonis franchis, & liberis, non autem allodialibus; & tamen si extitisset ista tertia species, utique non fuisset, in tam ingenti numero instrumentorum, ipsius expressio prætermissa, quo fit, ut censeri debeat revera in oppido controverso bona allodialia non reperiri, Rota *in rec. dec.* 140. *n.* 4. *p.* 2.

Confracti licet Paternenses vi documentorum, & efficacia replicationum Cameræ, adhuc non retractarunt, novam defensionem parare, acrius insistentes in inventario exarato de ann. 1253. de bonis sitis in Oppido de Paternis, spectan. ad Com. Tolosanum, in cujus juribus Camera successit, in quo ad eorum sensum deerat adnotatio universalis dominii, ideoque nequeat hodie ex inductionibus comprobari.

Verum constitit neutiquam tale documentum mereri nomen inventarii, sed simplicis descriptionis bonorum factæ a quibusdam testibus ad perpetuum sub ann. 1253. tempore 74
quo Comitatus Venayssinus jam pervenerat in dominium

Sedis

Sedis Apostolicæ, juxta concordiam cum Galliarum Rege
præcedenter initam anno 1425. de qua habetur mentio apud
Spad. *cons.* 4. *n.* 89. *lib.* 1. consequenter non aptæ præjudicare
juribus Cameræ: sed ulterius animadversum fuit, quod
cum in dicta descriptione ultra dominium universale fuerit
etiam prætermissa enunciatio dominii particularis jurisdi-
ctionis citra dubium jam retentæ a Comitibus Tolosanis,
ut scripsit Ludov. Bell. *in cons.* 211. *n.* 6. & Cameræ in præ-
senti competentis, ex ea elici non valet oppositum; nam,
utpote defectuosa, negativam non probat, Coin. *cons.* 61.
75 *n.* 23. Cephal. *cons.* 338. *n.* 56. *l.* 3. Mascard. *de probat. concl.*
742 *n.* 1. Rot. *in rec. dec.* 267. *n.* 17. *part.* 17. etiamsi eidem
descriptioni nomen inventarii tribuendum foret, ut asse-
ruit Tond. scribens pro hac ipsa communitate *in cap.* 25. *n.*
8. nec de errore potuisset redargui; attamen dum fuit ibi-
dem adnotata *major, & integra jurisdictio*, aliquid plus
ultra simplicem jurisdictionem designans, ex natura com-
parativi positivum præsupponentis, & aliunde de Camera
signanter ex altero inventario retento in Arce S. Angeli,
suum dominium universale confirmet, cessat quævis obje-
cta præsumptio contraria, apta solum producere effectum,
76 in casu quo diversa non præbeatur justificatio, Ruin. *consil.*
23. *sub n.* 27. *l.* 5. Surd. *cons.* 105. *n.* 6. Rota coram Bich. *dec.*
508. *n.* 19. *& in rec. dec.* 224. *n.* 3. *p.* 18.

Nova nec meruit attendi oppugnatio, quod Comes To-
losanus diversa bona possederit sub directo dominio certæ
personæ, cum responsione annui Canonis; prætermissa a-
nim animadversione, an talia bona sint de privilegiatis non
exinde videbatur sublata directitas universalis majori ju-
risdictioni cohærenter; incompatibile nanque non est in
jure dominum habentem universale dominium effici ali-
quando subemphyteutam proprii emphyteutæ, sive ex cau-
sa prælationis, successionis, vel confiscationis, aut cu-
jusvis alterius tituli particularis, cum tunc reputetur tan-
quam tertius, & extranea persona; nec exinde oritur ulla
repugnantia, quod dominus directus universalis dicatur
77 subfeudatarius proprii feudatarii, ut notavit Claper. *q. caus.*
103. *sub n.* 27. Pyguer. *dec.* 198.

Parum demum Paternensibus profuit alia defensione præ-
muniri, ostendando quamplura instrumenta concessionum
ab ipsis factarum sine Cameræ consensu, & non solum cum
receptione laudemii, sed & cum expressione, quod bona
erant majori Signoriæ distrahentium obnoxia. Etenim præ-
valuerunt apud Dominos Cameræ responsiones, innixæ su-
per eo, quod concessiones fuerunt fere omnes expletæ ad
formam initarum transactionum, quarum vigore vetita non
erat Paternensibus infra præfixam summam libera alienatio;
& si quæ fuerunt gestæ cum laudemiorum solutione extra li-
mites conventionum, aut dignoscuntur revocatæ, aut tan-
quam æquivocæ non destruunt probationem universalis do-
minii, tot aliis univocis demonstrationibus, ac ex facto ipso
Paternensium confirmatam; cum absolutum in jure sit non
sufficere solam enunciationem in contractibus factam, quod
bona sint libera, ad subtrahendum onus eisdem infixum, ut
de bonis fideicommisso subjectis & alienatis tanquam libe-
ris, firmiter tenuit Rota in Rom. fideicom. de Avila 16.
Junii 1692. §. *Et altera*, coram bon. mem. Emerix, ac 1.
Martii 1694. §. *Fin. in fin.* cor. R. P. D. Muto, & in Rom.
fideicom. de Incoronatis 16. Maii 1695. § *Nulla siquidem in
fin.* cor. eodem bon. mem. Emerix.

Nec ulla adest implicantia, quod dd. Cives, & incolæ
quandoque exegerint laudemia in alienationibus factis ab
eorum subemphyteutis; nam ut superius observatum fuit,
licebat, & licet Comitatensibus, servata forma Bullæ *Te-
stimonio*, dare ad novum accapitum, seu emphyteusim eo-
rum bona franca, & libera, sibique ipsis reservare jura lau- 79
demiorum solvenda ab eorum subemphyteutis; quod tamen
nihil præjudicat domino directo universali, ac Superiori pe-
nes Cameram residenti, cum inspecta etiam juris dispositio-
ne, seu usu consuetudinario, quando subemphyteuta alie-
nat bona in subemphyteusim recepta, non debeat laude-
mium domino superiori, & mediato, qualis est Camera,
sed domino directo particulari, ac immediato, Chassan. *ad* 80
consuet. Burgund. rub. 3. §. 8. *vers. sed casus*, Gam. *dec. Lusi-
tan.* 244. *n.* 7. Ideoque ex hac laudemiorum solutione, quan-
doque facta ad favorem dominorum particularium, non de-
struitur jus directitatis dominii superioris, ac universalis
penes Cameram residentis; quinimo magis comprobatur,
non solum quia hujusmodi solutio fuit facta ad formam, &
in executionem Bullæ *Testimonio*, verum etiam quia quan-
do Comitenses alienarunt eorum directa dominia particu-
laria, sibi competentia, cum eorum subemphyteutis, solve-
runt laudemia Cameræ dominæ universali, ex quo inducitur
certissimum modum probationis dominii universalis, fir-
mat Ludov. Bell *cit. cons.* 211. *n.* 7. § 4.

Quemadmodum etiam expressio majoris Signoriæ ni- 81
hil operatur, utpote facta habito respectu ad subemphyteu-
tam, contra quem nulli dubium est, concedentem habere
dominium directum, dum non implicat cum variis relatio-
nibus dari diversa dominia per gradus superioritatis, & in- 82
ferioritatis, distincta tamen, & diminuta, ut tenuit Me-
noch. *cons.* 226. *n.* 79. *& seqq* Surd. *dec.* 288. *n.* 1. *seq.* & ita
se explicarunt Paternenses; nam facta alienatione directo-
rum dominiorum particularium sub expressione, quod erant
eorum majori Signoriæ subjecta, adhuc petierunt consen-
sum ab officialibus Cameræ, & eisdem laudemia persolve-
runt, ut constitit ex pluribus instrumentis datis in *Summ.
Cameræ n.* 4. *sub lit. E*, quo fit, ex confessione eorundem Pa-
ternensium, remesse in claris, vocabulum majoris Signo-
riæ in dd. Instrumenti expressum nil aliud importare, quam 83
dominium directum particulare, seu subalternum, respectu
suorum subemphyteutarum,

Examinatis itaque ad satietatem omnibus hinc inde dedu-
ctis, DD. censuerunt, constare de universali directo domi-
nio Cameræ satis comprobato: Tum ex antiquis, & gene-
ralibus transactionibus universum Comitatum comple-
ctentibus, ac etiam ex particularibus individualiter uni-
versitatem de Paterno respicientibus: Ex satis vetusta sen-
tentia longe supra duo sæcula promulgata: Ex tot edictis
generalibus, & particularibus, in executionem demanda-
tis: Ex innumeris investituris, & solutionibus laudemio-
rum, intra spatium trium sæculorum factis: Ex confessio-
nibus sæpius a Paternensibus in actu proportionato emissis:
Ex antiquis inventariis sub arcta custodia asservatis: Et tot
DD. auctoritatibus, & Magistratuum totius Comitatus
testimoniis: Ex prudentum responsis: Et demum ex usu,
& consuetudine regionis conterminæ, quæ cum diu, & 84
per plurimos annos observata sunt, minime sunt mutanda,
l. minime 23. *& l. sed*, *& ea* 35. *ff. de legibus*.

Et ita resolutum fuit, utraque parte audita &c.

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Secundum THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,

Qui est

DE REGALIBUS.

Hoc est

DE OFFICIIS VENALIBUS, LOCIS MONTIUM, &c.
Aliisque Juribus ad Materiam Juris prohibendi pertinentibus, &c.

ARGUMENTA DECISIONUM DE REGALIBUS, &c

DECISIO I. *Cavallicen. Transactionis.*

TRansactio obligatione Camerali vallata habet executionem paratam, nisi sit evidenter nulla, vel enormiter lædat illius inobservantia ab impugnante cum necessariis requisitis probanda est, adeo ut non sufficiat defectus adimplementi ex parte alterius ex transigentibus, cum ad ejus observantiam cogi possit. Obligatio per subditos suscepta molendi in molendinis Baronis non lædit Ecclesiasticam libertatem, etiamsi personæ Ecclesiasticæ prius molendina ab ipsomet Barone emerint, cum hujusmodi obligatio non proveniat ex aliqua vi coactiva, sed ex mera transigentium voluntate eundi potius ad molendinum unius, quam alterius.

DECISIO II. *Cavallicen. Furni super bono jure.*

Licet Baro nequeat prohibere Ecclesiasticis constructionem furnorum, præsertim pro eorum usu; potest tamen suis vassallis prohibere, ne in dictis furnis panes coquant, quando præfati vassalli se obligarunt ad furnum Baronis accedere, cum illa voluntaria obligatio eundi potius ad unum furnum, quam ad alium, libertati Ecclesiasticæ non præjudicat.

DECISIO III. *Cavallicen. Bannalitatis Furni super manutentione.*

Baro potest subditis prohibere, ne furnos construant, & illic panes coquant, si ipsius favore concurrat titulus expressus privilegii, & conventionis, vel tacitus proveniens ex immemorabili præscriptione, aut possessione, cum admixta vassallorum prohibitione, & subsecuta eorum acquiescentia, ita ut exinde competat Baroni quasi possessio juris cogendi vassallos ad furnandum in suo furno privative quoad alios. Transactio per testes de auditu in antiquis probari potest, maxime si adsint conjecturæ, & adminicula, & quæ sint illa adminicula ad effectum cogendi vassallos ad furnos Baronis accedere, late hic discutitur.

DECISIO IV. *Cavallicen. Bannalitatis Furni super manutentione.*

Idem est argumentum antecedentis decisionis super manutentione emanatæ.

DECISIO V. *Cavallicen. Bannalitatis Furni.*

Argumentum in antecedentibus decisionibus reperitur.

DECISIO VI. *Romana Officii.*

Conservatores urbis certo tempore residentes prorogare, & extendere non possunt officia a vita unius in personam alterius, in præjudicium conservatorum successorum.

DECISIO VII. *Romana Officii Aquæ Felicis.*

In hac Magistrali decisione firmatur in alio casu simili idem, quod in proxime præcedenti Decisione fuit decisum, non posse scilicet per conservatores Urbis certo tempore residentes prorogari, & extendi officia a vita unius in personam alterius, in præjudicium conservatorum successorum. Et amplius in hac decisione firmatur, quod extensio hujusmodi, etiam confirmata per Papam, non sortitur effectum, & quia confirmatio est in forma communi, & deest scientia specifica Papæ, quod conservatores non poterant facere extensionem.

DECISIO VIII. *Romana locorum Montium.*

Ad loca Montium uti fideicommissaria non datur Immissio, si in literis patentibus vinculum fideicommissi non legatur, etsi illud alias fuit cum mandato Judicis deletum, firmo tamen remanente alio vinculo Evictionis; & acquirens loca Montium libere vel cum certo tantum vinculo a Principe mediante ejus officiali, recognoscit in Dominum ipsum Principem, & non potest ab aliis super locis Montium molestari, præcipue si prius idem Princeps deleverit vinculum fideicommissi. Versio pecuniarum retractatum ex locis Montium venditorum cum licentia Principis, ad effectum extinguendi debita, quomodo probetur, & de illa nec de multiplico ordinato a Principe, quando creditor non debeat esse solicitus.

DECISIO IX. *Romana Census.*

Creditor anterior avocat pecunias solutas posteriori cum obligatione de restituendo prioribus & potioribus; Census extinguitur proportionabiliter per receptionem bonorum in causam illius, loca montium cum vinculis evictionis, & de restituendo prioribus & potioribus æstimantur scuta 60. secus si loca montium fuerint ad instantiam creditorum liberata a vinculo fideicommissi per Principem; tunc enim a concreditoribus avocantur pro valore intrinseco scutorum centum.

DECISIO X. *Romana Reintegrationis.*

Reintegratio ad loca montium alienata cum falso mandato procuræ, datur; & quomodo locorum montium alienatorum possessio probetur ex literis patentibus, & libris secretariæ montium.

Sententia contumacialis, si prolata sit in Judicio criminali, etiam mediante probatione delicti, præjudicat etiam in judicio civili, præcipue si pro veritate criminis concurrat confessio procuratoris adminiculata: Loca montium transeunt libera in emptorem, si vendantur a vero Domino, secus si a non Domino cum falso mandato procuræ, tunc enim verus Dominus potest illa vindicare: magistraliter articulus hic discutitur.

DECISIO XI. *Romana Reintegrationis.*

Hæc Magistralis ac solida Decisio non eget argumento, cum sit confirmatoria præcedentis, & in ea æquissima firmatur conclusio, quod loca Montium resignata cum mandato procuræ falso, non transeunt libera in emptorem, tanquam empta a non Domino, cum Justitiæ & æquitati repugnet, quod Dominus sine proprio consensu amittat res suas, & in eadem decisione appositie respondetur specioso objecto libertatis Montium, ac publici commercii, & ostenditur, quod hujus potius violatio resultaret, si loca Montium sine facto ac consensu proprii Domini libera transirent.

INDEX

INDEX DECISIONUM.

C

Cavallicen. Bannalitatis Furni super manutentione, *Mercurii* 5. *Decembris* 1696. *Priolo*, Dec. III.
Eadem, *Mercurii* 26. *Junii* 1697. *Eodem*, Dec. IV.
Eadem... super bono jure, *eadem die*, *Eodem*, Decisio V.
Eadem Furni super bono jure, *Mercurii* 5. *Decembris*, *eodem*, Dec. II.
Eadem Transactionis, *Lunæ* 7. *Maii* 1696. *Priolo*, Dec. I.

R

Romana Census, *Lunæ* 15. *Junii* 1696. *Caprara*, Dec. IX.
Eadem locorum Montium, *Veneris* 7. *Maii* 1694. *Ursino*, Dec. VIII.
Eadem Officii, *Veneris* 4. *Martii* 1695. *Caprara*, Dec. IV.
Eadem Officii Aquæ Felicis, *Veneris* 4. *Junii* 1700. *Molines*, Dec. VII.
Eadem Reintegrationis, *Lunæ* 25. *Januarii* 1700. *Scoto*, Dec. X.
Eadem Reintegrationis, *Lunæ* 11. *Junii* 1700. *eodem*. Dec. XI.

R. P. D. PRIOLO.
Cavallicen. Transactionis.
Lunæ 7. Maii 1696.

ARGUMENTUM.

Transactio obligatione Camerali vallata habet executionem paratam, nisi sit evidenter nulla, vel enormiter læsiva: illius inobservantia ab impugnante cum necessariis requisitis probanda est, adeo ut non sufficiat defectus adimplementi ex parte alterius ex transigentibus, cum ad ejus observantiam cogi possit. Obligatio per subditos suscepta molendi in molendinis Baronis non lædit Ecclesiasticam libertatem, etiamsi personæ Ecclesiasticæ prius molendina ab ipsomet Barone emerint, cum hujusmodi obligatio non proveniat ex aliqua vi coactiva, sed ex mera transigentium voluntate eundi potius ad molendinum unius, quam alterius.

SUMMARIUM.

1 *Transactio est exequenda, nisi sit evidenter nulla, vel enormiter læsiva.*
2 *Transactio per centum annos inobservata præsumitur revocata, vel annullata.*
3 *Habenti pro se transactionem non incumbit onus probandi observantiam.*
4 *Pacto particulari per generale non censetur derogatum.*
5 *Locationes in executionem transactionis factæ demonstrant illius observantiam.*
6 *Sententia per contradictas obtenta, & a partibus executa, eandem vim habet, ac si contradictoris judicio emanasset.*
7 *Protestationes factæ adversus actus transactioni contrarios, illius executionem ostendunt, & inobservantiam destruunt.*
8 *Transactio non dicitur interversa ex actibus paucis, & clandestinis eidem contrariis, nec quasi possessio exinde quæsita.*
9 *Defectus adimplementi ex parte unius non est modus recedendi a transactione.*
10 *Transactio non censetur per posteriorem innovata, si ista nihil cum priore communi habet.*
11 *Obligatio per subditos suscepta molendi in molendino Baronis non lædit Ecclesiasticam libertatem.*
12 *Ex pacto laicorum nullum inferri potest præjudicium personis, aut bonis Ecclesiasticis.*
13 *Intellige, quando agitur de aliquo onere imponendo, vel præjudicio inferendo, secus in materia indifferenti, quæ dependet a voluntate transigentium.*
14 *Venditio unius molendini a Barone personis Ecclesiasticis facta cum juribus, & pertinentiis, non impedit, quin postea subditi cum Barone transigere possint, ut in altero ejus molendino frumenta molere teneantur.*
15 *Etiamsi promissa sit evictio perpetua.*

DECISIO I.

Obligationem molendi in perpetuum propria frumenta in molendino Baronis de Cavismontibus, solemniter susceptam per communitatem vigore transactionis usq; de anno 1478. pluries prævertere tentarunt homines ejusdem loci, itaut Barones pro tempore coacti fuerunt pro observantia conventorum implorare judicis officium, ac postremo de anno 1691. formiter inducta fuit lis in partibus, cui accesserunt etiam Patres Carthusiani, qui cum reperirentur in quasi possessione molendi omnibus accedere volentibus ad proprium molendinum emptum ab eisdem Baronibus ante controversam transactionem, instabant non solum pro manutentione, sed etiam pro revocatione dictæ transactionis, nequid contra eorum libertatem Ecclesiasticam, ac pacta in contractu emptionis conventa innovaretur. In hoc statu causa devoluta fuit A. C. qui in summariissimo possessorio mandatum de manutenendo côcessit Patribus, & successive in petitorio contra eosdem, & communitatem, pronunciavit pro observantia, & executione transactionis favore Baronum; ad cujus judicati tenorem hodie pariter DD. in gradu appellationis responderunt, Patribus Carthusianis dandam esse manutentionem, ut in altera mea decisione, & transactionem esse exequendam. Quoties enim non fit evidenter nulla, vel enormiter læsiva, semper habet pro se præsumptionem validitatis & justitiæ, & expeditam executionem requirit, maxime in hoc executivo judicio proveniente ab obligatione Camerali, ad tradita per Urceol. *de transact. q.* 68. *n.* 21. *& q.* 69. 1
n. 24. Rota *dec.* 182. *n.* 5. *p.* 17. & nuper dictum fuit in Urbevetana primogen. 19. Junii 1693. §. *Prætermisso*, *& seqq.* cor. R. P. D. meo Muto, reservavit exceptionibus in suo ordinario judicio.

Validitas, & justitia neque modo per communitatem controvertebatur, quæ solummodo allegabat non adimplementum promissorum, tam ex parte Baronis, quam ex parte propria, itaut talia observantia per centum, & ultra ann. legalem præsumptionem inducebat, talem transactionem 2
vel revocatam, vel annullatam fuisse, & per consequens modo amplius executionem obtinere minime posse.

Verum non adimplementum ex parte Baronis, cum consistat in facto nullo modo probatur; promisit, enim in recompensationem aquam derivare ex fluminibus Caulonis, & Druntiæ, atque perpetuo conservare foveas, bedalia nuncupatas, pro commodiori usu, & utilitate communitatis, & molere frumenta ad 24. partem: Contra hæc per universitatem nihil dictum fuit, quando ex abundanti 3
scribentes pro Barone (quia habenti pro se instrumentum transactionis, & rem judicatam, non incumbit onus probandi illorum observantiam) exhibuerunt in actis duas locationes dicti Molendini de ann. 1486. & 1564. cum pacto expresso, quod conductor teneretur molere grana incolarum, juxta formam transactionis.

Nec contra istas attendendæ sunt aliæ duæ per communitatem exhibitæ tanquam posterioris, nempe de ann. 1658. & 1695. cum facultate exigendi ejus molituræ sub vinteno, quia istæ non sunt de actis, & quatenus existerent, dici posset, quod talis generalis facultas non comprehenderet incolas habentes particulare pactum, cui nunquam per generalitatem derogatur, vel esset supponenda aliqua conventio. Et 4
tanto minus subsistit prætensa centenaria, quia allegatę locationes præsumere faciunt observantiam, usque de an. 1564. de quo tempore Barones etiam reportarunt sententiam Ca- 5
meralem in judicatum transactam, approbantem prędictam transactionem, quæ quamvis emanaverit per contradictas, cum ab illa communitas non appellaverit, & postea succubuerit in taxatione, & refectione expensarum, eandem vim habet, ac si in contradictorio judicio emanasset, ut 6
modo tenet Rota *dec.* 486. *n.* 8. *& seq. p.* 14. *dec.* 512. *n.* 7. *p.* 18. *rec.* & cor. Bich. *dec.* 29. *n.* 6. *& seqq. alibi passim*. Successive de ann. 1581. Barones in consilio communitatis expresse protestati sunt contra nonnullos actus per homines adversus transactionem introducere volentes, & demum de an. 1635. facultas per communitatem petita, utendi libertate, in qua reperiebatur, fuit illi expresse denegata, quæ omnia satis demonstrant effectuationem transactionis, vel 7
observantiam fuisse semper a Baronibus impugnatam.

Nil

Nil pariter relevant in hoc judicio testes admissi pro manutentione; tum quia sunt extrajudiciales, tum quia non specificant, quanto tempore homines communitatis iverint ad Molendinum Patrum, minusque quod, sciente, & patiente Barone, per spatium 30. vel 40. annorum contravenerint, & quot fuerint contravenientes; nam cum isti po-
8 tuerint esse pauci, & clandestini, sine necessariis requisitis, dici non potest inter versa transactio, minusque quasi possessio exinde quæsita Baroni, ut notat Paris. *cons.* 112. *n.* 45. *et* 46. *l.* 1. Rota post Posth. *de manut. dec.* 46. *n.* 5. *et seqq.*

Sed quatenus etiam subsisteret non adimplementum ex parte Baronis, iste non est modus recedendi a transactione solemniter stipulata, quidquid esset, si ageretur de contra-
9 ctu innominato, vel adesset in ipsa transactione pactum resolutivum; sed tantum potest communitas, juxta naturam correlativorum, eadem actione, qua cogitur observare transactionem, agere pro adimplemento promissorum etiam ex parte Baronum, ad Text. *in l. pro fundo* 33. *l. quamvis* 39. *et l. ubi pactum* 30. *C. de transact.* Rot. cor. Pen. *dec.* 1207. *n.* 7. ibique Add. & in Melevit. transactionis 19. Junii 1690. §. *Demum*, cor. R. P. D. meo Caprata, emanata in terminis casus de quo agitur.

Nec dici potest innovata controversa transactio per aliam de an. 1623. tanquam ad alium effectum emanata, & super
10 separatione, & divisione bonorum allodialium a feudalibus ratione onerum imponendorum, quæ nihil commune habet cum hac particulari conventione; obligationem enim communitatis molendi in proprio molendino Barones non desumunt a bannalitate, sed a controversa transactione.

Minus executionem hujus transactionis impediri valent Patres Carthusiani tanquam contrariæ eorum Ecclesiasticæ libertati, & præjudicialis contractui emptionis alterius molendini facto cum Ipsomet Barone transigente; læsionem enim Ecclesiasticæ libertatis desumebant ab impedimento, quod modo præstabatur per Baronum hominibus de Cavismontibus, ne accedere valerent ad illorum Molendinum sed DD. observarunt tale impedimentum non provenire ab aliqua lege, vel vi coactiva ejusdem Baronis, in quo casu procederent omnes auctoritates pro Patribus allegatæ; sed Baronem agere tantum tanquam privatam Personam pro observantia pactorum, ad quæ ex mera voluntate, & ex causa proprii lucri, & commodi universitas se obligavit, quod alias nisi cum magna impensa consequi potuisset, ut optime distinguit Panimoll. *dec.* 26. *adnot.* 4. *n.* 13. Quoniam stante libertate accedendi ad quæcunque Molendina
11 ad libitum, conventio eundi potius ad unum, quam ad aliud, est actus consecutivus præcedentis libertatis, & non illicitus, neque læsivo Ecclesiasticæ libertatis.
12 Nec obstat, quod neque per pactum inferri possit aliquod præjudicium personis, vel bonis Ecclesiasticis; quia pariter hoc procedit, quando agitur de aliquo onere imponendo,
13 ut in dec. ex adverso allegata cor. Cels. 256. vel præjudicio directo inferendo; secus in materia indifferenti, & quæ omnino pendet a voluntate transigentium, qui possunt sibi imponere necessitatem eundi potius ad molendinum unius, quam alterius, Vermigl. *cons.* 10. *n.* 3. *vers. nullo jure*, *et seqq. usque ad fin.* Grat. *discept.* 564. *n.* 55. Gasp. Ant. Thes. *dec.* 16. *post med.* Panim. *d. dec.* 26. *adnot.* 4. *n.* 13.

Eadem responsione tollitur etiam alterum objectum emptionis, quamvis præcedentes transactioni factæ, & cum omnibus suis juribus, & pertinentiis; quia in contractu non legitur jus aliquod concessum cogendi communitatem ad molendum in molendino vendito, sed tantum sub juribus, & evictionibus promissis venit facultas molendi frumenta sponte inferentium, & manutentio in tali libero exercitio, in quo a nemine Patres molestantur. At si universitas, & homines tractu temporis ad dictum molendinum am-
14 plius accedere noluerunt, & modo ex vi transactionis non possunt, hoc non est imputandum Baroni, nec dicendum, quod contravenerit contractui jam cum Patribus stipulato, ut firmant Surd. *cons.* 321. *n.* 20. *et* 21. & Capyc. Latr. *consul.* 8. *n.* 28. *et seq.* sequens theoricam Alberic. *in l. si manifeste*, *C. de serv. et aqu.* Jas. *in l. quoniam n.* 85. *ff. de flumin.* nec non Alex. *cons.* 194. *vol.* 2. *et cons.* 22. *vol.* 7. *fere per tot.* examinat in genere facultatem construendi de novo molendina.

Minus perpetuitas temporis conventa in transactione pacti irrogare potest hanc qualitatem præjudicialem Ecclesiasticæ libertati; nam tempus non est modus inferendi talem læsionem, sed præcipue derivat ex lege, vel statuto præcipiente, seu prohibente aliquid contra Ecclesiasticam libertatem, quod etiamsi momentaneum esset, illam læderet: ultra quod in casu præsenti perpetuitas provenit ex natura contractus, quia sicut communitas voluit in perpetuum obligatum Baronem, & illius successores ad derivandas aquas, & conservandas foveas; ita & ipsa assumere debebat perpetuam obligationem accedendi ad illius molendinum, & frumenta molendi ad rationem conventam.

Et ita utraque parte &c.

R.P.D. PRIOLO.

Cavalliccn. Bannalitatis Furni super bono jure

Mercur. 5. Decembris 1696.

ARGUMENTUM.

Licet Baro nequeat prohibere Ecclesiasticis constructionem furnorum, præsertim pro eorum usu; potest tamen suis vassallis prohibere, ne in dictis furnis panes coquant, quando præfati vassalli se obligarunt ad furnum Baronis accedere, cum illa voluntaria obligatio eundi potius ad unum furnum, quam ad alium, libertati Ecclesiasticæ non præjudicat.

SUMMARIUM.

1 *Cuilibet licitum est furnum construere.*
2 *Baro suis vassallis probibere non potest, ne ad furnos Ecclesiasticorum accedant, ibique panes coquant.*
3 *Fallit, si vassalli se obligarunt ad furnum Baronis accedere.*
4 *Immunitas Ecclesiastica competit Ecclesiasticis, ut præserventur a damno, non ut lucrentur.*

DECISIO II.

IN disputatione habita cor. me sub die 25. Junii proxime præteriti super dubio, *An licitum fuisset in loco de Cavismontibus, ejusque territorio construere furnos*; affirmativa prodiit resolutio favore Carthusiæ boni passus, & communitatis dicti loci: sed cum in hodierna audientia moderrnus Baro tunc non auditus ultra admitteret PP. Carthusianis facultatem in sententia A. C. concessam de construendo furnum per eos jam inchoatum; solum opponebat talem facultatem competere non posse communitati in eadem sententia non comprehensæ, eoque magis quia ex transactione inita inter ipsam, & Baronem, constabat de illius titulata possessione cogendi suos subditos ad furnandum in suo furno Baronali privative quoad alios: cumque in alia decisione hodie emanata super manutentione justificata fuerit hæc coactiva possessio Baronis, DD. steterunt in decisis, juxta modum inferius exprimendum.

Ex naturali siquidem, & indefinita libertate cuilibet 1
competenti permissa fuit aperitio novi furni PP. Carthusianis, qui cum non essent comprehensi in transactione inita cum Barone, tali facultate privari non potuerunt, juxta auctoritates in alia decisione allegatas, §. *Assistit*, & comprobatur etiam a scribentibus pro Barone.

Non relevante, quod sicuti per Baronem non impugnabatur aperitio novi furni, ita ab illo impediri non posset liber accessus Vassallorum ad furnandum in furno PP. Carthusianorum, ne ita ex illius oppositione indirecte lederetur immunitas Ecclesiæ: Quia cum universitas dicti loci ex præambula cõventione, de qua fusius actum fuit in alia hodierna decisione, se obligaverit accedere ad furnum Baronis; 2
cumque in jure non repugnet, quod ipsa potuerit tali naturali libertati renunciare, quatenus in observantiam propriæ obligationis cogitur furnare in furno Baronali privative quoad alios; talis coactio uti proveniens ex ipsamet voluntate communitatis, quæ voluit se taliter obligare, non est 3
contraria libertati Ecclesiæ, neque illa in aliquo præjudicat, ut bene probant Vermigliol. *cons.* 10c. *n.* 3. *& seqq.* Grat. *cap.* 564. *n.* 55. *&* 56. Thes. Jun. in addit. ad Thesaur. *dec.* 16. *post med.* Panim. *dec.* 26. *adnot.* 4 *n.* 3. & comprobatum fuit inter easdem partes in alia Cavalliccn. juris molendi, 7. Maii proxime præteriti, §. *nec obstat*, coram me.

Eoque libentius DD. iverunt in hanc sententiam, quia cogendo subditos ad observantiam propriæ obligationis, nullum damnum infertur Carthusiæ circa jus quæsitum; sed impediendo eorum liberum accessum ad furnum per ipsam noviter constructum, illa tantum per directum læditur in lucru quærendo, quod sane præjudicium non venit attendendum,

dum, cum duntaxat ad istum effectum considerari debeat, ne Ecclesia sit in actuali damno, juxta doctrin. Dec. *in cap. Ecclesia S. Mariæ n.240. vers.2. conclusio, de constit.* cum aliis pluribus relatis per Bellet. *disq. Cleric. par.1. de exempt. Cler. a secular. §.5. n.129.* & concordat Ant. *var. resol. 1. cap. 111. n. 34. vers. præterea*, & Card. de Luca *de regal. disc. 52. n. 14. disc. 54. n. 2. & disc. 131. n. 11. & seqq. & de jurisd. & for. compet. disc. 49.*

Ex ita ex præmissis DD. censuerunt, PP. Carthusianis licitam esse constructionem novi furni, qui duntaxat deservire deberet pro ipsorum usu, & commodo, citra quod alii de dicto loco ad illum accedere valeant in præjudicium Baronis, & juxta hunc modum steterunt in decisis, utraque parte audita &c.

R.P.D. PRIOLO.

Cavallicen. Bannalitatis Furni super manutentione.

Mercurii 5. Decembris 1696.

ARGUMENTUM.

Baro potest subditis prohibere, ne furnos construant, & illic panes coquant, si ipsius favore concurrat titulus expressus privilegii, & conventionis, vel tacitus proveniens ex immemorabili præscriptione, aut possessione, cum admixta vassallorum prohibitione, & subsecuta eorum acquiescentia, ita ut exinde competat Baroni quasi possessio juris cogendi vassallos ad furnandum in suo furno privative quoad alios. Transactio per testes de auditu in antiquis probari potest, maxime si adsint conjecturæ, & adminicula, & quæ sint ista adminicula ad effectum cogendi vassallos ad furnos Baronis accedere, late hic discutitur.

SUMMARIUM.

1 *Baro non potest vassallis prohibere, ut in proprio solo furnos construant, & illic panes coquant.*

2 *Nisi ejus favore concurrat titulus expressus privilegii, & conventionis, aut tacitus proveniat ex immemorabili præscriptione, aut possessione, cum admixta prohibitione, & subsecuta vassallorum acquiescentia.*

3 *Stante quasi possessione coquendi panes in furno Baronali, & prohibendi accessum ad alios furnos, competit Baroni manutentio.*

4 *Obligatio a Barone suscepta manutenendi furnum, & coquendi panes vassallorum, eidem jus tribuit prohibendi accessum ad alios furnos, & eos cogendi ad coquendum in furno Baronis.*

5 *Transactio in antiquis per testes de auditu probari potest.*

6 *Maxime si concurrant adminicula.*

7 *Coactio judicialis arguit præcedentem obligationem.*

8 *Transactio ex observantia probatur.*

9 *Possessio immemorabilis præsumit meliorem titulum de mundo.*

10 *Et operatur, ut Baro allegare possit, quod subditi se obligaverint ad furnum Baronalem accedere.*

11 *Ex actibus facultativis privativa possessio induci non potest, nisi probetur prohibitio, & acquiescentia.*

12 *Longæva possessio excludit quamlibet facultatis præsumptionem.*

13 *Testes de libertate, & de facto affirmativo deponentes prævalere debent testibus deponentibus super facto negativo.*

14 *Testes deponentes de actibus in viridi observantia permanentibus prævalent in aliis.*

15 *Ruina aliorum furnorum præsumit eosdem ad coquendum nunquam deservisse; & arguit Baroni competere jus cogendi ad proprios furnos accedere.*

16 *Existentia plurium furnorum in locis adjacentibus non excludit bannalitatem furni localis, imo eam arguit, si iste semper unicus extiterit.*

17 *Transactio cum subditis inita coquendi eorum panes in furno Baronali, non comprehendit forenses.*

18 *Stante pluralitate personarum potest quis erroneam sui authoris confessionem impugnare.*

DECISIO III.

1 IN decisione edita cor. me sub die 25. Junii proxime præteriti favore communitatis, & hominum de Cavismontibus, & Carthusiæ poni passus tunc tantum informationem, resolutum fuerat, moderno Baroni de Seytre non esse quodam manutentionem in quasi possessione coquendi panem vassallorum in furno Baronali privative quoad alios, sed in hodierna dispositione audito etiam Barone ex novi facti circumstantiis ab illius defensoribus deductis recessum fuit a decisis.

Admittebant DD. conclusiones in alia præcedenti decisione firmatas, quod cuilibet liceat in proprio solo furnos construere, & panes delatos coquere, citra quod Barones inferiores possint talem facultatem adimere, nisi illorum favore concurrat titulus expressus privilegii, & conventionis, aut tacitus proveniens ex immemorabili præscriptione, vel ex jure servitutis cum subsecuta vassallorum acquiescentia; sed quia modo ex testibus formiter examinatis tam de anno 1544. quam de tempore motæ litis, & aliis publicis documentis interius recensendis, constare visum fuit de antiqua titulata, & nunquam interversa possessione Baronis coquendi panes in suo furno Baronali, cum admixta etiam prohibitione vassallorum, qui in casu contraventionis cum coacti fuerint vel claudere furnos noviter apertos, vel pro panibus alibi decoctis pœnas subire, & furnagium persolvere, ex his actibus Baro constitutus fuit in quasi possessione juris cogendi suos subditos ad furnandum in ejus furno privative quoad alios; ideoque illi legitime, & titulate possidenti debetur manutentio, etiam si naturalis libertas resistat, ut admittunt Authoritates in *alia decisione allegata §. ratio resolutionis*, & comprobant in fortioribus terminis, Batt. *contr. 28. n. 10. cent. 1.* Jovio *de solem in contract. minor. glos. 18. n. 175. vers. emptorem*, Ann. *singul. 577.* ubi refert ita decisum a Conc. Neapolitano, Card. de Luca *de regal. disc. 143. n. 4. cum plurib. seqq.* & Guidopap. *dec. 289 in fin.*

Titulus vero resultare visus fuit ex transactione, de qua deponunt sex testes formiter examinati usque de ann. 1544. isti nanque præseferunt, inter Barones tunc temporis, & universitatem dicti loci initam fuisse correspectivam obligationem subditorum, scilicet accedendi ad furnum Baronalem privative quoad alios, & Baronis e converso manutenendi furnum perpetuo, & quolibet tempore furnabilem cum furnario habili, qui panes coqueret, & a domibus ad furnum, & a furno ad domos subditorum reportaret, cum sola responsione ad Vintenum, & non ultra pro furnagio, ideoque sicuti ex hac correspectiva conventione Baro tenebatur propriis expensis conservare, & manutenere furnum omni tempore furnabilem ad commodum universitatis, & ulterius gravatus remanserat perpetuo onere coquendi panem vassallorum, citra quod prætendere posset, quam solam vigesimam partem, ita quoque dicendum est illius favore acquisitum fuisse jus prohibendi subditis accessum ad alienos furnos, eosque cogendi ad coquendum panes in suo furno Baronali, ut ita esset reciproca contrahentium æqualitas, ad not. per Grat. *cap. 564. n. 55.* Antonell. *de tempor. legal. lib. 4. cap. 10. n. 14.* Rota *Consolt. 66. n. 7.* Cepol. *de servit. urban. præd. c. 50 de furno n. 2. post med. vers præ. intellige*, Jov. *de Contract. minor. glos. 18. num. 166.* Gall. *de fruct. disp. 6 art. 1. n. 76 vers limitator quarto*, Boer. *dec. 125. n. 4. vers. & ex priv.* Thesaur. *dec. Pedemon. 15. n. 11. cum seqq. & in addit. vers. nisi probetur*, Cappon. *dec. german. 19. n. 12. cum seqq.* & Rot. *in rec. dec. 308. n. 2. p. 4 tom. 2.*

Non relevante, quod de hac transactione, de qua agunt præfati testes, nullum extet documentum, cumque ab iis neque visa fuerit, nec lecta fuerit, imo cum in ea interfuerint & deponant solum de auditu a suis majoribus nullam causam scientiæ reddentes, attendi non mereantur ad effectum probandi transactionem. Quia cum iste non exigat de necessitate scripturam, relevari etiam potest ex sola testium depositione; ideoque cum in præsenti agatur de contractu antiquissimo, ultra centum annos, illius probatio per testes de auditu communiter sufficiens reputatur, ut adverrunt Casanat. *cons. 39. n. 56.* Rota coram Seraph. *decis. 75. n. 1. cum seq.* Penia *dec. 165. n. 9.* Bucat. *dec. 172. n. 27. & in Ravennaten. bonorum 3. Maii 1694. §. licet enim cor. B. M. Emerix* maxime concurrentibus conjecturis, & adminiculis, quia cum in iis facti circumstantiis haberi possint testes de visu, & certa scientia, admitti debent etiam leviores probationes, ad tradita per Urceol. *de transact. q. 2. n. 83.* Farinac. *de testib. quæst. 69. n. 44. & seqq.* & in his terminis Cyriac. *contr. 464. n. 33.*

Neque in præsenti deesse visa sunt adminicula effectum hujusmodi transactionis comprobatoria; constat siquidem de anno 1350. Baronem ad instantiam nonnullorum subditorum, nomine tamen totius populi, conventum fuisse ad separationem furni Baronalis, tunc ruinam minantis, illamque de mandato Judicis fuisse securam; cumque ex judiciali coactione prænecesse arguatur Baronis obligatio de qua deponunt testes superius adducti; hinc quoque sequitur,

tus, ut verificatum remaneat illorum testimonium, quia
alias subditi nullam habuissent actionem cogendi Baronem
ad reaptationem furni, nec ad eam Baro paratum se exhi-
buisset, nisi fuisset vinculo præcedentis obligationis ad-
strictus, ut notat Trobat. *de Effect. immemor. quæst.* 11. n.
144. *vers. quod probatur in fin. cum seqq.*

Eoque magis quia ex pluribus locationibus proventuum
dicti furni, factis ab anno 1350. usque ad annum 1479. & sic
per sæculum, & ultra, apparet per Barones enixe injunctum
fuisse onus conductoribus manutenendi furnum propriis
expensis, & retinendi furnarium, qui ferret panes subdito-
rum, & deinde ad eorum domos referret, eisque conquereret
ad Vintenum, & non ultra, & ita quoque constat ad talem
rationem per tempus immemorabile homines communita-
tis solvisse furnagium; ita ut ex his actibus semper uniformi-
8 bus cum dicto testium plene probata remaneat veritas, &
præexistentia hujus conventionis, ut in specie firmat Urceol.
de transact. q. 60. *n.* 55. Rot. cor. Bieb. *dec.* 316. *n.* 6. *cum seqq.*

Sed ultra titulum desumptum ex enunciata transactione
apud DD. quoque prævaluit antiqua consuetudo per spa-
tium fere trium sæculorum observata ea qua consistit subdi-
tos dicti loci semper accessisse ad furnum Baronis. Cumque
ista longæva quasi possessio faciat præsumere titulum melio-
9 rem de mundo; sicuti homines communitatis potuerunt
pacisci cum Barone, ut ipse assumeret onus manutenen-
di furnum, & propriis expensis retinendi furnarium ad
commodum Universitatis, cum illius reciproca, & corre-
spectiva obligatione accedendi ad furnum Baronis; ita la-
psus temporis, cujus memoriæ initium non extat, operetur,
ut per Baronem allegari possit possibilitas hujus tituli, et-
iamsi non adesset, nec per testes probaretur, ut ita actio per
10 Communitatem omnino exclusa remaneat, ad notata in
fortiorib. terminis per Cæphal. *cons.* 403. *n.* 62. *lib.* 3. Peregr.
cons. 85. *n.* 4. *lib.* 4. & Decian. *cons.* 14. *n.* 10. *vers. quæ omnia
lib.* 1. Thesaur. jun. *quæst. for.* 27. *n.* 18. *& seqq. lib.* 2. Rot.
in recent. dec. 218. *nu.* 51. *par.* 6. *& decis.* 253. *n.* 5. *cum seqq.
part.* 12. *& in Romana Augments dotis, & legatorum* 4.
Maii 1695. §. *neque obstat* cor. me.

Nec datur, quod talis accessus, etiamsi fuisset per 1000.
annos continuatus, adhuc tamen tribuendus veniat arbi-
trio, & voluntati subditorum, ita ut in his actibus, tan-
quam facultativis, & voluntariis, fundari privativa posses-
sio Baronis nequeat, nisi ulterius probetur illius prohibi-
11 tio, & subsecuta Communitatis acquiescentia; nam ex
accuratiori testium lectura, data in summario Baronis, n. 2.
animadversum fuit illos univoce deposuisse, quod post e-
manatas prohibitiones Baronis, nemo amplius ex subditis
ausus fuit coquere panes, quam in furno illorum de Peruf-
fis, qui tunc erant Barones dicti loci; & quatenus aliquis
contravenisset, coactus fuerat solvere furnagium, ac si
panem decoxisset in furno Baronali: imo cum quidam Sex-
torius Baro minor dicti loci aperuisset furnum in domo sua,
testes uniformiter deponunt, Barones tunc temporis huic
aperitioni se opposuisse, & illorum contradictionem et-
iam effectum habuisse, quia excepto tempore pestis, nul-
los ex subditis decoxit panem in alio furno, quam in illo
dd. de Peruffis: ideoq; cum ex hac univoca testium deposi-
tione comprobata etiam ex moderno testimonio aliorum
testium repetitorum de anno 1691. satis clare demonstre-
tur continuata prohibitio subditis de non construendis no-
vis furnis, neque de accedendo ad alienos, cum successiva
illorum acquiescentia; hinc pernecesse sequitur, ut acces-
sus factus ad furnum Baronis, referendus non veniat ad a-
ctum facultatis, sed potius ad expressam, & positivam ne-
cessitatem, quia longæva quasi possessio excludit quamcun-
que facultatis præsumptionem, cum toties continuata facul-
tas non præsumatur, Adden. ad Jul. Clar. §. *feudum*, qu. 30.
12 *num.* 1. *vers. secunda limitatio*, Antunnes *de donat. reg. lib.*
3. *cap.* 5. *num.* 13. Rota *Consult.* 66 *n.* 7. 8. Lud. Bell. *cons.* 55.
num. 21. Capon. *discept.* 130. *nu.* 7. *cum seqq.* Boer. *decis.* 125.
n. 5. Thesaur. *decis.* 16. *nu.* 7. *vers. Limitatur nunc, & me-
lius*, Rot. in Farfen. Molendini 14. Martii 1687. §. neque
tamen, *& per tot.* cor. Rev. Turonensi.

Nec alicujus ponderis visi sunt testes in contrarium ad-
ducti, & de dicto anno 1544. etiam formiter repetiti, ita
13 ut tanquam deponentes super libertate, & de factis præcisis,
& affirmativis per eos visis, veniant præferendi ad exclu-
dendum probationem aliorum deponentium super Jura
negativo; nam illi fuerunt inducti occasione litis, quæ tunc
per d. Sextorium promovebatur contra majorem Baronem
super retentione alterius furni ab illo tunc aperti: & quia
successivo tempore apparuit, vassallos semper accessisse ad
furnum Baronis majoris, & in casu contraventionis coa-
ctos fuisse ad solutionem furnagii; hinc furnus Sextoris
nunquam amplius coxit panes, nec ille retinere curavit
furnarium pro illis decoquendis, ut deponunt iidemmet
testes ex adverso adducti. Ideoque cum ipse etiam acquie-
verit prohibitioni Baronis majoris, & permiserit vassallos
coactos accedere ad furnandum in furno Baronali privati-
ve quoad omnes alios; sequitur proinde, ut sicuti illo-
rum testium depositio de dicto tempore non prævaluit,
ita nec minus in præsenti prævalere debeat, cum illi a-
ctus per supradictos testes recensiti habendi non sint in
consideratione adversus tot alios concludentissime proba-
tos, & adhuc in sua viridi observantia permanentes, Rot.
coram Burat. *dec.* 379. *no.* 4. *& in rec. dec.* 168. *num.* 40. *&
seq. p.* 10. *& dec.* 279. *n.* 46. *p.* 12.

Minus juvat, quod in dicto loco de Cavis montibus 14
extiterint alii furni, & consimiles in locis adjacentibus,
nam ex accessu judiciali hodie per extensum dato in sum-
mario Baronis n. 9. apparuit, quod facta diligenti per-
quisitione in domibus subditorum nullus alius furnus in-
ventus fuit aptus ad coquendum panem, quam ille reten-
tus a Barone pro suo, & familiæ usu; & quamvis ex qua-
dam cappa magna camini, reperta in domo Bartholomæi
Lajol, præsumi contendatur existentia alterius furni, quia 15
tamen nullibi probatur illam decoxisse panes subditorum,
potius ex illius ruina credendum est, eum in usum nun-
quam deservisse, quia Dominus, ne privatus remaneret
adeo pingui emolumento, loco furni collapsi alium novum
subrogasset, ut ponderat Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4.
glos. 17. *n.* 40. Thesaur. *dec.* 16. *sub n.* 4. *vers. sed quoniam*.

Minusque relevat præexistentia plurium furnorum in lo-
cis adjacentibus, quia hæc non excludit Bannalitatem
furni localis; nam ne panes ex longinquo deferendi peri- 16
clitarentur ita expositi temporis, & aeris inclementiæ
potuerunt subditi in remotis partibus commorantes, per-
mittente etiam Domino, alienos furnos accedere, ut pro-
priæ indemnitati providerent, ad notata per Hering. de Mo-
len. *cap.* 11. *n.* 139. *& modern. Brixien. de fructib. disp.* 6. *art.*
1. *n.* 76. *in fin. vers. declara tamen.* Imo ex pluralitate furno-
rum in Villis, Grangiis, aliisque locis remotis arguitur po-
tius Bannalitas furni localis, qui enim semper fuerit unicus,
dicendum est, quod ex oppositione Baronis nunquam per-
missa fuerit aliorum furnorum constructio, ut secuta fuit in
aliis locis, in quibus Baro contraponi non poterat, ut bene
considerat Casanat. *cons.* 39. *n.* 50. *cum seqq.*

Prout insubsistens quoque visa fuit ad destruendam Ban-
nalitatem furni introductio panis exteri nulla soluta Gabel-
la favore Baronis, quia cum iste non prætendat furnagium
nisi pro pane cocto in loco, non potuisset id exigere pro pa-
ne forensi alibi fabricato; nec valuisset impedire illius in-
troductionem in præjudicium annonæ, cum transactio in-
ita cum suis vassallis non comprehendat panem forensem, &
alibi fabricatum, ut notat Tondut. *resolut. civil. part.* 2. *c.*
150. *n.* 3. *vers. cum igitur, & sub n.* 15. *post med.* & in simili
casu Rot. coram. Pamph. *dec.* 323. *n.* 3. *cum seqq.*

Demum non afficit, quod ab Auctore moderni Baronis
non minus admissa fuit plurimum furnorum existentia in
dicto loco, quam contraria testium depositio emanata super
exclusione Bannalitatis; ideoque ille neutram impugnare
valeat, quia cum in ipso unita fuerit tota Baronia, & per
consequens successerit etiam in locum Baronis majoris,
sicuti iste utramque acriter impugnavit, ut Sextorius, qui
tunc erat Baro minor, coactus fuerit acquiescere illius op-
positioni: ita pariformiter modernus Baro repræsentando
personam Baronis majoris potest impugnare, constito de
errore confessionem sui Auctoris, cum id non repugnet,
quando concurrit, prout hic, personarum duplicitas, Rocc.
select. jur. disp. cap. 51. *nu.* 125. *cum seqq.* De Luca *de plura-
lit. legal. c.* 10. *n.* 2. *& c.* 12. *n.* 7. *& seq.* Rot. cor. Priolo *dec.*
431. *n.* 81. *& in Romana Cambii* 25. *Martii* 1686. §. *pen.* co-
ram Eminent. Mediolanen. &c.

Et ita, &c. utraque parte, &c.

R. P. D. PRIOLO.

Cavallicen. Bannalitatis furni super Manutentione.

Mercurii 26. *Junii* 1697.

ARGUMENTUM.

Idem est Argumentum antecedentis Decisionis super Ma-
nutentione emanatæ.

servantia, absque eo, quod attendi mereatur, quod in hac materia facultativa, & in qua Jus resistit, non suffragetur ad probationem Juris coactivi, etiamsi accessus subditorum ad furnum Baronis fuisset continuatus per 100. annos, quia cum ultra probationem continuati accessus concurrant etiam actus prohibitivi cum acquiescentia, & patientia subditorum, & quod magis est, in casu contraventionis
11 fuerit ab inobservantibus exactum duplex fornagium, remanet ex his superabundanter probatum Jus coactivum Baronis, Antonell. *de temp. legal. lib.4.c.10. n.24.* Lud.Bell. *conf.111. n.8.* Bertrand. *conf.18. n.fin.* & Thesaur. *dec.16. n.4. in fin. & alii plures in alia decisione cumulati*.

Nec talis observantia per tempus immemorabile continuata dici potest interrupta per litem motam de an. 1544. per Barones minores tunc contendentes libertatem furnandi, quia cum illa non habuerit effectum, & Barones minores ex eorum proprio facto per clausuram furni tacite ap-
12 probaverit Jus coactivum Baronis majoris, non solum illa non remansit ex tali lite interrupta, sed magis magisque confirmata, Rot. cor. Coc. *d.2283. n.34.* & demum quia actus turbativi sunt longe ultra 100. annos, & deinde se-
13 cuta est Centenaria pacifica, hæc sola sufficeret ad probationem Juris coactivi, ad tradita per Molin. *de primog. hisp. lib.2. cap.6. n.60.* Rosa *Consult.12. n.31. & seqq.* Rocc. *select. c.167. n.41.* Adden. ad Gregor. *dec.51. n.6.* & Rot. coram Royas *dec.259. n.8. & in rec. dec.56. n.19. & seqq. p.7.*

Ex his itaque præmissis faciliori negotio sublata remanent ea quæ deducta sunt a scribentibus pro Communitate; nam ad evitandam contradictionem inter testes, & articulos, super quibus ex adverso modicus insistebatur, animadversum fuit in facto, quod ad instantiam Baronis articuli bis fuerunt exhibiti, nempe primi, super quibus examinati fuerunt testes de anno 1544. & in his non reperitur articulatum instrumentum concordiæ, sed enunciatur tantum conventio in genere: alii vero producti in progressu ejusdem causæ de anno 1550. nullum habuerunt effectum; quo posito cessant argumenta in contrarium deducta, quia satis est, quod testes præcedentes examinati sint conformes articulis tunc exhibitis, & nulli dubium sit, quin faciant plenam, & concludentem probationem, etiam non exhi-
14 bito instrumento transactionis, cum ista non exigat de necessitate scripturam, ut dictum fuit *in præcedenti decisione, quæ revidetur §. non revelante*.

Imo nec etiam ex articulis datis de anno 1550. desumi potest aliqua contrarietas ex eo, quod ibi enunciatur furnus de dominio, & proprietate Baronis, quando testes contrarium deposuerunt. Quia ultra quam quod illa enunciativa stat demonstrative ad ostendendum qualitatem furni Baronis, & quæcunque interpretatio capienda est, ut quominus fieri potest, præjudicatum remaneat Articulanti, qui exhibendo articulos non fatetur, juxta notoriam regulam,
15 de qua Abb. *in c.cum venerabilis in fin. de Except.* Alexand. *conf.70. n.fin. vers. præterea lib.2.* & & Rota apud Posth. *de manut. dec.166. n.50. & in rec. dec.57. n.7. p.18.* Adhuc tamen quia in ipsamet productione articulorum procurator Baronis expresse protestatus est, de non approbando in articulis, nisi ea quæ faciunt ad intentum sui principalis, ita ut contraria habeantur pro cassis, & annullatis; hæc spe-
16 cialis protestatio operatur, ut præservatum remaneat jus protestantis, & contenta in articulis ei præjudicare non valeant, Rot. *in rec. dec.858. n.10. p.18.*

Et hinc animadvertendo ad seriem temporum cessare quoque visum est aliud objectum ex eo deductum, quod as-
17 sumpta in articulis probatione conventionis per viam scripturæ, illa desumi non posset ex sola depositione testium, nisi constet de amissione ipsius scripturæ: quia cum ante productionem istorum articulorum secutam de an.1550. longa ante, scilicet de anno 1544. jam præcessisset formalis deposi-
18 tio testium, fuisset multum inverisimile, si Baro voluisset se coarctare ad probationem conventionis per viam scripturæ, quando illam jam habebat ex testibus formiter examinatis, tanto magis quia in iisdem articulis non fuit certitudinaliter articulatum instrumentum conventionis per indicationem rogitus alicujus certi, & determinati Notarii, & temporis, sed tantum dubitative & generice.

Nec dicatur, quod testes, etiamsi fuissent examinati super aliis articulis, & essent uniformes illorum contextui, adhuc tamen relevare contra communitatem non citatam, & in causa tunc non comparentem; quia cum lis fuerat in causa status, nimirum super Bannalitate furnorum Baronis, & agitata fuerit cum legitimo & potente contradictore, nempe Barone minore dicti loci, qui prætendebat libertatem subditorum; examen testium in dictum causa factū, & omnia acta gesta in eo judicio afficere quoque debent communitatem habentem æquale interesse, tametsi citata non 19
fuisset, ut in specie advertit Rota cor. Greg. *dec.498. nu.9.* & Priolo *dec.3. num.4. cum concordan.* Et potissime in casu præsenti, qui cum agatur de jure prohibendi proveniente ex causa universali, sufficit, quod illud probatum fuerit cum legitimo competitore, ut ex motivo universalitatis causæ illius probatio influit etiam alios, ut in simili ponderant Thesaur. *dec.16. n.7.* Adden. ad Buratt. *dec.38. nu.8. & in Urgellen servitutum 15. Martii proxime præteriti §. denique nec urget*, cor. Rev. D. meo Decano.

Prout nec minus fides superadicta testium imminuta remansit ex aliis in contrarium adductis, & deponentibus super liberalitate furnandi: quia ultra responsiones datas *in decisione quæ revidetur §. nec alicujus ponderis*, animadvertebatur, quod isti vel deponunt subditos diverisse a furno Baronis in casu aliquo extraordinario, nempe pestis vel alterius necessitatis, vel testantur de aliquo accessu momentaneo, & clandestino, absque eo quod concludant, illum secutum fuisse cum scientia, & acquiescentia Baronis, imo quod magis est, deponunt, quod furnus Baronis minoris 20
post factam prohibitionem non coxit amplius panes subditorum, & solus furnus Baronis majoris tanquam furnus publicus successive continuavit ad coquendum. Quo fit, ut dd. testes attendi non mereantur in concursu cum aliis, qui tanquam deponentes de uniformi, & antiqua Bannalitate fur- 21
ni, & ex tot aliis actibus adminiculatis, veniant in eorum dicto præferendi, Rot. *in rec. dec.740. n.16 p.18 ubi alia concord.*

Et demum in observantia transactionis desumi non potuit ex eo, quod Vasalli retinuerint furnos in villis territorii: quia ut præcedenter consideratum fuit in alia decisione, in loco nemo illos retinuit præter Baronem; imo si quis eas aperuit, fuit deinde coactus vel dimittere vel claudere; & sic dicendum est, quod si retinenti fuerunt in territorio, hoc factum fuerit, vel quia iste casus de consensu partium non fuit comprehensus in transactione, vel concurrente speciali motivo necessitatis, potuerunt subditi illos aperire ne illorum panes de longinquo deferendi exponerentur temporum injuriis; ideoque stante adeo patentissima casuum discrepantia non est de uno ad aliud facienda illatio *ad vulgat. text. in l. apinianus, ff. de minorib.*

Et ita prætermissis reliquis, quibus bene satisfaciunt scribentes pro Barone, conclusum fuit, utraque parte acriter informante, &c.

R. P. D. PRIOLO.

Cavallicen. Bannalitatis Furni super Bono Jure.

Mercurii 26. Junii 1697.

Argumentum in antecedentibus Decisionibus repetitur.

SUMMARIUM.

1 *Conventio cum vassallis inita, ne in furno Baronis coquere teneantur, ei tribuit jus prohibendi, ne ad alienos furnos accedant, & novo construant.*

2 *Maxime si vassalli per tempus immemorabile ad furnum Baronis accesserant.*

DECISIO V.

Resolutum fuit coram me sub die 15. Junii anni proxime præteriti, licitam fuisse PP. Carthusianis, & Communitati de Cavis montibus constructionem novi furni tam in loci, quam in territorio; sed in repropositione causæ audito Barone sub die 5. Decembris ejusdem fuit moderata resolutio juxta modum ibidem expressum, quod nempe furnus construendus deservire duntaxat deberet pro usu & commodo eorundem met PP. Carthusianorum, absque eo, quod homines dicti loci ad illum accedere valerent in præjudicium Baronis; & DD. hodie moti ex eadem rationem steterunt in ultimo loco decisis, siquidem non comparente amplius Carthusia, & Barone non impugnante, illius bonum jus juxta modum superius insinuatum quoad Communitatem duntaxat reclamantem ex fundamentis deducta in alia Decisione hodie edita coram me super manutentione, clare constitit de jure prohibitivo Baronis, quod cum resultet ex conventione inita cum eadem met communitate, in illius sequelam remanet impeditus accessus ad alienos, & aliorum novorum constructio, per ea 1
quæ tradit Mastril. *de Magistrat. lib.4. c.18. n.25. cum seqq.* Nat. *conf.106. 107. per tot.* Thesaur. *dec.16. nu.2. cum seqq.*

Tanto magis quia ex actibus cumulatis in eadem decisione, probata fuit acquiescentia ipsius communitatis cum

subsecuta observantia per tempus immemorabile; ideoque non immorando amplius super aliis exceptionibus, quæ allegabantur per Carthusianos, satis est, quod illæ quæ fuerunt deductæ per communitatem, sublatæ remaneant, ex iis quæ plena manu allegata sunt in hodierna decisione, ad quam DD. remissive se habuerunt.

Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana Officii.

Lunæ 4. Martii 1695.

SUMMARIUM.

Conservatores urbis certo tempore residentes prorogare & extendere non possunt officia a vita unius in personam alterius in præjudicium Conservatorum successorum.

ARGUMENTUM.

1 *Conservatores residentes conferunt officia, eorum conservatoratu durante, vacantia.*

2 *Conservatores non possunt conferre officia vacatura post eorum Magistratum, & n.4.*

3 *Officialis transacto tempore sui officii deponit imperium & caret jurisdictione, & n.6.*

5 *Successor revocat extensiones officiorum non vacantium factas per Antecessores.*

7 *Par in parem non habet imperium, & nemo debet mittere falcem in messem alienam, & successoris, & n.8.*

9 *Prorogatio officii quando ad vitam illius, qui illud possidet, hoc semoto, possit dari alteri de illius consensu cum sapiat permutationem.*

10 *Officiales novi cumulative cum primo sunt illi, ad quos officium illo vivente fuit prorogatum.*

11 *Conservatores possunt concedere, & renovare officia quando vacant, & n.1.*

12 *Fensonius laudatur uti glossator statutorum urbis versatissimus.*

13 *Conservatores ex const. Leonis X. possunt juxta providam eorum ordinationem conferre officia, quæ tamen vacant, non autem non vacantia, & n.14.*

15 *Causa universalis actus magis attendi debet quam actus.*

16 *Actus jurisdictionis attribuitur confirmanti non actum facienti, cum confirmans supponat defectum in actum gerente.*

17 *Conservatores ex stat Urbis possunt solum extendere officia de patre in filium, & de fratre in fratrem.*

18 *Confirmanti attribuitur actus confirmatus, quando sæpe confirmans etiam rejecit, vel reformavit actus in simili materia.*

19 *Officiorum non vacantium collationes vel extensiones factæ a conservatoribus, fuerunt improbata sæpe per sententias Rotales, & etiam extra Rotam.*

20 *Sententia lata cum legitimo contradictore & in judicatum transacta, facit jus quoad omnes.*

21 *Observantia destruitur per unicum actum contrarium.*

22 *Sententia per viam exceptionis & ad probationem simplicis facti producta, & non ad effectum illam exequendi, probat sine actis.*

23 *Observantia plus afficit, dum illi assistunt Constitutiones Apostolicæ ac statutum.*

DECISIO VI.

COllatis utrinque fundamentis Decisionum circa pertinentiam officii Mensuratoris salis ad grossum, iisque mature perpensis pro gravitate causæ exemplaris, & declarativæ facultatum conservatorum urbis, placuit DD. secunda Decisio concedens immissionem Marchioni Scipioni Lancelloto in possessionem prædicti officii.

Lancellotus enim habebat intentionem fundatam in collationem sibi facta de officio vacato per obitum Vincentii Cincii a conservatoribus tunc residentibus, tanquam fructu possessionis conservatoriæ dignitatis, cujus est conferre ea quę occurrunt de tempore residentię actualis in Capitolio,
1 *l. Item eorum §. si Decurionibus seqq. ff. quod cujusque univers. num.* Joan. de Plat. *in l. si quis sponte in princ. C. de Decurion. lib.16.* Bald. *& DD. in l. 1. q.6. ff. de offic. proconsul. & in l. fin. ff. de offic. præfact. Vigil.* Molin. *de primog. tit.1. c.25. n.1. & 2.* Lattea *alleg. fiscal. 119. sub n. 1. vers. item quia creatio.*

Neque prædictam vacationem potuit impedire super existentia Gottifredi, & Nunez, ad quorum vitam ultra illam Cincii fuerat extensa gratia per conservatores residentes de anno 1684. quia similes extensiones tanquam de juribus reservatis supremæ authoritati Principis excedunt ordinariam Magistratus potestatem, & ideo reprobantur a jure ob manifestum præjudicium successorum in conservaturatu, quibus retardaretur exercitium juris conferendi in vacatio-
nibus obveniendis tempore eorum Magistratus, per text. *in* 2
*l. quod sponte la 4. de donat. ante nupt. & in l. si cum qui
judicare ff. de jurisd. om. jud.* ubi glos. *in verb. judicati*, exclu-
dit potestatem officialis in ulteriori die, & glos. *in verbo ho-* 3
die, ubi licet expectando adventum successoris videtur mi-
tius agere, tamen ibi mandat officiali, ut per duos dies, an-
tequam successor adveniat, deponat imperium, & jus, *in* 4
verb. Magistratum, Bart. *in l. quoties servi la 2. n.8. ff. de opt.
& elect. leg.* Bald. *in l. si eum dies, §. si contra ff. de recept.* ubi
ex communi sententia negat valere extensiones officiorum,
quorum vacatio est futura in spe successoris in magistratu, *l.
leges C. de legib. & const. princip.* & si ad hoc præsentarent, vo-
luit per successorem revocari, sive per viã rescissionis, Glos. 5
in l. ambitiosa, ff. de decr. ab ord. fact. sive per viam nulli-
tatis, ut ibidem refert Bart. & repetit Soccin. sen. *consil.* 288.
num. 4. uti extra tempus administrationis ordinatas, &
consequenter tempore inhabili, in quo priori jam perfuncto 6
Magistratu, prioratus defecerat jurisdictio, & in propo-
sito notat Molin. *de primog. lib.1. d. c.25. a n.1. cum quatuor
seqq.* Nimis enim absurdum est, quod quis in messem alie- 7
nam falcem imponat, & par in parem affectet imperium, *l.
nam Magistratus la 4. ff. de recept. arbitr.* Cagnol. *in l. fin. n.
130. C. de pact.* Mayer. *de advoc. armat. c.16. n.824.* Mastrill.
de Magist. cap. 25. nu. 2. lib. 1. Afflict. *decis. 392. num. 16.
& seqq. & sub n.19.* ubi quod prædecessor in tempus successo-
ris non debet partes suas interponere, quia in messem alie- 8
nam; & sequitur Vincent. de Franch. *dec. 393. n.5.* & in simi-
libus fuit sancitum a sen. mem. Paulo V. *const.* 17. quæ inci-
pit, *Recens.*

Defensores Gottifredi admittebant supplantari successores in expectativis, & coadjutoriis cum futura successione, ubi prædecessores conferendo absorbent jus quod debuit spectare ad successores. Negabant hoc evenire in præsenti, ubi uno eodemque tempore officium Vincentii cumulative collatum fuit Gottifredo, & Nunez. Sed objectum evanescit, quia hæc eadem extensio ad novas personas adolescentium requirit per necesse prædecessum omnium & singulorum officialium supradictorum, antequam officium vacet; & ideo per hanc collationem absorbetur jus eodem modo, ut antea; quidquid fuisset, si vacabilitas remansisset restricta ad periculum vitæ unius tantum, quod involveret speciem permutationis ob eventualitatem vaca-
tionis, & tolerabile esset, dum non duraret plus temporis
quam prima, secus vero ubi firmo manente primo investi- 9
to, protraheret ad ulteriores personas superadditas, Rot.
dec. 367. n.14. & 18. p. 15. rec.

Nec refragatur, quod reservatorii collationis Cincii renunciaverint conservatoribus eorum jus; quia jus non consistit in dimissione decreti reservati, sed in vacabilitate, quę in gratia extensionis non pendet a solo periculo vitæ primi officialis, ut antea, sed etiam ab obitu supradictorum in officio, qui fuerant novi officiales cumulative cum pri-
mo, ut liquet ex lectura, *ut in summario Gottifredi, n.1.* ibi--
quod nobis supplicari fecerunt, ut officium sub periculo vitæ 10
Vincentii existens, ad vitam Francisci Goteofredi, & Marcelli Nunez extenderemus, -- Quæ satis sunt, ut pateat, esse eandem gratiam, ad novas personas antea non comprehensas, extensam.

Cum itaque prorogatio, utpote gravativa, successorum in conservatoratu, habeat apertam resistentiam juris, Constitutionum Apostolicarum san. mem. Innoc. X. & Alexand. VII. ac Clement. X. authoramento confirmatam, ut in alia decisione non potuerunt a Dominis admitti aliæ exceptiones ex jure statutario urbis cap. 15. de conservat. & ex consuetudine abrogativa seu præscriptiva, ad quas Gottifredus confugerat.

Etenim quoad statutum, licet *in d. cap. 15.* inter facultates conservatorum recenseat ibi officia renovare & confirmare; & cum vacaverint, de novo concedere, hoc tamen refertur ad illam renovationem, cui est locus ex vacatione effectiva officii, ut enucleata natura verbi--*renovare*--explicat *Cicer. 2. pro lege Agraria*; seu reintegrare, videlicet
vetera renovare, idem *Cicer. 1. Acad. q.1. & 2. de orator. c.
2. nostrum per text. in leg. ædes, ff. de damn. infect. & in l.2. C.* 11
de rescin. vendit. & l.1. de novat. Cald. *de renov. emphy. lib. 1.
q. 1.*

n. 1. n. 2. Ex quibus eradicatur prorogatio, quam Fenzon.
32 Glossator versatissimus *in annot. ad l. c.* 15. *n.* 10. aperte rejicit, prout san. memor. Urbanus VIII. *in Const.* 201. prævidens æmulationem civium, & dissidia inde foveri, ex
33 quo conturbaretur illa provida conservatorum ordinatio, quam habuerat præ oculis san. mem Leo X. *in const. impres.* apud Fenzon. *fol. mihi* 279. fundata in certa ratione, & honesta causa, ut advertit Fagnan. & Gonzal. *in c. nisi essent de preben.* cum qua, tanquam regula directiva, idem Leo X. voluit dispensari officia Capitolina ibi juxta providam conservatorum ordinationem, vigilantissimus in eo, ut occurreret, ne erumperent in dies effrænatus col-
34 lationum præventivarum impetus, & illa dissonantiis undequaque corporis politici colluvies, per quam exhaurirentur successorum jurisdictiones, ut advertit Rot. *in dec.* Card. Lancellotti & in *nostra* 2. *decisione* §. *neque aliam*, ubi quod facultas conservatorum fluit & refluit ab hac Constitutione
35 Leonis X. quæ tanquam causa universalis actus, debuit attendi potius quam ipse actus, Bald. *in l.* 1. *nu.* 47. *vers. judic. C. de emancip. liberor.* Mantic. *dec.* 320. *n.* 6. Rot. *in Gerunden. Anniversarior. super concordia factorum* 28. *Maii* 1690. §. *consonat.* cor. Rev. Decano, *&* 28. *Novemb.* 1691. cor. R. P. D. Priolo.

Nec diversum effectum operari potuerit cumulatio diversorum actuum per Gottifredum coacervata ad efformandam observantiam juris consuetudinarii, quia in præsenti non concurrunt actus requisiti pro observantia inducenda, dum ex 77. gratiis extensionum factis a conservatoribus, post Decisionem Lancellotti 50. habent confirmationes Apostolicas, & ut plurimum cum clausula *- supplentes -* & cum clausula *- de novo concedimus*; & aliæ sunt cum reservatione beneplaciti, quæ supponunt defectum potestatis, & jurisdictionis in conservatoribus, cum jurisdictio dicatur illius qui confirmat, & beneplacitum præstat, ut in pro-
36 posito dixit Bartholom. Soccin. *cons.* 15. *sub nu.* 1. *vers. & officiales lib.* 3. Salon. de Pace *cons.* 48. *n.* 13. *&* 14. Cancer. *var. res. p.* 3 *c.* 9 *nu.* 35 *& seqq.*

Præterea subduci debent jam extensione, de patre in filium & de fratre in fratrem, quorum pater erat officialis,
37 quos excipit statutum Urbis *lib.* 1. *c.* 125. *ita* 3. quam aliæ quas non constet fuisse effectuatas; quæ semper turgescerent in concursu contrariorum actuum, & conformationum, quæ crevissent in immensum, si Sacra Rota permisisset confrontari exempla in ultimis propositionibus noviter per Lancellotum exhibita, in quibus immorari supervacaneum putavit, saturata ex prætensis, in folio concordato cumulatis.

Nec major vis elici potuit ex assertionibus emissis in Brevibus utriusque Greg. XIII. & XIV. & Sixti V. quia ad summum ibi elicitur conservatores hanc prætensionem fovisse, quæ si caruisset difficultate, tanta sollicitudine impetrare confirmationes Apostolicas non curassent, quæ nec minus potuerunt juxta effrænatam supplicum precum latitudinem obtineri, cum ut plurimum fuerunt reformatæ, non raro ad aliquas personas, ex pluribus expressis, restrictæ, &
38 aliquando etiam in totum rejectæ; quod evincit facultatem actus totam resedisse in auctoritate & arbitrio confirmantis, ut præter superius allegatos, *in* §. *nec diversum est tex. in* §. *jus jurandum Auth. de defens. civ.* & dixit Lazarea *alleg. fiscal.* 119. *n.* 4.

Cæterum fatale fuit Gottifredo, quod quotiescunque similes extensiones fuerunt ad trutinam revocatæ, semper a Judicibus & in foro constanter fuerunt rejectæ, sive judi-
39 cium fuerit Rotale, *ut dec.* Clar. mem. Card. Lancellot. sive consulta Congregatione Prælatorum a san. mem. Urban. VIII. quæ fuerunt in sensu negativo, quæ fuit ab eodem Pontifice confirmata sub die 13. Aprilis 1641. ut ex Breve dato in novo summario Lancelloti *n.* 2. sive strictius ad rem nostram in judicio formiter inito coram bon. mem. Serlupio Judice Cameræ Capitolinæ ad hæc pertractanda specialiter deputato, quia per sententiam definitivam sex. sex. prolatam pronunciavit, extensiones similes factas a conservatoribus, fuisse nullas, nec illis licuisset eas facere, & officium per obitum primi officialis esse devolutum, ut in dicto novo summario *n.* 3. ubi habetur, quod substituti fiscalis Cameræ Capitolinæ in termino citationis, ad dicendum contra, coram eodem Serlupio exhibuit Notulam resolutionis alterius Congregationis Prælatorum specialiter a sanctissimo deputatæ, quæ sub die 13. Septembris decreverat, conservatores non potuisse jure Magistratus extendere, neque prorogare concessiones officiorum a primo officiali ad vitam aliorum, quæ relata san. mem. Alex. VII. fuerunt approbata, *d. sum. n.* 3. & cum sententia Serlupii emanaverit super sta-

tu harum extensionum, & cum legitimis contradictoribus roborata, & tot circumstantiis supra expressis, & transacta in judicatum, facit jus quoad omnes, per text. *in l. ingenuum* 25. §. *ff. de statu hom. & in l.* 1. §. *ult. & l. seqq. ff. de li-* 40
ber. agnoscen. capit. quamvis in fin. de sent. & re judic. & resistit cuicunque observantiæ, quæ qualiscunque fuisset, etiam per unicum actum contrarium elideretur, Rot. *dec.* 188. *dec.* 528. *n.* 27. *& dec.* 372. *n.* 72. *p.* 17. *& dec.* 472. *&* 41
dec. 815. *n.* 12. *p.* 18. *& dec.* 213. *n.* 13. *p.* 19. *rec.*

Quæ sententia relata non ad effectum exequendi, sed per viam exceptionis, & ad ulteriorem lacti observantiam debuit admitti absque alia actorum authenticorum transporta- 42
tione, Rota coram Manzanedo *dec.* 565. *n.* 4. *& in recent. dec.* 498. *n.* 2. *p.* 3. *& dec.* 262. *n.* 4. *p.* 5. *& dec.* 156. *nu.* 9. *p.* 7. Et facilius quia factum observatum Confirmatur cum regulis juris, constitutionibus Apostolicis, & statuto Urbis, ut fuit dictum *in dec.* 214. *n.* 7. *p.* 4. *tom.* 4. *rec. & in Meievitana statuti* 27. *Aprilis* 1689. §. *neque interpretatio*, coram Rev. Decano.

In aliis supervacaneum fuit immorari, & ideo relative ad decisionem confirmatam, utraque parte informante, &c.

R. P. D. MOLINES DECANO.

Romana Officii Aquæ Felicis.

Veneris 4. *Junii* 1709.

A R G U M E N T U M.

In hac Magistrali decisione firmatur in alio casu simili idem, quod in proxime præcedenti Decisione fuit decisum, non posse scilicet per conservatores Urbis certo tempore residentes prorogari, & extendi officia de vita unius in personam alterius, in præjudicium conservatorum successorum. Et amplius in hac decisione firmatur, quod extensio hujusmodi, etiam confirmata per Papam, non sortitur effectum, & quia confirmatio est in forma communi, & deest scientia specifica Papæ, quod conservatores non poterant facere extensionem.

S U M M A R I U M.

1 *Conservatores urbis non possunt de jure extendere & prorogare officium in personam alterius cum futura successione.*
2 *Idem ex statuto Urbis.*
3 *Conservatoribus est prohibita talis extensio, ne supplantentur successores.*
4 *Bon. mem. Nicolaus Severolus celebris Jurisconsulti titulo decoratur.*
5 *Stat. urbis lib.* 1. *c.* 15. *loquitur de officiis amovibilibus.*
6 *Officia non amovibilia ex statut. urbis exæquata sunt feudis.*
7 *Extensio officiorum executorum in feudis potest fieri de patre in filium, & de fratre in fratrem, ex statuto urbis.*
8 *Observantia in qualibet materia & signanter statuti attendi debet.*
9 *Officia cantantia in vitam duorum non possunt extendi per additionem novæ personæ, sicut practicatur etiam in feudis.*
10 Rota in Romana officii 26. Martii 1694. §. ex viginti, coram R. P. D. Caprara, *declaratur & n.* 11.
12 *Facultas data a Principe, vel statuto Decurionibus concedendi officia, intelligitur de vacantibus durante eorum Magistratu.*
13 *Sententia cum re judicata lata cum legitimis contradictoribus faciunt statutum quoad omnes.*
14 *Confirmatio Principis in dubio præsumitur in forma communi.*
15 *Præsumitur in forma communi; si non habet clausulas præseferentes scientiam confirmantis.*
16 *Confirmatio in forma communi non fit loco novæ concessionis, nihilque superaddit actui confirmato.*
17 *Confirmatio in forma communi supplet solum defectum solemnitatum accidentalium, non substantialium, nempe defectum potestatis alienantis, & n.* 18.
19 *Confirmatio in forma communi fundata in actu nullo, corruit.*
20 *Narratio facta Papæ a parte supplicante & petente confirmationem, debet justificari.*
21 *Papa potest absque dubio confirmare nulliter concessa.*
22 *Confirmatio a Papa non censetur facta ex defectu voluntatis, si ignoravit defectum potestatis illorum, qui fecerunt concessionem.*

23 *Clausula supplentes posita in confirmatione Papæ, facit valid. dum actum, alias invalidum.*
24 *Si tamen constet, quod ex aliis Papa sciverit defectus; secus si illos ignoraverit.*
25 *Negligentia refunditur in negligentis damnum & præjudicium.*

DECISIO VII.

CUm Petrus de Marcellinis officium soprastantis Aquæ
Felicis ad ipsius & Attilii vitam obtinuisset a conser-
vatoribus Inclyti populi Romani de anno 1617. defuncto
dicto Petro genitore, præfatus Attilius ejus filius proro-
gationem seu extensionem procuravit super eodem officio
ad vitam Joan. Francisci fratris de anno 1636. ab aliis con-
servatoribus in Magistratu pro tempore residentibus quam
prorogationem communivit etiam literis Apostolicis in for-
ma Brevis, obtentis a san. mem. Urban. VIII. ut patuit ex
datis in summ. ortiusque partia *n.* 1. 2. *&* 4. Verum cum ad-
hoc vivente d. Joan. Francisco fratre obierit Attilius, & de
ordine san. mem. Clement. IX. a dd. conservatoribus fuerit
vendita nonnulla officia vacantia, inter quæ aderat prædi-
ctum, de quo hodie contenditur *d. Summarii n.* 3.

Hinc prætendens d. Joan. Franciscus, quod per obitum
Attilii fratris non fuisset vacatum controversum officium
Aquæ Felicis, propterea instituit judicium adversus Ca-
meram Capitolinam pro restitutione pretii, & fru-
ctuum; & licet in prima & secunda instantiis agitatis
extra Rotam, pugnantes inter se a diversis Judicibus pro-
mulgatæ fuerint sententiæ, a quarum ultima absolvente di-
ctam Cameram Capitolinam, appellationem interposuit
Marchio Ferdinandus de Marcellinis filius, & hæres dicti
Joan. Francisci interim defuncti; attamen hæc causa diu sub
silentio permansit, donec Ferdinandus Marchio Marcelli-
nus, tanquam hæres Joan. Francisci patris, iterum e somno
excitatus, obtenta subrogatione alterius prælati, ut proce-
deret de voto nostri sacri Auditorii, curavit a me subscribi
dubium. *An constet de validitate extensionis seu prorogatio-
nis officii, itaut locus sit restitutioni pretii, & fructuum,
& in qua summa etiam ad effectum restitutionis in integrum,
seu res judicata in casu, &c.* Quod cum proposuerim in ho-
dierna Audientia, negative in omnibus favore Cameræ Ca-
pitolinæ DD. responderunt.

Prætermissis enim superfluis, deventum fuit ad merita
causæ, ex quibus modo resultat, & modo excluditur justi-
tia secundum facti circumstantias; quæ si adest, cessat læ-
sio, & per consequens fundamentum restitutionis in inte-
grum, quinimo patrocinante justitia firmior evadit res ju-
dicata ex notissimis juribus.

1 Quod autem in hypothesi justitia potius assistat Cameræ
Capitolinæ, quam Marchioni Marcellino, ex eo deduce-
bant Domini; quod vacationi controversi officii cætero-
quin inductæ per mortem Attilii, nullum præbere potuit
impedimentum illius prorogatio seu extensio facta de anno
1636. ad vitam d. Joannis Francisci, cum tunc temporis
officium esset plenum, quia adhuc vivebat Attilius frater;
nec conservatores, utpote carentes juribus supremi Princi-
patus, poterant concedere futuram successionem, me-
2 diante dicta extensione seu prorogatione controversi of-
ficii, sive attendatur dispositio juris communis, per ea
quæ in puncto tradunt Mastrill. *de Magistr. lib.* 1. *c.* 25. *n.* 12.
& 13. Cresp. de Valdaur. *observ.* 65. *num.* 16. Afflict. *decis.*
193. *num.* 5. sive inspiciatur facultas illis concessa per statu-
tum Urb. *lib.* 1. *cap.* 15. ut in puncto firmavit Rota in Ro-
mana æstimatoris Ripæ 24. Aprilis 1670. coram Lancello-
to, relata per Fenson. *ad statut. urb. d. c.* 16. *n.* 10. Et novissi-
me recedendo a priori resolutione in nostris terminis dixit
in Romana officii 26. *Martii* 1614. *nec Vacationi* coram R.
P.D. meo Caprara, ubi plene hæc materia exornatur, & præ-
cipue ea sub optima animadversione; quod aliter daretur an-
sa supplantandi successores in eodem Magistratu pro tempo-
3 re residentes, quod non est de jure permissum, ad tradita
per Gratian. *disc. forens. c.* 167. *num.* 3. cum aliis cumulatis
per bon. mem. Advocatum Severolum Celebrem Juriscon-
sultum, in ejus discursu impresso penes Tortem *de pactis fu-
tur. success. lib.* 3. *c.* 14. *n.* 21.

4 Nec prædicta evitari possunt ex responsione, quod hic
non agitur de illius Officiis amovibilibus, de quibus loquitur
5 statutum *in dict. c.* 15. *lib.* 1. sed de aliis quæ exæquata fue-
runt feudis, ut *in c.* 15 1. *ejusdem statutis lib.* 3. & quorum pro-
6 rogatio seu extensio redargui nequit de invaliditate, quo-
ties non fuit facta ad vitam personæ extraneæ, sed de patre
7 in filium, seu de fratre ad fratrem, quibus competebat suc-
cessio, & in his terminis illam approbavit *ipsamet Rota in d.
Romana officii* 26. *Martii* 1694. §. *ex viginti*, coram R. P. D.
meo Caprara, ubi referuntur varia exempla ad arguendam
observantiam, quæ in qualibet materia attendi debet, & præ-
cipue ad interpretationem statuti, Rot. *decis.* 175 *n.* coram 8
Alexand. VIII. *& dec.* 1609. *n.* 2. coram Coccin. *& dec.* 315. *n.*
7. coram Royas. *& dec.* 300. *n.* 19. *p.* 12. *& dec.* 75. *n.* 7. *p.* 18. *rec.*

Quoniam pro remotione objecti ponderabant DD. quod
quidquid sit, an controversum officium soprastantis Aquæ
Felicis cederet potius sub censura unius quam alterius, ex *ad.
duobus Capitulis ejusdem statuti*, hoc unum est certum, quod
cum prima concessio ejusdem officii facta fuerit tempora-
nee ad vitam duorum, nempe Petri & Attilii, utique ex post
per viam prorogationis non erat permissa superadditio alte- 9
rius personæ, nimirum Joan. Francisci, ex regula quam et-
iam de jure communi habemus in materia feudali, quod al-
terari nequeat forma primæ investituræ superaddendo novas
personas, ut relatis concordantibus dixit Rot. *dec* 39. *nu.* 49.
dec. 56. *par.* 8. *& decis.* 267. *n.* 2. *&* 14. *par.* 15. *recent.*

Nec contrarium firmatum fuit *in laudata decisione Ro-* 10
mana officii §. *ex viginti* coram R. P. D. meo Caprara; nam
inibi duntaxat animadvertitur, esse subdolendas extensiones
de patre in filium & de fratre ad fratrem, fortasse cum suppo-
sito, quod ex natura officii requirentis industriam personæ
seu exercitium, poterat in illis casibus verificari successio hæ-
reditaria vigore investituræ factæ ad certas generationes, ut
unam ab altera specie officiorum distinguendo tradit Card.
de Luca *de regal. disc.* 5. *num.* 19. *&* 21. & Rot. *decis.* 338. 11
per tot. p. 10. *recent.* Sed nihil dicitur, quod limitata pri-
ma concessione ad unius vel duorum vitas, ac existente of-
ficio pleno & non vacante, potuerint fieri extensiones favo-
re aliorum non comprehensorum in prima concessione, ita
supplantando conservatores successores, cum facultas data
a statuto vel a Principe supremo Decurionibus, semper cen-
seatur restricta ad officia vacantia actu, adeout eis interdi-
ctum prorsus sit de illis disponere tempore inhabili, & post-
quam ipsi functi fuerunt Magistratu, ut bene cæteris con-
gestis firmat Mastril. *de Magistrat. lib.* 1. *cap.* 25 *a num.* 13. 12
& hanc propositionem in puncto admittit Card. de Luca *de
regal. disc.* 3. *n.* 3. ex adverso allegatum & firmatum fuit *in
d. Romana officii* 26. *Martii* §. *absolutum circa fin.* coram R.
P. D. meo Caprara.

Resistente itaque ex prædictis tam municipalis, quam ju-
ris communis dispositione, una cum authoritate in nostris
terminis rerum judicatum, quæ tanquam late cum legi-
timis contradictoribus faciunt de albo nigrum, firmantque
statum ad *vulgat. text. in l. Ingenuum, ff. de statu homin.* fru- 13
stra ad sustinendam d. prorogationem, seu extensionem
controversi officii recurrebatur ad fulcimentum Apostoli-
cæ confirmationis concessæ a san. mem. Urban. VIII. si qui-
dem cum confirmatio regulariter in dubio præsumatur in
forma communi, ex traditis per Rot. *decis.* 179 *nu.* 39. *p.* 9.
recent. & in hypothesi, potius talis visa sit DD. quam in for- 14
ma specifica, ex quo careat clausulis denotantibus certam
scientiam confirmantis, de quibus dixit Rot. *decis.* 192. *par.*
1 *recent.* hinc sequitur, quod illa de sui natura non stat loco 15
novæ concessionis, nihilque superaddit actui confirmato, per
text. *in c. ad nostram, &c. examinata de confirmat. util. vel
inut. l.* utrobique Gloss. *& D. D.* Cassador. *decis. unic. nu.* 2.
sod. t. Rota coram Rembol. *decis.* 530. *a* 6. & distinguendo 16
inter unam vel alteram speciem confirmationis, dixit Rota
d. decis. 192. *n.* 2. *p.* 1. *recent.*

Et ratio est, quia hujusmodi confirmationes in forma
communi supplent quidem defectum solemnitatum acci- 17
dentalium, non autem supplent substantialia, nempe pote-
statem concedentis, seu alienantis, ut in terminis obser-
vat Rot. *dec.* 2 *de confirmat. in noviss.* & coram Ubald. *dec.*
800. *n* 10. *& dec.* 544. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* junctis his quæ in simili
prorsus casu, late & egregie tradit Hieron. Leo, *decis. Va-
lent.* 39 *num.* 78. *& seq. lib.* 3. Sicque cum ex prædictis con-
servatores nequiverint facere d. prorogationem officii, uti- 18
que subsequuta confirmatio Apostolica concessa in forma
communi, nihil operatur pro firmitate actus juxta Theori-
cam Felin. *in c. inter dilectos n.* 6. *de fid. instrumen.* & in indi-
viduo casus nostri dixit Rota *dec.* 51. *n.* 1. *&* 2. coram Peutin-
ger. *& dec.* 84. *n.* 10. *p.* 7. *& dec.* 56. *n.* 16. *p.* 7. *recent.*

Ex ea convincenti ratione, quod illa remanet aerea ex
defectu subjecti cui inhæret, & tanquam fundata in actu 19
nullo, & insubsistenti, corruit de facto, ut firmant doctrinæ
mox relatæ, quibus addi possunt Bertrand. *cons.* 81. *n.* 2. *lib.* 2.
Rota *dec.* 204. *n.* 20. *p.* 5. *& dec.* 239. *n.* 23. *p.* 17. *recent.*

Nec obstat, quod in d. confirmatione fuerit narratus te-
nos

nor prorogationis factæ a conservatoribus Populi Romani, nam ex tali narrativa, quæ uti emissa ab ipsa parte, indiget justificatione, ut in puncto prosequitur Rot. *decis. 51. n. 6.* coram Peutinger, non arguitur, prout opus est præcisa scientia Pontificis circa defectum potestatis conservatorum in facienda d. prorogatione, ad hoc ut Papa dicatur voluisse de novo concedere præd. confirmationem. Imo tantum abest, ut potuerit cogitare de nullitate prorogationis, quin potius in ea minime dubitatum fuit de ordinaria facultate conservatorum, ut patet ex illis verbis ibi - *Cum ad nos nostrorumque officium pleno jure spectet, & pertineat de officiis Capitolinis disponere, providere, illaque ad plures homi-*
21 *num vitas extendere & ampliare*. Unde licet in Pontifice adsit omnimoda potestas confirmandi ea quæ nulliter concessa fuerunt, de qua nefas est dubitare, ut per tex. *in l. 2. C. de crimin. sacrileg.* firmavit in puncto Rot. *decis. 56. n. 14. p. 8. rec.* tamen in hypothesi, cum fuerit expresse narrata nullitas prorogationis, dicitur defecisse in eodem Pontifice voluntas confirmandi in forma specifica ex defectu potestatis conservatorum prorsus ignoratæ, ut prosequitur Rot. *d. decis. 56. n. 15. par. 8. rec.*

22 Minusque refragatur, quod in d. confirmatione legatur clausula, *supplentes &c.* quæ facit actum validum, etiamsi fuissent invalidus, ad tradita per Rot. *decis. 182. n. 20. p. 6. rec.* Nam semper recurrit responsio, quod tunc illa operatur
23 suum effectum, & vivificat actus confirmatos, salvatque gratiam Apostolicam a vitio subreptionis, vel obreptionis, quando concurrit certa & specifica scientia Pontificis circa defectus expressos; secus autem quando illi fuerunt ignorati, & deficiunt aliæ clausulæ, ex quibus deduci potest dicta scientia Papæ. Atque hinc potius retorquetur Doctrina
24 Card. de Luca pro punctuali allegata *in disc. 3. de reg.* nam inibi dubitatum fuit de potestate conservatorum, qui fecerunt consimilem extensionem officii, imo in ea apposita fuit clausula, *salvo beneplacito Apostolico*; unde mirum non est, quod in illo casu confirmatio Pontificis ob ejus specificam notitiam defectus potestatis dd. conservatorum habuerit vim novæ concessionis, ut legenti patet.

Quibus sic positis, superfluum visum est aggredi examen circa pretium & fructus controversi officii, quod cum fuerit venditum ex jussu supremi Principis, nempe Clem. IX. & citra ullam malitiam conservatorum; propterea aliqui ex Dominis ex facilius inclinarunt pro sustinenda re judicata favore Cameræ Capitolinæ, juxta sententiam absolutoriam R. P. D. Scarincii præsertim quia Marchio Marcellinus super d. officio, non fovet nisi causam mere lucrativam, non autem onerosam, & fuit negligens in comparendo debitis temporibus, antequam illud venderetur, ex qui-
25 bus fit, ut propria negligentia in ipsius negligentis damnum & præjudicium refundatur, ad tradita per Rot. cor. Cerro *dec. 67 n. 6. & dec. 364. n. 6. p. 16. recent.*

Et ita utraque parte informante, &c.

R. P. D. URSINO DECANO.

Romana Locorum Montium.

Veneris 7. Maii 1684.

A R G U M E N T U M.

Ad loca montium uti fideicommissaria non datur Immissio, si in literis patentibus vinculum fideicommissi non legatur, etsi illud alias fuit cum mandato Judicis deletum, firmo tamen remanente alio vinculo Evictionis; & acquirens loca montium libere vel cum certo tantum vinculo a Principe mediante ejus officiali, recognoscit in Dominum ipsum Principem, & non potest ab aliis super locis montium molestari, præcipue si prius idem Princeps deleverit vinculum fideicommissi. Versio pecuniarum retractarum ex locis montium venditorum cum licentia Principis, ad effectum extinguendi debita, quomodo probetur, & de illa nec de multiplico ordinato a Principe, quando creditor non debeat esse solicitus.

S U M M A R I U M.

1 *Loca montium non dicunt habere vinculum fideicommissi vel aliud, si in literis patentibus non legitur.*

2 *A locis montium si sint per Judicem sublata vincula & postea in novis literis patentibus antiqua vincola non sint expressa, illa amplius non considerantur.*

3 *Loca montium a vinculis liberata per judicem nulliter et injuste procedentem, adhuc dicuntur esse sub vinculis.*

4 *Sed prius a Judice debet obtineri revocatio sui judicati, alias ad illa non datur immissio.*

5 *Judex si nulliter & injuste processit, non privat Do-*

minum suis locis montium, & spoliatos potest intentare remedia restitutoria super illis.

6 *Secus si Judicis factum habuit suum effectum, & loca montium fuere postea translata in tertium, mediante facto publici officialis Principis.*

7 *Loca montium alienata a Principe mediante facto secretarii sui officialis, alia vincula non recipiunt præter expressa pro ipso Principe in literis patentibus, & quare.*

8 *Immissio ad loca montium fideicommissaria non conceditur vocato, si illa fuerint vendita, prævia derogatione fideicommissi facta a Papa.*

9 *Pecunia retracta ex locis montium fideicommissi alienatis cum licentia Principis pro dissolvendo ære alieno si in talem causam cesserit fuit satisfactum menti Principis.*

10 *Emptor locorum montium fideicommissi cum licentia Principis non tenetur esse soliciens de versione pecuniarum vel multiplico demandato a Papa in licentia alienandi.*

D E C I S I O. VIII.

Immissionem, quam vigore fideicommissorum quondam Rocchi, Christophori & Francisci Senioris, Canonicus Vincentius, cæterique fratres de Cinciis in tribunali A. C. prius obtinuerant, ad quindecim loca montium retenta per Leopoldum & alios de Colistis, hodie PP. denegandam esse censuerunt.

Cum enim ex literis patentibus exhibitis *in summario n. 6. & 7.* recognitum fuerit, quod Franciscus Junior communis pater præd. fratrum, ex præfatis locis quindecim, decem montis subsidii, uti non aliud vinculum habentia quam evictionis cujusdam casalis Turris novæ, & alia quinque Montis fidei non nisi oneri consimilis evictionis alterius casalis nuncupati *Falcognani* pariter supposita, attergaverit in favorem q. Lælii Colistæ pro securitate duorum censuum, quorum primum scilicet scut. 100. & altera scut. 500. in sorte principali ipsemet Franciscus imposuit, non est ulterius quærendum de apertis fideicommissis, quibus hodierni Actores expedictam immissionem habere satagebant, quoniam illorum vinculum allegatum statim, ac in præcitatis literis non exprimitur, ex sola earundem inspectione submovetur, juxta
notissimam constitutionem san. mem. Urbani VIII. relatam *in Bullario Cherubini in ordine 154.* & secundum 1
communem usum & universalem consuetudinem, ad notata per Grat. *disc. 730. n. 86.* Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 14. n. 28.* de Luca *de reg. disc. 37. n. 7. & disc. 57. nu. 20. §. verum & seq. & de locis montium non vacab. cap. 2. n. 3.* Rot. *dec. 98. n. 22. decis. 504. n. 7. par. 13. recent.*

Maxime quia longe ante præmemoratam attergationem & usque ab annis 1664. & 1665. vigore Mandati A. C. & sententiæ Thesaurarii, citatis eisdem fratribus de Cinciis ad instantiam Francisci Junioris illorum Patris, dicta vincula fideicommissorum in istis controversis locis montium comperiuntur deleta, ut in summario illorum de Colistis *num. 7. lit. G. & H.* Unde ad intentum illa recuperandi inculcata qualitas fideicommissaria, ipsiusmet Judicis officio desuper abrogata, minus subsistens depromitur, & priores literæ patentes datæ in summario fratrum de Cinciis *nu. 4. lit. A.* in quibus superius enunciata fideicommissa continentur, nihil penitus prodesse valent, dum eis adversantur subsecutum Judicis factum, ac posteriores literæ patentes qualificatæ cum solo vinculo evictionis, quæ ad effectum probandi negativam apertorum fideicommissorum unice superabundare dicuntur, ut præter dd. Authoritates firmavit Rot. *in Romana locorum montium 29. Septembris 1660. §. injustitia, coram bon. mem. Bevilaqua.* 2

Neque ad evertendam delationem peradducti vinculi fideicommissorum quidquam urgere visæ sunt oppositæ exceptiones nullitatis & injustitiæ mandati A. C. & sententiæ Thesaurarii, quibus concurrentibus, loca montium nunquam fuissent exempta a nexu fideicommissorum, &
adhuc remanerent affecta omnibus & singulis oneribus, & 3
hypothecis, quemadmodum prius reperiebantur gravata, adeo ut pro eorum recuperatione quæcunque remedia possessoria concedantur. Quoniam præterquam quod adversus eadem judicata, si qua foret nullitas & injustitia, deberet constitui & prosequi Judicium, ut præfertur, jam 4
instructum & in illo eorum revocatio obtineri, non autem hodie peti, quod sic incidenter revocentur, cum de cætero, donec in sua particulari sede revocata non fuerint mi-

licet pro earum validitate & justitia omnis præsumptio; adhuc DD. pro responsione pondetabant, quod eatenus loca montium auibotirate Judicis absque ullo onere alienata prioribus vinculis remanent obnoxia, & pro illis vindicandis competunt remedia possessoria, quando scilicet contumace aut invito ac reluctante ipso Domino, Judea nulliter
5 & capliative procedit; tunc enim quia verus Dominus indebita privatus, atque adeo præcedentem possessionem saltem retinet, & factum Judicis, qui ad instantiam partis actum translationis & alienationis minus rite & recte explicavit, factum extranei reputatur, non est mirum, si dd. loca montium libertatem non acquirunt, sed eisdemmet vinculis & gravaminibus, sicut antea, dicuntur supposita, & ad reparanda præjudicia, quæ passus fuit indebite spoliatus, intentare valet quodcunque magis proficuum possessorium interdictum; in quibus terminis loquitur Rot. *decis. 644. n. 13. & seqq.* coram Dunoz. Jun. aliæque ab informantibus pro Cinciis adductæ.

At cum in hoc casu deletio vinculorum per A. C. & Thesautarium demandata suum sortita fuerit effectum, quia pro ea institit, & obtinuit ipsemet Franciscus Junior possessor, qui licet restituere gravatus, attamen verum, sed resolvibile dominium habebat, perperam loca montium, alioquin facto Judicis antiquæ libertati restituta, & sine vinculis fideicommissorum per officiales etiam in literis patentibus recognita, & canonizata, ut dictis fideicom-
6 missis iterum subjecta, a tertio avocari contendantur Card. de Luca *de reg. disc. 27. n. 3. & decis. 29. num. 5. & 6.* Rot. coram Caval. *dec. 650. num. 5.* Tali nanque casu quia loca montium in substantia pertinent ad principem, & de illius regalibus nuncupantur, resignatarius seu attergatarius per Organum Secretarii non agnoscit privatum in authorem, sed Principem, ejusque publicam fidem sectatur, cum fingatur prius venditorem illa refutasse in manibus Principis, & quidem cum omnimoda jurium extinctione, ac postea per actum occultum novæ efformationis constituta, ipsum Principem denuo contulisse in emptorem; quamobrem ne quis sub publica fide Principis remaneat deceptus, eadem loca alienata, non aliis vinculis ea ifsum affecta, quam
7 expressis & approbatis ab ipso Principe in literis patentibus, juxta tradita per Card. de Luca *de regal. disc. 38. nn. 6. & disc. 49. num. 2.* proinde fideicommissariis nulla superest actio contra eadem loca montium, sed contra alienantem, aut contra ipsum Secretarium dd. montium, si in mala fide fuisset, Rot. *dec. 77. num. 28. & 29. part. 6. recent. & alibi & frequenter.*

Quæ omnia quatenus per hypothesin aliqualem difficultatem involverent, eo certiora redduntur in præsenti ex Chirographo fact. mem. Clement. X. ac ea subsecuta sententia Thesaurarii prolata super illius executione, *summario reorum num. 1. & 2.* Ibi enim summus Pontifex precibus Francisci Junioris de Cinciis benigne annuendo, cum plenaria derogatione singulorum fideicommissorum facultatem eidem concessit libere imponendi tot census pro integranti quantitate scut. 12. mill. ad effectum redimendi loca montium, quæ in ingenti numero dictus Orator exiguo, & vilissimo pretio, sub hac lege distraxerat, necnon extinguendi quædam debita quibus idem Franciscus summopere premebatur, unde ea prænarrata derogatione facta per Papam magis magisque convincitur, quod d. Lælius auctor illorum de Colitiis fidem Principis in attergatione locorum montium, de quibus, vere secutus fuerit, ideoque
8 inutile prorsus est immissionum expostulare ad eadem loca montium in vim fideicommissorum, quæ etiam summus Pontifex cum solemni derogatione judicialiter sustulit de medio, Cyriac. *controv. 303. n. 36.* Vin. de Franch. *decis. 355. n. 6.* Rota coram Bich. *decis. 48. n. 11.*

Parum relevante, quod prærecensitum Chirographum & sententia Thesaurarii vacua effecta fuerint; tum quia primogenitus filius dicti Francisci Jun. suum non præstitit assensum in impositione censuum pro forma requisitum; tum quia pecuniæ receptæ, erogatæ non dignoscuntur, aut in redemptionem locorum montium, aut in extinctionem debitorum, quemadmodum Papa præscripsit, & voluit; tum denique quia nec similiter de multiplico docetur, quod pro reintegratione fideicommissorum idem summus Pontifex demandavit.

Defectus siquidem consensus filii primogeniti diluitur in facto, quoniam illum accessisse cum omnibus statutariis solemnitatibus, satis constitit *in summario responsionis reorum numer. 1.* Ex pecuniis autem censualibus scut. 1000. apparent controversa in dimissionem Silvagii Pistoris longe in majori summa creditoris, precise annotati, & descripti in ipso Chirographo Pontificio una cum cessione Jurium d. Pistoris per Lælium creditorem census reportata, *summario prædictorum de Celsitis n. 3. & 4.* Residualia vero scut. 500. alterius census itidem erogata justificantur in redemptionem decem locorum montium, quæ PP. Sanctæ Mariæ in Porticu cum pacto redimendi, supra d. Franciscus impositor tenui pretio alienaverat, *eodem summario n. 5.* Unde cum tales pecuniæ cesserint in causam expressam in præadducta derogatione, hoc sufficit ad validitatem & subsistentiam attergationi factæ sine vinculis fideicommissorum, etiamsi in eodem præexistenti Chirographo nulla specialis mentio habeatur, late Salgad. *in labyrint. credit. par. 2. c. 23. n. 14. & seqq. & signanter n. 21.*

Multiplicum tandem pro reintegratione fideicommissorum non fuisse confectum, neutiquam fratres actores demonstrant, quemadmodum post consummatam alienationem & ad illam retractandam ex capite non effectuali Chirographi, ipsi tenentur concludenter probare, cum pro actus validitate hoc interim Rei conventi sola legis præsumptione juventur, & nihilominus etiam in casu in quo neque dictæ pecuniæ censuales in redemptionem aliorum locorum montium conversæ, nec multiplicum conflatum fuisset, adhuc imitari nequit attergatio, & obligatio a principio legitime expleta, quia nec redemptio, neque investimentum in breve derogationis fuerunt creditori commissa, qui proinde non tenebatur de illis esse solicitus, nec culpa nec negligentia debitori valuit illi præjudicium inferre, Molin. *de primog. Hispan. lib. 4. c. 4. n. 20. & seqq.* Surd. *decis. 146. n. 4. 5. & 6.* Rot. *decis. 41. nn. 5. & 16. part. 10. & decis. 516. n. 28. part. 18. recent.* 9

Et ita utraque parte audita &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana Census.

Luna 15. Junii 1699.

ARGUMENTUM.

Creditor anterior avocat pecunias solutas posteriori cum obligatione de restituendo prioribus & potioribus; Census extinguitur proportionabiliter per receptionem bonorum in causam illius, loca montium cum vinculis evictionis, & de restituendo prioribus & potioribus æstimantur scuta 60. secus si loca montium fuerint ad instantiam creditorum liberata a vinculo fideicommissi per Principem; tunc enim a concreditoribus avocantur pro valore intrinseco scutorum centum.

SUMMARIUM.

1 *Creditor anterior avocat a posteriore pecunias receptas cum obligatione de restituendo prioribus & potioribus.*

2 *Creditor census recipiens stabilia in computum sortis census; illum proportionabiliter extinguit.*

3 *Loca montium habentia vinculo evictionis & cautionis de restituendo prioribus & potioribus, æstimantur sc. 60. pro quolibet loco.*

4 *Loca montium cum dictis vinculis, si non agatur inter creditorem, & debitorem, sed inter concreditores, ex quo ad illorum instantiam fuit prius liberata per Principem ab onere fideicommissi, non considerantur circa pretium tanquam vinculata.*

DECISIO IX.

Venditio de anno 1648. per Horatium Juniorem de Oricellariis Casale testæ leporis pretio scut. 90. mil. eoque, in vim Chirographi Pontificii, distributio inter illius creditores cum cautionem de restituendo prioribus & potioribus, & per eo loco cautionis virtute ejusdem Chirographi investito in tot locis montium Cameralium; Josephus de Blanchis uti creditor anterior ex causa fructuum census in sorte scut. 5000. alias usque de anno 1614. impediti per Aloysium & Ferdinandum de Oricellariis, & per eundem Horatium de anno 1632. in transactione inita cum R. P. D. Benini Riccio & Zambeccario illorum hæredibus accollari, avocavit de anno 1660. a diversis creditoribus triginta ex dictis locis montium, quæ successive in vim decreti A. C. Areosti declaravit retinere in computum sortis egit postmodum pro iisdem & aliis fructibus postea decursis remanentia ratæ census adversus Archiconfraternitatem Sancti Joannis Decollati hæredem R. P. D. Benini unius ex hæredibus dicti Ferdinandi de Oricellariis originarii debitoris census, & nec non adversus Miniatum

Ric-

Riccium alterum cohæredem, & contra ambos pro uniuscujusque tertia parte mandata & satisfactionem obtinuit. Verum quia contra Zambeccarium alterum cohæredem non habebat Blanchus unde consequi illius tertiam portionem, hinc actionem direxit contra DD. Ducissam Poli, & Principes Carboniani habentes, uti hæredes Principis Pompei Columnæ, scut. 30240. ex pretio dicti Casalis testæ leporis cum obligatione de restituendo prioribus, & potioribus creditoribus ejusdem Horatii: sed opponentibus Reis conventis, censum fuisse extinctum, dedi dubium: *An sit relaxandum mandatum, seu potius constat de extinctione census?* quo proposito sub die 23. Februarii præteriti, & nulla capta resolutione, hodie iterum discusso, DD. responderunt, mandarunt esse relaxandum juxta modum, clara quidem & indubia est obligatio Principis Pompei de restituendo pecunias prioribus & potioribus creditoribus Horatii; & cum creditum, pro quo illas recipit, initium desumat ab anno 1645. quo idem Horatius censum ad illius favorem imposuit, & Josephus doceat se obligatum habere longe antea & usque ab anno 1632. eundem Horatium, qui in transactione tunc inita in se accollavit inter alia debita Ferdinandi censum hunc scut. 500. impositum de an. 1614. ad favorem Marci Antonii de Maximis, Auctoris Josephi Actoris, factus est utique locus supradictæ obligationi, &
1 per consequens relaxationi mandati pro restitutione pecuniarum pro intranti quantitate, Rot. cor. Coccin. *dec.* 1875. *n.* 1. *& seqq.* & cor. Seraph. *dec.* 1396. *n.* 1. *&* 2. *& dec.* 1475. *n.* 1. & cor. Merlin. *dec.* 514. *n.* 4. *& in rec. dec.* 149. *n.* 1. *&* 2. *p.* 14. & fuit firmatum in decisionibus editis favore Archiconfraternitatis Sancti Joannis Decollati occasione petitæ relevationis fructuum solutorum hujusce census, contra eosdem DD. Ducissam & Principes Carboniani, 22. Junii 1695. & 9. Januarii currentis anni coram me.

Dixerunt tamen DD. mandatum esse relaxandum juxta modum, scilicet habito respectu ad tertiam partem sortis census scut. 666.66. & sic pro fructibus hujus ratæ ab anno 1667. ea moti ratione, qua cum Josephus pro fructibus sui census avocaverit a creditoribus posterioribus loca triginta montium Cameralium provenientia ex pretio Casalis testæ leporis, & de dicto anno 1667. declaravit ea retinere loco sortis census, valutando tertiam partem eorundam locorum montium ad rationem scutorum centum pro quolibet, tertia pars sortis census remansit in d. summa scut. 666.66. & pro d. rata debentur fructus a dicto tem-
2 pore, cum recipiendo loca montium in computum sortis census dicatur illum proportionabiliter extinxisse, Cenc. de censib. q. 107. *d. n.* 2. *ad n.* 9. Rota post eundem *dec.* 109. *in princ. & dec.* 71. *sub n.* 2. *vers. Nam ultra quod & n.* 5. *vers. & si unquam*, coram Cavaler.

Non obstat, quod loca montium ut supra recepta, habeant vinculum evictionis favore emptoris Casalis & onus restitutionis ad commodum creditorum anteriorum & potiorum; ideoque valutari non valeant in sc. 100. pro quolibet, prout fuerunt empta ex pretio Casalis; sed bene in scut. 69. quanti estimari & vendi solent, cum dd. vinculis
3 & quanti fuerunt alias valutata favore ejusdem actoris contra Archiconfraternitatem S. Joannis Decollati in Romana census 13. Aprilis 1693. coram me, & 27. Januarii 1694. coram bon. mem. Benincasa.

Quoniam objectum procederet, si lis ageretur inter creditorem & debitorem, ut erat casus in d. Romana census, ubi Josephus agebat pro supplemento vinculi adversus Archiconfraternitatem hæredem impositoris census, in quo casu bene potest creditor petere a debitore valorem vinculi locorum montium, cum non teneatur recipere suum creditum vinculatum, justa firmata in dictis decisionibus.

At secus est, ubi lis versatur inter creditores, hoc enim casu cum nulla detur inter eos obligatio præter illam restituendi prioribus & potioribus, & loca montium proveniant ex re fideicommissaria, quam Papa liberavit a vinculo fideicommissi ad commodum creditorum cum adjectione vinculi evictionis, utique debent illa recipere cum ista qualitate deteriorante, dum alias nullam habebant super fideicommisso actionem, ut in proposito ratiocinatur Card. de Luca *de feud. disc.* 72. *n.* 32. *& disc.* 97. *n.* 5. *de dote disc.* 54.
4 *n.* 9. & hanc distinctionem admisit Rota in d. Romana census 13. Aprilis 1692. §. *Nec obstante*, cor. me. & 27. Januarii 1694. §. *ultra quod*, coram bon. me Benincasa.

Ex hac stante distinctione corruit prætensio DD. Ducissæ, & Principum, quod census remanserit in totum extinctus ex fructibus per Josephum perceptis ab Archiconfraternitate & Riccio, quia dum valutatio locorum montium respectu ipsorum uti principalium debitorum subsistit in scut. 60. pro quolibet loco; census non remansit extinctus, nisi pro intranti quantitate.

Et ita partibus informantibus, &c.

R. P. D. PRIOLO.

Romana Reintegrationis.

Luna 25. Januarii 1700.

A R G U M E N T U M.

Reintegratio ad loca montium alienata cum falso mandato procuratæ, datur; & quomodo locorum montium alienatorum possessio probetur ex literis patentibus, & libris secretariæ montium.

Sententia contumacialis, si prolata sit in Judicio criminali, etiam mediante probatione delicti, præjudicat etiam in judicio civili, præcipue si pro veritate criminis concurrat confessio procuratoris adminiculata: Loca montium transeunt libera in emptorem, si vendantur a vero Domino, secus si a non Domino cum falso mandato procuratæ, tunc enim verus Dominus potest illa vindicare: magistraliter articulus hic discutitur.

S U M M A R I U M.

1 *ÆGidiana non habet locum in possessorio, si sententia prolata sit in tribunali Ecclesiastico.*
2 *Idem si prolata in causa, ubi adest Monasterium.*
3 *Appellatio de jure Canonico datur a quacunque sententia.*
4 *Etiam in possessorio prolata.*
5 *Locorum montium possessio probatur ex literis patentibus.*
6 *Locorum montium possessio alicujus probatur, ex quo ab illius persona in alium fuere translata.*
7 *Possessio Rei conventi probatur ex sustentatione litis.*
8 *Locorum montium possessio probatur ex descriptione in libris secretariorum montium.*
9 *Reintegratio competit spoliato docenti de sua antiqua possessione & moderna rei conventi.*
10 *Sententia contumacialis non probat delictum.*
11 *Testes examinati pro informatione Curiæ in judicio criminali non probant in judicio civili contra tertium in eorum examine non citatum.*
12 *Confessio procuratoris super falsitate, concurrentibus præcipue adminiculis, est plurimum attendenda.*
13 *Confessio procuratoris facta in judicio contentioso præjudicat principali.*
14 *Contumacia in non comparendo importat culpam, & præsefert delictum.*
15 *Sententia prolata in contumaciam in judicio, præcedentibus probationibus super delicto falsitatis, præsefert magnum probationis adminiculum in judicio civili.*
16 *Suspicio falsitatis in civilibus habetur pro vehementi probatione.*
17 *Oblivio super facto de recenti non potest considerari.*
18 *Loca montium transeunt libera in emptores, ac si directe per Cameram Apostolicam fuissent vendita.*
19 *Bona ac loca montium alicujus, sine illius consensu in alium transire non possunt, & n.* 25. *&* 28.
20 *Princeps neque per viam contractus potest aliquem absque ejus consensu obligare.*
21 *Locorum montium translatarius etiam cum auctoritate Judicis non est tutus, deficiente consensu legitimo veri Domini illorum, & n.* 28.
22 *Emens loca montium cum ordine directo alicui Banco, ut solvat in genere illi, qui resignabit, est omnino tutus ob fidem publicam:*
23 *Contrarium, si resignatio facta sit a non Domino, & n.* 24.
24 *Necessitas ubi impellit ad duo, id debemus sequi, quod minori nexu nescitur obligare.*
27 Card. de Luca de regal. disc. 163. in supplem. *rejicitur, & n.* 28.
29 *Sine injuria alterius, quod permittitur, permitti debet.*
30 *Mala fides si adsit in resignante loca montium, tunc illi non est succurrendum.*

DECISIO X.

Resignatis cum falso mandato procuræ per Julium Massinum sub die 30. & 31. Augusti 1690. nonnullis locis
montium ad Joannem spectantibus, post ipsius obitum, Livia hæres ejusdem, judicium Reintegrationis instituit contra Vener. Monasterium Paciæ Viterbii, & illos de Vigilantibus, eorundem locorum resignatorum possessores, cumque sententiam favorabilem reportasset a R. P. D. Vicesgerente, causa per Appellationem ab eisdem possessoribus interposita, ad me delata fuit, qui dubium: *An esset locus Ægidianæ, vel potius esset danda reintegratio*, antecedenter subscriptum, in hodierna audentia proposui, & negative quoad primam partem, affirmative vero quoad secundam resolutum fuit.

Dispositio nanque constitutionis Ægidianæ appellationem rejicientis in judicio possessorio, locum sibi vendicare non poterat in præsenti controversia, dum non solum sen-
1 tentia reintegratoria ad possessionem locorum montium lata fuerat in tribunale Ecclesiastico, ex traditis per Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 6. membr. 3. n. 14.* Posth. *de manut. obser. 8. n. 7.* Rot. *post. eundem dec. 334. n. 19.* & cor. Semph. *dec. 424. per tot.* sed etiam quia in eadem sententia comprehendebatur dictum Vener. Monasterium, contra quod, tanquam Ecclesiasticum, vires suas porrigere non poterat
2 dicta constitutio ex *defectu* potestatis Card. constituentis, ut firmavit Rota *dec. 297. n. 6.* cor. Caval. *dec. 315. n. 1.* cor. Buratt. *& rec. dec. 98. nu. 4. p. 4. tom. 2.* Adeoque servari debet
3 dispositio Juris Canonici, qua inspecta, ab omni, & quacunque sententia appellatio venit concedenda, per Text.
4 *in c. cum sit Romana de appell. can. quicunque 11. q. 1.* etiam quod agatur de judiciis possessoriis, ut *in Clemen. 1. de sequestrat. possess. & fruct. gloss. in cap. Ad sedem in verb. interdictum de restit. spoliat.*

Censuerunt tamen DD. eidem Liviæ concedendam esse reintegrationem ad prædicta loca montium, quia ad illius favorem concurrere compertum fuit extrema ad obtinendum in hoc Judicio necessaria; anterior nanque possessio Joannis, illius auctoris, de dictis locis montium spoliati, mediante dicto falso mandato procuræ, desumebatur ex literis patentibus eorundem locorum montium in faciem ejusdem Joannis cantantibus, *summario Liviæ n. 1.* ex quibus
5 plenissime probata remanet locorum montium possessio, ex firmatis in his terminis per Rot. *dec. 70. n. 7. p. 7. dec. 434. n. 13. p. 9. dec. 170. n. 11. p. 18. rec.* Eaque clarior in proposito resultabat ex actu resignationis eorundem, factæ nomine ipsius Joannis; cum enim illius vigore d. Vener. Monasterium, illique de Vigilantibus obtinuerint, in eorum faciem eadem loca montium transferri, utique impugnare non valent anteriorem ejusdem Joannis possessionem, ex animad-
6 versis per Rot. *in d. dec. 70. num. 1. p. 7. & dec. 407. num. 2. & 3. & seqq. p. 12. rec.*

Moderna vero possessio reorum conventorum non solum probata remanebat ex sustentatione præsentis litis, quæ ad hunc effectum plurimum venit attendenda, Rot. cor. Se-
7 raph. *dec. 1415. n. 3.* cor. Greg. *dec. 196. n. 1.* cor. Certo *dec. 97. pariter n. 2.* sed etiam ex partitis a libris secretariæ montium extractis, ex quibus apparet hujusmodi loca montium, olim ad d. Joannem spectantia nunc ad creditum dicti Vener. Monasterii, & illorum de vigilantibus esse descripta, quam quidem descriptionem in prædictis libris contentam, possessionem superlative probare, firmavit in his terminis Rot. cor. Certo *dec. 229. n. 13. & dec. 279. n. 2. & per tot.*
8 Prædictis autem requisitis concurrentibus, spoliato, sive ejus hæredi, reintegrationis remedio succurrendum esse du-
9 bitari non potest, Rot. *dec. 284. n. 17. & 14. p. 5. dec. 70. n. 3. & seq. p. 7. dec. 281. nu. 14. p. 14. rec.* & cor. Dunoz. Jun. *dec. 642. n. 14.*

Neque ad illam effugiendam relevare visum fuit, quod falsitas mandati procuræ, cujus vigore eorundem locorum montium resignatio effectuata remansit, nullatenus concludatur ex sententia contumaciali contra Julium resignantem criminaliter lata, neque per testes pro informatione Curiæ in eodem judicio criminali examinatos; quia licet verum sit quod ex sententia contumaciali non probetur delictum, ex traditis per Bart. *in l. absentem n. 3. ff. de pœn.* Rot. cor.
10 Seraph. *dec. 354. n. 15. & dec. 276. n. 0.* & testes pro informatione curiæ examinati in Judicio criminali, nullum probationis gradum constituant in judicio civili contra tertium,
11 in eorum examine non citatum, Rota cor. Cavaler. *dec. 366. n. 6.* & coram Arguell. *dec. 8. n. 1.*

Adhuc de eadem dubitari non posse in præsenti, DD. apparuit, ex quo falsitas in antecedenti instantia non solum non fuit in controversiam revocata, sed imo positive admissa in Signatura Justitiæ per ingenuum defensorem eorundem possessorum, ut ex particula informationis tunc distributæ, *summario responsionis Liviæ n. 1.* Confessio autem, quamvis facta per procuratorem, præjudicat principali, & venit attendenda, quando, prout in proposito, illa in judicio
contentioso emanavit, per ea quæ tradunt Imol. *in c. 1. n.* 12
17. vers. Item adde, ubi etiam Felin. *nu. 14. vers. 1. declaratio, ut lit. non contest.* Rot. cor. Buratt. *dec. 678. n. 1.* Greg. *dec. 509. n. 6. & seq. & in rec. dec. 652. n. 5. p. 2.*

Eoque certius in præsenti casu prædicta conclusio proce-
dere visa fuit, dum veritas confessionis prædictæ fulcimentum 13
recipiebat ex adminiculis & conjecturis, falsitatem per Julium admissam comprobantibus, in his terminis plurimum attendendis, ut advertunt Ruin. *cons. 122. n. 4.* Natta *cons. 547. n. 24.* Rot. cor. Greg. *dec. 507. & dec. 652. n ubique n. 5. part. 2. recent.* Ad quem effectum ponderabant DD. prædictam sententiam criminalem, quæ licet, ut supra dictum fuit, tanquam contumacialis, de se sola falsitatem non probet, adhuc tamen deservit pro valido adminiculo, aliis probationibus adjuncta: dum Julius post illius probationem se absentavit, & adhuc in contumacia perseverat. Quæ
quidem contumacia nedum culpa non caret, sed insuper 14
delictum præseferre videtur ex firmatis per Rot. *dec. 25. nu. 2. post 2. volum. cons.* Farinacc. *dec. 8. n. 18. p. 11. & dec. 336. n. 9. & seqq. part. 15. rec.*

Potissime dum talis sententia non fuit lata solummodo ob contumaciam moniti, recusantis monitorio respondere, sed eam prædecesserunt probationes falsitatis, ex depositionibus testium resultantes; in quibus terminis etiam sententia contumacialis criminaliter lata, validum adminiculum
constituit in Judicio civili, ex traditis per Abb. *in c. quamvis* 15
n. 10. in fin. de sent. & re judic. Rot. *post. 2 volum. cons.* Farin. *dec. 6. n. 3.* ex ea ratione, quia licet hujusmodi sententia veram probationem delicti non inducat, ingerit tamen ve-
hementem illius suspicionem, quæ in civilibus pro vera pro- 16
batione reputatur, Rot. *post 2. vol. cons.* Farin. *decision. 21. n. 51.* coram Cels. *& dec. 55. n. 8. p. 18. rec.*

Concurrebat insuper, quod idem Julius, qui tanquam executor testamentarius interfuit confectioni Inventarii bonorum hæreditariorum Joannis veri domini, in eodem passus fuit describi prædicta loca montium; tanquam propria Joannis, & in illis hæreditate reperta, licet per ipsum de anno antecedenti cum dicto falso mandato procuræ resignata, quod utique non est verisimile, quod permisisset, quatenus illa cum vero mandato procuræ ejusdem Joan. resi-
gnasset; maxime cum de facto adeo de recenti gesto nulla 17
oblivio in eodem Julio considerari valeat, Bald. *in l. testium in fin. Cod. de testib.* Rot. *dec. 4. n. 10. p. 1. diversor. & dec. 644. n. 7. & 10.* & cor. Bichio.

Prout neque subsistere comperta fuit altera exceptio in jure fundata, quod admissa etiam falsitate prædicti mandati procuræ, adhuc Liviæ esset reintegratio deneganda, eo quia montistis, quibus omnimoda securitas repromissa fuit per Constitutiones Apostolicas, & signanter per Constitut. san. mem. Urban. VIII. la 154. nullæ molestiæ inferri valeant super locis montium per ipsos emptis, cum habeantur, ac si cum Camera Apostolica contraxissent, quia hujusmodi assumpti insubsistentia detegitur, ponderando, quod securitas in Apostolicis Constitutionibus repromissa montistis, respicit solummodo libertatem locorum montium quoad onera & hypothecas, quas dicta loca montium penes anteriorem eorum possessorem habere potuissent, quorum respectu Pontifices voluerunt illa in emptorem transire exempta ab omni hypotheca & alio quocunque vinculo, ita ut habeantur, ac si eadem loca directe per ipsam Cameram Apostolicam vendita fuissent, ex firmatis per Rot.
cor. Dunoz. Jun. *dec. 642. n. 15.* & in Romana locorum mon- 18
tium 27. Junii 1671. §. *quia ex facto*, cor. clar. mem. Card. Taya. Vel casu quo loca montium fuissent a vero Domino resignata, quia tunc interveniente consensu ipsius Principis per ministrum ad id deputatum interposito, consentaneum videtur, ut ab ipsa Camera emptores tueantur, ex firmatis per Rot. cor. Cavaler. *dec. 651. n. 6.*

Contrarium vero procedit, quando loca montium a non Domino empta fuerunt, quia cum eo casu deficiat legitimus Dominis consensus, sine quo illius bona in alium trans-
fire non possunt, per Text. *in l. id quod nostrorum, ff. de reg.* 19
jur. deficere quoque videtur Principis beneplacitum, necessario præsupponens ipsius resignantis consensum, cum Princeps neque per viam contractus possit aliquem absque
ejus

ejus consensu obligare, Rot. *dec.457. n. 11. p. 3. divers.* &
in Oximen. pensionis 20. Maii 1598. coram Litta relata per
Garz. *de benef. p. 1. c. 5. n. 247.* & in terminis locorum mon-
tium, quod ad illorum legitimam translationem requira-
tur necessario prioris Domini consensus, liter auctoritas
Judicis, minus recte procedentis, intercessisset, quæ o-
pétari non potest, ut translatarius vigore dd. Constitutio-
21 num sit tutus absque hujusmodi consensu in illorum acqui-
sitione requisito, Rot. *dec. 407. n. 10. & 11. p. 12. d. c. 381. n.*
14. p. 14. rec & cor. Dunoz. *dec. 642. nn. 13.* & bene in Ro-
mana locorum montium 7. Maii 1694. §. *Neque advertendum, vers. adhuc Domini*, cor. bon. mem. Ursino.

Neque in hoc suffragari potest emptoribus libertas pu-
blici commercii, seu omnimoda bona fides, qua distin-
guuntur ordines per eosdem emptores alicui publico Ban-
co, ut pecuniæ in aliis contentæ solvantur ei; qui libere
resignaverit tot loca montium cum sola fide secretarii super
eorum libera resignatione; quo fundamento tam bonæ fi-
dei quam publici commercii, videbatur, quod æquitas &
justitia non posset permittere, ut aliquis contrahens sub hac
22 publica securitate deceptus remaneret, est traditis per Card.
de Luc. *de regal. disc. 163.* & per R. P. D. meum Ansald. *in*
suo tr. de commerc. & mercat. disc. 95. n. 49 & 50.

Quoniam dicta libertas publici commercii, & bona fides
dirigentis ordines incertæ personæ, operari non debent, ut
non domino permissum sit rem non suam alienare, contra
23 dispositionem Text. *in l. §. si quis a domino instit. de rer.*
div. dum in his terminis, privilegium Montistis favorabile,
in eorum præjudicium verteretur, si loco montium ad ipsos
spectantia, & illicite a non Domino alienata vindicata non
posset, ut pondemus in his terminis Rot. *d. dec. 651. nn. 7.*
cor. Cavaler. Eoque certius quia in concursu quorumcun-
que privilegiorum Montistis indultorum magis favendum
venit Domino, ne illorum jacturam patiatur, dum sub ma-
24 jori clypeo publicæ fidei & sub æque certa positivæ deposi-
tionis legalis securitate, non solum præcavere non debebat,
sed neque poterat, dum erat certus, quod absque positivo
ipsius consensu, loca montium ad se spectantia in alienum
dominium transire nequibant, *l. obligationum substantia,*
25 *ff. de act. & oblig. & in §. consensu, instit. de oblig. qua consensu & c.* & cum occurrendum sit indemnitati emptorum hu-
jusmodi loca montium, qui poterant inquirere super validi-
tate resignationis, & an mandatum procuræ, cujus vigore
ad illam deventum fuit, legitime fuisset confectum; adeo,
que si hoc facere neglexerunt, non venit eisdem adeo beni-
gne succurrendum in damnum veri Domini, qui de nihilo
rationabiliter post redargui; & ubi necessitas ad alterum
26 compellit, id debemus resolvere, quod minori nexu noscitur
obligari, Can. *duo mala dist. 23. & can. si aliquid 22. q. 4.*

Hinc auctoritas Card. de Luca *d. dec. 163.* referentis hu-
27 jusmodi resignationes in præjudicium Domini ad casum
fortuitum, in præsenti nullatenus potuit attendi, cum pa-
rum valido innitatur fundamento, & quod magis est, ha-
beat contra se resistentiam Juris communis, *in l. quod no-*
28 *strum, ff. de regul. jur.* & nostri tribunalis in decisionibus
desuper adductis, & præcipue cor. Cavaler. *decis. 651.* Non
permittentium ullo casu verum Dominum nunquam re sua
spoliari posse absque suo consensu; quidquid enim permit-
titur, oportet permitti, ut sine injuria cujusque fiat, &
29 ita solet Princeps, ut ait Prætor, per hæc verba, *in l. si*
quis, §. quod in publica etiam mod. ff. ne quid in loco public. &
conferunt ad hunc effectum alibi firmata per eundem Card.
de Luca *de regal. disc. 142. n. 2.*

Prout neque obstare visa fuit auctoritas R. P. D. mei An-
saldi; nam cum in illius casu intercesserit mala fides resi-
gnantis, ob quam nunquam eidem venit succurrendum, ex
30 traditis per Rot. cor. Priolo *dec. 246. n. 1. & seq. & dec. 262.*
n. 3. & seq. utique inapplicabilia redditur præsenti casui, in
quo nec mala fides, neque negligantia veri Domini inter-
cessit.

Et ita utraque parte informante.

R. P. D. SCOTTO.

Romana Reintegrationis.

Luna 11. Junii 1700.

A R G U M E N T U M.

Hæc Magistralis ac solida Decisio non eget argumento, cum sit confirmatoria præcedentis, & in ea æquissima firmatur conclusio, quod loca Montium resignata cum mandato procuræ falso, non transeunt libera in emptorem, tanquam empta a non Domino, cum Justitiæ & æqulitati repugnet, quod Dominus sine proprio consensu amittat res suas, & in eadem decisione apposite respondetur specioso objectu libertatis Montium, ac publici commercii, & ostenditur, quod hujus potius violatio resultaret, si loca Montium sine facto accunsensu proprii Domini libera transirent.

S U M M A R I U M.

1 *Resignatio datur injuste spoliato, concurrentibus requisitis pro reintegratione exigitis.*

2 *Reintegrati ad rem propriam occupatam ab illegitimo detentore conceditur cuique nulliter ac fraudulenter spoliato.*

3 *Reintegratio competit ad loca montium fraudulenter alienata sine consensu Domini.*

4 *Actio realis pro reintegratione ad loca montium non remanet sublata exactione prius intentata in actione personali pro damnis & interesse.*

5 *Sententia contumacialis post annum probat delictum, & eundem effectum operatur, ac si esset prolata servatis servandis.*

6 *Suspicio falsitatis in civilibus habetur pro falsitate.*

7 *Falsitas in prima instantia non impugnata, non potest postea proponi.*

8 *Exceptio magna ac relevans si vera fuisset, tandiu pars non distulisset illam proponere.*

9 *Collusio non præsumitur intervenisse, quando illa pergit in manifestum damnum illius qui prætenditur illam commisisse.*

10 *In locorum montium translatione non solet Princeps suam auctoritatem interponere sine consensu prioris Domini eorundem.*

11 *Emens loca montium sine consensu Domini eorundem patitur illorum avocationem, & num. 16.*

12 *Princeps non intendit, neque præsumitur velle spoliare Dominum re, quam emit ab ipso Principe ex titulo oneroso.*

13 *Loca montium sine consensu Domini si venderentur, & valida esset conditio, violaretur publicum commercium, & quare,* num. 14.

15 *Injuriarum occasio nasci non debet, unde jura nascuntur.*

17 *Habens jus in locis montium & a Principe, & ab illorum Domino, præfertur habenti solum jus a Principe sine facto Domini, & num. 18.*

19 *Æquitas tali casu magis assistit vero Domino, sine cujus facto fraudulenter illi fuere vendita loca montium.*

20 *Causæ si non sunt in tribunalibus decisæ, adhuc decidenda sunt secundum juris tramites.*

21 Decis. 65. a num. 7. coram Cavaler. dec. 642. n. 13. coram Amat. Dunoz. *in ratione decidendi probant assumptum firmatum in casu præsenti decisionis.*

D E C I S I O XI.

AGnita per Dominos subsistentia fundamentorum De-
cisionis sub die 25. Januarii proxime præteriti coram
me editæ, eidem confirmationi robur adjicere in audien-
tia hodierna non dubitarunt, libratis etiam rationibus, quas
rei conventi sub nomine Montistarum ad partes ineorum fa-
vore curarunt adduci; Liviæ namque esse concedendam re-
integrationem ad controversa loca montium, de quibus Jo-
annes illius auctor cum falso mandato procuræ spoliatus re-
mansit, satis clare suadebat concursus omnium extremorum
ab obtinendum in hoc judicio requisitorum, ut advertit Ro- 1
ta cor. Baratt. *dec. 160. n. 5. & dec. 491. n. 2.* coram Bich. *dec.*
63. n. 1. & coram Priolo *dec. 366. n. 2.* cum hujusmodi reme-
dio cuique de jure permissum sit rem propriam recuperare ab
injusto & illegitimo detentore, a quo de illa nulliter, & 2
fraudulenter spoliatus remansit, per text *in l. incivile, C.*
de furt. Ramon. *10 f. 69. n. 2 & seq.* Surd. *cons. 282. n. 8. &*
dec. 120. n. 4. & seq. & in specie quod locum sibi vindicet
ad effectum recuperandi loca montium absque consensu
veri Domini favore alterius resignata, vel distracta, fir-
mavit Rot. coram Amat. Dunozet. *dec. 642. n. 13. & in*
recent. decis. 284. n. 13. part. 5. & dec. 77. n. 3. & seq. p. 6. & decis. 281. n. 14. p. 14.

Neque

Neque ex eo, quod Livia a principio contra Julium actionem personalem direxerit, illamque condemnari fecerit ad restitutionem pretii locorum montium falso consignatorum, & ad damna & interesse viam sibi præclusisse videtur circa exercitium actionis realis, & rei prosecutoriæ contra detentores eorundem locorum montium pro reportanda reintegratione ad possessionem eorundem;
4 cum actio personalis primo loco intentata, successivum exercitium actionis realis non excludat, ut advertit Colet. *de process. execut.* q. 3. c. 3. n. 42. Albit. *de inconst. in judic.* q. 15. n. 33. Rot. *dec.* 8. *n.* 2. *in nov. de cons. poss. & propriet.*

Prout neque iterum controversa falsitas mandati procuratæ impediri potuit, quin in proposito eidem Liviæ esset concedenda reintegratio, dum talis falsitas satis probata remansit, etiam in hoc judicio civili, ex sententia criminali prævio testium examine, coram Julium resignantem lata,
5 quæ licet esset contumacialis, post annum probat delictum, & eundem effectum operatur, ac si esset servatis servandis prolata, Scacc. *de judic. lib.* 2. *c.* 97. *n.* 120. Rot. *dec.* 486. *n.* 9. *p.* 14. *& dec.* 313. *n.* 8. *p.* 18. *rec.* cum etiam sufficeret vehementem ex ea suspicionem falsitatis resultare, dum ista in
6 judicio civili pro vera falsitatis probatione reputatur, Rot. *dec.* 236. *n.* 9. *p.* 15. *& dec.* 355. *n.* 8. *p.* 18.

Ponderato potissime in præmissorum corroborationem, quod talis falsitas per defensores Monasterium in prima in-
7 stantia non solum non fuit in controversiam revocata, sed imo positive vere per Julium admissa fuit, Rota cor. Buratt. *dec.* 678. *n.* 2. Greg. *dec.* 506. *n.* 6. *& seq. & in recent.*
8 *dec.* 652. *n.* 5. *p.* 2. ita ut ipsius illius impugnatio subsistentiam propositæ exceptionis ostendit; rem enim tam grandem tandiu non reticuissent, ut inquit Text. *in l. si forte ff. de pæn.* Menochius *cons.* 262. *n.* 28.

Quod autem prædicta sententia criminalis collusive inter Liviam & Julium fuerit procurata ad inferendum præjudicium emptoribus locorum montium, nullam animadversionem mereri visam fuit; cum enim per illam Julius notam publicæ infamiæ, & periculum carcerationi subierit, & ulterius condemnationem ad triremes perpetuas passus fuerit, ex his consequenter exclusa remanet omnis
9 prætensa collusio, quæ nunquam intervenisse præsumitur, quoties illa vergit in manifestum præjudicium illius qui eam admisisse prætenditur, ut advertunt Cravet. *cons.* 75. *n.* 15. Gratian. *cons.* 69. *n.* 6. *lib.* 1. Sylvan. *cons.* 7. *nu.* 11. *& seq.* Farinacc. *de falsit.* q. 152. *n.* 205.

Neque ad effugiendam controversam restitutionem locorum montium visa fuit relevare instantia, quam faciebant defensores emptorum ob auctoritatem Principis intercedentem in his contractibus, sub cujus clypeo immunes ab omni periculo se jactabant, quia ut observabant DD. brevi, sed matura deliberatione securitas quam fecit Princeps in distractione locorum montium est quoad onera & hypothecas, ut late fuit animadversum *in præcedenti mea Decisione, quæ revidetur, §. prout neque subsistere*, nam in reliquis ultra Principis auctoritatem in resignatione loco-
10 rum montium, eorumque legitima translatione in personam alterius, necessario quoque requiritur prioris Domini consensus, sine quo Princeps nunquam ad interpositionem suæ auctoritatis devenire solet, ut advertit Card. de Luc. *de regal. disc.* 26. *n.* 2. *&* 3. *disc.* 27. *n.* 2. *disc.* 43. *n.* 13 Hinc propterea successit, quod cum talis consensus in proposito
11 non intercesserit, emptores prædicti pati debeant eorundem locorum avocationem, ex firmatis per Rot. cor. Caval. *dec.* 651. *n.* 7. *& dec.* 647. *nu.* 14. *&* 15. cor. Dunoz. Jun. *& dec.* 112. *nu.* 22. *& seqq.* penes Posth. *de subhastat.* Princeps namque de rebus alienis sine ipsius Domini consensu disponere non intendit, neque præsumitur illum spoliare velle de juribus, quæ ab ipso Principe per viam contractus, & titulo oneroso acquisivit, Rot. *dec.* 446. *n.* 6. *p.* 1. *divers. & dec.* 215. *n.* 7. *part.* 17. *rec.*

Contrarium vero suadere neque potuit ratio publici commercii, quæ impedita remaneret, quoties emptor locorum montium non esset tutus in emptione de illis facta modo consueto, quo passim in urbe & in aliis transferri solent; nam si in terminis propositi casus admitteretur translationis validitas, talis admissio esset potius destructiva, quam conservativa publici commercii, dum non solum omnes ab inquisitione locorum montium retraherentur, eo quia absque eorum consensu possent de illis omnibus valide privari, ut observat Rota *d. decis.* 645. *n.* 15. & ibi coram Dunozet. Jun. sed insuper eorundem possessores ad evitandum tam grande præjudicium illa certatim distraherent, ut illorum pretium investirent in rebus, quæ absque eorum consensu non essent alienabiles; unde si ab inconvenienti possibili esset arguendum, hoc certe majus existeret illo, quod per defensores Monasterium circa restrictionem commercii fuit ponderatum. Ne igitur injuriarum occasio nascatur, unde jura nascuntur, inquit Text. *in l. meminerint, Cod. unde liber.* permitti minime debet, quod emptor a non Domino sub eo prætextu quod Principem in venditorem agnoscit, licet subdole interpositionem illius auctoritatis procuraverit, sit tutus in emptione quam absque prioris Domini consensu legitimo reportavit, ut optime pondereat *d. dec.* 645. *num.* 15. *&* 16. coram Dunoz. Jun. potissime cum etiam prior locorum montium Dominus in suum Auctorem Principem recognoscat, prout recognoscit secundus; & in concursu potius subveniendum est anteriori possessori, qui ultra Principis auctoritatem, habet insuper assistentiam veri tituli dominii, & legitimi consensus resignantis, quam secundo locorum montium possessori, qui nullo titulo veri Domini innixus, solam auctoritatem Principis subdole procuratam habet, quam utique Princeps non interposuisset, si notitiam falsæ resignationis habuisset, ne vero Domino præjudicium inferret, ad Text. *in l. quoties, Cod. de rei vend. & l. id quod nostrum, ff. de regul. jur.* 12 13 14 15 16 17 18

Prout neque videtur emptoribus suffragari posse fundamentum bonæ fidei, cum illa major concurrat in vero Domino locorum montium, qui sub juris communis dispositione & publica securitate tutus existebat, quod loca montium ad se spectantia ab eo absque illius consensu divelli non poterant; quæ utique prætereunda venit illi, quam emptor potuit habere, dum ipse de rei venditæ qualitate, ac de persona venditoris exquirere tenebatur. quod si hæc explere neglexerit, cum de aliquali negligentia notari possit, omnis æquitas, & justitia exposcit, ut in concursu ei veniat succurrendum, qui in nihilo penitus deliquit, ad Text. *in l. hoc jure* 17. *& l. si mancipium* 34. *ff. de evict.* Rot. coram Priolo *dec.* 641. *n.* 7. 19

Nec quidquam urgent in contrarium exempla noviter allata, quod nempe in duobus similibus, R. Camera nullam voluerit capere resolutionem; nam ultra quod nullatenus probatum fuit, hujusmodi causas fuisse vere propositas & discussas in dicto tribunali: accedit insuper, quod quatenus etiam R. Camera ab eorum resolutione abstinuisset propter aliquam circumstantiam in illis casibus concurrentem, non inde sequitur, quod præsens controversia non esset per juris tramites dividenda; prout alias in nostro tribunali decisa fuit coram Cavaler. *dec.* 651. *n.* 7. *& seq.* & coram Dunozet. Jun. *dec.* 645. *n.* 13. 20

Et licet prædictæ Decisiones non sint in terminis præsentis casu; adhuc cum ratio decidendi fundetur in defectu legitimi consensus, inde sequitur, quod præsenti casus optime adaptabiles decernantur. 21

Et ita utraque parte informante &c.

MAN.

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Tertium THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,

Qui est

DE JURISDICTIONE ET FORO COMPETENTI &c.

ARGUMENTA DECISIONUM

DE JURISDICTIONE ET FORO COMPETENTI &c.

DECISIO I. *Carpentoracten. Jurisdictionis.*

Episcopus cognoscere potest de causis suæ mensæ, nec Judex Laicus se in eis ingerere valet, etiamsi alias ei concessum fuerit privilegium de illis cognoscendis, cum ex contraria observantia illud amissum, & per Episcopum recuperata jurisdictio censeatur.

DEC. II. *Avenion. seu Carpentoracten. Jurisdictionis.*

Sicut olim Procurator Cæsaris in causis fiscalibus erat judex privative ad Proconsulem, ita hodie judex & præses Cameræ Comitatus Venayssini, tanquam loco procuratoris Cæsaris subrogatus, est judex privative ad prolegatum, qui in locum proconsulis successit.

DECISIO III. *Cavalicen. Jurisdictionis.*

Procurator jurisdictionalis ex Bulla boni regiminis interesse potest redditionibus rationum per administratores communitatum faciendis, etiamsi adsit contraria consuetudo.

DECISIO IV. *Carpentoracten. Jurisdictionis.*

Præses seu Judex Cameræ Comitatus Venayssini in causis interesse fisci concernentibus privativa jurisdictione pollet; de causis vero privatorum cognoscere non potest, nisi explicite se submiserint ejus curiæ, adeo ut non sufficiat generalis submissio omnibus curiis, cum intelligatur de curiis competentibus vel ratione originis, vel domicilii, aut contractus.

DECISIO V. *Carpentoracten. Jurisdictionis.*

Hæc Decisio est confirmatoria præcedentis, nec altero indiget argumento.

DECISIO VI. *Carpentoracten. Jurisdictionis.*

Hæc Decisio confirmat ea, quæ in antecedentibus Decisionibus firmata sunt.

DECISIO VII. *Carpentoracten. Jurisdictionis.*

Hæc Decisio nedum confirmat motiva præcedentium Decisionum, sed respondet etiam objecto consuetudinis immemorabilis.

DECISIO VIII. *Carpentoracten. Jurisdictionis.*

Hæc Decisio, quæ est confirmatoria præcedentis, firmat ex defectu læsionis non esse locum restitutioni in integrum adversus quatuor sententias conformes, & prætensæ immemorabili consuetudini respondet.

DECISIO IX. *Nullius, seu Fulden. Jurisdictionis.*

Quod Abbatia Fulden. sit nullius, & Abbas in ea habeat nativam jurisdictionem una cum Territorio separato a Diœcesi Herbipolen. in hac decisione plenissime comprobatur, in qua etiam de multiplicibus Privilegiis, & actibus, ex quibus talis Jurisdictio desumatur, & demum, quod eadem Jurisdictio possit acquiri, vel per immemorabile, vel per quadragenariam cum titulo; & qualis titulus ad hunc effectum sufficiat.

DECISIO X. *Nullius seu Fulden. Jurisdictionis.*

Jurisdictio, & exemptio nativa in Ecclesiis inferioribus de Jure dari non potest, & ex ista tribui nequit Abbatiæ Fulden. quia non constat de ejus erectione ante Episcopatum Herbipolen. prout omnino probari deberet. Brevia Pontificia exemptiva regulariter non important, nisi exemptionem passivam, nisi facta fuerit mentio de Clero, & Populo, & expresse fuerit adempta jurisdictio Episcopi; potest tamen Prælatus inferior jurisdictionem, & Territorium præscribere, si concurrat quadragenaria cum titulo colorato.

DECISIO XI. *Matheranen. Jurisdictionis.*

Ecclesia quæ ante unionem habebat suam Diœcesim, eam post unionem retinet æque principalis, & ex quibus talis dicatur.

DECISIO XII. *Matheranen. Jurisdictionis.*

Idem Argumentum cum superiori.

DECISIO XIII. *Giennen. Adjunctorum.*

Concilium Tridentinum damandans, ut Episcopus in causis, & delictis Capitularium procedat cum adjunctis, militat solum in iis Capitulis, quæ ante Concilium erant exempta, cum de jure, quoad Capitula non exempta, possit Episcopus sine adjunctis procedere; & ex quibus prætensa exemptio ante Concilium exclusa remaneat in casu hujus decisionis.

INDEX DECISIONUM.

A

Avenionen. seu Carpentoracten. Jurisdictionis, *Luna* 29. *Aprilis* 1697. *Priolo*. Decisio II.

C

Carpentoracten. Jurisdictionis, *Luna* 22. *Junii* 1682. *Pauluccio*, Decisio I.

Eadem 11. *Maii* 1699. *Lancetta*. Decisio IV.

Eadem *Luna* 8. *Febr.* 1700. *Lancetta*. Decisio V.

Eadem *Luna* 25. *Junii* 1703. *Priolo*. Decisio VI.

Eadem *Veneris* 8. *Maii* 1706. *eodem*. Decisio VII.

Eadem *Luna* 15. *Martii* 1706. *De Omanna*. Decisio VIII.

Cavall. Juris interessendi, *Luna* 2. *Maii* 1701. *Molines*, Decisio III.

F

Nullius, seu Fulden. Jurisdictionis, *Luna* 28. *Junii* *De la Tremoille*. Decisio IX.

Eadem *Luna* 18. *Februarii* 1703. *Molines*. Dec. X.

G

Giennen. Adjunctorum, *Luna* 13. *Februarii* 1702. *Molines*. Decisio XIII.

M

Matheranen. Adjunctorum, *Luna* 29. *Aprilis* 1596. *Gypsio*. Decisio XI.

Eadem, *Veneris* 14. *Martii* 1597. *Gypsio*. Decisio XII.

R. P. D.

R. P. D. PAULUCCIO.

Carpentoracten. Jurisdictionis.

Lunæ 22. Junii 1682.

ARGUMENTUM.

Episcopus cognoscere potest de causis suæ mensæ, nec Judex Laicus se in eis ingerere valet, etiamsi alias ei concessum fuerit privilegium de illis cognoscendis, cum ex contraria observantia illud amissum, per Episcopum recuperata jurisdictio censeatur.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus de causis suæ mensæ cognoscere potest,*
2 *Maxime si de iis cognoscere consueverit.*
3 *Judex Laicus in hujusmodi causis se ingerere non potest:*
4 *Nisi earum cognitio ex Apostolico privilegio & privative concessa sit.*
5 *Mandatarius non potest excedere fines mandati.*
6 *Extensio non fit in materia privilegiaria & odiosa.*
7 *In materia præjudiciali non creditur Cardinali asserenti se fecisse de mandato Papæ.*
8 *Jurisdictio ex observantia & consuetudine judicandi acquiritur.*
9 *Præsertim si concurrant contradictio partis adversæ, & acquiescentia.*
10 *Privilegium per non usum 30. vel 40. annor. amittitur.*
11 *Episcopus potest præscribere jurisdictionem alteri ex privilegio competentem.*
12 *Consuetudo potest Episcopo acquirere jus cognoscendi causas, in quibus de ejus proprio interesse agitur.*
13 *Cardinalis Nepos asserens de mandato Summi Pontificis Vicarium Episcopi esse conservatorem jurium Episcopalium, probat ejusdem Vicarii jurisdictionem, juncta observantia & usu.*
14 *Ex diversis non fit illatio.*
15 *Vicarius Episcopi, tanquam ipsi subjectus, non potest esse conservator.*
16 *Vicarius Episcopi non cognoscit de causis mensæ tanquam conservator, sed ex nativa jurisdictione ei competente.*
17 *Qualitas conservatoris, Vicario data, exhibet potius, quam tribuit eidem jurisdictionem.*
18 *Episcopus potest implorare auxilium brachii sæcularis sine ullo suæ jurisdictionis detrimento.*

DECISIO I.

Proposita hac causa sub die Junii 1679. a Reverendissimo P. D. meo Bourlemont, fuit rescriptum, ut coadjuvarentur probationes, hodie vero facta ejusdem causæ iterum propositione sub dubio, *An, & de cujus bono jure constet etiam ad effectum manutentionis?* fuit resolutum & rescriptum constare de bono jure Reverendiss. D. Episcopi.

Fundatur enim ejus bonum jus in assistentia juris, cujus
1 virtute de causis suæ mensæ Episcopalis cognoscere potest, ut traditur per Bald. *ad l. 1. n. 3. C. ne quis in sua causa judic. ubi n. 4. in fin.* addit: Et ita servat consuetudo, quod Episco-
2 pi omnia Jura suæ Ecclesiæ coram se ipsis judicialiter prosequantur, Sperell. *dec. 93. per tot.* & ita decisum a Sac. Congregatione, mandante S. P. Greg. XIII. refert Fagnan. *ad cap. nostri n. 21. & 22. de elect.*

Ut e contra Rector Civitatis Carpentoracten. pro judi-
3 candis iisdem causæ mensæ Episcopalis habet expressam juris resistentiam, qua ab hujusmodi causarum cognitione tanquam laicus arcetur, *c. consequente, de offic. ordin. cap.*
4 *cum venerabilis de Religios. dom. cum persona de privileg. in 6. cum Episcopus de offic. ordin. in 6.* Unde ipsi opus esset Apostolica reali concessione, & expresso ac aperto privilegio, per quod hujusmodi causarum cognitio ipsi privative concederetur, *l. jus singulares, ff. de legibus.*

Et quamvis productum fit instrumentum, in quo facta dismembratione seu separatione jurisdictionis sæcularis, & temporalis Dominii, quo ante Episcopus in Civitate Carpentoracti gaudebat, eoque addito Civitati ipsi, & jurisdictione data ejus judicibus, addito etiam, quod *in juribus quibusdam reservatis Episcopo, si in exhibendis, dandis, vel persolvendis iis quæ ratione reservatorum prædictorum dicto Episcopo debebuntur, aliqui contumaces fuerint vel rebelles, eorum compulsio per ipsum Episcopum fieri non habebit, sed Rector vel judex Comitatus Venayssini, aut Vicarios temporalis Curiæ Carpentoracten. pro parte D. Episcopi requisitus, difficultate quacunque sublata; nilque propter hoc petito vel exacto ab eodem Episcopo, contumaces & rebelles eosdem exhibendo, dando, danda vel solvenda illa Episcopo compellat;* ut in summario prætentæ propositionis *n. 1.*

Attamen non inde resultare probatio concludens privilegii visa fuit; hęc enim concesso fuit facta a Cardinalibus ad dismembrationem prædictam faciendam deputatis, quibus 5
licet data esset facultas segregandi dominium temporale Civitatis ab illo Episcopi, non tamen deduci inde potest auctoritas dandi Civitati, ejusque laicis judicibus jurisdictionem 6
cognoscendi de causis mensæ Episcopali, tanquam excedens fines mandati *O S. & G. C. prudentiam, §. in hoc casu de offic. de legat.* Cum in materia privilegiaria & odiosa non sit facienda extensio, seu stricta adhibenda est interpretatio, ut minus lædat jura Episcopalia, *c. odia de reg. jur. in 6.* Neque asserentibus iisdem Cardinalibus se id fecisse de mandato Papæ, in materia adeo præjudiciali, venit credendum, ut pluribus congestis fuit dictum *dec. 260. n. 7. & 9. part. 18. rec.* & antea Gabriel. *de probat. conclus. 3. nu. 16.* Fagnan. *ad c. cum in jure peritus n. 65. de offic. & potestat. judic. delegat.* 7

Verum posthabito, vel potius relicto in medio, hoc fundamento, observarunt DD. quod in adjumentum injunctum probationum ex parte Episcopi producti fuerunt actus quamplures, ex quibus apertissime constat Vica- 8
rium ipsius, exordiendo ad ann. 1489. causas, de quibus agitur, judicasse, & duobus abhinc sæculis consuetudinem eas judicandi semper viguisse, & successive usque ad annum 1670. cum oppositione & contradictione partis declamantis forum ejusdem Vicarii, & implorantis judicium Rectoris Civitatis tanquam competentis, Vicarium ipsum se competentem doclarasse, & causis finem per sententiam dedisse, qui casu omnes successive per tempora a d. anno 1489. dati fuere in summario Episcopi a *n. 1. ad n. 7.* & usque ad annum 1670. quo opponentibus consulibus Civitatis, & declinare nitentibus jurisdictionem Vicarii Episcopalis; R. P. D. meus Matthæus tunc dignissimus Avenion. Vice Legatus causam remisit ad ipsum Vicarium Episcopalem.

Hoc autem ducentorum annorum spatio cum casuum frequentia, oppositione & acquiescentia, ac contradi- 9
ctorio judicio, firmata est consuetudo, eoque præscripta per quam, si quod fuisset ex parte Civitatis, & Rectoris privilegium, stante præsertim juris resistentia, fuit amissum, & extinctum per simplicem non usum privilegiati per spatium 30. vel 40. annorum, *c. si de terra, de privileg. l. 1. ff. de* 10
nundin. Barb. *ad c. cum accepissent n. 5. de constit.* Frances *de Eccl. Cathed. c. 8. n. 328. & seq.* Boer. *decis. 386. circa fin.* Seraph. *1410. n. 17.* Cell. *decis. 311. n. 5. & 6.*

Et e contra Episcopo, cujus fuit semper excitata, quæ-
sita denuo, seu verius recuperata jurisdictio, contra pri- 11
vilegium, si quod adfuisset, *c. accedentibus de privileg.* Barb. *ad c. cum terra n. 6. & seq. eod. t.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 41. n. 16.* Tondut. *resolut. benefic. lib. 1. c. 61. n. 8.* Frances *ubi supra c. 8. n. 442.* Bich. *348. n. 10.*

Cum consuetudinis ea sit virtus, ut jus acquirere possit Episcopo cognoscendi causas, in quibus de ejus proprio interesse agitur, *c. 1.* & ibi gloss. *in verb. punire in fin. de pœnis in 6.* Jason. *ad l. 2. n. 108. C. de jur. emphyt.* Fagn. *ad nostri n.* 12
26. & seq. de elect. Alexand. *cons. 13. n. 12. lib. 6.* Surd. *cons. 465. num. 7.* de Luca *jurisd. disc. 47. n. 20.*

Robur demum addit Jurisdictioni Vicarii Epistola missiva clarissim. memor. Cardinalis San Gregorii Nepotis tunc regnantis Summi Pontificis, quia asseruit, Vicarium esse constitutum per Bullas Summor. Pontificum commissarium, & conservatorem jurium & privilegiorum Episcopatus Carpentoracten. idque mandato Summi Pontificis expressit: quæ sane tanti Cardinalis assertio antiqua facta non incidenter, sed consulto, occasione causæ quæ agitabatur, eaque fuit ad Vicarium remissa, juncta observantia & usu, probat concludenter Vicarii jurisdictionem, Rot. *dec. 339. n. 1. p. 2. dec.* Bich. *dec. 316. n. 4. & 5. dec. 507. n. 8. & 9.*

Et e contra ex parte Rectoris Civitatis nullus probatus 13
fuit usus, ex quo appareat exercitium & usus a se prætensæ jurisdictionis, & si qui pauci numero fuerunt producti, *summario n. 2.* respiciunt solummodo, & tangunt controversias, quæ vigebant circa Grassia, & vinum vendendum ab Episcopo in certo mense privative quoad Civitatem, vigore transactionis inter Episcopum, & Civitatem ipsam initæ, non autem in vim dismembrationis, de qua agitur modo, & ex diversis non fit illatio, *l. Papinianus, & ibi, ff. de minor.* & quæ addita fuere bannimenta a Rectore edita ob transportationem mercium, *in eod. summ. n. 2.* ipsi non suffragantur, cum respiciant proprium munus Rectoris, non autem interesse Episcopi.

Nec

Nec refragari fuit visum, quod Vicarius Episcopi, tanquam ipsi subjectus, non possit esse conservator, *cap.fin.§. aliquis de offic. deleg. in6.* quia non asseritur, quod Vicarius
15 procedat in hujusmodi causis, tanquam merus conservator ex privilegio, sed imo ex jurisdictione quam habeat pro-
16 priam a jure conferendi causas mensæ Episcopali, ex supra allegatis & notatis per Fagnan. *ad d. c. nostri a n. 21. ad n. 24. de elect.* Unde & facilius possit dari conservator, cum hujusmodi titulus in eo casu exhibeat potius, quam det jurisdictionem, stante potissimum praxi & observantia quam actibus exhibitis per spatium duorum sæculorum, fuit ipse
17 aditus, & processit tanquam conservator; unde hæc ejus auctoritas post sæcula non debet controverti, aut in dubium revocari.

Concurrentibus igitur tot actibus cum assistentia juris, quam pro se habet Episcopus, & stante dispositione juris circa causas Ecclesiasticas, quæ Rectori Civitatis aperte resistit, bonum jus Episcopi evidens redditur, ipsique nihil officit, quod aliquando auxilium Brachii sæcularis imploraverit pro tutela, & conservatione suorum jurium, cum
18 hoc præstare possit sine ullo suæ jurisdictionis detrimento, eoque auxilio utitur, tanquam medio sibi competente & proprio, *c. Principes 20. & c. administratore 26. 13. q. 5.* & ibi Pat. *c.6.* Fagnan. *ad c. cum non ab homines, n.23. & seq. de judic.* Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap.8.*

Et ita consultum, utraque parte &c.

R. P. D. PRIOLO.

Avenionen. seu Carpentoracten. Jurisdictionis.

Lunæ 29. Aprilis 1697.

SUMMARIUM.

Sicut olim Procurator Cæsaris in causis fiscalibus erat judex privative ad Proconsulem, ita hodie judex & præses Cameræ Comitatus Venayssini, tanquam loco procuratoris Cæsaris subrogatus, est judex privative ad prolegatum, qui in locum proconsulis successit.

ARGUMENTUM.

1 *Procurator Cæsaris, respectu Proconsulis, jurisdictionem habebat privativam quoad clausas fiscales, hodie judex Cameræ, qui procuratoris Cæsaris locum obtinet, eadem prærogativa gaudere debet respectu prolegati, qui in locum Proconsulis successit.*

2 *Officium cum plena & omnimoda jurisdictione concessum, censetur translatum privative quoad omnes alios.*

3 *Officialis a Principe specialiter delegatus ad certam universitatem causarum, ordinariam jurisdictionem habere dicitur.*

4 *Itaut Legatus earum cognitione se ingerere non possit.*

5 *Jurisdictio censetur cumulative concessa respectu superioris.*

6 *Sed hæc regula procedit, quando superior est judex ordinarius.*

7 *Archiepiscopi licet sint superiores quoad suffraganeos, non possunt tamen se ingerere in causis primæ instantiæ.*

8 *Concessio officii titulo oneroso arguit jurisdictionem privativam.*

9 *Jurisdictio concessa favore certarum personarum, quarum favor est plures non habere judices, censetur privative data.*

10 *Incolæ Comitatus Venayssini in prima instantia extra Comitatum trahi non possunt ex privilegiis Summorum Pontificum.*

11 *Jurisdictio, observantia & consuetudine quæsita, competit privative.*

12 *Camera Comitatus Venayssini est distincta a Camera Civitatis Avenion. sicut & jurisdictio utriusque.*

13 *Limitata a principe jurisdictio non debet ampliari cum alterius præjudicio.*

14 *Advocatus fiscalis Avenion. non potest se ingerere in his, quæ in Comitatu Venayssino geruntur.*

DECISIO II.

1 Coram me suffecto in locum bonæ memoriæ Albergato revocata hodie ad examen illius decisione, *in rec. la 810. p.8. tom. 2.* sicuti ex tribus fundamentis ibidem latius expensis resolutum fuerat, Judici cæterisque officialibus Cameræ Comitatus Venayssini competere privativum quoad causas Camerales, & interesse fisci concernentes, ita quoque DD. ex eisdem rationibus steterunt in decisis.

Adhuc subsistere visa est prima ratio ex eo deducta, quod procurator Cæsaris respectu Proconsulis habebat jurisdictionem privativam quoad causas fiscales; cumque in illius locum hodie subrogatus fuerit Judex, & præsidens Cameræ; iste quoque gaudere debet simili prærogativa respectu Prolegati, qui successit in locum Proconsulis, ut pluribus comulatis ponderat decisio quæ revidetur.

Secunda ratio desumpta ex literis patentalibus ipsius Papæ visa etiam fuit æque valida; constat enim ex illarum lectura officium præsidentatus Cameræ concessum fuisse cum plena & omnimoda jurisdictione, ideoque fit, ut in illum privative quoad omnes alios translata dicatur plenitudo 2 totius jurisdictionis, quæ in ipso tribuente residebat, ut censuit gloss. *in Clem. Papa ver. omnimodo de foro competenti*, & advertit Rot. cor. Bich. *decis. 448. n. 7. & in recent. 184. n.6. p. 11.* Et quia tale officium reperitur ex privilegio Principis specialiter delegatum ad hanc universitatem causarum pollere dicitur jurisdictione nativa & ordinaria, juxta ea quæ tradunt Bartol. *in leg. ambitiosa, n. 34. ff. de decret. ab ordin. faciend.* Bald. *in c. final. vers. sol. ant. dec. de offic. ju-* 3 *dic. ordin.* Covarruv. *variar. res. lib.3.c.20.n.6. vers. etenim ex eo n.9. in fin. vers. ultimo,* Sperell. *dec.97.n.4.* & propterea Legatus intromittere se non potest in illarum cognitione, ne ordo in judiciis servandus, violatus remaneat, ad Text. *in c. studuisti de offic. legat.* ibique Barbos. *n. 7. ad fin.* Selv. *de benef. q. 66. num. 10.* Cocchier. *de jurisdict. in exempt. p. 2. quæst.....n. 22.* 4

Absque eo, quod suffragari valeat, quod talis jurisdictio respectu Prolegati, qui est superior in tota Provincia, censeatur cumulative concessa, itaut inter ipsum & officiales 5 detur præventio, juxta ea quæ tradunt Grammat. *decis. 30. num. 5.* Galeott. *controv. 57. n. 6. lib. 2.* & Tondut. *de prebend. c. 44. per tot.* Nam ut consideratum fuit in decis. quæ revidetur, superioritas Prolegati non impugnatur, & ista æque bene verificatur in subordinatione causarum, quæ ab ipso revidentur in secunda instantia; ideoque licet Prolegatus sit superior in tota Provincia, non est tamen judex ordinarius quoad omnes causas totius Provinciæ, & jurisdictio dicitur cumulative concessa respectu superioris, quando superior est judex ordinarius, ut illi, quominus fieri potest, præjudicatum remaneat; & in his terminis procedunt auctoritates in objecto laudatæ. Secus autem dicendum est in casu præsenti, in quo officiales Comitatus Venayssini habent quoad causas ibidem vertentes jurisdictionem nativam & originariam, quia ne Comitatenses cum eorum incom- 6 modo & dispendio trahantur extra proprium Comitatum in prima instantia, subjecta materia exigit, ut jurisdictio non dicatur cumulative data, sed ordinative per prius & posterius, ad tradita per Tambur. *de jure Abbat. tom. 3. disp. 9. q. 3. n.18.* Lezzan. *p. 2. q. regul. c. 13. n. 41.* Layman. *conclus. Canon. de jurisdictione ordin. c. 6. conclus. 1130.* & Rot. *in rec. dec. 112. n. 3. cum sequent. & dec. 329. nu. 3. pariter cum sequent. n.4. tom. 1.* Ut videtur in Archiepiscopis, Primatibus & Patriarchis, qui licet sint superiores quoad eorum suffraganeos, non possunt tamen in illorum diœcesibus ju- 7 risdictionem exercere in causis primæ instantiæ, sed ordinative procedendo, illas solummodo recognoscunt in ulteriori gradu appellationis, ad Text. *in c. Parochial. & in c. nullus, de offic. ord.* Covarruv. *pract. q. c. 9. nu. 1.* Paris. *de signat. lib. q.6.* Barbos. *in Clem.* Archiepiscopo *numer. 17. de privileg. & de jure Eccles. lib. 1. cap. 7. n. 32.*

Et demum ejusdem efficaciæ visa est ultima ratio, quæ procedit ex modo, quo similia officia conferuntur, illa enim non solum providentur ad vitam, & titulo oneroso, ex quo arguitur Jurisdictio privativa, ut firmat *decisio quæ* 8 *revidetur n. 9. cum seq.* sed ista magis confirmari videbatur ex eo, quod concessa reperitur favore certarum personarum, quarum favor non esset habere plures judices, & propterea semper data intelligitur privative quoad alios, ut notant 9 Rovir. *cons. 60. n. 2. lib. 2.* Pignat. *consult. 102. c. 64. num. 17.* plene Lare. *de judic. c. 66. n. 8.* Sanfelic. *dec. 419. n. 66. lib. 3.* Mastrill. *dec. 300. n. 29. cum seq. lib. 2.* & coram Greg. *dec. 4. num. 6. & in recent. dec. 30. num. 4. p. 2.* Ideoque stantibus privilegiis per Summos Pontifices concessis illis de Comitatu Venayssino, ne in prima instantia trahantur extra Comitatum, sublata censetur quoad ipsos cujuscunque alterius 10 jurisdictio, ut fuse probatur *in dec. 811. num. 11. cum plurib. seqq. p. 18. rec.*

Et prima eo magis procedere debent, quia comprobata quocunque remanent ex subsecuta observantia; nam inchoando a tempore, quo extat memoria, & ab intermediis successive progrediendo usque ad nostra hæc tempora, constat prædictos officiales in hac specie causarum semper privative processisse in primis instantiis, easque nunquam fuisse in Curia legationis reassumptas, & quod magis est, decreto

creto Cardinalis Aquaviva, tunc temporis Legati de anno
1594. & successive de anno 1606. ex alio simili decreto
Montorii Prolegati justificatum remanet, illas fuisse remis-
sas ad Præsidem Cameræ tanquam suum judicem, & pro-
11 pterea si hæc jurisdictio fuisset ex tot actibus, & ex sola
temporis observantia acquisita, non censeretur nisi priva-
tive acquisita, Felin *in c. Pastoralis n. 5. in 8. limitat. de
offic. ord.* Fagnan. *in c. postulasti n. 21. de jure patron.* Rot.
in rec. dec. 37. in fin. 1 p. & cor. Bich. *dec. 474. n. 14.*

Demum ad evidentiam his omnibus superadditum fuit
Breve Greg. XV. novissime exhibitum, & datum in ho-
dierno *summ. officialium n. 4.* Ex illo enim resultat distin-
ctio, nedum utriusque patrimonii Cameræ in Civitat. A-
venionis; Papa nanque præservando primas instantias fa-
12 vore officialium Comitatus, mandat, ut imposterum ab
eorum sententiis, quæ prius ad urbem ad Tribunal Came-
ræ desolvebantur, eas Legati pro tempore in ulteriori pro-
gressu appellationis revideant, & causas sibi devolutas in
13 secunda instantia audire, recognoscere, fineque debito ter-
minare libere & licite valeant, & propterea si a Principe
fuit præscripta & limitata illorum jurisdictio, non debet
modo ampliari cum alterius præjudicio; & hinc inolevit ob-
servantia, ut advocatus fiscalis Avenion. ullo modo se
14 ingerat in iis quæ geruntur in Comitatu Venayssino, ut te-
statur Ludov. Bell. *cons. 11. n. 27.*

Et ita altera, &c.

R. P. D. MOLINES DECANO.

Cavallicen. Juris Interessendi.

Luna 2. Maii 1701.

A R G U M E N T U M.

Procurator Jurisdictionalis ex Bulla boni regiminis inter-
esse potest redditionibus rationum per administratores
communitatis faciendis, etiamsi adsit contraria con-
suetudo.

S U M M A R I U M.

1 *Bulla boni regiminis a san. me. Clement. VIII. edita, servanda est in omnibus locis S. Sedi Apostolicæ immediate aut mediate subjectis.*

2 *Præfata Bulla tribuit procuratori jurisdictionale facultatem interessendi redditionibus rationum, per administratores communitatum faciendis.*

3 *Si jurisdictio alicui data est, concessa quoque videntur ea omnia, sine quibus jurisdictio explicari nequit.*

4 *Quælibet universitas potest libere suas res administrare & redditionem rationum explere sine interventu procuratoris jurisdictionalis, stante præsertim antiqua consuetudine.*

5 *Fallit in terminis Bullæ boni regiminis.*

6 *Constitutio Principis ad instar legis servanda est.*

7 *Centenaria consuetudo Principis constitutione contraria tribuit meliorem titulum de mundo, & præsumit dictam constitutionem non fuisse usu receptam vel contraria consuetudine abrogatam.*

8 *Constitutiones Pontificiæ a subditorum acceptatione non dependent, nec contrario usu abrogari possunt.*

9 *Maxime si contineant clausulam,* sublatam, *& decretam irritans.*

10 *Constitutiones Pontificiæ in desuetudinem abire nequeunt sine præcisa scientia Summorum Pontificum.*

11 *Consuetudo negativa qualiter probetur.*

12 *Centenaria præscriptio contrariis actibus interrumpi potest.*

13 *Constitutio Urbani Octavi præservat centenariam ad præsumendum beneplacitum Apostolicum in alienationibus rerum Ecclesiæ requisitum.*

14 *Ad complendam dictam centenariam admittitur conjunctio temporis ante & post dictam Constitutionem elapsi.*

15 *Fallit in terminis Bullæ boni regiminis.*

16 *Illatio non valet de casu ad casum.*

17 *Præsertim si inter utrumque concurrat ratio disparitatis.*

D E C I S I O III.

CUm Procurator jurisdictionalis loci Thori præten-
deret sibi competere facultatem interessendi reddi-
tionibus rationum faciendis ab administratoribus per tem-
pore rerum universitatis, vice autem versa communitas
seu consules ægre ferrent illius prætensionem, licet R.P.D.
Prolegatus decrevisset servari solitum, ad hoc tamen de-
creto provocavit prædictus Procurator ad Romanam
Curiam; unde in Tribunali A. C. definitiva prodiit sen-
tentia, per quam revocato præcedenti decreto pronuncia-
tum fuit ad formam Bullæ boni regiminis licuisse, & lice-
re eidem Procuratori interesse redditioni rationum, *sum-
mario illius, num. 1.*

Sed novissima per eosdem Consules interjecta appella-
tione, cecidit mihi commissa causa hujus œconomicæ con-
tentionis, ad quam penitus dirimendam dubium subscripsi,
an Procuratori jurisdictionali loci de Thoro competat fa-
cultas interessendi redditionibus rationum consuetis tem-
poribus faciendis per Consules Communitatis dicti loco 2
ad omnes effectus præscriptos in Bulla boni regiminis? Quo
proposito, censuerunt DD. esse illud affirmative resolvendum.

Siquidem cum sanct. mem. Clemens VIII. per modum
legis universalis promulgare fecerit prædict. Bullam edi-
tam pro salubri, & recto gubernio omnium Communi-
tatum status Ecclesiastici, & ad illius normam, a Prolegato
Avenion. fuerint confecta nonnulla regulamenta de anno
1677. summario Procuratoris, *n. 6.* non est dubium quin
contenta in dicta Bulla servari debeant in omnibus locis
immediate, vel mediate subjectis ditionis S. Sedi Aposto- 3
licæ, ad tradit per Cohell. *in suis comment. supra d. Bulla
compillatis, gloss. 1. cap. 1. n. 34. & c. 23. n. 4.* & in præcisis
terminis firmavit Rota *dec. 260. n. 1. part. 17. recent.*

Quod autem inter cætera inibi deposita, tribuatur Pro-
curatori fiscalis facultas interessendi redditionibus ratio-
num, non videtur posse controverti, licet de tali interessen-
tia non legatur facta explicite mentio; nam cum *in §. 9.
date in d. summario n. 1.* injungatur dicto Procuratori fisca-
li non solum, ut habeat vigilem curam petendi ad admini-
stratoribus universitatum redditionem rationum, sed una
simul onus illi imponatur examinandi, & dispungendi
partitas ad finem, ut recognosci possit, quid in expensis ex-
cessum, vel in exactione neglectum fuerit; utique in ne-
cessarium consequens dicendum est fuisse eidem Procura-
tori concessam facultatem præstandi assistentiam in simili-
bus rationibus edendis, cum alioquin data ejus absentia
nequeat ipse examinare, quid excessum, quid neglectum
fuerit ab administratoribus, argumento text. *in l. cum ser-
vus, ff. de condit. & demonstrat.* Et posse adaptari videtur
in hac hypothesi illa juris propositio, quod cui jurisdictio
data est, ea quoque concessa videntur, sine quibus jurisdictio
explicari nequit, Fagnan. *in c. ex injuncto n. 31. de nov. oper.
nunc. præterea & c. Pastoralis, de offic. & potest de leg.* cum
aliis adductis in Hispalen. Visitationis 30. Aprilis 1708. *§. ag-
grediendo* coram me.

Non obstat, quod unaquæque universitas circa admini-
strationem rerum suam liberam habeat potestatem, &
proinde ubi agitur de redenda ratione super rebus admi-
nistratis, hæc expleri possit absque interventu Procurato-
ris, præsertim concurrente antiquissima consuetudine, ex 4
traditis in puncto per Cravett. *cons. 293. n. 1. & per tot. lib. 2.*

Etenim animadvertunt DD. præcitatum Doctorem
loqui in terminis Juris communis, sicque ejus dicta ne-
queunt applicari casui nostro, in quo contrarium sancitum 5
fuit per dict. Bullam boni regiminis; idque comprobari
potest exemplo alterius Pontificiæ Constitutionis pariter
editæ ab eodem Clemente VIII. nuncupatæ Baronum; quæ
licet auferat fideicommissa, & sic exorbitet a jure communi, 6
adhuc tanquam lex Principis supremi ad unguem servatur,
ut dixi in puncto Rot. *dec. 340. n. 10. part. 12. recent.*

Præterea minime visum est adversari, quod a centum &
ultra annis communitas seu Consules Castri reperiantur in
pacifica possessione revidendi computa administratorum, si-
ne interventu Procuratoris jurisdictionalis ejusdem loci, ex
datis *in summario communitatis n. 2.* Unde inferebant illius
defensores, prædict. Bullam boni regiminis vel non fuisse
usu receptam, vel contraria consuetudine vel observantia
abrogatam, attenta d. centenaria, quæ cum æquiparetur
immemorabili, tribuit meliorem titulum de mundo, per 7
ea quæ firmavit Rota *dec. 281. nu. 21. part. 18. & dec. 106.
n. 28. & dec. 251. n. 31. p. 19. recent.*

Quandoquidem prætermissis pluribus responsionibus
quæ pro remotione objecti cumulari possent super defectu
probationis circa affectam desuetudinem præcitatæ Bullæ
existentibus multis actibus potius illius observantiam con-
cludentibus; est certum, quod prætensus non usus seu con-
traria consuetudo non nocet, quominus sit servanda dict.
Bulla tanquam edita a Summo Pontifice, qui dum habeat
immediatam potestatem a Deo independenter a consensu
populi, ut primum dictam Constitutionem edidit, & pu-
blicavit censetur eam fuisse effectum sortitam ubique lo-

corum

eorum absque alia subditorum acceptatione, qui non possunt de illius non usu seu contrario usu excipere, ut con-
8 futando simile objectum, pluribus relatis auctoritatibus, in puncto firmavit Rot. *dec.260. num.15.17. rec.* Præsertim quando constitutio Apostolica munita fuit clausula *sublata & decreto irritanti*, quæ enervant & frangunt vires non usus, seu contrarii, Grat. *discept.559.n.35.* Rot. cor.
9 Celso *dec.220.n.6. & dec.259.n.2. part.12.* & prosequitur *d.dec.260.n.16.part.17.rec.* ubi quod requiritur scientia
10 & consensus Pontificis ad hoc ut ejus constitutio in desuetudinem abire possit, quæ scientia non debet probari præsumptive ex lapsu temporis, sed requiritur necessario certa & positiva, ex pluribus doctrinis inibi congestis.

Cæterum in concreto casus nostri, tunc prætensa contraria consuetudo legitime introducta esset, quando per incolas Castri Thori Procuratori Jurisdictionali, volenti intervenire redditionibus rationum, prohibitum fuisset, quominus accederet, cum ad inducendam consuetudinem negativam duo copulative concurrere debeant, videlicet con-
11 tradictio ex parte populi, & patientia ex parte domini loci, & ab eo deputati; quoties enim alterum ex hisce duobus requisitis deficit, nullo modo talis consuetudo sustineri potest, ut in puncto casus nostri super revidendis computis, tradit Escob. *de ratioc. cap.42. n.4.* & pluribus cumulatis, ac bene distincta materia contrariæ consuetudinis, firmat Guidopap. *dec. seu quæst.631. a n.42. ad fin.* Et consonant quæ in proximis terminis firmata fuerunt de simili consuetudine negativa in Ilerden. decimarum 9. Junii 1700. §. *quæ tamen*, cor. R.P.D. meo Scotto.

Quibus positis, quatenus attinet ad allegatam centenariam, ponderabant DD. quod quidquid sit de quæstione inter Doctores agitata: An constitutiones Apostolicæ incipiant obligare subditos a die promulgationis factæ in curia, seu a tempore quo publicantur ubique locorum, ita ut in hypothesi ad illam constituendam computandum sit tempus, quo Avenioni & in Comitatu Venayssino, illa inserta fuit in voluminibus statutorum, nimirum de anno 1670. hoc unum pro certo habitum fuit, quod cum plures intercessferint ordinationes, seu decreta Vicelegatorum pro exe-
12 cutione dictæ Bullæ, ex datis *in præsitat. Summ. n.5. & 6.* utique non potest revocari in dubium, quin prætensa centenaria præscriptio fuerit interrupta, ad tradita per gloss. *in cap.3. verb. Synodali proclamatione de præs. rip.* Pax Jord. *lib.14. tit.24. n.123. tom.3.* Rota cor. Zarat. *dec.74. n.36.* cor. Cerro *dec.147. n.8.* & in Calaguritana decimarum de Castildelgado, 4. Julii 1695. §. *absque eo quod*, & in Ilerden. decimarum 9. Junii 1700. §. *hinc insubsistem*, coram R.P.D. meo Scotto.

Absque eo quod in præsenti meruerit attendi exemplum
13 desumptum a Constitutione Urbani VIII. præservante pro præsumendo beneplacito Apostolico requisito in alienationibus rerum Ecclesiæ, centenariam, ad quam complendam admittitur conjunctio temporis, ante, & post d. con-
14 stitutionem elapsi, juxta firmata in Nepesina devolutionis 27. Aprilis 1697. coram me.

Quoniam earenus admittitur conjunctio temporum pro complenda centenaria præservata in d. constitutione Urbani, quia tendit in adimplementum legis, in casu autem præsenti res aliter se habet, cum centenaria complenda ex conjunctione temporis conspiret ad versionem Bullæ boni regiminis, & ad inducendum effectum penitus oppositum
15 dispositioni legis; unde potius fieri debet temporis subductio, per text. *in cap. cum vobis, & c. auditis, de præscrip.* nec ab uno valet illatio ad alterum casum, Papinianus, *ff. de minor.* maxime si inter utrunque concurrat ratio di-
16 sparitatis Rot. *dec.165. n.12. par.29. rec.*

Et ita utraque parte informante &c.

R. P. D. LANCETTA.

Carpentoracten. Jurisdictionis.

Lun. 11. Maii 1609.

A R G U M E N T U M.

Præses seu Judex Cameræ Comitatus Venayssini in causis interesse fisci concernentibus privativa Jurisdictione pollet; de causis vero privatorum cognoscere non potest, nisi explicite se submiserint ejus curiæ, adeo ut non sufficiat generalis submissio omnibus curiis, cum intelligatur de curiis competentibus vel ratione originis, vel domicilii, aut contractus.

S U M M A R I U M.

1 *Judex Cameræ successit in locum Procuratoris Cæsaris.*
2 *Judex Cameræ cognoscit privative de causis interesse fisci concernentibus.*
3 *Judex Cameræ cognoscere potest de causis privatorum, ubi explicite se illius curiæ submiserint.*
4 *Habet Jurisdictionem a privatis prorogabilem.*
5 *Statutum Comitatus Venayssini expresse prohibet Præsidi Cameræ cognitionem causarum inter privatos vertentium.*
6 *Statuti confirmati validitas controverti non potest.*
7 *Statutum Provinciæ servandum est.*
8 *Judex Cameræ nullam habet Jurisdictionem in privatos, nisi ejus Jurisdictionem specialiter prorogaverint.*
9 *Submissio omnibus curiis non inducit prorogationem Judicis Cameræ.*
10 *Sed intelligenda est de curiis competentibus, vel ratione originis, vel domicilii, aut contractus.*
11 *Correctio instantanea dari non debet.*
12 *Jurisdictio Principis privilegio acquiri potest.*
13 *Vicelegatus Avenion. non potest derogare statutis a sede Apostolica confirmatis.*
14 *Nisi id fiat ex rationabili causa per viam legis universalis.*
15 *Concessiones a Summo Pontifice sub falso supposito factæ, tanquam obreptitiæ & subreptitiæ, non attenduntur.*
16 *Interpretatio semper facienda est, quæ minus lædat jus commune, & Pontificio statuto non adversetur.*
17 *Concessiones a legatis sub erroneo supposito factæ non relevant.*
18 *Concessionis interpretatio nulla melior dari potest ea, quæ resultat ex observantia subsecuta.*
19 *Observantia declarat, quid in præcedenti concessione comprehensum.*
20 *Observantia, cui jus commune & municipalis sanctio resistit, probanda est cum qualitate dissensu alterutrius ex partibus & cum subsecuta conditione & acquiescentia.*
21 *Observantia ex actibus contrariis destruitur.*
22 *Observantia attendenda non est in concursu alterius, cui juris, aut statuti dispositio assistit.*
23 *Margaletti opinio super statutis Provinciæ resultatur.*
24 *Bertrandi quoddam consilium manuscriptum rejicitur.*
25 *Bertrandus fuit Judex Cameræ Carpen.*

D E C I S I O IV.

Officium Præsidis, seu Judicis Cameræ in Comitatu Venayssino, in locum antiqui Procuratoris Cæsaris
1 suffectum, ut dixit Rot. *in decis. 810. part. 18. rec.* resignatum fuit a Petro Sifredo Gualterio favore Abbatis Josephi filii in manibus Eminentissimi Cardinalis Cybo, tunc Avenionensis Legati, qui reservata favore resignantis libera, quoad vixisset, administratione, & exercitio, officium prædictum resignatario contulit, ut ex verbis litterarum: *Cum plena, libera, & omnimoda, ac ordinaria Jurisdictione in universo Comitatu prædicto, non solum inter fiscum, & privato cui Apostolicæ mediate, vel immediate Subditos, sed inter privatos in casum submissionis etiam generalis, vel obligationis, ubi per commissionem, vel prorogationem quamcumque, etiam alterius tantum partis, omniaque alia, & singula faciendi, & exercendi, quæ ad dictum officium, tam de jure, quam de consuetudine, stylo, & aliàs quomodolibet pertinent, & spectant, atque alii ejusdem Cameræ Præsidentes, Judices, & Conservatores facere, & exercere consueverunt, &c.*

Vigore hujus indulti, orta controversia circa qualitatem Jurisdictionis, quæ forsan adducta credebatur, officiales curiarum, Rectoris, & Judicis ordinarii Carpentoracten. & electi trium Statuum Comitatus ad causam admissi, præventivo judicio cor. A.C. introducto contra resignatarium in urbe degentem, sententiam favorabilem obtinuerunt, a qua devoluta in gradu appellationis causa ad nostrum Tribunal, dedi dubium: *An, quæ, & cui competat Jurisdictio*: eoque sub hodierna die proposito, DD. censuerunt *non competere Jurisdictionem Præsidi juxta mentem.*

Retenta siquidem primordiali, seu originaria natura officii Præsidis, seu Judicis Cameræ, non alio jure quam ad limites antiqui Procuratoris Cæsaris, cujus naturam sortitur, regulandi, admiserunt quidem competentiam Jurisdictionis, modificatam tamen, seu restrictam ad causas interesse fisci primario, vel secundario concernentes, in illis enim dubium non fuit, quod privativa polleat Jurisdictione;

ad

ad Text. in l. 1. & 2. & tot. tit. C. ubi causæ Fiscales, Jason.
cons. 100. per tot. lib. 1. Alciat. cons. 11. n. 11. lib. 8. Peregr.
de jur. fisci lib. 7. tit. 1. n. 1. Larr. alleg. fisc. 58. n. 1. num. 11.
Tondut. de prævent. part. 2. cap. 23. num. 4. Rota d. dec. 810.
part. 18. rec.

3 Secundo ad causas, ubi partes explicite illius Curiæ se
submittant, quia cum penes ipsum habitualis Jurisdictio
resideat, licet ob limitatam facultatem non exercibilis, be-
ne possunt privati eidem Curiæ se submittere, & sic Judicis
4 Jurisdictionem prorogare, ad Text. in l. 1. ff. de judic. ibi: a-
liis se subjiciant, & consentiant, Barbos. in d. l. art. 3. n. 1.
& seq. Tondut. de prævent. p. 1. c. 10. n. 78. Borell. in Sum-
ma dec. lib. 1. tit. 43. de foro competent. n. 40 Guidopapa. dec.
370. n. 1. vers. maxime sed operatur talis submissio.

In quam sane sententiam eo facilius inclinarunt, attento
municipali Jure sive Statuto Comitatus Venayssini, expres-
5 se prohibente Præsidi Cameræ cognitionem causarum inter
privatos vertentium, ut in summario assumptorum n. 1. de
cujus proinde validitate sicuti dubitari non potest, cum sit
6 confirmatum, ut dixit Rot. cor. Coccin. dec. 1951. n. 29.
& in Ferrarien. Decimarum super jure universali deciman-
di 8 Junii 1696. §. Et adaugetur, cor. bon. mem. Ursino;
ita tanquam jus particulare Provinciæ servandum est, Rot.
7 dec. 157. n. 5. part. 14. rec. & omissis generalibus in his ter-
minis, Tondut. de prævent. part. 1. cap. 49. n. d. in fin.

Ex istis autem restricta facultate certam causarum spe-
ciem cognoscendi, in consequentiam resultat incompeten-
tia Jurisdictionis quoad alias causas inter privatos verten-
tes, cum in istis nullam fiscalis Judex auctoritatem, sive Ju-
8 risdictionem habeat, ad Text. in l. Procurator, Cod. ubi cau-
sæ fisc. & in l. si minori, Cod. de jure fisc. lib. 10. Peregr. de jur.
fisc lib. 7. c. 1. n. 3. Mastrill. de Magistr. lib. 5. c. 9. n. 1. & seqq.
Tondut. de prævent. p. 1. cit. c. 23. n. 5. & d. p. 3. c. 22. n. 3.

Nec hujusmodi limitatam Jurisdictionem prorogatam
dici posse DD. existimarunt, vel ex generali submissione, seu
consensu Jurisdictioni quarumcunque Curiarum, & Judi-
cum expresse in contractibus facta, vel ex tacito præsum-
9 pto ab obligatione Camerali hujusmodi clausulam implici-
te continente, cum dicta generalitas submissionis, sive ex-
pressa, sive tacita, intelligenda sit de Curiis competentibus,
vel ratione originis, vel domicilii, aut contractus, ut ob-
10 servant Grat. discept. 875. n. 34. & dec. March. 180. n. 12. &
13. Merl. vot. Pisan. 96. n. 1. & seqq. Tondut. de prævent.
p. 1. c. 10. n. 76. & 77. & p. 2. c. 49. sub n. 6. §. His tamen non ob-
stantibus, Rota Januens. dec. 23. n. 3. circa fin. Quod & iti-
dem dicendum est respectu alterius capituli præfati statuti,
in quo legitur exceptus casus submissionis, cum illud quo-
que intelligi debeat de submissionibus specialibus, ita con-
11 cordando istam partem cum alia, ne detur instantanea con-
tradictio, ut fuit dictum in Romana fideicommissi de Al-
bertinis, 10. Martii 1698. §. Nil relevante, & in Gerund.
Prioratus 27. Junii 1698. §. Et licet in fin. cor. me.

12 Et quamvis ex speciali Supremi Principis privilegio ac-
quiri possit Jurisdictio, licet alias incompetens, ea tamen re-
sultare visa non fuit, tam ex antiqua concessione Prolegati
de an. 1501. quam ex modernis concessionibus, quarum ulti-
ma confirmata fuit a san. mem. Alexand. VIII. adducta per
scribentes pro resignatario, & ex literis patentibus per Car-
13 dinales Legatos expeditis. Quia cum agatur de inducenda
derogatione Juri Communi, & particulari statuto, & quidē
in notabile præjudicium Comitatensium, qui ad libitum
actoris possent trahi ad Tribunal Præsidis, cōtra dispositio-
nem totum privilegiorum, quę etiam a Sede Apostolica fue-
runt confirmata; utique talis facultas adeo effrenata compe-
tere non potest Cardinali Legato, multoque minus Vicele-
gato per viam simplicis rescripti, & ad partis instantiam,
prout fuit illud editum anno 1501. Rota penes Possb. sub-
14 hast. dec. 207. sub n. 34. versic. licet enim, & cor. Bich. decis.
381. n. 31. & 32. Quidquid esset, si causa cognita, & ex ali-
qua urgenti, & rationabili causa id exposcente, per viam legis
universalis ad dictam derogationem procederet, in quibus
terminis emanavit decisio in Avenionen. donationis 24. A-
prilis 1682. cor. bo. me. Ursino. Maxime quia processerunt
nulla facta mentione statuti contrarii, imo cum supposito,
quod talis Jurisdictio competeret, itaut proinde remanse-
rint subreptitiæ, obreptitiæ, & per consequens non atten-
15 dendæ, quamvis a Summo Pontifice confirmatæ, Rot. dec.
122. n. 3. part. 16. & dec. 543. n. 2. part. 18. rec. cum tamen
hucusque talis confirmatio non fuerit in actis producta.

Idque certius, cum verba concessionum non sint adeo
clara, nec dictam facultatem illimitatam pernecesse infe-
rant, eaque bene conciliari possint, ubi prorogatio fiat ex
communi utriusque partis consensu; cumque agatur de in-
ducenda submissione Judici incompetenti, in jure exorbi-
tantis, ut dixit Rota Januen. dec. 23. sub n. 3. admittenda 16
semper est ea interpretatio, quæ reducendo voluntatem ad
limites potestatis, minus lædat jus commune, & Pontifi-
cio statuto non adversetur, ad tradita per Rot. cor. Buratt.
dec. 497. n. 2. & cor. Priol. dec. 482. n. 16.

Nil relevante, quod in literis expeditionis hujus officii
in personam moderni resignatarii concessis per Eminentis-
simum Cardinalem Cibo, tunc temporis Legatum Avenion.
major verborum amplitudo concurrat. Ultra quod enim
nec illæ emanarunt causa cognita, quinimo cum erroneo
supposito Jurisdictionis jam competentis, cessare visa fuit 17
difficultas, cum concedentis voluntas, licet latius expressa,
ea tantum fuerit Jurisdictionem tribuere etiam in causis pri-
vatorum, ubi utriusque partis consensus accederet, ut con-
stat ex duplici illius judicato, dum avocavit causas a Tri-
bunali Præsidis, earumque remissione ad Judicem ordina-
rium, Carpen. ut in summario Assumptorum n. 2. Itaut nul-
la melior dari possit interpretatio concessionis, ea quæ re-
sultat ex facto subsecuto, & judiciali observātia ipsius con-
cedentis, quæ utique prævalere debet, etiamsi verba con-
trarium intellectum importare possent, eaque optime de- 18
clarat, quid in præcedenti concessione comprehensum fue-
rit, ad text. in l. fi. de interpret. ff. de legib. & in cap. Cum di-
lectus de consf. Rot. cor. Celso dec. 7. n. d. & cor. Bich. dec. 244.
n. 36. & in rec. dec. 385. n. 53. & seq. p. 19. & in Neapolita- 19
na Funeralium 2. Aprilis 1688. §. Et sane, cor. clar. mem.
Card. Caccia, & in Arimin. exemptionis 5. Maii ejusdem
anni, §. Nec suffragari, cor. R. P. D. Caprara.

Minusque suffragari visa fuit contraria observantia de-
sumpta ex cognitione causarum inter privatos habita per
præsides Cameræ, tum quia poterat in illis adesse vel positi-
vus, & expressus partium consensus, vel aliquod interesse
Cameræ; tum quia cum agatur de observantia, cui jus com-
mune, & municipalis sanctio resistit, ea probanda esset
cum qualitate dissensus alterutrius ex partibus, & cum sub-
secuta coactione, & acquiescentia, Rot. dec. 165. n. 16. p. 10. 20
& dec. 70. n. 11. & p. 11. rec. & in Cæsaraugustana Jurisdictio-
nis 10. Dec. 1691. §. Tertius denique cor. bo. me. Emeria.

Cumque in contrarium urgeant plura judicata in casu
præciso dissensus alterius ex collitigantibus, vel destructa
remanet contraria observantia, ut dixit Rot. dec. 562. n. 15.
p. 5. & dec. 24. n. 13. p. 13. & dec. 352. n. 18. & 19. p. 36. rec. 21
vel ea attendenda non est in concursu alterius, cui tam ju-
ris, quam statuti dispositio assistit, quæ semper prævalere de- 22
bet, Grat. discept. c 757. n. 23 Rot. dec. 273. n. 21. p. 15. rec.

Absque eo quod obstare visa fuerit auctoritas Margalet-
ti supra statutis Provinciæ, & Bertrandi in ejus consil. dato 23
per informantes pro resignatario, licet inter ejus volumina
non impressos; quo enim ad primum, cum Comitatus Ve-
nayssinus regatur propriis statutis, non vero illis Provin-
ciæ, nequit de uno loco inferri ad alium, ubi contrarium re-
peritur statutum; quo vero ad secundum, censuerunt DD.
rationes per ipsum adductas, vel insubsistentes, vel parum
tutas, & ulterius existimarunt illius opinioni non ita de fa- 24
cili deferendum esse, utpote suspectæ, cum ipse etiam fuerit
Præses prædictæ Cameræ, ut dixit Rot. d. dec. 810. n. 15 p. 18. 25

Et ita &c. declarando modum, non competere Jurisdi-
ctionem, nisi in causis concernentibus interesse fisci, vel
in quibus partes explicite se submiserint, ut supra firma-
tum fuit, responderunt, utraque.

R. P. D. LANCETTA.

Carpentoracten. Jurisdictionis.

Lunæ 8. Februarii 1700.

ARGUMENTUM.

Hæc Decisio est confirmatoria præcedentis, nec altero indiget argumento.

SUMMARIUM.

1 *Præses seu Judex Cameræ Comitatus Venayssini non potest cognoscere de causis inter privatos vertentibus.*

2 *Judicatum revocatum nullius est relevantiæ.*

3 *Correctio instantanea in statutis evitanda est.*

4 *Statutum est conciliandum ad evitandam illius contrarietatem.*

5 *Præses Cameræ statuti Comitatus Venayssini non potest se ingerere in causis privatorum vertentibus super bonis per Cameram infeudatis, & multo minus in causis privatorum indifferentibus.*

8 *Argumentum si de quo magis, ergo de quo minus, est in jure validissimum.*

DECI-

DECISIO V.

FUerunt in audientia 11. Maii præteriti resolutum coram me, jurisdictionem, quæ Præsidi, seu Judici Cameræ Comitatus Venayssini competit, tam in causis interesse fisci concernentibus, quam in aliis privatorum qui illius Curiæ se submiserint, non posse ab illo exerceri quoad cæteras causas inter eosdem privatos vertentes, etiam si concurrat tacita, vel expressa cuicunque Curiæ submissio; & hodie reproposita causa, DD. ejusdem resolutionis fundamenta approbantes steterunt in decisis.

Nedum enim resistit originaria natura officii, sed etiam ipsa statuti Comitatus Venayssini dispositio, qua prohibe-
1 tur Domino Præsidi cognitio causarum inter privatos vertentium, itaut proinde jurisdictio ad istas extendi non possit, ut late firmat *præcedens decisio edita coram me*.

Non attento, quod in contrarium concurrat indultum a Prolegato concessum ann. 1501. pro cognitione dictarum causarum; præter enim responsiones deductas *in mea decisione*. §. *Et quamvis*, fuit de novo animadversum, quod sequenti anno 1602. Gubernator Avenionen. & Rector Comitatus Venayssini, ad preces populi indultum præfatum, tanquam contrarium statutis, constitutionibus, & privilegiis dicti Comitatus usque tunc pacifice observatis revocarunt, *ut in præsenti summario n. unico*; quamobrem tanto
2 minus potest in dicto indulto jam revocato illud constitui fundamentum, Rot. cor. Buratt. *dec.* 452. *n.* & *n.* & apud Posth. *de manut. dec.* 464. *n.* 2. & *in rec. dec.* 201. *n.* 11. *p.* 19.

Hinc procedendo cum dispositione statutaria visum fuit nihil referre, quod ubi *in cap.* 77. decernitur omnes causas civiles inter privatos esse cognoscendas a judicibus ordinariis, addita fuerit limitatio, *Nisi ratione contractus, vel submissionis alibi conveniri possent*, quoniam inde inferri non potest, quod statuentes in hac parte intelligere voluerint de submissione generali, qua præcedenter non esse attenden-
3 dum expresse decreverunt. Cum enim hæc esset instantanea correctio, dicendum est hoc voluisse intelligere de submissione particulari, & speciali, ita conciliando statutum,
4 prout semper fieri debet, per Text. *in l. non adeo*, §. *quod si pure*, ubi glos. *ff. de cond. & demonstr.* Cald. *cons.* 6. *in fine de priv.* Rot. *dec.* 305. *n.* 11. *p.* 14. & *dec.* 33. *n.* 4. *p.* 15. *rec.*

Imo cum in Capite 175. statuti prohibeatur Præsidi Ca-
5 meræ se intromittere, & jus dicere in causis privatorum vertentibus super bonis per Cameram infeudatis, in quibus proinde esse potest admixtum aliquod jus ipsius Cameræ, tanto fortius dici debet prohibita cognitio ipsa quoad causas privatorum indifferentes, argumento Text. *in auth. mul-*
6 *to magis*; *C. de sacros. Eccles.* quod esse in jure validissimum, respondit Rot. *dec.* 257. *num.* 15. *part.* 15. *part.* 19. *rec.*

Et ita unica parte informante resolutum.

R. P. D. PRIOLO.

Carpentoracten. Jurisdictionis.

Lunæ 25. *Junii* 1703.

ARGUMENTUM.

Hæc Decisio confirmat ea quæ in antecedentibus Decisionibus firmata sunt.

SUMMARIUM.

1 *PRæses seu judex Cameræ restrictam habet jurisdictionem ad solas causas interesse fisci primario vel secundario concernentes.*
2 *Judici Cameræ ex statuto Comitatus Venayssini prohibita est cognitio causarum inter privatos vertentium.*
3 *Submissio generalis omnibus curiis intelligi debet de curiis competentibus vel ratione originis, vel domicilii aut contractus, non autem de curiis ex jure communi vel municipali competentibus.*
4 *Indultum revocatum non relevat.*
5 *Narrativa supplicationis debet plene probari.*
6 *Actus informes & sine partis citatione extracti non probant.*

DECISIO VI.

PRovocante Præside Cameræ Comitatus Venayssini adversus tres sententias conformes, quarum prima prodiit in Tribunali A. C. reliquæ vero duæ emanarunt in nostro auditorio, præviis quatuor decisionibus cor. R.R.P.P.D.D. meis Caprara & Lancetta plene firmantibus nullam jurisdictionem competere eidem Præsidi seu Cameræ Judici in causis privatorum, nisi partes ipsæ jurisdictionis se submitterent, signatura justitiæ rescripsit, *Constito de tribus*: cujus rescripti vigore cum appellationis causa mihi directa fuerit sub die 14. Maii proxime præteriti, proposui dubium eidem conforme: verum quia contra diversas attestationes judicum, advocatorum, aliorumque Curialium, fuerunt exhibita pro parte Præsidis acta publica, longa serie congesta, ex quibus justificari contendebatur narrativa, facta Papæ in supplicatione eidem porrecta pro consequtione officii, quod nempe Præsides consueverint cognoscere causas in eodem Tribunali introductas in vim submissionis generalis; idcirco, dilata resolutione, responsum fuit ad mentem, quæ fuit, ut dato dubio super remissorio, utrumque disputaretur in eadem Rota; quibus proinde hodie adimpletis, cum DD. remissoriam, & compulsoriam, non aliter concesserint, quam cum retardatione, vel fine, ut in altera decisione coram me edita responderunt, quoad negotium principale constare de tribus.

Subsistere nanque visum fuit de jure communi, Jurisdictionem Præsidis Cameræ, uti suffecti in locum antiqui
Procuratoris Cæsaris, esse modificatam ad solas causas in- 1
teresse fisci primario, vel secundario concernentes; de jure vero municipali fuisse eidem literaliter prohibitam cogni-
tionem causarum inter privatos vertentium, ac proinde 2
submissionem generalem Jurisdictioni quarumcunque Curiarum tacite sive etiam expresse in contractibus factam, intelligi debere de Curiis competentibus vel ratione origi-
nis, vel domicilii, aut contractus, non autem de Curiis 3
de jure communi & municipali incompetentibus, ut late probant decisiones in hac causa editæ sub die 11. Maii 1699. §. *nec hujusmodi*, & *seq.* & 8. Febr. 1700. §. *hinc procedendo*, cor. R.P.D. meo Lancetta, confirmatæ 10. Junii 1702. cor. R.P.D. meo Caprara.

Quidquam non relevantibus contrariis indultis reporta- 4
tis tam a Prolegato Avenionen. de anno 1501. quam a san. me. Alex. VIII. quia primum fuit expresse revocatum de anno sequenti ad preces populi Venayssini, tanquam a jure communi exorbitans, & contrarium statuto, juribus, ac privilegiis totius Comitatus; alterum vero, uti piscatum sub narrativa Papæ facta, quod Præsides Cameræ consueverint privatorum causas cognoscere, ne subreptitium diceretur, debuisset d. Narrativa plene justificari, juxta firmata per Rot. *in rec. dec.* 261. *n.* 9. *p.* 7. *dec.* 412. *n.* 2. & 6 *p.* 12. & in Firma-
na Jurisdictionis 10. Maii 1700 *sub* §. 53. coram R. D. meo 5
Decano, & comprobat quoque citata prima decisio R.P.D. mei Lancettæ, *sub* §. *Et quamvis*. Itaut per consequens ad hunc effectum sufficientes minime reputari potuerint testium depositiones pendentes lite expiscatæ, & actus omnino informes, & absque citatione partis extracti, resistente potissimum in contrarium censura juris communis, & statuti, ut plene notat *d. prima decisio*, *citato* §. & *quamvis in fine*, cor. R.P.D. meo Lancetta.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. PRIOLO.

Carpentoracten. Jurisdictionis.

Lunæ 8. *Maii* 1705.

ARGUMENTUM.

Hæc Decisio nedum confirmat motiva præcedentium Decisionum, sed respondet etiam objecto consuetudinis immemorabilis.

SUMMARIUM.

1 *PRæses Cameræ limitatam habet jurisdictionem ad causas interesse fisci concernentes.*
2 *Itaut in causis inter utrinque privatos vertentibus sit omnino incompetens.*
3 *Nisi accedat specialis submissio ipsius curiæ.*
4 *Generalis submissio cuicunque curiæ non est sufficiens ad tribuendam eidem Præsidi jurisdictionem.*
5 *Submissio generalis quibuscunque curiis intelligitur de curiis competentibus ratione originis, domicilii, aut contractus, non autem de incompetentibus.*
6 *Thesaurarius generalis Cameræ nec etiam vigore submissionis generalis potest cognoscere de causis officialium subalternorum vulgo Potentati, si eorum officium non concernant.*
7 *Indultum revocatum non relevat.*
8 *Narrativa supplicationis debet justificari.*
9 *Jurisdictio præscriptione quæsita, privativa censetur.*
10 *Incolæ Comitatus Venayssini in prima instantia extra territorium trahi non possunt.*
11 *Pro justitia tituli immemorabili adversatur.*
12 *Unicus actus vel rumor contrarius destruit immemorabilem. Amplia ut n.* 13.
14 *Testes instructi & subornati non probant.*
15 *Testes mendaces non probant.*
16 *Testes affines, & relative se habentes ad fidem subscriptam, & affectionati non probant.*

17 *Testes non deponentes cum requisitis gloss. non probant, nec immemorabilem concludunt.*
18 *Probatio debet esse clara, & non aequivoca ad inducendam præscriptionem.*
19 *Immemorabilis cessat, si constat de initio.*
20 *Actus legitime non compulsati non relevant.*
21 *Actus gesti ab interessato, ejus favore non probant.*
22 *Ex diversis non fit illatio.*
23 *Actus aequivoci ad præscribendam aliorum jurisdictionem non juvant.*
24 *Observantia ex actibus contrariis destruitur.*
25 *Observantia, cui jus commune assistit, prævalet cuicunque observantiæ contrariæ.*
26 *Bertrandi consilium quoddam manuscriptum rejicitur.*
27 *Præses Provinciæ Aquensis ex particularibus consuetudinibus cognoscit causas privatorum vigore submissionis generalis.*
28 *Doctores super jure consuetudinario se fundantes, attendi non merentur pro decisione casus ex juris dispositione regulandi.*

DECISIO VII.

IN Audientia die 25. Junii 1703. in qua resolutum fuerat
cor. me constare de tribus conformibus declarantibus
Præsidii Cameræ Comitatus Venayssini competere tantum
jurisdictionem vel in causis concernentibus interesse fisci,
vel in iis in quibus partes illius curiæ explicite & mutuo
consensu se submiserint; idem e cõtra obtinuit remissoriam
& compulsoriam ad effectum probandi in ejus Tribunali
fuisse pariter cognitas causas inter privatos in vim solius, &
simplicis submissionis generalis. Compilato proinde proces-
su eoque ad curiam delato, cum hodie causam novo exami-
ni subjecerim, responsum accepi *persistendum esse in decisis*.
Iteram nanque probatum apparuit tam de jure communi
quam vigore legis municipalis Comitatus Venayssini Præ-
sidem Cameræ, tanquam subrogatum in locum antiqui
Procuratoris Cæsaris, limitatam habere jurisdictionem ad
1 illorum solas causas, in quibus agitur de interesse fisci, itaut
in causis vertentibus inter utrimque privatos reputetur Ju-
2 dex omnino incompetens, nisi jurisdictio ex partium con-
cordi placito fuerit attributa, voluntarie & expresse ipsius
curiæ se subjiciendo, ut probat Tondut. *de prævent. part. 1.*
3 *c. 23. n. 25. & c. 39. n. 6. & p. 3. c. 22. num. 3.* cum aliis relatis
in decisionibus hujus causæ, & signanter in prima emana-
ta 11. Maii 1699. §. *retenta & seq.* & in secunda die 8. Fe-
bruar. 1600. *sub* §. *procedendo*, & §. *fin.* coram R. P. D. meo
Lancetta, & 25. Junii 1703. §. *subsistere* coram me.
Quocirca ad istum effectum nec sufficiens reputari potuit
generalis submissio cuicunque curiæ in contractibus vel
4 expresse facta vel tacite resultans ab obligatione Camerali,
ea ratione, quia talis generalis submissio, uti adversativa
juri communi & municipalis statuti censuræ, intelligi de-
bet de curiis competentibus ratione originis, vel domicilii,
aut contractus, non autem de incompetentibus & juris re-
sistentiam habentibus, ut prosequitur d. prima Decisio Rot.
D. mei Lancettæ, §. *nec hujusmodi*, & *altera*, cor. me §.
nanque. Quemadmodum videmus in curia minime attribu-
5 tam vigore ejusdem submissionis thesaurario generali, &
Cameræ Apostolicæ Clericis facultatem cognoscendi cau-
sas subalternorum officialium, vulgo patentati, in non con-
6 cernentibus illorum officium; qui proinde non se ingerant
in causis indifferentibus ac extra terminos fiscalis, ad nor-
mam Text. *in l. 1. & 2. Cod. ubi fisc. caus.* & juxta notissi-
mam constitutionem san. mem. Innocent. XII.
Non obstantibus tribus fundamentis in contrarium ad-
ductis, quod Præses hujusmodi dimetiatur jurisdictionem
ex indulto & Principis privilegio; Quia privilegium a pro-
legato datum de anno 1501. fuit expresse ab ipso revocatum
de anno sequenti ad preces totius populi Venayssini tan-
7 quam jure communi exorbitans, & contrarium statuto,
juribus ac privilegiis totius Comitatus: Indultum vero A-
postolicum fuit obtentum ab ipsamet parte, cujus propte-
rea narrativa debet ab impetrante justificari, ut plenius
8 huic objecto respondit Rot. in dicta 1. decisione R. P. D. mei
Lancettæ, §. *nec hujusmodi*; cum qua cæteræ pertranseunt,
& ad quam hodie etiam remissive se habuerunt.
Noverat hoc ipsum Præses; ideo vigore remissoriæ &
compulsoriæ probare satagit se ab immemorabili tempore
cognoscere consuevisse causas inter privatos vigore submis-
sionis generalis. Verum in hoc quoque secundo assumpto
defecit, nam ultra animadversiones in eo fundatas, quod
jurisdictio quæ præscriptione acquiritur, semper acquisita
9 censetur privative ad quemcunque alium, ex adductis per
Rot. cor. Bichio *dec. 474. n. 14. & dec. 604. num. 9. part. 19.*
rec. tom. 2. adeo ut exinde inferri posset, quod Præses exer-
cere deberet controversam jurisdictionem, nedum privati-
ve quoad Judices ordinarios, sed etiam privative quoad
ipsos incolas Comitatus, qui cæteroquin inviti trahi ne- 10
queunt extra territorium, attentis Constitutionibus Apo-
stolicis eorum favore emanatis.
Quodq; immemorabili adversantur tum tituli resultan-
tes ex concessionibus & indultis, super quibus hucusq; adeo
acriter fuit institutum, juxta theoric. Innocent. *in c. audum*
n. 2. de decim. Card. de Luc. *de reg. disc. 124. n. 8. & de benef.*
disc. 94. n. 13. Rot. *in rec. dec. 221. n. 28. p. 13. & dec. 641.*
num. 8. part. 10. & in Juvenacen. Jurisdictionis 11. Januarii
1686. §. *posito igitur*, coram bon. mem. Ursino; tum et-
iam plures actus judiciales gesti ab anno 1610. usque ad an-
num 1677. præseferentes, quod quando alterutra ex parti- 11
bus obligatis cum clausula submissionis generalis fuit con-
versa coram Præside, si altera reclamavit, causæ avocatæ
fuerint ab illius curia, & remissæ ad judices ordinarios,
summ electorum n. . Imo duo judicata edita in curia ab Au-
ditore Eminentissimi Legati de anno 1688. quorum vigore
causæ fuerunt avocatæ a Tribunali Præsidis, & remissæ ad
Judices ordinarios; quando de cætero unicus solus actus,
& contrarius rumor sufficeret pro eversione illius, uti exi-
gentis de sui natura, ut nihil unquam actum vel auditum 12
fuit in contrarium, ad Text. *in c. auditis 15. de rescript.*
Rot. cor. Buratt. *dec. 551. n. 1.* cor. Bich. *dec. 210. n. 3.* cor.
Cerro *dec. 506. n. 14.* cor. san. mem. Alexan. VIII. *dec. 298.*
n. 3. cor. Emerix Jun. *dec. 395. n. 12. & dec. 696. n. 4.* & in
Firmana jurisdictionis super reservatis 15. Aprilis 5791.
§. *in præsenti autem*, cor. Reverendiss. P. meo Decano, &
in Illerden. juris mulctandi super negotio principali, 23.
Januarii proxime præteriti, §. *& extra*, coram R. P. D.
meo Muto. Maxime pro conservanda jurisdictione aliis
judicibus competente de jure communi & statutario, & ei-
dem a jure communi & statutario vetita, & ultra superius 13
adductos, firmat Card. de Luca *de præminent. disc. 8. n.*
13. & de regal. disc. 47. num. 5.
Præter hæc, inquam, quæ de se sufficiunt pro destruen-
da quacunque immemorabili, eadem ulterius nec probata
visa fuit ex testibus formiter examinatis, nec a juribus com-
pulsatis. Quo enim ad testes, ponderabant Domini qua-
tuor ex eis, qui deponere contendebant, cum requisitis
gl. in c. 1. in verb. memoria de præscript. in 6. ultra exceptio-
nes quas patiuntur, in dicto & persona, *sum. electorum n. 5.* 14
nullam fidem promereri, sive quia processerunt ad examen
instructi & subornati, dum in actu examinis folium habe-
bant præ manibus, illudque legebant, juxta firmata per Rot.
cor. Ludovis. *dec. 570. n. 1. & 8.* & cor. Priolo *dec. 89. n. 7.*
& 8. & in rec. dec. 326. num. 5. p. 17. sive etiam quia convin-
cuntur apertissime de mendacio, dum asserunt, Præsides
Cameræ semper cognovisse causas privatorum. Nec ipsos
unquam contrarium vidisse, aut audivisse, quando con-
trarium resultat ex tot actibus supra recensitis, Rot. cor. Bu- 15
rat. *dec. 367. n. 8. & dec. 616. eod. n. & in rec. dec. 58. n. 17.*
p. 17. Reliquos vero sex nedum pati consimiles exceptiones
vel in dicto vel in personis, eo quia primus est affinis, tertius
relative se habet ad fidem subscriptam, & de ea non recorda-
tur, & alii præsumuntur habere effectionẽ ratione muneris 16
quo exercent in tribunali Cameræ; verum etiam nullatenus
deponere cum dictis requisitis glossæ superius notatis *in an-*
tecedenti §. adeoque immemorabilem minime concludere, 17
ut observat Rot. cor. Pamphil. *dec. 458. n. 2. ubique passim*.
Actus vero remanent inefficaces; nam respicientes juris-
dictionem exercitatam per Præsides in causis privatorum,
qui dabantur in longa serie summario Præsidis *n. 1.* in nihi-
lo suffragantur, tum quia non constat, quod in illis non
adfuerit partium consensus, quoque exerciti non fuerint
ratione interesse Cameræ vel fidei, prout requiritur ad in-
ducendam præscriptionem, cui jus commune & munici-
palis sanctio resistit, Rot. cor. Merl. *dec. 870. n. 5. & in rec.* 18
dec. 165. n. 16 p. 10. & dec. 181. n. 13. part. 19. & in Terra-
conen. jurisdictionis 1700. §. *Neque adduci merebatur*, cor.
D. Magno Cancellario Mediolani; tum etiam quia habent
actus prædicti initium ab an. 1531. quod minime congruit
immemorabili requirenti, ut de principio non constet, ut
ultra adductos superius, in §. *Quodque firmat*, Rot. cor. Cer- 19
ro *dec. 506. n. 5. & dec. 587. n. 10. in rec. dec. 14. n. 1. part. 3.*
dec. 542. n. 2. & 3. dec. 56. n. 10. part. 7.
Respicientes vero decreta Vicelegatorum, & ipsorum de-
cretorum remissiva causarum ad Tribunal Cameræ, *cita-*
to summario præsidis n. 2. eo minus prædictam consuetudi-
nem

nem seu immemorabilem probant, quippe ex illis, quamvis
numero plures, de quatuor habita fuit ratio, cum reliqui
vel sint simplices fides informes, adeoque rejiciendi uti legi-
time non compulsati, Rot. cor. Ubald. dec. 75. n. 1. cum aliis
20 in Nullius seu Fulden. Jurisdictionis 28. Junii 1700. §. *Longe*
vero minorem, cor. R.P.D. meo de la Tremoille, vel sunt
actus continentes decreta remissionis causarum ad Curiam
Cameræ, quæ edita fuerunt ab ipsomet Præside exercente
tunc temporis munus etiam Vicerectoris Carpentoracten.
21 quibus propterea, attento ipsiusmet interesse, nihil defe-
rendum venit, Rot. in Toletana jurisdictionis super per-
tinentia Ecclesiarum 6. Junii 1686. §. *eoque minus* cor. R.
D. meo Decano, & in Marsicen. decimarum 7. Junii 1700.
§. *nec modo*, cor. R.P.D. de la Tremoille.

Stricte igitur ad dictos quatuor actus legitime compul-
satos dicebant DD. quod primus *d. summ. n. 2. litt. B.* con-
cernit causam mere ordinariam rescriptionis contractus,
cujus genus causarum Præses Cameræ non prætendit co-
22 gnoscere; adeoque ab uno ad aliud nequit fieri illatio, *vul-*
gata leg. Papinianus ff. de minor secundus & quartus *n. 2. litt.*
D. & E. important remissionem causæ ad Tribunal Came-
ræ vigore litis pendentiæ jam prius ibidem introductæ eo-
dem consensu partium, & per consequens remanent & hi
inapplicabiles; tertius vero eodem *litt. D. in ordine* il 5. de-
prehendi non potuit, quam causam concernat, civilem
nempe, an criminalem, executivam vel ordinariam, idcir-
co uti æquivocus, & dubius nullo pacto inservire valet ad
præscribendam jurisdictionem aliorum judicum contra d.
expressam censuram juris communis & municipalis, Rot.
23 cor Bich. *dec. 198. n. 14.* Rot. cor. D. meo Ansal. *dec. 31. n. 15.*
& in Nullius seu Fulden. jurisdictionis 28. Junii 1700. §.
quam sane, cor. R.P.D. meo de la Tremoille.

Tantoque magis, quia contra eosdem actus urgent tot
judicata in casu præciso dissensus recensiti *in* §. *quandoque*,
& emanata ex præciso motivo incompetentiæ jurisdictio-
nis Præsidis; ex his enim quælibet observantia, quæ eisdem
elici potuisset, remansit prorsus inter versa, Cravet. *cons. 313.*
24 *n. 4.* Surd. *cons. 393. n. 13.* Rot. cor. Merlin. *dec. 99. n. 5. in rec.*
dec. 14. n. 13. p. 13. & dec. 223. n. 13. p. 19. in dicta Nullius
seu Fulden. jurisdictionis 28. Maii 1700. §. *immemorabilis*
enim, cor. R.P.D. meo de la Tremoille, & in Terraconen.
jurisdictionis 27. Junii 1701. §. *nec refert circa fin.* cor. D. ma-
gno Cancellario Mediolanen. ita ut saltem in dubium veni-
re nequeat, eandem attendendam non esse in concursu alte-
rius derivantis ex actibus cum assistentia juris & statuti ge-
stis, quod sufficit, ut præservatum dicatur judicibus ordi-
nariis jus propriæ jurisdictionis, Rota *dec. 86. num. 2.* post
25 Tambur. *de jur. Abb.* cor. Cerro *dec. 506. n. 16.* cor. R.P.D.
meo Ansaldo *dec. 31. n. 16. & in d. 1. dec. 11. Maii 1699.* §.
cumque in contrarium, cor. R.P.D. meo Lancetta.

Funditus everso ex his dicto secundo fundamento, mole
sua corruere visum fuit tertium, & ultimum factum supra
contrariam auctoritatem Tondutti, Bertrandi & Marga-
lerti; Tonduttus enim *de praevent. p. 3. c. 22.* sententiæ hucus-
que expositæ aperte favet, dum *sub n. 3.* exigit specialem sub-
jectionem Curiæ Cameræ; Bertrandus cum esset Præses scri-
psit tuendo jura propria, quæ ex hucusque deductis patiun-
26 tur resistentiam juris communis, & statutariæ sanctionis;
Margallertus denique locutus fuit de Præside Provinciæ A-
quensis, quæ a particularibus regulatur consuetudinibus:
27 quocirca attendi non merentur pro decisione casus contro-
versi, in quo responsum debuit dari, prout de jure & jux-
28 ta loci statutum juri communi omnino conforme, ut opti-
me concludit citata decisio D. mei Lancettæ, §. *final.*

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. DE OMMANNA.

Carpentoracten. Jurisdictionis.

Lunæ 15. Martii 1706.

ARGUMENTUM.

Hæc Decisio, quæ est confirmatoria præcedentis, firmat
ex defectu læsionis non esse locum restitutioni in inte-
grum adversus quatuor sententias conformes, & præ-
tensæ immemorabili consuetudini respondet.

SUMMARIUM.

1 *Restitutio in integrum, cessante læsione, non datur.*
2 *Præses Cameræ successit in locum procuratoris Cæsaris.*
3 *Cognoscit causas fisci privative.*
4 *Sicut & causas privatorum in vim voluntariæ, & expressæ submissionis.*
5 *Non autem potest in omnibus privatorum causis indefinite jurisdictionem habere.*
6 *Statutum Comitatus Venayssini prohibet Præsidi Cameræ cognitionem causarum inter privatos vertentium.*
7 *Statutum a sede Apostolica confirmatum, servandum.*
8 *Submissio quibuscunque curiis intelligi debet de curiis competentibus.*
9 *Thesaurarius Cameræ non cognoscit de causis privatorum vigore obligationis Cameralis.*
10 *Indultum revocatum non suffragatur.*
11 *Indultum sub certo præsupposito concessum, non suffragatur, nisi hujusmodi præsumptio concludenter probetur.*
12 *Confirmatio ad unum effectum obtenta, ad alios diversos effectus extendi non potest.*
13 *Confirmatio dat robur confirmato, non autem illud extendit.*
14 *Consuetudo contraria legi & statuto non probatur, nisi concurrant coactio & acquiescentia.*
15 *Actus æquivoci ad inducendam consuetudinem non suffragantur, & num. 18.*
16 *Consuetudo specifice probanda est cum suis qualitatibus.*
17 *Actus legitime non compulsati non probant.*
19 *Actus non jurisdictionales juris assistentiam habentes prævalent aliis actibus gestis ab eo, cui eis resistit.*
20 *Testes deponentes sine requisitis glos. in cap. 1. de præscr. in 6. non probant immemorabilem.*
21 *Testes mendaces non probant.*
22 *Prædictio tituli repugnat immemorabili.*
23 *Maxime si titulus fuit revocatus.*
24 *Unicus actus, & solus rumor in contrarium, destruit immemorabilem consuetudinem.*
25 *Immemorabilis exigit, ut nihil in contrarium nec visum nec auditum fuerit.*

DECISIO VIII.

Cum per quatuor uniformes sententias, quarum prior
in Tribunali A. C. altera vero in hoc sacro Audito-
rio prolatæ fuerunt, prodierit res judicata decernens Præ-
sidi Cameræ Comitatus Venayssini solam jurisdictionem
competere in causis Fisci seu Cameræ inter se primario vel
secundario concernentibus, aut in quibus partes ipsæ se
expresse illius jurisdictioni submitterent, ad ejusdem Præ-
sidis nondum acquiescentis instantiam, fuit mihi per si-
gnaturam Justitiæ cum clausula, *sine præjudicio Rei judi-*
catæ, ulterior causæ cognitio delegata; quamobrem cum
hodie Dominos meos consuluerim super dubio, *An con-*
stet de causis restitutionis in integrum? Responsum negati-
vum accepi.

Adeo enim præfulgens visa est dictarum quatuor sen-
tentiarum Justitia, ut qualibet exinde succumbentis cessan-
te læsione, deficiat etiam per consequens causa, propter 1
quam in integrum restitui debeat, juxta firmata per Ro-
tam in Reatina Salviani 16. Junii 1704. §. omissis coram
me, & in Avenionen. seu Carpentoract. fideicommissi de
Tertulis 2. Decembris proxime præteriti, §. rei quippe co-
ram R.D. meo Decano.

Justitia vero statim manifestabatur ex originaria natura
officii memorati Præsidis; cum enim iste successerit in lo-
cum antiqui procuratoris Cæsaris, ut testatur Rot. *in rec. p.*
18. dec. 810. n. 1. potest utique, & debet privativam sibi ju- 2
risdictionem adsciscere in causis fisci interesse primario vel
secundario concernentibus, juxta Text. *in l. 2. vers. hoc in-* 3
ter dum, ff. ne quid in loc. publ. & in l. pariter 2. C. ubi caus.
fiscal. Capyc. Galeot. *respons. fiscal. 1. per tot.* Latr. *alleg. fi-*
scal 52. n. 11. cum aliis per Rot. *in d. dec. 810. n. 1. & seqq.*
cæterasque etiam causas privatorum cognoscere, in quibus 4
partes ipsæ, per voluntariam, & expressam submissionem,
illius jurisdictionem prorogaverint, juxta Text. *in l. si con-*
venerit, ff. de jurisdict. omn. jud. & in l. 1. & 2. ff. de jud.
glos. in d. l. 1. in fin. ibique Castrens. *n. 8. & 9.* Seraph. *de*
priv. 74. n. 165. & seqq. Cancer. *var. res. lib. 2. c. 2. de jurisd.*
omn. ju. Ruginell. *de appell. §. 2. cap. 3. n. 110. & seq.* Carle-
val. *de jud. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 8. sect. 4. n. 10. per tot.* Amat.
res. 33. n. 19. p. 1. Abbr. *de cit. c. 9. n. 105. & seq.* Non autem
indefinite valet in omnibus privatorum causis authorita- 5
tem, sive jurisdictionem habere, ut Text. & authoritati-
bus concludit, *dec.* R.P.D. mei Lancet. *edita die 18. Maii*
1669. Ex ista juris dispositione, quæ in hac parte claris-
sima est, comitatur etiam Statutum Comitatus Venayssini
expresse vetans Præsidi Cameræ cognitionem causarum,
quæ inter privatos vertunt; quod magis concludit juris-
dictionem dicti Præsidis ad solas fiscales lites restrictam

nullatenus posse absque partium consensu porogari, cum
Statutum prædictum ad unguem servandum sit, veluti in
forma specifica a Sede Apostolica confirmatum, juxta tradi-
ta per Conc. *ad stat. Eugubin. in prælud. n. 90. & seqq.* Tond.
de prævent. p. 1. c. 49. n. 6. in fin. Rot. cor. Coccin. *dec. 951. n.
29. in & Beneventana nullitatis Testamenti 11. Decembris
1702. §. hac autem* cor. R.P.D. meo Kaunitz. *& 25. Januarii
proximè præterità, evidentior*, cor. me. Quin utriusque
juris dispositio declinari valeat, vel ea generali submissione
seu consensu jurisdictioni quarumcunque curiarum, & ju-
dicum expressaru contractibus facta, aut ex tacita præsumpta
obligatione Camerali, vel ex concessionibus, & indultis Le-
gatorum Avenion. a Sede Apostolica confirmatis; generalis
enim submissio, sive expressa, sive tacita, non secus intelli-
8 gi potest, quam de curiis competentibus, & in quibus partes
valent de jure conveniri, ut clare tradunt Tondut *de præv.
p. 2. c. 13. n. 76. & 77. & p. 2. c. 49. sub n. 6. vers. his tamen non
obstantibus*, Gratian. *dec. March.* 180. *n.* 12. & 13. Zach. *de
oblig. Camer. q. 7. n. 11. & seqq.* & firmant decisiones hujus
causæ, *altera videlicet die* 11. *Maii* 1699. *§. nec hujusmodi*
cor. R.P.D. meo Lancetta, *altera die* 10. *Junii* 1701. *§. hu-
jusmodi* cor. R.P.D. meo Caprara; nec non posteriores R.P.
D. mei Prioli, *prima nempe edita sub die* 25. *Junii* 1703. *§.
subsistere, & secunda emanata sub die* 8. *Maii superioris an-
ni, § quocirca.* Alias namque si sola submissio de cętero resul-
tans ex obligatione Camerali deberet consensum operari in
jurisdictionem cujuscunque Judicis, cujus authoritas esset
duntaxat prorogabilis, sequeretur inconveniēs, quod omnes
9 debitores in forma Cameræ obligati possent conveniri cor.
Thesaurario urbis jurisdictionē quamvis nonnisi ad certas
causas restrictam habēte, quo nil absurdius assignari posset.

Quo vero ad prætensa indulta Legatorum, aut sermo est
de illo anni 1501. & cum istud veluti adversarivum statutis,
constitutionibus, consuetudini, & privilegiis, fuerit sequen-
10 ti anno revocatum, nullum prætensæ jurisdictioni fomen-
tum id tribuere valet, prout advertunt *secunda decisio* R.P.
D. mei Lancettæ *sub die* 8. *Februarii* 1700. *§. præter enim*,
necnon *prima* R.P.D. mei Prioli *§. quidquam, & secunda* cor.
eod.; *non obstantibus*: aut vero loquimur de altero an. 1656.
11 & cum istud emanaverit cum supposito, quod Præsides Ca-
meræ consueverint privatorum causas cognoscere in vim
dictæ solius generalis submissionis, vel expressæ, vel tacitæ,
nullatenus sane opitulari valet, nisi præsupposita consuetu-
do per Præsidem concludenter probata fuerit, juxta præce-
denter firmata *in prima decisione* R.P.D. mei Lancettæ, *§. &
quamvis, & in prima decisione* R.P.D. mei Prioli *§. final.*

Non refragante, quod dictum posterius indultum fuerit
dupliciter a san. mem. Alexandro VII. confirmatum; pri-
ma siquidem confirmatio petita fuit ad præcisum sidem sa-
nandi defectum Clericatus, qui de natura officii in Præside
requirebatur; unde illa, utpote ad unum præcisum effectum
obtenta, non potest ad alios diversos extendi, ad text. *in
c. susceptum de rescriptione in* 6. Rot. cor. Coccin. *dec.* 514. *n.
13. & seqq.* cor. Priol. *dec.* 270. *n.* 10. *& in rec. p.* 16. *dec.* 14.
12 *n.* 11. *& seqq.* Posterior vero quamvis amplioribus concepta
verbis, non eximit tamen Præsidem ab onere, quod sibi in
vim præcedentis indulti confirmati incumbit, justificandi
præsuppositam consuetudinem, cum effectus confirmatio-
nis sit robur quidem Pontificum confirmato superaddere,
non autem illius terminos egredi, vel novum aliquid tri-
13 buere, Dec. *in l. more n. 3. ff. de Jurisdict. om. jud.* Alex. *cons.
123. n. 10. lib. 4. vers. cons.* 107. *n.* 12. *lib.* 1. Urceol. *cons.* 47. *n.* 2.
Rot. cor. Celso *dec.* 258. *n.* 15. *in rec. p.* 6. *dec.* 58. *n.* 29. *& seqq.*
cor. R.P.D. meo Ansaldo *dec.* 61. *n.* 7. *& in Melevitana ju-
ris optandi* 2. *Junii* 1704. *§. ex his autem* cor. me.

Veritate hujusmodi plusquam plene per Præsidis defenso-
res recognita, onus in præteritis assumpserunt probandi
Præsidea pro tempore citra hominum memoriam cōsuevis-
se causas privatorū etiam in vim datæ generalis submissio-
nis cognoscere; at vero assumptum in ipso instanti occubuit;
nulla enim prætensæ immemorabilis probatio elici valuit
ex actibus, qui numero plures afferebantur; nam illi respi-
cientes actum simplicis jurisdictionis per Præsides exercitæ
in causis privatorum, cum non probentur effectuati cum
14 qualitate dissensus alterius ex partibus, & cum subsecuta
conctione, & acquiescentia, remanent inepti ad probandam
consuetudinem, cui communis, & municipalis sanctio re-
sistunt, Surd. *cons.* 393. *n.* 24. Rot. *in rec. p.* 10. *dec.* 165. *n.* 16.
cor. Bich. *dec.* 48. *n.* 14. *& seqq.* cum aliis in prima decisione
R.P.D. mei Lancettæ, *§. minusque, & in altera* R.P.D. mei
Caprara, *§. minime suffragantur*; cum enim in illis adesse
potuerit vel positivus, & expressus partium consensus, vel
aliquod Cameræ, & fisci interesse, redduntur utique dubii,
& æquivoci, nilque proinde ad intentum concludunt, ut 15
præter allegatos, *in postrema decisione* R.P.D. mei Prioli *§.
stricte firmat*, Rot. cor. Merl. *dec.* 87. *n.* 5. *& seqq.* cor. Otbob.
dec. 3. *n.* 13. *in rec. p.* 19. *dec.* 181. *n.* 13. *& in Tarracon. jurisdi-
ctionis* 10. *Maii* 1700. *§. neque adduci* cor. Rever. Conchen.
cum consuetudo probanda sit specifice cum suis qualitati-
bus, & in casu individuo, de quo agitur, *c. fin. de consuet. in* 16
6. Surd. *cons.* 254. *n.* 26. Rot. cor. Greg. *dec.* 161. *num.* 4. cor.
Priol. *dec.* 69. *n.* 3. *& in Avenion. Collegte* 24. *Januarii* 1865.
§. nec observantia cor. Clar. me Cardinali Caccia.

Alii vero quamvis proferant dissensum unius ex partibus
& respective remissiones causarum per judices factas haberi,
quia consistunt in simplicibus fidibus notariorum ipsius 17
Cameræ, vel non fuerunt una cum aliis legitime compulsa-
ti, quamvis in præterita instantia Præses voluminosum pro-
cessum vigore compulsorialium totalium construere non
omiserit; at veritas est, quod neque ex dictis quatuor actibus
legitime extractis aliquod probationis fomentum supposita
consuetudo acquirere valuit; nam illorum unus concernit
causam mere ordinariam, cujus cognitionem nec sibi com-
petere idem Præses contendit; alii duo præseferunt causas
fuisse ad Cameræ Tribunal remissas in vim consensus partiū,
cum quo jam ibidem fuerant introductæ; & demum alter
minime specificat, an causa super qua emanavit, esset civilis,
vel criminalis, executiva, vel ordinaria; quapropter non cō-
stito, an evenerit in casu individuo, sicuti remanet in omni-
modo dubietatis statu, ita nullatenus allegari potest ad in- 18
ducendam consuetudinē, ut firmant authoritates proxime
allegatæ, & cōcludit 2. *dec.* R.P.D. mei Priol. *§. stricte igitur.*

Præmaxime quia concurrunt in oppositum nedum quam-
plures actus gesti ab anno 1610. usque ad ann. 1677. in qui-
bus dissentiente altera ex partibus, quæ in vim submissionis
generalis fuerit cor. Præside conventa, causæ fuerunt ab il-
lius curia avocatæ, & ad judices ordinarios remissæ; verum
etiam revocatio antiqui indulti anni 1501. nec non gemina
judicata in Curia nostra edita de an. 1688. super consimili
remissione causarum ad Judices ordinarios; quæ quidem o-
mnia aut totalem quorumcunque actuum favore Præsidis
gestorum interversionem operantur, aut in omnem casum
veluti ad juris utriusque communis scilicet, & municipalis
dispositionem consentanea, aliis semper, quicunque sint,
utpote utrique juri adversativis, veniunt dubio procul præ- 19
ferenda, Solorzan. *de Jur. Indiar. lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 65. Rot.
cor. Caval. *dec.* 192. *n.* 6. *in rec. part.* 15. *dec.* 340. *n.* 2. *& in
d. Tarracon. jurisd.* 10. *Maii* 1700. *§. final. & 27. Junii* 1701.
§. nec refert in fin cor. Reverend. Conchen.

Minor autem dictæ consuetudinis probatio haberi valuit
ex depositionibus testium; major siquidem illorum pars
ultra personales exceptiones quas patiuntur, minime depo- 20
nunt cum requisitis Gloss. *in c. 1. verb. memoria de præscrip.
in* 6. ut advertit 2. *dec.* R.P.D. mei Prioli *§. præter in fine*, &
alii quatuor nulla fidem promereri possunt, tum quia de a- 21
pertissimo mendacio convincuntur, cum in conspectu tot a-
ctuum superius recensitorū deponere audent Præsidens sem-
per cognovisse privatorum causas, absque eo, quod ipsi con-
trarium viderint, vel audiverint, Farin. *de test. q.* 67. *n.* 1.
Grat. *discept.* 144. *n.* 40. Surd. *dec.* 135. *n.* 9. Rot. *dec.* 395. *n.*
18. *p.* 17. *& dec.* 795. *n.* 23. *p.* 18. *rec.* tum etiam quia in actu
examinis deposuerunt juxta folium quod præ manibus ha-
bebant, & legebant, ex quo equidem manifesta illorum su-
bornatio inducitur, ut prosequitur Farin. *d. q.* 167. *n.* 283. *&
seqq.* Gratian. *discept.* 192. *n.* 3. *&* 7. Rot. cor. Greg. *dec.* 570.
n. 1. *& 8. ibique add. lit. A.* & cor. Priol. *dec.* 89. *n.* 8.

Non omittentes Domini superaddere prætensam imme-
morabilem consuetudinem de cætero prorsus improbabilē
esse, uno solum quia Præses suę jurisdictionis titulum hucus-
que desuper ex indultis legatorum a Sede Apostolica con-
firmatis, qui sane titulus immemorabilis repugnans est, &
contrarius, cum illius speciale sit, ut de initio non sit me-
moria, juxta glos. *in c. 1. de præsc. in* 6. Card. de Luca *de reg.
disc.* 124. *n.* 8. Rot. cor. Dun. Jun. *dec.* 719. *n.* 3. *in Rom. reinte-* 22
grationis primogenituræ 13. *Junii* 1698. *§. quinimo* cor. R.P.D
meo Lanc. & *in Hisp. juris præsidendi in choro, & capitulo
super remissoria* 2. *Julii* 1700. *§. cæter.* cor. R. Conch. verum,
& fortius, quia primum ex dictis indultis revocatum fuit de 23
an. 1502. veluti contrarium consuetudini tunc usque con-
tra Cameram observatæ; & deinceps tot antiqui actus di-
ctæ antiquæ consuetudini jurisque dispositioni conformes
emanarunt, id quod contrariam immemorabilem consue-
tudinem evanidam prorsus, & improbabilem reddit; nam 24
ut ea in totum profligata remaneat, etiam unicus actus suf-
ficit,

ficit; imò & solus robur in contrarium, per ea quæ notat Add. ad Greg. *dec.* 51. *lit.B.* Bero *cons.* 5. *n.* 23. *lib.* 1. Rot. cor. Bich. *dec.* 290. *n.* 30. *& dec.* 528. *n.* 20. & cor. Zarat. *dec.* 21. *n.* 12. *& seq.* cum de illius substantia sit, quod nunquam aliquid nec visum nec auditum fuerit in oppositum, ad Text. *in l. nemo ubi glos. verb.* temporalis, *in fin. ff. de reg. jur.* add. ad Greg. *dec.* 198. *n.* 13. Rot. *in rec. part.* 14. *dec.* 115. *n.* 9. *cum aliis in d. Hispalen. juris præsidendi in choro, & capitulo super remissoria*, §. *cæterum in fin. edita*.

R. P. D. DELLA TREMOILLE.

Nullius, seu Fulden. Jurisdictionis.

Lunæ 28. Junii 1700.

ARGUMENTUM.

Quod Abbatia Fulden. sit nullius, & Abbas in ea habeat nativam jurisdictionem una cum Territorio separato a Diœcesi Herbipolen. in hac decisione plenissime comprobatur; in qua etiam de multiplicibus Privilegiis, & actibus, ex quibus talis Jurisdictio desumatur; & demum quod eadem Jurisdictio possit acquiri, vel per immemorabilem vel per quadragenariam cum titulo; & qualis titulus ad hunc effectum sufficiat.

SUMMARIUM.

1 *Abbatia erecta, antequam Episcopatus, & Diœcesis esset in rerum natura, & prima sua origine dicitur habuisse nativam libertatem, & Territorium proprium exemptum.*

2 *Monasterium Fuldense construi cœpit de anno 740. & absolutum fuit anno 744.*

3 *Episcopatus Herbipolensis fuit erectus, & stabilitus de an. 751.*

4 *Dictus Episcopatus non erat adhuc in esse tempore Sancti Kiliani, nam hic non fuit constitutus certæ sedis Episcopus, sed tantum de anno 686. missus ad annunciandum Evangelium Franconiæ gentibus.*

5 *Ad fundationem novi Episcopatus, quænam requirantur remissive.*

6 *S. Kilianus dicebatur Episcopus Regionarius.*

7 *S. Burchardus fuit primus Episcopus Herbipolensis de an. 851.*

8 *Rejicitur authoritas Spondani, & Florentini asserentium, quod S. Kilianus fuerit Episcopus Herbipolens.*

9 *Ille Burchardus Episcopus, qui se de anno 747 subscripsit, quando fuerunt constituti fines Abbatiæ Fuldensis, non fuit S. Burchardus Episcopus Herbipolensis.*

10 *Abbatia Fuldensis, utpote erecta ante Episcopatum Herbipolensem, non potuit esse de Diœcesi ejusdem Episcopatus, sed habuit a principio suam nativam libertatem.*

11 *Confine idem esse non potest cum re confinata.*

12 *Abbatia Fuldensis, utpote posita pro confine Episcopatus Herbipolensis, dicitur esse extra ejus Territorium.*

13 *Divisio Imperialis totius Germaniæ per circulos facta a Maximiliano Imperatore, ponit Episcopatum Herbipolensem in quinto circulo Franconiæ, Fuldensem vero Abbatiam in octavo circulo Rheni superioris.*

14 *Et ex hac divisione facta ab eo, ad quem spectabat confines terras disterminare, dignoscitur dictam Abbatiam non esse de Diœcesi Herbipolensi.*

15 *Diœcesis propria Abbatiæ Fuldensis fuit semper designata sub nomine Parochiæ, & Buchonia fuit denominata Parochia S. Bonifacii.*

16 *Abbatia Fuldensis, utpote fundata ante erectionem sedis Herbipolensis, remansit nullius Diœcesis.*

17 *Receptio sub immediata protectione sedis Apostolicæ, & B. Petri, efficit, ut nativa plenariaque libertas Monasterio, & Abbatiæ quæsita dicatur.*

18 *Si Pontifex prohibuit, ut nullus in Monasterio potestatem, & authoritatem exercere possit, ex hoc sequitur, quod Abbatia sit nullius, nec subsit jurisdictioni Episcopi.*

19 *Dictio*, quamlibet, *omnem etiam minimum actum jurisdictionis comprehendit.*

20 *Si Abbati fuit tributa potestas permittendi alio Episcopo, ut solemnia in suo Monasterio exerceret, signum evidens, quod Monasterium non est de alterius Diœcesi; nam alias sine Diœcesani consensu id non licuisset.*

21 *Si Abbas, & Monachi habent facultatem accipiendi Chrisma, & Ordines a quocunque Antistite, ex hoc deducitur, quod Abbatia sit exempta, & habeat separatam jurisdictionem.*

22 *Privilegium amplum tribuens jurisdictionem illimitatam, comprehendit etiam bona, & ditionem postmodum Monasterio quæsitam.*

23 *Receptio sub protectione sanctæ Sedis tribuit solum exemptionem passivam, non vero activam, quæ est omnino necessaria, ad hoc ut Prælatus inferior dicatur habere Territorium separatum.*

24 *Conclusio militat solum in simplici susceptione sub protectione, non autem in subjectione plena, & immediata Romanæ Sedi; hæc enim æquipollet concessioni Territorii separati.*

25 *Item procedit in principio exemptionis concesso Monasterio, quod jam suberat jurisdictioni Episcopi; secus autem si Monasterium habebat jam nativam libertatem ex fundatione extra fines Diœcesis quæsitam.*

26 *Prohibitio, ne ullus Episcopus in Monasterio ullum actum jurisdictionis exerceat, non reddit Monasterium acephalum, sed integra jurisdictio censetur concessa Abbati, maxime quando agitur de exemptione nativa, & plenaria.*

27 *Privilegia posteriora plurimum valent pro interpretatione aliorum privilegiorum concessorum in limine fundationis.*

28 *Judicandi munus dicitur publicum, & competit solum illi, qui habet jurisdictionem.*

29 *Si Abbati sit concessa facultas judicandi, dicuntur concessa etiam ea, quæ sunt consecutiva jurisdictionis Ordinariæ, nempe jus mulctandi, excommunicandi, & cætera omnia, quæ competant variis Episcopis.*

30 *Potestas congregandi Synodum, & Concilium, est maximum argumentum Episcopalis dignitatis, cum illa competat solum habentibus Territorium, Clerum, & populum sibi plene tributum.*

31 *Si Abbas habeat privilegium sedendi, & suffragium decisivum ferendi in Conciliis Episcoporum, clarissime exinde resultat, quod habeat jurisdictionem quasi Episcopalem, & num. 37.*

32 *Privilegia exemptiva concessa antiquissimis temporibus, a quibus subtilitates, & formulæ postmodum introductæ exulabant, sunt plenius interpretanda ad favorem exempti.*

33 *Abbatiæ Fuldensi Rex Pipinus indulsit, ut nullus Episcopus in Monasterio, ejusque locis etiam in futurum acquirendis jurisdictionem aliquam exercere posset.*

34 *Privilegia Regum, & Imperatorum super exemptione, quamvis, utpote lata a potestata laica, non faciant statum, tamen plurimum valent ad interpretanda privilegia Pontificia.*

35 *Episcopus tentavit turbare Abbatem in sua jurisdictione, & postea destitit, id comprobat, quod vero Abbati jurisdictio competebat.*

36 *Observantia diuturna exercitæ jurisdictionis admodum comprobat, quod in privilegiis Pontificiis jurisdictio fuerat concessa.*

38 *Commissio data a Summo Pontifice Abbati tanquam ordinario, ut Festivitates promulgaret, indicat, quod Abbas propriam Diœcesim haberet.*

39 *Item, ut Diœcesim ab erroribus, & hæresi purgare curaret.*

40 *Item, ut subditos in hæresim prolapsos absolveret, & num. 56.*

41 *Item, ut dispensaret quoad matrimonia, & quoad promovendos ad Parochiales, & ut approbaret ordinandos.*

42 *Nam hæc omnia denotant jurisdictionem ordinariam Abbatis, cum justa Concilii Tridentini decreta locorum Ordinariis sint committenda, & n. 51.*

43 *Episcopus Herbipolens. de anno 1576. Abbatem Fuldensem ejecit, universamque Abbatiam occupavit; sed de ann. 1602. ex Imperiali sententia Rodulphi authoritate Pontificis lata fuit Abbas restitutus, & rescissa omnia per Episcopum attentata.*

44 *Talisque restitutio non fuit solum quoad jurisdictionem regularem in Monachos, vel sæcularem in populum, sed quoad jurisdictionem spiritualem in omnes subditos.*

45 *Et in ejus sequelam Clemens Octavus cum amplissimo Brevi Abbatis jurisdictionem quasi Episcopalem excitavit; & renovavit.*

46 *Pontifex, quando aliquid concedit post relationem, & votum*

votum alicujus Congregationis, & Cardinalium, dicitur procedere ex certa scientia, & causa cognita.

47 *Pontifex in suo Brevi non dicitur loqui suppositive, quando omnia diligenter enarrat, & exprimit; sed potius dicitur pure, & simpliciter disponere, ita ut non sit opus alia verificatione.*

48 *Clausula*, sine præjudicio alicujus, *non importat conditionem suspensivam, sed resolutivam tantum quatenus de præjudicio constet.*

49 *Dicta clausula nequit præservare id, quod indebitum jam declaratum fuit.*

50 *Item non præservat præjudicia expressa, & resultantia ab expressis.*

52 *Contradictio, & repugnantia est semper evitanda.*

53 *Exceptuatio in aliquibus indicat illimitatam concessionem in aliis omnibus.*

54 *Enunciativæ pluries repetitæ in Brevibus Pontificis, maxime quando aliunde apparent comprobata, plene probant statum Abbatiæ.*

55 *Si Abbatia vacante Pontifex illi deputavit administratorem, cum expressione, quod erat nullius, id plurimum confert ad probandum, quod eadem Abbatia sit libera, nec comprehendatur in Diœcesi Episcopi.*

57 *Alii actus comprobantes, quod Abbas jurisdictionem ordinariam habeat, referuntur.*

58 *Licet in libris Cancellariæ, & Datariæ, Abbatia quandoque nuncupata fuerit de aliqua Diœcesi, id parum officit, quando ut plurimum in eis descripta legatur nullius; solent enim Officiales pro faciliori perquisitione Abbatias nullius quandoque describere sub finitima Diœcesi; sed nunquam illas quæ sunt in Diœcesi, registrant sub denominatione nullius.*

59 *Si Abbas ab Episcopo, & ejus officialibus fuit recognitus tanquam Prælatus independens, id plene probat eundem Abbatem, Territorium, & Diœcesim propriam habere, & ex quibus actibus talis recognitio deducatur, & num. 60.*

61 *Concordia super juribus Ecclesiæ celebrata, si sit destituta Beneplacito Apostolico, est invalida, nec præjudicat Ecclesiæ, vel successori.*

62 *Concordia etiam invalida maximum præbet veritatis argumentum, & attendenda venit, donec contrarium probetur.*

63 *Actus palam, & publice, atque cum interventu insignium virorum gesti, sunt immunes a suspicione fraudis, & conspirationis.*

64 *Relatio efficit, ut attendatur potius relatum, quam referens quando inter se discordant.*

65 *Confessiones emissæ ab Episcopo super jurisdictione Abbatis contra Episcopum, optime probant, & maxime si sint judiciales.*

66 *Si Episcopus egit contra Abbatem pro recuperandis duntaxat aliquibus locis ab isto occupatis, id magis comprobat Abbatis jurisdictionem.*

67 *Scripturæ, quæ legitime non fuerunt compulsatæ, non merentur attendi.*

68 *Epistolæ, & scripturæ ab aliquo exaratæ, ad ejus favorem non probant.*

69 *Assertiva Prælati, seu Abbatis, non præjudicant successoribus.*

70 *Quando Abbatia est immediate subjecta Sedi Apostolicæ tunc ex facto, aut confessione Abbatum illa non potest effici subdita alterius Episcopi.*

71 *Enunciativæ, quod Abbatia sit nullius, quando sunt plures, & tum antiquæ, tum modernæ, magis attenduntur, quam alia pauciores super subjectione.*

72 *Testes numero plures, & adminiculati magis attenduntur in concursu paucionum.*

73 *Abbatia Fuldensis per plures, & plures Historicos recensetur tanquam nullius Diœcesis, unde in istorum contrapositionem non meretur attendi Broverus eam reponens in Diœcesi Herbipolen.*

74 *Abbas ad Altaria consecranda, & Ecclesias dedicandas invitavit Episcopos sibi benevisos, signum evidens, quod Abbatia nulli Episcopo est subjecta.*

75 *Exercitium jurisdictionis tam voluntariæ, quam contentiosæ, deputatio Vicarii Generalis, cognitio causarum matrimonialium, indicant, quod Abbas habet jurisdictionem quasi Episcopalem, & Territorium separatum.*

76 *Idem pariter denotant convocationes Synodi, & visitationes Diœcesis facta jure ordinario.*

77 *Concessio literarum Dimissorialium, atque Testimonialium, id pariter comprobant, & maxime quando Episcopi jurisdictionem prætendentes, tales Dimissorias susceperunt, & executioni demandarunt.*

78 *In idem quoque conducunt confirmationes statutorum Ecclesiarum Collegiatarum, institutiones, & suppressiones confraternitatum, scholarum & seminariorum erectiones.*

79 *Item collationes Beneficiorum etiam Parochialium, confirmationes fundationum, & institutiones ad beneficia de jurepatronatus laicorum, & authorizationes permutationum.*

80 *Item redditiones rationum de bonis, ex proventibus Parochialium, & aliarum Ecclesiarum, expleta in manibus Abbatis, sed ejus Vicarii.*

81 *Et demum Inquisitiones super Titulis, & institutionibus Parochorum, relaxationes, residentiæ, confirmationes transactionum initarum super rebus Ecclesiæ, ordinationes super statu animarum, indictiones precum, permissiones super introductione religiosorum, & fundatione Conventuum.*

82 *Et maxime si omnes prædicti actus fuerunt per longissimum tempus, & a die fundationis ab Abbatibus exerciti.*

83 *Episcopus vero ab illis se abstinuit, vel eos non explevit, nisi studiose, turbative, & clandestine.*

84 *Prælatus quicunque potest Territorium separatum, & jurisdictionem quasi Episcopalem sibi acquirere ex præscriptione immemorabili, imo ex simplici quadragenaria cum titulo, seu privilegio putativo.*

85 *Immemorabilis autem desumitur ex continuato exercitio actuum jurisdictionalium per spatium longissimi temporis.*

86 *Nec in concursu attenduntur aliqui actus facti ab Episcopo, maxime quando non constat de scientia, & patientia Abbatis.*

87 *Potissime si de talibus actibus doceatur solum per scripturas informes, & non legitime compulsatas, aliqui sint apocryphi, & n. 89.*

88 *In his actibus ordinem Episcopalem requirentibus licet Abbas, seu Prælatus inferior usus fuerit opera illius Episcopi, qui jurisdictionem prætendit, id ei non officit, cum esset in sua facultate adhibere quemcunque Episcopum sibi benevisum.*

90 *Actus qui fuerunt controversi, & damnati tanquam indebite gesti, non prosunt Episcopo ad comprobandam jurisdictionem, sed potius contra eum retorquentur.*

91 *Titulus ad effectum fulciendi quadragenariam præscriptionem, non est opus, ut sit undequaque validus, sed sufficit, ut sit putativus, & coloratus, qualis dicitur ille, qui provenit ab habente potestatem concedendi.*

92 *Et quando titulus provenit a Privilegio Summi Pontificis, dicitur dubius dubietate facti, non autem dubius ex affectata dubietate juris; ideoque est plusquam sufficiens ad præscriptionem coadjuvandum.*

93 *Titulus habitus a Pontifice minus legitimo, & schismatico, reputatur ad prædictum effectum sufficiens.*

94 *Tunc titulus non prodest, quando emanavit a Persona carente potestate concedendi, vel quando clare ex privilegio apparet, quod non comprehendat, nisi exemptionem passivam, vel quando non concurrit possessio quadragenaria.*

95 *Quadragenaria possessio jurisdictionis optime probatur ex Testibus deponentibus, non solum in genere, sed de actibus in specie.*

96 *Et maxime, si pars adversa petiit quoque remissoriam ad effectum probandi contrarium, & postea Testes non examinavit.*

97 *Aliqui actus jurisdictionales gesti ab Episcopo in causa, in qua unus ex litigantibus erat de sua Diœcesi, tanquam æquivoci, nihil concludunt.*

98 *Possessio pacifica jurisdictionis probatur optime ex confessione partis adversæ.*

99 *Tempus Belli non est demendum a præscriptione, quando ex eo nullum fuit præstitum impedimentum super libero exercitio possessionis.*

100 *Scientia, & patientia ad effectum præscriptionis præsumitur ex vicinitate loci, & multiplicitate actuum.*

101 *Nec*

101 *Nec de ea dubitari potest, si isti actus fuerunt ab adversario agniti, & approbati.*

102 *Scripturam a se productam quis impugnare non potest.*

103 *Confessio, quæ detegitur erronea, non nocet nec confitenti, nec successoribus.*

104 *Supervenientibus novis titulis bonam fidem inducentibus, nova præscriptio potest inchoari, & expleri.*

105 *Simplices tractatus absque effectuatione concordiæ non attenduntur, nec quidquam ponunt in esse.*

106 *Et tales tractatus non inficiunt bonam fidem, quam quis antea habebat, ad effectum præscribendi, maxime si fuit continuatum in eadem possessione.*

107 *Lis introducta adversus possessorem, qui victoriam reportavit, non tollit bonam fidem.*

108 *Epistolæ repertæ penes scribentem, & non penes illum cui conscribebantur, parum attenduntur.*

109 *Præsumptio juris desumpta ex Canone*, Omnes Basilicæ, *non suffragabat Episcopo, quando Prælatus inferior est in actuali possessione exercendi jurisdictionem.*

110 *Et dicta præsumptio non habet locum, quando non agitur inter Ordinarium, & inferiorem, sed inter duos jurisdictione Episcopali pollentes.*

111 *Atque hoc secundo casu, qui prætendit locu controversa esse de sua Diœcesi, tenetur id concludenter probare, maxime contra Possessorem.*

112 *Rescissio concordiæ proveniens ex defectu Beneplaciti non concludit illius injustitiam, sed relinquit res in eodem statu, in quo erant ante concordiam.*

113 *Sententia relinquens rem in suspenso, nihil canonizat.*

114 *Manutentio denegari non potest illi, cui assistit & possessio, & bonum jus.*

DECISIO IX.

JUrisdictionem in spiritualibus, quam Abbas Fuldensis habet, & exercet in suos subditos, & Territorio proprio, contendens Episcopus Herbipol. ad se pertinere, Commissionem mihi directam impetravit, ex qua dubium dedi: *An, & de cujus bono jure constaret etiam ad effectum manutentionis, seu reintegratione*. eoque proposito diebus 14. Aprilis 1698. & 12. Junii Anni præteriti, cum nulla prodisset resolutio, quamvis ultra quatuor priora suffragia, quintum, & sextum accessissent, hodie tandem decreto 5. Martii præteriti, adscitis omnibus Dominis, responsum fuit: *Constare de bono jure Abbatis etiã ad effectũ manutentionis*.

Cum enim Abbatia Fuldensis cum suis terminis fuerit erecta, antequam Episcopatus, & Diœcesis Herbipolensis esset in rerum natura, certe in ipsa sui primæva origine consecuta fuit nativam libertatem, qua Territorium proprium liberum,
1 & exemptum a quacunque Episcopali jurisdictione, Abbatibus de Jure solet acquiri, per ea quæ tradit Fagnan. *in c. nullus n. 22. & seqq. de Paroch. & in c. cum Ecclesiarum n. 14. de Off. Ord.* P. Piring. *in jus Canonic. lib. 3. tit. 39. sect. 2. n. 93.*

Et quidem quod attinet ad Fuldense Monasterium, illud ab anno 749. Sanctus Bonifacius construere cœpit, prout habetur ex literis ab eo datis ad Zachariam Papam, & illis,
2 quas Zacharias ad Bonifacium rescripsit, relatis per Card. Baron. *ad ann. Christ. 751. fol. 198. & fol. 201. impress. Roman.* & transcriptis *in præterito Summ. Abbati dato 6. Martii n. 5. & 6.* & tradunt Sigirbertus Gemblacensis in Chronogr. ad ann. 741. *pag. 748.* Leon. Kreintheim. *in Chronol. lib. 3. pag. 146.* Idemque Monasterium jam absolutum in perfecto statu constituit ann. 744. ut referunt Imhoff. *in not. Procer. German. lib. 3. c. 23. n. 4.* Yepes *in Constit. Bened. tom. 3. fol. 110. n. 1.* Pellos. *in addit. ad Kloch. de Ærar. lib. 2. c. 1. n. 12.* Spenger. *de Jur. ædific. in compend. Stat. Imper. delineat. verb. Abbatiæ n. 1. pag. 347.* Hermes *Fascicul. jur. publ. c. 27. n. 4.* Oldeburg. *Thesaur. rer. public. tom. 4. c. de nonnull. German. Civit. n. 37.* Annales Fuldens. ex Bibliothec. Marquard. ad annum 744. Baluz. Miscell. *part. 1.* Chronic. Uvirzburg. Lampad. *in descript. German. verb. Fulda*, Brusch. *de Episcop. de Abbat.*, Fulden ex Brover. *n. 1. in Bibliothec. Gualter. Crus. de præmin. lib. 1. cap. 17. n. 5.* Besold. *Thesaur. practic. lit. C. n. 11. fol. 114.* Brover. *lib. 1. cap. 3. & cap. 4. pag. 15.* Serar. *lib. 3. annot. 36. pag. 521.* P. Bert. *lib. 3. verb. Fulda pag. 541.* Bocellin. *Germ. Sacr. par. altera pag. 34.* Matt. *Dresser. in descript. Ful. pag. 728.* Marian. Scot. *lib. 3. Chronic. ætat. 6. p. 436. lin. 34.* Christophor. *Lehman. lib. 2. Chronic. Spirens. cap. 33. pag. 127. Abbas Ursperges. in Chronic. pag. 122.*

At vero Herbipolensis Episcopatus nonnisi anno 571. fuit stabilitus, quo tempore S. Bonifacius ab Urbe Herbipolim reversus cum S. Burchardo I. Episcopo, novam Diœcesim suis terminis finitam designavit, Parochias divisit, & cæ-
3 tera omnia ordinavit, quæ ad recenter fundatæ Ecclesiæ regimen opportuna videbantur, ut latius rei gestæ seriem referendo tradunt Surius ad acta Sanctorum *tom. 5. ad 14. Octob. Nicol. Serar. rer. Mogunt. pag. 53. nota 44.* Card. Bar. *in suis Annalibus ad ann. 719. fol. 414. impress. Rom. idem ad Martyrolog. Roman. die 14. Octobris*, & consonant *Miræus in Geogr. Eccl. in verb. Herbipolis; idem de Stat. Rel. Christian. lib. 1. c. 23. §. Antonat. in fin.* Bruin. *Theatr. Civil. verb. Herbipolis*, Baluz. *Miscell. tom. 1. in fin. Chronic. Uvirzburg. 751. fol. 502.* Arman. *Liebhaber. in Calend. Bened. in vita S. Burchardi fol. 106. tom. 4.* Trithem. *de Vir. Illustr. Ord. S. Benedict. lib. 3. c. 186. idem de orig. Francor. lib. 9. pag. 97* Gabr. *Bucell. in Aquil. Imper. Benedict. Clas. 3. p. 308.* Laur. *Friscus de Episc. Herbipol. in princ. Anonym. in Brev. Herbip. Eccl. pag. 8.* Henricus *Canis. tom. 4. antiq. lect. ex manuscripto anti-*
quissimo Monasterii Aisteetensis, Herman. *Illustr. Ser. German. verb. Herbipol.* Kirchner. *lib. 1. de Offic. Cancell. c. 14. n. 4. & seq. & c. 3. n. 45.* Reinal. *Vitriar. instit. jur. publ. lib. 1. c. 15. pag. 410.* Crus. *de præmin. lib. 2. t. 13.* Modern. *Ferdinand. Hauck in lib. Germanico Inclyta Francorum gloria pag. 279* 5

Nec bene referuntur primordia Episcopatus Herbipolensis ad S. Kilianum auctoritate Spondan. *in Epitom. Annal. Card. Baron. ad ann. 686. & Florentini Lucen. i suo Martyrolog. ad diem 8. Julii:* quia S. Kilianus non fuit constitutus certæ Sedis Episcopus, sed a Canone Papa missus ann. 686. ad Evangelium annunciandum Franconiæ Gentibus, ubi certa Sedes nondum destinata, non constitutæ Parochiæ, non designata Diœcesis, nulla denique ordinata fuerant, quæ ad novi Episcopatus fundationem sequiri, tradit Glos. *in extravag. Sede Apostolica verb. Diœcesis de offic. deleg.* Azor. *instit. moral. tom. 2. lib. 6. cap. 32. vers. quartu quæritur*, *Solorzan. de jur. Indiar. lib. 3. cap. 6. n. 6.* Ideoque vocabolo
tunc temporis usitato Kilianus dicebatur Regionarius Epi- 6
scopus, ut bene inter illum, & Burchardum distinguunt Armand. *in Halend. Bened. in vita S. Burchardi die 14. Octobris*, qui dicit: *Allucinari eos, qui primum Uvirtzburgensem, id est Herbipolensem Antistitem Kilianum statuunt: Regionarium enim illum, ut tunc appellabantur, Provinciæ totius Episcopum, Canon Papa Kilianum esse jusserat, Burchardum Zacharias Pontifex primam Uvirtzburgi Sedem figere, ut ille incertus Cathedræ apud Francones egit, ita hic Uvirtzburgen. suis finitam terminis primus Urbis Episcopus insedit*, & prius dixerat in vita S. Kiliani *tom. 3. pag. 80.* Brusch. *de Episc. German. verb. Herbipolis pag. 968.* Mabillon. *in adnot. ad acta Ordin. S. Benedicti recollecta per Lucam d'Acheri in secundo sæculo in vita S. Kiliani pag. 992. in fin. Sur. tom. 5. Serar. Rer. Mogunt. pag. 54. notab. 44.* Imhoff. *in sua notitia Procer. Germ. lib. 4. cap. 4. n. 33.*

Apertissimum quoque hujus veritatis testimonium perhi- 7
ber Ecclesia Herbipol. ipsamet enim, & Clerus singulis annis die 14. Octobris ex Martyrologio Romano alta voce intonat, S. Burchardum fuisse primum Episcopum Herbipolensem, eodemque die in lectionibus proprii Breviarii ad secundum Nocturnum prosequitur, Burchardum illi Ecclesiæ præfuisse annis quadraginta, & obiisse ann. 791. Quod consonat cum Historiæ veritate, quam referunt Baron. *loc. cit. Munster. Chronolog. univers. fol. mihi 724. Auctor. Chronolog. Christian.* controversia hac pendente impress. Herbipoli ann. 1694. & approbatus censura Episcopi tanquam Ordarii ad 8. sæculum, *§. 7. in fine:* subductis autem ann. 40. ab annis 791. evidens, & apertum fit, S. Burchardum fuisse assumptum ad Episcopatum dicto anno 751.

Quapropter attendenda minime sunt ea, quæ scripsere Spondan. & Florent. quia pares in authoritate non sunt cum Card. Baronio, aliisque Scriptoribus superius relatis, & præ-
terea Spondan. est simplex Abbreviator Annalium Card. Ba- 8
ronii, proindeque intelligendus est ad terminos Historici, quem in compendium redigit: nec aliter interpretandus est Florent. cum ille se referat ad vitam S. Burchardi relatam a Surio *tom. 5. Ser. rer. Mogunt. pag. 54. n. 44.* in qua non vocatur S. Kilianus Episcopus Herbipolensis, sed Episcopus Regionarius.

Parvique refert, quod in constitutione finium Abbatiæ Fuldensis facta a S. Bonifacio anno 747. subscriptus legatur Burchardus Episcopus, quia non fuit Sanctus ille Burchar-
dus creatus Episcopus Herbipolensis ann. 751. sed fuit alius 9
diversus ejusdem nominis Episcopus, qui propterea non se subscripsit Episcopum Herbipolensem, ut animadvertit Granzius *lib. 1. Saxoniæ cap. ult.*

Firmato itaque ex his, Abbatiam Fuldensem fundatam fuisse ante erectionem Sedis Herbipolen. planum fit, illam, juxta primævam originem, & statum, minime esse potuisse Diœcesis, aut in Diœcesi Ecclesiæ prædictæ, quæ nondum

con-

constituta erat in rerum natura, bene Fagn. *in c. cum dilectus n. 20. de Relig. Domib.* & in specie de nostra Abbatia Fuldensi, Alviset. *de privil. Regul. sect. 4. dub. 22. n. 5.* sed in ipsa sui origine potitam fuisse nativa libertate, cum nullus adesset Superior, cui subjiceretur, ad tradita per Rot. *dec.* 1687. cor. Coccin. *dec. 264. n. 4. & seqq.* cor. Merl. *dec. 56. n. 6. & dec. 424. n. 31. par. 19. rec. & in Capuana, seu Montis Cassinen. Parochialium* 10. *Martii* 1679. §. *Recenso nanque*, cor. bon. mem. Bourlemont.

Accedit præterea, quod Buebonix locum, ubi fundata fuit Abbatia Fuldensis, uti medium inter Franconiam, Hassiam, & Thuringiam, ab Herbipolensi Diœcesi discriminant Historici omnes prophani, & Geographi, relati apud Brovet. *lib. 1. c. 8. Bucelin in Germ. Sacr. p. 2. pag.* 34. P. Bert. *lib. 3. rer. German. Fulda, Atlas major. tit. Germ. Joan. Bapt. Nicolosius in Herc. Geograph. pag. 176. Abraham. Ortel. in Theatr. Orb. Terr. edit. ann. 1576. l'Etat de l'Empire du Sieur de May pag. 332 Geographie Royale de Labbè pag. 162.* & sequuntur Lexicographi, Hoffman. Lexic. *univers. tom. 1. pag. 756.* Baudrand. Lexicon. *Geograph. pag. 310. lit. H.* qui
11 Herbipolens. Episcopatui pro confine assignant Ditionem Mogunt. & Fuldensem Abbatiam, eademque pariter confinia designat Imhoff. *d. lib. 3. cap. 4. n. 6.* Quamobrem cum certi Juris sit, confine idem esse non posse cum re confinata, Mont. *de finib. reg. c. 15. n. 2. & seqq. & c. 101. n. 4.* Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec. 609. n. 17. & in rec. dec. 236. n. 6. part. 16.*
12 Abbatia proinde posita pro confine Episcopatus Herbipolensis, extra ejus Territorium remanere dicenda est, ut post Jo. Andr. firmant Fagn. *in cap. nullus n. 12. &* 17. de Paroch. Luth. *de re benef. lib. 1. q. 24. n. 144. & seqq.* Thomas de Rosa *de resid. Episc. c. 4. sect. 7. n.* 245. Camerar. *respons. dec. 11. n. 5. tom. 1.* Geographorum autem testimonio plurium deferendum esse, tradunt Doctores *in c. cum Causa de probat.* & cæteris ibi Laym. Bellinoz. *pag. mihi* 19. Barb. *n. 4. & seqq.* Rot. cor. Coccin. *dec. 1687. n. 20.* Dunoz. Jun. *dec. 305. n. 2. in Salisburgen. juris Metropolitici 3. Februarii 1693. sub §. in sequelam hujus status*, cor. R. P. D. meo Priolo, *& in Leodien. jurisdictionis 17. Junii 1699.* cor. R. P. D. meo Scotto §. *Sed clarius*.

Additur ulterius his quoque divisio Imperialis totius Germaniæ, a Maximiliano Imperatore facta per circulos an. 1500. in qua Herbipolensis Episcopatus ponitur in quinto circulo
13 Franconiæ; Fuldensis vero Abbatia in octavo circulo Rheni Superioris, teste Arumeo de Comit. *cap. 2. circul. 5. & 8.* ex quibus divisionibus, tanquam factis ab iis, ad quos spectat confines Terras determinare, grande resultat argumentum, Abbatiam non fuisse de Diœcesi, neque in Diœcesi Herbipolen. idque magis, quia triginta unus Testes formiter inducti ab Abbate, inter se concorder deponunt, juris-
14 dictionem temporalem conterminare spiritum, ut latius in ejus *præterito Summario Testium dato 5. Martii n. 7.*

Consonatque demum ratio desumpta ex ipso facto S. Bonifacii, qui cum Gregorium prius, deinde Zachariam orasset, exoravissetque, ut Cœnobium S. Salvatoris a se fundatum, suæque sepulturæ electum, sub B. Petri, & S. Sedis Apostolicæ immediata Protectione reciperet, *d. Summario n. 5.* & testantur Hermes Fascicul. *jur. publ. cap. 27. n. 4. Mundabean. antiq. Monast. Epitom. 20. circa fin.* Ziegler. *de Episcop. c. 24. n. 13. in fin.* inverisimile prorsus est, quod illud deinde voluisset subjicere alteri Ecclesiæ paulo post fundatæ, & includere finibus novæ Diœcesis ab ipso designatis. Confirmatur idem, & urget validius argumentum, quia
15 Buchonia denominata deinde semper fuit Parochia S. Bonifacii, *d. Summ. n. 18.* verbo autem Parochiæ Diœcesim propriam Abbatiæ Fuldensis designatam fuisse tradit Rot. *in Romana Præeminentiarum 16. Junii 1679. sub initium*, cor. bon. mem. Rondinino.

Quibus non adversantur literæ ab eodem Bonifacio scriptæ ad Zachariam, in quibus tres Parochias, seu Episcopatus in Provincia designavit, nulla facta mentione Abbatiæ Fulden. quæ nominata fuisset, si jurisdictionem quasi Episcopalem ei attribuere cogitasset: Nam cum S. Bonifacius hanc fecisset divisionem tempore, quo jam Abbatia certos habebat fines, & tanquam Diœcesis jam constituta erat in aliena Regione, recensenda non erat in nova divisione, & assignatione confinium Ecclesiarum, quæ in diversa Provincia primitus fundabantur.
16 Quæ omnia licet per se spectata concludere posse viderentur, Abbatiam Fuldensem remansisse nullius Diœcesis, utpote fundatam ante erectionem Sedis Herbipolensis extra limites cujuscunque Diœcesis, bene Fagn. *in d. c. nullus n. 16. & 17. de Paroch.* veruntamen, si quæ adhuc deerant juris adminicula pro constabilienda plenaria Abbatis jurisdictione, tam passiva, quam activa, illa ubertime accesserent ex Privilegiis, quibus Abbatia fuit decorata.

Primum autem Privilegium ad preces Sancti Bonifacii concessit, & veluti pro lege fundationis sancivit Zacharias Papa *Summ. d. num. 6.* qui Fuldense Monasterium sub B. Petri, & S. Sedis Apostolicæ immediata protectione, & jurisdictione recepit, exemplo quidem, quod nondum viderat antiquitas, teste Thomassin. *de re Benef. par. 1. l. 3. c. 30. n. 8. & seq.* Hujusmodi nanq; receptio *sub immediata Protectione B. Petri, & plena immediataque subjectione jurisdictioni* Rom. Sedis efficit, ut nativa, plenariaque libertas ex fun- 17
datione competens Monasterio quæsita dicatur, per Text. *in c. si Papa* 10. *§. Si autem de privileg. in 6.* Bellet. *disquisit. Clerical. part. 1. de jurisd.* Abbas S. Michaelis *de Clusa §. Unico in fin. De Rub. in Aphorism. Episcop. vers. Abbas n. 6.* optime Rot. cor. Seraph. *dec. 1025. n. 1. & seqq.* cor. Carill. *dec. 149. per tot. & dec. 1596. n. 5.* cor. Peutinger. *dec. 12. n. 26.*

Tertius, quia Zacharias ulterius procedendo jussit, ne integrum cuiquam esset Episcopo quamcunque in Monasterio Fuldensi Jurisdictionem explicare, subdens illa verba, videlicet *Cujuslibet Ecclesiæ Sacerdotem, vel Episcopum in Fulden. Monasterio ditionem quamlibet habere, aut authoritatem, vel potestatem posse exercere, præter Sedem Apostolicam, prohibemus, itaut nisi ab Abbate Monasterii fuerit* 18
invitatus, nec Missarum solemnia ibidem quispiam præsumat celebrare. Unde dicendum est, jurisdictionem omnem Episcopi ab Abbatiæ finibus eliminasse, & nullius Diœcesis eam effecisse, ut ex 4. Textu *in c. si Papa. §. Et est idem, De Rub. Aphorism. Episc. verb. Abbas n. 6.* Rosa *de Residen. Episc. c. 4. sect. 6. n. 500. & seqq.* Rot. cor. Seraph. *dec. 1025. & 1336. utrobique n. 1.* cor. Peuting. *dec. 12. n. 26. & dec. 174. num. 3. par. 17. rec.* ponderando præsertim ditionem illam, *Quamlibet*, quæ omnem etiam minimum actum Jurisdictionis 19
comprehendit, Pignatell. *consult. Canon. 85. n. 8. tom. 5.* Rot. cor. Bich. *dec. 459. n. 6. repetit. in recent. dec. 363. part. 11. & in Capuana, seu Montis Cassinen. Parochialium 10. Martii 1679. §. Urbanus autem*, cor. Bourlemont 17. *Junii* 1686. cor. Matthæjo §. 1. *enim*, & coram Rev. Ursino 6. *Aprilis 1693. §. 1. vero, & in Marsicen. seu Nullius jurisdictionis super bono jure die 7. currentis mensis, §. Et quidem*, cor. R. P. D. Muto; quam insuper ea potestate data Abbati permittendi alio Episcopo solemnium in suo Monasterio exercitium, quod sine Diœcesani consensu non licuisset, si 20
Fuldensis Abbatia de alterius Diœcesi fuisset, Bellet. *disq. Cleric. de Jurisdict.* Abbat. Sancti Michaelis *de Clusa § Unico n. 11.* Rot. cor. Bich. *d. dec. 459. n. 11.*

Rursus idem Pontifex Zacharias concessit Abbati, & Monachis facultatem accipiendi Chrisma, & flagitandi Ordines, a quocunque maluerint Antistite, ut testatur Thomass. *loc. cit.* Quæ cum petere debuissent a Diœcesanis, si ab eis 21
jurisdictio abdicata non fuisset, palam fit Abbatiam ab utraque lege fuisse solutam, plene exemptam, & amplissima jurisdictione donatam, Nicol. *lucubrat. lib. 2. tit. 14. n. 2. & seqq.* Tambur. de Jur. Abb. *tom. 3. disp. 2. q. 26. n. 3.* Rosa *de Residen. Episc. loc. mox cit.* Corrad. *dec. 128. n. 23.* Rot. cor. Bich. *d. dec. 450. n. 8. & seqq.* Seraph. *dec. 1025. num. 6. & 7.* Carill. *dec. 149. n. 4. & in Capuana, seu Montis Cassinen. Parochialium 10. Martii 1679. §. Modus enim*, cor. Boutlem. *& in d. Marsicen. seu Nullius jurisdictionis super bono jure, & insuper*, coram R. P. D. meo Muto.

Nec dicatur, quod tempore concessionis d. Privilegii, bona assignata Monasterio pro illius fundatione certis finibus circumscripta fuerint a S. Bonifacio, ac propterea illud extendi non debeat ad amplam ditionem, qua successivis temporibus Monasterium donatum auctumque fuit: Siquidem hoc Privilegium limitibus bonorum, quæ tunc temporis Abbati, & Monachis quæsita fuerant, Pontifex finitum esse noluit; sed illud extendit ad omnia, munificentia Regum, summorum Magnatum largitione, pietateque fi- 22
delium, Monasterio in futurum accessura, quæ non dubium est ejusdem Privilegii amplitudine comprehendi, Rot. cor. Dunozett. Jun. *dec. 978. et dec.* 1001. *utrobique n. 3 et in Capuana, seu Montis Cassin. Parochialium 10. Martii 1679. §. Modus enim* cor. Bourlemont *et in dicta Marsicen. seu Nullius jurisdictionis super bono jure §. Mians, et §. Alia Privilegia*, cor. R. P. D. meo Muto.

Qua ratione satis etiam sublatum videtur objectum fundatum in eo, quod Buchonia, in qua constructum fuerat Monasterium, esset vasta solitudo non habitabat ab Hominibus, sed a Brutis animantibus, & apta solum ad vitam Monasticam, itaut inverisimile prorsus sit, Pontificem cogitasse

tasse de concedenda jurisdictione activa, cujus nullum exercitium esse poterat. Quia cum Pontifex sub Beati Petri, & Sedis Apostolicæ immediata protectione, & jurisdictione, recepere etiam loca a Monasterio in futurum acquirenda, jurisdictio activa Abbatis caritura non erat subjecto, circa quod exerceretur, ultra quam quod habetur ex Epistola a S. Bonifacio scripta ad Zachariam, *d. summ. n.* 5. quod Buchonia sita erat *in medio Nationum, quibus prædicabat idem S. Bonifacius*; unde patet, quod continebat habitatores, & populos, licet Barbaros.

Minus obstat, quod receptio Monasterii sub protectione S. Sedis operetur simplicem exemptionem passivam, nullatenus vero activam in Populum, & Clerum, omnino necessariam in Prælato inferiore, ut inde dicatur habere Ter-
23 ritorium separatum, Rot. *in Leodien. jurisdictionis* 21. *Aprilis* 1698. §. *Hinc non obstat*, *& seqq.* cor. R. Decano, *& in alia Leodien. jurisdictionis* 7. *Junii* 1699. §. *Neque in concursu*, *confirmata* 15. *Martii præteriti*, §. *Neutra tamen* cor. R.P.D. meo Scotto; ideoque ea deficiente, Abbatiam remansisse videri sub Diœcesana jurisdictione, ne alioquin detur locus acephalus.

Duplex enim occurrit responsio, quarum prima est, quod Zacharias Papa nedum Fuldense Cœnobium, verum etiam illius Territorium, & bona omnia eidem in futurum accessura recepit sub protectione Sed. Apostolicæ, & quidem non simplici, sed ulterius sanciendo, quod nullius alterius Ecclesiasticæ Potestati submitteretur, sub omnimoda jurisdi-
ctione B. Petri constituit, ut bene inter simplicem susceptio-
24 nem sub protectione, *& plenam, immediatamque subjectionem jurisdictioni Rom. Sedis*, distinxit Pignat. *d. consult.* 85. *n.* 9. Rot. cor. Seraph. *dec.* 1025. *num.* 3. *& in d. Marsicen. seu Nullius jurisdictionis super bono jure*, §. *Clarius hoc ipsum* cor. R.P.D. meo Muto. Tanta enim est vis, & efficacia receptionis sub immediata protectione B. Petri; *& plene, immediataque subjectionis jurisdictioni Rom. Sedis*, ut efficiat, tributum censeri Privilegium æquipollens concessioni Territorii separati, Rosa *de Resi l. Ep. c.* 4. *sect.* 6. *n.* 497. *& seqq.*

Altera vero responsio desumitur ex eo, quod cum simplex exemptio supponat subjectionem, illius termini non applicantur Privilegio concesso in ipso limine fundationis Monasterii immediate subjecti Sedi Apostolicæ, & extra cujusq; Diœcesis fines situati, ut de hac Abbatia differens, probat
25 Alviset. *de privil. regul. sect.* 4. *dub.* 22. *n.* 5. *&* 6. Isto enim casu Privilegium exemptivum non dicitur concessum ad liberandum Monasterium a sola subjectione, a qua jam erat solutum, sed ad ampliandam nativam libertatem ex fundatione quæsitam, bene Rota *dec.* 407. *n.* 21. *&* 22. *par.* 19. *rec.* itaut idem Monasterium constitutum censeatur in statu nullius, qui a situatione etiam, & denominatione eximitur, Fagn. *in c. grave n.* 10. *de Offic. Ord. & c. cum contingat n.* 36. *de for. compet.* ubi simplicis, & plenæ exemptionis effectus distinguit; & in similibus terminis, quod constito de præcedenti statu libero, & independenti Ecclesiæ, Privilegia eidem concessa debeant favorabiliter interpretari, distinguendo nativam a dativa exemptione, bene probat Cardinalis de Luca *de jurisd. disc.* 25. *n.* 5. *&* 6.

Neque exinde sequitur, quod Fuldense Monasterium esset acephalum, quia Pontifex prohibendo, ne ullus Episcopus eo loci minimum actum tum Ecclesiasticæ jurisdictionis tum eorum, quæ erant Ordinis, explicare posset, & illi præficiendo Abbatem, quæ cæteroquin capax esse poterat non minus passivæ exemptionis, quam activæ Jurisdictionis, censetur ibi constituisse Caput, & Superiorem, qui ju-
26 risdictionem in Clerum, & Populum exercet loco Episcopi, quem nunquam habuerat, & cui nunquam obnoxium futurum sanciverat, juxta doctrinam Fagn. *in c. nullus, n.* 16. *de Paroch.* Rot. cor. Merlin. *dec.* 264. *n.* 8. cor. Peuting. *dec.* 23. *in fin.* & optime probat Pasqualig. *in observ.* ad Franc. *contr. inter Episc. & Regul. part.* 2. *q.* 1. *n.* 4. *fol.* 450. qui nativam, plenariamq; libertatem ab exemptione passiva distinguens, dicit, quod cum agitur de passiva exemptione, quidquid illa non fuit ademptum, manet apud Episcopum; secus vero in nativa, plenariaque libertate, cujus concessione totum translatum censetur in Abbatem.

Verum eandem libertatem in fundatione firmatam amplioribus privilegiis munivere plures alii Romani Pontifices, ex quibus apertius declaratur, quid per receptionem sub Protectione Beati Petri, & immediatam subjectionem
27 Sedis Apostolicæ, Zacharias concesserit Abbati Fuldensi: posteriora enim plurimum valere pro interpretando Privilegio in limine fundationis concesso, bene observat Rota cor. Seraph. *dec.* 1025. *n.* 6.

Summus enim Pontifex Stephanus Tertius ad preces S. Sturmionis privilegium ab Antecessore concessum confirmavit anno 770. & an. 872. longe amplificavit Joann. VIII. nam Abbatem Fuldensem a solo Romano Pontifice consecrari jussit, Primatum inter Galliæ, & Germaniæ Abbates 28
illi tribuit facultatem appellandi ad Sanctam Sedem more Episcoporum concessit; & demum judiciariam eidem contulit potestatem, ibi *Inter omnes Galliæ, & Germaniæ Primatum sedendi, & judicandi*, *Sum. n.* 12. Cum autem judicare munus publicum sit, *l. quippe de judic. & l. ille a quo §. ult. cum seqq. ff. ad Trebell.* & ei solum competat, qui jurisdictionem habet *l.* 1. *de judic.* Bart. *in l.* 1. *n.* 9. *de judic. omnium judic.* & in terminis Rota *in Toletana jurisdictionis* 17. *Junii* 1689. §. *Prabuit*, confirmata 16. *Junii* 1690. §. *Quæ omnia*, cor. Reverendiss. Molin. Decano, *& in Dershusen. jurisdictionis* 25. *Aprilis* 1694. §. *Et sane*, cor. R.P.D. meo Ca- 29
prara; Abbati proinde concessa dicuntur ea quæ consectaria sunt jurisdictionis ordinariæ, & illam exercendam necessaria, *l. primo, § ult. ff. de offic. ejus, cui mand. est. jurisd. & l. fin. ff. eodem*, Rot. *in dicta Dershusen. jurisdictionis*, §. *Hinc cum*, cor. R.P.D. meo Caprara; & consequenter jus mulctandi, *l. aliud, § ult. ff. de judic.* & potestas communicandi, *c. Odeardus de solut.* ibique Abbas *n.* 1. *&* 2. Fagnan. *in c. licet n.* 22. *versic. nam ipsi de pœn.* Rot. cor. Coccin. *dec.* 2099. *n.* 4. cæteraque omnia, quæ competunt veris Episcopis, Tamb. *de Jur. Abb. disp.* 1. *q.* 2. *n.* 4. Rota *in dicta Dershusen. jurisdictionis dicto § Hinc cum*, cor. R.P.D. meo Caprara. Cum alias talis jurisdictio esset inanis, & elusoria, ut animadvertit Rota *in dicta Toletana jurisdictionis* 17. *Junii* 1690. §. *Quæ omnia*, cor. R. Molines Decano.

Silvester Papa II. hæc omnia confirmando, anno 999. 30
Abbati Erchambaldo, ejusque successoribus, Concilium, seu Synodum habendi potestatem dedit, *Summar. num.* 18. quod maximum præsefert Episcopalis dignitatis argumentum, cum id solis Prælatis proprium habentibus Territorium cum Clero, & Populo sibi plene subjecto permissum esset, probet Text. *in c. conquerente de offic. judic. ordin.* Fagn. *in c. quanto n.* 50. *eod. tit.* Oliv. *de for. Eccles. part.* 3. *q.* 15. *n.* 31. Bellett. *disquis. Cleric. de jurisdict. Abb. S. Michaelis de Clusa*, §. *unic. n.* 9. Tambur. *de jur. Abb. disput.* 24. *quæst.* 7. *per tot. tom.* 1. Barbos. ad Trid. *sess.* 24. *cap.* 2. *n.* 2. *de reform. & de jur. Eccles. univers. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 104. Massobr. *de Synod. Diœcesan. cap.* 2. *num.* 1. *dub.* 8. Migan. *in Basilic. Pontif. jurisd. tract.* 1. *fundament.* 1. *quæst.* 2. §. 4. *n.* 7. Pegas. *de compet. inter Episcopum, & Nuncium part.* 1. *c.* 160. *n.* 2. Rota *dec.* 619. *part.* 4. *divers. dec.* 31. *num.* 4. post Tondut. *de Pension. in recens. dec.* 197. *n.* 19. *par.* 8. Merlin. *dec.* 264. *n.* 5. Coccin. *dec.* 1054. *n.* 2. cor. Zarat. *dec.* 21. *n.* 39. *dec.* 88. *n.* 4. *& dec.* 1012. *n.* 6. cor. Dunoz. Jun. *& dec.* 204. *n.* 4. *&* 5. *p.* 19. *recent.*

Eadem privilegia, & prærogativas indulsere Sergius IV. anno 1011. *Summ. n.* 15. Clemens II. anno 1026. *Summ. n.* 16. & Gregorius VI. anno 1045. *Summ. n.* 17. qui teste, P. Christiano Lup. *in dissert. de Rhemensi Synod. tom.* 3. *fol.* 477. eximium illud, præteritisque sæculis nondum cognitum, 31
Abbati Fuldensi tribuit privilegium, quo sedem, & suffragium decisivum in Episcoporum Conciliis obtineret: quod nonnisi Abbatibus quasi Episcopali jurisdictione præditis, licere, loquendo de Abbate Fuldensi, dixit Tambur. *de jur. Abbat. disput.* 3. *q.* 4. *n.* 3. *in fin. tom.* 1. *fol.* 32. P. Christian. Lup. *loc. mox cit.* & generaliter Card. Jacobatius *de Concil. tract. magn. dict. tom.* 13. *p.* 1. *lib.* 2. *art.* 2. *n.* 51. *&* 52. Compeg. *de Concil. eod. tom.* 13. *p.* 1. *tract. magn. c.* 7. *n.* 1. *& trib. seqq.* Villadieg. *de Legat. tract. magn. dict. tom.* 13. *par.* 2. Crescent. Præsid. Roman. *par.* 2. *lib.* 1. *fol. mihi* 492. *col.* 1. Alvarez *in Specul. jur. Pontific. c.* 15. §. 2. Azor. *instit. moral. par.* 2. *lib.* 5. *de quart. Decal. præcept. c.* 11. *vers.* 5. *quæritur hic.* C. Cæsar. Costa *variar. ambiguit. lib.* 3. *c.* 6. *v. deinde in fin.* Alteset. *Ascet. sive origin. rei Monast. lib.* 7. *c.* 12. *in fin.* & optime Tambur. *de jur. Abbat. tom.* 1. *disput.* 24. *quæst.* 2. *per tot.*

His autem Pontificum privilegiis amplificata Abbatia Fuldensis, Diœcesim Nullius, & Territorii separati statum assumpsisse dicenda est, potiori jure, si animadvertatur ad modum loquendi antiquitatis Ecclesiasticæ, ignaræ formularum, totque divisionum, & specierum exemptionis, quas præcipue Concilium Tridentinum, & Romana Curia ad compescendum earum posteriores abusus invenit, quo fit, ut benignius intelligenda sint hujusmodi privilegia edita iis sæculis, quæ apud Erudítiores vocantur sæcula ignorantiæ, cum bonæ literæ per barbariem exularent, ut in proposito notat Card. de Luca *de jurisd. disc.* 12. *n.* 16. *& seqq.*

Privilegiis Apostolicis accessere ea, quæ Imperatores Augu-

Augusti elargiri fuere; anno enim 755. Rex Pipinus in ob-
sequium S. Bonifacii ratam habuit donationem Bonorum,
& Terrarum factam Monasterio Fuldensi a Carolomanno
ejus fratre, confirmavitque cum consensu Episcoporum, &
Principum, Regnique procerum interventu, privilegium
Zachariæ, ut nullus Episcopus in dicto Monasterio, ejus-
33 que locis etiam in futurum ab ipso acquirendis jurisdictio-
nem aliquam explicare posset, prout latius habetur ex eo-
dem privilegiu relatu *Summ. n. 7.* & apud Nicol. Cerar. *Rer.
Mogunt. lib. 3. de vita S. Bonifacii a fol. 428. usque ad 424.*
Pattem Natal. Alexand. *loc. cit.* Petr. de Marca. *de Concord.
Sacerdot. & Imper. lib. 3. c. 8. n. 4.* Gibell. *de stien. Canon.
c. 9. n. 6. versic. neque etiam circa fin. tom.*

Consimilia privilegia Abbati concessere Carolus Franco-
rum Rex anno 770. *Summ. n. 9.* Ludovicus Imperator anno
822. *Summ. n. 10.* Henricus II. anno 1114. & Conradus Im-
34 perator anno 1150. *Summ. n. 19. & 20.* hæcque omnia re-
censendo, confirmavit Rodulphus Romanorum Rex anno
1289. *Summ. n. 22.* Quæ uniformia Regum, & Imperatorum
indulta quamvis uti lata a potestate laica non faciant sta-
tum, plurimum tamè valent pro interpretandis Pontificum
privilegiis, de quibus Imperatores adeo bene erant informa-
ti, ut plenariam Abbatis jurisdictionem tanquam a Sede A-
postolica promanantem tueri, incolumemque servare soli-
cito studio curaverint, quippe cum anno 1307. Herbipolen-
35 sis Episcopus eam turbare tentasset, destitit monitus ab Hen-
rico Romanorum Imperatore, *Summ. n. 23.* Quæ resipiscen-
tia Episcopi præbet testimonium illius status ab omni Diœ-
cesana lege soluti, & jurisdictionis quasi Episcopalis ab eo
tempore Abbatiæ competentis, Rot. cor. Martin. Andr. *dec.
54. n. 10.* penes Tambur. *de jur. Abb. tom. 3. dec. 69.* Verall.
337. *n. 6. & dec. 484. n. 1. par. 1. diversf.*

At quatenus etiam aliqua superesset dubietas, illam pe-
nitus submovet uniformis omnium sæculorum observan-
36 tia, ex qua Pontificum mentis justa resultat interpretatio
Pignatell. *dicta consult. 85. n. 9.* Ros. *de resident. Episc. c. 4.
sect. 6 num. 502.* Rot. cor. Seraph. *dec. 594. n. 5. & d. dec.
108. num. 10.* cor. Mattio. Andr. *dec. 54. n. 16.* apud Posth.
de Manut. dec. 71. num. 1. coram Ubag. *dec. 89. num 13. in
Derthusen. jurisdictionis 26. Aprilis 1694. §. His adstipu-
lator*, cor. R.P.D. meo Caprara, *in Salzburg. juris Me-
tropolitici 13. Februarii 1693. §. Et si aliquod*, cor. R.P.D.
meo Priolo, *in dicta Capuana, seu Montis Cassin. Paro-
chialium §. Tale autem*, cor. Boutlemont. *& in d. Marcon.
seu Nullius jurisdictionis super bono jure, §. posita autem*, cor.
R.P.D. meo Molo. Etenim Abbas tanquam Episcopus plu-
res actus publicos, & privatos gessit, de quibus infra; que-
madmodum interfuit Concilio Rhemensi sub Eugenio III.
anno 1148. ut notat Brov. *lib. 4. pag. 299.* Conc. Generali
Lateranensi sub Alexandro III. teste Sammarthan. *Gall.
Christ. tom. 4. fol. 445. n. 4. lit. D.* Conc. Lugdunensi anno
1274. sub Gregorio X. ut testatur Sammarthan. *loc. citat.* &
Yepes in *Constit. Benedict. tom. 3. centur. 3. n. 52. fol. 214.* &
etiam adfuit Concilio Constantiensi, ad quod accessit an-
no 1414. ut refert Brovet. *lib. 4. fol. 316.* Sammarthan. *loc.
37 cit. fol. 446. n. 56.* & ad Tridentinam Synodum convocatus
ann. 1542. a Paulo Tertio cum eo ob senectutem accedere
nequivisset, votum suum delegavit quatuor Episcopis, *dicto
Summ. n. 24. lit. B.* Quo manifestum fit, Abbatem habuisse
jurisdictionem quasi Episcopalem, alioquin sedem, & vo-
tum decisivum in Conciliis Oecumenicis habere non po-
tuisset, ut supra comprobatum fuit *in §. Eadem privilegia.*

Eugenius Papa Quartus promulgationem festivitatis
Corporis Christi Abbati tanquam Ordinario commisit
anno 1333. *dicto Summ. n. 4. lit. A.* quod nonnisi ad Epi-
scopos, & Prælatos propriam habentes Diœcesim pertine-
re, probant Pittell *de dub. regul. verb. Episcopus*, Rodriq.
38 *in summa quæst. regul. resolut. 25. sub n. 5.* Barbos. *ad Con-
cil. session. 22. cap. 8. n. 20. de Sacrific. Miss.* & anno 1570.
Grassante hæresi in partibus Germaniæ, Sanctus Pius
Quintus ad Pastoralis vigilantiæ solicitudinem excitans
Abbatem, ut Diœcesim suam ab erroribus, & hæresi
liberare curaret, illi commendavit, *Summar. num. 25.*
quod Episcoporum munus esse, tradit Hostien. *in cap.
39 ad tollendum de hæretic.* Sperell. *decision. 128. num. 86.
& seqq.* idemque fecit Gregorius Papa XIII. annis 1573.
& 1574. qui Abbati prædicto potestatem dedit, tam per
se, quam per septem Viros ab ipso eligendos suos subditos
in hæresim prolapsos absolvendi, *Summ. n. 26. & 34.*
quod solum convenit veris Episcopis, juxta decreta Con-
cilii Tridentini *session. 24. de reform. cap. 6.* & ibi Barbos.
num. 52. & sequentib. Sperell. *loc. non cit.* Atque etiam illi

facultatem attribuit dispensandi quoad matrimonia, &
cum promovendis ad parochiales, necnon approbandi or-
dinandos, illosque remittendi ad quemcunque Episco- 41
pum, *d. Summ. n. 27. 32. & 34.* Quæ omnia dubio procul
Abbatis omnimodam jurisdictionem ordinariam compro-
bant, quia juxta decreta Conc. Trident. *sess. 23. de reform.
c. 10.* locorum Ordinariis committenda erant, & ibi Barb. 42
n. 11. & seqq. Beller. *disq. Cleric. d. §. unico n. 15.* Crescent.
Præsid. Roman. *lib. 1. fol. 492. col. 1. sub n. 9.* Ciarlin. *contr.
220. n. 68. & seqq. & n. 139. in fin.* Card. de Luca *de jurisd.
disc. 12. n. 17.* Adden. ad Buratt. *dec. 667 n. 25.* Peutinger.
dec. 12. n. 25. Bich. *dec. 459. n. 8.* Merlin. *dec. 264. num. 5. &
seqq. & in Nonantulana jurisd. 22. Junii 1693. §. Non obstat*,
cor. R.P.D. meo Caprara.

Sed magis assumptum persuadet factum subsecutum ab
anno 1576. usque ad annum 1602. Nam cum dicto an. 1576.
Julius Episcopus Herbipolensis ejecto Abbate universam
Abbatiam Fuldensem occupasset, ut referunt Brov. *lib. 4.* 43
c. ult. pag. 336. Gualter. *in Chronico Abbat. Fuld. pag. 1128.*
Zeiler. *in Topograph. Hassia pag. 35.* Abrah. Saver. *in The-
saur. Urb. in descript. Fuld. pag. 206.* de hujusmodi spolio
plene edoctus Romanus Pontifex Greg. XIII. *Summ. n. 30.*
literas dedit ad Maximilianum Imperatorem, eum rogans,
cohortansque, & speciali commissione mandavit, ut quam
celerrime Abbatem Fuldensem restitueret, *Summ. n. 36.*
ipsumque Herbipolensem Episcopum sub pœna excom-
municationis interpellavit, ut omnem Abbatiæ admini-
strationem admitteret, *Summar. num. 37.* Unde Impera-
tor causæ cognitione suscepta in sequestrum possessionis,
mandante Pontifice, statim deputavit Magnum Magistrum
Ordinis Teutonici, *Summ. n. 38. & 39.* & interim vita fun-
cto Maximiliano, Pontifex patibus officiis, & solicitudine
Rodulphum successorem iterum, atque iterum cohorta-
tus est, atque mandavit, ut authoritate sua oppressum Ab-
batem sublevaret, amplissimis eidem delegatis facultatibus,
Summ. n. 40 41. & 42. Vicinos præterea Archiepiscopos,
Moguntinum, & Trevirensem, ad ejusdem defensionem
excitavit, & demum Herbipolensem, ut a lite desisteret,
graviter monuit, *Summar. n. 43. & 44.* Quem mortuo
Gregorio non minus acriter literis increpuit Sixtus V.
Summ. n. 47. Sed frustra labor omnis impensus fuit, quia
Episcopus, etsi pendente lite palam invadere non posset
Fuldensem Diœcesim, & jurisdictionem, quæ Imperiali
authoritate sequestri loco penes Teutonicum repetiebatur,
eam tamen imminuere, & proscindere tentavit, Primum
enim aggressus est visitare Capitulum Gaysæ, ejus Diœcesi
conterminum: deinde charitativi subsidii exactione Ful-
denses vexare cœpit, qui constanter libertatem, & jura sua
defendentes, *Summario n. 51.* appellarunt ad S. Sedem,
quæ causam Congregationi Cardinalium delegavit,
Summario n. 48. & seq. Jam vero cum vigesimus sextus
laberetur annus, quo in Aula Imperiali acriter agitabatur
hæc causa, prodiit tandem anno 1602. Imperialis sententia
Rodulphi, *authoritate Pontificis lata*, & mandatum de
restituendo, quibus damnatis, rescissisque omnibus,
quæ Episcopus attentare præsumpserat, Abbas fuit suæ
Sedi, ac jurisdictioni plene, & omnimode restitutus,
Summ. n. 55. & 56.

Frustra vero objiciebatur, hanc reintegrationem Abba-
tis referendam esse ad jurisdictionem regularem in Mona-
chos, vel sæcularem in Populum, ei uti Principi temporali
subditum, non autem quasi Episcopalem. Ultra quod enim
Abbas nulla reintegratione indigebat ad regularem superio-
ritatem, qua nunquam spoliatus fuit, & quæ nullo juris 44
penes Episcopum residere poterat, animadversum insuper
fuit, hujusmodi interpretationem non admittere verba sen-
tentiæ, & mandatorum Imperialium, quibus *ordinatur ple-
naria, & omnimoda restitutio Abbatis: omnes Fuldensis
Abbatiæ status Ecclesiastici, & Sæculares* ad præstandam illi
obedientiam arctantur, eisdemque injungitur, ut Abbatem
tanquam Ordinarium recognoscant, ejusque mandatis, &
interdictis in Ecclesiasticis, & Sæcularibus causis obediant;
quæ sunt consona commissionibus Gregorii, & Sixti Sum-
morum Pontificum, *d. Summ. n. 55. 56.* nec possunt intel-
ligi, nisi de jurisdictione spirituali, quam Episcopus Her-
bipolensis habere prætendebat in subditos Fuldenses.

Quamobrem, licet non dubia Cæsareæ sententiæ te-
nor, & mandatorum, aperte comprobet jura Abbatis, ni-
hilominus illa clarius asseruit Breve Clem. VIII. post d. re-
integrationem Abbatis editum ann. 1604. Nam pendente ap-
pellatione per Fuldenses interposita ad S. Sedem a visitatione
Capituli Gaysæ, & exactione subsidii charitativi, durante

Spolio,

Spolio, prætensi ab Episcopo Herbipolensi, Abbas institit
45 pro confirmatione Apostolica, seu excitatione suæ quasi Episcopalis jurisdictionis, & remisso negotio ad S. Cong. Concil. hæc post maturum examen, respondit: *Si Sanctissimus annuerit, concedendas esse Abbati literas in forma Brevis, quibus excitetur jurisdictio alias ei competens, nempe, ut in locis sibi pleno jure subjectis jurisdictionem quasi Episcopalem exerceat Sum. n.* 57. In cujus resolutionis sequelam d. Pontifex Clem. VIII. amplissimo Brevi excitavit, & renovavit quasi Episcopalem jurisdictionem Abbati competentem, *Summ. n.* 58.

Quod quidem Breve non recte impugnabatur prætextu, quod fuerit editum ad preces Abbatis, non vocato, nec audito Episcopo Herbipolensi, cui proinde præjudicare nequiverit. Constat enim fuisse concessum a Papa, habito prius voto, & oraculo S. Congr. Conc. quæ illud protulisse censetur, audito Episcopo Herbipolen. qui antea acerrime Fuldensis occupationem apud Cæsarem propugnaverat, & deinde apud Sedem Apostolicam Jura sua strenue defenderat, *Summario n.* 53. Animadvertendo præsertim, quod agebatur de negotio in Aula Cæsarea diu tractato, & post maturum examen 26. annorum contra Episcopum Herbipolensem deciso, quod non solum Urbi, & pluribus Summis Pontificibus, & Cardinalibus, sed etiam toti Orbi Catholico erat notissimum; ideoque facilius Papa, con-
46 sulta Sac. Congregatione, dicendus est processisse ex certa scientia, ut procedere dicitur, quando aliquid concedit post relationem, & Votum Cardinalium, juxta doctrinam Abb. *in c. 1. & 2. versic. quædam confirmatio n* 6. ibique Dec. *n. 46. de confirmat. util. vel inutil.* Spad. *cons.* 38. *n.* 3. *lib.* 2. Card. de Luca *de reg. disc.* 2. *n.* 8. *&* 9. Rot. *in rec. dec.* 182. *sub n.* 3. *& dec.* 210. *n.* 1. *p.* 1. *dec.* 166. *p.* 5. *dec.* 222. *n.* 12 *&* 13 *p.* 7. *in rec.* in Melevitana Commendæ 27. Martii 1675. §. *Maxime*, cor. bo. me. Bourlemont, & in dicta Capuana, seu Montis Cassin. Parochialium 10. Martii 1679. §. *Hinc autem*. Et quod Sedes Apostolica tantis in rebus semper procedere consueverit causa cognita, & re mature examinata, probatur ex Rota cor. Seraph. *dec.* 152. & manifestum fit exemplo san. mem. Pauli V. in casu simili, relato a Fagnao. *in c. cum contingat, de for. Comp. n.* 29. quod cum sit fere contemporaneum Brevi Clemen. VIII. validissimum præfert argumentum, illi quoque præcessisse plenam cognitionem Jurisdictionis quasi Episcopalis, cum Territorio separato, Abbati Fuldensi competentis.

Pari quoque facilitate submovetur exceptio, quod verba Brevis sint duntaxat suppositiva, non autem concessiva Jurisdictionis quasi Episcopalis, itaut probandum sit, quæ, & qualis, & in quibus locis antea competiisset Abbati; quandoquidem exceptio ista procedere posset, si Papa simpliciter habuisset relationem ad præcedentem statum penitus incertum, & non specificatum, quo casu dispositio diceretur stare conditionaliter, quatenus status ille verificaretur; secus vero in nostra hypothesi, in qua Papa non dicit simpliciter, quod restituebat Abbatem ad Jurisdictionem, quæ illi competebat, sed primum exprimit, quod absente Abbate a sua Ecclesia Fuldensi, & locis suæ Jurisdictionis, plura irrepserant mala, & abusus in Divini cultus, & Animarum detrimentum, deinde procedens ad excitationem, & confirmationem Jurisdictionis alias ei competentis, explicat qualitatem, & enumerat effectus talis jurisdictionis, ibi: *Ac in locis tibi subjectis, in quibus jurisdictionem quasi Episcopalem habes &c.* & successive procedit ad applicationē omnium fere actuum tali jurisdictioni compet. sub his verbis: *At quascunque Ecclesias, & loca pia regularia, & secularia tuæ hujusmodi jurisdictioni subjecta, tam in capite, quam in membris visitare, & reformare, abusus tollere Divinum cultum, & Ecclesiasticam disciplinam, ubicunque exci erit, modis congruis restituere*: & subsequitur, referendo omnia ad quasi Episcopalem jurisdictionem, & Prælatum habentem separatum territorium spectantia; quorum specificatio adjecta, postquam Papa præmiserat, quod renovabat, & confirmabat jurisdictionem quasi Episcopalem Abbati, in locis ei subjectis, alias
47 illi competen. manifeste ostendit, quod jam recognoverat competentiam talis jurisdictionis, cujus effectus, & qualitates speciales referendo dicitur pure, & simpliciter super illa disponere, adeout non sit opus aliud verificari, ad Text. *in c. Abbati* 25. §. *Contra quod de verb. signific.* Bolognett. *in lege Edicta n.* 141. *C. de edict.* Rot *dec.* 262. *n.* 29. *p.* 19. *recentiorum*, in Salisburgen. Juris Metropol. 13. Febr. 1693. §. *Deveniendo*, coram Reverendiss. P. Domino meo Priolo, & in Dertusen. Jurisdictionis 28. Januarii 1693. §. *Absque eo quod*, cor. R.P.D. meo Pio. Nilque refert, quod in dicto Brevi non legantur specificata loca in quibus Abbates exercuerunt Jurisdictionem, quia specificatio ista ex tota rei serie redditur indubia, & jurisdictio data censetur in populum, & loca, quæ Abbas recuperaverat, & actu possidebat, vigore Sententiæ, & Decretorum Imperialium.

Clausula vero *sine præjudicio alicujus*, adjecta Brevi, qua præservata dicebatur jurisdictio Episcopi Herbipolensis, similiter non officit, quia præterquam quod id intelligendum esset, ubi constaret de præjudicio ejusdem Episcopi, cum dicta clausula non importet conditionem suspensivam, sed resolutivam tantum, quatenus de tali præjudicio doceatur;
Rot. cor. Seraph. *dec.* 1077. *n.* 2. *&* 3. *dec.* 513. *sub n.* 3 *part.* 1. 48
dec. 300. *n.* 5. *&* 6. *par.* 8. *& dec.* 38. *n.* 31 *& seq. par.* 9. *recent. & alibi passim*. Tollitur præterea objectum istud, tum quia illa non poterat præservare jurisdictionem Episcopi Herbipolensis, quæ tunc temporis declarata fuerat indebita, imo in antecedentibus Brevibus Gregorii Papæ XIII. damnata, uti usurpativa, ut bene per Rot. *dec.* 358. *n.* 38. *et seqq. part.* 19. *rec.* tum etiam quia hæc clausula nunquam præservat præjudicia expressa, & resultantia ab expressis, Barbos. *de claus. claus.* 157. *n.* 6. Pyrr. Corrad. *in prax. lib.* 2.
cap. 12. *n.* 55. Adden. ad Greg. *dec.* 332. *n.* 7. Seraph. *dec.* 145. 49
n. 4. *et dec.* 103. *n.* 7. *par.* 19. *rec.* Quapropter cum in dicto Brevi expresse caveatur, quod Abbas exerceat jurisdictionem
quasi Episcopalem, enunciando illius actus, deindeque te- 50
rtiam illi tribuatur facultas mittendi Clericos sibi subditos pro suscipiendis Sacris Ordinibus ad quemcunque maluerit Antistitem, necnon dispensandi matrimonia in tertio, & quarto gradibus prohibitis contracta, clare ex hoc educitur
jurisdictio quasi Episcopalis cum territorio libero, juxta re- 51
solutiones Sac. Congreg. Episcoporum, & decisiones hujus S. Tribunalis, relat. per Barbos. *de jur. Eccl. lib.* 1. *cap.* 33. *n.* 62. *et seqq.* Tambur. *de jur. Abb. tom.* 2. *disp.* 21. *q.* 26. *per totam*, & signanter *n.* 3. & traduntur superius adducta in §. *Eugenius Papa IV. vers. atque etiam*. Dicendum ergo est, dictam clausulam, *sine præjudicio*, adjectam non fuisse ad præservandam jurisdictionem Episcopi Herbipolensis, & sic ad destruendam totam substantiam Brevis; sed ad præservanda solum alia præjudicia, quæ compatibilia erant cum exercitio dictæ omnimodæ quasi Episcopalis jurisdictionis ut supra Abbati concessæ, ad tradita per de Luca ad Grat. *disc. for.* 272. *n.* 1. *et seqq.* Alias exinde sequeretur inconciliabilis repugnantia, & contradictio, quæ semper est evitanda, per Text. *in leg. ubi repugnantia, ff. de regul. jur.* Barbos. *axiom.* 58. *n.* 1. Rot. *d. dec.* 103. *n.* 8. *par.* 19. *rec.* Ideoque potissimum, quia Papa Abbati tribuit exercitium omnium actuum
jurisdictionis quasi Episcopalis: *Exceptis tam his, quæ sunt Ordinis, et consecrationem requirunt, quam aliis quibuscunque, quæ inferioribus Ordinariis quasi Episcopalem jurisdictionem habentibus Conc. Trid. decretis sunt adempta*: Cum itaq; Papa in aliquibus tantum casibus specialiter exceptis jurisdictionem quasi Episcopalem limitare voluerit, 52
in omnibus aliis illimitate concedere voluisse censendus 53
est, juxta naturam exceptuationis, de qua Text. *in leg. cum prætor, ff. de judic.* Rot. *dec.* 81 *s. n.* 25. cor. Dunoz. jun. *et dec.* 762. *n.* 11. *par.* 18. *in rec.* & in terminis Rot. in d. Marsicen. seu nullius jurisdictionis super bono jure, §. *Et in eodem*, cor. R.P.D. meo Muto.

Et hæc omnia, etsi propemodum evidentia, comprobata dici potuerunt, si animadvertamus, quale post dict. Breve fuerit S. Sedis, & finitimorum Episcoporum judicium: Siquidem S. Sedes semper agnovit Abbatem Fuldensem in verum Ordinarium habentem jurisdictionem quasi Episcopalem cum territorio libero; nam anno 1606. Paulus Quintus confirmando electionem Friderici successoris Abbatis Balthassaris, vocavit Abbatem nullius Diœcesis, *Summario n.* 59. ejusque quasi Episcopalem jurisdictionem confirmavit ad normam supradicti Decreti Congregationis Concilii, & Brevis Clementis Octavi, *Summario n.* 60. & anno 1612. uti Prælato nullius, eidem prorogavit indulta alias concessa quoad dispensationes ad Ordines, matrimonia, licentiam mittendi Ordinandos ad quemcunque Episcopum, aliasque hujusmodi tribuit facultates, *Summar. n.* 60. *et* 61. quæ nonnisi Prælatis habentibus proprium territorium S. Sedes delegare consuevit, ut supra comprobavimus. Hæcque omnia fecerunt plures alii Romani Pontifices, qui præterea confirmarunt reliquas Abbatum electiones, adhibita semper expressione Nullius, ut in *Summario n.* 64. *et num.* 70. *et tribus sequent.* Tot autem enunciativæ, totiesque repetitæ a Romanis Pontificibus,
plene probant statum Abbatiæ, Rot. coram Seraph. *dict. dec.* 1025. 54

*dec.*1025. *n.*24. maxime cum aliunde appareant comproba-
tæ, Rot. in Capuana, seu Montis Cassin. Parochialium
10. Martii 1697. §. *Et demum*, cor. Bourlemont.

Quinimo anno 1633. vacante Abbatia, & dissentienti-
bus Monachis in electione, Urbanus VIII. ne interim Ful-
densis Ecclesia aliqua in spiritualibus, & temporalibus de-
trimenta pateretur, injunxit *Nuncio Colonien. ut illi admi-
nistratorem deputaret, uti Ecclesiæ nullius Diœcesis:* quod
munus cum vere spectasset ad Episcopum Herbipolensem,
55 si Abbatia fuisset de illius Diœcesi, plurimum confert ad
asserendam Abbatis libertatem, attenta præsertim enuncia-
tiva nullius, Rot. cor. Seraph. *d.dec.* 1205. *n.*15.

Sacræ Congr. Abbatem Fuldensem tanquam Ordina-
rium semper agnoverunt: Nam ann. 1623. S. Congr. S. Of-
ficii eidem potestatem dedit absolvendi subditos ab hæresi,
*Sum. n.*64. quod, ut supra diximus, nonnisi Episcopis con-
ceditur, ut bene ad rem ponderat Rot. cor. Dunoz. jun.
*dec.*988. *n.*4. & S. Congreg. Consistorialis semper confirma-
56 vit electionem Abbatum tanquam nullius, *Summ. n.*75.

Atque etiam tanquam nullius, Sedis Apostolicæ Nuncii
semper visitarunt Abbatiam Fuldensem, ut in *Summ. n.*62.
65. 66. & 67. ejusque Abbati ordinarunt, quæ nonnisi ve-
ris Episcopis, aut Prælatis jurisdictionem ordinariam ha-
bentibus competunt; nam illi demandarunt indictiones
concursus ad formam Concil. Trident. servandi in Paro-
chialium collatione, tanquam Ordinario injuxerunt pu-
blicationem Jubilæi, communicarunt notulam librorum a
57 S. Congregr. S. Officii prohibitorum; & demum S. Congr.
Conc. posthabitis reclamationibus Herbipolensium, appro-
bavit ann. 1692. visitationem quorundam locorum a Nun-
cio Colonien. factam, quæ Herbipolen. Episcopus suæ di-
tionis esse contendebat, *Summ. n.*77. quibus probari Abba-
tem verum Ordinarium, alterius jurisdictioni minime ob-
noxium, firmat Nicol. Tillesius *in defens. Abb. Imperia-
lis S. Maximiniani c.*2. *sect.*3. *in fin.* Beller. *disquis. Cler. de
jurisdict. Abbat. S. Michaelis de Clusa*, §. *unico n.*20.

Pariterque nullius Diœcesis Abbatia Fuldensis nuncupa-
ta semper fuit in libris Cancellariæ, & licet in eisdem ali-
quando denominata fuerit Diœcesis Herbipolensis, hoc
raro accidit, neque est momenti, cum certum sit, quando-
58 que Officiales pro faciliori perquisitione sub finitima Diœ-
cesi alias quoque Abbatias nullius describere solitos fuisse,
nunquam autem sub denominatione nullius registrare con-
suevisse Abbatias, quæ sunt in Diœcesi, & de Diœcesi ali-
cujus Episcopatus, Capon. *discept.*118. *n.*5. Corrad. *in pra-
xi dispensat. Apost. lib.*7. *c.*4. *n.*62. *in fine*, Adden. ad Bu-
ratt. *dec.*667. *n.*25. Merlin. *dec.*264. *n.*5. *dec.*69. *n.*16. *par.*19.
rec. & in dicta Marsicen. seu nullius jurisdictionis super
bono jure, cor. Reverendiss. P. Domino meo Muto, *sub
§. Hacque omnia, versic. & de denominatione.*

Romanæ Sedis judicio venerabundi obsecuti fuere ipsi-
met Episcopi Herbipolenses; nam eorum Officiales literas
dederunt ad Vicarium Abbatis Fuldensis, uti alterius inde-
pendentis Prælati Officialem, præpositum administrationi
jurisdictionis tam spiritualis, quam temporalis, *Summa-
rio n.*88. Quod arguit territorium separatum, Rot. cor.
59 Ubald. *dec.*126. *n.*10. *& seqq.*

Non solum Officiales, sed ipsimet Episcopi Herbipo-
lenses, Abbates ab omni Ordinario independentem Diœ-
cesim agnovere; nam Julius Episcopus, Julius ille, qui
lapidem omnem moverat, ut Abbatis jurisdictionem ever-
teret, scribens ad illum, rogat ann. 1512. ut ad se Presby-
terum quendam, sine literis dimissorialibus profugum in
Abbatia Fuldensi, remittat, juxta regulas, quas inter vi-
cinarum Diœcesum Præsules servare par erat, *Summ. n.*85.
Episcopus Philippus Adolphus anno 1628. retractat refor-
mationem Parochiæ, quam ad Abbatem pertinere nove-
rat, *Summ. n.*86. & anno 1638. Franciscus Episcopus noluit
admittere Clericum, qui dimissionem Abbatis non exhi-
bebat *Summ. n.*87. Qui omnes actus plene probant territo-
60 rium, ac Diœcesim propriam Abbatis contra Herbipolen-
sem, ad text. *in cap. perpetuas de prob.* Rot. *in rec. dec.*274.
*n.*4. *part.*17.

Id agnovit præterea Archiepiscopus Moguntinus, qui
simul erat Episcopus Herbipolensis, & uti Archiepiscopus
amicabilis compositoris vices gerebat in concordia tracta-
ta, & conclusa anno 1662. ubi expresse fatendo jus Diœ-
cesanum Abbatis, declaravit nolle amplius illum, *ejus-
que in Diœcesi successores turbare, quoad diversa loca,
& Parochias dict. Diœcesis Fuldensis*, ad augendam conser-
vandamque vicinitatis amicitiam, *Summario num.*74. Et
61 quamvis hæc concordia, tanquam destituta beneplacito
Apostolico, invalida declarata fuerit, ut ex decisionibus
nostri Tribunalis 4. Februarii 1692. & 25. Junii 1695. cor.
Emerix, confirmata in decisione a me edita 25. Junii 1696.
ideoque non præjudicet Ecclesiæ, neque successori, vali-
dissimum tamen præsefert veritatis argumentum, Adden.
ad Buratt. *dec.*453. *sub lit. A. versic. maximum tamen*, Tur-
ricell. *de reb. Eccles. non alienan. c.*26. *n.*32. Rot. *dec.* 293. 62
*n.*2. *par.*1. *diversorum*, itaut attendenda veniat, donec con-
trarium probetur, ut prosequitur Turricell. *loc. mox cit. n.*
30. Adden. ad Gregor. *dec.*375. *n.*11. *in fin.* & Rot. *post secun-
dum volum. consil.* Farinacc. *dec.*295. *n.*8. Adauget argumen-
tum, quod dicta concordia celebrata fuit cum interventu, 63
& consensu Cleri Herbipolensis, unde inverisimile prorsus
est, ad adeo præjudicialem actum tot insignes, & Eccle-
siasticas personas conspirasse, ad tradita per Bald. *in l. hac
consultissima, Cod. qui testam. facer. poss.* Becc. *cons.* 102. *n.*
27. Surd. *in cons.*130. *n.*20. *in fin.* & Rot. post Merlin. *de pi-
gnor. dec.*17. *n.*10. *& in seq.* Rot. in Bononien. juris confer.
22. Aprilis 1697. §. *Constitutiones*, & 9. Junii 1698. §. *&
quamvis*, coram Ursino.

Hujus autem argumenti vis, & efficacia non elicitur
ex Epistolis Abbatum annor. 1676. quibus videntur eorum
quasi Episcopalem jurisdictionem, precario veluti nomi-
ne, ac Episcopo recognoscere; nam cum illæ emanave-
rint in executionem dictæ concordiæ, qua conventum fue-
rat, Abbatem post ejus electionem petere debere confir-
mationem ejusdem concordiæ, inde consurgit, quod talis
petitio, uti relativa in omnibus ad concordiam, ad illius
normam intelligenda sit, ex vi relationis, quæ operatur
etiam, ut in discordia attendatur potius relatum, quam
referens, Menoch. *consil.*1. *n.*96. Dec. *cons.* 66. *n.* 6. Mans.
*consult.*422. *n.* 6. & Rot. *decision.* 534. *n.* 8. *part.* 4. *tom.* 3.
recentiorum. Nihilque refert enunciativa emissa in prin-
cipio ejusdem concordiæ, ibi - *Postquam multis ab hinc* 64
*annis inter Prædecessores nostros, nobisque concreditas
Diœceses, diversæ contentiones, & differentiæ in specie
quidem prætensam a nobis Episcopo Herbipolensi variis in
locis, & Parochiis dictæ Diœcesis Fulden. jurisdictionem
Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem, exortæ sint &c.* quia
id intelligendum est de litibus, & controversiis exortis
præterito sæculo, cum in præsenti nulla lis fuerit mota,
præter eam, quæ nunc ab ann. 1688. agitatur.

Eandemque libertatem, & jurisdictionem Abbatis agno-
vit modernus Episcopus, qui in præliminaribus, & prin-
cipio hujus litis, nunquam præsumpsit universalem Jurisdi-
ctionem super tota Abbatia Fuldensi, sed solum prætensio-
nem suam restrinxit ad quædam particularia loca sita in
ditione Fuldensi, & ad illa reintegrari petiit, ut patet ex
duabus commissionibus in Rota exhibitis *dicto Summ. Ab-
batis n.*1. & ex originali mandato procuræ *dicto Summ. n.*2.
Hujusmodi nanque confessiones emissæ in principio causæ
plurimum conferunt ad demonstrandam Abbatis liberta-
tem, ejusque jurisdictionem quasi Episcopalem, & optime
afficiunt Episcopum confitentem, Rot. cor. Cocc. *decision.*
112. *n.*1. eoque magis cum idem Episcopus prosecutus fue-
rit Judicium vigore talium commissionum, Rot. *dict. dec.*
1126. *n.*2. & generaliter disponit Text. *in leg. cum precum*,
C. de lib. caus. Spad. *consil.*48. *n.*11. *lib.*1. Gratian. *dec. Mar-* 65
chion. 19. *n.*21. *cum ibi allegatis*.

Cum igitur ex his omnibus evidens, & apertum fiat
territorium separatum, & statum nullius Abbati Fuldensi
ex primæva fundatione quæsitum, fuisse confirmatum privi-
legiis Apostolicis, & Oecumenicarum Synodorum Judicio,
finitimorum Episcoporum consensu agnitum, Imperialibus
sententiis assertum, & inconcussa Romanæ Curiæ observan-
tia, & S. Sedis oraculis comprobatum; superfluum pene esset
examinare nonnulla jura ex adverso producta, quibus nun-
cupata legitur Abbatia Diœcesis Herbipolensis; nihilominus
ea singillatim percurrendo, nullo modo suffragari videntur
Episcopo, quia sunt informia, vel non adstruunt ejus Juris-
dictionem, aut situationem ditionis Fuldensis in Diœcesi
Herbipol. Non enim id elicitur ex Synodo Moguntina cum
interventu Henrici Imperatoris celebrata; nam illa suspe-
cta redditur, eo quia inter Synodos Moguntinas nullibi
recensetur a Ludovic. Bail. Severin. Bin. Philip. Labbè,
& Gabr. Cossart diligentissimis Conciliorum tam Gene-
ralium, quam Provincialium collectoribus, illaque ha-
bita dicitur die 3. Februarii 1048. authoritate Leonis Pa-
pæ IX. qui nonnisi die 12. Februarii sequentis anni 1049.
creatus fuit Pontifex, ut referunt Ciaccon. in Vita Pontific.
Baron. ad dictum annum, Philipp. Labbè, & Gabriel. Cos-
sart superius citati, ad eundem annum *fol. mihi* 497. *tom.*9.

& sum.

& summopere dubitatur de authographo, quia Procurator
Herbipolen. illam ad compulsum exhibuit in quadam de-
trita charta, adeout minima illius pars legi potuerit, ho-
66 dierno *Summar. n. 1.* cumque præterea ex eadem Synodo
habeatur, Episcopum Herbipolensem egisse pro recuperan
dis duntaxat nonnullis locis, quæ Abbas Fuldensis dilatan-
do territorium suum occupaverat, non autem de firmanda
jurisdictione in populum, & Diœcesim Abbatis; ideoque
tantum abesse, quod Synodus prædicta faveat intentioni
Episcopi Herbipolen. ut potius probet jurisdictionem Abba
tis in ditione Fulden.

Longe vero minorem fidem mereri videntur literæ Pœ-
nitentiarii Joannis XXII. scriptæ ad Herbipolensem super
67 approbata carceratione Abbatis Fuldensis, quia, omissis
aliis, neget responsio, quod hujusmodi literæ non fuerunt
legitime compulsatæ, ideoque rejiciendæ, in terminis Rot.
coram Ubaldo *dec. 75. n. 1.* apud Tamburinum *de jur. Abb.
dec. 65. tom. 3.*

Prout etiam legitimam, perfectamque probationem di-
ctæ situationis non constituunt jura, quibus ex adverso al-
legatur tempore Clementis Septimi, & Ferdinandi Impera-
toris fuisse Abbati Fulden. denegatam exemptionem Abbatiæ
in Episcopatum, quia omnia inibi contenta, scripta leguu-
tur ab Episcopo, quibus propterea nihil deferendum vide-
68 tur, Rot. in Toletana jurisdictionis super pertinentia Ec-
clesiarum 6. Junii 1689. *§. eoque minus*, cor. Reverendiss.
Molines Decano, & in Matiscen. decimarum 7. Junii 1700.
cor. me, *§. nec modo*, & de Abbate nulla affertur Episto-
la, ex qua talis confessio educi possit.

Dimissoriæ autem datæ per Abbates Fuldenses pro Ordi-
nandis, non continent enunciativam Diœcesis Herbipolen.
nec unquam directæ fuerunt ad Episcopum uti Diœcesanum;
nullus enim ex dd. actibus loquitur de Abbate: quemadmo-
dum etiam talem enunciativam Diœcesis Herbipolensis non
continent præsentationes, quæ dicuntur factæ ab Abbatibus
ad beneficia, ut patet ex facto concordato coram me, dicto
hodierno *Summario n. 3. lit. A. & C.* Præsentationes vero
factæ ab Abbate Joanne tantum, nempe annis 1486., 1492.
& 1494. cum enunciativa Diœcesis Herbipolensis, percu-
tiunt aliquot loca, quæ non sunt ditionis Fuldensis, & sat
est ad illas rejiciendas ponderare, quod hujusmodi præsen-
tationes sunt informes, utpote quæ non leguntur subscriptæ,
nec cum sigillis recognoscibilibus, ut pariter ex facto con-
cordato cor. me *d. hodierno Summ. n. 3. lit. F.*

Similique responsione satisfit Epistolis Merlavii Abbatis
ad Bonifacium IX. aliisque confessionibus subjectivis emis-
sis in similibus literis ab Abbate scriptis ad Episcopum Her-
bipolensem super usu Missalis, & Breviarii juxta ritum Ec-
clesiæ Moguntinæ, quia præfatæ omnes Epistolæ non fue-
sunt extractæ ex suis originalibus, & sic sunt informes, ut
oppositum fuit in compulso fol. 63. ac rursus, quia tales as-
69 sertivæ Abbatum præjudicare nequiverunt successoribus,
Bellet. *disquisit. Cler. de jurisd. Abbat. S. Michaelis de Clu-
sa, §. unico n. 26. in fin.* Rota, *dec. 266. n. 3. part. 4. divers.*
& cor. Carillo *dec. 159. n. 14.* multoque minus derogare
juribus Sedis Apostolicæ, faciendo Abbatiam subditam al-
70 teri Episcopo, *in præjudicium Romanæ Ecclesiæ*, cui antea
immediate subjecta fuerat, *c. cum tempore 5. ibique gloss. fi-
nal. de arbitr.* Bellet. *d. §. unico n. 27.* & Carill. *d. decis. 159.
n. 15.* & denique cum longe plures sint enunciativæ anti-
quæ, & modernæ, plene constituentes Fuldensem Eccle-
siam, & ejusdem territorium in statu Nullius, ex illis eli-
duntur omnes enunciativæ contrariæ, & diversæ a dicto
71 statu, in quibus Episcopus se fundat, Rot. *dec. 66. in fine*,
post Tamburin. *de jur. Abbat.* coram Ubag. *dec. 126. n. 7. &
sequent.* & in dicta Matiscen. seu nullius jurisdictionis su-
per bono jure, cor. R.P.D. meo Muto *§. postissime*.

Nulla pariter resultat probatio subjectionis ex tribus te-
stibus ex adverso examinatis, quia unus tantum ex eis au-
det dicere, Abbatiam existere intra fines Diœcesis Herbi-
polen. nulla reddita causa scientiæ; alter de auditu tantum
deponit, & alter nihil affirmat. Contra vero stant triginta,
& unus testes ab Abbate formiter recepti, bene deponentes
de omnibus locis ditionis Fuldensis, eorumque situatio-
ne extra Diœcesim Herbipolensem, qui & ratione omne-
72 si, & adminiculorum supra deductorum, debent omnino
præferri, *leg. ob carnem §. final. ff. de testibus*, *cap. in nostra
sedem tatule*, Rot. cor. Ludovisio *dec. 472. n. 2. & 3.* & cor.
Bichio *dec. 97. n. 19.*

Brovetus autem allegatus, qui *lib. 1. Fuld. antiq. fol. 8.*
dixit, in antiqua Diœcesum distributione illam partem di-
tionis Fuld. quæ versus Franciam Orientalem protenditur,
& fluminis intercapedine dividitur, Herbipolensis, ejusque
Diœcesi attributam fuisse, non meretur attendi, quia nul-
lu modo hanc Diœcesum divisionem probat, imo contra-
stum dicit *lib. 1. c. 1.* ubi affirmat, Abbatiam Fuldensem ab 73
omni lege Diœcesana solutam esse; & satis est, quod tot alii
Historici, quibus Fuldenses Abbates commemorari, vel
de Fuldensi Abbatia mentionem facere contigit illam nulli
Episcopo subesse dixerint, prout videre est apud Bin. *tom. 1.
Conc. ex Epist. 14.* *Zacharia Papa*, P. Natal. Alexand. *ad
secul. 8. pag. 394. & seq.* Oldovin. in addit. ad Ciaccon. *tom. 1.
in vita S. Zachariæ*, Conc. Gall. *tom. 1. pag. 576. & 582.*
Andr. Vallen. *in parat. jur. canon. lib. 1. tit. 3. §. 2. n. 1.* Steph.
Ritter. *in Cosmograph. metric. lib. 4. verbo Fulda, pag. 708.*
Yepes *in Const. Benedict. tom. 3. cent. 3. fol. 105. & 107.* late
Everat. Fabric. *in glor. Fuld. pag. 12. §. Abbatialem pag. 42.
§. 5. Fuldam, & pag. 45. & seqq. §. adepta autem*, bene Im-
hoff. *d. c. 23. n. 6.* & sequitur Tambur. *de jur. Abbat. disp. 3.
q. 4. n. 3. in fin. fol. 21. tom. 1.* Oppin. *de jur. sigill. c. 4. n. 50.
& seqq.*

Et merito toto, tantique Viri, Fuldensem Abbatiam ab
omni Ordinario independentem Diœcesim habere, unani-
mi sensu affirmarunt, quia ultra Pontificum privilegia vi-
derant Abbates ea omnia semper exercuisse, quæ nonnisi a
veris Ordinariis, & Abbatibus territorium proprium
cum jurisdictione quasi Episcopali habentibus expleri va-
lent: Etenim Abbates ab an. 802. alienos Episcopos ad Alta-
ria consecranda, Ecclesiasq; dedicandas semper invitarunt,
præterito Summ. n. 79. quod sane illis non licuisset, si Abba-
tia in Diœcesi, vel de Diœcesi Herbipolensi fuisset, Lezz. io.
in Comm. q. regul. verb. Abbatia n. 5. Bellet. *disquisit. Cler. d. 74
§. unico n. 10. in fin. & n. 11.* Rot. cor. Bicc. *dec. 459. n. 1.*, &
bene de Abbate Fuldensi notavit Thomassin. *de re benefic.
par. 1. lib. 3. c. 28. n. 4. in fin.*

Libero semper gavisi fuerunt exercitio utriusque jurisdi-
ctionis, tam voluntariæ, quam contentiosæ, temporalis,
& spiritualis cujus actus longe, lateque referuntur, *d. præ-
ter. Summ. n. 79. 82. 83. & 84.* Referuntur deputationes Vi-
cariorum Generalium ad eam exercendam ab anno 1307. in
hæc usque tempora factæ, cum plena jurisdictione tam in
causis spiritualibus, quam temporalibus, & mixtis; ex qui-
bus evidens, & apertum fit, Abbati competere jurisdictio-
nem quasi Episcopalem in Clerum, & Populum sui Ter-
ritorii, ut de exercitio jurisdictionis voluntariæ, & conten- 75
tiosæ, docuerunt Bellet. *disquisit. Cleric. d. §. unico num. 8.*
Panimol. *dec. 12. adnot. 9. n. 1.* Rot. coram Gregor. *dec. 325.
n. 19.* cor. Dunoz. Jun. *dec. 988. n. 4. et dec. 274. n. 5. par. 17.
rec.* & de deputatione Vicarii Generalis. probat Sbroz. *de
offic. Vicar. lib. 1. q. 4.* Rot. coram Coccio. *dec. 1054. n. 2.*
coram Dunoz. *d. dec. 988. sub n. 4.* in Capuana, seu Montis
Cassinen. coram Bourlemont, *§. concurrit*, & in d. Marsi-
cen. seu Nullius jurisdictionis super bono jure, cor. R.P.D.
meo Muto *sub §. hæc que omnia vers. de deputatione*. Cum-
que plerique ex supradictis actibus versentur circa cogni-
tionem causarum matrimonialium, quæ prohibentur Ab-
batibus, qui quasi Episcopalia jura privilegio, vel præscri-
ptione non acquisiverint, *cap. accedentibus 12. de excess.
Prælat.* Glos. *in can. pervenit 9. verb. justa causa 16. q. 1.* Gra-
tian. *discept. 212. n. 14.* Barbos. *de jur. Eccles. univers. lib. 1.
c. 17. n. 110.* Rot. coram Dunoz Jun. *d. dec. 988. n. 4. in fin.*
ex illorum propterea exercitio concludendum est, Abba-
tiam habere jurisdictionem quasi Episcopalem cum territo-
rio separato; quæ sunt fundamenta facultatis cognoscendi
dd. causas, juxta notata per Rot. in Getunden jurisdictionis
super 5. dubio 27. Junii 1689. *§. nec dici valet*, coram Reve-
rendissimo P.D. meo Caprara.

Similiter ab anno 1330. Abbates Synodos convocare con-
sueverunt, ac visitationes Diœcesis Fulden. jure ordinario
peregerunt, & continuarunt usque ad annum 1662. *Summ.
n. 81.* quæ expleri non poterant a Prælato inferiori carente
jurisdictione quasi Episcopali, ut de Synodorum convoca-
tione, præter superius adductos in *v. Silvester Papa*, tradit 76
Crescent. Præsid. Rom. *lib. 1. fol. mihi 491. col. 5. n. 9.* Rot. in
Nonantulana jurisdictionis 22. Junii 1690. *sub §. non obstat,
& §. posito* cor. R.P.D. meo Caprara, & in d. Matiscen. seu
Nullius jurisdictionis super bono jure, cor. Reverend. P.
Domino meo Muto, *sub §. hæc omnia versic. de convoca-
tione*, & de visitationibus ab Abbatibus jure ordinario fa-
ctis, Crescent. Præsid. Roman. *loco mox cit.* Bellet. *disquis.
clerical. d. §. unic. n. 4. & 8.* Gratian. *discept. 212. n. 30. &
seqq.* Barb. *de jur. Eccles. univer. lib. 1. c. 17. n. 108.* Peutin-
ger. *dec. 23. n. 11.* Bich. *dec. 259. n. 23. & sarec dec. 274. n. 5.
part. 17.* & in Nonantulana jurisdictionis 22. Junii 1690.

sub

sub §. non obstat cor. Reverendiss. P. Domino meo Caprara.
Plures, pluresque præterea dederunt dimissoriales, at-
que testimoniales suis subditis, & alumnis ad diversos E-
piscopos, *ad Sum. n. 81. lit. B. & C.* quas sane concedere
77 nequivissent, si Jurisdictione quasi Episcopali præditi non
fuissent, ad Text. *in c. cum nullus 3. §. inferiores de temper.*
Ordin. in 6. Grat. *discept. foren. c. 212. n. 23. & seqq. n. 48. &*
seqq. Bellet. *d. §. unic. n. 9. in fin.* Crescent. Præsid. Roman. *loc.*
mox cit. sub n. 9. Ciarlin. *controv. 220. n. 308. & seq. lib. 2.*
Adden. ad Butat. *dec. 667. n. 25.* Rot. in d. Marsicen. seu
Nullius jurisdictionis super bono jure, *sub dict. §. hæc quæ*
omnia vers. & de concess. ubi concord. Cumque sæpe sæpius
Episcopi Herbipolenses dimissorias datas ab Abbatibus
eorum subditis susceperint, & sine difficultate earum exe-
cutionem demandaverint, illis conferendo Ordines, Ab-
batum proinde quasi Episcopalis jurisdictio, facto, & con-
fessione eorundem Episcoporum comprobata dicenda est,
per ea, quæ tradunt Adden. ad Gregnt. *dec. 375. num. 11.*
in fin. Adden. ad Buratt. *dec. 453. lit. A.* Turricell. *de reb.*
Eccles. non alienand. c. 26. num. 32. Rot. *dec. 392. n. 2. par. 1.*
divers. & post secund. volum. consil. Farinac. *dec. 295. n. 8.*
& bene in terminis Rot. in d. Marsicen. seu Nullius jurisdi-
ctionis super bono jure *loco mox cit.* coram Reverendissimo
P. D. meo Muto.

Abbates tamquam Ordinarii ab anno 1459. confirma-
runt, & ordinarunt statuta Ecclesiarum Collegiatarum;
instituerunt Confraternitates, aliasque ipsis insciis erectas
78 suppresserunt; Scholas, & Seminaria erexerunt, *Summar.*
num. 28. & 79. quæ pariter illos ordinaria jurisdictione ful-
gere demonstrant, ut de approbatione Statutorum, tra-
dit Rot. cor. Bich *dec. 459. sub n. 19.* de erectione Confra-
ternitatum, Capon. *discept. 176. n. 53.* & de Scholarum,
& Seminariorum institutione, Gratian. *discept. 212. n. 41.*
& 36. Ventrigl. *in prax. p. 2. adnot. 29. §. unico n. 2.* Adden.
ad Buratt. *dec. 667. sub n. 25.*

Concurrit ulterius magna congeries collationum bene-
ficiorum, omnium etiam Parochialium, cum authoriza-
bili institutione ab Abbatibus factarum, necnon confirma-
tionum, & institutionum ad beneficia de jurepatronatus
Laicorum, cum authorizationibus Beneficialium permuta-
79 tionum, de quibus, præter documenta relata, *Sum. n. 80.*
testatur Brov. *Fuld. antiquit. lib. 1. c. 15. circa med. vers. aliis*
aucta: qui quidem actus gesti ab Abbatibus an. 1301. usque
ad 1662. manifesta perhibent eorum ordinariæ Jurisdictio-
nis argumenta, ut de collatione, & institutione ad Benefi-
cia, a contrario sensu disponit Text. *in c. cum & plantare 3.*
§. in Ecclesiis, ibique gloss. *verb. plene jure de privil.* Cre-
scent. Præsid. Rom. *lib. 1. sub n. 9. fol. 462. colum. 1.* Oliv. *de*
for. Eccl. p. 2. c. 15. n. 27. Bellet. *disq. Cleric. d. §. unico n. 4.*
Tambur. *de Jur. Abbat. tom. 3. disp. 9. q. 22.* Lother. *de re be-*
nefic. lib. 1. q. 25. n. 11. & seqq. Rot. in Barchinonen. Jurisdi-
ctionis 20. Martii 1681. *§. sicut enim* cor. Matthejo, & in
Marsicana, seu Montis Cassinen. Jurisdictionis 23. Martii
1686. *§. fundamentum*, cor. eodem, & in d. Marsicen. seu
Nullius Jurisdictionis super bono Jure *sub d. §. Neque omnia*
vers. de collat. cor. R. P. D. Muto, & de confirmatione Be-
neficiorum Vivian. *de Jurepatr. lib. 2. cap. 1. n. 29.* Bellet. loc.
mox citat. *n. 4.* Lother. *de re benefic. lib. 1. quæst. 30. n. 39. &*
plurib. & seqq. & de authorizatione permutationum Be-
neficiorum est Gloss. in Clement. unica *verb. conferantur*
de rer. permut. Doulat. *speciem Jur. tom. 2.* Sacerdotii Pu-
blic. lib. 1. c. 9. n. 5. Bellet. *d. §. unico sub n. 20.* Grat. *discept.*
912. n. 44.

Succedit longa series rationum redditarum de bonis, &
proventibus Parochialium, aliarumque Ecclesiarum in
manibus Abbatis, ejusque Vicarii Generalis in spirituali-
80 bus, pariter ab Anno 1530. usque ad 1662. *Summ. num 82.*
quas tanquam actus pertinentes ad Ordinariam Jurisdictio-
nem ponderant *Abb. in c. dilectus n. 4. versic. quea primum*
de offic. Ordin. Rot. cor. Cerr. *dec. 384. n. 2.* & cor. Zarrat.
dec. 10. n. 23.

Adduntur his Inquisitiones super titulis, & institutioni-
bus Parochorum ab Abbatibus factæ, relaxationes residen-
tiæ concessæ Collegiatarum Canonicis, a qua Prælatus Ter-
ritorio separato, & quasi Episcopali Jurisdictione carens
81 dispensare nequit, Thomassin. *de re benef. p. 2. c. 34. §. 17. n. 4.*
auctoritas impartita transactioni super rebus Ecclesiæ ab
Ecclesiasticis Personis celebratæ, relationes statuum ani-
marum a Parochis exhibitæ, indictiones precum, intro-
ductio Religiosorum, & fundationes Conventuum in sua
Diœcesi permissæ, aliaque plurima relata *Sum. n. 79. & seqq.*
quæ nonnisi ab habente Jurisdictionem quasi Episcopalem
explicari poterant, Bellet. *d. §. unic. n. 10.* Rot. coram Bich.
dec. 459. n. 19. versic. constat siquidem, & seq.

Tot autem, solemnesque actus a die fundationis Abbatiæ
Fuldensis usque in hæc tempora gesti ab Abbatibus, adeo
bene eorum Jurisdictionem quasi Episcopalem originaria
libertate quæsitam in Ditione Fuldensi constabiliunt, ut
nullatenus in ea Herbipolenses Episcopi eandem Jurisdi- 82
ctionem sibi asserere possint, Bellet. *disq. Cler. d. §. Unic. n. 26.*
in fin. Rot. in d. Capuana, seu Montis Cassinen. Parochia-
lium 10. Martii 1679. *§. tale autem* cor. Bourlemont. magis
vero, magisque, cum iidem Episcopi nedum toto hoc la-
benti sæculo, sed per millenarium fere tempus, vel peni-
tus abstinuerint ab omnibus legitimis actibus Episcopali-
bus, vel nullos unquam pacificos, sed studiosos, turba-
tivos, & improbatos, & clandestinos quosdam duntaxat
actos gesserint; quæ porro negativa observantia afficit il-
los qui potuerunt, & debuerunt, & non fecerunt actus Ju- 83
risdictionales, Text. *in c. si de terra 6. & c. accedentibus 15.*
de privileg. Rot. cor. Seraphin. *d. dec. 1025. sub n. 20. dec. 5.*
n. 20. part. 14. recent. cor. Royas *dec. 281. num. 16.* in d. Ca-
puana, seu Montis Cassinen. Parochialium, *dict. §. tale*
autem, coram Bourlemon. & in d. Marsicen. seu Nullius
Jurisdictionis super bono Jure *§. itaque*, coram Reverend.
P. D. Muto.

Præterea cum explorati Juris sit, Prælatum quodcunque 84
Territorium separatum cum Jurisdictione quasi Episcopali
sibi acquirere posse immemorabili præscriptione, imo sim-
plici etiam quadragenaria, munita titulo, seu privilegio,
quod justam præscribendi causam præbeat *c. cum persona 7.*
§. Quod si tales de privileg. in 6. Bellet. *disq. Cleric. d. §. unic.*
n. 17. Rosa *de resid. Episc. cap. 4. sect. 6. n. 446. & seq.* Rota
coram Dunoz. Jun. *dec. 988. n. 2. & 5. & dec. 1001. n. ... in*
rec. dec. 324. n. 8. par. 2. dec. 458. n. 73. par. 5. tom. 3. dec. 526.
n. 18. & 19. par. 10. dec. 21. n. 12. par. 14. in d. Capuana, seu
Montis Cassinen. Parochialium, *§. aut ex tam*, cor. Bour-
lemont, Rot. in Bonon. Juris conferendi 23. Aprilis 1697.
§. quia tamen, & 9. Junii 1698. *§. & ita*, cor. bon. me. Ur-
sino, & in dicta Marsicen. seu Nullius Jurisdictionis super
bono Jure *§. quinimo*, cor. R. P. D. meo Muto, utraque
plenissime suffragatur Abbati Fuldensi.

Immemorabilis enim desumi posset a longa serie prædi- 85
ctorum actuum præseferentium exercitium omnimodæ or-
dinariæ Jurisdictionis, qui in mille annis incipiunt, non
obstantibus actibus contrariis, qui dicuntur exerciti ab E-
piscopis Herbipolen. in sæculis præteritis; haud enim præ-
termisso, quod illi non probantur exerciti cum scientia, &
patientia Abbatis, cui proinde præjudicare non possunt,
nec attendi in concursu aliorum plurium, qui ab eodem
Abbate gesti fuerunt, Rota cor. Conc. *dec. 274. utrobique* 86
n. 9. p. 17. dec. 204. num. 10. p. 19. recent. in d. Capuana, seu
Montis Cassinen. Parochialium, *§. tum quia*, cor. Bourle-
mont, & in d. Marsicen. seu Nullius Jurisdictionis super
bono Jure, *§. potissime*, cor. R. P. D. meo Muto, omnes
insuper facile refelluntur.

Plerique enim ex iis sunt informes, utpote qui non fue-
runt legitime compulsati, ut sunt Literæ Clementis III. &
Cœlestini III. reservantes canonicam Justitiam Episcopi
Diœcesani, petitiones Abbatis, ut deputarentur Commis- 87
sarii Herbipolenses Fuldæ pro cognoscendis causis Matri-
monialibus, cæterique actus relati *præterito Summ. Epist.*
n. 12. 13. & 14. ideoque nihil probant in terminis, Rot. cor.
Casill. *dec. 439. n. 9. & 10.* & cor. Dudoz. Sen. *dec. 309. n. 10.*
apud Tambur. *de Jur. Abb. dec. 71.*

Alii ab ordine Episcopali dependent, quos probavimus 88
ab anno 802. Abbates a quocunque maluerunt Antistite ex-
plicari fecisse, ut sunt Consecrationes Ecclesiarum, Ordi-
nationes, & Benedictiones Abbatum, petitio Chrismatis,
& Ordinum; ac propterea in his cum Abbas Fuldensis ali-
quando usus fuerit opera Episcopi Herbipolensis, nullate-
nus sibi præjudicavit, ut bene advertit Rot. coram Ubald.
dec. 75. sub n. 4. in fin. apud Tambur. *de Jur. Abb. dec. 65.*

Alii sunt apocryphi, erronei, & suspecti, ut sunt tres 89
erectiones Beneficiorum, quarum altera dicitur facta a
Joanne Episcopo in Hammelburg. Ann. 1413. regnante Mar-
tino Pontifice, quem nullibi legitur eo tempore Sedem
Pontificiam rexisse; aliæ vero duæ asseruntur factæ An-
no 1418. & adscribuntur Laurentio Episcopo, qui nonnisi
Anno 1495. creatus fuit Episcopus, ut refert Ferdinandus
Kauck. in Chronolog. Episc. Herbipolen. *fol. 312.* & in eadem
Sede ponenda est institutio præsentati ab Hartmanno Ab-
bate Fuldensi, quæ dicitur facta ab Episcopo, cum idem
Abbas hujusmodi institutionem commiserit Officiali suo,
quod

quod aperte resultat ex verbo *nostro*, quod immediate sequitur post expressionem *Officialis*, ut patet facto concordato, *dicto hodierno Summ. n. 2. lit. B.*

90 Alii vero, & signanter exactiones factæ per Herbipolenses de subsidiis & collectis ab Ecclesiasticis Fuldensibus, nec non *Visitatio locorum sua Diœcesis, quæ unica affertur in toto seculi tentata*, emanarunt tempore, quo Julius occupaverat Abbatiam Fuldensem; cumque illi denique Brevibus Pontificiis, sententia, & mandatis Imperialibus rescissi fuerint, & uti clandestine, & indebite gesti, damnati; ideo non merentur allegari, quia dum Abbas Victor evasit, potius confirmarunt, quam peremerint præscriptionem, Rot. coram Cerr. *dec.* 690. *n.* 7. Bich. *dec.* 387. *n.* 12. *dec.* 253. *n.* 3. *p.* 13. *& dec.* 136. *n.* 21. *p.* 19. *rec.*

Placuitque etiam quadragenaria possessio cum titulo in nostra hypothesi perfectissime justificata; & quidem tituli supereminentes Abbati suppetunt, tum recentes, resultantes ex Imperiali sententia lata authoritate Sedis Apostolicę, atque ex solemni Brevi Clementis VIII. quo plene excitata, & reintegrata fuit Jurisdictio quasi Episcopalis Abbatis, tum antiqui, promanantes ex Privilegiis Pontificiis in sua pri-
91 mæva origine Abbatiæ Fuldensi concessis, & ex ipsa fundatione, ac situatione ejusdem Abbatiæ extra fines cujuscunque Diœcesis; quæ sine dubio suffragantur ad præscriptionem, pro qua inducenda non est opus, quod titulus sit undequaque validus; ea ratione, quia per se absque præscriptionis auxilio plenum Jus tribueret, argumen. Text. *in cap. audituis 15. ae præscript. & dicto cap. cum personæ, §. quod tales, de privileg. in 6. Gloss. fin. in cap. si diligenti 17. præscript.* Rota coram Gregorio *dec.* 289. *n.* 14. ibique Adden. *nu.* 16. *dec.* 129. *n.* 5. *p.* 3. *rec.* & in dicta Capuana, seu Montis Cassinen. Parochialium, *d. §. aut tam longæva*. Sed sufficit putativus, seu coloratus, ut in Bononien. juris conferendi 22. Aprilis 1697. §. *Quatenus vero*, cor. bon. mem. Ursino; qui tunc dicitur adesse, quando, prout hic, habitus fuit ab habente potestatem concedendi, ut bene explicat Lother. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 24. *n.* 166. Ros. *de resident. Episcop. cap.* 4. *sect.* 6. *n.* 459. Rota coram Coccino *dec.* 295. *n.* 5 *&* 6.

92 Abs re autem objiciebatur ad hunc effectum requiri titulum putativum facti, derivantem scilicet a privilegio dubio dubietate juris; quippe cum privilegia Abbatiæ concessa, quorum supra meminimus, & latius expendimus, emanaverint a Summis Pontificibus, ad quos spectat territoria dividere; & Diœceses assignare, titulus proinde promanans ab iis dicitur dubius dubitate facti, non autem dubius dubietate juris, & consequenter non injusto, & affectato juris certi errore causatus, sed justo, qui sufficit ad præscriptionem, magistraliter Rota *in rec. dec.* 120. *n.* 5. *p.* 3. *dec.* 520. *n.* 18. *& n.* 19. *p.* 13. *& dec.* 21. *n.* 12. *p.* 14. & in fortioribus terminis, quod titulus habitus a minus legitimo Pontifice, nempe Schismatico, sufficiat, si petens justa credulitate ductus credidit illum habere facultatem
93 concedendi, resolvit Rota coram Coccino *dec.* 295. & in Januen. Jurisdictionis coram Gregorio *dec.* 289. & tradit Lother. *de re benefic. lib. primo quæst.* 24. *num.* 169. *& numer.* 170.

Atque idcirco non officere dicebantur jura, & authoritates in contrarium allegatæ, utpote quæ intelligendæ viden-
94 tur, quando titulus desumitur a privilegio, quod emanavit a persona carente potestate illud concedendi, qualia dici merentur privilegia data a laicis potestatibus, vel Episcopis, quos certum est hujusmodi privilegia concedere non posse; vel loquuntur in casu, quo privilegia non solum sint restricta ad exemptionem passivam, verum etiam sint clara, aut non probetur possessio quadragenaria a Prælato inferiori, imo aperte constet de possessione Episcopi, quodque loca controversa sint intra fines illius Diœcesis, ut bene illas explicando docet Lother. *de re benefic. dicta quæst.* 24. *n.* 165. *& num.* 218. *& n.* 219. Ros. *de resid. Episcop. cap.* 4. *sect.* 6. *a n.* 453. *usque ad* 460.

Quemadmodum etiam non relevat, quod adeo insignes & perspicuos titulos, signanter illum derivantem ex Brevi Clementis Octavi, Abbates non allegaverint, quodque in medium proferre nunquam ausi fuerint; cum enim usq; ad annum 1662. absq; ulla contradictione Episcoporum pacifice Jurisdictionem suam exercuerint, & administraverint in locis controversis, opus non habebant idem Breve proferre, atque exhibere, attento præsertim, quod illud impetraverant, non ut ex integro Jurisdictionem, quam nunquam habuissent, consequerentur, sed ut illam excitarent, & jura juribus addendo, ad majorem cautelam melius constabilirent,

Possessio vero quadragenaria plusquam manifeste resultat ex actibus tam voluntariam, quam contentiosam jurisdictionem concernentibus, signanter ab initio labentis sæculi nunquam interrupta serie ab Abbatibus pro tempore pacifice gestis, & late recensitis in Summario Abbatis *a n.* 79. *usque ad n.* 85. junctis depositionibus 31. Testium, *ut in eorum præterito Summ. ad partes dato*, qui omnes reddita congrua scientiæ causa diserte affirmant, Abbatem obtinere Jurisdictionem quasi Episcopalem in toto suo territorio Fuldensi, & referunt continuum prædictæ Jurisdictionis exercitium a quadraginta annis, & tempore immemorabili, nedum in genere, sed in specie, enumerando visitationes, & deputationes Officialium ad omnimodæ jurisdictiones ordinariæ exercitium factas, cognitiones causarum matrimonialium, & concessiones literarum dimissorialium pro susceptione Sacrorum Ordinum directas 95
ipsis Herbipolensibus Episcopis, qui illos conferre non renuerunt, cæterosque actus, quos supra retulimus, univoce convenientes solum Episcopis, vel habentibus Jurisdictionem quasi Episcopalem cum territorio separato, quod ideo bene probant, ut de similibus textibus dixit Rota cor. Seraphino *dec.* 585. *n.* 1. in Aquilana Jurisdictionis coram Pamphilio *dec.* 65. impress. apud Marchesan. *de commiss. pag. mihi* 980. *n.* 1. in Aprutina Jurisdictionis 19. Junii 1606. coram eodem penes Posthum. *de manut. dec.* 596. & apud Tambur. *de jur. Abbatiss. dec.* 51. *n.* 1. coram Dunozet. Junior. *dec.* 988. *n.* 5. *& dec.* 1001. *n.* 4 coram Peuting. *dec.* 12. *n.* 20. *dec.* 13. *n.* 10. *& in rec. dec.* 234 *n.* 16. *part.* 4. *dec.* 203. *n.* 6. *&* 7. *& dec.* 31. post Tondut. *de pension.* Eoque certius, quia Episcopus remissoriam petiit, & expedivit ad effectum examinandi alios testes contrarios, quorum etiam cœpit examen, sed re infecta dimisit, ex quo neminem reperiri potuit, qui de exercitio ullius actus ordinariæ jurisdictionis per ipsum exercitæ 96
in Abbatia Fuldensi deponere ausus fuerit; unde fides prædictorum testium, & pacifica quadragenaria possessio Abbatis confovetur, juxta deducta per Rota in Toletana Jurisdictionis super pertinentia Ecclesiarum 6. Junii 1689. §. *Tum demum*, coram Reverendissimo Molines Decano.

Quam sane pacificam Abbatis possessionem intervertere nequeunt pauci contrarii actus, ut asseritur, gesti ab Episcopo in labenti sæculo post restitutionem ejusdem Abbatis. Nam quatuor actus causarum matrimonialium, annorum 1608. 1614. 1616. & 1619. sunt æquivoci, dum litigantes, vel alter eorum erant Diœcesis Herbipolensis, ideoq; ad intentum Episcopi nihil concludunt, in puncto Rota cor. Bichio *dec.* 194 *n.* 14. Epistolæ autem scriptæ anno 97
1621. ad Abbatem, & Archiepiscopum Moguntinum, in quibus Episcopus Herbipolensis conquestus fuit, quod suffraganeus Moguntinus Pontificalia exercuerit in ditione Fuldensi, nullibi probatur, quod pervenerit ad Abbatem, & tamen ille ex privilegiis Apostolicis superius adductis, in his, quæ sunt Ordinis, quemcunque Episcopum vocare poterat; unde nullum in dictis conquæstionibus constitui valeat fundamentum; & magis, quia a dicto anno 1621. usque ad annum 1662. initæ transactionis effluxerunt quadraginta anni absque ullo actu jurisdictionali, aut conquæstione Episcopi; unde semper esset completa legitima quadragenaria possessio Abbatis, quæ sufficit ad suum bonum jus adstruendum, ex supra deductis. Quod confirmatur etiam ex dicta concordia anni 1662. celebrata cum Archiepiscopo Moguntino, qui uti Episcopus Herbipolensis fassus fuit, Abbatem pacifice Diœcesim suam retinere trans flumen Fuldam, *d. Summ n.* 74. Ex qua confessione clarius comprobata remanere ejus pacifica possessio, Rota 98
in dicta Aquilana jurisdictionis cor. Pamphilio *dec.* 65. impress. apud Marches. *de commiss. fol. mihi* 980. *n.* 1.

Impedimentum vero, quod resultasse prætenditur ex Bello Suetico, tunc solum considerabile esset, quando probaretur illud tempus Belli tandiu duravisse, ut Abbatis quadragenariæ deesset aliqua pars ad illa complendam: seu ex Historicis, tempestas illa cito cœpit, & cito desiit, nondum completo triennio, & nulli Episcopo, aut Ecclesiastico Principi, suæ jurisdictionis exercitium ademit: Rex enim Gustavus Regiones omnes, quas subegit, suis legibus uti permisit, & Ecclesiasticam politiam in illis, signanter in Herbipoli, ut antea, servari concessit, teste Petro Lotichio *lib.* 42. *cap. primo*, §. *secundo*, *& cap. secundo*, §. *Proinde*, Joan. Bapt. Burg. *lib. secundo*, *pag.* 268. *& seqq.* & Bisaccioni *Historie memorabili pag.* 97. Cumque præterea Abbas Fuldensis, durante adhuc Bel- 99

lo exercuerit in sua Abbatia plures actus jurisdictionis quasi Episcopalis, de quibus *Summario n.*82. *& n.*83. inde sequitur, bellum minime impedivisse continuum exercitium jurisdictionis vero Ordinario competentis, ita ut tale tempus non sit demendum per ea, quæ tradit Rota in Barchinonen. hæreditatis 23. Februarii 1688. §. *fin.* coram bon. mem. Rondinino.

Tolliturque omnis difficultas, ponderando, quod Episcopus Herbipolensis, nec antea spatio triginta annorum, nec postea ab anno 1635. ullum actum ordinariæ jurisdictionis in ditione Fuldensi fecit, licet viderit, & sciverit, Abbatem publice, & palam omnia jura quasi Episcopalia exercere, & tanquam Ordinarium a Sede Apostolica, ejusque Nunciis ad Tractum Rheni, sacrisque Congregationibus recognosci, ut propterea nimis clara sit possessio pacifice jurisdictionis quasi Episcopalis in Abbate Fuldensi per 40. annos, & ultra.

Scientia autem Episcoporum, attenta vicinitate Diœcesis
100 Fuldensis, quæ est finitima Diœcesi Herbipolensi, & actuum multiplicitate, præsumitur, Thom. de Ros. *de resident. Episcop. c.* 4. *sect.* 6. *n.* 332. Spad. *cons.* 160. *n.*7. *lib.* 2. Rota *dec.* 533. *n* 4. *p.* 1. *dec.* 183. *n.* 4. *p.* 11. *rec.* cor. Buratt. *dec.* 222. *n.* 6. in dicta Capuana, seu Montis Cassinen. Parochialium, §. *Tum quia*, cor. Bourlemont, & in dicta Marsicen. seu nullius Jurisdictionis super bono jure, §. *ceterum*, cor. R. P. D. meo Muro; ac præterea indu-
101 bitata redditur ex probatione hujusmodi actuum, & agnitione Jurisdictionis quasi Episcopalis Abbatis Fuldensis, ut probavimus, pluries facta ab eisdem Episcopis, eorumque officialibus, Rota cor. Dunozetto Senior. *dec.* 309. *n.* 24. in Bononien. juris conferendi 22. Aprilis 1697. §. *Opitulari* & 9. Junii 1698. §. *Frustra*, coram bon. mem. Ursino, & in dicta Marsicen. seu nullius Jurisdictionis jure, loco mox citato cor. R. P. D. Muro.

Denique ad tollendam dictam quadragenariam frustra allegatur mala fides Abbatum, desumpta ex Epistola ab Abbate Balthassare scripta anno 1575. ad Gregorium Papam Decimum tertium, & ex Concordiis propositis ab Abbate Joanne Friderico successore dicti Abbatis Balthassaris anno 1613. & ann. 1614. Nam quod attinet ad Epistolã Balthassaris asserentis Jurisdictionem Fuldensem pro una ad ipsum, & pro aliis duabus partibus ad Moguntinum, & Herbipolensem pertinere; illa tantum abest, ut noceat, quin potius faveat Abbati Fuldensi in hac controversia, in qua impugnatur generaliter, & indefinite Jurisdictio quasi Episcopalis illi competens dum in dicta Epistola explicite continetur, quod eadem Jurisdictio saltem in tertia parte sui territorii ad ipsum pertinebat; unde incongrue hodie Episcopus Herbipolensis dictam Jurisdictionem, & territorium separatum indefinite impugnat contentum in dicta Epistola, quam ideo uti ab ipso productam impugnare non potest,
102 juxta text. *in c. cum venerabilis* 6. *de except.* Rota *dec.* 333. *n.* 11. *p* 19 *recentiorum*; & tamen eadem Epistola quoad prædictas alias duas partes apparet evidenter erronea, & pro tali ab omnibus recognita, tam ab ipso Abbate scribente, qui postea bene edoctus de propria Jurisdictione, illam in tota sua Abbatia recuperavit, & exercuit, quam etiam ab Archiepiscopo Moguntino, qui tot sæculorum spatio nunquam minimam Fuldensis Diœcesis partem sibi asserere tentavit; eandemque veritatem recognoverunt Pontifices, & Imperatores, qui ad totalem & universalem Jurisdictionem, & Diœcesim Abbatem reintegrarunt, ut propterea stante hujusmodi errore, nec ipsi Abbati Balthassari, mi-
103 nusque Abbatibus successoribus præjudicaverit, Bellet. *disquisit. Cleric. dict.* §. *unico num.* 26. *in fine* Rota coram Carillo *d. dec.* 159. *n.* 14. & cor. Peuting. *dec* 23. *n.*3. Præterea cum Abbas quadragenariam præscriptionem non dinumeret a tempore, quo erronea ista Epistola scripta fuit, sed ab initio Labentis sæculi, postquam ad suam Sedem, Jurisdictionemque restitutus, in qua eadem confirmatus fuit Brevi Clementis Octavi; profecto supervenientibus novis titulis bonam fidem inducentibus, etiam post dictam Epistolam, novam præscriptionem inchoare, &
104 complere rite potuit, optime in terminis Rota coram Bichio *dec.* 474. *n.* 18.

Concordiæ vero annorum 1613. & 1614. nullius sunt momenti, quia sunt informes, minutæ, nec extractæ a suis Originalibus, ut fuit in compulsu solemniter protestatum a Procuratore Fuldensi, præterito Summario Abbatis *n.* 89. & plenius Summario responsionis *n.* 1. ac rursus, qui attente perlecto earum tenore, nil aliud præseferre videntur, quam simplices tractatus, vel non conclusos, vel non effectuatos, qui nullam prorsus merentur considerationem, ut in terminis concordiarum respondit Rota cor. Coccino *dec.* 768. *n. septimo*: proindeque nec etiam aptæ sunt ad inducendam malam fidem in Jo: Friderico Abbate successore Balthassaris, quia cum possideret jurisdictio- 105
nem controversam ex antiquissimis titulis sibi competentibus, & ex novis Brevibus Apostolicis, ac Imperialibus decretis confirmatam, non potuisset ullam malam fidem assumere ex tractatibus concordiarum re infecta dissolutis, præsertim quia nunquam judicialiter molestatus fuit ab Episcopo, quod certe facere non ille omisisset, postquam in irritum cessisse viderat tractatus prædictos, ideoque Abbas continuando eundem modum pacifice possidendi, non per- 106
didit bonam fidem, quam antea habebat, ut ad rem ponderat Rot. in Bononien. juris conferendi 22. Aprilis 1697. §. *Adhuc*, & *duobus sequentibus*, cor. bon. mem. Ursino: & in fortioribus terminis, quod ex lite introducta adversus possessorem, qui in illa victoriam reportavit, non amittatur bona fides, nec interrumpatur præscriptio, probat Felin. *in cap. illud n.* 17. *de præscript.* Covarr. *in regula possessor. p.* 2. §. 12. *n.* 4. *vers. secunda conclusio*, 107
Rota *dec.* 288. *n.* 6. *cum num. præcedenti*, apud Posthum. *de manut.* & *dec.* 467. *n.* 1. coram Ludovisio.

Nullatenus subsistente, quod Episcopus annis 1656. & 1657. contradixerit actibus Jurisdictionalibus Abbatis in quibusdam litteris ad illum scriptis, ubi memorantur dictæ Concordiæ annorum 1613. & 1614. nam dictæ literæ ab Episcopo ad Abbatem scriptæ, & non 108
repertæ penes Abbatem, sed penes Episcopum scribentem, non sunt in forma probanti, utpote legitime non compulsatæ, ideoque rejiciendæ, ex superius adductis.

Quibus statibus nil relevat præsumptio juris desumpta ex *Canone omnes Basilicæ*, quæ pariter ab Episcopo adducebatur. Quippe cum Abbas, ultra tot titulorum ad- 109
minicula reperiatur in actuali possessione exercendi Jurisdictionem quasi Episcopalem in omnibus locis, & personis sui territorii, seu ditionis Fuldensis, cessat proinde dicta præsumptio, Bellet. *disquis. Clerical. dicto* §. *unic. n.* 24. Rota cor Seraph. *dec.* 1274. cor. Coccino *dec.* 1054. *per totam* cor. Peuting. *dec.* 12. *n.* 7. & *dec.* 23. *n.* 1. cor. eodem & *in rec. dec.* 274. *n* 1. & *n.* 8. *p.* 17. *dec.* 306. *n.* 22. & *seqq. p.* 19. *rec.* in Capuana, seu Montis Cassinen. Parochialium 10. Martii 1679. *Penultimo*, cor. Bourlemont, & in dicta Marsicen. seu nullius Jurisdictionis, §. *fin.* cor. R. P. D. meo Muro.

In quam sententiam eo libentius inclinandum dicebatur, quia præsens lis, quæstio fuit ab Episcopo introducta, ut vindicaret nonnulla loca, & Parochias cis Amnem Fuldam posita, ut prætenditur, subjecta Diœcesi Herbipolensi, sic admittendo in reliquis locis trans Amnem Fuldam jus Diœcesanum Abbatis, ut supra demonstravimus; quocirca, cum in hoc casu res agi amplius non dicatur inter Ordinarium, & inferiorem, sed inter duos Jurisdictione Episcopali pollentes, corruit præcipuum fundamentum innixum assistentiæ juris, & præsumptioni faventi Episcopo, Card. de 110
Luca *de jurisdict. disc.* 1. *n.* 14. Ros. *de resident. Episcop. cap.* 4. *sect.* 6. *n.* 234. ubi concordan. qui uti gerens figuram actoris, clare, & concludenter probare tenetur eam partem, taque loca, super quibus est controversia, ad suam Diœcesim pertinere, maxime quia reus conventus, qualis est Abbas, ut probavimus, reperitur in possessione exercendi jurisdictionem quasi Episcopalem in locis controversis, Abbas *in* 111
cap. cum olim, *n.* 2. *de dec.* DD. *in cap. cum venerabili*, *de Religios. Domibus*, Anchar. *cons.* 310. *n.* 5. Parif. *cons.* 97. *lib.* 4. Rot. cor. Coccino *d. dec.* 1054. *n.* 3. & 4. cor. Dunoz. Senior. *dec.* 309. penes Tambur. *de jur. Abbat. dec.* 71. *n.* 5. cor. Cavalli *dec.* 126. cum aliis adductis per Ros. *de resident. Episcop. cap.* 4. *sect.* 6. *n.* 240. & *duobus sequentibus*, itaut excipere possit, quoad te liberas ædes habeo, Fagnan. *in cap. cum dilectus*, *n.* 15. *de religios. domib.* Mascard. *de probat. conclus.* 167. *n.* 4. Grilezon. *cons.* 143. *n.* 39. & 42. Pignatell. *consult. can. n.* 26. *n.* 6. *tom.* 2.

Absque eo quod replicari valeat, quod statim, ac Rota per rem judicatam rescindi mandavit concordiam ann. 1662. celebratam cum Episcopo Herbipolensi, firmata remanserit Jurisdictio Episcopi super locis controversis, tanquam sitis in ejus Diœcesi, quia tunc solum Rota annullavit prædictam concordiam, ut initam sine causa, & beneplacito Apostolico, ut patet ex lectura decisionum in causa editarum 4. Februarii 1692. & 22. Junii 1695. coram bon. mem. Reverendissimo Emerix Decano, confirmat. coram me, 25. Junii 1696 Nihil vero firmavit circa subje- 112
ctionem

ctionem Abbatiæ, & prætensam jurisdictionem Episcopi in locis, & erga personas ejusdem; quinimo probationes super bono jure hinc inde factas ponderare noluit, sed ad particularem disputationem ex intero faciendam reservavit, ut habetur ex secunda decisione bon. mem. Reverendissimi Emerix Decani, qui deinde sententiam ad concordiæ dumtaxat rescissionem restrinxit, licet Episcopus in ejus cedula apponere tentasset illum esse manutenendum, & reintegrandum ad plenariam exercitium Jurisdictionis Episcopalis locorum Fuldensis Abbatiæ; quod tamen uti contrarium præcedentibus decisionibus, & sensui Sacri Tribunalis, deletum fuit, ut patet ex originali dictæ sententiæ, proindeque ex eadem sententia dici nequit canonizata Jurisdictio Episcopi Herbipolensis, Alexand. *cons.* 84. *n.* 3. Anchar. *cons.* 437. *in fine*.

Ex quibus omnibus cum clare pateat de bono jure Abbatis, indubitaoter quoque eidem manutentionem in exercitio quasi Episcopalis Jurisdictionis in tota ditione Fuldensi Domini decrevere, stante incontrovertibili possessione, in qua tempore motæ litis reperitur, *vulg.* §. *retinendæ instit. de interdict.* Rota *dec.* 339. *n.* 6. *& seqq.* coram Bichio, & *dec.* 274. *part.* 17. *rec.*

Et ita responsum fuit, utraque parte pro quarta vice audita, & semper acerrime informante &c.

REVERENDISS. P. D. MOLINES DECANO.

Nullius, seu Fulden. Jurisdictionis.

Lunæ 16. Februarii 1701.

ARGUMENTUM.

Jurisdictio, & exemptio nativa in Ecclesiis inferioribus de Jure dari non potest, & ex ista tribui nequit Abbatiæ Fulden. quia non constat de ejus erectione ante Episcopatum Herbipolen. prout omnino probari deberet. Brevia Pontificia exemptiva regulariter non important, nisi exemptionem passivam, nisi facta fuerit mentio de Clero, & Populo, & expresse fuerit adempta Jurisdictio Episcopi; potest tamen Prælatus inferior jurisdictionem, & Territorium præscribere, si concurrat quadragenaria cum titulo colorato.

SUMMARIUM.

1 *Jurisdictio nativa in Ecclesiis inferioribus de jure dari non potest; nam ab ipsomet nascentis Ecclesiæ exordio Apostoli Diæceses cum certis limitibus diviserunt, talisque generalis divisio fuit a successoribus Summis Pontificibus approbata.*

2 *Licet aliqui, & Rota etiam hanc generalem Diæcesum divisionem multo post factam crediderint sub Dionysio Papa, verior, & communior opinio est, quod Dionysius limites constituerit solum Ecclesiis, & Parochis, non vero Diæcesibus.*

3 *Nec subsistit, quod in dicta generali Diæcesum divisione plures remanserint Provinciæ acephalæ, & sine Episcopo; quod enim Clerici, & Monachi essent sine capite, fuit semper a sacris Canonibus improbatum.*

4 *Can. Felix 52. caus. 16. q. 1. in proposito declaratur, & explicatur.*

5 *Quando etiam subsisteret, quod in primordiali Diæcesum divisione aliqua Provincia nulli subesset Episcopo, attamen remanserunt Sedi Apostolicæ immediate subjecta.*

6 *Exemptio non se compatitur cum originaria libertate, cum supponat antiquam subjectionem.*

7 *Minusque regit, quod regulares, quos Pontifices in locis extra generalem divisionem Diæcesum remansis præfecerunt, acquisiverint exemptionem tam passivam, quam activam.*

8 *Nam Monachi a principio fuerunt subditi Episcopi, & exemptionem tam passivam, quam activam solum ex indultis, & privilegiis Apostolicis acquisiverunt.*

9 *Abbatia Fuldensis etiamsi probaretur fundata ante Episcopatum Herbipolen. sed tamen de jure dici non posset, quod acquisivisset nativam libertatem, & jurisdictionem.*

10 *Sed tamen vel dicendum est, quod Episcopatus Herbipolen. sit anterior dictæ Abbatiæ, vel res redditur adeo turbida, ut Abbas non possit in nativa libertate ullum constituere fundamentum; nam deberet eam concludenter.*

11 *Actus jurisdictionales gesti ab Episcopo in aliquo Territorio, excludunt nativam ipsius Territorii libertatem.*

12 *Item eam excludunt enunciativa Summorum Pontificum.*

13 *Item confessiones Abbatum.*

14 *Testimonium historicorum probat, quod locus sit comprehensus in Diæcesi.*

15 *Privilegii impetratio ostendit de jure non competere id, quod imperatur, cum qui habet titulum a jure profluentem, non soleat alterum, ex quo jus suum confirmet, emendicare.*

16 *Sanctus Bonifacius Fundator Abbatiæ Fuldensis multa impetravit privilegia exemptiva Pontificia, signum evidens, quod eadem Abbatia non erat a nativitate, & origine libera.*

17 *Ad hoc ut privilegia importent exemptionem activam, debet in eis haberi expressa mentio Cleri, & Populi, cum omnimoda exclusione Episcopi; alias reducuntur ad exemptionem passivam.*

18 *Receptio sub protectione Sanctæ Sedis Apostolicæ importat solam exemptionem passivam.*

19 *Verba privilegii, quod nullus Episcopus in Monasterio jurisdictionem exerceat, non includunt Clerum, & Populum.*

20 *Alia verba, quod omnia bona tam præsentia, quam futura sint libera a jure Diæcesano, ad passivam exemptionem reducuntur.*

21 *Facultas data Abbati accipiendi Chrisma, & Oleum Sanctum a quocunque Antistite, utpote reducibilis ad indigentiam, & servitium Monachorum, non præsefert activam exemptionem.*

22 *Privilegia concessa Abbati sedendi inter Abbates, appellandi ad Sanctam Sedem, utendi Pontificalibus, & alia hujusmodi, stare possunt sine jurisdictione spirituali in Populum, & Clerum.*

23 *Principes Laici sicuti non possunt jurisdictionem spiritualem exercere, ita eam aliis communicare non valent.*

24 *Synodus Moguntina celebrata anno 108. quod non sit Apocrypha, demonstratur.*

25 *Si Episcopus in Territorio actus jurisdictionalis pluries exercuerit, signum evidens, quod exemptio concessa Monasterio, & Abbatiæ, erat solum passiva.*

26 *Privilegia Pontificia antiquitus concessa Monasteriis Claustralium, fere omnia registrabantur ad eos liberandos a lege Diæcesana, & non a jurisdictionali Episcoporum; & si ad jurisdictionalem extendebantur, comprehendebant solum personas, & septa Monasterii, & talia censeri debent etiam Privilegia concessa Abbatiæ Fuldensi.*

27 *Jurisdictio Episcopalis potest a Prælatis inferioribus præscribi tam in parte, quam in totum, etiam cum qualitate nullius.*

28 *Et ad illam præscribendam sufficit quadragenaria cum titulo colorato.*

29 *Qui titulus tunc adesse dicitur, quando provenit ab habente potestatem illud concedendi.*

30 *Ex Brevibus Pontificiis declarantibus Abbatem Pastorem, & ex sententia lata Papali commissione, in qua idem Abbas declaratur Ordinarius, negari non potest, quin resultet titulus aptus ad præscribendum.*

31 *Sententia in judicatum transacta impugnari nequit, nisi obtineatur restitutio in integrum.*

32 *Titulus ad effectum præscribendi non requiritur, ut sit verus, & justus, sed quod sit talis, ut dederit justam causam, & causaverit bonam fidem.*

33 *Justa autem causa credendi oritur etiam ex assertione Principis, & ex dicto nobilis viri.*

34 *Sententia etiam nulla causat titulum ad præscribendum.*

35 *Breve Pontificium excitativum jurisdictionis quasi Episcopalis, & in quo Abbatia nuncupatur nullius, & Abbati conceduntur ea, quæ competere non solent, nisi illis, qui quasi Episcopali jurisdictione potiuntur, est plusquam sufficiens ad inducendam justam credulitatem, & putativum titulum.*

36 *Quadragenaria possessio probatur ex testibus deponentibus de actibus jurisdictionalibus.*

37 *Concordia ex qua quis continuavit in antiquam possessione, non destruit, sed imo conservet bonam fidem.*

38 *Scientia, & patientia desumitur ex vicinitate locorum, & ex multiplicitate actuum.*

39 *Bellum non interrumpit præscriptionem, quando de tempore belli quis in possessione continuavit, & attenditur, quando deducto tempore belli, adhuc præscriptio est completa.*

DECISIO X.

DElata ad hoc sacrum Auditorium celebri controversia vertente inter Episcopum Herbipol. & Abbatem Fuldensem super omnimoda, & universali jurisdictione spirituali ditionis, & Principatus Fuldæ, per quatuor vices dubium -- *An, & de cujus bono jure constet de effectu manutentionis?* & tandem die 28. Junii 1700. omnibus DD. suffragantibus prodiit responsum, constare de bono jure Abbatis, etiam ad effectum manutentionis, fundato in triplici exemptione Abbatiæ Fuldensis, nativa scilicet, dativa, & præscriptiva, ut latius patet ex decisione desuper evulgata, adversus quam concessa nova audientia, propositoque a me subrogato Reverend. P. Domino de la Tremoille absenti, solito dubio -- *An sit standum, vel recedendum a decisis?* Domini perstitere in decisis, non jam ex primo, & secundo præteritæ decisionis fundamento, quod præfatus Abbas gaudeat in ditione Fuldensi jurisdictione quasi Episcopali cum qualitate nullius in vim libertatis, & exemptionis nativæ, & dativæ, sed ex tertio præscriptivæ.

Re siquidem melius discussa, minus habens compertum fuit primum fundamentum nativæ exemptionis, eo suboriens præsupposito, quod Monasterium Fuldense fuerit erectum ante Episcopatum, & Diœcesim Herbipolen. Quoniam neque in jure, neque in facto solidam visum est obtinere subsistentiam, non quidem in jure, quia nullus adest Canon admittens hanc nativam Diœcesum libertatem dum ab ipsomet nascentis Ecclesiæ primordio Apostoli, & Divus Petrus eorum Princeps, renovata antiqua Urbium, & Provinciarum divisione ante Christi adventum ab Ethnicis Principibus facta, omnibus Diœcesibus certos constituerunt

1 limites præficiendo loco primorum gentilitatis Flaminum, Patriarchas, seu Primates, loco Archiflaminum, Archiepiscopos, & loco Flaminum, Episcopos, eandemque generalem divisionem approbarunt successores Summi Pontifices, & signanter Clemens, & Anacletus, ut literaliter colligitur ex *Can. Urbes* 1. *& Can. in illis* 2. *dist.* 80. *& ex cap. Provinciæ, dist.* 89. & tradunt communiter interpretes hic collecti per Barbos. *conf.* 116. *n.* 11. Ros. *de resid. Episcoporum, sect.* 4. *n.* 9. *cum sequent.* Urtad. *de resid. tom.* 1. *lib.* 1. *ref.* 9. *num.* 3. Roder. a Cunka *in d. Can in illis e num.* 5.

Non efficiente, quod plerique hujusmodi generalem Diœcesum divisionem longe post factam esse crediderint, tribuantque Dionysino Papæ, fundari in ejus epistola secunda scripta Severo Episcopo, relata per Grat. *in c. Ecclesias singulas caus.* 31. *q.* 1. & tradit Glos. *in d. cap.* 1. *dist.* 99. *verbo ante Christi adventum, et in cap. Nec in q.* 3. & cum hoc tententia non semel processerit nostrum Tribunal, & signanter

2 coram Coccin. *dec.* 665. *n.* 18. & in Gerund. jurisdictionis super bono jure 13. Junii 1692. §. *Et enim*, vers. me, & in Hispalen. visitationis 30. Aprilis 1700 §. 13. pariter cor. me, Ultra quod enim juxta sensum eruditorum d. epistola falso adscribitur S. Dionysio Papæ, eamque patricius Isidori mendacibus annumerandam esse tradit Vanespen. *oper. Can tom.* 1. *c.* 3. *c.* 40. *sub n.* 1. data illius veritate, communior DD. sententia est, Dionysium non constituisse limites Diœcesibus, sed Ecclesiis, & Parochiis, ut ea relatæ ejus epistolæ non obscure desumitur, & præclare notas ibi Glos. *in verbo divisimus*, & tenent Fagn. *in cap. Nullus de Paroch. n.* 15 & late Urtad. *d. resol.* 9. *n.* 3. *&* 4. ubi rejicit Barbos. contrarium tenentem, & plenius Ros. *de resid. d. sect.* 14. *n.* 18.

Et licet Fagnan. *in cap. Nullus n.* 20. *&* 15. *de Paroch. & in cap. cum ab Ecclesiarum n.* 14. *&* 25. *de offic. Ord. & in cap. Dilectus* 20. *de relig. domib.* & post eum Pirringh. *in jus Canonicum lib.* 3 *sect.* 2. *n.* 93. pluribus allegatis juris Canonici locis tueantur sententiam, quod in dicta generali Diœcesum divisione plures remanserint Provinciæ Acephalæ, sine Capite, & Episcopo; perpensis tamen omnibus præfatis Ca-

3 nonibus, tantum abest, ut illus eorum prædictum assumptum evincat, ut per contrarium omnes improbent priscam aliquorum Monachorum, & Clericorum prætensionem se esse Acephalos, & nulli Episcopo subjectos; imo tales personas uti excommunicatas, ab Ecclesia fore excludendas, & rejiciendas, saepius Pontifices, & Concilia declaraverint, ne signanter depræhenditur ex *cap. nulla ratione dist.* 93. ibi. *Nulla ratione Clerici, aut Sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius Episcopi disciplina, & providentia gubernantur; tales enim Acephalos idest sine capite prisca consuetudo nuncupavit;* & Glos. ibi -- *Tales sicuti excommunicatos debet quilibet excludere ab Ecclesia Dei*, & ibidem tenet Gemioian. *vers. Quæsitum est*, & concordat *Canon. Abbatibus* 18. *quæstion.* 2. ubi determinat Pontifex, *quod Abbatibus, qui neque sub Episcopo, neque sub Metropolitano, neque sub Primate, neque sub Patriarcha sunt, nullus prorsus Episcoporum Episcopalia qualibet administraret; cum enim nulli Episcopo omnino subesse profiteantur, consequens est, ut nullus Episcoporum, quæ sua sunt, eis tanquam extraneis largiatur.*

Neq; ab his discrepat *Can. Felix* 52. *caus.* 16. *q.* 1. ubi Conc. Carthaginense secundum ad insinuationem Felicis Episcopi Selemelitani dixit, ut Diœceses, quæ nunquam Episcopos habuerunt, non habeant; quippe Concilium ibi voluit prohibere novas Episcopatuum erectiones, quas fieri Canones prohibent fieri in locis parvis, & in modicis Castellis, ut habetur *in Can. Episc. & in seqq. Can. illud sane dist.* 80. non autem, ut aliqua Diœcesis remaneat sine Episcopo, 4
ut bene interpretatur ibi Glos. *in verbo ut Diœceses relative se habens ad dd. Can. Episc. & Can. illud d. dist.* 80 & clarius colligitur ex verbis ejusdem Concilii, quæ addit Grat. ibi. *Et si accedente tempore, crescente fide Dei populus multiplicatus desideraverit proprium habere rectorem, ejus videlicet voluntate, in cujus potestate est Diœcesis constituta, habeat Episcopum.* Ex quibus patenter confirmatur, Concilium ibidi vetuisse erectionem novorum Episcopatuum in locis, in quibus non adesset frequentia populi Christiani juxta *d cap. illud sane eo ipso*, quod crescente populo novi Episcopatus erectionem admittit; cumque tale quid permittat, dummodo accedat consensus Episcopi, in cujus potestate est Diœcesis, cui novus Episcopus præficiendus erat; inde ad oculum quoque colligitur, Concilium non admisisse, nec supposuisse, quod ulla Diœcesis unquam steterit, vel stare valeat sine capite; & quando supra dixerat, quod Diœceses, quæ non habuerunt Episcopum, non habeant, intellexit de novo, & particulari Episcopo, sumendo verba Diœcesis pro Oppido, & Villula, aliisque locis parvis, prout olim in latinis Ecclesiis, & maxime Africanis, Diœceses nuncupabantur, ut docent Thomassin. *in vet. & nov. Ecclesiast. disciplin. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 12. Florens. *ad cap.* 16. *& seq. de stat. Monach. tom.* 2. *suorum operum, fol. mihi* 55.

Opinio itaque Fagnani, quod in generali divisione Diœcesum aliquæ remanserint Provinciæ sine capite, & Episcopo, detegitur Sacrorum Canonum auctoritate destituta, itaut jure optimo nullum in foro receperit plausum, ut notavit Card. de Luca *de jurisd. disc.* 1. *n.* 4. & alter de Luca in animadvers. ad Grat. *cap.* 212. *n.* 10. Cæterum quatenus vera esset illius assertio, exinde ad summum infertur: quod loca non comprehensa in generali divisione, non fuerint subjecta Sedis Apostolicæ, ut ipse Fagnan. sentit; non vero, quod fuerint ab ipsa origine a subjectione Episcoporum 5
exempta, cum non compatiantur inter se hæc duo, originaria libertas, & exemptio, dum ista supponit antiquam 6
subjectionem, ex notatis per Rot. *dec.* 207. *p.* 2. *divers. & dec.* 491. *n.* 1. *p.* 1. *rec.*

Eoque magis incongrua, & illegitima est altera illatio, 7
quod regulares, quod Pontifex successive in dictis locis extra divisionem generalem Diœcesum remansit, præfecerat, adepti fuerint exemptionem passivam pro se suoq; Monasterio, & activam in Clerum, & populum, cum qualitate nullius ab ipsa origine, & nativitate Abbatiæ, citra specialem opem privilegii Apostolici, quoniam hujusmodi exorbitans assertio est novum adinventum a Fagnano non somniatum, & repugnans omnibus principiis. Nam respectu exemptionis passivæ Abbatis, & Monachorum, satis vulgare est omnes Monachos in eorum origine fuisse subditos Episcopis, & per privilegia acquisivisse exemptionem a Diœcesana, & Jurisdictionali Episcoporum potestate, ut per principia firmatum fuit in Firmana Jurisdictionis 13. Martii 1703. cor. me, §. 2. *cum sequent.* ideoque nonnisi ex privilegio Conventus Monachorú fundatus in loco ab initio sub nullius Diœcesi comprehenso, subditus evasit illius superiori regulari, saltem ex illo generali indulto cum quo cœtus ille regularis fuit a Pontifice approbatus, & sine quo Congregationes claustralium erigi, & fundari nequeunt, & respectu activæ Jurisdictionis in Clerum, & populum multo minus ea præsupponi potest originaria, & nativa citra Apostolicum privilegium, cum Jurisdictio spiritualis in populum, & Clerum, a Summo Pontifice per specialia privilegia hujusmodi Prælatis inferioribus conferatur, Hostien. *in cap. Cum contingat n.* 1. *de for. comp.* & ibi Butr. *n.* 21. *vers. de consuet. autem* Panorm. *n.* 18. Bellarm. *n.* 15. *vers. tamen certum est*, Barb. *de offic. & potest. Episcopi p.* 1. *cap.* 1. *num.* 5. *cum seq.* Pasqual. ad Franch. *contr. inter Episcopor. & Regul. p.* 2. *q.* 1. *n.* 1. 2. *&* 4. Rota *dec.* 324. *n.* 2. *p.* 1. *rec.* & passim.

Ex

Ex quibus, itaque insubsistens detegitur in jure assum-
ptum, quod Abbatia Fuldensis, utpote fundata ante Episcopa-
tum Herbipolensem, fuerit ab ejus origine exempta & libera
a jurisdictione illius Episcopi, quodque illius Abbates ab ip-
sius Monasterii origine, & fundatione acquisiverint nativam
9 jurisdictionem quasi Episcopalem in clerum, & populum
in ditione Fuldensi existentem, vel quia in generali Diœce-
sum divisione nullus locus remansit acephalus, & sine par-
ticulari capite, & Episcopo, vel quia ubi ditio Fuldensis
non fuisset comprehensa sub limitibus Diœcesis Herbipo-
lensis, adhuc non ex nativitate, sed ex privilegio Pontifi-
cio Abbates acquirere potuerunt dictam Diœcesim, & po-
testatem in illa jurisdictionem spiritualem exercendi.

Sed etiam in facto claudicat motivum nativæ libertatis,
& exemptionis, quoniam ex hodie late deductis, tam in
quadam demonstratione historica ad partes data, quam eti-
iam in præclara, & luculenta facti informatione, apparuit
DD. vel sufficienter demonstratum, quo Episcopatus Her-
bipol. primordium adscribi debeat ann. Domini 741. & Ab-
badiæ Fuldens. exordium an. 744. & sic triennio post dicti E-
piscopatus erectionem; vel saltem rem esse valde ambiguam,
& incertam, quod sufficit ad effectum, ut rejiciatur præsi-
dium illius assertæ nativæ libertatis subnixum suppositæ
præcedenti erectioni Abbatiæ Fuldens. Abbas enim, qui
constituit fundamentum in hac facti circumstantia, tene-
10 tur illam concludenter probare, sufficitque Episcopo attu-
lisse verificationes, & justificationes, illam saltem admo-
dum controversam, & dubiam reddentes, ad text. *in l. qui
accusare, C. de edend. l. ei qui dicit de probat.* Bald. *cons.* 79.
n. 7. *vol.* 2. Sutd. *cons.* 1. *n.* 72. *lib.* 1. Osch. *dec.* 114. *n.* 15.
& bene *in dec.* 373. *n.* 24. *p.* 19. *rec.*

Maxime ponderando, quod fundatio Abbatiæ Fuldensis
ante Episcopatum Herbipolensem non excludit, quin ante-
cedenter territorium Fuldense positum esset intra limites al-
terius Episcopatus, & successive assignatum Herbipolensi,
vel quatenus a principio idem territorium Fuldæ nulli Epi-
scopatui adscriptum esset, fuisset post erectionem Herbipo-
lensis sub illius territorio comprehēsum; & sane alterutrum
dicendum est, quia antiquissimæ sunt lites, & controver-
siæ inter Abbatem, & Episcopum circa pertinentiam hujus
territorii quoad jurisdictionem spiritualem, super quibus
pluries deventum fuit ad concordias, & transactiones, in
quibus Abbates præservarunt jurisdictionem Episcopalem in
territorio Fuldensi favore Episcopi Herbipolensis, promise-
runtque electos Abbates ab illis confirmationem petituros;
ac desuper concurrunt plures actus jurisdictionales gesti ab
Episcopis tam in Oppido Fuldæ, quam etiam in aliis locis
territorii, pluresque confessiones ipsorum Abbatum, &
enunciativæ Pontificum, & Imperatorum, ac demum ple-
raque gravium Auctorum testimonia, quæ omnia simul
sumpta concludunt, Abbatiam Fuldensem esse de territorio
Episcopatus Herbipolensis; non enim Abbates sibi præjudi-
cium irrogassent tot confessionibus, & concordiis, neque
permisissent ullum geri ab Episcopis actum jurisdictiona-
lem, quatenus illorum Abbatia esset a sui origine libera ab
omni Episcoporum jurisdictione; minusque Pontifices, Im-
peratores, & tot classici scriptores habuissent, & reputas-
sent territoriorum Fuldense uti partem Diœcesi Herbipolen-
sis, ut in terminis actuum jurisdictionalium ab Episcopo
11 gestorum notavit Rota *dec.* 10. *n.* 18. cor. Zarata, *& dec.*
34. *n.* 9. *p.* 15. *& dec.* 390. *n.* 3. cor. Emerix & in Gerunden.
jurisdictionis de Campo Rotundo 12. Decembris 1698. §.
final. cor. Reverendissimo P. Domino meo Pio, & in Firma-
na jurisdictionis 15. Aprilis 1701. §. 26. coram me, & de
enunciativis Summorum Pontificum, Adden. ad Buratt. *de-
12 cis.* 621. *n.* 24. Rota coram Royas *dec.* 17. *n.* 4. & cor. Caril-
lo *decision.* 126. *n.* 7. *& n.* 8. & nullius seu Senogallien. bo-
norum 13. Maii 1687. §. *Ulterius*, cor. R. P. D. meo Mu-
13 to, & de confessionibus Abbatum, Rota coram Emerix
dec. 395. *n.* 7. in Gerunden. jurisdictionis super bono jure
14 13. Junii 1692. §. *Etenim*, coram me, & de fide Historico-
rum *dec.* 353. *p.* 5. *n.* 23. & in dicta nullius, seu Senogal-
lien. cor. Muto, § *Ulterius*.

Sed quid ultra profunditur sermo in excludenda nativa li-
bertate, quando Sanctus Bonifacius primus Abbatiæ funda-
tor, cæterique successores Abbates plura obtinuerunt Pon-
tificia privilegia, & indulta ad illam a potestate Episcopali
liberandam, & eximendam? Ad quid enim petere, & obti-
nere gratias Apostolicas exemptionis, si Abbatia in sui ori-
gine libera ab omni Episcopali jurisdictione extitisset? Ex
privilegio enim frustra impetratur, quod de jure communi
competit, ut ait Fagnan. *in cap. olim n.* 8. *de verb. signific. in
cap. Pastoralis n.* 10. *de appell.* Neque qui habet titulum cer- 15
tum, & tutum solet de illo ambigere, & alterum, quo jus
suum confirmet, emendicare *cap.* 17. *de prescript.* Signum
exinde satis evidens educitur, quod Abbatia Fuldens. omnes,
quas obtinet, prærogativas illas recognoscit a largitionibus
Pontificiis, & non a simplici nativitate, & origine, ut in
specie notavit Rota *dec.* 325. *n.* 4. *p.* 4. *rec.* & sic sensim fit 16
transitus ad examen privilegiorum, in quibus prætenditur
data, & concessa exemptio. In decisione præterita Domini
crediderunt vel ex illis resultare concessionem Jurisdictio-
nis quasi Episcopalis cum territorio separato favore Abbatis
Fuldens. sed hodie illorum tenore melius perspecto, & accu-
rato, convenerunt indulta Papæ Zachariæ aliaque successo-
rum Pontificum usque ad an. 1307 solummodo se contine-
ri in tribuendo exemptionem passivam restrictā ad septa, &
ambitum Monasterii, non autem activam in populum &
clerum sub illius limitibus degentem, dum in nullo fit ex-
pressa mentio clerici, & populi, cum omnimoda exclusione
Episcopi, prout ad hunc effectum requiritur, per ea quæ tra- 17
dunt Fagn. *in cap. significasti de offic. ord. n.* 32. 33 37. *& n.*
30. *& in cap. cum dilectus de relig. domib. n.* 23. Lother. *de re
benef. lib.* 1. *q.* 24. *n.* 112. *cum seq.* Card. de Luca *de jurisd.
disc.* 1. *n.* 10. *& disc.* 24. *n.* 9. *de jurisd.* Rota *dec.* 324. *n.* 6.
p. 1. *& dec.* 340. *n.* 17. *p.* 15. cum aliis collectis in Gerunden.
Jurisdictionis 1692. §. *Non obstat*, cor. me, & plena manu in
Firmana Jurisdictionis 17. Martii 1702. *n.* 4. *pariter* cor. me.

Sed solum in aliquibus privilegiis continetur, quod Pon-
tifices Monasterium Fuldense receperint sub protectione
Sanctæ Sedis Apostolicæ; quæ receptio solam passivam tan- 18
tummodo inducit exemptionem, *ex cap. si Papa de privil.
in sexto;* quodque nullus Episcopus in eodem Monasterio 19
jurisdictionem exerceat, & obtineat, quæ verba non inclu-
dunt populum, & clerum, *cap. per exemptionem de privi-
leg. in 6* quod omnia bona tam præsentia, quam futura Mo-
nasterii sint libera a jure Diœcesana, quod passivam simili-
ter arguit exemptionem, & non activam, *Canon. quam sit* 20
necessarium 18. *q.* 2. & plenissime in dicta Firmana Jurisdi-
ctionis 13. Martii 1702. §. 4. coram me; quod Abbates ac-
cipere valeant Chrisma, & Oleum Sanctum a quocunque
Antistite; quæ facultas cum censeatur data pro indigentiis,
servitio Monachorum, & personarum in septis Monasterii 21
degentium, nequaquam exemptionem activam præsefert,
ut plene in dicta Gerunden. Jurisdictionis super bono jure
23. Junii 1692. §. *Prout*, cor. me, & in dicta Firmana Ju-
risdictionis 17. Martii 1702. §. cor. me, in quibus allegan-
tur concordantes in universum occurrentes fere omnibus si-
milibus verbis, & clausulis contentis in privilegiis Abba-
tiæ Fuldens. ad exclusionem Jurisdictionis quasi Episcopa-
lis cum qualitate nullius.

Cætera vero privilegia huic insigni Monasterio concessa,
versantur circa pleraque decora, & ornamenta dignitatis
Abbatialis, prout sunt gratiæ Abbatibus concessæ sedendi 22
inter omnes Galliæ, & Germaniæ, appellandi ad Sanctam
Sedem more Episcoporum, utendi Pontificalibus, hujus-
que generis aliæ; quæ omnia stare possunt sine Jurisdictione
spirituali in populum, & clerum, ad tradita per Card. Ja-
cobat. *de Concil. lib.* 1. *art.* 2. *pag. mihi* 85. *col.* 2. Rota *di-
versorum dec.* 709. *n.* 4. *p.* 4. in Leodien. Jurisdictionis 14.
Martii 684. §. *Ex usu*, cor. clar. mem. Card. Caccia, in
Bruxien. Jurisdictionis 5. Junii 1688. §. *Nihil etiam*, coram
R. P. D. meo Caprara.

Nec ulla habita fuit ratio de pluribus privilegiis Imperia-
libus, quoniam sicuti Principes Laici carent potestate exer-
cendi Jurisdictionem spiritualem, ita etiam illam aliis com-
municare nequeunt, ad Text. *in cap. quoniam de privil. jun-* 23
cto cap. 4. *de supplenda negligent. Prælatorum*, Ciron. *titul.
decretal. de privileg.* §. *Quid deinde*, Lother. *de re benef. lib.*
2. *q.* 9. *n.* 4. *& q.* 45. *n.* 25 Rot. *dec.* 220. *n.* 8. *p.* 9. & in di-
cta Brixien. Jurisdictionis 5. Junii 1688. §. *Donationes*, co-
ram Reverendissimo P. D. Caprara.

In quorum omnium comprobationem accedit primo Sy-
nodus Moguntina celebrata ann. 1408. in qua Leonis Papæ
Noni authoritate determinatum fuit, Episcopo nullum jus
competere in Monachos, & Monasteria; sed ad evitandas
Archidiaconorum Herbipolensium molestias, Clericus ab
Abbate præsentatus *Bannum* ab Episcopo accipere deberet,
quæ *Banni* præservatio ostendit agnitum fuisse, Jurisdictio-
nem Episcopalem residere penes Episcopum, Dugang. in
Gloss. verbo Bannum; quodque prædictus clericus ex Epi-
scopi authoritate in nonnulli Ecclesiis haberet *placitum*,
hoc est potestatem judiciariam pro Tribunali sedendi, &
judicandi, ut explicando dictum verbum *Placitum*, tradit

Gonzal. *in cap. omnes n. 9. de feriis*, & Voss. *lib. 4. de Vitiis sermon. cap. 16. in fine*. Parum urgente responsione, quod dicta Synodus non extet inter collectas a Labbeo, & Binio,
24 quia fuit exacta ab antiquissimo Authographo, existente in Episcopali Archivio Herbipolen. & ejusdem meminerunt plures graves scriptores relati in prælaudata demonstratione *Hipostica a n. 115. usque ad n. 161.* unde fidem meretur, ex relatis per Adden. ad Burattum *dec. 667. n. 8 & seq.* Nec mirum est, quod in Collectione Labbei non existat, quia non agitur de Concilio Oeconomico Generali, sed de Synodo particulari, quorum multis caret opus Labbeanum, ut loquendo de Synodis Hispaniarum testatur clar. mem. Card. de Aguirre in præfatione ad lectorem suæ celebris Collectionis Conciliorum Hispaniæ, subdens ipsum curasse nonnulla edi Concilia Banio, & Labbeo incognita.

Astipulatur secundo exercitium plurium actuum jurisdictionalium in Oppido & ditione Fuldensi gestorum ab Episcopis Herbipolensibus, quæ transcribuntur in hodierno Summario Episcopi, ex quibus interpretative arguitur, privilegia non continere exemptionem activam, sed solummodo passivam, restrictam ad septa Monasterii, ut millies pon-
25 deravit Rota & in specie *in dec. 315. n. 10.* cor. Priolo, in nullius, seu Provinciæ Tarraconen. jurisdictionis 19. Junii 1693. §. *Eadem facultate*, cor. D. meo del Olmo Magno Cancellario Mediolani, & in Firmana jurisdictionis 15. Aprilis 1701. §. 26. & in confirmatoria 17. Martii 1702. §. 16. cum aliis in decisione, quæ revidetur, §. *Et quatenus*.

Tertio denique magna dignum est ponderatione, quod privilegia, quæ Pontifices usque ab initio concesserunt Monasteriis Claustralium fere omnia restringebantur ad illos liberandos, vel a lege Diœcesana tantum, & non a jurisdictionali Episcoporum, vel si etiam a jurisdictionali, ea non egrediebantur personas extra septa Monasteriorum degêtes, semper præservata Episcopis cura animarum plebis, & cleri locorum, in quibus eadem Monasteria existebant, ut lato calamo probatum fuit in Firmana jurisdictionis cor. me 10. Maii 1700. §. 9. 20. & 22. & uberius in eadem causa sub die 13. Martii 1702. §. 4. *cum sequent.* & ex professo assumptum probavit Pater Thomass. *de nov. & veteri discip. p. 3. lib. 1. cap. 30 per totum*. Et licet ibidem *sub n. 8.* dicat, quod an-
26 tiquitas nunquam videtur privilegium simile concessio a Zacharia Monasterio Fuldensi, *in cap. tamen 35. n. 7.* fatetur Episcopo salvam remansisse jurisdictionem Episcopalem extra Claustra Monastica: idemque tradunt loquentes de eodem Monasterio Fuldæ, Ziegler. *de Episcop. cap. 24. a n. 1. ad 13.* Patri Natalis ab Alexandro *in Historia Eccl. ad secul. 8. art. 4. ad Monach.* Joann. Trithem. *in cronic. Hirsangien. in indiculo, verbo Monasterium Sancti Bonifacii*, P. Bert. *in comment. rerum Germanic. lib. 3. verbo Fulda, c. 541.* Hermensin. *in fascicul. jur. public. c. 31. n. 4.* In boss. *in notitia Procerum Germaniæ lib. 3. cap. 23. n. 4.* Surius in festo Sancti
27 Bonifacii ad diem quintam Junii *to. 3. alias 6. fol. 82. in margine.* & Lippoman. ad dictam diem quintam Junii *t. 3. fol. 160.*

Quemadmodum tamen ex rationibus præadductis, aliisque a defensoribus Episcopi uberius expositis, minus habentia existimata sunt prima duo fundaméta, quibus in decisione præterita adstruebatur bonum jus Abbatis ad effectum illum manutenendi in possessione exercendi jurisdictionem spiritualem in ditione Fuldensi: Ita e contra undique solidum, & irrefragabile visum fuit tertium fundamentum repositum in præscriptione; certi enim juris est, jurisdictionem Episcopalem posse præscribi ab inferioribus Prælatis, *c. Auditis de præscript.* & docte Floren. *in dissert. ad dictum Decretalium in cap. 3. per totum p. 1. suorum operum fol. mihi 176.* tam in parte, quam etiam in totum, & cum qualitate nullius, Abb. *in cap cum conting. n. 11. de for. compet.* & Latte Cocchier. *de jurisdict. & exemption. p. 1. q. 6. per totum*, Frances *de Eccl. Cathedral. cap. 30. n. 212. cum seq.* Tondut. *q. beneficial. p. 1. cap. 60. n. 7. & n. 8. cum seq.* Rota *dec. 145. n. 2. p. 2. diversorum*, & ad illam præscribendam sufficere quadragenariam cum titulo colorato, *cap. Personæ de privileg in sexto*, Fagnan. *in cap. Nullus sub n. 18. de Paroch.* Urcell. *conclusion. 1. n. 33.* Tondut. *d. cap. 199. n. 6.* Fran-
28 ces *d. cap. 30. n. 114.* Lartea *allegat. fiscal. 68. n. 3.* Rof. *de resid. Episc. cap. 4. sect. 6. n. 446.* Rota *dec. 556. n. 5. par. 5. dec. 988. n. 1. & 5.* cor. Dunoz. Jun. *& dec. 8. n. 6.* cor. Merlin. *& dec. 21. n. 12. p. 14.* cum aliis in decisione, quæ revi-
29 detur §. *Præterea*. Qui sane titulus tunc adesse, & concurrere dicitur, quando provenit ab habente potestatem illum concedendi, ut explicat Lotther. *de re benefic. lib. 1. q. 24. n. 176.* Rof. *de resid. Episc. cap. 4. sect. 6. n. 459.* Rota cor. Coccino *dec. 295. n. 5. & 6.*

In præsenti autem casu titulus coloratus sufficienter resultare visus fuit ex pluribus Pontificiis deplomatibus datis ab ann. 1576. circa, occasione Abbatis Balthassaris a sua ditione Fuldensi, & illius celeberrimi spolii diu per eundem passi in universa ejus jurisdictione ex vi, & præpotentia Julii Episcopi Herbipolen. ac demum occasione ipsius reintegrationis, de quibus late Historici relati in decisione, quæ revidetur §. *Sed magis assumptum*; secuto nanque dicto violentissimo spolio, san. mem. Gregorius Decimus tertius scribens dicto ann. 1576. Maximiliano Imperatori, doluit de expulsione Abbatis facta a nobilibus Fuldensibus: acerbeque invehitur contra illos, vocando Abbatem illorum Pastorem. Ipseque Maximilianus Imperator, in executionem delegationis sibi a Pontifice factæ, mandavit Episcopo Herbipol. ut administrationem Abbatię Fulden. desereret, eamque cum universali jurisdictione Ecclesiastica, & Civili Abbati restitueret. Quod etiam comprobavit ipse Papa Gregor. cum Brevi dato sub die 17. Septemb. dicti anni, in quo declaravit Abbatem legitimum Pastorem, possessorem; interimque secuto Maximiliani Imperat. obitu, noviter idem Sum. Pontif. literas direxit Rodulpho successori, in quibus commendat hujus negotii explicationem, subdens, quod Fuldens. in nihilo essent obligati Episcopo Herbipol. & iterum in alio Brevi 14. Decemb. ejusdem ann. 1577. acerbissimas renovat conquæstiones ob jurisdictionem ablatam d. Abbati, easq; acriori stylo repetiit an. 1578. addens, quod Abbas non debeat amplius molestari, *sitque Episcopus Herbipol. suo Episcopatu contentus, neque alienam Provinciam appetat, seu attingat*; & cum hisce Brevibus concordant alię literę san. mem. Sixti Quinti, ipsi Antistiti Herbipol. directæ, cumque fere in omnibus data, & confirmata fuerit *Commissio Imperatoribus prædictis*, ut per viam juris controversiam hanc per sententiam absolverent, Imperator Rodulphus ann. 1602. & sic post spolium 20. ann. pronunciavit, *Abbatiam restituendam esse Abbati Fuldensi cum omnibus suis appartinentiis, injuncto precepto omnibus Fuldensibus, ut Abbatem tanquam Ordinarium recognoscerent*; quæ sententia vigorem rei judicatæ obtinuit, ut late in decisione, quæ revidetur.

Ex tot autem novissimis Brevibus Pontificiis declarantibus Abbatem *Pastorem Fuldensium, & ex dicta sententia Imperatoris* Rodulphi promulgata in vim Pontificię commissionis, in qua idem Abbas declaratur Ordinarius ditionis Fuldensis, qui negabit resultare titulum aptum ad præscri- 30
bendum? cum omnes isti actus procedant vel immediate, vel mediate a Summis Pontificibus potestatem habentibus concedendi, diminuendi, & auferendi Jurisdictionem spiritualem, illamque penes hunc, vel illum existere declarandi, ex supra firmatis in §. *præsenti circa fidem*.

Neque est, cur opponatur, spolium Abbatis fuisse circa temporale dominium Abbatiæ & non circa Jurisdictionem spiritualem, deque illo conquestos fuisse Pontifices Gregorium, & Sixtum, ac de restitutione dominii temporalis loqui sententiam Rodulphi Imperator, & in omni casu eam esse injustam in ea parte, in qua declaravit Abbatem Ordinarium Fuldensium; revera nanque Abbas spoliatus fuit de utraque Jurisdictione, & hoc spolio circa Jurisdictionem spiritualem conquesti sunt Pontifices, dum Abbatem nuncupant Pastorem Fuldensium, & in ejus Pastorali cura reintegrandum præceperunt. Neque est dubium, quin sententia Imperatoria adjudicet Jurisdictionem spiritualem, ut ex lectura. Oppositio vero erroris dictarum enunciativarum Papalium, & injustitiæ Judicati Imperialis desumptæ, ex quo ut supra firmavimus, Abbates carent privilegiis Jurisdictionem quasi Episcopalem concedentibus, nullatenus officere visa fuit, sive quia Episcopus Herbipolen. non appellavit a dicta sententia, imo illam rei judicatæ vigorem suscipere permisit; unde ei licitum non est dicere de justitia talis judicati, nisi obtenta prius restitutione in integrum, *l. 2. Cod. Sentent. rescind. non poss. l. unica*, & ibi gloss. *in verbo Postulata, C. de in integr. restitut. cap. Suscitata de restitut. in integr.* Rota *dec. 78. n. 1. p. 1. rec. & dec. 229. n.* 31
8. p. 11. recent. & dec. 31. p. 16 n. 8.

Sive quia de injustitia tituli quærendum esset, quatenus in illo tantum fundaretur jus Abbatis præcisive a possessione quadragenaria; sed cum examinetur titulus ad hoc, ut detur principium aliquod causam præbens, & constituens in bona fide Abbatum ad inchoandam, & terminandam præscriptionem, non requiritur titulus verus, validus, & justus, de se sufficiens ad exercendam controversam jurisdictionem quasi Episcopalem, alias præscriptio esset superflua; sed sufficit, quod sit talis, ut dederit justam causam, hoc est justum errorem præscribenti, ex notatis per scribentes in

res *in cap. 1. verb. causam tribuat, de præscr. in 6.* & glos. *in cap. si diligenti, verbo justus titulus, extr. eod. tit.* Rot. cor.
Capitaq. *dec.* 361. *n.* 4. *lib.* 1. Lorbet. *de re benef. q.* 24. *num.*
176. *lib.* 1. & Magistraliter *dec.* 120. *n.* 4. *p.* 3. & *dec.* 279. *n.*
8. cor. Ludov. & *dec.* 520. *n.* 19. *p.* 14. Quis autem non repu-
tabit justum errorem Abbatie in credendo se esse Ordina-
rium, & Pastorem ditionis Fulden., quando Pontifices in
actibus tam proportionatis illos ita denominarunt, serio in-
jungentes, & commendantes duobus Augustissimis Impera-
toribus illius reintegrationem ad ejusmodi jurisdictionis
exercitium? quando de jure ad hunc effectum dicitur habere
justam causam credendi, qui credit assertioni Principis,
33 *Clem. lit. de prob.* & quod aliquis nobilis vir asseruerit præ-
scribenti intervenisse titulum, ut dicit Bald. *in l. judicia in
fin. C. de rei vindic.* Alexand. *in l. 1. n. 4. ff. de eo per quem fa-
ctum erit*, Felin. *in cap. 4. n. 24. de præscript.* ubi ponit exem-
plum in assertione Episcopi; quanto magis igitur in assertio-
nibus Pontificis? Et quanto certius justus error auctus fuit
in Abbate ea sententia Imperiali Fuldensibus injungente, ut
illum tanquam eorum Ordinarium recognoscerent? potissi-
34 me si reflectatur, quod fuerit lata Episcopo contradicente,
& postea non appellante, quando juxta communem opinio-
nem sententia etiam nulla causat titulum ad præscriben-
dum, ex traditis per Bald. *de præscript. p. 2. q. 11.* Ruin. *cons.*
31. *n.* 17. *vol.* 1. Rota *d. dec.* 120. *n.* 9. p. 3. *rec.*

Crescitque in immensum justa credulitas Abbatis ex de-
creto Sacræ Congregationis Concilii anni 1604. ac successi-
vo Brevi san. mem. Clementis VIII. per quod excitata fuit
jurisdictio quasi Episcopalia, alias, ut ibi dicitur, eidem
competens, ex alio san. mem. Paul. V. in quo Oppidum
Fulden. denominatur nullius, confirmatur Breve Clemen-
tis VIII. jurisdictionis Episcopalis excitatorium, prorogan-
tur Abbati indulta concedendi dispensationem ætatis, pro-
movendi ad Sacros Ordines, & dispensandi quoad matri-
monialia; quæ omnia non conceduntur nisi Abbatibus ju-
35 risdictione quasi Episcopali gaudentibus, ut late probat de-
cisio, quæ revidetur §. 39. *ad* 43.

Et licet defensores Episcopi conclamaverint, Pontifices
processisse suppositive, credendo, quod Abbatum privile-
gis excitatam jurisdictionem quasi Episcopalem contine-
rent, recurrit responsio, quod non quæritur de titulo vero,
& sufficienti, sed de colorato, justam causam, & errorem
tribuente ad *præscribendum*, reflectendo potissime, quod
licet privilegia Abbatis superius excussa de rigore, & juxta
regulas a DD. & hoc nostro Sacro Tribunali in stricta juris
censura sæpissime firmatas, non importent; nisi exemptio-
nem passivam; attamen per oppositum fatendum oportet,
quod circa interpretationem dictorum privilegiorum sem-
per inter Abbatem, & Episcopum ab antiquissimo tempore
controversum, & disceptatum fuit, & circa exercitium
actuale jurisdictionis quasi Episcopalis observantia non est
constans pro Episcopo, dum Abbates plures actus jurisdi-
ctionales gesserunt, de quibus late in præterita decisione, &
cum alias Abbatia Fuldensis sit altera ex insignioribus Eu-
ropæ, decorata a Summis Pontificibus, & Imperatoribus
singularibus prærogativis, & signanter illis facultatis con-
vocandi Synodum, certo certius est, quod Abbates non
erant ante diplomata Pontificia edita post an. 1576. adeo de-
stituti ratione, & bona fide, ut plusquam juste opinari non
potuerint, tot assertiones, & Oracula Pontificum illos Or-
dinarios Fuldens. reputantium, eis tribuisse justam causam
ad præscribendum, præcipue stante dicta sententia Impera-
toris Rodulphi, quæ utpote prædita vigore delegationis Pon-
tificiæ, afficit, quamvis Judex esset Princeps Laicus,
& non Ecclesiasticus, ex firmatis in præterita decisione.

Abunde ex prædicto probato titulo, possessio quadrage-
naria visa fuit sufficienter verificata ex actibus voluntariæ,
& contentiosæ jurisdictionis per Abbatem exercitæ ab anno
1602. quo emanavit sententia ab Episcopo impugnata, &
abinde citra usque ad ann. 1688. hujus motæ litis, ut depo-
nunt 31. Testes formiter examinati, deponentes de omnibus
actibus jurisdictionalibus, & ex uniformi tractatu Abbatiæ
Fuldensis tanquam nullius, tam a S. Sede, & a Nunciis A-
postolicis, quam demum a Principibus Laicalibus, ut plene
36 adstruit decisio, quæ revidetur, non obstantibus aliquibus
actibus gestis ab Episcopo, quibus optime occurrit eadem
decisio; & absque eo, quod etiam turbent transactiones ini-
tæ inter Abbatem, & Episcopum de an. 1613. & ann. 1614.
nam hæc secunda nil continet circa jurisdictionem, & in il-
la anni 1613. solum reservantur Episcopo ea, quæ sunt Or-
dinis Episcopalis; cumque in reliquis Episcopus continuave-
37 rit in sua possessione, certum est, non potuisse Abbatem in
mala fide constituere, ut in fortioribus terminis dixit Rota
dec. 281. *n.* 21. *dec.* 307. *n.* 7. cor. bon. mem. Emerix.

Nec demum refert ad eversionem possessionis quadrage-
nariæ, quod Abbates gesserint omnes prædictos actus sine
scientia Episcopi, vel de tempore, quo ipse Bello Suetico di-
stractus nõ potuerit hujus jurisdictionis exercitio incumbe-
re. Nam scientia specifica satis apparet ex sententia Impera-
toris, ut supra, prolata contra Julium Episcopum Herbipo-
lensem, aliisque successivis actibus, & Brevibus Pontificiis
Clementis Octavi, & Pauli Quinti, Julio præfato vivente
emanatis, & jurisdictionem quasi Episcopalem excitanti- 38
bus, & attenta vicinitate Diœcesis Fuldensis cum Herbipo-
lensi, ex tot actibus tam ordinariæ, quam contentiosæ ju-
risdictionis per Abbates exercitis, præsertim quod plures ex
dictis actibus fuerunt approbati ab Episcopis, eorumque Of-
ficialibus, ut late in decisione præcitata §. *Scientia*. Bellum
vero Sueticum non poterat esse impeditivum exercitii juris-
dictionis spiritualis in Diœcesi Fulden. quia sicut illo dura-
te eam exercebat in sua Diœcesi, ita poterat exercere in Ful-
densi. Ultra quod Bellum prædictum duravit solo quadrien-
nio, quo etiam dempto, quadragenaria remanet comple-
ta, sicuti etiam integra manet, si in ea incipi deberet post
transactiones anni 1613. & 1614. & post aliquos actus fa-
ctos ab Episcopo de anno 1608. 1616. 1619. & 1621. quos 39
illius defensores allegant ad ejusdem præscriptionis interru-
ptionem, ut perquam bene in alia decisione, ad quam in
hac parte Domini habuerunt relationem.

Ex motivo itaque præscriptionis quadragenariæ tantum
DD. in decisis perstiterunt, addentes, quod si in aliquibus
particularibus locis Territorii Fuldens. Episcopus Herbipol.
prætendat ex aliis peculiaribus rationibus, & documentis
jurisdictionem, ut insinuaverat in ejus commissione nostro
Tribunali directa, vel si idem Episcopus prætendat, quod
ipse solum privative ad alium Episcopum debeat conferre Or-
dines, vel dimissorias subditis Abbatis, juxta concordiam
an. 1613. vel ex alio titulo, illi præservarunt jus, & faculta-
tem ejusmodi ejus prætensiones deducendi in alio judicio.
Et ita utraque parte informante responsum fuit.

R. P. D. GYPTIO.

Matheranen. Jurisdictionis.

Lunæ 26. *Aprilis* 1596.

ARGUMENTUM.

Ecclesia quæ ante unionem habebat suam Diœcesim, eam
post unionem retinet æque principalis, & ex quibus
talis dicatur.

SUMMARIUM.

1 *Ecclesia Matheranen. habet Diœcesim separatam
ab Ecclesia Acheruntina.*
2 *Et ante unionem ejusdem Ecclesiæ Matheran. factam
Metropolitanæ Acheruntinæ, illa habebat propriam
Diœcesim, & ex quibus actibus id comprobetur.*
3 *Privatio supponit habitum.*
4 *Licet unica enunciatio etiam Papæ in antiquis, &
præjudicialibus non probet, tamen facit præsum-
ptionem.*
5 *Si autem enunciativæ sint plures, vel duæ a diver-
sis personis emanatæ, in antiquis plene probant.*
6 *Unio æque principalis efficit, ut qualibet Ecclesia
remaneat in suo statu, & honore, quamvis am-
bæ subsint, & regantur ab uno Episcopo.*
7 *Quod unio sit æque principalis, quando de contra-
rio non constat, colligitur ex conjecturis.*
8 *Quando ante unionem utraque Ecclesia habebat E-
piscopum, & Diœcesim, atque ambæ erant in
dignitate, & honore pares, hinc conjectatur,
quod unio fuerit æque principalis.*
9 *Si in unione Pontifex demandavit, quod Episcopus
in actibus explendis se denominare deberet primo
loco Episcopum illius Ecclesiæ, in cujus territo-
rio tunc degeret, & actum expleret, signum evi-
dens, quod unio est coæqualis.*

DECISIO XI.

UNa tantum parte informante conclusum fuit, Eccle-
siam Matheranen. habere Diœcesim distinctam, & 1
separatam ab Ecclesia, & Diœcesi Acheruntina, quoniam
ex Bullis, & juribus, quorum Summarium circumfertur,
constat ante unionem de prædicta Ecclesia factam Metro-
politanæ Acheruntinæ, eam habuisse Diœcesim propriam, 2
& distinctam, ut deprehenditur tum ex eo, quod Stepha-
nus Episcopus Matheranen. de anno 1065. confirmavit do-
nationem unius Ecclesiæ factam cuidam Monasterio cum
facultate retinendi Parochiam, sepulturam, & alia jura

Parochiæ, *ut in Summ. n.* 11. quæ omnia cum sint ex lege jurisdictionis Episcopi, adnotat. *in cap. cum qua re. tenti, cap. dilectus de offic. Ordin.* satis denotant distinctionem dictæ Diœcesis; tum etiam quia Eugenius IV.
3 enunciat hujusmodi unionem, privatio enim præsupponit habitum *leg. Manumissionis de justit. & jur. leg. decem* §. *decem de verb. oblig. in vulg.*

Nec refragatur, quod unica enunciatio Papæ etiam in antiquis in præjudicium tertii non obstat, maxime quando de veritate enunciati principaliter agitur; quia præter id quod facit saltem præsumptionem, Aymon. *de antiq. tempor. p.* 1. *n.* 57. *cum pluribus seqq.* & voluerunt DD. in una
4 Asculana fructuum 5 Maii 1581. cor. bo. mem. Cantuccio; Nos sumus extra omnem difficultatem, cum adsint aliæ enunciativæ antiquæ, maxime Sixti IV. anni 1471. ibi – *Pro parte dilectorum Capituli Ecclesiæ Matheranen. nec non Cleri, & Populi Civitatis, & Diœcesis Matheranen. ut in Summario, n.* 2. quia duæ enunciativæ a diversis personis emanatæ in antiquis plene probant, Achil. *dec.* 6. *de jurep.*
5 quam Rota secuta est apud D. Episcopum Oriolen. in una Triearicen. Tenimenti 21. Februarii 1578.

Coadjuvantur prædicta ex simili enunciatione in literis Leonis X. *in Summ. n.* 3. & ex pluribus expeditionibus a diversis Pontificibus obtentis *in d. Summ. n.* 5. His accedit quædam deputatio ad gubernium Civitatis, & Diœcesis Matheran. de anno 1440. *in Summ. n.* 4. quæ omnia demonstrant, ita semper observatum fuisse.

Neque per dictam unionem Ecclesiæ Mathernen. aliquid de suis juribus amisit, quoniam ex his quæ deducuntur, visum fuit Dominis istas Ecclesias fuisse ad invicem æque principaliter unitas, quo fit, ut quælibet ipsarum censeatur re-
6 mansisse in suo statu, & honore, quamvis ambæ Ecclesiæ subessent, & regerentur ab uno solo Episcopo, *cap. & temporis qualitas*, & ibi scribent. post Gloss. *in verbo venire* 16. q. 1. Quod autem unio facta fuerit æque principaliter, & non accessorie, dicebatur, alio in contrarium non appa-
7 rente, colligi ex conjecturis, juxta cons. Anchar. 114. *n.* 3. *vers. Tertio casu*, & tenuit Rota apud Illustr. Blanchet.
8 in una Tirason. Annexionis 17. Junii 1591. præsertim ex qualitate Ecclesiarum, cum utraque haberet Episcopum, & Diœcesim, & indignitate, & honore essent pares, Abb. *in cap. extirpanda*, §. *qui vero de prabend.* Rebuf. *in prax. tit. de unione n.* 20. Et bene suadetur, ex quo stante unione Archiepiscopus debebat in omnibus actibus facien. primo loco nominari, ac describi Archiepiscopus illius loci, in quo tunc temporis degeret, ut determinatur in Bulla Sixti IV. nam si ipse commoraretur in Civitate, vel Diœcesi Matheran. tunc appellaretur Archiepisc. Matheran. & Acherun. & e contra, quando quidem nominatio debet fieri a poten-
9 tiori, & digniori, *l. item quæritur de stat. hom. l.* 1. *&* 2. *de albo scrib.* Rebuf. *ubi sup. n.* 16.

EADEM CORAM EODEM.

Veneris 14. *Martii* 1597.

Argumentum est idem cum superiori.

SUMMARIUM.

1 Narrata in Bullis Apostolicis non attenduntur, quando ista emanarunt ad petitionem Partis.

DECISIO XII.

Circumscriptis juribus, quæ non sunt in forma probanti, Domini censuerunt non esse recedendum a decisis ex rationibus in ea adductis, quibus non refragantur in contrarium pro Capitulo Acheruntin. adducta. Nam si attendenda esset Epistola Innocentii III. data anno 1200. in *Sum. Capituli n.* 1. sequeretur, quod nec hodie dici posset Matheram habere Episcopatum; quod est falsum, ut patet ex Bullis Sixti IV. Leonis X. & ex aliis in decisione ponderatis, & hoc ex adverso non negatur. Bulla Eugenii IV. edita tantum committit causam Episcopo Tricarien. sed quid inde fuerint secutum, non apparet; quinimo ex alia Bulla ejusdem Pontificis de ann. 1444. suadetur contrarium, cum ibi dicatur: *Ecclesias Acheruntin. & Matheranen. invicem Canonice unitas esse*. Et ita præsumendum videtur ex juribus pro Mathera productis, ut dictum fuit in decisione. Bulla Sixti IV. ann. 1471. *in Summ. n.* 6. satis probat, Matheram fuisse erectam in Cathedralem. His accedit, quod narratis in dictis Bullis, alio non apparente, standum non est, cum emanaverint ad petitionem partis de communi, Alex. *cons.* 212. *n.* 2. 5. *lib.* 7. quem secuta est Rota apud bon. mem. Episcopum Lauretan. in una Regien. Hospitii 3. Octob. 1583. Non est etiam omittendum, quod prædicta, & alia quæ per Acherunt. in medium allata fuere, parum ad dubium facere videntur, cum solum quæratur, an Mathera habeat Diœcesim separatam, & an sit Episcopali dignitate decorata. Quantum vero se extendat dicta Diœcesis; erit particulariter discutiendum.

R. P. D. MOLINES DECANO.

Giennen. Adjunctorum.

Luna 13. *Februarii* 1702.

ARGUMENTUM.

Concilium Tridentinum demandans, ut Episcopus in causis, & delictis Capitularium procedat cum adjunctis, militat solum in iis Capitulis, quæ ante Concilium erant exempta, cum de jure, quoad Capitula non exempta, possit Episcopus sine adjunctis procedere; & ex quibus prætensa exemptio ante Concilium exclusa remaneat in casu hujus decisionis.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus in tota sui Diœcesi habet intentionem fundatam pro omnimoda jurisdictione tam ordinaria, quam voluntaria, tam in causis civilibus, quam in criminalibus, eamque potest libere, & independenter exercere, tum ex dispositione juris, tum ex causa Conc. Trid.*

2 *Episcopus, quando extra visitationem procedere vult in causis Capitularium, tenetur procedere cum duobus adjunctis a Capitulo in principio anni eligendis, juxta dispositionem Concilii Tridentini cap. 6. sess. 25. de reformat.*

3 *Dictum decretum Concilii super necessitate procedendi cum adjunctis stat consecutive, & ampliative ad aliud antecedens in cap. 4. sess. 6. de reformat.*

4 *Et proinde locum unice habet in Capitulis exemptis, & quæ ante Concilium non subjacebant ordinariæ potestate Episcopi.*

5 *Jus commune non resistit, sed potius assistit electioni adjunctorum.*

6 *Sed tamen Text. hanc electionem suadentes abierunt in desuetudinem.*

7 *Concilium Tridentinum in prædictis Capitulis 4. sess. 6. & cap. 6. sess. 5. de reformatione nil de novo concessit Episcopis, sed substulit solum impedimenta exemptionum, excitando ordinariam jurisdictionem.*

8 *Facultas eligendi adjunctos extra visitationem per Concilium concessa Capitulis exemptis, indicat, quod de jure seclusa exemptione Capitula non habebat.*

9 *An in terminis juris communis Episcopus teneatur requirere consilium, seu consensum Capituli in causis criminalibus, & correctoriis, est opinio inter DD. satis controversa.*

10 *Exemptio non præsumitur, sed concludenter probari debet ab illo, quia in ea se fundat.*

11 *Exemptio non potest desumi ab actibus illam indicantibus, nisi ultra eorum multiplicitatem concurrat scientia, & patientia Episcopi.*

12 *In delictis levibus, quando proceditur cum simplici multa, & per correctionem extrajudicialem, cognitio de jure spectat ad Capitulum.*

13 *Episcopus suam jurisdictionem exercere debet in delictis gravibus, quando proceditur in figura judicii.*

14 *Ex actibus jurisdictionis exercitis a Capitulo in excessibus levibus, non infertur ad exemptionem ejusdem Capituli a jurisdictione Episcopali ante Concil. Trident.*

15 *Consuetudo probari debet in casu præciso, nec extenditur de uno ad alium.*

16 *Consuetudo tantum habet de potentia, quantum de actu.*

17 *Statuta particularia, & constitutiones synodales Ecclesiæ Cathedralis, sunt partes jurisdictionis Episcopalis, & faciunt jus particulare indifferenter observandum ad exclusionem contrariæ consuetudinis.*

18 *In materia jurisdictionis, quidquid non legitur concessum inferiori, censetur reservatum superiori.*

19 *Consuetudo contraria, & inobservantia allegari nequit adversus statuta, & constitutiones, quæ ab omnibus Capitularibus jurantur.*

20 *Episcopus habet assistentiam juris super jurisdictione in tota Diœcesi.*

21 *Testes se referentes ad scripturas non magis probant, quam scriptura relata.*

22 *Testes*

22 *Testes equivoce deponentes non probant consuetudinem super exemptione contra Episcopum.*

23 *Quando probatio potest haberi per scripturas, non est recurrendum ad Testes, & denegatur remissoria:*

24 *Testes debent concordari cum statutis, & Constitutionibus synodalibus, atque intelligi de actibus in illis permissis.*

25 *Ad hoc ut confessiones, & enunciativæ sint præjudiciales, debent esse certa, & indubitata, nec ad aliud referibiles.*

26 *Confessio emissa a Vicario, qui simul erat Canonicus, non probat favore Capituli contra Episcopum.*

27 *Habens pro se juris assistentiam, sufficit, ut inturbidet contrarias probationes, nec opus est, ut eas elidat.*

28 *Exemptio dicitur materia odiosa, & exorbitans a jure.*

29 *Actus jurisdictionales, & pœnales, per longum temporis spatium ab Episcopo sine adjunctis exerciti in Capitulares, maxime probant illius totalem jurisdictionem, & excludunt exemptionem ante Conc. Trid. & n. 30.*

31 *Nec requiritur, quod tales actus emanaverint cum patientia, & scientia Capituli.*

32 *Privilegium concessum Capitulo super electione adjunctorum, ex non usu, vel contraria observantia centenaria censetur abrogatum, & renunciatum.*

33 *Taciturnitas diuturna Capituli non venit adscribenda timori, & minis, quæ ingeri poterant ab Episcopo; sed potius est tribuenda scientiæ, & cognitioni, quam Capitulum habebat, quando Episcopus absque adjunctis libere procedere poterat.*

34 *Observantia fortior evadit, quando concurrit contradictio, rejectio, & acquiescentia.*

35 *Gratia Pontificis, & Breve super illius executione, corruunt ex defectu intentionis, quando non subsistunt supposita, & narrata.*

D E C I S I O III.

CUpientes Canonici, & Capitulum Cathedralis Ecclesiæ Giennen. si non totaliter, saltem in parte Jurisdictionis excutere jugum proprii Antistitis, immemores verborum Christi Domini nostri loquentis per Mathæum cap. 11. *Jugum meum suave est, & onus meum leve*; recursum habuerunt ad Sacram Congregationem præpositam negotiis Episcoporum, & Regularium, pro impetranda facultate deputandi duos adjunctos, ad formam dispositionis S. Conc. Trid. *cap. 6. sess. 25. de reform.* prout eis facile fuit, inaudito Episcopo, favorabile reportare Decretum, quod per speciale Breve Apostolicũ confirmavit sa. me. Innoc. XII. cum clausula: Salva authoritate dictæ Sacræ Congr. quæ postea examinatis juribus Episcopi, promulgavit ad istius favorem diversa rescripta sub diebus 29. Januar. & 5. Febr. anni 1700.

Verum non acquiescente Capitulo, eo quia nova adinvenerat documenta ex causa alterius litis super jure mutandi præbendatos, quæ documenta prætendebat sibi conferre ad præsentem controversiam: ideo noviter adivit præfatam S. Congr. Episcoporum, & Regularium, quæ, ut finem juridice imponeret huic acerrimæ contentioni, non dedignata est exquirere votum nostri Sacri Auditorii, de cujus mandato, concordato dubio· *An Episcopus Gienen. teneatur procedere cum adjunctis, seu potius Breve Apostolicum sic exequendum*, eoq; in hodierna audientia proposito, negativum Domini, quoad utranque illius partem, responsum dederunt.

Pro enim adstruendo hujus resolutionis fundamento, valde opportunum visum est, geminas præliminares juris theoricas constabilire, easq; subinde communire facti circũstantiis, ut Episcopi intentio adversus Capituli oppositiones firmior evadat. Quarum prima in eo consistit, quod quilibet Episcopus in tota sua Diœcesi habet Jurisdictionem ordinariam, tam voluntariam, quam contentiosam, merũ, & mixtum imperium, & ita in quolibet loco ipsius Diœcesis non exempto, potest salva majestate imperii sui, salvoque more majorum, pro Tribunale sedere, causas ad Ecclesiasticum forum spectantes, in civilibus, & criminalibus audire, personas Ecclesiasticas (cum excessus earum exegerint) capere,
1 carcerare, corrigere, punire, & castigare, nec non cætera pertinentia ad ejus officium, libere, & independenter exercere; super quibus omnibus intentionem habet fundatam non solum de jure communi, ex dispositione Sacrorum Canonum, prout sunt text. aperti *in c. 1. conquerente d. offic. ord. c. cum Episcopus eod. tit. in 6. c. cum persona de priv. in 6. can. omnes Basilicæ 16. qu. 17.* & communiter probat Gonz. *in repet. ad d. c. 1. n. 6. de offic. ord.* Ugol. *de offic. Episc. c. 4. §. 12.* Bobadill. *in polític. l. 2. c. 17. n. 29.* Barb. *de potest. Episc. p. 3. alleg. 125. n. 28.* Tondut. *q. benef. cap. 61. n. 2. l. 1.* in puncto Rot. cor. Carill. *dec. 58. n. 1.* cor. Priol. *dec. 295. n. 3. & in rec. dec. 204. n. 3. p. 19.* & in Gerunden. cognoscendi causas criminales 17. Martii §. *Fundatam*, confirmata 20. Junii 1692. §. *indubitata*, coram me, & in Valentina jurisdictionis 6. Aprilis 1699. §. *Non enim*, pariter coram me, sed etiam in censura Sacri Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 20.*

Secunda est, quod licet per dictum S. Conc. Trid. *in c. 6.*
sess. 25. de refor. sancitum fuerit, Ordinarios locorũ in cau- 2
sis Capitularium extra visitationem procedere debere cum
duobus adjũctis a Capitulo in principio anni eligendis: attamen cum hujusmodi decretum factum pro causis cognoscendis extra visitationem, stet consecutive, & ampliative
ad aliud antecedens *in c. 4. sess. de reform.* ut expẽdunt Spad.
cons. 155. n. 1. to. 1. Fagn. *in c. irrefragabili, §. excessus n. 9. de* 3
offic. ordinan. Sarav. *de adjunct. q. 2. n. 2.* Rota *dec. 743. n. 5.*
p. 1. et dec. 321. n. 2. p. 2. divers. exinde invaluit concors Do-
ctorum opinio, quod prædicta Conciliaris sanctio *in d. c. 6.* 4
sess. 25. de ref. non vindicet sibi locum, nisi in Capitulis exẽptis, & quæ nullatenus ante Conc. subjacebant ordinariæ Episcopi potestati, ut distinguendo reassumunt Fagn. *loc. supra cit.* Solorz. *de Jur. Indiar. l. 3. c. 14. n. 65. to. 2.* Tond. *q. benef. l. 1. c. 61. n. 2.* Anton. *de regim. Eccl. l. 5. c. 7. sub n. 34.* Riec. *in prax. for. Eccl. p. 4. ref. 592.* Barb. Collect. ad Conc. *d. sess. 25. c. 6. de ref. n. 3. idem de offic. & pot. Episc. p. 3. alleg. 73. n. 4.* Rot. cor. Seraph. *dec. 493. n. 1. dec. 710. sub n. 2. p. 1. & dec. 743. per tot. et dec. 321. par. 2. divers.* cum aliis in nostris terminis cumulatis in Taraconn. Jurisdictionis 10. Maii 1700. §. *Neque*, cor. R. P. D. meo dell' Olmo, confirmata sub die 2. Dec. 1701. §. *Habet*, cor. me, & in Calaguritana jurisdictionis 10. Junii 1701. §. *Nec Capitulo*, cor. R. P. D. meo de la Tremoille.

Quidquid laboriose firmaverit Saravia *in ejus tract. de*
adjunct. qu. 1. a n. 11. in ostendendo, jus commune nequa-
quam resistere, sed potius assistere electioni adjunctorum, 5
tanquam conjudicum, per text. *in Can. Episc. caus. 15. qu. 7.*
cum aliis per eum allegatis. Nam ultra quod illorum di-
spositio in desuetudinem abiit, ut testatur Solorzan. *de jur.* 6
Indiar. d. l. 3. c. 14. sub n. 57. to. 2. Tondut. *q. benef. c. 62. sub*
n. 2. vers. utrum l. 1. omnes profecto contrariæ rationes per
Saraviam adductæ, hac unica tolluntur animadversione,
quod nempe S. Concil. Trid. in locis supra citatis nihil de 7
novo concessit Episcopis, sed remotis impedimentis quarumcunque exemptionum, excitavit illorum ordinariam jurisdictionem, ut bene in puncto explicat Spad. *d. consil. 155. n. 16. & 17. tom. 1.* ubi allegat concordantes.

Sicque reservata extra visitationem Capitulis exemptis
facultate eligendi adjunctos, potius datur intelligi fuisse
illis aliquid novi impartitum, quod seclusa exemptione de 8
jure communi non habebant. Aliter si hoc assisteret intentioni Capitulorum, frustranea esset distinctio inter illa exempta, & non exempta, post Conc. Trid., cum omnium deberet esse æqualis conditio, per ea, quæ firmat Fagnan. *in d. c. irrefragabili, §. Excessus n. 20. & 21. de offic. ord.* Frustraque Capitulis exemptis concessisset idem Sacr. Conc. Tridentinum electionem adjunctorum, quando hæc de jure communi illis competiisset, Verall. *dec. 297. n. 9. p. 1.* Quam-
vis in terminis juris communis confuse, ac varie loquantur 9
Doctores, an Episcopus teneatur requirere consilium, seu potius consensum Capituli in causis criminalibus, & correctione Capitularium, adeout nulla transactis temporibus potuerit in nostro Sacr. Auditorio capi matura resolutio, ut videre est *in decis. 615. n. 1. p. 1. divers. & decis. 9. per tot. p. 1. rec.* & notat Sarav. *de adjunct. q. 1. n. 10. & a n. 60.*

His itaque præmissis, quorum efficacia bene noscebatur a defensoribus Capituli Giennen. totis proinde viribus se verterunt ad demonstrandam qualitatem ejus exemptionis ex consuetudine olim acquisitæ ante Concilium Tridentinum; quæ sane exemptio, cum non præsumatur, non erat ambigendum, quin esset concludenter probanda ab eo, qui in illa se fundat, ad tradita per Solorz. *de Jur. Indiar. lib. 3. c. 14. n. 64. to. 2.* Sarav. *de adjunct. & qu. 11. n. 14.* Verall. *dec.*
318. n. 2. lib. 1. & in dicta Calaguritana Jurisdictionis 10. Ju- 10
nii 1701. §. *Nec Capitulo*, cor. R. P. D. meo de la Tremoille.

Idcirco, quod attinet ad documenta adducta pro suadenda dicta exemptione, Dominis visa fuerunt imperfecta, nec univoce, prout requiritur, concludentia, quemadmodum singillatim expensa unaquaq; illorum specie, manifeste mox patebit. Incipiendo enim ab actibus relatis ex parte Capituli *in ejus Sum. n. 1.* qui consistebant in diversis Processibus compilatis contra Capitulares delinquentes ab anno

1520.

1530. usque ad annum 1568. excepiti primo, & decimo
præsefetencibus materiam gravem, & forsitan patratam vel
Sede Episcopali vacante, vel inicio, aut absente proprio
Præsule, cui proinde nullum censetur illatum præjudi-
cium, ex illa communi opinione in objecta materia rece-
pta, quod semper ultra actuum positivam existentiam re-
quiritur copulative etiam illorum multiplicitas cum scien-
11 tia, & patientia Episcopi, sine qua nunquam inducta dici-
tur consuetudo exemptiva ab ejus ordinaria jurisdictione,
ut distinguendo probat Franc. de Eccl. Cath. c. 30. n. 284.
& dictum fuit in Leodien. Jurisdictionis 11. Aprilis 1698.
§. Prout, cor. me, & novissime in Ilierden. Juris mulctan-
di super negotio principali 23. Januarii proxime præteriti,
§. Cæterum, cor. R. P. D. meo Muto;
Reliqui quidem ex dictis actibus, tanquam numero ma-
jores, versabantur circa mulctam inflictam pro delictis levi-
12 bus, ob verba injuriose prolata, & similia, quorum cognitio
cum ad simplicem correctionem extrajudicialem indulgea-
tur Capitulis, ex firmatis per Rot. in Barchin. jurisdictionis,
seu pœnæ, 3. Junii 1694. §. Nec refragantur, cor. bo. me Ursin.
confirmata 13. Jun. 1696. §. Domini, cor. R. P. D. meo de la
Tremoill. & in Derthus. jurisdictionis super levibus 6. Febr.
1696. §. Militat, cor. R. P. D. meo Pio, & nupertime in dicta
Ilierden. juris corrigendi 23. Jan. proxime elapsi, cor. R. P. D.
meo Muto; eo quia in excessibus levibus non soleant Episco-
13 pi jurisdictionalem adhibere gladium; hunc præservando
exercendum in figura judicii ad publicam vindictam in pu-
niendis delictis gravibus, Rot. dec. 26. n. 3. p. 9. rec. & in Der-
thus. jurisdictionis 1697. §. Jus enim, & §. Quod ipsum, cor.
R. P. D. meo Pio, & in Gerund. jurisdictionis super 3. dubio
27. Jun. 1698. cor. R. P. D. meo Caprara, & in Valentina
jurisdictionis 6. Aprilis 1699. §. Præterea, cor. me.
Ex inde sequitur, quod præfati actus particulariter gesti
per Capitulũ potius faveant, quam adversentur jurisdictio-
ni Episcopali, pro qua declinanda non recte ex illis arguitur
14 omnimoda, & totalis exemptio ante Conc. Trid. ut in proxi-
mis terminis notavit Rot. dec. 520. n. 2. p. 5. rec. Et regulare
est, quod in qualibet materia consuetudo probari debet in
suo casu præciso; nec extensionem patitur de uno ad alium
15 diversum, ut generaliter tradunt Grat. discep. for. c. 79. n. 10.
Rocca. di p. jur. cap. 79. n. 21. Menoch. cons. 684. n. 28. Rot.
cor. Covar. decis. 172. n. 3. & magis in specie ex authoritate
Corn. cons. 193. sub n. 11 n. 2. firmavit in Ilierd. juris mul-
ctandi super manutentione 27. Jan. proxime præteriti, §. Et
sane, cor. R. P. D. Muto, ex ratione, quod illa dicitur habe-
16 re tantum de potentia, quantum de actu, Bell. cons. 1. n. 16.
Rota dec. 278. n. 5 & seq. p. 14. rec. & in Hispal. juris seden-
di in Synodo 20. Junii 1697. §. Prout, cor. R. P. D. meo
Muto, & in dicta Derthus. jurisdictionis super gravibus
4. Maii 1697. §. Minusque, cor. R. P. D. meo Pio.
Prædictaque omnia robustiora evadunt ea dispositione an-
tiquissimæ Constitutionis Synodalis conditæ in Cathedrali
Eccl. Giennen. ab Episcopo Osorio de ann. 1492. ut in Sum.
n. 1. et 2. quæ mihi etiã tradita fuit una cum aliis statutis in-
sertis in volumine typis excuso; nam cum ex tali Constitu-
tione convincatur differentia inter crimina levia, & delicta
gravia, prima corrigenda Decano, & Capitulo, secunda ve-
ro præservata ordinariæ jurisdictioni Episcopi, & ab eo ju-
dicialiter punienda, ibi — *però se qualchuno delle dignità, o
altri qualsivoglia beneficiati della nostra Chiesa, &c. vi fosse
qualche contesa grave &c. che in questo caso non possa il Deca-
no deliberarlo, nè darli la pena per esso, ma stimo bene, che
questo s'abbia da deliberare dal Vescovo, ò suo Vicario Gene-
rale.* Profecto excluditur prætensa consuetudo omnimodæ
exemptionis, cum statuta Ecclesiæ Cathedralis, aliæque Con-
stitutiones Synodales sint partes jurisdictionis Episcopalis,
17 & faciant jus particulare indifferenter ab omnibus servan-
dum, ut ad exclusionem contrariæ consuetudinis firmatum
fuit per Rot. dec. 74. n. 36. cor. Zarat. & in Calagurritana deci-
marum de Ocon. 5. Jun. 1683. cor. Guaxardo, & in alia de Lu-
cronio 4. Julii 1698. §. Adstipulante, cor. me, & in alia de
Inestrillas 12. Martii 1697. §. Insuper, pariter coram me.
Consonatque ad intentum Episcopi illa propositio plu-
ries in subjecta materia jurisdictionali cõstabilita, quod ex
limitata concessione favore Capituli ad casus simplices, &
excessus leves, semper censetur remãsisse salvam jurisdictio-
nem Ordinarii quoad casus graves, & delicta requirentia
telam judiciariam: cum certum sit, quod quidquid expresse
tributum non legitur Capitulo, præservatum dicitur ipsi E-
piscopo ex causa suæ universalis jurisdictionis, ex doctrina
Anchar. in c. postulasti, vers. quidquid de for. compet. c. 2. de
constit. Cokier. de jurisdict. in exempt. p. 2. q. 45. n. 32. cum
aliis congestis per Rotam dec. 191. num. 6. cum seq. part. 19. 18
rec. & in dicta Derthusen. Jurisdictionis super gravibus 4.
Martii 1697. cor. R. P. D. meo Pio, & in dicta Valentina
Jurisdictionis 6. Aprilis 1699. Et sane, cor. me.
Quinimo cum præfata statuta, aliæque Synodales Con-
stitutiones diversis temporibus compilatæ, prout occasio
exigebat, jurentur a Canonicis in singulorum receptione
juxta formulam, de qua in d. Summ. n. 6 frustra quidem in-
sudabant scribentes pro Capitulo in demonstrando illa vel
non fuisse usu recepta, vel contraria observantia abrogata. 19
Nam concurrente dicto juramento ab unoquoque de Capi-
tulo præstito; non solum indecorum videtur excipere de
non usu, seu contrario usu, sed etiam nec unquam potuit
inchoare adversativa consuetudo, ut ex communi Cano-
nistarum, ac Theologorum authoritate individualiter,
cæteris omissis, dixit Rota dec. 216. n. 1. p. 7. rec.
Rursus nullius relevantiæ videbatur exceptio, quod præ-
fata antiqua Constitutio Synodalis Episcopi Osorii loque-
retur de Decano relative ad aliam Rubricã de Chori hone-
state; unde inferebatur pati circumscriptionem loci, in quo
graviter, vel leviter delinquerent Capitulares, ideoque non
posse fieri extensionem ultra ambitum Ecclesiæ pro excessi-
bus, seu delictis alibi commissis, & committendis; siquidem
omisso, an talis interpretatio esset recipienda respectu Deca-
ni, & Capituli, ex quo eis non assistit de jure communi uni-
versalis jurisdictio, ut distinctis pluribus Jurisdictionum
speciebus, late tradit Saravia de adjunct. q. 33. per tot. sane
hujusmodi limitata intelligentia, veluti aberrans a juris
principiis, neutiquam admitti potest contra personam Epi-
scopi, cui in dubio Sacri Canones cum communi Doctorũ
sensu semper favent, & signanter, ne præjudicium aliquid in-
rogetur illius Ordinariæ potestati habenti de jure assisten-
tiam, & causam universalem in tota sua Diœcesi, ut late
probat Spad. in duobus cons. 156. & 197. per tot. lib. 1. Solorz.
de jur. Indiar. lib 3. cap. 14. n. 65. tom. 2. ubi concordantes. 20
Hineque iterum, inspecta prædicta antiqua Synodali
Constitutione, sua mole ruunt subalternæ probationes no-
viter a Capitulo repertæ pro concludenda ejus antiqua ex-
emptione. Quippe Testes priscis temporibus examinati, par-
tim vigore Remissoriæ Rotalis, partim in Urbe, ultra quod
redarguebantur generali responsione illegalitatis Proces-
sus; certum est, quod depositiones nonnullorum ex eis pos-
sunt referri ad illos actus gestos, per Capitulum respicientes
delicta levia, quorum supra meminimus, & per consequens
plus non probant, quam continetur in dictis actibus, ex 21
regula, quod referens est in relato cum omnibus suis qua-
litatibus, & unum ad limites alterius restringi debet, Ro-
ta dec. 49. n. 9. p. 15. dec. 42. n. 2. p. 16. rec. alibi passim.
Insuper omnes præfati Testes non deponunt specifice su-
per delictis gravibus, pro quorum punitione ad publicam
vindictam agendum est in figura judicii, & super quibus
privativa cognitio pertinet ad Episcopum etiam vigore præ-
citatæ Constitutionis Synodalis; ideoque examen generice
factum super Jurisdictione exercita a Capitulo, cum verifi-
cari possit in excessibus, seu delictis levibus, necessario se-
quitur, quod non probatur concludenter consuetudo ex-
emptiva, quæ potius remanet æquivoca, nulloque modo
attendenda contra Episcopum, ex traditis per Spadam
conf. 122. n. 9. tom. 1. Pacion. alleg. jur. 4. n. 8. & individua- 22
liter de similibus Testibus firmavit Rota cor. Carill. decis.
58. n. 6. consonantque allegata cor. Merlio. decis. 401. n. 7.
Signanter quia exemptio prætensa vigore consuetudinis
consistentis in plenario exercitio jurisdictionis, tunc tem-
poris poterit melius constare, seu convinci ex Processibus,
& Scripturis, si vere tunc adfuissent; sicque non erat re-
currendum ad examen Testium, quorum probatio est minus
tuta, nec attendi meretur, itaut soleat etiam aliquando
denegari Remissoria, Rota cor. Cerro dec. 258. n. 1. & dec. 23
566. n. 18. cor. Seraph. dec. 339. n. 7. cor. Dunoz. Jun. decis.
113. n. 19. & in rec. 58. n. 6. p. 1. decis. 389. n. 2. p. 2. & magis
in puncto nupertime dixit in Ilierden. Juris Mulctandi su-
per Remissoria 23. Januarii currentis anni, §. Et sane, co-
ram R. P. D. Muto. Vel saltem nedepositiones eorundem
Testium redargui possint de falsitate, cum eis adversetur
clara dispositio præcitatæ Constitutionis Synodalis, di-
stinguentis delicta levia corrigenda per Decanum, & Ca- 24
pitulum, a delictis gravibus plectendis ab Episcopo, o-
mnis propterea sumenda est interpretatio conformis dictæ
Constitutioni Synodali, ut illorum dicta ad concordiam
reducantur, Rota dec. 304. n. 19. p. 9. tom. 2. rec.
Prout etiam cum eadem conciliatione respondetur in-
stantiæ factæ ab Episcopo Mendoza de anno 1539. dum ex
ea non

ea non resultat illius clara confessio inductiva omnimodæ exemptionis Capituli, sicuti perperam prætendebant ejus defensores. Licet enim Canonici inhærentes præfatæ instantiæ concesserit tantum favore præcitati Episcopi facultatem mutuandi Capitulares de una in aliam Ecclesiam Giennen. & Baetien. attamen Episcopus petendo quoque jurisdictionem, ut colligitur ex Instrumento Concessionis, de quo in *Summario Capitulo n.4.* censetur intellexisse de ista specie jurisdictionis, cum qua posset etiam corrigere Capitulares, in excessibus levibus, ut ita integraliter gauderet totali exercitio punitionis, ultra id, quod dispositum legatur in dicta antiqua Constitutione Synodali, aut saltem cum negari non possit, quin illius instantia sit ambigua, utique in nihilo præjudicat dignitati Episcopali: & ratio est, quia ad effectum inducendi præjudicium, confessiones, aliæque enunciativæ debent esse certæ, & indubitatæ, nec alibi referibiles, ad Text. *in l. certum, ff. de* 25 *confess.* dixit Rota 290. *n.* 18. *p.* 18. *rec.*

Similiter parvipendenda visa fuit altera confessio elicita ex antiqua Epistola Christophori de Arguelliada Vicarii Generalis Giennen. scripta glor. mem. Card. Pacheco tunc temporis Episcopo, qui Romæ morabatur, ubi etsi explicite fassus fuerit per hæc præcisa verba -- *Gl' Avvocati delle Dignità stimano difficile, che ciò si possa ottenere, &c. Rispetto a che quando il Vescovo Don Francesco di Mendoza domandò al Decano, e Capitolo, che li cedesse l'essenzione, che godevano, non lo volsero fare, perchè è certo, che il Capitolo è essente, & è stato della giurisdizione ordinaria, &c.* nihilominus cum idem Arguelliada eo tunc fungeretur munere Vicarii, ac insimul esset Canonicus, ut proinde ob pronam affectionem erga Capitulum verisimiliter præsumendam caligari fuerint illius oculi, ne viderent semitam justitiæ, & veritatis; utique illius Epistolæ non est præstanda integra fides, quin potius minuenda, sicque non videtur apta probare prætensam exemptionem Capituli, cum sit confessio emissa a persona interesse habente, ut omissis 26 generalibus, in specie casus nostri respondit Rota in Tarraconen. Jurisdictionis 10. Maii 1700. §. *Nec est cur*, cor. R. P. D. meo de l'Olmo. Præterquamquod eadem Epistola se quoque relative habet ad statuta Ecclesiarum ibi: *Perchè non è disputabile secondo gl' istessi statuti di queste Chiese*; quæ statuta favent Episcopo, ut dictum est supra, & recurrunt responsiones de referente, & relato.

Quibus omnibus sic per Dominos animadversis, ad enervandas singulas probationum species congestas ex parte Capituli super prætensa exemptione, quamvis sufficiat Episcopo habenti assistentiam juris pro omnimoda jurisdictione, si non prorsus elidere, saltem offuscare, & turbidas reddere contrarias probationes, Rota *decis.* 76. *n.* 10. *p.* 10. 27 *rec.* præsertim ad exclusionem exemptionis exorbitantis a jure, & insimul odiosæ, Spad. *cons.* 156. *n.* 4. *lib.* 1. Fran- 28 ces *de Eccles. Cathedr. cap.* 30. *n.* 185.

Adhuc tamen omnem prorsus sustulit dubietatem claritas aliorum, ac multiplicium processuum criminalium, qui occurrentibus gravibus delictis patratis a Canonicis, aliisque Capitularibus, semper, ac indesinenter post dictum Sacr. Concilium Tridentinum, ab anno nempe 1586. usque ad moderna hæc tempora, fabricati fuerunt in figura judicii a solis Episcopis pro tempore regentibus Ecclesias Giennen. & Baetien. insimul unitas, absque ullo interventu adjunctorum, ut *in Summario Episcopi a n. 12. ad 20.* Quapropter cum per decursum longissimi temporis superexcedentis centenariam, Episcopi processerint sine adjunctis, quorum usu valde diminuitur, vel resolvitur digni- 29 tas, & authoritas Episcopalis, quæ ubique locorum suæ Diœcesis magna in existimatione esse debet, ut in subjecta materia ponderat Solorzan. *de Jur. Indiar. lib.* 3. *c.* 14. *n.* 68. utique ista continua, & longæva consuetudo, ac observantia post Concilium Tridentinum concludit in favorem Episcopi privativam Jurisdictionem cum exclusione omnis exemptionis non solum post dictum Concilium Tridentinum, sed etiam multo ante, ut indicat supra ponderata Constitutio Synodalis Episcopi Ossorii edita anno 1492.

Et quod longa consuetudo, ac observantia deducta ex pluribus actibus ab Episcopo factis contra Canonicos libere, & absque adjunctis, sit attendenda in favorem Episcopi pro libero usu suæ Jurisdictionis, etiam post Concilium Tridentinum concedens Canonicis privilegium adjunctorum, probat in fortioribus terminis cujusdam transactionis a Summo Pontifice confirmatæ, quam allegabant Canonici, Tond. *q. benef. d. c.* 61. *n.* 8. *lib.* 1. *ubi n.* 13. optimã affert ratio- 30 nem, quod in his terminis Jurisdictio Episcopi ad suam primævam redit naturam, nempe ad Episcopum habentem de jure intentionem fundatam pro libero exercitio suæ Jurisdictionis in sua Diœcesi, & ob hanc rationem neq; requiritur scientia, vel patientia Capituli, per text. *in c. si de terra de* 31 *privil.* ibique glos. *l. si partem* §. *si fundam, ff quemadmodum servit. amitt.* Covarr. *var. resol. c. Possessor. in* 2. *p. relect.* §. *initium n.* 10. & bene distinguendo firmat Frances *de Eccl. Cathedr. cap.* 30. *n.* 283. *& seqq.* Tondut. *d. cap.* 61. *n.* 14. *&* 15. Rota cor. Greg. *dec.* 299. *n.* 9. cor. Othob. *decis.* 299. *n.* 4. & in terminis privilegii concessi pro electione adjunctorum, quod per non usum, & contrariam observantiam centenariam præsumatur illi renunciatum, & Jurisdictio reducta ad suam pristinam naturam in favore Episcopi, ac inducta privativa præscriptio omnimodæ Jurisdictionis in criminalibus, late firmatum fuit in Gerunden. Juris cogno- 32 scendi causas 20. Junii 1692. §. *Privilegium, & per totam*, cor. me, & in Calagurritana Jurisdictionis 10. Julii 1701. §. *Talis observantia*, cor. R. P. D. meo de la Tremoille.

Absque eo, quod suffragari valeat Capitulo reflexio, quod Canonici, vel allecti favoribus, vel timore perterriti, minime ausi sint suam dicere sententiam contra voluntatem Episcoporum pro tempore, ne in illorum gravissimas inciderent persecutiones; quoniam non semper homines collegialiter viventes reperiuntur ejusdem conditionis, & naturæ, ut negligant propria jura defendere, & in subjecta 33 materia arguendo ab inverisimilitudine (quod nempe non sit verisimile Canonicos permisisse per tantum tempus Episcopos contra illos procedere criminaliter in figura judicii absque adjunctis, nisi scirent, sine istis posse Episcopos libere exercere suam Jurisdictionem) dictum fuit in Tarraconen. Jurisdictionis 2. Decembris 1701. §. *Secundo quia si Pontifex*, coram me.

Ulterius est alienum a veritate, quod Canonici nunquam contradixerint; nam cum voluerint subreptitie exercere nonnullos actus perturbantes Jurisdictionem Episcopi, iste illos rejecit, mediante processu, de quo *in dict. Summ. n.* 15. Cumque Capitulum sciens, & patiens rejectioni acquieverit, fortior in his terminis evadit observantia privativæ Jurisdictionis favore Episcopi, nedum ante, sed etiam post Concilium Tridentinum, ex theorica Ripæ *in c. cum Ecclesia Sutrina n.* 5. *de caus. possess. & propriet.* Spad. *cons.* 1. *n.* 46. *& cons.* 6. *n.* 10. *lib.* 2. Ferrett. *cons.* 132. *n.* 3. *lib.* 1. Card. de Luca *de jurepatr. disc.* 35. *n.* 5. *& seqq.* Rota *decis.* 254. *n.* 21. *part.* 10. *& dec.* 220. *n.* 25. *p.* 11. *rec.* & in Fanen. Canonicatuum 15. Maii, §. *Centenaria*, cor. R. P. D. Caprara.

Demum visa sunt non indigere ulteriori responsione, quæ dicebantur non amitti per non usum Privilegium adjunctorum concessum Capitulis per d. Sac. Concilium Tridentinum, cum per istud derogetur contrariis consuetudinibus, quæ censentur etiam sublatæ vigore decreti irritantis, contenti in Bulla Pii IV. illius confirmatoria, ex doctrinis lato calamo cumulatis per Defensores Capituli. Etenim hæc omnia discutienda forent, quando clare constaret de exemptione ante Concilium Tridentinum; sed ea cessante, seu admodum turbida existente, ex superius animadversis, superfluum est, quid ultra superaddere; Imo exclusa dicta exemptione, in necessarium consequens succedebat responsio negativa ad secundam dubii partem, non esse nempe exequendum Breve Apostolicum impetratum pro confirmatione decreti Sacr. Congregationis Episcoporum, & Regularium, cum supposito prætensæ exemptionis, ex regula, quod ob insubsistentiam suppositorum, ruit funditus concessio ex defectu intentionis Papæ, *cap. finali de rescript.* Rot. *dec.* 193. *n.* 8. *p.* 5. *& dec.* 414. *n.* 1. *part.* 12. *rec.*

Et ita, utraque parte acerrime informante, resolutum fuit.

MAN-

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Quartum THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,

Qui est

DE SERVITUTIBUS, USUFRUCTU, Retractu, & de Emphyteusi, &c.

ARGUMENTA DECISIONUM

DE SERVITUTIBUS, USUFRUCTU, Retractu, & de Emphyteusi, &c.

DECISIO I. *Foroliviensis Muri.*

NUncians novum opus, debet clare, & liquide intra trimestre docere de jure suo ad impediendam fabricam, alias nunciato datur licentia fabricandi cum cautione de demoliendo in casum succumbentiæ. Ostenditur plene ex pluribus conjecturis, quando paries dicatur propria ædificare volentis, & non communis cum eo, qui nunciavit novum opus, & vult impedire fabricam, & simul dilucidatur, ex quibus paries dicatur aptus ad superædificandum.

DECISIO II. *Interamnensis Juris pascendi.*

Statutum a Laicis conditum pro denegatione aut restrictione juris pascendi, pro boni publici causa factum censetur, quo stante solet Summus Pontifex extensionem concedere, ut Ecclesiasticas personas afficiat.

DECISIO III. *Cajetana juris transeundi.*

Via, ac transitus alicui competens pro tenimento, & prædio, si illius pars, in qua est via, fuerit ab eo alteri concessa, censetur concessio facta cum onere viæ ad effectum eundi ad partem prædii remanentis, ad quod aliunde non potest haberi accessus, præcipue si per longissimum tempus concedens transivit per antiquam viam; ex qua observantia colligitur, talem fuisse voluntatem contrahentium, & quod jure contractus, & non familiaritatis, concedens transivit.

DECISIO IV. *Romana Fabricæ.*

Fenestræ quæ habent prospectum in Monasterium Monialium, non sunt aperiendæ, & apertæ vel sunt in totum claudendæ, vel ita providendum per appositionem repagulorum, ad hoc ut arceatur prospectus: Et eadem de causa est prohibenda elevatio fabricæ positæ prope tale Monasterium, si ex fabrica elevanda habeant prospectus intus illud, vel aer ita suffocatus remaneat ex nova fabrica, ut Monialium infirmitates resultare possint.

DECISIO V. *Romana Retractus.*

Constitutio Gregorii XIII. super retractu, ac jure congrui non disponit, quod retrahens ali[illegible] ad ornatum urbis teneatur illi dare corpus stabile æquivalens in fructibus; sed sat est, quod solvat justum pretium cum duodecimæ partis augmento: firmatur hic articulus in hac docta decisione, tam ex verbis, quam ex ratione ejusdem Constitutionis Gregorianæ.

DECISIO VI. *Romana Fideicommissi de Avila.*

Multiplicum a Testatore injunctum, qui non adimplevit, tenetur ad damna, & interesse; nec potest se tueri per viam compensationis, cui resistit voluntas disponentis. Ususfructus legalis patri competens, intelligitur prohibitus ex conjecturis, prudentis Judicis arbitrio probandis. Qui de jure tenetur ad alimenta, donasse censetur, si non fuerit protestatus de animo compensandi. Bona quæ ex causa necessaria subducta sunt ex fideicommisso, licet fuerint redempta, sunt libera, quando redimens illa acquisivit pro se, & hæredibus.

DECISIO VII. *Romana Legitimæ.*

In hac elegantissima decisione exacto studio expenditur gravis ille articulus - An Mater instituendo filios in legitima, possit in ea onus apponere, quod pater remaneat exclusus ab usufructu super eadem legitima, & magistraliter resolvitur pro affirmativa, declarato, in quibus terminis procedat *decis. 239. n. 6. & seq. par. 5. rec.* in qua videbatur S. Rota sensisse contrarium.

Ut patri prohibitus censeatur hujusmodi legalis usufructus, docte & solide ostenditur sufficere tacitam disponentis voluntatem elicitam ex conjecturis hic adductis, quas junctim considerandas esse docetur, & pro arbitrio judicantis regulando a qualitate personarum, & circumstantiis facti; & inde concluditur, quod prohibito usufructu ex conjecturata Testatoris voluntate, neque etiam per patrem prætendi possit commoditas fructuum; cum qua S. Rotæ gravissima auctoritate remanent confirmata ea, de quibus in præceden. contro. 113. & 114.

DECISIO VIII. *Carpentoracten. Fideicommissi super reservatis.*

Substitutus habet electionem vel vindicandi bona ab hærede gravato alienata, vel agendi ad reintegrationem fideicommissi, & de quibus alienationibus hæc reintegratio fieri debeat, an de jure pascendi, & jure incantus per hæredem gravatum alienatis, vel de bonis in emphyteusim concessis: Bona per ipsum jure prælationis retenta non cedunt commodo fideicommissi; secus vero ædificia in solo fideicommissario constructa.

DECISIO IX. *Romana Domus.*

In hac decisione plene ostenditur, quando contractus non dicatur emphyteusis, sed potius census, vel annua præstatio, & plures in illa afferuntur conjecturæ emphyteusim excludentes, & simul in ea firmatur, quando census, vel annua præstatio sit redimibilis.

DECISIO X. & XI. *Callien. Castrorum.*

Quamquam renovatio emphyteusis dicatur non inducere novum titulum, id tamen intelligendum est quoad pactum, & conventiones in prima investitura contentas; secus respectu qualitatis personarum, quibus facienda sit renovatio, quæ concedenda est proximioribus ultimi emphyteutæ, nulla admissa distinctione inter agnatos, & cognatos, sive inter ascendentes, & descendentes, sive transversales, & juxta ordinem intestatæ successionis; & propterea in emphyteusi pactionata masculina, licet Ecclesiastica, non extantibus masculis, renovanda est emphyteusis filiabus ultimi defuncti.

* DECISIO XII. *Mantuana Bonorum.*

Ecclesia non potest ammensare bona emphyteutica devoluta, sed tenetur iterum renovare, quando vel concurrit immemorabilis consuetudo renovandi, vel bona a principio erant sterilia; ex quibus prædicta consuetudo, & sterilitas probentur. Et renovatio debetur fœminæ proximiori, defectis masculis, non attenta prætensa consuetudine renovandi in extraneos, quando ista non probatur, & destruitur ex actibus contrariis.

INDEX DECISIONUM.

C

Cajetana Juris transeundi, *Veneris 11. Martii 1697. Priolo*, Decisio III.

Callien. Castrorum, *Veneris 31. Januarii 1791. Molines*, Decisio X. & XI.

Carpentoracten. Fideicommissi super reservatis, *Lunæ 12. Maii 1692. Priolo*, Decisio VIII.

F

Forolivien. Muri, *Veneris 26. Junii. 1682. Guaxardo*, Decisio I.

I

Interamnen. Juris pascendi, 19. *Januarii* 1695. *Emerix*, Decisio II.

M

* Mantuana Bonorum, *Veneris 14. Januarii 1707. Molines*, Decisio XII.

R

Romana Domus, *Lunæ 12. Maii 1698. Muti*, Dec. IX.

Romana Fabricæ, *Lunæ 7. Maii 1701. Caprara*, Decisio IV.

Romana Fideicommissi de Avila, *Veneris 2. Maii 1688. Pio*, Decisio VI.

Romana Legitimæ, *Lunæ 16. Junii 1698. De la Tremoille*, Decisio VII.

Romana Retractus, *Veneris 28. Junii 1697. Lancetta*, Decisio V.

R. P. D. GUAXARDO.

Forolivien. Muri,

Veneris 26. Junii 1682.

ARGUMENTUM.

Nuncians novum opus, debet clare, & liquide intra trimestre docere de jure suo ad impediendam fabricam, alias nunciato datur licentia fabricandi cum cautione de demoliendo in casum succumbentiæ. Ostenditur plene ex pluribus conjecturis, quando paries dicatur proprius ædificare volentis, & non communis cum eo, qui nunciavit novum opus, & vult impedita fabricam, & simul dilucidatur, ex quibus paries dicatur aptus ad superædificandum.

SUMMARIUM.

1 *Nuncians novum opus, debet intra tres menses docere clare de jure suo, alias illis elapsis nunciato conceditur licentia fabricandi cum cautione de demoliendo.*

2 *Maxime si probationes factæ per nunciantem post tres menses non concludant.*

3 *Ædificare in suo quilibet potest ad libitum.*

4 *Muri communio debet probari per allegantem.*

5 *Muri proprietas probatur ex variis signis, testibus, planta, ac aliis ibi relatis.*

6 *Murus præsumitur proprius illius, qui habet murum suppositum tecto, ac stillicidiis supra protensis.*

7 *Et ex quo quis habet in eo latrinas penetrantes parietem ultra dimidiam.*

8 *Et similiter, si quis habet caminum in pariete cum simili penetratione.*

9 *Et ex trabibus cum tali penetratione.*

10 *Ex quo prætendens proprietatem parietis habet alium murum proprium colligatum, habentem morsas, & dentes colligatorias.*

11 *Muri communio non probatur ex fenestrellis, annulis ferreis, & aliis positis in muro non penetrantibus dimidium parietis, maxime si prædicta facta non sint tempore constructi parietis, sed per rupturam clandestine, ex post, & potius servientem indicare videntur, & n. 13.*

12 *Muri communis pauca signa non concludunt, parietem non esse proprium alterius, dum hoc habet potiora signa proprietatis.*

13 *Murus communis, dicitur destinatus ad fabricandum si in vertice careat corona, aliisque signis denotantibus esse divisorium; si ejus fundamenta sint crassa, & profunda; si sit altus, & in eo sint immissa ligna, & superædificata mansiones, & n. 16.*

15 *Socius non potest stantibus prædictis prohibere elevationem parietis communis.*

17 *Murus qui sit aptus ad elevandum, & superædificandum, potest stare judicio peritorum.*

18 *Murus etiam non habilis ne sufficiens ad superædificandum, potest per socium ædificare volentem fulciri, ut reddatur aptus.*

19 *Æmulatio in ædificante ad proprium commodum non præsumitur.*

20 *Æmulationem allegans, illam tenetur probare.*

21 *Æmulatio cessat ex utilitate resultante ædificanti ex ædificio.*

22 *Fabrica non impeditur, ex quo per illam impediantur venti, si hoc non verificatur cum fabrica facienda.*

23 *Lumen non impeditur per fabricam, si intermediat atrium, ac curtile satis amplum, & longum.*

DECISIO I.

Ecretum A. C. promittens fratribus de Paulucciis, elevare fabricam super controverso muro, data cautione de demoliendo in casum succumbentiæ, uti validum, & justum exequendum esse Rota censuit cor. R. P. D. meo Emerix, prævis duabus decisionibus impressis *in rec. dec. 50. & dec. 113. p. 19.* & procedendum ad ejus legitimam executionem, in tertia instantia resolutum fuit cor Eminen. D. Card. Taya 16. Junii 1679. & 10. Maii 1680. Verum cum in ultima decisione persuasa fuisset concordia, ea non secuta, petentibus Paulucciis causæ expeditionem coram me in locum Eminentissimi Tayæ subrogato, DD. voluerunt partes iterum audire; unde hodie revocatis ad examen dd. decisionibus, persistendum esse in decisis responsum fuit.

Nam de novo nimis literalis visa fuit dispositio text. *in l. unic. C. de nov. nunciat. & c. n. eod. tit.* secundum quam no-
vum opus nuncians, intra tempus trium mensium tenetur 1
docere de jure suo, quo elapsu, permittitur novi operis pro-
secutio cum dicta cautione, Grat. *dec. 384. n. 14.* Spetel. *dec.*
5. n. 20. Rota cor. Puteo *dec. 121. & dec. 152. lib. 2. in rec. dec.* 2
685. n. 2. p. 4. to. 3. Quæ eo magis in præsenti vindicant sibi
locum, quia probationes post lapsum trium mensium a Co-
mite Fabricio opus prohibente factæ non concludunt mu-
rum controversum esse communem, vel non destinatum ad
ædificandum, prout claræ, & liquidæ requiruntur, ita quod
nulla remaneat dubietas, ut observatum fuit in primis de-
cisionibus cor. R. P. D. meo Emerix *in rec. p. 19. dec. 50. n. 4.*
& 5. & dec. 113. n. 3. Quibus deficientibus cessabat prohi-
bitio, & locus erat dispositioni text. *in l. altius C. de servit.* 3
& aqua, & l. cum duobus vicinis §. item multa ff. pro socio.

Non fuit probata muri communio, ut eam allegans pro- 4
bare tenetur Rot. cor. Ubald. *dec. 152. n. 2.* Nam iterum pon-
deratis signis ad illam suadendã cumulatis prævalere vide-
bantur illa adducta a fratribus de Paulucciis communionis
exclusiva; isti enim cum mappa seu planta domorum judi-
cialiter facta, peritis, testibus, & aliis juribus ponebant sub
oculis tectum eorum domus in variis locis tegere murum
controversum, & stillicidia protendi ultra eundem versus
solum Comitis Fabricii, habere in eo latrinas, & tres cami- 5
nos, quorũ duo penetrarent ultra dimidiam muri, & tertius
etiam penetrabitur intra murum citeum quinquaginta, & octo
ligna seu trabes sustinentes eorum tectum; quorum aliquæ
totum murũ perforent; & denique in alio muro proprio, &
non controverso illorũ de Paulucciis respicit, & continuat
controversum, relictos fuisse lapides seu dentes, & ut alii di-
cunt, morsas colligatorias; ex quibus omnibus solẽt Docto- 6
res deducere dominium, ut de muro supposito tecto atq; stil-
licidiis protensis, ex text. *in l. sta. §. Lu ... ff. de serv. Urb.*
præd. & in voto seu dec. 253. n. 21. & 34. p. 7. rec. Rot. cor. U-
bald. *dec. 12. n. 7.* de latrinis Menoch. *præsump. 73. n. 13. lib. 6.* 7
Tond. *resol. civ. 88. n. 4. p. 1. d. voto 253. n. 36.* de caminis Rot.
cor. Ubal. *dec. 152. n. 8. d. voto 253. n. 36.* de lignis seu trabibus 8
Grat. *discept. 263. n. 1.* Tond. *d. resol. civ. 88. n. 5.* & tandem de
dentibus seu morsis colligatoriis *d. vot. 253. n. 10. & seq.* cum 9
ibi allegatis, & late de his omnibus in *Decisionibus cujus*
causæ, & in specie in dec. 50. n. 7. ad n. 11. p. 19. rec. & 16. Junii 10
1679. § signa vera, cum duobus *seqq.* cor. Emin. Card. Taya.

Signa autem adducta a Comite Fabricio visa fuerunt debiliora, nam omissis aliis, quæ ex inspectione Mappæ, & relationibus peritorum remanebant sublata, fenestrellæ, quas vocant imperiales, annuli ferrei, & ligna seu trabes in eo

appo-

apposita, exceptis duobus, de novo ac recenti immissis in muro integre constructo a Paulucciis, vix proterant tertiam partem muri, & non sunt facta contemporaneè cum fabrica ejusdem, sed per ruptūram, & eodem modo alii muri Comitis fuerunt eidem colligati, ut retulerunt periti, ita ut remaneant æquivoca, ex quo clandestine fieri potue-
11 rint, Grat. *discept.* 263. *sub n.* 9. & *seqq.* Tond. *d. resol.* 88. *n.* 6. & in concursu tot aliorum signorum supra relatorum
12 non justificant communionem, cum prævaleat jus illius partis, quæ plura signa adducit Cagnol. *in l. ubi repugnantia n.* 5. *ff. de reg. jur.* Crot. *cons.* 153. *n.* 20. & 23 *lib.* 2. Thes. *dec.* 219. *n.* 4. Rot. cor. Ubald. *dec.* 152. *n.* 9. Sed potius ser-
13 vitutem iudicare videntur, Rot. cor. Ubald. *d. dec.* 152. *n.* 5. & 10. & *d. voto* 253. *n.* 41. & *seqq. part.* 7. *rec.*

At quando ex his aliquo modo inferri posset communionem, adhuc prohibendi jus non esset justificatum, cum murus appareat destinatus ad fabricandum; illius enim vertex caret pinnis, corona, & superficie, ut dicunt, ad dorsum Asini, aliisque signis denotantibus esse divisorium, & e contra fundamenta sunt crassa, & profunda quinque pedum, ac altitudo quindecim pedum, & super eo sunt immissa tigna, & constructæ mansiones, quæ omnia denotant esse destinatum ad elevandam, & fabricandum, Grat. *discept.*
15 572. *n.* 47. Thesaur. *dec.* 41. *n.* 24. & *seq. d. voto* 253. *n.* 10. 11. & 12. Emin. de Luca *disc.* 6. *n.* 8. *tit. de serv.* ac proinde socium, seu vicinum id prohibere non posse, Vegg. *cons.* 53.
25 *n.* 28. & *seq.* & *n.* 33. & *seqq.* Grat. *discept.* 572. *n.* 55. *in fin.* & *seq.* Thesaur. *dec.* 23. *n.* 4. *vers. in contrarium*, & *in d. voto* 253. *n.* 69. *seq.* cum aliis in *d. dec.* 50. *n.* 16. *p.* 19. *rec.*

Nec dici potest divisorius, ex quo existat inter duo cortilia, & ex prætensa ejus inhabilitate ad sustinendam majorē fabricam, ex eo quod primi duo ex quinque pedibus fundamenti sint facti ex glarea, & fragmentis, & murus supra positus non sit calce, sed limo, seu terra, & ut dicitur, malta cōpositus; quoniam considerata crassitie, profunditate, ac altitudine pernecesse sequitur, ejus cōstructores non ad divisionem tantum, verum etiam ad fabricam eundem destinasse,
16 cum pro divisione tantū fuisset sabtilior murus, ac altitudo quinq; pedum; & non est verisimile voluisse facere expensas inutiles, ut advertit in *d. voto* 253. *n.* 14. *p.* 7. *rec.* atque similes muros ut supra cōstructos esse capaces elevationis, testati fuerunt periti, & adest exemplū Comitis Fabricii, qui mu-
17 rum cōstruxit, & elevavit ex eadem materia, & de similibus muris aptis ad elevationem, & fabricam, sequendo judiciū peritorum Emin. de Luc. *de serv. disc.* 7. *n.* 8. §. *non obstat, v.* 2. *tollitur*: & quatenus dubitari posset de insufficientia, poterunt Paulucci illam munire, ac ita suis sumptibus stabilem
18 efficere, ut absque periculo superædificādum subsistat, ut ex Thes. *dec.* 41. *n.* 12. dictum fuit *in d. dec.* 213. *n.* 15. *p.* 19. *rec.*

Neque subsistit, quod ædificetur ad æmulationem, quia quia utendo jure suo ad propriam commodum, non autem
19 ad alterius damnum ædificare de jure præsumitur, gloss. *in l. fluminum* §. *fin. in verbo* non teneri, *ff. de damn. infect.* Gail. *observ.* 69. *n.* 30. *lib.* 2. Hond. *cons.* 8. *n.* 34. *lib.* 1. Rot. *in rec. dec.* 530. *n.* 1. cor. Duran. *dec.* 450. *n.* 8. cor. Coc. *d. dec.* 2209. *n.* 12. ita ut emulationem allegans eam probare teneatur,
20 Gail. *observ.* 69. *n.* 13. Rota cor. Duran. *d. dec.* 459. *n.* 9. cor. Coccino *d. dec.* 2209. *n.* 13. Quæ in præsenti cessat, tum quia
21 constat de utilitate ædificantium, tum quia nullam damnū infertur domui Comitis Fabricii, non obstante prætenso impedimento ventorum, & offuscatione luminum, dum ventū non impediuntur ex nova fabrica facienda, sed ab alia ab eo-
22 dem facta, ut probatum fuit in tertia Dec. R. P. D. Emerix 113. *n.* 8. & 9. *p.* 19. & lumina non offuscantur, cum inter utramque domum remaneat atrium seu cortile latitudinis decem, & octo pedum, & longitudinis viginti octo.

Et ita ex his, & aliis plenius deductis in prætensis Decisionibus, decisum fuit, utraque parte informante, &c.

R. P. D. EMERIX.

Interamnen. Juris Pascendi.

19. *Januarii* 1695.

ARGUMENTUM.

Statutum a Laicis conditum pro denegatione aut restrictione juris pascendi, pro boni publici causa factum censetur, quo stante solet Summus Pontifex extensionem concedere, ut Ecclesiasticas personas afficiat.

SUMMARIUM.

1 *SI statutum Laicale pro bono publico factum sit, ei Ecclesiastici submitti debent, Maxime ut n.* 4.
2 *Clerici sub obtentu immunitatis, & exemptionis non habent facultatem invadendi bona Laicorum, & ledendi justitiam commutativam.*
3 *Commodum qui sentit, incommodum quoque sentire debet.*
5 *Dissensus unius aut alterius non debet impedire utilitatem publicam.*
6 *Clausula- sublata, & decretum irritans- adimunt facultatem impugnandi Breve, nisi prius obtineatur apertio oris.*
7 *Princeps ratione publicæ utilitatis potest jus pascendi tollere, & contravenientibus pœnas damno majores imponere.*
8 *Si statutum Laicale pro bono publico factum, a Summo Pontifice confirmatum sit, illius instantia supponi debet, ad effectum extensionis ad Ecclesiasticos facienda.*

DECISIO II.

CEssantibus ab oppositione PP. Jesuitis, aliisque paucis adhærentibus Ecclesiasticis, post editam die 5. Martii proxime elapsi decisionem ipsis adversam reproposui hodie causam, & DD. steterunt in decisis: cum enim ad tuendos ab incursionibus pecudum fructus exigui, ac toto fere anni tēpore, ob miram soli fœcunditatem, ano, vel altero fructuum genere florentissimi territorii Interamnæ, avertendæque scandala, & jurgia, quæ passim ob incursiones hujusmodi inter ejus incolas oriebāntur, an. 1647. Decretum Concilii Credentiæ per speciale Breve sa. me. Inn. X. confirmato, cautum fuerit, quod nulli liceat retinere aut retineri facere pecudes in locis, in quibus dānificare possent, sub pœna trium Juliorum per earum dominos incurrenda pro singulis ipsarum capitibus, & vicibus, quibus contravenire contingeret, & cum facultate procedendi per inquisitionem, ac omni alio meliori modo, reservatis pro eisdem pecudibus pabulis mōtium: Breve hujusmodi confirmatorium Decreti præfati extendendum videtur ad Ecclesiasticos, & signanter ad PP. Jesuitas, aliosq; privilegiatos, tum quia editum fuit pro bono publico, quod in eo præcipue residet, ut dispendium non patiatur agrorum cultura, & publica annona, prout ad effectum subjiciendi Ecclesiasticos ordinationibus laicorum ponderat Oter. *de pascuis q.* 8. *n.* 7. & *seqq.* Avendan. *de exequen. mandat. p.* 1. *c.* 13. *n.* 7. tum etiam quia alias frustra tum remaneret quoad laicos, qui promiscue cum Ecclesiasticis bona possident: imo iisdem laicis intolerabile fieret, & iniquum, dum sic ipsi cogerentur habere bona, Ecclesiasticorū damnis obnoxia, quæ vice versa laicorum damnis obnoxia habituri non forent Ecclesiastici; providendum est quippe, ne per ipsos impedimentum præbeatur communi bono laicorum, multoque magis ne sub obtentu immunitatis, & exemptionis, aperiatur iis aditus invadendi, ac deprædandi bona laicorum, lædendiq; justitiam commutativam, ut ob- 2
servant Grat. *discept.* 80. *n.* 1. Card. de Luca *de jurisd. disc.* 66. *per tot.* & signanter *n.* 6. tam demum quia concernit utilitatem non laicorum magis, quam etiam ipsorummet Ecclesiasticorum, qui ex bonis a damnificationibus præservatis uberiores fructus percipient, adeo ut æquum sit, quod, quēadmodum ipsi ex prohibitione commodum sentient, ita eti- 3
am ipsius incommodum atque onus agnoscant, ut in similibus terminis ratiocinatur Rot. *in Ravennaten. bonorum* 5. *Maii proxime præteriti* §. *nec censura* coram me.

Eoque certius attentis geminis circumstantiis, prima scilicet, quod non fuit per Breve sublatum totaliter jus pascendi, sed restrictum ad montes, in quibus pecudes libere, & sine cujusquam injuria, ac damno depasci valent, ut in puncto pro subdendis generali pascuorum communica- 4
tioni clericis, animadversum fuit *in Anagnina juris pascendi* 24. *Martii* 1692. §. *tanto magis*, & §. *absque eo*, quod cor. R. P. D. meo Molines.

Et altera, quod exceptis PP. Jesuitis, aliisque paucis illis consortibus, qui etiam hodie ab incœpto resiliunt, reliqui omnes Ecclesiastici in commune laicorum bonum consentientes, manus dederant extensioni Brevis etiam ad ipsos, 5
unde non debet eam remorari unius vel alterius dissensus, cū non ab interesse singulorum, sed ab utilitate publica hujus rei definitio metienda sit, argumento tex. *in l. un.* §. *fin. C. de caduc. tollend.* Capibl. de Bar. *to.* 2. *pragm.* 11. *cap.* 73. *n.* 19.

Hinc non obstant ea quæ alias in contrarium adducta fuerunt: non quidē, quod Breve fuerit subreptitium, & obreptitium, quia (præter quod subreptionis, & obreptionis capita non subsistunt, ut singula confutando ostēsum fuit in prætēsita decisione) munitum est Breve clausula- *sublata*, & *decreto irritante* -quæ facultatem adimunt illud impugnandi non obtenta prius adversus ipsum oris apertione, ut dixit Rot. *dec.* 270. *n.* 9. & *dec.* 1238. *n.* 3. coram Coccin. *dec.* 792. *n.* 3. & 4. coram Buratt. & *dec.* 814. *n.* 4. *et seq.* cor. Merlin.

Nec

Nec similiter, quod prohiberi nequeat pascuorum usus a Principe, præsertim in bonis propriis, vel quod saltem exorbitans, & ultra quam decet, gravis reputari debeat pœna juliorum trium pro quolibet animali, & contraventione etiamsi damnum exinde non sequatur ullum, ac modus etiam ipse procedendi per inquisitionem; siquidem tam prohibitio, quam pœna, & modus bene substentari valent de jure, ratione publicæ utilitatis, & quietis, quas privati etiam incommodi pretio redimi oportet, ut late firmatum fuit in dicta decisione.

Et quod tollit omnem difficultatem, omnia discuti possent, quoties Breve caderet in quæstionem ad effectum concessionis, quia tunc inquirendum esset de illius justitia: at quoties, ut in præsenti, cadit ad effectum extensionis illius justitia supponi debet, solumque videndum, an quæ ex præfatis, plusquam subesse videtur, ratio subsit extensionem faciendi.

Et ita, &c. altera &c.

R.P.D. PRIOLO.

Cajetana Juris Transeundi.

Vener. 11. Martii 1697.

ARGUMENTUM.

Via, ac transitus alicui competens pro tenimento, & prædio, si illius pars, in qua est via, fuerit ab eo alteri concessa, censetur concessio facta cum onere viæ ad effectum eundi ad partem prædii remanentis, ad quod aliunde non potest haberi accessus, præcipue si per longissimum tempus concedens transivit per antiquam viam; ex qua observantia colligitur, talem fuisse voluntatem contrahentium, & quod jure contractus, & non familiaritatis, concedens transivit.

SUMMARIUM.

1 *Res censetur concessa cum onere quod habet servitutis itineris.*

2 *Reservatum censetur in concessione rei totum id, quod respicit necessarium usum rei.*

3 *Res, si remaneret sine via ac itinere, infructuosa esset, ac proinde censetur iter, & via reservata.*

4 *Res censetur sublocata cum onere viæ ac transitus, quando alias concedens vel non haberet aditum vel valde incommodum ad rem propriam remanentem.*

5 *Observantia declarat, quod quis habuit rem cum onere transitus, dum illum passus fuit per longum tempus, & n. 6. & 7.*

8 *Jus familiaritatis tollitur ex actuum multiplicitate, & ex præambulo, titulo reservationis transitus ac via, & n. 13.*

9 *Res præsumitur sublocata libera ab omni servitute, & onere viæ, itineris, & aquæductus.*

10 *Via per fundum alterius non est permissa vicino, nisi soluto pretio, & quod vicinus magnum non patiatur detrimentum.*

11 *Via ac transitus necessarius censetur a concedente portionem rei reservatus.*

12 *Viam ac transitum non cogitur quis emere a vicino, quando constat, quod illi super prædio vicino competit jus transeundi.*

DECISIO III.

JOannes de Conca investitus de tenimento consistente in operibus 80. terrarum, quod antiquitus erat unicũ corpus; non vineatum, sed pro majori parte paludosum, & infructiferum, portionem ejusdem terreni pro rata 12. operum in Emphyteusim subconcessit Anton. de Massa; cumque ob paludes undequaque adjacentes de tempore factæ subconcessionis solum pateret aditus in ea parte, quæ fuerat idem Antonio sublocata; hinc durante vita contrahentium, non aliunde quam per d. locum uterq; accessit ad proprios fundos, & promiscue etiam uterque usus fuit stantia Navelli seu palamenti constructi, & existentis in vinea Joannis sublocatoris; & quamvis post obitum contrahentium eorum successores aliquo temporis spatio continuaverint in eadẽ possessione, nihilominus sub prætextu, quod illa concessa fuisset ex precario, & resolubili jure familiaritatis, Eleuterius filius Antonii subconductoris judicialiter se opposuit ulteriori continuationi dictæ simultaneæ possessionis; & postquam succubuit in judicio summariissimo manutentionis, mutato deinde consilio, hodie in petitorio obtinuit coram me proponi dubium, an Francisco competat jus transeundi per vineam, & usus stantiæ Navelli seu palamenti; quod in omnibus fuit affirmative resolutum.

Quo enim ad jus transeundi, ratio resolutionis desumpta fuit ex eo, quod totum corpus hujus tenimenti circundatum existebat ex paludibus undequaque adjacentibus, & ad
illud non patebat accessus, nisi ex ea parte quæ fuerat Anto-
nio sublocata; ideoque ne sine accessu residuum tenimenti
inutile redderetur Joanni sublocatori, dicendum est, rem 1
fuisse subcõcessam cum eodem onere, quo de tempore initi
contractus gravata reperiebatur, ad text. *expreß. in l. binas
ædes §. non autem, ff. de serv. urban. prædior.* ubi quod cẽsetur
legata servitus itineris, si sine accessu nullus fructus esset; &
comprobat ibidem glos. quando sine servitute itineris res
ipsa esse nõ posset, cum in quocunque contractu semper re- 2
servatum censeatur id quod principaliter concernit usũ rei,
ad text. *in l. testatrix, ff. quemad. serv. vindic. & l. si fundum §.
qui fundum, ff. de delegat.* 1. ibi enim sancitur, quod si legatus
fuerit fundus, excepto ędificio, ne ędificium hęredi sine fru-
ctu, & usu remaneat, sicut habere debet ędificium, ita quoq; 3
iter & actum ad illud habebit, ut in his terminis advertunt
Curt Jun. *in l. 2. n. 51. cum seq* ibiq; Salicet. & Dec. *ff. de jurisd.
omn. jud.* Joseph. Lud. *concl. 76. vers. contrarium voluit*, Mi-
chalor. *de fratr. p. 3. c. 36. n. 46.* Rocc. *select. c. 171. n. 9. cum seq.*
Cyriac. *contr. c. 27. n. 4 pariter cum seq.* Th. *dec. 150. n. 14. &
15. p. 2.* Boer. *dec. 122. n. 8. in fin.* & Surd. *dec. 42. n. 11.*

Urget quoque ultra juris præsumptionem verisimilis con-
trahentium voluntas: verisimile nanque non videtur quod
Joannes, qui de tempore factæ subconcessionis nõ habebat
aditum aliunde quam per vineam controversam, voluerit
illam sublocare impediendo sibi transitum, vel saltem illũ
difficiliorem reddendo, aut non sine majori incommodo
eundo ad terras, & vineas tenimenti sibi remanentis; Ideoq;
hęc sola possibilitas operatur, ut res censeatur sublocata, nõ
impedito tamen usu transitus favore sublocatoris, ut in his 4
terminis probant Cyriac. *d. contr. 27. n. 5. &* Rocca *d. c. 171. n.
10.* Card. de Luc. *de serv. disc. 32. n. 12.* Tanto magis, quia ac-
cedit etiam subsecuta observantia; nam pro toto tempore
quo vixit Antonius subconductor, nunquam reclamavit
ab hoc gravamine; cumque passus fuerit Joannem libere
transire per ejus Vineam, non solum præsumitur illud ac-
quisivisse cum tali onere, ad tradita per Bart. *in l. 1. ff. de serv. 5
leg.* & Capyc. *dec. 187. sub n. 13. in fin.* sed ex hac acquiescen-
tia potius colligitur talem fuisse contrahentium volunta-
tem usque ab initio contractus; ut in puncto advertunt
Cyriac. *d. contr. 27. n. 5. & seqq.* & Rocca *select. 171. n. 8.* 6

Nec hujusmodi observantia revocari potuit in dubium,
quia justificata remanet ex impossibilitate aliunde transeũ-
di, ut constat ex planta judicialiter confecta, & clarius evin-
citur ex testibus formiter examinatis vigore remissorię Ro-
talis; qui cum deponant a tempore quo possunt recordari,
tam Joannem sublocatorem, ejusq; filios, quam eorum co-
lonos ac villicos semper iter habuisse per vineam, igredię-
do, & egrediendo etiam cum bestiis oneratis vino, & lignis,
aliisque rebus absque ulla contradictione subconductoris;
ex his actibus, & quidem longo temporis spatio continua-
tis, nedum comprobatur contrahentium observantia, ut in
puncto tradit Grat. *discept. 681. a n. 1. cum seq.* ubi *supr. n. 4.* 7
pluresq; refert concordantes, sed ex illorum multiplicitate, &
ex præambulo titulo implicitæ reservationis, & continua-
tæ possessionis, exclusum quoque remanet quodcunque jus
familiaritatis, Posth. *de manutenen. observ. 54. n. 20.* Adden. 8
ad Greg. *dec. 572. n. 7.* Rota cor. Buratt. *dec. 169. n. 14.* Ca-
valer. *dec. 631. n. 6.* Dunoz. Jun. *dec. 781. n. 3.*

Agnoscitur fere etiam a scribente pro Eleuterio difficul-
tas, immo verius impossibilitas aliunde transeundi; sed op-
ponebat vineam præsumi debere libere sublocatam, ad text.
in l. in vendenda 66. ff. de contrah. empt. ubi dicitur quędam, 9
&c. veluti viam, iter & aquæductum præstitum iri, si dicta
sunt. Ideoque cum Joannes sublocator expresse sibi non re-
servaverit jus transeundi, illud habere non debet per partẽ
subconductoris, etiamsi aliunde non pateat, nisi justo pre- 10
tio soluto, & constito de opportunitate loci, ne vicinus
magnum patiatur detrimentum, ad alium text. *in l. si quis
sepulchrum, ff. de religios. & sumpt. funer.*

Præmissa siquidem submoveri visa sunt ex diversis facti
circumstantiis; præsupposito enim, ut sępe dictum est, quod
in toto hoc tenimento non aderat nisi unicus aditus, &
quod post illius divisionẽ continuatus fuit idemmet trãsi-
tus, dicendum est, quod per contrahentes ille tanquam om-
nino necessarius fuerit in actu ipsiusmet divisionis impli-
cite reservatus, cũ ea quę debẽtur, tacite accedant, ut subdit
gl. *in d. l. in vendendo in figurat. casus*, Ideoq; minus applica-
tur dispositio text. *in d. l. si quis sepulchrum*; quia procedit in
terminis illius qui sepulchrum habebat in fundo alterius:
viam autem ad sepulchrum non habebat, & propterea ut il-
lam legitime obtineret, alio modo sibi acquirere non pote-
rat,

set, quam per solutionem pretii: quod secus dicendum est in casu præsenti, quia Joannes de tempore sublocationis vineæ transitum jam habebat, neque necesse erat, quod illum sibi pretio compararet; ideoque ne præjudicatus remaneret ex ipso actu sublocationis, censendum est illum reservasse, & modo injuste compelleretur ad solvendum pretium dicti transitus, quando tempore stipulati contractus illum
12 jam legitime possidebat, ut occurrendo huic objectioni tradit Rocca *select. cap. 177. n. 11. cum pluribus seqq. lib. 2.*

Nec ex eo, quod per viam existentem in parte maritima constructi fuerint duo pontes pro majori commoditate sublocatoris, cessare visa est necessitas transeundi per vineã Eleuterii, quia hoc idem comprobat eandem servitutem, alias conductor tales pontes non fecisset, sed illã non tollit; nam deponunt testes dati *in Summ. responsionis pro Cane. num. 1.* illi pontes non erant sufficientes pro transitu animalium oneratorum, & per non usum remanserunt destructi.

Quo vero ad usũ stantiæ Navelli, & palamenti, quidquid sit, ad quem spectet illorum dominium, de quo, tanquam extra dubium, non est modo inquirendum, censuerunt DD. illorum usum esse utriq; promiscuum, & communem, ut deponunt testes dati *in Sum. Francisci n. 2. lit. D.* & alius testis adductus ab Eleuterio *in suo sum. n. 2.* absque eo, quod talis usus referri possit ad jus familiaritatis, quia, ut supra nota-
13 tum est illud exclusum remanet ea eadem ratione, & ex actuũ multiplicitate, & possessione diu tempus continuata.

Super reliquis vero exceptionibus deductis contra examen testium, & plantam judicialiter confectam, satis est, quod utrũque compilatum fuerit cor. Judice electo de partium consensu, ut statim appareat de illarum insubsistentia.

Et ita utraque parte informante, &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana Fabricæ.

Lunæ 8. Martii 1701.

ARGUMENTUM.

Fenestræ quæ habent prospectum in Monasterium Monialium, non sunt aperiendæ, & apertæ vel sunt in totum claudendæ, vel ita providendum per appositionem repagulorum, ad hoc ut arceatur prospectus: Et eadem de causa est prohibenda elevatio fabricæ positæ prope tale Monasterium, si ex fabrica elevanda habeatur prospectus in illud, vel aer ita suffocatus remaneat ex nova fabrica, ut Monialium infirmitates resultare possint.

SUMMARIUM.

1 *Ædificare in suo, ac domum extollere usque ad Cœlum cuilibet est permissum, & n. 15.*

2 *Etiamsi per mille annos non elevaverit, nisi præcesserit prohibitio elevationis cum tempore habili ad præscribendam.*

3 *Ædificare tamen ac altius tollere prope Monasterium Monialium non licet, si illis ex elevatione grave præjudicium inferatur.*

4 *Præjudicium resultat, si ex elevatione resultet prospectus intus Monasterium, & n. 5.*

6 *Etiamsi adesset via publica intermedia.*

8 *Pro Monialium religiosa quiete, & observantia, Pontifices illis plura indulserunt privilegia.*

9 *In ædificando, & elevando debet procedi cum consueta forma in loco servari solita.*

10 *Ex fabrica elevatione prope Monasterium Monialium, si illis impediatur salubritas ventorum, illa est prohibenda.*

11 *Fabrica antiqua depressa prope Monasterium Monialium importat, quod hoc sic factum juxta loci consuetudinem, vel quod servitus altius non tollendi sit constituta.*

12 *Servitus altius non tollendi probatur per conjecturas, & signa ex inspectione loci resultantia.*

13 *Fenestræ, quæ introspiciunt Monasterium Monialium sunt claudendæ in totum.*

14 *Si vero parvum habent prospectum, debet hic omnino impediri cum aliquo repagulo.*

DECISIO IV.

POssidente Joan. Baptista Cervino quandam domum in regione Transtiberina e conspectu Monasterii Monialium S. Apolloniæ, prætendebat illam ampliare, & in altum extollere: verum quia ex hujusmodi ædificii elevatione multa inferebantur præjudicia dicto Monasterio, tam circa prospectum in illius Cellas, & Claustra, quam circa impedimentum solis, & ventorum, ac aeris salubritatẽ, Moniales novum opus nunciando obtinuerũt a sacra Congregatione visitationis Apostolicæ præceptũ, ut nihil innovaretur. Destitit Cervinus post varias instantias ab opere incœpto, sed cum eo defuncto, prædicta domus devenisset ad Piam Domum Orphanorum, & per illius Deputatos tentaretur ædificii prosecutio, expedito ex parte Monialium novo Monitorio cum inhibitione super nunciatione novi operis cor. R. P. D. Patriarcha Locumt. Emin. Card. Vicarii, eoque contra illos executo, recursum ipsi habuerunt ad Emin. Vicarium met, & ab eo extorserunt concessionem plãtæ, & licentiam conficiendi fabricam ad illius formam: sed causa per signaturam justitiæ remissa ad eundem Patriarcham, in cujus jurisdictionem partes consenserant, iste re maturæ discussa, protulit sententiam, qua declaravit nullum jus competere dictæ piæ domui elevandi fabricam; demandando etiã claudi fenestras prospectum habentes in Claustrum Monialium.

Devoluta per appellationem causa ad Rotam, & facto pluries per Dominos una mecum accessu in loco, proposui hodie dubium. An sit locus elevationi domus, & quomodo, ac etiam locus clausuræ fenestrarum? Et fuit resolutum non esse locum elevationi domus, & esse locum clausuræ fenestrarum juxta modum.

Ratio resolutionis qu. ad priorem illius partem fundabatur in eo, quod licet liberum sit unicuique in suo ædificare, domumq; extollere usq. ad cœlum, juxta text. *in l. altius, 8. & l. si ædibus, C. de serv. & aqua*, etiamsi per mille annos do- 1
mum humilem, & depressam retinuerit, nisi quatenus concurrente prohibitione per tantum temporis spatium tacuerit, ut inducta dicatur præscriptio, glos. *in l. qui luminibus*, ubi Bart. *ff. de serv. urb. præd.* Cepola *eod. tract. cap. 39.* Alex. *cons. 174. n. 3. lib. 2.* Cyriac. *contr. 28. num. 10.* Cratin. *controv. forens. cap. 30. lib. 1.* Rot. *dec. 92. n. 7. cor.* Ubago.

Nihilominus hujusmodi libertas non ita absolute recipitur, ubi agitur de ædificando prope Monasteria Monialiũ, quibus ex elevatione ædificii grave præjudiciũ irrogaretur, Bald. *in d. l. altius sub n. 8. C. de serv. & aqua*, Bero *cons. 435.* 2
n. 6. lib. 3. Covar. *var. resol. lib. 3. cap. 13. vers. ultima prioris sententiæ in fin.* Cab. *decis. 152. sub n. 2. vers. quod & alio ca. sup. 1.* Tond. *res. benef. p. 3. c. 146. n. 10.* Grat. *discept. 896. n. 9. & 10.* Pignat. *consult. can. 153. n. 2. t. 9.* Capyc. Latr. *dec. 157.*

Præjudicium in casu proposito esset multiplex; primum enim resultaret ex omnia vicinate domus, & ex aspectu, qui ex illius elevatione haberetur ad Monasterium, de quo agitur, quod uti receptaculum sacrarum Virginum, a quacunque perturbatione, & prospectu immune servari debet, ut *in cap. periculum de stat. reg. num. 6.* ibi, ut sic a publicis, & mundanis aspectibus separatæ, omnino servire Deo valeant liberius, & lasciviendi opportunitate sublata, eidem corda sua, & corpora in omni sanctimonia diligentius custodire; & pro impedimento elevationis ædificii communiter tradunt Covarr. *var. resol. lib. 3. c. 14. n. 8. vers. septimo eadem opinio* Bero *cons. 135. n. 9. & seqq. lib. 3.* Mart. *dec. Sicul. 8. n. 6.* Cabed. *dec. 152. n. 1. & 2 p. 1.* Leoncill. *dec. Ferrarien. 46. n. 10. & 11.* Spetell. *dec. 58. n. 64.* Pacichell. *de distant. cap. 6. mem. 4. n. 24 & 27.* Donat. *prax. regul. tom. 2. q. 12. n. 1. & seqq. fol. 33.* ubi etiamsi adsit via publica intermedia, & ex mente Sacræ Congregationis Episcoporum, & regularium, Nicol. *in flosoal. in verb.* fabrica *n. 9.* Capyc. Latr. *d. dec. 157. n. 20. & 21.* Card. de Luc. *de serv. disc. 21. n. 2. & 3. & per tot.* ubi refert quamplures Sacr. Congregationis Episcoporum, & regularium resolutiones, Rot. cor. Burat. *dec. 631. n. 21.* & ibi Adden. *n. 24. & 229. n. 7. cor.* Reyat: Et hoc ratione honestatis, & religiositatis loci, pro quo militat favor loci publici præferendus cuicunque privato, *l. sunt personæ, ff. de religios. & sumptib. funer.* Pignat *cons. 155. n. 2. & 6. tom. 9.* Quod etiam malum fuit curdi Summis Pontificibus, qui ad removenda ea omnia, quæ sanctimonialium Religiosam quietem, & regularem observantiam perturbare, & impedimenti, & scandali esse possent, plurima sanxerunt, ut habetur in exordio constit. 8. & 28. san. mem. Gregorii XIII. & const. 74. Pauli V.

Et hoc maxime fuit admissum, stãte usu, & consuetudine Urbis retinendi domos, & ædificia in simili structura penes Monasteria Monialium, ut patet ex domibus circumcirca Monasterium S. Silvestri, e conspectu Monasterii S. Annæ, penes Monasteriũ S. Claræ, in opposito Monasterii S. Catharinæ de Senis, & in aliis quæ passim invisuntur; qui usus, & consuetudo circa formam, & certũ modum ædificii sunt dubio procul observanda, ex doctrina Padill. *in l. altius n. 8. & de serv. & aqua* ibi limitantis in modo regulam hujus text. ut non procedat, si vellet quis etiã in proprio loco ædificare contra consuetam jam, & præscriptam in Urbe consuetudinem; potest enim ex ea induci, ne ultra certum modum ædificia erigantur, *l. 1. C. de ædif. privat.* Gram. *cons. civil. 37. n. 9. & seqq.*

& seq. Gaill. *observ.69. n.6. l.2.* Bott. *dec.320.n.17.prope fin. vers.nisi de consuet.* Barb. *vot.dec. t.2. vot.103. n.91. & seqq.*

Alterum præjudiciū insurgeret ex impedimento aeris so. lis, & ventorum quorum defectus admodum læderet Monasterium circa aeris salubritatē; nam stante illius angustia, & structura admodū depressa, si ulterior elevatio oppositi ędificii permitteretur, nimis defatigatus, & insalubei redderetur aer in plurbus Monasterii mansionibus, & in ipso Allocutorio, ut patuit ex accesso, & occulari inspectione, ita ut Moniales facile remanerent sepultæ, dum alias plusquam sepultæ sunt mundo, & hominibus; quod fuit etiam confirmatum ex testimonio plurium Physicorum affirmantium ex ædificio huc usque elevato frequentiora mala in Moniales irrepsisse, & majora timeri posse ex impedimento ventorum, si pars anterior domus altius tolleretur, ut altius in eorum attestatione data *in summ. Monasterii n.* 10. Quod sane præjudicium resultans in salubritate aeris, & emancipatione ventorum salubrium, satis sufficiens funda-
10 mentum præstat pro impedienda elevatione ædificii, ut limitando regulam text. *in l. altius*, tradunt DD *in l. fin. §. cum autem C. de serv. & aqua*, Card. de Luca *de servit. disc. 20. n. fin. & disc.21. sub n.14. vers. aderat tamen*, Zacch. *q. medic. legal. lib.10. cons.20. n.1. & 2.* Magon. *dec. Flor.6 n. 2.* Barb. *vot. dec. 102. n.34.* Sabell. *in summ. tom.2. §. aedificare n.15. & seq. & var.resol.13.n.14.* & fuit firmatum in celebri Rom. Altius non tollendi cor. Bur. 4.631 *n.2. 2. & 3.*

Animadverterunt m super DD. quod Domus controversa
11 usque ab antiquissimo tempore apparet in hac simili forma constructa, unde urgebant, vel fuisse sic ędificatam ad servādam consuetudinem aliarum domorum circa Monasteria Monialium ut fuit superius firmatum *in §. & hoc max.* vel per ea inductā fuisse servitutem, ne ulterius progrederetur, seu altitudine majori excresceret, ob impedimentum, quod usq; tunc ex eodem præjudicio, quod hodie viget, Monialibus interponi potuerit, dum facies domus, ejusq; nō ignobilis qualitas majorem ędificii destinationem denōstratēt;
12 servitus enim altius non tollendi, quāvis negativa, probatur etiā per conjecturas, & signa ex inspectione loci resultātia, ut tenet Bart. *in l.1. n.9 ff. de itiner. act. uq; priv.* Casanat. *cons.39. n.48.* Grat. *discept. d.81. n.7.* ubi quod admittuntur etiam verisimilitudines & indicia, Cyriac. *contr. 28. n.23. & 24.* Thesaur. *dec. td. sub n.4. vers. sed quoniam*, cum aliis, per Rot. *dec. 56. n.2. post* Parichell. *de stant. dec.71. n.3.* cor. Ninot. *& dec.276. n.4. cum tribus seqq. p.14. recent.*

Et hęc quoad elevationem; quo vero ad clausuram fenestrarum in secunda parte dubii contentam, non controver-
13 tebatur regula generalis, quod fenestræ quæ introspiciunt Monasterium sint claudendæ, juxta cumulata per Spet. *dec. 55. n.41. & dec. 58. n.6.* Pign. *consult. 66. n.4. tom.8. & consult. 155. n.1. tom.9.* Barb. *vot. dec. 102. n.30.* Quęnam autem esset fenestra, DD. dixerunt esse primam in ordine, quæ habet directe prospectum in unam ex mansionibus Monasterii, quam etiam ipsa Pia Domus Orphanorum claudere in ipso accessu obtulit; & quia altera etiam subsequens fenestra ha-
14 bet & ipsa in parte prospectum in eandem mansionem, fuit dictum, ut aliquo repagulo illi apponendo arbitrio Dominorum providerent, reservata etiam facultate providendi quoad alias fenestras fabricæ, quatenus opus fuerit.

Et ita utraque parte, &c.

R.P.D. LANCETTA.

Romana Retractus.

Veneris 28. Junii 1697.

A R G U M E N T U M.

Constitutio Gregorii XIII. super retractu, ac jure congrui non disponit, quod retrahens ab Ecclesia ad ornatum urbis teneatur illi dare corpus stabile æquivalens in fructibus; sed sat est, quod solvat justum pretium cum duodecimæ partis augmento: firmatur hic articulus in hac docta decisione, tam ex verbis, quam ex ratione ejusdem Constitutionis Gregorianæ.

S U M M A R I U M.

1 *Constitutio Gregorii XIII. super retractu respicit principaliter ornatum urbis.*

2 *Constitutio prædicta in bonis Ecclesiæ retrahendis imponit solum onus investiendi pretium, non autem dandi investimentum æqualis redditus, n.3. & 4.*

5 *Investimentum redditus æqualis bonis Ecclesiæ retrahendis invenire difficile est.*

6 *Constitutio Gregorii super retractu primario voluit invitare ad retrahendum, ut ædificetur ad ornatum urbis.*

9 *Constitutio prædicta circa investimentum pretii rei retractæ parificavit bona fideicommissi & Ecclesiæ, & num. 9.*

10 *Alienatio rerum Ecclesiæ debet esse utilis in pretio, & in fructibus.*

11 *Contrarium in retractu vigore Bullæ Gregorianæ, secundum quam emptor non tenetur ad Ecclesiæ fundum æqualis redditus, n.13.*

12 *Constitutio Gregoriana super retractu derogavit extravaganti ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien.*

15 *Investimentum in locis montium vel stabilibus vere fit pretii quod datur Ecclesiæ pro Domo, quam illa cogitur vendere vigore Bullæ juris congrui, n.16. & 17.*

18 *Loca montium nullum aliud recipiunt vinculum vel hypothecam, nisi illa expressa in litteris patentibus.*

D E C I S I O V.

PUblicis privatisque Urbis ædificiis antiquæ Majestati restituendis plures studere Summi Pontifices, studuit 1
præ cæteris fa. me. Greg. XIII. qui ejus ornatum speciali cōstitutione de jure congruo consuluit; ruinosa enim restitui voluit, spatia inter ædes occupari permisit, vicinis licentiam dedit, præter jus nostrum, cogendi vicinos ad vendendum eisdemque prælationem in emptores concessit, inquilinos præhabuit, prædia minora majoribus addixit, emphyteutica pacta in pretium transtulit eisdemque legibus de plenaria Pontificis potestate subjecit nedum bona fideicommissis obnoxia, sed & ipsa bona Ecclesiæ, & ad loca pia spectantia, subrogato pretio pro vinculis utilitate fideicommissi & Ecclesiæ.

Hac Decretali compulsæ Moniales Purificationis anno 1654. vendiderunt hæreditati Cardinalis Veralli Domum æstimatam sc. 797. 28. & in instrumento sibi stipulatæ fuerunt solvi quotannis sc. 25. donec res stabilis juxta Gregorianam constitutionem daretur. Nuper autem Dom. Marchio Spada hæreditati Verallæ possessor Monialibus obtu- 2
lit vel dictum pretium sc. 797. 28. vel unam ex tribus domibus æqualis valoris, inter quas aderat altera annui canonis sc.23. æstimata sc.856. quam A.C. Monialibus addi- 3
xit, reddito Marchioni majori pretio scut.58. Cui judicato non acquiescentibus Monialibus, causa ad me devoluta, exquisivi a DD. die 3. an esset locus executioni instrumenti retractus, & quomodo, seu quænam bona essent assignanda: cumque ob gravitatem articuli nunquam in sacro Auditorio examinati, dilata fuit resolutio addito, quod stricte scriberetur super intelligentia Bullæ, omnesque DD. referrent suffragium, dubium hodie reproposui, & responsum habui, esse locum executioni instrumenti, & pretium esse deponendum ad effectum investiendi in bonis stabilibus etiā in locis montium æqualis valoris, licet non æqualis redi- 4
tus domus retractæ, servata forma Bullæ Gregorianæ.

Et sane omissa prima dubii parte, super qua scribentes hinc inde concordes erant, assumptoque examine secundæ, concernentis modum executionis & respective bonorum assignatorum, movit principaliter Dominos impulsiva ratio Constitutionis.

Publica nempe utilitas privato commodo præferenda, juxta illius verba proœmialia, ibi: Quę publicæ utilia, & decora esse huic Almę Urbi ratio ipsa atque usus docuit, ea privatis cupiditatibus ac commodis præferenda censemus; isthoque retento principio, Summi Pontificis voluntatem indagantes ad casum præsentis controversiæ, putarunt, illum in §. 17. præfatę Constitutionis, Vicinis rem Ecclesiæ retrahere volentibus, nullum aliud onus imposuisse, quam 5
quod ipsi justum pretium una cum duodecimæ partis augmento in æde sacra deponerent, ac postea in stabilibus investirent, nulla prorsus habita ratione, quod investimenti fructus æquarent reditus fundi retracti. Cum enim tales onus 6
retrahentibus injunctum non legatur, nostrum non est illud addere, sed specialem Principis legem ad amussim servare, ut in terminis hujus Constitutionis responsum fuit *in voto Camerali impresso dec 423. n.14. & 15. par.12. recent.*

Fortius dum *in præcedenti §. 13.* concessa emphyteuticis facultate, solum sub directo Ecclesiæ Dominio positum a 7
canone liberandi, certa illic adjicitur conditio tradendi rem stabilem nedum in pretio, sed in reditu etiam æqua-

lem,

lem. Quocirca dum in casu retractus rei liberæ ab Ecclesia possessæ, reperita non fuit, inde causit a argumentum, Pontificem nullatenus emptores gravare voluisse ad text. *in l. unica §. fin. autem ad deficientis C. de Caduc. tollen.* Rot. *dec. 599. n. 9. part 18. rec.*

8 Huic præsumptæ voluntatis diversificati assistit profecto diversa ratio disponendi, quod scilicet tatenus in affrancatione canonis, imposita fuerit emphyteutæ assignatio rei quoad reditus etiam æqualis, quatenus illa solum respicit privatum emphyteutæ interesse, quam ideo par est quanti pluris propriam emere libertatem Reipublicæ nullatenus proficuam; at non ita in simplici retractu, ad quem assequendum, cum emptor onus habet publicæ Urbis ornatui ædificandi, æquum non erat, ut altero & equidem præponderanti gravaretur, fundum valore ac reditu parem Ecclesiæ tradendi, contra regulam text. *in l. navis onustæ §. cum autem ff. ad l. Rhodiam. de jactu*, Gravet. *consf.* 111. *n.* 8. M. Antonin. *var. resol. lib. 7. resol. 97. sub n. 4.* Rot. *dec. 67. in fin. p. 1. rec.*

Et revera dato contrario intellectu, Pontificia Constitutio cato ad praxim deduci posset; si quidem cum stabile investimentum domus retrahendæ pretio ac fructibus correspondens, difficillimum sit, ut testatur Card. de Luca *de servit. disc. 97. sub n. 46.* nemo non videt, quod tam enixa Pontificis voluntas, soli Urbis ornatui directa, elusoria prorsus redderetur a nimis difficili adjecti oneris implemento, cum tamen primaria Constitutionis causa ea fuerit, quod omnes majori facilitate ad ornandum invitarentur, juxta verba alterius Voti Cameralis impressi *dec. 538. n. 87. p. 13. rec.*

Clarior convincitur hæc interpretatio ea parificatione bonorum fideicommisso subjectorum cum illis ad Ecclesiã spectantibus, in eodem §. 17. contenta ibi: *Deinde si res Ecclesiastica erit, vel etiam laicalis, sed quod sciatur fideicommissio simillimæ dispositioni subjecta*; sicut enim dubitari nequit fideicommisso satis esse consultum, quoties emptor justum pretium una cum augmento persolvent, quamvis illud in stabilibus erogatum, fructus non æquet fundi retracti; nulla subest ratio, cur Ecclesiæ respectu inæqualis fructus requiratur contra regulam, quod æquiparatorum eadem esse debet dispositio, de qua Roman. *consf.* 129. *n.* 1. *litera A.* Actol. *resolut.* 11. *n.* 14. *& resol.* 76. *n.* 8. Palm. Nep. *allegat.* 105. *n.* 21. Rot. *dec.* 98. *n.* 20. *p.* 19. *rec.*

Absque eo, quod contrarium suadere posset dictio -- *utiliter* -- in præcepto investiendi apposita, quasi quod ea virtualiter contineat investimentum fieri debere in stabilibus vel majorem, vel saltem æqualem fructum reddentibus, quippe illa dictio designat solum pretium esse investiendum in bonis fructiferis ad exclusionem eorum, quæ nullum redderent fructum; non autem quod bona æqualis fructus necessario esse debeant. Idque patet ponderando, quod prius constitutio jubet, pretium una cum augmento deponi, ac deinde illud utiliter investiri; unde utilitas restricta est intra pretium jam depositatum, & ab illo desumenda venit, non autem indefinite consideranda, præsertim quia in altero casu assecutationis rei emphyteuticæ, Pontifex non demandavit emphyteutæ depositum pretii, ejusque investimentum, sed directe traditionem rei stabilis, ut ita indicaret, in illo tantum casu æqualis reditus necessitatem imposuisse.

Quod etiam comprobant tam dicta parificatio bonorum Ecclesiæ cum fideicommissariis, ad quæ illa dictio -- *utiliter* -- pari modo refertur, ac proinde æqualiter determinat, 9 *l. tam hoc jure, ff. de vulgar. & pupill.* quam & fortius sequentia Constitutionis verba, in quibus dispositum fuit quod venditio ab Ecclesia facta modo præscripto, nequaquam rescindi, aut impugnari possit prætextu inutilitatis Ecclesiæ. Hinc enim palam fit, præcogitatum fuisse casum, quo ab hujusmodi venditione damnum Ecclesiæ irrogaretur, & quidem in fructibus, (dum respectu capitalis verificari non possit; ex quo integrum illius pretii depositum, una cum augmento etiam duodecimæ partis, fuerat demandatum) & tamen noluit Summ. Pontif. illius prætextu retractari posse venditionem, quam publico beneficio permiserat.

Nec urget, quod per dictionem -- *utiliter* -- particularem legem 10 juris dispositioni conformare voluerit, juxta quam, ut alienatio ab Ecclesia facta sustineatur, necessaria est utilitas, nedum in pretio, sed etiam in fructibus, Redoan. *de rebus Ecclesiæ non alien. q. 20. n. 199.* Corrad. *in prax. dispensat. l. 9. cap 5. n. 52* Ros. *de execut. litterar. Apostolic. lib. 1. c. 4. n. 314.* Omisso etiam, quod hoc argumentum non probaret assumptum, nam juxta illud nec sufficeret æqualitas reditus, sed major esse deberet, quod tamen nec Monasterium, aut ullus alius unquam prætendit; satisfacit responsio, quod in casu voluntariæ venditionis, in quo loquuntur auctoritates proxime allegatæ, nulla intercedit publica utilitas, quæ privato Ecclesiæ commodo præferenda veniat, dum emptor ab Ecclesia voluntarie vendente obligatus non est ad ædificandum, ad quod e contra tenetur emens mediante retractu coactivo, itaut publica utilitas ab ædificio resultans nedum relevet emptorem ab onere tradendi fundum æqualis reditus, verum etiam operatur, ne damnum Ecclesiæ attendi 11 debeat, ut in dicto voto Camerali *dec. 413. n. 27. p. 12. rec.*

Et de facto in eadem Constitutione legitur specifica derogatio Extravag. -- *ambitiosæ cupiditati* -- *de rebus Eccles. non alienan.* quæ posita coactione ad vendendum necessaria non erat nisi ad effectum, ne venditio prætextu resultantis ab illa præjudicii, & sic dictæ Extravaganti contrariæ, re- 12 vocaretur, *ut in §. superiori §. quod etiam.*

Consonat his omnibus altera Constitutionis pars *in §. 23.* aperte disponens omnia & singula quæ supra statuta sunt, si quando in aliquo casu de eorum sensu controversia contingeret in eam partem interpretanda esse, quæ ad Urbis ornatum magis facere videbitur. Quamobrem cum declaratio ne- 13 cessitatem excludens tradendæ rei quoad fructus æqualis, citra dubium sit magis urbis ornatui profutura, in alium sensum nobis ire non licet, Grat. *discept.* 484. *n.* 44. *cum seqq.* Rot. *dec. 143. 4. in cum dub. seqq.* apud Pacific. de Salv. interdict. & firmatum fuit in d. voto Camerali 538. *n. 13. p. 13.* præsertim dum facultatem substulit ipsa Constitutio per clausulam *sublata*, decreturnque irritans immediate appositum, ut prosequitur dictum votum, *n. 14. & 16.*

Posito ex præmissis quod stabilia Ecclesiæ tradenda paris 14 fructus esse non debeant, facilis fuit resolutio, quod Constitutionis forma satis adimpleta remaneat, pretium investiendo etiam in locis montium Cameralium, non vacabilium cum ista ad omnes effectus pro stabilibus, & immobilibus habeantur, Pacific. de Salvian. *inspect. 3. c. 2. n. 650. & seq.* Cohell. *ad Bull. bon. regimen. cap. 34. n. 28. a n. 12. usque ad fin.* Card. de Luca *de regal. disc. 142. n. 1.* cum cæteris late ibi latius collectis per R.P.D. meum Ansald. *in tract. de commerc. &* 15 *mercat. disc. 95. n. 10. cum seq.* & in his præcisis terminis in d. voto Camerali *dec. 412. n. 72. & seq. p. 12. rec.* Potissime 16 quia Summus Pontifex ab hujusmodi investimento non abhorruit, dum illud *in §. 18.* positive admisit in certo, 17 ibi emantur ex ipso pretio vel loca montium non vacabilium, vel alia bona immobilia.

Imo perpensis omnibus circumstantiis reputari potest non minus proficuum investimentum, quam sint domus quæ subjacent dislocationibus difficultati pensiones exigendi, & periculum illarum amissionis, reparationibus, publicis taxis, ruinis, fideicommissis, aut hypothecis; quando e contra loca montium, licet remotæ extractionis & fructuum reductionis periculo subjecta, nullam tamen hypothecam 18 recipiunt præter expressam in litteris patentibus, Card. de Luca *de regal. disc. 27. in fin. & disc. 38. n. 3.* & est notorium.

Et hæc quoad intelligentiam Bullæ. Quod vero attinet ad executionem instrumenti, de quo erat quæstio; placuit Dominis declarare, quod nisi Monasterium, intra terminum judicialiter præfigendum, certum designaverit investimentum cum pretio jam declarato in scutis 797. 28. comparandum, vel mutato consilio domum acceptaverit jam oblatam, & in sententia A. C. admissum (dempto tamen onere reddendi scuta 58 ad quorum restitutionem fuerat condemnatum) possit Marchio vel tradere tot loca montium, regulato tamen illorum valore ad rationem currentis de anno 1654. quo orta fuit actio favore Monasterii non stabilem consequendi, ne dilata promissionis executio Marchionis cedat beneficio per valoris incrementum, dum aucto pretio capitalis fructus hodie Monasterii præjudicium diminuti remanerent; vel dictum pretium deponere ad effectum implicandi in aliud investimentum, modo, & forma supra firmatis, & in Constitutione expressis.

Et ita omnibus DD. suffragantibus &c. utraque parte informante &c.

R. P. D. P I O.

Romana Fideicommissi de Avila.

Veneris 2. Maii 1698.

A R G U M E N T U M.

Multiplicum a Testatore injunctum, qui non adimplevit, tenetur ad damna, & interesse; nec potest se tueri per viam compensationis, cui resistit voluntas disponentis. Ususfructus legalis patri competens, intelligitur prohi-

bitus

bitus ex conjecturis, prudentis Judicis arbitrio approbandis. Qui de jure tenetur ad alimenta, donasse censetur, si non fuerit protestatus de animo compensandi. Bona quæ ex causa necessaria subducta sunt ex fideicommisso, licet fuerint redempta, sunt libera, quando redimens illa acquisivit pro se, & hæredibus.

S U M M A R I U M.

1 *HÆres tenetur ad refectionem damnorum & interesse, si multiplicum a Testatore demandatum non adimpleverit.*

2 *Alimenta præstita censentur cum animo compensandi, quando concurrit causa donationis exclusiva; quando tamen, qui illa præstitit, tenebatur de jure, nisi expresso fuerit protestatus de intentione compensandi, donasse intelligitur, n. 4.*

3 *Compensatio non habet locum, quando Testatoris voluntas resistit.*

5 *Fructus non debentur patri, quando Testator voluit quod filius fruatur fructibus absque illo onere, & servitute.*

6 *In bonis adventitiis datur patri usufructus: fallit data prohibitione Testatoris, n. 7. Pro inducenda sufficiunt conjectura a prudentis Judicis arbitrio approbanda, n. 8. Conjectura est, quando pater fuit gravatus ad dandum bona filiis, ut de illis disponere valeant, n. 9. & 10. Altera est, si Testator voluerit, quod filii libere, & ad eorum voluntatis placitum, bonis frui possint, n. 11. 12.*

13 *Creditum hæredis cum defuncto remanet confusum per aditionem factam absque inventario: fallit inter cohæredes, a quorum aliquo non fuit confectum inventarium, n. 14.*

15 *Fructus bona fide percepti non sunt restituendi: quando tamen titulus reducitur ad non titulum, sunt restituendi, & n. 17. quando id verificetur, num. 18.*

16 *Scientia testamenti non inducit scientiam fideicommissi ejusque qualitatem.*

19 *Bona fideicommissi quando fuerunt alienata pro dimittendis creditoribus, atque adeo ex causa necessaria, non potest considerari culpa in alienante, propter quam fructus rei alienatæ sint restituendi. Alienata ex causa necessaria, & deinde redempta, non redeunt ad fideicommissum, quando redimens illa acquisivit pro se suisque hæredibus, n. 20.*

D E C I S I O VI.

CEnsuit Rota sub die 13. Februarii 1696. hæreditatem Jacobi teneri ad fructus, seu damna & interesse pro multiplico non confecto usque ad ætatem annor. 20. pro summa liquidanda per peritum; necnon Petrum Paulum non teneri ad restitutionem fructuum Domus, & Casalis, & dandam esse immissionem Lucæ Antoniæ super Vinea, pro novem ex duodecim unciis, ut ex decisione desuper edita: cujus fundamenta cum in hodierna audientia novo examini subjecta fuerint, adeo firma DD. visa sunt, ut merito in decisis persistendum esse putaverint.

Iterum quippe respectu primæ partis præfatæ resolutionis subsistit potissima ratio, quod nempe cum Jacobus ex pretio retrahendo a venditione Vineæ, ac mobilium, juxta præceptum Testatoris, multiplicum non confecerit, explorati juris est, quod in pœnam inobservati oneris, condemnari debet illius hæreditas ad refectionem damnorum & interesse, in ea quantitate, in qua fructus ex demanda-
1 to multiplico fuissent percepti, ut per text. in l. si stipulationes non dividuntur, ff. de verb. oblig. dixit Rot. dec. 207. n. 1. p. 19. rec. & novissime cæteris adductis in Fanen. pecuniaria 21. Febr. proxime præteriti coram me, §. constare, & in Recanaten. fideicommissi 21. Aprilis proxime præteriti, §. fin. pariter coram me.

Neque emendatio horum damnorum & interesse, passorum ob non expletum multiplicum, evitari potest, opposita
2 exceptione, quod sit facienda compensatio cum alimentis a Didaco ex paterna Jacobi substantia perceptis, quæ regulariter, quoties alia suppetit causa donationis exclusiva, dijudicandum est, præstita fuisse cum animo compensandi, ad text. l. 1. ff. de petit. hæred. Surd. de aliment. tit. 6. q. 6. n. 11. & seqq. & q. 8. n. 105. Boss. eod. tr. c. 16. § 6. n. 915. Munnos de rat. c. 22. n. 27. Rot. in dec. hujusce causæ, sub die 1. Julii 1695.
Decis. ad Theatr. de Luca Vol. III.

§. hujusmodi, coram R. P. D. meo Capraca, & in Romana pecuniaria 27. Junii 1696. § quamvis, coram me.

Etenim ad totalem objecti eliminationem DD. distinguentes tempora, ponderabant, quod aut contenditur faciendam esse compensationem alimentorum cum fructibus investiendis, quousque filii Jacobi vigesimum ætatis annum expleverint, & cum R. P. D. Hieronymus expresse præceperit fructus esse multiplicandos, ac in capitale convertendos, donec iidem legatarii ad prædictam ætatem perveneriint, hinc palam fit non esse locum primæ com- 3
pensationi ob resistentiam voluntatis testatoris, qui proprietate tantum usque ad statutum tempus videtur legasse, ut notant Paris. cons. 130. num. 2. lib. 1. Menoch. Bersan. de compensat. cap. 2. qu. 7. n 10.

Aut vero quæstio prætensæ compensationis vertitur super fructibus, qui percipi poterant a legatariis post præscriptam ætatem, & post completum investimentum, & ex duplici, ac æque valida responsione, submovetur difficultas. Prima scilicet, quod cum versemur non in extraneo alitore, sed in eo qui ex juris dispositione ad alimentorum subministrationem obstringitur, præmissa re- 4
gularis propositio suam obtinet declarationem, ut nempe non procedat, nisi expresse is, qui alit, de alimentis compensandis protestetur, quod cum facere omiserit Jacobus, censeri ideo debet voluisse alimenta elargiri, Gerspinus cons. 79. per tot. & Surd. ubi supra tit. 6. p. 1. n. 21.

Altera autem est, quod Testator disposuit, quod post d. ætatem 20. annorum, filii Jacobi libere frui possent fructi- 5
bus multiplicis, & absque ullo onere, & servitute: Quapropter si admittenda esset compensatio, eluderetur utique supremum Testatoris Judicium, & contra ejus tam æquam ac benignam mentem, Legatarii adeo insigni compensationis onere, & servitute prægravarentur, ut bene perpendit Card. de Luca de servit. disc. 60. n. 5. Manz. consult. 438. n. 8. in fin.

Minusque sublata ex iis compensationis exceptione, ob- 6
jici valet, præd. legatum, non in plenum, sicuti antea veteri jure fuerit sancitum, sed usque ad usumfructum patri fuisse quæsitum, ut statuit Justinian. in l. cum oportet, C. de bon. quæ liber.

Præmisso enim, quod ex ipsa Juris sanctione, ac ex communi traditione, bona ea lege & conditione filio relinqui possunt, ut patri super eis non acquiratur usufructus, eo quia provisio hominis cessare facit specialem provisionem
legis, ut sunt text. in au hen. excipitur, C. de bon. quæ liber. 7
& in authen. ut liceat matri & aviæ in princ. collat. 8. & firmant Jas. in l. cum filio n. 117. ff. de legat. 1. Grat. discept. for. cap. 513. n. 17. & seq. Molin. de primog. Hisp. lib. 1. c. 19. n. 30. & seq. Castill. contr. jur. lib 1. c. 3. n. 54 55. & 56. Bald. de restit. in integ. ad l. si curatorem, vers. iesis, a n. 143. usque ad 148 Andreol. cons. 224. n. 1. quodque satis sit quoquomodo constare ex conjecturis, & argumentis a prudenti Judicis
arbitrio approbandis, de voluntate relinquentis prohiben- 8
di patri acquisitionem usufructus adventitiorum filii, Surd. de aliment. tit. 2. qu. 13. n. 24. Curtel. de donat. tract. 2. disc. 3. part. 1. n. 9. plene Andreol. loc. mox cit. n. 1. Giurb. ad consuet. Messan. cap. 7. gloss. 3. n. 21. Castill. ubi supra n. 56. Paschal. de patr. potest. part. 1. cap. 3. n 38. Altogr. consil. 50. num. 139. lib. 1. Saminiat. contr. 17. n. 21. contr. 18. n. 12. & controv. 85. a n. 22. usque ad fin. Cald. loc. cit. n. 145. vers. quæ conclusio, Rot. coram Greg. dec. 443. n. 5. in rec. decis. 547. n. 4. & dec. 140. n. 3. part. 18.

Porro in hypothesi præsentis casus non desiderantur conjecturæ liquido suadentes exclusionem patris a legali commodo usufructus, eidem alioquin ei debito, in legato filii
facto, cum prima insurgat ex eo, quod Hieronymus post 9
præscriptam viginti annorum ætatem, voluit, patrem teneri ad tradendum bona legata filiis, ad hoc ut de eisdem disponere valeant; ex qua dispositione quemadmodum certi efficimur, fuisse patri vetitam bonorum legatorum administrationem, ita quoque concludenter arguere licet, fuisse denegatum usumfructum, ut ad rem considerant Card. de Luca de servit. d. disc. 60. n. 7. Rot. apud Manz. consult. 406. n. 13. & seq. & dec. 138. n. 10. §. considerabant, post Torr. de pact. futur. success. & in specie quod dicatur adempta acqui- 10
sitio usufructus patri, si testator ita pecuniam, seu fundum filio legaverit, quod ipsa pecunia, seu fundus tradatur filio, post Bartol. in usufructus, §. fin. ff. quand. dies legat. ced. advertit Cald. ubi supra n. 143. §. alius est casus in fin.

Et altera pariter efficacissima deprehenditur ex efferatis verbis, cum quibus ejusmodi dispositio legitur concepta, nimirum, quod legatarii libere, & ad eorum voluntatis placitum bonis legatis frui possint; qua quidem loquendi
E 2 for-

forma, dubio procul, partem ab usufructu excludere voluere, Surd. 259. *n.17.& 18.*Boss. *de patr. potest. cap.5.n.99. cons. Merlin.* Pignat. *contr.29.n.26. lib.7.* Card. de Luca *d. disc.60. n.5.* Manz. *d. cons.432.n.6.7.& rec.p.18.*

Et optime certe ratione; nam si contrarius intellectus recipiendos foret, sequerentur, quod bona legata libere ad legatarios non pervenirent, & consequenter inutilis esset dispositio, & tamen ex conjecturata mente testantis potius ususfructus interdictus intelligi debet, quam quod dispositio inutilis efficiatur, ut in terminis monet Saminiat. *dicta controv.18.n.17.* & facit Rot. coram Gregor. *d. dec.443.n.7.& in d. dec.140.n.6.p.18.*

12 Absque eo quod officiat replicatio, quod quatenus debentur fructus præfati, creditum hujusce confusum, & extinctum reditum fuerit ob aditam paternam hæreditatem a Didaco absque inventarii confectione, saltem quousque
13 de bonis hæreditatis sufficienter reddatur ratio. Urgeret enim conclusio, quoties lis esset inter creditores hæreditatis, & hæredem; at secus, ubi, ut hic agitur inter cohæ-
14 redes, quorum uterque inventarium prætermisit; in his quippe terminis indubium est, ex omissione inventarii non induci actionum confusionem, cum alter alterum de neglecta ejusdem confessione nequeat redarguere, Cardin. de Luca *de fideic. disc.195.n.2.* Barry *de success. legal. tom.2. lib.11. tit.9.n.9.& 10.* Matescot. *var. resol. lib 2.c.72.n.9.& 18.* Rot. *dec.294.n.9.& seq.p.13. & dec.533.n.19.p.14.rec.*

Jam igitur ostenso, hæreditatem Jacobi rite & recte condemnatam fuisse ad refectionem damnorum, & interesse, ob non adimpletam legem a Testatore injunctam faciendi multiplicum, transgrediendum modo est ad alteram prioris decisionis partem, in qua absolvitur Petrus Paulus a restitutione fructuum perceptorum ex bonis fideicommissariis, & procedendo cum distinctione corporum hæreditariorum.

Quoad domum & vineam, denuo ajebant DD. quod cum secuto Didaci obitu devenerint cohæredes ad divisionem, & hujus virtute, Petrus portionem sibi obvetam possederit, justũ est, ut hujusmodi titulo suffultus, evidenter restitutionem fructuum bona fide perceptorum, ad text. *in l.fides, ff. de acquir. rer. domin.* Quæ bona fides non obtubatur ex ob-
15 jecta scietia fideicommissi Hieronymi, elicita ex productione cujusdã concordiæ initę cum Canonicis S. Mariæ Transtyberim, in qua enumeratur testamentum dicti Hieronymi, quia præterquam quod notitia testamenti haud præfert scientiam fideicommissi, ejusque qualitatem, ob eam rationem, quia ad tollendum præjudicium militat semper
16 præsumptio ignorantiæ, & scientia vaga, & generalis minus apta ad hunc effectum reputatur; sed exigitur præcisa & indubitata, ut in fortioribus terminis late dixit Rot. in Bononien. fideicommissi 1. Martii 1696.& 9. Decembr. anni præteriti coram R.P.D. meo Molines: excluditur evidenter asserta scientia, eo quia in memorata transactione enunciatus fuit rogitus Notarii Lagi, inter cujus acta primum duntaxat testamentum repertum fuit, in quo fideicommissum non legitur aperte ordinatum, prout in secundo: quod manifestum redditur ex eo, quod si Petro Paulo innotuisset fideicommissum contentum in secundis tabulis testamentariis Hieronymi, profecto non instruxisset Judicium ex primo Testamento, a quo fideicommissum nonnisi ex conjecturis desumi poterat; neque tam ingentes impensas fecisset in ejus prosecutione in geminis instantiis, quousque secundum testamentum adinventum fuit, ut sensui patet.

Sed frustra ad obtinendam condemnationem in fructibus rursus extollebatur pactum in divisione his verbis adjectum quod *quatenus adesset aliquod fideicommissum, non*
17 *censeatur per præsentem dispositionem, vel quascunque* clausulas, *& pacta in eadem contenta, renunciatum* - Quod scribentibus pro Luca Antonio ansam præbebat evincẽdi, quod post detectum & purificatum fideicommissum obsistens acquisitioni fructuum titulus fuerit redactus ad non titulum.

Nam, ut responsum fuit *in præterita dec. §. Nec adversatur,* prædictum pactum operatur quidem regressum ad bona divisa, ubi evenerit casus contemplatus, sed non inficit titulum legitimæ possessionis acquisitæ & retentæ ex causa divisionis, proindeque cum lex nedum positive resistat ti-
18 tulo acquisitionis, quinimo adsistat, clarum est, titulum non fuisse redactum ad non titulum, quo in casu solum repetitioni fructuum locus esse potest, juxta Doctr. Barr. *in l. sed & si lege, §. scire n.4. ff. de petit. heredit.*

Demum quod attinet ad fructus perceptos ex Casali turtis mediæ viæ, cum illud necessario per Jacobum distractum
19 fuerit pro dimittendis creditoribus, nulla idem Jacobus notari potest culpa, ob quas Lucas Antonius petere valeat fructus, quibus, si Casale non fuisset alienatum, gavisus fuisset Didacus post mortem patris; nec turbat, quod dictum Casale postea fuerit redemptum a Jacobo, ex hac enim libera acquisitione facta pro se suisque heredibus nullum fuit quæsitum jus fideicommisso, a quo Casale semel exivit, ut respondit Rot. *dec.147.n.6.& 7.p.17.rec. cum aliis in sæpe allegata decisione causæ, §. respectu.* 20

Atque ita, approbantes ulterius DD. postremam decisionis partem, in qua decernitur immissio Lucæ Antonio ex persona Didaci in vineam pro novem ex duodecim unciis, cui resolutioni ipsemet Petrus Paulus hodie acquiescebat: Ita responsum fuit, utraque parte, &c.

R. P. D. DE LA TREMOILLE.

Romana Legitimæ.

Lunæ 16. Junii 1698.

ARGUMENTUM.

In hac elegantissima decisione exacto studio expenditur gravis ille articulus. An Mater instituendo filios in legitima, possit in ea onus apponere, quod pater remaneat exclusus ab usufructu super eadem legitima, & magistraliter resolvitur pro affirmativa, declarato, in quibus terminis procedat *decis.239.n.6.& seq. par.5. rec.* in qua videbatur S. Rota sensisse contrarium.

Ut patri prohibitus censeatur hujusmodi legalis ususfructus, docte & solide ostenditur sufficere tacitam dispo- nentis voluntatem elicitam ex conjecturis hic adductis, quas junctim considerandas esse docetur, & pro arbitrio judicantis regulando a qualitate personarum, & circumstantiis facti; & inde concluditur, quod prohibito usufructu ex conjecturata Testatoris voluntate, neque etiam per patrem prætendi possit commoditas fructuum; cum qua S. Rotæ gravissima auctoritate remanent confirmata ea, de quibus in præceden. controv. 113. & 114.

SUMMARIUM.

1 *Legitima debetur filia in bonis maternis, quando filia fuit instituta per matrem in legitima, restituitur ad jura successionis, non obstante quod per statutum sit exclusa ab intestato, n. 2.*

3 *Quoad legitimam, in qua filia per matrem fuit instituta, non potest a matre privari pater usufructu legali, n. 4. 6.*

Fallit in cæteris bonis, dempta legitima, n. 5.

Contra quod sit in potestate matris prohibendi patri usufructum in legitima filiæ relicta, n. 10. 23. 24. Leges prohibentes onus in legitima procedunt, quando agitur de gravamine filiis imposito, non de onere ad eorum favorem, quod est validum, n.18. filiis impositum in legitima pro non scripto habetur, secus si fuit impositum patri, n. 19.

Quodcunque gravamen adjectum sustinetur filiis consentientibus, n. 20.

7 *Ususfructus legalis, ut prohibitus censeantur patri, requiritur prohibitio expressa, vel saltem exiguntur conjectura necessaria, n. 8.*

Æquivoca non sufficiunt, n. 9.

Datur Patri in omnibus bonis undequaque ad filium obventis, exceptis castrensibus, vel quasi, n. 11.

Fallit concurrente prohibitione Testatoris, n. 12.

Est sufficiens expressa, vel tacita, n. 28.

Quod pater habeat usumfructum contra voluntatem Testatoris, dispositum non fuit in l. cum oportet, C. de bon. quæ liber. *neque in præcedentibus, n. 13.*

Leges novissime permittentes prohibitionem usufructus paterni, sunt indefinitæ, & non limitantur neque etiam respectu legitimæ debita filiis, n. 14.

Ubi Testator fecit particulare legatum patri, censetur ei prohibitus ususfructus in bonis filio relictis, n. 29.

Declara, si legatum fuerit amplum, n. 30.

Contra, quod sufficiat quodcunque quamvis tenue, n. 31.

Et de ratione, n. 33.

Quando Testator mandavit relictum solvi filio, arguitur prohibitio dicti ususfructus, n. 37.

Item quando fecit aliam personam, præter patrem, executorem suæ voluntatis ultimæ, n. 37.

Ex clausula omni meliori modo, *id colligitur, n. 38.*

Et de

Et de ratione, n. 30.

Prohibitus intelligitur ex omnibus clausulis, quibus vetitæ censetur trebellianica, & falcidia distractio, n. 41.

In hoc proposito conjecturæ non separatim, sed simul junctæ, consideranda sunt, n. 42.

Et remittuntur arbitrio judicis, n. 43.

Pro quo habenda est ratio personarum, & de circumstantiis, n. 44.

Ex dilectione Testatoris arguitur, quod Testator non voluerit gravare filium onere ususfructus, n. 45.

E contra excluditur pater ad usumfructum, si illum minus dilexit, n. 46.

Et eo magis, si cum eo erant amaritudinis causæ, n. 47.

15 Authent. excipitur, C. de bon. quæ liber. & text. in c. 1. Authent. ut liceat matri, & aviæ, seu novell. 117.

Expenduntur, & declarantur, n. 16. & seq.

21 *Testator non potest facere, quod in suo testamento leges non habeant locum, declara, ut n. 22.*

26 Rot. decis. 239. part. 5. rec. *declaratur.*

27 *Motivum præter causæ opportunitatem in Rotali decisione adductum, non attendendum.*

34 *Si mater voluit unum ex filiis habere legitimam immunem ab onere ususfructus paterni, hoc idem dicendum est de aliis, quando agitur de eadem dispositione.*

35 *Una & eadem dispositio diverso jure censeri non debet.*

38 *Clausula* - omni meliori modo - *æquipollet cum verbis* - pleno jure & sine diminutione.

40 *Trebellianica & falcidia tacite prohibita censentur ex clausula* - omni meliori modo.

48 *Ususfructu per testatorem prohibito, saltem patri debetur commoditas fructuum. Contra, n. 49.*

Fortius, quando prohibitio provenit ab homine, non a lege, n. 50.

DECISIO VII.

Signaturæ Justitiæ direxit mihi commissionem appellationis a Domino Principe Burghesio interpositæ a sententia, quæ A.C. prævia relaxatione mandati pronuntiaverat, legitimam a clar. mem. D. Eleonora Boncompagna Principissa Burghesia relictam D. Principissæ Cellamaris ejus filiæ, immunem esse ab onere ususfructus, quo D. Princeps ejusdem Pater frui contendebat, ideoque libere, & pleno jure illi esse tradendam; cumque ad hujus commissionis normam proposuerim hodie dubium - an D. Principissæ Cellamaris danda sit immissio pro legitima materna, & pro effectu immissionis sit relaxandum mandatum de consignando correspondentem summam, seu quantitatem dotis per maternæ per D. Principem virum restituendæ Vener. Monasterio sanctimonialium Sanctissimi Corporis Christi, nuncupato *delle Cranasse*: DD quo ad omnia affirmative responderunt. Non enim impugnabatur ab scri-
1 bentibus pro D. Principe, filiæ legitimam deberi in bonis maternis, tum ex dispositione juris, *in l. maximum vitium, C. de liber. præterit. §. fin. instit. de hered. quæ ab intestat.*
2 *defer. & §. 1. Authent. de trien. & semiss.* tum etiam ex judicio matris, quæ filiam instituendo in legitima, eandem restituerat ad jura successionis, sublato ostaculo patrii statuti, *cap. 145. lib. 1.* excludentis fœminas ab intestata duntaxat successione matris, ut notat Fenson. *ad idem statut. num. 4. & seqq.* Rot. cor. Seraph. *dec. 885.* Sed quæstio tota erat, an mater potuerit, aut voluerit privare virum superstitem ususfructu eidem debito in legitima filiorum.

Et quidem non potuisse suaderi videbatur ex litera, & melius ex ratione text. *in novell. 117. c. 1.* in qua Imperator
3 Justinianus sancivit - Matri, & Aviæ - postquam reliquerit filiis partem quæ lege debetur, licentiam esse, quod reliquum est, relinquendi filiis, & deinceps descendentibus, sub hac conditione, si voluerit, ne pater, aut qui omnino eos habent in potestate, in his rebus neque usumfructum,
4 neque quodlibet penitus habeant participium - subditque rationem - quia id quod, dempta legitima, reliquum est, extraneis relinquere poterant, unde nulla parentibus utilitas nasceretur; hæc autem ratio recte procedens in cæteris bonis adventitiis, ad quæ filio nulla competit actio, quia
5 pendent a sola voluntate relinquentis, ut notat Barry *de succ. ess. lib. 16. tit. 6. n. 3.* non applicatur in causa legitimæ, quam cum Parentes, natura, & lege cogente, filiis relinquere teneantur, ut necessarium debitum persolvant, nullo proinde onere, quamvis filio favorabili, gravari potest; quamobrem si mater, legitimam filiis non relinquendo, nequit (ut in cæteris bonis) causative adimere patri illius usumfructum, neque etiam poterit in legitima filio quæsita directe prohibere usumfructum, conditionem enim, legemque imponeret rei alienæ, efficeretque, ne leges locum haberent in suo testamento, eludendo Jura patriæ potestatis, usumfructum Patri deferentia, ut est celebris theorica Bar- 6
toli *in Authen. excipitur, C. de bon. qu. liber.* idem *in tr. de duob. fratrib. n. 14.* & relatis antiquioribus sequuntur Roderic. Suarez *in l. quoniam in prioribus, limit. 1. n. 11. Cod. de inoffic. testam.* Guttier. *in c. quamvis pactum, in verb.* nullum, *n. 20. de pact. in 6.* Richter. *in d. Authen. excipitur n. d. & 7.* Fachin. *contr. jur. lib. 1. cap. 21.* Giurb. *ad consuet. Massen. c. 7. gloss. 3. par. 1. n. 13.* Lagunez *de fructib. part. 2. cap. 5. n. 95.* Autunnez *de donat. reg. part. 3. c. 23. n. 21.* Cutell. *de donat. disc. 3. p. 1. sub n. 18.* Virgil. *de legit. person. filiisfam. c. 4. n. 61.* Rocc. *respons. 77. per tot.* Grat. *discept. 713. nu. 21. & seqq.* Dematin. *quotid. resol. cap. 128. lib. 2.* Petr. Francus Langlois *decis. Imperat. Justiniani 7. n. 2.* Viv. *dec. 187. n. 10.* quam sententiam probavit etiam Rota *decis. 239. n. 7. part. 5. rec.*

Sublata autem potestate, haud admittenda videbatur voluntatis quæstio, quæ præterea deesse asserebatur; nam 7
expressa prohibitio, quam requiri docuerunt DD. relati apud Berlich. *dec. 135. n. 3.* Mans. *cons. 406 n. 5.* in testamento non legitur; tacitam vero elici minime posse dicebant ex conjecturis, quia hæ urgentes esse debent, ut rejectis æquivocis argumentis, illæ solum recipiantur præsumptiones, quæ non nisi ad prohibitionem perceptionis ususfructus referri possunt, Surd. *cons. 216. n. 12.* Marr. *cons. 10. n. 9.* Molin. 8
de primog. Hisp. lib. 1. c. 19. n. 81. Fontan. *de pact. nupt. claus. 4. gloss. 3. p. 3. n. 21.* Merlin. Pignat. *contr. lib 1. cap. 29. n. 13. & seq.* Manz. *cons. 400. n. d. consult. 404. n 7. cen. ult. 495. n. 2.* Pascbal. *de patr. potest. part. 1. cap. 3. n. 38.* Card. de Luca *de servit. disc. 60 n. 8 & disc. 44. n. 2.* Peregr. *dec. 322 n. 1.* Rot. in Anconit. ususfructus 22 Januarii 1679. § *quia in præsenti*, coram Alberg. Quales ceteri minime posse videbantur conjecturæ omnes in hac causa allatæ, quas uti æquivocas, & inefficaces, rationum & argumentorum subtilitate, scribentes pro D. Principe refellere conabantur.

Sed frustra; nam nec voluntatis, nec potestatis quæstio 9
ulla in nostra hypothesi admitti posse visa est, matri enim plenam manere potestatem adjiciendi legitimæ filiæ relictæ conditionem, ne super ea patri quæratur ususfructus docuit Magistralis *gloss. Accursii ad Novell. 117. c. 1.* quam secutus 10
fuit Bald. *in l. filia cujus n. 21. C. famil. hercisc. & tr. de duob. fratrib. n. 13 & 14.* Salycet. *in l in filiis, C. de inoffic. testam.* ubi ait, majores nostros tenuisse Glossæ opinionem, Guilielm. Luduvillus *in comment. ad l. Authent. excipitur, C. de bon. quæ liber. post tr. de ult. volunt.* Marr. *cons 88. & tr. de success. legal. part. 4. qu. 1. art. 3. n. 25.* Altogr. *cons. 41. n. 54. lib. 1.* Vasq. *de success creat. lib. 1. §. 10. n. 234.* Barry *de success. lib. 16. tit. 10. n. 4.* Pascal. *de patr potest. par. 1. c. 3. sub n. 38.* Trentacinq. *lib. 1. resol. 4 de pecul.* Rondin. *in promptuar. recept sent. tit. de usufruct. n. 4.* Bottiglier. *de success. ab intest. cap. 3. theorem. 109. n. 43.* Cyrtoch. *discept. 6. n. 35. & seq.* Altogr. Jun. *controv. 74. lib. 1.* qui alios pene innumeros referunt, testanturque de veriori magisque recepta sententia.

Quorum DD. traditio, rejectis subtilitatibus, non minus juridica ratione, quam naturalis æquitatis dictamine probatur; Jura enim nova, antiqui juris asperitate mollita, licet patri usumfructum concedant in bonis undequa- 11
que filio advenientibus, dummodo castrensis vel quasi peculii nomine non censeantur, *l. cum oportet d. & l. fin. §. fin. C. de bon. quæ liber. §. 1. Instit. per quas person. nob. acquir.* attamen id excipitur, quod filiis datur aut relinquitur ab aliquo ex parentibus, conditione hac adjecta, ne ad patrem perveniat ususfructus, *Authent. excipitur d. tit. C. &* 12
cap. 1. d. novell. 117. unde sumpta est; dicta enim lege *cum oportet* - aliisque præcitatis juribus, non disponebatur, quod vi patriæ potestatis patri quæreretur ususfructus contra voluntatem Testatoris illum prohibentis, sed solum 13
eo tacente, remque suam dimittente sub provisione legis, Bald. *in l. filia cujus, in fin. C. famil. hercisc.* Andreol. *contr. 224. n. 9.* Iacc Saminiat *contr. 85. num. 8. & seq.* Angel. Rodulph. *alleg 88. n. 6.* Hæc autem potestas matri, cæterisque 14
parentibus indefinite data, nec ex litera d. Authen. & Novell. nec ulla juridica ratione limitata, aut denegata reperitur quoad legitimam.

Non quidem ex litera text. quia prima pars cap. 1. dictæ Novellæ, in quo Imperator Justinian. partem, quæ lege debetur filio, secrevisse visus est ab eo, quod reliquum est, eo tantum pertinet, ut legitima ante omnia filiis relinquatur, residuum vero extraneis etiam dandi licentia sit: dum vero in 15
posteriori parte subdidit, favore filiorum, licet matri, aliis-

que parentibus conditionem adjicere, ne in iis rebus patri
quæratur ususfructus, nulla a legislatore fit amplius distin-
ctio, seu disertiva dispositio inter partem lege debitam, &
id quod reliquum est; sed generali sermone utranque bono-
rum speciem comprehendere dat matri indefinitam potesta-
tem prohibendi usumfructum, quasi diceret, non licere in
præjudicium filii extraneis concedere nisi id, quod ultra le-
gitimam superest; at vero in ejusdem utilitatem matri licen-
tiam esse prohibendi, ne quidquam acquiratur, etiam quoad
legitimam, ut his fere verbis *Novelli* sensum declarando,
& utranque ejus partem germana explicatione conciliando,
docuit Vasq. *de success. creat. l.* 10. §. 10. *n.* 234. *in fin.* Luduvel.
in d. Authen. explicitur loc. cit. Mart. *d. cons.* 88. *n.* 19. *& de
success. p.* 4. *q.* 1. *art.* 3. *n.* 56. Barry *de success. legal lib.* 16. *c.* 10.
n. 4. *aliique DD. supra alleg.* qui omnes moventur ex gene-
ralitate sermonis, quo usus est legislator, eaque viva, vali-
daque ratione, ne scilicet libera undequaque facultas matri
concessa favore filiorum, præter literam, mentemque le-
gis, restringatur, in quem eorum odium retorquentur,
cum prohibitiones istæ, tam a lege, quam ab homine, ad-
jiciantur favore filiorum, & finis earum sit magis filiis,
quam patri prospicere; ideoque latius interpretandæ, ut in
17 proximis terminis Lagunez *de fruct. part.* 2. *cap.* 5. *n.* 57.

Atque idcirco nostræ hypothesi non applicari dignosci-
tur ratio desumpta de natura legitimæ rejicientis quam-
cunque conditionem & gravamen.

18 Quia universa Jura illam eximentia ab oneribus, & con-
ditionibus, atque sancientia legitimæ legem ullam imponi
non posse, loquuntur, cum illi imponitur lex gravaminis,
non autem favoris; conditione enim, de qua re est legiti-
ma, liberatur ab onere usufructus, quem pater alias habi-
turus esset, ideoque valide apponi potest, ut notant DD.
relati §. *sed frustra*, & generaliter ex text. *in l. filiis matrem*
25. *C. de offic. testam.* aliisque concordari juribus & autho-
ritatibus probat Berlich. *dec.* 110. *n.* 4. *tom.* 1. Surd. *cons.* 570.
19 Gabr. *comm. conclus. de legit. conclus.* 1. *n.* 20. *lib.* 6. Rot. *dec.*
635. *n.* 6. *part.* 4. *tom.* 3. *rec.* Rursus gravamen legitimæ im-
positum pro non scripto habetur, cum ipsi legitimæ, filio-
que onus adjicitur: At hic non filius, sed pater cui nulla
20 ab uxore legitima debetur, oneratur; & demum gravamen
qualecunque illud sit, filio consentiente, sustinetur, nec
potest contra filii voluntatem rejici, ut late ratiocinantur
DD. qui hanc tuentur sententiam.

Neque hujuscemodi prohibitione ususfructus læsa dici
21 potuit juris authoritas, legumque majestas, quas ne in suis
dispositionibus locum habeant, testator afficere nequit; id
enim verum est in iis, quæ leges statuunt per viam jurisdi-
ctionis: at secus de iis, quæ determinant tanquam interpre-
tes voluntatis defuncti. Primo enim casu, cum lex resistat,
illius dispositio potentior est dispositione hominis; sed in
secundo, expressa hominis provisio derogat interpretativæ
22 provisioni legis, Barry *de success. lib.* 9. *tit.* 3. *n.* 33. Qua-
propter, cum lex non resistat prohibitioni ususfructus,
quinimo eam expresse permittat, ut supra probatum fuit,
23 consequens est ut testatrix, illum prohibendo, in legem
attentare eamque eludere ausa dici nequeat, sed ejus usa
beneficio videatur, Vasquez *de success. creat. lib.* 1. §. 10.
dec. 234. *vers. verum licet* Caldas, *ad l. si curatorem verb.
læsis n.* 143. *vers. alius est enim casus in integr. institut.*

Quamobrem jure meritoque opinionem hanc naturali
24 æquitate commendatam, rationum gravitate probatam,
atque tot DD. auctoritate munitam, tanquam veriorem in
judicando, suprema quoq; tribunalia secuta fuere: ita enim
in Cancellaria judicatum fuisse, refert Roder. Suar. *in d. l.
quoniam in prioribus, limit.* 1. *loc. cit.* quamvis ipse contrariæ
sententiæ acerrimus fuerit propugnator; neque aliter Sena-
tum Cathaloniæ judicasse, testatur Cancer. *var. resol. par.* 3.
c. 11. *n.* 203. Pluries ita Neapoli a Sac. Consilio pronunciatur,
constat *ex dec. Franch.* 161. & Thor. *in compend. dec. Neap.
p.* 2. *in verb. prohibitio facta per Testatorem.* Idem de Curia
Panormitana testatur Perem. *in constit. cons. jur. p.* 1. *ad gl.
in authent. ut liceat matri, & aviæ sive dicta Novella* 117.
c. 1. *in fin. fol. mihi* 369. Berlich. *dec.* 137. *lib.* 1. postquam va-
lidissime defenderat opinionem Bartoli, tandem resedit in
opinione glossæ, & secundum eam Scabinos Senonenses, &
Jurisconsult. VVitembergenses pronunciasse asserit. Glossæ
opinionem probavit Boer. *decis.* 194. *n.* 2. Caroc. *dec.* 70. *n.* 8.
Grat. *dec. March.* 75. *n.* 45. *qui in addit. ad d. dec. impress. post
to.* 1. *discept.* sustulit dubietatem, quæ oriri poterat ex eo,
quod opinionem Bart. *d. loco retulerit*, ut notat Mart. *d. cons.*
88. *n.* 19. *& de success. p.* 4. *qu.* 1. *art.* 3. *n.* 37 *vers. & secundum
eam*, Et ita demum hoc factum Auditorium respondit *dec.*
102. *n.* 21. *& seq. par.* 8. *rec.* quam decisionem Magistralem,
& canonizare opinionem vere magis probabilem, ait Card. 25
de Luca *de dot. dec.* 140. *n.* 3. Quod decisio ex professo exa-
minans hunc articulum, illumque decidens juxta opin. gl.
manifeste demonstrat, quale fuerit in hac quæstione Rotæ
judicium, sententiaque, quam statuere minime possumus 26
ex dec. 239. *part.* 5. in qua agebatur de conditione dilatoria
apposita consecutioni legitimæ, quam mater a filia peti
posse noluerat, nisi postquam dotata fuisset ex bonis fidei-
commissi; quæ conditio licet juste pro non scripta habita
fuerit a Rota, quia suspendebat consecutionem legitimæ
statim debitæ, nec interim filiæ consuli poterat remedio,
Authen. res quæ: in præjudicium vocatorum ad fideicom-
missum locus non erat, tum ex materna legitima dos con-
grua illi jam suppetebat; attamen cuique patet, abs re & 27
præter causæ opportunitatem, inter alia motiva decidendi
allatam fuisse rationem desumptam ex opin. Bart. *in Auth.
excipitur*, ut declarat Cirtoch. *discept.* 6. *n.* 39. *& seq.*

Vindicata potestate prohibendi usumfructum, facile vi-
sum fuit voluntatem Testatricis asserere, quæ sive expres- 28
sa, sive tacita prohibitione patri ademerit usumfructum
in bonis filio relictis, æque eundem excludet ab illius as-
secutione, Rip. *in l. cum filius fam. n.* 71. *ff. de legat.* 1. La-
gunez *de fruct. par.* 2. *cap.* 5. *n.* 92. Card. de Luca *de servit.
disc.* 60. *n.* 3. Berlich. *dec.* 135. *ex n.* 4. Dunoz. Jun. *dec.* 1601.
n. 5. *& dec.* 119. *n.* 11. *p.* 17. *rec.* & omissis aliis, nuper di-
ctum fuit in luculenta decisione a R. P. D. meo Pio, edita
in Romana fideicomm. de Avila 2. Maii, §. *minusque sub-
lata* apud quam cæteri concordantes.

Plurimæ autem in nostra hypothesi concurrente visæ
sunt conjecturæ, hanc Testatricis voluntatem aperte præ-
seferentes, quarum præcipua desumitur ex legato cujus- 29
dam tabulæ pictæ relictæ marito, cui cum provisum fue-
rit hujusmodi peculiari legato, censetur prohibitum, ne
eidem quæreretur ususfructus in aliis bonis filiæ delatis,
Bero *cons.* 139. *n.* 3. *lib.* 2. Surd. *de alim. tit.* 2. *q.* 15. *n.* 22. *&
seq.* Andreol. *contr.* 224. *n.* 3. *&* 9. Dexart. *decis.* 100. *n.* 68.
Berlic. *dec.* 230. *n.* 10. Rot. *dec.* 547. *n.* 9. *part.* 4. *tom.* 1. *rec.
dec.* 138. *n.* 4. *p.* 12. *dec.* 366. *n.* 6. *& dec.* 445. *ex n.* 7. *p.* 14. *rec.*

Nec subsistit, hujusmodi conjecturam recipi eo dunta-
xat casu, quo viro relictum fuerit aliquid annuum, vel 30
aliud pingue legatum, pro quo suppleta videri potest pro-
visio legis, usumfructum patri referentis in bonis filii; at
vero aliter rem se habere oporteat in nostra hypothesi, in
qua agitur de tenuissimo legato, ut ratiocinatur Card. de
Luca *de servit. disc.* 62. *n.* 5.

Quia vis & efficacia hujus conjecturæ, cum oriatur ex
illa speciali provisione, qua uxor peculiare emolumentum
viro expresse deferendo, quod non dedit, adimere voluis- 31
se censetur, parvi proinde refert, num legatum sit an-
nuum, vel simplex, tenue, vel ingens, cum in utroque
eadem vigeat ratio favore filiorum, quorum causa est ma-
gis favorabilis, quam illa patris, ut hanc difficultatem
præveniendo notarunt auctoritates superius allegatæ.

Et minus etiam turbat, quod hujusmodi legatum, tan-
quam a moritura uxore factum, ut viro relinqueret speci- 32
men aliquod nunquam remissæ, aut immutatæ erga eum
dilectionis, operari nequeat effectum alium diversum ab
expresso, Manz. *cons.* 475. *n.* 14.

Quia si attendenda foret hujusmodi dilectionis expres- 33
sio, huic tenui relicto prætensa, nulla unquam conjectura
prohibitionis ususfructus elici posset ex legatis, quamvis
ingentibus, patri factis, quæ quo majora sunt, eo clariora
amoris præbent argumenta; ideoque nihil facienda visa est
generica illa, & vaga expressio, cum non minus magna,
quam tenuissima quæque legata plerumque cohonestentur
nomine & titulo peculiaris affectionis, in cujus symbo-
lum suapte natura relinqui tradit Imolen. *cons.* 113. *n.* 1.

Secunda pro inducenda prohibitione ususfructus non 34
minus valida conjectura resultabat ex eo, quod mater
præceperit D. Principi Rossani filio primogenito in por-
tionem legitimæ sibi debitæ imputare jocalia, & gemmas,
quas occasione nuptiarum eidem dedisse asseruit, ob quam
imputationem sicut filius primogenitus legitimam sibi de-
bitam pleno jure consequebatur, ita etiam cæteri filii ean-
dem recipere debebant immunem ab onere ususfructus;
nam incongruens alioquin videretur, quod alter ex filiis
in proprietate & usufructu, alter vero in sola proprietate 35
caperet legitimam, una eademque dispositione & oratio-
ne relictam, ex regula desumpta a famigerato text. *in leg.
jam hoc jure* 4. *ff. de vulgar. & pupillar.*

His accedebat, testatricem jussisse, legata munificenter
facta

fuit a tam extraneis quam ipsimet D. Principissæ filiæ libe-
re, & statim solvit atqui cum in dubium non veniat, adem-
ptum dici usumfructum in legato, quod relictum est, ut ipsi
36 filio solvatur *l. si usufruct. 24. §. fin.* ubi gloss. & Bart. *ff. quand.*
dies legat. ced. Gabr. *cons.* 118. n. 12. *lib.* 2. Saminiat. *contr.* 5.
n. 23. Berlic. *decis.* 136. *n.* 13. & in dicta Romana fideicom-
missi de Avila 2. Maii, §. *porro in hypothesi*, coram R. P.
D. Pio; potiori jure præsumendum est, matrem voluisse,
ne patri quæreretur in legitima, quam non ex mera libera-
litate, sed ut naturale debitum solveret, relinquebat.

Præterea, eadem Testatrix, hærede extraneo sibi scripto,
non virum, sed Dominum Ducem Soræ fratrem suum su-
37 premæ voluntatis suæ executorem constituit, ex quo pari-
ter elici tacitam prohibitionem usufructus, in simili casu
notarunt Bern *cons.* 139. *nu.* 18. *vers. considero etiam lib.* 2.
Rot. *d. dec.* 547. n. 5. *par.* 4. *tom.* 1. & *dec.* 119. *n.* 14. *part.* 17. *rec.*

Quæ denique omnia comprobantur, eo quia legitima, de
38 qua agitur, nedum relicta fuit *con ogni più honorevole titolo*
d'istitutione; sed in ogni miglior modo che posso & devo; quæ
clausula æquipollens clausulæ, pleno jure, & sine diminu-
tione, operatur, ut proprietas transferatur una cum usufru-
ctu, ut in proximis terminis firmat Paris. *cons.* 33. *n.* 28. &
29. *l.* 3. alioquin frustrari posset mens testatricis; nam si forte
filia patri præmoreretur, nequaquam gauderet usufructu;
ideoque relictum caperet non meliori modo, quo testatrix
voluit & potuit, sed deteriori, Saminiat. *contr.* 18. *n.* 24. fe-
39 cutus Rot. *dec.* 140. *n.* 10. & *seq. par.* 18. *rec.* & plenius An-
gel. Rodulph. *alleg.* 87. *cum duob. seq.* scribens in eadem cau-
sa, in qua emanavit dicta decisio; idque validissime confir-
40 matur exemplo falcidiæ & trebellianicæ, quarum tacita
prohibitio, cum inducatur ex clausula, *omni meliori modo*,
adjecta in restitutione fideicommissi, ut in Romana Tre-
bellianicæ 16. Junii 1690. §. *secunda quod Testator, cum seq.*
41 cor. bon. mem. Emerix; pari ratione ex eadem elicitur pro-
hibitio usufructus tacite præsumpta ex omnibus iis conje-
cturis, ex quibus falcidiæ & trebellianicæ detractio veti-
ta censetur, Boer. *dec.* 193. n. 1. Berlic. *dec.* 136. *n.* 2. *lib.* 1.

Superfluum vero DD. censuerunt respondere argumentis,
quibus scribentes pro D. Principe, relatas conjecturas refel-
lere conabantur, cum in hac materia conjecturali inhæren-
42 dum sit illi certæ firmæque regulæ, ut nempe singula quæ
non prosunt, unitim considerentur, Card. de Luca *de servit.*
disc. 60. *n.* 5. Saminiat. *controv.* 18. *n.* 25. & *d. dec.* 140. *n.* 18.
part. 18. *rec.* atque religioni judicantis expendenda relin-
quantur momenta rationum, & pondus conjecturarum, ex
43 quibus elicitur conjecturata voluntas Testatoris prohiben-
di usumfructum, Rot. in d. Romana fideicommissi de A-
vila 2. Maii, §. *minusque*, cor. R. P. D. Pio, in qua concor-
dantes. Cum autem, ut monet Castill. *contr. jur. lib.* 3. *cap.* 1.
44 *n.* 84. *in fin.* prudens proboque Judex in assequenda dispo-
nentis voluntate inspicere debeat qualitatem personarum,
& loci, ac temporis circumstantias, aliaque plenius attin-
gere, ex quibus dignosci possit, qua mente, quo sensu,
quave animi affectione Testator præoccupatus fuerit.

Profecto, si spectemus maternum amorem, quo Testatrix
filios prosequebatur, patet undequaque illius signa redun-
dasse, præcipue erga Dom. Principissam filiam insigni hono-
ratam legato, & ut cæteros filios, dilectissimam nuncupa-
45 tam; quæ peculiaris amoris expressio cum operetur, ut dis-
positio debeat late interpretari, ita etiam ex eadem oritur
conjectura, ut a legitima removeri voluerit onus usufru-
ctus, Rot. *d. dec.* 140. *n.* 4. & 5. *p.* 18. *rec.* Angel. Rodulph. *al-*
leg. ut supra. At contra, si quæratur, quæ fuerit ejusdem
erga virum dilectio, hæc longe impar amori erga filios, lon-
geque remissior apparebit, tum ob simultates quæ interces-
46 serunt inter ipsam & virum, a quo seorsim habitabat, tum
etiam, quia, ut dictum est, nedum illi prætulit hæredem
extraneum, quod opulentissimus summeque munificus vir
æquo animo tulisse potuit, maxime quia pia causa sibi præ-
ferebatur, sed quod acerbius cuique videri potuit, illum
ne quidem specioso, quamvis inani, titulo executoris
honoravit: quamobrem cum ex iis pateat conjugalis be-
nevolentiæ, ac necessitudinis leges non parum fuisse tur-
47 batas, quod multum movit DD. dubitari proinde nequit,
quin supra recensitis conjecturis, evidens & aperta redda-
tur prohibitio usufructus, quem ex diffidita inter virum
& uxorem obortis, patri ademptum censeri in legitima
filii scripsit Card. de Luca *de servit. disc.* 64. *n.* 3. Rot. cor.
Greg. *dec.* 273. *n.* 4. & *dec.* 119. n. 12. *p.* 17. *rec.*

Constabilita prohibitione usufructus, minus officere vi-
debatur, quod illa tanquam simplex & non munita caute-
48 la, quod nihil patri quæreretur, neque quoad fructuum
commoditatem, restringenda sit ad jus formale tantum-
modo usufructus, non autem comprehendat illorum quo-
que commoditatem, juxta originalem Doctrin. Aretin. in
§. *igitur n.* 6. *instit. per quas person. nob. acquir.* quem se-
quuntur Giurb. *ad consuet. Messan. part.* 1. *c.* 7. *gloss.* 3. *n.* 35.
& *seq. aliique DD. ab ipso relati.*

Quia licet contraria opinio, tanquam verior, sustineri
posset ex ea convincenti ratione, quod prohibitiones istæ
tam a lege, quam ab homine apponuntur favore filiorum,
& ut illi majus emolumentum consequantur; ideoque ex 49
mera juris subtilitate restringi, & inefficaces reddi non de-
bent, ut late probat Laguanea *de fructib. d. c.* 5. *ex n.* 72. *par.* 2.

Attamen in nostro casu hæ contrariæ sententiæ conci-
liantur communiter recepta distinctione, qua traditur pri-
mam procedere, cum prohibitio, ne patri quæratur usufru-
ctus, provenit a lege, cujus prohibitio minor est, quam illa
hominis, quæ propterea, juxta secundam opinionem, ne- 50
dum jus formale, sed commoditatem quoque usufructus
comprehendit, Rip. *in l. cum filiofam. n.* 71. *ff. de legat.* 1. Ga-
briel. *cons.* 118. *n.* 13. *lib.* 1. Peregr. *de fideicomm. art.* 45. *n.* 9.
in fin. Solorz. *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 3. *in fin.*
Cyrroch. *discept.* 6. n. 46. Barry *de success. lib.* 16. *cap.* 10. *n.* 2.
Boetiglier. *de success. ab intest. c.* 3. *Theorem.* 109. n. 63. Gall.
de fructib. disp. 36. *cap.* 4. *n.* 18. Saminiat. *contron.* 18. n. 36.
& *seq.* de Luca ad de Franc. *decis.* 161. n. 4. Berlich. *dec.* 138.

Et ita utrique parti responsum fuit &c.

R. P. D. PRIOLO.

Carpentoracten. Fideicommissi super reservatis.

Luna 12. *Maii* 1692.

ARGUMENTUM.

Substitutus habet electionem vel vindicandi bona ab hære-
de gravato alienata, vel agendi ad reintegrationem fi-
deicommissi, & de quibus alienationibus hæc reinte-
gratio fieri debeat, ac de jure pascendi, & jure incan-
tus per hæredem gravatum alienatis, vel de bonis in
emphyteusim concessis: Bona per ipsum jure prælatio-
nis retenta non cedunt commodo fideicommissi; secus
vero ædificia in solo fideicommissario constructa.

SUMMARIUM.

1 *Substitutus habet electionem vindicandi bona ab herede gravato alienata, vel agendi ad reintegrationem fideicommissi.*

2 *Jus pascendi, ut pars dominii directi, ejus naturam sequitur.*

3 *Confessione propria nulla major probatio dari potest.*

4 *Jus pascendi ab herede gravato alienatum, per ejus heredem reintegrari debet, n.* 5. & 6.

7 *Jus incantus ab herede gravato alienatum, per ejus heredem reintegrari debet.*

8 *Heres gravati tenetur reintegrare alienationes ab ipso factas, &* n. 9.

10 *Confinium confusio ex heredis culpa proveniens ei imputanda est.*

11 *Prædia fideicommissaria ab herede gravato in emphyteusim concessa, per ejus hæredem reintegrari debent, si erant fructifera; secus si tempore concessionis erant sterilia, & n.* 12.

13 *Sed si nullum pretium fuit solutum, pensio pro dictis pretiis solvenda, loco pretii assignari potest ad commodum fideicommissi, & n.* 21.

14 *Creditores testatoris preferuntur creditoribus heredis etiam hypothecariis.*

15 *Heres non potest impugnare confessionem defuncti. Fallit, si talis confessio sit erronea, n.* 19.

16 *Bona acquisita ex praambulo precepti fideicommittentis subjacent fideicommisso; secus si ex facto heredis acquisita sint.*

17 *Bona per heredem gravatum jure prælationis retenta non cedunt commodo fideicommissi, sed ad ipsum spectant, ut fructus fideicommissi, & n.* 18.

20 *Ædificia in solo fideicommissario constructa cedunt commodo fideicommissi, refuso pretio melioramentorum.*

21 *Bona herema spectant ad Baronem loci.*

DECISIO VIII.

IN sequelam decisionum coram me editarum, tam su-
pra fideicommisso Alemani, quam super qualitate Ca-
stri Laurenli, hodie quoad reliqua particulariter reserva-
ta DD. dixerunt, fideicommissum esse reintegrandum ob
nonnullas alienationes factas ab hæredibus fideicommis-
sariis, & respective separanda esse illa bona, quæ tanquam

libera ab eisdem acquisita videntur, ut infra apparebit.

Nam cum in facultate hæredis fideicommissarii sit, vel agere ad vindicationem bonorum alimentorũ contra pos-
1 sessores, vel ad reintegrationem fideicommissi contra heredem gravati, qui alienavit, Bursat. *cons.* 83. *n.* 3. *cum seq. lib.* 1. Rot. *in rec. dec.* 199. *n.* 2. *et* 3. *par* 11. & novissime in Sabinen. fideicommissi, 5. Martii proximi, §. *sublato itaque in fin.* coram me; ideoque cum Marchionissa sit hæres Claudii, & ex illius persona etiam Dominici & Thomæ, tenetur fideicommissum reintegrare de iis bonis quæ fuerunt ab ejus auctoribus distracta, juxta auctoritates inferius allegandas.

Procedendo igitur cum resolutione jam capta, quod Castrum Laureoli sit fideicommissarium, de more enim semper
2 decisiones sunt supponendæ; utique pro fideicommissariò habitum fuit jus pascendi seu herbagii in Territorio Castri Laureoli, alienatum per Thomam primũ heredem Civitati Carpentoracti pro sc. 2400. auri; nam cum tale jus sit pars Dominii directi, sequi debet naturam illius cui cohæret, per
3 tex. *in l. adeo. §. final. l. qua ratione* 9. *de acquir. rer. dom.* Card. de Luca *de servit. disc.* 35. *n.* 4. Panimol. *dec.* 25. *annot.* 2. *n.* 6.

Et tanto minus de hac qualitate fideicommissi dubitari potest, dum adest expressa confessio ipsius Thomæ, facta coram Prolegato, a quo petita venia obtinuit absolutionem a juramento in actu venditionis interposito, ut agere possit ad recuperationem hujus juris pascendi, ne propter dictam alienationem incurreret caducitatem ab Alemano fideicommittente comminatam, qua certe confessione
4 major probatio dari non potest, per text. *in l. cum te, C. de transact.* de Angel *de confess. lib.* 1. *qu.* 1. *n.* 12.

Neque obstat, quod talis reintegratio nullum unquam habuerit effectum, quodque talis lis inchoata videatur per procuratorem non habentem mandatum procuræ. Responsum quippe fuit, qualitatem fideicommissariam juris pascendi non desumi ab ipsa lite, neque ab illius exitu, sed a confessione ipsius Thomę, qui cum personaliter comparuerit coram Judice, de illius scientia & voluntate dubitari non potest; quapropter firmata qualitate fideicommissaria in hoc jure pascendi, fideicommissum venit reintegrandum a præjudicio per auctores Marchionissæ illato, juxta ea, quæ firmat Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 998. *n.* 8. Zarate *dec.* 39. *n.* 30. & in Bonon. Census, seu fideicommissi, 5. Junii 1684. coram R. P. D. meo Ursino.

Eadem pariter ratione Marchionissa tenetur restituere pretium scutorum 400. traditum Dominico per eandem Communitatem Carpen. propter confirmationem ejusdem alienationis, quam idem Dominicus non minus tanquam fideicommissariam impugnabat, & duas sententias fa-
5 vorabiles reportaverat, *summario Caroli n.* 4. quæ plurimum urgerent pro confirmanda tali qualitate fideicommissaria, si necessaria esset hæc probationum cumulatio.

Nec obstat, quod talis assensus Dominici considerari possit tanquam personalis, quia semper verum erat, quod ex hoc duplici capite Communitas suam actionem habet super tali jure, neque Marchionissa obtinere posset a Communitate vindicationem hujus juris pascendi ad commo-
6 dum fideicommissi, nisi ab eadem Marchionissa refunderetur pretium, quod prius a Communitate solutum fuerat Thomæ, & Dominico, quorum vices illa repræsentat.

Sub hac quoque inspectione cadit alienatio facta a Marchione Claudio juris incantus Castri Albignani, de cujus qualitate fideicommissaria neque in præcedentibus liquidationibus dubitatum fuerat; sed tantum a scribentibus pro Marchionissa opponebatur, quod pretium, nempe sc. 240. solutum fuerat a Communitate Marchioni Claudio in grati animi testimonium, ob servitia ab eodem recepta, & præcipue præservando ab onere hospitandi milites regis Christianissimi; observatum nanque fuit ex lectura ipsius transactionis, quod servitia superius enunciata fuerunt quidem causa transigendi, sed pretium vere solutum fuit propter jus licitandi, quod cum esset accessorium feudo fi-
7 deicommissario omne commodum ab hærede hoc titulo perceptum, fideicommissi favore cedere debet: præjudicatum quoque remansit fideicommissum ex duabus aliis alienationibus factis per auctores Marchionissæ, una scilicet tornaturarum 22. tenutæ de Meyras, de cujus qualitate &
8 quantitate satis constat ex ipso Testamento Alemani, ubi enunciatur fideicommissaria, & tornaturarum circiter octuaginta; cum vero modo non reperiatur, nisi tornaturarum 58. ejusdem esse præjudicium fideicommissi in illa quantitate quæ deficit.

Neque obstat, quod contracta de Meyras sit quid diversum a tenuta de Meyras in testamento Alemani descripta, & cum illa contineat tornaturas ultra 300. bene stare potest, quod tenuta sit fideicommissaria, contrada autem libera, ideoque hæres fideicommissarius tenetur suam intentionem concludenter probare; placuit enim responsio, quod justificatio certæ quantitatis satis resultat, & comprobatur ex tastamenti Alemani, ut supra diximus, & proinde hæres pro ea quantitate, pro qua fideicommissum reperitur dimi- 9
nutum, tenetur ad illius reintegrationem, quidquid sit de acquisitionibus, & alienationibus per Thomam in eadem contrada respective factis, cum confinium confusio, quæ provenire potuit ex culpa ipsius hæredis illos designare negligentis, sit in ejus præjudicium imputanda, ut monet Fusar. *de substit. quæst.* 618. *n.* 49. Adden. ad Greg. *dec.* 515. 10
n. 11. & aliis relatis comprobat novissime Rota in Urbevetan. fideicommissi 23. Januarii præteriti, §. *probatio vero in fin.* cor. R. P. D. meo Pio.

Altera alienatio consistit in pluribus concessionibus in emphyteusis factis de prædiis contentis in tenuta de Talaud; quæ pariter non controvertitur contenta in fideicommisso Alemani, sed solum opponebatur, quod concessio in emphyteusim dici minime possit vera alienatio. Verum hoc assumptum procederet, si bona in emphyteusim concessa fuissent inculta & sterilia, quia tunc talis concessio esset potius utilis, quam damnosa fideicommisso. Verum, quia ex in- 11
strumentis constat omnia fuisse fructifera, nec solita in emphyteusim concedi, negari minime potuit, quin ex hujusmodi alienationibus præjudicatum remanserit fideicommissum, cum ita alienatum fuerit dominium utile, & fideicommissario non competat, nisi jus exigendi illam modicam quantitatem in concessione reservatam, quæ cum nullatenus adæquet annuum redditum rei alienatæ, fideicom- 12
missum est in evidenti damno; ideoque hæredes gravati tenentur illud reintegrare de hujusmodi concessionibus factis ad longum tempus, cum sub colorato titulo emphyteusis; & accapiti sint species alienationum, ut per text. *in l. fin. C. de reb. alienan.* ponderat Peregr. *de fideicomm. art.* 140. *n.* 106. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 16. & 28.

Verum quia pro nonnullis ex his concessionibus pretiũ non fuit vere solutum, sed super eo conventa certa annua 13
pensio, hæc poterit loco pretii assignari ad commodum fideicommissi, & erit ab heredibus fideicommissarii recipienda, cum per reintegrationem faciendam ad normam instrumentorum pro similibus concessionibus confectorum tota substantia fideicommissi plenissime vindicata remaneat.

Nec ad impediendam hujusmodi reintegrationem suffragari potuit Marchionissæ retentio opposita ex causa suæ dotis; omissa enim quæstione, novissime excitata ab illius defensoribus, quænam hypotheca veniat in concursu præferenda, an illa dotalis expressa, vel potius tacita & legalis competens pro reintegratione fideicommissi, objectum tamen in præsenti cessare visum fuit ex facto; nam cum Marchionissa sit creditrix hujus dotis super bonis Claudii, fideicommissum vero ob præcedentes alienationes factas a Thoma & Dominico evaserit illorum creditor, cum super illorum bonis sit reintegrandum, est quoque præferen- 14
dum Marchionissæ, quamvis creditrici hypothecariæ & potiori ipsius hæredis, per text. *in l.* 2. *§. sciendum, ff. de separat. bonor.* Rot. coram Ninot. *dec.* 17. *n.* 6.

Transeundo modo ad articulum separationis, sunt separanda illa bona quæ fuerunt per auctores Marchionissæ acquisita, tanquam libera & fideicommisso minime subjecta; hæc enim in tres species dividuntur, procedendo etiam cum peritia Onuphrii a nostro auditorio subdelegati, & quæ neque modo controvertuntur inter partes, illa scilicet bona quæ fuerunt acquisita jure emptionis, jure retentionis, & prælationis.

Super bonis jure emptionis acquisitis nulla fuit quæstio, quia nunquam controversa remansit eorum libertas, sed scribentes pro Carolo acriter insistebant, quod bona acquisita jure retentionis, & jure prælationis, tanquam acquisita ex præambulo titulo fideicommissi, cedere deberent commodo ejusdem fideicommissi. Restituto tamen pretio, cum negari non possit, quod sicuti dominium directum erat fideicommissarium, ita ejusdem naturæ reputari deberet jus prælationis, quod erat illius accessorium.

Adducebant ulterius, ad comprobandam hanc qualitatem fideicommissariam, confessionem ipsius Claudii, in qua tenuta *de la gran palun*, intra cujus confines pro majori parte existunt bona hujus speciei enunciatæ suppositæ 15
fideicommisso Alemani, quo fit, ut hæc confessio non possit a Marchionissa impugnari.

Verum DD. neutrum subsistere censuerunt; nam quoad pri-

primum objectum magis placuit distinctio adducta per Peregr. *de fideicomm. art. 10. n. 1. cum aliis seq.* inter bona
scilicet acquisita ex facto defuncti & ex facto hæredis; si-
36 cuti enim prima sunt subjecta fideicommisso, tanquam ac-
quisita ex præordinato præcepto testatoris, ita secunda re-
manent ab illo exempta; consideratum quippe fuit tale jus
prælationis & retentionis, tanquam ususfructus fideicom-
37 missi, qui cedere debet commodo hæredis, ut per Bertrand,
conf. 379. sub n. 10. vol. 1. p. 1. Decian. *conf. 52. n. 64. lib. 1.*
tradunt Peregr. ubi supra, Barry *de success. lib. 8. tit. 12. n.*
27. Molin. *de primog. lib. 1. c. 26. n. 8. cum seq.* Valeron. *de transact. c. 4. tit. 5. p. 6. n. 8.* & Giurb. *dec. 92. n. 3. cum seq.*

Cum ita nullum inferatur præjudicium fideicommisso, quia hæres poterat non uti tali privilegio; quapropter sicuti in præcedentibus DD. dixerunt, quartam partem Alixetæ non esse separandam a fideicommisso, hoc desumendo ex
38 facto fideicommittentis; ita e converso hæc bona veniunt
separanda, tanquam acquisita ex facto proprio hæredis, cujus proinde commodo sunt referendæ hujusmodi acquisitiones, tanquam provenientes ex industria & providentia ipsius hæredis, ut pluribus cumulatis observat Corradin. *de jure prælat. quæst. 36. num. 5. cum seq.* & concordant Casant. *conf. 10. n. 143.* Rendell. *de jure prothomis. vers. habent num. 15. & seq.* Mangil. *de evict. quæst. 139. num. 24.*

Minus quoque relevare visum fuit alterum objectum desumptum ex confessione Claudii, quia & ista similes emissæ fuerunt magis ad commodum proprium, quam quod
39 ita veritas se haberet, ut in præcedentibus disputationibus
semper observatum fuit; ideoque hujusmodi assertiones, tanquam erroneæ, veritatem aliunde comprobatam destruere non possunt, Fusar. *cons. 1. n. 28. cum seq.* cum aliis relatis *dec. 283. n. 16. p. 4. & dec. 168. n. 19. cum seq. part. 12. rec.*

Quo vero ad domus consideratum fuit, quod illæ sunt accessoriæ solo, in quo ædificatæ reperiuntur; ideoque eandem naturam induere debent; hoc tamen solito & legali moderamine adhibito, quod hæredes fideicommissarii te-
20 nentur refundere pretium melioramentorum pro iis tan-
tum domibus, quæ solo fideicommissi constructæ reperiuntur.

Et demum quoad bona inculta, & ut dicitur, herma per auctores Marchionissæ ad novum accapitum, seu ad meliorandum concessa, DD. dixerunt, non esse separanda a fidei-
commisso; sed illa remanere debere penes emphyteutas, qui-
21 bus concessio facta fuit, salvo tamen pro fideicommisso do-
minio directo, & annuis respõsionibus, quia cum hujusmodi bona hermatia non fuerint in dominio alicujus personæ particularis, sed dicantur esse de dominio Baronis, Mascard. *de prob. concl. 209. n. 16. lib. 1.* Ruin. *cons. 25. n. 7. lib. 1.* Bell. *cons. 103. n. 1.* Mierez *de majorat. p. 4. q. 20. n. 4. & 8.*

Sequitur proinde, ut sicuti Castrum est fideicommissarium, ita ejusdem qualitatis censeri debent tales concessiones, quæ sunt de juribus & bonis illius.

Reliqua vero corpora seu mobilia, quæ in propositione hujusce causæ enunciata fuerunt, tanquam formiter non petita, seu non justificata, ommissa fuerunt.

Et ita post iteratam causæ propositionem resolutum fuit, utraque parte informante &c.

R. P. D. M U T O.

Romana Domus.

Lunæ 12. Maii 1698.

A R G U M E N T U M.

In hac decisione plene ostenditur, quando contractus non dicatur emphyteusis, sed potius census, vel annua præstatio, & plures in illa afferuntur conjecturæ emphyteusim excludentes, & simul in ea firmatur, quando census, vel annua præstatio sit redimibilis.

S U M M A R I U M.

1 *Contractus, cessante originario instrumento concessionis, non præsumitur emphyteuticus, sed censualis, vel consimilis speciei.*

2 *Solutio promiscua, facta pro Canone, censu, vel annua responsione, excludit emphyteusim, cum Canon & census sint synonyma, & Canon accipiatur pro censu.*

3 *Verba* Canonis, *si sit additum aliud* Annuæ responsionis, *hoc abrogat illud Canonis prius expressum.*

4 *Emphyteusis cessat in re pluries vendita, irrequisito, domino, & sine solutione laudemii.*

5 *Recognitio in dominum, si non sit clara, non excludit contractum censualem.*

6 *Enunciativæ simplices super emphyteusi illam non probant.*

7 *Probant, si sint emissæ in originario instrumento concessionis; secus si in recognitione & solutione annuæ præstationis.*

8 *Relatio referri non potest ad id, super quo non cadit quæstio.*

9 *Ex possessione rei capta pro juribus dotis propriæ uxoris non insurgit probatio, quod talis res habita fuerit pro emphyteutica.*

10 *Contractus non præsumitur emphyteuticus ex modicitate responsionis si adsint urgentiora adminicula pro non emphyteusi.*

11 *Et ex quo potuit a principio pro contractu solvi notabilis summa.*

12 *Si non constat de Canone, sed promiscue facta sit solutio census, vel annuæ præstationis, præsumitur annua præstatio redimibilis.*

13 *Assertio erronea ut talis ostensa, non attenditur, præcipue in judicio petitorio.*

14 *Recognitio ac assertio facta cum clausula,* sine præjudicio omnium & quoruncunque jurium, *non præjudicat.*

15 *Census ante Bullam S. Pii V. creabantur etiam irredimibiles, & num. 16.*

17 *Census seu annua præstatio solvenda ex aliqua re non præsumitur imposita mediante pecunia, sed fundiaria.*

18 *Pretium talis census vel annuæ præstationis æstimatur ad quatuor pro centenario, juxta hodiernum redditum stabilium.*

D E C I S I O IX.

PRovocantibus Monachis Sanctæ Potentianæ & Bernardi Urbis a sententia lata extra Rotam per Eminen. D. Cardin. Cavalerinum tunc A. C. Locumtenentem, declarante responsionem annuam scut. 16. 10. ejusdem per Philippum Bussium & Thomam auctorem solvi solitam ex possessione domus in angulo plateæ Campifloræ versus viam Juppinatiorum non esse emphyteuticam, sed simplicem annuam præstationem redimibilem, delegata mihi controversia, postulavi in hac audientia a DD. meis, an constet de emphyteusi & proprietate, seu potius de annua præstatione redimibili, & ad quam rationem redimere liceat; responsumque in hunc modum accepti, non constare de emphyteusi, sed de annua præstatione redimibili ad rationem scutorum quatuor.

Quo enim ad priorem resolutionis partem moti fuerunt DD. eo quod cum non exhibeatur instrumentum super origine, & qualitate hujusmodi responsionis, præsumptio de jure insurgit, eam non esse emphyteuticam, sed censualem, seu consimilis speciei, de qua Matescott. *var. resol. lib. 1. c.*
67. *n. 28.* Mascard. *de probat. lib. 1. conclus. 281. n. 1. & 2.* 1
Menoch. *præsumpt. 106. a n. 1. ad n. 12.* Manric. *de tacit. lib. 22. tit. 3. n. 11.* Fulgin. *de jur. emphyt. in prælud. q. 8. n. 11. vers. contrarium tamen*, Pacion. *de locat. & conduct. c. 3. n. 64. & seq.* Rota cor. Cavaler. *dec. 545. n. 1.* cor. Mantic. *dec. 234. n. 3.* cor. Buratt. *dec. 23. in fin.* cor. Merlin. *dec. 545. n. 1.* cor. Ninot. *dec. 58. n. 6* & in Romana Casalis 4. Junii 1692. §. *quapropter*, cor. Eminent. Mediolanen.

Incalescit legalis præsumptio hujusmodi, nedum ex ob- 2
servantia solutionum factarum a principio hujus sæculi in causam promiscuam census, Canonis, seu annuæ præstationis, & si contractus fuisset emphyteuticus, atque talis hæc annua responsio, Monachi procul dubio passi non fuissent hanc annuam responsionem sibi solvi promiscue sub titulo census seu annuæ responsionis; indeq; ex tali modo solvendi insurgit indicium exclusivum qualitatis emphyteuticæ, tametsi solutio promiscue fiat pro Canone, cum tunc hoc verbum, uti ambiguum synonyme accipiatur pro censu, juxta animadversa per Roderic. *de ann. redd. lib. 1. q. 15. n. 40. & 43.* Card. de Luc. *de emphyt. disc. 31. n. 9 & 12.* Rot. *inter divers. dec. 40. n. 2. & 3. p. 5* cor. Buratt. *dec. 425. n. 14.* cor Merl. *dec. 545 per tot. & signanter n. 16.* & penes Posth. *de manut. dec. 25 n 8.* Fortius quia in instrumento recognitionis hujus præstationis de an. 1594 per tunc Joannium possessorem facta legitur expressio Canonis seu annuæ responsionis; quo enim casu, facta prius denominatione Canonis, subsequens expressio census seu annuæ præstationis attenditur, ac talis est potentiæ, ut per eam priori derogetur, ut bene
Gratian. *discept. forens. 566. n. 12.* Menoch. *præsumpt. n. 12.* 3
Sed etiam ex eo, quod controversa domus pluries alienata, permutata ac distracta fuit, nullo unquam requisito con-

4 sio consensu domini directi, nulloque soluto laudemio, ex quo maximum elicitur argumentum exclusivum emphyteusis, Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. v. n. 15. & 16.* Fulgin. *de jur. emphyt. ib praelud. q. 8. n. 19.*

Quin in contrarium recurri valuerit ad nonnullas enunciativas emissas in dicto instrumento recognitionis celebrato de an. 1594. in qua Joanninus possessor seu quodammodo utilem dominum, proprietarium vero & directum regnovisse videtur Petrum Stephanonium & Lucretiam ejus uxorem tunc hujus annuæ responsionis detentores; nam hæc agnitio directi dominii facta non est claris & apertis verbis, imo nec
5 excludit contractum censualem, Fulgin. *de jur. emphyt. d. q. 8. n. 6. & 14. ad fin.* Similesque enunciativas In fortiori casu rejecit Rot. *dec. 565. n. 10. & seq.* cor. Merlin. & urgere posset, si emissæ reperirentur in originario instrumento
6 concessionis, secus autem, ut hic, in recognitione possessoris d. annuæ præstationis, Marescott. *var. resol. lib. 2. cap. 76. n. 15.* Roderic. *de annuis redit. lib. 1. q. 15. n. 27. & 28.*
7 Magisque cum in eodem instrumento recognitionis præservata appareant jura debitoris census seu canonis, tam super domo, quam super prædicta annua præstatione; non
8 subsistente replicatione, quod prædicta reservatio referri debeat non ad proprietatem domus, sed ad bona assignata pro confine, cum super illis quæstio non esset, ut inquit Rot. cor. Priolo *dec. 423. num. 11. & 12.*

Minusque urget, quod Stephanonius possessionem actualem hujus domus acceperit pro juribus suæ uxoris, quem actum dicebatur convenire quidem ratione directi dominii, non autem ratione census seu annuæ præstationis:
9 quia ex hoc necessario non convincitur contractum fuisse emphyteusis, cum possessio ista capi potuerit ad effectum facilius consequendi solutionem annuæ præstationis, casu quo retardaretur, eodem modo quo Rot. coram Merlin. *in citat. dec. 545.* attendere noluit pactum devolutionis in eventu, quod solutio annui census dilata fuisset.

Pariter hanc qualitatem emphyteuticam designare non valuit præsupposita modicitas hujus præstationis sc. 26. 10. respectu domus, ut asseritur scut. 2. & annui reditus scut.
10 200. cum urgentiora adminicula superius adducta militent in contrarium, Rot. in d. Romana Casalis 4. Junii 1692. *§. fin. in fin.* cor. Eminent. Mediolanen. & etiam quia primus acquirens ab initio notabilem summam exponere potuit pro hoc contractu, ut passim fieri solet ad notata per Bart. *in l. 1. in prin. C. de jur. emphyt.* Surd. *dec. 198. n. 21.* & bene in responsionem objecti Rota *in d. Romana Casalis, §. Augetur in fin.* cor. Eminen. Mediolanen.
11 Quo vero ad secundam resolutionis partem, nimirum præstationem hanc redimibilem esse, ratio desumpta fuit ex eo, quod sicuti non constat de ejus origine, & stante observantia solvendi censum, seu annuam præstationem absque expressione qualitatis illius, cum in dubio quod levius & minus est præsumere oporteat, haberi debet pro redimibili, non tamen pro perpetua, juxta æquiorem sententiam, de qua Covar. *3. var. cap. 10. n. 5. vers. 5.* Roderic. *de ann. reditib.*
12 *lib. 1. q. 15. n. 38. & seq. & n. 48.* Absque eo quod suffragetur, quod Joanninus in recognitione census promiserit solvere annuam præstationem perpetuis futuris temporibus, tum quia de tali perpetua obligatione non docetur in d. recognitione in hac parte erronea, quæ non debet attendi, ma-
13 xime in hoc judicio petitorio, ex firmatis per Covar. ubi supra, & per Rot. cor. Merl. *sæpe d. dec. 598. n. 10. cum seqq.*

Tum etiam quia prædicta recognitio facta fuit per Joanninum possessorem domus cum protestatione & præservativa omnium jurium ejus, qui taliter confitendo sibi & successoribus in aliquo non præjudicaverit, gloss. *in l. si debitor.*
14 *1. ff. quibus mod. pign. vel. hypot. solvat. & in l. si quis a filio in princ. verb. iidem, ff. de legat. 1.* Zuccard. *d. consf. 4. n. 10.* in specie Rot. cor. Merlin. *cit. dec. 545. a n. 5. ad n. 16.* Nec subsistit, censum hunc, seu annuam præstationem fuisse in esse deductam ante Constitutionem S. Pii V. editam super censi-
15 bus de an. 1569. de quo tempore frequentissimum fuisse similium censuum irredimibilium usum, nec a jure communi, nec ex Apostolicis constitutionibus tunc prohibitum, ut pluribus recollectis advertit, & pro exclusione redimibilita-
16 tis respondit Rot. cor. Card. Cerro *disc. 23. & 24.* & in Neapolitana census 20. Februar. 1671. *§. quo vero usque ad fin.* cor. bo. mem. Bevilaqua. Nam cum instrumentum primum, in quo memoria incipit hujus annuæ præstationis, sit de an. 1579. & sic per decennium post constitutionem Pianam, asseri certitudinaliter non potest, ante illam contractam fuisse, cum intra decennium talis impositio sequi potuisset.

Demum quoad postremam partem, in qua redimibilitas hujus census statuitur ad rationem scut. quatuor, fomentum decisioni præbuit animadversio, censum, seu præstationem præfatam præsumendam non esse imposititiam, quæsitam scilicet mediante pecunia, quo casu haberi potuisset
17 ratio majoris pretii, quod antiquiori tempore in usu erat, sed potius præsumendum est, censum seu controversam præstationem esse fundiariam, per ea quæ tradit Gall. *de fructib. disp. 4. sect. 2. n. 21. & seqq.*

Indeque pretium æstimari juxta fructus ipsius fundi, qui olim ad rationem quinque, modo ad rationem quatuor 18
pro centenario ob calamitates currentium temporum communiter calculantur, Rot. in Fanen. census 5. Maii 1679. coram bon. mem. Pauluccio, in Bononien. prædii 20. Februarii 1690. coram Rev. D. meo Decano, in Firmana dotis 24. Januarii 1691. coram bon. mem. Benincasa, & in Nucerina alimentorum 24. Martii 1691. *§. fin.* coram bon. mem. Emerix Decano.

Et ita resolutum fuit, utraque parte &c.

R. P. D. MOLINES.

Callien. Castrorum.

Veneris 21. Januarii 1701.

ARGUMENTUM.

Quamquam renovatio emphyteusis dicatur non inducere novum titulum, id tamen intelligendum est quoad pactum, & conventiones in prima investitura contentas; secus respectu qualitatis personarum, quibus facienda sit renovatio, quæ concedenda est proximioribus ultimi emphyteutæ, nulla admissa distinctione inter agnatos, & cognatos, sive inter ascendentes, & descendentes, sive transversales, & juxta ordinem intestatæ successionis; & propterea in emphyteusi pactionata masculina, licet Ecclesiastica, non extantibus masculis, renovanda est emphyteusis filiabus ultimi defuncti.

SUMMARIUM.

1 *Renovatio est facienda in statu Urbini vigore Bullæ Urbani VIII.*
2 *Si Ecclesia non vult, aut non potest pro se retinere, renovationem facere tenetur.*
3 *Matri in concursu agnatorum debetur renovatio, & n. 27. amplia, ut n. 30. intellige, ut n. 36. & 37.*
4 *Sicut & fratri uterino.*
5 *Auctoritates præcise articulum examinantes, & rem judicatam præseferentes, attendenda sunt, & vim legis obtinent.*
6 *Cardinalis de Luca de emphyteus. disc. 3. impugnatur, & num. 19. & 20.*
7 *Emphyteusis pro se & filiis masculis est pactionata.*
8 *In emphyteusi pactionata defertur successio jure sanguinis, & independenter a qualitate hereditaria, & num. 11. & 14.*
9 *Et in ipsa præferendus est proximior ultimi defuncti, & num. 26.*
10 *Ita ut res regulando sit adinstar successionis ab intestato, & n. 27.*
12 *Mater dici non potest persona extranea.*
13 *Jus petendi renovationem dicitur quid hereditarium, & num. 45.*
15 *Renovatio velut quædam prorogatio regulanda est ad exemplum primæ investituræ, & n. 38.*
Fallit ut num. 16. & 17. 39. & 40.
18 *Jus petendi renovationem regulari debet ab ea qualitate, qua præstare valet succedendi potestatem.*
21 *Facta translatione emphyteusis in aliquem stipitem, pro renovatione non attenditur amplius stipes primorum acquirentium, sed illa est facienda proximioribus illius, in quem facta fuit translatio.*
22 *Amplia, quando mutatum fuit genus personarum, nempe de masculino in fœmininum.*
23 *Stante identitate rationis inter utrunque casum, eadem dispositio militare debet.*
24 *Decisiones sunt præsupponendæ.*
25 *Sacra Rota Decisiones quisque venerari debet.*
28 *Quando Ecclesia non vult pro se retinere, tenetur renovare, & ad id cogi potest.*
29 *Emphyteusis concessa pro se, filiis & nepotibus masculis comprehendit solum agnatos.*
31 *Contra quod, cessantibus aliis conjecturis, sola expressio masculinitatis duntaxat arguat prædilectionem sexus masculini.*

32 *A fidei-*

31 *A fideicommisso ad emphyteusim valet argumentum.*
33 *In emphyteusi Ecclesiastica:* pro filiis & nepotibus *veniunt tantum masculi: amplia ut n. 34.*
35 *Decisiones punctuales prævalent regulis generalibus.*
41 *Linea deficere non dicitur existentibus personis a primo stipite descendentibus.*
42 *Emphyteusis ubi fuit ingressa unam lineam, ex ea non egreditur, nisi illa evacuata.*
43 *In emphyteusi agnatitia agnati unius lineæ semper excludunt fœminas alterius lineæ.*
44 *Defecta familia agnatitia, pro qua data fuit emphyteusis, hæc assumit quandam naturam emphyteusis hæreditariæ adinstar patronatus gentilitii.*
46 *Quando per longissimum tempus bona emphyteutica remanserunt in una linea, intrat præsumptio divisionis, quæ in aliquibus casibus non præjudicat comprehensis in antiqua investitura, & n. 47.*
48 *Sicut & remissio juris ex antiquis investituris competentis.*
49 *Immemorialis æquiparatur centenariæ.*
50 *Qua concurrente allegari potest melior titulus de mundo etiam privilegium Apostolicum.*

DECISIO X.

Renovationem investituræ super controversis castris de directo dominio Capituli Cathedralis Ecclesiæ Callien. quam Rota coram me sub die 5. Maii anni præteriti censuit competere fratribus de Brancaleonibus, ipsis tantum informantibus & non sine aliqua dubitatione, ut ex decisione desuper prodita, hodie domini in illius repropositione cum legitimo contradictore habita, re melius ac maiore discussa denegandam esse autumarunt cum rescripto: recedendum a decisis.

Cum enim in causa non adsit dominus directus, qui fortasse promptus est uni, vel alteri ex collitigantibus re-
1 novationem concedere, attenta necessitate coactiva pro-
manante tam ex Bulla Urbani VIII. publicata in hac
materia pro incolis Status Urbini, in quo bona sita
reperiuntur, ex firmatis in celebri causa nullius seu Se-
nogallien. emphyteusis 13. Martii 1697. §. 4. cor. R. P. D.
meo Muto; quam ex æquitate legis, quoties Ecclesia
2 non vult, aut non potest pro se retinere, juxta origi-
nariam theoricam Bartoli depromptam *ex leg. 1. §. per-*
mittitur, vers. plano, ibique gloss. *ff. de aqua quotid. &*
æstiv. communiter receptam, ut in hac eadem causa fir-
mavit Rota *dec. 46. n. 10. & 143. n. 4. p. 10. recent.*

Quatenus attinet ad rem nostram, est certum, quod
comparenti hodie adversus dd. fratres de Brancaleonibus
Petro Horatio de Luciis, filio secundi tori quondam Syl-
viæ matris Philomenæ ultimæ investitæ; DD. non hæsi-
tarunt in eadem revocatione, ut supra, pernecesse facien-
da, debere præferri præfatum Petrum Horatium, exclusis
3 Brancaleonibus prætensis agnatis, nedum ex instantia sibi
transmissa a matre, cui in concursu debetur talis reno-
vatio, per ea quæ in terminis terminantibus, & plu-
ribus distinctis casibus consuluit Aldobr. *in cons. 21. n.*
18. lib. 2. Roman. *cons. 22. vers. fin.* & late examinato ar-
ticulo firmavit Rot. *dec 250. a n. 3. ad n. 8. & dec. 476. n.*
14. part. 14. & dec. 66. part. 15. & dec. 271. part. 17. rec.
4 Verum ex propria persona, cum sit frater uterinus Phi-
lomenæ ultimæ investitæ, ad tradita per Beto. *cons. 105.*
n. 5. lib. 1. relatum ab Urceol. *consult. for. c. 94. n. 22.* Quæ
5 sane doctrinæ, & præsertim illæ nostri tribunalis veluti
examinantes fortiter hunc præcisum articulum, favore
matris sunt procul omni dubio attendendæ, cum præ-
seferant rerum judicatarum auctoritatem, & dicantur vim
legis obtinere, *l. si de interpretatione, & l. seqq. ff. de le-*
gib. Aldobrand. *in cons. 21. n. 33. lib. 1.* & in Mediolanen.
Prioratus 15. Februarii 1700. §. *neutram* coram me.

Verum quia ad evitandum illarum robur scribentes
pro Brancaleonibus prætendebant loqui in diversis ter-
6 minis, nec posse applicari nostræ hypotesi, & ulterius
Card. de Luca & Episcopus Rocca adhuc contra præ-
fatas doctrinas mussitant in eorum voluminibus typis
mandatis: Primus *in tract. de emphyt. disc. 3.* & Se-
cundus *in select. jur. disp. cap. 63.*

Hinc DD. ne viderentur cum solis auctoritatibus procedere, reassumpserunt, in quantum subjecta materia patitur, juris theoricas, ex quarum applicatione clarior visa est prælatio concessa dicto Petro Horatio pro obtinenda renovatione investituræ, de qua agitur.

Siquidem licet non possit negari, quin juxta legem antiquarum concessionum versemur in emphyteusi ex pacto,
& providentia, utpote stipulata, *pro se & filiis masculis,* 7
nulla facta mentione hæredum, ut docent Bart. *in l. ut ju-*
randi, §. si libert. ff. de oper. libert. Soccin. Jun. *cons. 42.*
n. 3. lib. 3. Gratian. *discept. 247. n. 11. clar. §. emphyteusis q.*
16. Giurb. *de success. feud. prælud. 4. n. 12.* Rot. cor. Cocc.
dec. 32. n. 11. Merlin. *dec. 532. n. 1. & dec. 74. n. 1. part. 6.* 8
rec. in qua successio defertur jure sanguinis, & inde-
pendenter ab omni qualitate hæreditaria, Rip. *in l. 1. n.*
8. vers. ut tempora, ff. de prævaleg. credit. dec. cons. 78. n. 4.
Alex. *cons. 8. n. 1. lib. 1.* Vel. *disser. 16. n. 9. & 10.* Rot. *dec.*
704. num. 4. part. 4. tom. 3. rec.

Attamen, ex communiori DD. opin. explorati juris 9
est quod ad obtinendam renovationem, etiam in emphy-
teusi ex pacto, & providentia, est præferendus proximior
ultimo defuncto in quo emphyteusis terminata reperitur,
ut sequendo Doctrinam Bart. *in l. 1. §. permittitur, ff. de*
aq. quotid. & æstiva, notant Abb. *in c. bonam 28. de postu-*
lat. prælat. Roland. *cons. 200. n. 20. lib. 1.* Ruin. *cons. 47. n.*
6. lib. 3. Cephal. *cons. 313. n. 15. lib. 3.* Grat. *discept. 477.*
n. 17. & c. 823. n. 35. Cyroch. *discept. 58. n. 2. & 5.* Urceol.
consult. forens. c. 94. n. 18. Marescott. *var. resol. c. 3. lib. 1.* Ga-
briel. *de jur. emphyt. concl. 1. n. 27.* Cald. *de renovat. emphyt.*
lib. 1. q. 9. n. 14. Fulgin. *de jur. emphyt. tit. de renov. q. 1. sub n. 5.*
Gamma *de Lusitan. 7. n. 1. & 2.* Post. *dec. 63. n. 18.* late Cen-
sal. Gamma *de Lusitan. 7. n. 1. & 2.* Post. *dec. 63. n. 18.* late
Censal. *dec. Lucens. n. 4.* quam opinionem, uti veram pluries
amplexa est Rota, *ut in dec. 10. cor.* Manzic. *& dec. 198. n. 1.*
p. 2. divers. cum aliis allegatis *in dec. 66. n. 1. part. 15. rec.*

Unde cum qualitas proximitatis ad hunc effectum re-
quisitæ, verificetur in dicto Petro Horatio, recte eidem
decreta est prælatio pro obtinenda dicta renovatione em-
phyteusis super controversis castris; signanter quia præfata
DD. communis sententia hac solida corroboratur ratione,
videlicet quod cum talis renovatio non soleat fieri ex di-
spositione hominis, sed introducta fuerit ex dicta æquita-
te legis; atque judex se conformare debet cum regulis juris
communis, & juxta naturam successionis ab intestato, ad
quam sublata sexus differentia vocantur tam agnati quam
cognati, sive sint ascendentes & descendentes, sive colla-
terales, dummodo sint magis propinqui ultimo decedenti,
per ea quæ in hac materia scripserunt Bart. *in l. 1. in prin. ff.* 10
de privileg. credit. Ruin. *cons. 12. n. 20. & cons. 151. n. 18.*
lib. 1. dec. cons. 131. n. 3. Paris. *cons. 101. lib. 1.* Urceol. *d. con-*
sult. 94. n. 23. Cald. *de renov. Emphyt. d. q. 9. n. 14. lib. 2.*
Fulgin. *eod. tr. q. 1. n. 5. & 6.* ubi reprobat contrarios, &
huic rationi adhæsit etiam Rota respondens favore Matris,
ut proximioris, *in decisionibus supra allegatis,* & præcipue
aliis congestis *in dec. 66. a n. 5. ad n. 8. part. 15. rec.*

Quinimo hac ipsa retenta ratione, evitatur seu con-
ciliatur illa antinomia, quam Card. de Luca *in d. disc. 3.*
de Emphyt. exagerat, adesse inter plures conclusiones, quæ
spatim reperiuntur firmatæ in nostris voluminibus Deci- 11
sionum rec. secundum præcipuas singulorum casuum cir-
cumstantias, scilicet quod in emphyteusi ex pacto, & pro-
videntia totum faciat jus sanguinis, & in illa hæreditaria
nemo possit petere renovationem nisi habeat qualitatem
hæreditariam defuncti, ex sub ratione comprehendere
utramque emphyteusim, quod jus petendi renovationem
regulatur ab ea qualitate, quæ præstare valeat succedendi
potestatem, per quam defunctus successit, & illam fuit
consecutus, ut videre est *in dec. 704. a n. 3. p. 4. tom. 3. rec.*
vel quod renovatio dicatur prorogatio, quæ regulari debet
ad normam & exemplum primæ investituræ, quæ si admi-
sit solum agnatos, hæc secunda ab eis quoque sit inchoan-
da, *ut in dec. 74. a n. 2. ad 5. p. 6. rec.*

Siquidem cum mater nequeat dici persona prorsus extra-
nea, ad text. *in l. si parentibus, ff. de inoffic. testam.* Aldo-
brand. *d. cons. 21. n. 20. lib. 2.* consequens fit, quod vel ipsa 12
relicta sit hæres, & tunc potitur qualitate hæreditatis, quæ
de per se sola, juxta aliquorum sententiam, tribuit jus pe-
tendi renovationem, cum sit quid hæreditarium, ex fir-
matis per Rot. cor. Cels. *dec. 192. n. 7.* vel non est hæres, 13
& tanquam proximior, habet jure sanguinis potentiam
succedendi ab intestato, quæ illi suffragatur pro obtinenda 14
renovatione in emphyteusi ex pacto, & providentia, ut
optime distinguendo observat Urceol. *d. cap. 94. sub n. 23.*
in fin. & firmat Rot. *d. dec. 66. n. 13. part 15. rec.*

Rursus, nullam in proposito involvit repugnantiam al-
tera conclusio pariter firmata in nostro tribunali, quod 15
renovatio velut quædam prorogatio regulanda sit ad exem-
plum primæ investituræ, *ex d. dec. 74. part. 6. rec.*

Nam cum ibi ageretur de Emphyteusi ex pacto & pro-
viden-

videntia, in qua concurrebant proximiores agnati cum extraneo allegante solam qualitatem hæreditariam, mirum non est, quod jura agnatis suffragantia corroborarentur absque ulteriori inspectione super prærogativa cognatorum proximiorum, qui concurrunt in nostra thesi, per ea quæ ad rem ponderavit Rot. *d. dec. 66. n. 25. part. 15. rec.*

16 Cum de cætero talis conclusio procedat quoad pacta ponenda in investitura renovanda, quæ debent esse conformia antiquis investituris; secus autem est quoad personas, quibus fieri debet renovatio juxta proximitatem; His enim competit renovatio, licet non sint ejusdem qualitatis, cujus erant comprehensi in priori investitura, ut relatis concordantibus explicat Maresc. *var. resolut. cap. 3. n. 6. lib. 1.* Cajetan. *cons. 30 n. 4.* Et in hoc sensu dicendum est, Rotam alias concessisse Philomenæ ultimæ defunctæ prælationem renovationis in lite agitata super controversis Castris adversus Martinottios, dum in ea non consideravit, nisi
17 qualitatem proximitatis ultimi defuncti, quantumvis esset fœmina, eidemque adversaretur lex primæ investituræ conceptæ pro solis filiis & nepotibus masculis, ut videre est *in dec. 46. & dec. 143. per tot. part. 10. rec.*

Ex quibus corollarie promanat, quod etiamsi velimus procedere cum alio principio, quod jus petendi renovationem regulari omnino debeat ab ea qualitate, quæ succedendi valeat præstare potestatem, propter quam ultimus investitus
18 successit ex firmatis per Rot. *disp. jur. c. 63. n. 4* de plano assequimur, quod sicuti Philomena alias ex judicio Sacr. Rotæ promeruit renovationem ob solam qualitatē proximitatis defuncti, ita etiam ex eadem proximitate, qua illi conjunctus est Petrus Horatius de Luciis, eidem & non Brancaleonibus tali vinculo omnino carentibus debetur hodie consimilis renovatio, ad tradita per Aldobr *d. cons. 21. n. 23. lib. 2.*

Absque eo quod in casu nostro aliquam faciat difficul-
19 tatem id, quod tradit Card. de Luca *de emphyt. d. disc. 3.* quod qualitas proximitatis, & sanguinis debeat esse de genere, & progenie utriusque extremi, nimirum primi acquirentis, & ultimi investiti.

Quandoquidem, ultra quod semper Rota amplexa est uti veriorem illam sententiam, quæ indistincte favet proximioribus ultimi defuncti, ut relata utraque opinione te-
20 statur *in dec. 135. n. 22. p. 12. rec.* ubi optimam reddit rationem; est certum, quod cum controversa castra semper fuerint in linea Bellabranchæ, a qua fratres de Brancaleonibus ex propria confessione non descendunt, utique ex hujusmodi continuata permanentia duo eliciuntur; unum quod valde verisimile est intercessisse usque ab initio inter primos acquirentes aliquam divisionem, qua stante, quidquid sit, an vere dd. fratres de Brancaleonibus moderni actores probent per gradus distinctos descendentiam ab altera linea Montis Feltrani, semper in concreto casus nostri censentur destituti qualitate proximitatis, etiam habito respectu ad primos acquirentes, quia semel facta omnimoda transla-
21 tione emphyteutis in alios, non attenditur amplius stipes primorum acquirentium; sed eveniente casu renovationis, illa debetur proximioribus ejus, in quem facta fuit translatio, ut in puncto ponderat Pacion. *de locat. & conduct. cap. 62. n. 76.* Rot. *dec. 230. a n. 13. part. 11. & melius dec. 125. a num. 36. part. 12. rec. ubi concord.*

Certius quia, cum in investitura per viam renovationis facta favore dictæ Philomenæ ultimo loco defunctæ,
22 & descendentis ex dicta linea Bellabranchæ, mutatum fuerit genus personarum de masculino in fœmininum; utique renovatio noviter facienda nullam potest recipere interpretationem ab antiquis investituris de an. 1237. & 1263. stipulatis, *pro filiis, & nepotibus masculis*, seu, ut perperam prætendunt Brancaleones, *pro solis agnatis*, ad notata per Bet. *cons. 71. n. 44. lib. 1.* Rodulphin. *alleg. jur. 117. n. 20.* Rot. cor. Dunozet. Sen. *dec. 125. n. 5. & dec. 121. n. 11. p. 7. rec.*

Et ita utraque parte &c.

ALTERA CONFIRMATORIA

coram eodem.

IN CALLIEN. CASTRORUM.

Veneris 17. Junii 1715.

DECISIO XI.

Controversiam hanc super prælatione renovationis investituræ, necessario facienda a Capitulo Cathedralis Ecclesiæ Callien. domino directo controversorum castrorū emphyteuticorum, vertentem inter Brancaleones, & Petrum Horatium de Luciis, tripliciter DD. ad trutinam revocarunt, prima vice informantibus tantum dd. Brancaleonibus, quorum favore, non sine magna ambiguitate, prodiit decis. die 5. Maii anni præteriti; secunda vice, utraque parte audita, & recessum fuit a resolutis *ut ex dec.* 21. Januarii proxime elapsi; tertia demum vice, in hodierna audientia, qua collatis vicissim fundamentis utriusque decisionis, solidiora visa sunt illa, quibus inhæret postrema resolutio; quare in secundo loco decisis persistendum esse DD. autumarunt.

Licet enim a defensoribus dd. Brancaleon. plura quidem laborioso, sed inutili calamo cumularentur, nihilominus DD. resecatis superfluis, iterum stricte censuerunt casū præsentis hypothesis in terminis terminātibus reperiri jam decisum in nostro tribunali, sive habeatur respectus ad essentiam antiquarum investiturarum de an. 1236. & 1262. sive consideretur qualitas dominii directe obligati ad faciendā renovationem. sive demum attendatur mutatio personarum illam petentium in concursu dd. Brancaleonum, ut videre est *in dec. 476. p. 14. & dec. 271. p. 17. rec.* In quibus concurrebant pristinę investiturę concessę pro solis masculis, agebatur de dominio directo Ecclesiæ, & tandem de prælatione renovationis, decisa in concursu agnatorum favore matris, per cujus obitum instantia inchoata transivit in filium secundi tori, ut in nostro themate; quibus totalibus resolutionibus addi etiam possunt duæ aliæ *nempe in dec. 250. d. p. 14. & dec. 66. p. 15.* ubi pariter examinato articulo, formiter concessa fuit prælatio matri, & licet cum ea non concurrerent, nisi fœminæ amitæ ultimi defuncti, attamen cum inter utrunque casum intercedat identitas rationum & auctoritatum, utiq; militare 23
debet æqualis dispositio, seu applicatio casui nostro, cum de stylo omnes præfatę decisiones non solum sint præsupponendæ ut testatur Rot. *dec. 473. n. 11. p. 18. & dec. 159. n. 7. p. 19. rec.* 24

Verum etiam unusquisque illas in subjecta materia venerari debet, cum S. Rota dicatur cunctarum Curiarum mater, omniumque tribunalium magistra, ad tradita per Cencal. *dec. Lucen. 90. num. 7.* Gratian. *dec. March. 1. num. 21.* 25

Identitas auctoritatum ea est, quia in illis decisionibus referuntur omnes DD. qui communiter concordant, tam in emphyteusi laicali, quam in Ecclesiastica, etiam ex pacto & 26
providentia, quoties Ecclesia non vult, aut non potest pro se retinere, renovationem investituræ solum competere proximiori ultimo defuncto, per cujus obitum terminata fuit generatio, & quidem non ex dispositione hominis, sed ex æquitate legis, quam originarie Bart. cæterique juris interpretes mutuati sunt a text. *ejusque gloss. notabili in l. 1. §. permittitur, ff. de aq. quotid. & æstiva*, hancque opinionem secuta est Rota antiqua, *ut in dec. 198. n. 1. p. 2. divers.* Media, *ut in dec. 151. n. 2. & 3. & dec. 317. n. 8. p. 9. & in dec. hujus causæ 46. n. 10. & 143. n. 4. p. 10. rec.* moderna, ut celebri nullius, seu Senugallien. bonor. 13. Martii 1697. §. *hæc quoad obligationem* cor. R. P. D. meo Muto, & in Ferrarien. feudi 17. Junii ejusdem anni, §. *validitas*, cor. R. P. D. meo Caprara.

Præterea concurrit paritas rationis ex eo præcipue desumpta, quod attenta dicta æquitate legis, jus petendi renovationem regulari debet secundum ordinem successionis ab intestato, per quam sublata de jure novissimo qualibet differentia sexus inter agnatos, & cognatos, tam ascendentes & descendentes, quam collaterales, ex solo vinculo proxi- 27
mitatis admissi fuerunt ad renovationem investituræ indifferenter nedum masculi, sed etiam fœminæ, licet de his nulla fuerit facta explicita mentio in primis investituris, ut relatis concordan. firmatur *in dec. 151. n. 7. p. 9. & in magistrali dec. 66. p. 15. rec. ubi n. 3.* loquendo de matre uti proximiore, habetur hęc precisa verba: *Eam esse præferendam remotioribus transversalibus, licet agnatis*, ibiq; plures concordantes.

Quibus sic perpensis nullum valet considerari discrimen inter casum dd. decisionum, & nostrum, ex quo hic renovatio facienda sit ex necessitate inducta a constit. san. mem. Urban. VIII. in illo vero peteretur, duntaxat ex præfata æquitate legis; ideoque stante hujusmodi coactione, unice renovatio concedi debeat relative ad antiquas investituras stipulatas pro illis de sanguine, nulla attenta proximitate ultimi defuncti; nam quoties plures concurrunt ad petendam renovationem, nulla disparitas rationis intercedit, an illa fit per necesse facienda vigore dictæ Apostolicæ Constitutionis, seu ex dicta æquitate legis, cum hæc quoque, nolente Ecclesia pro se retinere, inducat talem necessitatem renovan- 28
di, ut non facta renovatione favore proximioris, ei dicatur illata injuria, & potest appellare atque cogere Ecclesiam, per ea quæ expendit Pacion. *de locat. & conduct. c. 62. n. 37. Clar. §. emphyt. q. 43. n. 1.* Fulgin. *de jur. emphyt. tit. de renovat. q. 1. n. 1.* Rot. *d. dec. 151. n. 3. p. 9. & dec. 143. n. 5. p. 10. rec.*

Atque hinc esset improbus labor velle assumere onus respondendi ad distinctionem plurimorum casuum, quam fecit unus ex scribentibus pro dd. Brancaleonibus, & præcipue eo sub prætextu, quod hic agatur de emphyteusi agna-

agnatitia; nam hujusmodi qualitas non aliunde elicitur,
quam ex eo, quod antiquæ investituræ fuerint stipulatæ,
pro se, filiis, & nepotibus masculis, quasi quod explicita
mensio masculinitatis præseferat contemplationem agna-
tionis, propter quam non competat dicto Petro Horatio
de Luciis renovatio, sive ipse veniat ex jure transmisso a
Silvia matre, sive ex persona propria, tanquam frater ute-
rinus Philomenæ investitæ, & prædefunctæ, sicque ei so-
lo cognationis vinculo proximior.

Quoniam (præmisso, quod etiam præcedentes investi-
30 turæ, quæ concurrebant in casibus dd. decisionum, fuerant
conceptæ, *pro se, filiis, & nepotibus masculis*, quibus non
obstantibus, adhuc concessa fuit prælatio matri, tanquam
proximiori in renovatione investituræ super bonis emphy-
teuticis) cessat in nostro themate qualibet difficultas, quia
ut bene animadvertebat unus ex Dominis, ex sola expres-
sione masculinitatis, cessantibus aliis conjecturis, nihil
31 aliud potest convinci, quam prædilectio sexus masculini,
hodie concurrentis in dicto Petro Horatio fratre uterino
dictæ Philomenæ, ut in terminis fideicommissi dixit Rot.
dec. 463. *n.* 3 *part.* 13. *rec.* a qua licet argumentari ad Em-
32 phyteusim, Post. *conf.* 112 *n.* 8. Peregr. *de fideicom. art.* 27.
n. 4. Actolin. *resol.* 14. *n.* 11. Postb. *dec.* 63. *n.* 26.

Cæterum dicta qualitas masculinitatis in subjecta mate-
ria inducere nequit contemplationem agnationis, quia
etiamsi non fuisset expressa, puta si simpliciter dictum fuis-
33 set, *pro se, filiis, & nepotibus*, adhuc, cum versemur in
emphyteusi Ecclesiastica, profecto ex illius propria indole
stipulatio intelligenda est pro masculis tantum, Clar. *lib.* 4.
§. *emphyteusis q.* 32. *n.* 3. & ex celebri voto Cavaucci *in dec.*
125. *p.* 1. *divers.* de veriori dixit Rota *dec.* 176. *n.* 4. *p.* 5. *&*
dec 381. *n.* 1. *p.* 15. ubi a fortiori, non obstante, quod res
34 non esset amplius integra, quia fuerat jam facta renovatio a
mensa Episcopali Ravennaten. favore pro parvi, sicque per-
sonæ agnatæ; nullaque habita consideratione de statuto Ra-
vennę præferente agnatos, adhuc ex titulo proximitatis, &
ex ratione, quod de jure communi sublata est agnatorum &
cognatorum differentia in successionibus ab intestato, dicta
renovatio emphyteusis concessa fuit matri, & deinde ejus fi-
lio secundi tori, in quem, ut dictum est, transivit instantia,
ad tradita etiam per Rot. cor. Cerr. *dec.* 358. *n.* 4. Quæ deci-
siones, ut supra, nostrum decidentes articulum, excludunt
35 omnem disputationem super regulis generalibus adductis
pro prælatione agnatorum, ut testatur Rot. in d. Raven-
nat. emphyteusis impress. *in p.* 15. *dec.* 63. *rec. n.* 1.

Ultra quam quod doctrinæ in contrarium congestæ, vel
loquuntur, aut procedere possunt, quatenus quæstio versa-
36 retur inter comprehensos in investitura, quæ adhuc duraret;
non autem ubi, prout hic, agitur de facienda renovatio-
ne, quæ competit ex dicta æquitate legis duntaxat proxi-
miori ultimo defuncto, ut distinguendo & interpretando,
tradit Carol. Anton. de Luca *de linea legal. finit. emphyt.*
art. 22 *sub n* 15. §. *& certius*. Et licet ex dd. contrariis au-
ctoritatibus loquentibus de renovatione, dicatur, quod,
deficientibus masculis, fœminæ valeant petere renovatio-
nem; attamen illæ intelligendæ sunt, ubi inter masculos
37 & fœminas concurrit paritas gradus, & proximitatis, non
autem in casu, quo masculi sint valde remotiores, ut de-
clarata materia firmat Rot. *dec.* 151. *n.* 15. *part.* 9 *rec.*

Quamobrem non obstat illud argumentum elicitum ex
eo, quod renovatio non sit nova concessio, sed simplex pro-
38 rogatio primæ investituræ cum omnibus ejus qualitatibus,
& conditionibus, perinde ac si non terminasset; sicque si
olim fuerint admissi solum agnati masculi, eisque fieri de-
bet renovatio, ut dixit Rot. *dec.* 74 *a n.* 2. *ad* 6. *p* 6 *rec.* Nam
ultra quod hæc decisio declaratur *in d. dec.* 66. *n.* 25. *p.* 15.
39 Insuper animadversum fuit *in decisione* quæ revidetur,
§. *rursus cum seqq.* prædictam conclusionem posse procedere
quoad pacta, nempe ne ea alterari queant; non autem ad
effectum excludendi proximiorem a petita renovatione; id-
que est adeo verum, ut in hac causa concessa fuerit renova-
40 tio Philomenæ, uti proximiori, quamvis esset fœmina,
ex *dec.* 46. *& dec.* 143. *per tot. part.* 10. *rec.*

Parum relevante, quod tunc temporis agitaretur cum
Martinotiis, personis extraneis, ac proinde mirum non
est, quod comparente sola fœmina absque concursu agna-
torum, illi, & non istis fuerit concessa renovatio.

Siquidem per hoc ipsum, quod tunc temporis nullus
agnatus de familia Brancaleone comparuerat, DD. valde
dubitabant, modernos Brancaleones hodie probare per gra-
dus distinctos eorum descendentiam ab uno ex primis inve-
stitis; & ratio est, quia tunc aliquis debebat extare in re-
rum natura, cum linea in materia legali sit collectio, quę ab
uno in alium per plures gradus, & personas procedit, unde
de nunquam dicitur deficere, existentibus personis a primo 41
stipite descendentibus, ut ex pensa illius nomenclatura, et-
iam juxta regulas Mathematicas, tradit Carol. Anton. de
Luca *in suo tractatu particulariter compilato de linea legali*
art. 1. *per tot. & signanter n.* 7. Rot. *dec.* 1. *n.* 47. *p.* 10. *rec.*

Absque eo, quod eisdem Brancaleonibus præcedentibus
descendentiam ab una ex duabus lineis constitutis a primis
investitis, nempe ab illa Montisfeltrani, suffragari possit re-
flexio, quod ex tenus eorum auctores comparuerunt ad pe-
tendam renovationem in concursu dictæ Philomenę fœmi-
næ, quia cum controversa castra emphyteutica ingressa
fuerint in lineam Bellabranchæ, non poterant ab ista avo-
cari, nisi ea totaliter extincta, seu evacuata, ut de com-
muniori sententia ad text. *in cap.* 1. *de natur. feud.* firmant 42
Corn. *cons.* 22. *n.* 18. *lib.* 2. Ruin. *cons.* 166 *n.* 10. Fulgin. *de*
emphyt. tit. suc. q. 2 *n.* 18. cum aliis usque ad nauseam con-
gestis, juxta forensem stylum, per Censal. *dec. Lucen.* 90.
num 12. *& seq.* Rot. *dec.* 135. *num.* 10. *part.* 12. *rec.*

Quandoquidem, si vere controversa castra fuissent de
emphyteusi agnatitia, certe Capitulum Ecclesiæ Cathedra-
lis dominus directus omni tempore fecisset renovationem
agnatis, qui de jure, etiam si sint diversæ lineæ, semper
excludunt fœminas alterius lineæ, ut per text. *in cap.* 1. 43
de eo, qui sibi vel hered. mascul. firmat Actolin. *resol.* 14.
num. 25. Rot. coram Cavaler. *dec.* 623. *per tot.*

Ex quibus corollarie sequitur, quod sicuti ex confessis
constat, præfata castra semper fuisse in linea Bellabran-
chæ, ex qua citra controversiam non descendunt moder-
ni Brancaleones; ita denuo firmum visum est, remanere
aliud solidum motivum, ampleam in decisione quæ revi-
detur, §. *absque eo quod cum seq.* Nimirum, quod ipsi nul-
latenus frui possunt ex proximitate habente qualitatem san-
guinis respectu utriusque extremi primorum acquirentium,
& ultimi investiti; unde reputari debent, ac si essent perso-
næ penitus extraneæ, adeout cum controversa castra em-
phyteutica semper permanserint, etiam per viam renova-
tionis, in linea Bellabranchæ, per decursum trium sæcu-
lorum, & ultra, ut patuit ex aliis successivis investituris
factis de annis 1317. & 1530. summatio Petri Horatii *n.* 4.
& 5. inde fit, quod illa extincta per mortem præfatæ 44
Philomenæ ultimæ investitæ, ad instar patronatus Genti-
litii, emphyteusis ex pacto & providentia, assumpsit quo-
dammodo naturam emphyteusis hæreditariæ, ut animad-
vertit Carol. Ant. de Luca *de linea legal. finit. emphyt. dict.*
art. 22. *sub n.* 7.

Et per consequens, cum qualitas hæreditaria ejusdem
Philomenæ primo verificaretur in Silvia matre, eaque in-
terim defuncta, hodie illam habeat dictus Petrus Hora-
tius frater uterinus; utique, præter vinculum proximita-
tis, eidem debetur renovatio, exclusis Brancaleonibus ca-
rentibus dicta qualitate hæreditaria, ut pariter sentiebat al-
ter ex DD. affirmans, quod jus petendi renovationem sic
quid hæreditarium, ut distinguendo firmant D. Carol. Ant. 45
de Luca *d. art.* 21. *sub n.* 14. ubi etiam allegat Doctores
hoc ipsum indistincte tenentes in qualibet emphyteusi,
Imol. *cons.* 38. Rom. *cons.* 22. Cald. *emph. q.* 9. *n.* 20. Rot.
cor. Cello *dec.* 192. *n.* 7.

Demum prædicta omnia corroborantur ex animadver- 46
sione iterum facta & approbata in decisione, quæ revidetur,
scilicet, quod admissa adeo longæva observantia in d. linea
Bellabranchę, pręsumendum sit non solum intercessisse sim- 47
plicem divisionem, quæ in aliquibus casibus non præjudi-
cat comprehensis in antiqua investitura, ex traditis per Rot.
dec. 176. *n.* 12. *p.* 15. cum aliis per scribentes in contrarium 48
remissionem cujuslibet juris ex antiquis investituris compe-
tentis, ut præter doctrinas alias congestas firmat elabora-
tus Censal. *d. dec.* 90. *n.* 47. *&* 48. ubi refert, neminem ex
Doctoribus, quos ipse vidit, ausum fuisse asserere, quod
descendentes a primis acquirentibus debeant succedere in
emphyteusi consolidata in una linea exclusis proximioribus
ultimi descendentis. Idque fortius verificari debet in nostra
hypothesi, quia stante dicto decursu quadruplicis, seu tri-
plicis centenariæ effectum sortitæ in dicta linea Bellabran-
chæ absque quod unquam comparuerint Brancaleones de-
scendentes ex altera linea Montis Feltrani, profecto di-
cendum est, quod adversus istos ultimos militet immemo- 49
rialis, quæ in debilioribus terminis æquiparatur centena-
riæ per ea quæ firmat Rot. *dec.* 770. *n.* 8. *p.* 18. *dec.* 106. *n.*
28. *p.* 19. ex qua permittitur, ut possit allegari quilibet irre- 50
fragabilis ac melior titulus de mundo etiam privilegii Apo-
stolici,

stolici, ut prosequitur Rot. *d. dec. 770. n. 10. part. 18. & dec. 152. n. 2. & dec. 251. n. 32. part. 19. rec.*

Et ita utraque parte &c.

R.P.D. MOLINES DECANO.

Mantuana Bonorum.

Veneris 14. Januarii 1707.

ARGUMENTUM.

Ecclesia non potest ammensare bona emphyteutica devoluta, sed tenetur iterum renovare, quando vel concurrit immemorabilis consuetudo renovandi, vel bona a principio erant sterilia; ex quibus prædicta consuetudo, & sterilitas probentur. Et renovatio debetur fœminæ proximiori, defectis masculis, non attenta prætensa consuetudine renovandi in extraneos, quando ista non probatur, & destruitur ex actibus contrariis.

SUMMARIUM.

1 *Bona emphyteutica, quando sunt devoluta ad mensam Episcopalem, regulariter possunt ab ista retineri, & ammensari, & n. 7.*

2 *Regula tamen non procedit, quoties concurrit immemorabilis consuetudo renovandi, quia tunc cogitur Episcopus bona iterum concedere.*

3 *Episcopus nequit ammensare, quando in investitura adest pactum renovandi munitum Apostolico beneplacito.*

4 *Vel quando adest generalis constitutio Pontificia administrationem prohibens.*

5 *Vel quando bona erat sterilia, & paludosa, & fuerunt ab emphyteutis ad culturam redacta.*

6 *Immemorabilis inducit præsumptionem pacti solemnitatibus juris muniti, item privilegii Apostolici, & cujuscunque alterius, & melioris tituli possibilis.*

8 *Quando bona erant sterilia, saxosa, & paludosa, solitaque concedi pro minimo canone, si ab emphyteutis sint redacta fructifera, tunc vel concessio censetur perpetua, & transitoria ad quoscunque hæredes, quantumvis legatur restricta ad certum genus personarum, etiamsi agatur de prædiis Ecclesiarum.*

9 *Vel saltem omnis æquitas expostulat, ut defecta linea in investitura comprehensa, debeat dari renovatio habentibus causam a bonificantibus.*

10 *Consuetudo immemorabilis renovandi probatur ex confessione Episcopi.*

11 *Confessio Episcopi, vel alterius Prælati non attenditur in præjudicium Ecclesiæ.*

12 *Limita, quando confessio est facta maturo consilio in calore judicii, vel est adminiculata.*

13 *Prædicta consuetudo immemorabilis probatur, etiamsi in diligenti perquisitione Archivii Episcopalis nullum fuit repertum instrumentum ammensationis, & n. 15.*

14 *Ammensatio probatur, vel ab expressa declaratione Episcopi, quod ammensare voluerit, vel a descriptione bonorum facta inter alia bona mensæ, vel ex quo Episcopus eadem bona longo tempore possederit.*

16 *Magnus, & infinitus numerus instrumentorum renovationis probat pariter consuetudinem renovandi.*

17 *Immemorabilis includitur sub centenaria maxime quando centenaria est duplex.*

18 *Consuetudo immemorabilis renovandi probatur quoque per attestationes Archivistarum mensæ deponentium de inconcussa observantia.*

19 *Testi deponenti de facto spectante ad ipsum ratione officii bene creditur.*

20 *Contra occultantem scripturas insurgit præsumptio, quod in illis contineatur materia sibi contraria, & num. 36.*

21 *Consuetudo renovandi facile debet præsumi in regione, in qua multa adsunt bona emphyteutica; nam alias cives, & incolæ depauperarentur.*

22 *Consuetudo renovandi debet probari cum qualitate coactiva, quod nempe Ecclesia voluerit ammensare, & iterum investire necessitata fuerit.*

23 *Intellige in simplici consuetudine, non autem in consuetudine immemorabili, quia in ista coactiva præsumitur.*

24 *Sententia super acceptatione devolutionum non contrariantur consuetudini renovandi, quia post devolutionem poterit sequi investitura.*

25 *Et licet post devolutionem fuerint investiti extranei, & non fœminæ proximiores, tamen id non tollit consuetudinem renovandi.*

26 *Ecclesia potest omissis proximioribus extraneos investire, quando extraneus offert meliorem conditionem.*

27 *Concessio etiam facta cum verbis,* de novo concedimus, *importat simplicem renovationem, quando adest consuetudo immemorabilis renovandi.*

28 *Et etiamsi asseratur facta* ex speciali gratia, *quia tunc renovatio debetur* ex *justitia, & n. 39.*

29 *Si concessio sit facta absque beneplacito Apostolico; censetur renovatio, & non nova concessio; nam ista absque beneplacito fuisset nulla.*

30 *Stante consuetudine immemorabili renovandi, potest etiam allegari titulus, quod bona a principio essent sterilia, & infructuosa.*

31 *Sterilitas bonorum emphyteuticorum a principio probatur ex antiquis instrumentis, ex quibus apparet de modicitate pretii, quo tunc vendebantur, & de augmento post meliorationem.*

32 *Item probatur ex Doctoribus de ea testantibus.*

33 *Constito de sterilitate, & melioratione, tunc ad effectum inducendi necessitatem renovandi non est opus inquirere, an melioratio provenerit ab auctoribus renovationem petentibus, quia beneficium meliorationis transit in emptores, & successores quoscunque, etiam titulo particulari.*

35 *Licet ad effectum attendendi statum, & qualitatem bonorum inspici debeant ultimæ, & non primæ concessiones; tamen id intelligitur, quando bona post meliorationem una cum melioramentis devoluta fuerunt ad Ecclesiam, quæ de novo concessit; non autem quando fuerunt vel renovata, vel quæsita ab aliquo titulo oneroso, & n. 36.*

37 *Devoluta emphyteusi ad Ecclesiam ob finitam lineam masculinam, renovatio de æquitate debetur fœminæ proximiori.*

38 *Consuetudo renovandi extraneos omissis proximioribus non bene probatur ex aliquibus renovationibus, maxime quando concurrunt alia, in quibus primiores remotiores expulerunt.*

40 *Renovatio facta fœminæ proximiori, tanquam proveniens ab æquitate, potest etiam denominari gratia, sed est gratia talis naturæ, ut denegari nequeat absque æquitatis violatione.*

DECISIO XII.

Reverendissimus Modernus Episcopus Mantuanus reportatis duabus decisionibus, 2. Julii 1705. & 12. Martii 1706. cor. Eminentissimo D. meo Cardinali Caprara, declarantibus quædam bona feudalia de directo dominio suæ Ecclesiæ antiquis temporibus concessa nobilibus de Blanchis, alias del Matto, fuisse ob extinctionem illorum lineæ masculinæ ad mensam Episcopalem devoluta me referente loco dicti Eminentissimi Cardinalis, subrogato, sub die 14. Junii præteriti institit pro causæ expeditione; prodit tamen rescriptum, *Dilata, & detur dubium super ammensatione*, idemque dilatorium responsum emanavit sub die 17. Decembris ultimo elapsi. Ad cujus tenorem disputandum in hodierna audientia proposui dubium -- *An sit locus ammensationi, seu potius facienda sit renovatio in casu, &c.* & habuit responsum: *Non esse locum ammensationi, sed esse faciendam renovationem fororibus del Matto.*

Tametsi enim regula juris sit, quod postquam bona sunt devoluta ad mensam Episcopalem, tunc in ejusdem Episcopi arbitrio sit, bona devoluta vel de novo concedere, vel per se retinere, seu ammensare, Abbas *in c. bona il 2. n. 28. de postulat. Prælator.* Fulgin *de jur. Emphyt. tit. de renov. q. 1. 69.* Pacion. *de locat. c. 62. n. 41.* Rot. *dec. 131. n. 4. p. 9. & dec. 143. n. 2. p. 10.* & in Fatsen. renovationis investituræ prima Martii 1700. §. *Accedente*, cor. bon. mem. Pio, & in Pisana devolutionis 16. Januarii 1702. §. *Præfata*, cor. me.

Duplicem tamen dicta regula recipit limitationem æque communiter amplexam, quarum prima est, quoties concurrit immemorabilis consuetudo renovandi, ea enim stante nullo modo Episcopus potest bona emphyteutica vel feudalia devoluta pro se retinere, & ammensare, sed cogitur illa iterum concedere, seu ipsorum antiquas concessiones renovare. Nam quemadmodum Episcopi non possent ammensare, quoties in investitura adesset pactum beneplacito Apostolico 2 3

stolico munitum renovandi, vel ubi generalis adesset Papæ
4 Constitutio præscribens, ut bona emphyteutica Ecclesiasti-
ca non ammensentur, vel demum quotiescunque ageretur
de bonis sterilibus, & paludosis ad culturam redactis per
emphyteutas; Ita & admossim licitum non est Episcopis
5 ammensare, ubicunque in eorum Diœcesi consuetudo im-
memorabilis adesset renovandi. Cum præscriptio tempo-
ris, cujus memoria non extat, habeat virtutem, ac po-
tentiã inducendi præsumptionem pacti solemnitatibus ju-
ris muniti, expressis privilegii Papalis, & sterilitatis bono-
rum in primordio concessionis; ac demum omnem alium
meliorem possibilem titulum de Mundo, ut ex text. *in cap.*
6 *1. de præscrip. in 6. & gloss. magistralis in verbo titulus, &*
verbo memoria, in specie docuerunt Bald. *in l. si quas minas*
7 *n.4. & d. C. sacros. Eccles.* Beroos *cons.* 270. *n.* 3. *vers. tan-*
dem stante consuetudine, Card. Mantic. *de tacit. & ambig.*
convent. lib. 22. *tit.* 18. *n.* 2d. *vers. tertio respondetur*, Card.
Tusch. *litt. P. concl.* 226. *n.* 109. Fulgin. *de emphyt. tit. de*
renov. q. 1. *n.* 30. *in fine*, Capon. *discept.* 243. *n.* 3. & 9. Card.
de Luc. *de emphyt. disc.* 8. *n.* 2. & 7. Conciol. *ad stat. Eugub.*
lib. 2. *rubr.* 7d. *n.* 3. & millies respondit Rot. & signanter ple-
no calamo referens omnes recensitos titulos, qui in casu al-
legari valeant, præsidio immemorabilis, *in dec.* 11. *per tot. p.*
2. *rec. & dec.* 71. *n.* 10. *& seq. p.* 19. *& decis.* 1a 31. *n.* 8. coram
Perusia, *& dec.* a8. *n.* 9. post Salgad. *in labyr. credit.* cum aliis
in nullius, seu Senogallien. bonorum 23. Januarii 1697. §.
tantum, cor. bo. me. Moto, *impress. in volum. dec. ad ornat-*
sum, Card. de Luca, *sub tit. de emphyt. dec.* 10. *n.* 9. *& inter*
dec. Lucens. Palmę Nep. *l.* 190 & in Callien. Castrorum 17. Ju-
nii 1701. cor. me impress. apud. Saminiat. *tom.* 2. *contr.* 198.

Altera limitatio regulæ, itidem communiter recepta, illa
est, quoties res emphyteutica de tempore primæ concessio-
nis erat sterilia, sanosa, paludosa, adeoque pro minimo lo-
cati solita, & postmodum mediantibus expensis cultorum, &
meliorationibus factis ab ẽphyteutis redacta fuerit ad sta-
tum fructiferum, in quibus terminis conveniunt Doctores
8 vel quod concessiones hujusmodi prędiorum stabilium cẽ-
seri debeant perpetuæ, ac transitoriç ad quoscunque hęre-
des, quantumvis legarentur ad certum genus personarum
restricta, *l. quicunque l.* a 2. & ibi Bart. *communiter secutus C.*
de omn. agr. desert. lib. 11. Paol. de Castr. *cons.* 385. *n.* 1. *lib.*
2. Curt. Sen. *cons.* 43. *n.* 7. & Rim. Jun. *cons.* 160. *num.* 16.
Ber. *cons.* 98. *n.* 1a. *& seq. lib.* 2. Gabr. *cons.* 76. *no.* 7. *in fin. &*
n. 14. *lib.* 2. Socc. sen. *cons.* a66. *n.* 37. *vers. prat erea videtur*,
lib. a. Altograd. *cons.* 22. *n.* 7. *vers. secunda qualitas l.* 2. Card.
Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 19. *n.* 30. Tancred. *in consil.* 2 *s.*
n. a 7. Rota cor. Card. Mantic. *dec.* 17. *n.* 3. *& dec.* 1a. *n.* 61 *p.*
2. *rec.* ubi ea pluribus firmat; quod locum habeat etiam
in prædiis Ecclesiarum, quamvis sine justa causa, & so-
lemnitatibus non possint alienari, *& dec.* 275. *n.* 6. *& seq.*
part. 17. *rec.* & nullius seu Senogallien. bon. 13. Maii 1697.
§. *Tenetur*, cor. bon. mem. Muto [illegible]

Vel in omnem casum omnes equitativę rationes juris fa-
ctionibus innixæ suadent, & præcipiunt, ut defecta linea
comprehensa investitura concedenda veniat renovatio il-
lis, qui a meliorantibus, & bonificantibus causam habent,
vel ipsis quoque modo succederunt; Rip. *in l.* 1. *n.* 14. *&*
seq. ff. de privil. credit. Beronis *cons.* 163. *n.* 3. *& 17. cons.*
169. *n.* 14. *& seq. lib.* 1. Card. Mant. *de tac. lib.* 22. *tit.* 24. *n.*
16. Fulgin. *de jur. emphyt. tit. de contract. q.* 9. *vers. licet ha-*
beat difficultatem, *& tit. de renovat. q.* 1. *n.* 34. Rocca *disp.*
66. *n.* 34. Rota *dec.* 312. *p.* 2. *divers.* Card. Cels. *dec.* 190. *n.* 7.

9 Utraque porro limitatio applicatur in casu prę̃sẽti. Con-
currit namque consuetudo immemorabilis renovandi, quæ
multiplici medio probata fuit. Et primo sane ex litteris;
& rotunda confessione ipsius moderni Rev. Episcopi emis-
sa cor. Notario compulsoriali, ut ipse restatur per hæc ver-
ba. *Che in tutto questo Archivio, scritture registrate in det-*
to pretorzo, non si sarebbe trovata senza dubbio, che nessuno
mai de Vescovi passati, ò presenti, abbia mai ammensato an-
che un palmo di terra in niuno de' secoli andati, nè del corren-
te, e vonsig. stette un pezzo fermo in proposito, che era verissi-
mo, ò almeno credeva per vero questo fatto, ma richiesto, che
dũque sarebbe stato meglio accordarlo senza fare altre fati-
ca, & egli rispose, che stava per concederlo, e concedeva, se l'
Archivista Zampolli non avesse soggionto le precise parole,
cioè che non poteva farlo. Reddita ratione, quia Episcopus
perlustraverat *Se non tutti, almeno gran parte de Catastri,*
de' quali ne aveva qualche uno in Camera, quale stava studiã-
do, e leggendo, sum. DD. fororum del Matto, n. 1. *litt. C. D. E.*
F. Si ergo ex ipso ore Episcopi bene informati de hoc facto,
attenta visione scripturarum, & Catastri habetur, quod

mensa Episcopalis in casu devolutionis bonorum feudalium
Ecclesiæ nunquam vel unam glebam ammensaverit, quod-
que omnia instrumenta, quæ in Archivio Episcopali existe-
bant, cuncta sunt renovationum, & nullum extat ammensa- 10
tionum, melior certe dari non potest probatio evincẽs con-
suetudinem Ecclesię Mantuanę non ammensandi, sed sem-
per renovandi, *cap. per tu ac de probat. l. cum fe, l. de transact.*
Angel. *de confess. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 16. Rot. *dec.* 10d. *n.* 21. *p.* 19. *rec.*

Non officiente responsione, quod confessiones Prælato-
rum non sint attendendæ, quando involvunt præjudicium
Ecclesiæ, per ea, quæ tradunt Angel. *in d. tr. de confess. lib.*
3. *q.* 2. *n.* 7. Grat. *discept.* 796. *n.* 5. Add. ad Buratt. *dec.* 453. 11
num. 8. & in Giennen, adjunctor. 15. Junii 1703. §. *his conse-*
quentia, cor. me, quia hujusmodi propositio vera in aliqui-
bus casibus admitti nequit in præsenti, in quo res non est
de confessione facta in folle sine debitis pręcautionibus: sed
agitur de confessione facta in calore judicii prævia lustra-
tione omnium scripturarum Archivii Episcopalis, & quod
potentius est, emissa cor. Notario compulsoriali instante 12
pro talium jurium perunctatione, & ad effectum illam im-
pediendi. In quibus terminis antedicta confessio, quan-
tumvis præjudicialis Ecclesiæ, sufficientem constituit pro-
bationem; circunstantiæ namque mox enarratæ, illi talia
præstant adminicula, ut extraneam reddant regulam, &
applicabilem efficiant limitationem pariter communiter
amplexam, quod confessiones adminiculatæ Prælatorum
præjudicant Ecclesiæ ex punctuali, *gloss. in cap. dudum il*
2. *verb. de veritate, vers. qua tale, & ibi DD. de elect.*
Bald. *in auth. hoc possessum n.* 8. *C. de sacros. Eccl.* Rot. cor.
Seraph. *dec.* 292. *n.* 2. *& dec.* 436. *n.* 7. *& dec* 442. *n.* 20. *vers.*
En hoc, *& dec.* 309. *n.* 4. *part.* 9. *rec.*

Secundo probatur consuetudo immemorabilis non am-
mensandi; ex quo revolutis cum improbo labore actis, &
scripturis plurium seculorũ existentibus in Archivio Episc.
feudorum nuncupato, per deputatos DD. fororum del Matto
cum assistentia Archivistæ Episcopalis intervenientis pro par-
te Rev. Episcopi, conclusum fuisse inde fuit, & cor. Nota-
rio Compulsoriali declaratum, quod nec modernus Epis-
copus, neque illius antecessores ullam de bonis devolutis
fecerint ammensationem, sed semper eadem bona renovata
fuerint, ut constitit ex innumeris Instrumentis renovatio-
num in pluribus sessionibus visis, & recognitis. Ex illis 13
enim actibus negativis non repertę ammensationis optime
probatur quod nulla unquam fuerit facta ammensatio, ad
text. *in l. Titia Textatoret* 36. *ff. de legat.* 2. *& in final. n.* 2.
C. de reb. cred. Castrens. *cons.* 81. *n.* 3. *lib.* 1. Parexa *de fid.*
Instr. t. 5. *res.* 8. *n.* 41. Rocc. *disp. Jur. select. dap.* 68. *n.* 3. Rot.
dec. 64. *n.* 2. *p.* 1. *diversor.* cor. Ludovis. *dec.* 416. *n.* 5. & ibi
Adden. *n.* 8. Burat. *dec.* 683. *n.* 2. *& d.* 1214. *n.* 4. cor. S. M.
Alexandro VIII. Ammensatio enim probatur vel ab expres-
sa declaratione Episcopi, qui voluerit ammensare; vel ex
bonor. devolutorum descriptione facta per Officiales Episc.
inter alia bona Mensæ, vel quando liquet, quod Episco- 14
pus per longum tempus illa possederit, Riminal. sen. *cons.*
340. *n.* 13. *vol.* 2. Fulg. *de Jur. Emph. t. de contract. Emph.*
q. 9. *n.* 16. Quæ media cum omnia constare deberent ex scri-
pturis, & instrumentis, & in dicto Archivio nullum adin-
ventum est, quod alterutrum convincat, remanet expresse 15
probata negativa ammensationis ex juribus supra deductis,
quibus additur Rota *dec.* 233. *n.* 4. *part.* 4. *tom.* 2. *rec.*

Potissime quia ultra argumentum negativum non reper-
tæ ammensationis concurrit affirmativum infinitę prope-
modum numeri renovationum in pluribus sæculis factæ-
rum, quæ sane renovationes confirmant negativam ammẽ- 16
sationis, Fulgin. *d. q.* 9. *n.* 16. & probant consuetudinem im-
memorabilem renovãdi, quæ includitur sub consuetudine
centenaria, & multo magis quotiens illa, prout in præsenti,
est duplicata, ex deductis in nullius seu Senogallien. Bono-
rum 23. Januarii 1697. §. *Tantum autem*, cor. bon. mem.
Muto, *& dec. Lucen.* 188. *num.* 34. Palm. Neporis, & in
Callien. Castrorum 17. Junii 170. §. *final.* cor. me, impress.
penes Saminiat. *controv.* 168. *tom.* 2. 17

Tertio, probatur consuetudo immemorabilis ex attesta-
tione facta per tres publicos Archivistas Mensę Episcopalis
Mantuanæ, testantes de inconcussa observantia renovandi
per totum præteritum sæculum, reddita ratione, quia vide- 18
runt, & habuerunt præ manibus dictas renovationes, qui-
bus Archivistis plena venit adhibenda fides, utpote testan-
tibus de facto per ipsos ratione proprii officii satis cognito,
Bart. *in l. si quis ex argentariis* §. 1. *n.* 3. *ff. de eodem* Rota
cor. Verall. *dec.* 225. *n.* 1. *l.* 1. *& dec.* 27. *n.* 1. *part.* 2. *rec.*

Quarto, convincitur consuetudo immemorabilis reno- 19
vandi,

vandi, quia licet in Cancellaria Reverendissimi Episcopi adsint Catastra omnium bonorum feudalium continuata per quinque sæcula, & per antedictum Archivistam Episcopi in quodam particulari Inventario descripta; hujusmodi tamen Catastra fuerunt in parte subtracta, & occultata, ut plusquam evidenter doctum fuit a Sororibus del Matto; ex qua occultatione non obscurum desumitur argumentum, quod nullum prædium feudale fuerit ammensatum, quodque pro cunctis fuerunt concessæ renovationes; alias Mensæ promptus suppeteret modus ostendendi contrarium, exhibendo eadem documenta continuatam seriem successionis singulorum feudorum continentia. Et revera oportet dicere, quod in hujusmodi Catastris nihil aliud contineatur, quam renovationes, quia Reverendissimus Episcopus in præallegata ejus confessione contestatus est majorem illorum partem perlegisse, & in illa non nisi renovationes

20 comperiisse; ex occultatione autem Scripturarum passim DD. & S. Tribunal desumere solet argumentum in illis contineri materiam contrariam intentioni occultantis Card. de Luc. *de jud. disc.* 28. n. 28. Rot. *dec.* 183. n. 7. & 10. & *dec.* 210. n. 7. & 11. *dec.* 780. n. 11. Cer. *dec.* 974. n. 20. cor. Dunoz. Jun. *d.* 466. n. 5. & 6. cor. Roy & *dec.* 196. n. 14. p. 9.

Quinto demum magnopere conferre visum est ad probationem dictæ consuetudinis illa notissima facti circumstantia, quod in Agro Mantuano plurima adsunt bona feudalia, & emphyteutica, & signanter non ultima eorum pars provenit a concessionibus Mensæ Episcopalis, & aliarum manuum Mortuarum; unde consuetudo prædicta renovandi habere debuit alteram ex suis causis, ne cives, & incolæ dicti status depauperarentur, ut generaliter observat Card. de Luc. *de emphyt. disc.* 7. n. 5. & in specie etiam Gobb. I.C. Mantuanus *de Permiss. feud. & Emphyt. alienatione quæst.* 2. n. 5. & *consul.* 10. n. 22. ubi tradit, quod con-

21 suetudo generalis alienandi in statu Mantuano bona emphyteutica, orta est ob necessitatem commercii, stante copia bonorum Emphyteuticorum, & specialiter Episcopatus, in dicto statu existentium.

Nec porro hujusmodi argumenta expensa pro evincenda consuetudine Ecclesiæ Mantuanæ revocandi debilitata visa sunt ex responsionibus congestis ab illius Defensoribus; non quidem ab illa, quod ad hunc effectum non sufficiat probare simplicem consuetudinem renovandi, sed probanda sit consuetudo cum qualitate coactiva, quod nempe Ecclesia in casibus occurrentibus voluisset bona devoluta pro se retinere, & tamen coacta fuisset investire per viam renovationis, ex firmatis per Rotam cor. Mantic. *dec.* 10. n. 10. & *dec.* 218. n. 11. & 12. p. 16. *rec.* Quoniam hujusmo-

22 di propositio locum obtinet, quatenus versaremur in simplici consuetudine renovandi, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium allegatæ; secus vero in consuetudine immemorabili, quæ, ut probavimus, concurrit in casu præsenti; nam cum obtinens talem consuetudinem allegare possit meliorem titulum de mundo, certum est, quod allegare valet consuetudinem cum qualitate coa-

23 ctiva, Card. de Luca *de Emphyt. disc.* 8. n. 2. & bene Rota *d. dec.* 11. n. 9. p. 2. *rec.* & *dec.* 71. n. 10. *cum seqq.* p. 19. *rec.* & in prælaudata nullius seu Senogallien. Bonorum 13. Maii 1697. §. 15. cor. bon. mem. Muto, ubi alii Concordantes.

Prout non officit, quod Mensa Episcopalis plures acceptaverit devolutiones, & obtinuerit manutentionem bonorum devolutorum in contradictorio judicio habito cum fœminis proximioribus, ut ex octo Sententiis relatis in sum. Episcopi n. 1. & 2. Nam exinde non recte inferebatur, quod fœminæ proximiores fuerint exclusæ a renovatione, quodque per consequens non adsit consuetudo renovandi. Etenim prædictæ Sententiæ solum approbant devolutionem a mensa acceptatam, & tenutam, seu possessionem de bo-

24 nis feudalibus devolutis, & nullum faciunt verbum de ammensatione, & renovatione, unde non arcent fœminas a jure petendi renovationem. Aliud enim est, quod bona sint ad Ecclesiam devoluta ob defectam lineam masculinam comprehensam in investitura, sub qua venire nequeant fœminæ; aliud vero, quod secuta tali devolutione Ecclesia possit ammensare, & pro se retinere, quin cogi possit ad renovandum fœminis proximioribus ultimi masculi: quapropter dictæ Sententiæ per hoc, quod declarant bona feudalia fuisse devoluta ad Ecclesiam, non sint aptæ ad excludendam consuetudinem renovandi, ut de se patet, & millies S. Rota prius dixit esse locum devolutioni favore Ecclesiæ, & subinde illam coegit ad renovandum, ut practicavit in casu præsenti.

Non urgente replicatione, quod de bonis ut supra devolutis Episcopi pro tempore investiverint extraneos, & non fecerint renovationes favore fœminarum proximiorum; nam exinde tantum abest, quod excludatur consuetudo renovandi, ut imo evidenter maneat comprobata, quia dignoscitur, quod Episcopi bona devoluta non retinue- 25
rint pro se, sed aliis concesserint. Concessio autem facta favore extraneorum, & non proximiorum, nihil turbat, quia id accidere potuit, vel ex quo proximiores fœminæ, quæ succubuerunt in devolutione, non petierunt renovationem in concursu extraneorum, vel quia isti obtulerunt meliores conditiones oblatas a fœminis, in quo casu juxta sensum aliquorum DD. Ecclesia potest omissis proximioribus extraneos investire, Fulgin. *de ju-* 26
re Emph. tit. de renovat. quæst. 2. n. 53. & 54. Pignat. *ad stat. Ferrar. part.* 2. *rubric.* 27. n. 62. *versic. ex alio.*

Quemadmodum negotium non facessit, quod in investituris factis favore extraneorum Episcopi addiderint verba *Auctoritate novæ concessionis, &c. & ex gratia speciali*, quasi quod exinde excludatur consuetudo renovandi, eo quia si ea adesset, investiti ex justitia illam postulassent, & non recepissent novam investituram, & quidem ex favore speciali: Enim vero stante immemorabili consuetudine adimente Episcopo potestatem ammensandi, ac inducente obligationem renovandi, vel de novo concedendi, nova concessio importat renovationem, etiamsi contineret verba *de* 27
novo concedimus, ex deductis per Rotam *dec.* 676. n. 35. & 36. p. 5. *rec.* & latius infra §. Ex eademque ratione alia verba *ex gratia speciali* censentur apposita gratiis, & sine ullo fundamento; non dicitur enim conferre gratiam, & favorem, qui de jure ad concedendum obstringi valet, ut in specie notarunt Palm. *dec. Lucen.* 188. num. 62. Rota in Ferar. feudi 17. Junii 1697. §. *Contra hæc*, & 9. Maii 1698. 28
§. *Epistola*, cor. Eminentiss. D. Meo Caprara, impressa penes Antonell. *de jur. Clericor. dec.* 45. n. 8. *versic. licet*. Non omisso, quod gratia, quæ fundatur in consuetudine, denegari non valeat Domino directo; nam alias diceretur facere injuriam, Giurb. *de feud.* p. 2. *c. loss.* 13. n. 89. Solorz. *de jur. Indiar. tom.* 2. *l.* 1. *cap.* 17. n. 20. Quodque revera undique gratis Episcopi renovationes, quas ex consuetudine immemorabili facere tenebantur, illas appellaverint novas concessiones ex gratia, desuper convincebatur ex duabus aliis fortissimis circumstantiis; quarum prima est, quod eædem clausulæ leguntur quoque appositæ in renovatione concessa filiis Marchionissæ Mondinæ; & tamen quis unquam dicere poterit, quod Episcopus filios prædictos investiverit ex gratia, quod Episcopus diu cum dicta Marchionissa litem sustinuerat in Rota super Articulo devolutionis, eaque obtenta ex *dec.* 38. Emerix Sen. & Investito per Episcopum Nepote, obtinuerunt filii prædicti expulso Nepote ad eorum favorem fieri renovationem? Altera facti circumstantia, & quidem fortior, est, quod si Episcopus ammensa bona emphyteutica non potuisset illa de novo concedere in feudum, seu emphyteusim sine beneplacito Apostolico, & constito de evidenti Ecclesiæ utilitate, & tamen tantum abest, quod doceatur vel de beneplacito, vel de utilitate, imo omnes dd. novæ concessiones factæ perspiciantur sine illius reservatione, soluta tenus recognitione unius Agni, vel duorum Capponum. Defectus propterea beneplaciti Apostolici confirmat, quod dictæ concessiones erant renovationes, & abusive, seu gratis nuncupatæ fuerunt novæ concessiones ex gratia; alias, ut diximus, non poterant 29
de jure sustineri. Fulgin. *de jur. emph.* q. 9. n. 15. Sarmintar. *contr.* 1. n. 27. & *controv.* 2. n. 15. *tom.* 2. ubi alii concordantes.

Ex quibus omnibus luculenter probata remanet consuetudo immemorabilis renovandi, quæ, ut præmissum est, limitat regulam assistentem Episcopo super jure ammensandi, quatenus eidem ammensare placuisset; sed ultra hanc limitationem applicatur quoque altera fundata in natura sterili controversorum bonorum in principio, quo illa concessa fuerant in feudum. Et profecto constito de consuetudine immemorabili renovandi tribuente meliorem titulum de mundo, ea utique tantum attenta allegari potest hic titulus, quod scilicet usque a principio talia bona emphyteutica essent sterilia, saxosa, & plandosa, ut egregie respondit Rota *decis.* 11. n. 3. p. 2. *rec.* Sed ultra hunc titulum præ-
sumptum visum est concurrere expressum; enim vero agi- 30
tur de bonis sitis in Insula Reveris, quam hodie vocant Curiam Podir, continentem villam Quingentulatum, quæ a principio, & in decimo quarto sæculo erat paludosa, piscatitia, boschiva, & sterilis, cum solis casis palearum, ut docetur ex pluribus documentis; & primo ex instrumentis annorum 1318. & 1320. loquentibus de hac controversa Vil-

sa Villa Quingentularum, & concordarunt partes coram Notario Compulsoriali, *Summario* Sororum *num*. 2. *lit. D. E. & F.* Secundo, ex instrumento an. 1332. describente latius statum d. Insulæ. Tertio, ex vilissimo pretio, quo tunc vendebantur bona controversæ Villæ Quingentularum, duæ nanque magnæ tenutæ, una jugerum 500. altera jugerum 160. apparent venditæ pro solis libris quadringentis, *Summ. Soror. numer*. 2. *lit. F.* & aliæ pro
31 minori pretio unius libræ in singula jugera, sicque pro vilissimo pretio, eum una Libra Mantuana, tam vetus, quam nova, vix attingat valorem undecim obolorum monetæ Papalis, testes Gob. *post ejus tract. de Mon. fol.* 32. *& seq.*

Quarto, quia postquam dicta bona fuerunt meliorata, & ad culturam redata, aggeribus contra fluminis Papi violentiam munita, arboribus, vineis, & dominibus rusticanis aucta, & exornata, ascenderunt ad valorem sc. 40000. ut probatum fuit *d. Summ. n.* 5. & evidenter etiam comprobatur ex pretio, quo auctores dd. Sororum eadem bona minutatim ab antiquis emphytheutis ab an. 1505. usque ad an. 1546. emerunt, quod sane pretium millies exsuperat d. valorem currentem de tempore sterilitatis. Nemo enim sibi persuaderi potest, augmentum adeo notabile aliam habere potuisse originem, quam ex culpa melioramentis rei
32 in principio sterilis, & incultæ. De eadem demum sterilitate testatur Gobb. *consult.* 10. *n.* 13. *& in Tr. de permisso feud. alien. q.* 11. *n.* 40. ubi quod talis originaria sterilitas est altera ex causis, ob quas hujusmodi bona ex consuetudine effecta sunt alienabilia in statu Mantuano. Idemque contestantur Mell. *alleg.* 8. *n.* 9. *& alleg.* 10. *nu.* 1. *& seq. l.* 1. & Rota in Mantuana feudi *dec.* 237. *n.* 4. *vers. cum maxime p.* 12. *rec.*

Nec obstat, quod ex parte dd. sororum probatum non fuerit, quod dd. meliorationes factæ fuerint a suis auctoribus, imo ex aliquibus renovationibus factis per mensem ad favorem suorum auctorum liqueat,
33 quod terræ erant prativæ, boschivæ, eum domibus, seu casamentis, ut propterea attendendæ sint ultimæ investituræ factæ de bonis tanquam melioratis, non antiquæ factæ de bonis infructiferis, ex deductis per Rot. cor. [illegible]e Card. Cerro *dec.* 504. *n.* 7. *&* 8.

Etenim admissa bonificatione, & melioratione in dd. bonis, necessarium non est inquirere, a quibus illa
34 facta fuerit; nam sive beneficaverint primi vassalli, seu emphyteutæ, qui acquisiverunt bona de tempore, quo erant sterilia, sive illorum successores, qui eadem bona vendiderint ann. 1505. & sequentibus, illis del Matto, sive demum ipsi emptores hoc nihil refert ad punctum quæstionis, quia privilegium bonificationis terrarum sterilium transit in emptorem, & in eorum successores, tam universales, quam singulares, ut ex pluribus probat Pac. *de locat. & conduct. cap.* 14. §. 3. *num.* 15. *& seq.*

Et tunc demum motivum in objecto deductum resisteret quotiescunque probaretur, quod post factam bonificationem, bona una eum melioramentis devoluta essent ad Ecclesiam, & sic devoluta fuissent de novo concessa; in hisce enim casibus attendenda non es-
35 set prior concessio de re sterili, sed nova facta de tempore, quo illa jam erat fructifera; & in hisce terminis erat casus dec. 504. Card. Cerri. In hypothesi autem non docetur, quod controversa bona illo unquam tempore devoluta fuerit ab Ecclesiam una cum melioramentis, quodque sic meliorata fuerint de novo concessa auctoribus dd. Sororum; imo constet de opposito, quia illi del Matto acquisiverunt eadem bona titulo oneroso emptionis cum consensu Mensæ solutis melioramentis, & ab ann. 1505. usque ad anno 1698. semper de Patre in filium obtinuerunt renovationes in statu feudi mere honorifici, immunis a quovis canone, vel annua præstatione, cum unico onere præstandi vilissimam recognitionem unius agni, vel paris capponum, in casu alienationis, vel mutationis personatum pro habenda renovatione; quod sane ad oculum demonstrat, Mensam Episcopalem nunquam dicta bona recuperasse, postquam ad culturam redacta fuerint; nam alias non potuisset de jure illa de novo concedere absque reservatione canonis, vel alterius præstationis, quibus concessio redderetur utilis Ecclesiæ, ex adductis per Fulgin. *de emphyt. tit. de contr. emphyt. q.* 9. *n.* 3. *cum seqq.* Palm. *de Lucent.* 180. *nn.* 9. Rot. *dec.* 411. *nu.* 20. cor. Bieh. Addentibus etiam in hoc loco Dominis quoad præmissum factum, quod sæpe dicta bona a tempore sterilitatis, & bonificationis nunquam devoluta fuerit ad Mensam, certum remanet ex subtractione Catastrorum, in quibus descri- 36
bitur transitus illorum de vassallo in vassallum; nam in odium occultantis intrat præsumptio alibi supra firmata, quod in scripturis subtractis adesse censetur omnis probatio, quæ deficit, ut præter allegatos dixit Rota in Ferrariens. Pecuniaria 12. Maii 1690. §. *tertia autem*, cor. bon. me. Ursino.

Firmato ex hactenus deductis, quod Rever. Episcopus Mantuanus nequeat ammensare, sed teneatur renovare tam ex consuetudine immemorabili, quam ex privilegio bonorum sterilium redactorum ad culturam, convenerunt DD. suffragia, renovationem faciendam esse DD. Sororibus del Matto, quæ sunt germanæ Sorores, & hæredes Ferdinandi ultimi vassalli masculi sine prole defuncti; nam devoluto feudo Ecclesiæ ob finitam lineam masculinam, renovatio eo æquitate debetur proximiori etiam fœminæ, per ea quæ tradunt Paris *cons.* 22. *n.* 36. *& seq. lib.* 1. Grat. *discept.* 88. *n.* 25. Fulg. 37
de emphyt. tit. de ren. q. 1. *num.* 45. Rot. *dec.* 67. *per tot.* post Fenson. *ad stat Urb. & dec.* 11. *per tot. p.* 2. *rec. & dec.* 66. *n.* 3. *p.* 15. & in Ferrar. feudi 9. Maii 1698. §. *frustra cum seq.* cor. Emin. D. meo [illegible]ard. Caprata impr. post Antonel. *de jur. Cler. dec.* 45. *n.* 1. *et seq.* & in Callien. Castrorum 17. Julii 1702. cor. me impressa *post contr.* 198. *Samin. tom.* 2. ubi dictum fuit, quod si Episcopus, omissa fœmina proximiores, investiret extraneum, ei irrogaret injuriam, & æquitatem offenderet.

Absque quod Mensa Episcopalis prætendere valeat, quod sui favorem militet consuetudo renovandi extraneos omissis proximioribus, quia hujusmodi consuetudo non bene probatur ex una, vel duabus renovationibus factis favore extraneorum, nisi probetur, quod proximiores petierint renovari, & nihilominus fuerint exclusi, quæ probatio deficit in casu; imo liquet de opposito, quod scilicet, quotiescunque fœminæ proximiores ultimi masculi comparuerunt petentes renovationem, reportarunt prælationem in concursu extraneorum, & notabilis est casus supra etiam recensitus filiorum Marchionissæ Mondinæ, qui obtinuerunt renovationem exclusu nepote Episcopi antea investito, qui 38
unicus actus contrarius sufficeret ad excludendam a se consuetudinem renovandi extraneos in concursu proximiorum, Schrader. *de feud. p.* 10 *sect.* 20. *nu.* 137. Rot. *dec.* 112. *n.* 5. *p.* 2 *rec. et dec.* 97. *n.* 13. *p.* 8. *et dec.* 162. *n.* 9. cor. Ludovis. cum aliis collectis per Gob. *de permiss. feud. et emphyt. alien. quæst.* 1. *n.* 59. *cum seqq.*

Non obsistente, quod renovationes fœminis vel eorum filiis concessæ, factæ legatur cum clausula ex mera gratia, quia ultra responsionem superius allatam, quod stante consuetudine renovandi talis expressio remanet de vento, & substantiam non immutat, ut præter ibi allegatos notavit Pereyr. *dec.* 3. *n.* 4. *circa medium* 39
alia etiam observabatur, quod cum renovatio, quæ fit favore proximiorum investiri, sit fundata in æquitate, potest etiam denominari gratia, sed hæc gratia est talis naturæ, ut negari nequeat citra læsionem æquitatis, ex doctrina Bart. *in l. si mihi, et Titio* 110. *n.* 7. *ff. de ver. obl* & in specie Rot. in d. Ferr. cor. Em. Caprata impressa post Antonel. *de jurib. cleric. decis.* 45. *numer.* 8. *vers. licet dicant.*

Et ita utraque, &c.

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
Ad Librum Sextum
THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,
Qui est
DE USURIS, CAMBIIS, CENSIBUS, Et Societatibus Officiorum.

ARGUMENTA DECISIONUM
DE USURIS, CAMBIIS, CENSIBUS, Et Societatibus Officiorum.

DECISIO I. *Romana Fabricæ.*

INteresse potest a principio taxari, & conveniri, & inter casum, in quo non adsit conventio, & taxatio, & alium, in quo illa requiratur, ea intercedit differentia, ut ubi taxatio non reperiatur, omnia requisita pro reddendo licito interesse rigorose sunt probanda; ubi vero illa stipulata sit, sufficit, quod ex circumstantiis loci, Religionis, & personarum illa constet, quod sit proportionata, & verisimilis, ut interesse conventũ licite exigi valeat.

DEC. II. *Romana dotis super Reservatis.*

Cohæres creditor hæreditatis, si necesse habeat hæreditatem in mora constituere, non sufficit, quod cohæredem tantummodo interpellet, quia alias hæreditas pro illa tantum rata in mora dicitur constituta: & propterea debet obtinere etiam deputationem Curatoris hæreditati pro illa parte, in qua ipse hæres institutus reperitur.

DECISIO III. *Romana Cambii.*

An, & quando obligatio restituendi capitale salvum reddat contractum Cambii illicitum, in hac decisione confirmatur, ad declarationem *Disc.3. disc.14. & disc.24. de Cambii*, Card. de Luc. in præsenti decisione colligitur.

DECISIO IV. *Avellina seu nullius Præstationum.*

Solet census sanari, si ille fuerit creatus ex credito absque pecuniæ interventu requisito per BullamPianam pro validitate impositionis; & sanatio etiam demandatur, licet debitor fuerit per sententiam diffinitivam absolutus, quoties vel sententia sit nulla, vel Pontifici narrata fuerit d. sententiæ existentia, & adhuc ea non obstante tributa extiterit facultas ad sanationem deveniendi.

DECISIO V. *Romana Census.*

Ut Census extinguatur, exigitur sortis restitutio per actũ retrosimilẽ; & propterea extinctio non sequitur ex sola datione insolutum crediti exigendi, nisi sequatur evictio.

DECISIO VI. *Romana Associationis.*

Impositio Census in re hypothecati prohibita est nullus, & exceptio hujusmodi nullitatis competit etiam tertio, si hic sit possessor, & agat de se in possessione tuendo. Licentia imponendi censum cum fideicommissi derogatione supponit vinculum fideicommissi, quod ad effectum proponendi nullitatem census ex tali enunciativa, probatur.

DECISIO VII. *Romana Census.*

In hac Decisione habetur, an liberatio facta per Principem fundi censiti ab omnibus hypothecis pro securitate emptoris cum subrogatione pretii illius, importet census extinctionem, cum idem absque fundo remaneat; & quo casu notitia evictionis fundi censiti faciat cessare cursum usurarum.

DECISIO VIII. *Romana Census.*

Debitor census, qui censum imposuit super re fideicommisso obnoxia, quam liberam esse asseruit, tenetur ad fructus loco damnorum, & interesse. Compensatio in sorte principali census non admittitur, nisi expressa accedat debitoris voluntas.

DECISIO IX. *Æsina Census.*

Fundus censitus si per creditum anteriorem evincatur, statim census remanet extinctus, ab ea tamen die qua Censuarius notitiam habuit evictionis; & hoc casu licet Debitor fundum esse liberum asseruerit, adhuc fructus exigere nequit Creditor loco damnorum, & interesse. Census semel per evictionem fundi extinctus minime ex solutione fructuum facta per Debitorem reviviscit.

DECISIO X. *Æsina Census.*

Argumentum est supra in decisione 10.

DECISIO XI. *Æsina Census.*

Per evictionem fundi censit. census extinguitur, & redditur ineptus producendo fructus a die notitiæ Censuarii, qui si eosdem fructus exegerit, imputantur in sortem. Scientia evictionis fundi probatur ex compositione facta in judicio concursus.

DECISIO XII. *Romana Census.*

Census impositus super fundo alieno non sustinetur, licet ipse fundus ex post ad manus debitoris supervenerit; quoties tamen promissa fuerint damna, & interesse, ea per debitorem fuerit facta assertio, quod fundus, ad seipsum spectat, census valeret in ipsius debitoris præjudicium, ac etiam sustineretur, si Dominus fundi ejus præstiterit consensum.

DECISIO XIII. *Romana Census.*

Census, qui fuit in re aliena impositus quoad debitorem, qui rem ad se spectare asseruit, non irritatur. Licet inter Doctores aliqua adsit controversia, an Census imponi valeat super re empta, in qua Venditor ob non solutum pretium reservavit dominium, nihilominus omne dubium evellitur, si in venditione ejusdem rei adsint clausulæ aptæ ad transferendum dominium.

INDEX DECISIONUM.

ÆSina Census, *Lun. 2. Martii 1693. Molines*, Decisio X.

Eadem, *Merc. 28. Novembris 1691. Caccia*, Decisio XI.

Avellina seu nullius Præstationum, *Lun. 29. Aprilis 1697. Del Olmo*, Decisio IV.

Romana Associationis, *Ven. 9. Aprilis 1689. Emerix*, Decisio VI.

Ro.

Romana Cambii, *Lun. 14. Januarii Molines*, Decisio III.
Romana Census, *Lun. 17. Maii 1694. Muto*, Decisio V.
Romana Census, *Ven. 4. April. 1690. Ursino*, Decisio VII.
Romana Census, *Lun. 3. Julii 1690. Ursino*, Decisio VIII.
Eadem, *Lun. 21. Aprilis 1692. eadem*, Dec. XII.
Eadem, *Ven. 1. Martii 1697. De la Tremoille*, Decisio XIII.
Rom. Dotis super reservatis, *Lun. 30. Junii 1689. Herv.* D. II.
Romana Fabricæ, *Merc. 4. Julii 1696. Ursino*, Dec. I.

R. P. D. URSINO.

Romana Fabricæ.

Merc. 4. Julii 1698.

ARGUMENTUM.

Interesse potest a principio taxari, & conveniri, & inter casum, in quo non adsit conventio, & taxatio, & alium, in quo illa requiratur, ea intercedit differentia, ut ubi taxatio non repetiatur, omnia requisita pro reddendo licito interesse rigorose sunt probanda; ubi vero illa stipulata sit, sufficit, quod ea circumstantiis loci, Religionis, & personarum illa constet, quod sit proportionata, & verisimilis, ut interesse conventũ licite exigi valeat.

SUMMARIUM.

1 *Licitum est usque a principio in mutuo de certo interesse intra legitimum modum conveniri, concurrentibus tamen ceteris de jure volitis ad validandas usuras.*

2 *Et pro d. interesse datur actio.*

3 *Creditor si instet pro interesse ratione moræ, nulla præcedente conventione contra Debitorem qui sine usuris pecunias recepit, debet concludentissime verificare tam interpellationem, quam investimentum paratum, a quo lucrum consequi poterat.*

4 *At si agatur de interesse a principio convento, cum a principio præsumantur verificata omnia requisita pro validitate usurarum, non requiritur tam constans & positiva probatio, sed sufficit, ut ex circumstantiis loci, Regionis, & Personarum taxatio appareat proportionata, & verisimilis, stant ad hunc effectum satis sint præsumptiones, & conjectura, & n. 4. 5. & 7.*

6 *In Urbe non solent teneri pecunia otiosa.*

8 *Ratificatio obtinet vires vera, & realis confessionis etiam in iis, in quibus requiritur speciale mandatum.*

DECISIO I.

Um in disputatione hodie coram me in gradu appellationis interpositæ a quodam Decr. diffinitivo per R. P. D. Pettam lato habita sub dubio -- An fructus debeantur a D. Flavia, & litis consortibus, ad commodum Petri, & Blasii heredum Jo. Baptistæ a Fonte fabrimurarii, qui propriis sumptibus, & operibus Domum Collitigantibus dirutam de mandato S. M. Alexandri VII. tanquam deviantem a recta linea, & æquatione quæ est in via cursus, eo jubente, a præsidibus Viarum decreta fuerat, reædificavit, & extruxit defensores istorum ad evincendam justitiam fructuum conventorum in Instrumento ratificationis prioris contractus stipulato sub die 3. Apr. anni 1663. duplicem deducerent causam de jure productivam usurarum; priorem nempe ex natura contractus, & vigore tacitæ reservationis Domini, quæ favore meliorantis stipulata contendebatur; & secundam ratione damni emergentis, & lucri cessantis in conventionem deducti, & cum omnibus requisitis Pauli de Castro verificati; Domini ambobus his fundamentis dispunctis, cum in primi subsistentia minus fuerint concordes, ex secundo tamen capite resolutionem firmando, autumarunt fructus deberi.

Conventio namque fructuũ in stipulationem deducta præcise connotata fuit titulo interesse lucri cessantis, & damni emergentis, quod ex mora emergere potuisset Jo. Baptistæ, ut legere est in citato Instrumento ratificationis ibi -- *& ne ratione dictæ dilationis in solutione dictorum laborariorum, & lucri cessantis, & damni emergentis, damnum, & detrimentum aliquod patiatur* -- Ideoq; cum ex concordi Doctorum sententia liceat ab initio pecuniam tradenti convenire cum
1 suo debitore de certo interesse intra legitimum modum etiã in casum mutui præcisi concurrentibus ceteris de jure volitis ad validandas usuras ut plene Andr. *contr. 83. sub §. & hinc*
2 *etiam* Bondeu. *Collect. leg. 20. ex n. 2. cum plurib. seq. l. 2.* Spad. *cons. 226. ex n. 1. cum seq. lib. 2.* & Episcopus Rocca *Select. Decis. ad Theatr. de Luca Vol. III.* *disp. Jur. t. 2. c. 159. n. 25.* in competto remanet, conventionem interesse licitam fuisse, & ejus vigore actionem ad fructus assequendos exoriri, ut prosequitur Matese. *var. res. 2. c. 112. n. 54. & seq.* & consonant jura laudata.

Et licet vera sit propositio, quod creditor volens exigere conventũ, teneatur demonstrare tanti revera sui interfuisse, cum novissimis requisitis Pauli de Castro *in l. 3. ff. de eo, quod certo*, mora scilicet debitoris, prompta occasione investimẽti, & damno passo ob non restitutam pecuniam; tamen ad effectum dignoscendi, quænam probationes sufficiant ad prædicta requisita verificanda distinguendum est quod aut agitur ad fructus ratione moræ nulla præcedente conventione, & tunc ad effectum, ut debitor, qui sine usuris pecunias recepit, sub eisdem ponatur, concludentissima requiritur verificatio tã interpellationis factæ, ut debitor ponatur in mora, & investimenti parati, a quo lucrum creditor consequi valuisset; aut vere agitur de interesse a principio convẽto, & tũc cum non petatur ratione moræ ex post contractæ, sed ea stipulatione, sicut a principio præsumuntur verificata omnia requisita pro validitate usurarũ, ita non requiritur ex intervallo tã constans, & positiva probatio, sed sufficit, ut ex circũstantiis loci, regionis, & personarũ, taxatio appareat proportionata, & verisimilis, itant ad hũc effectũ satis sint præsũptiones, & conjecturæ, ut bene comprobant hac tretã distinctione Giovagnon. *cons. 46. n. 5. & seqq. lib. 1.* Andr. *d. centr.* 3
83. §. & hinc Card. de Luca *de usur. disc. 18. sub n. 10. §. aut agitur vers. absolom.* ubi optime distinguit terminos fructuũ justificandorum ex simplici mora, ab illis verificandis secũdum taxam conventionalem, & clarissime dixit Armenzan. 4
dec. Jan. 15. n. 21. & 22. Adden. ad Greg. *dec. 148. n. 4. v. hac tamen conclusio, & secutum fuit nostrum auditorium post discept. contr. dec. 155. n. 3. & dec. 157. n. 2. & 3. & 4. p. 13. & dec. 301. n. 4. & 5. p. 15. recent. ex concordan.* allegatis, & re magistraliter pertractata cum explicatione morum ac concordantia actuum, quæ in contrarium videbatur militare, solide defendit R. P. D. meus Ansald. nostri ordinis ter emeritus candidatos *in suo celebri tr. de comm. et merc. disc. 67. n.* 5
4. fere per tot. ubi materia ãple, & per sua principia rimatur.

Hoc igitur retento themate, cum nostra quæstio cadat in fructibus ab initio inter partes conventis, frustra expostularetur rigida verificatio prompti investimenti, & damni passi ob non restitutam pecuniam, quia cum inventio fuerit celebrata cum Magistro cæmentario solito pecunias impendere in rebus de sui natura fructiferis, nec illas retinere otiosas assueto, ac in Urbe nostra, in qua urgent negotiationes, & obvia sunt investimenta, ut dixit Rot. cor. Cæs. de Grassis 6
dec. 2. de usur. et de Civitat. insignioribus, Leonard. *de usur.*
q. 75. n. 43. et seqq. ab his circumstantiis elicitis a qualitate loci, & personarum, sufficiens demanat verificatio interesse conventi in taxa non excedente legitimum modum, ut optime prosequitur laudatus *disc. 67.* R. P. D. Ansald. *sub* 7
n. 17. & in numeris antecedentibus.

Interpellationis autem necessitas, licet eadem respective evitari posset, tamen in casu concurrit, quia illa expresse fuit judicialiter facta ad effectum consequendi fructus in Instrumento promissos contra omnes interesse habentes *sub die 5. Septembr. 1665. ut in sum. alter. n. 3.* haud obstante, quod esset generalia, & non continens diem solutionis minusq; præcisam quantitatem debiti, ac fuerit executa domi, dimissa copia contra Procuratorem non habentem speciale mandatum, sicq; inepta reputari debeat ad constituendas debitrices in mora. Quia omnes isti defectus, quatenus adfuissent, sanati fuerunt ex successiva illius ratificatione stipulata in Instrumento solidationis computorum *dato in Sum. alter. n. 4.* ex quo resultat, reas conventas specificam, & individualem scientiam habuisse non solum de ipsa interpellatione, sed etiam de mensuratione per peritum confecta, & de summa in ea præcise contenta, & correspective ad hæc omnia agnoscendo debitum fructuum prius conventorũ in eodem Instrumento, in eorum computum assignantur pensiones domus reædificatæ, ut clarius lectura Instrumenti præfefert. Ab hoc autem assequimur legalitatem interpellationis, & executionis, agnitam, & confessatam fuisse a collitigantibus, cum certum sit in jure ratificationem obtinere vires veræ, & realis confessionis, etiam in iis, in quibus re-

quiritur specialem mandatum, ad tex. *in c. ratihabitionem de regulis juris in 6*, Adden. ad Greg. *dec.*295. *n.*6. & Rot. cor. eodem *dec.*5 23. *n.*4. *&* 5. & coram Priolo *dec.*16. *n.*30, & dictum fuit in Romana quarta dotalis, & fructuum 27. Junii anni præteriti, §. *penult.* coram me.

Et ita utraque parte, &c.

R.P.D. HERVAULT,

Romana Dotis super Resetyatis,

Lunæ 30. Junii 1789.

ARGUMENTUM.

Cohæres creditor hæreditatis, si necesse habeat hæreditatem in mora constituere, non sufficit, quod cohæredem tantummodo interpellet, quia alias hæreditas pro illa tantum rata in mora dicitur constituta: & propterea debet obtinere etiam deputationem Curatoris hæreditati pro illa parte, in qua ipse hæres institutus reperitur.

SUMMARIUM.

1 *HÆres repræsentat hæreditatem pro ea tantum parte, pro qua est hæres.*

2 *Hæres beneficiatus, si prætendat aliquam proponere actionem contra hæreditatem, debet curare, ut deputetur curator hæreditati jacenti.*

3 *Interpellatio est quædam admonitio solvendi vel accipiendi id, quod debetur.*

4 *Interpellatio contra hæreditatem facta ab hærede non deputato curatore pro ea parte, pro qua est hæres, est nulla.*

5 *Mora non incurritur ex interpellatione nulla.*

6 *Mora regularis absque interpellatione non committitur.*

7 *Deputatio Curatoris hæreditati ad legitimam explendam interpellationem, utilis in jure reputatur.*

8 *Pro dote competit actio contra quemlibet, & ex hæredibus insolidum.*

Contrarium tenent multi Doctores, ut n. 10.

9 *Declaratur Patil. conf. 69.*

11 *Diversa reputatur actio contra hæredes pro solutione in bonis hæreditariis reperta ab actione hypothecaria.*

12 *Interpellatio contra unum hæredem afficit illum pro ejus portione hæreditaria, non autem reliquas portiones aliorum cohæredum.*

13 *Inventarium non facit, quod hæres non sit, sed tantum illum præservat a damno.*

14 *Mora incursa per defunctum continuat in hæredem absque alia interpellatione, & n. 15.*

16 *Judicium intentatum pro assecuratione dotis vivente viro non causat continuationem moræ contra illius hæredes pro consequendis usuris, dissoluto matrimonio.*

17 *Interpellatio pluribus hæredibus facta, si sit nulla quoad unum, est nulla etiam quoad alios.*

18 *Conclusio non admittitur, si agatur de obligatione dividua.*

DECISIO II.

IN postremis hujus causæ disputationibus scribentes pro Excellentiss. Principe Burghesio opposuerunt, Ducissam Cinthiam legitime non interpellasse hæredes Ducis Camilli ejus viri; ideoque nec ipsam, nec D. Donnam Lucretiam de Comitibus de Vecchiarellis ejus filiam, & hæredem, hodie agere posse contra bona hæreditaria D. Ducis a D. Principe possessa pro consequendis interusuriis dotalibus post annum luctus debitis usori, cui a mariti hæredib. sine interpellatis, ut præscribit statutum *inc.* 13. *lib.*7. dos restituta non fuit.

Verum cum in dec. edita die 18. Mart. proxime præteriti interpellatio declarata fuerit valida respectu Donnæ Lucretiæ, & Annæ filiarum, & hæredum d. Ducis, & per consequens fructus deberi ex portionibus hæreditatis illius obvêtæ, & solum DD. dubitaverint, an eadem valida etiam fuerit respectu tertiæ partis delatæ Ducissæ Cinthiæ cũ filiabus pro viri institutæ: & quia emanaverat nullo deputato Curatore qui in judicio tatam illam hæreditatis defenderet, litemque pro hærede sustineret, reservarunt hujusmodi argumentum peculiari examini, quo hodie suscepto, responsum fuit favore D. Principis, interpellationem quoad portionem Ducissæ esse nullam, fructusque ex ea non deberi.

1 Pro cujus resolutionis fundamentis constituendis duo præmittenda esse DD. censuerunt. Primum, quod cum plures instituuntur hæredes quisque ex illis repræsentat hæreditatẽ pro ea solum parte, qua est hæres, Giurb. *observ.* 3. *n.* 7. *& seq.* Bottiglier. *de Success. ab Intest, Theor.* 36. *n.* 7. Surd. *dec.* 90. *n.* 2. ibique Hodiern. *n.* 6. Bieb. *dec.* 25 a. *n.* 7. Arguel. *dec.* 20. *n.* 3. *& seqq.* & pro ea tantum tenetur ad debita hæreditaria, *l. cum a matre* 14. *C. de rei vind. l.* 2. *C. de hæred.* aie Surd. *conf.* 104. *n.* 2. Ande. *contr.* 309. *n.* 1. Cyriac. *contr.* 193. *n.* 1. *& contr.* 320. *n.* 11. Ubert. *de eit. r* 3. *c.* 14. *n.* 22. *not.* 7. *n.* 6. *& seqq. post dec.* Remb. Rota *dec.* 50. *n.* 10. *p.* 11. *rec. & d. dec.* 20, *n.* 6. *& seqq.*

Secondum, si hæres beneficiatus, qualis erat Ducissa, actionem ullam proponere intendat adversus hæreditatem, quam cum beneficio Inventarii adivit, tunc cum rei vices gerere non possit, sed tantum personam actoris, quam elegit, repræsentet, ut integrum sit judicium, quod ex actore, & reo coram judice constituitur, necesse est subrogare personam, quæ loco hæredis bona defendat, litemque sustineat, Strac. *de Commerc. & Camb* §. 7 *gl.* 6. *n.* 15. Salgad. *in labyr. Credit. p.* 1. *c.* 9. *n.* 38. Amat. *resol.* 36. *n.* 27. Ridolph. *in prax. p.* 1. *c.* 5. *n.* 2 47. Quamobrem plures emanarunt leges de curatore bonis hoc casu constituendo, ut ex toto titulo de curat. bonis dando, & invaluit praxis sub pœna nullitatis actus in hujusmodi causis præscribens Deputationem curatorum, qui defendant hæreditatem ab hæredibus eorum credita separare volentibus, ut patet ex judiciis in foro passim agitatis.

His sic præmissis, justa visa est resolutio ut supra declarans nullam fuisse interpellationem a statuto requisitam pro ea parte hæreditatis, quæ ad Ducissam Interpellantem pertinebat, quia cum ex Cujacio, *l. cum Patrisfamilias* 27. *ff. de usur act.* 1. *ad affricam, tom.* 1. *oper. prior. fol. mihi* 1544. *litt. E.* Piccard. *disp. de mora n.* 44. *&* 45. quos sequitur decisio coram 3 me edita die 18. Maii, §. 2. *Innovavit*, interpellatio nil aliud sit, quam admonitio, quæ fit solvendi vel accipiendi jus quod debetur, hæc certe irrita fuit respectu d. portionis hæreditariæ, quæ uti destituta legitimo defensore, erat solum persona quædam ficta quæ moneri non poterat, ad tradita per Salgad. *in labyr. credit. p.* 1. *cap.* 32. *n.* 45. *& seqq.* & 4 nullam per consequens incurrere moram, quæ ex præcitatis auctoritatibus consistit in hujusmodi admonitionis contemptu, & culpæ socia dicitur a Piccard. *loc. cit. n.* aut. *&* 5 29. Petr. Greg. *syntagmi part.* 3. *lib.* 21. *c.* 14. *n.* 6. *&* 7. Ac idcirco committi non valet a persona ficta animo, & consilio carente, culpæque, & doli incapace, ut eleganter in proposito scripsit Bald. *in leg. licet num.* 13. *C. de Jur. delib.* Castrens. *conf.* 240. *n.* 2. *& seqq. lib.* 1.

Quæ potiori jure locum sibi vindicant in *nostro Themate*, quia agitur de exigendis a tertio possidente titulo oneroso 6 interusuriis dotalibus, quę certum est exigi non posse ãte moram regularem a statuto desideratam, & quam sine interpellatione committi non posse, ex Giurb. *observ.* 1. *n.* 3. *alias quo firmat* decisio edita die 18. Maii, §. 2. *innovavit*.

Atq; etiam quia deputatio curatoris nõ erat superflua, sed maximam utilitatem afferre poterat hæreditati cæterisque creditoribus, ille enim restituendo dotem impedire potuisset cursum interusurii brevissimo temporis spatio bona omnia debitoris in aliorum pernicem consoluti, quod curatoris munus esse advertit Paul. *in l.* 1. *ff. de curat. bonis dãdis* aliasq; deducere voluisse exceptiones, quarum plurimæ suppetebãt, 7 & in hujus causę decursu ab informantibus pro reo allegatę fuerunt, ut in simili considerat Mastrill. *dec.* 73. *nu.* 11. *&* 12.

Nec obstat, quod juxta tradita per Patil *conf.* 69. *in fin.* Ducissæ pro consecutione ejus crediti Dotalis sat fuerit citasse cohæredes, id comprobando tum ex dotis privilegio ducto a *l. cum ab uno* 53. *ff. de leg.* 3. tribuente petitionem hypothecariam contra quẽlibet ex hæredibus insolidum, Afflict. *dec.* 8 332. *n.* 2. tum etiam ex jure accrescendi, cujus virtute portio hæreditaria obvẽta Ducissę accreverat portionibus aliarum cohęredum; ideoque habebat legitimum defensorem absque eo, quod indigeret curatore, qui eam in subsidiũ defenderet.

Quia objecto responsum apparet ex primo premisso §. pro hujus resolutionis fundamento, cui non adversatur Parisius; ipse enim asserit quidem citandos esse alios cohæredes pro eisdem excludendis a re assignanda, aut adjudicanda hæredi 9 pro ejus credito, ut advertit Amat. *d. ref.* 56. *n.* 24. *& seq.* at nõ examinat an ad integrandum judicium dari debeat curator, circa quod versatur nostra quæstio, & quem necessario constituendum esse probant jura, & rationes superius deductæ.

A qua necessitate non eximit allegatum dotis privilegium, quia præterquam quod valde controversum est inter

Do-

Doctores, an illud revera doti competat, & negativam opinionem veriorem reputaverint Thesaur. Jun. *q. for. 67. n. 7. lib. 2.* Sand. *dec. 90. per tot.* ibique Hodier. *n.* :. Vincent. de Franch. *dec. 5. n. 1. per tot.* & de Luca ibi in additione *n. 3.* asserat in hanc sententiam Rotam etiam abiisse.
10 Respondebatur, Ducissam non intentasse hujusmodi actionem hypothecariam pro consequenda re sub hypothecæ nexu sibi obligata; sed petiisse pro interusuriis, ab ipsa prætensi, executionem obtinendo adversus cohæredes manda-
11 ta executiva, quas actiones diversas esse bene notat Rota coram Argnell. *dec. 50. n. 41. & seqq.* nihilque habent commune cum mora quæ non est qualitas realis infixa bonis in capacibus illam committere, sed jam dictis contrahitur
12 ex contumacia debitoris renuentis post admonitionem solvere debitum, quo fit, ut nonnisi pro eorum portionibus in hæredibus considerari valeat.
Quin illam incurrisse dici possit pro rata etiam Ducissa virtute Juris accrescendi ipsi deferendis portionem cohæredis: quia certum est in facto eã revera adivisse hęreditatam, & io jure ambigi nequit per confectionem inventarii non desiisse esse hæredem, sed suspensum remansisse aditionis effectum quoad confusionem actionum dumtaxat, quę cohæredi conservantur proinde, ac sic hęreditatem non adivisset,
13 Amat. *dec. resol. 56. n. 3. & seq.* Dunoz. Jun. *d. 721. n. 1.*
Ex quibus inferebatur etiam frustra opponi clausulas præservativas aditione hæreditatis ab eadem insertas, quarum virtute ipso non adita hæreditatem censendam esse ajebant, si ex aditione damnum aliquod adeunti oriretur.
Quia illæ præstant quidem hæredem indemnem a præjudiciis, quæ ex aditione resultant, ne scilicet de proprio teneatur, vel aliud damnum subeat, approbando factum testatoris; at præjudicium, quod infertur ob interpellationem minus legitime factam, cum non oriatur ex aditione, sed ex non servata forma præscripta a statuto, clausulæ hujusmodi operari non poterunt aditionis resolutionem, & quod porrio hæredis aliis accreverit.
Neque etiam subsistit moram sufficienter inductam dici posse ex judicio pro dotis assecuratione, vivente Duce Camillo ab uxore instructo, quod cum absque novæ actionis propositione continuaverit contra hæredes in iisdem, proinde mora quoque jam commissa continuaverit, nulla de-
14 siderata interpellatione, Bich. *dec. 703. n. 30.*
Quia in hujusmodi judicio ob supervenientem mortem Viri non variatur actio, sed variatur solum qualitas actionis, a restitutione nimirum non plenaria in casu assecurationis constante matrimonium ad plenariam in casu restitutionis soluto matrimonio faciendæ; idioque absque no-
15 væ causæ instructione in eo agi posse ex iisdem actis docuit Bartol. *in l. post finitam 11. ff. de suspect. Tut.*
Quæ ratio non applicatur nostrę hypothesi, in qua petuntur interusuria dotalia post dissolutum matrimonium, quorum debitum est diversę naturę a debito fructuum, qui
16 constante matrimonio percipiuntur ex dote assecurata, & promanant ex diverso principio; hi enim nulla præscripta formalitate simpliciter ob onera matrimonii debentur ex credito dotali ejus naturam fructiferam retinente, *Cap. salubriter de usuris*; nulloque pacto spectant ad mulierem, sed universæ familiæ bono promiscue aroganturt, ut firmant aliæ hujus causæ decisiones: illorum vero conventio permittitur a statuto aliis ob causas, & ex quadam ęquitate, juxta notata *in decisione edita die 10. Maii §. quod quidem statutum, confirmata 18. Martii proxime præteriti*, etiam non nisi certa sub forma ad unguem servanda exigi possunt.
Quæ tamen omnia licet evincant interpellationem a Ducissa factam nullo ejus portioni deputato Curatore irritam fuisse, haud propterea hæc nullitas irritabit interpellationẽ
17 cohæredum, allegando ad id decisionem Bich. *262. n. 2. & seqq.* Tum quia versamur in obligatione dividua Giurb. *observatione 3. n. 15. & seqq.* Bottiglier. *de successione ab inte-*
18 *stato Theoremat. 36. n. 9. voto 7. n. 80. & seqq.* post Rembold. cui non applicatur d. Decisio Bichii loquens de contractu individuo; tum etiam quia contradictos cohæredes suffragatur interpellatio inducta per ęquipollens ex aliis judiciis in Curia Capitulina, & Congregatione Baronum, a Ducissa contra cohæredes agitatis ut advertitur *in §. finali mox citat. decisionis a me edito die 18. Martii.*
Et ita suffragantibus omnibus Dominis, utrique Parti responsum fuit, &c.

R. P. D. MOLINES.

Romana Cambii.

Lunæ 24. Januarii 1689.

A R G U M E N T U M.

An, & quando obligatio restituendi capitale salvum reddat contractum Cambii illicitum, in hac decisione confirmatur, ad declarationem *Disc. 3. disc. 14. & disc. 24. de Cambii*, Card. de Luc. in præsenti decisione colligitur,

S U M M A R I U M.

1 *Obligatio cameralis habet paratam executionem.*
2 *Conventio, quod in Cambio negotiatio fiat ad risicum debitoris, est illicita.*
3 *Et tali casu cambium est usurarium, & fructus ex illo percepti in sortem imputantur, & si hanc excidant, veniunt restituendi.*
4 *Declara, ut vera sit conclusio, si precise pacisicatur, ut capitale cambii omnino salvum reddatur, quia alias oneris assumptio intelligenda non est de amissione capitalis proveniente ex natura negotii, sed de casu sortis peritura ex aliquo sinistro accidenti, & preter naturam negotii, quo casu cambium minime redditur illicitum, & n. 6. & 7.*
8 *Obligatio de restituendo capitale salvum, intelligenda est non de toto capitali, sed illo remanente in fine, ut excludatur contractus illicitus, & usurarius.*
9 *Fructus Cambii post disdictam non debentur.*
10 *Non procedit conclusio, si petitor in se assumpserit onus cambii usque ad sortis restitutionem.*
11 *Omnis est facienda interpretatio, ut correctio evitetur.*
12 *Relatio refertur ad omnia precedentia.*
13 *Observantia valet indicare, usque ad quod tempus in se debitor assumpserit onus cambiandi.*

D E C I S I O III.

Exequendum esse mandatum ab A. C. Thomaro relaxatum favore Francisci pro scutis 450. sine præjudicio residui capitali Cambii, & fructuum decursorum, contra Marcum fidejussorem Sextilii principalis Debitoris, & novum relaxandum pro aliis scutis 500. pro residuo sortis, & pro fructibus relictis in suspenso ab A. C. Thomaro, Domini dixerunt,
Validitas nanque illius non controvertebatur, comprobata nimis actorum revolutione vulgata *dec. Caputaquen. 262. part. 2.* & justitia patuit ex publico Instrumento Cambii creati 9. Aprilis 1688. quo probatur Sextilium suscepisse a Francisco sc. 500. cum promissione solvendi Cambia ad rationem quinque pro centenario de semestri in semestre, & restituẽdi sortem post triennium, alias ad omnia damna, & specialiter ad Cambia, & recambia usque ad totalem illius restitutionem, pro quo sub camerali obligatione fidejussit Marcus uti principalis principaliter, & insolidum.
Unde cum elapso tempore sine disdicta nondum sors restituta fuerit, rite, & recte A. C. Thomarus mandatum executivum relaxavit ex efficacia cameralis obligationis, quæ paratam habet executionem, Rot. *dec. 192. n. 1. & dec. 222. n. 7.* post Zach. *de oblig. cam. dec. 353. n. 1. & 25. p. 19. rec.* Indeque nedum exequendum esse mãdatum pro d. summa, verum ob eandem rationem pro residuo d. sortis, & fructibus relictis in suspenso, eo sub prætextu, quod pro duobus, vel tribus annis Cambia non ascenderint ad scuta quinque pro centenario, cum de hoc Marcus Debitor nullam exhibuerit justificationem, denuo esse relaxandum mandatum Domini censuerunt. 1
Nõ obstat cambium fuisse usurarium, dum Franciscus qui pecunias dedit ad cambium, convenit cum Sextilio qui suscepit onus cambiandi, & pecunias negotiandi super cãbiis, & recãbiis, quod negotiatio fieret omni illius risico, & periculo cõtra naturam cambii ejusque substantiam, in quo eatenus permittitur fructus ex Bulla S. Pii V. quatenus incertũ est lucrum, & creditor subjacet periculo amissionis, Rom. *cons. 238. n. 6.* & a. Rot. *dec. 315. p. 2. div. dec. 304. n. 5. p. 2. rec.* cum aliis adducti per Card. de Luc. *de camb. disc. 3. n. 9. & disc. 13. n. 4. & disc. 24. n. 8.* ob periculum, & risicum etsi. fusum in Debitorem, cambiũ ex pacto sic cum capitali 2

salvo improbatur a Sixto V. Rot. *dec.404.n.4.p.2.rec.* indeq;
etiam fructus percepti in sortem sint imputandi, & si hanc
excedunt, veniat restituendi, Card. de Luc. *eod. tr. disc.13.n.7.*
4 Mant. *dec.183.in pr.* Peut. *dec.163.n.3.& dec.196.n.19. ad 22.*
Etenim in casu præsenti verba non important pactum red-
dendi capitale salvum: Tum quia in Instrumento cambij
mentio de risico, & periculo fit tantum in ea parte, in qua
debitor assumpsit in se onus cãbiandi, & recambiandi per ali-
quem mercatorem, & sic non sunt intelligenda de amissione
5 capitali proveniente ex natura negotii, prout illicitum est
assecurare capitale per Bullam Sixti V. sed de casu sortia pe-
titutæ ex aliquo sinistro accidenti, & præter naturam nego-
tii, veluti per decoctionem mercatorum, quibus dãtur pecu-
6 nię ad cambium, cum similibus, ne propter negligentiam,
culpam, aut dolum illorum qui pecunias alienas cambiant,
fiant cambia cum mercatoribus minus ideoneis, aut fraudes
in hoc committantur, ut bene *in d. dec.304.n.7.& 8.* Tum et-
iam quia risicum assumptum a debitore refertur ad expẽsas,
7 de quibus antea immediate facta fuerat mentio in Instrumẽ-
to cambii ut pariter dixit Rot. *in proxime cit. decis. n.3.*
Tum demum quia quatenus partes voluissent assecurare
capitale, obligatio de restituendo illud esset intelligenda nõ
de toto capitali, sed de illo remanente in fine, quia dictorum
8 verborum significatio debet ad intellectum sanum, bonum,
civilem, & vitio carentem applicari, ut excludatur contra-
ctus illicitus, & usurarius, Rot. *dec.556. n.5. par.2.rec. dec.*
186. n.1.2. & 3. coram Millino.
Minus obstat, quod data validitate cambii Franciscus
creditor non posset petere fructus illius, nec sortem sibi re-
stitui, dum in contractu conventum extitit, quod illud
durare deberet ad triennium, eoque elapso, si non fieret
disdicta, per annum tantum; sicque cum paulo ante lapsum
9 quatriennium fecerit Franciscus disdictam, onus cambiandi
cessaverit, & fructus dicantur indebiti, perceptique post
disdictam veniant in sortem imputandi, Ninot. *dec.72. per*
tot. dec.274. n.9. p.5. dec.387. n.3. p.17. rec.
Quoniam lectura Instrumenti, & expressa partium con-
ventio aliud præseferunt; in eo enim legitur ibi --- *Sexti-*
lium recepisse scut. 500 ad cambium restituenda infra trien-
nium, & deinde in antea, & donec illa cum effectu restitue-
rit, semper, & omni tempore negotiare, & trafficare fa-
cere usque ad integram illius restitutionem -- quod pluries re-
10 petitur in Instrumento: itaque cum Marcus facta disdicta
sortem non restituerit, non fuit liberatus a cursu cambio-
rum, & recambiorum, usquequo sortem restituat, Emin.
Cerrus *dec.706. n.2. & dec.737. n.1. & seq.* Peuting. *decis.9.*
n.2. 3. & 4. dec.119. n.2. & seq. & dec.229. n.5. part.18. in
quibus fuit recessum a *d. dec.385. part.16. & in d. dec. 119.*
n. fin. explicatur *d. dec.72.* coram Ninot.
Ultra quod pactum illud quod elapso triennio, & non fa-
cta intimatione seu disdicta, cambium continuaret per an-
num solum, & non plus, non fuit appositum ad limitandum
cambium ad solum quatriennium, sed ad declarandũ, quod
lapso triennio, & non facta disdicta, recontinuatio intelli-
geretur de anno in annum, & non de triennio in triennium
alias partes quę toties inculcarunt cambium duraturum us-
que ad totalem sortis restitutionem incontinenti se corre-
xissent, quod non est præsumendum, & semper ad hanc cor-
rectionem evitandam capienda est congrua interpretatio, *l.*
non ud ea, ff. de cond. & demonstr. dec.225. n.44. & 45. q.17.
dec.323. n.6. p.15. juncta præsertim indefinita relatione ad
11 superius dicta ibi - *per annum solum, & non plus, pariter*
cam disdicta per 15. dies ante ut supra dictum est -- cujus re-
lationis ea est efficacia, ut designet cambia durare debere
etiam facta disdicta usque ad actualem sortis restitutionem,
12 *vulgat. L. esse toto, ff. de hered. instit.* & in casu præciso
dec.819. n.1. 2. p.18. recent.
Demum quæ dicebantur ex parte Marci de disdicta, quod
ea secuta cessaverint cambia, & recambia, Domini ultra
responsiones supra deductas ponderarunt in instrumento
adesse præcisum pactum, quod facta disdicta ibi - *& nihi-*
lominus cambia, et recambia semper etiam currant, et cur-
rere debeant usque ad actualem restitutionem d. d. scut. 500.
moneta quæ sit, etc.
Quę omnia confirmantur ex observantia subsecuta, dum
semper Marcus debito continuavit cambia solvere post
quadriennium, per annos nempe 24 quæ observantia decla-
rat cambii continuationem esse intelligendam usque ad sor-
tis actualem restitutionem, ad text. *in l. quædam sunt 16.*
ff. de reb. dub. et ad rem Rot. *dec.256. nu.12. p.10. rec.* cum
13 aliis in *dec.229. n.12. cum duobus seqq. p.18.*
Et ita utraque, &c.

R. P. D. DELL' OLMO.

Avellina seu Nullios Præstationum.

Lunæ 26. Aprilis 1697.

A R G U M E N T U M.

Solet census sanari, si ille fuerit creatus ex credito absque pecuniæ interventu requisito per Bullam Pianam pro validitate impositionis; & sanatio etiam demandatur, licet debitor fuerit per sententiam diffinitivam absolutus, quoties vel sententia sit nulla, vel Pontifici narrata fuerit d. sententiæ existentia, & adhuc ea non obstante tributa extiterit facultas ad sanationem deveniendi.

S U M M A R I U M.

1 *EX annua præstatione debita tanquam sorte de jure communi potest constitui census.*
2 *Annua præstatio dicitur debita tanquam sors, si præstetur pro pretio bonorum venditorum.*
3 *Ecclesia nequit absque Apostolico beneplacitu censum imponere.*
4 *Prædictum tamen Apostolicum Beneplacitum non exigeretur, si census imponatur ex causa necessaria.*
5 *In alienatione bonorum Ecclesiæ requiritur illius utilitas.*
6 *Ex lapsu triginta annorum cum observantia præsumitur Beneplacitum Apostolicum.*
7 *Præsertim si Beneplacitum fuerit reservatum.*
8 *Constitutio Urb. VIII. per quam sublata est quævis Beneplaciti præsumptio, nisi deducta fuerit ex centenaria, locum non habet in contractibus initis inter duas Ecclesias.*
9 *Observantia pro præsumendo Beneplacito Apostolico requiritur per totum tempus continuata.*
10 *Scriptura, quæ sunt extra acta, dicuntur esse extra Mundum.*
11 *Census potuit ex arbitrio per Principem tributo sanari, si census conflatus sit ex vero, & reali credito, & n.12.*
13 *Non est locus sanationi census, si debitor fuerit per sententiam diffinitivam liberatus.*
14 *Limitatur primo, si sententia esset nulla.*
15 *Et secundo, si Pontifici narratum fuerit adesse sententiam super nullitate census, & ipse adhuc voluerit commissionem signare, in qua tribuatur arbitrium pro sanatione.*
16 *Licitum est absque labe usuraria percipere annuos reditus provenientes ex bonis in solutum assignatis, tanquam fructus procedentes ex re propria.*

D E C I S I O IV.

COmmissa mihi causa appellationis a sententia R. P. D. mei de la Tremoille, revocatoria alterius bo. me. Nin. per contradictas promulgatę, quæ absolvebat Ven. Congregationem Montis Virginis a præstatione annui reditus Ducat. 387. necnon a solutione Census annui Ducar. 105. alias promissi, & respectiva impositi favore Hospitalis Sanctissimæ Annunciatæ Neapolis, ac desuper proposito die 4. Febr. proxime preteriti dubio super confirmatione dictę sẽtentię R. P. D. de la Tremoille, affirmativa prodiit resolutio quoad annuam præstationem Duc. 387 cui cum acquieverint Monachi enunciatæ Congregationis, atque e converso aggressi disputationem super dicto annuo censu ducat. 105. die 15. Martii preteriti proponi curaverint dubium -- *An sententia* bo. me. Ninot. *sit confirmanda quoad annuam præstationem Duc.* 105 dilata fuit resolutio; & quia Monachi prædicti opponebant nullitatem adversus memoratam sententiam R. P. D. de la Tremoille, ex quo generaliter infirmat alteram bo. me. Ninot, non obstante, quod in decisione die 30. Martii superioris anni ab ipso edita, inspectio dicti census fuerit specifice reservata & rursus quia ab Hospitali obtenta fuerit commissio sanationis dicti census mihi a Sanctiss. directa cũ clausula arbitrio Rotę fuit mihi eadem die injunctum, ut proponerem dubium -- *An & qua sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, & an sit locus arbitrio pro sanatione* super quo hodie Rota consulta edidit responsum, sententiam bo. mem. Ninot esse infirmandam, & esse locum sanationi.

Ratio sic decidendi quoad primam dubii partem desumpta fuit ab ejusdem sententiæ nullitate, ac injustitia, quarum prima cum fuerit plenissime comprobata *in d. dec. R. P. D. mei de la Tremoille*, ad quam Domini remissive

se ha-

se habuerunt; secunda emersit ex eo, quia census, de quo
agitur, non fuit conflatus ex fructibus per viam renovatio-
nis damnati fœnoris, quæ saperet speciem anatocismi, quem-
admodum fuit *in dec.* 55. cor. Ninot. quæ illius sententiam
præcessit; sed constitutus fuit ex dictis annuis præstationi-
bus Ducat. 387. per quadriennium decursis, & non solutis,
quæ a Monachis debebantur tanquam sors, & capitale, quo
in casu censum tanquam validum sustineri, illiusque fru-
ctus citra usurarum labem debitos esse, communiter cōcor-
dant Doctores, & signanter Ruin. *cons.* 55. *sub n.* 18. *libr.* 2.
Honded. *cons.* 40. *n.* 18. *lib.* 1. *& cons* 34. *n.* 7. *&* 79. *lib.* 2. Bor-
gnin. Cavalcan. *dec.* 21. *sub n* 30. *p.* 1. *& dec.* 14. *n.* 24. *part.* 2.
2 Gratian. *discept.* 987. *n.* 3. *& seqq.* Roderic. *de an. red. lib.* 3.
q. 7. *n.* 28. Leot. *de usur. q.* 5. *n.* 17. Card de Luca *de cam. disc.*
3. *n.* 8. *vers. verum* Castill. *dec.* 22. *n.* 48. *& seqq.* Giurb. *dec.* 24.
n. 35. Rovit. *dec.* 9. *sub n.* 30 *&* 36. Milanen. *dec.* 8. *n.* 352. *l.* 1.

Quod autem dictæ annuę pręstationes debeantur tanquā
sors, & capitale, ad evidentiam convincitur, quia Mona-
chi prædicti illas promisserunt annuatim, & in perpetuum
solvere loco pretii Bonorum Prioratus Sancti Guilielmi, ip-
sis in solemni transactione celebrata de an 1567. ab Hospi-
tali præfato assignatorum; & consequenter cum hujusmodi
promissio facta fuerit in eorundem bonorum compensatio-
nem utique fatendum est, quod illorum loco sepę dictę prę-
stationes successerint, & naturam sortis, ac capitalis assum-
pserint, ut in proximis terminis firmavit Rot. *dec.* 77. *n.* 4.
& seqq. p. 14. *& dec.* 264. *n.* 5. *part.* 19. *rec.*

Neque urget defectus Beneplaciti Apostolici, quod in im-
positionibus censuum, factis ab Ecclesia, necessarium esse
3 statutum fuit in Extravag. *ambitiosæ de rebus Ecclesi. non
alienam* Cens. *de* Cens. *quest.* 88. *sub n.* 15. *vers. prout etiam
Census*, Fagnan. *in cap. nulli n.* 18. *de rebus Eccles. non alien.*
Card. de Luca *de alien. discurs.* 1. *n.* 38. Leotard. *de usur. q.*
51. *n.* 35. *& seqq.* Rot. cor Bich. *dec.* 502. *n.* 3. *&* 4. etiamsi
dictæ impositiones fiant favore alterius Ecclesiæ, seu loci
pii, ut tenent de Luca *dicto disc.* 1. *n.* 104. Rot. *dec* 229. *n.* 8.
p. 8. *& dec.* 234. *n.* 11. *& seq. part.* 12. *rec.*

Tum quia dictus census fuit creatus ad evitandam immi-
nentem deliberationem bonorum ipsius Congregationis
Montis Virginis Executatorum pro dictis quatuor annatis
decursis, fitque ex causa omnino necessaria, quæ pro census
4 validitate hujusmodi solemnitatem non exposcit; Fagnan.
in cap. nulli 27. *de rebus Eccles. non alienan* Olea *de cess. jur.
titul.* 2. *quest.* 2. *n.* 6. *&* 7. Rota post Pich. *ad statut. Urb. dec.*
71. *n.* 5. cor Gregor. *dec.* 227. *n.* 11. & post Merlin. *de pigno-
ribus dec.* 97. *n.* 14. & in Romana census 16. Junii 1683. § *se-
cundum in fine*, cor. bon. me. Albergato, & 19. Maii 1685.
§. *Advertebant*, cor. bon. me. Benincassa; maxime quia, ut
legitur in instrumento illius impositionis, Monachi repor-
tarunt a Gubernatoribus remissionem dictarum præstatio-
num decursarum per quindecim annos, quod operatur; ut
præter solemnitatem, quæ suppletur ab actu necessario, con-
currat etiam utilitas, quæ in hujusmodi alienationibus de
5 jure requiritur, *cap. sine exceptione* 12. *q.* 2. *cap. & hoc jus*
10. *q.* 2. Fagnan. *in d. cap. nulli n.* 7. *de rebus Eccl. non alien.*
Rot. cor. Cavaler. *dec.* 288. *n.* 1. cor. Coccin. *dec.* 374. *n.* 4 *in
rec. dec.* 275. *n.* 1. *part.* 10.

Tum etiam, quia ex lapsu triginta, & ultra annorum ab
illius impositione cum observantia solutionis fructuum
6 intrat pręsumptio, quod beneplacitum intervenerit, Glos. *in
cap. pervenit de empt. & vend.* Maresc *variar. res. lib.* 1 *cap.*
13. *n.* 9. de Luca *de alien. dicto disc.* 1. *n* 84. Urceol. *de trans.
q.* 24. *n.* 47. Rot. post Turr. *de pact. futur. success. dec.* 45. *n.* 2.
& in rec. dec. 256. *n.* 1. *& seqq. part.* 8. *dec.* 139. *n.* 3. *part.* 4.
potissimum quia fuit a partibus expresse reservatum, quate-
nus opus esset, Urceol. *dicta q.* 24. *n.* 47. Rota post Pich *di-
cta dec.* 31. *n.* 3. *& in rec. dec.* 175. *n.* 14. *par.* 8. non obstante
7 Constitutione 157. Urbani VIII. per quam sublata est quæ-
vis Beneplaciti præsumptio, nisi deducta fuerit ex centena-
ria, quoniam illius dispositio non procedit in contractibus
initis inter duas Ecclesias, cum in his cesset præsumptio u-
surpationis, quæ dedit causam Constitutioni, Rota *de exe-
cut. liter. Apostol. part.* 1. *c.* 4. *nu.* 298. de Luca *de alienat. &*
8 *contract. prohib. dicto discur.* 1. *n.* 98. *& disc.* 2. *n.* 3. Urceol.
de transact. q. 24. *n.* 52. Pacion. *de locat. c.* 14. *n.* 8. Rot. cor.
Priol. *dec.* 231. *n.* 6. *& in rec. dec.* 10. *n.* 12. *& dec.* 209. *n.* 7. *p.*
14. & in Carpentoracten. Laudemii 20. Junii 1693 §. *fin. u.
quia*, cor. Eminentiss. Caccia.

Maxime attenta replicatione, quod observantia non fue-
rit per tricennariam completa, ut proinde ea deficiente cor-
ruat etiam præsumptio beneplaciti, cum requiratur copula-
tive per totum dictum tempus cōtinuata, Card. de Luc. *dict.*
discurs. 1. *n.* 88. Urceol. *dict. q.* 24. *n.* 48. Adden. ad Buratt.
dec. 45 *n.* 8. & ad Ludovis. *dec.* 354. *n.* 18. Rota cor. Coccin.
dec. 301. *n.* 3. cor sa. me. Alexandro VIII. *dec.* 220. *n.* 22. *&*
23. *& dec.* 259. *n.* 11. *& seq. & in recent. dec.* 309. *n.* 9. *&* 10.
p. 15. *& dec.* 582. *n.* 18. *p* 18. Quippe cum jura, ex quibus
dicta observantia evacuari prætenditur, non sint de actis,
nulla de illis habenda est ratio, cum dicantur esse extra Mū-
dum, Beltram. ad Gregor. *dec.* 324. *n.* 6. Rodulph. *in praxi
part.* 1. *c.* 2. *n.* 119. Rot. cor. Coccin. *dec.* 63. *n.* 4 *& dec.* 1524. 10
n 8. *& dec.* 1784. *n.* 14. & in Cracovien. Præpositurę, seu Pa-
rochialis 18. Junii 1684. §. *Et demum* cor. clar. me. Card.
Matthejo, prętetquam quod neque ex illis destrui videbatur
allegatæ observantiæ complementum.

Minusq; urget, quod dictus census fuerit creatus sine pe-
cunia numerata, quæ fuit alia nullitas amplexa *in dict a dec.*
55. cor. bon. mem. Ninot *ut ibidem n.* 4. Quia cum Guber-
natores Hospitalis impetraverint commissionem sanationis
adversus dictam nullitatem arbitrio nostri Tribunalis, Do-
mini juxta secundam dubii partem illi locum esse autuma-
runt; nam quoties, ut in hypothesi, census conflatus est ex
vero, & reali credito, semper intrat arbitrium pro tempe-
rando rigore Pianæ Constitutionis, Caren. *resolut.* 205. *n.* 6.
Card. de Luc. *de censibus discurs.* 3 *n.* 5. Urceol. *de transact.* 11
q. 1. *n.* 25. Rot. in Neapolitana censuum 20. Aprilis 1693. §.
Neque cum seqq. cor. Reverendiss. Archiepis. Turonen. Quin
relevet, quod idem arbitrium regulari debeat a jure, & pro-
pterea dum ex dispositione dictæ Bullæ Pianæ sancitum est,
quod census non alias imponi valeat, quam mediante pecu-
nia numerata, illud proinde mensurandum veniat juxta te-
norem dictæ Cōstitutionis. Quoniam cum commissio ema-
naverit in signatura gratiæ, quę semper gratiose rescribit,
major ex illa tributa fuit facultas nostro Tribunali imple-
ctendi æquitatem, ut sustineatur census proveniens ex vero
credito; alias enim si numeratio pecuniæ intervenisset, arbi-
trium nihil operaretur, ut late considerat Rot. *in rec. decis.*
311. *n.* 2. *& seqq. p.* 17. *& dec.* 52. *n.* 1. *part.* 18. & in allegata
Neapolitana censuum §. *Et jure quidem*.

Nec refragatur, quod dictum arbitrium non intret, quan- 12
do super nullitate hujusmodi fuit in judicio pronunciatum,
ne alioquin eveniat, quod unico, & eodem tempore sanatus
remaneat census, & condemnetur debitor jam per sententiā
liberatus. Card. de Luc. *de cens d. disc.* 3. *n.* 4. Rot. *dec.* 311.
n 11. *p.* 17. *& in dec.* 357. *n.* 9 *par.* 18. & in Baren. census 4. Ju- 13
lii 1663. §. *siquidem arbitrium*, cor. bo. me. Verospio. Dupli-
ci siquidem responsione removetur objectum; altera nempe,
quod sententia promulgata super nullitate census, de quo
res est detecta, fuit nulla ex defectu jurisdictionis, ut in deci-
sionibus hujus causæ jam cor. Reverendiss. P. Domino de la
Tremoille, quam cor. me editis, quæ ideo sententiæ no- 14
men non meretur, ac si non emanasset, Vant. *de nullit. ex
defectu jurisdictionis n* 6. Scaccia *de sent. & re judic. gloss.* 7.
q. ... *n.* 13. Card. de Luca *de jud. disc.* 36. *n.* 3. Rot. *dec.* 130 *n.*
28. *p.* 16. *rec.* altera vero, quod cum fuerit Sanctissimo ex-
positum, dictam sententiam contrariam emanasse, & nihi-
lominus commissionem pro sanatione signaverit, censetur
Pontificem juri Monachis quæsito, qualecunque illud fue-
rit, voluisse derogare, Rot. *decis.* 194. *n.* 2. *part.* 6. *rec. & dec.*
601. *n.* 4. *part.* 8. & in dicta Neapolitana censuum, §. *absque* 15
eo quod, cor. Reverendiss. Turonen.

Atque hinc superfluum partes judicarunt examen, an hu-
jusmodi cōtractus resolvatur in simplicem dationem in so-
lutum, quoniam si hucusque dicta locum sibi vindicant in
censu, eo fortius procederent, quoties dictus contractus es-
set simplex datio in solutum, quia citra usurariam labem li-
citum est percipere annuos reditus provenientes ex bonis in
solutum assignatis tanquam fructus procedentes ex re pro-
pria, Onded. *cons.* 30. *n.* 36. Gall. *de fructib. disput.* 24. *nu.* 9.
Mans. *consult.* 169. *n.* 5. Palm. Nep. *alleg.* 212. *sub n.* 8. Seraph.
dec. 1284. *n.* 1. Rot. *dec.* 16. *n.* 44. *part.* 11. *recent.*

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. MUTO.

Romana Census.

Lunæ 17. *Maii* 1694.

ARGUMENTUM.

Ut Census extinguatur, exigitur sortis restitutio per actū re-
trosimilē; & propterea extinctio non sequitur ex sola da-
tione in solutum crediti exigendi, nisi sequatur evictio.

SUMMARIUM.

1 *OBligatio cameralis omnino exequi debet.*
2 *Census nunquam extinguatur, nisi sequatur actus retrosimilis.*
3 *Simplex datio insolutum crediti exigendi, non inducit extinctionem census, nisi sequatur effectiva solutio, & n. 4.*
5 *Molestiarum intimatio non requiritur, si nulla competere possunt defensiones.*

DECISIO V.

PRO fructibus ratæ census scut. 500. ac pro præstatione fidejussionis in instrumento renovari promissæ, obtinuit de an. 1657. ab A. . Bulgarino Venerabile Monasterium Divi Stephani supra Cacchum relaxari mandatum executivum, & ad fructum respective contra D. Principem Bernardinum Sabellum impositorum hæredem, deindeque an. 1678. cor. A.C. Thomato decerni ejusdem exequatur, ac novum pro fructibus successive decursis contra modernum D. Principem successorem: sed habito ex istius parte recursu ad signaturam justitiæ, delegataque causa Reverendiss. Manuel cum clausula, *si qui exequendum*, dubitatum hodie fuit coram me in ejusdem locum subrogato, ac recensita mandata forent exequenda, & DD. in affirmativam partem iverunt pro summa inferius declaranda.

Fundamentum nanque resolutioni affirmativæ præbuit relatorum mandatorum validitas, super qua non emersit quæstio: eorundemque justitia patens ex eo, quod non contenditur census impositio, minusque competentia favore nominati Monasterii pro hujusmodi rata tanquam legatarii Missarum, onere Victoriæ Tagliamocchiæ Empticis, neque demum obligatio moderni D. Principis, ut mediati hæredis, & successoris impositorum ad fructus, & ad præstandum novum fidejussorem in instrumento promissum; quibus stantibus merito decreta fuit executio in vim obligationis Cameralis, ad quam impositores se adstrinxerant, ut alias
1 respondit Rota in Rom. seu Bononien. legitimæ ra. Junii 1602. §. *Ratio resolutionis*, cor. bo. mem. Vaxardo, & in Bononien. fideic. de Ghisellis 26 Junii 1693. §. *fin.* coram. R. P. D. meo Caprara, & nuper in Perusina census 22. Martii proxime præteriti sub fine principali cor. me.

Nec obstat extinctionis exceptio per D. Principem unice promota ac desumpta ex eo, quod anno 1648. Dux Fridericus assignaverit in satisfactionem dictæ ratæ census creditum scutor. 430. exigendum ab Antonio Cimino Recanatensi, ac provenientes ex hæreditate clar. me. Cardinalis Sabelli, & pro residualibus sc. 70. dixerit ordinem Francisco Ciarletto cum relatione, & enunciativa instrumenti extinctionis sub eodem die rogati per acta Bessi, & Butatii, Notariorum A. C. Quãdo quidem hujusmodi instrumentũ exhibitum hodie nõ fuit, & ut patet ex partitis librorum Monasterii ab eodem D. Principe producta, solum de pecuniis ut super giratis Monasterium exegit dictũ ordinem sc. 70. & ex credito sc. 430. per Ciminum solvendi sc. 50. demptis mandati, cum residuum istius crediti avocarum, & exa-
2 actum judicialiter fuerit per Anconitanum Antistitem tũc temporis, uti de juribus, ipsiua mensæ, non autem hæreditatis præfati Cardinalis. Unde sequitur, quod præservata remanserunt jura census, cum defecerit actus retrosimilis restitutionis pretii, omnino requisitus pro extinctione inducenda, ut firmavit Rota in his terminis coram Card. Cavaler. *dec.* 72. *n.* 17. coram Seraph. *dec.* 190. *n.* 1. *& in* 9. *diversorum dec.* 517. *part.* 1. *& in recent. dec.* 454. *n.* 41. *cum sequent. part.* 4. *tom.* 2. *& dec.* 271. *n.* 1. *cum sequent. part.* 5.

Responsione minime attenta, quod per assignationem dicti crediti a Monasterio acceptatam inducta fuerit novatio extinctiva census, & solum remanserint jura evictione agendi, quæ in hypothesi nec minus exercibilia fuerint ob omissam intimationem molestiarum in tempore, ac interpellationem Dom. Principi de exactione per memoratum Antistitem facta; ultra quod enim exhibitus neque fuit hujusmodi assignationis actus ad effectum cognoscendi, an fuerit datio insolutum extinctiva, seu simplex ordo, & pro solvendo acceptat jus, quod nec etiam præsefert enunciativa emissa in libris Monasterii; certum est, quod simplex datio insolutum crediti exigendi non inducit extinctionem census; nam licet communior, ac recepta opinio sit, quod ad illius redemptionem necessaria non requiratur ita partibus volentibus effectiva restitutio in pecunia, ut rejecto Avendano de censibus per plures rationes docet Duard. *eod. tractat.*
3 §. 5. q. 1. *per totam*, & aliis relatis, Rota *in recent. dec.* 335. *n.* 1. *part.* 10. Attamen quoties ad redemptionem devenitur per viam assignationis, seu donationis crediti, necesse est quod subsequatur solutio, quæ redemptionis actum perficit, ac retrosimilis restitutionis pretii substantiali requisito satisfacit, ut in puncto similium censuum debitorem a Dominis de Sabellis distinguit Rot. cor. Card. Cavaler. *dict. dec.*
71. *n.* 12. *& per totam*, & post Duard. *de censibus dec.* 106. 6
n. 1. *& seq.* repetit. penes Cenc. *de censibus dec. pariter* 106. *sub ejusdem Numeris*, quas refert, & sequitur *dec.* 2701. *n.* 14. *part.* 5. & conferunt tradita per Thom. *dec.* 105. *n.* 1. *cum seq.*

Absque eo, quod adduci potuerit defectus dictæ insinuationis, seu interpellationis Dom. Principi, aut ejus Auctoribus, nam cum ex parte Monasterii dictum creditum cessum, aut assignatum exigi in totum non potuerit, licet desuper judicialiter institisset usque ad carcerationem debitoris, & versa vice Anconitanus Antistes valida deduxerit jura, ex quibus exactionem residui dicti crediti, ac consignationem pecuniarum obtinuit, adeo ut nulla competere potuerit D. Principi, seu ejus Auctoribus defensio, inutilis remansit molestiarum intimatio, ac interpellatio, ut animadvertit Surd. *dec.* 22. *n.* 1. *cum seq.* & Rot. *in dec.* 20. *n.* 9. *part.* 1. & in Rom. evictionis 26. Junii 1697. §. *non obstat*, *& §. quem autem in fin.* cor. R. P. D. meo Priolo.

Et ita DD. demptis dd. partitis sc. 70. & 50. ut supra exactis, responderunt, mandatum pro fructibus proportionabiliter exequendum esse, prout etiam aliud pro renovatione fidejussionis ad effectum deponendi.

Et ita utraque &c.

REVERENDISSIMO D. EMERIX DECANO.

Romana Associationis.

Ven. 4. Aprilis 1688.

ARGUMENTUM.

Impositio Census in re hypothecari prohibita est nulla, & exceptio hujusmodi nullitatis competit etiam tertio, si hic sit possessor, & agat de se in possessione tuendo. Licentia imponendi censum cum fideicommissi derogatione supponit vinculum fideicommissi, quod ad effectum proponendi nullitatem census ex tali enunciativa, probatur,

SUMMARIUM.

1 *SUper re alienari prohibita, non potest imponi census, cum ejus impositio sit species alienationis.*
2 *Et talis exceptio competit etiam tertio, si hic possessor sit.*
3 *Neque impositio sustinetur ratione detractionum, si agatur de prohibita ne facta in bonis, non autem omnibus.*
4 *Licentia imponendi censum cum fideicommissi derogatione supponit vinculum fideicommissi.*
5 *Nec solet impetrari per hæredes gravatos, quando illis competant detractiones.*
6 *Et si agatur de re antiqua, ad dictum effectum sufficit simplex enunciativa.*
7 *Enunciativa probat contra enunciantem, & causam ab eo habentem.*
8 *Affectatio non datur contra creditorem anteriorem possessorem fundi censiti.*
9 *Jus dicendi de nullitate deliberationis per spatium 30. annorum præscribitur.*
10 *Virente obligationis cameralis competit variatio.*
11 *Voluntas debitoris excomputandi in deliberatione sortem principalem census præsumitur ex lapsu temporis cum observantia.*
12 *Excessus, qui tantum est in deliberatione, non in mandato, non vitiat deliberationem.*
13 *Ad effectum excludendi malam fidem sufficit quicunque titulus etiam invalidus, & privativus.*
14 *Heredi non competit restitutio in integrum adversus præscriptionem inchoatam cum defuncto, si non probetur verisimilis ignorantia.*
15 *Scientia nullitatis deliberationis probatur, si bona deliberata fuerint in inventario per heredem descripta.*

DECISIO VI.

POst binas disputationes habitas sub diebus 10. Maii 1688. & 29. Januarii proxime præteriti, hodie demum conclusum fuit standum in secundo loco decisis. Moti fuerunt

DD. ex

DD. ex duplici fundamento; primo quidem, quia domus super qua fuit impositus census Flavii actoris, reperitur obnoxia fideicommisso Orlandini senioris, ordinato cum strictissima probibitione cujusq; alienationis, & late sum-
1 pto vocabulo; quo stante non potuit de super imponi census, cum ejus impositio sit species alienationis, argumen. text. in l. fin. C. d. de rebus alienis non alien. Boceac. de cens. part.2 n.82. Cenc. eod. tr. q.19. n. 1. & seqq. Fusar. de substit. q.706. n.2. Rot. dec.41. n.5. & dec. 45. per tot. penes eundem Cencium dec.31. n.2. penes Merlin. de pignor. decis. 622. n.4. coram Dunozet. jun. in Romana census 20. Junii 1672. §. licet enim, cor. Eminent. Cardinali Vicecom. & in Bonon. census, seu fideicomm. 5. Julii 1683. §. Penultimo, coram R. P. D. meo Ursino.

Non obstat, quod exceptio fideicommissi allegari solum possit ab hærede fideicommissario, non autem a tertio, quia
2 licet Bartholomæo reo, & possessori allegare quamcunque exceptionem, etiam de jure tertii, ut tradit Bartol. in l.2. post medium vers. quandoque jus tertii, ff. de excep. rei jud. Tiraquell. in l. si unquam verb. revertatur n. 350. C. de rev. don. Peregr. consil.19. n.23. Gratian. discept.691. n.7. Rot. dec.591. n.1. & 9. per tot. & dec.595. n. 3. & seqq. cor. Dunozet. jun. in Romana lucri dotis 6. Martii 1682. §. si vero nullitas, coram Reverendissimo P. D. Rondinino; præcipue quando, prout hic, exceptio est ipso jure exclusiva intentionis agentis, ut cæteris cumularis dictum fuit in Farsen. Bononiæ, §. nec relevat, 29. Martii 1683. coram me.

Nec magis urget, quod census sustineatur in causam detractionum, quia quidquid sit, an agatur de fideicommisso particulari, vel potius universali certum est, quod testator nominatim prohibuit alienationem bonorum stabilium; & sic dum constat in ejus hæreditate extitisse alia bona notabilis valoris, prout ex inventario producto pro parte Bartholomæi, seu Collegii societatis Jesu erigendi in Civitate Prati, necessarii illius defensoris, super his tenebantur hæredes facere detractiones, nec possunt in hanc causam sustineri a-
3 lienationes factæ de bonis nominatis per testatorem alienari prohibitis, ut tradit Marescott. var. resol. lib.2. cap.73. n. 5. Surd. dec.316. n.13. Rota dec.540. n.4. & 5. cor. Cavaler. dec.441. n.2. & 3. part.14. & dec.772. n.27. & seqq. part.18. recent. & in Cesenaten. fideicommissi 29. Aprilis 1686. §.
4 sed DD. coram Reverend. P. Dom. meo Hervault.

Cessatque omnis hæsitatio, quia declarationes fuerunt præcedenter consumptæ, ut liquet ex licentia, seu derogatione Apostolica, per hæredes gravatos obtenta ad effectum imponendi censum super hac ipsa domo longe ante impositionem census actoris; hujusmodi enim licentia seu derogatio supponit vinculum fideicommissi, ut tradit Rot. dec.509. n.39. p.14. dec.181. n.21. & seq. p.19. recent. dec. 168. n.15. cor. Dunozet. jun. & dec. 224. n.21. cor. Emin. Dom. Cardin. Othobon. nec solet impetrari per hæredes gravatos, quando illis de jure competunt detractiones super bonis fi-
5 deicommissariis, ut advertit Rota dec.41. n. 30. & 31. p.10. recent. dec. 2299. n. 9. coram Coccin. & dec. 67. in princ. coram Peutinger. Non attento, quod non exhibeatur Breve Apostolicum hujusmodi licentiæ, seu derogationis, quia sufficit enunciativa contenta in instrumento impositionis decisioni prioris census, tanquam excedens metam centum
6 annorum, Gratian. discept.893. n.3. Rot. dec.587. n... p.4. dec.202. n.1. part.1. recent. dec.724. n.2. part.2. & in Asculana bonorum 15. Januarii 1680. §. de solito, coram Eminent. Vicecomite; maxime quia emanavit ab eisdem hæredibus gravatis, & consequenter nocet non solum illis, sed
7 etiam Flavio ab eis causam habenti, ex firmatis per Rotam dec.332. n.32. part.18. recent.

Et secundo, quod Bartholomæus possidet ex persona Ci-
8 cognini deliberatarii controversæ domus pro censu longe anteriore censui actoris, ac proinde non potest contra ipsum relaxare mandatum de associando, leg.3. ff. qui potior. in pignor. habeatur, Rot. dec.67. n.11. cor. Coccin. dec.281. nu. 14. & 15. coram Buratt. & in Romana Salviani 28. Junii 1683. §. quinimo, cor. bon. mem. Paluccio: non obstante, quod deliberatio fuerit nulla, quia per lapsum triginta annorum, & ultra præscriptum remansit jus dicendi de nullitate deliberationis, leg. sicut C. de præscript. 30. vel 40. an-
9 norum, Rot. dec.337. n.11. & dec.396. n.30. coram Coccin. dec.286. n. 5. coram Dunozet. sen. & decis. 467. n.7. coram Dunozet. jun. & in Interamnen. Prædii 26. Junii 1679. §. Imo lapsus, coram Reveren. Bourlemont.

Nec adversus hujusmodi præscriptionem juvat allegare malam fidem deliberatarii; non enim ista bene probatur ex eo, quod Cicogninus possidens domum vigore Salviani curaverit illam sibi deliberari sine præcedenti mandato Principis, dum non constat, ipsum possedisse vigore Salviani, vel saltem potuit juste credere, quod liceret sibi devenire ad hujusmodi deliberationem vigore obligationis cameralis, per quam licitum est variare de una via ad aliam, ut notat Merl.
de pign. lib.4. tit.3. q.107. n.13. & 14. Rota dec.160. n.8. us- 10
que ad fin. part.6. & dec.342. n.21. & seqq. part.10. recent.

Prout nec ex eo, quod cum pretio deliberationis excomputata fuerit sors principalis census de jure irrepetibilis, quia non defuit consensus saltem tacitus debitoris, qui citatus ad subhastationem, & bene conscius oblationis per Cicogninum in actis factæ, neque ante, neque post deliberationem unquam opposuit de irrepetibilitate sortis; unde stante lapsu tanti temporis una cum observantia, præsumuntur omnia rite, & recte gesta, c. pervenit, de empt.
vendit. Dec. cons.638. n.5. Rot. decis.1037. coram Seraph. 11

Nec demum facit, quod deliberatio facta fuerit pro majore summa, quam expressum fuit in mandato, quoniam excessus non residens in mandato, & sic in executione, non
vitiat deliberationem, Grat. discept.639. n. 28. Mangil. de 12
subhast. q.30. n.10. & q.51. n.1. Postius eod. tr. inspect.50. n. 55. Magon. dec. Florent.66. n.26. Rot. dec.545. n.6. part.2. dec.538. n.3. p.4. recen. & dec.245. n.16. & seq. cor. Duran.

Hæcque omnia facilius procedunt, quia non agitur ad effectum excludendi nullitatem deliberationis, sed duntaxat ad effectum excludendi malam fidem, pro quo sufficit quicunque titulus, etiam invalidus, & putativus, ad tradita
per Bursatt. con.73. n.34. lib.1. Grat. discept.706. n.6. Salvin. 13
de aquit. lib.1. c.60. n.198. Add. ad Greg. dec.4. l.4. Rota dec. 184. n.3. coram Burat. & dec.410. n.4. coram Ubaldo.

Minus recurri valet ad remedium restitutionis in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, competens hæredi adversus præscriptionem inchoatam contra defunctum, quia non probatur in facto hujusmodi verisimilis ignorantia, prout requiritur ad effectum obtinendi restitutionem, ut tradit Felin. in c. Vigilanti num.1. circa fin. de præscript. Rot. dec. 293. n.9. & seq. part.10. decis.235. n.17. part.19. recent. dec.
87. n.11. & seq. coram Arguell. & dec.6. n.12. coram Bichio. 14
Imo e converso clare probatur in hærede scientia nullitatis, ac spolii, ex eo, quod ipse in inventario bonorum hæreditariorum specifice descripsit jus litigandi, seu recuperandi
eandem domum, ut in simili probat tex. in leg. generaliter, 15
Cod. de non n. pec. Rot. dec.81. n. 9. & dec.411. n. 6. part. 19. recent. & in Camerinen. fideicommissi 24. Januarii 1687. §. Scientia, cor. R. P. D. meo Benincasa.

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. URSINO.

Romana Census.

Ven. 4. Aprilis 1690.

ARGUMENTUM.

In hac Decisione habetur, an liberatio facta per Principem fundi censiti ab omnibus hypothecis pro securitate emptoris cum subrogatione pretii illius, importet census extinctionem, cum idem absque fundo remaneat; & quo casu notitia evictionis fundi censiti faciat cessare cursum usurarum.

SUMMARIUM.

1 *Hæres tenetur de proprio ad debita hæreditaria, si sufficientem non reddiderit rationem.*

2 *Census potest imponi super re fideicommisso etiam particulari subjecta, non obstante quavis alienationis prohibitione, si inserviat pro extinguendo debito Testatoris.*

3 *Fructus census impositi super re fideicommisso obnoxia, & quam esse liberam debitor supposuit, ipse solvere debet loco damnorum, & interesse.*

4 *Limita, quoties oneris scientiam habuerit creditor.*

5 *Scientia tamen ad dictum effectum exigitur de tempore contractus, & superveniens ex post non sufficit.*

6 *Si fundus censitus fuerit ab hypothecis per Principem liberatus, cum subrogatione pretii in pecuniis consistentis, census remanet extinctus.*

7 *Non tamen procedit, si liberatio facta fuerit ad effectum, ut emptor esset securus a molestiis creditorum venditoris, & subrogatio demandata extiterit solum-*

lummodo quoad effectum, & exercitium onerum realium & hypothecarum.

9 *Forma ordinationis Principis contra unum creditorem non servata illius efficacia, contra ipsum non urget, ut num. 11.*

Declaratur dec. 260. p. 4. rec.

10 *Census remanet extinctus a die, que creditor notitiam habuit evictionis fundi censiti.*

12 *Hæres post additionem semper remanet obligatus favore creditoris hæreditarii, licet hæreditatem aliis cedat.*

13 *Creditori semper remanent illæsa jura contra debitorem, non obstante accollatione, & actione directa contra accollatarium.*

DECISIO. VII.

PRo fructibus census alias impositis de an. 1614. per Ferdinandum Gricellarium in summa scut. 5000. ad favorem Marci Antonii de Maximis, egit Joseph de Blanchis illius hæres mediatus adversus Venerab. Archiconfraternitatem S. Joannis Decollati, uti hæredem R.P.D. Benini hæredis Domini Ferdinandi Impositoris, & ab Aud. Cam. Areosto obtinuit mandatum contra bona hæreditaria ejusdem Ferdinandi, & deinde exequatur contra bona propria nedum D. Benini, sed etiam ipsius Archiconfraternitatis; a quibus interjecta ex adverso appellatione, illiusque causa mihi commissa per signaturam justitiæ cum clausula *si quid exeq.* dubium ex ventre commissionis exceptum disputandum hodie de more dedi, nimirum, *An mandatum Aud. Cam. & exequatur sit exequendum*; & DD. affirmative responderunt, attenta validitate, & justitia dicti mandati.

Validitas non fuit controversa, justitia autem respectu
1 bonorum hæreditariorum Ferdinandi visa est clare resultare ex publico instrumento impositionis d. census, respectu vero bonorum propriorum R. P. D. Benini Authoris rei conventæ ex additione hæreditaris dicti principalis debitoris, quæ licet facta fuerit cum beneficio legis, & inventarii, nihilominus cum de bonis in eo rescriptis sufficiens ratio nūquam reddita fuerit, tenetur de proprio ad solutionem fructuum dicti census hæreditarii, juxta tradita per Grat. *dist. foren.* 981. *n.* 27. Card. de Luc. *de hæred. discurs.* 21. *n.* 6. Surd. *dec.* 222. *n.* 2. Greg. *dec.* 496. *n.* 2. Bich. *dec.* 496. *n.* 6. *& decis.* 402. *n.* 2. Eminentiss. Cerrus *dec.* 720. *n.* 9. Priolus *dec.* 374. *n.* 7. & Cels. *dec.* 3. *n.* 2. *& dec.* 350. *n.* 2.

Nec subsistit, quod d. census fuerit nullus, utpote impositus super Casali Testæ leporis subjecto antiquo fideicommisso per quondam Horatium Gricellarium seniorem ordinato cum arctissima prohibitione alienationis bonorum, ac cujuscunque detractionis etiam legitimæ, servata cautela Socinii, tum quia impositio legitur facta per Ferdinandum ad effectum solvendi certa ratas pensionum, pro quibus idem Horatius dederat cedulas Bancarias, sicque pro extinguendo ære alieni fideicommittentis, pro quo valide ab hærede gravato census imponi possunt super bonis fideicommisso
2 etiam particulari subjectis, ad tex. *in ill. filius familias* 19. §. *Adivi* 2. *ad fin. ff. de legat.* 1. Pereg. *de fideicom. art.* 40. *n.* 18. & Rota in terminis obligationum censuum impositis super hoc eodem Casali de Testa di lepre, *in dec.* 370. *& 1. vers. se i facilis part.* 17. *& dec.* 122. *n.* 4. *&* 5. *part.* 18. *rec.* tum magis quia cum Ferdinandus, & Aloysius de Gricellariis Impositores census promiserint fundum censitum liberum, & exemptum a quocunque onere fideicommissi, & in quocunque contrario casu molestiarum, seu vinculi, se adstrinxerint ad omnia damna, & interesse, tenentur utique illorum hæredes ad fructus dict. census, si non uti fructus, saltem uti damna, & interesse, ut firmatur Tiraq. *de l. connub. glos.* 8. *n.* 35. *& seq.* Card. de Luc. *de censib. disc.* 8. *n.* 4. Cenc. *de cen-*
3 *sib. q.* 14. *n.* 14. *& seq. q.* 88 *post n.* 15. Ovard. *eod. tr.* §. 1. *q.* 26. *in fin.* & Rota *decis.* 549. *n.* 4. *& seqq.* post eundem Cenc. *de censib. & dec.* 46. *n.* 11. *par.* 7 *rec.* & noviss. in Rom. census 26. Junii 1624. §. *Non obstat.* 1. coram R. D. meo Decano.

Parum obstante, quod creditor census scientiam habuerit fideicommissi, & prohibitionis alienationis, qua stante fructus nec etiam ratione damnorum, & interesse peti de jure valent, ad tradita per Rot. post Cenc. *de cens. dec.* 45. *n.* 1. *& per tot. & in rec. dec.* 278. *n.* 6. *p.* 4. *& decis.* 336. *n.* 5. *part.* 19.
4 Quia tantum abest, quod prætensa scientia creditoris probet de tempore celebrati contractus, ut potius de contrario apertissime constat ex lectura instrumenti census, in quo illius impositores cum juramento fūdum liberum, & exemptum a quocunque vinculo, & in specie fideicommissi, & ad ipsos pleno jure spectare, quibus stantibus creditor dicitur in bona fide versatus in initio contractus ejusque ignorantia de eo tempore suffragatur ad effectum, de quo agitur, nulla habita ratione scientiæ, quatenus ex possessione supervenerit, ut probant auctoritate a plene relatæ per Cencium *de cens. q.* 19. *n.* 36. Card. de Luca *tract. de censib. disc.* 113. *n.* 2. *disc.* 31. *per tot.* & Rota *decis.* 47. *n.* 4. post Merlin. *de pign.* coram Royas *dec.* 458. *n.* 5. & optime *in decis.* 266. *n.* 13. *par.* 14. *recent.* 5

Multo minus subsistit, quod census remanserit extinctus, quando dict. Casale Testæ leporis, in quo erat impositus, venditum fuit Dominæ Olimpiæ Pamphiliæ pro solvendis debitis prædictorum de Gricellariis, cum speciali Chirographo S. M. Innocentii X. cujus vigore dum d. fundus liberatus extiterit ab omnibus oneribus, & hypothecis, istæ translatæ fuerint super pretio de sui natura nequaquam fructifero, cēsus ex tunc omnino cessavit, juxta firmata in specie per Rot. *in dec.* 260. *per tot. par.* 14. *recent.* repetita post Cenc. *de censib. dec.* 448. Etenim liberatio fundi a censibus, & hypothecis, fuit a Summo Pontifice facta ad effectum, ut emptor esset securus a molestiis creditoris venditoris, & translatio onerum, & hypothecarum super pretio, illiusque subrogatio demandata solummodo quoad effectum, & exercitium onerum realium, & hypothecarum, & ut creditores possint, debeant eas dirigere contra bona subrogata, non autem ut census extinguerentur in præjudicium creditorum, quibus fuit jus quæsitum; census enim, & obligationes respectu debitoris, remanent in hoc casu in suo esse primævo, & fructifero, ut optime Rota firmavit *in decis.* 445. cor. Greg. *& in dec.* 238. *n.* 11. *seqq.* cor. Priolo, *& in dec.* 325. *n.* 18. *&* 19. cor. Peutinger. *& dec.* 326. *n.* 3. *&* 5. *part.* 12. *recent.* 6

Potissimum cum Summus Pontifex in dicto chirographo non tantum non demandaverit censuum extinctionem ipso jure per liberationem prædictam, sed expresse remiserit facultatem extinguendi ad arbitrium, tam venditoris, quam emptoris, & certum præscribat legitimum modum cogendi creditores nolentes, & recusantes pecuniam recipere, scilicet interpellando illos ad sortem recipiendum, & pretium deponendo in Sacro Monte Pietatis, ut liquet ex lectura dicti Chirographi dati in summario Reæ conventæ numero 2. Unde cum hæc forma non fuerit servata adversus Blancum creditorem, illius census remansit in suo esse, & fructus ex illo debentur, ut advertit Rot. *in dict. dec.* 232. *n.* 2. *usque ad* 7. coram Priolo, & in aliis superius allegatis. 8

Quibus non adversatur *dec.* 260. *part.* 4. quia in illius casu aderat motus proprius specialis Summi Pontificis, in quo dabatur facultas specialis judicibus deputatis cogendi creditores ad recipiendum pretium, vel vestimentum, & eis recusantibus, declarandi fructus amplius non currere; sicque non adaptatur casui præsenti, in quo Breve S. M. Innocentii X. diversam formam præscribit, quemadmodum observavit Rota *in dec.* 266. *n.* 6. *& seqq.* & signanter *n.* 10. *part.* 14. *rec.* ubi dicta decisio sic declaratur. 9

Indeque eliditur altera objectio ex eo desumpta, quod dicit de Blanchis creditor census, cum sciverit fundi venditionem, quodque ipse esset in lista creditorum, quibus solvendum erat pretium, & recusaverit recipere, curando se de lista deleri, & amiserit jus cōsequendi fructus dicti census etiam ratione damnorum, & interesse, & solum remanserit penes ipsum actio pro sorte principali census, qui ex tunc remansit omnino extinctus, ut articulo ad partes dispuncto resolutum fuit *in dec.* 336. *n.* 2. *& seq. & per tot. part.* 14. *recent.* 10

Quoniam cum ex jam dictis in Chirographo S. M. Innocentii Decimi datus fuerit certus modus cogendi creditores nolentes, aut recusantes pecunias recipere, quod scilicet prævia intimatione pretium deponerent in sacro monte Pietatis, isteque modus servatus non fuerit, cum dictus de Blanchis nunquam fuerit interpellatus, nec factum depositum sortis una cum fructibus decursis, census non remansit extinctus, sed adhuc viget, tametsi illius creditor de prædictis aliunde scientiam præcisam habuerit, Rot. *dec.* 1474. *n.* 3. coram Seraph. *& dec.* 425. *n.* 7. coram Gregor. *& dec.* 57. *n.* 10. *part.* 4. *recent. tom.* 3. & coram Sanctiss. Dom. Nostr. *dec.* 26. *& n.* 3. *& dicta dec.* 266. *n.* 1. *&* 2. *part.* 14. *recent.* 11

Denique ad evitandā executionem mandati contra bona propria R. P. D. Benini hæredis dicti Ferdinandi debitoris, quidquam prodesse non videbatur, quod idem R. P. D. Beninus in transactione inita cum Equite Horatio de Ricasolis, & Comite Francisco Bentivolo hæredibus fideicommissariis quondam Horatii senioris, cessent ad eorūdem favorem bona hæreditaria Ferdinandi, & isti in se accollaverint omnia debita ejusdem Ferdinandi, & inter cætera hujusmodi censum. Nam exinde deduci non valet nec sufficiens redditio ratio.

rationis de bonis prædictæ hæreditatis; nec liberatio sive exemptio ejusdem hæredis a solutione debitorum hæreditariorum, cum hæredes non posset in præjudicium Creditorum qualitatem hæreditariam per aditionem jam semel quæsitam a se abdicare, nec illis invitis bona & actiones passivas in alios transferre; sed semper remansit adstrictus ad onera, & obligationem per dictam aditionem cum creditoribus contractas, ut docent Olea *de ceff. Jur. tit. 2. de quæst. 3. n.4.* Conciol. *de hæreditate art. 1. n. 326.* Card. de Luca
12 *de leg. disc.43. n.8.* Rota *dec.847. n.7.* cor. Butart. & *dec.16. n.26. part.19. rec.*

Idque procedit, tametsi Cessionarii in se accollaverint hujusmodi censum, & ab eis creditores fructus exegerint. Nam cum accollatio non immutet, neque lædat primævam obligationem debitoris, nisi ea præsentia, & consensu creditoris in ipso actu accollationis transeat in contractum veræ delegationis, cujus requisita hic non concurrunt, creditor potest agere contra omnes obligatos, & contra quem maluerit ex eis, atque ita exigendo fructus ab accollatariis, non liberavit primum debitorem, neque adversus illum actionem dicitur remisisse, ut in his terminis Rot. *in dec.845. n.6.* cor. Dunoz. jun. & *dec.178. sub n.13. & 14.* coram Eminentiss. Cerro, uti alii concordantes.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. U R S I N O.

Romana Census.

Lunæ 3. Julii 1692.

A R G U M E N T U M.

Debitor census, qui censum imposuit super re fideicommisso obnoxia, quam liberam esse asseruit, tenetur ad fructus loco damnorum, & interesse. Compensatio in sorte principali census non admittitur, nisi expressa accedat debitoris voluntas.

S U M M A R I U M.

1 *HÆres tenetur de proprio, si non reddiderit rationem.*

2 *Debitor census tenetur ad fructus loco damnorum, & interesse, si censum imposuerit super re fideicommisso obnoxia, & hipothecari prohibita, & asseruerit esse liberam.*

3 *In sorte census non admittitur ipso jure compensatio, ut si accedat expressa creditoris, & debitoris voluntas.*

4 *Census extinctio solum cadit inter creditorem, & debitorem, non autem cum creditoribus debitoris.*

D E C I S I O VIII.

IN examen decisionis editæ coram me sub die 14. Aprilis proxime præteriti, hodie Patribus sedulo inquirentibus nihil adversus occurrit, quod eos a decisis retrahere valueret. Siquidem jure merito in ea demandata videbatur executio mandati A. C. contra bona hæreditaria Ferdinandi Gricellarii, sed executio etiam contra bona propria Reverendiss. P. D Benini, & Ven. Archiconfraternitatis S. Joannis Decollati hæredum ejusdem Ferdinandi, cum ad satisfactionem fructuum de quibus agitur, teneri & obligata esse bona hæreditaria dicti Ferdinandi, pateat ex publico instrumento impositionis census, alias impositi ad favorem Marci Antonii de Maximis, cujus est hæres Joseph de Blanchis Actor. Bona autem propria R. P. D. Benini & Archiconfraternitatis ex additione hæreditatis ejusdem debitoris, quæ & si facta fuerit cum beneficio legis & Inventarii, non impedit tamen, quin mandatum exequatur contra
1 bona propria, donec & quousque de bonis hæreditariis impositoris legitima non fuerit reddita ratio, ut firmat *præterita hujus Causæ Decisio in §. Valuitas.*

Nec census, cujus ratione fructus petuntur, redargui valet de nullitate tanquam fundatur super Casal Testæ Leporia obnoxio eidem antiquo fideicommisso; etenim dictus fundus, tametsi fideicommissarius valide potuit ab hærede obligari, & gravari dicto censu pro extinguendo ære alieno ipsiusmet fideicommittentis, & quatenus etiam non potuisset, adhuc cum Ferdinandus impositor promiserit fundum liberum, & exemptum a quocunque vinculo fideicommissi, & in casu contrario se obligaverit ad damna &
2 interesse, tenentur illius hæredes ad fructus dicti census loco damnorum, & interesse, ut comprobat *Decisio, quæ confirmatur in §. Nec subsistit.*

Minusq; idem census pretendi valet extinctus ex eo quod Joseph de Blanchis anno 1667. in vim mandati, sive decreti A. C. Areosti in actis declaraverit se quædam loca montium, quæ præcedenter receperat pro fructibus decursis præfati census, retinere in computum sortis, & pro in tantum portione; siquidem hæc quæstio de opposita extinctione ex re censua assumenda foret, si Blanchus ageret contra creditores posteriores Ferdinandi de Gricellariis, & vellet consequi fructus totius census; tunc enim opponi posset decretum A. C. Areosti, atq; subsecuta in illius vim declaratio prædicta Blanchi ab eodem judice demandata ad favorem eorundem; sed cum hodie quæstio sit cum ipsomet Gricellario debitore, ejusve hærede, iste non potest de extinctione census excipere, nisi probet prævia disdicta se integraliter deposuisse sortem, & fructus decursos, aliaque adimplevisse, quæ præscribuntur a Constitutione S. Pii V. Unde cum prædicta loca montium integram cēsus sortem, ac fructuum decursorum summam non æquarent, neque desuper a debitore servata fuerit forma dictæ Constitutionis Pianæ, evidens fit, quod census extinctio non inducitur ipso jure per compensationem summæ ultra id quod fructus important, nisi accedat explicite voluntas, & consensus creditoris, & debitoris, ut articulo plene discusso respondit Ranucc. apud Cenc. *de cens. q.88. n.6 vers. contrarium*, & idem Cenc *q.103. n. 8. & seqq. & q.180. n. 5.* aliique relati per Rotam *in dec. 316. n.1.2 & 3. part.18. rec.* Non potuit in præsenti induci inter creditores debitoris, & emptorem census coacte, & mora mandati consentientem, Rot. *in dec.1045. n.... & 5.* coram Coccin. & *in dec.84. n.1 p 18. rec.* ubi alii concordant.

Et ita altera inf. &c.

R. P. D. C A C C I A.

Æsina Census.

Mercurii 28. Novembris 1691.

A R G U M E N T U M.

Fundus censitus si per creditum anteriorem evincatur, statim census remanet extinctus, ab ea tamen die qua Censuarius notitiam habuit evictionis; & hoc casu licet Debitor fundum esse liberum asseruerit, adhuc fructus exigere nequit creditor loco damnorum, & interesse. Census semel per evictionem fundi extinctus minime ex solutione fructuum facta per Debitorem reviviscit.

S U M M A R I U M.

1 *CEnsus statim extinguitur, si fundus census per creditorem anteriorem, cum scientia censuarii evincatur.*

2 *Evicto fundo constite per creditorem anteriorem, debentur fructus censuario loco damnorum, & interesse, si debitor fundum esse liberum promiserit.*

3 *Hæc conclusio admittitur, si creditor ignoraverit evictionem secutam fundi.*

4 *Secus e contra, & hæc est sententia magis vera, & recepta, reprobata alia contraria, & nu. 5.*

6 *Census per evictionem fundi extinctus non potest per fructuum solutionem reviviscere.*

D E C I S I O IX.

MArgarita, Anna Maria, & litisconsortes petierunt restitutionem in integrum adversus sententiam jam diu prolatam ab A. C. Caballetio, in qua absolvit illos de Franciolinis a fructibus controversi census; cumque in hodierna audientia proposuerim dubium, an constet de causis, Domini responderunt negative.

Justa etenim videbatur sententia, quia facultatibus lapso Hieronymo Bencatio principali census debitore, omnia ejus bona, & præcipue fundus censitus prævio concursu fuerunt creditoribus anterioribus deliberata citato Cusulino d. census cessionario creditore, qui fuit graduatus in 19. Loco, quapropter absorpto ab hypothecis anterioribus fundo censito, census remansit sine fundo, & consequenter extinctus, ita ut nullos amplius potuerit parere fructus, Cenc. *q.49. n.6.* Duard. *c.1. q.41. in fine*, Rot. cor. Duran. *dec.455. num.9. & 10. &* cor. Dunoz. jun. *dec.414. n. 1. & 2. et late in dec.336. n.1. part.19. rec.*

Non obstat, quod licet evicto fundo cesset actio in rescripto pro fructibus census, debeantur tamen actione personali ratione damnorum, & interesse, cum tāti intersit creditoris fundum censitum fuisse liberum, prout promiserat Bencatius, & fidejusserat Franciolinus, ad firmata per Rot. cor. Dunoz. jun. *dec.41 a. n.7.* confirmata *in dec. 461.* coram Royas *dec.158. n.5.* cum aliisque allegatis per informantes.

Quia distinguendum inter extinctionem census per evictio-

nem

nem fundi censiti, secutam ignorante creditore, & eandem secutam cum scientia ipsius creditoris, primo casu Dominis videbatur verum, quod creditor ignorans, & bona fide credens censum durare, possit exigere fructus loco damnorum, & interesse, ad tradita per Cenc. *de censf. q.14. nu. 1.3. & seqq.* cum aliis ibidem plene congestir.

Secundo vero casu post scientiam in creditore evictionis fundi censiti nullos fructus petere valet, nec tanquam cen-
4 sus jam extincti, nec tanquam damnum, & interesse, ut late ruetur idem Cenc. *d. q 12. & eod. n.13. & seq.* Bocc. *eod. tract. p.2. n.44.* Rot. *dec.449. n.15.* cor. Duran. *dec. 242. n.14. & 26.* cor. Priol. & in Roman. Salviani 20. Martii 1651. cor. Verospio, & late discusso articulo *dec.336. par.2. rec. per tot.*

Et licet aliquando Rota tenuerit, quod creditor etiam sciens evictionem fundi censiti possit exigere fructus ratione damnorum, & interesse, ut in præcitatis decisionibus cor. Dunoz. jun. & Royas; tamen re maturius discussa, & funditus examinato articulo, ac recedendo a decisis cor. Royas, dictam distinctionem amplexa est in *dec.336. par.19. rec.*
5 ubi omnibus contrariis respondet, ea scilicet duplici ratione, quæ placuit dominis, vel quia evicto fundo statim datur creditori scienti repetitio sortis, quæ non est compatibilis cum perceptione fructuum, resistente Bulla Piana, vel quia sors census transit in purum creditum pecuniarium, ex quo absque nova mora nullum potest deberi interesse, ut bene advertit Cenc. *de cens. q.14. sub n.14. vers. ratione autem,* & Rot. *in dec.336. n.9. part.19. rec.*

Nec obstat, quod Franciolini post sententiam graduatoriam solverint fructus; tum quia non constat, nisi de unica solutione facta per hæredes Hieronymi de hoc negotio non bene informatos; tum & clarius, quia census per fructuum solutionem iterum reviviscere, neque in hac usuraria materia factum partium potuit reddere licitos fructus,
6 qui vere liciti non sunt, Rot. *dec.228. n.1.* post Cenc. *de cens.* & cor. Priol. *dec.242. n.17. & 18.*

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. MOLINES.

Æsina Census.

Lunæ 2. Martii 1693.

ARGUMENTUM.

Per evictionem fundi censit. census extinguitur, & redditur ineptus producendo fructus a die notitiæ Censuarii, qui si eosdem fructus exegerit, imputantur in sortem. Scientia evictionis fundi probatur ex compositione facta in judicio concursus.

SUMMARIUM.

1 *Sors census fit repetibilis, si fundus censitus evincatur.*
2 *Si fundus censitus evincatur, non currunt amplius fructus a die scientiæ habitæ per creditorem.*
3 *Et si exacti fuerint, in sortem imputantur.*
4 *Confessio ad alium finem emanata non præjudicat.*
5 *Evictionis fundi censiti scientia probatur ex comparatione creditoris in judicio concursus.*
6 *Censuarius petens gravari tam pro fructibus, quam pro sorte ei remanet nuda facultas repetendi sortem, & cessat cursus usurarum, etiam nulla facta assignatione bonorum pro sorte, & fructibus decursis.*

DECISIO X.

DEnegata coram R. P. D. meo Caccia sub die 28. Novembris 1691. Ripantibus litisque consortibus restitutione in integrum adversus sententiam A C. Caballetti, in qua favore Franciolini fidejussoris census controversi declaratum fuit ob evictionem fundi censiti constare de illius extinctione, nullosque impostetum patere fructus, scribentes pro dd. Ripantibus litisque consortibus, ad quos hodie spectaret controversus census, si vigeret, non amplius insistentes super illius extinctione, petierunt tantum hodie, ut demandaretur restitutio sortis, quam repetibilem effectam fuisse ob d. evictionem ajebant tam adversus principales debitores census, quam adversus fidejussores, ex Salg. *labyr.*
1 *cre lit. p.2. c.19. n.7. & n.16. a 121.* apud Duran. *dec.449. n.15. vers. quo fit,* Dunoz. jun. *dec.14. & seq. & dec.461. per tot.* subdentes, nequaquam in sortis extinctionem cessisse fructus forte a d. die evictionis perceptos, dum percepti fuerunt fine, & cum ignorantia evictionis præfatæ.

Verum Domini petitioni non annuentes, & apprebantes adducta in decisione, quæ revidetur, neque sortis restitutioni locum esse censuerunt, moti, quia constitit creditores percepisse plures fructus controversi census post evictionem fundi censiti cum indubitata scientia evictionis d. fundi, qua scientia stante, proculdubio fructus vel imputantur in sortem, vel restituendi sunt a creditore, nec debentur loco damnorum, & interesse, Cenc. *de cens. par.14. n.13.* Boccac. *eod. tract. p.2. n.44. dec.309. nu.7.* apud Cenc. *dec.449. n.25.* cor. Dutan. *dec.242. n.14. & 16.* cor. Priolo, & late *dec.326. p.19. rec. per tot.* 2 3

Et quidem fructus fuisse perceptos a creditoribus post secutam fundi censiti evictionem, haud negari posse visum fuit, dum de multiplicatis exactionibus in hanc causam cōstat ex pluribus receptis relatis in summario Franciolini n. 3. quę absq; dubio probant veram, & effectivam solutionem.

Absque eo quod probario hujusmodi inficiari possit ex nonnullis declarationibus emissis pro parte illorum de Franciolinis debitoribus census, in quibus dictum fuit, nullos fructus post evictionem fuisse perceptos; nam emanarunt ad alium finem, nempe evitandi reviviscentiam census, quam desumebant creditores ex perceptione fructuum facta post secutam evictionem; quæ profecto confessiones uri ad unum finem emissæ non debent alium effectum operari, ex deductis *in dec.391 n.11.* cor. Celso. 4

Tum magis, quia dd. declarationes emanare potuerunt ex eo quod tunc ignorarent hæredes debitoris fructus fuisse perceptos, quod redditur verisimile, cum ageretur de solutionibus factis per eorum authores per sæculum ante; propter quod superventa notitia solutionum ex receputis postmodum receptis, possunt hodie Franciolini deducere contrarium, & demonstrare, quod vere post evictionem fundi censiti percepti fuerunt fructus census.

Probatur ulterius a creditoribus recipientibus fructus census adfuisse scientiam evictionis fundi censiti; nam Carolinus principalis creditor, a quo causam habent Ripantes litisque consortes, qui hodie petunt sortis restitutionem, obtinuit ann. 1591. graduari in concursu creditorum Hieronymi Bencarit principalis debitoris census, cujus sunt fidejussores Franciolini Rei conventi, eique assignatus fuit per Judicem concursus 19. locus in sententia graduatoria, ex quo procul dubio probatur scientia evictionis, ut in simili dixit Rot. *dec.336. n 8. q.1.* 5

Nec ad excludendam scientiam evictionis fundi censiti in creditoribus census juvat adducere, quod prima deliberatio bonorum debitoris census decocti secuta vigore d. sententiæ graduatoriæ, fuerit ineffectuata, secunda facta non citato creditores census, quia hæc forent attendenda, si scientia evictionis desumeretur ex his deliberationibus; verum quia scientia deducitur ex comparatione facta a creditoribus census in Judicio concursus, nulla super his deliberationibus ad hunc effectum vis fieri valet, & dum in d. judicio concursus petierunt creditores sibi per sententiam graduatoriam assignari locum tam pro; sorte, quam fructibus decursis, exinde cessavit cursus usurarum, & remansit solum facultas in creditores repetendi sortem, etiam nulla facta assignatione bonorum pro sorte & fructibus decursis, Salgad. *in labyr. credit. q.1. c.19. n.7. & 8.* Rot. *dec.550. n. n.7. & 8.* cor. Cerro, *dec.172. n.10.* cor. Priolo. 6

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. PRIOLO.

Æsina Census.

Lunæ 18. Aprilis.

Argumentum est supra in decisione 10.

SUMMARIUM.

1 *DEliberato fundo censito cum credito anteriore census remanet ineptus ad fructuum productionem a die, qua scientiam evictionis creditor habuit.*
2 *Sententia per appellationem suspensa, nullum effectum causare potest.*
3 *Postquam in judicio concursus fuit factum depositum ad effectum distribuendi inter creditores, censuarius nullam aliam habet actionem, quam pro sorte, & fructibus decursis, agendi super deposito.*
4 *Scientia ex actuum multiplicitate probatur.*
5 *Post evictum fundum censitum, quod valeat creditor loco damnorum, & interesse exigere fructus, antiquitus tenuit Rota.*
6 *A dicta sententia fuit recessum, & id operatur, ut prior*

prior opinio nullam causare potuerit bonam fidem ad effectum fructus exigendi.

7 *Usura non efficitur licita nec per consuetudinem vim legis habentem.*

8 *In judicio repetitionis indebiti, effectiva, & realis debet probari solutio.*

D E C I S I O XI.

POstquam per geminatas decisiones, alteram emanatam 28. Novembris 1691. cor. Rev. Mediolanensi, & alteram 3. Martii 1693. cor. R. P. D. meo Molines, resolutum fuerat, sententiam A. C. Caballett. in judicatum transiisse, adhuc non acquiescentibus cessionariis controversi census, judicato Rotali commissa mihi causa in grado appellationis, & proposito hodie dubio inter partes concordato, decisum fuit non esse locum restitutioni sortis, sed repetitioni fructuum in quantitate in decisione exprimenda, & in hunc modum cōfirmandam esse decisionem R.P.D. mei Molines.

Ratio ita decidendi desumpta fuit, ac quod formato judiciali cōcursu super universo patrimonio Hieronymi principalis debitoris census, fuerunt omnia illius bona, & præcipue fundus censitus, anterioribus creditoribus deliberata, citato Consolino tunc census creditore, qui etiam in sententia graduatoria primum locum obtinuerat; ideoque cum ex causa necessitatis anterioris hypotheca fundus censitus fuerit absorptus, census remansit sine fundo, & per consequens etiam ineptus ad fructuum productiones, juxta doctrinam Bartol. & Angel. *in l. 3. ff quibus mod. pign. vel hypoth. solut.* Alex. *in l. si patrono, § fin. n. 3. ff de Trebell. & cons. 45.*
1 3. *l. 5.* Cenc. *de cens. q. 46. n. 1. & seqq.* & Rota post ipsum *dec. 15. n.* 10. & cor. Dunoz *dec 414. n. 1. & 2. cum seqq* & cor. Dunoz. *dec. 449. n. 2.* & in Rom. Vineæ 2. Aprilis 1666. *§. 1.* cor. Emlnentiss. Carpineo.

Scribentes pro Jacobo, & litis consortibus, non negabant veritatem hujus conclusionis, sed illam non applicari casui præsenti ex eo contendebant, quod deliberatio bonorum de-
2 bitoris secuta fuerat ignorante Consolino creditore census, & quamvis citatus in deliberatione cum successiva assignatione loci in sententia graduatoria, quia ista per appellationem remansit ineffectuata, subdebant proinde nullum effectum evictionis causare potuisse, ad notata per Salgad. *in labyr. creditor. par. 1. c. 16. n. 66. & 67.* Rota apud Cenc. *de cens. dec. 138. n. 7.* & melius *dec. 484. n. 3.* & licet decretum fuerit ad aliam deliberationem, nihilominus cū in ista citatus non fuerit Consolinus creditor, eamdem inferebant, quod in ipso ignorantia evictionis fundi censiti valide potuerit continuare in exactione fructuum, saltem ratione damnorum, & interesse, usque ad integram sortis restitutionem.

3 Verum hæc subsistere visa non sunt, quia cum ad instantiam omnium creditorū Hieronymi efformatus fuerat universalis concursus super omnibus ejus bonis, & inter istos quoque comparuaris creditor d. census, & graduari obtinuerit, tam pro sorte, quam pro fructibus, remanet in illo pernecesse prolata scientia subsecutæ evictionis non solum quia fuit citatus in deliberationibus, sed ulterius quia sciebat pretium retrahendum ex bonis deliberatis esse inter creditores distribuendum. Ideoque cum usque tunc census effectus fuerit repetibilis creditori, nulla alia actio competebat, nisi super eodem pretio agendi ad sortem, & fructus usque tunc decursos, ut dicit Rota *in rec. dec. 36. n. 8. p. 19.*

Non relevare, quod in posteriori deliberatione Consolinus non fuerit vocatus, quia ultra quod defectus talis citationis non probatur adhuc, tamen scientia cōvincitur ex eo, quod agitur de concursu super omnibus bonis creditoris in patria civitate efformato, quam nulla suadet verisimilitudo ad notitiam creditoris non devenisse, & cum in hac secunda deliberatione fuerit solummodo admissus alius oblator ad referendum, eique concesserit prælatio, cui acquievit primus deliberatarius, dici non potest primam remansisse ineffectuatam in beneficium debitoris, cum bona nunquam reversa fuerint in dominium, & propterea dictus usq; ab initio secuta evictio; & demum quia ipsemet creditor judicialiter fassus fuit omnia bona debitoris fuisse deliberata, ubique locum assignatum; sequitur proinde, ut ex multiplicitate sot actuum individualis scientia prolata videatur ad no-
4 tat. per Abb. *in c. cum Ecclesia Sutrina n. 2. de caus. possess. & propr.* Rot. cor. Seraph. *dec. 306. n. 5. & 7. & in rec. dec. 295. n. 9. & dec. 304. n. 12. p. 10. & dec. 244. n. 12. p. 16.*

Nec dicatur, quod stante promissione debitoris de evictione alias ad omnia damna potuerit creditor exigere fructus loco damnorum, & interesse, juxta opinionem quæ aliquibus vigebat in Rota, ut videre est cor. Dunoz. *dec. cit. n. 7.* 5
& dec 462. n. 1, cum seq. & cor. Royas *dec. 459 n. 6.* & apud Mel. ad Castill. *de aliment, dec. 62. n. 1. & 4. & dec. 56. n. 10. cum seq.* Unde licet ab ea postmodum fuerit recessum, potuerit tamen creditor esse in bona fide ad effectum exigendi fructus locu damnorum, & interesse; nam cum non videatur nullatenus tolerabile, quod licitum fuisset creditori fructus 6
exigere, & suos facere, cum libera facultate repetendi sortem, contra præcipuum intentum, & finem Bullæ Pianæ; hinc sequitur ut hæc opinio erronea non potuerit causare bonam fidem in hac materia usuraria, vel de usuris suspecta. Ideoq; detectu errore prioris sententiæ, id quod fuit illicite exactum, vel debet restitui, vel in sortem imputari cum usura; nec minus reddi possit licita per consuetudinem vim legis habentem, ad late tradita per Cancer. *variar. res. lib. 3.* 7
c. 1. & 9. n. 5. Jutt. *de camb disp. 1, q. 13. n. 2.* Leonard. *de usur. q. 5. n. 26 & 31. cum sequent.*

Quo vero ad aliam partem dubii respicientem fructus ultra sortem solutos, DD. censuerunt esse restituendos, quia cum census fuerit extinctus per evictionem fundi, fructus postmodum in ejus causam soluti, tanquam indebiti, imputandi sunt in extinctionem sortis & pro rata, quæ sortem superat, restituendi, & in præsenti dubitari non potest de illorum solutione, quia ab an. 1303. usque ad 1644. exhibeorut quietantiæ ipsius creditoris in totum ascendentes ad sc. 61a. 50. quæ cum contineant certam summam manualiter numerandam, plenissime probant effectivam, & realem solutionem, quæ necessaria est ad effectum repetitionis indebiti, juxta distinctionem, quam tradunt DD. *in l. Cum de indebito §. fin. ff. de prob.* de Luc. *de usur disc. 12. n. 8 & seq.* & Rota cor. Dunoz. *dec. 688. n. 2. & seqq* & in Baron. census 2. Aprilis 1666. *n. fin. vers. ultra quod*, cor. Reverendiss. Bourlemont, Ideoque DD. mitius agentes, & procedendo cum hac distinctione, voluerunt, ut mandatum relaxaretur solum pro restitutione illorum fructuum, de quorum effectiva solutione constat receptis superius enunciatis.

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. U R S I N O.

Romana Census,

Luna 21. Aprilis 1692.

A R G U M E N T U M.

Census impositus super fundo alieno non sustinetur, licet ipse fundus ex post ad manus debitoris pervenerit; quoties tamen promissa fuerint damna, & interesse, ex per debitorem fuerit facta assertio, quod fundus, ad seipsum spectat, census valeret in ipsius debitoris præjudicium, ac etiam sustineretur, si Dominus fundi ejus præstiterit consensum.

S U M M A R I U M.

1 *INstrumentum publicum facit probationem probatam.*

2 *Via executiva competit, si adsit obligatio cameralis, & fuerint communicata facultates A. C.*

3 *Post electam unam viam non licet variare, nisi facta renunciatione judicii prius intentati, & refectis expensis.*

4 *In vim obligationis competit facultas cumulandi judicia, ac de summario alterum executivum convelandi.*

5 *Absque onere renunciandi viam electam, & expensas reficiendi, si omne jus fuerit generaliter in commissione deductum.*

6 *Impositio census facta super fundo alieno, est nulla, etiam si deinde fundus pervenerit ad manus debitoris.*

7 *Limitatur traditio predicta, si Dominus fundi consensum præstiterit.*

8 *Limitatur quoque, si cum juramento promissa fuerint damna, & interesse.*

9 *Contra tertium, nec vigore obligationis cameralis competit via executiva.*

10 *Census debendi nequit contra creditorem ejus juribus se tueri.*

11 *Cessionarius succedit in omnibus juribus cedentis.*

12 *Fidejussio non extenditur de tempore ad tempus, neque de persona ad personam, minusque de contractu ad contractum.*

13 *Extinctio debiti facta cum pecuniis alienis, & subingressio secundi creditoris in juribus primi, non causat*

libera-

2 *liberationem fidejussoris; sed iste adhuc remanet obligatus favore creditoris, qui subingressionem reportavit, & n. 14.*

13 *Contrarium procedit, ubi agatur de subingressione legali, vel ubi deficiat pactum, & effectiva jurium translatio, vel ubi creditor anterior dimittatur cum pecuniis propriis debitori, sive etiam tertii, sed in liberum dominium debitoris ita translatis, ut possit non solvere; vel demum ubi fidejussores, sive insolidum obligati accesserint contractui ad certum tempus.*

DECISIO XII.

VAlerius Magnus ære alieno gravatus vendidit sub die 6. Augusti 1662. quandam ejus domum cum pacto redimendi semper, & quandocumq; Guidoni Bavæ pro pretio sc. 1869. ea in actu stipulationis instrumenti lege conventa, ut scut. 800. remanere deberent penes ipsum emptorem pro sui cautela, reliqua vero scut. 1069. deponerentur, prout revera deposita fuerunt in Sacro monte Pietatis ad effectum extinguendi census, cambia, aliaque debita anteriora, & potiora ipsius venditoris in d. Instrumento venditionis descripta, & in totum constantia summam scut. 872. reportata a creditoribus cessione jurium translativa, & non extinctiva, ad favorem emptoris; pro cujus majoris securitate tanquam principales principaliter, & insolidum cum decreto judicis, aliisque necessariis solemnitatibus, fidejubendo accesserunt Lucia de Agabitis uxor d. Valerii, nec non Gabriel Antonius, & Agatha Francisca communes filii, & Joseph Capuanus maritus dictæ Agathæ, & Gener respective Valerii, ut latius liquet ex summario Actricis, *n. 1. junct. n. 2.*

Ex solutis autem per Bavam emptorem dd. scut. mille, eisque erogatis in extinctionem debitorum designatorum insurrexerunt ex post alii creditores ejusdem Valerii, & idem Bava, ad effectum se eximendi a molestiis illatis super domo vendita, coactus fuit alia desuper sc. 400. persolvere, reportata pariter ab istis cessione jurium translativa, *Summario n. 3.* Sed in dies magis magisq; crescente cumulo creditorũ, cor. A.C. pro liberatione a molestiis tam contra Valerium, quam contra cæteros alios insolidũ coobligatos, & mandatum obtinuit ad factum, *Summario n. 4.* Ad cujus executionem evitandam Valerius deliberavit redimere eandem domum, utq; in actu redemptionis receptam pretii ratam restituere valeret ipsi Bavæ, de illius consensu sub die 15. Octobris 1683. super eadem domo imposuit mediante persona Gabrielis ejus filii, specialiter ad hunc effectum constituti Procuratoris censum perpetuum ad favorem societatis coquorum, & cupidinariorum de urbe, in sorte sc. 1550. quæ deposita pari modo fuerunt apud Ædem sacram, & deinde soluta pro rata scut. 1450. præfato Bavæ primo emptori, & reliqua scut. 100. Joseph Sebastiano in extinctionem cambii similis summæ, alias per d. Valer. Magn. & Josephum Capuanum contracti, & in actu solutionis societas ab utrisque cedi sibi fecit omnia, & singula jura translative, & non extinctive, *Summ. n 5.*

Adventa die statuta solutionis fructuum dicti census, & deficiente debitore, eadem societas de anno 1684. in vim clausulæ Constituti in instrumẽto impositionis adjectæ obtinuit a primo Collaterali Curiæ Capitolinæ mandatum de associando ad dictam domũ fundum censitum ad effectum se satisfaciendi ex illius pẽsionibus de fructibus decursis, & decurrendis, illiusq; vigore possessionem etiam adepta fuit; sed opponentibus sese ex post Lucia Agabita, & Agatha Magna, uxore, & filia respectiva ejusdem Valerii, hoc interim prædefuncti, & allegata per istam cautela Angeli in Tribunali Eminentissimi Urbis Vicarii ex causa suorum jurium dotalium, super illius viribus contestata fuit lis coram Reverendissimo Patriarcha, qui decretum mandavit, societatem manutenerí pro rata census scut. 1000. sine præjudicio majoris summæ, & aliorum creditorum. Verum hujusce decreti executione suspensa per appellationem interjectam ex parte Luciæ, & Agathæ de Magnis, illiusque causa mihi commissa, societas cumulando judicia aliud executivum introduxit, & impetrata a Signatura justitiæ altera commissione mihi etiam directa, ut procederet cum facultatibus A.C. ad illius instantiam dubium subscripsi tanquam in prima: An scilicet interveni facultates A.C. itaut sit relaxandum mandatum, quod absque resolutione discussum sub die 10. Aprilis 1690. hodie in omnibus affirmative decisum fuit.

Resolutioni quoad utramq; dubii partem fundamentum præbuit publicum instrumentũ impositionis census sub die 15. Oct. 1683. stipulatum, quod creditum societatis Actri-

1 cis plene, ac concludenter probaret, ad Text. *leg. præstbat, C. de probat.* cumq; sit vallatũ camerali obligatione, illiusq; vigore modo agatur pro fructibus dicti census adversus bona hæreditaria Valerii debitoris, & specialiter contra domũ ad ipsum jure dominii spectãtem, alias ab eo Guidoni Bavæ venditam, & deinde cum propriis pecuniis societatis creditricis redemptam, & pro fundo censito subjectam, ut constat ex *Summ. n. 1. & 4.* quia executiva dubio procul competit, & facultates A.C. per signaturam communicatæ nostro Auditorio de plano intrant, ut alias responsum fuit *in dec. 12.* 2
n. 4. et 5. post Zach. *de oblig. cam. in dec. 78. n. 9.* cor. Cocc. & *dec. 759. n. 7.* coram Burat. *et in rec. 415. n. 10. in fin. p. 1.*

Et consequenter locus est relaxationi mandati, ut dixit Rot. *decis. 900. n. 1.* coram Dunoz. Jun. *et dec. 263. part. 19. rec.*

Non obstat, quod societas prius remedio manutentionis non possit audiri, nec obtinere in hoc executivo judicio, nisi prius illi in actis renunciet, & expensas reficiat ex traditis per Scacc. *de sent. & re judic. gl. 14. p. 7. n. 38. et qu. 13.* 3
n. 75. & Rota *dec. 84. n. 1. & seq. p. 17. rec.*

Etenim creditori agenti vigore obligationis cameralis, ex peculiari illius privilegio competit facultas cumulandi judicia, ac de summario ad alterum executivum remedium 4
convolandi, ut firmant Grat. *disc. ept. forens. 38. n. 7.* Cenc. *de cens. qu. 9. n. 32.* Card. de Luc. *de judic. disc. 55. num. 3.* & Rot. post Zach. *de obligat. camer. dec. 598. n. 3.*

Et quidem absq; onere renunciationis faciendæ priori judicio, & refectionis expẽsarum, quod his tantum debet sibi-
5 lere, qui monitorium, sive libellũ restrinxit ad certam actionem, quæ de jure cõpetebant; & deinde ea omissa convolat ad alterũ diversæ speciei, juxta terminos, in quibus loquuntur auctoritates in objecto relatæ. At nomina, ubi, prout hic alicui competunt plura remedia summaria, & executiva, & 2
omne jus suũ deduxit in commissione cum clausula, *quam, et quas.* Hoc enim casu prosecutio ex una actione non impedit, quo minus cumulando possit aliena intẽtare, & in his terminis non tenetur ad expensarum refectionem, juxta stylum supremorũ Tribunalium, prout distinguendo bene declarant Caput. *in prax. jud. c. 11. n. 80. cum ibi alleg.* & Rot. *decis. 1133. n. 10. et duob. seqq.* coram Cocc. *et dec. 630.* cor. 2
Seraph. *et dec. 270. n. 5. et dec. 464. n. 3.* coram Ludovisio.

Nec evitari potest relaxatio mandati sub eo fundamento, 6
quod domus de tempore impositionis dicti census esset sub dominio, & possessione Bavæ, adeoq; super ea tãquam fundo alieno valide non potuerit per Valerium constitui, & creari præfatus census societaria, neq; supervenientes dominiũ in impositione suffragetur ad validandam anteriorem impositionẽ, ex communiter traditis per Nav. *in comment. de usur. n. 118. et n. 131.* Cenc. *de cens. q. 14. n. 6.* & Giurba *Sic. 24. n. 1. vers. nec superveniens.* & Rot. *dec. 309. n. 9.* post eund. Cenc.

Quoniam cum Bava impositioni consenserit, recipien- 7.
do pecunias societatis emptoria, & cedendo ad ejus favorem omnia sua jura, valida est hæc impositio, ut limitando regulam firmant Boccac. *de cens. p. 2. n. 69.* Nav. *in d. 9. comment. de usur. n. 131. versic. 5.* cum pluribus aliis allegatis per Cenc. *dict. de cens. qu. 14. n. 8.* & in fortioribus terminis Rot. *dec. 48. n. 12. et seq.* & signanter *n. 22. par. 8. rec.*

Et cum tueretur per Valerium promissa damna, & interes- 8
se, adjecto juramento, tenetur usq; ab initio ad fructus solutem loco damnorum, & interesse, Cenc. *de cens. qu. 14. n. 14. vers. limitatur,* & Rota *d. dec. 48. n. 25. et seqq. part. 8. rec.*

Minusq; subsistit, quod Agatha, & Lucia sint tertiæ possidetrices, cum prior asserat se possidere ex titulo anteriori suæ dotis, secunda autem ex causa assignationis quartæ maritalis, & alimentorum, per Valerium virum ipsi, ut prætenditur, factæ mediante apocha privata usque de anno 1670. adeoque contra eas procedi non possit executive, ta- 9
metsi vigore obligationis cameralis; sed agendum veniat ex ordinario utili Salviani interdicto, juxta theoricam Alexand. *in l. Divo, §. Si super rebus sub n. 28. vers. et pro hoc benefacit, §. de re judic.* quam sequitur Rota *in decis. 56. n. 5.* penes Posth. *de subhast.* & in Cameral. concursus creditorum 12. Januarii, & 26. Novembr. 1691. coram me.

Siquidem admisso credito dotali Agathæ, nec non præsupposita etiam legalitate apochæ, ex qua Lucia suum deducit creditum alimentorum, & quartæ maritalis, super quibus tamen DD. non immorantes nihil firmare voluerunt; adhuc neutra ex istis impedire valet relaxationem mandati, ea ratione, quia ambo in venditione dictæ domus factæ Guidoni Bavæ non solum asserunt una cum Valerio Patre, & respective viro, sed ulterius promiserunt emptori perpetuam evictionem, & defensionem fundi venditi, obligando in forma Cameræ, se suaque bona, uti principalis principaliter, & insolidum; Unde etsi dd. mulieres respectu Valerii

sint

sint fidejussores, respectu tamen Bavæ emptoris sunt correæ
debendi, & principales debitores, non autem tertiç; & proin-
de sicuti non possunt jura dotalia pro dicta emptione obli-
gata adversus eundem ullo modo experiri, neque cum illis
10 se tueri in possessionem domus, ex firmatis per Rot. *in dec.*
287. n. 2. & 4. & dec. 352. a n. 5. usque ad 9. par. 19. rec. cum
concordant. ibi allegat. ita nec etiam valent adversus socie-
tatem, in quam omnia, & singula jura dicti Bavæ fuerunt
transfusa mediante amplissima cessione translativa, & non
extinctiva, ex novissimo juris principio, quod Cessionarius
11 succedit in universum locum, & gradum, ad jus cedentis,
ejusque personam in omnibus repræsentat, ad text. *in l. 2.*
§. non solum, C. de hered. vel act. vendit. Surd. *cons. 22. nu.*
15. & seqe. lib. 1. Olea *de cess. jur. tit. 6. in exord.* & Rot. *dec.*
588. n. 261. cor. Bich. *& dec. 350. n. 1. p. 18.* & *dec. 369. n. 10.*
& seqq. p. 19. recent.

Nec obtinuit replicatio mulierum, quod scilicet per sub-
secutam retrovenditionem dictæ domus factam per Bavam
ad favorem Valerii extincto, sive novato contractu prio-
ris venditionis extincta pariter, seu resoluta remanserit
earum obligatio fidejussoria, quæ cum sit stricti juris, non
12 potest extendi de contractu ad contractum, nec de tempo-
re ad tempus, neque demum de persona ad personam, jux-
ta text. *in l. Blandisius 12.* Card. *de fidejuss.* Card. de Luc. *de*
credit. disc. 96. n. 3. & Rot. apud Cenc. *de censib. dec. 549. n.*
8. & 9. in rec., dec. 161. n. 5. & 6. & dec. 430. n. 3. p 14.

13 Quia cum societas dederit pecunias ad hunc præcisum ef-
fectum redimendi domum, & cum pacto reportandi trans-
lativam sententiam cessionum jurium Bavæ, & ad formam
hujusce conventionis pecuniç adeo cautæ depositatç fuerint
apud ædem sacram, ut nec momenta temporis in liberum
dominium venditoris transiverint, & successive Bava fue-
rit cum eis vere dimissus, reportata per societatem transla-
tiva cessione jurium illius; antiquus contractus non reman-
sit extinctus neque novatus, sed potius secundum censua-
lem contractum transfusus sive translatus; & licet iste ra-
tione novæ informationis dicatur novus, nihilominus,
cum processerit a primo, dicitur quodammodo unus, &
idem cum primo, ut exemplo ducto a propagine vitis, fir-
14 mant Castrens. *cons. 164. n. 3. l. 2.* Rot. *dec. 350. n. 7. & 8.* &
melius *n. 15.* cor. Priolo, & Rom. pecuniaria 1. Februarii
1688. §. *Tertius casus est*, cor. bon. mem. Card. Marthæjo.

Indeque necessario consequitur, ut jura priori emptori
competentia adversus principalem debitorem, & coobliga-
tos, sive fidejussores, non dicantur perempta, seu resolu-
ta, sed propriis pecuniis empta, & acquisita jurium cessio-
ne, quæ comprehendit nedum correos debendi, & insoli-
dum obligatos, sed etiam fidejussores inscios, vel etiam
invitos, ex traditis per Negusant. *de pign. p. 5. principal.*
15 *membr. 3. p. 2. n. 25. in fine*, Olea *de cess. jur. tit. 6. q. 6. n. 9.*
Adden. ad Burat. *dec. 420. n. 8.* Rot. *dec. 350. n. 42.* cor. Prio-
lo, *& dec. 99. n. 3. & 4.* cor. Ubaldo jun.

Quibus non adversantur authoritates in objecto allega-
tæ, aliæque plures, quæ videntur contrariæ. Quippe quç
procedunt in diversis terminis, vel quando scilicet agitur
de subingressione legali, & deficit pactum, & effectiva ju-
rium translatio, vel quando creditor anterior dimittitur
cum pecuniis propriis debitoris, sive etiam tertii, sed in
liberum dominium debitoris ita translatis, ut possit non
16 solvere, vel demum quando fidejussores, sive insolidum
obligati accesserunt contractui ad certum tempus, ut ex le-
ctura recognitum fuit. Ideoque inapplicabiles sunt in hac
facti specie, in qua non agitur vigore subingressionis lega-
lis, neque deficit translatio jurium in vim præambuli pa-
cti, primusque emptor dimissus fuit cum pecuniis societa-
tis credititiis, non autem debitoris, qui illas nunquam
habuit in libera potestate, & mulieres coobligatæ, uti
principaliter, & insolidum, priori contractui accesserunt
indefinite, & simpliciter promittentes perpetuam domus
evictionem, & pensionem, ut casus distinguendo optime
firmat Rota in d. pecuniaria 1. Februarii 1686. *a §. tres nan-*
que casus usque ad finem cor. bon. mem. Card. Matthejo.

Ex quibus quidem conclusum fuit, mandatum relaxan-
dum esse, ad effectum tamen deponendi, & pretium con-
signandi cui de jure partibus hinc inde non semel, sed bis
auditis.

R. P. D. DE LA TREMOILLE.

Romana Census.

Veneris 1. Martii 1697.

ARGUMENTUM.

Census qui fuit in re aliena impositus quoad debitorem, qui rem ad se spectare asseruit, non irritatur. Licet inter doctores aliqua adsit controversia, an Census imponi valeat super re empta, in qua Venditor ob non solutum pretium reservavit dominium, nihilominus omne dubium evellitur, si in venditione ejusdem rei adsint clausulæ aptæ ad transferendum dominium.

SUMMARIUM.

1 *Census sine consensu domini super fundo alieno constitui non potest.*
2 *Census imponi non potest super re empta, pro quo solutum non fuit pretium, et venditor reservavit dominium.*
3 *Census extinguitur, mediante disdicta pecuniarum solutione.*
4 *Si praecedat disdicta, venditio census sonat in veram extinctionem, & si dominus census jura sua translative cessisse dixisset.*
5 *Retentio competit etiam ex titulo pendente lite superveniente.*
6 *Pro juribus creditoris anterioris dimissi competit retentio.*
7 *Etiam si nec cessione, nec pacto ullo subingressionis patiens sit munitus.*
8 *Creditum cum hypotheca ex instrumento probatur.*
9 *Clausula* constituti *sola sufficit ad probandum possessionem constituentis, aliorumve, qui ab eo causam habent.*
10 *In vim clausulæ* constituti *datur associatio.*
11 *Etiam si agatur ex contractu census.*
12 *Associatio eo fortius conceditur, si efficacia clausulæ* constituti *augeatur facultate capiendi possessionem propria authoritate.*
13 *Census appositus super fundo alieno quoad debitorem est validus.*
14 *Census super re, in qua adest reservatio dominii favore alterius, imponi non potest.*
15 *Contrarium tenent alii.*
16 *Quavis tamen hesitatio cessaret, si in venditione rei, in qua fuit reservatum dominium, adjecta fuerint clausula* constituti, & habendum.
17 *Reservatio dominii extinguitur per effectivam pretii subsequentem solutionem.*
18 *Pro melioramento non impeditur immissio pro indiviso pro quantitate valoris rei ante facta melioramenta, num. 19.*

DECISIO XIII.

FRatres de Vadis imposuerunt anno 1620. super duabus eorum domibus sitis in via Bergomen. annuum censum sc. 14. pretio sc 200. emptum ab Andrea, qui illud cum amplissima promissione exigibilitatis, & evictionis, tã pro sorte, quam pro fructibus, cessit Alexandro, cui fuit hæres Archiepisc. S. Rocchia; a quo cum PP. S. Laurentii in Lucina heredes Andreæ conventi fuissent pro solutione fructuum decursorum, in eam causan solverunt sc. 410. atq; etiam creditori census sortem restituerunt, reportata jurium cessione contra census impositores, vel alios quoscunque obligatos. Præfati autem Patres agendo ex juribus sibi cessis obtinuerunt ab A. C. Mandatum nomine de associando in unam ex præfatis domibus censui obnoxiam olim a Vadis insolutum datam Monsellinis, a quibus emerant quoddam prædium, & deinde judicialiter deliberatam Ludovico Bossio Patri Caroli Moderni illius possessoris; sed interposita a reo appellatione, causaque ad Rotam devoluta, ac cum clausula *si quid exequend.* commissa bon. mem. Benincasæ, responsum fuit die secunda Decembris 1689. Mandatum A.C. esse exequendum. Cumque hodie cor. me in illius locum subrogato hæc decisio ad examen revocata fuerit, plures reo propositæ fuerunt expositiones pro obtinendo recessu a decisis, dictaque mandati executione impedienda. Prima exceptio autem perhibetur ex nullitate census desumpta ex eo, quod contra formam Pianæ Constitutionis creatus fuerit sine fundo,

fundo, cum domus super quas constitutus reperitur, non
pertineat ad censūs impositores, sed ad Fratres de Turrinet-
tis, proindeque sine Domini consensu super re aliena consti-
tui nequivisse, Cenc. *de censib. q.* 14. *n.* 6. *&* 7. Rot. *dec.* 164.
1 *n.* 16. *p.* 17. *rec.* licet enim illa tempore impositionis census
emptionis titulo possideretur a Vadis, eundem tamen do-
minium tam ex juris dispositione, quam ex speciali reserva-
tione translatum non fuerat in emptores, qui pretium ven-
ditricibus nondum solverant; deficiente autem dominio a
possessore subjici nequiverat ulli hypothecæ, sine qua peti
nequit associatio, ut omissis generalibus in nostris præcisis
2 terminis est cor. Rot. Bich. *dec.* 204. *n.* 5. *&* 6.

Verum si qua forte ratione hujusmodi exceptio nullitatis
submoveri posset, succedere dicebatur exceptio extinctio-
nis census factæ, ut dictum est, a P.P. qui anno 1658. juxta
formam præscriptam a Bulla Piana, censum disdictam credi-
tori intimarunt, eademque deinde reproducta sortem resti-
3 tuerunt, quibus actibus indubiū est induci illius extinctio-
nem, Rot. *dec.* 211. *n.* 19. *& seq. p.* 9. *& dec.* 399. *n.* 6. *p.* 17. *rec.*
Maxime quia contrahentes rem gesserunt per actum retro-
similis venditionis, quę ubi pręcessit, sonat in veram extin-
4 ctionem, Rot. *d. dec.* 211. *n.* 18. *p.* 9. cor. Celso *dec.* 116. *n.* 11.
& in Romana Salviani 4. Junii 1683. §. *Tertio saltem*, cor.
Reverendiss. Hervaul Archiepiscopo Turonen. Idque lo-
cum habet, tametsi Dominus census jura sua translative
cessisse diaisset restituenti pecunias censuales, cum hæc ces-
sio famuletur actui, qui principaliter geritur, suamque
vim, & efficaciam retineat quoad alios effectus ex illa re-
sultantes, ut explicant præcitatæ decisiones.

5 Quod demum utraque ex propositis exceptionibus cor-
rueret, subdebatur, reum juvari posse ope retentionis plu-
ribus titulis ipsi competentis, quorum primus desumebatur
ex quadam transactione a Monsellinis celebrata cum R. Fa-
brica, quę cum judicio Salviani immitti petiisset in domum,
de qua agitur, vi cujusdam pii relicti anterioris dict. censu
Bossii, illius possessores molestias denunciarunt Monselli-
nis atque isti solverunt R. Fabricæ sc. 120. reportata jurium
cessione, quibus proinde juribus tanquam acquisitis a neces-
sario possessori defensione potterit reus possessionem suam
tueri, etiam si illa pendente lite supervenerint, Grat. *discept.*
903 *n.* 3. Posth. *ref.* 46. *n.* 107. cum ante sententiæ executio-
nem quęsita fuisse sufficiat, Mant. Medic. *dec.* 91. *n.* 26. *& seq.*
6 Rursus retentio debebatur, quia Monsellini super eadem
domo sibi data insolutum a Vadis, passi molestias a Turri-
nettis, & Ascorniis creditoribus anterioribus censu præfa-
to, suis pecuniis illos dimiserunt; quamobrem Bossius juri-
bus anterioribus suorum fructuum juvari potest, *l. qui cum*
q. a debitore 18. *ff. qui potior. in pign. habean. l. si potiores* &
ibi glos. *C. de his, qui in prior. loc. succed.* Paris. *cons.* 69. *n.* 57.
lib. 3. Gabriel. *commun. concl.* *t. de empb. concl.* 2. *n.* 36. Rot.
dec. 484. *in fin. p.* 9. *rec. dec.* 48. *n.* 6. *p.* 16. tametsi nec cessio-
7 ne, nec pacto ullo subingressum in hujusmo jura sibi quæ-
siverit, Mantic. *dec.* 96. *n.* 3. Rota *dec.* 321. *n.* 11. *p.* 17. *rec.*

Postremo his omnibus accedebant plura melioramenta
bona fide a reo facta in domo controversa, vi quorum reje-
cti fuerunt alii creditores, qui coram A.C. ad illam immit-
ti petierant.

His autem rationibus, causæque momentis mature per-
pensis, Domini censuerunt, dandum esse modum decisioni
editæ a bo. me. Benincasa Ideoq; restrinxerunt mandatum de
associando ad fructus duntaxat decursos usque ad diem ex-
tinctionis census, quæ in præterita propositione non appo-
sita a reis hodie a scribentibus pro actoribus ultro admissa
fuit, ut etiam concessa fuit retentio pro rata quantitatis soli-
tæ R. Fabricæ, ea præcipue ratione denegata in priore deci-
sione, quia Dominis plene non constiterat esse de legato pio,
quod in hodierna propositione indubium reddebatur ex ex-
hibitione testamenti, in quo illud relictum fuerat; quod vero
attinet ad reliqua, Domini pro jam decisis responderunt.

Justitia enim mandati de associando resultat ex publico
8 instrumento, quo census impositio, & hypotheca probatur,
Bich. *dec.* 34 *n.* 1. & in Romana census 14. Februarii 1684. §.
9 *Domini affirmative*, & in Romana Salviani 8. Junii 1689.
§. *at neutrum*, cor. Reverendiss. Dom. Turonen. Cumque il-
lud munitum sit clausula *constituti*, quæ sola, ut ait Rota
cor. Arguelles *dec.* 75 *n.* 19. *&* 20. sufficeret ad probandam
possessionem continentis, a quocunque, qui ab eo causam ha-
bent, his proinde concurrentibus extremis jure concessa fuit
associatio, Bartol. *in l. creditores* 3. *sub n.* 25. *vers. sed po-*
na, *C. de pign.* Ruin. *cons.* 127. *numer.* 1. *lib.* 5. Manzaned. 10
de. 315. *n.* 3. Duran. *dec.* 49. *n.* 3. Greg. *dec.* 491. *n.* 10. *dec.* 59.
n. 4. *p.* 6. *dec.* 385. *n.* 6. *p.* 9. *dec.* 231. *n.* 9. *p.* 19. *rec.* etiam si aga-
tur ex contractu census, quia hoc casu associatio concedi-
tur, non quidem ut census emptor dominium, et fundi
censiti possessionem nanciscatur, sed ut reditus censuales ex
illo percipere valeat, Rot. post Cenc. *de censib. dec.* 140. *dec.* 11
150. *& dec.* 542. *n.* 2. cor. Carillo *dec.* 31. *n.* 1. cor. Bichin *dec.*
310. *& dec.* 376. cor. Arguell. *dec.* 75. *n.* 1. *& seq. & in rec. dec.*
104. *n.* 2. *p.* 9. *dec.* 187. *n.* 1. *&* 3. *p.* 10. *dec.* 508. *n.* 1. *&* 2. *p.* 4.
Eoque certius, quia in nostra hypothesi efficacia constituti
augetur facultate concessa creditori capiendi possessionem
per propriam authoritatem, bene in proposito Rota coram 12
Duran. *dec.* 105. *n.* 2. cor. Merlin. *dec.* 104. *n.* 6. Dunoz. jun.
dec. 821. *n.* 1.

Nec obstant ea, quę a scribentibus pro reo sub initium ap-
ponebantur; nam nullitati desumptæ ex defectu dominiī
fundi censiti, quo census impositorem caruisse dicebatur,
responsum primo fuit, hujusmodi exceptione juvari quidem
posse fundi dominum, ut in ejus judicium census sustinea-
tur, non vero census impositorem, ad versus quem omnino
validum reputatur, perinde ac si super ejus bonis propriis
fuisset impositus, ideoque loco saltem damnorum, & inte- 13
resse fructus solvere tenetur, Cenc. *de censib. q.* 19. *n.* 41. *&*
seq. & melius *q.* 26. *n.* 5. *&* 6. Adden. ad Pamphil. *dec.* 188.
n. 5. *vers. sed hoc procedit.*, Rota cor. Duran. *dec.* 449. *n.* 15.
Priol. *dec.* 238. *n.* 13. Cerr. *dec.* 713. *n.* 8. *& in rec. dec.* 29. *n.* 6.
& 7. *dec.* 75. *n.* 4. *p.* 9. *& dec.* 11. *n.* 24. *& seqq. p.* 12.

Deinde hujusmodi nullitas tolli dicebatur, eo quia licet
controversum sit apud Doctores, an dominii reservatio a
venditore facta impediat illius translationē in emptorem,
& opinionem affirmativam secuti fuerint Altograd. *conf.* 9.
n. 19. *lib.* 1. Rota cor. Royas *dec.* 380. *n.* 15. *&* 17. *& in rec.* 14
dec. 284. *n.* 7. *& seqq. p.* 13. contrarium vero senserint alii cen-
sentes similem reservationem nil aliud tribuere creditori,
quam specialem hypothecam, ad quam restringi scripsit R. 15
P.D. Ansaldus collega meus *in tr. de commerc. & mercat.*
dec. 56. *n.* 47. ubi hanc sententiam veriorem, & in Curia ma-
gis receptam esse ait; attamen quæstio omnis silet in nostro
casu, eo quia venditioni domus a Turrinettis factæ Vadis
adjectæ fuerunt Clausulæ *constituti*, *& ad habendum*, quæ
cum suapte natura dominii translationem secum ferant, re-
pugnant veræ dominii reservationi, sed referendæ sunt ad
simplicem cautelam, qua venditor specialis hypothecæ re-
servatione sibi consuluit, ut prosequitur, R.P.D. Ansaldus
loc. cit. Pacific. de Salvian. *interd. inspect.* 3. *c.* 3. *n.* 55. *& seq.* 16
Giurb. *obser.* 94. *n.* 13. de Luca ad Franc. *dec.* 506. *n.* 8. *vers.*
pactum reserv. Altimar. *ad dec. Rovit.* 7. *n.* 17. Rot. *dec.* 137.
in fin. p. 6. repetita post Cenc. *de cens. decis.* 559. *& dict.* 560.
§ *similiter*, ubi conciliat contrarias auctoritates, & rursus
cum Vadi domus emptores pretium deinde solverint Turri-
nettis, evanuit dominii reservatio, quod libere in illos
translatum fuit, Cenc. *de cens. d. q.* 26. *n.* 5. Cyriac. *controv.* 17
425. *n.* 41 *et seqq.* Rota apud Posth. *de Subhast. dec.* 153. *n.* 4.
& cor. Dunoz. jun. *d. dec.* 437. *n.* 93. *et seqq.*

Nec subsistit, quod d. pretium suis pecuniis solutum fue-
rit a Monsellinis, ex quorum proinde juribus petebatur re-
tentio, quia contrarium constat ea facta. Nam Monsellini
pulsati a Turrinettis & Ascorniis, deliberati curarunt præ-
dium ab ipsis venditum Fratribus de Vadis, illiusque pre-
tium solvi dd. Fratrum creditoribus; quamobrem cum isto-
rum dimissio facta fuerit pecuniis retractis ex bonis debito-
rum, & ut talibus deliberatis, instantibus Monsellinis, jus
nullum eisdem quæri potuit, neque etiam ad effectum reti-
nendi, ut probat *prior decisio* §. *neque ad retardandam*.

Quæ nec etiā competit ex causa melioramentorum, cum
illorum dominio plene consulat decisio concedendo credi-
tori associationis limitate pro quantitate scut. 949. quanti
domum æstimatam fuisse constat ante melioramenta, se-
cundo praxim alias in hoc Sacro Auditorio receptam, te-
ste Rota coram Coccin. *dec.* 1489. *n.* 1. & coram Cerro *dec.* 217.
n. 15. *et seqq.* quam associationem pro indiviso concessam
fundis, si emptor pati dedignetur, offerre poterit credi-
tori illius pretium hacque ratione rem totam retinere, de
Luca *de credit. disc.* 54. *n.* 5. *et seqq. aliique allegati in* §. *fin.*
prioris decisionis.

Et ita utraque parte &c.

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Sextum THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,

Qui est

DE DOTE, &c.

ARGUMENTA DECISIONUM DE DOTE, &c.

DECISIO I. *Balneoregiens. Fideicommissi.*

Dispositio *authent. res quæ*, procedit tantum in fideicommisso ascendentis, non autem collateralis. Hypotheca legalis, quæ competit in bonis hæredis gravati dolose alienantis, præfertur posteriori dotis hypothecæ etiam expressæ; & an per divisionem fideicommissum renunciatum censeatur.

DEC. II. *Romana Augmenti Dotis, & Legatorum.*

Centenaria producit meliorem titulum de mundo, dummodo titulus ab initio non sit prohibitus, & a persona prohibita non proveniat, nec in ipsa habenda est ratio probabilis ignorantiæ, aut malæ fidei, & in quibus cum immemorabili conveniat.

DEC. III. *Romana, seu Anconitana Dotis.*

Confessio de dote recepta probat verum dotis numerationem, & concurrentibus conjecturis veram dotis receptionem suadentibus; & recensentur ad hoc plures conjecturæ.

Confessio authoris nocet ejus successori, aut hæredi. Pro dote datur via executiva contra tertium. Quod procedit etiam in dote promissa.

DEC. IV. *Romana seu Anconitana Dotis.*

Hæc decisio est confirmatoria præcedentis super puncto, quod Stat. Urb. 85. lib. 2. dans viam executivam pro dote, etiam contra tertium possessorem procedit in dote promissa extra urbem; & sic si forensis in urbe pulsetur pro dote, potest via executiva procedi contra tertium etiam forensem.

DEC. V. *Romana Dotis, & Lucri.*

Lucrum dotis ex Stat. Urbis, marito defuncto cum filiis uxori superstiti debetur tantum quoad usumfructum, & proprietas remanet in hæreditate mariti, & spectat ad illius filios, si hi sint patris hæredes. Extractum ex fideicommisso, post mulieris obitum ad illud revertitur tanquam non avulsum in proprietate a fideicommisso. Avus recipiens dotem pro filio, remanet lucri debitor, & si filius illi prædecedat, relictis filiis, ejus uxor consequitur lucrum quoad usumfructum, nec potest prætendi proprietas a filiis mulieris ex bonis Avi debitoris lucri, si illi non sint Avi hæredes. Obligatio non censetur facta ad id, ad quod quis non tenebatur, nisi expresse dictum sit.

DEC. VI. *Romana Census.*

Census creatus cum effectibus fideicommissi, est fideicommissarius, & assignat pro lucro dotali ex statuto Urb. uxori, existentibus filiis ex illo matrimonio, spectat ad illam quoad solum usumfructum, remanente semper proprietate pro fideicommisso favore vocatorum ad illud; nec tale lucrum transit ad filios hæredes mariti, sicuti si ab hujus hæreditate fuisset detractum, & contraria declarantur.

DEC. VII. *Avenionensis Fructuum Dotis.*

An, & quando Dos a patre constituta dicatur adventitia, ita ut ad ipsum, soluto per obitum viri matrimonio, non revertatur, & ex ipsa tanquam legitimæ naturam assumente fructus filiæ a patre debeantur.

DEC. VIII. *Romana Dotis, & Lucri.*

Lucrum Dotis ex statuto Urbis, existentibus filiis ex communi matrimonio, debetur solum quoad usumfructum conjugi superstiti, reservata proprietate filiis, & illud continetur sub fideicommisso ordinato a Patre, vel Avo & talis proprietas non potest esse debita, nisi quis sit hæres filiorum, qui lucri habent proprietatem: Lucrum de jure non debetur, & ex statuto delatum, ad illius literam, & juxta terminos ab eo præscriptos tantum debetur. Et statutum de lucro dotis, ut contra jus, non est extendibile: Lucrum debetur in proprietate, si sit sic promissum, & observantia hoc præseferat: Ex quibus talis promissio excludatur, & censeatur facta solum quoad usumfructum.

DEC. IX. *Asculana Dotis.*

Læsio non præsumitur, sed potius justitia pretii, & illa est probanda ab illam allegante, quod sit ultra dimidiam, etiam in bonis assignatis pro dote. Ex quibus læsio remaneat improbata, late ostenditur; & quod sit sunt quævis probationes pro tollenda læsione, ac illa improbanda. Maritus vel ejus hæredes non excusantur a facto adimplendo renunciationis faciendæ per uxorem, ex capite enormissimæ læsionis, nisi probetur talis ultra messem in receptione dotis. Valor rei ex quibus circumstantiis crescat, & cesset læsio, docte dilucidatur.

DEC. X. *Asculana Dotis.*

Hujus decisionis argumentum sumitur ab illo antecedentis decisionis, cum sit illius confirmatoria, & solum in hac eliduntur objecta deducta pro læsione, in prima decisione rejecta.

DEC. XI. *Carpentoracten. seu Vasionen. Primogenituræ.*

Res judicata impugnari non potest ex defectu mandati, si illud ex conjecturis resultet, nec mulier sub prætextu crediti dotalis anterioris impedire valet distractionem bonorum viri, nisi istius bona ex titulo dominii translativo possideat, maxime si sit ejus hæres, & fructus bonorum hæreditariorum perceperit, cum per simplicem hæreditatis aditionem confusa remaneant jura dotalia, & per fructuum perceptionem consumpta censeantur, si mala fide percepti sint.

DEC. XII. *Carpentoracten. seu Vasionen. Primogenituræ.*

Mulier hæres viri per simplicem hæreditatis aditionem jura dotalia confundit, & ex perceptione fructuum hæreditariorum ea consumpsisse censetur, si illos mala fide perceperit. Obligationes minorum destitutæ solemnitatibus constitutionis Ægidianæ, nullæ sunt, & invalidæ.

tibus per defensores dictæ Ecclesiæ expensis, cum istæ bene
21 inserviant ad magis exprimendum divisionis effectum, & illius observantiam, non tamen ad illam extendendam ultra propriam naturam, & inducendam remissionem fideicommissi, de quo dividentes non cogitarunt, ut declarat Michalor. *de fratribus lib* 3. *cap* 41. *n*. 2. *& seq*. *& n*. 22. *& seq*. *& n*.34. *cum seq*. Rot. *dec*. 272. *num*.5. *cum seq*. *p*.10.*rec*. cum aliis in decisione hujusce causæ cor. me, *§. minus urget*, fusius allegatis, & aliis in decisionibus, Spoletana bonorum, & Savonen. fideicommissi.

Nec adversatur, quod dividentes bona diviserint tanquam libera, eaque promiserint libera manutenere, & restitutioni, seu caducitati non subjecta; ideoque non valeant hanc eorum obligationem impugnare sub prætextu fidei-
22 commissi deinde purificati, vel in omnem casum teneantur ad damna, & interesse, Rot. cor. Seraph. *dec*.969. *n*. 7. *& dec*.785. *& dec*.586. *per tot*. siquidem conclusio procedit, ubi constat dividentes, non obstante quocunque fideicommisso, voluisse ea uti libera dividere; secus autem ubi,
23 prout hic, divisio facta fuit cum credulitate, quod bona essent libera, & absque scientia fideicommissi; hoc enim casu cum divisio reddatur erronea, non tenerentur dividentes ad manutentionem libertatis bonorum, & maxime in hac facti specie, in qua actores dividentes erant minores, neque Decretum Judicis potuit legitime interponi super renunciatione fideicommissi, de qua nulla fuit habita mentio, nec scientia præcisa.

Unde quatenus dicta divisio ad renúciationem fideicommissi traheretur, exinde non remanerent uti minores obligati, Grat. *discept. for*.691. *n*.31. *& seq*. Rot. *dec*.107. *n*.2. *&* 4. post Torr. *de pact. fut. succes. & dec*.331. *n*.14. *p*.17. *rec*. Et ita utraque parte &c.

R. P. D. PRIOLO.

Romana Augmenti Dotis, & Legatorum.

Ven. 4. *Martii* 1695.

ARGUMENTUM.

Centenaria producit meliorem titulum de mundo, dummodo titulus ab initio non sit prohibitus, & a persona prohibita non proveniat, nec in ipsa habenda est ratio probabilis ignorantiæ, aut malæ fidei, & in quibus cum immemorabili conveniat.

SUMMARIUM.

1 *Centenaria præsumit meliorem titulum de mundo, & sic debiti solutionem, & n*.6. *&* 21.
2 *Centenaria habet vim legis, & producit legitimum titulum*.
3 *Intellige, si titulus ab initio non sit prohibitus, & a persona prohibita non promanet*.
4 *Alienatio bonorum fideicommisso, aut majoratui suppositorum, ex centenaria non sustinetur, sed requiritur immemorabilis*.
5 *Centenaria producit eundem effectum, ac immemorabilis, in iis, in quibus titulus est possibilis, & non prohibitus*.
7 *Restitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ habet locum in præscriptionibus* 30. *vel* 40. *annorum*.
8 *Secus vero centenaria*.
9 *Scientia legatorum ex testamenti productione præsumitur*.
10 *Ignorantia crassa, & supina, nec etiam in simplici præscriptione* 40. *annorum attendenda est*.
11 *Centenaria præsumit solutionem, & remissionem debiti, & excludit malam fidem*.
12 *Possibilitas tituli e centenaria præsumpti excludit malam fidem ab initio existentem*.
13 *Mala fides cessat in pupillo*.
14 *Sola credulitas etiam erronea se non esse debitorem, excludit malam fidem*.
15 *Legati petitio necessaria est ad constituendum hæredem in mala fide, & n*.16.
17 *Præsentia Principis perhorrescentiam excludit*.
18 *Exceptio actione favorabilis est*.
19 *Centenaria non admittit contrariam præsumptionem*.
20 *Nisi statim probationem faciat, & excludat omne possibile*.
22 *Verisimilitudo roborat titulum, ex centenaria præsumptum*.
23 *Centenaria præsumit omne possibile, & omnia necessaria intervenisse, etiam juris dispositioni contraria*.
24 *Centenaria semel inchoata non interrumpitur*.

DECISIO II.

Quia curator hæreditatis jacentis DD. Pauli, & Virginii Jordani de Ursinis obtinuit sententiam absolutoriam ab A.C contra fratres de Accorambonis super augmento dotis promisso, & nonnullis legatis, relictis ab eodem Domino Paulo Victoriæ, ad illorum instantiam in gradu appellationis dedi dubium, an augmento dotis, & legata deberentur, & DD. negative responderunt; cumque præcipuum fundamentum partis, & judicati consistat in centenaria jam elapsa, non minus a die promissionis dicti augmenti dotalis, quam legatorum (nam DD. circa legitimationem personarum parum immorati sunt) ideo de ipsius subsistentia tantum erit inquirendum, prætermissis reliquis omnibus antea gestis, tanquam ad causam minime facientibus.

Quod intercesserit centenaria a die promissi augmenti dotis, & legatorum, usque ad motam litem; neque inter partes controvertitur, cum unum extremum desumatur ab anno 1685. alterum vero ab anno 1691. & quando talis centenaria allegatur pro titulo, excludit quamcunque actionem in contrarium, cum ista supponat meliorem 1
titulum de mundo: cumque in præsenti agatur de credito pecuniario supponit illius solutionem, remissionem, & plenariam satisfactionem, & extinctionem; & quamvis ista per instrumenta publica non justificentur, centenaria illorum existentiam usque a principio præsumere facit, & propterea adimit, & excludit, ut concludentissime probant anthoritates inferius recensendæ.

Neque obstat, quod talis præsumptio cuilibet possibilis tituli meliori de mundo competat quidem immemorabili, non autem centenariæ, & quamvis in pluribus centenaria, & immemorabilis confundantur, in hoc diversæ sunt, & diversos producunt effectus: quia hæc conclusio non est ita generaliter accipienda; nam, ut distinctionem desumamus a ratione per DD. ipsos allegata, & præcipue a Peregr. *de fideicomm. art*. 41. *num*. 15. admittunt isti, quod centenaria possit producere titulum, vim legis, & constituti habentem, & per se consequens legiti- 2
mum, non prohibitum, neque a persona prohibita provenientem; secus vero quando talis titulus non est legitimus, sed prohibitus, & promanat a persona prohibita; ex 3
tali autem ratione distinctio desumitur, ut fideicommissis, majoratibus, & similibus, quæ sunt alienati prohibita, centenaria non producat meliorem titulum de mundo, quia cum suum principium desumat a persona prohibita alienari, titulus etiam est non legitimus, & prohibitus, sed requiritur immemorabilis, & in hoc sensu loquuntur Cancer. *variar. resol. lib*.3. *cap*. 3. *n*.125. Castill. *contr. jur. lib*.7. *cap*.26. *n*.36. & Rot. *dec*.291. *part*.16. *& dec*. 220. *n*.3. *&* 4. *par*. 17. & Bononien. jurispatronat. 31. Januar. proximi *§. reliquum cum seq*. cor. R.P.D. meo Pio: in aliis autem materiis, in quibus est possibilis talis titulus non prohibitus, nec a persona prohibita, effectum eundem producit centenaria, ac immemorabilis; cumque nos versemur in secunda specie, centenaria præsumere facit in casu 5
isto solutionem, remissionem, seu transactionem, cum isti non sint tituli prohibiti, neque a persona prohibita, quia semper, & quandocunque erat promissa solutio, remissio, seu transactio, & hæredes libere poterant solvere, remittere, & transigere. & propterea allegatio istorum titulorum tanquam possibilium produci potest a centenaria, & excludit quamcunque actionem in contrarium, Cæphal. *cons*.403. *n*.62. *lib*. 3. Peregrin. *conf*. 85. *lib*.4. Decian. *cons*. 6
24 *n*.110. *vers. qua omnia lib*.1. Riminald. Jun. *cons*.27. *n*.6. *vers. quinimo*, *& n*.9. *&* 33. *l*. 1. Thes. Jun. *q. for*.27. *n*.18. *& seq. lib*.2. Palm. Nep. *alleg*. 203. *n*. 691. *& seq*. Fontan. *dec*. 217. *n*.19. *& seq*. Rot. *in rec. dec*.218. *n*.51. *p*.6. *& dec*.29. *n*.2. *& seqq*. *p*.7. *& dec*.253. *n*.5. *cum seq*. *p*.13.

Admissa in his terminis centenaria, hæc elidit quamcunque aliam actionem, & per consequens non intrat restitutio in integrum, ex capite probabilis ignorantiæ, quia 7
ista conceditur quidem contra præscriptionem triginta, vel quadraginta annorum; nam sicut ista introducta fuit a jure in odium agere nolentium ne semper dominia rerum manerent in incerto, ita per restitutionem in integrum de facili succurritur non valentibus agere, vel ex causa ignorantiæ, vel ex aliquo alio justo impedimento, ad tradita per Peregrin. *cons*. 103. *l*.3. Cuman. *cons*.147 *per tot*. Old. *de restitut. in integr. artic*.4. *quæst*. 90. *num*. 14. *& seq*. Rot. post Pacif. de Salvian. *dec*. 300. *n*.6. & cor. Cocc. *dec*.50. *num*.9.

Sed cum centenaria producat titulum in nihilo prodest
ignorantia, cum jus quod actor habebat, jam præsumatur
extinctum, ut tradunt Roland. *consf.59.n.16.* & *18. lib.4.*
9 Pac. Jord. *elucubrat. tom.4. lib.14. tit.24. n.472.* & *seq.* Thes.
q. for.40. n.10. & *seq. lib.4.* Castill. *contr. jur. l.6. cap.35. n.1.*
Mans. *consult.391. n.32. cum seq.* & bene considerat, Rot. *dec.*
709. n.23. cum seq. p.18. rec. ubi quod adversus centenariam
restitutio in integrum sperari non licet, & in Rom. seu
Portuen. tenutarum 2. Decembris 1603. §. *nec centenariam*
versus fin. cor. R. D. meo Decano, ubi quod centenaria di-
citur longissimum tempus vitæ hominis, quo totum,
quod sub mundi machina regitur, renovatur.

Et tanto magis, quia in Accoramboniis verisimilis pro-
bata remanet scientia per extractionem testamenti D. Pau-
li secuta usque de anno 1585. cum armis, & insigniis
utriusque familiæ commixti, cujus productio modo facta
fuit; & quod verisimilitudinem auget, est quod ista gesta
fuerint a patre, & filiis, & nepotibus, & ex hac sanguinis
conjunctione, vel probata remanet scientia, vel prætensa
ignorantia erit adeo crassa & supina, ut nec minus esset at-
tendenda in simplici præscriptione quadragenaria, ad no-
10 tata per de Luca *de credit. disc.120. n.6.* Adden. *ad dec.3. n.*
67. & *seq. p.3. rec.* & Rot. *dec. 293. n.13. cum seq. par.10.* &
dec.358. n.16. p.12. & *dec. 443. n.6. p.18.*

Minus obstat mala fides, quia sicuti ista cessaret, si dedu-
ceretur quietantia, remissio seu transactio, ita etiam cessa-
re debet in casu præsenti, in quo ex vi centenariæ omnia
11 ista præsumuntur, ac si facta fuissent; ex tanto enim lapsu
temporis omnis mala fides purgata remanet, ut monent
Jas. *consf.209. n.4. lib.2.* Soccin. Jun. *consf.117. num.3. lib.2.*
Cephal. *consf.316. n.47.* & *seq.* Thesaur. *q. for. 27. num.10.*
lib.2. Tiraquell. *de præscript. §.1. gloss 4. versic.18.* Fontan.
d. dec.217. n.2. Rot. coram Bich. *dec. 285. num.17.* & *in rec.*
dec.628. n.25. p.18. & in Romana seu Portuen. tenutarum,
§. *nec centenaria*, coram Rev. D. meo Decano; ideoque
stante hac inconcussa opinione nostri Tribunalis, non ve-
niunt attendendi DD. in contrarium allegati, cum hæc
sententia, licet suos habeat contradictores, validioribus
innitatur fundamentis.

Sed quatenus etiam considerari posset aliqua mala fides a
principio, quoties tamen dari potuit aliquis legitimus ti-
tulus, & post illum effluxerint 100. anni, etiam ex adverso
admittitur, quod jure amplius considerari non debet mala
fides; cum enim de anno 1585. orta fuerit actio pro prætenso
augmento dotis & legati, quorum validitas de facili co-
12 gnosci poterat ex dispositione ipsiusmet Pauli, antequam
inchoaret centenaria intra illud tempus sex annorum, po-
tuerunt illius hæredes propriæ obligationi satisfacere, cum
hæc sola possibilitas sufficiat; hinc remanet exclusa quæ-
cunque mala fides, ut in puncto similis debitoris observat
Mandell. Alb. *consf.28. n.1.* & *seq. lib. 1.*

Sed talis etiam mala fides omnino excluditur; nam etsi
controverteretur scientia testamenti usque a principio, ista
13 nullo modo præjudicat Virginio, qui tunc temporis erat in
ætate pupillari, & omnia gesta fuerunt per tutorem, sed ex
eisdem etiam exclusa remanet quæcunque mala fides; nam
in transactione inita cum R. Fabrica, in qua præcipue se
fundant fratres de Accoramboniis, expresse dicitur, quod
Virginius non reperiebatur de Jure obligatus, quia retine-
bat bona D. Pauli pro reintegratione primogenituratum &
fideicommissorum Avitorum, sed nihilominus ex mera li-
14 beralitate donavit modicam summam, & transegit; & hæc
sola credulitas in Virginio, quamtumvis fuisset erronea, suf-
ficit ad excludendam malam fidem positivam, quæ ad sum-
mum requireretur contra centenariam, & quando pro le-
gatis sufficit silentium 30. & 40. annorum, quia in actione
legatorum agitur de jure quærendo, non autem quæsito,
cum necessaria sit instantia pro consecutione legati; alias
si non petatur, hæres non constituitur in mala fide, ut ob-
15 servat Grat. *disc. ept.458. n.18.* & *356. n.32.* & Rot. *dec.182.*
n.2. p.2. divers. & *dec.20 n.9. cum seq. p.12. rec.*

Et, quod plus est, ipse Virginius egit, & obtinuit a Judi-
ce sententiam pro recuperatione nonnullarum gemmarum
existentium penes Maximillam sororem Victoriæ in Mo-
nasterio Turris speculorum.

Quapropter si de illo tempore tale creditum pro retentio-
16 ne minime allegatum fuit, quanto minus tunc agendo est
allegabile, & venit supponenda mala fides?

Neque allegabile est impedimentum ex præpotentia do-
mus Ursinæ, quia qualitas, & circumstantia ipsorum, re-
gnante præsertim san. mem. Sixto V. præsentia principis,
& facilis accessus ad illum pro vindicanda justitia, satis ma-
nifeste removent perhorrentiam, ut alias rem ponderat, Mot-
chelan. *de Commiss. fol. 350. n. 6. part. 1.* & in fortioribus 17
terminis Rot. coram Dunozet. sen. *dec. 21. n.4. cum seqq.*
ultra quod nullam excusationem merentur hæredes Victo-
riæ, si saltem excipiendo hujusmodi creditum non dedu- 18
xerunt, cum omnia jura succurrant Reis, & plura com-
petant excipiendo, quæ forsan non admitterentur a-
gendo.

Quando non competat restitutio in integrum, neque
considerari possit mala fides, minus attendendæ sunt præ-
sumptiones in contrarium deductæ, quia istæ omnes eli-
duntur a centenaria, quæ est præsumptio juris, & de jure, 19
nec admittat probationem in contrarium, vel si admittatur,
debet esse ex illis quæ statim probationem faciunt, ita ut
excludant omne possibile, Joseph. de Rosa *consult.12. sub n.*
47. versic. nisi contraria, de Luca *de fideicomm. disc. 264.* 20
n.6. & *seqq.* & Rota *in rec. dec.29. n.52. seqq. p.7.*

Talis vero non est præsumptio deducta ex non produ-
ctione quietantiæ, quia hæc non est probatio, sed sim-
plex præsumptio quæ non elidit probationem promanantem
ex centenaria, ex lapsu enim tanti temporis præsumitur 21
solutio: & ulterius centenaria non dat unicum, sed quem-
cunque titulum meliorem de mundo, & propterea si in
aliquo offuscato remaneret solutio hujus debiti, recurri
posset ad titulum vel remissionis, vel transactionis, con-
tra quas non solum nihil ex adverso deductum fuit, sed pro
illarum verisimilitudine exhibita fuit transactio seu com-
positio facta a tutore Virginii cum R. Fabrica, eo sub præ- 22
textu, quod nulla extarent bona libera Pauli; quæ exce-
ptio cum admissa fuisset ad impediendam executionem le-
gatorum piorum, justam quoque causam præbere potuit
hæredibus Victoriæ, ut ipsi quoque vel proprium creditum
remiserunt, vel saltem super eo transegerint, & tales ti-
tuli transactionis, seu remissionis bene præsumi possint
in præsenti themate, cum virtus centenariæ ea sit, ut fa-
ciat verum omne id quod est possibile, & omnia interve-
nire quæ sunt necessaria, etiam præsumendo ea quæ essent
dispositioni juris contraria, ut inquit Vasquens *contr. 82.*
n.2. lib.2. Castill. *controv. jur. lib.3. cap.93. num.4.* & *seqq.*
lib.6. cap.16. sub num. 47. vers. item quia, de Rosa *dict.*
consult. 12. num.5. Palm. *nup. allegat. 203. sub num. 70.*
lib. 3. Rota *in rec. dec. 171. num. 4. part. 13.* & in Januen.
Abbatiæ 4. Junii 1692. §. *neque turbat*, coram Reverendis-
simo Zamorea.

Nec titulus desumptus ex centenaria excludi potuit ex
eo, quod fratres de Accoramboniis veniant ex propria per-
sona; nam fideicommissum non fuit ordinatum a Victoria
prætensa creditrice, sed tantum a Maria de ann. 1628. &
propterea titulus centenariæ inchoatus usque de ann. 1585.
tanquam in suo principio validus, & non prohibitus, ne-
que a persona prohibita, potuit continuare, & per lapsum
100. annorum perfici, & excludere quamcunque actionem
seu exceptionem in contrarium, ut probant authoritates
superius laudatæ.

Et ita utraque parte, &c.

R.P.D. MOLINES DECANO.

Romana, seu Anconitana dotis.

Veneris 11. Januarii 1697.

ARGUMENTUM.

Confessio de dote recepta probat veram dotis numera-
tionem, & concurrentibus conjecturis veram dotis
receptionem suadentibus; & recensentur ad hoc plu-
res conjecturæ.

Confessio authoris nocet ejus successori, aut hæredi.
Pro dote datur via executiva contra tertium. Quod
procedit etiam in dote promissa.

SUMMARIUM.

1 *Instrumentum facit rem claram, & manifestam, ac probationem probatam.*

2 *Dotis confessio facta marito constante matrimonio non concludit ultra illius numerationem.*

3 *Secus si cum confessione concurrant conjectura, & adminicula veritatem confessionis suadentia, & excludentia fraudem.*

4 *Conjectura pro veritate confessionis dotis receptæ, est instrumentum præcedens promissionis dotis.*

5 *Et qualitas mulieris nuptæ nobilis, & dotis ejus conditioni æqualis confessatæ.*

6 *Conjectura etiam pro veritate confessionis dotis est, si probetur unica solutio partialis.*

7 *Articuli dati medio juramento probant contra articulantem.*

8 Do-

8 *Dotis quantitas, & traditio probatur etiam ex enunciativis favore dotis speciali.*
9 *Confessio defuncti non potest impugnari ab ejus herede.*
10 *Confessio authoris super dote recepta, pracipue jurata, si non agatur contra tertios, facilius probat.*
11 *Executio facta super bonis non hereditariis debitoris non subsistit.*
12 *Divisio probat res divisas fuisse dividentium.*
13 *Possessio defuncti semel probata presumitur continuata usque ad obitum.*
14 *Et presumitur transitum fecisse in ejus heredem, donec contrarium probetur.*
15 *Inventarium adversus tertium non citatum nihil probat.*
16 *Pro dote ex statut. Urb. competit via executiva etiam contra tertium possessorem.*
17 *Sive dotis creditum resultet ex instrumento, sive ex apocha privata.*
18 *Forenses non ligantur statutis in his qua oriuntur a principio, & ex natura contractus; secus in his, qua eveniunt post contractum ex mora vel negligentia, quia tunc dicitur illa contracta in loco petitionis, & n.19.*
20 *Pro dote competit via executiva ex Statut. Urb. etiamsi forensis illam petat in urbe.*
21 *Hares non potest impugnare factum defuncti, nec excipere de retentione, donec reddit rationem.*

DECISIO III.

JUlia obtinuit ab A.C. mandatum contra bona hæreditaria Antonii viri pro sc.800. eorumq; fructibus, quæ in tot vestibus ac supellectilibus defuncti conjux titulo dotis receperat, ac restituere promiserat, fuitque facta executio super quibusdam domibus hæreditariis de tempore incępti judicii possessis ab Ænea debitoris filio, denique a Comitissa Camilla illius filia; ad cujus provocationem successive commissa causa nostro auditorio cum clausula, *alteri qui ad legitimam executionem*, sub die 12. Junii 1676. proponente Clar.mem. Card. Taya, prodiit responsum procedendum non esse ad ulteriora super executione dicti mandati, ut patet *ex dec.*730. *p.*18. *rec. to.*2. Revocatis tamen ad trutinam viribus decisionis die 26. Martii 1677. & rursus 11. Februarii sequentis, utraque vice, stante novorum jurium productione, recessum fuit a decisis & resolutum, procedendum esse ad ulteriora, prout *in decisionibus* 37. & 164. *p.*19. *rec.*

Siluit causa a prædicto tempore ultimæ decisionis usque ad mensem Julii præteriti, in quo Julia me in locum præmemorati Cardinalis subrogato institit pro illius expeditione, quia tamen Dominis tunc placuit Comitissæ Camillæ reæ conventæ novam audientiam indulgere, tam ob adeo longum silentium actricis, quam etiam quia adversus decisiones tunc emanatas, non objiciebantur fundamenta; idcirco in hodierna audientia consului de more dominos, *an standum vel recedendum sit ab ultimo loco decisis*, & persistendum esse responsum fuit.

Constitit quippe de credito sc. 700. pro ejus restitutione A.C. mandatum relaxaverat ex publico instrumento quietantiæ factæ per d. Antonium Juliæ vitum, quod efficit
1 rem claram, & manifestam ac probationem probatam, ad text. *in l.cum precibus C.de probat.* Rot. *dec.*231. *n.*1. & *dec.* 360. *eod. n. p.*19. *rec.* Non obumbrante, quod agatur de confessione emissa a Viro constante matrimonio, quæ utpote sapiens donationem inter virum, & uxorem de Jure pro-
2 hibitam, non concludit veram numerationem, ex plane firmatis per Rot. *dec.*856. & *dec.*925. *per tot.* coram Buratt. & *dec.*259. & 390. *p.*7. *rec.* Etenim hujusmodi nota conclusio æque notissimam recipit fallentiam concurrentibus con-
3 jecturis, & adminiculis comprobantibus veritatem confessionis, Grat. *dec.* March. 103. *n.*19. Rot. cor. Buratt. *dec.*347. & cor. Greg. *dec.*62. *n.*1. & *dec.*160. *n.*7. *p.*3. & *dec.*160. *n.*3. *p.*7. & *dec.*524. *n.*2. & 3. *p.*10. *rec.*

In præsenti autem plures equidem adsunt conjecturæ, quarum prima educitur ex præcedenti dotis promissione, quæ licet fuerit constituta in juribus paternis, & maternis in genere absq; ulla specificatione mobilium, nihilominus indubium est sub istiusmodi jurium generalitate contineri etiam mobilia, quæ cæteroquin cum consisterent in modica quantitate, mirum non est, quod non fuerint specificata a contrahentibus nobilibus, qui sæpissime, ubi res dotales deducendæ in apocha dotali, non præseferunt decorem propriç familiæ congruentem, transeunt in constituenda dote cum generalitatibus, emittuntque opportunas obligationes per apochas privatas, vel separata instrumenta. Quin urgeat animadversio, quod in instrumento divisionis initæ inter Juliam, & Dominicum fratrem, enunciatum sit, ipsam Juliam collocatam fuisse in matrimonium absque ulla dote, quoniam germanus sensus hujus assertivæ est, quod fratres, & familia nullam dotem Juliæ in specie assignaverint; secus vero, quod illa seipsam non dotaverit de omnibus juribus competētibus in bonis genitorum, ut patet ex verbis, ibi, *senza essergli stata assegnata dote in sorte alcuna, per la* 4
consecuzione della quale detta Sig. Giulia convenne qui, & in Ancona, il Sign. Domenico suo fratello: stante itaque præcedenti promissione subsequens confessio dotis receptæ non præsumitur facta animo donandi, sed recognoscendi veritatem dotis habitæ, Covarruv. *var. resol. lib.*1. *c.*7. *n.*8. Afflict. *dec.*402. *n.*3. Magon. *dec. Floren.* 68. *n.*10. Fontan. *de pact. nupt. clauf fin. gloss. unic. p.*1. *n.*31. Addend. ad Burat. *dec.*108. *n.*20. Rot. coram Greg *d. dec.*108. *n.*9. & *dec.*591. *n.*7. post Pacific. de Salvian. *interd.* & *dec.*145. *n.*1. & 124. *n.*2. *p.*10. *rec.*

Secunda conjectura resultat ex qualitate uxoris; nemo enim suaderi potest, puellam nobilem nupturam, sibi non 5
parasse acconcium, valoris scilic. 700. ut in similibus notavit Rota cor. Burat. *dec.*191. *n.*4. & cor. Card. Cerro *dec.* 443. *n.*27. & in specie ad arguendam veram dotis numerationem, Rot. *d. dec.*160. *n.*7. *p.*7. *rec.*

Tertia urgens conjectura desumitur ex quo in inventario bonorum Antonii Juliæ viri confecto per Æneam ejus filium, & hæredem, descripta leguntur nonnulla ex supellectibus enumeratis in dicto instrumento quietantiæ; quæ quidem circumstantia non conjecturaliter, sed evidenter evincit veritatem confessionis dotis: & licet ibidem non legantur adnotata omnia supellectibilia, pro quibus agi- 6
tur, sufficit tamen partis verificatio, ut exinde inferatur veritas in totum Card. de Luca *de dot. disc.*159. *n.*47. Rot. *d. dec.*160. *n.*1. *part.*7. *rec.*

Quartam demum conjecturam præbuit confessio dicti Æneæ hæredis Antonii primi rei conventi, qui ad evaden- 7
dam hanc restitutionem, articulaverat, Juliam post obitum viri asportasse omnia mobilia controversa; ex qua quidem articulatione facta medio juramento exoritur confessio plene probans contra articulantem, Ridolph. *in prax. p.*1. *cap.* 11. *n.*78. Beltram ad Greg. *dec.*143. *n.*5. præsertim favore dotis, cujus est speciale privilegium, ut illius traditio, & 8
quantitas probetur ex enunciativis etiam incidenter emissis, ut late probat, aliis plena manu relatis Gratian. *discep.* 739. *per tot.* & signanter *n.*1. & 9. Cumque Comitissa sit hæres confitentis, notissimum est, sibi non licere factum defuncti impugnare, ad text. *in locum a matre, C. de rei* 9
vendic. Rot. *dec.*248. *n.*27. *p.*8. *rec.*

De quibus conjecturis simul sumptis, domini autumaverunt resultare sufficientissimam probationem veritatis confessionis dotis receptæ, penitusque dissipata remanere levissima adminicula in oppositum animadversa, attento potissime, quia quæstio non vertitur contra tertios, sed contra Comitissam Camillam mediatam hæredem Antonii confitentis, contra quam confessio jurata authoris plene, & 10
concludenter probat, & cumulatis per Rot. *in allegat. dec.* 124. *n.*4. *p.*10. *rec.* & in Ferrarien. Fideicommissi 12. Martii 1692. *§. neque demum*, & in Romana manutentionis 22. Jun. 1692. §. *fin.* cor. bo. me. Emerix.

Nec relevat altera exceptio in aliis propositionibus causæ discussa, modoque repetita, quod executio præfati mandati consummata fuerit super domibus, quas non cōstat esse hæreditarias Antonii debitoris, quoniam hujusmodi motivum cum quo pertransiverat prima hujusce causæ *dec.*703. §.18. *rec. in seqq. disp.* in quibus recessum fuit a decisis, extitit abūde sublatum ex instrumento divisionis bonorum initæ de an. 1636. inter d. Antonium & Franciscum ejus fratrem, cujus vigore domus executæ pervenerunt in portionem ejus- 11
dem Antonii, ex qua quidem divisione resultat plena probatio rem divisam fuisse de dominio dividentium, ab iisque possessam, Alexand. *conf.*162. *n.*1 *lib.*7. Decian. *conf.* 76. *n.* 9. *lib.*3. Rota *dec.*42. *num.*1. *p.*5. *rec.* coram san. mem. Alexand. VIII. *dec.* 143. *n.*1. cum aliis adductis *in dec.* 27. *n.* 7. *p.*19. quæ revideturi continuatio autem possessionis de tem- 12
pore factæ quietantiæ, & usque ad obitum Antonii præsumitur de jure, ut prosequitur eadem *dec.*37. *n.*8. & præter ibi allegatos dixit Rot. *dec.*36. *n.*5. coram Bichio, quemadmodum etiam præsumitur transitum fecisse ad illius hæredes, donec de contrario doceatur, Rot. coram Burat. *dec.* 834. *n.*6.

n.6. & subdit ipsam, & *dec.37. n.9.* ubi pariter *sub n.* 10. occurritur objecto tunc proposito, & modo recantato, quod
14 domus de quibus agitur non fuerint descriptæ in inventario Antonii, cum ea quidem vulgata propositione, quod inventarium adversus tertium non citatum nihil probat, ut præter ibi allegatos docuit Bart. *in l.qui repertorium n.6.ff. de administr.* tut. Fanucc. *in inventar. p.3. n.10. & 26.* Cyr. *contr.25. n,6. & contr.492. n.24.*

15 Ejusdem irrelevantiæ visum fuit repetitum objectum defectu viæ executivæ, cum nota sit dispositio statuti Urbis *in cap.85.* quæ tribuit pro creditis dotalibus viam executivam contra bona debitoris a tertiis possessa, ad notata per Fenzon. in d.statuto, & dixit Rota cor, Cerro *dec, 54. n.7.* sive creditum resultet ex instrumento publico, sive ex apocha privata, ut prosequitur Fenzon. *in s. c.85.* & respondit Rota in Romana seu Florentina dotis 27. Junii 1696. §. *non enim* coram me; non attenta replicatione, quod versamur dote constituta in Civitate Anconæ, & inter forenses, quos non ligant statuta Urbis; rursus siquidem placuit dominis doctrina Bartoli *in l.cunctos populos 8. n.18. & 19. C.de sum. trinit.* nimirum quod regula generalis, secundum quam forenses non ligantur statutis locorum, locum sibi vindicat in his quæ oriuntur ex principio & ex natura contractus; secus vero in his quæ nascuntur ex post facto, & post ipsum contractum, nempe propter negligentiam vel moram; hoc nanque casu si solutio non esset destinata in certo loco, sed simpliciter appareat promissa, tunc attenditur statutum loci ubi est facta petitio, quia ibi dicitur contracta negligentia seu mora, ut hisce met verbis in hypothesi alterius statuti Urbis, & quidem decisorii *in lib.1. cap.191.* & *lib.4. cap.18. de præscript.* respondit, articulo magistraliter discusso, Rot. *decis.764. per tot. part.4. divers. repetit.* post Fenzon. *ad statut. urb. decis.* 145. & *decis.158. num.* 1. post eundem cum aliis additis *in dec,* 164. quæ revidentur *n.* 10. *cum seqq.*

Quare cum in præsenti versemur in contractu, in quo solutio non fuit collata ad certum locum, & in his quæ oriuntur ex post facto propter negligentiam vel moram in solvendo, simul ac petitio fuit facta in prima instantia hic in urbe, virtute obligationis Cameralis, recte actum fuit via executiva, juxta præscriptum præfati statuti *in cap.* 85. ut in specie etiam nuper resolutum fuit in præallegata Romana seu Florentina dotis 27. Junii 1696. §. *non enim in fin.* coram me,

Postremo multo minus ad retardandam executionem controversi mandati profuit exceptio retentionis pro debitis Æneæ senioris dimissis ab Ænea juniore Patre, & authore Comitissæ Camillæ, quam etiam pro restitutione dotis sc.1500. primæ uxoris dicti Antonii, cujus eadem Comitissa Camilla est hæres mediata, quoniam ultra plures alias responsiones, ea visa fuit DD. superabundans, quod cum Æneas junior, ex cujus persona Comitissa petit retentionem, fuerit hæres Antonii, utique sibi licitum non est factum defuncti impugnare, minusque potest detrahere sua credita, nisi reddita ratione de bonis hæreditariis, quam usque adhuc non constat fuisse redditam; licet alioquin usque ab ann. 1663. dictus Æneas junior institerit pro subdelegatione judicis in partibus ad effectum illam reddendi, Rot. cor. Merlin. *dec.* 721. *n.1. & dec.450. n.* 2. coram Card. Cels. & *dec.535. n.1. p.5.* & passim in aliis, &c.

Et ita utraque parte informante,

R. P. D DELL'OLMO.

Romana seu Anconitana Dotis.

Mercurii 15. Januarii 1698.

ARGUMENTUM.

Hæc decisio est confirmatoria præcedentis super puncto, quod Stat. Urb. 85. lib. 1. dans viam executivam pro dote, etiam contra tertium possessorem procedit in dote promissa extra urbem; & sic si forensis in urbe pulsetur pro dote, potest via executiva procedi contra tertium etiam forensem.

SUMMARIUM.

1 *Pro dote ex Statuto Urbis competit via executiva contra tertium.*

2 *Statutum respiciens decisoria non ligat forenses.*

3 *Procedit in iis quæ oriuntur a principio, & ex natura contractus, non in iis quæ oriuntur ex post facto, & post contractum, propter negligentiam vel moram.*

4 *Solutio non destinata in loco determinato, sed simpliciter fuit facta promissa solutio, tunc attenditur statutum loci, ubi fuit facta petitio.*

5 *Negligentia in solvendo ac mora desumitur, ex quo quis fuit citatus, litem sustinuit, & executionem impedit cum cautela Angeli.*

6 *Viam executivam tribuit signatura justitiæ per clausulam - si quid exequendum - cum rescribat de mandato Papæ.*

7 *Via executiva licet non competat, si tamen quis fuit per tres instantias auditus, & nihil amplius potest deducere in judicio ordinario, non debet retardari executio ad evitandos inanes circuitus.*

6 *Præsens decisio in firmatis n. 3. 4. & 5. expenditur, & num. 9.*

10 *Author humillime veneratur Rotæ authoritatem.*

11 *Decisio hæc agnovit difficultatem ab authore disputatam annot. 14. num. 17. & 18. & hic rursus insinuatam.*

DECISIO IV.

NOn acquiescens Comitissa Camilla Decreto procedi ad ulteriora in executione mandati A.C. super duabus domibus ab eadem Comitissa possessis, ultimo loco editi a R.P.D. meo Molines pro sorte, & fructibus sc.700. quæ Antonius vi restituere promiserat Juliæ Actrici pro tot supellectilibus ab uxore titulo doris receptis; obtinuit mihi causam appellationis committi cum clausula - *alteri qui ad ulteriorem legitimam*; Ad cujus normam proposito per me dubio commissioni conformi, Domini convenerunt in sensu, procedendum esse ad ulteriorem legitimam executionem,

Prætermissis siquidem hodie omnibus iis quæ in anteacta instantia adversus realitatem crediti objiciebantur, nihil profuit Comitissæ repetere, quod dictæ domus fuerint ipsi in dotem assignatæ, ac propterea contra illas uti a tertia possessas non valeat executive procedi, quoniam cum in urbe adsit statutum, quod *in c.85 lib.1.* pro creditis dotalibus tribuit viam executivam etiam contra tertios, ut notat Fenz. *in d.c.85.* Rot. cor. Card. Cerro *dec.54. n.7.* utique jure optimo potuit Julia executive procedere adversus Comitissam, 1
ut dictum fuit in Romana seu Florentina dotis 27. Junii 1696. §. *non enim*, cor. R. P. D. meo Molines, & in *decisione hujusce causæ coram eodem §. ejusdem*,

Licet enim dictum statutum tanquam respiciens Decisoria regulariter non comprehendat forenses, minusque extendatur ad contractus celebratos extra urbem, ejusque districtum, ut cæteris adductis Grass. *de effect. lib. Cleric. effect.* 2 *2. sub n.134.* & firmat Rot. cor. Burat. *decis. 40. n. 3.* Iterum tamen animadvertebant DD. id bene procedere in iis quæ oriuntur a principio, & ex natura contractus, non item in iis quæ oriuntur ex post facto, & post ipsum contractum, 3
propter negligentiam scilicet vel moram. Hoc siquidem in casu, quoties ut hic solutio collata non est in certum locum, sed simpliciter fuit facta promissio, tunc attenditur statutum loci, in quo fuit facta petitio, non autem alterius, in quo fuit stipulatus contractus, ut distinguendo Bart. *in l.cunctos populos num.18. & seqq. C. de summ. Trinit.* Ruin. 4
cons.117. n.12. lib. 5. Grat. *discept. 41. n. 4.* Rot. post Fenz. *dec.145. §. quo vero, & dec.158. §. moti fuerant*, & late in decisionibus hujus causæ, altera nempe quæ est *dec. 164. p. 19. rec. a n.5. & seqq.* & altera cor. R.P.D. meo Molines 11. Januarii superioris anni dicto *§. ejusdem irrelevantiæ*.

Nec talis assumpti robur enervari videbatur, vel ex relatione a partibus expresse habita ad statutum Civitatis Anconæ, vel ex proposito defectu negligentiæ, & moræ; nam cum statutum Anconitanum respiciat simpliciter modum solvendi dotem, & lucrum dotale, relatio ad illud expresse habita non impedit effectum statuti urbis concernentis ordinem judicii; negligentia autem, & mora perperam controvertebatur in Comitissa, quia cum de anno 1675. & sic usque ab initio causæ, una simul cum Comite Bartholomæo viro fuerit in judicio citata, & allegando cautelam Angeli, litem usque nunc sustinuerit, ex tanti temporis lapsum dicitur negligens, ut plusquam in mora constituta, 5
ad text. *in l.emptor, ff. de novat.* Mans. *consult.58. num.27.* Rot. *in rec. dec.38. n.4. p.5. dec.161. n. 11. p.17. & dec. 207. n.27. & seqq. p.19.*

Eo autem libentius in hunc sensum inclinarunt Domini, tum quia signatura justitiæ semel atq; iteru causam commisit nostro tribunali cum clausula *alteri qui ad ulteriorem legitimam*, ex quo datur intelligi, quod quemadmodum illa voluit semper viam executivam præservare, & quidem rejectis exceptionibus super illius incompetentia acriter per Comitissam propositis; ita per nostrum Tribunal non nisi executive procedendum est, cum illi non pertineat resecare rescripta signaturæ, in qua Eminentissimus illius præfectus de man-

mandato Papæ rescribit, ut testatur Rota in rec. dec. 63. n. 12. p. 19. in Romana seu Tusculana pecuniaria 10. Januar. 1689. §. validitati in fin. cor. R. P. D. meo Decano, in Anconitana pecuniaria 31. ejusdem mensis, & anni. §. & cum signatura, cor. R. P. D. meo Caprara; in Firmana censuum seu pecuniaria 12. Januarii 1693. §. quandoquidem coram Reverendissimo Turonen. & 11. Decembris ejusdem anni §. nam etsi coram R. P. D. meo Priolo, & in Romana associationis 4. Junii 1696. §. secundo, coram R. P. D. meo Molines.

Tum, & fortius, quia ubi etiam in hoc judicio procedendum fuisset via ordinaria, adhuc sumus in casu, quo petita mandati ulterior executio retardari non potest: cum enim hodie versemur in tertia instantia, sicque Comitissa per duas conformes jam fuerit condemnata, sane in hac ultima provocatione, constito de jure agentis, ad evitandos inanes circuitus, curandum non est de incompetentia viæ executivæ, cum fieri nihil ultra potuisset, si partes in judicio ordinario actitassent, ut his, & aliis rationibus late probat Carleval. de judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 8. a n. 1. & seqq.

Nec domini immorandum crediderunt super opposita retentione domorum ex titulo fideicommissi quondam Angeli senioris, quia cum de illo nulla afferatur probatio superfluum existimarunt illius quæstionem assumere.

Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. DELL'OLMO.

Romana Dotis, & Lucri.

Ven. 15. Martii 1697.

ARGUMENTUM.

Lucrum dotis ex Stat. Urbis, marito defuncto cum filiis uxori superstiti debetur tantum quoad usumfructum, & proprietas remanet in hæreditate mariti, & spectat ad illius filios, si hi sint patris hæredes. Extractum ex fideicommisso, post mulieris obitum ad illud revertitur tanquam non avulsum in proprietate a fideicommisso. Avus recipiens dotem pro filio, remanet lucri debitor, & si filius illi prædecedat, relictis filiis, ejus uxor consequitur lucrum quoad usumfructum, nec potest prætendi proprietas a filiis mulieris ex bonis Avi debitoris lucri, si illi non sint Avi hæredes. Obligatio non censetur facta ad id, ad quod quis non tenebatur, nisi expresse dictum sit.

SUMMARIUM.

1 *Lucrum dotale, marito decedente cum liberis, non debetur uxori, nisi quoad usumfructum tantum.*

2 *Ususfructus morte usufructuarii finitur.*

3 *Ususfructus morte terminatus, non transmittitur in filium, & hæredem usufructuarii.*

4 *Lucrum quoad proprietatem existentibus filiis nunquam censetur avulsum ab hæreditate mariti, vel ejus patris debitoris dotis ac lucri.*

5 *Lucri debitor est avus, & non filius qui uxorem duxit, si ille dotem recepit, & sic filia hæres Patris, sed non avi, non potest prætendere lucri proprietatem.*

6 *Lucrum dotis filiis ex statut. urb. non debetur uti filiis, sed uti hæredibus.*

7 *Lucrum ex statut. urb. Matri debetur quoad usumfructum, & filiis quoad proprietatem.*

8 *Lucrum extractum ex fideicommisso, post mortem Matris ad illud non revertitur, sed spectat ad filios ejusdem matrimonii.*

9 *Lucrum ex statut. urbis finito usufructu non restituitur filiis ex communi matrimonio, sed quibus de jure, & sic redit ad hæreditatem, in qua aderat ejus proprietas nunquam abdicata.*

10 *Lucrum detractum ex fideicommisso solum quoad usumfructum, illo finito, revertitur ad fideicommissum.*

11 *Lucrum restitui debet ab eo, qui ad illud se obligavit.*

12 *Lucri restituendi promissio intelligi debet ad formam statuti, hoc est quoad usumfructum tantum, pro quo poterat se obligans conveniri.*

13 *Obligatio ad id, ad quod quis non tenebatur, non præsumitur.*

14 *Promissio, & obligatio nunquam censetur facta animo novandi provisionem legalem.*

DECISIO V.

IN Disputatione causæ habita cor. me die 26. Novembris proximi præteriti decisum fuit, mandatum A. C. esse exequendum quoad dotem, dilata resolutione ob discrepantiam suffragiorum, quoad lucrum dotale; super quo reassumpto hodie examine sub eodem originali dubio, *An mandatum A. C. sit exequendum*, negativa prodiit resolutio, quia ex nullo titulo visum fuit DD. deberi Victoriæ lucrum dotis Luciæ Matris ab hæreditate Dominici avi, non quidem ex persona ejusdem Luciæ, cujus fuit hæres Victoria, quoniam statutum Urbis in c. 131. lib. 1. cui partes stare convenerunt. summatio Victoriæ n. 1. marito decedente relictis liberis, 1
non defert uxori superstiti lucrum dotale, nisi quoad usumfructum tantum, ad not. per Fenzon. in d. 131. n. 35. Spad. cons. 388. n. 4. lib. 2. Rota cor. Cerro dec. 417. n. 14. cor. sa. me. Alex. VIII. dec. 718. n. 5. cor. Ubald. dec. 39. n. 19. & 20. & in rec. dec. 86. n. 1. p. 8. dec. 305. n. 2. p. 17. dec. 508. num. 9. & dec. 676. n. 7. & 8. p. 18. Cumque ususfructus morte usufructuarii finiatur, l. 3. §. fin. ff. quib. mod. ususfr. amittatur §. finitur inst. de ususfruct. ad Victoriam ut filiam, & hæredem 2
transmitti non potuit, Spad. cons. 388. n. 7. Rot. cor. Cocc. 3
dec. 1981. n. 1. & 5. & cor. Ludovis. dec. 398. n. 1. & in rec. dec. 503 n. 1. in fin. p. 1. & dec. 117. n. 1. p. 6. Sed consolidatus 4
fuit cum proprietate, quæ propter existentiam filiorũ nunquam avulsa est ab hæreditate Dominici, a quo fuit debitum lucrum, Spad. ubi supra n. 6. Card. de Luc. de dot. disc. 130. n. 14. & dec. 133. ad med. Revert. dec. 23. n. 1. in fin. Rot. cor. Cocc. dec. 1981. n. 2 & 5. cor. Peutinger. dec. 238. n. 4. cor. Ubald. dec. 39. n. 20. & in rec. dec. 653. n. 1. p. 2. d. dec. 117. n. 3. & 7. p. 6. dec. 86. n. 1. & 5. p. 8. dec. 277. n. 5. & part. 15. & dec. 508. n. 9. & dec. 676. n. 8 part. 18. rec.

Non etiam jure hæreditario Francisci patris, quia cum dos matris non Francisco, sed Dominico Avo soluta fuerit, ut inter partes non controvertitur, & probatur in decisione super articulo dotis, d. die 26. Novembris proximi præteriti §. quoniam, & seqq. ipse avus, non autem pater, remansit lucri debitor; neque potest Victoria prætendere uti hæres patris, quod nunquam fuit de bonis & substantia defuncti, 5
Demarin. resol. jur. cap. 151. n. 19. lib. 1. & c. 22. n. 2. lib. 2. & in terminis probat Card. de Luca in dote disc. 133. per tot.

Neque demum illud consequi potest ex persona Dominici avi, penes quam remansit proprietas, cum illius hæres 6
non fuerit, & lucrum dotale non debeatur filiis ut filiis, sed tanquam hæredibus patris, Demarin. resol. jur. d. cap. 22. n. 10. & seqq. lib. 2. Card. de Luc. de dote disc. 50. num. 3. & d. disc. 13. n. 14. & disc. 133. per tot. de Franch. decis. 185. n. 7. Revert. d. decis. 23. & ibi addens. n. 1. & 2. Rot. cor. Coccin. decis. 1981. repetita post Fenzon. dec. 79. per tot. & cor. sa. me. Alex. VIII. dec. 178. n. 6. & in rec. d. dec. 117. n. 3. & p. 6. & dec. 64. n. 15. p. 15.

Quibus non obstat, quod quartum dotale ex dispositione 7
prædicti statuti Urbis matri debeatur quoad usumfructum, & filiis quoad proprietatem, Rot. d. dec. 397. n. 51. p. 9. decis. 306. n. 2. p. 17. rec. & dec. 171. n. 2. p. 18. adeo quod licet sit extractum ex fideicommisso, post mortem Matris ad illud reverti non debeat, sed spectet ad filios ex eodem matrimo- 8
nio natos, Rot. dec. 209. p. 1. rec. & coram Rembold. dec. 244. n. 2. & cor. Royas dec. 439. n. 19.

In prædicto siquidem statuto non dicitur, quod finito usufructu, lucrum restituatur filiis ex communi matrimonio susceptis, sed quibus de jure; quare cum de jure sit, quod terminato usufructu lucrum redeat pleno jure ad hæreditatem, a qua nunquam fuit abdicata proprietas, ut 9
in terminis Rota dict. decision. 653. num. 1. par. 2. rec. & dict. decision. 117. num. 5. 13. & 15. part. 6. & coram Coccin. dict. decis. 1981. num. 1. & 2. inde sequitur, quod proprietas lucri tunc quidem devolveretur ad filios ejusdem matrimonii, si lucrum ipsum procederet ex substantia paterna, & filii essent hæredes patris; secus autem ubi, ut in præsenti, lucrum processit ab hæreditate avita, & Victoria non fuit hæres avi, cum in hoc casu dici non possit proprietas abdicata ab ejus hæreditate, & multo minus quod reverti debeat pleno jure post mortem Matris ad filios atque ex his excessus lucrum extractum ex fideicommisso spectaret ad filios, nec ad illud reverteretur, quatenus pleno jure ab eo abdicatum fuisset: non ita, si tantum avulsum sit quoad usumfructum remanente proprietate in fideicom- 10
misso, Rota coram Rembold. dict. dec. 244. n. 5. coram Ubald. d. dec. 39. num. 20. & in rec. dec. 86. num. 2. p. 8. & dec. 678. n. 8. part. 18.

Nullius denique momenti est, quod Dominicus avus restituendo lucrum se obligaverit, adeo ut ex hac promissione recte illius hæreditas conveniri possit, quia valeat se revertere pro reservatione adversus ipsam Victoriam Francisci hæredem, vel quia ipse Dominicus solus dotem receperit, vel quia

principaliter se obligaverit ad restitutionem una cum filio in sua potestate constituto, *si cum dotem 23. §. transgrediamur, ff. solut. matr.* Boss. *de dot. p. 2. c. 12. §. 2. n. 4.* Olasc. *dec. 44. n. 12.* Surd. *dec. 471. n. 8.* tum quia hujusmodi promissio intelligenda est ad formam statuti, prout explicite dictum fuit in ipso instrumento; & sic quoad usumfructum tantum pro quo ipse poterat conveniri, ut in terminis Rot. coram
12 Rembold. *dec. 244. n. 5. dec. 44. n. 15. p. 9. rec.* ne alias dicatur se obligasse ad id, ad quod non tenebatur, quod non præsumitur, *l. cum debito, ff. de probat.* Bald. *in l. 1. sub n. 1. C. de error.*
13 *calcul.* Alexand. *cons. 102. sub n. 8. lib. 1.* tum quia promissio nunquam censetur apposita animo novandi legalem provisionem, *l. 4. § si ex conventione ff. de re judic.* Surd. *cons. 34. n.*
14 34. Thomat. *dec. 23. n. 73. & seqq.* Rot. *dec. 392. n. 3. & 4. p. 1. rec. & dec. 44. n. 14. p. 9.* & cor. Dunoz. Jun. *dec. 630. n. 6.*

Et ita resolutum fuit, utraque parte, &c.

R.P.D. URSINO DECANO.

Romana Census,

Luna 18. Martii 1697.

ARGUMENTUM.

Census creatus cum effectibus fideicommissi, est fideicommissarius, & assignat pro lucro dotali ex statuto Urb. uxori, existentibus filiis ex illo matrimonio, spectat ad illam quoad solum usumfructum, remanente semper proprietate pro fideicommisso favore vocatorum ad illud; nec tale lucrum transit ad filios hæredes mariti, sicuti si ab hujus hæreditate fuisset detractum, & contraria declarantur.

SUMMARIUM.

1 *Immissio ad bona fideicommissaria datur stante fideicommisso, illius purificatione, & identitate.*
2 *Investimentum factum cum bonis fideicommissi cedit per viam permutationis in illius commodum, & num. 6.*
3 *Et venit in restitutione fideicommissi.*
4 *Lucrum dotis uxori, super extantibus filiis ex illo matrimonio, debetur quoad usumfructum tantum.*
5 *Et bona fideicommissi assignata pro lucro uxori, tali casu nunquam fuere avulsa a fideicommisso.*
6 *Lucrum dotis tali casu, mortua uxore, cessante usufructu, consolidatur cum proprietate, & ad commodum vocatorum in fideicommisso, & n. 8.*
9 *Actus potius mandanti, quam illum exequenti, attribuitur.*
10 *Verba enunciative, & præsuppositive prolata, nihil disponunt.*
12 *Lucrum dotis datum uxori ab hereditate Mariti existentibus filiis, illa mortua, spectat ad filios uti patris heredes.*
13 *Lucrum dotis extractum ab avito fideicommisso, & datum mulieri ad usumfructum, ea mortua, spectat ad fideicommissum.*
14 *Ubi sumus in claris, non est opus conjecturis, & argumentis.*
15 *Verba per resto-precedentem causam restringunt, & excludunt ex eadem causa aliquid deberi.*
16 *Uxor creditum non vendens uti proprium, fatetur a se non spectare.*
17 *Reservatio juris, quod quis habet in re, non dat, nec adimit, sed relinquit rem in suo statu.*
18 *Bona parafernalia mulieris non transeunt in dominium mariti.*
19 *Referens regulatur, & restringitur a relato.*
20 *Mulier decenter dotata, & nupta, non potest sibi dotem augere in præjudicium fideicommissi, & sui ipsius, in bonis extradotalibus.*

DECISIO IV.

Revocatis hodie ad iteratum examen coram me, uti suffecto in locum bo. me. Emerix Decani, fundamentis decisionis emanatæ sub die 30. Maii anni præteriti, factoque cum novis circumstantiis altius reperito, Domini recedentes a resolutis, immissionem fratribus de Melchioris dandam esse responderunt.

Census enim, ad quem in præsenti expostulatur immissio sive inspecto modo, sive ponderata causa originaria ejusdem, semper obnoxius fideicommisso Marcelli senioris apparet. Unde quia illius existentiam, & purificationem dd. fratrum ultro citroque partes admittebant, verificata nunc identitate unice in cõtroversiam deducta, merito decernenda venit immissio, quæ concurrentibus prænindicatis extre-
1 mis regulariter denegari non debet agentibus, ex remedio *l. fin. C. de edict. Divi Adrian. toll.* Rot. *dec. 79. n. 3. part. 19. rec. & in Firmana prævii della parapina 23. Jan. elapsi §. validitas enim* cor. me.

Inspecto siquidem modo, quo dictus census reperitur impositus, qualitas fideicommissaria exuberanter depromitur, decessit nanque Marcellus senior de Melchioris cum testamento, in quo postquam fideicommissum inter descendentes instituit, majorum suorum exempla secutus liberam facultatem omnibus vocatis alienandi bona concessit. Verum ne adeo propera occasione depauperandi familiam tractu temporis bonorificentia domus declinaret in dedecus, provide demandavit, quod pretium ab alienationibus retrahendum erogaretur in emptionem aliorum stabilium, quæ in futurum prioribus vinculis, & obligationibus, ac non alias, nec aliter, perpetuo remanerent subjecta quemadmodum totidem fere verbis R.P.D. Hieronymus ejus patruus antecedenter disposuerat in suis supremis tabulis exaratis præsenti summario actorum *n. 1.* ad quas in hac parte præfatus Marcellus testator omnimodam, & plenam relationem habere voluit, & declaravit, summ. eorundem fratrum præteritæ propositionis *n. 1. litt. A.*

Quamobrem distractis in sequelam hujus facultatis quinquaginta locis montium ad enunciatum fideicommissum spectantibus, per ipsosmet hæredes gravatos, cum Benedictus unus ex eis censum controversum, mediantibus dd. montium pecuniis, postea imposuisset, hoc sufficit ad effectum, quod talis census reinvestimentum, tanquam initum cum pretio bonorum fideicommissariorum, ob præambulum testatoris præceptum ministerio juris cessisse dicatur per viam cujusdam permutationis in commodum, & reintegrationem ejusdem fideicommissi, ut in terminis durioribus egregie firmant Peregr. *dec. Patav. 2. n. 7. & seqq.* Rot. 2
cor. Cerro *dec. 52. n. 6. & dec. 621. n. 5. & in rec. dec. 42. n. 2. & seqq. par. 16.* & dictum fuit in Pedemontana seu Albanen. 18. Martii 1683. §. *reliqua vero, & 9. Decembris 1686. §. nec refert*, & latius in Romana seu Neapolitana pecuniaria 11. Decemb. 1690. §. & *quidem ex actibus confirmata 5. Maii 1692. §. & quibus quidem utrobique* cor. me. Et consequenter vigore præfatæ tacitæ, & legalis subrogationis, sub eo ca- 3
dit, & venit in illius restitutione, ad text. *in l. Imperator §. fin. ff. de legat. 2.* Surd. *dec. 15. n. 18.* Giurb. *dec. 26. n. 21.* Rot. cor. Cerro *dec. 33. n. 3.* Ponderata vero causa originaria dicti census, argumentum subrogationis minorem difficultatem involvit; etenim dissolutis nuptiis per obitum Thomæ de Melchioris, cum ad formam statuti Urbis Catharina Uxor superstes creditrix evasisset quarti dotalis, Benedictus, & Petrus Paulus prædefuncti viri fratres, & respective Marcelli fideicommittentis hæredes, primo loco gravati, ex causa dicti quarti prænarrata locorum montium alienationem fecerunt, & idcirco quia geminis extantibus filiabus ex illo matrimonio susceptis, municipalis dispositio Urbis *lib. 1. cap. 137.* lucrum dotale defert uxori superviventi in solo usufructu, & quidem cum dictione taxativa tantum, quæ omnem proprietatis participationem excludit, ad notata ibi per Fenzon. *n. 37.* & bene perpendit Rota post eundem
dec. 74. §. nec aliqua, & dec. 676. num. 7. part. 18. rec. dubitari minime potest, quin census, de quo agitur, in ipso creationis momento, contemporaneam fideicommissi qualitatem subierit, cum illius pretium constitutum ex rebus fideicommissariis, ob dictum quartum alienatis, nunquam a nexu fideicommissi quoad proprietatem extitisset avulsum, optime Card. de Luca *de dot. discurs. 50. num. 29.* Rot. 4
cor. Ubald. *dec. 39. 20.* & post Fenzon. *ad statut. urb. decis.* 5
74. fere per tot. & dec. 80. §. statutum, & in rec. dec. 86. n. 2. p. 8. & dec. 676. n. 7. & p. 18.

Idque bene etiam innotuit, tum venditoribus, tum Catharinæ; ipsa namq; in instrumento quietantiæ, quam eisdem fratribus de Melchioris confecit, se puram hujus lucri usufructuariam esse fatetur, atque ideo facti peculiari, & individua declaratione, quod pecunia proveniebat ex bonis fideicommissariis Marcelli, onus assumpsit illam reinvestiendi, aut in tot censibus, aut in aliis locis montium non vacabilibus, cit. sum. antecedentis propositionis *n. 4.* Unde sicuti ex iis manifeste deprehenditur, citra ullam necessitatem, & non nisi voluntarie expletam fuisse eorundem locorum montium alienationem, in cujus locum propterea ex præexistenti testatoris mandato, subsecutum census investimentum successit, 6
per ea quæ ultra alias authoritates superius adductas magis ad rem consideravit Rota *dec. 308. n. 5. & 6. p. 11. rec.*

Ita pariformiter convincitur, quod proprietas quarti dotalis nullo unquã tempore exierit a vinculo fideicommissi, quod secundum contrahentium placita de specie in quantitatem transfusum, in aliis ipsis investimentis dignoscitur

pre-

præservatum; adeo ut terminato usufructu per mortem supradictæ mulieris, ille consolidatus remanserit cum proprietate, & ad commodum vocatorum in fideicommisso,
7 quemadmodum in casu simili de Antephato debito vigore consuetudinis Neapolitanæ, tenetur de Franch. *dec.106.n.6.* & 7. Demarin. *res.quotid. lib.1. cap.15. n.7.* & *lib.2. cap.22. n.19.* & 20. & arguendo ab eadem pragmatica ad nostrum statutum Rot.cor.Coccin. *præalleg. dec.1981. sub n.4.* & post Fenz. *ad statut. urb. sec.80. § stat. enim*, & *in rec. dec. 653. num.1.* & *seq. p.2.* non tamen ex titulo novæ acquisitionis, prout innuit contraria decisio, cum bona, pleno jure semel
8 extracta a fideicommisso, illud amplius non reincidant; sed per viam reunionis, ac remotionis impedimenti a primordio temporali præstiti ad veterem sui causam restitutus, iterum cum dicta proprietate confunditur, & secundum illius substantiam desuper regulatur, Peregrin. *de fideicom. art.42. n.20.* & 21.

Neque ad eludendam in hoc censu qualitatem fideicommissi urget animadversio facta in decisione bon.mem. Emeris, quod scilicet ea repugnet non minus naturæ reinvestimenti, quam expressæ contrahentium voluntati.

Quamvis enim pretium locorum montium fuisset investitum per Catharinam creditricem quarti dotalis, non vero per hæredes alienantes; attamen quia id evenit ex partium conventione, & in executionem prioris obligationis per ipsammet mulierem assumptæ, non infertur exinde de natura rei libertas investimenti, cum non subducatur in eo factum positivum ipsorum hæredum venditorum, licet per
9 alios explicatum exemplo mandantis, cui potius, quam exequenti, actus adimplementum tribuitur, ad regulam text. *in l.2. a divo Pio*, *§. 1. ff. de re judicat.* Spad. *cons. 3. n.8. lib.1.* Rot.cor. Coccin. *dec.1525. n.2.*

Adversativa autem contrahentium voluntas levioris ponderis apud Dominos visa fuit, quoniam etsi in eadem quietantia per Catharinam emissa super quarti dotalis restitutione asseratur ibi: *Et quia dicta Catharina est usufructuaria ejus vita durante, & postea revertuntur ad filios, & hæredes dicti Thomæ*, qui tanquam fœminæ in avito fideicommisso Marcelli non poterant succedere; nihilominus vel dicta ver-
10 ba, uti enúciative prolata, sunt mere suppositiva, quæ ut plurimum circa præsuppositum nihil omnino disponunt, Surd. *dec.295. n.8.* Rot. *dec.328. n.13. p.14.* & *dec.100. n.17. p.7. rec.*

Vel in omnem casum, si vim dispositionis se haberent, non mererentur attendi; quando enim mulier extantibus filiis quartum dotale in usufructu consequitur, non decernit statutum, quod bona pro lucro uxori assignata revertantur ad filios, sed illa restitui jubet *cui de jure*; proindeque quia de jure defuncta usufructuaria, usufructus per actum legis occultum cum ipsa proprietate consolidatur, consequens
11 est, quod sicuti census proprietas semper remanserit in fideicommisso Marcelli, ita redierit usufructus ad illud, Rot. cor. Coccin. *d. dec.1981. n. 10.* & *seqq.* ubi pluribus casibus contradistinctis respondetur *dec. 309. p.1. rec.* Nec ad filios Thomæ poterat transire quippe hæc est differentia inter quartum dotale persolutum ab hæreditate mariti, & aliud abdicatum a fideicommisso avi; etenim si hæreditas viri dictum
12 lucrum persolvit, illius proprietas post obitum matris per extincti usufructus accessionem plenior effecta, non spectat ad filios uti filios, sed ad filios uti patris hæredes; cum sit justum, & æquum quod unde prius revocabiliter discesserat, postea revertatur; & in iis terminis loquuntur de consuetudine Neapolis de Franch. & Demarin. supra recensiti, & ultra eos Hodiern. *in l.hac edictali cap.12. n.89.* & de statut. Urb. Rot.cor. Greg. *dec.398. n.3.* & *seq.* & cor. sac. mem. Alexand. VIII. *dec.178. n.6.* & *in rec. dec.168. n.22. p. 11.* cum aliis supra allegatis.

Si vero dictum quartum ab Avito fideicommisso extrahatur, & prout in casu neptes ab illo sint exclusæ, tunc ipsæ neque uti hæredes matris, quæ tanquá simplex usufructuaria nihil ad eas valuit transmittere, nec uti hæredes patris, in cujus substantia antecedenter nunquam fuit, possunt præfatum quartum habere, & ob id hujusmodi bona omnino hære-
13 dibus Marcelli avi, & sic fideicommissariis debentur, ut probat Card. de Luc. *disc.133. per tot* Rot. post Fenzon. *ad statut. Urb. dec.74. §.2.* & *seqq.* & novissime in Romana dotis, & lucri 15. Martii currentis, §. neque demum cor. R.P.D. meo, *Dell'Olmo*; quantumvis eidem Marcellus testator adhuc vi-
[illegible] vens pro solutione ejusdem lucri sese obligasset, quia cum capitula matrimonialia hic in Urbe celebrata, non aliud contineant, quá nudam promissionem de solvendo d. quartum dotale, talis obligatio passivam recipit interpretationé a statuto, & secundum illius dispositionem penitus intelligitur, ad tradita in puncto per Rot. *dec.608. n.3.7.* cor. Merl.

Constito itaque, quod census, super quo hodierna disputatio versatur, inter alia bona fideicommissaria Marcelli sit enumerandus, non subsistit alterum fundamentum decisionis bon.mem. Emeris, quod nempe idem census in sorte sc. 5000. vivente Catharina usufructuaria, ab ipsis hæredibus gravatis pro medietate fuisset traditus in dotem Franciscæ uni ex filiabus Catharinæ, & nepti respective Marcelli fideicommittentis, atque ita vigore notissimæ Authen. res quæ C. commun. de legat. perempto, si quod esset, omni vinculo fideicommissi, libertatem acquisiverit, quoniam sive ipsa dotis constitutio tam ad literam, quam juxta partium intentionem accipiatur, sive actus subsecuti considerentur, perpetuo deficit in censu titulus, & qualitas dotalis.

Porro litera, & contrahentium voluntas concordant: In capitulis enim matrimonialibus dos apparet constituta, & determinata in summa, & quantitate scut. 6000. duntaxat postmodum incontanti, non vero cum rata dicti census soluta; & quidem tum ex parte dotantium, qui dotem in eadem summa scut. 6000. luculenter promiserunt; tum etiam ex parte sponsi pro ante dicta quantitate itidem stipulantis, prætereito summario fratrum *n.6.* Quapropter non est opus ad impugnandam dotis constitutionem, inter contrahentes adeo specialiter præfinitam, conjecturas, & argumenta per- 14
quirere in eversionem fideicommissi, ad vulgatam regulam, de qua text. *in l. illi aut ille*, *ff. de legat. 3.*

Actus vero subsecuti tam Mariti quam Uxoris in hunc eundem sensum conveniunt. Etenim cum in stipulatione præfatorum capitulorú matrimonialium fuissent consignata interim sc.2000 cum oblatione exbursandi residuum elapso quadriennio, & completa satisfactione aliorum sc.4000. mediante finali solutione sc. 500. maritus pro integra dote quietantiam dotantibus cautavit; *Item per resto della dote della Sig. Francesca Melchiori*, præsenti summario actiorum *n.8.* & *9.* Si igitur ultra limitatam summam scut.6000. etiam censum aliorum sc. 2500. partes in dotem tradere intellexissent, vir utique recipiendo solum dicta scut. 6000.
quietantiam minime fecisset de integra dote cum verbis *per* 15
resto, quæ præcedentem causam restringunt, & excludunt quidquam aliud ex eadem causa deberi, gloss. *in l. si ex pluribus verbis reliquum, ff. de solut.* Amat. *solut. 97. n.1.* Grat. *discept. for. cap.3. n.2.* Fontan. *de pact. nupt. concl. glos. unic. n.34. tom.2.* Adden. ad Burat. *dec.108. n.22.* Rot.cor. Cerro *dec.666. n.9.* & *in rec. dec.291. n.1. p.12. rec.*

Et hoc ipsum agnovit, & patefecit quoque Francisca Uxor; occasione siquidem qua eadem Francisca dicti census medietatem alienavit in Papirium Bartolum (a quo Marzinus, & Bonuus hodierni colligitantes in hoc judicio reconventi causam metiuntur) illum vendidit non tanquam dotalem, sed tanquam pertinentem ad ipsam, uti pro medietate Catharinæ Matris hæredem, quod facilius a dicto censu titulum dotalem subducit, dum hoc casu nunquam dici poterit, quod supradicta Francisca quoad prænotata scut.
2500. voluerit marito tradi in dotem, sed illa sibi uti pro- 16
pria, & quatenus de jure debita reservavit, ut advertit Modern. Lucan. *consult. 123. n 1. tom.2.*

Hinc nihil urget in oppositum præservativa in eisdem capitulis matrimonialibus inserta consequendi sc. 2500. post obitum Catharinæ ibi — *Riservati poi per essa Sig. Francesca li scudi* 2500. quoniam aut ex tali præservativa facta, ne alioquin in generali renunciatione bona materna comprehenderent, nihil nequit in favorem mulieris reservandi jus aliquod novum, quale profecto ex dotis constitutione resoltasset, cum potissimum sit reservationis natura, non
dare, nec adimere, sed solum rem in suo statu naturaliter re- 17
linquere, perinde ac si dispositio, in qua ea continetur, emanata minime fuisset, Card. de Luca *de regal. disc. 104. sub n.4.* Rota cor. Greg. *dec.188. ibique adden. n.5. et in rec. dec.100. n.17. et seq. et dec.281. n.11. p.10. et decis.408. n.16. p.13. et dec.169. n.17. p.15. rec.*

Aut saltem quia de certa, & determinata quantitate dotis sc.6000. antea constabat, & Francisca dotata sibi quartum ex hæreditate matris reservavit, hæc eadem reservatio, discretive facta in faciem mulieris, satis ad evidentiam demonstrat, quod memorata scut. 2500. constituebant pa-
trimonium paraphernale, a dote contradistinctum, & sepa- 18
ratum, cujus dominium non transivit in virum, sed penes d. Franciscam, quatenus potuisset acquiri, remanebat, Bald. *in l. hac sane. n.5. Cod. de sent. quæ in cor. quantit. prof.* Menoch. *lib.3. præsumpt.6. num. 71.* Card. de Luca *de dote disc.151. n. 10.* item Modern. Lucan. *præallegat. consultat. 123. in princ. et n. 6. tom.2.*

Quem-

Quemadmodum parum relevat, quod in instrumento re-
nunciationis factæ per Franciscam legaotur apposita verba,
*fuerit constituta dos in quantitate scutorum 6000. una cum
aliis scut. 2500. per ipsam lucran. post mortem Catharinæ
matris*, quoniam vel illa ab aliis subsequẽtibus declarantur,
prout lattur in apocha desuper confecta, ad quam &c. relatio
19 nanque habita ad d. apocham operatur, ut renunciationis in-
strumentum juxta illius sensum, & terminos interpretetur,
nec ulteriorem patitur extensionem, cum referens normam,
& restrictionem a relato recipiat, Adden. ad Greg. *dec.* 168.
in fin. Rot. *dec.* 354. *n.* 3. *p.* 17. *& dec.* 191. *n.* 19. *p.* 19. *rec.*

Vel si per hypothesim, referens plura, quam ipsum rela-
tum, importaret, & declaratione qualitatis dotalis præfe-
rret in eisdem sc. 2500. talis declarata constitutio in dotem
sustineri non posset, cum non sit in facultate mulieris altas
decenter dotatæ, & nuptæ, sibi dotem augendi in præjudi-
cium fideicommissi, & vocatorum, aut etiam sui ipsius fie
destitutæ dominio, quod cæteroquin in bonis extra dotali-
bus habet, Grat. *disc. ept. forens.* 27. *n.* 22. *&* 23. Card. de Luc.
20 *de dote disc.* 17. *n.* 4. Rot. cor. Merlin. *dec.* 287. *n.* 2. *&* 3.

Et ita, utraque parte informante, &c.

R. P. D. PRIOLO.

Avenionen. Fructuum Dotis.

Lunæ 1. Junii 1699.

ARGUMENTUM.

An, & quando Dos a patre constituta dicatur adventi-
tia, ita ut ad ipsum, soluto per obitum viri matri-
monio, non revertatur, & ea ipsa tanquam legitimæ
naturam assumente fructus filiæ a patre debeantur.

SUMMARIUM.

1 *Validitas sententiæ ex actis resultat.*
2 *Obligatio Cameralis viam executivam parit.*
3 *Dos adventitia ad patrem non revertitur, sed in patrimonio mulieris remanet.*
4 *Dos soluta matrimonio ad patrem reversa, fit paterna substantia, nec ipsa dotales accessiones filiæ viduæ debentur.*
5 *Limita, quando fuit data a patre pro omni, & toto eo, & filia renunciavit.*
6 *Dos a patre constituta censetur semper profectitia.*
7 *Etiamsi illa assignata fuisset correspective ad legitimam.*
8 *Legitima non datur in bonis viventis.*
9 *Dos a patre filiæ assignata cum simplici onere imputandi in causam legitimæ, non exuit naturam dotis profectitiæ.*
10 *Secus vero si filia mediante dote paternis juribus renunciavit; nam tunc dos in pretium renunciationis recepta fit adventitia, & ut propria filiæ ad patrem non redit.*
11 *Filia ratione suitatis dicitur quasi domina bonorum paternorum.*
12 *Jus legitimæ pendente vita patris est pretio æstimabile, & potest vendi, & in contractum deduci.*
13 *Renunciatio jurium paternorum, quæ mediante dote a filia fit, tacitam inducit eorundem jurium venditionem.*
14 *Et operatur, ut dos in pretium renunciationis accepta, censeatur subrogata in locum bonorum renunciatorum, & sic exuat naturam dotis profectitiæ, & maxime ut n. 15.*
16 *Stipulatio restitutionis dotis facta favore filiæ arguit dotem esse adventitiam, & propriam filiæ, & omne jus a patre remissum fuisse.*
Amplia, ut n. 17.
18 *Imputatio dotis in legitimam nepotum a patre volita, arguit voluntatem patris, ut in legitimam filia imputetur.*
19 *Si filia mediante dote legitimæ paternæ renunciavit, dos evadit pretium legitimæ renunciatæ.*
20 *Etiamsi renunciationi inesset reservatio aliorum jurium.*
21 *Filia non debet remanere sine dote, & sine alimentis.*
22 *Pater tenetur filiæ subministrare fructus dotales ab initio taxatos loco alimentorum.*

DECISIO VII.

OCcasione matrimonii contracti a Comite Ludovico
Francisco de Seyttes cum Maria Catharina de Fortias,
Marchio de Montreal illius pater dotem constituit in summa
15. mil. librarum; voluit tamen, quod illam imputaret in
compensationem legitimæ, ejusq; supplementi debiti ex hæ-
reditate paterna, & materna; & Catharina filia obsequendo
etiam voluntati paternæ, eisdem juribus expresse renuncia-
vit. Unde dissoluto matrimonio per obitum viri, Cathari-
na superstes agendo contra patrem dotis promissorem pro
fructibus interim decursis, mandatum obtinuit ab A. C. Ori-
go, quod tamen hodie DD. censuerunt esse exequendum.

Constat siquidem de illius validitate ex revolutione acto- 1
rum; defectus vero viæ executivæ sublatus remanet ex obli-
gatione Camerali adjecta in ipso instrumento dotali, & De-
cisiones in contrarium allegatæ procedunt, quando per re- 2
versionem dotis factam ad patrem, extincta fuisset illius ob-
ligatio; quod secus dicendum est in dote, de qua agitur,
quæ tanquã adventitia semper remansit in patrimonio mu-
lieris; ideoq; adhuc permanente primæva obligatione patris 3
correspective ad illam, firma quoque remanet via executiva.

Justitia vero quæ promanat ex ista constitutione dotis fa-
cta in causam legitimæ, non bene impugnatur a scribenti-
bus pro Marchione, sub eo potissimum fundamento, quod
constituta filia in statu viduitatis, adhuc vivente patre, ac- 4
cessiones dotales nullo jure peti possunt, quia, ut ait text.
in l. fin. C. commun. utriusque jud. dos, soluto matrimonio,
ad patrem reversa, dicitur effecta paternæ substantiæ.

Nam hoc assumptum, super quo totum versabatur causæ
momentum, nullo pacto subsistere visum est, quia recurren-
do ad instrumentum dotale constat, dotem ex præambula
voluntate contrahentium fuisse assignatam pro juribus pa-
ternis, & maternis, & correspective ad hæreditatem utriuf-
que parentis, illam quoque fuisse imputatam in legitimam,
ejusque supplementum, unde cum filia in sequelam hujus
præcedentis conventionis in ipso actu constitutæ dotis, il-
lam acceperit pro omni, & toto eo, quod petere poterat,
vel pro legitima, ejusque supplemento, quottes ejusdem ju-
ribus expresse renunciavit, dos dicitur subrogata in locum
jurium renunciatorum, & induendo illorum correspecti-
vam naturam, transit in proprium patrimonium filiæ, per- 5
inde ac si illud aliunde processisset, quam de substantia pa-
tris, ut originaliter tradit Castren. *cons.* 372. *n.* 4. *lib.* 1. cum
quo transeunt Cravett. *cons.* 85. *n.* 5. Socc. sen. *cons.* 134. *n.* 1.
lib. 1. Urceol. *cons. for.* 1. 7. *n.* 25. in append. Ursil. ad Afflict.
dec. 136. *n.* 7. Thomat. *dec.* 185. *n.* 30. Rot. cor. Seraph. *dec.*
815. *n.* 4. *cum seqq.* & in civitate Castelli dotis cor. bo. mem.
Emeria impress. apud Torr. *de pact. futur. success. dec.* 814.
n. 4. *cum seqq.* confirmata cor. eodem sub die 4. Martii 1663.
§. *sequentem*. Nec dicatur dotem constitutam ex patrimonio
paterno censeri semper profectitiam, quia, ut subdit text. *in* 6
l. 5. *ff. de jurib. dot.* profectitia dos est, quæ a patre vel a pa-
rente profecta est de bonis, vel facto ejus; ex quo arguebatur,
quod etiamsi illa assignata fuisset correspective ad le-
gitimam immutare tamen non potuisset propriam naturam, 7
vivente patre, quia legitima non datur in bonis viventis,
ut advertit Merlin. *de legitim. lib.* 3. *tit.* 1. *q.* 9. *num.* 17. cum 8
aliis cumulatis per Grat. *discept.* 882. *num.* 2. & comprobat
Rot. cor. Priolo *dec.* 77. *n.* 6. *cum aliis seqq.*

Quandoquidem procedendo cum distinctione, illico de-
tegitur insubsistentia illius objecti, & facilius conciliantur
authoritates in cõtrarium allegatæ; illæ nanque procedunt,
quando dos fuit simpliciter assignata cum sola expressione
illam imputandi in causam legitimæ; in isto enim casu, quia
voluntas patris non est certa, quod in vita voluerit præve-
nire illius solutionem, & verisimilius est, quod talem do-
tis assignationem potius fecerit sub conditione illam com-
pensandi in legitimam, quatenus ipse præcederet filiæ; suf-
ficit hæc sola dubietas, ut dos non censeatur in locum legi- 9
timæ subrogata, nisi in solo patris prædecessu; ideoque sic-
ut ipso vivente legitima non debetur, ita etiam dos consi-
derari non potest, nisi tanquam dos, ut videre est apud
Merlin. *de legitim.* d. *quæst.* 9. *n.* 27. & his terminis proce-
dit Rot. *in recent. dec.* 459. *n.* 7. *cum seqq. part.* 4. *tom.* 2. &
cor. Seraphin. *dec.* 815. 4. *& seqq* & illa coram Priolo *dec.*
77. *n.* 6. *cum seqq.* loquitur in casu, quo filia prædecesserat
patri, & non apparet, quod hæreditati paternæ renuncia-
verit, qui non est casus noster.

Sed quando ultra dotem assignatam in causam legitimæ,
fuit etiam, prout hic, correspective ad ipsam dotem super-
addita conventio renunciandi legitimæ ejusque supplemen-
to, quia in isto casu renunciatio dicitur correspectiva dota-
tioni, & dos censetur data sub titulo præventivæ solutionis
pretii eorundem jurium quibus renunciatum fuit, tunc abs-
que dubio dos succedit in locum legitimæ; & quia non di- 10
citur profecta ex liberalitate patris, perinde habetur, ac si
illa constituta fuisset ex bonis ipsius filiæ, ut bene explican-
do materiam comprobat Card. de Luca *de dote disc.* 75. *n.* 7.
& fusius disc. 155. *sub n.* 5. Hostien. *controv.* 34. *n.* 8. Rota
coram

cor. Dunoz. *dec. 267. n. 2. cum seqq. & in Romana pecuniaria 8. Junii 1665.* §. illam enim coram bon. mem. Albergato impress. apud Tort. *de pact. futur. success. dec. 36. n. 15.*

11 Ratio vero quoad ultimam partem hujus distinctionis ex eo desumitur, quod cum filia ratione suitatis dicatur quasi domina bonorum paternorum, per text. *in l. in suis 11. ff. de liber. & posthum.* vel saltem habeat jus certum, & invariabi-
12 le succedendi in legitima, ejusque supplemento, quia ista jura secundum mensuram bonorum, in quibus spectatur successio, sunt pretio æstimabilia, non repugnat, quod possint vendi, & in contractum deduci, per ea quæ tradit Bald. *in l. x fin. n. 3. vers. quadam est spes, C. de pact.* Laderch. *cons. 28. n. 13.* Peregr. *de fideicom. art. 23. n. 62.* Unde sub pacto re-
13 nunciandi occultata cēsetur illorum venditio, & in recompensam pretii eorundem jurium renunciatorū censentur data in solutum bona in dotem assignata; nam si pater voluit
14 sibi, suisque hæredibus consulere, ne filia plus petere posset, quam legitimam, non potest etiam reportare alterum commodum, quod dos retineat qualitatem profectitiam, & quod illa consideretur tanquam proveniens a liberalitate patris, ut in puncto notant Castren. *d. cons. 370. n. 4. lib. 1.* Rot. cor. Seraph. *dec. 815. in fin. & in rec. dec. 110. n. 23. cum seqq. p. 8. & dec. 344. n. 3. & seq. ac n. 10. pariter cum seq. p. 19.* & in Romana Dotis, & fructuum 15. Martii 1694. §. præterquam quod cor. bon. mem. Beniocasa, confirmata 5. Julii ejusdem anni cor. R. P. D. meo Muto.

Sed quælibet difficultas sublata remansit ex eodem instrumento dotali; nam licet dos fuerit constituta in lib. 15. mil.
15 pro rata tamen lib. 9000. apparet, quod illa non exivit de patrimonio paterno, ideoque censeri debet adventitia, quia pater in illarum compensationem reportavit a Ludovica sorore similem donationem lib. 9000. & sic tanquam recompensatus ex adeo pingui emolumento, & ex renunciatione per filiam reportata super juribus legitimæ paternæ, & maternæ, perinde haberi debet, ac si nihil de proprio solvisset, & tota dos profecta fuisset de substantia, & peculio ipsius filiæ.

Verum hæc omnia magis urgere visa sunt, quia in casu præsenti, pater in instrumento dotali stipulatus fuit restitutionem dotis pro filia; ideoque dicendum est, quod si super
16 ea aliquale jus habuisset, voluerit illud remittere in beneficium filiæ, juxta theoricam Bartol. *in l. post dotem n. 27. ff. solut. matrim.* cum qua transeunt Surd. *cons. 406. n. 20.* Redenasc. *cons. 75. n. 13. cum seqq.* aliique relati in *Pisauren. hereditatis 16. Martii 1695. §. verum hæc, & 27. Junii ejusdem anni §. Nam quoad dotem*, cor. me, & successive confirmata 14. Martii 1698. §. & quidam cor. R. P. D. meo Muto.

Non obstante, quod superaddita fuerit clausula, *etiam cui de jure*, quia cum in acto faciendæ restitutionis maritus primo loco promiserit dotem restituere favore sponsæ, ordo
17 præscriptus in ipso instrumento dotali, circa modum faciendi restitutionem, nullo pacto præposterari debet; unde quia dos successit in locum legitimæ; ideo illius restitutio fuit prius præordinata ad commodum filiæ, & deinde cujus de jure, ut in terminis explicat Rota *in dicta Pisauren. hereditatis 27. Junii 1695. §. nam quoad dotem* coram me.

Nec ex eo, quod pater voluerit, prædecedente filia, dotem imputari in legitima nepotum debitam ex persona matris, dici potest naturam legitimæ non assumpsisse usque ab initio, sed illam assumere posse ex futuro eventu; quia si pater voluit imputare dotem in legitimam nepotum, eo ma-
18 gis dicendum est illam imputare voluisse in legitimam filiæ; unde satis est, quod in actu dotationis reportaverit a filia renunciationem legitimæ, ejusque supplementi, ut dos sem-
19 per evadat pretium legitimæ renunciatæ, Palm. nep. *allegat. 304. n. 1. cum seqq.*

Et ita quoque non relevat, quod in renunciatione filia sibi reservaverit jura fideicommissorum, & aliarum successionum, ad quæ potuisset etiam in futurum vocari, an licet illa remaneant intacta, quia tamen cum effectu fuit renunciatum legitimæ, ejusque supplemento, negari non potest,
20 quod ista jura renunciata tanti possunt valere, quanti valet ipsa dos; ideoque quousque non probetur illius excessus, habito respectu ad jura renunciata, semper dos assignata censebitur potius ex peculio filiæ, quam ex providentia, & largitate patris, juxta authoritates superius allegatas.

Demum his omnibus superadditur, quod filia non de-
21 bet remanere sine dote, & sine alimentis; unde quia fructus dotales fuerunt taxati in certa quantitate, in omnem casum teneretur pater in eadem proportione illos subministrare loco
22 co alimentorum, quia exceptus de jure non præsumitur, juxta ea quæ tradit Rota apud Fenzon. *ad statut. urb. dec. 84. §. unde cum dos*, & in Casanaten. Dotis super fructibus 26. Junii 1693. coram Reverendissimo P. Dom. meo Muto.

Et ita utraque parte informante, &c.

R. P. D. ANSALDO.

Romana Dotis, & Lucri.

Lunæ 26. Aprilis 1700.

ARGUMENTUM.

Lucrum Dotis ex statuto Urbis, existentibus filiis ex communi matrimonio, debetur solum quoad usumfructum conjugi superstiti, reservata proprietate filiis, & illud continetur sub fideicommisso ordinato a Patre, vel Avo & talis proprietas non potest esse debita, nisi quis sit hæres filiorum, qui lucri habent proprietatem: Lucrum de jure non debetur, & ex statuto delatum, ad illius literam, & juxta terminos ab eo præscriptos tantum debetur. Et statutum de lucro dotis, ut contra jus, non est extendibile: Lucrum debetur in proprietate, si sit sic promissum, & observantia hoc præseferat: Ex quibus talis promissio excludatur, & censeatur facta solum quoad usumfructum.

SUMMARIUM.

1 *Statutum urbis de duabus conformibus non procedit, si non concurrat validitas simul cum justitia sententiarum.*
3 *Si conjux, cui fuit delatum lucrum in usufructu, sit etiam hæres illius, cui debebatur proprietas, consequitur illud etiam quoad proprietatem.*
3 *Lucrum dotis acquisitum tantum quoad usumfructum, decedente conjuge, remanet usufructus consolidatus cum proprietate.*
4 *Lucrum dotis remanet fideicommisso avi, si conjux filiis illud acquisivit solum quoad usumfructum, existentibus filiis, quorum conjux non est hæres, & n. 6. & 25.*
5 *Lex vel statutum adaptatur ad ea quæ frequentius accidunt.*
7 *Lucri proprietate quod privetur mater filiis non existentibus, asperum videtur.*
8 *Donationes propter nuptias antiquitus usitatæ abierunt in desuetudinem.*
9 *Lex vel statutum quod non dicit, nec nos dicere debemus.*
10 *Reus in omni materia potest dicere, Quoad te liberas ædes habeo.*
11 *Lucrum dotis de jure non debetur.*
12 *Statutum contra jus non potest de marito ad socerum, & de patre ad avum extendi.*
13 *Statutum de lucro dotis non patitur extensionem.*
14 *Statutum urbis de lucro dotis non extenditur de casu ad casum.*
15 *Lucrum debetur tanquam dubium, si titulo legati est relictum.*
16 *Hæres præsumitur informatus de mente testatoris.*
17 *Factum authoris præjudicat ejus hæredi.*
18 *In necessitatibus nemo liberalis existit.*
19 *Confessio inverisimilis, ac erronea non præjudicat.*
20 *Una determinatio respiciens uniformiter plura determinabilia, inæqualiter ea non determinat.*
21 *Legatum ad hoc ne reddatur inutile, sufficit in aliquo verificari.*
22 *Et sat est, quod per legatum duplicetur albio.*
23 *Lucrum si debetur in solo usufructu, si pro illo sint consignata bona, consignatio restringitur ad usumfructum.*
24 *Obligatio non debet extendi ultra id, ad quod quis tenebatur.*

DECISIO VIII.

Sanctio statutaria urbis *in cap. 131. lib. 1.* plures, easque non leves in puncto juris adaperuit inspectiones; cum enim præ cæteris controversiis in auditorio nostro ventilatis inter Victoriam Felicem, & Marchionissam Antoniam consobrinas, numeraretur illa quarti, seu lucri dotalis ad limites statuti super acquiri assueti per conjugem superviventem, excitavit Victoria Felix prætensionem, quod ex persona Luciæ matris sibi ultra dotem illius nomine restituendam, deberetur etiam quartum quod nuncupant dotales; sed minus feliciter, quia post passam contra se in hac positione sententiam coram RR. PP. DD. meis dell'Olmo, & Priolo; hodie pariter DD. dixerunt esse locum alteri statuto de duabus rescriptum sane præsupponens, & firmans validitatem non minus, quam justitiam præcedentium judicatorum; alias quippe, alterutrum defectu concurrente, rescribitur negative, ut ipsa quotidiana edocet praxis, 1
& fuit etiam tactum & annotatum in Romana fideicom-

missi

mensis 15. Januarii proxime præteriti, §. *Ratio* coram me,
Diximus minus feliciter, seu potius minus fundate, quoniam frustra in hac verisimiliter extrema periodica instãtia conabantur defensores Victoriæ Felicis, nedum concutere fundamenta antecedentium decisionum, sed in præsenti audientia, alia superaddere, & de novo promovere. Quatenus enim ad vetera attinebat fundamenta, parum suffragari poterat litera præcitati statuti *in cap.* 131. *lib.* 1. determinantis, *si vero maritus* (prout erat casus præcisus ob præmorientiam Francisci viri Luciæ cum Victoria Felice filia) *uxore superstite cum liberis decedat, uxor quantum est quarta pars dotis pro donatione propter nuptias ad usumfructum, tantum de bonis mariti lucretur, pro qua cavere teneatur, quod usufructu finito, illam restituet quibus de jure restitui debet*; quasi vero per hanc municipalem loquendi formulam, sicut Lucia illius mater superstes indubitanter lucrificata fuerat usumfructum hujus quartæ partis, ita respectu proprietatis ea de jure ad actricem fuerit devoluta seu restituenda, cum ipsa actrix existeret filia non minus quam hæres tam ejusdem Luciæ matris usufructuariæ, quam Francisci patris, ab eodem statuto obligati quartam prædictam persolvere de suo patrimonio uxori superviventi, secundum ea quæ in terminis liberorum ex contracto matrimonio remanentium, ubi ultra qualitatem filiationis superinduant etiam alteram tituli successorii & hæreditarii, firmatum non
2 absimiliter fuit *in dec.* 79. *per tot.* post Fenzon. ad statut. Urb. cor. Peuting. *dec.* 138. *n.* 4. & cor. san. mem. Alexand. VIII. *dec.* 178. *n.* 5. & 6. & in Romana census 27. Junii 1698. §. *haud relevante*, cor. bon. mem. Ursino Decano.

Obstitit namque huic discursui & ratiocinio illud idem, quod apparebat robuste stabilitum ad intellectum ejusdem statuti in decisionibus editis coram præfatis RR. PP. DD. meis dell'Olmo, & Priolo, sub die videlicet 15. Martii 1697. coram primo, & sub die 18. Aprilis 1698. cor. secundo, nimirum quod non ipse tantummodo Franciscus vir, & respective pater actricis absolute legebatur obligatus pro restituenda Luciæ dote ac quarto, sed substantialiter, sive in veritate, & essentia rei Dominicus Franciscus pater, & consecutive avus actricis, atque in effectu restitutio dotis, & consecutio lucri expetiebatur adversus hæreditatem & patrimonium Dominici, qui in instrumento dotali ejusdem Luciæ (ut in summ. Victoriæ Felicis n. 5.) caverat nomine Francisci filii, nullum particulare ac proprium peculium habentis, de eadem dote restituenda, & quarto similiter solvendo ad formam statuti; sicque parum interesse, quod actrix esset hæres tam Luciæ matris, quam Francisci patris, nisi in-
3 simul fuisset hæres Dominici avi, dum nullum jus prætendere valebat in se transfusum, & ad præscriptum ejusdem juris per statutaria verba restituẽdum ex persona Francisci genitoris, cum ille esset in radice principalis debitor, qui vere solvere lucrum, non assequi debebat; Lucia vero mater in vim verborum ejusdem statuti per superexistentiam actricis filiæ ejusdem matrimonii, nullum pariformiter transmittere, & transfundere poterat jus in filiam quantumvis hæredem, cum illud consisteret in simplici usufructu, per illius mortem expirante, ac consolidato remanente cum sua proprietate, ad text. *in l.* 3. § *fin. ff. quib. mod. usufruct. amitt.* cum concord. per Rot. cor. Merlin. *dec.* 642. *n.* 1. *cum duob. seqq.* cor. Carill. *dec.* 142. *n.* 7. & *in rec. dec.* 172. *n.* 10 *p.* 9. & in his terminis modern. de Luca *in suis pract. q. ad l. fœmina, C. de 2. nup. q.* 184. *n.* 1. Rot. in d. Romana census 18. Martii 1697. §. *si vero aliam quartum*, cor. bon. mem. Ursino.

Cum igitur Victoria Felix non esset hæres Dominici ejus avi, qui Donatum alterum filium suum masculum scripserat hæredem, ac simultanee gravaverat favore Marchionissæ Antoniæ, nullibi ad prætensionem sustentandam ejusdem Victoriæ Felicis patebat accessus per januam statuti, sed ipsa proprietas, cum qua (ut mox præmisimus) remansit per mortem consolidatus ususfructus, nti neque unquam avulsa, etiam de facto per solutionem effectivam ab hæreditate Dominici effecti debitoris per suam obligationem Francisco filio accessoriam, restitit in semetipsa, & cum reliquis bonis sub præfato fideicommisso per Dominicum avum ordinato comprehensa remanebat favore Antoniæ ad hujusmodi fideicommissum vocatæ, quemadmodum magistraliter amplexando Tribunalis nostri sententiam, in præcisis terminis
4 avi, ut diximus, effecti debitoris ipsius lucri, firmavit Cardin. de Luca *de dote disc.* 132. *per tot.* quem collaudando sequitur alter de Luca in melior. ad Donat. Anton. de Marin. *lib.* 1. *resol.* 15. *n.* 1. & Rota in Romana legitimæ 18. Martii 1697. § *quid altra quod in fin.* cor. R. P. D. meo Pio.

Atq; ex his nullatenus amplius congruebant, quinimo in ipsa medulla rationis retorquebantur decisiones *in* 79. *per tot.* post Fenz. aliæque superius in objectu allegatæ; firmant etenim & recte, quod filii ex dissoluto matrimonio relicti nequeant adspirare ad consecutionem hujusmodi lucri, nisi si & quatenus fulciantur, præter filiationem, qualitate etiam hæreditaria eorum patris, quia nimirum cautio præstanda per uxorem superstitem favore eorum, quibus de jure faciẽda est restitutio, non potest cõvenire simplicibus filiis, & in quorum præjudicium salva legitima semper de jure pater disponere valet; ideoque necessarium est, ut copulative existant patris hæredes. Verum id perperam, ut diximus, congruebat casui nostro, & concludebat oppositum; lex etenim statutaria disponens circa ea quæ frequentius accidunt, juxta responsum Celsi *in l. nam ad ea ff. de legib.* proindeque præsumens virum ac patrem respective de suo patrimonio
debere lucrũ hoc statutarium extrahere, voluit insimul eundem patrem indifferenter obligare favore propriorum filiorum, nisi ii bene se gerentes erga ipsum, sibi promeruerint ejus hæreditatem; & idcirco cum loco Francisci patris ex deficientia peculii incapacis ad solvendum hujusmodi quartum, contigerit Dominicum avum esse ejus debitorem, nequibat Victoria Felix destituta hac qualitate hæreditaria erga ipsum Dominicum de jure communi per statutum in his circumstantiis præservato, quidquam prætendere, eodemq; modo poterat Dominicus avus fideicommissum injungere
etiam super quarto, quemadmodum valuisset Franciscus illius pater, uti resultat ex prædictis auctoritatibus, & præcisius etiam habetur *in dec.* 86. *n.* 1. & 2. *p.* 8. *dec.* 676. *n.* 7. & 8. *p.* 18. & in d. Romana census 18. Martii 1697. §. *ponderata vero*, & §. *vel in omnem casum*, & in ejus confirmatoria 27. Junii 1698. §. *fundamenta siquidem & seqq.* cor. bo. me. Ursino.

Minusque in aliquo recalcitrabat illa quædam asperitas, quæ huic opinioni videbatur inesse, ex quo nimirum juxta ordinata per idem statutum quartum hoc tum in usufructu, tum in proprietate esset solvendum, ac divellendum a patrimonio obligati, citra spem alicujus reversionis in casu quo sola uxor absq; liberis marito supervixisset, ideoque durum nimis efficeretur, quod liberis proprie susceptis eorum superexistentia absque ulla ipsorum utilitate, tanquam partus vi-
petinus, tantummodo propriæ genitricis deberet obesse, quo nihil absurdius, ut in alia consimili quæstione conclamabat idem Card. de Luca *de dote disc.* 130. *n.* 17. *cum duob seqq.*

Planior siquidem huic asperitati occurrebat responsio, quod hujusmodi lucrum præcisive a determinatione statuti particularis non fuisset, nec erat exposcibile de jure communi, cum veteres donationes propter nuptias abierint in de-
suetudinem, teste Bors. *de dote cap.* 2. *n.* 47. & *cap.* 8. *n.* 164. cum aliis per modern. de Luca in melior. ad Demarin. d. *resol.* 5. *n.* 4. *lib.* 1. proindeque si statutum detulit in hoc casu conjugi, & marti respective superstiti cum filiis simplicẽ usumfructum, non habent iidem filii, de quo tanquam filii conquerantur, quia statutum poterat nihil penitus disponere de quarto aut lucro, uti passim contingit in variis Provinciis, Civitatibus & locis, in quibus talis non viget ordinatio, sic-
que quod ipsa lex municipalis super hac re edita non dixit,
neque nos dicere debemus, ad text. *in l.* 1. §. *quod autem, ibique gloss. in verb. simpliciter, ff. de aleat.* Jas. *in l. non dubium n.* 38. *C. de legib.* Et in omni materia licitum est reo respondere. Quoad te liberas ædes habeo, uti monet Postb. *de manut. observ.* 1. *n.* 18. Rot. *post eundem dec.* 354. *n.* 4. cur & hoc
non licebit avo, eumque repræsentantibus, quando nepotes, vel neptes neq; ex jure, neq; ex statuto valent, aut ex propria persona aut ex illa patris sive matris tale lucrum efflagitare?

Hinc progrediendo ad alia motiva, hodie per defensores ejusdem Victoriæ Felicis accreta, ac superexcitata, parum obfuit, quinimo manifeste retorquebantur illud, quod hujusmodi provisio municipalis loqueretur duntaxat de ipso marito sive patre, non autem de socero sive avo; unde cum statutum foret ad hodiernam hypothesim inadaptabilem, veluti aberrans a dispositione juris communis, per quam, ut
innuimus, nullum lucrum debetur, ut etiam positive tradiderunt Hostien. *cons.* 3. *n.* 18. & 19. *lib.* 2. Cyriac. *contr.* 271. *n.* 20 Ciarlin. *contr.* 189. *n.* 29. Cyrroch. *discept.* 48. *n.* 36.
& 41. Rot. *dec.* 308. *n.* 11. cor. Merlin. & consequenter de marito ad socerum, de patre ad avum extendi non valeret, ex adductis *in celebr. Fanen. successionis in recent. p.* 14. *dec.* 46.
n. 6. *cum duob. seqq.* & in specie hujus statuti, quod non patiatur extensionem de casu ad casum, Parif. *cons.* 62. *n.* 25. & *seqq. lib.* 4. Dec. *cons.* 31. *n.* 2. *lib.* 2. Altog. *cons.* 29. *n.* 14. & 15. & *n.* 33. *lib.* 2. Grat. *discept. for.* 197. *n.* 2. Cyriac. d. *contr.* 271. *n.* 16. Conciol. ad *statut. Eugub. lib.* 2. *rubr.* 46. *n.* 1. Rot. *dec.* 140. *n.* 4. *in fin. p.* 13. *rec.* & in Viterbien. bonorum 6 Aprilis 1699.

lii 1699. §.atique, coram R. P. D. meo Molines Decano.
Necessario (sicuti suadebant infarmantes pro Victoria
Felice) resultabat, quod dum Dominicus avus adhuc expres-
se nurui suæ legaverat ultre dotem etiam quartum, bujus-
modi quartum nisi ex præmissis deberetur Victoriæ Felici
tanquam filiæ, & uti a Dominico debitum vigore statuti,
deberetur saltem uti literaliter legatum, & relictum, secun-
14 dum ea quæ in proposito legati sub apparentia debiti, relicti,
annotarunt Surd. *conf.* 169. *sub n.* 5. *vers. est verbum*, Peregr.
de fideic. art. 7. *n.* 42. Gomez. *var. resol. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 81.
Grat. *discept.* 116. *ex n.* 32. *plurib. seqq.* modern. Scoppa in
schol. ad Merlin. Pignatel. *controv. cent.* 1. *cap.* 185 *n.* 1. & 2.
Eoque maxime quia huic intentioni legandi, ac volunta-
ti solvendi non minus dotem, quam ejus quartum seu lu-
crum, adstipulabatur observantia subsecute Donati filii, &
hæredis Dominici fideicommittentis; etenim in quietantia
quam reportare curavit a Lucia legataria matre, & auctrice
Victoriæ Felicis sub an. 1674. pro fructibus ac interusuriis
dotis, & lucri, eidem usque tunc brevi manu persolutis,
fortiter expressit illa verba, *firmis tamen & in suo robore
permanentibus supra d. dote & quarto dotali, & respective
fructibus*; ac propterea quemadmodum ipse modus loquen-
di discretivus inter proprietatem, & fructus, clare ostende-
bat, quod tam dos quam ipsum quartum citra dubium in
ipsa proprietate deberentur, pari etiam ratione dicendum e-
rat, quod absolute & indistincte Dominicus voluisset, sive
ex causa debiti statutarii, sive ea causa legati specifice facti,
solvi semper hoc quartum; observantia nanque proveniens
ab hærede qui omnium melius præsumitur informatus de
mente Testatoris, ut ait Cyriac. *controv.* 208. *num.* 58. & 59.
cum cæteris per Rot. in Romana fideicommissi de Matbier-
tis 17. Decembris proxime præteriti, §. *conspirante* cor. me;
quod præmaxime attendi meretur in præjudicium ipsius
15 Testatoris, cæterorumque ab eo causam habentium, ut pro-
sequitur Decian. *conf.* 1. *n.* 320. *cum* 2. *seqq. lib.* 1. Rota in Ro-
16 mana legati 19. Decemb. 1685. §. *penult.* cor. R.P.D Herva-
vult. Archiep. Turonen.
Arrisit nanque perspicua & opportuna replicatio, quod
jam prima pars hujus objectionis nulla alia eversione indi-
gebat, dum (ut admonuimus) ex ipsa intrinseca ratione re-
torquebatur, uti divellens ex diametro prætensionem cujus-
libet lucri fundatam super ipso simplici statuto, *d. lib.* 1. *c.* 113
tanquam non extendendo ad casum hadiernum; atque ita
reducendo amaritudinem ad exbauriendam persuadendam-
que intentionem Dominici legantis, DD. non potuerunt
maturitatem eorum intellectum unquam captivare, quod
Dominicus cogitaverit esse tam liberalis erga nurum, præ-
cipue post dissolutum matrimonium cum filio, & sedulo
ordinatum universale fideicommissum favore Donati alte-
rius filii masculi, ut idem (& quod plus erat, in parte pœna-
li, scilic. quando cum ejus filio cohabitare renueret) abun-
dantet & gratiose legare voluerit lucrum ipsi nurui non de-
bitum, cum in necessitatibus, prout est restitutio lucri sta-
17 tutarii, nemo præsumatur esse liberalis, ut per text. *in l. in
rem legatam*, *ff. de adim. legat.* cum aliis notat. Barbos.
axiomat. 138. *n.* 2. & idcirco in tantum præsupponatur le-
gasse, in quantum juxta tam subtiliter disceptata in hacmet
causa, veritas esset, sese lucrum, pro quo in instrumento
dotali fidejusserat, solvere teneri: sed detecto ad limites præ-
cedentium decisionum RR. PP. DD. dell'Olmo & Prioli, ac
etiam in præsenti, hoc juris errore, neque etiam tale dispo-
situm poterat contra delusam testantis intentionem susten-
tari, ea communiter animadversis in simili proposito per
Ruin. *conf.* 70. *n.* 6. & *sub n.* 8. *vers. quia ergo lib.* 2. Veor. *conf.*
18 28. *n.* 77. & 78. Altograd. *conf.* 44. *n.* 15. *lib* 2. Urceoll. *conf.
for. cap.* 21. *n.* 15. modern. de Angel. *de confess. lib.* 2. *q.* 4. *sub
n.* 15. *vers. dummodo*, Rot. *dec.* 20. *sub n.* 13. *vers. legis autem*,
post Salgad. *in labyrint. credit.*
Quodque revera Dominicus fuerit elapsus in hujusmodi
errorem, palam convincebatur, ex quo sub eadem periodo
dotem quoque legaverat; onde sicuti liquebat, eam deve-
nisse ad legatum dotis, sola necessitate impellente, parifor-
miter quoque præsumendum erat, eadem inexistente neces-
sitate, sive credulitate, seductum fuisse ad legandum lu-
crum, ne una & uniformis determinatio dispositionis ad
19 difformia & inæqualia trahatur, contra regulam text. *in l.
jam hoc jure, ff. de vulgar. & pupill.* de qua in proposito Ro-
ta *dec.* 164. *n.* 12. post Zach. *de obligat. Cameral.*
Vel saltem, & in omnem casum, nulla intentio legandi
super vero debitum, elici poterat ex hoc copulativo relicto
dotis & lucri, cum etiam præcisive amativo erroris, suffi-
20 ciat, ne legatum reddatur inutile, quod in aliqua parte af-
ferat emolumentum, & possit verificari, ut inquiunt Bart.
in l. Mevius, §. *fundo n.* 2. *ff. de legat.* 2. ibique etiam Castr.
conf. n. 4. de Rosa *consult* 63. *n.* 26. modern. de Luca *in ani-
madvers.* ad Gratian. *discept.* 833. *n.* 2.
Ad præsens autem egregie congruebat illud emolumen-
tum, quod cadit circa duplicitatem actionis etiam respectu 21
dotis legatæ, per text. *in l.* 1. & *tot. tit. ff. de dot. præleg.* & *in
§. sed si uxori*, *instit. de legat.* Barry *de success. lib.* 9. *tit.* 12.
n. 1. cum reliquis apud modern. Lucen. *consult.* 9. *n.* 6. & 7.
Et congruebat pariter positiva illius verificatio, quia Lu-
cia nurus consequi debebat hujusmodi quartum, quantum-
vis in his terminis coarctatum ad solum usumfructum; at-
que idcirco nullo modo poterat ad omne, ut dicitur, pejus
hujusmodi simplex relictum seu præceptum de solvendo in-
junctum heredi subextendi oltra limites hujusmodi usufru-
ctus, dum non obstante effectiva solutione & consignatione
hujus quarti statutarii, etiam facta & consummata sine ulla
præservativa in tot bonis, alias in sacro Tribunali dictum
fuit, quod eadem solutio & consignatio contineret in seme-
tipsa implicitam restrictionem ad purum usumfructum, &
prout in successiva disputatione debitum duntaxat appare-
bat, ut patet ex firmatis in toties allegata Romana cens. 18.
Martii 1697. & 27. Junii 1698. *per tot.* cor. bon. mem. Ursi- 22
no, & concordat Card. de Luca *de* at. *disc.* 145. *n.* 104.
Absque eo quod ullum robur addere valeret asserta subsecu-
ta observantia Donati filii & hæredis Dominici, quoniam
quidquid dici possit circa veram & intrinsecam ipsius Do-
nati intentionem, utrum scilic. & ipse quoque putaret idem
quartum Luciæ deberi in proprietate; certum nihilominus
semper erat, quod hujusmodi prætensa observantia non erat
apta prævalere vero intellectui statutario, quia de facto ne-
que Donatus, etiam loquens discretive de capitalibus & fru-
ctibus, unquam somniavit aut voluit aliquid superadjicere
ejus legali obligationi, non solum ex solida præsumptione,
de qua *in leg.* 4 §. *si ex conventione ff. de re judicat.: cum con- 23
cord. in* 1. *dec. hujus causæ* 15. Martii 1697. §. *fin.* cor. R.P.D.
meo dell'Olmo, sed etiam quia explicite adhibuit in prædi-
cta quietantia illa verba *firmis tamen & in suo robore per-
manentibus, &c.* quæ uti simpliciter præservativa nusquam
inducunt novam voluntatem, vel obligationem, sed solum- 24
modo conservant illam quæ de jure inest & præexistat, ex
traditis per Rota in Romana seu Spoletana census 28. Junii
1694. §. *non obstat*, cor. R.P.D. meo Piu, confirmata 4. Ju-
nii 1697. § *nec demum*, cor. R. P. D. meo Decano, & in
Perusina Affictus 7. Decembris 1699 §. *fin.* cor. me.
Cæterum valde aberrare videbatur Victoria Felix in opi-
nando, quod statutum *d. cap.* 131. *lib.* 1. locum non habe-
ret in casu præsenti, quodque consequenter non subsisteret
assumptum habitum in decisionibus præcedentium instan-
tiarum; nimirum quod sicuti ad terminos ejusdem statuti,
quoties ipsa exigeret, prætenderet quartum a Francisco pa-
tre, demonstrare omnino compelleretur, se esse illius hæ-
redem, eodem pariter modo teneretur ostendere quod hæres
foret Dominici avi; siquidem & si statutum in nudo cortice
loquatur de patre, attamen procedit etiam in avo, ex quo
eadem lex municipalia in tantum mentionem facit de patre,
& respective marito, in quantum hoc est in praxi frequen-
tius, rariusque est casus, quod obligationem restituendi do-
tem, & quartum, marito seu patri intimam subeat socer &
avus respective, & de facto quod statuentes ita intellexerint,
habuisse scilicet respectum, non ad personas demonstratas
patris aut mariti, sed ad substantiam solius obligati restitue-
re dotem & quartum, quotidie convincitur ob exemplo ca-
sus consimilis; dato etenim, quod maritus obæratus, &
non solvendo decedat, ireut in vim legis subintret obliga-
tio avi vel alterius ascendentis, qui super bonis suis fidei-
commissum ordinaverit, in his profecto circumstantiis, lu-
cra quidem superstitibus filiis persuitur coojux & ipsi mul
mater in mero usufructu, sed proprietas remanet in fidei-
commisso ascendentis, & in ea non succedunt nepotes, nisi
appareant vocati ad idem fideicommissum, quia semper ea-
dem proprietas remanet etiam penes ipsum fideicommis-
sum, & in eo substitutus, quemadmodum pluties affirma-
vit Rota, & præ cæteris *in dec.* 361. *sub n.* 5. *versic. certum
namque est*, & *dec.* 417. *n.* 14. & 15. cor. Card. Cerro, in Ro-
mana legitimæ 18. Martii 1697. §. & *sane usque ad* §. *atta-
men*, cor. R.P.D. meo Pio, ejus recentius in Romana fi-
deicommissi de Maximia 30. Januarii 1699. §. *sane*, coram
R.P.D. meo Molines Decano.
Firmiter itaque a primo ad ultimum constante, quod
nunquam posset Victoria Felix assequi hujusmodi lucrum
in proprietate, cum non afferret vestem nuptialem hæredis
respe-

respectu Dominici, firmiter etiam DD. resolverunt ut supra, esse locum statuto de duabus, habentes se in reliquis remissive ad præcedentes hujus causæ decisiones.

Et ita utraque parte informante.

R. P. D. PIO.

Asculana Dotis.

Luna 28. *Junii* 1700.

ARGUMENTUM.

Læsio non præsumitur, sed potius justitia pretii, & illa est probanda ab illam allegante, quod sit ultra dimidiam, etiam in bonis assignatis pro dote. Ex quibus læsio remaneat improbata, late ostenditur, quod sat sunt quævis probationes pro tollenda læsione, ac illa improbanda. Maritus vel ejus hæredes non excusantur a facto adimplendo renunciationis faciendæ per uxorem, ex capite enormissimæ læsionis, nisi probetur talis ultra messem in receptione dotis. Valor rei ex quibus circumstantiis crescat, & cesset læsio, docte dilucidatur.

SUMMARIUM.

1 *HÆres tenetur servare factum defuncti, quousque non doceat, vires hæreditatis non suppetere.*
2 *Hæres non potest agere contra factum defuncti, ex quo ipsi tenerentur de proprio ad interesse.*
3 *Promittens factum alienum non potest excusari, quando in casum non adimplementi se obligavit de proprio.*
4 *Læsio est probanda concludenter, & n.19.*
5 *Renunciationis factum promissum ex capite simplicis læsionis non potest retardari, sed solum ob læsionem enormissimam.*
6 *Læsio enormissima requiritur etiam in contractu dotali.*
7 *Valoris ac pretii justitia desumitur ex contractu facto super certa re pro certo pretio, si contrarium concludenter non ostendatur.*
8 *Probatio facta ab auctore, non potest impugnari ab illius hærede.*
9 *Jura ab aliquo producta, contra ipsum plene probant.*
10 *Valor prædii probatur ex peritis, qui diversis vicibus illud æstimarunt.*
11 *Valor probatur ex valore bonorum adjacentium.*
12 *Probatio deducta a verisimilitudine multum facit.*
13 *Decisiones in causa edita de stylo Rotæ debent supponi quousque non sint revocatæ.*
14 *Læsio enormissima non est, si non probetur ultra duas ex tribus partibus veri valoris.*
15 *Valor prædii rustici non augetur ex domo rustica in illo existente, sed solum aliqualiter de eo habetur ratio in æstimatione.*
16 *Secus si agatur de domo constructa ad majorem domini commoditatem, tunc enim non æstimatur ut prædium urbanum, sed in tertia parte minus.*
17 *Columbarium est fructiferum, & auget valorem prædii in quo existit.*
18 *Domus existens in prædio rustico, si principaliter assignata sit pro dote, debet æstimari in constituendo valore prædii.*
20 *Læsionis probatio facta per testes patientes exceptiones personales, non concludit.*
21 *Nec per testes non informatos de valore prædii, & qui non habuerunt rationem domus ac columbarii in eo existentis.*
22 *In valoris probatione præferuntur testes rei conventi in judicio læsionis, si sunt magis informati, & adminiculati.*
23 *Læsio concludenter probanda, tollitur ex quibusvis probationibus contrariis illam offuscantibus.*
24 *Jura a se producta non potest quis impugnare.*
25 *Hæres matris si prætendat hanc læsam, & sit hæres etiam patris, qui promisit renunciationem, non potest allegare læsionem.*
26 *Creditor ex diversis causis, si confusim fuerit satisfactus, coacervatis omnibus summis non potest fieri scissio creditorum ad arguendam læsionem.*
27 *Fructus ex legato quantitatis relicto a matre, & præstando tempore nuptiarum, non debentur.*
28 *Sententia ad sui favorem latam non potest quis nec ejus hæres impugnare.*

DECISIO IX.

DUæ in hujusmodi causa emanarunt sententiæ Rotales; prima cor. bon. me. Rondinino, in qua cum supposito quod prædium nuncupatum, *di cento buchi*, assignatum pro dote Annæ ab Emigdio fratre pro scut. 6000. non ascenderet ad scut. 3000. definitum fuit, deveniendum esse ad novam dotis constitutionem in summa scutor. sex millium, comprehenso legato materno scut. 3000. solvenda tamen in tot bonis Horatii patris: In secunda vero sententia prolata a cl. me. Card. Matthæjo fuit revocata seu reformata dicta prior sententia bon. mem. Rondinini, & pronunciatum, valorem memorati prædii *di cento buchi*, ascendere ad sc. 3812. & residuum usque ad summam scut. 6000. esse supplendum pariter in tot bonis, cumque pluries deinceps disputatum fuerit, *an hæc posterior sententia sit confirmanda, vel infirmanda*, & nulla ob votorum scissuram fuerit facta resolutio, adscitis tandem omnium DD. suffragiis, hodie prodiit responsum, sententiam esse infirmandam, & non esse locum constitutioni novæ dotis, neque supplemento.

Fundamentum resolutioni præbuit dictæ sententiæ injustitia; licet enim quatenus veniret Anna ad redarguendam incongruitatem propriæ dotis eidem assignatæ super præfato prædio *di cento buchi* pro summa sc. 6000. jure ei solvendum esset totum id quod deficere prætenditur ad integrandam d. quantitatem scut. 6000. stante asserta exiguitate valoris ejusdem prædii ad summam, pro qua fuit facta assignatio, minime, ut pariter prætenditur, ascendentis; nihilominus cum hodie, Anna vita functa, instent pro novæ dotis constitutione, sive saltem ejusdem supplemento illius filii, qui eodem tempore absq; controversia sunt hæredes Simeonis Caroli patris obligati in instrumento dotali expressis verbis ad relevandum Odoardos hæredes Emigdii dotantis, non solum a molestiis, quæ per Annam, ejusdem hæredes, hac de causa inferri unquam possent, sed insuper ad omnia damna & interesse; exinde apertissime sequitur, quod iidem filii exaudiri non possunt, obsistente facto Simeonis Caroli eorum patris & auctoris, quod, quousq; concludenter non doceatur, vires paternæ hæreditatis non suppetere, quod ostendere nequeunt ob inconsulto aditam hæreditatem, observare tenentur, adeo ut propterea maternæ hæreditatis jura hoc interim experiri non valeant, ad tradita per Card. de Luca *disc.* 87. *n.* 8. Rot. cor. Greg *dec.* 418. *n.* 6. *ibique adden. n.* 15 Burati *dec.* 154. *n.* 3. *in fin. ibique n.* 7. & *seqq.* & *in rec. dec.* 112. *n.* 5. & *dec.* 227. *n.* 11. *p.* 11. & in Perusina restitui dotis 26. Junii 1680. §. *quare cum seqq.* cor. bon. mem. Ursino. 1

Ne alias inutilis sequatur circuitus a summis Tribunalibus semper evitandus, quod nempe si Odoardi condemnentur ad solutionem dotis, seu supplementi, ex d. causa incongruæ dotationis, cogatur iidem subinde exercere propria jura pro obtinenda reintegratione summæ solutæ adversus Actores filios Annæ, tanquam Simeonis Caroli eorum patris hæredes, qui ut dictum est, speciali non minus, quam amplissimo pacto se obstrinxit ad solutionem damnorum & interesse, casu quo dotas vel illius successores ex capite deficientiæ valoris recensiti prædii molestias paterentur, ut considerat idem Card. de Luca *disc.* 62. *n.* 7. *sub tit. de dote*, & dixit Rota cor. Dunoz. Jun. *dec.* 938. *n.* 11. & cor. Celso *decis.* 22. *n.* 7. & cor. Cerro *dec.* 363. *n.* 10. & *seqq.* & in nostris præcis terminis cor. eod. Cerro *dec.* 586. & 647. *per tot.* 2

Præsentiebant scribentes pro Alvitretis actoribus vim & subsistentiam præfati fundamenti solidissimi, ideoque ad illud evitandum non valentes controvertere obligationem dicti Simeonis Caroli, qui præcise voluit teneri de proprio absq; ulla excusatione, ut per Mantic. *de tacit. lib.* 14. *tit.* 35. *n.* 29. & *seqq.* Cyriac. *contr.* 103. *n.* 23. 69. & *seqq.* Molfel. *ad consuet. Neapolit. de renunc. q.* 11. *n.* 24. Card. de Luc. *de credit. disc.* 124. *n.* 11. Hodiern. ad Surd. *dec.* 234. *n.* 9. Adden. ad Buratt. *dec.* 64. *n.* 18. & *seqq.* cum aliis per Rotam *in rec. dec.* 150. *n.* 8. *p.* 11. toties viribus objicere ac ostendere conati sunt, quod obligatio dicti Simeonis Caroli eorum patris non sit attendēda, eo quia cum per eam enormissime læsus remansisset, talis utiq; læsio, tanquā removens consensum ab actu, operetur, ut illius obligatio nullius roboris ac efficaciæ remanserit. Verum hujusmodi exceptio, super qua unice difficultas causæ vertebatur, corruere prorsus visa est, nedum virtute probationum adductarum ex parte fratrum de Odoardis prætensam enormissimam læsionem manifeste excludentium, sed etiam ac efficacius ob insufficientiam earundem met probationum ad assumpti comprobationem exhibitarum ex parte illorum de Alvitretis, quando in jure exploratum est, læsionem perfectis probationibus esse concludendam, Bald. *in l. si fun. aus*, §. 1. *num.* 1. *ff. de reb. cor.* Urceol. *consult.* 3. *n.* 9. Rot. *dec.* 6. *n.* 19. & *seqq. p.* 14 & *dec.* 226. *n.* 5. & *duob. seqq. p.* 16. *dec.* 179 *n.* 8. *p.* 17. *dec.* 686. *n.* 10. & *seqq. p.* 18. 3 4

Et sane objectum apertissime eliditur ex probationibus, ac argumentis adductis ab Odoardis; siquidem præmissa, ad negotii opportunitatem, regulari, & innegabili propositione, quod ad rescindendam memoratam obligationem a Simeo-

Simeone Catolo emissam in nuptialibus tabulis, simplex læ-
5 sio non sufficiat; sed pernecesse requiritur, quod concur-
rat læsio enormissima, ad firmata per Card. de Luca *de cre-
dit. disc.* 124. *n.* 12. Hodiern. ad Surd. *dec.* 23. *n.* 11. Ludov.
dec. Perusin. 27. *n.* 11. Amat. *cons.* 54. *n.* 5. *& seqq.* Grammat.
dec. 102. *n.* 103. Rot. cor. Bottat. *dec.* 64. *n.* 10. & cor. Cerro
6 *dec.* 363. *n.* 16. *& dec.* 399. *n.* 2. tametsi versemur in contra-
ctu dotali, cum certi juris sit, quod etiam in his terminis
læsio ultra dimidiam requiritur ad annullandum contra-
ctum, juxta glosa. *in l. si heres*, §. 1. *versic. præstat. ff. de
minor.* Bald. Novell. *de dot. p.* 6. *privil.* 42. *per tot. & privil.*
43 *n.* 4. Phanuc. *de lucro dot. glos.* 10. *n.* 24.

Ejusmodi profecto enormissima læsio excluditur in præ-
senti hypothesi, non solum ex præsumpta probatione justi
valoris dicti prædii, resultante ex eademmet apocha matri-
moniali, in qua a contrahentibus valor statuitur in scut.
6000. cui quidem valutationi, quousque contrarium con-
cludentibus documentis non ostendatur, semper est stan-
7 dum, juxta doctr. Bald. *in l. per diversas q.* 4. *n.* 14. *C. man-
dati*, quam approbat Rota cor. Peuring. *dec.* 40. *n.* 2. *& seqq.*
ubi optimam affert rationem, *& in rec. dec.* 232. *n.* 1. *& duo-
bus seqq. p.* 15. *& dec.* 369. *n.* 47. *p.* 19.

Verum etiam ex attestatione computistæ civitatis Ascu-
lanæ, affirmantis bona, de quibus agitur, ascendere ad
lib. 41. cumque quælibet libra bonorum valutari soleat in
scutis 200. ut deponunt duo publici Camerarii d. Civitatis
totidemque computistæ, ut ex summario dato ex parte reo-
rum 1. Julii anni præteriti *n.* 19. *&* 20. ex hoc fit, quod va-
lor horum bonorum ascendit ad scut. 4100. proindeque evi-
denter exceptio lesionis enormissimæ elisa dignoscitur, cum
memorata fides super quantitate librarum, quæ producta
fuit ab eadem Anna, dum viveret, talem plenam probationem
8 constituat, ut superlativum censeri valeat, adeo ut propte-
rea ab Alvitteris illius filiis ac hæredibus impugnari mini-
me potest, ad text. *in cap. cum venerabilis de except.* Felin. *in
cap. imputari n.* 7. *de fid. Instrum.* Beltram. ad Greg. *dec.* 138.
n. 15. Rota cor. san. mem. Alex. VIII. *dec.* 127. *n.* 1. *& seqq.*

Præfatæ publicæ attestationi validissimum robur adji-
ciunt plurium testium depositiones; hi enim formiter exa-
minati deponunt unanimiter, valorem toties memorati præ-
dii consistere in sc. 4000. non comprehenso palatio; cumque
præfati testes sint adminiculati, tam a dicta apocha matri-
moniali, quam etiam ab attestatione computistæ Civitatis,
9 ab Anna, ut diximus, approbata, ac producta, omnimo-
dam dubio procul fidem sibi adsciscunt ad text. *in c. licet cau-
sam*, §. *ex præmissis de probat.* Rot. cor. Merlin. *dec.* 70. *n.* 13.
& cor. Priolo *dec.* 206. *n.* 9. & cor. Celso *dec.* 284. *n.* 2. & cor.
san. mem. Alex. VIII. *dec.* 300. *n.* 5. *&* 23. Rursus supperad-
duntur octo relationes peritorum, qui bona controversa
diversis vicibus, & occasionibus æstimarunt, ex quibus
habetur, valorem prædii ascendere ad scut. 4000. Has au-
tem peritorum relationes ad veri valoris probationem e-
10 vincendam præmaxime attendendas esse, in nostris termi-
nis optime docent Cagnol. *in l.* 2. *num.* 259. *C. de rescind.
vendit.* Rot. cor. Seraph. *dec.* 665. *n.* 2. *& seqq.* & cor. Zaratt.
dec. 17. *n.* 9. *& dec.* 217. *n.* 8. *p.* 14. *& dec.* 304. *n.* 7. *p.* 16. & in
Romana læsionis 11. Martii 1676. §. *cumque ideo*, cor. Bo-
urlemont. & in Romana Domus 19. Apr. 1697. §. *atque hinc
enanis*, & 11. Decemb. ejusdem anni, §. *tertio demum*, co-
ram R. P. D. meo Muto.

Faciunt ulterius in hanc rem quamplura instrumenta ven-
ditionum factarum de bonis finitimis dicto prædio *di cento
buchi*, ad rationem scut. 200 pro quolibet rubro summatio
præsenti super læsione n. 22. quibus concurrentibus undique
redditur, quod calculando ad hanc rationem bona, de qui-
bus lis est, semper valor ascendit ad scuta 4000 & ultra,
11 exclusu etiam Palatio, cum ad directam probationem prædii
coherentia inspiciendum sit, quid viciniora prædia valutata
fuerunt, ut firmant Andreol. *contr.* 390. *n.* 27. Rota coram
Amat. Dunoz. *dec.* 672. *n.* 11. *& in rec. dec.* 484. *n.* 6. *p.* 17.
Quod magis magisque admitti debet in casu nostro, ex quo
præcise constat, quod portio ipsa bonorum controversorum
de tempore proximo assignationi dotis factæ Annæ, alias
vendita fuerit pro scut. 250. pro singulis rubris, citato sum-
mario n. 9. proindeque patens est, quod ductæ regulatione
valoris ad hanc rationem, rubra decem & novem, junctis
quartis duabus & cannis undecim, ascendunt ad scut. 4825.
qui quidem valor ad expressam rationem pro quolibet ru-
bro valde redditur verisimilis, licet prætendatur, eadem bo-
na distare a Civitate Asculana per quindecim milliaria, dum
bona rustica, quæ in illius vicinia sita sunt, etiam scuta mil-
le pro quolibet rubro valutari solent, ut constat ex instru-
mentis in d. summario n. 10. & hujusmodi verisimilitudo
optime confert ad perfectam d. valoris probationem, cum
apta sit conjungere etiam ea quæ alias non probarent, Rota 12
cor. Greg. *dec.* 272. *n.* 4. & coram Gard. Cerro *dec.* 34. *n.* 42.
dec. 186. *n.* 16. *& dec.* 206. *n.* 8. Sed quid pluribus rem longe
clarissimam urgemus, quando ad totalem prætensæ læsio-
nis exclusionem, validissimam, & ineluctabilem præstat
probationem ejusdemmet Annæ confessio, quæ obtulit O-
doardis restituere prædium sibi assignatum pro sc. 3000. vel
illud pro d. summa sibi retinere, ut in decisione in hac causa
edita 17. Junii 1681. §. *Ceterum*, coram bon. mem. Rondi-
nino, quæ ab Alvitteris illius hæredibus non potest impu-
gnari, sed juxta stylum nostri S. Tribunalis supponi debet,
Coccin. *dec.* 115. *n.* 1. Arguell. *dec.* 18. *n.* 13. *& dec.* 132. *n.* 12. 13
p. 15. *rec.* Si enim illud ab Anna valutatum fuit in expressa
summa scut. 3000. palam fit, quod contractus ab impicto
læsionis vitio remanet vindicatus, quia nunquam in eodem
læsio enormissima, ut requireretur, intercessisse dici potest,
nisi plene constaret, bona assignata pro scutis 6000. non
ascenderet ad sc. 2000 adeo ut læsio excederet duas ex tribus
partibus veri valoris, ut opus esset, ad hoc ut enormissima
censeri deberet, juxta opinionem frequenter a tribunalibus
receptam, de qua Faber. *in c. lib.* 4. *tit.* 30. *definit.* 3. Fonta- 14
nell. *dec.* 66. *a n.* 4. *usque ad n.* 9. Rota post Urceol. *de tran-
sact. dec.* 7. *n.* 2. *&* 6. & in Romana seu Firmana successionis
28. Februarii 1695. §. *quod autem*, coram R. D. meo Deca-
no, & 9. Decembris 1697. §. *hinc inaniter*, coram R. P. D.
meo Muto, & in Saonen. immissionis 14. Maii 1696. §. *quo
vero*, & 23. Januarii 1696. §. *ultra falsitatem*, cor. eodem
R. Decano.

Igitur ex prædictis satis aperte deprehenditur justitia ac
subsistentia assignationis, ex quo bona excedunt valorem
sc. 4000. non comprehenso palatio *di cento buchi*; & tamen,
ut res certior evadat, de eodem palatio ratio quoque haben-
da est; siquidem non agitur de domo rustica necessariæ habi-
tationis colonorum, seu fructuum custodiæ destinata; quo 15
in casu tanquam accessoria, prædium & ejusdem pars ex per
se æstimari non deberet, licet aliqualiter tantum illius va-
lor adaugeretur, juxta firmata per Bellon. Jun. *cons.* 53. *n.* 2.
& per Rot. *dec.* 48. *num.* 3. *p.* 2. *rec.* sed sumus in casu, quo pa-
larium ad usum ac majorem domini commoditatem extru-
ctum in prædio memorato, principaliter in assignatione cō-
sideratum fuit ibi, *il palazzo di cento buchi, con tutti li beni 16
annessi*. In bis quippe terminis idem æstimandum venit sepa-
ratim quamvis non in toto rigore, prout si esset urbanum &
in tertia parte minus, ut tradunt Pignat. *a statut. Ferrariæ
rub.* 88. *n.* 13. Rota *in rec. dec.* 457. *n.* 3. *p.* 2. *& p.* 17. *dec.* 293.
n. 6. *& seqq.* Præsertim vero quia in sæpe memorato palatio
adest columbarium, ideoque ultra commoditatem est et-
iam in aliqua parte fructiferum, ut in specie pro calculatio-
ne domus rusticæ ponderat Grat. *discept.* 564. *n.* 43. Rot. cor. 17
Pamphill. *dec.* 288. *n.* 8. & cor. Penia *dec.* 374. *n.* 3. & fortius
ac sine dubio, quia ipsum palatium principaliter in dotem
datum fuit, quod proinde æstimandum erat, Cyriac. *contr.* 18
261. *n.* 27. *& seqq.* & præsertim *n.* 32. & firmavit Rot. dec. in
hac causa edita cor. bo. me. Card. Marab. 20. Junii 1686. § *fin.*

Jam vero ex argumentis ac documentis per Odoardos ad-
ductis, ac exhibitis, exclusa læsione enormissima, eandem
minime concludere videntur probationes, quibus innitun-
tur Alvitti, quia cum illæ in proposito deberent esse conclu-
dentissimæ, itaut intentionem eorundem actorum extra 19
spheram cujuscunque dubietatis constituant, ad deducta per
Bald. *cons* 77. *n.* 6. *lib.* 2. Rota post Posthum. *de subhast. dec.*
47. *in fin.* & cor. Buratt. *dec.* 558. *n.* 3. *& in rec. dec.* 106. *n.* 11.
p. 16. *& dec.* 297. *n.* 23. *p.* 19. singulas per eos adductas per-
currendo apparet non esse tales, prout dignosci etiam gene-
raliter potest, ex quo toties proposita hujusmodi causa, non
potuit ad illius resolutionem capiendam deveniri, quod
clare ostendit adductarum probationum dubietatem.

Etenim illa quæ deducitur ex testium depositionibus, sa-
tis dubia convincitur, non solum ab exceptionibus perso-
nalibus contra eosdem objectis, quæ fidem eis adimunt, ut
in specie, pro excludenda probatione læsionis, dixit Rota
dec. 297. *n.* 7. *&* 8. *p.* 19. *rec.* sed etiam quia nullam rationem 20
habuerunt de dicto palatio & columbario, & de bonorum
valore parum se informatos ostendunt, prout late ac distin-
cte, pluribus quoque aliis exceptionibus adductis, osten-
sum fuit in restrictu, ex parte reorum de Odoardis distribu-
to super asserta læsione, a dominis approbato; quo fit, ut
ad comprobandam prætensam enormissimam læsionem ad-
mitti nequeat, prout prosequitur ad rem Rota *d. dec.* 297. *n.*
14. *p.* 19. *rec.* Et demum conquassantur a contrariis deposi- 21
tioni-

tionibus aliorum testium superius memoratorum ad instan. tiam reorum examinatorum, qui veniunt præferendi; tum quia sunt magis informati de valore ac reditu bonorum, ac magis specifice deponunt, reddita causa eorum scientiæ; tum etiam quia eorum dicta adminiculantur ex d. fide computistæ ab Anna producta, ex tot peritorum relationibus, ac ex
22 pluribus instrumentis venditionum aliorum bonorum contiguorum, de quibus omnibus superius mentionem fecimus, adeo propterea jure meritoque omnimoda fides in
23 concursu cum aliis eis præstanda veniat, Rota *d. dec. n.20. & 21. p.19. rec.* Non relevantibus nonnullis exceptionibus contra eosdem adductis, cum Odoardis sufficiat ex illorum depositionibus aliqualiter offuscatas remanere probationes actorum, quorum onus esset oppositam læsionis exceptionem per necessarias ac undique concludentes probationes demunstrare, ut præter auctoritates supra allegatas, firmavit Rot. cor. Celso *dec. 150. n.9. & in rec. p.9. dec. 189. n.16. & dec.49. n.10. p.11. & in dec. 126. n.1. p.16. & d. dec.297. n.21. & 23. part.19.*

Peritorum vero relationes pari irrelevantia laborare visæ sunt, quia si loquamur de dd. testibus formiter examinatis, jam dictum est, illos, ob exceptiones quas patiuntur, non esse attendendos ad probandam læsionem: si vero loquamur de aliis, qui extrajudicialiter testati fuerunt de valore dd. bonorum, utique nullam merentur fidem, cum asserant non excedere scut. 2200. circiter, adeo quod reddantur suspecti a dicta oblatione Annæ retinendi dd. bona pro scut. 3060. & nihilominus nec ipsi aliquam rationem habuerunt de d. palatio, & columbario, quorum valorem probarunt Odoardi ad insignem summam ascendere; unde consurgit, quod talis probatio non afficiat: ultra quod eadem dubiissima redditur ex recentis peritiis per Odoardos exhibitis, quæ quamvis etiam essent extrajudicialiter confectæ, attamen, cum aliqualiter sibi fidem vindicent, hoc exuberat ad eorum intentum, cum ad summum reddant dubiam probationem desumptam ex peritiis contrariis de se solis laborantibus, eo quia in illis nun fuit habita ratio de palatio & columbario.

Tertium denique probationum genus, quod resultat ex novi catastri compilatione, nullatenus visum est attendendum; cum enim in contrarium adsit catastrum antiquum ab Anna productum, in quo exprimitur quantitas libr. 41. constantium juxta depositiones Camerariorum, & computistarum, valorem scilicet sc.4100. inde efficitur, quod ex illo probatio lęsionis in proposito requisitæ penitus exclusa remanet. In concursu autem hujusmodi catastrorum semper videtur attendendum antiquum, non autem novum, in quo minor librarum quantitas exprimitur, sive quia illud tempore dotationis vigebat, sive etiam quia novum confectum fuit inconsultis Odoardis, & tractu temporis potuit libra alterari; sive demum quia antiquum, uti a dicta Anna productum, non potest ullo modo ex adverso impugna-
24 ri, ad tradita per Surd. *cons.28. n.47.* Rot. cor. Card. Cels. *dec.3. n.4. & dec.154. n.15.*

Ex his itaque, posito, quod non constet de sufficienti læsionis probatione respectu Simeonis Catoli, succedit, quod Odoardi condemnari nequeant ad novam dotis constitutionem, minusque ad ejusdem dotis supplementum. Non relevãte, quod in eis terminis Anna nimis gravata extitisset ex facto Emigdii fratris dotantis, qui in ipsius præjudicium diversum consilium capere non poterat ab eo, quod illius pater servaverat in dotanda Lucretia altera sorore, quia cum præd. filiis Annæ, ut abunde firmatum est, semper obstet proprii patris obligatio, cujus sunt hæredes, utique cum præjudicium dictæ mulieris nequeat considerari indistinctè ab obligatione patris, hæc operatur, ut de tali præjudicio nulla quoad ipsos, uti matris hæredes, sit habenda ratio, cum, uti patris hæredes, teneantur refundere quidquid ex persona matris prætendere possent, Marant. *in praxi p.6. disp. 7. n.23.* Cyriac. *d. contr. 203. n. 13. 69. & seqq.* Vincent. de Franch. *dec.624. n.11. vers. alterius*, Rota cor. Greg. *dec. 241. n.3. & seqq. & in rec. p.10. dec.43. n.39.*

25 Nec pariter turbat, quod procedendo etiam cum hoc sensu, Anna evidenter læsa fuisset, ex quo in d. summa scut. 6000. eidem assignata, comprehendi debet legatum maternum ascendens ad sc. 3000. Etenim ad objecti remotionem expedit iterum repetere innegabile illud principium, quod ad annullandum contractum ex capite læsionis, eadem pernecesse esse deberet enormissima; quo posito, certum est, quod illa neque ex capite comprehensionis dicti legati materni hic non concurrit; nam scindendo prædium *di cento Bachi*, quod ascendere ad scut.3000. ipsa Anna probavit, & excedere scut. 4000. controverti nequit, ex jam firmatis, si illius medietas cedat in satisfactionẽ materni legati consistentis in sc.3000. utique respectu ejusdem considerari non potest læsio enormissima, prout quoque excluditur respectu summæ debitæ in bonis paternis, consistentis pariter in aliis sc. 3000. si in illis satisfactionem assignentur reliqua scuta 2000. Quæ sane scissio fieri debet, quoties uni eidemq; creditori ex pluribus diversis causis fit unica solutio, & ab eo coacervatim recipitur, & in confuso, ut probat text. *in l. in iis, §. Imperator, ff. de solut. & in l. pupilli, §. cum eodem, ff. eod. tit.* & tradunt Grat. *discept. forens.224. n.5.* Rocca *disp. select. jur. cap.144. n.8.* & inter has easdem partes respondit Rota in Asculana successionis 21. Junii 1666. §. *minusque* cor. Bourlemont. Nihil opitulante replicatione, quod superaddi ulterius debeant fructus dicti legati materni succedentis loco legitimæ, quia nullos parere potest fructus; tum quia Odoardi probarunt matris legitimam ad tantam summam ascendere non posse; tum etiam quia legatum relictum fuit in quantitate, cujus solutio dilata fuit ad tempus nuptiarum dictæ Annæ, juxta conventiones cum hærede ipsius matris legantis ineundas, ex quo proinde nullos fructus deberi, post Gabriel. *conf. 139. n.27. & seqq. lib.2.* fir- 26 27
mavit Rota cor. Dunoz. jun. *dec.682. n.13. & seqq.*

Minusque demum officit, quod dictæ Lucretiæ alteri sorori constituta fuit a patre dos sc. 6000. ideoque coæqualis summa, ultra maternum legatum, constituenda etiam esset dictæ Annæ; quia dictę Lucretiæ fuit quidem constituta dicta dos, sed cum onere renunciandi bona matris, sicque non habuit ex paterna substãtia dicta sc.6000. & id agnovit prædicta Anna, dum obtinuit decisiones cum subsecuta sentẽtia bo. me. Rondinini super constitutione dotis in sc.6000. comprehenso legato materno; quæ sententia, uti lata ad instantiam dictæ Annæ, non potest ab ejus hæredibus revocari in dubium, vel impugnari, Surd. *dec. 108. n. 10.* Rot. cor. Burat. *dec.325. n.13.* cor. Priolo *dec. 189. n.11.* & in Romana successionis, 5. *Maii* 1698. §. *aut saltem*, cor. R.P.D. meo Muto. 28

Et ita utraque parte informante.

R. P. D. PIO.

Asculana Dotis.

Veneris 19. Aprilis 1701.

ARGUMENTUM.

Hujus decisionis argumentum sumitur ab illo antecedentis decisionis, cum sit illius confirmatoria, & solum in hac eliduntur objecta deducta pro læsione, in prima decisione rejecta.

SUMMARIUM.

1 *Actio & passio in eodem subjecto stare non possunt.*
2 *Doti congruæ nunquam censetur renunciatum, nisi expresse, vel saltem ex verbis id præseferentibus, colligatur.*
3 *Facta omnia in eadem scriptura sunt correspectiva.*
4 *Copula & dictio, &c, conjungit copulata cum omnibus suis qualitatibus.*
5 *Dictio, ideo, vel, propterea, posita post dictionem, &, conjungit dispositiones, itaut una ab alia dependere dicatur.*
6 *Et ex illa censetur, quod omnia subsequentia sint demanata ex causa præcedentium cum omnibus suis qualitatibus.*
7 *Legitima supplementum æquiparatur supplemento congruæ dotationis.*
8 *Renunciatio congruæ dotationi censetur facta, ex quo fuit pro dote recepta quantitas & facta renunciatio, e per qualsivoglia altra causa.*
9 *Filiæ fæminæ ex statuto Asculano sunt exclusæ ab hæreditate patris.*
10 *Uxor potest recusare adimplere renunciationem promissam a marito, si ex illa remaneret enormiter læsa.*
11 *Et etiam maritus excusatur ob eandem læsionem.*
12 *Sed læsio debet esse enormissima, alias maritus, qui promisit renunciationem, ac ejus hæredes, non excusantur, & tenentur ad damna promissa, & n.13. 15. 16. 19. & 31.*
14 *Dos non est substantia matrimonii, & potest sine illa contrahi.*
17 *In æstimatione rei dotalis sufficit qualibet læsio pro obtinendo supplemento congruæ dotis.*
18 *Favore tamen uxoris, non mariti, qui promisit renunciationem, alias de proprio.*
20 *Læsio enormissima debet concludenter ac evidenter probari, n.28.*
22 *Sententiam ad proprium favorem obtentam non potest quis nec ejus hæres impugnare.*

23 Le-

23 *Legatum quantitatis relictum tempore maritagii, ante illud non paris fructus, & n. 36.*
24 *Secus si sit legatum pro legitima, & n. 26.*
27 *Fructus ex legato, uti loco legitimæ, præcedens debet probare, quod legitima in tanta quantitate deberetur.*
29 *Testes pro non læsione deponentes præferuntur, ubi habentes juris assistentiam pro contractus ac pretii justitia.*
30 *Læsionis probationes redduntur turbidæ ob contrarias probationes læsionem obumbrantes.*
31 *Confessio & acceptatio facta ab auctore non potest impugnari ab ejus herede.*

D E C I S I O X.

1 NOn obstantibus iis, quæ hodie deducta fuerunt contra
decisionem coc. me emanatam sub die 28. Junii su-
periori anni, DD. iterum responderunt non esse locum
constitutioni novæ dotis, neque illius supplemento.

Duo enim objiciebant informantes ante pro Alvitretis ad
fundandam ipsorum intetionem; alterum scil. quod Simeon
Carolus eorum Pater & Authoe promiserit quidem sub obli-
gatione de proprio, Annam uantem renunciaturam sore pa-
ternæ ac maternæ hæreditatibus, non autem jure petendi
cōgruitatem dotis, alterum vero, tam circa quantitatem sui
crediti, prætendendo, quod pro dote, legato materno, & aliis
titulis, Annæ deberetur summa longe excedens sc. 6000. assi-
gnata; tum circa valutationem bonorum datorum, suppo-
nendo, quod Palatium & prędium *di cento Buchi* non ascen-
deret ad valorem scut. 6000. sed ad summam longe inferio-
rem; ideoque ea bia repetebant, deveniendum esse ad no-
vam dotis constitutionem, sive illius augmentum.

Sed placuit responsio primæ Decisionis, quod scilicet
quidquid esset, si ipsamet Anna de tali dotis insufficientia
conquereretur, hoc unum certum est, quod ipsa vita functa
petitur in præsenti instantia nova dotis constitutio vel sup-
plementum a filiis, qui eodem tempore sunt hæredes Simeo-
nis Caroli patris obligati in instrumento dotali ad relevan-
dum Odoardos hæredes Emigdii dotantis ab omnibus mo-
lestiis, damnis & interesse provenientibus ex d. dotis incon-
gruitate; ex quo sequitur, quod actio competens Alvitretis
tanquam hæredibus matris confunditur & destruitur a con-
traria obligatione Simeonis eorum patris, cujus pariter sunt
hæredes, ne alias adstringatur restituere Odoardis una manu
id quod exigeret cum altera, quod ad evitandos ioaner cir-
cuitus semper abhorruerunt Doctores & Tribunalia, cum
exinde sequeretur actio & passio in eodem subjecto, contra
regulam text. *in l. Uranius, ff. de fidejuss.* Cyriac. *contr.* 43.
n. 119. Merlin. *observ. forens.* 141. *num.* 17. pluribus relatis
Bonden. *collect. legal.* 47. *n.* 69. *vol.* 2. Manz. *consult.* 12. *n.*
16. Rota *dec.* 315. *n.* 8. *p.* 17. *rec.*

Quo posito visa sunt relevare ea quæ hodie noviter dedu-
cta fuere contra obligationem & renunciationem Simeonis
Caroli eorum patris, & signanter quod talis obligatio mini-
me extendi valeat ad casum renunciationis suppleméti con-
gruæ dotis, cui nunquam dici debet renunciatum, nisi ex-
presse, vel saltem ex verbis id pernecesse præseferentibus eli-
2 ciatur, ut ex Bald. *in l. si quando, §. et generaliter vers. con-
trariam est verum, C. de inoffic. testam.* tenent Castren. *cons.*
73. *n.* 3. *circa med. vers. nunc restat videre l.* 1. Gabriel. *de le-
gitim. conclus.* 1. *n.* 1. Carpan. *ad statut. Mediolan. lib.* 2. *c.*
485. *n.* 11. Cancer. *var. res. p.* 3. *cap.* 15. *n.* 149. *et seqq.* Ma-
scard. *de probat. conclus.* 1269. *n.* 1. *et seqq. et signanter nu.*
12. Staiban. Jun. *res.* 130. *n.* 7. *et seqq.* Rot. in Asculana te-
stamenti 7. Februarii 1635. coram Pirovano.

Nam examinatis singulis conventionibus initis inter con-
trahentes in Apocha Matrimoniali, apparet, quod renun-
ciatio facienda per Annam, licet promissa fuerit per Simeo-
nem Carolum in oratione separata, non tamen hoc intelli-
gitur absolute & independenter a conditionibus, & qualita-
tibus Dotis constitutæ, prout per Alvitretos supponitur; sed
ab illis omnibus dependenter & totaliter connexa, quemad-
modum regulata est, ut intentio contrahentium desumenda
sit a toto tenore scripturæ, in qua omnia pacta censentur
inter se correspectiva, ita ut pro uno omnia conventa ha-
beantur; & uti talia, unum censetur alteri inesse, juxta tra-
3 dita per Gramat. *dec.* 103. *n.* 17. *et* 59. Rota *dec.* 63. *n.* 45.
cor. Arguel. *et in rec. dec.* 77. *n.* 5. *et* 6. *et dec.* 115. *n.* 8. *et
seqq. p.* 18. *rec.* Et id demonstrat tum conjunctio utriusque
orationis seu periodi per copulam &, de cujus natura est co-
4 pulata conjungere cum suis qualitatibus, *et*, conditionibus
supra expressis, ut per Grat. *discept.* 356. *n.* 50. Rot. *dec.* 599.
n. 3. *p.* 1. *et dec.* 349. *n.* 14. *p.* 19. *rec.* tum etiam immediata
altera dictio illativa *e perciò* latine *ideo vel propterea*, quæ
posita post dictionem, *et*, nedum fortiter conjungit utran-
que dispositionem, ita ut una ab altera dependere dicatur,
ad sensum Barbos. *in diction.* 293. *n.* 3. & Rota *dec.* 883. *n.* 5
7. coram Seraphin. *cum concordan.* ibi allegatis, sed etiam
respectu præcedentium adjecta censetur, ita ut subsequens
dispositio dicatur conventa vel demandata ex causa om- 6
nium præcedentium cum suis qualitatibus, ad tradita per
Castren. *cons.* 189. *circa fin. vers. item non obstat lib.* 1. Barb.
d. dict. 144. *n.* 5. Rot. *dec.* 153. *n.* 28. *p.* 17. *rec.*

Unde si Apocha matrimoniali conventum expresse fuit,
*che in detto palazzo, e torre promesse per dote come sopra, s'
inten ia compreso non solo il legato etc. quanto qualsivoglia co-
sa che potesse pretendere ne' beni, ed eredità della Signora
Tecla madre etc. per supplemento di legitima, e per qualsivo-
glia altra causa, e ne' beni ed eredità di esso Sig. Dotante, e
di tutti suoi descendenti etc. e che per le dette cose, ragioni ed
azioni a lei spettanti in quelli, la medesima Sig. Anna si
chiami cauta e contenta e soddisfatta etc.* & deinde cōtinua-
tive & illative subsequitur promissio renunciationis per
hęc alia verba, *e perciò vuole il detto Sig. Dotante, che il det-
to etc. marito di detta Sig. Anna sia tenuto, e obligato per sì
che la medesima Sig. Anna renuncii &c. a detto Dotante &c.
tutte ragioni, & azioni che a lei spettano, e potessero spettare
per l'avvenire sopra detti beni & eredità per le cose suddette.*
Inde sequitur ex ipsamet Apocha, quod dos tradita fuit cum
expressa declaratione, ut illa esset loco legitimæ seu supple-
menti illius tam in bonis paternis quam maternis, & avitis,
& cum hac conditione acceptata fuit a Simeone Carolo
sponso, nedum per subscriptionem dictæ Apochæ cum ver-
bis *accetto, e confermo quanto di sopra* &c. sed cum prędicta
obligatione Camerali observādi omnia & singula in dd. ca-
pitulis contenta, & expressa; ideoque patet, quod habemus
expressam renunciationem supplementi legitimæ seu con-
gruæ dotationis, quæ succedit loco legitimæ, ut per Rot. in
Asculana dotis 18. Januarii 1692. §. *prout nec etiam*, coram 7
bon. mem. Emeria & 8. Junii 1693. §. *quo vero* cor. R. P. D.
meo Muto. Et quatenus deficeret expressa, non deficit in o-
mnem causam tacita renunciatio dicti supplemēti resultans
ex verbis æquipollentibus expressis, dum post supradicta ver-
ba respicientia legitimam, & illius supplementum, sequun-
tur alia valde efficacia, nec referibilia ad alias causas, quam
congruæ dotationis, ibi, *e per qualsivoglia altra causa*: quæ 8
cum respiciant jura in bonis paternis, maternis, fraternis &
avitis, ex quibus tantum congrua dos erat supplenda, neces-
sario præseferunt remissionem dicti juris supplerivi con-
gruæ dotationis, ut in puncto firmat Merl. *de legitim. lib.* 3.
tit. 1. *q.* 12. *n.* 41. & 4. Brun. *in suo cons. post tract. quod stantib.
masculis n.* 7. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 168. *n.* 18. §. 9. & *al-
tim. vers. & hoc fundamentum.*

Præcipue quia eidem Annæ esset præservatum jus petendi
supplementum congruæ dotis commensurative ad legitimā
in bonis paternis, & maternis, absque eo quod Simeon Ca-
rolus teneretur ad relevandam dotantem ejusque hæredes a
dd. molestiis, inanis fuisset constitutio dictæ dotis cum tot
cautelis, & declarationibus adjectis ad favorem dotantis,
sicut superflua etiam redderetur promissa renunciatio & ces-
sio per ipsam Annam facienda de juribus paternis, & mater-
nis, ratione legitimæ & illius supplementi, & ex quacunq;
alia causa, dum præscindendo a dicto supplemento con-
gruæ dotationis correspondentis legitimæ paternæ, & ma-
ternæ, aliud prætendere non poterat nec in hæreditate ma-
tris a qua exclusa remanet ex ejus testamento, neque ab hæ-
reditate patris, a qua stantibus masculis exclusa erat per sta-
tutum Asculanum, ut contra ipsam respondit Rota in alia
Asculana successionis 21. Junii 1666. *non obstat*, §. *cum au-* 9
tem coram Bourlemont.

Constito itaque de comprehensione dicti supplementi
congruæ dotis sub dicta renunciatione promissa per Simeo-
nem Carolum, a tali promissionis executione frustra con-
tendebant illius filii se liberare ex supposita læsione; propter 10
quam sicuti Anna incongrue dotata juste consentire recu-
sasset, ut advertunt Ancharan. *cons.* 330. *n.* 6. Jas. *in l. pa-
cta, quæ pœnam in fin. C. de pact.* & *cons.* 133. *sub n.* 14. *lib.* 4.
Ruin. *cons.* 132. *nu.* 19. Osasc. *consil.* 72. *n.* 12. Paschal. *de
patr. potest. p.* 1. *cap.* 1. *n.* 107. Ann. *allegat.* 17. *per tot.* An-
dreol. *controv.* 207. *n.* 6. Ursill. ad Afflict. *dec.* 295. *num.* 3.
Ludovicus *dec. Perusin.* 37. *n.* 5. Rot. *dec.* 64. *n.* 10. & *seqq.*
coram Bucatt. ita nec etiam Carolus ex sua promissione ei- 11
dem conventioni stare tenebatur, sed iisdem exceptionibus
uti potuisset, ut firmat Rot. *dict. dise.* 64. *num.* 11. & 12.
coram Buratt.

Responderunt enim DD. quod obligatio nihil aliud de-

ctum prædium petendi, & tam ratione legitimæ, quam supplementi & alterius cujuscunque juris, non desumitur ex renunciatione facienda per Annam dotatam: de qua inanc est hodie disceptare, sed ex promissione Simeonis Caroli ejus viri, qui acceptavit prædium *di cento Buchi*, pro congrua dote ejusdem Annæ, & pro omni & toto eo, quod ipsa adversus fratrem dotantem ex quacunque causa prætendere posset, & insuper se obligavit de relevando indemnem eundem dotantem, & illius hæredes a quocunque damno, quod ex causa prætensionum ejusdem Annæ pati potuissent: inde fit, quod si dictus Simeon Carolus, tunc major & sui juris, necnon moderator & arbiter rerum suarum, scienter voluit teneri de proprio ad observantiam omnium contentorum in d. Apocha matrimoniali, & in specie ad promissam renunciationem supplementi congruæ dotis faciendam per Annam, & quidem cum verbis & clausulis effrænatis, quia prædium assignatum ejusdem pretium æquare credidit dotem competentem ex causa dicti matrimonii cum ipso contrahendi, ibi, *ancorche il loro valore non ascendesse alla detta somma di scudi 6000. specificati come sopra*; non potest ab hoc facto, & loco illius a damni & interesse excusari, nisi probata per filios ipsius hæredes enormissima læsione adversus illam implorata juris commiseratione, ut generaliter tradunt Dec. *cons. 710. per tot.* Michalor. *de fratrib. p. 3. cap. 12. n. 1.* Palm. Nep. *alleg. 313. n. 25.* Bonden. *collect. legal. 31. n. 2. & seq. tom. 1.* Rot. *dec. 209. n. 11.* coram Priolo, & in terminis renunciationis faciendæ per uxorem & promissæ a viro firmant Amat. *cons. 54. n. 5. & seq.* Grammat. *dec. 162. n. 103.* Hodiern. ad Surd. *dec. 234. n. 11.* Ludov. *decision. Perusin. 17. n. 11.* Rot. *dec. 363. n. 16. & dec. 399. n. 2.* cor. Cerr. Cum quibus concordant etiam contrariæ superius allegatæ auctoritates, & præ cæteris laudata *dec. 64. n. 11. & 12.* coram Buratto.

12

13

Et prædicta coadjuvantur ex eo, quod cum Simeon Carolus potuisset etiam absq; ulla dotis constitutione tale matrimonium concludere, quia dos non est de substantia matrimonii, ad tex. *in l. ex his, C. de donat. inter vir. & uxor.* Surd. *cons. 150. n. 278.* de Luca *de dot. disc. 143. n. 1.* Arias de Mesa *var. res. lib. 2. c. 40. n. 4.* Rot. *dec. 429. n. 19. tom. 1.* ita multo fortius potuit renunciationem congruæ dotis promittere, a qua proinde excusari minime valeat, nisi probata enormissima læsione, vel quod de jure actus promissus prohibitum ac infectus esset, ut individualiter advertit Card. de Luca *de credit. disc. 114. n. 11. & 12.* alias intrat obligatio ad damna, & interesse promittentis, ut in puncto dixit Rot. *dec. 64. n. 1. & per tot* coram Cavaler. *dec. 363. n. 15.* cor. Cerro, & *dec. 250. n. 10. p. 11. rec.*

14

15

16

Nec applicabiles visæ sunt distinctiones pro Alvitteis deductæ & signanter quod cum versemur in læsione commissa in æstimatione rei dotalis, in his terminis quæcunque læsio sufficiat, ut ad supplementum agi valeat, per text. *in l. jur. succursum 6. §. ultimo, & l. si res 24. §. præd. ff de jur. dot. cum concord.* per Barb. Arias de Mesa, & Boss. *de dot.* quos refert, & sequitur Card. de Luca *de dot. disc. 65. n. 6. vers. aut dudum & disc. 156. n. 13.* Quoniam tales auctoritates procedunt in terminis assignationis dotis factæ favore mulieris; & si cum ipsamet muliere ageretur, pro qua sufficit etiam enormis læsio, ostendendo videlicet bona sibi in dotem data tanti non valere ad hoc, ut eadem in tanta quantitate læsa petere possit vel constitutionem novæ dotis, vel supplementum deficientis, & in his terminis versata fuit hæc controversia, donec vixit Anna, quæ ex titulo enormis læsionis obtinuit a bon. mem. Rondinino & Mathæjo supplementum dictæ dotis, allegando, quod obligatio mariti acceptantis dotem præfatam & promittentis quod eadem sponsa renunciaret omnibus suis prætensionibus, non afficeret ipsam sponsam, quæ talem renunciationem non fecerat, nec obligata erat ad observandam promissionem mariti: sed nullatenus supradictæ doctrinæ allegabiles, & admittendæ sunt in hodierno rerum statu, in quo per obitum tam Annæ quam Simeonis Caroli, utriusque hæreditas delata fuit ad Alvittetos Actores, in quibus cum non detur amplius dicta distinctio, sed potius actionum cumulatio, itaut nõ possint instare pro dote matris, quia teneatur servare obligationem patris, qui in tali casu incõgruæ dotationis voluit teneri de proprio ad omnia damna, molestias, & interesse; ex hoc sequitur, quod cum agitur de rescindenda obligatione viri qui acceptavit dictum prædium pro dote, & se declaravit satisfactum, quatenus etiam illius valor non ascenderet ad scuta 6000. & in omnem casum promisit semper relevare indemnem dotantem & hæredes in suis propriis bonis, renunciando cuicunque læsioni &c. nullo modo ab hac se liberare possunt Alvitteti filii & hæredes, nisi sub titulo enormissimæ læsionis; ut in terminis probant auctoritates in mea prima decisione, §. *sane objectum*, & *in superiori*, §. *Responderunt enim*.

17

18

Talis autem enormissima læsio nullatenus probata fuit in hoc casu, & prius ex illis evidentibus, & concludentibus modis, qui ad hunc effectum notorii sunt, juxta text. *in l.* 20
actor. C. de probat. & l. & incumbi:, C. eod. tit. Altogr. *cons. 5. n. 37. lib. 1.* Mascard. *de probat. concl. 962. tom. 2.* Menoch. *lib. 3. præsumpt. 82. per tot.* Actol. *res. 104. n. 11. et 12.* Rot. *dec. 715. n. 2 p. 1. rec. dec. 185. n. 16. p. 11. et dec. 497. n. 22. et 23. p. 19.*

Supposito enim, quod ad hunc effectum necessaria sit læsio ultra bessem, ex firmatis in præcedenti *dec. sub §. sed quid pluribus*, in nulla parte visa fuit probata vel probabilis d. læsio.

Aut enim loquimur de læsione concernente congruitatem dotis, & sufficeret, quod quatenus subsisterent prætensiones omnes Annæ, quod scilicet illi deberetur dos scut. 6000. necnon legatum maternum scut. 3000. & illius 21
fructus calculati in scut. 600. adhuc nunquam verificaretur nec etiam enormis læsio.

Et tamen neutrum ex dd. creditis, scilicet nec legati materni, nec illius fructuum subsistere videbatur; pro illo enim ipsamet Anna adhuc vivens obtinuit decisiones cum subsecuta sententia bon. mem. Rondinini super consecutione dotis in scut. 6000. comprehenso legato materno, quæ sententia uti lata ad instantiam dictæ Annæ non posse ab ejus hæredibus impugnari, ad text. *in l. postulante, ff. ad Trebell.* 22
Surd. *cons. 180. n. 10.* Rot. *dec. 325. n. 13.* cor. Buratt. *dec. 189. n. 11.* cor. Priolo *dec. 793 n. 20. et 21. p. 18. rec.* & in Romana immissionis 5 Maii 1698. §. *aut saltem*, cor. R. P. D. meo Mut.

De fructibus autem nulla haberi debet ratio, quia cum d. legatum non deberetur, nisi tanquam dos, uti relictũ de tempore maritagii, ut præseferunt verba Testamenti materni, *et si forte contingat, quod nascatur fœmina, jure institutionis et legati, illi reliquit scut. 3000. solvenda per infrascriptum hæredem tempore maritagii*: exinde sequitur, quod ante eventum dicti temporis & ante nuptias peti nõ poterant fructus, maxime cum relictum esset in quantitate, ut post Gabr. *cons. 139. n. 17. et seqq. lib. 2.* firmat Leotard. *de usur. cap. 19. n. 32. et seqq.* Rota *dec. 682. n. 14. et seqq.* coram Dunoz. Jun. 23

Nec obstat opposita distinctio inter conditionem seu dilationem adjectã substantiæ legati seu potius executioni, quia hæc quæstio intrat ad effectum videndi, an legatum dicatur conditionale seu purum, & sic necne transmissibile ad heredes præmoriente legatario, in qua diversa militat ratio, at in casu nostro, in quo agitur solum, an illud ante adventum temporis, in quo destinata fuit solutio, pariat fructus necne, in qua quæstione ex adverso allegatur Merlin *de legitim. lib. 2. tit. 1. q. 1. n. 10.* qui nihil aliud dicit, nisi quod fructus legitimæ non censentur a patre prohibiti, & *n. 35.* ad propositum nostrum firmat, quod fructus non debentur, quando, 24
prout hic, legitima fuit relicta in quantitate, Merl. Pignat. 25
centur. 2. c. 10. n. 24. agit de legato relicto in causam legitimæ, & sic extra casum; in his pariter terminis loquitur Rot. in Carp. legati legitimæ apud Palm. Nep. *dec. Luc. 85. n. 1. et seqq.* 26

Ulterius urget, quod cum idem legatum relictum pro omni & toto eo, quod Anna prætendere posset, successive fuerit ab eadem Anna acceptatum, & tempore debito, scilicet in contractu matrimonii, solutum, mediante dotatione expresse continente satisfactionem dicti legati, nihil potest aliud hodie ab illius hæredibus prætendi, nisi probato, quid & quantum importet legitima, quia Odoardi probarunt hanc matris legitimam ad tantam summam non ascendere, & an & pro qua quantitate bona hæreditaria matris essent fructifera ad effectum exinde deducendi, quod fructus pro d. vera portione legitimæ deberentur, ut bene considerat Bart. *consil. 17. l. 1.* Cyriac. *controv. 5. num. 148.* & late 27
Merlin. *de legitima leg. 2. tit. 2. quæst. 4. num. 11.*

Aut allegatur dicta læsio in æstimatione bonorum assignatorum, & ista præsenti propositione probari non visa fuit ex peritiis, depositionibus testium, annuo fructu, distantia, aeris insalubritate, novo Catastro, vel pretio bonorum adjacentium, eo quod cum singulæ hujusmodi probationum species vel insubsistentes ostensæ fuerint a scribentibus pro Odoardis, vel saltem suas patiantur exceptiones, ut late in mea prima decisione recensui, nec concludant pernecesse præcisum prædii valorem de tempore contractus matrimonii, & assignationes ejusdem, exinde sequitur, quod nullatenus sint 28
attendendæ in nostris terminis, in quibus concludentissima probatio requiritur, juxta text. *in l. si circumscripta*, ibi *evidentibus probationibus ostenderit*, B. ol. matr. Abb. *consil. 64. n. 3. p. 1.* Caball. *cons. 115. n. 3. et 4. vol. 1.* Masc. *de prob. concl. 1058. n. 4.* Grat. *discept. 824. n. 42.* Mansf. *cons. 3. n. 13.* Urc. *cons.*

conf for. 3. *n.* 9. Actol. *ref.* 194 *n.* 12. Rot. *dec.* 407. *n.* 6. cor. Cav. *dec.* 1ad. *n.* 5. *& duob. seq. p.* 16. *& dec.* 686. *n.* 10. *& seq. p.* 18. *rec.*

Eoque certius dum conquassantur a contrariis probationibus factit ab Odoardis pretium hujusmodi prædii ad cōsiderabilem valorem augentibus, quibus tanquam habētibus
29 juris assistentiam militantem pro cōtractus validitate & justitia pretii, plurimum venit deferēdum, ad tradita per Hondẽd. *conf.* 33. *n.* 28. *& seq. lib.* 2. Par. *conf.* 88. *n.* 33. *vol.* 3. Rot. *dec.* 68. *n.* 17 *p.* 8. *& dec.* 139. *n.* 14. *p.* 16. *rec.* vel omnem casum sufficit reddere dubias, & turbidas probationes ex adverso
30 allegatas, ut in terminis docent Bald. *conf.* 67. *n.* 6. *lib.* 2. de Luca *de fideic. disc.* 25. *n.* 9. Rot. post Posth *de subhast at. dec.* 47. *in fin.* cor. Bur. *dec.* 583. *n.* 3. *dec.* 597. *n.* 34. cor. Merl. *& in rec. dec.* 158. *n.* 3. p. 10. *dec.* 126. *n.* 11. *p.* 26. *dec.* 297. *n.* 33. *p.* 19. *rec.*

Præcipue autem ad hunc effectum DD. considerabant factum ejusdem Annæ, quæ cum alias obtulerit Odoardis restitutionem vel retentionem dd. bonorum pro summa scut. 3000. expressa fassa fuit, illa tanti valore, & per consequens longe excedere scuta 2000. infraque verificari deberet dicta læsio enormissima, ut patet ex decisione edita 17. Junii 1681.
31 §. *caterum*, cor. bon. mem. Rondinino, quæ ab Alviretis illius hæredibus in dubium revocari non potest, nec impugnari, ad text. *in l. eam a matre*, *C. de rei vendicat.* Ruin. *conf.* 50. *n.* 13. *lib.* 1. Noguer. *alleg.* 25. *n.* 85. Angel. *d. conf. l.* 2. *q.* 77. *n.* 1. *&* 2. Rot. *dec.* 243. *n.* 1. cor. Bich. *dec.* 115. *n.* 1. cor. Cocc. *dec.* 220. *n.* 4 cor. Cels. *dec.* 52. *n.* 6. cor. Ubald. *dec.* 18. *n.* 13. cor. Arguell. *dec.* 132. *n.* 21. *p.* 13. *rec.*

Et ita omnibus DD. suffragantibus, resolutum fuit, utraque parte informante &c.

R. P. D. DE LA TREMOILLE.

Carpentoracten. seu Vasionen. primogenituræ.

Luna 13. *Decembris* 1700.

A R G U M E N T U M.

Res judicata impugnari non potest ex defectu mandati, si illud ex conjecturis resultet, nec mulier sub prætextu crediti dotalis anterioris impedire valet distractionem bonorum viri, nisi istius bona ex titulo dominii translativo possideat, maxime si sit ejus hæres, & fructus bonorum hæreditariorum perceperit, cum per simplicem hæreditatis aditionem confusa remaneant jura dotalia, & per fructuum perceptionem consumpta censeantur, si mala fide percepti sint.

S U M M A R I U M.

1 R*Es judicata ex tribus sententiis constituitur.*
2 *Appellatio non datur a pronunciatione de exequendo, sicut nec ab executione.*
3 *Sententia transit in rem judicatam, si intra decennium nulla fuit interposita appellatio.*
4 *Restitutio in integrum non datur adversus sententiam, si non adsit læsio.*
5 *Sententia nulla est ex defectu legitimi procuratoris,*
6 *Mandatum ex conjecturis probatur.*
7 *Mandatum præsumitur ex eo, quod procurator diuturnam litem sustinuit.*
8 *Ac plurimos actus judiciales fecit, juraque produxit,*
9 *Et expensas non modicas solvit.*
10 *Maxime si plura ab eo gesta sint, quorum notitiam habere non potuisset, nisi a principali informatus fuisset.*
11 *Mandatum ex conjecturis elicitum suffragatur, sive principalis sciens & patiens, sit in loco judicii, sive absens.*
12 *Sicut monitus pro subdelegatione judicis in partibus & deputatione procuratoris, cum non deputaverit, ejus contumacia alteri præjudicare non potest.*
13 *Sententia lata contra legitimum procuratorem non etiam tertio non citato, quando non agitur de ea exequenda contra ejus personam & bona, sed ipse tantum secundario ex ea lædi potest.*
14 *Si agatur de eadem re, eademque sit causa petendi, hac eadem consideretur conditio personarum, hæc tria operantur, ut sententia contra unum lata, alium afficiat.*
15 *Fructuum quantitas ex pluribus locationibus probatur.*
16 *Ac ex testibus opinionem dicti ac sententia causam reddentibus.*
17 *Uxor sub prætextu crediti dotalis anterioris impedire non potest subhastationem bonorum viri.*
18 *Fallit, si ex titulo dominii translativo possideat.*
19 *Donatio censetur a se abdicasse dominium, & possessionem rerum donatarum in donatarium transtulisse.* *Amplia, ut n.* 20.

Decis. ad Theatr. de Luca Vol. III.

21 *Præventiva restitutio hæreditatis donationem redolet.*
22 *Reservatio certæ præstationis ex bonis donatis consequenda non impedit translationem dominii in donatarium, sed inducit tantum specialem hypothecam.*
23 *Prior in tempore, prior est in jure.*
24 *Mater potest valide sua bona filio donare.*
25 *Maxime si donatio a muliere majore favore certi matrimonii facta sit.*
26 *Bona donata efficiuntur patrimonium donatarii.*
27 *Donatarius potest de bonis donatis disponere, ac suis creditoribus obligare, & n.* 28.
29 *Uxor hæres viri per simplicem hereditatis aditionem jura dotalia confundit.*
30 *Et ex perceptione fructuum hæreditariorum ea consumpsisse censetur.*
31 *Hæres tenetur rationem reddere de fructibus in hæreditate perceptis, quando scit adesse creditores certos.*
32 *Bona fides per litis contestationem excluditur.*
33 *Mala fides auctoris transit in ejus hæredem universalem.*

D E C I S I O XI.

TRibus cōformibus pronunciatum fuerat sententiis Rotalibus, Lucretiæ, & Marco Antonio de Roman. conjugibus dandam esse immissionem ad . astrum de Albatusso subjectam primogenituræ ordinatæ ab Henrico seniore de Rovil.ae. eisdemque restituendos esse fructus quot a die motæ litis ann. 1669. usque ad illius finem secutum anno 1696. perceperunt Petrus de Pelletier, & Margarita d'Artaud ejus uxor, & hæres, & deinde Spiritus Joseph de Pelletier hujus filius, & donatarius. Quapropter ultimus Judex R. P. D. meus Caprara in executione rei judicatæ, prævia legitima liquidatione fructuum ut supra restituendorum, illos, calculavit in scutis annuis 1100. & pro toto tempore in scutis 29700. monetæ Avenionensis ut ex decisione ab eodem edita 4. Februarii anni præteriti; ad cujus decisionis normam expedita causa relaxatum fuit mandatum, deindeque executum pro tota dicta quantitate super bonis hæreditatis Petri, & Spiritus Josephi. At quoniam Margarita gravatam se fuisse conquerebatur hac executione, utpote quæ decreta, ac facta fuerit illa non audita, nec vocata, & pro tota summa dd. scut. 29700. & super bonis, ex quibus consequi debet dotem suam, nec non annuas quasdam præstationes sibi ad vitam reservatas in donatione, quam fecit Spiritui Josepho contemplatione certi matrimonii obtionis mihi delegari causā cum clausula, *de causis restitutionis in integrum, quoad reservata in dicta donatione.* Quamobrem illa in hodierna audientia a me proposita, responsum fuit *constare de re judicata etiam quoad reservata in donatione Margarita.*

Etenim adsunt tres sententiæ Rotales post plures decisiones editæ, generaliter condemnantes detentores Castri de
Albatusso ad restitutionem fructuum pendēte lite percepto- 1
rum, ex quibus sane sententiis constituitur res judicata, ad text. *in l. unic. C. ne liceat tertio provoc.* Rot. *dec.* 98. *n.* 3. *p.* 1. *rec.* & cor. Bich. *dec.* 28. *n.* 2. *&* 3. & alibi passim. Cumque præterea illam subsecuta fuerit justa liquidatio executorialis dd. fructuum, non augens, vel minuens præcedentem condemnationem, sed solum declarant eorum quantitatem, non datur ab ea reclamandi copia, ut sit litium finis, Grat. *discept. forens. cap.* 333. *a n.* 1. *& per tot.* Rot. *dec.* 100. *n.* 13. *p.* 1. *divers.* Potissimum vero quia intra decennium nulla fuit interposita appellatio contra d. liquidationem, quo fit, ut
eadem quoque transitum fecerit in judicatam *cap. Romana* 2
tertio, §. *si vero de appellat. in* 6. *& cap. quoad consultationes decem. quinc. & decim. sext. extra de sent. & re judic.* Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 10. *n.* 66. Rota in Aquilana successionis a me edita duodecimo Junii anni præteriti, §. *Cum*
enim, cujus executio nec modo retardari valet remedio re- 3
stitutionis in integrum, quippe cum liquidatio, & mandatum executivum relaxatum pro eorundem fructuum restitutione legitimum modum non excedant, ideoque novum non contineant gravamen, Grat. *d. c.* 333. *n.* 2. *&* 3. Rota *d. dec.* 100. *n.* 14. *p.* 1. *divers.* excluditur inde læsio, quæ viam aperiat restitutioni *l. quod si minor* 25. §. *Non semper. ff. de minor. cap.* 1. *de restitut. in integr.* Rota *in d. Aquilan.*
successionis, §. *Præterea*, & in Romana restitutionis in in- 4
tegrum, §. *Validitas*, & in Romana divisionis, §. *Nec concedenda*, pariter a me editis 12. Februarii labentis anni.

Nec subsistit, Margaritam in hac causa nunquam fuisse 5
citatam, proindeque sententiæ, & res judicata defendi ne-

H 2 queant

queant a vitio nullitatis; nam in principio, & progressu totius causæ fuisse citatum hic in curia illius procuratorem pro omni suo jure, & interesse, tradidit decisio edita ab R.P. D. meo Caprara sub initium, 4. Februarii anni præteriti, & patet ex hodierno *Summar. Actorum n. 4. ad 9.*

Nihilq; refert procuratorem citatum in curia legitimum
6 non habuisse mandatum procuræ, quia licet non appareat expresse de d. mandato, illud tamen resultat ex præsumptionibus, & conjecturis, quod ad validitatem judicii suffragati tenet, Rota coram Royas *dec. 392. n. 4.* coram Arguelles *dec. 21. n. 20. & dec. 97. n. 58.* & in Sabinen. donationis 2. Junii 1697. *sub initium*, coram bon. mem. Benincasa.

7 Conjecturæ autem ex eo promanant, quia Procurator diuturnam, & gravem litem sustinuit, Rot. cor. Greg. *dec. 44. n. 2.* Royas *dec. 392. n. 4.* patiterque fecit multiplices, & solemnes actus, *d. Summ. a n. 4. usque ad 9.* quos verisimiliter non fecisset, nisi fuisset procurator, cum nemo præsumatur solicitus in alienis litibus, Rot. *dec. 440. n. 2.*
8 *p. 2. rec.* Plura insuper in causa produxit jura *d. Summ. n. 4.* & non modicas expensas fecit in lite, quæ non levem inducunt præsumptionem mandati procuræ, ut de productione
9 jurium dixit Rot. cor. Zarate *dec. 23. n. 9.* in Romana associationis, seu domus 1. Julii 1695. *§. fin.* coram R. P. D. meo Muto, & in Sabinen. donationis sub initium, coram bon. mem. Benincasa, & de expensis factis in lite, tradit Rot. coram Arguell. *d. dec. 21. n. 24. & d. dec. 97. n. 59.* coram Gregor. *dec. 324.* ibique Adden. *n. 6. in rec. d. dec. 440. n. 7. p. 2.* ubi dicitur sufficiens, & considerabilis expensa unius ducati, & sequitur Royas *d. dec. 392. n. 6. & 7.* Othobon. *dec. 85. n. 17.*

10 Adauget præsumptionem dicti mandati, quod agebatur de causa ardua & gravi, pluraque in ejus decursu deducta, & gesta fuerant, quorum procurator notitiam habere nequivisset, nisi a principali fuisset informatus. Royas *dec. 380. sub n. 8. vers. siquidem*, quo casu intrat mandati præsumptio, sive principalis sciens, & patiens sit in loco judicii, sive
11 ab eo absens sit, Rot. coram Royas *dec. 106. sub n. 8. vers. neque obstat*, & coram Bich. *dec. 109. n. 4.*

Ut etiam nil turbat altera nullitas processus remissorialis pro facienda liquidatione in partibus instructi, & confecti, ex quo pariter in eo Margarita non fuerit citata; nam cum ipsa monita hic in curia in persona sui procuratoris pro subdelegatione Judicis in partibus, & deputatione procuratoris, *d. Summ. n. 8.* cum non deputaverit, illius contumacia
12 actoribus præjudicare non debet, Ubert. *de citat. p. 3. cap. 16. n. 144.* ubi concordant.

Accedit præterea, quod tempore liquidationis bona controversa possidebantur a Spiritu Josepho filio Margaritæ & contra ipsum, ad quem principaliter hujus causæ defensio pertinebat, legitime processum fuisse nulla cadit difficultas; unde sequitur, quod etiamsi omissa fuisset citatio Margaritæ, adhuc processus sustineretur, & ei recte nocuerit, cum sententia lata cõtra legitimum procuratorem noceat etiam tertio aliisque non citatis, quando, prout hic, non agitur de illa exequenda contra ipsorum personas, aut bona, sed iidem secundario, & in quandam consequentiam duntaxat
13 ex ea lædi possunt, ut pluribus congestis firmat Giurb. *dec. 1. n. 14. & seq.* & tradunt Covarr. *pract. q. c. 13. n. 2. versic. nec obeerunt*, Matt. *cons. 86. n. 17. & seq.* Rot. cor. Royas *dec. 436. n. 5.* Arguelles *dec. 97. & n. 28. & seq dec. 242. n. 6. & seq. p. 9. rec. dec. 156. n. 2. & dec. 264. n. 11. p. 14. rec.* & in terminis donantis, & donatarii, quorum respectu;
14 cum agitur de eadem re, eadem est adversus eos causa petendi, eademque demum consideratur conditio personarum, quod hæc tria tanta sint, ut efficiant sententiam, & rem judicatam contra unum latam, afficere etiam alium, bene probat Caren. *ref. 51. n. 3 per tot.*

Sublatis itaque ex his nullitatibus judicii, & processus proximum est, ut agatur de liquidatione, & quidem fructus re vera perceptos fuisse in quantitate liquidata, desumitur ex instrumentis locationum factarum a Margarita aliisque detentoribus Castri de Albaruffo, *d. hodierno sum. n 2.* quæ cum sint plures, & pro longo tempore, recte probant
15 quantitatem fructuum, junctis præsertim uniformibus depositionibus plurium testium formiter examinatorum reddentium optimam dicti, & scientiæ causam, quia videlicet d. castrum conduxerint, singula ejusdem jura, & capitalia cum suo annuo fructu enumerent, ut bene probat decisio
16 edita a R. P. D. meo Caprara, 4. Februarii anni præteriti, a *§ quo vero usque in fin.* cui DD. adhærerunt.

Frustra vero Margaritam gravatam se fuisse conquerebatur executione deinde facta super quibusdam bonis ad eandem pertinentibus ex causa suorum dotium, & quarundam præstationum ad vitam reservatarum pro fructibus perceptis ab aliis, nempe Petro, & Spiritu Josepho de Pelletier; quoniam nulla facta reperitur executio super bonis spectantibus ad Margaritam; imo ex facto habetur omnia bona sub executione comprehensa esse hæreditaria Petri, aut propria Spiritus Josephi; bona autem illi donata erant quoque hæreditaria Petri, & super illis Margarita donatrix sibi reservavit jus consequendi quasdam annuas præstationes, pro quibus cum eadem consideretur tanquam simplex creditrix, tametsi anterior sit, impedire nequit, quominus alii creditores ad ulteriora procedant in subhastatione & deliberatione bonorum jam executorum; sed illa consummata pro sui crediti satisfactione concurrere debet cum aliis creditoribus super pretio retrahendo ex bonis communis debitoris, juxta text. 17
in l. a Divo Pio, §. Quod si rei s, ff. de re jud. Posth. *de subhast. inspect. 19. n. 46.* Rot. *post eandem dec. 19. n. 2.* coram Cerr. *dec. 145. n. 2.* in Roman. census 4. Junii 1678. *§ siquidem versamur* coram Reverendissimo Molines Decano; & in terminis firmiter discussa atticulo firmavit Rot. in Baren. moderationis monitorii 6. Februarii 1696. *§. neque*, coram R. P. D. meo Scotto, confirmata 22. Junii 1697. *§. Quoniam*, coram R. P. D. dell'Olmo.

Creditor enim anterior, ut possit impedire bonorum executatorum subhastationem, requiritur ipsum possidere, & quidem ex titulo translativo dominii, juxta firmata per clar. mem. Card. de Luca *de judic. disc. 40. n. 19.* Rot. cor. 18
Corr. *d. dec. 145. n. 3. & seq.*

Margaritam autem omni jure carere, dominio, & possessione certum est; nam amplissima donatione omnium bonorum, quam fecit Spiritui Josepho ejus filio præsenti, & acceptanti contemplatione matrimonii ab eodem contracti cum Isabella, de Luca *de serm. n. 3.* sese abdicasse censetur dominio & possessione rerum donatarum, illaque omnia transtulisse in filium donatarium, Rot. cor. Duran *dec. 40. n. 12.* coram Dunoz. Jun. *dec. 96. n. 7. dec. 773. n. 6.* & in d. Baren. moderationis monitorii, cor. R. P. D. meo dell'Olmo, *§. Quoniam in fine*, attenta præsertim reservatione dd. præstationum in annos singulos consequendarum ex bonis donatis, quæ operatur totalem translationem dominii, & possessionis in donatarium, *l. quisquis 28. l. si quis argumentum 35. §. Se §. siquidem, C. de donat.* Alex. *cons. 14. num. 8. l. 1.* Venturin. *cons. 14. n. 17.* Rot. coram Manzaned. *dec. 3. n. 15.* in Bononien. dotis, & bonorum super manutentione 14. Junii 1688. cor. Reverendissimo Hervavult. Archiepiscopo Turonen. in Sabinen. donationis 2. Junii 1692 *§ fortius quia*, cor. bon. mem. Benincasa, & in terminis, Rota in d. Baren. moderationis monitorii, cor. R. P. D. meo Scotto, & dell'Olmo *loc. cit.* 19 20

Parvique urget replicatio, qua dicebatur, Margaritam in præventiva restitutione ab ea facta hæreditatis Petri sui viri designasse certa bona pro suis præstationibus consequendis, proindeq; illa separanda esse in judicio subhastationis; nam cum hujusmodi præventiva restitutionis, tam reali, quam verbali, quæ dicitur potius donatio, quam vera propriaque restitutio, ad text. *apertum in l. Sed, & si ante, ff. ad Trebell.* quem sequuntur DD. relati per Rocc. *disp. jur select. c. 49. n. 43. & seq.* Margarita desierit esse domina & posseditrix dd. bonorum retardare nequit judicati executionem, & impedire, quin creditores posteriores perficiant deliberationem certorum corporum pro quantitate reservata consequenda designatorum, juxta auctoritates superius allegatas, quia eorum designatio facta censetur pro magis commoda, & prompta illius executione, & ad effectum super eisdem inducendi specialem hypothecam, non autem ad effectum, ut illa remaneant sub dominio donatricis, ut tradit Matt. *vot. Pisan. 150. n. 1. & 2. & per tot.* & prius dixerat Rot. *dec. 260. per tot. p. 1. diverf.* 21 22

Quæ potiori jure procedere visa sunt, quia credita Margaritæ, quibus impedire conatur bonorum executatorum subhastationem, vel nulla penitus sunt, vel sunt posteriora illis actorum. Et quidem quod attinet ad credita actorum, hæc suam desumunt originem ab anno 1669. quo ob litem motã in Petro de Pelletier, cum mala fide inducta fuit obligatio restituendi fructus, ut declaratum fuit in omnibus hujus causæ decisionibus, & sententiis, & mandato executivo in eorum sequelam relaxato, *d. summar. n. 7. & 9.* At vero credita Margaritæ incipiunt ab anno 1689. quo ab 23
eadem facta fuit donatio; ideoque cum longe posteriora sint creditis actorum, fit locus regulæ, de qua text. *in c. qui prior de regul. jur.*

Atque illi suffragari non posse videbatur anterioritas desumpta

sumptâ ab instrumento dotali, quandoquidem eum non
versemur in contractu inter matrem, & filium celebrato
super juribus dotalibus mulieris, sed in donatione facta fi-
24 lio, cui mater donare valide poterat, *l. donatione* 23. §.
species, ff. de donat. qua sub modo fiunt, l. possessionem 3. *l.*
velles 6. *& l. Scip. & in auth. C. de rev. don. l.* 2. *C. de jur. dot.*
Paril. *cons.* 73. *n.* 1. *&* 47. *lib.* 1. Lancell. Gall. *cons.* 41. & ma-
gis quia donabatur a muliere majore contemplatione certi
matrimonii, Rot. in Sabin. donationis 2. Junii 1692. §.
penultimo cor. bon. mem. Beuincasa, & in Anconitana do-
25 nationis 2. Maii 1695. §. *Nec obstat* cor bon. mem. Emerix,
inde promanat, quod peremptâ causâ dotis bona donata ef-
fecta fuerint proprium filii patrimonium, & pro una, ea-
demque illius hæreditate habenda sint, *l. si plures, §. filio*
26 *ff. de vulgar. & pupill. l. fin. ff. de inoff. testam.* Grat. *discept.*
for. cap. 971. *n.* 26. deque eisdem filius disponere potuerit
27 tanquam Dominus, Grat. *discept. for. cap.* 750. *n.* 26. fuis-
que creditoribus obligare, Rot. in Romana census 18. Ju-
28 nii 1685. §. *Nec tamen enim*, cor. clar. mem. Card. Caccia,
& perconsequens matri nulla alia superfit actio, quam ea,
quæ oritur ex donatione.

Verum nulla, & penitus insubsistentia hodie sunt credita
dotalia Margaritæ, tum quia illa fuit simpliciter hæres Petri
viri sui, & dotis debitoris, Summ. Margaritæ *n.* 3. *& d.*
29 *Summ. Alterum n.* 1. *&* 2. tum etiam quia ab anno 1681. us-
que ad annum 1689 possedit bona hæreditaria, & percepit
eorum fructus, d. *Summ. n.* 2. ac propterea vel confusæ re-
manserunt actiones omnis creditricis dotis per aditionem
hæreditatis viri sui, Thoms. *dec.* 220. *n.* 5. *& seqq.* Rota cor.
Pamphil. *dec.* 365. *n.* 7. & in Urbinaten. Salviani 4. Julii
30 1687. §. *Præterea*, cor. R. P. D. meo Caprara, aut consumptæ
censendæ sunt per perceptionem fructuum rerum hæredita-
tiarum, quarum ipsa remansit debitrix in maxima summa,
quousque suos facere nequibat, dum aderant creditores,
quibus illi restituendi erant, nimirum auctores actorum,
31 qui litem contestati fuerant, Rot. cor. Bich. *dec.* 46. *n.* 9. *&*
dec. 482. *n.* 11. cor. Cels. *dec.* 350. *n.* 10. *& seqq.* cor. Cerr.
dec. 167. *n.* 12. & in Romana census 16. Januarii 1688. §.
Concursu itaque, 5. Julii ejusdem anni §. *penult.* coram Re-
verendissimo Hervault Archiepiscopo Turonen.

Exceptio denique, qua dicebatur Margaritam fructus
perceptos consumpsisse bona fide absque eo, quod ex illis fa-
32 cta fuerit locupletior, ideoque cogendam non esse ad eorun-
dem restitutionem, nullius certe est momenti, quia omnis
bona fides exclusa penitus fuerat per litis contestationem a
Scipione de Seguins factam Petro, juxta gloss. *fin. in cap. si-*
gnificaverunt 39 *de testib.* Balduc. ad *Ramon. obser. ad cons.*
31. *n.* 68. *& seqq.* Palm. *allegat.* 214. *n.* 32. Rot. cor. Burat.
dec. 714. *in fine*, mala autem fides ex litis contestatione in-
ducta in Petro transivit in Margaritam ejus hæredem uni-
versalem, quæ proinde fructus suos facere nequit, ut omis-
33 sis generalibus, in terminis docent Grat. *discept. for. capit.*
432. *n.* 8. Adden. ad Burat. *dec.* 843. *n.* 7. Rot. cor. Coccin.
dec. 1453. *n.* 7. *confirmat. dec.* 1693. *sub n.* 2. & cor. Royas
dec. 365. *a n.* 13. *ad* 18.

Et ita utraque parte responsum fuit, &c.

R. P. D. DE LA TREMOILLE.

Carpentoracten. seu Vasionen. primogenituræ.

Veneris 17. *Martii* 1703.

ARGUMENTUM.

Mulier hæres viri per simplicem hæreditatis aditionem jura
dotalia confundit, & ex perceptione fructuum hæredita-
riorum ea consumpsisse censetur, si illos mala fide perce-
1 perit. Obligationes minorum destitutæ solemnitatibus
2 constitutionibus Ægidianæ, nullæ sunt, & invalidæ.

SUMMARIUM.

1 *Mulier hæres viri per simplicem hæreditatis aditionem confundit sua jura dotalia, nec detrahere potest, distingue, ut n.* 2.

3 *Fructus mala fide percepti a possessore restituendi sunt.*

4 *Mulier simplex hæres viri per perceptionem fructuum hæreditariorum censetur jura dotalia consumpsisse, si illos mala fide percepit.*

5 *Lis contra virum incoata devenisse censetur ad notitiam uxoris cum eo cohabitantis.*

6 *Mala fides auctoris transit in hæredem universalem.*

7 *Ac operatur, ut hæres ad restitutionem perceptorum fructuum teneatur, licet bona fide possederit.*

8 *Maxime si agatur de illis in proprium creditum imputandis.*

9 *Exceptio rei judicatæ per tres conformes obtentæ, impediri non potest, nisi prævia in integrum restitutione illius revocatio obtenta sit.*

10 *Bona donata transeunt in dominium donatarii, & de ejus patrimonio efficiuntur.*

11 *Reservatio annuæ præstationis ex bonis donatis consequenda inducit hypothecam super eis.*

12 *Creditores defuncti, licet careant hypotheca, præferuntur creditoribus hæredis etiam hypothecariis.*

13 *Creditor hæredis concurrere nequit cum creditoribus defuncti.*

14 *Obligatio minoris destituta solemnitatibus Ægidianæ constitutionis nulla est.*

15 *Constitutio Ægidiana in comitatu Venayssino servanda est.*

16 *Legatarius concurrere nequit cum creditoribus defuncti.*

17 *Legata debentur super eo, quod reliquum est deducto ære alieno.*

DECISIO XII.

Domini censuerunt, pecunias retrahendas ex liberatio-
ne bonorum Petri, & Spiritus Josephi de Pelletier
consignandas esse Isabellæ de Luca, exclusis Margarita de
Hariaud, Antonio Barbier, & Monasterio Sanctæ Ursu-
læ Civitatis Carpentoracten. ex personis sororum Claræ
Seraphicæ, & Mariannæ de Pelletier, earundem pecunia-
rum consignationem prætendentibus.

Creditum enim Isabellæ resultat ex eo, quod ipsa est ces-
sionaria Marci Antonii de Roman hæredis Lucretiæ de Se-
guins, vocatæ ad primogenituram ab Henrico Seniore de
Ruvilisse, ordinatam super Castro Albaruffi, ad quam per
rem judicatam dicta Lucretia obtinuerat immissionem cum
condemnatione hæreditatis Petri, & Spiritus Josephi ad re-
stitutionem fructuum perceptorum a die motæ litis, ab ann.
nempe 1669. usque ad annum 1699. quo eadem fuit termi-
nata; qui fructus vigore rei judicatæ debiti quoad substan-
tiam, per rem pariter judicatam liquidati fuerunt in certa
quantitate, ideoque tam in genere, quam in substantia cer-
tum est creditum Isabellæ, nullaque exceptione rejici.

Contra autem credita Margaritæ de Hariaud, Antonii
Barbier, & Monasterii S. Ursulæ, vel non subsistunt sive
talia non sunt, ut concurrere possint cum illo Isabellæ.

Porro insubsistens videtur creditum dotis, cujus vigore
Margarita tanquam creditrix anterior, seu potior Isabella,
præferri contendit in consignatione pecuniarum, de quibus
agitur, desumendo anteriorem hypothecam a capitulis ma-
trimonialibus inter ipsam, & Petrum ejus virum celebratis
usque ab anno 1664. tum quia Margarita fuit hæres dicti
Petri, ideoque prohibetur credita sua detrahere ab ejusdem
hæreditate, utpote extincta vigore confusionis vim haben-
tis solutionis, juxta firmata in decis. causæ a me edita die
13. Decembris 1700. §. *Verum nulla*, nihilque refert Mar-
garitam non fuisse hæredem simplicem, sed gravatam onere
fideicommissi, & consequenter contra eam induci nequivis- 1
se confusionem resultantem ex aditione hæreditatis Petri vi-
ri sui, etiam non confecto inventario, quoniam id procede-
re quidem posset, ubi ageretur adversus fideicommissarios,
in quorum præjudicium hæc præsumpta confusio locum nō
habet; secus autem quando, prout hic, agitur cum aliis cre-
ditoribus defuncti, quibus hæres simplex tametsi gravatus
aliis restituere solidum, de propria etiam substantia præstare 2
tenetur, juxta magistralem distinctionem Castrens. *in l. ita*
tamen 27. §. *Si ex Trebelliano n.* 2. *ff. ad Trebell.* Cyriac.
contr. 5. *n.* 93. Rot. cor. Cels. *dec.* 1. *a n.* 4. *& seqq.* cor. Du-
nuz. Jun. *dec.* 721. *n.* 4. *&* 5. *in rec. dec.* 39. *n.* 6. *p.* 6. *dec.* 58.
a n. 2. *& seqq. p.* 10. *dec.* 259. *n.* 13. *p* 13. & in Romana fidei-
commissi de Marhieria, 29. Aprilis anni præteriti, §. *Hu-*
cusque igitur, coram R. P. D. meo Ansaldo.

Tum etiam quia credita dotalia Margaritæ prorsus con-
sumpta remanserunt per perceptionem fructuum rerum hæ-
reditariarum; postquam enim ob dictam litem motam usq;
ab anno 1669. Petrus possessor primogenituræ ordinatæ
super Castro Albaruffi constitutus fuerat in mala fide, quæ 3
est radix, unde oritur obligatio restituendi fructus *l. incerti*
ctis 3. *ff. de interdict. l. sed etsi, l.* 28. §. *si ante litem, ff. de petit.*
hered. l. nemo 10. *C. de acquir. poss.* & in hac causa firmavit
Rota die 22. Aprilis 1695. §. *licet enim*, cor. R. P. D. meo
Muto, & 16. Januarii 1696. §. *generalis namque* cor. R. P. D.
meo Caprara, idem moriens ann. 1681. hæredem universa-
lem scripsit Margaritam, quæ cum universa viri hæredita-

te possedit, & retinuit etiam dictum Castrum, percipiendo fructus liquidatos in executionem judicati nostri Tribunalis in fe. 1100. annuis, usque ad annum 1689. quo præventiva restitutione viri hæreditatem dimisit Spiritui Josepho filio, occasione matrimonii ab eo cum Isabella contracti, cum autem Margarita ob malam fidem illos suos facere prohiberetur, nam aderant creditores, vocati scilicet ad primogenituram, qui litem moverant, & quibus illi restituendi
4 erant, inde promanant, quod jura omnia dotalia ejusdem extincta dici debeant dictis fructibus longe dictorum juriũ valorem excedentibus, ut pariter firmatum fuit in dicta mea decisione edita 13. Decembris 1700. loco mox citato.

Nec subsistit, quod Margarita fructus perceptos consumpserit bona fide, ex quo lis super dicto Castro mota non fuerat, dum ab illa possidebatur, sed duodecim circiter annis ante, tempore quo vivebat Petrus ejus vir, prætereaque antequam ipsa possideret, eadem intermissa reassumpta fuerat ann. 1694. & sic post dimissam possessionem favore filii; quia præterquam quod res est non cum hærede prorsus extraneo, qui probabili ulla ratione litem motam adversus auctorem suum ignorare potuerit, sed agitur de lite quinque annis post contractum matrimonium cum Margarita contra Petrum ejus virum intentata, & quidem non super re exigua, sed super feudo, quod constituebat nobiliorem, & majorem partem patrimonii dicti ejus viri, ideoque scientia hujus li-
5 tis inducta in eodem Petro Margarita ejus viro in simul cohabitanti communicata dicenda est per ea, quæ tradit Barry
6 *de success. lib. 8. tit. 3. n. 62.* Menoch. *cons. 707. n. 19.* cum aliis adductis per Rotam cor. Bich. *dec. 469. n. 3.* cessat difficultas ex eo, quod dicta Margarita fuit hæres universalis ejusdem Petri; scientia autem, & mala fides defuncti transit in hæredem universi juris, qui propterea tenetur, & cogi debet ad restituendos omnes fructus, licet bona fide possede-
7 rit, ut præter adductos in dicta mea decisione §. *final.* firmans Cyriac. *controv. 315. n. 14.* Palm. Nep. *alleg. 214. n. 32. & seqq.* Rota post. *de subhastat. dec. 71. n. 15.* & in Romana, seu Farfen. reintegrationis super Fructibus 2. Decembris anni præteriti, §. *idem etiam* coram me.

Eoque certius id procedit in casu nostro, quia non agitur de restituendis fructibus ad favorem extraneorum credito-
8 rum, sed de illis imputandis in proprium creditum Margaritæ, quæ sicuti certo sciebat illud adesse, ita etiam fructuum imputationem in extinctionem ejusdem evitare nequit, ad Rot. cor. Bich. *d. dec. 469. n. 9.* & novissime firmatum fuit in Romana census die 13. Mensis currentis coram me.

Urget etiam, quod Margarita jam per tres sententias
9 conformes, & rem judicatam, nominatim condemnata reperitur ad dd. fructuum restitutionem, proindeque non potest prætextu bonæ fidei illam effugere, & antequam prævia in integrum restitutione candem rem judicatam revocari obtinuerit.

Absque eo quod relever, quod mandatum vigore rei judicatæ pro fructuum restitutione relaxatum & expeditum solum fuerit cõtra bona hæreditaria Petri, & Spiritus Josephi, quoniam hoc non impedit, quominus etiam contra Margaritam æque condemnatam mandatum expediri possit, neque ex tali mandato præjudicatum remanet dictæ rei judicatæ.

Quibus omnibus additur, quod usque ab an. 1689. Margarita intuitu matrimonii præventive restituit Petri hæreditatem Spiritui Josepho filio, eique libere donavit donatione inter vivos omnia bona sua, jura & actiones præsentia,
10 & futura, nedum sibi spectantia jure hæreditario dicti Petri, sed etiam nomine proprio, qualia erant credita, & jura dotalia, quæ proinde amplius allegari nequit, quia perempta fuere statim; ac per supradictam donationem factam favore filii sui pleno illorum dominio in eum translata; & de ejusdem patrimonio effecta fuere, ut pluribus comprobat, *d. mea dec. §. atque illi.*

Cum itaque confusa, extincta, seu novata remanserint quæcunque jura dotalia Margaritæ, frustra potiorem illa habere dicebatur hypothecam pro quibusdã annuis præstationibus, & certa pecuniæ quãtitate sibi reservatis in supra memorata donatione facta filio suo, quoniam reservatio ista fa-
11 cere quidem poterit Margaritam creditricem hypothecariam donatarii, nunquam vero hæreditatis Petri viri de qua agitur; unde cum Isabella sit creditrix d. hæreditatis, referenda venit eidem Margaritæ creditrici, tametsi hypothecariæ Josephi Spiritus ejus filii, ex regula, quod creditores defuncti, tametsi careant hypotheca in ejus bonis vigore separationis, præferuntur omnibus creditoribus hæredis etiam hypothecarii, ad text. *in l. prima, & l. quoties ff. de separat.* Bald. *in l. prima in fin. C. de bon. auct. jud. possid.* Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec. 721. n. 11. & 12.* cor. Emerix sen. *dec. 114. n. 10. & 11.* cum aliis adductis in Ferrar. seu Anconitana fideicommissi 12
super sequestro 3. Junii anni præteriti, §. *eoque facilius*, coram R. P. D. meo Ansaldo.

Qua ratione etiam repellendus videbatur Antonius Barbier creditor duorum censuum, unius scilicet in sorte libr. 2000. & alterius in sorte libr. 1320. impositorum usque ab 13
ann. 1690. a Spiritu Josepho; nam hic uti creditor hæredis concurrere nequit cum creditoribus defuncti, cujus tota hæreditas obligata reperiebatur pro fructibus usque ad finem litis restituendi Isabellæ.

Præterea animadvertebatur, quod tempore constitutionis eorundem censuum tam Isabella, quæ etiam pro illis se insolidum obligavit, quam Spiritus Josephi ejus vir minoritatẽ non excesserant, quo fit, ut illorum obligatio nullatenus sustineri possit, utpote quæ careat solemnitatibus ab Ægi- 14
diana constitutione requisitis, quas etiam in Provincia Avenionensi servandas esse, dixit R. P. D. Masserius in sua praxi 15
Legat. Aven. & Æmil. *lib. 1. c. 35. n. 73.* & firmavit Rot. penes Tondut. *q. civil. c. 188. n. 2.* & cor. Royas *dec. 371. n. 1.*

Et denique dicebatur, quod, utcunque res se habeat, cum Antonius adhuc sibi relaxari non obtinuerit mandatum contra Spiritum Josephum, neutiquam agere posse videtur pro consignatione pecuniarum, quæ supponit creditum certum, & consequenter etiam neque concurrere cum Isabella, quæ habet creditum per rem judicatam undequaque comprobatum.

Expediti a creditis Margaritæ, & Antonii progredientes DD. ad discussionem alterius crediti Monasterii Sanctæ Ur- 16
sulæ ex personis sororum Claræ Seraphicæ, & Mariannæ, quod attinet ad dotem sororis Claræ Seraphicæ, nulla de ea habenda ratio visa est, quia jam appareat soluta, ex documentis datis in summ. aditionali Isabellæ, *n. 3.*

Quo vero ad dotem sororis Mariannæ, præterquam quod illa constituta reperitur in scutis 800. duntaxat, dum pro aliis scut. 100. de proprio se obligavit ultra dotem Margarita mater, quorum propterea hypotheca exerceri non potest 17
super bonis hæreditariis Petri, de quibus agitur, quanquam Monasterium pro dictis sc. 800. nullum habeat mandatum, prætereaque agatur de legato dotis facto in testamento, cum quo obiit Petrus anno 1681. & sic post contractum debitum restituendi fructus, ideoque concurrere nequeat cum creditoribus dicti Petri, cum legato debeantur super eo, quod reliquum est deducto ære alieno, ut in specie de legato dotis firmavit Rota in Farfen. juris offerendi 30. Januarii proxime præteriti, §. *Sed præmissa*, coram R. P. D. meo Priolo; nihilominus eidem Monasterio consuli posse DD. visum fuit per cautionem quoad dictam dotem præstandam per Isabellam; prout de jure &c.

Et ita partibus acriter informantibus responsum fuit &c.

R. P. D. DE LA TREMOILLE.

Carpentoracten. seu Vasionen. primogenituræ.

Lunæ 19. Novembris 1703.

ARGUMENTUM.

Hæc decisio est confirmatoria duarum præcedentium, nec altero eget argumento.

SUMMARIUM.

1 *Res judicata facit de albo nigrum.*
2 *Mulier viri hæres per simplicem hæreditatis aditionem jura dotalia confundit.*
3 *Mulier a viro hæres gravata deducit sua jura dotalia respectu fideicommissarii.*
4 *Fallit respectu creditorum.*
5 *Restitutio in integrum adversus aditam inconsulto hæreditatem, reponit hæredem in gradu, quo erat, antequam adivisset.*
6 *Restitutio in integrum competit mulieri læsæ adversus aditam inconsulto hæreditatem.*
7 *Restitutio in integrum principaliter petita requirit commissionem Principis, ac plura alia requisita.*
8 *Petitio restitutionis in integrum impedire nequit consummationem executionis captæ.*
9 *Restitutio in integrum incidenter petita nullas requirit solemnitates.*
10 *Et stante læsione tribui solet, etiamsi expiraverit tempus quadriennii ad illam implorandam præscripti.*

11 *Adi-*

11 *Aditio hereditatis a muliere facta sine solemnita-tibus nulla est.*
12 *Læsio est mater restitutionis in integrum.*
13 *Exceptio læsionis alterem indaginem requirentis judicium executivum impedire nequit, & n. 16.*
14 *Aditio hereditatis a muliere sine solemnitatibus facta sustinetur, si nullum adsit statutum, similem quasi contractum irritans.*
15 *Restitutio in integrum nō competit mulieribus non læsis.*
17 *Mala fides auctoris transit in heredem universalem.*
18 *Pecunia per cautionem præstitam censetur extare, & dicitur non soluta.*
19 *Debitor legando nequit præjudicium inferre creditoribus.*
20 *Legata intelliguntur ære alieno semper deducto.*
21 *Legitima dicitur quota bonorum, non hereditatis.*
22 *Stante patrimoniorum diversitate intrat beneficium separationis bonorum.*
23 *Constitutio Ægidiana a summis Pontificibus ad universum statum Ecclesiasticum extensa est.*
24 *Illius inobservantia nullos, & irritos reddit contractus mulierum & minorum.*
25 *Ægidiana constitutio in statu Avenionensi servanda est.*
26 *Creditores hypothecarii præferuntur creditis personalibus, etsi anterioribus.*
25 Rota non solet per inutilia vagari.

DECISIO XIII.

MAndatum de consignando, quod tribunal censuerat esse relaxandum favore Isabellę, prævia decisione die 27.
Martii 1702. cor. R. P. D. meo de la Tremoille edita, ex diversis sensim infringere conabantur hodie Margarita cōjux
Petri debitoris, necnon Monasterium Sanctæ Ursulæ ex
persona Marię Annę filię ipsius Margaritæ ac denique Antonius creditor ex causa duorum censuum Spiritus Josephi
pariformiter filii tam Patri, quam Margaritę; sed in pręsenti
discussione coruscavit adeo limpida intentio Isabellæ, & respective adeo turbidæ visæ sunt ac subobscuræ prætensiones
oppugnantium, ut DD. non putarint abscedi posse a præterito judicato, rescribentes *Rotale mandatum esse exequendum.*
Et quidem validioribus munimentis inniti nequibat creditum Isabellæ, dum promanabat a re judicata liquidante
fructus debitos a Petro insimul, & Margarita ratione malę
fidei enascentis a contestatione litis in summa scut. 29700.
cum tanta vis exstat ejusdem rei judicatæ, ut jura nostra &
Doctores ad illius exaltationē, & incōtrovertibilem firmitatem transcant usque ad media prodigia, & incompossibi-
1 lia, videlicet quod ea habenda taliter veniat pro veritate, ut
quatenus opus sit, efficiat de albo nigrum, & supra conatum
Mathematicorum aptet quadrata rotundis, uti dicunt. Ant.
lin. *contr. for. lib. 2. cons.* 135. *n.* 7. Scacc. *de sent. & re judic. gl.* 14. *q.* 2. *sub n.* 7 Fontanell. *dec.* 174. cum aliis, in Romana fideicommissi 17. Junii 1701. §. *cum igitur*, coram me.
Stabilita igitur hujusmodi base, & e cōspectu ad iterinam
expendendo singula credita, quæ mordicus objiciebantur ab
eisdem oppugnantibus; Quatenus attinebat ad illud Margaritæ consistenam ejusdem juribus dotalibus, obstitit fatalissima replicatio, nimirum, quod cum ipsa fuisset hęres inscripta a Petro marito, & deinceps in illius hæreditate sese simpliciter immiscuisset ex eo quod hęres cum defuncto sit una
eademque persona, absolute subsequitur, quod ne detur contra omnia principia incompatibilis actiu, & passiu in eodem
subjecto superinducta, remanserit omnimoda actionum
2 contusio impeditiva cujuslibet actionis circa bona defuncti
debitoris atque insimul auctoris ejusdem adeuntis, ad communiter prænotata per text. *in l. Stychum* 96. § *aditio ff. de solut. & libert.* Modern Lucen *consult.* 36. *n.* 1. Rot. coram
Peuting. *dec.* 479. *n.* 7. *& seqq.* cor. Cerr. *dec.* 77. *n.* 3. *in rec. dec.* 280. *n.* 10. *p.* 18. & in Fanen. immissionis 14. Maii 1696.
§. *quod autem*, coram R. P. D. meo Molines Decano.
Nullatenus resistente reflexione, quod eadem Margarita
non fuerit a Petro hæres libere inscripta, sed gravata favore
Spiritus Josephi communis filii cum Petro debitore; licet enim regulariter hęres gravatus pure adiens hęreditatem, per
hanc editionem obnoxiam restitutioni, sicque resolubilem,
non confundat perpetuo suas actiones; sed durante duntaxat impedimento tituli hæreditatis adhuc non resoluti per
ipsam restitutionem; ideoque secuta eadem restitutione reintegretur in pristina jura creditoris, ope saltem retentionis,
3 juxta notata per Bald. *in l. debitori. C. de pact.* Alex. *in l. ita tamen* a 7. §. *si ex Trebelliano, ff. ad trebell.* quæ respective
sequuntur Peregr. *de fideic. art.* 35. *n.* 21. §. *non obstat*, *vers.* *non obstat denique*, Grat. *discept.* 202. *n.* 16. *& seq.* Carol.
Ant. de Luca *de confus. jur. c.* 6. *n.* 39. *& seq. & c.* 17. *n.* 61.
Id tamen optime sibi locum fecisset, quoties versata fuisset
contentio confusionis actionum inter Margaritam gravatam, ejusve hæredes, & Spiritus Josephum illius filium, ac
insimul substitutum seu fideicommissarium, qui sane casus
minime evenerit. Verum conclusio hæc seu discursus neutiquam congruebat erga creditores Petri Testatoris, quorum
sane respectu statim ac hæres negligit convolare ad præsidium juris statuti in jure novissimo authenticorum, mediante legitima confectione inventarii, sive proprias actiones confuderit, sive non, tenetur etiam de proprio satisfacere creditoribus defuncti, quin etiam legatariis, seu fidei- 4
commissariis particularibus, *ut in d. text. Auth. §. hinc nobis vers. si vero non fecerit, de hered. & falcid. ibi licet mensuram hereditatis transcendant legatorum datio*, quemadmodum præter allegatos in decisione hujus causæ, dici 27. Martii 1702 §. *porro*, cor. R. P. D. de la Tremoille, egregie etiam distinxerunt inter unum casum & alterum, Card. de Luca *de credit. disc.* 36. *n.* 22. Carol. Ant. de Luca *de pluralit. hom. l. c.* 6. *n.* 8. Vinc. de Franc. *dec.* 39. *n.* 4. *& seq.* Rot. *dec.* 373.
n. 30. *& seq. p.* 9. *rec.* & in specie idem Carol. Ant. de Luca
d. tract. de pluralit. homin. legal. cap. 102. *n.* 6 *& per tot.*
Sentiebant Margaritæ defensores amaritudinem replicationis proindeque contendebant exuere paludamentum hęreditarium, implorando nomine ipsius Margaritæ illud beneficium, cum quo benigne lex quandoq; succurrit animo
nimis properto, sive inconsulto adeuntibus hæreditatem,
impartiendo videlicet beneficium restitutionis in integrum 5
per quam hæres reponitur in gradu, ac si nunquam hæreditatem adivisset, ut tradit Ridolphin. *in praxi judic. p.* 1. *c.*
9. *n.* 186. 189. *& seqq. n.* 196. Rot. *dec.* 82. *p.* 9. *& dec.* 381.
n. 3. *&* 4. *p.* 13. *rec.* & in Romana restitutionis in integrum,
23. Junii 1698 *in princ.* cor. R. P. D. meo Caprara, inter
recollect. per Modern. Palm. *dec.* 296.
Atq; potens auxilium hujus restitutionis pręstolari videbatur qualitas mulieribus, qua Margarita laborabat; ratione siquidem imbecillitatis ejusdem sexus, comperta hodie lęsio- 6
ne, erat illi succurrendum præcipue ad finem retinendi jura
dotalia, sicuti post Old. *de restit. in integr. q.* 10. *art.* 6. *n.* 27.
& seqq. & n. 34. *& seq.* Ridolph. *in prax. judic. p.* 1. *c.* 13. *n.* 439.
Censal. de Peregr. *de fi. eic. art.* 35. §. *sexto observ. & seqq.*
Potissime cum ex præmissa ratione retinenei propria credita dotalia super bonis Petri mariti Testatoris, non invocaverit Margarita beneficium ejusdem restitutionis in integrum principaliter, in quibus utique terminis, cum plura
exigantur requisita, & signanter commissio Principis, sive
ejus Signaturæ Justitiæ, ad tradita per eundem Ridolph. *in prax. judic. p.* 1. *d. cap.* 13. *n.* 421. petitio restitutionis in integrum nequit impedire consummationem mandati de consignando jam relaxati, aliosve processus executivos, secundum notata per Salust. Tiber. *in praxi lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 3.
Ridolph. *d. cap.* 13. *n.* 473. *& seq.* Scacc. *de appellat. q.* 19. *remed.* 2. *n.* 110. *& seq.*
Ast hujusmodi restitutio efflagitabatur incidenter, ad finem videlicet evitandi deperditionē prefatorum jurium dotalium pro dissolvendis fructibus debitis actori a die motæ
litis; quare cum in hac restitutione petita incidenter procedatur summarie & sine aliqua solemnitate, ex firmatis per
Vestr. *in prax. lib.* 8. *c.* 3. *n.* 19. Ridolph. ubi sup. *n.* 421. dum 7
ideirco Margarita parata erat ea munimentis, & documentis domesticis incontinenti patefacere læsionem plusquam
enormissimam, non videbatur arcenda a beneficio ejusdem
restitutionis, quæ semper in hoc casu tribuitur, non obstante lapsu legitimi temporis, sive quadriennii ad illam implorandum, ut in voto edito in celeberrim. Ferrarien. fideicommissi de Turchis *seu dec* 90 *n.* 16. impress. apud Card. de Lu- 8
ca *de fideicom. & in d. dec.* 269. *n.* 8. penes Modern. Palm.
maxime cum ageretur, ut diximus, de muliere quæ sine
ullis solemnitatibus adiverat mariti hæreditatem, & ideo
nulliter, ut affirmat Jo. Franc. a Ponte *cons.* 33. *n.* 3. *lib.* 1. 9
Altogr. jun. *contr.* 14. *n.* 2. *& seq. tom.* 1. Modern. Asculan.
ad statut. Urb. *annot.* 44. *n.* 404. *& seq.* Rot. *dec.* 8. *n.* 31.
post Card. Albit. *de inconstan. in judic.*
Cæterum neque hæc subalterna excusatio potuit intellectum dominorum captivare; quoniam jam in parte considerabili, fructus, de quibus agebatur, ipsamet Margarita in 10
præjudicium Isabellæ mediate repræsentantis personam fideicommissariorum, perceperat atque consumpserat post
motam litem cum mala fide, quæ excludit illam simplicitatem & læsionem quæ mater est restitutionis in integrum,
& de reliquo satis non erat, sive incidenter, sive principa-

liter allegare eandem læsionem quoties hic & nunc, in judicio ad præsens, sive post mandatum jam relaxatum, effecto executivo, nullibi ostendebatur incontinenti status hæreditarius, ac quid & quantum fuerit in Margaritam ab adita hæreditate susceptum & transfusum; unde quidquid dicendum fuisset, quando de ipsa læsione illico doctum extitisset, profecto cum saltem inspectio hujus figuratæ læsio-
13 nis altiorem exposceret indaginem, nequibat illa in similibus circumstantiis judicii effecti executivi exaudiri, præcipue post lapsum temporis adeo diuturni, ut bene post Menoch. *de adip. reme* 4.3. *n*.180. *versic. & in hoc judicio*, respondit Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec*.645. *n*.25. *&* 26. & coram Emerix Jun. *dec*.673. *n*.7.

Aditio vero hæreditatis facta per Margaritam, quæ ra-
14 tione sexus muliebris serotine proclamabatur tanquam nulla per defectum solemnitatum, pariformiter apparebat sufficientissime vindicata a non demonstrata aliqua sanctione statutaria quoad mulieres irritante similem quasi contractum, & in omnem casum semper eadem obsistebat difficultas, quia cum jura non succurrant mulieribus non læsis, ac
15 potius cum aliena jactura lucrifacientibus, sicut late demonstratum fuit in Romana prætensæ nullitatis contractus, 20. Junii 1698 §. *aliud vero cum seq. &* 16. Feb. 1699. §. *magisque coram me*, 18. Junii 1700. §. *cæteris*, cor. R.P.D. meo Scotto.

Hinc præsupponente lege opulentiam hæreditatis, ubi re-
16 pliceretur illam extitisse damnosam, hæc ipsa replicatio parturiebat involucrum & inspectionem minime admittendam in hodierno processu executivo, ex his quæ in specie minoris, & hæredis tradidit Rot. *dec*.1258. *n*.20. *&* 21. cor. Cocc.

Et ob id minime ostensa oculari firmatione status hæreditarii, ac resultantia læsionis, superfluum efficiebatur elidere prætensionem, quę adversus supra ponderata circa perceptionem & consumptionem fructuum factam a Margarita, per eosdem informantes illius nomine excitabatur, nempe quod de tempore hujus perceptionis nulla lis inductiva malæ fidei vigeret cum Margarita: quia semper inconcussum restabat fundamentum tituli hæreditarii non elidibilis, nisi per effectivam redditionem rationis, & nihilominus certe quod per antea lis aliqua cum Margarita incalescebat, dum ea noscebatur finalissime condemnata ad fructuum restitutionem, & quatenus opus fuisset, mala fides inhibita Petro ejus marito, & auctori, in illam utpote hæredem transierat; quidquid enim sit ad aliquos effectus, certe ad hodiernum, ne hæreditas vel hæres sit in lucro fructuum indebitorum, mala fides impressa in auctore extenditur ad quemlibet universalem successorem, veluti non ignarum juris ejusdem
17 auctoris, prout ex Gratian. *discept. cap*. 422. *n*. 8. Cyriac. *contr*.331 *n*.24. aliisque, ut dictum fuit in decisionibus hujus causæ diei 13. Decembris 1700. §. *fin.* & die 17. Martii 1702. §. *nec subsistit*, coram R.P.D. meo de la Tremoille; quibus addi possunt Bart. *in l. ex diverso n*.12 *ff. de rei vendicat*. Ruin. *conf*. 59. *in fin. lib*.1. Soccin. Junior. *conf*. 182. *a n*.27. *& seq. vol*. 2. Afflict. *dec*.240. *n*.3

Pro complemento tandem sive pro majori præmissorum corroboratione addebatur, quod cum fuisset Isabellæ decreta consignatio sub affecta formula concursus, *præstita nimirum cautione de restituendo pecunias recipiendas creditoribus anterioribus & potioribus hæreditatis*; idcirco si postquam obtenta restitutione in integrum, & exuta veste hæreditaria, aliquod dotale creditum mansisset apud Margaritam, poterat ea non impediendo de præsenti processum exe-
18 cutivum, jura sua opportunius subinde promovere contra cautionem, qua stante dicitur quodammodo pecunia non soluta, & extare in banco judicis, teste Paulo de Castr. *conf*. 286. *in princ. lib*.1. Molin. *de pignor. & hypothec. lib*.4 *tit*. 1. *q*.34. *n*.4. Rota in Romana census 20. Aprilis proxime præteriti, §. *secundo fortius* coram me.

Detrusa Margarita d'Hartaud, facile fuit eliminare secundum contradictorem, sive penitus attendere prætensionem Monasterii S. Ursulæ concurrere satagentis pro eleemosyna sive dote legata sc.800. Annæ Mariæ professæ in eodem Monasterio, una cum accessionibus ejusdem dotis, quæ deberi videbantur ipsi Monasterio ex causa correspectiva alimentorum, quæ idem Monasterium suppeditaverat præcitatæ Annæ Mariæ, neglecta siquidem consideratione posterioritatis ejusdem legati relicti solum sub anno 1681. correspective ad debitū in Petro illius genitore radicatum longe præcedenter, ab anno videlicet 1669. in quo lis causativa obligationis refundendi fructus exordium sumpsit, sufficit ad exuberantiam responsio, quod in concursu Isabellæ creditricis declaratæ, ut supra, per rem judicatam, non poterat ulla haberi ratio de hujusmodi vel quocunq; altero legato, cum debitor legando nequeat inferre præjudicium 19
creditoribus, & ob id legata intelligantur, ære alieno sem-
per subducto, ut tradunt communiter scribentes, *in l. universa*, *C. legat*. Grat. *discept. c*.198. *n*. 1. Cameral. *de legat. lib*.5. *cauf*.8. *n*.2. Rota cor. Cerro *dec*.41. *n*.12. & in specie eadem Rota in Farfen. juris offerendi 6. Decemb. 1702. §. *tertio tandem* coram me. Quin etiam nec ipsa legitima capax est præjudicandi creditoribus, & idcirco dicatur esse quota bonorum, non hæreditatis, ex Surd. *conf*. 128. *n*.7. Car. Mant. 21
de conject. ult. vol. lib.7. *tit*.8. *n*.5. Merl. *de legit. lib*.1. *tit*.1. *q*.2. *n*.1. Rot. *post eundem dec*.66 *n*.3. & cor. Cavaler. *dec*.325. *n*.2.

Ejusdem denique levitatis apparuit postrema Antonii de Barbier conflictatio desumpta ab impositione duorum censuum passive facta per Spiritum Josephum filium Petri sæpius enunciati in summa libr. 2000. & respective 1320. libr. cum fidejussione ipsiusmet Isabellæ, non solum quia distinguendo patrimonia, quæ subjecta extiterunt executioni, & fidejussioni initæ ab Isabella, liquebat, quod circa bona derivantia a patrimonio Petri frustra objectabatur impositio primi census libr. 2000. in quo nequaquam Isabella fidejusserat; sublata quippe ejus peculari obligatione nequibat Antonius aliquam antelationem, sive concursum sibi eblandiri, dum stante præmissa patrimoniorum diversitate, tanquam creditor dumtaxat Spiritus Josephi impositoris, nullibi valebat obicem præbere Isabellæ creditrici super bonis memorati Petri, juxta illud legale, & æquitativum benefi- 22
cium separationis bonorum, de quo plene Carol. Anton. de Luca *de pluralit. hom. legal. cap*.6. *n*.1. *& seq*. Rota in Romana Cambii 30. Aprilis 1700. § *in quantum in fin*. & in Ferrar. seu Anconitan. fideicommissi super sequestro 3 Junii 1701. §. *eoque faciliut* cor. me.

Indiscriminatim vero ac etiam pro submovendo quolibet concursu super bonis quoque Spiritus Josephi respectu secundi minoris census libr. 1320. super quo Isabella fidejusserat; placuit iterum DD. responsio attributa in decisione R. P.D. mei de la Tremoille, sub die 17. Martii 1702. *sub §. præterea*, videlicet quod cum tam Spiritus Josephus, quam Isabella conjux existerent de tempore factæ impositionis minores in ætate, quidquid proinde ad terminos, Authent. *sacramenta puberum*, *C. si advers. vedit. & cap. cum contingat de jure jurand.* supposuisse videantur, Rota in altera Carpentoracten. bonorum cor. bon. mem. Albergato *dec*. 297. *præcipue ub num*.33. *&* 34. *p*.19. *rec*. adhuc perspecta celebri 23
Constitutione ab Ægidio Cardinali Carillo Albernotio, deindeque per SS. Pontifices Sixt. IV. & Paul. III. subextensa ad universum statum Ecclesiasticum, vitiosa & nulla reddebatur eadem impositio, ac insimul fidejussio, tanquam non 24
fulcita solemnitatibus ab eadem Constitutione præscriptis in contractibus minorum; eandem quippe Constitutionem fuisse, ut præmisimus, approbatam atque extensam ad totam Ecclesiasticam ditionem, & sic etiam ad statum Avenionensem, jam affirmaverat Rota coram Caputaq. *p*.1. *ad* 25
dec.220. *ubi sub n*.2. signanter meminit authenticæ, *sacramenta puberum*, & coram Royas *dec*.372.

Comperto igitur, quod omnia credita, quæ opponebantur Isabellæ, redderentur inefficacia vel nulla, DD. non existimarunt descendere ad articulum, utrum etiam præfata credita in ea parte qua apparebant posteriora debito Petri judicialiter contracto per motam litem super restitutione fructuum indebite perceptorum, & quorum ratione facta fuerat executio, tam super bonis ejusdem Petri, quam Spiritus Josephi illius filii & hæredis, mererentur amplius anteferri 26
rationi hypothecæ quæ semper anteponitur creditis personalibus, etsi anterioribus, ad text. *in l. eos*, *C. qui potior in pignor. hab*. Altogr. *conf*.4. *n*.14. Gait. *de credit. c*.4. *q*.11. *n*.196. *seqq*. Merlin. *de pign. & hypoth. lib*.4. *tit*.1. *q*.14. *n*.1. Mantic. *de tacit. & ambig. lib*. 11. *tit*.22. *n*.20. Paschal. *de virib. patr. potest. lib*.1. *c*.8. *n*.78. *& seq*. Surd. *dec*.56. *n*.6.

Quoniam nisi consimiles quæstiones juris protendant ad uberiorem causæ explanationem, vel aliud laudabile jurisprudentię motivum intercedat, Tribunal non assuevit per inutilia ac superflua divagari, quantumvis forte probabilior esset, ut ab informantibus pro creditoribus contra Isabellam exageraretur sententia negativa cujuslibet hypothecæ, non minus super bonis liberis ipsius gravati, ad non dissimiles terminos, late examinatos per Peregr. *de fideic. art*.45. *n*.49. *vers. & in proposito*, Rota in Civitatis Castelli bonorum cor. Rondinino, *seu dec*.177. *p*.19. *rec*. confirmata 19 Junii 1680. cor. eodem, *sive dec*.73. *inter recollect*. per Moder. Ascul. in. ad statut. Urb.

Et ita utraque parte informante &c.

R.P.D.

R. P. D. SCOTTO.

Aveniones. restitutionis dotis.

Luna 19. Januarii 1705.

ARGUMENTUM.

Bona subjecta Avita fideicommisso remanent affecta non solum pro constitutione, & restitutione dotis, sed etiam pro solutione augmenti, seu lucri ex pacto reciproco inter conjuges debiti, ac demum pro fructibus, seu interusuriis dotalibus: nec tenetur mulier agere contra bona libera, quando sunt pluribus hypothecis, & litibus involuta, & intricata.

SUMMARIUM.

1 *USuræ debentur viduæ suam dotem repetenti a die interpellationis concurrente illius inopia.*
2 *Bona fideicommissi aviti remanent affecta, non minus pro constitutione, quam pro restitutione dotis.*
3 *Idemque procedit respectu lucri ex pacto reciproco debiti.*
4 *Ac pro fructibus seu interusuriis dotalibus.*
5 *Quando bona libera sunt pluribus hypothecis, ac litibus involuta, non tenetur mulier ea prosequi pro consecutione suæ dotis.*
6 *Intricatio bonorum probatur ex alienationibus factis per heredes, quando tenentur fideicommissum redintegrare.*
7 *Item quando heredes prætendunt bonorum retentionem ob credita ab eisdem acquisita.*
8 *Sola lis inter heredes, & fideicommissarios sufficit adhoc, ut vidua non teneatur excutere bona pro consecutione suæ dotis.*
9 *Et tunc satis est consultum heredi fideicommissario per cessionem jurium faciendam a muliere.*

DECISIO XIV.

PEndente lite in nostro Tribunali inter Laurentium Serre uti vocatum ad fideicommissum quondam Alexandri Serre senioris, ac P.P. Doctrinæ Christianæ hæredes quondam Alexandri Serre junioris ultimo defuncti; Francisca de Cobornes vidua relicta dicti Alexandri junioris judicium in partibus introduxit, tam super restitutione suæ dotis constitutæ in lib. 10000. quam etiam pro solutione donationis propter nuptias a D. Alexandro viro ejus favore exaratæ in lib. 2000. quam etiam pro interusuriis dd. Capitalium a die interpellationis: sed reassumpta coram me hujusmodi controversia, & terminato jam per rem judicatam favore Laurentii Serre d. judicio immissionis ad bona fideicommissaria Alexandri Serre senioris ad instantiam prædictæ Franciscæ, propositum hodie dubium, *an & pro qua summa, & contra cujus bona sit relaxandum mandatum*, cui DD. responderunt, *esse relaxandum mandatum contra bona fideicommissaria facta cessione.*

De credito in genere, pro quo esset relaxandum mandatum, juxta primam partem dubii non fuit quæstio inter partes, dum tam solutio dotis, quam etiam donatio in lib. 2000. intuitu matrimonii, & quatenus Francisca viro supervixeras, resultabant ex instrumento publico, quod facit probationem probatam, usuræ vero debentur saltem a die interpellationis secutæ, sub die 23. Junii 1702. concurrente inopia Franciscæ, quæ non præsumitur habere nisi suam dotem, Card. de Luca *de dot. disc.* 141. *n.* 72. *&* 73. Leotard. *de usur.* *q.* 79. *n.* 51. Thesaur. *dec.* 43. *n.* 5. Rot. *dec.* 383. *n.* 4. *part.* 6. *& dec.* 184. *n.* 20. *part.* 19. *rec.*

Sed nec dubitarunt DD. quin d. mandatum esset relaxandum cõtra bona fideicommissaria d. Alexandri juxta secun- 1
dam dubii partem; quia cum agatur de fideicommisso avito, illius bona remanent affecta non minus pro constitutio-
ne, quam pro restitutione dotis, juxta text. *in auth. res quæ*, 2
C. commun. de leg. Rot. *dec.* 393. *num.* 1. *part.* 2. & *dec.* 123. *n.* 2d. *part.* 5d. & in Hydruntina fideicommiss. 4. Martii 1701. §. 3. coram R.P.D. meo Caprara; idemque procedit etiam res-
pectu d. donationis lib. 2000. seu lucri ex pacto reciproco 3
debiti, ad text. *in auth. de restit. & ea quæ parit. vers. adierunt*, Peregr. *de fideicomm. art.* 42. *n.* 96. Ludov. Bell. *cons.* 77. *num.* 4. Rot. cor. san. mem. Alexand. VIII. *dec.* 83. *num.* 2. *& plurib. seq.* ubi alii concord. ac demum pro fructibus, seu interusuriis dotalibus, Rot. *dec.* 39. *n.* 2. *part.* 19. *dec.* 259.
parit. sub n. 2. *part.* 12. *rec.* & post Merlin. *de pign. & hypoth.* 4
dec. 101. *n.* 6.

Nec obstat, quod actio competens mulieri contra bona fideicommissaria pro restitutione suæ dotis sit subsidiaria, & ideo inexercibilis, non factis prius legitimis diligentiis contra bona libera Alexandri viri & originarii debitoris; nam cum bona libera, si quæ adsunt, sint pluribus hypothecis & litibus involuta & intricata, non tenetur mulier eadem prosequi pro consecutione suæ dotis, cujus causa dicitur favorabilis, nec est sub incertis litibus quærenda, Card. de Luca *de dot. disc.* 145. *n.* 69. Rot. *dec.* 39. *n.* 1. *par.* 10.
rec. in Rom. pecuniaria 17. Junii 1699 §. *vanam*, & in Rea- 5
tina fideicommiss 7. Martii 1704. §. *etenim probatam*, & §. *nec dicatur*, coram R.D. meo Decano.

Quod autem D. dicti bona libera in modica quantitate descripta in inventario confecto per P.P. Doctrinæ Christianæ essent intricata & aliis hypothecis affecta, statim DD.
apparuit, tum quia remanent obligata pro redintegratione fi- 6
deicommissi ob ingentes alienationes factas ab hæredibus gravatis in summa sc. 10. millium, & ultra, de quibus meminit decisio in Avenionen. fideicommiss. super manutent. 10. Junii 1697. §. *cæterum*, coram Illustriss. Domino magno Cancellario Mediolani, & 20. Januarii 1700. §. *quæ vero*, coram R.P.D. meo Muto; tum etiam quia P. P. Doctrinæ Christianæ hæredes dicti Alexandri debitoris prætendunt sufficientem reddere rationem de dictis bonis hæreditariis, allegando pro illorum retentione diversa credita ab ipsis acquisita, & pro majori parte per Rotam bonificata, ut patet ex altera mea hodierna decisione Avenion. fideicomm.
super fructibus *per tot.* quæ sola lis inter dd. P.P. & Lauren- 7
tium super iisdem bonis satis est, ut Francisca non teneatur
illa excutere pro consecutione suæ dotis, ut dixit Rot. cor. 8
Emerix Jun. *dec.* 1097 *n.* 10.

Quapropter in his circumstantiis DD. satis consultum putarunt hæredi fideicommissario per cessionem jurium faciendam a muliere juxta rescriptum, de quo supra, quam
cessionem in his terminis laudant Cardin. de Luca *de dote* 9
disc. 145. *n.* 5d. Pereg. *de fideicomm. art.* 42. *n.* 18.

Et ita utraque parte informante.

MAN-

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Septimum

THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ

CARDINALIS DE LUCA,

Qui est

DE DONATIONIBUS, EMPTIONE, ET VENDITIONE, Alienationibus & Contractibus prohibitis, Tutoribus, & Procuratoribus, &c.

ARGUMENTA DECISIONUM

DE DONATIONIBUS, EMPTIONE, ET VENDITIONE, Alienationibus & Contractibus prohibitis, Tutoribus, & Procuratoribus, &c.

DECISIO I. *Romana Donationis, seu Primogenituræ de Aldobrandinis.*

DE natura Donationis irrevocabilis, & inter vivos, nisi appositum fuerit a donante literale pactum reversivũ, statim dominium rei donatæ transfertur in donatarium, bonaque a donante abdicata taliter sunt, ut ad eum ullo modo, & ullo unquam tempore revertantur, & illa ad donatarii hæredes jure transmissionis, & legis ministerio perveniunt, licet illi in donatione nominati non extiterint. Alter ex donationis natura subsequitur effectus, ut si donatio facta sit Titio tantum, vel Titio, & ejus descendentibus tantum, & sic cum dictionibus limitativis; adhuc tamen si non fuit adjectum pactum reversivum, & cogitatum de exclusione hæredum non comprehensorum, donatario mortuo sine descendentibus, res donata non revertitur ad donantem quodque dispositio *l. cum Avus, ff. de condict. & demonstr.* haberi non possit, latissime in his duabus decisionibus firmatur in ampliationem *Disc. 8. de donat.* Card. de Luca.

DECISIO II. *Romana Donationis, seu Primogenituræ de Aldobrandinis.*

Præsentis decisionis argumentum adest in præcedenti decisione.

DECISIO III. *Taurinen. Fideicommissi.*

Juxta textum in *l. 1. Cod. de donat. quæ sub mod. fiunt*, donatio resolvitur ob non adimpletum onus donatario injunctum, & causam finalem respiciens ipsius donationis; in his autem quinque, quæ subsequuntur, decisionibus firmatur, quod resolutio tantum procedat, vel ubi onus adjectum fuerit cum pacto resolutivo, vel quando appositum erit sub conditione; alias enim ad incurrendam caducitatem requiritur interpellatio: ad autem detegendam conditionem non verba, sed tota respici debet dispositio, & dignosci, an onus subsequatur emolumentum, vel non, quia primo casu clara convincitur conditio, in secundo vero casu illa excluditur, ad materiam *disc. 12. & disc. 63. de donat.* Card. de Luca.

DECISIO IV. *Taurinen. Fideicommissi.*

Argumentum hujus decisionis est in alia præcedenti.

DECISIO V. *Taurinen. Fideicommissi.*

Argumentum reperitur in decisione 3.

DECISIO VI. *Romana Hereditatis.*

Hujus decisionis argumentum est adnotatum in decis. 3.

DECISIO VII. *Sancti Severini Caducitatis.*

Argumentum hujus decisionis habetur in decis. 3.

DECISIO VIII. *Romana Donationis.*

Ex defectu præsentiæ, & consensus proximioris requisiti a statuto irritatur contractus minoris, etsi existentia illius ignoretur a contrahente. Ut possit irritari contractus ex d. causa, sufficit probare potentiam naturalem proximioris interveniendi in contractu Juramentum requisitum a statuto, quod contractus non tendat in damnum & præjudicium minoris, exigitur etiam in contractu donationis, ad casum, *Disc. XXVII. de donat.* Card. de Luc.

DECISIO IX. *Romana, seu Feretrana Donationis.*

Dispositio statuti volentis solemnitates, locum non habet in donatione facta contemplatione certi, & determinati matrimonii; minusque in contractu facto per Clericum, qui licet habeat facultatem utendi statuto per modum privilegii, attamen debet id declarare in principio contractus, ac casum *Disc. 32.* Card. de Luca *de donat.* Donatio est transitoria ad hæredes donatarii, licet non nominati, etsi donatarius præmoriatur donanti.

DECISIO X. *Romana Donationis.*

Donator non tenetur de evictione favore donatarii, præsertim si donatio incipiat a traditione. Evictio non est apta parendi obligationem revelationis, si contrahentes scriverint rem hypothecis esse obnoxiam: utraque tamen limitatur conclusio relata a Card. de Luc. *de donat. disc. 51. & disc. 53.* quoties scilicet promissio de evictione in contractu reperiatur deducta.

DECISIO XI. *Auximana Donationis.*

Ea duntaxat bona sunt collationi obnoxia, quæ ipsemet succedere petens habuit ab eo, de cujus successione agitur. Donatio facta cum onere restituendi filii donatarii non est conferenda, cum alias filiis præjudicaretur. Donatione facta Patri, & filiis, filii censentur vocati ex propria eorum persona, etsi agatur de filiis nondum de tempore donationis natis; secus si donatio esset facta patri stipulanti pro se, & filiis.

DECISIO XII. *Auximana Donationis.*

Filii sive ex testamento sive ab intestato succedentes in hæreditate parentum, tenentur ad servandam æqualitatem conferre in communi cum aliis fratribus dotes, & donationes propter nuptias, etiamsi donatio esset facta patri pro filiis nascituris, præcipue si donatio majorem partem bonorum contineret. Ex dispositione parentis donatio conferri debet, si mandaverit, quod illa esset imputanda in legitima, hocque casu collatio admittitur, etsi donatio contineat onus perpetuum fideicommissi favore filiorum, & donatarius esset hæres cum beneficio legis, & inventarii, & vires hæreditatis non suppeterent.

DECISIO XIII. *Auximana Donationis.*

Argumentum est in alia antecedenti decisione.

DECISIO XIV. *Romana Falcidiæ.*

Hæc edocet decisio formam existimandi prædia Urbana juxta juris regulas, & praxim, quæ in Urbe servatur.

DECISIO XV. *Romana, seu Neapolitana Liberationis a molestiis.*

Emptor molestatus nedum tenetur litem venditori intimare,

mare, sed tenetur illum excitare ad defendendum; quoties tamen promissa fuerit liberatio ad omnem simplicem requisitionem emptoris, ac dicta verba ad merum commodum ipsius emptoris apposita fuerint, vel adsit juramentum, vel demum agatur cum minore, intimatio excitatoria non exigitur.

DECISIO XVI. *Romana, seu Neapolitana Liberationis a molestiis.*

Argumentum habetur in *decis.* 15.

DECISIO XVII. *Romana Pecuniaria.*

Tot jure deputandi sunt curatores, quot sunt contrahentes; hæc tamen juris conclusio procedit, quando causa contrahendi, & obligatio esset diversa; secus vero ubi est una æqualiter respiciens omnes minores, vel Mulieres, & statutum non disponit, quod tot sint curatores, quot contrahentes, quia tunc potest pro omnibus authorizari contractus ab unico curatore, & multa in decisione afferuntur pro validitate transactionis initæ per Mulierem, ad declarationem *Disc.* 28. Card. de Luca *de Contract. prohib.*

DECISIO XVIII. *Verulana Census.*

Dispositio Ægidianæ Constitutionis irritans contractus minoris sine certis solemnitatibus stipulatos est extensa ad totum statum Ecclesiasticum. Eadem constitutio non requirit expressionem causæ in scriptis, & ideo ut legitima causa interventa dicatur, sufficit decretum judicis, qui præsumitur cum causa decretum interposuisse juxta ea quæ notata reperiuntur per Card. de Luca *de contract. prohib. disc.* 31.

DECISIO XIX. *Verulana Census.*

Contractus minoris juratus sustinetur absque solemnitatibus requisitis a jure Civili. Causa in scriptis non exigitur per constitutionem Ægidianam in contractibus per minores expletis, & propterea ubi reperitur judicis decretum, præsumitur intercessisse. Causa expressa præsumitur vera, & minori contrarium asserenti incumbit onus probandi, ita ut creditori sufficiat productio Instrumenti cum decreto judicis, ad ornatum *disc.* 28. *& disc.* 32. *de contract. prohib.* Card. de Luca.

Ad hoc ut minor ex defectu consensus proximiorum possit impugnare contractum, requiritur exacta probatio illorum existentiæ, & cum circumstantiis quod commode intervenire potuissent. Insinuatio per lapsum triginta annorum præsumitur. In judicio executivo admittitur exceptio, quæ agendo liquidari non valeret, nisi cum tribus sententiis conformibus.

DECISIO XX. *Romana Salviani.*

Judex deputatus in gradu restitutionis in integrum limitatas habet facultates confirmandi, vel Infirmandi primum judicatum, nec valet ex integro merita causæ assumere non obstante clausula, *quam & quas*, in Commissione contenta. Mulier legitima cum causa dicitur jura dotalia renunciare, si id gerat ad effectum producendi ad finem matrimonium propriæ filiæ, per ea, quæ adducit Card. de Luca *de contract. prohib. disc.* 33. Statutum licet exoptet, quod causa contractus respiciat mulieris utilitatem, attamen si ista causa sit in bonum viri, non est rigide inquirendum, an causa fuerit ei utilis, vel non.

DECISIO XXI. *Perusina Salviani.*

Obligatio minoris facta ad effectum extinguendi æs alienum sustinetur, licet solemnitatibus reperiatur destituta.

In defectum proximiorum non exigitur deputatio curatoris, sed sufficit decretum judicis. Ad hoc ut ex defectu proximiorum minor possit irritare contractum, ex quo proximiores in loco aderant, tenetur probare, quod commode intervenire potuissent, tam in casu, quo minor est actor, quam in aliis, in quo sit Reus, & tam in casu, quando aliqui adhibiti fuerunt proximiores, sed minor excepit alios magis propinquos adhiberi potuisse, quam in alio casu, in quo nulli adhibiti fuerunt proximiores. Insinuatio per lapsum triginta annorum cum observantia præsumitur, & observantia exigitur continuata per totum d. tempus, cum præsumptio præcipue fundata sit in lapsu temporis.

DECISIO XXII. *Romana Census.*

Minoris, vel Mulieris obligatio sustinetur, non obstante defectu proximiorum, si in contractu adsit juramentum quod alii proximiores ultra consentientes non adsint, cum æquitas non patiatur, quod Mulier, vel minor circumveniat contrahentem, qui non tenetur scire totam ipsius Mulieris, vel minoris genealogiam. Ex erronea te causæ in parte non irritatur contractus in totum, ubi decretum cadit super re dividua, qualia esset quantitas, ad ornatum *disc.* 32. *contract. prohib.* Card. de Luc. Versio dicitur probata, si contractum sit debitum pro extinctione alterius, & primum appareat deinde extinctum, ad effectum tamen sustinendi obligationem Mulieris.

DECISIO XXIII. *Romana Cambii.*

Filiusfamilias, etiam Clericus, Urbis civis, vel incola, nequit absque Patris consensu contrahere, & si Clericus sit, deficiente autem patre, & existente Avo, exigitur authoritas istius, alias hic potest contractum impugnare etiam tacente nepote. Ad d. effectum sufficit incolatus ipsius Avi.

DECISIO XXIV. *Romana Census.*

Præscriptio viæ executivæ iisdem modis interrumpitur, quibus interrumpuntur aliæ præscriptiones. Consensus, & præsentia patris in contractibus filiifamilias ex statuto Urbis exigitur non ad integrandam personam filii, sed pro interesse patris, juxta ea quæ dixit Card. de Luca *disc.* 37. *& disc.* 38 *& disc.* 63. *de contract. prohib.* & præterea obligatio facta pro ipso sustinetur.

DECISIO XXV. *Terracinen. Census.*

Statutum Urbis minoris, qui annum habent vigesimum, reputat, ac si essent majores, ita ut sine solemnitatibus possint contrahere; hujusmodi autem statutaria dispositio locum habet in toto districtu, & si adsit particulare statutum, qui det certam formam contrahendi ipsis minoribus, quia si in illo nil disponatur circa ætatem, quoad istam attenditur statutum civitatis dominantis.

DECISIO XXVI. *Auximana Fideicommissi.*

Contractus initus a procuratore minoris est cum solemnitatibus expletus, licet solemnitates in mandato procuræ reperiantur, si procuræ mandatum non sit speciale cum insertione, & forma, cum qua procurator in certo, & præciso procedere debet: si vero adsit forma præcisa contrahendi, ita ut sit speciale mandatum, tunc si solemnitates reperiantur in mandato procuræ, illæ in contractu non exoptantur.

DECISIO XXVII. *Recineten. Census.*

Obligatio Mulieris absque solemnitatibus volitis a constitutione Carpensi est nulla, prædictæque solemnitates exiguntur etiam in contractibus ad acquirendum tendentibus, & præseferentibus titulum lucrativum, & onerosum, ac etiam in ratificatione per reiteratos actus inducta, & demum in obligationibus judicialibus, ob amplitudinem verborum enarratæ constitutionis.

DECISIO XXVIII. *Recineten. Census.*

Argumentum in præcedenti decisione reperitur.

DECISIO XXIX. *Recineten. Census.*

Argumentum in decis. 27. notatum fuit.

DECISIO XXX. *Sutrinas Dotis.*

Dos est detrahenda ex bonis communibus, licet non constet versam in utilitatem consociorum. Societas cum pupillo contrahi aut renovari non potest absque solemnitatibus; si tamen societas jam præexisteret inter sociorum parentes, valide potest tacite continuari ac etiam contrahi cum pupillo sive minore absque solemnitatibus, dummodo expressus sive etiam tacitus accedat consensus Tutoris seu curatoris; & quomodo communio bonorum inter fratres probetur, ex decis. convincitur.

DECISIO XXXI. *Recanaten. Fideicommissi.*

Insinuatio, cum sit solemnitas extrinseca, ex spatio triginta annorum cum observantia præsumitur. Decretum Judicis requisitum in obligatione minorum, & Mulierum, suppletur ex authoritate personæ per judicem deputatæ, de cujus deputatione non potest dubitari, si tanquam judex deputatus interveneris cum relationis ad acta, & sola attestatio Notarii deponentis, quod factis diligentiis delegatio non intervenerit, contrarium minime probat.

DECISIO XXXII. *Romana Mobilium.*

Mulier in contractu depositi obligatur etiam absque solemnitatibus, ubi in res reposita nullam ipsa jus habeat, cum in illo intervenire non possit læsio; item & valide obligatur in omnibus contractibus gratuitis absque usuris stipulatis, cum in illis præsumatur versio in ejus utilitatem. Statutum laicale non potest infringere contractus initos per personas Ecclesiasticas ob non adhibitas solemnitates.

DECISIO XXXIII. *Romana Transactionis.*

Decretum judicis potest in contractibus minoris, & Mulieris interponi etiam non obstantibus feriis generalibus. In transactione stipulata per Mulierem reputatur

pru

pro legitima causa recessus a litibus. Lites in d. casu non generice, sed specifice sunt exponendæ, quando consistunt in nuda partium vociferatione; ubi vero consistunt in actibus judicialibus, non exigitur specialis expressio, sed sufficit generalis, quæ implicitam relationem dicit ad acta, de quibus judex certioratus præsumitur. Instrumenta etiam non archiviata fidem faciunt in judicio, quotiescunque constat de legalitate notarii, nec adest fraudis suspicio. Locus non est resolutioni transactionis, neque ex capite contraventionis, neque non implementi, sed agendum est ad observantiam ac implementum, & quatenus hæc haberi nequeant, ad damna, & interesse. Sub nomine masculorum veniunt etiam masculi ex fœmina. Ad excludendam læsionem plurimum ponderari debet, si remissio facta sit favore nepotis, ac ex necessitudine.

DECISIO XXXIV. *Perusina Dotis.*

Solemnitates exiguntur in renunciationibus, quas mulieres in ipso actu constitutionis dotis favore patris explent. Insinuatio per lapsum 30. annorum non præsumitur, si constet de aliqua insinuatione minus legitime facta, & si in illa exprimatur, quod fiat ad majorem cautelam. Insinuatio est probanda per creditorem, si ipse agat, licet sit solemnitas extrinseca; si autem creditor non ageret, sed esset reus, negativa insinuationis esset concludentes justificanda per actorem, qui in dicto defectu se fundat.

DECISIO XXXV. *Romana Pecuniaria.*

Post liberationem, & quietationem Tutori factam, non potest hic compelli ad novam redditionem rationis. In actibus liberatoriis nulla præstatur evictio nec manutentio, etiam si processum fuerit per viam donationis, & cessionis, ac promissa manutentio, & evictio, ubi agatur de transactione inita in redditione rationis. Liberatio facta Tutori qui sit sanguine cōjunctus Pupillo occasione qua ipse in Religionem ingreditur, ample est interpretanda.

DECISIO XXXVI. *Romana Redditionis Rationis.*

Ratio semel reddita amplius peti non potest. Ministri subalterni tenentur reddere rationem Tutori. Tutor vero illam adstringitur reddere Pupillo. Actus in quo Tutor intervenit absque expressione, quod Tutor sit, Pupillo non præjudicat. Actio petendi redditionem rationis non præscribitur ex lapsu triginta annorum, si proveniat ab obligatione jurata minusque ex Urbis statutaria præscriptione, si liquido non constet de scientia indubitata super competentia actionis.

DECISIO XXXVII. *Romana Redditionis Rationis.*

Argumento non indiget, cum reperiatur in decis. 36.

DECISIO XXXVIII. *Romana Redditionis Rationis.*

Argumentum est supra in *decis.* 36.

DECISIO XXXIX. *Romana Cambii.*

Statutum Urbis *lib. 1. cap. 152.* comprehendit solum cives, & incolas, nec extenditur ad filiosfamilias exteros in Urbe contrahentes; nec complectitur illos filiosfamilias, qui publice reputantur sui juris, & negotiantur; & assertio filii, quod ipse sit sui juris, licet ex se non sufficiat, tamen multum prodest, quando concurrunt aliæ circumstantiæ juste inducentes creditorem ad ei credendum. Quando filiusfamilias habet propria bona independenter ab usufructu debito patri, potest, non obstante statuto, sine patris consensu se obligare.

INDEX DECISIONUM.

A

Auximana Donationis 19. *Junii* 1697. *Emerix*, Dec. XI.
Eadem 21. *Junii* 1688. *Eodem*, Decis. XII.
Eadem 26. *Februarii* 1698. *Eodem*, Decis. XIII.
Auximana Fideicommissi 12. *Decembris* 1678. Emerix, Decis. XXVI.

P

Perusina Dotis 18. *Junii* 1696. *Emerix*, Decisio XXXIV.
Perusina Salviani, 10. *Martii* 1694. *Molines*, Dec. XXI.

R

Recanaten. Fideicommissi, 24. *Aprilis* 1692. *Benincasa*, Dec. XXXI.
Recineten. Census *Junii* 1686. *Albergato*, Dec. XXVII.
Eadem 10. *Martii* 1687. *Emerix*, Dec. XXVIII.
Eadem 22. *Martii* 1688. *Caprara*, Dec. XXIX.
Romana Cambii 7. *Februarii* 1681. *Matthajo*, Dec. XXIII.
Romana Cambii, *Lunæ* 23. *Januarii* 1702. *del Olmo*, Decisio XXXIX.
Romana Census, 21. *Februarii* 1687. *Caccia*, Decis. XXII.
Romana Census, 14. *Januarii* 1686. *Matthajo*, Decisio XXIV.
Romana Donationis, seu Primogenituræ de Aldobrandinis, *Ven.* 6. *Apr.* 1696. *Emerix*, Dec. I.
Eadem 10. *Junii* 1697. *Ursino*, Decis. II.
Romana Donat. 14. *Martii* 1698. *Hervavult*, Dec. VIII.
Romana seu Ferrariana Donationis, 16. *Junii* 1690. *Emerix*, Dec. XIX.
Romana Donationis, 11. *Junii* 1594. *Pio*, Dec. X.
Romana Falcidiæ, 11. *Januarii* 1684. *Rondinino*, Dec. XV.
Romana Hæreditatis, 29. *Maii* 1693. *Molines*, Dec. VI.
Romana, seu Neapolitana liberationis a molestiis, 10. *Martii* 1688. *Benincasa*, Dec. XV.
Eadem, 16. *Februarii* 1690. Dec. XVI.
Romana Mobilium, 5. *Julii* 1694. *Ursino*, Dec. XXXII.
Romana Pecuniaria, *Lun.* 5. *Maii* 1687. *Caccia*, Decis. XVII.
Romana Pecuniaria, 28. *Novembris* 1689. *Caprara*, Decisio XXXV.
Romana Redditionis rationis, 29. *Januarii* 1694. *Ursino*, Dec. XXXVI.
Eadem, 10. *Decembris* 1694. *Eodem*, Dec. XXXVII.
Eadem, 4. *Februarii* 1697. *Caprara*, Dec. XXXVIII.
Romana Salviani, 18. *Martii* 1698. *Benincasa*, Dec. XX.
Romana Transactionis, 15. *Novembris* 1694. *Emerix*, Dec. XXXIII.

S

Sancti Severini Caducitatis, 14. *Junii* 1694. *Pio*, Decis. VII.
Suttina Dotis, 28. *Aprilis* 1687. *Ursino*, Dec. XXX.

T

Taurinen. fideicommissi, 1. *Julii* 1689. *Molines*, Decis. III.
Eadem, 5. *Decembris* 1689. *Molines*, Dec. IV.
Eadem, 23. *Junii* 1690. *Benincasa*, Dec. V.
Terracinen. Census, 12. *Februarii* 1685. *Albergato*, Decisio XXV.

V

Verulana Census, 13. *Junii* 1689. *Molines*, Dec. XVIII.
Verulana Census, 9. *Junii* 1690. *Molines*, Dec. XIX.

REVERENDISS. EMERIX DECANO.

Romana Donationis, seu Primogenituræ, de Aldobrandinis.

Ven. 6. Aprilis 1696.

ARGUMENTUM.

De natura Donationis irrevocabilis, & inter vivos, nisi appositum fuerit a donante literale pactum reversivum, statim dominium rei donatæ transfertur in donatarium, bonaque a donante abdicata taliter sunt, ut ad eum ullo modo, & ullo unquam tempore revertantur, & illa ad donatarii hæredes jure transmissionis, & legis ministerio perveniunt, licet illi in donatione nominati non extiterint. Alter ex donationis natura subsequitur effectus, ut si donatio facta sit Titio tantum, vel Titio, & ejus descendentibus tantum, & sic cum dictionibus limitativis; adhuc tamen si non fuit adjectum pactum reversivum, & cogitatum de exclusione hæredum non comprehensorum, donatario mortuo sine descendentibus, res donata non revertitur ad donantem quodque dispositio *l. cum Avus, ff. de condict. & demonstr.* haberi non possit, latissime in his duabus decisionibus firmatur in ampliationem *Disc. 8. de donat.* Card. de Luca.

SUMMARIUM.

1 *Si non adsit læsio, in integrum restitutio denegatur.*
2 *Bona donata ad donantem nunquam revertuntur, nisi*

nisi in eo casu, in quo expressum adsit pactum reversivum.

3 *Donatio facta alicui durante illius vita naturali, post obitum non resolvitur, si donatarius stipulatus fuerit, nedum pro se, sed etiam pro ejus heredibus.*

4 *Si adsit taxativa tantum, & heredes comprehensi explicite non sint, quia bona adhuc ad donantem non revertuntur, sed ad donatarii heredes, tanquam illius successores, transmittuntur, nisi expressa adsit conventio reversionis.*

5 *In donatione facta ad vitam naturalem donatarii, si substituti fuerint ejus descendentes, vel alii, designatio vitæ donatarii censetur adjecta ad ostendendum gravamen restitutionis in heredes, & uti simplex expressio ejus, quod tacite inerat, non immutat naturam donationis, & n. 6. & 7.*

8 *Præsertim si substitutæ fuerint personæ, quæ non successissent ab intestato.*

9 *In donatione munita clausulis denotantibus plenariam dominii abdicationem, censetur nullatenus cogitatum fuisse de versione in casu extinctionis lineæ, & agnationis.*

10 *Præsertim si fuerit prohibita quæcunque alienatio, & detractio in perpetuum, cum donatarius temporalis jus non habeat detrahendi nec legitimam, neque trebellianicam.*

11 *Donatio cum more perpetuæ primogenituræ non resolvitur per præmorientiam substitutor. sed donata transmittuntur ad quoscunque donatarii heredes.*

12 *Donatio sub unica oratione, stipulatione, & clausula, actum, pluribus facta, unica, non plures donationes dicitur.*

13 *Donatio explicata per verba numeri singularis, excludit pluralitatem.*

14 *Trebellianica datur in præmium restitutionis.*

15 *Successio in lata significatione adaptatur ad omne id, quod in alterius locum succedit, & indicat alios in eadem re præcessisse.*

Dictio, aliorum, *est implicativa similium in eodem ordine.*

16 *Hæres sui auctoris declarationem nequit impugnare.*

17 *Dictio monosyllaba -- & -- plerumque ponitur inter duo synonyma, ac inter verba idem importantia.*

18 *Una pars Instrumenti declarat intentionem contrahentium, quam habuerunt in alia parte.*

19 *Causæ plures in donatione contemplatæ, una corruente, non corruit donatio.*

20 *Donatio inter vivos non resolvitur ex cessatione causæ, ob quam facta fuit donatio, sed bona donata libera remanent penes donatarium, & ad quoscunque ejus heredes transmittuntur.*

21 *Præsumpta voluntas seu verisimilitudo non attenduntur ad evertendam donationem puram, & irrevocabilem.*

22 *In donationibus puris, & irrevocabilibus, nec etiam reversio datur ad favorem donantis superviventis donatario.*

23 *Prædicta sententia est verior, & ab ea recedi non licet.*

24 *Donatio ut revocari non possit ob filiorum supervenientiam satis est post defectum priorum vocatorum illos substituere.*

25 *Dispositio textus in l. cum avus, ff. de condit. & demonstr. & in l. cum acutissimi C. de fideicomm. locum non vindicat in donationibus, aliisque contractibus inter vivos, in quibus attendi debet sola natura actus gesti, & verborum proprietas.*

DECISIO I.

Lar. me. Card. Silvester de Aldobrandinis, ab illius Titulari Ecclesia Card. S. Cæsarei nuncupatus, aliique ejus germani fratres, Jo. Georgius, Hyppolitus, & Aldobrandinus prospicientes conservationi, atq; ampliationi clarissimæ eorum familiæ, & agnationis, providenque advertentes id potissimum assequi posse opibus, & divitiis in unum congestis, quæ ubi forte dividuntur in plures, paulatim decor, ac splendor familiarum declinare solet, nobilesque Personæ in earum nobilitatis, ac dignitatis contemptum, ad inopiam sæpe rediguntur; anno 1611. unanimi consensu mutuaq; stipulatione interveniente solemniter, & inter vivos irrevocabiliter dederunt, concesserunt, atq; donarunt, & quilibet ex eis (uti sunt fere præcisa verba Instrumenti) dedit, concessit, atq; donavit omnia eorum Castra, facultates, & bona, videlicet Cardinalis Silvester, Hyppolitus, & Aldobrandinus, Jo. Giorgio eorum Germano fratri, ejus vita naturali durante, præsenti, & pro se, ac aliis in eodem Instrumento vocatis, omnibus quorũ interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurũ, acceptanti, ac legitime stipulanti, & deinde post ejus mortem quandocunque supervenienté, non solum prædicti Cardinalis Silvester, Hyppolitus, & Aldobrandinus integram eorum portionem, verum ipse etiam Jo. Georgius suam pariter integram portioné suo filio Primogenito, si supererit, si autem defecerit, ejusdé Primogeniti filio, aut ex eo nepoti Primogenito, Pronepoti, aliisq; primogenitis descendentibus in infinitũ, exclusis semper legitimatis, & fœminis, ac descendentibus ab eis; deficiéte vero linea Jo. Georgii, simili modo vocarunt Hyppolitum, ejusque descendentes masculos ordine primogenituræ; quibus etiam deficientibus succedere voluerunt Aldobrandinum, ejusque lineam masculinam, ac tandem in defectum omnium supra nominatorum ultimo loco substituerũt Petrum quinto genitum tunc ætate minorem, omnesque masculos ab eo descendétes, servato semper ordine d. primogenituræ, dummodo tamen ille major effectus integram ejus portionem primogenituræ supponeret, & donationem a cæteris ejus fratribus, ut supra factam, & in omnibus approbaret. In quorum executionem nedum Petrus minorem ætatem egressus per duo separata Instrumenta donationem approbavit, suamque portionem illi supposuit, verum etiam Jo. Georgius possessionem omnium bonorum apprehendit, ut inter partes non controvertitur, & latius expositum fuit in decis. in Romana primogenituræ de Aldobrandinis, super alio articulo 20. Junii 1687. coram Dom. meo Ursino.

Cum autem ex his quinque fratribus nulli nati fuissent filii masculi, & defuncto prius Cardinali Silvestro, præmatura morte decessisset Petrus omniũ junior, relictis duntaxat duabus fœminis, Ducissa Maria, & Catharina, deinde vero obiisset Aldobrãdinus, & postmodũ Jo. Georgius, superstite cl. me. Olimpia Juniore Principissa Rossani, omnia bona familiæ Aldobrandinæ ad ipsam libere devenerunt uti filiam, & heredem Jo. Georgii, ac hæredem Testamentariam Hyppolitii ejus Patrui ultimo loco defuncti, adversus quam cum prædicta Ducissa Maria, & Catharina excitassent controversiã super solutione præcensitæ donationis, & cõsecutione quorundam legatorum ipsis a Principissa Olimpia Seniore earũ Avia relictorum, nempe scut. 50. m. pro dote D. Ducissæ Catharinæ, aliorumque scut. 20. m. unicuique ex ipsis donatorum per Hyppolitum pro omni, & toto eo, quod iisdem quomodolibet cõpetere potuisset super bonis a Petro earum patre suppositis primogenituræ, eadéque controversia per specialem commissionem S. M. Innocentii X. delata fuisset ad Cardinales Franciottum, Cecchinum, & Raggium, cum clausulis, appellatione, reclamatione, nullitatis dictione, recursu ac restitutione in integrum penitus remotis, latæ fuerunt adversus ipsas sub die 27. Junii 1652. binæ sententiæ in omnibus favorabiles D. Principissæ Rossani, in quibus pronunciatũ fuit, legata recipi debuisse in causam omnium, & quorumcunque jurium spectantium ad actrices, & bona per Petrum assignata primogenituræ, nulli reversioni fuisse obnoxia: contra quas tamen etsi sub S. M. Alex. VII. ejusque Successoribus Clem. IX. & X. consultis desuper gravissimis, & doctissimis in Urbe viris, fuerit eidem Ducissæ venienti tam nomine proprio, quam uti hæredi Catharinæ sororis hoc medio tempore prædefunctæ, denegatus recursus ad Signaturam Gratiæ ad effectum obtinendi commissionem restitutionis in integrum, quia tamen (ut ipsa conquerebatur) grave nimium visum fuerat in re tanti momẽti præcludere Supplicanti aditum deducendi adversus illa nova fundamenta, placuit S. D. N. Innoc. XII. feliciter Regnanti, auditis etiam per Congregationem deputatam defensoribus D. D. Principum Burghesii, & Panfilii filiorum, & hæredum ejusdem Principissæ interim vita functæ, petitã commissionem restitutionis in integrum demandare Eminentiss. D. D. meis Cardinalibus Cassanatæ, Marescotto, & de Abdua, cũ voto nostri auditorii prout de jure, & sine præjudicio rei judicatæ, ac circa ea duntaxat quæ concernunt revisionem bonorum donatorum, de qua in secunda parte præcedentium sententiarum, & nõ ultra; ad cujus formam delata mihi causa proposui hodie dubium, an constet de causis restitutionis in integrum, itaut sit danda immissio. Quod fuit negative per D. D. resolutũ, quia non constat de aliqua nullitate, vel injustitia earundem sententiarũ, sine qua non datur læsio, quæ basis est, & fundamentum in integrum restituendi, ad tex. *in l. quod si minor 24. ff. de minor. c. 1.* ibique Abb. *de rest. in integr.* Rot. *d. 323. n. 1.* coram Buratt. *in Calagurritana 4. funeralis de Noxera 11. Junii 1692. §. Constat siquidem*, coram me.

Non

1 Non constat (inquam) de aliqua nullitate vel injustitia
sententiarum declarantium nulli reversioni fuisse obnoxiam
positionem bonorum a Petro donatorum primogenituræ:
Quia illarum validitas non revocatur in controversiam, &
justitia liquet ex eo, quod agitur de donatione inter vivos,
pura,& irrevocabili,atque ulterius unita speciali promissio-
ni de nuo revocãdo etiam ea causis ingratitudinis, supervi-
ventiæ filiorum, aut alia quacunque licet in corporis juris
clausula; cujus donationis, præsertim tam effrænatis verbis
conceptæ, cum ea natura sit, ut dominiũ irrevocabiliter ab-
dicata donantibus, illudque transferat in donatarium, inde
sequitur, quod cessante etiam casu nativitatis masculorum,
bona donata ad eos nõ revertantur, nisi eo casu nominatim
adjectum fuerit pactum reversivum (quod hic deficit) ad
2 Tes.in l.1. igitur, de donat. l.si quis argumentum § final. C.
eodem,tradita per Rot.dec.716.n.5.cor. Cer.dec.88 n.7.p.13.
dec.139.n.11.part.57.& in Rom.donationis 12.Maii 1690.
§.Cumque, confirmata 3.Dec.1691.& 9.Maii 1692.cor.me.

Neque in contrarium relevat potissimum fundamentum
Informantium pro D. Ducissa, quod bona de quibus agitur
donata fuerũt Jo.Georgio durãte illius vita naturali, quod-
que per illius obitũ adveniente quodammodo termino præ-
finito donationi,ipsa quoq; donatio expiraverit,& resoluta
remanserit,quia quidquid sit in terminis simplicis donatio-
nis ad vitã sic abstracte sumptæ,in quibus non desunt pleri-
que magni etiam nomine auctores testantes de perpetuitate
donationis) objectum non procedit in casu quo, prout hic,
Jo Georgius donatarius expresse stipulatus fuit donationem
puram,& irrevocabilem pro se,&aliis in ea successive voca-
tis, nullumque in casum ipsius obitus adjectum legitur pa-
ctum reversivum, ut reprobata opinione Alciati notat Rip.
3 respons.1.n.6.de donat. Zanch.in l.hæredes mei §.cum ita par.
4.n.18.& 157.Modern.Melphyten. de lin.legal.p.1.resp.1.n.
6.Rot.dec.141.n.8.p.4.to.1.rec.& in fortioribus terminis do-
nationis factę ad favorem certę personę cum dictione taxa-
tiva tantum, quod nihilominus bona donata transmittatur
ad hæredes donatarii, non uti comprehensos in donatione,
sed uti successores ejusdem, nisi expresse cõventum fuerit de
reversione ad donantem, vel alias cogitatum de illorum ex-
clusione, probat Grat.discept.386.n.16.Mant.de tacit.lib.13.
4 tit.21.n.20. Cutel.de donat. disc.1.special. 24.n.14.& seq.
Pereg. de fideic.art.51.n.51.§.verum, Noguer. alleg.37.sub
n.23.§1.Rot.dec.unic.per tot.& Signanter n.6.de donat.cor.
Achill.de Graff.dec.578.n.4.lib.3.cor.Put.dec.587.n.1.& 10.
part.1.dec 92.n.10.& seq part.12.& dec.434.n.1.part.13.rec.

Præmissa autem fortius urgere visa fuerũt ea eo,quod do-
nantes nõ solũ in casum obitus Jo.Georgii primi donatarii
ab eis designati nulla superaddi curaverũt verba quomodo-
libet significantia resolutionem donationis aut reversionẽ
bonorũ donatorum,sed Jo. Georgio sic decedenti substitue-
runt in infinitum ejus descendentes,aliosq;successive voca-
tos,in his quippe terminis designatio vitę donatarii cẽsetur
adjecta ad ostendendum gravamen restitutionis in hæredes
donationis factæ cum onere primogenituræ, atque uti sim-
plex expressio ejus,quod tacite inhæret,non immutat natu-
ram dispositionis,ad regulam Text.in l.3.ff.de legat.1.l.107.
ff.de condit.& demonstr.l.7.in fin.C.de renovand. donat. sed
5 apposita dicitur in gratiã substitutorum,ex adductis in pro-
ximis terminis,per Alea.cons.92.n.8.vers.non obstat,& n.9.
6 lib.3 Menoch.cons.1112.n.5.vers.respondetur,& vers.non ob-
stam,Pereg.cons.52.per tot.signanter n.6.lib.2. Neguf.Jun.in
7 silv.respons.q.24.n.11.vers.non obstat, Casanat.cons.32.n.24.
vers.certius casus,Giovagn.cons.64.n 111.& seq.lib.1.Altog.
cons 47.n.5.& seq & in specie per Marcambr. cons.115.n.49.
& 50.Ber.cons.121.& seq.lib.2. Tur.de major.q.1.c.24.sub n.
8 51.vers.ad secundum præsertim quia substitutæ fuerũt perso-
næ,quæ alias ab intestato successoriæ nõ fuissent donãtibus,
ad notata per Marcãbr.cons.71.n.5.& seq.& n.54.Bellon.de
jur.accrescend.c.7.q.9.n.140.vers.ad quartum cum concordan.

Idq; ipsum apertius suadent integer contextus Instrumẽ-
ti donationis, pluresque conjecturæ, & prægnantia verba,
quibus stipulata legitur donatio,ibi, favore omnium quorum
interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futu-
rum & rursus clausulæ Ad habendũ,& in perpetuum, aliæq;
denotantes plenariã abdicationẽ dominii a donantibus, ex
quibus clarius ostenditur nullatenus cogitatũ fuisse de re-
versione bonorum in casum extinctionis lineæ & agnatio-
nis, sed ultra ibidem nominatos fuisse quoq; comprehensos
alios interesse habentes, qui esse non poterant, nisi hæredes
donatarii,ad tradita per Marcambr.d.cons.111.n.81.& 126.
Cutel. de donat. disc.1. special. 24.n.15. vers. per qua verba
lib.2. Rot.dec.273.n.8.& seq.lib.3.coram Put.dec.587.n.
3.part.1.dec.130.n.7.part.14.dec.191.n.11.part.16.in d.
Rom.donationis 12. Maii 1690.§.quam etiam, coram me.

Attenta præsertim strictissima prohibitione cujuscunque
alienationis, & detractionũ in perpetuum, quas frustra do-
nantes prohibuissent Jo.Georgio,si illum considerassent uti
donatarium temporalem, qui de jure non potest detrahere 9
Falcidiam,aut Trebellianicam tanquam non habẽns domi-
nium actu vel actione perpetuum,nec per contrarium eun-
dem præsupposuissent verum dominium cum solo onere re-
stituendi, propter quod tales prohibitiones fieri solent, ad
notat.per Ceol.cons.38.n.19.& seq.& signanter n.22.& 10
23.Rota dec.460.n.5.& 2.par.4. divers.& in Romana Bo-
norum 28.Feb. 1695.§.Tum etiam, cor. D. meo Molines.

Neq; oppositum evincunt auctoritates ex adverso cumu-
latæ, quoniã illæ loquũtur in casu simplicis donationis fa-
ctæ ad vitam certæ personæ,nec ulterius examinãt quęstio-
nẽ in terminis donationis, ut supra tot amplissimis clausu-
lis stipulatę,& cũ onere perpetuæ primogenituræ,in qua re-
gulare est,quod præmorientibus substitutis bona remanent
libera penes institutũ, & ad quoscunq;illius hæredes trans-
mittuntur,ad Text.in l.cum Pater, §.libertis,l.qui solitum §.
penul.ff.de legat.1. Altogr. d.cons.47. n.5. Giovagn. cons.64. 11
n.11.lib.1.Peregr.de fideicomm.art.31.n.2.cum concordan.

Minus turbat aliud assumptũ dualitatis,sive duplicitatis
donationũ,quarum prima dicitur facta Jo.Georgio ejus vi-
ta naturali durante, & secunda post illius mortem ad favorẽ
filiorũ, aliorumq; in ea vocatorum, unde arguebant Infor-
mantes pro D. Ducissa,quod dum prima,ut tẽporalis,& vi-
talitia,finem habuit,& secunda initiũ habere non potuit ex
defectu nativitatis masculorum,suapte natura factus fuerit
locus conditioni donationis; quia præter quod unicitas, &
singularitas donationis bene desumitur ex eo, quod unica
fuit oratio, super qua per donãtes explicata fuit donatio ad
favorẽ omniũ donatariorũ,& rursus unica etiam stipulatio
Jo.Georgii pro se,& omnibus successive vocatis,ac tandem
unica quoque clausula Actum,complectens omnia superius
disposita in instrumento,quę operantur,quod unica etiã re-
putari debeat ipsa donatio, prout de unica oratione d. Bart.
in l.reconjunctt n.15. ff.de legat.3.Altog.cons.95.n.33.lib.2. 12
Mansf.consult.219.n.10.& consult.446.n.12.Rot.decis.37.n.
5.cor.Bich.dec.328.n.5. Priol.dec.165.n.13.part.9.rec.& de
unica clausula actum, Mantic.de tacit.lib.13.tit.34.nu.6.

Cessare visa fuit difficultas ex eo, quod in omni parte in- 13
strumenti donatio explicata fuit per verba numeri singula-
ris,qui dualitatẽ,seu pluralitatẽ excludit,ad notata per Rot.
dec.433.n.6.cor.Greg.dec.211.n.57.cor.Coccin.dec.252.n.
10.par.19.rec. & facta legitur per modũ primogenituræ; seu
fideicommissi,quod unicũ est penes omnes successive voca-
tos. Põderãdo præsertim,quod in præmio donationis expo-
sita fuit judicii pro causa contractus indefinite erectio pri-
mogenituræ ad effectum cõservationis bonorũ unitorũ de
primogenito in primogenitum,quodque Jo.Georgius voca-
tus fuit primus, primogenitus, primusque donatarius, quæ
verba important alios post ipsũ in eadẽ donatione fuisse vo-
catos per viã continuationis unitę ejusdẽque primogenitu-
ræ,non autem per institutionem novę a prima independen-
tis;maxime quia eidem Jo.Georgio prohibita fuit quęcunq;
detractio legitimæ,& Falcidiæ, ac signanter etiã Trebellia-
nicæ, quæ sicuti datur in præmiũ restitutionis, ex adductis
per Fontan. de pact.nupt.claus.4.glos.9.part.5.n.119. Cutel. 14
de donat.disc.1.special.38.n.8.ita ut eodem donantes unicam
duntaxat voluisse facere donationẽ, quæ ad terminos fidei-
commissi restitutorii per organum Jo.Georgii transire debe-
ret ad ejus filios,aliosq; vocatos:fortius quia donatarii, qui
post illius obitum capere debebant bona,vocati fuerunt sub
collectivo nomine aliorum primogenitorum, atque ipsius
successorũ, quod indicat alios in eadem primogenitura præ-
cessisse,& successorem ex fideicommisso in eo, quod habuit
primus gravatus, ad tradita per Vasquez de Success.progress.
in præfat. n.9. Giurb.de feud.gloss.5.§.2.n.10. Torr de suc-
cess in primogen. Ital.p.1.cap.1.§.1.n.1. attenta potissimum
dictione aliorum implicativa similium in eodem ordine,ut 15
observat Rot. dec. 146.n.17.& seqq. coram Duran. dec.21.
n.6. cor Priol. dec.104. n.12. p.6. & dec.126.n.9.par.11. rec.

Et hanc ipsam unitatẽ sive singularitatẽ donationis per
viã Primogenituræ successivæ,& gradualis,quam præfefert
lectura Instrumenti stipulationis ejusdem,clarius explicant
duo Instrumenta ratificationis, & suppositionis bonorũ fa-
ctæ per Petrum auctorem D.Ducissæ,in quorũ primo habe-
tur ibi,donat.d.Primogenituræ penes d.D.Jo.Georgiũ Aldo-
brandinum nunc Primogenitum &c.& infra ibi,constituit de
possessionem tenere vice,& nomine d. Francipis Aldobrandi-

ni nunc

ri nunc Primogeniti, & deinde alterius Primogeniti ordine successive: in secundo autem ibi: *donavit, & donat d. Primogenitura pro D. Jo. Georgio Aldobrandino ad præsens Primogenito, & aliis in ea successoribus &c.* quæ quidem verba prolata per Petrum Patrem, & auctorem D. Ducissæ, sicuti excludunt duplicitatem donationis quoad portionem ipsius propriam, ita etiam indirecte, & per viam declarationis, & observantiæ bene ostendunt unicitatem præcedentis donationis peractæ ab ejus fratribus, nocentque D Ducissæ ejus filiæ, & hæredi, quæ propterea eo minus hodie impugnare valet declarationem, atque observantiam sui Auctoris ad tradita per Rot. *decis.* 261. *n.* 1. & 3. *part.* 7. & *dec.* 187. *n.* 19. *p.* 13. & *dec.* 563. *n.* 10. & 11. *part.* 18. *rec.*

16 Non suffragante replicatione, quod donantes simul expresserint donationem & Primogenituram, quasi quod per dictionem, &, separare, ac distinguere voluerint donationem a Primogenitura, & Primogenituram a donatione. Quia dictio illa monosyllaba plerumque ponitur inter duo synonyma, ac inter verba idem importantia, ut notat Felin.
17 *in cap. ex parte il primo, n* 22. *vers. fallit.* 2. *de rescript.* Surd. *cons.* 315. *n.* 19 B llon. *cons.* 53. *n.* 3. Valenzuol. *cons.* 133. *n.* 61. uti in præsenti dicendum est fieri voluisse, nec alias dici debeat, quod ubi donantes locuti fuerunt de donatione, noluerint intelligere de Primogenitura, quodque Primogenitura non esset erecta per viam donationis, quæ secum involveret plurima absurda; quia videlicet legitimari, & fœminæ exclusæ a donatione non fuissent exclusæ a Primogenitura, & beneplacitum Apostolicum reservatum pro nobis in donatione comprehensis, reservatum non fuisset pro ipsismet bonis continuandis in Primogenitura.

Prout nec etiam revelante, quod in utraque parte dispositionis diversæ fuerunt personæ donantium, & donatariorum, quia nempe Jo. Georgius, qui in priori parte designatus fuerat donatarius aliorum ejus fratrum, in secunda simul cum aliis fratribus propria bona donavit ejus filio Primogenito, aliisque successive vocatis; quoniam id quidem necessario fieri oportuit ad indicandum, quod ipsemet Jo. Georgius Primogenituræ supposuit propriam portionem, quam in priori parte dispositionis sibimet ipsi stipulare non poterat, non autem ad demonstrandum pluralitatem dona-
18 tionum, quam semper ipsimet donantes pro unica reputarunt, ut constat ex aliis partitis ejusdem Instrumenti, quæ bene declarant, quid in hac etiam ipsi senserint. Argum. text. *in l. qui filiabus, ff de legat.* 1. Menoch. *cons.* 1. *n.* 168. Rot. *dec.* 587. *n.* 12. *part.* 4. *n.* 3. & *dec.* 136. *n.* 4. *par.* 11. *rec.*

Minus juvat, quod per deficientiam omnium masculorũ de familia cessaverit cõservatio agnationis, pro cujus asservatione principaliter stipulata legitur donatio; proinde sublata illius causa finali, ipsa quoq; donatio resolvatur, & bona revertantur ad donantes, quia præter quod in Instrumento donationis non unica tantum exposita fuit causa donandi pro conservatione agnationis, sed plures æque principaliter, mutui scilicet amoris inter fratres, & oneris, quod Jo.
19 Georgius in se ipsum assumpserat solvendi Principissæ Olympiæ Seniori scut. 1200. ac ulterius quia sic donantibus de rebus disponere placuerat; quarum alterutra subsistente, sustinetur etiam donatio, ut probat Surd. *cons.* 531. *n.* 7. Marescott. *var. resol. c.* 2. *n.* 8. *lib.* 2. Modernus Isolan. *select. c.* 24. *n.* 12. & *cap.* 505. *n.* 23. Rot. *dec.* 586. *n.* 11. & 13. coram Bich. *dec.* 94. *n.* 6. & 16. *p.* 12. *dec.* 68. *n.* 6. & 7. *p.* 13. *rec.* & in d. Romana Donationis 12. & Maii 1690. §. *minus* cor. me: Quatenus etiam conservatio agnationis dici debuisset una causa finalis donationis, non tamen illa deficiente, bona re-
20 vertuntur ad donantes, a quibus per actum irrevocabilem sublatum fuit quodlibet Jus illorum reversionis, sed libera remanent penes donatarium, & ad quoscunq; ejus hæredes transmittuntur, ut de veriori testatur Spada *cons.* 96. *n.* 1. *lib.* 1. Capyc. Galer. *contr.* 21. *n.* 14. & 18. Cappon. *contr.* 94. *n.* 5. Rot. *d. dec.* 98. *n.* 14. *p.* 12. *dec.* 68. *n.* 6. & 7. *p.* 13. *dec.* 239. *n.* 11. *p.* 17. & in Mediolan. Bonorum 12. Martii 1683. §. *minusque*, cor. bo. mem. Albergato, & in Asculana Parochialis 30. Martii 1684. §. *minus relevat*, cor. bon. mem. Bencasa.

Nec similiter adversatur præsũpta voluntas, seu verisimilitudo, quod donãtes excludere noluerint proprias filias, si cogitassent, quod ex Jo. Georgio nulli nasciturі fuissent filii masculi ab iis contemplati. Quia præsumpta voluntas, seu
21 verisimilitudo non attenduntur ad evertendam donationẽ puram, & irrevocabilem, imo in contrariũ assistunt potius perpetuitati, ac transitorietati ad quoscunq; hæredes connaturalibus actui, de quo agitur, ut ponderat Rot. *dec.* 458. *n.* 5.
22 & 6. *par.* 13. *rec.* & in d. Romana donationis 12. Maii 1690. §. *Denique*, cor. me. Imo si in talibus donationibus puris, & irrevocabilibus, nec etiam reversio datur ad favorem donantis superviventis donatario, ut sequendo literalem dispositionẽ Text. *in d. l. si quis Argentũ* 35. *in fin. C. de donat. prob.* Bart. *in l. si ita stipul.* 115. *n.* 41. *ff. de verb. oblig.* late Cravett. 23
cons. 102. *n.* 2. & *per tot.* Marescott. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 20. Mant. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 21. *n.* 20. ubi quod ab hac sententia non est recedendum, quam, aliis omissis, approbarunt Senat. Gratianopol t. apud Guidopap. *qu.* 147. *n.* 2. *post med.* & *seq.* *Cons. Neapolit.* apud Franc. *dec.* 59. *ibique a Mendol in addit. Senatus Pedemontanus*, Thes. *dec.* 31. *n.* 13. *ad med. vers. dico autem regia audientia Apuliæ*, apud Viv. *dec.* 421. *per tot.* Rota Lucen. apud Magon. *dec* 87. *n.* 13. Rot. Macerat. apud Grat. *dec.* 41. *n.* 2. & 4. continuo amplexa est Rota Romana, *ut in dec.* 587. *n.* 1. *part.* 1. *rec dec.* 393. *n.* 7. *part.* 5. *dec.* 9. *n.* 7. *part.* 7. *dec.* 68. *n.* 7. & *dec.* 434. *n.* 3. *part.* 13. *dec.* 239. *n.* 11. *part.* 17. *decis.* 155. *n.* 9. *part.* 18. *dec.* 84. *n.* 21. cor. Dunozd. *decis.* 664. *n.* 7. cor. Merl. *dec.* 1788. *n.* 13. & 14. cor. Coccin. *decis.* 176. *n.* 29. & *seq.* & *dec.* 555. *n.* 4. & *seqq.* cor. Bich. & in Perusina, seu Eugubina donationis, 24. April. 1671. §. *Ipsi enim habent*, cor. Calataju, & in Romana, seu Ferettana donationis, 16. Junii 1690. § *Minus altera* cor. me, & novissime in tribus decisionibus editis 12. Maii 1690. 3. Decembr. 1691. & 9. Maii 1692. in Romana donationis de Gavotis, pariter cor. me; quanto minus præsũpta voluntas, seu verisimilitudo, attendi debet ad favorem filiorum in hoc casu, in quo donantes expresse cogitarũt de masculis ab ipsis quoq; forsitan nascituris, eosque excluserunt in concursu aliorũ, qui nascituri sperabantur a donatario expresse renunciantes beneficio *legis, si unquam C. de revocan donat.* ad quem effectum satis fuisse eos generaliter substituisse post defectum primorum vocatorum, ad tradita per Franc. Palm. *consult.* 24
26. *n.* 6. Cutel. *de donat. disc.* 3. *p.* 6. *n.* 31. *et seqq.* Fontan. *de pact. nupt. claus.* 5. *gl.* 3. *p.* 3. *n.* 6. Torr. *de pact. lib* 2. *cap* 29 *n.* 16. Rot. post ipsum, *dec.* 119. *n* 3. *et dec.* 163. *n* 2. *par.* 15. *rec.*

Denique nec urgent argumenta deducta ex regula text. *in l. cum avus ff. de condit. et demonstr. in l. cum acutissimi C. de fideic.* quoniam illa vindicat sibi locũ in ultimis voluntatibus, in quibus ad favorem proximiorum quandoq; suppleri solent suprema judicia defunctorũ; non autem in donationibus, aliisque contractibus inter vivos, in quibus attendi debet sola natura actus gesti, & proprietas verborũ; nec admittũtur contrariæ præsumptiones, & conjecturæ, imo nec etiã ipsorummet donationum declarationes, ut per Text. *in l. perfecta C. de donat. quæ sub mod.* dictum fuit in sæpe citata 25
decis. Romana Donationis 12. Maii 1690. § *In nihilo relevante, et* 2. *Decembr.* 1691. §. *Denique nec obstat*, cor. me.

Et ita resolutum fuit, utraque parte acriter informante.

REVERENDISS. D. URSINO DECANO.

Romana Donationis, seu primogenituræ de Aldobrandinis.

Lunæ 10. Junii 1697.

Præsentis decisionis argumentum adest in præcedenti decisione.

SUMMARIUM.

1 *Donatio est in sui proprietate actus abdicativus largitatis, seu verius deperditionis.*

2 *Ut bona donata ad donantem revertantur, pactum exigitur expressum, alias jure transmissionis, et Legis ministerio ad heredes pervenerint.*

3 *Idque procedit in quibuscunque donantibus.*

4 *Ut donatio suum connaturalem prosequatur effectum abdicationis, non requiritur tacita, vel expressa heredum comprehensio, quia heres ultimi venit casu, et fortuna.*

5 *Sicut comprehensi in donatione, si extarent, caperent ex vi comprehensionis, ita heredes etiam non nominati capiunt jure transmisso, et simplici ministerio, et operatione legis.*

6 *Si sit donatio facta Titio tantum, et ejus descendentibus tantum, et sic cum dictionibus limitativis indicantibus ad oculum donationem ex volito contrahentium non excedere personam Titii, adhuc tamen, si non fuerit adjectum pactum reversivum, et cogitatum de exclusione heredum Titii in donatione non comprehensorum, eo mortuo sine descendentibus, res donata non revertitur ad donantem, sed transit ad heredes donatarii uti venientes fortuito, et tanquam donatarii successores, non tanquam vocati, et in donatione comprehensi.*

7 *Donatio pura, et irrevocabilis differt a conditionali quo-*

re possedit, & retinuit etiam dictum Castrum, percipiendo
fructus liquidatos in executionem judicati nostri Tribuna-
lis in sc. 1100. annuis, usque ad annum 1689. quo præventi-
va restitutione viri hæreditatem dimisit Spiritui Josepho fi-
lio, occasione matrimonii ab eo cum Isabella contracti, cum
autem Margarita ob malam fidem illos suos facere prohibe-
retur, nam aderant creditores, vocati scilicet ad primoge-
nituram, qui litem moverant, & quibus illi restituendi
4 erant, inde promanant, quod jura omnia dotalia ejusdem
extincta dici debeant dictis fructibus longe dictorum jurium
valorem excedentibus, ut pariter firmatum fuit in dicta mea
decisione edita 13. Decembris 1700. loco mox citato.

Nec subsistit, quod Margarita fructus perceptos consum-
pserit bona fide, ex quo lis super dicto Castro mota non fue-
rat, dum ab illa possidebatur, sed duodecim circiter annis
ante, tempore quo vivebat Petrus ejus vir, præterea que an-
tequam ipsa possideret, eadem intermissa reassumpta fuerat
ann. 1694. & sic post dimissam possessionem favore filii; quia
præterquam quod res est non cum hærede prorsus extraneo,
qui probabili ulla ratione litem motam adversus auctorem
suum ignorare potuerit, sed agitur de lite quinque annis post
contractum matrimonium cum Margarita contra Petrum
ejus virum intentata, & quidem non super re exigua, sed
super feudo, quod constituebat nobiliorem, & majorem
partem patrimonii dicti ejus viri, ideoque scientia hujus li-
5 tis inducta in eodem Petro Margarita ejus viro in simul co-
habitanti communicata dicenda est per ea, quæ tradit Barry
6 de succession. lib. 8. tit. 3. n. 62 Menoch. cons. 707. n. 19. cum
aliis adductis per Rotam cor. Bich. dec. 469. n. 3. cessat dif-
ficultas ex eo, quod dicta Margarita fuit hæres universalis
ejusdem Petri; scientia autem, & mala fides defuncti tran-
sit in hæredem universi juris, qui propterea tenetur, & cogi
debet ad restituendos omnes fructus, licet bona fide possede-
7 rit, ut præter adductos in dicta mea decisione §. final. firmans
Cyriac. controv. 352. n. 14. Palm. Nep. alleg. 214. n. 32. &
seq. Rota post. de subhastat. dec. 71. n. 15. & in Romana,
seu Farfen. reintegrationis super Fructibus 2. Decembris an-
ni præteriti, §. idem etiam coram me.

Eoque certius id procedit in casu nostro, quia non agitur
de restituendis fructibus ad favorem extraneorum credito-
8 rum, sed de illis imputandis in proprium creditum Margari-
tæ, quæ sicuti necessitabat illam adesse, ita etiam fructuum
imputationem in extinctionem ejusdem evitare nequit, ad
Rot. cor. Bich. d. dec. 469. n. 9. & novissime firmatum fuit
in Romana seolus die 23. Mensis currentis coram me.

Urget etiam, quod Margarita jam per tres sententias
9 conformes, & rem judicatam, nominatim condemnata
reperitur ad dd. fructuum restitutionem, proindeque non
potest prætextu bonæ fidei illam effugere, & antequam pro-
via in integrum restitutione eandem rem judicatam revoca-
ri obtinuerit.

Absque eo quod relevet, quod mandatum vigore rei ju-
dicatæ pro fructuum restitutione relaxatum & expeditum
solum fuerit contra bona hæreditatia Petri, & Spiritus Josephi,
quoniam hoc non impedit, quominus etiam contra Marga-
ritam æque condemnatam mandatum expediri possit, neque
ex tali mandato præjudicatum remanet dictæ rei judicatæ.

Quibus omnibus additur, quod usque ab an. 1689. Mar-
garita intuitu matrimonii præventive restituit Petri hæredi-
tatem Spiritui Josepho filio, eique libere donavit donatio-
ne inter vivos omnia bona sua jura & actiones præsentia,
10 & futura, nedum sibi spectantia jure hæreditario dicti Pe-
tri, sed etiam nomine proprio, qualia erant credita, &
jura dotalia, quæ proinde amplius allegari nequit, quia
petempta fuere statim; ac per supradictam donationem fa-
ctam favore filii sui pleno illorum dominio in eum trans-
lata; & de ejusdem patrimonio effecta fuere, ut pluribus
comprobat, d. mea dec. §. atque illi.

Cum itaque confusa, extincta, seu novata remanserint
quæcunque jura dotalia Margaritæ, frustra potiorem illa ha-
bere dicebatur hypothecam pro quibusdã annuis præstatio-
nibus, & certa pecuniæ quãtitate sibi reservatis in supra me-
morata donatione facta filio suo, quoniam reservatio ista fa-
11 cere quidem potuit Margaritam creditricem hypothecariam
donatarii, nunquam vero hæreditatis Petri viri de qua agi-
tur; unde cum Isabella sit creditrix d. hæreditatis, præferenda
venit eidem Margaritæ creditrici, tametsi hypothecariæ Jo-
sephi Spiritus ejus filii, ea regula, quod creditores defuncti,
tametsi careant hypotheca in ejus bonis vigore separationis,
præferuntur omnibus creditoribus hæredis etiam hypothe-
cariis, ad text. in l. prima, & l. quoties ff. de separat. Bald. in l.
prima in fin. C. de bon. auct. jud. possid. Rot. cor. Dunoz. Jun.
dec. 721. n. 11. & 12. cor. Emerix sen. dec. 114. n. 10 & seq.
cum aliis adductis in Ferrar. seu Anconitana fideicommissi 12
super sequestro 3. Junii anni præteriti, §. eoque facilius, co-
ram R. P. D. meo Ansaldo.

Qua ratione etiam repellendus videbatur Antonius Bar-
bier creditor duorum censuum, unius scilicet in sorte libr.
5000. & alterius in sorte libr. 1320. impositorum usque ab 13
ann. 1690. a Spiritu Josepho; nam hic uti creditor hæredis
concurrere nequit cum creditoribus defuncti, cujus tota hæ-
reditas obligata reperiebatur pro fructibus usque ad finem
litis restituendi Isabellæ.

Præterea animadvertebatur, quod tempore constitutionis
eorundem censuum tam Isabella, quæ etiam pro illis se inso-
lidum obligavit, quam Spiritus Josephi ejus vir minoritatẽ
non excesserant, quo fit, ut illorum obligatio nullatenus
sustineri possit, utpote quæ careat solemnitatibus ab Ægi- 14
diana constitutione requisitis, quas etiam in Provincia Ave-
nionensi servandas esse, dixit R. P. D. Masserius in sua praxi 15
Legat. Aven. & Æmil. lib. 1. c. 35. n. 73. & firmavit Rot. pe-
nes Toodut. q. civil. c. 188. n. 2. & cor. Royat dec. 371. n. 1.

Et denique dicebatur, quod, utcunque res se habeat,
cum Antonius adhuc sibi relaxati non obtinuerit manda-
tum contra Spiritum Josephum, neutiquam agere posse vi-
detur pro consignatione pecuniarum, quæ supponit credi-
tum certum, & consequenter etiam neque concurrere cum
Isabella, quæ habet creditum per rem judicatam undequa-
que comprobatum.

Expediti a creditis Margaritæ, & Antonii progredientes
DD. ad discussionem alterius crediti Monasterii Sanctæ Ur- 16
sulæ ex personis sororum Claræ Seraphicæ, & Mariannæ,
quod attinet ad dotem sororis Claræ Seraphicæ, nulla de ea
habenda ratio visa est, quia jam appareat soluta, ex docu-
mentis datis in summ. additionali Isabellæ, n. 3.

Quo vero ad dotem sororis Mariannæ, præterquam quod
illa constituta reperitur in scutis 800. duntaxat, dum pro
aliis scut. 100. de proprio se obligavit ultra dotem Margari-
ta mater, quorum propterea hypotheca exerceri non potest 17
super bonis hæreditariis Petri, de quibus agitur, quanquam
Monasterium pro dictis sc. 800. nullum habeat mandatum,
præterea que agatur de legato dotis facto in testamento,
cum quo obiit Petrus anno 1681. & sic post contractum de-
bitum restituendi fructus, ideoque concurrere nequeat cum
creditoribus dicti Petri, cum legata debeantur super eo,
quod reliquum est deducto ære alieno, ut in specie de legato
dotis firmavit Rota in Farfen. juris offerendi 30. Januarii
proxime præteriti, §. Sed præmissa, coram R. P. D. meo
Priolo; nihilominus eidem Monasterio consuli posse DD.
visum fuit per cautionem quoad dictam dotem præstandam
per Isabellam, prout de jure &c.

Et ita partibus utrinque informantibus responsum fuit &c.

R. P. D. DE LA TREMOILLE.

Carpentoracten. seu Vasionen. primogenituræ.

Luna 19. Novembris 1703.

A R G U M E N T U M.

Hæc decisio est confirmatoria duarum præcedentium, nec
altero eget argumento.

S U M M A R I U M.

1 *Res judicata facit ex albo nigrum.*
2 *Mulier viri hæres per simplicem hæreditatis aditionem jura dotalia confundit.*
3 *Mulier a viro hæres gravata deducit sua jura dotalia respectu fideicommissarii.*
4 *Fallit respectu creditorum.*
5 *Restitutio in integrum adversus aditam inconsulto hæreditatem, reponit hæredem in gradu, quo erat, antequam adivisset.*
6 *Restitutio in integrum competit mulieri læsæ adversus aditam inconsulto hæreditatem.*
7 *Restitutio in integrum principaliter petita requirit commissionem Principis, ac plura alia requisita.*
8 *Petitio restitutionis in integrum impedire nequit consummationem executionis cœpta.*
9 *Restitutio in integrum incidenter petita nullas requirit solemnitates.*
10 *Exstante læsione tribui solet, etiamsi expiraverit tempus quadriennii ad illam implorandam præscriptum,*

11 *Adi-*

11 *Aditio hereditatis a muliere facta sine solemnitatibus nulla est.*
12 *Lesio est mater restitutionis in integrum.*
13 *Exceptio lesionis altiorem indaginem requirentis judicium executivum impedire nequit, & n. 16.*
14 *Aditio hereditatis a muliere sine solemnitatibus facta sustinetur, si nullum adsit statutum, similem quasi contractum irritans.*
15 *Restitutio in integrum nō competit mulieribus non lasit.*
17 *Mala fides auctoris transit in heredem universalem.*
18 *Pecunia per cautionem prestitam censetur extare, & dicitur non soluta.*
19 *Debitor legando nequit prejudicium inferre creditoribus.*
20 *Legata intelliguntur are alieno semper deducto.*
21 *Legitima dicitur quota bonorum, non hereditatis.*
22 *Stante patrimoniorum diversitate intrat beneficium separationis bonorum.*
23 *Constitutio Ægidiana a summis Pontificibus ad universum statum Ecclesiasticum extensa est.*
24 *Illius inobservantia nullos, & irritos reddit contractus mulierum & minorum.*
25 *Ægidiana constitutio in statu Avenionensi servanda est.*
26 *Creditores hypothecarii praferuntur creditis personalibus, etsi anterioribus.*
25 *Rota non solet per inutilia vagari.*

DECISIO XIII.

Mandatum de consignando, quod tribunal censuerat esse relaxandum favore Isabellę, prævia decisione die 27. Martii 1702. cor. R. P. D. meo de la Tremoille edita, ex diversis sensim infringere conabantur hodie Margarita cōjux Petri debitoris, necnon Monasterium Sanctæ Ursulæ ex persona Mariç Annç filię ipsius Margaritæ, ac denique Antonius creditor ex causa duorum censuum Spiritus Josephi pariformiter filii tam Patri, quam Margaritę; sed in presenti discussione coruscavit adeo limpida intentio Isabellæ, & respective adeo turbidæ visæ sunt ac subobscuræ prætensiones oppugnantium, ut DD. non putarint abscedi posse a præterito judicato, rescribentes *Rotale mandatum esse exequendum.*

Et quidem validioribus munimentis inniti nequibat creditum Isabellæ, dum promanabat a re judicata liquidante fructus debitos a Petro insimul, & Margarita ratione malę fidei enascentis a contestatione litis in summa scut. 29700. cum tanta vis exstat ejusdem rei judicatæ, ut Jura nostra & Doctores ad illius exaltationē, & incōtrovertibilem firmitatem transeant usque ad media prodigia, & incompossibi-
1 lia, videlicet quod ea habenda taliter veniat pro veritate, ut quatenus opus sit, efficiat de albo nigrum, & supra conatum Mathematicorum aptet quadrata rotundis, ut dicunt ... iat. lin. *contr. for. lib. 2. conf.* 135. *n.* 7. Scacc. *de sent. & re judic. gl.* 14. *q.* 2. *sub n.* 7 Fontanell. *dec.* 174. cum aliis, in Romana fideicommissi 17. Junii 1701. §. *cum igitur*, coram me.

Stabilita igitur hujusmodi base, & e cōspectu ad trutinam expendendo singula credita, quæ mordicus objiciebantur ab eisdem oppugnantibus; Quatenus attinebat ad illud Margaritæ consistens in ejusdem juribus dotalibus, obstitit fatalissima replicatio, nimirum, quod cum ipsa fuisset hęres inscripta a Petro marito, & deinceps in illius hæreditate sese simpliciter immiscuisset ex eo quod hęres cum defuncto sit una eademque persona, absolute subsequitur, quod ne detur contra omnia principia incompatibilis actio, & passio in eodem subjecto superinducta, remanserit omnimoda actionum
2 confusio impeditiva cujuslibet actionis circa bona defuncti debitoris atque insimul auctoris ejusdem adeuntis, ad communiter prænotata per text. *in l. Stychum* 96. §. *aditio ff. de solut. & libert.* Modern. Lucen *consult* 36. *n.* 1. Rot. coram Peuring. *dec.* 479. *n.* 7. *& seqq.* cor. Cerr. *dec.* 77. *n.* 3. *in rec. dec.* 280. *n.* 10. *p.* 18. & in Fanen. immissionis 14. Maii 1696. §. *quod autem*, coram R. P. D. meo Molines Decano.

Nullatenus resistente reflexione, quod eadem Margarita non fuerit a Petro hæres libere inscripta, sed gravata favore Spiritus Josephi communis filii cum Petro debitore; licet enim regulariter hęres gravatus pure adiens hęreditatem, per hanc editionem obnoxiam restitutioni, sicque resolubilem, non confundat perpetuo suas actiones; sed durante duntaxat impedimento tituli hæreditarii adhuc non resoluti per ipsam restitutionem; ideoque secuta eadem restitutione reintegretur in pristina jura creditoris, ope saltem retentionis,
3 juxta notata per Bald. *in l. debitori, C. de pact.* Alex. *in l. ita tamen* 27. §. *si ex Trebelliano. ff. ad trebell.* quos respective sequuntur Peregr. *de fideic. art.* 35. *n.* 21. §. *non obstat, vers. non obstat denique*, Grat. *discept.* 202. *n.* 16. *& seq.* Carol. Ant. de Luca *de confus. jur. c.* 6. *n.* 39. *& seq. & c.* 17. *n.* 61.

Id tamen optime sibi locum fecisset, quoties versata fuisset contentio confusionis actionum inter Margaritam gravatam, ejusve hæredes, & Spiritus Josephum illius filium, ac insimul substitutum seu fideicommissarium, qui sane casus minime evenerit. Verum conclusio hæc seu discursus nequaquam congruebat erga creditores Petri Testatoris, quorum sane respectu statim ac hæres negligit convolare ad præsidium juris statuti in jure novissimo authenticorum, mediante legitima confectione inventarii, sive proprias actiones confuderit, sive non, tenetur etiam de proprio satisfacere creditoribus defuncti, quin etiam legatariis, seu fidei- 4
commissariis particularibus, ut in d. text. *Auth.* §. *hinc nobis vers. si vero non fecerit, de hared. & falcid. ibi licet mensuram hereditatis transcendant legatorum datio*, quemadmodum præter allegatos in decisione hujus causæ, diei 27. Martii 1702. §. *porro*, cor. R. P. D. de la Tremoille, egregie etiam distinxerunt inter unum casum & alterum, Card. de Luca *de credit. disc.* 36. *n.* 22. Carol. Ant. de Luca *de pluralit. hom. l. c.* 6. *n.* 8. Vinc. de Franc. *dec.* 39. *n.* 4. *& seq.* Rot. *dec.* 373. *n.* 30. *& seq. p.* 9. *rec.* & in specie idem Carol. Ant. de Luca *d. tract. de pluralit. homin. legal. cap.* 102. *n.* 6. *& per tot.*

Sentiebant Margaritæ defensores amaritudinem replicationis proindeque contendebant exuere paludamentum hæreditarium, implorando nomine ipsius Margaritæ illud beneficium, cum quo benigne lex quandoq; succurrit animo nimis propero, sive inconsulto adeuntibus hæreditatem, impartiendo videlicet beneficium restitutionis in integrum
per quam hæres reponitur in gradu, ac si nunquam hæreditatem adivisset, ut tradit Ridolphin. *in praxi judic. p.* 1. *c.* 9. *n.* 186. 189. *& seqq. n.* 196. Rot. *dec.* 82. *p.* 9. *& dec.* 381. *n.* 3. *&* 4. *p.* 13. *rec.* & in Romana restitutionis in integrum, 23. Junii 1698 *in princ.* cor. R. P. D. meo Caprara, inter recollect. per Modern. Palm. *dec.* 296. 5

Atq; potens auxilium hujus restitutionis pręstolari videbatur qualitas mulieribus, qua Margarita laborabat; tatione siquidem imbecillitatis ejusdem sexus, comperta hodie lęsione, erat illi succurrendum præcipue ad finem retinendi jura 6
dotalia, sicuti post Odd. *de restit. in integr. q.* 10. *art.* 6. *n.* 27. *& seqq. & n.* 34. *& seq.* Ridolph. *in prax. judic. p* 1. *c.* 13. *n.* 439. Censal. de Peregr. *de fi eic. art.* 35. §. *sexto observ. & seqq.*

Potissime cum ex præmissa ratione retinenei propria credita dotalia super bonis Petri mariti Testatoris, non invocaverit Margarita beneficium ejusdem restitutionis in integrum principaliter, in quibus utique terminis, cum plura exigantur requisita, & signanter commissio Principis, sive ejus Signaturæ Justitiæ, ad tradita per eundem Ridolph. *in prax. judic. p.* 1. *d. cap.* 13. *n.* 421. petitio restitutionis in integrum nequit impedire consummationem mandati de consignando jam relaxati, aliosve processus executivos, secundum notata per Salust. Tiber. *in praxi lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. Ridolph. *d. cap.* 13. *n.* 473. *& seq.* Scacc. *de appellat. q.* 19. *remed.* 2. *n.* 110. *& seq.*

Ast hujusmodi restitutio efflagitabatur incidenter, ad finem videlicet evitandi deperditionē prefatorum jurium dotalium pro dissolvendis fructibus debitis actori a die motæ litis; quare cum in hac restitutione petita incidenter procedatur summarie & sine aliqua solemnitate, ex firmatis per Vestr. *in prax. lib.* 8. *c.* 3. *n.* 19. Ridolph. ubi sup. *n.* 421. dum 7
idcirco Margarita parata erat ex munimentis, & documentis domesticis incontinenti patefacere læsionem plusquam enormissimam, non videbatur arcenda a beneficio ejusdem restitutionis, quæ semper in hoc casu tribuitur, non obstante lapsu legitimi temporis, sive quadriennii ad illam implorandum, ut in voto edito in celeberrim. Ferrarien. fideicommissi de Turchis *seu dec* 90. *n.* 16. impress. apud Card. de Luca *de fideicom. & in d. dec.* 269. *n.* 8. penes Modern. Palm. 8
maxime cum ageretur, ut diximus, de muliere quæ sine ullis solemnitatibus adiverat mariti hæreditatem, & ideo nulliter, ut affirmat Jo. Franc. a Ponte *conf.* 33. *n.* 3. *lib.* 1. 9
Aliogr. jun. *contr.* 14. *n.* 2. *& seq. tom.* 1. Modern. Asculan. ad statut. Urb. *annot.* 44. *n.* 404. *& seq.* Rot. *dec.* 8. *n.* 31. post Card. Albit. *de inconstan. in judic.*

Cæterum neque hæc subalterna excusatio potuit intellectum dominorum captivare; quoniam jam in parte considerabili, fructus, de quibus agebatur, ipsamet Margarita in præjudicium Isabellæ mediate repræsentantis personam fideicommissariorum, præceperat atque consumpserat post motam litem cum mala fide, quæ excludit illam simplicitatem & læsionem quæ mater est restitutionis in integrum, & de reliquo satis non erat, sive incidenter, sive principaliter

liter allegare eandem læsionem quoties hic & nunc, in judicio ad præsens, sive post mandatum jam relaxatum, effectu executivo, nullibi ostendebatur incontinenti status hæreditarius, ac quid & quantum fuerit in Margaritam ab adita hæreditate susceptum & transfusum; unde quidquid dicendum fuisset, quando de ipsa læsione illico doctum extitisset, profecto cum saltem inspectio hujus figuratæ læsio-
13 nis altiorem exposceret indaginem, nequibat illa in similibus circumstantiis judicii effecti executivi exaudiri, præcipue post lapsum temporis adeo diuturni, ut bene post Menoch. *de adip. reme l.3. n.180. versic. & in hoc judicio*, respondit Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.645. n.25. & 26.* & coram Emerix Jun. *dec.673. n.7.*

Aditio vero hæreditatis facta per Margaritam, quæ ra-
14 tione sexus muliebris serotine proclamabatur tanquam nulla per defectum solemnitatum, pariformiter apparebat sufficientissime vindicata a non demonstrata aliqua sanctione statutaria quoad mulieres irritante similem quasi contractum, & in omnem casum semper eadem obsistebat difficultas, quia cum jura non succurrant mulieribus non læsis, ac
15 potius cum aliena jactura lucrifacientibus, sicut late demonstratum fuit in Romana prætensæ nullitatis contractus, 20. Junii 1698 §. *aliud vero cum seq. & 16. Feb. 1699. §. magisque coram me*, 18. Junii 1700. §. *cæteris*, cor. R.P.D. meo Scotto.

Hinc præsupponente lege opulentiam hæreditatis, ubi re-
16 plicetur illam extitisse damnosam, hęc ipsa replicatio parturiebat involucrum & inspectionem minime admittendam in hodierno processu executivo, ex his quæ in specie minoris, & hæredis tradidit Rot. *dec.1258. n.20. & 21.* cor. Cocc.

Et ob id minime ostensa oculari firmatione status hæreditarii, ac resultantia læsionis, superfluum efficiebatur elidere pretensionem, quę adversus supra ponderata circa perceptionem & consumptionem fructuum factam a Margarita, per eosdem informantes illius nomine excitabatur, nempe quod de tempore hujus perceptionis nulla lis inductiva malæ fidei vigeret cum Margarita: quia semper inconcusum restabat fundamentum tituli hæreditarii non elidibilis, nisi per effectivam redditionem rationis, & nihilominus certe quod per antea lis aliqua cum Margarita incalescebat, dum ea noscebatur finalissime condemnata ad fructuum restitutionem, & quatenus opus fuisset, mala fides inhibita Petro ejus marito, & auctori, in illam utpote hæredem transierat; quidquid enim sit ad aliquos effectus, certe ad hodiernum, ne hæreditas vel hæres sit in lucro fructuum indebitorum, mala fides impressa in auctore extenditur ad quemlibet universalem successorem, veluti non ignatum juris ejusdem
17 auctoris, prout ex Gratian. *discept. cap. 422. n. 8.* Cyriac. *contr.331 n.24.* aliisque, ut dictum fuit in decisionibus hujus causæ diei 13. Decembris 1700. §. *fin.* & die 17. Martii 1702. §. *nec subsistit*, coram R.P.D. meo de la Tremoille; quibus addi possunt Bart. *in l. ex diverso n.12. ff. de rei vendicat.* Ruin. *cons. 59. in fin. lib.1.* Soccin. Junior. *cons. 182. a n.27. & seq. vol. 2.* Afflict. *dec.240. n.3*

Pro complemento tandem sive pro majori præmissorum corroboratione addebatur, quod cum fuisset Isabellæ decreta consignatio sub afficta formula concursus, *præstita nimirum cautione de restituendo pecunias recipiendas creditoribus anterioribus & potioribus hæreditatis*; idcirco si postquam obtenta restitutione in integrum, & exuta veste hæreditaria, aliquod dotale creditum mansisset apud Margaritam, poterat ea non impediendo de præsenti processum exe-
18 cutivum, juxta sua opportunius subinde promovere contra cautionem, qua stante dicitur quodammodo pecunia non soluta, & extare in banco judicis, teste Paulo de Castr. *cons. 286. in princ. lib.1.* Molin. *de pignor. & hypothec. lib.4. tit.1. q.34. n.4.* Rota in Romana census 20. Aprilis proxime præteriti, §. *secundo fortius* coram me.

Detrusa Margarita d'Hattaud, facile fuit eliminare secundum contradictorem, sive penitus attendere prætensionem Monasterii S. Ursulæ concurrere satagentis pro eleemosyna sive dote legata sc.800. Annæ Mariæ professæ in eodem Monasterio, una cum accessionibus ejusdem dotis, quæ deberi videbantur ipsi Monasterio ex causa correspectiva alimentorum, quæ idem Monasterium suppeditaverat præcitatæ Annæ Mariæ, neglecta siquidem consideratione posterioritatis ejusdem legati relicti solum sub anno 1681. correspective ad debitū in Petro illius genitore radicatum longe præcedenter, ab anno videlicet 1669. in quo lis causativa obligationis refundendi fructus exordium sumpsit, sufficit ad exuberantiam responsio, quod in concursu Isabellæ creditricis declaratæ, ut supra, per rem judicatam, non poterat ulla haberi ratio de hujusmodi vel quocunq; altero legato, cum debitor legando nequeat inferre præjudicium 19
creditoribus, & ob id legata intelligantur, ære alieno semper subducto, ut tradunt communiter scribentes, *in l. universa, C. legat.* Grat. *discept. c.198. n. 1.* Cameral. *de legat. lib.5. caus.8. n.2.* Rota cor. Cerro *dec.41. n.12.* & in specie eadem Rota in Parsen. juris offerendi 6. Decemb. 1702. §. *tertio tandem* coram me. Quin etiam nec ipsa legitima capax est præjudicandi creditoribus, & idcirco dicatur esse quota bonorum, non hæreditatis, ex Surd. *cons.128. n.7.* Car. Mant. 21
de conject. ult. vol. lib.7. tit.8. n.5. Merl. *de legit. lib.1. tit.1. q.2. n.1.* Rot. *post eundem dec.66 n.3.* & cor. Cavaler. *dec.325. n.2.*

Ejusdem denique levitatis apparuit postrema Antonii de Barbier conflictatio desumpta ab impositione duorum censuum passive facta per Spiritum Josephum filium Petri sæpius enunciati in summa libr. 2000. & respective 1320. libr. cum fidejussione ipsiusmet Isabellæ, non solum quia distinguendo patrimonia, quæ subjecta extiterunt executioni, & fidejussioni initæ ab Isabella, liquebat, quod circa bona derivantia a patrimonio Petri frustra objectabatur impositio primi census libr. 2000. in quo nequaquam Isabella fidejusserat; sublata quippe ejus peculari obligatione nequibat Antonius aliquam antelationem, sive concursum sibi eblandiri, dum stante præmissa patrimoniorum diversitate, tanquam creditor duntaxat Spiritus Josephi impositoris, nullibi valebat obicem præbere Isabellæ creditrici super bonis memorati Petri, juxta illud legale, & æquitativum benefi- 22
cium separationis bonorum, de quo plene Carol. Anton. de Luca *de pluralit. hom. legal. cap.6. n.1. & seq.* Rota in Romana Cambii 30. Aprilis 1700. § *in quantum in fin.* & in Ferrar. seu Anconitan. fideicommissi super sequestro 3 Junii 1701. §. *eoque facilius* cor. me.

Indiscriminatim vero ac etiam pro submovendo quolibet concursu super bonis quoque Spiritus Josephi respectu secundi minoris census libr. 1320. super quo Isabella fidejusserat; placuit iterum DD. responsio attributa in decisione R. P.D. mei de la Tremoille, sub die 17. Martii 1702. *sub §. præterea*, videlicet quod cum tam Spiritus Josephus, quam Isabella conjux existerent de tempore factæ impositionis minores in ætate, quidquid proinde ad terminos, Authent. *sacramenta puberum, C. si advers. vendit. & cap. cum contingat de jure jurand.* supposuisse videantur, Rota in altera Carpentoracten. bonorum cor. bon. mem. Albergato *dec. 297. præcipue ub num.33. & 34. p.19. rec.* adhuc perspecta celebri 23
Constitutione ab Ægidio Cardinali Carillo Albernotio, deindeque per SS. Pontifices Sixt. IV. & Paul. III. subexte nsa ad universum statum Ecclesiasticum, vitiosa & nulla reddebatur eadem impositio, ac insimul fidejussio, tanquam non 24
fulcita solemnitatibus ab eadem Constitutione præscriptis in contractibus minorum; eandem quippe Constitutionem fuisse, ut præmisimus, approbatam atque extensam ad totam Ecclesiasticam ditionem, & sic etiam ad statum Avenionensem, jam affirmaverat Rota coram Caputaq. *p.t. ad* 25
dec.220. ubi sub n.2. signanter meminit authenticæ, *sacramenta puberum*, & coram Royas *dec.372.*

Comperto igitur, quod omnia cedita, quæ opponebantur Isabellæ, redderentur inefficacia vel nulla, DD. non existimarunt descendere ad articulum, utrum etiam præfata credita in ea parte qua apparebant posteriora debito Petri judicialiter contracto per motam litem super restitutione fructuum indebite perceptorum, & quorum ratione facta fuerat executio, tam super bonis ejusdem Petri, quam Spiritus Josephi illius filii & hæredis, mererentur amplius anteferri 26
ratione hypothecæ quæ semper anteponitur creditis personalibus, etsi anterioribus, ad text. *in l. eos, C. qui potior in pignor. hab.* Altogr. *cons.4. n.14.* Gait. *de credit. c.4. q.11. n.1196. seqq.* Merlin. *de pign. & hypoth. lib.4. tit.1. q.14. n.1.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.11. tit.22. n.20.* Paschal. *de virib. patr. potest. lib.1. c.8. n.78. & seq.* Surd. *dec.56. n.6.*

Quoniam nisi consimiles quæstiones juris protendant ad uberiorem causæ explanationem, vel aliud laudabile jurisprudentię motivum intercedat, Tribunal non asseruerit per inutilia ac superflua divagari, quantumvis forte probabilior esset, ut ab informantibus pro creditoribus contra Isabellam exageraretur sententia negativa cujuslibet hypothecæ, non minus super bonis liberis ipsius gravati, ad non dissimiles terminos, late examinatos per Peregr. *de fideic. art.45. n.49. vers. & in proposito*, Rota in Civitatis Castelli bonorum cor. Rondinino, *seu dec.177. p.19. rec.* confirmata 19 Junii 1680. cor. eodem, *sive dec.73. inter recollect.* per Moder. Ascul in. ad statur. Urb.

Et ita utraque parte informante &c.

R.P.D.

R. P. D. SCOTTO.

Avenionen. restitutionis dotis.

Luna 19. Januarii 1705.

ARGUMENTUM.

Bona subjecta Avito fideicommisso remanent affecta non solum pro constitutione, & restitutione dotis, sed etiam pro solutione augmenti, seu lucri ex pacto reciproco inter conjuges debiti, ac demum pro fructibus, seu interusuriis dotalibus: nec tenetur mulier agere contra bona libera, quando sunt pluribus hypothecis, & litibus involuta, & intricata.

SUMMARIUM.

1 *Usure debentur vidua suam dotem repetenti a die interpellationis concurrente illius inopia.*
2 *Bona fideicommissi aviti remanent affecta, non minus pro constitutione, quam pro restitutione dotis.*
3 *Idemque procedit respectu lucri ex pacto reciproco debiti.*
4 *Ac pro fructibus seu interusuriis dotalibus.*
5 *Quando bona libera sunt pluribus hypothecis, ac litibus involuta, non tenetur mulier ea prosequi pro consecutione sue dotis.*
6 *Intricatio bonorum probatur ex alienationibus factis per heredes, quando tenentur fideicommissum reintegrare.*
7 *Item quando heredes pretendunt bonorum retentionem ob credita ab eisdem acquisita.*
8 *Sola lis inter heredes, & fideicommissarios sufficit ad hoc, ut vidua non teneatur excutere bona pro consecutione sue dotis.*
9 *Et tunc satis est consultum heredi fideicommissario per cessionem jurium faciendam a muliere.*

DECISIO XIV.

Pendente lite in nostro Tribunali inter Laurentium Serre uti vocatum ad fideicommissum quondam Alexandri Serre senioris, ac P.P. Doctrinæ Christianæ hæredes quondam Alexandri Serre junioris ultimo defuncti, Francisca de Cohornes vidua relicta dicti Alexandri junioris judicium in partibus introduxit, tam super restitutione suæ dotis constitutæ in lib. 16000. quam etiam pro solutione donationis propter nuptias a D. Alexandro viro ejus favore exaratæ in lib. 2000. quam etiam pro interusuriis dd. Capitalium a die interpellationis: sed reassumpta coram me hujusmodi controversia, & terminato jam per rem judicatam favore Laurentii Serre d. judicio immissionis ad bona fideicommissaria Alexandri Serre senioris ad instantiam prædictæ Franciscæ, proposui hodie dubium, *an & pro qua summa, & contra cujus bona sit relaxandum mandatum*, cui DD. responderunt, *esse relaxandum mandatum contra bona fideicommissaria facta cessione.*

De credito in genere, pro quo esset relaxandum mandatum, juxta primam partem dubii non fuit quæstio inter scribentes, dum tam solutio dotis, quam etiam donatio libr. 2000. intuitu matrimonii, & quatenus Francisca viro supervixerat, resultabant ex instrumento publico, quod facit probationem probatam, usuræ vero debentur saltem a die interpellationis secutæ, sub die 23. Junii 1702. concurrente inopia Franciscæ, quæ non præsumitur habere nisi suam dotem, Card. de Luca *de dot disc.* 161. *n.* 72. *&* 73. Leotard. *de usur. q.* 79. *n.* 51. Thesaur. *dec.* 43. *n.* 5. Rot. *dec.* 383. *n.* 4. *part.* 6. *& dec.* 184. *n.* 26. *part.* 19. *rec.* 1

Sed nec dubitarunt DD. quin d. mandatum esset relaxandum cōtra bona fideicommissaria d. Alexandri juxta secundam dubii partem: quia cum agatur de fideicommisso avito, illius bona remanent affecta non minus pro constitutione, quam pro restitutione dotis, juxta text. *in auth. res quæ, C. commen. de leg.* Rot. *dec.* 393. *num.* 1. *part.* 22 *dec.* 123. *n.* 26. *part.* 16. & in Hidruntina fideicommiss. 4. Martii 1701. §. 3. coram R.P.D. meo Caprara; idemque procedit etiam respectu d. donationis lib. 2000. seu lucri ex pacto reciproco debiti, ad text. *in auth. de restit. & ea quæ parit. vers. adierunt*, Peregr. *de fideicomm. art.* 42. *n.* 96. Ludov. Bell. *cons.* 77. *num.* 4. Rot. cor. san. mem. Alexand. VIII. *dec.* 83. *num.* 2. *& plurib. seq.* ubi alii concord. ac demum pro fructibus, seu interusuriis dotalibus, Rot. *dec.* 39. *n.* 2. *part.* 19. *dec.* 359. *parit. sub n.* 2. *part.* 12. *rec.* & post Merlin. *de pign. & hypoth. dec.* 101. *n.* 6. 2 3 4

Nec obstat, quod actio competens mulieri contra bona fideicommissaria pro restitutione suæ dotis sit subsidiaria, & ideo inexercibilis, non factis prius legitimis diligentiis contra bona libera Alexandri viri & originarii debitoris; nam cum bona libera, si quæ adsunt, sint pluribus hypothecis & litibus involuta & intricata, non tenetur mulier eadem prosequi pro consecutione suæ dotis, cujus causa dicitur favorabilis, nec est sub incertis litibus quærenda, Card. de Luca *de dot. disc.* 145. *n.* 69. Rot. *dec.* 39. *n.* 1 *par.* 10. *rec.* in Rom. pecuniaria 17. Junii 1699. §. *vanam*, & in Reatina fideicommiss 7. Martii 1704. §. *etenim probatum*, & §. *nec dicatur*, coram R.D. meo Decano. 5

Quod autem D. dicti bona libera in modica quantitate descripta in inventario confecto per P.P. Doctrinæ Christianæ essent intricata & aliis hypothecis affecta, statim DD. apparuit, tum quia remanent obligata pro reintegratione fideicommissi ob ingentes alienationes factas ab hæredibus gravatis in summa sc. 10. millium, & ultra, de quibus meminit decisio in Avenionen. fideicommiss. super manutent. 10. Junii 1697. §. *ceterum*, coram Illustriss. Domino magno Cancellario Mediolani, & 20. Januarii 1700. §. *quo vero*, coram R.P.D. meo Muto; tum etiam quia P. P. Doctrinæ Christianæ hæredes dicti Alexandri debitoris prætendunt sufficientem reddere rationem de dictis bonis hæreditariis, allegando pro illorum retentione diversa credita ab ipsis acquisita, & pro majori parte per Rotam bonificata, ut patet ex altera mea hodierna decisione Avenion. fideicomm. super fructibus *per tot.* quæ sola lis inter dd. P.P. & Laurentium super iisdem bonis satis est, ut Francisca non teneatur illa excutere pro consecutione suæ dotis, ut dixit Rot. cor. Emerix Jun. *dec.* 1097. *n.* 10. 6 7 8

Quapropter in his circumstantiis DD. satis consultum putarunt hæredi fideicommissario per cessionem jurium faciendam a muliere juxta rescriptum, de quo supra, quam cessionem in his terminis laudant Cardin. de Luca *de dote disc.* 145. *n.* 56. Peteg. *de fideicomm. art.* 42. *n.* 18. 9

Et ita utraque parte informante.

MAN-

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Septimum

THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,

Qui est

DE DONATIONIBUS, EMPTIONE, ET VENDITIONE, Alienationibus & Contractibus prohibitis, Tutoribus, & Procuratoribus, &c.

ARGUMENTA DECISIONUM

DE DONATIONIBUS, EMPTIONE, ET VENDITIONE, Alienationibus & Contractibus prohibitis, Tutoribus, & Procuratoribus, &c.

DECISIO I. *Romana Donationis, seu Primogenitura de Aldobrandinis.*

De natura Donationis irrevocabilis, & inter vivos, nisi appositum fuerit a donante literale pactum reversivū, statim dominium rei donatæ transfertur in donatarium, bonaque a donante abdicata taliter sunt, ut ad eum ullo modo, & ullo nunquam tempore revertantur, & illa ad donatarii hæredes jure transmissionis, & legis ministerio perveniunt, licet illi in donatione nominati non existerint. Alter ex donationis natura subsequitur effectus, ut si donatio facta sit Titio tantum, vel Titio, & ejus descendentibus tantum, & sic cum dictionibus limitativis; adhuc tamen si non fuit adjectum pactum reversivum, & cogitatum de exclusione hæredum non comprehensorum, donatario mortuo sine descendentibus, res donata non revertitur ad donantem quodque dispositio *l. cum Avus, ff. de condict. & demonstr.* haberi non possit, latissime in his duabus decisionibus firmatur in ampliationem *Disc. 8. de donat.* Card. de Luca.

DECISIO II. *Romana Donationis, seu Primogenitura de Aldobrandinis.*

Præsentis decisionis argumentum adest in præcedenti decisione.

DECISIO III. *Taurinen. Fideicommissi.*

Juxta textum in *l. 1. Cod. de donat. quæ sub mod. fiunt*, donatio resolvitur ob non adimpletum onus donatario injunctum, & causam finalem respiciens ipsius donationis; in his autem quinque, quæ subsequuntur, decisionibus firmatur, quod resolutio tantum procedat, vel ubi onus adjectum fuerit cum pacto resolutivo, vel quando appositum erit sub conditione; alias enim ad incurrendam caducitatem requiritur interpellatio: ad autem detegendam conditionem non verba, sed tota respici debet dispositio, & dignosci, an onus subsequatur emolumentum, vel non, quia primo casu clara convincitur conditio, in secundo vero casu illa excluditur, ad materiam *disc. 1a. & disc. 63. de donat.* Card. de Luca.

DECISIO IV. *Taurinen. Fideicommissi.*

Argumentum hujus decisionis est in alia præcedenti.

DECISIO V. *Taurinen. Fideicommissi.*

Argumentum reperitur in decisione 3.

DECISIO VI. *Romana Hæreditatis.*

Hujus decisionis argumentum est adnotatum in decis. 3.

DECISIO VII. *Sancti Severini Caducitatis.*

Argumentum hujus decisionis habetur in decis. 3.

DECISIO VIII. *Romana Donationis.*

Ex defectu præsentiæ, & consensus proximioris requisiti a statuto irritatur contractus minoris, etsi existentia illius ignoretur a contrahente. Ut possit irritari contractus ex d. causa, sufficit probare potentiam naturalem proximioris interveniendi in contractu Juramentum requisitum a statuto, quod contractus non tendat in damnum & præjudicium minoris, exigitur etiam in contractu donationis, ad casum, *Disc. XXVII. de donat.* Card. de Luc.

DECISIO IX. *Romana, seu Ferentrana Donationis.*

Dispositio statuti volentis solemnitates, locum non habet in donatione facta contemplatione certi, & determinati matrimonii; minusque in contractu facto per Clericum, qui licet habeat facultatem utendi statuto per modum privilegii, attamen debet id declarare in principio contractus, ad casum *Disc. 32.* Card. de Luca *de donat.* Donatio est transitoria ad hæredes donatarii, licet non nominati, etsi donatarius præmoriatur donanti.

DECISIO X. *Romana Donationis.*

Donator non tenetur de evictione favore donatarii, præsertim si donatio incipiat a traditione. Evictio non est apta parendi obligationem revelationis, si contrahentes scivetint rem hypothecis esse obnoxiam: utraque tamen limitatur conclusio relata a Card. de Luc. de *donat. disc. 51. & disc. 53.* quoties scilicet promissio de evictione in contractu reperiatur deducta.

DECISIO XI. *Auximana Donationis.*

Ea duntaxat bona sunt collationi obnoxia, quæ ipsemet succedere petens habuit ab eo, de cujus successione agitur. Donatio facta cum onere restituendi filii donatarii non est conferenda, cum alias filiis præjudicaretur, Donatione facta Patri, & filiis, filii censentur vocati ex propria eorum persona, etsi agatur de filiis nondum de tempore donationis natis; secus si donatio esset facta patri stipulanti pro se, & filiis.

DECISIO XII. *Auximana Donationis.*

Filii sive ex testamento sive ab intestato succedentes in hæreditate parentum, tenentur ad servandam æqualitatem conferre in communi cum aliis fratribus dotes, & donationes propter nuptias, etiamsi donatio esset facta patri pro filiis nascituris, præcipue si donatio majorem partem bonorum contineret. Ex dispositione parentis donatio conferri debet, si mandaverit, quod illa esset imputanda in legitima, hocque casu collatio admittitur, etsi donatio contineat onus perpetuum fideicommissi favore filiorum, & donatarius esset hæres cum beneficio legis, & inventarii, & vires hæreditatis non supperterent.

DECISIO XIII. *Auximana Donationis.*

Argumentum est in alia antecedenti decisione.

DECISIO XIV. *Romana Falcidiæ.*

Hæc edocet decisio formam æstimandi prædia Urbana juxta juris regulas, & passim, quæ in Urbe servatur.

DECISIO XV. *Romana, seu Neapolitana Liberationis a molestiis.*

Emptor molestatus nedum tenetur litem venditori intimare,

mare, sed tenetur illum excitare ad defendendum; quoties tamen promissa fuerit liberatio ad omnem simplicem requisitionem emptoris, ac dicta verba ad merum commodum ipsius emptoris apposita fuerunt, vel adsit juramentum, vel demum agatur cum minore, intimatio excitatoria non exigitur.

DECISIO XVI. *Romana, seu Neapolitana Liberationis a molestiis.*

Argumentum habetur in *decis.* 15.

DECISIO XVII. *Romana Pecuniaria.*

Tot jure deputandi sunt curatores, quot sunt contrahentes; hæc tamen juris conclusio procedit, quando causa contrahendi, & obligatio esset diversa; secus vero ubi est unica æqualiter respiciens omnes minores, vel Mulieres, & statutum non disponit, quod tot sint curatores, quot contrahentes, quia tunc potest pro omnibus authorizari contractus ab unico curatore, & multa in decisione afferuntur pro validitate transactionis initæ per Mulierem, ad declarationem *Disc.* 28. Card. de Luca *de Contract. prohib.*

DECISIO XVIII. *Verulana Census.*

Dispositio Ægidianæ Constitutionis irritans contractus minoris sine certis solemnitatibus stipulatos est extensa ad totum statum Ecclesiasticum. Eadem constitutio non requirit expressionem causæ in scriptis, & ideo ut legitima causa interventa dicatur, sufficit decretum judicis, qui præsumitur eum causa decretum interposuisse juxta ea quæ notata reperiuntur per Card. de Luca *de contract. prohib. disc.* 31.

DECISIO XIX. *Verulana Census.*

Contractus minoris juratus sustinetur absque solemnitatibus requisitis a jure Civili. Causa in scriptis non exigitur per constitutionem Ægidianam in contractibus per minores expletis, & propterea ubi reperitur judicis decretum, præsumitur intercessisse. Causa expressa præsumitur vera, & minori contrarium asserenti incumbit onus probandi, ita ut creditori sufficiat productio Instrumenti cum decreto judicis, ad ornatum *disc.* 28. *&* *disc.* 32. *de contract. prohib.* Card. de Luca.

Ad hoc ut minor ex defectu consensus proximiorum possit impugnare contractum, requiritur exacta probatio illorum existentiæ, & cum circumstantia quod commode intervenire potuissent. Insinuatio per lapsum triginta annorum præsumitur. In judicio executivo admittitur exceptio, quæ agendo liquidari non valeret, nisi cum tribus sententiis conformibus.

DECISIO XX. *Romana Salviani.*

Judex deputatus in gradu restitutionis in integrum limitatas habet facultates confirmandi, vel infirmandi primum judicatum, nec valet ex integro merita causæ assumere non obstante clausula, *quam & quas*, in Commissione contenta. Mulier legitima cum causa dicitur jura dotalia renunciare, si id gerat ad effectum producendi ad finem matrimonium propriæ filiæ, per ea, quæ adducit Card. de Luca *de contract. prohib. disc.* 33. Statutum licet exoptet, quod causa contractus respiciat mulieris utilitatem, attamen si ista cauta sit in bonis viri, non est rigide inquirendum, an causa fuerit ei utilis, vel non.

DECISIO XXI. *Perusina Salviani.*

Obligatio minoris facta ad effectum extinguendi æs alienum sustinetur, licet solemnitatibus reperiatur destituta.

In defectum proximiorum non exigitur deputatio curatoris, sed sufficit decretum judicis. Ad hoc ut ex defectu proximiorum minor possit irritare contractum, ex quo proximiores in loco adetant, tenetur probare, quod commode intervenire potuissent, tam in casu, quo minor est actor, quam in aliis, in quo sit Reus, & tam in casu, quando aliqui adhibiti fuerunt proximiores, sed minor excepit alios magis propinquos adhiberi potuisse, quam in alio casu, in quo nulli adhibiti fuerunt proximiores. Insinuatio per lapsum triginta annorum cum observantia præsumitur, & observantia exigitur continuata per totum d. tempus, cum præsumptio præcipue fundata sit in lapsu temporis.

DECISIO XXII. *Romana Census.*

Minoris, vel Melioris obligatio sustinetur, non obstante defectu proximioris, si in contractu adsit juramentum quod alii proximiores ultra consentientes non adsint, cum æquitas non patiatur, quod Mulier, vel minor circumveniat cōtrahentem, qui non tenetur scire totam ipsius Mulieris, vel minoris genealogiam. Ex erronea certe causa in parte non irritatur contractus in totum, ubi decretum cadit super re dividua, qualis esset quantitas, ad ornatum *disc.* 32. *contract. prohib.* Card. de Luc. Versio dicitur probata, si contractum sit debitum pro extinctione alterius, & primum appareat deinde extinctum, ad effectum tamen sustinendi obligationem Mulieris.

DECISIO XXIII. *Romana Cambii.*

Filiusfamilias, etiam Clericus, Urbis civis, vel incola, nequit absque Patris consensu contrahere, & si Clericus sit, deficiente autem patre, & existente Avo, exigitur authoritas istius, alias hic potest contractum impugnare etiam tacente nepote. Ad d. effectum sufficit incolatus ipsius Avi.

DECISIO XXIV. *Romana Census.*

Præscriptio viæ executivæ iisdem modis interrumpitur, quibus interrumpuntur aliæ præscriptiones. Consensus, & præsentia patris in contractibus filiifamilias ex statuto Urbis exigitur non ad integrandam personam filii, sed pro interesse patris, juxta ea quæ dixit Card. de Luca *disc.* 37. *& disc.* 38 *& disc.* 63. *de contract. prohib.* & præterea obligatio facta pro ipso sustinetur.

DECISIO XXV. *Terracinen. Census.*

Statutum Urbis minoris, qui annum habent vigesimum, reputat, ac si essent majores, itaut sine solemnitatibus possint contrahere; hujusmodi autem statutaria dispositio locum habet in toto districtu, & si adsit particulare statutum, qui det certam formam contrahendi ipsis minoribus, quia si in illo nil disponatur circa ætatem, quoad istam attenditur statutum civitatis dominantis.

DECISIO XXVI. *Auximana Fideicommissi.*

Contractus initus a procuratore minoris est cum solemnitatibus explendus, licet solemnitates in mandato procuræ reperiantur, si procuræ mandatum non sit speciale cum insertione, & forma, cum qua procurator in certo, & præciso procedere debet: si vero adsit forma præcisa contrahendi, itaut sit speciale mandatum, tunc si solemnitates reperiantur in mandato procuræ, illæ in contractu non exoptantur.

DECISIO XXVII. *Recineten. Census.*

Obligatio Mulieris absque solemnitatibus volitis a constitutione Carpensi est nulla, prædictæque solemnitates exiguntur etiam in contractibus ad acquirendum tendentibus, & præseferentibus titulum lucrativum, & onerosum, ac etiam in ratificatione per reiteratos actus inducta, & demum in obligationibus judicialibus, ob amplitudinem verborum enarratæ constitutionis.

DECISIO XXVIII. *Recineten. Census.*

Argumentum in præcedenti decisione reperitur.

DECISIO XXIX. *Recineten. Census.*

Argumentum in decis. 27. notatum fuit.

DECISIO XXX. *Sutrinas Dotis.*

Dos est detrahenda ex bonis communibus, licet non constet versam in utilitatem consociorum. Societas cum pupillo contrahi aut renovari non potest absque solemnitatibus; si tamen societas jam præexisteret inter sociorum patentes, valide potest tacite continuari, ac etiam contrahi cum pupillo sive minore absque solemnitatibus, dummodo expressus sive etiam tacitus accedat consensus Tutoris seu curatoris; & quomodo communio bonorum inter fratres probetur, ex decis. convincitur.

DECISIO XXXI. *Recanaten. Fideicommissi.*

Insinuatio, cum sit solemnitas extrinseca, ex spatio triginta annorum cum observantia præsumitur. Decretum Judicis requisitum in obligatione minorum, & Mulierum, suppletur ex authoritate personæ per judicem deputatæ, de cujus deputatione non potest dubitari, si tanquam judex deputatis intervenerit cum relatione ad acta, & sola attestatio Notarii deponentis, quod factis diligentiis delegatio non intervenerit, contrarium minime probat.

DECISIO XXXII. *Romana Mobilium.*

Mulier in contractu depositi obligatur etiam absque solemnitatibus, ubi in re reposita nullum ipsa jus habeat, cum in illo intervenire non possit læsio; item & valide obligatur in omnibus contractibus gratuitis absque usuris stipulatis, cum in illis præsumatur versio in ejus utilitatem. Statutum laicale non potest infringere contractus initos per personas Ecclesiasticas ob non adhibitas solemnitates.

DECISIO XXXIII. *Romana Transactionis.*

Decretum judicis potest in contractibus minoris, & Mulieris interponi etiam non obstantibus feriis generalibus. In transactione stipulata per Mulierem reputatur

pro

pro legitima causa recessus a litibus. Lites in d. casu non generice, sed specifice sunt exponendæ, quando consistunt in nuda partium vociferatione; ubi vero consistunt in actibus judicialibus, non exigitur specialis expressio, sed sufficit generalis, quæ implicitam relationem dicit ad acta, de quibus judex certioratus præsumitur. Instrumenta etiam non archiviata fidem faciunt in judicio, quotiescunque constat de legalitate notarii, nec adest fraudis suspicio. Locus non est resolutioni transactionis, neque ex capite contraventionis, neque non implementi, sed agendum est ad observantiam ac implementum, & quatenus hæc haberi nequeant, ad damna, & interesse. Sub nomine masculorum veniunt etiam masculi ex fœmina. Ad excludendam læsionem plurimum ponderari debet, si remissio facta sit favore nepotis, ac ex necessitudine.

DECISIO XXXIV. *Perusina Dotis.*

Solemnitates exiguntur in renunciationibus, quas mulieres in ipso actu constitutionis dotis favore patris explent. Insinuatio per lapsum 30. annorum non præsumitur, si constet de aliqua insinuatione minus legitime facta, & si in illa exprimatur, quod fiat ad majorem cautelam. Insinuatio est probanda per creditorem, si ipse agat, licet sit solemnitas extrinseca; si autem creditor non ageret, sed esset reus, negativa insinuationis esset concludenter justificanda per actorem, qui in dicto defectu se fundat.

DECISIO XXXV. *Romana Pecuniaria.*

Post liberationem, & quietationem Tutori factam, non potest hic compelli ad novam redditionem rationis. In actibus liberatoriis nulla præstatur evictio nec manutentio, etiam si processum fuerit per viam donationis, & cessionis, ac promissa manutentio, & evictio, ubi agatur de transactione inita in redditione rationis. Liberatio facta Tutori qui sit sanguine conjunctus Pupillo occasione qua ipse in Religionem ingreditur, ample est interpretanda.

DECISIO XXXVI. *Romana Redditionis Rationis.*

Ratio semel reddita amplius peti non potest. Ministri subalterni tenentur reddere rationem Tutori. Tutor vero illam adstringitur reddere Pupillo. Actus in quo Tutor intervenit absque expressione, quod Tutor sit, Pupillo non præjudicat. Actio petendi redditionem rationis non præscribitur ex lapsu triginta annorum, si proveniat ab obligatione juxta minusque ex Urbis statutaria præscriptione, si liquido non constet de scientia indubitata super competentia actionis.

DECISIO XXXVII. *Romana Redditionis Rationis.*

Argumento non indiget, cum reperiatur in decis. 36.

DECISIO XXXVIII. *Romana Redditionis Rationis.*

Argumentum est supra in *decis.* 36.

DECISIO XXXIX. *Romana Cambii.*

Statutum Urbis *lib.* 2. *cap.* 152. comprehendit solum cives; & incolas, nec extenditur ad filiosfamilias exteros in Urbe contrahentes; nec complectitur illos filiosfamilias, qui publice reputantur sui juris, & negotiantur; & assertio filii, quod ipse sit sui juris, licet ad sa non sufficiat, tamen multum prodest, quando concurrunt aliæ circumstantiæ juste inducentes creditorem ad ei credendum. Quando filiusfamilias habet propria bona independenter ab usufructu debito patri, potest, non obstante statuto, sine patris consensu se obligare.

INDEX DECISIONUM.

A

AUximana Donationis 19. *Junii* 1697. *Emerix*, Dec. XI.
Eadem 21. *Junii* 1688. *Eodem*, Decis. XII.
Eadem 26. *Februarii* 1698. *Eodem*, Decis. XIII.
Auximana Fideicommissi 12. *Decembris* 1678. Emerix, Decis. XXVI.

P

Perusina Dotis 18. *Junii* 1696. *Emerix*, Decisio XXXIV.
Perusina Salviani, 10. *Martii* 1694. *Molines*, Dec. XXI.

R

Recanaten. Fideicommissi, 24. *Aprilis* 1692. *Benincasa*, Dec. XXXI.
Recineten. Census *Junii* 1686. *Albergato*, Dec. XXVII.
Eadem 10. *Martii* 1687. *Emerix*, Dec. XXVIII.
Eadem 22. *Martii* 1688. *Caprara*, Dec. XXIX.
Romana Cambii 7. *Februarii* 1681. *Matthejo*, Dec. XXIII.
Romana Cambii, *Luna* 23. *Januarii* 1702. *del Olmo*, Decisio XXXIX.
Romana Census, 21. *Februarii* 1687. *Caccia*, Decis. XXII.
Romana Census, 14. *Januarii* 1686. *Matthejo*, Decisio XXIV.
Romana Donationis, seu Primogenituræ de Aldobrandinis, *Ven.* 6. *Apr.* 1696. *Emerix*, Dec. I.
Eadem 10. *Junii* 1697. *Ursino*, Decis. II.
Romana Donat. 14. *Martii* 1698. *Hervault*, Dec. VIII.
Romana seu Feretrana Donationis, 16. *Junii* 1690. *Emerix*, Dec. XIX.
Romana Donationis, 12. *Junii* 1594. *Pio*, Dec. X.
Romana Falcidiæ, 11. *Januarii* 1684. *Rondinino*, Dec. XV.
Romana Hæreditatis, 29. *Maii* 1693. *Molines*, Dec. VI.
Romana, seu Neapolitana liberationis a molestiis, 10. *Martii* 1688. *Benincasa*, Dec. XV.
Eadem, 16. *Februarii* 1690. Dec. XVI.
Romana Mobilium, 5. *Julii* 1694. *Ursino*, Dec. XXXII.
Romana Pecuniaria, *Lun.* 5. *Maii* 1687. *Caccia*, Decis. XVII.
Romana Pecuniaria, 28. *Novembris* 1689. *Caprara*, Decisio XXXV.
Romana Redditionis rationis, 29. *Januarii* 1694. *Ursino*, Dec. XXXVI.
Eadem, 10. *Decembris* 1694. *Eodem*, Dec. XXXVII.
Eadem, 4. *Februarii* 1697. *Caprara*, Dec. XXXVIII.
Romana Salviani, 18. *Martii* 1698. *Benincasa*, Dec. XX.
Romana Transactionis, 15. *Novembris* 1694. *Emerix*, Dec. XXXIII.

S

Sancti Severini Caducitatis, 14. *Junii* 1694. *Pio*, Decis. VII.
Sutrina Dotis, 28. *Aprilis* 1687. *Ursino*, Dec. XXX.

T

Taurinen. fideicommissi, 2. *Julii* 1689. *Molines*, Decis. III.
Eadem, 5. *Decembris* 1689. *Molines*, Dec. IV.
Eadem, 23. *Junii* 1690. *Benincasa*, Dec. V.
Terracinen. Census, 12. *Februarii* 1685. *Albergato*, Decisio XXV.

V

Verulana Census, 13. *Junii* 1689. *Molines*, Dec. XVIII.
Verulana Census, 9. *Junii* 1690. *Molines*, Dec. XIX.

REVERENDISS. EMERIX DECANO.

Romana Donationis, seu Primogenituræ, de Aldobrandinis.

Ven. 6. Aprilis 1696.

ARGUMENTUM.

De natura Donationis irrevocabilis, & inter vivos, nisi appositum fuerit a donante literale pactum reversivum, statim dominium rei donatæ transfertur in donatarium, bonaque a donante abdicata taliter sunt, ut ad eum ullo modo, & ullo unquam tempore revertantur, & illa ad donatarii hæredes jure transmissionis, & legis ministerio perveniunt, licet illi in donatione nominati non extiterint. Alter ex donationis natura subsequitur effectus, ut si donatio facta sit Titio tantum, vel Titio, & ejus descendentibus tantum, & sic cum dictionibus limitativis; adhuc tamen si non fuit adjectum pactum reversivum, & cogitatum de exclusione hæredum non comprehensorum, donatario mortuo sine descendentibus, res donata non revertitur ad donantem quodque dispositio *l. cum Avus*, *ff. de condict. & demonstr.* haberi non possit, latissime in his duabus decisionibus firmatur in ampliationem *Disc.* 8. *de donat.* Card. de Luca.

SUMMARIUM.

1 *SI non adsit læsio, in integrum restitutio denegatur.*
2 *Bona donata ad donantem nunquam revertuntur, nisi*

nisi in eo casu, in quo expressum adsit pactum reversivum.

3 *Donatio facta alieni durante illius vita naturali, post obitum non resolvitur, si donatarius stipulatus fuerit, nedum pro se, sed etiam pro ejus heredibus.*

4 *Si adsit taxativa* tantum, *& heredes comprehensi explicite non sint, quia bona adhuc ad donantem non revertuntur, sed ad donatarii heredes, tanquam illius successores, transmittuntur, nisi expressa adsit conventio reversionis.*

5 *In donatione facta ad vitam naturalem donatarii, si substituti fuerint ejus descendentes, vel alii, designatio vita donatarii censetur adjecta ad ostendendum gravamen restitutionis in heredes, & uti simplex expressio ejus, quod tacite inerat, non immutat naturam donationis, & n. 6. & 7.*

8 *Praesertim si substituta fuerint persona, qua non successissent ab intestato.*

9 *In donatione munita clausulis denotantibus plenariam dominii abdicationem, censetur nullatenus cogitatum fuisse de versione in casu extinctionis linea, & agnationis.*

10 *Praesertim si fuerit prohibita quecunque alienatio, & detractio in perpetuum, cum donatarius temporalis jus non habeat detrahendi nec legitimam, neque trebellianicam.*

11 *Donatio cum more perpetua primogenitura non resolvitur per praemorientiam substitutor. sed donata transmittuntur ad quoscunque donatarii heredes.*

12 *Donatio sub unica oratione, stipulatione, & clausula,* actum, *pluribus facta, unica, non plures donationes dicitur.*

13 *Donatio explicata per verba numeri singularis, excludit pluralitatem.*

14 *Trebellianica datur in premium restitutionis.*

15 *Successio in lata significatione adaptatur ad omne id, quod in alterius locum succedit, & indicat alios in eadem re praecessisse.*

Dictio, aliorum, *est implicativa similium in eodem ordine.*

16 *Heres sui auctoris declarationem nequit impugnare.*

17 *Dictio monosillaba -- & -- plerumque ponitur inter duo synonyma, ac inter verba idem importantia.*

18 *Una pars Instrumenti declarat intentionem contrahentium, quam habuerunt in alia parte.*

19 *Causa plures in donatione contemplata, una corruente, non corruit donatio.*

20 *Donatio inter vivos non resolvitur ex cessatione causae, ob quam facta fuit donatio, sed bona donata libera remanent penes donatarium, & ad quoscunque ejus heredes transmittuntur.*

21 *Praesumpta voluntas seu verisimilitudo non attenduntur ad evertendam donationem puram, & irrevocabilem.*

22 *In donationibus puris, & irrevocabilibus, nec etiam reversio datur ad favorem donantis superviventis donatario.*

23 *Praedicta sententia est verior, & ab ea recedi non licet.*

24 *Donatio ut revocari non possit ob filiorum supervenientiam satis est post defectum priorum vocatorum illos substituere.*

25 *Dispositio textus in l. cum avus, ff. de condit. & demonstr. & in l. cum acutissimi C. de fideicomm. locum non vendicat in donationibus, aliisque contractibus inter vivos, in quibus attendi debet sola natura actus gesti, & verborum proprietas.*

D E C I S I O I.

Eminentiss. Card. Silvester de Aldobrandinis, ab illius Titulari Ecclesia Card. S. Cesarei nuncupatus, aliique ejus germani fratres, Jo. Georgius, Hyppolitus, & Aldobrandinus prospicientes conservationi, atq; ampliationi clarissimae eorum familiae, & agnationis, provideque advertentes id potissimum assequi posse opibus, & divitiis in unum congestis, quae ubi forte dividuntur in plures, paulatim decor, ac splendor familiarum declinare solet, nobilesque Personę in earum nobilitatis, ac dignitatis contemptum, ad inopiam saepe rediguntur, anno 1611. unanimi consensu mutuaq; stipulatione interveniente solemniter, & inter vivos irrevocabiliter dederunt, concesserunt, atq; donarunt, & quilibet ex eis (uti sunt fere praecisa verba Instrumenti) dedit, concessit, atq; donavit omnia eorum Castra, facultates, & bona, videlicet Cardinalis Silvester, Hyppolitus, & Aldobrandinus, Jo. Giorgio eorum Germano fratri, ejus vita naturali durante, praesenti, & pro se, ac aliis in eodem Instrumento vocatis, omnibus quorū interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurū, acceptanti, ac legitime stipulanti, & deinde post ejus mortem quandocunque superveniente, non solum praedicti Cardinalis Silvester, Hyppolitus, & Aldobrandinus integram eorum portionem, verum ipse etiam Jo. Georgius suam pariter integram portionē suo filio Primogenito, si supererit, si autem defecerit, ejusdē Primogeniti filio, aut ex eo nepoti Primogenito, Pronepoti, aliisq; primogenitis descendentibus in infinitū, exclusis semper legitimatis, & feminis, ac descendentibus ab eis; deficiēte vero linea Jo. Georgii, simili modo vocarunt Hyppolitum, ejusque descendentes masculos ordine primogeniturae; quibus etiam deficientibus succedere voluerunt Aldobrandinum, ejusque lineam masculinam, ac tandem in defectum omnium supra nominatorum ultimo loco substituerūt Petrum quinto genitum tunc aetate minorem, omnesque masculos ab eo descendētes, servato semper ordine d. primogeniturae, dummodo tamen ille major effectus integram ejus portionem primogeniturae supponeret, & donationem a ceteris ejus fratribus, ut supra factam, & in omnibus approbaret. In quorum executionem nedum Petrus minorem aetatem egressus per duo separata Instrumenta donationem approbavit, suamque portionem illi supposuit, verum etiam Jo. Georgius possessionem omnium bonorum apprehendit, ut inter partes non controvertitur, & latius expositum fuit in decis. in Romana primogeniturae de Aldobrandinis, super alio articulo 20. Junii 1687. coram Dom. meo Ursino.

Cum autem ex his quinque fratribus nulli nati fuissent filii masculi, & defuncto prius Cardinali Silvestro, praematura morte decessisset Petrus omniū junior, relictis duntaxat duabus feminis, Ducissa Maria, & Cathatina, deinde vero obiisset Aldobrādinus, & postmodū Jo. Georgius, superstite cl. mem. Olimpia Juniore Principissa Rossani, omnia bona familiae Aldobrandinae ad ipsam libere devenerunt uti filiam, & haeredem Jo. Georgii, ac haeredem Testamentariam Hyppoliti ejus Patrui ultimo loco defuncti, adversus quam cum praedicta Ducissa Maria, & Cathatina excitassent controversiā super solutione praecensitae donationis, & cōsecutione quorundam legatorum ipsis a Principissa Olimpia Seniore earū Avia relictorum, nempe scut. 50. m. pro dote D. Ducissae Cathatinae, aliorumque scut. 20. m. unicuique ex ipsis donatorum per Hyppolitum pro omni, & toto eo, quod iisdem quomodolibet cōpetere potuisset super bonis a Petro earum patre suppositis primogeniturae, eadēque controversia per specialem commissionem S. M. Innocentii X. delata fuisset ad Cardinales Franciottum, Cecchinum, & Raggium, cum clausulis, appellatione, reclamatione, nullitatis dictione, recursu ac restitutione in integrum penitus remotis, latae fuerunt adversus ipsas sub die 27. Junii 1652. binae sententiae in omnibus favorabiles D. Principissae Rossani, in quibus pronunciatū fuit, legata recipi debuisse in causam omnium, & quorumcunque jurium spectantium ad actrices, & bona per Petrum assignata primogeniturę, nulli reversioni fuisse obnoxia: contra quas tamen etsi sub S. M. Alex. VII. ejusque Successoribus Clem. IX. & X. consultis desuper gravissimis, & doctissimis in Urbe viris, fuerit eidem Ducissae venienti tam nomine proprio, quam uti haeredi Cathatinae sororis hoc medio tempore prędefunctae, denegatus recursus ad Signaturam Gratiae ad effectum obtinendi commissionem restitutionis in integrum, quia tamen (ut ipsa conquerebatur) grave nimium visum fuerat in re tanti momēti praecludere Supplicanti aditum deducendi adversus illa nova fundamenta, placuit S. D. N. Innoc. XII. feliciter Regnanti, auditis etiam per Congregationem deputatam defensoribus D. D. Principum Burghesii, & Panfilii filiorum, & haeredum ejusdem Principissae interim vita functae, petitā commissionem restitutionis in integrum demandare Eminentiss. D. D. meis Cardinalibus Cassanatae, Marescotto, & de Abdua, cū voto nostri auditorii prout de jure, & sine prejudicio rei judicatę, ac circa ea duntaxat quae concernunt revisionem bonorum donatorum, de qua in secunda parte praecedentium sententiarum, & nō ultra; ad cujus formam delata mihi causa proposui hodie dubium, an constet de causis restitutionis in integrum, itaut sit danda immissio. Quod fuit negative per D. D. resolutū, quia non constat de aliqua nullitate, vel injustitia earundem sententiarū, sine qua non datur laesio, quae basis est, & fundamentum in integrum restituendi, ad tex. *in l. quod si minor 24. ff. de minor. c. 1. ibique Abb. de rest. in integr.* Rot. *d. 323. n. 1.* coram Buratt. *in Calaguritana 4. funeralis de Noxera 11. Junii 1692. §. Constat siquidem,* coram me.

Non

1 Non constat (inquam) de aliqua nullitate vel injustitia
sententiarum declarátium nulli reversioni fuisse obnoxiam
portionem bonorum a Petro donatorum primogenituræ:
Quia illarum validitas non revocatur in controversiam, &
justitia liquet ex eo, quod agitur de donatione inter vivos,
pura,& irrevocabili,atque ulterius unita speciali promissio.
ni de non revocãdo etiam ex causis ingratitudinis, supervi-
ventiæ filiorum, aut alia quacunque licet in corporis juris
clausula; cujus donationis, præsertim tam effrænatis verbis
conceptæ, cum ea natura sit, ut dominiũ irrevocabiliter ab-
dicata donantibus, illudque transferat in donatarium, inde
sequitur, quod cessante etiam casu nativitatis masculorum,
bona donata ad eos nõ revertantur, nisi eo casu nominatim
adjectum fuerit pactum reversivum (quod hic deficit) ad
2 Text. *in l.1. Igitur, de donat. l. si quis argumentum §. final. C.
eodem*, tradita per Rot. *dec.716.n.2.*cor. Cer. *dec.68 n.7.p.13.
dec.139.n.11. part.57.*& in Rom. donationis 12. Maii 1690.
§. *Cumque*, confirmata 3. Dec. 1691. & 9. Maii 1692. cor. me.

Neque in contrarium relevat potissimum fundamentum
Informantium pro D. Ducissa, quod bona de quibus agitur
donata fuerũ Jo. Georgio durãte illius vita naturali, quod-
que per illius obitũ adveniente quodammodo termino præ-
finito donationi, ipsa quoq; donatio expiraverit, & resoluta
remanserit, quia (quidquid sit in terminis simplicis donatio-
nis ad vitã sic abstractè sumptæ, in quibus non desunt pleri-
que magno etiam nomine auctores testantes de perpetuitate
donationis) objectum non procedit in casu quo, prout hic,
Jo. Georgius donatarius expresse stipulatus fuit donationem
puram, & irrevocabilem pro se, & aliis in ea successive voca-
tis, nullumque in casum ipsius obitus adjectum legitur pa-
ctum reversivum, ut reprobata opinione Alciati notat Rip.
3 *respons.1.n.6.de donat.* Zanch. *in l. heredes mei §. cum ita par.
4.n.18.& 157.* Modern. Melphyten. *de fin. legal. p.1. resp.1.n.
6.* Rot. *dec.142.n.8.p.4.to.1.rec.* & in fortioribus terminis do-
nationis factę ad favorem certę personę cum dictione taxa-
tiva *tantum*, quod nihilominus bona donata transmittãtur
ad hæredes donatarii, non uti comprehensos in donatione,
sed uti successores ejusdem, nisi expresse cõventum fuerit de
reversione ad donantem, vel alias cogitatum de illorum ex-
clusione, probat Grat. *discept.386.n.16.* Mant. *de tacit. lib.13.
4 tit.21.n.20.* Cutel. *de donat. disc.1. special. 24.n.14. & seq.*
Pereg. *de fideic. art.51.n.21. §. verum*, Noguer. *alleg.37. sub
n.23.§.1.* Rot. *dec. unic. per tot. & Signanter n.6. de donat.* cor.
Achill. de Graff. *dec.578.n.4.lib.3.* cor. Put. *dec.587.n.1.& 10.
part.1. dec 92.n.10.& seq. part.12.& dec.434.n.1. part.13. rec.*

Pręmissa autem fortius urgere visa fuerũt ex eo, quod do-
nantes nõ solũ in casum obitus Jo. Georgii primi donatarii
ab eis designati nulla superaddi curaverũt verba quomodo-
libet significantia resolutionem donationis aut reversionẽ
bonorũ donatorum, sed Jo. Georgio sic decedenti substitue-
runt in infinitum ejus descendentes, aliosq; successive voca-
tos; in his quippe terminis designatio vitę donatarii cẽsetur
adjecta ad ostendendum gravamen restitutionis in hæredes
donationis factæ cum onere primogenituræ, atque uti sim-
plex expressio ejus, quod tacite inhæret, non immutat natu-
ram dispositionis, ad regulam Text. *in l.3. ff. de legat.1. l.107.
ff. de condit. & demonstr. l.7. in fin. C. de renovand. donat.* sed
5 apposita dicitur in gratiã substitutorum, ex adductis in pro-
ximis terminis, per Alex. *cons.92.n.8. vers. non obstat, & n.9.
6 lib.3.* Menoch. *cons.1112.n.5. vers. respondetur, & vers. non et-
iam*, Pereg. *cons.52. per tot. signanter n.6. lib.2.* Negus. Jun. *in
7 silv. respons. q.24.n.11. vers. non obstat*, Casanat. *cons.32.n.24.
vers. certius casus*, Giovagn. *cons.64.n 111.& seq. lib.1.* Altog.
cons 47.n.5.& seq. & in specie per Marcambr. *cons.111.n.49.
& 50.* Ber. *cons.121.& seq. lib.2.* Tor. *de major. q.1.c.24. sub n.
8 51. vers. ad secundum* præsertim quia substitutæ fuerũt perso-
nę, quæ alias ab intestato successoriæ nõ fuissent donãtibus,
ad notata per Marcãbr. *cons.71.n.5.& seq.& n.54.* Bellon. *de
jur. accrescent. c.7.q.9.n.140. vers. ad quartum cum concordan.*

Idq; ipsum apertius suadent integer contextus Instrumẽ-
ti donationis, pluresque conjecturæ, & prægnantia verba,
quibus stipulata legitur donatio, ibi, *favore omnium quorum
interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futu-
rum* & rursus clausulæ *Ad habendũ, & in perpetuum*, aliæq;
denotantes plenariã abdicationẽ dominii a donantibus, ex
quibus clarius ostenditur nullatenus cogitatũ fuisse de re-
versione bonorum in casum extinctionis lineæ & agnatio-
nis, sed ultra ibidem nominatos fuisse quoq; comprehensos
alios interesse habentes, qui esse non poterant, nisi hæredes
donatarii, ad tradita per Marcambr. *d. cons.111.n.61.& 126.*
Cutel. *de donat. disc.1. special.24.n.15. vers. per quæ verba
lib.2.* Rot. *dec.273.n.6.& seq. lib.3.* coram Put. *dec.587.n.
3. part.1. dec.130.n.7. part.14. dec.191.n.11. part.16. in d.
Rom. donationis 12. Maii 1690. §. quam etiam*, coram me.

Attenta pręsertim strictissima prohibitione cujuscunque
alienationis, & detractionũ in perpetuum, quas frustra do-
nantes prohibuissent Jo. Georgio, si illum considerassent uti
donatarium temporalem, qui de jure non potest detrahere 9
Falcidiam, aut Trebellianicam tanquam non habẽns domi-
nium actu vel actione perpetuum, nec per contrarium eun-
dem præsupposuissent verum dominium cum solo onere re-
stituendi, propter quod tales prohibitiones fieri solent, ad
notat. per Ceol. *cons.38.n.19.& seq.& signanter n.22.&* 10
23. Rota *dec.460.n.1.& 2. par.4. divers. & in Romana Bo-
norum 28. Feb. 1695. §. Tum etiam*, cor. D. meo Molines.

Neq; oppositum evincunt auctoritates ex adverso cumu-
latæ, quoniã illæ loquũtur in casu simplicis donationis fa-
ctæ ad vitam certæ personæ, nec ulterius examinãt quęstio-
nẽ in terminis donationis, ut supra tot amplissimis clausu-
lis stipulatę, & cũ onere perpetuæ primogenituræ, in qua re-
gulare est, quod præmorientibus substitutis bona remanent
libera penes institutũ, & ad quoscunq; illius hæredes trans-
mittuntur, ad Text. *in l. cum Pater, §. libertis, l. qui solitum §.
penul. ff. de legat.1.* Altogr. *d. cons.47.n.5.* Giovagn. *cons.64.* 11
n.11. lib.1. Peregr. *de fideicomm. art.51.n.2. cum concordan.*

Minus turbat aliud assumptũ dualitatis, sive duplicitatis
donationũ, quarum prima dicitur facta Jo. Georgio ejus vi-
ta naturali durante, & secunda post illius mortem ad favorẽ
filiorũ, aliorumq; in ea vocatorum; unde arguebant infor-
mantes pro D. Ducissa, quod dum prima, ut tẽporalis, & vi-
talitia, finem habuit, & secunda initiũ habere non potuit ex
defectu nativitatis masculorum, suapte natura factus fuerit
locus conditioni donationis; quia præter quod unicitas, &
singularitas donationis bene desumitur ex eo, quod unica
fuit oratio, super qua per donãtes explicata fuit donatio ad
favorẽ omniũ donatariorũ, & rursus unica etiam stipulatio
Jo. Georgii pro se, & omnibus successive vocatis, ac tandem
unica quoque clausula *Actum*, complectens omnia superius
disposita in instrumento, quę operantur, quod unica etiã re-
putari debeat ipsa donatio, prout de unica oratione d. Bart.
in l. reconjuncti n.12. ff. de legat.3. Altog. *cons.95.n.35. lib.2.* 12
Mans. *consult.219.n.10.& consult.446.n.12.* Rot. *decis.37.n.
5.* cor. Bich. *dec.328.n.5.* Priol. *dec.165.n.13. part.9. rec. & de
unica clausula actum*, Mantic. *de tacit. lib.13. tit.34. nu.6.*

Cessare visa fuit difficultas ex eo, quod in omni parte in- 13
strumenti donatio explicata fuit per verba numeri singula-
ris, qui dualitatẽ, seu pluralitatẽ excludit, ad notata per Rot.
dec.433.n.6. cor. Greg. *dec.2121.n.57.* cor. Coccin. *dec.252.n.
10. par.19. rec.* & facta legitur per modũ primogenituræ; seu
fideicommissi, quod unicũ est penes omnes successive voca-
tos. Põderãdo pręsertim, quod in præmio donationis expo-
sita fuit judici pro causa contractus indefinite erectio pri-
mogenituræ ad effectum cõservationis bonorũ unitorũ de
primogenito in primogenitum, quodque Jo. Georgius voca-
tus fuit primus, primogenitus, primusque donatarius, quæ
verba important alios post ipsũ in eadẽ donatione fuisse vo-
catos per viã continuationis unitę ejusdẽque primogenitu-
ræ, non autem per institutionem novę a prima independen-
tis; maxime quia eidem Jo. Georgio prohibita fuit quęcunq;
detractio legitimæ, & Falcidiæ, ac signanter etiã Trebellia-
nicæ, quæ sicuti datur in præmiũ restitutionis, ex adductis
per Fontan. *de pact. nupt. claus.4. glos.9. part.5. n.119.* Cutel. 14
de donat. disc.1. special.38.n.8. ita ostendit donantes unicam
duntaxat voluisse facere donationẽ, quæ ad terminos fidei-
commissi restitutorii per organum Jo. Georgii transire debe-
ret ad ejus filios, aliosq; vocatos: fortius quia donatarii, qui
post illius obitum capere debebant bona, vocati fuerunt sub
collectivo nomine aliorum primogenitorum, atque ipsius
successorũ, quod indicat alios in eadem primogenitura pre-
cessisse, & successorem ex fideicommisso in eo, quod habuit
primus gravatus, ad tradita per Vasquez *de Success. progress.
in præfat. n.9.* Giurb. *de feud. gloss.5.§.2.n.10.* Torr. *de suc-
cess. in primogen. Ital. p.1. cap.1. §.1.n.1.* attenta potissimum
dictione *aliorum* implicativa similium in eodem ordine, ut 15
observat Rot. *dec.146.n.17.& seqq.* coram Duran. *dec.21.
n.6.* cor. Priol. *dec.104.n.12.p.6.& dec.126.n.9. par.11. rec.*

Et hanc ipsam unitatẽ sive singularitatẽ donationis per
viã Primogenituræ successivæ, & gradualis, quam præsefert
lectura Instrumenti stipulationis ejusdem, clarius explicant
duo Instrumenta ratificationis, & suppositionis bonorũ fa-
ctæ per Petrum auctorem D. Ducissæ, in quotũ primo habe-
tur ibi, *donat. d. Primogenituræ penes d. D. Jo. Georgiũ Aldo-
brandinum nunc Primogenitum &c.* & infra ibi, *constituit de
possessionem tenere vice, & nomine d. Principis Aldobrandi-*

ni nunc

ri nunc Primogeniti, & deinde alterius Primogeniti ordine successive: in secundo autem ibi:*donavit, & donat d. Primogenituræ pro D. Jo. Georgio Aldobrandino ad præsens Primogenito, & aliis in ea successoribus &c.* quæ quidem verba prolata per Petrum Patrem, & auctorem D. Ducissæ, sicuti excludunt duplicitatem donationis quoad portionem ipsius propriam, ita etiam indirecte, & per viam declarationis, & observantiæ bene ostendunt unicitatem præcedentis donationis peractæ ab ejus fratribus, nocentque D. Ducissæ ejus filiæ, & hæredi, quæ propterea eo minus hodie impugnare valet declarationem, atque observantiam sui Auctoris ad tradita per Rot. *decis.261. n.1. & 3. part.7. & dec.187. n.19. p.13. & dec.563. n.10. & 11. part.18. rec.*

16 Non suffragante replicatione, quod donantes simul expresserint donationem & Primogenituram, quasi quod per dictionem, &, separare, ac distinguere voluerint donationem a Primogenitura, & Primogenituram a donatione. Quia dictio illa monosyllaba plerumque ponitur inter duo synonyma, ac inter verba idem importantia, ut notat Felin.

17 *in cap. ex parte il primo, n.22. vers. fallit. 2. de rescript.* Surd. *cons.315. n.19* Bellon. *cons.53. n.3.* Valenzuol. *cons.133. n.61.* uti in præsenti dicendum est fieri voluisse, nec alias dici debeat, quod ubi donantes locuti fuerunt de donatione, noluerint intelligere de Primogenitura, quodque Primogenitura non esset erecta per viam donationis, quæ secum involveret plurima absurda; quia videlicet legitimati, & fœminæ exclusæ a donatione non fuissent exclusæ a Primogenitura, & beneplacitum Apostolicum reservatum pro nobis in donatione comprehensis, reservatum non fuisset pro ipsismet bonis continuandis in Primogenitura.

Prout nec etiam revelanre, quod in utraque parte dispositionis diversæ fuerunt personæ donantium, & donatariorum, quia nempe Jo. Georgius, qui in priori parte designatus fuerat donatarius aliorum ejus fratrum, in secunda simul cum aliis fratribus propria bona donavit ejus filio Primogenito, aliisque successive vocatis; quoniam id quidem necessario fieri oportuit ad indicandum, quod ipsemet Jo. Georgius Primogenituræ supposuit propriam portionem, quam in priori parte dispositionis sibimet ipsi stipulare non poterat, non autem ad demonstrandum pluralitatem dona-

18 tionum, quam semper ipsimet donantes pro unica reputarunt, ut constat ex aliis partitis ejusdem Instrumenti, quæ bene declarant, quid in hac etiam ipsi senserint. Argum. text. *in l. qui filiabus, ff. de legat. 1.* Menoch. *cons.1. n.168.* Rot. *dec.587. n.12. part.4. n.3. & dec.136. n.4. par.11. rec.*

Minus juvat, quod per deficientiam omnium masculorũ de familia cessaverit cõservatio agnationis, pro cujus asservatione principaliter stipulata legitur donatio; proinde sublata illius causa finali, ipsa quoq; donatio resolvatur, & bona revertantur ad donantes, quia præter quod in Instrumento donationis non unica tantum exposita fuit causa donandi pro conservatione agnationis, sed plures æque principa-

19 liter, mutui scilicet amoris inter fratres, & oneris, quod Jo. Georgius in se ipsum assumpserat solvendi Principissæ Olympiæ Seniori scut. 1200. ac ulterius quia sic donantibus de rebus disponere placuerat; quarum alterutra subsistente, sustinetur etiam donatio, ut probat Surd. *cons.531. n.7.* Marescott. *var. resol. c.2. n.8. lib.2.* Modernus Ursilan. *select. c. 24. n.12. & cap.505. n.23.* Rot. *dec.586. n.11. & 13.* coram Bich. *dec.94. n.6. & 16. p.12. dec.68. n.6. & 7. p.13. rec.* & in d. Romana Donationis 12. & Maii 1690. §. *minus* cor. me: Quatenus etiam conservatio agnationis dici debuisset una causa finalis donationis, non tamen illa deficiente, bona re-

20 vertuntur ad donantes, a quibus per actum irrevocabilem sublatum fuit quodlibet Jus illorum reversionis, sed libera remanent penes donatarium, & ad quoscunq; ejus hæredes transmittuntur, ut de veriori testatur Spada *cons.96. n.1. lib.1.* Capye. Galer. *contr.21. n.14. & 18.* Cappon. *contr.94. n.5.* Rot. *d. dec.98. n.14. p.12. dec.68. n.6. & 7. p.13. dec.239. n.11. p.17.* & in Mediolan. Bonorum 12. Martii 1683. §. *minusque*, cor. bo. mem. Albergato, & in Asculana Parochialis 30. Martii 1684. §. *minus relevat*, cor. bon. mem. Benincasa.

Nec similiter advertitur præsũpta voluntas, seu verisimilitudo, quod donãtes excludere voluerint proprias filias, si cogitassent, quod ex Jo. Georgio nulli nascituri fuissent filii masculi ab iis contemplati. Quia præsumpta voluntas, seu

21 verisimilitudo non attenduntur ad evertendam donationẽ puram, & irrevocabilem, imo in contrariũ assistunt potius perpetuitati, ac transitorietati ad quoscunq; hæredes connaturalibus actui, de quo agitur, ut ponderat Rot. *dec.458. n.5.*

22 *& 6. par.13. rec.* & in d. Romana donationis 12. Maii 1690. §. *Denique*, cor. me. Imo si in talibus donationibus puris, & irrevocabilibus, nec etiam reversio datur ad favorem donantis supervivientis donatario, ut sequendo literalem dispositionẽ Text. *in d. l. si quis Argentũ 35. in fin. C. de donat.* prob. Bart. *in l. si ita stipul. 115. n.41. ff. de verb. oblig.* late Cravett. 23
cons.102. n.2. & per tot. Marescott. *var. resol. lib.2. cap.20.* Mant. *de tacit. lib.13. tit.21. n.20.* ubi quod ab hac sententia non est recedendum, quam, aliis omissis, approbarunt Senat. Gratianopol. apud Guidopap. *qu.147. n.2. post med. & seq. Cons. Neapolit.* apud Franc. *dec.59. ibique a Menaol in addit. Senatus Pedemontanus*, Thes. *dec.31. n.13. ad med. vers. dico autem regia audientia Apuliæ*, apud Viv. *dec.421. per tot.* Rota Lucen. apud Magon. *dec.87. n.13.* Rot. Macerat. apud Grat. *dec.41. n.2. & 4.* continuo amplexa est Rota Romana, *ut in dec.587. n.1. part.1. rec dec.393. n.7. part.5. dec.9. n.7. part.7. dec.68. n.7. & dec.434. n.3. part.13. dec.239. n.11. part.17. decis.155. n.9. part.18. dec.84. n.21.* cor. Dunozd. *decis.664. n.7.* cor. Merl. *dec.1788. n.13. & 14.* cor. Coccin. *decis.176. n.29. & seq. & dec.555. n.4. & seqq.* cor. Bich. & in Perusina, seu Eugubina donationis, 24. April. 1671. §. *Ipsi enim habent*, cor. Calataju, & in Romana, seu Ferettana donationis, 16. Junii 1690. § *Minus altera* cor. me, & novissime in tribus decisionibus editis 12. Maii 1690. 3. Decembr. 1691. & 9. Maii 1692. in Romana donationis de Gavotis, pariter cor. me; quanto minus præsũpta voluntas, seu verisimilitudo, attendi debet ad favorem filiorum in hoc casu, in quo donantes expresse cogitarũt de masculis ab ipsis quoq; forsitan nascituris, eosque excluserunt in concursu aliorũ, qui nascituri sperabantur a donatario expresse renunciantes beneficio *legis, si unquam C. de revocan. donat.* ad quem effectum satis fuisse eos generaliter substituisse post defectum primorum vocatorum, ad tradita per Franc. Palm. *consult.* 24
26. n.6. Cutel. *de donat. disc.3. p.6. n.31. et seqq.* Fontan. *de pact. nupt. claus.5. gl.3. p.3. n.6.* Torr. *de pact. lib.2. cap.29. n.16.* Rot. post ipsum, *dec.119. n.3. et dec.163. n.2. par.15. rec.*

Denique nec urgent argumenta deducta ex regula text. *in l. cum avus ff. de condit. et demonstr. in l. cum acutissimi C. de fideic.* quoniam illa vindicat sibi locũ in ultimis voluntatibus, in quibus ad favorem proximiorum quandoq; suppleri solent suprema judicia defunctorũ; non autem in donationibus, aliisque contractibus inter vivos, in quibus attendi debet sola natura actus gesti, & proprietas verborũ; nec admittũtur contrariæ præsumptiones, & conjecturæ, imo nec etiã ipsorummet donationum declarationes, ut per Text. *in l. perfecta C. de donat. quæ sub mod.* dictum fuit in sæpe citata 25
decis. Romana Donationis 12. Maii 1690. § *In nihilo relevante, et 2. Decembr. 1691. §. Denique nec obstat*, cor. me.

Et ita resolutum fuit, utraque parte acriter informante.

REVERENDISS. D. URSINO DECANO.

Romana Donationis, seu primogenituræ de Aldobrandinis.

Lunæ 10. Junii 1697.

Præsentis decisionis argumentum adest in præcedenti decisione.

SUMMARIUM.

1 *Donatio est in sui proprietate actus abdicativus largitatis, seu verius deperditionis.*

2 *Ut bona donata ad donantem revertantur, pactum exigitur expressum, alias jure transmissionis, et Legis ministerio ad hæredes pervenerint.*

3 *Idque procedit in quibuscunque donantibus.*

4 *Ut donatio suum connaturalem prosequatur effectum abdicationis, non requiritur tacita, vel expressa hæredum comprehensio, quia hæres ultimi venit casu, et fortuna.*

5 *Sicut comprehensi in donatione, si extarent, caperent ex vi comprehensionis, ita hæredes etiam non nominati capiunt jure transmisso, et simplici ministerio, et operatione legis.*

6 *Si sit donatio facta Titio tantum, et ejus descendentibus tantum, et sic cum dictionibus limitativis indicantibus ad oculum donationem ex volito contrahentium non excedere personam Titii, adhuc tamen, si non fuerit adjectum pactum reversivum, ac cogitatum de exclusione hæredum Titii in donatione non comprehensorum, eo mortuo sine descendentibus, res donata non revertitur ad donantem, sed transit ad hæredes donatarii uti venientes fortuito, et tanquam donatarii successores, non tanquam vocati, et in donatione comprehensi.*

7 *Donatio pura, et irrevocabilis differt a conditionali quo-*

li quoad transmissionem ad heredes, dum in conditionali non sit transmissio.

8 *Ad d. effectum etiam contradistinguitur donatio facta etiam precario, vel pro simplici usu, vel servitute usus.*

9 *In legatis, & fideicommissis, vel similibus dispositionibus per ultimam voluntatem, ad vitam alicujus conceptis, heredes defectis personis contemplatis venire non possunt.*

10 *Contrarium tamen militat in donationibus puris, & irrevocabilibus, ad vitam alicujus stipulatis, nisi ponatur pactum reversivum, & n. 11.*

12 *Dispositio textus in leg. cum avus, ff. de condict. & demonstrat. locum non habet in donationibus, in quibus spernitur præsumpta voluntas desumpta ex verisimili, ne alias donationes mutarent naturam, & de irrevocabilibus deflecterent in revocabiles.*

13 *Donationes puræ nec ex deficientia personar. contemplatarum, neque ex cessatione causæ finalis resolvuntur, sed bona donata ad heredes donatarii transmittuntur.*

14 *Ne bona donata ad heredes donantis, vel ad ipsum donantem revertantur, non requiritur, quod heredes donatarii contemplentur, sed sufficit, quod illorum facta non sit exclusio.*

15 *In donationibus dictio* ad vitam naturalem tantum *non importat pactum reversivum, nec operatur, quod per obitum donatarii bona donata ad donantem revertantur, sed transmittuntur ad heredes donatarii.*

16 *Dictiones limitativæ in donationibus puris censentur adjectæ ad explicandam personam contrahentis, non ad limitandum contractum, & dicuntur stare demonstrative, non taxative: hæc enim est differentia inter materias indifferentes, & alias de sui natura perpetuas, & transmissibiles ad heredes.*

17 *In donationibus ubi adest acceptatio pro heredibus, etiam si donationis verba sint personalissima, vel restricta, adhuc transmissio non excluditur favore heredum, de quibus mentio facta est, etsi concepta sit donatio pro vita durante donatarii.*

18 *Donatio licet primario concepta pro vocatis & comprehensis, si postea subsequatur copulativa attentatio interesse quomodolibet habentium, verificari non potest, nisi in heredibus donatariis per illam mentionem interesse habentium, & n. 19.*

20 *In donatione si sint vocati alii cum ordine Primogenituræ, mentio vitæ primi donatarii non censetur adjecta ad limitandam donationem, eamque faciendam temporalem, sed in gratiam substituendorum.*

21 *Mentio mortis importat in substitutionibus compendiosam complectentem fideicommissariam.*

22 *Ex prohibitione Trebellianica arguitur fuisse bona donata cum onere restituendi subsequentes vocatis.*

23 *Voluntas & intentio Testatoris bene etiam deducitur ex falsa credulitate, vel actu nullo.*

24 *Dictio* alii *est implicativa similium.*

25 *Æquiparatorum eadem debet esse disciplina.*

26 *Successio præsupponit alios in eadem re processisse.*

27 *Donatio alicui, & successive aliis facta, tot dicuntur donationes, quot Personæ contemplatæ, improprie tamen, non autem proprie, ita ut secundus donatarius dicatur primo succedere per fideicommissum.*

28 *Hinc fit, quod donatio dicatur diversa jure obliquo, non autem jure directo, & n. 29.*

DECISIO II.

Renovata hodie coram me suffecto in locum, & gradum bon. me. Emerix Decani disputatione jampridem coram eo excitata, & resoluta *sub die 6. Aprilis anni præteriti*, an nempe donatio, seu Primogenitura per contractum a quinque fratribus nobilissimæ Familiæ Aldobrandinæ mutuo stipulata, ac verius a quatuor ex illis expleta, favore Principis Jo. Georgii, sub his verbis - *Omnes ipsi Illustriss. mi &c. Irrevocabiliter, & inter vivos etiam mutua, & legitima stipulatione hinc inde interveniente donarunt, & titulo perfectæ, & irrevocabilis donationis dederunt, cesserunt, concesserunt, & transtulerunt jure proprio, & in perpetuum, & quilibet eorum respective irrevocabiliter, ut supra, & inter vivos donavit, cessit &c. jure proprio, & in perpetuum, videlicet dicto Illustriss. & Reverendiss. D. Cardinalis S. Cæsarei, & Illustriss. & Excellentiss. DD. Hippolytus, & Aldobrandinus, dicto Illustriss. D. Joanni Georgio Aldobrandino eorum germano fratri ejus vita naturale durante, & pro se, et aliis infra dicendis in præsenti donatione vocatis, et comprehensis, et omnibus, quorum interest, intererit, vel interesse poterit quomodolibet in futurum etc. acceptante et stipulante* - una cum successiva primogenitura graduali post mortem Jo. Georgii ordinata, an inquam donatio ista, caducata jam Primogenitura per obitum quinque fratrum absque filiis masculis, quoad portionem Petri Aldobrandini resoluta remanserit, ita ut fiat locus reversioni bonorum favore Mariæ illius filiæ ad immissionem, ex interdicto quorum bonorum agentis tam titulo hæreditario patris, quam Catharinæ sororis præmortuæ, seu potius eadem bona libera remiserint favore Jo. Georgii primi donatarii, & postremo loco defuncti, adeo ut vi transmissionis, & ex operatione legis juridice pervenerint in Olympiam juniorem Principissam Rossani ejus filiam, ac hæredem testamentariam Hippolyti patrui, & actricem modernorum Principum Colitigantium Burghesii, Pamphilii, DD. serio perpensis verbis, contextu, & natura donationis stipulatæ, matureque libratis fundamentis, sub quibus præterita decisio firmavit, non esse locum reversioni, ideoque *non constare de causis restitutionis in integrum*, denuo in eandem iverunt sententiam, quam sub congruo dubio requisiti pandere decreverunt cum rescripto in decisis.

De natura namque donationis irrevocabilis, & inter vivos, munitæ specialibus promissionibus de non revocando, totque effrænatis clausulis conceptæ, est, ut nisi appositum fuerat a donante literale pactum reversivum, statim dominium rei donatæ, secuta præsertim traditione, transferatur in donatarium, bonaque abdicata a donante taliter sint, ut ad eum ullo modo, & alio unquam tempore revertantur, quia cum donatio sit in sui proprietate actus abdicativus largitatis, seu verius deperditionis, ut notabiliter per Text. 1
in l. 7. ff. de donat. dicebat Rota *in decis. 155. num. 9. et seqq. part. 13.* ut bona ad donantem revertantur, necesse est, quod de regressu ille pepigerit, quia alias deficiente pacto reversivo, ad hæredes jure transmissionis, & legis ministerio perveniunt, per Text. *in l. si quis argentum, §. final. C. de donat.* 2
ubi determinatur - *Non solum eos dum supersunt, sed etiam eorum successores reddere compelli non tantum iis, in quos donatio facta est, sed etiam eorum heredibus.* - & ampliative 3
notat Gloss. ibidem in verbo *casibus*, ubi subjungit hoc procedere in quibuscunque donationibus, & concordat altro Text. literalis *in l. 1. §. igitur, ff. eod.* & ultra concordantes allegatos in decisione, quæ confirmatur §. *Nec obstat*, dictum fuit *in dec. 434. n. 3. part. 13. rec.* & in Romana, seu Feretrana donationis 16. Junii 1690. cor. bo. me. Emerix 27. Aprilis 1693. utrobique §. *primo namque*, cor. R. P. D. meo Muto, & in alia Romana donationis de Gavottis 27. Aprilis 1693. §. *adhuc*, coram bon. mem. Benincasa.

Ideoque, ut donatio prosequatur suum connaturalem effectum abdicationis, non requireretur tacita, vel expressa, comprehensio hæredum, quia hæres ultimi venit casu, & fortuna, ut per Text. *in l. & si sic, ff. de legat.* 3. notat Bart. ibidem, & quemadmodum ulterioris donatarii, vel comprehensi, si extarent, caperent ex vi comprehensionis; ita hæredes etiam non nominati capiunt jure transmissio, & 4
simplici ministerio, & operatione legis, ut ad propositum adnotant Altimar. ad Rovit. *cons. 15. n. 32.* Carol. Anton. de Luca *post tract. de lin. legal. tom. 1. respons. 1. sub num. 5. §. in aliis casibus vers. cæterum*, Novar. *quæst. forens. part. 1. qu. 67. n. 6. vers. His tamen non obstantibus*, & in puncto, ita 5
arguendo a laudato Text. *in l. si quis argentum*, firmavit Rota coram Card. Cels. *dec. 294. n. 9. & 10.*

Et in prænotatæ theoricæ sequelam pro altero ex effectibus abdicativis donationi aptæ, & inter vivos, communiter notatū habemus apud DD. quod si donatio sit facta Titio tantum, & sic cum dictionibus limitativis indicantibus ad oculum donationem ex volito contrahentium non excedere personam Titii; adhuc tamen si non fuit adjectum pactum reversivum, & cogitatum de exclusione hæredum Titii in donatione non comprehensorum, eo mortuo sine descendentibus, res donata non revertitur ad donantem, sed transit ad hæredes donatarii, non tanquā in donatione vocatos, sed uti venientes fortuito, & tanquam successores Titii,

Titii, qui per donationem irrevocabiliter quæsivit domi-
nium, ut in puncto est celebris decisio *un. per tot. & n.6. den.*
6 cor. Achille de Grassis, & aliis relatis comprobat prima cau-
sæ *dec. §. Neque in contrarium, vers. Et in fortioribus* qui-
bus addi potest Carol. Ant. de Luca *post. tract. de lin. legal.*
tom.1. resp.1. n.2. & in animadvers. ad Grat. *discept.568. n.2.*
7 Et hoc speciale est in donationibus puris, & irrevocabili-
bus, ad differentiam cõditionalium, de quibus loquitur Rot.
cor. Merlino *dec. 664. sub n. 39. vers. Vel quando, & dec. 9.*
8 *pariter n.39. p.7. rec.* & ad contradistinctionem tam conces-
sionum titulo precario factarum, de quibus in *l. cum Precar.*
12. ff. precar. ubi glos. bene exemplificat, quam earum, quæ
pro simplici usu, vel servitute usus stipulantur, super qui-
bus sunt text. *in l. Lucius 37. ff. de servit. rustic. præd. & l.*
9 *Nuper de donat. vir. & uxor.* & denique ad notabilem dispa-
ritatem, quæ intercedit inter donationes puras, & legata, &
fideicommissa, vel similes dispositiones factas per ultimam
voluntatem, vel causa mortis, quia licet in legatis, & fidei-
commissis ad vitam alicujus conceptis, hæredes defectis per-
sonis contemplatis venire non possunt, quia legatum, vel si-
fideicommissum considerantur, non uti perpetua, sed tan-
quam mere personalia sicque non transmissibilia extra per-
sonas vocatas, juxta Textum *apertum in leg. Illud 26. Cod.*
de legat. in his terminis exornatum a Bellon. *de jure accre-*
scend. c.7. q.16. n.61. & seqq. & a Rota in Senogallien. lega-
ti cor. Mantic. *inter ejus impres. dec. 29.* contrarium tamen
militat in donationibus puris, & irrevocabilibus, quia in il-
lis considerabilis non est conjectura mentis disponentis, oc-
casio, vel causa finalis dispositionis, minusque an ea judicio
contrahentium potior esse vel pure, & absolute abdicativæ,
vel mere personales, & translativæ, ut animadverti potest in
renunciationibus etiam admixtis donationi, vel consimili-
bus depositionibus; sed semper perspicitur ejus proprietas uti
pura importans abdicationem, ac deperditionem sapiens,
10 nisi ponatur pactum reversivum, prout literaliter apposi-
tum legitur *in l. si rerum C. de donat.* quæ sub modo ubi de
11 reversione expresse conventum adnotamus, ibi: *Ita ut post*
mortem ejus, qui accepit, ad te redires: Eademq; conventio
reversiva præmissa habetur in serie facti præposita cons.106.
Doccii, & in alia consimili donatione, de qua in Viterb.
castrorum cor. Coccino apud Fusat. *cons. 4. sub n. 2.*

Quamobrem, semoto pacto reversivo, donationes puras,
& suapte natura abdicativas non alterat verisimilis mens
contrahentium, quæ sola spectari potest in ultimis volun-
tatibus, in quibus lex ipsa supplet quandoque voluntates de-
functorum, ut in vulgaris sanctionibus, *leg. cum Avus, & l.*
cum acutissimi; non autem in contractibus donationis puræ,
& irrevocabilis, in quibus attenditur sola natura actus ge-
sti, ac proprietas verborum, & spernitur præsumpta volun-
12 tas, desumpta ex verisimili, quia alias omnes donationes
mutarent naturam, & de irrevocabilibus deflecterẽt in irre-
vocabiles, cum nemo, aut pauci præcogitent includere hæ-
redes extraneos donatarii, in quibus tamen lex operatur
contrarium, sequens naturam actus transitorii ad hære-
des, ut ad propositum dixit Rota in Romana donationis
12. Maii 1690. §. *Neque in contrarium & seq. & 3.* Decemb.
1601. & 9. Maii 1692. cor. bon. mem. Emerix.

Eademque ratione donationes puræ earum efficaciam ab-
dicativam non minuunt, vel ex deficientia personarum con-
templatarum, vel ex cessatione causæ finalis contractus,
quia adhuc his datis circumstantiis, bona non revertuntur
ad donantes, sed remanent libera penes donatarium, & jure
13 transmisso, ac fortuito, seu ministerio legis quæsito, tran-
seunt ad hæredes ejusdem, ut punctualiter tradunt Spad.
cons.96. lib.1. Capyc. Galeot. *contr. 22. n. 14. & 18.* Capon.
contr.94. n.5. Mans. *consult. 262. n.9. & consult. 459. n.23.*
& seqq. Rota *d. dec.98. num 6. & 7. part.17.* & in Mediolan.
bonorum 12. Martii 1683. §. *Minusque adversantur* cor. bon.
mem. Albergato, & in Asculana Parochialis 30. Martii
1684. §. *Minus relevat*, cor. bon. mem. Beniucasa.

Cum ergo in hypothesi ex verbis prænotatis in principio
dubitari non valeat, nos versari in donatione pura, irrevo-
cabili, & clausulis effrænatissimis concepta, quæ juxta sui
naturalem proprietatem est perpetua, & transitoria ad hære-
des, licet illorum nomen fuerit omissum, cum sufficiat non
esse nominatim exclusos, aut non cautum de reversione ad
commodum donantis, ut bene Rot. cor. Priol. *dec.381. n.5.*
14 *& dec.422. n.3. cum seqq. & dec. 255. n.5.* cor. Alex. VIII. &
in dicta Asculana Parochialis 5. Junii 1684. §. *Quo vero*, cor.
bon. mem. Benincasa, illa restringi non valuit ab hodie ite-
rum inculcata præfinitione temporis ad vitam Principis
Joannis Georgii, ibi: *ejus vita naturali durante*: quasi quod
uti temporalis per ejus mortem resoluta remanserit, & vir-
tute implicitæ reversionis, & impliciti impedimenti trans-
missionis dicatur per æquipollens cautum de pacto rever-
sivo. Etenim dicta clausula cum majorem restrictionem
ferre non valeat, vel potentiorem temporis præfinitionem
secum ferre dictionibus personalibus, & limitativis dona-
tionis pro Titio tantum, vel descendentibus Titii tan-
tum, sicuti ex præmissis probatum est, memoratas dictio-
nes personales non limitare naturam perpetuam donatio-
nis puræ, nec illas æquipollere pacto reversivo, nisi in
certa specie dispositionum, utpote in legatis, & fideicom-
missis de sui natura non perpetuis, satis jam supra contra-
distinctis a donationibus puris; ita pariformi ratione præ-
finitio temporis contenta in adjecto *vita naturali durante*,
licet qualificet donationem restrictam ad personam Princi-
pis Joann: Georgii, non tollit tamen effectum perpetuita-
tis, quem in sui originaria proprietate donatio pura secum
fert, ea ex animativa ratione, quod quando res est suapte
natura transitoria ad hæredes, & illi non fuerunt nomi-
natim exclusi, etiamsi respectu personæ contrahentis stipu-
latio connotata fuerit dictionibus limitativis, istæ censen-
tur adjectæ ad explicandam personam contrahentis, non
ad limitandum contractum, ita ut appositæ dicantur de- 15
monstrative, & non taxative, ut ex Text. literali *in l. si*
necessarias 8. §. de vendendo pignore, ff. de pignorat. action.
ubi postquam Pompon. definivit. *sed etsi creditoris dunta-*
xat persona fuerit comprehensa, etiam hæres ejus jura ven-
det, si nihil in contrarium actum est, Gloss. ibidem appo-
sita notat: *cum enim pactum dirigatur in personam non est* 16
ideo, ut sit personale, sed ut demonstretur persona, cum
qua fit. & apprime distinguendo inter materias differentes,
& alias de sui natura perpetuas, & transmissibiles ad hære-
dem, firmavit in Rota *dec.371. n. 11. & seqq. & signanter*
n.23. part. 11. rec. ubi quod dictiones personales censentur
appositæ demonstrative potius quam taxative, & relatis
concordantibus apud Priolum *dec.422. n.3. ad 7.*

Idque potissimum urgere DD. visum est, iterum perpenso
toto donationis contextu; etenim in primis patuit Joan-
nem Georgium acceptasse donationem non solum pro se,
& comprehensis in ea, *sed etiam pro omnibus, quorum inte-*
rest & interesse poterit quomodolibet in futurum, quæ ver-
ba cum referri non possint, nisi ad ipsos hæredes Jo. Geor-
gii, eo quia respectu vocatorum adest peculiaris, & con-
tradistincta acceptatio, exinde subintrat satis nota, & ad-
missa propositio, quod data acceptatione, & stipulatione
pro hæredibus, etiam si donationis verba sint personalissi-
ma, vel restricta, adhuc transmissionem non excludunt fa-
vore hæredum, de quibus mentio facta est, ut explicat Alc.
Antesignan. contrariæ opinionis *in consil. 151. lib.5.* ubi te-
net, quod facta mentione hæredum transit ad eos donatio,
etsi concepta pro Petro sua vita durante, & reprobato,
seu explicato Alciat. Ripa *respons. 1. n.6. de don.* Zanch. *in* 17
leg. heredes mei, §. cum ita part.4. num. 18. & 19. & 257.
Carol. Anton. de Luca *de linea legal. part. 1. resp.1. n.6.* &
late Rota *dec.142. n.2. part.4. tom.1. rec.*

Nec in præsenti ambigi potest mentionem habitam fuis-
se de hæredibus, quia cum primo donatio facta fuerit Jo:
Georgio pro se, & aliis infra dicendis in præsenti donatio-
ne vocatis, & comprehensis, & subinde omnibus quorum
interest, interterit, vel interesse poterit quomodolibet in fu-
turum, sub his postremis verbis per æquipollens censetur
stipulatum pro hæredibus, quia præter comprehensos in
donatione, & primogenitura, mentio interesse habentium
quomodolibet, & in futurum, verificari non poterat nisi 18
in solis hæredibus donatarii, juxta ea, quæ tradit Mac-
cabr. *consil.3. n.61. & 126.* Cutell. *de don. disc.1. special. 24.*
n.15. v. per quæ verba l.1. Rota *dec 273. num.6. & seqq. l.3.*
cor. Puteo *dec.587. n.3. p.9. dec.230. n.7. p.14. dec.261. n.6.*
part.16. rec. & in Romana donationis de Gavottis 12. Maii
1690. §. *quam etiam*, cor. bon. mem. Emeri a.

Haud urgente replicatione, quod subsequens acceptatio
Joannis Georgii intelligatur stipulata solum favore primo-
geniti pro tempore in infinitum vocati, non vero alio-
rum, qui in donatione vocati non fuerant, quia contra-
rium deprehenditur ex facto, & verbis ipsis stipulationis,
quæ licet primario concepta sint pro vocatis, & compre-
hensis, postea tamen subsequitur copulativa acceptatio
interesse quomodolibet habentium, quæ cum importent
generalem expressionem respicientem personas diversas a
vocatis, & verificari non valeant, nisi in hæredibus do-
natarii, quorum etiam mentio legitur in fine donatio-
nis, de illis proinde prædicari debet, ut prosequitur Rota 19

A.decision. 273. numer. 6. & sequent. libr. 3. coram Puteo.

Secundo collimabat ad assumptum, quod verba, tempus præfinitum designantia, apposita fuerint demonstrative, & non taxative, quia in casu post mortem primi donatarii sunt vocati, & substituti alii cum ordine primogenituræ gradualis, & perpetuæ. Ideo mentio vitæ primi donatarii habita in contractu non censetur adjecta ad limitandam donationem, eamque faciendam temporalem, sed in gratiam substitutorum, & vocatorum subsequenter, ac ad indicandum gravamen restitutionis post mortem primi donatarii, ut optime explicat Text. *in l.fin. de usufruct. earum re-*
20 *rum, quæ usu consumuntur*, & probant fuso calamo relati DD. *in prima causæ decisione §. Præmissa aut fortius*.

Admittebant defensores Ducissæ Mariæ veritatem hujus propositionis in abstracto, sed illam contendebant applicari themati præsentis controversiæ, ex quo negabant Joannem Georgium gravatum fuisse restituere primogenitis subinde vocatis, id potissime arguendo, ex quo vocatio primogeniti stipulata fuit per viam novæ donationis conceptæ verbis directis, ibi, *donavit, cessit, concessit, ac transtulit* — quæ sine impropriatione, & violatione literæ interpretari non valent, ut importet gravamen restitutionis, cum potius apta sint novam directam vocationem a prima totaliter independentem importare,

Verum retenta regula, quod data contraria voluntate contrahentium verba directa obliquantur, & inducunt gravamen restitutionis, si non ex vi verborum, ex volito tamen disponentium,

A singulis contractus partibus eliciebatur, Joan. Georgium gravatum fuisse restituere aliis successive vocatis. Primo etiam deprehenditur ex illis verbis *sub lit. N.* Instrumenti primogenituræ, ibi - *& deinde post illius mortem*
21 *quandocunque supervenientem*, quæ important compendiosam complectentem fideicommissariam, *vulgl. l.Centurio, ff. de vulg. & pupill*, cum aliis per peregr. *de fideicomm. art. 4. sub num. 19.*

Secundo, ei fuit prohibita detractio Trebellianicæ, & Falcidiæ, ut instrumento donationis liter. gaminata D. Unde cum Trebellianica non detur, nisi in præmium restitutionis, arguit proinde illius probibitio, fuisse ipsi donata bona cum onere restituendi subsequenter vocatis, ut interunt Urceol.
22 *consult.forens. 38. n 14. & plur. seqq. signanter n. 22. & 23.* & Rota *dec. 460. n. 1. & 2. p. 14. rec.* & in Romana bonorum 28, Februarii 1695. §. *Tum etiam*, cor. R. P. D. Molines,

Nec urgebat ponderatio, quod probibitio detractionum fuerit penitus inutilis in fideicommisso ordinato per contractum, in quo locum sibi non vindicat detractio Falcidiæ, vel Trebellianicæ Etenim quidquid sit de hoc, cum illa fuerit serio, & pensate apposita, & ulterius vestita ratione, ut bona omnia donata integra perpetuo remaneant in familia
23 Aldobrandina; hoc unum certum est ab ea induci gravamen de restituendo per viam fideicommissi, quia voluntas, & intentio testatoris, bene etiam deducitur ex falsa credulitate, vel actu nullo, ut tenet Parif. *cons. 79. n. 16. lib. 2. & cons. 7. n. 35. lib. 3.* Rota *dec. 934. n. 13.* cor. Seraph. & in Toletana hæred. 16 Mai 1287. §. *Tum denique* coram me.

Id ipsum comprobatur, ex quo in omni loco, in quo donantes mentionem fecerunt de primogenitis, qui assequi debebant bona post Joannem Georgium, eos vocarunt successores, ut patet ex ea parte, in qua demandatur præstatio juramenti ibi: *Et nihil ominus Primogeniti successores prædicti, ut in Instrumento Primogenituræ literis MM.* & melius in demandando investimento sc. quoq; mille pro quolibet ibi: *Ut dictus Joannes Georgius, & successive omnes, & singuli eorum successores in dicta donatione, & Primogenitura, teneatur, lit. & Z.* idemque clarius habetur sub triplicatis *literis A C. & G.* ex quibus patet, quod omnes primogeniti vocantur successores Joannis Georgii, quod subsistere minime valeret, nisi primogenitura inciperet in Joann. Georgio, & ipse consideretur primus ex primogenitis gravatis aliis restituere, cum non possit esse successor, qui an-
24 tecessorem non habet, maxime attenta *dictione aliis Primogenitis*, implicativa similium, ut perpendit Rot. cor. Dunan. *dec. 146. n. 17. & seq.* cor. Priolo *dec. 21. n. 6. & in rec. dec. 104. n. 12. part. 6. & dec. 16. n. 9. part. 18. recent.*

Demum invalescit argumentum, ex quo omnibus provisionibus in erectione primogenituræ demandatis, Joannes Georgius consideratus fuit una simul cum aliis primogenitis successive vocatis, & omnes æquiparati tam quoad honores, quam quoad onera; unde siculi controverti non valet, quod alii successores invitati fuerint sub titulo primogenituræ, & gravamine restitutorio, ita pariformiter institutus, ac gravatus censeri debet Joannes Georgius ad hoc ut æquiparatorum eadem sit ratio, & disciplina, ad monitum Text. *in leg. 1. ff. de legat. 1.* Bero. *consil. 27. n. 3. lib. 1.* 25
Surd. *cons. 384. n. 22.* Marc. Ant. *variar. resol. lib. 3. res. 15. n. 10.* & Card. de Luc. *de emphyt. disc. 50. n. 7. in fine*.

In quorum omnium corroborationem addi potest, quod veniente casu, quod Joannes Georgius decessisset sine filiis masculis, voluerunt donantes, quod succedat Princeps Hippolytus per ea spectabilia verba in instrumento primogenituræ sub *lit. R* recensita, ibi: *seu ipso Joanne Georgio sine descendentia prædicta deficiente, in castris, bonis, & juribus donatis, succedat Hippolytus illius Germanus frater:* Quamobrem, ut Hyppolytus alicui possit succedere, necesse est Joannem Georgium in eadem primogenitura præcessisse ut ei ex fideicommisso successor esset Hippolytus, ad tradita per Vasquez *de success. progress. in præfato n 9.* Giurb. *de feud. gl. 5. §. 2.* 26
n. 10. Torr. *de success. in primogen. Italia part. 1. cap. 1. n. 3.*

Dato autem gravamine restitutionis in Joanne Georgio primo donatario, inutilis remanet quæstio hodie denuo exagitata a scribentibus pro Ducissa Maria super dualitate, seu duplicitate donationum, quarum alteram concipiebant præfinitam ad tempus vitæ Joannis Georgii, aliam vero conditionalem pro ejus filio primogenito, si superetit, quoniam præter cætera argumenta in præterita causæ decisione late expensa, cõtra appositam hanc dualitatem, hoc unum hodie sufficit ad effectum, de quo agitur, quod prima donatio, seu prima illius pars contineat gravamen restitutionis favore comprehensorum in posteriori donationis parte adhoc, ut etiam subsistente dualitate excludi minime valeat successio per viam fideicommissi, quia in his terminis duplicitas consideratur tantum improprie, hoc est, tot esse donationes, quot sunt personæ, seu gradus contemplati, ad hoc, ut secundus donatarius, seu substitutus non veniat ex jure sibi per primum transmisso, sed independenter ex persona propria, seu ex providentia donantium, non autem adhoc, ut secũdus donatarius, sed substitutus, non dicatur primo succedere per viam fideicommissi, & sic duæ, vel plures considerentur donationes, non autem una continens sub se plures personas, & donationes, per quas unus alteri succedat per fideicommissum, ut bene semetipsum declarat Bald. *in* 27
consil. 374. versic. sed contrarium videtur, & clarius Molin. *de primogenit. lib. 1. cap. 1. n. 17.* ibi - *quamvis improprie resultent tot donationes, vel substitutiones*.

Quamobrem dato originario gravamine per fideicommissum in genere subalternante, non censetur esse receptio, atq; vocatio, licet in speciebus subalternatis, tot considerentur donationes quot personæ, & gradus, non ad excludendum gravamen restitutorium, sed ut quilibet ex vocatis veniat jure directo in unoquoque gradu, non autem jure transmisso, itaut primo gradu excluso veniat sequens jure suo, & donatio in præcedenti gradu jam consumpta, in sequenti tanquam nova incipiat, ac instauretur, seu fiat principaliter de per se, ut ex Andr. de Isern. *in c. Imperial. §. Præterea Ducatus* 28
n. 38. colum. fin. versic. censetur plures donationes de prohibita feudorum alienatione. Frideric. & Callsen. *in leg. final. in princip. Codic. de Legat. & consil. 64. n... versic. applicando igitur ad casum nostrum n. 2.* tuentur Gratian. *discept. forens. 751. n. 23. & discept. 247. n. 10.* Molin. *de primogenitur. dicto lib. 1. cap 1. n. 17.* Giurba *de success. feud. §. 2. Glossa 13. n. 181.* & Rota in Famigerata Viterbien. Castrorum coram Coccino *decis. 1788. n. 43. & seq. & in ejus Confirmatoria n. 51. & 52. 53. ubi late concord.*

Et ita etiam magistraliter distinguit gloss. *in leg. Servo alieno 116. § si quis a primo. ff. de legat. & fid. primo* ubi postquam figuravit casum duorum æqualiter institutorum, ibi: *instituo mihi hæredem primum nomine, & postea instituo se-*
cundum, & a primo legavi Titio centum, & secundo legavi 29
200. eidem Titio, postea ita dixi, quæ legata reliqui, præstari volo, certe videor repetisse trecenta. Contrarium firmat dato gravamine substitutionis, & per fideicommissum, ibi - *Secus autem est in illo alio casu, instituo mihi hæredem filium meum impuberem, ab eo legata reliqui eidem substituo Stichum, & ab eo substituto ita repetii, &c.* Idemque firmat Bart. ibidem distinguens inter substitutionem vulgarem, & pupillarem. Quapropter cum in casu satis superque probatum habeamus donationes non fuisse diversas jure directo, sed tantum jure obliquo, & designativo gravaminis in diversis personis, & gradibus demandati, duplicitas dispositionis considerabilis non est, nisi ad verificandum jus vocatorum quoad jura fideicommissaria, non vero, ut vocatio unius personæ censeatur nova, & independens ab alia, ut nuper ex auctoritatibus relatis firmatum fuit.

Nec

Nec aliquid prævaluit apud DD. exaggerata observantia desumpta, ex quo de iisdem annis donatis disposuit Jo: Georgius, nec non etiam Card. Hippolytus, qui non potuisset disponere, nisi cum supposito donationis resolutæ, & portionis suæ ad se reversæ, ut dicitur in Romana primogenituræ de Aldobr. 20. Junii 1687. §. *tertio*, pariter cor. me.

Animadvertebant si quidem DD. quod ex prædictis elicitur potius contraria observantia; non enim quisque prædictorum disposuit de portione sua, sed uterque de omnibus in donatione comprehensis, nempe Princeps Jo. Georgius disposuit de integris bonis donatis idemq; fecit Card. Hippolytus; & tamen data resolutione donationis, ad unumquenque reversa esset portio propria, & neuter potuisset de omnibus disponere. Imo Card. Hippolytus ideo disposuit de integritate bonorum, quia ipse tanquam ultimus superstes omnium fratrum, qui donaverunt, credidit potuisse, non obstante, quod esset Clericus, succedere, & de omnibus bonis libere disponere, & proinde uterque processit cum hoc supposito, quod donatio non esset resoluta, sed purificata libere in ultimo superstite capace, & cum pleno jure de bonis donatis disponendi favore hæredum, & extraneorum; quod convalidat ad evidentiam argumenta omnia supra adducta, ex quibus elicitur talem esse effectum juris, talemque fuisse voluntatem donantium.

Et prætermissis levioribus, quibus satisfaciebant informantes, & præterita causæ decisio, resolutum fuit omnibus Dominis suffragantibus, & partibus in acerrimo contradictorio propria jura deducentibus &c.

R. P. D. M O L I N E S.

Taurinen. Fideicommissi.

Ven. 1. Junii 1689.

A R G U M E N T U M.

Juxta textum in *l. 1. Cod. de donat. quæ sub mod. fiunt*, donatio resolvitur ob non adimpletum onus donatario injunctum, & causam finalem respiciens ipsius donationis; in his autem quinque, quæ subsequuntur, decisionibus firmatur, quod resolutio tantum procedat, vel ubi onus adjectum fuerit cum pacto resolutivo, vel quando appositum erit sub conditione; alias enim ad incurrendam caducitatem requiritur interpellatio: ad autem detegendam conditionem non verba, sed tota inspici debet dispositio, & dignosci, an onus subsequatur emolumentum, vel non, quia primo casu clara convincitur conditio, in secundo vero casu illa excluditur, ad materiam *disc. 12. & disc. 63. de donat.* Card. de Luca.

S U M M A R I U M.

1 *Hæredi non solet denegari immissio, quoties habeat Testamentum, & probet antiquam Testatoris possessionem, & moderaam Rei conventi.*

2 *Monasterium succedit loco filii, & facit deficere conditionem si sine filiis.*

3 *Hæc conclusio procedit, ubi filius sit vere in Religione professus; secus e contra.*

4 *Monasterium ipso jure succedit in omnibus bonis, & juribus Professi.*

5 *Monachus nequit donare.*

6 *Heres contraveniens præcepto de assumendo nomine, & insignia familiæ, perdit emolumentum.*

7 *Quoties tamen datus non reperiatur cohæres, aut substitutus, resolvitur in simplex consilium.*

8 *Ubi sit ordinatum fideicommissum in casu alienationis favore ejusdem personæ vocatæ in fideicommisso in casu obitus facto loco fideicommisso alienationis, non inde expiravit illud in casu mortis, cum purificatio unius non excludat purificationem alterius, & vocatus post obitum gravati vindicare potest bona alienata contra præceptum Testatoris, non solum ab habente causam ab hærede gravato, verum etiam ab ipso vocato in casu alienationis.*

9 *Detractiones remanent illiquidæ, si creditæ illarum fructus percepti.*

10 *Non datur transmissio juris adeundi, nisi in hereditatem patris.*

D E C I S I O III.

In ultimo cum quo decessit Testamento, condito anno 1615. Michael Mora instituit æquis portionibus universales hæredes Mariam ejus filiam, & Georg. Dominicum ex Bernardina altera filia prædefuncta nepoté, cui Georgio sine filiis decedenti substituit Catharinam Mariá ipsius sororem, decedentibus utrisque sine prole substituit dictam Mariam filiam, & in ejus defectú illius filios, apponendo prohibitionem alienationis bonorum fideicom. sub pœna caducitatis.

Vita functo sine filiis Georgio aperta fuit successio in favorem Catharinæ Mariæ, quæ erat hermafrodita, cumque temporis cursu præpollere cœpisset in sexu masculino, indutus virili habitu nuncupari voluit Jo: Maria, & postmodum suscepit etiam habitum Conventualem S. Francisci; quo defuncto petiit Jo: Jacobus Bonnetus filius præfatæ Mariæ declarari ad sui favorem purificatum fuisse fideicommissum pro medietate tangente ad Georgium, & lite in Nunciatura Taurinen. agitata, & prosecuta a Dominico filio d. Joan. Jacobi interim vita functi, reportavit sententiam immissionis in possessionem medietatis Capsinæ pro indiviso cum PP. Conventualibus S. Francisci, quæ sententia fuit ab A.C. confirmata in parte dante immissionem, & reformata in alia qua declaratum erat competere pro indiviso. Devoluta postea cor. me appellationis causa, dedi dubium, *An dicto Dominico sit danda immissio*, & dandam DD. dixerunt.

Concurrere quippe visa sunt omnia extrema necessaria in hoc judicio, nimirum testamentum non abolitum, nec cancellatum, in quo defectis Georgio, & Catharina, vel Joanne Maria sine prole, substituta est Maria, & postea ejus filii, qualis est Joannes Jacobus, ex cujus persona venit Dominicus filius, obitus prædictorum Georgii, & Joannis Mariæ, antiqua possessio testatoris, & moderna reorum conventorum, quibus stantibus immissio deneganda non venit, dec. 312. n. 1. cor. Merlio. *dec. 122. n. 2. part. 16. & alibi passim.* 1

Non obstat, quod conditio illa apposita Catharinæ, seu Joanni Mariæ, si decesserit sine filiis, purificata non remanserit, cum Monasterium succedat loco filii, & faciat deficere conditionem si sine filiis, *Authent. nisi rogati, ff. ad Trebellian.* quoniam Joan. Maria hermafrodita nunquam emisit solemnem professionem in religione, sed solum devotionis causa habitum S. Francisci; ideoque monasterium non potest prætendere defectum conditionis, cum dispositio d. text. procedat in professo, & vivente in monasterio, non in aliis non professis, & habitum solum Religionis deferentibus, Marescott. *var. res. lib. 3. cap. 21. n. 32.* 2

Quod autem Joannes Maria non fuerit professus, patet ex confessione a PP. capitulariter congregatis emissa in positionibus, qui posuerunt professionem dict. Joannis Mariæ fuisse annullatam ob duplicitatem sexus, nec non ex donatione ab eodem facta monasterio; si enim fuisset Monachus, necessarium non erat dicto monasterio acquirere per viam donationis, dum ipso jure succedebat in omnibus bonis, & juribus professis, *l. Deo Nobis, §. Hoc etiam, C. de Episc. & Cler.* Buratt. *dec. 639. n. 14. dec. 153. n. 2. part. 16.* & ipse actus donationis præsupponit in d. Joanne statum liberum, & sæcularem, alias uti Monachus non potuisset donare, *Authen. ingressi C. de sacros. Eccles. & l. Deo nobis, c. cum Monasterium de statu Monach. Can. non dicatis 12. quæst. 1.* Tambur. *de Jur. Abbat. tit. 2. disp. 22. quæst. 9. per tot.* 3 4 5

Minus obstat, quod Joannes Jacobus contravenerit præcepto testatoris, eo quia non habitaverit ejus domus, neque assumpserit nomen, & insignia familiæ de Mora, atque hinc ejus filius non possit bona avocare titulo contraventi fideicommissi, quoniam talis fideicommittentis dispositio, cum non reperiatur vestita aliqua particulari causa, nec in casu contraventionis datus reperiatur cohæres, aut substitutus, resolvitur in simplex consilium, & post ab hærede contemni, *l. filiusfamilias, §. Divi lib. 2. de legat. 1. & in l. Pater § Julius Agrippa ff. de legat. 2.* Peregr. *de fideicomm. art. 14. n. 1.* Giovagn. *respons. 31. n. 19. lib. 1.* Fusar. *cons. 178. n. 22. & seq.* Rot. *dec. 562. n. 5. cor.* Bichio. 6 7

Eoque minus refragatur, quod per donationem prædictam factam a d. Joa. Maria inductum fuerit fideicommissum in casu alienationis, sicque cessaverit illud in casu mortis, quoniam cum utrunque ordinatum fuerit favore earundem personarum vocatarum in fideicommisso in casu obitus, facto loco fideicommisso in casu alienationis, non inde spiravit illud in casu mortis, cum purificatio unius non excludat purificationem alterius, & vocatus post obitum gravati vindicare potest bona alienata contra præceptum testatoris, non solum ab habente causam ab hærede gravato, verum etiam ab ipso vocato in casu alienationis, Roin. *consil. 122. n. 5. versic. quinimo lib. 2.* Paris. *cons. 80. n. 8. lib. 3.* Peregrin. *de fideic. art. 14. n. 48. vers. contra vero.*

Demum detractiones competere nequeunt PP. Sancti Francisci, uti donatariis dict. Joann. Mariæ. Tum quia ipsi possederunt bona fideicommissaria per annos 18. fructusque perceperunt, sicque vel satisfacti remanserunt de detractionibus sibi forsan competentibus, vel earum creditum remansit adeo illiquidum, ut non possit retardare immissionem fideicommissario, Celso *dec. 295. n. 12. dec. 380. n. 1. & 2.*

9 *i. & 2. part. 16. decis. 740. n. 6. & seq part. 18.* ultra quod
detractiones competere poterant Georgio Dominico primo
gravato, sicque probandum esset Joann. Mariam esse istius
hæredem, ut earum deductioni locus esset, cum non trans-
10 mittantur, *l. quanquam, C. ad leg. falcid.* Merlin. *de legit.
lib. 5. tit. 39. q... n. 18.* Cocc. *dec. 1634. n. 2.*

Et ita utraque parte &c.

REVERENDISSIMO P. D. MOLINES,
Taurinen Fideicommissi,
Lunæ 5. Decemb. 1689.

Argumentum hujus decisionis est in alia præcedenti.

S U M M A R I U M.

1 *NOn implens onus sibi adjectum, perdit emolumentum, & propter oneris implementum relictum.*

2 *Declara, ut vera sit conclusio, si onus fuerit adjectum per viam conditionis, secus si per viam modi.*

3 *Onus dicitur adjectum per viam modi, non autem conditionis, si illius implementum fieri debeat post quæsitum emolumentum.*

Amplia, & si adsit verbum cum hac conditione, n. 8.

4 *Onus scriptum in separata oratione, importat tantummodo modum, non conditionem.*

5 *Sic si respiciat habitationem in domo Testatoris, cum illa sequi non possit, nisi apprehensa illius possessione.*

6 *Una determinatio plura determinabilia pariformiter determinat.*

7 *Verba in dubio potius important modum, quam conditionem.*

9 *Onus, quod respicit causam finalem dispositionis, sive sit injunctum per viam modi, sive per viam conditionis, debet adimpleri; alias dispositio corruit, si non adimpleatur.*

10 *Requiritur tamen interpellatio.*

DECISIO IV.

SCribentes pro PP. Conventualibus S. Francisci de Siru-gliana, ut hodie obtinerent recedi a decisis coram me sub die 1. Julii mox elapsi, atque denegaretur Dominico Tenetto immissio ea die concessa ex persona Jacobi Patris super medietate bonorum fideicommissariorum a Joanne Michaele Mora relictorum Georgio Nepoti, totam constituerunt defensionē in suadendo substitutionem prædicti Jacobi conceptā fuisse sub cōditione assumendi cognomen domus, & familiæ de Mora, id deducentes ex illis testamenti verbis, ibi: *Sostituisce per fideicommisso, e con questa condizione, che detti Eredi debbano sempre tenere il nome della Casa, e servirsi in ogn'occorrenza del cognome di Mora, nè possano divertire tal cognomen in alcun modo, nè per qualsivoglia causa;* hancq; Jacobum substitutū non implevisse, propter quod
fuerit caducata substitutio perinde, ac si facta non fuisset,
1 nullumque jus illi quæsitum fuisset, neque transmissum
Dominico filio, ad Text. *in l. unica, §. sin autem, C. de cadu. toll. l. mulier 20. §. si quis hæreditarium, ff. de condit. instit. & l. facta 63. §. si danda, ff. de ad Sen. Conf. Treb.* ac deductis per Guidop. *dec. 251.* Rot. *dec. 433. n... part. 2. rec.*

Verum hoc non obstante DD. steterunt in decisis, perpensoque toto Testaméti contextu visum est hęc non applicari,
dum hujusmodi onus non per viam conditionis, in quibus
terminis procedunt jura in contrarium allegata, sed modi
2 adjectum legitur, ea fundamentali ratione, quia injunctum
est post emolumentum quæsitum, quod importat modum,
non conditionem, quæ suspendit aditionem, & prius adimplenda est ante emolumenti acquisitionem, juxta magistralem distinctionem Bald. *in l. cum verum, C. de sent. & interloc. omn. jud.* & theor. Bart. *in l. quibus, §. Termilius n. 5. ff. de
3 condit. & demonstr.* ac communem DD. sententiam, ut videre est apud Peregr. *de fideic. art. 11. n. 112.* Molin. *de primog. Hisp. l. 2. c. 14. n. 12.* qui declarat decisionem Guidonis Papæ supra allegatam, Torr. *de pact. futur. succ. l. 2. c. 33. n. 13.* Card. de Luc. *de fideic. disc. 154. n. 10.* Cancer. *var. res. l. 3. c. 22. n. 104.* quam sequitur Rot. *dec. 39. n. 1. p. 1. divers. dec. 134. n. 2. p. 14. dec. 62. & 156. utrobique n. 1. p. 18. dec. 161. n. 10. p. 19.*

Quod autem onus post aditam hæreditatem, & quæsitum emolumentum, sit, probatur, tum quia in separata, &
4 priori Testamenti parte præcessit hæredis institutio puta
subinde hæredibus tale onus injunctum sequitur, quod non potest verificari, nisi postquam fuerint actu hæredes sicque post quæsitum emolumentum, juxta theor. Aret. *in l. Titia 134. sub n. 3. vers. sed ipsa sua ratio, ff. de verb. oblig.* quam communiter referunt, & sequuntur Peregr. *de fideic. art. 11. n. 92.* Ceph. *conf. 50. n. 13. & seq. l. 1.* Menoch. *conf. 78. n. 8. & 10.* Sur. *conf. 268. n. 64.* Giovagn. *conf. 43. n. 32. l. 1.* Bich. *dec. 132. n. 9. dec. 39. n. 4. p. 1. divers. suo* & quia conjunctum est cum onere habitandi domus Testatoris, quæ habitatio quemadmodum impleri nequit, nisi precedenter hæredes earum possessionē apprehenderint, & per prius adita hæreditate ex adductis per de Luca *de fideic. d. disc. 154. n. 13. dec. 534. n. 2. v. ex proposito p. 14. rec.* & advertit Mol. *d. c. 14. n. 12.* ita pari-
formiter dicendū est de onere assumendo nomen, & arma fa- 5
miliæ ex regula, quod una determinatio plura determinabilia pariformiter determinat, *l. jam hoc jure, ff. de vul. & pupil.* tum demū quia in dubio verba potius important modū quā
conditionem, Peregr. *d. art. 11. n. 114. d. dec. 39. n. 5. p. 1. divers.* 6

Nec refert, quod Testator substitutionem inchoaverit per
ea verba, ibi, *con condizione, e riserva*, quia ad dignoscendum 7
an dispositio sit conditionalis, vel modalis, non in cortice verborum, sed in substantia dispositionis, & mente Testatoris insistendum est, & inspiciendum, an onus impleri debeat
ante, quod importat conditionem, vel post emolumentum 8
quæsitum, quod importat modū licet legatur verbum, cum hac conditione, ut tradunt Peregr. *loco sup. cit. n. 113.* Molin. *de cap. 12. n. 5.* Duran. *de condit. part. 5. cap. 4.* Torre *ubi sup. n. 18.* de Luca *d. disc. 154. n. 12.* Cancer. *var. res. l. 3. num. 20. n. 102.* Castren. *conf. 262. vers. circa primum videtur, quod institutio*, Rota *dec. 39. n. 2. p. 1. divers. dec. 216. n. 2. p. 18.*

Minus refragatur, quod saltem testator delationem pro-
prii cognominis habuerit pro causa finali, indeq; sive non 9
fuerit injunctum per viam modi, sive cōditionis, tamen voluntas Testatoris omnino implenda esset a substituto, itaut constito de non implemento iste privandus veniret commodo fideicommissi, ex Paris. *conf. 19. l. 2.* Rota cor. Duran. *dec. 10. in princ. & n. 6.* cum aliis in contrarium allegatis.

Quoniam, ut locus esset privationi fideicommissi, eo quia substitutus contravenerit præcepto Testatoris, oportet docere de præcedenti interpellatione legitime facta pro adimplemento modi, quæ hoc casu requiritur, *Authen. hoc amplius, C. de fideicommiss.* Molin. *d. l. c. 14. n. 13. & 23.*
Torr. *de pact. futur. success. lib. 2. c. 23. n. 22.* Rota dec. 130. 10
n. 31. cor. Bich. *dec. 534. n. 12. & 13. part. 14.*

Et ita transeuntibus DD. cum aliis deductis in præcedenti decisione conclusum fuit, utraque &c.

R. P. D. BENINCASA,
Taurinen. Fideicommissi.
Veneris 23 Junii 1690.

Argumentum reperitur in decisione 3.

S U M M A R I U M.

1 *OB non servatum preceptum assumendi nomen, & arma alicujus familia, evenit caducatio vocationis factæ per disponentem.*

2 *Verbum* - con conditione - *importat dispositionem conditionalem.*

3 *Idemque facit verbum* - per qualunque causa, ò in modo alcuno.

4 *Ad dignoscendam dispositionem conditionalem, non debet haberi consideratio ad verba, sed ad disponentis voluntatem, an scilicet onus voluerit, ut impleretur ante, vel post quæsitum emolumentum; nam si ante, dispositio est conditionalis; si vero post, est modalis.*

5 *Ut ob non impletum onus per viam modi injunctum resolvenda sit dispositio, exigitur interpellatio.*

6 *Si in casu contraventionis scriptus non sit substitutus, preceptum resolvitur in nudum consilium.*

7 *Practicari solet injunctio cautionis de reficiendis melioramentis in casu liquidationis, ne illorum exceptio retardare possit causæ expeditionem.*

DECISIO V.

AD impediendam immissionem super medietate bonorum fideicommissariorum Joannis Michaelis Mo- quam ex persona Jacobi Patris petebat Dominicus Bonettus, duplicem proponebant exceptionem PP. Conventuales Sancti Francisci de Avegliana, alteram nempe quod fideicommissum nunquam fuerit purificatum favore Jacobi; alteram vero quod data etiam purificatione, cum ejusdem substitutio fuerit conditionalis, ex non adimplemento conditionis caducata remanserit, ac si facta nunquam fuisset. Verum quia in duabus præcedentibus decisionibus utraque exceptione rejecta Rotalis sententia favore Dominici pronunciata fuit, PP. Conventuales impetrata nova commissione disputarunt hodie coram me: *An esset vel ne confirmanda sententia prædicta*, & pro confirmatione responsum est, juxta modum inferius exprimendum.

Nulla fuit difficultas circa validitatem, & solam justitiam impugnabatur repetendo secundum ex alias adductis objectis, quod nempe cum substitutio Jacobi ea sub conditione

ordi-

ordinata fuerit: *Che deba sempre tenere il nome della casa, e servirsi in ogn'occorenza del cognome di Mora, nè possa divertir tal cognome di Mora in alcun modo, nè per qualsivoglia cagione*; dum Jacobus, ex cujus persona venit Dominicus filius post apertã ad sui favorem successionẽ tali cognomine usus non fuerit, imo neq; Dominicus post obitũ patris onus
1 impositum impleverit, non potest ad controversam hæreditatem aspirare, cum ob neglectam conditionem vocatio illorum cessaverit, ad Text. *in leg. Mulier.* 20. *§. si quis hæreditarium, ff. de cond. instit. a leg. facta* 63. *§. si dande, ff. de Sen. Consult. Trebell.* Molin. *de primogenit. lib.* 2. *c.* 14. *num.* 11. Thomat. *dec.* 164. *n.* 12. Rot. *dec.* 453. *n.* 20. *& seq. p.* 2 *recent.*
Neque ad evitandam caducitatem attendendum fore dicebatur, quod onus a Testatore injunctum potius dici posset per viam modi, quam conditionis; siquidem ad ostendendum, quod substitutio vere fuerit conditionalis, satis est perpendere verba, cum quibus concepta fuit, ibi: *Con questa*
2 *conditione che non possino divertir tale cognome per qualsivoglia causa è in modo alcuno*; hujusmodi clausulas conditionem de per se importare, dubium non est, ut de solis verbis cum conditione consuluit Eugen. *consil.* 95. *n.* 45. *& seqq. lib.* 1. Grat. *consil.* 102. *n.* 18. *lib.* 2. Thesaur. *dec.* 170. *n.* 21. Rot. *dec.*
3 883. *n.* 7. cor. Dunozett. & de similibus dictionibus, per *qualunque causa, è in modo alcuno*, tradit Salgad. *Labyrinth. creditorum p.* 3. *cap.* 13. *n.* 109. Rot. cor. Celso *dec.* 322. *n.* 10. *& dec.* 351. *n.* 4 *part.* 12. *& dec.* 213. *n.* 6. *part.* 19. *rec.*
Sed repetito objecto repetere quoque DD. opus fuit responsionem alias datam: Præmisso namque quod ad agnoscendum, an vere substitutio a Testatore ordinata sub aliquo onere, conditionalis potius sit, quam modalia non insistendum simpliciter est in solo cortice verborum, aut considerandum, an vestita fuerit clausulis similibus, supra ex-
4 pressis, aut æquipollentibus; sed examinando voluntatem fideicommittentis ponderandum venit, an complementum adjectæ conditionis volitum fuerit ante vel post quæsitum emolumentum; in primo namque casu dispositio dicitur conditionalis, secus in secundo, ut sequẽdo theoricam Bart. *in l. quibus diebus, § Termilius n.* 5. *ff. de cond. & demonstr.* latè tradit Pereg. *de fideic. art.* 11. *n.* 113. Canc. *variar. resol. lib.* 3. *c.* 22. *n.* 104. Rot. *dec.* 534. *n.* 2. *p.* 14. *& dec.* 161. *n.* 10. *p.* 19.
Clare patet nos versari in secundo membro distinctionis, & sic in substitutione sub modo concepta, dum prius præcessit hæredis institutio, ac deinde injunctum fuit appositi oneris implementum ut bene deprehenditur ex lectura Testamenti, unde consequitur, quod conditione etiam neglecta, substitutio de qua est quæstio caducata non remansesit, quia ad hunc effectum præcedere interpellatio debuisset, per
5 quam substitutus in mora & dolo constitueretur, Menoch. *consil.* 131. *n.* 6. Rot. *dec.* 334. *n.* 10. *part.* 14. *& dec.* 103. *n.* 21. *& seqq. n.* 15. *cum aliis ibi om allegatis.*
Quæ fortius procedunt, quia nullus a Testatore in casu contraventionis datus reperitur cohæres, aut alius substitutus; tunc enim præceptum illius quo mediante hæres ad oneris implementum invitatur, nec aliqua particulari causa vertitur, resolvitur in simplex, & nudum consi-
6 lium, ad Text. *in l. pater, § Julius Agrippa, ff. de legat.* 2. Peregrin. *de fideic. art.* 54. *n.* 1. Fusar. *consil.* 178. *num.* 22. *& seqq.* Rot. *dec.* 560. *n.* 5. cor. Bich. cum aliis allegatis in prima hujus causæ decisione, Julii 1689. R.P.D. meo Molines. *Minus obstat.*
Hæc moverunt DD. pro confirmatione senteotiæ: sed quia agnitum hodie fuit, PP. Conventuales plura fecisse meliorament a in bonis controversis, & super quibus Dominico immissio concessa fuit, ne per hujusmodi exceptionem ista ulterius retardaretur, modum confirmationis adjecerunt, scilicet, ut ab eodem Dominico cautio præstaretur de reficiendis meliorament is liquidandis, ut in hoc casu practicari solet, ex firmatis per Rotam in Bonon. fideicommissi de Ghisellis 4. Martii 1689. *§. quo vero & seq.* cor. me & alibi passim.
Et ita utraque parte &c.

REVERENDISSIMO P. DOMINO MOLINES.

Romana Hæreditatis.

Veneris 29. Maii 1693.

Hujus decisionis argumentum est adnotatum in decisione 3

SUMMARIUM.

1 *Quod explicatur in termino prorogato, habetur, ac si a principio emanasset.*
2 *Onus per viam modi, non autem conditionis injunctum, si adimpleri debeat post emolumentum quæsitum, modum, non conditionem importat, & n.* 4. *&* 5.
3 *Dicto casu pro privatione quæsiti emolumenti sola non*

sufficit contraventio, sed expressus dolus requiritur.
6 *Ad dignoscendam dispositionem modalem, vel conditionalem, non in cortice verborum, sed in substantia dispositionis, & mente disponentis est inquirendum, an onus impleri debeat ante, vel post quæsitum emolumentum.*
7 *Ex causa non implementi oneris modalis non oritur caducitas, sed exigitur interpellatio.*

DECISIO VI.

Canonicus Franciscus Ciccognius desiderans, quod in Civitate Prati sua Patria erigeretur Collegium Societatis Jesu cum numero Patrum Præposito Generali dictæ Religionis bene viso, quodq; etiam insimul erigeretur Seminarium unitum eidem Collegio pro septem Juvenibus Pratensibus; idcirco in suo cum quo decessit testamento condito anno 1666. suos universales scripsit hæredes Civitatem, & Communitatem Prati, ac Religionem dictæ Societatis Jesu, cum onere erigendi tam Collegium, quam Seminarium præfata. Præcipiens tamen, quod prædictæ Communitas, & Societas tenerentur intra terminum trium annorum computan. a die sui obitus, unitum, concorditer, & insolidum acceptare tot. Notarlo suam hæreditatem cum dictis oneribus; apposita in casu contraventionis pœna privationis ipso jure, ac si non essent instituti, nec nominati hęredes. Addens etiam, quod tam in casu non acceptationis suæ hæreditatis modis supradictis, quam in casu quo oriretur quævis difficultas impediens executionem operis demandati, tunc elapso alio anno computando post tres assignatos pro acceptanda hæreditate, non sint Communitas, & Societas hæredes; sed ipsis substituit, seu instituit in eorum locum Patres Religionis Congregat. Somaschæ Collegii Clementini Romæ, cum onere propriis expensis manutenendi in hoc Collegio septem Juvenes Civitatis Prati.
Cum autem Communitas, seu Civitas Prati, & Patres Societatis extra triennium acceptaverint supradictam hæreditatem, ac intra annum post dictum triennium non perfecerint Collegium, & Seminarium prædicta, hinc Patres Congregationis Somaschæ Collegii Clementini Romæ in. surrexerunt prætendentes factum fuisse locum eorum substitutioni, & ad se spectare hæreditatem dicti Canonici Ciccognini. Qua controversia ad nostrum Tribunal delata, dedi dubium, an sit factus locus substitutioni, itant sit danda immissio, & DD. non esse locum præfatæ substitutioni existimarunt.
Moti, quia aut substitutio prætenditur per Patres Collegii Clementini, ex quo Patres Societatis Jesu, & Communitas Prati supradictam hæreditatem acceptarunt post elapsum triennium; & ex hoc capite locum obtinere nequit; cum fuerit imminente fine dicti triennii a prædictis Patribus Societatis Jesu, & Communitate Prati, obtenta a san. mem. Clem. IX. prorogatio ad annum, & deinde duæ aliæ prorogationes ad alios duos annos a san. mem. Clem. X. ad acceptandam supradictam hæreditatem, *Summ. Societatis n.* 3. in quarum prorogationum ultimo termino, nempe de anno 1672. deventum fuit ad acceptationem supradictæ hæreditatis; quo fit, ut acceptatio præfata reputanda veniat, ac si emanasset in primo triennio a Testatore præscripto, Paris. *consil.* 43. *n.* 7 *lib.* 1. Card. de Luca *de Feud. disc.* 1
4. *n.* 24. Rota *dec.* 369. *n.* 3. cor. Celso, *dec.* 83. *n.* 26. *&* 26. coram Priolo.
Aut substitutio prætenditur eo, quia elapso anno a die acceptæ hæreditatis non fuerit deventum ad erectionem Collegii, & Seminarii, & consequenter Communitatem Prati, & Patres Societatis Jesu defecisse in adimplendo opus a Testatore demandatum, itant tanquã defecta conditione institutionis eorum, sit factus locus substitutioni Patrũ Collegii Clementini; & multo minus ex hoc capite locum habere potest, nam inspecto toto testamento apparuit, Testatorem apposuisse prædictis Communitati, & Patribus hæredibus instituris onus erectionis Collegii, & Seminarii per viam modi, non autem conditionis, cum injunctum fuerit post aditam hæreditatem, & sic post emolumentum quæsitum, quod modum importat, non conditionem juxta theoricam Bald. *in leg. cum eorum, Cod. de sententiis, & interlocutione omnium Judicum*, & Bartoli *in leg. quibus diebus, §. Termil. n.* 5. *ff. de condit. & demonstr.* Peregrin. *de fideic. art.* 11. *n.* 113. Molina *de Primog. lib.* 2. *c.* 14. *n.* 12. Card. de Luca *de fideic. disc.* 154. *n.* 10. Rot. *dec.* 39. *n.* 1. *p.* 3. *divers. dec.* 534. *n.* 2. *p.* 14. *dec.* 62. *&* 156. *utrobique n.* 1. *p.* 18. *dec.* 161. *n.* 10. *p.* 19. & in Taurinen. Fideicommissi 5. Decemb. 1689. *§. Verum hoc* coram. Propter, quod cum agatur de privatione hæreditatis jam quæsitæ, solus defectus adimplementi non operatur, quod

I 3 fiat

fiat locus substitutioni, nisi simul probetur per Patres Collegii Clementini, quod civitas Prati, & Patres Societatis Jesu dolose contravenerint voluntati Tastatoris non adimplendo onera adjecta in testamento, Card. de Luca *de fideicomm. dict. discurs. 154. n. 9. 3. & 7.* Rot. *dec. 958. n. 14.* cor. Dunozett. Juniore, & *dec. 187. n. 23.* cor. Priol. & *decis. 622. n. 1.* cor. Cerro & *dec. 110. n. 3.* cor. bon. mem. Alexandro VIII. *dec. 62. & 156. ubique n. 1. part. 18.*

Quod autem onus adjectum fuerit post quæsitum emolumentum, probatur primo, quia in priori parte testamenti præcessit institutio hæredis in favorem Communitatis Prati, & Patrum Societatis Jesu, & deinde in capitulo separato subsequitur onus erigendi Collegium, & Seminarium, ut pro dispositione modali probanda ponderavit Rota in dicta Taurinen. Fideicommissi, §. *Quod autem*. Secundo, quia Testator præcepit dictis hæredibus, quod tenerentur acceptare hæreditatem intra triennium a die sui obitus, & hac acceptata, si oriretur difficultas impediens executionem demandati operis, alio anno elapso, processit per viam privationis, declarans eo casu, nolle eos habere in suos hæredes, substituendo tunc, & vocando in hæredes Patres Collegii Clementini; quæ omnia cum sint apposita post
5 acceptatam hæreditatem, & in pœnam non adimplementi, & per viam privationis arguunt Jus, seu emolumentum quæsitum, *l. Paterfamilias, ff de hered. institut. l. Uxorem, §. Heres, ff. de legat.* 3. Surd *cons. 268. n. 61. & seq.* Censal. ad Peregrin. *art. 11. versic. & hinc observ.*

Absque eo quod relevet, quod Testator institutionem inchoaverit per verba, ibi: *con l'infrascritte conditioni*: quia ad dignoscendum dispositionem modalem, vel conditionalem, non in cortice verborum, sed in substantia dispositionis, & mente Testatoris insistendum venit, & inquirendum, an onus impleri debeat antea, vel post quæsitum emolumentum, Cancer. *variar. resolut lib. 3. c. 22. n. 102.* Card. de Luca *dicto disc. 154. n. 12.* Castrens. *cons. 292. vers. circa primum, dec. 62. n. 2. & dec. 156 pariter num. 2. part. 18.* cum aliis in dicta Taurinen. §. *Nec refert*.

Præterea supposito etiam quod onus erectionis Collegii, & Seminarii esset adjectum Communitati, & Patribus per viam conditionis, & non modi, adhuc non esset factus locus substitutioni favore Patrum Collegii Clementini, eo quia versamur in casu, in quo deventum non fuit ad dictam erectionem ob insufficientiam redituum hæreditatis, in quo casu jam prævisso per Testatorem in suo testamento, ut in § *Quarto*, nullum tempus præfixit, nec limitavit, sed voluit, quod administratio bonorum spectaret ad Patrem Generalem, aut ad Patres ab ipso deputatos, quodque reditus multiplicarentur, quousque sufficerent ad explenda omnia opera ad dictum opus necessaria.

Nec contrarium desumi valet ex altera parte testamenti in §. *Quinto*, ubi elapso triennio ad acceptandam hæreditatem assignato disponitur, quod in casu quo ob aliquam difficultatem impediretur erectio operis demandati, tunc elapso alio anno Communitas, & Societas in nihilo essent hæredes, sed ipsis substituit Patres Collegii Clementini: Quia hoc non potest intelligi de difficultate, & impedimento proveniente ob insufficientiam redituum hæreditatis, sed de quocunque alio impedimento extrinseco, eo quia in § *Quinto* antecedenti idem Testator cognoscens insufficientiam redituum suæ hæreditatis, ibi · *Perche detta mia Eredità alla morte mia non sarà sufficiente a far tutte le sudette opere*, voluit erectionem Collegii, & Seminarii differri usque dum multiplicem compleret sufficiens pro dicta erectione: alias nisi admittatur, quod in dicto §. *Quinto* Testator non intellexerit de difficultate, seu impedimento proveniente ex (in)sufficientia redituum, sequeretur, quod eodem tempore Testator voluisset dilationẽ ad opus exequendum necessariam ob multiplicum faciẽdum, & eodem tempore noluisset, si intra annum post triennium ad acceptandam hæreditatem erectio fuisset omnino perficienda: quod utique dicendum non venit, cum dispositio Testatoris manifestam contineret implicantiam, & contrarietatem.

Verum cum ex his omnibus negari non possit esse saltem valde dubium, an Communitas Prati, & Patres Societatis sint in dolo, & culpa ob non executum opus, & contra non constet, Patres Collegii Clementini substitutos monuisse, seu interpellasse prædictos Patres Societatis, & Communitatem pro adimplemento faciendo, neq; istos citasse ad reddendam rationem de multiplicis factis, & aliis effectibus hæreditatis, ut cognosci posset an sufficiant pro erectione facienda; sequitur exinde, quod pro nunc non habet locum pœna privationis hæreditatis jam quæsitæ, ad terminos Textus *in auth. hoc amplius, C. de fideicommiss.* Card. de Luca *dict. disc. 154. n. 7. in fine*, Rot. *dec. 534. n. 11. & 12. part. 14. & dec. 156. num. 4. part. 18.* & in dicta Taurinen. §. *Quoniam* coram me.

Et ita utraque &c.

R. P. D. PIO.

Sancti Severini Caducitatis.

Lunæ 14. Junii 1694.

Argumentum hujus decisionis habetur in decisione 3.

SUMMARIUM.

1 *Caducitas incursa per defunctum, & in ejus vita non promota, contra illius heredem promoveri amplius non potest.*

2 *Donatarius non assumens cognomen, & arma familiæ donantis contra formam præcepti per viam modi in donatione appositi, non perdit emolumentum, si donans non designaverit personam, cui in casu non implementi esset facienda bonorum restitutio.*

3 *Donatarius ob transgressum modum donationis emolumento privatus censeri nequit, si non præcesserit interpellatio, & factum judicis, quod in inexcusabili contummacia fuerit constitutus ad differentiam non implementi conditionis.*

4 *Ampliatur etiam in emolumento delato ex contractu cum appositione alicujus oneris.*

5 *Dispositio dicitur modalis, non conditionalis, si implementum illius fieri debeat post quæsitũ emolumentum.*

6 *Etsi onus sub nomine conditionis fuerit adjectum, quia ad inquirendum, an depositio sit modalis, vel conditionalis non cortici verborum est inhærendum, sed unice spectari debet dispositionis substantia, & mens donantis, seu testatoris circa præcedens, vel subsequens gravaminis implementum.*

7 *Onus, quod respicit causam finalem donationis, sub pœna caducitatis est implementum, sive sit per viam medii, sive conditionis scriptum.*

8 *Exigitur tamen interpellatio.*

9 *Non exigeretur, si ageretur de donatione facta intuitu matrimonii, & ad effectum conservandi artificialiter familiam donantis mediante præcepti implemento.*

10 *Minusque requireretur, si adest clausula resolutiva.*

11 *Ad incurrendam caducitatem talis crassa, & supina exigitur inobedientia, quæ dolum, & malitiam redoleat.*

12 *Ad illam excludendam quævis causa, seu levis, seu falsa sit, solet frequenter admitti.*

DECISIO VII.

Sub eo fundamento, quod Laurentius donatarius Mariæ appositum in donatione præceptum delationis cognominis, & armorum ipsius donatricis, minime adimpleverit, & propterea a commodo donationis ceciderit, egit Hieronymus dicti Laurentii cohæres coram A. C. Thaurusio contra Olitiam Laurentii uxorem, atque hæredem pro obtinenda immissione in bona donata, sed contrariam sententiam reportavit. Hinc interposita per eundem appellatione, causaque mihi commissa, consului DD. meos super dubio partibus de more dato, *An constet de caducitate, ita ut sit danda immissio*, quod negative in omnibus resolutum fuit.

Nitebatur præcipua captæ resolutionis ratio receptissimæ propositioni, quod prout hic judicium caducitatis inchoatum, & declaratum non fuit illo vivente, cui gravamen per viam modi injunctum extitit, post ejus obitum promoveri amplius non potest adversus hæredem, quem pœna privationis ob contraventionem non afficit, ut in terminis post Gloss. *in cap. fin. de donat.* firmat Aym. Cravett. *consul.* 1
39. n. 8. Fusar. *de substit. quæst. 718. n. 75.* Card. de Luc. *tit. de legat. discur. 29. n. 6. in fin. & num. 7.* dum præsertim ipse non est coactus, neque gravatus, sicuti notanter docet Rebuff. *cons. 178. vers. istam opinionem*.

Potissimum vero, eo quia in subjecta hypothesi Maria in casu non implementi adjecti oneris in vim modi deferendi cognomen, & insignia suæ domus, nullam inflixerit pœnam, nullamque designaverit personam, cui facienda foret donationis restitutio; quo stante alterum de duobus consequimur, vel quod præceptum tanquam nudum, & respiciens duntaxat donatricis favorem, resolvatur in simplex consilium, quod absque metu incurrendæ caduci- 2
tatis sperni, & non adimpleri valuerit, per ea, quæ in individuo decidit Rot. in Taurinen. fideicommissi Julii 1689. §. *minus obstat*, cor. R. P. D. meo Molines.

Vel saltem, quod Laurentius ob transgressum modum,

dona-

donationis emolumento privatus censeri nequeat, dum non
præcessit requisita interpellatio, & sectum judicium, per
quod in inexcusabili contumacis fuerit constitutus, ut di-
stinguendo inter onus conditionale, & modale non impor-
3 tans conditionem suspensivam pro certo, tradunt Tob.
Nond. *consil.* 58. *n.* 3. Altograd. *consil.* 84. *n.* 4. *lib.* 1. Ludov.
Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 14. *a n.* 13. *usque ad n.* 23. eoque te-
lo Castill *controv. jur. lib.* 5 *c.* 36. *n.* 69. *vers. caterum*, es sen-
tentia Ludovici Molin. Palef. *de majorat. p.* 1. *q.* 57. *n.* 62. qui
ibi articulum non decidit, & se remittit ad primam *q.* 4. *n.* 72
ubi quod ad incurrendam pœnam caducitatis semper requi-
ratur monitio, Grat. *discept.* 798. *n.* 10. *& seqq.* Menoch.
consil. 131. *n.* d. Mont. *consultat.* 227. *num* 22. *& seqq. tom.* 3.
Rot. *decis* 148. *n.* 35 *part.* 15. *& dec.* 350. *n.* 10. *&* 11. *par.* 17.
& in dicta Taurinen. fideicommissi 5. Decembris ejusdem
anni 1689. § *fin.* cor. D. meo Molines; idque locum obtine-
re etiam in emolumento delato ex contractu cum apposi-
tione alicujus oneris perspicue, adnotant Molin. *d. cap.* 14.
n. 24. Castill. *eod. cap.* 139. *n.* 79. *vers. hactenus*.

Quod autem præceptum, de quo agitur, modum tan-
4 tum, non vero conditionem inducat, satis aperte donatio-
nis lectura præsefert; in ea quippe Maria donatris post sex
menses a die ejus obitus assumptionem cognominis, & insi-
gnium a Laurentio donatario faciendam demandavit, quod
cum verificari non posset, nisi post adeptam bonorum do-
natorum possessionem, etiam præcedenter quæsitum emo-
lumentum, efficitur inde extra omnem dubitationem dis-
5 positionem istam verius ad modum, quam ad conditionem
esse referendam, juxta theoricam Bart. *in l. quibus diebus*,
§. *Termilius n.* 1. *ff. de condit. & demonstr.* quam late exor-
nant Molin. *ubi supra lib.* 2. *c.* 12. *n.* 3. *& seqq.* & signanter
n. 11. alter Molin. *de justit. & jur. disput.* d 11. *n.* 1. Castill.
dict. lib. 5. *c.* 115. *num* 15. Card. de Luc. *de donat. discur.* 63.
n. 15. *& cit. disc.* 29. *n.* 5. *& d. sub titul. de legat.* Rot. cor.
Duran. *dec.* 333. *n* 2. *vers. accedit dec.* 148. *num.* 5 d. *& seqq.
part.* 12. *recent.* cum aliis, quos amplectitur *d. dec. in Tau-
rinen. fideicommissi* 5. *Novembris* 1686. §. *verum*, *& §.
quod autem*. cor. R.P.D. meo Molines.

Neque verba illa, *cum declarationibus*, *pactis*, *& condi-
tionibus infrascriptis &c.* quibus concepta habetur dona-
6 tio, ipsam conditionalem evincunt; siquidem enim Maria
post jam perfecte absolutum donationis actum, obligatio-
nem gestandi cognomen, & arma in donatarium imposue-
sit, quamvis tamen onus istud sub nomine conditionis fue-
sit objectum, nihilominus semper tanquam modus, non ve-
ro tanquam conditio erit dijudicandũ; ea nimirum convin-
centi ratione, quod ad inquirendum, an dispositio sit moda-
lis, vel conditionalis, non cortici verborum est inhærendũ,
sed unice spectari debet dispositionis substantia, & mens do-
nantis, seu testatoris circa præcedens, vel subsequens grava-
minis implementum, quemadmodum præcise ponderant
Ludov. Molin. *d. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 5. Cancer. *var. resol. l.* 3. *cap.* 22.
num. 105. & prosequitur laudata decisio R.P.D. Molines in
Taurinen. fideicommissi 5. Novembr. 1689. §. *nec refert*.

Hinc similiter nihil relevat, quod delatio cognominis,
7 & insignium ordinata fuerit a Maria pro causa finali dona-
tionis, quæ proinde expresse donatricis voluntas omnino
servanda veniat, alias donatio ex defectu ipsius donatricis
consensus reputari debeat resoluta, ex Thesaur. *dec.* 270. &
Rot. *dec.* 203. *n.* 26 *p. d. rec.* quoniam admisso, quod Lauren-
tius compelli a judice potuerit ad observantiam susceptæ
conditionis, non tamen sequitur eundem ob contraventio-
nem privatum remansisse commodo donationis, ea quo non
8 docetur legitimam monitionem intercessisse ex superius re-
latis, & ad rem huic objectu respondendo Rot. in dec. cor.
D. meo Molines 5. Decembris, § *fin.* Non urgentibus in ad-
versum adductis authoritatibus, nam Thesaur. loquitur in
terminis donationis factæ intuitu matrimonii, & ad effe-
9 ctum conservandi artificialiter familiam donantis; decisio
vero Rot. 575. *n.* 6. *part.* 16. emanavit in casu, quo in do-
natione aderat clausula resolutiva, & reversiva ipso jure,
ut liquet ibi ante n. 1. *tunc*, *& eo casu donatarum dd. censuum*
10 *donatorum ipso jure*, *& ipso facto ad ipsum donantem rever-
tatur*; & ut patet, quantum eædem doctrinæ distent a
circumstantiis præsentis quæstionis.

Cæterum ex alio quoque æque validissimo motivo vide-
batur DD. objectum incursæ caducitatis posse removeri;
cum enim Laurentius, ut erga Mariam suscepti beneficii
haud immemorem se præberet, tertiam donationis par-
tem post 50. annos eidem retrodonaverit, quæ in ultimo
elogio, confirmata prius donatione, Laurentium in tribus
tertiis ejus assis hæreditarii sibi hæredem adscivit, hoc in-

super addito, quod ille deinceps ab omni onere exemptus
evaderet, profecto liberatio hujusmodi maximum argu-
mentum præstitit Laurentio credendi, non amplius tene-
ri ad gestationem armorum, & cognominis Mariæ, ut
propterea verisimilis hæc, & justa credulitas plurimum
prodesse debeat ad illum a pœna ob contraventionem ex-
cusandum, quando ad eandem incurrendam requiritur
talis crassa, & supina inobedientia, quæ dolum, & ma-
litiam redoleat, ut bene Card. de Luc. *de donat. disc.* 23 *n.*
15. & melius *in supplem. eod. tit. disc.* 63. *n.* 15. *&* 16. & *de* 11
fideicomm. disc. 154. *pariter n.* 15. *& sub tit. de legatis d. disc.*
29. *n.* 9. & sine difficultate attenta transactione inita inter
Laurentium, & Hieronymum Pios, post plures annos a
die, quo Maria mortem obierat, in qua emissa specialissi-
ma mentione donationis, Hieronymus cohæres cum Lau-
rentio donatario transegit, renunciando omnibus, & sin-
gulis prætensionibus ea causa d. donationis sibi competen-
tibus; quæ inquam effrænata renunciatio tametsi compre-
hendere non potuerit obligationem parendi præcepto Ma-
riæ circa delationem insignium, virtute tamen illius non
absre opinari valuit Laurentius tacitam remissionem, adeo,
ut licet ex sua parte injunctum onus neglexerit adimplere,
hoc tamen non refert, quominus donationis emolumento
frui potuerit absque ullo incursu in pœnam caducitatis, ad
quod evitandum quævis causa, seu levis, seu falsa sit, solet 12
frequentes admitti, Alba *consil.* 84. *n.* 59. *& seqq lib.* 1. Rot.
cor. San. Mem. Alexandro VIII. *dec.* 110. *n.* 15. *& in recent.
dec.* 320. *n.* 10. *part.* 17.

Et ita utraque parte informante &c.

R. P. D. HERVAVULT.

Romana Donationis.

Luna 14. *Maii* 1689.

ARGUMENTUM.

Ex defectu præsentiæ, & consensus proximioris requisiti a
Statuto irritatur contractus minoris, etsi existentia illius
ignoretur a contrahente. Ut possit irritari contractus ex
d. causa, sufficit probare potentiam naturalem proxi-
mioris interveniendi in contractu Juramentum requisi-
tum a statuto, quod contractus non tendat in damnum
& præjudicium minoris, exigitur etiam in contractu do-
nationis, ad casum, *Disc. XXVII. de donat.* Card. de Luc.

SUMMARIUM.

1 *IN contractu minoris non est deputandus curator, quando adsunt alii proximiores.*

2 *Existentia proximioris probatur ex illius interventu in divinis officiis.*

3 *Pro irritando contractu minoris ex deficientia consensus proximioris sufficit probare illius potentiam naturalem, dum si intervenerit aliquod impedimentum accidentale, sit differenda stipulatio.*

4 *Irritatio prædicta procedit, etsi existentia proximioris non sit nota alteri contrahenti.*

5 *Statutum Urbis exigit juramentum curatoris, quod scil. contractus non tendat in præjudicium minoris.*

6 *Præfatum juramentum exigitur etiam in contractu donationis.*

DECISIO VIII.

DIctum fuit, donationem a Comite Laurentio in minori
ætate constituto factam favore Com. Marci Antonii
ejus fratris occasione matrimonii ab eodem ineundi cum
Co. Camilla esse nullum ob non adhibitas solemnitates a
Patriæ Statuto cap. 151. lib. 1. præscriptas, quas requiri
in donationibus, etiam ex causa matrimonii, quando illæ
non fiunt directæ in sponsam, passim firmavit Rot. *dec.* 350.
n. 9. *& seq. dec.* 475. *n.* 2. *& seqq. part.* 14. *dec.* 13. n. 5. *dec.* 57.
& dec. 157. *per tot. p.* 15. *rec.*

Nullitas autem præcipue consistit in eo, quod loco Caroli
alterius ex proximioribus citatis ad interveniendum dona-
tionis stipulationi, & ob habitualem infirmitatem, qua cum
testes formiter examinati laborasse testantur, adesse non va-
lentis, deputatus fuit curator, quatenus certum fuit hujus-
modi deputationi locum non esse, quando adsunt alii proxi-
miores, Dun. jun. *dec.* 67 d. *n.* 4 d. *v. s. quia, dec.* 265. *n.* 3 *p.* 14. *rec.* 1

De quorum existentia dubitari nequit in casu nostro, nam
aderat R.P.D. Thieri, cujus proximitas non controverti-
tur; ejusdem habilitas ad interveniendum contractui pro- 2
batur ex divinis officiis ab ipso celebratis in Ecclesia S. Lau-
rentii in Damaso, cujus est Canonicus, Dunoz. jun. *dec.*
676. n. 39. *vers. respectu*, *dec.* 232. *n.* 5. *vers. existenti q.* 12.
& dec. 368. *n.* 8. *& seqq. p.* 1. *rec.* in qua advertitur, quod pro-
bata potentia naturali, si forte ex aliquo accidenti superve-
nisset inopinatum impedimentum, differenda potius erat sti-

plasio contractus in aliam diem, quam deputandus curator
loco proximioris, ut pariter notatur *in dec. 266. n. 4. p. 14. rec.*
3 Quibus positis, scribentes pro donatario frustra labora-
te visi sunt in diluenda hujusmodi nullitate sub prætextu,
quod a contrahentibus ignoretur conjunctio, seu proximi-
tas R.P.D. Thieri; tum quia similis ignorantia inverisimi-
4 lis est, cum agatur de personis existentibus in Urbe, san-
guinisque propinquitate conjunctis; tum etiam quia actum
esset de statutaria dispositione, si sub colore similis igno-
rantiæ spermi posset.

Præsa æ nullitati accidit etiam altera desumpta ex eo,
quod curator ut supra deputatus minime curavit contra-
ctum non tendere ad damnum, & præjudicium minoris, ut
partibus sub pœna invaliditatis actus ab eodem statuto cau-
tum reperitur, Rot. & docet *in dec. 378. n. 8. p. 14. recent.*

Et licet cor. Buratto 714. *in fin.* dubitasse videatur, an
hujusmodi solemnitas servari possit, & debeat in donatio-
ne pure sumpta natura semper læsiva; tamen hæc dubita-
5 tio cessare videtur ex lectura ipsius statuti expresse loquen-
tis de pactis de non repetendo refutationibus, in quibus o-
mnibus contractibus, utpote damnosis, certum est statuen-
tium mentē non fuisse præservare minores ab illa læsione ex
præjudicio, quod est inseparabile ab eorum natura, seu pro-
videre voluisse, ne propter imprudentiam, dolum, aut ætatis
levitatem, ad hujusmodi contractus inducerentur, Rot. *dec.*
8 9. *n. 5. p. 2. rec.* Quamobrem inter alia desiderantur etiam
competentis judicis decreto plene cognosci, ac discuti cau-
sam, quæ minos ad illos faciendos moventur, tametsi ea
nunquam talis esse valeat, ut eisdem afferat utilitatem.

Pari ergo ratione præfati curatoris deputatio, ejusque ju-
ramentum, licet per se evitare non valeat donationes ab illo
6 præjudicio, quod secū fert natura actus, submovebit tamen
machinationes, quæ ad similium donationum, ac cessionum
captatoribus instinctæ ætati parari cōsueverunt, cum curato-
ris partes sint examinare, & jurare, num donatio expediat,
conveniatque minori, videlicet, an ea honesta, & rationabili
causa fiat, bene Spa l. *cons. 166. n. 4. vers. adhuc luder. lib. 30.*
Et ita utraque &c.

REVERENDISSIMO EMERIX DECANO.

Romana, seu Ferentana Donationis,

Veneris 16. Junii 1690.

A R G U M E N T U M.

Dispositio statuti volentis solemnitates, locum non habet
in donatione facta contemplatione certi, & determinati
matrimonii; minusque in contractu facto per Clericum,
qui licet habeat facultatem utendi statuto per modum
privilegii, attamen debet id declarare in principio con-
tractus, ac casum *Disc. 32.* Card. de Luca *de donat.* Do-
natio est transitoria ad hæredes donatarii, licet non no-
minati, etsi donatarius præmoriatur donanti.

S U M M A R I U M.

1 *Mater succedit filio, licet per momentum tan-
tum temporis supervixerit.*
2 *Statutum volens solemnitates, non habet locum in
donatione facta contemplatione certi, & determi-
nati matrimonii.*
3 *Nec minus habet locum, si donator sit Clericus.*
4 *Persistentia in donatione excludit fraudis suspicionem.*
5 *Clericus, licet possit declarare velle uti statuto per
modum privilegii, attamen declarationem debet
emittere in ipso contractu, quia alias facta ex
post non suffragatur.*
6 *Donatio de sui natura est transitoria ad heredes do-
natarii.*
7 *Donatio facta in capitulis matrimonialibus, denotat
matrimonium certū fuisse causam finalem donationis.*
8 *In donatione facta pro sustentatione onerum matri-
monialium censentur contemplati uxor, & filii
nascituri, quibus dicitur jus quæsitum.*
9 *Pactum reversivum in uno casu, trahi non debet ad aliū.*

D E C I S I O XI.

Responsum fuit, dandam esse immissionem Mariæ Lu-
cretiæ in bonis per Donatum de Prosperis donantis
Alexandro nepoti occasione matrimonii cum ea contra-
hendi, & successive per obitum donatarii titulo intestatæ
successionis prosequentis in Alexandrum ejus filium post-
humum, deinde isto post bimestre defuncto in Mariam Lu-
1 cretiam Matrem superstitem, per Text. *in l. quod certatam
C. de posthum. hered. instit.* Bald. *in l. quod scitis sub n. 5. v. sed
tunc ego quæro, C. de bon. quæ liber.* Urull. ad Affl. *dec. 236. sub
n. 1. vers. juxta pra ult.* Merlin. *de legitim. lib. 2. t. 2. q. 13. sub
n. 35. & 36.* Grat. *dec. March. 235. n. 6. & 7.* Rot. *dec. 248. n. 12.
p. 14. divers.* & cor. Pænia *dec. 521. n. 3. impress. Lugdun.*

Concurrunt singula extrema judicii immissionis, credi-
tum scilicet cum hypotheca, probatum ex Apostolica do-
nationis inserta in capitulis matrimonialibus redactis in
publicum instrumentum obligatione Camerali munitum,
& possessione bonorum donatorum penes donantem non
controversa. Duplex autem illius exceptio, quod donatio
sit nulla ob defectum solemnitatum, & resoluta per præ-
mortientiam Alexandri donatarii, visa est non subsistere.

Non quidem prima nullitatis ex defectu solemnitatum
a statuto requisitarum; tum quia illud non habet locum in
donatione facta contemplatione certi, & determinati ma- 2
trimonii, juxta firmata per Surd. *cons. 361. n. 5.* Natt. *cons.
609. n. 1. & seqq. & n. 28.* cum aliis cumulatis per Add. ad
Burat. *dec. 924. n. 17.* Rot. cor. Gregor. *dec. 563. n. 11.* ibique
Add. *& in rec. dec. 106. n. 4. p. 13. ex dec. 321. num. 3. p. 14.*
tum etiam quia donator uti Clericus non ligatur statuto 3
laicali requirente certas solemnitates, ad Text. *in c. Eccle-
sia S. Mariæ,* ubi DD. *de constit.* Roland. *cons. 57. n. 27. lib. 2.*
Mantha *de success. legal. p. 1. q. 111. art. 13. num. 1.* Rot. *dec.
157. n. 23. & dec. 256. n. 3. p. 11. dec. 424. num. 16. p. 53. rec.*
Tantoque certius in præsenti casu, quod suspicio excluditur
a perseveranti voluntate donantis satis patefacta per repli-
catas confessiones emissas in capitulis matrimonialibus, &
in mandato procuræ ad conficiendum publicum instrumen-
tum ac demum in pluribus epistolis Alexandro conscriptis, 4
ad tradita per Bert. *cons. 30. col. in princ. num 1. in fin. l. 6. p. 2.*
Grat. *discept. 531. n. 31.* quos refert, & sequitur Rot. coram
Burat. *dec. 640. n. 8. & dec. 226. n. 7. & 8.* cor. Peninger.

Nec obstat, quod Donatus protestatus fuerit, seu declara-
verit velle uti solemnitatibus statutariis per modum privi-
legii, quia objectum procederet, quatenus declaratio ema-
nasset in principio contractus; secus vero, quando prout hic
emanavit lite pendente, & re amplius non integra, ut bene 5
distinguit Lambertengh. *de contract. gloss. 2. verb. mulierem
n. 58.* quem sequitur Rot. cor. bon. mem. Card. Cerro *dec. 490
n. 9. & dec. 773. n. 14. & in rec. dec. 52. n. 17. & seqq. p. 12. dec.
369. n. 13. p. 16. & dec. 378. n. 377. n. 32. cum seqq. p. 17.*

Minus altera, quod donatio tanquam personalis, & con-
tinens implicitum pactum reversionis, resoluta fuerit ob
præmortientiam Alexandri donatarii. Quoniam DD. pon-
deratis verbis donationis, ibi: *Dono tutte queste facoltà, e da-
nari al sudetto mio Nepote senza vincolo di sorte alcuna &c.*
æstimarunt eam esse irrevocabilem, & transitoriam ad filios 6
hæredes donatarii, non autem reversivam ad donantem, per
Text. *in leg. 1. ff. de donat. & l. si quis argument. 35. C. de don.*
Bald. *in leg. 2. n. 10. C. de jur. dot.* Silvestr. Aldobrand. *cons. 93.
n. 6. lib. 1.* Cravet. *cons. 15. n. 6.* Cancer. *variar. resolu. c. 21. n. 95.*
Capyc Galeot. *a contr. 21. n. 2. 15. & seqq.* Theodor. *alleg. 45.
n. 15. & 16.* Donat. Ant. de Marin. *quot. ad resol. lib. 2. cap. 192.
n. 4. & 5.* Rota cor. Durano *dec. 84. n. 21. dec. 143. sub num. 2.
part. 4. dec. 9. n. 7. part. 7. & dec. 155. n. 8. part. 18. rec.*

Neque personalitatem bene desumi ob omissam mentio-
nem filiorum, & hæredum, neque ab eximia benevolentia
Donati erga Alexandrum; cum enim tam causa finalis,
quam impulsiva donationis appareat fuisse matrimonium
proxime contrahendum cum Maria Lucretia, nedum ex eo,
quod stipulata fuit in capitulis matrimonialibus successive
redactis in publicum instrumentum vigore specialis man-
dati procuræ ipsius Donati, ut firmavit Font. *de pact. nupt.
clausul. 4. gloss. 9. p. 5. n. 29. cum seqq.* cum aliis deductis per
Rot. cor. Card. Cerro *dec. 670. n. 4. sed* etiam quia summa pe- 7
cuniarum donatarum implicanda erat in emptione domus
pro commodiori sustentatione onerum matrimonialium,
censetur in ea contemplata non solum persona donatarii,
verum etiam uxor, & filii exinde nascituri, quibus propte-
rea fuit jus quæsitum, ex rationibus late perpensis, Grat.
discept. 994. a n. 22. ad plur. seqq. Theodor. *dict. alleg. 43. a* 8
n. 10. cum seqq. Mastrill. *dec. Sicil. 211. num. 4. & 15.* Rot. post
Pairell. *dec. 45. n. 5. & 6. dec. 670. n. 2.* cor. Cerro, & alibi sæpe.

Prout nec pactum reversivum resultat ex eo, quod con-
ventum fuerit in capitulis matrimonialibus: *Che in caso di
restitutione da dote, e delle somme, che si concedono da tutti
noi à favore delli contrahenti, si restituischino li denari, se
vi saranno, ò quelli &c.* quia talis conventio aperte respicit
unum casum restitutionis dotis, seu pecuniarū traditarum
sponsis in causam dotis per utrinque conjunctos, dissoluto
matrimonio sine prole; ideoque cum iste non evenerit stan-
te superventione filii posthumi, non debet trahi extra ca-
sum, in quo satis superque verificatur juxta mentem con-
trahentium, Ayman. *cons. 239. n. 11.* Rota coram Burat.
dec. 443. n. 3. & ibi Adden. *num. 5. dec. 543. n. 14. part. 19.*

Et ita

Et ita omissis levioribus conjecturis, quæ tanquam æquivocæ, & in subsistentes visæ sunt non mereri particulares responsiones, utraque &c.

R. P. D. PIO.

Romana donationis.

Veneris 11. *Junii* 1694.

ARGUMENTUM.

Donator non tenetur de evictione favore donatarii, præsertim si donatio incipiat a traditione. Evictio non est apta parendi obligationem revelationis, si contrahentes sciverint rem hypothecis esse obnoxiam: utraque tamen limitatur conclusio relata a Card. de Luc. *de donat. disc.* 51. *& disc.* 53. quoties scilicet promissio de evictione in contractu reperiatur deducta.

SUMMARIUM.

1 *OB evictionem passam quis potest repetere solutum ad rem recuperandam, si ei sit promissa relevatio in casu evictionis.*
2 *Donator non tenetur de evictione, ne suæ liberalitatis pœnam pati cogatur, ac dispendium accipiat, ubi præmium meruisse videtur.*
3 *Præsertim si donatio incipiat a traditione.*
4 *Omnis est facienda interpretatio, ut quominus fieri possit, donator pergravetur.*
5 *Licet de jure donator non teneatur de evictione, attamen tenetur, si illam promiserit.*
6 *Evictio non debetur, si contrahens sciverit non esse debitis obnoxium.*
7 *Debet tamen, si in casu evictionis adsit stipulatio relevationis.*
8 *Ut debeatur evictio, requiritur vera abdicatio, ac realis, & effectiva avocatio ratione dominii, & proprietatis.*
9 *Secuta tamen avocatione detentionis rei potest agi pro liberatione a molestiis, si contrahens teneri voluerit etiam ex causa molestiarum.*

DECISIO X.

POrtionem sibi spectantem domus in regione Transtiberim sitæ, & pro individuo in communione cum Constantio ex fratre nepote possessæ, donavit Honuphrius Panzerius usq; de an. 1665. irrevocabiliter, & inter vivos Christophoro, & Sebastiano nepoti, & pronepoti respective, atque eorum descendentibus masculis. Verum quia subinde Constantius totam præfatam domum pro scut. 6000. in solutum tradidit Zenobio Baldinotto communi eorundem Honuphrii, & Constantii creditori, cum pacto redimendi intra decennium; hinc orta controversia inter donatarios aliosq; de Panzeriis, Honuphrii hoc interim defuncti assec. hæredes, ex causa tam evictionis secutæ domus donatæ, quam etiam molestiarum illatarum super quadam Vinea Christophoro altero ex donatariis a memoratis Honuphrio, & Constantio Patruo, ac nepote respective in transactione inita anno 1658. assignata, eaque in judicio cor. Aud. Cam. respectu primi articuli delata, placuit eidem contra bona hæreditaria Honuphrii donatoris mandatum pro sc. 3000. relaxare; cumque postmodum in omnibus causa ad Rot. cum facultate Aud. Cam. fuerit devoluta, suffectus ego in locum bo. me Rondinini proposui dubium: *An mandatum Aud. Cam. sit exequendum, & an sit locus evictioni, ita ut sit relaxandum alterum mandatum*, & DD. pro executione dicti mandati, atque relatione alterius pro liberatione a molestiis, responderunt.

Respectu enim primæ partis dubii profuit ad obtinendam mandati executionem illius validitas, & justitia, quarum prima non controvertebatur, & altera desumebatur ex eo, quod donator expresse evictionem rei donatę in instrumento donationis in hæc verba pollicitus fuit: *Promisit facere consentire omnem personam super dd. portionibus domus, ut supra donata, quomodolibet interesse habentem seu habere prætendentem &c. defendere ab omni lite &c. ac donatarios in pacifica possessione manutenere &c.* Unde succedit, quod secuta domus avocatione ob debita antecedenter contracta, dicitur commissa stipulatio, adeout jure donatarii agere valuerit pro habenda relevatione sc. 3000. ab ipsis Baldinotto persolutorum, ut domum donatam redimeret, Bart. *in l. ratio, C. de action. empt.* Castald. *consult.* 133. *n.* 1.
1 *dec.* 487. *n.* 31. *& dec.* 758. *n.* 3. cor. Merlin.

Nec obstat, quod regulariter donator non teneatur de evictione, ne suæ liberalitatis pœnam pati cogatur, ac dispendium accipiat, unde præmium meruisse videtur, ad Text.
2 *in l. Aristo, §. fin. ff. de pon. & in l.* 2. *C. de evict.* idque præsertim si donatio initium sumpserit a traditione cum tunc eo quia tradens magis distrahit, quam contrahit censeri minime potest, quod tradendo habeat animum se obligandi, & propterea omnis accipienda est interpretatio ut in actu ex mero impulsu liberalitatis proficiscente, quo minus fieri possit, donatur prægravetur, ex traditis per Mangil. *de evict. q.* 28. *n.* 2. *&* 3. *q.* 69. *n.* 1. ubi concordantes colligi Guzman. *eod. tr. q.* 25. *n.* 14. *&* 39. Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 4. 3
n. 18. Noguerol. *alleg.* 14. *n.* 131. Aponte *consil.* 59. *n.* 15. *lib.* 1. Antunez. *de donat. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 46. Citoch. *discept.* 46. *n.* 82. 4
Card. de Luca *de donat. disc.* 52. *n.* 2. Rot. cor. Greg. *dec.* 340. *n.* 13. *vers.* 3. cor. Pœn. *dec.* 1020. *n.* 18.

Quoniam regularis ista propositio suam obtinet communiter admissam declarationem, nempe, quod tunc solum procedere valeat, quando donatio facta fuit absque individua obligatione evictionis, & evictio petitur ex natura contractus; secus autem ubi prout in facti themate specialis evictionis promissio stipulata legitur, ac in expressum pactum deducta, quo casu absolutum est donatorem secuta evictione ad suspectæ obligationis implementum compelli posse, per text. *in d. l.* 2. *C. de evict.* & bene Mangil. *d. q.* 79. *n.* 9. *&* 10. Guzman. *ubi supra q.* 25. *n.* 47. Antunez. *loc. cit. n.* 49. Gozadin. *consil.* 60. *n.* 5. *&* 14. Citoch. *d. discept.* 46. 5
n. 63. Valenzuol. *cons.* 70. *n.* 23. Grat. *discept. jur. c.* 657. *n.* 47. Hermosil. ad Lopez *gl.* 1. *l.* 3. *tit.* 5. *p.* 4. *n.* 76. Trentacinq. *variar. resol. lib.* 3. *tit. de don. resol.* 2. *n.* 12. Gobb. *consult.* 79. *n.* 42. Mantic. *ubi sup. n.* 19. *vers. item hoc intelligitur*, Beltram. ad Greg. *dec.* 340. *n.* 13. *vers.* 1. Gomez. *var. res. lib.* 2. *n.* 25. *in fin.* Rot. *dec.* 176. *n.* 6. *p.* 6. *rec.* cor. Peuting. *dec.* 80. *n.* 2. & in individuo de promissione evictionis concepta cum verbis præcensitis notant Mangil. *sub num.* 30. Grat. *eadem discept.* 657 *n.* 48. Hermosil. ad Lopez *loc. cit. n.* 77. Trentacinq. *d. resolut.* 7. *n.* 17.

Prout non urget, quod cum Christophoro donatario de tempore reportatę donationis innotuerit portionem domus donatæ obnoxiam reperiri hypothecis, non sit locus præstationi evictionis, cum videatur ipsum jus tantum donatori competens stipulasse, ad censuram vulgati Text. *in l. si fundum sciens, C. de evict.* quam pluribus congestis expendit Rocc *select. jur. c.* 91. *n.* 19. Nam ultra quod admissa etiam scientia in Christophoro, quæ tamen constantissime negatur, non exinde sequitur, quod eadem considerari possit 6
in cæteris donatariis, quibus utpote ignaris officere nequit dictæ legis dispositio, revertitur nihilominus objectum ex eo, quod ass. scientia in eo tantum casu donatarium repelleret a petitione evictionis, quando nimirum nulla adjecta promissione quoad illam donatio stipulata fuerit; at non quidem si eadem literaliter extitit conventa, in his quippe terminis scientia oneris donatario præjudicium non infert, ut supponit idem Text. *in d. l. si fundum sciens*, ibi: *Neque quidquam de evictione convenit*, Latt. *dec.* Granat. 74. *n.* 19. 7
Rocc. *c.* 130. *n.* 14. Caren. *res.* 187. *n.* 2. Cyriac. *contr.* 196. *n.* 17. *&* 19. in puncto donationis distinguit Aponte *cons.* 27. *n.* 5. *&* 13. *lib.* 1. Rot. *d. dec.* 80. *n.* 7. cor Peutinger.

Minusque obest legatum duarum portionum domus existentis in regione Burgi, ac remissionis crediti exacti, Christophoro factum a donatario, ex quo deducebatur nullum jus amplius donatario competere ad agendum pro evictione, quia cum illud a Christophoro acceptatum non fuerit, eidem per consequens non potest obsistere; quod si vero hæredibus Honuphrii nullum jus competit super portionibus legatis, nullo retinentur impedimento, quin ad eorum libitum actiones easdem magis bene valeant experiri.

Denique ad secundam dubii partem DD. animadvertebant, quod licet per immissionem reportatam a Razzano creditore in Salviano super Vinea, in dicta transactione dimissa fuit Christophoro, dici nequeat secutus casus evictionis, ad quem effectum requiritur vera abdicatio, ac 8
realis, & effectiva avocatio ratione dominii, & proprietatis, ex congestis per Castald. *consult.* 71. *n.* 1. & per Rocc. *c.* 139. *n.* 33. Rot. cor. Burat. *dec.* 240. *num.* 11. *& seqq.* ibi Ferentill. *lit. B.* & cor. Merlin. *dec.* 696. *num.* 1. Dum tamen Honuphrius, & Constantius specifice voluerunt teneri erga Christophorum ex causa molestiarum inferendarum, secuta deinceps vocatione detentionis Vineæ per dictam immissionem in Salviano, non potest denegare mandatum ad factum pro liberatione a molestiis ad terminos stipulatæ conventionis, Pacific. de Salvian. *inspect.* 4. *n.* 147. ibique Rot. *dec.* 220. *n..* & coram Greg. *dec.* 88. *n.* 7. *& in rec. dec.* 179. *n.* 15. *& seq. p.* 17.

Et ita utraque &c.

REVE-

REVERENDISS. P. DOMINO EMERIX.
Auximana Donationis.
Lunæ 19. Junii 1679.

ARGUMENTUM.

Ea duntaxat bona sunt collationi obnoxia, quæ ipsemet succedere petens habuit ab eo, de cujus successione agitur. Donatio facta cum onere restituendi filii donatarii non est conferenda, cum alias filiis præjudicaretur, Donatione facta Patri, & filiis, filii censentur vocati ex propria eorum persona, etsi agatur de filiis nondum de tempore donationis natis; secus si donatio esset facta patri stipulanti pro se, & filiis.

SUMMARIUM.

1 Bona non sunt conferenda, si donata non sint succedere debenti, sed ejus filii.

2 In donatione facta patri, & filiis, isti veniunt ex propria eorum persona, non ut hæredes Patri; secus si donatio esset stipulata favore Patris acceptantis pro se, & filiis.

3 In donatione facta patri, & filiis, isti eo magis veniunt ex propria persona, si donatio sit ex causa certi, & determinati matrimonii.

4 Bona, quæ sunt restitutioni obnoxia, non sunt conferenda.

5 Donator filiis nascituris donatarii imponens perpetuum gravamen, videtur voluisse in ipsis perpetuam bonorum conservationem.

6 Donatione facta patri, & filiis nascituris, isti intelliguntur vocati post obitum patris, sed ex eorum propria persona.

7 Conjecturæ, quæ sunt magis conformes menti disponentis, sunt aliis præponendæ.

8 In donatione facta intuitu certi, & determinati matrimonii, non requiritur insinuatio.

DECISIO XI.

Juxta decisa coram Reverendissimo Domino Patriarcha Bevilaqua sub diebus 28. Junii 1658. & 18. ejusdem mensis 1668. lata fuit sententia Rotalis declarans in divisione bonorum cum aliis fratribus conferendam esse a Josepho donationem illi factam a Ludovica Matre, & reddendam ab eo rationem administrationis gestæ usque obitum Matris. Unde interposita appellatione, datoque in gradu appellationis juxta stylum dubio, an sententia donationis esset confirmanda, vel infirmanda, DD. pro infirmatione responderunt.

Sive enim attendatur donatio facta a procuratore Ludovicæ ad hunc actum specialiter constituto, seu potius altera stipulata ab ipsamet Ludovica in executionem, & ratificationem præcedentis donationis factæ ab ejus procuratore, neutra visa est subjacere collationi. Nam prima legitur simpliciter facta filiis ex matrimonio a Josepho contrahendo nascituris, & sic bona donata fuerunt acquisita solummodo filiis nascituris, non autem Josepho patri, qui proinde in divisione bonorum cum aliis fratribus nil habet, quod conferre possit, cum ea duntaxat bona sint collationi obnoxia, quæ ipsemet succedere petens habuit ab eo, de cujus
1 successione agitur, ad text. *in l. illam ver. perspiciamus tam filios, vel filias defunctæ personæ, dotem, vel ante nuptias donationem a parentibus suis sibi datam conferre nepotibus &c.* ibi scribentes, *C. de collat.* Michalor. *de fratr. q. 2. cap. 2. n. 3.*

Altera vero concepta est favore Josephi, ejusque filiorum nasciturorum; in donatione autem facta patri simul cum filiis, isti reputantur tanquam condonatarii, tanquam vocati ordine successivo, & succedunt post mortem patris in bonis donatis ex propria eorum persona, nimirum uti filii, & non uti hæredes patris, quidquid esset dicendum in donatione facta patri stipulanti pro se, & filiis, ut ex Theorica Bartol. *in l. ut juris jurand. §. si libertæ, ff. de oper. libert.* late
2 distinguunt Ludovic. Bell. *consf. 43. n. 4. & consil. 44. cum duobus consiliis seq per tot.* Bottigliet. *lib. 1. c. 57. n. 13.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 4. gloss. 9. q. 1 n. 7. & seqq.* Add. ad Franc. *dec. 205. & dec. 436. utrobique sub n. 8.* & Rota *dec. 264. n. 10. par. 13. dec. 529. n. 1. & 2. par. 14. rec.* Potissime in præsenti donatione, quæ emanavit contemplatione certi, & determinati matrimonii, de Ponte *consil. 25. n. 6. lib. 1.* Cutel.
3 *de donat. p. 2. disc. 1. specul. 9. n. 12.* Rot. *dec. 229. n. 6. & seqq. p. 12. & dec. 422. n. 3. & 4. p. 14. rec.*

Unde Joseph Pater non tenetur, nec potest conferre bona donata cum aliis fratribus, quia non sunt libera illius, sed post ejus mortem recasura ad filios in donatione comprehensos, Tiraquell. *in l. si nunquam verbo succusserit liberos n. 174. C. de revoc. donat.* Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. q. 29. n. 43. & 44.* Andreol. *contr. 308. n. 20.* Rot. *dec. 377. n. 15. &* 4
dec. 378. n. 3. p. 15. rec. & in Faventina successionis 13. Junii 1674. *§. Cæterum*, coram Reverendissimo P. Domino Matthæjo, quibus tanquam jure proprio vocatis conferendo præjudicare non potest, de Ponte *dict. consil. 25. num. 6. & seqq. lib. 1.* Tanto minus, quia donatrix imposuit primo filio masculo nascituro onus assumendi cognomen, & insignia familiæ donatricis, illaque anteponendi paterno cognomini, & stemmati, & sic in infinitum perpetuis futuris temporibus; ex hoc namque gravamine adjecto per verba perpetuitatem importantia, ipsa videtur voluisse inter 5
filios nascituros, eorumque descendentes conservare bona jure primogeniture, Fusar. *de substit. q. 384. n. 9. & q. 390. n. 10.* Molin. *de primogenit. lib. 1. c. 5. n. 34.* ibique Adden. alios cumulans, Staiban. Junior. *resol. 58. n. 17. & 23.* Honded. *contr. 53. n. 2.* & consequenter exclusisse collationem facere cum aliis fratribus, Capyc. Latr. *consult. 21. num. 73.* Cyriac. *contr. 312. n. 67.* Thomat. *dec. 50. n. 171.* Rot. *dec. 337. n. 8. & dec. 378. n. 3. par. 15. rec.* & in dicta Faventina successionis 13. Junii 1674. *§. Verum etiam*, coram R. P. D. Matthæjo.

Non obstat, quod donatio fuerit facta filii Josephi nondum natis, & donatrici incognitis, adeoque facta censetur contemplatione Patris, ex deductis in prima dec. *§. fin & in altera §. minus ad evitand.* quia præter, quod emanavit intuitu certi, & determinati Matrimonii, & sic præsumitur potius facta favore filiorum, quam contemplatione 6
Patris, Molin. *de rit. nupt. lib. 1. sect. 1. cap. 10. n. 27. & seq.* Staiban. Jun. *resol. 25. n. 16. cum seqq.* adhuc tamen cum intelligatur concessa filiis nascituris ordine successivo, scilicet post mortem Patris, ut tradunt Cæphal. *cons. 585. n. 46.* late Bellon. Jun. *cons. 60. n. 30. & seqq. ferre per tot.* Bottigl. *de success. theorem. 105. n. 10. vers. litem post mortem.*

Neque quidquam facit, quod Ludovica mandaverit donationem imputari Josepho in legitimam, & consequenter etiam deduci in collationem, ex regula, quod ea, quæ imputationi subjacent, sunt etiam obnoxia collationi, juxt. text. *in l. illud 20. C. de collat.* quoniam principalis mens & intentio donatricis fuit donare Josepho, & quod post ejus mortem bona pervenirent ad illius filios, ac propterea cum repugnet naturæ hujusmodi donationis, & Primogenituræ, illam conferri in divisionem cum aliis fratribus, pactum deinde adjectum imputandi donationem in legitimam nil operari debet ad arguendam tacitam voluntatem, ut bona conferantur, quia deferret præcedentiam dispositionum a donatrice principaliter volitam; sed anteferendæ sunt rationes supra ponderatæ, tanquam magis conformes menti, & voluntati disponentis, Rot. cor. Carill. *dec. 290. n. 12.* cum ibi adductis. 7

Minus refragatur defectus ad arguendam nullitatem donationis, quia juxta magis veram, & communem opinionem, in donatione intuitu certi, & determinati matrimonii, non requiritur insinuatio, quidquid sit de aliis solemnitatibus, Peregr. *cons. 78. n. 9. lib. 3.* Altograd. *cons. 7. per tot. lib. 1.* Grat. *discept. 674. n. 25.* Rot. cor. Merlin. *dec. 8. n. 3.* ubi de veriori, & communiori opinione, *& in rec. dec. 78. n. 49. & seqq. & dec. 114. n. 11. p. 7.* 8

Et ita utraque parte &c.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.
Auximana Donationis.
Lunæ 21. Junii 1688.

ARGUMENTUM.

Filii sive ex testamento sive ab intestato succedentes in hæreditate parentum, tenentur ad servandam æqualitatem conferre in communi cum aliis fratribus dotes, & donationes propter nuptias, etiamsi donatio esset facta patri pro filiis nascituris, præcipue si donatio majorem partem bonorum contineret. Ex dispositione parentis donatio conferri debet, si mandaverit, quod illa esset imputanda in legitima, hocque casu collatio admittitur, etsi donatio contineat onus perpetuum fideicommissi favore filiorum, & donatarius esset hæres cum beneficio legis, & inventarii, & vires hæreditatis non suppeterent.

SUMMARIUM.

1 Filii sive ex testamento, sive ab intestato parentibus succedentes, tenentur conferre in communi dotes, & donationes propter.

2 Collatio prædicta eo magis esset admittenda, si contineret majorem partem bonorum.

3 Do-

3 *Donans disponendo, quod donatarius teneatur rem donatam imputare in legitimam, censetur voluisse, quod donatio esset conferenda.*

4 *Collationis materia unice pendet a donantis voluntate.*

5 *Donatio est conferenda, licet oppositum fuerit onus perpetui fideicommissi, quoties donans voluit, quod res donata imputetur in legitimam.*

6 *In hoc enim casu conferuntur per donatarium, tanto minus accipiendo ex aliis bonis hereditariis.*

7 *Relatio operatur, ut omnia quæ continentur in relato, dicantur expressa in referente.*

8 *Donatarius heres donantis cum beneficio legis, & inventarii, tenetur bona donata, juxta vires hereditarias.*

9 *Contrarium est de jure verius.*

DECISIO XII.

DOmini recedendo a decisis coram me sub die 19. Junii 1679. censuerunt confirmandam esse sententiam Rotalem, per quam præviis duabus decisionibus editis sub die 28. Junii 1658. & 18. ejusdem mensis 1668. cor. bon. mem. Patriarcha Bevilaqua, pronunciatum fuit, Josephum concurrentem cum aliis fratribus ad intestatam successionem Ludovicæ Matris, teneri conferre donationem illi ab eadem factam contemplatione certi, & determinati matrimonii. Fundati sunt cum in generali dispositione juris communis, secundum quam filii sive ex testamento, sive ab intestato succedentes in hæreditate parentum, tenentur ad servan-
1 dam æqualitatem, conferre in communi cum aliis fratribus dotes, & donationes propter nuptias ab eisdem reportatas, juxta text. *in l. ult. lib.* 16. *C. de collat.* & ibi Bald. *in princ. & jus sub n.* 1. Bald. *in authent. ex testamento, C. eodem n.* 2. & Adden. *in lit, C.* Oldrad. *cons.* 133. *n.* 2. etiamsi donatio esset facta patri pro filiis nascituris, Gramm. *dec. Lusit.* 164. *n.* 20. de Marin. *resol. jur. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 9. & Rot. cor. Merlin. *dec.* 589. *n.* 2.

Tum in natura, seu qualitate hujusce donationis absorbentis majorem partem bonorum communis matris, ut no-
2 tat Bernard. *cons.* 90 *sub n.* 3. §. *ad sextum dico per tot. l.* 6. quæ sicuti causaret inter filios nimiam inæqualitatem, si bona in ea comprehensa non conferrentur, ita ad hanc evitandam subjacere debet collationi, ut tradit Decius *in l.* 1. *sub n.* 2. *C. Un. e lib.* Ben *cons.* 29. *in* §. *sed his non refrag. lib.* 1. & expendit in his terminis Paris. *cons.* 16. *n.* 33. *& seq. lib.* 2. Merlin. *de leg. l.* 2. *tit.* 2. *q.* 29. *n.* 50. & 52. Rot. *in rec. dec.* 387. *n.* 28. *& seq. p.* 9 & post Torr. *de pact. futur. success. dec.* 177. & post Urceol. *consult. for. lib.* 2. *c.* 25. *dec.* 2. *n.* 33. *& seqq.*

Tum demum in peculiari placito donantis, quod donatarius deberet imputare in legitimam bona donata, ex quo recte infertur voluisse etiam illum obstringere ad eandem conferendam, per Text. *leg. si quando* 35. §. *generaliter, C. de inoffic. testam. & leg. illud* 10. §. *hac autem regula, C. de*
3 *collat.* & per de Pont. *consil.* 25. *n.* 8. *lib.* 1. Lud. Bell. *cons.* 19. *n.* 31. Thes. *dec.* 46. *n.* 5. cum aliis concord. adductis in prioribus decisionibus causæ 28. Junii 1668. §. *hujus autem*, cor. bo. me. Bevilaqua.

Nec obstare visum fuit, quod quis non teneatur conferre bona donata non sibi, sed filiis ex matrimonio per ipsum contrahendo nascituris. Quia licet verba mandati procuræ ad donandum per Ludovicam confecti sint directa in filios Josephi, nihilominus tam ex causa finali, qua legitur in eodem mandato fuisse motam Ludovicam ad donandum, *ad hoc scilicet, ut Joseph consequatur majorem dotem*, & pacto explicito imputandi in legitimam Josephi bona donata, quam etiam ex alio instrumento donationis per eandem factæ in executionem, seu ratificationem alterius præcedentis factæ per ipsius procuratorem, in quo explicite donat Josepho, & filiis, luculenter apparet animum, & voluntatem donatarii a qua unice pendet materia collationis, ex firma-
4 tis per Rot. cor. Merlin. *dec.* 586. *n.* 3. fuisse principaliter donandi Josepho, & post ipsius obitum filiis nascituris.

Minus relevante, quod bona donata cum onere assumendi cognomen, & insignia familiæ donatrici sint subjecta oneri perpetui fideicommissi, seu primogenituræ, ideoque non possint per Josephum conferri cum aliis fratribus in præjudicium filiorum, quibus est facienda restitutio, per auctoritates adductas in ultima decisione § *unde Josephi, & §. tanto minus*. Quia id non procedit, quando prout in præcedenti concurrit voluntas expressa donatricis, quod bona donata imputentur in legitimam, & consequenter etiam debeant conferri, per text. *in leg. illud* 10. *in fin. C. de coll.* & tra-
5 dita per Crav. *cons.* 125. *n.* 4. & 5. Coro. *cons.* 200. *num.* 3. *lib* 3. Mang. *de imput. q.* 48. *n.* 25. Merlin. *de leg. lib* 2. *tit.* 2. *q.* 49. *n.* 3545. *& seqq.* Rot. cor. Merlin. *dec.* 586. *num.* 3. post Torr. *de pact. fut. success. dec.* 129. *n.* 10. *& in rec. dec.* 87. *n.* 11. *p.* 15. & *dec.* 317. *n.* 27. *p.* 18. & in Faventina successionis 20. Februar. 1682. §. *talia igitur*, cor. R. P. D. meo Rondinino, & 8. Martii 1684. §. *cum ergo*, cor. R. P. D. meo Ursino. In hac enim causa licet bona subjecta oneri fideicommissi restitutorii conferuntur per donatarium tanto minus accipiendo 6
ex aliis bonis hæreditariis, juxta doctrinam Bart. communiter scribentium *in leg. dotis* 5. *& de collat.* Surd. *cons.* 219. *n.* 19. *lib.* 2. Michalot. *de fratribus par.* 1. *c.* 21. *sub n.* 3. *vers. & adhuc durat. matrimonium.*

Nil refragante responsione, quod præceptum imputandi bona in legitimam non legatur adjectum in instrumento ratificationis donationis, sed duntaxat in mandato procuræ, quod tanquam carens solemnitatibus a Constitutione Marchiæ requisitis non est attendendum; quia licet in instrumento ratificationis non legatur hoc præceptum explicite adjectum, virtualiter tamen in eo continetur; dum Ludovica in instrumento ratificationis donavit *inhærendo prædicto mandato, & ratificando illius consumptionem*, ad Text. *in leg. asse toto, ff. de hered. instit.* Bart. *in l.* 1. *ff. de recept. arbitris*, Surd. *consil.* 105. *n.* 31. Grat. *discept.* 937. *n.* 13. Rot. cor. Greg. *dec.* 522. *n.* 9. & 10. cor. Prior. *dec.* 428. *n.* 4. *& in rec. dec.* 87. *n.* 5. *p.* 15.

Prout nec quidquam refert pactum in donatione appositum, quod illatis molestiis per creditorem Josephi super bonis donatis succedant ipsius filii tanquam primi donatarii: tum quia de tempore faciendæ collationis, nimirum post obitum donatricis, nullæ aderant molestiæ creditorum, sed longe post supervenerunt, adeoque operari non possunt 7
retractionem collationis, quæ ministerio legis statim post obitum donatricis censetur expleta; tum etiam quia istud pactum fuit adjectum ad evitandas molestias creditorum super bonis donatis, super quibus donatrix noluit eis acquiri aliquod jus, adeoque extendi non debet contra ipsius mentem ad excludendam collationem in divisione bonorum cum aliis fratribus.

Demum nil juvat, quod Joseph adiverit hæreditatem matris cum beneficio legis, & inventarii, & sic non teneatur 8
conferre bona donata, nisi juxta vires hæreditarias, & quatenus istæ suppetant, ad tradita per Surd. *cons* 413. *n.* 41. quia contraria sententia visa est in jure verior, & communiori DD. calculo recepta, prout in specie reprobato Surd. probant Fachin. *contr. jur. l.* 5. *c.* 83. *in fin.* Barzii *de success. l.* 14. *tom.* 5. *n.* 1. *in fin.* & tenuit Rota *dec.* 270. *p.* 4. *divers.*

Et ita approbando in reliquis fundamenta priorum decisionum cor. bon. me. Patriarcha Bevilaqua resolutum fuit, utraque &c.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Auximana Donationis.

Lun. 26. *Februarii* 1689.

Argumentum est in alia antecedenti decisione.

SUMMARIUM.

1 *DOnatio facta filio contemplatione certi matrimonii cum præcepto, quod bona donata teneatur imputare in legitimam, conferri debet.*

2 *Ea quæ imputanda sunt, conferri debent.*

3 *Donatio facta favore nepotum nascitarorum, non subjacet collationi.*

4 *Contrarium tamen esset admittendum, si non nepotes nascituri, sed Pater eorum principaliter fuerit contemplatus.*

5 *Donatio dicitur respicere personam Patris, si facta fuerit, ad hoc ut ipse pinguiorem assequatur dotem, & cum onere imputandi donata in legitimam.*

6 *Donatio dicitur respicere personam Patris, & non filiorum, si donans dixerit donationem fecisse eidem ob amorem, quo ipsum prosequebatur.*

7 *Testi mediatori plena fides est præstanda.*

8 *Donatio facta intuitu certi, & determinati matrimonii, non debet conferri, ne uxor, & consanguinei, qui ejus intuitu contraxerunt, remaneant decepti.*

9 *Hæc conclusio plures patitur difficultates in illius admissione.*

10 *Donatio etiam intuitu certi, & determinati matrimonii est conferenda, si adsit præceptum de imputando bona donata in legitimam.*

11 *Donatio, in qua adest reservatio usufructus, non est conferenda.*

12 *Li-*

A. decision. 273. numer. 6. & sequent. libr. 3. coram Puteo.

Secundo collimabat ad assumptum, quod verba, tempus præfinitum designantia, apposita fuerint demonstrative, & non taxative, quia in casu post mortem primi donatarii sunt vocati, & substituti alii cum ordine primogenituræ gradualis, & perpetuæ. Ideo mentio vitæ primi donatarii habita in contractu non censetur adjecta ad limitandam donationem, eamque faciendam temporalem, sed in gratiam substitutorum, & vocatorum subsequenter, ac ad indicandum gravamen restitutionis post mortem primi donatarii, ut optime explicat Text. *in l. fin. de usufruct. earum re-*
20 *rum, quæ usu consumuntur*, & probant fuso calamo relati DD. *in prima causæ decisione §. Præmissa aut fortius.*

Admittebant defensores Ducissæ Mariæ veritatem hujus propositionis in abstracto, sed illam contendebant applicari themati præsentis controversiæ, ex quo negabant Joannem Georgium gravatum fuisse restituere primogenitis subinde vocatis, id potissime arguendo, ex quo vocatio primogenitis stipulata fuit per viam novæ donationis conceptæ verbis directis, ibi. *donavit, cessit, concessit, ac transtulit* — quæ sine impropriatione, & violatione literæ interpretari non valent, ut importet gravamen restitutionis, cum potius apta sint novam directam vocationem a prima totaliter independentem importare.

Verum retenta regula, quod data contraria voluntate contrahentium verba directa obliquantur, & inducunt gravamen restitutionis, si non ex vi verborum, ex volito tamen disponentium.

A singulis contractus partibus eliciebatur, Joan. Georgium gravatum fuisse restituere aliis successive vocatis. Primo etiam deprehenditur ex illis verbis *sub lit. N.* Instrumenti primogenituræ, ibi - *& deinde post illius mortem*
21 *quandocunque supervenientem*, quæ important compendiosam complectentem fideicommissariam, *vulg. l. Centurio, ff. de vulg. & pupill.* cum aliis per Peregr. *de fideicomm. art. 4. sub num. 19.*

Secundo, ei fuit prohibita detractio Trebellianicæ, & Falcidiæ, ut instrumento donationis liter. signata D. Unde cum Trebellianica non detur, nisi in præmium restitutionis, arguit proinde illius prohibitio, fuisse ipsi donata bona cum onere restituendi subsequenter vocatis, ut inferunt Urceol.
22 *consult. forens. 38. n. 14. & plur. seqq. signanter n. 22. & 23.* & Rota *dec. 460. n. 1. & 2. p. 14. rec.* & in Romana bonorum 28. Februarii 1693. *§. Tum etiam*, cor. R. P. D. Molines.

Nec urgebat ponderatio, quod prohibitio detractionum fuerit penitus inutilis in fideicommisso ordinato per contractum, in quo locum sibi non vindicat detractio Falcidiæ, vel Trebellianicæ. Etenim quidquid sit de hoc, cum illa fuerit serio, & pensate apposita, & ulterius vestita ratione, ut bona omnia donata integra perpetuo remaneant in familia
23 Aldobrandina, hoc unum certum est ab ea induci gravamen de restituendo per viam fideicommissi, quia voluntas, & intentio testatoris, bene etiam deducitur ex falsa credulitate, vel actu nullo, ut tenet Paris. *cons. 79. n. 16. lib. 2. & cons. 7. n. 35. lib. 3.* Rota *dec. 934. n. 13.* cor. Seraph. & in Toletana hæred. 16 Mai 1687. *§. Tum denique* coram me.

Id ipsum comprobabant, ex quo in omni loco, in quo donantes mentionem fecerunt de primogenitis, qui assequi debebant bona post Joannem Georgium, eos vocarunt successores, ut patet ex ea parte, in qua demandatur præstatio juramenti ibi: *Et nihilominus Primogenitis successores prædicti*, ut in *Instrumento Primogenituræ literis MM.* & melius in demandando investimento sc. quinq; mille pro quolibet, ibi: *Ut dictus Joannes Georgius, & successive omnes, & singuli eorum successores in dicta donatione, & Primogenitura, teneatur, lit. Z.* idemque clarius habetur sub triplicatis *literis A. C. & G.* ex quibus patet, quod omnes primogeniti vocantur successores Joannis Georgii, quod subsistere minime valeret, nisi primogenitura inciperet in Joann. Georgio, & ipse consideretur primus ex primogenitis gravatis aliis restitueret, cum non possit esse successor, qui an-
24 tecessorem non habet, maxime attenta *dictione aliis Primogenitis*, implicativa similium, ut perpendit Rot. cor. Ducan. *dec. 146. n. 17. & seq.* cor. Priolo *dec. 21. n. 6. & in rec. dec. 104. n. 12. part. 6. & dec. 16. n. 9. part. 11. recent.*

Demum incalescit argumentum, ex quo omnibus provisionibus in erectione primogenituræ demandatis, Joannes Georgius consideratus fuit una simul cum aliis primogenitis successive vocatis, & omnes æquiparantur tam quoad honores, quam quoad onera; unde sicuti controverti non valet quod alii successores invitati fuerint sub titulo primogenituræ, & gravamine restitutorio, ita pariformiter invitatus, ac gravatus censeri debet Joannes Georgius ad hoc ut æquiparatorum eadem sit ratio, & disciplina, ad monitum Text. *in leg. 1. ff. de legat. 1.* Bern. *consil. 27. n. 3. lib. 1.* 25
Surd. *cons. 384. n. 22.* Marc. Ant. *variar. resol. lib. 3. res. 15. n. 10.* & Card. de Luc. *de emphyt. disc. 50. n. 7. in fine.*

In quorum omnium corroborationem addi potest, quod veniente casu, quod Joannes Georgius decessisset sine filiis masculis, voluerunt donantes, quod succedat Princeps Hippolytus per ea spectabilia verba in instrumento primogenituræ sub *lit. R* recensita, ibi: *seu ipso Joanne Georgio sine descendentia prædicta deficiente, in castris, bonis, & juribus donatis, succedat Hippolytus illius Germanus frater:* Quamobrem, ut Hyppolytus alicui possit succedere, necesse est Joannem Georgium in eadem primogenitura præcessisse ut ei ex fideicommisso successor esset Hippolytus, ad tradita per Vasquez *de success. progress. in præfat. n. 9.* Giurb. *de feud. gl. 5. §. 2.* 26
n. 10. Tort. *de success. in primogen. Ital. in part. 1. cap. 1. n. 3.*

Dato autem gravamine restitutionis in Joanne Georgio primo donatario, inutilis remanet quæstio hodie denuo exagitata a scribentibus pro Ducissa Maria super dualitate, seu duplicitate donationum, quarum alteram concipiebant præfinitam ad tempus vitæ Joannis Georgii, aliam vero conditionalem pro ejus filio primogenito, si superesset, quoniam præter cætera argumenta in præterita causæ decisione late expensa, contra appositam hanc dualitatem, hoc unum hodie sufficit ad effectum, de quo agitur, quod prima donatio, seu prima illius pars contineat gravamen restitutionis favore comprehensorum in posteriori donationis parte adhoc, ut etiam subsistente dualitate excludi minime valeat successio per viam fideicommissi, quia in his terminis duplicitas considerantur tantum improprie, hoc est, tot esse donationes, quot sunt personæ, seu gradus contemplati, ad hoc, ut secundus donatarius, seu substitutus non veniat ex jure sibi per primum transmisso, sed independenter ex persona propria, seu ex providentia donantium, non autem adhoc, ut secundus donatarius, sed substitutus, non dicatur primo succedere per viam fideicommissi, & sic duæ, vel plures considerentur donationes, non autem una continens sub se plures personas, & donationes, per quas unus alteri succedat per fideicommissum, ut bene semetipsum declarat Bald. *in* 27
consil. 374. versic. sed contrarium videtur, & clarius Molin. *de primogenit. lib. 1. cap. 1. n. 17.* ibi - *quamvis improprie resultent tot donationes, vel substitutiones.*

Quamobrem dato originario gravamine per fideicommissum in genere subalternante, una censetur esse receptio, atq; vocatio, licet in speciebus subalternatis, tot considerentur donationes quot personæ, & gradus, non ad excludendum gravamen restitutorum, sed ut quilibet ex vocatis veniat jure directo in unoquoque gradu, non autem jure transmisso, itaut primo gradu excluso veniat sequens jure suo, & donatio in præcedenti gradu jam consumpta, in sequenti tanquam nova incipiat, ac instauretur, seu fiet principaliter de per se, ut ex Andr. de Isern. *in c. Imperial. §. Præterea Ducatus* 28
n. 38. colum. fin. versic. censetur plures donationes de prohibita feudorum alienatione. Frideric. & Castren. *in leg. final. in princip. Codic. de Legat. & consil. 64. n. ... versic. applicando igitur ... casum nostrum n. 2.* tuentur Gratian. *discept. forens. 751. n. 23. & disceptat. 247. n. 10.* Molin. *de primogenitur. dicto lib. 1. cap. 1. n. 17.* Giurba *de success. feud. §. 2. Glossa 13. n. 181.* & Rota in Famigerata Viterbien. Castrorum coram Cocino *decis. 1788. n. 43 & seq. & in ejus Confirmatoria 2121. & 52. 53. ubi late concord.*

Et ita etiam magistraliter distinguit gloss. *in leg. Servo alieno 116. § si quis a primo, ff. de legat. & sid primo* ubi postquam figuravit casum duorum æqualiter institutorum, ibi: *instituo mihi heredem primum nomine, & postea instituo secundum, & a primo legavi Titio centum, & secundo legavi* 29
200. eidem Titio, postea ita dixi, quæ legata reliqui, præstari volo, certe videtur repetisse tercentum. Contrarium firmat dato gravamine substitutionis, & per fideicommissum, ibi - *Secus autem est in isto alio casu, instituo mihi heredem filium meum impuberem, ab eo legata reliqui eidem substituo Seium, & ab eo substituto ita repeti, &c.* Idemque firmat Bart. ibidem distinguens inter substitutionem vulgarem, & pupillarem. Quapropter cum in casu satis superque probatum habeamus donationes non fuisse diversas jure directo, sed tantum jure obliquo, & designativo gravaminis in diversis personis, & gradibus demandati, duplicitas dispositionis considerabilis non est, nisi ad verificandum jus vocatorum quoad jura fideicommissaria, non vero, ut vocatio unius proprie censeatur nova, & independens ab alia, ut nuper ex auctoritatibus relatis firmatum fuit,

Nec

Nec aliquid prævaluit apud DD. exaggerata observantia desumpta, ex quo de iisdem annis donatis disposuit Jo: Georgius, nec non etiam Card. Hippolytus, qui non potuisset disponere, nisi cum supposito donationis resolutæ, & portionis suæ ad se reversæ, ut dicitur in Romana primogenituræ de Aldobr. 20. Junii 1687. §. *concurrit*, pariter cor. me.

Animadvertebant si quidem DD. quod ex prædictis elicitur potius contraria observantia; non enim quisque prædictorum disposuit de portione sua, sed uterque de omnibus in donatione comprehensis, nempe Princeps Jo. Georgius disposuit de integris bonis donatis idemq; fecit Card. Hippolytus; & tamen data resolutione donationis, ad unumquenque reversa esset portio propria, & neuter potuisset de omnibus disponere. Imo Card. Hippolytus ideo disposuit de integritate bonorum, quia ipse tanquam ultimus superstes omnium fratrum, qui donaverunt, credidit potuisse, non obstante, quod esset Clericus, succedere, & de omnibus bonis libere disponere, & proinde uterque processit cum hoc supposito, quo donatio non esset resoluta, sed purificata libere in ultimo superstite capace, & cum pleno jure de bonis donatis disponendi favore hæredum, & extraneorum; quod convalidat ad evidentiam argumenta omnia supra adducta, ex quibus elicitur talem esse effectum juris, talemque fuisse voluntatem donantium.

Et prætermissis levioribus, quibus satisfaciebant informantes, & præterita causæ decisio, resolutum fuit omnibus Dominis suffragantibus, & partibus in acerrimo contradictorio propria jura deducentibus &c.

R. P. D. MOLINES.

Taurinen. Fideicommissi.

Ven. 1. Junii 1689.

ARGUMENTUM.

Juxta textum in *l.1. Cod. de donat. quæ sub mod. fiunt*, donatio resolvitur ob non adimpletum onus donatario injunctum, & causam finalem respiciens ipsius donationis; in his autem quinque, quæ subsequuntur, decisionibus firmatur, quod resolutio tantum procedat, vel ubi onus adjectum fuerit cum pacto resolutivo, vel quando appositum erit sub conditione; alias enim ad incurrendam caducitatem requiritur interpellatio: ad autem detegendam conditionem non verba, sed tota respici debet dispositio, & dignosci, an onus subsequatur emolumentum, vel non, quia primo casu clara convincitur conditio, in secundo vero casu illa excluditur, ad materiam *disc.12. & disc.63. de donat.* Card. de Luca.

SUMMARIUM.

1 *Hæredi non solet denegari immissio; quoties habeat Testamentum, & probet antiquam Testatoris possessionem, & modernam Rei conventi.*

2 *Monasterium succedit loco filii, & facit deficere conditionem si sine filiis.*

3 *Hæc conclusio procedit, ubi filius sit vere in Religione professus; secus e contra.*

4 *Monasterium ipso jure succedit in omnibus bonis, & juribus Professi.*

5 *Monachus nequit donare.*

6 *Hæres contraveniens præcepto de assumendo nomen, & insignia familiæ, perdit emolumentum.*

7 *Quoties tamen datus non reperiatur cohæres, aut substitutus, resolvitur in simplex consilium.*

8 *Ubi sit ordinatum fideicommissum in casu alienationis favore ejusdem personæ vocatæ in fideicommisso in casu obitus facto loco fideicommisso alienationis, non inde expiravit illud in casu mortis, cum purificatio unius non excludat purificationem alterius, & vocatus post obitum gravati vindicare potest bona alienata contra præceptum Testatoris, non solum ab habente causam ab hærede gravato, verum etiam ab ipso vocato in casu alienationis.*

9 *Detractiones remanent illiquidæ, si creditor illarum fructus percepit.*

10 *Non datur transmissio juris adeundi, nisi in hæreditatem patris.*

DECISIO III.

IN ultimo cum quo decessit Testamento, condito anno 1615. Michael Mora instituit æquis portionibus universales hæredes Mariam ejus filiam, & Georg. Dominicum ex Bernardina altera filia prædefuncta nepotē, cui Georgio sine filiis decedenti substituit Catharinam Mariā ipsius sororem, decedentibus utrisque sine prole substituit dictam Mariam filiam, & in ejus defectū illius filios, apponendo prohibitionem alienationis bonorum fideicom. sub pœna caducitatis.

Vita functo sine filiis Georgio aperta fuit successio in favorem Catharinæ Mariæ, quæ erat hermafrodita, cumque temporis cursu præpollere cœpisset in sexu masculino, induto virili habitu nuncupari voluit Jo: Maria, & postmodum suscepit etiam habitum Conventualem S. Francisci; quo defuncto petiit Jo: Jacobus Bonnettus filius præfatę Mariæ declarari ad sui favorem purificatum fuisse fideicommissum pro medietate tangente ad Georgium, & lite in Nunciatura Taurinen. agitata, & prosecuta a Dominico filio d. Joan. Jacobi interim vita functi, reportavit sententiam immissionis in possessionem medietatis Capsinæ pro indiviso cum PP. Conventualibus S. Francisci, quæ sententia fuit ab A.C. confirmata in parte dante immissionem, & reformata in alia qua declaratum erat competere pro indiviso. Devoluta postea cor. me appellationis causa, dedi dubium, *An dicto Dominico sit danda immissio*, & dandam DD. dixerunt.

Concurrere quippe visa sunt omnia extrema necessaria in hoc judicio, nimirum testamentum non abolitum, nec cancellatum, in quo defectis Georgio, & Catharina, vel Joanne Maria sine prole, substituta est Maria, & postea ejus filii, qualis est Joannes Jacobus, ex cujus persona venit Dominicus filius, obitus prædictorum Georgii, & Joannis Mariæ, antiqua possessio testatoris, & moderna reorum conventorum, quibus stantibus immissio deneganda non venit, *dec.312. n.1.* cor. Merlin. *dec.122. n.2. part.16. & alibi passim.* 1

Non obstat, quod conditio illa apposita Catharinæ, seu Joanni Mariæ, si decesserit sine filiis, purificata non remanserit, cum Monasterium succedat loco filii, & faciat deficere conditionem si sine filiis, *Authent. nisi rogati, ff. ad Trebellian.* quoniam Joan. Maria hermafrodita nunquam emisit solemnem professionem in religione, sed solum detulit devotionis causa habitum S. Francisci; ideoque monasterium non potest prætendere defectum conditionis, cum dispositio d. text. procedat in professo, & vivente in monasterio, non in aliis non professis, & habitum solum Religionis deferentibus, Marescott. *var. resol. lib.3. cap.21. n.32.* 2

Quod autem Joannes Maria non fuerit professus, patet ex confessione a PP. capitulariter congregatis emissa in positionibus, qui posuerunt professionem dict. Joannis Mariæ fuisse annullatam ob duplicitatem sexus, nec non ex donatione ab eodem facta monasterio; si enim fuisset Monachus, necessarium non erat dicto monasterio acquirere per viam donationis, dum ipso jure succedebat in omnibus bonis, & juribus professis, *l. Deo Nobis, §. Hoc etiam, C. de Episc. & Cler.* Buratt. *dec.639. n.14. dec.153. n.2. part.16.* & ipse actus donationis præsupponit in d. Joanne statum liberum, & sæcularem, alias uti Monachus non potuisset donare, *Authen. ingressi C. de sacrosanct. Eccles. & l. Deo nobis, c. cum Monasterium de statu Monach. Can. non dicatis 12. quæst.1.* Tambut. *de Jur. Abbat. tit.2. disp.22. quæst.9. per tot.* 3 4 5

Minus obstat, quod Joannes Jacobus contravenerit præcepto testatoris, eo quia non habitaverit ejus domus, neque assumpserit nomen, & insignia familiæ de Mora, atque hinc ejus filius non possit bona avocare titulo controversi fideicommissi, quoniam talis fideicommittentis dispositio, cum non reperiatur vestita aliqua particulari causa, nec in casu contraventionis datus reperiatur cohæres, aut substitutus, resolvitur in simplex consilium, & post ab hærede contemni, *l. filiusfamilias, §. Divi lib.2. de legat.1. & in l. Pater § Julius Agrippa ff. de legat. 2.* Peregr. *de fideicomm. art.14. n.1.* Giovagn. *respons.31. n.19. lib.1.* Fusar. *consil.178. n.22. & seq.* Rot. *dec.569. n.5.* cor. Bichio. 6 7

Eoque minus refragatur, quod per donationem prædictam factam a d. Joa. Maria inductum fuerit fideicommissum in casu alienationis, sicque cessaverit illud in casu mortis, quoniam eum utrunque ordinatum fuerit favore earundem personarum vocatarum in fideicommisso in casu obitus, facto loco fideicommisso in casu alienationis, non inde spiravit illud in casu mortis, cum purificatio unius non excludat purificationem alterius, & vocatus post obitum gravati vindicare potest bona alienata contra præceptum testatoris, non solum ab habente causam ab hærede gravato, verum etiam ab ipso vocato in casu alienationis, Ruin. *consil. 122. n.5. versic. quinimo lib.2.* Paris. *consil.80. n.8. lib.3.* Peregrin. *de fideic. art.14. n.48. vers. contra vero.*

Demum detractiones competere nequeunt PP. Sancti Francisci, uti donatariis dict. Joann. Mariæ. Tum quia ipsi possederunt bona fideicommissaria per annos 18. fructusque perceperunt, sicque vel satisfacti remanserunt de detractionibus sibi forsan competentibus, vel earum creditum remansit adeo illiquidum, ut non possit retardare immissionem fideicommissario, Celso *dec.295. n.12. dec.380. n. 1. & 2.*

9 1. & 2. part. 18. decis. 740. n. 6. & seq part. 18. ultra quod detractiones competere poterant Georgio Dominico primo gravato, sicque probandum esset Joann. Matiam esse illius hæredem, ut earum deductioni locus esset, cum non trans-
10 mittantur, *l. quanquam, C. ad leg. falcid.* Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 39. q... n. 18.* Cocc. *dec. 1634. n. 2.*

Et ita utraque parte &c.

REVERENDISSIMO P. D. MOLINES.

Taurinen Fideicommissi.

Lunæ 5. Decemb. 1689.

Argumentum hujus decisionis est in alia præcedenti.

S U M M A R I U M.

1 *NOn implens onus sibi adjectum, perdit emolumentum, & propter quod erat implementum relictum.*

2 *Declara, ut vera sit conclusio, si onus fuerit adjectum per viam conditionis, secus si per viam modi.*

3 *Onus dicitur adjectum per viam modi, non autem conditionis, si illius implementum fieri debeat post quæsitum emolumentum.*

Amplia, & si adsit verbum cum hac conditione, n. 8.

4 *Onus scriptum in separata oratione, importat tantummodo modum, non conditionem.*

5 *Sic si respiciat habitationem in domo Testatoris, cum illa sequi non possit, nisi apprehensa illius possessione.*

6 *Una determinatio plura determinabilia pariformiter determinat.*

7 *Verba in dubio potius important modum, quam conditionem.*

9 *Onus, quod respicit causam finalem dispositionis, sive sit injunctum per viam modi, sive per viam conditionis, debet adimpleri; alias dispositio corruit, si non adimpleatur.*

10 *Requiritur tamen interpellatio.*

D E C I S I O IV.

SCribentes pro PP. Conventualibus S. Francisci de Stugliana, ut hodie obtinerent recedi a decisis coram me sub die 1. Julii mox elapsi, atque denegaretur Dominico Tenetto immissio ea die concessa ex persona Jacobi Patris super medietate bonorum fideicommissariorum a Joanne Michaele Mora relictorum Georgio Nepoti, totam constituerunt defensioné in suadendo substitutionem prędicti Jacobi conceptă fuisse sub cōditione assumendi cognomen domus, & familiæ de Mora, id deducentes ex illis testamenti verbis, ibi: *Sostituisce per fideicommisso, e con questa condizione, che detti Erede debbano sempre tenere il nome della Casa, e servirsi in ogn'occorrenza del cognome di Mora, nè possano divertire tal cognomen in alcun modo, nè per qualsivoglia causa*, hancq; Jacobum substitutū non implevisse, propter quod fuerit caducata substitutio perinde, ac si facta non fuisset,
1 nullumque jus illi quæsitum fuisset, neque transmissum Dominico filio, ad Text. *in l. unica, §. sin autem, C. de cadut. toll. l. mulier 20. §. si quis hereditarium, ff. de condit. instit. & l. facta 63. §. si dando, ff. de ad Sen. Cons. Treb.* ac deductis per Guidop. *dec. 251.* Rot. *dec. 433. n... part. 2. rec.*

Verum hoc non obstante DD. steterunt in decisis, perpensoque toto Testamēti contextu visum est hęc non applicari, dum hujusmodi onus non per viam conditionis, in quibus
2 terminis procedunt jura in contrarium allegata, sed modi adjecto n legitur, ea fundamentali ratione, quia injunctum est post emolumentum quæsitum, quod importat modum, non conditionem, quæ suspendit aditionem, & prius adimplenda est ante emolumenti acquisitionem, juxta magistralem distinctionem Bald. *in l. cum eorum, C. de sent. & interloc. omn. jud.* & theor. Bart. *in l. quibus, §. Termilius n. 5. ff. de*
3 *condit. & demonstr.* ac communem DD. sententiam, ut videre est apud Peregr. *de fideic. art. 11. n. 112.* Molin. *de primog. Hisp. l. 2. c. 14. n. 12.* qui declarat decisionem Guidonis Papæ supra allegatam, Torr. *de pact. futur. succ. l. 2. c. 33. n. 13.* Card. de Luc. *de fideic. disc. 154. n. 10.* Cancer. *var. res. l. 3. c. 22. n. 104.* quam sequitur Rot. *dec. 39. n. 1. p. 1. divers. dec. 134. n. 2. p. 14. dec. 62. & 156. utrobique n. 1. p. 18. dec. 161. n. 10. p. 19.*

Quod autem onus post aditam hæreditatem, & quæsitum emolumentum, sit, probatur, tum quia in separata, &
4 priori Testamenti parte præcessit hæredis institutio puta subinde hæredibus tale onus injunctum sequitur, quod non potest verificari, nisi postquam fuerint actu hæredes sicque post quæsitum emolumentum, juxta theor. Aret. *in l. Titia 134. sub n. 3. vers. sed ipsa sua ratio, ff. de verb. oblig.* quam communiter referunt, & sequuntur Peregr. *de fideic. art. 11. n. 92.* Cæph. *cons. 52. n. 13. & seq. l. 1.* Menoch. *cons. 78. n. 8. & 10.* Sur. *cons. 268. n. 64.* Giovagn. *cons. 43. n. 32. l. 1.* Bich. *dec. 132. n. 9. dec. 39. n. 4. p. 1. divers.* tum & quia conjunctum est cum onere habitandi domos Testatoris, quæ habitatio quemadmodum impleri nequit, nisi præcedenter hæredes earum possessioné apprehenderint, & per prius adita hæreditate ex adductis per de Luca *de fideic. d. disc. 154. n. 13. dec. 534. n. 2. v. ex proposito p. 14. rec.* & advertit Mol. *d. c. 14. n. 12.* ita pari-
formiter dicendū est de onere assumendi nomen, & arma fa- 5
miliæ ex regula, quod una determinatio plura determinabilia pariformiter determinat, *l. jam hoc jure, ff. de vul. & pupil.* cum demū quia in dubio verba potius important modū quā
conditionem, Peregr. *d. art. 11. n. 119. d. dec. 39. n. 5. p. 1. divers.* 6

Nec refert, quod Testator substitutionem inchoaverit per
ea verba, ibi, *con conditione, e riserva*, quia ad dignoscendum 7
an dispositio sit conditionalis, vel modalis, non in cortice verborum, sed in substantia dispositionis, & mente Testatoris insistendum est, & inspiciendum, an onus impleri debeat
ante, quod importat conditionem, vel post emolumentum 8
quæsitum, quod importat modū licet legatur verbum, cum hac conditione, ut tradunt Peregr. *loco sup. cit. n. 123.* Molin. *de cap. 12. n. 5.* Duran. *de condit. part. 5. cap. 2.* Torre *ubi sup. n. 18.* de Luca *d. disc. 154. n. 12.* Cancer. *var. res. l. 3. num. 22. n. 102.* Castren. *cons. 262. vers. circa primum videtur, quod instructio*, Rota *dec. 39. n. 2. p. 1. divers. dec. 236. n. 2. p. 28.*

Minus refragatur, quod saltem testator delationem pro-
prii cognominis habuerit pro causa finali, indeq; sive onus 9
fuerit injunctum per viam modi, sive cōditionis, tamen voluntas Testatoris omnino implenda esset a substituto, atque constito de non implemento iste privandus veniret commodo fideicommissi, ex Paris. *cons. 19 l. 2.* Rota cor. Duran. *dec. 10. in princ. & n. 6.* cum aliis in contrarium allegatis.

Quoniam, ut locus esset privationi fideicommissi, eo quia substitutus contravenerit præcepto Testatoris, oportere docere de præcedenti interpellatione legitime facta pro adimplemento modi, quæ hoc casu requiritur, *Authen. hoc amplius, C. de fideicommiss.* Molin. *dict. c. 14. n. 13. & 23.*
Torr. *de pact. futur. success. lib. 2. c. 23. n. 22.* Rota *dec. 132.* 10
n. 3. cor. Bich. *dec. 534. n. 12. & 13. part. 14.*

Et ita transeuntibus DD. cum aliis deductis in præcedenti decisione conclusum fuit, utraque &c.

R. P. D. B E N I N C A S A.

Taurinen. Fideicommissi.

Veneris 23 Junii 1690.

Argumentum reperitur in decisione 3.

S U M M A R I U M.

1 *OB non servatum preceptum assumendi nomen, & arma alicujus familiæ, oritur caducatio vocationis facta per disponentem.*

2 *Verbum* - con conditione - *importat dispositionem conditionalem.*

3 *Idemque facit verbum* - per qualunque causa, ò in modo alcuno.

4 *Ad dignoscendam dispositionem conditionalem, non debet haberi consideratio ad verba, sed ad disponentis voluntatem, an scilicet onus voluerit, ut impleretur ante, vel post quæsitum emolumentum; nam si ante, dispositio est conditionalis; si vero post, est modalis.*

5 *Ut ob non impletum onus per viam modi injunctum resolvenda sit dispositio, exigitur interpellatio.*

6 *Si in casu contraventionis scriptus non sit substitutus, preceptum resolvitur in nudum consilium.*

7 *Practicari solet injunctio cautionis de reficiendis melioramentis in eorum liquidatione, ne illorum exceptio retardare possit causæ expeditionem.*

D E C I S I O V.

AD impediendum immissionem super medietate bonorum fideicommissariorum Joannis Michaelis Moquam ex persona Jacobi Patris petebat Dominicus Bonettus, duplicem proponebant exceptionem PP. Conventuales Sancti Francisci de Avegliana, alteram nempe quod fideicommissum nunquam fuerit purificatum favore Jacobi; alteram vero quod data etiam purificatione, cum ejusdem substitutio fuerit conditionalis, ex non adimplemento conditionis caducata remansit, ac si facta nunquam fuisset. Verum quia in duabus præcedentibus decisionibus utraque exceptione rejecta Rotalis sententia favore Dominici pronunciata fuit, PP. Conventuales impetrata nova commissione disputarunt hodie coram me: *An esset vel ne confirmanda sententia prædicta*, & pro confirmatione responsum est, juxta modum inferius exprimendum.

Nulla fuit difficultas circa validitatem, & solum justitia impugnabatur repetendo secundum ex aliis adductis objectis, quod nempe cum substitutio Jacobi ea sub conditione

ordi-

ordinata fuerit: *Che deba sempre tenere il nome della casa, e servirsi in ogn'occorenza del cognome di Mora, nè possa divertir tal cognome di Mora in alcun modo, nè per qualsivoglia cagione*: dum Jacobus, ex cujus persona venit Dominicus filius post apertã ad sui favorem successionẽ tali cognomine usus non fuerit, imo neq; Dominicus post obitũ patris onus
1 impositum impleverit, non potest ad controversam hæreditatem aspirare, cum ob neglectam conditionem vocatio illorum cessaverit, ad Text. *in leg. Mulier. 20. §. si quis hæreditarium, ff. de cond. instit. a leg. facta 63. §. si dande, ff. de Sen. Consult. Trebell.* Molin. *de primogenit. lib.* 2. *c.* 14. *num.* 11. Thomat. *dec.* 164. *n.* 12. Rot. *dec.* 453. *n.* 20. *& seq. p.* 2. *recent.*

Neque ad evitandam caducitatem attendendum fore dicebatur, quod onus a Testatore injunctum potius dici posset per viam modi, quam conditionis; siquidem ad ostendendum, quod substitutio vere fuerit conditionalis, satis est perpendere verba, cum quibus concepta fuit, ibi: *Con questa conditione che non possino divertir tale cognome per qualsi-*
2 *voglia causa ò in modo alcuno*; hujusmodi clausulas conditionem de per se importare, dubium non est, ut de solis verbis cum conditione consuluit Eugen. *consil.* 95. *n.* 45. *& seqq. lib.* 1. Grat. *consil.* 102. *n.* 18. *lib.* 2. Thesaur. *dec.* 270. *n.* 21. Rot. *dec.*
3 882. *n.* 7. cor. Dunozett. & de similibus dictionibus, per *qualunque causa, ò in modo alcuno*, tradit Salgad. *Labyrinth. creditorum p.* 3. *cap.* 13. *n.* 109. Rot. cor. Celso *dec.* 322. *n.* 10. *& dec.* 351. *n.* 4. *part.* 12. *& dec.* 213. *n.* 6. *part.* 19. *rec.*

Sed repetito objecto repetere quoque DD. opus fuit responsionem alias datam: Præmisso nanque quod ad agnoscendum, an vere substitutio a Testatore ordinata sub aliquo onere, conditionalis potius sit, quam modalis non insistendum simpliciter est in solo cortice verborum, aut considerandum, an vestita fuerit clausulis similibus, supra ex-
4 pressis, aut æquipollentibus; sed examinando voluntatem fideicommittentis ponderandum venit, an complementum adjectæ conditionis volitum fuerit ante vel post quæsitum emolumentum; in primo nanque causa dispositio dicitur conditionalis, secus in secundo, ut sequẽdo theoricam Bart. *in l. quibus diebus, §. Termilius n.* 5. *ff. de cond. & demonstr.* late tradit Pereg *de fideic. art.* 11. *n.* 113. Canc. *variar. resol. lib.* 3. *c.* 22. *n.* 104. Rot. *dec.* 534. *n.* 2. *p.* 14. *& dec.* 161. *n.* 10. *p.* 19.

Clare patet nos versari in secundo membro distinctionis, & sic in substitutione sub modo concepta, dum prius præcessit hæredis institutio, ac deinde injunctum fuit appositi oneris implementum, ut bene deprehenditur ex lectura Testamenti, unde consequitur, quod conditione etiam neglecta, substitutio de qua est quæstio caducata non remanserit, quia ad hunc effectum præcedere interpellatio debuisset, per
5 quam substitutus in mora & dolo constitueretur, Menoch. *consil.* 131. *n.* 6. Rot. *dec.* 334. *n.* 10. *part.* 14. *& dec.* 103. *n.* 21. *& seqq. n.* 15. *cum aliis ibi* [illegible]*em allegatis.*

Quæ fortius procedunt, quia nullus a Testatore in casu contraventionis datus reperitur cohæres, aut alius substitutus; tunc enim præceptum illius quo mediante hæres ad oneris implementum invitatur, nec aliqua particulari causa vertitur, resolvitur in simplex, & nudum consi-
6 lium, ad Text. *in l. pater, §. Julius Agrippa, ff. de legat.* 2. Peregrin. *de fideic. art.* 14. *n.* 1. Fusar. *consil.* 178. *num.* 22. *& seqq.* Rot. *dec.* 560. *n.* 5. cor. Bich. cum aliis allegatis in prima hujus causæ decisione, Julii 1689. R.P.D. meo Molines §. *Minus obstat.*

Hæc moverunt DD. pro confirmatione sententiæ: sed quia agnitum hodie fuit, PP. Conventuales plura fecisse melioramenta in bonis controversis, & super quibus Dominico immissio concessa fuit, ne per hujusmodi exceptionem ista ulterius retardaretur, modum confirmationis adjecerunt, scilicet, ut ab eodem Dominico cautio præstaretur de reficiendis melioramentis liquidandis, ut in hoc casu practicari solet, ex firmatis per Rotam in Bonon. fideicommissi de Ghisellis 4. Martii 1689. §. *quo vero & seq.* coram me & alibi passim.

Et ita utraque parte &c.

REVERENDISSIMO P. DOMINO MOLINES.

Romana Hæreditatis.

Veneris 29. Maii 1693.

Hujus decisionis argumentum est adnotatum in decisione 3

SUMMARIUM.

1 *ID quod explicatur in termino prorogato, habetur, ac si a principio emanasset.*

2 *Onus per viam modi, non autem conditionis injunctum, si adimpleri debeat post emolumentum quæsitum, modum, non conditionem importat, & n. 4. & 5.*

3 *Dicto casu pro privatione quæsiti emolumenti sola non sufficit contraventio, sed expressus dolus requiritur.*

6 *Ad dignoscendam dispositionem modalem, vel conditionalem, non in cortice verborum, sed in substantia dispositionis, & mente disponentis est inquirendum, an onus impleri debeat ante, vel post quæsitum emolumentum.*

7 *Ex causa non implementi oneris modalis non oritur caducitas, sed exigitur interpellatio.*

DECISIO VI.

CAnonicus Franciscus Ciccogninus desiderans, quod in Civitate Prati sua Patria erigeretur Collegium Societatis Jesu cum numero Patrum Præposito Generali dictæ Religionis bene viso, quodq; etiam insimul erigeretur Seminarium unitum eidem Collegio pro septem Juvenibus Pratensibus; idcirco in suo cum quo decessit testamento condito anno 1666. suos universales scripsit hæredes Civitatem, & Communitatem Prati, ac Religionem dictæ Societatis Jesu, cum onere erigendi tam Collegium, quam Seminarium præfata. Præcipiens tamen, quod prædictæ Communitas, & Societas tenerentur intra terminum trium annorum computan. a die sui obitus, unitum, concorditer, & insolidum acceptare cor. Notario suam hæreditatem cum dictis oneribus; apposita in casu contraventionis pœna privationis ipso Jure, ac si non essent instituti, nec nominati hæredes. Addens etiam, quod tam in casu non acceptationis suæ hæreditatis modis supradictis, quam in casu quo oriretur quævis difficultas impediens executionem operis demãdati, tunc elapso alio anno computando post tres assignatos pro acceptanda hæreditate, non sint Communitas, & Societas hæredes; sed ipsis substituit, seu instituit in eorum locum Patres Religionis Congregat. Somaschæ Collegii Clementini Romæ, cum onere propriis expensis manutenendi in hoc Collegio septem Juvenes Civitatis Prati.

Cum autem Communitas, seu Civitas Prati, & Patres Societatis extra triennium acceptaverint supradictam hæreditatem, ac intra annum post dictum triennium non perfecerint Collegium, & Seminarium prædicta, hinc Patres Congregationis Somaschæ Collegii Clementini Romæ insurrexerunt prætendentes factum fuisse locum eorum substitutioni, & ad se spectare hæreditatem dicti Canonici Ciccognini. Qua controversia ad nostrum Tribunal delata, dedi dubium, an sit factus locus substitutioni, itaut sit danda immissio, & DD. non esse locum præfatæ substitutioni existimarunt.

Moti, quia aut substitutio prætenditur per Patres Collegii Clementini, ex quo Patres Societatis Jesu, & Communitas Prati supradictam hæreditatem acceptarunt post elapsum triennium; & ex hoc capite locum obtinere nequit; cum fuerit imminente fine dicti triennii a prædictis Patribus Societatis Jesu, & Communitate Prati, obtenta a san. mem. Clem. IX. prorogatio ad annum, & deinde duæ aliæ prorogationes ad alios duos annos a san. mem. Clem. X. ad acceptandam supradictam hæreditatem, *Summ. Societatis n.* 3. in quarum prorogationum ultimo termino, nempe de anno 1672. deventum fuit ad acceptationem supradictæ hæreditatis; quo fit, ut acceptatio præfata reputanda veniat, ac si emanasset in primo triennio a Testatore præscri-
pto, Paris. *consil.* 43. *n.* 7. *lib.* 1. Card. de Luca *de Feud. disc.* 1
4. *n.* 24. Rota *dec.* 369. *n.* 3. cor. Celso, *dec.* 83. *n.* 26. *&* 26. coram Priolo.

Aut substitutio prætenditur eo, quia elapso anno a die acceptæ hæreditatis non fuerit deventum ad erectionem Collegii, & Seminarii, & consequenter Communitatem Prati, & Patres Societatis Jesu defecisse in adimplendo opus a Testatore demandatum, itaut tanquã defecta conditione institutionis eorum, sit factus locus substitutioni Patrũ Collegii Clementini; & multo minus ex hoc capite locum habere potest, nam inspecto toto testamento apparuit, Testatorem apposuisse prædictis Communitati, & Patribus hæredibus institutis onus erectionis Collegii, & Seminarii per viam modi, non autem conditionis, cum injunctum fuerit post aditam hæreditatem, & sic post emolumentum quæsitum, quod modum importat, non conditionem juxta theoricam Bald. *in leg. cum eorum, Cod. de sententia, & interlocutione omnium Judicum*, & Bartoli *in leg. quibus diebus, §. Termil. n.* 5. *ff. de condit. & demonstr.* Peregrin. *de fideic. art.* 11. *n.* 113. Molina *de Primog. lib.* 2. *c.* 14. *n.* 12. Card. de Luca *de fideic. disc.* 154. *n.* 10. Rot. *dec.* 39. *n.* 1. *p.* 3. *diversf. dec.* 534. *n.* 2. *p.* 14. *dec.* 62. *&* 156. *utrobique n.* 1. *p.* 18. *dec.* 161. *n.* 10. *p.* 19. & in Taurinen. Fideicommissi 5. Decemb. 1689. §. *Verum hoc* coram me. Propter, quod cum agatur de privatione hæreditatis jam quæsitæ, solus defectus adimplementi non operatur, quod

fiat locus substitutioni, nisi simul probetur per Patres Collegii Clementini, quod civitas Prati, & Patres Societatis Jesu dolose contravenerint voluntati Testatoris non adimplendo onera adjecta in testamento, Card. de Luca *de fideicomm. dict. discurs. 154. n. 9. 3. & 7.* Rot. *dec. 958. n. 14.* cor. Dunozett. Juniore, *& dec. 187. n. 23.* cor. Priol. *& decis. 622. n. 1.* cor. Cerro *& dec. 110. n. 3.* cor. bon. mem. Alexandro VIII. *dec. 62. & 156. ubique n. 1 part. 18.*

Quod autem onus adjectum fuerit post quæsitum emolumentum, probatur primo, quia in priori parte testamenti præcessit institutio hæredis in favorem Communitatis Prati, & Patrum Societatis Jesu, & deinde in capitulo separato subsequitur onus erigendi Collegium, & Seminarium, ut pro dispositione modali probanda ponderavit Rota in dicta Taurinen. Fideicommissi, §. *Quod autem*. Secundo, quia Testator præcepit dictis hæredibus, quod tenerentur acceptare hæreditatem intra triennium a die sui obitus, & hac acceptata, si oriretur difficultas impediens executionem demandati operis, alio anno elapso, processit per viam privationis, declarans eo casu, nolle eos habere in suos hæredes, substituendo tunc, & vocando in hæredes Patres Collegii Clementini; quæ omnia cum sint apposita post
5 acceptatam hæreditatem, & in pœnam non adimplementi, & per viam privationis arguunt Jus. seu emolumentum quæsitum, *l. Paterfamilias, ff. de hered. instit. l. Uxorem, § Heres, ff. de legat. 3.* Surd *cons. 368. n. 61. & seq.* Censal. ad Peregrin. *art. 11. versic. & bene observ.*

Absque eo quod relevet, quod Testator institutionem inchoaverit per verba, ibi: *con l'infrascritte conditioni*: quia ad dignoscendum dispositionem modalem, vel conditionalem, non in cortice verborum, sed in substantia dispositionis, & mente Testatoris insistendum venit, & inquirendum, an onus impleri debeat antea, vel post quæsitum emolumentum, Cancer. *variar. resolut. lib. 3. c. 22. n. 102.* Card. de Luca *dicto disc. 154. n. 12.* Castrens. *cons. 293. vers. circa primum, dec. 62. n. 2 & dec. 156 pariter num. 2. part. 18.* cum aliis in dicta Taurinen. §. *Nec refert*.

Præterea supposito etiam quod onus erectionis Collegii, & Seminarii esset adjectum Communitati, & Patribus per viam conditionis, & non modi, adhuc non esset factus locus substitutioni favore Patrum Collegii Clementini, eo quia versamur in casu, in quo deventum non fuit ad dictam erectionem ob insufficientiam redituum hæreditatis, in quo casu jam prævisio per Testatorem in suo testamento, ut in § *Quarto*, nullum tempus præfixit, nec limitavit, sed voluit, quod administratio bonorum spectaret ad Patrem Generalem, aut ad Patres ab ipso deputatos, quodque reditus multiplicarentur, quousque sufficerent ad explenda omnia opera ad dictum opus necessaria.

Nec contrarium desumi valet ex altera parte testamenti in §. *Quinto*, ubi elapso triennio ad acceptandam hæreditatem assignato disponitur, quod in casu quo ob aliquam difficultatem impediretur erectio operis demandati, tunc elapso alio anno Communitas, & Societas in nihilum essent hæredes, sed ipsis substituit Patres Collegii Clementini: Quia hoc non potest intelligi de difficultate, & impedimento proveniente ob insufficientiam redituum hæreditatis, sed de quocunque alio impedimento extrinseco, eo quia in § *Quinto* antecedenti idem Testator cognoscens insufficientiam redituum suæ hæreditatis, ibi *Perche aetta mia Eredità alla morte mia non sarà sufficiente a far tutte le suette opere*, voluit erectionem Collegii, & Seminarii differri usque dum multiplicem complerent sufficiens pro dicta erectione: alias nisi admittatur, quod in dicto §. *Quinto* Testator non intellexerit de difficultate, seu impedimento proveniente ex sufficientia redituum, sequeretur, quod eodem tempore Testator voluisset dilationem ad opus exequendum necessariam ob multiplicum faciendum, & eodem tempore noluisset, si intra annum post triennium ad acceptandam hæreditatem erectio fuisset omnino perficienda: quod utique dicendum non venit, cum dispositio Testatoris manifestam contineret implicantiam, & contrarietatem.

Verum cum ex his omnibus negari non possit esse saltem valde dubium, an Communitas Prati, & Patres Societatis sint in dolo, & culpa ob non executum opus, & contra non constet, Patres Collegii Clementini substitutos monuisse, seu interpellasse prædictos Patres Societatis, & Communitatem pro adimplemento faciendo, neq; illos citasse ad reddendam rationem de multiplicis factis & aliis effectibus hæreditatis, ut cognosci possit an sufficiant pro erectione facienda; sequitur exinde, quod pro nunc non habet locum pœna privationis hæreditatis jam quæsitæ, ad termi-nos Textus *in auth. hoc amplius, C. de fideicommiss.* Card. de Luca *dict. disc. 154. n. 7. in fine,* Rot. *dec. 534. n. 11. & 12. part. 14. & dec. 156. num. 4. part. 18.* & in dicta Taurinen. §. *Quoniam* coram me.

Et ita utraque &c.

R. P. D. PIO.

Sancti Severini Caducitatis.

Lunæ 14. Junii 1694.

Argumentum hujus decisionis habetur in decisione 3.

SUMMARIUM.

1 *Caducitas incursa per defunctum, & in ejus vita non promota, contra illius heredem promoveri amplius non potest.*

2 *Donatarius non assumens cognomen, & arma familiæ donantis contra formam præcepti per viam modi in donatione appositi, non perdit emolumentum, si donans non designaverit personam, cui in casu non implementi esset facienda bonorum restitutio.*

3 *Donatarius ob transgressum modum donationis emolumento privatus censeri nequit, si non præcesserit interpellatio, & factum judicis, quod in inexcusabili contumacia fuerit constitutus ad differentiam non implementi conditionis.*

4 *Ampliatur etiam in emolumento delato ex contractu cum appositione alicujus oneris.*

5 *Dispositio dicitur modalis, non conditionalis, si implementum illius fieri debeat post quæsitum emolumentum.*

6 *Etsi onus sub nomine conditionis fuerit adjectum, quia ad inquirendum, an dispositio sit modalis, vel conditionalis non cortici verborum est inhærendum, sed unice spectari debet dispositionis substantia, & mens donantis, seu testatoris circa præcedens, vel subsequens gravaminis implementum.*

7 *Onus, quod respicit causam finalem donationis, sub pœna caducitatis est implementum, sive sit per viam modi, sive conditionis scriptum.*

8 *Exigitur tamen interpellatio.*

9 *Non exigeretur, si ageretur de donatione facta intuitu matrimonii, & ad effectum conservandi artificialiter familiam donantis mediante præcepti implemento.*

10 *Minusque requireretur, si adest clausula resolutiva.*

11 *Ad incurrendam caducitatem talis crassa, & supina exigitur inobedientia, quæ dolum, & malitiam redoleat.*

12 *Ad illam excludendam quævis causa, seu levis, seu falsa sit, solet frequenter admitti.*

DECISIO VII.

Sub eo fundamento, quod Laurentius donatarius Mariæ appositum in donatione præceptum delationis cognominis, & armorum ipsius donatricis, minime adimpleverit, & propterea a commodo donationis ceciderit, egit Hieronymus dicti Laurentii cohæres coram A. C. Thaurusio contra Ditiam Laurentii uxorem, atque hæredem pro obtinenda immissione in bona donata, sed contrariam sententiam reportavit. Hinc interposita per eundem appellatione, causaque mihi commissa, consului DD. meos super dubio partibus de more dato, *An constet de caducitate, ita ut sit danda immissio*, quod negative in omnibus resolutum fuit.

Nitebatur præcipua captæ resolutionis ratio receptissimæ propositioni, quod prout hic judicium caducitatis inchoatum, & acceleratum non fuit illo vivente, cui gravamen per viam modi injunctum extitit, post ejus obitum promoveri amplius non potest adversus hæredem, quem pœna privationis ob contraventionem non afficit, ut in terminis post Gloss. *in cap. fin. de donat.* firmat Aym. Cravett. *consul.* 1
39. n. 8. Fusar. *de substit. quæst. 718. n. 75.* Card. de Luc. *tit. de legat. discur. 29. n. 6. in fin. & num. 7.* dum præsertim ipse non est coactus, neque gravatus, sicuti notanter docet Rebuff. *cons. 178. vers. istum opinionem*.

Potissimum vero, eo quia in subjecta hypothesi Maria in casu non implementi adjecti oneris in vim modi deferendi cognomen, & insignia suæ domus, nullam inflixerit pœnam, nullamque designaverit personam, cui facienda foret donationis restitutio; quo stante alterum de duobus consequimur, vel quod præceptum tanquam nudum, & respiciens duntaxat donatricis favorem, resolvatur in simplex consilium, quod absque metu incurrendæ caduci- 2
tatis sperni, & non adimpleri valuerit, per ea, quæ in individuo decidit Rot. in Taurinen. fideicommissi Julii 1689. *§. minus obstat*, cor. R. P. D. meo Molines.

Vel saltem, quod Laurentius ob transgressum modum, dona-

donationis emolumento privatus censeri nequeat, dum non
præcessit requisita interpellatio, & factum judicium, per
quod in inexcusabili contumacia fuerit constitutus, ut di-
stinguendo inter onus conditionale, & modale non impor-
3 tans conditionem suspensivam pro certo, tradunt Tob.
Nond. *consil. 28. n. 3.* Altograd. *consil. 84. n. 4. lib. 1.* Ludov.
Molin. *de primog. lib. 1. c. 14. a n. 13. usque ad n. 23.* coque re-
lato Castill *controv. jur. lib. 5 c. 36. n. 69. vers. cæterum*, ex sen-
tentia Lodovici Molin. Palef. *de majorat. p. 1. q. 57. n. 62.* qui
ibi articulum non decidit, & se remittit ad primam *q. 4. n. 72*
ubi quod ad incurrendam pœnam caducitatis semper requi-
ratur monitio, Grat. *discept. 798. n. 10. & seqq.* Menoch.
consil. 131. n. 6. Mans. *consultat. 227. num 22. & seqq. tom. 3.*
Rot. *decis 148. n. 32 part. 12. & dec. 320. n. 10. & 11. par. 17.*
& in dicta Taurinen. fideicommissi 5. Decembris ejusdem
anni 1689. § *fin.* cor. D. meo Molines; idque locum obtine-
re etiam in emolumento delato ex contractu cum apposi-
tione alicujus oneris perspicue, adnotant Molin. *d. cap. 14.*
n. 24. Castrill. *eod. cap. 139. n. 79. vers. hactenus.*

Quod autem præceptum, de quo agitur, modum tan-
4 tum, non vero conditionem inducat, satis aperte donatio-
nis lectura præsefert; in ea quippe Maria donatria post sex
menses a die ejus obitus assumptionem cognominis, & insi-
gnium a Laurentio donatario faciendam demandavit, quod
cum verificari non posset, nisi post adeptam bonorum do-
natorum possessionem, etiam præcedenter quæsitum emo-
lumentum, efficitur inde extra omnem dubitationem dis-
5 positionem istam verius ad modum, quam ad conditionem
esse referendam, juxta theoricam Bart. *in l. quibus diebus*
§. Termilius n. 1. ff. de condit. & demonstr. quam late exor-
nant Molin. *ubi supra lib. 2. c. 12. n. 3. & seqq.* & signanter
n. 11. alter Molin. *de just. & jur. disput. 611. n. 1.* Castill.
dict. lib. 5. c. 115. num 15. Card. de Luc. *de donat. discur. 63.*
n. 15 & cit. disc. 119. n. 5. & 6. sub titul. de legat. Rot. cor.
Duran. *dec. 333. n 2. vers. accedit dec. 148. num. 26. & seqq.*
part. 12. recent. cum aliis, quos amplectitur *d. dec. in Tau-*
rinen. fideicommissi 5. Novembris 1686. §. verum, & §.
quod autem, cor. R. P. D. meo Molines.

Neque verba illa, *cum declarationibus, pactis, & condi-*
tionibus infrascriptis &c. quibus concepta habetur dona-
6 tio, ipsam conditionalem evincunt; siquidem cum Maria
post jam perfecte absolutum donationis actum, obligatio-
nem gestandi cognomen, & arma in donatarium imposue-
rit, quamvis tamen onus istud sub nomine conditionis fue-
rit objectum, nihilominus semper tanquam modus, non ve-
ro tanquam conditio erit dijudicandũ; ea nimirum convin-
centi ratione, quod ad inquirendum, an dispositio sit moda-
lis, vel conditionalis, non cortici verborum est inhærendũ,
sed unice spectari debet dispositionis substantia, & mens do-
nantis, seu testatoris circa præcedens, vel subsequens grava-
minis implementum, quemadmodum præcise ponderant
Ludov. Molin. *d. lib. 2. c. 12. n. 5.* Cancer. *var. resol. l. 3. cap. 22.*
num. 102. & prosequitur laudata decisio R. P. D. Molines in
Taurinen. fideicommissi 5. Novembr. 1689. *§. nec refert.*

Hinc similiter nihil relevat, quod delatio cognominis,
7 & insignium ordinata fuerit a Maria pro causa finali dona-
tionis, quæ proinde expresse donatricis voluntas omnino
servanda veniat, alias donatio ex defectu ipsius donatricis
consensus reputari debeat resoluta, ex Thesaur. *dec. 270.* &
Rot. *dec. 203. n. 26 p. 6. rec.* quoniam admisso, quod Lauren-
tius compelli a judice potuerit ad observantiam susceptæ
conditionis, non tamen sequitur eundem ob controventio-
nem privatum remansisse commodo donationis, ex quo non
8 docetur legitimam monitionem intercessisse ex superius re-
latis, & ad rem huic objecto respondendo Rot. in dec. cor.
D. meo Molines 5. Decembris, § *fin.* Non urgentibus in ad-
versum adductis authoritatibus, nam Thesaur. loquitur in
terminis donationis factæ intuitu matrimonii, & ad effe-
9 ctum conservandi artificialiter familiam donantis; decisio
vero Rot. 275. *n. 6. part. 16.* emanavit in casu, quo in do-
natione aderat clausula resolutiva, & reversiva ipso jure,
ut liquet ibi ante *n. 1. tunc, & eo casu dominium dd. censuum*
10 *donatorum ipso jure, & ipso facto ad ipsum donantem rever-*
tatur; & ut patet, quantum eædem doctrinæ distent a
circumstantiis præsentis quæstionis.

Cæterum ex alio quoque æque validissimo motivo vide-
batur DD. objectum incursæ caducitatis posse removeri;
cum enim Laurentius, ut erga Mariam suscepti beneficii
haud immemorem se præberet, tertiam donationis par-
tem post 20. annos eidem retrodonaverit, quæ in ultimo
elogio, confirmata prius donatione, Laurentium in tribus
tertiis ejus assis hæreditarii sibi hæredem adscivit, hoc in-
super addito, quod ille deinceps ab omni onere exemptus
evaderet, profecto liberatio hujusmodi maximum argu-
mentum præstitit Laurentio credendi, non amplius tene-
ri ad gestationem armorum, & cognominis Mariæ, ut
propterea verisimilis hæc, & justa credulitas plurimum
prodesse debeat ad illum a pœna ob contraventionem ex-
cusandum, quando ad eandem incurrendam requiritur
talis crassa, & supina inobedientia, quæ dolum, & ma-
litiam redoleat, ut bene Card. de Luc. *de donat. disc. 23 n.*
15. & melius *in supplem. eod. tit. disc. 63. n. 15. & 16.* & *de* 11
fideicomm. disc. 154. pariter n. 15. & sub tit. de legatis d. disc.
29. n. 9. & sine difficultate attenta transactione inita inter
Laurentium, & Hieronymum Pios, post plures annos a
die, quo Maria mortem obierat, in qua emissa specialissi-
ma mentione donationis, Hieronymus cohæres cum Lau-
rentio donatario transegit, renunciando omnibus, & sin-
gulis prætensionibus ex causa d. donationis sibi competen-
tibus; quæ inquam effrænata renunciatio tametsi compre-
hendere non potuerit obligationem parendi præcepto Ma-
riæ circa delationem insignium, virtute tamen illius non
abs re opinari valuit Laurentius tacitam remissionem, adeo,
ut licet ea sua parte injunctum onus neglexerit adimplere,
hoc tamen non refert, quominus donationis emolumento
frui potuerit absque ullo incursu in pœnam caducitatis, ad
quod evitandum quævis causa, seu levis, seu falsa sit, solet 12
frequenter admitti, Alba *consil. 84. n. 59. & seqq lib. 1.* Rot.
cor. San. Mem. Alexandro VIII. *dec. 210. n. 15. & in recent.*
dec. 320. n. 10. part. 17.

Et ita utraque parte informante &c.

R. P. D. HERVAULT.

Romana Donationis.

Lunæ 14. Maii 1689.

ARGUMENTUM.

Ex defectu præsentiæ, & consensus proximioris requisiti a statuto irritatur contractus minoris, etsi existentia illius ignoretur a contrahente. Ut possit irritari contractus ex d. causa, sufficit probare potentiam naturalem proximioris interveniendi in contractu. Juramentum requisitum a statuto, quod contractus non tendat in damnum & præjudicium minoris, exigitur etiam in contractu donationis, ad casum, *Disc. XXVII. de donat.* Card. de Luc.

SUMMARIUM.

1 *IN contractu minoris non est deputandus curator, quando adsunt alii proximiores.*

2 *Existentia proximioris probatur ex illius interventu in divinis officiis.*

3 *Pro irritando contractu minoris ex deficientia consensus proximioris sufficit probare illius potentiam naturalem, dum si intervenerit aliquod impedimentum accidentale, fit differenda stipulatio.*

4 *Irritatio prædicta procedit, etsi existentia proximioris non sit nota alteri contrahenti.*

5 *Statutum Urbis exoptat juramentum curatoris, quod scil. contractus non tendat in præjudicium minoris.*

6 *Præfatum juramentum exigitur etiam in contractu donationis.*

DECISIO VIII.

DIctum fuit, donationem a Comite Laurentio in minori ætate constituto factam favore Com. Marci Antonii ejus fratris occasione matrimonii ab eodem ineundi cum Co. Camilla esse nullum ob non adhibitas solemnitates a Patriæ Statuto earum 151. lib. 1. præscriptas, quas requiri in donationibus, etiam ex causa matrimonii, quando illæ non sunt directe in sponsam, passim firmavit Rot. *dec. 350. n. 9. & seq. dec. 475. n. 2. & seqq. part. 14. dec. 13. n. 5. dec. 57. & dec. 157. per tot. p. 15. rec.*

Nullitas autem præcipue consistit in eo, quod loco Caroli
alterius ex proximioribus citatis ad interveniendum dona-
tionis stipulationi, & ob habitualem infirmitatem, qua cum
testes formiter examinati laborasse testantur, adesse non va-
lentis, deputatus fuit curator, quamvis certum fuit hujus-
modi deputationi locum non esse, quando adsunt alii proxi- 1
miores, Dun. jun. *dec. 676. n. 46. v. 2 quia, dec. 265. n. 3 p. 14. rec.*
De quorum existentia dubitari nequit in casu nostro, nam
aderat R. P. D. Thieri, cujus proximitas non controverti-
tur; ejusdem habilitas ad interveniendum contractui pro- 2
batur ex divinis officiis ab ipso celebratis in Ecclesia S. Lau-
rentii in Damaso, cujus est Canonicus, Dunoz. jun. *dec.*
676. n. 39. vers. respectu, dec. 232. n. 5. vers. existentes q. 12.
& dec. 368. n. 8. & seqq. p. 1. rec. in qua advertitur, quod pro-
bata potentia naturali, si forte ex aliquo accidenti superve-
nisset inopinatum impedimentum, differenda potius erat sti-

platio contractus in aliam diem, quam deputandus curator ipso proximioris, ut pariter notatur *in dec. 266. n. 4. p. 14. rec.*

3 Quibus positis, scribentes pro donatario frustra laborate visi sunt in diluenda hujusmodi nullitate sub prætextu, quod a contrahentibus ignoretur conjunctio, seu proximitas R.P.D. Thieri; tum quia similis ignorantia inverisimi-
4 lis est, cum agatur de personis existentibus in Urbe, sanguinisque propinquitate conjunctis; tum etiam quia actum esset de statutaria dispositione, si sub colore similis ignorantiæ sperni posset.

Præfatæ nullitati accidit etiam altera desumpta ex eo, quod curator ut supra deputatus minime curavit contractum non tendere ad damnum, & præjudicium minoris, ut partibus sub pœna invaliditatis actus ab eodem statuto cautum reperitur, Rot. & docet *in dec. 378. n. 8. p. 14. recent.*

Et licet cor. Buratto 714. *in fin.* dubitasse videatur, an hujusmodi solemnitas servari possit, & debeat in donatione pure sumpta natura semper læsiva; tamen hæc dubita-
5 tio cessare videtur ex lectura ipsius statuti expresse loquentis de pactis de non repetendo refutationibus, in quibus omnibus contractibus, utpote damnosis, certum est statuentium mente non fuisse præservare minores ab illa læsione ex præjudicio, quod est inseparabile ab eorum natura, sed providere voluisse, ne propter imprudentiam, dolum, aut ætatis levitatem, ad hujusmodi contractus inducerentur, Rot. *dec.* 8 *9. n. 5. p. 2. rec.* Quamobrem inter alia desiderarunt etiam competentis judicis decreto plene cognosci, ac discuti causam, quæ minos ad illos faciendos moventur, tametsi ea nunquam talis esse valeat, ut eisdem afferat utilitatem.

Pari ergo ratione præfati curatoris deputatio, ejusque juramentum, licet per se evitare non valeat donationes ab illo
6 præjudicio, quod secũ fert natura actus, submovebit tamen machinationes, quę ad similium donationum, ac cessionum captatoribus infirmę ętati parari cõsueverunt, cum curatoris partes sint examinare, & jurare, num donatio expediat, conveniatque minori, videlicet, an ea honesta, & rationabili causa fiat, bene Spad. *conf. 66. n. 4. vers. adhuc luder. lib. 30.* Et ita utraque &c.

REVERENDISSIMO EMERIX DECANO.

Romana, seu Feretrana Donationis.

Veneris 16. Junii 1690.

ARGUMENTUM.

Dispositio statuti volentis solemnitates, locum non habet in donatione facta contemplatione certi, & determinati matrimonii; minusque in contractu facto per Clericum, qui licet habeat facultatem utendi statuto per modum privilegii, attamen debet id declarare in principio contractus, ac casum *Disc. 32.* Card. de Luca *de donat.* Donatio est transitoria ad hæredes donatarii, licet non nominati, etsi donatarius præmoriatur donanti.

SUMMARIUM.

1 *Mater succedit filio, licet per momentum tantum temporis supervixerit.*
2 *Statutum volens solemnitates, non habet locum in donatione facta contemplatione certi, & determinati matrimonii.*
3 *Nec minus habet locum, si donator sit Clericus.*
4 *Persistentia in donatione excludit fraudis suspicionem.*
5 *Clericus, licet possit declarare velle uti statuto per modum privilegii, attamen declarationem debet emittere in ipso contractu, quia alias facta ex post non suffragatur.*
6 *Donatio de sui natura est transitoria ad hæredes donatarii.*
7 *Donatio facta in capitulis matrimonialibus, denotat matrimonium certũ fuisse causam finalem donationis.*
8 *In donatione facta pro sustentatione onerum matrimonialium censentur contemplati uxor, & filii nascituri, quibus dicitur jus quæsitum.*
9 *Pactum reversivum in uno casu, trahi non debet ad aliũ.*

DECISIO XI.

Responsum fuit, dandam esse immissionem Mariæ Lucretiæ in bonis per Donatum de Prosperis donantis Alexandro nepoti occasione matrimonii cum ea contrahendi, & successive per obitum donatarii titulo intestatæ successionis prosequutis in Alexandrum ejus filium posthumum, deinde isto post bimestre defuncto in Mariam Lu-
1 cretiam Matrem superstitem, per Text. *in l. quod certatum C. de posthum. hered. instit.* Bald. *in l. quod scitis sub n. 5. v. sed tunc ego quæro, C. de bon. quæ liber.* Ursill. ad Affl. *dec. 236. sub n. 1. vers. juxta præ ict.* Merlin. *de legitim. lib. 2. t. 2. q. 13. sub n. 35. & 36.* Grat. *dec. March. 235. n. 6. & 7.* Rot. *dec. 248. n. 12. p. 14. divers.* & cor. Pænia *dec. 521. n. 3. impress. Lugdun.*

Concurrunt singula extrema judicii immissionis, creditum scilicet cum hypotheca, probatum ex Apostolica donationis inserta in capitulis matrimonialibus redactis in publicum instrumentum obligatione Camerali munitum, & possessione bonorum donatorum penes donantem non controversa. Duplex autem istius exceptio, quod donatio sit nulla ob defectum solemnitatum, & resoluta per præmorientiam Alexandri donatarii, visa est non subsistere.

Non quidem prima nullitatis ex defectu solemnitatum a statuto requisitarum; tum quia illud non habet locum in donatione facta contemplatione certi, & determinati matrimonii, juxta firmata per Surd. *conf. 361. n. 5.* Natt. *conf.* 2
609. n. 1. & seqq. & n. 28. cum aliis cumulatis per Add. ad Burat. *dec. 924. n. 17.* Rot. cor. Gregor. *dec. 563. n. 11.* ibique Add. *& in rec. dec. 106. n. 4. p. 13. ex dec. 321. num. 3. p. 14.* tum etiam quia donator uti Clericus non ligatur statuto laicali requirente certas solemnitates, ad Text. *in c. Eccle-* 3
sia S. Mariæ, ubi DD. *de constit.* Roland. *cons. 57. n. 27. lib. 2.* Martha *de success. legal. p. 1. q. 11. art. 13. num. 1.* Rot. *dec. 157. n. 23. & dec. 256. n. 3. p. 11. dec. 404. num. 16. p. 53. rec.* Tantoque certius in præsenti casu, quod suspicio excluditur a perseveranti voluntate donantis satis patefacta per replicatas confessiones emissas in capitulis matrimonialibus, & in mandato procuræ ad conficiendum publicum instrumentum, ac demum in pluribus epistolis Alexandro conscriptis, 4
ad tradita per Bertr. *conf. 30. col. in princ. num. 1. in fin. l. 6. p. 2.* Grat. *discept. 531. n. 31.* quos refert, & sequitur Rot. coram Burat. *dec. 640. n. 8. & dec. 226. n. 7. & 8.* cor. Peutinger.

Nec obstat, quod Donatus protestatus fuerit, seu declaraverit velle uti solemnitatibus statutariis per modum privilegii, quia objectum procederet, quatenus declaratio emanasset in principio contractus; secus vero, quando prout hic emanavit lite pendente, & re amplius non integra, ut bene 5
distinguit Lambertengh. *de contract. gloss. 2. verb. mulierem n. 58.* quem sequitur Rot. cor. bon. mem. Card. Cerro *dec. 490 n. 9. & dec. 773. n. 14. & in rec. dec. 52. n. 17. & seqq. p. 12. dec. 369. n. 13. p. 16. & dec. 378. n. 377. n. 32. cum seqq. p. 17.*

Minus altera, quod donatio tanquam personalis, & continens implicitum pactum reversionis, resoluta fuerit ob præmorientiam Alexandri donatarii. Quoniam DD. ponderatis verbis donationis, ibi: *Dono tutte queste facoltà, e danari al sudetto mio Nepote senza vincolo di sorte alcuna &c.* æstimarunt eam esse irrevocabilem, & transitoriam ad alios heredes donatarii, non autem reversivam ad donantem, per Text. *in leg. 1. ff. de donat. & l. si quis argument. 35. C. de don.* Bald. *in leg. 2. n. 10. C. de jur. dot.* Silvestr. Aldobrand. *conf. 93. n. 6. lib. 1.* Cravet. *conf. 15. n. 6.* Cancer. *variar. resolut. c. 21. n. 95.* Capyc. Galeot. *2 contr. 21. n. 2. 15. & seqq.* Theodor. *alleg. 45. n. 15. & 16.* Donat. Ant. de Marin. *quot id resol lib. 2. cap. 190. n. 4. & 5.* Rota cor. Durano *dec. 84. n. 21. dec. 143. sub num. 1. part. 4. dec. 9. n. 7. part. 7. & dec. 155. n. 8. part. 18. rec.*

Neque personalitatem bene desumi ob omissam mentionem filiorum, & hæredum, atque ab eximia benevolentia Donati erga Alexandrum; cum enim tam causa finalis, quam impulsiva donationis appareat fuisse matrimonium proxime contrahendum cum Maria Lucretia, nedum ex eo, quod stipulata fuit in capitulis matrimonialibus successive redactis in publicum instrumentum vigore specialis mandati procuræ ipsius Donati, ut firmavit Font. *de pact. nupt. clausul. 4. gloss. 9. p. 5. n. 19. cum seqq.* cum aliis deductis per Rot. cor. Card. Cerro *dec. 670. n. 4.* sed etiam quia summa pe- 7
cuniarum donatarum implicanda erat in emptione domus pro commodiori sustentatione onerum matrimonialium, censetur in ea contemplata non solum persona donatarii, verum etiam uxor, & filii exinde nascituri, quibus propterea fuit jus quæsitum, ex rationibus late perpensis, Grat. *discept. 994. a n. 22. ad plur. seqq.* Theodor. *dict. alleg. 43. a* 8
n. 10. cum seqq. Mastrill. *dec. Scilic. 211. num. 4. & 15.* Rot. post Paitell. *dec. 45. n. 5. & 6. dec. 670. n. 2.* cor. Cerro, & alibi sæpe.

Prout nec pactum reversivum resultat ex eo, quod conventum fuerit in capitulis matrimonialibus: *Che in caso di restitutione di dote, e delle summe, che si concedono da tutti noi à favore delli contrahenti, si restituischino li denari, se vi saranno, ò quelli &c.* quia talis conventio aperte respicit unum casum restitutionis dotis, seu pecuniarũ traditarum sponsis in causam dotis per utrinque conjunctos, dissoluto matrimonio sine prole; ideoque cum iste non evenerit stante superveniente filii posthumi, non debet trahi extra sensum, in quo satis superque verificatur juxta mentem contrahentium, Ayman. *conf. 239. n. 11.* Rota coram Burat. *dec. 443. n. 3.* & ibi Adden. *num. 5. dec. 543. n. 14. part. 19.*

Et ita

Et ita omissis levioribus conjecturis, quæ tanquam æquivocæ, & in subsistentes visæ sunt non mereri particulares responsiones, utraque &c.

R. P. D. P I O.

Romana donationis.

Veneris 11. Junii 1694.

A R G U M E N T U M.

Donator non tenetur de evictione favore donatarii, præsertim si donatio incipiat a traditione. Evictio non est apta parendi obligationem relevationis, si contrahentes scriverint rem hypothecis esse obnoxiam: utraque tamen limitatur conclusio relata a Card. de Luc. *de donat. disc.* 51. *& disc.* 53. quoties scilicet promissio de evictione in contractu reperiatur deducta.

S U M M A R I U M.

1 *OB evictionem passam quis potest repetere solutum ad rem recuperandam, si ei sit promissa relevatio in casu evictionis.*

2 *Donator non tenetur de evictione, ne suæ liberalitatis pœnam pati cogatur, ac dispendium accipiat, ubi præmium meruisse videtur.*

3 *Præsertim si donatio incipiat a traditione.*

4 *Omnis est facienda interpretatio, ut quominus fieri possit, donator pergravetur.*

5 *Licet de jure donator non teneatur de evictione, attamen tenetur, si illam promiserit.*

6 *Evictio non debetur, si contrahens sciverit non esse debitis obnoxium.*

7 *Debet tamen, si in casu evictionis adsit stipulatio relevationis.*

8 *Ut debeatur evictio, requiritur vera abdicatio, ac realis, & effectiva avocatio ratione dominii, & proprietatis.*

9 *Secuta tamen avocatione detentionis rei potest agi pro liberatione a molestiis, si contrahens teneri voluerit etiam ex causa molestiarum.*

D E C I S I O X.

POrtionem sibi spectantem domus in regione Transtiberim sitæ, & pro individuo in communione cum Constantio ex fratre nepote possessæ, donavit Honuphrius Panzerius olim de an. 1665. irrevocabiliter, & inter vivos Christophoro, & Sebastiano nepoti, & pronepoti respective, atque eorum descendentibus masculis. Verum quia subinde Constantius totam præfatam domum pro scut. 6000. in solutum tradidit Zenobio Baldinotto communi eorundem Honuphrii, & Constantii creditori, cum pacto redimendi intra decennium; hinc orta controversia inter donatarios aliosq; de Panzeriis, Honuphrii hoc interim defuncti asser. hæredes, ex causa tam evictionis secutæ domus donatæ, quam etiam molestiarum illatarum super quadam Vinea Christophoro altero ex donatariis a memoratis Honuphrio, & Constantio Patruo, ac nepote respective in transactione intra anno 1658. assignata, eaque in judicio cor. Aud. Cam. respectu primi articuli delata, placuit eidem contra bona hæreditaria Honuphrii donatoris mandatum pro sc. 3000. relaxare: cumque postmodum in omnibus causa ad Rot. cum facultate Aud. Cam. fuerit devoluta, suffectus ego in locum bo. me. Rondinini proposui dubium: *An mandatum Aud. Cam. sit exequendum, & an sit locus evictioni, ita ut sit relavandum alterum mandatum*, & DD. pro executione dicti mandati, atque relatione alterius pro liberatione a molestiis, responderunt.

Respectu enim primæ partis dubii profuit ad obtinendam mandati executionem illius validitas, & justitia, quarum prima non controvertebatur, & altera desumebatur ex eo, quod donator expresse evictionem rei donatæ in instrumento donationis in hæc verba pollicitus fuit: *Promisit facere consentire omnem personam super dd. portionibus domus, ut supra donate, quomodolibet interesse habentem seu habere prætendentem &c. defendere ab omni lite &c. ac donatarios in pacifica possessione manutenere &c.* Unde successit, quod secuta domus avocatione ob debita antecedentur contracta, dicitur commissa stipulatio, adeout jure donatarii agere valuerit pro habenda relevatione sc. 3000. ab ipsis Baldinotto persolutorum, ut domum donatam redimeret, Bart. *in l. ratio, C. de action. empt.* Castald. *consult.* 133. *n.* 1.
1 *dec.* 487. *n.* 31. *& dec.* 758. *n.* 3. cor. Merlin.

Nec obstat, quod regulariter donator non teneatur de evictione, ne suæ liberalitatis pœnam pati cogatur, ac dispendium accipiat, unde præmium meruisse videtur, ad Text.
2 *in l. Aristo, §. fin. ff. de don. & in l. 2. C. de evict.* idque præsertim si donatio initium sumpserit a traditione cum tunc co quia tradens magis distrahit, quam contrahit censeri minime potest, quod tradendo habeat animum se obligandi, & propterea omnis accipienda est interpretatio ut in actu ex mero impulsu liberalitatis proficiscente, quo minus fieri possit, donator prægravetur, ea traditis per Mangil. *de evict. q.* 28. *n.* 2. *&* 3. *q.* 69. *n.* 1. ubi concordantes colligit Guz- 3
man. *cod. tr. q.* 25. *n.* 14. *&* 39. Mantic. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 4. *n.* 18. Noguerol. *alleg.* 14. *n.* 131. Aponte *consil.* 59. *n.* 15. *lib.* 1. Antunez. *de donat. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 46. Citoch. *discept.* 46. *n.* 82. 4
Card. de Luca *de donat. disc.* 52. *n.* 2. Rot. cor. Greg. *dec.* 340. *n.* 13. *vers.* 3. cor. Pœn. *dec.* 1020. *n.* 18.

Quoniam regularis ista propositio suam obtinet communiter admissam declarationem, nempe, quod tunc solum procedere valeat, quando donatio facta fuit absque individua obligatione evictionis, & evictio petitur ex natura contractus; secus autem ubi prout in facti themate specialis evictionis promissio stipulata legitur, ac in expressum pactum deducta, quo casu absolutum est donatorem secuta evictione ad suspectæ obligationis implementum compelli posse, per text. *in d. l.* 2. *C. de evict.* & ibi Mangil. *d. q.* 79. *n.* 9. *&* 10. Guzman. *ubi supra q.* 25. *n.* 47. Antunez. *loc. cit. n.* 49. Gozadin. *consil.* 60. *n.* 5. *&* 14. Citoch. *d. discept.* 46.
n. 63. Valenzuol. *cons.* 70. *n.* 23. Grat. *discept. jur. c.* 657. *n.* 47. 5
Hermosil. ad Lopez *gl.* 1. *l.* 42. *tit.* 5. *p.* 4. *n.* 76. Trentacinq. *variar. resol. lib.* 3. *tit. de don. resol.* 2. *n.* 12. Gobb. *consult.* 79. *n.* 42. Mantic. *ubi sup. n.* 19. *vers. item hoc intelligitur*, Beltram. ad Greg. *dec.* 340. *n.* 13. *vers.* 1. Gomez. *var. res. lib.* 2. *n.* 25. *in fin.* Rot. *dec.* 176. *n.* 6. *p.* 6. *rec.* cor. Peuting. *dec.* 80. *n.* 2. & in individuo de promissione evictionis concepta cum verbis præcensitis notant Mangil. *sub num.* 30. Grat. *eadem discept.* 657. *n.* 48. Hermosil. ad Lopez *loc. cit. n.* 77. Trentacinq. *d. resolut.* 7. *n.* 17.

Prout non urget, quod cum Christophoro donatario de tempore reportatæ donationis innotuerit portionem domus donatæ obnoxiam reperiri hypothecis, non sit locus præstationi evictionis, cum videatur ipsum jus tantum donanti competens stipulasse, ad censuram vulgati Text. *in l. si fundum sciens, C. de evict.* quam pluribus congestis expendit Rocc. *select. jur. c.* 91. *n.* 19. Nam ultra quod admissa etiam scientia in Christophoro, quæ tamen constantissime negabatur, non exinde sequitur, quod eadem considerari possit 6
in cæteris donatariis, quibus utpote ignaris officere nequit dictæ legis dispositio, revertitur nihilominus objectum ex eo, quod ass. scientia in eo tantum casu donatarium repelleret a petitione evictionis, quando nimirum nulla adjecta promissione quoad illam donatio stipulata fuerit; at non quidem si eadem literaliter extiterit conventa, in his quippe terminis scientia oneris donatario præjudicium non infert, ut supponit idem Text. *in d. l. si fundum sciens*, ibi: *Neque quidquam de evictione convenit*, Lat. *dec.* Granat. 74. *n.* 19. 7
Rocc. *c.* 130. *n.* 14. Caten. *res.* 187. *n.* 2. Cyriac. *contr.* 196. *n.* 17. *&* 19. *in* puncto donationis distinguit Aponte *cons.* 27. *n.* 5. *&* 13. *lib.* 1. Rot. *d. dec.* 80. *n.* 7. cor. Peutinger.

Minusque obest legatum duarum portionum domus existentis in regione Burgi, ac remissionis crediti exacti, Christophoro factum a donatario, ex quo deducebatur nullum jus amplius donatario competere ad agendum pro evictione, quia cum illud a Christophoro acceptatum non fuerit, eidem per consequens non potest obsistere; quod si vero hæredibus Honuphrii nullum jus competit super portionibus legatis, nullo retinentur impedimento, quin ad eorum libitum actiones easdem magis bene valeant experiri.

Denique ad secundam dubii partem DD. animadvertebant, quod licet per immissionem reportatam a Razano creditore in Salviano super Vinea, in dicta transactione dimissa fuit Christophoro, dici nequeat secutus casus evictionis, ad quem effectum requiritur vera abdicatio, ac 8
realis, & effectiva avocatio ratione dominii, & proprietatis, ea congesta per Castald. *consult.* 71. *n.* 1. & per Rocc. *c.* 139. *n.* 33. Rot. cor. Burat. *dec.* 240. *num.* 11. *& seqq.* ibi Ferentill. *lit. B.* & cor. Merlin. *dec.* 696. *num.* 1. Dum tamen Honuphrius, & Constantius specifice voluerunt teneri erga Christophorum ea causa molestiarum inferendarum, secuta deinceps vocatione detentionis Vineæ per dictam immissionem in Salviano, non potest denegare mandatum ad factum pro liberatione a molestiis ad terminos stipulatæ conventionis, Pacific. de Salvian. *inspect.* 4. *n.* 147. ibique Rot. *dec.* 220. *n.* .. & coram Greg. *dec.* 88. *n.* 7. *& in rec. dec.* 179. *n.* 15. *& seq. p.* 17.

Et ita utraque &c.

REVE-

REVERENDISS. P. DOMINO EMERIX.

Auximana Donationis.

Lunæ 19. Junii 1679.

A R G U M E N T U M.

Ea duntaxat bona sunt collationi obnoxia, quæ ipsemet succedere petens habuit ab eo, de cujus successione agitur. Donatio facta cum onere restituendi filii donatarii non est conferenda, cum alias filiis præjudicaretur, Donatione facta Patri, & filiis, filii censentur vocati ex propria eorum persona, etsi agatur de filiis nondum de tempore donationis natis; secus si donatio esset facta patri stipulanti pro se, & filiis.

S U M M A R I U M.

1 *Bona non sunt conferenda, si donatæ non sint succedere debenti, sed ejus filii.*

2 *In donatione facta patri, & filiis, isti veniunt ex propria eorum persona, non uti hæredes Patri; secus si donatio esset stipulata favore Patris acceptantis pro se, & filiis.*

3 *In donatione facta patri, & filiis, isti eo magis veniunt ex propria persona, si donatio sit ex causa certi, & determinati matrimonii.*

4 *Bona, quæ sunt restitutioni obnoxia, non sunt conferenda.*

5 *Donator filiis nascituris donatarii imponens perpetuum gravamen, videtur voluisse in ipsis perpetuam bonorum conservationem.*

6 *Donatione facta patri, & filiis nascituris, isti intelliguntur vocati post obitum patris, sed ex eorum propria persona.*

7 *Conjecturæ, quæ sunt magis conformes menti disponentis, sunt aliis præponendæ.*

8 *In donatione facta intuitu certi, & determinati matrimonii, non requiritur insinuatio.*

D E C I S I O XI.

Juxta decisa coram Reverendissimo Domino Patriarcha Bevilaqua sub diebus 28. Junii 1658. & 18. ejusdem mensis 1668. lata fuit sententia Rotalis declarans in divisione bonorum cum aliis fratribus conferendam esse a Josepho donationem illi factam a Ludovica Matre, & reddendam ab eo rationem administrationis gestæ usque obitum Matris. Unde interposita appellatione, datoque in gradu appellationis juxta stylum dubio, an sententia dotalis esset confirmanda, vel infirmanda, DD. pro infirmatione responderunt.

Sive enim attendatur donatio facta a procuratore Ludovicæ ad hunc actum specialiter constituto, seu potius altera stipulata ab ipsamet Ludovica in executionem, & ratificationem præcedentis donationis factæ ab ejus procuratore, neutra visa est subjacere collationi. Nam prima legitur simpliciter facta filiis ex matrimonio a Josepho contrahendo nascituris, & sic bona donata fuerant acquisita solummodo filiis nascituris, non autem Josepho patri, qui proinde in divisione bonorum cum aliis fratribus nil habet, quod conferre possit, cum ea duntaxat bona sint collationi obnoxia, quæ ipsemet succedere petens habuit ab eo, de cujus

1 successione agitur, ad text. *in l. illam ver. perspiciamus tam filios, vel filias defunctæ personæ, dotem, vel ante nuptias donationem a parentibus suis sibi datam conferre nepotibus &c.* ibi scribentes, *C. de collat.* Michalor. *de fratr. q. 2. cap. 2. n. 3.*

Altera vero concepta est favore Josephi, ejusque filiorum nasciturorum; in donatione autem facta patri simul cum filiis, isti reputantur tanquam condonatarii, tanquam vocati ordine successivo, & succedunt post mortem patris in bonis donatis ex propria eorum persona, nimirum uti filii, & non uti hæredes patris, quidquid esset dicendum in donatione facta patri stipulanti pro se, & filiis, ut ex Theorica Bartol. *in l. ut juris jurand. §. si libere, ff. de oper. libert.* late

2 distinguunt Ludovic. Bell. *conf. 43. n. 4. & consil. 44. cum duobus consiliis seq per tot.* Bottiglier. *lib. 1. c. 57. n. 13.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 4. gloss. 9. q. 1. n. 7. & seqq.* Add. ad Franc. *dec. 205. & dec. 436. utrobique sub n. 8.* & Rota *dec. 264. n. 10. par. 13. dec. 529. n. 1. & 2. par. 14. rec.* Potissime in præsenti donatione, quæ emanavit contemplatione certi, & determinati matrimonii, de Ponte *consil. 25. n. 6. lib. 1.* Cutel.

3 *de donat. p. 2. disc. 1. specul. 9. n. 12.* Rot. *dec. 229. n. 6. & seqq. p. 12. & dec. 422. n. 3. & 4. p. 14. rec.*

Unde Joseph Pater non tenetur, nec potest conferre bona donata cum aliis fratribus, quia non sunt libera illius, sed post ejus mortem recasura ad filios in donatione comprehensos, Tiraquell. *in l. si unquam verbo succreverit liberos* *n. 174. C. de revoc. donat.* Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. q. 29. n. 43. & 44.* Andreol. *contr. 308. n. 20.* Rot. *dec. 377. n. 15. & dec. 378. n. 3. p. 15. rec.* & in Faventina successionis 13. Junii 4
1674. §. *Cæterum*, coram Reverendissimo P. Domino Matthæjo, quibus tanquam jure proprio vocatis conferendo præjudicare non potest, de Ponte *dict. consil. 25. num. 6. & seqq. lib. 1.* Tanto minus, quia donatrix imposuit primo filio masculo nascituro onus assumendi cognomen, & insignia familiæ donatricis, illaque anteponendi paterno cognomini, & stemmati, & sic in infinitum perpetuis futuris temporibus; ex hoc nanque gravamine adjecto per verba perpetuitatem importantia, ipsa videtur voluisse inter 5
filios nascituros, eorumque descendentes conservare bona jure primogenituræ, Fusar. *de substit. q. 384. n. 9. & q. 390. n. 10.* Molin. *de primogenit. lib. 1. c. 5. n. 34.* ibique Addens alios cumulans, Staiban. Junior. *resol. 58. n. 17. & 23.* Hondcd. *contr. 53. n. 2.* & consequenter exclusisse collationem facere cum aliis fratribus, Capyc. Latr. *consult. 21. num. 73.* Cyriac. *contr. 312. n. 67.* Thomat. *dec. 50. n. 171.* Rot. *dec. 337. n. 8. & dec. 378. n. 3. par. 15. rec.* & in dicta Faventina successionis 13. Junii 1674. §. *Verum etiam*, coram R. P. D. Matthæjo.

Non obstat, quod donatio fuerit facta filii Josephi nondum natis, & donatrici incognitis, adeoque facta censetur contemplatione Patris, ex deductis in prima dec. §. *fin & in altera §. minus ad evitand.* quia præter, quod emanavit intuitu certi, & determinati Matrimonii, & sic præsumitur potius facta favore filiorum, quam contemplatione 6
Patris, Molin. *de rit. nupt. lib. 1. sect. 1. cap. 10. n. 27. & seq.* Staiban. Jun. *resol. 25. n. 16. cum seqq.* adhuc tamen cum intelligatur concessa filiis nascituris ordine successivo, scilicet post mortem Patris, ut tradunt Cephal. *cons. 585. n. 46.* late Bellon. Jun. *cons. 60. n. 30. & seqq. ferre per tot.* Bottigl. *de succ. theorem. 105. n. 10. vers. litem post mortem.*

Neque quidquam facit, quod Ludovica mandaverit donationem imputari Josepho in legitimam, & consequenter etiam deduci in collationem, ex regula, quod ea, quæ imputationi subjacent, sunt etiam obnoxia collationi, juxt. text. *in l. illud 20. C. de collat.* quoniam principalis mens & intentio donatricis fuit donate Josepho, & quod post ejus mortem bona pervenirent ad illius filios, ac propterea cum repugnet naturæ hujusmodi donationis, & Primogenituræ, illam conferri in divisionem cum aliis fratribus, pactum deinde adjectum imputandi donationem in legitimam nil operari debet ad arguendam tacitam voluntate, ut bona conferantur, quia deferetur præcedentiam dispositionum a donatrice principaliter volitam; sed anteferendæ sunt rationes supra ponderatæ, tanquam magis conformes menti, & voluntati disponentis, Rot. cor. Carill. *dec. 290. n. 12.* cum ibi adductis. 7

Minus refragatur defectus ad arguendam nullitatem donationis, quia juxta magis veram, & communem opinionem, in donatione intuitu certi, & determinati matrimonii, non requiritur insinuatio, quidquid sit de aliis solemnitatibus, Peregr. *conf. 78. n. 9. lib. 3.* Altograd. *cons. 7. per tot. lib. 1.* Grat. *discept. 674. n. 25.* Rot. cor. Merlin. *dec. 8. n. 3.* ubi de veriori, & communiori opinione, *& in rec. dec. 78. n. 49. & seqq. & dec. 114. n. 11. p. 7.* 8

Et ita utraque parte &c.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Auximana Donationis.

Lunæ 21. Junii 1688.

A R G U M E N T U M.

Filii sive ex testamento sive ab intestato succedentes in hæreditate parentum, tenentur ad servandam æqualitatem conferre in communi cum aliis fratribus dotes, & donationes propter nuptias, etiamsi donatio esset facta patri pro filiis nascituris, præcipue si donatio majorem partem bonorum contineret. Ex dispositione parentis donatio conferri debet, si mandaverit, quod illa esset imputanda in legitima, hocque casu collatio admittitur, etsi donatio contineat onus perpetuum fideicommissi favore filiorum, & donatarius esset hæres cum beneficio legis, & inventarii, & vires hæreditatiæ non supperterent.

S U M M A R I U M.

1 *Filii sive ex testamento, sive ab intestato parentibus succedentes, tenentur conferre in communi dotes, & donationes propter.*

2 *Collatio prædicta eo magis esset admittenda, si contineret majorem partem bonorum.*

3 Do-

3 *Donans disponendo, quod donatarius teneatur rem donatam imputare in legitimam, censetur voluisse, quod donatio esset conferenda.*

4 *Collationis materia unice pendet a donantis voluntate.*

5 *Donatio est conferenda, licet oppositum fuerit onus perpetui fideicommissi, quoties donans voluit, quod res donata imputetur in legitimam.*

6 *In hoc enim casu conferuntur per donatarium, tanto minus accipiendo ex aliis bonis hereditariis.*

7 *Relatio operatur, ut omnia qua continentur in relato, dicantur expressa in referente.*

8 *Donatarius heres donantis cum beneficio legis, & inventarii, tenetur bona donata, juxta vires hereditarias.*

9 *Contrarium est de jure verius.*

DECISIO XII.

DOmini recedendo a decisis coram me sub die 19. Junii 1679. censuerunt confirmandam esse sententiam Rotalem, per quam prævis duabus decisionibus editis sub die 28. Junii 1658. & 18. ejusdem mensis 1668. cor. bon. mem. Patriarcha Bevilaqua, pronunciatum fuit, Josephum concurrentem cum aliis fratribus ad intestatam successionem Ludovicæ Matris, teneri conferre donationem illi ab eadem factam contemplatione certi, & determinati matrimonii. Fundati sunt cum in generali dispositione juris communis, secundum quam filii sive ex testamento, sive ab intestato succedentes in hæreditate parentum, tenentur ad servandam æqualitatem, conferre in communi cum aliis fratribus dotes, & donationes propter nuptias ab eisdem reportatas, juxta text. *in l. ult. lib. 16. C. de collat.* & ibi Bald. *in princ. & jus sub n. 1.* Bald. *in authent. ex testamento, C. eodem n. 2.* & Adden. *in lit. C.* Oldrad. *conf.* 133. *n.* 2. etiamsi donatio esset facta patri pro filiis nasciturus, Gratian. *dec. Lusit.* 164. *n.* 20. de Marin. *resol. jur. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 9. & Rot. cor. Merlin. *dec.* 589. *n.* 2.

1

Tum in natura, seu qualitate hujusce donationis absorbentis majorem partem bonorum communis matris, ut notat Bernard. *conf.* 90. *sub n.* 3. §. *ad sexcum dico per tot. l.* 6.

2 quæ sicuti causaret inter filios nimiam inæqualitatem, si bona in ea comprehensa non conferrentur, ita ad hanc evitandam subjacere debet collationi, ut tradit Decius *in l.* 1. *sub n.* 2. *C. Unde lib.* Ben *conf.* 29. *in* §. *sed his non refrag. lib.* 1. & expendit in his terminis Parif. *conf.* 16. *n.* 33. *& seq. lib.* 2. Merlin. *de leg. l.* 2. *tit.* 2. *q.* 29. *n.* 50. *&* 52. Rot. *in rec. dec.* 387. *n.* 28. *& seq. p.* 9. & post Tort. *de pact. futur. success. dec.* 177. & post Urceol. *consult. for. lib.* 2. *c.* 25. *dec.* 2. *n.* 33. *& seqq.*

Tum demum in peculiari placito donantis, quod donatarius deberet imputare in legitimam bona donata, ex quo recte infertur voluisse etiam illum obstringere ad eandem conferendam, per Text. *leg. si quando* 35. §. *generaliter, C. de inoffic. testam. & leg. illud* 20. §. *hæc autem regula, C. de*

3 *collat.* & per de Pont. *consil.* 25. *n.* 8. *lib.* 1. Lud. Bell. *conf.* 19. *n.* 31. Thes. *dec.* 46. *n.* 5. cum aliis concord. adductis in prioribus decisionibus causæ 28. Junii 1668. §. *hujus autem*, cor. bo. me. Bevilaqua.

Nec obstare visum fuit, quod quis non teneatur conferre bona donata non sibi, sed filiis ex matrimonio per ipsum contrahendo nasciturus. Quia licet verba mandati procuræ ad donandum per Ludovicam confecti sint directa in filios Josephi, nihilominus tam ex causa finali, qua legitur in eodem mandato fuisse motam Ludovicam ad donandum, *ad hoc scilicet, ut Joseph consequatur majorem dotem*, & pacto explicito imputandi in legitimam Josephi bona donata, quam etiam ex alio instrumento donationis per eandem factæ in executionem, seu ratificationem alterius præcedentis factæ per ipsius procuratorem, in quo explicite donat Josepho, & filiis, luculenter apparet animum, & voluntatem donatarii a qua unice pendet materia collationis, ex firma-

4 tis per Rot. cor. Merlin. *dec.* 586. *n.* 3. fuisse principaliter donandi Josepho, & post ipsius obitum filiis nasciturus.

Minus relevante, quod bona donata cum onere assumendi cognomen, & insignia familiæ donatrici sint subjecta oneri perpetui fideicommissi, seu primogenituræ, ideoque non possint per Josephum conferri cum aliis fratribus in præjudicium filiorum, quibus est facienda restitutio, per authoritates adductas in ultima decisione § *unde Josephi*, & §. *tanto minus*. Quia id non procedit, quando prout in præcedenti concurrit voluntas expressa donatricis, quod bona donata imputentur in legitimam, & consequenter etiam debeant conferri, per text. *in leg. illud* 20. *in fin. C. de coll.* & tradita per Crav. *conf.* 125. *n.* 4. *&* 5. Cotn. *conf.* 200. *num.* 3. *lib* 3. 5

Mang. *de imput. q.* 48. *n.* 25. Merlin. *de leg. lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 49. *n.* 3545. *& seqq.* Rot. cor. Merlin. *dec.* 586. *num.* 3. post Torr. *de pact. fut. success. dec.* 129. *n.* 10. *& in rec. dec.* 87. *n.* 11. *p.* 15. *& dec.* 317. *n.* 27. *p.* 18. & in Faventina successionis 20. Februar. 1682. §. *talia igitur*, cor. R. P. D. meo Rondinino, & 8. Martii 1684. §. *cum ergo*, cor. R. P. D. meo Ursino. In hac enim causa licet bona subjecta oneri fideicommissi restitutorii conferuntur per donatarium tanto minus accipiendo 6

ex aliis bonis hæreditariis, juxta doctrinam Bart. communiter scribentium *in leg. dotis* 5. *& de collat.* Surd. *conf.* 219. *n.* 19. *lib.* 2. Michalor. *de fratribus par.* 1. *c.* 21. *sub n.* 3. *vers. & adhuc durat. matrimonium.*

Nil refragante responsione, quod præceptum imputandi bona in legimam non legatur adjectum in instrumento ratificationis donationis, sed dumtaxat in mandato procuræ, quod tanquam carens solemnitatibus a Constitutione Marchiæ requisitis non est attendendum; quia licet in instrumento ratificationis non legatur hoc præceptum explicite adjectum, virtualiter tamen in eo continetur; dum Ludovica in instrumento ratificationis donavit *inhærendo prædicto mandato, & ratificando illius consumptionem*, ad Text. *in leg. asse toto, ff. de hered. instit.* Bart. *in l.* 1. *ff. de recept. arbitris*, Surd. *consil.* 105. *n.* 31. Grat. *discept.* 937. *n.* 13. Rot. cor. Greg. *dec.* 522. *n.* 9. *&* 10. cor. Prior. *dec.* 428. *n.* 4. *& in rec. dec.* 87. *n.* 5. *p.* 15.

Prout nec quidquam refert pactum in donatione appositum, quod illatis molestiis per creditorem Josephi super bonis donatis succedant ipsius filii tanquam primi donatarii: tum quia de tempore faciendæ collationis, nimirum post obitum donatricis, nullæ aderant molestiæ creditorum, sed longe post supervenerunt, adeoque operari non possunt 7

retractionem collationis, quæ ministerio legis statim post obitum donatricis censetur expleta; tum etiam quia istud pactum fuit adjectum ad evitandas molestias creditorum super bonis donatis, super quibus donatrix noluit eis acquiri aliquod jus, adeoque extendi non debet contra ipsius mentem ad excludendam collationem in divisione bonorum cum aliis fratribus.

Demum nil juvat, quod Joseph adiverit hæreditatem matris cum beneficio legis, & inventarii, & sic non teneatur 8

conferre bona donata, nisi juxta vires hæreditarias, & quatenus istæ suppetant, ad tradita per Surd. *conf* 413. *n.* 41. quia contraria sententia visa est in jure verior, & communiori DD. calculo recepta, prout in specie reprobato Surd. probant Fachin. *contr. jur. l.* 5. *c.* 83. *in fin.* Barzii *de success. l.* 14. *tom.* 5. *h.* 1. *in fin.* & tenuit Rota *dec.* 270. *p.* 4. *divers.*

Et ita approbando in reliquis fundamenta priorum decisionum cor. bon. me. Patriarcha Bevilaqua resolutum fuit, utraque &c.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Auximana Donationis.

Lun. 26. Februarii 1689.

Argumentum est in alia antecedenti decisione.

SUMMARIUM.

1 *DOnatio facta filio contemplatione certi matrimonii cum præcepto, quod bona donata teneatur imputare in legitimam, conferri debet.*

2 *Ea que imputanda sunt, conferri debent.*

3 *Donatio facta favore nepotum nascitarorum, non subjacet collationi.*

4 *Contrarium tamen esset admittendum, si non nepotes nasciturі, sed Pater eorum principaliter fuerit contemplatus.*

5 *Donatio dicitur respicere personam Patris, si facta fuerit, ad hoc ut ipse pinguiorem assequatur dotem, & cum onere imputandi donata in legitimam.*

6 *Donatio dicitur respicere personam Patris, & non filiorum, si donans dixerit donationem fecisse eidem ob amorem, quo ipsum prosequebatur.*

7 *Testi mediatori plena fides est præstanda.*

8 *Donatio facta intuitu certi, & determinati matrimonii, non debet conferri, ne uxor, & consanguinei, qui ejus intuitu contraxerunt, remaneant decepti.*

9 *Hæc conclusio plures patitur difficultates in illius admissione.*

10 *Donatio etiam intuitu certi, & determinati matrimonii est conferenda, si adsit præceptum de imputando bona donata in legitimam.*

11 *Donatio, in qua adest reservatio usufructus, non est conferenda.*

12 Li-

12 *Limita si donatio complectatur majorem partem bonorum donatoris.*

13 *Donatio est conferenda, & si adsit in illa ordinatio Primogenituræ, ubi continetur pactum de imputando bona donata in legitimam.*

14 *Prædicta donatio est conferenda, licet donatarius proponeret non curare nihil ultra habere ratione legitimæ, si hæreditatem donantis adiverit.*

15 *Filius donatarius tenetur conferre bona donata per Matrem, si cum fratribus hæreditatem adiverit, licet aditionem expleverit cum beneficio legis & Inventarii, & collatio est facienda etiam ultra vires hæreditarias.*

16 *Præsertim si collationis obligatio descendat ex voluntate ipsius Matris.*

DECISIO XIII.

ROta rursus censuit Josephum teneri ad conferendam donationem sibi factam a Ludovica matre contemplatione certi matrimonii per eum contrahendi, ex eisdem fere rationibus comprobatis in decisione edita cor. me 21. Junii proximi præteriti, & signanter ex præcepto eidem in- 1 juncto imputandi bona donata in legitimam, quod ex juris interpretatione præfert etiam onus conferendi, juxta singularem dispositionem Text. *in l. si non mortis 25. ff. de inof. test.* ibi: *Si non mortis causa fuerit donatum, sed inter vivos, hac tamen contemplatione, ut in quartam habeatur, potest dici inofficiosi querelam cessare, si quartam in donatione habeat, aut si minus habeat, quod deest, viri boni arbitrio repleatur, aut certe conferri oportet id, quod donatum est*, & regulam generaliter præscriptam a Justiniano *in l. illud, C. de collat.* de qua per Gozzad. *in rub. ex test. n. 24. vers. 2. ad-* 2 *ducitur C. eod. tit.* Surd. *cons. 145. n. 5. l. 1.* Citoch. *discept. 67. n. 28. vers. regulariter autem*, Peregr. *de fideic. art. 37. n. 4. ver. quia omnia*, Font. *de pact. nupt. clauf. 4. gl. 1. n. 48.* Cutell. *de donat. disc. 2. p. 10. n. 31.* Merlin. *de legit. l. 2. tit. 2. q. 6. n. 2.* cum pluribus adductis in decisionibus editis in hac causa cor. bo. me. Patriarcha Bevilaqua, & cor. me.

3 Nec subsistere visum fuit, quod donatio facta fuerit filiis Josephi, qui proinde non teneatur conferre bona illa donata, quia licet filii contineantur in cortice verborũ, in substan- 4 tia tamen voluntatis, quæ est unice attendenda continetur principaliter Josephus, ut patet, tum ex eadem donatione, 5 in qua legitur donatum, ad hoc, ut Joseph consequeretur pinguiorem dotem, & signanter ipse gravatus fuit imputare donationem in legitimam, quod pro argumento vocationis ponderat in his terminis Rota in Romana donationis 21. 6 Februarii 1687. §. *his accedat*, cor. R. P. D. meo Benincasa; tum etiam ex successiva ratificatione ipsius donationis, ex- 7 pressè facta per donatricem favore Josephi, narrata singulari amore, quo ipsum prosequatur, *sum. præteritæ positionis n. 4.* tum demum ex conformi attestatione clar. me. Card. Casassæ, cui tanquam mediatori totius tractatus donationis, & matrimonii, plena fides est adhibenda, ad tradita per Bart. *cons.* 18. *n. 4. l. 2.* Rota *dec. 368. n. 18.* cor. Peuting. *dec. 276. n. 35. p. 10. & dec. 174. n. 12. p. 13. rec.* & in Avenionensi donationis 19. Junii 1684. §. *tum usque* cor. bo. me. Alberg.

Minus relevat, quod donatio processerit ex causa certi matrimonii, ac proinde non sit conferenda in præjudicium filiorum ex eo nasciturorum; & ne uxor, & consanguinei, 8 qui ejus intuitu contraxerunt, remaneant decepti, ut pluribus cumulatis tradit Andreol. *contr. 390. n. 19.* quia quicquid sit de hujusmodi conclusione juris in abstracto, quæ non transit sine difficultate, ut constat ex traditis per Peregr. *de fideic. art. 36. n. 134.* Fontan. *de pact. nupt. clauf. 4. gl. 1. n. 40. & seqq.* Thes. *dec. Pedemon. 46. n. 16.* quæque plures implicat inspectiones, signanter utrum filii vocati fuerint uti filii, vel uti hæredes, de qua plene Rot. in Rom. restitutionis dotis 24. Jan. 1684. cor. clar. me. Card. Matthæjo, & in d. Romana donationis 21 Febr. 1687. cor. D. meo Benincasa, hodie interesse uxoris jam diu defunctę sit allegabile tanquam personale, & consistens duntaxat in honorificentiori tractatu, & sustentatione matrimonii, de qua pariter Rota in decisionibus editis in Romana fideicommissi de Rosis 28. Januarii 1686. §. *coque magis*, & 10. Junii ejusdem anni, §. *nihilominus*, cor. R. P. D. meo Urtino; cessat in concreto 10 quælibet difficultas præfato pacto de imputando in legitimam de sui natura implicante obligationem conferendi; nam in his terminis nullum considerari potest præjudicium filiorum, qui sub hac expressa lege vocati fuerunt a donatrice, nec uxor, & consanguinei conqueri valent, se fuisse deceptos cum bene noverint, aut saltem nosse debuerint naturam pacti, sub quo contrahebant, ut in proximis terminis notat Cutell. *de don. disc. 1. special. 10. num. 6. & 7.*

Prout nec urget, quod donatrix adhibuerit in donatione consensum duorum filiorum, & tam sibi, quam alteri ex illis reservaverit usumfructum bonorum donatorum. Quia consensus filiorum nihil influit ad collationem, tanquam peculiariter adhibitus ad effectum illos submoveri a querela inofficiosæ donationis: reservatio autem usufructus, li- 11 cet præbere soleat conjecturam exclusivam collationis, ex quo alias ex donatione nulla perciperent utilitas, ut advertit Sued. *cons. 143. cum aliis ejus seq.* id tamen fallit, quando, prout hic, donatio complectitur majorem partem bonorum donatricis. Nam in hoc casu satis magnam percipit utilitatem donatarius etiam stante quacunque reservatione ususfructus, quia nempe post mortem donantis non cogitur conferre bona donata, si abstinet adire, juxta text. *in l.* 12 *fin. ff. de collat. dot. l. posthum. C. de collat.*

Denique nil facit, quod in donatione constituta fuerit perpetua primogenitura favore filiorum, & descendentium Josephi, quia præsupposito sæpedicto pacto imputandi in legitimam, donatrix censetur voluisse fieri collationẽ con- 13 firmando se cum dispositione juris, secundum quam omnia, quæ imputantur, debent etiam conferri, juxta text. *in d. l. illud, C. de collat.* ac propterea stante voluntate donantis, quæ totum regulat in hac materia, ad text. *in l. parte, §. intestato, ff. famil. ercisc.* bona etiam primogenituræ subjecta veniunt in collationem, quatenus non abstinet, ut in specie tradunt Crav. *cons. 645. n. 4. 5.* Corn. *cons. 200. n. 3. l. 3.* Mang. *de imput. q. 48. n. 25. & seq.* Rota *dec. 87. n. 11. p. 15. & dec. 327. p. 18. rec.* Non subsistit propterea ponderatio, quod pactum imputandi præseferat solum, quod donatarius nihil ultra petere valeat ratione legitimę, non autem quod teneatur to- 14 tum conferre; Quia (quicquid dicendum esset in casu, quo donatarius non adivisset hæreditatem donantis, & contenderet in illa succedere absque onere conferendi) secus est quando, prout hic illam adivit; nam tunc nullo pacto potest effugere collationem, cum in his terminis imputare nihil aliud sit, quam ponere in communi calculo bonorum hæreditariorum, ut notat gloss. *in l. deducta 58 verb. computabantur, ff. ad Sen. Cons. Treb.* Mangill. *de imput. in prof. n. 3.*

Conflicto itaque, quod Josephus tenetur conferre, frustra contendit modificari sibi hujusmodi obligationem ex eo quod adiverit hæreditatem donantis cum benef. leg. & inv. quasi quod hæres beneficiatus non teneatur conferre ultra 15 id, quod patiuntur vires hæreditariæ, quia contrarium visum fuit de jure verius, ut reprobato Surdo ejus opinioni antesignano, tradit Fachin. *contr. jur. l. 5. c. 83. in fin.* quod aditio & collatio sunt invicem connexa, & inseparabilia, & magis communiter firmat DD. ut videre est apud Mod. Luc. *alleg. 24. n. 3.* Bam. *de success. l. 14. tit. 5. n. 1.* Pappon. *de arrest. l. 21. tit. 7. in append. in fin.* Rota *dec. 270. per tot. p. 4. div.* ac 16 sine ulla hæsitatione, quando, prout hic, obligatio conferẽdi descẽdat ex ipsa donatione, quam donatarius tenetur omnino servare. Hoc enim casu non potest ei suffragari beneficiũ inventarii, quod fuit a jure introductum ad effectum sublevandi hæredes ab obligationibus hęreditariis, non autem ab obligationibus ipsius propriis, ut notant communiter DD. *in leg. qua actio, ff. sol. matr.* Bald. *in l. fin. §. & si præfatum n. 3. C. de jure deliberandi*, Modern. ab Ecel *obs. 658. n. 15. & 16.*

Et ita approbando in reliquis fundamenta præteritarum decisionum resolutum fuit utraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Falcidiæ.

Lunæ 11. Januarii 1684.

ARGUMENTUM.

Hæc edocet decisio formam existimandi prædia Urbana juxta juris regulas, & praxim, quæ in urbe servatur.

SUMMARIUM.

1 *ÆStimatio facta per separata argutado æstimationem totius domus ab æstimatione singularem rem partium, in jure improbatur.*

2 *Valor domus a valore cæmentorum differt.*

3 *Æstimatio, quæ regulatur a situ, & a pensionibus domus in jure non admittitur.*

4 *Verus valor desumi debet a communi judicio, & æstimatione, valutando domum juxta illud pretium, quo ab omnibus vendi, & emi possit.*

5 *Communis æstimatio arguitur ex valore, & qualitate cæmentorum, nec non ex annuis pensionibus simul, & arizis cum cæmentis consideratis.*

6 *In Urbe pro ignoscendo vero valore domus adest stylus æstimandi primo cæmenta, & materialia, illorumque pretium jungendi simul cum alio resul-*

tanta

tamque ex pensionibus cumulatis ad rationem legalem, & postea quantitatem exinde conflatam in duas partes æquales, quarum unaquæque constituit verum, & communem valorem.

7 *Executio obligationis cameralis impugnari non potest exceptionibus turbidis.*

8 *Bona stabilia præsumuntur reddere scuta quinque pro centenario, hæcque taxa legalis admittitur etiam in domibus non insignibus Urbis, & n. 9.*

DECISIO XIV.

Discordantibus partibus in æstimatione controversæ domus in regione Transtyberina prope Pontem dictum Sixti, & ad hæreditatem Catharinæ spectantis, electi fuerunt ab utroque collitigantium periti Architecti cum reciproca obligatione camerali standi tertio de consensu deputando, quatenus primi convenire non possint, prout non convenerunt; quia tamen tertius relationem fecit habito respectu solum ad cæmenta, & materiam ædificii, hinc necesse fuit judicialem implorare authoritatem, & consului plurium Dominis, quarum etiam pretium ad hunc effectum deputare mandarunt, cujus relatio uti etiam excessiva causam dedit replicandi instantiam, uti Domini responderunt valorem præfatæ domus ut infra fore taxandum.

Ad quem effectum præmittebant, quod in æstimandis domibus earumque vero valore taxando non debet simpliciter considerari qualitas, & quantitas cæmentorum, ex quibus ædificium constat, prout consideratur tres periti in hac controversia deputati, scilicet primus, tertius, & quartus, qui mensurando parietes, fornices, tecta, aliaque singula ædificii membra; & unicuique ex eis proprio valore apposito, valorem domus calculando retulerunt arguentes æstimationem totius ab æstimatione singularum partium, siquidem talis modus improbatur a juris Consultis *in l. Mævius, § fin. ff. fam. ercisc.* universæ namque res æstimari debent,
1 non singulatim rerum partes; alias enim contrariatur regulæ a DD. & nostro Tribunali traditæ, quod scilicet valor domus a valore cæmentorum differt, de qua Maresc. *var.*
2 *resol. l. 2. c.* 14. *n.* 13. Cyriac. *contr.* 453. *n.* 7. & pluribus adductis Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 686. *n.* 13. cor. Bich. *dec.* 199. *n.* 16. *in rec. dec.* 119. *p.* 15. *dec.* 94. *n.* 6. *p.* 18. & in Bonon. appartamenti 27. Februarii 1679. cor. bon. mem. Card. Taya.

Nec minus habendus est respectus solum ad pensiones ex locatione domus retrahi solitas, prout fecit secundus peritus a Spigliato electus, qui non facta specifica relatione fabricæ, & valoris cæmentorum, æstimationem composuit
3 principaliter ex situ, & pensionibus, quæ tamen verum rei valorem non probant; Stat. *conf.* 332. *n.* 4. Ita Urceol. *consul.* 3. *num.* 56. Rot. cor. Ubald. *dec.* 64. *n.* 5. cor. Ludovis. *dec.* 553. *n.* 7. & *in rec. dec.* 375. *n.* 34. *p.* 13.

Sed valor desumi debet ex communi judicio, & æstimatione, valutando domum juxta illud pretium quo ab omnibus emi, & vendi posset, ut ad hunc eundem effectum respon-
4 dit Paul. *in l. pretia rer.* 63. *ff. ad l. falcid. l. mortis causa, §. fin. ff. de don. caus. mort.* Cyr. *d. contr.* 453. *c.* 79. & *seqq.* Maresc. *var. resol. l.* 2. *d. c.* 14. *n.* 15. & *seqq.* Rot. cor. Burat. *dec.* 495. *n.* 3.

Communis autem æstimatio arguitur ex valore, & qualitate cæmentorum, ex quibus novitas, & vetustas, & nobilitas, & ignobilitas ædificii dignoscitur, nec non ex annuis pensionibus simul, & unitim cum cæmentis consideratis, ex quibus fructuum quantitas commensuratur, ut inquit
5 Rot. cor. Card. Seraph. *dec.* 605. *num.* 8. & advertit Card. de Luca *de jud. disc.* 33. inolevit in Urbe stylus, quod pro dignoscendo vero valore domus æstimantur primo cæmenta, & materialia, illorumque pretium jungitur simul cum alio resultante ex pensionibus calculatis ad solitam rationem scut. 5. pro quolibet centenario, ita ut postea quantitas exinde insurgens dividatur in duas partes æquales, quarum unaquæque constituat verum, & communem va-
6 lorem domus, ut testatur, & servavit Rot. cor. Coc. *dec.* 982. *n.* 1. & *dec.* 1227. *per tot.*

Talem stylum, & praxim in præsenti hypothesi observandum hodie censuit Rota; ideoque desumendo valorem cæmentorum a relationibus quatuor peritorum in actis exhibitis, attendenda videbatur illa a tertio tradita, & ascendens ad scut. 10673. & infimum a quarto redactum ad scut. 7484. Tum quia composita a perito de consensu electo a partibus collitigantibus, quæ cum insuper mediante obligatione camerali ejus relationem acceptare promiserunt, frustra hodie illam impugnare conantur exceptionibus turbidis, & requirentibus altiorem indaginem, Rot. cor. Mantic. *dec.* 22. *n.* 70.
7 apud Zacch. *de oblig. cam. dec.* 260. cor. Priol. *dec.* 55. *n.* 16.

Valor vero domus resultans ex pensionibus ascendit ad scuta 3000. quia cum locata reperiatur per annuis sc. 160. quæ detractis solitis, & necessariis reaptamentis, reducuntur ad sc. 150. & talis quantitas correspondet d. summæ sc. 8
3000. habito calculo ad rationem scut. quinque pro quolibet centenario, & anno, quod solent reddere stabilia fructifera, generaliter receptum habetur ex text. *in auth. perpetua, ubi gloss. de Sacros. Eccl. & in §. quia vero, vers. si vero alienatur auth. de non alien.* & in specie attendendo d. taxam lega- 9
lem in domibus non insignibus Urbis, sequitur Rot. cor. Caval. *dec.* 338. *n.* 20. & *dec.* 240. *n.* 31. & *seq.* & in Romana manutentionis, seu attentatorum 8. Junii 1661. § *quod autem*, & in Romana lucri dotis 1. Febr. 1675. §. *nec enim*, cor. me.

Calculatis itaque scut. 8600. pro pretio cæmentorum, cum aliis scut. 3000. pro pretio resultante ex quantitate fructuum, & exinde coacervata summa sc. 11600. illius medietas ascendit ad sc. 5800. in quibus consistere verum valorem controversæ domus resolutum est.

Utraque &c.

R.P.D. BENINCASA.

Romana, seu Neapolitana liberationis a molestiis.

Luna 10. *Maii* 1688.

ARGUMENTUM.

Emptor molestatus nedum tenetur litem venditori intimare, sed tenetur illum excitare ad defendendum; quoties tamen promissa fuerit liberatio ad omnem simplicem requisitionem emptoris, ac dicta verba ad merum commodum ipsius emptoris apposita fuerunt, vel adsit juramentum, vel demum agatur cum minore, intimatio excitatoria non exigitur.

SUMMARIUM.

1 *Ut locus sit liberationi a molestiis, sola sufficit scientia litis in venditore.*

2 *Præsertim si adsit in contractu juramentum, vel molestatus minor sit.*

3 *Ut venditor teneatur ad molestiarum liberationem, est ultra litis denunciationem etiam excitandus ad defendendum, si ad omnem emptoris requisitionem liberationem promiserit.*

4 *Juramentum non ampliat promissionem venditoris, sed ejus tantum obligationem efficaciorem reddit.*

5 *Minor ætas superveniens post contractum non supplet defectum denunciationis excitatoriæ, vide n.* 9.

6 *Verba, ad omnem simplicem requisitionem, in promissione liberationis a molestiis, si apposita sint ad merum commodum emptoris, non inducunt obligationem illius ad excitandum venditorem ad defendendum.*

7 *Denunciationem litis in genere a venditore non impugnata, sufficit, ut inde conseatur requisita defensio.*

8 *Data scientia litis in venditore, juramentum supplet intimationem excitatoriam ad defendendum.*

9 *Supplet etiam minor ætas, & super venditorem sit ignorata.*

10 *In regalibus Principis non admittitur ulla præscriptio, & n. 10.*

11 *Domino imputatur, si minus diligentem procuratorem elegerit.*

12 *Emptor ex novi oneris agnitione in re empta reperti consequitur a venditore relevationem actione ex empto, vel quanti minoris.*

13 *Decretum, quod fiat cauta ad hoc, est in regno Neapolitano condemnatorium.*

14 *Transactio est restringenda ad materiam, in qua ipsa cadit, & verba generalia ultra non progrediuntur.*

DECISIO XV.

Duplicis decisionis fundamenta sub unico dubio examinanda cum hodie proponerentur, DD. subsistentiam illorum agnoscentes, non esse recedendum a decisis censuerunt.

Quo enim ad primam sub die 15. Junii 1685. emanatam cor. bon. me. Albergato, in qua firmatum fuit hæreditatem clar. mem. Card. Gastaldi teneri pro evictione promissa feudi Carovinei Marchioni Granafeo olim venditi tam ad summ. duc. 949. ex causa Adohatum corporum feudalium, quam ad summam ducat. 2329. pro releviis regio fisco per viam transactionis solutis, nulla fuit difficultas, nam cum in venditione Cardinal. promiserit lites quomodolibet super bonis venditis, vel eorum parte motas, in omni judicio &c. ad omnem, & simplicem emptoris, & suorum requisitionem toties, quoties occurrerit, in se suscipere, & eundem emptorem indemnem relevare &c. exinde sequitur, quod cum non agatur in judicio formali evictionis, sed li-

bera-

berationis a molestiis, eo ipso, quod venditor illas supervenisse non ignoravit, statim adstrictus remanserit ad cu-
1 juslibet litis susceptionem liberando emptorem ab omnibus damnis, expensis, & interesse, etiam absque ulla ejusdem litis denunciatione, ut communiter tenent DD. *in l. ex eis, C. de evict.* Trentacinq. *var. lib. 3. tit. de empt. & vendit. res.* 4. *n.* 12. Mangil. *de evict. q.* 5. *num.* 61. Grat. *dec. March.* 13. *n.* 58. optime Rot. *dec.* 220. *num.* 1. *& seqq.* apud Stafil. de Salvian. & in Romana, seu Albanen. Vinearum cor. Emin Archiep. Mediolan. *in rec. dec.* 187. *p.* 17. *& dec.* 68. *utrobique per tot. p.* 17. approbatis in eadem causa cor. me sub die 7. Maii 1685. §. *extincta fortius*, quia promissio-
2 nem suam Cardinalis juramento confirmavit, & hodie versatur quæstio cum minore, seu pupillo, ex qua duplici circumstantia statim, ac venditor motæ litis, & imminentis evictionis scientiam habuit, evitare amplius non valet defensionem causæ, & refectionem damni per pupillum passi, ut pluribus cumulatis auctoritatibus probat dec. cor. bon. mem. Albergato, §. *nam omnia cum seq.*

Neque obstat, quod scientia prædicta supplere solum posset certificatoriam denunciationem, non quidem excitatoriam ad defendendum, qualis ad hunc effectum requiritur, attenta clausula *iterato* in instrumento expressa, ad omnem & simplicem emptoris, & suorum requisitionem,
3 & notat Bart. *in l. denunciasse in princ. ff. de Adult.* Abbat. *cons.* 49. *n.* 1. *q.* 2. Dec. *cons.* 74. *n.* 1. *& seqq.* Grat. *discept.* 578. *ex num.* 1. juramentum obligationem efficaciorem reddat, Mangil. *de evict. q.* 4. *n.* 37. *&* 39. & tandem Cardinalis ignoraverit minoritatem actoris, quæ etiam superventa post
4 stipulatum contractum, eo minus operari valuit ob mutationes personarum irregularem moram, seu remissionem
5 requisitæ denunciationis ad tradita per Honded. *cons.* 38. *n.* 35. *& seqq. l.* 2. Leotard. *de usur. q.* 82. *n.* 12.

Quoniam pro omnimoda remotione objecti, in quo totum residet hujus causæ momentum, non solum animadverti possit, quod requisitio in instrumento venditionis conventa, tanquam verbis generalibus explicata, & merum commodum emptoris respiciens, intelligenda esset de simplici significatione, non de qualificata, cum in citatione ad defendendum Cald. *de empt. & vend. c.* 31 *sub num.* 72. de simili
6 verborum formula Spetell. *ec.* 107. *n.* 72. *&* 83. & melius *in dec.* 130. *n.* 5. *& n.* 23 Sed ulterius admisso etiam contra naturam Judicii, & actionis intentatæ, necessariam fuisse denunciationem litis vere excitatoriam, juxta secundam speciem expressam, adhuc illam non defecisse dicendum est, sicuti manifeste convincit subsequens effectus, seu Epistola responsiva ejusdemmet Cardinalis Archiepisc. Bavenensi Patruo Pupilli directa, uti signanter commemorat se scripsisse ad duos Residentes Regiæ Cameræ, unum Judicem, alterum fisci Patronum in causa deputatos, insuper Adden. *Che nelle scritture da me consegnate vi sono li diffavichi di tutto quello, che si pretende dal fisco* - Implicat enim uti alienum ab omni prorsus verisimilitudine, quod venditor ad tales procederet diligentias, nulla præmissa ut prætenditur oppositione aut requisitione ad defendendum, quando maxime confirmavit, ac fassus est ex scripturis pridem a se consignatis quascunque defensiones desumi posse pro elidendis prætensionibus fisci, unde in his terminis bene applicatur Do-
7 ctrina Jason. *in l. non solum, §. morte sub n.* 49. *ff. de nov. oper. nunciat.* quia apposite ad casum nostrum loquendo inquit, quod denunciatio in genere a Venditore non impugnata sufficiat, ut inde censeatur etiam requisita defensio, ea ratione, quod non alius finis in illa considerari possit, & comprobat Covar. *med. c.* 17. *sub n.* 5. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 23. *n.* 1. *lib.* 2. Hodiern. ad Surd. *dec.* 22. *n.* 5. *&* 6. Spetell. *d. ec.* 130. *n.* 19. & de sciente litem adhuc nulliter denunciatam, respondit Rot. cor. Cavaler. *dec.* 311. *n.* 6. *&* 7.

Atque ex his opus non esset expendere ulterius efficaciam juramenti, vel privilegium minoris ætatis; & tamen singula discutiendo notum est, quod licet Juramentum sortiatur naturam actus, super quo apponitur, id tandem intelligitur quoad primordialem, & substantialem illius naturam, non vero quoad accidentalem, prout est litem scienti denunciare, juxta individualem Rotæ *dec.* 69 *per tot. p.* 2. *div.*
8 & eam sequendo tradunt Mangil. *de evict. q.* 88. *n.* 37. Sper. *d. ec.* 130. *sub num.* 3. Allegata vero ignorantia minoritatis non relevat, nam ea non obstante, & absque ulla interpellatione, adhuc mora in beneficium minoris re ipsa, ac legis ministerio contrahitur, ad literam Text. *in l.* 3. ibi: *In*
9 *minorum personâ res ipsa, & ex solo tempore tardæ pretii solutioni recepto Jure moram fieri creditum est. In quibus caus. in integr. rest. non est necess.*

Supposita ex prædictis sufficienti venditoris requisitione pro assumenda liberatione a molestiis, extranea a præsenti hypothesi visa est alia exceptio, quod Tutores improvido nimis consilio transegerint cum regio fisco, quando repellere poterant molestias veridicis exceptionibus Pupillo competentibus; quoniam unica præscriptionis exceptio, quæ pro Pupillo neglecta dicitur, haud secure poterat fundari in facto negativo prætermissæ solutionis onerum feudalium per spatium 170. annor. & ultra, quasi sola centenaria sufficeret ad acquirendam omnimodam libertatem etiam contra fiscum absque ulla tituli allegatione, ad notatum per Fajard. *alleg. fisc.* 13. *n.* 67. Rot. *consult.* 12. *num.* 21. *nam* 10
quidquid sit, an talis opinio servetur in regno Neapolitano, dum contrariam potius receptam esse, & in hujusmodi Regalibus Principis nullam currere præscriptionem, testantur Modern. ad Afflict. *in addit. ad suas controv. c.* 46. 11
n. 101. *& seq. regens de Philipp. differt. fisc.* 32. *num.* 68. prout contra suam opinionem judicatum refert ipsemet Rosa *in objecto allegato sub sequenti contr.* 13. *in fine.*

Sed urget irrefragabilis responsio, quod aut transactio fuit utilis, & necessaria, qualis respective convincitur ex diminutione ipsa prætensionum fisci, quæ in exorbitanti summa ducatorum 109227. excitatæ, redactæ sunt per concordiam ad duc. 9946. nec non ex obtenta remotione sequestrorum, quæ potentissimo instante Adversario in ejusmet Regia Curia relaxatæ contra omnia pupilli bona tendebant in eversionem totalem Patrimonii illius, quæ venditor pro damnis passis semper relevare tenebatur; & sane non est, de quo ipse conqueri possit, dum effugiendo inevitabilem evictionem adeo magnam utilitatem reportavit cum transactione subsecuta, vel fuit minus provida, & voluntaria, quod ex præmissis excluditur, & sibi imputet venditor, si ad suscipiendam in se litem, & liberandum emptorem propria adstrictus obligatione, & satis legitimatione requisitus, omnia neglexit sequendo potius Tutorum fidem, & quodcunque etiam præjudicium ex eorum gestis resultans, retorquere minime potest in pupillum, sed in proprium damnum adscribere eo modo, ac si procuratorem minus obligantem elegerit, Felin. *in c. cum olim num.* 23. *& seqq. de offic. de leg.* Zapp. *d. Sac. Cons. Neap.* 40. *n.* 20. Golin. *de procur. cum addit. ad c.* 5. *n.* 2. *p.* 2.

His pro pupillo firmatis in comprobationem primæ decisionis tam pro releviis quam pro adhois ab illo de præterito solutis, facilius fuit subsequentem decisionem confirmare editam coram me sub die 23. Junii anni præteriti. Cum enim pretium novi oneris ad hoc cum augmento usque ad duc. 102. solvendum in futurum minuat valorem rei, utique illud plus quod in venditione emptor impendit, nulla habita ratione ejusdem gravaminis reficiendi est a venditore actione ex empto, vel quanto minoris ab ipso cum eo- 12
dem onere feudum venditum fuisset, ad Text. *l. Julianus*, ibique Gloss. *ff. de action. empt.* Rot. *dec.* 337. *p.* 5. *rec. cum aliis in d. dec. in princ.*

Non refragante duplici, & æque insubsistenti objecto, quod in Curia Neapolis super hujusmodi augmento nulla secuta fuerit condemnatio, & quod transactio extinxerit omnem prætensionem fisci etiam pro decurrendis adhois, attenta amplitudine liberationis, ibi: *Che non possa il Regio fisco in futurum molestare detto pupillo, e suoi eredi in detta Terra, e suoi corpi*; ad primum enim patet responsio ex ipso Patris *sum. n.* 4. in quo continetur Taxa singulorum corporum, & onerum feudalium, & signanter augmenti adhoæ per hæc verba concepta, &c, *Sopra de i quali dandosi la tassa importa per annui ducati* 102. &c. & clarius ex verbis decreti illam præcedentis, ibi, *Fuit visum, quod fiat taxa tam pro præterito, quam in futurum eodem summ. n.* 5. Tale autem decretum causa cognita, & discussa emanatum post auditum Baronem super confectione ejusdem Taxæ proculdubio condemnatorium dicitur, cum illi sit præjudicio, & vim habeat sententiæ diffinitivæ, in puncto Capon. *de Jur. Adhoe p.* 12. *n.* 6. 13

Nec magis afficit amplitudo concordiæ, quia satis limitata, & declarata apparet ex subsequentibus verbis aperte præferentibus solutiones ejus vigore factas restrictas fuisse ad debita particularia nempe adhoas præteritas, aliaque releviorum onera tunc nuper taxata, ad quæ subsequitur accessoria liberatio, *Estanti d. Transationi, e pagamenti resti detto possessore affatto liberato da ogni altra pretensione, che potesse tenere il Regio Conseglio di dover conseguire maggior quantità così di ducati* 9149. *per dd. corpi noviter taxati, come per ducati* 2329. *per causa di detti relievi.* Stat enim simul quod terminatis annuis adhois cum augmen-

augmento ad rationem ducatorum 102. uti supra dictum est, fiscus ultra hanc taxam quidquam amplius prætendere non posset, & tamen solutis interim ad eandem rationem præteritis adhois adhuc non remiserit præstationem futurarum, prout forma Transactionis expostulat, quæ purum debitum respiciens in quantitate, non in substantia, ad illam tantum restringi debet, quantumvis generalis, & ampla obligatione debitoris in substantialibus non impugnata, ad Text. *in l. qui cum Tutoribus, ff. de transact. & in l. Emptor Predii, §. Lucius Titius, ff. de pact.* Rot. cor. Pamphil. *dec.* 502. *n.* 1. & 2, & latius cor. Arguell. *dec.* 37. *n.* 2. *usque ad* 6.

Et ita approbando in reliquis utriusque decisionis fundamenta, resolutum fuit, utraque &c.

ROMANA, SEU NEAPOLITANA.

Liberationis a molestiis.

Lunæ 16. Februarii 1660.

Argumentum habetur in *dec.* 15.

A R G U M E N T U M.

1 *Stipulatio indemnitatis favore emptoris facta, commissa dicitur statim, ac emptor molestias, & damnum patitur.*

2 *Damnum ex evictione, vel molestiis resultans, statim dicitur liquidatum, si consistat in certa summa soluta.*

3 *Evictio, seu indemnitas non præstatur, si venditor non fuerit interpellatus.*

4 *Interpellatio venditoris debet esse requisitoria ad defendendam causam, vide n.* 6.

5 *Responsio interrogationi debet cohærere.*

6 *Interpellatio a venditore non impugnata semper præsumitur facta ad excitandum pro litis defensione, & n.* 7.

8 *Contra occultantem omnis admittitur præsumptio.*

9 *Interpellatio venditoris excitatoria suppletur ex illius juramento præstito in contractu venditionis, n.* 10. *&* 11.

12 *Conclusio eo magis admittitur, si juramentum nedum sit præstitum super simplici contractu venditionis, sed præcise super promissa relevatione indemnitatis emptoris.*

13 *Data scientia molestiar. in venditore vera contrahitur re ipsa favore minoris, & n.* 16.

14 *Et si venditor notitiam non habeat emptorem molestatum esse minorem.*

15 *Pro minore potest interpellare conjuncta persona.*

17 *Appellatio non solet admitti a decretis Regiæ Cameræ Neapolis latis favore fisci.*

18 *Interpellationis defectus non attenditur, quoties constat nullas competere defensiones.*

D E C I S I O XVI.

In venditione feudi Carovicci, & Serræ novæ, quam cl. me. Card. Gastaldus fecit Josepho Granapheo inter cætera non solum se obligavit de evictione, sed promisit omnem litem in se suscipere ad omnē simplicem emptoris, & suorum requisitionem, & eundem indemnem penitus relevare per pactum amplissimum extensum in prima decisione præcedentis instantiæ sub die 15. Junii 1685. cor. bo. me. Albergato; cum autem postmodum Marchio Nicolaus d. emptoris filius, & hæres, dum esset in pupillari ætate, passus fuerit plures molestias a Regio Fisco, & ex causa corporū feudalium, quę reperta fuerunt non taxata in Adhoa regia, coactus fuerit solvere per compositionem duc. 9149. & ulterius pro relevis ante d. venditionem decursis, & non solutis, alios ducatos 2349. & demum gravatus fuerit majori onere Adhoæ in futurum pro dd. corporibus, quæ reperta fuerunt non taxata, a ducatis annuis 43. ad ducatos 102. pro his omnibus cum adversus hæreditatem d. Cardinalis indemnitatem petiisset rejectus cor. A. C. in gradu appellationis sententiam favorabilem in Rota obtinuit præviis tribus decisionibus, prima scilicet d. die 15. Junii 1685. coram Albergato, secunda 23 Junii 1687. tertia 10. Maii 1688. cor. R. P. D. meo Benincasa subrogato, quam quidem sententiam hodie confirmandam esse in omnibus censuerunt.

Habet enim actor intentionem fundatam in d. pacto amplissimo relevationis indemnitatis, cujus stipulatio commissa dicitur statim, ac emptor molestias, & damnum patitur,
1 Abb. *cons.* 43. *per tot. lib.* 1. Guzman. *de evict. q.* 266. *n.* 1. *&* 2. cum aliis in prima *dec.* sub die 15. Junii 1685. §. *qua sane*, & in Æsina relevationis indemnitatis, Julii 1683. §. *constat enim* coram me; damnum autem statim dicitur liquidatum eo ipso, quod consistit in certa summa soluta, & in certo augmento Adhoæ imposterum solvendæ, gloss. *in l. prima verb. quanti Cod. de his quæ a non Dom. ibique*, Bart. & DD. communiter, 2

Non obstat, quod lis non fuerit Cardinali venditori denunciata, ut necessario ad hunc effectum requiritur, ad text. *in l. emptor, Cod. de evict.* Mangill. *de evict. q.* 3. *n.* 3. *cum aliis per scribentes plene allegatis*, quia etiam in sensu dd. 3 scribentium sufficit extrajudicialis renunciatio, propter illa verba apposita instrumento, ibi - *ad omnem, & simplicem requisitionem*: hæc autem probatur ex Epistola responsiva d. Cardinalis bon. mem. Archiepiscopo Barensi d. Pupilli Patruo, in qua præsupponit sibi relatam fuisse ab eodem Archiepiscopo notitiam istius litis.

Nec dicatur, quod ex ea Epistola deducatur denunciatio certificatoria, non autem nunciatoria, & requisitoria ad defendendum causam, qualiter omnino requiritur, juxta gloss. *in d. l. emptor, Cod. de evict.* & theoricam Bart. *in* 4 *qui §. quid ergo n.* 1. *& in l. denunciasse in princ. ff. ad leg. Jul. ad adult.* quia objectum cessat ex facto, cum ex Epistola Cardinalis pateat fuisse ad defendendum requisitum, tum ex quo transmiserit literas DD. Præsidentibus de Graffis, & Provensali, quorum primus erat Judex, alter fisci Patronus in hac lite; tum ex quo judicavit scripturas ad causæ defensionem opportunas, ex quibus cum Cardinalis super causæ defensione serio responderet, clare colligitur eum fuisse requisitum, & excitatum ad defendendum, ut responsio interrogationi cohæret, juxta text. *in § præterea Instit. de inutil. stipulat. & in l. si defensor. §. qui interrogatus, ff. de* 5 *interrogat. act.* Quapropter in his circumstantiis verius videbatur, & facilius admittenda doctrina Jas. *in l. non solum §. morte n.* 39. *ff. de nov. oper. nunciat.* quod renun- 6 ciatio a venditore non impugnata semper censenda sit excitatoria ad defensionem suscipiendam causæ, ea ratione quia non ad alium finem venditori fit litis denunciatio, nisi ut defensionem suscipiat, & Jasonem sequuntur Co- 7 var. Menoch. & alii relati, & approbati in decisione 10. Maii 1688. §. *quoniam pro omnimo. a in fin*, cor. R. P. D. meo Benincasa.

Eo magis quia pro defensoribus hæreditariis Gastaldæ nunquam fuit exhibita Epistola missiva ac denunciatoria d. Archiepiscopi, quæ quidem uti concernens negotium valde notabile, præsumi non potest deperdita, vel lacerata a diligentissimo Cardinali; unde in odium ipsorum resultantium præsumitur expresse requisitoria ad defendendum Abb. *in c. accipimus sub n.* 5. *de fid. Instrum.* Afflict. *dec.* 13. 8 *n.* 20. Bich. *dec.* 54. *n.* 2. Rot. *in rec. dec.* 178. *n.* 9. *par.* 6.

Et ex alia etiam ratione cessabat difficultas stante juramento præstito per D. Cardinalem pro adimplemento totius contractus, quod habet vim formalis interpellationis, 9 ut probatum fuit in præteritis decisionibus, non quidem ex eo, quod juramento amplies obligationem, seu quia efficacius obligat, & ex se ipso interpellat, Seraph. *de privil. juram. cap.* 49. *n.* 1 Guttier. *eod. tract. par.* 9. *cap.* 61 *n.* 19. Covar. *var. resol. lib.* 3 *cap.* 17. *sub num.* 5. Rot. late discusso articulo, *dec.* 69. *n.* 10. *& seqq p.* 2. *divers. & dec.* 387. *sub n.* 9. *p.* 17.

Non obstantibus deductis, & in contrarium cumulatis per defensores hæreditatis, tum quia Rota tenet contrariam sententiam, uti in decisionibus mox allegatis; tum quia allegati in contrarium supponunt nullam omnino factam fuisse denunciationem; unde secus esset admittendum in hoc casu, in quo quæstio est, an in denunciatione Cardinalis fuerit requisitus, & excitatus ad suscipiendum defensionem stante juramento, quod ex se ipso interpellat, ex supra allegatis; tum quia in hoc casu agitur de juramento præstito nedum super venditione, sed super ea quæ continent specificam obligationem suscipiendi in se omnes lites, & amplissimam relevationis promissionem, in quibus terminis eo magis procedit prima sententia, ut distinguendo, & conciliando opiniones contrarias, declarat Rip. *in l.* 2. *§. final. num.* 18. *ff. solut. matrim.* Menoch. *cons.* 128. *n.* 15. Covar. *cap.* 175. *n.* 5. Gratian. *discept.* 175. *n.* 300. *& seqq.* cum aliis plene relatis apud Mangil. *de evict. q.* 4. *n.* 31. *&* 39.

Præsertim quia res agebatur cum Pupillo, cujus favore data scientia litis in venditore, mora contrahitur re ipsa in contractibus bonæ fidei, Covar. *d. cap.* 175. *n.* 4. Marese. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 112. *n.* 6. Guzman. *de evict. q.* 1. *num.* 20. Mangil. *eod. tr. q.* 88. *n.* 39. cum aliis in prima decisione sub die 15. Jun. 1685. §. *attenta*.

Non refragante, quod ad hunc effectum requiratur in debitore scientia minoris ætatis, quia lex operatur ipso jure inde-

independenter a scientia præscripta, & supplendo Interpellationem, ea favore, & privilegio minoris ætatis, Menoch. *de arbitr. cas.* 229. *n.* 17. Surd. *dec.* 181. *num.* 6. Covar.
14 *dec. c.* 17. *n.* 4. *lib.* 3. neque obligatio Cardinalis poterat dici incerta, cum imo certo sciret, se obligatum esse ad suscipiendam litem, & ad defendendam emptorem.

Ex quibus non obstat, quod dicitur denunciationem factam fuisse ab extraneo, scilic. ab Episcopo patruo Pupilli quem non constat fuisse ejusdem tutorem, quia tanquam conjuncta persona valide denunciare potuisse videbatur,
15 tum etiam quia Cardinalis personam d. Archiepiscopi apprehendit, cum eo seria agendo de causæ defensione; tum demum quia stante juramento, & pupillari ætate, sufficit scientia quoquomodo sumpta, ut ex doctoribus supracitatis.

16 Illaiza firmata non obstat d. compositionem cum fisco fuisse voluntariam, præsertim cum pupillus poterat se defendere exceptione centenariæ præscriptionis, quia solutio fuit coacta metu subhastationis omnium fructuum quos fiscus sequestraverat, & subhastari mandaverat, & ulterius constat causam fuisse defensam, calculum regit rationatoris stantibus deductis fuisse diminutum a ducat. 109232. a fisco prius calculatis ad ducatos 18224. oppositam centena-
17 riam eaque non obstante prolatum decretum definitivum in regia Camera, in qua juxta stylum Tribunalis non admittitur appellatio suspensiva, sic notat Reverter. *dec.* 178. de Marin. *ad eandem n.* 7. & ideo nullum aliud competebat remedium, nisi componendi cum potentissimo adversario ne cum ingenti jactura oporteret pati omnium fructuum subhastationem.

Præcipue vero quia unica exceptio centenariæ non admittitur in d. Regia Camera, nisi ad effectum componendi ea plene deductis in ultima decisione R. P. D. mei Benincasæ, §. *fin.* & agnovit ipse Cardinalis venditor, qui judicialiter etiam A. C. denunciatus ad causæ defensionem de celeviis præteritis, & non solutis, in quibus ejusdem centenariæ militabat exceptio, defensionem utpote desperatam neglexit.

Ex quibus desumebant domini, quod extranea erat disputatio validitatis denunciationis, cujus defectus non attenditur, quando contra evincentem nulla competit defensio, ad glos. *in l. emptor, ff. de act. empt.* ibique Batt. Covar. *d. c.* 17. *n.* 6. Mangil. *de evict. q.* 4. *n.* 44. cum ibi cumulatis.

Demum Dominis non videbatur immorandum super tertio capite, competentiæ scilicet actionis, quanto minoris emptor emisset ob auctam Adboam in futurum a ducat. 43. ad annuos ducatos 102. cum ex prædictis constet augmentum non processisse ex voluntate seu facilitate emptoris, ut objicitur, sed re discussa per decretum definitivum Regiæ Cameræ, quæ eodem tempore condemnavit ad præteritas, & futuras Adhoas corpus antiquitus taxatum; reliquis vero plene satisfacit decisio 23. Junii 1687. cor. R. P. D. meo Benincasa, cum qua domini transierunt.

Utraque, &c.

R. P. D. C A C C I A.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 5. Maii 1687.

A R G U M E N T U M.

Tot jure deputandi sunt curatores, quot sunt contrahentes; hæc tamen juris conclusio procedit, quando causa contrahendi, & obligatio esset diversa; secus vero ubi est unica æqualiter respiciens omnes minores, vel Mulieres, & statutum non disponit, quod tot sint curatores, quot contrahentes, quia tunc potest pro omnibus authorizari contractus ab unico curatore, & multa in decisione afferuntur pro validitate transactionis initæ per Mulierem, ad declarationem *Disc.* 28. Card. de Luca *de Contract. prohib.*

S U M M A R I U M.

1 *PEr transactionem omne Jus remanet extinctum.*
2 *Transactio sine lite fieri nequit.*
3 *Omissa discussione computorum oritur nullitas liberationis stipulata per mulierem, cum computis non dispunctis constare non dicatur de veritate causæ ex assertionibus quantumvis juratis ipsorum contrahentium.*
4 *Redditio rationis remanet infecta, si partitæ convincantur erronea.*
5 *Tot in contractu requiruntur curatores, quot sunt minores, vel mulieres contrahentes.*
6 *Sola suspicio futuræ litis præbet causam legitimam transigendi.*
7 *Ex relatione facta ad computa satis sufficienter dicitur resultare scientia, & discussio partitarum.*
8 *Error calculi est deducibilis in simplici quietantia, secus vero quando prævia lite, vel litis timore, adest quæstio super ipso calculo, eo quia contendatur hinc inde super partitis beneficandis, & ex hac causa utraque pars se præsupponat creditricem alterius, & ideo fit transactio.*
9 *Unus tantum curator potest authorizare contractum plurium mulierum, si earum obligatio sit unica æqualiter omnes respiciens, & statutum non disponat, quod tot sint curatores, quot sint mulieres contrahentes.*
10 *In actu liberativo, qui non ordinatur ad dandum, sed ad remittendum, non militat obligatio evictionis, & manutentionis.*
11 *Error est concludenter probandus per argumenta univoca, & concludentia.*
12 *In liberatione generali comprehenduntur omnia, quæ continentur in computis, ad quæ habita fuit relatio.*

D E C I S I O XVII.

DOmini iterum censuerunt hæreditatem Petri Francisci ad nihilum teneri erga Catharinam, aliasque sorores de Philippellis, quia attenta solemni, & amplissima quietantia, & transactione, per quam hinc inde partes prævia exhibitione computorum, decreto judicis, deputatione curatoris, & approbatione curialis Viri dictæ Catharinæ, ad invicem se se liberarunt, & absolverunt, omne jus videbatur ex- 1
tinctum, & omnis actio sublata, *l. quamvis C. de transf.* cum aliis in præterita *dec. sub die* 24. *Jun. præteritis §. concurrit.*

Non subsistentibus pluribus nullitatibus objectis contra d. quietantiam, & transactionem. Primo scilicet, ex defectu 2
litis, sine qua transactio non sustinetur, *l. cum lis §. cum hi, ff. de transact.* Surd. *dec.* 185. *n.* 10. Priol. *dec.* 114. *n.* 4. Secundo, ex ignorantia, & omissa discussione computorum, quibus non dispunctis constare non dicitur de veritate causæ ex assertionibus quantumvis juratis ipsorum contrahentium, Gratian. *disc.* 463. *n.* 30. *&* 31. Merlin. *dec.* 603. *sub n.* 3. & in Fulginaten. administrationis 26. Jun. 1622. §. *non obstat* , 3
cor. Reverendiss. Bourlemont. Tertio, erroneitate plurium partitarum, ex qua remaneat infecta redditio rationis etiam pactis amplissimis stipulata, Escobar. *de ratioc. c.* 28. *n.* 2. *& c.* 45. *ex n.* 34. Bich. *dec.* 192. *n.* 1. *& seq. & in rec. dec.* 496. *n.* 8. *p.* 9. *& dec.* 121 *par.* 18. Et quarto ex deputatione unius
tantum curatoris, cum tamen esse debuissent tres, quia 4
totidem erant mulieres contrahentes, Mastrill. *dec.* 241. *n.* 9. *& seqq.* Cens. *de Cens. q.* 52. *n.* 19. *&* 20. Card. de Luca 5
de contract. prohib. disc. 28. *n.* 22.

Prima enim defectus litis tollitur ex facto, quia duæ lites præcesserunt trāsactionem, altera mota per dictum Petrum Franciscum super redditione rationis cum expeditione, & cum productione monitorii, & altera per Zaccagnam, & Baptistinum creditores hæreditatis Francisci Philippelli Fratris mulierum transigentium, in qua Petrus Franciscus administrator exhibuit computa pro reddenda ratione, & prædictus curialis, veniens ad exclusionem utriusque partis, tam nomine Uxoris quam neptum fecit solitam protestationem generalia contra; & sic de præexistentia litis dubitari non potest, cum tamen sufficiat, quod de ea partes cogitassent, prout cogitasse probatur ex illis verbis *ut sese, cognato, & avunculo a litibus, & dissensionibus, quæ occasionibus prædi-*
ctis forsan excitari possent, penitus liberatis &c. nam sola 6
suspicio futuræ litis præbet causam legitimam transigendi, *l.* 1. *ff. de transf.* Seraph. *dec.* 737. *n.* 5. Emin. Cerr. *dec.* 97. *n.* 17.

Secunda ignorantiæ, & omissæ discussionis computorum pariter removetur ex facto, quia computa fuerunt exhibita in judicio, & per *alteram partem negata*, atque postea deputatus Peritus pro eorum revisione, qui in tantum non retulit, in quantum partes id non curarunt; unde cum successive in transactione concorditer celebrata cum præscriptis judicis, deputatione curatoris, & approbatione curialis,
habita fuerit in omni sui parte expressa relatio ad compu- 7
ta prædicta, dicitur exinde satis sufficienter resultare scientia, & discussio partitarum, quia relatio præsupponit notitiam, & inspectionem scripturæ relatæ, Rota post Torr. *de Camb. dec.* 34. §. *quia in casu*, Emin. Cerrus *dec.* 387. *num.* 8. *&* 9.

Tertia erroris calculi non subsistit ex notatis in præcedenti decisione, ubi per plura ostensum fuit in nihilum extractum esse ad præjudicium mulierum; sed quatenus etiam aliquis error subsisteret, adhuc iste esset solum considerabilis, vel in simplici quietantia, vel quando calculus sit præsuppositive, seu cōsecutive, vel alio modo extra controversiam, & causam transactionis, in quibus terminis loquuntur

doctri-

doctrinæ ex adverso allegatæ; secus vero quando prævia lite, vel timore litis adest quæstio super ipso calculo, eo quia contendatur hinc inde super partitis bonificandis, & ex hac causa, utraque pars se præsupponat creditricem alterius, prout in casu præsenti præsupponebant neptes contra administratorem ibi ... *cujus occasione credunt se se remanere posse creditrices ejusdem D. Gratiis in aliqua summa pecuniarum pro residuo administrationum per eam* (& e converso respondebat Gentilia ...) *licet ipse asseveranter dicat nedum non esse in ulla summa debitorem, sed e minusse, & remanere liquidum, & legitimum creditorem ipsarum in scutis duobus millibus monetæ pro totidem expositis, ut asseruit, in ipsis exponentibus nutriendis, vestiendis, & respective solutis earum creditoribus, ac in rebus necessariis, de quibus in computis, etc.* Tunc enim sicut impossibile est, quod eodem tempore eadem pars ex eodem respectu sit creditrix, & debitrix alterius, ita sub prætextu erroris calculi, qui necessario in alterutra ex partibus debet verificari, non potest a subsecuta transactione recedi; nam causa transigendi est ipsa dubitatio, & quæstio

8 computationis, *l.1. C. de error. Calcul. l. unic. in fin. C. de plus pet. & l. in sum. 65. vers. & quidem ff. de condict. indeb.* Bart. *in l.2. sub num.10. vers. si vero continerent C. de jur. fisc.* Decius *cons.350. n.7.* Bich. *dec.192. n.6. et seq.* Emin. Cer. *dec.1. per tot.*

Quarta demum deputatio unius tantum curatoris pro tribus mulieribus contrahentibus fuerit considerabilis, quando causa contrahendi, & obligatio esset diversa; secus vero ubi, prout in *præsenti*, est unica æqualiter respiciens omnes mulieres, & statutum non disponit, quod tot sint curatores, quot fœminæ contrahentes; tunc enim contra-

9 ctus potest pro omnibus authorizari ab unico curatore, ut distinguit Mastrill. *d. dec.141. n.15. & seqq.*

Cumque hæ nullitates tendant ad infringendam transactionem, & ad obligandam hæreditatem administrantis ad rationem iterum reddendam, hinc bene intrat exceptio firmata in præterita decisione §. *Additur*, quod nempe deficiat ulterius Catharinæ actio pro juribus sororu Ceciliæ, & Annæ, quia ista in iis, quæ concernunt administrationem fuerunt excepta a renunciatione, & cessa, ac donata eidem administratori, unde non possunt exerceri a Catharina, quæ in dd. portionibus ex causa administrationis nullum jus habet.

Posita igitur subsistentia quietantiæ, & transactionis, frustra repetitur, quod administrator, qui se asserit creditorem in sc. 2000. sit constituendus debitor loco, quod deficit, ne alias liberatio, quæ fuit correspectiva ad condonationem prædicti crediti, remaneat sine causa. Recursunt enim responsiones datæ in præterita decisione. Prima nempe, quod in actu liberatorio, qui non ordinatur ad dandum, sed ad remittendum, qualis in præsenti est condona-

10 tio prædicti crediti, non militat obligatio evictionis, & manutentionis, per text. *in l. si pro fundo 33. C. de transact. cum aliis in d. dec. §. quoniam.* Secunda, quod mentio crediti fuit facta relative ad computa, & cum clausula modificativa, *seu alterius verioris summa*, & sic non potest considerari taxative in sc. 2000. sed modificatur ex dicta clausula, & recipit determinationem a computis, ad quæ refertur. Tertia, quod juncta apocha obligatoria, quam pro residuo dotium fecerat administrator, cum credito resultante a dd. computis, revera summam adæquabat, imo excedebat, scut. 2000. ut ex calculo. Quarta tandem, quod deputato per R. P.D. meum Capratam tunc A. C. Locumtenentem, Perito pro revidendis dd. computis, iste retulit, quod bonificatis bonificandis administrator remanebat in credito sc. 3171. & sic longe supra creditum expressum in sc. 2000.

Nec Domini putarunt immorandum super erroribus ex parte Catharinæ enumeratis ad extenuandum creditum præ-

11 dictum; cum enim non probentur per argumenta univoca, & concludentia, & plerique appareant prorsus insignatii, & absque justificatione, ut præ ceteris pretium mobilium appretiatis in sc. 2000. quæ alias per eundem curialem respectu hæreditatis Francisci æstimata fuit in solis sc. 300. utique erroris exceptio non est allegabilis, *l. neque naturales Cod. de prob.* Priol. *dec.397. n.6. & dec.20. & 21. part.2.* & quatenus aliquis error subsisteret, adhuc non intraret actio pro manutentione, tum quia transactum fuit super calculo, tum quia in actu liberatorio non militat obligatio manutentionis, tum demum quia creditum administratoris calculatum a moderno Perito in sc. 3171. semper remanet verificatum in sc. 200. etiam bonificatis dictis erroribus, ut observat altera decisio §. *nec relevat*, & sic de utilitate transactionis, & veritate asserti crediti non est hæsitandum.

Demum quoad cambium scut. 4000. una cum fructibus, & quinque loca montium, cum damnis, & interesse de-

bita a Petro Francisco extra causam administrationis, Domini transierunt, cum præterita decisione, iterum existimantes, quod dum omnia prædicta fuerunt expresse enumerata in computis, & postea deventum ad quietantiam, & liberationem relative ad eadem computa, & cum verbis complectentibus tam causam administrationis, quam aliam quamcunque, cum promissione nil aliud petendi, nisi remissionem crediti, & residuum dotium, sequitur exinde, quod habita fuerit ratio de prædictis creditis, quodque propterea dicantur in liberatione contineri, Coccin. *dec.100. n.7. cum aliis in dicta dec. §. Tamen.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. MOLINES.

Vetulana Census.

Lunæ 12. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Dispositio Ægidianæ Constitutionis irritans contractus minoris sine certis solemnitatibus stipulatos est extensa ad totum statum Ecclesiasticum. Eadem constitutio non requirit expressionem causæ in scriptis, & ideo ut legitima causa interventa dicatur, sufficit decretum judicis, qui præsumitur cum causa decretum interposuisse juxta ea quæ notata reperiuntur per Card. de Luca *de contract. prohib. disc. 32.*

SUMMARIUM.

1 *Solutione quod debetur, omnis extinguitur actio.*

2 *Solidalis obligatio extinguitur ex quietantia cum placito Debitoris recipiendo tantum ratam, conservando jura pro residuo contra alterum obligatum.*

3 *Exceptiones quæ sunt aptæ rejiciendi cedentem, valide reputantur ad excludendum cessionarium.*

4 *Constitutio Ægidiana irritat contractus minoris gestos sine juramento, consensu proximiorum, decreto judicis, & insinuatione.*

5 *Ejusdem Constitutionis dispositio est extensa per summum Pontificem ad totum statum Ecclesiasticum.*

6 *Minor valide contrahit, si omnes solemnitates volitas ab Ægidiana servaverit.*

7 *Insinuatio potest expleri diverso tempore, per acta alterius Notarii, ac etiam per scripturam privatam.*

8 *Insinuatio per lapsum triginta annorum præsumitur.*

9 *Constitutio Ægidiana non requirit expressionem causæ in scriptis, quando minor contrahit.*

Ut in contractu minoris dicatur causam intervenisse sufficit, quod judex decretum interposuerit.

10 *Ratificatio contractus inita in minori ætate inducitur ex lapsu quinquennii.*

11 *Nullitas contractus minoris a tertio allegari non potest, & n. 13.*

12 *Valeret tamen obligari, si tertius possideret.*

13 *Minor non potest donare, nec cum solemnitatibus.*

14 *Cessio rei litigiosæ est nulla.*

15 *Creditor anterior repellitur a posteriori, si ipse anterior retineat bona debitoris, in quibus posterior agere valeret.*

DECISIO XVIII.

Annuum censum scutorum 18. super certis eorum bonis stabilibus insolidum imposuerunt anno 1625. Victorius Giovardus de Verolis, Constantius Francus, Julius Melonus, Joannes Baptista Guidottus, Gaspar de Gasparis, Jacobus Campolinus, & Horatius Rubeus, quem pro sc. 600. vendiderunt Erminio Mellonio, ut ex publico instrumento coram me exhibito.

Ut autem uniuscujusque ex obligatis indemnitati consultum esset, propriumque cujusvis debitum appareret, debitores in recognitione bonæ fidei inter ipsos secuta singulorum ratas distribuerunt, & inter cæteras declararunt ratam Julii Cæsaris esse scut. 98. 12. aliam Victorii Giovardi scut. 106. 25. qui cæteris vigilantior in extinctione debiti, primus omnium suam ratam extinxit anno 1631. cum Julio Cæsare Tutore Alberti, & Gregorii pupillorum filiorum, & hæredum Erminii creditoris interim defuncti. Deinde anno 1646. propriam similiter ratam extinxit Josephus filius, & hæres d. Julii Cæsaris debitoris cum D. Gregorio facto pubere, cui interim obtigerat totus prædictus census.

In quo instrumento Gregorius præmissa ratificatione alterius ratæ eorum supradicti Victorii, consensit cassationi instrumenti creationis census, nedum pro ratis persolutis a DD. Victorio, & Josepho, verum etiam pro aliis super

K extant

extantibus ratis eosdem liberavit ab eorum obligatione solidali in impositione census contracta, actione sibi duntaxat reservanda contra cæteros coobligatos, contra quos sua jura pro restantibus ratis experiri velle declaravit; istaque omnia, quia Gregorius in minori ætate constitutus reperiebatur, cum decreto judicis, aliisque solemnitatibus expleta fuere.

Perinde ac si liberatio, & cassatio obligationis solidalis non emanasset, Angelus Spanus, reportata ann. 1662. a Greg. creditore cessione unius ratæ census in sc. 218. una cum fructibus d. ratæ decursis, & nō solutis, in sc. 210. nec nō omnibus aliis fructibus totius census non exactis, egit in Tribunali A.C. contra bona hæreditaria d. Victorii vigore primævi contractus creationis census, & indefessis hæredibus Victorii per contractus mandatum obtinuit, quod exequi fecit super nonnullis illius bonis hæreditariis, cumq; Signatura Justitiæ adversus hec omnia rescripserit cum clausula, *Alteri qui ad ulteriorem legitimam executionem*, causaq; ad me devoluta dedi dubiū, *An sit procedendum ad ulteriorem legitimam executionem*. Et negative prodiit resolutio.

Decidendi ratio posita fuit, tum in extinctione census pro rata tangente Victorium, propter quam quoad ipsum fuit extincta omnis actio, *vulg. t. inst. quibus mod. tollit. oblig.*
1 cum in prædicta amplissima absolutione, & deliberatione obligationis solidalis facta a Gregorio creditore favore prædicti Victorii, & Josephi, cum sola expressa reservatione Jurium contra cæteros coobligatos, quæ pariter peremit omnem solidalem obligationem competentem vigore primævi contractus impositionis census, nec illius vigore ipsi amplius molestari valent, ad text. *in l. si creditores* 18. *C. de*
2 *pact.* & tradit per Cens. *de cens. q.* 73. *sub n.* 22. *vers. an autem, & n.* 24. Grat. *discept.* 359. *n.* 17. *&* 18. Et sicut hoc modo ab
3 agendo repelleretur cedens, ita rejiciendus est cessionarius, ad tradita per Oleam *de cess. Jur. tit.* 6. *qu.* 11. *n. cum seqq.*

Nec meretur adduci, quod liberatio, & absolutio restricta sit ad solas ratas census extinctas a dd. Josepho, & Victorio, propter illa verba ibi - *pro ratis dicti census quos quietavit, &c.* Etenim licet in priori parte instrumenti legantur verba restricta, & limitata ad liberationem obligationis pro duabus ratis præcedenter extinctis; in inferiori, tamen parte continetur generalis, & effrænata liberatio ab omni obligatione contracta in impositione census, ibi -- *Imo consensit cassationi obligationis tam D. Julii Cæsaris quam d. Victorii, quos quietavit in forma cum protestatione, quod reservatum sit jus ipsi Gregorio agendi contra alios coobligatos pro residuo dicti census, exceptis tamen D. Josepho filio Julii Cæsaris, & D. Victorio, quos penitus absolvit, & liberavit.*

Minus opitulatur allegata nullitas hujus contractus desumpta, sive quia in eo non fuit prius per Judicem adhibita in scriptis causæ cognitio, sive quia non fuisset insinuatus contractus.

Quoniam solemnitates constitutionis Ægidianæ *lib.* 5. *c.* 25. irritantis contractus a minoribus gestos sine juramē-
4 to, sine consensu proximiorum, ac sine decreto judicis, & insinuatione, ad totum statum Ecclesiasticum per Summos Pontifices extensæ, Card. de Luc. *de donat. disc.* 21. *n.* 2. *& de fideic. disc.* 271. *n.* 7. unice servandæ, In hoc contra-
5 ctu ad unguem servatæ apparent. In eo enim Judex decretum interposuit, duo proximiores consenserunt, opportu-
6 num intervenit juramentum, sicque illius validitas satis manifeste redditur. Et insinuatio, uti solemnitas extrinse-
7 ca, quæ adhiberi potest diverso tempore, per acta alterius Notarii, ac etiam per scripturam privatam, ex lapsu 40. an-
8 norum intervenisse præsumitur, de Luca *dec.* 29. *n.* 12. *de donat.* Rot. *dec.* 151. *p.* 11. *dec.* 50. *n.* 9. *p.* 18. *rec.*

Nec constitutio Ægidiana expresse requirit causam judicis in scriptis esse exprimendam, & insinuandam, ut patet ex lectura, prout requirit statutum Urbis *lib.* 1. *c.* 151. in contractibus minor. & mulier. ultra quod judex suum interposuit decretum approbando contractum, unde justam causam præcessisse, illamque ab eo fuisse plene cognitam,
9 præsumendum venit, Grat. *discept.* 566. *n.* 22. *&* 23. & in simili Rota *dec.* 43. *n.* 3. *vers. & in omnem, & n.* 4. *p.* 18.

Verum neque dici valet defuisse sufficientem causam; nam tunc Josephus filius Julii Cæsaris allegabat indebite, & coacte solvisse fructus in scutis 98. census jam extincti, Rursus Gregorius minor præsumebatur solvere scuta 200. pro dote Clementiæ sororis, indeque, ut singulis concurreret necessitatibus, opportunum duxit ab inchoata lite recedere, & liberare eundem Josephum, & Victorium a solidali obligatione. In cujus correspectivitatem tale sentit commodum minor, quod d. Josephus ab illo emit duo petia terræ, cui etiam retrovenditione ratæ census scut. 98. 12. eidem Josepho facta bonificatæ fuerunt usuræ pupillares calcalatæ in scutis 36. istaque omnia juncto recessu a lite sufficientem præbuerunt causam, ut judex suum in contractu decretum interponeret.

Addito, quod minor nunquam per quadraginta annos ad hoc conquestus fuit, nec nullitatem contractus etiam factus major allegavit, ac proinde militat præsumpta ratificatio, quæ inducitur ex solo lapsu quinquennii post majorem ætatem, *l. fin. C. si fact. major.* Rot. *dec.* 81. *n.* 6. 10
p. 6. *dec.* 165. *n.* 57. *et dec.* 306. *n.* 53. *p.* 17. *rec.*

Præterea data, non tamen concessa, nullitate contractus adhuc talis exceptio allegabilis non est Angelo cessionario, quia non est hæres minoris, sed tertius, Grat. *discept.* 11
27. *n.* 39. 40. Rot. *dec.* 438. *n.* 19. Peuting. *in cit. dec.* 165. *n.* 17. *et* 106. *n.* 49. *&* 50. *dec.* 82. *n.* 12. *p.* 13. *dec.* 124. *n.* 5. *p.* 18. neque possidet illius bona, ad quæ tuenda apponat nullita- 12
tem contractus, Rot. *decis.* 746. *n.* 6. cor. Merl. & pluribus cumulatis in Romana lucri dotis 6. Martii 1682. §. *Non obstante usque ad finem*, coram R.P.D. meo Rondinino, confirmata coram me 21. Februarii 1687. §. *Minus refragatur*.

Prout ab eodem cessionario allegari non valet, quod minor in contractu fuerit læsus, eo quia non constat ei fuisse persoluros integros fructus census, & liberationem a solidali obligatione importare gratuitam remissionem, seu do- 13
nationem de jure prohibitam minori etiam cum decreto Judicis, authoritate curatoris, *l. fin. §. cum autem C. si major. factus l.* 3. *vers. sed et non, ff. de tutel. et cur. distrahen.* Burat. *dec.* 924. *n.* 16. *et dec.* 262. *n.* 20. *p* 9. *dec.* 281. *n.* 18. *p.* 14. Nam ista pariter est exceptio juris tertii, dum Angelus cessionarius non habet cessionem, nisi pro rata census scut. 218. cujus tantum ratæ fructus prætendere potest, non aliōs reliquarum ratarum, vel extinctarum, vel ei non cessarum.

In nihilo refragante donatione cæterorum fructuum reportata ab eodem Angelo, etenim ista detegitur manifeste nulla, utpote reportata de litigiosa, juxta *duos vulgatos tex-* 14
tus in l. per diversas, et l. ab Anastasio, C. mandatum, & tamen ex facti circumstantiis nimis manifeste patet fuisse solidata omnia computa sortis, & fructuum usque tunc decursorum, & minorem nequaquam remansisse discoopertum. Nec extinctio, seu cassatio solidalis obligationis fuit mere gratuita condonatio, quia facta apparet correspective ad emptionem, quam fecit Josephus de duobus petiis terræ venditis a minore pro commodiori solutione dotis Clementiæ sororis ad usuras pupillares ei solutas, ac demum ad recessum a lite, ut dictum est *supra §. Verum neque.*

Tandem Giovardis filiis Victorii, & reis conventis prodest excipere, quod Angelus Actor retinet plura bona principalium debitorum pro creditis posterioribus controverso censu impusito anno 1623. prout sunt possessio delle Vicende ab Abbate Manilio Francisco filio, & hærede Constantii Franchi unius ex principalibus debitoribus, empta anno 1661. ex quibus ex computatis sc. 635. pro alio censu anteriori sc. 775. residualia scuta 145. solvere promisit venditori, & consequenter commodo ejus creditorum cedere debent. Idem duæ aliæ possessiones hæreditariæ ejusdem Constantii pro pretio scut. 820. ex quibus scut. 720. retinet ex causa posteriori controversi census, eo quia 100. retinet duobus pro censibus impositis a Constantio de anno 1628. & 1631. ex quo titulo etiam excomputavit scut. 200. pro eorum fructibus. Rursus plura corpora stabilium ab hæredibus supradicti Julii Cæsari Mellonii, qui pariter est unus ex principalibus debitoribus census, empta pro sc. 1125. cum obligatione solvendi illius creditoribus anterioribus. Indeque sicut dd. Giovardi, quo casu cogerentur solvere summā petitam, petere possent relevationem contra Angelum actorem possidentem plura bona debitorum principalium pro creditis posterioribus; ita eo agente denegari debet ulterior executio mandati ad evitandos inutiles circuitus, eisque resistit doli mali exceptio, ad Textum *in l. cum fundus* 81. §. 15
servum tuum, ff. si cert. petat. & tradita per Bart. *consf.* 100. *in fine lib.* 4. Merlin. *de pignor. lib.* 4. *qu.* 69. *num.* 11. *& seqq.* Rot. *dec.* 1488. *n.* 2. *&* 4. coram Coccin. *et n.* 210. *dec.* 110. *n.* 5. *et seq. p.* 18. *decis.* 185. *n.* 34. *et* 35. *p.* 19. & novissime in Romana Salviani 27. Martii 1686. §. *Injustitia autem*, cor. R. P. D. meo Rondinino. Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES,

Verulana Census,

Veneris 9. Julii 1690.

ARGUMENTUM.

Contractus minoris juratus sustinetur absque solemnitatibus requisitis a jure Civili, Causa in scriptis non exigitur

gitur per constitutionem Ægidianam in contractibus
per minores expletis, & propterea ubi reperitur judicis
decretum, præsumitur intercessisse. Causa expressa
præsumitur vera, & minori contrarium asserenti in-
cumbit onus probandi, ita ut creditori sufficiat pro-
ductio Instrumenti cum decreto judicis, ad notatum
disc. 28. & disc. 32. de contract. probib. Card. de Luca.
Ad hoc ut minor ex defectu consensus proximiorum pos-
sit impugnare contractum, requiritur exacta probatio
illorum existentiæ, & tum circumstantia quod com-
mode intervenire potuissent. Insinuatio per lapsum
triginta annorum præsumitur. In judicio executivo
admittitur exceptio, quæ agendo liquidari non va-
leret, nisi cum tribus sententiis conformibus.

S U M M A R I U M.

1 *Minor nulliter se obligat, si solemnitates Juris communis non servet.*
2 *Minor aliqua causa legitimam nequit contrahere.*
3 *Solemnitates Juris communis in contractibus minorum supplentur per Juramentum.*
4 *In contractibus minorum constitutio Ægidiana non exoptat expressionem causæ in scriptis.*
5 *Et propterea legitima causa intervenisse præsumitur ex decreto judicis.*
6 *Judicis decretum facit præsumere, quod omnia quæ in contractu minoris exposita fuerunt, vera existant.*
7 *Minor ut valeat impugnare contractum ob non adhibitos proximiores, requiritur exacta probatio illorum existentiæ cum circumstantia, quod commode intervenire potuerint.*
Insinuatio præsumitur ex lapsu triginta annorum.
Minora prohibitum est etiam cum solemnitatibus donare.
10 *Conclusio recipitur, si gerat actum simplicis donationis; secus si liberet per viam transactionis, & propter recessum a lite.*
11 *Calculatio facta a creditore debitori non præjudicat.*
12 *Minor tacens per quinquennium præsumitur contractum voluisse ratificare.*
13 *Exceptio inanis circuitus non admittitur, quoties restitutio fieri deberet ex intervallo.*
14 *Retentio admittitur excipiendo pro credito, quod agendo consequi non valeret, nisi cum tribus conformibus.*
15 *Jura quæ in actis non existunt, in consideratione haberi non debent.*

DECISIO XIX.

DOmini hodie iterum censuerũt non esse procedendum
ad ulteriorem legitimam executionem mandati ab A.
C. relaxati contra bona hæreditaria Victorii Giovardi pro
fructibus ratæ census scut. 218. alias, & de anno 1653. in
majori summa scut. 600. impositi, & pro d. rata per Grego-
rium Mellonium creditorem cessi de anno 1661. Angelo
Spano, motis ex geminis fundamentis deductis *in dec. edita*
cor. me 13. *Junii anni proxime præteriti.* Tum quia d. Victo-
rius extincta de ann. 1631. rata census ab ipso debita, repor-
tavit postea de ann. 1649. a D. Gregorio liberationem ab ob-
ligatione solidali, qua una cum aliis condebitoribus census
obstrictus erat ex prima creatione census. Tum quia Spanus
cessionarius creditoris possidet plura bona stabilia, partim
empta ab Abbate Manilio Franco filio, & herede Cõstantii,
& partim ab heredibus Julii Cæsaris Mellonii condebitorũ
prædicti census, quæ bona ipse retinet in notabili summa ex
causa creditorum posteriorum. Unde si Giovardi rei con-
venti solverent Spano ratam census sibi cessam, statim eun-
dem cogerent ad solvendum tantundem ad effectum rele-
vandi eosdem indemnes. Ideoq; pro inutili circuitu vitando
deneganda est Spano actio, & ulterior executio mandati.

Nec obstare visa sunt ea quæ in contrarium asserebantur
nedum a Gregorio Mellonio hodie ad causam admisso, ve-
rum & ab ipso Spano deducente separatim suas exceptiones,
non quidem deducta a D. Gregorio consistentia in demon-
stranda nullitate prædicti contractus liberationis a solidali
obligatione, quia non fuerint in illo servatæ solemnitates
juris communis, requisitæ *in l. magis puto, §. non partim, &*
1 *§. idem Prætor. ff. de reb. eorum,* nempe interventus curatoris,
quodq; judex non adhibuit causæ cognitionem requisitam
2 in alienationibus rerum minorum, Rot. *dec. 548. n. 1. et seqq.*
apud Merlin. sive quia omissæ fuerint illę constitutiones Æ-
gidianæ ob eundem defectum legitimæ causæ, & quia Ni-
colaus, qui interfuit ut consanguineus, non erat talis res-
pectu Gregorii, sed tantum stricto sanguine cõjunctus cum
Giovardis, quia deficit juramentum promissorium requisi-

tum ab eadem constitutione, & solum Instrumento adsit
juramentum assertorium, deficitque insinuatio.

Etenim omissas solemnitates juris communis supplet ju-
ramentum præstitum a minore, per quod contractus fo-
firmatur etiam sine solemnitatibus juris communis, *Auth.* 3
Sacr. Puber. C. si adv. vend. Matt. *de pact. lib. 4. tit. 6. n. 52.*
53. & alibi passim.

Solemnitates vero constitutionis Ægidianæ ad unguem
apparent ex lectura Instrumenti servatæ, nempe judicis de-
cretum, consensus proximiorum, & opportunum minoris
juramentum: inde contractus validitas satis patet, & causæ
sa liberandi Victorium, & Josephum ab obligatione soli-
dali, ultra quod non requiritur per constitutionem Ægi- 4
dianam, ut exprimatur in scriptis, ideoque præsumitur in-
tercessisse, & fuisse a judice plene cognitum ex ipso, quod
ipse interposuit decretum, & approbavit contractum, Grat.
discept. 566. num. 22. & 23. & discept. 952. n. 23. Rot. cor. 5
Bich. *decis. 240. n. 31.* & in Terracinen. Salvian. 5. Martii
1687. *§. & quidem ex natura actus,* cor. R. P. D. Ursino,
& in dec. quæ revidetur §. nec constitutio.

Tamen in præsenti casu non deficit legitima, ut haberur
in decisione quæ revidetur, *§. verum neque,* nec illius de-
fectus desumi potest, ex quo Julius Cæsar, qui retroven-
didit Victorio ratam census, non fuisset tutor Gregorii cre-
ditoris, nec non constet de credito scut. 200. dotali Clemen-
tiæ sororis ejusdem Gregorii; nam quod Julius Cęsar fuisset
tutor, probatur nedum ex instrumento retrovẽditionis an-
ni 1631. sed ex illo liberationis a solidali obligatione anni
1646. *sum. præterito Giovardi n. 2. lit. A.* ubi etiam probatur
veritas crediti dotalis Clementiæ, nec non lis in eodem in-
strumento renunciata super indebita solutione scut. 398.
fructuum ratæ census Victorii extincta de anno 1631. prout
Juramentum promissorium contentum in obligatione ca-
merali, & jurata promissione observandi omnia contenta
in contractu, super quibus omnibus cum judex interposue-
rit decretum, id operatur probationem omnium ibidem
contentorum, Bald. *in l. ex his n. 3. vers. item oppono quod* 6
verbis C. de testam. milit. Rot. cor. Caval. *dec. 842. n. 4. cum*
aliis in dec. 55. n. 14. & dec. 58. n. 11. cor. Bich. ubi quod fa-
lis sit producta instrumentum cum decreto judicis, itaut
contrarium asserenti incumbat onus probandi, Rota apud
Pacific. de Salv. *dec. 227. n. 2. cum deductis in d. dec. 58. n. 14.*

Prout etiam ad redarguendum instrumentum liberatio-
nis, ex quo Nicolaus, qui interfuit ut proximior, non esset
talis, requiritur exacta probatio, & quidem cum circum-
stantia, quod extitissent alii proximiores, qui commode in-
tervenire potuissent contractui, ut luculenter tradunt Ca- 7
strens. *cons. 124. n. 2. v. 2. videndum est lib. 9.* Rot. post Zacc.
de foenor. effic. dec. 57. n. 3. & cor. Greg. XV. *dec. 406. n. 6.* &
ibi Addent. *n. 19.* & cor. Pamphil. *dec. 219. n. 6.*

Similiter defectus insinuationis non potest allegari,
quia ex lapsu 40. annorum præsumitur intervenisse, ut *in* 8
decisione, quæ revidetur §. quoniam, corruentia præsertim
observantia contractus, Seraph. *decis. 742. n. 4. dec. 154. n.*
22. qu. 15. dec. 50. n. 9. p. 28.

Tandem ea, quæ adducebatur longa serie super eo, quod
Gregorius minor remanserit enormissime læsus, ista penitus
insubsistentia in facto, habita non fuerũt in consideratione,
quia talis læsio aut deducitur, ex quo minor in remittendo
solidalem obligationem donasse videatur, quod illi prohi-
bitum est etiã cum decreto judicis, & interventu curatoris,
l. fin. § sed, & si ff. de tutel. & ration. distrahen. Rot. *dec. ref. t.* 9
n. 8. p. 14. & hoc non subsistit, quia remissio illa processit non
ex mera liberalitate, sed per viam transactionis, nempe pro-
pter recessum a lite super indebita solutione fructuum, aliis-
que pactis, ut dictum fuit *in dec. quæ revidetur §. in nihilo,* 10
aut deducitur, ex quo juxta calculum exhibitũ a Gregorio
creditore, ad longe majorem summam ascenderet ejus cre-
ditum, quamque bonificata fuit in transactione, & ne quæ
meretur attendi. Tum quia calculus iste est compositus ab
ipso creditore, & non a persona legitima, debitori non no-
cet, Bart. *in l. 2. n. 5. C. de jur. fisc. lib. 2.* Rot. *d. 184.* cor. Bich.
Tum quia detegitur in pluribus partitis erroneus, juxta de- 11
ducta per informantes pro Giovardis reis conventis, talis-
que & in cæteris præsumitur, *dec. 162. n. 30.* cor. Bichio.

Quę omnia confirmantur, ex quo Gregorius nec tempo-
re minoris ætatis, nec factus major, unquam per 40. annos
& ultra conquestus fuit, nec nullitatem contractus allega-
vit, ex qua longa acquiescentia præsumitur ratificatio, quę
inducitur ex lapsu quinquennii post majorem ætatem *l. fin.* 12
C. si major factus, ac etiam quod fuerunt servatæ omnes
solemnitates a jure requisitæ, Seraph. *dec. 642. n. 4.*

Vindicatis ex his Instrumento liberationis a nullitatibus,
& oppositionibus deductis a Gregorio, descendentes DD.
ad examen exceptionum allegatarum a Spano, dixerunt non
posse excludi circuitum ex regressu competente reis con-
ventis pro relevatione indemnitatis contra Spanum uti pos-
sessorem bonorum aliorum coobligatorum. Non enim ex-
cludi valet, ex quo Giovardi non competerent contra Spa-
num eadem via executiva, quam ipse habet contra illos pro
solutione fructuum ratę census, cum solum agere valeant a-
ctione hypothecaria in judicio ordinario pro petitione so-
luti. Indeq; non militare exceptionem evitandi inanes cir-
cuitus, quæ non admittitur, quoties restitutio facienda est
13 ex intervallo, *dec.526.n.16.p.18.* nam cum Giovardi, si sol-
verint Spano ratam census cessam, possent statim ex pacto
contractus, ut quisq; ex condebitoribus teneretur ad invicē
petere relevationem contra eundem super bonis coobliga-
torum ab eo possessis, & contra hoc creditum relevationis
uti certū, & liquidum resultans ex claro instrumento, quod
facit probationem probatam, nulla competeret Spano pos-
sessori exceptio, sequitur, quod saltem ex æquitate quam
servat hoc Sac. Tribunal in similibus, & per viam retentio-
nis admitti debeat compensatio ad evitandum circuitum,
etiam quod debitori pro relevatione non competeret via e-
xecutiva, sed ordinaria, Rot. cor. Puteo *dec.284.n.1.lib.2.in*
14 *correctis*, cor. Burat. *dec.277.* cor. Bich. *dec.25.n.3.* & cor.
Cocc. *dec.1468.n.3. et 4.* & in Romana Dotis 31. Maii 1658.
§. *fin.* cor. bo. me. Bevilaqua; in decisione autem 526. *p.8.* in
objecto allegata ideo non fuit admissa exceptio circuitus vi-
tādi, quia dubitabatur de liquiditate crediti, ut patet *ex n.17*

Neque refert, quod Spanus possessor excipere posset de
anterioribus creditis, nempe quoad bona acquisita a Mani-
lio Franco, nuncupata Conacapo di Monte, pro duobus
censibus impositis de ann. 1628. & 1631. habeat hypothecata
jura anteriora dotis Isidoræ in eis obligata, & quoad bona
empta a Mellariis habeat ad sui favorem hypothecam ante-
riorem dotis Helenæ Mellonię, quibus repellere possit
Giovardos a consequenda relevatione; nam de existentia,
& obligatione istorum jurium dotalium legitime non con-
stat per productionem Instrumentorum in actis, ideoque
nulla in decisione habenda est consideratio, Gregor. XV.
dec. 229. Cels. *dec. 195. utrobique n.5.*

Et ita auditis partibus resolutum fuit, &c.

R. P. D. BENINCASA.

Romana Salviani.

Ven. 18. Martii 1689.

ARGUMENTUM.

Judex deputatus in gradu restitutionis in integrum limita-
tas habet facultates confirmandi, vel infirmandi primum
judicatum, nec valet ex integro merita causæ assumere
non obstante clausula, *quam & quas*, in Commissione
contenta. Mulier legitima cum causa dicitur jura dota-
lia renunciare, si id gerat ad effectum producendi ad fi-
nem matrimonium propriæ filiæ, per ea, quæ adducit
Card. de Luca *de contract. probib. disc.33.* Statutum licet
exoptet, quod causa contractus respiciat mulieris utili-
tatem, attamen si ista cauta sit in bonis viri, non est ri-
gide inquirendum, an causa fuerit ei utilis, vel non.

SUMMARIUM.

1 *Judex deputatus in gradu restitutionis in integrum
nil aliud agere potest, nisi primum judicatum
confirmare, vel infirmare.*

2 *Judex ad quem in vim clausulæ* quam, & quas,
potest ex integro assumere merita causæ.

3 *Judex confirmando primam sententiam non dicitur
processisse tanquam in prima.*

4 *Judex ad quem cui commissa fuit causa in gradu
restitutionis in integrum, non potest ob clausulam*
quam, & quas, *ex integro tanquam in prima
assumere cognitionem meritorum causæ, & n. 5.*

6 *Amplia, & si res petita fuerit in prima instantia,
quia adhuc judex nequit tanquam in prima il-
lam concedere, sed tantummodo potest confirma-
re vel infirmare, & ulterius non progredi.*

7 *Mulier ex consensu præstito alienationi factæ per
virum dicitur in re alienata remittere hypothe-
cam, adeo ut in vim illius in eadem re amplius
agere non possit.*

8 *In contractu Mulieris, si plures expressæ fuerint cau-
sæ, sufficit unius tantum verificatio, si illa a-
pta sit pro sustentatione totius contractus.*

9 *Statutum Urbis exoptat, quod utilitas causæ respi-
ciat personam mulieris contrahentis.*

10 *Causa dotis respicit publicam utilitatem.*

11 *Quoties mulier est cauta in bonis viri, non est ri-
gide procedendum in indagando an causa fuerit
utilis vel non.*

12 *Jus commune voluit, ne Mulieres fidejubeant, cum
contractus fidejussionis sit de sui natura læsivus,
& ideo non porrigitur dispositio ad casum re-
missionis hypothecæ.*

13 *Mulier ex ratione hypothecæ in aliquibus bonis si cauta
sit in aliis, non dicitur in minimo præjudicata.*

DECISIO XX.

Reintegratio ad controversam domum denogata olim
fuit in prima instantia Eleonoræ Cortesiæ, ac noviss-
sime in 2. a sororibus de Stefanuccis, quæ tanquam illius
filiæ, & hæredes, diu post lapsum fatalium, antiquam li-
tem prosecutæ sunt in gradu restitutionis in integrum. Ve-
rum quia idem judex qui protulit sententiam confirmato-
riam rei judicatæ extra ejusdem limites, declaravit ulte-
rius per caput separatum competere saltem Immissionem.
Ideo denuo provocante Monasterio S. Claræ præfatæ do-
mus possessore, dubium subscripsi, an constaret de validi-
tate d. sententiæ, itaut danda esset immissio, quod hodie
propositum negative in omnibus resolutum fuit.

Constabat siquidem de nullitate sententiæ, quia post rem
judicatam commissa causa restitutionis in integrum super
articulo reintegrationis particulariter ad partes agitato,
poterat quidem judex secundæ instantiæ illam in integrum
iterum denegare, ac respective concedere, vel exequi uti
justam, vel uti injustam infirmare rem judicatam, juxta pra- 1
xim de qua Vestr. *lib.8.c.3. sub n.17.* Marchesan. *de commiss.
q.2.§.1.n.98. fol. mihi* 102. cor. Cæs. de Grass. *dec.3.n.13. &
de restit. in integr. & decis.4. n. de appell.* & cor. Mant. *dec.*
215. *n.3. & 5.* Secus vero in diverso judicio pronunciante,
in quo excedendo fines commissionis, sine jurisdictione,
& sic nulliter processisse dicendum est, *c. cum olim de offic.
deleg. gloss. in c. Statutum de rescript. in 6.* Rot. cor. Dunoz.
Jun. *decis. 166. n. 3.* cor. Eminent. Cerro *dec. 150. n.1. cum
duobus seqq.* & in Romana Census 3. Junii 1684. §. *Defuit
cum seq. & 14. Maii* 1585. §. *nulliter*, coram me.

Parum relevante, quod commissio etiam judici directa
contineret clausulam *quam, & quas*, vigore cujus potuit pro-
cedere tanquam in prima etiam ex integro reassumēdo me-
rita causæ, Grat. *discep.368.n.3.* Rot. post Zacc. *de oblig. cam.* 2
dec.199.n.4. & cor. Caril. *dec.139.n.6.* Nam ultra quod in se-
cunda solū non in prima processisse intelligitur, dum expli-
cite priorem sententiam confirmavit, ad ea quę notat Gabr.
cons.54. sub n.5. & in fin. lib.1. Rot. cor. Burat. *dec.266.n.12.* 3
removetur penitus difficultas, quia hic nō agitur de indefi-
nita causæ commissione per viam appellationis, quæ vigore
ejusdē clausulę secū trahens, ut dici solet, currū, & boves, re-
gulariter operatur, quod judex de omnibus indistincte pos-
sit cognoscere, prout loquuntur authoritates in contrarium
adductæ; sed quæstio versatur super mera, & simplici com-
missione restitutionis in integrum, quæ ex eadem clausula
robur aliquod non recipit, quia juxta suam propriā naturā
accessoria non cōplectitur, sed jurisdictionē tribuit ad ea so- 4
lum, quæ in priori sententia continentur, optime Dec. *in c.
Trāslata n.21. de cōstit.* Alex. *in l. un. n.6. C. de sent. quæ pro eo,
quod inter.* Odd. *de rest. in integ. p.1. q.1. n.45. et 56. et q.45. n.6.*
Rot. ap. Post. *de Man. dec.59. n.4.* & cor. Priol. *d.468 n.3. et 4.*

Quod autem commissio, de qua agitur, nullum assumat
robur ab adjecta clausula *quam, & quas*, manifeste convin-
citur; nam ad tenorem supplicationis correctæ a prænomi-
natis sororibus pro nova judicis delegatione in secunda in-
stantia, ea solum adjecta legitur in priori illius parte, in qua
præcipue committi petierunt causam appellationis non ve-
ro in subsequenti, ubi petita est restitutio in integrum, ut
super qua specialiter Papa rescripsit, *Placet de secunda par-
te*, quæ singula nimium clare demonstrat eo, quod Sum-
mus Pontifex limitare voluit jurisdictionem ad solam cau-
sam restitutionis in integrum, & quod clausulæ appositæ
in prima supplicationis parte nequid minimum operantur
in alia, dum præter diversitatem negotii resistit etiam ex-
pressa mens Principis super ea limitate scribentis, ad tex. *in* 5
cap. ad nostram de appell. Menoch. *in cap. non potest 21. n.5.
de præb.* Barb. *de clausl. in prin. n.4. & seqq.* Rot. cor. Cocc.
dec.1980. ex n.6. & cor. Peuting. *dec.166. n.1.*

Neque

Neque ex eo quia Eleonora petiit etiam in prima instan-
tia mandatum de immittendo, & restitutionem in integrum
impetrantem restitui ad pristinam petitionem, exinde con-
cludi potest, quod adhuc vigore ejusdem commissionis ju-
dex bene processerit ad immissionem tanquam in prima;
nam hoc ipso, quod tale quoque remedium cumulatum
fuit, & super eo implicite pronunciatum in prima instan-
tia, prævia generali absolutione ab impetitis favore autho-
ris Monasterii, exinde dicendum est, quod idem Judex ap-
probare non valeret priorem sententiam denegantem Im-
missionem, & adhuc pro istius conceptione pronunciare
tanquam in prima extra limites suæ jurisdictionis, dum
procedere solum poterat confirmando vel infirmando, ex
superius deductis; alias enim unico contextu emanasset
pro eodem negotio sententia contra sententiam, quod o-
6 mni Jure improbatur, *l. 1. C. quando prov. non sit interesse*,
ubi *scribentes communiter*, *& in c. Monasterium de re jud.*
Scac. *de appell. qu. 19. rem. concl. n. 91. & 92.* Rot. *dec. 370.*
n. 23. p. 17. & dec. 391. n. 1. & seqq. 18. rec.

Injusta etiam videbatur sententia præfata, itaut danda
non esset Immissio, Etenim cum domus, de qua agitur, pro
rata sc. 1700. occasione dotis Eleonoræ constitutæ tradita
fuerit insolutum Joanni Pagano ipsius Vito, qui tanquam
dominus illã deinde alienavit in authorem Monasterii præ-
vio ejusdem uxoris consensu, profecto sequitur, quod istius
filiæ non possent hodie Immissionem ad illam prætendere,
licet olim de tali credito obnoxiam, quia per d. consensum a
Marito in venditione præstitũ, quodlibet hypothecæ vincu-
7 lum solutum fuit, *l. Lucius, & l. Paulus, ff. quib. mod. pign.*
vel hypoth. solv. Merl. *de pign. lib. 4. q. 109. n. 4.* Post *resol. 45.*
n. 34. Rot. *dec. 449 n. 3.* cor. Dunan. *dec. 352 n. 3. p. 19. rec.*

In nihilo refragante, quod talis cõsensus remanserit nul-
lus ob defectũ causæ una cum solemnitatibus in contracti-
bus minorum, vel mulierum copulative requisitæ per statu-
tum Urbis *lib. 1. cap. 115. & 151.* quia objectum corruit ex
facto, dum Paganus usque de tempore nuptiarum, quæ ab
eo erant contrahendæ cum Eleonora, & respectivè ab ejus
genitore cum Uxoris Matre, alienare decrevit prædictam
domum ex pluribus causis, & signanter ad effectum perdu-
cendi ad finem hujusmodi matrimonia, pro expensis fa-
ciendis, aliisque urgentissimis negotiis, quibus singulis
successive narratis in Instrumento subsecutæ alienationis,
ac pro veris agnitis, & approbatis a Judice, & consangui-
neis, qui stipulationi intervenerunt, frustra opponitur de
8 causæ defectu, dum non una, sed multiplex disparata in-
tercessit, cum tamen ex multis una sufficeret pro subsisten-
tia contractus, juxta Cons. *Castr. 201. lib. 1.* Add. ad Lud.
dec. 496. circa finem cor. Caval. *dec. 482. n. 5.* cor. Bich. *dec.*
340. n. 5. et dec. 246. n. 12. part. 18. rec.

Non refragante replicatione, quod onus nuptiarum, ex-
pensarum aliarumque, de quibus in Instrumẽto fit mentio,
spectarent ad Paganum, vel ejus genitorem; causa vero quã
exegit statutum Urbis, respicere debet utilitatem, & perso-
9 nam mulieris contrahentis, Rot. post Pic. ad Stat. Urb. *dec.*
7. n. 9. et 13. Siquidem non prætereundo, quod in causis præ-
narratis etiam Mulieris commodum, & interesse versabatur,
cum non magis expediat Viris, quam fœminis, matrimo-
nium contrahere, quod est causa publica, & ad communem
10 pertinet utilitatem, *l. in bello §. medio in fin.* ibi, *publica nu-
ptiarum utilitas, ff. de Captiv. & postlimin. reverf. cum aliis
fuse congestis in dec. 360. n. 4. & seq. & dec. 489. n. 2. p. 18. rec.*
Nihilominus quia etiam admissa renunciatione hypothecæ
super hoc particulari corpore, adhuc Eleonora satis cauta
remanserat super cæteris bonis Viri, ut non controvertitur,
noluerũt DD. adeo rigorose inquirere circa utilitatẽ causæ,
quæ sufficit, ut sit vera, quando, ut in præsenti casu, non
est damnosa, & læsiva, prout ad terminos ipsius gratuiti be-
11 ne probat Fenz. *ad statut. Urb. ad c. 151. n. 30.* Grat. *discept. c.*
953. n. 12. et 18. Rot. cor. Bich. *240. n. 20. dec. 619. n. 5. et 6.*
p. 2. dec. 33. n. 14. part. 17. et dec. 462. sub n. 3. 4. 8. et 9. p. 18.

Advertendo maxime, quod eadem mulier renunciando
simpliciter hypothecæ non se obligavit, nec fidejussit pro
Viro, quod unice a jure prohibetur, cum fidejussioni non
12 desit jactura, *l. 1. et per tot. C. ad Sen. Consf. Vell.* sed accessit
duntaxat venditioni pro cautela, & securitate Emptoris,
quod dum sufficientia bonorum Viri, ut dictum est, nul-
lum ei attulit præjudicium, tum in aliquo non imminuit
jus formale sui crediti, egregie Bal. *in l. 1. n. 12. ff. de pactis*
Arguell. in l. Jubemus, Ad Vellejan. Gallerat. *de renunt.*
cen for. pag. renunc. 66. n. 4. et seq. Rot. cor. Eminent. Cerro
d. 914. n. 12. & latius coram Arguelles, *d. 11. fere per tot.*
Et ita utraque, &c.

R. P. D. MOLINES.

Perusina Salviani.

Luna 10. Maii 1694.

ARGUMENTUM.

Obligatio minoris facta ad effectum extinguendi æs alienum sustinetur, licet solemnitatibus reperiatur destituta.

In defectum proximiorum non exigitur deputatio curatoris, sed sufficit decretum judicis. Ad hoc ut ex defectu proximiorum minor possit irritare contractum, ex quo proximiores in loco aderant, tenetur probare, quod commode intervenire potuissent, tam in casu, quo minor est actor, quam in aliis, in quo sit Reus, & tam in casu, quando aliqui adhibiti fuerunt proximiores, sed minor excepit alios magis propinquos adhiberi potuisse, quam in alio casu, in quo nulli adhibiti fuerunt proximiores. Insinuatio per lapsum triginta annorum cum observantia præsumitur, & observantia exigitur continuata per totum d. tempus, cum præsumptio præcipue fundata sit in lapsu temporis.

SUMMARIUM.

1 *Minoris obligatio in censu imposito pro causa necessaria sustinetur, licet solemnitatibus sit destituta.*

2 *In contractu minoris ob defectum proximiorum non exigitur deputatio curatoris.*

3 *Minor tenetur probare, quod proximiores commode potuerint intervenire, ad hoc ut ob non interventum proximiorum contractus de nullitate redargui valeat.*

4 *Prædicta probatio requiritur, sive minor agat, sive excipiat, et tam quando nulli adhibiti fuerunt proximiores, quam quando aliqui, itaut minor excipiat alios magis propinquos adhiberi potuisse.*

5 *Insinuatio per lapsum triginta annorum cum observantia præsumitur.*

6 *Ad d. effectum non exigitur observantia continua in toto d. tempore, dum vis præsumendi insinuationem stat in lapsu temporis cum acquiescentia.*

7 *Minor valide contrahit sine solemnitatibus juris communis, si interveniat ipsius juramentum.*

DECISIO XXI.

PRo Impedienda immissione Rodulpho decreta per sententiam Rotalem prævis duabus decisionibus coram R.P.D. meo Muto, sub diebus 1. Aprilis, & 26. Junii anni præteriti, & deinde confirmata coram me, sub die 5. Martii nuper elapsi, ad prædium di Tribiliciano, quod hæreditarium est fratrum de Giliolis controversi census debitorum; iterum in hodierna causæ propositione rutam constituerũt defensionem Cantagalli ejusdem prædii possessores, & reconventi in eo, quod præfati fratres de Giliolis nulliter devenerunt ad census creationem, cum essent minores de tempore initæ obligationis, & solemnitates statuti Perusiæ constitutionis Ægidianæ, & juris communis, non adhibuerunt in eorum obligatione, verum his minime refragantibus DD. persliterunt in decisis.

Pro comperto enim habitum fuit hanc nullitatem obligationis in nulla ejus parte justitiæ fomentum recipere, & quidem in primis reflectendo, quod in hujusmodi census creatione nullæ solemnitates, sive statuti Perusiæ, sive constitutionis Ægidianæ, sive juris communis, necessario adibendæ erant; Quippe quia præfati fratres ad census impositionem devenerunt pro extinguendo ære alieno Victorii alterius eorum fratris, ut in confesso est inter partes; quo fit, ut census impositio, & respective minorũ obligatio, utpote facta ex causa necessaria, sustineatur, quamvis destituta solemnitatibus, Rom. *consf. 349. n. 30.* Rot. *dec. 485. n. 2. p. 13.* 1
maxime stante judicis decreto contrahentium authoritate.

Præterea quatenus solemnitates necessario adhiberi debuissent, ad unguem omnes interfuerunt; etenim si sermo sit de illis, quæ statuto Perusiæ requiruntur, ultra quod respectu Leonardi unius ex impositoribus non erant necessariæ, cum iste tempore obligationis excesserit 20. suæ ætatis annum, indeque ex ipso statuto Perusiæ tanquam major habilitatus fuerat ad contrahendum sine solemnitatibus, ac si 25. annum explevisset, ut consideratum fuit in secunda dec. R. P. D. mei Muti §. *Quapropter*, *& in alia* cor. me, §. *Nec ad effugiendum*, quod sufficit pro sustinenda immissione Rodulpho creditori census concessa, dum Leonardus in impositione census insolidũ se obligavit, & per mortem aliorum suorum fratrum in eum titulo hæreditario consolidatum

fuit totum prædium, ad quod concessa fuit immissio, *ut in dec.* cor. me, §. *Proinde*.

Adhuc in contractu hujusmodi fuerunt præsentes solemnitates staturariæ servatæ; interfuit enim in eo judicis decretum, quod solum requirebatur stante defectu curatoris, & proximiorum, seu consanguineorum minoris, nec in defectum istorum judex tenebatur curatorem pro hoc con-
2 tractu deputare, ut in Spoletana Salviani 22. Junii 1693. cor. Reverendiss. Turonen, *& in 2. decis. hujus causæ, His itaque*, cor. R. P. D. meo Muto, & in dec. coram me, §. *Cæterum*; nec hodie contraria probatur observantia ex pluribus Instrumentis adductis per Cantagallos.

Si vero loquatur de illis requisitis per constitutionem Ægidianam, eorum defectus non constat, ex quo consanguinei minorum non interfuerint, & non doceatur de insinuatione; quia non sufficit probare consanguineos non interfuisse, sed ultra eorum præsentiam in loco contractus etiam probare debet minor, eos commode contractui intervenire
3 potuisse, ut ob non interventum consanguineorum contractus de nullitate redargui valeat, Rot. *dec.* 50. *et* 366. *utrobique n.* 9. *p.* 18. *rec. & in dec. qua revidetur*, §. *Absque eo quod*.

Non attenta distinctione inter casum, quo in contractu nulli adhibiti fuerint consanguinei, & minor excipiat tum de nullitate cõtractus, quo casu prætenditur minorem non teneri probare proximiorũ præsentiam in loco contractus, & commoditatẽ interessendi, & casum quo minor sit actor, & petat rescissionem contractus, & tunc teneatur ad d. pro-
4 bationem, ex deductis per Posth. *resol.* 83. *n.* 42. *cum seqq.* Rot. *dec.* 643. *n.* 8 cor. Pen. ad quam etiam teneatur, quando aliqui adhibiti fuerũt proximiores, sed minor excipiat alios magis propinquos adhiberi potuisse, quia DD. visum est semper, & in omni casu onus id probandi incumbere minori, sive excipiat de nullitate contractus, sive agat, & tam quando nulli adhibiti fuerunt consanguinei, quam quando aliqui, ut in his præcisis terminis fuit *decis.* 406. *n.* 8. & ibi Addend. *n.* 19. cor. Greg. *& dec.* 50. *&* 366. *p.* 18. *rec.*

Insinuatio autem uti solemnitas extrinseca, ex lapsu annorum 80. a die contractus, una cum observatione desumpta ex quamplurimis solutionibus fructuum controversi census, præsumi debet, ex deductis in mox citata *dec.* 50. *et*
5 399. *utrobique n.* 9. & non est necesse probare observantiam mediantibus solutionibus fructuum censuum per spatium annorum triginta, ut allegabant scribentes pro reo possessore, quia vis præsumendi insinuationem stat in lapsu tempo-
6 ris cum acquiescentia contrahentium, *ut in dec.* 161. *n.* 13. *&* 14. *p.* 10. *& dec.* 145. *n.* 7. *p.* 15. & observantia solutionum magis confirmat hujusmodi præsumptionem, *ut in sæpe citatis dec.* 50. *&* 366. *utrobique n.* 9.

Demum circa solemnitates juris communis adhibendas si in alienationibus minorum insistendum non est, cum earum defectus non vigent, ubi adest minorum juramentum
7 in contractu, *authent. Sacramentum puberum*, *C. si advers. vend.* Rot. *dec.* 200. *n.* 9. *et* 229. *n.* 3. coram Bich. *et d.* 86. *n.* 7. *part.* 16. & in omnem casum cum in hujusmodi census creatione interfuerit judicis decretum, & legitima causa ut probatum fuit, *in* §. *pro comperto*; inde etiam resultat solemnitates juris communis servatas fuisse, de quibus *in l. magis puto ff. de rebus eorum*.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. CACCIA.

Romana Census.

Ven. 21. *Februarii* 1687.

ARGUMENTUM.

Minoris, vel Melioris obligatio sustinetur, non obstante defectu proximioris, si in contractu adsit juramentum quod alii proximiores ultra consentientes non adsint, cum æquitas non patiatur, quod Mulier, vel minor circumveniat cõtrahentem, qui non tenetur scire totam ipsius Mulieris, vel minoris genealogiam. Ex erroneitate causæ in parte non irritatur contractus in totum, ubi decretum cadit super re dividua, qualis esset quantitas, ad ornatum *disc.* 32. *contract. prohib.* Card. de Luc. Versio dicitur probata, si contractum sit debitum pro extinctione alterius, & primum appareat deinde extinctum, ad effectum tamen sustinendi obligationem Mulieris.

SUMMARIUM.

1 *Defectus consensus proximioris facit corruere contractum mulieris.*
2 *Et si deputatus sit loco illius curator, qui non supplet vices proximioris, quando iste poterat commode intervenire.*
3 *Irritatio contractus ex d. defectu non admittitur, si mulier circumvenerit creditorem jurejurando affirmando alios proximiores non habere.*
4 *Assertio minoris non est attendenda, licet jurata sit cum eadem facultate qua seducitur ad contrahendum præsumatur etiam seducta ad jurandum, & asserendum.*
5 *Hæc conclusio recipitur, quoties considerari valeat dolus ex parte creditoris, pro seducenda muliere; secus si agatur de re probabiliter creditori ignota, ut esset existentia proximiorum.*
6 *Causa non reputatur sufficiens ad sustinendam obligationem mulieris, si expresse fuerint indigentia in genere.*
7 *Obligatio mulieris ratione individuitatis decreti judicis corruit in totũ si causa in parte cõvincatur inepta.*
8 *Imminens carceratio dicitur existere ex sola præexistentia obligationis cameralis.*
9 *Obligatio mulieris non corruit in totum, si causa falsa, vel inepta sit pro parte, ubi decretum judicis esset dividuum, prout verificaretur, si caderet super quantitate, quæ de sui natura est dividua, & n.* 10.
11 *Si pecuniæ versæ non probentur in extinctionem debiti, pro qua mulier se obligavit, obligatio corruit.*
12 *Non corrueret, si ageretur de obligatione voluntaria, & versio in pactum & conditionem deducta non fuerit ad onus creditoris.*
13 *Versio dicitur probata, si creditor appareat dimissus, & non probetur solutio ex diversis pecuniis.*
14 *Defectus relevatoris est probandus de tempore obligationis.*
15 *Mulier potest se obligare intra medietatem dotis absque relevatore.*

DECISIO XXII.

PRo evitanda executione mandati ab A. C. relaxari contra Agatham de Romanis principaliter, & in solidum obligatam in censu scutor. 1330. imposito a Joann. Baptista ejus viro favore D. Commendatoris Vaini, impugnabat eadem mulier validitatem suæ obligationis ex quadruplici defectu, solemnitatis, causæ, versionis, & relevationis: quibus tamen non attentis, DD. dixerunt mandatum esse exequendum, cum de credito constet ex publico instrumento, camerali obligatione vallato, quod habet executionem paratam; exceptiones vero sint insubsistentes, ac turbidæ, & propterea non admittendæ saltem in præsenti judicio.

Non enim subsistit defectus solemnitatis, ex eo quia de tempore contractus adessent Laurentius, & Angelus de Patibenis conjuncti eidem Agathæ in 2. & 3. gradu, qui poterant commode intervenire juxta eorundem juratam atte- 1
stationem, adeoq; cum fuerit solum vocatus Jacobus de Romanis frater mulieris, & pretermissus alius proximior consanguineus copulative adhibendus ad formã statuti Urbis *lib.* 1. *c.* 151. remaneat idcirco obligatio mulieris nulla, primo efficax, Fenzon. *ibi sub n.* 13. & Pic. *gl.* 17. *n.* 1. Dunoz. Jun. *dec.* 676. *n.* 36. *& seqq. & in rec dec.* 713. *per tot. p.* 2. *& decis.* 203. *n.* 16. *& seq. p.* 4. *to.* 2. etiamsi deputatus fuerit curator, qui non supplet vices proximioris, quando iste poterat commode intervenire, Dunoz. *d. dec.* 676. *n.* 36. *vers. secundo quia*, Add. ad Pamph. *dec.* 219. *sub n.* 11. *vers. Nec satisfactum & in rec. dec.* 363. *& dec.* 265. *utrobique n.* 2. *&* 3. *p.* 14. 2

Omisso etenim, an in præsenti casu dici possit sufficienter probata existentia dd. proximiorum, & habilitas interessendi in dicto contractus hoc unum DD. pro removendo objecto ponderabant, quod scilicet mulier asseruerit cum juramento se non habere alios proximiores; unde creditori, qui probabiliter potuit ignorare eorum existentiam, & juste credere assertioni juratæ mulieris, nihil est imputandum, si cum cæteris solemnitatibus statuti adhibuit unum tantum consanguineum, quem solum scivit adesse adhibitum etiam & alterum, si mulier mentita non fuisset; & propterea sub prætextu statuti non potest mulier, quæ fraudem fecit, impugnare in hoc casu efficaciam suæ obligationis, *l.* 2. *C. si minor se major. dixer. l. qui cum se, ff. de re judic.* 3
l. sed & si, §. *Interdum, ff. quod cum eo*, Spad. *cons.* 270. *n.* 6. Cyriac. *contr.* 386. *n.* 17. *& seqq.* Grat. *dec.* 234. *n.* 19, Rot. *d.* 104. *n.* 1. *& seqq. p.* 8. *& dec.* 495. *n.* 4. *& seqq. p.* 13.

Nec replicari valet, quod statutum non solum irritet cõtractum, sed etiam præsumat juramentum dolo, & metu extortum, adeoque assertio mulieris, licet jurata, non sit attendenda, cum mulier eadem facultate qua seducitur ad contrahendum, præsumatur etiam seducta ad jurandum, & asserendum, Adden. ad Pamph. *decis.* 210. *sub n.* 11. *vers. Nec* 4
statur, Dunoz. Jun. *dec.* 676. *num.* 45. *& in rec. dec.* 678. *n.* 5. &

5.& p.3.& *dec.*163.*n.*5.*p.*14. Etenim hoc procederet in casu, in quo considerari posset dolus in parte creditoris pro seducenda muliere, cui tam directe, quam indirecte obviare intendit statutum; sed quando non est creditor, qui seduxit, vel circumvenit, eo, quia agitur de materia sibi probabiliter ignota, cum non teneatur scire totam genealogiam mulieris secum contrahentis, sed ipsa mulier est illa quæ mentitur, ac decipit, tunc cessat ratio præsumptiva seductionis, & extorti juramenti, & subintrat contraria regula, quod nempe mulier ex proprio mendacio, & dolo, cui statutum patrocinari non debet, validitatem contractus impugnare non potest, ut distinguit Lamberteng. *de contract. gl.* 8. *n.* 63. & *seqq.* & *n.*75. Spad. *cons.*270.*n.*6. Cyriac. *d. contr.* 387. *n.*17. *dec.*104.*n.*9. & 10.*p.*8. & *dec.*495.*n.*6. & 7.*p* 13.

Minus obstat defectus causæ, ex quo narratum fuerit judici imminere carcerationem viri pro scutis 1270. cum tamen
6 revera non immineret, nisi pro sc. 920. & rursus quod sc. 60. deberent inservire pro indigentiis domus, cum tamen causa indigentiarum, uti vaga, & incerta, non sit legitima & sufficiens pro implemento statuti, Merl. *dec.* 114.*n.*35. & *seqq.* & *dec.*737.*n.*16. Ninot. *dec.*9.*n.*3. & 4. & *dec.*491.*n.*7.*p.*18. A-
7 deoq; obligatio mulieris, & judicis decretũ ex utroq; capite ratione individuitatis corruit in totum, Rot. *dec.*63. *sub n.*6. *et* 7. *et dec.*200. *sub n.*1. *et seqq. p.*12. *dec.*97. *sub n.*6 *et* 7. *p.*15.

Respõsum enim fuit, quod debitum viri sub obligatione cambium contractum, & mandata relaxata erant in scutis 1270. & licet Illustrissimus Grasciæ præses, qui erat judex mandatorum, jussisset exequi pro solis scut. 920. tamẽ id fecit indulgendo seu commiserando debitori, quam ut revocaret in dubiũ existentiam & veritatem ipsius debiti. Unde cum attenta obligatione camerali ipso tenore mandatorum adesset periculũ executionis etiam pro residuo, eum speciali recursu ad eundem judicem, id satis esse videtur ad hoc, ut possit dici verificata imminẽtia carcerationis pro tota sum-
8 ma, Altog. *cons* 22 *n.*21. *lib.*1. Grat. *disc ept.*108.*n.*15. Rot. *dec.* 245. *d.*7. *p.*4. & *dec.*462.*n.*6.*p.*18. & in Romana domus 20. Junii 1685. §. *Nullo siquidem*, cor. R.P.D. Benincasa: quo vero ad partitam scutor. 60. frustra quærebatur, an census pro hac modica summa sustineretur ex verisimili causa indigẽtiarum domus, quia mandatum A. C. de cujus executione hodie agitur, non continet d. partitam, sed fuit solummodo relaxatum pro supra dictis scut. 1270. Adeoque supposito etiam defectu causæ pro hac rata, adhuc non exinde corrueret census in totum, quia decretum est individuum, dum cadit super re dividua, prout est quantitas, & ideo sustinetur pro summa in qua non currit causa vera, & legitima, Card.
9 de Luc. *de contr. prob. disc.* 32.*n.*19. Rot. *dec.*163.*n.*15. & *seqq.* & *dec.*265.*n.*13.*p.*14 & in Romana census 14. Maii 1683. cor. bon. mem. Paulutio. Præsertim quia duæ fuerunt causæ contrahendi, nempe imminens carceratio viri, & indigẽtiæ domus, & juxta propositionem cujuslibet ex dd. causis fuerunt pecuniæ in suas ratas distinctę. & consequenter minus
10 potest inter eas considerari individuitas, *l. etiam*, §. *ex causa ff. de minor.* 25. *annorum*, Menoch. *cons* 123.*n.*27. & *seqq.*

Similiter non relevat defectus versionis, ex quo mulier asseruerit accedere obligationi ad hoc, ut pecuniæ ad censũ acceptæ erogarentur in extinctionem debiti, quod vir habebat cum lanionibus, & pro quo imminebat periculũ carcerationis: cum autẽ de hujusmodi præcisa versione non constet, eo quia pecuniæ fuerint libere consignatæ viro, idcirco mulieris obligatio ob non servatam formam remaneat in-
11 valida, Mattin. And. *dec.*79.*n.*7. *et in rec. dec.*162.*n.*4.*p.*14. Quoniam licet prædicta versio volita fuerit a muliere consecutive ad causam, pro qua se obligabat, ea tamen non fuit in pactum, & conditionem deducta ad onus creditoris, qui propterea in obligatione volũtaria mulieris non tenebatur esse de versione solicitus, Seraph. *dec.* 1167. *n.*1. Ubald. *dec.*
12 3421.*n.*22. *et dec.*206. *n.*6. *et* 7.*p.*12. *et dec.*462.*n.*15. *et seq. p.*18. *et dec.*65.*n.*15.*p.*19. & in omnem casum, dum seniores fuerunt successive satisfacti, nec probatur solutio ex diversis pecuniis expleta; id sufficit ad probandã versionem, quia eorum creditum præsumitur solutum ex pecuniis in hanc causam receptis, Surd. *cons.*181.*n.*46. *et dec.*55.*n.*7. *et seqq.*
13 Adden. ad Buratt. *dec.*546.*n.*10. Greg. *dec.*31.*n.*2. & ibi Adden. *n.*11. Dunoz. *dec.*387. *n.*10. *et dec.* 709. *n.*20. *part.*18.

Demum non obstat defectus relevationis. Tum quia non probatur, ut opus esset de tempore obligationis, Grat. *discep.*
14 *for.*950.*n.*17. Rot. *dec.*582.*n.*17. *et seq p.*4. *tom.*3. tũ quia dicta obligatio est intra medietatẽ dotis, quo casu, ubi currat justa causa, sustinetur etiã sine relevatore, Seraph. *d.*1187.*n.*2. *et d.*462.*n.*8.*p.*18. cum aliis in Romana domus 20. Junii, §.
15 *Quod autem*, & in ejus confirmatoria, sub die 5. Decembris ejusdem anni, §. *Nec majoris*, cor. R. P.D. meo Benincasa: Et ita utraque &c.

R. P. D. MATTHEJO.

Romana Cambii.

Ven. 7. *Februarii* 1681.

ARGUMENTUM.

Filiusfamilias, etiam Clericus, Urbis civis, vel incola, nequit absque Patris consensu contrahere, & si Clericus sit, deficiente autem patre, & existente Avo, exigitur authoritas istius, alias hic potest contractum impugnare etiam tacente nepote. Ad d. effectum sufficit incolatus ipsius Avi.

SUMMARIUM.

1 *Statutum Urbis irritat contractus filiorum familias etiam Clericorum, qui absque consensu patris contraxerunt, præsumitque juramentum dolose fuisse extortum.*
2 *Deficiente patre exigitur consensus avi, si iste existat, alias obligatio non convalescit, nec post quam filiusfamilias sui juris effectus fuit.*
3 *Nullitas prædicta potest ab avo allegari etiam tacente nepote.*
4 *Nullitas, quæ est inducta ipso jure, potest a quocunque opponi.*
5 *Domicilium requiritur per prælaturam, et officium quod quis in urbe exercet.*
6 *Decennium sufficit pro contrahendo domicilio.*
7 *Quis potest in duobus locis domicilium habere.*
8 *Civis alicujus loci quis efficitur per assecutionem beneficii.*
9 *Ex acquisitionibus factis in aliquo loco inducitur voluntas perpetuo ibi permanendi.*
10 *Sufficit domicilium patris, seu avi, ut contractus per filiosfamilias celebrati remaneant sub dispositione statuti.*
11 *Avus nedum filios, sed nepotes retinet in sua potestate.*
12 *Incola comprehenditur sub dispositione statuti urbis quoad contractus filiorum familias.*

DECISIO XXIII.

ANtonius Hieronymus Maggius de anno 1675. contraxit cambium scut. 500. ad favorem D. Comitis Marescotti, cum fidejussione, & obligatione insolidum R.P.D. Rinaldi Albiei, & cum pervenerit ad notitiam Eminentiss. Cardinalis ejus avi paterni hujusmodi obligatio illam impugnavit, sed validam esse declaravit per sententiam A. C. Cavallerinus, coram quo fuit idem Comes in judicium vocatus, & in secunda instantia super dubio a me dato: An constet de validitate obligationis, cum consuluerim de more DD. negative responsum fuit.

Validissima & invertibilis capię resolutionis ratio fuit, quia cum R.P.D. Raynaldus permaneret in potestate d. Domini Cardinalis ejus avi paterni, non poterat se obligare, 1
nec fidejubere pro alio sine illius avi consensu, ita disponente statuto Urbis, *c.*152. *lib.*1. ubi Fenson. & Salgan. Greg. *dec.*182. *n.* . Othob. *dec.*16. *per tot. et dec.*180.*n.*9.*p.*16. *rec.*

Et cum istud in hoc loco particulari nominatim comprehendat clericos, & quodcunque juramentum præsumat dolo extortum dici non potest, quod non comprehendat d. obligationem R. P. D. Raynaldi charactere clericali insigniti, Gregor. *dec.*152. Othobon. *dec.*16. Certius municipalis dispositio locum sibi vindicat, etiam in casu quo fi- 2
lius familias sub potestate avi existens se obligavit, nec d. obligatio convalescit, postquam suis juris effectus.

Exceptio adducta, quod nullitas cõtractus non allegatur a R.P.D. Raynaldo obligato, visa fuit insubsistens, eo quia cum agatur de præjudicio d. avi ratione interesse, quod ad 3
ipsũ spectat, potest ab avo optime allegari, Gabr. *cons.*2.*n.*13. Card. de Luc. *de contract. prohib. disc.*37.*n.*30. Rot. post Zacch. *de oblig. camer. dec.*24.*n.*10. *et dec.*283. *par.*5. *rec.* Eoque magis quia cum talis nullitas inducta sit ipso jure, potest a 4
quolibet tertio allegari, Ruin. *cons.*46.*n.*7. *lib.*5. Grat. *discept.*691.*n.*6. Dunoz. *decis.*591. *et dec.* 130. *n.*10. *p.*16. *rec.*

Certum est enim, R.P.D. Raynaldum esse subjectum statuto loquenti de Cive, & incola, ex quo constat non solum acquisivisse domicilium ratione dignitatis, & officii: ad tex. *in l. Senatus* 8. *C. de incol. lib.*10. sed etiam quia per adoptionem Prælaturæ domicilium contraxit, uti etiam per officium quod exercet Auditoris causarum S. Congregationis de propaganda fide, Brun. *cons.* 139. Farinacc. *qu.*1. *n.*199. Passarin. *c. cum nullus de temp. ordin.* Canc. *var. p.*3. *cap.*230. Dignitas enim & officium domicilii adjectionem potius dare quam mutare videtur, *l. Senatus* 1. *ff. ad Senat.*

Clarius autem incolatus R. P. D. Raynaldi resultat ex
ipsamet actuali habitatione, dum constat ab ejus infantia
semper habuisse in domo avita per spatium viginti annor.
& ultra, *Summ. n.1.* ex quo tempore longævo resultat ani-
mus perpetuo habitandi, & incolatus ac civilitas Romana
dicitur contracta, cum sufficiat decennium, Grat. *discept.*
6 824. *n.*39. Burat. *dec.* 225. *n.*12. Greg. *dec.* 279. *n.*26. Merl.
dec. 331. *n.* 5. Nullatenus urgente enunciativa instrumenti
cambii esse civem Casanatensem, quia advertebant Domini
istam non obesse, sed esse compatibilem, cum quis duobus
7 locis possit domicilium habere, Rot. *dec.* 137. *p.* 5. *rec.* Ro-
yas *dec.* 104. *n.* 12. Certius videtur domicilium ea eo, quod
contraxit Eminentiss. Avus, resultans ex diuturna & in-
corrupta habitatione in urbe, ubi officium assessoratus San-
ctissimæ Inquisitionis per spatium 28. annorum magna
cum laude exercuit, & assecutus fuit Canonicatum in Basi-
lica S. Petri & deinde cum multis meritis, & laboribus *eve-*
ctus fuit ad culmen dignitatis Cardinalis, quæ omnia con-
ferunt ad declarationem animi, seu ad effectum contrahen-
8 di incolatum in urbe, Rot. *dec.* 9. *n.* 5. *part.* 5. *rec.* tantoque
magis quia in eadem Urbe, dum continuo permansit, ho-
noribus, & doctrinis condecoratus, quamplura loca mon-
tium emit, ibidem constituendo bis lares, dubitari nequit,
quin habuerit animum permanendi, & in ea contrahendi,
9 Grat. *discept. for.* 596. *n* 12. Pricl. *dec.* 193. *n* 5. *dec* 137. *n.*1.
p. 5. *rec.* quod domicilium Avi utique suffragatur R. P. D.
Raynaldo ad hoc, ut illius obligatio non teneat, Fontan.
de pact. nupt. claus. 13. *gloss.* 2. *n.* 75. Pasc. *de patr. potest.* q. 4.
10 *cap.* 10. *n.* 22. Capon. *discept.* 23. *n.* 25. *tom.* 1. Quamobrem
cum ex illis resultet, R. P. D. Raynaldum esse sub Avi po-
testate, cum Avus habeat filios & nepotes in sua potestate,
11 §. *Jus autem potestatis instit. de patr. potest.* & cum sit urbis
incola, comprehensus videtur sub dispositione legis mu-
nicipalis urbis, Rot. *dec.* 100. *n.* 9. *p.* 16. *rec.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. MATTHEJO.

Romana Census.

Luna 14. Januarii 1686.

ARGUMENTUM.

Præscriptio viæ executivæ iisdem modis interrumpitur, quibus interrumpuntur aliæ præscriptiones. Consensus, & præsentia patris in contractibus filiifamilias ex statuto Urbis exigitur non ad integrandam personam filii, sed pro interesse patris, juxta ea quæ dixit Card. de Luca *disc.* 37. *& disc.* 38 *& disc.* 63. *de contract. prebib.* & præterea obligatio facta pro ipso sustinetur.

SUMMARIUM.

1 *IN censu tot exiguntur præscriptiones, quot sunt anni.*

2 *Præscriptio via executiva iisdem modis interrumpitur, sicut cetera præscriptiones.*

3 *Et sola intercedit differentia inter utrasque, ut præscriptio via executiva afficiat etiam cum mala fide debitoris, sed non procedit in aliis præscriptionibus.*

4 *Adversus præscriptionem executiva heredi competit restitutio in integrum.*

5 *Aditio pro legitimatione persona sufficit ipsa petitio crediti ad defunctum spectantis.*

6 *Cedens sibi remanent jura directa, potest debitorem pro solutione pulsare.*

7 *Filiusfamilias potest fidejubere pro excarcerande patre.*

8 *Consensus patris per statutum Urbis exigitur in contractu filiifamilias pro interesse tantum ipsius patris, non autem ad effectum auctorizandi personam filii, & n. 12. & 13.*

9 *Et propterea obligatio filii pro patre etiam absente valet, et etiam sustinetur contractus initus favore tertii a patre simul cum filio, et n. 11.*

10 *Consensus patris ubi exigitur pro auctorizanda persona filii, non sufficit, quod filius se obliget pro patre.*

14 *Defectus relevationis est probandus de tempore obligationis.*

15 *Existentia debitorum non excludit possibilitatem relevandi.*

16 *Filius minor potest absque relevatore ad effectum excarcerandi patrem se obligare.*

DECISIO XXIV.

FRanciscus de Bonis ad aufugiendam executionem, & imminentem carcerationem vigore quorundam mandatorum contra eundem expeditorum ad instantiam Rutilii Paracciani super ejus Vinea posita in Agro Romano, in simul cum Elena ejus uxore, & cum obligatione insolidum Antonii Mariæ Darii, imposuerunt cum pacto renovandi ad ejus favorem fidejussionem in eventum deteriorationis vel recessus alicujus ab Urbe, *summ. n.1.*

Secuto vero obitu census impositoris, cum Antonius
Maria recessisset ab urbe, Francisca Ballanetta de Tassis, &
Francisca Daria ejusdem Rutilii hæredes egerunt, & a R. P.
D. Tempio Judice ab A. C. deputato obtinuerunt manda-
rum, nedum pro renovatione fidejussionis promissa, verum
& pro fructibus decursis pro annis 29. sine præjudicio alio-
rum antea decursorum, ut in *Summ. n.* 2. a quo cum per Si-
gnaturam justitiæ causa mihi fuerit commissa cum clausu-
la, *Si quid exequendum*, dedi dubium commissioni unifor-
mitet, *An mandata A.C. essent exequenda*, & attenta vali-
ditate & justitia, pro illorum executione responsum fuit.

Validitas quippe uti resultans ex revolutione actorum,
juxta vulgatam dec. Caputaq. 462. *part.* 2. cui sue *re* visa non
fuit præteritu præscriptionis viæ executivæ per lapsum 20.
annorum, quia cum agatur de fructibus census, unica præ-
scriptio non sufficit, sed tot requiruntur præscriptiones
quot sunt anni, & fructus peti possunt spatio 30. annorum,
ut notant DD. *in cap. de quarta, et cap. olim causam de cens.* 1
Rot. post Zacch. *de oblig. cum decis.* 190. *n.* 25. post Pacil. de
Salvian. *dec.* 300. *n.* 3. & cor. Bich. *dec.* 33. *n.* 15.

Prout nec deficit respectu mandati relaxati pro præstatione
fidejussionis, dum propter mutationem personarũ interru-
pta remãsit præscriptio viæ executivæ, quæ iisdem modis *in-*
terrũpitur, quibus cæteræ præscriptiones actionum, Carlev.
de jud. lib. 1. *tit.* 3 *disp.* 4. *n* 2. itaut sola intercedat differentia 2
inter utramq; ut præscriptio viæ executivæ afficiat etiam cũ
mala fide debitoris, quod secus fit in aliis præscriptionibus,
ut aliis relatis probat idem Carleval. *d. disp.* 4. *n.* 2. *et seqq.* 3

Et saltem semper juvaret restitutio in integrũ competens
heredi, etiam ad effectum agendi via executiva, Cels. *dec.* 63.
ubi fuit relaxatum mandatum via executiva, rejecta hac ex-
ceptione ope restitutionis in integrum, *ut ibi n.* 11. *et* 15. 4

Nec ex defectu legitimationis personarũ, cum satis appa-
reat ex extractu, *fol.* 19. *a tergo usq. ad* 22. easdẽ mulieres esse
in gradu successibili, & per cõsequens aditio ex ipsa petitio-
ne bonorũ, quæ fieri non valet citra jus, & nomen hæredis,
optime deducetur, *l. nomen hæredis, et l. gerit. ff. de acq. hære-*
dit. Rot. *dec.* 27. *n.* 10 *part.* 16. *rec.* & multo minus ex reti-
centia crediti attenta illius cessione per Simeonem facta q. 5
Francisco Balzarotto; quoniã ultra quod de præfato instru.
mento cessionis in forma probanti adhuc nõ cõstat, & licet
exhiberetur, non relevaret, quia cum agatur de simplici ces-
sione, satis est, quod cedẽti remaserint jura directa adhoc ut
ipse, ejusq; hæredes agere valeant non attẽta hujusmodi ex-
ceptione, quæ tanquã de jure tertii solum cessionario com-
petit, ut egregie probat Surd. *d. cons.* 359. *n.* 17. *et* 14. Galeras.
de renunciat. lib. 1. *c.* 4. *n.* 94. Priol. *dec.* 160. *n.* 7. *dec.* 239. 1. *p.* 9.
10. *rec.* Justitia vero pariter resultare visa fuit ex clara obli- 6
gatione Antonii Mariæ insolidũ cũ Francisco ejus Patre, &
Elena Matre impositoribus, quæ cum legatur tempore quo
ipse erat major ad effectum liberandi patrem ab imminenti
carceratione, de jure communi sustinetur, ad text. *in l. filius-* 7
familias, ubi glos. verb. tenetur, ibiq; Bart. Bald. & alii, *C. de*
fidejuss. Burat. *dec.* 50. *n.* 7. Greg. *dec.* 130. *n.* 2. *dec.* 335. *n.* 3. *dec.*
564. *et* 582. *n.* 1. q. 4. *to.* 3. *rec.* Non obstat statutũ Urbis, *c.* 152.
lib. 1. pro ejus interesse exigens in contractibus gestis cum
filiisfamilias cõsensum patris, nam ut dixit Rot. post Zacc.
dec. 243 & post Fenzon. *dec.* 140. satis superque fuit pro vali- 8
ditate actus, quod filius pro eo fidejusserit, Rot. *dec.* 33. *n.* 3.
par 3 *rec.* quicquid dicendum foret, quãdo statutum exige- 9
ret consensum patris ad integrandũ, & auctorizandum per-
sonam filii, ut optime distinguẽdo Tiraq. *de l. conjub. gl.* 6. *in*
verb. consenserunt n. 1. *et* 2. Card. de Luc. *de alien. prob disc* 37 10
n. 26. Pic. *ad stat. Urb. lib.* 5. *c.* 151 *gl.* 15. *n.* 1. Rot. post Zacc. *dec.*
241. *n.* 4. *cum plur. seq.* Idq; fit, quod si pater & filius insimul
cõtrahant favore tertii, cõtractus in Urbe sustineatur, Fenz.
d. c. 152. *n.* 97. & Rot. *post ipsum dec.* 140. & cor. Seraph. *dec.* 11
1026. *n.* 3. Potest etiam Pater, & Avus accedere contractui fi-
dejubẽdo pro filio, Fenz. ubi sup. *n.* 98. Pamph. *dec.* 406. *n.* 10.
quod utiq; non esset verum, si patris consensus a statuto exi- 12
geretur pro solemnitate, & auctorizanda persona filii, ut late
concit. Tir. *ad l. conjub gl.* 8. *n.* 114. *et* 121. Pic. *c.* 150. *gl.* 15. *n.* 1. 13

Minus relevat, quod Ant. Maria se obligaverit ad favo-
rem Patris intuitu relevationis ei promissæ, quia objectum
cessare visum fuit tam in facto, quam in jure; & quidem 14
in facto, quia in præfato instrumento reperitur insolidum
obligata Elena Antonii Mariæ Mater, probari quoque de-
buis

buisset, quod de eo tempore non adessent tot bona tam Patris, quam Matris, cum quibus relevatio præstari non potuisset, ut dicit Greg. *dec.* 406. *n.* 6. Testes ad hunc effectum inducti nihil probant, tum quia non fuerunt formiter examinati, tum etiam quia nihil deponunt de bonis Elenæ Matris, sed solũ affirmant, quod Franciscus reperiebatur multis debitis gravatus, quod non excluditur possibilitatem relevãdi,
15 Rot. *dec.* 582. *n.* 28. *q* 4. *dec.* 217. *n.*... *q.* 8. *d.* 87. *n.* 9. *&* *dec.* 183. *n.* 10. *q.* 18. *rec.* & tandem objectum penitus quoque corruisse visum fuit in jure, quia cum d. Antonius Maria se obligaverit ad effectum liberandi patrem ab imminenti periculo carcerationis, ejus obligatio utique sustinetur, & si non haberet relevatorem, ut in fortioribus, Grat. *discept. for. c.* 479. *n.* 36.
16 *&* 37. Greg. *dec.* 120. *n.* 11. *&* 12. *dec.* 29. *n.* 18. *dec.* 58. cor. Zat. *dec.* 567. *n.* 21. *& seqq. dec.* 582. *n.* 11. *& seqq. p.* 4. *t.* 3. *rec.*
Et ita utraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO DECANO.

Terracinen. Census.

Luna 12. *Februarii* 1685.

A R G U M E N T U M.

Statutum Urbis minoris, qui annum habent vigesimum, reputat, ac si essent majores, itaut sine solemnitatibus possint contrahere; hujusmodi autem statutaria dispositio locum habet in toto districtu, & si adsit particulare statutum, quod det certam formam contrahendi ipsis minoribus, quia si in illo nil disponatur circa ætatem, quoad istam attenditur statutum civitatis dominantis.

S U M M A R I U M.

1 *Statutum Urbis habentes annum vigesimum reputat ac si essent majores.*
2 *Statutum Urbis habet locum in toto districtu.*
3 *Terra Sermoneta est in districtu Urbis.*
4 *Prædictum Urbis statutum habet etiam locum in districtu, et si adsit statutum particulare, quod proscribat certam formam ad hoc, ut minores possint valide contrahere, quia si non determinet ætatem, attenditur quoad illam statutum Urbis.*
5 *Verba enuntiativa dispositionem non inducunt.*
6 *Eoque magis si sint verba, quæ ad propositum dispositione non faciunt.*
7 *Quod expressum non est, censetur consulto omissum.*
8 *Observantia admittitur in re dubia, non in clara.*
9 *Statuta particolaria recipiunt interpretationem a statuto civitatis dominantis.*
10 *Observantia ut sit attendenda, debet percutere casum præcisum.*
11 *Actus qui sunt magis præcisi, prævalent ad statuendum contrariam observantiam destructivam alia desumpta ex actibus remotis, et n.* 12.
13 *Observantia ex actuum differmitate excluditur.*
14 *Terra subdita non habet facultatem inducendæ observantiam obligativam statuti conditi a superiore.*
15 *Hæres cum exceptione redditionis rationis non potest impedire executionem mandatã contra bona hæreditaria.*
16 *Præscriptio in censibus, in quibus adest juramentum, non completur, nisi per spatium annorum quadraginta.*
17 *Contra quod sufficiunt anni triginta.*
18 *Rota pro illum articulum decidere reservavit.*

D E C I S I O XXV.

Fidejussit Jo. Baptista Razza ad favorem Nicolai Cancellaeii impositoris census scut. triginta, usque sub die 16. Aug. 1618 pro cujus fructibus decursis, & non solutis, obtinuerunt Franciscus, & fratres de Colavacis, Alexandriæ Pitiæ census creditricis hæredes, mandatum executivum ab A.C. pro summa scut. mille octingentorum triginta, quod exequi curarunt super nonnullis bonis dicti Jo. Baptistæ fidejussoris pro summa duntaxat sc. mille, & quingentorum, sine præjudicio majoris summæ, a quo appellantibus Bernardo, & aliis de Razzis, commissa mihi fuit in gradu appellationis causa cum clausula *Altera. qui ad legitimam*, ad cujus normam usq; sub die 5. Aprilis 1683. consuetum dubium proposui; An ad legitimam executionem esset procedẽdum, una cum alio dubio per prius subscripto, an essent admittẽdi articuli, utpote in actis producti ad effectum probandi observantiam, quod in contractibus minorum vigintiquinque annorum, & majorum viginti, qualis supponebatur idem Jo. Baptista, semper in Territorio Sermonetę adhibitę fuerint solemnitates a statuto locali pręscriptæ; quos tamen articulos Rota sub eadem die rejecit, & loco articulorum compulsoriam concessit, ex qua probationes faciendę, ut ex contractibus resultantes, melius ex scripturis, & instrumentis quam ex dictis testium concluderẽtur: cui tamen resolutioni non acquiescentes illi de Razzis, revisionem decisionis obtinuerunt, quæ juxta in eadem firmata confirmationem habuit, & insuper remissoriam super articulis prætensam DD. indulserunt; quibus omnibus expeditis, & vigore literarum compulsorialium, nec nõ remissorialium, processu completo, & ad urbem delato, hodie dubium subscriptum super bono jure proposui, & DD. procedendum esse ad legitimam juxta modum inferius exprimendum censuerunt.

Valida enim obligatio Jo. Baptistæ, processum ad ulteriorem executionem suasit, dum ipse vigesimum annum de tempore contractus excedebat; ideoque ex dispositione statuti Urbis, *c.* 47. *lib.* 1. pro majori reputabatur, ita ut absq; solemnitatibus valide se obligare potuerit, ad tradita per Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 246. *sub n.* 7. cor. Peutiug. *dec.* 335. *n.* 11. Adden. ad Pamph. *dec.* 1. *sub n.* 5. & alibi passim, 1
cujus statuti dispositionem locum habere in districtu, firmant supracitatæ auctoritates, ideoque extenditur ad Terram Sermonetæ, locum contractus, & originis contrahentium, quem esse in districtu admisit in specie *dec.* 1., *sub* 2
n. 5. coram Eminentiss. Otbob. & suppositum fuit in utraque decisione causæ super remissoria, editis nempe 5. Aprilis, & 28. Junii 1685. coram me. 3

Non relevante, quod in Sermoneta adsit particulare statutum super contractibus minorum observandum, ideoque illud, & non istud Urbis servandum veniat; nam cum illius dispositio non exprimat ætatem præcisam contrahentium, sed duntaxat solemnitatem in minorum contractibus determinet, nec super ætatem disponat, servandum est statutum urbis super eadem disponens, & habilitans quoscunque vigesimum annum excedentem ad contrahendum, ut in præcisis terminis dixit Rota *dec.* 246. *sub n.* 20. coram 4
Dunoz. Jun. & generaliter firmatum fuit cor. Pamphil. *dec.* 541. *sub n.* 2. *vers. non obstare.*

Hinc obstare minime potuit contraria interpretatio desumpta ex eodem statuto Sermonetæ, *cap.* 4. *lib.* 3. quod in causis criminalibus minores annorum 25. majores vero 15. & 18. possint adhiberi in testes, ideoque ex hujusmodi enunciativa 25. annorum, minorum ætas interpretetur ex regula, quod una pars statuti alias declarat; nam cum illius dispositio cadat duntaxat super minoribus annorum 15. & 18. exinde infertur, quod enunciativa 25. annorum fuerit apposita ad enunciandam ætatem secundum jus commune in minoribus requisitam, ideoque nihil ponit in esse, nec dispositionem inducit, quia hujusmodi verba se habent mere enunciative, ut in puncto de verbis enunciativi statuti Rom. *cons.* 191, *n.* 5. Alex Trentac. *var. res. tit. de verb. signific. res.* 2. *sub n.* 1. *in fin.* Genua *de verb. ennnc. lib.* 2. *q.* 5. *sub n.* 3. 5

Ea quo duntaxat eligitur, quod principalis statuentium intentio fuerit habilitandi majores annorum 15. & 18. non autem taxandi minoritatem ad an. 25. & hujusmodi verba dicuntur apposita ultra propositum, Rot. *in dec.* 580. *sub n.* 4. 6
p. 2. *rec.* & in fortioribus allegata dec. cor. Dun. Jun. 246.

Quinimo ex discretivo modo loquendi contraria elicitur interpretatio; si enim statuentes in rubrica statuti indeterminate requirentia solemnitates in contractibus minorum, voluissent ætatem determinare, id sane expressissent, quemadmodum in allegata *rubr.* 4. *lib.* 3. enunciatur: quod si non fecerit, id censetur consulto omisisse, juxta validissimum argumentum, *de quo in l. unica*, §. *sin autem*, C. *de* 7
caduc. toll. & in puncto statuti, Spad. *cons.* 157. *n.* 13. Rot. *dec.* 211. *n.* 3. *p.* 17. *rec.*

Sed exclusa remanet quæcunque observantia interpretativa cum ista non cadat, nisi super dispositione dubia, secus vero super iis, super quibus nil dispositum reperitur juxta illud, nõ entis nullæ sunt qualitates, ad regulam tex. *in l. ejus, qui in Provincia*, *v. quoniam*, *ff. si cert. petat.* et *l.* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re judic.* Rota *dec.* 211. *sub n.* 14. *p.* 19. *rec.* 8

Minus induci valuit observantia abrogativa statuti Urbis ex instrumentis compulsatis ac depositionibus testium, ad hunc effectum vigore remissorialium formiter inductorum; nam distinguendo tempora, quibus instrumenta exhibita stipulata fuerint, alia nempe ante ann. 1508. quo tempore edita fuit Constitutio fa. mem. Gregorii XIII. mandans servari statutum Urbis in toto districtu, nulla ex eisdem desumi potest concludens probatio, cum tunc temporis statutum Sermonetæ in districtu existentis propriam, & æquam interpellationem a jure communi capiebat, & de minoribus 25. annorum erat intelligendum respectu ætatis; secus vero ex post, quo tempore statutum Urbis ætatem minorum determinaverit usque ad an. 20. duntaxat, pro casu abrogata dignoscitur dispositio juris communis per jus municipale,

quod

quod uti Civitati dominanti determinat statutarias dispositiones locorum inferiorum, itaut istæ ab illo interpretentur, ut in proposito ratiocinatur Scacc. *de judic. l.1.c.97.sub n.41.* & in proximis terminis, Spad. *cons.348. sub n.7. lib.1.*

Si vero expendantur instrumenta stipulata post præmissum tempus, hæc siquidem nullam præseferre videbantur expressionem, quod contrahentes annorum 20. excederent; sed duntaxat, quod essent minores annorum 15. quæ expressio cum possit verificari ante ætatem annorum 20. sane non relevat ad inducendam præcisam observantiam ad hunc effectum necessariam, per ea quæ tradunt Surd. *cons. 341. sub n. 26. vers. respondeo tertio, & cons. 341. sub n. 41.* Rot. cor. Buratt. *dec. 129. sub n. 6.* coram Arguell. *dec. 65. sub n. 27. & in rec. 227. n. 9. p. 18. tom. 1.*

Quinimo potius contraria elicitur observantia, cum ex actu gesto de an. 1624. & sic proximo contractui, quo agitur, expressum habeatur, quod contrahens, tanquam major. 20. annorum, juxta formam statuti Urbis sciret se valide contrahere posse absque solemnitatibus, & istas duntaxat adhibuisse ad majorem cautelam; ex quo oritur manifesta Notarii, & contrahentium scientia, & approbatio, quod nihil recepta, & observata erat dispositio municipalis Urbis dominantis; qui sane actum nedum sufficiens reputari debet pro declaratione aliorum actuum ambiguitatem præseferentium, verum etiam inducere potest observantiam præcisam magis eidem dispositioni conformem, & contrariam observantiam obruere, ut late probat Cyriac. *controv. 460. sub n. 32.* & pro cohærenti interpretatione ad alia documenta intellectum dixit Rot. coram Priol. *dec. 44. sub n. 19.*

Testes vero ad concludendum talem observantiam examinati, ultra exceptiones personales, quas patiuntur, utpote vinculo compaternitatis, ac amicitiæ cum patre illos inducente devincti, nullam constituunt probationem, *cum sibimetipsis facto adversentur*; asserunt enim eosdem uti Notarios nunquam stipulasse in contractibus majorum 20. annorum absque solemnitatibus statutariis locis, & tamen data fuerunt plura eorundem instrumenta contrarium expresse denotantia, quod solum sufficit *ad minuendam in omnibus eorum fidem*, nedum ad eliciendam prætensam observantiam abrogativam, quæ ex actuum difformitate excluditur, ut præter supradductos dixerunt Grat. *discept. forens. cap. 36. sub n. 14.* Mant. *consult. 254. n. 17.* Rot. coram Greg. *dec. 162. n. 6. & 7.*

Eoque certius dum agitur de terra subdita, quæ non habet facultatem inducendi observantiam abrogativam statuti conditi a superiore cum clausula, *sublata, & decreto irritanti*, *concl. 6. n. 93. & seq.* Prato *disc. ept. 36. n. 5.* post Giulian. *ad statut. Perus. dec. 99. n. 99. & seqq.*

Semota nullitate obligationis Jo. Baptistæ, in nihilum offuscari potuit justitia executionis mandati, ideoque processum ad ulteriora impediri ex oblatione reddendi rationem de bonis hæreditariis ejusdem debitoris, ab hæredibus conventis facta; nam hoc siquidem admitti posset, & executio facta dignosceretur super propriis bonis hæredum beneficiatorum; secus vero si super hæreditariis, prout in præsenti, in bonis ipsius debitoris, & in inventario ab ipsis descriptis; nam hujusmodi exceptione hæres quamvis beneficiatus in hoc casu neutiquam juvatur, ad tradita per Rot. cor. Bich. *dec. 37. sub n. 3. & in rec. dec. 351. n. 4. p. 4. tom. 1. & dec. 775. n. 6. part. 12 & dec. 388. n. 10. p. 15.*

Minus submoveri potuit præfata executio, ex quo injuste relaxatum fuerit mandatum executivum pro fructibus annorum 61. cum tamen in censibus ultra ann. 29. fructus præscribantur, etiamsi contractus esset juratus, nec executive procedi possit; nam super hoc DD. modum supra enunciatum statuerunt, quod ad ulteriorem executionem pro nunc procedatur quoad annos 29. pro quibus non intrat præscriptio, ad effugiendam in hac propositione disputationem. An præscriptio de juris rigore, ubi adest juramentum; debeat esse annorum 40. de quo Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec. 373. sub n. 31. cum aliis in dec. 713. sub n. 12. p. 18. rec.* allegata seu potius juxta opinionem in praxi receptam sufficiat trigenaria, ut innuere videtur Card. de Luca *de censibus, disc. 20. sub n. 6.* & contractu jurato tenuit Rot. *dec. 47. in principio part. 13. rec.* quam tamen suis loco, & tempore decidenda reservarunt.

Et ita utraque parte informante decisum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Auximana Fideicommissi.

Luna 12. Decembris 1678.

ARGUMENTUM.

Contractus initus a procuratore minoris est cum solemnitatibus explendus, licet solemnitates in mandato procuræ reperiantur, si procuræ mandatum non sit speciale cum insertione, & forma, cum qua procurator in certo, & præciso procedere debet: si vero adsit forma præcisa contrahendi, itaut sit speciale mandatum, tunc si solemnitates reperiantur in mandato procuræ, illæ in contractu non exoptantur.

SUMMARIUM.

1 *Census a minore impositus absque solemnitatibus est nullus.*
2 *Ex solo insinuationis defectu minoris contractus irritatur.*
3 *Solemnitates exiguntur in contractibus quos init procurator minoris, licet ipse sit cum solemnitatibus constitutus, ubi mandatum procuræ sit generale ad obligandum minorem, vel ad imponendos census, & n. 4. redditur ratio.*
5 *Amplia, & si determinetur in momento procuræ actus specialis, si non præscribatur certa, & præcisa forma contraherendi.*
6 *Antequam ad executionem momenti mandati judex ad quem deveniat, debet cognoscere exceptiones rei.*
7 *Judex ad quem in vim clausulæ, quam & quas, valet cognoscere super juribus coram primo Judice non deductis.*

DECISIO XXVI.

Adversus decisionem editam sua die prima Julii proximi scribentes pro Merello nitebantur hodie non solum exceptione fideicommissi, in prima propositione tantum deducta, sed ulterius altera nullitatis census, vigore cujus fuit relaxatum mandatum, quod A. C. decrevit esse exequendum; unde domini non concordes circa primam, ex hac sola concluserunt recedendum a decisis.

Cum enim Joseph egerit contra Metellum pro fructibus census alias impositi a Ludovico tam proprio ipsius nomine quam uti procuratore Antonii Mattii, Ascanii, & aliorum fratrum in minori ætate constitutorum, absque decreto judicis, aliisque solemnitatibus a jure communi, & municipali requisitis; utique illarum immissio induxerit favore minoris nullitatem census, ad text. *in l. non est, C. de præd. min. cum aliis vulg.* Rot. *dec. 153. n. 12. & 13. p. 1. rec.* Merl. *dec. 533. n. 10. & seqq.* & propterea mandatum illius vigore obtentum remanet injunctum & non exequendum ex vulgari. 1

Non obstat, quod decretum & solemnitates prædictæ fuerint servatæ in mandato procuræ ab eis dato Ludovici, cum expressa facultate inter alias accipiendi pecunias ad censum semel vel pluries quantum occurrerit, *præsenti summar. Metelli n. 3.* quia ultima, quod deficit intimatio ejusdē mandati requisita a constitutione Ægidiana, sub pœna nullitatis, quæ sola sufficeret ad effectum, de quo agitur, ut in his terminis Rot. *d 98. n. 2. p. 11.* Nec observarunt DD. quod mandatum uti generale & non exprimens certum contractum utiliter pro minoribus peragendum a procuratore, intelligi debeat, prout de jure, & si servatis necessariis solemnitatibus in quolibet actu, ne alias nimis facilis aperiatur via fraudandi minores, ut per plures conclusiones distinguit Socc. Sen. *in l. 1. §. Item acquirimus n. 18.* & melius, ac latius materiam plene tangens Jas. *ibid. a n. 8. usque 19. & præcipue n. 13. ff. de acq. possess.* Bertazz. *clausf. 5. n. 9. vers. contrarium, & seq. dec. 95. n. 3. & seq.* referens innumeros concordantes, & Rot. *dec. 37. n. 7. & seqq.* coram Cardinali Millino. 2 3

Et fortius in præsenti, dum mandatum non solum est generale, sed etiam in eo data fuit a minoribus procuratori facultas indeterminata ad constitutionem census semel vel pluries, quoties occurreret, quæ uti respiciens futurum contingens, magis indigebat de tempore impositionis census speciali decreto judices, ad hoc, ut ad præscriptum necessitatis minori valide constitui possent census, alias judex non perscrutatus fuisset legitimo modo causas contrahendi, an essent urgentes, & utiles, & sic an minoribus expedierit contragere, ad præscriptum, *l. magis puto, §. si pupillis, v. 4. enim passim, ff. de rebus eorum*, & sine quibus decretum in mandato generali, uti non rite interpositum, invalidum, ad text. *in l. item eos, §. sed ita, ff. quod cujusq. universitas*, & notat. Simoncell. *de decr. lib. 3. tit. 7. n. 47. et seqq.* Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 10. n. 9.* Par. *cons. 98. n. 18. et seqq.* Rot. *dec. 714. n. 40. et seq.* coram Millino.

Nec

Neque ex eo, quod mandatum specifice continet facultatem constituendi census, potest dici speciale, quia ad effectum de quo agitur, nunquam dicitur tale, nisi sit ad certum & specificum actum cum expressione qualitatum, &
4 circumstantiarum necessariarum ad hoc, ut propinquiores, & judices distinguere valeant utilitatem, vel damnum quod ex illo resultare posset minoribus, ex plene deductis per Jas. in d. l. 2. §. *Item acquiramus n. 10. ff. de acquiren. possess.* Ti-
5 raq. *de leg. connub. gl. 5. n. 198. & seqq. in fin.* Simoncell. *de decret. lib. 2. tit. 13. n. 50. & seqq.* Bart. *dec. 95. n. 4. & 5.*

Denique non subsistit, quod Rota non possit cognoscere de justitia mandati obtenti a Josepho, ex quo causa reperiatur commissa a decreto A. C. moderationis inhibitionis expeditæ vigore prætensi fideicommissi. Tum quia Signatura rescripsit cum clausula *& si quid exequendum*, quæ proprie referenda est ad idem mandatum, cujus executionem Metellus coram eodem A. C. impedire conabatur etiam ex juribus fideicommissi, quæ intelligitur, prout de jure: ac pro-
3 pterea antequam deveniatur ad executionem, cognosci debet de exceptionibus ad illam impediendam oppositis, Bar-
6 bos. *de claus. 169. num. 9.* Adden. ad But. *dec. 231. n. 6.* Tum etiam quia commissio continet clausulas, *quam, & quas*, quæ sufficiat ad hoc, ut dicatur fuisse ad Rotam devoluta omnia etiam alias non proposita, & quod judex possit illius vigore canonizare novum jus, ait Cocc. *dec. 47. n. 10.* Catill. *dec. 32. n. 6. & seqq.* Et ita utraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO DECANO.

Recineten. Census.

Veneris 12. Junii 1686.

A R G U M E N T U M.

Obligatio Mulieris absque solemnitatibus volitis a constitutione Carpensi est nulla, prædictæque solemnitates exiguntur etiam in contractibus ad acquirendum tendentibus, & præseferentibus titulum lucrativum, & onerosum, ac etiam in ratificatione per reiteratos actus inducta, & demum in obligationibus judicialibus, ob amplitudinem verborum enarratæ constitutionis.

S U M M A R I U M.

1 *Ex contractu inito cum minore vel muliere absque solemnitatibus nulla oritur actio.*
2 *Solemnitates exiguntur in emptionibus, quæ fiunt a minoribus & mulieribus, ob possibilem læsionem, quæ potest evenire ex pretii taxatione.*
3 *In additione hæreditatis, licet tendat ad acquirendum, minor & mulier tenentur solemnitates adhibere.*
4 *Asserens contractum minori esse utilem, tenetur probare.*
5 *Clausula, quatenus opus sit, non reddit actum consuetudinalem, quando est adjecta verbo præsentis temporis.*
6 *Ratificatio contractus minoris vel mulieris, easdem prorsus solemnitates requirit, quas in ipso contractu adhiberi necesse est.*
7 *Etsi illa inducatur ex reiteratis actibus, cum alias fraudari potuisset legi.*
8 *Minor seu mulier etiam judicio non obligatur sine solemnitatibus, quando possibilis est eorundem læsio.*
9 *In terminis constitutionis Ægidianæ, etsi agatur de judiciali obligatione apud alia curia, adhuc tamen ex peculiari illius efficacia servandæ sunt solemnitates in illa præscriptæ.*
10 *Reus excipiens dicitur negare & nihil asserere.*
11 *Sublatis etiam solemnitatibus, contractus sustinetur, si initus sit inter æque privilegiatos.*
12 *Per eum tamen qui agit de damno evitando, defectus solemnitatum potest opponi, cum potior sit illius causa.*
13 *Solemnitates Ægidianæ requiruntur, etiam si alter contrahens sit pariter minor vel mulier.*
14 *Sententia a qua pendet appellatio, nullum jus statuere potest.*
15 *Mulieri datur electio bonorum, super quibus consequi velit creditum dotale.*
16 *Mulier præfertur in bonis postea quæsitis per virum creditoribus anterioribus.*
17 *Mulier tenetur reddere rationem de fructibus perceptis ante declaratam nullitatem de bonis nulliter emptis, quorum pretium non solvit.*

D E C I S I O XXVII.

NOn constare de bono jure Comitissæ Eleonoræ Ferreteæ, etiam ad effectum restitutionis in integrum, adversus sententiam Eminentiss. DD. Cardinalis Othoboni, canonizantem justam, ac validam subhastationem undecim locorum montium cum dimidio dotalium ipsius Comitissæ, in vim mandati ab A. C. Ateosto relaxati ad instantiam fratrum de Bonacursis, bis Rota respondit coram me sub diebus, nempe 17. Aprilis 1684. & 7. Maii 1685. Quarum resolutionum vires ad examen redactæ sub die 23. Januarii præteriti, ac informantes pro Comitissa, nedum insistentes super nullitate ipsius obligationis, super qua intentata actio fratrum de Bonaccursis dirigebatur: verum etiam ex juribus in manibus meis exhibitis aperte docentes, quod deliberatio, seu acquisitio bonorum quon. Equitis Bernardini Galli ipsius D. Eleonoræ viri fuerit omnino eidem damnosa, ex quo eorundem bonorum fructus vix onera super eis imposita, ac annuatim solvenda, nec non expensas culturæ adæquarent, ideoque ex tali contractu omnino mulieri damnoso, absque ullis solemnitatibus inito, mulier nullatenus obligari potuerit; dilata fuit causæ resolutio, & expresse injunctum, quod eadem jura in actis exhiberentur: quo hodie peracto prævia eorundem actorum repetitione, cum jam in actis Notarii causæ reperiebantur producta, iterum DD. consului: *An essent standum, vel recedendum a decisis*, & pro reformatione decisionis, juxta modum insertius exprimendum, prodiit resolutio.

Agnoverunt siquidem DD. bonum jus Comitissæ oriri ex insubsistentia actionis, qua Bonnacursii adversus eandem experti fuere procedendo ad subhastationem locorum montium ipsius dotalium; ideoque quoad illius obligationis validitatem in decisionibus causæ firmatam a decisis recesserunt, eandemque pro nulla habuerunt, ac inefficaci ad parendam quamcunque actionem. Nam recensendo factum in memoratis decisionibus relatum, dilucide constat, quod post secutam deliberationem quorundam bonorum hæreditariorum Equitis Bernardini Galli ad favorem Josephi Michilli, & personæ ab eo nominandæ, cum obligatione solvendi scuta quatuor millia, & nongenta in numerata pecunia, & subintrandi in scutis tribus millibus censuum passivorum hæreditatis, nec non solvendi annuam præstationem sc. 10. monialibus sororibus ejusdem Equitis earum vita durante, Comitissa Eleonora acceptavit nominationem per apocham privatam ab eodem Michillo in se factam, cum promissione illum relevandi ab omni damno, & molestia, quæ occasione præfatæ obligationis pati potuisset, cujus nominationis, & respectiva accollationis vigore absque ullis solemnitatibus constitutionis Ægidianæ peractæ, intentarunt fratres de Bonnacursis, uti creditores q. Equitis Bernardini unius census in sorte sc. 2000. judicium executivum adversus præfatam Eleonoram, ac pro fructibus decursis, & non solum mandatum executivum super præfatos locis, ac eorum subhastationem obtinuerunt; unde evidenter arguitur injustitia dati A. C. & respective secutæ deliberationis, ut innixæ obligationi mulieris nulliter contractæ absque solemnitatibus per Ægidianam essentialiter volitis in quocunque contractu mulieris, vel minoris, ex qua quidem obligatione nullam oriri actionem in judicio experibilem, millies respondit Rota, & signanter coram Emin. Othob. *dec. 215. sub n. 1.* coram Peuting. *dec. 273. sub* 1
n. 7. & 12. coram Seraph. *dec. 1842. sub n. 1. & seqq. & in rec. dec. 93. n. 12. part. 15. & dec. 16. n. 1. part. 16.*

Nec in præsenti applicabilis reddebatur limitatio in contrariis decisionibus data, quod contractus per mulieres gesti absque solemnitatibus sustineantur, si principaliter tendant ad acquirendum, etiamsi secundario oriatur obligatio, quia præmisso, quod conclusio procedit in contractibus de sui natura mere lucrativis, seu tendentibus ad acquirendum cum evidenti utilitate minoris, vel mulieris, prout se explicant Doctores in præfatis decisionibus allegatis; secus vero in simplici emptione cum accollatione onerum, quæ nedum de per se titulum lucrativum excludit ex illa possibili læsione, quæ in excessiva taxatione pretii resultare posset, ut optime probat Fenzon. ad Statut. *Urbis lib. 1. cap. 151. n. 38. usque ad 46.* Rota coram Royas *decis. 261. sub n. 10.* & in terminis Constitutionis Marchiæ Rota cor. Seraph. *d. dec. 1842. sub n. 2. et 3.* coram Arguel. *decis.* 2
23. sub n. 21. verum etiam expressum onus importat ob accollationem præfatorum censuum, necnon annuæ præstationis Monialibus promissæ, quæ certo titulum onerosum præseferunt, & ad unus pejus evidentem utilitatem excludunt, prout in simili de additione hæreditatis, quæ licet tendat ad acquirendum, adhuc tamen, quia minor hæres potest pro exsolvendis debitis hæreditariis, absque requisitis solemnitatibus, neutiquam sustinetur, Rot. *dec. 554. n. 3. et dec. 479. sub n. 6. et 9. p. 18. rec.*

Urget responsio ex ipso facto elicita, quod talis contractus vere, ac realiter ad acquirendum non tendat, ac nomen

acqui-

acquisitionis non mereatur, quia ex processu in actis causæ exhibito, & pro præsenti propositione reperito, evidenter apparet reditus bonorum deliberatorum via ad sustentationem onerum, & ad solutionem expensarum pro necessaria eorundem cultura sufficere; eaque eo in quilibet titulus, nedum lucrativus, verum etiam acquisitionis excluditur, cum potius apertam læsionem redoleat, & nomen distractus mereatur, prout ex subsecuto eventu dignosci potuit, dum mulier pulsata pro solutione fructuum controversi census, *nominationi præfatæ, ac etiam prætensæ subhastationi, & deliberationi, aliisque subsecutis renunciat, & renunciavit*, sunt verba ipsius protestationis ab ejusdem procuratore in actis dimissa; & si contrarium prætenditur, ab afferente probandum esset, Rota in civitatis Castellanæ bonorum 16. Junii 4 1684. §. *Neque dici potest* coram bo. me. Paulaccio, & 11. Januarii 1686. §. *Et sane*, coram R.P.D. Matthæjo.

Non obstante duplici responsione in decisionibus data, & quod præfata renunciatio fuerit conditionalis, uti concepta sub clausula, *quatenus opus sit*, seu potius verbalis absque effectiva bonorum dimissione; ideoque nihil ponat in esse, & quod ipsa mulier, seu ejus procurator in actu renunciationis non allegaverit nullitatem ex defectu solemnitatum, & consequenter contractus remanserit in implicito statu validitatis, cum nullus duntaxat efficiatur minore, seu muliere volentibus; quia ex verbis ipsius protestationis, seu verius renunciationis, & ex subsecuto totius effectu, id rursum diluitur; clausula enim *quatenus opus sit*, non valuit reddere actum conditionalem, uti adjecta verbo præsentis temporis, ad text. *in l. cum ad præsens, ff. si cert. petat. l. institutio talis, ff. de condit. instit.* nec renunciatio dici potuit verbalis, cum illius vigore hæredes matris possessio-5 nem bonorum dimissorum nacti fuere, ut ex Summario ipsius Comitissæ, *sub n.* 12. doctum fuit.

Prout etiam quod mulier non allegaverit nullitatem nominationis, & respective acceptationis deliberationis ex defectu solemnitatum, quia ex lectura ipsius renunciationis contrarium apparet, ibi: *Insuper his salvis dixit, quod cum acceptaverit dictam prætensam nominationem, tam in dicta prætensa scriptura privata, quam in instrumento sine aliqua solemnitate, nempe sine decreto judicis, & propinquorum, ut requiritur in constitutione Marchia, etiamsi prætensam acceptationem scripsisset, illamque acceptasset, & se expresse ad eam obligasset, omnis prætensa obligatio est nulla.*

Minus subsistens visa fuit exceptio, quod ad sanandum solemnitatum defectum suffragari possit, quod Comitissa Eleonora per plures, ac reiteratos actus nominationem præfatam ratificaverit, & signanter deliberationem in personam Michilli peractam in judicio sustinuerit, favorabilem sententiam super illius validitate, & justitia reportando; ideoque hujusmodi actus nedum præseferant actualem, & positivam acceptationem, & respectivam ratificationem, quæ nullis solemnitatibus indiget.

Nam pro omnimoda remotione objecti distinguendi sunt actus, qui Comitissæ tribuuntur pro prætensa ratihabitione. Primo enim affertur instrumentum sub die 24. Julii 1559. stipulatum, quod solum præsefert simplicem recognitionem subscriptionis in apocha privata nominationis habitæ.

Secundo adducitur aliud instrumentum simplicis declarationis Michilli, quod ipse duntaxat purum nomen habuerit in præfata deliberatione, & quod ipse nullum damnum pateretur, & consequenter nil aliud importat, quam declarationem ad ipsius finem commodum.

Tertio objicitur productio eorundem jurium, una cum apocha nominationis coram A.C. Bulgarino facta, necnon sententia super validitate, & justitia deliberationis adversus filios obtenta ex capite læsionis agentes; verum præfati actus contractum nulliter gestum validare nequeunt, minusve ratificationem importans, tam quia ratificatio contractus minoris, vel mulieris easdem prorsus solemnitates sequitur, quas in ipso contractu adhiberi necesse est, Boccac. *super Constit. Ægid.* gl. 8. n. 62. Pich. *ad Statut. Urb.* gl. 7. n. 86. 6 Rot. cor. Seraph. *dec.* 292. *sub n.* 1. *& seq.* & cor. Dunoz. Jun. *dec.* 81. n. 12. & cor. Arguell. *dec.* 3. n. 11. docto præsertim de nullitate contractus, & sic de vitiate principii infecti, ac tituli vitiosi, Rot. *dec.* 31. n. 11. post Cenc. *& dec.* 96. n. 15. & 17. *part.* 6. *rec.* tum quia actum esset de solemnitatibus statutariis, si per hujusmodi reiteratos actus earundem defectus suppleretur, ac statuentium mens, ac intentio, quæ duntaxat minorum imbecillitati provide succurrit, de facili eluderetur, si cum eadem facilitate, qua minores in-7 ducuntur ad primum contractum, ita ad illius reiterationes trahi possent, Rot. coram Zaratt. *dec.* 42. *sub n.* 18. coram Peut. *dec.* 273. n. 19. *& seq. et dec.* 114. n. 13. *p.* 13. *rec.*

Non resistente, quod productio Jurium, & successive sententia in vim eorundem obtenta, dicantur actus judiciales, ac proinde uti facti apud acta, seu calore Judicii, non indigeant solemnitatibus, quia conclusio procedit quoad actus concernentes validitatem Processus, & quoad ipsasmet judiciales obligationes, super quibus Judex cognoscit de utilitate minoris; secus vero prout in præsenti ad effectum validandi obligationem mulieris, super cujus utilitate Judex non cognovit, nec eam fieri, aut confirmandam esse pronunciavit, & multo minus ad favorem tertii in causa non existentis, cum isto casu non intrent termini Actorum Judicialium, neque caloris Judicii, sed potius adaptatur conclusio, quod minor, seu mulier etiam in Judiciis non obligatur sine solemnitatibus, quando possibilis est eorundem læsio, Carpen. *ad Statut. Mediolanen.* c. 328. n. 64. Caucet. *vers. resol. part.* 2. c. t. *de minoribus* n. 88. *et seqq.* Pic. *ad Statut. Urbis, gloss.* 7. *sub n.* 122. Rota penes Cenc. *de cens. dec.* 473. *sub n.* 3. 8

Quinimo in præsenti, etiamsi ageretur de judiciali obligatione apud acta Curiæ, adhuc tamen ex peculiari efficacia Ægidianæ Constitutionis servandæ essent solemnitates in illa præscriptæ, ex Boccac. *d. gloss.* 8. *sub n.* 7. *vers. Et* 9 *ideo habebitur*, Rot. *dec.* 272. *sub n.* 12. *et* 13. *p.* 17. *rec.*

Minus refragante, quod Judex cognoverit de utilitate mulieris, dum per sententiam definivit deliberationem validam, & justam, quia id contingit respectu filiorum non autem mulieris, illis nempe non fuisse læsivam; unde potius infertur illatio, quod Judex cognoverit de utilitate filiorum, & sic de damno mulieris matris, si læsionem respectu eorundem excluserit; & erroneum est argumentum, quod ex hujusmodi sententia utilitas mulieris inferatur, dum hæc excipienda de non læsione respectu filiorum noluit quoad ipsam utilitatem affirmare; Reus enim excipiens dicitur negare, & nihil asserere, Bald. *in §. Per hanc* 2. *C. de tem-* 10 *por. appell* Leo *de præpar. jud.* 12. n. 36. *p.* 1.

Hinc nullius ponderis reddebatur, quod talis deliberatio, & respective accollatio censuum in partem pretii bonorum deliberatorum tribuenda sit immediate Eleonoræ uti facta ad ipsius favorem per interpositam personam, ideoque etiam semotis solemnitatibus sustineatur, quia contractum fuit inter æque privilegiatos, dum empta fuere bona filiorum minorum, ad tradita per Rot. *dec.* 190. n. 27. *et* 28. *p.* 6. *rec.* & ibi Adden. ad Gregor. *dec.* 164. *sub n.* 12. Nam 11 quidquid sit, an vere deliberatio censeatur immediate expleta in personam mulieris uti facta Michillo pro persona nominanda, conclusio non applicatur, seu ejus limitationem recipit, tum ex quo inter alios aderant tunc temporis tres ætate majores, tum ex quo agitur in præsenti per Creditores census de lucro captando, per Comitissam vero de damno obviando, cum ea discrimen potuerit ejus dotem sub hujusmodi obligatione, & illius medietatem salvam duntaxat exposcit, non adversus ipsosmet filios, sed contra eorundem Patris Creditoris. Unde latrat limitatio, quod etiam ageretur inter æque privilegiatos, potior est causa il- 12 lius, qui agit de damno evitando, & recte per ipsum opponitur de defectu solemnitatum, ut bene firmatur *per dec. in objecto allegat.* & signanter *in dec.* 190. *part.* 6. *sub num.* 13 30. & habetur per Rota coram san. mem. Gregorii XV. *dec.* 164. n. 6. ibique Adden. n. 13. *et dec.* 278. n. 6. *p. et dec.* 675. *sub n.* 8. *et* 9. *p.* 18. *rec.*

Stante præsertim extensione ipsius Constitutionis Ægidianæ ad mulieres majores, quæ habet locum etiam in contractibus cum minoribus, & personis privilegiatis de- 14 lebratis, Rota coram Peutinq. *dec.* 273. n. 5. Ubi quod nullitas inducta ipso Jure, procedit, etiamsi contractus permanserit in implicito statu validitatis, multoque magis in præsenti casu, quo Comitissa nunquam fructus prætensi census persolvit, sed pulsata pro eorundem solutione statim de nullitate opposuit, Rota *d. dec.* 273. *sub n.* 18.

Reformandas itidem DD. censuerunt decisiones in causa editas quoad alteram earundem partem, qua firmatum extitit, medietatem dotis Eleonoræ salvam non remansisse ex causa præfatæ deliberationis undecim locorum Montium cum dimidio: quia calculus in eisdem decisionibus formatus insubsistens videbatur: Admissa enim quantitate dotis in summa scut. 13. mill. ultra acconcium valoris sc. 660. constitutæ, prout præsefert jurata promissio in publico Instrumento habita; non obstante, quod de integra illius solutione non doceatur, & extet sententia bo. mem. Card. Litta, canonizans hujusmodi solutionem in scutis duntaxat 10400. quia ab hac sententia pendet appellatio, & quidem

dem cum voto hujus Sac. Tribunalis dessinienda; unde quousque non fuerit confirmata, nullum jus statuere potest, Rota cor. Merlin. *dec.* 317. *n.* 5. & cor. Priul. *dec.* 46. *sub n.* 30. & semper ad dimetiendam dotis quantitatem spectari debet illius jurata promissio, quando doceri possit, prout in præsenti, de majori parte soluta.

Evidenter constat illius medietatem neutiquam salvam remansisse, dum a præfato calculo demanda est quantitas sc. 300. sortis unius Census jam extincti, & Cambium sc. mille contractum debitore decocto, prout etiam valor, seu pretium bonorum hæreditariorum Equitis Bernardini comitista, ex superius animadversis pluribus oneribus obnoxia dignoscuntur, & in parte pendente lite deliberata fuerint Creditoribus hypothecariis, ideoq; in dotem mulieris non imputanda; Unde nec censum dicitur, quod eidem Comitissæ remanserint, duntaxat loca Montium 55. ex quibus dempto pretio locorum undecim cum dimidio deliberatorum salva equidem dici nequit medietas dotis in scutis 6830. ut calculanti apertissime patet.

Dato igitur, quod non sit salva dotis medietas, nimis debile visum fuit refugium, quod mulieri non detur optio bonorum pro illius satisfactione, nec attendenda sit ejusdem protestatio, quod super locis Montium, non autem super stabilibus præfatam medietatem consequi velit, quia præmisso, quod semper mulieri datur electio bonorum, super quibus consequi possit creditum dotale, ut de praxi in Urbe servanda testatur Ridolph. *p.* 1. *c.* 9. *sub n.* 10. removetur in
15 præsenti quælibet difficultas; dum constat de potioritate ejus crediti super præfatis locis Montium, uti per Virum post obligationem dotalem quæsitis, quo casu etiamsi Census controversus esset anterior, mulier tamen in bonis po-
16 stea quæsitis præfertur, ad text. *in l. si is, qui ff. de Jure Fisci*, qui licet loquatur in Fisco, extenditur tamen ad dotem, juxta opinionem Rotæ cor. Ninot. *dec.* 17. *n.* 5. & *in rec. dec.* 328. *sub n.* 19. *part.* cum aliis alleg. in Fulginaten. Bonorum 13. Junii 1664. coram Ottalora.

Verum quia DD. in præcedenti propositione dubitarunt, quod saltem Comitissa teneretur ad fructus controversi census pro eo tempore, quo bona deliberata possederit, & ante ipsius reclamationem, ex quo contractus dici posset in implicito statu validitatis, & apud partes admodum controversum extitit, quod bona præfata fructus non reddidissent, cum essent sufficientia ad onerum realium, ac super eisdem bonis impositorum satisfactionem, prout præsertim videbatur processus ut supra exhibitus super probatione fructuum eorundem bonorum, in quam DD. jun-
17 xerunt, quod Comitissa Eleonora reddat rationem de fructibus de tempore ejusdem possessionis perceptis.

Et ita reformandas esse decisiones juxta modum responsum fuit, utraque parte informante &c.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Recineten. Census.

Lunæ 10. *Martii* 1687.

Argumentum in præcedenti decisione reperitur.

S U M M A R I U M.

1 *IN contractibus ad acquirendum tendentibus nullæ requirantur solemnitates.*

2 *Hæc tamen conclusio procedit in contractibus de sui natura mere lucrativis, vel in aliis, qui principaliter tendunt ad acquirendum facta obligatione solvendi quid minimum, ut fieri solet in investituris emphyteuticorum bonorum; secus vero in contractu oneroso emptionis.*

3 *De opinione possit dubitari in terminis statuti Urbis.*

4 *Non autem in terminis constitutionis Marchiæ.*

5 *Solemnitates exiguntur etiam in emptione facta a minore sub hasta.*

6 *Præsertim quando ea ipsa non est persona minor, & fit per alium pro persona nominanda.*

7 *In contractu judiciali nulla exigantur solemnitates.*

8 *Approbatio contractus facta ad unum finem, & effectum, non operatur illius ratificationem quoad alium.*

9 *Minor, seu mulier ex non servatis solemnitatibus non possit repetere fructus census soluti, potest tamen intervertere solutionem decursorum etiam ante declaratam nullitatem.*

10 *Minor, vel mulier fructus perceptos ex bonis nulliter emptis tenentur restituere.*

11 *Deliberatio in parte excussion corruit in totum.*

D E C I S I O XXVIII.

COllatis ad invicem fundamentis priorum decisionum in hac causa editarum sub diebus 17. Aprilis 1684. & 7. Martii 1685. & ultimæ contrariæ editæ sub die 31. Junii proximi præteriti cor. bon. mem. Albergato, in qua dictum fuit accollationem censuum sc. 3000. in sorte factam a Comitissa Eleonora in acceptatione nominationis de se factæ a Josepho Michillo deliberatario bonorum pro persona nominanda fuisse nullam, sed tamen teneri reddere rationem de fructibus ab ea perceptis spatio annorum quatuor circiter, quibus pacifice possedit bona deliberata, & non excepit de nullitate obligationis, Domini coram me in illius locum subrogato censuerunt standum esse in secundo loco decisa.

Subsistens enim visa fuit nullitas obligationis, & accollationis deducta a defectu solemnitatum, non obstante, quod acceptatio nominationis principaliter tenderet ad acquirendum bona deliberata, ideoque nullis indigere videretur solemnitatibus, ad tradita per Alex. in addit. ad Bart. *in l. apud Julianum*, §. *fin. litera D. ad finem vers. idem dixit, ff. quibus ex causis in possess. eat.* Angel. *cons.* 317. *n.* 13. cum aliis concordantibus adductis per Rotam in Casalen. prætensæ nullitatis contractus 29. Junii 1669. cor. Eminentiss. Cardinali Carpineo, quia conclusio bene procedit in 1
contractibus de sui natura mere lucrativis vel in aliis, qui principaliter tendunt ad acquirendum facta obligatione solvendi quid minimum loco pretii, vel modicam annuam pensionem pro recognitione dominii, ut fieri solet in inve- 2
stituris bonorum emphyteuticorum, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium adductæ; secus vero in contractu oneroso emptionis bonorum, in quo mulier, vel minor lædi potest non solum circa taxationem justi pretii, sed etiam circa modum illud solvendi, ut minus, prout hic, per accollationem censuum impositorum ad rationem septem pro centenario, quando bona acquisita, detractis oneribus, reddebant fructus ad rationem longe minorem, ut liquet ex depositionibus testium examinatorum, & ex calculo dato adnotatus per Fenzon. *ad Statut. Urbis lib.* 1. *c.* 151. *a n.* 38. *usque ad n.* 46. & firmatur per Rotam coram Royas *dec.* 261. *sub n.* 10. *in fine*, & in terminis constitutionis Marchiæ coram Seraphino *dec.* 1242. *n.* 2. & 3.

Nec refert, quod de hujusmodi articulo alias dubitaverit Rota cor. Buratto, ut refert idem Fenzon, *loco supraci-* 3
tato sub n. 44. quia ratio dubitandi fuit in terminis Statuti Urbis facientis mentionem solum de pacto de non petendo refutatione, quietatione, & donatione faciendis per mulieres, vel minores, quæ sunt de sui natura læsiva, an scilicet sub eo comprehenderentur etiam contractus emptionis, & alii, qui de sui natura tendunt ad lucrum, licet ex accidenti possint esse læsivi, uti refert Adden. ad Greg. *dec.* 333.
n. 9. Adeoque non militat in constitutione Marchiæ, quæ 4
cum faciat mentionem generaliter de omnibus contractibus, & specialiter de venditione, quæ est relativa opinionis: consequenter etiam loquitur de ista, ut in specie ponderat Rota coram Seraph. *d. dec.* 1142. *n.* 3.

Minusque relevat, quod agatur de emptione facta sub hasta mediante persona Josephi deliberatarii, quia mulier emens sub hasta, adhuc tenetur servare solemnitates a Statuto, vel Ægidiana præscriptas, ut tradit Picus *ad Statut.*
Urbis d. gl. 7. *n.* 314. & 321. *vers. Verum contrariam opinio-* 5
nem Posth. *de subhastat. insp.* 34. *n.* 127. & sine difficultate, quando ista non est præsens subhastationi, & deliberationi bonorum, sed ex post nominatur a deliberatario, qui declaravit ab initio emere pro persona nominanda, quia tunc Judex non potest cognoscere de utilitate mulieris.

Prout nec etiam facit, quod Eleonora in contradictorio
judicio cum filiis sustinuerit invaliditatem deliberationis, 6
adeoque illam approbaverit per actum judicialem, in quo nullæ solemnitates requiruntur, ad tradita per Adden. ad Pamph. *dec.* 11. *n.* 15. Rota post Gilian. *ad Statut. Perus. dec.* 34. *in fin.*, cor. Buratt. *dec.* 301. *n.* 9. & *in rec. dec.* 131. &
dec. 396. *utrobique n.* 9. & 10. *p.* 13. & *dec.* 693. *n.* 2. *p.* 18. 7
Quidquid enim sit, an contractus ratificatus per actum judicialem sine solemnitatibus obliget mulierem, vel minorem ratificantem, in præsenti extranea visa fuit hujusmodi quæstio, quia Judex cognovit solum, an filii, qui passi fuissent deliberationem bonorum remansissent per eam læsi, prout ipsi deducebant, non autem, an etiam ipsa deliberataria. Unde cum bene simul stare possit, quod idem actus sit utilis venditori, læsivus vero, & damnosus emptori, approbatio contractus facta in judicio ad unum finem, & effectum, non operatur illius ratificationem quoad alium ultra mentem Judicis, & partium de ejus validitate altercantium, ut in specie notat Picus *ad Stat. Urbis d. gloss.* 7. *n.* 321. & 322.

Fit.

Firmata autem nullitate obligationis, seu accollationis factæ per Comitissam, frustra Fratres de Bonacursiis sustinenda deliberatione locorum nodecim montium secuta ad ipsorum favore vigore supradictæ accollationis securrebant ad implicitum statum validitatis illius ab anno 1659. usque ad annum 1663. quo saltem durante;
9 prætendebant Eleonoram fuisse obligatam ad solutionem fructuum censuum accollatorum, ad tradita per Gratian. discept. 55. n. 65. & firmata per Rotam in Romana census 22. Martii 1682. §. Tam maxime, coram me; cum quia hodie non agitur de fructibus jam solutis ante declaratam nullitatem, ad hoc ut illi veniant restituendi, vel compensandi in diminutionem sortis, in quibus terminis loquuntur Gratian. & Rota superius allegati; sed de solvendis, seu solutis post appositam in actis nullitatem obligationis, ad quos mulier non tenetur, nisi pro rata fructuum perceptorum, de quibus fuit facta locupletior ex bonis deliberatis, ne alias pro rata censuum accollatorum fruatur re, & pretio, contra notissimas juris sanctiones in l. Julianus, §. ex vendito, ff. de act. empt. & l. curabit 5. C. eodem, cum aliis concor-
10 dantibus adductis per Rot. dec. 227. n. 9. p. 17. rec. tum etiam quia deliberatio locorum montium fuit facta non solum pro fructibus decursis spatio quatuor annorum, in quibus obligatio mulieris juxta censum patris fuit in implicito statu validitatis; sed etiam pro aliis decursis per quatuor annos cum dimidio ante accollatio-
11 nem, pro quibus non suffragatur implicitus status validitatis; ideoque tanquam excessiva in parte, corruit in totum, Posthum. de subhast. inspect. 50. n. 2. & 3. Rota post eundem dec. 69. n. 20. & dec. 101. n. 8.

Et ita constare tam de nullitate obligationis Comitissæ Eleonoræ, quam subhastationis secutæ ad instantiam Fratrum de Bonacursiis, & Eleonoram teneri reddere rationem de fructibus perceptis ex bonis deliberatis quadriennio ante allegatam nullitatem, resolutum fuit. Utraque &c.

Sacra Rota est in voto, constare de bono jure Comitissa Eleonora in casu, & ad effectum, de quo agitur ex rationibus deductis in supra relatis decisionibus.

REVERENDISS. P. DOMINO CAPRARA.

Recinaten. Census.

Lunæ 22. Martii 1688.

Argumentum in dec. 27. notatum fuit.

S U M M A R I U M.

1 *Sententia non potest esse latior ipsa Rotali resolutione.*
2 *Potest tamen ferri super his, quæ veniunt in consequentiam, & concomitantiam ipsius relationis.*
3 *Fructus non veniunt nisi a die petita manutentionis.*
4 *Veniunt tamen usque a principio, si non in interdicto possessorio, sed in petitorio bona petita fuerint.*
5 *Licet non agatur de spolio violento, nec attentato.*
6 *Fructus veniunt restituendi, non obstante bona fide elicita ex favorabilibus resolutionibus postea revocatis.*
7 *Obligatio destituta solemnitatibus volitis ab Ægidiana est nulla.*
8 *Obligatio facta pro pretio rei acquisitæ etiam non adhibitis solemnitatibus sustinetur.*
9 *Conclusio procedit in acquisitione lucrosa, ut est emphyteusis, pro qua quid minimum solvitur; secus vero in contractu oneroso emptionis bonorum.*
10 *Etiam si emptio facta sit sub hasta.*
11 *Præsertim, si minor, vel mulier propriæ non fuerit, sed alius emerit pro persona nominanda.*
12 *Obligatio facta in judicio est valida etiam sine solemnitatibus.*
13 *Ut valeat ratificatio, exigitur scientia nullitatis.*
14 *Approbatio ad unum finem facta, non potest extendi ad alium.*
15 *Fructus decursi tempore, quo contractus reperitur in implicito statu validitatis, fuerunt soluti.*
16 *Id tamen procedit in iis fructibus quos durante implicito statu validitatis fuerunt soluti, non autem in fructibus, qui non fuerunt soluti.*
17 *Mulier ad nullos alios fructus tenetur, nisi ad eos quos ex bonis nulliter emptis percepit, & in propriam utilitatem convertit.*
18 *Deliberatio excessiva corruit in totum.*
19 *Mulier tenetur reddere rationem de fructibus perceptis e bonis nulliter emptis.*

DECISIO XXIX.

SEntentiam Eminentissimi Card. Marescotti latam cum voto Rotæ confirmatoriam alterius Eminent. Card. Acciajoli, in qua favore Co. Eleonoræ condemnantur Bonacursii ad restitutionem locorum montium, una cum fructibus a die deliberationis decursis usque ad præsens, Domini confirmandam censuerunt ob illius validitatem, & justitiam.

Validitas siquidem visa est clara, & licet impugnetur sub prætextu, quod sententia contineat difformitatem a voto Rotali, dum confirmando sententiam Card. Acciajoli, condemnat ad restituendum fructus, de quibus nulla fuerat habita mentio in d. voto, ex qua difformitate, & excessu causetur nullitas sententiæ, quæ non potest esse latior ipsa Rotali resolutione, Rot. dec. 304. n. 2. p. 13. rec. Attamen prætensa nullitas, sive excessus, nullatenus subsistit, quia cum a sententia Eminen. Card. Othoboni, revocatoria alterius sententiæ Card. Acciajoli, fuisset causa commissa Card. Marescotto cum voto Rotæ, & in Rota 1
disputatum dubium, *An constet de bono jure Com. Eleonora ad effectum, de quo agitur*, & affirmative resolutum ob insubsistentiam accollationis censuum factæ per Eleonoram absque solemnitatibus statutariis, & ob id esse restituenda a Bonacursiis loca montium in vim dictæ accollationis nulliter subhastata, pro effectu hujus resolutionis, debita quoque fuit ipsi Eleonoræ restitutio fructuum eorundem locorum montium, & proinde in sententia nullus potest considerari excessus, sive quia bonum jus in Rota disputatum, & favore Eleonoræ decisum, respiciebat confirmationem, vel infirmationem respectiva dictarum sententiarum Card. Acciajoli, & Othoboni, de quarum viribus agebatur, sive quia pronunciatum fuit super iis, quæ veniunt in consequentia, & concomitantia voti, ut respondet Rota dec. 188. n. 3. & 4. post Cens. de censib. & dec. 264. n. 28. p. 8. rec. & in terminis comprehensionibus fructuum, 2
Rot. dec. 89. n. 4. cum duob. seqq. p. 12. rec. & quæ sub generali resolutione implicite, & virtualiter continentur, ut ex mente Rotæ Card. de Luca de judic. disc. 4. ad 11. & ipsa Rota dec. 6. per totum, signanter n. 7. p. 16. & dec. 229. n. 7. p. 16. & dec. 239. n. 7. & 8. p. 18. rec.

Nec in dubium revocari potest dictos fructus deberi, & quidem a die liberationis, quia cum versamur non in simplici interdicto summariissimi possessorii, ubi fructus non veniunt nisi a die petitæ manutentionis, ex deduct. per Card. Cerro, dec. 487. n. 3. sed in judicio petitorio, in quo, 3
ut hic, latæ sunt sententiæ, quæ titulum subhastationis, utpote provenientem ab accollatione nulla, ad non titulum reducunt, hoc casu fructus restitui solent usque a die subhastationis, & deliberationis, Cyriac. controv. 500. sub 4
n. 47. vers. quæ si vera, & n. 48. & 49. Surd. dec. 568. n. 7. Rot. cor. Amat. Dun. dec. 818. n. 13. & dec. 487. n. 4. & 5. cor. Card. Cerro, & dec. 113. n. 13. usque ad 19. coram Arguell. etiamsi versemur in spolio non violento, nec attentato, ut distinguendo tradit Rota dec. 2. n. 16. p. 11. rec. & d. dec. 487. n. 6. cum duob. seqq. coram Card. Cerro. Absque 5
eo quod suffragetur bona fides, quæ resultare prætenditur ex rescriptis signaturæ non admittentis appellationem a mandato bon. mem. A. C. Areosti, cujus vigore fuit facta subhastatio, & ex sententia Card. Othoboni, nec non duabus decisionibus coram bon. mem. Albergato: Quia stante appellatione, nec non subinde commissione signata a san. mem. Clemente IX. directa Card. Borromeo, & postmodum Card. Acciajolo in ejus locum subrogato, exclusa remanet quæcunque bona fides, non obstante aliqua taciturnitate Eleonoræ in prosecutione causæ, dum sententia, ac decisiones, tanquam insubsistentes, fuerunt revocatæ, & ut dicebamus, titulus redactus ad non titulum, ut bene Rota coram Arguell. d. dec. 113. quæ est eadem post Salgad. in labyr. credit. dec. 53. n. 3. usque ad 14. & Rot. in rec. 224. n. 26. & 17. p. 17. 6

Justitia vero clarior apparuit, quia accollatio censuum sub onere gravissimarum usurarum facta ab Eleonora, cujus vigore fuit actum a Bonacursiis, fuit nulla, tanquam destituta solemnitatibus a Constitutione Ægidiana requisitis, & proinde nullatenus apta parere actionem, Covarr. in c. quamvis pactum in 2. p. §. 5. n. 6. 7
Grott. de contract. min. q. 8. n. 3. & seqq. Rota cor. Dusan. dec. 18. n. 15. & 26. & dec. 2. n. 10. & seqq. & n. 18. p. 5. rec. & dec. 3. num. 6. part. 19. rec. & in terminis Constitut. Ægidianæ Rota dec. 352. n. 21. §. Quibus p. 17. rec. & cor. Arguel. dec. 13. n. 5.

In nihilo relevat, quod cum agatur de accollatione censuum facta occasione acquisitionis bonorum subhasta- 8

quæ

quæ cesset in partem illorum pretii, non subjiceat statuti solemnitatibus, cum pretium veniat in consequentiam acquisitionis, juxta deducta in Casalen. prætensæ nullitatis contractus 19. Junii 1669. cor. Eminentiss. Cardinali Carpineo olim nostri Ordinis meritissimo Auditore, impresso post Torre *de pact. futur. succession. dec.* 73. Quia conclusio procedit in acquisitione lucrosa, ut est emphyteusis, pro qua quid minimum solvitur in recognitionem directi Dominii, in quibus terminis loquitur d. dec. Casalen. secus vero in contractu onerofo emptionis bonorum, in quo de-
9 ceptio, ac læsio cadere possunt tam circa pretium, ejusque excessum, quam circa modum illud solvendi nimis gravantem, ut contingit in prima per accollationem censuum, quorum fructus currebant ad rationem septem pro centenario, quando bona empta, detractis expensis, ac oneribus, longe minores reddebant, ut habetur ex testibus, & calculo exhibito; hoc enim casu non est dubium intrare dispositionem statuti, seu constitutionis, quæ sicuti locum habet in quocunq; contractu, ubi læsio etiam indirecte intervenire potest, Bascac *ad constit. March. gloss* 8. *n.* 43. Rot. *dec.* 8. *n.* 3. *&* 4. *& dec.* 44. *n.* 5. post Pic. *ad statut. urb. & dec.* 260 *n.* 3 cor. san. mem. Greg. XV. cor. Arguell. *dec.* 13. *n.* 8. & ita etiam in contractu emptionis involvente possibilitatem læsionis, ad plene tradita per Fenzon. *ad statut. Urbis lib.* 1. *c.* 151. *a n.* 33. *usque ad* 46. *& in annot. ad dec.* 26. *n.* 15. *&* 16. *fol.* 395. *col.* 1. & Rot. *dec.* 261. *sub n.* 10 *in fin. & dec.* 164. *a n.* 1. *usque ad* 5. cor san. mem Gregor. & in terminis constitu-
10 tionis Marchiæ, Gratian. *discept.* 26. *a n.* 12. *usque ad* 17. & Rot. cor. Seraph. *dec.* 124. *n.* 3. quamvis agatur de emptione facta sub hasta, quia & in hac licet authoritate judicis facta servandas esse solemnitates a statuto, vel Ægidiana præscriptas, de veriori tradit Picus *ad statutum urbis gl.* 1. *n.* 314. *ad* 320. *vers. verum contrariam opinionem*, & sequitur Posth. *de subhast. inspect.* 3. *n.* 117. Præsertim quia deliberatio non fuit facta mulieri, sed alteri acquirenti pro persona nominata, qui Eleonoram nominavit, quo casu cum judex in ipsa deliberatione non innuerit persona nominanda, an esset mulier, ita nec cognoscere poterat, nec
11 timari circumstantias contractus, ut patarat, an illi expediret talis emptio, ut sequuti; tradit Pic. *ubi supra n.* 331. *vers. non obstat*.

Nec refragatur, quod agentibus filiis ad nullitatem deliberationis, eadem Eleonora obtinuerit illam validam, & justam per Judicem declarari, & sic videatur illam ratificasse, & approbasse; & hanc ratificationem, & approbationem, tanquam in judicio peractam, non indigere solemnitatibus statuti, ut dicit Rota *dec.* 332. *&* 396. *utrobique*
12 *n.* 9. *&* 10. *p.* 13. *rec. & dec.* 693. *n.* 2. *p.* 12. *rec.* Quoniam cum non constet Eleonoram tunc habuisse scientiam nullitatis emptionis, ac læsionis resultantis ex accollatione censuum cum gravissimis usuris loco pretii; nulla potuit induci ratificatio, quamvis fecisset actum in judicio, Rota *dec.*
13 335. *n.* 12. *p.* 1. *rec.* cor. Card. Cerro *dec.* 298. *n.* 16. *& seqq.* & cor. Peuting. *dec.* 333. *n.* 1. *vers. & secundo, & n.* 2. *&* 3. *dec.* 42. *n.* 15. *vers. supposita, & n.* 19. cor. Zarat. & *dec.* 157. *n.* 3. *vers. nec relevat, & n.* 4. cor. Bich. Et multo minus judicialis authoritas, dum cor. judice non fuit actum super læsione deliberatissimo respectu mulieris, sed quoad filios tantum, qui prætendebant deliberationem, quam passin fuerant, fuisse ipsis læsivam, & proinde cum idem actus possit esse non læsivus venditori, & contra damnosus, & læsivus mulieri emptrici, approbatio ad unum finem,
14 & effectum facta, non potest extendi ad alium ultra mentem judicis, & partis, ut observat Pic. *ad statut. urbis d. gl.* 7. *n.* 321 *&* 332. Et fuit dictum in dec. præcedenti instantiæ coram Reverendiss. Decano, & facit Rot. cor. Bich. *dec.* 151. *sub n.* 3. *vers. nec relevat, & n. seq.*

Nec pro sustinenda deliberatione locorum montium facta pro fructibus censuum accollatorum suffragatur, quod dicti fructus sint decursi de tempore impliciti status validitatis dictæ accollationis, & proinde eos esse debitos dixerit
15 Rot. dec. post Cenc. *de cens.* & ipse idem Cenc. *q.* 24 *n.* 18. *& seq. & q.* 88. *n.* 16. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gl.* 56. *n.* 96. *& seq.* Sperell. *dec.* 156. *n.* 67. Quoniam conclusio procedit in iis fructibus, quos durante implicito statu validitatis, & antequam oppositum sit de nullitate, fuerunt soluti, non autem in fructibus, qui non fuerunt soluti, imo occasione eorum petitionis opposita nullitas accollationis, ut colligitur ex Cenc. *q.* 88. *n.* 16 & omnibus supra relatis; opposita nanque nullitate ad nullos alios fructus tenetur mulier, nisi ad eos, quos ex bonis emptis percepit, & in propriam utilitatem convertit, nec locupletatur cum aliena jactura, juxta text. *in l. quod si minor, ff. de minor l. cum se fundum, C. de pact.* Lamberteng *de contract. gl.* 34. *n.* 1. *& seqq.* Sperell. *dec.* 154. *n.* 61. Rot. *dec.* 464. *n.* 26. *& seq. & n.* 31. & cor Duran. *dec.* 256. *n.* 1. 2. *& n.* 5. *& seq.* cum nulli debeantur fructus ex contractu, quem ob non servatas solemnitates nullam actionem producere potuisse, diximus *eadem dec.* 332. *p.* 17. *rec. n.* 21. *& dec.* 293. *n.* 1. coram Peuting. & aliis supra allegatis.

Præterea dicebant etiam DD. deliberationem fuisse excessivam ex eo, quod non solum fuit facta pro fructibus tempore impliciti status validitatis, sed etiam pro decursis ante deliberationem, & accollationem, quamvis horum solutio, utpote promissa, explenda foret ab eadem Eleonora, quia adhuc semper sunt fructus extra tempus impliciti status validitatis, & proinde ratione excessus corruit in totum, Natt. *in l. si non sit, §. si certum,* & ibi Jason. *n.* 2. *de condit. in debit.* Posth. *de subhastat. inspect.* 30. *n.* 2. et 3. Rota coram Dur. *dec.* 37. *n.* 15. *et dec.* 69. *n.* 20. penes Posth. *de subhast.*

Et ita sacra Rota habuit pro nulla accollationem, & obligationem Com. Eleonoræ, & subhastationem locorum montium factam Bonacorsis, quibus voluit tamen Eleonoram reddere rationem de fructibus ex bonis deliberatis perceptis.

Et proinde confirmandam dixit sententiam Emin. Cardin. Marescotti cum voto hujus nostri Tribunalis prolatam utraque parte informante.

REVERENDISS. P. DOMINO URSINO.

Sutrina Dotis.

Luna 28. *Aprilis* 1687.

A R G U M E N T U M.

Dos est detrahenda ex bonis communibus, licet non constet versam in utilitatem consociorum. Societas cum pupillo contrahi aut renovari non potest absque solemnitatibus; si tamen societas jam præexisteret inter sociorum parentes, valide potest tacite continuari, ac etiam contrahi cum pupillo sive minore absque solemnitatibus, dummodo expressus sive etiam tacitus accedat consensus Tutoris seu curatoris; & quomodo communio bonorum inter fratres probetur, ex decis. convincitur.

S U M M A R I U M.

1 *Dos uni socio soluta, est detrahenda bonis communiter possessis.*
2 *Etsi non constet controversam fuisse in communem consociorum utilitatem.*
3 *Communio omnium bonorum inter fratres facile præsumitur.*
4 *Et facilius continuata censetur post mortem unius ex consocijs cum filiis in pupillari, vel minoritate relictis.*
5 *Communio sufficienter dicitur probata ex sola ipsorum confessione.*
6 *Divisio universalis universalem similiter præsupponit communionem.*
7 *Communicatio omnium debitorum, et creditorum, nulla invicem reddita ratione pro tempore, quo in communione fratres vixerunt, societatem omnium bonorum fuisse inter ipsos inductam, et continuatam liquido probat.*
8 *Communio omnium bonorum probatur ex communicatione dotium, et deductione illarum, nulla habita ratione inæqualitatis numeri, et quantitatis illarum, et n.* 10.
11 *Hæres tenetur servare factum defuncti.*
12 *Acquisitiones factæ proprio nomine per alterum ex fratribus, et declaratæ communes in divisione, factæ dicuntur a principio pro omnibus, et pro societate.*
13 *Descriptio facta nomine pupilli per tutricem bonorum ad ipsorum spectantium non excludit societatem omnium bonorum, si deinde omnia indistincte fuerint æqualiter divisa.*
14 *Mandatum procura factum alteri ex fratribus, non excludit communionem universalem.*
15 *Societas cum pupillo nec contrahi, neque continuari valet sine solemnitatibus.*
16 *Limita, si in societate permanebat pater, quia sequendo semitas illius potest cum sola authoritate tacita, vel expressa tutoris, seu curatoris, in societate continuare, aut illam denuo contrahere.*

17 *Ad*

17 *Ad sustinendam societatem continuatam cum Tutrice sufficit, quod Pupillus factus major illam non impugnaverit, & perceperit lucra.*

DECISIO XXX.

A Sententia absolutoria R.P.D. Pallavicini devoluta causa ad Rotam, illiusque examine sub die prima Julii anni præteriti, & iterum hodie me proponente, assumpto sub dubio, *An constet de credito, & pro qua summa*, DD. responderunt constare summa sc. 1100. Quia dos Marthæ Cacciatæ Auctricis in quantitate sc. 2200. constituta probatur, & tradita Francisco de Plattis viro in communione universaliter omnium bonorum tunc viventi cum Josepho Antonio de Plattis fratre patruele, qua stante communione illa debuit in actu divisionis bonorum tanquam æs alienum detrahi ex effectibus communibus, cumq; detracta non fuerit, venit modo pro medietate detrahenda ex portione, quæ obtigit eidem Josepho Antonio olim consocio, & rerum conventa-
1 rum Auctore, juxta tradita per Socc. sen. *cons.* 113. *n.* 13. *lib.* 2. Petr. de Ubald. *de duobus fratr. p.* 9. *n.* 3. Mantic. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 15. *n.* 23. *& tit.* 16. *n.* 10. *cum seq.* Menoch. *cons.* 12. *n.* 15. *cum aliis relatis* per Michal. *de fratrib. p.* 2. *c.* 23. *n.* 12.

Idque etiamsi non constet dictam dotem conversam fuisse in communem consociorum utilitatem, cum hæc sit natura societatis universalis omnium bonorum ad differen-
2 tiam particularis, ut socius teneatur omnino pro sua contingenti portione solvere æs alienum ab altero socio contractum, tametsi non probetur, an ille socius, qui æs alienum contraxit, id fecerit pro communi societatis utilitate, ut ex text. *in l. si Societatem universarum. §. 1. ff. pro socio*, late comprobat Menoch. *cons.* 375. *n.* 7. *& seqq.* Decius *cons.* 66. *per tot.* Ros. *cons.* 91. *n.* 41. *& seqq.* Et in his circumstantiis admittit Rot. *in dec.* 1442. *n.* 7. *& seqq.* coram Coccino.

Communio autem universalis omnium bonorum, quæ inter fratres ratione mutuæ conjunctionis facile præsumitur, ut notat Alciat. *de præsumpt. negata* 1. *præsumpt.* 29. *n.*
3 1. *v. sed tamen*, Ciatlin. *contr.* 16. *n.* 4. & Ros. *consult. n.* 5. & Rot. *dec.* 28. *n.* 10. *p.* 7. *rec.* & facilius continuata censetur post mortem unius ex consociis cum filiis in pupillari, vel minori ætate relictis, ex firmatis per Menoch. *præsumpt.*
4 16. *n.* 19. *lib.* 3. Petr. de Ubald. *de duobus fratr. p.* 3. *sub n.* 6. Michalot. *eodem tractat. dicta p.* 2. *cap.* 15. *n.* 61. & optime Rota *in dec.* 23. *n.* 19. *p.* 27. *rec.* concludenter hic ab initio constituta probatur inter Alexandrum, & Paulum fratres de Plattis, & deinde inter Franciscum filium dicti Alexandri, & Josephum Antonium filium Pauli conservata, & retenta tum ex propria confessione consociorum contenta in duobus diversis publicis instrumentis datis in utroque summario *n.* 1. in quibus dictus Franciscus vir Marthæ, & Josephus Antonius Author Lucretiæ, & Catharinæ de Plattis, agnoscendo bonam fidem serio fassi fuerunt utriusque parentes, & successive ipsos semper permansisse in communione universali omnium bonorum tam hæreditariorum, quam aliorum undequaque provenientium ex quocunque titulo, & jure; & proinde in uno ex instrumentis præfatis cum uterque socius promiscue administrasset, ne aliquo tempore super administratis controversia oriri posset, mutuo, & vicissim se quietarunt, & ne viderentur per hanc mutuam liberationem cedere a communione prædicta, declararunt omnia contenta in eodem instrumento se gerere, & gesta velle intelligi sine præjudicio præfatæ societatis universalis: in altero autem præmissa eadem declaratione, omnia bona æqualiter diviserunt, & lucra, & emolumenta communicarunt, & latius constat ex tenore dictorum documentorum. Posita autem hujusmodi confessione utriusque socii non incidenter, & perfunctorie, sed in actibus seriis, ac omnino proportionatis, non semel, sed bis emissa, quæri ulterius non debet de tribus requisitis, quæ alias ad communionem universalem indu-
5 cendam a DD. solent expendi, cum propria sociorum confessio maxime geminata prævaleat cuicunque probationum generi, & veritatem communionis perfecte redigi probet, quemadmodum in specie inquiunt Soccin. sen. *cons.* 162. *n.* 13. *lib.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 1315. *n.* 17. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 56. *n.* 33. Felic. *de societat. c.* 11. *n.* 13. Joseph. de Rosa *consult.* 2. *n.* 26. *& seq.* Michalor. *de fratrib. p.* 3. *c.* 14. *n.* 17. cum aliis relatis per Rot. *in dec.* 90. *n.* 5. cor. Dutano *dec.* 22. *n.* 10. *p.* 7. *& dec.* 27. *n.* 1. 4. *&* 5. *p.* 17. *rec.*

Tum pariter ex facto ipso consociorum in dd. Instrumentis contento, in quibus non solum æqualiter, & pro virili divisio legitur facta omnium, & singulorum bonorum cujusvis generis undequaque provenientium, & tam nomine communi, quam etiam proprio unius tantum acquisitorum, quæ cum sit universalis, universalem similiter præsupponit antecedentem communionem bonorum ut advertit Bald. *in l.* 2. *n.* 1. *v. oportet ergo*, *C. communia divid.* 6
Bonden. *de Jur. contr. collect.* 30. *n.* 3. *tom.* 1. Urceol. *cons.* 72. *n.* 3. Rot. *dec.* 269. *n.* 2. *p.* 10. *& dec.* 410. *n.* 2. cor. Priolo; sed etiam communicara fuerunt inter eos omnia debita, & credita, lucra, & emolumenta undequaque quæsita, nulla invicem reddita ratione pro tempore, quo in communione vixerunt, ex quibus societatem omnium bonorum inter fratres inductam, & in patrueles continuatam, arguunt com- 7
muniter DD. *in leg. si Patruus, C. commun. utriusq; jud. & in l. Titium & Mevium, Altero, ff. de admin. & peric. tutor.* Mascard. *de prob. concl.* 315. *n.* 23. & alii innumeri relati per Menoch. *lib.* 3. *de præsumpt.* 56. *n.* 37. *&* 32. & Ros. *dict. consult.* 2. *n.* 4. Nec non desuper in commune collata probantur nonnulla lucra, & damna, quæ citra jus, & nomen universalis societatis communicari non debuissent, ut sunt dos propria uxoris unius ex sociis, illiusque fructus, ad tra- 8
dita per Ciatlin. *dicta contr.* 16. *n.* 2. Rota *consult.* 2. *n.* 34. Et aliæ pariter dotes datæ sororibus cōsociorum de bonis communibus, nulla in præfata bonorum divisione habita ratione inæqualitatis numeri, & quantitatis illarum, ut ponderant Monquecq. *de divis. bon. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 87. Mantic. *lib.* 6. *tit.* 20. *per tot.* Mangil. *de imputat. q.* 26. *n.* 1. Felic. *de socies.* 9
c. 26. *n.* 21. Grat. *discept.* 643. *n.* 14. aliique plene congesti per Michalor. *de fratr. p.* 2. *c.* 12. *a n.* 3. *& seqq.*

Quæ quidem omnia cum proveniant ex facto, & dicto consociorum, & sic ipsiusmet Josephi Antonii, universa- 10
lem bonorum communionem incontrovertibilem reddunt per Lucretiam, & Catharinam de Plattis, quæ uti hæredes d. Josephi Antonii tenentur servare factum defuncti, illius- 11
que confessionem approbare, & ratam habere, ex text. *in vul. l. cum a matre, C. de rei vendit.*

Hinc pro ea excludenda non urget, quod Franciscus plures fecerit acquisitiones bonorum nomine proprio, & particulari. Nam cum hæ declaratæ fuerint communes in subsecuta quietantia, & uti tales communiter, & pro virili divisæ successive fuerunt inter consocios in actu divisionis omnium bonorum, acquisitio licet peculiari nomine stipu- 12
lata facta dicitur usque ab initio pro omnibus, & pro societate, Rosa *consult.* 8. *n.* 42. *& seqq.* & signanter *n.* 50. Ciatlin. *d. contr.* 16. *n.* 32. *& seq.* & optime Rota *in dict. dec.* 27. *n.* 20. *& seqq. p.* 17. *rec.* & in Fanen. successionis 16. Junii 1625. *§. Minus etiam*, cor. R. P. D. meo Hervavult.

Multoque minus refert, quod Barbara Tutrix bona propria ipsius Josephi Antonii pupilli separaverit a bonis communibus mediante separato & distincto Inventario, nec non Franciscum ejus filium post susceptam tutelam constituerit in procuratorem ad effectum, ut nomine ejusdem pupilli exigeret omnes, & singulos effectus proprios, & debitores quietaret. Etenim exinde turbatæ dici non possunt leges universales societatis; nam cum inter eos postea non appareat ratio calculata, & reliqua ad invicem soluta, sed omnia lucra, & emolumenta communicata, descriptio bonorum uti propriorum in separato inventario di- 13
citur facta ratione tutelæ, & ut status societatis, & lucrum, quod in dies fiebat, dignosci posset, ut in similibus dixit Hector. Felic. *de socier. c.* 10. *n.* 40. *& cap.* 11. *n.* 22. Gratian. *discept.* 547. *n.* 10. Rosa *d. consult.* 2. *n.* 9. *&* 10. *ubi alii concordantes.*

Quo vero ad mandatum procuræ, cum non adesset inter 14
has partes publicum instrumentum universalis communionis, illud fuit omnino necessarium pro commercio communis substantiæ, & pro cautela debitorum, ad effectum scilicet, ut isti legitime solverent, & posset Franciscus libere administrare, & contrahere cum tertiis, qui in singulis actibus non tenebantur investigare, num inter ipsos adesset universalis societas.

Prout nil denique obstat, quod societas cum pupillo contrahi, aut renovari non potuerit, tam ex defectu consensus, quam solemnitatum statuti, juxta notata per Cæphal. *cons.* 297. *sub n.* 13. *& seq. lib.* 2. Alexand. *consil.* 30. *sub n.* 6. 15
lib. 2. Decian. *respons.* 72. *sub n.* 4. *& alios.* Quoniam cum ea jam præexisteret inter parentes sociorum, valide potuit ex actibus subsecutis tacite continuari, vel etiam contrahi cum pupillo, sive minore nova omnium bonorum societas absque solemnitatibus statutariis, dum expressus, sive etiam tacitus accessit consensus Tutoris, seu Curatoris, secundum veriorem, & communiorem scientiam 16
quam tenent Testatores, relati per Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 16. *num.* 12. *& sequentibus*, Mantica *de tacit. l.* 6. *tit.* 6.

cit. 13. n. 7. & seqq. Joseph Lodov. *conclus. 53. per vers. 1. conjectura*, articulo ad partes discusso, reprobatq; Felic. *ne jector*, probat. Michalor. *de fratribus par. 2. cap. 15. n. 22. cum pluribus seqq.*

Potissimum dum hæc societas fuit successive retificata a dicto Josepho Antonio effecto majori, nedum verbis, & declarationibus expresse amissis in dicta quietantia, & divisione bonorum, sed etiam factis mediante perceptione medietatis omnium bonorum undequaque provenientium, & nomine etiam proprio Francisci acquisitorum, & successiva retentione eorundem per longum tempus, nulla facta reclamatione, nec dato aliquo signo dissensus, quod suffi-
17 cit ad sustinendam societatem tacite initam cum Tutrice, Grat. *discept. 547. n. 3. & seqq.* Lodov. *d. conclus. 503. vers. supracitato*, & Michalor. *de fratrib. dicto cap. 15. num. 5. & seqq. ubi aliis concordan.*

Et ita post secundam causæ propositionem fuit resolutum, utraque parte bis audita.

REV. P. D. BENINCASA.

Recanaten. Fideicommissi.

Veneris 24. Aprilis 1693.

ARGUMENTUM.

Insinuatio, cum sit solemnitas extrinseca, et spatio triginta annorum cum observantia præsumitur. Decretum Judicis requisitum in obligatione minorum, & Mulierum, suppletur ex authoritate personæ per judicem deputatæ, de cujus deputatione non potest dubitari, si tanquam judex deputatus intervenerit cum relatione ad acta, & sola attestatio Notarii deponentis, quod factis diligentiis delegatio non intervenerit, contrarium minime probat.

SUMMARIUM.

1 *Obligatio debitoris de reinvestienda resurgit tanquam a somno, si investimentum, quod fecit, deinde distraxerit.*

2 *Et nedum pro sorte, sed etiam pro fructibus.*

3 *Hæres Mulieris non tenetur adimplere obligationem per ipsam sine solemnitatibus stipulatam.*

4 *Obligationis reviviscentia ex causa alienationis investimenti, ad quod debitores tenebantur, datur cum eadem qualitate solidali.*

5 *Insinuatio per lapsum 30. annorum cum observantia præsumitur.*

6 *Decretum judicis in contractu Mulieris suppletur ex authoritate adhibita personæ per ipsum deputatæ.*

7 *Negativa actæ deputationis non probatur ex sola attestatione Notarii, qui factis diligentiis delegationem non reperisse testatur.*

8 *Dos detrahitur a fideicommisso tantum in subsidium.*

9 *Pro dote non datur retentio, si creditum remanserit illiquidum ex distractionibus, & perceptione fructuum a bonis viri.*

10 *Pro credito satisfacto non datur retentio.*

DECISIO XXXI.

Ex bonis fideicommisso Angelæ Columbellæ subjectis, cum alienatum fuerit prædium Bellælucis, dubitatum hodie fuit ad instantiam Lucretiæ hæredis fideicommissariæ, an esset relaxandum mandatum contra Marchionem Josephum hæredem mediatum Agathæ, quæ pro illius reintegratione solidalem obligationem investiendi pretium una cum Antonio Viro contraxerat, & affirmative prodiit resolutio, pro summa tamen inferius exprimenda.

Quamvis enim pretium ex prædio retractum erogatum alias fuerit in emptione censuum, qui petitam reintegrationem supplere possent, adhuc tamen, quia rata illorum in summa scutorum 850. iterum distracta fuit ab eisdem jugalibus, dubium non est, quin hæres illorum ad novam
1 teneatur integrationem, resurgente tanquam a somno, non tanquam a morte, primæva obligatione, ut eleganter Bald. *in leg. unica, Cod. quando non potentium partes n. 36. vers. attende bis* Mangil. *de evict. q. 45. n. 5.* Rota cor. Dunozet. Junior. *dec. 710. n. 6.* & non pro rata tantum capitalis alienati, sed etiam pro fructibus loco damnorum, &
2 interesse a die, quo favore hæredis fideicommissarii aperta est successio, ut notant DD. in dicta lege deducta, §. *Qui post. ff. ad Trebellian.* Rota post Merlin. *de legitim. dec. 20. n. 12.* & cor. Cerro *dec. 477. n. 17. & in rec. dec. 402. n. 36 part. 9. rec.*

Nec relevare visum fuit duplex objectum pro Marchione excitatum. Alterum nempe quod pro Virili tantum Agatha veniat condemnanda, dum una cum marito ad investimentum præfatum se adstrinxit. Alterum vero, quod alienato prædio fideicommissarii, & successiva obligatio mulieris pro reintegratione suscepta remanserit nulla, ita ut hæredes illius minime afficiat, tanquam carens judicia decreto, & insinuatione a constitutione Carpensi requi- 3
sita, juxta firmata per Rot. *dec. 6. n. 3. p. 4. divers.* & cor. Coccin. *dec. 1975. n. 9.*

Cum enim Agatha una cum viro solidalem pro investimento obligationem contraxerit, & census, in quibus pretium prædii alienati investitum fuit, distracti iterum ab illa appareant, ut supra dictum est, sicut primævam reassumpsit obligationem, sic cum eadem qualitate solidali illam reassumpsisse censeri debet, Socc. Jun. *consl. 10. n. 31. l. 4.* Ant. de 4
Amat. *res. 4. n. 9. & seqq.* Cyriac. *contr. 500. n. 31. to. 2.* cum aliis per Rotam cor. Dunoz. Jun. *dec. 719. n. 7.*

Nullitas autem obligationis perperam exageratur, quia ex lapsu temporis triginta annorum cum observantia insinuatio tanquam solemnitas extrinseca præsumitur, Felin. *in c. sicut n. 4. de re jud.* Rota cor. Ceric. *dec. 716. n. 10.* & 5
in rec. dec. 319. n. 10. & seq. p. 10. Et decretum judicis suppletum fuit per aliud a Vice Prætore interpositum, de cujus subdelegatione dubitari nequit, dum talem se asseruit cum relatione ad acta, Caputaquen. *dec. 247. n. 1 p. 2. & in rec. dec. 699. n. 3. part. 1.* Et contrarium non justificatur ex sola 6
attestatione Notarii, nuper exhibita, qui factis diligentiis ass. delegationem non reperisse testatur Veral. *dec. 165. par.* 7
1. & rec. dec. 323. n. 4. p. 2.

Subsistente autem obligatione Agathæ, frustra deducitur compensatio cum ipsius credito dotali, ad cujus satisfactionem bona ejusdem fideicommissi obligata prætenduntur, ex vulgata dispositione *Authen. res quæ, C. com. de legat.* Ultra quod enim non probata in præsenti deficiencia bonorum liberorum, locus esse non potest obligationi, 8
quæ solum intrat in subsidium, Rota *dec. 877. n. 1.* coram Dunozet. *& dec. 108. n. 8.* coram Celso, *& in rec. dec. 356. n. 14. part. 19.*

Animadversum fuit, quod ex longæva perceptione fructuum ab hæreditate Viri, & ex multiplici corporum distractione nulla unquam reddita ratione, turbidum adeo remansit, ut nequeat hodie in compensationem deduci, ad regul. Text. *in leg. final. Cod. de compensat.* Alex. 9
consl. 93. n. 1. lib. 4. Bichio *dec. 22. n. 19.*

Pari infelicitate etiam recurritur ad detractionem legitimæ super bonis fideicommissi persona Antonii Agathæ Viri competentis, quæ similiter in compensatione petitæ reintegrationis deduci essetur, quia illa cum reliquatu pretii prædii Bellælucis satisfactum fuit, alias declaravit Rota coram Merlin. *dec. 559. n. 15.*

Et ideo omissis aliis levioris ponderis exceptionibus, mandatum pro investimento ad effectum petitæ reintegrationis in summa sc. 850. relaxandum esse responsum fuit una cum fructibus loco damnorum, & interesse a die purificati fideicommissi. 10

Utraque, &c.

R. P. D. URSINO.

Romana Mobilium.

Lunæ 3. Junii 1694.

ARGUMENTUM.

Mulier in contractu depositi obligatur etiam absque solemnitatibus, ubi in re deposita nullum ipsa jus habeat, cum in illo intervenire non possit Læsio; item & valide obligatur in omnibus contractibus gratuitis absque usuris stipulatis, cum in illis præsumitur versio in ejus utilitatem. Statutum laicale non potest infringere contractus initos per personas Ecclesiasticas ob non adhibitas solemnitates.

SUMMARIUM.

1 *Depositum probatur ex confessione Depositarii.*

2 *Mulier absque solemnitatibus non potest depositum declarare rem in depositum retinere.*

Id procedit in deposita, in quo Mulier lædi potest, ut si ageretur de rebus, in quibus ipsa jus habeat, n. 5.

3 *Statutum volens solemnitates non porrigit vires ad contractus Clerici.*

4 *Depositi contractus, cum sit supremæ bonæ fidei, & re ipsa contrahatur, nullam exceptionem admittit.*

6 *Mulier obligatur absque solemnitatibus in contractibus gratuitis, cum præsumatur versio in ejus utilitatem, ad differentiam contractuum fæneratitiorum.*

DECISIO XXXIJ.

PLacuerunt hodie DD. fundamenta resolutionis coram me captæ sub die 27. Martii currentis anni, denuoque adversus Mariam Eleonoram mandatum dixerunt relaxandum pro restitutione mobilium hæreditariorum Cardinalis Boncompagni sub ejus custodia permansorum post obitum Ducissæ matris, cum revera de confessionato deposito ambigi nequeat, cum illud plenissime justificetur ex publico, & solemni instrumento coram Notario, & Testibus stipulato, in quo descriptis speciebus argentorum, aliorumque mobilium, Maria Eleonora fatetur illa fuisse a Ducissa ad Monasterium transmissa, eademque sub ejus cura, & custodia existere; quæ confessio adminiculatur ex notula eodem instrumento inserta, ac manu depositariæ obsignata, ac insuper ab Epistola ab ipsomet Cardinali Fratri conscripta in idem collimante, a quibus omnibus superlativa depositi probatio emergit, quæ sicuti in omnibus materiis a con-
1 fessione debitoris oritur, ita & in ista, maxime quando est geminata, & emissa in actu serio, per ea, quæ tradit Fachin. *contr jur. lib. 2. cap. 92. vers. sed est contraria*, Olea *de cession. jur. tit. 5. q. 8.* Thesaur. *dec. 26. n. 8.* Adden. ad Buratt. *dec. 518. n. 3. ubi concordan.*

Nec valent redargui confessiones præfatæ de nullitatis vitio, uti emanatæ absque solemnitatibus a statuto Urbis
2 nostræ volitis in cap. 151. etiam in contractibus depositi ad sensum Rotæ cor. Coccino *dec. 1159. per totam*; nam cum ibi nulla mentio fiat de Clericis, vel Regularibus, statutum, uti de sui natura laicale vires non porrigat ad illorum con-
3 tractus, nec aptum est infringere confessionem Mariæ Eleonoræ, ad firmata per Rotam *dec. 38 n. 7. cum concordantibus p. 19 rec.* Unde remota statuti censura, cum mulier de jure communi valide in omnibus contractibus obligetur excepta fidejussione, eo fortius valuit Maria Eleonora fateri assumptum depositum, quod cum sit contractus supremæ bonæ fidei, & in ipsa contrahatur, nullam admittit
4 exceptionem, ad generalem theoricam Text. *in c. bona fides de deposit. & in l. si quis, C. eod. tit.* Bald. *cons. 256. in fine lib. 1.* Card. Tusch. *concl. 200. sub n. 13.* Et ideo decisio Coccini in objecto laudata solemnitates requisivit, quia
5 agebatur de deposito, in quo mulier lædi poterat, cum agebatur de rebus, in quibus ipsa jus habebat, quod minime verificatur in nostro deposito.

Et in omnem casum cum non versetur in contractu fœneraticio, in quo probanda est locupletatio, sed gratuito, in quo versio præsumitur, nisi contrarium a muliere verificetur, etiam existente nullo contractu ex defectu solemnitatum, intrat actio ad restitutionem receptorum in judicio
6 executivo prout in individuo firmavit Rota *dec. 601 per totam*, & signanter *n. 5. & 6.* cor. clar. mem. Card. Cerro.

Denique minus obsistit, mobilia destinata fuisse ad usum Villæ Tusculanæ & argenta ab Avia selecta nepotibus nam cum legata capi deberent de manu hæredis ad notissimas juris regulas, nequibat depositarius proprio marte ea destinare, sed legataria cum ex actus lege tenebatur illa hæredi restituere, adversus quem legatarii actionem proponere valebant, quæque ut aliorum requirens indaginem depositi restitutionem retardare non valet, prout firmatum fuit in prima decision. § *hinc justificato*.

Et ita prætermissis objectis creditorum Ducis Boncompagni uti sub præsenti inspectione non cadente, & prætensæ incompetentiæ viæ executivæ, tanquam omnis frivolo resolutum fuit, utraque parte audita.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Rumana Transactionis.

Lunæ 15. Novembris 1698.

ARGUMENTUM.

Decretum judicis potest in contractibus minoris, & Mulieris interponi etiam non obstantibus feriis generalibus. In transactione stipulata per Mulierem reputatur pro legitima causa recessus a litibus; Litesque, casu non generice, sed specifice sunt exponendæ, quando consistunt in nuda partium vociferatione; ubi vero consistunt in actibus judicialibus, non exigitur specialis expressio, sed sufficit generalis, quæ implicitam relationem dicit ad acta, de quibus judex certioratur præsumitur. Instrumenta etiam non archiviata fidem faciunt in judicio, quoties cum que constat de legalitate notarii, nec adest fraudis suspicio. Locus non est resolutioni transactionis, neque ex capite contraventionis, neque non implementi, sed agendum est ad observantiam ac implementum, & quatenus hæc haberi nequeant, ad damna, & interesse. Sub nomine masculorum veniunt etiam masculi ex fœmina. Ad excludendam læsionem plurimum ponderari debet, si remissio facta sit favore nepotis, ac ex necessitudine sanguinis.

SUMMARIUM.

1 REstitutio in integrum absque læsione non datur.
2 Validitas sententiæ probatur ex actorum revolutione.
3 Contractus initus a muliere cum solemnitatibus, est servandus.
4 Decretum judicis in contractibus minorum potest interponi in die feriato tam in honorem hominum, quam ipsius Dei.
5 Præcipue, quando neutra pars opposuit de feriis.
6 Justa causa transigendi reputatur recessus a lite.
7 In transactione inita a muliere lites, si consistant in simplici partium vociferationibus, debent specifice exprimi adhoc, ut possit dici, quod judex adhibuerit cognitionem ad effectum interponendi decretum.
Si vero consistant in actibus judicialibus, exuberat expressio generalis, quæ implicitam relationem dicit ad acta, de quibus judex certioratus præsumitur.
8 Maxime, si transactio inita sit cum interventu procuratorum, & advocatorum.
9 Instrumenta non archiviata in judicio faciunt fidem.
10 Instrumenta possunt etiam pendente lite in Archivio reponi.
11 Validitas instrumenti semel approbata, amplius reprobari non licet.
12 Transactio non resolvitur nec ex capite contraventionis, neque ex capite non implementi, sed est agendum pro observantia, ac implemento, & quatenus hæc haberi nequeant, pro damnis, & interesse.
13 Amplia, & si adsint verba, cum infrascriptis exprimendis obligationibus, & non aliàs &c.
14 Sub nomine descendentium masculorum veniunt masculi ex fœmina.
15 Præcipue, si vocati fuerint descendentes masculi alienæ agnationis cum onere assumendi arma, & cognomen familiæ testatoris.
16 Descendentes masculi, si fuerint vocati cum dictionibus perpetuitatem indicantibus, comprehenduntur in revocatione etiam masculi ex fœmina.
17 Testator in aliquo casu substituendo masculum ex fœmina, illum in cæteris casibus non abhorruisse præsumitur.
18 Pronomen ex eis in fine positum, referri debet ad omnes supravocatos.
19 Verbum — per lineam rectam — non excludit masculum ex fœmina; sicut si adjectum fuerit verbum masculinam.
20 Fideicommissum conditum per relationem ad aliud, haberi debet pro simplici extensione fideicommissi relati ad bona referentis.
21 Contra, quod haberi debeat pro novo fideicommisso ad similitudinem relati.
22 Soror in fratris hæreditate succedit æqualiter cum Matre.
23 Satius est aliquid etiam mediocre consequi per transactionem, quam prosequendo subjicere se incommodis, & expensis.
24 Ad excludendam læsionem plurimum ponderari debet, si remissio facta fuerit ex necessitudine sanguinis, & justa ac laudabiles indulgentia erga nepotes.

DECISIO XXXIII.

PRetendente Domino Marchione Pompejo de Mutis Papazzurris, tanquam Patre, & legitimo Administratore DD Hieronymi, & fratrum, per obitum Reverendiss. Pat. Domin. Leonis de Maximis purificata esse in totum ad eorum favorem fideicommissa quondam Reverendiss.

rendiss. Pat. Domini Ascanii, & Dominici de Jacobatiis ex personis eorum propriis, ac delatam ipsis pro medietate successionem ab intestato ejusdem Rev. Patr. D. Leonis ex persona bo. me. Marchionissæ Mariæ Isabellæ de Maximis eorum matris, ac respective sororis defuncti, una cum quondam Domina Laura Cussíde de Maximis illius matre, expeditisque pro ambabus hisce prætensionibus adversus ipsammet Lauram Cussidam tanquam omnium possedititiem consuetis Monitoriis, cum successiva sequestratione fructuum ejus bonorum, deventum fuit inter partes auctoritate, atque ope Eminentiss. D. Cardinalis Mellini, & cum consilio peritorum, ac interventu proximiorum, ad transactionem, per quam Laura Cussida cessit DD. de Mutis quædam Casalia, reservato sibi eorum usufructu vita naturali durante, remisitque nonnulla sibi per ipsam asserta credita, & viceversa DD. de Mutis cesserunt ipsi ultra usumfructum Casalium omnia loca montium, & argenta, ac decem tabulas pictas hæreditatis Jacobatiæ ad ejus electionem cum facultate de his omnibus libere disponendi, reliquas vero ipsius hæreditatis tabulas pictas, ac mobilia omnia ad usum, nec non jura sibimetipsis competentia pro fructibus perceptis a die obitus R. P. D. Leonis, ac locis Montium 118. per eam alienatis. Cum autem paulo post super nullitate, resolutione, ac læsione transactionis hujusmodi judicium instituerit Laura Cussida cor. R.P.D. Thaurusio, tunc Aud. Cam. Locumtenente, & passa fuerit contrariam sententiam per appellationem ab ipsa non interpositam in judicatum transactum particulariter definientem, transactionem esse validam, cum præservativa juris cognoscendi de illius resolutione, & læsione, adiit adversus ipsam R. P. D. Franciscus Maria Caraffa illius hæres Signaturam justitiæ, quæ rescripsit *de causis restitutionis in integrum, prout de jure*; ad cujus rescripti formam directa mihi commissione causæ cum clausulis totius negotii devolutivis subscripsi dubium, an constet de causis restitutionis in integrum, & an transactio sit resoluta, vel constet de illius læsione? quo proposito die prima Julii anni proxime præteriti, dictum fuit, quod causa iterum proponeretur, & scriberetur stricte super læsione. Et hodie super ipsa duntaxat differentibus partibus prodiit in omnibus negativa resolutio.

Non constat siquidem de causis restitutionis in integrum, quia sententia est valida, & justa, & sic cessat læ-
1 sio, sine qua non datur in integrum restitutio, *c. 1. de rest.* Rocc. *dec. 1. n. 1. & seqq.* cor. Merlin. *dec. 149. n. 2.* cor. san. mem. Alex. Octavo, *& dec. 293. n. 2.* cor. Priolo. Vali-
2 ditas resultat ex revolutione actorum, juxta vulgatam decision. Caputaq. 260. *p. 2.* & justitia ex facie transactionis, quæ stipulata dignoscitur cum omnibus solemnitatibus de jure, tam communi, quam statutario, requisitis
3 in contractibus mulierum, & consequenter valida, ut alias respondit Rota in Bononien. transactionis 27. Aprilis 1676. §. *ex lectura siquidem*, coram Rev. Boutlemont Archiepiscopo Burdegalen.

Non obstant tria, quæ in contrarium adducuntur; non quidem primum, quod judex interposuerit decretum in transactione intra tempus novendialium exequiarum san. mem. Alexandri Octavi, quoniam actus iste, tanquam
4 non contentiosæ, sed voluntariæ jurisdictionis expleri potuit etiam stantibus feriis non modo statutis, ut in objecto, in honorem hominum, verum etiam in honorem Dei, ad Text. *in leg. actus omnes, C. de feriis*, Gonzal. *in cap. conquestus sub n. 27. eodem titulo*, Simoncell. *de decret. lib. 1. tit. 1. n. 85.* Pic. *ad stat. urb. c. 151. gloss. 21. n. 9.* Modern. Neap. *de feriis q. 4. n. 270. q. 6. n. 86.* alter Neapolit. *de nullit. tom. 1. rubr. 9. q. 40. n. 51.* Rota *dec. 40. & dec. 94. utrobique n. 3. & 4.* cor. san. mem. Alexandro Octavo, & nuper in Veliterna manutentionis decima Decembris 1691. §. *in nihilo*, & 15. Aprilis 1691. §. *Absque eo*, cor. R. P. D. meo
5 Molines; præcipue quando (prout hic) neutra pars opposuit de feriis, ut super Text. *in leg. 1. si prætor, ff. de feriis*, concludit præcitata Neapolitan. *de nullit. tom. 1. rubr. 9. q. 40. n. 52.* Rot. *dec. 415. n. 14.* penes Posth. *de manutent.*

Neque secunda, quod pro causa transigendi expressæ fuerint in genere nonnullæ lites, & controversiæ, quoniam hæ sunt subjectum transactionum, & vel solus recessus ab
6 iis reputatur justa causa transigendi, *leg. in summa, ff. de condict. indeb. leg. cum te, C. de transact.* Modern. Foroliv. *de transact. q. 2. n. 26. & seq.* Rota *dec. 477. n. 7.* cor. Royas *dec. 13. n. 13. & pluribus seqq. p. 14. dec. 51. n. 20. part. 18. recentiorum*, & in Bononien. transactionis 12. Maii 1681. §. *quandoquidem*, cor. Domino Florez, confirmata 8. Junii 1682. §. 1. cor. bon. mem. Guaxardo, & 17. Maii 1683. *in princip.* cor. bon. mem. Albergato. Non obstante, quod generica fuerit earum expressio, quia quidquid sit, si lites stetissent in nuda partis vociferatione; secus est in casu quo (prout hic) deductæ fuerant ad judicem, & expedita monitoria, ac sequestra, quia non requiritur specialis expressio, sed sufficit generalis, quæ implicitam relationem dicit ad 7
acta, de quibus judex certioratus præsumitur, ad tradita per Rot. *dec. 74. n. 7. & 8. p. 5. dec. 34. n. 19 & 20. p. 8. & dec. 462. n. 13. p. 18. recentiorum, & dec. 307. n. 6. & 7.* cor. Cavaler. Maxime quia transactio stipulata fuit cum interventu procuratorum, & advocatorum, ut adhunc 8
effectum ponderat Rot. *dec. 337. p. 5. dec. 736. n. 13. p. 18. rec.* & in Firmana Molendini 3. Martii 1684. §. *nec validitas*, cor. bon. mem. Rondinino.

Nec denique tertia, quod instrumentum transactionis exhibitum non fuerit in Archivio intra terminum præscriptum in Constitutionibus san. me. Sixti Quinti, & Urbani Octavi, innovatis per Bannimenta Thesaurarii Generalis lata sub san. me. Alexandro Octavo, quoniam rigor Constitutionum, ac bannimentorum servatur in scripturis privatis, non autem in instrumentis publicis, quæ, quotiescunque constat de legalitate Notarii, nec adest suspicio fraudis, valida sunt, ac fidem faciunt in Tribunalibus, etiam non archiviata, Thomat. *dec. 68. n. 119.* Rot. *dec.* 9
455. *n. 18.* cor. Buratt. *dec. 638. n. 2.* cor. Bich. *dec. 462. n. 2. & 3. & dec. 26. n. 4. & seqq. p. 19. rec.* vel semper, & quandocunque in archivio reponi valent, etiam lite pendente, Rot. *dec. 76. n. 31. & seqq.* coram Coccino. Eoque minus allegabilis est ejusmodi nullitas per hæredem Lauræ 10
Cussidæ, quæ instrumentum non archiviatum produxit coram Thesaurario Generali, ejusque vigore obtinuit revocationem sequestrorum, & sic nequit ejus validitatem, quam semel approbavit, amplius reprobare, §. *fin. ff. de offic. Proconf.* Rot. in Bononien. seu Imolen. Bonorum super bono jure 18. Martii 1686. §. *Quinimo*, cor. bon. 11
mem. Albergato.

Non est etiam transactio resoluta; neque enim ad hunc effectum allegare juvat, quod cum, ut præmisimus, DD. de Mutis inter cætera cesserint per transactionem Lauræ loca Montium hæreditatis Jacobatiæ ad ejus liberam dispositionem, & mobilia ad usum, deinceps impedimentum illi præstiterint in exactione pecuniarum provenientium ex venditione locorum montium, ac renuerint facere consignationem mobilium, quoniam impedimentum exactioni pecuniarum præcesserit ex nova causa superventa post transactionem, prodigalitatis scilicet adversum ipsam prætensæ, & renuentia consignationi mobilium, ex eo, quod, quidquid sit, an penes eos existerent, ipsa renuebat cautionem præstare, quam tenebatur, & quam postmodum Signatura justitiæ mandavit de utendo boni viri arbitratu.

Et nihilominus neque ex capite contraventionis, neque non implementi, locus est resolutioni transactionis, sed agendum ad observantiam, ac implementum, & quatenus hæc haberi nequeant, ad damna, & in- 12
teresse, ad Text. *in leg. si profundo*, ubi glos. *Cod. de transact.* Cyriac. *controv.* 130. *n. 4. & seqq.* Mangil. *de evict. q. 141. n. 18. & pluribus seqq.* Joseph Ludovic. *decis. Peruf.* 101. *n. 10. & seqq.* Surd. *dec. 266. n. 12.* Modern. Lucen. *dec. unic. n. 96. & seq. post controv. lib. 1.* Modern. Forolivien. *de transact. q. 6. n. 65. & q. 88. n. 8. & seqq.* Rot. *dec. 131. n. 4. in fin. p. 3. dec. 136. n. 1. & 2. p. 5. dec. 199. n. 11. p. 6. rec.* & in Bononien. Transactionis 17. Maii 1681. §. *final.* coram bon. mem. Albergato: Non refragantibus verbis transactionis, ibi: *Cum* 13
inferius exprimendis obligationibus, & non alias &c. quia aliud est, quod transigi noluerit sine certis repromissionibus, seu obligationibus; aliud vero, quod ob earum contraventionem, seu non implementum agi valeat ad resolutionem transactionis. Quod signanter procedit, postquam Laura Cussida transactionem impugnavit; nam si non est adimplendum ei, qui ex parte sua transactionem non implet, ut per Valeron. *de transact. tit. 6. q. 1. n. 4.* Rot. *dec. 121. n. 3. & seqq. p. 4. rec. tom. 2.* multo minus ei, qui illam impugnat.

Non demum constat de illius læsione, aut enim læsio deducitur ex eo, quod nulla, vel saltem modica foret ratio dubitãdi pro DD. Mutis super prætensionibus per ipsos promotis adversus Lauram Cussidam. Et contrarium patet ex singulari illarum examine; nam quatenus pertinet ad fideicommissum R. P. D. Ascanii, Testator institutis hæredibus Prospe-

Prospero, & Carolo germanis fratribus, ac Dominico, ex altero germano fratre nepote, substituit ipsis virum nobilem, per ultimum eorum, qui sine filiis obiret, nominandum, & successive filios legitimos, & naturales masculos ejusdem viri nobilis, ac descendentes ex eis pariter legitimos, & naturales Masculos per rectam lineam in infinitum. Unde mortuo sine filiis R. P. D. Leone filio Marii nominati, fideicommissum purificatum fuit favore DD. de Mutis, qui sunt filii Masculi Marchionissæ Mariæ Isabellæ filiæ ipsius Marii; nam descendentium
14 Masculorum appellatione veniunt etiam Masculi descendentes ex fœminis, juxta consil. Fulgos. 85. passim in Rota receptum, *ut in dec. 27. n. 1. p. 18. rec. dec. 880. n. 2.* cor. Cerro in Fanen. fideicommissi 4. Maii 1689. cor. Reverendissimo Mediolanen. in Bononien. fideicommissi de Ballatinis 3. Junii ejusdem anni cor. Reverendiss. P. Dom. meo Molines; præsertim per posteros in defectum Masculorum ex Masculis, ut per Fab. de Ann. *cons. 53. n. 177. lib. 1.* Mantic. *de conjectur. lib. 8. tit. 18. n. 20.* Fusar. *de substit. q. 404. n. 7. & seq.* Rot. *dec. 307. n. 15.* cor. Bichio, *dec. 402. n. 30. p. 9. & dec. n. 3. & seqq. p. 19. rec.*

Eoque magis, quia pro comprehensione hujusmodi descendentium Masculorum ex Fœminis offerunt sese plures, & urgentes facti circumstantiæ, seu conjecturæ: Et primo, quòd Testator vocavit descendentes Masculos alienæ agnationis, eosque gravavit onere susceptionis Cognominis, & Armorum Famil. Jacobatiæ, quod æque bene adimpleri poterat per descendentes Masculos ex Fœminis, ac
15 per descendentes Masculos ex Masculis, Altograd. *cons. 66. n. 64. & seqq. lib. 2.* Balducc. ad Ramon. *cons. 16. n. 106.* Rota in Bononien. Fideicommissi de Ghisellis 24. Januarii 1685. §. *At secus, & §. Verum objectum*, & 17. Maii 1666. §. *Similemque, & §. Consistit cum seqq.* cor. Reverendiss. Hervavulx, & 4. Junii 1687. §. *Atque ideo cum seqq.* coram Reverendiss. Mediolan. Secundo quod eosdem descendentes Masculos vocavit cum dictione *in infinitum*, & sub expressa ratione, ac voto conservandi *perpetuo* ipsius hæreditatem, ac bona sub nomine, & familia de Jacobatiis, qua stante infinitate, ac perpetuitate a Testatore considerata, facilius invitari dicuntur etiam Ma-
16 sculi ex Fœminis descendentes, ex rationibus adductis per Rot. in Bononien. Fideicommissi de Ghisellis 21. Julii 1686. §. *Et quando*, cor. bon. mem. Benincasa, & in Tesacinen. Fideicommissi 12. Maii 1687. §. *Quoniam*, coram Reverendiss. P. D. meo Ursino. Tertio, quod in casu non factæ nominationis substituit proximiorem Masculum ultimo ex hæredibus institutis, & sic quemadmodum in hac parte non abhorruit Masculum descendentem ex Fœmina, qui dubio procul venit sub appellatione Masculi proximioris, ut per Rot. *dec. 135. n. 18. p. 8. rec. &*
17 *dec. 3. n. 6.* cor. san. mem. Alex. VIII. ita nec etiam abhorruisse censetur in alia, argum. Text. *in l. Si servus plurium, ff. de leg. 1.* Rot. in Tudertina Fideicommissi 27. Aprilis 1693. in fine cor. me. Maxime, quia posterior substitutio Masculi proximioris suppletiva, & quodammodo repræsentativa est prioris substitutionis Viri nobilis nominandi, quo fit, ut utraque complexiva dici debeat ejusdem generis personarum. Et quarto demum observantia subsecuta, sive factum ipsius Reverendiss. P. D. Leonis ultimi Masculi ex Masculis, qui spe prolis carens subrogationem bonorum fecit cum vinculo Fideicommissi pro ulterioribus vocatis, qui de aliis intelligi nequeunt, quam de descendentibus ex Fœmina.

Hinc nihil relevat, quod substitutio loquatur de filiis Masculis Viri Nobilis nominandi, ac descendentibus ex eis, quasi quod ideo complectatur Dominus de Mutis, qui nec sunt filii Masculi Viri Nobilis nomina-
18 ti, nec ab ejus filiis Masculis descendunt, quia pronomen illud *ex eis*, tanquam in fine positum referri debeat ad omnes, & sic tam ad descendentes Masculos filiorum Viri Nobilis, quam ipsiusmet Viri Nobilis superius vocatos juxta regul. Text. *in leg. 3. §. Filius. ff. de liber. & posthum. & leg. final. ff. de reb. dub.* Rot. *dec. 897. n. 1.* coram Merlino, & in Romana donationis 19. Januarii 1690. §. *Quæ fortius*, cor. bon. mem. Benincasa, non obstantibus auctoritatibus in contrarium adductis, quæ procedunt, & intelligi debent in casu, quo non processit vocatio patris, sed tantum filiorum; at quando, prout hic, præcedit patris vocatio; relatio fieri debet etiam ad ipsum, & certius, quia nulla videtur assignabilis ratio, cur Testator intelligere voluerit de Masculis descendentibus ex filiis magis, quam ex patre, prout nec referre, quod vocati fuerint descendentes per lineam rectam, quia verba hujusmodi *per lineam rectam* stant solum ad exclusionem Masculorum venientium ex linea transversali, non autem ad exclusionem Masculorum venientium ex Fœminis per lineam rectam, quidquid alias dicendum esset in terminis vocationis conceptæ 19
cum verbis, per rectam lineam Masculinam, ut declarat Valenzuel. *cons. 97. n. 150. & 167. cum seqq. lib. 1.* Castill. *contr. jur. lib. 5. tom. 6. c. 138. n. 18.* Card. de Luca *de Fideicom. discurs. 27. n. 7. & seqq.* Modern. Lucen. *de success. in Primogenit. Ital. p. 1. c. 38. §. 13. n. 409.* Nec demum turbat, quod post obitum Reverendissimi Pat. Dom. Leonis, Dom. de Mutis passi fuerint Lauram Cussidam pacifice possidere, & alienare bona fideicommissi; quia ultra quod silentium hujusmodi parum duravit, tribui valet affectui non exasperandi Aviam, quam sperare poterant, ac debebant fore, ut cuncta tandem ubi juxta communem Parentum votum relictura fuisset.

Eadem Jura recurrunt favore Dominorum de Mutis super fideicommisso Dominici; nam hic in Testamento, cum quo decessit, prælegatis Mario quibusdam Officiis, instituit ipsum hæredem universalem cum conditionibus contentis in testamento Reverendiss. P. D. Ascanii, quo stante videtur ipsum fideicommisso gravasse; nam alias hæredi inutiliter legasset, ut notat Card. de Luca *de fideicommissi discurs. 131. n. 12. & de leg. discurs. 64. n. 3. in supplem.* & licet controversia sit inter Doctores, utrum fideicommissum hujusmodi conditum per relationem ad 20
illud, haberi debeat pro simplici extensione fideicommissi relati ad bona referentis, ut voluit Dec. *cons. 362. & 497. per tot.* vel potius pro novo fideicommisso ad similitudinem relati, ut censuit Soccin. Jun. *cons. 75. per totum lib. 3.* quocunque tamen modo se res habeat, sive per extensionem fideicommissi R. P. D. Ascanii ad bona Dominici, sive per ordinationem fideicommissi de novo ad similitudinem alterius R. P. D. Ascanii, 21
semper Domini de Mutis succedunt in fideicommisso tanquam Masculi descendentes ex Fœminis, ex rationibus supra recensitis.

Denique quoad intestatam successionem R. P. D. Leonis, fundata desuper est intentio D. de Mutis ex persona Marchionissæ Mariæ Isabellæ matris, quæ in bonis Germani fratris succedit una cum matre, Auth. *defuncto, Cod. ad Tertul.* Covar. *de success. ab intestato sub num.* 22
5. vers. Secundum est, Crass. *de success. ab intestato q. 23. n. 1.* Barb. *eodem tit. lib. 18. tit. 2. sub n. 2.* Nec videtur resistere renunciatio per ipsam emissa favore Martii & Lauræ Cussidæ genitorum, ac post eorum obitum favore Gasparis, & Leonis Germanorum fratrum, eorumque hæredum, & successorum, quia quoad Martium & Lauram Cussidam personalis videri potest, & sic cum ipsis finita, sive consumpta, dum post eorum obitum devolvenda fuerat ad Gasparem, & Leonem germanos fratres, & quoad istos effecta fuit caduca per prædecessum, nec locus est transmissioni favore Lauræ Cussidæ, quia nondum fuerant hæredes, & successores Gasparis, & Leonis post obitum Mariæ Cussidæ genitorum, in quibus terminis sub hæredum, & successorum nomine venire nequit Laura Cussida.

At vero læsio deducitur ex eo, quod longe ultra dimidiam, imo etiam ultra bessem æstimata, seu recompensata fuerint in transactione Jura Dominorum de Mutis, & objectum confunditur ex relevantia, seu claritate eorundem jurium superius ostensa, junctis cum his, quæ, ut in facto retulimus, per transactionem cessa fuerunt Lauræ Cussidæ: satius est quippe aliquid etiam mediocre consequi per transactionem, quam prosequendo, item subjicere sese illius incommodis, & expensis, ac periculo amissionis totius, ut advertit Rota in Bononien. Transactionis cor. Reverendiss. Bo- 23
uslemont sub initio allegata. Maxime quia, si quæ forsan minus relevantia, & clara forent jura Dominorum de Mutis, aut si quid forsan ultra quam oporteret ipsis dimissum in transactione, id totum tribuendum esset necessitudini sanguinis, & justæ, ac laudabilis indulgentiæ Aviæ erga Nepotes, quod plurimum ponderari debeat ad excludendam læsionem, ut per Rot. 24
dec. 799. n. 19. & dec. 854. n. 4. coram Merlin. & conferunt tradita in Ferrarien. Concordiæ 11. Januarii 1692. §. *Nec similiter*, coram me.

Et ita utraque parte acriter informante decisum fuit &c.

REVE-

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Perusina dotis.

Veneris 11. Junii 1696.

A R G U M E N T U M.

Solemnitates exiguntur in renunciationibus, quas mulieres in ipso actu constitutionis dotis favore patris explent. Insinuatio per lapsum 30. annorum non præsumitur, si constet de aliqua insinuatione minus legitime facta, & si in illa exprimatur, quod fiat ad majorem cautelam. Insinuatio est probanda per creditorem, si ipse agat, licet sit solemnitas extrinseca; si autem creditor non ageret, sed esset reus, negativa insinuationis esset concludenter justificanda per actorem, qui in dicto defectu se fundat.

S U M M A R I U M.

1 V*Aliditas ex revolutione actorum probatur.*
2 *Dos post obitum mulieris filiis superstitibus defertur.*
3 *Renunciatio facta a muliere minore absque causa, & solemnitatibus, est nulla.*
4 *Insinuatio legitime facta per lapsum temporis non præsumitur, si reperiatur aliqua insinuatio, quæ defectuosa sit.*
5 *Etsi in illa dicatur, quod fiat ad majorem cautelam.*
6 *Insinuatio debet probari per actorem, licet sit solemnitas extrinseca, & si minor ipsis sit actor, negativam illius justificare.*
7 *Comprehensio extraneorum excludit conservationem agnationis.*
8 *Constitutio dotis facta per patrem non reputatur pro legitima causa, ut filias renunciationis actum expleat.*
9 *Frandis suspicio cessat, quotiescunque actus in causa licita potest expleri.*
10 *Solutio dotis ad confessionem adminiculata nedum contra confitentem, sed etiam contra illius creditores probat.*

D E C I S I O XXXIV.

POstquam Constantia, & Junipera de Montemellinis in sequelam decisionum editarum de anno 1672. cor. bon. mem. Rondinino obtinuerunt pro restitutione dotis maternæ scutorum 12000. executionem mandati relaxati ab Eminentiss. Cavallerino tunc Aud. Cam. Locumtenente contra bona hæreditaria Comitis Adriani, & Fabritius de Eugeniis aliique creditores ejusdem Adriani prætendentes ipsis obstare renunciationem factam de dicta dote favore ejusdem patris, & sustineri posse retrocessionem postea per illum factam favore eorundem filiorum tanquam factam in ipsorum fraudem; curarunt causam appellationis in devolutivo committi Reverendissimo P.D. meo Hervavult, modo dignissimo Archiepiscopo Turonen. a quo proposito sub die septima Maii 1688. dubio: *An exequatur dotale esset confirmandum, vel infirmandum, seu potius constito de fideicommisso, itaut sit danda immissio, vel restituendus valor bonorum*; Domini dilata tunc resolutione, mandarunt firmari statutum de utroque tempore renunciationis, & retrocessionis. Cumque in executionem rescripti successive emanati coram eodem sub die sexta Aprilis 1693. electus fuerit in Peritum Curialem ad istum effectum Dominus Innocentius Meula, nunc Cameræ Apostolicæ Commissarius, & reproducta in actis peritia, reproposuerim hodie ego in illius locum subrogatus præfatum dubium, responsum fuit exequatur dotale esse confirmandum, tanquam validum, & justum.

Validitas siquidem redditur incontrovertibilis ex revolutione actorum, juxta famigeratam decisionem Caputaqu. 160. *p.* 2. Justitia vero liquere ex eo quod illud
fuit concessum pro restitutione dotis maternæ, quæ post
1 obitum illius indubie defertur filiis, seu filiabus super-
stitibus, ad Text. *in leg. cum oportet, C. de bon. quæ*
2 *libel. et leg.* 1. *C. de bon. mater.* Rota cor. Bichio *dec.*
350. *n.* 27. *et dec.* 350. *n.* 5. *part.* 13. *rec.*

Nec obstare visa sunt ea, quæ reperiuntur circa renunciationem factam a prædictis filiabus de eadem dote favore Adriani patris; quia illa uti facta antequam ipsæ explevissent decimum quintum ætatis annum, subjacet aperto vitio nullitatis, tam ex defectu insinuationis requisitæ per *Constitutionem Ægidianam lib.* 3. *rubr.* 28. quam & fortius de defectu causæ, prout fir-
3 matum fuit *in antecedentibus* 226. *num.* 9. *et seq. et*
n. 11. *ad* 23. *p.* 17. coram bon. mem. Rondinino.

Neque insinuatio desumi valet ex lapsu triginta annorum, quia hoc procedere posset, si non constaret de aliqua insinuatione; sed cum appareat, Adrianum instrumentum renunciationis insinuare de anno 164 . quo tempore mandatum ad insinuandum erat jam revocatum, & concitata lis super nullitate renunciationis, cessat ex hujusmodi tituli invalidi exhibitione præsum-
prio alterius tituli validi desumpta ex temporis diutur- 4
nitate, ut consuluit Connes. *cons.* 134. *n.* 44. & firmavit Rota cor. Bichio *dec.* 360. *n.* 1. *et seqq. lib.* 1. cor. Seraphin. *dec.* 1235. *n.* 4. cor. Coccino *dec.* ... *n.* 8. *et in rec. dec.* 334. *n.* 9. *part.* 18.

Parum relevante, quod ista insinuatio dicatur facta ad majorem cautelam, & cum supposito alterius præ-
cedentis insinuationis, ideoque præfatis filiabus incum- 5
bat onus probandi illius defectum, quia ultra quod ex sola assertione Adriani emissa ad sui commodum nihil concludens deduci valet ad existentiam præcedentis insinuationis, & respondit *d. dec.* 338. *n.* 13. diluitur objectum, ex quo illæ non veniunt impugnando propriam renunciationem, quo casu deberent probare negativam insinuationis, sed illa nituntur Domini de Eugeniis, & litis consortes ad evitandam dotis restitutionem,
quibus proinde incumbit onus probandi illam fuisse de- 6
bitis solemnitatibus præmunitam, ut distinguit Massin. ad Guazzin, *de confiscat. q.* 48. *n.* 37. Rota apud Gilianum *ad statut. Perus.* 79. *n.* 6. *et in rec. dec.* 121. *n.* 8. *et seq. p.* 4. *tom.* 2. *et dec.* 74. *n.* 2. *p.* 4. *tom.* 3.

Prout nec pariter suppletur defectus causæ, ex quo renunciatio fuerit facta ob expressam rationem conservandi agnationem, quia talis causa detegitur apparenter conficta, dum renunciatio legitur concepta pro hæredibus etiam extraneis, quorum comprehensio penitus excludit causam conservationis, Rota coram Cavaller.
dec. 461. *n.* 5. *et in rec. dec.* 514. *n.* 3. *part.* 5. *et dec.* 7
245. *n.* 9. *part.* 9.

Minusque suppletur iste defectus per dotis promissionem factam ipsis renunciantibus per Adrianum in actu ipsiusmet renunciationis; quia promissio dotis non fuit reputata sufficiens ad sustinendam renunciationem, cum pater promittendo dotare filias etiam aliunde habentes, expleat onus, ad quod de jure tenetur, per tex. *in leg.*
final. C. de dotis promiss. Caball. *cons.* 43. *n* 1. *lib* 1. Menoch. 8
præsumpt. 189. *n.* 68. *lib.* 4. Rota *dec* 417. *n.* 22. *p.* 14. *et dec.* 39. *n.* 10. *p.* 18. *recent.* Præcipue quia fuit promissa tantum dos scutorum 5. mille pro qualibet, quando pater tanquam destitutus aliis filiis, debebat eis assignare dotem longe majorem, attenta ejus nobilitate, & quantitate patrimonii, quod de illo tempore, ut liquet ex peritia ut supra de mandato Rotæ confecta, ascendebat ad scuta 44304.

Nec subsistit, quod major pars bonorum tunc possessorum per Adrianum non esset libera, sed obnoxia restitutioni Avitii fideicommissi, quia cum illud institutum fuerit sub conditione, si Nicolaus primus gravatus decederet sine filiis, & ipse decesserit relicto Adriano, deficit conditio, sub qua ordinatum fideicommissum favore ulteriorum graduum juxta celebre consilium Oldrad. 21. Ac propterea nihil relevat, quod eadem renunciatio fuerit declarata valida per sententiam Audit. Cam. Melchiori in judicatum transactam, & quod proinde non possit hodie ista sententia, & res judicata de medio tolli, nisi prius obtenta per Constantiam, & Juniperam restitutionem in integrum; quia præterquam quod illa tanquam injusta nunquam potuit transire in judicatum, corruit objectum, & quod fuit de medio sublata per retrocessionem successive factam ab Adriano favore earundem filiarum, ut bene respondent *dicta dec.* 226. *n.* 6. *et dec.* 338. *n.* 2.

Nec juvat replicatio talem retrocessionem fuisse nullam uti factam per Adrianum in fraudem suorum creditorum; quia nulla fraus erga creditores exoriri dici poterat, quando renunciatio facta ad ejus favorem a filiabus, tot nullitatibus laborabat; imo potius dicendum est ipsum bona fide recognovisse nullitatem actus in suo primordio invalidi, quam voluisse quidquam gerere animo fraudandi suos creditores, cum fraudis suspicio cesset, quotiescunque actus in causa licita potest expleri, ut bene perpendunt Surd. *consil.* 255. *num.* 10. *et consil.* 309. *n.* 17. Merlin. *de confiscat. q.* 20. *n.* 65. Gratian. *discept.* 132. *n.* 41. Rota *decis.* 305. *n.* 39. *part.* 9. & firmant *præcitatæ decisiones* 226. *num. septimo, et octavo, et decisione* 334. *numero octavo, et*

seqq. n. 17. recent. Tantoque minus, quia de tempore dictæ ter concessionis, ut patet ex eadem peritia, Adrianus sublato fideicommisso tot bona possidebat, quibus restituta etiam filiabus dote materna, poterat commode omnibus creditoribus satisfacere.

Tandem non obsistit alia oppositio, quod Constantia, & Juniperа consequi non valeant integram dotem maternam, eo quod non appareat soluta fuisse Adriano Patri, nisi scuta 5000. dum enim constat ex publico instrumento de promissione in scutis 12. mille, & de successiva confessione Adriani, quod ipse receperit integram dotem, ex congrua sustentatione oneris matrimonii sine ulla reclamatione, atque ex solutione majoris partis, & ex idoneitate promissoris, sat probata remaneat integræ dotis solutio nedum in ipsius Adriani, verum etiam illius Creditorum præjudicium, Ro-
10 land. *cons.* 85. *n.* 42. *lib.* 1. Rot. cor. Richio *dec.* 131. *n.* 6. & firmant *antecedentes dec.* 226. *n.* 2. & *dec.* 338. *post n.* 25. Nihil referente, quod Adrianus transigendo cum Collegio Romano super censibus ipsi in dotem assignatis, coactus fuerit ob impossibilem illorum exactionem cedere eidem Collegio census sc. 4600. pro scutorum tantum 4. mille, ac successiva reficere eidem Collegio alia scuta 400. de censibus cessis evicta, quia dum non probatur, quod de tempore, quo fuerunt assignati Adriano tales census, illi fuerint inexigibiles, præsumitur inexigibilitatem postea subsecutam evenisse ex ejus negligentia, nec remissio facta Collegio reputanda est utilis, vel necessaria, postquam ipse pro tota summa jam obtinuerat executionem mandati, & cæteris aliis creditoribus repetiebatur anterior, ut animadvertunt *sæpe dicta dec.* 226. *n.* 3. & *dec.* 338. *n.* 25. §. *neque videbatur*, *in fine*.

Et ita utraque parte &c.

REVERENDISS. P. DOMINO CAPRARA.

Romana Pecuniaria.

Luna 28. Novembris 1689.

A R G U M E N T U M.

Post liberationem, & quietationem Tutori factam, non potest hic compelli ad novam redditionem rationis. In actibus liberatoriis nulla præstatur evictio nec manutentio, etiam si processum fuerit per viam donationis, & cessionis, ac promissa manutentio, & evictio, ubi agatur de transactione inita in redditione rationis. Liberatio facta Tutori qui sit sanguine cōjunctus Pupillo occasione qua ipse in Religionem ingreditur, ample est interpretanda.

S U M M A R I U M.

1 *Quietatio facta favore tutoris ex causa solius erroris nullo intercedente dolo retractari non debet.*

2 *In transactione quoties quantitas non determinate, & taxative, sed tantum gratia demonstrationis exprimatur, non obligat exprimentem ad illius verificationem, & manutentionem.*

3 *In actibus liberatoriis in quibus nullum transfertur dominium, nulla præstatur evictio, seu manutentio.*

4 *Amplia etiam, si processum fuerit per viam donationis, & cessionis, ac promissa manutentio, & evictio crediti, & n. 5.*

6 *Liberatio quantumvis verbis generalibus concepta, restringitur, & regulatur ad suam causam.*

7 *Relationis effectus est, ut omnia, quæ in relato continentur, exprimat, et repetat in referente.*

8 *Liberatio concepta cum verbis generalibus, et ampliative positis, extenditur ad quæcunque etiam extra causam administrationis, et n. 9.*

10 *Liberatio facta occasione professionis, et favore sanguine conjuncti, ample est interpretanda.*

11 *Quietatio facta a creditore, qui post eam per aliquod tempus nihil petiit, præsumitur omnia credita in se comprehendere.*

D E C I S I O XXXV.

De re judicata, non autem de causis restitutionis in integrum, fuit in hac causa responsum, quia adsunt tres sententiæ conformes tite, ac juste prolatæ, quæ ex utriusque juris dispositione ulteriorem appellationem impediunt, & rem judicatam constituunt, ex text. *in c. cum nobis 65 de appellation. in Clementin. ut calumniis de sentent. et re judic. et in leg. unica, Codic. ne lite in una ead. causa 3. provoc.* nec non viam præcludunt restitutioni in integrum, quæ sine læsione ex nullitate, sive injustitia sententiarum resultante non conceditur, *c. 8. de restitut. in integr. l. Nam postea 9. §. 2. & l. Non omnia 45. ff. de minor.*

Validitas sententiarum probatur ex revolutione actorum, ubi apparent servata omnia substantialia Judicii, de quibus *in dec.* 262. cor. Capuaquen. *lib.* 2. Justitia autem ex decisionibus editis 24. Januarii, & 25. Maii 1687. cor. Reverendiss. P. D. meo Caccia, & 13. Februarii, & quarta Junii 1688. cor. Reverendiss. P. D. meo Beninc asa, in quibus luculenter ostenditur, hæreditatem Petri Francisci Avunculi, ac tutoris sororum de Philippellis, ad nihilum teneri stante amplissima quietantia, ac transactione inter ipsos emanata, qua mediante, prævia exhibitione computorum, ipsorumque examine, ac revisione, & cum interventu, ac consensu viri unius ex dictorum fontibus, docti, ac versatissimi curialis, & cum decreto judicis, aliisque solemnitatibus, ad invicem se quietarunt, ac liberarunt, & reciprocas prætensiones remiserunt, quo fit, ut *ex causa solius erroris, nullo intercedente dolo, ad novam redditionem rationis* deveniri nequeat & transactio desuper inita retractari, per text. *in leg. unica*, & ibi Gloss. & DD. *Cod. de error. calc.* Bart. *in l. 2. ad fin C. de jur. fisc. lib.* 10. Parif. *consil.* 1
89. *n. 6. et seqq. et n. 32. et seqq. lib.* Joan. Anton. Bellon. *consil.* 21. *n. 7. et seqq.* Montan. *de tutel. c.* 28. *n.* 129. Escobar. *de ratiocin. c. 40. n.* 17. Rota cor. Seraph. *dec.* 234. *et in rec. dec. 184 p. 2. et dec. 190. n. 9. et seq. p. 4. tom. 2.*

Nec vis hujusmodi reciprocæ quietantiæ, ac transactionis, evitari potest ex duplici sororum prætensione; altera nempe, quod cum tutor in concordia se asseruerit ipsarum creditorem in sc. 2. mill. quæ ipsis Inibi remisit, ac condonavit, idem creditum manuteneri debeat in summa expressa, alias diminuto, ut *ex erroribus ex adverso notatis in calculo super computis, diminui prætenditur*, sit bonificandum actricibus id, quod deficit a dicta summa: Et altera, quod ipsis sint restituenda cambium, & loca montium cum damnis, & interesse ab eodem tutore debita extra causam administrationis.

Etenim respectu primæ prætensionis animadversum fuit quantitatem sc. 2. mille, non fuisse assertam determinate, & certitudinaliter, sed tantum demonstrative, & per viam prætensionis; ibique convincitur tum ex eo, quod præfatæ sorores in eodem orationis contextu se asseruerunt creditrices ex causa administrationis, adeoque propria credita deduxerunt tanquam simplices prætensiones, & pro talibus habuerunt, ibi, *itaut invicem a prædictis eorum prætensionibus omnino liberentur*, tum etiam ex eo, quod in dispositiva instrumenti fuit superaddita clausula modificativa dictæ quantitatis expressæ, ibi, *seu alterius verioris summæ*, & subinde nulla expressa summa dicitur tutorem esse creditorem in notabili, seu notabilissima summa; ex quo sequitur, hæredem tutoris nullatenus teneri manutenere creditum in summa sc. 2. mill. Nam quoties quantitas ex-
primitur non determinate, & taxative, sed tantum gra- 2
tia demonstrationis, non obligatur sic exprimens ad illius verificationem, & manutentionem, ex notatis per Cor. 69. num. 4. *lib.* 4. Castr. *cons.* 219. *column. 2. post med. verba ergo dicti Instrumenti lib. 2. dec. 64. num.* 22. Rot. *dec.* 209. *num. 8. part.* 24. & *dec. prima, nu. 6. part. 17. rec.*

Maxime, quia non versamur in credito, quod fuerit translatum, sed tantum remissum, & condonatum, & in reciproca remissione, ac omnimoda liberatione; in actibus enim liberatoriis, in quibus nullum transfertur dominium, *nulla præstatur evictio*, seu manu- 3
tentio, argumento text. *in l. ex causa Cod. de usucap. pro empt.* & ibi gloss. *verb. habentes & in l. si pro fundo 33. Cod. de transact.* Latt. *conf. 90. n. 45. lib.* 1. Cyriac. *contr.* 18. *n.* 4
25. & 26. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.* 26. 5
tit. 7. n. 22. & sub n. 23. vers. fecus, & n. 25.

Nec merebatur allegari, quod fuerit processum etiam per viam donationis, & cessionis, ac promissa manutentio, & evictio crediti; quia titulus donationis dicitur superadditus ad tollendas scrupulositates, quæ oriri possent, nec mutat naturam contractus liberatorii, quem partes egerunt, ut in his terminis respondit Rot. *dec.* 190. *n. 6. & seq. p. 4.*
tom. 2. Promissio vero manutentionis, & evictionis non 6
egreditur naturam pariter actus liberatorii, & intelligitur quoad molestias, quæ sequerentur ex facto ejusdem Petri Francisci, ut quia sua credita antecedenter obligasset, vel in alios transtulisset, non autem indistincte de quacunque evictione, & manutentione, *l. Stipulatio ista, §. si quis*

forte

forte ff. de verbor. oblig. Redenas. *cons.* 48. *n.* 13. Mangil. *de evict. q.* 143. *n.* 34. *&* 35.

Quæ omnia eo magis certiora redduntur, quia remissio, & absolutio facta a sororibus fuit amplissima, & de eo etiam, quod Avunculus remaneret, & remanere posset ipsa-
5 rum debitor in quacunque summa, ita ut semper verum sit, quod pro incerto fuit habitum creditum tutoris, & manutentio, ac evictio promissa solum pro facto ipsius.

Quod spectat ad ulteriorem prætensionem, scilicet, quod cambium creatum de anno 1350. per eundem avunculum favore Francisci fratris prædictarum sororum, & loca Montium ab ipso distracta de anno 1655. tanquam debita contracta ante susceptam administrationem, non
6 veniant sub finali quietantia, & liberatione reportata occasione administrationis; hæc pari modo insubsistens apparuit; nam etsi liberatio, quantumvis verbis generalibus concepta, restringatur regulariter ad suam causam, ex traditis per Surd. *dec.* 219. *n.* 8. & Rot. cor. Arguel. *dec.* 38. *a n.* 1. *usque ad* 7. *& in rec. dec.* 129. *n.* 8. *p.* 101. *& dec.* 238. *n.* 6. *p.* 19. nihilominus in præsenti facti specie contrarium visum est statuere, & sub controversa liberatione comprehendi debitum cambii, & locorum montium. Prima quia d. debitum fuit a tutore in *computis adnotatum, & contra positum*, & cum illorum ignorantiam allegare non valeant sorores ex eo, quod fuerunt *contra eas exhibita, & ab ipsis negata, & postmodum electus Peritus* pro illorum revisione, dum successive transegerunt, & absolverunt tutorem relative *ad DD. computa*, consequens est, ut dicantur eum liberasse etiam a d. debito, cum is sit effectus relationis, ut omnia quæ in relato continentur, exprimat, & repetat in referente cum omnibus suis qualitatibus, per text. *in l. Asse toto, ff. de hæred. instit.* Rota Januen. *dec.* 193. *n.*
7 4. ubi relatione computa, Rot. cor. Cocc. *dec.* 24. *n.* 4. *& dec.* 21. *n.* 3. *cum tribus seqq.* cor. Ubag. Secundo, quia post amplissimam, ac effrænatam liberationem non ab ulteriori redditione rationis, & restitutione reliquatus, & a quibusvis aliis, quæ eis reddere teneretur, superadditum fuit pactum *de nihil amplius petendo, vel peti quoquomodo faciendo, tam occasionibus præfatis, quam quibusvis aliis etiam hic non expressis, & de necessitate forsan exprimendis*. Ex quibus verbis adeo generalibus, & ampliative positis, liberatio dicitur extensa ad quæ-
8 cunque etiam extra causam administrationis, Natt. *cons.* 113. *n.* 1. *& seq. lib.* 1. Rot. *dec.* 40. *sub n.* 10. *vers. verum n. seqq. confirmata in dec.* 41. *n.* 1. *cum pluribus seqq. ambiente impress. post* Escob. *de ratioc.* Tertio, quia fuerunt præservata solum remissio Crediti, & residuum earum dotium; unde Cambium, & loca Montium tanquam non præservata, dicuntur remissa, & comprehensa in quie-
9 tantia, Natt. *d. cons.* 113. *nu.* 4. Afflict. *dec.* 319. *sub nu.* 5. *vers.* alia conjectura, Rocc. *resp.* 15. *n.* 1. *lib.* 1. Rota *dec.* 231. *n.* 16. *p.* 15. Quarto, quia fuit facta ad removendas omnes lites, & per viam transactionis perpetuo valituræ, & ad favorem Avunculi, & occasione Professionis emittendæ in Religione, ex quibus venit ample in-
10 terpretanda, ut ponderat Rota *d. dec.* 49. & aliæ supra allegatæ. Quinto demum, quia fuit observata per in-
11 tervallum longi temporis 22. annorum; nam si in dicta quietantia non fuissent comprehensa DD. loca montium, & cambium, utique non tandiu distulissent illa petere, ut notat Rocc. *d. resp. sub n.* 1. 2. *et lib.* 1.

Et ita responsum fuit constare de re judicata, quamvis respectu primæ prætensionis objiceretur, causam versari in prima instantia, cum contrarium demonstrent decisiones præcedentium instantiarum tam cor. R. P. D. meo Caccia, quam R. P. D. Benincasa, & sententiæ desuper latæ.

Utraque parte &c.

REVERENDISS. P. DOMINO URSINO.

Romana redditionis rationis.

Ven. 29. *Januarii* 1694.

ARGUMENTUM.

Ratio semel reddita amplius peti non potest. Ministri subalterni tenentur reddere rationem Tutori. Tutor vero illam adstringitur reddere Pupillo. Actus in quo Tutor intervenit absque expressione, quod Tutor sit, Pupillo non præjudicat. Actio petendi redditionem rationis non præscribitur ex lapsu triginta annorum, si proveniat ab obligatione jurata minusque ex Urbis Statutaria præscriptione, si liquido non constet de scientia indubitata super competentia actionis.

SUMMARIUM.

1 *Ratio semel reddita amplius peti non potest.*
2 *Minister et factor qui pro tutore res pupillares administravit, tenetur eidem tutori reddere rationem, hic vero Pupillo.*
3 *Actus expletus cum consensu tutoris qui tutelarem qualitatem non expressit, Pupillo non prejudicat.*
4 *Actio petendi redditionem rationis si proveniat a jurata obligatione, minori spatio quadraginta annorum non præscribitur.*
5 *Durante minori ætate non currit præscriptio.*
6 *Præscriptio Urbis Statutaria non admittitur, nisi probetur scientia in Creditore, quod competat actio.*
7 *In Pupillo etiam effecto majore præsumitur ignorantia proprii crediti, præcipue si extra Patriam mansit.*
8 *Ad inducendam favore tutoris præscriptionem Urbis statutariam contra Pupillum factum majorem, non sufficit probatio scientiæ tutelæ.*
9 *Tutor petens electionem Periti pro reddenda ratione censetur renunciasse præscriptioni.*

DECISIO XXXVI.

INJudicio reddendæ rationis utriusque tutelæ tam testamentariæ, quam dativæ, intentato ab Agatha aliisque de Primolis adversus Joannem Antonium Gaburrum ambo-rum tutorum fidejussorem insolidum coobligatum, prosecutoq; adversus societatem Cæmentariorum illius proprietatiam hæredem, assumptam in nostro Auditorio, post dispunctas per Peritum rationes separatas, quæ putas ab impuris partitis indagine validitatis, ac Justitiæ mandati per actrices in Tribunali A. C. obtenti, cum ex facti serie, ac circumstantiis, quæ utriusque tunc proponebantur apparetet pro priori Matris tutela sufficiens afferri documentum pro evincenda Juridica rationis redditione, & actionem pro utraque, stante longissimo temporis lapsu, præscriptam fuisse, tam ex Juris, quam ex statuti nostri depositionibus, PP. sub die 4. Januarii 1693. sub congruo dubio requisiti, fuerunt in sensu, mandatum A. C. stante actionis incompetentia non esse exequendum, ut ex decisione tunc edita, cujus fundamenta novo subjecta examini, tam in Audientia habita die 27. Aprilis præteriti, in qua hinc inde partibus auditis nulla capta fuit resolutio, quam in illa hodie tenta, inventa sunt minus habere, valideque oppugnari visa sunt Argumentis, quæ hodie facto altius repetito, novisque animadversionibus coadjuto, proponebantur; proindeque illorum agnita insubsistentia DD. a Decisis recedere non hæsitarunt.

Competentiam siquidem actionis, in qua unicæ controversiæ pondus residebat, desumebant in Actricibus ex publicis, juratisque Instrumentis utriusque tutelæ assumptæ tum a Francisca Matre vigore paternæ dispositionis, tum a Baptistino post transitum Franciscæ ad secunda vota tutore a Judice deputato, in quibus Gaburrus accessit uti principalis principaliter & insolidum, seseque in ampliori cameræ forma obligavit, ex quibus proinde contra illum ejusque hæredem oritur actio reddendæ rationis uti contractui inhærens, a pupillis semper, & quandocunque exercibilis pro assequenda indemnitate conventa, ut ex notissimis Juribus satis liquet.

Neque pro prima Materna tutela liberari valet Gaburrus, ex quo assumptus in Procuratorem ad exigendum, ac administrandum Pupillorum bona per Franciscam tutricem, ab eadem usque sub die 5. Martii 1632. prævio Judicis decreto, cognitione, ac partitarum dispunctione, nec non cæteris adhibitis statutariis solemnitatibus amplissimam reportaverit quietantiam, & liberationem, ex qua argui valeat rite, & recte rationes soliditas, ita ut amplius adversus illum nequeat hæc actio proponi, cum satis nota sit in jure regula, rationem semel solidatam, & redditam, ulterius reddi non debere, ut ex Theorica Text. *in l. unic. Cod. de error. Calcul.* argumentatur decisio, quæ revocatur, §. *Injustitiam per totam.*

Siquidem distinguendo personas, ac titulos, quibus Gaburrus se in bonis pupillarum immiscuit, ac separando actiones ex uno, ac altero capite competentes, facili negotio objectum diluitur. Primo nanque Gaburrus in susceptione Tutelæ Franciscæ Matris solidalem assumpsit obligationem illius favore, ac Pupillo promisit reddere, & relevare indemnis a quocunque damno, quod per Maternam Administrationem subire valerent, & hujusce obligationis virtute actio relevatoria exorta fuit favore pupillorum, a qua Gaburrus liberari nequibat, nisi pupillis in judicio stantibus, vel legitima pro eis persona, præ-

via Inventarii exhibitione, ac justificato calculo dari, & accepti, sit legitimum redditionis rationis judicium exinde institui valeret. Alteram vero nactus est Gaburrus obligationem Franciscæ Tutricis, dum ab illa deputatus fuit Procurator ac Administrator rerum pupillorum, & ab ista relaxari debebat ab ipsa Tutrice, cui Procuratorio nomine tenebatur rationem reddere eorum, quæ gesserat, nec in hac intercessentia pupillorum exigebatur; nam ea est particularis conventio inter Tutricem, & Administratorem ab illa deputatum, in qua nullum pupillis suppetit jus, cum eis satis cautum sit per primævam obligationem Tutricis, & fidejussoris, qui accesserat. Igitur si in quietantia facta sub die 6. Maii 1631. Gaburrus rationem reddidit Franciscæ de administratis Procuratorio nomine, actus iste præsefert liberationem Gaburri ab obligatione uti Procuratoris assumpti favore Franciscæ; sed nunquam importare poterit solidationem rationum contra pupillos, ad quam diverso titulo tenebatur, quod adimplere debebat juris ordine servato, ac eis documentis exhibitis, quæ Judicium legitimare valerent. Unde cum sit in jure compertum, administratorem teneri rationem reddere tutori, & tutorem pupillo, & sint satis inter se termini isti disparati; sequitur proinde in necessarium consequens, liberatam administratura per Tutorem, non relevari istum ab onere reddendæ rationis, nec unam redditionem pro altera suffragari, juxta in proposito congesta per Andreol. *cons. 92. n. 3. lib. 3.* Escobar. *de ratioc. p. 1. cap. 9. n. 16.* Grat. *discept. 393. n. 7.* Merlin. *de pign. lib. 3. tit. 3. p. 2. n. 47.* Rot. cor. Caval. *dec. 98. n. 6.* Merlin. *dec. 479. n. 4. vers. a qua quidem attestatione, & dec. 440. n. 8. vers. quia tutor p. 1. dec. 349. n. 4. p. 13.*

3 Itaque in hypothesi redditur compertum ex particulari facti circumstantia; nam Gaburrus suppositam hanc solidationem gessit cum Francisca de tempore deperditæ Tutelæ per transitum ad dicta vota, sicque in casu quo ipsa pro pupillis juridice comparere non poterat; signum evidens nihil de eorum interesse actum fuisse; sed solum particularia jura Franciscæ contra ejus Procuratorem competentia extitisse disputata, pro quibus legitima solidatis cum agetetur de interesse mulieris, adhiberi fuerunt cum Judice proximiores pro actus validitate, quia alias subsistere non valeret.

Nec urget, in liberatione, de qua res est, intervenisse Dominicum Baptistinum secundum Tutorem, ex cujus consensu, & præsentia referri possit, actum liberationis fuisse per viam redditæ rationis gestorum universali titulo Tutorio. Nam secundus iste tutor intervenit quidem contractui, non tamen Tutorio nomine, sed tantum uti pater Fulvii secundi mariti Franciscæ, ut ex documento exhibito *in Sum. hodierna Actricum n. 5.* ex cujus proinde præsentia argui non licet fidejussorem fuisse a tutore liberatum, dum iste nec Tutorem se expressit, minusque Tutorio nomine quidquam peregit, prout opus est ad effectum, de quo quæritur; nam alias consentiendo particulari & distincto nomine, liberatio non dicitur inducta, nec res acta cum legitima persona, & ad rem nostram, observat Signorolus *cons. 190. n. 4.* Mont. *de tut. cap. 30. num. 3. cum pluribus seqq.* Rot. cor. Coccin. *dec. 1647. n. 11. & 15.*

Denique nec minor lapsus temporis aptus apparuit præscribere actionem hodie intentatam; nam perpensa utraque præscriptione & Juris, & statuti, neutra visa fuit cum suis requisitis concurrere ad operandum effectum, pro quo proponebantur; nam præscriptio Juris communis, cum versemur in actione conventa in publicis Instrumentis, & juramento vallatis, non debet esse minor quadragenaria ad elidendum Jus petendi redditionem rationis, ut advertit Rot.
4 cor. Burat. *dec. 457. n. 1.* Cerr. *dec. 178. n. 16. & dec. 209. n. 4. & in rec. dec. 23. n. 6. p. 19.* quæ tamen hodie non concurrebant; nam licet ab an. 1630. promissæ relevationi ad annum 1677. tempus motæ litis, effluxerint anni 47. si tamen ab illis dematur tempus minoris ætatis Gasparis, & Agathæ pupillorum, quorum alter ad lucem venit die 5. Maii 1628. altera vero die 20. Februarii 1626. prout in his terminis juris demendum esse, arguunt D. Doctores, & lit. Text. *in leg.*
5 *sicut, C. de præscript. 30. vel 40. annorum*, & prosequitur Rot. post Cenc. *de cens. dec. 230. n. 3.* Zarata *dec. 75. n. 23.* Celsus *dec. 263. n. 10.* Cerrus *dec. 433. n. 21. & dec. 464. n. 9. & 10. & rec. dec. 331. n. 63. p. 19.* profecto emergit, cursum quadragenariæ unicæ pro præscriptione volitum non intervenisse.

Præscriptio vero statutaria, licet pensato temporis cursu videtur satis superque concurrere, cum tamen ad illam inducendam solus annorum effluxus non sufficiat, sed ulterius requiratur scientia certa, & indubitata creditoris tacentis, sequitur proinde, quod data in illo ignorantia probabili, & non supina, præsumpta satisfactio, & liberatio a Statuto inducta, non militet, sed semper creditori supperit vel actio directa contra debitorem, ut bene Card. *de credit. disc. 130. n. 6. & 7.* & Rot. *in rec. 173. n. 4. p. 17.* vel 6
saltem per viam restitutionis in integrum jus reviviscat, ut præcise tradit Fenson. *ad c. 158. stat. Urb.* Rot. post Pacific. de Salv. *interd. dec. 157. n. 9. & seqq.* Greg. *dec. 425. n. 10.* Merl. *dec. 811. n. 8. & in rec. dec. 92. n. 15. p. 19.*

Talis autem probabilis ignorantia, ultra quod præsumitur in pupillis Primolis, satis deprehenditur, ex quo relicti fuerunt in infantili ætate sub matris, & tutorum regimine, nec 7
unquam rebus propriis se immiscuere, sed illorum penitus ignari tandiu vixerunt, ut Gaspar sera usque ad obitum extra patrios lares degentus militaribus copiis se adsciverit, & ad bellum profectus familiarium rerum ob taorum curam, imo & memoriam perdiderit; & Agatha altera pupilla nuprui tradita e domo paterna exiverit, semperque de paternæ substantiæ ignorantia conquesta fuerit, ut optime concludunt testes in Sum. Actricum die 27. Aprilis sub *n. 3.* quæ omnia corroborant juridicam præsumptionem ignorantiæ pupillis Primolis assistentem, quamque evincere collitiganti incumbit, ut in his præcisis terminis observant Thomat. *dec. March. 42. n. 26.* & Rot. *in rec. dec. 231. n. 10. p. 18.*

Neque contrarium demonstrat retrovenditio census scutorum centum facta ab Agatha de anno 1664. in cujus impositione asserebatur a Jo. Antonio illa habuisse a secundo tutore; nam id non præsefert notitiam tutelæ, & temporis susceptionis illius; nam licet importet notitiam quandam genericam tutoris, non tamen demonstrabat certitudinem, quid in ea actum fuerit, & an ea ea remaneret Agatha creditrix, vel debitrix, prout requiritur ad effectum elidendi præsumptam in pupillis ignorantiam, quæ non evincitur, nisi per probationem scientiæ omnino certæ, & indubitatæ, ut comprobat Rot. cor. Othob. *dec. 301. n. 11. & in rec. dec. 275. n. 10. p. 14. & dec. 23. n. 18. p. 18* 8

Validitatemque argumenti robur ex facto ipso societatis conventæ, quæ in principio judicii talem præsumptam liberationem non opposuit, sed ad actualem redditionem rationis devenire professa fuit, ac de facto electionem peritorum expetiit pro liquidando dato, & accepto, quo casu exceptioni præscriptionis, ac illius defectui censetur renunciatum, ac præservata creditori actio juxta juris tramites, ut in proximis advertit Rota cor. Bich. *dec. 511. n. 10. & in rec. dec. 717. n. 13. p. 188.*

Et ita hac ultima propositione solis Actricibus auditis societate vero congruo tempore expectata, & non informante, resolutum fuit &c. 9

REVERENDISS. P. DOMINO URSINO.

Romana redditionis rationis,

Lun. 10. Decembris 1694.

Argumento non indiget, cum reperiatur in decisione 36.

SUMMARIUM.

1 *ADversus actionem redditionis rationis opponi non potest præscriptio statutaria urbis, si tutor, vel heres assumpserit rationis redditionem, & ex ea constet de credito pupilli.*

2 *Ad excludendam præscriptionem solutionis desumptam a statuto ex lapsu temporis, sufficit aliqua alia præsumptio præponderans.*

3 *Pro evitanda præscriptione actionis tutelæ sufficit allegare ignorantiam instrumenti obligationis, licet pupillus dicatur scire sub tutore mansisse.*

4 *Tutor, vel heres assumendo redditionem rationis dicitur renunciare præsumptioni.*

5 *Fidejussor tutoris conveniri non potest, licet insolidum cum tutore reperiatur obligatus, nisi prius directe excussus fuerit tutor, & cum ipso firmato debito reliquatus tutela.*

6 *Hæc conclusio vera est, si fidejussor se obligaverit pro reliquatu; secus si generaliter omnibus tutoris obligationibus accesserit, & n. 7.*

DECISIO XXXVII.

LIbratis in hodierna audientia fundamentis inter se pugnantium decisionum coram me editarum sub diebus 4. Junii 1692. 29 Januarii, & 25. Junii 1692. tandemque resignata confraternitatis cæmentariorum rei conventæ contumacia, eaque hodie plenissime audita prævaluerunt apud DD. illa posteriorum resolutionum tanquam majori legali

suli-

soliditate fulcita, quibus proinde inhærendo sub congruo dubio requisiti persliterunt in ultimo loco decisis.

Actioni namque reddendæ rationis intentatæ ab Agatha, aliisque de Primolis, contra confraternitatem cæmentariorum, uti hæredem Jo. Antonii Gaburri fidejussoris insolidum obligati in utraque tutela, tam testamentaria, quam dativa, juridicum, validumque præbet fomentum solemnis jurataq; promissio præfati Jo. Antonii, qui accedendo stipulationibus a tutoribus commissis cum illo, sese insolidum, ac uti principalis, & principaliter obligavit in forma amplissima cũ juramento, & obligatione Camerali, cujus proinde vigore rite excitatur actio intentata, quæ uti sub stipulatione comprehensa, semper, & quandocunq; exerceri valet, ut notat penultima mea decisio §. *competentiam siquidem*.

Neque actionis exercitium meruit iterum oppugnari replicato præsumptionis objecto: Nam cum dispositio nostri statuti sit mera præsumptio satisfactionis inductæ in creditore tacente per tantum temporis spatium, non videtur applicabilis nostro themati, in quo præter ignorantiam illorum de Primolis, quæ removet cursum temporis ad præscriptionem voliti, juxta animadversa in posterioribus causæ resolutionibus, concurrit ponderatio illam cedere debere veritati exorienti ab effectiva redditione rationis per cõfraternitatem assumpta, ea qua cum aperte dignoscatur debitum tutoris, nequit illud hodie præscriptionis deplorato refugio controverti, quod nec opponi valet postquam actualem redditionem allegavit, ut in punctualibus observat Rot. cor. Bich. *dec* 50. *n*. 11. *& seqq. & in rec. dec*. 717. *n*. 17. *p*. 18. & oppositum non suffragatur, cum ad excludendam præscriptionem Statuti sufficiat contraria aliqua præsumptio præponderans, quæ optime desumitur ex allegata redditione rationis, quæ cum præseferat certum dubium, excludit proinde illius præsumptam solutionem, ut optime notat sæpius laudata penultima mea decisio §. *fin*.

2 Et hinc opus non est assumere disputationem, an ad præscriptionem actionis sufficiat sola notitia generica tutelæ ad differentiam præscriptionis crediti, quæ certam, & distinctam exigit scientiam; nam ultra quod nec talis generica cognitio tutelæ probatur in pupillis Primolis, qui licet forsan scriverint sub tutela matris, & Baptistini degisse, nunquam tamen eis patuit instrumentum, a quo edoceri voluissent de modo obligationis Gaburri, ut opus esset ad præscribendam actionem, sufficit responsio, quod cum ex facto so-
3 cietatis cæmentariorum renunciatum fuerit huic exceptioni assumendo ad formam obligationis sui authoris actualẽ partitarum dispositionem, non est amplius illa probanda,
4 ut prosequitur *supracit. dec*. 50. *n*. 12. *& seq*. cor. Bich.

Stabilita ex firmata actionis competentia, illa removeri non valuit contra Gaburrum, ex quo uti fidejussor in con-
5 tractibus tutelaribus directe cõveniri non valuerit, nisi prius excussis principalibus debitoribus, & firmato cum eis debiti reliquatu, pro quo tantum fidejussores adstringi possunt, & si, & insolidum sese obligaverint, notat text. *in l. qui Romæ*, § *Angerius, ff. de verb. oblig. & in l. si fidejussores tutor*. & firmant Mandell. Alb. *in cons*. 3. *& ass. a num*. 1. *ad* 8. Bart. *dec*. 90. *per tot*. Grat. *cap*. 86. *n*. 8. *& tribus seqq*. Faber, *in C. tit. de fidejuss. tut. defin*. 3. Andreol. *controv*. 30. *n*. 8. *& seqq*. Christin. *dec. Belgic. tit. de fidejuss. tut. dec*. 168. *n*. 5.

Nam prævaluit distinctio, quod tunc fidejussores vigore solidalis obligationis conveniri non valent debito non liquidato cum tutoribus, pro quibus promittunt, quando expresse sese obligarunt pro reliquatu, & sub hac conditione propria stipulati sunt promissionem; nam in his terminis locum vindicat text. *in l. qui Romæ*, cæterique DD. in ob-
6 jecto laudati; secus tamen est, quando prout in hypothesi, non conditionaliter, vel pro reliquatu fidejussor accedat, sed generaliter omnibus tutoris obligationibus expromittit, & uti principalis, & principaliter cum eo stipulationem committit; nam tunc diversa non erit actio, qua conveniri valet fidejussor, ab illa tutoris, nec exceptione dispunctarum cum illo rationum ille excipere valet, ut individualiter distinguendo firmat Rot. cor. Pen. *dec*. 1378. *n*. 8. & melius explanato text. *in l. qui Romæ*, Dunoz. Sen. *dec*. 129. *n*. 1. *& n*. 7. *cum pluribus concordan*. & ita concordat Grat. *in objecto allegat. disc. cap*. 86.

Nec est novum in jure conveniri ad reddendam rationem eum, qui non administravit, ut videmus in hærede tutoris, qui virtute obligationis assũptæ a proprio authore, tenetur partitas dispungere, quas non exigit; unde a paritate rationis taliter obligatus fidejussor qui solidalem genericam obligationem assumpsit, ad cui proinde satisfaciendum adstringitur directa rationem teddere, ut tutoris facti promissor, juxta ea, quæ optime prosequitur *decis*. 129. *n*. 7. cor. Dunoz. Sen.

Et ita prætermisso objecto particularis redditionis rationis inter Gaburrum, & Franciscum, ut abunde sublato in præcedentibus decisionibus, resolutum fuit.

Utraque parte &c.

REVERENDISSIMO P. D. CAPRARA.

Romana redditionis rationis.

Luna 4. *Februarii* 1697.

Argumentum est supra in *dec*. 36.

SUMMARIUM.

1 *Tutor contrahendo cum debitoribus non solvendo, tenetur in ejus damnum contra eum subtro.*
2 *Et si testator mandaverit cum da. debitoribus contrahi, quia Tutor tenebatur exigere cautionem.*
3 *Tutor nequit debitoribus pupilli dilationem quatuor annorum concedere.*
4 *Et si concesserit, omne periculum est tutoris.*
5 *Tutor si fuerit diligens in vexando debitorem post decoctionem, diligentia inutilis dicitur.*

DECISIO XXXVIII.

DUm in Auditorio Cameræ Locumtenens sedebam ego elegi peritum pro discussione administrationis tutelę Agathæ per Gaburrum gestæ, qui eundem fecit debitorem Agathæ in scut. 1374. 99. Cumque ageretur de vidua omnium rerum subsidio destituta, ego ad effugiendam tacti intricati discussionem, & novi periti electionem, relaxavi mandatum pro scutis nonningentis, a quo delata appellatione ad Rotam, eaque commissa bon. mem. Paoluccio cum clausula, *Si quid exequendum*, fuit propositum dubium, *An Mandatum A.C. esset exequendum*; sed dilata illius resolutione placuit Rotæ devenire ad electionem novi periti, qui revisis computis canonizavit debitum Gaburri in scut. 1146. 68. & sic paulo infra primum petitum. Reassumpta postmodum cor. Reverendiss. D. meo Decano in defuncti collegæ locum suffecto ejusdem dubii discussione, licet prima vice sub die 4. Junii 1692. negativa prodierit resolutio, postea tamen ab ea recedendo, per tres alias vices sub diebus 29. Januarii, 28. Junii, & 10. Decembris 1694. responsum fuit mandatum esse exequendum, & successive etiam coram R. P. D. meo Tremoille sub die 13. Februarii 1696. esse procedendum ad legitimam executionem. Rediit causa ad me per Signaturam mihi commissa cum clausula, *Qui ad ulteriorem legitimam*; & ad ejus tenorem proposito hodie per me dubio responderunt DD. affirmative pro summa inferius exprimenda.

Quamvis enim informantes pro Gaburro, seu societate Sancti Georgii cæmentariorum Urbis illius hæredes non solum impugnarent partitas in præcedenti instantia expensas cor. R. P. D. meo de Tremoille, sed etiam merita ex integro reassumenda repeterent longa serie ea, quæ a principio tam circa competentiam actionis, quam circa examen totius peritiæ alias deduxerunt; nihilominus quia ea, quæ adducuntur ad evitandam redditionem rationis tam ratione præscriptæ actionis, quam ex aliis prætextibus ad id cumulatis, nullatenus subsistunt, ut late respondent decisiones editæ cor. R. P. D. meo Decano, cum quarum fundamentis in hac parte iterum etiam Domini descendendo ad examen partitarum, quarum etiam singulas iidem informantes impugnabant, dixerunt,

Primo, non esse bonificandam tutori partitam scut. 187. 62. quia cum ea proveniat ex pretio apothecæ per ipsum tutorem venditæ Petro Primolo, qui finita tutela repertus est non solvendo, non tenetur pupillus illam accepto ferre, sed tutori adscribitur, cum ipse culpam commiserit in contrahendo nomen, & non exigendo, juxta text. *in l. cum quereretur ff. de administr. tutor*. gloss. *in Auth. noviss. verb. peric. C. eodem tit. & in leg. litis*, §. *si pecunia*, *ff. de neg. gest*. Rot. *dec*. 125. *n*. 2. *& seq. p*. 18.

Nec refragatur, quod venditio fuerit facta Primolo ita mandante testatore, & sic ille remansit debitor in dicta summa, quidquam adscribi nequit tutori, qui ulterius diligentias omnes contra illum adhibuit usque ad carcerationem, & tamen satisfieri non potuit. 1

Verum quia ipse tutor post solidata computa cum dicto Primolo, ei dedit dilationem solvendi dicta scut. 187. per quadriennium, inde sequitur, quod licet redargui non possit, quod venditionem fecerit Primolo, attento Testatoris præcepto; bene tamen redarguendus est in eo, quod ab illo cautionem non requisiverit, quam testator non remiserat, sed solum jusserat illum preferri, quod intelligi debat in pari oblatione; & multo fortius est in culpa ob dilationem 2

quæ

quatuor annorum eidem concessam, quam adeo longam non esse permissam tutoribus firmant relati in decisione R. P. D. de Tremoille sub die 13. Februarii 1696. §. *Ideoque*, & maxime nulla reportata cautione, quod arguit negligentiam in tutore, & operatur, ut ejus periculo omne damnum cedat, Staiban. Jun. *ref.* 190. *sub n.* 67. *vers. sed tanquam*, & *sub n.* 77. & *seq. centur.* 2. Ros. *consult.* 77. *n.* 77. *ad fin.* Rot.
4 *dec.* 105. *n.* 10. *p.* 16. *rec.* & comprobat eadem decisio R. P. D. mei de Tremoille decis. §. *Ideoque*. Diligentiæ autem, quæ factæ dicuntur, apparent de anno 1634. & sic terminato quadriennio, & postquam debitore effecto non solvendo, undique inutiles fuerunt, ut notat Gabr. *fidejuss. concl.*
5 1. *n.* 53. Gaill. *lib.* 1. *observ.* 27. *n.* 14. Giurb. *dec.* 57. *n.* 9. Capyc. Latr. *consult.* 148. *n.* 7. & 8. Rot. cor. Bich. *dec.* 484. *n.* 1.

Secundo, dixerunt non esse beneficiandam partitam scut. 52. & hoc admittebat etiam ipsa societas.

Tertio, partitam scut. 104. positam ad debitum Gaburti, in decisione R. P. D. mei de Tremoille, §. *minus pariter*, visum est Dominis esse detrahendam a credito pupillorum; nam licet hæredes Gaburti non reddant rationem pretii unius loci Montis Ursini, tamen id evenit, quia d. locus Montis fuit venditus ab ipsis pupillis longe post obitum Gaburti, *Summ. Societatis n.* 18.

Quarto, circa summam scut. 323. DD. existimarunt esse beneficandam quoad scut. 147. perlecto enim integro instrumento quietantiæ constat, quod pretium quartorum, & radiorum ascendebat ad sc. 185. ex quibus detractis sc. 9. pro quartis rusticis, reducebatur debitum ad sc. 176. & melius etiam declaratum fuit in ipsa redditione rationis facta in manibus Franciscæ, non obstante quod in ipsa quietantia habeatur relatio ad instrumentum, in quo fit mentio non solum de quartis existentibus Romæ, sed etiam de aliis quæ possent asportari ad Urbem. Quoniam ultra quod non probata hujusmodi asportatione, non potest prætendi aucta illorum quantitas, sed etiam & clarius, quia in quietantia fit specifica numeratio quantitatis, nam exprimuntur 555. quarti, & 21. radii, & quorum pretium ad rationem jam prius conventam non excedit dd. scut. 176.

Præter istas partitas, de quibus tantum agit decisio R. P. D. mei de Tremoille, societas se gravatam prætendit a perito, qui posuit ad debitum Gaburti scuta 400. pro totidem quæ Baptistinus secundus tutor neglexerit exigere a Constantino Ferrino pupillorum debitore; & tamen constat, quod exegerit scut 852. de quibus jam Gaburtus supra in secunda partita constituitur debitor, & ideo hæc est duplicanda. Ulterius pro scutis 103. exactis a D. Ferrino Gaburtus cessit locum montis Ursini, qui fuit venditus a pupillis post obitum ejusdem Gaburti. Hæc tamen omnia procederent, ubi subsisteret suppositum, quod venditio facta fuisset Ferrino pro scutis 400. duntaxat, prout præcedenter facta fuerat Zachariæ; verum quia hæc secunda venditio fuit pro scut. 656. comprehensis etiam creditis, *Summ. Agathæ n.* 9. ideo bene penitus constituit debitorem Gaburtum in scutis 400. quia bonificavit dd. duas partes, quæ modo impugnantur; alias enim eum constituisset debitorem in integra summa scut. 656.

Est etiam addenda ad creditum societatis partita sc. 100. proveniens a censu donato per Gaburtum eidem Agathę & ab ipsa retrovendito, dum Gaburtus illum donavit reservata facultate revocandi, qua usus fuit in testamento, ubi voluit sub quovis prætextu, & titulo suam hæreditatem molestare sub pœna privationis: & propterea æquum non est, quod Agatha impugnando quietantiam hæreditatem vexet, & e contra retineat pretium sc. 100. ex censu retractum, sed debet illum accepto ferre in computum aliarum partitatum.

Prætensio quod beneficentur alimenta præstita pupillis post quietantia visa est non subsistere, quia non probatur illorum præstatio, quinimo potius excluditur, dum in eadem quietantia Gaburtus donavit Franciscæ supradictum censum, ut posset filios alere, & ulterius testes dati *sum. Agathæ n.* 5. probant pupillos fuisse alios ab Avia, & matertera.

De scut. 120. effective solutis per Franciscum pro dote Agathæ filiæ jam peritus habuit rationem in sua peritia, eaque ad creditum Gaburti posuit, & hoc non obstante cum constituit debitorem in scut. 1146. ideo non sunt iterate calculanda.

Tandem de aliis quinque partitis in totum constituentibus scuta 148. de qui us non dantur justificationes, non est habenda ratio, prout habita non fuit a perito, quia justificationes non possunt dici redditæ Agathæ, quæ erat pupilla, sed ad summum Franciscæ tutrici, de cujus facto Gaburtus tenetur, dum pro ea fidejusserat.

Reassumendo itaque singulas partitas constat peritum constituisse creditricem Agatham in scut. 1146. ex quibus demptis supra expressis constituentibus scuta 351.40. remanet creditum in scut. 794. 60. pro quibus DD. dixerunt esse procedendum ad ulteriorem executionem mandati, ut alias in his terminis respondit Rot. *dec.* 14. *n.* 6. & *dec.* 81. *n....* coram Ubag. cui summæ in hac quarta instantia declaratæ, tanquam æquissimo judicio temperatæ DD. mandarunt partes hinc inde acquiescere debere absque quod reassumuntur aliæ partitæ, adhoc ut vidua senio, & egestate confecta a molestiis ulterioris litis tandem absolvatur, & equaliter beneficio victoriæ in ultima senectute fruatur.

Et ita utraque &c.

R. P. D. DELL'OLMO.

Romana Cambii.

Lunæ 23. Januarii 1702.

ARGUMENTUM.

Statutum Urbis *lib.* 1. *cap.* 152. comprehendit solum cives, & incolas, nec extenditur ad filiosfamilias exteros in Urbe contrahentes; nec complectitur illos filiosfamilias, qui publice reputantur sui juris, & negotiantur; & assertio filii, quod ipse sit sui juris, licet ex se non sufficiat, tamen multum prodest, quando concurrunt aliæ circumstantiæ juste inducentes creditorem ad ei credendum. Quando filiusfamilias habet propria bona independenter ab usufructu debito patri, potest, non obstante statuto, sine patris consensu se obligare.

SUMMARIUM.

1 *Statutum Urbis* lib. 1. cap. 152. *irritat contractus gestos a filiisfamilias absque censura patris.*
2 *Sed tamen dictum statutum comprehendit solum cives, & incolas, non autem exteros in loco contrahentes.*
3 *Statutum respiciens solemnitatem actus, comprehendit etiam forenses.*
4 *Præsentia patris in contractu gesto per filiumfamilias a statuto Urbis non exigitur ad auctorizandam personam filii, sed tantum ob interesse & præjudicium patris.*
5 *Statutum generaliter loquens de contractibus filiorumfamilias, vel minorum, & præscribens solemnitates, afficit etiam forenses in loco contrahentes.*
6 *Secus autem dicendum est, si statutum se restringat ad cives, & incolas; nam tunc etiamsi præscribat solemnitates, tamen exteros non comprehendit.*
7 *Una pars statuti recipit interpretationem ab alia.*
8 *Etiamsi statutum loquatur de civibus, & incolis absque taxativa, tamen non comprehendit forenses.*
9 *Doctores adducti ad comprobandum, quod statutum loquens de civibus, et incolis, porrigatur etiam ad exteros, declarantur, et rejiciuntur.*
10 *Controversiæ ommisso juris articulo, melius est, ut decidantur ex facto, quando id fieri potest.*
11 *Prædictum statutum Urbis non comprehendit filiosfamilias, qui publice negotiantur, et habentur pro patribus familias.*
12 *Probatio autem, quod quis publice negotietur, et vivat seorsim a patre, aliunde haberi debet, quam a confessione etiam jurata filii, nisi tamen subsit alia justa causa, inducens contrahentem ad credendum tali confessioni.*
13 *Quæ autem circumstantiæ excusent contrahentem, et satis sint ad inducendam in eo justam credulitatem, quod filii assertio esset vera.*
14 *Quod cessat suspicio, quod creditor induxerit filiumfamilias ad confitendum se esse sui juris, sed potius oritur præsumptio, quod ipse dolo asseruerit, ut creditorem deciperet, tunc filio incumbit onus probandi se vixisse una cum patre, et sub patria potestate, et deceptum fuisse a creditore, alias non juvatur dispositione statuti.*
15 *Statuta, et leges favorabiles filiisfamilias sunt facta*
ad

ad occurrendum fraudibus, quibus ipsi circumveniri possunt, non autem, ut alios decipiant, & lucrum cum aliena jactura reportent.

16 *Renunciatio facta a filiosfamilias*, l. primæ, & secundæ, ff. & C. *quod cum eo, aliisque legibus sibi favorabilibus, excludit in creditore credulitatem, quod filiusfamilias esset sui juris.*

17 *Limita, si talis renunciatio sit facta ad cautelam, & aliunde creditor potuit induci ad credendum, quod ille esset sui juris.*

18 *Quæ fiunt ad cautelam, non nocent, nec innovant antecedentem confessionem.*

19 *Quando filiusfamilias habet propria bona independenter a patre, & ab usufructu ipsi debito, tunc cessante patris præjudicio, valide obligatur, etiam sine patris consensu, non obstante statuto Urbis.*

20 *Licet mandatum procuræ non sit subscriptum a Notario, qui instrumentum stipulatus fuit ad formam Constitutionis Pauli Quinti, id officit, ut possit procedi contra Notarium non adimplentem, non autem importat nullitatem instrumenti.*

21 *Postpositio instrumenti in protocollo, quæ potuit provenire ex oblivione, & negligentia Notarii, non minuit illius fidem, nec est indicium falsitatis.*

22 *Quod merces debita Notario pro rogitu non reperiatur adnotata in libro receptorum, nihil conducit ad arguendam falsitatem instrumenti.*

23 *Legalitas Notarii valde confert ad elidendam suspicionem falsitatis.*

DECISIO XXXIX.

FRetus statutaria Urbis sanctione irritante sub *cap.* 152. *lib.* 1. omnes contractus absque consensu patris per filiosfamilias initos, satagebat hodie Antonius Franciscus Rosinus ostendere nullitatem cambii per ipsum favore Antonii Moretrini in Urbe contracti, posteaque cessi ad commodum Salvatoris Manganelli, atque hoc modo executionem mandati pro illius sorte, & fructibus ab A. C. relaxari evadere; sed recognita per Patres inapplicabilitate ad thesim ejusdem statuti, tum ex ipsius litera, tum etiam ex circumstantiis in facto concurrentibus, responsum fuit mandatum Aud. Cam. esse exequendum.

Litera siquidem statuti præsefert illius sanctionem non generaliter, & indistincte quoscunq; filiosfamilias in Urbe contrahentes complecti, sed ad Romanos Cives, & incolas restrictam, & limitatam esse, unde sub illa comprehendi nequaquam potest Antonius Franciscus, qui etsi de tempore
2 contracti cambii reperiretur sub patria potestate erat tamen patria Maceratensis, cum statuentes hoc modo suis civibus, non autem exteris prospicere voluerint, ut notant Fenzon. *ad memorat. statut. dec.* 152. *n.* 10. & individualiter firmavit Rota cor. Priolo *dec.* 102. *n.* 3. quam in his terminis novissime allegavit Modernus Asculanus *in ejus observation. ad dictum statutum annot.* 45. *art.* 1. *n.* 20.

Nec refragatur, quod dictum statutum inhabilitet personas filiorum familias non simpliciter, & absolute, sed cum modificatione, ne scilicet adhibitus fuerit consensus patris, aut accepta pecunia in rem paternam versa extiterit, quæ quidem cum videatur respicere solemnitatem actus, operetur exinde, quod statutum comprehendere valeat etiam fo-
3 renses, ad Theoric. Bart. *in l. cunctos populos n.* 24. *C. de sum. Trinit. & Fid. Catholic.* quem sequuntur Socc. *consf.* 97. *col.* 1. *vol.* 1. Cancer. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 21. Card. de Luc. *de dot. disc.* 38. *n.* 11. *vers. Et licet*, late Rota *dec.* 103. *a n.* 19. *usque ad fin. p.* 2. *diverf. & in rec. p.* 1. *dec.* 153. *n.* 5. Quoniam quidquid sit, an vere illius dispositio respiciat actus solemnitatem, cum paternus consensus sit per statutum volitus, non ad integrandas personas filiorumfamilias, nec ad
4 auctorandum eorum contractus, sed solum ob interesse, & præjudicium, quod patri evenire posset, ut tradunt Rocc. *disp. jur. select. cap.* 136. *n.* 24. & 36. R. P. D. Zaulus *ad statut. Favent. lib.* 4. *rubr.* 69. *n.* 29. Card. de Luca *de alien. & contract. prohib. disc.* 37. *n.* 26. & firmavit Rota post Zacch. *de oblig. Cam. dec.* 37. *a n.* 4. *usque ad* 15. & in Romana census 14. Januarii 1686. §. *Non obstat*, cor. clar. mem. Card. Matthæjo, & late discusso, articulo in Romana census 13. Junii 1698. §. *Non relevante, & seqq.* cor. R. P. D. meo Priolo; ponderabant Domini objectum procedere posse, si versaremur in statuto generaliter loquente de filiisfamilias, absq; ulla restrictione; tunc enim si illius dispositio respiceret formam contractus, dubium esse non posset, quin sub illo etiam exteri in loco statuti contrahentes comprehenderentur, ut signanter contigit *in cap.* 151. ejusdem statuti Urbis, quod cum generaliter præscribat certas solemnitates in contractibus minorum, & mulierum afficit etiam forenses, qui in Urbe contrahunt, ut notant Fenzon. *in d. cap.* 151. *n.* 8. Rota coram Caputaqu. *dec.* 195. *part.* 3. coram Cavalerio *dec.* 257. *num.* 4. coram Emerix Juniore *dec.* 191. *n.* 4. *& in rec. p.* 5. *dec.* 355. *n.* 25. 5

Non autem sibi locum vindicare posse in terminis *c.* 152. 6
de quo res est: cum nanque inibi statuentes de civibus & incolis restrictive locuti fuerint, utique ubi etiam consensus patris dici posset requisitus ad præscribendam formam contractus, hoc tantum operaretur, quod forma prædicta servanda esset a civibus, & incolis, ad quos statutum restrictive se extendit, non autem, quod illud etiam ad exteros, & forenses ampliari posset, id clare apparente inspectis aliis consimilibus ordinationibus factis *in cap.* 42. 144. & 180. *lib.* 1. ejusdem statuti, quæ tanquam ad cives, incolas, & districtuales respective restricta, ad exteras personas non extenduntur, ut in terminis *cap.* 42. firmant Martha *vot.* 68. *n.* 18. Rota coram Bich. *dec.* 229. *n.* 6. *in terminis c.* 144. eadem Rota *in rec. p.* 18. *dec.* 182. *n.* 5. *& seq. & decis.* 529. *n.* 4. in terminis *cap.* 180. Millin. *dec.* 161. *n.* 1. Bich. *d. dec.* 229. *n.* 6. *& seqq.* cum regulare sit, quod una pars statuti valeat ab alia interpretationem, & declarationem recipere, ad 7
monitum Dec. *consf.* 11. *n.* 2. *vers. primo quia*, Honded. *consf.* 12. *num.* 16. *& vol.* 1. Socc. Jun. *consf.* 46. *n.* 4. *volum.* 4. Mansf. *consult.* 4. *n.* 14. Rota *decis.* 634. *n.* 8. *par.* 18. *rec.* Quidquam non relevante, quod restrictio hujusmodi nullam clausulam taxativam in se contineat, quoniam statutum in hac parte etiam sine taxativa excludit ab ejus comprehensione contractus gestos a forensibus, ut admittit Rota *in d. dec.* 161. coram Millino, & positive firmavit *in d. dec.* 229. *n.* 7. *et seq.* coram Bichio, ubi declaratur *dec.* 201. post Cenc. 8
de Censf. quæ in oppositum allegabatur.

Et hinc nullatenus ad intentum relevare visæ sunt nonnullæ auctoritates per Antonium Franciscum adductæ, nam Fenzon. ad d. statutum expresse inquit, statuentes noluisse advenas, seu forenses comprehendere, *ut in d. c.* 152. *sub n.* 10. & quamvis sequenti *n.* 11. subjungat, quod alioquin forenses tenentur servare solemnitates a stat uto præ- 9
scriptas in loco, ubi contractum ineant; id tamen denotare voluit quoad alias statuti ordinationes, in quibus statuentes generaliter locuti fuerunt, non autem restrictive ad cives, & incolas, ut patet ex illius lectura, Card. de Luca *de alien. et contract. prohib. disc.* 37. *sub n.* 12. loquitur in terminis Civis Romani, qui continuo in Urbe degebat; unde bene respondet, quod ille teneretur dispositionem statuti servare, cum Principis figura per ipsum gesta in Comitatu S. Floræ, propter quam dicebatur illum a statuto exemptum remanere, nequiret operari, quod in Urbe, ubi Civis privati figuram gerebat, deberet reputari tanquam forensis, ut advertit decisio edita in eadem causa, quæ est la 130. *p.* 16. *rec. sub n.* 31. Rota vero post Fenzon. *dec.* 140. §. *non obstat*, non bene allegabatur pro contraria opinione, quoniam ibi de extensione statuti etiam ad forenses nec verbum habetur: neque ex eo quod Rota nullitatem contractus initi a filiofamilias extero declaravit ex facto ob concursum præsentiæ patris, ac pecuniæ acceptæ in rem paternam, dicendum est, quod tacite inclinaverit pro forensium comprehensione, ex quo alias inopportunum fuisset ad facti circumstantias cōvolare, si sub illo filiusfamilias exterus non fuisset comprehensus; quia novum non est, quod Tribunal nostrum in causis decidendis, ubi, prout hic, occurrunt plures insimul quæstiones, nolens aliquid firmare in illis, quæ juris articulos respiciunt, unice sistat in aliis, quæ oriuntur ex nudo facto, quod tanquam tutius semper ubi fieri possit servandum esse monet Card. de Luca *de emphyt. disc.* 2. *n.* 3. & advertit ipsa Rota in Venera, seu Anconitana pecuniaria, 8 Junii 1700. in principio, coram R. P. D. meo Ansaldo.

Jam vero patefacta ejusdem statuti inapplicabilitate ex ipsius litera, non minus clare emicat illius dispositionem inadaptabilem esse ex aliis facti circumstantiis; dictus enim Antonius Franciscus in instrumento mandati procuræ facti in personam Antonii Oliverii ad contrahendum cambium, de quo agitur, medio juramento protestatus est, *jam diu esse sui juris, et seorsim vivere a Patre, publiceque negotiari uti patremfamilias, ac pro tali ab omnibus haberi, et reputari.* In tali autem circumstantia locum amplius non habet statutaria dispositio, sed obligatio filiifamilias sustinetur, cum statuētes literaliter exceperint illos, qui publice negotian-

tiantur, & pro patribus familias habentur, ut notant Grat. *discept. for. cap.667. n.2. & seqq.* R. P. D. Zaul *ad stat. Faven. de rubr. 69. n.15. & seq.* Rota *in rec. p 8. dec. 104. n.2. & decis. 111. n.1. & seqq.* & coram Bichio *decis.568. n.3.* & coram Emerix Jun. *dec.829. n.2. & 3.*

Et quamvis ad hunc effectum probatio, quod filiusfamilias viveret seorsim a patre, publice negotiaretur, & haberetur pro patrefamilias juxta communiorem opinionem, haud dicatur sufficienter justificata ex sola assertione, quamvis jurata, ejusdem filiifamilias, ex quo præsumi posset ipsum eadem facilitate, qua inductum fuit ad contrahendum, fuisse etiam inductum ad jurandum; sed ulterius requiratur, quod creditor, qui intuitu talis juratæ assertionis contraxit, ex alia justa causa inductus fuerit ad id credendum, 12 juxta text. *in l.1. ibi ejusdem affirmationi credidisse te justa ratione edocere potes, Cod. ad Senat. consult. Macedonian.* Gomez. *variar. resol. tom.2. cap 6. n.2. limitat.4.* Mantic. *de tacit. lib.8. tit. n.20.* Paschal. *de patr. potest. par. 1. cap. 6. n.7. vers. nec creditur,* Card. de Luca *de alien. & contr. probib. d. disc.37. n.17. & seqq.* R.P.D. Zaul. *ad Stat. Fav. d. rubr.69. n.18. & seqq.* Manent. *dec. 171. n. 1. & seq.* Rota coram Peuting. *dec. 50. n.2. & seqq.* coram san. mem. Alexandro VIII. *dec. 6. n.6.* coram Dunoz. Jun. *decis. 734. num.3.* coram Emerix Jun. *d. dec.837. n.4. & in rec. part.8. dec. 104. num. 13.*

Nihilominus in facto quamplura alia nec desunt, quæ credulitatem hujusmodi in Morettino cred tote aperte convincunt; etenim tunc temporis Joan Felix Pater Rosini debitoris seorsim a filio vivebat, dum ad Ecclesiam tanquam obæratus confugerat, *summ. Manganelli n.4.* Rursus ipsemet debitor a pluribus mensibus ante contractum cambiū in ætate admodum provecta una cum uxore in urbe moram 13 trahebat, ibiq; etiam contractus cum simili jurata assertione inierat, *d. summ. n.5.* & libere, ac jure proprio administrabat effectus primogenituræ suorum majorum, qui vigore sententiæ a R. P. D. meo Caprara, tunc A.C. obtentæ ad ipsum libere spectabant, *d sum. n.3.* ex quibus omnibus Morettinum habuisse justam causam credendi juratæ assertioni filiifamilias, late firmat Rota cor. Peuting. *d. dec.40. n.4. & plurib. seqq.* & coram Bichio *dec. 568. num. 4 & seq.* Ad hunc enim effectum omnes circumstantiæ simul jungendæ sunt, quæ valeant justam hanc credulitatem concludere, ut in his terminis advertit Card. de Luca *de alien. & contract. probib. dicto disc.37. n.17. vers. ut enim patet.*

Præterquam quod cum in omnem casum ex circumstantiis prædictis cesset ex parte creditoris suspicio, quod in fraudem statuti induxerit filiū ad taliter jurandum, atque e converso oriatur præsumptio, quod potius filiusfamilias id dolo asseruerit ad illum decipiendum, fit inde, quod Rosinus nequit se tueri exceptione dispositionis statutariæ, nisi probet vixisse una cum Patre, & uti Patremfamilias sub patria potestate, dictamq; juratam assertionem non dolo proprio, sed deceptione creditoris, qui ipsum induxerit ad ita asserendum, emisisse ad Text. *in l. 3.* ibique gloss. *verb per* 14 *Testium,* & Bart *n. 2, in 2. lect Cod si min. se major. dix.* Cyriac. *cap.387 n.22. et seq.* R.P.D. Zaul. *d. rubr.69. n.27.* Rot. *d. decis. 104. n.11. & d dec. 111. n.15. et seq p.8. rec.* & in Romana Societatis Officii 12. Maii 1683 §. *Non obstat,* coram bon. mem. Albergato. Cum enim leges favorabiles filiisfamilias voluerint quidem occurrere fraudibus, quibus ipsi circumveniri possunt, non autem illis assistere, ut creditores bona fide cum ipsis contrahentes valeant decipere, ut firmatis per Rotam in Sabinen. Donationis 2 Junii 1692. §*fin.* cor. bon. mem. Benincasa, in Albanen. Do- 15 nationis 15 Febr. 1700. §. *fin.* & in Romana prætensæ nullitatis Contractus 18. Junii ejusdem anni §. *Cæterum,* cor. R.P.D. meo Scotto; non debet hoc interim ipse sub patrocinio proprii doli lucrum in alterius damnum reportare, ex deductis per Cyriacum *controv.387. n.17. et seq.* R. P. D. Zaul. *ad stat. Fav. d. rubr.69. n 26.* Rota *d. dec. 104. n.19. et seq. et dec. 111. n.6. et seq. p.8 recen.*

Absq; eo quod probat in exclusiva istius credulitatis elici valeat ex eo, quod Rosinus in dicto mandato Procuræ renunciaverit *l.1. et 2 ff. et C. quod cum eo,* aliisq; legibus, & Statutis quomodolibet ad favorem filiorumfamilias introductis, prout alias firmavit Rota post Zach. *de oblig. Cam.* 16 *decis. 84. num.7. et seq* & coram san. mem. Alexand. VIII. *dec. 16. n.7. et seqq.* Quoniam renunciatio hujusmodi legitur expresse facta ad majorem cautelam, unde nequit excludere justam credulitatem, quam habuit Morettinus, nedum ex dicta jurata assertione debitoris, verum etiam ex quo illum videbat a Patre seorsim vivere, ac publice alios actus gerere, qui ad Patremfamilias juste referri poterant, ut in 17 puncto tradunt Rocc *disp. Jur. Selectar. cap. 136. n.36. in fine,* Rot. cor. Bich. *dec. 568. n.10. et seq.* Regulare enim est, quod ea, quæ ad majorem cautelam adjecta sunt, non 18 nocent, *l. Testamentum C. de Testam.* Gabr. *cons. 71. n.3. lib.2.* Rot. cor. Caval. *dec. 121. sub n.1.* & præcedentem assertionem, seu confessionem non innovant, Rota in Avenionen Legati 4. Julii 1696. §. *Non relevante,* & in Spoletana Census super fructibus 15. Maji 1699. §. *fin.* cor. me,

Alia vero circumstantia ostendens pariter inadaptabilem ejusdem statuti dispositionem, resultat ex præcitata libera administratione bonorum primogenituræ, quam Rosinus in vim Sententiæ R. P. D. Capraræ obtinuerat ob caducitatem incursam a Joanne Felice ejus Patre, *d. Summ. n.3.* Cum, que nanque respectū eorundem Bonorum nullus eidem Patri debitus esset ususfructus, sed libere ex integro ad filium spectaret, poterat idem filius quoad dicta bona etiam sine illius consensu rite, valideque contrahere, quia cum ex 19 superius firmatis d. consensus requiratur non ad integrandam filii personam, sed tantummodo ad reparandum Patris præjudicium, cessante exinde eodem præjudicio ob defectum competentiæ ususfructus in dd. bonis, cessare etiam debet requisitum d. consensus ad illius reparationem in statuto præscriptum, ad tradita per Paschal. *de patr. potest part. 1. cap.6. n.106. et seqq.* Card. de Luca *de action. et contract. probib. in supplem. disc.63. sub n.8.* Rota in Romana census 23. Junii 1686. §. *Multo minus,* cor. clar. mem. Card Matthæjo, & in Romana Salviani 4. Julii 1696. §. *Propterea,* cor. R. P. D. meo Muto.

Neque immorandum Domini reputarunt super iis, quæ cumulabantur ad redarguendum dictæ procuræ mandatū, tanquam de falsitate suspectum; nam quod illud non reperiatur subscriptum ab Actuario, minusque a substituto, qui rogitum explevit contra formam Constitutionis san. mem. Pauli V. reformatoriæ Tribunalium, *sub tit. de Notariis* 20 *Tribunalium Urbis,* §. *quelibet instrumenta,* valet quidem operari, ut procedi possit adversus Notarium non adimplentem præscripta in constitutione, non autem importat nullitatem instrumenti in præjudicium tertii, ad firmata per Rotam cor. Priulo *dec.403. n.10. et in rec. p.4. dec.157. n.3 et p.19. dec. 411. n.9. et seqq.* Quod vero alligatum fuerit in fine protocolli, quando illud alligari debebat juxta ordinem temporis, nec in aliquo illius fidem diminuit, cum potuerit ex oblivione, aut negligentia Notarii non prius protocollari, Rota cor. Burat. *dec.10. n.7.* Ubaldo; 21 *decis. 7. n.15.* cor. Bich. *dec.243. n.7. et in rec. p.19. dec.86. n.4. et dec. 202. n. 2,* Quodque demum solutio pretii illius rogitus non fuerit adnotata in Libro receptorum veritati, ac legalitati instrumenti nil detrahit, cum dicta adnotatio non sit illius substantias sed fiat duntaxat pro interesse 22 bursali Notariorum, Farin. *in praxi qu. 156. n. 82.* Posth. *resol.47. n.37.* Rot. cor. Buratto *d. dec.10. num.11.* urgente præsertim contra hæc omnia legalitate, ac fide Notarii in urbe nota, quæ valde confert ad eligendam falsitatis suspicionem, ut in Asculana beneficii 5. Martii 1700. §. *verum domini,* coram R. P. D. meo Muto. Et utraque, &c.

MAN-

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Octavum THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,

Qui est

DE CREDITO ET DEBITO,

De Creditore, & Debitore.

ARGUMENTA DECISIONUM DE CREDITO ET DEBITO,

De Creditore, & Debitore.

DECISIO I. *Albanen. Associationis*.

IN pari causa meliorem esse possidentis conditionem, probat Card. de Luca *in disc. 1. de credit.* quo autem casu hæc regula limitetur, plene ex decisione habetur.

DECISIO II. *Romana Pecuniaria*.

In his duabus, quæ subsequuntur decisionibus, fere tota traditur materia, quæ pertinet ad subingressionem jurium creditoris dimissi cum pecuniis alterius, ad ornatum *disc. 1. cum plur. seqq.* Card. de Luca *in tit. de credit.*

DECISIO III. *Romana Pecuniaria*.

Pro argumento ad antecedentem decisionem recurre.

DECISIO IV. *Æsina Census*.

Agitur de eadem materia in præcedentibus decisionibus discussa super subingressione secundi creditoris in juribus primi dimissi.

DECISIO V. *Æsina Census*.

Recensentur superius decisa, quæ hic confirmantur.

DECISIO VI. *Æsina Census*.

Est duarum aliarum præcedentium approbatoria.

DECISIO VII. *Æsina Census*.

Laudantur ea quæ superius firmata noscuntur.

DECISIO VIII. *Romana Cambiorum*.

Hæc decisio magistraliter determinat, quo casu fieri possit fructuum coacervatio, illosque in sortem redigi fructiferam, & in comprobationem *disc. 5.* Card. de Luca, *sub tit. de credit.*

DECISIO IX. *Eugubina Salviani*.

Pertractatur de eadem quæstione agitata per Card. de Luca *in disc. 6. de credit.* an pro fructibus recompensativis eadem met detur anterioritas, quæ pro sorte tribuitur.

DECISIO X. *Romana Salviani*.

Ab alto enucleatur materia pertractata per Card. de Luca *in disc. 14. de credit.* an & quo casu res alienari & hypothecari prohibita remaneat affecta creditorum favore quoad commoditatem percipiendi fructus.

DECISIO XI. *Firmana Census*.

Censum ex credito constitui non posse, fuse liquet *ex disc. 30.* Card. de Luca *de credit.* quoties autem census fuit constitutus a debitore, qui pecunias censuales statim creditori ex causa alterius debiti exsolvit, an dicatur ex credito impositus, itaut non sustineatur, plene in decisione discutitur, atque etiam deciditur, quod fructus census non debeantur nec loco damnorum & interesse, si creditor sciverit evictum fuisse fundum censitum, ubi tamen non reperiatur explicita debitoris obligatio subrogandi alium fundum in casu evictionis.

DECISIO XII. *Romana Census*.

Exornat hæc decisio tractata per Card. de Luca *in disc. 32. de credit.* & tradit, quod jura census reviviscant tam respectu debitoris, quam fidejussoris per avocationem, pecuniarum sub vinculo receptarum, quodque eadem jurium reviviscentia detur per evictionem bonorum in solutum datorum, quoties pactum fuit, quod eveniente evictione agi valeat ex primo contractu: sed si jura simpliciter præservata fuerint, reviviscentia non admittatur.

DECISIO XIII. *Cornetana Juris offerendi*.

Jus offerendi creditori posteriori concedi adversus anteriorem, qui adjudicationem obtinuit rei communis debitoris, affirmat Card. de Luca *de credit. disc. 32.* cujus dictum in hac decisione ampliatur etiam, ubi posterior sciverit, quod sequebatur adjudicatio, & adhuc comparare omiserit.

DECISIO XIV. *Eugubina Pecuniaria*.

Debitor favore posterioris dedit fidejussorem, qui ad se eximendum a molestiis debitum deposuit; quæritur, an creditores principalis debitoris, qui sunt anteriores, præferantur, & quo casu ex contractu defuncti remaneant hypothecis obnoxia bona hæredis, in ornatum *disc. 36. & 37.* Card. de Luca *de credit.*

DECISIO XV. *Romana fructuum Census*.

Approbat præsens decisio firmata per Card. de Luca *in disc. 40. de credit.* quod debitor valeat in creditorum præjudicium omittere jus adeundi hæreditatem sibi delatam, & ulterius firmat, quod fidejussor, qui accessit promissione solvendi fructus census, non teneatur ad damna & interesse ob evictionem fundi censiti.

DECISIO XVI. *Camerinen. Census*.

Deciduntur quæ discussa fuerunt *in disc. 45.* Card. de Luca *sub tit. de credit.* an scilicet accollans valeat dimittere creditores anteriores, & omittere extinctionem debitorum posteriorum licet accollatorum.

DECISIO XVII. *Romana Pecuniaria*.

In tot paghis debitor promiserat debitum exsolvere cum pacto, quod in casu moræ unica vice deberet integrum exbursare debitum; morosus fuit in solutione, ideo deciditur factum fuisse locum stipulationi, rejecta æquitate purgationis moræ, quæ in hisce materiis voluntariæ dilationis sub conditione concessæ non admittitur, præcipue ob clausulam resolutivam in comprobationem *disc. 56.* Card. de Luca *de credit.*

DECISIO XVIII. *Romana Subappaltus Theatri*.

An contractus innominatus per pactorum inobservantiam resolvatur, seu potius competat tantum actio pro implemento, ad casum *disc. 37. de credit.* Card. de Luca.

DECISIO XIX. *Romana Pecuniaria*.

An Mons Pietatis remaneat obligatus ex facto ministrorum.

DECISIO XX. *Romana Domus*.

An & quo casu confessio facta in Testamento revocato efficaciam retineat, in comprobationem *disc. 80.* Card. de Luca *sub tit. de credit.*

DECI-

DECISIO XXI. *Senogallien. seu Auximana Fideicommissi.*
Pro argumento ad præcedentem decisionem est recurrendum.

DECISIO XXII. *Auximana Transactionis.*
Sub supposito, quod scripta in folio albo a principali subscripto retineret firmitatem, scribens se obligaverat pro servatione contractus, etiam nomine subscribentis cum clausula, *ita quod*; cum autem ex deductis in alia præcedenti decisione, contractus quoad principalem non teneret, ideo hic deciditur, ut non subsistat nec minus quoad eum qui sub d. promissione se obligavit.

DECISIO XXIII. *Romana Cambiorum.*
In his duabus, quæ subsequuntur, decisionibus declaratur regula in aliis præcedentibus firmata, quod scilicet subscriptio facta in folio albo, non quidem obliget subscribentem, quando non adsit scientia, nec quoad substantiam, neque quoad qualitates contractus in albo scribendi; secus si scientia probetur quoad substantiam.

DECISIO XXIV. *Romana Cambiorum.*
Argumentum in decisione, quæ istam præcedit, reperitur.

DECISIO XXV. *Romana Pecuniaria seu Cambii.*
An creditor qui pecunias credidit uni ex sociis, sive complimentario, obligatos habeat omnes alios, quamvis creditum non esset in negotium sociale versum, minusve in libris per socium, vel complimentarium debitum contrahentem adnotatum, illudque contractum appareat contra formam capitulorum socialium private per socios inhibitorum, & publice editorum, juxta casum *disc. 87. de credit.* Card. de Luca.

DECISIO XXVI. *Romana Pecuniaria seu Cambii.*
Superius decisa approbantur.

DECISIO XXVII. *Romana Pecuniaria, seu Cambii.*
Decisiones supra adnotatas confirmatione dignas esse in hac adjudicatur.

DECISIO XXVIII. *Anconitana Pecuniaria.*
Card. de Luca *in disc. 87. de credit.* affirmat, quod si institutum negotium cum limitato capitali, etiam socius obliget consocium in iis, quæ negotium respiciunt, adhuc facultas restringitur usque ad quantitatem capitalis; de hacmet autem materia præsens agit decisio, & ulterius firmat, quod de competentia viæ executivæ in secunda instantia dubitari non potest, ubi Signatura causam committit cū clausula apponi solita in causis executivis.

DECISIO XXIX. *Bononien. Depositi.*
Pertractatur de eadem re institoria in aliis superius adnotatis decisionibus explicata.

DECISIO XXX. *Veneta seu Anconitana Pecuniaria.*
Discutitur, an institor per mortem præponentis constituta negotiatione obliget hæredes illius qui illum præposuit, licet ipsi hæredes in pupillari reperiantur ætate.

DECISIO XXXI. *Lunen. Sarzanen. Beneficiorum.*
Beneficium deducto ne egeat adversus creditorem expensarum factarum pro obtinendis pluribus sententiis ad superandam debitoris pervicaciam, minime dari concludit Card. de Luca *in disc. 120. de credit.* cujus doctrinam præsens sequitur decisio.

DECISIO XXXII. *Romana Pecuniaria.*
Ista decisio declarat notata per Card. de Luca *in disc. 123. de credit.* an nempe obligatio facta sine causa valeat etiam in terminis, in quibus illa fuit Romæ exarata.

DECISIO XXXIII. *Romana seu Albanen. Vineæ.*
In *disc. 127. de credit.* quærit Card. de Luca, an Bulla Baronum edita per Pontificem Clementem hujus nominis octavum sit favorabilis, vel odiosa; hæc autem decisio illam esse favorabilem determinat, & procedere ait etiam quoad debita ante acquisitam Baroniam contracta, & licet Baro deinde Baroniam dimiserit, adeo ut qualitas Baronalis non existat nec de tempore quo debitum contractum fuit, neque de tempore quo in judicio vexatur.

DECISIO XXXIV. *Romana seu Albanen. Vineæ.*
Superius decisa approbantur.

DECISIO XXXV. *Romana Pecuniaria.*
Præscriptio quæ inducitur a statuto Urbis Romæ, an locum obtineat in credito jurato, pluraque alia in decisione firmantur in ejusdem præscriptionis rejectionem, in ornatum *disc. 129.* Card. de Luca *de credit.*

DECISIO XXXVI. *Cesenaten. Dotis.*
Fructus dotis dissoluto matrimonio non deberi habetur apud Card. de Luca *in disc. 131. de credit.* hujusmodi vero conclusionem ampliat præsens Decisio, etiam si dos ex statuto succedat loco legitimæ, quoties pater adhuc in humanis existat.

DECISIO XXXVII. *Romana Immissionis.*
Hypotheca per spatium decennii præscribitur, & creditori minime in integrum conceditur restitutio, si scientiam habuerit distractionis rei hypothecatæ, ex iis quæ etiam notavit Card. de Luca *de credit. disc. 13.* Exercitium juris offerendi contra tertium spacio decem annorum præscribitur.

DECISIO XXXVIII. *Romana Census.*
In terminis Statuti Urbis Romæ plures enumerat casus Card. de Luca *de credit. disc. 146.* in quibus filiusfamilias absque Patris consensu obligetur; alterum autem præsens decisio adnectit, quando nempe filius obligatur pro Patre.

DECISIO XXXIX. *Romana Pecuniaria.*
Expleta fuerat promissio favore personæ declarandæ, hinc deciditur, an sufficiat pro illius executione existentia Apocæ penes Actorem corroborata ea declaratione emissa per alterum ex interesse habentibus.

DECISIO XL. *Romana seu Neapolitana Concursus.*
An creditor chirographarius, ex cujus diligentia pecuniæ retractæ fuerunt, in illis præferatur hypothecario.

DECISIO XLI. *Romana Legati.*
Pactum quotæ litis ut factum dicatur, quæ requirantur.

DECISIO XLII. *Romana, seu Anconitana Dotis.*
Statutum forenses non ligat in iis quæ oriuntur ex principio & ex natura contractus; secus vero in iis quæ nascuntur ex post facto, & post ipsum contractum, nempe propter negligentiam, vel moram; hoc enim casu si solutio destinata non esset in certo loco, sed simpliciter appareat promissa, attenditur statutum loci ubi est facta petitio.

DECISIO XLIII. *Romana, seu Anconitana Dotis.*
Agitur de eadem re pertractata in decisione; quæ istam præcedit.

DECISIO XLIV. *Perusina Salviani.*
Prævia venditoris interpellatione posse emptorem ad se eximendum a molestiis in re vendita promotis sumere sub usuris pecunias pro dimittendo creditore, & sic ad illas venditorem obligare, in hac decisione firmatur, & ulterius traditur, quod pro damnis, & interesse ob molestias secutas detur anterioritas a die promissionis etiam in præjudicium tertii, hoc medio tempore cum venditore contrahentis.

DECISIO XLV. *Perusina Salviani.*
Est decisio alterius supra adnotatæ confirmatoria.

DECISIO XLVI. *Spoletana Census.*
Creditor qui censum habebat cum obligatione præstandi fidejussorem, censum ipsum cessit cum specifica relatione ad instrumentum census, & cum in cessione non fuerit facta mentio de obligatione debitoris fidejussorem præstandi, deciditur, quod licet cessionarius negligens fuerit in petenda fidejussoris præstatione, agere valeat contra cedentem.

DECISIO XLVII. *Romana, seu Tusculana Baronum.*
Primævas actiones etiam adversus fidejussorem insolidum obligatum competere secundo creditori, ex cujus pecunia primus remansit dimissus, præsens firmat decisio in ornatum *disc. 5.* Card. de Luca *de credit.*

DECISIO XLVIII. *Ravennaten. Salviani.*
Limitatur regula in superiori decisione tradita, quoties secundus contractus sit incompatibilis cum primo; tunc enim contra fidejussorem, etiam insolidum obligatum, nullam dari actionem affirmatur.

DECISIO XLIX. *Romana Immissionis.*
An creditor qui jura sua deducere omiserit, perdat hypothecam super re in lite deducta, juxta casum *disc. 29.* Card. de Luca *de credit.*

DECISIO L. *Romana Census.*
An solutio facta in manibus cedentis solventem liberet, & si Judicis emanaverit inhibitio, ne solveret, casu quo cessionis instrumentum minime extiterit productum, est valde notabilis decisio edita in eademmet causa, in qua Card. de Luca prodidit discursum, qui est 70. *sub tit. de credit.*

DECISIO LI. *Auximana Transactionis.*
Subscriptio facta in folio albo non obligat subscribentem, nisi verisimilis adsit notitia eorum, quæ postea in folio erant adnotanda, juxta quoque tradita per Cardin. de Luca *disc. 81. de credit.*

DECISIO LII. *Ravennaten. Salviani.*
Debitor vendens creditori rem in excomputationem debiti legatur, fingitur a creditore emptore fuisse totum pretium

tiom; debitori venditori solutum, & deinde ab ipso restitutum ad mensuram crediri per emptorem excomputati, adeo ut si sequatur evictio, possit quidem actione exempto vel de evictione agi, non autem ex primævis juribus, quia ex rei evictione non tollitur pecunia ficte numerata, quæ sustulit obligationem ad effectum retinendi primæva; tamen jura allegari poss. nt, si tamen res in dominio evinceretur, secus si in sola detentione.

INDEX DECISIONUM.

A

Æsina census 28. *Novemb.* 1698. *Molines*, Decisio IV.
Eadem 10. *Aprilis* 1690. *eodem*, Decis. V.
Eadem 15. *Januarii* 1691. *Benincasa*, Decis. VI.
Eadem 5. *Junii* 1693. *eodem*, Decis. VII.
Albanen. associationis 17. *Aprilis* 1690. *Manuel*. Dec. I.
Anconitana pecuniaria 31. *Januarii* 1689. *Caprara*, Decis. XXVIII.
Anglmana transactionis 6. *Junii* 1687. *Emerix*, Dec. XXII.
Eadem d. *die eodem*, Decis. LI.

B

Bononien. depositi 3. *Martii* 1692. *Muto*, Dec. XXIX.

C

Camerinen. census 25. *Junii* 1690. *Molines*, Dec. XVI.
Cæsenaten. dotis 15. *Julii* 1658. *Calatriju*, Dec. XXXVI.
Cornetana juris offerendi 20. *Martii* 1699. *Tremoille*, Dec. XIII.

E

Eogubina pecuniaria 17. *Febraarii* 1687. *Benine.* Dec. XIV.
Eugubina Salviani 27. *Febr.* 1690. *Ursino*, Dec. IX.

F

Firmana census 9. *Junii* 1698. *Muto*, Dec. XI.

L

Lunen. Sarzanen. Beneficiorum 5. *Junii* 1693. *Manuel*, Decis. XXXI.

P

Perusina Salviani 26. *Julii* 1699. *Muto*, Dec. XLIV.
Eadem 6. *Aprilis* 1699. *eodem*, Decis. XLV.

R

Ravennaten. Salviani 20. *Junii* 1697. *Caccia*, Dec. LII.
Romana Cambii 3. *Martii* 1692. *Manuel*. Dec. XXIII.
Eadem 2. *Maii* 1695. *Emerix*, Dec. XXIV.
Romana Cambiorum 16. *Januarii* 1699. *Muto*, Dec. VIII.
Romana Census 29. *Novembris* 1618. *Sebasterio*, Dec. XII.
Romana Census 14. *Jun.* 1636. *Albergato*, L.
Romana Domus 22. *Junii* 1609. *Lancellotto*, Decis. XX.
Romana fructuum census 21 *Maii* 1635. *Verospio*. Dec. XV.
Romana Legati 10. *Dec.* 1694. *Scotto*, Dec. XLI.
Romana Pecuniaria 14. *Mart.* 1664. *Albergato*, Dec. XVII.
Romana Pecuniaria 10. *Maii* 1684. *Albergato*, Dec. XIX.
Romana Pecuniaria 22. *Junii* 1684. *Matthajo*, Dec. II.
Eadem 1. *Februarii* 1686. *eodem*, Dec. III.
Romana Pecuniaria 26. *Jan.* 1686. *Ursino*, Dec. XXXII.
Romana Pecuniaria seu Cambii 21. *Februarii* 1687. *Ursino*, Decis. XXV.
Eadem *Januarii* 1688. *eodem*, Dec XXVI.
Eadem 3. *Junii* 1689 *Benincasa*, Dec XXVII.
Romana Pecuniaria 9. *Maii* 1692. *Caccia*, Dec. XXXIX.
Romana Pecuniaria 6. *Junii* 1698 *Priolo*, Dec. XXXV.
Romana Pecun. 13. *Junii* 1698. *Pio*, Decis. XXXVIII.
Romana Salviani 13. *Junii* 1698. *Ansaldo*, Dec. X.
Romana Salviani 16. *Februarii* 1699. *Muto*, Dec. XLIX.
Romana, seu Albanen. Vineæ 9. *Dec.* 1698. *Olmo* Decis. XXXIII.
Eadem 23. *Martii* 1699. *eodem*, Dec. XXXIV.
Romana, seu Anconitana dotis 11. *Januarii* 1697. *Molines*, Dec. XLII.
Eadem 15. *Januarii* 1698. *Olmo*, Dec. XLIII.
Romana seu Neapolitana concursus 5. *Martii* 1694. *Molines*, Decis. XL.
Romana seu Tusculana bonor. 18. *Junii* 1694. *Molines*, Dec. XLVII.
Romana Subappaltus Theatri 27. *Junii* 1698. *Molines*, Decis. XVIII.
Romana Immissionis 18. *Martii* 1694. *Priolo*, Decis. XXXVII.

S

Senogalien. seu Auximana fideicommissi 12. *Junii* 1693. *Caprara*, Dec. XXI.
Spoletana census 16. *Martii* 1699. *Olmo*, Decis. XLVI.
Veneta seu Anconitana Pecuniaria 9. *Maii* 1598. *Ansaldo*, Dec. XXX.

REVERENDISS. P. D. MANUEL.

Albanen. Associationis.

Lunæ 17. Aprilis 1690.

ARGUMENTUM.

In pari causa meliorem esse possidentis conditionem, probat Card. de Luca *in disc.* 1. *de credit.* quo autem casu hæc regula limitetur, plene ex decisione habetur.

SUMMARIUM.

1 *CReditoribus ejusdem originis datur associatio pro indiviso ad bona debitoris.*
2 *Verbum - retrovendere - junctum cum cessione jurium, importat veram translationem jurium, non extinctionem.*
3 *Conditio possidentis est melior illa non possidentis.*
4 *Fallit, si constat de contemporaneitate originis duplicis crediti; tunc enim unius possessio alteri non præjudicat.*

DECISIO I.

Ro summa scutorum mille spectantium ad Venerabilem societatem Sanctissimi Sacramenti Terræ Articiæ, tanquam male occupata in censu creato cum Joanne Puteo jam tunc decocto, vel decoctioni proximo; decrevit Visitator Apostolicus reintegrandam esse societatem a tribus offi. ialibus, qui huic damnoso contractui consenserunt, eos propterea condemnando insolidum, nedum pro sorte principali, sed etiam pro fructibus loco damnorum & interesse. Verum examinata postmodum difficultate exequendi hoc decretum absque ulteriori lite, confratres ejusdem societatis huic cōsultius provisum existimarunt acceptando novam obligationem uniuscujusque ex dd. officialibus, & Joannis Francisci Feni, qui in d. censu fidejusserat, itaut singuli tenerentur pro certa, & æquali rata scut. 150. & proportionabili solutione fructuum, prout factum fuit ad formam igitur hujus conventionis stipulata obligatione ab hæredibus Petri Sempronii, qui fuerat unus ex dd. officialibus, nec non a Melchione Matthæjo altero officiali, Franciscus ejusdem Melchionis filius, & hæres, suam ratam persolvit simul cum fructibus, reportata jurium cessione; sed quia non ita in solutione hujus debiti promptos se exhibuerunt hæredes d. Sempronii, obtinuit cōtra eos societas in judicio Salviani immitti in possessionē quarundam vinearum hæreditariarum d. debitoris, quas tamen ut retineret Joseph Albertus earum possessor, solvit societati summam a Sempronio debitam, & obtinuit sibi omnia jura societatis cedi, contra quos de jure competebant.

His autem juribus munitus Joseph egit in Tribunali A. C. contra d. Franciscum Matthæjum pro reintegratione damni passi: & quia Franciscus fuit per sententiam absolutus ab eodem A. C. Joseph mutato consilio in novo judicio habuit mandatum de associando, per Rotam subinde approbatum, & executioni demandatum supra domo possessa a Venerab. Ecclesia B. Mariæ Lauretanæ Urbis olim pertinente ad d. Joannem de Puteo supradicti census impositorem.

Tali exemplo motus præfatus Franciscus, super eadem domo ipse quoque cor. A. C. uti creditor ratæ, ut supra solutæ, petiit associari; sed agnito per Signaturam justitiæ, quod in hoc Tribunali pendebat appellatio interposita a supradicta sententia absolutoria lata favore Francisci ob connexionē causarum, mihi remisit causam cum facultatibus A. C. quibus attentis juxta dubium a me propositum hodie resolutum fuit dandam esse associationem Francisco pro indiviso,

Ex hac enim facti serie non inopportune narrata patet eadem jura pro Francisco militare ad effectum, de quo agitur, quæ Joseph profuerunt, ut suam associationē super controversa domo consequeretur; eadem siquidem est origo utriusq; crediti, eadem saltem quoad effectum jura cessa per societatem, & eadem domus ad quā Franciscus petit associari; unde non videtur dubitandū de extremis in hoc judicio ne-
1 cessariis, quod hęc pro Josepho cōcurrere dictum fuit in decisione edita 5. Julii 1689. cor. bon. mem. Rondinino super executione supradicti mandati de associando, & consequenter deneganda non est Frācisco immissio pro indiviso super dicta domo, ad text. *in l. idemque, ff. qui potior. in pign. hab.* Ang. *cons.* 28. *in 2. dubitat.* Olea *de cession. jur. tit.* 6. *q.* 8. *n.* 11, 12, 20. *&* 34. *de quo id. resol. l.* 1. *cap.* 260. *n.* 14. Franch. *dec.* 260 *per tot.* ibique moderni Adden. *n.* 4. 5. *ac seq.*

Non obstat, quod cessio jurium, quam Franciscus reportavit, videatur concepta cum verbis retrovenditionis, & retrocessionis, aptis potius inducere actum extinctionis census, quam translationis jurium; qualis enim fuerit intentio cedentium, & cessionarii, satis aperte declarant alia verba exprimentia veram & effectivam jurium cessionem, tam anterioritatis, quam posterioritatis, etiam contra bona hæreditaria d. q. Joan Putei, ut patet ex lectura instrumenti, maxime inspecta natura ipsius actus gesti a tertio solvente pro alia, a quo de jure relevari debebat etiam absque cessione, quo casu standum non est cortici verborum, sed verbum retrovendere junctum cum cessione jurium sonat in veram
2 jurium translationem ex deductis per Cardin. de Luca *disc.* 39. *n.* 5. Rot. *dec.* 273. *n.* 13. *& seq. p.* 9. *rec.* repetita post Merlin. *de pignor. dec* 83. *n.* 7. *& dec.* 330. *n.* 15. *p.* 17. *rec.*

Neque etiam obstat, quod Joseph licet possessor ex eadem causa, tamen ex hoc ipso titulo possessionis videatur præte-
3 tendus, & excludendus Franciscus, ex quo semper melior sit conditio possidentis, per text. *in l. si debitor, ff. de pignor. cum ibi notatis.* Hic enim textus, & DD qui eum sequuntur, procedunt, quando non constat de contemporaneitate originis duplicis crediti, sed dubitatur quodnam ex illis anterius, vel posterius fuerit, quo casu, quia recurrendum est ad præsumptiones, inter istas efficacissima reputatur ea, quę resultat ex possessione unius creditoris, qui proposito concursu videtur præferendus: at quando, ut in casu nostro, nulla cadit dubitatio de eodem fonte, a quo derivat utrumque creditum, cum utique competat idem anterioritatis, & posterioritatis privilegium, opus non est recurrere ad præsumptiones, sed unius possessio alteri non præjudicat, ut distinguendo, ex mente gloss. *in l.* 1. *& Jure verb. Privilegiis,* ubi Salicet. *ff. qui potior. in pign. hab.* firmant Amat. *res.* 31. *n.* 11. *& seq. ac per tot.* de Luca ad Franc. *dec.* 160. *n.* 6. Thoma. *dec.* 74. *n.* 15. Pacific. *de salv. inspect.* 3. *cap.* 2. *n.* 432. & dict. luit in Romana Salviaoi 11. Junii 1651. cor. Verosp. §. *adapta, quæ est impressa,* post Mell. *in observ.* ad Castil. *de alim. dec* 59. *& dec.* 65. *n.* 1. *p.* 18. *rec.*

Objectio vero, quod attenta generali cessione Jurium facta Josepho a societate, quemadmodum posset idem Joseph ex Juribus cessis agere contra Franciscum, ita ac multo magis possit ex iisdem contra eum domum possessam retinere, corruit ex deductis in alia hodierna decisione, in qua tota denegando substentiam talis cessionis adversus Franciscum, & consequenter existentiam crediti, omne prorsus excludit Jus, in quo fundari valeat hæc prætensa retentio.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. MATTHÆJO.

Romana Pecuniaria.

Veneris 18. Junii 1684.

ARGUMENTUM.

In his duabus, quæ subsequuntur decisionibus, fere tota traditur materia, quæ pertinet ad subingressionem jurium creditoris dimissi cum pecunia alterius, ad ornatum *disc.* 1. *cum plur. seqq.* Card. de Luca *in tit. de credit.*

SUMMARIUM.

1 *Obligatio de restituendo facta ad formam decreti Judicis comprehendit omnes Creditores, qui in decreto includuntur.*

2 *Clausula, si quid exequendum, præservat Judici ad quem executionem constita de validitate, & justitia Judicati.*

3 *Judex ad quem, cui commissa fuit causa cum clausula, si quid exequendum, potest executionem decernere ex ratione, & titulo a primo Judice non agnito, dummodo eliciatur ex eisdem actis, & num.* 4.

5 *Creditor tam pro sorte, quam pro fructibus, retinet anterioritatem Creditoris, cum ejus pecuniæ dimissi reportaverit Jurium cessionem, & creditum solutum fuerit fructiferum.*

DECISIO II.

Resolutum fuerat prima Julii 1660. cor. Eminentissimo Vicecomite, non esse exequendum, sed tamen novum mandatum ad favorem Co: Francisci Marescotti tunc Marchionis Ruspoli esse relaxandum, contra quam resolutionem concessa nova audientia D. Duci Lantes, & Collegio Ghislerio, causaque bis per me proposita in locum ejusdem Cardinalis Vicecomitis suffectum dictum fuit *Dilata* ob facti prolixitatem: hodie vero eo melius dilucidato, omnibus DD. suffragantibus, juxta ordinem mihi injunctum sub die 26. Junii præteriti censuerunt reformandam decisionem, & mandatum A. C. esse exequendum.

Non enim subsistit in facto, quod obligatio Ducis, & Collegii fuerit de restituendis pecuniis Creditoribus Cardi- 1
nalis Dominici, & Francisci de Cecchinis tantum, non autem Creditoribus Clementiæ, ut firmatur in Decisione quę revidetur, quia ex instrumento deliberationis, & ex cedula depositi datis *in moderno sum. n.* 2 *&* 3. aperte convincitur, quod Palatium fuit subhastatum, & deliberatum tanquam hæreditarium nedum Cardinalis & Francisci, sed etiam Clementiæ, pretiumque illius fuit depositatum penes Sacrum Montem Pietatis ad effectum consignandi Creditoribus prioribus, & potioribus, tam Cardinalis, & Francisci, quam ipsius Clementiæ. Unde cum ex mandato A. C. Cavallerini ipsis Duci & Collegio consignatæ fuerint pecuniæ ex pretio d. Palatii cum vinculo, & obligatione in dictis instrumento, & cedula contentis de restituendo prioribus, & potioribus Creditoribus illorum de Cecchinis *d. sum. n.* 4. *&* 5. utique eorum obligatio non est restricta ad solos Creditores Cardinalis, & Francisci, sed tanquam simpliciter relativa ad cedulam, & decretum, & eisdem affecta conditionibus, & clausulis, comprehendit Creditores Clementiæ, qualis est Marchio Ruspulus, qui proinde prout potest dictarum pecuniarum restitutionem petere, juxta text. *in l. asse, ff. de hered. instit.* Castren. *cons* 216. *n.* 3. *l.* 1. Joseph Ludov. *dec.* 45. *n.* 80. Gait. *de crea. c.* 4. *q.* 11. *n.* 1318. Noguer. *alleg.* 7. *n.* 6. *& alleg.* 35. *n.* 24. Castill. *contr. tom.* 4. *capit.* 64. *n.* 74. Grat. *discep.* 732. *n.* 12. Rot. post Cens. *de cens dec.* 247. *n.* 3. *&* 4. *& dec.* 141. *n.* 12. *p.* 19. *rec.* Et propterea attenta Camerali formula in dicta obligatione contenta bene relaxavit A. C. mandatum executivum de restituendo, cujus executio non fuit vulnerata per Commissionem cum clausula, *si quid exequendum,* sed præservata Judici ad quem, constito de illius validitate, & justitia, ad tradita per Rotam *dec.* 63. *n.* 1. *&* 2. *& dec.* 106. *n.* 1. *& dec.* 213. *p.* 1. cor. Celso, *& dec.* 130. *n.* 1. 2
& 2. *& dec.* 193. *n.* 8. *p.* 16. *& dec.* 276. *n.* 1. *p.* 17. *rec.*

Nihil relevāte, quod cum Marchio fuerit in prima instantia tanquam creditor Clementiæ, non potest in secunda instantia executionem exposcere tanquam Cessionarius creditorum Cardinalis, & Francisci, cum sua pecunia dimissorum, proindeque cum Causa sit diversa, vulnerata fuerit obligatio cameralis per clausulam, *si quid exequendum,* nec Rota possit executive procedere, nisi sibi communicatis facultatibus A. C. quia cum ante relaxationē mandati fuerint producta jura, tam contra Clementiam, quam cessio Jurium facta a Creditoribus Cardinalis favore ejusdem Marchionis, & A. C. concesserit mandatum executivum contra dictos Ducem, & Collegium posteriores creditores Cardinalis in vim eorum obligationis de restituendo prioribus, & potioribus, causa non est diversa, sed eadem cum prima instantia, & idem mandatum tanquam regulatum ex eisdem actis habet implicitam executionem contentam in decreto A. C. quam propterea declarare potest Rota demandando exequi tanquam subrogata in locum A. C. per solam clausulam, *si quid exequendum,* absque alia facultatum communicatione ipsius Card. de Luc. *de judic. disc.* 42. *n.* 18. *vers.* 3
Item, Rota cor. Bich. *dec.* 574. *n.* 22. *&* 23. & in Nastien. legati 1. Junii 1676. cor. bon. mem. Calatsju. Quod secus esset, si aliqua diversitas in mandato, vel summa contineretur, vel causa non esset commissa cum clausula, *si quid exequendum,* aut obligatio cameralis vulnerata reperiretur per sententiam A. C. ut optime distinguendo tradunt Adden. ad 4
Burat. *dec.* 571. *n.* 9. *et* 11. & Rot. cor. Coccin. *dec.* 78. *n.* 11.

Nec

Nec obstat, quod marchio pro fructibus sui Census tanquam impositi de anno 1663. sit posterior Duce, & Collegio, quia cum iste (concurrentibus etiam tribus requisitis, *C. de iis, qui in prior. cred. loc. succed.*) dederit pecunias cum pacto, & vinculo expresso extinguendi priores census impositus ad favorem Catharinæ Camajanæ, & Hectoris Ursini, in illorum Juribus subingrediendi, & etiam reportandi cessionem jurium translativam, & cum dictis vinculis pecuniæ fuerit deposita, & ulterius revera etiam cessionem translativam reportaverit mediantibus solutionibus, & ordinibus directis Sacro Monti Pietatis, *sum. n. 1.* ipse tanquam solvens directe stante dicto vinculato deposito de pecuniis propriis, tam per viam subingressionis legali mediantibus tribus dictis requisitis, quam conventionalis mediante dicta cessione translativa, subintravit in locum dictorum creditorum, eorum Jura anterioritatis acquisivit, tam quoad sortem, quam quoad fructus. Quidquid esset, si Marchio reportasset translationem crediti infructiferi, vel pecuniæ fuissent ab eo directe, ac libere traditæ debitori, qui postea cum illis tanquam de pecuniis propriis creditores dimisisset, & ad textum *in l. pupillorum, §. fin ff. de reb. cor.* & bene distinguendo firmant Capyc. Latr. *dec. 16. n n. 20. usque ad fin. & dec.* Raves. ad idem impressa *n n. 25. ad fin.* Card. de Luca *de cred. & deb. disc. 5. n. 21. & 13.* Andr. *contr. 348. n. 23.* Rod. *de ann. red. lib. 3. q. 16. n. 50. & 53.* Car. *de jud. tit. 3. discept. 35. n. 29.* Larea *dec. 21. n num. 29. ad fin.* Cast. *dec. n. 40.* Rot. cor. Bich. *dec. 204. n. 24.* & cor. Priol. *dec. 370. n n. 7. ad 11.* Et in hac parte approbata in eadem Causa *in decisione* 10. Maii 1679. §. *minus intrare*, cor. R. P. D. Rondinino.

Et ita approbando in reliquis Decisionem, contra quam, cum nihil ex adverso adjectum fuerit, Marchione tantum informante, resolutio prodiit.

R.P.D. MATTHEJO.

Romana Pecuniaria.

Veneris 1. Februarii 1686.

ARGUMENTUM.

Pro argumento ad antecedentem decisionem recurre.

SUMMARIUM.

1 *Obligatio facta ad formam alicujus decreti retinet omnes qualitates in decreto contentas, & n. 2.*

3 *Productio in executivis habet vim petitionis, & libelli, etsi verbis expressis facta non fuit.*

4 *Creditor qui alterum dimisit cum Jurium cessione, habet anterioritatem pro sorte, non vero pro fructibus.*

5 *Hæc conclusio locum habet, quoties dimittitur creditum infructiferum, ac si fructiferum sit, non concurrat Jurium cessio, vel pecuniæ traditæ fuerint in manibus debitoris.*

At si creditum fructiferum sit, vel fuerit Jurium cessio reportata, aut initum extiterit pactum de subintrando in Juribus creditoris anterioris, & constet pecunias solutas esse illas secundi creditoris, iste acquirit anterioritatem, tam quoad sortem, quam quoad fructus, n. 7. & 8.

6 *Quoties per temporis brevitatem deprehendatur creditorem dimissum fuisse cum alterius pecunia, vel dans pecuniam paciscatur solum, uti creditori solvatur, aut recta via solvat Creditori, in his omnibus casibus requiritur solum retentio, & exceptio in juribus dimissis.*

DECISIO III.

Iterum pro executione mandati A. C. responderunt DD. persistendo in ultimo loco decisis sub die 27. Junii præteriti coram me.

Inter partes enim non controvertitur, quod ex Instrumento deliberationis, & ex cedula depositi in Sac. Monte Pietatis, pretium Palatii subhastati fuit ibi depositatum ad effectum illud consignandi prioribus, & potioribus, nedum Cardinalis, & Francisci, sed etiam creditoribus Clementiæ, quodque recipientes illud tenerentur cum eisdem vinculis, & obligatione restituere in casu, quo supervenissent creditores hujusmodi tam Clementiæ, quam Cardinalis, & Francisci, prout decretum fuerat ab A. C. Cavallerino judice concursus: unde cum mandato ejusdem A. C. Dux, & Collegium pecunias simpliciter receperint ad formam dd. Instrumenti, & cedulæ, patet, quod obligatio ab eis facta de restituendo prioribus, & potioribus creditoribus eorum de Cecchinis, est relative ad instantiam, & cedulam cum omnibus qualitatibus ibi contentis, & consequenter non est restricta ad solos creditores Cardinalis, & Francisci, sed etiam comprehendit creditores Clementiæ, sub quo titulo Marchio Ruspulus mandatum executivum ab A. C. reportavit, qui idcirco potest pecunias ab eisdem exactas repetere, *L. asse tot. ff. de her. inst. cum aliis in decisione quæ revidetur §. non enim subsistit.* 1

Nil relevante, quod Dux, & Collegium cum essent solum creditores Cardinalis, & Francisci, non autem Clementiæ, eorum obligatio videatur restringenda, nempe de restituendo creditoribus eorum de Cecchinis, & Francisci tantum, non autem creditoribus Clementiæ; ita congrua congruis, & quæ magis conveniunt, referendo. Quare cum obligatio prædicta non appareat facta, & coarctata ad favorem solummodo creditorum Cardinalis, & Francisci, sed secundum formam decretam, & præscriptam a Judice, & in cedula, juxta quam, & non alias, mons Pietatis solvisset, incongruum & impossibile videtur, quod illa intelligatur restricta ad solos creditores Clementiæ, perinde ac si in dicta obligatione insertus fuisset totus tenor cedulæ de verbo ad verbum, & ad eorum favorem Dux, & Collegium literaliter se obligassent, optime Surd. *dec.* 2
21. n. 4. & pluribus congestis Rot. cor. Bich. *dec. 409. n. 4. & 5.*

Nec replicare valuit, quod Marchio egerit in prima Instantia tanquam creditor Clementiæ, in secunda autem tanquam cessionarius creditoris Cardinalis, ac proinde executionem mandati non possit modo obtinere tanquam creditor Cardinalis, etiam si causa fuerit commissa cum clausula, *si quid exequendum*, quia solum præservat viam executivam respectu mandati in prima instantia relaxati, non autem dat facultatem relaxari novum mandatum, quando in secunda instantia, & ex diverso jure intentatum fuit novum judicium; & sic opus sit, quod Rotæ communicentur facultates A. C. Occurrit enim responsio data *in præterita decisione* 3
coram me. *Nil relevante*, quod cum Marchio egerit in prima instantia tanquam creditor, dum egit vigore Instrumenti census impositi a Clementia ad effectum dimittendi creditores Cardinalis, & produxit etiam Instrumentum cessionis reportatæ a DD. creditoribus translative, quæ productio in executivis habet vim, petitionis, & libelli, etsi verbis expressis facta non fuerit, Posth. *ref. 93. n. 2. & seq.* sequitur, quod petitio executionis mandati in secunda instantia non sit nova, & diversa causa, sed una, & eadem cum prima Instantia, & una, & eadem petitio proveniens ex eodem Instrumento contra Cardinalem ejusque creditores in prima instantia ab A. C. relaxato, tanquam declaratum, & regulatum ex eisdem actis habet implicitam executionem etiam contra creditores Cardinalis, quam propterea declarare potest Rota, cui per signaturam commissa reperitur causa cum clausula, *si quid exequendum*, de mandando exequi, tanquam subrogata in locum A. C. absque alia communicatione facultatum, ut late prosequitur *eadem præcedens decisio*, coram me, *d. §. Nil relevante*.

Frustra etiam impugnabatur altera pars decisionis, quod anterioritas fructuum desumi non possit a die impositionis antiqui census cum pecuniis Marchionis extincti, licet dati ad hunc effectum, & cum animo substituendi in locum creditoris dimissi, & fructus nullo jure debeantur ex censu semel extincto, sed solum ex nova causa, & contractu, & consequenter subingressio legalis, & per Jurium cessionem conventionalis operetur, solum quod Cessionarius possit uti Juribus cedentis adversus creditores posteriores pro repetitione summæ solutæ, non autem quod debeantur fructus cum anterioritate a die census extincti, per ea quæ tradunt 4
Amat. *res. 7.* Tond. *q. Civ. 21.* de Marin. *quot. res. 1. c. 76.* Rot. cor. Peut. *dec. 35.* cor. Card. Celso, *dec. 302. & in rec. dec. 34. per tot. p. 12. & dec. 39. p. 18. & dec. 322. p. 49.*

Tres namque casus DD. distinguendos esse considerarunt. Primus est, quando vel dimittitur creditum infructiferum, vel alias non concurrentibus requisitis, *l. 1. C. de his,* 5
qui in prior. succed. & de quibus DD. *in l. Aristo, ff. rei pig. obl. poss.* minusque effectiva Jurium translatione, vel quando concurrerat quidem pactum de subintrando, & solvendo creditori, tamen pecuniæ ita in debitoris liberum dominium transeunt, ut possit non solvere: nam tunc, uti solvens directe, debitor tanquam de proprio reportare nequit, nisi extinctivam cessionem proprii debiti, & in istis terminis doctrinæ contrariæ procedunt, & signanter *dec. 34. p. 27. & dec. 96. p. 18,* & advertit Rota in Romana census 10. Maii 1679. §. *Minus intrare*, cor. R.P.D. Rondinino, & relata decisio in §. *Nec obstat ad fin.*

Alter casus, quando per temporis brevitatem deprehenditur creditorem dimissum cum alterius pecunia, vel dans pecuniam paciscitur solum, ut creditori solvatur, vel solum ipse recta via solvit creditori, cum tunc voluntas subin-

trandi consideretur ad normam textus *in l. 1. vers. pervenisse*, ubi glos. *verb. benigne*, *ff. de privil. credit.* tunc namque
6 altero ex duobus prædictis requisitis concurrentibus, cum semper sit verum, quod creditor dimittatur ex electione debitoris tanquam solventis de propriis pecuniis, requiritur solum intentio, & exceptio, ad text. *in l. cum qui a debitore, ff. qui pot. in pign. hab. & in l. cum pejor ff. de distract. pign.* Rota cor. Coccio. *dec.* 359. *n.* 3. & in Romana Salviani 19. Novembris 1666. § *Cæterum quatenus*, *& seq.* cor. Eminentissimo Cardinali Carpineo.

Tertius casus est, in quo versatur Marchio Ruspolus, quia cum iste dederit pecuniam cum pacto dimittendi creditorem, & in illius locum subintrandi, ea pecunia posita fuerit in Banco cum isto præciso vinculo, & vere dimissum fuerit creditum fructiferum cum eadem pecunia juxta dissolutionem *l. prima*, *C. de his, qui in prior. credit. loc. succed.* & ulterius etiam cessionem translativam cum effectu reportaverit vigore nedum subingressionis legalis, quæ sola sufficeret, sed etiam conventionalis mediante d. cessione translativa Jurium, antiquum creditum non dicitur extinctum, sed in secundum contractum conventum ac translatum, & Jura creditoris dimissi non dicuntur perempta, sed empta etiam quoad anterioritatem fructuum, ad text. *in l. si pupillum, §. fin. de reb. credit. l. Pater filium, ff. de legat. 3. l. si prior. §. a Titio, ff. qui pot. in pign. hab.* Arias de Mes. *var. resol. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 9. de Luca ad Oleam *de cess. jur. quæst.* 11. *n.* 5. 6. *&* 8. Roder. *de ann. credit. lib.* 2. *quæst.* 16. *n.* 50. *&* 53. Afflict. *dec.* 5. *n.* 37. *&* 38. *lib.* 1. cum aliis in decisione quæ confirmatur, §. *nec obstat*, ea nimirum ratione, quia cum creditum dicatur dimissum ex solutione dantis pecuniam, non debitoris qui illam nunquam libere in potestate possidet, quia primo præoccupetur a subingressione legali facta cum dante pecunias, creditores intermedii nunquam possunt occupare locum primi, cujus Jura licet in dantem pecuniam translata fuerint, nunquam tamen debitor liberatus remanet, ut prosequitur Larr. *dec.* 20. *n.* 26. *usque ad fin.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. MOLINES.

Æsina Census.

Luna 28. Novembris 1689.

ARGUMENTUM.

Agitur de eadem materia in præcedentibus decisionibus discussa super subingressione secundi creditoris in juribus primi dimissi.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommissum non obstat, quominus bona fideicommittentis subhastantur a suis Creditoribus.*

2 *Cessionarius utitur omnibus juribus cedenti competentibus.*

3 *Donatio facta a debitore post contractum debitum non nocet Creditori.*

4 *Census impositio probatur aliunde, quam ex Instrumento Impositionis.*

5 *Subingressio in juribus creditoris dimissi inducitur ministerio legis, concurrentibus tamen necessariis requisitis.*

6 *Et prodest tam quoad acquisitionem actionis personalis, quam hypothecariæ.*

7 *Requisita ad effectum subingrediendi in locum creditoris dimissi, sunt præcedens conventio, traditio pecuniæ, & versio.*

8 *Contractus censetur initus juxta tenorem mandati Procura dati ad contrahendum.*

9 *Ex vicinitate actuum inter impositionem secundi census ad effectum extinguendi primum, & primi extinctionem, deducitur versio pecuniarum secundi census in extinctionem primi.*

10 *Subingressio habet locum, sive solutio fiat ab eo, qui pecuniam ad effectum dimittendi Creditorem subministrat, sive ab ipso debitore.*

11 *Dummodo tamen præcesserit pactum favore subministrantis pecunias ad illas erogando in extinctionem aliorum debitorum.*

12 *Subingressio datur facilius contra heredes debitoris, quam in præjudicium tertii.*

13 *Actio personalis privilegiata adversus heredes debitoris aquiritur quoties cum pecuniis certis dimissus fuit creditor anterior, secluso etiam pacto succedendi in illius juribus.*

14 *Subingresso competunt actiones creditoris dimissi.*

15 *Si tamen vero dimissio facta fuerit cum pecuniis subingressi.*

DECISIO IV.

BLasius Cima, & Angelus Coloccius possessor bonorum fideicommissariorum quondam Hieronymi Marchetti, ut restituerent residuum Dotis Smeraldæ Galvanæ uxori ejusdem Marchetti fideicommittentis, imposuerunt die 20. Octobris 1659. super prædictis bonis fideicommissariis annuum censum scut. 56. quem pretio scut. 800. vendiderunt Episcopo Ciutano cum pacto hæc erogandi in solutionem dictæ dotis, ac reportandi pro securitate emptoris cessionem Jurium competen. Smeraldæ, prout successit in Instrumento solutionis d. dotis stipulato eodem die, summario Actor. 2. Maii mox elapsi *n.* 1. *&* 2. Pro quo censu extinguendo, & sese liberando a gravioribus usuris, quibus premebantur die 30. Octobris 1660. alium imponere decreverunt annuorum sc. 65. cumque pro scut. 1000. vendere Abbati Clementi Fideli, constituendo ad hunc effectum Procuratorem Floridum Gritium pacto inito reportandi in actu extinctionis prioris census favore ejusdem Abbatis cessionem jurium Ciutani primi creditoris cum expressione, quod pecuniæ ad censum in hanc causam recipiebantur a Fideli, prout liquet d. summario num. 3.

In sequelam hujus mandati ad census impositionem deventum extitit, & juxta conventionem pretium erogatum fuit in prioris census extinctionem, ut apparet ex cedula Sacri Montis Pietatis Urbis, girata Episcopo Ciutano, ab eoque exacta.

Extincta tractu temporis medietate talis census per Coloccium, pro reliqua super extante medietate obtinuerunt Marossi hæredes Fidelis secundi creditoris mandatum executivum contra Cimam debitorem pro fructibus decursis de medietate census, illudque executioni demandare curarunt super bonis fideicommissariis d. Marchetti possessis ab eodem Blasio Cima debitore, & vocato ad ejusdem fideicommissum.

Ad quorum bonorum subhastationem impediendam sese opposuerunt Julius, aliique de Cimis Filii debitoris vocati post principalis obitum ad prætensum fideicommissi, allegantes hujusmodi bona in eorum præjudicium subhastari non posse, tum propter memoratum fideicommissum, tum propter donationem eorum Patri contemplatione matrimonii factam ab eodem fideicommittente; introductoque coram A.C. præventivo judicio, reportarunt favorabilem sententiam, quæ tamen in secunda instantia fuit revocata; devoluta itaq; ad me appellationis causa, DD. de more consului: An obstent fideicommissum, & donatio ad impediendam subhastationem; & negative responderunt.

Moti, quia tam fideicommissum, quam donatio proveniunt ab eodem Marchetto debitore dotis Smeraldæ uxoris satisfactæ ex pecuniis Ciutani primi creditoris, in quem translata fuere omnia illius jura dotalia, indeque sicuti pro hoc censu, uti debito fideicommittentis, licita erat subhastatio bonorum fideicommissi, *l. 1. C. debit. vendit. pignor.*
imped. non poss. Postb. *de subhast. inspect.* 18. *n.* 205. Fusar. *de substit. q.* 541. *n.* 1. Rota in Firmana Molendini 3. Maii 1654. 1
§. *Non obstante*, cor. bo. me. Rondinino, confirmata 23.
Martii 1685. *§. vel ut alienum*, cor. R. P. D. meo Benincasa; ita potuerunt Creditores Census pro rat. sc. 800. sortis, & fructuum decursorum, in quos eadem jura dotalia in priori censu cessa transfusa fuere, ex adductis per Carlev. *de Judic. lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 35. *num* 32. *& seqq.* Todut. *resolut. Civil. p.* 1. *c.* 29. *n.* 10. Amat. *resolut.* 7. *num.* 33. Andreol. *contr.* 340. *n.* 23. Capon. *discept.* 39. *n.* 5. *d. &* 7. 2

Prout neque donatio apta est impedire d. subhastationem, quia est posterior debito dotali, *l. debitorem C. de* 3
pign. l. res. C. de pign. l. si debitor, Cod. de distract. pign. Rot. *dec.* 309. *num.* 5. coram Priolo.

Non obstat, quod cessio Jurium Smeraldæ facta quidem fuerit Ciutano primo creditori, non autem Abbati Fideli posteriori creditori; Quoniam licet de formali, & reali cessione legitimum non adducatur documentum propter deperditum instrumentum impositi secundi census, quia tamen veritas illiusque existentia inficiari nequit, utpote nimis patens, tum propter traditionem, & exactionem cedulæ S. Montis Pietatis in executionem effectuatæ impositionis d. census, tum ex notula reperta in libro receptor. Notarii de isto rogati, tum propter subsecutam extinctionem medietatis illius, tum ex diuturna fructuum solutione, tum demum ex pluribus confessionibus Debitorum, ac creditoris, quæ omnia, remota suspicione fraudis, pro-

bant

bant cenfus impofitionem, Burat. *dec.*46.*n.*2, ibique Adden. *n.* 19. & alibi paffim.

4 Et aliunde probatur concurrere ea omnia requifita, quibus minifterio legis inducitur fubingreffio, & fubrogatio in locum creditoris dimiffi, quibus ftantibus, tertius, cujus pecunia creditor dimittitur, fuccedit in omnibus, & per omnia in illius locum, perinde ac fi formalis ceffio concur-
5 reret, Card. *de Judic. d. difp.*35.*n.*9.*&* 12. Olea *de ceff. Jur. t. t.* 4.*q.*1.*n.*31. Tond. *ref. Civ. d. cap.*29.*n.*10. Scipio Theod. *alleg.* 68.*n.*2. Amat. *ref.*7. *n.* 20. *&* 22.

Et hæc fubingreffio prodeft nedum quoad acquifitionem actionis perfonalis, fed & hypothecariæ, tam pro forte fc.80, quam pro fructibus in fubftantia omnium Jurium, & privilegiorum dimiffo creditoris competentium, Arias de Mefa *var. ref. c.* 1.*n.*1.2.*&*3.*& c.*12.*n.*2.*&* 11. Andr. *contr.*348.*n.*2.
6 & etiam viæ executivæ, Amat. *d. ref.*7.*n.* 21. 22. *&* 23.

Horum autem requifitorum juftificatio plene refultat ex toto negotii contextu fimul fumpto, & quidem eo quod Blafius Cima, & Angelus Caloccius in mandato Procuræ ab eifdem confecto ad Imponendum controverfum cenfum expreffe convenerunt, quod cenfus contrahendus effet ad eum præcifum effectum extinguendi priorem Ciurani cum fubingreffione, & ceffione Jurium Smeraldæ favore emptoris, prout de facto ad formam mandati cenfus fuit impofitus in Urbe cum Fideli die 21. Decembris 1660. & pecuniæ depofitæ in S. Monte Pietatis, & poftmodum mediante confignatione cedulæ giratæ Ciurano primo creditori ab eodem exacta cum expreffione, quod pecuniæ receptæ perveniebant cum fenfu empto per Fidelem; & ita adfunt conventio cum debitoribus de fubintrando in locum dimiffi creditoris, traditio pecuniæ ad effectum folvendi creditori anteriori, & actualis verfio pecuniæ mutuatæ in caufam debiti antiquioris, quæ funt neceffaria requifita pro d. lega-
7 li fubingreffione deducta ex famigerata gloffa *in l. Arifto* 3. *ff. quæ res pign. oblig. poffint*, & gl. *in l.* 1 *C. de his, qui in prior. Cred. locum fuccedunt*, ubi Bart. Rip. *in l. fi ventri §. eorum ratio, n.*9.*ff. de priv. cred.* Carlev. *de Jud. difp.*35.*n.*12. Amat. *ref.* 7.*n.*17.*& feq.* Olea *de ceff. jur. d. q.* 1.*n.*21. Tondut. *ref. Civ. d. c.*29.*n* 10. D. Ant. de Marin. *ref. c.*43.*fub num.*1.*verf. & aliter cafus eft lib.*1. Capon. *difcept.*39. *n.* 3.

Nec pro verificatione primi, & fecundi requifiti opus eft adducere Inftrumentum impofitionis fecundi cenfus, ut exinde videatur, an vere adfit conventio fubintrandi in Juribus creditoris dimiffi, & folvendi in caufam antiquiorem, etenim cum certa fit cenfus impofitio ex patentibus demonftrationibus fupra deductis, fub quibus pactis, & conventionibus ille impofitus fuerit, aperte dignofcitur ex præcedenti mandato procuræ, ad cujus tenorem partes contraxiffe præfumendum eft, Rot. *dec.*399. *n.*1. *& feq p.*17. & in
8 Cenat. cenfus 17. Aprilis 1682. §. *Cæterum*, cor. R. D. meo Decano, præfertim quia hoc totum tendebat in fecuritatem, & majorem utilitatem ipfius dantis pecuniam, *d. dec.*391.*n.*13.

Similiter, quod cum pecuniis Fidelis fecundi creditoris dimiffus fuerit Ciuranus primus creditor, clare refultat ex vicinitate actuum impofitionis fecundi cenfus, & extinctionis primi per folutionem incontinenti factam a debitore, quod convincit eam factam fuiffe cum pecuniis habitis in
9 fecundo cenfu, Olea *de ceff. jur. tit.*4.*q.*1.*n.*12. Tondut. *ref. civ. cap.*29. *tom.*1.*n.*22. de Luca *de cred. difc.*1. *n.*12. Amat. *d. refol.* 7. *n.* 19.

Minus refragatur, quod pecuniæ non fuerint confignatæ ab ipfo Abbate Fideli Epifcopo Ciurano primo creditori, fed libere traditæ Cimæ, & Caloccio creditoribus, indeque ficuti ifti poterant in alios ufus convertere, & non folvere priori creditori, ita folvendo eidem hoc eveniffe a cafu, non autem ex providentia ipfius dantis pecunias, indeque ejus favore non operari jus fubingreffionis. Nam quando ut in cafu præceffit pactum inter partes, quod pecunia cedere deberet in diffolutionem antecedentis debiti cum fubingreffione in juribus creditoris dimiffi favore fubminiftrantis pecuniam, & de facto fubfequitur folutio in caufam expreffam, tunc fubingreffio locum fibi vindicat, five folutio fiat ab ipfo qui pecuniam fubminiftravit, five ab ipfo debitore, Ant. Fab. *in fuo C. lib.*8.*tit.*9. *defin.*4. *in princ.* Amat. *ref.*7.*n.*25. de Luca *de cred. difc.*1.*n.*8.*&*.10. Rot. *dec.*
10 259.*n.*3. *cum feqq. & n.* 16. *p.* 14.

Atque hinc patet, quam fint aliena a præfenti hypothefi jura in contrarium adducta, nempe Rot. *dec.*142.*n.*12.*&* 25. cor. Eminent. Cerro *dec.*93.*n.*12. poft Merl. *de pign. dec.*259. *n.*5.*p.*14. & in Romana Salviani 19. Novembris 1666. §. *præterea*, coram Eminent. Carpineo; in iftis enim non aderat præcedens pactum inter partes de fubintrando in juribus creditoris dimiffi, fed debitor ipfe ex aliena pecunia fibi libere, & fine ullo vinculo tradita, fuum creditorem dimiferat: quo cafu certum eft non dari fubingreffionem favore illius tertii, qui libere pecunias debitori confignavit, ut explicant idem Amat. *d. ref.*7.*n.*18. *&* 29. Carlev. *d. difp.*35. *n.*8. Tond. *d. c.*29.*n.*3. & eadem Rota proxim. citata *dec.*259. 11
*n.*5. *&* 6.*p.*14. & ita procedunt cæteræ auctoritates in contrarium adductæ.

Hinc quæ pro fubingreffione legali in hypothecas actionefque reales dimiffo creditori competentes fatis funt, eo 12
magis procedere cenfuerunt DD. in præfenti cafu, in quo non agitur de fuccedendo in juribus creditoris dimiffi in præjudicium tertii, fed contra hæredes fubftitutos debitores & poffeffores bonorum fideicommiffi, quo cafu fufficie fola fubingreffio in actionibus perfonalibus privilegiatis eidem priori creditori competentibus.

Iftaque oritur, quoties ex pecuniis tertii traditis pro dimiffione creditoris, effective, & realiter ifte dimiffus eft; tunc enim, etiam feclufo pacto de fuccedendo, & fic non concurrentibus tribus requifitis, *gl. in d. l. Arifto*, ille tertius acquirit actiones perfonales privilegiatas dimiffo creditori competentes, per text. *in l.* 2.*ff. de ceff. bon. & l. fi ventri* 13
18.*ff. de pr. cred.* ubi Bart. & Ripa, § *eorum ratio n.*1. Surd. *conf.* 444. *n.* 9. *verf. his tamen nihil moventibus cum feq.* Arias de Mefa *var. ref. lib.*1.*c.*14.*n.*8. Olea *de ceff. jur. d. tit.*4.*q.*1.*n.*29. Acoft. *de privil. credit. prælud.*3.*n.*45. Tond. *ref. civil. d. c.*29. *n.*16.*&*17. Rot. *dec.*294.*n.*10.*p.*17. & talis fubingreffio tantæ eft efficaciæ, ut ficut Ciuranus primus creditor ex forma- 14
li ceffione jurium d. Smeraldæ poterat exercere viam executivam ipfi competen. fuper bonis fideicommiffariis, ita fuper eifdem poffunt executive agere Matoffi hæredes Abbatis Fidelis, Rot. *d. dec.*294. *n* 2. a qua quoad conclufiones juris ibi firmatas minime receffit in *dec.*36.*p.*18.*n.*6.*&*7. Sed ideo ibi Rota denegavit fubingreffionem tertio in antecedentibus decifionibus conceffam, quia probatum extitit, quod ille nequaquam dimiferat ex propriis pecuniis anteriorem creditorem, fed pecuniæ etiam ipfiufmet debitoris, ut patet ex lectura.

Nec dd. legum applicatio effugi poteft, iterum repetendo, quod etiam hoc cafu neceffe fit folutionem fieri ab ipfo tertio creditori dimiffo, non autem prodeffe, fi ipfe debitor receptas pecunias impliçat in fatisfactionem fui creditoris, etenim leges pro concedenda hujufmodi fubingreffione non ponderant, an folutio fiat ab ipfo debitore, aut ab ipfo dante pecunias, fed an vere, & realiter cum pecunia 15
tertii dimiffus fuerit creditor; qua pofita dimiffione acquiritur fubingreffio in actiones perfonales privilegiatas, prout expreffim cavetur *in d. l.* 2. *ibique gl. in fingur. cafus, & d. l. fi ventri, verf. eorum ratio*, & fequitur in terminis Rot. *dec.*294. *n.* 5. *p.*15. *cum ibi deductis*.

Et ita poft tertiam caufæ propofitionem, & expenfis his quæ in duabus anteactis propofitionibus reconventi deduxerant & quæ hodie repetere non curarunt, conclufum fuit, &c.

R. P. D. MOLINES.

Æfina Cenfus.

Lunæ 10. Aprilis 1690.

ARGUMENTUM.

Recenfentur fuperius decifa, quæ hic confirmantur.

SUMMARIUM.

1 *Subingreffio facta per viam extinctionis prioris debiti eft operativa folum quoad fortem.*
2 *Contractus præfumitur celebratus ad formam mandati procuræ dati ad contrahendum.*
3 *Verifimile eft, quemlibet acceptare conditionem fibi favorabilem.*
4 *Deferens continet claufulas, & conditiones appofitas in relato.*
5 *Subingreffio in actionibus perfonalibus privilegiatis oritur, quoties cum pecuniis tertii dimittitur creditor anterior.*
6 *Subingreffio competit eadem via executiva, qua competebat creditori dimiffo.*
7 *Anterioritas competens pro forte fuffragatur etiam pro fructibus.*
8 *Declaratur, fi creditum dimiffum fit fructiferum.*
9 *Donatio pofterior debito non impedit fubhaftationem bonorum creditori hypothecatorum.*

D E C I S I O V.

ADversus decisionem editam die 28. Novembris proximè præteriti cor. me, in qua Abbati Fideli concessa fuit subingressio legalis in juribus Episcopi Ciurani creditoris dimissi cum sui pecuniis, scribentes pro Cimis reis conventis, admittentes de cętero efficaciam subingressionis ex Gloss. *in l. Aristo 3. ff. res pignori errogari possunt*, quamvis pecunię libere tradatur debitori, adeout potuerit eas in alios usus convertere, & non solvere priori creditori; quoties tamen inter debitorem, & dantem pecuniam præcessit pactum, quod ea admittatur aliquis creditor cum subingressione in locum creditoris dimissi, & de facto subsequitur solutio, seu dimissio, juxta late deducta in decisione quę revidetur, §. *Minus refragatur*, duobus tantum innixi fundamentis sperabant recessum a decisis: Altero nempe quod in pręsenti casu deficit inter contrahentes tale pactum de subintrando in juribus creditoris dimissi, illudque excludi ex consignatione pecuniæ libere facta Cimæ debitori mediante ordine directo S. Monti Pietati Urbis, in quo nullum habetur verbum de simili conventione: Altero quod in omnem casum subingressio operari quidem posset in favorem Fidelis anterioritatem respectu sortis census, non vero quoad fructus, quia in dimissione anterioris creditoris processum fuit per viam extinctionis anterioris census, quo casu subingressio operatur solum pro sorte, & non pro fructibus im-
1 posterum decurrendis, Carl. *de jud. tom. 2. disp. 35. num. 50. & 51.* de Marin. *res. 76. n. 10. tom.* 1. Rot. *dec. 34. n. 3. & seq. p. 17. dec. 55. n. 2. & dec. 699. n. 1. & 2. p. 18.* & ob id cum hodie ex causa fructuum hujus secundi census agant hæredes Fidelis pro subhastatione bonorum, possint Cimæ filii debitoris ea retinere titulo donationis factæ coram patre, & descentibus ante creationem d. census.

Verum his minime refragantibus DD. persliterunt in decisis, autumantes quoad primum haud negari posse cum tali conventione, & pacto devenrum fuisse ad secundæ census impositionem inter Fidelem, & Cimam, ponderando insimul singulas facti circumstantias: & toto negotii contextu unitim sumpto. In eo etenim habetur, quod Cima, & Colloccius, ut se liberarent a gravioribus usuris, quibus premebantur in censu Ciurani primi creditoris, devenire decreverunt ad impositionem secundi census cum Abbate Fideli expresse paciscentes debitores in mandato procuræ ad hunc effectum stipulato in personam Floridi Guitii; quod Fidelis subingrederetur in juribus Ciurani; cum itaque posterioris census impositio, licet probari non possit propter deperditũ instrumentum census, adhuc ex circumstantiis relatis *in antecedenti dec. §. Non obstat*, negari nequeat, sequitur, quod censetur facta cum iisdem pactis & conditionibus, quibus mandatum procuræ confectum extiterat, cum istud soleant Notarii inserere in instrumentis, ut testantur Notari A.C. ut in summario, *Matoffi n. 6.* & omnis præsumptio militat, quod contractus celebratus dici debeat in sequelam ad formam mandati procuræ ad evitandam nullitatem a-
2 ctus, ad tradita per Rot. *dec. 339. n. 1. & seqq. p. 17. & in dec. quæ revidetur, §. Non pro vivificante.*

Tanto magis quia acceptare similem conventionem tendebat in commodum, & utilitatem ipsius Fidelis dantis pecuniam, & inde non est verisimile voluisse in sui perniciem
3 non acceptare conditionem adeo sibi favorabilem, ut advertitur *in dec. 399. n. 3.*

Nec acceptatio hujusmodi pacti elisa remanet per consignationem prædicti ordinis directi S. Monti Pietatis, quia cum in illo expressa habeatur relatio ad instrumentum census creati eodem die, id operatur, ut non possit inferri,
4 quod consignatio fuerit libere facta, sed clausulis & conditione in instrumento census contentis.

Cæterum hæc, quæ de rigore juris procedunt pro subingressione legali & concursus trium requisitorum famigeratę glossæ *in d. l. Aristo*, eo magis locum sibi vindicant in pręsenti casu, quo non agitur in præjudicium tertii, sed contra hæredes substitutos debitores, & possessores bonorum fideicommisso obligatorum pro hoc censu, quo casu prodest hęredibus Abbatis Fidelis sola subingressio in actionibus personalibus privilegiatis priori creditori competentibus, quę
5 oritur, quoties cum pecuniis tertii realiter, & effective dimittitur anterior creditor, & cum non concurrentibus aliis requisitis, *d. gloss. l. Arist.* ad terminos tex. *in l. 2. ff. de cessio-*
6 *ne bonorum & l. si Veneri 18. ff. de priv. cred.* & plene deducitur *in dec. quæ revidetur, §. itaque oritur.* Et quidem cum eodem privilegio vice executive competentis Ciurano creditori dimissio, Rota *dec. 294. n. 2. p. 12.* a qua quoad istam conclusionem non recessit Rot. *in dec. 36. p. 18.* & advertit præcedens hujus causæ *dec. eod. §. itaque oritur.*

Quo vero ad secundum, visum est DD. competere hęredibus Fidelis eandem anterioritatem pro fructibus ex eorum censu decurrendis, qua potiuntur respectu sortis, & eo modo quo Ciuranus primus creditor illam habebat, tam ea ratione quod locupletatio in dimissione census fructiferi ejusdem Ciurani aliter secura non est, quam mediante impositione alterius census fructiferi, ideoque diversimode sumi non potest, quam ea ratione, quia concurrente præcedenti pacto inter contrahentes, quod pecuniæ secundi creditoris sint implicãdæ in dissolutionem crediti anterioris fru- 7
ctiferi cum expressa translatione jurium, tunc eadem anterioritas competens pro sorte suffragatur, & pro fructibus non ex primo, de quo loquuntur auctoritates in contrarium adductæ, sed ex secundo contractu decurrendis, *l. si pupillorum, §. 1. ff. de reb. cor.* Roder. *de ann. reddit. lib. 29. 76. n. 50. 52.* Carl. *de jud. tom. 2. tit. 3. disp. 35. a n. 29.* Amat. *res. 7. n. 33. & seq.* Andr. *contr. 348. n. 23.* Rot. *dec. 350. n. 8. & 9.* coram Priolo, ubi respondetur auctoritatibus supra in objecto allegatis, quidquid sit in casu, in quo dimissum fuisset creditum fructiferum, in quibus terminis loquuntur doctrinæ in oppositum allegatæ. 8

Atque hinc posita hac anterioritate pro fructibus, donatio allegata per Cima reos conventos non est apta impedire subhastationem controversorum bonorum, *l. si debitor de* 9
distract. pign. Et ita utraque &c.

R. P. D. BENINCASA.

Æsina Census.

Lunæ 15. Januarii 1691.

A R G U M E N T U M.

Est duarum aliarum præcedentium approbatoria.

S U M M A R I U M.

1 *IN bonis non dicitur esse, nisi quod superest deducto ære alieno.*

2 *Donatio facta a debitore post contractum debitum non præjudicat creditori.*

3 *Pro subingressu in juribus creditoris dimissi requiritur cessio effectiva, vel conventio de subingrediendo facta inter dimittentem, & debitorem.*

4 *Enunciantur requisita necessaria ad subingressum.*

5 *Ad obtinendum subingressum requiritur instantia creditoris.*

6 *Pro complemento contractus debet concurrere consensus utriusque contrahentis.*

7 *Quisque præsumitur facere, quod sibi magis est utile.*

8 *Subingessio non impeditur, ex quo pecunia eroganda in extinctionem aliorum debitorum credita sit libere debitorum, dummodo interveniat versio in eandem causam.*

9 *Subingressio in actionibus personalibus datur, quoties pecunia fuit tradita debitori ad hoc ut creditori solvatur, illaque vere soluta sit.*

10 *Oppositio filiorum vocatorum ad fideicommissum non retardat exercitium actionum personalium contra fideicommissarium.*

11 *Præventiva restitutio fideicommissi in præjudicium creditorum non potest dari.*

12 *Actiones competentes contra fideicommittentem exerceri possunt contra illius possessores.*

13 *Actio personalis ex æquitate datur etiam contra tertium.*

14 *Subingressio operatur quoad sortem principalem, non vero quoad fructus.*

15 *Declaratur tamen, ut non procedat, si subingressio fiat in credito non fructifero, quia tunc anterioritas competens pro sorte competit etiam pro fructibus.*

16 *Secus si creditum dimissum sit infructiferum.*

D E C I S I O VI.

DUbium, an obstarent fideicommissum, & donatio ad impediendam subhastationem bonorum, de quibus agitur, pluries in hac causa examinatum, & pro Matoffis actoribus per binas vices negative resolutum, & in decisionibus editis cor. R.P.D. meo Molines 28. Nov. 1689. & 10. Apr. 1690. post uniformem prolatam sententiam contra fratres de Cimis utroque adhuc titulo eadem bona retinere contendentes, rediit tandem ad trutinam coram me novo sub examine: An prædicta sententia cõfirmanda esset, vel in-

firman-

firmanda; & cum valida videretur, & justa, in omnibus
confirmationem obtinuit.

Validitas nanque indubitata resultat ex revolutione processus, ubi servata apparent omnia substantialia judicii, de
quibus *in vulgata dec. Caput aquenque 260 p. 2.* justitia vero
apertè dignoscitur ex eo, quia subhastatio prætenditur
pro debito ejusdem fideicommittentis, nimirum pro dote
Smeragdæ ipsius uxoris, jura cujus acquisivit, primo Episcopus Ciuranus reportata illorum cessionē, deinde vero
super subingressum in ejus locum, Abbas Clemens Fidelis author illorum de Matossis mediante creatione duorum censuum, utriusque favore facta, cum successiva erogatione
pecuniarum in satisfactionem ejusdem mulieris, & respective primi creditoris, qui ei directè persolverat; proindeque
1 subhastatio præfata retardanda non est, nec ratione adducti fideicommissi, in cujus bonis non dicitur, nisi quod superest, deducto ære alieno, *l. subsignatum 39. §. bona ff. de verb.
signif.* Peregr. *de fideic. art. 46. n. 20. & 25.* Rota in Romana
seu Veliterna Domus 16. Junii proximè præteriti cor. me;
multoque minus ratione donationis, quę tanquam posterior
obligationi erga propriam conjugem a fideicommittente, ac
Donatore contractę, de jure non impedit, quo minus bona
2 subhastari possint ex causa d. Crediti dotalis tanquam anterioris, *l. debitor. 15. C. de pignor. & hypoth.* Rot. cor. Arguell.
dec. 6. n. 46. & in 1. hujus causæ dec. cor. R. P. D. Molines.

Neque obstat, quod Abbas Fidelis nullam pro se habeat
cessionem Jurium ab Episcopo Ciurano, nullaque probetur
specialis conventio inter eum, & debitores de subintrando
in juribus ejusdem Ciurani, quarum altera saltem requirebatur pro legali subingressu in juribus dimissi creditoris, Amat.
3 *res. 7. n. 20. cum duob. seqq.* Merlin. *de pignor. lib. 4. q. 190. sub
n. 2* Rot. cor. Pen. *dec. 326. fere per tot.*

Quoniam tametsi opposita cessio non justificatur ob deperditum instrumentum secundi census, attamen reassumpta
ex integro facti serie latius in præteritis decis. recensita,
realis præexistentia ejusdem facti controverti non potest:
Siquidem hæredes gravati exoptantes olim sese, & bona
fideicommissaria liberare a gravioribus usuris prioris census cum Episcopo contracti, alium de novo contraxerunt,
mediante mandato procurę in personam Gritii stipulato, ea
sub conditione, quod erogaret pretium in extinctionem antiqui, & in actu ejusdem retrovenditionis cessionem pro Abbate reportaret, ac mentionem faceret de pecuniis ab eo receptis: quę singula idem Gritius diligenter servando contemporanee novum censum imposuit, prout cōvincitur ex libro
receptorum Notarii de eo rogati, necnon ex ordine Sacri
Montis Pietatis, ubi pecunię a Fideli depositatæ illico translatæ fuerunt in creditum Impositionum, & successive Episcopi Ciurani ei retrovenditione facta ad tenorem mandati
sub individua mentione, quod proveniebant ex pecuniis
ejusdem Abbatis. Ex duorum actuum correspectivitate, &
brevitate temporis pro eorum omnium adimplemento, clarissime insurgit nedum sufficiens justificatio conventionis
subingressus inter creditorem, & debitores; sed habentur
ulterius alia duo requisita, in his terminis a DD. expendi solita, nimirum actualis traditio pecunię ad effectum dimittē-
4 di creditorem anteriorem, & contextualis illius versio in
eandem causam, in quam recepta fuerat juxta notissimam
Gloss. *in l. Aristo 3. verb. Pignus*, ibique Bart. *n. 7. ff. qua res
pign. oblig. poss.* & fuse tradunt ultra relatos in prioribus decis.
Mant. *de tacit. lib. 11 tit. 28. n. 16. & tit. 29. n. 10.* Ant. de Mes.
lib. 1. c. 11. & n. 11. Salgad. *in labyr. Cred. p. 3. c. 8. n. 11. & seqq.*
Adden. ad Buratt. *dec. 420 sub n. 5.* optime Rot. *dec. 320. n. 4.
& seqq. p. 17. rec.* & in Romana cambii 19. Januarii 1688. §.
ratio resolutionis, coram R. P. D. meo Caccia.

Parum relevante, quod ex prædicto mandato procuræ, &
cæteris actibus subsecutis, aliud ad summum deprehendi nō
5 possit, nisi quod venditores census habuerint animum consentiendi subingressui, quod de per se nihil prodest, dum non
attenditur in hac materia sola debitoris intentio, nisi eadem
sit creditoris, ea nimirum ratione, quod agitur solum de
istius utilitate, & non de utilitate debitoris, ex firmatis in
Romana Census 10 Maii 1679. §. *Minus intrare*, cor. bo. me.
Rōdinino: Quoniam ex hoc ipso, quod debitores subingressui consensuerunt in prędicto mādato procurę, vigore cujus
stipulatum est instrumentum novi census, validissime infertur, quod talis consensus ideo præstitus fuerat, quia respōdebat reciprocæ voluntatis creditoris pro complemento con-
6 tractus, ut not. DD. *in l. qui in aliena § si is qui putat. ff. de interrog. act.* Rot. Juvenen. *dec. 70. sub n. 4. & 5. d. dec. 321. n. 8.
p. 17. rec.* Adstipulante maxime uniuscujusque in rebus ægendis connaturali solicitudine, qua semper quis velle, & facere

præsumitur, quod sibi magis utile, & proficuum est ex regula, de qua Text. *in l. 1. & 2. ff. de solut.* Rot. cor. Ludovis. *dec.* 7
307. n. 11. & in Bononiensi seu Imolensi bonorum 10. Dec.
1688. §. *Potissimum*, & 3. Junii 1689. §. *Nullatenus*, cor. me.

Neque ex eo, quod Abbas dedit ordinem directum Sac.
Montis Pietatis, nullo adjecto vinculo, quod impositores
extinguere deberent censum cum Ciurano, exinde dicen- 8
dum est, quod ille quoad se hujusmodi non curaret utilitatem. Quia licet prædictum vinculum ultra pactum subingressus certius coarctasset impositores ad convertenda pecunias in præcisam causam, in quam identice receptæ fuerant: nihilominus eo neglecto per creditorem sequentem
fidem debitoris, posset quidem ipsius incuria redundare in
suimet præjudicium, effectu non subsecuto; at ubi effectus
subsecutus est, ut in casu præsenti ex præambula utriusque
voluntate, libertas solutionis in manibus debitoris non operatur, quod ita credens pecunias consequi adhuc non possit
antiqui creditoris gradum, & pignus, ut enucleata materia,
& pluribus ad id expensis DD. authoritatibus, plene probat
Card. de Luca *de cred. disc. 1. & n. 8. usque ad 13.*

Cæterum nedum præmissa sufficiunt ad probandum subingressum in pignoratitiam, seu hypothecariam, aliasque
reales actiones cum singulis juribus, & privilegiis dimisso
creditori competentibus, ad terminos gloss. *in d. l. Aristo, ff.
quæ rei pign. oblig. poss.* sed verius superabundant ad comprobandum illum in actiones personales quantumvis privilegiatas, eidem creditori elargitas ex beneficio *l. 1. ff. de cess. bon.
& l. si ventri 110. ff. de privil. Credit.* secundum quas, secluso
etiam pacto, subingressio conceditur, quoties pecunia 9
fuerit tradita debitori, ad hoc ut creditori solvatur, illique
vere soluta sit, quod utrunque procul dubio verificatur in
hoc casu, & bene advertunt Fab. *in suo C. lib. 8. tit. 9. def. pro*
Merl. *de pign. lib. 4 q. 190. n. 2.* Olea *de cess. jur. tit. 4. q. par. n. 24.*
Rota *dec. 294. n. 1. & seq. p. 17. rec.* cum aliis ulterius cumulatis *in prima hujus Causæ dec. §. Istaque.*

Non subsistente replicatione, quod rei conventi allegantes titulum fideicommissi, & donationis, haberi debeant
tanquam tertii possessores, contra quos regulariter personalis actio non exercetur. Etenim dum præsens judicium
inchoatum apparet cum Blasio Cima, & cum Patre adhuc
vivente, contra quem uti hæredem gravatum, & principalem debitorem census, relaxatum jam fuit mandatum executivum, & vigore termini ab eo suscepti etiam cœpta executio, nulla profecto suadet ęquitas, quod consummari mo-
do non debeat per simplicem oppositionem filiorum, quæ 10
præcipue in his terminis præsumi potest collusive excitata,
& ad solum finem supplantandi creditores, ut pro exercitio
actionis personalis etiam contra fideicommissarium not. Fusar. *de subst. q. 720. n. 1. & 4. & q. 621. n. 1. & 3.* Rot. *dec. 41. &
dec. 525. utrobique n. 1. & seqq. p. 13. rec.* Maxime quia nec dari poterat præventiva restitutio fideicommissi in præjudicium actorum incessanter urgentium pro relaxati mandati
executione, ad Text. *in l. qui autem 6. ff. quæ in fraud. Credit.*
Fab. de Ann. *cons. 76. n. 2. & 3.* Rot. *dec. 341. n. 23. p. 4. tom. 2. &
dec. 239. n. 19. p. 18. rec.*

Hęc autem sicuti pluries canonizata fuerunt supervivente Blasio illorum Genitore, sic iterum hodie approbata 11
sunt eo licet defuncto, & fideicommisso purificato in filios
colligantes. Nam agendo pro debito in sui origine pertinēte ad Testatorem, non est dubium, quin actiones omnes, tam
reales, quam personales, exerceri valeant contra fideicom- 12
missarios, aliosq; futuros in hæreditatem successores, *l. 1. in
pr.* ibique scribentes communiter, *ff. ad Trebell.* Peregr. *de fideic. art. 40. n. 92. & art. 53. n. 11. & 12. in pr.* A mat. *res. 13.
n. 10. & 11.* & comprobant Rot in Rom. cambii 19. Jun. & 24.
Nov. 1688. utrobique *per tot.* cor. R. P. D. meo Caccia.

Concurrente alia quoque multum urgenti, & æquitativa
ratione, quod scilicet rei conventi agunt hodie de uno captando, ex eo non solum, quod ex pecuniis Fidelis considerabilem utilitatem reportarunt, dum cum illis novus census creatus est sub leviori usura, & a graviori fideicommittentis hæreditas liberata: verum etiam quia excipientes de
donatione, & fideicommisso, fovere dicuntur causam mere lucrativam, in qua sane hypothesi personalis actio non 13
denegatur, cum exerceri saltem possit ex æquitate etiamsi
opus fuerit contra tertium. Gail. *de Cred. c. 4. sub n. 2070. cum
seq* Maceratensis *var. lib. 2. res. 60. cas. 46. vers.* & dicebat Merlin. *de pignor. lib. 1. q. 10. n. 23* Rot. cor. Arguel. *dec. 6. n. 46.* &
in Firmana Salviani 4. Jun. 1688. §. *cum etiam cum seqq.* cor.
R. P. D. meo Ursino.

Tandem nil afficit, quod dato etiam subingressu tam in 14
reales, quam in personales actiones, ille quidem suffragari

 possit

possit pro sorte secunda census, non vero pro ejus fructibus, & consequenter istorum creditum remanens longe posterius utroque titulo a dd. fructibus allegato, non videatur adhuc sufficiens ad obtinendum, ut contra illos incœpta hodie perfici debeat executio, ex firmatis *in dec.34.p.17.rec.* & in Rom. Salviani 14. Febr. 1667. §. *Quo vero cum seqq.* coram bon. mem. Ottalora, aliisque concordanter in contrarium adductis.

Idem nanque privilegium anterioritatis, quod viget pro sorte, vigere quoque debet pro ejus fructibus ex legali quadam institione, seu transfusione primi in 2. contractum, ad
5 tradita per Andr. *contr.*328.*n.*23. & latius per moder. Neap. *discept.29. fere per tot.* Rot. cor. Priol. *dec.*350.*n.7.cum seq.* & in Romana Salviani 14. Febr. §. *Nec visa fuit*, & 3. Junii 1689. §. *Siquidem*, cor. R.P.D. meo Caprara. Nec contrarium firmant adductæ authoritates, quando, prout in his
6 terminis, uterque contractus opus est fructus producere, nec translativa cessio ex intervallo, nec extinctiva penitus priorum jurium reportata dignoscitur, ut eas singulas declarando prosequitur Rot. in dec. Romana Salviani 3. Junii 1689. §. *Etenim objectum*, cor. R. P. D. meo Caprara.

Et ita neglecta in reliquis exceptione, quod census sit nullus tanquam creatus per simplicem ordinem, & sine reali numeratione pecuniæ, dum revera non cadit sub originali dubio, de quo disceptatur, & pro illius validitate militat observantia in contrarium, decisum fuit, utraque, &c.

R. P. D. BENINCASA.

Æsina Census.

Veneris 5. Junii 1693.

ARGUMENTUM.

Laudantur ea quæ superius firmata noscuntur.

SUMMARIUM.

1 *Unum ex requisitis necessariis ad subingressum in juribus creditoris, est voluntas præambula dimittentis.*
2 *Et pactum, quod pecunia erogentur in eandem causam.*
3 *Verbum*, promitto, *supponit præcedentem interrogationem ex parte ejus, ad cujus commodum promittitur.*
4 *Actus sequens censetur factus ad formam tractatus præcedentis.*
5 *Conventio subingressus probatur etiam conjecturis.*
6 *Instrumentum præsumitur stipulatum a Procuratore juxta tenorem mandati procuræ.*
7 *Probatio præsumptiva non admittitur in iis, quæ respiciunt intentionem actoris.*
8 *Actus, ex quo eruitur præsumptio, debet esse perfectus.*
9 *Præsumptiva probatio inspiciens circumstantias factum comitantes attenditur.*
10 *Ordo directus pro solutione facienda debet continere vincula, & conditiones, sub quibus fit solutio, ad effectum subingrediendi in alienis juribus.*
Limitatur tamen, ut procedat, quoties non constet de separata & præambula conventione subingrediendi n. 12.
11 *Determinatio respiciens plura determinabilia æqualiter determinat.*
13 *Solutio præsumitur facta secundum conventionem præcedentem.*
14 *In materia dividua utile per inutile non vitiatur.*
15 *Actiones personales competentes creditori dimisso transeunt in creditorem dimittentem secluso etiam pacto subingressus.*
16 *Contra singulares successores datur actio in subsidium.*
17 *Ex decoctione debitoris tollitur necessitas illum excutiendi.*
18 *Ex tincto censu fructus amplius non currunt.*
19 *Jura transfusa quoad sortem sunt operativa etiam quoad fructus, si creditum antiquum erat fructiferum.*

DECISIO VII.

Eo tantum sub fundamento, quod ad obtinendum subingressum in juribus creditoris dimissi favore Francisci Maroffi, non omnia concurrerent requisita, Gloss *in l. Aristo quæ res pign. oblig. poss.* recessum fuit sub die 9. Maii anni præteriti a priori resolutione, quam idem præcedenter reportaverat sub die 15. Jan. 1691. Verum quia ex facto melius hodie exarato contrarium apparuit, non dubitarunt DD. redire ad primo loco decisa.

In facto siquidem concordabant informantes, quod Abbas Clemens Fidelis author Maroffi censum emerat sc. mille a Blasio Cima, sive ab ejus procuratore Florido Gaitio, & quod pretium illius cesserat in extinctionem census anterioris favore Episcopi Civrani gravioribus sub usuris olim impositi, sola versabatur controversia circa voluntatem præambulam ejusdem Abbatis subingrediendi in locum alterius creditoris, quia deficiente, vel non probata, magis essentiale requisitum deerat, per quod ex Juribus anterioribus creditor etiam posterior juvari posset, Gl. *in l. primam C. de his qui in prior. Cred. loc. succed.* Rot. cor. Pœnia *dec.*325. *n.*1. & *dec.*248.*n.*11.*p.*13.& *dec.*259.*n.*10. *p.*14.*rec.* 1

Quamvis constet de versione pecuniæ, id solum provenisse dictum de facto, & electione debitoris, qui propriam obligationem solvere voluit, non ex voluntate emptoris census, qui ut jura anteriora acquireret, per pactum expressum sibi præcavere debet, quod pecuniæ in eandem causam erogentur, Grat. *discept.*772.*n.*3. Amat. *ref.*7.*n.*47. *pag.*1. Rot. post Merl. *de pign. dec.*93.*n* 1. & *seq.* & *dec.* 250. *n.*10. *p.*14. *rec.* 2

Sed efficax præambulæ voluntatis argumentum subingrediendi in locum creditoris dimissi ex parte Abbatis resultare hodie visum est ex mandato procuræ, quo mediante deventum fuit ad impositionem census; in ipso nanque apparet contrahentes convenisse tam super versione pecuniæ in extinctionem debiti anterioris, quam super cessione Jurium unico contextu reportanda, ut patet ex verbis, ibi, *Asserentes dd. DD. contrahentes cum dd. scut. mille velle extinguere prout promiserunt unum censum, &c. & reportare Jurium cessionem ad favorem ipsius emptoris, &c.* Non enim promissio extinguendi censum, & reportandi respective cessionem Jurium dari poterat ex una parte, nisi ex altera hoc fuisset requisitum, cum in his terminis semper supponi debeat mutua, & reciproca conventio juxta naturam Verbi *Promiserunt*, quod si in instrumento scriptum fuerit, perinde haberi debet, ac si interrogatione præcedente responsum sit, ut habetur in Lexicon Juridico verbo *Promissionis significatio*: Non enim promittimus nisi rogati, juxta notata per *Donatum ad Terentium*, & regulare est, quod actus qui sequitur, semper censeatur factus ad formam tractatus præcedentis, Surd. *cons.*466. *n.*22. Altograd. *consil.*5.*n.*27. *lib.*1. Menoch. *de præsumpt. lib.*3. *præsumpt.*49. *num.* 2. Rota *dec.*62. *n.* 7. *p.* 19. 3

Attento præcipue, quod mandatum procuræ factum non fuit ad contrahendum simpliciter, & cum quavis persona, sed specialiter cum Abbate Clemente; ex quo magis convincitur, quod promissio ibi conventa reportandi Jurium cessionem, fuerit præcedenter cum eo concordata, in cujus favorem redundabat, & non simpliciter volita ab impositoribus census, quorum hoc nihil intererat: quæ facti circumstantia efficacius ostendit subingressum vere fuisse interPartes conventum, ut ex conjecturis etiam extrinsecis argui potest, Scipio Theodorus *alleg.*66. *n.*12. Capon. *dicept.*39. *n.*10. Olea *de cess. Jur. tit.*4.*q* 1.*n.*17. Rot. *dec.*32.*n.*8.*p.*18. *rec.* 4 5

Neque ex eo quia Instrumentum Impositionis census deperditum sit, nec hodie exhibeatur, dubitari valet, quod conventio subingressus in mandatum procuræ apposita prætermissa fuerit in actu Impositionis, quia sive attendatur stylus Notariorum Urbis, ubi stipulatum fuit, de quo *in sum. n.*12. sive id quod generalis juris præsumptio suadet, nunquam reperiri solet deforme instrumentum a præcedenti mandato, sed per ad normam illius factum præsumitur, Rota *dec.*64.*n.*7.*p* 10. *dec.*341. *n.*10.*p.*13.*dec.*399.*n.*1.*par.*17. 6 cum aliis relatis in una Cæsenaten. Census 17. Aprilis 1682. §. *Cæterum*, coram R. D. meo Decano. Constantia enim utriusque actus validos illos solum facit, & subscribentes *l. Diligenter, ff. mandati*, Cyriac. *contr.*278.*n.*4. Rota *dec.* 73.*n.* 3. *p.* 6. & *dec.*399.*n.* 1.*p.*17.

Non resistente replicatione, quod præsumptiva probatio in materia meri facti admittenda non sit, quando id quod probandum est, respicit fundamentum intentionis actoris, ut dixit Rota cor. Seraph. *dec.* 1171. *n.* 2. & coram 7 Peut. *dec.* 381.*n.*3. aut ubi agitur de interpretando pacto præcedente in esse deducto; nam actus ex quo præsumptio eruitur, debet esse omnino perfectus, Grat. *discept.*285. *num.* 13. Rot. coram Dun. Jun. *dec.* 604. *n.* 4. & *seq.*

Placuit siquidem responsio, quod cum præexistentia Instrumenti deperditi probetur ex solutione Rogitus in actis Notarii, ex subsecuta extinctione, & approbatione census 8 impositi, & demum ex Confessione hæredum Impositoris non versamur amplius in probatione præsumptiva quæ respiciat merum factum, de cujus perfectione dubitetur; sed solum in præsumptione juris, vel interpretatione, quod 9 factum illam habeat circumstantiarum concomitantiam, quam de jure habere debet, unde bene deservit ad fundandam Intentionem actoris, Corn. *cons.*245.*n.*13. Cyr. *contr.* 380. *n.*3. & 4. & magis ad propositum Olea *de Cession. Jur. tit.*4.*q.*1.*n.*17. Menoch. *lib.*1. *præsumpt.* 1. *q.*4. *num.* 3. Adden.

ad

ad Greg. *decis.* 278. *num.* 12. Rota *dec.* 321. *num.*8. *part.*17. *recent.*

Adversari autem prædictis minime valet, quod emptor
census dirigendo ordinem ad mensam nummulariam pro
solutione exigentem pretium liberum, ad commodum ven-
ditoris illud exaraverit, & nullum adjecerit vinculum pro
10 obtinenda controversa subingressione, A Pont. *Cons.* 87.
*num.*4. *& seqq.* Grat. *discept.*269. *nu.* 34. Rota post Merlin.
*de pign. dec.*93. *num.* 12. *& dec.*259. *n.*6. *p.*14. Imo enim con-
tineret summam excedentem creditum extinguendum sicut
pro hac rata animus subingrediendi dari non poterat, sic
etiam excludebatur pro rata credito correspondenti, ex ge-
nerali regula coæqualis determinationis respicientis plura
interminabilia, de qua Text. *in l. jam hoc unum*, *ff. de vulg.*
11 *& pupill.* Menoch. *consil.*1206. *n.*20. Rota *dec.*129. *n.*10. *&*
*dec.*135. *n.*24 *par.*18. *rec.*

Quo enim ad primam partem objecti responsum fuit,
quod tunc demum a libera consignatione pecuniæ valeret
fieri illatio exclusiva animi subingrediendi, quando circa
hoc nulla præcessisset conventio, ut in omnibus terminis
loquuntur authoritates in contrarium adductæ; secus vero
procedit, quando de hujuscemodi conventione debitori non
constat, juxta notata per Card. de Luca *de Credit. disc.*1.*n.*8.
12 *& seq.* & admittit etiam *decisio quæ revidetur*: quod hic non
subsistit; in hoc enim casu attenta correlatione ordinis,
& mandati, solutio in vim illius facta interpretari non pot-
est, nisi secundum naturam illius, Aimon. *cons.* 91. *nu.* 9.
Cæphal, *cons.*159. *n.*13. Rota cor. Gregor. *dec.*93. *nu.*4. *&*
13 *dec.*310. *n.*7. *par.*9. *& dec.*213. *n.*9. *par.*19. *rec.*

Quo vero ad secundam partem facilior fuit responsio ad-
vertendo, quod nulla est implicantia, quod pro quanti-
tate in qua cedere poterat versio, intercesserit animus sub-
intrandi ab ipso mandato procuræ desumptus, & sicut in in-
dividuis locum habet regula in objectum adducta, sic in ma-
14 teria dividua, utile pro inutile non vitiatur, ad Text. *in l. si*
*prop.*10 ibi: *proinde si pro parte versa est pro parte erit actio*,
& l. quod si secus, ff. de in rem verso Rot. *dec.*73. *n.*9. *p.*17. *rec.*

Sed ubi etiam ex supra deductis juris pro Matosso exami-
nata satis non essent ad obtinendam legalem subingressio-
nem in actiones reales, & hypothecarias, quæ dimissio
creditori competebat; suffragari tamen posse dubium non
est ad illam reportandam in actiones personales redundan-
tes ex dispositione *l.*2. *ff. de cens. bon. & l. si venter.*15. *ff. de*
priv. Credit. quæ secluso quovis pacto semper acquiritur,
15 quoties constat de versione pecuniæ in causam crediti ante-
rioris, Surd. *cons.*444. *n.*9. Arias de Mesa *var. resol. lib.*1. *c.*
14. *n.*8. Olea *de cess. jur. tit.*4. *q.*1. *n.*19. Rot. *dec.*294. *n.* 12.
*part.*17 *& dec.*36. *n.*6. *&* 7. *p.*18. *rec.*

Parum relevante, quod hodie non agatur contra Bla-
sium Impositorem census, sed contra fideicommissarios
nullam ab eo causam habentes, contra quos, tanquam sin-
gulares successores, nulla exerceri potest actio nisi in subsi-
dium, & prævia excussione bonorum debitoris, Gait. *de*
16 *credit. tit.*4. *quæst.*11. *n.*127. Merlin. *de pignor. lib.*1. *q.*10. *n.*
11. Rota cor. Royas *dec.*195. *n.*2. *&* 3. cum aliis cumulatis *in*
dec. quæ revidetur.

Quia dubitari nequit, quod in terminis hodie versetur
quæstio, dum Blasius nedum obiit sine hærede, sed ad for-
malem devenit bonorum cessionem, *ut in præsenti in summ.*
17 *nu. unico*. Ideoque inquirendum non est de ulteriore excus-
sione, cujus necessitas tollitur ex illius decoctione, Gloss.
& DD. *in l. ult. in princ. ff. sicut. pet. pacis.* de Salviano *in-*
*spect.*2. *c.*2. *n.*27. Ciarlin. *contr. lib.*1. *cap.*95. *n.*21. Rot. cor.
Bich. *dec.*484. *n. part. & dec.*97. *n.*11. *p.*15. *rec.*

Quod autem hujusmodi actionum exercitium non so-
lum respectu sortis prætendi valeat, sed etiam pro fructi-
bus impugnari amplius non potest eo sub prætextu, quod di-
missio creditoris anterioris facta fuerit cum pecuniis in li-
berum dominium debitoris translatis, quæ cum de sui natu-
ra resolvatur in extinctionem, consequens est, quod habilis
18 non sit ad pariendos fructus, Amat. *resolut.* 7. *n.* 32. Rota
coram Cels. *dec.*302. *n.*15. *& dec.*34. *n.*10. *part.*17.

Quoniam eum ex supra deductis objectum in facto non
subsistat, subintrat profecto regula, quod ubi antiquum cre-
ditum est fructiferum, debentur etiam fructus ex altero in
ejus locum subrogato, mediante legali transfusione primi in
19 secundum contractum, ad Text. *in l. si pupillorum* §. *fin. ff. de*
rebus eorum, Amat. *resol. forens. p.*1. *resol.*7. *n.*33 Roderic. *de*
*annu. redit. lib.*2. *q.*16. *n.*50. *& seqq. cum aliis cumulatis apud*
*Episc. Isclanum discep.*39. *per tot.* & Rot. cor. Priol. *d.*350. *n.*8.

Quæ iterum repetebantur circa nullitatem census ex eo, quia creatus fuerit per simplicem ordinem directum mensæ nummulariæ, & sine reali numeratione pecuniæ DD. rejicienda esse putarunt tanquam extranea ab originali dubio, super quo hodierna versatur disputatio, & considerata congrua observantia, quæ pro validitate illius militare videtur, alias quoque canonizata per sententiam A. C. Thomati.

Et ita utraque parte acriter informante, post trinam causæ propositionem resolutum fuit, &c.

R. P. D. MUTO.

Romana Cambiorum.

Veneris 16. Januarii 1699.

ARGUMENTUM.

Hæc decisio magistraliter determinat, quo casu fieri possit fructuum coacervatio; illosque in sortem redigi fructiferam, & in comprobationem *disc.* 5. Card. de Luca, *sub tit. de credito*.

SUMMARIUM.

1 *JUstitia sententiæ Rotalis ex decisionibus editis probatur.*
2 *Obligatio cameralis paratam habet executionem.*
3 *Illiusque executionem impedire non valet exceptio usurariæ pravitatis, quæ turbida sit.*
4 *Et præcipue si illa prætendatur, ex quo contractus sit anatocismus.*
5 *Mandatum quod per debitorem nunquam fuit impugnatum, eo magis est exequendum.*
6 *Anatocismus quid sit, & quando contractus dicatur.*
7 *Cambium creatum ex fructibus alterius Cambii non augmentative nec accessorio ad priorem sortem, minusve cum superfœtatione fructuum in vim præcedentis pacti vel fixæ determinationis, sed ex mera partium voluntate, de anatocismo notari non valet, & n.*8. *amplia, ut n.*9.10. *ac* 11. *declara, ut n.*12.
13 *Contrahentium intentio præsumitur conformis naturæ contractus.*
14 *Extrajudiciales confessiones prolatæ a defensoribus principali non præjudicant.*
15 *Non est inspiciendum, quid partes petierint, sed quid judex concesserit.*
16 *Reservatio hypothecæ atque jurium prioris contractus novationem non excludunt.*
17 *Amplia, licet secundus contractus initus sit inter debitorem, & creditorem.*
18 *Ex omissione reportationis jurium cessionis oritur argumentum novationis.*
19 *Judex semper debet inclinare pro usurarum exclusione.*
20 *Actus impugnatus nequit ab impugnante allegari.*

DECISIO VIII.

EXhibitis in Congregatione Baronum pro habendo eorum complemento ex bonis cla. me. Flavii Ursini olim Brachiani Ducis novissime defuncti per D. Principem Joannem Baptistam Burghesium mandatis adversus illum obtentis in Tribunali A. C. tam pro fructibus census in sorte sc. 60. mill. quam pro sortibus, & fructibus duorum cambiorum ab eodem D. Duce contractorum favore cla. me. D. Camillæ Ursinæ Burghesiæ, & alterius cum ipso D. Principe istius nepote, & successore, eo quia cæteri creditores dicti D. Ducis contendere cœperant relata cambia minime potiri anterioritate, seu privilegio famigeratæ Bullæ Baronum, tanquam inita post præsentata in Archivio fideicommissa hujus Nobilissimæ Domus Ursinæ; D. Princeps Burghesius timens, & ægre ferens suorum creditorum saltem in partem jacturam probandum assumpsit hæc cambia creata fuisse ex fructibus prædicti census anterioris, & pro quibus Bulla Baronum extra controversiam intrabat, ad quem effectum positiones dedit in actis ipsius Congregationis, in quibus fassus fuit, quod licet instrumenta cambiorum stipulata legantur in pecunia numerata, veritas tamen fuerit realem pecuniæ cursum non intervenisse, sed cambia celebrata fuerint *ex fructibus dicti census*. Atque ipsorum respective cambiorum (desumentibus inde defensoribus ipsius D. Principis eandem anterioritatem, ac privilegia census transfusa fuisse in cambia, de quibus agitur) Verum etsi Congregatio satis existimans ex prædictis Instrumentis

antiquum creditum fructuum census fuisse extinctũ, illudque per separata, & distinctia cambia novatum, defensorum assumptum, & occasionalem Principis cõfessionem rejecerit, rescribendo non intiare pro his cambiis facultatem Bullæ Baronum; utrunque tamen ansam prębuit memorato D. Duci debitori reclamandi ab antedictis mandatis in Tribunali A. C. expeditis, eo sub obtentu, quod controversa cambia, hoc interim una cum prænominato credito censuali per D. Principem Burghesiũ cessa favore D. Principis Odescalchi, utpote creata ex fructibus dicti census, ipsorumque respective cambiorum, subjaceant damnato lenoni *Anatochiæ*, seu *Anatocismi*, desumpto ex Imperatoria sanctione *in l. fin. C. de usuris*, prohibente usuras, tam preteritas, quam futuras, in sortem redigi delegata proindeque per *Signaturam Justitiæ* causa Tribunali nostro, pronunciatum fuit prævijs duabus decisionibus cor. R.P.D. Captara, editis sub diebus 21. Junii 1697. & 13. Januarij 1698. pro executione ipsorum Mandatorum A. C. repulsa tanquam insubsistenti proposita exceptione damnati fœnoris; & cum ultimo loco iterum Signaturæ Justitiæ visum fuerit hujus causæ revisionem mihi demandare cum clausula, *Alteri qui ad legitimam*, proposui desuper in hodierna audientia consuetum dubium, quod denuo DD. pro ulteriori executione resolverunt, eam non minus exigente validitate ipsorum Mandatorum non oppugnata, quam Justitia satis præfulgente ex præadductis decisionibus R.P.D. mei Captaræ, atq; ex aliis infra deducendis, ut alias dixit Rota cor. Cels. *dec.* 63. *nu.* 4. Bononien. fideicommissi de Ghisellis 26. Junij 1693. §. *fin.* cor. R.P.D. meo Captara, & Forolivien. cautelæ Angeli 23. Junii proxime præteriti, §. *primo*, coram me.

Justitia sane DD. iterum indubitabilis apparuit; nam quo ad fructus census etiam in mandatis contentos nulla aderat quæstio, & respectu sortium, ac fructuum cambiorum creditum convincebatur ex publicis Instrumentis obligationis cameralis vallatis paratam executionem in se habentibus, Rot. cor. Cocc. *dec.* 2395. *in princ.* in Romana cambiorum 26. Junii 1697. §. *Cum enim*, coram bo. mem. Ursino Decano, & in alia Romana cambiorum 9. Decembris ejusdem Anni §. *Sane*, coram me.

Haud obsistente reperita in adversum exceptione damnati fœnoris, seu *Anatocismi ex l. fin.* desumpta; quamvis enim ad præservanda illorum Mandatorum executionem satis pro responsione fuisset quod altiorem indaginem talis exceptio requirat, indeque in hujusmodi Judicio reddatur inefficax
3 ad petitam executionem impediendam, ut in generalibus terminis objectarum usurarum advertit Scacc. *de camb.* §. 7. *gloss.* 5. *n.* 57. Rota post Zach. *de oblig. Cam. dec.* 149. *n.* 13. *in rec. dec.* 55. *n.* 2. *p.* 15. & in puncto Anatocismi, Lothman, *resp.* 52. *tom.* 2. Fortius quia eadem mandata decreta, & rela-
4 xata fuerunt multis ab hinc annis, & in Congregatione Baronum exhibita absque ulla oppositione Ducis debitoris, unde eo magis veniunt exequenda, text. *in l.* 2. *C. de execut. rei*
5 *Judic.* Rot. cor. Coccin. *d.* 1079. *n.* 7. *&* 8. cor. Bich. *dec.* 257. *n.* 19. & in Melevitana Bonorum 4. Januarii 1692. §. *Res enim*, cor. bo. me. Ursino Decano.

Pro totali illius eversione (præcisive etiam ab inspectione, an dispositio *dict. l. finalis* procedat tantum in usuris illicitis) animadvertebant pariter DD. non omnem fructuum, seu usurarum conversionem in sortem, per d. legem prohibitam fuisse, prout contra veriorem apud doctores, & magis ut infra receptam in foris sententiam indefinite asserere visum fuit nonnullis signanter exteris puro verborum ejusdem legis cortici inhærentibus; sed duntaxat illarum usurarum, vel fructuum conversionem, *quæ fit decisorie, seu augmentative*, ad antiquam sortem, vel cum superfœtatione fructuum ad fructus, antiquo eorundem credito non extincto, minusque novato, in quibus equidem terminis constituitur vera *Anatochia, seu Anatocismus*, in odium fœneratorum, & ne mergantur debitores, per Justinian. *in dict. l. fin.* damnatis, ut ex ipsius legis contextu desumitur. Cum enim antiquæ leges etsi usuras usurarum prohiberent, callidi nihilominus fœneratores eas hac fraude eludere tentassent, ut usuras sorti applicarent, deindeque totius illius summæ usuras exigerent, quod per jus civile toleratum permissumque fue-
6 rat, ut observat Cujac. *ad l.* 20. *C. de usuris*; quia tamen eo casu fuisset legem imponere verbis, & non rebus, hanc usurarũ ac sortis applicationem, fructuumque superfœtationem, merito prohibuit *Imperator* laudata constitutione, quia id rei ipsa erat usurarum usura, quod quia Jura prohibebant exigere, sed usuras semper usuras manere nullumque usurarum incrementum dari decrevit, ut super eadem *l. fin.* notat Gloss. *in figuratione casus*, & non obscure relato Cicerone in Epistola ad Atticum, Budeus in annot. ad pandectas *in l. nihil interest, de naut. fœnor.* Andr. *contr.* 210. *n.* 1. Faber. *de error. pragmatic. decad.* 20. *error.* 1. *in princ.* Gibald. *de usur. cap.* 5. *art.* 9. *confectar.* 5. *n.* 16. Avendan. *de Cens. cap.* 39. *n.* 11. Crivell. *decis. Dolana* 103. *n.* 13. Berlich. *dec.* 268. *n.* 8. & Christin. *decis. Belgica* 49. *n.* 12.

Propositæ speciei non sunt cambia de quibus agitur; sed totaliter diversæ, & ab allegata lege non damnatæ, quoniam (attenta etiam confessione D. Principis Burghesii emissa in supradictis decisionibus, cambia creata fuisse ex fructibus census, priorumque respective cambiorum, & non in pecunia numerata, prout Instrumenta loquuntur) eadem cõ-
tracta fuerunt *non augumentative*, nec *accessorie* ad priorem 7
sortem, neque cum *superfœtatione* fructuum in vim præcedentis pacti vel fixæ determinationis, sed ex mera partium voluntate, quinimo ad complacendum ipsi D. Duci debitori per viam extinctionis antiqui debiti fructuum, ac novationis distinctos separatosque contractus cambiorum desuper initos, saltem brevi manu ex fictione legis, citra aliquã machinationem, fraudem, seu dolum, ad quem eliminãdum edita fuit prohibitio *d. l. fin.* Nam ultra contrariam Juris præsumptionem magis adauctam ex qualitate Magnatum hujus Ordinis, Principissa Camilla, & Princeps nepos non fuerunt in mora exigendi usuras, ut eas postmodum data opera in fructiferam sortem converterent, indeque Ducem debitorem graviori sorte onerarent, & ad extremum redigerent; sed potius eidem D. Duci in angustiis rei familiaris posito, & affinitate conjuncto, complacendi cum maximo ipsorum incommodo, & damno, cum carere necesse habuerint pecuniis, quas alioquin, si eisdem solutæ fuissent in creditum fructiferum verisimiliter implicassent; ideoque non suæ, sed debitoris potius utilitati prospexisse dicendum est, sicuti appositæ objectæ fraudi, vel machinationi ex hoc capite desumptæ, respondent Vomager. *de usu Usurar. cap.* 5. *de Jur. Civil. n.* 135. *cum seqq.* & signanter *n.* 157. Mævius *de Debitor. c.* 4. *sect.* 6. *n.* 28. Berlich. *dec.* 68. *n.* 8. *in fin.* Et si deinde creditum fructuum & usurarum preteritarum in novas sortes redactum fuit, id obvenit in sublevamen pariter ejusdem Ducis debitoris, ne suorum bonorum distractionẽ per viam subhastationis viliori pretio pateretur, ut eleganter differit Avendan. *de Censibus c.* 39. *n.* 13. cui signanter tam ingenti, & adeo qualificato sublevamini erga debitorem non respexit Bruneman. *in adversum citat. in d. l. fin. in fin.* ut nil mirum si inciderit in errorem, indistincte asserendo, quod debitores ex rigore creditorum, ad convertendas usuras in sortem cedere cogantur, quia inde aliquid commodi recipiant.

In qua nanque diversa fructuum conversione in sortem per viam precedentis debiti fructuum extinctionis, quacunque fraude, seu machinatione remota, *verior, & communiter in foris recepta* opinio est hujusmodi *l. final.* dispositionem cessare, & usuras in sortem independentem redactas parere usuras, easque tanquam ex nova radice productas exigi posse, juxta sententiam originariam ab eadem glossa super eadẽ
l. finali verb. ponere, quam sequuntur & laudant Alberic. *in* 8
l. Socium qui in eo vers. dic. quod aliquando, ff. pro Socio, Barb. *super eadem l. final. n.* 4. Ruin. *cons.* 55. *sub n.* 18. *vers. nec obstat lib.* 2. Fab. de Ann. *con.* 48. *n.* 25. *lib.* 1. Lothman. *consil.* 18. *n.* 218. *lib.* 1. *cons.* 52. *n.* 146. *cum seqq.* 264. *&* 294. *lib.* 2. *& cons.* 38. *n.* 17. *lib.* 4. Ros. *observ.* 11. *num.* 11. *& seqq.* Andreol. *controv.* 28. *num.* 8. Scip. Theod. *allegat.* 40. *num.* 61. Vomager. *de usu Usurar. de Jur. Civil. cap* 5. *n.* 128. Staiban. *de interess. lib.* 1. *quæst.* 16. *num.* 8. Scac. *de Camb.* §. 7. *glos.* 2. *num.* 54. *cum sequent.* Roderic. *de ann. reddit. lib.* 3. *quæst.* 7. *num.* 28. *vers. hæc autem sententia*, Marquard. *de Mercat. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 53. Mævius *de debit cap.* 4. *sect.* 6. *sub n.* 25. *cum seq. n.* 28. Avend. *de Cens. cap.* 38. *n.* 11. *&* 12. ubi in fine ait, hanc sententiam esse verissimam, in judicando, ac consultando tenendam atque sequendam, Gibalin. *de usuris lib.* 2. *cap* 5. *art.* 9. *consect.* 5. *per tot.* Duard. *de Cens.* §. 4. *quæst.* 38. *per tot.* Altimar. *ad Rovit. dec.* 9. *in addit. ad nu.* 38. Et secundum hanc opinionem Glossæ responderunt Tribunalia tam extera, ut apud Milanen. *dec.* 8. *num.* 359. *lib.* 1. Linglois *dec.* 15. *quæst.* 14. Cavalcan. *dec.* 21. *sub n.* 3. *lib.* 1. Mastrill. *dec.* 124. *n.* 8. Giurb. *dec.* 24. *n.* 34. *Christin. dec. Belgic.* 49. *n.* 10. *p.* 1. Berlich. *dec.* 168. *n.* 8. *part.* 2. Crivell. *decis. Dolan.* 103. *num.* 10. ubi refert ita respondisse Senatum alioquin fraudibus, & usuris aversum, Latt. *decision.* 88. *numer.* 14. quam nostrum, ut in alia Romana cambiorum 26. Junii 1697. cor. bon. mem. Ursino Decano, & in Avellina, seu Nullius præstationum 9. Maii 1698. §. *Injustitia*, coram R.P.D. meo dell'Olmo.

Hæcq; opinio tot DD. calculo, totq; Tribunalium reso-

lutio-

lutionibus, in civili, & in aliis contractibus, in quibus ut hic, stipulatio intercedit, ut distinguendo ipsimet tradunt, videlicet Bart. *super eadem lege singulari n.* 2. Bald. *sub n.* 33. *in fin.* Paul. de Castr. *sub n.* 23. Jason. *sub n.* 3. & Salicet. *n.* 14.

Præterea, & si per modum discursus ad effectum convertendi debitum fructuum antiquum in novas sortes fructiferas requireretur pecuniæ oblatio in præsentia, seu saltem pecunia solutioni parata posthabitis fictione legis, & stipulatione, adhuc utraque qualitas non deficeret; non quidem obligatio pecuniæ in præsentia, nam singula cambia celebrata fuerunt mediantibus ordinibus directis nummulariæ S. Spiritus per Ducem debitorem actualiter cessis, seu giratis, & per ejus cessionarios, vel giratarios exactis, *ut Summario Domini Principis Actoris n.* 1. cum sequentibus; non urgente præadducta ipsius Principis confessione, quod hæc gesta fuerint fictitie, & per apparentiam, cum vere cambia contracta fuerint ex fructibus; nam nihil detrahunt fictioni, seu apparentiæ a Jure inductæ, quia lex in hac parte non exquirit realitatem actus, dum alias esset frustatoria, & de vento;
9 sed contentatur ipsa fictione, & apparentia, juxta doctrinam Bart. in *dict. l. singularia sub n.* 20. Bald. *n.* 23. Paul. de Castr. *n.* 23. Bolognet. *n.* 8. & Cagnol. *n.* 18. *ff. si cert. petat.*

Nec pariter deficit pecunia solutione parata; etenim in his terminis ad effectum, ut pecunia parata solutioni dicatur, doctores nostri non exigunt, quod debitor habeat pecuniam in marsupio, sed quod habeat facultatem solvendi, inspecta scilicet qualitate personæ, & bonis per ipsum possessis, ut præ cæteris admonent Baldus *in*
10 *eadem lege singularia sub n.* 33. Salicetus *n.* 16. Folgos. *n.* 20. Cagnol. *n.* 40. & Bolognet. *sub n.* 7. *prope finem*, & *sub n.* 10.

Absque eo, quod hujusmodi fictione, ac præsentiali pecuniarum oblationi, seu facultati eas solvendi, in debitore conster sæpe dicta confessio domini Principis, dominum Ducem debitorem has pecunias ad solvendum antiquum creditum fructuum non habuisse; præterquam quod præcedere poterat solutio pecuniarum ad cambium, prout in intermedio cambio de anno 1670. contracto gestum fuit, & ex eadem cambii pecunia dominus Dux præcedentes fructus exsolvere, ut passim practicatur in his mu-
11 tuis stipulationibus, sicuti videre est penes Sperel. *dec.* 28. *n.* 73. adhuc ex hac confessione nil aliud concludentur, quam quædam moralis difficultas, per quam dominus Dux non valuisset absque ejus incommodo solvere fructus decursos; non autem impossibilitas physica, & naturalis, itaut si Dux voluisset cum aliquo ipsius incommodo solvere, non potuisset, vel accipiendo pecunias ad interesse, ad finem hoc debitum exsolvendi, quod impossibile de eo tempore sidem non erat, prout liquet etiam ex quo sicuti Dominus Princeps Odescalcus hæc credita contra Dominum Ducem emit a Domino Principe Burghesio, eadem facilitate dare potuisset pecunias Duci ad effectum eundem creditorem dimittendi, reportata cessione jurium translativa, & non extinctiva, seu distrahendo pretiosa mobilia, vel alienando feuda, aliaque stabilia, & quod magis est ad hunc præcisum finem, & effectum præsentialis pecuniarum obligationis, inverisimile prorsus reddebatur in tanto Duce, quod nec momentaneam mutuationem, *vel amico, seu ab affine reportare potuisset*, quæ cuilibet alteri longe inferioris notæ difficilis obtentu non est. Ad hoc autem, ut ratione impossibilitatis prænotata *l. fictio* sequi non possit, non sufficit so potentia moralis, sed requiritur subphysica, & naturalis, Zas. *super dicta l. singularia num.* 16. Alciat. *num.* 10. Castrens. *sub n.* 4. & 26. & Jacob de Aren.
12 *Instit. lib.* 4. *tit. de action.* §. *Præjudiciales sub num.* 23. & hic possibilis confessionis intellectus sufficit, ut ad favorem Principis confitentis veniat complectendus, ex Rota *in recent. decis.* 443. *num.* 3. p. 1. *decis.* 191. *num.* 5. *part.* 11. *decis.* 174. *num.* 7. & 8. *part.* 17. & in Pisauren. Hæreditatis 5. Decemb. præteriti, §. *Quin iterum circa fin.* cor. me, præcipue cum hæc tenderet ad exclusionem actus illiciti, Rota coram Greg. *decis.* 476. *num.* 6. coram sacr. mem. Alexandro VIII. *decis.* 253. *num.* 14. & 15. & *in recent. decis.* 17. *num.* 11. *part.* 18.

Demum nec pro exclusione novationis, & extinctionis antiqui debiti fructuum recurri potuit ad anterioritatem fructuum censûs deductam, ut præmissum in exordio fuit, coram Congregatione Baronum, eamque in successivis cambiis transfusam; quandoquidem ultra generalem responsionem, quod respectu cambiorum in sui origine creatorum favore Dominæ Principissæ Camillæ, Aviæ, inanis reddebatur disceptatio super intentione domini Principis circa allegatam hujusmodi anterioritatem, cum potius inquiri necesse fuisset intentionem dictæ Principissæ contrahentis, quæ conformis præsumi debet qualitati actus in se nullam anterioritatis præservativam continentis, Card. de Luca *de Jurepat. disc.* 15. *num.* 9. *ad*
13 *med.* Rot. coram Ubald. *decis.* 13. *num.* 2. & 3. Talis anterioritas fructuum, eorumque in nova cambia transfusio confessata non fuit a Domino Principe, sed tantum ab ejus defensoribus tam in voce, quam in scriptis extrajudicialibus exposita, quæ eidem Principi obesse non valuerunt, juxta notata per Rotam cor. Coccino *dec.* 1980.
14 *n.* 45. & 46. & *in recent. dec.* 214. *n.* 44. *part.* 6. & *dec.* 64. *num.* 29. *part.* 17.

Quinimo cum eadem anterioritas, atque transfusio rejectæ deinde fuerint per Congregationem Baronum, in aliquo attendendæ non veniunt: inspici quippe non debet quid Partes in judicio petierint, sed quid fuerit per Ju-
15 dicem concessum, *vulgar. l.* 1. *C. de divers. rescript.* Rot. in Romana Legati 27. Novembris 1693. §. *Objecta autem*, coram bon. mem. Ursino Decano in Bononien. Divisionis 10. Maii 1697. §. *Minus obsistit*, cor. me, & prius favore ipsiusmet Principis in Romana Dotis super restitutione quoad reservata 14. Martii 1695. §. *Decisa Voluntas, in fin. pariter*, coram me.

Eoque magis quia allegata non fuit insimul cum hac anterioritate, & transfusione, duratio antiqui crediti fructuum, neque prætensum fuit ipsorum substantialia jura vigere, ut tunc ad sensum DD. in contrarium deductorum exclusa novatio remansisset, ea ratione, quia substantia, & firmitas primi contractus stare non poscit cum substantia, & firmitate secundi; sed dumtaxat relata fuit anterioritas hypothecæ, uti quid accidentale, quo quamque casu illius reservatio, etsi expresse adjecta fuisset in subsecutis contractibus, novationem minime impedivisset, ut generaliter in terminis qualitatis accidentalis distinguunt atque declarant Gozzad. *cons.* 23. *num.* 12. *in princ.* Amat. *resol.* 50. *num.* 2. & in specie transfusionis Jurium, seu retentionis propriæ hypothecæ, vel illius
16 transfusionis in novum contractum, Roccha *disp.* 137. *num.* 28. *cum seqq.* Merl. *in pig. lib.* 3. *quæst.* 20. *num.* 19. & 25. Olea *de Cess. Jur. tit.* 4. *quæst.* 1. *sub n.* 33. Cenc. *de Cens. quæst.* 103. *sub num.* 17. *vers. cæterum*, Matt. Medic. *dec. Senen. examen.* 41. *num.* 43. Rota coram Dunoz. Jun. *decis.* 69. *sub num.* 2. cor. Merl. *dec.* 66. *num.* 1. cor. Priol. *decis.* 250. *num.* 15. in Tusculana Bonorum 18. Junii 1694. coram Reverendiss. D. meo Molines Decano, & in puncto similis anterioritatis in hoc præciso casu in dicta Romana Cambiorum 27. Junii 1697. §. *Haud resistente*, coram bon. mem. Ursino Decano.

Duplici oppositione nullatenus attenta; non altera, quod id procedat, quando novus contractus fit inter debitorem, & tertium, non autem ut hic inter debitorem, & creditorem; verius siquidem est, quod ejusmodi subingressus per viam novi contractus detur etiam creditori, ut eidem liceat in jura sui antiqui crediti subintrare, illisque uti in novo contractu cum eodem debitore inito, si-
17 cuti discusso formiter articulo tenet Carleval. *de Judic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 35. *n.* 14.

Minusque altera, quod reportata non fuerit contemporanea cessio translativa jurium anteriorum, sub qua hypothesi loquatur præadducta decisio in Tusculana Bo-
18 norum coram Reverendissimo D. meo Decano, eo quia quidquid foret de hujusmodi assumpto, tunc solum disputabili, quando ageretur de principaliter decernenda hujusmodi anterioritate, vel non; secus autem hodie ad effectum judicandi, an secuta fuerit novatio ad favorabiliorem, cujus resolutionem potius conducit omissio reportatæ cessionis, & reservationis anterioritatis in Instrumentis novorum contractuum, atque ex tali omissione perperam conjectura desumitur, quod contrahentes antiquum debitum fructuum in suo esse fructuum *redigere voluerint in sortem subalternam*, deducendo usuras usurarum damnatumque *anatocismum*, eo quia hoc assumptum nullibi probatur, & repugnat literæ ipsarum Instrumentorum ipsi novationi superius firmatæ, & partium intentioni; nam alias tot cautelas non adhibuissent
18 in celebrando novos, & distinctos contractus, prævia solutione fructuum, & nova creatione cambiorum cum

Ordi-

Ordinibus directis nummulariæ S. Spiritus, deinde a Domino Duce per intermedias personas exactis, & demum præsumptione juris, juxta quem semper in dubio contra usuras inclinare debet judicis religio, Posth. *dec. Bonon.* 21. *n.* 15. Rot. *in rec. dec.* 35. *n.* 18. *& dec.* 153. *n.* 9. *p.* 4. *t.* 2.

Cessatque penitus difficultas, cum tali prætensioni anterioritatis per defensores D. Principis deductæ acriter ex adverso fuerit oppositum, eidemque oppositioni adhæserit Congreg. Baronum, quæ anterioritatem petitam denegavit, ut hodie tanto minus objici possit, ad regulam Text. *in cap. ex eodem de Regul. Jur. in* 6. Grat. *discep.* 276. *n.* 35. *cum seq.* Card. Albic. de *inconstant. in Judic. qu.* 24.
20 *sub n.* 5. Rota coram Cavill. *dec.* 135. *n.* 5. *cum seqq. & dec.* 179. *n.* 4. *& in rec. dec.* 229. *n.* 9. *part.* 18.

Et ita conclusum partibus inter se acriter contendentibus.

R. P. D. U R S I N O.

Eugubina Salviani.

Lunæ 27. Februarii 1690.

A R G U M E N T U M.

Pertractatur de eadem quæstione agitata per Card. de Luca *in d. disc.* 6. *de credit.* an pro fructibus recompensativis eadem mereatur anterioritas, quæ pro sorte tribuitur.

S U M M A R I U M.

1 *Creditor pro pretio rei venditæ præfertur in ipsa re cæteris creditoribus, quoties dominium præservaverit.*

2 *Non tamen competit eidem prælatio pro fructibus recompensativis post initam venditionem decursis,* & n. 5. *Limitatur,* ut n. 6.

3 *Eadem anterioritas, seu prioritas, quæ competit pro sorte, competit quoque pro fructibus, declara.* ut n. 4.

7 *Reservatio dominii facta pro fructibus usque tunc decursis non operatur quoad decurrendos.*

D E C I S I O IX.

Immissio quæ fratribus de Bentivolis sub die 15. Februarii 1686. concessa fuit adversus fratres de Coventinis in possessione controversi prædii *della Corgnola*, pro residuo pretii d. prædii sub reservatione dominii venditi Comiti Francisco Benin communi debitori, quæque in hodierna hac audientia iterum confirmationis robur obtinuit, per aliam decisionem coram me pariter editam super negotio principali, dubitatum hodie fuit, *an esset etiam concedenda pro fructibus recompensativis ejusdem creditis;* & domini in negativam abierunt sententiam.

Licet enim dicti fratres de Bentivolis pro residuali pretio controversi fundi ab ipsis venditi, ac pro ea etiam parte pro qua emptor sibi census accollavit, & non extinxit, sint potiores, & præferendi omnibus creditoribus dicti emptoris, & jam antecessoribus usque ad integram d. pretii satisfactionem, attenta reservatione dominii, & hypothecæ inter partes conventa, juxta censuram text. *in l. cum manusatn* 80. *in fin. ff. de contrah. empt.* de qua Mant. *vot.* 43. *in fin.* Grat. *disc.*
1 413. *n.* 14. Merl. *de pign. lib* 4. *tit.* 1. *q.* 41. *sub n* 53. *& seqq.* & aliis relatis in Bononien. concursus 3. Junii 1681. §. *finali* coram me, & in præsenti decisione hujus causæ edita pariter coram me sub die 25. Junii 1685. §. *pariter finali*.

Attamen hypotheca privilegiata supra creditores tempore anteriori non competit, nec pro fructibus recompensativis debitis tanquam accessionibus dominii, & ex natura con-
2 tractus, neque etiam pro aliis prætensis, uti expresse promissis, & comprehensis sub eadem speciali hypotheca, non quidem ex natura contractus, quia regula juris ex parte adversariorum ad hunc effectum deducta, quod videlicet ejus anterioritas, quæ competit sorti, trahatur etiam ad fructus tanquam illius accessiones, de qua text. *in l. Lucius, ff. qui*
3 *pot. in pign. hab.* & Rot. *dec.* 393. *n.* 7. *& seqq.* cor. Cels. *& dec.* 77. *n.* 5. *&* 9. penes Urceol. *de Transact. & in rec. dec.* 382. *n.* 3. *p.* 5 *& dec.* 104. *n.* 3. *& seq. p.* 19. procedit solum, quando fructus provenirent a sorte transfusa in aliquem contractum de ejus natura fructiferum; secus autem quoties prout hic prætenduntur uti quædam accessiones extrinsecæ pendentes a dicto pretio, pro quo fuit reservatum dominium; hoc enim casu potioritas competens sorti, ex reservatione dominii, aut ex aliquo alio privilegio, trahitur ad ipsas accessiones, quemadmodum advertunt Pereg. *de fideicomm. art.* 41. *n.* 46. Grat. *disc.* 42. *n.* 31. *& seq.* Card. de Luca *de dot. disc.* 145. *n.* 40. *cum seqq.* & per inductionem plurium Jurium, & exemplorum a simili, bene comprobat Rota *in decis.* 703 *n* 3. *& seqq.* coram Eminentissimo Cerro.

Maxime dum prædii fructus, in quorum locum subrogantur, & petuntur dicti fructus recompensativi, jam
4 fuerunt ab emptore percepti, & consumpti; cum enim naturaliter dominium dari non possit rei jam consumptæ, & amplius non extantis, illius reservatio pro sorte conventa nullum operatur effectum respectu illorum fructuum, qui amplius non extant, sed illi potius constituunt debitum mere pecuniarium, personale, & indifferens, quod diversimode veniat a sorte judicandum, ut optime ra- 5
tiocinatur Card. de Luc. *de cred. disc.* 6. *num.* 13. *& seq.*

Multo autem minus competit prætensa potioritas pro fructibus expresse promissis, & comprehensis sub eadem speciali hypotheca reservativa dominii, quam sine dubio in his terminis de jure deberi autumarunt Merl. *de pign. lib.* 3. *tit.* 6
3. *q.* 96. *n.* 1. Urceol. *in append. ad consul. c.* 5. *n.* 29. *vers. & in summa t.* 2. *in fin.* & Rot. *dec.* 1331. *n.* 15. *& seq.* cor. Coccin. *& dec.* 481. *n.* 5. *cor.* Seraph. *& dec.* 381. *n.* 4. *p.* 5. *& dec.* 206. *n.* 5. *& seq. p.* 10. *rec.* & in Romana Dotis 10. Maii 1686. *§. & quidem*, cor. R. P. D. meo Hervavult, ubi considerantes.

Etenim non subsistit in facto, quod dicti fructus fuerint sub speciali hypotheca conventi in instrumento venditionis prædii stipulato de anno 1647. quinimo venditio ibidem legitur pure, ac libere celebrata absque ulla reservatione dominii etiam quoad pretium. Quamvis autem in altero instrumento ratificationis ejus venditionis longe post stipulato, de anno scilicet 1660. conventa fuerit reservatio dominii usque ad integram pretii satisfactionem, nec non etiam fructuum; hæc tamen restricta noscitur ex lectura, & contextu d. instrumenti ratificationis ad fructus duntaxat usque tunc decursos, & debitos fratribus ratificantibus scut. 58. pro residuo eorundem inter contrahentes calculat. & solidat. quemadmodum aperte convincitur ex illis verbis, ibi: *Quousque vero dd. Com. Franciscus prædictos Census ut supra accollatos extinxerit, & summas prædictas per eum ut supra pro residuo pretii, & Jurium debit. effectualiter, & integraliter solverit, sibi reservarunt dominium:* quæ quidem referri, & adaptari non possunt, nisi ad fructus usque tunc decursos, & calculatos, non autem adducendos in posterum, & a die celebrati instrumenti; unde dd. reservatio dominii, ex qua fratres de Bentivolis potioritatem desumunt, limitata fuit ad certam causam sortis, & fructuum usque tunc decursorum, & non valet nisi limitatum producere effectum, neque extenditur ad causam diversam fructuum decurrendorum imposterum, argumento text. *in l. in agris, ff. de acqu. rer. dom. & l. age* 3. *Cod. de transact.* & in suis terminis tradunt Nuguerol. *alleg.* 17. *n.* 34. Urceol. 7
consul. 99. *n.* 30. *vers. item quando.*

Et ita partibus hinc inde auditis.

R. P. D. A N S A L D O.

Romana Salviani.

Veneris 13. Junii 1698.

A R G U M E N T U M.

Ab alio enucleatur materia pertractata per Card. de Luca *in disc.* 14. *de credit.* an & quo casu res alienari & hypothecari prohibita remaneat affecta creditorum favore quoad commoditatem percipiendi fructus.

S U M M A R I U M.

1 *Injustitia sententiæ operatur, ut illa nomen sententiæ non retineat.*

2 *Quæ exigantur, ut Salviano sit locus.*

3 *In re quæ alienari est prohibita, non operatur hypotheca nec pro commoditate percipiendi fructus.*

4 *Emphyteuta non potest onus infigere bonis emphyteuticis in præjudicium concedentis.*

5 *Si in concessione emphyteusis prohibita fuerit alienatio cum clausula,* & non alias, aliter, nec alio modo, *non potest hypothecari nec ipsa commoditas percipiendi fructus.*

6 *Exceptiones quæ authori competebant, competunt quoque successori.*

7 *Bona Emphyteutica ad dominum debent libera redire.*

8 *Hypotheca in bonis emphyteuticis ad effectum acquirendi jus percipiendi fructus, perdurare non potest, si ipsa bona amplius penes debitorem non existant,* & n. 9.

10 *Emphyteusis perpetua ad dominum non revertitur nisi in concursu fisci hæredis non veri, sed anomali.*

11 *In concessione similis emphyteusis, si appositum fuerit pactum, ne ulla prorsus obligatio imprimi posset, nec super commoditate percipiendi fructus; eo casu ista sub hypotheca non cadit, licet non agatur in præjudicium domini concedentis.*

12 *Facultas hypothecandi commoditatem nunquam comprehenditur sub quacunque effrænatissima prohibitione alienationis,* & n. 13. & 14. ac 23.

13 *Ita-*

15 *Itaque sub hypotheca poni potest juxta libitum, & conventionem actu possessoris.*
16 *Et hypotheca transit cum emphyteusi in quemcunque possessorem*, & num. 18. & 21. ac 23.
17 *Cessionarius majora jura habere non potest, quam cedens.*
19 *Consolidatio emphyteusis favore domini, si sequatur ex actu voluntario, in eum transit hypotheca contracta ab emphyteuta.*
20 *Prohibitio vendendi, cedendi, seu alienandi Jura, non comprehendit commoditatem percipiendi fructus.*
21 *Dispositio capere non potest diversum sensum ab eo, sub quo exprimitur.*
25 *Bona ex post acquisita quando remaneant affecta hypotheca antecedenter contracta.*
26 *Praescriptio statutaria adversus forensem, & ignarum urgere non potest.*

DECISIO LX.

UTrique dubio per me in hodierna propositione complicato, scilicet ex parte Astulphi super prætensa re judicata, & ex opposito super immissione in Salviano ad instantiam Petri Pauli promota, respondentes Domini ex eodem fundamento, quo censuerunt, immissionem denegari non posse, in necessarium quoque antecedens minime reputarunt constare de re judicata.

Manifestum quippe erat, quod cum tota controversia resideret in expetita a Petro Paulo immissione, eo ipso, quod in hoc promeruerat usque ab initio exauditi, contrariæ sententiæ, sive duæ (prout hic) ad normam Statuti Urbis, sive tres ad formam juris, etiam concurrente temporis lapsu, ac positiva socordia provocantis in committenda causa appellationis, nusquam transire poterant in rem judicatam; nam si deinceps apud ulteriorem judicem eniteat ratio fundamentalis primævæ petitionis, consequenter earundem adversantium sententiarum emicat injustitia, quæ cujuscunque rei judicatæ nedum obstaculum, sed & nomen evertit, ac tollit, ita de-
1 cernente notissimo Text. *in l. 4. §. Condemnatum, ff. de re judicata*, cum quo millies processit Rot. & signanter cor. Seraph. *dec. 1323. n. 6.* & cor. sacr. me. Alex. VIII. *dec. 161. n. 1. & 2. & dec. 185. n. 6. part. 10. rec.* & in alia Romana Salviani 2. Decembris 1681. §. 1. coram bon. mem. Emerix Decano.

Aggrediendo itaque cardinem causæ, prima fronte non leves utique videbantur responsiones adductæ per Astulphum ad vindicandas ab injustitia sententias, quas in geminis præcedentibus instantiis obtinuerat; cum enim pro parte Petri Pauli fundata prætenderetur intentio in hujusmodi Salviano ratione crediti dotalis, quod erat extra controversiam vigens in summa residuali sc. 1000. una cum fructibus successiva, ac proportionabiliter decursis, valide, & robuste objiciebat Astulphus, quod eadem intentio sive petitio claudicabat in duobus illis extremis copulative requisitis ad effectum, ut adversus tertium, ac singularem successorem in vim utilis Salviani interdicti tribui etiam vero, & indubitato creditori posset immissio, nempe hypotheca infixa super ipsa re, deinceps in tertium translata, nec non possessio ejusdem rei penes debitorem de tempore contracti debiti, juxta vulgaria principia, de quibus Menoch. *de adipisc. possess. remed. 3. n. 161.* Negus. *de pign. part. 9. membr. 1. sub nu. 6.*
2 *vers. & propterea*, Rot. *dec. 919. part. 2. rec.* & cor. Ubald. *dec. 23. & dec. 48. in omnibus n. 1.* & alibi passim.

Respectu siquidem hypothecæ, licet Astulphus non impugnaret regulam, de qua ulterius circa hypothecam cadentem super commoditate, non obstante quacunque prohibitione alienationis adjecta in instrumento concessionis emphyteuticæ, nihilominus quia domus, contra quam Petrus Paulus immissionem expostulabat, alias sub directo dominio DD. de Grimanis, relative ad alias investituras concessa apparebat Matthæo, ac Petro debitoribus ex causa dotis Petri Pauli, nō solum sub expressa amplissimaq; prohibitione alienandi, sed sub illa strictiori conventione, & pacto, ut neque memorati concessionarii, seu Emphyteutæ valerent (sunt verba præcisa) *eorum melioramenta, & alia ut supra locata, ac Jura aliis vendere, cedere, seu alienare, alienationis vocabulo latissime sumpto, etiam cum clausula reservata consensu proprietarii, & non alias, aliter, nec alio modo:* hinc proinde neque etiam jus, sive commoditas percipiēdi fructus affici poterat
3 hypotheca favore ipsius Petri Pauli, ad tradita in proposito per Card. de Luc. *de emph. disc. 44. n. 5.* Censal. *dec. Lucen. 4. ex n. 1. cum plur. seq.* Rot. *dec. 102. n. 20. & 21. post* Torr. *de pact. fut. success. repetit. decis. 665. sub n. 16.* coram Card. Cerro.

Perstrigentius autem reflectendo ad duplicem circumstantiam, quarum utraque de per se, multoque magis insimul junctæ aberrare faciebant causam a prædicta regula permissiva facultatis obligandi commoditatem fructuum rei em-
phyteuticæ, quorum prima, & potentior videbatur illa, quod 4
ad summum hujusmodi facultas obligandi commoditatem fructuum rei emphyteuticæ obstringere valebat omnes, & quoscunque successores ipsius hypothecantis, etiam si forent independentes, ac singulares; at nusquam poterat eadem facultas retorqueri in præjudicium domini directi, qui nullum hypothecationi præstitit assensum, imo in concessione rei suæ expressissime dissentiit, per verba superius recensita, & per ea fortiora, quæ subsequuntur- *nisi prius habuerit expressum consensum in scriptis:* non enim potest Emphyteuta, & concessionatarius onus infigere rei alienæ, remque ipsam in effectu obligare in præjudicium concedentis, ex animadversis per Molfes. *ad cons. Neap. to. 3. tit. de pign. & hypoth. q. 25. n. 2.* Surd. *dec. 216. n. 10.* Rot. *dec. 502. n. 13. cum duob. seq.* post Cen. *de cens. & dec. 86. ex n. 1. usque ad 8. & n. 33. & seqq. p. 5. rec.*

Eoque magis adaucto, perpensoque pacto literali in contractium sub illis clausulis resolutiva incluso- *non alias, aliter, nec alio modo-* quæ ipsam concessionem, cujus solummodo vigore potest prætendi facultas hypothecandi commoditatē, inficiunt, ac resolvunt usque ab initio, ac si investitura ac concessio facta non foret, ex sæpius deductis apud *Scribentes*
& præsertim Grat. *discep. 748. n. 10. 12. & seq.* Modern. Palm. 5
alleg. 41. n. 28. & 29. Rot. cor. Coccin. *dec. 1980. n. 86.* & cor. Card. Cerr. *dec. 93. n. 17. & in rec. dec. 74. n. 7. & 8. p. 13.* & in Romana reintegrationis fideicommissorum 18. Junii 1696. §. *Descendendo itaque*, coram bon. mem. Emerix Decano.

Quapropter sicuti reclamantibus DD. de Grimanis proprietariis contra factum Matthæi, & Petri, necessarium reddebatur hypothecationem illorum domum per contraventionem superinductam rescindere; ita dum Astulphus mediante affrancatione apud Patres non controversa successerat in loco eorundem DD. de Grimanis, plenamque proprietatem conquisiverat, valebat & ipse proculdubio, & maxime per viam exceptionis elidere hanc hypothecationem in substantiam prosecutoriam fructuum, & inductivam oneris saltem pro indirectum in ipsa proprietate, ut ex generali in omni, & quolibet succedente in jus alterius, nempe quod exceptiones, quæ competiissent authori, competant quoque successori, seu cessionario ex iis, quæ habentur in *l. emptor. cum ibi*
not. per DD. C. de hæred. vel act. vend. Bald. *in l. 1. n. 5. & seq.* ibi- 6
que etiam Aret. *n. 20. ff. si cert. pet.* Valenz. *cons. 15. n. 27. cum seq. & signanter n. 34.* Surd. *dec. 308. n. 1. cum duob. seq.* Rot. *dec. 576. n. 16.* cor. Dunoz. Jun. *dec. 810 n. 6.* cor. Card. Cerro.

Quin etiam, ex quo idem Astulphus nedum simplex possessor hujusmodi domus, sed effectus quoque reperiebatur ex titulo, & causa dotis pro summa scut. 4. mill. successor Petri ultimi Emphyteutæ, qui Agatham filiam nuptui tradiderat Astulpho cum datione in solutum prędictę domus pro enūciata quantitate scut. 4. mill. cessare ex illius parte subjungebatur omnis amaritudo, quia ex posteriori hoc titulo nactus legitime erat subalternum utile dominium: ex prædicto autem separato titulo affrancationis a Canone, & successionis in locum DD. de Grimanis, assecutus quoque fuerat directum; unde posita conjunctione utriusque dominii utilis cū directo, suapte natura consolidebāt onera quęcunque, nexus hypothecę, vel jura, quæ per intermedium concessionarium quomodolibet in re, vel supra rem imprimi potuissent, cum
nihil tam naturale sit, quam quod res redeat ad dominum, 7
prout erat ab initio libera, nisi bonorum natura, vel pactum obstet, prout uno ore concludunt per Tex. *in l. iex vectig. ff. de pign.* Corbul. *de emph. tit. de caus. priv. ob alien. limit. 33. n. 4. & 5.* Caldat *de extinct. Emph. c. 13. sub n. 35. vers. subjacit præterea*, Guidop. *dec. 575. n. 2. & seq.* Olach. *dec. 156. n. 9. & 10.* plene Modern. Palm. *inter dec. Lucen. divers. dec. 140. n. 24.*

Altera circumstantia, quę simultanee tangebat secundum extremum supra indicatum, versabatur in eo, quod quando ad favorem Petri Pauli suscepta fuit per communes debitores obligatio, nullo modo domus hęc in ipsorum debitorum dominio, vel Patrimonio numerabatur, quamobrem & cessante tunc extremo possessionis in debitore cessare quoque videbatur Salvianum, & non poterat considerari ulla amplius obligatio super commoditate percipiendi fructus, si iidem fructus de eo tempore non nascebantur in dominio debitoris il-
los obligantis, ut in proposito ratiocinatur Negus. *de pig.* 8
p. 2. membr. 3. sub n. 45. vers. intellige Surd. *dec. 97. n. 12. & 13.* Amat. Panorm. *res. 29. n. 10. & 11.* aliique apud illos.

Fortius, quia etiam ex post (supposita, ut supra translatione etiam simplicis dominii utilis in Astulphum) neque fructus,

ctos, contra quos dirigebatur Salvianum, nascebantur in do-
minio obligati; ideoque pariter ex hoc capite clarissime e-
mergebat, corruere in radice fundamentum petitæ immissio-
nis, quod aliam rationem in se continere non potest, nisi il-
lam, quod commoditas censetur esse quid separatum ab ipsa
re, & consequenter iotantum non obstante qualitate emphy-
teutica, vel pacto, creditor fruatur illa commoditate, inquan-
tũ nihil intersit domino, vel officiat dominio, si fructus, qui
colliguntur, potius percipiantur a creditore, quam ab Em-
phyteuta, & possessore obligato; secus autem quoties, prout
hic, legitime fructus percipiuntur ab alio investito, & contra
quem illa actio personalis, quę intentari posset contra obli-
9 gatum, & reductive contra fructus ab ipso percipiendos, nul-
latenus potest exerceri, ut acriter examinando articulum
prosequitur Card. de Luc. de Emph. d. disc. 44. sub n. 5. propo
fin. vers. omnino tamen, & n. 6. & 7. & disc. 58. n. 18. & sub tit.
de cred. disc. 14. n. 4. & seq. & innuit Rot. in Roman. Salvian.
21. Junii 1693. §. Præterea, coram R. P. D. meo Caprara.

Ceterum domini non dedignantes materiam altius a suis
principiis exordiri, quamvis de facili transire valuissent cum
nõ dissimilibus resolutionibus aliae editis in nostro auditó-
rio, opinati sunt, totam corruere materiam oppositionum ex
unico illo principio, quod cum in pręsẽti ageretur de domu
concessa Matthæo, & Petro communibus debitoribus extra
naturam ordinariam emphyteusis regulariter reversivæ post
extinctionem certarum generationum, vel terminationem
unius, aut alterius lineę ad sui principium, sive ad reunionẽ,
& consolidationem cum dominio directo, sed tractaretur de
perpetua potius locatione, quam Emphyteusi, & in omnem
casum de emphyteusi sempiterna, vel quod idem est, transi-
toria ad quoscunque hæredes, ita ut ex hoc capite nunquam
reverti posset ad dominum, nisi in concursu Fisci hęredis nõ
10 veri, sed anomali, juxta firmata per Bellamer. cons. 23. ex n. 5.
usque ad fin. Perege. de jur. Fisci lib. 4. tit. 3. n. 28. Rosen
tal. de feud. cap. 5. concl. 54. n. 4. & 5. Mastril. de Magistr.
lib. 3. cap. 10. n. 386. Card. de Luc. de feud. disc. 72. n. 9. &
10. Rot. dec. 236. n. 4. part. 1. recent.

Clarum erat, quod nisi obsisteret pactum positivum intra
viscera ipsius concessionis, & investituræ conclusum, ut ne-
11 que fructus, neque illorum commoditas unquam obliga-
ri posset, ut erat casus, de quo Censal. dec. Lucen. 5. Card. de Lu-
ca d. disc. 44. de Emphyt. n. 5. Rota cor. Cerro decis. 665.
sub n. 16. quibus addi potest eadem Rot. decis. 646. num. 8.
coram Merlin. quia tunc circa aliam rationem servanda
erat conventio præpediens, ne ulla prorsus obligatio im-
primi posset, etiamsi non tangeret præjudicium domini, ac
prohibentis, quia sic placuit eidem domino prohibenti rem
suam alteri dare, & non alias, ita ut, quemadmodum fert
adagium, stet pro ratione voluntas, ad Text. in l. in re
mandata, C. mandat. cum suis notiss. concord.

Profecto, pręcisive a contraria prohibitione, vel pacto, fa-
cultas hypothecandi commoditatem nunquam comprehen-
ditur sub quacunque effrænatissima prohibitione alienatio-
nis, non solum per doctrinam Ber. in l. Codicillis n. §. Insti-
12 tutæ n. 4. ff. de l. 2. ubi firmat, posse feudatarium, vel Emphy-
teutam etiam per centum annos se se obligare ad dandum
fructus, quantũvis vigore prohibitionis constituere nequeat
emendari jus usus, quam sane Theoricam Doctores intelle-
xisse videtur ad limites objecti superius animadversi, nempe
ob efficaciam obligationis personalis, sicuti præsupponentes
ex hac ratione extinctionem obligationis cum persona obli-
gati, citra scrupulum in hoc casu tradidere in praxi Surd. de
13 alim. tit. 4. q. 10. n. 25. & seq. Bero. q. famil. 95. n. 3. cum duob. seq.
Negusant. de pign. p. 2. membr. 2. n. 48. & 49. Grat. discep. 43.
n. 11. Molin. de primog. lib. 1. c. 20. n. 11. cum duob. seqq. Valenz.
cons. 56. ex n. 1. usque ad 13. Fusar. de substit. 597. n. 5. Jos. de
Rosa, cons. 18. n. 27. & seq. Card. de Luca de feud. disc. 61.
n. 18. Episc. Rocca, select. disp. jur. c. 60. ex n. 29. cum plu-
rib. seq. Rot. dec. 1444. n. 10. cum 3. seqq. coram Coccino.

Sed, & proprius per alteram doctrinam Jason. in l. fin. C. de
jur. Emph. n. 78. in fin. ubi sectando dictum Jo. Fabri in §. Item
serviana instit. de action. positive loquens de feudo fraterni-
zante cum emphyteusi, inquit, ut quamvis feudum nõ possit
oppignorari, tamen fructus, & commoditas bene possunt op-
pignorari, & cum Jas. qui revera diversum casum, sive diver-
14 sam propositionem efformat a Bartolo, processerunt Pecific.
de Salviano inspect. 3. c. 2. ex n. 72. ad 77. Caldas de extinct.
Emph. lib. 4. c. 5. n. 18. Merl. de pign. lib. 2. q. 8. n. 61. cum duob.
seq. Salgad. in labyr. credit. p. 3. c. 3. n. 47. & seq. & c. 15. n. 9.
cum seqq. Paitell. jun. in annot. ad exped. 10. n. 43. cum 4. seqq.
Censal. dec. Lucen. 16. v. 32. & seqq. & signanter n. 39. & 41.
Rot. Florent. apud Modern. Lucen. cons. 751. §. penult. & per-

petuo tenuit nostrum Tribunal, ut videre est in dec. 81. cum 6.
usque ad fin. cor. Merl. & cor. Peuting. dec. 123. n. 8. cum 3. &
seq. & dec. 71. n. 18. post observ. for. Mella, & cor. Zatar. dec.
59. ex n. 11. complur. seq. & cor. Card. Cerro, dec. 92. ex n. 9. u-
sque ad 16. & dec. 144. n. 5. & seq. & in rec. dec. 275. n. 26. p. 9.
& dec. 77. n. 4. p. 17. in Romana Salviani 4. Junii 1693. §. Se-
cundo domini, cor. Reverendiss. Hesvavult, Archiepiscopo
Turonen. in Romana Horti 4. Febr. 1695. §. Quæ sunt o-
mnia, cor. R. P. D. meo Pio, & in altera Romana Salviani
sub eadem die, & anno, §. Et in omnem casum, cor. R. P. D. meo
Molines, confirmata 4. Junii 1696. §. fin. cor. eodem, & 26.
Junii 1697. § Quæ si procedunt, cor. R. P. D. meo Lancetta.

Agnoverunt itaque Doctores, quod (nisi prędjudicium ali-
quod revera inferatur ipsi domino directo, quotiescunque
casus acciderit naturalis, vel conventæ reversionis rei em-
phyteuticæ, sive feudalis ad dominum directum,) habet feu-
datarius, sive Emphyteuta jus aliquod contradistinctum ab
ipsa re, & proprietate, disponendi semper de ea commoditate,
quæ per ipsam legem investituræ non est prohibita in pręju-
dicium hæredum, aliorumque habentium causam quomo-
dulibet ab investito, in commercium venire, & hypothecari;
& idcirco ubi agatur de emphyteusi hęreditaria, absque hæsi-
tatione concludunt, posse hujusmodi commoditatem perci-
piendi fructus separatem ab infixione, vel impressione one-
ris, alteriusve servituris in ipsa re, poni sub hypotheca juxta
libitum, & conventionem actu possessoris, quemadmodum
videre est apud Didac. a Britto in c. potuit de locat. §. 2. n. 20. 15
Grat. disceptat. 43. n. 16, Merl. de pign. d. q. 8. n. 81. lib. 2. No-
guerol. alleg. 37. n. 39. Modern. Lucen. consult. 561. n. 2. &
Modern. Mantuan. consult. 100. n. 8. cum duob. seqq.

Atque hinc descendentes Domini ad casum, cum emphy-
teusis esset hæreditaria, & donec extaret aliquis hæres dura-
tura, corruere illico animadvertunt omnem oppositionem,
quæ ex parte Astulphi promovebatur; nam separando, & qua-
tenus opus esset conjungendo utramque personam, quam
idem repræsentabat Astulphus, utique circa personam effe-
ctui utilis Domini, quia persona hęc, sive titulus pendebat a
facto debitorum, qui præcedenter hypothecaverant, & pote-
rant ea jam præmissis hypothecare (teste Jas. cum sequacibus
ubi supra) commoditatem fructuum, certe per hujusmodi fa-
ctum debitorem nequibat ullo modo deleri illa impressio,
quæ legitime facta conjiciebatur super commoditate perci-
piendi fructus in futurum; hoc enim est infortunium cujus-
libet succedentis etiam ex titulo oneroso in rei charactere
legitimæ hypothecæ jam obsignata, unde nascitur Salvia- 16
num, ad trad. per Rota dec. 619. n. 2. in fin. part. 2. rec. &
cor. Bich. dec. 330. n. 12. & dec. 212. n. 2. & 3. coram Card.
Celso, cum reliquis vulg.

Quo vero ad alteram personam, quam circa controver-
siam per Organum affrancationis indueret Astulphus, nimi-
rum Domini directi, pariformiter secundum hucusque insi-
nuata collabescere visum est objectum; sicuti namque DD. de
Germanis conqueri minime valuissent de subjecta hypothe-
cę commoditate fructuum; ex quo hujusmodi subjectio in ni-
hilo lædebat ipsorum jura, nilque eorum intererat, si fructus
ex solutis Canonibus percipiebantur a Petro Paulo, vel a Mat-
thęo, ac Petro, vel a quocunque alio extraneo hęrede, & quo-
modolibet successore; ita nec de eadem hypothecatione con- 17
queri juridice poterat Astulphus, qui aliud jus acquirere ne-
quivit, quam haberent in se DD. de Germanis, vulg. l. nemo
plus 55. de reg. jur. & in l. traditio 20. ff. de acquir. rer. domin.
& in c. nuper 6. v. nos autem, de donat. inter vir. & uxor. Rot.
dec. 94. n. 21. & dec. 129. n. 8. & 10. cor. sact. mem. Alex. VIII.

Quodque superius dicebatur de congruitate, & justitia, ut
res libere cedere deberet ad Dominum, prout libere a Domi-
no fuerat concessa, utique applicari valuisset, quotiescunque
factus esset casus devolutionis; sed perdurante tenore concel- 18
sionis hæreditariæ, & transitoriæ ad quoscunque etiam in
Astulpho, qui ex hoc capite, & non alio consecutus est datio-
nem in solutum sibi factã, a Petro Patre Agathæ illius uxo-
ris, non potest hic, & nunc cogitari de regressu, & libertate ab
oneribus valide, juxta testimonium Jason. circa commodita-
tem, impressis per Matthæum, eundemque Petrum, ut ex jam
stabilitis, & ex se patet ad sensum; quodve idcirco objiciebat
Card. de Luca de actione personali non exercibilis adversus
tertium translatarium, ad summum locum sibi vindicare
posse figendo pedes in doctrina Bartoli, quæ tamen (juxta
adagium, non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse) mi-
nime ac substantialiter adversatur. At induendo firmamentũ
Jasonis, qui supponit expresse, fructus per Emphyteutam, &
Feudatarium posse oppignorari, moles sua ruit difficultas, &
illa legitima oppignoratio intra sphærã ejusdem commodi-
tatis

satis afficit quemcunque successorem, ut præter superius allatos in §. *Agnoverunt*, constanter respondit Rot. cor. Zarat. *d. dec.* 59. *nu.* 14. *cum duob. seq.* & cor. Cerro *d. dec.* 92. *ex nu.* 17. *usque ad fin. & d. dec.* 144. *nu.* 9. *pariter usque ad fin. & in d. Romana Horti* 4. *Februarii* 1695. §. *Objectum siquidem cum duob. seq.* cor. R. P. D. meo Pio, & in dicta Romana Salviani, proposita sub eadem die ex §. *Nec dici potest usque ad fin. &* 4. *Junii* 1696. §. *fin.* cor. R. P. D. meo Molines, & 26. Junii 1697. §. *Nil refragante*, cor. R. P. D. meo Lancetta.

Et sane firma remanente base, quod commoditas nisi tangat præjudicium Domini directi valeat hypothecæ subjectari, omnis, & quæcunque æquitas in manifestam deflecteret iniquitatem; nam contra justitiam foret, quod (ut erat in hac hypothesi Petrus Agathæ genitor) post hypothecationem contractam eludere valeret anteriorem creditorem, qui de hujusmodi hypothecatione pepigerat, transferendo utile dominium in alterum; & asperum pari lance foret, si hic Translatarius, utilisque Dominus ex facto debitoris effectus, nancisci quoque procuraret Jura Domini directi, sicque decipere eundem anteriorem creditorem per infractionem illius hypothecæ, quam neque Dominus utilis, neque directus capax erat irrumpere; quando tamen, si consolidatio sequatur ex actu voluntario, omnia jura clamant, firmas remanere hypothecas, & obligationes contractas ab Emphyteuta, ut patet ex Roderic. *de*
19 *ann. reddit. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 7. *prope fin. vers. quod sublimitandum*. Caldas *de renov. Emph. q.* 18. *nu.* 17. *in fin. vers. quæ conclusio*, Fulgin. *de Jur. Emph. tit. de renunc. q.* 3. *n.* 4. *& n.* 8. *&* 9. Cens. *de Cens. q.* 22. *n.* 9. de Marin. *resol. Jur. lib.* 1. *c.* 101. *n.* 3. ibique Rodoer. *in addit. n.* 13. Salgad. *in Labyr. Credit. p.* 3. *c.* 3. *n.* 68. *&* 69. Anton. *de temp. legal. lib.* 1. *c.* 67. *n.* 10. *& lib.* 2. *c.* 55. *sub n.* 30. *vers. secus esset*, Vincent. de Franch. *dec.* 226. *n.* 3. *ad med.* ibique Modern. *Melphitten. n.* 3. *in fin.* Vargas *dec. Aragon.* 29. *n.* 24. *cum duob. seq.* Rot. *dec.* 294. *n.* 11. *p.* 1. *rec. & dec.* 523. *n.* 2. *&* 3. *& n.* 6. *part.* 18.

Amaritudo stetisset, quando ad censum verborum investituræ illa prohibitio cedendi, & alienandi etiam *Jura* comprehendere posset jus obligandi commoditatem, in hac enim parte valida fuisset oppositio. Verum non minus ad mentem juris, non minus ad rationem concomitantem, ac denique non minus ad intelligentiam ipsius investituræ præfulsit, eandem prohibitionem vendendi, cedendi, sive alienandi *Melioramenta*, *ac Jura*, intelligi non posse de juribus commoditatis, quæ proprie non est jus, sed simplex facultas disponendi de re sua, videlicet de fructibus, jam præsupposita solutione canonis in sempiternum, sive durante hærede investiti de sanguine, sive extraneo alienatis a Domino directo; & idcirco Bartolus optime censuit, quemlibet Emphyteutam posse se obligare ad dandum fructus etiam per centum annos rei emphyteuticæ, quantumvis nequiret sese obligare ad dandum aliquod jus, quod revera foret jus, licet minoris importantiæ, ut est illud
20 usus, Jason autem admisit, posse commoditatem percipiendi fructus libere oppignorari, quia nempe hujusmodi oppignoratio in ordine ad commoditatem sonat potius in facultatem Domino directo non præjudicialem, quam in jus, prout animadvertendo, quod hæc commoditas sit quid distinctum a jure emphyteutico, principaliter moventur tam sequaces Bart. quam Jasonis, ut ex eorundem confrontatione liquet.

Ratio autem, quæ mentem juris, & Doctorum, ut diximus, concomitatur, est illa eadem, quam supra tetigimus, nempe quod nec Dominus directus conqueri valet de hypotheca infixa super fructibus ad eum non reddituris, nisi advento casu legitimæ devolutionis; Dominus vero
21 utilis post hypothecam jam impressam pati modo collacrymari non valet ullam jacturam, quia potius debet de seipso lamentari, si rem acquisivit affectam onere hypothecæ, quæ efficit, ut contra tertium etiam ignarum quotidie exerceat Salvianum, sicuti ultra deductos tradiderunt Arguel. *de acqu. possess. qu.* 8. *n.* 8. 28. Posth. *resol.* 99. *n.* 12. *cum duob. seq.* Rot. cor. Pamph. *dec.* 112. *n.* 4. *& dec.* 17. *nu.* 2. cor. Ninot. *& dec.* 110. *n.* 8. *part.* 17. *rec.*

Lex denique investituræ idipsum suadebat, ibi nanque dicitur successive. *Item cum expresso pacto, quod dd. Emphyteuta, & sui non possint eorum Jura, nisi integre, & in totum cedere in personam tantummodo non prohibitam a lege, & præsertim non possit illa cedere in Fiscum, Ecclesiam, Collegium, sive Universitatem, &c.* Quapropter, dum in hoc subsequenti Paragrapho repetitum legimus verbum *Jura*, illudq; nequit amplecti puram commoditatem, cum parum interesset, an fructus perciperet Ecclesia, Collegium, Universitas, vel Fiscus; sed tantummodo jus ipsum emphyteuticum, inquantū Domino directo præjudicabat impedita reversio rei suæ, & ad hasce manus mortuas transiret, non posset proinde hujusmodi vocabulum *Jura* capiens intellectum in subsequenti parte dispositionis diversum sensum præseferre ab eo, sub quo exprimitur in antecedenti, juxta regulam, de qua Bart. 22
in l. Centurio n. 28. *ff. de vulgar. pupillar.* Torniel. *cons.* 23. *n.* 59. *& cons.* 104. *n.* 7. Rot. *dec.* 16. *sub n.* 4. *vers. ergo illa verba part.* 8. *rec. & dec.* 3. *num.* 18. *&* 19. *part.* 19.

Et ob illud verbum *Jura* antecedenter expressum, interpretari non poterat, nisi respectu Juris vere realis, & tendentis in destructionem, sive servitutem, ac damnum domini directi, non autem circa commoditatem colligendi fructus, quorum respectu non interest dominum directum, si ab una, vel altera manu colligatur, donec durat concessio, quemadmodū in substantia bene semper prohibitio alienationis adjecta in concessione, minime impediat facultatem oppignorandi commoditatem, ut præter decisiones latius supra recensitas sub §. *Sed & proprius*, videre est *in dec.* 188. apud Modern. Lucen. *de pact. fut. success. repetit. decis.* 173. *p.* 13. *rec.* 23
utrobique n. 2. *cum duob. seqq. & in ejus confirmatoria la* 57. *n.* 9. *pariter cum duob. seq. p.* 14. & in Romana Salviani 7. Junii 1694. §. *penult.* cor. bon. mem. Emerix Decano confirmata 28. Januarii 1697. §. *fin.* coram Rev. P. D. meo Muto.

Ad objectum subinde, quod eliciebatur circa carentiam extremi hujus Judicii in Salviano, scilicet possessionis Matthæi, & Petri, hujus domus de tempore, quo contraxerunt debitum dotale favore Petri Pauli, in quantum illud ferebat exercitium actionis in subjecta materia ob trāslationem rei emphyteuticæ in alterum, jam hucusque subversum dignoscebatur ex præmissis, quibus addi potest Pacific. de Salvian. 24
inspect. 3. *c.* 2. *n.* 76. *&* 77. qui bene distinguit, non agi in hac specie obligatæ commoditatis de illis actionibus personalibus, quę cum persona obligati extinguūtur. In quantum autem idem objectum tangit propositionem in genere, quod res, ad quam petitur immissio in Salviano, debeat esse in possessione debitoris de tempore contracti debiti, cessabat illico difficultas in facto, dum ex ipsomet *Summar.* Astulphi *n.* 6. *lit. B.* apparebat, Matthæum, & Petrum conquisivisse pro majori parte domum, de qua agitur, ante exarationem Instrumenti dotalis cum Petro Paulo. Et tamen etiam præcisive ab hac animadversione facti plana subintrabat responsio, quod cum sub obligatione amplissima Camerali Matthæus; & Petrus obligassent Petro Paulo omnia bona, & jura præsentia, & futura, superabundabat, eundem Matthæum, & Petrum ex post domum hāc acquisivisse, & actu possedisse, ad hoc, ut illa obligatio hypothecaria futurorum bonorum, & jurium comprehensiva superet vinculum hypothecę in ipsa domo, juxta tradita per Negusant. *de pign. p.* 8. *membr.* 3. *sub n.* 6. *vers. si autem hypotheca fuit generalis*, Cyriac. *contr.* 55. *n.* 11. *& seq.* Anton. *de temp. legal. lib.* 3. *c.* 67. *n.* 1. Rot. *dec.* 12. *n.* 6. 25
post Zacch. *de oblig. Camer. & dec.* 675. *n.* 3. *& seq. p.* 4. *tom.* 3. *rec.* & cor. Pamphil. *dec.* 345. *n.* 1. ibique Add. *n.* 18. *& dec.* 144. *nu.* 29. cor. Card. Cerro, & in præallegata Romana Salviani 7. Junii 1684. §. 1. cor. bon. me. Emerix, & 28. Januarii 1697. §. *Indubitanter*, coram R. P. D. meo Muto.

Remaneret præsidium valde labile præscriptionis, cui subsidiarie nitebatur Astulphus, ex quo Petrus Paulus tacuerit per spatium 20. & ultra annorum: At Domini considerantes, agi de personis forensibus, & ignaris, quod domus fuerit translata in Astulphum, facile transierunt cum regula, quod contra forensem, & ignarum præscriptio allegari non potest, nisi illa longissimi temporis, quæ ratione publici commercii, ne dominia stent in incerto, absorbeat Jura privatorum, facitque præsumere vel satisfactionem, vel titulum meliorem, ut in proposito hujus simplicis præscriptionis annorum decem, & viginti, data ignorantia ex capite forensitatis, vel absentiæ, vel alio consimili favore intertantis hypothecarium, vel Salvianum, communiter notatunt Jos. Ludov. *de Lucen.* 31. *nu.* 18. Grat. *de March.* 15. 26
n. 12. *cum duob. seq.* Thomat. *dec.* 26. *n.* 27. *& dec.* 44. *n.* 29. *&* 29. & respondit Rot. cor. Royas *dec.* 137. *nu.* 5. *& in rec. dec.* 108. *nu.* 5. *cum duob. seq. part.* 14. *& dec.* 231. *n.* 6. *&* 7. *part.* 19. & in Urbinaten. Salviani 28. Junii 1680. §. *At fuit responsum*, cor. clar. mem. Card. Matthæjo.

Atque hæc adeo solida Dominis visa sunt, ut inopportunum censuerint descendere ad examen statuti Urbis, quod ex peculiari privilegio dotis admittit, hypothecari posse bona emphyteutica in vim *cap.* 122. *lib.* 1. satis esse credentes de jure utrique dubio respondere ad sensum præmissorum, utraque, &c.

R. P. D.

R. P. D. MUTO.

Firmana Census.

Lunæ 9. Junii 1698.

ARGUMENTUM.

Censum ex credito constitui non posse, fuse liquet *ex disc.* 30. Card. de Luca *decre it.* quoties autem census fuit constitutus a debitore, qui pecunias censuales statim creditori ex causa alterius debiti exsolvit, an dicatur ex credito impositus, itaut non sustineatur, plene in decisione discutitur, atque etiam deciditur, quod fructus census non debeantur nec loco damnorum & interesse, si creditor sciverit evictum fuisse fundum censitum, ubi tamen non reperiatur explicita debitoris obligatio subrogandi alium fundum in casu evictionis.

SUMMARIUM.

1 Instrumentum facit probationem probatam.
2 Numeratio pecuniæ in censu ex quibus verbis desumatur.
3 Assertioni Notarii super interventu pecuniæ est standum, donec contrarium probetur.
4 Præcipue, si concurrat longæva contractus observantia.
5 Census impositus cum pecuniis contextualiter traditis eidem creditori ex causa alterius debiti, sustinetur, & valet.
Et contrarium tantum recipitur, vel quoties concludenter probetur præventivum pactum restituendi pecunias, vel ubi constaret debitum quod fuit extinctum, subsistentiam non habere, in numer. 6. 7. & 8.
9 Ampliatur conclusio, de qua n. 5. ut ea procedat, licet census extiterit impositus sub gravioribus usuris, quam extiterit debitum extinctum quando tamen extinctio fuit coacta, non voluntaria.
10 Simulatio non datur absque causa simulandi.
11 Simulatio ex quibus excludatur, & num. 12.
13 Evicto fundo censito census remanet statim extinctus, & resolutus, si evictio sequatur ex causa anterioris hypothecæ.
15 Et ubi evictionem ignoret creditor, ei fructus debentur, non tanquam censuales, sed loco damnorum, & interesse; at si scientiam habuerit, fructus exigere nequit nec loco damnorum, & interesse, & num. 16. & 22.
17 Fructus census censuario debentur etiam evicto fundo ipsoque sciente, si ipse vel petierit novi fundi subrogationem, vel saltem in contractu stipulata fuerit conventio subrogationis in casu evictionis.
At si nec subrogationis petitio, neque pactum existeret, fructus peti non valent, num. 20. & 21.
18 Licita est conventio in censu, quod eveniente evictione fundi censiti aliud subrogetur.
19 Et ad hoc ut census per evictionem fundi non resolvatur valet creditor in casu evictionis pro subrogatione alterius fundi agere, licet illa in contractu promissa minime fuerit.
23 Evicta fundi censiti parte, census non resolvitur, si remaneat altera pars sufficiens.
24 Ut ob scientiam evictionis fundi census extinctus remaneat, requiritur illius probatio certa; & clara cum omnibus suis qualitatibus, adeout præsumpta, & inductiva non sufficiat.

DECISIO XI.

Postquam Papirius Bartolus in Tribunali A. C. condemnati obtinuerat Horatium Centoflorenum ad restitutionem pecuniarum, quas nonnullis creditoribus illius solvere coactus fuerat, egit adversus Franciscum, & Bernardinum fratres de Ferronis tanquam debitoris debitores pro consignatione residualis pretii, ac fructuum prædii nuncupati *Acqua Santa*, quod a capitibus creditorum ejusdem Horatii in concursu emerant, mandatumque de consignando reportavit in quantitatem scutorum 600. quæ per memoratos fratres usque & de mense Junii 1618. manualiter, & in contanti persoluta fuere Papirio Actori, ut latius *summ. Capellanorum n.* 1. Sub eisdem die, & anno factæ solutionis dicti fratres de Ferronis superenunciato prædio Acqua sancta censum scutorum 43. & 6. 75. imposuerunt ad favorem ipsius Bartoli pro scutis 825. tunc coram Notario, & testibus in pecunia enumerata, *præallegato summ. n.* 2.

Census hujusmodi pro rata sortis scut. 425. pervenit ad Angelum de Augustinis, qui cum in postremo, sub quo decessit, testamento mandasset erectionem quarundam Capellaniarum ex hæreditariis ipsius reditibus, sicuti de anno 1685. cum annuo, & disparato reditu secutâ fuit, obtigit subinde Antonio Zampono uni ex Capellanis, per quem pro fructibus ab hoc tempore, ac per cæteros Capellanos pro antecedenter decursis, mandatum executivum in eodem Tribunali A. C. reportatum fuit contra Zucconos prænominatorum fratrum impositorum hæredes in summa scutorum 891. quod deinde per Signaturam justitiæ canonizatum remansit cum clausula, *sine præjudicio*. Verum ad provocationem prædictorum hæredum delegata mihi in devolutiva contentione, dubioq; proposito die 4. Julii 1696. *An constet de credito census, de quo agitur*, sustineatur ipsis tantum informantibus negative respondit Rota sub duplici præsupposito, altero, quod census fuisset nullus, tanquam creatus cum simulata numeratione pecuniæ contra formam præscriptam in Constitutione S. Pii V. & altero, quod in omnem casum cum Papirius mediatus auctor Capellanorum teneretur de evictione prædii censualis secuta de anno 1670. censeretur inducta compensatio quoad fructus, & parte opponente quoad sortem: contra quam resolutionem concessa Capellanis nova audientia, ex quo in geminis successivis propositionibus absque resolutione habitis sub diebus 8. Februarii, & 29. Aprilis subsequentis anni 1697. noviter per memoratos hæredes debitorum objiceretur saltem cessatio fructuum hujusmodi census, & solutorum imputatio in sortem ob causam præadductæ evictionis fundi censualis scientibus Capellanis creditoribus, ut nec etiam loco damnorum, & interesse peti potuissent, ex firmatis in famigerata decisione edita in Romana Vineæ 2. Aprilis 1666. coram Eminentissimo Dom. Cardinali Carpineo, *impressa in recent. dec.* 366. *part.* 19. super qua aliæ successivæ fundantur, injunctum fuit, ut omnes DD. suffragium in hac causa darent, concessa facultate revidendi præallatam decisionem in articulo evictionis, ut hodie renovata super omnibus disputatione, compertisque viribus carere tam præsuppositis, quibus nititur præterita decisio, quam altero scientiæ evictionis fundi censiti in creditoribus posterius cumulato, non dubitaverint recedendum esse a decisis, putantes satis constare de credito census, ejusdemque validitate, ex publico, & jurato instrumento impositionis servata forma Pianæ Constitutionis, quod facere probationem probatam passim in his terminis respondit Rota, & signanter coram Greg. *dec.* 459. *n.* 3. post Cenc. de Cens. *decis.* 847. 1
& *dec.* 395. *utrobique n.* 1. & in Romana Salviani, seu Canonum. 8. Junii 1789. §. *At neutrum*, coram Rev. Turonen. & in Turritana census 12. Januarii 1693. sub initio contra bo. me. Emerix Decano.

Absque eo quod mereatur attendi præsupposita nullitas hujus census desumpta, ex quo pecunia non fuerit vere, & effective cum translatione dominii, sed simulate, vel momentanee numerata, & ostensa, ut dici solet, *a mostra* contra formam dictæ Constitutionis, ut innuit decisio contraria, §. *Nullitas sane*. Quandoquidem vera, & effectiva numeratio magis clara esse non potuit, cum eam referat Notarius in actu impositionis census, ibi: *Quæ quidem scuta* 625. *dicti DD. de Ferronis venditores nunc coram Testibus,*
& me Notario habuerunt, & receperunt manualiter, & in 2
contanti, in prompta, & numerata pecunia in tot juliis, & testonibus, & plastris Florentinis; cui equidem assertioni Notarii de numeratione secuta deferendum venit, donec contrarium plene, & concludenter probetur juxta doctrinā
Bart. *in l. si singularia n.* 22. *ff. si certum petatur*, quam in 3
his terminis sequuntur Grat. *discept. forens. cap.* 628. *n.* 2. & *seq.* Posth. *resol. civil.* 112. *n.* 1. & *seq.* Duard. *de cens.* §. 2. *q.* 14. *n.* 15. Paitelli *expedit. civil.* 87. *n.* 24. Thomat. *dec.* 222. *n.* 17. Rota post Pacific. de Salv. *interd. dec.* 227. *n.* 1. coram Greg. *dec.* 459. *n.* 4. coram Royas *dec.* 456. coram Bicch. *dec.* 584. *utrobique n.* 1. coram Priolo *decis.* 453. *n.* 6. *cum seqq. in rec. dec.* 116. *n.* 1. *p.* 15. in Romana Salviani 25. Junii 1685. *in fin.* coram bo. me. Benincasa, in Romana cambii 10. April. 1689. §. *Nec obstante*, coram Eminentissimo Caccia Archiepiscopo Mediolanen. & in Romana census 12. Decem-

cembris 1690. §. *Minus contra justitiam*, coram eodem. Eoque magis, cum numerationis veritas aliunde comprobetur, nedum ab extinctione ratæ hujus census secuta de anno 1660. sed etiam ex longissima taciturnitate cum solutione fructuum, quæ præsumere faciunt in sui primordio omnia rite, & recte gesta fuisse ad formam Pianæ constitutionis, ut de prima Cenc. de Cens. q. 1. n. 36. & Rot. post eum
4 *dec.* 112. *n.* 5. *ac dec.* 113. *in fin.* & de secunda Grat. *discep.* 796. *n.* 3. & 4. Post It. *cit. resol.* 112. *n.* 12. Amat. *resol.* 42. *n.* 7. Conciol. *alleg.* 22. *n.* 6. Sperel. *dec.* 18. *n.* 64. Rot. *post.* 2. *volunt. conf.* Farin. *dec.* 190. *n.* 3. coram Greg. *dec.* 375. *n.* 8. coram Buratt. *dec.* 10. *n.* 14. cor. Bich. *dec.* 594. *n.* 7. & 8. *in rec. dec.* 11. *n.* 16. & 17. *part.* 14. & in d. Romana census 11. Decembris 1690. §. *Fortius*, coram Eminentiss. Archiepiscopo Mediolanen.

In casu præsenti simulatio numerationis perperam deduci prætenditur ex eo, quod contextualiter, & sub eadem die, atque coram eisdem Notario, & testibus, Ferroni census impositores solverint Papirio emptori scuta 600. qui hæc postmodum illis dederint ad censum, ut ex hujusmodi vicinitate actus ob suspicionem usurarum, ex præcedenti pacto, & conventione, restitutio pecuniarum in continenti facta præsumatur, juxta auctoritates cumulatas in contraria decisione, §. *neque ex eo*; quoniam licet exinde resultet, quod census fuerit emptus ex pecuniis, quas ab ipsis Ferronis Papirius habuerat ex causa contemporaneæ solutionis, inferri tamen non licet ad exclusionem effectivæ numerationis, cum pecuniæ vere numeratæ Ferronis Papirio potuerint in satisfactionem debiti præexistentis, pro quo mandatum executivum relaxatum fuerat, ut ex publico instrumento convincitur, & in continenti eadem pecunia per ipsum Papirium investiri in emptione census ab ipsis Ferronis impositi, ut hi duo actus considerari debeant tanquam distincti, & separati, ad effectum validitatis, & sub-
5 sistentiæ census, ut uno ore considerant Rocc. *disp. jur. cap.* 126. *n.* 58. Leotard. *de usur. qu.* 61. *n.* 12. & *seqq.* Cenc. de Censib. *quæst.* 48. *num.* 29. Sperell. *dicta decis.* 28. *sub n.* 74. Thomat. *decis.* 42. *num.* 3. Rota post eundem Cenc. de Cens. *dec.* 2. *num.* 3. coram Ubaldo *dec.* 63. *n.* 5. & *dec.* 95. *n.* 6. & coram Bichio *d. dec.* 584 *n.* 13. *in rec. dec.* 273. *n.* 8. & 11. *part.* 7. in Carpenctoraten. census 15. Martii 1686. §. *Atque hinc perperam*, coram Cardinali Matthæjo, & in Licien. Salviani 16. Junii ejusdem anni, §. *Ultra quod enim*, & *seq.* coram bon. mem. Rondinino. Indeque cum dubium fratrum de Ferronis esset verum, & præexistens, ac actus uti distincti, separati judicandi sint, cessat præsumptio restitutionis pecuniarum in vim pacti præcedentis, quæ duntaxat in omnem casum disputabilis esset, quoties non constaret de debito præcedenti, ne dicatur solvens jactasse suum; secus autem quando, ut in hypothesi, constat de debito; tunc enim validissima potius præsumptio insurgit debitorem ab initio solvisse ejus debitum ad se liberandū ab
6 ære alieno, quodque deinde pecunia in censu vere, & realiter per creditorem numerata fuisset, ut conciliando auctoritates, quæ videntur inter se contrariæ, bene firmat Sperell. *d. dec.* 28. *n.* 75. & probationem in hoc casu istius præce-
7 dentis conventionis requirit Rota post Cens. de Cens. *decis.* 123. *n.* 8. & 11. ubi hæc vicinitas actuum nec deservire potuerit pro simulationis conj. ctura, quoniam cum illi sint ex se operativi, & subsistentes, nullam propterea simulationem involvunt, Rota *in recent. dec.* 641. *n.* 11. & 10. *p.* 4. *tom.* 2.
8 *dec.* 273. *n* 21. & 22. *part.* 11. cor. Greg. *decis.* 439. *nu.* 8. & 9. coram Bich. *dec.* 584. *n.* 14. & cor. Cerr. *dec.* 344. *n.* 22.

Ex his minus pro conjectura simulationis afferri potuit asserta inverisimilitudo, quod Papirius statim voluerit restituere Ferronis ad censum eandem summam ab ipsis receptam, pro quo mandatum executivum obtinuerat, quodque e converso Ferroni cum haberent pecunias, censum sub gravioribus debito dimisso usuris imponere voluerint; nam quoties actus ex se est licitus, atque permissus, de simulatione notari non potest, & ulterius respectu Papirii, cum fuisset de ejus credito satisfactum mediante solutione a Feronis facta, erat in ejus libertate pecunias investiendi in emptione census cum personis sibi benevisis, ut cum eisdem Ferronis investire non prohiberetur: quo vero ad Ferronos præadducta inverisimilitudo forsan objici potuisset, si solutio debiti fuisset voluntaria; secus autem, ut in præsenti coacta, dum imminebat subhastatio prædii longe majoris vigore mandati executivi contra ipsos ad instantiam Papirii expediti, tunc subsequens impositio census, etiam sub gravioribus usuris, suspecta non redditur, cum sequi potuerit pro supplendis aliis indigentiis ipsius impositoris, & ad evitanda alia damna; quoties enim actus est verisimilis, & per possibile verus reputari potest; inu-
tiliter simulatio opponitur, de primo tradit Farinac. *conf.* 9
49. *n.* 12. *lib.* 1. Rota cor. Cerro *dec.* 261. *nu.* 14. & de secundo Castrens. *conf.* 261. *n.* 1. *lib.* 2. Rot. *in rec. dec.* 413. *n.* 1. *p.* 2. *dec.* 432. *n.* 1. & *decis.* 591. *n.* 8. & 9. *part.* 18. *ubi n.* 9. & 10. maxime contra publicum, & juratum instrumentum.

Ulterius deficit causa simulandi omnino requisita, juxta firmata per Rot. cor. Dunoz. sen. *dec.* 23. *n.* 8. *in rec. decis.* 236. *num.* 20. *part.* 10. *decis.* 109. *num.* 8. & 9. *part.* 18. in Firmana retrodonationis 3. Junii superioris anni §. *Ita quod*, coram R. P. D. meo Priolo, quin pro causa si-
mulandi afferri valuerit, quod Ferroni censum imposuerint pro evitanda subhastatione prænominati prædii; nam id potius ostendit veritatem actus, quod iidem debitum solverint ad effectum hanc subhastationem ipsis præjudicialem evitandi, & proinde pro reparandis indigentiis pecunias ad censum acceperint; ac insuper concurrunt conjecturæ, & præsumptiones exclusivæ simulationis resultantes nedum ex qualitate contractus publice, & pa-
lam gesti, atque jurati ut in specie Sperell. *sepedicta dec.* 11
28. *nu.* 59. *cum seqq.* sed etiam ex diversitate summæ solutæ, & censualis, ac ex observantia desumpta ex solutione fructuum, & ab extinctione ratæ dicti census, quæ habentes signanter concomitantiam duplicis instrumenti prævaleant aliis in contrarium, text. *in l. ff. de transact.* late Sperell. *decis* 28. *a num.* 67. Rota coram Bich. *decis.* 584. *num.* 10. & 22. *cum seqq.*

Pari modo relevare nec visa fuit altera oppositio, quod ob evictionem fundi censiti de anno 1675. ut præsuppositum fuit, secutam cum præcisa scientia Capellanorum
creditorum, statim dictus census fuerit resolutus, inde- 12
que fructus nec exigi potuerint loco damnorum, & interesse, sed exacti celerint in extinctionem sortis, ut discusso formiter articulo, firmavit Rota *in d. dec.* edita in Romana Vineæ coram Eminentiss. D. Cardin. Carpi-
neo. Etenim quamvis istius decisionis opinio DD. visa 13
fuerit satis fundata, & rationi congrua, per nostrum uque Tribunal deinde in aliorum causarum contingentiis amplexa, ut in eadem firmiter persistere voluerunt non attentis in adversum deductis per informantes pro debitoribus hujus census ob dictam revidendi facultatem eis commissam, utpote insubsistentibus, & in eadem decisione rejectis, & confutatis, eo quia certi juris est, censum licet a principio validum, & legitime impositum, resolvi, & extingui statim ac fundus censitus ex necessaria causa anterioris hypothecæ evincatur vel avocetur,
ut adnotant Cens. de Cens. *q.* 116. *num.* 1. & 2. & Rota 14
post eum *decis.* 548. & 549. coram Dunozet. Jun. *dec.* 159. & *dec.* 225. *utrobique num.* 2. & *dec.* 414. *num.* 1. cor. Cerr. *dec.* 34. *n.* 1. & *in rec. dec.* 29. *pariter n.* 1. *part.* 9.

Itaut probata scientia in creditore census talis evictionis, nec ille actione personali petere valeat fructus loco damnorum, & interesse ad differentiam, si creditor
hanc evictionem ignorasset, ac existeret in bona fide 15
credens censum perdurare, ut magistraliter distinxit Rota in dicta Romana Vineæ coram Card. Carpineo, ubi recessum fuit *a dec.* 458. coram Royas in eadem causa emanata, & aliæ resolutiones, quæ contrariæ videbantur, declaratæ fuerunt, & hanc distinctionem tenent, atque commendant Bald. ad Roman. *consil.* 8. *numer.* 54. Gobb. *consult.* 33. *num.* 46. Marr. Medic. *exam.* 8. *num.* 20. & 21. eadem Rota coram Duran. *dec.* 449. *num.* 15. & 16. coram Priol. *dec.* 242. *num.* 16. *in rec. dec* 197. *nn.* 5. *part.* 18. in Æsina census 28. Novembris 1691. §. *Quia distinguendo.* & §. *seq.* coram Eminent. Caccia; Archiepiscopo Mediolanen. confirmata 2. Martii 1693. §. *Verum*, coram R. P. D. meo Molines, & 18. Aprilis 1695. *Ratio ita recipiendi*, & 10. Junii 1697. §. *Tota ratio*, coram R. P. D. meo Priolo.

Quæ sanæ resolutio census in casu evictionis fundi censualis a creditore non ignoratæ in laudata decisione edita in Romana Vineæ firmata, congruit juridicæ, rationi, quæ magis Dominos movit ad eam sequendam, sistenti in eo, quod evicto fundo censito, creditore sciente, census remanet purum, & simplex creditum pecuniarum incapax productionis fructuum absque labe usurariæ, cum ipsi creditori statim obventa scientia tribuatur actio, & facultas repetendi sortem; unde si ab hac repetitione desistat ob prænotatam labem usurarum,
fructus nec etiam loco damnorum, & interesse debeantur, ut egregie observat præadducta decisio in Rom. Vi- 16
neæ, *impressa in rec. dec.* 336. *num.* 7. & 9. *part.* 19. ac eadem

eadem ratione utuntur aliæ decisiones successive editæ in d. Æsina census, in locis superius allegatis.

Neque huic resolutioni census in hoc casu scientiæ evictionis, & juridicæ rationi, in qua eadem fundatur, quidquam obsistit id, quod in oppositum asserit Card. de Luca *de cens. disc.* 31. *n.* 6. & 7. deberi in hoc casu fructus loco damnorum, & interesse, ea quo non sit certa facultas in creditore repetendi sortem, dum potest debitor alium æque idoneum fundum subrogare; ponderabant siquidem DD.
17 in eversionem talis assumpti, cui hic auctor pro contraria sententia inhærere videtur, quod illud forsan procedere possit, quando subrogatio alterius fundi loco primi deficientis in hoc casu conventa fuisset inter debitorem, & creditorem, quod licite fieri posse patet ex responsionibus datis per S. Pium V. ad dubia per Siculos promota impressis post ipsius S. Pontificis Bullam super censibus; & observat Rot.
18 in Turritanen. census 12. Januarii 1693. §. *Non obstat*, cor. bon. mem. Emeriæ Decano, seu quoties creditor sciens evictionem petiisset talem subrogationem alterius fundi, quam etiam licite peti posse per creditorem de jure, absque alia conventione, tradit Spada *cons.* 286. *n.* 8. *lib.* 2. cum aliis
19 in d. Turritan. census, ubi supra eodem, §. *Non obstat in fine*; secus autem, ut hic, si creditor hanc subrogationem non convenerit cum debitore, minusque illam ab eo petierit, quia tunc cum sit in arbitrio creditoris recedendo a contractu sortis restitutionem petere, sicuti notat Cenc.
20 *quæst. n.* 14. Grat. *dec. March.* 13. *per tot.* & admittit de Marin. per Card. de Luc. *allegat. resol.* 195. *n.* 8. *lib.* 1. tolerabile non est, quod creditor cum hac libera facultate repetendi sortem exigere valeat fructus etiam loco damnorum, & interesse, ne magnum usuris ostium aperiatur, ut respondent ex Navar. Rota *in dicta dec.* 336. *n.* 9. *part.* 19. &
21 in Æsina census 18. Aprilis 1695. §. *Nec dicatur*, cor. R. P. D. meo Priolo.

Minus adduci valuit pro contraria opinione *decis.* 787. coram Seraphino, cum in ejus casu evictio non esset creditori censuali, prout requiritur, nota, sed debitori; *nec*
22 *dec.* 414. coram Dunoz. jun. & *dec.* 175. *n.* 8. *part.* 11. cum non examinent articulum, quinimo præsupponant ignorantiam evictionis in creditore, & insuper *d. dec.* 414. *n.* 8. coram Dunozet. Jun. *fundatur in dec.* 90. penes Cenc. de Cens. in cujus casu ex domo, & fornace fundis censitis, licet fornax ad instantiam creditorum evicta fuisset, ta-
23 men remanserit domus capax, quo namque casu census non extinguitur ex firmatis per Rotam cor. Cerro *dec.* 23. *num.* 5.

Nihilominus animadversum fuit probatam non esse in hypothesi scientiam talis evictionis fundi censiti in Capellanis creditoribus, quæ inaniter desumebatur ex eo, quod Betteus, & Zamponus in testamento de anno 1675. fuerint nominati Capellani a fundatore; nam non fuerunt assignata bona pro Capellanis, nec istæ erectæ, nisi de anno 1685. neque probatur in eis scientia fundi censiti, minusque ex quo idem Betteus unus ex Capellanis fuerit judex deputatus ab A. C. in subhastatione istius fundi censiti, nec demum ex eo, quod idem fundus deliberatus fuerit prædicto Zampono altero Capellano, cum de mense Augusti dicti 1685. quo fuit facta deliberatio, nondum secuta fuerat erectio Capellaniarum, nec prædicti deputati fuerant in Capellanos; nam erectio Capellaniarum facta fuit de mense Octobris ejusdem anni, & sic per bimestre post deliberationem, & tunc datus titulus Capellaniorum, & Zampono assignatus census pro dote ipsius Capellaniæ, successive ab eo capta possessio, talis præcedens scientia deliberationis præjudicare non potuit Capellanis, qui adhuc non habuerant Capellanias, nec dici poterant creditores census, minusque sciebant fundum deliberatum fuisse censitum, signanter cum ipsi non essent impositores census, sed illum habuissent per successionem, eorumque auctor per cessionem, quin talis scientia fundi censiti desumi potuerit ex divisione bonorum auctoris Capellanorum, quæ in erectione Capellaniarum jam secuta supponitur, quia non exprimitur, an præcesserit, vel subsecuta fuerit deliberationem, quodque dictus fundus esset censitus, & in omnem casum ex hoc prætendi non posset, nisi scientia præsumpta, & inductiva, quæ non sufficit, sed requiritur certa, & indubitata cum omnibus suis qualitatibus, ad hoc, ut creditori census præjudicet in consecutione fructuum loco damnorum, & interesse, in puncto Card. de Luca *de cens. decis.* 31. *num.* 4. & 5. & admittit Rota in Romana Salviani, seu Canonum 27.
24 Aprilis 1693. §. *Nam emmisse*, coram Rev. Turonen. & 16. Martii 1694. §. *Minus etiam* cor. b. me. Emeriæ Decano.

Et ita reservata particulari judicio prætensione compensationis hujus crediti censualis cum evictione dicti prædii in contraria decisione admissa in §. *fin.* utpote recognita non esse præsentis inspectionis, ut in simili dixit Rota cor. Cerro *dec.* 32. *n.* 12. conclusum fuit partibus auditis, & DD. omnibus suffragantibus.

R. P. D. GHISLERIO.

Romana Census.

Ven. 24. *Novembris* 1628.

ARGUMENTUM.

Exornat hæc decisio tractata per Card. de Luca *in disc.* 32. *de credito*, & tradit, quod jura census reviviscant tam respectu debitoris, quam fidejussoris per avocationem pecuniarum sub vinculo receptarum, quodque eadem jurium reviviscentia detur per evictionem bonorum in solutum datorum, quoties pactum fuit, quod eveniente evictione agi valeat ex primo contractu: sed si jura simpliciter præservata fuerint, reviviscentia non admittatur.

SUMMARIUM.

1 *Census per sortis restitutionem extinguitur.*

2 *Declara, ut non procedat, quoties recipitur pecunia vinculata, & sic obnoxia restitutioni, quia tunc evicta pecunia reviviscunt jura census, & n.* 3.

4 *Declara quoque, ut nec procedat, si in census extinctione tradita fuerint tot bona, & creditor in casu evictionis sibi præservaverit jura agendi ex primo contractu, & num.* 7.

5 *Istæ declarationes locum obtinent etiam contra fidejussorem census.*

6 *Secunda tamen declaratio limitaretur, si simpliciter reservata fuerint jura.*

DECISIO XII.

In actu solutionis scut. 3200. per Dominum Joannem Baptistam de Aste pro restitutione census, & illius sortis principalis alias sub die 8. Augusti 1617. impositi a Luca de Carolis ad favorem Domini Bernardini Castellani; idem
Castellanus obligavit se de illis restituendis Astio, in casu, 1
quo non posset integre satisfieri de suo credito ex pretio officii Lucæ, addita tamen conditione, & protestatione, tam in mandato Illustriss. Dom. Card. Cameratii, quam in actu solutionis, & in ipsa quietantia, quod quovis casu, & tempore ipse Castellanus teneretur restituere dicta sc. 3200. seu illorum partem, posset redire ad sua primæva jura, & illis uti, tam contra Lucam, quam contra ejus fidejussores, & bona, prout poterat ante hujusmodi solutionem vigore instrumenti census, & aliorum instrumentorum & non alias; cum autem venerit casus restitutionis totius summæ, prout in effectu restituta fuerit, prætendente modo Castellano ad primæva jura redire juxta declarationem & protestationem supradictam, motoque per eum judicio contra hæredes Lucæ interim defuncti, & illius fidejussoris pro consecutione fructuum census decursorum die restitutionis pecuniarum vigore instrumenti census, & aliorum instrumentorum, & excipientibus reis per solutionem sortis censum fuisse extinctum, nec dari regressum ad primæva jura, propterea nec ad fructus actionem competere: dedi dubium, *an debeantur fructus a die restitutionis pecuniarum*: quo proposito, utraque parte informante, fuit resolutum illos deberi.

Fundamentum resolutionis fuit, quia licet per restitutionem sortis regulariter census extinguantur, interveniente scil. actu retrosimili restitutionis pecuniarum, & consensus partium, juxta *l. primam C. quando licet ab emptione discedere*, cum aliis allegationibus in Romana census 20. Febr. 1612. cor. Reverendissimo Domino Pamphilio; tamen id procedit, ubi pecunia in restitutione datur libera, & irrevocabilis, prout in constitutione census fuit tradita, & per dominium census recipitur simpliciter, & absque reservatione priorum jurium in eventum evictionis pecuniarum, seu impedimenti, non autem ubi prout hic fuit recepta pecunia vinculata, & obnoxia restitutioni, & sic revocabiliter; vel ubi recipiens, ut fecit Bernardinus, consuluit sibi per reservationem, & regressum ad primæva jura, siquidem quoad primum de revocabilitate, cum non dicatur intervenire actus retrosimilis omnino requisitus ad extinctionem census, non inducitur vera, & perfecta extinctio, sed sub condi-
tione, quatenus pecunia non evincatur, itant adveniente ca- 2
su restitutionis solutio habeatur pro non facta; *juxta dict. l. primam*, *l. ab emp.* ubi Bart. & Doctores *ff. de pact.* unde
cum titulus reducatur ad non titulum, potest dominus cen- 3
sus redire ad primæva jura consequendi fructus census, ut

per

per Rot. *dec.*370.*n.*3.*& dec.*634.*n.*8.*p.*1.*rec.* Grat. *discept. forens. c.*885.*n.*25. & bene per Cenc. de Censib. *p.*3.*c.*1.*a.*5.*n.*21.

4 Et quoad secundum de reservatione regressus ad primæva jura, illa operatur effectum regressus ad primæva jura, etiam in casu veræ extinctionis, ut est, quando pecunia, vel assignamenta dantur libera, ut probat text. *in l. si quis aliam*, ubi notat Bart. & Doctores, *ff. de solut. & in libera*, ubi gloss. *in verbo non prohibens*, & Bart. *a.*3. *C. de serv. & in ter loc.* Cipol. *caut.* 123. Boet. *dec.*137. *post med. vers. & ideo affluit*, Afflict. *dec.*135. *n.*18. & ibi Ursill. n.13. & in propriis terminis census, quod reservatio jurium contra principalem, & alios obligatos sit incompatibilis cum extinctione census, ex supra allegatis fuit decisum in Romana census Junii 1603. cor. bon. mem. Cardinali Sacrato, quæ est post Cenc. 289. *a.*2. & late ideo Cencius *ubi supra art.*6. *sub num.* 16. *versic.* 2. *versic. post debitori, & tribus num. seqq.* Surd. *dec.*166. *a.*6. & Felician. in tractatu de Censibus *tom.*2. *lib.* 3. *n.*16. *vers. quare creditor*; siquidem dicta protestatio inducit defectum consensus, itaut census non censeatur extinctus, Rot. *dec.*56. *n.*6. *p.*1. *rec.* Reservatio namque ex conventione partium semper est attendenda in contractibus, nisi expresse reperiatur prohibita, *§. in conventionibus, ff. de verb. oblig.* & bene facit text. *in l. voluntate, ff. quib. mod. pign. vel hypoth.* quem in terminis nostris in puncto ponderat Milanen. *dec. sicul.*9. *n.*43. *&* 44. *lib.*2. & post cum Cenc. *ubi supra p.*3. *c.*1. *q.*3. *art.* 5. *n.*21. juncta præcipue clausula, *& non alias*, quæ removet consensum ab actu, proinde ac si contra instrumentum census nihil actum fuisset, gloss. Bald. & alii *in l. siquidem, ff. de excep.* Grat. *cons.* 738. *n.* 27. Caput. *dec.*82. *a.*4. *p.*3. Rot. *dec.*125. *n.*6. *p.*1. *rec.*

5 Ex quibus propterea sequitur, quod quemadmodum ante receptionem fossis poterat Bernardinus agere ad fructus consecutionem vigore suorum instrumentorum contra Lucam, & ejus fidejussores; ita etiam possit post illius restitutionem juxta præmissa, Seraph. *dec.* 872. *n.*3. Nec reservatio est referenda, seu restringenda ad sortem, ut ex adverso dicebatur, cum vigore priorum instrumentorum nulla ad illam competeret actio; sed solum ad fructus, & sic in eis tantum potest verificari reservatio, Rota *dec.*70. *a.* 18. *p.*2. *divers.*

6 Nec obstare dixerunt Domini ex adverso allegatas decisiones in Romana Salviani 25. Junii 1600. cor. Litta, in Romana anterioritatis 4. Februarii 1608. coram Justo, & in supracitata Romana census 20. Februarii 1612. cor. Reverendissimo Pamphilio, quia in illis non erat pactum expressum, quod posset agi ex primævis juribus, & ex primo contractu, sed solum erant simpliciter reservata jura, cum tamen extinctio esset libere facta, & constaret ex pluribus circumstantiis de intentione partium recedendi a priori contractu, ut bene ratiocinatus Cenc. *quæst.* 290. *n.* 1. *vers. ex qua datione*; & in proposito casu nulla potest considerari innovatio, cum ad excludendam constet de clara intentione, ex pacto expresso partium redeundi ad primæva jura, in quibus terminis etiam decisiones prædictæ hujusmodi regressum admittunt, & censum temporaliter, & sub conditione extinctum reviviscere, si id, quod datur, auferatur, & non remaneat penes Dominum census, itaut dictæ decisiones retorqueantur.

Nec admittebant Domini, quod iste videatur novus census, itaut sint necessaria requisita Bullæ Sanctæ memoriæ S. Pii Quinti de creandis censibus; siquidem verius est nos versari non in creatione novi census, sed in creatione prioris census, cujus vis remansit in suspensu ex dicta reservatione, & protestatione, ut patet ad sensum; Bulla autem habet respectum solum ad primam impositionem, ut fiat

7 præsenti pecunia, & cum aliis requisitis prout in ea; sed circa extinctionem, quod possit, vel non possit fieri sub conditione, vel ad tempus, & revocabiliter, & census semel extinctus non reviviscat ex conventione partium, nihil disponit; ideoque remanet census in dispositione juris communis, & Bullæ dispositio non est extendenda ad casus non expressos, ut bene per Molin. *de contract. impress.* post Cenc. de Censibus *disp.*394. *n.*7.

Et ita conclusum utraque parte informante &c.

R. P. D. DELLA TREMOILLE.

Cornetana Juris offerendi,

Ven. 30. *Martii* 1699.

ARGUMENTUM.

Jus offerendi creditori posteriori concedi adversus anteriorem, qui adjudicationem obtinuit rei communis debitoris, affirmat Card. de Luca *de credit. disc.*32. cujus dictum in hac decisione amplinatur etiam, ubi posterior sciverit, quod sequebatur adjudicatio, & adhuc comparere omiserit.

SUMMARIUM.

1 *Creditor posterior potest offerre creditum creditoris anterioris, & ab eo rem debitoris judicialiter adjudicatam avocare, & n.*3.

2 *Dummodo distractioni pignoris ipse posterior non interpenerit, vel illam probabiliter ignoraverit, quia alias post perfectam adjudicationem a jure offerendi repellitur, & n.*4.5.6. *&* 7. *declara tamen, ut n.*18.29. *&* 30.

8 *Jus offerendi posteriori non competit ad vindicandam rem sibi hypothecatam, & ad instantiam anterioris tertio licitatori deliberatam.*

9 *Minusque competit, quoties creditor anterior pignus sibi a debitore traditum vendiderit in vim facultatis in illius consignatione a debitore ipsi tributa, & n.*10.

11 *Pignus prætorium quod creditori in concursu adjudicatur, transire dicitur ex facto debitoris in ipsum creditorem, & n.*12.

13 *Et hac translatione non remanent præjudicati posteriores, & n.*14.

15 *Adeout illi valeant offerre pretium, & pignus avocare, licet sciverint adjudicationem, n.*19. *ac* 26.

16 *Creditor obtinendo pignoris adjudicationem præsumitur, non tantum dominii adipiscendi, sed etiam conservandi pignoris sui causa illud voluisse acquirere.*

17 *Hacque præsumptio contrarias non admittit probationes.*

18 *Ex quibus eliciatur voluntas acquirendi tuitionem pignoris jure hypothecæ, non jure dominii.*

19 *Corruit adjudicatio emissa absque præventiva æstimatione.*

20 *Ut Jus offerendi dicatur ex scientia adjudicationis amissum, non tantum requiritur citatio posterioris in adjudicatione, sed in quolibet actu præparatorio ad illam.*

21 *Æstimatio regulata adrationem quatuor pro centenario, & anno, detractis expensis, non probat verum rei valorem.*

22 *Maxime prædiorum Urbanorum.*

23 *Adjudicatio facta in sequelam conditionalis electionis reputatur resolubilis, quousque non purificetur conditio.*

24 *Et quacumque scientia adjudicationis non obstante, posteriori competit jus offerendi, quousque adveniat conditionis implementum.*

25 *Adjudicatio quando non dicatur perfecta.*

26 *Creditor qui possidet pignus ad acquirendum dominium virtute adjudicationis, necesse non habet de ulterioris judicis ministerio; declara tamen, ut n.*27.

28 *Jus offerendi datur tantum in subsidium.*

DECISIO XIII.

IN generali concursu creditorum super omnibus bonis Vincentii, clar. mem. Card. Taurusinus, tunc A. C. Locumtenens, pronunciavit illa adjudicanda esse creditoribus, qui prævia æstimatione, & servato ordine anterioritatis, seu potioritatis juxta graduationem dicta bona eligerent, factaque electione mandatum de immittendo expedire tenerentur; sed inter eligendum grandius æs alienum emersit, unde cum Dom. Cardinalis Marescottus, & Com. Alexander ejus frater vigesimo loco graduati se penitus excludi agnovissent, curarunt fieri indemnes persequendo pignora prioribus creditoribus in solutum data, egeruntque contra Cæciliam debitoris uxorem octavo loco collocatam, quæ elegerant bona re, & pretio magis conspicua, oblataque illi omni pecunia debita, pignoratitia bona ab eadem electa retrahere postularunt, votique primum compotes facti a R. P. D. Origo A. C. Locumtenente, rejecti deinde fuerunt a Rota per sententiam latam a R. P. D. Lancetta præviis duabus decisionibus editis 22. Martii, & 9. Decembris 1697. in quibus dicebatur posterioribus creditoribus, qui aliter indemnes fieri non possent, summa juris æquitate concessum esse persequi pignus, quod priori creditori auctoritate Judicis adscriptum est, oblata illi tota pecunia debita una cum fructibus, cæterisque medii temporis accessionibus, tametsi oblatio supervenerit post judicialem adjudicationem recte, riteque factam, ut communiter docuerunt Salicet. *in l.* 1. *C. si antiqu. cred.* Rimin. Jun. *cons.*3. *n.*9. & 10. *lib.*2. Faber. *in C.*

lib. 8. tit. 10. definit. 1. Morott. de jur. offeren. n. 38. Cyriac.
controv. 193. n. 6. Asin. de execut. §. 7. cap. 11. n. 1. Mangill.
de subhast. q. 82. n. 11. & 15. Merlin. de pign. lib. 4. q. 43. n.
11. & q. 47. n. 2. Carleval. de judic. lib. 1. tit. 3. disp. 22. n.
11. de Marinis variar. resol. lib. 1. cap. 219. n. 23. ibique de
Luca, Arias de Mesa var. resol. lib. 1. cap. 6. & cap. 8. n. 11.
Joan. Baptista Grossius contr. 43. n. 7. & seqq. Scappa ad Grat.
dec. 66. n. 44. Carol. Silva. Termini arb. 20. n. 38. Gabriel.
Pereira dec. Portugalli 70. n. 6. Mastrillus dec. 201. n. 6. Ca-
still. dec. 91. n. 22. Franc. dec. 12. in princ. Surd. dec. 266. n. 8.
& 9. Rot. cor. Bich. dec. 95. & dec. 364. n. 3. p. 16. rec. modo
autem distractioni pignoris non intervenerint, vel illam
probabiliter ignoraverint, l. cum prior tertia, ff. de distract.
pign. Arias de Mesa var. res. lib. 1. cap. 6. n. 5. & cap. 8. n. 1. &
seq. & in Asculana juris offerendi, coram Reverendissimo
d. Hervavulo Archiepiscopo Turonen. impressa apud Card.
Albitium, de inconstant. in jud. dec. 12. n. 8. Æquum enim
est, ut pignus, quod debitum, ut plurimum supperat in hoc
3 quod excurrit posteriori creditori, potius quam priori ce-
dat Calvin. de aequit. cap. 35. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 2. q.
43. n. 4. Crusius de jure offeren. tot. cap. 3. Franch. Stephanus
dec. 27. n. 9. Joan. Baptist. Grossius contr. 44. n. 2. Rota co-
ram Duran. dec. 443. n. 4. & dict. dec. 12. num. 2. & 3. post
Card. Albitium.

At contra si iidem citati, ut adessent, adfuerint, nec con-
tradixerint, distractione pignoris consensisse, omnemque
hypothecam eos remisisse censeri, l. si eo tempore 6. C. de re-
miss. pign. Cyriac. ad d. tit. tom. 5. oper. posth. fol. mihi 1273.
lit. B. & C. Jo. Baptista Scuarzenthaler. in tract. de pign. &
hypothecis cap. 36. n. 4. Hermannus Meiter. de pign. lib. 2. c.
23. n. 33. Rodriq. de concurs. credit. p. 2. art. 5. n. 27. & seqq.
proindeque decidisse jure etiam offerendi, quod est sequela
4 hypothecæ, Faber. in eod. lib. 8. tit. 10. definit. 1. quem se-
quitur Merenda contr. jur. lib. 23. c. 40. n. 35. Posth. de sub-
hast. inspect. 66. n. 38. & 72. & seqq. Scappa ad Grat. dec. 66.
n. 41. Crusius de jure offeren. q. 15. sub n. 2. in fin. Schettin-
5 ion. tract. p. 1. cap. 3. sect. 5. sub n. 21. Gross. controv. 43. n. 29.
Gobb. consult. 93. n. 24. de Luca ad de Marinis molior. 219.
n. 7. versic. cessat, Thesaur. dec. 157. n. 11. cui subscripsit
Gaspar. filius, Neget. de subhast. cap. 30. n. 94. Marcian. res.
11. ex n. 19. clar. mem. Card. de Luca de feud. disc. 36. n. 14.
vers. Unde propterea in Narnien. juris offeren. dec. 6. num. 1.
apud Card. Albitium de inconstant. in judic. Rot. cor. Bich.
dec. 95. n. 6. cum dominia rerum incerta diu non debeant
manere, ideoque postquam qui appellidere jure dominii a
prætore jussus est, nequaquam locus erit oblationi, alias
6 nullus finis tes invenietur, ut ait Labeo apud Ulpian. l. si
finita, versus finem, §. Postea quam, ff. de damn. infect. ubi
Castren. Marta voto dec. 36. n. 19. & 20. Sanfelic. decis. 118.
n. 10. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. fin. n. 128. Mant.
dec. 126. n. 1. & seqq. aliique late congesti in prima decisione
R. P. D. mei Lancettæ.

Quamobrem cum D. Cardinalis, & Com. ejus frater vo-
cati in generali concursu pariterque citati, tam in senten-
tia graduatoria ad instantiam concreditorum, quam in ele-
ctione bonorum in illius executionem facta a Cæcilia, nihil
unquam opposuerint, sera omnis oblatione avocate satage-
7 bant pignus, cujus causa integra amplius non erat, l. obli-
gata tertia, C. si antiquior cre ditor, & bene Cujac. lib. 8. C.
ad tit. de distract. pign. tom. 5. oper. posth. fol. mihi 127. lit. E.
inquiens distractionem pignorum non solvente debitore
esse pignorum extremam lineam, aut novissimam metam,
adeo ut illis jure distractis nullus supersit amplius qui habet
jus offerendæ pecuniæ, Rota dec. 32. n. 4. & seqq. p. 17. rec.

Veruntamen hæ rationes, quamvis Doctorum senten-
tiis splendide exornatæ, factique adminiculis in præteritis
decisionibus diserte comprobatæ fuerint, nihilominus cum
in hodierna audientia ponderarentur, ad punctum causæ
non facere visæ sunt Dominis, quia responderunt senten-
tiam esse infirmandam; nam tacita isthæc præsumptaque
remissio hypothecæ in nostro articulo desumi non potest
ex silentio, & non reclamatione posterioris creditoris pa-
tientis pignus prioris adjudicari.

Non enim agi dicebatur de subhastatione pignoris facta
extraneo licitatori, quo casu planum est nullum posteriori-
bus creditoribus superesse jus offerendi, juxta magistralem
8 decis. Duran. 34. quam secuta est Rota cor. Bich. dec. 95. n. 8.
dec. 186. n. 6. p. 13. rec. & in d. dec. 12. n. 7. apud C. Albitium
de inconstat. in judic.

Quemadmodum nec agebatur de pignoris distractione,
quæ pro suo credito consequendo a priore creditore facta
fuerit jure suo, idest potestate sibi in ipso contractu pignoris
expresse data, vel a lege attributa, quo casu creditore jus
suum exequente, pignus emptoris, auferri nequit a secundo
creditore, per text. in l. si convenit 4. ff. de pign. action. l. cum
prior. tertia, ff. de distract. pign. l. 1. & 2. C. si antiquior cre-
ditor, Cujac. observ. lib. 1. cap. 14. tom. 3. oper. prior. Arias
de Mesa var. res. lib. 1. cap. 6. n. 7. cap. 8. n. 9. cap. 9. n. 8. Carl.
de judic. lib. 1. tit 3. disp. 21. Marcian. disp. 11. n. 8. cum seqq.
Rot. dec. 67. n. 1. & seqq. post Posthum. de subhast. nulla e-
nim offerri potest pecunia a posteriore creditore, postquam
communis debitor priori nihil amplius debet, & vigore
præcedentis pacti rei pignoratitiæ dominium in emptorem
translatum est nulla aliena affectum hypotheca, Rot. cor.
Bich. dec. 43. n. 6. & seqq. dec. 186. n. 8. & seqq. p. 13.

Sed quæstio hæc versatur in hypothesi, qua pignus in cau-
sa judicati captum communi lege pignoris adjudicatum est
priori creditori non sponte sua, sed juris necessitate coacto, 10
ut rem sibi aliisque obligatam acciperet, proindeque hujus-
modi adjudicatio, tanquam necessaria, facta censetur ju-
re, idest facto debitoris, non autem creditoris jure suo pi-
gnus distrahi facientis, Faber. in C. lib. 8. tit. 10. definit. 1. 11
inquiens creditorem, qui pignus acceperit, illud vendere,
aut sibi addicere nequivisse, Franc. Stephan. dec. 27. n. 8. &
dec. 92. Nihilque referre, pignus recepisse judicis auctoritate,
quippe hæc pro debitoris facto habetur, Morott. de jur. offe- 12
ren. n. 38. Gross. controv. 43. n. 6. & seqq. Asinius de execut.
§. 7. cap. 111. n. 1 Mangil. de subhast. q. 82. n. 21. Schett. de
jur. offer. p. 1. cap 3. sect. 5. n. 12. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 2.
q. 43. n. 11. Marcian. disp. 11. n. 11. Arias de Mesa var. resol.
lib. 1. cap. 6. n. 6. Marta voto 36. n. 17. Surd. dec. 266. num. 9.
Rot. dec. 364. n. 3. p. 16. rec. & cor. Bich. dec. 43. n. 11. dec.
95. n. 1. & 13. & seq. dec. 186. n. 10. p. 13.

1. Atquoniam justum non est, facta debitoris posteriorum 13
creditorum conditionem fieri deteriorem, Faber. loco mox
citato, Carleval. de judic. lib. 1. tit. 3. disp. 21. n. 1. Marian.
disp. 11. n. 11. pignus non simpliciter, sed cum sua causa in
priorem creditorem translatum fuisse dicendum est, bene
Cujac. lib. 2. respons. Papin. ad l. 2. de distract. pign. fol. mi-
hi 75. lit. O & seqq. tom. 1. oper posth. Eaque propter justa ra- 14
tione Jurisconsultus respondit offerri posse primo creditori,
qui rem sibi obligatam, non tam dominii adipiscendi, quam
conservandi pignoris sui causa habuisse præsumitur, l. cum
posterior 6. ff. de distract. pign. Marcian. disp. 11. n. 12. Schet. 15
de jur. offer. cap. 1. sect. 2. n. 16. Posth. de subhast. inspect. 32.
n. 32. Franch. dec. 69. ibique de Luca, Rota apud Posth. de
subhast. dec. 76. n. 21. Duran dec. 445 n. 92. Bich. dec. 95. n. 2.
& 18. in dicta Asculana juris offerendi dec. 12. n. 3. & 4. post 16
Albit. de inconst. in judic. & in rec. dec. 186. n. 9. p. 13. rec.

Quæ quidem præsumptio deducta a lege, & a qua sola ori-
tur jus offerendi, dixit Rot. cor. Bich. dec. 95. n. 3. cæterisque
mox allegatis perspecta, etsi tanta sit, ut non raro rejicere 17
probationes visa fuerit, Franch. dec. 69. n. 7. Posth. de sub-
hast. inspect. 32. n. 32. validior sane erit, si illi accesserit ex-
pressa declaratio, qua primus creditor dixerit non dominii
sed pignoris sibi confirmandi causa rem pignoratitiam ac-
cepisse, quod in nostra hypothesi Cæcilia pluribus declara-
vit, nam cum æstimabantur bona communis debitoris, pro-
testata est velle illis sistere, donec sibi fuerit integraliter sa-
tisfactum in pecunia numerata, summ. Actor. n. 1. eademque
in mandato ad eligendum bona dato Procuratori dixit se e-
lecturam: per li crediti miei assegnatimi in detta sentenza,
come in appresso, ogniqualvolta il simile però si faccia dagl'
altri creditori presenti, & in qualsivoglia altro modo futuri,
che vi fossero, o vi potessero essere, & anco senza pregiudicio
degl'altri miei ostra totali, come in detta sentenza; altri-
menti sempre resti in mio arbitrio ritornare alle primiere
ragioni, alle quali sempre & c. summ. n. 2. Hujusmodi autem
conditionalis electio, & insistentia pignori duratura, do-
nec pecunia resolveretur, atque expressa præservatio prima-
vorum jurium volita prima creditrice repugnant liberæ
dominii acquisitioni, sed ordinatæ censentur ad simplicem
pignoris, & hypothecæ tuitionem atque confirmationem,
per ea, quæ tradunt Felic. de cens. tom. 3. lib. 3. c. 2. n. 12. Schet.
de jur. offeren. p. 1. cap. 3. sect. 3. n. 20. Posth. de subhast. inspect.
31. n. 31. de Luca ad Franch. dec. 69. in fin. Rota cor. Royas
dec. 284. n. 15. & seqq.

Manente igitur causa pignoris, eoque tum ex legis præ-
sumptione, tum etiam ex voluntate creditoris in eundem
translato cum sua causa, nempe illud sibi confirmandi, ser-
vandique gratia, aliqui ex DD. ex eo inferebant, planum
esse posteriori creditori licuisse offerre, etiamsi ipso moni-
to, & silente res judicialiter adjudicata fuisset anteriori cre-
ditori, ut tradiderunt Riminald. Jun. cons. 3. n. 8. Morott.
de

de jur. offeren. n. 40. Mangil. *de subhast. q.* 82. *n.* 12. *&* 13.

Amissio namque juris offerendi tunc demum pendet ex illius silentio, cum datio in solutum facta prima creditori suapte natura tale jus adimit, secus si non adimar; cum autem adjudicatio confirmandi pignoris causa facta per se non tollat jus offerendi, quinimo, ut probatum est in §. *quoniam vero cum seq.* hæc sit ratio, ob quam creditori posteriori in tempore offerre liceat priori, ut amissum dici debeat, opus erit actu positivo, non autem sufficiet simplex silentium secundi creditoris, qui ideo passus est distrahi, quod sciebat ubique pignus sibi durare, *leg. sicut octava*, §. *non videtur*, *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solvatur:* cumque jus suum esset certo temporis spatio limitatum, maturius deliberando, producendoque oblationem, illud a se abdicasse minime censetur.

Nec officere dicebantur jura, & auctoritates in contrarium allegatæ, utpote quæ intelligendæ videntur de pignorum distractionibus per se perimentibus jus offerendi, vel expresse loquuntur de ipso debitore, qui post passum secundum decretum sera nimis oblatione comparuerit, ideoque negligentiæ vel contumaciæ suæ pœnam ferens merito reje-
18 ctus fuerit, ut declararunt Rim. Morott. & Mangil. supra allegati, qui reprobant alios contrarium expresse docentes.

Et in hanc sententiam facilius veniendum dicebatur ob alias circumstantias ponderatas a Rota, quæ censui adjudicationem bonorum factam Cæciliæ, tanquam pluribus deficientem a forma præscripta in sententia, nullo pacto consummatam, atque irrevocabiliter perfectam unquam fuisse, proindeque re adhuc integra posterioribus creditoribus offerre licuisse priori.

Circumstantiæ autem considerabantur in defectu legitimæ æstimationis bonorum communis debitoris in sententia ordinata, & quæ futura erat basis hujus judicii, & adjudicationis postea consummanda, ad text. *in l. vetustissimam, C. de jur. dominii impetrando*, Sanfel. *decis.* 18. Bich. *decis.* 161. *n.* 3. *bene distinguens hunc casum ab alio, in quo bona li-*
19 *berantur creditori plus offerenti.* Non enim attendenda visa est æstimatio illa bonorum facta octo annis ante secutam adjudicationem, tum quia non petita nec a Judice decreta fuerat ad effectum adjudicandi creditoribus bona debitoris, sed ut Cæciliæ, quæ suarum dotium prætextu universa bona mariti occupaverat, destinaretur certa illorum portio pro suarum dotium securitate, tum etiam quia eadem peracta fuerat citato duntaxat Ven. Archihospitali Sancti Spiritus *summ. n.* 4. posteriores enim creditores non minus in ipsa adjudicatione, quam in quovis actu ad illam præparatorio citandi erant, ut interventu suo silentioque grave illud
20 præjudicium amissionis hypothecæ subiisse censerentur, ad tradita per Amat. *res.* 11. *n.* 9. quem sequitur Marcian. *disp.* 11. *n.* 35. *vers. nec obstat versus finem.*

Et licet hic defectus citationis sanatus videri posset, eo quia secundi creditores curãdo deinde se admitti ad causam suam, fecisse dicantur acta omnia quæ præcesserant sententiam graduatoriam, in qua citatos fuisse non ambigitur; nihilominus subsequens admissio ad causam efficere non poterit, ut dicta æstimatio facta ad effectum duntaxat assignandi Cæciliæ bona pro suarum dotium securitate approbata censeatur ad effectum supplendi æstimationem a Judice decretam, ex quo creditores longe majus præjudicium in subsecuta adjudicatione incurrissent, quia lædi graviter poterant ob lapsum tanti temporis, quo pretia rerum variari multum potuerant.

Quæ quidem potiori jure procedere videbantur in nostra hypothesi, in qua non aderat simplex læsionis timor, sed revera se læsos fuisse, DD. fratres de Marescottis conquerebantur, tum quia ex deductis, & justificatis in facto resultare dicebatur æstimationem tunc temporis fuisse simpliciter regulatam ad rationem quatuor pro centenario, & anno, detractis expensis, qui modus æstimandi non probare verum rei valorem, dixit Rota cor. Mantic. *dec.* 190. *num.* 4.
21 cor. Greg. *dec.* 459. *n.* 7. & cor. Dunoz. Jun. *dec.* 217. *num.* 12. maxime quia agitur etiam de æstimatione prædiorum Urbanorum, Rota cor. Ubaldo *dec.* 64. *n.* 5. & coram Dunoz.
22 sen. *dec.* 345. *n.* 6. tum quia peritus annuos reditus calculavit juxta assertionem sibi factam a Cæcilia, seu ejus viro, *summ. n.* 22. non conquisitis aliis probationibus, ex quibus resultare potuisset major quantitas fructuum, de qua constat *summ. n.* 4. 11. 12. *&* 13.

Præterea electio quoque ante adjudicationem a Cæcilia facienda deficere videbatur a forma sententiæ, quia illa quam ipsa fecerat, concepta erat sub expressa conditione electionis faciendæ ab aliis quoque creditoribus, tam præsentibus, quam futuris, addita clausula resolutiva: *Altrimenti sempre resti in mio arbitrio ritornare alle primiere*
ragioni d. summ. n. 2. Cum autem tempore quo DD. de Ma- 23
rescotris obrulerunt, duo creditores nondum elegissent, conditionalis illa electio sufficiens non erat ad irrevocabilẽ adjudicationem, sed utræque erant in statu resolubili, quia confirmatæ nondum fuerant purificatione conditionis, Capyc. *dec.* 41. *n.* 2. *quem sequitur* Fab. de Anna *consil.* 57. *n.* 5. Quamobrem si primæva Cæciliæ Jura jvi conditionis clausulæque resolutivæ electioni appositæ, salva, & integra manebant, pari ratione quoad posteriores quoque Creditores rem integram fuisse dicere oportet; nihil nanque erat quod eisdem imputaretur, cum statim non obtulissent, dum pendente adhuc conditione sciebant durare tempus exercendi jus suum, ideoque maturius deliberari posse, an expediret subire grave illud onus deponendi totam pecuniam priori creditori debitam, una cum accessionibus medii temporis, cæterisque pignoris incrementis, quæ secundus creditor integre præstare tenetur, ut gaudeat beneficio juris offerendi, Arias de Mesa *var. resol. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 10. R. P. D. Ansaldus Collega meus *de commerc. & mercat. disc.* 57. *n.*
10. Gloss. *contr.* 43. *n.* 33. *& seq.* de Luca ad Franch. *dec.* 456. 24
n. 4. Mantic. *dec.* 126. *n.* 4. *& decis.* 6. *n.* 17. post Albit. *de inconst. in jud.* Cum igitur consilio, & ratione rem produxerint plectendi non sunt instar negligentium, sui juris amissione, quia lex non ponit actus prudentes, Merend. *controv. jur. lib.* 23. *c.* 40. *n.* 35.

Deerat demum complemento formalis adjudicationis mandatum de immittendo de juris censura, & ad normam sententiæ post bonorum electionem a singulis creditoribus expediendum; nam generalis adjudicatio in sententia decerta per verba futuri temporis, ibi: *Dicimus infrascriptis creditoribus fore, & esse adjudicanda*, tanquam præparatoria, longe differt a formali adjudicatione, seu judiciali datione insolutum facienda per verba de præsenti, perficiendaque dicto mandato de immittendo, Posth. *de subhast. inspect.* 23. *num.* 240. *& seqq.* Mangill. *eodem tractat. q.* 26. 25
n. 20. *&* 21. Niger. *c.* 35. *n.* 28. *&* 29. §. 7. Salgad. *in labyr. credit. p.* 1. *c.* 18. *n.* 14. Gratian. *discept.* 345. *n.* 50. *& seqq.* Rota cor. Buratt. *dec.* 124. *n.* 16. *& dec.* 270. *n.* 11. *part.* 9. *rec. & dec.* 27. *n.* 7. *&* 8 *part.* 16. *rec.*

Cujus quidem mandati expeditio superflua censeri nequibat, ex quo Cæcilia titulo alioquin habili ad dominium acquirendum munita, reperiretur in possessione bonorum, ideoque alio Judicis ministerio non egeret, ut possessionem dominiumque pignoris ad se trastulisse censeretur, juxta sententiam Dini *in l. si finita*, §. *Julianus*, *ff. de damn. infect.* 26
quem sequitur Paris. *consil.* 42. *n.* 31. *lib.* 1. *aliique allegati in* 1. *dec.* §. *non attenta.*

Quia licet Cæcilia ob possessionem, in qua reperiebatur, forte non egeret reali traditione explenda ministerio executionis, egebat tamen mandato de immittendo, ut possessio seu confirmata dici posset auctoritate, & consensu Judicis, qui fungendo vice partis adjudicationem decretam per verba de futuro expleret consensu de præsenti, verbisque actualem præseferentibus adjudicationem relaxanda juxta stylum mandatum de immittendo, ut bene præ aliis mox allegatis docuit Rota cor. Bichio *dec.* 161. *n.* 9. *ubi explicando*, 27
Parisium respondit locutum fuisse in hypothesi, qua præcesserat adjudicatio per verba de præsenti facta creditori, qui jam in possessione reperiebatur. Accessitq; prędictis bona fides, in qua versabantur secundi creditores putantes, bona communis debitoris satis futura nedum ipsis, sed aliis quinq; creditoribus postea graduatis adimplendis, dum cuncta Vincentii debita ennmerata, tam in relatione periti, quam in sententia graduatoria, non excedebant scut. 12429. *summ. n.* 2. contra vero valor bonorum immobilium æstimabantur sc. 13930. *summ. n.* 4. præter mobilia æstimata sc. 265. 75.

Nec turbat responsio secundæ decisionis, §. *nec urgere*, quia dicitur DD. Fratres de Marescottis coacervatis fructibus, una cum sortibus, illisque collatis cum valore bonorum, ictu oculi deprehendere potuisse summam debiti longe excurrere; nam apud acta hujus judicii accessionum, & usurarum debitum nunquam deductum allegatumque apparet; ideoque posteriores creditores agnoscentes debita, de quibus constat in actis, non absorbere pignora, debitorisque patrimonium, non solum bona fide sese abstinuerunt ab offerendo, quia hujusmodi remedium inutile 28
est, cum suppetunt bona debitoris, sed tanquam subsidiarium a lege impartitum reperitur, si posteriorum creditorum indemnitati alia ratione consuli nequeat, & probant auctoritates sub initium allegatæ.

Quamobrem cum ex his omnibus pateat agi de pignore ex juris præsumptione, & voluntate creditoris, electo hypothecæ conservandæ causa, & ab eadem capto sub conditione resolutiva, atque non recte ob defectum æstimationis, & mandati de immittendo eidem adjudicato, & quidem eo tempore, quo secundi creditores bona fide credere potuerunt suppetitura fore bona communis debitoris, profecto æquitas, a qua beneficium hoc secundis creditoribus comparatum esse dicitur, postulat, ut iidem præserventur ab omni præjudicio, quod subjisse poterant ex non facta illico oblatione, ne alioquin nimio rigore æquitatis favor subtrahatur iis, quibus non est quod imputetur, cur statim non obtulerint, Faber. *in C. lib.8. tit.10. definit.* 1.

Eoque magis quia inter creditores fuit actum solum de eorum hypotheca, & concursu ad bona communis debitoris, non autem de remedio juris offerendi, quod hodie exer-
29 cetur, & per tale judicium non remansit posterioribus sublatum, ad tradita per Merlin. *de pignor. lib.4. q.70. num.6. vers. primus est*.

Et ita omissa discussione aliorum creditorum, quæ ad effectum retentionis allegabantur a reis, cum illa tanquam illiquida, ideoque relicta in suspenso in sententia gradua-
30 toria, apta non sint ad excludendum secundum creditorem a beneficio juris offerendi, responsum fuit utrique parti acerrime informanti.

R. P. D. BENINCASA.

Eugubina Pecuniaria.

Lun. 17. Februarii 1687.

ARGUMENTUM.

Debitor favore posterioris dedit fidejussorem, qui ad se eximendum a molestiis debitum deposuit; quæritur, an creditores principalis debitoris, qui sunt anteriores, præferantur, & quo casu ex contractu defuncti remaneant hypothecis obnoxia bona hæredis, in ornatum *disc.* 36. *&* 37. Card. de Luca *de credit.*

SUMMARIUM.

1 *Creditor principalis debitoris licet anterior concurrere nequit cum posteriore in deposito inito per fidejussorem, quem ipse posterior habet obligatum.*

2 *Ad obtinendam depositi consignationem opus non est inspicere, a quo pecuniæ exactæ fuerint, sed qua causa, & qua lege. Declara, & numer.* 3. *&* 4.

5 *Ratificatio in prejudicium concreditorum minime retrotrahitur.*

7 *Limita, si contractus fuerit ex causa necessaria celebratus, vide n. seq.*

8 *In re propria hæredis istius creditores, quantumvis posteriores, præferuntur creditoribus defuncti.*

9 *Obligatio defuncti ad bona hæredis non protrahitur, nisi copulative concurrat præordinatus animus defuncti illa specifice hypothecandi, ac factum proprium hæredis adeundo absque inventario.*

DECISIO XIV.

Cum litem agerent Becchetti cessionario nomine Sforzolini creditoris fratrum de Maggis adversus Moniales S. Benedicti eorundem concreditrices pro restitutione, seu consignatione pecuniarum, quæ prævio mandato Judicis deponere coacti fuerant; Rota decreverit coram me sub die 17. Novembris 1684. restitutionem sibi debitam esse pro intranti eorum crediti quantitate in sc.751.69. & Monialibus consignationem respective in residuali summ. scut.221. 97. Comparentibus deinde fratribus de Conventinis, qui creditum antiquius allegabant cum supposito anterioritatis illorum, a decisis recessum est quoad Becchettos 5. Maii 1685. sed reproposita causa, & facto melius dilucidato, cum isti deinceps jura propria non amplius cessionem deducerent ad prælationem obtinendam prima decisio confirmata fuit 18. Jan. 1696. Quia iterum hodie ad eorum favorem approbata, sed reformata quoad Moniales, prodiit resolutio juxta modum inferius exprimendum.

Præmisso siquidem, quod Becchetti pro liberando prædio, quod a Maggis emerant multiplici debito prægravatum, plures exegerant pecuniarũ summas, quas ut supra dictum est, postmodum deposuerant, primo resolutum fuit illis consignandam esse ratam sc. 625. 90. cum certum sit quoad istam a bonis fidejussorum evictionis retractam nullum jus, nullamque actionem acquiri potuisse cõtradictoribus creditorum, qui contracto cum dd. fidejussoribus inito non intervenerant, nec ullo modo in stipulatione fuerant considerati, ad text. *in l. servo legato*, ubi DD. communiter,
ff. de l. & in l. 1. *C. per quas personas nob. acquir.* cum con- 1
cord. in postrema decis. 5. *si quidem cum seq.*

Nullatenus refragante, quod depositum a Judice demandatum concernat etiam commodum creditorum, qui propterea experiri saltem possint actionem utilem contra depositarium, cum penes ipsum pecuniis existentibus inspiciendum non sit, a quo exactæ vel solutæ fuerint, sed qua causa, & qua lege fuerint depositatæ, ad obtinendam illarum con- 2
signationem, *l. penultimam, C. ad exhibend.* Piccard. *in §. Actionum aut* 28. *q.20. n.*10. *inst. de act. lib.* 4. *tit.* 6. Grat. *discept.*8. *ex n.*21. Rota *decis.*54. *n.*1. cor. Card. Ubaldo.

Quoniam pro omnimoda remotione objecti duo præmittenda sunt in pacto; Alterum, quod depositum simpliciter demandatum est, *pro cautione, & securitate emptorum*, ut præcise loquitur mandatum Rotale ad eorum favorem relaxatum; Alterum, quod in ejusdem mandati executione, instantibus etiam dd. Monialibus S. Benedicti, factum fuit ad merum creditum fidejussorum evictionis pro secunda rata ab illis exacta, ut hodierno summario responsionis pro Becchettis *n.*1. Quamobrem sicut in casu, quo dominium pecuniarum abdicatur a deponente, & transfertur in creditorem per depositum ad sui liberam dispositionem, nemo dubitat, quod ipsi competat utilis actio, imo & utilis rei vindicatio, juxta terminos *d. l. penult.* & sensum DD. qui 3
superius allegantur; secus tamen est, ubi, prout in præsenti, Becchettis exceptis, cæteri concreditores neque in mandato, neque in cedula depositi contemplati apparent; tunc enim a quocunque actionis commodo censentur exclusi, quia speciale est in hac materia, quod persona extrinsecus intelligi nequeat, nisi particularis accedat consensus Judicis, vel disponentis, qualis utrinque deficit in hoc casu, ut bene distinguendo not. gloss. fin. *in l. accepta, vers. at depositio sola, Cod. de usur.* Bart. *in leg. si mora* 10. *n.* 88. *versic. Nec obstat, ff. solut. matr.* Paul. de Castr. *cons.* 434. *sub n.*2. *tom.*1. Felician. de cens. *tom.*2. *lib.*4. *cap. unico num.*4. Rota 4
*dec.*281. *n.*8. *cum tribus seqq. juncto n.* 18. *p.* 2. *divers. & dec.* 91. *n.*1. *& seqq. p.*18. *rec.*

Placuit etiam DD. pro residuali quantitate, quam Becchetti de proprio solverant Sforzolino, eis iterum restitutionem decernere sc.130. 79. ex reliquis sc. 466. 66. quæ pariter exegerant a Gioja debitrice Dom. Caroli de Maggis alterius ex venditoribus prædii, & respective debitoribus collitigantium; subsistit enim fundamentum postremæ decisionis, quod anterioritas illorum de Becchettis desumenda sit ab anno 1635. quo Joannes Carolus ex causa prædictæ venditionis teneri voluit de evictione, & ad omnia damna, & interesse, quæ unquam ex illis resultare possent emptoribus. Quapropter licet creditum fratrum de Conventinis ortum ducat ab anno 1629. cum tamen obligatio Joann: Caroli erga illos incipiat ab anno 1641. quo censualem contractum ab Aloysio cum eis initum ratum habuit, inde sequitur, quod prælatio in iisdem pecuniis denegari nequeat Becchettis, cum ratificatio re non integra retrotrahi non valeat in præjudicium juris tertio quæsiti, *l. potior* 11. *in fin. ff. qui potior in pign. hab.* & docuit Bart. *in l. si indebitum* 16. *§. si Procurator circa finem, ff. rem rat. hab.* Cyriac. *contr.* 293. *fere* 5
per tot. ad Pamphil. *dec.*658. *n.*10. *& seqq.* Rota *dec.*45. *n.*2. *&* 6. *p.*14. *rec. & dec.*772. *num.*8. cor. Dom. Cerro, *præter alleg. in ult. dec. sub §. Nullum pariter.*

Parum relevante, quod contractus hujusmodi fuerit celebratus ex causa necessaria, propter quam retrotractio denegari non debeat, ex Merlin. *de pign. lib.* 4. *q.* 22. *n.* 79. Hodiern. ad Surd. *dec.*70. *n.*5. Quia non probatur adducta ne- 6
cessitas dissolvendi æs alienum, qua cogebatur Joannes Carolus ad imponendum censum prædictum. Quamvis enim Aloysius frater etiam illius nomine, tãquam absentis, emisset prædium a Marcello Fauno, ac deinde pro solutione residui pretii creasset censum cum Conventinis; attamen sicut ei voluntarium, ac liberum erat emptorem hanc ratam habere, & pretium solvere, ita & subsequentem contractum approbare, in quo semper militat eadem libertatis ratio, uti pariter sine mandato fratris, & in sequelam ejusdem emptio- 7
nis stipulato, *l. cum per C. de act. empt. & vend.* Cyriac. *d. contr.*193. *n.*4. Grivell. *dec. dolan.* 142. *sub n.* 3. *&* 4.

Minus afficit, quod pro eodem censu accesserit insolidum Ursina Mater condebitorum, ideoq; istius juribus dotalibus indubitanter anterioribus Conventini excludere possint Becchettos, ex quo etiam ex isto capite obligatum habent Joannem Carolum, qui dum extitit sui Patris hæres, debitor

debitor quoque maternæ dotis evasit. Quoniam quidquid
sit, juxtum in his terminis intret præsumptio, quod ex eo,
quia Ursina tanquam tutrix filiorum bona hæreditaria ad-
ministraverat, propriæ dotis debitum sibi satisfecerit, circa
quod DD. hodie non fuerunt concordes; placuit nihilomi-
nus responsio, quod cum agatur de ære proprio hæredis, istius
creditores quantumvis posteriores adhuc præferri debeant
creditoribus defuncti, juxta textum expressum *in l. Paulus*
29. ff. de pign. Merlin. *de pign. lib. 2. q. 15. num. 16. & 17. &*
9 *lib. 4. p. 35. n. 11.* Scopac. de salv. *lib. 2. q. 12. n. 4. & 6.* Tond.
q. civil. 58. n. 5. post med. Rot. *dec. 343. n. 4. cum plurib. seq.*
p. 12. rec. & in Roman. seu Albanen. vinearum 7. Maii 1681.
§. fin. confirmata sub die 11. Martii pronunciati *sub §. Nil*
relevante, coram me.

Qua potissimum ratione urgente reformarunt etiam DD.
præcedentes decisiones quoad Moniales, decernendo scilicet
pro Conventionis consignationem illarum favore alias de-
mandatam in residuali deposito; cum enim ipsæ in judicio
compareant deducendo solum jura dotalia Ursinæ, illa qui-
dem experiri poterunt, quatenus inconsumpta remanserint
super bonis ejusdem viri, qui ad dotis restitutionem sese ad-
strinxerat; secus vero adversus bona propria hæredis, ad quæ
non protrahitur obligationis effectus, nisi copulative con-
currat præordinatus animus defuncti illa specifice hypothe-
candi, nec non factum proprium hæredis adeundo hæredi-
tatem sine inventario, quod neutrum verificatur in casu no-
9 stro, ut egregie prosequitur Rota *d. dec. 343. p. 12. rec.*

Et ita partibus hinc inde informantibus constare iterum
decisum est de bono jure fratrum de Becchettis pro restitu-
tione eis facienda scut. 1751.69. illorum vero de Conventi-
nis pro consignatione residualis summæ, Monialibus peni-
tus exclusis &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana fructuum Census.

Lunæ 21. Maii 1635.

ARGUMENTUM.

Approbat præsens decisio firmata per Card. de Luca *in disc.*
40. de credit. quod debitor valeat in creditorum præjudi-
cium omittere jus adeundi hæreditatem sibi delatam,
& ulterius firmat, quod fidejussor, qui accessit promis-
sione solvendi fructus census, non teneatur ad damna &
interesse ob evictionem fundi censiti.

SUMMARIUM.

1 *EVicto fundo censito per creditorem anteriorem census posterior, fructus amplius parere non potest.*

2 *Census ut sustineri valeat, debet fundus esse exemptum a quacunque alia obligatione, adeout neque sufficiat consensus debitoris constituendi censum non obstantibus aliis hypothecis.*

3 *Promissio, quod fundus censitus sit liber, non afficit, nisi quatenus intersit emptoris.*

4 *Debitor ob evictionem fundi censiti tenetur ad solutionem fructuum favore creditoris loco damnorum, & interesse.*

5 *Præcipue si concurrat, quod ipse debitor promisisset, fundum esse liberum ab aliis obligationibus.*

6 *Fidejussor, qui se obligavit pro toto contractu, non distinguitur a principali debitore. Declara, ut num. 7.*

8 *Fidejussor qui se obligavit ad solutionem fructuum census, non tenetur ad damna, & interesse ob evictionem fun..i censiti.*

9 *Et eo magis si solutio fructuum promissa fuerit in casu non traditionis cedulæ Bancariæ.*

10 *Quem de evictione tenet actio, repellit exceptio.*

11 *Jus adeundi non dicitur in patrimonio debitoris, & sic iste valet in creditorum præjudicium omittere hæreditatem adire.*

12 *Statutum urbis in dote uxoris prædefunctæ concedit viro superstiti tantum usumfructum.*

DECISIO XV.

QUæsitum fuit in dubio proposito, an esset extinctus
census, quem D. Elena Sancta Crucia dicebat emisse ab
Horatio de Bubalis, & ejusdem dubii effectus erat, utrum
censerent durare obligatio, quam Dom. Abbas Jo: Anto-
nius Costa accedendo obligationi venditoris fecerat ad fa-
vorem ejusdem emptricis pro solutione fructuum d. census,
cum visus erit Abbas declarasse eam suam obligationem, ut
tenere deberet solum pro tempore, quo idem census duraret.
Et quod attinet ad dubium principale, sive ad extinctionem
ejusdem census, non visum fuit DD. controverti posse eam-
dem extinctionem, quia domus, super qua impositus fue-
rat census, qui dicitur resolutus, adjudicata fuerat Camil-
lo, & Octavio duobus filiis Horatii, qui erant creditores
ratione dotis maternæ ex hypotheca longe anteriori. Unde
sublata fuerat hypotheca contracta favore posterioris credi-
toris occasione hujus census, ex not. *in l. 1. C. de amiq. cre-*
dit. & in leg. 3. ff. de distract. pign. & per glos. in l. cum avi a
debitore suo, ff. quib. mod. pignor. verb. hypothec. sol. quod
pluribus rationibus comprobavit Bald. *in cons. 102. lib. 1.* 1
Fontanel. *de pact. nupt. claus. 5. gloss. 8. p. 7. n. 51.* & fuit reso-
lutum in his terminis in Romana fideicommissi de Reme-
diis 7. Maii 1604. coram Litta, & in alia Romana census
29. Aprilis 1630. & 10. Novembris 1631. coram Reverendo
Patre Domino Dunozetto. Et cum hæc generalia locum
habeant in quacunque hypotheca, quæ posterior sit, ex cu-
jus causa secuta sit liberatio pignoris favore anterioris cre-
ditoris, videri poterant eo magis admittenda in hoc casu,
tam attenta natura hujus contractus, quæ est, ut fundus sit
liber ab aliis omnibus obligationibus, cujus causa non po-
tuisset idem census sustineri super fundo alteri obligato, ne-
que etiam de consensu venditoris, ut probat Navar. *in tr.*
de usur. quæst. 28. num. 118. Bocacc. *de censur. part. 2. n. 46.* 2
quam etiam habita ratione promissionis factæ in eodem in-
strumento super libertate ejusdem fundi; licet enim hanc
promissionem sæpius Rota declaraverit non afficere, nisi
quatenus intersit emptoris, ut fuit dictum in Romana cen- 3
sus de Cavaleriis 26. Junii 1696. coram Penia, & in Perusi-
na fideicommissi de Almericis 16. Februarii 1586. coram
Orano; tamen non poterat controverti interesse creditricis
hujus census, cum secuta fuisset evictio hujus domus, super
qua fuerat idem census impositus propter hanc ipsam cau-
sam anterioris obligationis, & hypothecæ, qua eadem do-
mus erat gravata.

Neque poterant ii fructus dici debiti saltem ratione da-
mnorum, & interesse, quæ patiebatur creditrix census pro-
pter nullitatem obligationis, cum videretur id esse tam e
naturæ venditionis, *l. ex his prædiis, C. de evict. l. evictio, ff.* 4
eodem tit. & leg. Titius cum decederet 7. alt. ff. de act. empt.
quam etiam conformes promissioni venditoris, quatenus
instrumento impositionis ejusdem census asseruit esse fun-
dum liberum ab aliis obligationibus, ut fuit dictum in ea-
dem Romana census 26. Junii 1596. cor. Penia, & in Roma-
na de Alexiis 29. Maii 1686. cor. Cenuccio, & in Tuderti- 5
na census 26. Maii 1602. cor. Justo. Hæc enim difficultas
tollebatur ex qualitate ejus obligationis, quam fecit Abbas,
quia licet hæc damna pati possint a fidejussore, qui se obli-
gavit simpliciter pro toto contractu, quasi non videbatur
distingui tunc posse illius obligatio ab obligatione princi-
pali, ex notat. per Doct. *in l. quæro, ff. de locat. & in leg. cen-* 6
tum capua, ff. de eo quod cert. loc. post gloss. 171. in verb. auge-
ri, & per Alexand. *cons. 36. n. 5. lib. 6.* non tamen idem est, si
fidejussor voluerit obligationem restringere ad certam ali-
quam causam, cum tunc natura ejusdem obligationis non
patiatur, ut extendatur ultra causam expressam, ut notant
DD. super eandem *l. quæro*, ubi Salic. *sub n. 1. & in fine,* & 7
probant text. *in l. si in pignore 54. ff. de fidejuss. & l. fidejusso-*
res, ff. eod. tit. Bero *cons. 193. n. 45. lib. 1.* & fuit his terminis
resolutum in Romana census decima quarta Novemb. 1631.
coram Dunozetto. Ea autem obligatio, quam fecit Ab-
bas ad favorem emptricis, duplici ratione visa fuit non pos-
se comprehendere hæc damna, quia non solum illa erat re-
stricta ad fructus, ad quorum solutionem non potuisset co-
gi, nisi data existentia ipsius census, ex not. per Navar. *in*
tract. de usur. n. 118. q. 28. Boccac. *de cens. p. 1. num. 19.* &
probat Textus *in his terminis in l. formam, §. illa, ff. de* 8
censibus, & in l. secunda, ff. de alluvion. & respondit Ro-
man. motus authoritate dd. Jusium in *cons. 417. n. 4.* sed quia
neque iidem fructus fuerunt promissi simpliciter, aut abso-
lute, cum solum voluerit Abbas cogi posse ad illorum so-
lutionem in defectum præstationis cedulæ Bancariæ, quæ
renovari deberet a venditore tertio quoque anno, donec
duraret census; unde sub eadem conditione videri debe-
bantur promissi fructus, in casu scilicet, quo ipse census
extaret, cum illorum solutio succedere deberet in locum
ipsius cedulæ, ex regula textus *in l. 1. §. hæc actio, ff. si quis* 9
testam. lib. esse jur. fuer.

Non etiam visa fuerunt obstare, quæ deducta fuerunt su-
per obligatione, quam dicebatur fecisse in hoc censu alii
duo filii Horatii, cum vel non potuerit ad illorum favo-
rem obtineri adjudicatio propter regulam, *leg. si indicari* 10
tem, ff. de evict. vel saltem subsistere deberet census pro di-
midia, ex qua iidem filii erant hæredes matris; hæc enim

exceptio ex facto removebatur, quia Franciscus, & Gregorius, qui potuissent repelli exceptione propriæ obligationis, repudiaverunt hæreditatem matris; alii vero duo filii Horatii, nempe Octavius, & Camillius, quibus tanquam hæredibus matris facta fuit adjudicatio, non erant obligati in hoc instrumento census; unde eidem Octavio, & Camillo obstare non poterat exceptio pro parte obligationis, quominus evincere potuerint hunc fundum tanquam creditores anteriores, sicut Octavius, & Horatius non poterat aliquod jus prætendere super hæreditate materna cui renunciaverant.

Nec dubitari potest, quin licuerit illis repudiare eandem hæreditatem non obstante præjudicio creditorum, ad quorum favorem repetiebantur obligati, cum jus adeundi dictam hæreditatem, tanquam positum in mera facultate debitoris, non dicatur esse in illius bonis, & proinde non potuerit super eo contrahi aliqua hypotheca favore creditorum, aut alia actio competere, cujus rationem liceat eisdem creditoribus experiri contra bona obligata, ex causa autem, & occasione ejusdem jotia, argumento Textus *in leg. pretia rerum, ff. ad l. falcidiam, & l. qui autem, & in leg. in fraud.*
11 *creditor.* & notant DD. *in d. l. qui autem, & in l. in fraudem, ff. de jur. fisc.* Surd. *dec.* 140. *n.* 8. Vincent. de Franch. *decis.* 101. *n.* 21. & late discusso articulo fuit resolutum in Firmana fideicommissi de Formanis 9. Junii 1634. cor. R. P. D. meo Panzirolo, in qua decisione recessum ab alia cor. R. D. Decano sub die 24. Januar. 1622. in una Bonon. ususfructus.

Demum non visum fuit obstare, quod mater horum filiorum decesserit ante Horatium, ad effectum, ne dos, cujus causa obtenta fuit adjudicatio, dici posset debita illius filiis, quia licet ex dispositione statuti Urbis concederetur marito dos in casu, quo idem maritus superstes sit uxori defunctæ, & liberos ex ea susceperit, ut in *c.* 131. *lib.* 1. *ejusdem statuti*; tamen hæc difficultas videri poterat sublata ex eodem statuto, cum eam dotem, quam maritus lucrari debet per mortem conjugis, reservare in eo jubeatur filiis communis matrimonii. Unde hoc statutum sæpius interpretata fuit Rota non concedere patri nisi solum usumfructum, ut in Rom. successionis de Tagliasetiis die nona Junii 1609. cor. Litta, & 29. Martii 1607. cor. Card. Marco Montio, & in Romana Lucri dotis 20. Februarii 1615. cor. R. P. D. meo Pirovano, *inter rec. dec.* 613. *p.* 2. & in una Romana Lucri Dotis 19. Decembris 1608. cor. Gregorio *impress. decis.* 398. Et ita utraque &c.

REVERENDISS. P. D. MOLINES.

Camerinen. Census.

Lun. 25. Junii 1696.

A R G U M E N T U M.

Deciduntur quæ discussa fuerunt *in disc.* 45. Card. de Luca *sub tit. de credit.* an scilicet accollans valeat dimittere creditores anteriores, & omittere extinctionem debitorum posteriorum licet accollatorum.

S U M M A R I U M.

1 *Causa dicitur deserta ob omissam citationem intra annum ad dicendum contra commissionem, & transportationem Actorum intra biennium.*
2 *Nec sufficit, si infra annum solvatur arrha Notario pro conficiendo extractu.*
3 *Commissio nihil aliud est, nisi decretum de citando.*
4 *Moderatio inhibitionis necessaria est ad effectum exequendi rem judicatam, non autem ad effectum, ut causa efficiatur deserta.*
5 *Contrahentes non possunt præjudicare creditoribus anterioribus.*
6 *Accollatarius censetur assumere in se debitum sub conditione, quatenus scilicet creditores anteriores non insurgant.*
7 *Per dimissionem creditoris anterioris extinguitur accollatio facta de credito posterioris.*
8 *Præsumpta solutio inducit liberationem debitoris.*
9 *Lapsus sexdecim annorum facit præsumere solutionem.*
10 *Item inopia creditoris, & divitiæ debitoris.*
11 *Ac verda oppositio compensationis.*
12 *Desidia in extinctione census per lapsum longissimi temporis præsumitur intervenisse.*
13 *Nullitas extinctionis census non est allegabilis post lapsum 30. vel 40. annorum.*
14 *Et sanatur per illius approbationem.*
15 *Cessio suffragatur solum pro summa vere soluta.*
16 *Fallit, si cessio reportata sit a rei possessore ad effectum se tuendi in ipsius possessione.*
17 *Vel si de facto sit creditum difficilis exactionis.*

D E C I S I O XVI.

INstituto a Patribus Sancti Augustini Terræ Sancti Ginesii judicio pro solutione fructuum census in sorte sc. 1170. impositi ad eorum favorem usque de an. 1596. per Antonium Massuccium, & accollati per Petrum Antonium Marefuschum in emptione Tenutæ S. Pauli existentis in Territorio Recineti, A. C. Thomatus judex per sententiam absolutoriam pronunciavit, R. P. D. Prosperum, & alios de Marefuschis reos conventos, non teneri, nec obligatos esse ad solutionem dictorum fructuum census; quinimo præfatam accollationem per Petrum Antonium eorum Auctorem stipulatam, cassandam, & abolendam esse. Causa autem de dictorum Patrum provocatione devoluta nostro Auditorio, mihique delegata, cum super dubii subscriptione, orta esset inter partes contentio, prætendentibus Marefuschis causam, ob non prosecutam appellationem intra tempus de jure, ac Curiæ stylo præscriptum, desertam remansisse, hinc facto prius verbo in Rota habita die 11. Aprilis proxime præteriti, dedi dubium - *An constet de re judicata, seu potius de causis restitutionis in integrum* - eoque hodie proposito, Domini affirmative quoad primam, negative quoad illios secundam partem responderunt. 1

Moti quoad rem judicatam, quia licet Patres impetraverint commissionem de Mense Septembris 1693. tamen intra annum non citarunt appellatos ad dicendum contra commissionem, minusque intra biennium curarunt fieri actorum transportationem; unde ex hac duplici omissione, causa remansit deserta, abiitque in judicatum, ut de prima dixit Rota *dec.* 156. *n.* 1. *& seqq. p.* 1. & de secunda *in dec.* 345. *n.* 1. *&* 2. coram Bich. *& in rec. dec.* 219. *n.* 1. *part.* 11. & in Lauden. Pensionis 4. Februarii 1695. §. *illa namque*, coram R. P. D. meo Ursino.

Absq; eo, quod salvari possit desertio sub prætextu, quod Patres adhibuerint diligentias pro causæ prosecutione, dum post impetratam commissionem, adhuc primo anno fatalium non effluxo, dederunt arrham Notario pro confectione extractus omnium actorum gestorum cor. A. C. & intra secundum annum completo extractu, integram mercedem eidem Notario persolverunt. Quoniam hujusmodi diligentiæ tunc demum excusant causæ desertionem, & transitum in rem judicatam, quoties in primo anno quo obtinetur commissio, fieret citatio ad dicendum contra, tunc enim non requiritur actorum transportatio intra biennium, sed sufficit, quod Notario intra terminum transportationi præfixum, tradita fuerit arrha ad conficiendum extractum, dummodo ante pronunciationem super desertione fuerint in effectu ipsa acta transportata, in quibus terminis loquitur Rota in decisionibus relatis in Addit. *ad respons.* 5. edit. post decisionem Reimbold. *a.* 56. Secus vero, quando, prout est in nostro themate, post commissionem obtentam in primo anno fatalium, non sequatur etiam in eodem anno citatio ad dicendum contra, quia in hoc alio casu statim, ac labitur annus, causa remanet deserta, nec proficit biennium, ea quidem ratione, quod eatenus de stylo Rotæ, & Curiæ indulgetur biennium ad prosequendam causam contra juris dispositionem *in l. nemo, C. de tempor. appellat.* concedentem annum solummodo, quatenus intra hunc annum appellans, prosecutionem saltem inchoaverit; Judicium autem exorditur a citatione, & non a commissione, quæ nil aliud est, nisi decretum de citando, ut docuit Vestr. *lib.* 7. *cap. ult. sub n.* 8. *&* 9. *a vers. & quia de prosecutione*, & respondit Rota cor. Puteo *dec.* 311. *lib.* 2. *& in rec. dec.* 556. *n.* 1. 3
p. 2. *& dec.* 82. *n.* 2. *p.* 10. & melius *dec.* 219. *n.* 2. *p.* 11. *dec.* 294. *n.* 2. *p.* 14. *& dec.* 1. *a.* 2. *cum pluribus sequentibus*, post Novarium *in summa Bullarum*.

Neque etiam dicta desertio potest evitari ex eo, quod non fuit decreta moderatio inhibitionis Rotalis, quia moderatio necessaria est ad effectum exequendi rem judicatam, non autem ad effectum, ut causa efficiatur deserta, cum pro desertione sufficiat lapsus temporis absque eo, quod aliquid actum fuerit in primo fatali, & in secundo transportata fuerint acta, ad Textum *in cap. cum sit Romana de appellationibus*, Rota in Tudertina pensionis 10. Maii 1683 §. *commissio vero*, cor. bon. mem. Albergato.

Ad

Ad denegandam vero restitutionem in integrum, movit Dominos validitas, & justitia Sententiæ; illa enim non revocabatur in dubium, & hæc apertissime ex ea visa fuit resultare, quod Petrus Antonius Marefuscus in tantum in emptione Tenutæ S. Pauli inter alios Census passivos Massuccii venditoris in diminutionem illius pretii in se accollaverit controversum Censum favore Patrum S. Augustini, in quantum credebat rem emptam non esse obnoxiam aliis hypothecis ac debitis anterioribus; idque convincitur tam inspecta dispositione Juris, juxta quam similes accolationes debitorum venditoris censentur susceptæ demonstrative, & non taxative, adeoque sub tacita conditione, si creditores anteriores non detegerentur, quibus alioquin contrahentes præjudicare non possunt, ex traditis in specie per Posth. *ref.* 122. *n.* 53. *cum seqq.* Card. de Luca *de credit. disc.* 45. *n.* 6. & pluries respondit Rota, ac signanter *dec.* 291. *n.*
5 2. cor. Millino, *dec.* 668. *n.* 2. & 3. cor. bon. mem. Card. Cerro, & *in recentiorum, dec.* 48. *n.* 3. & 4. & *d.* 134. *n.* 2. *p.* 4. & 210. *n.* 3. & 4. *p.* 16.

Quam etiam inspecta expressa Accollatarii voluntate, qui provide considerans inter Census accollatos in diminutionem valoris rei emptæ, illum Patrum Sancti Augustini esse ultimum, & posteriorem, veritusque proinde, ne successu temporis alii anteriores detegerentur, sub duplici alternativa conditione ad illius accollationem devenit, videlicet, quod tempore resolutionis tam sortis principalis, quam fructuum, tenerentur Patres investire pecunias in aliis censibus, vel stabilibus, vel illas quatenus libere solverentur, in casu evictionis, & molestiarum restituere, Summario fratrum de Marefuschis *n.* 1. Ex qua conventione manifeste depromitur, Accollatarium assumpsisse debitum prædictum Patrum, donec, & quousque non advenirentur creditores anteriores; eis tamen detectis, expresse voluisse ab obligatione recedere, & in casu secutæ solutionis, pecuniam
6 avocare ad dimittendos potiores, ut in his terminis notavit Posth. *d. ref.* 122. *n.* 25. Rot. *d. d.* 48. *n.* 25. *p.* 2. & *dec.* 191. *n.* 7. cor. Millino, & *d. dec.* 210. *n.* 4. *p.* 16. *rec.*

Quamobrem cum post susceptam accollationem supervenerint Marefuschis plures molestiæ, & præcipue ad instantiam Marchionis Hieronymi Melchioris creditoris anterioris ex causa census scutorum mille in sorte impositi anno 1559. ac pro fructibus in summa sc. 1270. a quibus molestiis, prævia earundem intimatione facta Patribus, se redemerint Marefuschi mediante solutione, & census extinctione, inde de plano sequitur, quod statim, atque secuta fuit dimissio creditoris anterioris, ipso jure resoluta, ac extin-
7 cta remanserit accollatio, ut in specie prosequitur Rot. *dec.* 667. *n.* 3. cor. Card. Cerro.

Informantes pro Patribus Sancti Augustini, ad evitandum præmissum ineluctabile fundamentum, in quo vere sistit punctus causæ, constituebant in responsionibus, & suorum principalium defensam in eo, quod in manibus fratrum de Marefuschis, præter summam solutam Melchiorio, ac de jure bonificandam, remanebant plures aliæ pecuniarum summæ spectantes ad Massuccium, cum quibus sustineri posset controversa census accollatio; nullum tamen ex prætensis creditis visum fuit habere realem subsistentiam, ac per consequens posse impedire, quominus dicatur secuta ipsius accollationis resolutio. Non quidem primum scutorum 119. quæ pro complemento pretii dictæ Tenutæ S. Pauli promiserat Petrus Antonius Accollatarius solvere Massuccio ad simplicem ipsius requisitionem; nam tametsi non doceatur ad expressa hujus modicæ residualis summæ solutione, constat tamen de tacita inducta ex præsumptionibus, &
8 conjecturis, quæ de jure æque, ac expressa inducit liberationem debitoris, juxta late deducta in famigerata *decis.* 105. Surdi, quam passim sequitur Rota, ut in *dec.* 86. *n.* 11. *p.* 11. & alibi passim.

Conjecturæ autem fere omnes concurrunt in præsenti, quæ ad hunc effectum inducendi tacitam solutionem perpendere solent Doctores; adest enim lapsus temporis, ac taciturnitas creditorum, nec quidem modica, sed octuaginta, & ultra annorum; credendum propterea non est, dictum venditorem distulisse tanto temporis intervallo sui crediti petitionem, si illud revera solutum non fuisset, ut in hypo-
9 thesi solius 16. annorum cursus, tradit Episcopus Rota cum innumeris concordantibus *disp.* 155. *n.* 3.

Accedit inopia Massuccii creditoris, & viceversa nota in prætensis debitoribus divitiarum copia, ex quibus circumstantiis redditur prorsus inverisimile, tam quod creditor inops tandiu exigere distulerit, quam quod dives debitor in solvendo summam tam exiguam adeo morosus extiterit, ex notatis per Surd. *d. dec.* 105. *n.* 1. Rocca *dict. disp.* 155. *n.* 5. Gobb. *cons.* 68. *n.* 12. & 13. Rota cor. Pamphil. *dec.* 325. *n.* 19. cor. Merlino *dec.* 226. *n.* 12. *p.* 10. & *decis.* 86. *n.* 8. *p.* 11. *rec.* Quæ omnia transeunt in evidentiam, si addatur, quod Patres in pluribus actibus gestis cum Marefuschis respicientibus interesse hujus accollationis, nunquam in censum de-
duxerint debitum hujusmodi residui, quando alioquin 10
tunc temporis poterant cum isto credito compensare partem
debitorum, quibus ergo Marefuschos reperiebatur obstricti, 11
ut in simili arguit Rota *dec.* 259. *n.* 3. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.*

Ejusdem irrelevantiæ est prætensum creditum sc. 500. ratæ census controversi sc. 1170. quoniam de ipsius extinctione facta per Syndicum conventus favore Camilli Marefuschi, constat ex confessione eorundem Patrum, nec deducitur in controversiam. Geminæ autem nullitates impictæ huic extinctioni, sunt levis armaturæ; prima siquidem deducta ex defectu disdictæ, meretur animadversionem, quatenus a die extinctionis usque ad præsens, non essent elapsi 70. circiter anni, per quod temporis spatium disdictæ solemnitas intervenisse præsumitur, ex relatis per Menoch.
de præsumpt. lib. 2. *præsumpt.* 131. Cardin. de Luca *de Reg.* 12
discurs. 156. *num.* 10. & *de dote disc.* 21. Rota cor. Buratt. *dec.* 45. *n.* 6. & 8. cor. Card. Cerro *decis.* 31. *n.* 16. Nec magis urget altera ex defectu sufficientis auctoritatis in dicto Syndico censum extinguente: Præter quod enim recurrit responsio lapsus temporis 70. circiter annorum, & de jure ultra triginta, vel quadraginta annos non competit jus di-
cendi de nullitate, ut omissis generalibus in terminis nul- 13
litatis census, respondit Rota post Cencium *de censibus dec.* 246. *n.* 6. funditus sublatum fuit objectum, ex eo quia in quodam instrumento inito inter Patres, & Marefuschos, fuit dicta extinctio enunciata, & in alio instrumento transactionis pariter inter easdem partes celebrato de ann. 1679. apparet formaliter approbata. Ex quibus actibus confirmatoriis, & approbativis dictæ extinctionis, consurgit sanatio appositæ nullitatis, quando alias in ipsius primordio adfuisset, ad ea, quæ tradit Bald. *in leg. si liqueat n.* 2.
Codic. de inoffic. donat. Rota *decision.* 202. *num.* 29. coram 14
Certo.

Postremo nec subsistit creditum scut. 600. quæ Marefuschi in reintegrationem crediti ipsismet cessi a Melchiorio exegerunt a Joan. Baptista Anticio, quia cum d. Melchiorius cesserit non solum dictum censum in rata sc. 200. sed ejus etiam fructus decursos ascendentes ad alia scuta 1200. potuerunt Marefuschi utique exigere ab Anticio dicta sc. 600. & cum aliis summa majori se tueri adversus prædictos Patres.

Non urgente responsione, quod licet Marefuschi reportaverint a Melchiorio cessionem pro integro credito scut. 2020. nihilominus eidem persolverunt tantummodo scut. 2000. se proinde cessio eisdem suffragari nequit, nisi pro summa vere soluta, & si quid postea ex dictis scutis 2000. aliunde recuperaverint, cedere debet in beneficium credi-
torum posteriorum, ad Text. *in l. cum qui a debitore, ff. qui* 15
potior. in pignor. habeantur.

Tali autem exceptione tueri nequeunt Patres, cum ad effectum, ut accollatio ipsorum census scut. 500. dicatur extincta, satis superest, quod Accollatarii effective solverunt æqualem ratam creditori anteriori de qua non constat fuisse unquam reintegratos. Neque est ambigendum, quia hæc rata vere soluta cesserit in extinctione dictæ accollationis, quodque non fuerit comprehensa in cessione facta per Marefuschos favore Anticii, quia in hujusmet cessionis instrumento dato *in Summ. Patrum n.* 22. expresse declararunt Marefuschi ipsos cedere dicto Anticio sc. 500. ex residualibus juribus sibi cessis per Melchiorem, quæ apud se remanebant post factam compensationem, & extinctionem censuum cum prædictis Patribus; proindeque summa vere soluta cedere debet in validationem actus anterioris, & durioris; ac per consequens si aliqua exceptio super subsistentia, vel insubsistentia crediti ultra sc. 1000. allegari posset, ea competere Anticii posterioribus cessionariis.

Cæterum ad submovendum objectum in ipsa radice, subdebant Domini, quod nec Patres, minusq; Anticii niti valent dispositioni Textus *in d. l. cum a debitore, C. mandati*, cum ea recipiat limitationem, quoties cessio, prout est in casu, reportatur a rei possessore, ad effectum se tuendi in ipsius possessione, ex censura Text. *in l. ab Anastasio & in leg. per diversas, Cod. mandat.* ubi deciditur, cessionem in totum valere, quando possidens ea utitur pro tuitione, & munimine rei, ibi: *Vel creditor, vel is, qui alienas res possidet pro debito, seu rerum quoad se constitutarum munimine, ac tui-*

tione; & in nostris terminis decisum refert Benedictus Carpzovius *dec.67. à n.2. & 7. usque ad finem*, & respondit etiam Rot. *dec.96. n.8. & 9. cum seqq. eo dec.699. n. 5. & 6, p.18.* & in confirmatoria 10. Maii 1679. §. *dixerunt*, coram bon.mem. Rondinino.

Præmaxime quia creditum antedicti Melchiori erat quoad actionem certũ, & incontrovertibile, utpotè resultans ex publico instrumento impositionis census, exactionis vero nimium difficilis, dum non obstantibus diligentiis factis per plures annos, & mandatis desuper expeditis, nunquam potuit complementum satisfactionis recipere, in quibus geminis casibus cessio acquisita pro minori pretio, experiri potest pro toto, ut in terminis crediti certi tradit Gabriel. *consil.67. n.7. lib.1.* Andreol. *contr.252. n.14.* Giurba *observ.58. n.23.* Rot. *dec.307. n.13. p.1. & decis.228. n.10. p. 13.* & in terminis crediti difficilis exactionis prosequitur Rota in mox citata *dec.699. n. 12. p. 13.* & in specie nostræ hypothesis *dec. 228. n.7. vers. tertio demum p.* 18. & in confirmatoria cor. bon.mem. Rondinino §. *ultra quod*.

Ex quibus omnibus, utraque parte informante, resolutum fuit, *constare de re judicata*.

REVERENDISS. P. DOMINO ALBERGATO,

Romana Pecuniaria,

Ven. 14. Martii 1664.

ARGUMENTUM.

In tot paghis debitor promiserat debitum exsolvere cum pacto, quod in casu moræ unica vice deberet integrum exbursare debitum; morosus fuit in solutione, ideo decisum ut factum fuisse locum stipulationi, rejecta æquitate purgationis moræ, quæ in hisce materiis voluntariæ dilationis sub conditione concessæ non admittitur, præcipue ob clausulam resolutivam in comprobatione *disc. 56.* Card. de Luca *de credit*.

SUMMARIUM.

1 *Dilatio concessa debitori, dummodo in certis statutis paghis debitum solvat, corruit, si ipse debitor promissa non servet, & n.2.*
3 *Creditor agendo pro paghis decursis censetur voluisse moram incursam remittere, limita ut n.4.*
5 *Purgatio moræ non admittitur in obligatione solvendi totum debitum, quatenus deficiat debitor in prima paga.*
6 *Præcipue si adsit pactum resolutivum.*

DECISIO XVII.

Petrus Paulus debitor Domini Abbatis Aghemii in scut. 1300. obtinuit die 7. Maii 1659. à creditore dilationem solvendi scut. 100. quolibet anno in vigilia Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi; cumque defecisset debitor in solutionibus conventis, obtinuit Aghemius mandatum ab A. C. pro residuo scut. 1000. quod cum successive fuisset revocatum in gradu appellationis, dubitavi, an & pro qua summa Petrus Paulus teneatur? & pro summa mox exprimenda teneri responsum fuit. Cum enim conventum fuisset, quod deficiente debitore in primo termino teneretur statim dicta die cadente ad solutionem duorum terminorum unica vice, & quatenus iterum deficeret, teneretur statim ad tres pagas, nempe ad sc.300. unica solutione, & si in ulterioribus solutionibus cessaverit, statim a beneficio hujusmodi dilationis cadat eo ipso, & ad totum, & integrum debitum teneatur: & cum hic casus non factæ solutionis evenerit, contractus fuit resolutus perinde, ac si dilatio non fuisset
1 concessa, Peregr. *consf.77. num.7. lib.1.* Cancer. *var. res.p.3. c.7. n.354.* Grat. *discept.307. n.4.* Rot. *dec.199. n.11. & seqq. p.6.* & cor. Eminentiss. Cardinali Othobono *dec.159. n.19.* & in Romana Vineæ 4. Martii 1651. cor. Reverend. Decano §. *recitata*, & in Narnien. excarcerationis 6. Februarii 1662. cor. R.P.D. Bourlemont *in princ.*

Non implementum deducitur ex eo, quod Petrus Paulus primum terminum 24. Decembris 1659. & alios annorum 1660. 1661. & 1662. tempore convento non exbursavit, quod sufficit ad effectum de quo agitur; cum enim pactum solvendi sc. 100. quolibet anno cedat obligationis cameralis, & juramento firmatum, punctualiter servandum erat, & integre facienda solutio, Mantic. *de tacit. lib.22. tit.26. sub n.2. & per totum*, Grat. *discept.15. n.21.* Surd. *dec.121. n.21.* quamvis post primam, & secundam moram Aghemius mandatum obtinuerit pro scut. 300. quæ deinde illi soluta fuerunt; unde inferebant informantes pro Petro Paulo solum primi anni moram acceptatam, aliam autem an. 1660. remissam fuisse, cum si acceptata fuisset utriusq; anni mora, pro scutis 500. agere debuisset, *l.post diem, ff. de l. comm.* 3
Cravet. *consf.196. n.2. & seq.* Cavaler. *dec.58. n.3.* & in Romana locationis 10. Junii 1661. cor. R. P. D. meo Verospio §. *siquidem*. Hoc enim non potest procedere in præsenti, quia Aghemius non petiit simpliciter sc. 300. pro duobus terminis decursis, sed sub conditione, & cum clausula *sine prejudicio majoris summæ, juxta formam Instrumenti summ. n.3.* & in actu receptionis in quietantia repetiit *à conto di quello mi deve*, cumque non receperit solutiones temporis futuri, sed solum unius anni præteriti, talis protestatio illi omnino suffragatur, & caducitas, & mora non censetur remissa, juxta distinctionem Jason. *in l.si post moram sub n.4. ff. de eo quod cert. loc.* & plene deducitur in dicta Romana Vineæ 4
24. Martii 1651. cor. Reverendissimo Decano.

Nec purgatio moræ admitti potest ex eo, quod non concurrat protervia, sed Petrus Paulus celeri numeratione terminos decursos offerat; tum quia versamur in simplici, & gratuita dilatione concessa sub conditione solvendi dicta scuta 200. annua, qua non impleta, nihil actum dicitur ab initio, & purgatio moræ non admittitur, Alexand. *in l.in-* 5
sulam 84. sub n. 24 ff. de verbor. oblig. Cyriac. *contr. 2. 39. n.17.* Rota *dec.203. n.19. p.5.* ob consensum enim, & obligationem Petri Pauli in forma Cameræ resolutio non est pœna, sed natura contractus, & conditio inserta dilationi; tum quia quando, ut in præsenti casu, ob non implementum adest pactum resolutivum, non admittitur pur- 6
gatio moræ, Millin. *dec.137. n.13.*

Utraque &c.

REVERENDISSIMO P. D. MOLINES,

Romana Subappaltus Theatri.

Ven. 27. Junii 1698.

ARGUMENTUM.

An contractus innominatus per pactorum inobservantiam resolvatur, seu potius competat tantum actio pro implemento, ad casum *disc.37. de credit.* Card. de Luca.

SUMMARIUM.

1 *Obligatio Cameralis dat vim executivam.*
2 *Pro affictibus proceditur executive tam e dispositione juris, quam statuti Urbis cap. 88.*
3 *Error Notarii non præjudicat partibus.*
4 *Pacta sunt servanda.*
5 *Contractus ex conventione partium legem accipiunt.*
6 *Pacta servabo, est vox Dei in ore pretoris.*
7 *Princeps supremus contrahens tanquam persona privata tenetur ad observantiam promissorum.*
8 *Obligatio resolvitur ex capite inobservantiæ conventionum.*
9 *Facultas, quæ non apparet in capitulis contractus, non attenditur.*
10 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non retardat executionem obligationis Cameralis.*
11 *Locatio dicitur contractus nominatus.*
12 *In contractibus nominatis non datur resolutio propter inobservantiam pactorum, sed competit actio ad implementum, seu interesse.*
13 *Resolutio contractus censetur remissa per non reclamationem ab illius inobservantia.*
14 *In omni contractu inest conditio, dummodo res in eodem statu permaneant.*
15 *Contractus non resolvitur propter contraventionem; nisi intercedat culpa contravenientis.*
16 *Pœnæ conventionales non debentur, nisi ad mensuram interesse.*
17 *Declaratur tamen, ut procedat conclusio, quando pœna est adjecta quantitati; secus si sit adjecta pacto affirmativo, vel negativo, quo casu valide exigitur pœna.*
18 *Arrha amittitur ex defectu implementi.*

DECISIO XVIII.

In scenico Theatro alias extante prope Tiberis Ripam, vulgo nuncupato *Tordinona*, & hodie destructo, sublocavit Franciscus Fortunius omnes Cellulas sexti ordinis vulgo

vulgo *Palchetti*, inibi existentes, Hieronymo Bonnano sub certis, & determinatis capitulis, prout in apocha Camerali obligatione vallata; contra quem Hieronymum tanquam debitorem affictuum relaxatum fuit a R.P.D. Gubernatore Urbis mandatum, executivum favore d.Fortunii Locatoris, quod DD. sub congruo dubio requisiti ad instantiam Dominici Salviani cessionarii d. Fortunii Locatoris exequendum esse censuerunt, tanquam validum, & justum.

Validitas enim bene resultare visa est ex revolutione actorum, juxta praescriptum famigeratae decisionis Caputaquen. *la* 260.*p*.8. & praesertim respectu processus executivi, nedum quia apocha, cujus vigore relaxatum fuit dictum mandatum, erat munita Camerali obligatione, quae tribuit
1 facultatem procedendi executive ad tradita per Ridolphinum *in praxi p*.1.*cap*.1.*n*.59.Rota *dec*.17.*&* 155.*utrobique n*.1. post Zach.*de oblig.Cam.* verum etiam quia agebatur de affictu, & sublocatione, in vim cujus locatori conceditur via executiva pro consequendis affictibus decursis, & non solutis, tam inspecta dispositione juris communis, juxta Text. *in l.Preses*, *C.locato*, quem exornat Pacion. *de locat. & conduct. cap*.39.*n*.5. *cum seqq.* quam attenta censura statuti Urbis cap.88. in quo ordinatur in causis locationum procedi executive sine strepitu, & figura judicii, solaque veritate inspectate, ut prosequitur Pacion. *d. cap*. 29. *n*. 27.
2 *&* 28. Rot.*dec*.170. *num*.5. post Zach. *de oblig. Cam. & dec*. 335. *n*.4.*p*.10.*& dec*.507.*n*.3.*p*.18.*rec*.

In nihilum relevante, quod citatio ad videndum expediti mandum apparet executa sub die 1. Martii 1696. & decretum legitur subscriptum die 8.ejusdem mensis; nam omissis aliis responsionibus adductis per informantem, est certum, quod error, seu incuria Notarii, partibus praejudicare nequit, per Text. *in l*.2. *C. de error. ad vocat. & l.errore*, *C.de testam*. Rota cor. Coccin. *dec*. 373. *n*. 10. *& decis*. 735.*n*.16.*&* 17.*p*.18.*& dec*.16.*n*.4.*& dec*.411.*n*. 10. *part*.
3 19.*rec*. & dictum fuit in Romana, seu Fatsen.manutentionis 2.Junii currentis, §.*neque obstat in medio*, cor. me.

Justitia vero dilucide convincebatur ex lectura Apocae, & Capitulorum, quae post illam concordata fuerunt inter praecitatos contrahentes, & ex quibus inter alia pacta legitur promissio solvendi pro qualibet die recitationis Comediae, sc.95.favore Fortunii Locatoris, quae pacta nulli dubium est, quin essent servanda, ita exigentibus aequitate,
4 & justitia, Soccin.Jun. *cons*.26. *n* 6. *&* 7. *lib*.1. Corn. *cons*. 343. *n*.1. *lib*.1. Anton. *var.resol. lib*.2.*resol*.53.*n*.5. Pacion. *de locat.& conduct. c*.23.*n*.138. Rota *dec*.414. *n*. 26. *p*. 12. & in Romana incisionis Arborum 25.Junii 1696. §.*praesupposita in fin*. coram me. Idque ex ea convincenti ratione, quia omnes Contractus ex partium conventione legem accipiunt, per Text. *in l.Contractus* 24. *ff. de regul. jur. leg*.1.
5 §. *& si convenerit*, *ff. de posit*. Gratian. *discept*. 527. *n*. 15. Rocc. *dec. jur*.129. *n*.9.

Quinimo cum verbum illud, *pacta servabo*, fuerit vox
6 Dei in ore Praetoris, teste Bald. *in rubr. de constit. & consil*. 327. *num*.4. *lib*.1. consequens fit, ut nedum Judici nullum concedatur arbitrium derogandi pactis contrahentium, verum etiam Principes ipsos supremos, in quibus consideratur duplex persona, altera legislatoris, altera privati contrahentis, ex hac ultima ad promissa servanda teneri, nemo est, qui dubitet ad text. *in l. digna vox* 4. *Cod. de legib.*
7 Bald. *cons*.279. *lib*.3. Vvesemb. *in paratill. ad tit. de constit. Princ. lib*.1. *tit*.4. *in fin*. Petr. *de potest. Princ. cap*.32.*n*.145. Preg. *de Republ. lib*.22. *cap*.11. *n*.13. Valens. *cons*. 162. *n*.41. & Merlin. *contr*.53. *n*.7. *&* 8. *lib*.1. Lan. *alleg*. 19. *num*.10. Rot. *resp*.1. *n*.22. *& resp*.49.*n*.1. Camerat. *resp*.23.*n*.3.*lib*.1. Moder. Iselan. *disp.jur. cap*. 78.*n*.7. Franch. *dec*. 17. *n*. 6. *& dec*.673. *n*.4. Tapia *dec*.5.*n*.35.Capyc. *dec*.188.*n*.9. Ideoque refertur a Cassiodoro *var.lib*.3.*c*.35. Theodoricum Regem respondisse: *Liberalitatem nostram firmam decet tenere constantiam, quia inconcussum debet esse Principi votum*.

Hinc non obstat, si dicatur, quod d.promissio solvendi dictim sc.95. pro qualibet recitatione Comediae censeatur facta ab Hieronymo sub conductore correspective ad facultatem privativam sibi concessam a Fortunio sublocatore affictandi minutatim, seu singillatim dd.Cellulas vulgo *Palchetti* sexti ordinis, unde cum subconductor non potuerit
8 uti d privativa, ex quo alii fecerunt similes affictus minutatim, ideo ex capite inobservantiae resoluta remansit quaelibet obligatio emissa in contractu, de quo agitur per Text. *in l.cum te fundum*, *C.de pact. inter empt. & vendit*.

Siquidem omisso, quod hujusmodi facultas privativa nullo modo legitur in Capitulis controversi appaltus, unde
9 vel de ea nulla est habenda mentio, juxta responsum Bald. *in cap.venerabilem* 24.*de elect*. Rot. *dec*.90. *n*.3. cor. Greg. vel quatenus hujusmodi exceptio probanda esset per Testes, tanquam requirens altiorem indaginem, non poterat admitti ad retardandam executionem obligationis Camera- 10
lis, ut omissis generalibus in puncto firmavit Rot. *decis*. 248. *n*.9. *part*.18. *rec*.

In omnem casum, quatenus etiam probaretur, cum dubitari non possit, quin versemur in contractu locationis, 11
qui dicitur nominatus, juxta doctrinam Bart. *in l.si merces*, §.*vis major*, *ff.de locat*. Ciarlin. *contr*.57, *n*.41. *lib*.1. Rocc, *disp.Jur.c*.148.*n*.3. hinc sequitur, quod adhuc admissa qualibet inobservantia ex parte Fortunii Locatoris, nullo modo factus fuit locus praetensae resolutioni, sed duntaxat Hieronymo conductori competebat actio ad implementum seu ad interesse, per Text. *in l.sicut*, *C. de act.empt. l. in civile*, ubi Bart.Odofr. *& alii C.de rei vendic. l.fin*. ubi Bart. *n*.13. 12
ff. de condit. ob caus. Surd. *consil*.38. *n*.7. Bec. *cons*.45. *n*.1. Matescott. *var.resol.lib*.1.*cap*.9. *n*.3. Cyriac. *contr*.55.*n*.70. Rocc. *disp.Jur.c*.148.*n*.41. *in punct. locat*. Ciarlin. *contr*.52. *n*.41. Rot.cor.Greg. *decis*. 130. *n*. 2. cor. Buratt. *dec*. 640. *n*. 13. cor. Millin. *dec*.162.*n*.1. cor. Duran. *dec*.9. *n*.3.

Quae omnia eo libentius amplexa fuerunt, quia constitit, quod Hieronymus subaffictuatius d. sexti ordinis Cellularum vulgo *Palchetti*, nedum nunquam reclamavit adversus inobservantiam praetensae privativae sibi concessae, acceptando resolutionem contractus, sed potius in eo perseveravit, tam per seipsum, quam per oeconomum locando singillatim variis personis dd.tabulata, & retinendo claves; ex quibus censetur remissa quaelibet resolutio contractus, ad tradita per Tiraq. *in l.si unquam verb.revertatur n*.10. *C. de revoc.donat*. Ruin. *consil*.35. *n*.31. *lib*. 1. *& cons*. 141. *sub* 13
n.3. *lib*.3. Grat. *cap*.302. *n*.17.*& dec.marchie* 159. *n*.13. pluribusque relatis tradit in puncto Rocc. *disp. jur. d. cap*. 148. *n*.21. *&* 149. *n*. 4. *&* 8. ubi quod censeatur recessum a puncto resolutivo, etiam expresse apposito, quando quis recepit vigore ejusdem contractus, Rot. cor. Buratt. *decis*. 54. *n*.16. *& dec*.640. *n*.17.*&* 18. coram Bich. *decis*. 148. *n*. 16. Rot. *dec*.422. *n*.9. *part*.4.*& dec*.353.*n*.37.*part*.9. *& dec*.95. *n*.4. *part*.10. *rec*.

Praeterea animadversum fuit, quod hujusmodi promissio praetensa, non posset interpretari alio modo, quam congrua congruis referendo, nempe juxta numerum cellularum extantium de tempore suscepti subappaltus, & quae pertinebant ad sublocatorem, non autem de illis superadditis occasione mutationis d.Theatri, quae spectabant ad Comitem Dealbertii inventorem d. mutationis, & sic alteri, quam dicto sublocatori, cum certa sit in Jure regula, quod in omni contractu subintelligi debeat conditio, *rebus sic stantibus*, *& in eodem statu permanentibus*; & proinde si aliqua 14
inobservantia considerari posset in dicta praetensa privativa, utique non esset adscribenda Fortunio sublocatori, neque ejus culpae, quae omnino requiritur, ut contractus resolvatur ex capite contraventionis, Cravet. *cons*.204.*n*.25. Cephal. *cons*.24. *n*.23.*lib*.1. Grass. *except*.13. *num*.58.Rocc. 15
disp. Jur. d.cap.148. *n*.31.

Denique non obstat, quod arrha tanquam apposita per pactum, & per modum poenae conventionalis, non potuerit amitti etiam ex capite, non adimplementi, cum hodie hujusmodi poenae conventionales, attenta aequitate canonica, non debentur, nisi ad mensuram interesse, juxta *cons*. Ant. de Butr.34.*n*.2. Corn. *cons*.2. *n*.3. *lib*. Rimin. Jun. *cons*. 89. 16
n.9. *&* 10. & Cancer. *var. res. p*.3. *c*.11. *n*.103. Conciol. *ad statut. Eugub. rub*. 61. *n*.3. Pihaja, *dec. Canon. tom*. 1. *lib*. 6. *n*.27. Sperell. *dec*.131. *n*.32. *lib*.2. Rot. cor. Seraph. *dec*. 819. *n*.8. Rot. *dec*.172. *n*.4. *p*.11. *rec*.

Quoniam pro remotione objecti distinguebant DD. quod tunc poena conventionalis de aequitate Canonica exigi non potest, nisi quatenus concurrat cum interesse, quando reperitur adjecta quantitati ad effectum evitandi usuras, in quibus terminis procedunt auctoritates mox in objecto relatae; secus est quando adjecta fuit tam facto affirmativo, 17
quam negativo, quo casu ob pactum non adimpletum, bene exigitur adversus contravenientem per Text. *in l.praedia*, *ff. de act. empt*. & distinguendo tradunt Castrens. *in l. cum alleg. n*. 4. ibique Bonell. *C. de usur*. Andreol. *contr*. 285. *n*. 19. Card.Man. *de tacit. lib*.4. *tit*. 37. *n*. 4. bene Leotard. *de usur*. *q*.38. *n*.8. Camuncul. *dec. Bonon*. 22. *n*. 6. pluribusque relatis tradit Rocc. *disp. jur. cap*. 158. *n*. 14. Rot. *decis*. 275. *n*.5. *p*.2. *decis*.106. *n*.10. *part*.4. *tom*.2. *& dec*. 170. *num*.15. *p*.11. *rec*. & novissime optime firmatum fuit in Romana incisionis Arborum 25.Junii 1696. §.*quoniam quidquid sit*, coram me.

Qua

Qua distinctione retenta, cum nos versemur in secundo illius membro, quo scilicet pœna amissionis arrhæ fuerit adjecta facto negativo, quatenus Hieronymus Bonanus subappaltor non solveret in actu cujuslibet recitationis de sero, aut de mane sequenti, utique ex defectu implementi censetur inducta amissio arrhæ, & bene potest exigi adversus contravenientem, per Text. *in l. si quis*, §. *ultimo*, *ff. si quis caus. l. 4. §.* Cato, ubi interpretes, *ff. de verb. oblig.* Grat. *discept. forens. cap. 721. n. 24.* Leotard. *de usur. dict. cap. 38. n. 8.* pluribusque relatis tradit Rocc. *disput. Jur. d. cap. 158. n. 10.* & in nostris præcisis terminis tradit Grat. *discept. in alio c. 748. n. 23.* ubi quod arrha non censetur pœna, sed amittitur in quocunque contractu ex capit. inobservantiæ, & licite exigitur secundum dispositionem legis, juxta doctrinam Bald. *in l. secunda*, *q. 3. C. quando liceat ab empt. disced.* & ultra disposit. Jur. commun. adest etiam statutum Urbis, quod permittit illius exactionem, ut *in cap. 112. lib. 1.*

Et ita informante tantum Salviano cessionario Fortunii locatoris resolutum fuit.

R. P. D. ALBERGATO DECANO.

Romana Pecuniaria.

Merc. 10. Maii 1684.

ARGUMENTUM.

An Mons Pietatis remaneat obligatus ex facto ministrorum.

SUMMARIUM.

1 *Pignus dicitur contractum de confectione Bullettini per ministros montis Pietatis.*
2 *Et virtute dicti Bullettini contra montem competit actio.*
3 *Scriptura producta contra producentem plene probat.*
4 *Juramentum creditoris admittitur ad liquidandam quantitatem crediti, si de illius substantia non dubitetur.*
5 *Leviores sufficiunt probationes, ut quantitas crediti probata dicatur, si veritas in genere comprobata remanserit.*
6 *Mons Pietatis ex dolo ministrorum efficaciter remanet obligatus, & n. 19.*
7 *Praponens tenetur de facto ministri, quatenus factum respiciat munus, in quo fuit assumptus.*
8 *Pecuniæ oppignoratio in jure admittitur.*
9 *Appellatione rei venit pecunia.*
10 *Verbum* ogni sorte *nullam restrictionem admittit.*
11 *Exceptio certa rei denotat comprehensionem aliarum.*
12 *Argenti appellatione venit pecunia.*
13 *Bulla erectionis sacri montis Pietatis Urbis non prohibet, quin divites valeant oppignorare.*
14 *Minusque vetat statutum d. S. Ædis.*
15 *Observantia etiam universalis inservit pro interpretatione cujuscunque legis, seu statuti.*
16 *Ministro omnis censetur data facultas, ut gerere valeat ea, quæ de solito observantur, & practicantur.*
17 *In loco pio bona fides semper præsumitur.*
18 *In viro optimo minime est præsumenda negligentia in iis, quæ implere tenetur.*

DECISIO XIX.

Oppignoratis in S. Monte Pietatis Urbis, mediante persona Christophori Magni, per Excellentissimum D. Ducem Cæsarinum decem, & septem sacculis monetæ argenteæ expendibilis clausis, & obsignatis, compertum fuit in illorum ex pignoratione octo ex iisdem deficere, subtractos ab infidelitate custodis. Quapropter pro illorum restitutione, & consequenter pecuniæ amotæ recuperatione a ministris S. Ædis controversa, coactus fuit D. Dux judicialiter ejus jura experiri, & a judice ejusdem Montis mandatum executivum pro summa sc. 7966. 30. ad ejus favorem exportavit, successive per signaturam Sanctissimi cum reiterata clausula *sine præjudicio* canonizatum.

Verum, quia idem Mons in devolutivo causam prosequi intendens obtinuit specialem commissionem appellationis per Sanctissimum signatam bo. me. Card. Tayæ cum facultatibus S. Montis, & Emin. Protectori dirigi; unde ego uti subrogatus Dominos hodie consului, *An constet de credito D. Ducis contra Sacrum Montem, vel potius sit locus restitutioni pecuniarum*; & affirmative quoad primam, negative vero quoad secundam dubii partem responsum fuit.

Creditum enim D. Ducis ad evidentiam probari in genere dignoscebatur ex Bullettino, seu Tessera pignoris impressa sub nomine provisorum S. Montis, & ex partitis ex ejusdem libris extractis, præcisam oppignorationem in Bullettino contentam præseferentibus, *sum. Ducis n. 1. & 2.* quorum vigore nedum contrahitur pignus, ut de simplici apocha est text. *in leg. cum tabernam 34. §. idem quæsivit, ff. de pign.* Gen. *descript. priv. in add. pag. 46. sub num. 1.* verum & actio omnino exercibilis contra S. Montem suboritur, ex 1
traditis per Card. de Luc. *de cred. disc. 69. sub num. 2. & 3. cum seq.* Rot. *decis. 541. n. 2.* cor. Bich. *& decis. 289. num. 2.* 2
cor. Emin. Cerro.

In specie vero, seu quantitate subtracta, justificari ex judiciali confessione per eundem custodem ad perpetuas triremes ob tale furtum damnatum in ejus constituto emissa, verificata ad unguem, tum ex descriptione sacculorum a reo enunciato repertorum cum pauco residuo pecuniæ in eisdem sacculis relictæ, tum ex annotatione præcisæ quantitatis ablatæ in tribus foliis in eodem loco repositis ab ipso reo exarata, tum & evidenter ex criminali sententia cotra ipsum confitentem lata individuam summam subtractam præseferente, quæ uti per S. Montem producta, & repetita in judicio civili adversus reum, & illius fidejussores pro consequenda pecuniæ amotæ restitutione, plenum probationis gradum respectu summæ in illa contentæ contra producentem constituit, per ea, quæ tradunt Paris. *cons. 104. n. 3. l. 1.* 3
Panzirol. *cons. 110. sub n. 11. & 12.* Rot. *dec. 942. sub n. 10. & seq.* cor. Bich. *dec. 43. n. 5.* cor. Priol. junctis præsertim depositione Christophori Magni oppignorantis formiter in testem inducti, ac juramento D. Ducis in supplementum præstito, cui semper locum esse quoties de quantitate crediti dubitari contingat, dixit Rot. *dec. 60. sub n. 9. versic. 2.* 4
quia, *& n. 10.* coram Duran. *& dec. 67. n. 7.* cor. Arguelles, quæ alias de facili, & levioribus conjecturis probari potest, si veritas crediti in genere comprobata remanserit, juxta allegata per Rot. *dec. 324. n. 4.* cor. Greg. *dec. 82. n. 21. p. 19. rec.* & in Neapolitana mercedis 5. Aprilis 1680. §. *firmata*, 5
cor. R. P. D. Matthejo.

Data itaque oppignoratione sacculorum monetæ, ac justificatione crediti D. Ducis, tam in genere, quam in specie, seu in quantitate supra enunciata, in necessarium sequi videbatur S. Montem teneri ad restitutionem ejusdem monetæ, licet a ministro, seu custode subtractæ, cum adhuc Mons de dolo, & culpa suorum institutorum, & ministro- 6
rum teneatur, per text. *in l. 1. ff. de exerc. act. l. habebat*, *& l. seq. ff. de instit. act.* Giurb. *dec. 88. fere per totam*, Card. de Luc. *disc. 68. n. 19. de credit.* Rot. cor. Cocc. *dec. 1665. n. 5.*

Nec apud DD. valuit, quod talis pecunia in sacculis obsignata, uti præferens speciem depositi regularis, nullatenus in pignus dari potuerit, & signanter recipi a secundo custode addicto dumtaxat ad mutuandam pecuniam egenis super pignoribus; secus vero ad recipienda hujusmodi pi- 7
gnora seu deposita, quæ solummodo irregularia permittuntur in distincta, & diversa mansione personis divitibus, unde inferebant, quod si D. Dux credidit pecunias, seu pignes indebitum secundo custodi diverso muneri proposito, & cum eodem contraxerit, amissio pecuniarum ejus damno cedere debet, & sibi imputari, si cum persona minus idonea contraxerit, cum tam respectu D. Ducis divitis, & non egeni, quam ex parte ministri, ad id peragendum nullam facultatem habentis, Sac. Mons nunquam potuerit obligari ex recepta conclusione, quod Dominus, seu præponens solum teneatur de facto ministri seu famuli, quatenus isti delinquant in eo munere, seu officio, quo præficiuntur; secus autem si in diverso ipsis nullatenus addicto, ut distinguendo firmarunt Costa *de remed. subsid. remed. 91. n. 5. v. dummodo*, Gen. *descript. privil. lib. 4. tit. de lib. instit. n. 34. fol. 118.* cum adductis per Farinac. *in prax. q. 110. sub n. 122.*

Quandoquidem tale objectum in quo residet totius causæ discussio, ex pluribus dilui videbatur. Et quidem quoad prohibitionem pignorandi pecunias, cum nullibi in jure cautum reperiatur, illarum oppignorationem vetitam esse, quinimo expresse permissam, ex littera text. *in l. Itemque 7.* 8
§. si sibi prope fin. ff. qui potior. in pign. hab. ibique Bald. Fab. *in suo C. l. 4. tit. 26. definit. 25. sub num. 2.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 32. gl. unic. n. 16.* Mantic. *de tacit. l. 11. tit. 4. n. 9.* Merlin. *de pign. l. 3. tit. 1. q. 22. sub n. 4.* Rot. *dec. 832. n. 7. fin. & n. 8.* cor. Dunoz. Jun.

Id ipsum quoque permissum censetur ex statutis ejusdem S. Montis: in capitulo enim 30. *del carico dello Stimatore*, prohibent quidem statuta diversas res oppignorari, sed in hoc genere prohibitorum non faciunt mentionem permissivam, ubi in reliquis permittitur cujuscunque rei oppignoratio, ibi, *del resto faccino imprestare sopra ogni sorte*, sive attendatur generalis significatus illius verbi *Robba*, cum appellatione rei veniat pecunia, *l. pecunia 4. & l. rei, ff. de verbum signif. glos. final. in l. prima, ff. si cert. pet.* Rebuf. *in l. rei in princ.*

in princ. vers. eri appellatione, & vers. res genus, Alexand. *conf.* 185. *n.* 26. *lib.* 2. Barbos. *appell.* 235. *n.* 4. Juncta præsertim generali illa comprehensione *ogni sorte di Robba*, quæ nullam patitur restrictionem quoad fieri potest, ex poscit tex.
10 *in l. Julianus, ff. de legat.* 3. sive accedatur exceptio, seu prohibitio aliquarum certarum rerum, quæ facit, seu ampliat regulam pro comprehensione pecuniæ non exceptæ,
11 *l. nam quod liquidæ* 4. *§. fin. de pecun. legat.* Rot. cor. Buratt. *dec.* 391. *n.* 3. & cor. Celso *dec.* 40. *sub n.* 11.

Confluit in idem mentio auri, & argenti toties in aliis capitulis statutorum habita cum supposito, quod illud possit
12 oppignorari, ex quo necessario infertur etiam supponi oppignorationem pecuniæ permitti, quam appellatione argenti in legibus, & statutis venire, non minus recte, quam erudite tradidit Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 1. *gl.* 20. *n.* 2. & 6.

Quo vero ad affectam mutuandi pecuniam prohibitionē divitibus super istorum pignoribus, elicitam tam ex Bulla erectionis montis confirmatoria fa. me. Pauli III. quam ex c. 31. eorundem statutorum, quibus cavetur Sac. Ædem erectam in sublevamē pauperum, ita ut istis duntaxat pecuniis occurratur super pignoribus absq. ulla spe lucri; secus vero divitibus, & magnatibus, qui nulla indigentia premuntur; DD. super hoc animadverterunt, nec Bullam præfatam, nec allegatum statutum hujusmodi interpretationi subjici posse; Bullam siquidem, cum in ea verbis demonstrativis non autem taxativis mentio pauperum, & egenorum habea-
13 tur, nec ulla legatur respectu divitum oppignorationum prohibitio, quæ nunquam censetur ita in abstracto inducta, dummodo egentibus præjudicium, aut damnum non inferatur, ut probat Pasqual. *dec.* 161. *per tot.* quæ in præsenti considerari nequeunt; tum attenta qualitate pignoris in casu indulgentiæ (ut experientia docuit inferius expendenda) proficui tum divitiis ejusdem S. Montis, quibus tunc temporis affluebat, tum exiguitate summæ mutuatæ Juliorum quinque, quæ nec damnum, nec præjudicium pauperibus inferre potuit, ut patet ad sensum.

Statutum vero, cum in ipso præcipiatur *di non imprestare à Giocatori, nè à persone commode, che si possa giudicare, che ciò ricerca per mercantia*, ex quo potius elicitur permissio recipiendi pignora a divitibus, qui, ut in hoc casu, nec ludunt, nec nummos recipiunt causa mercaturæ, ducto argumento tam in sensu directo, quod exceptio aliquorum fa-
14 ciat regulam pro comprehensione non exceptorum, ex supra allegatis *sub §. ad ipsum*; quam a contrario sensu, quod possint recipi pignora a non ludentibus, & non oppignorantibus causa mercaturæ; quod argumentum esse in statutis validissimum, firmarunt Bald. *conf.* 102. *n.* 2. *vers. in contrarium l.* 1. Caste. *conf.* 106. *in princ. l.* 2. Rimin. Jun. *consil.* 380. *n.* 25. Cæphal. *com. opin. contra com. q.* 336. *n.* 2. *& seq.* Rot. *dec.* 186. *n.* 7. *p.* 1. *rec.*

Quod clarius ex eisdem verbis statuti 31. quibus permittitur posse per famulos oppignorari, ac per interpositam personam suppressis nominibus oppignorantium, ibi: *Che dirà di non voler nominare il padrone, perchè egli non voglia esser nominato, si scriva, disse esser di altri*; unde manifeste resultat permissio recipiendi pignora dominorum divitum, ex insuper inconvincibili ratione, quod semper impracticabilis redderetur oppignoratio, si pro quolibet pignore super paupertate esset inquirendum, & compilandus processus.

Quibus omnibus adstipulatur nedum generalis observantia cum pluribus, & diversis magnatibus habita per ministros S. Montis recipiendi in pignus capsulas, & sacculos aureæ, & argenteæ pecuniæ repletos pro mutuo modicæ quantitatis, ut ex confessione Lamparelli olim S. Montis Custodis, & ex attestatione ministri Principis Pallavicini, nec non ex parita a libris ejusdem S. Montis extra doctum fuit in *summ. Ducis n.* 14. quæ sane observantia etiam universalis optima dicitur cujuscunque legis, & statutorum in-
15 terpres, si ex illorum verbis aliqua possit oriri dubietas; text. est *in l. si de Interpret. & l. sequenti, ff. de reb. dub.* ac in individuo Statuti loquentis de auro, & argento, firmavit Tiraquell. *de retract. lign. gl.* 20. *§.* 1. *n.* 2. *vers. his autem satis constat*, & generaliter comprob. Cost. Sicul. *conf.* 51. *n.* 65. *conf.* 50. *n.* 10. Rot. cor. Bur. *decis.* 161. *n.* 11. cor. Othob. *dec.* 263. *n.* 17. *& dec.* 328. *n.* 3. *p.* 26. *rec.* Ideoque minime allegari valet excessus custodis extra limites proprii officii,
16 in quo intelligitur præpositus cum facultate faciendi ea, quæ de solito observari, & practicari queant, ad tradita per Rot. *dec.* 34. *column.* 3. *ad med.* apud Tur. de Camb.

Verum & in præsenti facti specie concurrit specifica, & individua observantia respectu hujus pignoris & Ducis cum pecuniæ oppignoratæ fuerint pluries, ac in diversis temporibus nedum secundo custode, verum & a primo in pignus receptæ & acceptatæ, ut aperte colligitur ex paritis Librorum S. Montis *summ. Ducis n.* 1. exhibitis; & quod plus est, cum scientia, patientia & approbatione custodum, syndicorum, provisorum, ac totius Congregationis, quibus dimissis nedum inducitur perfecta observantia interpretativa, verum & expressa ratificatio de omnibus gestis ab inferiori Ministro; alias enim violaretur Fides d. Principis, sed & publica totius Urbis, & Orbis, si recurrentes ad sacram Ædem in illorum indigentiis fidei privati custodis res maximi valoris pro mutuo modicæ quantitatis committere deberent, nec cæteri officiales de pignore, quatenus indubie scientiam habentes, illos non certiorarent, cum ad illorum simplex verbum vel nullus oppignoraret, vel quilibet retro pignus acciperet, quod ad servandam publicam, & bonam fidem faciendum esset, ne contrahentes indebite delusi remanerent a Loco Pio, in quo semper bona fides præpollere præ- 17
sumitur, ad tradita per Card. de Luc. *de cred. &c. disc.* 68. *n.* 8. & per Rot. *dec.* 151. *n.* 3. & 2. *p.* 10. & *dec.* 320. *n.* 8. *p.* 18. *rec.*

Scientia vero, ac patientia, & consequenter omnimoda pignoris approbatio nedum præsumitur ex onere injuncto officialibus seu Syndicis S. Montis, in quolibet mense librum mutuorum syndicare, necnon in qualibet hebdomada servari Bullettinos computistæ mutuorum, & generaliter de mense Aprilis & Octobris Sacræ Congregationi omnia pignora inspicere, & in revisione pignorum gemmatum, auri & argenti intervenire; ex quibus infertur, quod diligenti implemento talium onerum secuto, dum contrarium nefas est cogitare de tot tantisque integerrimis Viris, ut tendunt Menoch. *conf.* 662. *n.* 17. *vers. cum præsumptio sit*, Ca- 18
ren. *resol.* 9. *n.* 1. Rot. *dec.* 235. *cum seqq. p.* 15. *rec.* non sit ambigendum de scientia hujusmodi pignoris in libris custodis seu pignorum descripti.

Verum etiam ad evidentiam talis scientia palpatur, cum Revisor. S. Montis usi fuerint controversis pecuniis in sacculis oppignoratis existentibus, non quidem malo animo secundi custodis, sed consulendo indigentiis, & necessitatibus Sacræ Ædis tunc temporis pecuniis exhaustæ ex datis *in Sum.* D. Ducis sub *n.* 16. 18. & 19. *liter. A.* licet in eisdem sacculis fideliter restitutis; unde sequitur, & quod furtum evenerit in pecuniis ejusdem Montis, non autem in illis met D. Ducis, qui depositum irregulare noluit, ideoque dominium a se abdicare non permisit illud in Depositariū transferendo, & quod Sacer Mons restitutionem pecuniæ denegare nequeat, cum ex eadem utilitatem senserit: quidquid sit, an officiales incauti non consuluerint indemnitati ipsius Sacr. Montis restituendo tale pignus nimis rapinæ promptum ob allicientiam pecuniæ usualis, & expendibilis, & alia adimplendo ad formam præscriptam a Statutis Sacr. Montis, cum alias illorum scientia & patientia valuit & potuit Sacram Ædem damnificare, cum hæc omnino teneatur de facto ipsorum Institutorum, & ministrorum, ex supra allegatis §. *data itaque*.

Et ita utraque Parte informante, & omnibus Dominis suffragantibus, ex speciali Sanctissimi commissione resolutum fuit.

R. P. D. LANCELLOTO,

Romana Domus,

Lunæ 22. *Junii* 1609.

ARGUMENTUM.

An & quo casu confessio facta in Testamento revocato efficaciam retineat, in comprobationem *disc.* 80. Card. de Luca *sub tit. de credit.*

SUMMARIUM.

1 *Legatum factum pro exoneratione conscientiæ non cadit sub revocatione testamenti.*

2 *Minusque revocatur per posthumi nativitatem.*

3 *Intentio testatoris faciendi legatum pro conscientiæ exoneratione probari potest per testes.*

4 *Testes præsumuntur contestes.*

5 *Dominium ex quibus probetur.*

6 *Ad interpretandam testatoris voluntatem magis attenditur istius opinio, quam veritas.*

DECISIO XX.

Fuit resolutum, quod per revocationem testamenti fa- 1
ctam a quondam Hieronymo Cherubino, non fuit revocatum legatum Domus ad favorem Francisci quondam Bernardini de Pavia, uti factum pro exoneratione conscientiæ ipsius Testatoris, quod non censetur revocatum revocato testamento, Guidop. *dec.* 220. *vers. sed an hoc casu*, 2
Cost. *in suis mem. in verb. absenti vers. confirmo*, & Pedroc. *conf.* 8. *num.* 116. & faciunt tradita per Tiraquell. *de pia caus. priv.*

*priv.*36. Aretin. *consil.* 93. in primo, ubi quod legata pro exoneratione conscientiæ, non revocantur per nativitatem posthumi, ut testator animam pro eo perdat. Cum enim Hieronymus testator duxisset in uxorem Cassandram matrem Francisci, ex quo Bernardino de Pavia hujus matrimonii occasione domus, de qua agitur, per Bernardinum patrem Francisci possessa, ad Hieronymum devenit, qui coram diversis personis pluries professus fuit, quod pro suæ conscientiæ exoneratione illam volebat relinquere Domino Francisco, ut probant plures testes super hoc examinati, prout cum effectu in suo testamento reliquit, agnoscendo bona fide, quod domus uti hæreditatis paternæ ad Franciscum spectaret; quæ confessio extrajudicialis, & parte præsente sufficit in iis, quæ tendunt ad exonerationem con-
3 scientiæ, Tiraquell. *de* 1. *caus priv.* 117. Gabriel. *de confess. concl.* 1. *n.*6. & testes præsumuntur contestes, Gabr. *de confessione concl.* 2. *n.*7. & hic concurrunt adminicula ex deposi-
4 tionibus testium ex serie facti deducta per cessiones, confessiones, & transactiones a Francisco extortas.

Non obstat, quod domus non esset Bernardini patris Francisci, sed Cassandræ matris, quia hoc non probatur, cum assertio & Notarii recognitio facta nomine Cassandræ non
5 probent ejus dominium, nec præjudicent Francisco, maxime quia de contrario constat, cum fuerit a Bernardino possessa, & meliorata, & cum publice fuerit habita, & tenta pro domo Bernardini, ut dicunt testes, imo hoc etiam fuerit ob ipsa Cassandra apertum; sed ad effectum exonerationis conscientiæ satis est, quod domus fuerit a Bernardino meliorata, imo sufficit, quod fuerit Cassandræ, & propterea
6 non voluit Hieronymus a Francisco illam auferre, & cum agatur de interpretanda ejus voluntate, magis tenenda est illius opinio, quam veritas, *l. is, qui petat. ff. de acq. her.* Et ita utraque parte &c.

R. P. D. CAPRARA.

Senogalliensis, seu Auximana Fideicommissi.

Veneris 12. *Junii* 1693.

Pro argumento ad præcedentem decisionem est recurrendum.

SUMMARIUM.

1 *BOna debitoris sunt obligata favore creditorum.*
2 *Nec cadunt sub fideicommisso ab alio ordinato.*
3 *Declaratio facta in testamento revocato remanet inefficax.*
4 *Limitatur, si declaratio emanaverit in recognitionem veritatis.*
5 *Declaratio facta pro exoneratione conscientiæ, plene probat.*
6 *Verisimilitudo declarationis multum attenditur.*
7 *Ratificatio non solum fit verbis, sed etiam factis.*
8 *Confessio concurrentibus conjecturis facit plenam probationem.*
9 *Per secundum Testamentum non revocatur declaratio facta in primo, nisi de ea fuerit habita expressa revocatio.*
10 *Verba demonstrativa non qualificant præcedenter expressa.*
11 *In judicio universali concursus quilibet creditor debet præstare cautionem de restituendo prioribus, & potioribus.*
12 *Mulier pro sua dote non est exempta a præstanda cautione in concursu creditorum.*

DECISIO XXI.

POstquam S. Rota decreverat procedendum esse ad ulteriora in executionem mandatorum contra bona hæreditaria Josephi Simbaldi, cum clausula *non amota muliere, & dummodo oblationes excedant*; quia post executa mandata, & supervenias oblationes, creditum mulieris excedentes, filii ejusdem prætendebant, domus Senogalliæ non posse subhastari tanquam subjecta fideicommisso Folengo ad eorum favorem purificato, & mulierem in receptione ejus crediti dotalis expressi bonorum subhastandorum, non teneri præstare cautionem de restituendo prioribus, & potioribus, propositum hodie dubium: *An sit procedendum ad ulteriora in executione, & deliberatione, etiam super domibus Senogalliæ, & an sit danda cautio*; & Domini procedendum ad ulteriora juxta modum, & dandam esse cautionem responderunt.

Moti quoad primam partem, quia altera ex præfatis domibus, quæ parva nuncupatur, non est de bonis Folenghi, sed bene hæreditas Alexandri patris Josephi, ut apparet ex instrumento acquisitionis exhibito in summar. creditorum *n.*4. Altera vero, quæ magna denominatur, licet fuerit empta a Folengo, tamen cum iste in testamento declaraverit domum pro medietate spectare ad Alexandrum, Domini dixerunt, quoad istam domum procedendum esse ad ulteriora juxta modum, nempe pro medietate, quæ cum sit propria,
& libera Josephi, remanet affecta illius creditoribus, *leg. primam, ff. de pignor. leg. final. ff. quares pign. obligat. poss.* 1
non autem cadit sub fideicommissu Folenghi, Fusar. *de subst. quæst.* 649. *n.* 1. Peregr. *de fideic. art.*6. *n.*13. Rot. coram 2
san. mem. Alex. VIII. *dec.* 28. *n.*20.

Non obstat, quod declaratio emanaverit in testamento, 3
quod fuit per aliud revocatum, & sic remanserit inefficax, ex firmatis per Rot. *dec.* 345. *n.*10 *& seq. p.*15. *rec.*

Quia animadversum fuit, nos non versari in simplici confessione debiti, quæ aliunde non justificata, seu adminiculata non probat, & resolvitur in purum legatum, in quibus terminis loquitur supra allegata decisio; sed sumus in declaratione facta per viam recognitionis bonæ fidei ad patefaciendam rei veritatem, quod nempe domus, licet empta
proprio nomine tantum, pro medietate tamen spectabat ad 4
Alexandrum, qui pro medietate pecuniam exposuerat, ut sunt verba testamenti, ibi: *Item Dominus Testator dixit, & declaravit, quid licet domus, quam de præsenti habitat, empta fuerit ab ipso pro scut.* 260. *sub ejus nomine tantum, quod tamen veritas est, quod D. Alexander Sinibaldus habet de suo proprio in domo præfata medietatem, hoc est, sc.* 1300. *de suis propriis pecuniis soluta, & residuum solutum ab ipso Testatore, videlicet scuta &c.* ut latius d. *n.*3. Hoc enim casu cum declaratio dicatur emissa pro exoneratione conscientiæ, satis probat, ut in simili declaratione dixit Rot. in Macerat. affictus 10. Decemb. 1596. cor. Litta, quæ est impressa post Ama. *dec. March* 41. *fol.*52. secundum impress. Flor. & Rot. *dec.* 384. *n.*12. *& seqq. p.*9. *& dec.*63. *n.*10. *& seqq p.*11. *rec.*

Accedentibus præsertim conjecturis, quarum prima resul-
tat ex ipso contextu declarationis, quæ cum contineat di- 5
stinctas circumstantias, & signanter, unde & a quibus personis Folengus habuerit reliquas pecunias de propriis expositas in emptione domus, redditur multum verisimilis declaratio, quod alias pecunias habuerit ab Alexandro, dum professus fuit fateri, ex quibus pecuniis domum emerit, verisimilitudo enim operatur, ut confessio attendi debeat etiam in illis casibus, in quibus alias non probaret, ut inquit Rota *d. dec.*93. *n.*20. *p.*11. *rec.*

Alteram gestabat observantia subsecuta, dum in instru- 6
mentis per Notarios in hac domo stipulatis, & signanter in testamento condito per Liviam ejusdem Folenghi uxorem, & in ipso secundo testamento Folenghi, per quod prætenditur revocata controversa declaratio, domus enunciatur propria Baptistæ Folenghi, & Alexandri Sinibaldi, ibi, actum in domo Baptistæ Folenghi, & Alexandri Sinibaldi; quæ expressiones factæ tam præsente uxore, quam præsente Folengo, & ipsis patientibus, & non contradicentibus, videntur importare eorum ratificationem, licet non verbalem, & expressam, actualem tamen, & tacitam, quæ sufficit, cum ratificatio non solum verbis, sed etiam factis fieri
possit, ut ad rem dixit Rot. cor. Caval. *dec.* 100. *sub n.*5. & 7
de simili expressione Rot. *dec.* 125. *n.*7. *&* 8. *p.* 16. *rec.*

Tertia demum oriebatur ex eo, quod Folengus hæredes instituit ejusdem Alexandri filios, omnesque illius descendentes; unde ad quid declararet domum spectare ad ipsum Alexandrum pro medietate, nisi veritas ita se haberet? Concurrentibus enim conjecturis, & verisimilitudine, confessio plenam facit probationem, cum pluribus cumula-
tis firmat Rot. cor. Priolo *dec.*62. *n.*2. *& dec.*384. *n.*12. *cum* 8
*duob. seq. part.*9. *rec.* & in decima Maceratensi, Afflict. post Amat. *dec. March.* 41.

Hinc non adversatur secundum testamentum, cum in eo nulla sit expressa declaratio revocationis d. declarationis,
ut requiri voluit Card. de Luc. *de cred. disc.* 80. *num.* 13. & 9
ipso testamento domus enunciatur tam propria Folenghi, quam Alexandri, & tot concurrunt conjecturæ pro veritate declarationis.

Minus relevat, quod Folengus in sua declaratione non dixerit simpliciter Alexandrum habere in domo medietatem, sed addiderit illa verba, *hoc est scut.* 1300. *&c.* quæ videntur Alexandrum constituere simplicem creditorem, quia hæc verba stant demonstrative, ad designandam scilicet quantitatem per Alexandrum solutam, quemadmodum demonstra-
tive stant alia immediate sequentia, ibi, *& residuum solutum* 10
ab ipso testatore, videlicet scuta &c. nec proinde quidquam detrahunt condominio præcedenter expresso, *l. nomen, §. fin.* & ibi Bart. *ff. de l.*3. cum aliis per Rot. cor. Corr. *dec.*44. *n.*7.

Quo

Quo vero ad secundam partem solutionis, ratio decidendi, quod mulier teneatur præstare cautionem de restituendo prioribus, & prioribus in actu receptionis pecuniæ in restitutionem ejus crediti dotis, ea fuit, quia versemur in universali judicio concursus, in quo generaliter hujusmodi cautiones per quoscunque creditores præstari debent, ita exigente reformatione Pauli V. *de jud. civil.* §. *causa unaes*, ut advertit Salust. Tibet. *in prax. A.C. cap.* 16. *n.* 4. & dixit Rot. cor. Duran. *dec.* 421. *n.* 16. & cor. Bich. *dec.* 321. *n.* 10. Neque in hac usque adhuc reperitur privilegis tes esse mulieres pro suis dotibus concurrentes, cum proberio anterioritatis, seu posterioritatis crediti, quæ forsan posset eis opitulari, ;non attendatur, tanquam impossibilis probatio, cujus loco fuit adinventa cautio, ex deductis per Card. de Luc. *de credit. disc.* 53. *n.* 5. *& per tot.* Et ita utraque &c.

R. P. D. EMERIX DECANO.

Auximana Transactionis.

Veneris 6. Junii 1687.

ARGUMENTUM.

Sub supposito, quod scripta in folio albo a principali subscripto retineant firmitatem, scribens se obligaverat pro servatione contractus, etiam nomine subscribentis cum clausula, *ita quod*; cum autem ex deductis in alia præcedenti decisione, contractus quoad principalem non teneret, ideo hic deciditur, ut non subsistat nec minus quoad eum qui sub d. promissione se obligavit.

SUMMARIUM.

1 *DEficiente supposito, sub quo quis contraxit, corruit obligatio etiam cum clausula, ita quod contractu sub tali supposito.*

2 *Procurator attento mandato invalido remanet ipse obligatus.*

3 *Dummodo tamen ille, cum quo contrahit, ignoret invaliditatem mandati procura.*

4 *Promittens factum alienum factis possibilibus diligentiis excusatur ab adimplemento.*

DECISIO XXII.

IN sequelam prioris dubii successit sine multa difficultate etiam resolutio secundi contra Metellum, cui licet Ludovicus promiserit ratificationē patris cum clausula, *ita quod consteatur promissum factum proprium, & factis diligentiis non liberetur*; adhuc quia ille legitime excusatur ab implemento promisso, non est hodie relaxandum mandatum.

Siquidem Ludovicus in tantum promisit patrem ratificaturum, in quantum credidit posse vigore consensus, & mandati procuræ extensi in corpore folii in albo subscripti, cogere patrem ad ratificandam concordiam; verum comperta postmodum insubsistentia hujusmodi suppositi, & justæ credulitatis, ex rationibus deductis in alia decisione, insubsistens quoque remanet obligatio contracta per Ludovicum
1 sub tali supposito, itaut non obstante clausula *ita quod* &c. cogi non debeat ad implementum facti promissi, ad tradita per Cyriac. *controv.* 103. *n.* 77. *& seq.* & dixit Rot. cor. Bich. *dec.* 5. *n.* 7. *cum seq.* & signanter n. 16.

Non obstat, quod contrahendo cum mandato priori invalido, & sine speciali consensu patris, videatur decepisse
2 Metellum secum contrahentem, adeoque illius obligatio bene sustineatur, ex firmatis per Rot. cor. Peuting. *dec.* 40. *n.* 8. quia cum qualitas mandati, & consensus, cum quo Ludovicus contrahebat, innotesceret plene Metello, quo præsente ad dictamen ejus procuratoris fuit repletum folium album, & in eo extensum mandatum, & consensus patris,
3 non potest ipse excipere de deceptione, minusque allegare turpitudinem actus gesti a Ludovico, cujus fuit particeps, ad text. *in l. si ob turpem, ff. de condic. ob turpem causam*, & tradit per Surd. *cons.* 19. *sub n.* 37.

Tanto magis, quia constet de possibilibus diligentiis factis per Ludovicum curando suadere patri ratificationem concordiæ tanquam utilis, itaut Judex facilius inclinare
4 debeat pro excusatione ab implemento promisso, ex tradita per Ferrer. *cons.* 128. *n.* 9. Patisc. *cons.* 116. *num.* 33. *& seq.* Gabr. *cons.* 131. *n.* 59. *l.* 2. Cyriac. *d. contr.* 103. *n.* 59.

Et ita utraque &c.

R. P. D. MANUEL.

Romana Cambiorum.

Lunæ 3. Martii 1692.

ARGUMENTUM.

In his duabus, quæ subsequuntur, decisionibus declaretur regula in aliis præcedentibus firmata, quod scilicet subscriptio facta in folio albo, non quidem obliget subscribentem, quando non adsit scientia, nec quoad substantiam, neque quoad qualitates contractus in albo scribendi; secus si scientia probetur quoad substantiam.

SUMMARIUM.

1 *PRocurator cujus arbitrio reposita est determinatio pretii valide obligat mandantem pro pretio per ipsum determinato.*

2 *Subscribens folium in albo, in quo nihil continetur, non remanet obligatus.*

3 *Subscribens præsumitur scire ea quæ in spatiis in albo relictis sunt describenda.*

4 *Subscribens mandatum Procuræ, in quo continentur substantialia contractus, censetur in reliquis partibus contractus se remittere voluntati procuratoris.*

5 *Gesta per procuratorem habentur pro gestis ab ipso mandante.*

6 *Simulatio est probanda concludentissime.*

7 *Testis unicus, & de auditu non probat.*

8 *Simulatio non inducitur ex actibus, qui valide fieri possunt.*

8 *Defectus Archivilationis in Curia non attenditur.*

10 *Præsertim si provenit ex recusatione Archivistæ.*

11 *Apocha trino teste munita habet vim publici Instrumenti.*

12 *Ratificatio tollit suspicionem simulationis.*

13 *Confessio extrajudicialis de jure Canonico probat habitum.*

14 *Una, & eadem dispositio non debet diverso jure censeri.*

DECISIO XXIII.

DOmini mei recesserunt a decisis cor. me die 17. Februar. 1690. quia reassumpto examine obligationis contractæ a Paulo, tam nomine proprio, quam Petri patris super controversis cambiis, agnoverunt non subsistere prætensum defectum consensus dicti Petri, a quo unica ratio prædictæ resolutionis desumpta fuit. Visa namque, attentaque examinata apocha, cujus vigore dicta obligatio fuit contracta, animadversum fuit, quod procedendo etiam cum sensu præteritæ decisionis, admittentis juxta depositionē unici testis, quod dicta apocha tempore subscriptionis haberet spatia in albo relicta, in quibus erat describenda quantitas mercium & pretii illarū, incontroversum remanet, quod de tempore, quo hæc apocha fuit subscripta tam a Petro, quam a Paulo ejus filio, saltem in ea cōtinebātur omnia substantialia contractus obligatorii pro emptione mercium ibi enunciata, & pro facultate creandi cambia, quam pater filio indefinite tradebat ad effectum solvendi pretium earundem mercium; in prædicta enim hypothesi hæc verba, quæ in apocha leguntur, tunc etiam extitisse fateri oportet: *Insolidum habbiamo ricevuto tutte le suprascritte robbe dal Fondaco del Sig. Gioseppe Castrachini per li prezzi come sopra concordati, e ci obligbiamo detti prezzi ascendenti alla summa di scudi... pagarli al medesimo Sig. Gioseppe &c.* & subinde ratione separata additur: *Et in oltre io Pietro sudetto, & infrascitto faccio e constituisco mio procuratore al sodetto Sig. Paolo mio figliuolo, a potere tanto in suo nome, quanto mio, o per me detta somma di scudi ... pigliarla à cambio da qualsivoglia persona in una, o più partite per li tempi, e con quelle parti, capitoli, e conditioni, che parerà a detto mio filiuolo &c.* ex quibus patet, quod si quid in albo fuit ut supra relictum, hoc non respiciebat substantiam, sed accidentalia contractus, nempe pretium ipsarum mercium, & summam ad cambium accipien. super quibus censetur remissa determinatio ad arbitrium Pauli mandatarii, seu procuratoris, qui uti talis optime potuit utramque quantitatem postea determinando patrem obligare, per text. *in l.* 3. *& in l. si fundum* 35. *ff. mandati, de l. fin. C. Quod cum eo*, ubi Gl. *verb. si certum*, & ibi Civ. & Arg. *circa med.* & optime Bart. *in* 1. *lect. n.* 1.

Quidquid enim arbitrendum sit in casu, quo quis subscripsit folium album nil prorsus continens, in quibus terminis 1
loquitur Gait. *de cred. c.* 1. *tit.* 6. *n.* 1256. Rot. cor. *Serap. dec.* 973. *n.* 1. *& seqq.* cum aliis in præterita decisione adductis in §. *Si enim*, censentes in hoc casu necessariam esse in subscribente verisimilem notitiam eorum, quæ postea in folio erāt adnotanda; id utiq; intervenire non oportet, quando juxta præmissa quis subscripsit foliū continens expressam speciem

con-

contractus,& certum mandatum pro eo stipulando,cum fa-
cultate conveniendi cum pactis,capitulis, & conditionibus
mãdatario bene visis,quia in hoc casu,qui est ille,in quo su-
mus,intrat dilemma, quod vel subscribens scivit ea omnia,
quæ in prætêsis spatiis vacuis erant scribenda,ut præsumen-
dum tradit Bart. *in l.sicut 8.§.Non videtur in primo notabi-*
3 *li, ff.quibus mod.pign.vel hypoth.solv.* Gabr. *tit.de præsumpt.*
concl.3.n. 30. & tollitur omnis quæstio , vel defecit in sub-
scribente scientia prædictarum , & quia hoc non obstante
voluit se subscribere iis,quæ non vidit,nec scivit,sibi impu-
tet,si nimiũ credidit,quia censetur voluisse se in totũ remit-
tere voluntati alterius ; dummodo non varietur substantia
contractus, alias enim non subscripsisset , ut advertit Castr.
4 *cons.216.n.3.l.1.*Menoc.*cons.561.n.37.& 38.* cum aliis quos
refert & sequit. Paul. de Rub.*res.pract.26. n.44.& plur.seqq.*
Remota ex his repugnantia circa animum Petri subscri-
bentis dictam apocham , certa remanet ipsius obligatio pro
solutione controversorum cambiorum , dum hæc ejus no-
5 mine contracta apparent a Paulo filio in vim dicti specialis
mandati procuræ in eadem apocha concessi , unde haben-
tur , ac si ab ipsomet Petro contracta fuissent , *l. Qui per*
alium de regul. jur. in 6. Ossa in fin. ff. de relig.& sumpt.fun.
Gloss. *in l.fin. & l. si procurat. ff. de dol. mal. except.*

Nec faciunt ea, quæ ad arguen.contractus simulationem
ponderantur in præterita decisione, nam præterquam quod
inadaptabiles sunt in hoc casu termini simulationis , quate-
nus absolute applicantur obligationi dicti Petri resultanti
ex supradicta apocha , cujus veritas, & realitas in substan-
tialibus ex superius dictis non potest impugnari, restrin-
gendo etiam hanc prætensam simulationem ad excessum ,
qui juxta sensum scribentium pro reis conventis , & admis-
6 sum in præcedenti decisione, committi potuit a Paulo cir-
ca quantitatem mercium, & illarum pretium ; hæc præ-
tensa simulatio non probatur, & tamen esset concluden-
tissime probanda , Castr. *cons.261. sub num.1. ante med. l. 2.*
Osach, *dec.413. n.1. vers. probatione p.2. rec.*

Unicus enim est testis,qui deponit numeros abacales con-
7 tentos in dicta apocha fuisse superadditos post subscriptio-
nem, & ideo non probat , Rota cor. Buratt. *dec.6. n.13.*ma-
ximè cum sit de auditu, ad text. in *c.Tum literis de test.*

Et admisso etiam , quod , ut diximus, non solum isti nu-
meri , sed etiam quantitas, & qualitas mercium fuisset re-
licta in albo simul cum earum pretio (quo dictus testis in
8 sua judiciali depositione non asserit) hinc tamen non bene
inferretur simulationis suspicio , dum ex præmissis hoc va-
lide fieri potuit , Altogr. *cons. 90. n. 63. & 64. lib.* 2. Rota
dec.459.n.7. & 8. & 9. cor. Greg.

Quod autem scriptum in principio dictæ apocæ videa-
tur modo protracta, & modo strictiori , ac parum confor-
mi charactere exarata cum nota numerica summarum val-
de considerabilium tolli similiter videtur ex facto, quia in
ea non apparet talis sensibilis deformitas, ut aliæ potius ac-
cidentali causæ , quam simulationi tribui non valeat ; imo
ex hoc parum accurato modo scribendi facilius excluditur
suspicio fraudis, in qua summum studium, & cura imponi
solet, ut melius occultetur; dicta vero numerica descriptio
immunis pariter redditur a præfata suspicione , dum con-
cordat cum aliis verbalibus expressionibus earundem sum-
marum ibidem factis.

Debilis quoque visa fuit inverisimilitudo, quam præteri-
ta Decisio desumit ; tum ex quantitate mercium in apocha
contentarum , tum ex quantitate contrahentium , conside-
rando in Petro octuagenario,ac in Paulo filiofamilias exer-
citium in negotiis Cancellariæ Apostolicæ,quibus uterque
incumbebat ; unde arguit improprietatem hujusmodi mer-
cimonii , arguendo similiter eandem inverisimilitudinem
ex tenuitate patrimonii supradicti Castrachini ob quam vi-
detur improbabilis venditio tot, tantarumque mercium.

Cessant enim argumenta , quando contrarium demon-
strat realitas facti;nam quod Petrus voluerit se obligare pro
notabili quantitate mercium a filio etiam ejus nomine ac-
cipiendarum,convincitur ex facultate quam eidem filio de-
dit accipiendi ad Cambium in una vel pluribus partitis pe-
cunias necessarias pro solvendo pretio dictarum mercium ;
quæ quidem facultas non videtur verificabilis in sola per-
ceptione mercium inservientium pro simplici usu privatæ
familiæ . Inhabilitas vero Castrachini tollitur advertendo,
quod iste eodem anno quo secuta est dicta venditio , habue-
rat ad Cambium scut.12. m. ex quibus comparare potuerat
magnam mercium quantitatem , eamque postea vendere ,
ut bene observant Scribentes pro Principissa,qui reliquis et-
9 iam levioribus objectis optime satisfaciunt , respondendo

similiter defectui archiviationis dictæ apocæ, ex quo non
videtur attendendus , ut sensit Rot. *dec.256. n.14. rec.*præ- 10
sertim quia provenit ex recusatione Archivistæ , qui nolen-
do illam archiviare , non potuit Partibus nocere , Rot. *dec.*
202. n.2. p.19. rec.

Cæterum eo fortiores desiderarentur in hoc casu conje-
cturæ pro suadenda simulatione, quo efficaciora sunt argu-
menta probãtia veritatem actus ; sumus enim in apocha tri-
no Teste munita, & ideo habente vim publici Instrumenti ,
ad Text. *in l.scripturas , ff. qui potior. in pign.hab.* rursus in 11
apocha postea inserta in alio publico instrumento , in quo
Petrus totum illius tenorem illi Notario perlectum ratifica-
vit,unde oritur nova,& reiterata approbatio, & tollitur su-
spicio doli , & simulationis fundatæ in prætenso defectu
mandati , *l.rationabilitatem*,ubi DD.*de reg.jur.in 6.*Rot.cor. 12
Greg. *dec.295.n.4.& seq.& dec.231. n.25.& 28.*cor.Cerro ,
ac demum in apocha tacite etiam confirmata per extrajudi-
cialem confessionem Petri, qui requisitus pro solutione fru-
ctuum dd. Cambiorum, debitum non negavit, sed petiit di-
lationem,ut probant duo Testes contestes de loco,& tempo-
re,formiter examinati, quæ sane confessio de jure canonico
probat debitum , Felin. *in c.si cautio n.17. de fid.Instrum.* 13

Nulla igitur considerabilis visa fuit simulatio in dicta
apocha influens in nullitatem obligationis Petri , at quate-
nus per modum suppositi ea admitteretur in aliquo præten-
so excessu commisso a Paulo circa expressionem mercium
perceptarum , non inde inferri valet, quod fuerit nullum
mandatum procuræ , ut præfertur , ab eodem Petro conces-
sum filio pro creandis controversis Cambiis in præjudicium
dictæ Principissæ , quæ inscia prorsus , an apocha , in qua
existit d.mandatum , fuerit unico contextu integre conscri-
pta , vel potius , ut prætenditur , in ea relicta fuerint spatia
alba postea repleta per interpositas personas , propriam pe-
cuniam vere , & realiter exbursavit in actibus omnino di-
versis , & separatis , ut constat ex publicis Instrumentis , &
in facto non controvertitur ; nulla siquidem æquitas , vel
justitia suadet , quod si Pater nimium fortasse credulus , &
indulgens filio , dedit amplissimum & indefinitum manda-
tum procuræ ad facien. contractus nomine ipsius Patris ,
postea sub mendicato prætextu , quod filius excesserit vo-
luntatem paternam , prætendere possit nullitatem contra-
ctuum cum Tertiis valide , & legitime stipulatorum ; sic
enim nimis patens aperiretur via fraudibus , & collusioni-
bus inter sanguine conjunctos , quod Jura abhorrent .

Fortius etiam in hoc casu; nam dum vigore ejusdem man-
dati Paulus contraxit aliud Cambium sc.3035.cum bo.me.
Dom. Dominico Columna , specificata causa , nempe ad ef-
fectum solvendi Castrachino residuum majoris summæ ei
debitæ pro pretio dictarum mercium ; Petrus hoc cambium
non solum non impugnavit , sed per publicum instrumen-
tum audito tenore præfatæ apocæ ibidem insertæ expresse
ratificavit, ut superius inquimus: & quamvis præterita de-
cisio respondeat, hanc ratificationem trahi non posse ad
actus diversos, nempe ad alia cambia, pro quibus agit
Principissa Flaminia , vis tamen ratificationis non est con-
sideranda habito respectu ad cambia, sed relative ad manda-
tum supra dictum a Petro , ut præfertur , approbatum cum
insertione dictę causæ afficientis tam unum,quam alia prę-
dicta cambia , & præsupponentis aliud majus debitum cum
Castrachino ultra summam ad cambium acceptam a dicto
Domino Dominico,quo casu sicut vigore ejusdem mandati
procuræ non controvertitur fuisse valide contractum cum
eodem Domino Dominico , ita etiam valide , & recte con-
tracta dici debent illa , de quibus agitur , quia una , & ea-
dem dispositio , non debet diverso jure censeri , *leg. tam de*
hoc jure , ff. de vulgar. & pupillar.

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. EMERIX DECANO.

Romana Cambiorum.

Lunæ 2. Maii 1695.

Argumentum in decisione , quæ istam præcedit , repetitur .

S U M M A R I U M.

1 *Subscriptio denotat consensum.*

2 *Mandatum est ex eo genere contractuum , qui consensu perficiuntur .*

3 *Actus peccat in substantialibus ob defectum certi pretii.*

4 *Spatium in albo relictum facit deficere consensum .*

5 *Declaratur tamen , ut procedat , quando subscribens folium, in quo spatia alba relicta sunt ; nullam penitus habet notitiam eorum , quæ in folio subscripto inferenda sunt .*

6 *Te-*

6 *Testes non præsumuntur falsi, vel simulati.*
7 *Petens dilationem ad solvendum, fatetur debitum.*
8 *Ratificatio excludit falsitatem, vel simulationem.*
9 *Non præsumitur gerere actum simulatum, qui potestatem habet illum vere, & realiter perficiendi.*
10 *Præsumptiones debent cedere veritati.*
11 *Apocha trino teste munita habet vim publici instrumenti.*
12 *Instrumento standum est.*
13 *Dictum unius Testis de auditu non probat.*
14 *Subscribens præsumitur scire ea, quæ in spatiis scripturæ in albo relictis inferenda sunt.*
15 *Sciens non dicitur deceptus.*
16 *Subscribens, vel mandans censetur se remittere arbitrio mandatarii in replendis spatiis scripturæ.*
17 *Ratificans censetur approbare omnia contenta in instrumento ratificato.*

DECISIO XXIV.

A Geminis sententiis R. P. D. Capraræ tunc A. Cam. Locumtenentis, & R.P.D.Patacciani, denegantibus exe-
cutionem apocæ mandati procuræ per Petrum subscriptæ in
persona Pauli filii, & cambiis ejus vigore per Paulum con-
tractis favore Baldassini, perque istum cessis, sive recognitis
favore Dominæ Pamphiliæ Pallavicinæ; delata causa per
rescriptum Signaturę Justitię cum clausula *constito, quod sit
locus statuto de duobus*, R.P.D. Manuel, prodiit decis. die 17.
Febr. 1690. *locum esse statuto de duobus*, a qua die 3. Martii
1692. recessum fuit, sed successive proposita causa sub con-
sueto dubio: *An sit standum in primo, vel secundo loco de-
cisis?* die 13. Aprilis 1673. dictum fuit, *dilata, & videant
quintus, & sextus*, ac die 19. Junii ejusdem anni, *dilata, &
videant omnes.* Hodie autem cor. me in locum ipsius R.P.D.
mei Manuel effecti Episcopi Zamorien. subrogato, videnti-
bus omnibus resolutum fuit *standum in secundo loco decisis.*

Non enim subsistunt nullitas, neque falsitas, seu simula-
tio, neque patris deceptio, per Scribentes pro Petro, &
Paulo longa allegationum serie deductæ contra præfatam
apocham mandati procuræ ad impediendam ejus executio-
nem; nullitas enim tollitur ex clara, & irrefragabili subscri-
ptione Petri, quæ præsefert ejus consensum, *leg. sicut, §. Non*
1 *videtur, ff. de edil. edict.* gloss. *in cap. si quis Presbyterorum
verb. subscripserit de rebus Eccles. non alienand.* Rot. *decis.*
139. *n.* 18. *& seqq. p.* 14. *rec.* mandatum quippe ex eo genere
contractum est, qui solo consensu perficiuntur, ut *in tit.*
2 *instit. de oblig. ex consensu lib.* 3.

Nec obstat, quod quantitas mercium, earumq; pretium,
in quarum satisfactionem factum fuit per patrem manda-
tum procuræ in personam filii ad suscipiendas pecunias ad
cambium, in principio, seu solemnitate folii relictæ fue-
rint in albo, quasi quod vel actus peccet in substantialibus
3 ob defectum certi pretii, *leg. pacta conventa, ff. ad contrah.
empt.* vel ob spatia in albo relicta corruat ex defectu consen-
sus, ad tradita per Gait. *de credit. cap.* 2. *tit.* 6. *n.* 1156. Rot.
4 *dec.* 973. *n.* 1. *& seq.* cor. Seraph. quoniam certum pretium
requiritur in emptione, non autem in mandato ad emen-
5 dum, & spatia in albo relicta tunc solum actum vitiant,
quando subscribens nullam potuit eorum notitiam habere,
quæ in folio subscripto inseri poterant; secus autem, quan-
do, prout hic, substantia rerum, videlicet mercium, ea-
rumque pretii, quibus album replendum fuerat, subscri-
benti erat optime nota, & ad summum ignorantia, seu in-
certitudo versari poterat duntaxat in aliquo pluri, vel mi-
nori, quod remissum censetur arbitrio mandatarii; hoc
enim casu non vitiatur actus, & subscriptio præjudicat
subscribenti, ut bene distinguit eadem met *dec.* 963. coram
Seraphin. in objecto allegata.

Tollitur etiam falsitas, seu simulatio, tum quia apocha
6 subscripta fuit per tres testes medio juramento testantes vi-
disse illam per Petrum subscribi; quos verisimile non est
conspirasse omnes in falsitatem, seu simulationem, præ-
sertim sine ullo lucro, vel interesse, ut per Bald. *in leg. hac
consultissima n.* 20. *C. qui test. fac. poss.* Rot. *dec.* 17. *num.* 9. *&
seq.* post Merlin. *de pignor. & dec.* 408. *n.* 10. cor. Priol. tum
etiam, quia ipsa pro bona, & valida reputata fuit, atque
agnita per ipsas partes; nam Paulus filius ejus vigore cam-
bium contraxit sc. 300. cum Don. Dominico Columnia in-
serto de verbo ad verbum, prout cantat de præsenti illius
tenore in instrumento desuper stipulato, idemque cam-
bium per instrumentum particulare, prævia plena illius in-
formatione ac lectura, de verbo ad verbum ratificavit, &
approbavit Petrus pater: non obstante, quod testis instru-
mentarius neget lecturam instrumenti cambii Petro coram
se factam, quia fieri potuit antecedenter, prout & facta dici
debet ad conciliandum testes cum instrumento. Et denique
pro fructibus ipsorummet cambiorum, de quibus agitur,
extrajudicialiter requisitus Petrus a Baldassino, dilationem
petiit ad solvendum, & sic debitum fassus fuit, ut in Cæse- 7
naten. dotis 6. Aprilis 1623. §. *Constat*, cor me; hujusmo-
di enim replicatæ ratificationes, & agnitiones, plusquam 8
sufficiunt ad excludendam quamcunque falsitatem, seu si-
mulationem, ex adductis per Bald. *cons.* 401. *num.* 9. *lib.* 5.
Grat. *discept.* 951. *n.* 8. Rot. *dec.* 211. *n.* 9. cor. Celso.

Imo quod plus est, nec ulla in hypothesi nostra conside-
rari valet falsitas, seu simulatio; nam cum certum sit, quod
pater subscripsit in persona filii mandatum ad suscipiendas
pecunias ad cambium in exsolutionem pretii mercium re-
ceptarum a Castrachino, neque id ullatenus controverti va-
leat, dum tam pater, & filius, quam etiam tres testes una-
nimes sese subscripserunt, cum iis verbis, *a quanto sopra*,
præsuppositivis superioris actus, sive scripturæ, & ideo fi-
lius potuisset vere, & realiter actum gerendo, quomodo-
cunque sibi magis libuisset, spatia replere descriptione mer-
cium, & earum pretii in albo relicta, non est dicendum,
quod id egerit per falsitatem, seu simulationem, ad text. *in* 9
l. qui autem 6. *ff. quæ in fraudem credit.* Paitell. *exped. civil.*
87. *n.* 42. Rot. *dec.* 195. *n.* 10. cor. Greg. *dec.* 499. *sub num.* 3.
cor. Pamph. & in Viterbien. Prædii 9. Aprilis 1683. §. *firma-
ta*, cor. bo. me. Benincasa.

Ex his cessant quotquot in oppositum cumulatæ fuerunt
ejusdem falsitatis, seu simulationis præsumptiones, & con-
jecturæ: Quod enim repletus fuerit ab utroque latere locus
cifræ, seu signi Crucis, qui relinqui consuevit in albo, fie-
ri potuit ex eo, quod non superesset inferius vacuum suffi-
ciens pro explicandis iis, quæ in pleno apocæ promissa, seu
judicata fuerant: quod lineæ, seu characteres videantur
inæquales, tribui valet incuriæ scriptoris, & nimium pro-
baret; influeret enim in totam apocham, cujus tamen rea-
litas impugnari nequit respectu mandati, quod pretium ex-
pressum fuerit per numeros abacales, diluitur ex lectura,
ex qua patet extēsum etiam fuisse per literas: & quod merces
adnotatæ fuerint in principio, non autem in fine apocæ
præter morem mercatorum, fieri debuit ad hoc, ut adno-
tatio responderet relationibus in eadem apocha contentis,
ibi: *habbiamo ricevuto le robbe sudette per li prezzi come
sopra concordati.*

Inverisimilitudines autem ex eo deductæ, quod negotium
primordialiter initum cum modico capitali sc. 200. potue-
rit abundare mercibus, vel tot comparare Castrachinus,
qui paucos ante dies opposuerat dilationē quinquennalem
ad evitandam executionem tenuissimæ summæ sc. 20. quod
Petrus ab ineunte ætate addictus ministerio plumbi in Can-
cellaria Apostolica, voluerit in ætate octuagenaria consti-
tutus mercaturæ vacare, quod tam magna quantitas mer-
cium tradita fuerit Petro, & Paulo sine aliqua cautione,
quodque emptio hujusmodi celebrata non fuerit per publi-
cum instrumentum, nec in numeratione pecuniæ proces-
sum per medium alicujus publici Banci, ultra quod cedere
debent contrariæ veritati, ut advertit Rot. *dec.* 1586. *n.* 6. 10
cor. Coccino, submoventur singulæ ex eo; quod constat ne-
gotium, seu Castrachinum paulo ante ad cambium susce-
pisse sc. 12. mill. quod licet pater non incumberet mercatu-
ræ, emptionem tamen mercium fecit, seu forsan verius
confirmavit, & ratam habuit in gratiam filii pro eo suble-
vando ab onere æris alieni, quod non fuit a Petro exigen-
da cautio, tanquam existente bene solvendo, quod emptio
facta non fuit per apocham simplicem, sed per apocham tri-
no teste munitam, quæ vim habet publici Instrumenti, per
text. *in l. Scripturas, C. qui pot. in pign.* quodque de actuali 11
pecuniæ numeratione liquet ex publicis instrumentis, qui-
bus stari debet, ad Text. *in cap. cum olim de V. S.*

Circulus demum per Baldassinum servatus in celebran-
dis controversis cambiis per mediam personam Tacci, re-
nuentia Officialis Archivii in receptione, seu Archivia-
tione apocæ, & dictum testis formiter examinati, quod
Castrachinus Paulo non dederat merces in apocha memo-
ratas, non merentur attendi, quoniam passim mercatores
& alios contractus per interpositam personam iniri solent;
peculiaris scrupulositas Officialis, & abundans ejus caute-
la obesse non debet, & infringere validitatem apocæ, ac
dictum testis non probat, tanquam de simplici auditu,
per text. *in cap. licet ex quadam, ubi gl. in verb. motam* 12
de testib.

Pe-

Postremo tollitur quoque patris deceptio ex dilemmate alias efformato, quod nempe, vel pater scivit, quæ in spa-
14 tio albo scribenda erant, prout scivisse præsumitur, Bart. *in leg. sicut 8. §. non videtur n. 1. notabis, ff. de adil. edict.* Jason. *in leg. si ita stipulatus n. 14. vers. adverte, ff. de verb. ob-*
15 *lig.* Gabriel, *tit. de præsumpt. n. 30.* Rot. *dec. 368. n. 7. part. 13. rec.* & dum scivit, non videtur deceptus, Gloss. *in l. 2. verb. opitulatur, ff. ad Vellejan.* aut vero ignoravit, & imputet sibi, quod se subscripsit iis quæ non vidit, neque scivit, quodque nimium de mandatario confidit, ejusque facultates non limitavit; nam nisi voluisset, illius arbitrio
16 se remittere, non ita se subscripsisset, ut ait Castrens. *cons. 216. n. 3. lib. 2.* Menoch. *cons. 661. n. 37. & 38.* Rub. *resp. 26. n. 244. & seqq.* & hinc patet responsio ad id, quod dicitur, filium spatia replevisse longe diverso modo, quam patri forsitan supposuerat; quia præter quod ipsum non videtur undique certum, dum per mandatum procuræ traditæ fuit filio facultas accipiendi ad cambium pretia mercium in una, vel pluribus summis, quæ sonare videtur in acceptione notabilium summarum, suffragari posset ad effectum agendi ratione excessus contra mandatarium, non autem ad effectum eximendi mandatum ab obligatione per mandatarium contracta favore tertii, qui sub fide illimitati delusus ire non debet, ex auctoritatibus supra proxime recensitis.

Et in universum omnia diluuntur ex præmissa, & semper ante oculos habenda ratificatione, & approbatione facta per patrem, cambii sc. 3000. per filium contracti cum Dom. Dominico Columna vigore ipsiusmet apocæ, prout hodie cantat, repletæ, eique de verbo ad verbum perlectæ; hac enim stante cessat quæcunque nullitas, falsitas, seu simulatio, ac patris deceptio, quia non potest dici, quod pater ignoraverit, quæ in albo apocæ describenda fuerant, aut quod ad ipsa trahi nequeat ejus consensus, quodque falsitas perpetrata fuerit, ac simulatio in ejus supplantationem, ac deceptionem, dum comperto tenore apocæ, & ejus repletione, per præfatam ratificationem, & approbationem declaravit filium recte vigore apocæ contraxisse. Non obstante prætensa restrictione ratificationis, & approbationis ad cambium, quia cum in Instrumento cambii recensitus fuerit,
17 de verbo ad verbum totus tenor apocæ, & pater ratificaverit, & approbaverit omnia in Instrumento contenta, asseruitque filium de ejus ordine contraxisse, utique ratificatio, & approbatio complectitur etiam apocham, & repletionem, ad tradita per Rot. cor. Manzaned. *decis. 370. n. 7. & 8.* & cor. Peuting. *dec. 893. n. 2. & seqq.*

Et ita decisum fuit utraque &c.

R. P. D. URSINO.

Romana Pecuniaria seu Cambii.

Veneris 21. Junii 1687.

ARGUMENTUM.

An creditor qui pecunias credidit uni ex sociis, sive complimentario, obligatos habeat omnes alios, quamvis creditum non esset in negotium sociale versum, minusve in libris per socium, vel complimentarium debitum contrahentem adnotatum, illudque contractum appareat contra formam capitulorum socialium privatæ per socios inhibitorum, & publice non editorum, juxta casum *disc. 87. de credit.* Card. de Luca.

SUMMARIUM.

1 *COmplimentarius obligat etiam consocium.*
2 *Literæ mercatorum habent vim publici Instrumenti.*
3 *Cambium contractum ab Institore debetur, etiamsi non fuerit adnotatum in libris negotii, vel in illius utilitatem pecuniæ datæ ad cambium conversæ sint.*
4 *Consuetudo particularis alicujus mercatoris attenditur.*
5 *Et verificata etiam in unico actu.*
6 *Literæ invitatoriæ non autem privatæ conventiones inter socios mercatores factæ sunt inspiciendæ.*
7 *Et hoc ne pereat publicum commercium.*
8 *Pacta, & conventiones initæ inter socios mercatores debent posse legi ante locum, in quo exercetur negotiatio ad hoc, ut legant contrahentes cum negotio.*
9 *Creditor non tenetur esse solicitus de versione.*
10 *Versio pecuniæ in causa negotii probatur, quoties cum ea constat fuisse dimissos creditores negotii.*
11 *Inter mercatores proceditur executive coram A.C.*
12 *Rotæ cui sunt communicatæ facultates A.C. procedit executive inter mercatores.*

DECISIO XXV.

EXtincta de anno 1685. per mortem Laurentii Ursini ratione Bancaria, quam iste de anno proxime antecedente sub ejus nomine, cura, & gubernio hic in Urbe erexerat ad sexennium duraturam cum capitali, seu corpore sc. 25. m. D. Dominicus Columna comparticeps, qui sc. 17. m. eidem ad dictum effectum tradiderat, deputavit statim post illius obitum in complimentarium negotii pro explendis partitis, & conficiendo, ut vulgo dicitur, lo Stralcio, Achillem Torsium; pro interesse vero proprii capitalis in d. summa sc. 17. m. Jacobum Gagliardum.

Hi autem habita deinde notitia, quod Antonius Alamannus extrajudicialiter se creditorem jactaret ejusdem rationis pro cambio sc. 500. adversum eum præventivum judicium instituerunt, vigore *l. diffamari, C. de ingen. manumiss.* impetrata a Sanctissimo D. M. commissione directa bo. me. Albergato Sacræ Rotæ Decano, cui paulo etiam post Signatura Justitiæ instante Alamano rescripsit, ut procederet cum facultatibus A. C. Unde ad normam utriusque commissionis, in locum demortui Decani suffectus, hodie dubitavit, an constet de credito contra rationem Bancariam Ursini, & pro qua summa, ita ut sit relaxandum mandatum; & DD. censuerunt constare de credito pro summa sc. 4817. 50. & pro ea relaxandum esse mandatum.

Justificatio quippe crediti in summa superius expressa concludens undique videbatur adversus rationem Bancariam qu. Laurentii Ursini; nam cum hic esset complimentarius, & particeps, imo consocius, & dominus ejusdem Bancariæ sub ejus nomine, cura, & gubernio erectæ, & extra controversiam constet ex apocha erectionis exhibita in *Summ. Actoris n. 1.* cumque idem uti talis pro creando cambio in servitium negotii acceperit pecunias prædictas ab Antonio Alamano, efficaciter utique obstrinxit, & ipsam rationem Bancariam, & Comparticipem, sive Consocium, qui eum in dicto exercitio præposuit, ad Text. *in leg. 1. in princ. cum cot. cit. ff. & C. de instit. act.* Turr. *de camb. disp. 3. q. 7. n. 22.* Michalot. *de fratrib. p. 3. cap. 48. n. 12.* Rocc. *de Societ. not. ob. 7. n. 21.* Gratb. *dec. 88. per tot.* & Rot. *dec. 193. num. 1. & seqq.* post Zach *de oblig. Cameral. dec. 3. n. 1.* post Salgad. *in labyr. credit. & in rec. dec. 252. n. 1. p. 10. dec. 71. n. pariter 1. part. 15. & dec. 290. n. 22. p. 16.* & alibi passim.

Nec subsistit, quod D. Ursinus noluerit ex tali contractu obligare negotium tanquam Complementarius, & Institor Rationis, dum uti procurator Antonii, illius loca montium vendidit, nomine proprio pecunias exegit, illarumque partitas non descripsit in libris negotii, neque in eis ipsum Antonium Cambii creditorem unquam creavit, & quatenus etiam voluisset, nequaquam potuit hujusmodi cambium sociali nomine contrahere, non accedente consensu, & approbatione in scriptis D. Dominici Columnæ consocii, sine qua in capitulis socialibus fuerat expresse vetitum, ne cambia limitata possit ipse contrahere.

Etenim voluntas creandi cambium nomine Sociali, & pro Societate, clare undique elicitur ex toto hujusce negotii contextu, ex quo constat, quod ab initio Ursinus cupiens augere Bancariam per epistolam de mense Septembris anni 1685. requisivit Antonium, ut sibi crederet pro servitio suæ Rationis sc. 5000. quodque si annueret, ad hunc effectum transmitteret mandatum ad resignandum tot loca montium, ad hoc ut ex illorum retractu crearet ad illius favorem Cambium libris negotii ad rationem quatuor pro quolibet centenario. Constat etiam ex literis responsivis D. Alamani, quod ipse statim transmisit procuræ mandatum ad resignandum, cujus vigore Ursinus successive vendidit loca 47. montis Sancti Petri pro pretio scut. 4817. 50. quæ a diversis Mensis nummulariis de Urbe exegit, & deinde certiorem reddidit eundem Alamanum, quod dicta loca montium vendiderit, quodque, detractis expensis, progressus exigere totum semestre fructuum, ut constaret integram summam scut. 5000. & pro ea quantitate de futuro mense Januarii cambium in libris suæ Rationis crearet, pro quo fructus jam decurrere scripsit. Ex quibus omnibus nullus dubitationi locus relinquitur, quin prædictæ pecuniæ fuerint ab Alamano creditæ, & ab Ursino receptæ

ea

in sociale potius debitum, quam in privatum, & proprium
claro præseferunt dictæ literæ, quæ inter mercatores bene
probant obligationes scribentis, eamque fuisse institutorio,
& sociali nomine initam, ut monet Paris. consule.69. n.1. ubi
firmat, quod literæ mercatorum ex generali consuetudine
habeant vim publici Instrumenti, Grat. for. disc. 500. n.2.
Paris. cons. 127. n.29. lib.1. Saminiat. cons.5. n.4. impress. post
contr. Altogr. to.2. Rota Jannen. dec. 48. n.6. in fin. & dec.
90. n.4. & Romana dec.459. n.8. cor. Dunoz. jun.

Hinc nihil refert, quod dictum creditum non fuerit in
libris negotii descriptum, neque successive cambium crea-
tum, quia cum hodie petatur restitutio pecuniarum, quæ
ex jam dictis fuerant ab Ursino tanquam complementario,
& institore receptæ pro Societatis servitio, & ab Alamano
ad eundem effectum traditæ, huic utique competit adver-
sus rationem Bancariam actio depositi, sive mutui, tamet-
si pecunias illas in usum acceptas institor non converterit,
nec in libris rescripserit, cum istius negligentia, seu dolus
creditori nocere non debeat, sed e contra imputari compar-
ticipi seu præponenti, qui institorem, seu Complementa-
rium minus diligentem, vel fidelem elegit, ex Text. in l. 1.
3 §. non autem, ff. de exerc. act. Felic. de Societ. c.38. n.15. Ge-
nuæ descript. priv. lib.4. tit. de lib. ration. Inst. n.28. Card.
de Luca credit. disc. 87. n.12. & huic objecto in specie re-
spondent Mans. cons. 193. sub n. 23. vers. Quamvis, & sub
n.27. in fin. & n. 28. Giurb. dec. 88. n.11. & 12. Rot. dec.2.
n.3. post Altogr. contr. pariter secunda, & dec.1139. sub n.
8. vers. Et hinc etiam colligitur, coram Seraph.

Idq; eo facilius videbatur dicendum, ex quo hæc omissio
descriptionis valde probabiliter potuit procedere vel ex in-
curia ejusdem Ursini, qui solitus erat per plures menses dif-
ferre descriptiones pecuniarum debitarum in libris Banca-
riis, ut accidit in alia partita scut.7647.50. ipsiusmet Alama-
ni, quam licet exegisset e Monte Pietatis de mense Octobr.
1684. illam tamen in libris non descripsit, nisi post octo mē-
ses, nimirum sub die 30. Junii 1695. ut liquet ex dicto Sum.
n.2. lit. A. n.8. quæ consuetudo, seu solitum in hac materia
4 plurimum ostenditur, argumento Text. in final. Titianus, ff.
quod cum eo, qui in aliena potest. est, ibique Glos. verb. Dede-
rat, Alberic. n.1. & 2. Castrens. n. pariter 1. & 3. Mans. cons.
194. sub n.37. vers.2. & consul.195. n.4. et 5. Felic. de Societ.
c.3. n.52. in prioribus terminis, Rot. dec.154. n.17. vers. pro
quarta p.7. rec. & dec.439. n.4. vers. Quinimo coram Burat.
dictumque solitum in unico etiam actu verificatur, Bart. in
5 l.1. n.7. C. quomodo, & quando Judex, Castrens. in cons.243.
n.2. lib.2. & pluribus allegatis, Mans. d. cons.103. n.30. &
Rot. dec.34. n.... vers. Tum quia, post Turr. de camb. et dec.
264. num.41. coram Merlin. & dec.154. n. 1. coram Burat.

Vel ex quo dictus Ursinus prius volebat per exactionem
fructuum locorum montium complere integram summam
sc. 5000. quod morte præventus adimplere nequivit; un-
de si ea ratione motus, vel ex solita negligentia pecunias
in libris non descripsit, exinde non bene arguitur animus
non obligandi rationem Bancariam.

Probata autem ex his voluntate Ursini ineundi contra-
ctum institorio nomine, & pro servitio negotii, potestas
libera contrahendi, quæ alias de jure eidem uti complemen-
tario absolute competit, de facili visa fuit vindicari ab ob-
jecto, ut supra deducto, ex eo quod dictus contractus ge-
stus fuerit extra fines mandati, & non obtenta, nec re-
quisita licentia in scriptis D. Dominicæ Columnæ justa
formam præcise conventam in capitulis Præpositionis,
seu Societatis. Siquidem cum capitula hæc fuerint inter
socios privatim confecta, nec unquam in lucem producta,
sed solum ab Ursino in Consulatu publico Florentinorum
exhibita, & registrata fuerit apocha erectionis Bancariæ,
in qua nulla habita ratione ad supradictas Societatis con-
ventiones, nullaque earum facta mentione, continetur ne-
gotium erigi sub ejusdem Laurentii cura, gubernio, & no-
mine, ejusque administrationem ad ipsum absolute specta-
re, & ad normam illius expeditæ fuerint, & transmissæ li-
teræ circulares oblatoriæ mercatoribus in diversis Europæ
emporiis existentibus, certum est, quod apocha, ac lite-
ræ obligatoriæ, super quibus fundatur negotiatio, invita-
toriæ ad commercium sunt attendendæ, non autem priva-
tæ, & secretæ contraventiones inter ipsos socios initæ in
capitulis Socialibus quoad particulare eorum interesse, ex
6 quibus, & mercatores, & creditores nequaquam afficiunt,
ut in specie firmat Rot. in dec.151. n.10. & 21. part.19. rec.
decis. 343. n.1. coram Manzaned. & dec. 66. n. 3. & 4. post
Turr. de pact. futur. success. & in Bononien. Pecuniaria 2.
Decemb. 1677. §. Quia tum coram Em. Vicecom.

Alias enim si creditores vel mercatores secreta arcana
Societatis negotiantium timare, & penetrare deberent, pu- 7
blicum commercium pariter, & bonæ fidei contrahentium
illuderetur, ut reflectit Amat. dec. March. n.4. post Turr.

Eo magis, dum his adstipulatur, & favet novum edictum
de ordine fa. me. Urbani VIII. publicatum, & in Curia mo-
dernis temporibus vigens, quod nempe capitula, & con-
ventiones in Accomanditis, sive negotiis initæ, sive per
publicam, sive per privatam scripturam, deferri debeant ad
Archivium Urbanum, ut ita mercatores creditores reddan-
tur de statu illius, cum quo contrahunt; alias omnes partici-
pes talis negotii teneantur, ut veri, & principales debitores
insolidum ad omnia debita ipsius negotii, quamvis adessent
pacta in contrarium, ut habetur in summ. additionali in 1.

Quibus sic positis, non obsistit, quod in apocha exhibita
in Consulatu enuncietur pecunias fuisse solutas a D. Domi-
nico mediante ordine directo Banco S. Spiritus, quodque in
isto expressa habita fuerit mentio, & relatio ad capitula so-
cialia, unde illorum scientia recte deduci posset; quando-
quidem cum dictus ordo non fuerit exhibitus, nec in Con-
sulatu Florentinorum, nec in Archivio Urbano, relatio ibi-
dem habita ad sociales conventiones nihil suffragatur, ad
effectum de quo agitur, ad quem tam ex dispositione edicti,
quam ex juris communis censura omnino sequitur, ut scri-
ptura continentes hujusmodi prohibitiones, & facta, præ-
scribi debeant palā, & claris literis, unde de plano recte legā
possit, ante Tabernam scilicet, vel ante eum locum, in quo
negotiatio exercetur, non in loco remoto, sed evidenti, ut
sunt verba Text. in l. si pupillus 11. §. de quo palam, & §. seq.
ff. de instit. act. non autem in notitiam debent deduci per
mediatam relationem, & subauditos intellectus, ut subdit
Gloss. in d. l. & § verba de plano, et comprob. Rot. d. dec.151.
n.10. et sub n.21. vers. nec relevat cum duob. seq. par.10. rec.

Ea qua etiam ratione insufficiens detegitur præcisa
scientia prædictarum conventionum, quæ in Alamano indu-
ci prætenditur ex quibusdam epistolis per eum scriptis Ur- 8
sino, in quibus habetur -- Sò anche l'amico è sicuro, e puole
obligarsi da centenara di migliara, se venisse, che avesse
qualche disgrazia, & alibi. Aspetto sentire ansioso l'esito
accennatomi del Cambio, se l'amico siasi resoluto, se V.S. lo
farà arrivare, come la pregai, à scudi 5000.

Quoniam hæc verba sunt valde æquivoca, congrue intel-
ligi possunt prolata pro responsione ad immediatam præce-
dentem epistolam eidem per Ursinum scriptam, in qua di-
cebatur, quod Amicus, scilicet Columna, volebat augere
negotium cum alia summa scut. 10. mil. ideoque referri
pernecesse non valent, nec ad postulationem consensus ejus-
dem Columnæ juxta formam inter Socios conventam, ne-
que ad specificam scientiam capitulorum socialium, de
quibus prædictæ literæ nec explicitam, nec suppositam fa-
ciunt mentionem; quinimo manifestam implicare videba-
tur contradictionem, & repugnantiam, quod Alamanus
sciverit Ursinum non posse contrahere sine licentia Colu-
mnæ, & hanc enixe toties requisiverit, & quod nihilomi-
nus statim post dederit mandatum ad loca montium resi-
gnanda, & libere contraxerit in summa adeo considerabi-
li, non servata conditione consensus consocii, neque ad-
impleta forma mandati contenta in dictis capitulis sociali-
bus, quorum notitiam supponitur per ipsum habuisse.

Constito itaque ex his, quod Ursinus uti complementa-
rius, & institor rationis Bancariæ pecunias convertere las
potuerit, & simul voluerit ab Alamano recipere in causam
administrationis sibi creditæ, atque commissæ, hoc fun-
damentum DD. existimarunt sufficere pro stabilienda secu-
ritate ejus crediti adversus eandem rationem absque alia
versionis inspectione, de qua in his circumstantiis credi-
tor non tenetur esse solicitus, tum ex etiam differentia, & 9
tametsi institor pecuniam in propriam utilitatem convertat,
vel perdat, tum adhuc ex eo detrimentum cedit in præjudi-
cium præponentis, & comparticipis, non autem credito-
ris, cum ex bona fide contraxit, ut præter Doctores supe-
rius laudatos tradit Bart. in l.1. §. non autem n.2. vers. Quan-
do quis accipit, Felic. de Societ. cap. 30. n.24. Rocc. de So- 10
cietat. n. 88. et 92. Giurb. dec. 68. n. 13. Giurb. ad Consule.
Messanen. 9. gl. 1. n.11. Rot. Januen. dec. 64. n.14. et 17. &
Rot. dec.67. n.16. et seqq. cor. Comitulo.

Et nihilominus ad uberiorem ejusdem crediti firmita-
tem, & subsistentiam subdiderunt, quod verbo dd. pecu-
niarum in majori parte sc. 4300. bene probatus, dum sta-
tim, ac Ursinus pecunias e locorum montium venditione
retractas exigit a Banco DD. de Paravicinis, mediantibus
ejus Ministris, sive Exactoribus, eadem die, & in eadem

quantitate asportavit ad Bancum S. Spiritus, illasque juxta conventionem initam erogavit pro servitio negotii in solutionem scilicet debitorum, quæ ad eandem rationem spectant, ut ex rerum convenientia, correspondentia summæ, & temporum proximitate, satisfuit in facto justificatum; adeoque cum D. Ursinus satisfecerit causæ, propter quam ab Alamano pecunias recepit, illarum versio dicitur undiq; concludenter probata, ut in terminis notavit Rip. *in l. si ventri*; §. *fin. col. ult. v. 2. n. 10. de priv. cred.* Grat. *discept.* 84. *n.* 11. 107. *num.* 20. & 360. *n.* 32. Menoch. *de arbitr. cas.* 432. *n.* 38. & Rot. *dec.* 79. *n.* 5. *p.* 15. *ubi concordan.*

Firmato autem ex hucusque deductis credito Alamani contra rationem Bancariam ejusque effectus pro summa sc. 4817.50. in necessarium consequês adversus eandem visum
11 fuit relaxandum mandatum executivum: sicut enim A. C. vigore suarum facultatum inter mercatores executive procedendo mandatum relaxaret, juxta tradita per Rot. *decis.* 120. *n.* 1. *part.* 5. *rec. dec.* 270. *n.* 5. post Zacch. *de oblig. Cam.* Ita communicatis ex speciali signaturę commissione eisdem facultatibus, Rota ad relaxationem mandati procedere potest; non secus, ac ipse A.C. Priol. *dec.* 68. *n.* 32. Penting. *dec.* 316. *n.* 13. Buratt. *dec.* 275. *n.* 8. & Bich. *dec.* 495. *num.* 2.

Et ita utraque &c.

R. P. D. URSINO.

Romana Pecuniaria, seu Cambii.

Veneris 30. *Januarii* 1688.

ARGUMENTUM.

Superius decisa approbantur.

SUMMARIUM.

1 *Complementarius recipiens pecunias ad effectum creandi cambium intuitu rationis Bancariæ, obligat eadem, etiamsi pecuniæ non convertantur in utilitatem negotii.*

2 *Actio, & passio in eodem subjectio dari potest ex diversis respectibus.*

3 *Socius sibi impugnare debet, si institorem minus idoneum elegit.*

4 *Institor tabernæ mercium non potest accipere pecunias ad cambium, nisi probatis necessariis requisitis indigentiæ.*

5 *Secus in institore mensæ nummulariæ, qui ex natura negotii habet hanc facultatem etiam absque indigentiæ.*

6 *Bannimenta Archivii Urbani prodierunt per viam legis.*

7 *Privatæ conventiones factæ inter socios mensæ nummulariæ non præjudicant credentibus pecuniam, nisi publice sint expositæ.*

8 *Notitia debet ostendi per modos claros, non autem per subauditum intellectum.*

9 *Fides non faciunt fidem.*

10 *Attestationibus mercatorum præstatur fides, quando testantur simpliciter circa praxim mercantilem.*

11 *Dans pecuniam alicui complementario, non ut privatæ personæ, habet obligatum ipsum negotium.*

12 *Pecuniæ remanent depositatæ ad creditum ejus cui creditæ sunt.*

13 *Pro deposito etiam regulari competit via executiva.*

DECISIO XXVI.

Steterunt DD. in decisis sub die 21. Februarii 1687. cor. me, iterum respondentes constare de credito Alamani adversus rationem Bancariam Ursini pro summa scutorum 4817. 50. & pro ea relaxan. esse mandatum.

Creditum justificatur ex eo, quod Laurentius Ursinus sub cujus nomine, cura, & gubernio ratio Bancaria creata fuit, ut ex apocha *Summ. Alamani præterito n.* 1. enunciatā pecuniarum summam accepit ab Antonio ab Alamano ad effectum creandi cambium intuitu ipsius rationis Bācariæ, ut ex epistolis inter utrunque exaratis, & datis in pręterita, & in præsenti causæ propositione; ideoque sive cambium creatum fuerit, sive non, sive pecuniæ versæ fuerunt, sive nō versæ in utilitatem negotii, semper illud remanet obligatū, dum intuitu negotii datæ fuerunt Ursino ejusdem complementario, uti tali, non uti privatæ personæ, etiamsi in causā specialem illas non arrogaverit, sed dispersit, *l. si Institor.* ibiq; DD. *ff. si cert. l. si in princ. ff. et eod de instit. act.* Rocc.
1 *de societ. mercat. not ab.* 5. *n.* 16. *vers. etiamsi*, Olea *de cess. jur. tit.* 4. *q.* 8. *n.* 32. de Marin. *resol. quot.* 3020. *lib.* 1. *et seqq.* Rot. coram Comitol. *dec.* 71. *n.* 16. *et seq.* & apud Pacific. de Salv. *dec.* 16. *sub n.* 14. *et seq.* cum aliis in decisione istius causæ 21. Februarii proxime præteriti §. *constito*, coram me.

Hinc frustra objiciebant scribentes contra decisionis defectum in Ursino obligandi rationem Bancariā, tam voluntatis, quam potestatis. Quo enim ad voluntatem corruit argumentum ex eo deductum, quod Alamanus periit ab Ursino, ut suppleret de proprio modicam summam deficientem ad scut. 500. pro cambio in tali summa creando, vel ex eo, quia deficiat adnotatio partitæ in libris negotii, dum respectu primi objecti non implicat, sed frequenter contingit, ut aliquis sit creditor rationis Bancariæ pro cambio, vel alio contractu, & debitor ejusdem ex alia causa, itaut Ursinus, quousque devenit ad venditionem locorum montium Alamani, exerceret munus Procuratoris ejusdem, atque ea effectuata novum hominem inducendo, nempe negotiatoris persona reassumpta, non sibi, sed rationi Bancariæ pretium locorū Montium reimbursaverit, quod non ipsi uti Ursino sed Ursino uti complemētario rationis Bancarię, Alamanus crediderat eo ipso, quod juxta oblationem sibi factam contentus fuit subingredi locum illius amici, qui non pro augmento capitalis, sed jure creditoris dare volebat; *Al negotio dieci mila altri scudi à ragione di quattro per cento, Summario præterito Alamani n.* 3. *et seqq.* sicque non est inconveniens ex diversis respectibus dari actionem, & passionem in eodem subjecto, ut persona socii ex text. *in l. si unus* 68. §. *si quid unus, ff. pro soc.* Turr. *de camb. disp.* 1. *q.* 15. *a n.* 13. *et disp.* 3. *q.* 7. *a n.* 24. Onatt. *de contract. to.* 3. *p.* 2. *tr.* 28. *disp.* 99. *n.* 67. Catol. Ant. de Luca *de plural. legal. c.* 10. *n.* 2. *et c.* 12. *n.* 7. *et per tot.* Rot. in Romana societatis, & cambii 15 Maii 1679. §. *nec ullam implicat*, cor. bo. me. Albergato, & in Romana cambii 15. Martii 1685. § *penult. ibi: Cum potuerit referri ad Sirios debitores in proprio*, cor. R. P. D. meo Caccia. 2

Et quoad aliud objectū omissæ descriptionis in libris socialibus, jam responsum fuit hanc omissionem non potuisse præjudicare Alamano, qui præcise secutus fuit fidem negotii, sicuti reliqua non præjudicent considerata a scribentibus contra decisionē, quæ examinati possent in dubio; non autem quandō, prout in casu nostro, constat per verba expressa, quod Alamanus contraxit contemplatione negotii, atque ubi est consensus, non requiritur ad perfectionem contractus Mercantilis ipsa scriptura, & negligentia registrandi non Alamano creditori, sed sociis adscribitur, quibus imputandum est, si institorem minus diligentem, & idoneum elegerunt, ad terminos Text. *in l.* 1. §. *unde quæris Offilius, ff. de exercitor.* Rot. Jan. *dec.* 14. *n.* 17. Felic. *de societ. cap.* 30. *n.* 25. Giurb. *dec.* 88. *n.* 11. cum aliis per Modern. Lucan. *cons.* 4. *n.* 4. impress. post controversias Altogr. *vol.* 2. Rot. *rec. par.* 16. *dec.* 5. *n.* 15. & in decisione hujus causæ 21. Februar. proxime præteriti §. *hinc nihil, et seq.* coram me. 3

Quo vero ad effectum potestatis, non obstat primum objectum, quod institor non possit accipere pecunias ad cambium, nisi probatis requisitis, Alexand. *cons.* 44. *volum.* 2. quia id procedit in institore tabernæ mercium, vel simili, cui cambium non congruit ex natura negotii, ideoque ut ei permittatur, requiruntur plures conditiones, ut contractū dicatur pro necessitate, vel utilitate negotii, in quibus terminis loquuntur Rot. Januen. *decis.* 14. *n.* 90. *et seq.* Genua *de rescript. priv. tit. de lib. ration. instit. n.* 39. *et seq.* Michal. *de fratr. p.* 2. *c.* 48. *sub n.* 17 *in fin.* Amat. *res.* 99. *n.* 13. cum quo pertransit Olea *de cess. jur. tit.* 14. *eadem q.* 8. *n.* 30. *vers. pro erit etiam*; secus autem est in institore mensæ nummulariæ, cujus officium consistit in dandis, & recipiendis pecuniis absque requisitis præcisæ indigentiæ, & aliis, quæ desiderantur in institore tabernæ mercium, vel simili, quorum officium non cōsistit in negotiatione pecuniaria, ut in isto, qui idcirco Nummularius appellatur, & ex natura negotii habet hanc facultatem, juxta theoricam Batt. *in l. fin. ff. de exercit. tit.* Balb. *in l.* 1. *sub n.* 2. *C. illo eodem tit. de exercit.* Rot. Januens. *eadem dec.* 14. *n.* 89. *vers. sed quia*, Felic. *de societ. eod. c.* 30. *n.* 24. junctis antecedén. Michalor. *de fratrib. part.* 2. *eodem cap.* 48. *num.* 17. *in fin. vers. nisi tamen institor*, Hermosil. ad Lopez *l.* 1. *leg.* 7. *gloss.* 2. *n.* 20 *pag. mihi* 73. 4 5

Et licet replicaretur, hanc facultatem coarctatam fuisse ex privatis capitulis inter Ursinum institorem, & Dominicum Columnam, dum tamen forma, & erectio sæpe memorata rationis Bancariæ publice exposita, & notificata in Consulatu Florentino Urbis non continet conditiones insertas in his privatis capitulis, sed relinquit totale gubernium, & dominium ad favorem Ursini: hinc est, quod Alamanus non ligatur conditionibus occultis contentis in prædictis capitulis, nec in consulatu, nec in Archivio Urbano exhibitis, ut oportebat ex dicto Card. S. Honuphrii, & Bannimentis Archivii Urbani non temporalibus, sed per 6 viam legis, de quibus in specie Catan. *cons.* 7. *per tot.* cum studendum sit, ut in Tabernis, & mensis nummulariis exuberet 7

beret bona fides, neque eis proprias credentes pecunias sub ignotis conventionibus decipi debent, *l. si pupillus* 11. §. *de quo palam*, *et seqq. ff. de instit. act.* Castr. *cons.* 204. *sub n.* 1. *vol.* 1. Rocc. *de societ. not.* 79. *n.* 163. Card. de Luc. *de cred. disc.* 75. *n.* 11. Rot. *rec. p.* 10. *decis.* 151. *n.* 10. *et* 17. *et sub n.* 21. & apud Turr. *de pact. futur. success. decis.* 66. *n.* 4. & in Bonon. pecuniaria 10. Decembris 1677. §. *Quia*, coram Emin. Vicecomite, & in decisione hujus causæ 21. Februarii proxime præteriti, §. *Probata*, *et seqq.* coram me.

Hæc enim erectio in Florentino Consulatu exhibita, seu literæ circulares oblatoriæ aperitionis tabernæ, non habent relationem ad hæc occulta ex necessitate indaganda, ut supponebatur a scribentibus contra decisionem, quia ea verba: *fatevmi pagare mediante il Banco di S. Spirito*, nullam habent relationem ad creditum, cujus neq; diem, neq; annum exprimunt; sed suppositive loquuntur ad ostendendã pecuniarum receptionem constitutivam negotii in summa sc. 17 m. Unde in hoc nulla vis fieri potest, quia notitia debet ostendi per modos claros, vel palpabiles, & non per subauditũ intellectum, ut inquit Gl. *in d. l. si pupillus* 11. §. *de quo palã*, *v. de plano*, *ff. de institor. act.* Rot. apud Turr. *de pact. futur. success. ead. dec.* 66. *n.* 8. *v. non obstant verba*. Attenta insuper dispositione edictorum mox adductorum claram omnium expressionem requirentium, de quibus Caran. *d. cons.* 7. & respondendo epistolis, e quibus elici prætendebatur voluntas
9 Alamani, ut in cambio contrahendo adesset consensus D. Dominici Columnæ, probatum fuit in decisione causæ 21. Febr. proxima præteriti, §. *quibus sic positis*, *et seq.* cor. me.

Minus relevat secundum objectum ex eo, quod pecunia tradita ab Alamano ea intentione fuerit, ut augeretur capitale negotii, quo casu non licet institori id agere sine consensu sociorum, quia ex epistolis pluries adductis colligitur Alamanum egisse de cambio ad rationem scut. quatuor pro centenario, dũ Ursinus institor ei scripsit, quod amicus, qui explicatus pro D. Dominico Columna, volebat illi dare alia sc. 10. m. ad rationem quatuor pro centenario, & sic pro certo interesse, quod pacisci non licuisset augendo capitale ultra lucrum, quod e societate sperabatur a D. Dominico comparticipe, agendo proinde de credito, non de augmento capitalis, itaut ex facto applicari nequeant tradita per Castr. *cons.* 415. *n.* 3. *vol.* 1. & Menoch. *cons.* 121. *n.* 29.

10 Et deniq; quoad attestationes mercatorum, & negotiatorum, Sum. præsentis rationis Bancariæ *n.* 4. *et seq.* visũ est ei deferendum non esse, non solum quia lite pendente, & sine partis citatione productum, ac ideo fides non faciunt fidem, uti in proposito Rot. cor. Manz. *dec.* 343. *n.* 2. & passim in aliis; sed etiam quia versantur circa jus, cui etiã adversantur, & proinde non attenduntur, dum illis sola fides præstatur, quando testantur simpliciter circa praxim mercantilem, ut post alios adductos Rot. cor. Pãph. *dec.* 169. & cor. Dun. Jun. *dec.* 829. *asrobiq. n.* 8. & cor. Bich. *dec.* 519. *n.* 17. & *in rec. p.* 7. *dec.* 52. *n.* 11. & *seqq. p.* 11. *dec.* 299. *n.* 12. & *p.* 16. *dec.* 15. *n.* 9.

Posito autem, quod pecuniæ ab Alamano traditæ fuerint Ursino, uti Complementario, pro cãbio creando in beneficiũ negotii, si post vendita loca montium ejusdem Alamani contra fidem datam non fuit creatum cambium prædictũ, remansit tamen pecunia depositata in mensa nummularia ipsius negotii eodem nomine institorio, ut colligitur ex epistolis utriusque Ursini nempe *Quando V. S. si risolva, mi può mandare in risposta la procura à vendere detti Monti, & Io nel medemo tempo gli ne crearei il suo cambio ne' miei libri*. Et subsequenter notificando recepisse *il mandato di procura per vendere i Monti, e crearne il cambio*, ac aliis Alamani
11 responsivis, retento themate petitionis, credendo pecuniam Ursino, non uti privatæ personæ, sed uti Complementario, quo casu contraxisse dicitur cum negotio, non autem cum persona, *l. proc.* §. *si plures*, ubi Gl. & DD. *de trib. act.* Abb. *cons.* 115. *vol.* 2. Castr. *cons.* 285. *col.* 3. *circa med. vol.* 1. Anch. *cons.* 322. *n.* 4. Fel *de soc. c.* 30. *n.* 2. & *seq.* Mant. *de tac. l.* 3. *tit.* 10. *n.* 28. *in fin.* Mansius *cons.* 196. *n.* 6. & *seq.* Rot. cor. Seraph. *dec.* 1058. *in fin.* & cor. Dun. jun. *dec.* 459. *n.* 8. ubi de similibus epistolis, & post Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 193. *n.* 4. & *in rec. p.* 3. *dec.* 54. *per tot.* & in Rom. cambii 20. Martii 1684. §. *Non voluis circa fin.* ac in decisione hujus causæ 21. Febr. proxime præteriti, §. *Etenim voluntas*, & *seq.* cor. me.

Ideoque dum cambium non fuit creatum, pecuniæ creditæ Complementario, & ab eodem exactæ a Banco Paravicino ad Bancum S. Spiritus transportatæ, remanserunt depositatæ in ipso negotio, seu ad ejusdem periculum, cujus intuitu creditę fuerunt, *l. Lucius* 24. & *seq.* §. *qui pecuniam*, *ff. deposit.* & *in* §. *præterea instit. quibus modis re contrahitur obligatio*, Rot. *rec. p.* 16. & *dec.* 15. *n.* 16. & *dec.* 92. *n.* 1. Pro quo deposito, licet irregulari, ut inquiunt Caroc. *de deposit. p.* 1. *q.* 2. *a n.* 21. & Rot. *rec. p.* 16. *ead. dec.* 15. *n.* 17. competitque Alamano via executiva, vigore cujus, ut ab initio dictum est, 13
relaxatur mandatum contra ipsam rationem Bancariam, *l. penult.* ubi DD. *C. deposit.* Mansoo. *de conf. exec. ampl.* 39. *a n.* 9. & *per tot.* Grat. *discept.* 667. *n.* 15. Addend. ad Buratt. *decis.* 516. *a n.* 2. cor. Cavalet. *dec.* 29. *n.* 1. & coram Ninor. *dec.* 50. *n.* 13. & *in rec. part.* 14. *dec.* 64. *n.* 1. & *dec.* 356. *n.* 7.

Et ita utraque parte informante, juxta modum prædictum, standum esse in decisis DD. responderunt,

R. P. D. BENINCASA,

Romana Pecuniaria, seu Cambii.

Ven. 3. Junii 1689.

ARGUMENTUM.

Decisiones supra adnotatas confirmatione dignas esse in hac adjudicatur.

SUMMARIUM.

1 *Commissio, ut jurisdictionem tribuat, debet præsentari citata parte.*
2 *Actio depositi est executiva.*
3 *Commissio efficitur communis, & inter partes habet vim legis.*
4 *Contrahens uti complementarius obligat rationem Bancariam, etiamsi pecunia sint dispersa.*
5 *Institor potest gerere figuram mandatarii, & mercatoris simul.*
6 *Complementarius omittendo describere debitum in libris negotii, censetur noluisse obligare negotium.*
7 *Contractus præsumitur gestus ad normam præcedentis tractatus.*
8 *Subrogatum assumit qualitates ejus, in cujus locum subrogatur.*
9 *Responsio intelligitur conformis petitioni.*
10 *Mercator mandatarius præsumitur recipere pecunias juxta modum præcedenter inter ipsum, & mandantem explicatum.*
11 *Ex tali receptione pecuniarum jungitur mutuus contrahentium consensus.*
12 *Institor tabernæ mercium sine necessitate non potest obligare negotium sociale.*
13 *Accidentalia contractus non immutant formam obligationis.*
14 *Præponens sibi imputare debet, si institorem minus idoneum elegit.*
15 *Destinatio pecuniæ traditæ in beneficium rationis Bancariæ sufficit ad illam obligandam, quamvis debitum non fuerit scriptum in libris negotii.*
16 *Occultæ conventiones initæ inter socios non ligant creditores.*
17 *Edictum Urbani VIII. vult, quod capitula socialia inter mercatores exhibeantur in Archivio.*
18 *Scientia in præjudicialibus debet esse clara, & indubitata.*
19 *Contrahens cum socio alicujus negotii tenetur investigare capitula socialia, de quibus habet notitiam.*
20 *Præsumptio præsumptionis non admittitur.*
21 *Pacta limitantia potestatem institoris debent affigi ante tabernam ad hoc, ut contrahentes illis afficiantur.*

DECISIO XXVII.

SÆpius per me proposito, nec resoluto dubio circa executionem mandati Rotalis favore Antonii Alamani relaxati contra rationem Bancariam q. Laurentii Ursini, demandavit Rota in postrema ejusdem disputatione, quod omnium suffragium exquirerem, & causam iterum ante ferias reproponerem cum iisdem scripturis: ad cujus rescripti formam accedentibus hodie singulis DD. votis, mandatum uti validum, & justum exequendum esse responsum fuit.

Quatenus enim pertinet ad validitatem illius, inutiliter impugnabant informantes pro ratione Bancaria defectum 1
jurisdictionis nostri Tribunalis in procedendo executive, ex quo commissio delegatoria facultatum A. C. exhibita solum fuerit in præsenti, sed non actis præsentata, citata parte in præcedenti instantia, prout opus erat, ut jurisdictio tributa intelligeretur, ad literam text. *in cap. plerumque de rescript.* Rot. coram Burat. *dec.* 871. *n.* 2. *et per tot.* Nam præter responsiones alias dates, quod nempe hodie agitur de recuperanda pecunia, quæ non contracto cambio, prout Laurentius promiserat, deposita remanserat penes rationem Bãcariam, proindeq; saltem competit actio depositi, quæ etiã seclusa commissione de jure est executiva, ut *in l. penult. ubi scribentes communiter*, *ff. deposit.* Rot. *dec.* 84. *n.* 1. *et dec.* 356. *n.* 7. *p.* 14. *rec.* cum aliis in secunda hujus causæ decisione sub

2 die 30. Januarii anni præteriti, §. *fin.* cor. R.P.D. meo Ursino.
Placuit ulterius ponderare, quod fundamentalis jurisdictio
Rotæ ulterius continebatur in præcedenti commissione ad
instantiam ejusdem rationis præsentata, & reproducta, in
vim *l. diffamari, C. de ingen. & manumiss.* Unde alia poste-
rior tribuens facultates A.C. uti a prima dependens, & ema-
nata in Signatura utraq; parte audita nulla citatione indi-
gebat, cum jam esset effecta communis, & inter partes habe-
3 ret vim legis, ut notat. Card. de Luca & punctualiter distin-
guendo firmavit Rota in Cæsaraugustana decimarum 10. Ja-
nuar. 1643. §. *Quia dum ista commissio*, cor. bon. me. Meltin.
Quatenus vero pertinet ad justitiam, frustra etiam impu-
gnabatur mandatum, quod satis, superque apparet justum ex
deductis in prædicta decisione coram R. P. D. meo Ursino,
& latius in præcedenti edita coram eodem sub die 21. Febr.
1687. Quandoquidem ex facto habetur, quod Laurentius
arecta sub proprio nomine, & gubernio ratione Bancaria, ea-
que in Consulatu Florentino, & per literas circulares, ut mo-
ris est, publicata, petiit etiam per epistolam ab Alamano pro
jam inchoato negotio pecunias, cum quibus promptum sese
obtulit ad ipsius favorem creare cambiū in suis libris: insi-
nuando ulterius sub spe majoris lucri, quod ipsa ad hunc ef-
fectum potuisset vendere sua loca montiū, & pro executione
mandatū procuræ transmittere; quibus successive adimple-
tis, licet deinde immatura morte præventus, nec cambium
creaverit in suis libris, nec in illis Alamanū creditorem de-
scripserit, quia tamen cum eo contraxit uti Complementa-
rius particulari nomine, & pro servitio rationis Bancariæ,
utique fatendum est, quod rationem ipsam, ac præponen-
tem pro rata sui capitalis obligaverit, etiamsi pecuniæ dis-
persæ fuerint, per text. *in l. 1. final. & l. si tamen plures, ff.*
4 *de exercit. act.* Giurb. *dec.* 88. *n.* 13. *& per tot. & ad consuet.*
Messanen. c. 9. gl. 11. *n.* 21. Michalor. de fratr. *p.* 2. *c.* 48. *n.* 12.
13. *& 17. in fin.* Olea *de cess. jur. tit.* 4. *q.* 8. *n.* 32. Rot. cor. Co-
mitul. *dec.* 61. *n.* 16. *& seq. cum aliis in dec.* 73. *n.* 4. *p.* 15. *rec.*
Non subsistente repetito sæpius objecto, quod Laurentius
recepta procura in seipsum pro resignandis locis montium
duplicem figuram gesserit, quousque cambium crearetur,
privati scilicet mandatarii, vel amici, ac publici mercato-
ris, quod compatibiliter dari in una, eademque persona in-
stitoris, & socii, docuit jurisconsultus *in l. si unus, §. si quis*
5 *unus. ff. pro socio*, & inquit Rot. cor. Eminentiss. Cerro *dec.*
499. n. 4. *& 5.* Quod autem ad primam tantum referri debe-
ret venditio montium, & pretii retentio, multipliciter sua-
dere conabatur agentes pro ratione; Et primo ex eo, quia
materia non erat mercantilis, creatio cambii dilata fuerat
ad mensem Januarii, & sic ad tres menses post prædictam
venditionem; & demum quia nulla præcessit descriptio pe-
cuniarum in libris Bancariæ, cujus sola omissio satis erat
ad demonstrandum defectum voluntatis obligandi nego-
tium, juxta doctrinam Bart. *in leg. si patronus, Cod. com-*
6 *man. utrasque jure.* Rot. coram Seraph. *decis.* 375. *num.* 4.
Quoniam hujusmodi argumentationi, quæ solida admo-
dum videri potest, facillime respondetur, advertendo in fa-
cto, quod usq; ab eo tempore, quo Laurentius scripsit primo
dictam epistolam Alamano, ut cum sua ratione contraheret
qualitatem institorum induit ad differentiam modi usque
tunc practicati cum eo, aliis amicabilibus literis, quæ sine
ulla mentione negotii inter eos mutuo intercesserunt: in il-
la siquidem ita requisivit Antonium: *E perche chi V. S. si*
vuol dare al mio negotio da dieci altri mila scudi a 4. per cen-
to &c. la verrei servirla di pigliar li suoi &c. Onde quando
si risolva, mi puol mandare in rispolla la procura di vendere
i monti, ch'io nel medesimo tempo gli ne crearei il suo cam-
bio nelli miei libri: Non enim dici potest, quod Alamanus
crediderit Laurentio pecunias tanquam Procuratori, & A-
mico, dum ex præmissis constat, quod requisitus fuit a Lau-
rentio negotiatore pro pecuniis in servitium ejusdem ne-
7 gotii: bene Rot. *dec.* 54. *per tot. part.* 3. *rec.* & coram Dun.
Jun. *decis.* 459. *n.* 8. Quinimo si in specificam istius causam
receptæ illæ fuerint loco aliarum, quæ ab amico innomi-
nato offerebantur ei tanquam mercatori, ut non controver-
titur, certe negari nequit ab eo etiam tanquam tali receptas
esse illas Antonii virtute subrogationis, quæ transfundit in
subrogatum qualitates omnes, ac alia quæcunque, quæ in-
erant in eo, in cujus locum subrogatur, *l. filia, §. attia, ff.*
8 *de condit. & demonstrat.* Matescot. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 80.
n. 9. Grat. *discept.* 624. *num.* 2. Rot. cor. Ubag. *decis.* 68. *n.* 3.
Crescis vis argumenti ex subsequenti epistola, in qua Lau-
rentius fatetur se recepisse mandatum precise, ut ibi dicitur:
Per vendere li monti, e crearne il cambio: Si enim responsio
9 intelligenda est petitioni conformis, *ad l. desenser. §. qui in-*
terrogatus, ff. de interrog. act. §. Præterea, ff. de inutil. stipul.
fane invincibile redditur, quod sicut antea immediate sese
obtulerat creare cambium uti publica persona campsoris,
sic etiam voluerit ambos actus complicando, venditionis
scilicet montium, & creationis cambii eos subordinare sine
ulla scissura eidem individuæ qualitati præcedenter appli-
catæ, ut omissis generalibus, de quibus per Rimin. sen. *cons.* 10
75. *n.* 8. *& seqq.* Mascard. *de probat.* 301. *n.* 5. coram Mantic.
dec. 52. *n.* 7. in puncto mandatarii mercatoris firmavit Rot.
coram Seraph. *decis.* 1358. *sub n.* 3. *vers. nam fuit responsum.*
Correspondent prædictis aliæ posteriores epistolæ, cum
quibus significavit: *Resterne venduti li monti in luoghi* 46.
a sc. 104. *e mez. l'uno: Onde di tutta la partita, detrattene le*
spese, e sensarie &c. farò esiggere tutto il semestre &c. per ar-
rivare alla somma di scudi 5000. *onde per qualsivoglia modo*
per detta somma si farà il cambio. Et in alia: *E fatti si fa-*
ranno tutti li frutti de' monti, si salderà il conto corrente,
à si porteranno tutti nel cambio per arrivare alla somma di
scudi 5000. *e fra tanto gli ne corrono i suoi frutti &c.* Cum
igitur statim venditis locis montium cœperint currere fru-
ctus cambii, prout fatetur Laurentius (licet de istis hodie
non agatur, sed tantum de sorte) signum evidens est,
quod vel nunquam exuit personam complementarii, vel si
aliquando diversam figuram gessit, illam incontinenti
reassumpsit, & receptis pecuniis prævia distractione mon-
tium, ex tunc junctus fuit mutuus contrahentium consen-
sus, & conclusa obligatio rationis Bancariæ, Bald. *in l.* 2. 11
ff. de pact. Paril. *cons.* 107. *num.* 29. *lib.* 1. Rot. Januens. *dec.*
70. *num.* 4. *in fin.* & Rot. nostra *dec.* 395. *num.* 2. *part.* 5. *rec.*
Quibus præmissis, nullatenus urgēt generales, & æqui vo-
cæ inductiones superius factæ pro contradistinctione officii
complemētarii, & procuratoris: Non enim dissonat a mune-
re mercaturis nummularii vendere loca mōtium ad effectū
erogandi pretium in servitium negotii, cum frequens ex pe-
rientia doceat, quod Campsores publici similes occasiones
quærunt pro majori affluētia pecuniarum in usum mensæ
nummulariæ. Quidquid dicendum foret de institore taber-
næ mercium, cui ex natura negotii non congruit in his sese 12
ingerere, ut distinguendo notat Roncheg. *in l. eandem sub n.*
162. ff. de duob. reis, Hermos. ad Lupez. *tom.* 1. *gl.* 2. *lib.* 7. *tit.*
1. *p.* 5. *n.* 20. *& gl. seq. n.* 2. Michalor. de Fratr. *p.* 2. *c.* 48. *n.* 17.
circ. fin. & comprobat Rot. cor. Donoz. Jun. *dec.* 350. *n.* 11.
Nec magis officit objecta dilatio creationis cambii ad fu-
turum mensem Januarii, quia id non respicit qualitatē sub-
stantialem actus, qui agebatur, sed mere accidentalem, ut
nimirum cum fructibus usque tunc decurrēdis major pecu-
niarum quantitas cumuletur pro augenda sorte ejusdem
cambii in summa sc. 5000. quod ex postrema epistola supra
relata patentissime demonstratur, ibi: *Et si porteranno tutti*
nel cambio per arrivare alla somma de sc. 5000. *e fra tanto*
gli ne correno i suoi frutti, e questi poi à Gennaro si porranno
in capitale: Accidentalia autem contractus non immutant,
nec destruūt obligationis formam, quæ a solo consensu par-
tium perfectionem recipit juxta egregium responsum Ulp.
in l. hac venditio. §. ult. ff. de contrahend. empt. Mant. *de tacit.* 13
lib. 4. *tit.* 19. *n.* 38. 45. *et* 49. Beninten. *dec.* 29. *n.* 4. Rota in
Romana Aromatariæ 13. Febr. 1685. §. *Omissa* coram me.
Tandem non relevat quidquid de omissa descriptione
cambii opponebatur: Nam ultra quod solitus erat Lauren-
tius similes adnotationes protrahere, & negligere, prout a-
lias in facto justificatum fuit, & consequenter potius præpo-
nentis damno adscribi debet, si institorem minus diligentē
elegit, Giurb. *dec.* 88. *n.* 9. *et* 11. & Rot. Januens. *dec.* 14. *n.* 17.
& Rot. nostra cor. Seraph. *dec.* 1193. *sub n.* 8. & removetur pe-
nitus difficultas considerando, quod præsens judicium prin-
cipaliter non versatur pro cambio cōsummato, & perfecto, 14
sed pro destinato, & contrahendo mediante pecunia credita
rationi bācariæque sola destinatio sufficit, ut ex mutuo cre-
ditoris, & cōplementarii consensu successerit obligatio ne-
gotii saltē pro recuperanda pecunia loco facti, seu illius in-
vestimenti, quod fieri debuisset, prout innuit gl. *in l. jure so-*
cietatis la 84. *ff. pro socio*, Modern. Lucan. *cons.* 45. *n.* 4. *impress.*
post contr. Alingr. 1. 2. Add. ad Pamph. *dec.* 179. *n. amplius*, 15
& faciunt deducta per Rot. in Fulgin. fructuum 10. Martii
1681. §. *Quo vero ad damnatum seq.* cor. bo. me. Paoluccio.
Constito ea bis de inconvertibili voluntate Laurentii
obligandi negotium, immorandum ulterius non erat circa
defectum potestatis illius, in quo multum leviter insistebāt
hodie informantes pro ratione Bancaria, bene agnoscendo,
quod ex publico instrumento erectionis ejusdem, negotium
apertum fuerat sub totali, omnimoda, & independenti
cura Laurentii. Parum relevante interesse, & participa-
tione,

tione, quam etiam sub titulo condumiuii habuisse in eo supponitur D. Dominicus Columna, ut ex privato Chitographo inter utrumq; confecto, vigore cujus non poterat ille obligare negotium sine istius licentia in scriptis: Quia de secretis hujusmodi conventionibus, & in manica retentis, nul-
16 la ratio habenda est ad supplantandos creditores publica fide deductos ad exponendum eorum pecunias in his mensis nummulariis, juxta text. *expressum in l. sed & pupillus, §. de quo palam, ff. de instit. act.* Castrens. *in cons.* 114. *n. med. lib.* 1. Rot. *dec.* 151. *n.* 10. & 21. *part.* 10. *rec.* & cor. Dun. Jun. *dec.* 374. *n.* 9. Attento maxime notorio edicto san. mem. Urbani VIII. per quod nisi talia capitula, & conventiones exhibita fuerint in Archivio, abrogantur, inducta insuper solidali
17 obligatione contra omnes socios, & participes ejusdem negotii ac si veri, & principales debitores fuissent, ut prosequitur utraque decisio causæ, cor. R. P. D. meo Ursino, *prima scilicet sub §. eodem magis, & secunda §§. Et licet.*

Neque obstat, quod illa de facto sciverit, vel scire potuerit Alamanus: Quia vel præsumptiva illius scientia desumitur, ex quo in aliquibus epistolis Laurentio scripsit: *Che l'amico è sicuro, e puol'obligarsi per centinara di migliara; etc. attento l'esito del cambio, e so l'amico siasi resoluto.* Et sane hujusmodi enunciativæ, uti obscuræ, & ambiguæ, nullam præseferunt pactorum notitiam, quæ in præjudicialibus requirebatur clara, specifica, et indubitata, *c. conventiani, verb.*
18 *sciverit de appell. in* 6. Rot. cor. Cavaler. *dec.* 612. *n.* 17. *et* 28. & coram Burat. *dec.* 899. *n.* 2. & sæpius alibi. Præsertim quia nam potius destruit subsecutus effectus, cum inverisimile sit, quod Alamanus sciverit Laurentium non posse contrahere sine licentia in scriptis, & tamen ea non expectata, licet in geminatis epistolis, ut prætenditur, requisita, statim mandatum transmiserit ad resignandum loca montium, libere pecunias dederit, & quidem in notabili summa scutorum fere 5000. ut advertit prima decisio, §. *Quoniam.*

Vel etiam positiva scientia deducitur, ex quo in Instrumento erectionis Bancariæ relatio habeatur ad ordinem directum Banco S. Spiritus, quo mediante Columna solvit Laurentio sc. 17000. & dum in isto enunciative fit mentio capitulorum, illa proinde Antonius teneretur investigare,
19 ad text. *in l.* 3. §. *sed accepit, ff. de in rem, vers.* Decian. *cons.* 4. *sub n.* 35. *lib.* 3. Facilius siquidem occurrit responsio ea contra non solum, quod in eodem instrumento expressio prædicti ordinis incidenter facta per modum solutionis pecuniarum sine ulla mentione dici, & anni, non vero per viam præcisæ relationis, ibi: *Cioè scudi* 17000. *li medemi fattimi pagare mediante il banco di S. Spirito.* Unde ad summum haberi poterat scientia ipsius ordinis, non autem scripturæ in ea enunciatæ, cum alias esset multiplicare præsumptionem præsumptionis, quod regulariter de jure non admittitur, juxta gl. *in l.* 1. *verb. dotem, C. de dot. promiss.* Rot. *dec.* 258. *n.* 15. *p.* 5. *d.* 338. *n.* 28. *p.* 15. *d.* 852. *n.* 14. *p.* 18. *rec.* Sed fortius quia non sufficit in his terminis relatio dubia, remota vel per subauditum intellectum, cum pacta limitantia potestatem institoris, *palàm præscribi debeant, claris literis, ut de plano recte legi possint ante Tabernam, vel ante eum locum, in quo negotiatio exercetur, non in remoto, sed evidenti,* ut sunt verba Text. *in prædicta l. sed et si Pupil. §. de quo palàm ff. de Inst. act.*

Atque ex his approbantes DD. licet ex abundanti, pecunias, de quibus agitur, pro majori eârum parte cessisse in utilitatem negotii: denegantes vero recepiss fuisse pro augmento capitalis illius contra legem firmatam in erectione Bancariæ, prout ubertime comprobatum est in utriusque decisionibus causæ, constare iterum de credito Antonii resolverunt in summa scut. 4817. 50. & pro ea mandatum esse exequendum. Utraque, &c.

R. P. D. CAPRARA.

Anconitana Pecuniaria.

Lunæ 31. *Januarii* 1789.

ARGUMENTUM.

Card. de Luca *in disc.* 87. *de credit.* affirmat, quod si instituatur negotium cum limitato capitali, etiam socius obliget consocium in iis, quæ negotium respiciunt, adhuc facultas restringitur usque ad quantitatem capitalis; de hacmet autem materia præsens agit decisio, & ulterius firmat, quod de competentia viæ executivæ in secunda instantia dubitari non potest, ubi Signatura causam commisit cũ clausula apponi solita in causa executivis,

SUMMARIUM.

1 *Via executiva agi potest in vim solidationis facta consecutive ad contractum obligatione camerali munitam.*

2 *Novatio respectu modi non alterat substantiam contractus.*

3 *Novatio in ea tantum parte restringitur, in qua loquitur.*

4 *Quoties Signatura Justitiæ committit causam cum clausula,* si quid exequendum, *non potest amplius dubitari de competentia via executiva.*

5 *Institor negotii ipsum negotium, ac negotiantis bona atque personam firmissime obligat.*

6 *Ut quis institor, seu complementarius probetur, quæ sufficiant, & n.* 8. *et* 9.

7 *Deputatio institoris, seu complementarii, aliunde etiam quam ex scriptura valet justificari.*

10 *Institores nequeunt fidejubere, et eorum fidejussiones nequaquam negotio obsunt, declara, ut n.* 13.

11 *Promissio aliquid tradendi pro alio in actu consignationis pretii non dicitur fidejussio, et n.* 12.

14 *In actibus separatis non præsumitur volita repetitio conditionum, et pactorum per prius stipulatorum.*

15 *Exceptio læsionis nequit retardare effectum cameralis obligationis.*

16 *Ubi negotium sit cum certo, et limitato capitali creditores illud solum habent obligatum, neque ullam aliam actionem acquirunt super aliis bonis ejus, qui negotium instituit: vide tamen n.* 17. *et* 18.

DECISIO XXVIII.

DUas contraxerat obligationes Raphael Hebræus mercator erga Joannem Baptistam Betrollam, alteram tradendi mille cados Halecum, ut vulgo dicitur, *Aringhe*, intra certum tempus, & alteram consignandi eidem Joan. Baptistæ, & Hieronymo Malatestæ ulnas 1333. Pannorum Hollandiæ ad rationem Juliorum 18. pro qualibet ulna, partim in satisfactionem proprii debiti, & pro residuo in pecunia numeranda in actu consignationis, superaddita etiam promissione curandi, quod Joan. Petrus Nembrinus promittat eidem consignationem, *summ. n.* 20.

Harum obligationum adimplementum successive pro ipso Raphaele in se assumpsit ratio bancaria, & mercaturæ, cantan. sub nomine Joannis Petri Nembrini, cujus erat complementarius Joseph Maria, obligando se in forma Cameræ ad consignationem Halecum, facta sibi tamen solutione scutorum 1577. & petiarum 5200. de octo realibus in actu consignationis, ut ex Apocha, *sum. n.* 1. & ad traditionem Pannorum facta similiter sibi solutione scutor. 6000. temporum eorum consignationis, juxta ratas conventa, addito pacto, quod ea statutis temporibus non secuta, posset ipse Joan. Baptista ad omne damnum, & interesse rationis sibi ubilibes comparare, ut ex alia Apocha, *summ. n.* 3.

Cum autem prædicta ratio deficeret in promissa consignatione, ne gravia damna pateretur, curavit mediante interpositione aliquorum mercatorum devenire ad moderationem dd. obligationum: Unde per istos appretiatis Halecibus etiam de consensu partium in scut. 7. pro quolibet cado, & Pannis in scut. 120. per qualibet ulna, fuit eadem ratio solidatis hinc inde computis, calculata liquida debitrix Jo. Baptistæ in sc. 8213. solvendis in tot cansp is, & ratis, comm. etiam pretio ad minorem summam subinde redacto pro pecunia in contanti solvenda, ut ex calculo a partibus subscripto, *summ. n.* 40. & depositione dd. mediatorum, *n.* 5.

Vigore istius solidatione, & Apochatum, egit Joan. Baptista coram A. C. & obtinuit relaxari mandatum pro scut. 5363. contra bona hereditaria Joannis Petri Nembrini interim defuncti. Unde commissa mihi causa a Signatura Justitiæ cum clausula, *si quid exequendum*, cum proposuerim dubium ad formam commissionis, fuit istud affirmative resolutum ob validitatem, & justitiam ejusdem mandati.

Validitas enim non fuit controversa, & licet opponeretur incompetentia viæ executivæ ex eo, quod fuerit actum vigore solidationis, quæ nulla præsefert obligationem Cameralem; attamen cum solidatio sit facta ad effectum liquidationis damnorum, & interesse debitorum ex præceden. Apocis obligatione Camerali munitis, & petitio facta consecutive ad ipsas Apochas, & in ipsarum adimplementum, & exhibita solidatio, in quantum continet liquidationem conventionalem damnorum, bene potuit agi

executive, cum ad ea quoque extendatur virtus ejusdem obligationis Cametalis, ex traditis a Galleff. *de oblig.cam.*
1 *qu.31.n.11.* & ibi Zacch. *n.33.* *& seqq.* Staiban. *de interesse lib.1.qu.8.n.1.* *& seq.* Rot. *decis.741.n.1.part.1.diverf.* post Zacch. *dec.44.n.4. et 5.*

Non obstante novatione, quæ prætendebatur inducta ex eo, quod in solidatione loco mercium fuerit promissa pecunia: quia cum hoc respiciat modum solvendi, quamvis iste modus dici possit novatus, non remanet tamen novata substantia, & natura executiva obligationis, *l. fundum, ff. de*
2 *novat. l. pretii causa, C. de rescind. vendit.* Capyc. Latr. *consult.121.n.36.* Rota *dec.213.n.25.p.19.rec.* & præcise Mart. Medic. *dec. Senen. 67.n.24.* *& 25.* Mantic. *de tacit. et amb. lib. 17. tit. 1. n.8.* cum novatio non patiatur extensionem, sed restringatur ad illam tantum partem, in qua fit mutatio, Surd. *conf. 365. sub n.24. et 29.* Gabr. *conf.170. num.5.*
3 *libr.2.* Gratian. *discept. forens. cap.290.n.23.* Mart. Medic. *examin. 42.n.29.* Capyc. Latr. *d. conf. 120. n.43.*

Et cum Signatura Justitiæ mihi commiserit causam cum clausula, *si quid exequendum*, cum qua solet rescribere in judiciis executivis, non est in præsenti cognoscen. de viæ executivæ incompetentia, cum Rota non sit solita refricare rescripta signaturæ, cum ejus Eminentiss. Cardinalis Præfectus rescribat de mandato Papæ, ex notatis per Mat-
4 chesan. *de commiss. avocat. caus. p.2. fol. 278. n. 57.* & Rot. cor. Seraph. *dec.857. n. 12.*

Justitia vero clare apparuit ex solidatione inter partes confecta in executione duorum contractuum, ob quorum non adimplementum Joan. Petrus fuit calculatus debitor Joan. Baptistæ in scutis 8213. qui contractus, & solidatio cum fuerint initi, ac peracta cum Josepho Maria complementario, ac institore rationis Bancariæ, & mercaturæ ejusdem Joan. Petri, subscriptio ejus nomine, non est dubium, quin ipsa ratio, ac bona Joannis Petri remanserint obligata, cum habeantur, ac si cum ipso Joanne Petro, qui Josephum Mariam filium suum rationi præposuit, gesti fuissent ad text. *in l. 1. ff. et C. de institor. act.* Siracc. *de mercat. tit. quomodo in caus. mercat procedat. 2. particul. n. 1.* Torr. *de*
5 *camb. disp.3. qu.7. n 22. et seq.* Giurb. *dec.* 88. *n.9.* Rot. cor. Buratt. *decis.85. n.2. et per tot.* & ibi Adden. *n.13. et seq. et dec. 239. n.4. et dec.73 n.1. p.15. rec.* & fuit dictum in Romana Pecuniaria, seu Cambii 21. Febr. 1687. §. *justificati*, cor. R. P. D. meo Ursino, & in terminis de filio institore, Cyriac. *contr. 977. n. 14. et seq.* & in terminis, Censal. *de Lucens. 47. per tot.* & Afflict. *dec.308. per tot.*

Nec dubitatum fuit de hujusmodi complemento, ac Institoria Josephi Mariæ, quia de his plene constat ex ipsa
6 facti serie resultante ex documentis, ac textibus in utriusque partis summ. exhibitis, ex quibus habetur, quod extante societate super hoc negotio mercaturæ inter Jo. Petrum Nembrinum, & Jo: Dominicum Guarenghum, eaque terminata per obitum ejusdem Guarenghi secutum de ann. 1674. cum secuta divisione ultimum de anno 1676. cum illius filiis pupillis hæredibus, & eorum curatore ad dictum a judice deputato, *summ. Actoris n.8.9.* *& 10.* continuatum fuit negotium mercaturæ a Jo. Petro sub sui nomine, & ab ipso in complementarium constitutus Joseph Maria filius, qui ab inde citra publice, & palam se talem semper gessit peragendo omnia spectantia ad negotiationem sub nomine Joannis Petri Nembrini in subscriptionibus adhibito, & pro tali ab omnibus habitus per quatuor circiter annos, quibus idem Joan. Petrus supervixit; & eo defuncto, est a fratribus confirmatus, *d. summ. n.5. usque ad 5.* & summ. retor. *n.8.* His enim concurrentibus optime resultat propositio, quæ licet non
7 appareat expressa per scripturam, satis est, quod ea constet ex textibus, & sufficit etiam tacita resultans ex eo, quod se publice gesserit pro complementario, & pro tali ab omnibus fuerit habitus, sciente, ac patiente ipso Patre, cum quo cohabitabat, ut notat Michalor. de fratrib. *p.2. cap 48.*
8 *n.13.* Rot. Januen. *decis. 14. sub n. 41.* Grat. *decis. Marchiæ 36. n.18.* Capyc. Latr. *consult. 73. n.14.15.* *& 16.* Rot. *decis. 64. n.1.* *& 6.* & in terminis de filio expendente publice, & palam nomen patris, ipso sciente, firmat Rota Januens. *dec. 77. n.4.* & in his præcipuis terminis Censal. *de Luca n.47. per tot.* *& signanter n. 15. vers. jure itaque merito*, & Af-
9 flict. *dec.308. particulariter per tot.* & magis in specie, *sub n.91. vers. in contrarium usque ad finem*.

Nec subsistit, quod contractus, de quibus agatur, sapiant fidejussionem a jure prohibitam institoribus extra
10 sphæram negotiationis, cui sunt præpositi, juxta text. *in l. in eum, servus, ff. de instit. act.* cum aliis allegatis per Torr. *de pact. lib.3. c.10. n.91. cum seqq.* quoniam si respicimus primum contractum, de quo in Apocha, *summ. n.1.* licet ibi institor se obliget tradere Jo: Baptistæ pro Raphaele Hebræo Mercatore 1000. Cados Halecatum; tamen cum stipuletur sibi tradi in actu consignationis pretium in ipsa Apocha conventum, hoc non est fidejussio, sed accollatio, nempe subintratio in alterius obligationem, & contractum, ad sui com- 11
modum, & incommodum, ad tradita per Rot. *dec.258. n. 10. part. 10. rec.* & prius in Romana Pecuniaria 16. Junii 1641. §. *neque idem juxta medium, vers. Ex qua accollatione*, coram Cardinali Verospio, cum receptio pretii faciat ipsum recipientem præsentem, non fidejussorem, Grat. *discept. 701. n.5.* Mant. *de tacit. & ambig. lib. 16. tit. 1. n.21.* Gabr. *de fidejuss. concl.2. n.1.* Rot. coram Merl. *dec.512. sub n.9.* *& decis.* 12
153. n.5. *& 6. part.2. diverf.* *& dec.114. n.1. part.5. recent.*

Si vero perpendimus secundum contractum, de quo in alia Apocha, *summar. n.30.* & sic non est dissimilis primo; nam etsi in illa promittatur pro eodem Raphaele consignatio ulnatum 12333. Pannorum Hollandæ, conveniunt tamen contrahentes, solvenda esse Joan. Petro in actu consignationis scut. 6000. unde & in hoc nulla considerari potest fidejussio ex supra allegatis.

Et quamvis pro rata pretii, quæ excedebat eadem scuta 6000. & cedebat in solutionem debiti Raphaelis, possit contractus dici in parte fidejussorius; nihilominus cum hujusmodi fidejussio non sit extra negotia mercaturæ, sed 13
imo mixtum cum ipsis emissa, dici nequit extra sphæram mercantilem, & negotiationis; sed de promissis ratione mutuæ correspondentiæ, ac commercii inter mercatores apprime necessarii, ut declarat Torr. *de pact. lib.3. dec. par. 11. a n.55. usque ad 63.*

Non relevante, quod fidejussiones fuerint similiter prohibitæ in capitulis societatis per antea initæ inter Joan. Petrum, & Dominicum, quia quidquid sit, an hæc prohibitio intelligatur etiam de fidejussionibus ratione mercaturæ, quæ, ut supra firmatum est, non cadunt sub prohibitione, certum est, quod cum dicta societas fuerit terminata per obitum Dominici, ad divisionem utilium, nullatenus potuit dici repetita eadem prohibitio in nova locatione subinde per ipsum solum Joan. Petrum exercitata mediante proprio filio ad illam in complementarium constito, absque ulla lege, & pacto, cum cesset præsumptio repetitionis, quando actus sunt separati, ac diversi, Bart. *in l. Mulieri 73. n.5.* *& in l. Julius Paulus 80. in principio. ff. de condit. et demonstr.* & ad rem notat Fontan. *dec.505. n.3. cum seqq.* 14

Minus obstat opposita læsio, cui prætenditur subjacere solidatio ex eo, quod in ea Panni Hollandiæ præcedenter in Apocham inter Bettollam, & Raphaelem appretiati in Juliis 18. reducantur in solidatione ad Jul. 12. quoniam qualiscunque læsio nō est allegabilis a Nembrinis; tum quia reductio tendit potius in præjudicium Bettollæ, qui tāto minoris recepit in pretio Pannorum; tum etiam quia cum eadem reductio fuerit facta per viam amicabilis concordiæ, & habito respectu ad liberationem trahendi Pannos juxta formam, & modos in Apocis cōventos, & ad gravia damna quæ incurrere poterant ex non adimplemento, & facultate concessa Joan. Baptistæ Pannos ubilibet emendi ad omnia damna, & interesse ejusdem Joan. Petri, vel nulla considerari potest læsio, vel saltem est adeo illiquida, ut nullatenus valeat retardare effectum obligationis cametalis, Zacch. *de oblig.* 15
Cam. q.17. n.121. *& seq.* Rot. cor. Greg. *dec. 130. n.17.* cor. Buratt. *dec. 783. n.15.* & cor. Zarat. *dec. 82. n.34.* *& alibi.*

Non obstat denique pretensum gravamen ex eo deductū, quod mandatum non fuit relaxatum contra bona, & effectus assignatos a Jo. Petro usque ad summam sc.25. pro capitale negotii, sed contra omnia bona hæreditaria ejusdem, cum tamen ubi negotium fit cum certo, & limitato capitali, creditores illud solum habeant obligatum, neque ullam actionem acquirant super aliis bonis ejus, qui negotium instituit, Rot. Januens. *dec. 14. n. 11.* Add. ad Thesaur. *dec.* 16
136. Font. *dec.506. n.11.* *& seq.* Card. de Luc. *de cred. disc. 87. n.11.* Rot. coram Dunoz. Jun. *dec. 402. n. 9. cum seqq.*

Etenim nullibi constat de expositione hujusmodi capituli in ratione Bancaria, & mercaturæ, quam ultimo loco, & post terminatam societatem alias cum Domino Guarengho initam, ipse solus Jo: Petrus, nemine in sociū accersito, exercuit mediante persona filii, quem eidem rationi in complementarium præposuit, nullo assignato capitali, vel legibus præscriptis, quo stante recte intrat actio creditorum super 17
omnibus bonis ejusdem Jo: Petri, ne ipsi creditores sub bona fide remaneant decepti sequendo fidem opulenti patrimonii a Jo: Petro possessi, ut advertit Surd. *dec.213. in fin.* Afflict. *in d. dec.308. n.1. et seq.* & Censal. *in alleg. dec.47. n.1. et seq. n.40.*

Neque

Neque idem capitale censeri potest repetitum in hac secunda ratione, quia per dissolutionem primæ per obitum Quadrenghi, dissoluta remanserunt etiam omnia capitula & conventiones super capitali initæ, & sic cessat repetitio, ejusdem capitalis, ut ad propositum dixit Rota *dec.469. n. 41. cum duobus seq. part. 17. rec.*

Et ita utraque.

R. P. D. MUTO.

Bononien. Depositi.

Lunæ 7. Martii 1692.

ARGUMENTUM.

Pertractatur de eadem re institoria in aliis superius adnotatis decisionibus explicita.

SUMMARIUM.

1 *Statutum Bononiæ de duabus habet locum etiam contra Ecclesias.*
2 *Quamvis secunda sententia sit lata in Urbe.*
3 *Sententiæ dicuntur conformes, quando secunda confirmat primam.*
4 *Cedula depositi facta a Capseria montis obligat ipsum montem.*
5 *Capserius, institor, & complimentarius purificantur inter se.*
6 *Contrahens cum institore sequitur fidem præponentis.*
7 *Limitatur, si institor excedat fines suæ præpositionis.*
8 *Substantia depositi consistit in numeratione pecuniæ.*
9 *Depositum factum contra formam præpositionis obligat duntaxat depositarium, non autem præponentem.*
10 *In deposito non requiritur pecunia numerata.*
11 *Neque exceptio pecuniæ non numeratæ potest opponi a Banchis publicis, & mercatoribus.*
12 *Maxime si in deposito adsint verba* di contanti.
13 *Usus mercatorum recipiendi inter cedulas solvendas, & de quantitate ibidem expressa confitendi depositum, etiam si trahens cedulam sit creditor ejus, qui trahit.*
14 *Depositum factum ex alio debito habet vim veri depositi.*
15 *Approbatur stylus conficiendi depositum ex ordinibus mercatorum.*
16 *Confessio Præpositi præjudicat præponenti.*
17 *Etiamsi præponens fuerit pupillus.*
18 *Erectio Bancorum respicit publicum commercium.*
19 *Negligentia Præpositi non nocet creditori, qui bona fide cum eo contraxit.*
20 *Descriptio depositi facti in publico Banco sufficit, ut sit registrata in libro, qui dicitur* delle numerate.
21 *Quæ descriptio præsumitur, si officiales Banchi renuant dd. librum exhibere.*
22 *Statuta alicujus Montis non ligant Montistas, nisi publice exponantur.*
23 *Solitum, & patientia præponentis contra formam statuti inducit bonam fidem contrahendi juxta talem patientiam.*
24 *Præsidens tenetur revidere computa officialium negotii singulis mensibus.*
25 *Culpa ad casum proordinata nemini patrocinatur.*
26 *Ad quid erectæ sint ædes Bancharia.*
27 *In Banchis publicis decet exuberare bona fides.*

DECISIO XXIX.

Carolus Bazzanus creditor Jo. Francisci Daviæ publici in Civitate Bononiæ Mercatoris traxit huic ordinem librarum 20. mill. solvendum præsentanti ad effectum, ut in ejus creditum deponerentur in sac. Monte Pietatis dictæ Civitatis; at prædictus Daviaio executionem hujus ordinis loco pecuniæ numeratæ alium consimilis summæ traxit ordinem directum Virginio Guicciardino dicti Montis depositario, eademque die in libris Banchi Daviæ correspective fuit adnotatus debitor Bazzanus, & creditor Mons in dd. libris 20. mill. in vim cujus ordinis Daviæ Bazzanus reportavit ab ipso Guicciardino depositario ut supra cedulam depositi pro antedicta summa eadem pariter descripta in libro dicto *Quaterno* Montis in debitum Daviæ, qui præfatum ordinem dederat.

Superveniente itaque decoctione Banchi Daviæ, renuentibus dd. Præsidentibus montis depositum Bazzano restituere, coactus hic fuit coram Vicario Capitulari Civitatis prædictæ judicium instruere, in quo favorabilem obtinuit sententiam in gradu appellationis ab A.C.& a Signatura Justitiæ mihi commissa causa cum clausula *constito de duabus*, ad hujusmodi dubiū propositū DD. affirmative responderunt.

Siquidem in Civitate Bononiæ duæ sententiæ habent vim trium, nedum ex statuto, sed etiam ex Brevi san. me. Gregorii XV. in quo id quoque fuit sancitum contra Ecclesias & loca Pia, concuttentibus validitate, conformitate & justitia, ut dixit Rot. *dec.9. n.3. part. 14. rec.* etiamsi fuerit secunda in urbe lata, elat. mem. Card. Cerro *dec.302. n. 6. & 7. cit. dec.9. n.7. & 8. part.14. rec.* & in terminis Greg. Constit. in Bonon. prædit 23. Januarii 1665. *§. atque*, cor. Reverendiss. Emeri Decano. 1 2

Validitas alia non controversa definitur ex actis ad normam vulgatæ decisionis Capnt. 260. *p.2.* Conformitas clara visa fuit, cum secunda primam confirmet, Rot. *dec. 246. n.1.* cor. Card. Cerro. 3

Justitiam tandem requisitam (circa quam omnis versabatur disputatio) satis resultare DD. censuerunt ex eo quod creditum Bazzani contra Montem plene constet ex cedula dicti depositi, quæ cum fuerit facta a Guicciardino Capserio ad recipienda hujusmodi deposita irregularia, ac ad faciendas cedulas bancarias eorundem, bene etiam obligat Montem præponentem, ad text. *in l.1. & tot. tit. ff. de inst. act.* Grat. *discept. 677. n.25.* Michalor. de fratr. *part.2. cap.48. n.12.* Gabr. *cons. 71. n. 12. lib.1.* Genua *descr. privil. lib.4. tit. de ratioc. inst. n.16. & seq.* Merl. *dec.606. num.14.* Adden. ad Burati. *decis.85. n.13.* Dur. *dec.368. n.34. & 35.* Rot. *dec.73. n.2. p.15. rec.* & in terminis hujusmodi cedularum a capseriis inscriptarum obligare Bancum, dixerunt elat. me. Card. de Luca *de cred. disc. 69. per tot.* Giurb. *dec. 88. pariter per tot.* cum purificentur in hoc capserius, institor, & complementarius, Seraph. *dec. ult. in fin.* & Add. ad Buratt. *decis.239. n. ult. in fin.* Ratio namque insurgit æqua, quia contrahentes cum hujusmodi institoribus, sequuntur fidem præponentis, non simplicis ministri, Duran. *cit. dec.368. n.35.* & plene Rot. in Romana Pecun. seu Cambii 21. Febr. 1687. *§. justificatio*, cor. R. P. D. meo Ursino, confirmatam 3. Junii 1609. R. P. D. meo Beniocasa. 4 5 6

Hanc conclusionē per se veram excludere in facti hypothesi conabantur scribentes pro sacro Monte ex eo, quod limitetur, quando institor excessisset fines suæ præpositionis, ut post alios dixit Rota *dec.55. n.24. part.10. rec.* cum aliis cumulatis: excessū vero mandati resultare dicebant ex duobus argumentis; sed minime fuerunt reperta subsistentia. 7

Non primum, quod in tale deposito non fuerit pecunia numerata, unde Guicciardinus præcise deputatus ad recipienda deposita irregularia nequierat obligare Mōtem, nisi prævia numeratione pecuniæ, quam importat ipsa substantia depositi irregularis, *juxta cons.113.* Ladereh. *n.10.* & quatenus prædictum depositum factum obligaret depositariū, nullo modo potest protrahi hæc obligatio contra tertium, ut est mos, juxta notata per Gen. *descr. priv. lib.3. de epist. 4.91. n.5.* Titaq. *de retr. convent. §.4. gl.6. n.16. et 17. et de retr. lign. §.1. gl.18. n.19.* Cancer. *var. resol. part.3. c.8. n.4.* 8 9

Nam quidquid sit, an in deposito requiratur pecunia numerata, quam non requiri contra cit. Laderch. docuerunt Card. de Luc. *cit. disc. 69. de cred. n.10.* Caroc. *dep. part.1. rer. de depos. prob. n.3.* Altogr. *cons.42. n.38. lib.1.* Rot. *dec. 291. n.4.* post Cens. de Cens. tamen hæc exceptio nequit opponi a Monte, ut ratione publici commercii non competere illa Banchis publicis, & mercatoribus, limitando regulam contrariam, dixit Jason. *in l. qui pec. n.6. ff. si certum petatur*, ubi commendat gloss. singularem, *verb. Argentariorum, §. fin. Auth. de fi ejuss.* quam sequitur Masc. *de prob. concl. 261. n.40. et 41.* Grat. *de except. ult. n.22.* Gait. *de cred. c.2. lib.9. n. 3326.* Scacc. *de camb. §.7. gl.3. n.30. et 35.* ubi quod sit præsumptio Juris, & de Jure talis numeratio apud officiales Banchi. Rovit. *dec.35. n.9.* Card. de Luc. *cit. disc. 69. de cred. n.10.* ubi in terminis Montis Pietatis Urbis, Rot. Januan. *dec.44. n.3.* Rota nostra *dec.159. n.6. vers. non obstat.*, cor. Seraph. 10

Idque fortius obtinet locum, cum in cedula Bazzani adsint verba *di contanti*, *summ. pro eodem n.40.* quo casu minus habet vigorem exceptio prædicta non numeratæ pecuniæ, Altogr. *cons.18. n.39. et n.41. et cons.19. n.15. et seqq. lib.1.* Card. de Luc. *disc.33. de camb. part.2. in supplemento, n.3.* Rota *dec.344. n.3. part.18. rec.*

Sed facti veritate inspecta, ex descriptione facta in libro Montis in debitū Daviæ summæ prædictæ lib. 20. mil. videtur loco pecuniæ numeratæ acceptasse Guicciardinum ordinē ipsius Daviæ; nam sicuti eo mediante debuerat Bazzano solvere prædictas lib. 20. mil. *in contanti*, ita istas sic numerandas retinuit, & pro deposito acceptavit, accedente præsertim actuum præcedente combinatione, quibus patet contrapositio dd. li 20. mil. ad creditū Montis, & debitum Bazzani in libris Daviæ, necnon descriptio earundē lib. 20. mil.

in debitum Daviæ in libris Montis. Unde cõsequi debuerat
Barranus a monte dd. libras 10. mill. in debitum Daviæ po-
sitas, proinde cedulam depositi earundem reportavit. Hinc
in simili casu ad evitandos hos inutiles circuitus invaluit
usus apud mercatores, ut cedulas aliorum mercatorum reci-
13 piant solvendas, & postea de quantitate ibidem expressa, uti
de pecunia numerata, depositum confiteri soleant, ut perspe-
ctis dd. circumstantiis dixerunt Castrens. *cons.170.n.1.* Sued.
cons 528. *n.*26. Altogr. *cons.6. n.*45. *& seqq. vol.*1. Noguer.
*alleg.*16. *n.*21. *et per tot.* ubi etiam si trahens ordinem non
fuisset creditor Bianchi, Scacc. *de camb* § 2. *glos.*5. *num.*95.
Card. de Luc. *de credit. disc.*25. *n.* 2. Rot. Januen. *dec.*4. *n.*9.
& generaliter quod depositum fictum ex alio debito habeat
14 vim veri depositi, Grat. *discept.*232. *n.*10. Rot *decis.* 256.
n... part 10. *rec.* ubi in fortioribus terminis Cambii; nam
regulariter in hoc monte prædicto Bonon. non viget usus
pecuniæ, sed fiunt deposita ex hujusmodi ordinibus aliorum
15 mercatorum, ut deponunt dictæ Civitatis negotiantes
*sum. eodem n.*15. & de simili communi usu inter mercatores,
Scac. *de camb.* d. § 2. *gl.*5. *n.*55. Rot *dec.*15. *n.*5. *p.*16. *rec.*

Demum confessio institoris, & præpositi præjudicat ne-
dum sibi, sed etiam præponenti ignoranti, cum quo eandem
16 personam gerere videtur, & ultra dd. relatos, limitando
contrariam regulam, dixerunt Grat. *discept.* 677. *n.*43. &
52. Angel. *de confess. lib.*3. *q.*1. *n.*40. 41. & 47. Giurb. d. 82.
*n.*12. Buratt. *dec.*239. *n.*1. & 4. ubi etiamsi præponens fue-
rit pupillus, & Addon. *ad eundem dec.*85. *n.*13. & 17.

Auctoritates vero in contrarium supra adductæ Cance-
rii aliorumque procedunt in deposito pure confessato, non
17 autem si resultet ex implicita numeratione pecuniæ, quam
acceptando cedulam alterius mercatoris constat fuisse re-
ceptam, cum idem nasci videatur effectus; proinde stylus
hujusmodi inolevit inter mercatores, & Bancos ratione
18 publici commercii, in quo consistit finis erectionis hujus-
modi Bancorum, ut ad rem ratiocinatur Cardin. de Luca
*disc.*68. *n.*8. *de credit.*

Secundum argumentum excessus mandati in Guicciard.
desumebant ex eo, quod non descripserit reditum Barrani
in libris montis, vel saltem ex eo, quia vetitum erat ipsi ac-
ceptare ordines aliorum mercatorum sine licentia Præsiden-
tium ex statuto Montis enunciato in actu publico ipsius ele-
ctionis in capserium factæ de persona dicti Guicciardini.

Verum neutrũ objectum validum fuisse visum fuit; nam
quoad primum contrahens cum institore, seu Præposito, ha-
bet actionem etiam contra præponentem, quamvis creditũ
non fuerit descriptum in libris, nec cõstet de versione in fa-
vorem illius, & licet Præpositus pecuniam in mare projecis-
set, cum recepta sit conclusio negligentiam perpsonæ, tepo-
sitæ minime posse nocere creditori, qui bona fide cum eo
19 contraxit, sed tantum damnũ prævalere debet contra præpo-
nentem, qui sibi imputet, si minus idoneum Præpositum ele-
git, Batt. *cons* 19. *n.*3. *lib.*1. Amat. *res.*20. *n* 8 Salgad. *in lab.*
credit. p. 1. *cap* 9. *n.*88. Genn. *de script. privat. l.* 4. *tit de in-*
*stit. act. n.*16. Rot. *dec.* 73. *n* 4. *part.*15. *rec.* ubi procedere,
etiam si institor fidem ortitat, & in terminis 3 publ Banchi,
Noguer *cit. alleg.* 5 *n.*16. Giurb. *cit. dec.* in 1. *per tot.* Card de
Luc. *disc.* 6d. *de cred & disc.*69. *per tot.* Rot. in Rom. pec. seu
cambii 2. Febr. 687. *hinc nihil cor.* R.P.D. meo Ursino.

Itaque evidentiorem vindicat locum, cum posset etiam
adesse defecti. tio dictæ partitæ in lib diurnali dicto *delle nu-*
merate, quem juxta solitum Guicciardinus retinebat pro
adnotandis iterum depositis, ut attestantur mercatores Bo-
noniæ, quæ utique descriptio sufficeret, Giurb *cit. dec.*88.
*n.*12. Menoch. *cons. n.*96. *n.*77. ubi de institoris scartafacio,
Rot. *dec.* 198. *n.*13. cor. Buratt. & sic cum concurrat teni-
tentia officialium montis in ostendendo dicto libro, intrat
20 valida præsumptio contra montem, ut in ora terminis Rot.
21 *dec.* 1139. coram Seraph.

Confutatum quoq; remanet alterum objectum circa se-
cunda statuta montis, quia hujusmodi statuta, ut privatæ
conventiones, licet cogere valeant ipsum Guicciardinum,
non tamen ullo modo possunt contrahentes obligare, nisi
publice & palam in ædibus montis exponantur, juxta præ-
scriptum *in l. sed pupillus*, § *de quo palam, ff. de instit. act.* Rot
22 *dec.*66. post Tore. *de pact. futur. success. n.*3. *vers. nec obstat*,
*dec.*141. *n.*10. & 21. *p* 10. *rec.* Add. ad Pamphil. *dec.* 196. *n.*10.
vers. circa illud, Rota Januen. *dec.*47. *n.*4. & plene in d. Ro-
mana pecun. cambii 21. Febr. 1687. § *in quibus sit positis*, cor.
R. P. D. meo Ursino, & 3. Januarii 1688. § *licet*, cor. eod.

Quod eo magis procedit, cum constet de patientia Præ-
sidum nedum permittendo fieri cedulas depositorum in
monte prævia acceptatione ordinum aliorum mercantium,
quod est fortius ipsiusmet Daviæ, inter quem, & montem
computũ continuum aderat, tam ante, quam post cedulam
istam a Barrano reportatam, ut in folio deducto, quod soli-
tum, & patientia montis præponentis etiam contra statu-
tum induxit optimam fidem in Barrano recipiendi cedulam
depositi, mediante ordine Daviæ a Guicciardino acceptata
ut in his terminis dixit Noguet. *ut alleg.* 16. *n.*21. & 29. & 23
generaliter quod solitum præponentis excuset contrahen-
tem, ad normam text. *in l. fin. Titianus, ff.* quod cum eo
docuerunt Mans. *consult.*194. *n.*37. & *cons.*195. *n.*4. & 6. *lib.*
2. Capyc. Latr. *cons.*105. *n.*18. *et* 19. ubi etiam si contrarium
fuerit conventum, Card. de Luc. *disc.*58. *de credit. n.*8. Arias
de Mesa *var. resol. lib.* 1. *c.*45. *n.*3. Rota Jan. *dec.*56. *n.*9. Rot.
*nostra dec.*30. *n.*10. post Salgad. *in labyr. cred.* Bich. *dec* 646.
*n.*29. Ubald. *dec.*114. *n.*1. Buratt. *dec* 429. *n.*9. *d.*375. *n.*13.
vers. quando prima dist. vers. & *decis.* 187. *n.*4. & 5. ubi et-
iam si fuerit cautum contrarium pacto speciali, *p.* 18. *rec.*

Quæ utique patientia majorem vim desumit ad inducen- 24
dam d. bonam fidem in Barrano, cum Præsidentes prædicti
singulis mensibus tenerentur computa revidere, proinde re-
cte poterat Barranus arguere permissionem & licentiam da- 25
cam Guicciardino, Menoch. *cons.* 146. *n.* 8. *vers. præcipue*
verum Cyriac. *contr.* 433. *n.*22. & 23. Nec culpa Præsidum
in non revidendo dicta computa aisdem potest suffragari,
quia diceretur culpa ad casum inducta, & sine qua casus
non evenisset Rot. *dec.*478. *n.*10. cor. Dunoz. Jun.

Quæ contra strictius urgent cum agatur de Æde Banca-
ria publice erecta, quæ versatur circa munus publicum ad
instar antiquorum Argentariorum, in quibus universalis
causa adesse dicebatur, ut in *l. Argentarios, ff. de edendo.*
Unde ob utilitatem & pro publico commercio dd. Argen- 26
tariorum revocando, posterioribus temporibus plures et-
iam per Italiam Ædes publicæ, seu Banchi authoritate publi-
ca erecti fuere, privilegiis multis attributi, fœneratitia ta-
men qualitate rejecta, in munere Argentarii insita, ut late
propugnat Card. Cattanus *in opusc.* 1. *a. ar.* 6. *de monte pieta-*
tis, ob quam etiam apud veteres Romanos illud munus mi-
nus honestum reputabatur, ut Svetonius in Octaviani Cæ-
saris vita C. 13. refert Cæsari a Marco Antonio objectum
fuisse, quod Avum argentarium habuisset proinde in his publ.
Ædibus ratione d. Universalis commercii fides exuperanda
desideratur. Covar. *in l.* 1. § *præterea, ff. de off. præfect. urb.*
Menoch. *de arb. cas.*91. *n.*4. & 10. *lib.* 2. Escobar. *de ration.* 27
*cap.*11. *n.*1. & 5. Card. de Luca *de credito cit. disc.*25. *n.*8.

Et ita utraque.

R. P. D. ANSALDO.

Veneta, seu Anconitana pecuniaria.

Veneris 9. *Maii* 1698.

ARGUMENTUM.

Discuritur, an institor per mortem præponentis constitu-
ta negotiatione obliget hæredes illius qui illum præpo-
suit, licet ipsi hæredes in pupillari reperiantur ætate.

SUMMARIUM.

1 EXplicatur text. in l. ejus qui in Provincia, ff. de cert. petat. & n. 6.
2 *Ferro viam quis dicitur aperire, per contraria transeundo.*
3 *Institor per mortem præponentis perdit mandatum, adeone ut negotiis subsecutis illius hæreditatem nequeat amplius obligare.*
4 *Et præcipue si præponens fideicommissum ordinaverit, declara tamen, ut n.* 26.
5 *Ex partitarum contrapositione desumitur debiti effectiva satisfactio, declara, ut n* 28.
7 *Hæreditas præponentis obligatur ex facto institoris deputati in vita defuncti, si institor non fuerit ad particularia, sed generaliter deputatus. Amplia.*
8 *Fidejussio aliud non est, quam susceptio in se alienæ obligationis.*
9 *Institores quando vere dicantur deputati.*
10 *Non obstante morte fidejussoris durat obligatio in illius hæredibus ex causa sive facto, pro quo fidejussor mortuus se ipsum obstrinxerat.*
11 *Ad innovandam aliquam obligationem, vel expressa exigitur revocatio, vel actuum incompatibilitas.*
12 *Fidejussionis natura strictissimi juris est, & non durat, vel extenditur de re ad rem, de persona ad personam, de tempore ad tempus.*
14 *Error in nomine & illius etiam mutatio actum minime vitiat.*
16 *Litera obligatoria inter mercatores religiose sunt custodienda, & quæcunque immutatio, licet non sub-*
stan-

stantialis, & pacta essentialia & destructiva non adducta ad correspondalium notitiam non attenduntur ad infractionem obligationis in eisdem literis oblatoriis contentæ.
17 *Doctoris auctoritas contradictorem non habens, pro lege habetur.*
18 *Tutor capax est ad efficaciter obligandum pupillum.*
19 *Pupillus remanet obligatus ex facto institoris à patre in ejus vita deputati, & n. 20.*
21 *Gesta cum tutore vel testamentario vel dativo, antequam solemnia adimpleverit, firmam retinent subsistentiam.*
22 *In claris nulla est perquirenda ratio.*
23 *Nulla adest differentia inter institoriam tacitam & expressam, & n. 25.*
27 *Judex verisimilitudinem multum attendere debet.*
29 *Receptio nominis debitoris pro solvendo non pro soluto satisfactionem non important.*

DECISIO XXX.

Acris præsenti causæ disceptatio originem desumpsit ex assueta quadam obscuritate, nō jam legum in se, sed vel ipsorū interpretum, vel (quod sæpius cōtingit) ob passionem litigantium, qui ex ipsa ab eis supposita obscuritate legum, arcem in contingentia casuum extollunt propriæ defensionis, sibi quod magis expedit suadentes: Cum enim consultus Africanus super testamento ejus, qui decesserat in Provincia, & in urbe per dominum extiterat præpositus Calendario, nēpe muneri exigendi Calendarias, vel alio nomine appellatas centesimas usuras, videtur, ex quo idem decedens in Provincia in præfato testamēto libertati restituerat Stichum servum, & ex parte hæredem scripserat circa negotia suæ præpositionis, differentiam fecisse inter exactionem ipsi mancipio demandatam ad effectum liberandi debitores, & inter cōtra-
1 ctus ab eo celebratos, ut habetur responsio ejusdem Africani *lib. 7. q. 3. alias l. ejus, qui in Provincia 41. ff. si cert. petat.*

Hinc Leonardus, Octavius, & Ludovicus filii Joannis Petri ad evitandam solutionem cambiorum, quæ contraxerat Joseph Maria sub Matris nomine cum Joanne publico Campsore Venetiarum, mordicus insistebant, quod non obstāte præpositione facta de Josepho Maria per Joannem Petrum communem patrem adhuc viventem, omnia cambia, omnia debita contracta per præfatum Joseph post obitum Joannis Petri præponentis sub cēsura *d. l. ejus*, qui in Provincia includerētur, & consequenter quod illa cambia, illa debita, quę ad favorem Joannis noscebantur inita post mortem Joannis Petri corruerent, saltem ad finem, ne possent afficere Leonardum, aliosq; filios in pupillari ætate relictos per eundem Jo. Petrū patrem, & præponentem. Verum introducta cōtentione primario co. cl. me. Card. Thaurusio tunc A.C. Locumtenente, eodemq; duntaxat censente relaxari sub illa clausula provisionali, *pro nunc*, mandatū cōtra bona hęreditaria prænominati Jo. Petri pro summa sc. 30751. testaurata fuit petitio pro integrali satisfactione crediti, & cambiorum in summa sc. 46126. 64. apud R.P.D. Origum in Locumtenentia successorem, eaq; cum fuerit (ut par erat) exaudita, placuit etiam hodie dominis postremum judicatum confirmare mediante rescripto quod mandatum A. C. foret exequendum.

Et quidem, sicuti dicebatur per Bald. *in l. precibus n. 48. C.*
2 *de impub. & aliis substit.* ferro viam aperit, qui per contraria transit, cum domini post tertiam propositionem adscito, ut fieri solet, suffragio quinti, & sexti correspondalis accurate ponderaverint objecta, quæ pro parte Leonardi, aliorumque Fratrum minorū adducebātur, statim agnoverunt, non posse suffragari, quominus mandatum R.P.D. Orighi, ut supra, mereretur executionem; licet enim primo loco ad normam præfati textus, sive responsi dati *per Africanum l. C. in d. l. ejus*, qui in Provincia diceretur, quod ex propositione facta per Joannem Petrum de Josepho, qui debita, & cambia contraxit cum Joanne non essent ista referenda ad calculum cōtra Leonardum, aliosq; filios Joannis Petri, & impuberes, seu minores relictos, ex palpabili mutatione status, quæ obtigit per obitum Patris in Josepho præposito, cum is de filiosfamilia effectus fuerit sui juris; unde sicuti fortasse ad mentem prænominati Africani, posset Joseph perseverare in sua institoria, seu præpositione circa negotia, quæ concernerent dissolutionem, & terminationem negotiorum, quæ inita fuere in vita patris præponentis adhuc post subsecutam hujusmodi status mutationē illico expiraverint ejus facultates, itaut quæstio reduceretur ad puram liquidationem debitorum, ac negotiorum, quæ radicabantur in vita præponentis, non autem extendi possent ad negotia, & cambia successiva, juxta ea, quæ glossando, & prosequendo memoratum responsum, *sive l. ejus*, qui in Provincia, adnotarunt Socc. sen. *cons. 123. n. 13. post. med. vers. tertio principaliter volum. 1.* Grat. *discep. 342. n. 2. & seqq.* Stracc. *de mercat. tit. de mandat. sub num. 49.* Mozz. *de contr. de tit. mandat. rubr. quomodo annulletur &c. sub n. 31. limit. 30. ad med.* Anchar. jun. *q. famil. lib. 1. q. 23. n. 2.* Golin. *de procurat. p. 3. c. 5. n. 7. 9.* Capyc. Galeot. *contr. jur. lib. 2. contr. 28. n. 41.*

Et eo maxime, quia idem Joannes Petrus supposuerat universum ejus patrimonium fideicommisso ad favorem Leonardi, & aliorum pupillorum non minus, quam Josephi, cæterorumq; Fratrum majorum, quibus libuit cōtinuare tabernam, non obstante obitu patris, qua propter durū videbatur, quod ex facto eorundem majorum, qui sive ex oscitantia, vel ex infortunio fecere lapsum propriæ substātiæ, teneri possent citra propriam culpam, & factum etiam filii, & respective Fratres minores, quia sic non solum fraudati remansissent intestata, eisq; debita successione Patris, sed etiam delusi, & innocenter frustrati a paterna providentia illos vocante per arctissimum fideicommissum ad bona post ejus obitum restantia, quemadmodum ex hoc ipso fundamento fideicommissi per patrem, ac præponentem ordinati, tectè, ac rationabiliter firmarunt Grat. *discept. 832. n. 22. & seq.* Card. de Luca *de fideicom. disc. 191. n. 11. & seqq.* Rot. *dec. 199. n. 33. p. 17. rec.* & in Romana fideicommissi 4. Decembris 1676. 4
§. *Culpa vero, & seq.* coram bon. mem. Boutlemont.

Secundo autem loco subjungeretur, quod vel facta disseminatione cambiorum, & cōtractuum vivente adhuc Joanne Petro celebratorum, debitum recensibile ad onus hæreditatis non excederet sc. 16. mill. circiter, per ea quæ satis intricate circa actum involvebant defensores Leonardi aliorūque Fratrum minorum; vel demum tertio, quod nec ullum extaret debitum, quod aliquam posset habere dependentiam ab obligatione Jo. Petri, sive in vim præfatę institoriæ, & præpositionis factæ per eundem in personam Josephi Mariæ filii, sive in vim cujusdam fidejussoriis initę pro quodā Mattiee Hebręo, ex qui singulis hebdomadis fieret innovatio hujusmodi cābiorum etiam in libris ejusdem Joannis creditoris mediante cōtrapositione partitarum, quę ad oculum præseferebant extinctionem præcedentium cambiorum, & contractuum quātumvis cum successiva creatione aliorum; unde ex hac ipsa contrapositione in limine obitus Joannis Petri continuata resultaret extinctio veterum quorumcunque debitorum, quæ alias afficere valerent hęreditatem communis patris ad tradita per Add. ad Greg. *dec. 366. n. 8.* Cens. *dec.* 5
Luc. 11. n. 16. Rota *dec. 107. n. 5.* post Merl. *de pign. dec. 50. n. 1.* apud Zacch. *de salar. dec. 272. n. 27. p. 17. rec.* & in Bonon. Pecuniaria 5. Maii 1681. §. *Potissimum*, & 22. Junii 1682. §. *Sicuti etiam, & §. indubitatur* cor. cl. me. Card. Matthæjo.

Invaluit nihilominus apud Dominos responsio attributa per defensores Joannis creditoris Et quidem sufficere visa est prima, quę radicitus subvertebat secundam, & tertiam subalternantem oppositionem, quia dilucide introspecto, & examinato præfato responso Africani. *in d. l. ejus, qui in Provincia*, statim effulsit, illud minime applicari præsenti casui; tota nanque quæstio, quæ oriebatur ex prædicto responso, recipiebat utiq; factum Stichi servi præpositi ad exigēdum Calendarium, prius quam sciret, sese per dominum extitisse liberum, & hæredem ex parte effectum fuisse, quapropter contractus, qui videbantur excedere præpositionem meri Calendarii, sive exactionis, & de novo post mutationem status ejusdem Stichi gesti fuerant, maximas pepetere quæstiones, quæ leguntur penes Interpretes, & Glossatores ejusdem legis, non jam circa positivam obligationem ejusdem Stichi respectu suæ ratę, sed respectu portionum aliis cohæredibus competentium; eædemq; proinde quæstiones, omissis superfluis, rectè conciliatæ extiterunt inter favorem libertationis debitorum, & inter contractus passivos, an possent, vel non possent præjudicare cohæredibus successive detectis in testamēto decedentis in Provincia: sed figuratio casus, super qua respondit idem Africanus, non erat ullo modo adaptabilis resolutioni præsenti, in qua Joseph Maria non extiterat præpositus particulari muneri, videlicet exactioni Calendarii, sed in materia cambiorum generaliter, & indefinite præpositus Tabulæ Campsoriæ, cum generali, & indefinita obligatione Joannis Petri præponentis mediante transmissione literarum ejusdem Joannis Petri facta suis correspondalibus, quæve idcirco nuncupantur oblatoriæ, ut ibi: *Dovendo in avvenire per soddisfazione del Sig. Giuseppe Maria mio figlio, il quale desidera trattenersi in negozj di Cambj, per quello puol seguire del proprio conto, per tanto ne porto a voi la notizia, acciò vi compiaciate di prestar fede alla sua mano &c. e per quello fosse di valervi all'incontro vi offro il mio* obli-

obligo &c. Summario concordate n. 4. Ex quibus sane verbis
cum in materia cambiorum de quibus duntaxat agebatur &
quæ regulariter de sui natura constituunt veram Mensam
Bancariam, sive Campsoriam, appareret de generali, & inde-
finita præpositione, non intrabat amplius responsum, seu
censura *d. l. ejus, qui in Provincia*, loquens de particulari pre-
positione, eaq; tunc conveniente magis servo, quam libero,
dum obligatio per prædictas literas oblatorias generaliter,
7 & absolute concepta ligabat præponentem, ejusq; hæredita-
tem quæ etiam ex vulgatis repræsentat defunctum, quem-
admodum ad intellectum præfatæ *l. ejus, qui in Provincia*,
bene distinguentes observarunt Ronchegall. *in l. eadem rem
sub n. 133. vers. Sed illud procedit. ff. de duobus reis*, Caball
cons. 145. n. 13. lib. 2. Cujac. *in comment. ad African. tract.
8. col. 7. lit. E, vers. Est etiam ratio*, Grat. *discept. for. 342.
n. 4. & 5.* Trentacinq. *var. resol. lib. 2. c. 10. n. 3.* Gollin. *de
Procur. p. 3. c. 4. n. 26.* Vinc. de Franc. *dec. 466. n. 3.* Rota
dec. 151. n. 10. & seqq. part. 10. rec.

Atque ex his per verba superius recensita, contentaque in
literis oblatoriis Joannis Petri, antequam descenderent do-
mini ad individualia jura determinantia, ut mox ostende-
mus, teneri ex facto Præpositi, nedum hæredes præponentis,
sed & hæredes pupillos; videbatur eisdem dominis posse
præfatas literas præseferre etiam fidejussionem, cum in sub-
8 stantia fidejussio aliud non sit, quam susceptio in se alienæ
obligationis per text. *in l. 1. C. de constit. pec. & in princ. inst.
tit. de fidejuss.* Caball. *cons. 161. n. 58. lib. 1.* Valent. Franc. *de fi-
dejuss. c. 1. n. 4. & seq.* Hentig. *eodem tr. c. 3. n. 2. cum seqq.* Rot.
cor. Duran *dec. 157. n. 6 & dec. 366. n. 4. p. 18. rec.* quod satis
perspicue dici poterat ex notitia, quam dabat correspondali-
bus Joannes Petrus de desiderio filii, & de obligatione, quam
intendebat suscipere, *per quelle fosse di valere all'incontro*;
regulariter namque (ut notum est quibuscunque callentibus
mercaturam) proprie & vere institor nullatenus concipitur
ut per præmissa verba, sed notificatio, quæ fit in literis o-
blatoriis, cantat de apertione tabernæ, seu alicujus negotii
sub nomine talis, vel talium personarum, itq; sunt veri insti-
tores, & accomandatarii respective, quando ad præsens præ-
missæ literæ oblatoriæ præseferebant potius novum, ac pro-
9 prium singulare negotium, quod inire intendebat Joseph
Maria, pro quo in se assumebat obligationem Jo. Petrus, ne-
que concurrente in hujusmodi casu essentia, & proprietate fi-
dejussionis, consequens erat, quod non obstante morte ejus-
dem fidejussoris, duraret obligatio in illius hæredibus ex causa
sive facto, pro quo fidejussor moriens se ipsum obstrinxe-
rat, ut habetur *in l. fidejussoris 24. C. de fidejuss. & in §. 2. inst.
eod. tit.* Roland. *cons. 58. n. 1. lib. 1.* Franc. *de fidejuss. c. 5. ex n.
63. cum seq.* Hentig. *in simil. tr. c. 20. §. 10. n. 11. & seq.* Tincr.
cons. 82. n. 17. cum 2. seq. Rot. *dec. 110. n. 12. & 13. p. 18. rec.*

Non adversante in hoc proposito, quod idem Joseph Ma-
ria, post consumptum annum exercitæ Tabulæ sub ejus pro-
prio nomine, notificaverit Joanni creditori, quod in posterum
negotium continuasse sub nomine Joannis Petri ejus patris
10 adhuc viventis, sub ea ratione *al quale ha terminato lo Stral-
cio, e continuera al solito suo nome, summ. concordato n. 12.*
Namque circa hanc diversificationem nominis nullum in-
tercessit factum Joannis Petri neq; ex illius parte subsecuta
fuit aliqua innovatio, non abs re videbatur, quod sicuti Joan-
nes Petrus proculdubio remanebat obligatus, tanquam fide-
jussor, ex quibuscunq; gestis, & gerendis a Josepho Maria; ita
pari modo remanserit obligatus sub eadem qualitate fidejus-
soria pro hoc præciso facto reversionis seu mutationis no-
minis, quæ potius erat apta multiplicare novam obliga-
tionem, si Joannes Petrus scivit, & passus est nomē proprium
usurpari per filium, quam tollere præcedentem ad innovan-
dam namque aliquam obligationem vel exigitur expressa re-
vocatio, vel actuum incompatibilitas ad normam text. *in l.
fin. C. de novat. & in §. Præterea, inst. quibus mod. toll. oblig.*
Amat. Panorm. *res. 50. n. 2. cum seq.* apud Latt. *cons. 120.
n. 2. & 3.* Capon. *de pact. & stipul. disp. 6. n. 20.* Marc Medic.
dec. Senen. exem. 41. n. 3. & per tot. Rot. *dec. 212. n. 1. & 2. p.
14. rec.* & in Romana fideicommissi de Maffiolis 19 Junii
1690 *§ Quo vero ad voluntatem, in fine*, cor. bo. me. Benin.

Ex quo præsertim, quia in præfatis literis oblatoriis, in
quibus (ut diximus) continetur obligatio Joannis Petri so-
11 nans in fidejussionem, ut dicitur, quod Joseph Maria, pro
quo se obligabat Joannes Petrus, nomine proprio, vel Patris
sui Tabulam imposterum regeret nominulatam, sed solum
habetur *desidera di trattenersi in negozi de Cambii* & sub-
jungitur correspondalibus, ut contentaretur: *di prestar fede
alla sua mano*, quæ semper est eadem, sive paternum, sive
proprium nomen inscribat; proindeque urgebat dilemma,
quod aut Pater mutando consilium sciens mandavit mutari
nomen, & hoc ipsum nō variabat ipsam subsistentiam, & si-
cuti non variasset, si ab initio denunciasset correspondalibus,
quod Joseph Maria filius gessisset imposterum negotia sua
sub nomine Joannis Petri, pro quorum contractibus, & Cam-
biis intendebat se obligare: aut vero mutatio istius nominis
processit ignorante Patre, & tunc pro hoc ipso facto, quod
nihil faciebat ad rei quidditatē, obligabatur Joannes Petrus
fidejussor, qui (ut præmisimus) subivit obligationem alienā,
non specificādo nomen, sive intitulationem negotii; quam-
vis enim natura fidejussionis sit strictissimi Juris, & non du-
ret, vel extendatur de re ad rem, de persona ad personam, de
tempore ad tempus, ex deductis per Mant. *de fidejuss. part. 2.
princ. sect. 3. c. 2. ex n. 34. cum seqq.* Salgad. *in Labyr. cred. p. 1.
c. 9. n. 76. & seqq.* Rot. *dec. 645. n. 12. & 13.* cor. Bich. *& dec.
161. n. 4. p. 14. rec.* & in Eugubina pecuniaria 28. Jan. 1686. §. 12
Neque obstat, cor. bo. me. Benincasa: attamen non desinit o-
bligare, quando hujusmodi variatio, & extensio non inter-
cedit, quia persona formalis ipsius negotii in casu nostro nō
attendebatur ad intitulationem negotii, sed ad materialem
personam, & subjectum filii, qui cōtraxit in concernentibus 13
Mensam Bancariam, & Cambialem, sive unum, sive alterum
nomen adhiberet: in omnibus namque materiis, & in longe
fortioribus habemus, quod consistente substantia non officit
obligationi, ac dispositioni nedum mutatio nominis parum
relevans, sed nec etiam error positivus in nomine, ad Tex. *in
l. si in nomine, C. de Testam. & in §. Si quis in nomine, Inst.
de Legat* Paris. *cons. 15. sub n. 8. vers. tamen quando constat
l. 4.* Rot. cor. Celso *dec. 126* & cor. Cerro *dec. 295. utrobiq; n.* 14
3. & in Rom. Assecurationis Navis S. Bonav. 13. Maii supe-
rioris §. *Quamvis enim*, §. *fin.* cor. R. P. D. meo dell'Olmo.

Potissimæ attenta importantia istarum literarum, quæ
oblatoriæ nuncupantur, quæve adeo religiose custodiuntur,
& custodiri debent inter Mercatores, ut eæ semper fixæ, &
inviolabiliter servandæ sint, donec per actum retrosimilem,
& innovativum notificetur contrarium correspondalibus,
itaut non solum quæcunque immutationes non substantia-
les, sed nec etiam pacta essentialia, & destructiva, non de-
ducta tamen ad notitiam correspondalium, minime atten-
dantur ad infractionem obligationis contentæ in eisdem li-
teris oblatoriis, ex bene perpensis per Rot. *dec. 151. n. 10. et n.
21. p. 10. rec. & dec 66. n. 4. & 5. et n. 7.* apud Torr. *de pact.
futur. success* & in Romana Pecun. seu Cambii 21. Februarii
1687. §. *Probata autem, et seqq.* confirmata 30. Januarii 15
1688 §. *et licet, et seqq* coram R. D. meo Decano.

Cæterum præcisive etiam ab hoc fundamento fidejussio-
nis, quod causam ponebat in claro, & præcisive etiam a di-
stinctione superius tacta circa intellectum Text. *in d. l. ejus,
qui in Provincia*, in ordine ad præpositionem, & Institoriam
particularem, de qua agit idem Text. & Institoriam genera-
lem, de qua tractabatur in præsenti, versari cumpertum est
eadem causam in clarissimis, ex magis individua dispositio-
ne *l.* figurantium adamussim similem casum Institoriæ, obi-
tum Institoris, seu præponentis, & successionis impube-
rum, seu pupillorum, & minorum in hæreditate ejusdem in-
stitoris, seu præponentis: In eodem namque subsequenti *lib.
13. digestorum*, & postquam actum fuerat *de rebus credit.* re-
spondens Ulpianus ad titulum præcisum *de institor. action.
in l. si quis Mancipiis 17. sea sub §. Si impubes, ibi: Si impubes
Patri habenti Institorem heres extiterit, deinde cum eo con-
tractum fuerit, dicendum est, in pupillum dari actionem pro-
pter utilitatem promiscui usus*; quod & prius idem Ulpianus
responderat *in l. 11. sub eodem tit. ibi--Sed etsi pupillus heres* 16
extiterit ei, qui præposuerat, æquissimum erit, pupillum teneri.
Quapropter simplex Doctor magis in individuo disserens,
& firmans casum, nullumq; habens cōtradictorem, pro lege
tenendus est, teste Vinc. de Franc. 363. *n. 4.* Surd. *dec. 229.
n. 36.* Marc. Vot. Pisan. 6. n. 7. Sperell. *dec 176. n. 20.* Rot. *dec.* 17
360. *n. 3. p. 18.* & in Gerund Beneficii 8. Martii 1697. §. *Sciat
autem, in fine*, cor. R. P. D. meo Muto, quid dicendum de
Jure consulto per Imperatorem ascito, & approbato per
viam ipsius legis in codice Imperialium determinationum?

Concomitantibus præcipue hujusmodi præcisa, & indivi-
dualia Jura geminis rationibus non solum ex mente inter-
pretum, sed ex ipsa litera legum expressis, & ambabus præ-
senti hypothesi undequaq; congruentibus in facto, quarum
una est ea, quæ descendit *ex d. l. 11.* immediate ad verba supe-
rius transcripta, ibi, *removendus enim fuit a Tutoribus, si
nollent opera ejus* (nempe institoris) *uti*. In nostra quidem
facti serie Mater, & Tutrix Leonardi, aliorumque pupillo-
rum, loco removēdi institorem, factum a Joanne Petro com-
muni Patre, approbavit, seu confirmavit complementum,
ejusdem

ejuſdem Joſephi Mariæ, ut pariter liquebat ex *Summ. concor-*
dato n. 23. ideoque ex hac ipſa ratione quemadmodum tutor
ipſe, niſi occurrat particularis proviſio ſtatutorum, capax eſt
ad obligandum efficaciter pupillum, quia imputandum eſt
18 Patri, ſi talem tutorem elegerit; ita a fortiori quando tutor
nihil de novo agit, ſed approbat factum ejuſdem Patris, im-
putandum eſt dupliciter eidem Patri, a quo cauſam meritur
filius pupillus, & hæres, ſi & hujuſmodi inſtitorem, & hujuſ-
modi tutorem, qui poterat eum removere, & non removit,
19 ſed approbavit, filio pupillo deſtinavit, ut inſequendo præfa-
tam *l. ſed etſi pupillus*, videre eſt apud Duaren. *in Comment.*
ſuper Pandect. tom. 2. tit. de Inſtit. act. cap. 2. col. 2. verſ. magna
fuit dubitatio fol. 1305. Ant. Fabr. *in rational. ad dictam l. ſed*
etſi pupillus ex verſ. ſicut imputaretur tom. 4. Gen. *de ſcript.*
priv. lib. 4. cap. 13. tit. de lib. ration. Inſtr. n. 27. Franciſc. Rocc.
de Mandat. ſeu Complement. not. 63. *per tot.*
Altera forſan urgentior ratio eſt, quæ inſinuatur per di-
ctum alterum reſponſum Ulpiani *in d. l. ſi quis Mancipiis, §.*
Si impubes, per illa verba - *propter rationem promiſcui uſus*;
quæ ſignificant publicam fidem, & promiſcuum bonum
uſum commercii; fides enim publica, & promiſcuus uſus
commercii pati poſſe non videtur, quod is, qui extra propriũ
locum contrahit cum eo, quem ſcit factum fuiſſe inſtitorem
a Patrefamilias ſui juris, ac publico Negotiatore, & non fuiſ-
ſe poſt obitum præponentis remotum a tutoribus relictis ab
eodem patrefamilias, ideoque ſequitur eandem bonam fi-
dem, ex poſt dum contraxit vel in contrahendo perſeveravit
cum inſtitore poſito ab initio, & poſtea non amoto per Tu-
tores, debeat remanere deceptus & deluſus in ſua bona fide,
ſicuti innui eidem alteri text. *in d. l. ſi quis Mancipiis*, com-
muniter obſervatunt Cujac. *in Comment. ad Africanum dict.*
tract. 8. col. 6. lit. E, verſ. igitur utilitas Commerciorum, Dua-
ren. *ubi ſupra d. cap. 2. col. 2. verſ. alius locus eſt*, Harpreckt. *in §.*
Eadem ratione n. 17. ibique etiam Piccard. *n.* 23. *Inſtit. quod*
cum eo, qui in alien. poteſt Caball. *conſ.* 145. *n.* 43. *lib.* 2. Tre-
20 vtler. *ſelect. diſp. Jur. lib. 1. diſp. 24. theſ. 7 poſt med. verſ. datur*
hac actio, Donell. *in Comment. lib. 15. c. 46. ſub n. 70. verſ. re-*
ſtat, in fin. Anton. Fab. *in rational. ad d. l. ſi quis Mancipiis,*
§. Si impubes, a verſ. Pupilli quidem, Gaſp. Manz. *in tract. de*
action. tit. 5. §. 2. de Inſtit. act. n. 17. & 18. Gratian. *diſcept.* 342.
n. 3. & 9. Salgad. *in Labyr. credit. p.* 2. *c.* 9. *n.* 112. & *ſeqq.* Joſ.
Vela *in prælect. ad cap. fin. de Procurat. in 6. p. 4. n.* 13. & 14.
impreſſ. poſt ejus differt. vol. 2.
Hujuſmodi autem Juribus ſic præciſe, & rationabiliter
determinantibus corruebat ad oculum tota moles defen-
ſionis Leonardi, aliorumque pupillorum; nam quod illo-
rum Mater, & Tutrix non potuerit præjudicare pupillis ap-
probando, & confirmando inſtitorem ex eo, quia ſolemnia
adhuc non eõfeciſſet nihil relevare viſa eſt ad præmiſſa. Ul-
tra enim quod idem Jo. Petrus in codicillis eandem Matrem,
& ab eo relictam Tutricem penitus abſolverat ab omnibus
ſolemnitatibus legis, & ultra etiam quod huic approbationi
intercelſit ſuernale decretum judicis, ut in *Summario con-*
cordato n. 18. & reſpective *n.* 23. ac tandem omiſſo, quod
ne contrahentes ſub bona fide remaneant decepti, ſpecialis
juris receptum eſt, quod geſta cum tutore, vel Teſtamenta-
rio, vel dativo, antequam ſolemnia adimpleverit, undequa-
que ſubſiſtant, ut poſt Bart. Salic. & alios in his terminis ad-
vertit Modern. *Lucen. conſult.* 439 *n.* 34. & *conſul.* 441. *n.* 3.
& eſt conſtans opinio noſtri Tribunalis, ut apud Buratt. *dec.*
21 344. *n.* 20. & *dec.* 526. *n.* 8. Ubald. *dec.* 573. *n.* 11. Rojas *dec.*
404. *n.* 5. & in Beneventana Immiſſionis 3. Decembr. 1685.
§. Ejuſ tem irrelevantia, cor bon. mem. Benincaſa, & nu-
per in Bononien. Tranſactionis 26. Junii 1697. *§. Huic ta-*
men verſic. quinimo, cor. R. P. D. meo Molines: Adhuc via
non ſtabat in approbatione, ſed in non facta remotione inſti,
totis, ad literam, & rationem prædictæ *l. ſed etſi pupillus* ob
eujus claritudinem fruſtratorium erat perquirere rationes,
22 juxta Trac. *in l. ille, aut ille, §. Cum in verb. ff. de leg.* 3.
Prout neque faciebat ad rem amplius diſcurrere, utrum
inſtitoria incœpta per primum annum ſub nomine Joſephi
Mariæ, & deinceps reaſſumpta ſub nomine Jo. Petri poſſit
cenſeri tacita, vel expreſſa, quia præter ſuperius abunde con-
ſiderata circa mutationem nominis data cõtinuatione obli-
gationis Jo: Petri, qui vel Joſephum Mariam filium fecit
ſuum inſtitorem, ſive ſub proprio, ſive ſub ejuſdem filii no-
mine, vel pro eodem abſolute fidejuſſit pro quibuſcunq; ge-
rendis eundem Joſephum Mariam in Tabula cambiaria pro
quo ſeſe obligabat Jo: Petrus; nihilominus nulla comperta
eſt differentia inter inſtitoriam tacitam, vel expreſſam,
quia quidquid ſit de caſu plurium ſociorum ineuntium Ta-
bulam, ſeu Menſam communem Campſoriam, juxta ea, quæ

noſcuntur diſputata apud Rot. *Januen. dec.* 14. *ſub n.* 14. *verſ.* 23
Undecimo, & *n.* 65. *cum plur. ſeqq.* Felic. *de Societ. c.* 20. *n.* 14. *et*
ſeqq. Hermoſill. ad Lopez *l. 7. tit. 5. p. 5. gloſſ. 2. n* 4. Merlin. Pi-
gnatell. *contr. for. cent. 2. cap. 31. num.* 4. Michalor. de Fratrib.
p. 2. *cap.* 48. *n.* 12. *et* 13.
Profecto ceſſante hac ſocietate plurium, & conſiſtente
negotio in una, ſolaque perſona præponentis; ſive præpoſi-
tio, & inſtitoria habeatur expreſſa (prout recte aſſerebant
ſcribentes pro Jo: in vim præfatarum literarum oblatoria-
tum, *Summ. n.* 4.) ſive eadem inſtitoria tacite reſultaſſet ex
longæva patientia Jo. Petri, quod Joſeph Maria ejus filius in
Domo ſua, & in Taberna ſua proprium nomen inſcriberet,
per ea, quæ in deſtoribus ratione publici commercii tradi-
derunt Roman. *conſ.* 41. *ſub n.* 23. *verſ. præſertim*. Michalor. de 24
Fratrib. *d. p.* 2. *c.* 48 *ſub n.* 13. *verſ. tacite vero*, Cenſal. *dec. Luc.*
47. *n.* 16. *cum duob. ſeq.* Rot. *dec.* 204. *n.* 16. & *ſeqq. p.* 9. *rec.* ex his
ut præmiſſimus, nulla eſt differentia ad finem, de quo agitur,
ſtante uno præponente inter inſtitoriam tacitam, vel expreſ-
ſam, ad plene firmata per Zaſ. *in l. Inſtitorem n.* 7. *ff. ſi cert.*
pet. Ronchagal. *in l. eadem rem n.* 153. *ff. de duobus reis*, Gaſp. 25
Manſ. *de action. d. tit.* 7 *§.* 2. *de Inſtitor. act. n.* 8. Grat. *diſcept.*
677. *n.* 25. Gen. *de ſcript. priv. d. lib.* 4. *c.* 11. *n.* 10. Franciſc. Roc.
de Societ. Mercat. not. 50. *num.* 100. Sabell. *var. reſol. cap.* 37.
n. 5. Modern. *Lucen. conſult.* 4: 8. *n.* 12 *in fine verſ. hæc autem*,
& *n.* 13. Beelich. *dec.* 252. *n.* 5. Cenſal. *d. dec. Lucen.* 47. *n.* 17. *cum*
ſeqq. Scopp. ad Grat. *deciſ. March.* 121. *n.* 10. *et* 11. Rot. *d. dec.*
204. *n.* 3. *et n.* 16. *et* 17. *p.* 9. *rec.* & loquẽns præciſe de hoc eo-
dem complemento Joſephi Mariæ, eadem Rota in Anconi-
tana Pecuniaria 31. Januarii 1689. *§. Nec dubitatum fuit*,
cor. R. P. D. meo Caprara.
Et idcirco parum, imo nihil curari poterat de fideicom-
miſſo ordinato per Jo. Petrum ad favorem filiorum majo-
rum, & minorum, quia non ſolum hujuſmodi ordinatio
præceſſerat inſtitoriam, vel tacitam, vel expreſſam factam
in perſona Joſephi Mariæ, fideicommiſſum quippe fuit fa-
ctum de anno 1673. *Summ. concordato n.* 17. inſtitoria vero
expreſſa mediantibus literis oblatoriis ſecuta eſt de ao. 1675.
d. Summ. n 4. & tacita ad omne pejus continuavit etiam poſt
codicillos, nempe uſque ad obitum: Verum etiam quia tunc
fideicommiſſi inſtitutio cenſeri poſſet apta ad infringẽdam
vim inſtitoriæ, quando de ejuſdem fideicommiſſi ordinatio-
ne innotuiſſet correſponſalibus, & in ſimul in Teſtamento
ordinatorio fideicommiſſi contineretur præceptum fidei-
committentis de interſecatione, & terminatione negotii,
vel ageretur de nova erectione negotii ex integro facta per
hæredes, ſicuti loquuntur Authoritates ſuperius in objecto
adductæ in §. *Et eo maxime*, alias nanque fideicommiſſum,
quod de ſui natura nunquam aptum eſt ad abolenda debita
fideicommittentis, intelligitur inductum in eo, quod ſoluto
ære alieno ſuperſit, ad notata per Bellon. Jun. *conſ.* 36. *n.* 5. *cum*
ſeq Rot. cor. Merlin. *dec.* 459. *n.* 6. & 7. & *in rec. dec.* 320. *n.* 6. 26
cum duob. ſeq. & *dec.* 426. *n* 3. *p.* 13. & *dec.* 775. *n.* 1. & *a.* cor.
Card. Cerro, & in Romana Pecuniaria 4. Julii 1696. *§. Et*
quidem, cor. R. P. D. meo Pio.
Firmata autem exuberius forſan quam oporteret hucuſq;
allaris obligatione Jo. Petri, ejuſque hæreditatis, ſuper vaca-
nea remanſit diſpunctio ſubalternantium objectorum; illud
nanque, quod concernebat liquidationem prætenſam pro
parte Leonardi, & Fratrum minorum circa debita contracta
in vita, vel poſt obitum Jo. Petri communis debitoris, præci-
pitabat eo ipſo, quod oſtenſum fuit teneri præponentem,
ejuſq; hæreditatẽ, vel ex capite fidejuſſionis, vel ex altera In-
ſtitoriæ non revocatæ per tutores impuberum hæredũ præ-
ponentis, & de extero facti apparentia demonſtrabat, totum
ferme debitum fuiſſe contractum in vita ipſius Jo. Petri, cum
in ad inſtantiam Jo. creditoris urgentis, ne pecunia credita
periculum pateretur, paulo ante obitum confeſſus fuerit, ſe ſe
remanere debitorem in ingenti, ſeu, ut ibidem dicitur, *in mol.*
ta ſumma, ad favorem Jo. *Summ. concordato n.* 25. ac de recen-
ti poſt obitum Jo. Petri, videlicet poſt novem circiter men-
ſes, filii confeſſi pariter fuerint, & agnoverint debitum cum
Joanne pro hac eadem ſumma, pro qua R. P. D. Origus re-
laxavit mandatum ſub ulteriori expreſſione, quod ſaerac
ſumma debita a Jo. Petro communi patre, idque cum poſiti-
va datione in ſolutum æquivalentium bonorum ſtabilium,
d. Sum. n. 34. Quamobrem, & ſi metu Conſtitutionum Apo-
ſtolicarum vetantium, ne bona ex quocunque titulo citra
permiſſionem Pontificiam diſtrahantur in exteros, fuerit hæc
datio in ſolutum per benevolam etiam condeſcendentiam
Joannis ex præfata cauſa juſti metus ſublata de medio, ut in
d. Sum. n. 35. attamen hæc vicinitas temporum, & agnitio de-
biti cum tacto poſitivo dationis in ſolutum, multis in qua-
tenus

tenus opus fuisset) conferebant ad palpandum, quod totum debitum contractum fuisset in vita Patris; intercapedo siquidem novem mensium duntaxat non poterat in summa considerabili debitum etiam giratum per nundinas augere; cum in his materiis judex alias potuisset, ac debuisset inducere verisimilitudinem, per ea, quæ in proposito dixit Rot. cor. Merlin. *dec.* 265, *n.* 7. *&* 8. *& dec.* 341. *n.* 2. & cor. Duran. *dec.* 325. *n.* 5. *& in rec. dec.* 326. *n.* 17. *p.* 14.

De contrapositione denique partitarum, quæ ea superius figurato, & ad alios effectus fortasse vero objecto potuisset importare satisfactionem, nulla penitus habita fuit consideratio, non minus ex ipso facto, quam de jure. Et quidem ex ipso facto, cum in eadem hebdomada, in qua Jo. Petrus mediante præfata Apocha sese in multa, seu considerabili summa debitorem Joannis confessus fuerat, appareret nihilominus hæc contrapositio partitarum, quæ proinde non poterat importare veram, & effectivam satisfactionem; de jure autem, quidquid sit in suis terminis diversos lōge casus ferientibus, ut constat ex adductis per Altograd. *consf.* 6. *sub n.* 46. *vers. Secundo quia, & n.* 47. *& seqq. lib.* 1. Matt. Medic. *dec. Consen.* 66. *sub n.* 24. *vers. cum igitur, & n.* 25. *& seqq.* cum ceteris superius in objecto relatis *sub §. Secundo autem loco*, utrique in præsenti similis contrapositio partitarum idonea nō erat ad extinguendum verum debitum, sed solum cēsebatur mos mercatorum facta in propriis libris, ad finem regulandi girum cambiorum, ut probe etiam testabantur in hac causa mercatores periti, & quorum judicio in dubio Rota semper adhæsit, ut constat ex adductis in Bonon. Pecuniaria 5. Maii 1681. §. *Certus*, cor. cl. me. Card. Matthæjo, in Romana mercium 14. Martii 1689. §. *Quia objectum in fin.* cor. Emin. Caccia Archiepisc. Mediol. in Bonon. litterarum Cambii 19. Jun. 1690. §. *Hoc autem*, & 27. Febr. 1692. §. *Nec contrarium*, co. R. P. D. meo Decano, & recentius in Rom. litterarum cambii 13 Maii 1697. §. *Quandoquidem*, cor. R. P. D. meo dell'Olmo.

Et sane hujusmodi contrapositio, quæ in omnem casum non est, nisi ficta solutio, nequit ullo modo præjudicare ipsi veritati; quia in tantum quis contraponit partitas in suis codicibus, in quantum eo ipso, quod contraponit, eandem pecuniam girat, & transmittit ad novas Ferias, in quibus si postea non solvantur, ut quandoque contingit, remanet idem creditum in substantia pullulans ab eadem radice, itaut eadem ficta satisfactio nullū producere valeat effectum, quia censetur facta animo recipiendi solutionem ejusdem pecuniæ iterum giratæ; eodem modo, quo dicimus, non importare satisfactionem dationem nominis, vel effectum, qui non recipiantur pro soluto, sed pro solvendo, ex communiter notatis per Surd. *consil.* 32. *n.* 11. Cancer. *var. resol. p.* 2. *c.* 6. *n.* 168. Rota cor. Duran. *dec.* 266. *n.* 16. *&* 17. Royas *dec.* 362. *n.* 3. *cum seq.* Cell. *dec.* 54. *n.* 4. Priol. *dec.* 397. *n.* 8. *&* 9. *dec.* 47. *n.* 5. *&* 6. *p.* 10. *& dec.* 62. *n.* 6. *p.* 16. *rec.*

Innixi itaque principaliter domini fundamento præfatarum *l.l.* quas habemus præcisas in materia institoriæ, & in quandam exuberantiam inhærentes etiam præmissis, ita resolverunt.

Utraque, &c.

R. P. D. MANUEL.

Lunen. Sarzanen. Beneficiorum.

Veneris 5. Junii 1693.

ARGUMENTUM.

Beneficium deducto ne egeat adversus creditorem expensarum factarum pro obtinendis pluribus sententiis ad superandam debitoris pervicaciam, minime dari concludit Card. de Luca *in disc.* 120. *de credit.* cujus doctrinam præsens sequitur decisio.

SUMMARIUM.

1 *Patronus beneficii gaudet privilegio deducto ne egeat contra illius possessorem.*

2 *Fallit, si fuerit pertinax, & dolosus in litigando.*

3 *Depositio extrajudicialis duorum Testium non probat.*

4 *Probatio inopiæ requiritur ad obtinendum beneficium deducto ne egeat.*

DECISIO XXXI.

AD Impediendam executionem Rotalis mandati obtenti per Joannem, & Aurelium pro refectione expensarum in scut. 1075. quas coacti sunt subire in hac tam diuturna lite per quinque, & ultra instantias agitatam, opposuerunt fratres de Conradis, sibi competere beneficium, deducto ne egeat, vel saltem compensationem, seu retentionem; unde desuper a me DD. consulti responderunt, prædictum beneficium non competere, sed duntaxat compensationem, juxta tamen modum infra exprimendam.

Stetit quoad primam partem ratio decidendi in eo, quod licet præfati fratres de Conradis, utpote Patroni Beneficiorum, de quibus agitur, non possit ab eis conveniri, nisi deducto ne egeant, & in quantum facere possunt, ad text. *in l. Patronus, ff. de re judic. l. alea §. eleganter, ff. solut. matrim.* Scannarola *de visit. Carcerum lib.* 3. *§.* 7. *anno* 11. *usque ad* 15. Surd. *de alim. q.* 58. *n.* 7. Sed hujusmodi propositio visa est nō posse procedere in hac facti specie, in qua non agitur de pœna, & simplici inopia absque dolo, & culpa debitoris provenientē, sed refectione expensarum ad quas prædicti fratres cōdemnati reperiuntur, nedum post tres cōformes, ac his petitam restitutionem in integrum, sed etiam post alteram resolutionem super excessiva taxatione expensarum, nulla intermedia resolutione ad eorum favorem. Hoc enim casu ratione ita diuturnæ, ac temerariæ vexationis, nulla profecto ratio suadet, ut pro evitanda hujusmodi refectione expensarum gaudere debeant præfato beneficio: jura namque miseris præstolantur non fovent pertinaces, ac temerarios litigatores, quales esse reputantur ii, qui post tres conformes litem adhuc in gradu restitutionis in integrum prosequendo semper succubuerunt, ut in *Clem. in calumniis de pœn. et re judic.* & ibi late Ancar. *n.* 1. Ripa *in l.* 4. *§. condemnatur n.* 5. *ff. de re Jud.* Scaccia *de appell. q.* 19. *remed.* 2. *a n.* 93. *cum seqq.* Proindeque repelluntur etiam ab ipso deplorabili beneficio cessionis bonorum, ut in his terminis observant Scannarola *de visit. Carcer. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 26. Card. de Luca *de credit. disc.* 120. *n.* 7. Rota coram Putco *dec* 54 *n.* 3 *lib.* 1. & generaliter Add. *ad dec.* 16. *a n.* 34. *cum pluribus seq. p.* 8. Rota *in antiquis dec.* 25. *de restit. spol.* & coram Royas *dec.* 475. *n.* 1. *cum seqq. et in rec. dec.* 207. *n.* 6. *et seq. p.* 15. 1

Nec profuit responsio, quod in gradu restitutionis in integrum nulla pertinacia, ac temeritas possit considerari, dum Rota hujusmodi instantiam non absolvit, nisi prius tribus decisionibus; siquidem talis animadversio potius retorquetur, dum tribus vicibus auditis semper succubuerunt; unde magis crescit, & confirmatur pertinacia, ac temeritas litigandi, ac collitigantes defatigandi, ut considerant DD. supra allegati. 2

Prædicta, quæ fortius restringere videbantur in præsenti hypothesi, quia allegata paupertas probata non fuit, ad quem effectum attendi nō meruit vel eorum declaratio, vel depositio quædam duorum testium; nam ista utpote extrajudicialis, & non recognita, nullum probationis gradum constituit, ad Rota coram Card. Cerro *dec.* 50. *n.* 13. non probata autem inopia, frustra hujusmodi beneficium implorarunt, Castagn. *de inop. debitor q.* 1. *fallent.* 16. *n.* 33. Rota coram Coccino *dec.* 2048. *n.* 2. *& dec.* 2216. *n.* 35. 3 4

Cæterum sicuti DD. prædictos de Conradis ea rationibus supra adductis indignos hujusmodi beneficii reputarunt, ita eosdem aliero oppositæ compensationis beneficio relevarunt; creditum namque per eos adductum in genere, neque per defensorem Joannis, & Aurelii impugnabatur. Verum quia adhuc non fuit justificata quantitas, idcirco placuit compensationem admittere pro summa coram me liquidandam, ex eo solum quod pars non renuebat.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. URSINO.

Romana Pecuniaria.

Veneris 26. Junii 1686.

ARGUMENTUM.

Ista decisio declarat notata per Card. de Luca *in disc.* 123. *de credit.* an nempe obligatio facta sine causa valeat etiam in terminis, in quibus illa fuit Romæ exarata.

SUMMARIUM.

1 *APocha, quæ non continet causam obligationis, non obligat promittentem.*

2 *Apocha, in qua non exprimitur causa debendi, resolvitur in donationem confidentialem.*

3 *Statutum Urbis in cap. 149. & 150. continet decretum annullativum.*

4 *Apocha facta contra formam statuti non meretur executionem.*

3 Sen.

5 *Sententia absolutoria vulnerat viam executivam.*
6 *Statutum Urbis respiciens ordinaria non servatur extra forum Capitolinum.*
7 *Statutum Urbis in cap. 83. lib. 1. loquitur de Apocis modicæ summæ, factis bona fide.*
8 *Ex longa taciturnitate creditoris arguit Apocham crediti esse simulatam.*
9 *Maxime, si creditor divitiis non affluat, & summa ipsi debita sit considerabilis.*
10 *Vel si non fuerint adhibitæ cautelæ in similibus solitæ practicari.*
11 *Ex retentione apocæ penes aliam personam, quam creditoris, arguitur simulatio.*
12 *In contractu gratuitæ donationis requiruntur solemnitates.*

DECISIO XXXII.

Vigore apocæ privatæ, seu ut vulgo dicitur, *pagherò*, Bernardinus Herculanus egit adversus Excellentissimum D. Ducem Aquæ Spartæ pro solutione scut. mille, & sexcentum monetæ coram A.C. Caprara, a qua cum sententiam contrariam reportasset, provocavit ad hoc sacrum Tribunal, causaque hodie ad ejus instantiam per me proposita sub eo dubio, an constet de credito, ita ut sit relaxandum mandatum, DD. negative in omnibus responderunt.

Cum enim d. apocha, seu schedula, ex qua actoris creditum erui prætenditur, nullam debendi causam contineat, neque in se habet verba illa *Per altretanti, o per valuta avuta*, quæ de communi usu maxime inter negotiatores in similibus apocis solent apponi, ut testantur plures urbis mercatores & confecta desuper fuerit non a mercatore, vel alio ratione negotii, sed a magnate præclaræ nobilitatis, notæque liberalitatis, absque obligatione camerali, vel juramento. Illa sane nequaquam importat depositum, sive mutuum; sed vel est sine causa obligatio, quæ promittentem non ligat, ex dispositione Text. *in c. si cautio de fide instrum.* ubi con-
1 muniter Canonistæ, & comprobant Mantica *de tacit. lib. 14. tit. 12. n. 30. & tit. 13. per tot.* Gratian. *c. 273. num. 20. & seqq.* Crass. *de except. t. 40. n. 1. & seq.* Zacchias *de oblig. Camer. q. 17. n. 129. & seq.* ac Rota *dec. 263. n. 3. et 4.* cor. Cavaler. vel
2 potius resolvitur in puram, & confidentialem donationem, juxta opinionem aliorum dd *in l. Campanus C. de oper. libert.* Bartol. *in l. si dari, ff. de verb. obligatione*, Georg Frideric. *in tract. de mandat. sine Claus. c. 64. n. 5.* & Grass. *de except. 40. n. 7. et seqq.* & adhuc invalida est, & non obligatoria
3 ob non servatam formam staturorum urbis in *c. 149. et 140.* continentium decretum annullativum, ut in specie tradit Card. de Luca *de credit. disc. 329. n. 3.*

Et consequenter uti talis nullam executionem meretur, nec illius vigore relaxari potest mandatum executivum, ut
4 in fortioribus terminis dixit Rot. *in d. dec. 263. n. 1.* cor. Cav. Potissimum cum via executiva, si quæ etiam competiisset, vulnerata remanserit per sententiam absolutoriam in priori instantia emanatam, Zacchias *de oblig. Camer. q. 37. n. 23.*
5 *et seqq.* Rota *dec. 78. per tot.* cor. Coccin. *d. dec. 263. n. 2.* coram Cavaler. *dec. 537. n. 3. p. 3. rec.*

Nec hujusmodi apocha aliquid plus roboris, aut firmitatis recipit a dispositione staturi urbis *in c. 83. lib. 1.* mandantis, ut apocæ privatæ exequantur contra scribentem, seu subscri-
6 bentem, etiam si careant tempore, loco, causa, & partis præsentia: Tum quia secundum statutum, cum tantum det modum in procedendo, non dicitur decisorium, sed ordinatorium, & tanquam tale servandum non est extra forum Capitolinum, quemadmodum in specie advertit Fenzon. *in d. c. 83. n. 26.* & firmavit Rota in Sabinen. Dotis *n. 2.* impressa penes Marchesan. *de commiss. p. 2. fol. 32.*

Tum magis, quia præfata dispositio non applicatur in
7 hac facti specie; loquitur enim illa de apocis modicæ summæ, & factis cum bona fide, ut ex causa finali ejusdem statuti recte ibidem deducit Fenz. *n. 23.* hic autem agitur de summa valde considerabili sc. 1600. monetæ; tantumque abest, quod bona fides in confectione hujusmodi apocæ fuerit probata, ut potius constet eandem fuisse confidentialem, & sine causa ad simulandam donationem præordinatam, sive conceptam ex pluribus facti circumstantiis, & conjecturis, quæ insimul ponderatæ DD. mentem moverunt, ut hujusmodi schedulæ executionem denegarent.

Et prima quidem conjectura erat longa taciturnitas, & negligentia creditoris in petendo summam hanc adeo considerabilem per plures annos, ex qua valida insurgit præsum-
8 ptio contra tacentem, & ad hunc propositum bene adverterunt mercatores urbis in eorum attestatione, & constat juris censura *in l. si quis forte §. 1. ff. de pœnis* cum traditis per Menoch. *præsump. 3. n. 105.* & per Rotam *dec. 13. n. 3.* cor. Merlin. *& dec. 382. n. 14.* post Cens. *de cens.*

Secunda autem eliciebatur ex eo, quod Bernardinus creditor non sit adeo dives, & opibus superabundans, ut voluerit sine usuris, & sine causa deponere, vel mutuare Domino Duci divitiis affluenti sc. 1600. sola apocha privata contentus, eamque per plures annos penes eundem relinquere; hæc enim cum sint omnino inverisimilia, non creduntur
vera, *c. non est verisimile de præsumpt.* & propterea præbent 9
urgentem conjecturam simulationis, Cyriac. *contr. 219. n. 76.* Onded. *cons. 46. n. 17. vers. quæ conjecturæ lib. 1.* & Rot. *dec. 703. n. 12.* coram Dunoz. Jun.

Tertio valde urget, quod hujusmodi creditum notabilis sum. sc. 1600. non fuerit contractum publice, & palam per solemne instrumentum, sed clam per simplicem schedulam privatam, confectam absque expressione alicujus legitimæ causæ, & sine adjectione illorum verborum *Per altretanti, o per valuta avuta*, quæ in omnibus fere apocis apponi consuetum est, & sine juramento, vel obligatione camerali, & sic per modum insolitum, qui in contractibus ad simulationis probationem valde conducit, iam si partes plus æquo solicitæ fuerunt sibi prospicere per clausulas, & cautelas insolitas,
quam si nimis remittunt, & segnius rem agunt, quam decet, 10
& de primo casu tradunt Surd. *cons. 387. n. 4.* Menoch. *præsumpt. 112. num. 67.* & Rota *dec. 546. n. 60. p. 18. rec.* & de secundo Tiraquell. *de retract. convent. in præfatione n. 32.* Paris. *cons. 54. n. 70. et seqq. volum. 1.* & Rota *dec. 284. n. 10. et 12. p. 5. rec.* ubi alii concordantes.

Quarto demum accedit, quod dicta apocha cum debuisset ex edicto Illustrissimi Thesaurarii registrari in actis Archivii, ea fuit exhibita ab Abbate Tempio, uti principali creditore, & modo absque illius cessione, uti originario pariter creditore, producitur a Bernardino Herculano pro exactione pecuniarum; ex hac autem variatione personarum, absque legitima causa, & retentione Apocæ penes diversas personas, non leve pariter simulationis argumen-
tum emergit, ut alias in terminis fere similibus dixit Rota 11
in dec. 49. n. 19. et 20. coram Bichio, quod junctum una cum aliis legitimam præbuit causam credendi, quod confessio debiti in præfata apocha contenta non emanaverit, nec ex causa depositi, neque etiam mutui, sed simulate ad tegendum contractum meræ, & gratuitæ donationis, ob defectum solemnitatum alioquin invalidum.

Et ita utraque, &c.

R.P.D. DELL'OLMO.

Romana seu Albanen. Vineæ.

Veneris 5. Decembris 1698.

ARGUMENTUM.

In *disc. 127. de credit.* quærit Card. de Luca, an Bulla Baronum edita per Pontificem Clementem hujus nominis octavum sit favorabilis, vel odiosa; hæc autem decisio illam esse favorabilem determinat, & procedere ait etiam quoad debita ante acquisitam Baroniam contracta, & licet Baro deinde Baroniam dimiserit, adeo ut qualitas Baronalis non existat nec de tempore quo debitum contractum fuit, neque de tempore quo in judicio vexatur.

SUMMARIUM.

1 *Census impositus super bonis fideicommissariis, & alienari prohibitis, est nullus.*
2 *Vel saltem resolvitur a die obitus heredis gravati impositoris.*
3 *Bona fideicommissaria possessa per gravatum qui qualitatem retinet Baronalem, remanent affecta favore illius creditorum, ex vi Constitutionis Clem. VIII.*
4 *Limitatur quoad debita contracta post dimissam Baroniam, & n. 11.*
5 *Amplia, licet deinde debitor, & iterum Baro efficiatur, dummodo talis non existat de tempore moti judicii, & n. 10. & 13.*
6 *Bulla edita contra Barones est odiosa, vide n. 26.*
7 *Et ideo extensionem non admittit.*
7 *Bulla Baronum restringi debet ad causam, propter quam edita fuit.*
9 *Causa propter quam promulgata fuit Bulla Baronum enucleatur, & n. 28.*
12 *Bona fideicommissaria quoad creditores gravati remanent libera statim atque hic efficitur Baro.*
19 *Etiam si qualitas Baronalis superveniat post contractum debitum, & de tempore moti judicii amplius non existat, & n. 16. 17. 19. 22. 25. & 27.*
18 *Bona fideicommissaria sunt subjecta hypothecis favore creditorum, durante Baronia effectorum,*

etiamsi

etiamsi successive debitor per distractionem feudi desierit esse Baro.

20 *Libertas bonorum fideicommissariorum favore creditorum Baronis provenit usque a die edita Constitutionis Clementis VIII. non a die qua congregatio Baronum manus apponis in Bonis.*

21 *Eadem Constitutio non est directa ad Personas, sed ad Bona.*

23 *Congregatio Baronum indistincte procedit contra bona alias per Baronem possessa, sive transierint in heredes fideicommissarios Baronalem qualitatem non habentes.*

24 *Sive in tertios possessores eadem pariter qualitate destitutos.*

26 *Bulla Baronum non dicitur odiosa.*

DECISIO XXXIII.

REvocatis ad novum examen sub die 9. Junii præteriti duabus decisionibus ad invicem pugnantibus coram me editis sub diebus 11. Martii 1697. & 10. Martii anni jam labentis sub consueto dubio, *An sit standum in primo, vel secundo loco decisis*, cum nulla capta fuerit resolutio ob gravitatem Articuli ex notissima Bulla Baronum noviter excitati, injunctum fuit, ut causa iterum proponeretur accedētibus omnium DD. suffragiis quare renovata disputatione in præsenti Audientia, *in primo loco decisis* Domini steterunt.

Fundamentum resolutionis, prætermissis aliis deductis in præcedentibus decisionibus, in eo præcise stetit, quod licet controversa Vinea alias supposita fuerit fideicommisso a quondam Paulo Toppa instituto cum prohibitione alienationis, unde pro parte Domini Principis Sabelli excipiebatur
1 censum super illa de an. 1647. impositum ab Abbate Claravallensi, postea Cardinali Paulo Sabello, favore Marchionis Pauli de Bubalo, vel usq; a sui initio fuisse nullum, ad tradita per Grat. *discep. for. c. 43. n. 23. vers. etiam in reb.* Cenc. *de cens. q. 19. n. 5. & seq.* Fus. *de subst. q. 706. n. 2.* Rot. cor. Dun. Jun. *dec.*
2 622. *n. 4. & 6. d. dec.* 122. *num.* 1. *p.* 18. aut saltem a die obitus Cardinalis Pauli impositoris, & hæredis gravati, ad Text. in *leg. fin. §. Sin autem sub conditione, C. commun. de legat.* Cen. *de cens. d. q. 19. n. 1.* Fusar. *d. q. 706. n. 1.* Noguer. *alleg. 37. n. 37.* Urceol. *consult. 33. n. 14.* Sabell. *var. res. c. 53. num. 13.* Rota post Cenc. *de cens. dec. 144. sub n. 1.* & post Merl. *de pign. dec. 141. n. 1.* & cor. Peuting. *dec. 438. n. 1.* Attenta nihilominus qualitate Baronali ejusdem Cardinalis, exceptio prædicti fideicommissi inepta prorsus remanebat ad impediendam associationem moderno Marchioni de Bubalo super dicta Vinea fundo censito decretam ex notissima Constitutione san. mem. Clementis VIII. in ordine la 41. quæ favore creditorum derogat omnibus vinculis, & fideicommissis, reditq; bona fideicommissaria Baronum, ac si essent omnino libera, & allodialia, & capacia cadendi sub obligationibus, & hypothecis, Spad. *cons. 18. n. 25. & consil. 18. n. 1. lib. 1.* Merlin. *de pign. lib. 2. tit. 1. q. 11. in fin.* Cohell. *ad Bull. bon. reg. c. 16. n.*
3 60. Rocc. *disp. jur. select. c. 6. n. 1. & seq.* late Card. de Luca *de feud. disc. 73. & seqq.* Rot. cor. Cocc. *dec. 1608. per totum*, cor. Buratt. *dec. 401. n. 2. & dec. 482. in princ.* cor. Dunoz. Jun. *dec. 914. n. 18.* cor. Certo *dec. 818. n. 1. & dec. 852. num. 2. & in rec. dec. 66. n. 9. p. 11. dec. 331. n. 5. & 8. p. 14. dec. 96. n. 1. p. 15.* & in Romana Castri Porciliani 24. Jan. 1685. §. *Non obstante*, cor. bo. me. Rondinino, impress. penes Corradin. *post tract. de jure prælat. dec. 3.* & in Romana Pecuniaria 26. Aprilis 1690. coram bon. mem. Emerix Decano impress. post Cardinal. Albit *de inconstat. in judic. dec. 15.*

Quod sane fundamentum licet in se undique tutum tanquam ex literali ordinatione Pontificiæ Constitutionis depromptum, declinare satagebant defensores Domini Principis ex eo, quod Cardinalis Sabellus de tempore impositionis census per renunciationem Ducatus Ariciæ favore Domini Principis tunc secundogeniti qualitatem Baronalem a se abdicasset, ideoque ligati non potuerit vinculo dictæ Clementinæ Constitutionis locum non habentis pro debitis post cessatam Baroniam contractis, ad notata in terminis per Card. de Luca *de feud. disc. 84. n. 6. & seq.* Rota *in rec.*
4 *dec. 11. num. 14. part. 13. dec. 138. num. 38. & seqq. part. 17.* & in Romana Fideicommissi 8. Junii 1654. §. *Ulterius usque ad finem*, cor. Verospio. Non obstante, quod post constitutum censum nova qualitas Baronalis eidem Cardinali impositori supervenerit occasione successionis ex testamento Cardinalis Montalti Avunculi sibi delatæ ad castrum Numenti; quia cum de tempore moti Judicii hæc etiam nova qualitas per venditionem dicti castri abiisset, eo ipso quod neque de tempore impositionis census, neque de tempore petitæ executionis Cardinalis extiterat Baro, semper in eo
defecisse dicerentur termini habiles pro subeundis oneribus
dictæ Constitutionis, ut in puncto tenet Card. de Luca *de* 5
feud. disc. 74. n. 10. & disc. 91. n. 3.

Atq; cum hoc sensu potissimum procedendum esse addebatur ex duplici ponderatione; altera nempe, quod cum di-
cta Constitutio sit odiosa, & exorbitans, & idcirco modera- 6
ta fuerit per sanct. me. Urbanum VIII. in Constitutione 154. ad late tradita per Card. de Luca *de feud. disc 73. n. 28. & discurs. 74. n. 9.* R. P. D. meus Ansald. *de commer. et mercat. disc. 56. sub n. 53. vers. certissime*, extendi non debet ad casum, in quo de tempore contractæ obligationis non aderat in debi-
tore qualitas Baronalis, & quæ supervenerat, cessaverat, 7
quando executio fuit petita; sed stricte sit interpretanda tanquam correctoria juris communis, ad Text. *in l. cum quidam ff. de liber.* & Posth. *c. odia de reg. in 6.* Vermigliol. *cons. 377. n. 1. lib. 1.* Rot. *d. dec. 3. sub n. 14.* post Corrad. *in tr. de jur. prælat.* Altera vero desumpta ex cessante causa finali, ad cujus limites præfatam Constitutionem esse restringendam observat
Card. de Luca *de feud. d. discurs. 74. n. 6.* Rota *dec. 340. sub n.* 8
15. *p.* 12. & in dicta Romana Fideicommissi, §. *Nec urget in fin. et seqq.* cor. Verospio, & in dicta Romana Castri Porciliani, §. *Siquidem* cor. bo. me. Rondinino. Nam cum illa emanaverit ad consulendum creditoribus, ne publica fide deciperentur contrahendo cum Baronibus, qui attenta forsan feudorum possessione divites reputabātur, ut colligi-
tur ex procemio ejusdem Bullæ ibi: *Justitiæ ratio, et publicæ* 9
fidei causa postulat, etc. neve ob eorundem Baronum potentiam, vel authoritatem, litibus defatigentur, & terreantur, ut prosequitur eadem Bulla §. 1. ibi: *Ipsoq; idea creditores, dum eorum credita a dictis Baronibus, et Domicelis exigere conantur, magnos sumptus facere, et litibus implicari etc.* ad notata per Cohell. *ad Bull. bon. regim. d. c. 16. n. 70.* post medium Card. de Luca *de feud. d. disc. 74. n. 7. et disc. 84. n. 6.* R. P. D. meus Ansald. *de commerc. et mercat. d. disc. 56. n. 54.* Rot. cor. Cocc *dec. 1680. n. 68. et seqq. et dec. 340. n. 15. p. 12. rec.* Eo ipso quod de utroque tempore, contracti scilicet debiti, & petitæ executionis, non concurrebat in Cardinali qualitas Baronalis, utique eo minus allegari possit, quod creditor vel bona fide deceptus allectus fuerit ad contrahendum
cum Cardinali privato tunc titulo se obligante, vel quod 19
potuerit perhorrescere qualitatem Baronalem, quæ in debitore non aderat, juxta tradita in specie per Card. de Luca *de feud. discurs. 76. nu. 13. in fin. d. discurs. 84. sub nu. 6. et disc. 119. sub n. 8.*

Verum his non obstantibus subsistere Dominis visum est captæ resolutionis fundamentum; admissa enim propositione in prima objecti parte allata, quod Bulla Baronum locum non habeat pro debitis post cessatam Baroniam contractis, juxta firmata per Rot. in d. Romana Fideicommissi cor. Verospio, quidquid contrarium senserit Cohel. *in commenc. ad Bull. bon. regim. cap. 16. n. 67.* cujus opinionem rejectam refert Card. de Luc. *de feud. disc. 119. n. 3. et seqq.* dicebant Domini, quod dum, ut præfertur, non post censum jam constitutum supervenit in Cardinali Sabello per successionem in nostro Numenti nova qualitas Baronalis, ex tunc omnia ejus bona fideicommissaria vigore dictæ Constitu-
tionis evaserunt libera, & hypothecata pro debitis ante Ba- 11
roniam contractis, quemadmodum pluries disputato articulo decisum testatur in Congregatione Baronum idem Card. de Luca *de feud. disc. 73. n. 19. & disc. 74. n. 14.* ubi quod hodie est propositio ambulans de plano. Non relevan-
te, quod hæc etiam superventa qualitas cessasset de tempo- 12
re moti Judicii, ut ad declarationem contrariæ regulæ observat Card. de Luc. *d. disc. 91. n. 3. et 4.* Ultra quod enim ad
exclusionem hujus limitationis sufficere videbatur, quod de 13
prædicto tempore moti judicii, & expediti mandati illiusq; præsentationis in Congregatione Baronum, dicta qualitas
Baronalis concurreret in D. Principe controversæ Vineæ de- 14
tentore, ut admittit idem Card. de Luca *d. disc. 91. sub n. 3.*

Præterea verius DD. existimarunt prædictam qualitatem post contractum jam debitum superventam operari sub-
jectionem debitoris sub Bulla Baronum, quantumvis ipse de 15
tempore mori judicii eandem qualitatem a se abdicasset, ad tradita per Vermigl. *cons. 377. n. 7.* Rota *dec. 82. n. 7. vers. quæ facilius p. 16. rec.* Quandoquidem cum eo ipso, quod quis efficitur Baro, bona per eum possessa, non obstantibus quibuscunque fideicommissis, remaneant affecta obligationibus, & hypothecis favore creditorum perinde, ac si essent omnino libera, Rot. coram Buratt. *dec. 482. in princ.* coram Cerr. *dec. 852. n. 2.* cum aliis in dicta Romana Pecuniaria 26. Aprilis 1690. coram bon. mem. Emerix; hæc utique non possunt iterum in fideicommissum reincidere si-

ne consensu creditoria per alienationem Baroniæ factam a
debitore, cum qualitas libertatis semel infixa in bonia fi-
deicommissariis ex facta Baronis, in præjudicium ejus
creditorum amplius tolli non possit, ad regulam Text. *in*
16 *l. mulier 22. §. cum proponeretur, ff. ad Trebell.* Paul. de
Castr. *in Auth. res. qua n. 5. Cod. commun. de legat.* Urceol.
consult. 6. n. 8. Fontan. *de pact. nupt. clauf. 5. gl. 1. par. 2. n. 49.*
Salg. *in labyr. credit. part. 3. cap. 4. n. 28.* Rot. *dec. 153. n. 19.*
cor. Royas *decis. 72. n. 24.* coram Zaratt. *& in rec. dec. 340.*
n. 12. part. 16. & dec. 60. n. 6. et seqq. part. 17. Neque hypo-
theca jam semel valide contracta vigore obligationis Ca-
meralis continentis tam bona præsentia, quam futura de-
bitoris, Grat. *discept. forens. cap. 391. n. 48.* Zacch. *de oblig.*
17 *Cam. qu. 687. n. 4.* tolli, aut mutari valeat ex voluntaria
mutatione status ejusdem debitoris prædictam qualitatem
per spontaneam feudi alienationem a se abdicantis, ad Text.
in l. debitor. 15. ff. quibus modi pign. vel hypothec. solv. l. Bo-
vem, n. 43. §. Si quas cum consilium, ff. de edilit. edict. & l.
si debit. C. de distract. pign. Noguer. *alleg. 22. n. 49.* Salgad.
in labyrinth. credit. part. 2. cap. 13. n. 22. & seqq. Rocc. *disp.*
jur. select. cap. 49. n. 93.

Crescit autem hujus fundamenti efficacia; nam si ex eo,
quod bona fideicommissaria jam fuerint effecta libera, at-
que in eis infixa hypotheca favore creditorum, initat de
plano Bulla Baronum pro debitis contractis durante Baro-
nia, tametsi successive debitor per distractionem feudi desie-
rit esse Baro, Card. de Luc. *de feud. disc. 85. sub n. 9.* Rot. in
18 Romana donationis de Androsilla, in qua recedendo a re-
solutionibus, quæ per prius contra creditores prodierant
cor. Cerr. *dec. 568. et 590.* contrarium postea favore eorum
creditorum definivit *in decis. 990.* coram eodem Cerr. *et in*
rec. dec. 373. p. 16. dec. 138. par. 17. dec. 341. par. 18. et decis.
279. part. 19. & cum eodem præsupposito pertransit in aliis
decisionibus ejusdem causæ 12. Februarii 1685. in principio,
8. Junii ejusdem anni, & 10. Martii 1687. cor. Eminentissi-
mo D. meo Card. Caccia Archiepiscopo Mediolanen. Ergo
& idem dicendum est pro debitis contractis ante Baroniam,
quia qualitas Baronalis medio tempore superventa cessave-
rit per dimissionem, seu alienationem feudi, cum vigeat ea-
dem ratio, quæ in proximo præcedenti casu, nimirum liber-
tatis a vinculo fideicommissorum per supervenientiam Ba-
roniæ bonis debitoris infixæ, ad tradita per Card. de Luca,
19 *de feud. d. disc. 63. n. 19. et disc. 74. n. 14.* quæ ideo per novum,
& voluntarium factum ejusdem debitoris nequiverunt in
præjudicium creditorum, quibus jus quæsitum jam fuit;
iterum id fideicommissum reincidere, ex supra allegatis.

Potissimum vero ponderando, tum quod Bulla Baronum
non operatur effectum derogationis fideicommissorum a
sola die, qua Congregatio ad instantiam creditorum urgen-
tium pro satisfactione manus apponit, sed equidem ab ini-
tio suæ editionis, redigendo absque opera dictæ congrega-
tionis bona fideicommissaria per Barones possessa ad instar
liberorum, & allodialium, capacia quarumcunque obli-
gationum, & hypothecarum per Barones possessores impo-
20 sitarum, prout suadetur ex duplici irrefragabili ratione; al-
tera, quod sanct. mem. Clementis VIII. in ea parte Bullæ
in qua derogavit fideicommissis, usus fuit verbis præsentis
temporis, ibi: *Plenissime, ac latissime derogamus*, quæ proin-
de trahi non possunt in futurum, & ad diem petitionis de-
biti per Text. *in l. si stipulatus 76. §. Cum stipulamur, ff. de*
verb. oblig. Et altera, quod mandat pretium distribui inter
creditores secundum eorum anterioritatem, seu potiorita-
tem, signum evidens, quod bona considerantur subtracta a
nexu fideicommissi a tempore editionis Bullæ; nam alias si
durassent vincula fideicommissorum usque ad diem execu-
tionis, sive decreti de exequendo, omnes creditores, sive
anteriores, sive posteriores, hypothecam desumerent ab
unico instanti, quo per Congregationem Baronum bona
capiuntur, & sic venirent per contributum, non autem se-
cundum eorum anterioritatem, quemadmodum discusso
articulo plene firmavit Rot. in Romana Pecuniaria 5. Maii
1679. §. *Quarum vero*, & 19. Junii 1680. coram bon. mem.
Card. Taya, & latius 12. Martii 1688. §. *Nec placuit*, & 28.
Aprilis 1690. §. *Nec similiter, & seqq.* coram bon. me. Eme-
rix Decano impress. post Albit. *de inconstant. in Judic. dec.*
15. n. 5. et seq. & in Romana Multipliciorum super contri-
butione 15. Januarii 1694. §. *In reliquis*, & 21. Febr. 1695.
§. *Ulterius quoque*, cor. eod. bon. mem. Emerix.

Tum rursus quod eadem Bulla directa est non ad perso-
nas, sed ad bona, adversus quæ tribuitur facultas Congre-
gationi procedendi ad executionem mandatorum, ut ob-
21 servant Spad. *cons. 18. n. 8. vers. quod autem lib. 1.* Cholell. *ad*
Bull. bon. reg. c. 16. n. 64. Card. de Luc. *de feud. d. disc. 73. n. 16.*
Rocc. *disp. Jur. select. c. 6. n. 2. & 3.* Rot. cor. Cocc. *dec. 1650. n.*
53. 122. et 134. et in rec. dec. 36. n. 28. et seq. p. 5. Unde parum
refert, quod postquam bona exempta sunt ab onere fideicom-
missi, & uti libera subjecta hypothecæ favore debitoris, iste
Baroniam dimittat, quia juxta censuram dictæ constitutio-
nis, bona semper retinent libertatem semel acquisitam, quã-
vis qualitas Baronalis in persona debitoris mutetur, cũ vis
non stet in mutatione dictæ qualitatis, sed in duratione hy-
pothecæ jam semel infixę in bonis a tempore, quo per super-
venientiam Baroniæ in ipsa persona debitoris, ejus omnia
bona a nexu fideicommissi soluta evaserunt, ad tradita per
Salg. *in labyr. Cred. p. 2. c. 13. n. 6.* Rot. *dec. in fin. p. 19. rec.* 22

Id quod tandem comprobatur ex subsecuta observantia,
dum pro debitis a Barone contractis Congregatio Barono-
rum indistincte procedere consuevit contra bona alias per
ipsum possessa, sive transierint in heredes fideicommissarios 23
hanc Baronalem qualitatem non habentes Vermigl. *cons.*
377. n. 7. in fin. Rot. *d. dec. 1680. n. 50. & 53.* cor. Cocc. *& d.*
dec. 36. n. 3. & seq. p. 5. rec. sive in tertios possessores eadem 24
pariter qualitate destitutos, Card. de Luc. *de feud. disc. 47.*
n. 24. & disc. 85. sub n. 9. Coccin. *dict. dec. 1680. n. 47.* quod
necessario probat non requiri hujusmodi qualitatem de 25
tempore moti judicii, seu petitionis debiti.

Cæterum nullius relevantiæ putarunt DD. contrariũ ar-
gumentum desumptum ex regula generali, quod scilicet di-
spositio dictæ Bullæ, tanquam exorbitans, & odiosa restrin-
genda sit, & ad casum, in quo versamus, non extendenda.
Nam etsi respectu successorum in fideicommissis sit odiosa,
respectu tamen publici commercii, & creditorum est favora-
bilis, præcipue cum tollat obstaculum fideicommissorum,
quæ ante legem 12. tabularum non erant cognita, *l. verbis* 26
ff. de verb. signific. illorum quippe usus incepit temporibus
Augusti Cæsaris §. 1. ad fin. inst. de fideicom. Ideoque redocat
materiam ad terminos juris antiqui, ut observant Spad. *cons.*
59. n. 22. lib. 1. Card. de Luca *de feud. disc. 73. n. 29. & disc. 74.*
n. 15. & seq. Rocc. *disp. jur. c. 6. n. 29.* Cocc. *d. dec. 1680. n. 68.*
et in rec. d. dec. 36. n. 44. et seq. p. 5. Præterquam quod allegata
odiositas, & exorbitantia hoc solum operaretur, quod Bul-
la non posset porrigi ultra casus in ea comprehensos, nec ul-
tra rationem ipsius sive expressam, sive præsumptam ut di-
xit Rota in dicta Romana fideicommissi §. *Non etiam*, co- 27
ram Verospio; non vero quod non extendatur ad casum, in
quo debitor Baroniam post contractum debitum acquisi-
tam dimisit, cum ex supra firmatis sub dispositione Bullæ,
vel saltem sub illius ratione finali sit comprehensus.

Ejusdem irrelevantiæ apparuit alterum eliciendum ex ces-
santibus rationibus ejusdem Bullæ; quoniam licet in illa
considerentur fides Publica, & Baronum potentiam, tan-
quam rationes impellentes Pontificem ad ipsius constitu-
tionis promulgationem; vere tamen non fuerunt causæ fi-
nales, sed impulsivæ, ut observant Cohell. ad Bull. *bon. re-* 28
gim. c. 16. sub n. 70. v. & quamvis, Rot. *dec. 36. n. 57. p. 5.* Cau-
sa vero finalis, quæ convenit, & adaptatur etiam pro debitis
contractis a debitore, in quem postea qualitas Baronalis su-
pervenit, fuit satisfactio creditorum alias difficilis propter
vincula fideicommissorum, a quibus idcirco voluit Ponti-
fex illa eximere, ac liberare, Rot. *d. dec. 36. n. 46. p. 5. et dec.*
340. n. 15. et 16. part. rec. & post Corradinum *de Jure Pral.*
dec. 1. n. 7. et dec. 3. n. 11. et seqq. et dec. 3. n. 1.

Et ita partibus auditis, & omnibus Dominis Suffra-
gantibus, resolutum fuit.

R. P. D. DELL'OLMO.

Romana seu Albanen. Vineæ.

Luna 23. Martii 1699.

ARGUMENTUM.

Superius decisa approbantur.

SUMMARIUM.

1 *BOna fideicommissaria possessa per Barones ex vi Constitutionis Clem. VIII. ad instar liberorum remanent hypothecabilia, et capacia quarumcunque obligationum.*

2 *Effectus d. Constitutionis non operatur a solo die quo Congregatio Baronum manus apponit, sed a die promulgata Constitutionis.*

3 *Statim atq; debitor efficitur Baro, bona fideicommissaria remanent obnoxia favore creditorum per prius contractorum, et jus creditorum minime tollitur ex subsecuta Baronis dimissione, et num 4. 5. ac 6. et 9.*

7 *Cessante causa dispositionis, cessare quoque debet illius dispositio.*

8 *Causa ex qua Clemens VIII. fuit motus ad promulgatio-*

gationem Bullæ Baronum, fuit creditorum satisfactio, quæ resistente obstaculo fideicommissorum, impossibilis, vel difficilis reddebatur.

DECISIO XXXIV.

Quemadmodum in audientia *diei 5. Decembris* superioris anni decisum fuit, quod exceptio fideicommissi, cui subjecta dicebatur controversa Vinea per modermum Principem Sabellum possessa minime suffragaretur ad impediendam associationem Marchioni de Bubalo creditori censuario Cardinalis Pauli Sabelli decretam, ita etiam hodie Domini eandem sententiam amplexi in decisis permanere firmiter censuerunt.

Retento nanque Principi in nostro Tribunali constanter recepto, quod Constitutio sa. me. Clementis VIII. in
1 ordine *la* 41. redigens bona per Barones possessa, tametsi cujuscunque fideicommissi arctissimo nexu involuta, ad instar liberorum hypothecabilia, & capacia quarumcunque obligationum, effectum hunc operetur, non a sola die, qua Congregatio Baronum ad instantiam creditorum urgentium pro sui satisfactione manus
2 apponit, sed quidem usque ab initio ipsius editæ Constitutionis, ut articulo plene examinato dictum fuit in Romana Pecuniaria 5. Maii 1679. §. *Quarum vero*, 10. Junii 1680. cor. bo. me. Card. Taya, & 12. Martii 1688. §. *Nec placuit*, & 28. Aprilis 1690. §. *Nec similiter*, *& seqq.* cor. bo. me. Emerix, cum aliis relatis in decisione, quæ confirmatur, *§. Potissimum vero*, exinde necessario consequi videbatur, quod statim, ac Cardinalis Paulus census impositor, prædictæq; Vineæ tunc possessor per successionem sibi delatam ad jurisdictionalem Castrum Numenti qualitatem Baronalem fuit assecutus, illico quæcunque bona per eum possessa quantumvis fideicommissaria evaserint libera, & subjecta hypothecis pro debitis ante Baroniam super bonis præsentibus, & futuris contractis, istudq; onus ab inde citra perpetuo re-
3 tinuerint, rametsi de tempore moti Judicii prædictam qualitatem per alienationem Castri idem Cardinalis a se abdicasset, ob eam vivam rationem, quod bonis semel pignore, seu hypotheca affectis, nequeat ex novo facto voluntario debitoris dissolvi illud vinculum, quod eadem bona favore creditorum contraxerant, ad Text. *in l. si debitor. 14. ff. de quibus modis pign. vel hypot. solv. l. Bovem, 43. §. Si quis, & §. Pignus, ff. de Ædilit. Edict. gl. in l. 4. Sed & Marcellus verb. desinere, ff. de in diem ad d.* Bart. *in l. in diem n. 2. & seqq. ff. de aqu. pluv. arcen. & in d. l. 3. ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol.* Salgad. *in labyr. credit. p. 2. c. 12. n. 11. & seqq.* Surd. *dec. 286. n. 1. & seq.* Card. de Luca *de dot. disc. 148. sub n. 14. vers. Aut cessio sit ex voluntate*, cum aliis apud Rocc. *disp. Jur. select. c. 49. n. 93. & seqq. & in decisione quæ confirmatur §. Praterea.*

Neque vim operativam dictæ Clementinæ Constitutionis declinare iterum valuerunt defensores D. Principis ex eo, quod qualitas Baronalis in Cardinali debitore non adfuerit, nec de tempore contracti debiti, minusq; de tempore petitæ executionis, quasi duo hæc extrema concurrere necesse sit, ut prædicta Constitutio creditoribus suffragetur, ad tradita per Card. de Luca *de feud. disc. 91. n. 3.*

Quidquid enim tenuerit Card. de Luca *in d. disc. 91.* sub eo præsupposito a Rota rejecto in decisionibus in principio relatis, quod derogatio fideicommissorum inducta a dicta Constitutione vires suas desumat a sola die petitæ executionis, quo casu nulla in bonis fideicommissariis debitoris radicari potuisset hypotheca de tempore superventæ Baroniæ, sed expectandum erat factum Congregationis Baronum manus desuper apponentis; hoc unum certum est, quod si ad sensum ejusdem Card. de Luca *de feud. disc. 73. n. 19. & disc. 74. n. 14.* qualitas Baronalis superveniens in debitore operatur, ut prædicta Constitutio locum habeat pro debitis, etiam ante supervenientiam dictæ qualitatis contractis, effectus iste haud removeatur per hoc quod debitor, antequam in judicio con-
4 veniatur, Baroniam dimittat, quia voluntaria ipsius status mutatio, quemadmodum non præjudicaret creditoribus, quia Baronia durante contraxissent, ad plene firmata per Rotam in Romana Donationis de Androsilla *dec.* 496. cor. Cerr. *dec.* 373. *p.* 16. *rec. dec.* 138. *p.* 17. *dec.* 341. *p.* 18. *& dec.* 279. *p.* 19. & in aliis ejusdem causæ decisionibus 312. Febr. & 8. Junii 1685. & 10. Martii 1687. cor. clar. me. Card. Caccia; ita neque iis obesse potest, qui præcedenter contraxerunt, cum eadem in utroq; casu militet ratio, & sive in uno, sive in altero, per hypothecam jam semel in bonis debitoris infixam, jus perfectè ejus creditoribus acquiratur quod nisi media debiti solutione, vel alio medio, quod solutioni æquipolleat, iisdem creditoribus invitis, evelli non potuit, *l. item liberatur, & tot. tit. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solv.* late Merlin. *de pign. lib. 5. q. 1. & seq.* cum aliis concordantibus in præterita Decisione, §. *Praterea & seq.* 5

Nullaq; disparitatis ratio unius casus ab altero assignari valet, vel ex quo in debito per Baronem durante Baronia contracto illius bona quantumvis fideicommissaria in vim sæpe memoratæ Constitutionis sint capacia cadendi sub obligationibus, ac hypothecis, quod secus sit in iis, quæ Baroniam præcessere, in quibus ideo tanquam vinculo fideicommissorum obnoxiis nulla in præjudicium vocatorum constitui valuit hypotheca, ad Tex. *in l. ex vectigali 31. ff. de pign. l. fin. §. Sin autem sub conditione C. commun. de legat.* Fusar. *de substit. q. 703. n. 1. & seq.* Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 1. q. 7. n. 1. & per tot.* Seraph. *dec. 757. n. 3. & 4.* Quandoquidem, cum per supervenientiam Baroniæ in Cardinali Paulo census impositore illius bona quantumvis fideicommissaria absq; alio sive judicis, sive partis ministerio evaserint hypothecabilia, inde factum est, ut vigore antecedentis obligationis hypotheca in iisdem bonis impressa remanserit non secus, ac si de tempore contracti debiti Cardinalis extitisset jam Baro, 6
cum ipsa obligatio cameralis, qua munita legitur controversi census impositio, æque bona debitoris, tam præsentia, quam futura comprehendat, in iisq; imprimat hypothecam, statim ac adinvenit ob acquisitam libertatem ejusdem obligationis capacia, ad tradita per Zacch. *de oblig. Cam. q. 5. n. 31.* Rota cor. Dunoz. Jun. *dec. 576. n. 3.* & cor. Cerr. *dec. 316. n. 8. et dec. 870. n. 6.*

Minusq; subsistit altera disparitatis ratio, quod videlicet in subjecta hypothesi esset ille unicus, & primarius finis Pontificiæ Constitutionis, occurrendi nimirum præjudicio creditorum non valentium, postquam sub fide publica cum Baronibus contraxere, ab eorundem præpotentia pertertiti de propriis creditis satisfieri, atque ideo finali hac causa cessante, cessare quoque debeat prædictæ ordinationis dispositio, *c. cum cessante de appell.* Barb. *in loc. argum. loc. 6. n. 3.* Mant. *de tac. lib. 23. tit. 38. n. 69.* Rot. *dec. 705. n. 6. p. 17. et dec. 165. n. 12. p. 19. rec.* Ultra quod enim ubi prædicta dici posset causa finalis d. Constitutionis non immerito adaptaretur ad casum, in quo qualitas Baronalis post contractum jam debitum supervenit, eo quia, Baronia ipsa durante, deterreri potuit creditore, ne ob illius intermediæ præpotentiæ perhorrescentiam pro debitis etiam ante Baroniam contractis interea satisfieri curaverit. 7

Solida præterea rursus visa fuit Dominis responsio, quod nimirum illa quidem fuerit causa impulsiva, qua moveri potuit Pontifex ad ita disponendum, sed de cætero unicus finis ab eodem Pontifice primo, & principaliter volitus steterit in eorundem creditorum satisfactione, quæ resistente obstaculo fideicommissorum impossibilis, vel alias difficilis reddebatur, juxta firmata per Rot. in Romana Castri Porciliani impressa apud Cortad. *de Jur. prælat. dec. 1. n. 7. et dec. 3. n. 11. et seq.* cum aliis concordantibus *in præterita Decisione §. fin.* Hic autem finis 8
cum æque concurrat, sive debita durante Baronia contracta fuerint, sive antea quam qualitas hæc in debitore superveniret, eadem per consequens quoad utrunque casum servanda est promulgatæ Constitutionis dispositio, *l. Illud, ff. ad leg. aquil. l. jam hoc jure, ff. de vulg. & pupill. l. qui filiabus, ff. de leg. 1.* Bec. *consf. 89. n. 10. & seq.* Barb. *axiom. 197. n. 3.* Rota *dec. 77. n. 18. p. 10. rec.* 9

Et ita approbando in reliquis latius firmata in decisione *diei 5. Decembris proxime præteriti*, resolutum fuit utraque Parte audita, & omnibus DD. suffragantibus.

R. P. D. PRIOLO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 6. Junii 1698.

ARGUMENTUM.

Præscriptio quæ inducitur a statuto Urbis Romæ, an locum obtineat in credito jurato, pluraque alia in decisione firmantur in ejusdem præscriptionis rejectionem, in ornatum *discur.* 129. Card. de Luca *de credit.*

SUMMARIUM.

1 *Adiens hereditatem sine beneficio legis, & Inventarii, censetur quasi contrahere cum creditoribus defuncti.*

2 *Exactor tenetur de proprio ad restitutionem rei exactæ.*

3 *Facta obligatione de restituendo fructus, isti habentur pro extantibus.*

4 Sta-

4 *Statutum præsumens solutionem ob acquiescentiam sexdecim annorum, non habet locum in contractu jurato, vel obligatione Camerali vallato.*
5 *Præscriptio non currit contra ignorantes, & non valentes agere.*
6 *Scientia unius obligationis non desumitur notitia alterius distincta.*
7 *Verisimilis ignorantia excusat a præscriptione.*
8 *Præscriptio non habet locum concurrentibus conjecturis excludentibus præsumptam solutionem.*
9 *Defectus quietantiæ est potens conjectura ad excludendam solutionem.*
10 *Ex diuturna lite super Capitali arguitur ad non secutam solutionem illius fructuum.*
11 *In credito conditionali non incipit præscriptio, nisi post latam sententiam, & quare.*

DECISIO XXXV.

IN universali Judicio concursus ad instantiam creditorum secuta deliberatione bonorum Gaspari Jordani, eorumque pretio investito in quinquaginta locis Montium, triginta ex illis obtinuit Benedictus Gastaldus unus ex creditoribus: cumque in actu executionis mandati Card. Hieronymus illius frater sub duplici distincta obligatione procuratorio nomine se obligaverit favore creditorum anteriorum, & potiorum, in una restituere capitalia, & in altera illorum fructus, quia deinde in ulteriori prosecutione judicii quoad filios Gasparis agnita fuit potioritas eorum crediti, fuit etiam ad illorum favorem relaxatum mandatum de restituendo, quod suam habuit executionem respectu capitalium; sed comperta postmodum alia obligatione de restituendo etiam fructus in sequelam præcedentis judicati, fuit ab eisdem obtentum illud mandatum ab A.C. Thomato pro illorum restitutione, quod hodie DD. dixerunt esse exequendum, moti ex illius validitate, & justitia.

Validitas de Jure præsumitur, & comprobata remanet ex eo, quod Hieronymus Cardinalis fuit hæres Benedicti Fratris, & quousq; non docet se adivisse illius hæreditatem cum beneficio leg. & Invent. tenetur de proprio, quia simpli-
1 citer adeundo, censetur quasi contraxisse cū creditoribus defuncti, Rot. post Merl. *de pign. dec.* 33. *n.* 27. *cum seq.* & in Perusina Census 4. Julii 1674. *n.* 1. cor. cl. me. Card. Matthæjo.

Nec dicatur, quod hæreditas Cardinalis tunc condemnari potuisset in proprio, & via directa, quando præfixis solitis quatuor terminis juxta notoriam praxim Curiæ rationem non reddidisset de bonis hæreditariis debitoris; quia cum in diuturna prosecutione Judicii talis exceptio nunquam fuerit proposita a defensoribus Cardinalis, ex tali cōtumacia argui potest Inventarium fuisse non confectum, unde terminorum præfixio fuisset inutilis, & ita illorum omissio actum non vitiat: tanto magis, quia ipsemet Cardinalis controversos fructus exegit, & sic semper remaneret de proprio obligatus ad illorum restitutionem, ut in in-
2 dividuo advertit Rota in Recanaten. Fideicomm. 31. Januarii 1695. §. *nec relevat*, cor. me.

Justitia vero desumpta fuit ex obligatione Benedicti de restituendo fructus locorum Montium, cui de jure; cumque deinde in contradictorio judicio comprobatum remanserit jus filiorum Gasparis, sicuti ad istorum favorem adjudicata
3 fuerint ipsamet Capitalia locorum Montium, ita quoque eidem restitui debent illorum fructus, qui habentur pro extantibus, & non dicuntur consumpti, Rot. cor. Coccin. *dec.* 1955. *n.* 6. Cels. *dec.* 63. *n.* 3. *& dec.* 206. *n.* 2. *& in rec. dec.* 130. *n. cum seq. p.* 13. *& dec.* 27. *n.* 8. *p.* 10. & alibi frequenter.

Non relevante præsumpta solutione deducta ex statutaria acquiescentia sexdecim annorum; quoniam prætermisso, quod dispositio statuti non habet locum in contractu obligatione Camerali vallato, quia ob juramentum in ea con-
4 tentum, actio remansit præservata usque ad 40. annos, ut dictum fuit in Romana Pecuniaria, seu locorum montium 14. Junii, 1697. §. *neque adversatur*, cor. R.P.D. meo del Olmo, *impress. apud Albit. de inconst. in judic. dec.* 62. *n.* 2.

Adhuc tamen hæc statutaria præscriptio sublata fuisset exceptione justæ ignorantiæ, ex eo desumptæ, quod obligatio Benedicti non fuit specialiter facta ad commodum filiorum Gasparis, sed illa reperitur indefinite stipulata ad favorem cujus de jure; unde cum de tempore susceptæ obligationis Judicium promoveretur ab eorum parentibus, & actores essent pupilli, & infantes, non probata scientia contra illos, tanquam ignorantes, & non valentes agere, non currit præscriptio, quæ cum sit unice fundata in præsupposita negligentia creditoris, locum non habet contra illum, qui ignorat, quia iste non dicitur negligere, ut in puncto advertit Fenzon. *ad statut. lib.* 1. *cap.* 1. §. 8. *n.* 68. *cum seqq.* & Rot.
cor. Merlin. *dec.* 711. *n.* 8. *pariter cum seqq. & in rec. dec.* 243. 5
n. 11. *p.* 15. *aliisque, relati in dec.* 174. *n.* 3. *&* 4. *p.* 17.

Nec talis scientia desumi potuit ex eo, quod in vim decreti emanati sub unica citatione facta fuisset obligatio re-
stituendi fructus locorum montium, & una simul facta il- 6
lorum translatione, sicut Jordani habuerunt notitiam de translatione, ita pernecesse dicendum sit, habuisse etiam scientiam de obligatione contemporanee secuta.

Quoniam ista submoveri visa est ex circumstantiis facti in contrarium præponderantibus; duplex siquidem intercesserat obligatio, una super ipsius capitalibus locorū montium, & altera super illorum fructibus; unde cum in subsecuta
translatione non fuerit facta mentio, nisi de sola obligatio- 7
ne Capitularium, ex scientia unius obligationis desumi non poterat notitia alterius distincta, & separata; tanto magis, quia ista non apparet expressa in literis Patentibus locorum montium, & Jordani tunc temporis erant pupilli, & infantes; ideoque cum non essent informati de actibus gestis ab eorum parentibus, sat est pro exclusione præscriptionis illorum verisimilis ignorantia, ut bene advertitur per Rot. *in rec. dec.* 625. *n.* 5. *cum seqq. p.* 1. *& dec.* 348. *n.* 6. *p.* 15.

Quæ omnia eo magis comprobari visa sunt, ponderando
præcipue, quod statutaria præscriptio est unice fundata su- 8
per præsumpta solutione deducta ex sola temporis acquiescentia; ideoque locum non habet, quando urgent aliæ præsumptiones in contrarium præponderantes, Rot. cor. Merl. *dec.* 134. *n.* 18. *& in rec. dec.* 302. *n.* 12. *p.* 10.

In casu autem præsenti multum prævaluit illa, quæ desumebatur ex defectu quietantiæ, quia cum de credito constaret per publicum instrumentum, & illud esset in summa valde considerabili, non fuisset prætermissa illius quietantia, maxime quia solutio verisimiliter expleri non poterat, nisi a Præfecto Domus ipsius Cardinalis; unde cum quio-
tantia creditoris esset necessaria pro utriusque cautela, nem- 9
pe debitoris & solventis, dum ista non exhibetur, dicendum est, solutionem non fuisse secutam, ad tradita per Hier. Palm. *consult.* 45. *n.* 3. Rota cor. Pen. *dec.* 721. *num.* 6. Millin. *dec.* 195. *n.* 1. & cor. Bich. *dec.* 562. *n.* 16.

Hinc etiam accedit alia circumstantia, æque præponderans, ex eo deducta, quod sicuti Capitalia non fuerunt solu-
ta, nisi post diuturnā litem, ita verisimile etiam nō est, quod 10
Cardinalis voluerit illorum fructus spontanee solvere, maxime quia Benedictus se obligaverat restituere, cui dominus mandavit: Unde ante secutam judicis declarationem, Jordani adhuc detecti non erant illorum creditores, ideo-
que cum creditum esset conditionale, præscriptio inchoare 11
non poterat nisi post latam sententiam, quia tunc detecto eorum credito, dicitur etiam ad eorum favorem nata actio, ad Text. *in l. cum notissimi* §. *illud C. de præscript.* 30. *vel* 40. *annorum*, Rot. cor. Peuting. *dec.* 369. *n.* 4. & cum a die pronunciatæ sententiæ actores semper urserint pro eorum satisfactione, cessat consequenter statuti præscriptio.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. CALATAJU.

Cæsanaten. Dotis.

Veneris 11. Junii 1658.

ARGUMENTUM.

Fructus dotis dissoluto matrimonio non deberi habetur, apud Card. de Luca *in disc.* 131. *de credit.* hujusmodi vero conclusionem ampliat præsens Decisio, etiam si dos ex statuto succedat loco legitimæ, quoties pater adhuc in humanis existat.

SUMMARIUM.

1 *FRuctus dotis naturam legitimæ assumentis debentur etiam soluto matrimonio.*
2 *Declara, ut conclusio vera sit, si pater filiæ prædecesserit; secus e contra,* & n. 3. & 4.
Amplia secundam partem declarationis, licet pater ipse dotem constituerit pro omni eo, quod filia pretendere poterat, n. 8.
5 *Pater potest prævenire in assignatione legitima.*
6 *Et prævenire dicitur, si dotem assignaverit pro omni, & toto eo, quod filia pretendere valeret, contra num.* 7.

DECISIO XXXVI.

DOrem usque de anno 1627. consignatam a Sebastiano Fusco Vincentiæ Felici nuptæ cum Thoma Altino vigore statuti Cesenæ successisse loco legitimæ, & pro ea de-

beri fructus etiam soluto matrimonio, non obstante Textu,
in cap. salubriter de usur. resolutum fuit coram me 16. Ja-
nuarii præteriti; sed concessa parti audientia, & admisso
quad primam partem, quod dos vigore dicti statuti indu-
car naturam legitimæ, respectu tamen fructuum, de qui-
bus facta fuit mentio in 2.part. dec. dixerunt Domini, eam
modo, quo infra, esse declarandam.

Verissima quidem est conclusio, quod dos, quæ sorti-
tur naturam legitimæ, debeatur una cum fructibus, ut ex
1 pluribus ibidem firmatur in §. *quod quid enim*; ea tamen
procedit, quando pater, qui dotem filiæ constituit, eidem
quoque filiæ prædecedit; secus vero videtur dicendum,
quando filia, prout hic, moritur ante patrem; tunc enim
quia, eo vivente, non habet jus pro consequenda legitima,
2 juxta Text. *in leg. 1. §. si impubere in fin. ff. de collat. & in leg.
cum quæritur, ff. de inofficioso Testamento*; nulla ratio sua-
det, ut dicta dos in sua primæva constitutione ejus loco suc-
cedat, sed dicitur potius remanere in propria, & simplici
natura dotis, & tunc aliam legitimæ naturam non assumit,
cum primum, mortuo scilicet patre, competit jus petendi
legitimam, ut post Bruo. communiter secutum *consil. 9 n. 3.*
3 ad propositum ratiocinatur Gabr. *cons. 116. n. 30. lib. 1.* Hod.
cons. 75. n. 51. & seqq. lib. 2. Marescot. *var. res. lib. 6. c. 28. n. 2.
§. igitur*, Cyriac. *discept. 64. n. 4. & 5.* Rota *dec. 459. n. 7. & 8.
p. 4. tom. 2. rec.* Seraphin. *dec. 815. n. 4.* Idque procedere etiam
ad effectum, ut fructus non debeantur tanquam de legiti-
ma, cum duntaxat a die obitus patris debeantur, *leg. Papi-
nianus 8 §. unde si quis, ff. de inofficioso testamento*, arguit,
4 Rot. cor. Ubald. *dec. 242. n. 3.* & in puncto probat Andreol.
contr. 591. n. 12. & in his terminis loquitur Decisio Romana
Dotis 22. Januarii præteriti, cor. R. P. D. Emerix, §. *præfatis*,
ubi idem dictum fuit fructus deberi etiam soluto matrimo-
nio, quia non solum attento statuto Urbis dos succedit lo-
co legitimæ, verum etiam ea relicta fuit a patre, & in suo
ultimo Testamento, & sic assignatio erat collata in tempo-
re habili, in quo assumere poterat vires legitimæ.

Non obstat, quod pater etiam vivens possit prævenire in
assignatione legitimæ filiæ, juxta text. *in l. si quando §. &
5 generaliter C. de inofficioso testamento*, tuncque prævenisse
dicitur, quando, prout hic, filiæ assignat dotem pro o-
mni, & toto eo, quod prætendere potest de bonis patris,
ut *ex leg. cum quid de peculio 56 §. fin. ad leg. falcidiam* dicit
6 Castr. *cons. 312. n. 4. lib. 1.* quia, quidquid sit de veritate o-
pinionis prædicti Castr. in objecto allegati, quam tamen non
esse tutam advertit Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 1. q. 8. num. 25.*
7 non repugnat, quod pater possit prævenire assignando fi-
liæ in vita, quod in morte sine rationabili causa eidem tol-
lere non valet, & tamen, quod talis assignatio non induat
naturam legitimæ, nisi in tempore habili, hoc est succe-
dente morte patris; quinimo Doctores, qui in his terminis
8 dicunt dotem vivente patre filiæ assignatam succedere loco
legitimæ, cum hac distinctione intelligendos ultra deci-
sionem cor. Seraph. superius relata, notat Bos. *de dot. cap. 6.
§. 9. n. 12.* Et ita utraque.

R. P. D. P I O.

Romana Immissionis.

Luna 18. Martii 1694.

A R G U M E N T U M.

Hypotheca per spatium decennii præscribitur, & credi-
tori minime in integrum conceditur restitutio, si scien-
tiam habuerit distractionis rei hypothecatæ, ex iis quæ
etiam notavit Card. de Luca *de credit. disc. 13.* Exerci-
tium juris offerendi contra tertium spatio decem an-
norum præscribitur.

S U M M A R I U M.

1 *CReditor posterior potest avocare possessionem ab
anteriore per jus offerendi.*
2 *Dummodo sit creditor cum Hypotheca, vel possideat.*
3 *Tertius possessor post lapsum decem annorum est tutus
adversus hypothecam alterius creditoris.*
4 *Propter ignorantiam conceditur restitutio in inte-
grum.*
5 *Appositio publica inscriptionis facit rem omnibus no-
tam.*
6 *Emptiones fiunt prævia perquisitione tituli, ex quo
bona pertinent ad venditores.*
7 *Scientia venditionis claudit viam restitutioni in in-
tegrum adversus præscriptionem.*
8 *Per lapsum triginta annorum præscribitur jus offe-
rendi.*
9 *Hypotheca vero præscribitur per decennium.*

D E C I S I O XXXVII.

IMmissionem, quam ex jure offerendi A. C. Thomatus con-
cesserat Alphonso, & Laurentio fratribus de Cavallerinis
super quibusdam domibus, olim ad Filunardos spectantibus,
& modo virtute adjudicationis possessis ab Archihospitali
Sanctissimæ Consolationis Urbis, denegandam esse hodie
cor. me DD. censuerunt; mon ea eo, quod licet creditor po-
sterior avocare possit ab anteriore possessionem per jus offe-
rendi, juxta firmata per Rot. *dec. 36. n. 6.* post Pacificũ de Salv.
Interd. & in articulo discusso in Asculana Juris offerendi 1
22. Martii 1688. §. *Attamen*, & 4 Martii 1689. cor. Rev. Tu-
ronensi; nihilominus ubi, prout in casu proposito, deficit
hypotheca, non est locus Juris offerendi, nisi tamen offerens
possideret, ut docent Bald. *cons. 50. n. 2. lib. 1.* Cenl. *de jur. of- 2
fer. cap. 2. n. 2. & 3.* Motor. *eod. tit. de 2. creditore offer. n. 12.*
Thesaur. *dec. 257. n. 4. & 5.* Rota cor. Mantic. *dec. 126. n. 5.
& 6. dec. 937. n. 1.* cor. Seraph. *& dec. 43. n. 7.* cor. Bichio.

Quod autem iidem fratres actores destituti sint hypothe-
ca; satis manifeste convincitur, ex quo domus, de quibus a-
gitur, usque ab an. 1649. fuerunt adjudicatæ Archihospitali, &
fratres prædicti an. 1691. Judicium instruxerunt super Im-
missione, quo fit, ut post lapsum ann. 45. circiter, inutilis pe-
nitus remaneat omnis actio, attenta juris præscriptione, se-
cundum quam tertius possessor, post spatium decem anno-
rum, libertatem vindicat adversus hypothecam creditoris
inter præsentes, ad text. *literales in l. 1. & 2. C. si advers. Cred.
præsc. opp. l. Cred. 2. ff. de advers. temp. præscr.* Gl. in *l. cum no- 3
tissimi in principio verb. spatiis C. de præscr. triginta vel qua-
draginta annorum* Alex. *cons. 83. n. 7. v. alterius, & cons. 220.
n. 1. lib. 6.* Roland. *cons. 79. n. [illegible] lib. 1.* Gabr. *comm. concl. concl. 7.
n. 8. de præs.* Felic. *de Cens. lib. 3. c. 4. n. 12.* Scapuc. de Salv. *lib. 2
q. 21. n. 1 & seqq.* Afflict. *dec. 139. n. 1.* Rota *dec. 291 n. 3.* coram
Mantic. *dec. 85. n. 2. & 86. n. 2.* & cor. Bichio *dec. 381. n. 15.*

Absque eo, quod memorati fratres juvari potuerint asser-
ta ignorantia secutæ alienationis, qua stante beneficium re- 4
stitutionis in integrum solet impartiri; quandoquidem tan-
tum abest, ut in præsenti, ignorantiæ præsidium suffragetur,
quin potius ex pluribus actibus, ac circumstantiis insimul,
ut fieri debet, coacervatis, non indubia insurgat scientia
dictæ alienationis; nanque constat ex facto, quod bo. me.
Guarnerius actorum pater ante deliberationem harum do-
munculam plura contraxerat Cambia cum Filonardis,
nempe sc. 800. de anno 1644. sc. 400. de anno 1646. & scut.
420 de anno 1648. ex qua contractuum multiplicitate be-
ne argui licet in Guarnerio scientia facultatum domus Fi-
lonardæ, cum non sit verisimile, quod ipse alias vir dili-
gentissimus, prius non se informaverit de effectibus dictæ
domus, cui summam adeo considerabilem fidebat.

Rursus ad clarius ostendendam scientiam adjudicationis,
accedit, quod eadem publice, & palam, mediante consueta
Edictorum affixione, peracta fuit, quodque de anno sub-
sequenti 1649. Archihospitale supra faciem corporum sibi 5
deliberatorum apposuit lapideam inscriptionem cum insi-
gnibus denotantibus dominium sui ipsius, quod apprime
demonstrat notorietatem distractionis in Archihospitale,
quæ soli Guarnerio ignota esse non potuit.

Atque his omnibus additur, quod idem Guarnerius de an-
nis 1662. & 1663. solvit pro Filonardis Faustinæ Bonesiæ
fructus Censur ab eadem empti, quem deinde ipse acquisivit
in sorte de ann. 1669. qui Census erat impositus super medie-
tate domus, seu Palatii, seu quo dici debent comprehensæ
istæ domunculæ, cum in instrumento impositionis vocen-
tur pro confine bonæ domus de Cavaleriis. Ulterius de
an. 1655. Guarnerius conduxit hanc eandem domum a Filo-
nardis, illamque postmodum emit an. 1671. & in emptionis
Instrumento apponuntur pro confine domunculæ adjudica-
tæ Archihospitali, cum speciali expressione, quod ad illud
spectabant; & demum eodem anno 1671. sæpe memoratus
Guarnerius emit ab Archihospitali alterum ex hisce corpo-
ribus eidem adjudicatis; quæ inquam emptio optime con-
cludit scientiam adjudicationis; notum enim est, emptiones 6
bonorum non fieri, nisi inspectis prius, seu disquisitis titu-
lis, ex quibus bona empta ad venditores pervenerunt.

Ex hac igitur serie contractuum exordium ducente ab an-
no 1644 satis superque datur intelligi, quod non sit verisi-
mile Guarnerium, ejusque filios insimul convivences, igno-
rasse dictam deliberationem trium corporum contiguorum
Palatio, ab eisdem inhabitato; & propterea ex recensitis
circumstantiis vicinitatis locorum, aliisque similibus, da-
ta scientia distractionis adversus præscriptionem, restitu- 7
tio in integrum non indulgetur, Mascard. *de probat. lib. 2.
concl. 879. n. 12. & seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs.
13. n. 99.* Rot. cor. Arguell. *dec. 87. n. 18.*

Quæ

Quæ cum ita sint, adversari nequit objectum, quod ad inducendam præscriptionem juris offerendi simplex decennalis temporis decursus minime sufficiat, sed triginta an-
8 norum lapsus requiratur. Quoniam præter quod ex hucusque prænotatis, nedum triginta, verum quadraginta, & ultra anni effluxerunt, adeout ex hoc longissimo tempore Jus offerendi remanserit præscriptum, fugatur tamen quævis difficultas, animadvertendo, quod hic præscriptio directe non proponitur adversus Jus offerendi, sed tantum contra hypothecam, a qua, tanquam effectus a sua causa, Jus istud exoritur; quo casu etiam minori spatio triginta annorum præscribitur, cum ad hunc effectum lapsus decennii satis sit, prout in puncto distinguit Rot. in Narnien.
9 juris offerendi 17. Febr.1678. §. *Quamvis*, cor. Reverendiss. Boulemont.

Et ita post secundam causæ propositionem, utroque parte audita, resolutum fuit.

R. P. D. P R I O L O.

Romana Census.

Veneris 13. Junii 1698.

A R G U M E N T U M.

In terminis Statuti Urbis Romæ plures enumerat casus Card. de Luca *de credit. disc.* 146. in quibus filiusfamilias absque Patris consensu obligetur; alterum autem præsens decisio adnectit, quando nempe filius obligatur pro Patre.

S U M M A R I U M.

1 *DEfectus deficientiæ actorum opponi non potest ab eo qui acta integre transportare debebat.*
2 *Filiusfamilias valide de Jure excepto mutuo obligatur*, & n.5. & 6.
3 *Limitatur in urbe ob existentiam statuti.*
4 *Statuti tamen dispositio locum non obtinet, si filiusfamilias obligetur pro patre.*
7 *Statutum Urbis in contractibus filiorum familias exigit consensum patris non pro integranda persona filii, sed pro interesse ipsius patris; & ideo potest hic consensum adhibere in contractu etiam ad sui favorem celebrato*, & n.8. & 9.
10 Soccin. *cons.*23. *& cons.* 112. *lib.*2. *reprobatur.*
11 *Decis.* 136. *part.* 16. *& dec.* 305. *part.* 17. *in quo casu procedant.*
12 *Dec.* 338. *p.* 3. *declaratur.*
13 *Ut filiusfamilias adversus obligationem pro patre emissam restitui possit, requiritur, quod enormissime fuerit læsus, adeo ut qualibet læsio non sufficiat.*
14 *Ad resumendam læsionem, & illius exclusionem, respici debet initium contractus, & n.*15.

D E C I S I O XXXVIII.

CEnsui imposito a Paulo Falconerio in summa sc.2100. ad favorem Primiceriatus Ecclesiæ Metropolitanæ Senen. accessit tanquam principalis, & in solidum Lælius Falconius; cumq; pro implemento omnium in Instrumento contentorum, non minus se obligaverit ad fructuum solutionem, quam ad fidejussoris renovationem, conventus per modernum Primicerium hujus census creditorem fuit ab A. C. ad utrunque condemnatus, & hodie in gradu appellationis Rota censuit mandatum esse exequendum.

Constat namque de illius validitate ex revolutione actorum, & quamvis in processu non appareat mandatum fuisse via directa relaxatum contra Personam Lælii, justificatur tamen ex fide Notarii, quod in ejus actis reperitur; fuit mandatum in curia, & contra Illustr. DD. Paulum Franciscum, & Lælium de Falconeriis ex adverso principales, & in solidum obligatos; a qua mādati relaxatione appellando ipsemet Lælius, fassus fuit, mandatum fuisse relaxatum contra ipsum, canonizatum per Signaturam cum clausula: *Si quid exequendum*, & in commissione mihi directa expresse fit mentio de tali mandato, & ad tenorem Commissionis passus est subscribi dubium; unde post tot, tantasque confessiones non potest amplius impugnare relaxationem d. mandati contra ipsum, nec impedire illius executionem ex quo non reperitur in extractu, quia ab ipso, uti appellante, omnia acta sunt transportanda, & nostræ partes non sunt,
1 nisi respondere juxta commissionem nobis directam, & ad formam dubii inter Partes concordati.

Justitia vero promanat ex Instrumentali obligatione Lælii, qui licet de tempore initi contractus esset filiusfamilias
2 fidejubendo pro patre potuit valide obligari, ad text. *in l. filiusfamilias C. de fidejussor*, ibique gloss. *& scribentes*, & tradit Rot. coram Gregor. *decis.* 120. *num.* 1. §. *cum seq. &*
in rec. dec. 580. *num.* 1. *part.* 1. *& decis.* 338. *num.* 3. *part.* 3.

Nec validitatem hujus obligationis avertere potuit peculiaris dispositio statuti Urbis *l.* 1. *cap.* 152. irritantis ipso jure 3
contractus gestos a filiisfamilias, quia cum ibidem excipiantur illi contractus, qui facti fuerunt de consensu Pauli Francisci, dicitur plenissime satisfactum dispositioni ejusdem statuti, ut comprobat Rota apud Zacch. *de oblig. Cam. dec.* 241. *n.* 3. & in Romana Cambiorum 16. Martii 1689. §. *si quidem*, cor. bon. mem. Rondinino.

Non relevante, quod in hoc contractu, in quo principaliter agebatur de interesse patris, non potuerit ille in sui commodum authorizare sine Judicis decreto obligationem filii, 4
quia cum Lælius de tempore susceptæ obligationis esset jam major, & attento jure communi ex communi contractu, excepto mutuo, potuisset efficaciter obligari, ad Text. *in l. filiusfamilias* 38. *ff. de act. & oblig.* cum non minus habiles, integri, & sani judicii censendi sint filiifamilias majores, quam qui sui Juris sunt, ut bene ponderat Honded. *cons.* 32. *n.* 108. *lib.* 1. Facchin. *contr. jur. lib.* 1. *cap.* 24. *vers. tertium*, 5
medic. decis. 24. *n.* 19. & Rot. post Zacch. *de oblig. Cam. d. dec.* 241. *n.* 10. data proinde in illis inhabilitate ad contrahendum, patris consensus non erat necessarius ad integrandum illorum personam; cumque videatur potius requisitus a statuto ratione solius præjudicii, quo Patri evenire potuisset, non remanet impeditus, quominus possit consensum adhibere in contractu etiam ad sui favorem celebrato, ut distin-
guendo tradunt Mans. *de cons. exeq. lib.* 1. *ampl.* 10. *n.* 10. *cum* 6
seqq. Paschal. de Patr. *potest. p.* 1. *cap.* 100. *n.* 77. *& seqq.* Add. *ad Pegn. dec.* 473. *n.* 23. *vers. quod est verum*, & Rot. *in rec. dec.* 59. *per tot. part.* 1. *& dec.* 338. *n.* 3. *p.* 3. & in puncto nostri statuti comprobat Card. de Luc. *de alien. in suppl. disc.* 63. *sub n.* 8. *& de donat. disc.* 39. *sub n.* 2. & expresse in Romana Census apud Zacch. *de oblig. Cam. d. dec.* 241. *per tot.* & in alia Romana Census 14. Januar. §. *non obstat*, & 28. Junii
1686. §. *multo minus*, cor. clar. mem. Card. Matthæjo. 7

Et quod statuentium intentio fundata fuerit in solo præjudicio Patris, visum est ex eo, quod antiquitus filiusfamilias assimilatus servo, nihil habebat, de quo disponere posset sine Patris consensu, itaut disponendo potius ipse Pater con-
sentiens, quam ipsum filium contrahentem actum gerere vide- 8
retur; unde cum per ejus novum secuta fuerit ex postea introductio peculii adventitii cum tot aliis limitationibus, cum quibus subtrahi potest a patre ususfructus legalis illis debitus, voluerit proinde statuentes in hac juris alteratione, quanto melius fieri potuisset, consulere patris indemnitati; ideoque sequendo normam Text. *in l. cum non solum* §. *ipsum autem C. de bon. quæ liber.* ubi disponitur melius esse coarctare juveniles calores, ne cupidini dediti tristem exitum sentiant, non absolute, sed quatenus sine patris consensu contraxissent, inhabilitarunt filiosfamilias, ne ita ex improvidis illorum obligationibus, inconsulto patre, factis circa ea, quæ cadebant sub eorum dominio, pluraque resultarent inconvenientia ipsimet patri præjudicialia, ut optime ratiocinando comprobat Card. de Luc. *de donat. in supplem. d. disc.*
sub n. 9. *vers. hinc sequitur cum seq.* & apposite advertit Merl. 9
Pignat. *contr. jur. lib.* 2. *cap.* 99. *n.* 49. *cum seqq.*

Nec obstant authoritates in contrarium allegatæ, quia
ultra quam quod Socc. *cons.* 23. *& cons.* 112. *lib.* 2. recursum 10
habuit ad inanes, & futiles rationes, ut ait Pignat. *d. contr.* 100 *n.* 5. ibique etiam confutantur Paleott. & Molphes. pariter ex adverso adducti, ut videre est *n.* 57. *cum seqq.* nihilominus *dec.* 136. *p.* 16. *&* 305. *p.* 17. *rec.* non applicantur casui
nostro, quia loquuntur in terminis statuti Bononiæ, ubi 11
suppositum fuit patris consensum præcise requiri ad inte-
grandam personam filii, & *dec.* Burat. *in* 44. quæ est repeti- 12
ta *in rec.* 338. *p.* 3. potius retorqueor, quia procedendo cum distinctione superius insinuata, admittit, partem posse adhibere consensum in sui favorem, quatenus consensus fuesit a statuto requisitus *pro solo interesse*.

Nec dicatur, quod metus reverentialis semper a Jure præsumptus in contractu gesto per filium ad beneficium patris, nulla conveniente causa justa, & necessaria ad obligandam filium, satis sit ad annullandam illius obligationem, quoties, prout hic, obætam patre Lælius filius promissam relevationem consequi non poterat a Patrimonio paterno.

Quoniam prætermisso, quod solus metus reverentialis non est aptus ad inducendam contractus rescissionem, nisi etiam copulative concurrat enormissima læsio, cum non omnis læsio sufficiat, quia aliquādo lex fingit, filios non fuisse læsos, ut egregie ponderat Merl. Pignat. *d. contr.* 300. *n.* 60.
cum plur. seqq. nihilominus in casu præsenti quælibet exceptio 13
læsionis sublata remansit per relevationem a Patre promis-

sam, qui cum de tempore initi contractus usque ad obitum
possederit opulentissimam primogenituram, etiamsi non ha-
14 buisset alia bona libera, potuisset ex illius fructibus filiũ re-
levare, ut in individuo firmat Rot. cor. Cocc *dec.* 1544. *n.* 23.

Absque eo, quod urgeat in contrarium ratio reddita a
Lelio de bonis hæreditariis etiam in concursu creditorum,
quia cum hodierna discussio paternæ hæreditatis non o-
stendat illius insufficientiam, & inhabilitatem de tempore
fidejussionis viginti & supra annos emissæ, satis est, quod
de illo tempore, quo fuit promissa relevatio, Paulus Fran-
ciscus poruerit esset idoneus ad istius præstationem, ut læsio
remaneat omnino exclusa, ut in his terminis comprobat
15 Rota *dec.* 364. *n.* 21. *& dec.* 582. *n.* 19. *& seqq. p.* 4. *tom.* 3. *rec.*
& in d. Romana Census 14. Jannarii 1686. §. *minus relevat*,
cor. Matthæjo. Et ita utraque.

R. P. D. C A C C I A.

Romana Pecuniaria.

Veneris 9. Maii 1692.

A R G U M E N T U M.

Expleta fuerat promissio favore personæ declarandæ, hinc
deciditur, an sufficiat pro illius executione existentia
Apocæ penes Actorem corroborata ex declaratione
emissa per alterum ex interesse habentibus.

S U M M A R I U M.

1 D*Eficientibus qualitatibus dispositionis, deficit ipsa dispositio.*

2 *Confessio unius ex promissoribus prajudicat cateris.*

3 *Prasentans Apocham ostendit se esse personam in ea contemplatam.*

4 *Declaratio unius ex correis debendi, tunc aliis prajudicat, quoties per illam non inducitur nova obligatio favore tertii.*

5 *Et ad hoc ut prajudicet, debent concurrere adminicula talem declarationem coadjuvantia.*

6 *Nominatio, & declaratio, qua respiciant substantiam contractus, fieri debent intra annum.*

7 *Tarditas in petendo creditum denotat simulationem crediti.*

8 *Maxime si fuerit expectata mors informatorum de negotio.*

9 *Deficiente una ex qualitatibus copulative requisitis ad inducendam obligationem, corruit ipsa obligatio.*

10 *Procurator non potest reportare promissionem a clientibus.*

D E C I S I O XXXIX.

Vita functo de anno 1655. clar. me. Cardinali Ceva illius
hæreditatem ab intestato adiverunt Archidiaconus
Mansuinus Ceva, Carolus Franciscus, & Gazlascus fratres
de Baylis, qui ut facilius bona hæreditaria ab aliis occupata
cum effectu consequerentur, per apocham Camerali obli-
gatione, & juramento munitam constituerunt se soluturos
sc. 2000. personæ in calce apocæ describendæ, seu nominan-
dæ pro notitiis, & ministeriis sibimetipsis præstitis ad effe-
ctum hæreditatem prædictam consequendi, quandocunque
illam, vel illius partem adepti fuissent, ibi: *Volendo corrispondere agl'oblighi, che dichiariamo tenere alla persona ben conosciuta à quello, che sarà nominato qui sotto &c. promettemo alla persona, che sarà nominata qui sotto, & alla quale non havemo confidato il senso, e voler nostro, e parimente quello, al quale professiamo havere tali oblighi, & in conseguenza voler dare questa recognitione, promettemo di dare, e pagare la somma, e quantità di scudi 2000. quali però volemo, che il nominato qui sotto li paghi, e debba pagarli à quello, che noi confidentemente, e quale in confessione gl' havemo confidato, e nominato; anzi che per maggior cautela di essa persona, alla quale volemo si dia d. denaro &c. detta somma la donamo alla medema persona, che sarà nominata, ò dichiarata anco estragiudicialmente da quello, che verrà descritto qui sotto, e che ci restituirà, e si consegnerà la presente poliza, & scrittura ad ambedue.*

Elapsis duodecim annis, & post obitum Gazlaschi unius
ex coobligatis, apocham hanc in actis Notarii Curiæ Ca-
pitolinæ exhibuerunt Archidiaconus Mansuinus, & Fran-
ciscus Leopardus, cui tanquam personæ in eadem apocha
contemplatæ nonnulla nomina debitorum ad hæreditatem
d. Cardinalis spectantia, sed ut eventus docuit, inexigibilia,
idem Mansuinus assignavit inscio penitus Carolo Francisco
altero cohærede Cardinalis tunc superstite. Post decursum
vero aliorum annorum 20. quo tempore decesserant omnes
memorati hæredes, ac prior Cordeta eorum agens, & con-
sanguineus, & respective cohæres, judicialiter egit Leopar-
dus adversus Claram Margaritam prædictorum fratrum de
Baylis sororem, & hæredem beneficiatam pro consignatione
sc. 2000. cor. bo. mem. Rondinino, tanquam judicato sacri
Montis Pietatis, & concursus alias introducti super bonis
hæreditatis Cardinalis Cevæ, & mandatũ pro integra sum-
ma reportavit; a quo mihi uti Prælato causa appellationis
commissa, cum pluries consuluerim dominos, an mãdatum
prædictum sit exequendum, nec unquã ob discordias suffra-
giorum capi potuerit resolutio, hodie suffragantibus ex do-
minis 5. & 6. mandatũ non esse exequendum responsum fuit.

Ex duplici namque persona, ad quam respexisse promit-
tentes contextus apocæ ostendit, neutras qualitates habere
Franciscum Actorem Dominis videbatur: Non quidem pri-
mæ, quæ in calce ipsius Apocæ describi, & explicari debue-
rat, cum vere descriptio hujusmodi non appareat; nec con-
sequenter secundæ, ad cujus favorem commodum promis-
sionis erat proventurum, si adhuc incerta est prima, cujus
fidei nominatio alterius commissa fuerat: deficientibus au-
tem qualitatibus, quas pro effectu eorum dispositionis pro-
mittentes desiderarunt, ipsam quoque dispositionem cor-
ruere necesse est, *l. Fulginius, §. 1. ff. quibus ex caus. in poss. ext. l. si ususfructus, ff. quibus mod. usufruct. amitt.* Cravett. 1
cons. 435. *n.* 51. Rota *dec.* 12. *n.* 11. *p.* 7. *rec.* & cor. Merlino
dec. 94. *n.* 2. & cor. Priolo *dec.* 370. *n.* 2.

Non obstat, quod utcunque servata præcise non fuerit for-
ma volita a promissoribus nominationem personæ ab ipsis
in scripta apocha contemplatæ, adhuc Franciscus se talem
ostenderit, sive ex ipsius nominatione facta, ut præfertur,
ann. 1662. per Mansuinum unum ex promissoribus, cujus
confessio præjudicet etiam aliis Correis debendi, ut probat
Angel. *de confess. lib.* 3. *q.* 9. *n.* 7. *& seqq.* Rota *decis.* 4. *n.* 4. 2
cor. Peutinger. sive ex restitutione, & præsentatione apocæ,
de cujus restitutione pro bona cautela promissores convene-
runt, ad tradita per Stracch. *de adject. p.* 4. *q.* 2. *n.* 9. *&* 10.

Declaratio siquidem unius ex Correis debendi, quæ ut 3
plurimum afficit etiam alios coobligatos, eorumque hære-
des, & successores, si declarans procedat per viam simplicis
declarationis nihil de novo inducentis, hoc quidem non
operatur, ubi, ut in præsenti, agitur de inducenda nova 4
obligatione favore personæ, nec descriptæ in apocha, nec
nominatæ a descripto in illa; cum enim ex iisdem descri-
ptione, & nominatione juxta legem volitam a promissori-
bus substantia eorum obligationis descendat, inde fit, ut
non simplex declaratio, sed nova dispositio ex utroque hoc
actu emergat, quæ propterea per unius consensum cæteris
non accedentibus in eorum præjudicium perfici non potuit,
l. Juris gentium, §. adeo, & l. ab emptore, ff. de pactis, An-
char. *cons.* 117. *sub n.* 3. Dec. *cons.* 533. *in fine*, Menoch. *cons.*
161. *n.* 49. Surdus *cons.* 222. *n.* 29. Urceolus *consult. for. c.* 4.
n. 26. Rota *dec.* 22. *n.* 10. *p.* 12.

Potissimum vero quia nulla adsunt adminicula declara-
tionem ipsam coadjuvantia, qualia ad effectum inducendi
præjudicium Correo necessaria esse monet idem de Angel. 5
loc. sup. cit. & Rota *dec.* 169. *n.* 3. *&* 4. coram san. mem. Ale-
xandro VIII. Imo e converso plura concurrunt, quæ vel a-
pocham fuisse ineffectuatam, vel suspectam personam il-
lam exhibentem ostendunt: Quandoquidem cum illa exa-
rata de anno 1656. nonnisi post duodecim annos in lucem
prodierit, & tunc quidem solummodo ostensa Archidiaco-
no Mansuino decoctionis suspecto, omisso Carolo Franci-
sco altero ex subscribentibus tunc superstite, & in Urbe
commorante, maxima inde oritur suspicio, quod Man-
suinus colludendo cum Leopardo, ipsi apocham alioquin
ineffectuatam tradiderit in retributionem forsan proprii
debiti, vel ex causa alterius cessionis inferius nominanda,
cum alias nulla alia videatur assignabilis ratio, ob quam
subscribentes eodum declarationem favore Leopardi di-
stulerint, nisi quia infectum remanserit opus, sub cujus spe
promissio concepta fuerat, & ideo neglecta fuerit declara-
tio Caroli Francisci coæquale interesse habentis, quia ista
detegere forsan poterat latentem dolum.

Neque diuturnitas temporis in procuranda declaratione
adscribenda est ipsarum litium durationi, quibus tantum-
modo expletis promissio effectuari debuerat. Quamvis e-
nim ad exitum ipsarum litium protracta fuerit promisso-
rum executio, actio tamen pro impetranda declaratione
usque ab initio celebrati contractus orta fuit. Imo regulare
est, quod hujusmodi declarationes, sive nominationes a
quæ respiciunt personam, & concernunt substantiam, &
perfectionem contractus, intra annum fieri soleant, juxta
doctrinam Bald. *in consil.* 470. *n.* 2. *vers.* 4. *ratio est volum.* 5. 6
Cenc. de cens. *q.* 67. *sub n.* 14. Surdus *dec.* 226. *n.* 4. *& seqq.*
Rot. *dec.* 320. *n.* 3. *p.* 17. *& dec.* 163. *n.* 7. *p.* 19.

Rursus

Rorsua augetor suspicio, ea quo non antea qoam post decursum aliorum annor. 20. a die pręfatæ declaratidnis Leopardus apocham in Judicium protuletit; tarditas enim hæc in petendo creditum considerabilis quantitatis, præser-
7 tini attenta qoalitate creditoris non admodum divitiis affluentia, simulationem redolet, *l. si quis forte* §. 1. *ff. de pœnis*, Cephal. *conf.* 257. *n* 32. *& seqq.* Masentd. *de probat. concl.* 740. *n.* 17. Ofaseh. *dec.* 117. *n.* 9. Butattus *dec.* 301. *n.* 12. Rota *in rec. dec.* 142. *n.* 14. *p.* 16. ita ut dilata videatur pe-
8 titio, ut expectaret obitus eorum omnium, qui hoc negotium bene novetant, ut prosequitur eadem *decis.* 142 *n.* 15. Non obstante, quod hæreditates debirorum usque ad annum 1621. caroerint hærede, contra quem Leopardus suaa diiigere potuisset actiones, quia æque bene, imo facilius agere potoisset adversus curarorem hæreditati jacenti deputandum.

Ea his autem prosternitur argumentum, quod constituebarut in retentione apocæ penes Leopardum, quia cum de hac sola circumstantia contenti non fuerint promissores, sed ulterius ad perficiendam eorum obligationem requisivetins nominationem facitndam a persona in pede apocæ de-
9 scribenda, utique iis attentis, vel dicendum est apotham obligationis effectum non peperisse, vel eum deficiat altera ex qualitatibus, quas copulative promissores ipsi desideratunt, *l. si heredi plures, ff de condit. & demonstr. cap. fin. de verb. signif.* Paris. *conf.* 42. *sub n.* 9. *lib.* 9. Lotter. *de re benefic. l.* 2. *q.* 21. *n.* 24. Rot. *dec.* 151. *n.* 12. cor. sa. me. Alex. VIII. & cor. Priolo *dec.* 23. *n* 2. aliunde, quam ex sola declaratione Mansuini, certificanda est illius perfectio in persona Francisci, interquem, & ipsum Archidiaconum nimis facilis fuisset collusio cum præjudicio tertii.

Neque ad probandam apocæ effectuationem, quodque Franciscus vere fuerit Persona a promissoribus contemplaa, magis ipsis prodest cessio, quam pretio sc. 300. reportavit ab Hieronymo Carcatasio tanquam donatario, & hærede Antonii Partoi, qui patrocinium præstitie promissoribus in litibus criminalibus ortis super hæreditate Card. Cevæ.

Tum quia cessio ipsa nil aliud præsefert, quam contractum emptionis, & venditionis inter Leopardum, & Carcatasium, & tanquam extranea a præsenti inspectione, in nihilum coadjuvat assomptum actoria, ut de per se patet; tum quia inde potius argui posse videbatur controversam apocham forsan ab Hæredibus Cardinalis exaratam favore Antonii, qui usus fuerit hisce ambagibus, ea quo prohibitus
10 esset promissiones hujusmodi a Clientibus reportare, *l. si quis advocatorum C. de postuland.* cum concordantibus, eandem postea in pręcitato contractu cessisse Hieronymum Leopardo, contra quem de illicita quotæ litis pactione opponi non poterat: atque ita se rem habuisse colligebatur ex data cessionis stipulatæ 23. Januarii 1668. & ea data declarationis lactæ a Mansuino die 23. Martii ejusdem anni, nulla præsertim assignata ratione, cur Leopardus, si prius apocham habuisset, tandiu distulerit declarationem a promissoribus reportare, cur non omnibus exhibuerit, cur citius in Judicio non egerit, & cur demum non solum promissam recompensationem petere, verum etiam pecunias in lite expositas recuperare neglexerit, juxta superius deducta, & late tradita per Surd. *dec.* 105. *per tot.*

Et ita in hac quarta propositione resolutum fuit, utraque.

R. P. D. MOLINES.

Romana, seu Neapolitana Concursus.

Veneris 5. Martii 1694.

ARGUMENTUM.

An creditor chirographarius, ex cujus diligentia pecuniæ retractæ fuerunt, in illis præferatur hypothecario.

SUMMARIUM.

1 *Creditor hypothecarius præfertur Chirographario quamvis anteriori.*

2 *Obligatio Cameralis continet in ventre hypothecam omnium bonorum.*

3 *Apocha privata, trino teste, & obligatione Camerali munita, æquiparatur publico instrumento.*

4 *Conveniri quis debet in loco, ubi contraxit, & solutionem destinavit.*

5 *Dummodo ibidem debitor promptum se offerat solvere.*

6 *Alioquin Creditor potest ubilibet convenire suum debitorem, deducto tamen eo, quod interest eum conveniri in loco destinatæ solutionis.*

Decis. ad Theatr. de Luca Vol. III.

7 *Inter creditores Chirographarios non datur prioritas; sed omnes veniunt per contributum.*

8 *Creditor qui prævenit in captura sui debitoris, præfertur in concursu cæterorum.*

9 *Declaratur, ut procedat, quando insecutus fuit fugientem, & sibi pecunias captas appropriavit.*

10 *Pecunia deposita remanet in dominio debitoris.*

11 *Et super ea omnes creditores possunt concurrere.*

12 *Factum creditoris posterioris non nocet anteriori.*

13 *Creditor anterior avocat pecuniam consumptam a posterioribus.*

14 *Expensæ factæ per posteriorem creditorem in capiendo communem debitorem, sunt reficiendæ ante omnia.*

DECISIO XL.

SUper consignatione pecuniarum existentium in depositaria Urbana quantitatis sc. 3086.80. provenientium a Gabriele Riccio communi debitore, altercantibus pluribus ejus creditoribus, decrevit A.C. Thomatus judex concursus, eas consignandas esse primo loco creditoribus hypothecariis, nempe Thomæ Gratiano in summa sc. 1501.85. una cum expensis mandati, ejusq; executione, & Antonio Massinago pro sc. 3000. rejecto Honuphrio de Penna, licet creditore hypothecario in ducatis Neapolis 776. secundo loco creditoribus Chirographariis, scilic. eidem Gratiano pro sc. 456.61. Jacobo Rotæ pro sc. 816. 16. Adversus quod decretum cum Signatura Justitiæ appellationis causam commisisset cum clausula, *si quid exequendum*, hodie disputatum fuit dubium, an mandatum de consignando A.C. sit exequendum, seu potius, cui sit facienda consignatio pecuniarum, de quibus agitur? & Domini responderunt, mandatum non esse exequendum, sed pecunias consignandas esse creditoribus hypothecariis secundum eorum anterioritatem, seu prioritatem, & deinde Chirographariis per contributum, deductis prius expensis factis per Gratianum, & Rotam pro carceratione d. Gabrielis communis debitoris.

Quoad primam partem moti sunt DD. ex literali censura Text. *in l. Creditor* 12. §. *si primus, ff qui potior. in pign. habeantur, & in l. eos* 9. *C. eodem tit.* ubi statuitur in judicio concursus hypothecarios creditores graduandos esse primo loco juxta anterioritatem temporis ipsorum post habitis Chirographariis, etiamsi anterioribus, & plene Merlin. *de pignor. lib.* 4. *tit.* 1. *q.* 14. *n.* 1. *& seqq.* Card. de Luca *de cred. disc.* 39. *n.* 52. Rot. post dictum Merlin. *dec.* 50. *n.* 54. *& dec.* 20. *n.* 2. *& seq. p.* 17 *& dec.* 439. *n.* 6. *& seqq p* 18. quæ sit pecunias consignandas esse D. Honuphrio de Penna pro d. Neapolis 776. qui pro hac summa est creditor hypothecarius, & anterior 1
Thomæ Gratiano pro scut. 1501. 85. qui pariter est creditor hypothecarius, uti habens pro se apocham privatam trino teste munitam cum obligatione Camerali continente in ventre hypothecam omnium bonorum communis debitoris, Zacch. *de oblig. Cam. q.* 5. *n.* 37. Rota *dec.* 358. *n.* 40. *p.* 19. quæ 2
apocha æquiparatur publico Instrumento in judicio concursus creditorum, *scriptura C. qui potior. in pign. habean.* Merl. *de pign. lib.* 4. *tit.* 2. *q.* 17. *a n.* 3. *cum seqq.* & deinde Antonio 3
Massinago pro scut. 300. pro qua summa ipse etiam est creditor hypothecarius, uti habens particulariter apocham privatam cum obligatione Camerali communis debitoris.

Absque eo, quod a numero creditorum hypothecariorum deleri valeat D. Honuphrius de Penna, ex quo Riccius communis debitor contraxerit Neapoli, ibique solutionem fieri voluerit, & promiserit, atque ideo alibi ille convenire non potuerit, Mant. *de tac. lib.* 14. *tit.* 29. *n.* 20. *&* 21. Antonell. *de tempore legal. lib.* 2. *n.* 258. *& seqq.* 261. Rot. post Zacch. *de* 4
oblig. Cameral. dec. 78. *n.* 6. *&* 7. Nam quidquid sit in casu, quo debitor se promptum obtulisset persolvere in loco destinato, de quo casu præcise loquitur Rota *d. dec.* 78. *n.* 6. *&* 7. 5
certum est, quod cum fuerit Riccius semper in mora, & d. Penna creditor, viceversa creditum habeat munitum obligatione Camerali, potest utiq; ubilibet convenire Riccium debitorem, deducto tantum eo, quod interest promissoris solvere in loco destinato, magis quam in eo, in quo convenitur, *l.* 2. *alias* 3. *ff. de eo, quod cert. loc. l. pecuniam, ff. de temp.* 6
Scac. *de Commerc. & Camb.* §. 2. *gl.* 7. *n.* 717. *cum seqq.* Turr. *eodem tr. disp.* 1. *q.* 30. *n.* 10. Olea *de Cess. Jur. tit.* 1. *q.* 6. *n.* 57 & optime respondit Rot. *d.* 2. *resol. alias* 34. *per tot.* coram Crescent. præsertim quia in instrumento mutui, seu crediti Pennæ addita fuit facultas illud exequendi in quocunque loco, & curia, & agitur de debitore notorie decocto, apprehenso in curia vigore mandati executivi contra reum relaxati, & qui in loco destinatæ solutionis solvere nequit.

Qui vero ad secundam partem, nempe creditorum Chirographariorum, quales sunt DD. Gratianus pro duabus *Pagherò* continentibus summam sc. 557. & Massinugus ibidem ex *Pagherò* sc. & Jacobus Rotæ similiter ex tribus *Pagherò* ascendent. ad sc. 1011. ratio decidendi desumpta fuit ex *l. pro debito, C. de bon. auth. Jud. possiden. & l. si plures, & §. plane, ff. de Tribut. act. l. privil. cred.* quibus statuitur, quod creditores carentes hypotheca, cohabentes tantum actionem personalem, qui Chirographarii appellantur non datur prælatio, nec prioritatis ratio habetur, sed ipsi in æquali gradu esse debent, & si bona communis debitoris non sufficiunt, tenentur inter eos communicare damnum diminutionis Bonorum, simulque veniunt in tributum, & faciunt inter se partes per concursum, solutioque fit non æquali-
7 ter, sed pro rata ejus, quod cuique debetur; de quo late Salgad. *labyr. cred. p. 2. cap. 4. n. 14. cum ibi allegatis.*

Nec obstat, quod depositum controversarum pecuniarum factum reperiatur ex summa cura, & diligentia præfatorum Thomæ Gratiani, & Jacobi Rotæ, qui pluries procurarunt fugientem debitorem insequi; itaut tandem in posse Curiæ devenerit vigore mandatorum contra eum relaxatorum, qui ad se eximendum a carceratione, curavit depositum facere controversarum pecuniarum. Ex quo inferebatur istos creditores præferendos esse cæteris, dum in captura debitoris
8 ejusque bonorum alios prævenerunt, *l. ait Prætor. 10. §. si debitorem meum, ff. qui in fraud. cred.* ubi Brunneman. *n. 24.* & Sebastianus de Nævo *§. si debitorem* Catoc. *dec. 109. n. 29. & n. 30.* Rodriq. *de Concurs. cred. p. 2. art. 3. n. 1.* Scaurol. *de Vit. Carc. lib. 3. §. 6. c. 4. a. 29.* atque ita hoc casu regula Contribuirnon habet locum, ea tradit, pro Merl. *de pign. lib. 4. tit. p. 36. a. 18.* & innuere videtur Rota *dec. 253. n. 11. & 12. p.*
Quoniam placuit DD. responsio, quod in præsenti casu non probatur Riccium communem debitorem captum fuisse actu fugientem, vel in itinere; quinimo constat ipsum domi suæ habitationis, hic in Urbe fuisse a Birrustiis repertum, ibiq; captum, & adminicula, ac testes examinati pro parte dd. Creditorum ad comprobandum d. Riccium fugitivum, sunt informia documenta non concludentia ipsum actum fugæ, qualis probatio in casu requiritur ut patet ex litera Text. *in d. §. si debitorem, ibique consecutos essem fugientem;* & ibidem Glos. Ulterius præfati Gratianus, & Rota non
9 appropriarunt sibi privata auctoritate proprium debitoris pecuniam; sed vigore mandatorum a Judice relevatorum curarunt capi debitorem, qui tertium exquisivit, ut sibi mutuaret pecunias ad effectum satisfaciendi præfatis creditoribus, istæque pecuniæ postmodum depositæ fuerunt in depositaria Urbana pro assecutione judicii: cumque pecuniæ hujusmodi non fuerunt per creditores actualiter ablatæ a debitore, nec in eorum dominium transiverint, ut pro obtinenda prælatione requirunt Catoc. Rodriq. & alii in objecto ci-
10 tati, & probant ea d. §. *si debitorem*, ibi: *& abstulissem ei id quod mihi debebatur*, sed uti depositatæ a debitore, in ejus dominio remanserint, & stare dicantur, *l. extat, ff. de eo, quod met. causa,* Rota *dec. 482.* cor. Rembold. *& dec. 341.* cor. Bi-
11 chio, *utroque tom 2.* inde est omnes creditores in dd. pecuniis concurrere posse tanquam bonis communis debitoris, Salgad. *in Labyr. cred. p. 1. cap. 11. a n. 22. ad n. 29.*

Etenim quatenus constaret de actuali fuga communi debitoris, & de ablatione pecuniæ, quæ translata fuisset in dominium creditorum illam insequentium, id tantum prodesset ipsis pro obtinenda prælatione contra Chirographarios, etsi priores, non autem contra anteriores creditores hypotheca-
12 rios, in quorum hypothecæ præjudicium factum posterioris creditoris, quamvis diligentis, nocere non potest, *l. Cred. 12. ff. qui potior. in pign. habean. Canc. p. 2. cap. 4. de sequest. n. 40.* Add. ad Rodr. *d. p. 2. art. 3. n. 16. & seqq.* Imo posset creditores
13 hypothecariis anteriores consumptam pecuniã, & exactam revocare a posterioribus, Acosta *de priv. cre. in præf. ad reg. 4 n. 34. & 37.* præsertim stante decoctione debitoris (ut in casu) Rota *dec. 174. n. 4.* cor. Seraph. *& dec. 365. n. 23. p. 11. rec.*

14 Pro diligentia tamen, & cura dd. Gratiani, & Rotæ in capiendo debitorem, reficiendas esse eis omnes expensas carcerationis illius, DD. omnino consonum æquitati, & Justitiæ visum est. Et ita auditis Partibus resolutum fuit.

R. P. D. S C O T T O.

Romana Legati.

Ven. 10. Decembris 1694.

A R G U M E N T U M.

Factum quotæ litis ut factum dicatur, quæ requirantur?

S U M M A R I U M.

1 *In alternativis sufficit, quod alterum tantum ex casibus alternativis verificetur, & n. 2.*
3 *Obligatio cameralis retardari non potest exceptionibus turbidas, & illiquidas.*
4 *Præcipue si in obligatione adsint verba*, liberamente, senza eccezione.
5 *Verba effrænata omnem casum comprehendunt.*
6 *Et quamcunque restrictionem rejiciunt.*
7 *Instrumentum dicitur probatio intervertibilis.*
8 *Quæ in transactione data vel recepta, suas correspectiva, itaut unum pro alio cessum esse censeatur.*
10 *Recessus a lite reputatur lucrum considerabile.*
11 *De natura transactionis est, ut transigens aliquid consequatur, & aliquid remittat.*
12 *Non exigitur tamen, quod id quod consequitur, vel quod remittitur, sit de rebus in litem deductis.*
13 *Ut initum dicatur pactum quota litis, requiritur quod quota litis sit in pactum deducta, & quod initum appareat cum procuratore vel advocato.*
14 *Adhuc ut primum requisitum concurrere dicatur, exigitur, ut quota in litem deducta fuerit in casum victoria promissa.*
15 *Et quotiès pactum prædictum initum fuerit cum alia persona, quam cum procuratore, vel Advocato, sustinetur.*

D E C I S I O XLI.

Mandatum executivum per A.C. de voto hujus nostri Auditorii prævia decisione sub die 5. Julii proximi præteriti cor. R. D. meo Decano relaxatum favore Abbatis Jo. Baptistæ Sitii, & signatura Justitiæ suspensum, hodie coram me sub nova discussione positum, Domini uti validum, & justum censuerunt exequendum.

De validitate namque non aderat inter Partes controversia; Justitia vero visa fuit resultare ex satis clara obligatione Augustini Mariæ de solvendis menstruis sc. 50. eidem Abbati illius vita naturali durante ad formam primi testamenti sub his verbis: *non ostante le ragioni, che mi potessero competere in vigore dell'ultimo testamento &c. ogni volta che o per sentenza di Giudice passata in giudicato, mi resteranno l'amministrazione, e possesso dell'eredità del sudetto Signor Carlo libere dalla donatione, o vero in qualsivoglia maniera à concordia sopradetta heredità, Summar. Augustini Mariæ num. 2.* Cum autem constet, devenium fuisse ad concordiam, tam ex confessione ipsius Augustini Mariæ emissa in publico Instrumento, *Summ. Abbatis die 5. Julii num. 7.* quam ex ipsa concordia *in præfati Summaris Augustini Mariæ n. 3.* utique dicitur orta actio ad consequendum dictum menstruam præstationem sc. 50. in obligatione deductum, *leg. cedere diem, ff. de verb. signific. l. quoties 59. ff.* 1
de verb. oblig. Caputaq. *dec. 272. n. 1. & 2. p. 2. & in rec. dec. 109. num. 1. part. 7.* & cor. Cerro *dec. 382. num. 5.* In alternativis enim sufficit, quod alterum tantum ex casibus alter- 2
nativis verificetur, *cap. in alternativis de regul. jur. in 6.* Rot. *dec. 790. n. 46. p. 18. rec.* 3

Eoque facilius prædicta procedunt, tum attenta obligatione Camerali, quæ retardari nequit per exceptiones turbidas, & illiquidas, Rot. cor. Cerr. *dec. 900. n. 2. & 904. n. 6. & dec. 601. n. 17. p. 18. rec.* tum etiam attentis verbis, quibus Augustinus Maria se obligavit alterutro ex dd. casibus eveniente, nempe illa solvendi: *liberamente, o senza eccezione* 4
alcuna, Surd. *cons. 143. n. 23. in princ.* Altogr. *cons. 8. n. 14. lib. 1.* Grat. *discept. cap. 919. a. 20.* Rot. *dec. 19 n. 6. p. 7. rec.*

Nec relevare visa fuit exceptio, quod conditio dici nequeat purificata, ex quo Augustinus Maria non solum non habuerit hæreditatem in judicatum transactam, verum nec quidquam de illa fuerit consecutus, quando e contra in utroque casu ad illius acquisitionem habuerat respectum. Quia placuit Dominis responsio, quod in parte conditionis verificatæ, videlicet deveniendi ad concordiam Augustinus Maria non habuit respectum ad consecutionem totius hæreditatis dicti Baronis Caroli liberæ a donatione, solum ut concordaret, quocunque modo id sequeretur, super dicta hæreditate, ut aperte talem voluntatem ostendunt verba obligationis superius relata *ò vero in qualsivoglia modo à sopradetta credità*, quæ cum de sui natura sint adeo effrænata, ut quemcunque modum illam ineundi aptissime 5
complectantur, ad Text. *in Clem. 2. vers. ne igitur*, ubi gl. *in verb. quomodolibet de senten. excom. & in cans. indemnitatibus, §. si qua vero, ubi pariter glos. in verb. quomodolibet de elect. in 6.* Gozadin. *cons. 14. num. 22.* & Rot. cor. Cocc. *dec. 1545. num. 7.* rejiciunt consequenter quamcunque re- 6
strictionem, *l. testatorem, ff. de leg. 3. & decis. 143. n. 11. post. 8. rec.*

Quod autem Augustinus Maria ad talem concordiam deve-

devenerit super dicta hæreditate, resultat aperte ex ejus con-
fessione emissa in publico Instrumento, adeoque non poterat
7 hoc in præsenti controvertere, ad Text. *apertus in cap. per
tuas de prob. & in l. cum precum C. de deliberat. cauf.* Unde
cum factum hujusmodi concordiæ secutæ super dicta hære-
ditate ex dicta confessione sit certum, licet nihil fuisset con-
secutus de bonis hæreditatis Caroli, cum tamen plurimas
utilitates reportaverit inferius recensendas, utique de jure
dici etiam debet, & super hæreditate fuisse transactum, &
commodum ab ea reportasse, cum omnia in transactione da-
ta, vel recepta, sint ad invicem correspectiva, itaut unum
8 pro alio cessum esse censeatur, Menoch. *de præsumpt. lib. 6.
præsumpt. 12. n. 4.* Cyriac. *cont. 535. n. 1. & 2.* Surd. *dec. 155.
n. 9.* Rot. cor. Bich. *dec. 111. n. 5.*

Dicta vero commoda, & quidem insignia apparuit repor-
tasse ex dicta transactione super bonis hæreditariis Baronis
Caroli, videlicet integrum usumfructum bonorum donato-
rum in Baronis Caroli maturatum, qui opulentissimus cano-
nizatur fuerat ab hoc nostro Auditorio in Romana dona-
tionis 12. Maii 1690. *§. prout nec demum*, cor. R. D. meo Deca-
no, cessionem primogenituræ, seu fideicommissi R. P. D. Jo.
Baptistæ Gavotti, cum obligatione Justinę illud reintegran-
di de multiplicis per Baronem Carolū neglectis; quę omnia
cum indubie caderent sub lite, tanquam comprehensa per
modum unius in dicta hæreditate, vel saltem recepta corres-
pective ad illam, sufficiunt ad verificandam conditionem,
sub qua concepta fuit obligatio, de qua agitur, *l. transact.
9 C. de transact.* de Luca *de usur. disc. 28. n. 5.* Rot. *dec. 248. n. 4.
& 7. v. pariter d. transact. p. 1. rec.* Quinimo ultra prædicta
reportavit etiam condonationem expensarum, & recessum
ab acerrima lite, quod pro considerabili lucro reputatur,
10 Text. *in l. 1. C. de pactis*, Urceol. *de transact. q. 15. n. 25.*
Rot. *dec. 367. n. 12.* cor. Priol.

Neque verisimile visum fuit, quod ideo se obligaverit in
casu transactionis solvere Abb. menstrua sc. 50. ad formam
primi Testamenti Baronis Caroli, quia per illam crederet
recuperare omnia illius bona hæreditaria libera a donatio-
ne; quia cum de natura transactionis sit, ut transigens ali-
quid consequatur, & aliquid remittat, *l. transact. C. de trans.*
11 Rot. cor. Cerro *dec. 164. n. 1. & in rec. decis. 277. n. 10. p. 18.*
imperceptibile redditur, quod ad dictam præstationem vo-
luerit se obligare eo solo casu, quo per viam transactionis
omnia bona hæreditaria Caroli fuisset consecutus libera a
donatione, dum erant totum id, quod petebat.

Et parum obstat, si dicatur, quod fideicommissum Jo: Ba-
ptistæ non spectabat ad Justinam, cum qua fuit transactum,
sed ad Angelum Mariam ejus filium, & fratrem uterinum
Jo: Stephani, adeoq; semper verum sit, quod nihil super hęre-
ditate fuerit ex transactione consecutus: Quia bona recurrit
responsio, altera in facto, scil. Angelum Mariam devenisse ad
dictam transactionem etiam nomine proprio, *ut Sum. Augu-
stini Mariæ Jul. proxime præteriti n. 3.* & altera in jure, quod
potuit d. Angelus Maria, ut redimeret a lite bona donata ad
matrem spectantia, tradere propria bona, & illa etiam, quæ
sub lite non cadebant, quæ tamen Augustinus Maria con-
12 secutus fuisset intuitu d. litis per concordiam sopitæ, Bart.
*in l. si de certo 31. sub n. 2. vers. modo quidem repugnat, C. de
transf.* Alex. *conf. 11. n. 8. vers. præterea lib. 2.* Cyriac. *contr.
128. n. 89.* Bich. *dec. 111. sub n. 4. vers. quinimo.*

Repetitum vero objectum, quod præfata obligatio conti-
neat in se pactum quotæ litis a Jure, & Constitutionibus
Pontificiis improbatum, insubsistens convincitur. Duo e-
nim copulative requiruntur, ut illud initum dici possit, nem-
13 pe, ut quota litis fuerit in pactum deducta, & quod initum
fuerit cum Procuratore, vel Advocato, *l. si quis Advocatu-
rum, & l. quisquis, C. de postul. & l. litem, C. de procur.* fa. me.
Paulus V. *Constit. 71. §. 18. num. 7. Bullarum tom. 3. fol. mihi
276.* & observat Marta Med. *exam. 22. dec. 37. n. 2.*

Neutrum autem visum fuit concurrere in præsenti, dum
ex ipsius obligationis tenore apparet dictam præstationem
promissam fuisse in executionem legati eidem relicti in pri-
mo testamento per Baronem Carolum, ibi - *Dichiaro, e mi
obligo pagare al Sig. Gio. Battista Siri il legato &c.* quę sicut
ostendunt causam, propter quam obligatio emanavit Rot.
dec. 176. n. 9. & dec. 193. n. 15. cor. Bich. ita excludunt prædi-
ctum pactum super quota bonorū fuisse initum, illudq; esse
de genere prohibitorū, cum ad hunc effectum requiratur, ut
quota rei in litem deductę fuerit in casum Victorię promis-
14 sa, *d. l. si quis Advoc. C. de post. & l. sumptus ff. de pactis*, Mart.
Medic. *exam. 22. n. 13. & dec. 37. n. 7. vers. tertia fuit* Zachias
de salar. cap. 52. n. 69. & seqq. Dutanus *dec. 53. n. 2. & seqq.*

Neque secundum, dum Abbas non erat Procurator, nec
Advocatus in causa, sed tātum litis curam extrajudicialiter
sustinebat, qui licet haberet mandatum etiam ad lites in ejus
personam, illud tamen cessaverat non solum ea substitutio-
ne alterius per eundem Abbatem facta vigore facultatis sub-
stituendi, sed etiam ex adventu ad Urbem de tempore confe-
ctæ obligationis Augustini Mariæ mandantis; ideoque cum
in his terminis cesset in persona dicti Abbatis quęlibet um-
bra fraudis, ob quam talis facti prohibitio emanavit, merito
quoque inapplicabilis deregitur censura Juris desuper addu- 15
cta, Borgnin. *dec. 41. n. 44. p. 1.* Surd. *conf. 306. n. 10. lib. 3.*
Mart. Medic. *exam. 22. dec. 27. n. 2.* Fonian. *dec. 186. n. 12. &
seqq.* cum enim simus in materia odiosa, & pœnali, non est
facienda extensio ad personas, de quibus jura expresse non 16
loquuntur, Fon. *d. dec. 180. n. 12.* Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Romana seu Anconitana dotis.

Lunæ 11. Januarii 1696.

ARGUMENTUM.

Statutum Forenses non ligat in iis quæ oriuntur ex prin-
cipio & ex natura contractus; secus vero in iis quæ
nascuntur ex post facto, & post ipsum contractum,
nempe propter negligentiam, vel moram; hoc enim
casu si solutio destinata non esset in certo loco, sed
simpliciter appareat promissa, attenditur statutum loci
ubi est facta petitio.

SUMMARIUM.

1 *Instrumentum efficit rem claram, & manifestam.*
2 *Confessio dotis de recepto facta a viro constante ma-
trimonio, non concludit veram numerationem.*
3 *Fallit, si concurrant conjectura pro veritate confessionis.*
4 *Præcedens promissio dotis facit præsumere veritatem
confessionis de recepto.*
5 *Item nobilitas uxoris.*
6 *Et verificatio confessionis in parte.*
7 *Articulatio inducit plenam probationem contra arti-
culantem.*
8 *Traditio dotis probatur ex enunciativis incidenter
emissis.*
9 *Heredi non licet impugnare factum defuncti.*
10 *Confessio auctoris nocet heredi.*
11 *Ex divisione colligitur, rem divisam fuisse in do-
minio dividentium.*
12 *Continuatio possessionis usque ad mortem præsumitur
de jure.*
13 *Istiusque transitus ad heredes.*
14 *Inventarium adversus tertium non citatū nihil probat.*
15 *Statutum Urbis in cap. 85. tribuit pro dote viam exe-
cutivam contra tertios.*
16 *Sive creditum resultet ex instrumento, sive ex Apocha.*
17 *Statutum Urbis non ligat forenses.*
18 *Limitatur in iis, quæ nascuntur post contractum, quia
tunc attenditur statutum loci, in quo fit petitio.*
19 *Statutum Urbis in iis, quæ oriuntur propter negli-
gentiam solvere debentis, servatur etiam contra
forenses in Urbe conventos.*
20 *Heres non potest allegare retentionem, nisi reddita
ratione bonorum hæreditariorum.*

DECISIO XLII.

Julia obtinuit ab Auditore Cameræ mandatum contra
bona hæreditaria Antonii Viti pro sc. 700 eorumque fru-
ctibus, quę in tot vestibus, ac supellectilibus defunctus con-
jux titulo dotis receperat, ac restituere promiserat; fuitque
facta executio super quibusdam domibus hæreditariis de
tempore incœpti judicii possessis ab Ænea debitoris filio, de-
indeque a Comitissa Camilla illius filia; ad cujus provoca-
tionem successive commissa causa nostro Auditorio cum
clausula: *Alteri qui ad legitimam executionem* sub die 12.
Junii 1676. proponente cl. me. Card. Taya, prodiit responsum
procedendum non esse ad ulteriora super executione dicti
mandati, ut patet ex *dec. 730. p. 18. rec. to. 2.* Revocatis tamen
ad trutinam juribus decisionis die 26. Martii 1677 & rursus
11. Februarii sequentis utraque vice, stante novorum jurium
productione, recessum fuit a decisis, & resolutum *proceden-
dum esse ad ulteriora*, prout in *dec. 37. & 164. p. 9. rec.*

Siluit causa a prædicto tempore ultimæ decisionis usque
ad mensem Julii præteriti, in quo Julia me in locum præ-
memorati Cardinalis subrogato institit pro illius expedi-
tione: quia tamen Dominis tunc placuit Com. Camillæ reæ
conventæ novam audientiam indulgere, tam ob adeo lon-
gum silentium actricis, quam etiam, quia adversus decisio-
nes tunc emanatas nova objiciebantur fundamenta, idcirco
in hodierna audientia consului de more Dominos: *An stan-*

Jam vel retrolleri num sit ab ultimo loco decisis? Et persisten-
dum esse responsum fuit.

Constitit quippe de credito sc. 700. pro cujus restitutio-
1 ne A. C. mandatum relaxaverat ex publico Instrumento
quietantiæ factæ per dictum Antonium Juliæ virum, quod
efficit rem claram, & manifestam, ac probationem proba-
tam, ad text. *in l. cum precibus, C. de prob.* Rota *dec.* 231.
n. 1. *& dec.* 360. *eod. n. p.* 19. *rec.* Non obumbrante, quod aga-
tur de confessione emissa a viro constante matrimonio, quæ
2 utpote sapiens donationem inter virum, & uxorem de jure
prohibitam, non concludit veram numerationem, ex plena
firmatis per Rot. *dec.* 856. *& dec.* 925. *per tot.* cor. Buratt. *&*
dec. 259. *&* 290. *p.* 5. *rec.* Etenim hujusmodi nota conclusio
æque notissimam recipit fallentiam concurrentibus conje-
3 cturis, & adminiculis comprobantibus veritatem confes-
sionis, & excludentibus fraudem, ac simulationem nume-
rationis, Grat. *de Merch. la* 203. *n.* 19. Rota cor. Buratt.
dec. 347. *n.* 1. & cor. Greg. *dec.* 62. *n.* 1. *& dec.* 160. *n.* 7. *p.* 3. *&*
dec. 160. *n.* 1. *p.* 7. *& dec.* 514. *n.* 2. *&* 5. *p.* 10. *rec.*

In præsenti autem plures, & quidem solidissimæ ad sunt
4 conjecturæ, quarum prima educitur ex præcedenti dotis
promissione, quæ licet fuerit constituta in juribus paternis,
& maternis in genere absque ulla specificatione mobilium,
nihilominus in dubium est sub istiusmodi jurium generali-
tate contineri etiam mobilia, quæ cæteroquin cum consiste-
rent in modica quantitate, mirum non est, quod non fue-
rint specificata a contrahentibus nobilibus, qui sæpissime,
ubi res dotales deducendæ in Apocha dotali non præfere-
runt decorem propriæ familiæ congruentem, transeunt in
constituenda dote cum generalitatibus, emittuntque oppor-
tunas obligationes per apochas privatas, vel separata instru-
menta. Quin urgeat animadversio, quod in instrumento di-
visionis initæ inter Juliam, & Dominicum fratrem, enun-
ciatum sit ipsam Juliam collocatam fuisse in matrimonium
absque ulla dote; quoniam germanus sensus hujus assertivæ
est, quod fratres, & similia nullam dotem Juliæ in specie
assignaverunt; secus vero, quod illa se ipsam non dotaverit
de omnibus juribus sibi competentibus in bonis genitorum,
ut patet ex verbis, ibi *senza essergli stata assegnata dote da*
fratelli alcuna, per la confecozione della quale detta Sig. Giu-
lia convenne qui, & in Ancona, il Sig. Domenico suo fra-
tello; stante itaque præcedenti promissione, subsequens
confessio dotis receptæ non præsumitur facta animo donan-
di, sed recognoscendi veritatem dotis habitæ, Covar. *va-*
riar. resol. lib... *c.* 7. *n.* 8. Afflict. *dec.* 402. *n.* 3. Magon. *dec.*
Flor. 68. *n.* 10. Fontanell. *de pact. nupt. clauf. fin. gl. unica p.* 1.
n. 31. Adden. ad Burat. *dec.* 108. *n.* 20. Rota cor. Greg. *dec.* 62.
n. 6. *& dec.* 591. *n.* 7. post Pacific. de Salv. *interdict. & decis.*
145. *n.* 1. *&* 124. *n.* 2. *p.* 10. *rec.*

Secunda conjectura resultat ex qualitate uxoris; nemo
enim suaderi potest puellam nobilem nupturam sibi non pa-
5 rasse acconcium valoris sc. 700. ut in similibus notavit Rot.
cor. Buratt. *dec.* 191. *n.* 4. & cor. Card. Cerro *dec.* 443. *n.* 7. &
in specie ad arguendam veram dotis numerationem, Rot.
d. dec. 160. *n.* 7. *p.* 7. *rec.* Tertia urgens conjectura desumitur,
ex quo in inventario bonorum Antonii, Juliæ viri, confecto
per Æneam ejus filium, & hæredem, descripta leguntur
6 nonnulla ex supellectilibus enumeratis in dicto instrumē-
to quietantiæ, quæ quidem circumstantia non conjectura-
liter, sed evidenter evincit veritatem confessionis dotis; &
licet ibidem non legantur adnotata omnia supellectilia, pro
quibus agitur sufficit tamen partia verificatio, ut exinde
inferatur veritas in totum, Card. de Luca, *de dote disc.* 159.
n. 47. Rota *d. dec.* 160. *n.* 2. *p.* 7. *rec.*

Quartam denium conjecturam præbuit confessio dicti
Æneæ hæredis Antonii primi rei conventi, qui ad evaden-
dam hanc restitutionem, articulaverat Juliam post obitum
viri asportasse omnia mobilia controversa; ex qua quidem
7 articulatione facta medio juramento exoritur confessio ple-
ne probans contra articulantem, Ridulph. *in prax. p.* 1. *c.* 21.
n. 78. Beltram. ad Greg. *dec.* 143. *n.* 5. præsertim favore do-
tis, cujus est speciale privilegium, ut illius traditio, &
8 quantitas probetur ex enunciativis etiam incidenter emis-
sis, ut late probat aliis plena manu relatis Grat *discept.* 739.
per tot. & signanter *n.* 1. *&* 9. Cumque Comitissa Camilla
sit hæres confitentis, notissimum est sibi non licere factum
9 defuncti impugnare, ad text. *in l. cum a matre, C. de rei ven-*
dic. Rot. *dec.* 246. *n.* 27. *p.* 8. *rec.*

Ex quibus conjecturis simul sumptis Domini autumarunt
resultare sufficientissimam probationem veritatis confessio-
nis receptæ dotis, penitusque dissipata remanere levissima
adminicula in oppositum animadversa, attento potissime,
quia quæstio non vertitur contra tertios, sed contra Comi-
tissam Camillam mediatam hæredem Antonii confitentis,
contra quam confessio jurata Authoris plane, & conclu-
denter probat, ex cumulatis per Rot. *in alleg. dec.* 124. *n.* 4.
p. 10. *rec.* & in Ferrarien. fideicommissi 12. Martii 1692. §. 10
neque demum, & in Romana Manutentionis 28. Junii 1693.
cor. b. m. me. Emerix.

Nec relevat altera exceptio in aliis propositionibus causæ
discussa, modoque repetita, quod executio præfati mandati
consummata fuerit super domibus, quas non constat esse hæ-
reditarias Antonii debitoris; quoniam hujusmodi motivum,
cum quo pertransiverat prima hujus causæ *dec. la* 430. *p.* 18.
rec. in seqq. desp. in quibus recessum fuit a decisis, extitit a-
bunde sublatum ex instrumento divisionis bonorum initæ
de anno 1636. inter dictum Antonium, & Franciscum ejus
fratrem, cujus vigore domus executatæ pervenerunt in por-
tionem ejusdem Antonii, ex qua quidem divisione resultat 11
plena probatio, rem divisam fuisse de dominio dividentium,
ab iisque possessam, Alexand. *cons.* 152. *n.* 1. *l.* 7. Decian. *cons.*
76. *n...* *lib.* 3. *dec.* 42. *n.* 1. *p.* 5. *rec.* cor. sa. me. Alex. VIII. *dec.*
143. *n.* 1. *cum aliis adductis in dec.* 37. *n.* 7. *p.* 19. quæ revidetur.
Continuatio autem possessionis de tempore factæ quietan- 12
tiæ, & usq; ad obitum Antonii, præsumitur de jure, ut prose-
quitur eadem *dec.* 36. *n.* 8. & præter ibi allegatos dixit Rot.
dec. 36. *n.* 6. cor. Bich. Quemadmodū etiam præsumitur tran-
situm fecisse ad illius hæredes donec de contrario doceatur,
Rot. cor. Burat. *dec.* 834. *n.* 6. & subdit ipsamet *dec.* 37. *n.* 9. 13
ubi pariter sub *n.* 10. occurritur objecto nunc proposito, &
modo recantato, quod domus, de quibus agitur, non fue-
rint descriptæ in inventario Antonii, cum ea quidem vul-
gata propositione, quod inventarium adversus tertium non
enatum nihil probat, ut præter ibi allegat. docuit Bart. *in l.* 13
qui repertorium n. 6. *ff. de administr.* Fanuc. *de invent. p.* 3. *n.*
10. *& n.* 26. Cyriac. *contr.* 25. *n.* 6. *& contr.* 492. *n.* 24.

Ejusdem irrelevantiæ visum fuit repetitum objectum de-
fectus viæ executivæ, cum nota sit propositio *statuti Urbis*
in c. 85. quæ tribuit pro creditis dotalibus viam executivam
contra bona debitoris a tertiis possessa, adnotata per Fen-
zon. *in d. statuto*, & dixit Rota cor. Cerro *dec.* 54. *n.* 7. sive 14
creditum resultet ex instrumento publico, sive ex Apocha
privata, ut prosequitur Fenzon. *in d. c.* 85. & respondit Rot. 15
in Romana, seu Florent. dotis 27. Junii 1696. §. *non enim*
cor. me. Non attenta replicatione, quod versamur in dote
constituta in civitate Anconæ, & inter forenses, quos non
ligant statuta Urbis; rursus siquidem placuit Dominis do- 16
ctrina Bartoli *in l. cunctos populos*, *n.* 18 *&* 19. *C. de Summ.*
Trinit. nimirum, quod regula generalis, secundum quam
forenses non ligantur statutis, locum sibi vindicat in his,
quæ oriuntur ex principio, & ex natura contractus; secus 17
vero in his, quæ nascuntur ex post facto, & post ipsum con-
tractum, nempe propter negligentiam, vel moram. Hoc
namque casu, si solutio non esset destinata in certo loco, sed
simpliciter appareat promissa, tunc attenditur statutum lo-
ci, ubi est facta petitio, quia ibi dicitur contracta negligen-
tia, seu mora, ut hisce met verbis in hypothesi alterius sta-
tuti Urbis, & quidem decisorii, *in l.* 4. *cap.* 18. *de præscript.* 18
respondit articulo magistraliter discusso, Rota *dec.* 764. *per*
totam p. 6. *diversorum*, repetit. post Fenzon. *ad statut. Urbis*
dec. 145. *& dec.* 158. *n.* 1. post eundem cum aliis additis in
dec. 164. *quæ revidetur n.* 10. *cum seqq.*

Quare cum in præsenti versemur in contractu, in quo so- 19
lutio non fuit collata ad certum locum, & in his, quæ oriun-
tur ex post facto propter negligentiam, vel moram in solven-
do semel, ac petitio fuit facta in prima instantia hic in Urbe
virtute obligationis Cameralis, recte actum fuit via execu-
tiva, juxta præscriptum præfati statuti in *cap.* 85. ut in specie
etiam nuper resolutum fuit in præalleg. Romana, seu Flo-
rent. dotis 27. Junii 1698. §. *non enim in fin.* cor. me.

Postremo multo minus ad retardandam executionem con-
troversi mandati profuit exceptio retentionis pro debitis Æ-
neæ senioris dimissis ab Ænea juniore parte, & authore Co-
mitissæ Camillæ, quam etiam pro restitutione dotis sc. 1500.
primæ uxoris dicti Antonii, cujus eadem Comitissa Camilla
est hæres mediata, quoniam ultra plures alias responsiones,
ea visa fuit Dominis superabundans, quod cum Æneas Ju-
nior, ex cujus persona Comitissa petit retentionem, fuerit
hæres Antonii, utiq; sibi licitum non est factum defuncti im-
pugnare, minusque potest detrahere sua credita, nisi reddita 20
ratione de bonis hæreditariis, quam usq; adhuc non constat
fuisse redditam, licet alioquin usque ab anno 1662. d. Æ-
neas Junior institerit pro subdelegatione judicis in partibus
ad effectum illa reddendi, Rot. cor. Merlin. *dec.* 721. *n.* 1. *&*
dec.

dec.350.n.2. cor. Card. Celso, *& dec. 535.n.1.p.5. & passim in aliis &c.*

Et ita utraque parte &c.

REVERENDISSIMO P. DOMINO DELL'OLMO, Romana, seu Anconitana dotis.

Mercurii 15. Januarii 1689.

A R G U M E N T U M.

Agitur de eadem repertractata in decisione, quæ istam præcedit.

S U M M A R I U M.

1 *Statutum Urbis cap. 1. concedit pro dote viam executivam contra tertios.*

2 *Statutum Urbis non extenditur ad contractus celebratos extra Urbem, & districtum.*

3 *Fallit, si petitio executionis contractus extra Urbem celebrati fiat in Urbe, quia tunc attenditur statutum loci in quo fit petitio.*

4 *Mora incurritur per sustentationem litis.*

5 *Signatura rescribendo cum clausula -- Alteri qui ad ulteriorem legitimam -- declarat competere in causa viam executivam.*

6 *Plura judicata obtenta in judicio executivo æquivalent judicio.*

D E C I S I O XLIII.

NOn acquiescens Comitissa Camilla decreto procedi ad ulteriora in executione mandati A C. super duabus domibus ab eadem Comitissa possessis, ultimo loco edito a R.P.D. meo Molines pro sorte, & fructibus sc. 700. quæ Antonius vir restituere promiserat Juliæ Actrici pro tot supellectilibus ab uxore titulo dotis receptis, obtinuit mihi causam appellationis committi cum clausula, *Alteri qui ad ulteriorem legitimam*; ad cujus normam proposito per me dubio commissioni conformi, Domini convenerunt in sensu, procedendum esse ad ulteriorem legitimam executionem.

Prætermissis siquidem hodie omnibus iis, quæ in ante acta instantia adversus realitatem crediti objiciebantur, nisi prosuit Comitissæ repetere; quod dictæ domus fuerint ipsi in dotem assignatæ, ac propterea contra illas uti a tertiis possessas non valeat executive procedi; quoniam in Urbe adsit statutum, quod *in cap. 85. l. 1.* pro creditis dotalibus tribuit

1 viam executivam etiam contra tertios, ut notat Fenzon. *d. cap. 85.* Rot. cor. Card. Cerr. *dec. 54. n. 7.* utique jure optimo potuit Julia executive procedere adversus Comitissam, ut dictum fuit in Romana, seu Florentina dotis 27. Junii 1696. §. *non enim*, cor. R.P.D. meo Molines, & in decisione hujus causæ coram eodem §. *Ejusdem*.

Licet enim dictum statutum tanquam respiciens decisoria regulariter non comprehendat forenses, minusque extendatur ad contractus celebratos extra Urbem, ejusque distri-

2 ctum, ut cæteris adductis tenet Graff. *de effect. cleric. effect. 2. sub n. 134.* & firmat Rot. cor. Burat. *dec. 40. n. 3.* iterum tamen animadvertebant DD. id bene procedere in iis, quæ oriuntur a principio, & ex natura contractus, non item in iis, quæ oriuntur ex post facto & post ipsum contractum, propter negligentiam scil. vel moram: hoc siquidem in casu quoties, ut hic, solutio collata non est in certum locum, sed simpliciter fuit facta promissio, tunc attenditur statutum loci, in quo fuit facta petitio, non autem alterius, in quo

3 fuit stipulatus contractus, ut distinguendo tenet Bart. *in leg. cunctos populos n. 18. & seqq. C. de Sum. Trinit.* Ruin. *cons. 217. n. 12. lib. 5.* Grat. *discept. 42. n. 41.* Rota post Fenzon. *dec. 145. a quo vero*, & *dec. 158. §. Moti fuerint*, & late in decisionibus hujus causæ, altera nempe, quæ est *dec. 164. p. 19. rec. a n. 5. & seqq.* & altera cor. R. P. D. meo Molines 21. Januarii superioris anni dicto §. *Ejusdem irrelevantia*.

Nec talis assumpti robur enervari videbatur, vel ex relatione a partibus expresse habita ad statutum Civitatis Anconæ, vel ex opposito defectu negligentiæ, & moræ. Nam cum statutum Anconitanum respiciat simpliciter modum solvendi dotem, & lucrum dotale, relatio ad illud expresse habita non impedit effectum statui Urbis concernentis ordinem judicii. Negligentia autem, & mora perperam controvertebatur in Comitissa, quia cum de anno 1675. & sic usq; ab initio causæ una simul cum Com. Bartholomæo viro fuerit in judicio citata, & allegando cautelam Angeli litem usq; nunc sustinuerit, ex tanti temporis lapsu dicitur negli-

4 gens, & plusquam in mora constituta, ad Text. *in l. emptor. ff. de novat.* Mans. *consult. 58. n. 27.* Rota *in rec. dec. 38. n. 4. p. 5. dec. 561. n. 11. p. 17. & dec. 207. n. 27. & seqq. p. 19.*

Eo autem libentius in hunc sensum inclinarunt Domini, tum quia Signatura justitiæ semel, atq; iterum causam commisit nostro Tribunali cum clausula, *Alteri qui ad ulteriorem legitimam*, ex quo datur intelligi, quod quemadmodū illa voluit semper viam executivam præservare, & quidem rejectis exceptionibus super illius incompetentia acriter per Comitissam propositis, ita per nostrum Tribunal non nisi executive procedendum est, cum illi non pertineat restringere rescripta Signaturæ, in qua Eminentissimus illius Præfectus de mandato Papæ rescribit; ut testatur Rota *in rec. dec. 63. n. 12. p. 19.* in Romana, seu Tusculana pecuniaria 10. Januarii 1689. §. *validitas in fin*, cor. Reverendiss. Dom. meo Decano in Anconitana pecuniaria 31. ejusdem mensis, & anni §. 5

Et cum signatura, cor. R.P.D. meo Caprara in Firmana censuum, seu pecuniaria 12. Januarii 1693. §. *quandoquidem*, cor. Reverendiss. Turonen. & 11. Decembris ejusdem anni §. *nam etsi*, cor. R.P.D. meo Priolo, & in Romana associationis 4. Junii 1696. §. 2. cor. R.P.D. meo Molines.

Tum, & fortius, quia ubi etiam in hoc judicio procedendum fuisset via ordinaria, adhuc sumus in casu, quo petita mandati ulterior executio retardari non potest; cum enim hodie versemur in tertia instantia, sicque Comitissa per duas conformes jam fuerit condemnata, sane in hac ultima probatione constito de jure agentis ad evitandos inanes circuitus curandum non est de incompetentia viæ executivæ, cum fieri nil ultra potuisset, si partes in judicio ordinario actitassent, ut his & aliis rationibus late probat Carleval. *de judicat. tom. 2. lib. 1. tit. 2. disp 8. n. 1. & seqq.*

Nec Domini immorandum crediderunt super opposita retentione domorum ex titulo fideicommissi q. Angeli senioris, quia cum de illo nulla afferatur probatio, superfluum existimarunt illius quæstionem assumere.

Et ita utraque parte &c.

REVERENDISSIMO P. DOMINO MUTO, Perusina Salviani.

Lunæ 26. Januarii 1699.

A R G U M E N T U M.

Prævia venditoris interpellatione posse emptorem ad se eximendum a molestiis in re vendita promotis sumere sub usuris pecunias pro dimittendo creditore, & sic ad illas venditorem obligare, in hac decisione firmatur, & ulterius traditur, quod pro damnis, & interesse ob molestias, secutas detur anterioritas a die promissionis etiam in præjudicium tertii, hoc medio tempore cum venditore contrahentis.

S U M M A R I U M.

1 *Molestiis evenientibus statim dicitur stipulatio commissa pro damnis in eum casum concepta.*

2 *Hypotheca rem sequitur, & quemcunque illius possessorem.*

3 *Datur immissio pro damnis, & interesse sub hypotheca promissis etiam adversus tertium possessorem.*

4 *Emptor in casu molestiarum agere potest, vel pro deposito pretii, donec liberatio a molestiis promissa sequatur.*

5 *Vel ad integram pretii restitutionem.*

6 *Vel potest proprium fundum creditori assignare, & a debitore pretium, & fructus repetere.*

7 *Aut valet præveniendo creditori suum creditum solvere, & a venditore cum suis damnis, & interesse repetere.*

8 *Emptor ad se eximendum a molestiis licite potest interpellare venditorem ad liberandum a molestiis, & ad dimittendum creditorem, vel deponendum integrum pretium, alias ejus risico censum sub usuris imponere, & n. 10. & 11.*

9 *Et hujusmodi actio competit etiam adversus fidejussorem.*

12 *Actus qui necessitate premente geritur, non dicitur voluntarius.*

13 *Hypotheca pro relevatione damnorum, & interesse ob molestias secutas in re empta, competit non a die molestiarum, vel interpellationis, sed a die promissionis, etiam in præjudicium tertii intermedio tempore rem venditoris ementem, & n. 14. & 15.*

16 *Dummodo damna, & interesse promissa fuerint, secus e contra.*

17 *Simulationis exceptio non admittitur, si causa simulandi non probetur.*

18 *Emptor non intimatis molestiis nil aliud gerere tenetur.*

D E C I S I O XLIV.

SEntentiam Rotalem Rever. P. D. mei Capraræ, quæ post varias DD. resolutiones conformes tandem subse-

ſubſecutas deciſiones editas ſub diebus 27. Januarii, ac 27. Junii per elapſi anni, prævia infirmatione geminarum præcedentium ſententiarum extra Rotam latarum, reintegrationem deberi declaravit Saluſtio, & Laurentio de Mancinis ad ſex terrarum petia olim poſſeſſa per Hercolanum de Herculanis, ad quæ Franciſcus Maria, & alii de Ludovicis fuerunt in Salviano immiſſi, donec & quouſque ſatisfactionem reportaſſent de fructibus per ipſos in præteritum ſolutis, ac in futurum ſolvendis cujuſdam cenſus in ſorte ſcut. 600. ab eis impoſiti favore Venerabilis Confraternitatis SS. Andreæ, & Benedicti Peruſiæ, tam pro dimittendis Lancellotis, tanquam creditoribus Horatii Pattis, & venditoris pro pari immiſſione agentibus ad bona, quę Bartholomęus auctor antedictorum de Ludovicis emerat ſub fidejuſſione, & obligatione memorati Herculani de evictione, atque ad damna, & intereſſe, illique deinde diſtraxerunt in Fabium de Signorellis, recepto pretio ſcutor. 1110. quam etiam ad evitandam executionem mandati pro reſtitutione hujuſmodi pretii ad effectum deponendi inſtante Chriſtina Fabii ſecundi emptoris hærede ob cauſam dd. moleſtiarum relaxati, Rota hodie in gradu ulteriori appellationis eam injuſtam exiſtimans ob accuratiorem facti relationem, infirmandam eſſe cenſuit.

Injuſtitiam ſane Rotalis ſententiæ deſumpſerunt DD. ex eo, quod Mancinis nullo modo competit reintegratio ad hujuſmodi bona jam poſſeſſa per Herculanum de Herculanis, & ſub præſuppoſito petita, quod in illis nulliter, & injuſte conceſſa fuit Ludovicis immiſſio pro fructibus relati cenſus; nam cum iiſdem ſuper bonis emptis fidejuſſione, ac obligatione Herculani, & bonorum de evictione tam generali, quam particulari, & ad omnia, & ſingula damna latiſſime extenſa præadductas moleſtias per Lancellotos atque Chriſtinam illatas pateretur, ut ad illas evitandas modum alium non haberet, quam hunc cenſum imponendi, prout facta prius intimatione & interpellatione tam moleſtiarum, quam neceſſitatis cenſum imponendi Mancinis atque Herculanis impoſitus fuit favore dictæ Vener. Confraternitatis, ſicuti dubio procul factus fuit locus obligationi
1 Herculani fidejuſſoris pro his damnis, & intereſſe promiſſis, ac obventis in ſolutione fructuum d. cenſus, ad text. *in l. evictare la 1. ff. de evict. l. Titius, ff. de act. empt.* Caſtald. *conſult.* 133. *n.* 4. Rota *in rec. dec.* 41. *n.* 1. *cum duob. ſeq. p.* 18. & cor. Card Cerro *dec.* 388. *num.* 3. & in Bononien. evictionis 26. Junii 1693 illatum vero cor. R.P.D. meo Priolo.

Planum itaque redditur, quod Ludovicis non minus valide quam juſte conceſſa fuit immiſſio ſuper controverſis bonis pro his damnis, & intereſſe per Herculanum obligatis & hypothecatis, tametſi deinde ad Mancinos devenerint, eo quia cum præcedens hypotheca ſequatur rem, & quemcunque illius poſſeſſorem, *l. diſtractio, l. pignoris, C. de pig.*
2 *l. res, C. de remiſſ. pign.* Rot. cor. Buratt. *dec.* 62. *n.* 3. *& in rec. dec.* 301. *n.* 17. *p.* 1. immiſſio propterea in hoc caſu denegari non potuit agenti pro refectione damnorum, & intereſſe contra tertium fidejuſſoris, vel principalis debitoris bona poſſidentem, juxta firmata per Hond. *conſ.* 25. *n.* 4. *lib.*
3 2. de Luca ad Grat. *diſcept.* 22. *n.* 2. *&* 3. Urceol. *conſult.* 26. *n.* 12. *&* 13. Manſ. *conſult.* 33. *n.* 4. Poſth. *reſ.* 99. *n.* 18. Scapucc. de Salv. *inter d. q.* 19. *n.* 1. *cum ſeq. lib.* 1. Thomat. *dec. March.* 95. *n.* 16. Rot. poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 140. *n.* 1. cor. Seraph. *dec.* 935. *per tot.* cor. Blch. *dec.* 497. *n.* 6. *& ſeqq. & dec.* 531. *n.* 1. *inter diverſ.* §. 9. *n.* 1. *& per tot. deciſ.* 13. *n.* 2. *p.* 4. *& in rec. dec.* 407. *n.* 8. *p.* 5. *dec.* 313. *num.* 3. *&* 4. *p.* 10 *dec.* 423. *n.* 1. *&* 3. *p.* 12. *dec.* 110. *n.* 3. *& ſeqq. part.* 17. *dec.* 520. *n.* 1. *&* 2. *p.* 18. *& dec.* 288. *n.* 1. *cum ſeqq. p.* 19.

Abſque eo quod contra juſtitiam immiſſionis hujuſmodi Ludovicis conceſſæ pro fructibus in præteritum ſolutis, ac in futurum ſolvendis controverſi cenſus, ſubſiſtere viſa fuerit oppoſitio amplexa in poſtremis deciſionibus R.P.D. mei Capratæ ſententiam præcedentibus, quod hic cenſus ex cauſa voluntaria, & extrinſeca fuerit impoſitus, uti reſultare prætenditur, ex quo Lancellori moleſtias inferentes, duntaxat agebant in judicio Salviani ad effectum minutatim ſe ſatisfaciẽdi de fructibus, non tamen de integra ſumma unica vice ſolvenda, ut valuiſſent Ludovici per ſimilem immiſſionem contra debitorem obtinendam relevari. Siquidem ultra quod ſicuti emptor, qui ſimiles moleſtias patitur ſuper bonis, hanc immiſſionem ſufferre non tenetur, & eadem immiſſione contra debitoris, vel fidejuſſoris bona relevari, ſed in hoc etiam caſu agere poteſt, vel pro depoſito pretii, donec liberatio a moleſtiis generaliter, & ampliſſime promiſſa ſequatur, ex animadverſis per Urceol. *de tranſact. quaſt.*
4 42. *n.* 7. *cum ſeqq.* ubi plures Rot. *in recent. deciſ.* 407. *n.* 8. *part.* 5. vel ad integralem pretii reſtitutionem, ut proſequitur idem Urceol. *ubi ſupr. n.* 17. *cum ſeqq. & conſult.* 23. *n.* 26. 5
Jovius *de ſolemnit. in contract. minor. gl.* 16. §. 11. *ſub n.* 38. *&* 105. *verſ. nempe ad effectum*, Rota poſt Salgad. *in labyr. credit. dec.* 32. *n.* 14. ſeu proprium fundum aſſignare creditori, & a debitore pretium, & fructus repetere, juxta dedu- 6
cta per Mareſcott. *lib.* 2. *cap.* 79. *n.* 7. Mangill. *de evict. q.* 179. *n.* 32. Rot. *diverſ. dec.* 13. *n.* 5. *p.* 4. aut valet præveniendo creditori ſuum creditum ſolvere, & a venditore cum ſuis damnis, & intereſſe repetere, Hermoſil. ad Lopez. *tit.* 5. *lib.* 37 7
gl. 1. *ſub n.* 194. *in fin.* Guzman. *de evict. q.* 13. *n.* 421. Mangill. *eod. tr. q.* 23. *n.* 43. Urceol. *de tranſact. q.* 32. *n.* 38. *in fin. & d. conſult.* 25. *n.* 16. Card. de Luca *de empt. diſc.* 16. *n.* 16. Jovius *ubi ſupr. d. gl.* 16. §. 11. *n.* 92. Rot. Lucen. inter recollectas per Palm. Nep. *dec.* 46. *n.* 2. Rot. in Melevitana reintegrationis ſuper credito 9. Maii 1693. §. *Admiſſio*, cor. R.P.D. meo Pio.

Ita pariformiter licitum redditur emptori interpellare venditorem, ſeu fidejuſſorem ad liberandum a moleſtiis, & ad dimittendum creditorem, vel deponen. integrum pretium 7
alias ejus riſico cenſum ſub uſuris imponere, quatum ſolutionem venditor, aut fidejuſſor ſub prætextu facti voluntarii, & extrinſeci evitare non poteſt, vel uti fructus cenſus, ſeu tanquam damnum emergens, Gratian. *diſcept.* 240. *n.* 4. 9
& diſcept. 244. *n.* 14. Felic. *de ſocietat. cap.* 24. *n.* 36. Paitell. *in adonat.* 100. *ad expedit. civil.* Paitell. *patris n.* 7. *cum ſeqq.* Rot. poſt Cenſ. de cenſ. *dec.* 554. *n.* 7. *&* 8. ſicut qui relevare debet, ab alio capere poteſt ſub uſuris æquivalentem ſum- 10
mam damno ejuſdem relevare debentis, text. *in l. ſi mandatum, § ſi fidejuſſor. ff. mandati*, Maur. *de fidejuſſor. part.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 1. *n.* 23. Card. de Luca *de uſur. diſc.* 34. *n.* 8. *ubi n.* 9. 11
ſignanter ſecura interpellatione, Rota *in rec. deciſ.* 1425. *n.* 12. *&* 13. *part.* 18.

Præterea licet immiſſionem Lancellotti petiiſſent in Salviano, Chriſtina tamen Fabii de Signorellis hęres, quę deinde bona a Ludovicis acquiſiverat, mandatum cõtra eoſdem reportaverat pro reſtitutione integri pretii ad effectũ deponendi, cujus executionem ut Ludovici effugerent, coacti fuere hunc cenſum imponere; quoties enim actus neceſſitate premente geritur voluntarius, nunquam aſſeri poteſt, 12
Alex *in l. ſi quis heredem n.* 2. *ff. de inſtit. & ſubſtit.* Rot. cor. Celſ. *deciſ.* 85. *n.* 8. *in rec.* 16. *dec.* 16. *n.* 24 *p.* 19. cum aliis in Romana, ſeu Sabinen. Capellaniæ 24. Junii 1694. §. *Si igitur*, cor. bon. mem. Urſino Decano. Replicatione nullatenus attenta, quod mandatum pro depoſito integræ ſummæ contra Ludovicos ad inſtantiam Chriſtinæ relaxatum non fuerit vigore primi inſtrumenti venditionis factæ Bartholomæo auctori ipſorum de Ludovicis, in quo tantum Herculanus fidejuſſerat, & de evictione, ac ad damna, & intereſſe ſe, & bona obligaverat; ſed in vim alterius obligationis, & expromiſſionis de evictione per eoſdem Ludovicos actæ in ſecundo inſtrumento venditionis ab eis factæ Fabio de Signorellis auctori Chriſtinæ, ut ea propter nec Herculanum, neque Mancinos ab eo cauſam habentes afficere potuerit, cum contra eos agi non valuiſſet actione perſonali ex hoc ſecundo inſtrumento competente duntaxat contra Ludovicos, aut ratiocinatur deciſio R.P.D. mei Capratæ 27. Januarii decurſi anni, §. *fin.* Quandoquidem ponderabant DD. quod cum in primo inſtrumento venditionis, ut prædictum fuit, acceſſerit, & fidejuſſerit Herculanus, & Ludovicis promiſerit liberationem e moleſtiis, ſe, & bona obligando, & hypothecando in ampliſſima forma, ſatis proinde fuit, quod ſuper his bonis venditis de facto fuerint, prout non contenditur, moleſtiæ illatæ, ut Ludovici, favore quorum talis promiſſio ſtipulata fuit, agere potuiſſent ex ſuperius firmatis, vel pro depoſito pretii, & donec liberatio e moleſtiis ſecuta fuiſſet, vel pro illius reſtitutione, aut impoſito cenſu pro creditore moleſtante ei mittendo pro illius fructibus, ſignanter quia in hoc caſu talis impoſitio nullum damnum afferebat Herculano obligato in primo inſtrumento venditionis, quia cum ille pecunias non haberet, prout denunciavit in proteſtatione, nunquam evitare potuiſſet ſolutionem fructuum; nam ſi Ludovici patiebantur immiſſionem ſuper bonis propriis, aut emptis, certum eſt, quod egiſſent contra Herculanum, aut Mancinos bonorum illius poſſeſſores, reſtitutione fructuum damnorum, & intereſſe, prout de ſe patet.

Neque minus in contrarium urget, quod adverſus Mancinos tertios bonorum Herculani poſſeſſores agi non potuerit pro liberatione a moleſtiis, neque pro damnis, & intereſſe paſſis, eo ſub obtentu, quod cum hujuſmodi non ſint directa, & intrinſeca, ſed indirecta, & occaſionalia, talis actio non incœperit, niſi a die interpellationis, & moræ,

ut cum

tur cum antecedenter bona in Mancinos distracta fuissent ea. dem supponanrur libera, & immunia a quocunque vinculo, & hypotheca pro his damnis, & interesse, quoniam ultra quod ex superius probatis damna hæc asseri non possunt indirecta, & occasionalia, talis damnorum distinctio inapplicabilis redditur in hypothesi, eo quia hypotheca, quæ pro evictione, ac damnis, & interesse competit, exordium sumit a die celebrati instrumenti emptionis, promissæ evictionis, & liberationis a molestiis; licet enim promissio in eodem instrumento adacta videatur conditionalis, quatenus molestiæ sequantur, tamen quia venditionis contractus est purus, & in eo fuit promissa res libera, vacua, & expedita, illiusque defensio a quacunque lite, molestia, & persona; talis sane promissio naturam assumit personalis contractus, & remanet pura quoad substantiam obligationis, conditionalis autem quoad executionem; & eveniente casu evictionis hypotheca usque ab initio contracta dicitur super omnibus bonis de tempore celebratæ venditionis tam per venditorem, quam fidejussorem possessis; unde si aliqua ex eis hoc medio tempore inter venditionem, & evictionem secutam distrahantur, obnoxia remanent hypothecis, & obligationibus in vim instrumenti venditionis contractis,
13 ut firmat in specie Giovagn. *resp.* 98. *n.*14. *cum plurib. seqq.* Malvas. *consf.*99. *n.*6. Mangil. *de evict. q.*36. *sub num.*9. *cum seqq. & q.*37. *n.*20. sicuti actio pro evictione, & hypotheca illius vigore competens retrotrahit ad initium in præjudicium tertii, qui hoc medio tempore, & ante secutam evictionem bona emit, ita pariter retrotrahi debet alia competens pro damnis, & interesse eandem naturam anterioritatem, & privilegia sortientibus, Episcop. Rocc. *select. jur. disp.*137. *n.*26. *&* 27. Hermosill. ad Lopez. *l.*32. *gloss.*6. *tit.* 3. *p.*5. *fol.*617. Neguſ. *de pignor. membr.*2. *p.*5. *princip. n.*9.
14 Guzman. *de evict. q.* 3. *n.*50.

Replicatione minime attenta, quod sine mora, & interpellatione hæc damna non debeantur; tum quia id non procedit, quoties, ut hic, fuerint in stipulatione deducta, & aliunde venditor evictionis notitiam habuerit, Card. de Luc. *de usur. disc.*34. *n.*5. Lautent. *dec. Avenion.*109. *per tot.* Add. ad Greg. *dec.*148. *n.*5. cor. Seraph. *dec.*935. *n.*1. *&* 2. & cor.
15 Peuting. *dec.*249. *sub n.*2. tum etiam quia interpellatio tantum deservit ad denunciandum venditori factum fuisse locum promissioni damnorum, & interesse in instrumento promissorum, ut ponderant Giovagn. *d. resp.* 94. *n.* 15. *cum seqq. lib.*1. Mangil. *de evict. d. q.*36. *n.*10. *cum seqq. & q.*37. *n.*20. Lauren. *decis. Avenion.*109. *in fin.* & auctoritates in contrarium allegatæ loquuntur, & intelligi debent, quando damna, & interesse non fuerunt in conventionem, & stipulationem deducta, & sic nulla alia adest causa productiva illorum, quam interpellatio juxta distinctionem, de qua Mantic. *de tacit. & ambig. lib.*14. *tit.*46. *sub n.*9. *vers. sed hoc sa-*
16 *ne*, Rot. post Durand. de cens. *dec.*58. *sub n.*5. *&* 8. cor. Peuting. *dec.*331. *n.*17. *& in rec. dec.*261. *n.*8. *cum seqq. p.*19.

Demum nullius ponderis agnita fuit semper objecta collusio inter Lancellotos, atque Christinam; semperque in antecedentibus resolutionibus rejecta, vel spreta, tum ex quo ex plene deductis per scribentes pro Ludovicis nulla suberat colludendi, & fraudandi causa, sine qua etsi conjecturæ in adversum deductæ subsisterent, & non destruerentur ab aliis
17 in oppositum, in nihilo relevarent, & non admittuntur, Sabell. *ref.*25. *n.*40. Rota *in rec. dec.* 396. *n.*21. *p.* 15. *dec.*258. *n.*8. *p.*16. *& dec.*509. *n.*8. *&* 20. *p.*18. in Ferrarien. fideicom. 6. Januarii 1693. §. *Exclusa igitur*, cor. me; & in Firmana retrodonationis 3. Junii 1697. §. *ita quod in fin.* cor. R. P. D. meo Priolo; tum etiam ex quo cum de tempore molestiarum per Christinam illatarum Ludovici illas intimaverint Herculanis, atque Mancinis cum expressa protestatione damnorum, & susceptionis pecuniarum ad censum; & nullus comparuerit ad defendendum, & repellendum Actricem, unde sibi imputent Mancini, si talem exceptionem tunc non opposuerint, ac se non defenderint, cum intimaris molestiis ad aliud emptor non teneretur, Mang. *de evict. q.*16. *n.* 19. *&* 11. Rota post Olceam *de cess. jur. dec.*18. *n.*23.
18 *p.*4. *tom.*2. *& in rec. dec.* 572. *n.*3. *p.* 18. & in Æsina relevationis indemnitatis 3. Julii 1684. §. *Cæterum*, & 9. Junii 1687. §. *demum*, cor. Eminen. D. Card. Caccia.

Et ita omissis aliis levioris ponderis conclusum fuit pro informatione sententiæ Rotalis, utraque &c.

R. P. D. MUTO.

Perusina Salviani.

Luna 6. Aprilis 1699.

ARGUMENTUM.

Est decisio alterius supra adnotatæ confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Adversus factum judicis rite procedentis non datur reintegratio.*
2 *Actio Salviani conceditur in bonis post contractam hypothecam a debitore acquisitis.*
3 *Emptor agere potest pro liberatione a molestiis ob simplicem avocatam detentationem, quoties evictio promissa fuit tam judicio petitorio, quam possessorio.*
4 *Pro damnis & interesse ex causa evictionis agi potest nedum contra venditorem, sed quoque adversus fidejussorem.*
5 *Ac etiam contra tertium, qui rem venditoris, aut fidejussoris acquisivit post factam venditionem, licet acquisitio secuta fuerit ante evictionem.*
6 *Hypotheca pro damnis & interesse ob evictionem retrotrahitur usque ad diem factæ venditionis, etiam in præjudicium tertii medio tempore ementis.*
7 *Dummodo tamen damna & interesse in stipulatione deducta fuerint.*
8 *Amplia, licet agatur de damnis & interesse extrinsecis.*
9 *Emptor eminente evictione rei emptæ potest ad se eximendum ab illa voluntarie insolutum creditori assignare proprium prædium, & a venditore, seu fidejussore repetere non solum pretium, sed etiam fructus extrinsecos, quos emptor ex prædio percepisset.*
10 *Aut valet præveniendo evictionem dimittere creditorem, & a venditore pretium solutum cum damnis, & interesse prorsus extrinsecis repetere.*
11 *Etsi ad dimittendum creditorem pecunias sub usuris receperit, ad illas venditor compellitur.*
12 *Maxime si in obligatione evictionis promissa fuerit quæcunque damna & interesse.*
13 *Intimatio molestiarum non requiritur, si nulla competant defensiones.*
14 *Minusve exigitur, si aliunde venditor litis scientiam habuerit.*
15 *Exceptio serotine deducta non attenditur.*
16 *Solutio ex quietantia probatur.*
17 *Rursus ex lapsu emptoris.*
18 *Nemo præsumitur bis proprium voluisse debitum exsolvere.*

DECISIO LXV.

Respondetunt DD. permanendum esse in decisis cor. me, die 26. Januarii præteriti, rursus autumantes prævia infirmatione sententiæ Rotalis R. P. D. mei Capraræ integrandos non esse Mancinos ad bona jamdudum ab Herculano de Herculanis, deindeque ab ipsis possessa, & ad quæ Ludovici fuerant in Salviano immissi, donec, & usque satisfactionem reportassent de fructibus census in sorte sc. 600. pro vitandis molestiis illatis super bonis venditis eorundem actori; pro quibus memoratus Herculanus de evictione, damnis, & interesse fidejusserat; nam constito de validitate, ac justitia talis immissionis, neutiquam competit reintegratio, Abb. *in c. cum causam n.*1. *de offic. deleg.* Grat. *discept.*974. *n.*16. *cum seqq.* Rot. cor. Duran. *dec.*454. *n.*4. *& in rec. dec.*270. *n.*1. *p.*14.

Juste siquidem concessa fuit immissio Ludovici, cum de illius validitate disputatum non fuerit, eo quia negari non possunt damna, & interesse ab ipsis passa in creatione præfati census; & in solutione fructuum pro consequenda liberatione a molestiis, quas judicialiter patiebantur super antedictis bonis emptis, impugnari nec minus obligatio amplissima sub forma Cameræ pro his interesse, atque damnis Herculani fidejussoris, unde ad illius bona ex post a Mancinis requisita concedi debuit immissio, Posth. *ref.*55. *n.*1. *& ref.* 9. *n.*17. Urceol. *consult.* 24. *n.* 12. 23. *& seqq.* Rota cor. Seraph. *dec.*935. *n.*1. *& in rec. dec.* 407. *n.*9. *p.*5.

Tametsi creditores venditoris contra Ludovicos egissent in pari judicio Salviani; nam cum promissio facta fuerit per venditorem, & fidejussorem pro quacunque evictione, & defensione in quovis judicio petitorio, & possessorio, tam plenario, quam summario, tunc emptor immissionem hujusmodi sufferre non tenetur, sed agere potest pro liberatione a molestiis, seu pro refectione damnorum, quatenus, ut hic, obtenta fuerint, Jov. *de contract. minor. gloss.*16. §. 11. *n.*83. Mart. Medic. *in addit. ad dec. Sen.*43. *n.*8. Rot. *in rec. dec.*407. *n.*5. *cum seqq. p.*5. *& dec.*179. *n.*18. *p.*7.

Et licet talis acquisitio per Mancinos facta fuerit ante molestias illatas, & creationem præfati census, eo quia præcedens hypotheca super bonis fidejussoris pro his damnis, & interesse contracta, sequitur rem, & possessorem, ut actio evictionis & liberationis a molestiis competat nedum contra alie-

alienantem, & fidejussorem, sed etiam contra tertium, in quem dd. bona post obligationem contractam distracta fue-
4 runt, Urceol. *consult.*36. *n.*12.*&* 13. Mans. *consult.*33. *n.*5. Posth.*d.res.*99. *n.*18. Rot.cor.Bich.*dec.*497.*n.*6.*& seq.in rec. decis.*520.*n.*1.*&* 2. *p.*18. *& dec.*288.*n.*1.*cum seqq.p.*19. cum aliis in decisione, quæ confirmatur, §.*Planum itaque;* & hypotheca in hoc casu, quę pro evictione, ac damnis, & interesse competit, non sumit initium a die, quo eadem obvenerũt emptori, seu interpellationis, & moræ, sed a die celebrati instrumenti emptionis, vel promissę evictionis, & liberationis
5 a molestiis; nam licet promissio præfata videatur conditionalis, quatenus molestiæ sequantur; attamen quia cõtractus venditionis est purus, & in eo fuit promissa res libera, vacua, & expedita illiusque defensio a quacunque lite, & molestia, talis solum dici potest quoad substantiam obligationis, respectu cujus est pura, ut actio, & hypotheca pro damnis, & interesse competens retrotrahatur usque ab initio promissæ
6 relevationis, indeque si aliqua ex bonis venditoris, aut fidejussoris hoc medio tempore inter venditionẽ, & evictionem secutam distrahãtur, obnoxia remaneant obligationibus, & hypothecis in vim instrumenti venditionis contractis, Giovagn. *resp.*98. *n.*14. *cum seqq.* Mangil. *de evict.q.*36. *sub n.*9. *cum seqq.& q.*37.*n.*20. & novissime Rot. in Bonon. cautelæ Angeli 20. Martii proxime præteriti, §.*titul. autem* cor.me.

Interpellatio quippe quoties, ut hic, interesse ac damna fuerunt in stipulatione deducta, tantum deservit ad denunciandum venditori, sed fidejussori factum fuisse locum illorum promissioni, ut prosequitur Giovagn. *ubi supra n.* 15. *cum seqq.* Lauren.*dec. Avenion.*109. *in fin.* Quidquid foret,
7 si hæc damna, & interesse non fuissent conventa, in quibus terminis procedunt auctoritates in oppositum allegatæ ad probandum, quod ex mora, & interpellatione tantum damna debeantur, ut explicant Mantic. *de tacit.lib.*14.*tit.*46. §.*Sed hoc sane*, Rot.cor.Peutinger.*dec.*333.*n.*3. ubi concordantes, *& in rec. dec.*261.*n.*8. *cum seqq. part.*19.

In nihilo obstante reperita in reversum exceptione, quod hujusmodi damnum, seu interesse Ludovicis obtentum ex Impositione dicti census pro vitandis molestiis super bonis emptis, non fuerit intrinsecũ, sed extrinsecum, tanq; proveniens non immediate ex re, sed occasione rei, quod propterea rem ipsam non sequatur penes tertium possessorem, ex Bart. *in l.unic.n.*27.*cum seq.C.de sent.quæ pro eo, quod interest*, Tor. *de camb.disp.*3. *q.*9. *n.*26. Rot.post Cenc.de cens. *q.*343. *n.*6. Quando quidem talis distinctio interesse intrinseci, & extrinseci, in jure nostro specialiter non apposita, sed a DD. tantum conficta, sicut advertunt Alciat. *in d.l.unic.c.*7.*C.de sent.quæ pro eo, quod interest*, Scacc. *de comm.* 7. *gl.*2. *n.* 90. Giballin. *de usur. lib.* 2. *cap.*5. *art.*2. *n.*4. in subjecta materia redditur inapplicabilis, tum ex eo quod indistincte jura sanciverunt emptori quodlibet damnum, & interesse ex evictione, seu ex molestiis illatum reficiendum esse, *ut in l. si*
8 *in venditione* 60. *& l.evicta* 70. *ff.de evict. l. si controversia* 9. *& l.si eum q.*17. *& l.cum successores* 23. *C.eod.tit.* & in specie damnum etiam extrinsecum emptoris reficiendum esse defendit Alciat. *super d.l.unica cap.*7. *cum seqq.* Cæval. *commun.controv. commun.tom.*1.*q.*111. ubi in fine ait, hanc opinionem esse magis veram, atque juridicam Larr. *dec.Granaten.*74. *n.*16. & admittere videtur ipsemet Torr. *in contrarium citatus de camb. quæst.*9 *disput.*3. *n.*19. *ante med.*

Indeque videmus, quod ille, cui imminet evictio super re empta, vel voluntarie potest pro ea liberanda assignare insolutum creditori proprium prædium, & a venditore, seu fidejussore repetere non solum pretium, sed etiam fructus extrinsecos, quos emptor ex dicto proprio percepisset, Ma-
9 rescott. *var. resol. lib.*2.*cap.*79. *n.*7. Castald. *consult.*7.*n.*25. Hermosil.ad Lopez *l.*32.*gloss.*6.*tit.*5. *n.*38. Mangil. *de evict. q.*179.*n.*32. Rota *in divers. dec* 13. *n.*1. *p.*4. qui etsi loquantur de emptore coacto dare insolutum proprium fundum, subintelligendi tamen sunt non de coactione præcisa, per quam quis vigore actionis a judice compellitur ad aliquid faciendum, sed de causativa, ex quo alias eidem aliquod damnum immineret, si solvere deberet in pecunia magis difficili debitori, sin minus pati subhastationem prædii empti, quæ est semper magis damnosa, ut eleganter disserit Avendan.de Cens. *cap.*39. *n.* 13. Rot. in Romana cambiorum 16. Januar. proxime præteriti, §.*præposita speciei in fine*, cor.me; aut emptor præveniendo evictionem dimittere potest creditorem, & a venditore pretium solutum cum damnis, & interesse prorsus extrinsecis repetere, ad tradita per Hermosil. ad Lopez *tit.*5.*lim.*37.*gl.*1.*sub n.*194.*in fin.* Gusman. *de evict.*
10 *q.*13.*n.*21. Card.de Luc. de Cens. *disc.*25.*n.*4. ubi ait ita fuisse decisum, cum aliis in præcedenti decisione, §. *Absque eo quod.*

Tum ex quo cum Ludovici, postquam molestias judiciales passi fuerint, eas interpellaverint tam hæredibus præcitatis fidejussoris, quam etiam Mancinis possessoribus, quodque non haberent pecunias, & nisi in se molestias assumerent, ac creditores agentes dimitterent, coacti fuissent censum, de quo agitur, imponere, ac usuras censuales subire, prout successive ad hanc impositionem devenerunt, illamq; eisdem intimarunt, & fructus census solverunt, non intrat in hoc casu distinctio damni, seu interesse intrinseci, & extrinseci, cum tanquam damnum emergens licet extrinsecũ emptori debeatur a venditore, seu altero, relevare debeant, Text. *in l.si mandatum*, §. *si fidejussor. ff. mandati*, Grat. *di-* 11
*scept.*140. *n.*4.*& discept.*244. *n.*14. Rot. post Cenc.de Cens. *dec.*554. *n.*7. *&* 8.*in rec. dec.*425. *n.*12. *&* 13. *p.*18. cum aliis in decisionem, quæ confirmatur, §. *pariformiter*, & in his circumstantiis nedum obsistit, sed potius favet *dec.*343.post Cenc.de Cens.in objecto allegata, ut ex ejusdem lectura.

Tum insuper ex quo tam venditor illorum bonorũ, quam Herculanus fidejussor pro indemnitate, & securitate emptoris se obligarunt ad quæcunque damna, & interesse quomodocunque, ac quacunque causa provenientia; tunc enim impositio census per eundem emptorem facta pro vitandis molestiis super re empta, etsi reputandum esset damnum occasionale & extrinsecum, cum in dicta generali, & ampla obligatione ad damna & interesse ex contrahentium volito comprehensum dicatur, ne alias illa reddatur superflua, & inanis, negari non potest illud deberi, & reficiendum esse, ad firmata per Barb. *in l.de divisione* 5.*n.*32.*vers.unde infertur,ff.de solut.matr.* Episc.Rocc.*c.*122. *n.*4.Mangil. *de evict. q.*179.*n.*3.*&* 6. Staiban.*de interess.lib.*1.*q.*17. *n.*3.*&* 4. Mude *de act.empt.cap.ult.n.*26.Leotard.*q.*75.*n.*18.*cum seqq.* Larrea *dec.Granat.*74.*n.*16.Rot.cor.Seraph.*dec.*787.*n.*10.*& in rec.* 12
*dec.*227.*n.*5. *&* 6.*p.*4.*tom.*2.*& in dec.*710. *n.*3. *p.*4. *tom.*3.

Eo minus subsistere visa fuit altera oppositio, quod recitata interpellatio per Ludovicos facta suffragari eisdem non possit pro assequenda refectione damnorum, & interesse hujusmodi, tam ex quo secuta non fuerit in principio litis, sed post relaxatum mandatum, tam etiam ex quo in eadem denunciatæ non fuerunt molestiæ judiciales ab ipsis Ludovicis passæ in bonis emptis, sed tantum necessitas providendi pecunias pro dimittendis creditoribus eas inferentibus, quoniam satis fuit, dictam interpellationem factam fuisse ante evictionem, seu executionem dicti mandati, anteque relatam impositionem dicti census, quam impedire poterant Mancini, & Herculani veniendo ad causam, & defensionem assumendo: ultra quod cum nulla defensio competeret, prout docuit subsecutus eventus, necessaria non fuit intimatio molestiarum, cum etiam facta profutura non fuisset, Cyrocch. *discept.*46.*n.*99. Castald.*consult.*7.*n.*14. R.P.D. meus 13
Ansald. *de comm.& mercat.disc.*32.*n.*15. Rot.cor.Bich. *dec.* 315. *et in rec. dec.*387. *n.*12.*p.*17. Et quod sufficienter etiam facta fuerit denunciatio dd. molestiarum judicialium, desumitur ex ipsa interpellatione, ex quo venditor, seu fidejussor in substantialia comprehendere potuit litem motam, ac molestias a creditoribus illatas, quod sufficit, ut absque alia denunciatione comparere teneretur, & ab ejusmodi molestiis emptorem defendere, cum ea solum requiratur ad hujusmodi scientiam inducendam, Mang. *de evict.q.*4.*n.*84.*cum seqq.*

Demũ nullius penitus roboris compertum fuit præsuppositum factum a defensoribus dd. de Mancinis, quod Ludovici non solverint integrum pretium prædictorum bonorum ab ipsis emptorum, & super quibus molestias passi fuere, & 14
signanter ratam sc.150. solvi accollatam Carolo Pinnæ, quę deinde ab ipsis Mancinis satisfacta fuit, ut in hoc deficientes obtinere non potuerint immissionem in Salviano; præterquam quod enim id in longo judicio nunquam deductum fuit, ut tanquam serotinum veniat rejiciendum, ut dixit Rot.cor. Rembold. *dec.* 74. *n.*1. in Vicen. Parochialis 24. Novembr. 1694. §. *Clarius* cor.me, & in Bononien. Juris-
patronatus de Ghisleriis 31. Januarii, §. *Atque*, & 22. Aprilis 1695. §. *postremo*, cor. R.P.D. meo Pio. 15

In casu præsenti solutio dicti pretii, & quidem integralis revocari non potuit in dubium ex instrumentis, atque quietantiis desuper confectis, ac datis in sum. responsionis ipsorum de Ludovicis *n.*1. non obstante quod dicta rata sc. 150. Carolo Pinnæ soluta fuerit per Mancinos, eo quia præsumi debet destinatam solutionem in alium modum fuisse conversam, vel hanc summam ab ipso venditore fuisse acceptam ex dictis quietantiis realitatem, & integritatem solutionem probantibus, ex Rota coram Seraph. *decis.* 1339. *num.* 2. & cor.Cerr. *dec.*609. *n.*4. junctis ulterius, tum acquiescentia 16
subsecuta per spatium 80. circiter annorum a die stipulati instru-

instrumenti emptionis, ad text. *in c.1. de frigid. & malef. & l. si quis, ff. de pœnis*, Rot. cor. Mantic. *dec. 266. n. 5. & in*
7 *rec. dec. 175. n. 15. cum seqq. p. 17.* tum etiam venditione aliorum bonorum quadriennio. Post secuta favore dd. de Mancinis cum lege dicta scut. 150. eidem Pinnæ solvenda, quod ostendit immutatam fuisse præcedentem formam solvendi; nam alias fatui fuissent venditores, si eidem debitum bis solvi demandassent, *l. bona fides, ff. de regulis jur.* Rot. cor. Ninot. *dec. 37. n. 7. & in rec. dec. 57. n. 9. p. 19.*

Et ita derelicta in præsenti audientia exceptione simulationis in præcedenti per Mancinos apposita, conclusum fuit, utraque &c.

R. P. D. DEL OLMO.

Spoletana Census.

Lunæ 16. Martii 1699.

ARGUMENTUM.

Creditor qui censum habebat cum obligatione præstandi fidejussorem, censum ipsum cessit cum specifica relatione ad instrumentum census, & cum in cessione non fuerit facta mentio de obligatione debitoris fidejussorem præstandi, deciditur, quod licet cessionarius negligens fuerit in petenda fidejussoris præstatione, agere valeat contra cedentem.

SUMMARIUM.

1 *Evictis bonis in solutum datis, statim commissa dicitur stipulatio agendi ex primævis juribus in eum casum conventa.*

2 *Cessionarius si non fecerit diligentias contra debitorem cessum, non habet regressum adversus cedentem. Declara, ut n. 3. & 4.*

5 *Cessionario imputari non debet, si non egerit pro præstatione fidejussionis, si in cessione dictum non fuerit, quod debitor ad id quoque tenebatur, & n. 6.*

7 *Amplia, licet in cessione indicatum fuerit instrumentum crediti cessi cum die, mense, & anno, atque Notario rogato, & n. 8.*

9 *Diligentiæ ubi frustratoriæ redderentur, opus non est quod adhibeantur.*

10 *Evictionis actio non datur, quando avocata fuit simplex possessio in judicio Salviani.*

11 *Limita, si obligatio de evictione promissa fuerit in quocunque judicio petitorio, & possessorio.*

12 *Præservatio regressus ad primæva jura in casu molestiarum, effectum operatur a die contestationis litis, adeut ut non sit expectanda avocatio, nec dominii, neque possessionis.*

13 *Et d. casu pro exercitio priorum jurium non est necesse litem deferendæ, & illius veritatem & subsistentiam inquirere.*

14 *Periculum nominis in solutum spectat ad cessionarium, limita, ut n. 15.*

16 *Ex dotis privilegio evictis bonis in solutum datis agi potest ex primævis juribus.*

DECISIO XLVI.

Dissoluto per obitum Francisci de Sanctis matrimonio alias inter ipsum, & Sulpitiam Freufanellam contracto, Doralix, uti filia, donatario universali Equitis Petri Aloysii de Sanctis, qui pro restitutione dotis in summa sc. 1000. eidem Sulpitiæ constitutæ, aliorum scutorum mille pro supra dote solemniter se obligaverat de anno 1629. in computum dictæ dotis inter alia assignavit, seu cessit dictæ Sulpitiæ unum censum scut. 400. in sorte per Dominicum Sanctum, ejusque fratres anno 1624. impositum, cum promissione exigibilitatis, ac cum expressa conditione, & pacto (sunt verba ejusdem cessionis) *quod in casu molestiarum, & evictionis dictorum censuum, vel alterius ipsorum ultra supradictam promissionem de defensa, & evictione ad meliorem dictæ Sulpitiæ, & suorum cautelam possit, & liceat redire ad primæva jura, & obligationes de restituendo dotem, summar. Actoris n. 2.*

Vigore prænarratæ cessionis egit Sulpitia pro fructibus decursis, obtentoque pro illis mandato executivo de anno 1652. omnia bona debitorum fuerunt in illius executionem pro sc. 118. deliberata Andreæ Gratiano, qui illa favore ipsius Sulpitiæ subinde retrocessit; sed cum de ann. 1661. eadem Sulpitia præfatis bonis expoliata fuerit, nam ad illa Jo. Baptista Verrutius, ejusque uxor uti creditores anteriores communium debitorũ in vim utilis Salviani interdicti obtinuerunt immitti (quamvis molestias sibi illatas Sulpitia cessionaria intimare haud omiserit Paulo Saxatello Doralicis cedentis hoc interim defunctæ filio, & hæredi) hinc Salvator Franciscinus, qui tanq; creditor Sulpitiæ effectus fuit dominus dicti census, utendo juribus ejus auctrici in instrumento cessionis præservatis judicium pro illius sorte, & fructibus instituit tam contra Moniales B. Ritæ Casciæ, quam contra Moniales S. Margaritæ ejusdem loci hæredes proprietarias, & usufructuarias respective ejusdem Pauli Saxatelli causam habentis a d. Equite Petro Aloysio de Sanctis, mandatumque ab A.C. Silva reportavit, inde ad provocationem Salvatoris delata mihi causæ cognitione, dedi dubium: *An constet de credito, tam respectu capitalis census, quam fructuum*, illoque quoad fructus ob votorum scissuram non resoluto, respectu sortis domini responderunt, *constare de credito*.

Quandoquidem cum in cessione dicti census expresse con-
ventum fuerit, quod in casu molestiæ, & evictionis licitum
foret Sulpitiæ redire ad primæva jura, & obligationes de re-
stituendo dotem, utique secuta avocatione bonorum, super
quibus cessionaria pro fructibus satisfieri obtinuerat, dicitur
commissa stipulatio, adeout ad formam præallegatæ con-
ventionis valeant Sulpitiæ successores complementum do-
tis ex primævis juribus expostulare, juxta gloss. *in l. elegant.* 1
24. verb. finita in fin. ff. de pign. act. & in l. libera 8. verb. non prohiberis, vers. solve hic eo pacto, C. de sent. & interlocut. omn. judic. Bald. *in d. l. libera ante n. 1.* ibique Salicet. *pariter n. 1.* Cyriac. *contr. 500. & n. 29. & seq.* Mangil. *de evict. q. 144. n. 30. & 32.* Arias de Mensa *var. res. lib. 1. cap. 46. n. 8.* Card. de Luca *de credit. disc. 32. n. 3. & 9.* Adden. ad Buratt. *dec. 645. n. 17.* Rot. in Romana census 26. Junii 1682. §. *Nec refragatur*, cor. bon. mem. Guazardo.

Non relevante, quod Sulpitia cessionaria adversus debi-
tores cessos non fecerit debitas, ac continuatas diligentias,
atq; ideo illius successoribus contra hæredes cedentis regres-
sus non competat, ad late tradita per Urceol. *consul. 2. n. 23.*
Rocc. *disp. jur. select. cap. 151. n. 2.* & alibi passim: omisso e-
nim, quod diligentiæ contra debitorem cessum tunc solum
requirantur, ubi cessionarius ex capite inexigibilitatis judi- 2
cium instituat; secus autem quando ut in hypothesi intenta-
tur regressus ex titulo evictionis, & molestiarum, ut distin-
guunt Urceol. *d. consult. 2. n. 38.* Rot. cor. Merlin. *dec. 639.* 3
n. 8. cessat præterea difficultas in facto; nam Sulpitia, quoad
usque vixerunt debitores, omnes fere fructus exegit; post
vero illorum obitum non desinit de an. 1652. pro successive
decursis in quantitatem sc. 120. mandatum executivum ex-
pedire, illudque exequi facere super omnibus eorum bonis
hereditariis usque ad illorum positivam deliberationem. Et
demum de anno 1661. aliud mandatum pro sc. 290. pariter
expedivit, quod tamen ob deficientiam bonorum executio-
ni demandari non potuit. Unde cum ex his appareat, om-
nem fuisse adhibitam diligentiam, majoremque nihil pro-
futuram esse, nil utique imputari potest Sulpitiæ cessiona-
riæ, juxta notata per Panimol. *dec. 18. adnot. 1. n. 1. & seq.* 4
Rot. *dec. 676. n. 11. p. 2. rec.*

Neque ex eo, quod neglexerit renovationem fidejusso-
rum in certis casibus impositione census conventam, illius
culpę adscribenda est superventa inexigibilitas creditoris
cessi. Quoniam cum ipsa tale jus in instrumento adjectum
semper ignoraverit, ut de facto probatur ipsamet cessione,
in qua de facultate hujusmodi nulla penitus habita fuit mẽ-
tio, & de jure, alio non apparente, semper præsumitur, *l. de*
bis, ff. de transact. Bald. *cons. 636. n. 192.* Peregr. *de fideic.* 5
art. 52. n. 35. Rot. cor. Bich. *dec. 402. num. 27.* potissimum in
muliere, in qua ob sexus imbecillitatem major etiam mili-
tat præsumptio ignorantiæ jurium sibi competentium, ut
tradunt Cyriac. *contr. 474. n. 31. & seqq.* Rot. *in rec. p. 1. dec.*
621. n. 2. & in Bonon. fideicommissi 1. Martii 1697. §. *con-*
vincitur, & 9. Decemb. ejusdem anni, §. *ignorantia*, coram
Reverendiss. D. meo Molines Decano, confirmata cor. me
23. Junii 1698. §. *Verumtamen*, nulla profecto præjudicialis
negligentia adscribi potest Sulpitiæ, cum negligere nun-
quam dicatur qui ignorat, sed potius ob ignorantiam repu-
tetur, ac si facultatem agendi non habuisset, ad textum ex-
pressum *in l. annus, ff. de calumniat.* Arias de Mesa *var. res.* 6
lib. 1. cap. 8. sub n. 12. Posth. *res. 139. n. 16.* Thomat. *dec. 101.*
n. 66. Rot. cor. Card. Cerr. *dec. 32. n. 20.*

Quamvis autem in cessione indicatum fuerit instrumen-
tum impositionis census, expresso etiam nomine Notarii de
eodem rogati; non inde tamen inferendum est ad scientiam
memoratæ facultatis in illo comprehensæ, cum ex sola, &
simplici enunciativa instrumenti argui quidem possit illius
generalis scientia, non autẽ specialis cognitio quoad omnia
pacta & jura in eodem contenta, Aldobrand. *cons. 55. n. 37.* 7
& seq. lib. 1. Actolin. *res. 111. n. 51.* Gobb. *consul. 12. n. 20.* Surd.
dec. 216. n. 43. Ofasch. *dec. 112. num. 15. vers. non obstat*, Rot.
coram Bich. *dec. 7. n. 12.* cor. Duran. *decis. 436. num. 17.* & in

Bono-

Bononien. fideicommissi 1. Martii 1697. §. *Sed etiam quia*, cor. R. D. meo Decano. Quando enim agitur de amittendo aliquo jure, quemadmodum in præsenti sequeretur ob incompetentiam regressus, quæ exinde resultaret, non sufficit scientia generalis, & vaga, sed requiritur, quod sit explicita, individualis, & certa, Mans. *consult.* 338. *n.* 38. Ventur. *cons.* 49. *n.* 63. Cirocch. *dist.* 56. *n.* 20. Rot. cor. Bich. *dec.* 500. *n.* 47. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 947. *n.* 7. *& in rec. p.* 18. *dec.* 735. *n.* 18. *& seqq. & in dec.* Bononien. fideicommissi 9. Decembris 1607. *§. Quo vero*, cor. R. D. meo Decano.

At ubi etiam procedendum esset cum supposito, quod Sulpitiæ innotuisset facultas petendi fidejussorem, adhuc domini perspectis casibus, in quibus illius renovatio conventa fuerat, ponderabant, quod dicta mulier in nihilo prorsus defecisset: In primo enim casu eadem renovatio facienda erat per totam diem 15. Septemb. an. 1624. quare cum tunc temporis jura controversi census nondum pervenissent ad Sulpitiam, quia cessio effectuata fuit solum de ann. 1629. negligentia ob non petitam dictam renovationem adscribenda non esset cessionariæ, sed potius tribuenda foret culpæ ipsius cedentis, quæ tanquam principalis creditrix poterat, & debebat novam fidejussoris præstationem exigere. In aliis vero casibus, deteriorationis nempe debitorum, eorum obitus, eo minus cessionaria posset de aliqua præjudiciali negligentia redargui, quoniam præsupposita deterioratio secuta de anno 1646. tantum abest, quod probetur ad illius notitiam perventa, ut potius contrarium constet ex fructuum solutione tunc usq; per debitores punctualiter adimpleta, quemadmodum resultabat ex eo, quod de anno 1652. pro fructibus subinde circa decursis expeditum fuit mandatum pro renui

8 summa sc. 120 *Summ. Actoris n.* 3. Quo vero ad obitum debitorum secutum in annis 1648. & 1649. nec pariter in hoc casu dici posset, Sulpitiam neglexisse; nam si de anno 1642. pro memorata fructuum quantitate in summa sc. 120. opus fuit ad liberationem omnium bonorum hæreditariorum devenire, absque eo quod ex illorum pretio plenariam satisfactionem d. summæ consequi valuisset, consequens fit, quod omnes diligentiæ desuper adhibendæ pro fidejussoria præstatione fuissent penitus inanes, & frustratoriæ, quodque proinde cessionaria ulterioris excussionis

9 onere minime fuisset gravata, ut monent Pacific. de Salv. *interdict. inspect. cap.* 2. *n.* 27. Tondut. *q. civil. cap.* 49. *n.* 50. *lib.* 1. Rot. cor. Bich. *dec.* 518. *n.* 13.

Indeq; non obstat, quod Salvianum a conjugibus de Vetuliis intentatum sit simplex possessionis detentatio, quæ non sufficit, ut res dicatur evicta, cum nedum dominium, sed etiam possessio perseveret apud primum dominum, ut per Paitell. *expedit. civil.* 18. *n.* 12. Rota cor. Merlino *dec.* 696. *n.* 1. *& in rec. p.* 19. *dec.* 151. *n.* 21. *& seqq.* Tum quia obligatio de evictione fuit per cedentem promissa in omni judicio petitorio, & possessorio, & quavis instantia, ex qua proinda conventionis formula oritur actio adversus cedentem etiam in casu nudi, & simplis Salviani, ut tenent Mangil. *de*

10 *evict. q.* 12. *n.* 14. Carol. Ant. de Luca ad Grat. *discept.* 22. *sub n.* 10. *vers. cessat difficultas*. Rot. cor. Merlin. *dec.* 487. *sub n.* 5. *vers. quoniam*. Tum etiam quia objectum procederet, quoties ageretur in puris terminis evictionis, vel ex dispositione juris, vel ex nuda illius promissione facta a cedente; secus

11 autem quando, prout hic, fuit specialiter conventus regressus ad primæva jura etiam in solo casu molestiarum; nam tunc opus non est cessionario ostendere fuisse avocatum dominium rei cessæ, sed sufficit etiam litem super illis sibi fuis-

12 se contestatam, ad text. *in l. sive in libertatem* 12. *C. de evict.* Grat. *discept.* 175. *n.* 20. Osasch. *dec.* 24. *n.* 4. Rot. cor. Peuting. *dec.* 327. *n.* 5. cor. Bich. *dec.* 266. *n.* 2. *& seqq. & in rec. p.* 18. *dec.* 626. *n.* 1. absque eo, quod teneatur se defendere, & litem prosequi, minusque illius veritatem, & subsisten-

13 tiam inquirere, cum satis sit molestias sibi de facto illatas cedenti denuntiasse, juxta doctrinam Bart. *in l. Luctus, §. tres hæredes n.* 11. *ff. ad Senat. Consult. Treb.* Panzirol. *consil.* 45. *sub n.* 14. *& seq.* R. P. D. meus Ansald. *de commer. & mercatur. dec.* 59. *n.* 26. Rot. cor. Bich. *dec.* 226. *num.* 2. *& seq. & in rec. p.* 18. *dec.* 572. *n.* 3. *& d. dec.* 226. *n.* 2.

Atque hinc superfluum reputabant P. P. examinare, an cessio controversi census facta fuerit per viam dationis in solutum, in qua futurum periculum, & damnū ad cessionarium solet pertinere, ex traditis per Ros. *consul.* 7. *n.* 2. *& seqq.* Olea *de cess. jur. tit.* 7. *q.* 3. *n.* 5. Mangil. *de evict. q.* 8. *n.* 11. Guz-

14 man. *eod. tr. q.* 33. *n.* 10. Thomat. *dec.* 29. *n.* 14. nam cum Sulpitia d. censum acceptaverit cum expressa reservatione primævæ actionis, utcunque sane contractus resolvatur, vel in

15 simplicem cessionem, vel potius in dationem in solutum, periculum semper spectat ad cedentem, ut advertunt Mangil. *de evict. q.* 145. *n.* 46. Boer. dec. 337. *sub n.* 2. *vers. idem est*, Carol. Ant. de Luca ad Grat. *discept.* 3. *n.* 6. Guzman. *de evict. q.* 28. *n.* 20. *& seqq.* Rot. cor. Certo *dec.* 772. *n.* 4. *& seqq.* signanter in hoc casu, in quo cum assignatio facta fuerit in extinctionem crediti dotalis, speciale utiq; est, quod posthabita etiam quacunque conventione redeundi ad primæva jura, ac non obstante datione in solutum, ad illa semper habeatur regressus, juxta clarum Text. *in l. qui res* 68. *in princ. ff. de solut.* ibique Bart. & Castr. Bald. *cons.* 289. *in fin. vers. nisi lib.* 2. Grat. *discept.* 3. *n.* 27. *vers. quid sit*, ibique Carol. Ant. de Luca *n.* 5. Mangil. *de evict. d. q.* 145. *n.* 37. Guzm. *eod. tr. d. quæst.* 28. *n.* 22. *n.* 7. *& seq.* Conciol. *alleg.* 33. *n.* 15. *&* 7. Card. de Luc. *de empt. & vend. disc.* 17. *sub n.* 7. *& de dote disc.* 64. *n.* 2. Rot. cor. Bich. *dec.* 259. *n.* 8. cor. Ubago *dec.* 59. *n.* 14. Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Romana, seu Tusculana Bonorum.

Veneris 18. Junii 1694.

ARGUMENTUM.

Primævas actiones etiam adversus fidejussorem insolidum obligatum competere secundo creditori, ex cujus pecunia primus remansit dimissus, præsens firmat decisio in ornatum *disc.* 5. Card. de Luca *de credit.*

SUMMARIUM.

1 *Extrema probanda in Salviano sunt, creditum cum hypotheca, possessio antiqua debitoris, & moderna rei conventi.*

2 *Per cessionem transfunduntur jura cedentis in cessionarium.*

3 *Nemo potest cedere jura sibi ipsi.*

4 *Creditum proveniens ex una causa, bene transfunditur in aliam cum eisdem privilegiis primi crediti.*

5 *Obligatio fidejussoris, eo invito, non renovatur ex novo contractu inito inter debitorem, & creditorem.*

6 *Obligatus insolidum dicitur debitor principalis.*

7 *Fidejussor in primo contractu non liberatur quoad capitale novum contractum initum inter debitorem, & creditorem, sed tantummodo liberatur a fructibus ex novo contractu provenientibus.*

DECISIO XLVII.

IN capitulis Matrimonialibus initis de anno 1658. pro dote D. Eleonoræ Boncompagnæ constituta in sc. 80000. D. Principe Burghesio, se obligaverunt Ugo Pater, & alii de Boncompagnis, necnon Ducissa Eleonora Zappata Avia d. Eleonoræ, uti principalis principaliter, & insolidū, nedum pro capitalis dotis, verum etiam fructibus, favore D. Principis cum obligatione Camerali, & hypotheca omnium bonorum: cumque idem Princeps pro fructibus d. dotis decursis, & non solutis, remaneret creditor in sc. 9000. curavit Modernus Dux Soræ die 22. Decembris 1677. eandem quantitatem ad cambium accipere a ratione bancaria illorum de Nigronis, qui cambium hujusmodi crearunt pro persona ab eis nominanda, cum pacto quod omnia, & singula jura vigore instrumenti, & capitulorum matrimonialium D. Principi competentia pro dd. fructibus cōtra omnes, & quoscunque obligatos, etiam anterioritatis, cedi deberent eisdem Nigronis, prout in actu creationis d. Cambii, & contemporaneæ solutionis ejusdem summæ factæ eidem D. Principi per ipsum cessa fuerunt præfata jura dictis Nigronis.

Cum autem isti vigore facultatis nominandi nominaverint successive D. Principem Burghesium, in quem cessarunt omnia jura in d. cambio acquisita, egit proinde ipse contra Ducem debitorem pro restitutione sortis principalis cambii, & fructuum decursorum, cor. A. C. Thomato, a quo obtento mandato executivo, illud exequi fecit super Villa Tusculana, ad cujus deliberationem impediendam sese opposuerunt D. Antonius Boncompagnus, uti vocatus ad primogenituram d. Ducissæ Zappatæ, & D. Ducissa Soræ ratione ejus crediti dotalis. Verum cum idem A. C. Thomatus decrevisset processum ad ulteriora in eorundem bonorum subhastatione, Signatura justitiæ appellationi causam mihi commisit cum clausula, *alteri, qui ad legitimam*, ad cujus rescripti formam dubitavi, an sit procedendum ad legitimam executionem mandati, vel potius sit danda immissio, cui DD. responderunt dandam esse immissionem ad d. Villam pro sorte cambii tantum pro nunc.

Etenim posthabita inhibitione priori parte dubii circa processum ad legitimam executionem mandati, quod pendet ex eo, an pro dubio Ducissæ Zappatæ agi possit via executiva super d. Villa modo possessa a domo de Boncompagnis, non universali hæreditario titulo Ducissæ, sed vigore

fidei-

fideicommissi particularis, cum onere perpetuæ primogenituræ; super quo cum multiplices hinc inde deducerentur rationes, DD. in earum examen non immorarunt, existimantes satis consultum esse D.D. Principi pro consecutione sui crediti, nempe sortis, remedio immissionis ex universali Salviani interdicto, quod absque dubio in præsenti causa locum sibi vindicat.

Constat enim de Credito cum hypotheca ex Capitulis Matrimonialibus, in quibus ut dictum est ipsa; Ducissa Zappata se constituit principalem, & insolidum debitricem dotis, & fructuum dotaliuor, cum obligatione Camerali, & generali hypotheca omnium suorum bonorum, & de possessione antiqua ejusdem Ducissæ controversæ, & moderna Ducis, non est inter partes altercatio, ex quo palam fit competentia d. remedii immissionis, ex Salviani interdicto, Ita sæpius dixit Rota, & signanter *dec.* 124. *n.. p.* 10. *& dec.* 362. *n.* 6. *p.* 19.

Parum relevante, quod in instrumento cambii Ducissa Zappata non inveniatur obligata, sed solum Modernus Dux Soræ, ac per consequens solum contra istum & contra illam ejusdem bona, posset D. Princeps experiri jura sua: quia dum cambium creatum fuit pro extinguendo debito fructuum dotis, pro quibus Ducissa expresse se obligaverat, & in eodem actu creationis cambii, ut probatum est, cessa fuerint jura hujusmodi obligationis; inde fit, quod sicuti Princeps uti creditor fructuum dotalium agere poterat pro eorum satisfactione contra Ducissæ bona, ita agere valeat contra il-
2 la, uti creditor cambii, in quem jura mediante cessione fuerunt transfusa, ex plene cumulatis in Æsina census 20. Novemb. 1609 §. *Moti quia*, & 10. Aprilis 1690. cor. me, & 15.
3 Jan. 1691. & 15. Junii 1693. cor. bon. mem. Benincasa, & in Romana census 10. Aprilis, & 11. Decembris superioris anni, cor. Reverendiss. Zamoren.

Neque replicari valet, quod respectu D. Principis (ad cujus favorem revera usque ab initio Cambium spectabat, ut declararunt Nigroni, subdentes illud contractum fuisse de ejusdem Principis pecuniis, & mandato) inefficax sit hujus-
8 modi cessio, quia ipse Princeps sibimet Jura cederet, atque hinc ratione incompatibilitatis resultantis ex eo, quod dararet actio, & passio in eodem subjecto, in eundẽ Principem jura prioris crediti transfundi non potuerint, ex deductis per Rot. *decis.* 313. *a n.* 4. *ad primum p.* 10. Si quidem nulla in præsenti causa potest considerari incompatibilitas, ex quo D. Princeps tradiderit sc. 9000. ad Cambium se satisfaciendo de fructibus dotalibus, & sibi ipsi voluerit cedere jura ex priori credito sibi competentia, quia creditor habens antiquum creditum cum hypotheca contra debitorem, potest in novo contractu cum eodem debitore transfundere quod sibi debetur ex una causa in aliam; quo casu, etsi extinguat sibi debitum ex priori causa, seu contractu, potest tamen pacisci, ut hypotheca, & privilegia etiam anterioritatis, & potioritatis credito extincto competentia translata intelligantur in novum contractum, & sic creditor sibi ipsi hoc
4 casu succedere potest, juxta text. *literalis in l. creditor.* 3. *l. si prior.* 13. *Titius vers. ff. Qui potior. in pign. habeantur Negus. de pign. p.* 2. *membr.* 2. *n.* 14. & Roderic. *de ann. red. tit. lib.* 2. *q.* 16. *n.* 53. Carleval. *de Judic. lib. parte tit.* 3. *disp.* 35. *n.* 14. Arias de Mesa *var. res. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 2. *&* 3. Grat. *discept.* 175. *n.* 12. *&* 13. Castill. *dec.* 17. *n.* 35. *&* 36.

Indeque non applicatur decisio 313. parte 10. in objecto allegata, ex quo ibi agebatur de repetenda obligatione fidejussoris in novo contractu, quæ priori extincto non censetur repetita, & neque ex conventione inter creditorem, & debitorem potest invito fidejussore, vel non consentiente, in secundum contractum transfundi, Arias de Me-
5 sa *d. cap.* 10. *n.* 16. cum ibi allegatis: in præsenti autem casu non versamur in terminis revocandi obligationem fidejussoris, cum, ut supra probatum est, Ducissa Zappata se obligaverit uti principalis principaliter, & insolidum, propter quod in omnibus, & per omnia dicitur principalis debitor,
6 Card. de Luca *de feud. disc.* 50. *n.* 3. *& disc.* 30. *n.* 2. Rot. *decis.* 303. *n.* 11. *&* 22. cor. Bich. *dec.* 10. *n.* 4. *& seq. p.* 12.

Hæc de translatione hypothecæ, & jurium dotalium, ex primo contractu in secundum, quamvis DD. procul dubio existimarunt procedere respectu quantitatis debitæ vigore primi contractus, nempe sc. 9000. fructuum dotalium, ex quibus postea creatum fuit cambium; non parum tamen hæsitarunt, an idem habeat locum respectu fructuum, qui ex secundo contractu cambii debentur, cum auctoritates supra relatæ *in §. neque*, loquantur præcise de quantitate ex primo contractu debita, pro qua etiam opinione est Matt. Medic. *dec. Senen.* 67. *n.* 39. ubi dicit, quod fidejussor præstitus in primo contractu, quoad capitale debitum ex veteri obligatione, non liberatur per secundum, in quo non interfuit; licet quoad fructus ex novo contractu provenientes affirmet non teneri, & idem sensit Arias de Mesa *d. cap.* 10. *n.* 4. 7
& 5. Indeque particulari disputatione domini hunc articulum respectu fructuum cambii reservarunt.

Et ita utraque &c.

R. P. D. MUTO.

Romana Salviani.

Lunæ 16. *Februarii* 1699.

ARGUMENTUM.

Limitatur regula in superiori decisione tradita, quoties secundus contractus sit incompatibilis cum primo; tunc enim contra fidejussorem, etiam insolidum obligatum, nullam dari actionem affirmatur.

SUMMARIUM.

1 *In re quæ debitoris non est, nulla potest exerceri actio.*
2 *Fidejussor non remanet liberatus ex extinctione debiti cum pecuniis alterius secuta, prævia jurium cessione, & alterius debiti contractione per debitorem principalem emissa.*
3 *Declara, ut hæc conclusio vera sit, vel ubi in hoc secundo contractu ipsius fidejussoris accedat consensus, vel quando secundus contractus est ejusdem naturæ; secus si vel consensus deficiat, aut secundus compatibilis non sit cum primo, & n.* 6. *&* 15.
Ampliatur, licet in secundo contractu accesserit protestatio, & pactum, nedum ingrediendi in juribus primi creditoris, illiusve creditum non novandi, sed etiam acquirendi jura adversus fidejussorem, n. 7.
Ampliatur quoque, etiamsi fidejussor se obligaverit tanquam principalis principaliter, & insolidum cum debitore, n. 8. *&* 10.
Ampliatur etiam in casu quo primum debitum esset census, & fidejussor proprium præstiterit fundum, num. 9. 11.
Ampliatur tandem, ut nec teneatur ad fructus ad metam conventam in primo contractu, & n. 12.
5 *Contractus cambialis est prorsus cũ censu incompatibilis.*
13 *Ut fors census repetibilis sit, requiritur, quod priores hypothecæ totum fundum absorbeant.*
14 *Quodque inutilis remaneat actio pro subrogatione novi fundi.*

DECISIO XLVIII.

CUm Dianora Deta del Palaggio dedisset ad cambium in anno 1665. Nicolao Florello scut. 250. sub lege eadem erogandi in redemptionem ratæ similis summæ remanen. ex censu sortis principalis scut. 500. per ipsum Florellum super altera ex quatuor domibus suis in vim Sirenæ ad Carolum Franciscum Patriarcham cum ejus assensu, & fidejussione olim imposito, atque vendito R.P.D. Ascanio Rivaldo, pro erogata fuerunt, reportata ad ipsius Dianoræ favorem amplissima cessione jurium anterioritatis, & potioritatis translative, & non extinctive, cum qua tam agendo, quam excipiendo prædictorum Florelli, & Patriarchæ creditores posteriores valuisset excludere; Camillus memoratæ Dianoræ filius, & hæres, pro consequenda satisfactione relati crediti cambialis, institit cor. A. A. pro immissione in Salviano super prænarratis domibus adversus Joan. Baptistam, & Fabricium de Verospiis possessores ex emptione pretio sc. 5800 præcedenter usque & de anno 1662. per R.P.D. Leonem Auctorem præclarum olim hujus Sacri Tribunalis Auditorem a Patriarcha facta pro dimittendis ipsius venditoris creditoribus in notula descriptis, & reportando consimilem cessionem jurium anterioritatis, & potioritatis translativam, & non extinctivam, cum aliis pactis, cautelis contentis in instrumento desuper confecto, & dato in Summ. dictorum de Verospiis *n.* 1. Quæ cum A ctori denegata fuisset, causam illam committi curavit R.P.D. Carro, cui placuit priorem sententiam A. C. revocare, & mandatum de immittendo pro fructibus duntaxat Camillo cõcedere in possessionem quartæ prænominatarum domorum partis. Sed adversus hujusmodi judicatum appellantibus Verospiis, delegata per Signaturam Justitiæ causa R.P.D. Aldobrando cum clausula consistit, quod sit locus Ægidianæ, idem Judex mandatum a R.P.D. Carro pro fructibus relaxatum exequi declaravit tantum quoad nonam partem dictarum domorum, & per sententiã definitivam pronunciavit immissionem nedũ pro his fructibus in hac nona parte competere, sed etiam pro suprincipali controversi cambii. In vim cujus mandati de exequendo Camillus nonæ partis domorum possessionem apprehendit, ad effectum se satisfaciendi de fructibus hujus cambii; & cum deinde Verospii pro adeptæ hujusmodi pos-

sessio-

fessionis circumscriptione, una cum commissione causæ Sacræ Rotæ eandem Signaturam adiverint, rescriptum prodiit, nihil de circumscriptione quoad sententiam de appellatione, & in reliquis alteri Prælato quoad legitimam: Quambrem causa mihi uti Prælato commissa, cum decreto Rever. P.D. Auditoris Sanctissimi, quod per Verospios Rotale judicium exponentes Camillo subministrentur singulæ expens.e, consului de more DD. *An sit procedendum ad legitimam executionem, & respective sit danda immissio, vel potius sit danda manutentio*; & post dilatam resolutionem in Rota diei 30. Januarii præteriti, convenerunt modo in rescripto non esse procedendum ad legitimam, nec esse dandam immissionem Canonico Guido, & Alexandro Camilli hoc interim defuncti filiis, & hæredibus.

Moti ex eo, quod dicti fratres de Palaggio pro hoc credito cambii duntaxat obligatum habent Florellum, qui ad Auctricis favorem cambium contraxit, non tamen Patriarcham, qui in eo non accessit, minusq; fidejussit, ut ea propter super his domibus olim ab isto possessis, deindeque R.P.D. Leoni venundatis, tanquam in bonis alterius, quam debitoris, nec ulterior executio, minusque immissio debita videa-
1 tur, text. *in l. si quis, post hac, C. de bonis præscript.* Castrens. *in l. 1 Div. Pio, §. in venditione, n. 4. ff. de re judic.* Rot. cor. Bich. *dec.* 607. *n.* 8. & cor. Priolo *dec.* 366. *n* 6.

Nec ad convincendam in Patriarcha, suisque bonis obligationem pro hoc debito cambiali valuit in oppositum adduci prænarrata subingressio per Dianoram Auctricem nominatorum fratrum obtenta in juribus anterioritatis, & potioritatis ratæ census cum pecuniis cambialibus dimissi, ut census in cambium transfusus quodammodo unus, & idem cum primo dicatur, & per hanc transfusionem censualis fidejussor liberatus minime remanserit, ex Rota cor. Ubald.
2 *dec.* 69. & *dec.* 142. *per tot.* cor. Priolo *dec.* 350. pariter per totam in Romana census 21. Aprilis 1692. §. *Quia cum societas cum seqq.* confirmata 20. Februarii 1692. cor. bon. mem. Urso, & in Romana seu Tusculana Bonorum 18. Junii 1694. cor. Reverendissimo D. meo Decano: Etenim non versamur in transfusione contractus in alium similem, ejusdemque naturæ, ut durior nullatenus evaserit fidejussoris obligatio, neque præcedens contractus novatus, & extinctus; in quibus equidem terminis procedunt, seu intelligi debent auctoritates in objecto allegatæ: sed de transfusione contractus in alterum prorsus incompatibilem, & disparatæ naturæ, magisque cum præjudicio fidejussoris, quo nanque casu ob prioris novationem, & alterationem exinde resultantem, fidejussor datus in primo statim in totum liberatus remansit, ad liberalem text. *in l. novatione, C. de fideiss.* quem communiter sequuntur, & præ cæteris Cyriac. *contr.* 101. *n.* 28. & 35. Castill. *controv.* 59. *n.* 52. Rocc. *disp.* 120. *n.* 48. Bonden. *collect. legal.* 43. *n.* 259. *in fin. tom.* 2. Henrig. *de fi-*
3 *dejussor. cap.* 20. §. 3. *n.* 3. Valeron. *de transact. tit.* 2. *q.* 6. *n.* 7. Urceol. *eodem tract. q.* 74. *num.* 6. Scopp. ad Grat. *dec.* 117. *n.* 34. Posth. *dec. Bonon.* 43. *n.* 22. *cum seqq.* Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 272. & *dec.* 205. *utrobique n.* 5. ut si obligatio continuata prætendatur, afferri debet novus ipsius assensus, juxta notata per Pacian. *cons.* 552. *n.* 10. Menoch. *cons.* 246. *n.* 9. *cum seqq.* Andreol. *contr.* 45. *n.* 17. Rocc. *d. disp. jur.* 120.
4 *n.* 40. Vilos. *de fugitiv. cap.* 18. §. 1. *num.* 61. Salgad. *in labyr. credit. p.* 1. *cap.* 18. *n.* 16. Posth. *d. dec. Bonon.* 43. *n.* 22. Urceol. *dec. Florent.* 21. *n.* 49.

Quod autem contractus cambialis sit prorsus incompatibilis cum censuali, firmavit Rota in Romana cambiorum 26. Junii 1693. §. *incompatibilitas autem*, cor. bon. mem. Ursino Decano, & in alia Romana cambiorum 16. Janua-
5 rii præteriti, §. *Quod autem antiquum*, cor. me, & quidem cum præjudicio fidejussoris; nam census per sanctigeratam Constitutionem Pianam est irrepetibilis, respectu creditoris, & ruina, vel chasmate fundi censiti potest extingui, quod secus est in cambio. Quodque ob hanc incompatibilitatem secuta fuerit statim novatio, & extinctio præcedentis contractus censualis, decidit text. *in l.* 1. *ff. de novat.* & tradunt Rocc. *disp.* 138. *n.* 15. Rot. cor. Seraph. *dec.* 1063. *n.* 2. cor. Bichio *dec.* 281. *n.* 29. *in rec. dec.* 150. *n.* 19. *p.* 5. *dec.* 432.
6 *n.* 4. *p.* 9. *dec.* 712. *num.* 12. *p.* 18. & in d. Romana cambiorum cor. bon. mem. Ursino *cit.* §. *incompatibilitas*, & plenius in altera cor. me; *eodem* §. *Quod autem antiquum*.

Absque eo quod in exclusionem talis incompatibilis, & consecutivæ novationis obstare potuerit duplex exceptio; non prima desumpta ex protestatione, seu pacto ad favorem antedictæ Dianoræ adjecto reportandi dictam cessionem excludendique, tam agendo, quam excipiendo creditores etiam fidejussoris in censu; quandoquidem talis voluntas seu præservatio, nec prænotatam incompatibilitatem, minusque novationem ex ministerio legis, illico secutam, sustulit, cum habeatur tanquam contraria facto proindeque nullius roboris, & efficaciæ, signanter contra fidejussorem inscium, & dissentientem, ut in specie observant Lanar. *cons.* 23. *n.* 6. Amat. *res.* 50. *n.* 17. *cum seqq.* Andreol. *contr.* 383. *n.* 10. & *seqq.* Rocc. *d. disp.* 120. *n.* 59. 51. *cum seqq.* Merlin. *de pign. lib.* 5. *q.* 30. *n.* 22. & 26. Urceol. *de transf. q.* 79. *num.* 19. 7
Scopp. ad Grat. *dec.* 117. *n.* 29. *cum seqq.* & *num.* 25. Carpzov. *dec. Saxon.* 251. *n.* 19. Rot. cor. Cocc. *dec.* 329. *num.* 8. in dicta Romana cambiorum, §. *Haud resistente* cor. bon. mem. Ursino, & in altera cor. me, §. *Eoque magis ubi concordantes*.

Eoque minus altera, quod Patriarcha reputari non possit ut fidejussor in censu, sed correus debendi; tum quia accessit uti principalis principaliter, & insolidum, ex Card. de Luc. 8
de feud. disc. 52. *n.* 3. & *disc.* 100. *n.* 2. Rot. cor. Bich. *dec.* 303. *n.* 12. & 13. & *dec.* 306. *n.* 35. *in rec. dec.* 80. *n.* 4. *cum seqq. p.* 17. & post Zacch. *de oblig. Cam. dec.* 242. *n.* 5. & in dict. Romana, seu Tusculana bonorum 18. Junii 1694. cor. Reverend. Decano; tum etiam quia consensit, & passus fuit censum super dicta ejus domo imponi, ex nuper firmatis in Romana Assentista- 9
tus 19. Novembris 1698. cor. Reverendiss. D. meo Decano, *n.* 43. *cum seqq.* Siquidem nihilominus non desinit esse fidejussor, seu in hoc ad nihil tenetur; nam respectu d. accessionis uti principaliter, & insolidum, ea solum operatur, quod fidejussor excluditur a beneficio excussionis, non autem immutat qualitatem fidejussionis, quæ semper dicitur accessoria, ut in puncto Andreol. *d. contr.* 373. *n.* 12. & procedit tantum in illo contractu, seu casu, in quo fidejussor se obligavit, & sic in contractu census, non autem cambii, Rot. post Cenc. *de Cens. dec.* 549. *n.* 6. & *in rec. dec.* 430. *sub n.* 7. *vers. sed non inde p.* 14. Quo vero ad permissionem Patriarchæ, quod super una ex ejus domibus census fuisset impositus, ultra quod est in diverso cõtractu, nec immutat in eo qualitatem fidejussoris, cum uti talis in stipulatione accesserit erga principalem creditorem, ad text. *in l.* 5. §. *Talis acceptio, ff. de verb. obl.* Henr. *de fidejuss. c.* 11. *n.* 2. indeque redditur inapplicabilis citata decis. edita in Romana Assentistatus; nam ibi Columna gesserat figuram veri expromissoris attergendo loca Montium favore Rev. Cameræ, non autem fidejussoris, ut ex lectura.

Pariter relevare nec visa fuit altera oppositio, quod fidejussor teneatur ad fructus cambii eodem modo; quo ad fructus census correspondentes tenebatur; cum in hoc nullum præjudicium recipiat, sed potius utilitatem in substantia, ex quo agitur de cambiis limitatis, qui decrescere possunt, non sic fructus census fixi, & invariabiles, ex his quæ habentur per Mart. Medic. *dec. Senen.* 67. *n.* 46. & 51. Etenim ex supra firmatis per novationem prioris contractus census ex incompatibilitate alterius cambialis inducta, fidejussoris obligatio in totum extincta remansit, ut perpetuam prætendatur eam vigere quoad fructus, sicuti ad rem considerat Andreol. *d. contr.* 373. *n.* 22. *cum seq.* Nec in proposito contrarium firmat Mart. Medic. cum potius moveatur ex novatione in suo casu non secuta, ibique nullum damnum, seu præjudicium fidejussoris concurrebat, quod asseri non potest in præsenti, cum perspecto integro, prout fieri debet, tenore contractus cambialis, non autem eo in partes sciss0, maximum resultat præjudicium fidejussori ex repetibilitate sortis superius ponderata, quæ non contingebat in censu; non subsistente, quod in hypothesi sors census remansisset repetibilis, ex quo fundus censualis præcedenter quam pluribus hypothecis fuisset subjectus, dum ostensum non fuit fundum esse incapacem sustinendi censum posteriori loco venditum, prout requirit Rot. *post* 2. *vol.* cons. Farinac. *dec.* 126. *per tot.* Et cor. Peutinger. *dec.* 83. *n.* 3. *cum seq.*

Et data per hypothesim suppositi incapacitate fundi, sors pernecesse non fuisset repetibilis, cum competeret actio pro traditione fundi liberi ab hypothecis, C. de Luc. *de cens. disc.* 31. *n.* 10. & admittit Rot. in Firmana census 9. Junii præteriti §. *Neque huic resolutioni* co. me: ac in omnẽ casum satis esset, quod aliquod concurrat præjudiciũ, ut reddatur inapplicabilis doctrina Mart. Med. sicut explicat Rot. *d. disp.* 120. *n.* 41.

Et ita omissa tanquam superflua inspectione quoad retentionem subsidiariæ per Verospios deductam conclusum fuit per binas vices proposita, partibus auditis.

R. P. D. PRIOLO.

Romana Immissionis.

Veneris 8. *Martii* 1694.

ARGUMENTUM.

An creditor qui jura sua deducere omiserit, perdat hypothecam super re in lite deducta, juxta casum *disc.* 29. Card. de Luca *de credit.*

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *Creditor qui in judicio citatus non se opponit, censetur remittere jus sua hypotheca.*

2 *Agi non potest ex causa juris incerti.*

3 *Fidejussor non est creditor ejus, pro quo fidejubet, nisi post passas molestias.*

4 *Pro remissione hypothecæ sufficit aliquo modo esse creditorem.*

5 *Non præsumitur remissio juris ignorati.*

6 *Ex sola scientia instrumenti non infertur ad explicitam scientiam omnium in eo contentorum.*

7 *Explicatur* text. in l. si eo tempore, C. de remiss. pign. *ut procedat, si creditores præsentes proclamate fuerint citati, eisque præfixus terminus ad agendum.*

8 *Salvianista pro celeriori satisfactione non impeditur agere ad alia bona sui debitoris.*

9 *Notula jurata per Salvianistam exhibita super liquidatione fructuum standum est, donec contrarium probetur.*

10 *Liquidatio fit mediante calculo arithmetico.*

D E C I S I O XLIX.

Ad evitanda fundamenta decisionis editæ cor. me sub die 1. Julii proxime præteriti duplex repetebatur exceptio a scribentibus pro Sansonetto: sed quia neutra adhuc hodie visa fuit subsistens, DD. steterunt in decisis.

Non quidem prima desumpta ex eo, quod puellæ agentes ad immissionem contraversi census de tempore secutæ deliberationis legitime citatę in qualibet parte judicii passę fuerunt illius dominium transferri in personam Sansonetti, ideoque ejus favore censentur remisisse jus propriæ hypothecæ, ad text. *express. in l. eo tempore, C. de remiss. pignor.* cum
1 aliis notatis per Negusan. *de pignor. p. 6. membr. 3. num. 25.* Mart. *vot. Pisan.* 181. post Borgnin. Cavalcan. *dec. 17. n. 42.*

Quoniam hæc exceptio de facili submoveri visa fuit; nam de eo tempore creditum puellarum non præxistebat, nam occasione fidejussionis factæ a Patriarcha Blondo earum favore, adhuc molestias passæ non fuerant; ideoq; cum illarum jus esset omnino incertum, & cōditionale, quod poterat esse & non esse, sicuti ex causa hujus juris incerti, & solummo-
2 do a futuro eventu pendentis agere non potuissent in judicio, per text. *in l. fin. C. de annal. except. & leg. prima in fin. C. de bon. quæ liber.* & tradunt Alex. *cons. 95. n. 3. vers. sed ita est lib. 1.* & Rot. *in rec. dec. 172. n. 12. p. 10.* ita nec minus citatæ tenebantur sua jura deducere, cum tunc temporis non es-
3 sent propriæ creditrices, juxta theoricam Bart. *in l. 1. ff. si cert. pet.* quam pluribus allegatis sequitur Surd. *dec. 183. n. 1. cum seq.* Non obstante quod pro effectu remissionis hypothecæ sufficiat illas ex causa promissæ liberationis fuisse saltem largo modo creditrices, ad tradita per Salgad. *in labyr. credit. p. 1. c. 8. n. 24. cum seq.* & Peregr. *de jur. fisc. lib. 5. tit. 1.*
4 *n. 21.* quia ultra superius animadversa DD. cōsiderabant hoc jus promissæ liberationis fuisse in puellis omnino incognitum, idroq; censendum est, quod illæ nullo modo præcogitare potuerunt remissione hypothecæ, quam sibi competere
5 penitus ignorabant, & de jure exercere non poterant, Castr. *cons. 375. n. 5. lib. 2.* Surd. *cons. 70. n. 4. & seq.* Gomez. *variar. lib. 1. cap. 12. n. 81. vers. item adde et* 3. Franch. *dec. 80. n. 24.* & Rota coram Bich. *dec. 492. n. 26. & seqq.*

Nec scientia hujus crediti desumi potuit ex eo, quod instrumentum dotale Virginiæ, in quo continetur fidejussio Patriarchæ, productum fuerit contra puellas ab eo causam habentes, quia cum agatur de notabili illarum prejudicio ex sola scientia instrumentum arguendum non est ad explicitam scientia de pactis, & conditionibus in eo contentis, cum presumptio tali casu non sufficiat, sed requiratur certa,
6 & indubitata, per tex. *in l. de his, ff. de transact. gl. in c. confectioni, verb. sciverit de appell. in 6.* Surd. *cons. 328. n. 28.* & Rot. *in rec. dec. 75. n. 4. cum seq. p. 12. & dec. 40. n. 20. p. 13.*

Præmissa vero, & fortius urgere visa sunt, quia dispositio text. *in d. l. si eo tempore*, procedit solummodo, si creditores proclamate admoniti, cum præsentes essent, jus suum exequuti non sunt; tunc enim possunt videri obligationem pi-
7 gnoris amisisse; ideoque non sufficit in toto judicio, & in actu imminentis delibe rationis fuisse citatas puellas pro earum jure, & interesse, sed necesse erat, quod per judiciale proclama illis personaliter admonitis, fuisset præfixus terminus ad agendum, alioquin putantes jus suum esse salvum, ex sola citatione non præsumuntur illud remittere voluisse, ut præter Odoffred. & alios ad eam legem scribentes, notant Bart. *in l. 2. n. 3. & l. sicut. § non videtur n. 20. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solvat.* Merl. *de pign. lib. 4. quæst. 109. n. 57. cum seqq.* & Rota coram Seraph. *dec. 994. n. 2. & 3.*

Sublata ex his remissione hypothecæ; minus proficit altera exceptio ex liquiditate crediti mutuata, quia etsi pro controversia censu defensores puellarum obtinuerint immissionem ad partem domus magnæ sitæ in regione Pontis, & ex ea etiam pensiones exegerint, quia tamen illius reditus satis non sunt, ut apparet ex notula jurata per Actrices exhibita, ut celerius se satisfaciant, impeditæ non remanent, 8
quominus agere possint ad alia bona sui debitoris.

Nec dicatur, notulam juratam, utpote non continentem omnes reditus a puellis exactos, tanquam defectuosam suffragari non posse ad ostendendam earum crediti liquiditatem, quia cum illę fuissent ad portionem domus associatę, & pro eadem rata fructus exegerint, non tenebantur in propriam satisfactionem imputare pensiones totius domus; ideoque cum ex notula recognoscatur, quid ipsæ perceperint, eique standam sit, quousque contrarium a Sansonetto concludenter probetur, Rota cor. Bich. *dec* 547. *n.* 18. Cels. *dec.* 330. *n.* 15. *in rec. dec.* 161. *n.* 29. *p.* 6. & *dec.* 302. *nu.* 1. *cum seq. p.* 14. cessat quæcunque crediti turbiditas, quando 9
facta supputatione ex calculo arithmetico statim liquidetur residualis illius quantitas, juxta deducta per Rot. *in rec. dec.* 608. *n.* 5. *part.* 3. *dec.* 341. *n.* 9. *part.* 11. cum aliis deductis in præcedenti decis. hujus causæ, sub die 9. Decembr. 10
1689. § *Justitia autem*, coram R. Decano.

Nec in diminutione hujus crediti imputanda est immissio ab Actricibus obtenta, tam super censu debito a DD. de Visinis, quam super domo possessa ab Elisabeta, quia respectu census non constat illius fructus fuisse exactos, & quoad domum in gradu appellationis Elisabeta sententiam præcedentis revocatoriam reportavit: Ideoque non secuto effectu immissionis, ex illius reditibus, tanquam non pervenientis ad manus puellarum, imminui non poterat earum creditum.

Et ita utraque &c.

R.P.D. A L B E R G A T O.

Romana Census.

Merc. 4. Junii 1656.

A R G U M E N T U M.

An solutio facta in manibus cedentis solventem liberet; & si Judicis emanaverit inhibitio, ne solveret, casu quo cessionis instrumentum minime extiterit productum, est valde notabilis decisio edita in eademmet causa, in qua Card. de Luca pandidit discursum, qui est 70. *sub tit. de credit.*

S U M M A R I U M.

1 *Fructus ex censu extincto solvi non debet.*

2 *Extinctio facta in manibus cedentis ante notificatam cessionem sustinetur, & n. 3.*

4 *Amplia, licet facta fuerit notificatio, ac impetrata extiterit inhibitio, si cessio cum suis qualitatibus intimata non fuerit.*

5 *Inhibitio quoad fructus non operatur impedimentum quoad sortis restitutionem.*

6 *Decretum circumductum urgere non potest.*

7 *Quoties de jure alicujus dubitetur, sufficit illum citare non tanquam principalem, seu pro omni jure & interesse.*

8 *Instrumentum facit probationem probatam.*

9 *Solutione ejus quod debetur, quacunq; tollitur obligatio.*

D E C I S I O L.

Si non fuerint soluti fructus census, de quo agitur, Dianæ post annum 1630. quorum solutiones a Tibalda ejus herede nunquam exhibitæ fuerunt sub rescripto die prædicta facto, quod nempe dabitur resolutio a D. Ponente, recedendum esse existimarunt domini proponente bon. me. Bichio a decisis in hac causa coram ipso, sub die 17. Junii 1652. & 26. Junii 1654. Cumq; ipse morte præventus hodiernam resolutionem extendere non potuerit, in ejus locum subrogatus, hoc munus implevi; & ratio fuit, quia mandatum A. C. condemnans Marchionem del Drago ad solutionem fructum census sc. 100. exequi non potest, quia censu per ipsum Marchionem semel legitime extincto fructus, ex illo amplius solvi non debent, Grat. *discept*, 951. *n.* 20. Rota in Romana fideicommissi, seu Salviani 28. Apr. 1651. § *Primo in fin.* cor. R. P. D. meo Celso & in Rom. census 17. Martii § *ideo domus*, cor. eod. bon. mem. Bichio.

Censum vero fuisse legitime extinctum, ex eo constare dicebant domini, quia Marchio ratam controversam scut. 1000. de 2000 1653. restituit Tarquiniis & Leonardo da Taschia filiis, & hæredibus Plautillæ census donatariæ, qui tanquam tales, & existentes in quasi possessione percipiendi fructus, census Marchioni retrovendere po-

roerunt, & non præcedente formali notificatione cessionis factæ per Plautillam ad favorem Dianæ Matris extinctio nil valida suffragatur, DD. *in l. filius* 23. *C. de pact.* Cenc.
2 *de Cens. q.* 100. *n.* 23. *& seq.* Rot. post ipsum *dec.* 161. *n.* 1. *&* 2. *dec.* 292. *n.* 7. *dec.* 513. *n.* 10. & in Assen. Mandati 26. Aprilis 1652. §. *Et primo* coram R. P. D. Melzio:

Nec prædicta cessio ann. 1592. facta occasiona nuptiarum a Plautilla pro totidem in pecunia numerata recepta a matre, impedire potuit Marchionem, quin Taschis sortem principalem restituere, quia dum instrumentum præfatæ cessionis nunquam fuit contra Marchionem productum, neque adimpleta ejus protestatio, *nihil fieri nisi legitimatis personis*, quæ per d. instrumenti productionem erant legitimandæ, nec individualis ejus scientia probatur, immo de contraria possessione filiorum Plautillæ constat, dum ipsi contra Marchionem mandati executivi relaxationem obtinuerunt pro fructibus census, citata etiam ad id Tibalda,
3 & pluries terminos subsequenter ab ipso exegerunt, justa credere potuit Marchio eosdem esse veros dominos, tanquam hæredes Plautillæ, & tanquam census possessores, & cum illis restituendo pecuniam censum extinguere, & liberationem consequi, Bart. *in l. si Urban.* 55. *sub n.* 4. obi Jas. *sub n.* 7. *ff. de condit. in deb.* Cyriac. *contr.* 123. *n.* 8. Adden. ad Buratt. *dec.* 2. *n.* 16. Rot. *dec.* 373. *n.* 3. *p.* 1. *rec.*

Hinc parum refert, quod nota fuerit Marchioni cessio a Plautilla Dianæ matre facta, ex quo a Judice inhibitus fuit ne fructus solveret alteri, quam Franciscæ Tibaldæ ejusdem Dianæ hæredi, quia citatio ad videndum inhiberi non personaliter, sed domi executa fuit, & cessante actuali productione instrumenti cessionis, ut supra, intimatio subsequens, atque inhibitio nullum effectum operari potuerunt; cum de eo nullam faciant mentionem, prout omnino necessarium erat, non solum de ipso, sed de omnibus qualitatibus in eo contentis, ad effectum, ut ex scientia Marchio obligaretur, Bart. *in l. non solum* 5. §. *morte*, *n.* 51. *& seq ff.*
4 *de nov. oper. nunc.* plene Surd. *cons.* 150. *n.* 136. *lib.* 1. Rot. *post tract. de oblig. cam, dec.* 124. *n.* 7. & post Cenc. *de Cens. dec.* 292. *n.* 10. *& d. in Assen. mandati*, §. *& primo in fin.*

Tum etiam quia inhibitio ad fructus legitur restricta, & ideo quoad sortem principalem nihil operari potest, ut tra-
5 dit Mastrill. *dec.* 216. *n.* 24. & quod plus est, præcedens decretum de non solvendo alteri, quam Franciscæ Tibaldæ circumductum fuit, & revocatum per aliud emanatum de ann. 1630. in quo dictum fuit, quod Taschis fieret solutio fructuum, *l. & post dictum* 73. §. *quod si*, *ff. de jud.* Rot. cor. Burat.
6 *dec.* 574. *n.* 51. a quo tempore citra Tibalda nunquam amplius fructus census exegit, quod consideravit Rot. in Urbevetana Census 23 Febr. 1654. §. *neque obstat* cor. bo. mem. Bichio.

Hoc autem decretum Taschis favorabile non redditur nullum, ex quo Tibalda non fuerit citata tanquam generalis, sed tantum pro suo prætenso jure, & interesse. Cum enim de illo tempore dubium esse, & adhuc sub Judice lis permaneret, ad quem vero ex dominis hujusmodi census pertineret, an scilicet ad Tibaldam an vero ad filios Plautillæ, non debuit ipsa alio modo citari, ne persona ejus pro legitima approbaretur.

Exceptio collusionis inter Marchionem & fratres de Taschis nullam habet in facto subsistentiam, quia de pecuniis retractis per Marchionem ex Castro vendito constat extinctum fuisse censum per publ. instrumentum, quod etiam in subjecta materia census facere probationem probatam, teris claram & manifestam, itadix Rota in Assisien. census 22. Aprilis 1652. cor. R. P. D. meo Zarate, & de subsequenti investimento ejusdem pretii in tot locis montium loco d. census apparet similiter ex publ. documentis, contra quæ loca montium poterit Tibalda, quatenus bonum jus sacere se credat, actiones suas experiri absque eo, quod molestet
7 Marchionem vigore obligationis per solutionem ejus, quod debebatur, jam extinctæ, §. 1. *Instit. quib. mod. toll. oblig.*

Et ita utraque, &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Auximana transactionis.

Veneris 6. Junii 1687.

A R G U M E N T U M.

Subscriptio facta in folio albo non obligat subscribentem, nisi verisimiliter adsit notitia eorum, quæ postea in folio erant adnotanda, juxta quoque tradita per Card. de Luca *disc.* 81. *de credit.*

S U M M A R I U M.

1 *Transactio nulla non privat possidentem sua possessione.*

2 *Folium subscriptum in albo non producit actionem contra subscribentem ex defectu consensus.*

3 *Jura probant contra illum, qui ea in judicio replicavit, etiamsi sit tertius, & utatur clausula in parte, & partibus.*

4 *Relationes testium emissæ metu excommunicationis, remotis probationibus in contrarium, sufficienter probant.*

5 *Folium subscriptum in albo obligat subscribentem, si iste habeat notitiam rei gerendæ cum illo folio.*

6 *Suspicio falsitatis in civilibus demit fidem scripturæ.*

7 *Ratificatio inducitur per actus necessario illam inferentes, juncta scientia omnium pactorum contractus ratificati.*

D E C I S I O LI.

Metellus Franzonus filius Ascanii, post plures sententias latas favore Josephi Patrui, tam super fideicommisso Josephi Franzoni senioris ejus Patrui, quam super prætensa primogenitura ex capitulis matrimonialibus quondam Ludovicæ de Guzzolinis ejus Aviæ paternæ, considerans difficultatem obtinendi judicialem illarum revocationem, induxit Ludovicum Josephi filium ad illas secum componend. per amicabilem transactionem; quod ut facilius, & validius perficeretur, curarunt, ut in uno ex quatuor foliis albis cum sola subscriptione Josephi, *confermo, e m'obligo*, pro explendis rebus domesticis ad requisitionem Ludovici a Patre octuagenario illi ex Urbe per literas transmissis extenderetur Auximi mandatum procuræ generale in persona ejusdem Ludovici ad transigendum cum Metello, cujus vigore cum deventum fuerit ad transactionem, in qua Metello promissum fuit totum id, quod neque ipse, neque Ascanius illius Pater longo litigio obtinere potuerant, cum clausula, *ita quod censeatur promisisse factum proprium, & facienda possibilia non excuserat*; & re ad notitiam Josephi delata, ille ad excessum tam enormem statim judicialiter reclamaverit, & decretum manutentionis obtinuerit, proposui hodie in gradu appellationis bipartitum dubium; primum nempe inter Josephum, & Metellum, An, & de cujus bono jure constet etiam ad effectum manutentionis; & alterum inter Ludovicum, & Metellum, An sit relaxandum mandatum; & in utroque prodiit resolutio contraria Metello.

Ratio prioris fundata fuit in nullitate transactionis, quæ tanquam facta inter Ludovicum, & Metellum absente Josepho, & sine ipsius mandato procuræ, eum non obligat, neque respective privavit antiqua possessione bonorum, ad text. *in cap. non præstat*, *& in c. quibus de reg. jur. in* 6. *&* 1
in l. 1. §. *nihil*, *ff. de inoff. testam.* cum aliis concordantibus adductis per Rot. *dec.* 350. *n.* 10. *et seq. part.* 19. *rec.*

Nec consensus, & mandatum desumi valent in Chyrographo, cujus vigore Ludovicus transegit, tam nomine proprio, quam procuratorio Patris, quia tum ex literis sibi mutuo conscriptis, tum etiam ex relationibus duorum testium, qui stipulationi transactionis interfuerunt, constat consensum, & mandatum contentum in corpore Chyrographi fuisse scriptum a tertio ad dictamen procuratoris Metelli in folio albo ad alium finem, & effectum subscripto per Josephum, & ab illius manibus extorto sub mendicato prætextu aliarum litium; adeoq; sicuti ex hoc nulla resultat legitima probatio consensus, & mandati, ita nec etiam obligatio productiva actionis, ad tradita per Ang. *in l. si ita stipulatur* 126. §. 2
Chrysogonus n. 2. *ff. de verb. oblig.* Felin. *in c. Quoniam vers. n.* 48. *de probat.* Joseph Vela *discept.* 35. *n.* 36. Gratian. *discep.* 162. *n.* 2. ibique de Luca *in observ. n.* 1. Add. ad Buratt. *dec.* 419. *n.* 14. *vers. et ideo*, *quia* Rosa cor. Merlin. *dec.* 90. *n.* 2. *et in rec. dec.* 308. *n.* 3. *part.* 13.

Non obstat primum, quod literæ scriptæ inter Patrem, & filium non probent contra Metellum, qui est tertius, & quod ad elidendam fidem Chyrographi non mereantur attendi simplices relationes testium metu excommunicationis deponentium, nisi formiter repetantur; quia cum Metellus judicialiter repetierit controversas literas in actis productas per Ludovicum, istæ contra ipsum plene probant, etiamsi sit tertius, easque repetierit in parte, & partibus favorabilibus tantum, ut tradunt Genua *de script. privat. lib.* 1. *q.* 4 *n.* 151. *et seq.* Grat. *discept.* 577. *n.* 11. & dixit Rota *dec.* 331. *n.* 7. *et* 8. *p.* 13. *dec.* 174. *n.* 14. *et seqq. p.* 17. Et relationes testium emissæ metu excommunicationis, licet de per se plene non probent, nisi illi formiter repetantur; nihilominus faciunt vehemens adminiculum, & remotis aliis probationibus, prout hic sufficientem gradum probationis constituunt, ad tradita per Cort. Jun. *cons.* 106. *n.* 8. *vers. et licet prædicta*, Cravett. *cons.* 198. *n.* 11. Menoch *de arbitr. q.* 2. *n.* 6. *cum seqq.* Mascard. *de probat. concl.* 682. *n.* 7. Franch. *dec.* 366. *n.* 5.

Minus secundo, quod ex tenore epistolæ sub data dici 7. Febr.

Feb. 1685. in qua Joseph transmisit inclusa folia alba cũ sola ipsius subscriptione Ludovico filio, ipse videatur babuisse scientiam tractatus Concordiæ, ut desumitur ex verbis sequentibus: *Qui riceverete li fogli da me sottoscritti, che mi richiedete, & avvertite molto bene come servirvene, e di dare a me avviso pretiso per mio governo, dove l'impiegarete per la Concordia*, adeoq; ex ea postmodum a Ludovico conclusa vigore folii io albo subscripti, remansetit obligatus, ut limitãdo regulant, tradunt in specie Imol. *in d.l. si ita stipulatur, §. Chrisogonus n. 10.* ibiq; etiam Ang. *n. 2. & 3. ff. de verb. oblig.*
5 Ion. *in c. 2. sub n. 4. de fid. instrum.* Zacch. *de oblig. Cam. q. 2 t. n.* 3. aliiq; concordantes adducti per Modernum Mavanten. *de consess. lib. 2. q. 8. n. 7.* & dixit Rot. cor. Seraph. *dec. 963. sub n. 1. v. quia hoc procedit &c.* quia illa verba *per la Concordia*, remanent suspecta tã ex ipsa oculari inspectione ejusdem Epistolæ, quam ex relatione testis deponentis se ad instãtiam Ludovici, qui procurabat inducere Patrem ad approbandum Concordiam, illa super addidisse pendente lite in quodã spatio relicto in margine ultimæ lineæ, itaut in civilibus nulla sit adhibenda fides, ex traditis per Noverol. *alleg. 26. n. 130.*
6 Grat. *discept. 277. n. 7.* & per Rot. cor. Greg. *dec. 575. n. 6.* & in Romana, seu Collen. hæreditatis 14. Junii 1680. & 27. Jun. 1681. ubiq; §. 1. cor. Emin. D. mea Card. Vicecomite.

Magisque augetur ista suspicio, quia in antecedenti Epistola, in qua Ludovicus Patrem rogaverat, ut sibi transmitteret septem folia alba per eum subscripta, nulla fit mentio Concordiæ, & litium, quæ Romæ agebantur cum Metello, sed solum aliarum omnino diversarum, quæ cum aliis agebantur in partibus, ibi: *Per la causa del Sapone con il Sig. Bernardi occorrono procure d. V. S. il simile, se averemo fortuna in Macerata per quel danaro; però onori di quattro fogli sottoscritti, confermo quanto di sopra, &c. confermo, m'obligo, mentre quelli avuto, hanno servito produrre in altre passate occasioni.*

Neque demum tertio, quod in duabus literis responsivis, una nempe scripta Metello, & altera cuidam communi amico, & convinci, approbaverit Concordiam jam initam ei a gratias agendo pro nuncio sibi dato, quia cum hujusmodi gratiarum actio sit concepta per verba Curialia, & emissa de tempore, quo Joseph, non est apta inducere validam ratificationem, pro qua requiruntur actus necessario illam inferentes, una cum scientia specifica omnium pactorum in contractum appositorum, ex firmatis per Ro-
7 tam in Romana cambii 3. Junii 1684. § *frustra demum etiam*, coram R. P. D. Flores Præsi de Granaten. Præsertim attenta protestatione judicialiter emissa super nullitate Concordiæ biduo post conscriptas literas, & receptum, ac visum instrumentum transactionis; ex qua sicuti manifeste excluditur successivus animus Josephi illam ratificandi, ita etiam declaratus præcedens illius intentio in conscribendis literis, & agendis gratiis,

Et ita utraque &c.

R. P. D. C A C C I A.

Ravennaten. Salviani.

Veneris 20. *Junii* 1687.

A R G U M E N T U M.

Debitor vendens creditori rem in excomputationem debiti legatus, fingitur a creditore emptore fuisse totum pretium debitori venditori solutum, & deinde ab ipso restitutum ad mensuram crediti per emptorem excomputati, adeo ut si sequatur evictio, possit quidem actione ex empto vel de evictione agi, non autem ex primævis juribus, quia ex rei evictione non tollitur pecunia ficte numerata, quæ sustulit obligationem ad effectum retinendi primæva; tamen jura allegari possent, si tamen res in dominio evinceretur, secus si in sola detentione.

S U M M A R I U M.

1 *Obligatio Cameralis per debiti solutionem in perpetuum remanet sublata.*

2 *Evictare, per quam extinguitur debitum, reviviscant hypotheca contra debitorem, ejusque fidejussores, & agitur ex jure primævo.*

3 *Conclusio procedit, ubi evictio sequatur de ipsa re, qua directe cadat in extinctionem debiti per quandam speciem permutationis, vel ubi reservatur jus pignoris, seu agitur de casu privilegiato dotis.*

4 *Secus vero quando per reduplicationem actus non ipsa res empta, qua solum consideratur occasionaliter ad extinctionem, sed pretium illius, quod fingitur numeratum venditori, & postea ab emptore retro acceptum in satisfactionem sui crediti, extinguit obligationem.*

5 *Eo enim casu non fit locus reviviscentia priorum jurium per evictionem fundi, sed tantummodo datur actio ex empto, vel evictionis.*

6 *Datur tamen reviviscentia ad effectum retinendi, dum adhuc durare dicatur causa pignoris, & vis prioris hypotheca.*

7 *Reviviscentia pradicta ad effectum retentionis procedere potest, quando revera evincitur fundus; secus si in sola detentatione mediante Salviano.*

8 *Datur reviviscentia priorum jurium ex evictione ad effectum retinendi quoad posteriores creditores, non autem respectu debitoris & fidejussoris, cum actio personalis, vel hypothecaria ex primævis juribus amplius dari non possit.*

9 *Contra creditore anteriorem retentio non est allegabilis.*

D E C I S I O LII.

RESponsum fuit constare de re judicata, non autem de causis restitutionis in integrũ, quia super extremis necessariis in hoc judicio amplius non erat quæstio, & remanent abunde probata in omnibus præteritis decis. 65. hujus causæ: Exceptio vero quod Comites de Pompillis nequeant immitti in controversum prædium, in cujus pretii partem fuit excomputata societas officii sc. 2000. in qua una cum Guallimano venditore erat principaliter, & insolidum obligatus Camillus eorum auctor, tollitur ex ratione pondetata in prædictis decisionibus, quod nempe per excomputationem quæ fingit inter emptorem, & venditorem reciprocam numerationem, societas fuerat totaliter extincta, & sic obstare nequeat petitæ commissioni obligati Camilli, quæ per solutionem debiti in perpetuum sublata remansit, *l. si pecunia, §. fin. ff. ut in possess. leg. & fideic. cum concordan.* 1

Non obstante, quod evicta re per quam extinguitur debitum, reviviscant hypothecæ contra debitorem, ejusque fidejussores, & agatur ex jure primævo, Mantic. *de tacit. lib. 16. tit. 20. n. 24.* quia objectum procedit, ubi evictio sequatur de ipsa re quæ directe cadat in extinctionẽ debiti per 2 quandam speciem permutationis, vel ubi reservatur jus pignoris, seu agitur de casu privilegiato dotis, juxta ea quæ distinguit Surd. *l. cons. 145. n. 34. & seqq.* Gratian. *discept. 3. n. 16.* Card. de Luca *de feud. disc. 81. n. 13.* secus vero quando per reduplicationem actus non ipsa res empta, quæ solum consideratur occasionaliter ad extinctionẽm, sed pretium il- 3 lius quod fingitur numeratum vẽdituri, & postea ab emptore retro acceptum in satisfactionem sui crediti, extinguit obligationem: Tunc enim non fit locus reviviscẽtiæ per evi- 4 ctionem fundi, quia non tollitur res quæ cessit extinctionẽ, sed prætempta prorsus remanet primæva actio ob existẽtiam pecuniæ ficte numeratæ, quæ sustulit obligationem, & emptori solum consulitur per actionem ex empto, vel evictionis, *l. si liber a C. de sem. l. eleganter ubi glos. ff. de pign. action. l. si pradium, C. de eviction.* Dec. *cons. 449. n. 37.* Fab. de Ann. *cõs. 5* 5 *35. n. 7. & seq. cons. 90. n. 5. & 6.* Fontan. *de pact. nup. claus. 5. gl. 8. part. 14. n. 85. & seq.* plenissime Surd. *dec. 266. n. 4. & seqq.* pluribus exornat & ibi Hodiern. *num. 6. & seq. cum aliis in dec.* bon. mem. Paulutii 26. Martii 1684. §. *at ubi.*

Et quamvis hodie unice replicaretur, quod prædicta procedunt ad effectum agendi, non autem retinendi pro tuenda possessione ex primævis juribus, adhuc duraret dicitur causa pignoris & vis prioris hypothecæ, Manent. *cons. 12. n. 16. & seq.* Fab. de Ann. *d. cons. 90. n. 3.* Capyc. *decis. 43. per tot.* Ann. *de execut. §. 7. cap. 56. per tot.* Tamen responsum fuit 6 id procedere posse, quando revera evincitur fundus, quod in præsenti non videtur contingere ex sola immissione in Salviano, quæ solum aufert temporalem detentationem, ut firmatur *in dec. 151. n. 20. & seq. p. 19. & in aliis seq. confir-* 7 *matorum*, & tunc solum quoad posteriores creditores, quorum respectu ideo hypotheca non extinguitur, quia actus emptionis, ex quo resultat extinctio, utpote inter alios gestus, nõ debet eis nec præjudicare, nec prodesse, & in his terminis loquuntur auctoritates mox allegatæ: sed aliter dicendum est respectu debitoris & fidejussorũ, quibus jus quæsitum ex contractu; nam quoad eos emptio extinguit debitum, & ple- 8 ne operatur effectum suum, unde sublata personali corruit etiam totaliter hypothecaria, adeo ut non sit amplius exercibile jus antiqui pignoris, & contractus, bene distinguit Surd. *d. dec. 266. n. 7. 8. & seqq.* Medic. *exam. 47. n. 33.*

Corruente igitur hypotheca, frustra excipitur de retentione, quia Pompilii jam soluti ab omni nexu obligationis sunt anteriores, & ideo contra eos non potest allegari retentio, *gl. in l. assiduis, vers. licet, C. qui potior. in pign.* & probat decisio causæ impressa *p. 19. rec. dec. 151. p. 19. & seq. confirmata in dec. 270. n. 12. ad part. 19.* cum aliis in decis. Emin. Matthæi 16. Junii 1681. §. *Præterquam.* Et ita utraque &c.

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Nonum THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,

Qui eſt

DE TESTAMENTIS, CODICILLIS,

Et ultimis voluntatibus, hærede & hæreditate legitima Trebellianica, &c.

ARGUMENTA DECISIONUM.

DECISIO I. *Firmana Pradii della Parapina.*

Licet Religioſus teſtare minime poſſit; attamen ad irritandam diſpoſitionem exigitur probatio profeſſionis. Teſtamentum conditum coram Parocho, & duobus teſtibus, non eſt neceſſe, ut relevetur, ſi ſubſcriptio adſit teſtatoris. Fideicommiſſarius accipere tenetur fideicommiſſum de manu hæredis, cui ad vindicandum ſpolium, & impediendam retentionem ſufficit, quod colorem probet detractionum, quæ ei competere poſſunt.

DECISIO II. *Firmana Pradii della Parapina.*

Idem eſt ac præcedentis deciſionis.

DECISIO III. *Firmana Pradii della Parapina.*

Ea quæ in deciſione ſuperius relata deciſa fuerunt, hic approbantur.

DECISIO IV. *Romana cautela Angeli.*

Licet hæredi ex capite læſionis de jure competat reſtitutio in integrum adverſus inconſulto aditam hæreditatem, nihilominus cum hujuſmodi judicium ſit ordinarium impedire nequit creditoris ſatisfactionem.

DECISIO V. *Romana redditionis Rationis.*

Ait Card. de Luc. *de hared. diſc.* 14. quod minor abſque ſolemnitatibus non poſſit hæreditatem nec cum beneficio legis & inventarii adire, itaut actus ſit ipſo jure nullus; contrarium tamen verius eſſe, in hac deciſione firmatur.

DECISIO VI. *Recineten. Cenſus.*

Inventarium hæreditarium validum præſumitur, neque ex aliqua omiſſione deſcriptionis alicujus rei ſubvertitur, niſi omiſſio fuerit doloſa, & cum dolus non præſumatur, d. qualitas per eum qui impugnat inventarium, debet concludenter probari.

DECISIO VII. *Romana Cenſus.*

Quando inventarium ſalvari non poſſit a nullitate ex defectu citationis creditorum, non obſtante quod opponatur ſtylus illius Curiæ, in qua illud fuit confectum, præſens deciſio declarat.

DECISIO VIII. *Bononien. Bonorum.*

Inventarium hæreditarium ut hæredi ſuffragare valeat, ſpecifice, ac diſtincte ſupellectiles debent in eo deſcribi, cum ſuis qualitatibus, ſpecificatione artificis, qui tabulas pictas confecit: alias ipſum inventarium in nihilo poteſt hæredi prodeſſe.

DECISIO IX. *Romana Fideicommiſſi.*

Inventarium defectuoſum, licet ne hæres in bonis propriis teneatur, ſi non concurrat dolus, ſuffragare valeat; nihilominus prodeſſe non poteſt ad impediendam confuſionem & deperditionem detractionum. Primæ alienationes in detractionibus imputantur, dummodo tamen ſint propriæ, non autem impropriæ, & inter impropias reputatur cenſus impoſitio, itaut iſta licet interior concurrere non valeat cum alienatione propria, etiamſi ſit poſterior.

DECISIO X. *Romana Salviani.*

Declarantur ea quæ decisa apparent in præcedenti deciſione.

DECISIO XI. *Romana Pecuniaria.*

Inter fratres hæredes pro rebus uni ex fratribus prælegatis ab altero non præſtatur evictio; hæc concluſio tamen in deciſione firmatur, quod procedat, ſi evictio per obligationem cameralem fuerit promiſſa vel in legato quæ non conſiſtat in certa re, & ſpecie ſecundum ſubſtantiam & executionem, vel ubi alteri fuerit in recompenſationem aliquid legatum; multaque alia traduntur circa evictionem debitam, licet proveniat ex natura rei.

DECISIO XII. *Spoletana Bonorum.*

In diviſione verba quæ præferunt donationem, non immutant contractum diviſionis, ſed reſolvuntur in pactum de non petendo.

DECISIO XIII. *Romana Diviſionis.*

Præſcribitur modus, cum quo judex debet procedere in diviſione inter compoſſeſſores, qui petant prælationem in eadem re quæ dividi debet.

DECISIO XIV. *Auximana Diviſionis.*

Inter Hæredes ad petitionem unius fieri debet diviſio non obſtante pacto de non dividendo, & longiſſimo tempore, ac etiamſi bona ſint ſub lite, & ab altero prætendantur ad ſe ſpectare.

DECISIO XV. *Romana Reſidui Dotis.*

Hæres non poteſt factum defuncti impugnare; ſi tamen plures eſſent hæredes, pro virili unuſquiſque teneretur factum prædictum ſervare, ita ut pro alia rata poſſit actio contra cohæredes exerceri, dummodo tamen non agatur de facto individuo, ut eſſet declaratio per defectum pro veritate emiſſa, vel pactum de non petendo ab eodem defuncto ſtipulatum.

DECISIO XVI. *Romana ſeu Spoletana Cenſuum.*

Argumento non indiget, cum liqueat ex brevi ſummario quid in deciſione contineatur.

DECISIO XVII. *Romana ſeu Spoletana Cenſuum.*

Confirmatur præcedens deciſio.

DECISIO XVIII. *Romana Prætenſorum Attentatorum.*

Reſcriptum ſignaturæ cum clauſula de appellatione retrotrahitur ad diem ſententiæ pro irritatione omnium, quæ intermedio facta fuerunt intra decem dies datos ad appellandum, non autem ex poſt. Hæres tenetur in actione perſonali pro virili licet inventarii beneficio ſit deſtitutus.

DECISIO XIX. *Romana Locorum Montium.*

Præcedens deciſio laudatur.

DECISIO XX. *Romana Cenſus.*

Reduplicatio Perſonarum in hærede beneficiato datur, dummodo inventarium exhibeat, & rationem reddat, quæ non admittitur, ſi prætendat illam explere poſt præfixum, & elapſum terminum, ac in ſtatu ferendæ ſententiæ. Hæres etiam de rebus alienatis rationem reddere tenetur, ſi alienatio facta fuerit inter ſanguine conjunctos & non citatis creditoribus anterioribus.

DECISIO XXI. *Salinen. Fideicommiſſi.*

Jus adeundi filius ad hæredes tranſmittit; pro tamen tranſmiſſione exigitur, quod filius aliquem actum hæreditarium expleverit, quia ſi ſciverit hæreditatem eſſe delatam, & eam non curaverit adire, jus adeundi minime tranſmittit.

DE-

DECISIO XXII. *Viterbien. Legitimæ.*

Fœminæ exclusæ per statutum faciunt numerum pro augenda fratrum legitima, non tamen favore fratrum uterinorum.

DECISIO XXIII. *Fulginaten. Fideicommissi super Trebellianica.*

Trebellianica etiam tacite post prohiberi, & præsertim tacite prohibita dicitur ex verbis totalitatem præseferentibus, & in quo casu hujusmodi verba talem retineant efficaciam, in hac decisione habetur.

DECISIO XXIV. *Bononien. Trebellianicæ, & Melioramentorum.*

Quod Trebellianica etiam tacite Filiis primi gradus possit prohiberi, quodque prohibita censeatur ex verbis totalitatem præseferentibus, sive verba cohæreant parti dispositivæ, sive executivæ, refert Card. de Luca *de legit. & detract. disc.* 32. & recenset præsens decisio.

DECISIO XXV. *Romana Falcidiæ.*

Ex quibus verbis Falcidiæ prohibitio inducatur, plenissime in hac decisione enucleatur.

DECISIO XXVI. *Romana seu Januen. Legitimæ.*

Legitima ascendentis est tertia tertiæ, si concurrant in successione fratres aut sorores defuncti, secus e contra; ad effectum tamen ut illorum successio diminuat quantitatem legitimæ, exigitur, quod successio sit efficax, quia si inefficax esset, nil operaretur; hinc ex successione ob contratabulationem Testamenti, in quo reperiatur clausula codicillaris, non remanet legitima diminuta nisi causative ob prius subductionem Trebellianicæ, quam in præmium restitutionis ipsi Patres retinent.

DECISIO XXVII. *Romana seu Januen. Legitimæ.*

Quod legitima sit tertia totius, similiter in hac decisione probatur, sicut superius decisum fuit.

DECISIO XXVIII. *Romana seu Januensis Legitimæ super modo detrahendi Trebellianicæ.*

Concurrentibus fratribus, & ascendentibus intestata successione, pars quæ ipsi fratribus debetur, immunis esse debet a detractione legitimæ, cum relictum subrogetur in locum partibus debitæ ab intestato, & consequenter si fiat contratabulatio Testamenti, in quo hæres scriptus sit extraneus, Trebellianica debita fratribus subducitur ab hæreditate, antequam fiat computatio, ad quam summam ascendat legitima, qua remaneat propterea diminuta causative tantum.

DECISIO XXIX. *Romana seu Januen. Legitimæ.*

Est decisio confirmatoria præcedentis.

DECISIO XXX. *Romana seu Januen. Legitimæ super modo detrahendi Trebellianicam.*

Argumentum quod attinet ad casum hujus decisionis, est adnotatum in decisione 28.

DECISIO XXXI. *Romana seu Januen. Legitimæ.*

Superius relatæ decisiones; in quibus pro ascendente decidītur legitimam esse tertiam totius, confirmantur.

DECISIO XXXII. *Romana seu Januen. Legitimæ super modo detrahendi Trebellianicam.*

Confirmatur decisa in *dec.* 28. superius notata.

DECISIO XXXIII. *Romana Legitimæ.*

Pro detrahenda legitima haberi debet respectus ad patrimonium parentis existens de tempore obitus, ubi legitimarius statim legitimam habuerit, vel illam petierit, & postea agat pro supplemento; secus e contra, si diminutio patrimonii contingat absque culpa, vel mora hęredis.

DECISIO XXXIV. *Viterbien. Bonorum.*

Statutum prohibendo, ne valeat mater disponere de ejus patrimonio nisi in certa summa extra filios, injungendo ut filii æqualem habeant portionem in bonis matris, censetur reliquatum, in quo ipsa mater nulla facere valeat extra filios dispositionem, fuisse relictum pro ipsorum filiorum legitima, & propterea mater nequit inæqualiter etiam inter filios disponere, cum in legitima nullum possit filiis inferre præjudicium.

DECISIO XXXV. *Urbinaten. Immissionis.*

In testamento militis non exiguntur solemnitates, & sufficit si quoquomodo de voluntate constet, atque sat est, ut miles sit in expeditione, & quando in ea esse dicitur. Testes non exiguntur in testamento militis, si de voluntate constet per scripturam, sufficiuntque etiam testes non rogati. Dispositio tex. *in l. hac edictali* non habet locum in testamento militis.

DECISIO XXXVI. *Urbinaten. prætensæ Immissionis.*

In Germania adest Constitutio Maximiliani Primi præscribens certas formas in militaribus testamentis servandas justa diversas temporum contingentias, & testamenta contra formam Constitutionis facta non sustinentur. Talisque Constitutio vel habet locum in tota Germania, vel saltem debet servari in bello, & exercitu Imperiali, licet exercitus moretur in terris non subjectis Imperio. De jure testamentum factum a milite non existente in actu pugnæ, exigit duos testes ad probationem; totaque materia testamenti militaris in hac decisione enucleatur.

DECISIO XXXVII. *Urbinaten. prætensæ Immissionis.*

Licet in testamento militis nullæ requirantur solemnitates, & sufficiat, ut quoquomodo constet de voluntate, tamen id procedit in Testamento condito in expeditione, vel actu pugnæ, & maxime in Germania vigore Constitutionis Maximiliani I. Imperatoris nuncupatę *Recessus*, quę locum habet in quocunque exercitu imperiali, licet iste existat in locis Imperio non subjectis.

DECISIO XXXVIII. *Romana Pecuniaria, seu locorum Montium.*

Quod contra hæredem non bene, & legaliter conficientem inventarium sit procedendum, quodque in ejus confectione ad unguem servari debeat forma per leges præscripta, deque multis solemnitatibus, & defectibus inventarii, in hac decisione magistraliter disseritur.

INDEX DECISIONUM.

A

Auximana Divisionis 22. *Junii* 1693. *Emerix*, Decisio XIV.

B

Bononien. Bonorum, 21. *Junii* 1664. *Ursino*, Decisio VIII.

Bononien. Trebellianicæ, & Melioramentorum, 15. *Martii* 1688. *Benincasa*, Dec. XXIV.

F

Firmana Prædii della Parapina, 5. *Decembris* 1687. *Benincasa*, Dec. I.

Eadem 4. *Junii* 1688. *Eodem*, Dec. II.

Eadem 29. *Martii* 1694. *Caprara*, Dec. III.

Fulginaten. Fideicommissi super Trebellianica, 29. *Januarii* 1685. *Paulutio*, Dec. XXIII.

R

Recineten. Census, 10. *Junii* 1695. *Muto*, Dec. VI.

Romana Cautelæ Angeli, 8. *Junii* 1694. *Caprara*, Decis. IV.

Romana Census 16. *Jan.* 1688. *Hervavult*, Dec. VII.

Romana seu Spoletana Census, 25. *Junii* 1696. *Pio*, Decisio XVI.

Romana Census, 3. *Junii* 1694. *Ansaldo*, Dec. XX.

Eadem 4. *Febr.* 1697. *Eodem*, Dec. XVII.

Romana Divisionis Vineæ seu Viridarii, 14. *Febr.* 1689. *Benincasa*, Dec. XIII.

Romana Falcidiæ, *Merc.* 16. *Junii* 1688. *Benincasa*, Dec. XXV.

Romana Fideicommissi, 4. *Februarii* 1683. *Emerix*, Dec. IX.

Romana seu Januensis legitimæ, 14. *Junii* 1680. *Matthejo*, Dec. XXVI.

Eadem 15. *Junii* 1685. *Eodem*, Dec. XXVII.

Romana seu Januensis legitimæ super modo detrahendi legitimam, 9. *Decembris* 1686. *Caccia*, Dec. XXVIII.

Eadem 14. *Aprilis* 1687. *Eodem*, Dec. XXIX.

Eadem 14. *Aprilis* 1687. *Eodem*, Dec. XXX.

Eadem 20. *Februarii* 1688. *Ursino*, Dec. XXXI.

Eadem 20. *Febr.* 1688. *Eodem*, Dec. XXXII.

Romana Legitimæ, 14. *Maii* 1696. *Pio*, Dec. XXXIII.

Romana locorum montium, 26. *Junii* 1697. *Priolo*, Dec. XIX.

Romana Pecuniaria, 7. *Junii* 1686. *Matthejo*, Dec. XI.

Romana Pecuniaria, seu locorum montium, *Veneris* 11. *Junii* 1706. *Molines*, Dec. XXXVIII.

Romana Prætensorum attentatorum, 8. *Febr.* 1697. *Muto*, Dec. XVIII.

Romana Redditionis Rationis, 8. *Mart.* 1694. *Benincasa* Dec. V.
Romana Residui Dotis, 3. *Decemb.* 1691. *Benincasa*, Dec. XV.
Romana Salviani, 13. *Martii* 1696. *Pio*, Dec. X.
S
Sabinensis Fideicom. 16 *Junii* 1697. *Musa*. Dec. XXI.
Spoletana Bonorum, 3. *Martii* 1687. Dec. XII.
V
Viterbiensis Bonorum, *Luna* 10. *Junii* 1697. *Molines*, Decisio XXXIV.
Viterbiensis Legitimæ, 1. *Julii* 1695. *Muto*, Dec. XXII.
Urbinaten. Immissionis, *Luna* 14. *Martii* 1701. *De la Tremoille*, Dec. XXXV.
Eadem *Luna* 11. *Junii* 1703. *Priolo*, Dec. XXXVI.
Eadem *Luna* 16. *Februarii* 1705. *Muto*, Dec. XXXVII.

R. P. D. BENINCASA.

Firmana Prædii della Papapina.

Veneris 5. Decembris 1687.

ARGUMENTUM.

Licet Religiosus testare minime possit; attamen ad irritandam dispositionem exigitur probatio professionis. Testamentum conditum coram Parocho, & duobus testibus, non est necesse, ut relevetur, si subscriptio adsit testatoris. Fideicommissarius accipere tenetur fideicommissum de manu hæredis, cui ad vindicandum spolium, & impediendam retentionem sufficit quod colorem probet detractionum, quæ ei competere possunt.

SUMMARIUM.

1 *Hæres scriptus debet immitti in possessionem bonorum hereditariorum defuncti.*
2 *Testamentum conditum a Religioso est nullum.*
3 *Exigitur tamen professionis probatio.*
4 *Denominatio facta in Testamento, quod Testator sit Religiosus, non sufficit ad probandum fuisse professum.*
5 *Testamentum potest quandocunque recognosci.*
6 *Testamentum conditum ad formam — cap. cum esses de Testamento prævia subscriptione Parochi, Testatoris, & Testium, relevari non est necesse.*
7 *Fideicommissarius spolium committit, si possessionem apprehenderit non citato herede, vel deputato curatore hereditati jacenti.*
8 *Fideicommissum quod ex conjecturis resultare prætenditur, dicitur turbidum.*
9 *Fideicommissarius antequam apprehendere possit possessionem, tenetur justificare bona fuisse a Testatore possessa.*
10 *Bonorum identitas in antiquis probatur ex Testibus, qui testantur de auditu a majoribus, & de publica voce, & fama.*
11 *Testibus deponentibus de tempore, in quo erant inhabiles ad testificandum non creditur.*
12 *Identitatis probatio per famam in antiquis solum suffragatur, quando ille præsens status rei correspondere.*
13 *Fideicommissarius qui cepit fideicommissum propria authoritate, prius debet purgare spolium, antequam de ejus juribus cognoscatur.*
14 *Enunciatio facta in divisione probat, a quo bona proveniant.*
15 *Identitas probata per famam non suffragatur, si in eodemmet loco controverso probetur factas fuisse plures acquisitiones.*
16 *Ad repellendum fideicommissarium a retentione fideicommissi propria authoritate apprehensi simplex sufficit color detractionum.*
17 *Omissio inventarii juncta cum modicis alienationibus præsumere nequit detractionum consumptionem.*
18 *Jus non patitur, quod heres ordine præpostero debeat discutere detractionum realitatem, & interim fideicommissarius propria authoritate preoccupare fideicommissum.*

DECISIO I.

Dilata hujusmodi causæ resolutione sub die 24. Januarii præteriti, cum demandassent Domini, quod videretur de bono jure etiam ad effectum immissionis, in hodierna illius repropositione constare dixerunt de bono jure Caroli Adriani, qui docet de requisitis ad immissionem necessariis de Testamento scilicet non abolito, nec cancellato de identitate controversi prædii provenientis ex bonis Josephi, cujus est hæres Testamentarius, & propterea immittendus venit, vel ex *remed. l. fin. C. de edict. D. Adri. toll. vel interdicto. Quorum bonorum*, ut notant 1
Marant. *de ord. Jud. p. 4. dist. 7. n. 2.* Menoch. *de adipisc. remed. 1. n. 39. & seqq.* Rota *dec. 368. n. 18. part. 18 rec.*

Neque ad retardan. petitam immissionem relevare visum fuit, quod testamentum Josephi sit undiq; nullum, tanquam conditum ab Equite Hierosolymitano incapaci ad testandū, 2
juxta Text. *in Auth. ingressi, ubi Doct. C. de sacros. Eccl.* Rot. co. Don. Jun. *dec. 476. n. 5. & 6.* quia non solum non probatur, quod vere Josephus talis esset, prout requirebatur per solemnē professionem, quæ duntaxat Religiosum efficit intestabilem, ut in Clem. Exivi de Paradiso, *de verb. signif.* & in his terminis Rot. *dec. 15. n. 1. & seq. p. 11. rec.* sed contrarium 3
aperte resultat ex jurata depositione duorū testium Sacerdotum illam penitus excludētium, adeout simplex Equitis denominatio per ipsum facta in Testamento nihil afficiat, cum intelligi etiam possit de Equite non professo pro sustinenda illius dispositione, Jo. Fabr. *in Auth. integr. n. 17. C. de sacr.* 4
Eccl. optime Rot. cor. Mohed. *dec. 1. de præsump.* ibique add. lit. B. cum concord. apud Masc. *de prob. concl. 1237. n. 19.*

Nullatenus refragante, quod Testamentum recognitum nunquam fuerit, nec relevatum, quia vel recognosci potest, quandocunque, ut signanter de stylo Rotæ tradit Pamphil. *in dec. 596. n. 2.* vel dum conditum fuit ad formam *c. Cum es-* 5
ses, de Testam. prævia subscriptione Parochi, Testatoris, & Testium, omissio recognitionis, sive relevationis non attenditur, Add. ad Butatt. *dec. 475. n. 21. vers. Tertius casus*, optime Rota post Gilian. *ad Stat. Perus. dec. 2. n. 12. & seq. dec. 553. ex n. 9. p. 4. tom. 3. & dec. 96. ex n. 5. part. 5. rec.* 6

Minus urget ad impediendam immissionem reciprocam sineate fideicommissum a Carellis deductum, vel possessio illius vigore apprehensa, quia quidquid sit, an fideicommissum adhuc vigeat, vel expiraverit potius in primo vocatis, circa quod Domini non fuerunt concordes, ex hoc ipso quod prædium prætēditur fideicommissarium, & fideicommissum est turbidum, illud utiq; recipiendum est de manu gravati, vel ejus hæredis, qualis est Carolus Adrianus, restituto eidem prædio, ac purgato interim spolio, quod commisisse dicitur fideicommissarius, quando, ut in præsenti, professionem preoccupavit, hærede minime citato, vel saltem non deputato curatore jacenti hæreditati, *l. Denique, Quæsitum, ff. quod* 7
vi, aut clam. Bart. *in l. Si bona, in fin. de bon. author. jud. possid.* Bald. *cons. 234. in fin. lib. 3.* Rot. *dec* 100 *n. 3. & seq. p.* 14. & cor. Priol. *dec. 310. n. 7. & 8.* cor. Emin. Cerro *dec.* 333. *n. 3. & seqq* in Perusina hæreditatis super immissione 29. Martii 1683 *tum etiam* cor. bon. mem. Pauluccio.

Quæ fortius procedunt, quia turbidum etiam fideicommissum agnoscunt ipsimet informantes pro reis conventis, dum ingenue fatentur, ex cōtextu dispositionis a Julio fideicommittente ordinatę, nulla reciprocę substitutionis requisita concurrere, de quibus in vulgata *l. Titia Sejo, §. Seja liberis, ff. de leg. 2.* sed adhuc illa conantur eruere ex pluribus conjecturis, quarum tamen elaboratus cumulus eo magis probat nos versari in incerto, dum per illas solum vestigium sequimur latentis veritatis, ut ait Mantic. *de conject. lib. 2.* 8
tit. 1. n. 9. Rota cor. Bich. *dec. 612. ex n. 15. in d. Perusina hereditatis, Tum demum quia*, & novissime in Rom. Manutentionis 8. Jun. 1685. §. *Limitatio*, confirmata 14. Jan. 1686. cor. R. P. D. meo Caccia.

Crescit jurium turbiditas, quia non docetur a Carellis controversum prædium unquam fuisse in bonis fideicommittentis, prout antea justificandū erat, ne alias preoccupata possessio vitiosa remaneret, & injusta, ut in *l. in fideicommissarium,* 9
§. Quoties, ff. ad Trebell. bene Thomat. *dec. 116. n. 21.* Rot. cor. Arguel. *dec. 19. n. 1.* In nihilo relevāte judiciali Testium depositione, qui contrarium testantur de auditu a majoribus, & de publica voce, & fama, quæ plurimum confert in antiquo ad probandum bonorum identitatem, maxime ad effectum retinendi, Peregrin. *de Fideicomm. art. 44. num. 17.* Quoniam ultra quod duo ex dictis Testibus inexcusabiliter deteguntur mendaces, dum asserunt vidisse etiam Julium

posside-

possidere prædictum prædium, quando ex combinatione
temporis nativitatis illorum, & ejusdem obitus longe antea
secuti, vel ipsum cognoscere non poterant, vel quatenus co-
gnovissent, erant ętate inhabiles ad testificandum, juxta nor.
11 per Verall. *dec.71.p.2.* Seraph. *dec.*1179. & cor. Ubag. *dec.78.*
*n.*14. ruit de facili objectum, quia in his terminis probatio
per famam tunc suffragari posset, quando illi præsens status
rei corresponderet; sed cum neque de tempore antecedenti,
quo possederunt Caroli auctores, neq; de subsequenti, quãdo
fuit commissum spolium, minime justificetur prędium fuisse
possessum tanquam fideicommisso suppositum, plane sequi-
tur de hujusmodi probandi modo nullam habendam esse ra-
12 tionem, ut bene distinguit Rip. *in l. Rem. quæ nobis sub n.56. et*
seq. ff. de acquir. possess. quem refert, & sequitur idem Pereg. *d.*
art.44.n.17. circa fin. vers. In hoc puncto, Rota *dec.105.n.5.p.*
17. *rec.* præsertim concurrente spolio, quod ante omnia pur-
gandum venit, posthabita quacunq; cognitione, & discussio-
ne super meritis, etiamsi spoliator posset eandem rem ex alia
causa retinere, in terminis Mart. Med. *exam.*13. *n.*27.28. *&*
86. Rot. apud Posth. *de subhast. in addit. dec.*121. *n.*19. *& seq.*
13 Accedit ad confundendam prætensam identitatem, quod
nõ solum idem prædium in divisione secuta inter Josephum
auctorem Caroli, & Jo. Franciscum fratrem, enunciatum
fuit hæreditarium eorum parentum, unde eliditur certa ju-
stificatio, quod a proavo fideicommittente proveniat, ut in
14 puncto firmavit Rot. *dec.*318. *ex n.*15. *usq; ad fin. & signanter*
sub n.19.p.12.rec. sed illam ulterius excludunt plures acqui-
sitiones bonorum, quas fecerant dividentes intra controver-
sam tenutam, ut deponunt ipsimet Testes in contrarium
examinati, adeoque ratione confusionis, & incertitudinis,
adducta probatio identitatis, uti æquivoca non suffraga-
tur, Jacob. a S. Georg. *in rubr. ff. de re vendic. n.* 23. *&* 24.
15 Rol. *cons.* 82. *n.*17. *lib.* 2. Rot. *dec.*175. *n.* 4. *& seq. p.*6. *&*
*dec.*151. *n.*4. *part.*15. *& dec.*406. *n.*5. *usque ad* 8. q. 18. *rec.*
Tandem ad convincendam eo magis irrelevantem alla-
tam exceptionem fideicommissi, adstipulantur etiam detra-
ctiones, quarum colorata solum, & probabilis appositio suf-
ficit, ut fideicommissarius teneatur capere bona de manu
hęredis, ne alias pręposteretur ordo judicii restituendo prius
16 quam detrahendo, Argel. *in l.1. in fin. ff. Quorum legat.* Pereg.
de fideicomm. art. 47. *n.* 60. Marescott. *var. res. c.1. sub n.*34.
Rot. *dec.*121. *n.*6. *p.*15. *& dec.*24. *n.*11. *& dec.*395. *n.* 6. *p.* 16.
rec. cum concord. in Romana Manut. 8. Junii 1685. §. *Et*
in omnem casum, coram R. P. D. meo Caccia.
Nihil obstante, quod legales detractiones, prout sunt legi-
tima, & Trebellianica, pretẽdantur consumptę ob defectum
inventarii, ac plurimas alienationes bonorum, de quibus
in folio ad partes dato; accidentales vero consistentes in
supradictis acquisitionibus dicantur partim illiquidæ, par-
tim vero a creditoribus gravatorum factæ: Siquidem quoad
primas nonnisi modicæ probãtur alienationes bonorum ad
fideicommissum pertinẽtium, unde non attenta etiam com-
missione inventarii, pretensam illatum consumptionẽ ope-
rari non possunt, Rota *dec.*121. *n.*5. *p.*14. *rec.* & latius in
17 Romana detractionum 23. Martii 1685. §. *Quoniam, cum*
seqq. cor. me. Illiquiditas vero quoad reliquas resultans, ut
prętẽditur ex alia particulari consumptione pro debitis gra-
vatorum (nondum tamen justificatis) non est præsentis in-
daginis, quia hæc omnia maturius discuti debent post im-
missionem concessam, nec hæres interim constituendus est
petitor illarum, aut fideicommissarius, post oblationem ei
factam de portione debita, liberandus a restitutione resi-
dui, cum alias sibi jus diceret, præoccupato fideicommis-
so, quod esset iniquum tanta suorum jurium ambiguita-
18 te, ut ex ratione Text. *in l.1. in princ. ff. Quorum legat.*
egregie consuluit Natt. *cons.*653. *sub n.*11. *&* 12. Crav. *cons.*
376. *n.*24. Mart. Med. *exam.* 13. *n.* 19. *vers. Ego autem, us-*
que ad 34. Hodier. ad Surd. *dec.* 333. *n.* 9. *&* 10. Rota *dec.*
612. *n.* 20. *& seqq.* coram Bichio.
Atque ex his non docto de fideicommisso claro de pos-
sessione sine vitio, & quod Adriano nihil superest detra-
hen. de illius bono jure constare decisum est etiam ad ef-
fectum immissionis.
Utraque, &c.

R.P.D. BENINCASA.

Firmana Prædii della Parapina.

Veneris 4. Junii 1688.

ARGUMENTUM.

Idem est ac præcedentis Decisionis.

SUMMARIUM.

1 *HÆredi Proprietario post obitum Usufructuarii debetur immissio.*
2 *Religiosus condere nequit Testamentum.*
3 *Ad tamen infringendum Testamentum non sufficit simplex denominatio, nisi probetur fuisse emissam professionem.*
4 *Testium dicta sunt regulanda a ratione, quam reddunt, itaut si ea sit inefficax, talis quoque reputari debeat illorum depositio.*
5 *Attestationes extrajudiciales juratæ, recognitæ, & adminiculatæ probant.*
6 *Testamentum factum ad formam cap. cum esses de testamento nullius est momenti, si a Testibus citatis interesse habentibus non relevetur, & n.7.*
8 *Si tamen Testamentum fuerit a Testibus subscriptum non exigitur relevatio.*
9 *Sed tantum sufficit recognitio characteris vel per ipsos Testes, vel per habentes notam manum.*
10 *Hæc tamen recognitio prætendi non potest in Judicio possessorio.*
11 *Minusque si concurrat observantia.*
12 *Observantia Testamenti probatur ex mandato alicui concesso tanquam hæredi in vim Testamenti.*
13 *Examen Testium nulliter factum nil penitus probare valet.*
14 *Possessio apprehensa propria authoritate per Fideicommissarium dicitur spoliativa.*
15 *Immissio vigore l. fin. C. de edict. Div. Andr. tollen. potest concedi per Judicem* ad quem.
16 *Remedium l. fin. C. de edict. Div. Andr. tollen. dicitur possessorium quasi recuperandæ possessionis.*
17 *Curator non est deputandus hæreditati quæ nõ est jacens.*
18 *Simplex titulus putativus non præservat possessionem a vitio, etiam sit possidentem excuset a pœna.*
19 *Statutum Firmi prohibet, ne bona illius Territorii transferri possint in forenses.*
20 *Ut Statutum locum habeat, requiritur utraque subjectio personarum, & bonorum.*
21 *Statutum Laicale nunquam Clericos comprehendit.*
22 *Sive Statutum loquatur in rem, sive in personam.*

DECISIO II.

APprobantes Domini fundamenta Decisionis in hac cau-
sa emanatę sub die 5. Dec. proxime pręteriti, decreverũt
iterum immissionem favore Caroli Adriani ad cõtroversum
prędium tanquam hęreditarium Josephi Carelli, qui in suo
Testamento hęredem reliquit usufructuarium Jo. Franciscũ
germanum fratrem, proprietarium vero eundem Carolum
ex communi sorore nepotem; unde post Testatoris obitum
defuncto etiam Jo. Francisco, & proprietate consolidata
cum usufructu immissio eidem proprietario retardari non
debuit, §. *fin. inst. de usufruct.* Grat. *discept.* 779. *n.* 30. *&*
discept. 899. *n.* 5. Rota cor. Cocc. *dec.* 1659. *& n.*17.
Neque attendi meruit repetitum objectum, quod Testa- 1
tor esset Eques Hierosolymitanus, prout vere talem fuisse ab
hærede negari nequit, attenta honorifica ejusdem tituli in-
scriptione in Testamento; necnon judiciali examine duo-
rum Testium, de quibus in Summ. Jacobi Carelli collitigan-
tis *n. ultimo*, & propterea tanquam Religiosus Testamen-
tum condere non posset, ut resolvit Rota coram Ludovis. 2
*dec.*87. *& dec.*334. *utrobique per tot. p.*14. *rec.* Siquidem non
negat Carolus, quod Josephus se nominaverit Equitem in
Testamento, sed dicit solum, quod denominatio ipsa ope-
rari non possit effectum ejus ultimæ voluntatis destructi-
vum, non cõstito de solemni professione ab eo emissa in sac.
Religione; sola enim confessio tituli non tollit, nec confert
titulum, cum alias dependeat a potestate Superioris, seu ab
institutione, ut per hæc verba in individuali casu respondit
Rota cor. Mohedan. *dec.*1. *de præsumpt.* & præter alios alle- 3
gatos in præcedenti decisione, probat etiam Bonden. *oper.*
mor. resol. 10. *n.* 29. *&* 30. *tom.* 3. Sperell. 21. *n.* 76.
Testes in contrarium adducti nullam merentur fidem,
quia unus tantum deponit de illius professione in Ordine
Meliten. sub incongrua tamen, & minus concludenti ratio-
ne, nempe quod viderit ejus privilegia in judicio producta:
In occasione, che voleva essere esenti dalli pesi Camerali; ultra
non explicãdo, an prætensam hujusmodi exemptionem ob-
tinuerit in judicio tanquam Religiosus professus; eodemque
laborat defectu alterius depositio, quia singularis etiam in
suo dicto narrat solum de auditu ab eodem Josepho: *Che*
il Signor Cardinal Piogli avesse ottenuto di far la professio-
ne in Roma, senza andar a Malta; non prosequendo,

an exinde ad solemnem professionem devenerit. Certum
est autem, quod dicta Testium de jure veniunt regulanda a
ratione, quam reddunt, itaut si ea sit inefficax, talis quoque
reputari debeat illorum depositio, ut singulariter notat Bald.
4 *in leg. Conventicula n.6. de Episc. & Cler.* Burs. *cons.197. n.*
35. lib. 2. & cons. 331. *n.* 34. *lib.* 5. Rot. cor. Ludovis. *dec.*
510. *n.* 5. & coram Dunoz. jun. *dec.* 731. *n.* 22. *& seq.*

Fortius quia destruuntur etiam ex contrariis depositioni-
bus Testium Sacerdotum uniformiter asserentium præfatum
Josephum nunquam professionem emisisse, imo pluries tra-
ctasse uxoré ducere mediante ipsorum opera. Et licet postre-
mæ hujusmodi attestationes extrajudiciales appareant, quia
tamen sunt juratæ, recognitæ, de actis, & adminiculantur
ulterius ex longæva acquiescentia sacræ Religionis, quæ
nunquam Testamentum impugnavit (cui, si vere fuisset
nullum, principaliter id competebat) proculdubio admit-
ti debent, & aliis prævalere, Odofr. *in l. instantiam, in*
fin. C. de prob. Rot. *dec.* 11. *n.* 7. *p.* 7. *rec.* & cor. Bur. *dec.*
5 306. *n.* 6. & cor. Emin. Cerro *dec.* 67. *n.* 19. *&* 38. *& dec.*
84. *n.* 2. *&* 9. apud Zuf. *de legit. process.*

Minus afficit, quod Testes Testamentarii non deponant
de integro tenore dispositionis, sicut requiritur in ea, quæ
6 fit ad formam *cap. cum esses, de Testam.* ad tradita per Hon-
ded. *cons.26. ex n.9. lib.*1. Rota *dec.*210. *n.*3. *&* 6. *part.*13. *rec.*
& simplex illius scriptura nuper ab Adriano producta nul-
lam probationem faciat, cum non tantum recognitio, sed
ejus quoque relevatio deficiat, in authenticam formam ci-
7 tatis omnibus interesse habentibus, juxta praxim, quam
ponit Honded. *in eod. cons.* 26. *n.* 16. *& seq.* Rot. *dec.* 375. *n.*
6. 7. *&* 10. *part.* 13 *rec.*

Quoniam per specialem subscriptionem Testium, quæ in
sufficienti eorum numero facta est, suppletur requisita depo-
sitio super integro tenore Testamenti; nam deposuisse vi-
8 deatur eo ipso, quod se subscripserunt, ut dicit Bald. *in l.*
fin. C. de edict. Adrian. toll. & declarando contrarias aucto-
ritates resolvit Rot. *in dec.*533. *n.*8. *& seq. & signanter n.*16.
*p.*4. *rec. tom.*3. & comprobat *dec.* 210. *n.*3. *p.*13. in contrarium
allegata. Et licet videatur adhuc necessaria recognitio corũ
characteris, vel per se, vel per alios habentes notam manum,
9 ut in *dec.*3. *n.*6. *&* 7. apud Gilian. *ad Stat. Perus. & dec.* 275.
*n.*11. *p.*13. *rec.* attamen neque ista solemnitas, neque alia re-
levationis in præsenti casu desideratur, quia vel neutra illa-
rum consideranda venit in hoc privilegiato judicio posses-
sorio, ubi de spolii purgatione agitur, Bart. *in l.* 1. *sub n.* 10.
10 *C. quorum bonorum.* Menoch. *in resp.* 1. *post tract. de recuper.*
*n.*144. Rota cor. Seraph. *dec.*333. *in princ. & dec.*664. *sub n.*2.
*p.*3. *rec.* vel quia concurrit inconcussa Testamenti observan-
tia, quæ robur tribuit cuicunque scripturæ, etiam si alias
esset minus solemnis, & informis, *l. Si veritas* 33. *C. de fi-*
deicomm. Bald. *cons.*400. *n.*5. *lib.*4. *& cons.* 401. *n.* 9. *lib.* 5.
11 Rota *dec.*342. *n.*8. cor. Pamph. *& dec.*209. *&* 10. *p.* 17. *rec.*

Observantia autem aperte convincitur; nam per spatium
40. annorum, & ultra nemo unquam impugnavit præfatum
Testamentum; quinimo ad formam illius Jo. Franciscus pos-
sedit controversum prædium tanquam sibi ad usufructuan-
dum relictum, eoq; defuncto Judex de partibus nominatim
vigore ejusdem Testamenti concessit Carolo uti hęredi pro
12 prietario mandatum de manutenendo, quod signanter ad
hunc effectum prætendit Rot. *d. dec.* 342. *n.*8. cor. Pamphilio.

Parum relevante, quod Joannes Franciscus non quidem
titulo usufructus, sed aviti solum fideicommissi possederit
prædium, dum istud tanquam illi suppositum alienare cu-
ravit, requisito consensu Jacobi collitigantis, quem crede-
bat post ejus mortem in eo successurum, ut deponunt Testes,
Summ. Jacobi *n.*4. Quoniam ultra, quod nullibi docetur, pre-
stitus allegatus consensus, minusque alienatio prædii effe-
ctuata, removetur ulterius objectum, quia præfati Testes
præter plurimas exceptiones, quas patiuntur in dicto, & in
personis, fuerunt perperam examinati sine interrogatoriis
partis, & nulla facta intimatione diei, & horæ ejusdem exa-
minis, quæ præcipue omittenda non erat, non assignato in
literis remissorialibus termino probatorio, intra quem illud
confici debuisset; unde nihil prodest ad confunden. obser-
vantiam, seu ad impedien. Carolo immissionem, cum in
his terminis nullum præbeat indicium veritatis, Ubert. *de*
13 *citat. cap.* 13. *n.* 604. Rota coram Verall. *dec.* 274. *sub n.* 1.
& 5. *p.* 3. cor. Pan. *dec.* 50. *n.* 10. *& post* 2. *tom. cons.* Farin.
dec. 214. *n.* 2. *&* 3. *dec.* 307. *ex n.* 1. *ad* 14.

Nec magis afficit, quod mandatum de manutenendo alias
obtentum ab Adriano, fuerit postmodum revocatum prævia
manutentione Jacobo concessa tam per Judicem de partibus,
quam per A.C. ac demum per rescriptum Signaturæ Justitię,
cum clausula *Sine præjudicio.* Quia non exinde eliditur ad-
ducta observantia, dum Jacobo manutentio decreta fuit, non
ob defectum legalitatis Testamenti, sed ob præfatum fidei-
commissum, quod tunc etiam pro se deduxerat, & vigo-
re cujus præoccupaverat possessionem, ut in *Summ. n.* 2.

Hinc est, quod jura illius, cum adhuc turbida appareant
tam in ordine ad vocationem, quam in ordine ad identita-
tem bonorum, & incompetentiam detractionum, ex late fir-
matis in priori decisione §. *Minus urget, ad fin.* iterum dixe-
runt DD. quod possessio ab eo apprehensa remanserit nulla,
& spoliativa, uti capta eodem Carolo minime citato, nec de-
putato curatore hæreditati jacenti, quorum alterum requi-
rebatur, juxta monitum Jurisconsulti *in l. Denique, §. Quæ-*
situm, ff. quod vi, aut clam. Rot. cor. Emin. Cerro *dec.* 333.
n. 10. ubi concordan. Et consequenter eidem quoque posses- 14
sio relaxanda est per viam immissionis, cum non attentis
præallegatis decretis, adhuc possit Judex ad quem procede-
re ad restitutionem spoliati, remedio *l. fin. C. de edict. Div.*
Adrian. tollen. quod etiam dicitur possessorium quasi recu-
perandæ possessionis, Bart. *eidem l. fin. sub n.* 10. Bald. *cons.*
141. *n.* 1. *vers. Quæ enim lib.* 1. Ridolph. *in prax. part.* 2. *c.* 15
8. *n.* 186. Mart. Med. *exam.* 13. *num.* 47. Afflict. *dec.* 119.
sub n. 7. Rota cor. Bur. *dec.* 185. *n.* 6. ibique Add. *lit. B.* & 16
cor. Rembold. *dec.* 120. *n.* 12.

Tandem nullius est momenti, quod reus conventus peten-
do possessionem prędii cumulaverit una cum fideicommisso
etiam titulum hæredis ab intestato Jo. Francisci; unde cum
utraque hæreditas esset adita, & haberet saltem hæredes bo-
næ fidei putativum, opus non fuerit citare Adrianum, nec
dare curatorem hæreditati, quæ non erat jacens, sed plena, 17
Card. de Luca *disc.* 197. *n.* 11. *& disc.* 198. *n.* 9. *fideicomm.*

Nam pręterquamquod simplex titulus putativus non prę-
servat possessionem a vitio, etiamsi possidentem excuset a
pœna, de qua Text. *in l. Si quis in tantam, C. unde vi,*
& Gloss. *in l. Non est dubium, C. de leg.* & egregie distin- 18
guit Rota *dec.* 121. *n.* 3. *&* 4. *p.* 15. *& dec.* 24. *sub n.* 5. *usque*
ad 10. cessat penitus difficultas, quia non subsistit, quod
Jacobus fuerit hęres ab intestato Jo. Francisci, cum imo ejus
etiam intestata successio delata sit eidem Carolo tanquam in
gradu proximiori; & licet ille sit Civis Firmanus, & in ea-
dem Civitate Statutum vigeat prohibitorium, ne bona illius
Territorii trãsferri possint in forenses ullo unquam titulo,
sive inter vivos, sive per ultimam volũtatem ex Testaméto,
vel ab intestato, ut *in rubr.* 88. *lib.*4. attamen quia defunctus
non erat de Civitate, nec de Districtu Firmi, sed tantum Ci-
vis, & Incola Montis Elpari, eadem municipalis dispositio
trahi nequit ad exclusionem Adriani simul forensis, & Cle- 19
rici; etenim ut ea locum haberet, requirebatur utraque sub-
jectio personarum, & bonorum, ad vulgat. *dec.* cor. Mer- 20
lin. *la* 353 *& in dec.* 228. *n.* 19. *p.* 8. *& dec.* 196. *n.* 6. *& seq.*
apud Tori. *de pact. futur. success.* Præsertim cõsiderando, quod
ob defectum omnimodę jurisdictionis statutũ laicale nun-
quam Clericos comprehendit, ut in terminis tradunt Meno- 21
ch. *cons.*870. *n.*10. Redenasch. *cons.* 69. *per tot.* Cyriac. *contr.*
529. *ex n.*38. Conciol. *resol. crimin. verb.* Pœna *resolut.* 5. *n.* 5.
& 6. Sperell. *dec.* 12. *n.* 52. *et dec.* 100. *n.* 26. Rota cor. Bich.
*dec.*466. *ex n.*19. Non attenta contraria distinctione, quod
Statutum prædictum loquatur in rem, non in personam,
quidquid sit de hoc, talem distinctionem perpetuo rejecit 22
Rota, ut videre est in eadem *dec.* 466. *n.* 23.

Et ita utraque &c.

R. P. D. C A P R A R A.

Firmana Prædii della Paraplna.

Lunæ 29. Martii 1694.

A R G U M E N T U M.

Ea quæ in decisione superius relata decisa fuerunt, hic approbantur.

S U M M A R I U M.

1 *Sententia transit in judicatum, si intra biennium nil gestum fuerit.*
2 *Validitas sententiæ probatur, si servata dignoscantur requisita dec.* 260. *part.* 2. Caputaquen.
4 *Acta facta in judicio manutentionis transportanda non sunt in judicio super negotio principali.*
5 *Testamentum non vitiatum plene probat, & virtute illius debetur immissio.*
6 *Religiosus non potest testari.*

7 *Exi.*

7 *Exigitur tamen probatio confessionis ad irritandum illius Testamentum.*
8 *Ex ingressu in Religionem non infertur ad professionem.*
9 *Habitus non facit Monachus, sed professio.*
10 *Professio est justificanda.*
11 *Negativa emissæ professionis probatur ex inspectione librorum Religionis.*
12 *Quæ requiruntur ad inducendam tacitam professionem.*
13 *Post sacrum Tridentinum Concilium tacita professio rarissime contingit.*
14 *In quo casu delatio habitus non probet professionem in Equite Hierosolymitano, & n. 15.*
16 *Ad hoc ut Testamentum conditum ad formam cap. cum esses de Testam. valeat, Testes debent deponere de toto tenore Testamenti.*
17 *Non requiritur d. depositio in Testamento a Testatore subscripto.*
18 *In re in cæterus alienari prohibita forensis succedere nequit.*
19 *Locus originis Testatoris probatur ex enunciativis.*
20 *Ut Statutum locum habeat, requiritur subjectio Personæ, & bonorum, n. 21.*
22 *Ut fideicommissarius dicatur legitimus contradictor debet docere legitime possidere, quod ejus jus sit clarum, quodque hæredi detractiones non competant.*
23 *Possessio fideicommissarii dicitur vitiosa, si capta non fuerit de manu hæredis.*
24 *Possessio fideicommissarii est vitiosa, si capta fuerit vel non extato hærede, vel saltem non deputato curatore hæreditati jacenti.*
25 *Manutentio non valida possessionem vitiosam.*
26 *Fideicommissum quod prætenditur ex conjecturis probari, dicitur turbidum.*
27 *Et hoc sufficit, ut interim concedatur immissio hæredi scripto.*
28 *Testis mendax in uno est mendax in omnibus ob individuitatem juramenti.*
29 *Testis unicus non probat.*
30 *Testis deponens de audita ab ipsa parte non probat.*
31 *Ut fideicommissarius possit impedire immissionem hæredi, debet identitatem probare per specificas, non autem per generales demonstrationes.*
32 *Ubi aliquid est detrahendum, nunquam fideicommissarius dicitur legitimus contradictor.*
33 *Detractionum incompetentia est discutienda post purgatum spolium per fideicommissarium.*
34 *Ubi læsio non adest, nunquam restitutio in integrum conceditur.*

DECISIO III.

PRæviis duabus Decisionibus firmatum fuit per senten-
1 tiam Rotalem coram R. P. D. meo Benincasa dandam
esse Immissionem Carolo Adriano super prædiis controver-
sis; a qua sententia licet fuerit interposita appellatio, cum
tamen appellantes eam non fuerint prosecuti, dedi dubium
juxta formam Confessionis. *An constet de re judicata, seu
potius de causis restitutionis in integrum?* & responsum fuit
quoad primam partem *affirmative*, *negative* vero quoad
secundam.

Ratio resolutionis primæ partis fuit, quia a die 20. Ju-
nii 1698. qua fuit appellatum, per biennium, & ultra non
docetur aliquid gestum fuisse in causa, minusque proroga-
ta fatalia; unde causa remansit deserta, & sententia tran-
sivit in rem judicatam, ac si non fuisset appellatum, *auth.
ei, C. de temp. appellat. c. cum sit Romana de appell. Clem. si
appellationem eod. tit. Vestr. in prax. lib. 3. cap. 5. n. 2.* Put.
decis. 311. lib. 2. correct. Rot. *dec. 376. n. 7. & 8. part. 17. &
dec. 15. n. 2. & 3. p. 18. rec.* & in Romana Pecuniaria 27. Ju-
nii 1687. §. *Imo etiam*, coram me.

Non defuit sententiæ validitas, & justitia potissimum re-
quisitæ pro re judicata; prima enim resultat ex concursu re-
2 quisitorum vulgatæ *Decisionis Caputaq. 260. p. 2.* Nec obesse
potest oppositus defectus integræ transportationis actorum
dum ea, quæ deficiunt, vel sunt irrelevantia, vel respiciunt
Judiciū manutentionis, quæ non sunt transportanda in alio
3 Judicio, ut hic super negotio principali, ex notatis per Posth.
de manut. observ. 69. sub n. 30. vers. Imo nec de jure, Rot. *dec.
185. n. fin. p. 13. rec.* & pro irrelevantibus etiam agnita fuerunt
ab ipsis oppositoribus, dum passi fuerunt discuti merita
Causæ, deducendo etiam propria jura ejusq; ad sententiam,
& expeditionem, absque ulteriori oppositione, ut advertit
Rota *dec. 116. sub n. 1. post 2. vol. consil.* Fario. in Carpentoratén. Legitimæ 21. April. 1694. §. *Nec obstat*, coram me. 4

Justitia vero emergit ex eo, quod sententia concedit im-
missionem Carolo, ut heredi scripto in Testamento Josephi
Catelli, quod eum non sit non abolitum, non cancellatum,
neq; in aliqua sui parte vitiatum, plene probat pro hærede, 5
Rota coram Cocein. *dec. 2226. n. 5. et seq.* in Romana Manu-
tentionis 15. Martii 1688. §. *His firmatis*, cot. Reverendiss.
Turon. & illius vigore datur ei Immissio, *ex remed. l. fin. C.
de Edict. Divi Adrian. Tollen.* ex cumulatis in eadem Ro-
mana Manutentionis 23. Martii 1689. §. *Justitia*, coram me.

Nec hujusmodi Testamentum redargui vales de nullita-
te tanquam conditum ab Equite Hierosolymitano, cui uti
vere Religioso prohibitum est de suis bonis testari, tam ex
dispositione stabilimentorum Religionis, quam Juris com-
munis, Spesell. *dec. 21. n. 41.* Rota coram Celso *dec. 28. n. 6.* 6

Etenim cum inhabilitas ad testādum proveniat a profes-
sione, satis non fuit Josephum fuisse Equitem Hierosolymi-
tanum, nisi concludenter justificato, fuisse etiam professum,
ut in individuo respondit Rota *dec. 623. n. 1. 2. et 3. p. 4. to. 3.
rec. & dec. 15. n. 1. & 2. part. 11.* & firmant ambæ decisiones
coram R. P. D. meo Benincasa 5. Decembris 1686. §. *Neque
ad retardandam*, & 4. Junii 1686. §. *Neque attendi debet*, cum 7
ex ingressu in Religionem non infertur ad professionem, 8
Abbas *in c. nuper 51. n. 4. de testib.* Bordon. *de profess. cap. 18.
sub n. 112.* Fontan. *dec. 431. n. 3. 13. & 14.* Rota *dec. 295. n.
9. & 10. part. 14. rec.* nec habitus faciat Monachum, sed
bene ipsa Professio, *cap. porrectum de regular. gloss. in cap.* 9
Vidua eodem tit. Navar. *cons. 46. n. 1. eodem tit.*

In præsenti tantum abest, quod doceri valeat de professio-
ne Josephi, ut si agimus de expressa, non solum de ea nullum
affertur legitimum documentum, ut fieri deberet, Rot. *dec.
295. n. 11. & 12. p. 4. tom. 2. rec.* sed ea penitus excluditur ex 10
attestatione Officialium Sacræ Religionis, qui revolutis li-
bris, ubi solent registrari professiones, & Brevia Apostolica,
nihil registratum reperiri affirmant præter aggregationem
ejusdem Josephi in numerum Equitum linguæ Italicæ,
cum dispensatione minoris ætatis ex Brevi Apostolico, &
licentia gestandi in pectore Crucem auream titulo devotio-
nis, *ut in Sum. Caroli n. 1.* ex quorum librorum inspectione 11
probata remanet emissæ professionis negativa, ex deductis
in Melevitana Nullitatis professionis 27. Junii 1659. §. *Quo
vere*, coram bon. mem. Melzio, impress. post Zuff. *dec. 41.*

Si vero agimus de professione tacita, seu præsumpta, licet
ad illam probandam multa desiderentur, de quibus Tam-
bur. *de Jur. Abb. disp. 6. q. 13. n. 6. & seq.* & hodie post Con-
cilium Tridentinum rarissime contingat, ut valide quis ta-
cite profiteatur, ut ex Sanch. *in præcept. Decal. to. 2. lib. 5.* 12
c. 3. n. 13. monet Rota coram Merlin. *dec. 18. n. 15.* Nihilomi-
nus ea desumi non valet ex eo, quod Joseph in Testamento
se nominaverit Equitem Hierosolymitanum, dum id expri-
mere potuit sui honoris gratia, sicuti etiam honoris, & de- 13
votionis titulo potuit Crucem deferre, ut consuevit con-
cedi a Magno Magistro, & concessum fuisse Josepho con-
stat ex supra relata attestatione, *de qua in Summ. n. 10* Hoc
enim casu Crucis, & habitus delatio excludit professionem, 14
tam expressam, quam tacitam, ut in puncto dixit Navarr.
cons. 41. sub n. 3. vers. Nisi forte superior, de regular. licet
alias delatio habitus sufficiens non sit ad arguendam pro-
fessionem, si non probetur delatum fuisse in Conventu, 15
seu Congregatione Religionis, ut pluribus comprobat in
his Militibus, Spad. *cons. 95. n. 3. per tot. lib. 3.*

Nec bene iterum arguebatur de nullitate Testamenti, ex
quo de eo non constet, nisi ex simplici schedula Parochi cū
Testium subscriptione, quæ satis non est, etiam ad formā *c.
cum esses*, nisi Testes, qui fuerunt præsentes, citatis interesse
habentibus, deponant de tenore Testamenti, *juxta cons.* Hō- 16
ded. *26. n. 9. & seq. lib. 2.* quod aliis relatis secuta est Rot. *dec.
210. et dec. 270. utrobiq; n. 3. p. 13. rec.* Etenim quidquid sit de
schedula Testamentaria conscripta a solo Parocho, & Testi-
bus, in quibus terminis loquuntur mox allegatæ authorita-
tes; secus est in schedula Testamenti, ubi ultra Parochum, &
Testes adest subscriptio Testatoris, ut in præsenti; hoc enim
casu non requiritur talis dispositio Testium, quia tenor vo-
luntatis resultat ex ipsa schedula a Testatore subscripta, ut
distinguendo respondit Rota in Pisauren. Prædii 16. Junii
1692. §. *Non obstat*, coram me, & admittit *d. dec. 210. n. 4. p.* 17
13. rec. & uberius firmant decisiones præcedentis instantiæ,
prima nempe *in §. Nullatenus*, & secunda *in §. Minus officit*.

Agnoscentes validitatem Testamenti rei conventi confu-
giebant ad statutum Firmanum prohibitorium alienationis
bono.

bonorum in forenses, inferendo, quod cum Carolus sit de Monte Elparo, & prædium, de quo agitur, situm in Territorio Firmano, reddatur proinde tanquam exterus, incapax in illo succedendi, Bellon. *de jur. accrescend.c.7. q.52.n.10.*

Verum objectio cessabat, observando, quod Joseph Testator, & Jo.Franciscus ejus frater possessores prædii non erant de Civitate, & districtu Firmi, sed bene cives, & habitatores MontisElpari, ut ex fide illius communitatis, & ex enunciativis in omnibus instrumētis, & Testamentis, Rot.cor.Mer-
19 lin. *dec.146. n.3.* & coram Dunoz. *dec. 316.n.3.* Unde tanquam forenses, & non subditi, poterant in alium forensem, multo magis, ut hic, Nepotem, alienare, illumque hęredem
20 instituere, Surd.*consf.84.n.26. et 27.*Eugen.*consf.9.n.39.lib.1.* Hond. *consf.13.n.9. & 10.lib.2.*Cæphal. *consf.13.n.8.*Ladetch. *consf.64. n.2.* Burfatt. *consf.8. n.27.* Redenasch. *consf.64. n.21.* Cyriac. *contr.297.n.16.* Cum ad effectum, ut statutum afficiat, requiratur utraque subjectio bonorum scilicet, & per-
21 sonarum, juxta firmata per Rot. *dec.197. n.44.par.5.& dec. 288.n.42.p.8.et dec.416.n.6.et seq.p.16.rec.*& cor.Amat.Dunoz.*dec.528.n.9.et in secunda dec.præcedenti instantia §.fin.*

Nec subsistere visum est pręfatos fratres fuisse etiam cives saltem originarios Firmi; quia literę testimoniales ipsius civitatis ad id exhibitæ *in Summ. Reorum n.* 18. testimonium perhibent solum de familia Carella descendente a Catalino, qui fuit alter ex filiis Julii fideicommittentis, non autem se extendunt ad integram familiam, nec possent se extendere, cum Julius communis stipes fit de Mōte Elparo, & ibi sepulrus cum dicta enunciativa, *d.Sum.n.36.* a quo descendunt Actores, mediante Matthæo altero illius filio, qui fuit pater Josephi testantis, omnes de Monte Elpato, & illius incolæ.

Recurrebant rursus ad fideicommissum Julii Carelli, & ad possessionem illius vigore adeptam; sed hæc satis visa non sunt ad impediendam immissionem hæredi, cum ad istum effectum, ut fideicommissarii dicantur legitimi con-
22 tradictores, non sufficiat, quod possideant, nisi etiam possideant legitime, & non vitiose, & ulterius incontinenti doceant de eorum jure claro, & quod competant hæredi detractiones, juxta notata *in l.fin.et ibi Dec.n.48.C.de edict. Div. Adrian.tollen.* Bart.*in l.filiam*, & ibi Alex.*ff.adTrebel.*Card. de Luca *de fideicomm. disc.* 58.n.8. Seraph. *dec.271. per tot.* Rot. *dec.115.n.2. p.1.& dec.279. n.2.p.15.& dec.395. n.1. p.26. rec.* & in Balneoregien. fideicommissi 14.April. §.*Nec ad impediendam*, & 16. Junii §. *Nec resistit*, coram me.

Fideicommissariorum autem possessio fuit vitiosa, tum
23 quia non fuit capta de manu hæredis, Greg. *dec.206. n.5.& dec.115.n.3.p.1.& dec.116.n.2.p.3.rec.* & coram Cerr.*decisf. 764.n.6.* tum etiam quia eo non citato, vel saltem non deputato curatore hæreditati jacenti, Argel. *de legit. Contra-*
24 *dict. q.11.art.17.n.252.* Rot. cor.Greg. *d.dec.206.n.7.& d. dec.115.sub n.3.p.1.rec.* sanct. mem. Alex. VIII. *dec.116. n. 10.* Dunoz. *dec.740.n.4. & 5.& dec.763. n.1.& in rec.dec. 215.n.22.p.11.* Card.Cerr. *decisf.912.n.13.* & in dicta Balneoregien. 16.Junii 1690. §. *Quidquid enim*, coram me.

Non relevante, quod vitium possessionis fuerit purgatum ex mandato de manutenendo fideicommissariis concesso a Judice de partibus, & deinde ab A.C. per rescriptum Signaturæ justitiæ canonizato cum clausula *sine præjudicio*; quia manutentio non validat possessionem vitiosam, cum ea cō-
25 cedatur etiam vitiose ingresso, Posth. *de manut. observ.42. n.144.*& etiam pędoni, ac spoliatori, Posth.*d.obser.42.n.113. & dec.716.n.3.* post eundem, *& dec.50.n.29. & dec.64.n.2. p.2. diversf.*& præcise respondit Rot. *d. dec.115. n.4.p.1. rec.*

Fideicommissum vero non est visum elucescere, ea requisita claritate, dum totum pendet a conjecturis, quæ cumulatæ ad convincendam reciprocam reddunt rem dubiam,
26 ac disputabilem, Card. de Luca *de fideicomm. disc.197. n.9.* Rota coram Bichio *dec. 612. n.15.& seqq.& n.19.* Rota *in rec. dec.173. n.4.p.15.* quod sufficit, ut hoc interim concedatur immissio hæredi scripto, ut præter mox allegatos dixit Rot. *dec.121. n.12. p.14. rec.*

27 Non minus turbida visa est identitas, dum ad illam probandam adducuntur Testes de auditu, & publica voce, & fama, quorū duo convincuntur de mendacio, dum deponunt agnovisse Julium fideicommittentem, quando ex combinatione temporum constat illum obiisse ante eorum nativitatem, vel paulo post; & reliqui non concludunt, ut bene ponderat præcedens decis. R. P.D.mei Benincasæ 5. Decembris 1687. §. *Crescit jurium turbiditas*; confessiones vero Matthæi filii fideicommittentis, & Jo.Francisci illius Nepotis, quorum prima desumitur ex depositione eorundem Testium, qui mendaces in uno, præsumuntur etiam in aliis, ob individuitatem Juramenti, ut in individuo dixit Rota cor. Ubago *dec.78.n.14.* & altera ex Testibus, quorum alter qui deponit se de ordine Jo.Francisci volentis alienare prędium 28
controversum requisivisse consensum Jacobi, est unicus, *c. licet ex quadam, &c.veniens de Testibus;* alter vero deponit 29
de auditu a quadam muliere, & a Jacobo colligitante, cui si non esset credendum, minus credendum est Testi, qui ab ipso audivit, ne plus credatur copiæ, quam originali, *c. licet ex quadam de Testibus*, Rot. cor.Buratt. *dec.322.n.18.* 30

Nec ad eandem identitatem convincendam vis fieri potest in acquisitionibus factis per fideicommittentem, quia sunt modicæ, & sub diversis contractis, ut in *dicto Summario num.99.* & versa vice dantur aliæ plures factæ a Matthæo filio fideicommittentis in contrada di Parapina, de qua est quæstio; unde remanet potius exclusa, quam probata identitas, quæ alias esset concludenter justificanda per specificatas, non autem generales demonstrationes, ut fideicommissarius valeat impedire immissionem hæredi, ut bene Rota *dec.257. a n.10. usque ad 12. p.5. rec.* san.me. Alex. VIII. *dec.8. n.7. & dec.173. n.3. p.5. rec.*

Cessat pariter tertium requisitum propter detractiones 31
legitimæ, & Trebellianicæ Carolo hæredi competentes, & acquisitiones a Matthæo, ut supra factas, quæ essent a prædio separandæ; ubi enim est aliquid detrahendum, nunquam fideicommissarius dicitur legitimus contradictor ad impediendam hæredis immissionem, juxta Text. *in l. unica C.quorum legatorum* Ruin. *consf.140. n.60. versf. qua enim ratione* Rota cor. Duran. *decisf. 180. n.9. & in rec. dec.236.* 32
n.11. p.5. & dec.24. n.11. & 12. p.16. rec.

Nec dici valet, censeri consumptas stante omissione Inventarii, & pluribus alienationibus: quia cum alienationes datæ in *Summario n. 43. & 44.* sint modicæ, & in oppositum dentur plures acquisitiones factæ ab ipsis alienantibus, hodie dici non potest certa, & indubitata illarum incompetentia: & propterea hoc maturius videndum erit post immissionem concessam hæredi, ut præcise respondendo huic objecto dixit Rota *decisf.215. n.23. p.11. rec.* & 33
secuta est cor. Cerro *dec. 912. n.9.*

Firmata itaque ex his validitate, & justitia sententiæ, consequenter insurgit negativa resolutio secundę partis dubii super deneganda restitutione in integrum, quæ nunquam conceditur, ubicunque non adest læsio ex nullitate, vel injustitia resultans, *l.quod si minor 25. §.1. l.non omnia* 34
45. ff. de minor. DD. in cap. 7. de restit. in integr. cum aliis dec.348. n.12. p.10. rec. Et ita utraque, &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana Cautelæ Angeli.

Lunæ 28. Junii 1694.

ARGUMENTUM.

Licet hæredi ex capite læsionis de jure competat restitutio in integrum adversus inconsulto aditam hæreditatem, nihilominus cum hujusmodi judicium sit ordinarium impedire nequit creditoris satisfactionem.

SUMMARIUM.

1 *Filii in conditione positi ex statuto Urbis censentur dispositive vocati.*
2 *Substitutus in eo, quod in hereditate remanebit, consequi debet quartam hereditatis partem.*
3 *Cautela Angeli ut admitti possit, debet justificari per claras, & concludentes probationes.*
4 *Hæres ex aditione omnes ejus actiones confundit.*
5 *Clausula de causis restitutionis in integrum ad effectum suspensionis idem operatur, ac ipsa appellatio.*
6 *Sententia per appellationem suspensa nullum jus tribuit.*
7 *Judicium super restitutione in integrum adversus incōsulto aditam hereditatem est ordinarium, & impedire non potest creditoribus eorum satisfactionem.*

DECISIO IV.

POstquam Antonius Alamanus per tres sententias Rotales cōformes pręviis pluribus decisionibus obtinuit relaxari mandatum pro sc.4817. 50. contra bona, & successive prævio alio Rotali judicato illud exequi cōtra bona hæreditaria D.Dominici Columnæ, qui uti socius immutare sum,

summam scut. 14. mille de capitali sibi reimbursaverat, ad impediendam illius executionem d. Antonius ejusdem Dominici filius utens cautela Angeli allegavit eadem bona retinere vigore fideicommissi Principissæ Buteri: Unde proposito in vim Commissionis mihi directæ dubio, *An cautela Angeli afficiat*, negative fuit responsum.

Duplex enim fuit fundamentum negativæ resolutionis, primum resultans ex allegato fideicommisso, in quo licet D. Antonius, tanquam positus in conditione ad illud vocatus, fuerit juxta dispositionem statuti urbis c.142. *lib.*1. ejus tamen
1 vocatio restringitur *in quello, che all'hora vi sarà dell'eredità mia*, ut legitur in Testamento relato *summ. n.* 1. unde cum dubitari possit d. Antonium fuisse per dd. verba substitutum
2 solum in quarta parte, juxta Tex. *in Auth. contra cum rogatus C. ad Sen. cons. Trebell.* hoc satis est, ut opposita cautela non afficiat, dum catenus paratam rei judicatæ, ac mandati executionem retardat, quatenus incontinenti, & absque ulteriori indagine per claras, & undique concludentes probationes justificetur, ut bene in proposito firmat Rota *dec.* 174. *n.* 14.
3 *& seq. p.* 9. *rec.* Rota cor. Ubago *dec.* 54. *n.* 18. *&* 19. & cor. Priol. *dec.* 464. *n.* 1. *et in rec. dec.* 226. *n.* 20. *et dec.* 338. *n.* 7. *p.* 17.

Alterum vero fundamentum fuit in eo, quia D. Antonius simpliciter se immiscuit hæreditati paternæ, & ideo confusæ fuerunt actiones, nec potest propriis juribus tueri adversus creditores hæreditarios per Text. *in l. debitori C.*
4 *de pact.* Surd. *conf.* 7. *n.* 7. Rota coram Bich. *dec.* 330. *n.* 9. *et seq. & dec.* 227. *n.* 4. *p.* 11. *rec.*

Nec obstat sententia super restitutione in integrum obtenta adversus inconsulto aditam hæreditatem, quia suspensa remansit per appellationem interpositam a die habitæ notitiæ, & a plena Signatura admissam cum clausula de causis restitutionis in integrum, quæ ad effectum suspensionis idē
5 operatur, ac ipsa appellatio, *l.* 1. *C. de restit. in integr.* Card. de Luca *de Judic. disc.* 38. *n.* 13. Rota coram Coccin. *dec.* 1758. *n.* 8. *& seq.* quæ tollit effectum sententiæ, ita ut ex ea nullum jus patri acquisitum censeatur, Posth. *de Manut. ob-*
6 *serv.* 8. *n.* 43. *& seq.* Rota coram Coccin. *dec.* 1100. *n.* 4.

Et cum judicium hujusmodi sit ordinarium, & altiorem requirat indaginem, tam super puncto d. restitutionis in integrum, quam super alio redditionis rationis, ac occultationis oppositæ quamplurium gemmarum magni valoris, de quibus in summario responsionis *n.* 1. *et* 2. non est aptum impedire executionem mandati, ut in proximis terminis
7 dixit Rot. *dec.* 645. *n.* 25. *&* 26. cor. Dunoz. jun.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. BENINCASA.

Romana Redditionis rationis.

Lunæ 8. *Martii* 1694.

ARGUMENTUM.

Ait Card. de Luc. *de hæred. disc.* 14. quod minor absque solemnitatibus non possit hæreditatem nec cum beneficio legis & inventarii adire, itaut actus sit ipso jure nullus; contrarium tamen verius esse, in hac decisione firmatur.

SUMMARIUM.

1 *Inventarium probat omnia bona in eo descripta esse hereditaria, nedum contra conficientem, et hæredes, sed etiam contra alios habentes causam etiam mediatam.*
2 *Pupilli, & minores lege inventarii ligantur.*
3 *Solemnitas in additione cum beneficio legis, & inventarii facta a pupillo non requiritur.*
4 *Minusque exigitur in subsequenti rei hereditariæ descriptione.*
5 *Verisimilitudo multum confert ad eruendam veritatem contentorum in scriptura.*
6 *Tutoris vel mulieris confessio etiam non solemnis præjudicat, quando est adminiculata.*
7 *Confessio in inventario emissa per verba opinativa, & simplicis credulitatis, operatur, si tanquam erronea deinde cum erroris justificatione non fuerit revocata.*
8 *Optimum est argumentum deductum a discretivo modo sermonis.*
9 *Attestatio Personæ domesticæ, & informatæ, multum attenditur ad probandam aliquam rem esse hæreditariam.*
10 *Unus, & idem actus in iis quæ habent unitatem rationem, & connexionem in parte, & pluribus, approbari, & reprobari licet.*
11 *Non oritur præsumptio consumptionis in mobilibus solida materiæ.*
12 *Hæredi non sufficit deducere præsumptionem, quod mobilia sint consumpta, si Testator mandaverit vendi, & pretium reinvestiri.*
13 *Hæreditas præsumitur opulenta, & sufficiens pro singulis oneribus.*
14 *Sententia lata contra illegitimum procuratorem est nulla.*
15 *Sententia nunquam fertur in incognita.*

DECISIO V.

POstquam per obitum Dominici Junioris ultimi hæredis gravati casus evenerat substitutionis Puellarum pauperum Montis Alti juxta dispositionem bo. me. Patriarchæ de Blondis, qui signanter mandaverat in Testamento cuncta ejus mobilia vendi, & pretium reinvestiri in tot locis Montium non vacabilibus, censibus, vel bonis stabilibus, fuit nuper conventus a prædictis virginibus substitutus Carolus Fabius Sansonettus tanquam mediatus hæres ejusdem Dominici, ad hoc ut mobilia restitueret, vel indicaret demandatum investimentum: sed cum neutrum præstare unquam curasset, judex ab A. C. deputatus contra eum relaxavit mandatum executivum, quod licet existimassent DD. non esse exequendum sub die 6. Junii 1692. attamen causa hodie repropositа, & facto melius deducto recesserunt a decisis.

Corruit siquidem primum decisionis fundamentum circa inexistentiam dd. mobilium, cum illa revera fuisse in hæreditatem fideicommittentis, & quidem considerabilis valoris aperte demonstrat duplex contradistinctum Inventariū contemporanee confectum a Virginia Cribellia Matre, ac Tutrice ipsius Dominici, unum scilicet bonorum Joannis Viti, & alterum Testatoris, quod bene probat omnia in eo descripta esse de bonis hæreditariis non solum contra conficientem, & hæredes, sed & alios habentes ab eo causam etiam mediatam, ad tradita per DD. *in l. cum tale* §. *Titius, ff.* 1
de condit. & demonstr. & præcipue per Bald. *in l. final.* §. 1. *C. de Jur. deliber.* Spad. *conf.* 335. *n.* 2. *et* 10. *lib.* 2. *& conf.* 272. *n.* 3. *lib.* 3. Adden. ad Butat. *dec.* 637. *ex n.* 1. Rota cor. Dun. sen. *dec.* 23. *n.* 7. *&* 2. & coram Priolo *dec.* 294. *n.* 16. Esto, quod essent pupilli, & minores, qui ligantur indistincte provida lege Inventarii, §. *Pupillus Auth. de hæred. & falcid.* Grat. *discept.* 766. *n.* 57. Mart. Medic. *exam.* 45. *n.* 13. Rot. cor. 2
Dun. jun. *d. dec.* 696. *sub n.* 5. *&* 6. *& dec.* 169. *n.* 3.

Neque obstat, quod descriptio bonorum a Tutrice facta, destituta sit solemnitatibus statutariis, quia non exinde prætendi potest uti nulla, seu quod pupillum non obligasset; nam sicut in præcedenti Matris aditione cum beneficio legis, & inventarii, hujusmodi solemnitates non requirebantur, Pic. *de stat. Urb. glos.* 7. *n.* 10. *& n.* 109. Thomat. *dec.* 3
Maceraten. 170. *n.* 19. *et dec.* 295. *n.* 14. Rota *dec.* 126. *n.* 22 *p.* 7. *et dec.* 153. *sub n.* 19. *& seqq. p.* 3. *rec.* ita nec etiam in subsequenti rei hæreditariæ descriptione, quæ aliud non est quam Inventarii, & aditionis sequela, ut cæteris cumulatis authoritatibus firmavit Rota *dec.* 153. *ex n.* 15. *p.* 15. *repetita* coram Priolo *inter ejus impressas la* 137. *in ordine*. 4

Fortius quia est valde verisimilis, tum attenta qualitate, tum etiam quantitate istius supellectilis; & sane inspecta illius qualitate, quia nonnulla mobilia apparēt Ecclesiastica, prout sunt *la Pace, e la Bugia*, aliaque similia Paramenta ad sacros usus destinata, adeoq; convenire tantum poterant fideicommittenti, qui Patriarchali dignitate jam fuerat insignitus, ac diu gesserat per tres successivos Pōtificatus majorem præfecturam Sacri Palatii Apostolici: & licet ista specialiter fuerint legata Ven. Ecclesiæ Sancti Augustini Montis Alti Testatoris Patriæ, bene tamen deserviunt ad emendam scripturæ veritatem quoad alia etiam prophana, quæ sunt restituenda substitutis, Peregr. *in Fideic. art.* 35. *n.* 22. *et* 5
art. 44. *n.* 25. Rot. *dec.* 399. *n.* 42. *p.* 5. *et dec.* 425. *n.* 5. *par.* 13. *rec.*

Itidemque ipsorum quantitate considerata, quia nonnisi magno Præsuli cōgruebant, non vero privatæ Familiæ, qualis fuit illa hæredis gravati, tanto luxui non assueta, tanquā de recenti suum splendorem, ac fere integrum Patrimonium recipiens ex bonis ejusdem Patriarchæ: Tutoris autem, vel mulieris confessio etiam non solemnis præjudicat, quando aliud apparet, adminiculara, *in l. Si Mater C. de contrahend.* 6
empt. Gabr. *conf.* 51. *n.* 15. *lib.* 2. Posth. *resol. Civil.* 90. *n.* 35. Rota cor. Achill. *de Graff. dec.* 5. *tit. de confess. & in rec. dec.* 263. *num.* 10.

num. *c.p.7.& d.224.n.29.et* 30.*p* 9. & in Rom. Falcidiæ 31.
Jan. 1624.§.*Item*, cor. bo.me. Rondinino, & 25. Junii 1625.§.
Quoniam, cor. Rever. Hervault Archiepiscopo Turonensi.
Atque hinc nullius est momenti, quod Tutrix non asserti-
ve, sed dubitative locuta fuerit, exprimendo scilicet in invé-
tario, *Benchè si dicono della bo.me. di Monsignor Fabio Pa-
triarcha Biondi*; quia fuit expressum ad pro majori cautela
Pupilli, nempe ad hoc, ut bonorum descriptio facilior impu-
gnari posset, quoties uti erronea detecta unquam fuisset: sed
cum Dominicus etiam factus major nullo unquā tempore
docuerit de errore, quinimo actum in omnibus positive ap-
probaverit, receptis ab ea mobilibus uti fideicommissariis
non sine amplissima liberatione, & quietantia ex abundanti
solemniter stipulata occasione transitus ad secunda vota, le-
quitur in his circūstantiis, quod talia verba etiam opinati-
va, & simplicis credulitatis, omnino reputari debeāt verita-
7 tis expressiva, ut egregie monet Bald. *in l.fin.in c.1.n.29.ut
lit.non contest.* Giac. *discept.*766.*n*.60.*et* 61. Angel. *de confes.
lib.2.q.12.n.41.et* 42. & apud Michal. *de Voto dec.*62.*n*.14.
Correspondet præmissis discreta adnotatio bonorum
quorumcunque liberorum Joannis Viti Virginiæ in alio
separato Inventario, ut sæpius dictum est; ex ea namque suf-
ficienter arguitur, reliqua extitisse diversæ naturæ, & qua-
8 litatis, quæ si essent inter ea comprehensa, fuissent utique
tanquam libera a Tutrice descripta, non ut cadentia sub
fideicommisso, ad Text. *in l. si quis donatorus, ff. de usur.*
Ruta cor. Buratto *dec.* 544.*n*.12.
Adstipulat etiam maxime simili attestatione Monialis filiæ
Virginiæ, & sororis respective ultimi hæredis gravati de-
ponentis expresse, omnia mobilia, quæ in inventario Pa-
triarchæ opposita sunt, fuisse & esse eadem in individuo re-
perta in ejus hæreditate, reliqua vero spectare ad hæredita-
tem Joannis Patris, ut in specie de attestatione personæ do-
9 mesticæ verisimiliter informatæ advertit Fusar. *de subst.q.*
612.*n*.34. *&* 45. Rot. *in decis.*37.*n*.18.*in fin. cum seq.p*.14.
Præterea peculiari animadversione dignus videbatur uni-
formis loquendi modus adhibitus per Tutricem in alia par-
te controversi Inventarii, dum adnotando sericum Cano-
peum punicei coloris, subjunxit, *Che si dice fosse di S.Carlo
Borromeo*, & nihilominus dubitari minime poterat de hu-
jus assertionis veritate, cum tale illud fuisse asseveraverit
Testator in sua dispositione, *sum.Puellarum n.*81. Crescitq;
vis Argumenti ex generali observantia etiam judicialiter
inducta sæpe dicti Inventarii, dum ad tenorem illius fuit
sæpius concessa immissio puellis actricibus super aliis di-
versis bonis in eo contentis, non potest enim unus, & idem
actus in iis, quæ habent unicam rationem, & connexionem
in parte, & partibus approbari, & reprobari, *l.cum quæritur
16.ff de administ.tut.gl. & DD.in l.Publica mania §.fin. de
10 poss.* Hod. *contr.*85.*n*.46.47.59. *& seqq.* Rot. *dec.*176. *lib.*2.
*p.*3.*divers.* & cor. Duran. *dec.*351.*n*.3.*& seq.* & in Eugubina
Salviani 15. Febr. 1686.§.*fin.* coram R.P.D. meo Ursino.
Detecta ex prædictis reali existentia mobilium, nil quid-
quam relevat vel præsumpta eorum consumptio per lapsum
longissimi temporis a die quo gravatus illa retinuit, vel as-
serta eorum distractio pro solvendis legatis, & debitis Te-
statoris. Non quidem prima, cum quia mobilia erant soli-
dæ materiæ, ac pro majori parte argentea, consumptioni
hujusmodi minima subjecta, Card. de Luca *de Dote disc.*30.
11 *n.fin.* Rot. cor. Coccino *dec.*553.*n*.11. *& dec.* 2103.*n*.4. tum
quia cum Testator præcise injunxerit hæredi venditionem
illorum ad effectum reinvestiendi pretium pro substitutis,
non potuit ipso spreto disponentis præcepto pro libito ea
consumere, cum imo teneatur conservare, vel saltem æ-
12 stimationem persolvere, Cravet. *conf.*316.*n*.5. Peregr. *de
fideicomm.art.*10.*n*.43. *& in dec. Patav.*65.*n*.1. Rot. cor.
Ludovico *dec.*185.*n*.5. *& in rec. dec.*517.*n*.6.*part.*12. & in
Romana fideic. super societate Officii 4. Decembris 1676.
§.*Culpa*, coram R. Boutlemont.
Multoque minus asserta distractio, cum subsecuta pretii
erogatione in causam legatorum, & æris alieni fideicom-
mittentis, Quia utcunque corruit in facto; legata enim re-
licta solum fuerunt in exigua quantitate sc. 150. debita ve-
ro concludenter non justificamur; nā testator divitiis abun-
dat, & signanter redditibus Ecclesiasticis veluti gratiis cu-
mulatus per diversos Pontifices, in quorum fuit obsequiis;
prætetquā quod tam pro iis, quam pro illis valide affirmari
posset superesse adhuc bona sufficientia cum præservatione
mobilium pro substitutis. Hæreditas namq; reputatur æqui-
valens pro singulis illius oneribus, prout etiam de jure pin-
guis, & opulēta præsumitur, Posth. *ref.*22.*n*.62.*et seq.* Cyroc.
13 *discept.*61.*ex n.*106. Cnvil. *de hered. art.*1.*n*.3. Leoncill. *de*

*Ferrar.*1.*n*.12. Rot. *decis.*26.*n*.31. *&* 33. *& dec.*30.*n*.19.
cor. Card. Cerr.
Tandem nullius est ponderis, quod reus conventus jam
semel reddiderit rationem de cūctis bonis in hæreditate re-
pertis, obtenta desuper favorabili sententia ab Em. Card. Pan-
ciatico tunc A.C. Locumtenente. Quia quidquid sit, utrum
in eo judicio fuerit citatus legitimus Procurator puellarū,
quod acriter impugnabant moderni earum defensores, asse-
rentes, citatum solum fuisse quendam Exactorem deputatū
ad particularia negotia, non vero generalē priorem ad lites
bene cognitum collitiganti, & paulo ante contra comparē-
tem in alia puellarum causa, quod secum fert omniū acto-
rum nullitatem, ad text. *in c.ad agendum de Procur.in* 6.*et in* 14
Clem.non potest eodem tit. Ubert. *de cit.c.*44.*n*.306. in termi-
nis Rot. *dec.*75.*n*.6.*et seq.p*.15.*rec.* & in Rom. Census 3. Julii
1684.§.*Itaque*, & 14. Maii 1625.§.*Quoniam cum seq.* cor. me.
Adhuc eis prætermissis plana, & facilis occurrebat res-
ponsio quod nimium in judicio tunc agitato deveniri nun-
quam posset ad assertam redditionē rationis, dum absolute
hodie prætenditur, vel mobilia non extitisse vel tunc tem-
poris jam fuisse consumpta; judicis enim sententia nun-
quam fertur in incognita, cum sequi debeat acta, & proba-
ta, in quibus consistit tota judicati substātia, ut docuit Bald.
*in l.*1.*sub n.*11.*C.de sent. ex peric. recit.* & inquit Rot. in Ro- 15
mana Reintegrationis hac die pariter emanata inter easdem
partes, §. *Nam quoad primam* cor. R. P. D. meo Molines.
Et ita neglectis aliis exceptionibus circa prætensas nul-
litates Instrumenti, quæ cum non essent ex reibus nullam
merebantur animadversionem juxta notissimum stylum,
utraque parte audita conclusum fuit &c.

R. P. D. M U T O.

Recineten. Census.

Veneris 7. Junii 1695.

A R G U M E N T U M.

Inventarium hæreditarium validum præsumitur, neque
ex aliqua omissione descriptionis alicujus rei subver-
titur, nisi omissio fuerit dolosa, & cum dolus non
præsumatur, d. qualitas per eum qui impugnat in-
ventarium, debet concludenter probari.

S U M M A R I U M.

1 *REi judicata vires ex simplici commissione non
contrantur.*
2 *Sententia super statu etiam creditorem non cita-
tum afficit.*
3 *Exceptio defectus deputationis curatoris hæreditati
jacenti non attenditur adversus sententiam la-
tam citatis, & defendentibus creditoribus hære-
ditatis ac in judicatum transactam.*
4 *Inventarium hæreditarium præsumitur rite & legi-
time confectum.*
5 *Nullitas inventarii ex lapsu quadraginta annorum
sublata remanet.*
6 Rich. *dec.*48.*n*.9. *&* 10. *declaratur.*
7 *Citatio facta pro prima die cum decē sequentibus valet.*
8 *Inventarium adinventum fuit ne res hæreditariæ
dolose occultentur, neve fraus creditoribus de-
functi inducatur.*
9 *Omissio descriptionis alicujus rei non causat Inventarii
nullitatem, nisi probetur fraudulenta, & dolosa.*
10 *Fraus autem per evidentes probationes probari debet.*
11 *Omissio descriptionis rei quæ deinde ad commodum
creditorum exhibita fuit, non influit in inven-
tarii omissionem.*
12 *Clausula addendi, & minuendi apposita in confe-
ctione inventarii dolum excludit, & ejusdem
inventarii validitatem præservat.*
13 *Post donationem donans præjudicare nequit donata-
rium.*
14 *Ut Inventarium defectuosum notari possit est probādum,
quoad res non descripta extiterit in hæreditate.*
15 *Omissio descriptionis stabilium non inducit invali-
ditatem Inventarii.*
16 *Si rem litigiosam hæres in inventario describere
omiserit, dolosus censendus non est.*
17 *Pluralitas non præsumitur.*

18 *Apo-*

18 *Apotheca venit sub nomine domus, & consequenter hæres in Inventario specificam illius mentionem facere non tenetur.*

19 *Assignatio crediti non liberat assignationem nisi secuta solutione.*

20 *Exactio facta titulo crediti referri non potest ad titulum hæreditarium.*

21 *Res per hæredem non appropriata amplius non dicitur hæreditaria.*

22 *Hæres recte solvit creditori primo venienti.*

23 *Fidejussor a debitore solutum repetit.*

24 *Filius dotem sorori constituendo non dicitur propriam explere liberalitatem, sed explere munus paternum, & n. 25.*

26 *Judex potest hæredi etiam pro creditis acquisitis post sibi delatam hæreditatem appropriationem bonorum concedere.*

DECISIO VI.

Constare de sufficienti redditione rationis Bonorum quondam Francisci Senioris de Plantanidis, ad quam de an. 1641. devenerat Mercurius filius, ipsamque confirmari obtinuerat per sententiam A.C. Argeli cum appropriatione eorundem bonorũ in satisfactionem ejus crediti sibi facta, itaut illa sint præservanda, responsum fuit cor. me die 3. Decembris anni præteriti contra Abbatem, & Lucium Fratres de Sabellis agentes pro fructibus census sc. 1200. in quo memoratus Franciscus fidejusserat, quam resolutionem hodie DD. tanquam solidis fundamentis innixam confirmarunt, animadvertentes iterũ rationem sufficienter redditam satis emergere ex eo, quod credita, & debita hæreditatis fuerunt dispuncta, exhibito prius inventario, citatisque nominatim omnibus creditoribus certis, aliisq; generaliter per proclama invitatis, adeout cũ Mercurius remansisset creditor Patris favore ejusdem, propterea rite, & recte ventum fuit per sententiam A.C. ad approbationem Bonorum, quæ ab objectis nullitate, atque injustitia plene vindicatur in anteacta decisione hujus causæ a §. *Quo vero ad redditionem*: Ponderatis signanter relatæ sententiæ quadragenaria, & ultra observantia, transituque in Judicatum, quæ validiorem constituunt redditam rationem, & omnem præcludunt aditum cuicunque eam impugnandi, non obtenta restitutione in integrum, ut non sufficiat ad præsens commissio appellationis a dicta sentẽtia mihi directa, nam restitutio debet prius, & cum effectu prævia disputatione dubii reportari, ad hoc ut rei judicatæ vires non afficiant, Oddus *de restit. integr.*
1 *p. 1. art. 4. n. 132.* Scacc. *de appell. qu. 19. remed. 2. n. 16.* Rota cor. Cavalet. *dec. 180. n. 3. & in rec. dec. 61. n. 12. part. 18.*

Absque eo quod urgere videantur iterum, & de novo nullitates oppositæ tam contra hujusmodi sententiam, quam redditionem rationis, & appropriationem Bonorum secu-
2 tam; nam prima constituta super defectu periti Curialis, qui præcedenter peritiam conficere debuerit, elisa remanet in decisione, quæ confirmatur, §. *Adversus hujusmodi*, ubi talis disputationis necessitas excluditur. Prout secunda omissæ citationis contra Authorem Fratrum de Sabellis, cum ille non esset creditor certus, ut sententia contra alios lata eundem afficiat tanquam in causa status, uti in relata Decisione, §. *Nec animadversione.* Similiter nec tertia desumpta ex non deputatione curatoris hæreditati, cum hæres ageret contra illam pro consecutione suorum creditorum, nam petita non fuit per creditores citatos, qui validam defensionem hæreditati præbebant, ut tunc fortasse superflua fuerit existimata, & cum de eo tempore non fuerit opposita, perperam hodie de hac excipitur post transitum senten-
3 tiæ quadragenario lapsu annorum munitæ in judicatum, ut advertit Rot. coram Priolo *dec. 466. n. 7.*

Obstitit nec minus quarta, & nova nullitas elicita ex præsupposito illegalis, & insolemnis Inventarii Bonorum Francisci, cum quo deventum fuit ad redditionem rationis; nam illud cessat tam ex præsumptione juris in contrarium, quod inventarium fuerit rite, & legitime confectum, *ex l.*
4 *fin. §. fin autem C. de jur. delib.* Rot. cor. Mant. *dec. 512. n. 6. part. 18.* Permaxime post lapsum quadraginta annorum, & ultra, ut si quæ suborta fuisset nullitas remansisset sublata,
5 per Text. *in l. sicut C. de præscript. 30. vel 40. annorum*, adnotata in specie per Rota *in rec. dec. 327. nu. 12. & 13. part. 19.*

Quam etiam ex quo cum præsuppositum antedictum illegitimi inventarii duplici medio deducatur ex citatione nempe vaga contra creditores ad interessendũ eidem executa, atq; ex omissa descriptione nonnullarum rerum, & Bonorum neutrum ex illis subsistere visum fuit; non quidem primum; nam non agitur de citatione præfixionem termini, seu dierum non continente, in quibus terminis procedunt *dec. 482. n. 9. et* 10. cor. Bich. & aliæ in oppositum adductæ; 6
sed quidem facta pro prima die cum decem sequentibus, quæ cum habeat certum dierum terminum, dici minime potest vaga, speciemque servitutis inducens, ut distinguendo tradunt Ridolph. *in ejus prax. p. 1. cap. 2. n. 51. cum seq.* Add. ad 7
Gregor. *dec. 71. n. 6*, Rota *in rec. dec. 558. n. 7. part. 1.* coram Seraph. *dec. 781. n. 1. et 2.* coram Ubald. *dec. 52. p. 6.* & bene coram Cocc. *dec. 1052. n. 16. cum seq.* ubi concordantes.

Minusque alterum defectuosę descriptionis rerum, atque bonorum. Præmisso enim, quod sicuti inventarium fuit adinventum, ne res hæreditariæ dolose occultarentur, neve fraus creditoribus defuncti inducatur per ea, quæ notant 8
Phanuc. *de invent. p. 7. n. 27.* Canc. *var. resol. c. 2. de invent. p. 3. n. 109.* Rota *in rec. dec. 521. n. 13. p. 18.* non sufficit omissionem probare, sed quod eadem fuerit fraudulenta, seu calumniosa; nam alias inventarii nullitas non insurgit, juxta æquiorem sententiam, quam probat Angel. *in l. 1. §. Hæc* 9
stipulatio circa fin. ff. si cui plusquam per l. Falcid. Surd. *dec. 216. n. 13.* Rot. *in rec. dec. 202. n. 7. p. 11. dec. 15. n. 1. & 3. & dec. 48. n. 10. p. 15. & dec. 521. n. 14. p. 18.* & quidem fraus, vel calumnia per plenas, atque perspicuas probationes convinci debet, Surd. *dec. 222. n. 11.* Rot. cor. Greg. *dec. 169. n. 1. in rec. dec. 181. n. 14. part. 6. & dec. 521. n. 15. part. 18.*

In hypothesi talis notari non potest omissio Libri memorialis, ubi plura Defuncti credita supponuntur descripta, cũ 10
ille deinde fuerit insimul cum aliis juribus per Mercuriũ in actis productus coram eodẽ A.C. Argelo, ut tanquã ad oculos curiæ deductus, patenter notorius evaserit, proindeq; omnis suspicio fraudis excluditur, quod fuerit describi omissus, ut creditoribus occultetur, ex deductis a Peregr. *cons. 19.* 11
n. 31. lib. 4. Cyriac. *contr. 326. n. 10. et* 11. Rot. cor. Duran. *dec. 387. la prima n. 21. vers. unde, & in rec. d. dec. 521. n. 12. p. 18.*

Dolosa, & fraudulenta considerari non potest omissio descriptionis creditorum, nempe scut. 50. debit. per Antonium Grandesium annui canonis scutor. 2. qui solvitur a Joanne Chellino, atque alterius crediti contra Ferrantem Casacenum provenien. ex vẽditione Vineæ, cum habita de illis notitia, statim inventario fuerint superaddita, quod dolum excludit, & illius validitatem præservat ob clausulã addendi, & minuendi ibidem appositam, Surd. *dec. 22. n. 13.* Rota cor. Greg. *dec. 169. n. 4. & in rec. d. dec. 499. n. 7. par. 13. & dec. 48. n. 9. part. 15. & dec. 521. n. 18. & 19. par. 18.* Et major exclusionis fraudis ratio militat tam respectu crediti sc. 400. contra Augustinum Taumantinum provenien. ex donatione per Julianum Venturam Mercurio fact. de ann. 1617. nam cum fuisset Mercurii, frustra redarguitur de omissa descri- 12
ptione inter Francisci Patris bona; minime obstante declaratione ejusdẽ Francisci in Testamento emissa, quod bona sibi fuerunt donata, & nudum duntaxat Mercurius nomen haberet; nam talis declaratio non ligat ad observãtiam filium non hæredem Patris, & tanquam eversiva claræ, & literalis donationis ad favorem filii factæ, non sustinetur in ipsius præjudicium, quod nec etiam ipsi donanti permissum est, Rota in Bononien. Dotis, & Bonorum 14. Junii 1688. §. *Atque etiam*, cor. Domino Turonen. in Romana Donationis 13
30. Jan. 1690. §. *Quo vero ad secundum*, cor. bo. me. Benincasa, & in alia Romana Donationis 18. Maii ejusdem anni, §. *In nihilo*, cor. R. D. meo Decano. Quam etiam respectu omissæ descriptionis argentorum, & melioris supellectilis, cum nedum non probetur dolosa, sed quod dictæ res neque fuerint in hæreditate, quod onus incumbit alleganti, nam alias præsumitur pro inventario, Rota coram Seraph. *dec. 504.* 1
n. 6. in rec. decis. 470. n. 5. part. 9. & dec. 254. n. 25. part. 16.

Sicuti etiam de machinatione, & dolo non potest argui defectus descriptionis bonorũ Pedisluchi, tum quia agitur de stabilibus, qui occultari creditoribus non poterãt, ut ob- 15
servat Cyriac. *contr. 326. n. 3. cum seqq.* Rota *dec. 82. n. 9. p. 14. dec. 521. n. 16. p. 18. dec. 381. n. 18.* Duran. *dec. 381. n. 21.* Cocc. *dec. 1863. n. 3.* & in Romana Detractionum 2. Maii 1692. §. *Siquidem* cor. bo. me. Benincasa; tum etiam quia cum Franciscus prænominata bona emisset ab Ursino cum speciali promissione obtinẽdi derogationem fideicommissi, cui subjacebant, eaque non secuta egerit ad pretium contra vẽditorem, pro quo mandatum in Tribunali A.C. reportaverit, disputatumque deinde fuerit in Rota de illius validitate, atq; Justitia coram bo. me. Verospio; recte se gessit Mercurius eadem bona tanquam litigiosa, & quę Defunctus restituere recuso pretio judicialiter declaraverat, in inventario non describere, sed illorum loco pretium, seu creditum a dicto Ursino consequendum; vel saltem præfata lis justam eidem dubitandi causam præbuit, an dicta bona teneretur describere,

quod

16 quod satis fuit pro validitate Inventarii, ut ad propositum
ponderat Rota coram Greg. *dec. 69. n. 8. vers. non obstat*, *&*
in rec. d. dec 521. *n.* 17. *par.* 8. Quia tutbet, quod hujusmodi
creditum cum singulis mox allegatis circumstantiis descri-
ptum non fuerit in inventario, ut de alio credito ab hoc
prorsus diverso intelligi debeat; nam ejusdem crediti iden-
titas insurgit ex qualitate litis itidam expressa, & ex quo
17 non probatur Defunctum aliud creditum cum Ursino ha-
buisse, ut de hoc judicari debeat, cum pluralitas non præ-
sumatur, Rota coram Priolo *dec.* 331. *n.* 4. & alibi passim.

Minoris subsistentiæ Domini secundam, & ultimam red-
ditæ rationis nullitatem iterum repetitam existimarunt, vi-
delicet, quod in illa calculata non fuerint omnia, & singula
bona, atque credita hæreditaria in Inventario descripta, sed
potius Mercurii credita in ejusdem hereditatis debitum fue-
rint aucta. Quandoquidem fuisse calculata omnia bona, res,
atq; credita ostendit Bilancium tunc Judici exhibitum ma-
gis pingue, quam calculus pro sola approbatione reportanda
confectus. Non attento, quod descriptæ non reperiãtur apo-
thecæ subtus domus in via fiscus, nam cum eædem una cum
domibus fuerint æstimatæ, & sub integro pretio illarũ con-
tentæ, necessaria non erat specialis mentio, cum certum sit,
18 apothecas sub nomine domus venire, Surd. *cons.* 88. *n.* 4. Nat.
cons. 117. *n.* 2. Merlin. *dec.* 91. *n.* 4. Rot. cor. Arguel. *dec.* 43. *n.* 5.

Credita vero Mercurii solvenda ab hæreditate, nedum in
ejusdem detrimentum aucta non apparent, sed quidem vera,
& legitima, nam quoad partitam scut. 550. pro sorte census,
una cum sc. 141. pro fructibus solutis illis de Scannardis, de
effectiva solutione constat ex publico documento. Quin ur-
geat, quod hoc debitum contractum pariter fuerit a Lucre-
tia Matre, & Francisco respective uxore, cujus ille est hæres;
nam Lucretia tantum accessit, & fidejussit pro Francisco vi-
ro, qui sicuti uxorem relevare debebat indemnem, ipse dice-
batur principalis debitor, & licet vir pro hujusmodi releva-
tione obligaverit creditum sc. 625. provenientium ex ven-
ditione dictę Vineæ, & Procuratorem irrevocabilem consti-
tuerit uxorem ad exigendum ex dicto credito summam sc.
550. Summario Fratrum de Sabellis *n.* 11. nullibi probatur
hoc creditum a Lucretia exactum, prout opus fuisset; nam
talis assignatio non importat receptionem insolutum, sed
duntaxat modum sibi satisfaciendi, ad commodum tamen,
& incommodum assignatis, & ideo non liberat assignantẽ,
in serua integra, & totali satisfactione, ex pluribus addu-
19 ctis per Olcam *de cess. jur. p.* 1. *lib.* 7. *q.* 3. *n.* 18. *cum seq.* Leotard.
de usur. q. 39. *n.* 51. *&* 52. Rot. *in dec.* 391. *n.* 15. *p.* 5. & in his
præcisis terminis *dec.* 290. *n.* 4. *cum seqq. p.* 19 Maxime cum
postmodum hoc creditum assignatum fuerit additum invẽ-
tario, & recognitum fuerit pro hæreditario viri, quodque
etiamsi successive in parte Mercurius exegerit, tamen non
id fecit tanquam hæres Matris, sed in satisfactionem crediti
sc. 700. quod post receptam approbationem bonorum con-
sequi debebat ab hæreditate Patris vigore assignationis si-
bi factæ per Apolloniam illius hæredem, & cum processe-
rit vigore hujus tituli particularis, & creditoris, dici non
potest, quod exactionem fecerit sub titulo hæreditario Ma-
20 tris prorsus diverso, Bondcn. *collect.* 47. *n.* 2. *&* 3. cor. Burat.
dec. 207. *n.* 9. ibique Adden. *n.* 16. & coram Greg. *dec.* 7. *n.* 9.

Aliud insuper creditum sc. 500. per Mercurium solutum
de proprio, sed de pecuniis hereditariis Patris, nempe ex pre-
tio Vineæ vẽditæ Joanni Antonio Massano; nã cum hujus-
modi creditum Massani fuerit Mercurio appropriatum, dici
21 non potest amplius hæreditarium, sed Mercurii Patrimo-
nium effectum, Rota *in rec. dec.* 48. *n.* 11. *part.* 15. Similiter
impugnari nec valuit creditum sc. 520. per Mercurium so-
lutum Petro Paulo Parisio, ex quo fuerit posterius creditor
Fratrum de Sabellis, ideoque in appropriatione non bonifi-
candum, nam cum de tempore dimissionis illius creditoris
nulla adesset notitia crediti anterioris, Mercurius primo
22 venienti bene solvit *l. ult.* §. *Et si prufatum*, *C. de jur. delib.*
Rot. apud Zacch. *de oblig. Cameral. dec.* 202. *n.* 10. *et* 11. *& in*
rec. dec. 327. *n.* 6. *et* 7. *p.* 12. & cor. Card. Cerr. *dec.* 167. *n.* 2.
parum obsistente, quod hoc debitum contractum fuerit a
Francisco ad obtinendam pacem pro Mercurio filio, qui ho-
micidium patraverat; etenim quotiescunque debitum fuit
contractum principaliter ab ipso Francisco, & Mercurius
non solum simpliciter fidejussit, sed ultro relevationem re-
portavit a Patre, inficiari nõ potest, quin debitum pertineat
ad ipsum Franciscum, qui fuit principalis debitor, & princi-
paliter obligatus, itaut si filius solvere coactus fuisset, debe-
23 ret ab ipso Patre de soluto reintegrari, Rot. *in rec. dec.* 305. *n.*
2. *p.* 13. *dec.* 80. *n.* 6. *p.* 19. *et dec.* 23. *n.* 8. *et dec.* 290. *n.* 1. *cũ seq. p.* 19

Demum quoad Dotem maternam, super qua iterum insi-
stebatur, bonificari non debere summam sc. 1500. in socie-
tate officii cum Sorbellonibus per Franciscum Virum rece-
ptam, *cum eadem tradita, deinde per Mercurium fuerit pro*
dote Apolloniæ sororis, & respective ipsius Francisci filiæ, ut
propterea eandem Societatem pro sua non autem Patris a-
gnoverit; nam cũ Matri fuerit æstimate tradita, statim eva-
sit Patrimonium Patris, & licet dicatur, quod Mercurius in
Dotem assignaverit sorori, tamen ultra quã quod id gessisse
præsumeretur pro explẽdo munere Paterno, ad quod spectat
filias dotare, *l. qui Liberos*, *ff. de rit. nupt.* *& l. fin. C. de Dot.*
promiss. non autem ad assignationem devenisse nomine pro- 24
prio, & ut liberalitatem exerceret, sed nomine Patris cujus
bonis hujusmodi obligatio inhærebat, *arg. Text. in l. Uxorẽ*,
§. *Pater*, *ff. de legat.* 3. Menoch. *l.* 4. *præsump.* 109. *n.* 63. *& præ-* 25
sump. 111. *n.* 48. Peregr. *dec. Patav.* 39. *n.* 2. *in fin.* & late Rot.
in rec. dec. 28. *&* 58. *utrobique n.* 1. *& per tot. p.* 5. videtur ces-
sare omnis difficultas ex facto, quo constat præfatam Socie-
tatem non fuisse aliter in Dotem constitutam a Mercurio,
sed potius ipsammet Apolloniam sororem illam sibi nubẽtẽ
in Dotem constituisse, uti hæredem Patris ex Testamento.

His itaque creditis subsistentibus, justa, & valida reddi-
tur appropriatio, seu adjudicatio bonorum per A. C. Argelũ
facta favore Mercurii creditoris, quę in nihilo submovetur,
ex quo aliqua ex creditis fuerint acquisita post obitum Pa-
tris, & hæreditate plena, ut non intret imaginatis solutio;
nam Mercurius isti principaliter non fuit innixus, sed fa-
cto Judicis, quem posse concedere hujusmodi appropria- 26
tionem, nulli dubium est, & quotidiana praxis ostendit.

Ideoque omissis aliis levioris ponderis, quibus plene sa-
tisfacit Decisio, quæ confirmatur, pro secunda vice con-
clusum fuit, utraque &c.

R. P. D. HERVAULT.

Romana Census.

Veneris 26. *Januarii* 1688.

ARGUMENTUM.

Quando inventarium salvari non possit a nullitate ex defectu citationis creditorum, non obstante quod opponatur stylus illius Curiæ, in qua illud fuit confectum, præsens decisio declarat.

SUMMARIUM.

1 *IN inventario creditores si sint certi, & cogniti, ac presentes, nominatim citari debent; si vero absint, eorum loco opus est adhibere tres Testes integræ fidei.*

2 *In Curia Eminentiss. Vicarii viget praxis citandi creditores per edicta generalia in confectione inventarii.*

3 *Inventarium ut valeat sufficit, quod servata sint solemnitates, quæ exiguntur de stylo Tribunalis, in quo confectum fuit.*

4 *Stylus non citandi creditores in inventario, tanquam juri adversativus, vel non suffragatur, vel concludenter est probandus, & n. 5.*

6 *Stylus prædictus ex simplicibus attestationibus non dicitur concludenter probatus.*

7 *Consuetudo seu stylus non citandi creditores in Inventario debet probari, quod viguerit de tempore illius Inventarii, de quo agitur.*

8 *Idem stylus excluditur ex actibus contrariis.*

9 *Declaratur decis. in Romana redditionis rationis* 27. *Novembris* 1684. *coram R. P. D. Caccia.*

10 *In Inventario describi debent fructus fundorum & censuum decursi in vita Testatoris.*

11 *In Inventario describi debent distincte mobilia cum distinctione qualitatum, & expressione nominis Pictoris, qui Tabulas pictas depinxit.*

12 *Prædicto defectui supplere non potest subsequens æstimatio.*

13 *Heres, postquam creditores inceperunt urgere, non facit fructus suos, sed illi ad commodum creditorum augent hereditatem.*

14 *Solemnitatum defectus allegari non potest a certo.*

15 *Falsitatis suspicio excluditur, si scriptura aliunde sit comprobata.*

16 *Impugnatio actus ut prodesse valeat, exigitur procura mandatum, si expleta sit a procuratore.*

DECI-

DECISIO VII.

THomas tanquam mediatus hęres Petri Vincentii de Ca-
valeriis ex persona Vincentii Bacelli Patris coactus
fuit virtute mandati ab A.C. relaxati contra bona hæredita-
ria, & *exequatur* contra personam, & bona propria in se-
cunda etiam instantia confirmatum, solvere fructus con-
troversi census, pro quibus Petrus Vincentius se obligave-
rat favore Brumanæ Auctricis Fratrum de Paulinis; sed ap-
pellante, causaq; in devolutivo ad Rotam delatá, ut digno-
sci posset, an hujusmodi executio in bonis propriis hæredis
facta, justa fuerit, necne? Rota die 2. Maii præteriti manda-
vit, quod disputaretur dubium, *An constet de legitima con-
fectione inventarii, & de sufficienti redditione rationis do-
tis sc. 8000. Juliæ Petronnæ?* quo hodie proposito.

DD. Negative responderunt; etenim quod attinet ad
primam partem, pro ratione resolutionis satis videri pote-
rat, quod alias in nostro Auditorio declaratum fuerit, hæ-
reditatem Petri Vincentii destitutam esse Beneficio leg. &
in Invent. ut patet ex decisione edita in Romana Salviani
26. Julii 1679. §. *& tandem*, coram Rev. Emerix, quæ re-
solutio de more supponi posset, quin opus foret novam ex
professo aggredi quæstionem circa controversi inventarii
invaliditatem, cujus tamen examine pro solidiori resolu-
tione hodie suscepto

Nullum visum est, quia contra formam præscriptam in
§. *hinc nobis*, *Auth. de hered. & falcid. & Auth sed contesta-
tor*, *C. ad seq. Falcidiam*, non fuerunt citati Creditores, ac
legatarii Petri Vincentii certi & cogniti Vincentio, qui si
erant præsentes, nominatim citari debebant; si vero abe-
rant, eorum loco opus erat adhibere tres testes integræ fi-
1 dei, ut tradunt Cancer. *var. cap. 2. n. 65.* Rot. *dec. 72. n. 6.*
part. 2. divers. & coram Card. Cerro *dec. 779. n. 5.*

Hunc defectum scribentes pro Thoma supplere conaban-
tur citatione per edictum facta contra quoscunq; suum in-
teresse putantes, juxta praxim servari solitam in Curia Emi-
2 nentissimi Vicarii, quam testatur plures Notarii, *sum. n. 1.* in
cujus Tribunali confectum fuit inventariú, de quo agitur.

Rejectio nanque Juris communis rigore, ut illud dicatur
validum, & solemne, vel saltem hæredem excusari, satis
est, bona fide celebratum fuisse juxta stylum Tribunalis, in
3 quo inchoatum, & perfectum fuit, ut in his terminis similis
praxis Curiæ Capitolinæ, fuit decisum in Romana reddi-
tionis rationis 27. Novemb. 1684. coram R. P. D. Caccia.

Verum hujusmodi stylus, utpote ansam præbens occultá-
di, & distrahendi bona hęreditaria in fraudem creditorum,
4 legatariorum, vel rejiciendus videbatur ex traditis apud Ca-
ren. *resol. 32. n. 40.* vel certe tanquam contra Jus, plenissimis
5 comprobádus erat probationibus, Rot. cor. Dunoz. sen. *dec.*
161. *n. 16.* quales dici non merentur illæ desumptæ ex memo-
ratis attestationibus extrajudicialibus quotú dam Notario-
6 rum, alias in nostro proposito rejectæ a Rot. *dec. 779. n. 16.*
cor. Cerro; maxime quia ex illis non constat, hujusmodi cō-
7 suetudinem viguisse an. 1649. quod controversum Inventa-
rium celebratum fuit Rot. *dec. 72. n. 29. p. 2. divers.* Quinimo
8 *ex pluribus Inventariis hodie productis, in quibus creditores,
& Legatarii nominatim citati apparent domi dimissa copia,
cum expressione horæ, et loci cōtra usus demonstratis*, ut bene
9 prosequitur mox cit. *dec. 72. n. 31.* Ideoque non applicatur re-
solutio edita in Romana redditionis rationis adhuc sub ju-
dice pendēs, in cujus hypothesi plurimę efficacissimę proba-
tiones allatæ fuerunt ad probandú stylú Curiæ Capitolinę.

Defectui citationis additur ille non integre descriptionis
rerum hæreditariarum; nam omissi leguntur fructus feudo-
rum, & censuum, quos Petrus Vincentius Ferrariæ posside-
bat, quamvis essent omnino describendi; ex traditis apud
10 Posth. *resol. 3. n. 5.* nec exacte descripta leguntur mobilia, &
præsertim tabulæ pictæ; quæ adnotatæ apparent absque di-
stinctione qualitatum, & expressione nominis pictorum ne-
cessario facienda, quia alioquin in fraudem creditorum hę-
11 res loco insignis Tabulæ a celebri Artifice depictę vulgares
picturas supponere posset; Canc. *var. c. 2. n. 33. & seqq. p. 3.*

Neque hæc informis descriptio convalidata dici potest
quadam judiciali æstimatione postmodum facta, tum quia
illa facta fuit non citata Brumana, quæ contra Vincentium
Judicium jam moverat, tum etiam quia eadem attendi pos-
set, si in Inventario descriptæ fuissent cum suis qualitati-
bus, ex quibus periti illarum valorem dignoscere potuis-
sent, Rot. *dec. 83. n. 8. et dec. 137. n. 6. p. 16. rec.*

Constito jam ex his de invaliditate Inventarii DD. trans-
euntes ad examen &c. partis dubii, responderūt pariter non
12 constare de sufficienti redditione rationis dotis Juliæ scut.
8000. pro cujus etiam restitutione data fuit in solutum me-
dietas domus sitæ ad Cæsarinos, quæ cum deinde reperta
fuerit in hæreditate Petri Vincentii, Thomas ejus mediatus
hæres tenetur reddere rationem, nedum delatæ domus, ve-
rum etiam de pensionibus omnibus decursis ab anno 1651.
quo urgere cęperunt creditores Petri Vincentii, utpote quæ
eo ex tempore auxere hæreditatem ad commodum credito-
rú, non autem hęredis, jam in mala fide constituti, ut in alio
Judicio contra Vincentium Patrem Thomæ alias dictum
fuit Rot. *dec. 76. n. 27. et 28. et dec. 267. n. 25. part. 17.* & in d. 13
Romana Salviani 26. Junii 1679. coram R. P. D. Emerix.

Non obstat, quod hujusmodi datio in solutum nulla
fuerit, tanquam destituta solemnitatibus statutariis, fa-
cta absque speciali mandato Procuræ, atque demum a
Gregorio primo hærede impugnata.

Etenim nullitati desumptæ ex omissione solemnitatum
respondetur, quod Thomas prætendens retinere controver-
sa bona alio nomine, & Jure, quam hæreditario Juliæ alle-
gare nequit similem exceptionem, quæ hæredi tantum suf-
fragari valet, Rot. *dec. 82. n. 12. par. 12.* & late distinguendo
in Romana Lucri dotis 6. Martii 1681. § *Respondebant cum* 14
plurib. seq. cor. R. P. D. Rondinino. Defectus vero mandati
tollitur ex exhibitione illius, cumque ejusdem legalitas, ac
veritas comprobetur alio publico instrumento, purgatur
suspicione falsitatis ex adverso objecta, Rot. *dec. 247. n. 11.* 15
part. 13. Quo sublata remanet postrema pars objecti, ex eo;
nam quod datio in solutum facta fuerit virtute prædicti
mandati specialis Procuræ, illa amplius impugnari nequi-
bat a Georgio hærede Juliæ, quem præterea non docetur ta-
lem actum revera unquam impugnasse: & consimilis impu-
gnatio elici non potest ex quadam protestatione a Patre Pe-
tri Georgii carente expresso mandato, adhuc effectum o- 16
mnino necessario, ut notat Rot. *dec. 101. n. 12. p. 13.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. URSINO.

Bononien. Bonorum.

Lunæ 21. Junii 1694.

ARGUMENTUM.

Inventarium hæreditatium ut hæredi suffragare valeat;
specifice, ac distincte supellectiles debent in eo de-
scribi, cum suis qualitatibus, specificatione artifi-
cis, qui tabulas pictas confecit; alias ipsum inven-
tarium in nihilo potest hæredi prodesse.

SUMMARIUM.

1 *INventarium defectuosum heredi non suffragatur.*
2 *In inventario descriptio mobilium, & Tabula-
rum pictarum fieri debet cum specificis qualita-
tibus augentibus, vel minuentibus valorem.*
3 *Inventarium non suffragatur, si descriptæ fuerint
Tabulæ pictæ absque adnotatione Artificis.*
4 *Est inverisimile, in hæreditate viri magnatis non
extitisse aliquam operam excellentis Artificis.*
5 *Æstimatio successiva mobilium non convalidat In-
ventarium a defectu descriptionis in confuso, nisi
constet de eorundem mobilium identitate.*
6 *Fideicommissum non inducitur ex relicto, ut Hæ-
res Uxorem ducere valeret, filiosque suscipere,
& educare.*
7 *Recessus ab actu inter vivos non permittitur in
præjudicium illius, qui Jus ex illo quæsivit.*
8 *Hæres vindicare non potest bona ab ejus Authore
distracta.*
9 *Pro Dote in subsidium competit actio super bonis
fideicommisso obnoxiis.*
10 *In discussione boni juris nedum proponi valent ex-
ceptiones summariæ, sed etiam illæ quæ altio-
rem requirunt indaginem.*

DECISIO VIII.

DEliberationē secutam Prędii sub vocabulo Viadagola,
pro dote, & interusuriis Dotalibus promissis per Co:
Raynaldum patrem favore Eleonoræ, & Hieronymi Juga-
lium, impugnare satagens Co: Philippus Maria titulo hęre-
ditario Azonis Patris Raynaldi promissoris, instaurata co-
rá A.C. Cavaletino instantia, sub motivo nullitatis delibe-
rationis, mandatum de manutenendo obtinuit, a quo appel-
lationis causa commissa Reverendiss. Manuel, nunc Zamo-
ren. Antistiti, discussisque coram eo in summariissimo ma-
nutentionis judicio nullitatibus, quibus spoliativam Co: A-
ctor declarari audebat deliberationem; cum PP. illas satis
agnoverint impugnabiles, ac e cōverso quamplura proponi
audiverint, a quibus bonum jus Comitissæ nimiú patenter
confovebatur; idcirco æquum duxerunt, omissa rigorosa
manutentionis inspectione, in plenario Judicio utriusque

Partis

**Patris jura degustare, prout ex rescripto emanato die pri-
ma Julii anni præteriti. Ad cujus normam cum hodie co-**
ram Me in locum promoti Collegæ suffecto dubitatum fue-
rit, an & de cujus bono jure constet, etiam ad effectum
manutentionis, DD. haud hæsitanter responderunt, con-
stare de bono jure Comitissæ.

Habet illa siquidem intentionem fundatam in solemni
promissione dotis a Co: Raynaldo Patre ad suũ favorem sti-
pulata, cujus vigore, sicut juridicam sortitur actioné, ita le-
gitime valuit ad deliberationem ejus bonorum devenire, ad
quam validandam nil aliud jura exigunt, quam legitimum
processum, & fomentum commissæ stipulationis, ad Text.
apertum in l.17. de regul. Jur. patetque ex juribus vulgatis.

Neque ad declinandam actionem Comitissæ competen-
tem juvit allegare, bona omnia a Co: Raynaldo possessa, ad
ejus hæreditatem minime pertinere, sed jure & titulo plu-
rium Fideicommissorũ Azoni unice obtingere, qui cum ra-
tionem reddiderit de bonis hęreditariis Raynaldi, nequit su-
per juribus propriis molestari pro ejus debito: siquidem pro
remotione hujus objecti, in quo totum controversiæ põdus
sistebat, DD. postposita fideicommissorum discussione, in
qua pedes figere necessarium non reputarunt, plura metho-
dice ponderabant ad solidam materiæ enucleationem, &c.

Primum quidem non verificati suppositum R.P.D. Azo-
nem legitimam reddidisse rationem de bonis Raynaldi, ut
potiri valeat beneficio Inventarii; nam cum istud appareat
defectuosum, & in pluribus sui partibus vitiatũ, perinde est,
ac si confectum non fuisset, nec hæredi suffragatur ad tollẽ-
dam actionum confusionem, quæ tam exoritur a non con-
1 fecto Inventario, quam a minus legitime celebrato, ut in se-
quelam theoricæ a DD. explanatæ in *l. Testator, qui reperto-
riũ, ff. de administr. tutor.* Onded. *conf.34. n.10. lib.1.* Rota co-
ram Card. Cels. *dec.142. n.4. & in rec. dec.138. n.9. par.19.*

Defectus autem, & quidem notabiles agnoscuntur in In-
ventario exhibito, sive perpendatur descriptio mobilium, &
tabularum pictarũ, sive consideretur illarum æstimatio. At-
tenta quidem descriptione; nam ea concepta legitur cõfuse,
& sine ulla contradistinctione, quando tantum in hac spe-
cie bonorum, in qua patet via fraudibus, supponendo rem
viliorem pro pretiosiori, caute agendum est, connotando
2 rem descriptam cum qualitatibus augentibus, vel minuen-
tibus valorem, ad sensum Phanucc. *de Inventar. part.3. n.
30.* Sabel. *var. resol. c.3. n.10. & 11.* Palm. Jun. *alleg.191. sub
n.40. in fin.* Quapropter adnotatio facta in Inventario Azo-
nis sine Artificis nomine, aliisque requisitis in tam scrupu-
losa materia ad actus integritatem volitis, satis suspecta
agnoscitur, ac Inventarium reddit defectuosum, incapax
proinde subsistere pro basi, & fundamento legitimæ reddi-
tionis rationis, per ea, quæ tradunt Cancer. *var. resol. lib.3.
3 cap.2. n.33. & seqq.* Cyriac. *contr. 294. n.10.* Palm. Jun. *cit.
alleg.191. n.41. & alleg.193. n.16.* Rot. post Merlin. *de pign.
decis.45. num.2. & seq. & in rec. dec.31. §. nunquam part.13.*

Idemque colligitur intuendo æstimationem factam de
præcitatis mobilibus, sive in se ipsa, sive respectu æstimato-
ris; nam ille non fuit peritus Pictor, ut opus erat, sed Propo-
sita inexpertus, illaque apparet facta vilissimo pretio, quando
tamen satis inverisimile redditur in supellectili viri Ma-
gnatis non extitisse aliqua opera excellentis Artificis, pin-
guiorem merentia æstimationem, ut hanc inverisimilitudi-
nem perpendendo dixit Rota *in dec.443. n.27.* coram Cerr.
4 & in Romana fideicommissorum de Mignanellis 5. Junii
1682. §. *nec pro Inventario*, coram clar. mem. Matthæjo.

Ad salvandos vero hujusmodi defectus nõ urgebat repli-
catio, fuisse novissime reiteratam dd. mobilium æstimatio-
nem, eamque repertam valoris univoci cum priori; siquidẽ
in hac materia totum facit pręsumptio occultationis, & sus-
picio, quæ inducitur, suppositionis unius rei pro altera: Un-
de non constito de Tabularum identitate, locus non erat no-
5 væ æstimationi, prout inhærendo Juri, quod habebat, prote-
stata fuit Comitissa Eleonora, ejusdẽ *Sum. n.20.* Cui in con-
sequẽs nihil prejudicare valuit actus iste nulliter gestus, mi-
nusq; tollere defectum, sub quo conceptum fuit inventariũ
ex notissima regula, quod non entis nullæ sunt qualitates.

Hoc prenotato, PP. secũdo uberius animadvertere volue-
runt, as hæreditariũ Raynaldi plus quam sufficiens esse pro
exsolutione debiti in lib.15. mill. comprehensa sorte, & in-
terusuriis, sicq; frustraneas esse inspectiones omnes promo-
tas vel circa fideicommissorum purificationem, aut circa
pręsentis causę incidentia: Nam remotis a calculo universis
bonis, quæ fideicommissis subjecta præsumuntur, & pro-
cedendo cum relatione periti Curialis adhæsiva erroneo In-
ventario, status hæreditarius constituitur *in l.787.21.* cum
**quibus plusquam sufficienter valet satisfieri creditum do-
tale, maxime attentis augmentis inferius perpendendis.**

Et primo quidem augendus est cum quarta parte bonorũ
Laurentii Patrui Raynaldi. Nam admisso pro nunc, citra
veri præjudicium, cæteros illius fratres, Annibalem nempe,
Lucium & Christophorum, fideicommissa masculina insti-
tuisse cum interlineali reciproca, hoc unum certum est, ipsũ
tali onere suos hæredes non gravasse, sed Christophoro do-
natione inter vivos propria bona largitum fuisse, nulla con-
templata agnatione, nec fœminis exclusis, sed sublatis, su-
perque indifferenti motivo, ut donatarius juxta avitam fa-
miliæ nobilitatem uxorem ducere, filiosque suscipere, &
educare valeret, cujus sermonis natura cum fideicommissũ
agnatitium non inducat, nullumque aliud gravamen præ-
seferat, ut in terminis institutionis similibus verbis conce-
ptæ docent Dec. *in cons. 459. n.22.* Peregr. *de fideic. art.22.* 6
n.22. Boher. *dec.335. n.1.* Rota *dec.5. n.2.* cor. Cavaler. hinc
est, quod illius bona libere Donatario, ejusque filiis perven-
ta inter istos pro virili sunt dividenda, itaut quarta pars
Raynaldo obtingat, ex illa as illius hęreditariũ pinguescat.

Simplex vero hæc donatio a Laurentio stipulata altera-
tionem non patitur ab alia subsequenti a Laurentio & An-
nibale fratribus de anno 1579. confecta, in qua progressi-
vum gravamen videtur appositum, non tantum pro filiis,
sed pro ulterioribus descendentibus. Etenim ab ejus lectura
patet, tale onus inductum non fuisse in bonis Laurentii, qui
explicite declaravit, nolle a prima stipulatione recedere,
sed ea firma manente, jura juribus addere per ea præcisa ver-
ba, ibi: *Et respectu Domini Laurentii a quacunque alia do-
natione per eum facta Christophoro, non recedendo, sed jura
juribus addendo.* Quapropter novus hic contractus dicitur
primi confirmatorius, absque ulla innovatione, vel reces-
su, qui nec de jure permitteretur ab actu inter vivos stipu-
lato in præjudicium Christophori, & ejus filiorum, quibus
fuerat jus quæsitum, *ad lit.* Text. *in l. perfecta, Cod. de do-* 7
nat. quæ sub modo fiunt, Giurb. *ad Consuet. Messanen. cap.1.
gl.1. part.1. n.75. & seqq.* Rot. *dec.114. n.4. part. 1. et decis.
44. num.10. & dec.501. n.44. & 45. part.6. rec.*

Ex hoc corollarie sequitur, hæreditatem Raynaldi Ario-
sti senioris in quatuor ejus filiis divisã, quoad duas portio-
nes accrevisse Christophoro Patri Raynaldi, cujus hæredi-
tate quæstio est, nempe propriam, & illam a Laurentio libe-
re donatam. Unde etsi Christophorus strictissimum fidei-
commissum etiam cum reciproca instituisset, juxta ea, quæ
deducebat Comes Philippus Maria; cum tamen indubitati
juris sit, detractionem legitimæ in asse Paterno Raynaldo
denegari non valere, hinc exoritur quod ad istam quotam
aliud incrementum ejus status hæreditarii, qui proinde si
tali modo calculetur, nec de eo sufficientem reddidit ratio-
nem Azo illius frater, ac hæres, nec reddi valet, cum exu-
beret ad exsolutionem debiti dotalis, ut calculanti patebit.

Frustra autem impugnatur quotitativa hæc detractio,
quasi consumpta sit cum alienationibus a Raynaldo factis,
quæque præseferebantur in summario Actoris *n.9.* Nam eis
consideratis liquet, stipulatas non fuisse a solo Com. Ray-
naldo, sed ab omnibus fratribus unitim, & ab ipsomet Au-
ctore Com. Philippi Mariæ, qui cum eas nunquam impu-
gnaverit, imo de evictione cum aliis insolidum se adstrin-
xerit, in vanum hodie illius hæres conqueritur, vel de fi-
deicommissorum reintegratione, aut de imputatione in de-
tractiones; nam neutra ex illis exceptionibus ei competit,
cum invitatus non sit ad fideicommissa Ariosta, sed tanquã
simplex hæres Azonis concurrat ad bona in ejus hæreditate
reperta, sub quo titulo distractionibus a proprio Authore
confectis contraire non valet, nec bonorum vindicationem
prætendere titulo fideicommissario, ut notissimus edocet
Text. *in l. vindicantem*, communiter in terminis secutus a
Rot. *dec.75. n.6. et seq. p.19. rec.* ubi concordantes.

Seclusa autem prætensione legitimæ, vel adminiculative
ad illam, tertio, & ultimo DD. ponderare voluerint ad su- 8
stinendum bonum Jus Comitissæ, quod aut deliberatio vi-
res sumit a sufficientia assis hæreditarii Raynaldi promisso-
ris auctis portionibus, de quibus supra, vel si illud adhuc
est insufficiens, sustineri debet super bonis Christophori
avi, super quibus in subsidium exercibilis remanet actio do-
talis, *ad vulgat. præsid. Auth. res quæ C. Communia de legat.*

Non subsistente, actionem hanc promovendam esse in 9
suo Judicio ordinario, nec ejus colore sustineri posse deli-
berationem nullam, & spoliativam; nam rigorosæ istæ or-
dinatoriæ spectabiles essent, quoties contentio verteret in
summariissimo manutentionis Judicio, & revera consta-
ret de manifesto vitio adjudicationis rei deliberatæ: sed
cum

cum hodie nostrum Tribunal voluerit in plenaria cognitione bonum jus collitigantium degustare, possunt isti propria jura deducendo, ex quocunque titulo possessionem confovere, quæ in hypothesi non probatur spoliativa, cum illam pro tali Rota non agnoverit, imo potius satis juridicam, dum spretis nullitatibus adversus eam oppositis demandaverit ad boni juris discussionem deveniri, sub qua ex natura Judicii non tantum proponi valent exceptiones summariæ, & liquidæ, sed illæ etiam, quæ altiorem requirunt processum, & indaginem, ut de praxi testatur Ridolph. *p. 1. cap.* ... *n. 195.* & potissimum quando de illis datur evidens fumus, ad firmata per Rot. cor. Seraph. *dec. 291. n. 3.*

Cum ergo ex tribus enucleatis fundamentis DD. judices adstrui cognoverint bonum jus Comitissæ Reæ conventæ merito de illo constare responderunt, etiam ad effectum manutentionis.

Et ita utraque parte acerrime contradicente &c.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Romana Fideicommissi.

Veneris 4. Februarii 1689.

ARGUMENTUM.

Inventarium defectuosum, licet ne hæres in bonis propriis teneatur, si non concurrat dolus, suffragare valeat; nihilominus prodesse non potest ad impediendam confusionem & deperditionem detractionum. Primæ alienationes in detractionibus imputantur, dummodo tamen sint propriæ, non autem impropriæ, & inter improprias reputatur census impositio, itaut ista licet interior concurrere non valeat cum alienatione propria, etiamsi sit posterior.

SUMMARIUM.

1 *Bona quæ preveniunt ex pretio bonorum fideicommissariorum censentur in eorum loco subrogata.*

2 *Detractiones præsumuntur consumptæ ex Inventarii omissione & bonorum distractione.*

3 *In Inventario mobilia adnotari debent distincte.*

4 *Omissio descriptionis multarum rerum hæreditariarum facit, ut descriptio non relevet.*

5 *Excusationes ab omissa rerum descriptione excusant ad effectum, ne privetur hæres beneficio Inventarii, non autem ad effectum prodendi detractiones ob præsumptam subtractionem.*

6 *Actus simulatus nil penitus in esse.*

7 *Alienationes sive præmissa, sive voluntaria semper in detractionibus imputantur.*

8 *Etiamsi ordinatum fuerit multiplicum per Principem in licentia alienandi bona restitutioni obnoxia, si istud absolute non subrogetur in locum bonorum.*

9 *Licet primæ alienationes imputentur in detractiones, tamen id intelligitur quoad alienationes dominii translativas, non autem quoad simplices impositiones censuum, cum tunc præferatur effectiva alienatio, licet impositione posterior.*

10 *Detractio semel consumpta, amplius detrahi nequit.*

11 *Pro melioramentis factis in bonis fideicommissariis, si operarius agat non contra gravatum, sed adversus bona meliorata, debet liquidare quid impensum, & quid melioratum, & pro eo quod minus est fideicommissum compellere.*

12 *Instrumentum assignatum pro dote cum conditione, quod illud stare debeat pro fundo dotali, operatur, ut dos in illo dicatur constituta.*

13 *Dos quæ consistit in fundo, ex ipso fundo detrahi debet.*

DECISIO IX.

Defuncto Marco Antonio a Porta cum Testamento, in quo scripto hærede universali opulenti patrimonii sc. 30. mill. & ultra Francisco filio, instituit fideicommissum agnatitium cum expressa declaratione suæ voluntatis, quod ejus hæreditas semper, & perpetuo conservaretur in descendentibus masculis suæ domus, exclusis fœminis.

Franciscus, nullo legitimo confecto inventario, & subinde etiam Carolus, & Marcus Antonius Junior ejus filii, dolose dissiparunt fere totam substantiam fideicommissi, & ingenti mole æris alieni illud seque involverunt. Quapropter obtentis contra eos per creditores diversis mandatis, illisque executis super domo fideicommissaria, sita in Urbe in Platea Speculorum, necnon super Palatio sito in Civitate Albani, ulteriori executioni, & subhastationi sese opposuerunt Innocentius, & Hieronymus Marci Antonii Testatoris pronepotes, impetrataque Commissione directa Auditori Cameræ, a quo mandata relaxata fuerunt, ut procederet de voto hujus Sacr. Auditorii; dedi dubium: *An Bona sint subhastanda?* In hodierna 4. causæ propositione *Negative* resolutum.

Siquidem fideicommissum, & vocatio Innocentii, & Hieronymi sunt extra controversiam, & identitas bonorum impugnata respectu portionis Palatii Albani, quæ asserebatur empta per Franciscum primum hæredem gravatum cum propriis pecuniis, abunde remansit vindicata ex partitis Rationis Numulariæ Sancti Spiritus, indicantibus pecunias in summa sc. 2960. solutas pro pretio provenire ex alienatione bonorum fideicommissariorum, *præsenti Summ. n. 5.* Quibus proinde Palatium censetur subrogatum, ad tradita per Molin. *de Primog. Hispan. lib. 4. c. 4. n. 35.* Fusar. *de subst. q. 627. n. 33.* Rota cor. Eminentiss. Cerro *dec. 33. n. 1. & seqq. & in rec. dec. 653. n. 2. p. 3. dec. 385. n. 11. p. 12. & dec. 42. n. 1. & 2. p. 16.* 1

Unicum autem fundamentum alienationis a lege permissæ ex causa detractionum Legitimæ, & Trebellianicæ, quæ prætenduntur debitæ Francisco primo hæredi, & ex illius jure Carolo, & Marco Antonio Jun. debitoribus, visum fuit non suffragari, quia Franciscus adivit hæreditatem fideicommittentis nullo confecto legitimo inventario, & alienavit plura corpora subjecta fideicommisso, quibus concurrentibus insurgit vehemens præsumptio, vel ipsum consumpsisse prætensas detractiones, vel bona, ex quibus detrahi potuissent, subtraxisse, Grat. *discept. 570. n. 20.* Adden. ad Greg. *dec. 266. n. 16. vers. prædicta vero*, Rot. cor. Bich. *dec. 670. n. 13. versic. hinc cessat*, cor. Dunoz. Jun. *dec. 558. n. 3. & dec. 645. n. 1. & seqq.* cum aliis in Romana fideicommissi 17. Maii 1680. §. *Propterea legitimam*, cor. clar. me. Cardinali Matthæjo. 2

Nec defectum inventarii supplere potest informis descriptio nonnullorum bonorum hæreditariorum facta per Franciscum in actu aditionis hæreditatis. Tum quia mobilia, & res pretiosæ adnotata fuerunt in folle, non autem distincte, prout mandat Text. *in l. si quis intra, C. de magistr. convent.* & aliis congestis voluit Rota *dec. 149. n. 25. p. 9. rec.* Tum etiam quia propter omissam descriptionem Tabularum pictarum, pensionem domorum, fructum censuum, locorumque montium in vita fideicommittentis decursorum, & juxta notoriam praxim statuto tempore non exactorum, crescit præsumptio subtractionis, & occultationis, de qua Text. *in §. Hinc nobis, Auth. de hered. & falcid.* Rot. in Romana Census 16. Januar. 1668. §. *Defectui citationis*, confirmata 5. Julii proximi præteriti, §. *Cui nullitati*, cor. D. meo Hervavult. Tum & fortius, quia hic non agitur ad effectum privandi hæredem beneficio inventarii, quo casu similes defectus excusavit Rota in Romana redditionis rationis 27. Novembris 1684. confirmata in antecedenti Rota 31. Januar. cor. D. meo Caccia; sed solum ut ex illa non possit desumi concludens probatio quantitatis bonorum hæreditariorum, ut procedendo cum distinctione Rotæ in Romana de Rusconibus 18. Martii 1902. cor. Sacrato, & in Bononien. Dotis 11. Decembris ejusdem cor. Ottembergo, præcise firmatum fuit cor. Greg. *dec. 473. n. 4.* adeoque non sufficit ad excludendam possibilem existentiam aliorum bonorum, ut in terminis Inventarii tradit Mart. Medic. *dec. Senen. 9. n. 15. cum seqq.* Rota *dec. 149. n. 30. p. 9. rec.* & fuse firmatur in Ravennaten. Fideicommissi 18. *Martii* 1678. §. *Neque possessores*, cor. Domino meo Rondinino, confirmata 25. Januarii 1679. cor. eodem. 3 4 5

Neque alienationes, quæ in summa exorbitanti scutorum viginti millium, & ultra controverti nequeunt, bene excusantur ex eo, quod respectu alienationū locorum montium, & voluntariæ censuum retroventitionis, pecuniæ exinde retractæ, partim reinvestitæ fuerint ad commodum fideicommissi, & partim versæ in meliorandis domibus fideicommissariis: Quia ex documentis datis *in hodier. Summar. n. 12.* satis constat de simulatis solutionis factis occasione melioramentorum, & dolosis censuum impositionibus cum personis suspectis, quæ in fraudem fideicommissi brevi manu restituerunt pecunias acceptas: Istiusque facti veritatem ponunt in clatis ipsi creditores negligentes prosequi, & accipere insolutum hujusmodi investimenta, bene conscii, quod per actum simulatum nil positum fuit in esse. Ad terminos Text. *in l. Nuda, ff. de contrah. empt. l. simulata, ff. de Ritu nuptiar.* Farin. *de falsitat. & simulat. q. 162. n. 5.* Mantic. *de tacit. lib. 13. tit. 35. n. 2.* 6

Neque desumenda est ex calculo alienario conspicui corporis Domorum prope Ecclesiam Sancti Caroli ad Catinarios, facta pro pretio scutor. 13500. sub prætextu facultatis alienan.

alienandi obtentæ a ſan.mem.Clem.X. quia ad effectum imputandi alienationem in detractionta, non refert, an ſit permiſſa, aut voluntaria, per Text. *in l.penult.ff. ad Trebellian.* quem expedit Peregr. *de fideicomm. art. 39. ſub n.*10. &
7 firmat Gabr. *lib.4. concluſ. tit.ad Trebellian.concluſ.*13.*n.*7. Michalot. *de fratribus, p.3.cap.* 36. *n.*6. Mangil. *de imput. q.*135. *n.*8. Merlin. *de legit. lib. 2. p.3. n.* 8. Non ſuffragante demandata reintegratione fideicommiſſi facienda per multiplicum fructuum ſcutorum duorum millium, quia iſta tantum ordinata fuit in caſu, quo alienatio cedere non poſſet in cauſam detractionum, ut patet ex lectura Brevis, *dicto Summ. n.*18. Unde eum ex voluntate ſupplicantium, & Papæ concedentis, multiplicum non cenſeatur abſolute ſubrogatum in locum bonorum diſtractorum, alienatio efficitur ſimplex, & omnino venit imputanda in detractionta: ut ad rem notant Mangil. *de imput. dict. q.* 139. *n.*99. & Pe-
8 regr. *de fideic. d.art.*39. *n.*12. *in fin.*

Nec obſtat, quod impoſitio cenſuum, ex quibus agunt creditores, præceſſerit ſupra tactas alienationes, ac per conſequens juxta vulgatam regulam, iſti, non autem illæ, imputandi veniant in detractiones: quoniam regula procedit, quando prima alienatio eſt effectiva, realis, & tranſlativa dominii; ſecus vero, cum, prout in præſenti, concurrit impoſitio cenſuum facta a gravato ſuper fundo fideicommiſſario cum effectiva corporum fideicommiſſariorum alienatione, ut examinando Text. *in l. Marcellus, §. Res quæ ff. ad Trebellian. tradit.* Montan. *contr.* 41. *per tot.* Peregr. *de fideicomm. art.* 39. *n.*8. *cum ſeq.* Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 2.
9 *p.*3. *n.* 37. *cum ſeq.* Rota poſt eum *dec.*1. *n.*10. *& poſt tract. de pign. dec.*60. *n.*12. *&* 13. & cor. Bich. *dec.* 161. *n.*23. *cum ſeq.* cor. Eminentiſs Certo *dec.* 170. *num.*7. *& in rec. dec.*484. *a n.* 12. *ad* 17. eum aliis late deductis per modernum Rever. Iſclanum *p.*1. *ſuar. diſp. jur. cap.* 35. *num.* 6. *& pluribus ſeqq.* Idque bene agnoverunt ipſimet hæredes gravati, qui in precibus porrectis Clem.X. fel. record. expoſuerunt poſſe adhuc facere petitam alienationem pro detractionibus ſuo auctori competentibus, quod utique facere non valuiſſent, ſi præ-
10 cedens impoſitio cenſuum ceſſiſſet in detractiones, quæ ſemel conſumptæ, non ſunt amplius detrahendæ, Rota cor. Gregor *dec.*308. *n.*4. Celſ. *dec.*168. *n.*6. Nuuot. *dec.*37. *n.*6. *& dec.*158. *n.*5. *cum ſeq p.*14. *rec.*

Excluſa autem exercibilitate jurium creditorum ſuper bonis, de quibus agitur, ſolidum remanet fundamentum Innocentii, & Hieronymi ad excludendam eorundem ſubhaſtationem, etiam ex fideicommiſſo Virginiæ Floridæ Uxoris Marci Antonii Sen. & crediticis illius hæreditatis pro reſtitutione dotis ſc. 5000. & aliis creditis in ſumma ſc. 1996. perceptorum per pretium, pro quibus eis debetur retentio vigore anterioris hypothecæ competentis ſuper controverſis bonis adverſus creditores poſteriores, ex allegatis in præterita Deciſione.

Non attenta reperita exceptione ſimilium detractionum legitimæ, & Trebellianicæ, quæ ſtante omiſſione inventarii, & alienatione plurium corporum hæreditariorum, & ſignanter alterius domus pro ſc. 10000. præſumuntur eodem modo conſumptæ, ex authoritatibus ſuperius adductis.

Porro ſubhaſtatio, quam DD. denegandam cenſuerunt ad inſtantiam univerſalis concurſus creditorum, non videbatur concedenda vigore jurium ſpecialium ſuper eiſdem bonis competentium Fabris murario, & lignario, nec non Patribus Carmelitis Beatæ Mariæ de Scala: Quo enim ad Fabros murarium, & lignarium, quidquid ſit de eorum credito, circa quod plura in contrarium deducebantur, cum ipſi agnati ad bona fideicommiſſaria per hæredem gravatum meliorata, & non contra illius bona propria, debent prius liquidare, quid fuerit melioratum, & quid impen-
11 ſum, ut quod minus eſt, effici poſſit, per Text. *in l. Domo* 62. *ff. de leg. at.*1. *Et in leg. fundo, verſ. ſi plus, ff. de rei vind.* Rota *dec.*846. *n.*21. cor. Dunoz. Jun. & cor. Bich. *dec.*676. *n.*19. *& dec.*438. *n.*60. *& ſeqq. p.*9. *& dec.*405. *n.* 7. *p.*14. *& dec.* 80. *n.* 14. *p.*15. *rec.*

Quo vero ad PP. Carmelitas agentes ex perſona Julii Cæſaris unius ex filiis Franciſci, ac creditores Ratæ dotis Lauræ Rodianæ ejus matris, pro cujus reſtitutione Ipſemet fideicommittens ſe ſe obligaverat; ſatisfecit reſponſio, quod fideicommittens recipiendo dotem Lauræ, non ſe obligavit pro integra ſumma ſcut. 9. mill. ſed tantum pro rata ſcutor. 1500. cujus diſpoſitionem ſibi libere reſervaverat in capitulis matrimonialibus, *Summ. fratram a Porta n.*31. Cætera autem ſcut. 7500. fuerunt conſtituta in tot locis Montium cum expreſſa declaratione, quod ea ſtare deberent pro fundo dotali, ibi, ... *E che li reſtanti ſcudi 7500. devono ſtare investiti ne medeſimi luochi de Monti, che ſi conſequiranno per fondo, & in fondo dotale della Sign. Laura.* Et propterea eum dos ex mente contrahentium non dicatur conſiſtere in quantitate, ſed in ipſo fundo conſtituto, ut firmant Grat. *diſcept.*755. *n.*89. Rot. *dec.*91. *n.*10. *& ſeqq. & dec.*259. *n.*3. 12
*p.*8. *dec.*277. *n.*10. *rec.* ſequitur, quod hæredes mulieris agentes pro illius reſtitutione, non poſſint jura ſua experiri ſuper aliis bonis, quam ſuper ipſo fundo, ad Text. *in l.fin. C.* 13
de ſecund. nupt. Rot. *dec.* 120. *n.* 17. *p.*4. *tom.*2. *& dec.* 349. *n.*8. *p.*13. *& dec.*180. *n.*10. *p.*14. *rec.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. P I O.

Romana Salviani.

Ven. 13. Martii 1696.

A R G U M E N T U M.

Declarantur ea, quæ deciſa apparent in præcedenti deciſione.

S U M M A R I U M.

1 *Immiſſio in vim Salviani creditori hypothecario adverſus poſſeſſorem rei ſemel a debitore poſſeſſa conceditur.*

2 *Ubi agitur de deſcendentibus, hæreditas non adita tranſmittitur.*

3 *Defectus ſolemnitatum opponi poteſt adverſus ipſum minorem & mulierem, cujus favore inducta fuit ſolemnitas.*

4 *Legitima eſt ſemis, ſi filii ſint ſex.*

5 *Detractio dicitur electa in fundo cenſito per cenſus impoſitionem.*

6 *Contra, quando concurrit poſterior alienatio realis.*

7 *Dubitatur de hac opinione ſecunda, quæ poteſt indubie procedere, quando non agatur de impoſitione cenſus, ſed de ſimplici hypotheca.*

8 *Contra heredem inventario deſtitutum facilis eſt præſumptio ſubtractionis ad repellendum a petitione detractionum.*

9 *Non ſic contra heredem ſolemni inventario ſuffultum, contra quem concludenter eſt probandum alienationes æquare detractiones eidem debitas.*

10 *Et ſola dubietas ſufficit, ne pro illis impediatur Immiſſio.*

11 *Authoris factum heres non poteſt impugnare.*

12 *Contractus factus a minore Clerico abſque ſolemnitatibus ſtatutariis valet.*

13 *Nec illarum defectum poteſt opponere per modum privilegii, ſi a principio contractus, & re integra voluntatem non declaraverit.*

14 *Si minor juraverit eſſe majorem, præſumitur in eo dolus, & ideo ex omiſſione ſtatutariæ ſolemnitatis nequit impugnare contractum.*

15 *Ex cautione de reficiendis melioramentis in caſu liquidationis creditor illorum remanet tutus.*

D E C I S I O X.

Immiſſionem ex remedio Salviani interdicti a Sororibus de Sabatinis mediatis hæredibus q. Logicæ Nonzanæ petitam, ac a R.P.D. Viceſgerente in prima inſtantia decretam pariter concedendam eſſe Domini reſponderunt ad Domum in Platea Turris Sanguineæ, non poſſeſſam a Capocaccia, ſuper qua uſque de anno 1620. Marcus Caroſius cenſum ſc. 6000. impoſuerat favore dictæ Logicæ. Conſtitit namque de legitimatione perſonarum, ac de credito cum hypotheca, ex publico Inſtrumento impoſitionis cenſus ſuper hac eadem domo, necnon de illius identitate, ex quo Fabius Caroſius filius Marci impoſitoris cenſus ad illam de anno 1628. petiit immitti jure fideicommiſſi Tullii Avi, *Summ Actricium n.*6 cum ſubſecuta ſententia A.C. Bulgarini, *Summ. n.*7. cujus ſequelam anno 1659. illam vendidit Capocaccis *Summ. n.*8. Quibus propterea concurrentibus, una cum antiqua poſſeſſione Marci, inter partes non controverſa, ac moderna illorum de Capocaccis ex ſuſtentatione litis deducta, jura, meritoque conceſſa fuit Immiſ- 1
ſio, Pacific. de Salv. *inſp.*1. *cap.*5. *n.* 1. Rota *dec.* 491. *n.* 6. cor. Greg. *dec.*478. *n.* . coram Merlin. *& dec.* 15. *n.* 2. poſt Merlin. *de legit. &* cor. Priol. *dec.*9. *n.*5.

Et quidem reſpectu legitimationis perſonarum, cum a Capocaccis non impugnaretur, Margaritam Hieronymam eſſe filiam, & hæredem Felicis, ac ex datis in *Summar. reſponſionis illarum* de Sabatinis *num. primo &* 2. liquide apparuerit, quod tam Felix, quam Angela, & Catharina patiter Actrices ſint filiæ Caroli filii memoratæ Logicæ, obſtare non cenſuerunt, quod non probetur, nec Carolum maternam, nec Felicem paternam adiviſſe hæreditatem, quando-

quandoquidem cum agatur de descendentibus, utique hæ-
reditas etiam non adita transmittitur, vel jure suitatis, vel
2 jure, & potentia sanguinis, ad Text. *in l. unica*, ubi DD. *C.
de his qui ante apert. tabul.* Cancer. *var. res. lib. 3. cap. 21. n.
6. & 7.* Rota *dec. 78. n. 9. p. 1. recent.* post Bonden. *collect.
legat. dec. 17. n. 8.* Sicuti etiam frustra dicta qualitas hæredi-
taria impugnabatur in Angela, & Catharina ex defectu so-
lemnitatum, cum illæ solum requirantur ipsis volentibus,
& in contractibus damnosis, non vero in aditione opulen-
tæ hæreditatis, ac ipsis agentibus tanquam hæredibus, ne
alias solemnitates illarum favore adinventæ in ipsarum o-
dium retorqueantur, contra regulam, de qua in specie Ro-
3 man. *cons. 16. n. 11. cum seqq.* Paschal. *de patr. potest. p. 1. c. 6.
n. 20. & 21.* Cancer. *var. res. p. 2. cap. 1. n. 102. & seq.*

Nec magis urgere visum fuit alterum principale obje-
ctum, quod Domus, de qua agitur, spectaverit ad Fabium
ex Juribus Aviti fideicommissi q. Tullii de Carosis, ut ex d.
sententia A.C. Bulgarini, ac tali titulo ab eodem Fabio ven-
dita fuit Capocaccia; unde inferebatur, non potuisse Mar-
cum hæredem gravatum illam huic censui subjugare in præ-
judicium vocatorum.

Animadversum quippe fuit, quod Tullius prædictus æ-
qualiter posuit in conditione Marci, & Fabii filios, qui fue-
runt numero quatuor, ac inter istos Fabius Junior Auctor
illorum de Capocaccis; quamobrem exceptio fideicommissi
solum pro quarta parte posset suffragari, prout pro tali tan-
tum portione Fabius ipse usque de anno 1658. super hac Do-
mo ab A.C. Bulgarino Immissionem reportaverat, *Summ.
Attractum num. 7.* Imo super hac etiam quarta parte Marco
venditori census competiisset legitimam ad semissem totius
hæreditaria ascendentem, attento numerosa filiorum,
4 *Auth. novissima C. de inoffic. & §. 1. Instit. de trient. & semiss.*
una cum Trebellianica, dividendam tamen cum Fabio Se-
niore altero fratre; quæ medietas legitimæ, & Trebellianí-
cæ, habito respectu ad assem Testatoris in sc. 684. est sc. 235.
ac propterea census sustineri debeat ex titulo prædictarum
detractionum, quæ super fundo taliter censito videntur
electæ, ut in nostris præcisis terminis firmant Cenc. *de cens.
q. 20. n. 17.* Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. q. 3. num. 57.* Paitell.
expedit. civil. n. 30. & ibi Adden. *num. 35. & seqq.* Rota post
5 eundem Cenc. *dec. 53. n. 5. & dec. 64. n. 4. & dec. 68. n. 6. &
7. & dec. 71. n. 13.* post Merlin. *de legit. dec. 15. n. 4. & dec.
16. n. 4. & 5.* & post eundem Merlin. *de pign. dec. 89. n. 2. &
seqq.* cor. Cavaler. *dec. 469. num. 1. & 3.* post Zacch. *de oblig.
Camer. dec. 269. n. 7. in rec. dec. 456. n. 5. p. 2. & dec. 367. n. 6.
p. 8. & seqq. p. 19.*

Parvi quà refert responsio, quod talis præsumpta electio
non procedat, ubi prima alienatio non est realis, & transla-
tiva dominii, & e contra interveniunt effectivæ corporum
fideicommissariorum alienationes, etsi posteriores, prout
intervenisse prætendebatur in præsenti, ex datis *in Summ.
Rerum n. 8.* Quia hoc casu istæ, non vero censuum imposi-
tiones, veniunt imputandæ in detractiones, ex doctr. Mon-
6 tan. *contr. 41. per tot.* quam sequuntur Peregr. *de fideic. art.
39. n. 8. & seq.* Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. q. 3. n. 37.* Rot. cor.
Merlin. *dec. 39. n. 10.* & cor. Bich. *dec. 161. n. 57.* cum aliis
concordantibus relatis per Rocc. *Resp. Jur. c. 53. n. 9. & seqq.*
& per Rot. in Romana fideicommissi 4. Febr. 1689. *§. Non
obstat* cor. Reverendissimo D. meo Decano.

Quoniam quidquid sit de prædicta opinione, de qua in re-
propositione causæ dubitavit deinde Rot. in Romana fidei-
commissi 3. Decembris 1694. *§. Sicuti etiam non obstat*, & an
illa vindicet sibi locum in sphæra duntaxat simplicis hypo-
7 thecæ, in quibus terminis loquuntur Peregr. *de fideic.* Merl.
de legit. Rot. cor. Bich. & cor. Merlin. *qua sub n. 17.* favet hy-
pothecæ speciali; non vero in hypotheca specialissima, qua-
lis est illa competens ex contractu census, quæ æquiparatur
veræ, ac formali alienationi, ad tradita per Rot. *dec. 38. n.
2.* post Cenc. *de cens. & dec. 219. n. 2.* cor. Ubald. & cor. Bich.
decis. 144. n. 2. & ad hunc præcisum effectum imputationis
notat Rot. cor. Caval. *d. dec. 459. n. 2. et d. dec. 89. n. 4. et 5.*
& post Merlin. *de pign.* cum qua opinione fuit in curia abin-
de citra processum, ut testatur Card. de Luca *de legit. et de-
tract. disc. 25. n. 35.* ne alias sit in facultate hæredis gravati
cum sequentibus alienationibus eludere jura creditoris cen-
sualis, qui sub tali fide detractionum ei competentium cum
illo contraxit.

Ex facto submoveri videbatur dubietas articuli, ex quo
non versamur in hærede absque beneficio inventarii, con-
tra quem in pœnam omissæ descriptionis semper urget præ-
sumptio occultationis, ut quilibet alienationis fumus satis
sit ad eum repellendum a commodo detractionum, quæ cir-
cumstantia concurrebat in d. Romana fideicommissi coram
Reverend. Decano; sed in hærede beneficio solemnis inven- 8
tarii suffulto, cui proinde semper debetur fuatum detractio-
num amolumentorum, nisi aliunde probentur alienationes
illas adæquantes, & quidem plene, & concludenter, quali-
ter profecto justificatæ non fuerant in præsenti, juxta distin- 9
ctionem traditam per Cyriac. *contr. 5. n. 18. et 21.* cum aliis
per Rotam cor. Cerr. *dec. 331. sub n. 10. et dec. 776. n. 1.* Po-
tissimum in Judicio Salviani, in quo ipsamet dubietas arti-
culi superabundat, ut omnis exceptio tanquam turbida ab
illa rejiciatur, ut omissis generalibus, in specie notat Rota 10
d. dec. 53. n. 4. et d. dec. 68. n. 9. post Cenc. *de cens. et d. dec.
15. n. 3.* post Merlin. *de legit.*

Et cessat quælibet difficultas, quia ipsemet Fabius auctor
illorum de Capocaccis se expresse obligavit pro controver-
so censu, unde illius validitatem, quam Fabius ipse impu- 11
gnare non poterat, eo minus illi ab eo causam habentes va-
lent allegare, ut in nostris terminis Rota *d. dec. 15. n. 5.* post
Merlin. *de legit.*

Absque eo, quod pro declinando vinculo præfatæ obliga-
tionis, quidquam profuerit allegata minoritas ejusdem, sive
quia tanquam Clericus non subjiciebatur laicalibus san-
ctionibus Statuti Urbis, Rot. *dec. 58. n. 27. et seqq. p. 6. et dec.* 12
52. a n. 8. p. 12. rec. & cor. Dunoz. jun. *dec. 641. n. 15.* neque
illa uti potest per modum privilegii, dum a principio con-
tractus, & re integra, suam voluntatem non declaravit, ut
sequendo Lamberteng. *de contract. disc. 30. sub n. 10. §. Re-
spondet*, Rot. cor. Cerro *dec. 773. n. 14. in rec. dec. 59. et seqq.
par. 12. et dec. 269. n. 14 p. 16. et dec. 371. n. 1. et seqq. p. 19.*
sive etiam quia mediante juramento asseruit se majorem;
unde creditori probabiliter ignoranti illius ætatem, & ju-
ste credenti ejus juratæ assertioni, nihil est imputandum, nec
sub prætextu Statuti potuit deinde Fabius, qui fraudem fe- 13
cit, impugnare hoc casu efficaciam suæ obligationis, *l. 2. C.
si minor se major dixer. l. qui cum te ff. de re jur.* Spad. *consil.
270. n. 6. lib.* ... Cyriac. *contr. 387. n. 17. et seqq.* Gratian. *dec.
234. n. 19.* Rot. *dec. 104. n. 3. et seqq. p. 8. et dec. 495. num. 4. et* 14
seq. p. 13. rec. & in Romana Census 21. Februarii 1686. *§. O-
misso enim cum seqq.* cor. Eminentiss. Caccia.

Vindicatis ex his ab oppositis exceptionibus legitimatio-
ne personarum, ac realitate crediti, corruit pari modo ulti-
mum objectum, quod vel census remanserit extinctus ob
totalem Domus destructionem cum subsecuta illius unione
ad alias Domos illorum de Capocaccis pro Urbis ornatu,
vel saltem ex causa ingentium melioramentorum super illa
factorum bona fide, debita sit retentio. Quoniam utraque
illius pars laborat defectu probationis; nam respectu primæ
potius contrarium desumitur ex Chirographo dato *in Sum.
responsionis Attricium n. 3.* ubi Domus devastata erat Bal-
bassatis Alburgherti; Et respectu secundæ, cum in specie
justificatum non fuerit, quid, & quantum fuerit meliora-
tum, semper petita Immissio decernenda venit, nec quid-
quam præjudicatur Capocaccis, qui tuti remanent, me-
diante cautione de illis reficiendis in casu magis specificæ
liquidationis, juxta praxim alias servatam in Romana fi-
deicommissi 24. Aprilis 1690. § *Quo vero*, & 21. Junii 1693.
§. Demum, 29. Martii 1694. *§. fin.* & 6. Julii ejusdem anni
1694. *per tot.* cor. R.P.D. meo Molines, & 18. Martii 1695.
§. Denique cor. Eminentiss. Taurusio.

Et ita utraque ex partibus &c.

R. P. D. MATTEJO.

Romana Pecuniaria.

Ven. 7. Junii 1686.

ARGUMENTUM.

Inter fratres hæredes pro rebus uni ex fratribus prælegatis
ab altero non præstatur evictio; hæc conclusio tamen
in decisione firmatur, quod procedat, si evictio per
obligationem cameralem fuerit promissa vel in legato
quæ non consistat in certa re, & specie secundum
substantiam & executionem, vel ubi alteri fuerit in
recompensationem aliquid legatum; multaque alia
traduntur circa evictionem debitam, licet proveniat
ex natura rei.

SUMMARIUM.

1 *VEnditor tenetur reficere damnum pro evictione
Emptori secuta.*

2 *Approbatio facta ab executione amplissimam facultatem a Testatore sibi concessam habente perinde est, ac si ipse Testator approbationem explevisset.*

3 *In obligationibus exceptuatio unius casus firmat regulam pro obligatione in omnibus aliis casibus præter exceptum.*

4 *Evictio quæ ex natura rei loquitur, non præstatur.*

5 *Conclusio non procedit, si casus evictionis opinari non potuerit.*

6 *Minus vero admittitur si evictio, ex quacunque causa promissa fuerit.*

7 *Via executiva non competit in vim contractus initi a Gravato contra substitutum.*

8 *Competeret tamen, si contractus bona fide esset stipulatus.*

9 *Competeret quoque, si intercessisset approbatio executoris Testamentarii facultatem a Testatore habentis.*

10 *Per officii resignationem dicitur solum translatum periculum vitæ in Resignatarium, non autem creatum novum officium, ubi Papa unum officialem in locum alterius subrogat non alterata substantia officii, & n.11.*

11 *Pro rebus uni ex cohæredibus prælegatis ab altero non præstatur evictio.*

13 *Limitatur primo, si evictio promissa fuerit cum obligatione camerali.*

14 *Limitatur secundo, ut tantum procedat conclusio in prælegato consistente in certa re & specie secundum substantiam & executionem, secus e contra.*

15 *Limitatur 3. si etiam favore alterius cohæredis adsit recompensatio.*

16 *Limitatur 4. si contraria concurrat Testatoris voluntas.*

17 *Exceptiones altiorem requirentes indaginem non admittuntur in Judicio executivo.*

DECISIO XI.

JOannes Baptista de Aste instituto in supremis ejus Tabulis Equite Francisco Bonaventura ejus secundogenito æqualiter cum Mauritio Caroli Primogeniti filio, eidem Bonaventuræ inter cætera prælegaverit sc.50.mil. addito inter utriusque hæredis descendentes, & lineas perpetua, & reciproca Primogenitura, & fideicommisso, ut bona semper conservarentur in agnatione; ad quem effectum mandavit vendi Montes, & Officia vacabilia infra sex annos ab ejus morte decurrendos, salvis his, quæ in partem suæ legitimæ, vel prælegati, idem Franciscus Bonaventura elegisset, quorum aliquod si vacare contingeret ante præfatam electionem, illud cedere deberet communi damno utriusque hæredis.

Secuto Testatoris obitu, factaque per peritos æstimatione de bonis inventariatis, elegit Bonaventura in satisfactionem d. prælegati scut. 50. mill. puta Officia vacabilia, & inter alia Officium Secretariatus Apostolici emptum a Testatore pro sc. 14. mill. & ipsi Bonaventuræ, una cum fructibus tunc decursis, assignatis pro sc. 1411 t. cum expressa protestatione, quod in casu cujuscunque molestiæ, seu evictionis, quocunque modo, & ex quocunque capite, & causa in totum, vel in partem super dd. Bonis electis evenien. posset redire ad sua primæva Jura, totidemque bona, & effectus hæreditatis Paternæ eligere, & accipere, quot importabunt illa, super quibus tales molestiæ, aut evictio sequeretur, adeut præfata electio non ad aliquod sui præjudicium, sed cautelam, & jura juribus addendo, facta censeatur, & non alias, *ut in Summ. n. 3.*

Hanc ipsam electionem confirmavit R.P.D. Ferentillus Arbiter Compromissarius in laudo per eum promulgato, & a Cardinali Verospio executore Testamentario approbato super divisione bonorum, decernendo, quod si in portione bonorum hæredis cujuscunque, tam pro rata legitimæ, quam Prælegatorum obventa, supervenirent molestiæ, vel evictio quocunque modo, & quacunque de causa, tam in petitorio, quam in possessorio, statim alter, qui similes molestias, aut evictiones passus non fuerit, teneatur pro sua rata eum, qui molestias, aut evictiones subierit, reintegrare etiam respectu expensarum; in casu vero, quo aliquod ex dd. officiis vacaverit per mortem, damnum spectet ad illum, in cujus portione tale officium erit descriptum, *Summ. n. 4.* Cujus laudi acceptatio una cum divisione bonorum per Instrumentum publicum fuit a Judice demandata sub obligatione Camerali utriusque Patris, *ut in d. Summ. n. 5.*

Verum quia d. Officium Secretariatus tractu temporis per Bonaventuram possessum, & deinde in personam R.P.D. Josephi filii resignatum remansit extinctum per suppressionem totius Collegii Secretariorum Apostolicorum demandatum a Sanctissimo D. Nostro de anno 1678. pretiumque non fuit a Rev. Camera restitutum, ex quo Officium proveniebat a donatione facta a san. mem. Urbano VIII. Carolo Barberino Fratri, qui deinde illud Testatoris vendiderat, & Camera non tenebatur restituere, nisi quod vere, & realiter eidem Cameræ, & Datariæ, constaret solutum, ut ex Bulla suppressionis, & ex sententia Reverendissimi Thesaurarii de Voto Rutæ præviis Decisionibus cor. Reverendiss. D. meo Decano apud Card. de Luc. *de Officiis Vacab. n. 21. fol. 395.* ideo R.P.D. de Aste uti hæres Equitis Bonaventuræ mandatum executivum pro sc. 7000. ab A. C. Cavalerioo obtinuit pro relevatione medietatis pretii dicti Officii amissi, seu evicti contra D. Carolum de Aste alterum cohæredem Joannis Baptistæ. Unde commissa sibi per Signaturam appellatione cum clausula, *si quid exequendum*, ad formam commissionis, dubitavit apud DD. an mandatum A.C. sit exequendum? & affirmative responsum fuit.

Clara enim, & literalis est dispositio laudi R.P.D. Ferentilli, quod in casu molestiarum, seu evictionis contingentia ex quocunque capite, & causa super bonis assignatis Equiti Bonaventuræ pro suo prælegato, teneatur alter cohæres damnum pro rata supplere, *dicto Summ. n. 4.* cum qua etiam apertissima conditione protestatus fuit edictus Eques bona vacabilia, & Officium Secretariatus eligere, & non alias, *dicto Somm. n. 3.* & pro hujus observantia se obligarunt hæredes Jo. Baptistæ in forma Cameræ *dicto Summ. num. 2. & 5.* Unde cum supervenerit casus, ex quo Officium Secretariatus fuit suppressum & Eques Bonaventura non habuit pretium, commissa dicitur stipulatio, & Carolus tenetur pro 1
rata damni ex dicta evictione secuta, ad Text. *in l. 2. C. de evict.* Mangil. *de evict. q. 2. n. 3. & 4.*

Minime refragante, quod Jo. Baptista in Testamento mandaverit vendi officia vacabilia infra sexennium, ne post d. tempus illius hæreditas subiret periculum amissionis, ideoque si hæres Bonaventura, & Joseph ejus successor officium, de quo agitur per 50. & ultra annos retinuerunt, damnum ex suppressione, seu evictione proveniens eorum culpæ sit adscribendum. Duplex enim occurrebat responsio; altera, quod præceptum testatoris fuit restrictum ad illa officia, quæ in hæreditate, seu portionibus hæreditariis remansissent, super quibus constituerat perpetuam primogenituram, & fideicommissum, non autem ad illa, quæ Bonaventura in causam prælegati elegisset, ut aperte indicant illa verba - *Se però tra tanto da detto Cavaliere non si eleggerà qualche parte di essi per sua legitima, e per detti Legati.* Hæc enim libera, & immunia esse voluit a quocunque fideicommisso, & gravamine, ibi - *Voglio che tanto la legitima, come anco tutti li sudetti legati, e prelegati à favore del detto Cavaliere Francesco Bonaventura siano in tutto, e per tutto liberi, & immuni da qualsivoglia peso di fideicommissi, Primogenitura, e da qualsivoglia altro gravame &c. di modo tale, che detto Cavaliere possa di quelli liberamente disporre, Sum. n. 1.* prout de similibus toties passim reperitur in Jure dispositum.

Altera, quod Testator præcipiendo venditionem vacabilium animo evitandi periculũ amissionis intellexit de periculo vacationis ex causa obitus, non vacationis per ademptionẽ, aut evictionẽ, de qua penitus non cogitavit, ut optime explicavit R.P.D. Ferentillus in dicto laudo, ibi *E fatta l'Instrumento della divisione &c. in evento, che venisse il caso &c. che si perdesse per morte di qualsivoglia qualche Officio, Compagnia, ò Monte vacabile, il tutto vada à danno di quello, nella cui portione sarà descritto tal'Offitio, Compagnia, ò Monte perso, senza poter reintegrarsi di cosa alcuna dall' altro.* Quod laudum cum fuerit in omnibus, & per omnia a Card. Verospio Executore Testamentario approbatum propter amplissimas facultates eidem a Testatore tributas, perinde est, ac si ab ipso Testatore approbatum fuisset, *l. Item eorum, §. si Decuriones, ff. quod cujusque univers. &c.* Rub. *de* 2
Testam. c. 82. n. 98. & Rot. *in rec. dec. 598. n. 15. vers. hac tamen recepto p. 5. & dec. 55. p. 18.* Dispositum autem in casu vacationis per obitum facit contrariam regulam pro com- 3
prehensione aliorum casuum præter exceptum, ut in specie advertit Cyriac. *contr. 196. n. 11. & dec. 375. n. 17. p. 15. rec.*

Minus relevat, quod cum officium esset periculo suppressionis obnoxium, evictio postmodum facto Principis secuta, tanquam ex natura rei proveniens, non possit a Bonaventura prætendi. Objectum enim procederet, si de fu- 4
turo periculo Eques Bonaventura certam, & præcisam scientiam habuisset; sed cum ignoranter officium tanquam liberum acceptaverit, nec casum unquam opinatum futuræ suppressionis absque restitutione pretii cogitare po-

potuerit evictio, etiamsi ex natura rei sit secuta, ab eo recte
5 potest prætendi, ut probat Test. *in l. si fundum 27. vers. Nam si ignoramus, ibique gloss. C. de evict.* Surd. *conf.* 313. *n.* 27. Cyriac. *d. contr.* 196. *n.* 81. *& seqq. & contr.* 586. *n.* 6. Rot. *in rec. dec.* 97. *n.* 12. *p.* 18. *& in puncto Officii vacabilis dec.* 184. *n.* 11. *&* 12 *&* 14. *in fine par.* 9. *tom.* 1. & in terminis divisionis traditur Bald. *in l. si familiæ n.* 3. *&* 4. *versic. illud debes intelligi inter scientes, C. fam. Ercisc.* Alea. *conf.* 21. *n.* 13. *vol.* 5. Menoch. *præsumpt.* 118. *n.* 6. Michalor. *de fratr. p.* 3. *q.* 39. *n.* 3. *& seqq.* Peregr. *de fideic. art.* 52. *n.* 56. & Fusar. *de subst. q.* 599. *n.* 26. Bellon. *de jur. accresc. cap.* 10. *q.* 29. *n.* 41.

Ultra quod objectum contrarium eo quo tam Bonaventura in ejus electione, quam Arbiter in laudo, in casu quarumcunque molestiarum, vel evictionis undecunque, & quacunque ex causa provenien. reservarunt amplissimum regressum ad alia bona, & refectionem omnium damnorum, *Summario dicto n.* 4. & idcirco, sive sciens, sive ignorans illud elegerit, & acceptaverit, adhuc debetur evictio, quantumvis a rei
6 natura provenerit, ut sequendo Magistral. *dec.* 152. *n* 4. *&* 5. *p.* 2. *divers.* firmat Cyriac. *d. controv.* 196. *n.* 113. *& controv.* 478. *n.* 109. *& seqq. & contr.* 486. *n.* 5. *& seqq.* Rot. cor. Dunozo. *dec.* 279. *n.* 9. *& in rec. dec.* 184. *num.* 8. *& seq. p.* 9. *& dec.* 375. *n.* 13. *&* 14. *p.* 15. *& dec.* 393. *n.* 8 *p.* 16.

Nec refert, quod Carolus tanquam succedens ex propria persona in Primogenitura Jo: Baptistæ non sit obnoxius pacto evictionis stipulato inter dividentes gravatos, quod solum afficit heredes condividentium, & consequenter contra eum non possit agi executive. Tum quia cum contractus obligatione Camerali vallatus gestus fuerit bona fide inter hæredes, & condividentes præfatos, profecto etiam afficit
7 ulteriores substitutos, & bona fideicommissaria, ut in puncto firmavit Rot. *in rec. dec.* 341. *per tot.* & signanter in principio, *& n.* 15. *vers. Aut vero, & n.* 16. *p.* 17. confirmata *in*
8 *dec.* 55. *per tot.* & signanter in principio, *& n.* 17. *vers. aut ipsæ veniant p.* 18. Tum quia cum tale pactum fuerit in forma judiciali ordinatum, sive approbatum a Cardinali Verospio Executore Testamentario mediante Ferentilli arbitrio propter amplissimas facultates eidem Cardinali a Testatore
9 tributas, tam circa divisionem facien. quam arbitrandi super differentiis cohæredum condividentium, perinde est, ac si esset factum Testatoris, & expressa ejusdem voluntas, ut per *alleg. supra in §. Altera quod Testator.*

Minime etiam adversatur, quod cum Officium sit personale, & vitalitium, pactum etiam evictionis pro eo promissum restringatur ad personam, & vitam Equitis Bonaventuræ tantum, non autem prodesse possit R. P. D Joseph, in cujus persona per resignationem consideratur diversum Officium tanquam de novo creatum, pro quo non fuit promissa evictio: Etenim licet possit subtiliter considerari, aliqua diversitas respectu tituli, & vacationis per mortem, quia fuerunt translata mediante beneplacito Apostolico in personam Joseph filii; attamen respectu effectus, & substantiæ, de quibus in præsenti agitur, nulla adest diversitas. Attento enim specifico Decreto reservationis fructuum, & liberæ dispositionis, dominium Officii semper extitit penes Bonaventuram, & cum illius hæreditate transivit, itaut per assignationem solum fuerit translatum periculum vitæ cum assensu Apostolico in Joseph, qui propterea solum nomen, & ti-
10 tulum, sive ut dicitur *Testa di ferro* semper gesserit, ad tradita per Rot. post Pacific. de Salvian. *dec.* 151. *n.* 1. *&* 2. & cor. Dunoz. Jun. *dec.* 989. *&* 1005. cor. Cavaler. *dec.* 603. & coram Cels. *dec.* 337. *utrobique n.* 1. *& seqq.* & cor Ubago *dec.* 3. *per tot.* & in Romana Societatis Officii 29. Novembr. 1681. & 12. Januarii 1682. cor. Reverendiss. D. Præside Granaten. nunquam vero creatum fuerit novum Officium, aut novus Officialis, quod solum tunc fit, quando Officium vacat, & redit ad Papam, non quando Papa subrogat unum Officialem in locum alterius non alterata substantia, vel identitate Officii, ut in puncto distinxit Rota in hac Causa
11 Romana Officiorum 19. Junii 1680. §. *Atque responsum, vers. quoties enim, impressa* apud Card. de Luca *in tract. de Offic. Rom. Cur. fol.* 387. *&* 17. *Martii* 1681. §. *Hinc sublatum*, cor. Reverendissimo D. meo Decano, apud eundem Card. de Luca *ubi supra fol.* 394. Præfatam etiam identitatem Officii demonstravit eventus, dum in suppressione secuta de ordine Sanctissimi demandata fuit restitutio pretii cuicunque Officiali, quod ipse, vel ejus Authores resignantes Cameræ persolvissent, ut in Bulla impressa apud Card. de Luca *de Offic. Rom. Cur. n.* 1. *fol.* 41. & hac ratione eidem Joseph fuit denegata restitutio, quia non constitit, Joann. Baptistam, vel alios resignantes ejus Authores pretium Cameræ persolvisse.

Stante igitur vera identitate Officii cum sola mutatione periculi vitæ, & cum Joseph illud habeat non proprio, sed hæreditario nomine Patris, ipsi proprio tanquam hæredi denegari non potest actio pro evictione, prout ex pacto ista reservata fuit contra hæreditatem Jo. Baptistæ.

Similiter nihil facit Test. *in l. cum Pater, ff. evictis, de l.* 2. ad probandum quod pro rebus uni ex fratribus prælegatis, ab 12
altero non præstetur evictio ad evitan. invidiam: quia satis esset respondere in facto, quod illa fuit per obligationem Cameralem promissa, & sic dispositionem Test. non intrare; nihilominus etiam respondetur illum loqui de prælega- 13
to consistente in certa re, & specie secundum substantiam, 14
& executionem, ut explican. d. Test. advertit Guzman. *de evict. q.* 27. *n.* 25. Gara. *de expens. & meliorem cap.* 4. *n.* 38. hic autem agitur de prælegato consisten. secundum substantiam in quantitate, & secundum executionem, seu solutionem in genere, ibi. *lascio, e perlego scud.* 30. *mille da consignarsi sopra li miei beni à sua elezione*, quo casu denegari non nequit evictio, quidquid dicat Mangil. *de evict. q.* 67. *n.* 34. qui non examinat materiam, sicut magistraliter perpendit Gnaman. loco supra alleg.

Vel loquitur in prælegato facto uni tantum ex filiis, secus 15
ut in præsenti, quando adest recompensatio favore alterius; cessat enim tunc invidia, & evictio debetur, ut distinguit idem met Test. *in l. cum Pater* 79. *§. evictis*, & ibi gloss. *ff. de l.* 2. tradit Valasc. *de partit. cap.* 37. *n.* 17.

Vel non procedit, quando constat de contraria voluntate Testatoris; ex enim concurrente, ut in hoc casu, debetur evictio etiam in prælegato facto uni ex filiis, Ruin. *consult.* 16
215. *n.* 14. *lib.* 1. Caballin. *de evict. §.* 4. *num.* 23. *& vers. Ego scio*, Guzman. ubi supra *d. q.* 25. *n.* 25. *cum seqq.*

Denique quod objiciebatur de defectu intimationis molestiarum a Camera illatarum, visum fuit non attenden. cum satis notorium sit, ad illas evitandas causam fuisse bene defensam, itaut meliores non potuissent D. Carolo defensiones competere, ut videre est ex decisione, & sententia desuper emanata, ac etiam ex Card. de Luca *de Offic. Rom Cur.* ubi plene materia examinatur, & discutitur.

Cæterum hæc degustasse dicebant DD. ad faciliorem resolutionem causæ, cum cæteroquin omnes exceptiones a Carolo oppositæ, ut requirentes altiorem indaginem, non mereantur considerari in hoc executivo judicio vigore obli- 17
gationis Cameralis agitato, pro quo capta fuit præsens resolutio, utraque parte informante.

R. P. D. URSINO.

Spoletana Bonorum.

Lunæ 3. Martii 1687.

ARGUMENTUM.

In divisione verba quæ præseferunt donationem, non immutant contractum divisionis, sed resolvuntur in pactum de non petendo.

SUMMARIUM.

1 *Verba donationem præseferentia in divisione apposita non immutant naturam contractus divisionis, sed resolvunt in pactum de non petendo.*
2 *In diversis non fit illatio.*
3 *Non potest contractus pro parte approbari, & pro parte reprobari.*

DECISIO XII.

Quamvis hodie in gradu appellationis ad me interpositæ Andreas, & Dominicus fratres de Mautis duplici ex fundamento suadere conarentur infirmationem sententiæ Rotalis a Reverendiss. D. meo Decano prolatæ quoad normam decisionis coram eodem editæ 1. Julii anni præteriti definitum fuit portionem P. Silvestri esse detrahendam ab hæreditate Jo. Baptistæ, habito respectu bonorum in divisione illi obventorum, sicuti minus faciendam esse novam divisionem: altero scilicet, quod tametsi in divisione jam facta Carolus, & Paulus eorum authores sortiti fuerint partes pinguiores bonorum, & Joanni Baptistæ alteri ex dd. fratribus minima illorum pars obtigerit; attamen exinde non consequatur, quod in detractione modo facienda portionis fideicommissariæ P. Philippi haberi debeat ratio ad bona duntaxat in eundem Jo. Baptistam affecti-

effective perventa; nam cum literaliter in contractu d. divisionis conventum fuerit, quod totum id, quod plus uni delatum sit, per irrevocabilem inter vivos donationem censeri debeat ab altero fratre condividente elargitum, major utiq; pars quæ Paulo, & Carolo obtigit, eisdem acquisita dicitur vigore præfatæ donationis, qua stante Joannes Baptista ejusque hæredes exceptione inæqualitatis, seu cessionis hodie amplius juvari non possint: Altero autem quo in casu evictionis provenientis sive ex dato, sive facto alieno, vel proprio ipsorum condividentium, damnum pro tertia parte ab unoquoque ex ipsis esset reficiendum. Unde sicuti, si tertius portionem P. Silvestri evicisset, hæreditas Jo. Baptistæ absq; ulla exceptione teneretur pro integra tertia parte d. fideicommissi, quamvis longe inferior portio bonorum eidem obtigerit; ita pari pacto pro integra tertia parte ad concurrendum dicatur obstricta in præsenti casu, quo Andreas, & Dominicus ad fideicommissum P. Silvestri vocati, d. portionem fideicommissariam, quæ in Jo. Baptistam devenit, sibi ipsius evincunt.

Nihilominus quia his minime obstantibus Justitia Rotalis sententiæ ex rationibus, ac fundamentis deductis in decisione prioris Instantiæ apparuit undique solida, & inconcussa stabilitate munita, ejusque validitas controversa non fuit, DD. confirmandam sententiam esse pro jure, & neque censuerunt non hæsitanter.

Denuo quippe observarunt, quod quarta pars fideicommissi a P. Silvestro ordinati, quam modo fratres de Mauris vindicare prætendunt ab hæreditate Jo. Baptistæ, detrahi non possit, nec debeat a portione illa bonorum, quæ eidem obvigit in divisione facta cum fratribus secundum verum valorem eorundem bonorum, nunc rursus æstimandorum, & mensurandorum; sed habito quidem respectu ad valorem bonorum de tempore d. divisionis illi obventorum, tametsi quarta ista pars ex ejus portione sit detrahenda, non adæquat ratam, quam pro complenda d. portione fideicommissaria restituere teneatur hæreditas Jo. Baptistæ. Siquidem cum illud quid minus quod deficit in portione Jo. Baptistæ, accesserit portionibus Caroli, & Pauli, qui majorem bonorum partem per divisionem consecuti fuerint, idque ipsum modo possideatur ab Andrea, & Dominico illius hæredibus, frustra hi nunc petunt id, quod intus jam habent, ut bene ponderat Rota in decisione hujus causæ edita prima Julii anni præteriti cor. Reverendiss. D. meo Emerix.

Neque admiserunt priorem exceptionem desumptam ut supra ex conventa inter fratres remissione, sive donatione majoris quantitatis bonorum inter se divisorum; quandoquidem cum hujusmodi essentialitas cohæreat contractui divisionis bonorum, ibiq; id appositum reciproce dignoscatur pro bono pacis ad confirmandam divisionem, ne scilic. sub prætextu inæqualitatis possent inter fratres suscitari nova jurgia, & contentiones, aptum quidem non est ad immutandam naturam ipsius divisionis, cui uniee famulatur faciendo illam transire in contractu veræ donationis; sed resolvitur juxta mentem ipsorum contrahentium in pactum de non petendo, nec dando de inæqualitate divisionis, ut præter plures Doctor. relatos *in dec. prioris Instantia*, §. *fin.* tradit Palma Jun. *allegat.* 145. *n.* 5.

Nec demum magis faciendum subdebant de argumento deducto in evictione intentanda per tertium. Quoniam illud non procedit quoad ipsos fratres de Mauris, qui cum ex jam dictis in portionibus obventis Carolo, & Paulo eorum Authoribus, consecuti jam fuerint pinguiores portiones omnium bonorum divisorum, sicque etiam majorem partem ratæ fideicommissariæ P. Silvestri, non possunt modo nisi ejusdem residuum a Jo. Baptista, sive illius hæreditate prætendere, ut communiter evictio intentata non nisi pro hac residuali rata exerceri potest; quæ sane ratio militat respectu tertii evincentis: posita autem diversitate rationum inter unum casum, & alium, cessat sine dubio paritas illationis, ut
2 consuluit Anan. *cons.* 22. *n.* 2. Castrill. *contr. lib.* 2. *cap.* 2 *c.* 4. *n.* 166. *& 168. & seqq.* & Rota *dec.* 633. *n.* 21. *p.* 18. *rec.*

Vindicata igitur ab objectis priori parte Rotalis sententiæ, clare quoq; effulsit justitia ejusdem quoad alteram partem, ubi quatenus detractio portionis P. Silvestri fieri non velit modo superius expresso, decernitur deveniendum esse ad novam omnium bonorum divisionem rescissa in totum, & improbata antiqua divisione, ne alias unus, & idem contractus diverso jure censeatur, illumque fas sit favorabili parte acceptare, & in altera minus utili reprobare, contra ea, quæ docent Bald. *consult.* 22. *sub n.* 1. *vers. quia istud negotium lib.* 2. Surd. *cons.* 576. *n.* 31. & Rot. *dec.* 541. *n.* 17. *p.* 18. *rec.*

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. BENINCASA.

Romana Divisionis Vineæ seu Viridarii.

Lun. 13. *Febr.* 1689.

ARGUMENTUM.

Præscribitur modus, cum quo judex debet procedere in divisione inter compossessores, qui petant prælationem in eadem re quæ dividi debet.

SUMMARIUM.

1 *Communio inter compossessores solet ut plurimum parere dissidia.*
2 *Injustitia semper obstat, ne causa transeat in judicatum.*
3 *In divisione ea quæ commode dividi non possunt, sub licitatione inter compossessores ponuntur, ut majori oblatori remaneant refecto pretio socialis portionis.*
4 *Quælibet res præsumitur divisibilis.*
5 *Divisio rei quæ absque detrimento fieri nequit, per judicem demandari non debet.*
6 *Prædium rusticum est de sui natura divisibile.*
7 *Accessorium non potest sub diversa Principalis determinatione venire.*
8 *Enunciativa probat contra enunciantem, qui illam nequit impugnare.*
9 *Judicis tribuitur arbitrio in decernendo modo divisionis rei communis.*
10 *Et valet etiam alteri ex condominis aliquando totam adjudicare.*
11 *Id tamen procedit, si quilibet ex condominis rei petat adjudicationem.*
12 *Licitationi locus est, quando alter ex compossessoribus vile pretium offerat.*
10 *Ac etiam quoties condomini ad æqualem oblationem parari altercantur.*

DECISIO XIII.

Dominus Tibetius, & Petrus possidentes communem fundum ad usum Viridarii, ut primus ex eis prætendebat, seu potius simplicis Vineæ, juxta sensum alterius cum in antiquæ possessionis communione, quæ ut plurimum dissidiis ansam præbet inter compossessores, ut agnovit Papinianus *in leg. cum Pater* §. *Dulcissimis*, *ff. de l.* 2. permanere amplius non possent, Tibetius a Petro provocatus ad divisionem cor. A.C. Cavalerino sententiam favorabilem obtinuit, qua mediante, attenta individuitate fundi, totus ei fuit adjudicatus refecto tamen pretio alterius ratæ consocio. Sed postmodum delata causa per appellationem ad Rotam, & lapsis fatalibus, cum hodie proponerem, *An constaret de re judicata*, seu potius, *cui adjudicandum esset corpus controversum*, prodiit negativa resolutio quoad primam partem stante injustitia sententiæ, quæ semper obstat, ne causa transeat in judicatum, *cap. ex literis*, ibique Felin. *de restit. in integr.* Bart. & DD. *in l.* 4. §. *Condemnatum*, *ff. de re judic.* 2
Et quoad secundam, licet non dubitaretur de qualitate rei indivisibilis, non tamen visum fuit locum esse simpliciter adjudicationi, sed inhærendum temperamento, quod in similibus casibus utendum fore monuit Imperator *in l. ad officium*, *C. comm. divid.* ut scilicet præmissa licitatione fundi, de quo contenditur, majori oblatori, ille remaneat refecto pretio socialis portionis, quam praxim communiter in his terminis servari testantur Antonius Faber. *lib.* 3. *C. comm. Divid. tit.* 26. *definit.* 3. Covar. *var. resol. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 10. Felic. *de societ. cap.* 39. *n.* 87. Michalor. *de fratr. c.* 38. *n.* 32. Ciroc. *isp.* 67. *n.* 83. late Amat. *resol. for.* 77. *n.* 9. Thorus *compend. dec. verb. divisio*, Capic. *dec.* 36. *n.* 1. Gratian. *dec. March. dec.* 109. *n.* 25. 3

Quod attinet ad individuitatem fundi, in quo multum informatores insudabant, parum DD. defatigavit, quia licet pluralitas fontium domus contradistinctæ, in longum protracta amplitudo viarum, lata denique extensio Jugerum, quibus illud componitur, commodam ejusdem subdivisionem suadere viderentur, cum alias de sui natura res quælibet sit divisibilis, juxta mentem Philosophi, cui adhæret Batt. *in l. si is cui n.* 8. *lib.* 3. *ff. de servit.* & dixit Rota cor. Cavaler. *dec.* 7. *n.* 2. 4

Attamen in accessu ad locum differentiæ ob hanc causam facto, contrarium manifeste apparuit; quia cum absq; considerabili detrimento pretii præfata singularum partium subdivisio fieri non posse compertum fuerit, validum insurgit argumentum individuitatis rei, per quod judex movetur, ut a petita divisione abstineat, & illam petentes rejiciat, Bald. *in l. Arbor* §. *Vestibulo*, *ff. comm. divid.* Ruin. *cons.* 549. 5
num.

n.8. *lib.4.* Vamesius *cons.4. num.8.* Tiraquel. *de retract.* §. 1. *Gloss.* 11. *n.15.* Cabed. *dec. Lusitan.* 102. *n.* 8. *p.1.* & Rota coram Merlino *dec.625. n.6.*

Parum relevante, quod cum fundo controverso unica re-
periatur Vinea satis ampla, haberi debeat tanquam corpus
6 rusticum, quod est de sui natura divisibile, Rota *dec.* 199.
n.11. & dec.287. n.2.p.18. rec. Quoniam cum hæc accesso-
ria sit, & quasi membrum corporis ex sui descriptione nobi-
lis, & deliciosi, non potest sub diversa determinatione ve-
7 nire, ad text. *in l.1. §. Actus, ff. de serv. rust. præd.* ibique
Alex. quod impugnare Petrus non valet, quin in emptione
ejusdem hoc admisit, dum stipulatus fuit cum enunciativa,
quod fundum venditum esset ad usum Insignis, & ad Viri-
datii delicias potius destinatum, quam ad utilitatem, opti-
me Genua *de verb. ennunciat. lib. q.4. n.92.* Rota cor. Buratt.
8 *dec.690. n.8.* & cor. Cerro *dec.190. n.7. & seqq.*

Verum DD. admisso quoque fundo pro indivisibili, non
exinde sequi censuerunt, quod ad jam factam adjudicatio-
nem favore Tiberii citra injustitiam deveniri potuerit.
Quamvis enim in hac materia totum tribuatur Judicis ar-
9 bitrio, Aretin.116. *n.4. in fine* Menoch. *de arbitr. lib.2.cen-
tur.2. cap.* 123. *n.6.* Magon. *dec. Florent.* 46. *n.* 2. itaut et-
iam alteri ex condominis possit totam aliquando adjudica-
re rem controversam, Dec. *cons.* 15. *n.38. lib.* 1. Fontanell.
10 *de pact. clausul.4. gloss.9. p.2. n.75. volum.* 1. Franch. *dec.*160.
aliique *in contrarium adducti*; non tamen hoc procedere
dicebatur, ubi inter eosdem condominos super prælatione
sit contentio, & quilibet ex compossessoribus communis
rei adjudicationem petat; tunc enim semper injusta dicitur
11 sententia, quæ illam potius unius, quam alterius favore
omissa licitatione decernit, text. est expressus *in l. 1. & in
l. Ad officium*, ubi Bart. & Bald. *C. comm.* Barbos. *super eod.
text. n.6.* Velasc. *de partition. c.* 22. *n.* 17. Guttierez *de ju-
ram. par. 1. cap.58. n.20.* Ciroch. *discept.* 68. *n.*80. Capyc.
dec.68. n.1. Grat. *dec. March.* 169. *n.26.*

12 Non subsistente replicatione, quod licitationi tunc solum
locus sit, quando alter ex compossessoribus vile pretium of-
ferat comparative ad veram æstimationem rei, Cancer. *var.
res. lib.3. cap.* 13. *n.* 10. Faber. *in C. lib.* 3. *tit.* 27. *de fin.* 13.
Barz. *dec.*100. aliique adducti pro Tiberio; Quoniam cum
semper occurri debeat præjudicio compossessoris, non solum
quando oblatio facta non æquaret justum pretium rei con-
troversæ, hujusmodi juris remedio provisum fuit, sed & et-
iam quoties ad æqualem oblationem parati altercantur con-
domini super prælatione, ne quos conditio pretii, & posses-
sionis jus fecit æquales, æqualis æquali subjaceat judicantis
13 arbitrio, ad tradita per Bart. & Bald. locis supra citatis,
quos sequuntur Fontanell. Felic. Michalor. Amat Guttier.
Velasc. Ciroch. Grat. aliique omnes jam supra relati.

Et ita utraque &c.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Auximana Divisionis.

Lun. 22. Junii 1693.

ARGUMENTUM.

Inter Hæredes ad petitionem unius fieri debet divisio non obstante pacto de non dividendo, & longissimo tempore, ac etiamsi bona sint sub lite, & ab altero prætendantur ad se spectare.

SUMMARIUM.

1 *NEmo invitus cogitur stare in communione.*
2 *Et locus est divisioni, non obstante quocunque longissimo tempore.*
3 *Divisio peti potest, non obstante pacto de nunquam dividendo.*
4 *Divisio debet concedi non obstante, quod bona prætendantur illius qui dividere renuit, ut pendente lite neque is qui actum compossidet, valeat sejunctim fructus percipere.*

DECISIO XIV.

DOmini responderunt locum esse divisioni per Ludovi-
cum petitæ Bonorum, quæ ipse in communi possidet
1 cum Metello, quia nemo invitus cogitur stare in commu-
nione, ad Text. *in l. fin. C. commun. divid.* Rot. *dec.50. n.1.*
coram Buratt. *& dec.69. num.* 15. cor. san. mem. Alex. VIII.
2 non obstante lapsu cujusvis longi temporis, ac etiam pacto,
seu prohibitione, si forsan adessent, de non dividendo in
perpetuum, quia hoc Judicio cessat longi temporis præscri-
ptio, juxta Text. *in leg. Unus individuum, Cod. in quibus
caus. cess. long. temp. præscript.* Surd. *cons.* 260. *num.9. &* 10.
cor. san. mem. Alex. VIII. ac pactum, seu prohibitio de per-
3 petuo non dividendo non sustinetur, ad Text. *in l. in hoc Ju-
dicium, §. si convenit, ff. comm. divid.* Alex. *in l. si non sor.*

rem, §. Si centum n.5. ff. de condict. indebit. Rom. *cons.* 13.
n.2. Felic. *de Societ. cap.32. n.35.* Rot. *in sæpe d. dec.96. num.
35. &* 16. cor. san. mem. Alex. VIII.

Non obstat fideicommissum super præfatis bonis per ipsum
prætensum, tum quia illud rejectum fuit per sententiam A.
C. ac etiam per Decisionem in nostro Tribunali editam sub
die 1. Julii 1678. cor. me impressam inter rec. *dec.287. p.19.*
tum etiam quia ex causa fideicommissi divisio controverti
nequit ei, qui de facto possidet, ad hoc ut saltem pendente 4
illius discussione, liceat ipsi sejunctim a fideicommissario
compossessore fructus suæ possessionis agnoscere, ad tradita
per Modern. Forolivien. *consult.72. n.72. & seqq. lib.2.*

Et ita &c.

R. P. D. BENINCASA.

Romana Residui Dotis.

Luna 3. Decemb. 1691.

ARGUMENTUM.

Hæres non potest factum defuncti impugnare; si tamen plures essent hæredes, pro virili unusquisque teneretur factum prædictum servare, ita ut pro alia rata possit actio contra cohæredes exerceri, dummodo tamen non agatur de facto individuo, ut esset declaratio per defectum pro veritate emissa, vel pactum de non petendo ab eodem defuncto stipulatum.

SUMMARIUM.

1 *DEclaratio facta, quod pars dotis fuerit scripta ad majorem honorificentiam, non importat recessum a præcedenti promissione, sed patefacit veritatem, & ideo valet, & servari debet.*
2 *Præsertim, si declaratio sit adminiculata ex geminatione actuum, ex sagacitate viri, & solito tradendi dotes aliis filiabus nuptis.*
3 *Factum Auctoris causam habens ab eo, impugnari non potest.*
4 *Hæres non potest arguere defunctum de mendacio.*
5 *Hæres etiam beneficiatus intra vires hæreditarias factum defuncti servare tenetur.*
6 *Hæres pro medietate servare tenetur factum defuncti pro medietate; pro alia vero impugnari potest, & etiam contra cohæredem agere.*
Declara, ut vera sint hæc omnia in re dividua, secus in servatione facti individui, n.7.10. & 11.
8 *Servatio declarationis, quod pars dotis sit ad pompam reputatur factum individuum.*
9 *Servatio promissionis de non petendo est factum individuum.*
12 *Obligatio quæ continet promissionem de rato, tanquam individua operatur, ut cohæres illam prætendens impugnare, ipse solum in solidum teneatur.*
13 *Eo fortius, si promissio respiciat Personam tantum cohæredis.*

DECISIO XV.

COntracto matrimonio inter Carolum Seniorem de Aste & Aureliam Costam, Octavius istius Pater dotem promisit sc.16000. auri stamparum, quam paulo post declaratum fuit per apocham privatam inter ipsum, & Joannem Baptistam sponsi Genitorem, ab initio solum constitutam fuisse in sc. 14. mill. similibus, & reliqua bis mille addita ad pompam & majorem honorificentiam matrimonii, sub reciproca obligatione illa non petendi, nec repetendi, adjecta insuper defensionis promissione in casu, quo molestias supervenire contingeret.

Verum hac declaratione non obstante post subsecutum obitum Joan. Baptistæ fuit dubitatum in Rota ad instantiam prius dd. Conjugum, ac deinde Mauritii eorum filii, an scuta duo millia pro residuo dotis Aureliæ deberentur, vel ne, & cor. Meltio affirmativa prodiit resolutio, ut ex decisionibus nuper impressis 192. *part. 9. &* 252. *p.* 12. *recent.* a quibus postmodum in gradu appellationis fuit recessum cor. cl. mem. Card. Cerro, *ut in dec. inter suas* 526. *&* 647. Hinc Carolus junior longum post silentium paternæ inhærens prætensioni, novum promovit Judicium contra Benedictum de Aste alterum cohæredem Joann. Baptistæ pro reintegratione medietatis damni, prout asseruit, passi ex supra d. declaratione: Quapropter pulsatis per Reum conventum hæredibus præfati Octavii promissoriis pro liberatione ab illatis molestiis, orta est inter eos triangularis controversia, ad cujus determinationẽ suffectus ego in locum Card. Cerri proposui dubium, an esset standum vel recedendum a decisis sub die 7. Junii 1660. vel hæreditas Joannis Baptistæ de Aste teneatur, & pro qua summa, itaut sit relaxandum mandatum pro liberatione a molestiis contra bona hæreditaria

Octavii Costæ sen. & DD. prætermissa discussione primæ, ac ultimæ partis, utpote a secunda dependen. quod ad istam negative responderunt.

Moti sunt propter incompetentiam actionis a Carolo intentatæ, quia licet revera dos promissa fuerit in scutis 16. mill. ut dictum est, attamen ex eis scut. 2000. apposita demonstrantur pro majori honorificentia matrimonii, quemadmodum paulo post declararunt utriusque Conjugis Genitores; quæ declaratio cum non importet recessum a præcedenti promissione, sed duntaxat patefaciat veritatem rei gestæ, ac intentionem contrahentium, conqueri de ea non
1 potest Carolus, non secus ac si fuisset adjecta in limine matrimonialis contractus, Valasc. *consult.* 254. *n.* 1. Rot. cor. Buratt. *dec.* 775. *ex n.* 1. coram Duran. *dec.* 92. *sub num.* 10. *&* coram Royas *dec.* 125. *n.* 1. *& seqq.* & præcise contra Avum Actoris dictum fuit *in rec. dec.* 495. *n.* 10. *p.* 9. & cor. Bich. *dec.* 99. *n.* 9. *cum seqq.*

Fortius quia plura concurrunt adminicula suadentia ipsius apocæ veritatem, sive ad hunc effectum considerent qualitas Joannis Baptistæ, viri alioquin sagacissimi, qui verisimile non est, quod oscitanter permiserit adeo notabilem diminutionem dotis in præjudicium sui ipsius filii, & descendentium, sive etiam attendatur geminatio ejusmodi declarationis, quæ subsequente reperita legitur, tam in Apocha, quam in instrumento quietantiæ, sive deniq; habeatur respectus ad sortitum Dotantis, qui similem dotem assignavit, scuta scilicet 14. mill. cæteris ejus filiabus, & respective sororibus ejusdem Anteliæ, quæ singula ponderavit Rota in
2 præteritis decisionibus causæ, & signanter *in d. dec.* 495. *ex n.* 15. *p.* 9. & cor. Bich. *dec.* 99. *n.* 10. *& seqq. in decis.* 3. *&* 99. *eadem p.* 9. & cor. Royas *dec.* 125. *per tot.*

Accedente potissimum divisione bonorum Joannis Baptistæ communis Auctoris, quæ facta olim fuit de ordine Cardinalis Verospii executoris Testamentarii, cum amplissimis facultatibus in Testamento Joannis Baptistæ deputati per eximium Jurisconsultum tanquam in Arbitrum, & Arbitratorem electum inter Carolum seniorem, Mauritium ejus filium, & equitem Franciscum Bonaventuram, in laudo nanque per ipsum edito dd. Conjugum creditum firmatum est in sc. 14. mill. duntaxat, cum relatione ad Instrumentum quietantiæ, in quo de verbo ad verbum reperitur inserta apocha sæpe dictæ declarationis; ac propterea dum Carolus senior approbavit dotem in d. minori summa, illam recipiendo absque ulla protestatione, satis præcipue indicavit, ejusdem apocæ subsistentiam non amplius in dubium
3 revocari per Carolum Juniorem ab eo causam habentem, *vulg. leg. cum a matre, Cod. de rei vendicat. cum concordan.* per Rota cor. Card. Celso, *dec.* 291. *sub n.* 12.

Cæterum, ubi etiam dos usque ab initio in majori summa constituta fuisset, adhuc non videbatur DD. exercibilis actio contra Benedictum de Aste, qui una cum Actore coæqualem habet titulum hæreditarium Joannis Baptistæ consitentis; unde istius factum subsecutum, ab eorum aliquo impugnari non valet, cum alias esset redarguere defunctum de mendacio, quod hæredi non est permissum, ut in Ant. *de*
4 *jur jur.* Rota coram Buratt. *dec.* 799. *n.* 3. & cor. san. mem. Alexand. VIII. *dec.* 167. *n.* 3.

In nihilo refragante, quod hæreditas utrinque adita fuerit cum beneficio Legis & inventarii, quia tale beneficium preservat quidem a damno, ne teneatur hæres supra vires hæreditarias; sed cum istæ adhuc suppetant in præsenti casu ob notoriam opulentiam hæreditatis, sane inventarium non prodest ad effectum, ne cogatur ille servare factum defuncti,
5 tam circa res hæreditarias, quam intra earum vires, juxta receptam DD. sententiam, de qua Spada *cons.* 9. *n.* 30. *&* 31. *lib.* 1. Surd. *dec.* 30. *n.* 13. *&* 14. Rot. cor. Loduv. *dec.* 411. *n.* 6. *&* 7. ibique Add. *n.* 15. *& in rec. dec.* 224. *n.* 5. *p.* 18. *rec.*

Nec magis relevat, quod Actor sit hæres in sola medietate, & sic pro virili tantum servare debeat factum Actoris, & pro alia possit agere contra hæredem, ad tradita per Crass. *in*
6 *§. hæreditas p.* 12. *n.* 20. Rot. *dec.* 413. *a n.* ad *n.* 26. *p.* 9. *& dec.* 59. *n.* 11. *&* 12. *p.* 11. *rec.* & cor. Bich. *dec.* 461. *ex n.* 20. Quoniam pro remotione hujus objecti, ubi resideret totius causæ pondus, placuit distinctio, quod aut agitur inter creditorem defuncti, ejusque hæredes, & factum ab eo promissum, & de per se dividuum; & tunc creditor urgere nequit hæredes insolidum pro solutione, licet ad factum posset, sed tantum pro portione hæreditaria; ea quidem ratione, nam pro ea-
7 dem rata quilibet ex hæredibus repræsentat defunctum, & ad implementum promissionis tenetur, & non ultra, *l. prima & 6. C. de hered. & act. l. prima, C. si cert. pet.* & in his terminis procedunt auctoritates in objectu allegatæ.

Aut agitur inter ipsos cohæredes, prout præsens versatur controversia, & factum seu promissio defuncti est omnino individua, qualis hic reputatur sumpta confessio, & decla- 8
ratio, ad tradita per Mancin. *de confess. cap.* 1. *n.* 11. ac per Rota *dec.* 453. *n.* 1. coram Buratt. Præsertim cum roborata apparet pactio etiam non prætendendi ultra summam in 9
declaratione contentam, quod pariter individuitatem ostendit, ex allegat. per Capon. *de stipulat. disp.* 10. *q.* 6. *sub n.* 22. *&* 24. & in puncto respondit Rota cor. Card. Cerro *dec.* 516. *n.* 4. & tunc si unus ex hæredibus promissionem observare volit altero repugnante, quamvis quoad interesse solvendum etiam hæres adimplens pro hæreditaria portione teneatur; nihilominus respectu hæredis contravenientis, totum id, quod alter solvit, potest ab eo repetere, quia culpa unius alteri non debet obesse; juxta Text. *expres. in l. a.* 10
§. Item si in facto, ubi gloss. *verbo coheredes, & verb. probant*, & scribentes communiter, *ff. de verb. oblig. & in l. eadem, §. Cato*, ubi Bart. *sub n.* 11. Ruin. *n.* 4. 4. *& in* 2. *repet. n.* 20. *eo item tit.* Castr. *in cons.* 167. *sub n.* 1. *lib.* ... Gratian. *discept.* 493. *ex n.* 1. ibi quæstiones Adden. *sub num.* 2. & prosequitur Rota cor. Card. Cerro, *d. dec.* 516. *n.* 4. *& seqq.*

Applicando itaq; promptam distinctionem ad casum nostrum, cum solus Carolus contraveniat facto defuncti, esto etiam, quod circa id versetur aliquid ipsius interesse, non exinde tamen prætendere valet divisionem actionis per portiones viriles, dum in obligationibus, facti, & non petendi, ut præmissum est, & ille solus tenetur insolidum, qui 11
contravenit, & cohæres ab illo potest damnum repetere, ejus culpa, & facto causatum, ex allegatis.

In quam sententiam facilius DD. inclinarunt ex geminis facti circumstantiis in decisione individuitatis assumptam validissime corroborantibus. Altera scilicet, quod Joannes Baptista ultra declarationem, & obligationem respective superius enunciatam, etiam de rata promisit, ac proinde Carolus Junior, qui ratum habere non vult, insolidum, & solus tenebitur, ut monet Jurisconsultus *in l. inter cohære-* 12
des, §. si quis stipulatum fuerit, ff. famil. ercisc. ibi: *Si quis stipulatus fuerit Titium heredemque ejus ratum habiturum, & Titius pluribus heredibus relictis decesserit, eum solum teneri, qui non habuit ratum, & in decisione, l. Cato, circa finem*, ibique gloss. *verb. solus, & verb. tenebitur*, Jas. *n.* 37. & Alciat. *n.* 37 *ff. de verb. oblig.* Capon. *de stipul. disp.* 19. *q.* 6. *n.* 25. Fabr. *de conject. leg.* 3. *cap.* 7. *n.* 13. Merend. *contr. jur. leg.* 1. *cap.* 12. *a n.* 16.

Alia vero, quod hæc promissio non fuit indefinita, & generalis, quod nempe ipsius hæredes indistincte ratam essent habituri, sed tantum restricta ad personam Caroli senioris, ad quem dos pertinebat, & a quo causam habet Carolus Junior, qui modo agit. Unde tanquam respiciens unius personam tantum, eo certius individua evasit, & cum eadem individuitate transivit implementum ad eundem Actorem, qui solus Carolo seniori ejus Avo successit, late Bellon. *de jur. accresc. cap.* 6. *q.* 21. *sub n.* 33. cum pluribus seqq. Capon. *de stipul. d. disp.* 1. *q.* 6. *n.* 27.

Et ita, partibus hinc inde informantibus, conclusum fuit, &c.

R. P. D. P I O.

Romana seu Spoletana Censuum.

Luna 25. Junii 1696.

A R G U M E N T U M.

Argumento non indiget, cum liqueat ex brevi summario quid in decisione contineatur.

S U M M A R I U M.

1 H*Æres qui in termino sibi assignato rationem non reddidit, licite in bonis propriis condemnatur, & n.* 3.

2 *Licet Heres teneatur pro ejus virili, si plures adsint heredes, nihilominus in præstatione facti tenetur insolidum.*

D E C I S I O XVI.

DUm relaxavit Mandata A.C. Thomatus favore Bernardini, aliorumque Hæredum Fideicommissariorum quondam Laudiæ; alterum adversus Paulum de Benedictis pro renovatione Fidejussorum ad formam pacti stipulati in Instrumentis impositionum Censuum, de quibus agitur; alterum vero contra bona Hæreditaria quondam Pauli Senioris pro fructibus eorundem Censuum decursis, & non solutis: quæ subinde respectu Hæreditatis Josephi exequi decrevit contra personam, & bona propria dicti Pauli Junioris. Cumque idem Paulus appellationem interposuerit, causamque mihi committi curaverit, proposui

hodie

hodie dubium: *An Exequatur A.C. sit exequendum, & novum sit relaxandum;* quod in omnibus favore Bernardini insormantis resolutum fuit.

Validitas enim dicti *Exequatur* patet ex Actorum revolutione, & justitia resultat ex eo, quod cum Paulus intra præfixum terminum rationem reddere neglexerit de bonis hæreditariis Pauli Avi principalis Debitoris Censuum, cujus ipse ac Hæres mediatus, utique de proprio tenetur, & merito contra illius personam, & bona ab A.C. *Exequatur* relaxatum fuit, Rota *dec.* 562. *n.* 20. & *dec.* 650. *n.* 9. cor. Bich.

Et quidem exequendum venit pro tota summa fortium censuum; namque licet Paolus Senior duos reliquerit hæredes, Carolum nempe, & Josephum, quorum unusquisque in actione personali pro virili tantum adstringi posset; attamen cum non procedat in particulari casu, in quo relaxatum fuit Mandatum ad factum pro renovatione Fidejussorum, quod cum sit individuum, inducit obligationem solidalem inter cohæredes, adeout contra quemlibet eorum, vel ejus Auctorum dirigere possit actionem, ut in puncto Rota *dec.* 696. *n.* 5. & *per tot.* p. 18. *rec.*

Neque dubitandum est de justitia respectu fructuum censuum, quia pro medietate certum est, quod Paulus tenetur ex persona Josephi; respectu vero alterius medietatis, pro qua Dominis visum fuit novum *Exequatur* esse relaxandum, ubligatus erit ex persona Caroli, nisi tamen intra competentem terminum, præfigendum juxta stylum nostri Auditorii, de bonis hæreditariis dicti Caroli rationem reddiderit, ut alias respondit Rota in Terracinen. Censuum 18. Fe-
3 bruarii 1685. §. *fin.* cor. R.P.D. Molinea. Et ita unica &c.

R. P. D. P I O.

Romana seu Spoletana Censuum.

Lunæ 4. Februarii 1697.

Confirmatur præcedens decisio.

S U M M A R I U M.

1 *A Ctorum validitas ex actorum revolutione probatur.*

2 *Via executiva spatio triginta annorum præscribitur.*

3 *Præscriptio completa contra primos fideicommissarios non valet obesse aliis sequentibus in gradu ex propria persona vocatis.*

4 *Via executiva non dicitur præscripta, si lapsus temporis præscribere non valuerit creditum.*

5 *Mandatum relaxatum contra bona hæreditaria debitoris, debet exequi contra Personam, & bona hæredis, si hic in termino eidem præfixo rationem non reddiderit de bonis hæreditariis, inventariumque non exhibuerit.*

6 *Hæres non tenetur, nisi pro ejus virili, erga creditores hæreditatis.*

7 *Limita, si in eum tota consolidata extiterit hæreditas.*

8 *Limita iterum in præstatione facti licet in actione personali petiti.*

9 *Sublimita, si loco facti damna, & interesse peterentur.*

D E C I S I O XVII.

RESponsum fuit coram me sub die 25. Junii prox. præt. pro executione gemini Mandati ab A.C. relaxati favore DD. de Angelis, una cum *Exequat.* contra personam, & bona propria Pauli Joan. de Benedictis pro præstatione Fidejussorum, in instrumentis impositionis controversorum censuum conventa, & respective pro fructibus decursis, & non solutis juxta modum & formam expressam in Decisione sub dicta die emanata, nempe Mandatum ad factum pro præstatione Fidejussorum esse exequendum pro tota summa ratione individuitatis facti adimplendi; executivum vero pro fructibus exequi solum debere pro ea parte, pro qua Paulus Junior tenetur ex persona Josephi patris, de cujus bonis hæreditariis intra præfixum tempus rationem non reddidit, cum respectu alterius medietatis dictum fuerit relaxandum esse novum Mandatum, quatenus præfixo eidem alio competenti termino rationem non reddidisset de hæreditate Caroli patrui alterius cohæredis Pauli Senioris censuum venditoris. Verum minime hujusmodi resolutioni acquiescente Paulo Juniore, ipso non sotut mante edita, causam hodie reproposui, & Domini attenta validitate, & justitia mandatorum, & *Exequatur*, non dubitarunt persistere in resolutis.

Iterum quippe validitas resultare visa est ex revolutione
1 Actorum ad terminos vulgatæ *dec. Caputaquen.* 260. *part.* 2.
Nec obumbrabatur, ex quo post lapsum 60. & ultra annorum
2 tum actum fuerit via executiva, quæ solo spatio 30. annorum præscribitur, juxta notata per Gloss. *in l. Sicut, C. de præscript. 30. vel 40. annor.* quia ejusdem executivæ actionis competentia comprobatur ex eo, quod remanserit præscriptum ex præfato temporis decursu, tum quia subjectum erat perpetuo Fideicommisso, quondam Laudia de Angelis ordinato, & solum de anno 1692. favore actorum purificato, ut in eorum *Summario responsionis n.* 2. Quo casu etiamsi probetur inducta præscriptio contra primos Fideicommissarios adhuc eadem non valeret obesse aliis sequentibus in gradu ex propria persona vocatis, quibus interim nondum nata fuerat actio, ad Text. *in l. 7. §. Illud autem C. de præscr. 30. vel 40. annor.* & *l. ult. §. Sin autem sub conditione, C. com. de legat.* & late pluribus coogestis, Rot. in Bononien Juris- 3
patronatus de Ghisleriis 31. Januarii 1695. *Hinc necessariam*, & §. *Reliquum*, confirmata 22. Aprilis ejusdem anni, §. *Nam vel tanti temporis*, cor. me. Tum etiam ex eo, quod filii, & hæredes impositoris censuum proprium agnoscentes debitum, instituerunt de an. 1669. pro illius reductione, quam subinde reportarunt, ut citato *Summario n.* 2. a quo sane tempore usque ad diem instructæ litis anno 1689. cum 30. anni minime effluxerint, lapsum dici nequit tempus sufficiens ad illud præscribendum, & propterea nec dici potest præscripta via executiva, quæ illi cohæret, & eisdem modis inducitur, & respective Interrumpitur, prout cæteræ aliæ actiones crediti principalis inducuntur, ac regulantur, ut observat Carleval. *de judic. lib.* 1. & 3. *disp.* 4. *n.* 21. & *seq.* & post eum optime Rot. in Civitatis Castellanæ Census 3. Martii 1687. §. *Verum neutra*, cor. bo. me. Beninc asa, Fulginaten. Pecuniaria 10. Decembris 1688. §. *Non obstat, & seq.* 4
cor. Eminentiss. Caccia, & in ejus confirmatoria cor. Rev. Manuel, & in Faventina Doris 3 Aprilis 1693. §. *Nec præstat impedimentum*, cor. eadem.

Justitia vero liquet, quia cum Paulus Junior constitutus in mora ad reddendam rationem de bonis hæreditariis Pauli Senioris, cujus ipse est hæres mediatus, contumax extiterit etiam in ipsa exhibitione Inventarii, optime decreta fuit contra ipsius personam, & bona propria executio mandatorum, quæ fuerant relaxata contra bona Pauli Senioris, juxta receptissimam doctrinam Bald. *in l. fin. §. Et si præfatam, n.* 3. *C. de jur. delib.* Ridolphin. *in prax. p.* 1. *cap.* 8. *n.*
251. & *seqq.* Rot. *in rec.* 143. *n.* 3. & *dec.* 921. *n.* 4. *p.* 14. & 5
dec. 42. *n.* 7. & *seq. p.* 17. cum adductis in dec. quæ confirmatur, §. *Validitas enim.*

Nec obstat, quod præfatus Paolus Senior idem obierit relictis quatuor filiis hæredibus, qui conveniri nequeunt actione personali pro tota summa, sed solum pro virili, eo
quia respectu portionis alterius unusquisque reputatur ex- 6
traneus *ad l.* 2. *C. de hæred. act.* Rovit. *disp. jur. select. cap.* 51. 13. & *seq.* Urbano. *in vot.* 7 *per tot. impress.* post dec. Rembold. R.P.D. meus Ansald. *in suo tract. commerc. & mercat. disc.* 65. *nu.* 50. Rot. cor. san. mem. Alex. VIII. *dec.* 48. *n.* 4. & *in rec. dec.* 92. *n.* 5. *p.* 19.

Siquidem animadvertebant Domini objectum procedere solum respectu mandati pro fructibus, quod iterum dictum fuit esse exequendum tantummodo pro ea medietate, pro qua, ut præmisimus, Paulus Nepos tenetur ex persona Josephi Patris, de bonis cujus rationem non reddidit, & pro altera medietate esse præfigendum congruum tempus ad reddendam rationem de hæreditate Caroli; qui Paolus Sen. licet 4. hæredes reliquerit, nempe Josephum, Carolum, Isidorum, Hieronymum, in quos omnes pro quota videatur actio personalis dirigenda, adhuc tamen cum Hieronymus in infantili ætate vita cõcesserit, & Isidorus factus major paternã hæreditatem repudiaverit cum subsecuta approbatione aliorum cohæredum, ut evincitur tum ex alienatione bonorum hæreditariorum, *Summ. Actorum. n.* 2. tum ex petita, & respective obtenta reductione controversorum censuum, *Summ. responsionis eorundem n.* 1. tota hæreditas
consolidata remansit in Josepho & Carolo, qui proinde æ- 7
qualiter tenentur ad debita hæreditaria, quamvis per antea quatuor hæredes extiterint, juxta literalis Text. dispositionem *in leg. ex contractu, ff. de re judic.*

Secus vero respectu mandati ad factum, quod ratione individuitatis optime decerni potuit pro tota summa contra personam, & bona propria soliusmet Pauli Junioris, & individualitas namque facti obligationem solidalem inducit, & operatur, ut creditor experiri possit actionem personalem pro tota summa contra quemlibet ex cohæredibus, ut probatur in priori causæ decisione ex punctuali *dec.* 699. *n.* 5. & *seqq. p.* 18. *rec.* Quæ sane cum loquatur de actione personali, ut perlegenti patet, & ostendunt auctoritates in ipsa adductæ, restringi nequit ad actionem hypothecariam,

quam-

quamvis *sub n.* 16.ex abundanti dicatur, executionem fuisse factam super bonis in solidum obligatis.

Et hinc minus relevat, quod obligationi solidali tantum modo locus sit, ubi obligationes sunt individuæ petitione, & solutione, at non ubi sunt individuæ petitione, solutione vero dividuæ, in quibus cum interesse divisionem patiatur, hæredes pro eodem in solidum conveniri nequeunt, ut distinguit Rot. *in dec.* 20.*n.*31. *& seq.* cor. Arguell. quam sequitur Rocc. *select. disp. cap.*59. *n.* 12. Quia cum hic agatur ad ipsum factum, & pro ipsius facti executione petatur deponi integram sortem controversorum censuum, ad hoc, ut hæredes impositoris tædio affecti factum ad implendo fidejussores promissos exhibeant, summa petita illius naturam, & conditionem assumit, & propterea quilibet ex cohæredibus ad illa integraliter præstanda obstringitur, quidquid secus dicendum foret, ubi non peteretur factum pronissum, sed ageretur ad damna, & interesse, eo quia illud impletum non fuerit, in quo sensu intelligendæ sunt auctoritates adductæ, ut distinguendo tradunt ex doctrina Bart. *in l.*2.§. *Ex his*, *column.*3. *n.*6.*&* 10. *ff. de verb. oblig.* Grat. *discept.*323.
9 *n.*7. *&* 8. Conciol *de hared. art.*1.*n.*6 to. *& seqq.* Gomez *var. resol. cap.*10. *sub n.*16. *vers. Ex quo infertur*, cum aliis quos refert Rota *in laudata dec.*656. *a n.*5. *ad seqq. p.*18. *rec.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. MUTO.

Romana Prætensorum Attentatorum.

Ven. 8. *Februarii* 1697.

ARGUMENTUM.

Rescriptum signaturæ cum clausula de appellatione retrotrahitur ad diem sententiæ pro irritatione omnium, quæ intermedio facta fuerunt intra decem dies datos ad appellandum, non autem ex post. Hæres tenetur in actione personali pro virili licet invẽtarii beneficio sit destitutus.

SUMMARIUM.

1 *Deliberatio facta post decem dies datos ad appellandum, & nullo existente impedimento non dicitur attentata.*

2 *Rescriptum Signatura de appellatione retrotrahitur ad diem sententia, & omnia medio tempore gesta reddit attentata.*

3 *Declara ut procedat in iis qua facta fuerunt intra decem dies, non in gestis ex post.*

4 *Reintegratio conceditur adversus factum judicis nulliter procedentis.*

5 *Hares actione personali non tenetur nisi pro virili.*

6 *Heres non conficiens inventarium tenetur insolidum pro toto debito favore creditoris.*

7 *Declara ut vera sit conclusio, si heres sit in totum; secus si adsint plures coheredes, quia tunc singuli tenentur non insolidum, sed in virili.*

8 *Renunciatio stricte est interpretanda, & non infertur de una re ad aliam.*

DECISIO XVIII.

PRo fructibus tatæ scut.5000. Cambii, quod alias in majori quantitate scut.8000. contraxerat Marchio Hieronymus de Melchioris cum obligatione insolidum Francisci Mariæ fratris, Sulpitiæ, ac Co. Lucretiæ de Spadis eorundem uxorum favore Marchionis Thomæ de Raggis, in Tribunali A.C. Marchio Ferdinandus de Bonjovannis hæres Horatii memorati Thomæ Cessionarii, mandarumque in summa sc. 628. contra bona hæreditaria præfati Francisci Mariæ reportavit cum *Exequatur* contra personam, & bona propria Com. Philippi, atque Marcelli illius filiorum, & hæredum, paternam hæreditatem adeuntium non confecto Inventario, vigore quorum subhastari, & deliberari curavit commoditatem percipiendi fructus ex locis triginta montium Sancti Petri fideicommissariis antedictæ Co. Lucretiæ, & per Com. Philippum duntaxat possessis, adversus quam deliberationem adita ex istius Parte Signatura Justitiæ, cum mihi causa committi contigerit cum clausula - *de appellatione*, dubitatum fuit sub die 14. Januarii præteriti - *An constet de Attentatis, seu potius de nullitate deliberationis, ita ut sit danda manutentio, seu reintegratio ad loca montium, de quibus agitur*, suspensaque tunc resolutione, tandem hodie negative quoad primam, & affirmative pro reintegratione quoad secundam dubii partem Domini responderunt.

Quod enim attinet ad primam, attentata prætendi non possunt a Marchione Ferdinando commissa in deliberatione hujusmodi, cum eadem secuta fuerit post decem dies datos ad appellandum, & prius quam Comes Philippus recursum petiisset ad Signaturam Justitiæ, quo enim casu, nullo existente legitimo impedimento, procedi potuit ad deliberationem citra aliquem attentatorum incursum, 1
Cap. quoad consultationem 15. *de sent. & re judic.* Lancellot. *de attent. q.*2. *cap.* 2. *limit.* 50. *n.* 200. Scacc. *de appellat. q.* 12. *n.*38. Rota coram Buratt. *dec.* 177. *n.* 4. coram Coccin. *dec.*90. *n.*3 cor. Dunoz. Jun. *dec.* 787. *n.*6. & coram Bichio *dec.*217. *n.* 3.

Non obstante præcitato rescripto Signaturæ Justitiæ *de appellatione* - in hac causa edito, quod cum retrotrahatur ad diem sententiæ, omnia tempore medio gesta reddat attentata, per ea, quæ tradit Rota Buratt. *dec.* 902. *num*..... cor. Duran. *dec.*96. *n.*4. cor. Bichio, *dec.* 422. *n.* 18. in Sonogallien. Capellaniæ Junii 1692. §. *Non obstat*, cor. Eminentiss. Mediolanen. & in Frisingen. Canonicatus super Attentatis 4. Julii 1692. §. *Quæ eo magis* cor. R.P.D. meo Molines; Siquidem conclusio procedit, quando actus geritur intra decennium datum ad appellandum; secus, ut in hypothesi, eodem jam elapso; nam tunc rescriptum Signaturæ nullatenus retrotrahitur, nec actum medio tempore gestum efficit attentatum, nec alias rescriptum esset majoris efficaciæ, quam ipsa appellatio, quæ in hoc casu, nec talem actum redderet attentatum, juxa distinctionem, quam facit Argel. *de legitim. contradict. q.*2. *art.*3. *n.*143. Lancellot. *de attent. p. cap.*11. *n.* 16. & perpetuo servat Rota signanter *in rec.*256. *n.*18. *cum seqq. p.*9. *dec.* 52. *n.* 20. *& dec.*151. *n.*6. *p.* 11. *dec.*103. *n.*18. *cum seq. p.*12. cor. Royas *dec.*372. *n.*18. cor. Bichio, *dec.*21. *n.*16. cor. Dunoz. Jun. *dec.*787. *n.*8. & cor. san. mem. Alexandro VIII. *dec.*389. *n.*16. 2 3

Quo vero ad secundam partem propositi dubii, licet ex his deliberatio prædictorum locorũ Montium dici nequeat attentata, partes nihilominus eam censuerunt esse nullam, proptereaque Com. Philippo spoliato de, commoditate percipiendi fructus ex dd. locis Montium, concedendam esse reintegrationem adversus factum Judicis nulliter procedentis, Rota cor. Greg. *dec.*261. *n.*4. cor. sa. me. Alex. VIII. *dec.*104. *n.*11. *in rec. dec.*411. *num.*24. *p.* 5. & in Melevitana reintegrationis, 3. Decembris 1691. §. *Præsuppositis*, & 21. Aprilis 1692. *in princ.* cor. Eminentiss. Mediolanen. 4

Nullitas sane clarissima emergit, ex quo, cum duo essent hæredes prænominati Francisci Mariæ pro controverso cambio insolidum obligati, nimirum Com. Philippus, & Marcellus fratres, & respective filii, istique in relaxatione tam mandati contra bona hæreditaria illius, quam exequatur contra bona propria fuerint citati, non poterat pro integra summa ejus crediti Marchio Ferdinandus deliberari facere loca Montium Comiti Philippo, uni ex hæredibus, spectantia, ab ipsoque possessa, sed tantum pro virili, ad Text. *literalem in leg.*2. *C. de hære.. art.* Rocc. *disp.* 51. *a n.*3. *tom.*1. plene *in vot.* 7. post dec. Rembold. Rota cor. Arguel. *dec.*20. repetita post Merlin. *de pign. dec.*127. cor. Cerro *dec.* 586 *n*.... *& seqq.* & in Romana Census 6. Aprilis 1693. §. 1. cor. R.P.D. meo Caprara. 5

Absque eo, quod urgeat in contrarium, quod Comes Philippus Patris hæreditatem simpliciter, & sine beneficio legis, & inventarii adiverit, ex quo hæredem insolidum pro toto debito teneri, ex text. *in l fin.* §. *si vero*, *ac* §. *sive autem C. de jur. delib.* observat Rota *in rec. dec.*39. *n.*1. *p.*6. Id procedere posset, si fuisset Patris hæres in totum; secus, ut in hypothesi, quoties existebat Marcellus frater cohæres; nam tunc pro ejus sola portione hæreditatis Co. Philippus poterat conveniri, ex firmatis per Mansf. *consult.*53. *n.*5. Conciol. *de hared. art.*1. *n.*377. *de vot.*7. *a n.* 47. pœnes Rembold. Rota cor. Arguell. *dec.*20. *a n.*7. cor. Zarat. *dec.*6. *n.*17. *cum seqq. in rec. dec.*413. *n.*58. *&* 59. *p.*9. in d. Romana Census 6. Aprilis §. *Etenim quidquid*, cor. R.P.D. meo Caprara. 6 7

Minus subsistit prætensa renunciatio portionis paternæ sibi tangen. per Marcellum facta favore Comitis Philippi in transactione inter eos inita de an. 1680. nam perpenso integro tenore Instrumenti duntaxat, ibi leguntur reservata alimenta ad commodum ipsius Marcelli, quæ ad summum arguere possent solam dimissionem administrationis, non autem renunciationem hæreditatis paternę, quæ exquirit verba clara, & specifica, cum sit stricti Juris, neque inferatur de una re ad aliam, Hond. *consf.*29. *n.*93. *cum seqq. lib.* 1. Rota cor. Merlino *dec.*22. *n.*7. *in dec.*546. *n.*10. *&* 11. *p.*5. *tom.*2. & post Torr. *de pact. futur. success. disc.* 106. *n.*1. *cum seqq.*

Denique nec adversatur, quod Loca Montium, de quibus agitur, pervenerint ad Com. Philippum ex hæreditate Comitissæ Lucretiæ similiter pro hoc cambio insolidum obligatæ, ut propterea ad evitandum inanem circuitum sustineri debeat deliberatio, potissime cum mandatum pro fructibus istius Cambii supponatur etiam relaxatum con-

contra bona hæreditaria ipsius Comitissæ, quoniam Marchio Bonjoannes non habet creditum incontinenti experibile contra bona hæreditaria d. Comitissæ Lucretiæ, quia ipso agente pro restitutione sortis hujus Cambii contra præfata bona, Signatura rescripsit: *Salva medietate Dotis* - ut cum superfit cognoscenda hujusmodi exceptio non potest hoc interim super ejus bonis deliberatio ulla sustineri, & recognito tenore mandati, non apparet contra hæc bona hæreditaria Comitissæ fuisse relaxatum.

Et ita conclusum, utraque, &c.

R. P. D. P R I O L O.

Romana locorum Montium.

Merc. 26. Junii 1697.

Præcedens decisio laudatur.

S U M M A R I U M.

1 *HÆres repræsentat personam defuncti pro ea tantum parte, pro qua est heres.*

2 *Et propterea si plures essent heredes, non tenentur erga creditores, nisi pro virili.*

3 *Limita, si unus ex hæredibus integrum defuncti patrimonium possideret.*

Sublimita, si creditor contra omnes agere curaverit num. 5.

4 *Contra plures hæredes* exequatur *si extiterit relaxatum, omnes pro rata præsumuntur condemnati.*

6 *Hæres non tenetur ad debita, nisi pro ea parte, pro qua est heres, licet Inventarium non confecerit.*

7 *Omissio Inventarii in d. casu nil aliud operatur, nisi quod hæres pro parte debiti sibi tangere teneatur etiam ultra vires hæreditarias.*

D E C I S I O XIX.

PRo fructibus ratæ cujusdam Cambii alias initi per Marchionem Hieronymum de Melchioris cum accessione insolidum Francisci Mariæ, & Marchionissæ Sulpitiæ, & Com. Lucretiæ de Spadis uxorum, obtinuit Marchio Ferdinandus Bonjoannes mediatus cessionarius originarii creditoris mandatum executivum in summa scut. 628. contra bona hæreditaria Francisci Mariæ, una cum *exequatur* adversus personam, & bona propria Comitis Philippi, & Marcelli illius filiorum, & hæredum. Cumque illorum vigore successive deliberare fecerit 30. loca Montium provenientia ex hæreditate Comitissæ Lucretiæ, & unice cantantia in faciem Comitis Philippi unius ex dd. hæredibus; hinc ad illius instantiam interposita appellatione a nullitate, & injustitia præfatæ deliberationis dubitatum fuit cor. R. P. D. meo Muto, an constaret de attentatis seu potius de nullitate deliberationis, itaut danda esset manutentio, seu reintegratio ad loca Montium, de quibus agitur? Cumque, quoad reintegrationem, affirmativa prodierit resolutio, hodie in ulteriori instantia cor. me DD. procedentes cum eisdem fundamentis, quibus innixa fuit præcedens decisio coram R. P. D. meo Muto, censuerunt, illius mandatum esse confirmandum.

De nullitate, & injustitia deliberatiobis satis, superque constare visum fuit ex eo, quod cum prædecessisset Franciscus Maria, si non originarius, saltem principalis debitor hujus Cambii, quidquid sit, an Com. Philippus, & Marcellus illius filii paternam hæreditatem adiverint, quam constat fuisse integraliter occupatam, præviis Mandatis a diversis judicibus relaxatis per Comitissam Lucretiam eorum matrem; adhuc tamen si tales fuissent, quia contra utrunque de tempore, quo destituti reperiebantur curatore, reportatum fuit *exequatur* adversus personam, & bona propria, non potuit creditor sine vitio nullitatis deliberari facere pro toto debito defuncti dicta loca Montium, quæ unice spectabant ad Com. Philippum; quia cum ipse esset unus ex hæredibus debitoris, illum in plus non repræsentat, quam in ea portione, in qua successit ad illius hæreditatem, ut sunt Text.
1 *in l. si adulta C. de hered. action. & in l. cum a matre §. Quod si venditricis, C. de rei vendic.* & tradit Menoch. *cons. 125. n. 3.* & Rot. in Romana residui Dotis 3. Decembris 1691. §. *Nec magis relevat in fin.* cor. bon. mem. Benincasa.

Ideoque, cum plures essent hæredes, non tenebantur erga creditores hæreditarios, nisi pro virili, & ad limites duntaxar
2 portionis hæreditariæ sibi obventæ, ad Text. *expres. in l. pro hæreditario*, ubi Bart. aliique cumulati per Barbos. *C. de hered. action. & l. 1. C. si cert. petat. & l. fin. Cod. si unus ex pluribus heredit. debitor. vel credit.* Gomez *var. resol. tom. 2. cap. 10. n. 3. cum seqq.* Palador. *rer quotid. cap. fin. p. 4. §. 1, n. 11. cum seq.* Merl. *de pign. lib. 2. q. 15. n. 49. & 50.* Grat. *dec. March. 146. n. 2.* Surd. *dec. 90. n. 2. & seqq.* & Christin. *decis. Belg. 20. n. 10. cum seqq. tom. 3.* & Rot. cor. Royas *dec. 268. n. 10.* Penia *dec. 1622. n. 5. & in rec. dec. 64. n. 12. p. 8.* & novissime in d. Romana residui Dotis 3. Decembris 1691. §. *Nec magis relevat*, cor. bo. me. Benincasa, & in Romana Census 6. Aprilis 1693. §. 1. cor. R. P. D. meo Caprara.

Nec adversus hanc theoricam inconcusse amplexam a nostro Tribunali urgere visa est inopportuna series facti deducta a defensoribus Marchionis Ferdinandi, qui ostendere satagebant ex præambula renunciatione inita inter istos duos fratres Philippum, & Marcellum, & ex facto etiam subsecuto, totam hæreditatem Francisci Mariæ debitoris consolidatam fuisse in unico capite Com. Philippi, ideoque contra ipsum, tanquam possessorem integræ hæreditatis, bene agi potuisse actione solidali, quia contra alium cohæredem non possidentem quotam hæreditariam impossibilis redderetur executio pro illius contingenti portione, juxta distinctionem Bart. *in l. 4. §. Lato in 3. opposit.* quam sequitur, & comprobat Rota *decis. 71. n. 2. p. 1. divers.* & coram Ubald. *dec. 673. n. 8. & in rec. 696. p. 13.* 3

Quoniam vis hujus objecti, super quo acrius insistebant Scribentes pro Marchione Ferdinando, sublata remansit ex eodem facto; præhabito enim ante oculos DD. contextu totius renunciationis, visum fuit, ex illa non resultare dimissionem proprietatis bonorum, sed solummodo a Marcello fuisse cessam ad favorem Com. Philippi nudam, & simplicem facultatem administrandi ejus creditus, quod clarius comprobatur ex subsecuta sententia R. P. D. mei Capraræ tunc A. C. Locum tenentis, in qua expresse pronunciatum repetitur, fuisse & esse locum revocationi dictæ facultatis administrandi, & successive etiam confirmatur ex facto ipsius Marchionis Ferdinandi, qui recognita forsan insubsistentia renunciationis, utrunque hæredem principaliter citavit; ideoque, si ipsemet creditor usque a principio judicii contra utrunque agendo agnovit, quotas hæreditarias fuisse inter illos divisas, non potuit deinde in ulteriori prosecutione contraveniendo facto proprio judicialiter obtinere ab uno ex hæredibus totius crediti dimissionem; quia, cum *exequatur* fuerit contra utrunque relaxatum, uterque etiam præsumitur pro sua rata condemnatus, ad text. *expressum in l. 1. C. si plur. in una sentent. & in l. 2. ff. eodem tit.* Rovin. *cons. 20. n. 1. cum seqq.* Cost. *de ration. rat. q. 33. n. 3. cum seqq.* Cancer. *var. lib. 3. cap. 17. n. 292.* Salgad. *in labyr. cred. p. 3. cap. 1. §. unic. num. 1. cum seqq.* Olea *de cess. jur. tit. 5. q. 6. n. 1. cum seqq.* Grat. *dec. 33. num. 51.* & Afflict. *dec. 215. n. 1. & seqq.* 4

Et efficacia hujus responsionis eo magis augeri visa est, quia data etiam citra veritatis præjudicium subsistentia renunciationis, & consolidatione totius patrimonii in Com. Philippo, nihilominus quia judicium fuit a Creditore promotum contra personam, & bona propria utriusque cohæredis, etiamsi contra unum ex illis competiisset actio solidalis, nulla facta illius expressione, remansisset scissa per subsecutum *exequatur* adversus utrunque relaxatum, & probant auctoritates superius relatæ; cumque illud postea fuisset a creditore acceptatum, præsumeretur etiam acceptata divisio actionis solidalis ex illo resultans, Rovin. *cons. 20. n. 4. cum seqq.* Capon. *de pact. & stipul. cap. 36. n. 7.*

Ex his ita præmissis, licet supervacaneum omnino recognitum fuerit aliud objectum deductum ex omissione inventarii, ex quo Scribentes pro creditore innixi in dispositione text. *in l. fin. §. si vero, & §. Sin autem C. de jur. deliber.* 5 arguebant, quod Com. Philippus, & Marcellus eo ipso, quod *inventarium non fecerunt, heredes esse omnimodo intelliguntur, & debitis hereditariis insolidum teneantur, & non secundum modum patrimonii*; adhuc tamen DD. satisfaciendo etiam huic exceptioni dixerunt, conclusionem procedere, si Com. Philippus fuisset solum hæres in totum, & in his terminis intelligendæ veniunt leges, & auctoritates in contrarium allegatæ, secus tamen est, quando plures fuerunt cohæredes, prout hic, nempe Philippus, & Marcellus, quia tunc omisso inventario, si non suppetit patrimonium debitoris, non tenentur insolidum, nisi duntaxat pro ea rata, pro qua sunt hæredes, ut ad proportionem commodi, quod adeundo reportarunt ex hæreditate, ita servata eadem proportione teneantur de proprio supportare incommodum in exsolutione æris alieni, per ea, quæ tradunt Bald. *in l. cum a matre n. 7. vers. quære pater*, ibique Alex. *num. 12. C. de rei vindic.* Paschal. *de patr. potest. p. 1. cap. 2. n. 65.* Molin. *de primog. lib. 4. cap. 1. n 23. cum seqq.* Mang. *l. de evict. q. 112. n. 27.* 6 ideoq; cum inventarium nil aliud operetur nisi quod hæres beneficiatus teneatur solummodo ad solutionem æris alieni

intra

intra vires suæ quotæ, ita illius defectus facit, ut hæres teneatur pro sua quota etiam pro rata illius valorem excedente, ut comprobant Altograd. *contr.* 49. *n.*31. Mansf.*consult.* 53. *n.*5. Cyroch. *disc.*28. *n.*32. *&* 39. & plene in voto post Rembold. il 7.& in dicta Romana Census 6. Aprilis 1683. §. *Minus adversatur*, cor. R.P.D. meo Caprara. Et ita omissis aliis objectis levioribus, ad quæ bene respondebant informantes pro Com. Philippo, resolutum fuit, utraque &c.

R. P. D. ANSALDO.

Romana Census.

Lun. 3. Junii 1697.

ARGUMENTUM.

Reduplicatio Personarum in hęrede beneficiato datur, dummodo inventarium exhibeat, & rationem reddat, quæ non admittitur, si prætendat illam explere post præfixum, & elapsum terminum, ac in statu ferendæ sententiæ. Hæres etiam de rebus alienatis rationem reddere tenetur, si alienatio facta fuerit inter sanguine conjunctos & non citatis creditoribus anterioribus.

SUMMARIUM.

1 *INventarii beneficium immunem reddit heredem in bonis propriis.*

2 *Tenetur tamen ad d. effectum Inventarium exhibere, & rationem de bonis inventariatis fideliter reddere.*

3 *Heres beneficiatus condemnari non potest in bonis propriis post redditam rationem.*

4 *Datio insolutum facta insciis creditoribus inter sanguine conjunctos, præsumitur collusiva.*

5 *Datio inconsultum facta per heredem post detectos creditores, nullius est relevantiæ.*

6 *Datio insolutum fieri nequit per heredem, nisi precedat liquidatio crediti, & æstimatio rei.*

7 *Heres beneficiatus solvens posteriori, licet sciverit existere anteriorem, ad reiteratam tenetur solutionem.*

8 *Decretum Judicis interpositum pro uno effectu, nil operatur quoad alium.*

9 *Judicis præsentia non reddit immunem actum a collusione.*

10 *Redditio rationis si pretendatur fieri post elapsum terminum, post primam sententiam, & in limine ferendæ secundæ, non admittitur tanquam suspecta ab animo protrahendi satisfactionem.*

11 *Nisi inventarium hereditarium exhibeatur, Periti electio ad reddendam rationem admitti non debet.*

12 *In vim clausulæ quam, & quas potest tanquam in prima novum mandatum relaxari.*

DECISIO XX.

ADversus Mandatum, quod ab A.C. Thomato pro fructibus cujusdam census prima vice reportaverat Sacristia S. Silvestri ad Montem Quirinalem contra bona hæreditaria cl. me. Camilli Cardinalis de Maximis, cum successivo *exequatur* etiam contra bona propria Marchionissæ Juliæ, veluti mediatæ hęredis ejusdem Cardinalis, suspensivam Commissionem circa hanc postremam partem obtinuit Marchionissa, illaque mihi directa, quia interim novi fructus memorati cēsus defluxerant, dubium idcirco proposui complicatum, videlicet, *An Mandatum A.C. foret exequendum contra bona propria Marchionissæ, aliudque esset relaxandum?* & in omnibus responsum prodiit affirmativum.

Non controvertebatur abstractive qualitas hæreditaria pro parte Marchionissæ, sed allegabatur beneficium Inventarii, cujus ipsa munimine suffulta, dicebat, injustum esse *exequatur* A.C. quoad ejusdem bona propria, & consequenter, quod eo minus locus esset relaxationi novi mandati pro fructibus medio tempore decursis, cum ille sit potissimus effectus hæreditatis aditæ sub præsidio legis, & inventarii, ut nullo modo bona propria adeuntis commisceantur cum obligationibus defuncti, ideoque præserventur ut prius immunia ab omni executione alias competente contra patrimonium ejusdem defuncti, ex ea reduplicatione, & respective separatione personarum, quam nova lex Justitianea ad effugiendam illam antiquitatis notam, ut quis sine hęrede decederet, introduxit, per Authent. *de hered. & falcid.* §. *Sancimus igitur*, cum aliis per Adden. ad Pamphil. *dec.*75.
1 *n.*8. Card. de Luc. *de hæredit. disc.*17. *n.*7. *disc.*21. *n.*2. Modern. Delphiten. *de plural. dom. legal. cap.*6. *n.*2. Rot. *dec.*61. *n.*3. apud Posth. *de subhast. & dec.*407. *n.*1. *& seqq. p.*12. *rec. & dec.*321. *n.*3. *& seqq. p.*18.

Verum responsum fuit, & bene, ex parte actricis, quod ad fruendum prædicto beneficio satis non est allegare editionem cum inventario, nisi & illud exhibeatur oculis Judicis, & Partis, & copulative ad normam ejusdem inventarii, cæteroquin fidelis, & rite confecti, hæres veluti effectus legalis administrator ejusdem hæreditatis, rationem opportune reddat bonorum hæreditariorum; nam vel inventario per hæredem non confecto legitime, vel non reddita ratione effectuum hæreditatis, cessat causativa separatio personarum, & bonorum, idemque hæres ad terminos juris antiqui remanet una, eademque persona cum defuncto, & non potest (ac si simpliciter hæreditatem adivisset) super bonis propriis effugere executionem pro ære alieno defuncti, ut in
proposito necessitatis exhibendi inventarium, Posth. *resol.* 2
111. *n.*11. *& seq.* Rota *dec.* 582. *n.*10. *&* 11. apud eundem Posth. *de manut. & dec.*105. *n.*15. *&* 16. cor. san. mem. Alex. VIII. *& dec.*31. *n.*12. *p.*11. *& dec.* 42. *n.*7. *& seq. p.*17. *rec.* & in proposito reddendi rationem, ad Rot. cor. Merlin. *dec.* 721. *n.*3. & cor. Priol. *dec.*374. *n.*5. *cum* 2. *seqq.* & cor. Ubago *dec.*26. *n.*8. *&* 9. & in Romana Primogeniturarum de Maximis 17. Februarii 1690. §. *quia cum justificatum fuerit*, cor. bo. me. Benincasa, confirmata 4. Decembris ejusdem anni, §. *Simili modo*, & 24. Martii 1692. *& licet*, coram Reverend. Zamoren.

Et de facto scribentes pro Marchionissa necessitatem hanc agnoscentes, totum conatum in eo cōstituebant, quod nihil esset in hæreditate, de quo ratio reddi opporteret; in duas nanque classes dividendo bona Fabii Patris Marchionissæ, quamplura ex eisdem tanquam subjecta Primogenituræ ordinatæ per Lucam, & Camillum Seniorem de Maximis, dicebant occupata fuisse statim secuto obitu Fabii per Marchionem Fabritium, uti vocatum ad eādem Primogenituram; cætera vero, quæ poterant censeri libera, subjungebant, fuisse per ipsam Marchionissam prævio judicis decreto tradita insolutum, prælaudato Marchioni Fabritio, dupliciter creditori anteriori in bonis Fabii, primo nempe ex causa reintegrationis Primogenituræ propter alienationes, quas Fabius consummaverat in detrimentum ejusdem Primogenituræ, & secundo ad finem extinguendi censum, quem Fabritius imposuerat pro restituenda Dote Marchionissæ Teresiæ Lanciæ secundæ Uxori ipsius Fabii: Ac propterea cum bona fide Marchionissa Rea (Judice desuper interponente decretum) vel remanentia bona distraxerit in creditorem anteriorem Sacristiæ, vel non potuerit pro reliquis bonis impedire, quominus Fabritius ad Primogenituram vocatus, illa occuparet; satis superque redditam fuisse rationem contendebant, & sic non intrare pœnam condemnationis in bonis propriis, quæ nunquam locum sibi
vindicat, reddita ratione per hæredem beneficiatum, juxta 3
sæpius per Rot. & signanter *dec.* 1127. *n.*15. *&* 10 cor. Pamphil. *& dec.*39. *ex n.*10. *usque ad fin. p.*6. *rec. & dec.*87. *n.*11. *p.*12. *dec.*99. *n.*17. *& seqq. p.*18.

At Domini prætermissa discussione restitutioni bonorum fideicommissariorum, sive subjectorum primogenituræ, tanquam hodie non necessaria, censuerunt, instrumentum dationis insolutum suffragari nequaquam posse pro exuenda obligatione ex ipso actu aditionis hæreditatis paternæ, infixa Marchionissæ; illam nanq; etiam de per se suspectam habere ex nimis arcto affinitatis gradu, quo Marchionissa veluti Nurus jungebatur cum D. Marchione Fabritio Socero; hujusmodi nanque actus movente & voluntarie facti, creditoribus insciis, & incitatis, inter tam strictę conjunctos, vel affines, non levi regulariter suspicione collusionis laborant, teste Decian. *cons.* 11. *num.* 116. *lib.* 1. Fab. de Anna *cons.*106. *n.*11. Menoch. *de præsumpt. lib.*5. *præs.*29. *n.*11. Rot. cor. Merlin. *dec.*13. *n.*7. *& dec.* 70. *num*... *cum* 2. *seqq.* post Salgad. *in labyr. credit.*

Clarius autem perspiciendo, quod ad eandem dationem 4
insolutum nedum deventum fuerat, ut diximus, voluntarie, & quodammodo clandestine, & absque citatione creditorum; sed postquam positive Sacristia S. Silvestri comparuerat contra Marchionissam in judicio formali tanquam mediata Creditrix Fabii Patris ob aditionem ab isto factam de hęreditate Cardinalis Camilli debitoris, & quod plus est, reportaverat effectiva decreta pro relaxatione mandati contra bona hæreditaria ejusdem Fabii, quo sane casu tantum abest, ut datio insolutum valeat supplere vicem redditionis rationis, ut quando ipsa ratio reddita fuisset eo modo cum aliis creditoribus, nocere nequivisset Creditori certo, qui jam obtinuerat judicialia decreta, ut late dictum fuit in Romana annuæ præstationis cor. bon.
mem. Rondinino, quæ legitur *impress. dec.* 365. *num.*32. *&* 5
*seqq. p.*10. *rec.*

Ac

Ac denique evidentius, quia eadem datio insolutum celebrata fuit absque eo, quod doceretur de prætensis alienationibus bonorum primogenituræ, factis a Fabio Patre Marchionissæ, & absque eo, quod appareret, de quo tempore illæ essent secutæ, & an concurreret scientia primogenituræ ad hoc, ut inquiri valeret de superinductione tacitæ hypothecæ, quæ antecederet creditum Sacristiæ, originem indubitanter desumens ab ann. 1637. ac denique absque eo, quod proinde facta nosceretur illa liquidatio Crediti favore ejus, cui fieri intendebatur traditio insolutum, ad finem simultanee deveniendi ad æstimationem bonorum, quemadmodum desiderari in specie præcedentis liquidationis tradi-
6 derunt Surd. *cons.* 225 *num* 9. *in fine*, Anchar. Jun. *q famil. l.* 1. *q.* 28. *n.* 2. Milanen. *dec.* 14. *n.* 43. *lib.* 1. Rota cor. Burat. *dec.* 124. *n.* 5. *&* 6. & cor. Bich. *dec.* 637. *n.* 12. *&* 13. *& dec.* 62. *n.* 4. *p.* 10. *rec.* & respectu æstimationis, Rota cor. Coccin. *dec.* 102. *n.* 14. *& dec.* 248. *n.* 2. *&* 3. *p.* 9. *rec.*

Addebant ulterius, quod nec etiam titulus reimbursandi Marchionem Fabritium pro dote restituta Marchionissæ Lanciæ videbatur idoneus ad officiandum Sacristiæ, cum dos præfatæ Marchionissæ Lanciæ sortiretur hypothecam posteriorem prædictæ an. 1539. atq; ideo Marchionissa, quæ sponte solvit debitum posterius non obstante innegabili scientia creditoris anterioris (ut erat Sacristia, quæ etiam ut supra formalia Decreta reportaverat) non poterat in hac parte tueri se clypeo dationis insolutum, sed proculdubio de proprio renebatur, ad ea, quæ passim de hærede beneficiato posteriori solvente cum indubitata scientia crediti an-
7 terioris firmatarunt Bald. *in leg. fin.* §. *et si præfacta n.* 1. ibique etiam Castren. *n.* 4. *C. de jur. delib. Thesaur. q. for. lib.* 2. *q.* 16. *n.* 17. Gait. *de Cred. cap.* 4. *q.* 11. *n.* 1557. *& seqq.* Salgad. *in labyr. Cred. p.* 3. *cap.* 8. *n.* 20. *& seqq* Conciol. *de hered. art.* 3. *n.* 103. *cum seqq.* Rota cor. Bicch. *dec.* 469. *n.* 10. *& seqq.* & cor. Cels. *dec.* 185. *n.* 5. & cor. Cerro *dec.* 167. *n.* 2. *& seqq. & dec.* 521. *n.* 12. *cum seqq. p.* 14. *rec.*

Hisque præhabitis, de plano corruebat quæcunque generica præsumptio, quæ cæteroquin exoriri potuisset per assistentiam, & interpositionem Decreti facta a Judice adhibito in Contractu dationis insolutum; ultra enim quod illius interventus longe diversum finem & effectum percutiebat, videlicet pro impedimento formæ statuti urbis demandantis in *Cap.* 151. contractum Mulieris non valere, nisi judice desuper causa cognita interponente Decretum, ac per consequens ipsum decretum veluti interpositum ad prospiciendum indemnitati mulieris, non poterat extendi ad prospi-
8 ciendum indemnitati creditorum, ut in simili, sive in fortioribus dictum fuit apud Merlin. *dec.* 888. *n.* 7. & cor. Celso *dec.* 129. *n.* 6. *& dec.* 21. *n.* 6. *cum seqq.* cor. Cerro.

Nihilominus generica ista præsumptio apta non est ad excludendam collusionem, quæ alias ex validioribus præsumptionibus, vel ex ipso facto palpatur, dum etiam ipsæ sententiæ, quæ nonnisi Christi nomine invocato proferuntur, minime redduntur immunes a collusione, quando aliunde illa elucescat; Judex nanque pronunciat, suamq; authoritatem interponit secundum ea, quæ sibi proponuntur a partibus: sed non potest, nec renetur divinare circa ea, quæ partibus invicem colludentibus tertio præjudicium inferrent,
9 quemadmodum ad rem monuit Scacc. *de sent. & re judic. gl.* 14. *q.* 11. *n.* 123. Gait. *de Cred. cap.* 2. *tit.* 3. *n.* 677. Vargas *dec. Arag.* 40. *ex n.* 179. *cum pluribus seqq.* Censal. *dec. Lucen.* 23. *n.* 40. Rot. *dec.* 41. *n.* 6. *& dec.* 525. *num.* 5. *p.* 13. *& dec.* 264. *n.* 18. *part.* 14. *rec.* & in Romana Fideicommissi de Gallis 18. Junii 1685. § *Tertia sententia*, cor. bo. me. Paluccio.

Postremo ejusdem inefficaciæ pro retardanda executione mandati visa est oblatio in ipso limine propositionis facta per Marchionissam de reddendo nunc rationem bonorum hæreditariorum, tam Cardinalis Camilli debitoris census, de quo agitur, quam Fabii patris, & respective hæredis ipsius Cardinalis, acriter instando ad hunc effectum pro electione periti: Non solum quia cum Marchionissa per spatium annorum novem etiam usque a principio pulsata coram A.C. pro redditione rationis distulerit ad illam deveniri, moderna petitio electionis periti non carebat vehementi suspicione diffugii, sive animi protrahendi satisfactionem, per ea, quæ
10 alias existimavit Rot. *in dec.* 359. *n.* 9. *&* 10. *juncto n.* 15. *part.* 16. *rec.* sed etiam quia cum nullum exhibitum fuisset inventarium oculis DD. inutilis reddebatur quælibet oblatio; absolutum quippe est, quod quemadmodum sine fundamento moles in altum non excitantur, ita sine inventario, veluti capite (ut dicunt) seu base redditionis rationis, ratio ipsa
11 reddi non valet ad not. per Torniol. *cons.* 78. *n.* 24. Guttier. *de tutel. p.* 3. *cap.* 1. *n.* 50. Osasc. *dec. Pedemont.* 247. *sub n.* 22. Carpzov. *dec. Saxon.* 69. *n.* 19. *& dec.* 74. *n.* 2. *&* 3. Rot. cor. Bich. *dec.* 158. *n.* 36. & in Romana, seu Albanen. Vineæ 11. Martii proxime præteriti, §. *Tum quia*, coram R. P. D. meo Olmo.

Circa demum alteram dubii partem relaxationis novi mandati pro fructibus decursis ab ann. 1688. consecutive ad præmissa non fuit apud dominos habita difficultas, stante etenim commissione præseferente de more clausulam, *quam, & quas*, ex eisdem rationibus, quibus permoti existimarunt, exequendum esse mandatum jam relaxatum ab A.C. ita censuerunt, posse, & debere relaxari novum, seu alterum mandatum pro fructibus ab inde citra maturatis, tanquam in prima, sequendo familiaria exempla nostri Tribunalis, & signanter *dec.* 339. *sub num.* 1. *vers. respectu vero*, *& n.* 2. *et seqq. p.* 18. *rec.* cum reliquis notis. Et ita utraque &c.

R. P. D. MUTO.

Sabinen. fideicommissi.

Mercurii 26. Junii 1697.

ARGUMENTUM.

Jus adeundi filius ad hæredes transmittit; pro tamen transmissione exigitur, quod filius aliquem actum hæreditarium expleverit, quia si sciverit hæreditatem esse delatam, & eam non curaverit adire, jus adeundi minime transmittit.

SUMMARIUM.

1 *Restitutio in integrum absque læsione non datur.*
2 *Jus detrahendi non competit successori, si auctor hereditatem non adiverit.*
3 *Actus hereditarii facti animo adeundi cum beneficio legis, & inventarii, preservant ab aditione, quousque non doceatur adimpleta conditio, sub qua fuerunt expleti.*
4 *Actus qui explentur contra naturam qualitatis hereditariæ, important repudiationem.*
5 *Hereditas licet adita ab intestato, stante testamento pro non adita habetur.*
6 *Aditio non præsumitur, nisi constet heredem fuisse conscium de contentis in testamento.*
7 *Transmissio datur in filio.*
8 *De jure antiquo non erat opus pro aditione aliquis actus expressus adhoc, ut filius paternam hereditatem transmitteret.*
9 *De jure tamen novo habet filius jus abstinendi, & propterea si se non immiscuerit in hereditate paterna hæres non dicitur.*
10 *Filius paternam hereditatem non transmittit, si illam repudiaverit.*
11 *Et ad hunc effectum sufficit abstensio in sensu negativo, scilicet quod sciverit hereditatem fuisse delatam, & adhuc illam non adiverit, n.* 13.
12 *Extraneus dicendo se hereden non esse, sibi non prajudicat neque ad aditionem, neque repudiationem faciendam.*
13 *Jus adeundi transmittitur per filium, & durat per triginta annos, si filius ignoraverit sibi delatam hereditatem patris; si vero sciverit, transmittit, quatenus intra annum habita scientia decedat here litate non adita.*
14 *Filius non transmittit jus adeundi, si semper steterit in actu abstensionis, & ad jura suitatis intra triennium redire non curaverit.*
15 *Trebellianica & legitime detractiones fieri nequeunt, nisi prius detracto ære alieno.*

DECISIO XXI.

Agnoscentes post varias disputationes Ursini, & Paulutii declinare minime posse titulo restitutionis dotis Theodosiæ uxoris Nicolai fideicommittentis immissionem in vim *l. fin.* super prædio delli Coppari per binas sententias a Cæsarinis obtentam, prætermisso illius examine, institerunt cor. R.P.D. meo Priolo, ex persona Petri Silverii Auctoris, pro retentione ejusdem prædii vigore detractionum legitimæ, & Trebellianicæ, eo innixi fundamento, quod potuerit sibi transmitti a Petro Silverio, si non hæreditas, jus saltem adeundi hæreditatem Nicolai Patris, quamvis non agnitum, & consequenter detractiones competere. Verum quia fuit a R.P.D. meo Priolo denegata retentio, & a Signatura rescriptum de causis restitutionis in integrum sine præjudicio rei judicatæ, eandem in devolutivo coram me instaurarunt instantiam; sed hodie pari sorte succubuerunt, cum prodiit resolutio, non constare de causis expostulatæ in integrum restitutionis.

Fomentum siquidem resolutioni præbuit tam incontro-

versa

versa validitas sententiarum, quam earundem justitia luculenter emergens ex decisionibus R.P.D. mei Prioli, per quas cessante læsione perperam restitutio prætenditur, *cap. Cum*
1 *inter de sent.& re judic.* Odd. *de restit.in integr. q.73.n.78. cum seq.* Rot. *in rec.dec.629. n.2. p.* 18. novissime in Monasterien. Jurisdictionis 16. Aprilis proximi præteriti, coram R. P. D. meo del Olmo, & in Pontentina census 5. currentis coram me.

Absque eo quod attendi debuerit objectum retentionis ex causa præallegatarum detractionum Petro Silverio auctori Competen. nam ut advertunt decisiones R.P.D. mei Prioli, nullibi constat ipsum adivisse hæreditatem Nicolai Patris, ut dici nequeat translatum in Ursinos, & Palutios successores jus aliquod detrahendi quotas, quæ, nisi post aditam ex testamento hæreditatem, potuissent ab auctore prætendi,
2 juxta originalem doctrinam Cini *in l.heres instituta, C. de impub. & al.subst.* Merlin. *de legit. lib.5. tit. 3. q.2. n.6. vers.* 5. Peregr. *de fideicomm. art.3. n.5.* Tiraquell. *de jur. Primog. q.35. n.10.* Rota cor. Coccin. *dec. 743. n.12. p.18. tom. 2.* & in Romana, seu Januen. legitimæ 28. Aprilis 1681. §. verum opinionem, cor. R.P.D. Card. Matthæjo.

Quin aditionem hujusmodi concludere valent actus producti, nimirum quædam recepta Antonelli creditoris asserentis recepisse scuta quatuor ab eodem Petro Silverio uti hærede Nicolai Patris, datio insolutum unius prædioli facta in satisfactionem paterni debiti, si non tanquam hærede Nicolai Patris, animo tamen adeundi cum beneficio legis, & inventarii, ac solutio alterius debiti hæreditarii favore Ven. Conventus Sancti Ægidii, pro quo Petrus Silverius, utpote hæres, suscepit terminum a jure debitori concessum. Nam ultra quod relati actus præter alias exceptiones non omnes apparent absolute, & indefinite gesti, sed cum restrictiva, quod fuerunt facti animo adeundi cum beneficio legis, & inventarii, quod sufficit ad præservandum agentem ab aditione, quousque non doceatur adimpleta conditio, sub qua fuerunt emissi, *leg.si quis 28. §. sed si mandavit, ff.*
3 *de acquir. hered.* Card. de Luca *de hered. disc. 18. n. 9.* Rota cor. Burat. *dec.364. n.8. & in rec.dec.7. n.4. vers. & vero p.8.* concurrit oppositum, quod Petrus Silverius, donec vixit, destit aperire Patris Testamentum, quoad factionem sibi bene notum, asserendo iteratis vicibus nolle illius hæreditatem adire, tanquam minus utilem, & obæratam. Protestatus insuper fuit paterna bona retinere ex juribus dotalibus Theodosiæ matris, ne ullo unquam tempore eorundem possessio titulo aditionis adscriberet. Et tandem judicialiter agens pro reintegratione ad possessionem prædii dotalis a Nicola patre alienati, quoties fuit a possessore coactus declarare, an esset hæres patris, vel non, semper opposuit ni-
4 hil fieri, nisi *prob. plob. leg. leg.* Quæ omnia ab Ursinis tacite admissa in præcedentibus instantiis, & mox ingenue confessata in articulis per ipsos una cum testium depositione productis, mirifice comprobant non solum animum Petri Silverii fuisse ab aditione totaliter alienum, sed positivam repudiationem important, Paul. de Castr. *in l. debitori in fin. C. de pact.* ubi explicat gloss. *in l. & debitum, C. de hered. act.* Soccin. *cons.45. n.4. lib.4.* quem sequitur Marant. *in leg. 15. post n.96. ff. de acq. hered.* Rot. *in rec. dec.68. n.1. p.10.*

Clarius, quia aut Silverium fecisse prætenditur enarratos actus aditionis, tanquam hæredem ab intestato; & eidem non suffragant, quia hæreditas licet adita ab intestato stante
5 testamento pro non adita haberetur, ex text. *in l.si quis mihi dona, §. sed si mandavit, ff. de acquir. hered.* Montan. *controv. 74. n.1. vers. pro herede,* Rota *dec.553. num.2.* cor. Cerro; aut illos gessisse supponitur, uti hæredem ex testamento, & dum in vita noluit unquam aperire testamentum patris, quidquam non prosunt ad effectum, de quo agitur; nam hæres adivisse non præsumitur, nisi constet fuisse conscium contentorum in testamento, cum onera, & condi-
6 tiones in dispositione adjecta hæredem de facili soleant ab aditione retrahere, *d.leg. si is 22. ibique gl. vers. quæ ex causa, l.potest,* ubi Bartol. *n.1. §. ff. de acq. hered.* Rot. *dec.174. n.1. p.13. rec.*

Exclusa aditione in Petro Silverio, frustra conabantur reperere Ursini, & Palutii competentiam detractionum ex jure sibi a Petro Silverio transmisso, quod in filio dari ratio-
7 ne suitatis desumunt ex text. *in l. suis, ff. de liber. & posth. l.1. §. sciendum, ff. de suis, & legit.* Noal. *de transmiss. c.8. n.17. v. quia intelligitur, ac n.21. vers. Hinc orta,* & Rota in *recent. dec.201. n.17. p.9. t.1.* Quoniam licet de jure veteri non erat opus pro aditione aliquo actu expresso, aut speciali, ad hoc, ut filius paternam hæreditatem in quoscunque transmitte-
8 ret, ut sunt text. *in leg.3. in princ. Cod. de jur. deliber. l. si quis filium fam. ff. de acquir. hered.* Mantich. *de conject. lib.15. tit.5. n.14.* Vasquez. *de success. lib.3. §.21. n.266. & latius tom. 2. lib.1. n.882. §.7.* Rot. *in rec. dec.301. n.18 p.9. tom.1.* quia tamen hujusmodi aditio ministerio legis inducta, ut plurimū in filiorum perniciem vertebatur, sublata fuit Prætoris decreto necessitas adeundi, & sancitum, ut filii ab inde citra possent abstensionis beneficio juvari, taliter quod non se immiscentes in hæreditate paterna, creditorum molestias evitarent, ad text. *in §. sed his prætor. institutionem de hered. qualitate, & differentia, l.1. & tot. C. si minor. se ab hered.* 9
abstin. l. ei, qui se, ubi Alex. & Jas. *& l. fin. in necess. ff. de acquir. hered.* Alex. *cons.185. n.1. lib.6.* Dum itaque Petrus Silverius apertissime demonstravit voluisse se ab hæreditate patris abstinere, tunc cum neglexit & ipsius testamentum aperire, & cum declaravit hæreditaria bona retinere ex juribus maternæ dotis, dici non potest transmisisse in Ursinos, & Palutios hæreditatem sibi delatam, quamvis non agnitam; quia statim ac remansit suspensum privilegium suitatis per abstensionem, cessavit quoque transmissio, quæ ex suitate derivat, Bart. *in l. ventre 83. sub num.5. vers. solvere cum aliis alleg. per unam, & alteram decisionem* R. P. D. mei Prioli,
1. Julii 1693. §. *hæc autem abstensio,* & 9. Decembris ejusdem anni, §. *Ulterius, & seq.* 10

Parum relevante, quod abstensio ad effectum impediendi transmissionem debeat esse in sensu affirmativo equipollens veræ, & effectivæ repudiationi, non autem in sensu negativo, sub quo designatur solum hæredem objisse in statu dubio. Responsum quippe fuit, quod Prætor in suo edicto loquitur verbis negativis, non vero affirmativis, ut colligitur ex text. *in l. necessariis 57. & l. ei qui se 12. ff. de acquir. her.* & propterea inferri non valet ad impediendam transmissionem, nullam esse præcisam manifestationem voluntatis abstinendi se ab aditione, cum sufficiat ut hæres post habitam notitiam fuisse sibi delatam hereditatem, patiatur mori aditione neglecta, quia tunc repudiasse quodammodo videtur, nec est amplius locus transmissioni, argumento text. *in leg. aliud, §. fin. de contractu toll.* & firmat postrema decisio R. 11
P.D. mei Prioli, §. *verum talis distinctio.*

Ulterius, etsi allata distinctio procederet, admittenda esset in sensu pure negativo, quia inter positivam aditionem & repudiationem filiorum dari debet medium, quod est status deliberandi, ab utraque præscindens, non secus ac datur in extraneis, qui dicendo se hæredes non esse, sibi non præjudicantur, neque ad aditionem, neque ad repudiationem faciendam, per ea quæ tradit Mantic. *de conject. lib. 2.* 12
titul.14. n.3. & seq. Bart. *de success. lib. 11. tit. quomodo repud. sub n.2. in fin. fol.126.* Quoties autem filius permanet in hoc statu medio, non transmittit; nam abstensio suspendendo jura suitatis quoad transmissionem, eundem in filios operatur effectum, ac non aditio in extraneis, juxta auctoritates proxime allatas.

Hinc cessat, quod Petrus Silverius persistens in statu medio inter aditionem, & repudiationem, potuerit transmittere in Ursinos, & Palutios jus deliberandi, seu adeundi, impræscriptibile ante cursum annor. 30. itaut eisdem competat ex jure transmisso retentio Prædii pro detractionibus Petro Silverio ab hæreditate Nicolai debitis, transmissio quippe juris adeundi potuisset fieri a Petro Silverio, vel si ignorasset sibi delatam hæreditatem Patris, in quibus terminis datur lapsus annor. 30. ad præscribendum, vel si intra annum habitæ scientiæ obiisset hereditate non adita, *l. cum* 13
antiquis 19. C. de jur. delib. l.1. §. in novis, C. de caduc. toll. Marr. *de success. legal. q.24. art.1. n.7.* Rota *dec. 505. n. 36. & seqq.* cor. Merlin. cor. Bichio *dec.320. n. 13. & dec. 234. n.3. p.18. rec.* Atqui ipse conscius jam delationis paternæ hæreditatis ad sui favorem permansit semper in statu abstensionis, omittens redire ad jura suitatis intra triennium a lege concessum pro reassumptione talis privilegii interim abstensione suspensi, jus adeundi tanquam personale, & in eo radicatum transmittere non potuit, Angel. *in supracit. lege ventre, ff. de acquir. hered.* Vasquez *de success. prog. tom. 2.* 14
lib.1. §.9. n.27. Altograd. *contr. 13. n.41. vers. Secundo quia* Noal. *de trasmiss. cap.8. sub n.144. & n.136.*

Cæterum ad dignoscendū incompetentiam prætensarum detractionum satis fuit animadvertere, quod valor bonorum consistens in sc.790. juxta depositionem testium, *Sum. fratrum de Cæsarinis n.5.* absorbetur a debitis per Cæsarinos solutis de ordine nostri Tribunalis in summa scutor. 816. ut constat ex altero dubio super consignatione per me hac ipsa die proposito. Unde detractiones nullatenus debentur, cum fieri non possint, nisi deducto prius ære alieno, & de legitima dixit Bellon. *cons.99. n.10.* Merlin. *de legit. lib.2. tit.1. q.16.*

q.16. Rot.cor.Priol. *dec.268.* & *dec.32. n.12.p.14.rec.* & de Trebellianica *de text. in leg. 8.ff. de inoffic. Testam.* Rot. *dec.11.n.6.p.16.rec.*

R. P. D. MUTO.

Viterbien. Legitimæ.

Veneris 1. Julii 1695.

ARGUMENTUM.

Fœminæ exclusæ per statutum faciunt numerum pro augenda fratrum legitima, non tamen favore fratrum uterinorum.

SUMMARIUM.

1 *Legitima inter filios qualiter dividitur.*
2 *Fœmina a statuto exclusæ propter masculos, computantur in numero liberorum ad augendam legitimam pro masculis.*
3 *Idque procedit etiam in successione matris.*
4 *Et faciunt numerum & partem ad fratrum commodum, ejusdem tamen, non autem alterius matrimonii,*
5 *Statuta fœminas excludentia propter masculos intendunt conservationem agnationis,*
6 *Fratres Uterini non conservant agnationem.*
7 *Fratres Uterini sunt de aliena familia.*
8 *Hæreditas avita fit patrimonium adeuntis.*
9 *Legitima debetur etiam ex hæreditate per defunctum adita.*
10 *Transactio præsumitur facta titulo hæreditario, etiamsi talis titulus non fuerit expressus, si diverso titulo transigi non poterat.*

DECISIO XXII.

Reformandam esse domini censuerunt sententiam Rotalem R.P.D.mei Captatæ, concedentem Bentivolo, ac aliis fratribus de Hondedeis immissioné pro legitima in duabus ex septem partibus super bonis hæreditariis Comitissæ Eleonoræ Marscianæ Aviæ per fratres de Bussis possessis, ac insuper responderunt deberi legitimam ex bonis hæreditariis Comitis Antonii Francisci Balleoni justa modum in utraque resolutionis parte inferius recensendum.

Quo enim ad primam, fomentum reformationis sententiæ præbuit insubsistentia quantitatis portionum legitimæ, quæ in eadem sententia fratribus de Hondedeis in duabus ex septem partibus taxantur; nam cum novem essent filii, duo nempe ex priori matrimonio, ex quibus causam habent ipsi Actores, & septem ex secondo, a quo proveniunt memorati fratres de Bussis, legitima in duabus ex novem partibus assignanda erat; nam omnes filii concurrere debent
1 pro æquali, justa text. *in auth. novissima, C. de inoffic. test.* cum aliis per Merlin. *de legit. lib.1.tit.4. q.1. n. 1. & 2.*

Non obstante, quod inter fratres de Bussis adsint fœminæ exclusæ per Statutum Viterbii propter masculos; nam nihilominus computari debeor in numero liberorum, ac faciunt numerum, atque partem, perinde ac si exclusæ a statuto non essent, juxta communem sententiam, de qua Roman. *in l.*
2 *unic.n.97.& 68.C. quando non poten.p.parem. accresc.* Rot. *in rec. dec.137.n.13.& 14* ubi procedere etiam in successione
3 matris de opinione Rotæ testatur *p.6.& plene dec.11.n.8.p.19.*& post Michalot. *de fratr. dec.60.n.15.* & cor. Priol. *dec.*
4 *134.n.13.* Et quidem ad commodum fratrum masculorum ejusdem matrimonii, non autem fratrum uterinorũ primi, eo quia enim intentio statuẽtium fœminas excluden. propter
5 masculos fuerit, ut agnationes conserventur, talis conservatio non producitur ex fratribus Uterinis, qui non sunt agnati sororis Uterinæ; nam sunt de aliena familia, juxta do-
6 ctrinam originatam a Bald. *cons.316.lib.2.* quam sequuntur Paul. de Montepic. *con.85.n.34* Brun *de statut. quod stantib.*
7 *masculis rec.2.q.18.n.250.cum seq.* late Rot. *dec.461.n 6.cum seq. p.2.rec. ubi sub n.6.* contraria opinio Gabr.& aliorũ confutatur, & *dec.136.n.17.cum seqq.& dec.260. n.27.p.6. rec.*

Respectu autem secundæ partis resolutionis visum fuit DD. deberi Hondedeis legitimam super bonis hæreditariis Comitis Antonii Francisci Balleoni; nam cũ d. bona delata fuerint d. Comitissæ aviæ, tanquam proximiori ab intestato hæredi, & per eam adita solemniter hæreditas evasit pro-
8 prium mulieris patrimonium, per Rot. cor. Merl. *dec.316. n.4.* ut ex hac, sicut ex aliis bonis legitima debeatur, text. *in l. Libertus, ff. de bonis qua liber.* & glos. *in cap. Rain. in verb.*
9 *Portionus de testam.* Mang. *de impur. q.9.n.32.* Merl. *de legit. lib.2.tit.1.q.1.n.1.cum seqq.* Peregr. *de fideic. art. 36. n. 72.*

Quin turbet prætensio, quod successio in bonis d. Comitis Antonii Francisci spectet ad fratres de Bussis vigore cessionis reportatæ a Comitibus de Marsciano renunciatariis antedictæ Comitissæ Eleonoræ in transactione cum eisdem super his bonis inita; nam cum Comitissa, cum viveret, introduxerit litem contra prærecensitos Comites de Marsciano, tam super fideicommissu Alberti, quam super libera hæreditate d. Com. Antonii Francisci, & quamvis ob ejus renunciationem per binas decisiones Rotales cor. R.D. meo Decano fuerit exclusa, & succubuerit, tamen in hoc statu e vivis sublata, Bussii ejus hæredes post aditam hæreditatem ad relatam transactionem devenerunt cum Marscianis super præfata lite pendente cum Comitissa Actrice, tam super fideicommisso, quam super d. hæreditate, in qua prævia solutione, seu promissione sc. 5000. facta a Bussis, Marsciani cesserunt eisdem omnia bona, & jura, tam fideicommissi, quam hæreditatis, inde sequitur, quod bona libera d. hæreditatis Balleonæ urgeat hæreditatem Co. Eleonoræ, ex cujus juribus fuit expresse super eadem hæreditate transactum, etiamsi expressum non fuerit nomen hæredis, dum vere præcesserat hæreditatis aditio, & nullo alio titulo Bussii transigere poterant, ut pluribus allegatis firmavit Rot. cor. Dunoz. *dec.836.n.12.* & cor. Card. Cerro *dec.650. n. 2.* modo tamen adjecto, quod minui debeat proportionabiliter hæreditas libera C. Antonii Francisci pro rata dd. scut. 10
6000 per fratres de Bussis solutorum, aut promissorum pro transactione ineunda, quatenus solutio respicit d. hæreditatem liberam.

Et ita partibus auditis, in hunc modum DD. responderunt, se relative in reliquis habentes ad firmata in decisione R.P.D. Captatæ in superiori instantia emanata &c.

R. P. D. PAULUCCIO.

Fulginaten. fideicommissi super Trebellianica.

Lun. 29. Januarii 1685.

ARGUMENTUM.

Trebellianica etiam tacite potest prohiberi, & præsertim tacite prohibita dicitur ex verbis totalitatem præseferentibus, & in quo casu hujusmodi verba talem retineant efficaciam, in hac decisione habetur.

SUMMARIUM.

1 *Verbum, tutti, virtute copulæ censetur repetitum.*
2 *Testator si mandaverit totam restitui hæreditatem, dicitur Trebellianicam prohibuisse.*
3 *Præsertim si verba Italico sermone sint prolata; at ubi testator mandaverit omnia bona restitui; Trebellianica non diceretur prohibita, & n.4.*
5 *Verba, tutta, adjectum verbo, heredità, importat totalitatem.*
6 *Ex quibus verbis inducatur substitutio in tota hæreditate.*
7 *Trebellianica potest etiam tacite filiis primi gradus prohiberi.*
8 *Doctor unicus, qui de consuetudine testatur, non probat.*
9 *Consuetudo ex actu contrario destruitur.*
10 Peregr. *de fideicom. art. 3. n. 107. ab aliis rejicitur.*
11 *Consuetudo debet esse certa & invariabilis, ac per plures actus successivos, & judicia inducta.*

DECISIO XXII.

Cum in examine fideicommissi quondam Joannis Martini Roncallii, quod multas excitavit controversias, & præsertim Trebellianicæ deductionem, an scilicet filiis, & hæredibus dicti Joannis Martini ipsa prohibita censeretur, diversimode censerit Rota, post binas decisiones inter se contrarias, alteram scilicet cor. bo. me. Bevilaqua, quæ est la 37. n.7. apud Torr. *de pact. futur. success.* prohibitionem admittentem; alteram vero cor. bo. me. Guazardo 25. Junii 1682. prohibitionem excludentem, tandem coram eodem Guazardo die 17. Maii 1683. Trebellianicam esse prohibitam resolutum fuit; & cum die 18. Junii proximi præteriti reassumpta discussione articulorum rescripserit Rota, quod de Trebellianica particulariter videretur, hodie omnibus hinc inde deductis mature perpensis, ultimam decisionem 1
bo. mem. Guazardi domini confirmarunt, prohibitionem resultare censentes ex verbis testamenti, ibi: *Sostituisce, e vuole, che succedino in tutti li beni, & eredità di esso testatore, che fosse pervenuta in quello, ò quelli, che così morirà senza figliuoli &c.*

Ex quibus deduci tacitam voluntatem prohibitionis aperte convincitur; usus enim fuit testator dictione, *tutti*, quæ cum virtute copulæ censeatur repetita etiam quoad hæreditatem, Barbos. *dict.110. per tot.* perinde ac si testator dixisset, *In tutti li beni, & in tutta l'eredità*, inde consequitur Trebellianicæ prohibitio, quia hæreditas tota restitui debet, quæ, permissa detractione, tota non restitueretur, Gab. *l.4. tit. ad Trebel. concl.6. n.1. & 2.* Ruin. *cons.148. n.2.* 2
lib.3.

lib. 3. Tondut. *q. civ. cap.* 110. *n.* 36. *p.* Grat. *discept.* 609. *n.* 3. Rot. cor. Priol. *dec.* 294. *n.* 2. Cerro *dec.* 434. *n.* 10. *in rec. dec.* 147. *n.* 31. *& seqq. p.* 9. *dec.* 84. *n.* 25. *p.* 10. *dec.* 14. *n.* 12. *p.* 15. *dec.* 3. *n.* 7. *p.* 18. *cum.* 1. *n.* 4. *&* 578. *n.* 11. *com.* 2.

Et præcipue cum dicta verba vulgariter prolata fuerint, unde evitatur controversia resultans a verbo *omnis* latine sumpto; etenim in casibus, in quibus testator dixit omnia
3 bona, contrarium tenuit Peregr. *de fideicom. q.* 15. *sub n.* 195. *vers. sextum exemplum, & n.* 197. *vers. contrarium*, Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 198. *n.* 11. *vers. cæterum*, Fusar. *de substit. q.* 241. *n.* 76. & censuit Rota in Rom. fideicomm. de Ramponis cor. R.P.D. Bourlemont 17. Martii 1662. *quæ est dec.* 423. *sub n.* 6. *& seq. p.* 13. *rec.*

Sed diversi sunt termini casus controversi, quia non agitur de verbo *omnis*, quandam universalitatem importante, quæ etiam detracta Trebellianica verificari potest in reliquam, Rota *dec.* 67. *n.* 2. *p.* 1. *rec.* sed de verbo *tutti*, quod
4 adjectum ex vi copulæ verbo *eredità*, importat totalita-
5 tem, *l. heredes mei*, *§. cum ita*, *ff. ad Sen. Consult. Trebell. l. Julianus*, *ff. de legat.* 3. Corn. *cons.* 271. *n.* 3. & in puncto Spad. *cons.* 349. *sub n.* 24. *vers. cum etiam lib.* 3.

Quam bonorum integritatem restitui voluisse Joannem Martinum testatorem, magis, magisque suadent illa alia verba: *Che fosse pervenuta in quelli, o quelle, che così morirà, senza figliuoli*: Cum enim ab initio instituerit sex filios pro virili, dum morientibus sine filiis substituit: *In tutti li beni, & eredità, che fosse pervenuta in quello, o quelli, che morirà senza figli*, videtur substituisse in tota hæreditate a-
6 depta per institutos, ut observat Menoch. *cons.* 12. *n.* 4. *& de præsumpt. lib.* 4. *cap.* 198. *n.* 20. Paris. *cons.* 21. *a n.* 37. *ad* 40. *vol.* 3. Scacc. *de judic. lib.* 11. *cap.* 9. *n.* 139. Rota coram Ubald. *decis.* 92. *n.* 4. *& dec.* 578. *n.* 11. *p.* 19. *rec.* & ponderat decisio, quæ revidetur, *§. in hac facti*; & ita constanter tenuerunt Domini, non obstantibus *l. si heres*, *& l. Lucius ff. ad Trebell.* quos correctos *per Auth. sed cum testat. C. ad l.*
7 *falcid.* posthabuit semper Rota, facultatem prohibitionis Trebellianicæ etiam filiis primi gradus ex tacita mente testatoris admittens.

Nec voluntas prohibendi excludi valet a prætensa consuetudine vigente in Civitate Bergomi, & toto Serenissimæ Reipublicæ Dominio, prohibitionem impediente, cui se conformare voluisse Joann: Martinum, satis convincit ultimum ipsius elogium, quia cum tota vis fiat *in cons.* 1. *n.* 6. Card. Albani, & 10 annot. ejusdem Bart. *in l. filiusfam.* 114. *§. divi n.* 6. *ff. de legat.* 1. intrat regula, quod Doctor unicus,
8 qui de consuetudine testatur non sufficit, Coccin. *dec.* 1536. *n.* 17. neque Menoch. & Marta numerum augent, cum se referant ad Albanum; imo Menoch. *cons.* 177. *§.* Anno 1564. refert contrarium per quandam sententiam super immissione latam, excepta legitima tantum, qui actus consuetudinem
9 destrueret, Bich. *dec.* 432. *n.* 21. Emin. Otbob. *dec.* 45. *n.* 6.

Parisformiter quoad Serenissimum Venetum Dominium corruit suppositum; nam Peregr. *de fideicom. illud adducens in art.* 3. *n.* 107. *vers. In causa* est Doctor unicus, qui non
10 sufficit ex prædictis, & quod magis est, rejicitur a Menoch. *in cons.* 1810. *sub n.* 16. *vers.* 3. *est*, asserente leges Venetas permittere prohibitionem Trebellianicæ filiis primi gradus, imo & legitimæ, Fusar. *de substit. q.* 296. *n.* 115.

Discrepantibus itaque inter se Doctoribus, non videtur probata necessaria consuetudo, quæ debet esse certa, & invariabilis, ac per plures actus successivos, & judicia inducta Mascard. *de probat. concl.* 427. *n.* 1. *&* 2. Rot. cor. Peuting. *dec.* 207. *sub n.* 6. Unde ita censuerunt domini, cum etiam
11 illis improbabile visum fuerit, quod si vere dicta consuetudo vigeret, Roncalii a diuturno tempore talis controversiæ opportunas attestationes non protulissent.

Et ita utraque &c.

R.P.D. BENINCASA.

Bononien. Trebellianicæ, & Melioramentorum.

Lunæ 15. *Martii* 1688.

ARGUMENTUM.

Quod Trebellianica etiam tacite Filiis primi gradus possit prohiberi, quodque prohibita censeatur ex verbis totalitatem præferentibus, sive verba cohæreant parti dispositivæ, sive executivæ, refert Card. de Luca *de legit. & detract. disc.* 32. & recenset præsens decisio.

SUMMARIUM.

1 *Trebellianica etiam filiis primi gradus potest prohiberi.*
2 *Non solum expresse, sed etiam tacite.*
3 *Trebellianica constat quod fuerit prohibita, si testator substituerit in tota hæreditate.*
Sive totalitas cohæreat verbo dispositivo, sive executivo, n. 5.
5 *Totalitas expressa institutione non inducit Trebellianicæ prohibitionem.*
6 *Jura etiam de futuro ex causa de futuro in renunciatione comprehenduntur, si sit amplissimis verbis concepta.*
7 *Omnia jura renunciata transeunt in renunciatarium, & ejus hæredes.*
8 *Monasterium ob renunciationem Monachi a successione excluditur.*
9 *Renunciatio facta de re particulari ad alium de tempore renunciationis spectante, requiritur consensus illius.*
10 *Limitatur, si renunciatio sit generalis.*
11 *Etiam si species adjiciatur, cum illa non deroget generalitati.*

DECISIO XXIV.

Agentibus ad consecutionem Trebellianicæ, & melioramentorum super bonis fideicommissariis Antonii de Follianis, Ven. Conventu S. Francisci ex persona Francisci Antonii, ac Ven. Monasterio S. Joannis Baptistæ ex persona Margaritæ, quibus Aloysius eorum germanus frater, ac filius respective præfati fideicommittentis illa in suo testamento legaverat, domini quoad melioramenta demandarunt, ut causa iterum proponeretur, quo vero ad Trebellianicam responderunt non deberi.

Ratio resolutionis duplex fuit, prima quidem elicita ex prohibitione testatoris, quæ filiis etiam primi gradus impedit Trebellianicæ detractionem, juxta antiquam, & receptam sententiam, quam tuetur inconcusse Rota, ut apud 1
Cassad. *dec.* 4. *de testam.* & Cref. 2. *eod. tit.* & cor. Caval. *dec.* 550. *n.* 5. Coccin. *dec.* 611. *n.* 2. Priol. *dec.* 421. *n.* 9. & coram Emin. Otbob. *dec.* 36. *n.* 3. *in rec. dec.* 121. *n.* 7. *&* 8. *p.* 16. *dec.* 131. *n.* 10. *p.* 17. *dec.* 264. *n.* 4. *&* 8. *p.* 19. Quamvis prohibitio sit solum tacita, non vero expressa, Grat. *discept.* 888. *n.* 1. 2
Adden. ad Burat. *dec.* 499. *sub n.* 22. Rota *dec.* 253. *& dec.* 401. *p.* 3. *dec.* 203. *n.* 4. *p.* 4. *dec.* 651. *n.* 8. *p.* 4. *tom.* 3. *dec.* 379. *n.* 11. *p.* 5. *& d. dec.* 121. *n.* 8. *p.* 16.

Quod autem tacita prohibitio in præsenti verificetur, clare patet, quia iteratæ in testamento legitur facta substitutio in tota hæreditate, quando scilicet in casu obitus filiorum fideicommittentis absque liberis ad universalem successionem vocatur Jo. Baptista ex fratre nepos, & isto defuncto, ejusque linea masculina penitus extincta, in tota etiam hæreditate substituitur Opus Pium verecundorum. Si enim tota hæreditas restituenda est, ex prædictis detrahi non potest Trebellianica, cum ea detracta, tota non restitueretur, Gabr. *comm. concl. lib.* 4. *tit. de Trebell. concl.* 6. *n.* 3. *&* 4
2. Ruin. *cons.* 148. *n.* 2. *leg.* 3. Grat. *discept.* 609. *n.* 3. Rota cor. Ubaldo *dec.* 92. *n.* 1. *&* 2. Priol. *dec.* 294. *n.* 2. & cor. Eminen. Cerro *dec.* 430. *n.* 10. *in rec. dec.* 147. *ex n.* 30. *p.* 9. *dec.* 84. *n.* 25. *p.* 10. *dec.* 15. *n.* 2. *p.* 15. *dec.* 327. *n.* 4. *& dec.* 578. *n.* 12. *p.* 16. & in Fulginat. fideicomm. 17. Maii 1683. *§. Tacita autem*, cor. bon. mem. Guazardo, & in eadem causa super Trebellianica 29. Januarii 1685. cor. bon. mem. Paulnccio.

Parum relevante, quod totalitatis expressio inhæreat verbo dispositivo, dum Testator dixit, *in tutta l'Eredità instituisco*, non autem verbo executivo, præcipiendo scilicet, ut hæreditas restitueretur, juxta theoricam Castr. *in auth. sed cum Testator n.* 2. *circa fin. C. ad l. Falcid.* Nam secluso casu, quod talis expressio habeatur in institutione hæredis, in quo non operatur Trebellianicæ detractionem, ex plane traditis in Romana Trebellianicæ 23. Junii 1684. *§. & verbum totum*, & 19. Februarii *§. in præsenti* 22. *Maii sub §. quin sane* 4
1685. cor. bo. me. Albergato, quando sit in substitutione, sive cohæreat verbo dispositivo, sive executivo, semper illius prohibitionem inducit, Glos. *§. Trebellianica q.* 8. *n.* 4. *in fin.* Addend. ad Buratt. *vers.* 480. *n.* 19. Rot. post Merlin. *de legit.* 5
dec. 159. *n.* 7. & in dicta Fulginaten. 18. Maii 1683. *§. in hac facti*, *&c.* cor. bo. me. Guazard.

Altera decidendi ratio processit ex renunciationibus ab iisdem legatariis emissis in ingressu religionis; nam quatenus etiam Trebellianica ab Aloysio Fratre detrahi potuisset, quæ tamen ab ipso legata fuit prædictis in religione professi, qui renunciarunt omnia, & singula bona, tam ex Testamento, quam ab intestato, Antonio Patri, ejusq; hæredibus, & successoribus, & renunciationes indistincte complectuntur Jura etiam de futuro ex causa de futuro, cum sint am- 6
plissimis verbis conceptæ, Honded. *cons.* 49. *ex n.* 15. *lib.* 1.

Alto-

Altogr. *consf.66. ex n.18.lib.1*, Rota *dec.14.n.3. et 4.p.1.rec. et dec.120.n.5*, apud Tor. *de pact. futur. success.* utique Monasteria non possunt legatum consequi, vel quia omne Jus translatum fuit in Antonium renunciatarium, ejusque hæ-
7 redes, ut notat Castr. *in l. passum n.7. C.de collat.* Grat. *discept. 692. n.50.* Surd. *dec. 14. n 2. et 3.* Rot. cor. Bich. *dec. 258. n. 13.* & in Maceraten. hæreditatis 27. Maii 1685. *sub §.Neque*, bona cor. bo.me. Verospio firmata 12.Maii 1581, *§.Diversa cum seq.* cor. R. P.D. meo Ursino, & 26. Junii, *§.Cum fundamento*, cor.bo.me. Paulucceio; vel quia renunciationes, utpote extinctivas, & abdicativas quorumcunq; jurium, quę ex personis renunciantium Monasteriis unquã competere possent, eadem a successione excludunter, Montan.*contr.10. n.1.* Mastrill. *dec.65. n.11.* Rot.cor. Eminent. Othob. *dec. 10.n.40.*& in Romana hæreditatis 20.Martii §.
8 *§.Atque cum seq.et* 3.Julii *§.Quoniam* 1684. cor.R.P.D.meo Hervavult,& altius in Romana hęreditatis de Lanuviis 18, Junii 1685. *§.Pro cujus resolutione, et per tot.* coram eodem.

Neque obstat, quod renunciatio resolvatur eo ipso, quod absque consensu illius, cujus bonis renunciatur, emissa fuerit, quod objectum procederet, ubi renunciatio, tanquam de re particularis hominis viventis, remansisset infecta ob non adhibitum, vel ad obitum usque non continuatum ejusdem consensum per novam dispositionem erga renunciantem,ad terminos *l.fin. Rot.C.de pact.cum concerdan.*
9 cor.Bich. *dec.119. ex n.12.* Secus autem in hoc casu, in quo renunciationes a legatariis emissæ pro earũ validitate nulla indigebant præstatione, vel perseverantia consensus legantis,cum sint generales de omnibus,& quibuscunque successionibus, tam ex Testamento, quam ab intestato delaris, & deferendis;tunc enim generalitas illa operatur,ut non dicatur agi de hęreditate certi,& particularis hominis viventis,
10 Grat.*discep.692.n.26.*Merl.*de pign.lib.2. q.40.n.24.* Urceol. *consult.98 n.49.* Cutell. *dec.5.sub n.113* Franch. *dec.89.n.4.* Rot.*dec.366.n.2.*cor.Burat. etiamsi postea sequatur expressio hæreditatis fraternæ,quia species adjecta censetur gratia majoris demonstrationis, proindeq; non derogat generali-
11 tati, & renunciatio efficitur irresolubilis,Dec.*cons.44.n.97. lib.4.* & prosequitur Grat. *d.cap.692. n.30.* Urceol. *cens.98. sub n.40.* Rot.cor.Buratto *dec.366. n.3.* Et ita utraque, &c.

R. P. D. BENINCASA.

Romana Falcidiæ.

Mercurii 16. Junii 1688.

ARGUMENTUM.

Ex quibus verbis Falcidiæ prohibitio inducatur, plenissime in hac decisione enucleatur.

SUMMARIUM.

1 *Falcidia potest prohiberi etiam tacite, ne hæres illam detrahere valeat.*

2 *Falcidia ex legato alicujus rei quæ integra vel tota est præstanda ex Testatoris dispositione, non detrahitur.*

3 *Ad inducendam Falcidiæ prohibitionem non sufficiunt verba significantia universalitatem numericam singularum rerum quæ continentur in legatis, sed exiguntur verba præseferentia integritatem illarum, cujus peculiaris expressio est necessaria pro inducenda prohibitione Falcidiæ.*

4 *Declara, ut procedat, ubi verba fuissent simpliciter adjecta pluribus distinctis rebus seu partibus legata singulariter; secus vero quando una cum illis adnectitur genus aliquod vel alia dictio universalis complexiva corporum.*

5 *Corpus genus est, quod de per se universalitatem importat.*

6 *Et si adjiciatur species, vel exprimantur partes simul cum verbis totalitatem præseferentibus, important prohibitiones Falcidiæ.*

7 *Maxime si verba sint geminata.*

8 *Verba* acciò goda assolutamente *inferunt*, *quod legatarius totum, et universum consequi debeat in re legata.*

9 *Etsi cum illis concomitetur facultas capiendi possessionem rei legatæ propria authoritate, & absque ullo ministerio judicis, & heredis, important Falcidiæ prohibitionem.*

10 *Clausula* omni meliori modo *in parte dispositiva apposita, arguit Testatorem Falcidiam prohibuisse.*

11 *Preceptum, quod voluntas punctualiter exequatur multum confert ad inducendam falcidiæ prohibitionem.*

12 *Prout etiam aliud præceptum de non reclamando a dispositione sub pœna caducitatis contra heredem.*

13 *In re legata magis præsumitur dilectus legatarius, quam hæres.*

14 *Non entis nulla sunt partes.*

DECISIO XXV.

Duplici Decisione Rota censuit in hac causa Falcidiam non fuisse prohibitam,ut in prima emanata cor.R.P. D.meo Rondinino 16.Junii 1679. & in alia 25. Junii 1685. cor.R.P.D.meo Hervavult,ad quarum formam etiam binæ prodierunt sententiæ favore fratrum de Cocurnis illam petentium,uti hæredũ ex Testamento Catherinæ Claverinæ, rejectis insuper exceptionibus, quas proponebat Bernardinus Spigliatus legatarius, & suspenso in reliquis articulo quoad calculum legati Annæ Cocurnæ,quod cedere contẽdebant hæredes in augmentum prætensæ hujusmodi detractionis: verũ quia prosecutione litis coram me sub conformi dubio, *An esset locus statuto de duabus*, iterata resolutione sub diebus 17. Februarii & 27. Junii anni præteriti responsum fuit ob deformitatem postremæ sententiæ cum decisionibus præcedenter editis, ideo renunciatione illi facta a prænominatis hæredibus, contingit hodie ex integro dubitari, An sententia Rotalis R. P. D. Rondini sit confirmanda, vel infirmanda, & calculandum legatum Annæ Cocurnæ, & attenta injustitia DD. fuerunt in voto pro ejusdem infirmatione.

Est enim Juris principium indubitatum,quod ubi deficit expressa prohibitio Falcidiæ, tacita adhuc sufficit, ut hæres ab ejus assecutione repellatur, Gloss. *in l.decem, ff.de fideic. libert.* Menoch. *de præsump. lib.4. præsump.118. n.50.* Mangil. *de retract. q.113. n.16.* Rota cor. Cocc. *dec.2020. n.15. & seq. & dec. 2064. n.6. & 7.* Tacita autem prohibitio suadetur in præsenti casu, tum ex verborum efficacia, tum ex conjecturata mente testatricis; & quidem ex verborum efficacia, dum Catharina duo fecit distincta legata favore Spigliati dilectissimi Pronepotis, quorum utraque expressit cum dictionibus totalitatem importantibus, ibi: *Lascio la mia Casa grande, nella quale abito, con tutte le sue attinenze à detta Casa annesse, e connesse, con tutti i miei mobili, & ancora tutto il corpo delle mie Case di Trastevere con tutte le attinenze, e pertinenze ad esse Case annesse, & connesse.* Non enim consequi posset legatarius omnes domos legatas, omniaque mobilia cum omnibus pertinentiis illis annexis, & connexis,ubi singulæ res legatæ diminutionem passuræ forent per detractionem Falcidiæ, ut notat Alex. *cons. 201. n. 6. lib. 6.* Menoch. *cons. 314. ex n. 4.* Mantic. *de conject. lib.10. tit.14. n.17.* Grat. *discept.823. n.7.* & firma- 2
vit Rota in Hortana, seu Civitatis Castellanæ Falcidiæ 3. Martii 1644. *§. Consluit*, cor. bon. mem. Albergato.

Nullatenus refragante, quod prædicta verba significent solum universalitatem numericam singularum rerum,quæ continentur in legatis, non autem integritatem illarum, cujus peculiaris expressio est necessaria pro inducenda prohibitione Falcidiæ, juxta Doctrinam Jas. *in l.Centurio ff.de civili, & impub.* cum concord. in præcedentibus decis.quia simul perpensis omnibus testamenti partibus, non vero se- 3
orsim consideratis, prout usque modo factum est, advertebant DD. quod forsan relevaret objectum, ubi eadem verba fuissent simpliciter adjecta pluribus distinctis rebus, seu partibus integrantibus legata singulariter,in quibus terminis loquitur Jas. cum aliis allegari solitis in contrarium; secus vero quando una cum illis adnectitur genus aliquod, vel alia dictio universalis complexiva corporum, & qui- 4
dem integrum, ibi: *Tutto il corpo delle Case di Trastevere*, & inferius: *Delli quali corpi e beni*: ac rursus, *Goda detti corpi, &c.* Corpus enim genus est, quod de per se universalitatem importat, ut apud Rebuff. *in l.necessarius 85. fol.mibi* 5
529. parum post princip. de verb. signific. Unde si adjiciatur species, vel exprimantur partes simul cum verbis totalitatem præseferentibus, profecto sequitur, quod unum integrum faciant, cum earum compositio, & ad effectum prohibitionis Falcidiæ comparatur, ad mentem Rot. *in decis. 171. in fin. p.6. rec.* tradit Peregr. *dec.107. n.7.* & alias resolutum fuit cor.bon. mem. Bevilaqua apud Torr. *de pact. fu-* 6
tur. success. dec.37. n.7. & in eadem causa cor. bon.me. Guaxardo 17. Maii 1683. *§. citata autem cum seqq.* & cor. bon. mem. Paulucceio 29. Jan. 1685. *per tot.* Advertendo maxi- 7
me, quod cum omnia prædicta verba sint geminata, multo magis simul juncta concludunt hujusmodi prohibitionem, optime Spad. *cons.349. sub n.24. vers.cum ista verba, tom.3.* Rota coram Ubaldo *dec.92. n.7. & 8.*

Confovet etiam hunc intellectum conjecturata mens testatricis, quæ non solum concessit legatario absolutam

possessionem rerum omnium quas ipsis legaverat, repetendo
8 iterum per viam rationis, *acciochè goda assolutamente*, quod
debet intelligi, ac si expresse dixerit dare totum, & univer-
sum, ut in puncto explicat Grat. *discept.245.n.5.et seq.& si-
gnanter n.7.* sed ulterius in consequentiam absolute hujus-
modi concessionis disposuit, quod caperet etiam possessio-
nem legatorum, *proprio jure, et auctoritate, absque ullo mini-
sterio judicis, vel heredum:* quod, si concurrentibus supra re-
censitis verbis, bene probat Falcidiam fuisse prohibitam, in
terminis Mantic. *de conject. lib.*10. *tit.*4. *n.*23. Rota coram
9 Coccin. *dec.*48.*n.*25. *& seq.* & in dicta Hortana, seu Civita-
tis Castellanæ Falcidiæ cor. bo. me. Alberg. §. *elicitur*, quan-
to melius id comprobari dicendum est accedente etiā clau-
sula, *omni meliori modo*, non quidem in parte executiva te-
stamenti, ubi clausulæ generales de stylo Notarii apponi so-
lent, sed in parte ipsa dispositiva, & substantiali legatorum;
unde convincitur apposita esse de voluntate testatricis, non-
nisi ut prædictam detractionem excludat, juxta distinctio-
10 nem, de qua Cyriac. *controv.*11. *n.*19. Cyrocc. *discept.*10. *ex
n.*6. Urceol. *consult.*6. *n.*36. Rota *dec.*180. *n.*22. *par.*17. *rec.*

Cæterum ultra contenta in legatis, examinando etiam re-
liqua in testamento disposita, multum relevare videbatur
efficacia formulæ a testatrice adhibitę, qua demandatur exe-
11 cutori, *che questa volontà si eseguisca puntualmente*, & for-
tius rigorosum pręceptum hæredibus injunctum de consen-
tiendo seu reclamādo ab ejus dispositionibus, tam generali-
12 bus, quam particularibus, addita attamen caducitatis pęna,
quatenus contravenirentur, cum restitutione in tota hære-
ditate favore prædicti legatarii. Hoc enim præceptum non
potest referri citra vitium superfluitatis ad modum capien-
di possessionem propria auctoritate jam supra expressum, ut
alias tenuit Rota cor. Cavaler. *dec.*537. *n.*4. sed magis con-
grue ob illius generalitatem attribuendum est desideratæ
integritati seu totalitati legatorum, in quo non alio ex ca-
pite dissentire poterant extare hæredes, & debitores testa-
tricis, ut infra, quam occasione prætensæ hujusmodi detra-
ctionis, optime Cyriac. *d. contr.*11. *sub n.*1?. *vers.*3. *cum seq.*

Urgente potissimum gravi circumstantia facti, quod Ca-
tharina expresse ordinaverat, quomodo solvenda essent le-
gata, ex quorum exorbitanti onere excitatur quæstio Falci-
diæ, assignando scilicet ad hunc effectum cambium scut.24.
mill. cujus debitores erant Cocurni hæredes, cumque ipsi-
met ob excessivas solutiones illis factas causam dederint
ass. diminutioni præfati crediti, ejusque graduali extenua-
tioni, ut prætenditur, per scalcum, utique inverisimile
est, si prævidisset mulier tot sibi incognitis subtilitatibus
everti suam dispositionem, quod eis non prohibuisset fal-
cidiam, consulendo maxime dilectissimæ pronepti, cui
etiam in re legata magis favendum est, quam hæredi, ut in
terminis arguit Menoch. *cons*474. *num.*46. & comprobant
13 Grat. *discept.*601. *n.*36. *&* 37. Rot. *dec.*239. *n.*6. *p* 7. *rec.*

Atque ex his cum satis clara videretur prohibitio Falci-
diæ, superfluum putaverunt DD. alias disputationes assu-
mere, tam quoad calculum legati Annæ Cocurnæ, quam
quoad reliqua usque modo discussa pro determinanda so-
lum illius quantitate. Non enim dari potest quantitas sine
subjecto, quia non entis nullæ sunt partes, ad regul. text.
n. l. ejus qui in princ. ff. si cert. pet.

R. P. D. MATTHEJO.

Romana seu Januen. Legitimæ.

Lunæ 14. Junii 1680.

A R G U M E N T U M.

Legitima ascendentis est tertia tertiæ, si concurrant in successione fratres aut sorores defuncti, secus e contra; ad effectum tamen ut illorum successio diminuat quantitatem legitimæ, exigitur, quod successio sit efficax, quia si inefficax esset, nil operaretur; hinc ex successione ob contratabulationem Testamenti, in quo reperiatur clausula codicillaris, non remanet legitima diminuta nisi causative ob prius subductionem Trebellianicæ, quam in præmium restitutionis ipsi Patres retinent.

S U M M A R I U M.

1 *AVo materno debetur legitima.*
2 *Legitima restringitur ad merum usumfructum, quoad dispositionem leg. fœmina, C. de secund. nupt.*
3 *Extraneus non potest impedire detractionem legitimæ Avo, licet transiverit ad secundas nuptias.*
4 *Præcipue in bonis, quæ ab Avia materna proveniunt.*
5 *Non habent locum statuta, quando deficit personæ subjectio.*
6 *Statuta non comprehendunt eum, qui non est subjectus, tam ratione personæ, quam bonorum.*
7 *Statuta non obligant Clericos.*
8 *Privilegium Ecclesiasticis concessum non revocatur a statuto eodem tempore confecto, & n.9.*
10 *Legitima de jure Authent. aucta est de quarta ad tertiam, tam pro ascendentibus, quam descendentibus.*
11 *Legitima debet esse tertia pars totius hereditatis, etiam si sororibus aliquid relictum fuerit.*
12 *Testamentum non debet retorqueri in odium præteriti, quod inductum fuit in ejus commodum, & favorem.*
13 *Dissimilis est casus præteritionis filiorum ad præteritionem ascendentium.*

D E C I S I O XXVI.

IMmaturum postquam D. Princeps Civitellæ naturæ tri-
butum reddidit, apertis tabulis testamentariis, reper-
tus fuit bon. mem. Card. Pallavicinus hæres universalis
scriptus, & præteritus D. Jo: Baptista Centurionus illius
Avus maternus; qui prætendens legitimam super universa
ejus hæreditate, obtinuit admitti in causa desuper intro-
ducta coram me ad instantiam D. Cardinalis super invali-
ditate testamenti: proposui dubium; An, & quæ legiti-
ma debeatur, & DD. legitimam deberi, & esse tertiam
totius hæreditatis censuerunt.

Quod legitima debeatur D. Jo: Baptistę Centurioni, in du-
bium revocari nequit, ex quo DD. fundarunt eorum resolu-
tionem super indubitato, & irrefragabili jure, quod omni-
bus ascendentibus, tam paternis, quam maternis legitima
debeatur in bonis filii, vel nepotis, quando absq; sobole fato
cesserunt, juxta text. expressum *in l. nam & si parentibus, ff.* 1
de inoff. testam. quem secuta est omnium Doctorum cater-
va, & signanter Peregr. *de fideic. art.*49. *n.*49. *in fin.* Merlin.
*de legit. lib.*1. *tit.*2. *q.*12. *n.*8. Fenz. *de Stat. Urb. lib.*1. *c.*146. *n.*
12. Sperel. *dec.*32. *n.*1. *et per tot.* Eminent. de Luca *disc.*10. *n.*
13. *et disc.*11. *n.*4. *de legit.* Rota coram Duran. *dec.*76. *n.*15.

Et sine aliqua difficultatis umbra D. Centuriono legiti-
ma est debita, quia ipse est Avus maternus Principis defun-
cti, ut inter partes non controvertitur, cum de ipso in spe-
cie loquantur Curt. jun. *cons.*199. *n.*2. Negusan. Jun. *respons.*
93. *n.*50. quibus de jure tam solidissimis rationibus, quam
gravissimorum Doctorum auctoritatibus corroboratis,
non impeditur, quin D. Centurionus detrahere possit legi-
timam sibi debitam, sub prætextu, quod ipse ad secunda vo-
ta transiverit, & quod juxta dispositionem *l. fœminæ, C. de* 2
secund. nupt. legitima ad merum usumfructum restringatur:
quoniam ultra quod hujusmodi text. dispositio, tanquam
ordinata ad commodum solum filiorum, & nepotum, qui-
bus principaliter dicitur illata injuria per transitum ad se-
cundas nuptias, nullatenus militat ad favorem collateralis,
& extranei, qualis erat Cardinalis Pallavicinus, cui non
competit agere de injuria illata ob transitum ipsius Avi ad
secundas nuptias, juxta theoricam Joannis de Jason. *in Au-
then. ex testamento n.*10. *C. de secund. nupt.* Peregr. *cons.*80.
*n.*16. *cum seq. lib.*1. Mangil. *de imput. q.*7. *n.*30. Sanchez *de
matrim. lib.*7. *disp.*129. *n.*37. *in fin.* Michalor. *de fratr. p.*3.
*cap.*13. *n.* 58. Eminent. de Luca *de legit. disc.* 11. *n.* 7. Rot. 3
*dec.*116. *n.*10. *cum duob. seq. dec.*181. *a n.*19. *usque ad* 22. *&
dec.*223. *n.*5. *usque ad* 11. *& dec.*267. *n.*17. *cum seqq. part.*5.
rec. & in Romana, seu Spoletana legitimæ 5. Decembris
1678. §. *alia autem*, & 12. Maii 1679. coram Taja, & 24.
Januarii 1680. §. *quod etiam*, coram Emerix.

Deficit etiam probatio, quod bona, ex quibus legitima
petitur, proveniant ab Avia, ex quo ad summum dispositio
d. l. fœmina locum haberet, si ageretur de bonis a prima con-
juge d. Centurioni provenientibus; at secus in bonis pro-
priis nepotis defuncti, vel aliunde quæsitis, juxta text. *in l.
mater, C. ad Tertull.* ubi Castr. *n.*1. *& seqq. & §. cum igitur,
Auth. de non eligend. secund. nub.* a quo repetitur declarata,
seu correcta dispositio *l. fœminæ*, ut tradunt scribentes relati
per Barb. *in Auth. ex testam. n.*34. *C. de secund. nupt.* Sanch.
*de matrim. disp. n.*13. *& seqq. lib.*7. Guttierez *eodem tract.
cap.*109. *n.*10. Bellon. Jun. *cons.*59. *n.*21. 22. Crass. *in §. succes-
sio ab intestato qu.*25. *n.*4. Thesaur. *qu. for.*29. *n.*9. 10. *lib.*1.
Mart. *summ. success. legal. par.*2. *q.*2. *art.*1. *n.*119. *cum seqq. &
art.*2. *n.*5. *& qu.*4. *art.*1. *n.*1. *cum seqq. junct. n.*11. Torr. *de
pact. futur. success. lib.*2. *c.*23. *n.*3. Urceol. *consult. for.*17. *n.*
24. *cum seqq. & n.*43. Emin. de Luca *disc.*11. *n.*5. *de legit.* &
arti-

articulo discusso, bene fuit firmatum quod pœnæ bluabatus non intrant in bonis filii aliunde quæsita patre prosectis, Rot. decis. 771. per tot. part. 3. rec. quæ est coram Andrea in ordine 72. Peuting. dec. 495. n. 12. Cels. dec. 72. n. 16. 17. Bieb. dec. 414. n. 8. 9. & 25.

In facto & evidentius ponderabant domini, statuta Januæ non posse D. Centuriono obesse, sive agatur de bonis existentibus in eadem Civitate, & Territorio, sive sub illius jurisdictione, sive de bonis existentibus in statu Ecclesiastico; nam quoad prima bona existentia in eadem Civi-
5 tate, & Territorio, deficit subjectio personæ, & quoad secunda, subjectio bonorum: non tamen ad effectum, de quo agitur hodie, sine ulla difficultate transit, quod in hoc sacro Tribunali requiratur utraque subjectio cumulative, adeout ad effectum subjectionis eorundem bonorum rema-
6 neat extra ansam dubitandi, quod eadem statuta locum non habeant, nec comprehendant eum, qui non est subjectus, tam ratione personæ, quam bonorum, ut fuit firmatum in doctissimis decisionibus in causa Narnien. successionis cor. Merl. inter suas impressas dec. 353. & dec. 526. coram eodem decis. 218. par. 8. rec. & in puncto statuti Januen. Eminen. de Luc. disc. 4. n. 2. de success. ab intest. disc. 18. n. 2. de legit. Rot. in Romana, & Januen. hæred. coram Reverend. Vicecomite, dec. 41. n. 10. & seq. p. 16. quæ fuit confirmata dec. 284. p. 17. rec.

Quod pariter procedit in bonis existentibus in Civitate
7 Januæ, ejusque Territorio, quoniam in his pariter deficit subjectio personæ, ex quo bo. mem. Card. Pallavicinus heres institutus, erat charactere Ecclesiæ insignitus, & sic obsistunt eadem statuta loci demandantia, in c. 4. lib. 6. ut personarum Ecclesiasticarum bona, & causæ cognoscantur, & decidantur secundum jura Romana: Et quatenus applicetur, & sit vera conclusio, quod Ecclesiasticus possit uti statutis localibus per modum privilegii, non applicatur in præsenti casu, in quo per aliud statutum personæ Ecclesiasticæ remittuntur ad Romanorum jura, & mandatur illorum causas secundum jus commune decidi; ex qua dispositione nulla fit injuria ordini Ecclesiastico, & cum eadem statuta fuerint
8 simul condita, & publicata, non potest dici, quod eis Ecclesiasticis conferatur privilegium prius illis concessum, Bald. in l. si quis Curialis 12. vers. deinde nota, C. de Episc. & Cler. Jason. in l. de quibus n. 13. ff. de legib. Dec. in c. S. Maria n. 226. 227. de constit. ibique Felin sub n. 81. circa med. vers 2. Bald. cons. 270. per tot. lib. Alex. cons. 11. n. 8. vers. Respondeo lib. 7. Dec. cons. 83. n. 4. & cons. 275. n. 2. Soccin. Sen. cons. 79. n. 4. cons. 122. n. 6. lib. 1. Corn. cons. 61. n. 4. lib. 4. Riminald. Sen. 268. per tot. & signanter n. 38. et seq. Riminald. Jun. cons. 432. n. 14. & cons. 229. n. 7. 8. 9. cons. 2. & cons. 386. n. 22. Dec. tr. crim. lib. 2. c. 35. n. 8. Carpan. in stat. Mediol. in prælud. 585. Azor. t. 1. moral. lib. 5. c. 13. p. 4. Cuttel. de immun. Eccles. lib. 2. q. 61. n. 21. 26. Gral. de effect. cler. effect. 2. n. 17. vers. licet cum seq. & in puncto statuti Januæ adest doctrina Alderan. Masc. in tr. de interpr. stat. conc. 1. n. 43. vers. Et hoc indubitatum, ubi testatur bis fuisse ita judicatum, n. 194. 230. Armez. dec. jan. n. 39.

Cum hic itaque non constet, quod prius edita fuisset constitutio in favorem Clericorum, sed uno, eodemque
9 tempore fuerint ambæ confectæ, certum est, quod intrant, & habent locum auctoritates supra allegatæ, & quod statuentes, etiamsi vellent ea postea revocare, non dicantur privilegium illius prius concessum retractasse, ut articulo ad partes discusso, firmat Ciatlin. contr. 45. n. 10. & seq. Oliva de foro p. 1. qu. 33. n. 11. Palm. Sen. cons. 29. per tot.

Ex his fundamentis indubitantes visum fuit dominis, legitimam D. Centuriono deberi in omnibus, & quibuscunq; bonis ubique existentibus, & illam esse trientem totius hæreditatis considerabant, attento, quod de jure authent. fuerit
10 peraucta de quarta ad tertiam, tam pro ascendentibus, quam pro descendentibus juxta glos. in Auth. de trient. & semiss. in princ. vers. hoc observando, Roland. cons. 39. n. 7. lib. 1. Mantic. consult. 238. n. 1. lib. 3. Merl. de legit. lib. 1. tit. 3. p. 4. n. 10. & seq. Rot. dec. 223. in princ n. 3. & dec. 503. n. 15. p. 5 rec. & in Romana legitimæ 6. Maii 1676. coram Reverendiss. Decano. In hac autem disputatione orta inter Butrigarium, & Batt. in l. pater filium n. 8. ff. de inoffic. testam. qui asserit esse portionem portionis ab intestato debitam, & e contra Butrigar. q. 6. voluit esse tertiam totius hæreditatis, varie hujus conclusionis intellectus a Doctoribus in scholis fuit interpretatus, quousque prævaluit opinio Butrigarii, quam secuta fuit S. Rota, quæ tenuit, legitimam ascendentium esse debere tertiam totius, etiam in casu quo sororibus defuncti fuerit aliquid relictum, Carol. Anton. de Luca ad Franeum dec. 63.
11 et dec. 409. n. 20. lib. 3. Grat. discept. forens. cap. 178. n. 8. et 9. & hanc opinionem, ut dixi, secuta est Rot. post Merlin.

de legit. dec. 38. n. 1. dec. 39. n. 15. Peuting. dec. 495. n. 2. Dun. Jun. dec. 308. n. 7. & plene dec. 572. n. 22. ad fin. part. 5. rec.

Certius autem, & sine hæsitatione hoc procedere videtur in casu, de quo agitur, ex quo nullus concurrit cum eodem Centuriono ad petendam legitimam; duæ enim sorores defuncti, per primum Testamentum, & renunciationem, non sunt successibiles, sed hodie saltem non concurrunt; nam eo ipso, quod per ipsum in testamento non fuit instituta tut. pie persona, concurrere cum eo non possunt, & per consequens ipse solum integrum trientem consequi debet: Moles in allegat. impressa apud Torum in comp. dec. part. 3. fol. 2. a pag. 391. ad 199. Surd. cons. 405. n. 5. vers. verior tamen, & n. 2. Meren. contr. jur. lib. 20. c. 34. n. 8. Belmon. dec. Januen. 77. n. 27. & seq. Rot penes Merlin. de leg. dec. 37. n. 2. & 3.

Cæterum subsistere non videtur, quod Testamentum, de quo agitur, in quo fuit præteritus D. Centurionus ascendens, sit ipso jure nullum, & ideo idem sit dicendum, ac si ageretur de causa intestati, quoniam hoc solum repe-
situr dispositum ad ejus favorem, quatenus ipse præteritus vellet idem testamentum rumpere; neque debet retorqueri in odium præteriti id, quod inductum fuit in ejus commodum, & favorem, Hieron. Borg. invest. jur. lib. 14. per tot.
coram Peuting. dec. 104. n. 8. & 9. Mans. de test. validit. & invalid. tit. 8. n. 150. & 173. 12

Indeque D. Jo. Baptista Centurionus rite, & valide petit legitimam, absque eo quod cogatur contratabulare testamentum, Angel. Aretin. cons. 86. n. 21. & seq. n. 11. 12. Ann. cons. 130. inter cons. Camill. de Medic. Pascal. de patr. potest. part. 2. cap. 4. n. 44. Mart. de success. legal. part. 3. q. 4. art. 4. n. 11. vers. quo casu.

Idque etiam facere posse approbando testamentum in præjudicium sororum, & fratrum defuncti, distinguendo inter casum præteritionis filiorum, de quo loquitus Andreol. contrav. 48. cum seq. & inter casum præteritionis a-
scendentium & signanter matris, bene firmant, & declarant Bart. de success. lib. 2. tit. 3. n. 29. & Boer. dec. 96. n. 10. 13

Et ita quoad primam partem dubii resolutum fuit legitimam deberi, & quoad secundam debere esse tertiam partem totius hæreditatis, utraque parte informante.

R. P. D. MATTHEJO.

Romana seu Januen. Legitimæ.

Veneris 15. Junii 1685.

ARGUMENTUM.

Quod legitima sit tertia totius, similiter in hac decisione probatur, sicut superius decisum fuit.

SUMMARIUM.

1 *Immissio vigore leg. fin. non datur, nisi heredi ex testamento.*
2 *Non testari & non jure testari paria sunt.*
3 *Successio, quæ defertur ascendenti, & fratribus in vim auth. defuncto, operatur, ut emolumentum hæreditarium totum sit inter ipsos dividendum,*
4 *Successio, quæ defertur in vim clausulæ codicillaris, est ab alia intestata omnino dissimilis.*
5 *Legitima est tertia totius, si dispositio hominis ita non se habeat sicut dispositio legis.*
6 *Secus e contra, quia tunc est tertia tertia.*
7 *Ad dignoscendum, an causa testati dissimilis non sit a causa intestati, unice inspicitur, an veniant ad consuccessionem universalem eadem persona, & in eisdem partibus ex testamento, sicut sine eo consuevisset.*
8 *Exigitur tamen, quod successio sit cum effectu, & non inefficax, sicut esset, si esset reo restituenda ex clausula codicillari.*
9 *Concursus consideratur in his qui vocantur ad eandem rem, non autem ad diversas.*
10 *Ex onere restituendi non valet inferri ad dissimilitudinem inter successionem testatam & intestatam.*
11 *Hæc conclusio admittitur in fideicommissis restituendis, postquam successio habuit effectum.*
12 *Secus in fideicommisso puro & immediato, ut esset illud vigore clausulæ codicillaris.*
13 *Aditio momentanea & inefficax non est apta minuere legitimam.*
14 *Ratio diminuendi legitimam ascendenti ex successione heredis scripti, qui succederet ab intestato, consistit in efficacia successionis, non autem in sola heredis denominatione.*
15 *Hæres qui succederet ab intestato, capiens in vim clausulæ codicillaris, non dicitur sibi acquirere, sed alteri: et hujusmodi acquisitio tanquam infructuosa, et absque emolumento, non habetur in consideratione.*

16 *Capiens hereditatem in vim clausulæ codicillaris nomine dicitur heres.*

17 *Successio in Trebellianica non influit in successionem universalem.*

18 *Heres qui succederet ab intestato, pro ea parte efficaci, quam consequitur ex testamento, minuit proportionabiliter legitimam, non tamen facit, quod ea sit tertia, & n. 22.*

19 *Legitima ascendentis instituta turpi persona, non tertia tertiæ, sed detracta pro fratribus defuncti quarta, duas tertias partes alterius unciæ ascendens consequitur.*

20 *Si instituatur turpis persona, fratres defuncti faciunt partem, & concurrunt efficaciter in legitima.*

21 *Ut ratio sanguinis adjuvetur, & turpes mores puniantur, fratres & sorores defuncti, si instituatur turpis persona, totum accipiunt, nec per clausulam codicillarem favore turpis personæ Testamentum sustinetur.*

23 *Ex relicto favore succedentis ab intestato proportionabiliter diminuitur legitima ascendentis, non autem sequitur, quod illa sit tertia tertiæ, sive relictum sit titulo particulari, sive titulo universali, & n. 24.*

25 *Diminutio legitimæ inducta a jure fuit favore fratrum, non autem defuncti, unde cessante fratrum utilitate, legitima ascendentis est tertia totius, licet ex hac plus caperetur detrahendo, quam succedendo.*

26 *Statutum exclusivum fœminarum in casu successionis intestatæ non habet locum, quando testamentum contratabulatur ex causa præteritionis, & munitur clausula codicillari.*

27 *Declarantur Doctores, qui in contrarium solent allegari.*

28 *Statutum excludens avum non comprehendit in exclusione aviam.*

29 *A statuti beneficio exclusus, non potest ex aliorum persona eodem beneficio gaudere.*

DECISIO XXVII.

AGressi iterum DD. de Rospigliosis disputationem dubii: An legitima D. Centurioni sit tertiæ totius, ut decisum fuerat sub die 26. Martii proxime præteriti: an vero sit tertia tertiæ, ut ipsi contendebant probare, Rota libratis utrinque rationibus, iisdemque alias deductis, censuit hodie standum esse in ultimo loco decisis.

Sive enim dicatur successionem esse testatam, ut vere dici
posse videtur, ex quo hæredi scripto competit immissio vi-
gore *l. fin.* quæ non datur nisi hæredi ex testamento, sive ea
nuncupatur intestata, ut contendunt ex adverso scribentes,
1 ex quo paria sunt non testari, ac non jure testari §. 1. *Inst. de
her. quæ ab intestato deferuntur, & ibi gl. in verb. non jure*; in
substantia est successio ex dispositione hominis, & omnino
2 dissimilis a successione, quæ defertur ministerio legis, quia
secundum hanc totum emolumentum hæreditarium absq;
3 ullo onere restitutionis esset dividendum inter avum, et fra-
tres, juxta *Auth. defuncto*: secundum autem illam totum ca-
4 piunt ex præordinatione defuncti, & per ministerium, &
mediationem venientium ab intestato hæredes scripti, dem-
pta pro Avo legitima, & pro sororibus Trebellianica, ut pa-
tet ad sensum: Igitur clarum est, rem non ita se habere ex di-
spositione hominis, sicut ex dispositione legis, juxta *dist.*
Bald. in sæpe citata *Auth. novissima*, ac proinde cessante æ-
quali successione sororum, requisita ad minuendam succes-
sionem Avi, & consequenter legitimam, patet non intrare
Authenticam defuncto, quæ ad commodum, & utilitatem
succedentis adinventa est, & per consequens legitimam esse
5 tertiam totius, juxta terminos *Auth. de triente, & semiss.*
non autem tertiam tertiæ, secundum *l. Papinianus*, quæ lo-
6 cum solummodo habet in rebus ita se habentibus ex dispo-
sitione hominis, sicut ex dispositione legis, ut late prosequi-
tur *postrema decisio*, quæ revidetur, §. *Et quamvis cum seq.*

Nec obstare dixerunt Domini, quod annullato Testa-
mento, dum Avus, & sorores concurrunt ad titulum hæ-
reditarium viriliter, causa testati non sit dissimilis a causa
intestati, cum ad istum effectum unice inspiciatur, an ve-
niant ad consuccessionem universalem eædem personæ, &
7 in eisdem partibus ex testamento, sicut sine eo consucces-
sissent, ex Gabr. *cons. 94. n. 21. lib.* 1. Peregr. *de fideicom. art.* 36.
11. & *cons.* 80. *n.* 46. *in fin. lib.* 1. Quia objectum posset pro-
cedere, si res cum effectu reduceretur ad successionem inte-
statam, non autem quando, ut hic, sorores gravatæ sunt
totum restituere: quia tunc cum sint hæredes puri nominis,
solus titulus respectu ejus, quod restituitur, est inefficax,
& inutilis, & consequenter non sufficiens ad inducendam
similitudinem inter successionem testatam, & intestatam, 8
quæ in effectu sunt omnino dissimiles, Petr. Barb. *in l. qui
liberis 8. §. hæc verba n. 39. ff. de vulgar.* Marc. Anton. *resol.
39. n. 36. & 37.* Hoc insuper addito, quod licet sorores ha-
beant jus ad successionem, quia tamen non habent jus ad
legitimam, adhuc in ea non possunt concurrere, quia con-
cursus consideratur in his, qui vocantur ad eandem rem,
non autem ad diversas, ut respondit Mans. *consult. 115. n.* 9
20. cum seq. & consult. 238. n. 6. cum seq.

Nil refragante etiam, quod ex onere restituendi non va-
leat inferri ad dissimilitudinem, seu disparitatem inter suc-
cessionem testatam, & intestatam, cum legata, & fideicom-
missa indifferenter possint ab intestato relinqui, *ex l. 3. ff. de
Jur. Codicil. & conficiuntur, §. in primo, ff. eod.* Conclusio 10
enim procedit in fideicommissis restituendis, postquam suc-
cessio habuit effectum in fratribus consuccedentibus, quia
tunc impleta dicitur realiter mens legis, & verificata simili-
tudo testati, & intestati, ut notat Menoch. *de recuper. remed.* 11
13. *n. 39.* Tiraq. *in tr. cessante causa limit. 23. a n. 4.* Bell. *de
iis, quæ fiunt incontinenti q. 26. n. 3. & 4.* Secus autem, prout
hic, in fideicommisso puro, & immediato, quod uti ab-
lativum in eo, quod restituitur, beneficii, & emolumenti
successionis, antequam ejus effectus, & mens impleatur,
nullam prorsus habet similitudinem cum successione inte-
stata, ut plene comprobat Merlin. *de legit. lib. 2. q. 18. per tot.* 12

Non obstat, quod separatio legitimæ fiat statim in adi-
tione post mortem filii ministerio legis, absque temporis
dilatione: unde cum in eodem instanti illa diminuatur
per concursum sororum ad tertiam tertiæ, non possit dein-
de illa reintegrari ex restitutione, quæ subsequitur, & nihil
habet commune cum detractione, & diminutione legitimæ.
Quia semper recurrit eadem responsio, quod in eo, quod re-
stituitur, aditio ut momentanea, & inefficax, & non apta
imminuere legitimam, cum ratio diminuendi stet in effica-
cia, non autem in denominatione, & titulo, & nudum 13
nomen hæredis non obstet matri, quin capiat pro legiti-
ma totum trientem, ut ait text. *in l. 2. § Sed si sint, ff. ad
Tertul. & firmant dec. 732. & 757.* cor. Dun. Jun. 14

Minus obstare valet, quod sorores Trebellianicam reti-
neant, quod non esset, nisi vere essent hæredes universales
re, & effectu; etenim ut animadvertit *dec. in §. quo vero & §.
seq.* pro eo, quod capiunt, sunt hæredes efficaces, inefficaces
vero pro eo, quod restituunt; in eo enim quod restituunt,
non dicuntur sibi acquirere, sed alteri, & consequenter hu-
jusmodi acquisitio, tanquam infructuosa, & absque emolu-
mento, non habetur in consideratione, ad literam text. *in l.
non videtur 22. ff. de acquir. vel omitten. possess.* ibi: *Non vi-
detur possessionē adeptus is, qui ita natus est, ut eam retinere* 15
non possit, & solum nomine dicuntur hæredes ad alium tex.
in l. 1. §. Qui minorem, ff. ut leg. seu fid. nom. cau. ubi gl. in verb. 16
restituitur, ibi: *Remanet enim hæres nomine*, & Bart. *in l. Qui
hæredi, §. Cum hæreditas, ff. de condit. & demonstr.* ibi: *Hic lo-
quitur de hærede restituente, qui est hæres nomine tantum.*
Unde cum sorores non habeant, nec faciant partem utiliter
in tota successione universali, quia efficacia successionis in
Trebellianica non influit in successionem universalem per
supradictos textus, nec per consequens possunt imminuere
legitimam, nisi proportionabiliter per diminutionem hære- 17
ditatis, juxta inconcussam Rotæ opinionem, de qua in de-
cisione, *d. §. Quo vero*, ac proinde applicari non valent do-
ctrinæ ex adverso allegari solitæ, quia omnes loquuntur, & 18
intelligendæ sunt de fratre concurrente in tota sua virili,
non autem in longe minori parte, ut ad oculum demon-
strant auctoritates in decisione allegatæ, §. *Et quamvis.*

Superfluum etiam fuit exemplum, quod si quarta, quæ
fratribus debetur pro legitima, quando est instituta turpis
persona, legitimam matris minuat ad tertiam tertiæ, ita
multo magis operari debeat quarta, quam retinent fratres
pro Trebellianica; quidquid enim sit de hoc dicto Bartoli,
contra quem fuit semper communis opinio Rotæ, & cui
etiam adversatur in proposita facti specie Bell. *de jure accre-
scen. c. 6. q. 16 n. 9. & seq.* firmans legitimam matris non esse 19
tertiam tertiæ, sed detracta pro fratribus quarta, duas ter-
tias partes alterius unciæ pro matre remanere, vel ut inquit
Mans. *cons. 115. n. 12. & 20. & cons. 116. n. 26.* quia stante aliquo
ex ascendentibus, fratri, vel sorori, turpi persona instituta,
re vera nulla competit legitima: Nihilominus admissa etiā 20
contraria sententia, disparitatis hujus casus est, vel quia fra-
tres faciunt partem, concurrunt efficaciter in legitima, ut
advertit Gabr. *cons. 94. n. 4. & 17. lib. 1.* & liquet ex Peregr.
Paschal. Barry, & Merlino ex adverso congestis, vel quia

insti-

instituta turpi persona testamentum fratris omnino rumpitur ad favorem personarum præteritarum, adeout nec per clausulam codicillarem sustineatur favore turpis personæ, cum lex indignetur, & fratri, ac sorori concedat querelam, per quam in totum expugnatur testamentum, ut ratio sanguinis, & naturæ adjuvetur, & turpes mores puniantur,
21 ad tradita per Bart. *in l. fratres, Cod. de inofficios. testam.* Giall. *de success. §. Testam. qu. 46. n. 4.* Decius *cons. 581. per tot.* Honded. *cons. 47. n. 32. & seq.* Ursil. ad Afflict. *dec. 204. sub n. 4.* late Turret. *de claus. Codicill. qu. 28. effect. 1. sub n. 22. cum seq.* Merl. *de legit. lib. 1. tit. 1. qu. 13. n. 14. & lib. 3. tit. 2. qu. 4. n. 7.* Michalor. *de fratr. p. 3. cap. 2. art. 8.*

Cum itaque in præsenti casu sorores non concurrant, nec faciant partem in legitima, quæ eis non debetur, nec minus ad totam successionem universalem efficaciter admittantur, sed solum in aliqua parte, nempe in Trebellianica, meritò penes parte, in qua succedunt, legitima avi decrescit, non ad effectum ut illa efficiatur tertia tertiæ, sed ad effectum ut tanto minus dicatur esse in hæreditate defuncti, & detracta illa portione, tanquam ære alieno,
22 aut legato legitima sit tertia totius residui, ut inquit Rota *dec. 572. n. 25. part. 5. rec.* & distinguendo inter unum, & alterum casum, & reprobando dictum Baldi *in auth. novissima*, circa fratrem institutum in uno nummo, firmat Perr. *de fideic. qu. 15. sub n. 75. §. Contrarium tenuit*, Bald. *vers. sed certe*, a Ponte *cons. 68. n. 13.* relat. per Menz. *cons. 115. a n. 1. cum seq.* Et fuit semper receptissima opinio Rotæ, de qua in decisione, quæ confirmatur §. *Quo vero*.

Nec quidquam replicare juvat, quod opinio Rotæ procedat in legatis titulo particulari, non autem titulo universali: Quia, ut animadversum fuit in decisione, §. *non attento*, Rota indistincte determinavit, legitimam nunquam decrescere ad tertiam tertiæ, nisi in casu, quo fratres in tota, vel in eorum virili succedant, & avo, vel ex dispositione defuncti, vel statuti, debeatur legitima; sed ubi successio fratrum non sit efficaciter in tota, vel in virili, tunc semper tenuit esse tertiam totius, dempto eo, quod fratribus relictum est sive titulo particulari, sive universali, ut vide-
23 re est in *dec. 69* post Merlin. *de legit.* ubi fratres erant relicti proprietarii universales, dum nullus alius adeat hæres universalis, & *in dec. 732.* Dunoz. Jun. *n. 6. & 7.* ubi fratres instituti erant hæredes universales in proprietate. Ratio autem est, quia cum vis in titulo, & efficacia diminutionis non consistat, & formalitate, sed in utilitate, & substantia successionis, totum illud, quod frater consequitur, sive titulo particulari legati, sive universali institutionis, succedit loco portionis debitæ ab intestato, & pro ea ista retinet naturam universalis successionis, adeout sub ista ratione frater dicatur concurrere, & minuere universalem successionem matris, & consequenter legitimam, quæ est il-
24 lius portio, ut per Marescot. *var. c. 10. n. 9.* Urceol. *consul. 18. n. 19. & seq.* Rota *dec. 129. per tot. part. 6. rec.*

Absurdum, quod avus plus caperet detrahendo, quam succedendo, de facili evitari posse videbatur, animadvertendo, quod cum diminutio legitimæ fuerit inducta solummodo ad favorem fratrum, non autem defuncti, aut extranei, circumscripto dicto favore, absurdum non est,
25 quod legitima sit tertia totius, eo modo, quo fratres essent præteriti, vel e medio sublati, ut per Gabr. *d. cons. 94. n. 15. & 16.* Bellon. *d. qu. 16. n. 91.* Mangil. *q. 6. n. 32.* Peregr. *de fideic. art. 39. sub n. 13. vers. adducitur*.

Hæc autem procedere dixerunt DD. in brevis, nedum extra ditionem Januæ, sed etiam intra Territorium illius, legitimam scilicet debitam D. Centurioni esse tertiam totius, non obstante statuto excludente matrem, & ascendentes maternos. Quia, ut firmant eædem postremæ decisiones, illud statutum loquitur solum in casu puræ, & simplicis successionis intestatæ, non autem comprehendit casum testamenti contratabulati ex capite præteritionis, & muniti clausula codicillari. Nec ex eo, quod idem statutum declarat, eos etiam dici intestatos, qui testamentum fecissent invalidum, casum istum comprehendisse censendū est, cum aliud sit testamentum nullū simpliciter, de quo loquitur statutum, & aliud testamentum nullū munitum clausula codicillari; illud enim in omnibus corruit, hoc autem in omnibus conservatur, & successio, sive dicatur testamentaria sive mixta, omnibus de-
26 fertur ex voluntate testatoris, ut optime Merl. *de legit. lib. 1. tit. 1. q. 2. n. 16. vers. nec facit*, & in puncto Belmont. *dec. 37. n. 18. et 21.* uterq; cum aliis *in ult. dec. §. itaque omnia*; ex qua evidenti differentia, non potest statutum de uno ad aliū extendi, attenta præsertim prohibitione extensionis, & cujuslibet interpretationis, contenta in eodem statuto *lib. 1. c. 16.*

Nec adversantur DD. in contrarium adducti, quia vel nihil concludunt, dum aliqui solum affirmant, non esse di- 27
sputan. de intellectu statuti, quando illud est clarum, ut sunt Socc. Jun. Cravett. & alii, vel loquuntur in testamento penitus nullo, quod non conservatur per clausulam codicillarem, ut est Bened. *in c. Raynutius* Capitra Brunus *de statuto*, & Rimin. & Armez. vel loquuntur in terminis statuti veteris, quod excludebat simpliciter matrem, absque contemplatione certarum personarum, & ordine inter eos succedendi ut est Bartol. a Boschn, ob id reprobatus a Belmon. *d. dec. 77. n. 18.* Quæ punctualis decisio super hoc statuto evitari non potest sub prætextu, quod loquatur de matre, cui ab eodem statuto determinetur specialiter summa libr. 8000. duntaxat, in casu tamen, quo non transierit ad secunda vota: unde sancita ad favorem matris, vel non debeant extendi ad avum, vel extensio sit facienda cum eisdem qualitatibus lib. 8000. & in casu quo D. Centurionus non transierit ad secunda vota, prout transivit: Quoniam ex lectura præfatæ decisionis contrarium potius evincitur, dum postquam *n. 3. vers. secundo loco*, respondet, legitimam esse calculandam secundum jus commune, deinde per totam decisionem firmat, & comprobat, legitimam esse tertiam totius hæreditatis, non autem lib. 8000. ut ex adverso supponitur. Et quod de binubatu dicitur, ultra responsiones datas in prima bujus causæ favorabili decisione 14. Junii 1680. §. *& sine aliqua cum seq.* addi potest, quod dum statutum loquitur de matre, avia, & abavia paterna, non potest extendi ad avum, non solum ex prohibitione supradicti statuti, sed etiam quia fœmininum nunquam concipit masculinum ad inducendam exclusionem, ut in fortioribus terminis statuti excludentis avum quod non com-
prehendat aviam, respondit Bald. *in l. quicunque n. 4. 12. C.* 28
de serv. fugit. Gigal. *cons. 106. sub n. 12.* Matta *de success. legal. part. 1. qu. 3. art. 4. n. 12.*

Cæterum quando etiam statutum loqueretur in casu contratabulati testamenti, sustinetur aliud assumptum in ultimis decisionibus firmatum, quod cum hæreditas esset restituenda patruo, qui erat Cardinalis, & a beneficio statuti exclusus, non potuit ipse ex personis DD. sororum gaudere beneficio statuti, cum mens, & intentio statuentium fuerit, ut quidquid avo per exclusionem adimitur, hoc totum cedat in commodum, & beneficium illius, cui hæreditas ab eodem statuto deferretur, Rota Januen. apud Belmon. *d. dec. 77. n. 9. ad 18.* Eminentiss. Cerrus *dec. 397. n. 6. et 7.* Rota *dec. 287. n. 7. part. 16. et dec. 112. n. 18. part. 17. rec.*

Et ita omissis aliis, quibus abunde satisfacit ultima decisio, resolutum fuit, utraque parte informante &c.

R. P. D. C A C C I A.

Romana seu Januensis legitimæ super modo detrahendi Trebellianicam.

Lunæ 9. Decembris 1686.

A R G U M E N T U M.

Concurrentibus fratribus, & ascendentibus intestata successione, pars quæ ipsi fratribus debetur, immunis esse debet a detractione legitimæ, cum relictum subrogetur in locum partibus debitæ ab intestato, & consequenter si fiat contratabulatio Testamenti, in quo hæres scriptus sit extraneus, Trebellianica debita fratribus subducitur ab hæreditate, antequam fiat computatio, ad quam summam ascendat legitima, quæ remaneat propterea diminuta causative tantum.

S U M M A R I U M.

1 *Trebellianica debita fratri vel sorori, est detrahenda ante legitimam ascendentis, pro qua deinde detrahitur tertia residui.*
2 *Fratri nulla debetur legitima, nisi sit instituta turpis persona.*
3 *Fratres concurrentes cum ascendente, portionem habent immunem a detractione legitimæ, et diminuentes hæreditatem ascendenti causative, etiam imminuunt legitimam.*
4 *Consequenter totum id, quod capiunt ex dispositione hominis, cum succedat in locum partis quæ deberetur ab intestato, detrahitur ante legitimam, et n. 5.*
6 *Non tamen detrahitur ab ipsa legitima in commodum hæredis scripti.*
7 *Frater non concurrit in legitima detrahendo, tamen relictum ante legitimam, ipsam causative diminuit, cum quid minus dicatur in hæreditate existere.*
8 *Emolumentum quod frater consequatur, est immune a detractione legitimæ.*

9 *Legata semper post legitimam detrahuntur.*
10 *Nisi tamen favore fratris vel sororis essent relicta.*
11 *Trebellianica quantitas non immutatur ex quo detrahatur ante restitutionem, quæ fit in vim clausulæ codicillaris.*

DECISIO XXVIII.

PRæsupposita resolutione, quod legitima D. Centurione debita sit tertia totius substantiæ, quam DD. sorores defuncto utrinq; conjunctæ non capiunt, quæ probatur ex rationibus plene relatis in decisionibus Eminent. Matthæii, et R.P.D. Bennucasæ, repetitis in alia decisione hac eadem die edita coram me: Excitata fuit alia quæstio, an quarta Trebellianica pro duabus unciis, quas DD. sorores retinent, detrahenda sit ab hæreditate, vel potius ab ipso triente legitimæ, in qua pariter DD. confirmarunt sententias Rotales, iterum æstimantes dd. duas uncias detrahendas esse ab hæreditate, hoc pacto videlicet, ut tanto minus dicatur esse in hæreditate ad effectum calculandi legitimam, quantum importat d. rata Trebellianicæ per dd. sorores retenta, & pro legitima detrahatur tertia residui juxta propositionem, & regulam inconcusse servatam a Rota, tam in emolumento quod fratres, vel sorores capiunt titulo universali, quã par-
1 ticulari, ut in *dec. 69.* post Merlin. *de legit*, Dunoz. Jun. *dec. 732. n. 6. & 7.* Peuting. *dec 405. n. 2.* Priol. *dec. 268. n. 4. & dec. 421. n. 8. p. 4. divers. & in rec. dec. 572. n. 23. p. 5. & dec. 219 per tot. p. 6. & dec. 632. n. 8. p. 18* & late probat altera hodierna decisio super quantitate legitimæ, §. *Eandem, & seq.*

Ratio decidendi sumitur ex ipsismet principiis, & regulis determinatis in alio dubio super quota legitimæ, quia scilicet diminutio legitimæ ascendentis non fit per concursum directum, quem fratres, vel sorores habeant in ipsa legitima, nec ulla competat querela inofficiosi, nisi instituta turpi persona, ut per Merlin. *de legit. lib. 1. tit. 2. qu. 13.*
2 *n. 1. & seq. cum ibi concord.* sed fit per concursum indirectum, & causativum, quatenus fratres & concurrentes in successione intestata cum ipso ascendente, portionem suam habuissent immunem a detractione legitimæ, atque diminuendo hæreditatem ascendenti, consequenter, & causative diminuerent etiam legitimam, quæ est pars successionis, ut
3 per Bald. *cons. 350. n. 2. lib. 4.* Rot. *d. dec. 421. n. 4. & seq. p. 4. divers* cum aliis adductis in altera prædicta decisione, §. *hac regula.* Hinc enim sequitur, ut servando in dispositione hominis eundem favorem, & æqualitatem, quæ servaretur ab intestato in dispositione legis, totum id, quod fratres consequuntur ex dispositione hominis, succedat proportionabiliter loco partis debitæ ab intestato, & deducendum sit cum eadem mensura, & proportione, prout deduceretur ab intestato, si sorores per legem in duabus unciis tantum successissent, ut probat Rot. *in dec. 219. n. 7. & seq. & n. 20. p. 6.* cum aliis adductis in dicta decis. §. *Imo retorquetur.*

4 Nec alia ratione emolumentum, quod fratres capiũt, sive sit legatũ, sive Trebellianica, sive alia portio, vel particularis, vel universalis, separetur prius ab hæreditate ad effectũ calculandæ legitimæ cõtra regulas juris in aliis casibus, nisi quia pro ea parte dicuntur agniti, & illud emolumentum
5 succedit proportionabiliter loco tituli & juris universalis, quod habuissent ab intestato, Merlin. *de legit. lib. 1. tit. 4. q. 7. n. 15. & 16.* Marascot. *var. resol. lib. 1. c. 10. n. 9.* Sperell. *dec. 34.*
6 *n. 37.* Rota *d. dec. 421. n. 8. p. 4. divers. & in d. dec. 219. per tot. p. 6.* E converso autem nulla subest ratio, cur istæ duæ unciæ detrahantur directe ab ipsa legitima, quia, ut dictũ est, fratres nullum habent jus directũ in ipsa legitima, & quia non servaretur æqualitas testati cum intestato, sorores concurrerent in duabus unciis, reliqua hæreditas spectaret ad ascendentẽ: ita pariter cum in dictis duabus unciis concurrãt per dispositionẽ hominis, ex reliqua hæreditate salva debet esse legitima. Quinimo magna resultaret iniquitas, si legata, & Trebellianica quæ est quarta hæreditatis restituen. & præmium restitutionis debit. ab hærede fideicommissario, cui restituitur, contra omnia juris principia, solvenda injungerentur ascendẽti, qui nõ est hæres, nec fideicommissarius, & quod magis est, ex ipsa legitima, quæ de sui natura rejicit omne onus, *l. omnimodo 30. et l. quoniam 32. C. de inoff testam.*

Non obstat, quod ubicunque quis concurrit in hæreditate, concurret etiam in legitima. Quia si intelligamus de
7 concursu directo, argumentum est falsum, cum, ut sæpius dictum est, fratres non possint directe concurrere in legitima, quæ nullo modo eis debetur, nisi instituta turpi personas si vero de concursu indirecto, & causativo, quatenus concurrendo in hæreditate, eam diminuant, & consequẽter legitimam, quæ est pars successionis, hoc argumentum comprobat resolutiones Rotales: quia si tanto minus dicitur esse in hæreditate, quantum sorores capiunt, ut probant Marescot. *d. c. 10. n. 9.* Rot. *d. dec. 421. n. 8. p. 4. divers.* & consequenter ex supradictis; ergo Trebellianica est demenda ab hæreditate, ut postea initi possit ratio legitimæ super residuo, ut sensit pater, & firmant prædicati Doctores.

Minus obstat, quod detrahendo per prius duas uncias pro Trebellianica confunderetur ordo juris, & taxa Trebellianicæ, quæ est quadrans, non fextans hæreditatis; imo induceretur nova taxa legitimæ in tertia residui, quod fratres non capiunt, juribus hucusque incognita.

Ad primum enim respondetur, sensum Rotæ non alium esse, nisi ut illud emolumentum, quod sorores consequuntur, sit immune a detractione legitimæ, prout esset immune si in eo succederent ab intestato; quod non est contra, sed secundum juris principia, quæ in calculanda legitima ducunt argumentum a successione intestata pro ea parte, in
8 qua successio ex dispositione hominis purificatur cum successione ex dispositione legis, ut in alia decisione ex ratione, sensu DD. & sententia nostri Tribunalis, late probatum est. Idque videmus quotidie practicari in legatis, quæ licet regulariter detrahantur post legitimam, *l. scimus antea C. de inoffic. testam.* Soccin. Jun. *cons. 47. n. 3. lib. 2.* Mer-
9 lin. *de legit. lib. 2. tit. 1. qu. 10. n. 1. & seq.* nihilominus ubi sint relicta fratribus, & succedant loco partis constituentis æqualitatem testati cum intestato, detrahuntur per prius, & legitima absque ulla confusione juris deducitur ex residuo, ut probant doctrinæ allegatæ in principio.

Ad secundum, responsum fuit non immutari, imo ad unguem servari taxam legalem quartæ Trebellianicæ, si ad-
10 vertatur, quod DD. sorores non restituunt integram hæreditatem, sed tantum duas tertias, quia aliam tertiam restituit avus, qui non detrahit Trebellianicam, sed legitimam; ideo duæ unciæ portionibus hæreditatis, quas sorores restituunt, recte commensurantur. Neque ex eo quia separantur ab asse, prius quam detrahatur legitima, debent reputari sextans hæreditatis; id enim non immutat quotam, & naturam Trebellianicæ ad alios effectus, sed solum sub-
11 ducitur, & separatur ab asse, ut firmari possit, quota sit tertia totius remanentis hæreditatis debita pro legitima avi, juxta praxim traditam a Rot. *d. dec. 421. p. 4. divers. et dec. 219. part. 6. cum aliis concord.*

Ad tertium DD. dicebant non esse novam definitionem legitimæ, ut sit tertia ejus, quod fratres non capiunt; imo a DD. receptam, & a majoribus nostris in Rota nobis per manus traditam, ut patet ex tot decisionibus in principio allegatis.

Demum quoad auctoritates in contrarium adductas, Gabr. Bellon. & clar. mem. Card. de Luc. eorumque rationes, placuerunt DD. responsiones alias datæ in decisionibus præteritis, præsertim in illa sub die 15. Junii 1685. §. *nec contra cum seqq. usque ad fin.* coram Emin. Matthæjo, in qua eorum argumentis singillatim responsum fuit.

Et ita utraque &c.

R. P. D. CACCIA.

Romana seu Januen. Legitimæ.

Luna 18. Aprilis 1687.

Est decisio confirmatoria præcedentis.

SUMMARIUM.

1 *AScendenti debetur legitima, quæ est tertia tertia, aliam non recipiens diminutionem, nisi proportionabiliter ab emolumento, quod consequatur frater vel soror defuncti, non quia isti succedant in legitima, sed quia prius detrahunt, et consequenter diminuta hæreditate, a qua legitima est detrahenda, diminuitur ipsa legitima.*
2 *Legitima ascendentis est tertia tertiæ, si successio ex testamento ita se habeat, sicut ab intestato.*
3 *Non ita se haberet, si ageretur cum extraneo, qui non esset successurus ab intestato.*
4 *Legitima est portio portionis debitæ ab intestato in ratione distributiva, quando concurrunt plures legitimarii, quorum unusquisque debet habere tertiam ejus partis, quam ab intestato habuisset.*
5 *In ratione tamen collectiva et universali respectu hæreditatis est tertia totius.*
6 *Limitatur favore fratrum, vel sororum.*
7 *Limitatio non admittitur in illa portione, quam fratres vel sorores coguntur restituere hæredi scripto vigore clausulæ codicillaris.*
8 *Sententia, quod sufficiat ad efficiendam legitimam asse.*

fcendentis tertia tertia, quod verificetur in aliqua parte aqualitas teftati tum inteftata, reprobatur, & n. 9.

10 *Explicandi text. in §. qua de caufa verf. prodeffe autem de fuccefs. libert.*

11 *In tantum emolumentum quod fratres confequuntur ex teftamento, diminuit proportionabiliter legitimam, in quantum fuccedit loco partis, qua eis deberetur ab inteftato.*

12 *Et propterea fi loco partis fuccedere non potuiffet, ut quia emolumentum refpiceret favorem fororis a ftatuto exclufa, conclufio minime admitteretur.*

13 *In fucceffione inteftata, quando alteratur fucceffio juris communis per ftatutum, vel per Codicillos, legitima eft tertia totius illius portionis, quam non capit, qui veniret ab inteftato.*

14 *Ubi favor fratrum aut fororum non adeft, legitima non minuitur.*

15 *Explicantur Bald. conf. 350. lib. 4. Fab. de Anna conf. 130. lib. 2. dec. 421. part. 4. diverf.*

16 *Fratres nunquam in legitima concurrunt, nifi fit inftituta turpis perfona.*

17 *Declaratur Petr. qu. 15. & illi qui tradunt, quod ex Trebellianica debita fratribus legitima afcendentis fit tertia, rejiciuntur.*

D E C I S I O XXIX.

DOmini fteterunt in decifis, etiam quoad bona Januæ, inhærentes fundamentis refolutionum in præcedentibus inftantiis editarum coram Eminentiffimo Matthæjo, & R. P. D. meo Benincafa, plene reaffumptis in hac tertia inftantia in decifione 9. Decembris præteriti coram me hodie confirmata. Iterum enim vifum fuit, quod D. Centurionus avus defuncti Principis Civitellæ, qui folus habet querelam inofficiofi, habeat fundatã intentionem in tertia totius hæreditatis, minuenda folum proportionabiliter ad effectivũ, & favorabilem concurfum DD. fororũ, non quia concurrant in legitima, quæ fratribus, & fororibus non debetur, nifi in cafu inftitutæ turpis perfonæ; fed quia concurrentem ab inteftato in hæreditate, eam minuunt pro rata favoris, & emolumenti, quod confequũtur, & confequenter indirecte,
1 & caufati ve legitimam afcendentis. Quam propofitionem, & menfuram deductam a favore fratrum, magis communiter tenent DD. & inconcuffe fervavit Rota, ea viva ratione, quia concurfus in fucceffione inductus ad folum favorem fratrum, non debet extendi ad extraneos, qui nullam habent actionem ad minuendam legitimam afcendentis. Eo etiam fuperaddito, quod defunctus ex teftamento nullo ob præteritionem avi, non poteft plus difponere, quam fi valide teftatus fuiffet, nec magis ex teftam. contratabulato quam juxta pietatem, nec plus confequi hæres fcriptus per claufulam codicillarem, quam potuiffet ex teftamento. Quæ omnia fufficis hic indicaffe, cum in præcedentibus inftantiis, ac in decifione hodie confirmata, latiffime probata fint: non enim omnia hic inutiliter repetenda funt.

Quibus non obftat toties repetitum objectum, quod legitima femper fit portio portionis debitæ ab inteftato; in hoc enim argumento fcribentes contra decifionem videntur fe ipfos confundere, dum enim tandem, licet inviti, coguntur admittere veritatem diftinctionis Bald. *in auth. noviffima, C. de inoffic. teftam.* fateantur etiam neceffe eft, quod legitima eft tertia totius hæreditatis, fi res non ita fe habet ex difpofitione hominis, ficuti fe habet ex difpofitione legis ab inteftato, ut Baldus ibi determinat: Prout certe non ita fe habet, quando agitur cum extraneis, quales funt Excel-
2 lentiffimi Rofpigliofi, qui nullum habent jus nec in legitima, nec in fucceffione defuncti ab inteftato, ut Rota femper advertit in decifionibus Eminent. Matthæi, & R. P. D.
3 Benincafæ, ac in ultima coram me, §. *Nam placuit.*

Et fane in hoc partis argumento adeft manifefta fallacia. Verum fiquidem eft, quod legitima eft portio portionis debitæ ab inteftato, fi ita alligatur in ratione diftributiva, quando concurrunt plures legitimarii, quorum unufquifque debet habere tertiam ejus partis, quam ab inteftato habuiffet, & in hoc fenfu procedit text. & gloff. *in authent. de trient. & femiff. §. excipiatur*, dum loquitur de curialibus,
4 *gloff. citata in authent. noviffima, C. de inoffic. teftam.* & clare declarant Bart. Jacob. de Belvif. & Angel. *in d. authent. de trient. & femiff.* locis ex adverfo allegatis. Sed pariter verifsimum eft, quod in ratione collectiva, & univerfali, refpectu hæreditatis, a qua detrahitur, legitima femper eft tertia
5 totius fubftantiæ defuncti, ut aperte probant verba text. *in d. auth. de trient & femiff. §. 1.* in decifione relata tam in fen-

Decif. ad Theatr. de Luca, Vol. III.

fu affirmativo, ibi: *tertiam fubftantia partem, ideft uncias quatuor &c.* quam in negativo, ibi: *licebit et reliquum octuncium forte, vel fexuncium &c.* quæ cavillari non poffunt, ex quibus idem defumit text. *in d. auth. noviffima*, ibi: *ut fi quatuor fint filii, vel pauciores, ex fubftantia deficientis triens, fi plures femis ex aquo inter eos dividendus*, & eleganter explicat Cujac. *in d. auth. de trient. & femiff. in verf. cæterum*, firmans hanc taxam effe invariabilẽ refpectu hæreditatis, ex qua deducitur, A Pont. *conf. 68. n. 6. & feq.* Gabr. *conf. 94. n. 12.* Bellen. *c. 6. q. 16. n. 174. verf. denique*, Dunoz. Jun. *dec. 757. n. 3.* & eft de mente Rotæ in omnibus locis ponderatis in præterita decifione, §. *Hanc proportionem cum plur. feq.* dum fecluſo favore fratrum femper determinavit, legitimam effe tertiã totius hæreditatis, quafi tertiam ejus fubftantiæ, quã afcendens ab inteftato habuiffet fratribus circumfcriptis.

Cum igitur in noftra hypothefi folus exiftat avus legitimarius, qui folus querelam inofficiofi proponere poterat, & propofuit; bene firmavit decifio, eum habere intentionem fundatam in tertia totius hæreditatis; hancque regulam unice limitari favore fratrum, vel fororum, juxta magis communem opinionem, quam magiftraliter tradit Rota *in dec. 421. p. 4. diverf.* & fecuta eft conftanter in omnibus 6
locis, & inftantiis ponderatis in decifione.

Cardo itaq; difficultatis non eft in controvertanda regula, fed in applicanda limitatione in hoc cafu, in quo licet contratabulato per avum teftamento DD. forores ad inteftatam fucceffionem cõcurrant, cum tamen ex claufula codicillari ftatim in ipfo inftanti reftituant hæredi fcripto retenta folum Trebellianica, Domini iterum exiftimarunt ex momentaneo illo, & inutili concurfu pro ea rata, quæ reftituitur, nullum poffe confiderari favorem DD. fororum, 7
fed potius extranei hæredis fcripti, & confequenter nullum judici obftaculum in detrahenda legitima, perinde ac fi DD. forores non fucceffiffent in ea parte, quam ftatim reftituunt, imo in hoc cafu ad evitandos inutiles circuitus nunquam habuerunt, ut probatur ex rationibus fupra ab initio indicatis, & plene firmatis in præterita decifione.

Nec obftat, quod admiffa diftinctione Baldi fufficiat, 8
quod æqualitas teftati cum inteftato verificetur in aliqua parte etiam minima, ut videtur dubitare *d. auth. noviffima d. fin.* Quia hæc fententia poftea ab aliquibus DD. firmata eft contra magis communem, & femper fuit a Rota rejecta locis plene allegatis in altera decifione. Et fubeft ratio: Cum enim ab emolumento, & favore fratrum reguletur tota hæc materia, ut toties Rota firmavit ex adductis in præterita decifione; confequens eft, ut pro menfura ejufdem favoris diminuatur hæreditas, & confequenter legitima, ductu argumento de toto ad partem, *l. qua tota, ff. de rei vindic.* ut etiam fatetur Scipio Theodotus in contrarium citatus, *in* 9
alleg. 35. n. 26. licet enim ipfe fequendo opinionem Bartoli contra Buttigarium, legitimam effe tertiam portionis ab inteftato exiftentibus fratribus, vel fororibus, fatetur tamen, & non dubitat, quod fi fequenda effet fententia Buttigarii, eadem effet ratio proportionabilis totius, & partis; idque pluribus, tum juribus, tum rationibus probat.

Et propterea cum juxta magis communem in Rota femper probatam Buttigarii fententia prævaleat, ut iidem fcribentes fatentur, confequens eft, ut ex ratione, & magis communi, & Rotæ fententia, ex confeffione partis, & ex eifdem auctoribus ab ea citatis hoc objectum fit tandem explofum.

Contra quę non urget text. *in §. qua de caufa, verf. prodeffe autem inftit. tit. de fuccefs. libert.* ibi enim filio liberti in aliqua parte inftituto, idem excludebatur patronus, quia prima caufa fuccedendi libertis eft filiorum, & defcendentiũ; 10
fecunda vero patroni, ut ibi notat Cariuncul. *in §. 1. & eft text. expreffus in l. inteftato, 3. de fuis, & legit. ibique gl. in figurat. cafu.* Eft autem regulare in legitimis fucceffionibus, ut qui primus in gradu eft, potior fit, & fequentem excludat in totum, *§. ita demum inftit. tit. de hæred. qua ab inteft. deferuntur, auth. eod. tit. § fi quis agitur*, & paffim alibi, nihil habet commune in hoc cafu, in quo avus nullam habet potioritatem in gradu, a quo excludatur; imo nec agitur de fucceffione, fed de legitima ei debita jure naturæ, in qua nullum habet nec potiorem, nec æqualem.

Nec minus inutile eft aliud repetitum objectum, quod proportio a Rota retenta diminuendi hæreditatem ad limites favoris fratrum, procedat folum in relictis particularibus, non autem in fucceffione univerfali. Tantum enim abeft, quod hoc fit verum, ut imo e contra in fenfu Rotæ ea unica ratio fit contemplandi favorem fratrum, & ad ejus limites diminuendi hæreditatem ad hunc effectum, de quo agitur in legatis, quia intelligit ea in fratribus fuccedere lo-

11 co portionis universalis. Quod est adeo verũ, ut si hæc unica ratio non sit applicabilis, quia sorores sint exclusæ a statuto, in sensu Rotæ dd. legata non diminuant hæreditatem, quia non possunt succedere loco patris, sed sicuti cætera omnia extraneis relicta, solvenda sint post legitimam, ut
12 late probatum fuit præterita decisione, §. *non solum*, & in hodierna super alio dubio, §. *Et revera*.

Pariter nihil juvat repetere, quod contratabulato testamento simus in successione intestata; quia etiam in ea, quando per statuta, aut Codicillos, ut in hoc casu, alteratur successio juris communis, bene intrat quæstio legitimæ, & proceditur cum iisdem regulis, ut probat text. *in d.*
13 *authent. de trient. & semiss.* relatus in præterita decisione, *vers. licebit ei reliquum oblunciam*, *&c.* & patet ex dec. 421. *part. 4. divers.* ubi de successione vigore statuti, *& dec. 732. & dec. 750.* cor. Dunoz. Jun. in quibus agebatur, ut hic, de testamento nullo ob matris prætetitionem.

Atque hinc patet, idem juris esse, si nullo facto testamento fratres graventur vel fideicommisso puro, vel legatis in Codicillis. Vis enim non est in nullitate testamenti, sed
14 in eo quod sive per Codicillos, sive per dicta fideicommissa, & legata, legitima non diminuitur, nisi favore fratrum, nunquam autem extranei; imo id est consonum legibus in utroque casu, cum legitima de sui natura rejiciat omne onus, & detrahenda sit ante legata, & fideicommissa. Quapropter nihil est, quod conquerantur vel Codicillans, vel legatarii, si circumscripto Codicillo favore fratrum, res redocitur ad terminos juris.

Doctrinæ vero, quæ allegantur tanquam punctuales, & novæ in terminis retentę Trebellianicæ a fratribus, jam fue-
15 runt sæpius confutatæ. Nam Bald. *in cons. 350. lib. 4.* procedit in casu, quo fratres, vel sorores effective concurrant ad proprium commodum. In quo etiam sensu procedit *d. dec. 241. part. 4. divers.* ut patet ex themate in principio, & colligitur *ex n. 3. vers. quæ conclusio*, *& n. 4. & n. fin.* Idem erat casus Fab. de Anna *cons. 150. lib. 2.* ut colligitur ex principio, *& n. 21.* ubi dicit cessare quæstionem, quia frater fuerat institutus, idque probat a fortiori ex eorum sententia, qui etiam ex institutione fratrum in aliqua parte tenent resultare eundem effectum, quam tamen non firmat, sed maturius cogitandum relinqui, & quam Sacra Rota semper rejecit, ut supra dictum est; quatenus vero *n. 15.* ponit quæstionẽ in testamento nullo, & dicit concurrentibus fratribus legitimã esse tertiam tertiæ, non loquitur in terminis clausulæ codicillaris: Imo meritissime supponit fratres concur-
16 rere cum matre in legitima, quod est omnino falsum, excepto casu institutæ turpis personæ, ut sæpius dictũ est. Eodẽque vitio laborat Rimin. sen. dum in contracitato *cons. 237. n. 27.* dicit, quod sorores faciunt partem in ipsa legitima.

Nec magis stringunt cæteræ doctrinæ allegatæ; nam Petta *q. 15. n. 76. in fin.* ubi agit de casu, in quo detrahitur Tre-
17 bellianica, obiter loquitur, duobus verbis se expediens, nec explicat, an Trebellianica retenta a fratribus faciat cessare rationes legitimæ in totum, vel pro parte, in quo est nodus controversiæ. Scipio Theodor. sequitur opinionem Bartol. communiter, & in Rota semper reprobatam. Imo retorquetur, dum in sententia Butrigarii, quam Rota sequitur, & quam ipsi scribentes admittunt, stat pro resolutionibus hujus causæ, ut supra animadvertitur, §. *Nec obstat.* Cæteris vero jam fuit responsum in decisione, §. *finali*.

Non est igitur, quod conquerantur scribentes, si rejectis doctrinis, quæ vel nituntur reprobatæ opinioni Bartoli, vel obiter loquuntur, vel se fundant in falsis principiis, vel concordant cum resolutionibus in hac causa editis, vel non distinguunt inter concursum efficacem, & favorabilem fratribus, & inutilem, ac inefficacem. Rota adhæsit sententiæ Gabriel. Bellon. & Card. de Luca, aliorumque, qui rem ex professo examinant per sua principia; imo verius sententiæ ipsius Tribunalis, quod semper in hac quæstione retinuit proportionem, & regulam ad limites favoris fratrum.

Cætera jam sublata videbantur in præterita.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. C A C C I A.

Romana seu Januensis legitimæ super modo detrahendi Trebellianicam.

Lunæ 14. Aprilis 1687.

Argumentum quod attinet ad casum hujus decisionis, est adnotatum in decisione 29.

S U M M A R I U M.

1 *FRatres per concursum directum non minuunt legitimam ascendentis, nisi instituta fuisset turpis persona; sed per indirectum & causativum, detrahendo emolumentum ante legitimam.*

2 *Trebellianica debita fratribus subducenda est ab asse, tanquam portio fraterna non veniens in calculo, & supputatione legitima.*

3 *Fratres quando succedunt in tota eorum virili legitima avi, est tertia tertia.*

4 *E converso, quando fratres in nihilo succedunt, est tertia totius.*

5 *Si autem fratres nec in totum succedunt, neque in totum excluduntur, eo casu emolumentum detrahitur ante legitimam, & ex residuali asse ascendens detrahit tertiam partem pro legitima, num. 6.*

7 *Idque procedit tam in terminis Trebellianica, legatorum, institutionis in re certa & universali, cum militet eadem ratio, n. 8. 9. 10. ac 11. & 12.*

13 *Doctores tenentes, quod Trebellianica sit deducenda ex ipso trienti per viam imputationis, non vero ab asse per viam subductionis, reprobantur, & singulis congruum datur responsum, n. 14. 15. 16. & 17.*

D E C I S I O XXX.

CUm in articulo principali super quota legitimæ Rota censuerit, quod non obstante concursu inefficaci DD. sororum, legitima D. Centurioris sit tertia totius, minuenda tamen proportionabiliter pro rata Trebellianicæ, quam dd. sorores efficaciter retinent; hinc incidit alia quæstio, an præfata diminutio facienda sit per deductionem Trebellianicæ per prius ab asse, ita restringendo legitimam ad tertiam residui, an vero per viam imputationis ab ipso triente, ita solvendo ex quadrinncio legitimam, & Trebellianicam; & dominis iterum placuit sententia probata in duabus præcedentibus instantiis coram Eminentiss. Matthæjo, & R. P. D. meo Benincasa, & in altera decisione edita coram me sub die 9. Decembris 1686. quod nempe Trebellianica detrahatur per prius a toto asse, & legitima sit tertia residui.

Præmisso enim, quod fratres nunquam minuunt legitimam ascendentis per concursum directum, & immediatum, nisi instituta fuisset turpis persona; sed tantum per indirectum, & causativum, quatenus scilicet respectu ejus quod capiunt, quod dicitur pars, & portio fraterna, minuitur successio avi, & consequenter etiam legitima, quæ
est quota ipsius successionis, Bald. *cons. 350. n. 2. lib. 5.* Ma- 1
rescott. *var. resol. l. 1. c. 10. n. 19. & 20.* Rot. *dec. 421. n. 4. & seq. p. 4. divers. & dec. 219. n. 7. p. 6. cum aliis in præterita dec. super dubio principali*, §. *hæc regula*; inde sequitur, quod quarta Trebellianicæ, pro qua sorores in subjecta materia duntaxat considerantur hæredes, subducenda sit ab asse, tanquam portio fraterna non veniens in calculo, & supputatione legitimæ, sed in residuo, in quo avus non reperit 2
obstaculum, nec efficacem consuccessorem, & agit cum extraneo prorsus inhabili ad minuendam legitimam; ea debeatur in tertia totius, ut late firmant omnes præteritæ decisiones super hoc dubio, & presertim prima Eminentissimi Matthæii, & altera confirmatoria R. P. D. mei Benincasæ.

Et sane si quando fratres succedunt in tota eorum virili, legitima avi restringitur ad tertiam tertiæ, non quia portiones fratrum imputentur, vel subducantur ex triente, sed quia per omnimodam paritatem testati cum intestato portio singulorum est tertia, & avus ex ratis fraternis nihil detrahit, sed solum ex propria portione, juxta opinionem Bar-
toli communiter in hoc casu receptam de qua Bellon. *de jur.* 3
accresc. c. 6. q. 16. n. 109. et seq Rot. *dec. 421. n. 4. & 11. p. 4. divers.* & alibi pluries; & e converso quando fratres in nihilo succedunt, legitima avi est tertia totius, quia cessat æqualitas testati cum intestato, & partitio successionis favore eorum, quorum causa legitima minuitur, juxta alteram sententiam Butrigarii ab omnibus fere probatam, ut per eundẽ
Bellon. *n. 53. & seq. cum concord.* ita pariter ubi adest mix- 4
tura casus, ex quo fratres nec in totum excluduntur, nec in totum succedunt, diminutio fieri debet pro rata favoris, & æqualitatis, retentis iisdem terminis, & ducto argumento de toto ad partem, demendo nempe ab asse id, quod fratres capiunt, tanquam immune a calculo, & detractione legitimæ, & deducendo trientem ex ea portione, quæ ad fratres non est perventura, ut per text. *in l. 2. §. si servus 81. ff. de acquir. hæred.* probat Modern. Manz. *cons. 115. n. 15. & 16. n.*

n.26. & admittit Scipio Theodor. licet fortior opinionis Ber-
toli in alleg. 35. sub n.26. quod admissa opinione Buttigarii
nihil esset dubitandum, quod ea procederet tam in toto,
quam in parte, cum in utroque casu eadem sit ratio, Du-
noz. Jun. dec. 732. n.6.
Hanc propositionem, & regulam detrahendi probat com-
munis auctoritas DD. & nostri Tribunalia, constanter fir-
mantium esse ab hæreditate separandum, seu quod idem est
deducendum per prius totum id, quod capiunt fratres tanq;
in hæreditate non esset ubi agitur de firmando calculo super
legitima, & postea in reliqua hæreditate, quæ pertinet ad ex-
6 traneum, esse detrahendum pro legitima trientem residui,
Spad. cons.307.n.9.lib.5. Grat. discept.178.n.9. Maresc. d.c.10.
n.9. Merl. de legit. l.1. tit.4. q.7. n.15. & 16. ubi quod hæc uti
magis communis est sequenda, Mart. de success. legal. p.1 q.25.
art.2.n.23. & in digest to.5. tit. de legitima c.42. & c.72. vers.
quando fratri, Barry de success. lib.16. tit.3. n.10. vers. quintus,
& vers. sextus, ubi quod hæc opinio est receptior, Thor. com-
pend. dec. p.3. verb. legitima. fol.33e. ubi quod cum hac distin-
ctione pluries fuit judicatum, Mengil. de imputat. q.6. n.26.
Thesaur. dec.172.n.6. vers. primus est, Bellon. d.q.16.n.149. ubi
hanc fatetur frequentius receptam, licet ipse contrarium
sentiat, ut infra de Luca de Franc. dec.65.n.10. Modern. Foro-
liv. consult.18.n.18. & seqq. Card. de Luca de legitim. disc.10.
n.17. & disc.40. n.4. vers. agnoscendo, ubi de receptiori opi-
nione Rotæ, licet sub n. 2. eam conatur reprobare Sperell.
dec.34.n.37. post Merl. de legit. dec.69. & dec.421.n.8.p.4.
diversf. & in rec. dec.572.n.23.p.5. & dec. 219. per tot. p.6.
ubi latissime, & dec. 662.n.8.p.18. Dun. Jun dec.308. quæ
est eadem, ac prædicta dec. 219.p.6. & dec. 732.n.6. & 7.
Peutinger. dec. 495.n.2. Priol. dec. 2681. n.4.
Nil adversante, quod prædictæ auctoritates non loquan-
tur in terminis Trebellianicæ, sed legatorum, vel institutio-
nis in re certa. Tū quia pleræq; ex eis loquuntur indistincte,
& de quocunq casu, tradendo regulā generalem, quod omne
id, quod capiunt fratres, sive per viam institutionis, sive lega-
7 ti, deducatur per prius, & legitima sit tertia residui dummo-
do sit minor tertia tertiæ, ut præ cæteris Rota d. dec.69. post
Merl. de legitim & d. dec.421.n.8.p.4. diversf. et dec.219.n.7.
p.6. rec. Adeoq; in dicta regula generali continentur omnes
8 casus, sicuti in genere comprehenduntur omnes species, l. 1.
§. conventionis, ff. de pact. Crav. consil.183.n.3. Surd. dec.255.
n.20. Priol. dec.352.n.8. Rota dec.662. n.3. et 4.p. 18. Tum
quia ratio, propter quam relicta fratribus deducuntur per
prius, & minuunt proportionabiliter, ac indirecte legiti-
mam, ea est, quia succedunt loco patris, & successionis uni-
versalis, & constituunt æqualitatem testati cum intestato,
9 Maresc. d.c.10.n.9. Sperell. d. dec.34.n.37. Rota d. dec.219.n.3.
et seq. et n.20. p.6. & propterea cum hæc ratio æque militet
10 in Trebellianica, non potest uterque casus diverso jure de-
terminari, l. illud, ff. ad leg. Aquil. cum vulgaribus.
11 Et revera licet multæ sint disparitates inter legata, & Tre-
bellianicam, seu inter titulum particularem, & universalē,
quarum aliquas cumularunt informantes pro DD. Rospi-
gliosis; tamen ad effectum, de quo agitur, nulla inter ea con-
currit differentia. Primo, quia in hac materia non attenditur
titulus, sed emolumētū, ut pro rejicienda hujusmodi diver-
sitate ponderat aliis relatis Bell. d.q.16.n.157. & probant om-
nes decisiones editæ in hac causa super utroq; dubio. Secun-
do, quia titulus universalis concurrit etiam in legatis, quæ
succedunt in fratribus loco patris, & successionis universa-
lis & sub hac ratione deducuntur per prius, ut dictum est; Nē
quando succedunt loco patris, deducuntur per posterius, si-
cuti cætera legata extraneis relicta, Maresc. d.c.10. n.18. et 18.
Barr. ubi supra, vers. sextus casus, in fin. Mart. in digest. d.c.72.
v. quando decedente, Card. de Luc. disc.40.n.12. de legit. Rot.
dec.38. & 68. post Merlin. de legit. & dec.421.n.9.p.4. diversf.
& d. dec.219.n.19.p.6 rec. cum iis in dec. R.P.D. mei Bevin-
cesa, §. Quod jure. Tertio demum, quia eadem opinio firmam
reperitur, tam in titulo particulari, quam universali; nam
de hoc postremo loquitur Spad. d. cons. 307.n.9. lib.3. Rot. post
Merlin. dec.69. Dunoz. Jun. dec.73e. & 852. & promiscue, ac
indistincte de quocunque titulo, d. dec.421. n.8.p.4. diversf.
& d. dec.219.n.7.p.6. & ponderando casum præcisum legato-
rum, & Trebellianicæ, censent in utroq; idem jus statuen-
dum esse ipsimet DD. qui in oppositum adducuntur, nempe
Gabr. cons.94.n.18. & 23. lib. 1. ubi tenet, Trebellianicam
deducendam esse ex triente ex iisdem rationibus, quibus su-
stinet esse ex eo detrahenda legata, Bellon. d. q.16.n.157. ubi
expresse rejicit differentiam inter fratres institutos, & ad le-
gatum, vel aliud relictum vocatos, & sub n. 108. loquitur
per hæc verba: Quia cum eum erit imputandum, sive de eo de-
trahendum, quod a fratribus jure Falcidiæ, aut Trebelliani-
ca percipitur, idem est, si fratres, aut aliqui eorum non vo-
centur ex dispositione legis ad legitima, sed ex dispositione
Testatoris vocentur ad hæreditatem, vel aliquod relictum. Et
Card. de Luca disc.40. de legit. n.12. ubi ut firmet assumptum
in Trebellianica, conatur reprobare opinionem Rotæ de le-
gatis, & signanter dec. 308. & 732. Dun. Jun.
Nec obstet, quod per deductionem Trebellianicæ per prius
a toto asse, & legitimæ ex residuo, immutetur natura utriusq;
& invertatur ordo, ac tempus detrahendi; cum Trebelliani-
ca sit quarta ejus, quod restituitur, non sextans hæreditatis,
& detrahenda sit a quarta gravati, in actu restitutionis, non
vero per prius a tota hæreditate: Legitima autem sit debitum
jure naturæ detrahendum de toto asse, non residuo, Bal. in
l. jubemus n. 14. C. ad Treb. Beru cons. 93. n. 84. lib. 2.
Quia hæc omnia tolluntur in præcitata dec. §. Minus ob-
stat, & seq. ponderando, quod sicuti sorores in eo, quod ca- 12
piunt, necesse est, quod faciant partem in successione & mi-
nuant proportionabiliter, & consecutive legitimam ascen-
dentis; ita hujusmodi diminutio fieri non potest, nisi separā-
do, & demendo eam partem ab asse quod est subjectum suc-
cessionis, ut ita possit fieri calculus legitimæ super eo, quod
sorores non capiunt, juxta regulam traditam a Rota d. dec.
69. post Merlin. de legitim. cum aliis concordan. adductis su-
pra §. hanc proportionem. Nec oritur exinde aliqua inversio,
seu confusio juris, quia non intenditur, quod Trebellianica
sit sextans hæreditaria, vel detrahatur præventive ab asse; sed
solum in actu computationis legitimæ fingetur tāto minus
esse in hæreditate, quantum ad sorores est perventurum, re-
manente tamen quoad cæteros effectus Trebellianica in sui
natura, & quidditate, prout quotidie practicatum videmus
in legatis, quæ relicta fratribus deducuntur per prius, & fa-
ciunt decrescere hæreditatem; & tamen non ideo invertitur
ordo juris, licet secundum eorum naturam solvenda rema-
neant post legitimam, l. scimus antea, C. de inoff. testam.
Socc. jun cons.47.n.3. lib.c. Merlin. de legit. l.2. tit.1 q.10. n.1.
& seq. & pariter in dote relicta filiæ a statuto exclusæ, quæ ubi
non sit subrogata loco legitimæ detrahitur per prius, & legi-
tima cæterorum filiorum computatur ex residuo, Gabr. cons.
11. n.11. 37. & 38. & cons.15. n.20. & seq. lib. 1. Pereg. de fi-
deicomm. art.38. n.23. Greg. dec.565. n.1. & in Æsina fidei-
commissi 15. Febr. 1669. §. Supress, seq. cor. Pirovano; &
tamen id fit ad solum effectum discēdi calculum, cum de cæ-
tero hujusmodi dos nō solvatur ante legitimam, sed de tem-
pore, quo matrimonium contrahitur, Ludov. dec.346. n.2.
& seq. Emin. Cer. dec.303.n.7 & dec.211. n.3. & 4. par. 18.
Hic ita firmato, modo non obstat opinio aliorum DD. 13
tuentium in casu proposito, quod Trebellianica sit deducen-
da ex ipso triente per viam imputationis, non vero ab asse
per viam subductionis, ut sunt Gabriel. cons.94.n.18 lib.1. Ca-
col. Anton. de Luc. ad Grat. discept.178. a n.2. Bellon. d.q.16.
n.153. & 173. Card. de Luc. d. disc.40.n.8. & 9. de legit. Tum
quia est specialiter reprobata a Rota in dec.38. n.5. post Mer-
lin. de legitim. ubi quod hic modus detrahendi nullibi in ju-
re scriptus reperitur. Tum quia est in oppositū communior
sententia plurimorū DD. & præcipue Rotæ, de qua supra, §.
Hanc proportionem. Adeoque ista prævalere debet, nec ab ea
est recedendum, Cocc. dec.2080. n.5 & dec.15. n.19. p.19.
Præsertim, quia dicta opinio Gabrielis, & sequacium non
videtur congrue fulciri. Quod enim diminutio facienda sit 14
per imputationem, eo quia legitima a fratribus non possit
minui per concursum, ut vult Bellon. d.q.16.n.167. sub n.153.
& 198. versus finem, est consequentia, quæ necessario non se-
quitur a suo antecedenti, & propterea argumētum est fallax,
Everard. loc. a destruct. conseq. n. 2. & ponderat dec. Emin.
Matthæi sub die 15. Junii 1685. §. Nec sustinere. Signanter
quia nec antecedens subsistit; licet enim verum sit, quod le-
gitima non minuitur per concursum directum, & immedia-
tum, minuitur tamen per indirectum, & causativum, ut su-
pra §. Præmissa, ideo frustra recurritur ad modum extraordi-
narium imputationis, seu detractionis ex triente, quando
competit ordinarius, & regularis concursus indirecti, seu
subductionis ab asse, l. quadam in princip. ff. de edend. l. in cau-
sa, ff. de minor. Altera ratio adducta ab eodem Bellon. n.173.
quod ex fideicommisso puro nō possint detrahi quæ quartæ,
nō procedit in diversis personis ex diverso, & separato respe-
ctu ad duplicem quartam venientibus, ut sunt in præsenti le-
gitimarius, & hæres Trebellianus Soccin. Sen. cons.93. sub n.
8. vers. his tamen l.1. Matt. Medic. examin 29. sub n.24. §. ex
his, vers. & hæc. Add. ad Cler. §. testamentum q.63. n.12. &
13. Mangil. de imput. q.25. Merlin. de legit. l.1. tit. 3. q. 1.
n.16. & admittit Card. de Luca d. disc.40, n.8. Nec demum
ut-

urget, quod Trebellianica deducenda sit ex triente ad hoc, ut remaneat testatori libera facultas disponendi de octuncio, ut arguit Bellon. *d. n.* 173. Card. de Luca *disc.* 40. *n.* 12. quia hujusmodi facultas, quæ desumitur ex §. *frequenter Auth. de trien. & semiss.* militat in casu simplici; quando scilicet agitur cum solo legitimario, de quo loquitur textus prædictus; non autem quando per mixturam aliarum personarum, & per dispositionem aliarum legum ipsummet octuncium est subjectum iteratis detractionibus; tunc enim sibi imputet testator, si elegit viam, per quam ejus dispositio supponitur ex diverso respectu detractioni duplicis quartæ, ut per Socc. Sen. *cons.* 93. *n.* 8. *vers. his tamen*, Mart. Med. *loc. cit. sub n.* 24. *vers. & ideo*, Altogr. *cons.* 31. *n.* 4. *l.* 1. & quotidiana sunt exempla, in quibus ultra legitimam detrahitur Trebellianica, vel Falcidia, vel quarta, vigore *Auth. præterea, C. unde vir, & uxor*, cum similibus; nec una imputatur in aliam sub prætextu liberæ facultatis disponendi de octuncio, ut bene in proposito advertit Socc. Sen. *d. cons.* 93. *sub n.* 8. *vers. præterea fingamus*.

E converso continet plures implicantias, & absurda.
15 Primo enim legata, quæ sunt liberalitates defuncti ab hærede præstandæ, & Trebellianica, quæ est præmium restitutionis detrahendum ad onus fideicommissarii, deducerentur ex legitima, quæ nec repræsentat hæredem, nec fideicommissarium, & sic imponeretur onus rei, quæ de sui natura gravamen non recipit, *l. omnimodo, & l. quoniam C. de inoff. testam.* Secundo, imputatio, quæ est quædam species permutationis, seu compensationis, daretur de persona ad personam materialiter, & formaliter distinctam, & ex jure totaliter diverso venientem, quod in jure non convenit, argum. text. *in l.* 1. *&* 2. *ff. de compens.* Mangill. *de imput. q.* 33. *n.* 10. *& q.* 48. *n.* 23. Greg. *dec.* 366. *n.* 2. Tertio, tandem diminutio fieret per concursum directum, & immediatum in legitima; nam in substantia quantum sorores caperent, tantum ex triente minuerent, quod ex principiis superius traditis admitti non potest, quia fratres nullum jus habentes in legitima minuere non possunt, nisi per concursum indirectum, & causativum, ut fatetur ipsemet Bellon. *d. q.* 16. *sub n.* 111. cum aliis supra deductis.

Nec pro d. sententia quidquam facit exemplum fratris de-
16 ducentis ex triente portionem legitimæ sibi debitam in casu turpis personæ institutæ, & alterum filiæ per statutum exclusæ, quæ similiter detrahitur ex triente, ad differentiam alterius casus, quando non subrogatur loco legitimæ quæ deducitur per prius a tota hæreditate, ex adductis supra §. *quia hæc*, inde arguendo, quod ea, quæ capiunt fratres titulo particulari, sint deducenda per prius a toto asse; quæ vero titulo universali, prout est Trebellianica, sint deducenda ex triente.

Quia argumentum abunde tollitur ex firmatis supra §. *&*
17 *revera*, ubi ostenditur, nullam in subjecta materia esse disparitatem inter titulum particularem, & universalem; & ulterius cõvincitur inapplicabile ex defectu suppositi. Nam portio legitima fratris, & dos filiæ a statuto exclusæ detrahitur ex triente ratione essentiæ, & naturæ rei, quia nempe est legitima, & succedit loco legitimæ, ut apposite advertit decisio R. P. D. mei Benincasa, §. *corruit*; non autem ratione tituli universalis, qui in legitimatio non concurrit, Gabr. *cons.* 137. *n.* 13. *l.* 2. Grat. *discept.* 942. *n.* 1. Merlin. *de legit. lib.* 1. *tit.* 1. *q.* 1. *n.* 5. Rot. *dec.* 1658. cor. Cocc. *& dec.* 3. *n.* 27. cor. Emin. Othob. *& dec.* 70. *n.* 8. *p.* 12. *& dec.* 413. *n.* 10. *& dec.* 560. *n.* 2. *p.* 18. *& dec.* 223. *n.* 1. *p.* 19 & in Asculana Parochialis 14. Maii 1683. §. *jus autem*, cor. R. P. D. meo Hervavult, & 5. Julii 1684. §. *firmato*, cor. R. P. D. meo Benincasa.

Quæ demum subduntur circa detractionem Trebellianicæ per posterius cum hoc, quod legitima sit tertia tertiæ non pertinent ad præsentem articulum, sed ad alterum super quota legitimæ; & ideo satis est se habere remissive ad decisiones editas super dubio prædicto, in quibus hæc opinio late refellitur.

R. P. D. URSINO.

Romana, seu Januen. legitimæ.

Veneris 20. Februarii 1688.

ARGUMENTUM.

Superius relatæ decisiones; in quibus pro Ascendente deciditur legitimam esse tertiam totius, confirmantur.

SUMMARIUM.

1 *SEntentia, quæ aliam confirmat, dicitur conformis, & constituit rem judicatam, si præcesserint aliæ duæ.*

2 *In sequelam rei judicatæ debet fieri executio sententiarum.*

3 *Testamentum, in quo fuit præteritus Avus, est nullum.*

4 *Et eo casu tam Avus, quam fratres, & sorores defuncti, ab intestato succedunt.*

5 *Sunt tamen gravati per fideicommissum ad restituendam hæreditatem hæredi scripto, si in Testamento adsit clausula codicillaris.*

6 *Et hoc casu Avus retinet legitimam, quæ est tertia totius.*

6 *Legitima est tertia pars ejus, quod quis habiturus esset ab intestato.*

8 *Non tamen exinde evenit, quod in causa testati, si hæredes scripti non sint, qui ab intestato venirent, non sit tertia totius assis hæreditarii.*

9 *Legitima ascendentis est tertia totius, si in hæreditate defuncti concurrat frater, aut soror ex uno tantum latere.*

10 *Sic etiam, si vel ex statutaria exclusione, vel simili fratres, vel sorores non haberent concursum cum ascendente in casu, quo defunctus ab intestato decessisset.*

11 *Concursus fratrum, vel sororum in successione cum ascendente ob contratabulatum testamentum non operatur diminutionem legitimæ, si iidem cogantur restituere hæreditatem hæredi scripto ob effectum clausulæ codicillaris.*

12 *Etiam si successio esset efficax ad effectum detrahendi Trebellianicam, quia adhuc legitima ascendentis esset tertia totius residui.*

Et redditur ratio n. 13. 14. & 15.

16 *Explicatur text. in §. qua de causa vers. prodesse autem instit. de success. libert.*

17 *Declaratur* Bald. *cons.* 250. *l.* 4. Spad. *cons.* 300. *et* 307. *lib.* 3. Cyriac. 288. *sub n.* 16.

18 *Fideicommissa conditionalia, vel in diem, sunt æstimabilia circa eventum conditionis, vel intervallum diei. et n.* 19.

20 *Gravamen in usufructu inducit conditionem ex die.*

21 *Et æstimatur ad augendam legitimam.*

22 *Ex diversis non fit illatio.*

23 *Restituere debens ex vi clausulæ codicillaris, reputatur hæres inefficax, et puri nominis, et n.* 24.

25 *Clausula codicillaris nihil operatur favore turpis personæ.*

26 *Diminutio legitimæ ascendentis eo tantum casu fit, quatenus adsit favor eorum, qui succederent ab intestato.*

27 *Hinc si eorum favor non adsit, legitima ascendentis est tertia totius, licet ex ista ascendens plus caperet detrahendo, quam succedendo.*

28 *Explicatur text. in §. excipiatur, authent. de trient. et semisse.*

29 *Declarantur, et respective rejiciuntur Doctores, qui solent in contrarium laudari.*

30 *Rota non permittit conservari dubia diversa, et disputationes extraneas.*

DECISIO XXXI.

A Tribus sententiis Rotalibus prolatis per bo. mem. Card. 1
Matthæjum, & per DD. meos Benincasam, & Cacciam,
uniformiter decernẽtibus, legitimam debitam D. Jo. Baptistæ
Centuriono esse tertiam totius hęreditatis partem, quã DD.
Testatoris Sorores non capiunt, tertio provocantes Domini
de Rospigliosis hęredes obtinuerunt causã in gradu ulterioris
appellationis per Signaturam Justitię mihi committi cum
clausula *sine præjudicio trium conformium quoad tertiam
tertiæ, in reliquis constito de tribus*. Quapropter ad normam
dictæ commissionis disputato hodie dubio, *An cõstet de tribus, quæ veniant exequendæ*, DD. affirmative omnibus re- 2
sponderunt, attenta conformitate sententiarum, quarũ una alteram simpliciter confirmat; cumque ex ea, & ex numero trium, quando prout hic sententię sunt validę, & justæ, constituatur res judicata, *Clem. ut calumniis de re judic. et l.* 1. *et tot. tit. ff. de re judic.* executio earundem venit in consequentiam rei judicatæ, *Clem.* 1. *de sentent. et re judic.*

Validitas autem in dubium non fuit revocata, utpote de jure præsumpta, & ex actis resultans. Justitia autem etsi acriter controversa, visa tamen fuit satis abunde firmata in decisionibus causæ, quæ Rotales præcesserunt sententias. Quandoquidem dum Princeps Nicolaus Pallavicinus, instituto sibi hærede Cardinali Lazaro Patruo, neglectisque duabus Sororibus, præteriit instituere Joannem Baptistam Centurionum Avum maternum, annullato ob hanc præteritionem Testamento, ad limites Textus *in §. si autem, Auth.*

ut

ut eum de appel.cognosc. cum concordan. tam ipse Avus, quam Sorores æqualiter succedentes ab intestato ad hæreditatem 4 Nepotis, & respective fratris defuncti, ex utroq; latere cōjuncti, juxta alium Text. *in §. Si vero cum ascendentibus, auth. de hered. ab intest. venien. & in §. Et quamvis, auth. de nupt. et in auth. defuncto, C. ad Tertull.* remanserunt gravati per fideicommissum ad restituendam hæreditatem Cardinali hęredi scripto vigore clausulæ codicillaris in eodem Testamento 5 adjectæ, juxta late deducta per Mant. *de claus. p. 3. claus. 11. n. 19. & seq. & a n. 44.* Argel. *de acquir. possess. q. 3. n. 929.* Simon de Prætis *de interpr. volunt. lib. 3. interpr. 1. dub. 4. a n. 18. pag. mihi* 226. Rot. *rec. p. 19. dec. 303. n. 4.* Quo casu communis est opinio Butrigarii *q. 6.* contra Bart. *in l. pater filium n. 8. ff. de inoffic. testam.* ut Avus, vel similis ascendens detrahat pro sua legitima tertiam partem totius substantiæ defuncti, quę correspondet trienti, de quo in *Auth. novissima, C. de inoffic. testam.* & quadriuncio, seu tertiæ parti hæreditatis, juxta distributionem assis duodenarii hæreditarii, *in §. 1. auth. de Trient. & Semiss.* ut in terminis concludunt Gabr. *cons. 94. sub n. 2. vers. aut stante aliqua, juncto n. 19 & seq. vol. 1.* Peri. *de fideicom. q. 15. n. 75. vers. in ejore ni tamen,* Venet. impress. Barry *de success. lib. 16. tit. 3. n. 10. vers. Tertius casu.* Bellon. *de jur. accrescen. c. 6. q. 16. c. 170. & seq.* juncto antecedent. Card. de Luca *in supplem. ad legit. disc. 40. sub n. 3. et seq.* Carol. Ant. de Luca 6 ca ad Franc. *dec. 63. sub n. 2. vers. contrarium,* cum aliis in decisionibus i rus causæ 26. Martii 1685. §. *Nec dicatur, & §. Demum,* cor. cl. mem. Card. Matthæjo, & 9. Decembris 1686. *sub §. Retenta,* coram Rev. P. D. meo Caccia.

Neq; exinde aliqua in sucebat ur repugnantia cum jure antiquo determināte legitimam in tertia parte ejus, quod quis habiturus esset ab intestato, ad terminos Text. *in l. Papinia-* 7 *nus, §. si quis mortis, & §. quoniam, ff. de inoffic. et in l. Parentibus 8. & in l. quæ nuper 31. C. illo eodem tit. de inofficios. & in leg. illud 20. C. de collation. & in §. sed hæc ita instit. de inoffic. testam. gl. in l. si Abrogator, 22. vers. quartam, ff. de adoption. & in Auth. novissima, vers. Triens, & vers. semiss. C. de inofficios.* Quia verum est in suis terminis antecedens, sed non est vera consequentia quod scilicet Avus in hoc casu non reputetur, ac si habere deberet universam successionē ab intestato: quia dum sorores excludebātur a fratre testante, qui, quatenus institutio Cardinalis Patrui non sustineretur, voluit eidem hæredi scripto restitui hęreditatem per fideicommissum vigore prędictę clausulę codicillaris, reputantur pro civiliter mortuis, & quemadmodū si in causa intestati ipsę sorores essent exclusæ, facto proprio legis, vel hominis. Avus succederet in omni asse, atq; ideo ejus legitima esset tertia pars totius substantiæ defuncti, correspondens trienti bonorum, seu quadriuncio assis duodenarii hæreditarii, juxta novissimam correctionem authenticorum mox expensam: ita est modo, resistente exclusione testatoris, atq; jura, quæ volunt legitimam esse tertiam ejus, quod quis habiturus esset ab intestato, non determinant quæstionem testati, nisi cōparative, & similitudinarie, quæ comparatio fieri non potest, nisi demus terminos habiles in utroque casu, alias idem esset comparare id, quod est cum eo, quod non est, sicq; non concurrente æqualitate inter causam testati, & intestati, & cessante cōcursu directo eorum, quibus deberetur legitima, vel indirecto fratrum, & sororum ex utroq; latere forsan vocatorum, causative legitimā minuentium, cessat diminutio successionis, & consequenter legitimæ Avi, qui capit trientem universę substantiæ, seu quadriuncium assis hæreditarii, quasi tertiam ejus, quod esset ab intestato habiturus fratribus non existenti8 bus, juxta elegātem Theoricam Bald. *in l. Authent. novissima, n. 10.* & ibi Salicet. *n. 14.* ac Jason. *n. 63. C. de inofficios.* idem Bald. *in l. pater filius, n. 7. ff. illo eodem tit. de inoffic.* Alex. qui testatur de communi, *in l. si pluribus 33. § si duobus n. 9. ff. de legat. 1.* Oldrad. *consil. 123. n. 4. vers. Non obstat.* Gabr. *eod. cons. 94. a n. 13. vol. 1.* Surd. *cons. 404. n. 7.* optime Jo. Franc. de Pont. *cons. 66. n. 5. vers. Nam testatur, et versic. ultimo, et per tot. ad consil. 68. a n. 2.* Thesaur. *dec. 172. n. 2. et n. 6. vers. Secundus casus,* Peregr. *de fideicommiss. art. 38. n. 13.* late Bell. *de jur. accresc. c. 6. q. 56. n. 31. et seq.* Mangil. *de imputation. q. 6. a 34* Grat. *discept. 178. n. 1. et seq.* Sperell. *dec. 33. n. 4. vers. Verum, et pluribus seq.* & melius *n. 15 et seq.* Carol. Ant. de Luca ad Franc. *eadem dec. 63. n. 6.* & perpetuo dixit Rota in illa objecta Asculana legitimæ cor. Bubalo apud Merlin. *de legitim. dec. 29. n. 12.* repetita *in d. vers. p. 4 dec. 41.* & in alia pariter objecta Perusina de Odedis, quæ est cor. Millino *dec 74. n. 7.* & apud Tott. *de pact. futur. success. dec. 133. n. 30.* & in aliis, tot ctambet recoquatur, deductis in decisionibus hujus causæ 14. Junii 1680. §. *Certius,* & 26. Martii 1685 §. *Et quamvis, et seq.* ac 23. Januarii 1686. a §. *Quibus tamen, et §. Itaque in substantia, atque a §. Quapropter,* cor. clar. mem. Cardin. Matthæjo, 17. Junii 1686. §. *Et hanc quoque,* cor. R. P. D. meo Benincasa, & 9. Decembris ejusdem anni 1686. a §. *Hanc proportionem, et a §. Secundo non obstat,* ac 14. Aprilis 1687. a §. *Quibus non obstat,* cor. R. P. D. meo Caccia.

Totum enim pendet a favore fratrum, & sororum ex utroque latere concurrentium in successione fratris, vel sororis, cum ascendentibus; ideoque si ascendens non habeat concurrentem ex istis, sed supersint frater, aut soror ex uno tantum latere, quibus non debetur successio, ad præscriptum Textus *in Auth. defuncto, C. ad Tertull.* adhuc legi- 9 tima ascendentis est tertia totius ut in Asculana legitimæ cor. Bubalo, quæ est apud Merlin. *de legitim. dec 39. n. 17.* & cor. Dunozett. Jun. *dec. 308. n. 16. & seqq.* & in dec. hujus causæ 9. Decembris 1686. *§. Ratio est, & §. Eadem proportione,* cor. R. P. D. meo Caccia. Sic nempe dicimus data exclusione statutaria, vel simili auferente concursum Fratrum, vel Sororum ex utroque latere, alioquin concurrentium in viriles partes cum ascendentibus in successione, legitimam ejusdem ascendentis esse tertiam totius hæreditatis, non tertiam portionis, quam ascendens habiturus fuisset ab intestato, quia ascendens hoc casu non habet aliquem, qui concurrat cum eo in successione, atque est eadem ratio cum legali successione intestata, Marescott. *variar. resolut.* 10 *lib. 1. c. 10. n. 13.* Jo. Francisc. de Pont. *eod. cons 68. n. 16. ad fin. vers. Sicut enim super Statutum,* Sperel. *eadem dec. 34. n. 4. vers. Et in terminis,* Rota apud Merlin. *de legit. dec. 38. n. 6.* & cor. Dun. Jun *dec. 308. n. 19.* ubi in hunc sensum declaratur toties objecta decisio in Asculana legitimæ cor. Bubalo, quæ verè ita loquitur apud Merlin. *de legit. dec. 39. n. 16.*

Hanc veritatem bene agnoscentes subtiliter scribentes contra sententias, dicebant, non posse considerari sorores tāquam civiliter mortuas, nec concurrentes penitus in successione Principis Pallavicini Fratris defuncti, dum veluti venientes ab intestato una cum Avo rogabantur ex clausula codicillari restituere hęreditatem per fideicommissum Cardinali Patruo hęredi nulliter scripto, quinimo ipsas reputari hæredes, dum veluti tales habens detractionem quartæ Trebellianicæ jam a Rota canonizatam. Sed iterum responde- 11 bant DD. scissionem hæreditatis, in qua adeo insistebatur per informantes, quasi Avus, & duæ Sorores venientes ab intestato, cum gravamine restituendi per fideicommissum hæredi scripto, illam scindant in tres partes, non esse considerabilem ad hunc effectum, nec proficuam, quia aditio hæreditatis venientium ab intestato est momentanea, & inefficax ob immediatam restitutionem hæredi scripto, *l. restituere, juncta l. final. in fin. ff. de verborum signific. & l. qui restituere, ff. de rei vindic.* & ideo non est apta minuere legitimam Avi, cum ratio diminuendi stet in efficacia, non autem in denominatione & titulo, nudumque nomen hæredis non obstet matri, quin capiat pro sua legitima totum trientem, ad literam Textus *in l. 2. Se i si stat, ff. ad Tertull.* dum sorores, nec Avus pro se ipsis acquirunt successionem; non teneantur restituere hæredi scripto, quasi instrumentum, & organum acquisitionis illius, cum non dicatur succedere, qui succedit sine effectu, & emolumento, *l. qui concubinam 29. §. cum illa ita il 2. ff. de legat 3. & in l. 3. §. illud tenendum, ff de hered. vel action. vendit.* atque effectus successionis consistit in ipsa retentione rei, non in denominatione, & titulo, *l. unic. vers. quamvis, ff. si penden. appell. & l. non videtur 22. ff. de acquir. possess.* Sicque ad effectum detrahendi Trebellianicam considerantur pro hæredibus, quia inspicitur solum gravamen, & onus, cum Trebellianica sit præmium restitutionis, *l. 1. & tot. tit. ff. ad Trebellian.* sed ubi agitur de minuenda legitima, spectatur in fratribus, vel sororibus favor, vel emolumen- 12 tum, ut toties dictum est; ideoque non est mirum, si in primo casu pro detrahenda Trebellianica reputantur hæredes, quia vere restituunt, non autem in secundo, pro minuenda legitima Avi, quia nihil cum effectu acquiritur, neque emolumentum consequuntur, ut distinguit Textus *l. § Qui minorem, ff ut legat. seu fideicomm.* ibi: *Hoc autem evenit, cum hæreditas pro aliqua parte ex Trebelliano restituitur; nam pro rata exonerandi sunt heredes ejus partis nomine, cujus emolumentum sibi ablatum est* — ubi gloss. *vers. restituere,* inquit: *Remanet enim heres nomine,* Bartol. *in l. qui heredi, § cum hereditas, ff de condition. et demonstr.* ibi: *Hoc inquit in herede restituente, qui est heres nomine tantum.* Quæ auctoritates percutiunt casum non tituli particularis, sed eorum, qui admittuntur ad hæreditatem titulo universali, quo casu de portione, quam ipsi cum effectu non capiunt, triens detrahitur ex universo residuo pro legitima

ascen-

ascendentis, dummodo non sit minus tertia parte ejus, quod consecutus fuisset ab intestato, Spad. *cons.* 307. *sub n.* 9. *vers. ubi fuit decisum volum.* 3. Rota apud Merlin. *de legit. dec.* 69. *n.* 2. & passim in aliis, ut de communi, & veriori, satisfaciendo omnibus contrariis, Surd. *cons.* 404. *n.* 9. Jo. Francisc. de Pont. *cons.* 66. *n.* 1. *& seqq. & cons.* 68. *n.* 17. *vers. vel possent esse ipsi instituti.* Marescot. *var. res. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 9. Thesau. *dec.* 172. *n.* 6. *vers. primus est* Mangil. *de imputat. q.* 6. *sub n.* 25. *& seqq.* Merlin. *de legitim. lib.* 1. *tit.* 4. *q.* 7. *a n.* 16. Mans. *consult.* 115. *n.* 15. *& seqq.* & fuit inconcussa Rotæ sententia in illa Asculana legitimæ cor. Bubalo apud Merlin. *de legitim. dec.* 39. *n.* 15. ubi de legato fratri titulo institutionis, repetita *in diver p.* 4. *dec.* 421. & apud eundem Merlin. *de legit. dec.* 69. *& dec.* 91. *&* 92. ubi pariter fratres erant hæredes instituti, & cor. Dunoz. Jun. *dec.* 308. *n.* 7. *& n.* 15. *& dec.* 732. *n.* 6. *et seq. & dec.* 757. *a princ.* & in Romana, seu Bononien. Societatis officii, & legitimæ 12. Junii 1682. §. *ad secundum, & seq. &* 20. Novembris ejusdem anni §. *cum igitur*, cor. bo. me. Guaxardo.

Et ratio rationis est, quia licet frater, vel soror sint in aliqua parte hæredes, non tamen quoad jus dicendi nullum testamentum distinguuntur ab extraneo hærede, quando non est instituta turpis persona, quo casu fratri, & sorori conceditur quetela inofficiosi, ad limites Textus *in leg. fratres* 27. *C. de inofficios. & in* § *primum Authent. de hærea. & falcid.*
13 ubi gloss. & DD. *& in l.* 1. *ff. de inofficios.* ideoque dum in casu institutionis honenæ personæ, nec portio, nec legitima eis de jure debetur, non potest titulus universalis injunctus ab homine, vel suppletus a lege, diminuere legitimam ascendentis in residuo hæreditatis, in quo titulus hæredis cum effectu non operatur, quia diminutio trientis non oritur ex actione residente penes hæredem, seu connexa titulo hæreditario, sed ex emolumento, & commodo concurrentium personarum, inter quas illud triens, vel directe, vel causative repartiendum est, ut bene explicant Jo. Francisc. de Pont. *ead. cons.* 65. *sub n.* 1. *& cons.* 68. *n.* 10. *& seq.* Rota apud Merlin. *de legitim. dec.* 38. *a n.* 2. *& in rec. p.* 5. *dec.* 572. *n.* 26. *& seq.* & cor. Dunoz. Jun. *ead. dec.* 308. *sub n.* 14. *& seq. & ead. dec.* 757. *n.* 3. ac late prosequuntur decisiones istius causæ 14. Junii 1680. §. *in hac autem, et seq.* & 26. Martii 1685. §. *Aut non ita, et* §. *Nec dicatur, vers. unde licet et* §. *et seq.* & 15. Junii 1685. *a* §. *Nec obstare, et a* §. *Nec quidquam*, & 23. Januarii 1686. §. *Prout id ipsum, et a* §. *unde cum, et a* §. *Hinc sequitur, a* §. *Nec subsistit, et a* §. *Neque ad excludendum*, cor. bon. mem. Card. Matthæjo, & 17. Junii 1686. §. *justitia*, §. *Et hanc quoque, et a* §. *hujusmodi*, cor. R. P. D. meo Benincasa, & 9. Decembris ejusdem anni 1686. §. *eandem proportionem* §. *nec solum, et a* §. *tertio non refragatur*, & 14. April. 1687. *a* §. *Cardo itaque, et* §. *nec minus*, cor. R. P. D. meo Caccia.

Id enim, quod capitur pro legitima ascendentis, detrahiturque ex universo asse, nullam patitur diminutionem
14 ex legatis, vel fideicommissis relictis ad beneficium extraneorum, sed omnia bona ponuntur in calculo ac si hæc onera voluntaria testantis adjecta non forent; atque exinde detracta legitima, quæ a legatis, vel fideicommissis, nec directe, nec indirecte, seu causative, favore extraneorum minui potest ex residuo bonorum legata, & fideicommissa præstantur, & detracto quadruncio, vel sexuncio, juxta numerum existentiæ eorum, qui habent jus legitimæ, licet Patri, vel simili reliquum octuncium forte, aut sexuncium habere, & largiri, sicut voluerit, filiis ipsis, aut cuilibet extraneorum, & natura primo curata competenter sic ad extraneas largitiones accedere, inquit totidem verbis Text. *in* §. 1. *Authent. de Trient. et semiss.* Jo. Francisc. de Ponte *cons.* 66. *n.* 1. *vers. Non potest propterea legatum*, Gabr. *cons.* 94. *sub n.* 12. *vol.* 1. & late dictum fuit in decisionibus istius causæ, & præsertim 26. Martii 1685. §. *Minus obstare*, & 23 Januarii 1686. *a* §. *Hinc sequitur*, cor. clar. mem. Card. Matthæjo, & 14. Aprilis 1687. §. *atque patet*, cor. R. P. D. meo Caccia.

Itaque constat in rei veritate esse semper uniformem deductionem, quam faciunt ascendentes, vel descendentes, sive integri trientis totius substantiæ, quod convertitur cum
15 quadriuncio assis duodenarii hæreditatis, veluti tertia pars substantiæ defuncti, si adsint quatuor concurrentes, vel pauciores ad legitimam successionem, inter eos repartiendi, sive integri sexuncii ex universo asse detrahendi, si adsint plures, jus legitimæ habentes, ex æquo pariter inter eos dividendi, ad terminos Text. *in Authent. novissima, C. de inofficios. Executa causa ascendentium, et descendentium ad hunc effectum, et omnium personarum, in quibus ab initio antiquæ quarta ratio de inofficioso, lege decreta est, ut* sunt verb. text. *in* §. 1. *Auth. de Trient. et semmiss.* Sicque isto casu legitima diminuitur, quatenus est dividenda cum eis, quibus illa competit, sed respectu hæredis semper est uniformis, sive triens, sive semis, atque ideo jura antiqua *in l. Papinianus*, §. *si quis mortis, et* §. *Quoniam ff. de inofficios.* cum similibus ab initio relatis, quibus determinatur legitimam esse tertiam partem ejus, quod quis habiturus esset ab intestato, regulariter respiciunt concursum directum eorum, quibus debetur legitima, & sic in ratione distributiva, quando concurrunt plures legitimarii, quorum unusquisque debeat habere tertiam ejus partis, quam ab intestato habuisset, si manet adhuc causa testati; nam in causa intestati, & in successione intestata juris communis non quærimus amplius de legitima, sed de successione, Alex. *cons.* 117. *n.* 113. *volum.* 6, Gabriel. *cons.* 94. *sub n.* 2. *vers. Et quamvis volum.* 1. & decisione hujus causæ 9. Decembris 1686. §. *retenta vers. idque etiam*, cor. R. P. D. meo Caccia. Si autem versemur in concursu indirecto in eadem causa testati, dum non est dare æqualitatem inter causam testati, & intestati, juxta prædictam Theoricam Baldi, quæ in idipsum coincidit, *in Authent. novissima n.* 19. *C. de inofficios.* si concurrunt fratres, vel sorores ex utroque latere, ad limites Textus *in Authent. defuncto, C. ad Tertull.* cum concordan. dum eis unice præservatur coæquale jus succedendi cum ascendentibus, intrat limitatio regulæ, ut quidquid ipsi capiunt ex hæreditate, sive titulo particulari, sive universali, juxta casus contingentes, ad mensuram favoris, & emolumenti, quod vere consequuntur, diminuat directe hæreditatem, & consequenter indirecte, & causative legitimam, quæ ex residuo detrahitur, semper tamen in quadriuncio, vel semisse, respectu remanentis hæreditatis, quod directe solum, vel indirecte, & causative diminutionem patitur ratione solius concursus, dummodo id, quod detrahitur ex illo residuo pro legitima ascendentis, non sit minus tertia parte ejus, quod habiturus fuisset ab intestato. E converso autem, quando agitur cum extraneis, qui nullam habent consuccessionem de jure communi cum ascendentes, multoque minus jus legitimæ, detractio semper est in totum sine ulla diminutione, neque ex concursu directo per repartitionem, seu distributionem ejus, quod capitur inter legitimarios, neque ex concursu indirecto per diminutionem hæreditatis, & consequenter, ac causative legitimæ, ut bene explicant Gabr. *eodem cons.* 94. *n.* 12. *volum.* 1. Jo. Franc. de Ponte *eodem consil.* 66. *n.* 1. *vers. Eatenus legitima, & n.* 5. *in fine, vers. & dum mater dicit, & cons.* 68. *n.* 5. *& seqq. & per tot. atque in decisionibus hujus causæ* 23. *Januarii* 1686. §. *Idque*, cor. clar. mem. Card. Matthæjo, & 9. Decembris ejusdem anni 1686. §. *quapropter, junctis* §. *anteceden. & subsequen.* & 14. Apr. 1687. a §. *Et sane*, cor. R. P. D. meo Caccia.

Hinc frustraneus videtur labor respondere argumentis
extraneis ab hac quæstione, quæ debet examinari per 16
sua principia, non autem per alios casus, de quibus cum incidet quæstio, assumi poterit formalis disputatio. Primum tamen de filiis liberti, qui instituti in aliqua parte, patronum excludebant in totum a successione legitima, ex §. *Qua de causa, vers. Prodesse autem institut. de success. libertor.* nihil concludit, quia filii libertorum ideo in his terminis excludunt in totum patronum, quia prima causa succedendi libertis est filiorum, & secunda patroni, & regulare est, ne secundus admittatur, nisi primo non existente, vel totaliter ex legitimis causis exhæredato, ut videmus, nedum in filiis libertorum, quia jamdiu in desuetudinem abierunt, sed in omnibus gradibus agnationis, & cognationis, quibus ab intestato gradatim successio defertur. Sed inter Avum, & fratres, ac sorores ex utroque latere consuccedentes, non datur prioritas gradus, sed cum habeant jus coæquale succedendi, si fratres, vel sorores non capiunt cum effectu universa, legitima successio remanet apud Avum, sicque non datur prius, nec posterius, nec adest aliquis sequens in gradu, ut in casu libertorum, quorum prima causa successionis est filiorum, & descendentium, & secunda patroni, juxta Textum expressum *in l. intestato* 3. ubi glos. in figuratione casus, *ff. de suis, & legitim.* & ideo in ea successione, sicuti in aliis legitimis, regula stat, ut qui primus in gradu est, potior sit, & sequentem excludat in totum, §. *Si quis igitur Auth. de heredit. quæ ab intest. deferunt. &* §. *Ita demum instit. illo eodem tit. de heredit. quæ ab intest. deferuntur, & in dec. hujus causæ* 14. *Aprilis* 1687. §. *Contra quæ*, cor. R. P. D. meo Caccia.

Secundum argumentum de fratribus, vel sororibus

gravati

gravatis in diem, vel sub conditione, ut non fiat æstimatio
circa eventum conditionis, vel intervallum diei non pro-
17 batur, ex Bald. eod. cons. 30. vol. 4. Spad. cons. 300. & 307.
vol. 3. Cyriac. controv. 288 sub n. 6. & seq. Sed ulterius quo-
que resistit consideratio, quatenus incideret hæc quæstio,
quod fideicommissa conditionalia, vel in diem, licet con-
veniant cum puris in genere quidditatis, tamen substantia-
liter differunt in effectu successionis, ut infra; & admittunt
quæstionem inter se in majori, seu minori utilitate, aut
18 quantitate, l. Titio 55. & l. circa falcidiam 66. ff. ad l. fal-
cid. Sicque tempus, & conditio convertuntur ad considera-
tionem quantitatis, Bald. in l. si pater n. 8. vers. Nam sup-
19 pletio, C. de institution. & substitution. Ruin. cons. 27. n. 17.
post princip. vol. 3. Et proinde gravamen in usufructu, quod
inducit conditionem ex die, juxta notata per Bellon. de jur.
20 accrescen. c. 7. q. 16. n. 188. fuit æstimatum ad augendam le-
gitimam matris, in dec. 69. post Merlin. de legitim. & in
21 dec. 832. & 757. cor. Dunoz. Jun. Card. de Luca de legit.
disc. 10. n. 29. ac etiam Spad. in contrarium adduct. cons.
300. n. 3. vol. 3. Et tamen cum ex diversis non fiat illatio,
leg. Papinian. exul. ff. de minor. cum concordan. nullum su-
22 mi potest argumentum a fratribus, vel sororibus hæredibus
conditionalibus, vel in diem, ad casum hunc sororum,
quæ vigore clausulæ codicillaris restituunt immediate hæ-
reditatem per fideicommissum hæredi scripto, quia cum
lex non suppleat titulum hæreditarium utiliter, nisi ad ef-
fum deducendi quartam Trebellianicam pro eis, quoad re-
liqua remanent hæredes puri nominis, transeuntibus actio-
nibus omnibus tam activis, quam passivis immediate in
eum, cui restituitur l. 1. ff. ad Trebellian. & leg. penult. §.
1. C. eodem, atque contra eum, cui facta est restitutio, da-
tur querela inofficiosi testamenti, l. 1. C. de inofficios. quod
valde differt ab hærede conditionali, videlicet in diem, in
quo verificatur successio; quod non est in istis hæredibus
momentaneis, quibus non defertur, sed aufertur succes-
sio, illico restituenda hæredi scripto, antequam ejus effe-
ctus impleatur, nihilque operatur iste momentaneus titu-
23 lus, inquit Textus in l. fin. §. ultim. in fin. ubi gloss. vers.
momento, C. de bon. quæ liber. & distinguendo confirmant
adducta per Tiraquell. tract. cessant. caus. limit. 23. n. 4. &
seq. Menoch. de recuperand. remed. 13. n. 93. junctis antece-
dent. Bellon. de iis, quæ fiunt incontinenti q. 26. n. 3. & seq.
& in decisionibus istius causæ 15. Januarii 1685. §. Nil re-
24 fragante, & 23. Januarii 1686. §. Eadem paritas, cor. clar.
mem. Card. Matthæjo, & 17. Junii 1686. §. Non obstat, &
seq. cor. R. P. D. meo Benincasa, 9. Decembris ejusdem an-
ni 1686. §. 6. Non obstat, cor. R. P. D. meo Caccia.

Tertium argumentum de institutione turpis personæ fa-
cta a fratre, matre præterita, aliis fratribus existentibus,
quo casu legitima matris non excedat tertiam ejus portio-
nis, quam consequi debuisset ab intestato, non concludit
assumptum, quia bene stat, quod ascendens plus consequi
possit instituta honesta persona, quam turpi, dum id non
causatur ab institutione honestæ, vel inhonestæ personæ,
neque ex virtute clausulæ codicillaris, de qua nullum ver-
bum habent Doctores in contrarium adducti nimirum Ful-
gos. cons. 35. ante n. 1. Gabr. cons. 94. n. 10. & cons. 126. in
princ. & a n. 4. vol. 1. Joan. Philipp. respons. 54. n. 25. & seq.
Peregr. de fideicomm. art. 38. n. 13. Paschal. de vir. patr. po-
test. p. 2. c. 4. n. 43. Bartol. de success. lib. 2. tit. 3. n. 10. Mer-
lin. de legitim. l. 1. tit. 4. q. 7. n. 23. Mangil. de imput. q. 6.
n. 11. & Scipio Theodor. alleg. 35. n. 25. optime scientes,
clausulam codicillarem nihil operari in hoc casu, quia si
turpis persona non potest capere directam hæreditatem ex
testamento, ita non potest capere fideicommissum ex codi-
25 cillis, ex ratione Textus in leg. qui testamentum, ff. de pro-
bat. in l. cum quis decedens, §. Titia instit. de legat. 3. &
in §. legat. instit. de leg. ut communiter concludunt ipse
Fulg. cons. 71. n. 4. Dec. cons. 571. per tot. Ruin. cons. 5. n.
20. volum. 3. Honded. cons. 46. n. 35. vol. 2. Ursil. ad Affl.
dec. 125. sub n. 2. & dec. 204. n. 4. Thesaur. dec. 128. a n. 1.
ubi de communi Matt. de claus. p. 3. clausul. 11. n. 40.
Sim. de Præt. de interpr. ultim. volunt. lib. 2. interpr. 1. dub.
1. solut. 11. n. 20. & seq. pag. mihi 105. & lib. 3. interpr. dub.
6. solut. 4. n. 19. pag. 226. Merl. de legit. l. 15. tit. 2. q. 13. n.
14. & seq. ubi de veriori, respondendo contrariis, & l. 5.
tit. 1. q. 4. n. 7. Fusar. de subst. q. 570. n. 2. ubi n. 4. testatur
de communi Rota coram Ludov. dec. 271. n. 20. Sed totum
causatur, quocunque modo res se habet a favore fra-
trum, vel sororum ex utroque latere, quibus in casu in-
stitutionis turpis personæ competit querela inofficiosi, &
concursus directus, & immediatus cum ascendente in le-
gitima; sed si non concurrunt nec in legitima, nec in suc-
cessione, ut in casu, profecto nullo modo concurrunt duæ
sorores exclusæ ex mente fratris testantis, portionem, &
legitimam ascendentes non minuunt, ac cessat absurdum,
prout illi jam responderunt Gabriel. eod. cons. 94. a n. 17. 26
vol. 1. Peregr. de fideicomm. art. 38. sub n. 13. vers. quarto
adducuntur, Bellon. de jur. accresc. c. 6. ead. q. 16. n. 93.
Gobb. consult. 117. n. 84. Merl. de legit. lib. 1. tit. 4. q. 7. n.
23. vers. Sed Bellon. Carol. Ant. de Luca ad Franc. dec. 63.
n. 9. & seq. & plene in decisionibus hujus causæ 15. Junii
1685. §. Superfluum, & 23. Januarii 1686. §. Et ad argumen-
tum, & §. seq. cor. clar. mem. Cardinali Matthæjo, & 17.
Junii ejusdem anni 1686. §. frustra quoque, coram R.
P. D. meo Benincasa.

Quartum vero argumentum eadem tollitur responsione,
quia non est inconveniens, quod Avus plus capiat detra-
hendo, quam succedendo, quia cum diminutio legitimæ
ascendentium inducta fuerit solo favore legitimariorum
concurrentium directe in eadem legitima, vel fratrum, aut
sororum ex utroque latere illam indirecte, & causative mi-
nuentium in eo, quod capiunt titulo singulari, vel uni-
versali; cessante proinde hoc favore, cum hodie quæstio
sit cum solo Cardinali Patruo extraneo, absurdum non
est, quod legitima sit tertia totius, eo modo quo fratres
essent præteriti, vel de medio sublati, ut concludunt Gabr. 27
eadem cons. 94. sub n. 15. & seq. vol. 1. Pereg. de fideicomm. d.
art. 38. sub n. 13. vers. quarto adducuntur, Bellon. de jur.
accrescen. c. 6. eadem q. 16. n. 91. Mangil. de imputat. q. 6. n.
32. Sperell. eadem dec. 54. n. 10. & seq. & in dec. istius cau-
sæ 15. Junii 1685. §. Absurdum, cor. clar. mem. Cardinali
Matthæjo.

Quintum denique argumentum de filiis, vel filiabus cu-
rialium nubentium, quorum legitima dicitur esse noviun-
cium in §. excipiatur Authent. de Trient. & semiss. tollitur 28
ex eo, quod Justinianus ibidem supponit concursum plu-
rium legitimariorum, quorum unusquisque debet habere
tertiam ejus partis, quam ab intestato habuisset, juxta ger-
manum intellectum, quo adhibito, omnia de plano pro-
cedere dicit, remoto absurdo exinde per informantes ef-
formato, gloss. ibidem V. Curialibus, ubi Bartol. Jacob. de
Belvis. & Angel. ac in decisione istius causæ 14. Aprilis
1687. §. Et sane, cor. R. P. D. meo Caccia.

Auctoritates in contrarium repetitæ nullatenus adver-
santur, quia Bald. cons. 350. sub n. 1. & seq. vol. 4. procedit
in sororibus effective concurrentibus, & utiliter succeden- 29
tibus ad proprium commodum, quo casu ad mensuram
commodi juxta superius deducta, causative, & consequen-
ter diminuitur legitima ascendentis, quam detrahit ex re-
siduo, quod illæ non capiunt, prout Baldum in hoc sensu
intelligunt Peregr. de fideic. art. 38. n. 23. vers. tertius ca-
sus, Matesc. var. res. 1. c. 10. n. 9. Rota in exagerata Ascu-
lana legitimæ cor. Bubalo in divers. p. 4. dec. 421. n. 8. & in
rec. p. 6. dec. 219. n. 5. In sensu vero, in quo dictum Baldi
adducunt informantes contra sententiam, communiter re-
probatur, & præsertim a Petra de fideicomm. q. 15. sub n. 78.
& seq. impress. Venet. Gabr. d. cons. 94. n. 9. junctis n. 18. &
seq. vol. 1. Mangil. de imput. q. 6. n. 31. vers. cæteris. Prout
etiam vel contra communem, & veram sententiam hucus-
que comprobatam, vel in diversis terminis a præsenti hy-
pothesi sequuntur Riminald. sen. cons. 237. n. 16. & 17. Sci-
pio Theod. alleg. 35. n. 5. & 6. Paschal. de virib. patr. potest.
p. 2. c. 4. n. 45. Petr. de fideicom. secundum impressionem
Venetam q. 15. n. 75. vers. non ommitto, Fab. Ann. cons. 130.
l. 2. n. 15. & seq. Capon. discept. for. 316. n. 48. prout eorum
dicta reprobando, vel declarando, explicant auctoritates
mox adductæ, & abunde dec. istius causæ 26. Martii 1685.
§. cæterum auctoritates, cor. clar. mem. Carol. Matthæjo &
9. Dec. 1686. §. Tertio non refragatur in fin. & §. demum, &
seq. & 14. April. 1687. §. doctrina, & aliis seqq. coram R.
P. D. meo Caccia.

Reliquis autem absurdis, quæ informantes contra sen-
tentias inferebant ex his, & ex aliis, quæ recensentur in
decisionibus causæ, eliciebatur responsio, veluti extranea ab
hoc articulo, rejecta fuerunt discutienda suis tempore, &
loco, quando emerserit casus assumendæ formalis disputa-
tionis, dum Rota juxta laudabilem stylum, Pontificiis Con-
stitutionibus uniformem, non permittit coacervari dubia
diversa, & disputationes extraneas, & cor. Bich. dec. 378.
n. 12. et in rec. p. 19. dec. 274. n. 21. & passim in aliis.

Et ita utraque parte acerrime informante, & omnibus
DD. suffragantibus, resolutum fuit approbative etiam
quoad bona Januæ.

R. P. D.

R. P. D. URSINO.

Romana, seu Januen. legitimæ super modo detrahendi Trebellianicam.

Veneris 20. Januarii 1688.

Confirmantur decisa in dec. 28. superius notata.

SUMMARIUM.

1 *Avus, et fratres æqualiter succedunt ab intestato respective nepoti, et fratri utrinque conjuncto.*
2 *Trebellianica est quarta pars ejus, quod restituitur.*
3 *Præteritus, et per fideicommissum restituere rogatus per clausulam codicillarem, non potest detrahere, nisi unam quartam.*
4 *Quidquid debetur fratribus, et sororibus, detrahitur ante legitimam, dummodo ista non sit minus tertia parte ejus, quod ille consecutus fuisset ab intestato.*
5 *Trebellianica debetur in præmium restitutionis.*
6 *Quod detrahunt fratres, sive titulo universali, sive particulari, separatur ante legitimam, dummodo detractio sit intra mensuram virilis portionis, ad quam vocantur a lege in successione intestata fratris undecim ascendente.*
7 *Trebellianica, quam detrahunt fratres, non detrahitur ab asse ante legitimam, sed solum in actu computationis legitima fingitur tanto minus esse in hæreditate, & n. 17.*
8 *Doctores tenentes, quod Trebellianica debita fratribus detrahatur ex triente debito Avo, rejiciuntur.*
9 *Duæ quartæ possunt detrahi ab una persona ex diverso titulo veniente, quatenus agatur de fideicommisso conditionali, secus de puro.*
10 *Testatoris libera remanere debet dispositio disponendi de octuncio.*
11 *Ex ipso tamen octuncio debet detrahi Trebellianica.*
12 *Trebellianica etiam fratribus debita non detrahitur a legitima, quæ ab omni onere debet esse exempta.*
13 *Trebellianica est quarta pars ejus, quod restituitur in præmium restitutionis.*
14 *Nam facere potest, quod leges non habeant locum in ejus dispositione.*
15 *Trebellianica deducitur præter mentem testatoris.*
16 *Ob contratabulationem Testamenti in restitutione, quæ fit virtute clausulæ codicillaris, fratres Trebellianicam tantummodo detrahere valent ex illa parte, quam ipsi restituunt.*

DECISIO XXXII.

PRæsupposita fundamentali conclusione abunde firmata in altera hujus causæ decisione hac eadem die cor. me edita, quod scilicet legitima Domini Joannis Baptistæ Centurioni Avi materni Principis Nicolai Pallavicini in ejus Testamento præteriti sit tertia totius substantiæ pars, quam DD. Sorores defuncto utrinque conjunctæ non capiunt, omnino consecuta visa fuit affirmativa resolutio hujusce alterius dubii. Quo ad modum detrahendi Trebellianicam ab hæreditate, non autem ab ipso triente legitimæ, jam satis determinatum in dd. tribus sententiis, quas propterea Domini in hac etiam parte validas, & justas recognoverunt.

Annullato nempe testamento Principis prædicti per Avi præteritionem, cum tam ipse Avus, quam duæ Sorores Principis defuncti, veluti æqualiter eidem succedentes ab intestato, respective Nepoti, & fratri utrinque conjuncto,
1 ex *Authent. defuncto, C. ad Tertullian. cum concordan.* tenerentur immediate restituere hæreditatem Cardinali Lazaro Pallavicino defuncti Patruo, & nulliter hæredi scripto, vigore fideicommissi ex clausula codicillari in Testamento apposita, & unusquisque ex istis tribus venientibus ab intestato restituere deberet tertiam partem hæreditatis, triens ejusdem ad limites Textus *in Authen. novissima, C. de inoffic.* correspondens quadriuncio assis duodenarii hæreditarii, ad præscriptum alterius Textus *in §. authent. de trient. & semiss.* sextans hæreditatis, seu reliqua duplex tertia pars ejusdem correspondens octuncio assis duodenarii hæreditarii erat restituenda ab aliis duabus Sororibus, respectu unius octuncii, seu duplicis tertiæ partis restitutionis ab eis faciendæ, juxta germana juris principia hoc Tribunal determinavit duas unicas pro illarum Trebellianica, quæ est quarta pars ejus, quod restituitur, juxta notissimos Tex-
2 tus *in leg. 1. & toto tit. ff. & C. ad Trebell.* dum Avus in restitutione suæ tertiæ partis, quadriuncio assis duodenarii hæreditarii respondentis, quartam Trebellianicam detrahere nequit, cum detrahat legitimam, veluti pure rogatus, & illico restituere, ut in terminis præteriti, & rogati per fideicommissum restituere propter clausulam codicillarem; est communis conclusio, non posse illum detrahere, nisi unam quartam, de qua Jurisperiti in *leg. cohær. §. cum filia, ff. de vulg. in l. filium quem habentem, C. famil. ercifcun. & in l. quanquam, C. ad l. falcid.* & Canonistæ *in c. Raynutius, et in c. Rainaldus de testam.* Gabr. *cons. 113. a n. 4. vol. 1.* Matt. *de successon. legal. p. 1. q. 25. art. 4. n. 34. vers. item quia*, Cost. *de ration. rat. q. 202. a n. 2.* ubi quod detrahitur sola legitima, & non Trebellianica, Simon. de Præt. *de interpr. ultim. volunt. lib. 2. interpr. 1. dubit. 1. solut. 10. n. 18. pag. mihi 99.* Merlin. *de legit. lib. 1. tit. 3. q. 1. n. 21.* Fusar. *de substit. q. 569. n. 19. et num. 49.* Bursat. qui testatur de communi, *cons. 88. n. 23.* Mantic. *de conject. lib. 7. tit. 12. n. 21. et seq.* late Grat. *discept. 902. n. 28.* Card. de Luca *in supplem. de legit. disc. 40. n. 6.* Matt. *de claus. p. 3. claus. 11. n. 37.* Rota *rec. p. 1. dec. 66. n. 2. et dec. 568. n. 4. et p. 4. dec. 303. n. 20.* & apud Merlin. *de legit. dec. 11. n. 2.* & in decisionibus istius causæ super præsenti dubio 15. Junii 1685. §. *Minus obstare*, & melius 23. Januarii 1686. §. *ad tertium*, cor. clar. mem. Card. Matthæjo, & 9. Decembris 1686. §. §. *ad secundum*, cor. R. P. D. meo Caccia. 3

Cum autem, ut in d. decisione alterius dubii a me extensa hac eadem die, firmatum fuerit, quando hæreditas per fideicommissum propter clausulam codicillarem restituenda est illico a venientibus ab intestato, hæredi nulliter scripto in Testamento, qui est extraneus, ut in casu est Cardinalis Patruus, siquid debetur ipsius venientibus ab intestato fratribus, & sororibus utrinque conjunctis, sive titulo particulari legati, sive universalis Institutionis, subducedum sit prius immune, & residuo hæreditatis debeatur legitima ascendenti in tertia totius, dummodo non sit minus tertia parte ejus, quod ille consecutus fuisset ab intestato, Spad. *cons. 307.* 4
sub n. 9. vers. ubi fuit decisum vol. 3. Rota apud Merlin. *de legitim. dec. 69. n. 2.* & passim in aliis, consequens est, ut idem dicendum sit de Trebellianica, quæ dicitur debita ob titulum hæredis in præmium restitutionis, *l. 1. et tot. tit. ff.* 5
et C. ad Trebellian. quia titulus universalis, quo debetur Trebellianica, non diversificat rationem decidendi, dum semper manet inconcussa conclusio, quod quidquid debetur fratribus, vel sororibus, quocunque titulo universali, vel particulari, detrahitur ante, dummodo intra mensuram virilis portionis, ad quam vocantur a lege in successione intestata fratris una cum ascendente, ex litera Text. *in §. vero cum Ascendentibus Authent. de hæred. ab intest. venien. in §. et quamvis Authent. de Nuptiis, et in d. Authent. defuncto, et Tertull.* ut præter adductos in præteritis decisionibus, & in alia a me hodie extensa, super dubio quantitatis legitimæ, Sperell. *dec. 34 n. 34. et seq.* Urceol. *consult. 18. n. 18. vol. 1.* Card. de Luca *in supplem. de legit. eod. disc. 40. n. 4. vers. ubi vero*, Spad. *cons. 307. n. 9. ad fin. vol. 3.* cum aliis in decisionibus super hoc dubio 15. Junii 1685. §. *attamen & seq.* & 24. Januarii 1686. §. *contrarium*, & §. *imo si legata, et seq.* cor. clar. mem. Card. Matthæjo, & 17. Junii 1686. *a §. cum enim*, cor. R. P. D. meo Benincasa, & 9. Decembris ejusdem anni 1686. §. *ratio et seq. et §. ad primum*, ac 14. Aprilis 1687. §. *Hanc proportionem*, *et seq.* cor. R. P. D. meo Caccia, & prius in toties adducta Asculana legitimæ cor. Bubalo apud Merlin. *de legitim. dec. 39. n. 15.* ubi de legato fratri titulo institutionis, repetita *in divers. p. 4. dec. 421.* & apud eundem Merlin. *de legitim. dec. 69. et dec. 91. et 92.* ubi pariter fratres erant hæredes instituti, & coram Dunoz. Jun. *dec. 308. n. 7. et n. 15. et dec. 732. n. 9. et seq. et dec. 957. a princ.* & in Romana, seu Bononien. Societatis Officii, & legitima 12. Junii 1682. §. *ad secundum*, *et seq.* & 28. Novembris ejusdem anni §. *cum igitur*, coram bon. mem. Guaxardo. 6

Nec ideo immutatur natura Trebellianicæ detrahendo illam per prius, cum potius videatur detrahenda per posterius a quota gravata in actu restitutionis, quia Rota nunquam intellexit, quod Trebellianica detrahatur præventive ab asse, sed solum, quod in actu computationis legitimæ, fingatur tanto minus esse in hæreditate, quanto magis est perventurum ad sorores ex quarta hac, ob restituendam ab eis duplicem tertiam hæreditati, dum aliam tertiam, ut dixi, restituit Avus, cum istæ tres personæ venientes ab intestato, rogatæ sint per fideicommissum ex clausula codicillari restituere hæredi nulliter scripto, sicut admittunt informantes contra sententias in legatis, quæ relicta fratribus, vel sororibus utrinque conjunctis, deducuntur per prius, & faciunt decrescere hæreditatem, non interverso exinde ordine juris, dum id fit solum pro computatione ineunda, non pro ipsa effectiva præstatione, cum juxta eorum naturam solvenda remaneant post legitimam, est regula Textus *in l. scimus*, 7

antea,

amesa, *C. de inofficiof.* atque dos relicta filiæ statuto ex-
clusæ, ubi non sit subrogata locu legitimæ, detrahitur per
prius, & legitima cæterorum filiorum computatur ex resi-
duo, ad solum tamen effectum ducendi calculum cum alio-
quin non solvatur ante legitimam, sed tempore nuptiarum,
Rota cor. Ludovisio, *dec.* 34d. *n.* 1. *& seq.* & cor. Eminentiss.
Cerro *dec.* 303. *n.* 7. *& in rec. dec.* 11. *n.* 3. *& seqq.* ac late huic
objecto satisfacientes prosequuntur decisiones super hoc
dubio 22. Januarii 168d. *§. quibus obstare*, *& §. nec obstat*,
& §. ad tertium, cor. clar. mem. Card. Matthæjo, & 14. Apri-
lis 1687. *§. nec obstat*, *& seq.* cor. R.P.D. meo Caccia.

His positis iterum DD. rejecerunt opinionem Gabr. *consil.*
94. *n.* 22. *volum.* 1. Spad. *consil.* 300. *n.* 3. *vers. credo etiam vo-*
8 *lum.* 4. Bell. *de jure accresc.* *c.* 6. *q.* 1d. *n.* 173. cum quo pertran-
sit Card. de Luca *in supplemento de legitim. eod. discurs.* 40.
n. 8. quod nempe Trebellianica a sororibus hoc casu detra-
henda, sit deducenda ex triente, quod ex tota substantia tri-
buitur ascendenti per quandam speciem imputationis, quia
ratio ab eis deducta non est vera, quod legitima ascenden-
tis non possit minui a fratribus per concursum, dum licet
non possit minui a fratribus per concursum directum,
cum ipsi non sint legitimarii, potest tamen per indire-
ctum, & causative, minuendo hæreditatem ex eo, quod
universali relinquitur, & consequenter legitimam, quæ
ipsis, titulo singulari, vel tanto minor est, quanto plus
illis debetur, juxta receptissimam, & communissimam
sententiam, seu unicam rationem diminuendi a DD. in
his terminis traditam, nempe Bald. *cons.* 350. *n.* 2. *lib.* 4.
Gabriel. *dicto consil.* 94. *sub n.* 2. Marescot. *variarum resolut.*
libr. 1. *cap.* 10. *num.* 16. *& 20.* Peregr. *de fideicomm. art.* 38.
num. 13. *vers. quartus casus*, Bellon. *d. q.* 1d. *num.* 109. Rota
dec. 421. *n.* 4. *& seq. p.* 4. *divers. dec.* 219. *num.* 7. *p.* 6. Dunoz.
Jun. *dec.* 732. *n.* 6. *& 7.* atque semper est falsa consequentia,
ut si non possunt minuere legitimam per concursum; illa
minuant per imputationem, ut in specie eam reprobavit
Rota apud Merlin. *de legitim. dec.* 38. *n.* 5. Quod autem du-
plex quarta detrahi nequeat, procedit respectu unius per-
sonæ eodem tempore in fideicommisso, ut ab initio di-
ctum est; non autem in diversis personis, ex separato re-
9 spectu ad duplicem quartam venientibus, prout in hoc ca-
su venit Avus ad legitimam, ac duæ Sorores ad Trebellia-
nicam, Socc. Sen. *cons.* 93. *n.* 8. *vers. his tamen*, *vol.* 1. La-
derch. *cons.* 51. *n.* 2. *vers. in præsenti*, Mart. Medic. *inter*
dec. Senen. exam. 29. *num.* 24. *§. ex his vers. & hac*, Add. ad
Clar. *§. Testamentum q.* 63. *n.* 12. *& seq.* Bart. *de success. legal.*
p. 1. *q.* 15. *art* 4. *n.* 3d. *& seq.* Mangil *de imput. q.* 1. *n.* 25. Merl.
de legitim. lib. 1. *tit.* 3. *quæst.* 1. *n.* 16. & admittit Cardin. de
Luca *de supplem. de legit. eodem disc.* 40. *n.* 8.

Quodque Trebellianica deducenda sit a triente ascenden-
ti debito pro legitima, ad hoc, ut Testatori remaneat libera
facultas disponendi de octuncio, eidem præservato, *ex §.*
10 *frequenter Authent. de Trient. & Semiss.* non concludit,
quia libertas disponendi de octuncio est subordinata legi-
bus, quæ volunt, fieri detractionem quartæ Trebellianicæ
ex ipso octuncio, quod Sorores restituunt, ut ab initio di-
ctum est, & vult etiam ipse Princeps Testator, qui injun-
gendo restitutionem universæ hæreditatis venientibus ab
11 intestato per fideicommissum favore hæredis scripti, & pro-
pter clausulam codicillarem, fecit dispositionem subalter-
natam deductio Senatus Consulti Trebelliani, prout quo-
tidie videmus in dispositionibus testantium, in quibus ul-
tra legitimam detrahuntur quartæ, Trebellianicæ, vel Fal-
cidiæ, aut vigore *Authent. Præterea*, *C. unde vir*, *&*
uxor, neque una imputatur in aliam sub prætextu liberæ
facultatis disponendi de octuncio, ut optime ratiocinatur
Soccin. Sen. *eodem consil.* 93. *sub n.* 8. *versic. his tamen*, *&*
vers. præterea fingamus volum. 1. Mart. Medic. *inter dec. Sen.*
eadem examinat. 24. *vers. & l.* 150, Altograd. *consil.* 31. *sub*
num. 41. *volum.* 1. & plene deducunt decisiones hujus causæ
15. Junii 1685. *§. nec contra*, *§. nec sustineri usque ad finem*,
& 23. Januarii 1686. *§. non obstat*, *§. nec confusio*, *& §. ne-*
que mereatur, cor. clar. mem. Card. Matthæjo, & 17. Junii
ejusdem anni 1686. *§. finali*, cor. R. P. D. meo Benincasa,
& 9. Decembris pariter 1686. *§. nec obstat cum trib. seq.* cor.
R.P.D. meo Caccia.

Esset enim contra prima juris principia, ut legitima Avi
gravaretur onere imputandi tantundem, quantum impor-
tat Trebellianica Sororum restituentium duplicem tertiam
hæreditatis, quæ correspondet octuncio assia duodenarii,
12 cum nomen sit omnibus, legitimam deberi exemptam ab
omni onere, *l. omnimodo* 30. *& l. quoniam* 23. *C. de inoffic.*
cum concordant. E converso autem est juri conforme, ut
Trebellianica detrahatur ex ipso octuncio, quod Sorores
restituunt, quia est quarta per se ejus, quod restituitur, de-
bita in præmium ejusdem restitutionis, ob onus restituen-
di, *l.* 1. *& tot. tit. ff. & C. ad Trebell.* atque libertas dis- 13
ponendi de octuncio, quam quisque habet *ex §. frequenter*
Authent. de Trient. & Semiss. juxta qualitatem dispositio-
nis, est subalternata legibus qualificantibus ipsam disposi-
tionem, atque ideo cum Testator eligit viam, ut univer-
sa sua hæreditas restituatur per fideicommissum, impedire
non potest, quin pro eo, quod restituitur, Trebellianica
non detrahatur, dum nemo facere potest, ut leges locum
non habeant in ejus dispositione, inquit totidem verbis
Textus *in l. nemo potest*, *ff. de legat.* 1. atque certum est, 14
Trebellianicam deduci præter mentem Testatoris, *l. Ti-*
tia 86. *ff. ad leg. Falcid.* Caralevall. de Quest. *p.* 4. *c.* 3. *n.* 4.
Carol. Anton. de Luca ad Franc. *dec.* 612. *n.* 22. ubi con-
cordant. Neque hæc detractio fieri potest non solum inte-
gre ex legitima Avi, quæ debet esse immunis ab onere, ut
dixi, sed nec etiam proportionabiliter ad quadriuncium,
seu ad tertiam partem hæreditatis, quam ipsa restituit: sed
ex aliis duabus tertiis partibus, quas restituunt duæ Soro-
res, seu ex octuncio ab eisdem restituendo, debet fieri in-
tegra detractio Trebellianicæ, quia Avus deducendo le-
gitimam, non potest deducere Trebellianicam, ut ab initio 15
probatum est. Et remanet quæstio nominis ista deductio
Trebellianicæ per antipartem, seu per prius, vel per poste-
rius, quia sit solum ad effectum ducendi calculum, ut vi-
deatur, quid remaneat pro legitima Avi, quæ est residuum
ejus, quod istæ Sorores utrinque conjunctæ utiliter, &
cum effectu non capiunt, detrahendo nempe tertiam par- 16
tem totius residui, dummodo, ut dixi, non sit minor ter-
tia ejus partis, quam consequerentur ab intestato, semper
præservata, ut in hac decisione, & fusius in alia super quan-
titate legitimæ Avi, hac eadem die a me edita, probatum 17
fuit, quasi hæc disputatio sit in actu primo, quia in actu
secundo non datur ista prioritas, vel præposteratio actuum,
dum unico actu totum impletur, argumento Textus *in*
leg. sed si 62. *§. Cuidam*, *ff. de condit. & demonstr. & leg.*
quoties 9. *§. Si quis ita*, *ff. de hæredib. instituend.*

Cætera autem, quæ in contrarium adducebantur, vel sunt
ratiocinia extranea ab hac quæstione, quæ non tangunt sub-
stantiam illius, nullam pariëris difficultatem in suo germa-
no intellectu mox explicato, vel sublata fuerunt in præteri-
tis hujus causæ decisionibus, cum quibus DD. transierunt.

Et ita utraque parte pro aris, & focis disceptante, o-
mnium DD. suffragio, resolutum fuit.

R. P. D. PIO.

Romana Legitimæ.

Veneris 24. *Maii* 169d.

ARGUMENTUM.

Pro detrahenda legitima haberi debet respectus ad patrimo-
nium parentis existens de tempore obitus, ubi legitima-
rius statim legitimam habuerit, vel illam petierit, &
postea agat pro supplemento; secus e contra, si diminu-
tio patrimonii contingat absque culpa, vel mora hæredis.

SUMMARIUM.

1 *HÆredi scripto denegari non debet immissio.*
2 *Etiam ex remedio utilis Salviani interdicti.*
3 *Jus detractionis legitimæ impedire nequit immissio-*
nem pro indiviso.
4 *Legata sive ad profanos sive ad pios usus constituta*
legitimam minuere non possunt.
5 *Dos & legitima soluta filiæ pinguius reddit patri-*
monium parentis ad effectum detrahendi legitimam
pro aliis filiis.
6 *Mobilia, quæ sunt modici valoris, & præsumuntur*
consumpta, calculari non debent ad constituendam
quantitatem legitimæ.
7 *Decisiones sunt supponendæ, & incidenter revocari*
non possunt.
8 *Pro detrahenda legitima licet regulariter habendus*
sit respectus ad patrimonium parentis existens de
tempore obitus, attamen id procedit, ubi legiti-
marius statim legitimam habuerit, vel illam pe-
tierit, & postea agat pro supplemento.
9 *Secus e contra.*

DECI-

DECISIO XXXIII.

Decisionem jamdiu cor. clar. mem. Cardinali Cerro emanatam inter ejus impressa *in* 784. concedentem Antoninæ Marii Ciantis Auctrici immissionem super bonis a Virginia Delphina Avia per organum maturi hæredis fiduciarii fideicommisso subjectis, tam favore præfatæ Antoninæ, quam Mariæ Virginiæ neptum, cum reciproca substitutione, in eventum, quo aliqua ex illis ante Nuptias moreretur, reservata tamen tertia trientis pro legitima ejusdem Mariæ Virginiæ debita Fratribus de Magnanellis reis conventis tanquam hęredibus Angelę hęredis Mariæ Virginiæ filiæ in pupillari ætate defunctæ, in hodierna audientia, prævia liquidatione status hæreditarii demandata usque de Anno 1671. sub die 20. Februarii cor. bon. me. R. P. D. Rondinino, in locum dicti Card. suffecto; adtrutinam revocatam, confirmandam esse juxta modum inferius exprimendum DD. visum fuit.

Constito siquidem de existentia fideicommissi, illiusq; purificatione, ac bonorum identitate inter partes minime controversis, immissio denegari non potest, sive ex remedio *l. fin. C. de edict. Div. Adrian. tollen.* sive ex re-
1 medio utilis Salviani interdicti, ut pluries respondit Rot.
2 & signanter cor. Cavaler. *dec.* 204. *n.* 4. cor. Mellin. *dec.* 274. *n.* 1. cor. Merlio. *dec.* 244. *n.* 4. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 663. *& in rec. dec.* 277. *p.* 13. *dec.* 178. *& dec.* 180. *p.* 17. *dec.* 316. *p.* 19. *utrobique n.*

Nec obsistere valuit iterum inculcata retentio portionis legitimæ, in cujus augmentum plura in decisione Cardinalis Cerri minime comprehensa, hodie referenda esse contendebant informantes; etenim præmisso, quod exceptio legitimæ percerta est ratione loci, & quotæ, ac debetur in qualibet gleba, impedire nequit immissionem hæredi fideicommissario saltem pro indiviso, juxta rece-
3 ptissimam sententiam, quam semper tenuit Rota coram Buratto *dec.* 63. *n.* 10. cor. Bichio *dec.* 56. *n.* 1. & 2. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 637. *n.* 2. *& in rec. dec.* 88. *n.* 30. *p.* 6. *dec.* 176. *n.* 13. *& dec.* 176. *n.* 8. 10. *& seq. p.* 17. prætensum augmentum licet secundum aliquas partitas mox enumerandas, hodie a DD. fuerit admissum, tamen quia placuit ab eodem segregare quamplures alias constituentes vel integram summam sc. 11450. transactam a Virginia Testatricem cum Hortensio de Celsis in dimissione bonorum fideicommissariorum, *ut in partita Peritia lit. A.* vel saltem constantes sc. 5844. in quibus de tempore obitus ejus hæredibus calculabatur, *ut in eadem Peritia lit. H. & I.* absorbere non valet integram quantitatem locorum Montium a reis conventis possessam, super quibus Actor petit immitti.

Partitæ enim, quas censuerunt DD. ultra loca 21. Montium, & ultra sc. 695. debita Virginiæ pro residuo Dotis ab Hortensio de Celsis etiam in priori Causæ Decisione admissa, ponendas esse in calculo, ad effectum, de quo agitur, itaut proportionabiliter ad illos de Magnanellis, competat retentio, consistere visa sunt, tum in summa sc. 260. legata ab eadem Virginia diversis personis in Testamento descriptis, *Summario Fratrum de Magnanellis n.* 2. tum in scutis 200. solutis Patri Præposito Generali Societatis Jesu a Theodora in executionem mentis Virginiæ Delphinæ Celsæ ejus Matris, quam in Testamento hujus suæ voluntatis executricem illam designaverit, *cit. Summario, n...* ibi; *E per osservazione della presente mia volontà, fo, e deputo la sudetta Suor Theodora mia figlia, alla quale dò piena, libera, e generale, e totale facoltà di eseguire tutte, e singole cose contenute nel presente Testamento, e nella dichiarazione, & ordine dato a bocca a lei, & al detto mio Erede*; juxta vulgatas enim juris regulas, legata, sive ad prophanos, sive ad pios usus constituta, cum voluntaria dicantur, & ex titulo lucrativo
4 exeant de hæreditate Testatoris, legitimam minuere non possunt, ad text. *in Authent. si qua mulier*, & ibi DD. *C. de Sacrosan. Eccl. l. si quis ad declinandum*, & ibi Bart. *n.* 6. *C. de Episcopis, & Clericis*, Merl. *de legitim. libr.* 2. *n.* 2. *q.* 10. Rot. cor. Priolo *dec.* 65. *n.* 9. *& seq. & dec.* 96. *n.* 1. *& seq. & in rec. dec.* 57. *n.* 11. *&* 12. *p.* 11. tam denique in aliis scut. 500. solutis eidem Theodoræ in Causam le-
5 gitimæ, cum dos, & legitima solut. filię pinguius reddant patrimonium Parentis, ad effectum detrahendi legitimam pro aliis filiis, ut observat Mangil. *de imput. q.* 14. *n.* 55.

E contra vero ultra mobilia in Testamento descripta, quę calculanda non sunt, eo quia cum sint modici valoris, præsumuntur consumpta, Rota cor. Bichio 6
dec. 510. *n.* 21. *&* 22. *circiter dec.* 165. *n.* 11. *p.* 11. *& dec.* 267. *n.* 10. *p.* 41. subducenda sunt ab hæreditate non solum sc. 2400. pro quarto dotali, quod prætendebatur debitum Joanni, & Mario filiis Virginiæ, & respective in pari summa ejusdem Virginiæ debitoribus, *Sum. n.* 10. sed etiam alia scut. 1000. tribus millibus traditis a Virginia Theodoræ, quorum reliqua duo ipsa Theodora solvit Generali Societatis Jesu.

Præfatum enim quartum dotale fuisse indebitum probat decisio alias emanata in nostro Tribunali cor. Remboldo la 74. post Fenz. *ad Stat. Urbis*, quæ decisio cum veniat supponenda, incidenter in hoc Judicio revocari non potest, ut pluries dixit Rot. & signanter cor. Celso 7
dec. 49. *n.* 1. scuta vero mille, quæ superfuerunt in manibus Theodoræ, cum fuerint tradita a Virginia eidem Theodoræ, ut satisfaciendo propriis indigentiis, munera Religionis subire posset, *Summario eorundem de Mignanellis n.* 7. calculari non debent, tanquam pernecesse abstracta a bonis Testatricis, ut a contrario sensu probant auctoritates superadductæ, §. *Parita enim.*

Minus existimarunt DD. admittenda esse reliqua bona dissipata a maturo hærede fiduciario; nam licet regulariter pro detrahenda legitima habendus sit respectus ad patrimonium parentis existens de tempore obitus, attamen hujusmodi regula procedere visa est, ubi legitimarius statim legitimam habuerit, vel illam petierit, & postea agat pro supplemento, ad tradita per Rot. cor. Cæs. de Graff. *dec.* 160. *de testam. n.* 6. & post Merlin. *de legit. dec.* 90. *n.* 1. *& seq.* secus autem ubi, ut in nostra hy- 8
pothesi, diminutio patrimonii contingit absque culpa, vel mora hæredis; hoc enim casu non tantum illa cedit damno ejusdem, sed pro quota afficit etiam legitima- 9
rium, sicuti augmentum utriusque commodo accrescit, ut advertit *dec. Cerri sub n.* 4. *&* 5. ubi concordantes.

Et ita pro solutione eorum, quæ iterum objiciebantur approbantes DD. responsiones in priori decisione extensas, resolutum fuit, utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Viterbien. Bonorum.

Lunæ 16. Junii 1697.

ARGUMENTUM.

Statutum prohibendo, ne valeat mater disponere de ejus patrimonio nisi in certa summa extra filios, injungendo ut filii æqualem habeant portionem in bonis matris, censetur reliquatum, in quo ipsa mater nulla facere valeat extra filios dispositionem, fuisse relictum pro ipsorum filiorum legitima, & propterea mater nequit inæqualiter etiam inter filios disponere, cum in legitima nullum possit filiis inferre præjudicium.

SUMMARIUM.

1 *In intestata Matris hæreditate succedunt filii tam primi, quam secundi matrimonii.*
2 *Statutum quod promittit Matri dispositionem pro certa tantum summa, auget consequenter filiorum legitimam usque ad reliquatum.*
3 *Onus in legitima imponi non potest.*
4 *Statutum prohibens disponere extra filiorum personam pernecesse intra personas filiorum permittit, quomodocunque disponere, vel distribuendo bona inæqualiter inter filios, vel eisdem onus adjiciendo.*
5 *Declara, ut procedat quoties reliquatus pro filiis assignatus a statuto non succederet loco legitimæ; secus e contra, & n.* 6.
7 *Statutum Viterbii in bonis Matris irritat inæqualitatem dispositionis erga filios.*
8 *Declaratur* Cald. *resp.* 326. *lib.* 5. *& n.* 9.

DECISIO XXXIV.

Post sententiam R. P. D. Faleonerii latam de Voto Rotæ, præviis binis decisionibus editis sub die 28. Octobris 1695. & 9. Aprilis 1696. cor. bon. mem. Emerix, per quam Stephano Raffeo filio ex primo matrimonio, tam ex propria persona, quam duorum ejus fratrum germanorum, concessa fuit immissio ex interdicto, quorum bonorum tribus ex quinque partibus intestatæ successionis Flaviæ communis Matris adversus Orinthiam ejusdem filiam ex secundo toro susceptam, adita Signatura Justitiæ obtinuit Orinthia ulteriorem causæ commissionem mihi directam cum clausula constito, quod sit locus Ægidianæ, quapropter proposito ad formam rescripti dubio, *An sit locus Ægidianæ, vel potius sit danda immissio*

Do-

Domini censuerunt dandam esse immissionem, moti ex validitate sententiæ nullatenus controversa, & ex justitia clarissime comprobata in recensitis decisionibus, editis in causa.

Cum enim versemur in successione intestata Matris, incontroverribilis est Juris dispositio, quod veniant ad eam admittendi filii, tam primi, quam secundi matrimonii; unde cum Stephanus ortum habuerit ex primo Flaviæ matrimonio, & ultra sui Personam, repræsentet illam duorum fratrum, concurratque cum sola Horinthia suscepta ex secundo, ac hærede Horatii pariter nati ex secundo matrimonio, cla-
1 rum est ipsi competere: tres ex quinque portionibus illius hæreditatis, ad text. *in* §. *finali vers. si enim Auth. de nuptiis*, & §. *Si quis igitur de hæredib. ab intest. venien.* Rota *dec.* 160. *n.* 6. *p.* 9. *rec.*

Neque hæc Juris communis dispositio silere debet respectu ad bona Liviæ Collitigantium Aviæ, quæ dictæ Flaviæ filiæ ad secundas nuptias convolaturæ donavit inter vivos omnia sua bona cum onere fideicommissi favore prolis ex secundo matrimonio suscipiendæ, cum expressa filiorum primi matrimonii exclusione: Quoniam cum Statutum Viterbii *l.* 2. *rub.* 74. præcipiat mulieribus filios, vel filias habentibus, ne extra eorundem Personas de suis bonis ullo modo disponere possint, reservata solummodo facultate testandi, vel alias disponendi de libris decem Papalinis pro Anima, & rursus caveat, quod filii habere habeant in bonis Matris æqualem portionem, ex hac statutaria sanctione evidenter consurgit, quod statuentes voluerint augere legitimam filiorum usque ad novem partes hæreditatis Maternæ, ut in
2 specie consuluit Castrens. *cons.* 522. *n.* 1. *&* 2. Card. de Luc. *de success. disc.* 6. *n.* 5. *& simili Statuto*; idem Card. de Luc. *de dot. disc.* 106. *n.* 2. Soccin. Sen. *cons.* 93. *n.* 20. *lib.* 1. Rot. cor. Merlin. *dec.* 838. *n.* 8. *in fine, & dec.* 833. *n.* 7. *in fine*, & in Urbevetana fideicommissi 15. Junii 1661. per totam, coram Albergato.

Proindeque onus fideicommissi, sub quo Livia fecit donationem favore Flaviæ filiæ, tanquam adjectum super legitima, corruit ipso Jure, & proinde habetur, ac si appositum non esset, ad Text. *in l.* 3. *Quoniam in prioribus*, *C. de inoff.*
3 *Test.* & in terminis, præter superius citatos, tradit Castrens. *cons.* 6. *in fine lib.* 2. sicque per remotionem hujusmodi fideicommissi remanentibus controversis bonis in hæreditate Flaviæ liberis ab omni onere, clarum fit, quod debeant æqualiter dividi inter filios utriusque matrimonii tam ex censura Juris communis, quam particularis Statuti supra expensi.

Quibus stantibus, nullatenus obstat responsio, quod Statutum prohibet disponere extra Personas filiorum, ergo intra personas filiorum permittit quomodocunque disponere, vel distribuendo bona inæqualiter inter filios, vel eisdem
4 onus adjiciendo, ex traditis per Thesaur. *q. forens. lib.* 3. *q.* 65. *in fine*, Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *q.* 24. *n.* 37. & in specie Statuti Viterbii concludit Bald. *resp.* 226. *per tot. lib.* 5. Enim vero posito, quod nostrum Statutum augeat legitimam filiorum usque ad novem partes, prout concludunt præcitati Authores in specie scribentes, pernecesse sequitur, quod mulier nedum fuerit prohibita disponere extra personas filiorum, sed etiam inter filios inæqualiter, vel cum appositione alicujus oneris, cum portio hæreditatis destinata pro legitima, debeat æqualiter inter legitimarios dividi citra ullius speciei onus, & gravamen, Rota cor. Cavaler. *dec.*
5 256. *n.* 1. & cor. Priolo *dec.* 52. *n.* 2. *& dec.* 328. *n.* 11. coram eodem, & bene animadvertit Rota *in dec.* coram bon. mem. Emerix §. *Neque rursus.*

Authoritates autem in objecto allegatæ procedunt in terminis, in quibus portio assignata a Statuto non succederet loco legitimæ; in hac enim facti specie firmant, quod deducta legitima de Jure communi filiis competente, in reliquis bonis valeat Mater gratificare uni ex filiis, cum disponendo in eorum alterum, videatur satisfacere Statuto, quod solum prohibet alienationes in extraneos, ut distin-
6 guendo tradit Thesaur. *in contrarium allegatus d. q.* 59. *n.* 7. *&* 8. quem sequitur Merlin. *de legit. loco superius citato.*

Quatenus autem replicetur, quod cum nostrum Statutum prohibeat tantum dispositionem extra filios, hinc colligi videtur, quod mens statuentium non fuerit subjiciendi cunctas novem partes loco legitimæ, sed tantum coercendi mulieres, ne in præjudicium filiorum in extraneos testarentur, sicque sufficit, quod disponant intra filios absque restrictione illos æqualiter tractandi, vel bona sine onere relinquendi, hoc esset obviam ire communi Doctorum opinioni supra luculenter firmatæ, quod nostrum Statutum augeat legitimam filiorum, quod sane redditur innegabile: Quia licet in prima ejus parte, in qua cavetur, quod Mulieres non possint testari, & codicillari extra filios nisi de decima parte, non videatur clarissime prohibita inæqualitas inter filios; id tamen expresse statuitur in secunda parte ejusdem rubricæ, in qua immediate, & continuative ad primam, ut supra dictum fuit, subjungitur, *quod quilibet filiorum masculo-* 7
rum habere debeat in bonis talis mulieris suam virilem, & æqualem portionem, non obstante Testamento, Codicillo, vel quovis alio contractu: Ex quibus verbis declarantur antecedentia, ut non intelligantur tantum apposita ad excludendos extraneos, sed etiam ad servandam inter ipsos æqualitatem, prout servari debet in assignatione legitimæ debitæ de jure communi, ex notis propositionibus, quod una pars statuti declarat aliam, Rota *dec.* 643. *n.* 4. *p.* 3. *& dec.* 16. *n.* 1. *p.* 7. *& dec.* 245. *n.* 7. *p.* 15. *rec.* Præsertim quando secunda pars addita legitur explicative ad primam, prout indicat in casu nostro dictio *Et*, de qua Parif. *cons.* 36. *num.* 27. *lib.* 2. Riminal. *cons.* 464. *n.* 31. Rota coram Priolo *dec.* 199. *nu.* 21. *& in rec. dec.* 482. *p.* 1. *rec.*

Neque obstat Bald. tanquam punctualis allegatus; quo- 8
niam ultra quod ex ipsius lectura evidenter deprehenditur, ipsum solummodo considerasse primam partem Statuti, & non etiam secundam, quam improbabile non est de eo tempore non adfuisse, ex pluribus animadversionibus factis a scribentibus pro Stephano; eaque præ cæteris, quod particula Statuti relata per Baldum, non convenit tam quoad formalitatem verborum, quam dispositionum cum illa, quæ hodie legitur in volumine Statutorum, tanto magis quia idem Statutum constat fuisse correctum, teste Card. Tuschio *lit. V. verbo Viterbii Civitas concl. finali.*

Sed etiam quia licet in themate Baldi agebatur de muliere Viterbiensi, quæ disposuerat de suis bonis inæqualiter inter filios, & nepotes, tamen in ejus themate quæstio non erat utrum stante hac inæqualitate, illius Testamentum vitiaretur, sed utrum corrueret, ex quo ipsa assumendo domicilium Viri Balnchiensis, non videbatur subjecta Statuto originis, ut patet ex illius lectura. Minus recte per consequens allegatur ad concludendum, quod Statutum non prohibeat Mulieri inæqualiter disponere inter filios; præsertim in concursu punctuali *cons.* Castren. 247. *lib.* 1. *qui licet nu.* 3. allegatus a scribentibus pro Horinthia, approbet inæqualem dispositionem inter filios, hanc tamen inæqualitatem non admittit super tota dote, sed solum super decima parte, de qua mulier potest disponere, ut sub *n.* 2. bene se explicat.

Cæteris objectis optime occurrunt decisiones emanatæ in priori Instantia, unde Domini ad eas approbative se retulerunt.

Et ita utraque &c.

R. P. D. DE LA TREMOILLE.

Urbinaten. Immissionis.

Lunæ 14. *Martii* 1701.

ARGUMENTUM.

In testamento militis non exiguntur solemnitates, & sufficit si quoquomodo de voluntate constet, atque sat est, ut miles sit in expeditione, & quando in ea esse dicitur. Testes non exiguntur in testamento militis, si de voluntate constet per scripturam, sufficiuntque etiam testes non rogati. Dispositio text. *in l. hac edictali* non habet locum in testamento militis.

SUMMARIUM.

1 *Immissio retardari nequit, quando Testamentum non est vitiatum.*

2 *Et nullitates contra Testamentum apposita non attenduntur, nisi de eis liquide, & incontinenti appareat.*

3 *Immissio non retardatur per exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

4 *Ad obtinendam Immissionem sufficit exhibere Testamentum extractum a Notario rogato, vel ab ejus successore.*

5 *Nec exigitur, ut extractum sit prævia Judicis compulsoria, maxime quando Pars fuit citata, interfuit, & non opposuit.*

6 *Testamentum militis sustinetur absque juris solemnitatibus, & sufficit, ut constet de ejus voluntate quocunque modo patefacta.*

7 *Quod saltem requirantur duo testes ad voluntatis comprobationem.*

8 *Sed id procedit, quoties aliunde probatio haberi non potest, nec autem quando de voluntate constet per scripturam a milite subscriptam, & suo signo munitam.*

9 *Nec requiritur, ad hoc ut privilegium militare locum obtineat, quod miles testetur in actu pugnæ, sed sufficit, ut sit in militari expeditione.*

10 *Dicitur autem in expeditione versari, quoties est in castris promptus ad pugnam capessandam, si hostis invadat, vel ad inimicos fines invadendos.*

11 *In testamento militari attenduntur testes etiam non rogati.*

12 *Quoties constat de deliberata voluntate testandi, testium rogitus dicitur saltem implicite, ac virtualiter adesse, & hic sufficit ad testamenti validitatem.*

13 *Testamentum factum inter liberos sustinetur etiam favore extraneorum, quando tria concurrunt, quod scilicet sit scriptum a Patre, communicatum duobus testibus, & quod pater mandaverit, ut servaretur id, quod scripsit.*

14 *Observantia testamenti operatur, ut ab eo, qui observavit, & ab habentibus causam ab illo impugnari non possit.*

15 *Ususfructus alicui relictus ad dignoscendum quanti valeat fit supputatio ad terminos text. in l. hereditatem.*

16 *Dispositio leg. hac edictali non comprehendit casus, in quibus non habet locum querela inofficiosi.*

17 *Dicta autem inofficiosi querela non intrat in testamento militis.*

18 *Quando uxor est substituta in casu remoto, & sub conditione prorsus incerta, tunc non habet locum prædicta lex hac edictali.*

19 *Tot dicuntur esse hereditates, & patrimonia defuncti, quot sunt Provinciæ, seu Principatus, in quibus ille bona possidebat.*

20 *Rata aliorum Tribunalium sententias attendere & exequi non solet, nisi prius cognita illarum justitia.*

21 *Iudicia non sunt præjudicialia, & inter se dependentia, quando unum est super immissione, alterum super petitorio, nec unum ab altero retardatur.*

DECISIO XXXV.

INclytæ in ævum memoriæ Fridericus Comes de Veteranis, tanquam Generalis ductor Exercitus Cæsareæ Majestatis collectis copiis apud Albam Juliam, dum jam in dies Christiani nominis hostes ad summum rei Militaris discrimen ex Valacchia, & Moldavia adventare comperiret, non minus acies instruere satagebat, quam etiam veluti præsagus futuræ cladis, opportunum duxit sub die 6. Augusti 1695. de rebus suis militari testamento provide disponere: cumque magis comptam scribendi formam haud apprime calleret, ut nitidus supremæ voluntatis elogium omnibus innotesceret, usus opera Sacerdotis Raspasani amanuensis, schedulam ab isto exaratam, & subscriptam proprio charactere obsignavit, sigilloque communivit; distribuens autem exinde facultates, quæ pluribus in locis obtinebat, in bonis quidem Germaniæ, & Hungariæ relicta hærede usufructuaria vita naturali durante Marchionissa Maria Victoria Trivultia ejus secunda uxore, non modo insignem summam floren. 4. mil. Comitissæ Camillę filiæ unicæ ex primo matrimonio pro dote suppeditari mandavit, sed etiam titulo honorabili ipsam hæredem proprietariam instituit: in bonis autem Italiæ, præsertim Urbini existentibus, de quibus modo agitur, universalem scripsit hæredem Comitem Laurentium de Veteranis germanum fratrem, cui sine hæredibus decedenti substituit eodem ordine quo supra, nempe prius Marchionissam uxorem usufructuariam, deinde vero Comitissam filiam hæredem in proprietate institutam, ut latius *ex Sum. Marchionissæ n.* 1.

His ita dispositis ad pugnam Haransembensem progrediens, collatis cum hoste signis usque ad internetionem strenue, & fortiter mortem & ipse oppetere non dubitavit. Hinc terris dedita ejus mortis fama cum summo mœrore, innotuit quoque certius Comiti Laurentio hęreditatem sibi in bonis Italiæ ex prędicta dispositione esse delatam, unde constituens specialem Procuratorem ad capiendam possessionem vigore testamenti, ut legitur in *dicto Summ. n. 9.* illam non modo ex Judicis decreto adeptus est, *dicto Sum. nu.* 3. sed etiam pacifice in ea continuavit usque ad obitum; quo tandem absque hæredibus subsecuto, cum purificata esset substitutio favore Marchionissæ Trivultiæ, jamque ipsa ingredi possessionem bonorum Urbini pararet, sese judicialiter opposuit Comitissa Camilla, instructoque judicio in tribunali Legationis, declarantes antea illius judices legitimum, validumque esse testamentum, immissionem dumtaxat concesserunt Marchionissę in tertia parte, data in reliquis retentione Comitissę Camillę, tam pro quota legitimæ, quam pro detractione competenti ex dispositione vulgati textus *in l. hac edictali, C. de secundis nuptiis.* Ab hac autem sententia cum utraque pars interposuisset appellationem, commissa est mihi ulterior cognitio, subscriptoq; opportune dubio: *An, & quomodo sit danda immissio,* his provide dilata fuit illius resolutio, nempe sub die 29. Martii 1700. ad hoc, ut exemplaretur formiter testamentum, & rursus sub die 28. Januarii proxime preteriti, cum rescripto: *Iterum proponatur, & videant quintus, & sextus*: quorum hodie adactis suffragiis, prodiit denique a DD. responsum, *dandam esse immissionem Marchionissæ Mariæ Victoriæ*: exhibita enim in actis exemplatione solemniter extracta, citatis & pręsentibus binc inde partibus, ut fusius constitit *ex hodierno Sum. n.* 2. fundata etiam omnino videbatur intentio Marchionissę in ipso militari testamento, quod cum minime cancellatum, non abolitum, neque ex quacunque suæ formæ parte vitiatum ostendatur, locus utique est summarię immissioni ad favorē hæredis usufructuariæ in eodem descriptę, pro obtinenda scilicet possessione bonorum hæreditariorum ex clara text.
censura *in l. fin. C. de edict. Div. Adrian. toll.* & in terminis
purificatę substitutionis, late Rota *dec.* 151. *n.* 1. cor. Celso. 1

Quę quidem immissio licet impediri non valeat oppositis nullitatibus, nisi de iis incontinenti liquido appareat, Alt
ograd. *cons. 74. n. 35. & seqq. lib.* 1. Menoch. *de adipiscen. possess. remed. 4. fere per tot.* Rot. *dec.* 256. *n.* 1. cor Seraph. & la-
te cor. Dunoz. jun. *dec.* 792. *nu.* 9. ita etiam retardari nequit 2
per exceptiones altiorem requirentes indaginem, Rot. cor.
Celso *dec. 166. n. 18.* & cor. Buratt. *dec. 326. n. 5.* & cor. Merl.
dec. 305. n. 8. & in rec. dec. 330. n. 9. p. 19. & in Balneoregien. 3
fideicommissi 29. Maii 1603. §. *fin.* cor. Rev. Hervavult Archiepiscopo Turonen.

Nil propterea hic relevantibus impictę illegalitatis testamenti exceptionibus, utpote non extracti prævia compulsoria, vel ex eo quod suspectum reddatur, & nullum ex omissis solemnitatibus, quo enim ad validitatem exemplationis, modo satis est hęredi immissionem petenti, producere scripturam extractam a proprio Notario, vel ab ejus successore,
Scacc. *de judic. to. 1. lib. 2. c. 11. n. 811. & 820. & seqq.* de Luc. 4
de jud. disc. 29. n. 8. Rot. cor. Verall. *dec. 351. n. 1. & seq. & dec.*
581. *p. 2. rec. per tot.* Nec ullatenus exigitur compulsoria, dum
præcessit citatio, & in ipso actu intervenit præsentia partis,
quę nihil ideo adversus extractionem opponere amplius va-
let, Scacc. *dicto t. 1. n. 648.* Rot. cor. Duran. *dec. 91. n. 5.* Ad- 5
den. ad Buratt. *dec. 444. sub n. 14. vers. 5. limitatur &c.*

Quo vero ad prætermissas solemnitates, animadversum quoque fuit, modo agi de militari dispositione, quę ad differentiam pagani testamenti nullatenus illas exigit, aut requirit, sed sufficit nuda voluntas simpliciter patefacta, ita ut seposita quacunque diligentiori legum observantia suum illa sortiatur effectum, & rata habeatur, *l. 1. Faciant, ff. de militar. testamento, et l. milites, C. eod. et* §. 1. *instit. de militar.*
test. late Crisp. *cas. milit. cas. 44. n. 8. et seqq.* Guil. de Bened. 6
inc. Raynutius, verbo testamentum n. 22. de testam. Vvesembec. *ad* §. 1. *n. 9. instit. de milit. test.* Bellamer. *cons. 42. n. 2.* Paris. *cons. 32. n. 25. lib. 2.* Bartol. Gatt. *cons. 13. n. 64.* Julius Clarus §. *Testamentum qu. 15. in addit. n. 11. et seqq.* Petr. de Bell. *de re milit. p. 7. tit. 1. num. 8. inter tract. magn. tom. 16. fol.* 361. Con. *in comm. jur. civil. lib. 9. c. 5. n. 10.* Velasc. *consult.* 104. *n. 7. et 8. tom. 1.* Magd. *de numero test. in testamento n. 1. et seqq.* Mantic. *de conject. lib. 6. tit. 1. nu. 18.* Enenkel. *de priv. milit. lib. 2. c. 16. n. 62. et seqq.* Rot. cor. Merlino *dec. 806. n. 5. et seqq. et in recen. dec. 577. num. 11. et seqq. p. 9. et dec. 150. n. 3. et seqq. p. 12.*

Quin relevet, saltem duos testes desiderari ad comprobandam ipsius testatoris certam, & determinatam disponendi voluntatem, licet alioquin minus requirantur ad solemnita-
tem actus, juxta text. in *l. Divus Trajanus, ff. de testamen-* 7
tum milit. & innuit Rota cor. Merlin. *d. dec. 806. n. 5.* Etenim hæc procedunt, quoties aliunde sufficiens, & magis apta probatio depromi nequit, non autem in nostris terminis, in quibus perfecta dispositio desumitur ex scriptura dictante testatore exarata ab ejus amanuensi in dignitate Sacerdotali
constituto, & postmodum ab ipso Comite subscripta, sigil- 8
loque communita; tunc enim cessant extrinsecę ad supplementum requisitæ testium probationes, ut expresse definit textus *in* §. 1. *instit. de milit. testamento*, ibi, *Quoquo enim modo voluntas ejus suprema inveniatur, sive scripta, sive sine scriptura, valeat testamentum ex voluntate ejus etc. et in l. miles si testamentum 26. ff. eodem*, Vvesembec. *in instit. de milit. testamento*, §. 1. *sub num. 2. et 3. et* §. 2. *sub lit. D. in fin.* Bartol. *in l. emptor, hujus*, ibique Jason. *num. 3. ff. de pactis*, Paris. *cons. 78. n. 34.* Bart. *de success. lib. 1. cil. 4. n. 5.* Crispol. *d. cas. mil. 44. n. 14. et seqq.* Carpzov. *de jurisprud. for. to. p. 2. const. 38. defi. 20. n. 6.* Vasq. *de succ. et ult. volunt. tom. 1. lib. 3.* §. *24. sub n. 8.* Paul. Rub. *loc. cit. c. 24. num. 76. et seqq.*

Ton-

Tondut. *ref. civ. qu.* 2. *cap.*237. *sub n.* 2. *vers. quidquid l.* Ang. Ridolf. *alleg.* 3. *n.*3. Rot. *dec.* 150. *n.*6. *& seqq. part.* 12. *rec.*

Minusque etiam refragari potest Comitis testamentum fuisse confectum apud Albam Juliam, ubi testes erant adhibendi, ad differentiam illius dispositionis, quę in actuali dimicatione perficitur; quidquid enim dicendum foret de militibus in hyberna statione detentis, vel in limitaneis arcibus, plerumque otio vocantibus, dum urgentis belli periculum nullatenus impendet, in quibus juxta varias circumstantias, & belli vicissitudines, intelligendæ sunt Doctorum auctoritates: nunc utique statuendum erit, testamentum a militum duce conditum, qui in actuali expeditione reperiebatur, militari jure prorsus sustineri, ad textus apertos *in* §. 1. *instit.*
9 *de milit. test.* ibi, *cum in expeditionibus occupati sunt &c. & in* §. *Plane*, ibi, *id privilegium, quod militantibus datum est, ut quoquomodo facta ab his testamenta rata sint &c. juncto* §. 3. *vers. quatenus, militant, &c.* quibus consonant *l.* 1. *in fine*, ibi, *nam voluntas militis in expeditionibus occupati pro jure servatur &c. in l. milites in expeditione, & de milit. testamento*, ubi apposite Bart. *n.* 1. exponit illa verba, *in expeditione &c.* idest in limine prælii.

Nec ambigi modo potest, Generalem Veteranum extitisse in ipso limine prælii, cum pridem acceptis a Cæsare mandatis, ut bellum tot annis antea feliciter, gestum, conficeret, jam militum phalanges ad signa convocaverat, instructoque ad dimicandum exercitu castra etiam metatus fuerat, vel ut ultro arces finitimas imminenti obsidione premeret, velut hostium incursiones repelleret lacessitus, bellique summum adesse periculum statim subsequens declaravit eventus; nam commisso cum Turcis prælio, ita atrox exarsit pugna, ut ipsemet etiam infausto marte occubuerit: milites autem in actuali expeditione occupati dicuntur esse, qui tempore vigentis belli sunt in procinctu, utque ad pugnandum alacres, & expediti degunt in castris, vel Reipublicæ tutandæ cau-
10 sa, vel ut latius Imperii fines propagare conentur, Rip. *in l. Centurio sub n.* 10. *vers quidem &c. ff. de vulgar. & pupillar.* Vvesembec. *dicto* §. *inst. de milit. test. n.* 3. *& seqq.* Coc. *c.* 5. *n.*9. *in fin.* Bartol. Gatt. *d. cons.* 23. *sub n.* 66. Jul. Clar. *q.* 15. *sub n.*12. Cyriac. *contr.* 201. *n.* 115. Velasc. *consult.* 104 *n.* 9. *&* 11. Mantic. *de conject. ult. volunt. lib.*6. *tit.*1. *n.*33. Carpz. *d. dif.*20. *n.*7. Cancer. *var. resol. p.*3. *c.*7. *n.*147. Molin. *de just. & jur. tom.* 1. *disp.*129. *n.*3. Magdal. *d. c.*18. *n.*23. Crispol. *casu militar.*46. *n.*9. 14. *& seqq.* Fragol. *de regim. Reipubl. Christianæ p.*3. *lib.* 3. *disput.*7. §. 108. *& seq.* Esian. *de test. c.*22. *n.* 36. Actolin. *resol.* 44. *n.* 11. Torr. *de pact. fut. success. lib.* 1. *c.* 8. *n.*23. *&* 24. Donat. Anton. de Marin. *de alleg. jur.* 67. *sub n.*7. Angel. Ridolph. *alleg.* 3. *n.* 4. Castill. *dec.* 105. *n.*18. *&* 19. Pheb. *dec. Lusit.* 188. *n.* 4. *& seqq.* Cabed. *dec.* 129. *n.* 6. *lib.* 1. Paul. Christ. *dec. Belgic.* 109. *n.* 9. vol. 1.

Verum nec etiam in hypothesi desunt gemini testes, nempe sæpe dictus Raspasanus, & Jo. Bevilaqua, quorum primus schedulam sibi dictatæ dispositionis subscripsit, atque etiam submissus formali examini totius rei gestæ veritatem confirmavit, ut ex *d. Summ. n.* 6. Alter vero, qui est Præpositus Cherambiensis, vidisse profitetur, dum testamentum Raspasano contesti dictaretur, necnon etiam illud præ manibus habuisse, postquam fuerat subscriptum, annuloque obsignatum, quorum proinde testimonio præsertim a Sacerdotibus prodito citra proprium commodum fides omnino est adhibenda, ut late congestis auctoritatibus in his terminis tradit Rot. *dec.* 150. *& n.* 5. *& seqq. p.* 12. *rec.* Atque hoc quidem, etiam si non fuissent ad id rogati, cum indistincte testes non rogati plenam fidem facere valeant in testamento militari, Bartol. *in l. milites* 15. *n.* 1. *ff. de testam.*
11 *milit.* Corn. *cons.*118. *n.* 7. *vers. & quod rogitus lib.*3. Reusner. *de testam. p.* 3. *c.* 11. Enenkel. *de privil. milit. cap.* 16. *n.* 72. *& seqq.* Merlin. *dec.* 806. *n.* 10. maxime vero in hoc casu, ubi neutiquam dubitatur de voluntate deliberata disponendi; nam tunc testium rogitus adesse intelligeretur sal-
12 tem implicitus, & virtualis, qui plane sufficit ad validitatem, Card. de Luca *de test. disc.* 25. Gratian. *discept.*93. *n.* 2. 3. 7. 10. Rot. cor. Cerro *dec.* 9. *n.* 11. *& seqq.* & in Romana manutentionis 16. Januarii 1690. §. *Nec ad infringendam*, coram R. P. D. meo Caprara.

Ac denique ad eligendam quamlibet suspicionem haud apte adscriptam vel personæ Raspasani testis, quæ penitus exclusa hodie remansit, ex datis *in Summ. n.* 21. vel eo eo quod Comes assueverit plura folia alba subscribere, animadversum quoque fuit, in schedula præter nomen Friderici de Veteranis annexa esse unico contextu, & charactere etiam alia verba, *di mano propria afferma quanto di sopra &c.* quæ sicuti non leguntur in foliis, ita etiam inducuntur ad perfe-

ctam actus validitatem tria requisita *celebris glossæ in* §. *si tamen &c. ff. de test. imperfect.* nempe, quod Pater ipse Comitissæ Camillæ scripserit, tum quod id fecerit cor. duobus testibus, ac demum in fine posuerit dictam clausulam generalem significantem, quod velit servari, quæ dixit, & scripsit, ut sequendo glossam, late tradit Rota *d. dec.*806. *n.*2. *v.* 13
& indubitabilis, ac fusius *dec.*863. *n.* 12. *& seq.* cor. Merlin.

Accedente potissimum ad omnem exuberantiam, quod ex eodem testamento prius Comes Laurentius adeptus fuerit judicialiter possessionem bonorum Urbini: deinde vero secuto ejus obitu dicta Comitissa Camilla tanquam ipsius hæres allegavit in partibus apertam esse substitutionem ad sui favorem; quæ quidem patefaciunt executionem, & observantiam in Italia habitam; unde illud, etsi minus solemne esset, aut informe, sumeret utique vires contra observantem, & ab eo causam dementientes, Pereg. *cons.* 64. *n.* 20. *lib.* 1. 14
Grat. *discept.* 429. *n.* 17. *cum seqq.* Altogr. *cons.* 71. *nu.* 6. *& seqq. lib.* 1. Burart. *dec.* 243. *n.* 6. *& in rec. dec.* 556. *nu.*13. *&* 14. *part.* 4. *tom.* 3.

Vindicata ex his legalitate testamenti, injusta prorsus inventa est retentio concessa pro detractionibus, tum quia Comitissæ filię ultra insignem summam floren. 40. mill. relicta quoque fuit integralis proprietas omnium bonorum, itaut habito respectu ad reliquatum usufructus obtinentis Marchionissæ, qui solum supputandus erit ad terminos *legis hæreditatum*, *ff. ad leg. falcidiam*, *&c.* utique longe majus commodum, & utilitatem filia consequetur: tum etiam quia dispositio *legis hac edictali*, *C. de secundis nuptiis &c.* 15
haud comprehendit casus, in quibus non habet locum querela inofficiosi testamenti, ut liquet ex verbis exceptivis *d. l.* ibi: *Nisi in iis casibus quæ de inofficioso excludunt querelam.* Inter casus autem, qui eam excludunt, tanquam potissimus 16
connumeratur ille, in quo agitur de testamento militis, *l. testamentum*, & *l. fin. C. de inoffic. test.* Halon. *de test. lib.* 5. *c.* 17
12. §. 1. *n.*2. Paul. Leon. *de subst. compend. n.*154. *inter tract. magn. to.*8. Enenkel. *de priv. milit. lib.* 2. *c.* 17. *nu.*78. *cum seq.* Vasq. *de success. & ult. volunt. to.* 1. *lib.* 3. §. 24. *n.* 5. ubi contra rejicit, & conciliat Rot. *dec.* 150. *n.* 10. *part.* 12.

Cessatque penitus hic difficultas, quia substituta fuit Marchionissa Uxor in bonis Italiæ sub conditione incerta, & sub spe omnino remota, tunc nempe cum Laurentius frater, & hæres institutus sine hæredibus decederet, quod novissime præter opinionem evenit; quando autem vocatio secundæ conjugis ab aliquo casu remoto, & conditione prorsus incerta dependet, tunc sicuti removetur suspicio fraudis præsumptæ ex eo, quod Vir ita disposuerit suasio- 18
nibus delictus, & mulieribus delinimentis, in præjudicium sobolis primi matrimonii; ita etiam cessat censura textus *in d. leg. hac edictali*, cum conditio facillime potuisset evanescere, ut apposite firmavit Rota *dec.* 381. *n.* 3. *part.* 4. *recent. tom.* 1.

Cæterum his ita præhabitis intempestiva nimis, & insubsistens detecta est dilatio hodie petita post trinam causæ propositionem sub specie præjudicialitatis litis pendentis in Consilio Aulico Bellico Viennæ, ubi revocata fuit in dubium legalitas testamenti tanquam supposititii; haud enim prætermissis, vel quod considerati possunt tot esse hæreditates, seu patrimonia defuncti, quot sunt Provinciæ, seu Principatus, illam complectentes, Paul. de Castr. *in l. prima n.* 4. quod respondet, ibique Bart. *n.* 46. *C. de Summ. Trin. & Fid. Catholic.* Gozzad. *cons.* 49. *n.* 9. Corn. *cons.* 185. *nu.* 19
8. *lib.* 3. Bellon. *de jur. accresc. c.* 10. *q.* 2. *nu.* 9. *& seqq.* Rota *dec.* 218. *n.* 29. *& seq. p.* 8. *recent.* vel quod nostrum Tribunal sententias aliorum judicium exequi non soleat, nisi actis exhibitis, & cognita prius illatarum justitia, Adden. ad Burat. *dec.* 636. *n.* 16. *cum duobus seqq.* Bich. *dec.* 584. *nu.* 20
20. & in Viterbien. donationis 13. Martii 1689. §. final. coram Hervavulr; placuit præ cæteris expendere, modo versari in privilegiato summariæ immissionis judicio, quæ retardari nequit, ex quo alibi iis diversa pendeat, in petitorio super suspecta suppositione testamenti per tres conformes omnino dirimendum ad tradita per Roland. *in l.* 2. *n.* 2. ibique Salicet. *C. de edict. Div. Adrian. tollen.* Imola *in l. naturaliter*, §. *nihil commune n.* 6. *vers. item addi*, *ff. de acquir. possess.* Farin. *prax. crim. q.* 100. *n.* 108. *& seq.* Altimar. *de nullit. tom.* 2. *rub.* 13. *qu.* 32. *&* 37. Carleval. *de judic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 6. *n.*37. Pac. Jord. *var. elucubr. tom.* 3. *lib.* 14. *tit.* 9. *vers.* 55. Rot. cor. Coccin. *dec.* 308. *n.* 5. Atque hoc quidem maxime cum dispositione ejusdem testatoris jam fuerit executioni demandata quoad primam Comitis Laurentii institutionem, quam Comitissa nunquam impugnavit, nec minus hodie valet impugnare tan-

quam ipsius hæres, ut supra est prænotatum &c. Et ita utrique parti respon'um fuit &c.

R. P. D. PRIOLO.

Urbinaten. prætensæ Immissionis.

Luna 11. Junii 1703.

ARGUMENTUM.

In Germania adest Constitutio Maximiliani Primi præscribens certas formas in militaribus testamentis servandas juxta diversas temporum contingentias, & testamenta contra formam Constitutionis facta non sustinentur. Talisque Constitutio vel habet locum in tota Germania, vel saltem debet servari in bello, & exercitu Imperiali, licet exercitus moretur in terris non subjectis Imperio. De jure testamentum factum a milite non existente in actu pugnę, exigit duos testes ad probationem: totaque materia testamenti militaris in hac decisione enucleatur.

SUMMARIUM.

1 *Immissio ex testamento non retardatur per exceptiones datas contra testes testamentarios.*

2 *Pro obtinenda immissione necesse est, exhibere testamentum non abolitum, non cancellatum, neque in quacunque parte vitiosum.*

3 *Simplex folium testamenti, non rogatum a Notario, neque munitum necessario numero testium, etsi subscriptum a testatore, ejusque signo munitum, executionem non meretur.*

4 *Testamentum militis etiam informe debet executioni demandari.*

5 *In Germania adest constitutio Maximiliani, quæ præscribit certas formas servandas in testamentis militum, juxta diversas temporum, & locorum contingentias, & testamenta condita præter legem hujus constitutionis non sustinentur.*

6 *Pretendens, quod testamentum conditum a milite fuerit in expeditione, & actu pugnæ, debet id probare.*

7 *Prædicta Maximiliani Constitutio, ad hoc ut miles possit sine solemnitate testari, exigit, quod testamentum sit factum in actu pugnæ.*

8 *Testamentum conditum loco, & tempore longe diverso ab ipso conflictu, non potest dici effectum in actu pugnæ.*

9 *Aliud est, quod miles sit in Bello, aliud quod sit in actu pugnæ; & cum isti duo casus in prædicta constitutione Maximiliani distinguantur, & de eis diversimode disponatur; dispositum in uno non potest trahi ad alium.*

10 *Prædicta constitutio, tanquam Imperialis, habet locum tantum in terris Imperii, non autem in statibus hæreditariis Domus Austriacæ.*

11 *Bellum captum, & prosecutum in defensione, & post liberationem Viennæ contra Turcas, fuit Bellum Imperiale, n. 12.*

13 *Quando autem bellum, & exercitus sunt Imperii, tunc militum testamenta, cæteraque omnia sunt judicanda juxta leges, & constitutiones Imperii, etiamsi exercitus in terris Imperii non moretur.*

14 *Dicta Maximiliani constitutio, quando etiam accipienda non esset, uti lex universalis vigens in tota Germania, attamen semper servanda ubique esset utpote importans vim directivam, & utpote condita ad tollendas dubietates juris communis, nisi tamen particulares resisterent locorum leges.*

15 *Et talis constitutio est omnino conformis dispositioni juris.*

16 *Militi quoad testamentum de jure duo competunt inter se diversa privilegia, quorum unum concernit facultatem testandi, alterum vero testandi modum.*

17 *Facultas testandi est generalis, & competit cuicunque militi eo ipso, quod militiæ nomen dedit, non resistente quocunque juris obstaculo, quinimo per ingressum militiæ revalidantur testamenta etiam antea condita, nisi constet de contraria voluntate.*

18 *Modus autem testandi pari passu non procedit cum facultate.*

19 *Nam aut respicimus solemnitates juris civilis, & istæ indistincte cuicunque militi omnino remissa censentur.*

20 *Aut vero agimus de solemnitatibus juris naturalis, & istæ exiguntur, sed cum casuum distinctione.*

21 *Atque ita privilegium militare non restringitur, sed potius redditur magis favorabile, ut fraudibus occurratur.*

22 *Quapropter in militum testamentis duo testes sunt necessarii, non ad solemnitatem, sed ad probationem.*

23 *In tantum enim solemnitates fuerunt militibus remissæ, quia congruum non erat, ut ipsi militiæ intenti, omniumque aliarum rerum ignari, ob defectum solemnitatum, suarum voluntatum ineffectuationem paterentur.*

24 *Sed quia hoc non obstante necesse erat, ut de eorum voluntate constaret, ideo juxta diversas temporum contingentias diversimodi pro habenda hujusmodi certitudine considerati, & præscripti fuerunt.*

25 *Quando enim miles testabatur in actu pugnæ, quia difficile erat præsentiam duorum testium habere, ideo vel testes sufficiebant etiam non rogati, vel sat erat ut in vagina, seu clypeo proprio sanguine inscriptam, aut in pulvere ense adnotatam, suam voluntatem relinqueret.*

26 *Quando autem miles decedebat in castris, & tunc difficultas cessaret, non solum exigebatur præsentia duorum testium, sed ulterius opus erat, ut essent rogati, & n. 36.*

27 *Et demum similes in domo sua, vel aliena morie batur & tunc solemnitates juris servare debebat.*

28 *Volens testamentum ex privilegio militari sustinere tenetur probare, in quo casu, & tempore illud conditum sit.*

29 *Licet testamentum militis secundum juris communis censuram imperfectum sustineatur, tamen debet esse perfectum secundum jus particulare militum.*

30 *Similes in actu pugnæ mentionem faciat de testamento imperfecte antea condito, tale testamentum valet, non tanquam antea factum, sed tanquam nova dispositio tempore obitus promulgata.*

31 *Testamentum antea factum jure militari sustinetur, si postea testator in bello occidat.*

32 *Sed tamen intelligi debet juxta distinctionem casuum superius enunciatorum, ut scilicet de hoc testamento constare debeat juxta modos ibi præscriptos.*

33 *Testes in testamento militari debent esse contestes, & certi super voluntate disponentis, alias nihil prosunt.*

34 *Licet privilegium militare sit amplissimum quoad facultatem, & modos testandi, tamen, quod ita miles disposuerit, legitimis probationibus ostendi debet & n. 37.*

35 *Quanquam scriptura testamenti sit signo militis sigillata, id non sufficit, quia potuit signum in ea charta apponi ad alium effectum, vel imprimi post ejus mortem.*

38 *Observantia testamenti parum attenditur, quando illud est informe, & non legale.*

DECISIO XXXVI.

Propter absentiam R. P. D. mei de la Tremoille, dum ageretur de subrogatione alterius ponentis in hac causa, mature processum fuit, ne alicui ex partibus vel minimum præjudicium irrogaretur, quia jam causa reperiebatur per pluries vices proposita cum decisionibus hinc inde, & cum suffragio quinti, & sexti, vel ob difficultatem articuli, vel ob defectum probationum; quapropter cum eadem met suffragia ultimæ propositionis haberi non potuerint ob mutationem turnorum, ideo de mandato Dominorum in illius locum suffectus, & cum additamento, quod causa videretur ab omnibus Dominis; proposui hodie dubium: *An esset standum in primo, vel secundo loco decisis*, & DD. steterunt in hac postrema parte dubii.

In duabus primis decisionibus sub die 14. Martii, & 12. Decembris 1701. ad retardandam immissionem per Marchionissam Mariam Victoriam Trivultiam Veteranam Uxorem, & hæredem usufructuariam relictam in testamento, opposita fuit illegalitas extractionis, uti facta absque compulsoria, & datæ fuerunt nonnullæ exceptiones contra testes, ex quibus resultare dicebatur invaliditas testamenti; sed quia extractio jam reperiebatur facta de ordine Rotæ, citata, & præsente parte, & exceptiones contra testes respiciebant tantum illorum qualitates personales, quæ non attenduntur, nisi concludentissime probatę remaneant; & ideo bene dictum fuit, per has exceptiones, tanquam requirentes altiorem indaginem, non posse retardari petitam immissionem, quæ celerem, & summariam exigit exceptionem, ex notis juribus, & præcipue ex deductis in secunda decisione hujus causæ 12. Decembris 1702. §. *ex militari cum seqq.*

In tertia vero propositione acuentes ingenium disensores Comitissæ Mariæ Camillæ filiæ venientis ab intestato, & for-

& forsan edocti a mutuis informationibus acceptis; nam, ut dixi, resolutio capta fuit non sine difficultate, quia opus fuit quatuor ex DD. suffragantibus adjungere quintum, & sextum; cœperunt impugnare validitatem schedulę testamentariæ ob defectum solemnitatis, & testium, ad formam constitutionis editæ a Maximiliano Primo Imperatore de an. 1512. quæ Germanorum more vocatur Imperii recessus; & fortius in præsenti, insistendo super dictas invaliditates: Ideo DD. jure merito primo recesserunt a decisis, & hodie persisterunt in hac ultima resolutione: quia pro obtinenda immissione necessarium est exhibere instrumentum non cancellatum, non abolitum, neque ex quacunque parte vitiatum, ad formam textus *in l. fin. C. de edict. Div. Adr.*
2 *toll.* & ut pluries inconcusse firmavit Sacra Rota, & specialiter in primis decisionibus hujus causæ: Cumq; tale visum non fuerit testamentum exhibitum a Marchionissa, cum non habeat neque formam, neq; speciem testamenti; est enim simplex folium continens dispositionem, seu voluntatē disponendi, subscriptum ab ipsomet disponente, & ejus sigillo, non vero testium munitum, non potest proinde in isto casu habere paratam executionem, quæ procedit ex privilegiato judicio immissionis, ut ex mente dictę *l. fin.* tradit Angel. *de*
3 *acquir. poss. q. 4. ar. 5. n. 137.* cum aliis adductis in Romana hæreditatis 30. Martii 702. §. *Hæc omnia*, cor. R. P. D. meo Muto.

Nec sufficit, quamvis notorium sit allegare, Comitem Fridericum de Veteranis fuisse Marescialium, & ductorem exercitus Cæsareæ Majestatis, prout ejus egregius valor, & summa prudentia illum desiderabilem apud nostrum omnem ævum fecit, & terribilem apud hostes, ideoque potuisse illum de rebus suis absque solemnitatibus disponere, eo quia de jure quoquo modo disponat miles, rata illius voluntas esse debet, ut ex text. *in l. 1. ff. de milit. testam.* ideo illius voluntas etiam informis executioni est demandanda, ex alleg. *in 1. dec. §. Quo vero ad prætermissas, & in secunda, § Dero-*
4 *gabantur autem*, quæ hodie etiam longa serie deducebantur a defensoribus Marchionissæ.

Talis enim propositio, ita generaliter sumpta, non procedit; nam cum habeatur in terris Imperii dicta specialis constitutio Maximiliani Primi Imperatoris in generalibus comitiis de an. 1512. per viam legis Coloniæ promulgata,
5 hæc primo venit attendenda, & quia ita concepta est, *Ab equitibus, qui belli, & tamen non in pugna essent ejusmodi numerus testium remittitur usque ad duos; sed illi equites, qui in actu pugnæ sunt, testamentum suum erigere possunt sine omni solemnitate, & forma, & sicut ipsi volunt; sed equites, qui nec tali actu pugna, nec in campo versantur, testamentum suum juxta jura communia faciunt: Summario Comitissæ alterius propositionis n. 3. lit. B.* Quapropter cum ista ponat milites circa modum testandi in triplici differentia, & in unaquaque præscribat certam formam, qua testari possunt, ut advertunt Doctores omnes loquentes de dicta constitutione, relati in ultima *dec. §. Quibus vero*, & sequuntur Struv. *Jurisprud. Romano-German. for. lib. 2. tit. 16.* Mevius *commen. ad jus Lubecens. to. 1. p. 2. tit. 1. art. 2. n. 42. for. 35.* Jo. Andr. Vender. Muelen. *ad jus Viennen. rubr. de testam. & Codicil. lib. 4. §. 7. fol. 164.* Gastel. *spec. jur. univers. ad prax. jur. civ. Saxonic. c. 25. de test. priv. sub n. 237. fol. 451.* Rosler. *dec. Saxoeburg. 10. n. 5. ad 12. & dec. 32. n. 8. usque ad fin.* Marchionissa pro obtinenda petita immissione tenetur concludenter probare, de quo tempore Marescialius condidit suum testamentum, & an legem adimpleverit, ut tanquam testamentum militare sustineri valeat: & ideo tali probatione non facta per Marchionissam, bene recessum fuit a decisis.

Nec dici potest, quod cum Marescialius erexerit suum testamentum in Alba Julia, & paulo post in acie gloriose decesserit, ponendus sit in illo gradu militum, qui in actu
6 pugnę sunt, & erigere possunt suum testamentum sine omni solemnitate, & forma, & sicut ipsi volunt; nam sufficeret respondere, quod hoc est, de quo quæritur, & cum pendeat a sententia Judicis, non poterat vigore dicti testamenti, nisi hoc articulo prius discusso, illi concedi immissio.
7 Et maxime cum DD. re mature discussa, contrarium senserint, & primo, quia dictus Imperii recessus expresse præscribit, adhoc, ut miles possit sine solemnitate testari, quod testamentum erigat in actu pugnæ. Tale autem testamentum conditum fuit in Alba Julia sub die 6. Augusti 1695. & postea Marscialius occubuit in acie aperta in loco vulgariter Karansebes, dicta die 21. Septembris sequentis; quapropter non potest dici conditum in ipso actu pugnæ, cum tempus, & locus sint longe diversa, & melius ponendum veniat in prima, vel altera parte dicti recessus.
8 Secundo, minus considerari potest pro unico, & continuata actu totum illud tempus, quo miles expositus est hostium incursionibus, & regionem hostilibus armis circundatam, prout erat de eo tempore Trasilvania, cujus caput est Alba Julia, tenebatur continuo defendere, ac ipsa defensione decessit; nam a multis annis Comes Veteranus erat Gubernator Provinciæ, & præfectus Generalis militum; quapropter dispositio testamentaria domi, & in Alba Julia exarata, tribuenda potius est uti Gubernatori, sed neque tanquam Præfectus gaudere potest privilegio militari, quia, quamvis bellum vigeret, omnia in illis partibus pacata erāt, ut colligitur non minus ab epistola magistratus Albę Julię, quam ab illis ipsius Marescialli, datis in præterito *Summario Comitissæ, n. 7. 11. & 12.* & testatum quoque fuit ipsum consilium Aulico Bellicum, *Summario Marchionissæ dato in*
propositione diei 12. Decembris 1701. num 4. & repetito in 9
Summario ultimæ propositionis nu. 32. ubi, quod etiam in Campo Lugos usque ad diem 18. Septemb. nullum tunc periculum imminentia hostis, aut actualis pugnæ adfuerit; quæ probationes iterum DD. duxerunt prævalere aliis in secunda decisione deductis; imo quia hostes longe aberant, Marescialius meditabatur alio transferre castra, strepitu, namque armorum, & principales Duces in diversa partes existebant. Si autem ex improviso contra Transilvaniam irruptio facta fuit, sicut prævideri non poterat, ita nec fuit causa testamenti, & cum secundum dictam constitutionem tales actus pro diversis considerentur; aliud enim est esse tantum in bello, & non in pugna, & esse in actu pugnæ; primum enim casum posuit in prima specie, secundum vero in secunda, & quando lex illos distinguit, non possumus illos confundere, & pro uno tantum considerare, & maxime ad effectum sustinendi testamentum domi factum, & in præmissis circumstantiis.

Agnoscentes vim talis constitutionis Defensores Marchionissæ, ad illam removendam dixerunt, quod tanquam lex facta ab Imperatore jure Imperii, extensionem habere non poterat extra terminos suæ jurisdictionis, & in locis hæreditariis, ac propriis Augustissimæ Domus Austria-
cæ, ex adductis per Ernestum Corman. *respons. 45. sub n. 62.* 10
cum seqq. to. 3. Carpzov. *Jurisprud. for. p. 3. const. 10. definit. 10. n. 2. cum seqq.* Schuveder. *introd. ad jus publ. Imper. par. Gener. c. 3. n. 7.* Coler. *dec. Germ. 48. n. 6.* Kinipschild. *de jur. & priv. civ. Imper. lib. 2. c. 12. n. 49. & seqq.* & ad hoc comproband. quamplures adductæ fuerunt justificationes *dicto præsertim Summario n. 35. 36. & 38.* & hodiernæ propositionis, *n. 6. ad 15.* Cumque exercitus Marescialli esset Austriacus non Imperialis, prout quoque idem Marescialius erat subditus, & incola Austriacus, & de statibus hæreditariis Austriæ tunc agebatur, omissa dicta consuetudine Transilvaniæ, vel juxta dispositionem juris communis.

Verum tale partis objectum semper magis, ac magis demonstrat, Marchionissam habentem contra se resistentiam legis, seu dictæ constitutionis, non esse in probatis in sua exceptione, sed indigere Judicis officio ad plura determinanda; sed rem etiam examinando DD. non dubitarunt, bellum, in quo occubuit Marescialius, non fuisse particulare Domus Austriacæ, sed universale totius Imperii, imo totius Orbis Christiani; principium enim spectandum est, quando immanissimus Hostis cum innumerabili militum numero, & immenso bombardarum, ac aliarum militarium rerum apparatu ad obsidendam Viennam Sedem Impe-
ratoris venit; ad illius quippe defensionem non solæ fue-
runt vires Domus Austriacę; sed statim Principes Imperii 11
suas phalanges & convocarunt, & transmiserunt, ac maximo periculo occurrendo, gloriosissimę semper memorię etiam pro hoc solo beneficio Innocentis XI. & publicis precibus, & thesauris S. Sedis, angustias temporum sublevavit, ac paternis hortationibus Joannem non minus recolmem. Polonorum Regem excitavit, ut relictis Regalibus Sedibus in subsidium tanti operis veniret, bene agnoscens, quod e tali eventu pendebat Imperii, magnæ partis Christiani Orbis, ac præcipue Italiæ salus, ut tunc temporis omnes communiter fatebantur: *Venit Rex, & adjuvante Deo Opt. Max. Vienna liberata fuit.* Si autem postea ulterius benedicente Domino, hostis expulsus fuit a residuo Austriæ, a tota Hungaria, & Transilvania, idem, & unum bellum semper fuit, nec tanquam particulare considerari potest illud, quod Marescialius de eo tempore agebat in Transilvania.

Ex præmissis eo magis confirmati visi sunt, quia Vienna nuncupatur a Turcis porta Germanię, prout Hungaria consideratur tanquam clypeus, & propugnaculum Imperii, cumque Turcæ sint Germanorum jurati, & capitales

hostes, ut testatur Arumeus *de jur. public. Imper. consil* 43. *n.* 21. *to.* 4. *hac* de causa reperiuntur indictæ collectæ, quæ imperiales appellãtur, & quæ non erogantur, vel inducuntur, nisi quãdo bellum respicit causam publicam totius Imperii, ut notãt Myleru *de Princip. & Stat. Imper. p.* 3. *c.* 97. *n.* 23. Arumeus superius allegatus *to.* 3. *disc.* 20. *thes.* 1 *nu* 56. Struvius *in desserc. de erar. milit. p.* 1. *sect.* 3. Kinipschild. *de priv in vit. Imper. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 73. Cloch. *de contrib. c.* 16. *n.* 96. *cum seqq.* & propterea si omnes Principes Imperii usque sub initio hujus belli suas vires, & opes impenderunt, ad oculum recognoscitur, hoc fecisse pro tuitione, & securitate totius Imperii, ac pro defensione, & salute totius Christianæ Reipublicę.

Quanto tale bellum sit generale totius Imperii, non autem particulare Domus Austriacæ, etiam ex adverso admittitur, quod allegata constitutio locum habere debeat, ut fusius colligebatur in ejus *hodierno Summario. nu.* 7. 8. *& seqq. & in additionali n.* 1. Hinc superfluum esset probationes hinc inde fusius deductas ad demõstrandum, in quibus casibus sit attendẽda, vel non, & diligentissime in ultima decisione examinata, iterum percurrere, ex qua apparet, in conflictu longe potiores fuisse exhibitas per comitissam, prout etiam DD. iterum autumarunt. Sed ad solvendas
13 nonnullas fallacias, in quibus consistit æquivocum partis, & suarum probationum, animadvertendum est, quod totus exercitus componebatur a militibus Imperii, & tanquam Cæsareus, & Imperialis erat appellandus, prout etiã Præfecti Generales Armorum agnoverunt, qui rescribendo signabant literas: *In castris Cæsareis, ut in Summ. Comitissæ n.* 11. *lit. B,* & quorum supremus Dux eo anno erat Serenissimus Elector Saxoniæ, nunc Rex Poloniæ, & cujus pars fuit illa portio, quæ regebatur in Transilvania a Marescallo Veterano, quia ab illius jussu pẽdebat ex supra deductis; unde considerari debet tanquam unicum corpus, & eodem jure gubernari; Attestationes vero, exempla, & judicata loquantur de casibus particularibus, & de milite decedente, seu testante extra castra in terris Austriæ, nõ vero de milite existente in exercitu Imperii, & ibi testante, & occumbente, ut in *Summ. Marchionissæ num.* 38. In simili enim casu non potest attẽdi aliqua lex particularis seu consuetudo loci, vel originalis, sed solum lex generalis exercitus; nam cum Imperium constituatur a multis principibus, inter quos cõnumeratur Archidux Austriæ, Circulis, & Civitatibus habẽtibus proprium, & separatum territorium, & leges, orietur maxima cõfusio: si quilibet miles judicari deberet secundum legem originis, seu loci; sed ut bene observat ult ma decisio, §. *Et re quidem,* exercitus habentur tanquam mobiles urbes, quæ quotidie cũ solo, cœloq; diverso nequeunt mutare statuta, & cõsuetudines, ut præter laudatos *in dicta decisione,* tradũt Arumeus *supra allegatus de jure public. Imper. to.* 3. *consil.* 16. *n.* 42. Stokmã. *dec. Brabant. dec.* 38. *n.* 4. & loquẽdo de hac ipsa constitutione Maximiliani, observat Colleg. Argentoraten. pandect. *lib.* 29. *tit.* 1. *sub n.* 3. *fol.* 311. ideoque quilibet exercitus habet suum auditorem, qui causas militum judicat in prima instantia, & deinde appellationes devolvuntur ad Consilium Aulico-bellicum; nam quisquis miles, cujuscunque nationis, seu loci sit, statim ac nomẽ dedit illi militiæ, etiã illius legibus subditus sit, prout quando aliquis advena fit incola alicujus civitatis, ibidem autem juxta recessus, seu jus scriptum Germanicum, ac militares articulos, causæ militares, ac testamentariæ judicantur, *ut præterito Summario Comitissæ num.* 3. & magis explicite *ejus Summario hodierno additionali num.* 5. *&* 6. absque eo, quod detur testamentum aliquid militare in similibus circumstantiis cõditum, quod fuerit judicatum legibus particularibus Austriæ: Et quãvis neque pro parte Comitissæ afferatur aliquod exemplum, illi sufficit allegare pro se legem, & ex abundanti stylum ita judicandi causas militares in exercitu Imperiali, quod unice attendi debet, ex allegat. in decisione, quæ confirmatur, §. *Hanc vero generalem,* ut Marchionissa patens immissionem, & se fundans in validitate testamenti, debeat concludenter probare suam intentionem.

Et tãto minus attendenda venit particularis consuetudo Transilvaniæ, quia per accidens exercitus reperiebatur in illis terris a Barbarorum servitute liberatis, & quæ non dum leges Austriacas receperant, vel Imperator uti Archidux particulares approbaverat, cum solum attenta pace inde secuta, remanserit pacificus possessor illorum Regnorum; quando diversa dici potest, cum & ista requirat præsentiam duorum & trium testium, ut *in novo Summario Marchionissæ num.* 1. *&* 2.

Sed ex abundanti etiam DD. dicebant, quod quatenus dicta constitutio non esset accipienda per viam legis universalis, & vim auctoritativam habentis, satis foret illam considerare tãquam legem finitimam promulgatam a Maximiliano, qui erat simul Imperator, & Archidux Austriæ, & vim interpretativam, & directivam importantẽ: hoc cum circa intelligentiam juris communis DD. essent inter se discordes, ista constitutio venit potius pro declaratione accipienda, quàm pro nova lege, ut ita semper per ejus promulgationem ita conciliatæ remanerent opiniones inter se certantes, ut in specie advertunt Scritinez *in specul. jur. Civil.* 14
lib. 29. *tit.* 1. *fol.* 433. Harpreck. *de succ. tr.* 3. *de testam. pagan.* §. 74. *fol.* 655. Struvius *sintagm. jur. civil. exercit.* 34. §. 2. Ricter. *p.* 1. *dec.* 38. *nu.* 10. Joan. Ludov. Lang. *insign. q. de cap* 5. *theor.* 2. Zaun. Scklifer. *de testam. priv. thes.* 17. Schroter *differ. de priv. sect.* 1. §. 25. Hoppto *ad instit. tit. de testam. milit.* §. *Usus modernus* Boccer. *de jur. Duell. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 16. Talis enim lex non parum operatur in locis vicinis, & ubi non est particularis lex, ut in Austria, circa militare testamentum (quidquid sit in aliis casibus, de quibus modo non est quæstio) nec vulnerantur illius statuta, seu consuetudines, ad interpretandum Principum voluntatem se uniformandi cum lege universali totius Imperii, ut bene observat Card. de Luca *de. feud. disc.* 57. *n.* 7. & Rota *dec.* 114 *n.* 3. *p.* 7. *rec.*

Bene quidem admitti posse, secundum partim assumptum, quatenus opus esset, quod saltem dispositio Marescialli judicari debeat secundum jus commune, quia hoc omnino conformatur cum Imperii recessu; imo talis concordia vim auget dictæ constitutioni, & demonstrat, Imperatorem ad æque complectendas omnes Imperii gentes, nihil speciale voluisse statuere, sed pro lege suis exercitibus 15
præscribere id, quod in similibus Imperatores antecessores in corpore juris, *tam ff. quam Cod.* & Justinianus in suis institutionibus statuerunt, ut utrobique legitur *sub tit. de mil. testam.*

Isti quoque modum testandi militibus præscripserunt in triplici differentia. Et ut opportune occurramus partis objectò, observandum est, quod aliud est facultas testandi, aliud modus, & quamvis ambo cadant sub privilegio 16
militari, diversimode considerari debent. Facultas enim testandi generalissima est, & omnibus militibus competit; statim enim ac quis militiæ nomen dedit, illico acquirit jus testandi, sive mutus, sive surdus, sive incertus an sit sui juris; imo testamentum etiam ante factum, si ille, qui disposuit, miles ex post fiat, secundum militate privilegium judicetur, dummodo de contraria illius voluntate non constet, *l. in fraudem, ff. eodem,* ut luculenter etiam in aliis casibus adductis in titulo *de m. lit. testam.* exornando illorum informationes, scribentes ex adverso animadverterunt. 17

Modus autem quamvis privilegiatus, non adeo illimitate accipitur, nec valet illatio a facultate ad modum, ut male postea eadem paritate usi sunt, & optima quidem ratione; nam quoad facultatem faciendi testamentum, non potest 18
dari medium, & idem tale privilegium indistincte debet omnibus militibus competere; quo vero ad modum, iste dupliciter accipi potest; aut enim respicit solemnitates juris 19
civilis, & istæ pariter omnino remittuntur, ut observat Piccard. *in* §. *Plene n.* 3. *instit. de milit est,* aut respicit solemnitates juris naturalis, quæ tendunt ad simplicem, & nudam probationem, & istæ expresse requirunt, juxta tamen 20
distinctionem casuum infra explicandorum.

Imo talis limitatio circa modum non est destructiva, nec restrictiva privilegii, sed magis favorabilis, & in utilitatem, & securitatem militum introducta, ne homines 21
abutentes tali libertate testandi, prout natura nostra semper in malum prona est, & erat usque de tempore, quo dd. leges emanarunt, militum defunctorum hæreditates, testando, uni potius, quam alteri procurarent, contra illorum intentionem; quapropter legislatores in præscribendo modum testandi militibus expresse voluerunt præ- 22
sentiam duorum testium, juxta text. *in l. Divus, ff. de milit. test.* ut certo haberi posse, talem fuisse illorum voluntatem; in reliquis quoquo modo disponant, semper rata debet esse illorum dispositio; nam licet remittatur solemnitas rei agendæ, non remittitur congrua probatio rei gestæ, sive testamentum sit nuncupativum, sive in scriptis, ut *in dict.* §. *Plane,* ibi gloss. *verb. hominibus, &* §. *Nec illorum institution. eodem titul.* Et comprobat etiam text. *in l. Lucius in princ.* ibiq; gl. *in verb. probationibus, ff. eodem,* & probant Magdalen. *de numero testium. in testamen. c.* 16.

c. 16. n. 19. cum seqq. Rot. *in rec. dec. 150. n. 4. & 5. p. 12. rec.*

Cum autem maxime Romanorum tempore militaris disciplina floreret, etiam summa maturitate privilegia ab illis Imperatoribus adinventa fuerunt, & normam posteris dederunt. Tunc enim amor patriæ, & desiderium tuendi Rempublicam, & suos etiam gregarios milites alliciebat ad se submittendos incommodis militiæ, & periculo mortis, non autem desidia, seu turpe otium, aut dolus: propterea adeo egregius valor premium tātorum privilegiorum promeruit. Sed & justum quoque fuit; nam si omnibus aliis ignari, & tantum militaribus exercitiis dediti erant, necessarium pariter videbatur, ne propter defectum civilium solemnitatum illorū dispositiones ineffectuatæ remanerent, ut late exornando verba Ulpiani *in l. 1. ff. de bonor. possess. ex testam. milit.* aliosq; textus superius allegatos, tradit Cujac. *in lib. 37.*
23 *ff. to. 4. p. 2. oper. post h. fol.* 160. Bary *de success. lib. 1. tit. 5. sub n. 11.* Boss. *oper. mor. to. 2. tit. 11. §. 3. n. 46. & seqq.* Rot. cor. Merlin. *dec. 806. n. 7. & in rec. 177. n. 11. & seqq. p. 9. rec.*

Sed cogitantes ulterius Sapientissimi Imperatores diversos casus, in quibus milites testari poterant, unicuique et-
24 iam, juxta facti contingentias, certum modum præscripserunt, semper tamen cum intentione, quod constare deberet de voluntate disponentis.

Et primus casus est, si miles in actu pugnæ testaretur; & quia difficile visum fuit adimplere solemnitatem juris circa præsentiam duorum testium, illis indultum fuit, quod te-
25 stes sufficerent etiam non rogati, sed tantum, quod deponere possent de illius voluntate, vel saltem quod miles in vagina, aut clypeo literis sanguine suo rutilantibus suam voluntatem adnotaret, aut in pulvere gladio inscriberet, & sic adnotatam; & scriptam, stabilem esse oportere, ut habetur ex *l. milites C. de testam. militar.* & notat gl. *in verbo sub ipso tempore*, quia ex tali scriptura certa apparebat voluntas disponentis, & in his terminis loquuntur *DD. omnes allegati in prima decisione causæ, §. Quo vero ad prætermissas & in secunda, §. Detegebantur autem.*

Secundus casus est, si miles decedat in castris; & quia, ut notat eadem gl. tanta necessitate non occupatur, in tali casu requiritur non solum presentia dd. duorum testium, sed quod sint convocati, & rogati, ut voluntatem disponentis audiant, ad text. *in l. Divus*, ibique gl. *ff. eodem* & com-
26 probat alia gl. *in l. milites verb. sub. ipso tempore, ff. eodem tit.* ibiq; Bartol. & Brunemann. ubi quod si in castris degit, & nulla præmitur necessitate testandi, & facile potest testes convocare, sive in scriptis, sive nuncupative velit testari, tenetur testes convocare, VVesembec. *§. Illis autem temporibus, verb. degunt, n. 5. instit. eodem tit.* Ursct. *contr. 2. n. 2.* Zasius *consil. 6. n. 20.* cum aliis allegatis in postrema decisione *§. Hujus itaque novellæ legis.*

Tertius casus est, quando miles decedit in domo sua, vel aliena; & quia tunc nulla necessitate occupatur, tenetur observare solemnitates de jure præscriptas, ut in *l. penult. Cod. eodem, & d. gl.* quæ omnia postea repetita, & confirmata
27 fuerunt, a Justinian. *in suis institutionibus sub eodem tit.*

Cum autem de jure communi habeatur prædicta triplex differentia pro testamento militari, semper Marchionissa ad
28 fundamentum suæ intentionis tenetur probare, in quo casu veniat considerandum illud Mareschialli sui conjugis, & an solemnitates adimpleverit. Nam etsi testamentum imperfectum de jure communi sustineatur ex militari privilegio;
29 perfectum tamen esse debet, secundum jus particulare, *ut in l. Miles ff. de milit. testam.* & maxime quia Mareschiallus de tempore obitus, & in actu pugnæ nullam mētionem fecit de dicto Testamento, in quo casu etiam imperfectum subsisteret, non tamen uti Testamentum antea factum, sed tan-
30 quam nova dispositio de tempore obitus promulgata, ut *in §. Sed etsi quis instit. eodem tit.* ibique Gl. *var. ex nova*, qua cessante, Testamentū Mareschialli ad Privilegia Militum in actu pugnæ decedentium referri non potest, ut ad Text. *in l. Tribunus in fin. ff. eodem tit.* Et habemus casum expressum *in l. Lucius, ff. eodem*, ubi interrogatus *juris consultus* de milite dictante suum testamentum Notario, quid juris, cum decessetit ante illius perfectionem, respondit- *Valere, si legitimis probationibus hoc ita subsecutum esse ostendatur.*

Ad effugiendam hanc difficultatem Scribentes pro Marchionissa tandem admittebant, quod etiamsi Mareschiallus non condidisset Testamentum in actu pugnæ, attamen non esset de aliqua solēnitate quærendum, eo quia paulo post in
31 prælio, & actuali bello gloriose occubuit, cum hoc sufficiat, ut Testamentum ātea factum reputetur, ac si in actu pugnæ conditum fuisset, ad Text. *in l. fraudem 19. ff. de milit. test.*

Verum lex ista nihil ad rem nostram facit; verba enim Legis hæc sunt. *Testamentum ante militiam factum a milite, si in militia decesserit, jure militari valere, si militis subjuncta voluntas contraria non sit Divus Pius rescripsit.* Nā *Juris Consultus* non loquitur nisi de jure militari in genere, & ad dirimendam difficultatem, si miles nondum militās, neque ad expeditionem progressus Testamentum condidisset, ut observat Gloss. *in eadem l. verb. ante militiam*, & disponitur *in l. Tribunus, §. fin. ff. eodem:* Ac in consimili casu Text. *in §. Sed & si quis instit. eodem tit.* Non autem descendit ad distinctionem postea in jure factam de militibus in Castris, seu in actu pugnæ testantibus, cum non militum testamenta, sed quæ a militibus facta sunt a lege privilegiantur, ut *l. Titius ff. eodem.*

Et demum ut nullum lapidem immotum relinquerent, qui ad Victoriā causæ conducere posset, tandem defensores Marchionissæ sustentare intēdebant, concurrere etiam præsentiam duorum testium, & ideo quando etiam dicendum esset, Mareschiallum Testamentum fecisse in Castris, Testamentum esset non vitiatum, sed validum, & exequibile.

Sed si dd. duo testes adessent, & illius prodesse potuissent, non adeo insudassent ad ostendendum, Mareschiallum, vel
non subjectum *Constitutioni Maximiliani primi*, vel ac si 1
dispossuisset in actuali pugna, illius Testamentum valere etiam destitutum omni solemnitate.

Et de facto neque adsunt, neque prodesse possunt etiam 2
omissis personalibus exceptionibus in ultima decisione satis deductis, quas iterum DD. urgere consueverunt, signanter quoad Thomam Raspasanum; Non autem adsunt, quia non leguntur subscripti, cum tantum unis subscriptio habeatur per hæc verba concepta *Gio. Tomaso Raspasani son Testimonio di quanto di sopra, havendolo con propria mano scritto;* Alter vero deponit non interfuisse, sed tantum audivisse
Mareschiallum dictantem, & nonnulla verba percepisse, 3
quæ illi indicarunt; quod tunc suum testamentum condebat, & id ipsum esse, quod postea perlegit, vel legere intel-
lexit, & deponit insuper, scripturam, quam perlegit, fuisse 33
totaliter scriptam manu Mareschialli, ut ex ejus constituto *præterito Summ. Comitissæ n. 18. & 19.* & tamen prætensum Testamentum est scriptum manu Raspasani, & propterea ad istum effectum neque sunt testes, neque dici possunt contestes, ut probant auctoritates allegatæ *in ultim. decisione, Hujus itaque novellæ legis.*

Sed etiam si adessent, quatenus etiā velimus dicere, quod Mareschiallus considerari possit tanquā in castris, ut tamen
profi[..]ui foret, deberent esse rogati ad istum præcisum effe- 34
ctum audiendi voluntatē Mareschialli ita disponere volētis ex superius firmatis, & expresse habetur *in leg. Divus Trajanus ff. eod. tit.* & expressius *dicto §. Plane inst. eod.* ubi Imperator addendo ait- *Cæterum si (ut plerumque sermonibus fieri solet) dixit alicui. Ego te heredem facio, vel bona mea tibi relinquo, non oportet hoc pro testamento servari.*

Ex quibus ad summum dd. Testes deponere possent, Mareschiallum talem voluntatem habuisse: sed hoc nō sufficit, quia ultra voluntatē requiritur actus positivus dispositionis, nempe convocatio testium, & declaratio suæ voluntatis; alias in tali casu scriptura habetur pro simplici minuta, non autem pro vero testamento; nam quamvis, ut diximus, Privilegium militum amplissimum sit, circa facultatem testandi, & modum, quod autem ita disposuerit legitimis
probationibus ostendendum est, ut expresse mandat Impe- 35
rator *in dicta l. Lucius Titius, ff. eod.* & probant. Card. de Luc. *de test. disc. 6 nn. 17. vers. ideoque non sufficit,* & *disc. 14. n. 11. & in disc. 28. n. 7.* Rot. *in rec. dec. 108. n. 4. p. 13. & dec. 17. nu. 10 vers. atque ex his p. 19.* & coram Cerro *dec. 133. n. 6. cum seqq.* & *dec. 160. n. 11.* & post Bonden. *Collect. leg. dec. 42. n. 6.*

Prout nec attenditur, etiamsi scriptura fuerit sigillata, nam ut *dicta lex in fraudem, §. Et ideo,* dicit. *Cum miles induxisset Testamentum suum, mox annulo suo signasset, qui super ea re cogniturus erit considerabit quo proposito id fecerit;* Cum autem non constet de intentione Mareschialli per duos
saltem Testes deponentes de illius voluntate in actu apposi- 36
tionis sigilli, & tale sigillum, & ipsa Testis subscriptio apponi potuerit etiam post mortem Mareschialli, hæc sola possibilitas sufficit ad denegandam executionem schedulæ, de cujus validitate non constat; ut bene observat Gabr. *comm. concl. tit. de præsumpt. concl. 5. n. 13.*

Nec magis tales diligentiæ necessariæ sunt, quam in Testamentis militū, ut bene observat Justinianus, *in d. §. Plane in fin. ibi: Nullorum magis interesse, quā ipsorum, quibus id Privilegium datum est, hujusmodi exemplum non admitti,* alioquin non difficulter post mortem alicujus militis testes

extiterent, qui affirmarent, eos audivisse dicentem aliquem, se relinquere bona sua cui visum sit, & per hoc vera judicia subverterentur; ideoque cum tales diligentiæ respiciant favorem militum, omittendæ non sunt, ne eorum supremæ voluntati præjudicium irrogetur, ut in specie advertit Castr. *in l. si a patre C. qui test. fac. poss.* ubi quod jura nostra certa esse de perfecta morientium militum voluntate, & notant Acad. Enenkel. *de priv. milit. lib.* 1. *n.* 12. Canc. *var. res. p.* 1. *c.* 4. *n.* 65. Bonden. *collect. legal.* 32. *n.* 109. *to.* 2.

Pro Corollario adducitur observantia, sed quamvis in nonnullis magnam vim habeat, hæc debilissima omnium jam deductorum est, quia jam firmatum est bonum jus Comitissæ Mariæ Camillæ in contrarium, Paris. *cons.* 27. *n.* 119. cum aliis in preterita decisione allegatis, §. *Quibus ita de testis*; & ut observat ibidem, in Tribunali Urbini non fuit
37 exhibita schedula Testamenti; sed processum fuit cum supposita illius validitate, nec Comes Laurentius aliud curiosius inquirere voluit, & dum acriter cor. Consilio, aulo Bellico Viennæ impugnaretur a Comitissa Maria Camilla, ea, quæ alibi gerebantur sine ejus mandato Procuræ, nihil illi præjudicare poterant. Et ita utraque parte informante, & videntibus omnibus DD. resolutum fuit.

R. P. D. MUTO.

Urbinaten. prætensæ Immissionis.

Lunæ 16. *Februarii* 1705.

ARGUMENTUM.

Licet in Testamento militis nullæ requirantur solemnitate, & sufficiat, ut quoquomodo constet de voluntate, tamen id procedit in testamento condito in expeditione, vel actu pugnæ, & maxime in Germania vigore Constitutionis Maximiliani I. Imperatoris nuncupatæ, *Recessus*, quæ locum habet in quocunque exercitu Imperiali, licet iste existat in locis Imperio non subjectis.

SUMMARIUM.

1 *Primus ordo succedendi est filiorum.*

2 *Uxor non succedit viro, nisi in defectum descendentium, ascendentium, & transversalium.*

3 *Successioni ab intestato locus esse non potest, quando adest Testamentum.*

4 *Necesse tamen est, ut testamentum habeat omnes solemnitates a jure, vel a lege municipali prescriptas, alias executionem non meretur.*

5 *In testamento militari nulla requiruntur solemnitates, sed sufficit, ut constet ac nuda voluntate.*

6 *In Germania adest Imperialis Constitutio Maximiliani nuncupata,* Recessus, *in qua prescribitur, quod milites, qui belli, se non in actu pugnæ sunt, testari debent coram duobus testibus, qui vero in actu pugna reperiuntur absque ulla solemnitate, illi demum qui nec in campo, nec in pugna versantur ad formam juris testari debeant.*

7 *Et hæc constitutio locum obtinet in quocumque exercitu Imperiali, licet iste ad alias provincias, & loca Imperio non subjecto se transferat.*

8 *Et maxime quando Bellum est Imperiale, & geritur ab Imperatore tanquam capite Imperii, & n.* 9.

10 *Ex quibus autem bellum dicatur Imperiale, & n.* 11. *&* 12.

13 *Actus gestus dupliciter non censetur gestus sub eo, quod fuit antepositum.*

14 *Dicta Constitutione Imperiali, seu Recessu preservantur particulares consuetudines cujuscumque loci.*

15 *Generalis Auditor Bellicus in Germania debet causas militum judicare juxta articulos bellicos constitutionis equitum laudabiles militum usus, & jus commune, non vero juxta recessum Imperii.*

16 *In predicto Recessu, preservatio consuetudinum localium intelligitur de testamento Pagani non militis, Milites enim ad formam ejusdem Recessus testari debent.*

17 *Germania tota est divisa in Circulos, & Principatus suas peculiares leges habentes.*

18 *Unde si ista leges, & Consuetudines particulares attendi deberent, Recessus redderetur prorsus inutilis, & tamen servatur in tota Germania.*

19 *Milites testantes extra castra in locis hereditarii Domus Austrice, non subjacent legi Recessus.*

20 *Attestationes erronea, & facta a personis non informantis non attenduntur.*

21 *Recessus servatur etiam in Terris hereditariis domus Austriaca, quando Bellum est Imperiale.*

22 *Generalis Auditor belli cum teneatur ad formam suæ commissionis judicare secundum laudabiles usus militum tenetur ipse quoque servare legem Recessus.*

23 *Quanquam predictus Recessus servandus non esset in statibus hereditariis Domus Austriaca per viam legis universalis; attamen cum sit juris declarativa debet attendi in omnibus Regnis, & Provinciis vicinis, ubi particularis lex non adest, si non vi authoritativa, saltem interpretiva, & directiva, & n.* 24.

25 *Militi in actuali expeditione, & procinctu pugnæ existenti, licet testari absque ulla solemnitate quocunque modo pateat ejus voluntas.*

26 *Tunc autem dicitur in actu pugnæ, & expeditione esse quando vel proficiscitur adversus hostem, vel consistit contra eum, vel aliter animum, & corpus in officio occupatum habet.*

27 *Solemnitates in testamento militis remissa sunt, quia ob occupationes bellicas ipsis non est permissum eas adhibere; unde quando miles est in castris, arce, vel civitate licet promptus ad dimicandum, si hostis irrumpat, non tamen in necessitate, & opere actuali constitutus taliter, quod solemnitates servare nequeat, certe in iis casibus eas servare tenetur.*

28 *Quando enim milites citra expeditionis necessitatem in aliis locis, vel in suis sedibus degunt hujusmodi privilegio militari non potiuntur.*

29 *Testamentum militis factum extra expeditionem, & actum pugnæ non sustinetur, etiamsi sit redactum in scriptis, & obsignatum, sed saltem requiruntur duo testes ad probationem naturalem necessarii.*

30 *Et contraria opinio, quod sufficiat sola scriptura, potest procedere tantum in testamento facto in actu pugnæ.*

31 *Etiamsi miles sit in suprema, & excelsa dignitate constitutus, tamen a privata persona quoad testamenti factionem non secernitur, nisi sit Princeps superiorem non recognoscens.*

32 *Testamentum militis ante expeditionem minus solemniter exaratum tunc per subsecutam mortem in acie confirmatur, quando in ipso conflictu concurrit aliquis actus prioris voluntatis approbativus, secus autem si iste non concurrat.*

33 *Talis autem actus approbativus elici non potest ex dicto unius testis, qui antecedens testamentum non viderat, & super voluntate non concludat.*

34 *Approbatio, & executio heredis non est sufficiens ad convalidandum testamentum nullum, maxime, si heres nullitatis notitiam non habuit.*

35 *Immissio ex testamento retradatur, si minus solemne testamentum sit exhibitum, & hæc non dicitur exceptio requirens altiorem indaginem.*

36 *Exceptio intrinsecus oriens ex testamento non remittitur ad petitorium etiamsi sit aliter dubia, sed immissionem impedit.*

37 *Quando turbiditas exceptionis provenit ex replicatione actoris, tunc semper exceptio debet attendi, & interim suspendi immissio.*

38 *Quando precessit sententia Immissionem denegans tunc cessat privilegium summarii judicii immissionis, & causa est examinanda ad terminos petitorii.*

DECISIO XXXVII.

Recolendæ in ævum memoriæ Marescialllus de Veteranis ut Catholicæ Fidei femina, Sac. Romani Imperii limites & nominis sui gloriam latius propagaret, & per plures menses anni 1695. anxius fuit inveniendi modum pro assumenda aliqua egregia expeditione, ut cum Copiis communis Christiani nominis Hostis dimicaret, vel ut aliqua intentaretur Obsidio, prout illa Insignis Arcis Themesvar fuerat meditata, sed post longum temporis intervallum, videns se spe frustratum apud Consanguineos suum infortunium condoluit, & apud Serenissim. Saxoniæ Electorem, cui summa belli Turcici potestas, atque Imperium a Cæsare demandatum fuerat, nec non apud Eminentissimum Cardinalem Tanarum tunc in Imperio munere Apostolici Nuncii fungentem, conquestus; est quod eo anno ob præreptam sibi spem cum Hostibus congrediendi, opus erat, ut domi inglorius delitesceret, aliorum Officialium, quibus sors talem occasionem præbuit, felices eventus exoptans, Summario Comitissæ die 26. Junii *n.* 10. 11. *&* 12.

Pacato itaque animo res suas componere statuens die 6. Augusti prædicti anni 1695. Testamentum condidisse præfertur, degens tunc temporis Albæ Juliæ, quæ post sibi a Cæsare concreditam Transilvaniæ Provinciam tanquam Urbis extans in ipsius gremio, erat ejus statio ordinaria,

iam

tam æſtivis, quam hybernis temporibus abſque ullo periculo pugnæ, ſeu propinquioris conflictus; ſub die 31. Septembris poſt lapſum 46. dierum ex improviſo Exercitu Othomano, qui alio greſſus ſuos dirigere velle oſtenderat, Tranſilvaniam invadente, in ejus confiniis grande exarſit bellum, inquit, poſtquam vario Marte dimicatum eſt, tandem Imperialibus copiis profligatis ab hoſte magis valido, & præmunito, cum eis idem Mareſciallus ſanguinem Cæſari, & vitam immortalitati conſecravit.

Secuto obitu Mareſcialli occaſione aſſerti Teſtamenti ab ipſo conditi, gravis controverſia exorta eſt inter Marchioniſſam Mariam Vitoriam Trivultiam de Veteranis teſtatoris uxorem, ac hæredem uſufructuariam in dicto teſtamento ſcriptam, & Comitiſſam Mariam Camillam de Veteranis ejuſdem Mareſcialli ex primo matrimonio filiam ab inteſtato venientem, eaque apud diverſa Tribunalia, juxta diverſitatem bonorum ad judicium delata, inter cætera experta eſt judicium Legationis Urbini, a quo devoluta cauſa ad Rot. & directa commiſſione R.P.D. meo de la Tremoillæ, binæ cor. eo prodierunt deciſiones Marchioniſſæ favorabiles ſed diebus 14. Martii, & 12. Decembr. 1601. quibus poſtea ad trutinam revocatis, facto clarius dilucidato ex parte Comitiſſæ, & pluribus novis juſtificationibus comprobato, corruere viſa ſunt fundamenta præcedentium deciſionum, & propterea ſub die 26. Junii 1602. coram eodem fuit receſſum a deciſis, iſtaque poſtrema reſolutio, adſcitis omnium DD. ſuffragiis, confirmata extitit ſub die 11. Jun. 1703. cor. R.P. D. meo Priolo, in abſcentis collegæ locum ſuffecto, & ſucceſſive prolata ſententia Rotalis ſuper dicti teſtamenti nullitate.

Appellavit ab hac ſententia, ſe gravatam credens Marchioniſſa, & coram me in gradu appellationis judicium Sac. Tribunalis iterum expoſcens, propoſui hodie dubium; an ſententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda? cui DD. abſque trepidatione pro confirmatione ſententiæ Rotalis reſponderunt.

Judicium ſane, & firmam hujus reſolutionis fundamentum deſumebat DD. ex eo, quod cum Comitiſſa Maria Camilla ſit filia Mareſcialli, iſta ſuccedere debet in hæreditate patris, tanquam in primo ſucceſſionis ordine conſtituta, §. *Inteſtatorum & ſeqq. inſtit. de hered. quæ ab inteſt. deferuntur*, §. *Si quis primum, auth. de hered. ad inteſt. venien.* ad excluſionem Marchioniſſæ uxoris, cui ſolum debita eſt ſucceſ-
2 ſio in defectum deſcendentium, aſcendentium, & tranſverſalium, ut in eodem *tit. inſtit. de hered. quæ ab inteſt. deferuntur*, ibiq. Vinnium, & *aliis l. 1. C. eod. tit. ibique ſcribentes.*

Non obſtat, quod ſucceſſioni ab inteſtato locus eſſe non poſſit ſtante teſtamento condito a Mareſciallo viro, in quo inſtituit hæredem uſufructuariam Marchioniſſam uxorem,
3 quoniam cum non doceatur, tale teſtamentum continere neceſſarias ſolemnitates, executionem non meretur, quæ ſolum dari a Judice poteſt teſtamentis validis, & continentibus ſolemnitates a jure, vel legibus municipalibus præſcri-
4 ptas, ut in tertia deciſione R.P.D. mei de la Tremoille, & in alia R. P. D. mei Prioli, & alibi paſſim.

Reſponſione non attenta, quod teſtamentum controverſum fuerit confectum jure militari, & per conſequens nullis ſolemnitatibus ſubiectum ſit, ſufficiatque conſtare de nuda voluntate, ut firmatur in prima deciſione R.P. D. mei de la Tremoille 14. Martii 1701. §. *Quo vero & ſeqq.* & in ſecunda
5 12. Decembris ejuſdem anni, §. *Detegebantur & ſeqq.* ſiquidem cum de tempore conditi teſtamenti Mareſciallus non eſſet in actu pugnæ, ſed moraretur Albæ Juliæ, pro tuitione Provinciæ, nullo alio privilegio ad ſummum uti poterat, quam condendi teſtamentum, adhibitis ſolum duobus teſtibus, ut plures caſus diſtinguendo præſcribitur in receſſu a Maximiliano hujus nominis primo Romanor. Imperatore auguſtiſſimo anno 1512. Coloniæ promulgato, ibi: *Ab equitibus, qui belli, & tamen non in pugna eſſent, ejuſmodi nume-*
6 *rus teſtium remittitur uſq; ad quos; ſed illis equites, qui in acta pugna ſunt, teſtamentum ſuum erigere poſſunt ſine omni ſolemnitate, & forma, & ſicut ipſi volunt; ſed equites, qui nec tali acta pugna, nec in campo verſantur, teſtamentum ſuum juxta jura commun. faciant.* Et ſequendo diſpoſitionem hujus legis Imperialis, tradunt Roriet. *dec. Saxocoburg.* 10. *n.* 5. *ad* 12. *& dec.* 32. *n.* 8. *uſq; ad fin.* Carpzov. *juriſpruden. forenſ. p.* 3. *conſtit.* 4. *definit.* 15 *n* 5. *& ſeqq.* ubi adducit plures cameræ Imperialis deciſiones, aliique manu relati in ultima deciſione R. P. D. mei de la Tremoille 26. Junii 1072. §. *Quibus & ſeqq.* & in alia R. P. D. mei Prioli, §. *Talis enim.*

Nec ſubſiſtit, quod cum iſta Imperialis conſtitutio fuerit promulgata a Maximiliano jure Imperii, & tanquam Cæſare, ſervanda quidem ſit in omnibus ſtatibus, & provinciis immediate Imperio ſubjectis nequaquam autem extendi poſſit extra ipſius Imperii fines, & ad loca, ac regna Auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ hæreditaria, ac propria; etenim cum bellum, de quo res eſt, nõ fuerit particulare Domus Auſtriacæ, ſed totius Romani Imperii, & Imperialis eſſet exercitus, Imperiales leges directæ ad Cæſareos milites, & exercitus, quocunque iſti proficiſcerentur, eoſdem concomitabantur, & tanquam perſonales ſequebantur milites, quorum perſonas, occupationeſque bellicas ſolum legiſlatores conſiderarunt, ut apposite advertit ultima deciſio R. P. D. mei de la 7
Tremoille, §. *Hanc vero generalem*, & alia R. P D. mei Prioli, §. *quando*, & late probat Collegium Argentoraten. Pandectar. *lib.* 29. *tit.* 1. *ſub n.* 3. *fol. mihi* 301.

Bellum autem controverſum fuiſſe motum cõtra Imperatorem, tanquam Imperii caput, & ſpecialem fidei, & S. Romanæ Eccleſiæ defenſorem, imo contra omnes Chriſtianos Principes, patet, ex quo originem, habuit an. 1683. in quo Turca immanis Chriſtiani nominis hoſtis acceſſit ad obſidionem Viennæ, quæ dicitur porta Germaniæ, non ut ſolam Viennam caperet, ſed ut ab ipſius expugnatione ſibi ſterneretur via, totum Germanicum Imperium, aliaſq; Chriſtianorũ provincias cum potentiſſimo exercitu occupandi; quod recognoſcens Natio Germanica, cæteriq; Principes ad evitan- 8
dum jugum ſervitutis ſibi imminẽs, copiis, pecuniis, aliiſq; auxiliis Imperatori præſto fuere. Natio quippe Germanica ſtatim ſolvit collectas Turcicas, quæ in Imperio ſtatutæ ſunt ad effectum propulſandi Turcam, quando Imperium aggreditur, Struv. *de arar. milit. p.* 1. *ſect.* 3. §. 12. *circa medium*, Knipſchild. *de priv. civ. imperial. lib.* 2. *n. c* 15. *n.* 53 aliique laudati in deciſione R.P.D. mei Prioli, §. *Et præmiſſa*, Principes Germaniæ eorũ auxilia, & quotas pariter miſere, quæ ipſis ob bellum contra Imperium ſunt in dictæ ſa. me. Innoc. XI. publicis precibus, & S. Sedis Theſauris, etiam collectis a decimis, quas ad hunc effectum ſuper bonis, & beneficiis Eccleſiaſticis ſpecialiter indixit, Cæſarem tanquam Imperii caput, & præcipuum fidei protectorem aggreſſum adjuvit, glorioſumque Poloniæ Regem a ſuis Sedibus movit, ut periclitandi Imperio ſuccurreret, & Sacroſancto Apoſtolorum Petri, & Pauli limina præſervaret, ut eſt toti Orbi notorium, & teſtantur etiam Rota in Urban. Archipresbyteratus 17. Martii 1697. § *Tertio tandem*, cor. R. P. D. meo Anſaldo, tunc impreſſa inter ejus *dec.* 8. *n.* 15.

Si itaq; poſtquam Deus humilium Chriſtianorum preces pro liberatione Viennæ, & Imperii clementer exaudivit, & gentes Turcam, quæ in ſua fraude, feritate, & viribus confidebant, dexteræ ſuæ potentia cõtrivit, exercitus Imperialis, benedicẽte Domino, ulterius progreſſus eſt, expellendo hoſtẽ a reſiduo Auſtriæ, Tranſilvaniæ, & Hungariæ, quæ di-
citur clypeus, & propugnaculum Imperii; bellum ſemper 9
fuit idem, & exercitus idem remãſit, retinentibus Præfectis Generalibus conſuetudinem ſubſignãdi literas cum data in Caſtris Cæſareis ſub eodem Imperii Generaliſſimo, & remanente eodem fine perſequendi Turcas, quos Imperium pro hæreditariis, & infenſiſſimis hoſtibus perpetuo recognoſcit, & pro quibus expellendis, ac profligãdis reperiuntur impoſitæ collectæ Turcicæ, quæ Imperiales appellãtur, ut pŏdetat deciſio R.P.D. mei Prioli, §. *Verum, & præmiſſa, & ſeqq.*

Nec ſaceſſit negotium, quod acquiſita in dicto bello non ceſſerint in commodum Imperii, ſed Auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ, & in pace de an. 1696. cum Turcarum Imperatore ſtabilita, non reperiantur nominati Imperium, & Electores, prout fieri ſolet, quando bellum geritur nõ Imperio, quandoquidem circa acquiſitiones cum ſolummodo recuperata fuerit Regio, quæ ſpectabat ad Regem Hungariæ, Auguſtiſſimæ Domui Auſtriacæ, ad quam ductum Regnum ſpectat, acquiſita fuit vigore particularium conventionum initarum inter ſtatus Imperii, & Imperatorem, de quibus 10
Scarſchmid. *ſyſtem. jur. public. Roman. German. c.* 13. *membr.* 2. *&* 3. *fol. mihi* 178. Textor. *de rat. ſtat. German. c.* 6.

Circa vero armiſtitium, in quo nõ fuerunt nominati Imperium, & Electorem, urget reſponſio, quod cum Pax Othomanica non legatur inita cum Cæſare, tanquam Rege Hungariæ, vel Archiduce Auſtriæ, ſed cum eo tanquam ROMANORUM IMPERATORE ELECTO, ex hoc reſultat, illam factam fuiſſe cum Imperio, quod in ipſo Imperatore uti capite repræſentatur; quoties enim quis duplicem repræſentare poteſt perſonam, dicitur fœdus, & actum geſſiſſe eo nomine quod fuit expreſſum, non alio, de quo mentio facta non fuit, ut in fortioribus terminis, quando utrunque nomen fuit expreſſum, quod cenſeatur actus geſtus eo nomine, quod fuit antepoſitum, plene Rota in Ilardem, juris mulctãdi ſuper negotio principali 23. Januarii 1702.

rit 1702.§.*Prnot non relevat*, coram me, ubi concordantes.
Et quamvis in aliis capitulationibus factis cum Christia-
nissimo Rege Franciæ, & Rege Sveciæ, fuerint nominati
alii Principes, & Civitates Imperii; hoc tamen nihil alterat,
quia id ex eo processit, ex quo in bello cum dictis Regibus
Principes Germaniæ erant initi pro eorum interesse, & fini-
bus particularibus, de quibus propterea ratione corū inter-
esse, particularis erat facienda mētio; sed in armistitio facto
13 cum Turcis, Electores nullum habebant interesse privatum,
& nullam aliam figuram faciebant, quam membrorum Im-
perii, sicque satis fuit, ut concordaretur cum IMPERA-
TORE tanquam cum capite Imperii, in quo omnia ejus-
dem Imperii membra repræsentabatur.
Minus obstat, quod in dicto recessu anni 1512. præser-
ventur particulares consuetudines cujusque loci, quam vi-
14 gere in Transilvania probare contendebat Marchionissa plu-
ribus exemplis, & attestationibus nonnullorum Officia-
lium, ex quibus habetur, testamenta militum, qui deces-
serunt in bello, non juxta recessum præfatum, sed vel ad
terminos juris communis, vel localis consuetudinis judi-
cium subiisse; nec non eo, quod Generali Auditori belli-
co judici primæ instantiæ præscriptum legitur militum
15 causas judicandas esse juxta articulos bellicos, constitutio-
nem equitum, jus commune Justinaneum, & laudabiles mi-
litum usus, & consuetudines, non juxta recessum Imperii.
Quoniam respectu consuetudinis, hæc quidem servanda
est in locis, in quibus viget, quando quæstio est de testa-
mento Pagani, de quo in ea parte Constitutio, seu recessus
loquitur, & quod peculiaribus pragmaticis, & consuetu-
dinibus subiicitur, teste Struvio *jurisprud. Roman. Germa-
nic. for. lib. 2. tit. 15. circa finem*; sed locū habere non potest in
16 testamentis militum, quæ regulantur cū generali lege dicti
recessus, non locabilibus legibus, & consuetudinibus, quia
milites, & exercitus denominātur ab eorum causa, cumque
certam sedem non habeant, mobilesq; urbes appellentur, sat
est ipso militare pro causa Imperii, ad hoc, ut illius legibus
subditi sint; ita enim evitātur confusiones, quæ orirētur, si
milites testamēta condere deberēnt secundum leges loci, ubi
accidentaliter degunt, vel transeunt, & de quibus informati
non sunt, nec certiorati ob occupationes bellicas possūt, ut
probat ultima decisio R.P.D. mei de la Tremoille, §. *Et re
quidem*, & alia R.P.D. mei Prioli, §. *Quando*.
Nec aliter res se habere potest; nam cum tota vastissima
Germaniæ Regio divisa sit in Circulos, & Principatus, qui
peculiares, leges & consuetudines habent, ut testatur
Struv. *in jurisprud. Germanic. for. lib. 1. tit. 5. circa finem*, si
17 recessus, Imperialesque leges silerent in provinciis, quæ suo
peculiari jure, aut consuetudine utuntur, inutiles redderen-
tur; quod tamen non est dicendum, cum præfati recessus a
Germani Scriptoribus totius Imperii firmamentum nuncu-
pentur, Fritsch. *exerc. jur. public. p. 3. exerc.* 2. Reitching. *de
regim. secular. Imper. Roman. lib. 4. clas. 2. c. 6. n. 5.* Arume *de
jur. public cons.* 43 *n* 9. & 10. *tom.* 4. & tanquam jus commune
18 Romano Germanicum in universa Germania observari scri-
pserint Besol. *thesaur. pract. verb. recessus n.* 31. & 35. Arume
de jur. public. in genere c. 1. Daniel Otho *eodem tract. cap.* 2.
fol. 446. & *seqq.* Prukman. *consil.* 2. *n.* 545. *tom.* 2. Gaill. *observ.*
114. *lib.* 2. optime Carpzov. *jurispruden. forens. par.* 3. *caus.* 4.
definit. 26. adeout locum habeant etiā in testamento milita-
ri conditio in regionibus Electoris Saxon., Carpzov. *juris-
prud. for. ad jus Electoral. Saxonic. p.* 3. *constitut.* 4. *definit.*
26. *n.* 5. & *seqq.* Gastell. *specul. jur. univers. ad prax. jur. civil.
Saxonici, & recess. Imperii c.* 25. *de testamen. privileg. sub n.*
237. *fol.* 45. Rosler. *dec. Saxocoburg. dec.* 10. *an.* 5. *ad* 12. *fol.* 38.
& 39. & *dec.* 32. *n.* 8. *in fine fol.* 120. & 121. quamvis in istis cir-
ca factionem testamenti peculiari jure vivatur, Coler. *dec.
Germanica tom.* 1. *dec.* 35. *n.* 4. & 5. dictæque regiones, & Du-
catus tanquam specialiter privilegiati, in Imperii recessibus
excipiantur, & præserventur, Reincking. *de regim. secular.
Imper. lib.* 1. *class.* 5. *c.* 180. & *seqq. fol. mihi* 648. & 649.
Cæterum non præfata consuetudo probata dici potest;
exempla enim adducta loquuntur in diversis terminis, mi-
litis nempe decedentis, seu testantis extra castra in Re-
gnis, & locis hæreditariis Augustissime Domus Austriacæ,
non vero de militibus in exercitu Imperiali existentibus,
quique ibidem testantur, & decedunt, ut observat di-
19 cta decisio R. P. D. mei Prioli, §. *Quando*, & exemplum,
quod de novo affertur *in Summar. additionali Marchionis-
sa num.* 7. circa testamentum Columnelli de Bongard. nihil
pariter stringit, quia illud conditum fui *in faccia dell'
inimico*, sicque in actu pugnæ, quo casu nec vigore recessus
Imperi aliquæ necessariæ erant solemnitates.

Attestationes vero nonnullorum Auditorum particula-
rium regiminum obesse non valent, quia illæ innituntur
erroneo supposito, quod bellum Turcium esset particulare
Domus Austriacæ, & capitulationi Leopoldinæ erronee
ab ipsis interpretatæ, sicque super eorum depositionibus,
tanquam erroneis, & factis a personis non informatis, nul- 20
lum est faciendum fundamentum, maxime quia in contra-
rium militat testimonium consilii Aulico-bellici, quod est
proprium, ac supremum Tribunal militum, complures Cu-
riales, & Advocati Viennen. & tot Doctores, & Tribuna-
lia testimonium præhibentia, recessum præfatum servari
in omnibus terris etiam hæreditarii Domus Austriacæ, 21
quando bellum signanter geritur pro Imperio, nec non fa-
ctum positivum Marchionissæ, quæ vigore hujus testamen-
ti immissionem petiit, non in dicasteriis Austriæ, aut Hun-
gariæ, sed apud consilium Aulico-bellicum, ejusque con-
suetam subordinatam instantiam, in quo ad terminos
legum Imperium tantum, & non particularium con-
suetudinum judicatur; in quorum actuum concursu di-
ctis particularibus Auditoribus nulla fides adhibenda, ut
late probat ultime decisio R.P.D. mei de la Tremoill. §. *Hanc
vero*, & *seqq.*, & alia R.P.D. mei Prioli, §. *Quando*.
Ex his patet responsio ad diploma, & attestationem Ge-
neralis Campi Auditoris, quæ vel attendi non meretur
contra dicta tot Doctorum, Curialium, Advocatorum, Cō-
silii Aulico bellici, & factum ipsiusmet Marchionissæ, nec
non contra judicata Tribunalium; vel non obstat; tum
quia ipse non asserit, testamenta militum non judicari juxta
formam traditam in recessu Maximiliani Primi, se tantum
eidem præscribitur in literis patentibus judicare milites
juxta constitutionem militum, & jus scriptū Justinianeum,
sub cujus nomine venit etiam præfatus recessus, qui pro de-
claratione juris scripti Justinianei editus fuit, ut infra dice- 22
tur; tum etiam quia Generali Campi Auditor, & literæ
patentes eidem expeditæ admittunt judicium in his casibus
ferri debere juxta laudabiles usus, & consuetudines milita-
res: cumq; ex pluribus probatū sit, in causis testamētariis mi-
litum Cæsareorum attēdi, & observari debere recessum præ-
fatum Maximiliani, utiq; judiciū ferendū juxta usus, & cō-
suetudines militares, ferri poterit ad tenorē recessus præfati.
Præterea dato etiam per hypothesim, quod Maximilia-
ni recessus locum habere non posse in Transilvania, aliisq;
statibus hæreditariis Domus Austriacæ per viam legis uni-
versalis; adhuc cum dubium sit in jure, an liceat militi ex-
tra actum pugnæ, quoquomodo & saltem sine duobus testi-
bus testari, ad hanc dubietatem tollendam censetur edita
Constitutio Maximiliani, quæ in substantia nihil addit, vel
detrahit juris communis dispositioni, sed solum declarat jus
dubium in specie, Figuer. *introduct. adult. volum. lib.* 3. *cap.*
6. *n.* 5. & 6. *pag.* 144. Steinmetz. *specul. jur. civil. lib.* 16. *tit.* 1. 23
fol. 433. & *seqq.* Harprect. *de success. tr.* 3. *de testam. pag.* §.
74. *fol.* 655. Struv. *sintagma. jur. civil. exerc.* 34. §. 3. Richter.
p. 1. *dec.* 58. *n.* 10. Ac propterea tanquam talis attendi debet in
omnibus Regnis, & Provinciis vicinis, ubi lex particularis
non adest, si non vi anthoritativa, saltem interpretiva, &
directiva, ut firmat decisio R.P.D. mei Prioli, §. *Ex abun-
danti*, & tradunt Surd. *cons.* 105. *n.* 15. *in fine*, Modernus Ar-
gentan. *collect. legal.* 47. *n.* 145. *lib.* 2. Capyc. Galeotr. *contr.* 24
2. *n.* 112. *lib.* 2. de Luca *regal. disc.* 83. *sub. num.* 4. *de legitim.
disc.* 3. *n.* 14. & 15. *de cred. disc.* 142. *n.* 19. ter emeritus
Collega *in suis elaboratissimis additionibus ad decisione* cor.
ipso editas *in addit. ad dec.* 26. *n.* 37. Rota post Mell. *observ.
forens. dec.* 24. *n.* 29. & 30. *post expedit. civil.* Paitell. *dec.* 19.
n. 30. & 32. & *in rec. dec.* 357. *n.* 49. & *seqq. p.* 11.
Minime relevante, quod nulla adsit dubietas, quin militi
in actuali expeditione, aut ejus procinctu existēti absque ōni
solēnitate, & quomodocunqu; patefacta ejus ultima volun-
tate, etiam per simplicem scripturam, seu schedulam proprio
charactere scriptā seu subscriptam absqu; ullius testis neces-
sario præsidio concessa sit potestas libere testandi, ad text. *in*
§. 1. *instit. de militar. testament, l.* 1. *ff. de militar. testam. l.
miles testament.* 36. & *leg. lucius ff. eodem l. milites, C. eodem* 25
Laderch. *cons.* 18. *n.* 1. Gatt. *cons.* 13. *n.* 63. Carpzov. *definit.
forens. p.* 3. *constit.* 4. *definit.* 26. *n.* 1. Magdalen. *de. n. test. in te-
stam. c.* 18. *n.* 1. & *seqq.* Boss. *quæst. moral. tom.* 11. *de testam. mi-
litar.* §. *n.* 1. Crispolt. *cons. militar.* 44. *n.* 8. & *cas.* 46. *n.* 1. Mo-
dern. Argentan. *collect.* 32. *n.* 147. & 148. *lib.* 2.
Etenim testamentum conditum fuit die 9. Augusti, dum
Comes Veteranus in Civitate Albæ Juliæ moram trahebat
in medio amicæ, & pacatæ Provinciæ, cui præerat tan-
quam Præfectus, procul ab omni belli rumore, & ad illius
exarationem fuit deventum, non ob periculum imminen-
tis

tis belli, quod plene probatur de eo tempore adeſſe, ſed
*per preoccupare all'accidente naturale, a cui la noſtra vita
umana è ſottopoſta*, ut ex aſſerto teſtamento Mareſcialli *dato
in Summario ultima deciſiones* coram R. P. D. de la Tre-
moille *num.* 9. de tempore, quo idem Mareſciallus firmiter
credebat intra ann. 1695. ipſum non ampliuscum Hoſtibus
congreſſurum, ac ereptam fuiſſe omnem occaſionem aſſu-
mēdi aliquam expeditionem; ut patet ex reiteratis epiſtolis
ſcriptis ab eodem Mareſciallo paucis diebus ante, & poſt te-
ſtamentū, Sereniſſimo Saxoniæ Electori, tunc Sacræ Cæſa-
reę Majeſtatis Generaliſſ. Eminentiſſ. D. Cardinali Tanatæ,
tunc apud eundem Cæſarem Nuncio, & Comitiſſæ Mariç
Camillæ ejus filiæ, in quibus alte cōquerebatur, quod dicto
anno percepta ſibi fuerit ſpes amplius cum hoſte dimicandi;
& jure merito, nam eo anno tota belli tempeſtas Hungariæ
impendere dicebatur, & Turcarum copiæ tempore quo fuit
conditum teſtamentū nondum appullerant Belgradum 300.
mill. paſſibus ab Alba Julia diſtantem, & ob hanc ſecuritatē
Mareſciallus milites ſuos in ſtationibus apud Dobram cen-
tum miliaribus ab Alba Julia diſtantē retinebat, quos poſt
multos dies a confectione teſtamēti verſus Lugos movit bis
centum miliaribus procul ab Alba Julia, ubi uſq; ad diem
10. mēſis Septembris in pacifica ſtatione militē habuit, ita ut
nullum adhuc temporis eodem in loco, quod eſt extremū in
in confiniis, periculum imminentis hoſtis minuſq; actualis
pugnæ adfuerit, ut per hæc verba teſtimoniū perhibet con-
ſilium Aulico-bellicum, *Summ. Comitiſſæ* 26. *Junii* 1702.
n. 13. donec ſubita, atque inopinata Turcarum irruptione cū
ſuis exiguis copiis oppreſſus 46. die poſt conditum teſtamen-
tum, fortiter dimicando præclare morte occubuit.

Ex hac autem facti ſerie plene ex parte Comitiſſę juſtifi-
cata aperte reſultat, Mareſciallum tempore exarati teſta-
menti, nec in expeditione, nec in procinctu fuiſſe; nā tunc
ſolum dicitur exercitum eſſe in expeditione, & milites ex-
pediti ad præliandum, quando vel proficiſcuntur adverſus
hoſtem, vel conſiſtunt adverſus eum, vel aliter animum,
26 & corpus in officio exequendo occupatum habent, §. 1. *in-
ſtitut. de militar. taſtem. & l.* 1. *C. eadem*, Bart. *in l.* 1. *milites*,
C. de teſtā. militar. Donell. *in comment. jur. civil. lib.* 6. *c. ult.
for. mibi* 282. *col.* 1. *n.* 50. *& in lege ne quidem* 17. *C. de militar.
teſtam.* Calvin. *lexicon jur. verb. exped.* Barry. *de ſucceſſ. lib.* 1.
t. 5. *n.* 7. Acacius Enenchel. *de privil. militar. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 2.
Carpzov. *conſ.* 14. *n.* 12. *lib.* 6. Pinheir. *de teſtam. diſp.* 2. *ſect.*
7. §. 3. *n.* 173. Simon de Prer *de interpretat. ult. volunt. inter-
pretat.* 2. *dub.* 1. *fol.* 8. *ſub n.* 9. *lib.* 3 & optime Roſler *in obſer-
vat. ad dec* 32. Saxocoburg. Minuſq; dici potius Mareſcial-
lus in procinctu; nam cum Romani præliū inituri ſolerent
antequam cum hoſtibus congrederentur, teſtamenta conde-
re, patens fit, teſtamentum in procinctu ſolum dici poſſe il-
lud quod fit a militibus jam expeditis ad bellum, & qui ha-
bitum, & arma ſumpſerunt pro dimicando, ſonitum tuba-
rum expectantes, §. 1. *inſtitut. de militar. teſtam.* Calvin. in
ſuo lexicon. verb. procinctum, Rota *in rec. dec.* 177. *n.* 23. *p.* 9.

Non attenta reſponſione, quod ad hoc, ut miles dicatur
in bellica expeditione, ſufficiat bellum fuiſſe delaratum, &
exardens, quodque miles continuo paratus ſit ab bellum,
& ad ſe exponendum vitæ periculis toties, quoties hoſtis
irrumpat, iſtamque ſolam potentiam ad proxime bellādum
ſatis eſſe, ut intrare poſſint privilegia conceſſa militibus in
expeditione exiſtentibus; quandoquidem eum ſolemnitates
in teſtamentis militū remiſſæ ſint, ex eo quod ob occupatio-
nes bellicas ipſis permiſſum non eſt, illas adhibere, eo ip-
ſo quod miles eſt in caſtris, & ſolum promptus ad dimi-
candum; quoties hoſtis irrumpat, vel in Civitatę; arce,
ac frontetiis, in tali neceſſitate conſtitutus non eſt, ut adhi-
bere non poſſit teſtes, ac propterea tali caſu ex ceſſante ra-
tione prætendere ſe non poteſt exemptum a ſolemnitate,
adhibendi nempe duos teſtes ad validitatem teſtamenti ne-
ceſſarios, niſi obſidionem patiatur, vel in facie hoſtis ſit,
vel ſaltem cum hoſte mox congreſſurus apparatus faciat,
27 Gloſſ. *in l. milites verbo ſub ipſo tempore, C. de militar. te-
ſtam.* Vvſembec, §. *Illis autem temporibus verbo degunt, n.* 5.
inſtit. de militar. teſtam. Uiſetus *controv.* 2. *n.* 2. Zaſ. *conſ.*
6. *n.* 20. Aretin. *in §. Sed hac inſtitut. de teſtam. ordinand.
n.* 3. Oinotim. *in rubr. n.* 14. *inſtit. de militar. teſtam.* Ga-
briel. *conſ.* 100. *n.* 3. Beſol. *conſ.* 7. *n.* 129. *tom.* 2. Gaill. *obſer.*
118. *lib.* 2. Cujac. *conſult.* 36. *to.* 1. *oper. prior.* Pinheir. *de teſt.
diſp.* 2. *ſect.* 7. §. 176. Gonnan. *in comment. jur. civ. lib.* 9. *c.* 6. *in
fine* Velaſc. *conſut.* 104. *n.* 10. *& ſeqq.* Fragoſ. *de regimin. Rei-
publ. Chriſt. diſp.* 7. §. 5. *n.* 108. *p.* 3. *lib.* 4. Sigiſmundus Finckelt-
hav. *obſerv.* 46. *n.* 30. ubi late Carpzov. *juriſprudent. for. p.* 3.
conſtit. tit. 4. *definit.* 36. *n.* 9. *& definit.* 28. *n.* 6. Layman. *tholog.
moral. lib.* 3. *ſect.* 5. *tract.* 5. *c.* 2. *n.* 14. Vaſquez *de ſucceſſ. creat.
lib.* 2. § 12. *n.* 44. Myſinger. *reſp.* 46. *n.* 5. *&* 6. *decad.* 5. Ayala *de
jure, & offic. Belli lib.* 3. *c.* 7. *n.* 15. Helfricun. *var. reſolut. lib.* 2.
tract. 5. *q.* 8. *n.* 8. Franciſ. Zoanneit *de Roman. Imper. n.* 21. *in-
ter. tract. magnos to.* 16. *fol.* 22. Petrus Bellin. *de re milit. p.* 7.
tit. 1. *n.* 9. *eod. to. fol.* 252. Rot. *in rec. dec.* 177. *n.* 20. *& ſeqq. p.* 9.

His enim temporibus, per quæ citra expeditionum neceſ-
ſitatē in aliis locis, vel in ſuis ſedibus milites degunt, mini-
me ad vindicandum tale privilegium adjuvantur, quæ ſunt
verba Juſtiniani *in*, §. 1. *inſtit. de militar.* ibiq; Vveſēbec. *n.* 5.
& in pandect. jur. civil. lib. 29. *tit. de teſtam. milit. n.* 3. Hotho-
man. §. 1. *citra expeditionem*, Bort. §. 1. *n.* 7. Dandin. Alte-
ſerr. §. *Sed hactenus fol.* 191. *inſtit. de milit. teſtam.* Paulus
Leon. *de ſubſtit. compendioſ. n.* 103. *tract. magn. to.* 8. *p.* 1. *fol.*
210. Joachin. Burgher. *conſerv. juridicopolit. milit.* 42. *fol.* 87.
in med. Carpzov. *conſ* 14. *n.* 12. *lib.* 6. Beſol. *conſ.* 6. *n.* 129. *poſt
initium fol.* 176. *tom.* 1. Dauth. *de teſtam. mutand. poteſt. fol.
mibi* 86. *verſic. neque tamen in addit.* Prukman. *in opuſcul.
juridipolitic. mem.* 3. *effect.* 2. *n.* 11. *tom.* 3. *fol.* 115. *conſ.* 13.
n. 186. Finckelthav. *obſerv.* 46. *n.* 30.

Prout non obſtat, quod ſolemnitas duplicis teſtis neceſ-
ſaria ſit in teſtamentis, quæ a militibus conduntur ſine ſcri-
ptis, non vero quando ipſi diſponunt per teſtamentum in
ſcriptis redactum, cum tunc ſufficiat ſolum ſcripturam
proferri ſcriptam, vel ſubſcriptam manu militis, ut valeat,
& vim habeat validi teſtamenti, abſque ulla teſtium neceſ-
ſaria adhibitione: quoniam quando non agitur de teſtamē-
to facto in actu pugnæ, nec in expeditiōe, aut in procinctu,
tunc verior eſt opinio, ſolam ſcripturā non ſufficere, ſed re-
quiri etiam duos teſtes, prout requiruntur, quando fit teſta-
mentum per nuncupationem, & abſque ſcriptura, cū in his
terminis non adſit neceſſitas teſtādi abſque ulla ſolemnita- 8
te, ſed adhiberi debeant ſaltē ſolemnitates juris naturalis; &
quæ tendunt ad ſimplicem, & nudam probationem poſtulā-
te id etiam favore militaris teſtamēti, quod hoc modo ma-
gis immune redditur a periculo fraudum, ut ponderatur in
deciſione R. P. D. mei Prioli, §. *Imo talis, & §. Secundus caſus*
& præter ibi relatos tradit Gloſſ. & Bart. *in l. milites C. de mi-
litar. teſtam.* Zaz. *conſ.* 7. *n* 23. *& ſeqq.* Carpoz. *conſ.* 14. *n.* 56.
lib. 6. Treutler. *de teſtam. diſp.* 10. *theſ* 6. *v. unde charta teſta-
toris*, Hunnius *var. reſol. lib.* 2. *tract.* 5. *q.* 8. Arum. *diſp. legal.
exerc.* 7. *theſ.* 13. *fol.* 827. Kachelman. *diſp. univ. jur. to. diſp.* 1.
theſ. 16. *p.* 5. Tond. *reſol. civil.* 827. *n.* 4. in hoc ſenſu proceſſit
etiam Sacra Rota, dum de nulitate teſtamenti militaris in
ſcriptis conditi loquitur, ut *in rec. dec.* 177. *p.* 9.

Non obſtantibus contrariis authoritatibus, quia loqui-
tur in teſtamento cum ſcriptura condito in actu pugnæ, vel 30
in expeditione, & deciſio coram Cerro la 511. teſtamenti
validitatem deſumpſit ex privilegio piæ cauſæ ut in eadem
deciſione *n.* 15. §. *Nihilominus*; aliæ autem coram Merlino la
806. *ex n.* 5. *&* 862. *n.* 1. *ſeqq.* ſuſtinuerunt teſtamentum ex
privilegio liberis conceſſo, ut videre eſt *in d. dec.* 862. in qua
dicitur ſuper validitate teſtamenti militaris, DD. non fuiſſe
concordes, ſed illud approbaſſe tanquam factum inter libe-
ros. Et ulterius dd. deciſ. coram Merlino fuerunt revocatæ
ut *in dec.* 177. *p.* 9. *rec.*

Idque procedit non attenta excelſa dignitate Mareſcial-
li, quia ſoli Principes ſuperiorem non recognoſcentes, uti
legibus non ſubditi, ratione dignitatis, ſine legum ſolemni-
tate teſtamenta condere poſſunt; alii vero ſive pagani, ſi-
ve milites, quantuncumque ampliſſima dignitate fulgen- 31
tes, a privatis perſonis ſecernendi non ſunt, Prukman.
oper. jurid. to. 2. *effect.* 2. *membr.* 3. Craſſ. §. *Teſtamentum q.* 9.
Modern. Argentan. *collect.* 32. *n.* 30. *tom.* 2. nec contrarium
firmat *n.* 411. *& ſeqq.* & in terminis d. receſſu Maximiliani
Primi, Fritſchius *exercit. var. p.* 2. *exercit.* 8. §. 20.

Inſubſiſtens pariter eſt objectum, quod hujuſmodi te-
ſtamentum, quamvis nullum, per ſubſecutam mortem Ma-
reſcialli in acie fuerit confirmatum, ad text. *in l. fraudem* 6.
ff. de milit. teſtam. Etenim ultra reſponſionem datam in dec.
R. P. D. mei Prioli, §. *Verum*, juxta communem Doctorum
ſententiam, teſtamentum nullum ex ſubſecuta morte in
actu conflictus tunc convaleſcit, quando aliquis alius con-
currit actus in comprobationem præcedentis voluntatis ge-
ſtus; ſi vero in conflictu nullum ſignum dedit, nec actum
fecit, ex quo eliciatur, militem habuiſſe voluntatem con-
validandi, & comprobandi teſtamentum jam conditum, 23
nullitas reſultans a non interventu duorum teſtium in teſta-
mento remanet in ſuo robore, ut colligitur ex lectura di-
ctæ legis in fraudem, ibi: *Si militis ſubjuncta voluntas non
ſit contraria*, Et apertius innuitur *in l. Tribunus*, §. *Cum ali-
quis ff. de militar. teſtam.* & firmat Piccard. *inſt. lib.* 3. *tit.* 11. §.

Sed

Sed, & si quis num. & seqq. de militar. testam. Ugo Doncll. *comm ent. jur. civil. lib. 6. c. 28. fol.* 281. *per tot.* Dandin. Alcasert. *instit. de milit. test.* §. *Sed & si quis fol.* 191. & *seqq.* Joann. Boorcolth. *eodem tit.* & §. *fol.* 140. Mantic. *de conject. ult. volunt. lib. 6. tit.* 1. *n.* 19. Simon de Pretis *de interpret. ultim. volunt. lib.* 3. *dub.* 6. *fol.* 8. *n.* 15.

Absque eo quod Marchionissæ opitulari potuerit exceptio, quod duo testes in testamento Marescialli, quatenus forent necessarii, intervenerint, quia cum objecto satissime satisfactum fuerit in ultima decisione R. P. D. mei de la Tremoille, & in alia R. P. D. mei Prioli, §. *Et demum*, & *seqq.* supervacaneum existimarunt DD. jam alias dicta repetere, & exceptiones jam plene confutatas iterum evertere; solumque animadvertebant, nullum fundamentum fieri posse in depositione Josephi Bevilaquę, super qua specialiter insistebant defensores Marchionissæ asserentis, Mareschallum pridie, & in ipsa die conflictus ei dixisse, quod suam fecerat voluntatem, & omnia taliter disposuerat, ut nulli quicquam deberet, *Summ. veteri Marchionissæ n.* 13. ex

33 hoc inferentes, ipsum confirmare voluisse schedulam controversam, & cum ejus dispositione decedere; quia præter exceptiones personales hujus testis eidem fidem adimentes, & quod est in suo dicto singularis, & unicus, quodque dicta verba, quatenus per malam hypothesim vera, nihil concludunt, placuit responsio, quod hic testis nec præsens fuerit, nec viderit schedulam, de qua agitur; sed ejus depositio cadit super altera totaliter manu Marescialli conscripta, & consequenter quidquid idem testis subjungat audivisse ab eodem Mareschallo in die sequenti conflictus, ignoratur ad quam dispositionem eadem verba sint referenda, cum nullam habeamus, quæ fovet in testamentum cum necessario inevitabili requisito formalis dispositionis, quia schedula, de qua res est, nulli consignata, sed inter alias scripturas præterosi testatoris reperita perfectum elogium non impleat, ut late ponderat decisio R. P. D. mei Prioli, §. *Ex quibus cum duobus seqq.* quibus attentis, eo minus potest exinde deduci aliqua confirmatio prætensi testamenti.

Superfluum pariter censuerunt DD. insistere in refellenda observantia, desumpta ex actibus gestis a Laurentio fratre Marescialli, quia validitas, vel invaliditas testamenti dependet a recessu Maximiliani Primi, dispositioni juris communis adhærente, non a facto Co: Laurentii, a quo judex normam, ad effectum judicandi, sumere non debet; &

34 quicquid ipse Laurentius gesserit in statu Urbini, non habita forsan notitia nullitatis testamenti, non potuit præjudicare Comitissæ Camillæ, quæ eodem tempore judicium super nullitate ejusdem testamenti introduxerat Viennę, ut ponderat ultima decisio R. P. D. mei de la Tremoille, §. *Quibus*, & *seq.* & alia R. P. D. mei Prioli, §. *Pro coronide*.

Denique nihil obstat, quod versemur in judicio privilegiato immissionis, rejiciente exceptiones turbidas, & altiorem indaginem requirentes; ista enim turbiditas in præsenti non adest, dum clarum est, Marchionissam pro obtinenda immissione exhibere debere testamentum legitimum, validum, & nullo vitio notatum; in quo ipsa partes suas non implevit, dum exhibuit simplex folium non rogatum

35 a Notario, neque sufficienti testium numero munitum, ut literaliter in testamentis militum præscribitur a recessu Maximiliani Primi; ideoque si necessaria extrema non justificavit, immissionem petere non valet, ut ponderatur in dictis decisionibus coram R. P. D. meo de la Tremoille, & R. P. D. meo Priolo.

Et si quæ adesset turbiditas, subsistere non potest, quod illa rejiciatur ad petitorium, vel quia cum ista non sit exceptio extrinseca, & cujus decisio in judicio immissionis omitti possit, sed necessario examinari debeat, in his terminis non subsistit, quod ex quo sumus in judicio immissionis, canonizari debeat testamentum validum, si judex agnoscit illud in petitorio esse declarandum nullum: sed de tempore, quo super illo examen assumi debet, plenè super illius validitate, vel nullitate est cognoscendum; vel etiam quia turbiditas, & altior indago non provenit ex parte Comitissæ, dum illa exceptionem suam fundat in legibus fundamentalibus Imperii, quæ clarissimæ sunt, sed ex replicatione Marchionissæ asserentis schedulam fuisse exaratam in statu imminentis conflictus, recessum Imperii tanquam legem Imperialem non extendi ad milites testantes, & occumbentes in provinciis, & Regnis hæreditariis Augustissimæ Domus Austriacæ, minusque quando in eis viget peculiaris consuetudo, prout erat in Transilvania, & in omnem casum duos testes intervenisse; quæ omnia cum ex præfatis detegantur insubsistentia, & si aliquam turbiditatem involvant, hæc proveniat a replicatione Marchionissę, semper verum erit, quod de his omnibus cognosci formiter debeat in immissionis judicio, Rot. in Neapolitana Pensionis 26. Novembris 1696. §. *fin.* cor. bon. mem. Ursino, ubi concordantes, confirmata cor. R. P. D. meo Ansaldo die 17. Febr. 1698. nunc impressa inter suas *dec.* 30. *n.* 15.

In omnem verum casum cum hodie præcesserit sententia Rotalis R. P. D. mei Prioli denegans immissionem Marchionissæ, & declarans testamentum nullum, per hanc sententiam contrariam cessavit privilegium judicio immissionis competens, & causa examinanda est in judicio petitorio, & aggrediendum formale examen super validitate testamenti, Rota *in rec. dec.* 245. *n.* 10. *p.* 11. *n.* 1. *part.* 17.

Et ita in reliquis DD. remissive se habentes ad deducta in decisionibus causæ omnium exquisitis suffragiis responsum fuit, utraque parte acriter informante.

R. P. D. MOLINES DECANO.

Romana Pecuniaria, seu Locorum Montium.

Veneris 11. *Junii* 1706.

ARGUMENTUM.

Quod contra hæredem non bene, & legaliter conficientem inventarium sit procedendum, quodque in ejus confectione ad unguem servari debeat forma per leges præscripta, deque multis solemnitatibus, & defectibus inventarii, in hac decisione magistraliter disseritur.

SUMMARIUM.

1 *INventarium carens requisitis præscriptis* in l. fin. C. de jus. delib. *est nullum*.

2 *Judex leges condere, & dare non potest, sed Princeps.*

3 *Sed eas potest interpretari, & debet esse solicitus de earum observatione.*

4 *Hæres acceptando hereditatem, de jure veteri digestorum, obligabatur insolidum creditoribus hereditariis.*

5 *Unde ad hoc damnum evitandum hæredes vel repudiabant hereditates, vel aditionem differebant, ideoque dabatur jus creditoribus occupandi, & distrahendi bona defuncti.*

6 *Et propterea introductum fuit jus, & tempus ad deliberandum, ut post illud vel heredes adirent, & insolidum obligarentur, vel se abstinerent, & creditores bona defuncti acciperent, & distraherent.*

7 *Tempus ad deliberandum ex licentia Prætoris tradi poterat ad novem menses, ex rescripto Principis ad annum.*

8 *Sed quia hujusmodi dilatio nec proderat heredibus, nec creditoribus, fuit ex post concessum omnibus beneficium dimittendi hereditates, si post aditionem grande æs alienum emergeret, quod beneficium fuit postmodum restrictum ad solos milites.*

9 *Postremo tanquam magis omnibus salutare, adinventum fuit beneficium adeundi cum beneficio legis, & inventarii.*

10 *Et hoc stante heres illud non conficiens astrictus fuit non solum ad debita, sed etiam ad legata, ad quæ veteri jure non tenebatur.*

11 *Doctores de origine inventarii tractantes recensentur.*

12 *Inventarium introductum fuit, ut prospiceretur heredibus, creditoribus, & legatariis, atque etiam ipsis defunctis.*

13 *Hæres beneficiatus est verus hæres, omniaque jura hereditaria tam active, quam passive in ipsum transeunt.*

14 *Sed tamen per inventarii beneficium, & rationis redditionem impeditur talium actionum confusio, vel confusionis effectus.*

15 *Et potest heres sua credita deducere, & pro eis bona retinere.*

16 *Inventarium fuit adinventum ad beneficium heredum.*

17 *Sed tale beneficium exigit, ut contra heredem rigorose procedatur, si formam, & conditiones a lege inductas, ad effectum illud obtinendi non servet, & adimpleat, &* n. 23.

18 *Legis beneficio frui non debet, qui illiarum circumstantias non observat, & eas spernit.*

19 *Qui sentit commodum, debet & incommodum sentire.*

20 *Favor creditorum, & legatariorum, atque etiam ipsius defuncti requirit, ut rigorose contra heredem procedatur, si legitime inventarium non conficiat.*

21 *Paupertas nemini irrogat injuriam.*

22 *Æris alieni non solutio irrogat infamiam.*

24 *Statutum Florentinum præcipit, quod heres, qui bona hereditaria detinuit per quindecim dies, censeantur simpli-*

simpliciter adivisse, nec inventarium postmodum confectum ei suffraget.

25 *Alia statuta tollentia inventarii beneficium referuntur.*
26 *Ratio legis potentius urget, quam legis verba.*
27 *Modus præscriptus a lege in conficiendis inventariis dicitur datus esse pro forma, itaut nihil minimum omitti possit.*
28 *Nec ab omissione excusat vel imperitia Notarii, vel minor ætas, vel sexus muliebris, & n.40.*
29 *Ex generali locorum consuetudine multæ ex solemnitatibus inventarii non sunt amplius in usu, & propterea earum omissio non vitiat.*
30 *De jure Canonico hæres etiam sine inventario potest reddere rationem bonorum hereditariorum, dummodo absit dolus.*
31 *Solemnitas signi Venerabilis Crucis est modica solemnitas, quæ potest omitti in confectione inventarii.*
32 *Reliquæ autem solemnitates generaliter servantur, nec in desuetudinem abierunt.*
33 *Leges ideo obligant, quia judicio populi receptæ sunt.*
34 *In conficiendo inventario satis est adhibere solemnitates, quæ ex stylo loci observari solent.*
35 *Sed stylus debet plene, & formiter probari.*
36 *Forma a lege præscripta in conficiendis inventariis debet servari etiam de jure Canonico, & in terris Ecclesiæ, & n.37.*
38 *Lex civilis non nutritiva peccati servanda est etiam in foro Canonico oppositum non disponente.*
39 *Cessante dolo cessare debet rigor solemnitatum in inventario, imo nec ipsum inventarium conficere est opus.*
40 *In Mulieribus, & tutricibus, si cesset dolus, tamen non cessat necessitas servandi solemnitates in confectione inventarii.*
41 *Et ad summum eis solum competeret restitutio in integrum.*
42 *Doli cessatio tunc prodesse posset, quando a parte rei ejus suspicio prorsus abesset, & nullum concurreret vinculum occultationis.*
43 *In hæreditate mulieris cum nihil adesse præsumatur, nisi dos, dicitur cessare occultationis suspicio, nec requiritur inventarium.*
44 *Quando hæreditas consisteret in solis stabilibus, quod tamen raro accidit, tunc sufficeret simplex descriptio absque solemnitatibus.*
45 *Quando nihil, vel parum in hæreditate reperitur, tunc quia expensæ inventarii superarent valorem hæreditatis hæres excusatur ab illius confectione.*
46 *Contrarium, quod etiam attenta quacunque modicitate assis hæreditarii semper sit conficiendum inventarium, & quod supradicta opinio possit procedere in tutore, non in herede, & nec minus in tutore sit absoluta.*
47 *Hæres gravatus licet teneatur fideicommissario rationem reddere de omnibus bonis in hæreditate repertis, tamen non tenetur conficere inventarium, nisi fideicommissarius instet.*
48 *Imo & fideicommissario instante non tenetur servare formam præscriptam in leg. final. Cod. de jur. deliber. sed sufficit, ut faciat eo modo quo tenetur tutor.*
49 *Ideoque hæredi gravato ad effectum faciendi detractiones suffragat descriptio facta in libro memoriali, divisio, vel alius actus similis.*
50 *Sed quæ dicta sunt quoad gravatum respectu fideicommissarii, non procedunt in herede quoad creditores & legatarios.*
51 *Dolus præsumptus semper adest in herede, vel omittente, vel minus legitime conficiente inventarium, & talis præsumptio sufficit, ut ejus beneficio non gaudeat.*
52 *Nec ignorantia excusat, quia debebat hæres consulere peritos.*
53 *Inventarium confectum absque citatione creditorum & legatariorum est nullum.*
54 *Et citatio debet esse cum die, hora, & loco certis, & num.58.*
55 *Nisi tamen inventarium fieret judicialiter, & apud acta, quia tunc sufficit citatio sine die.*
56 *Citationis negativa quomodo probetur.*
57 *Notario asserenti aliquem fuisse citatum, prout in schedula, non creditur, si schedula non reperiatur.*
59 *Simplex citatio ad videndum adiri &c. absque eo quod contineat diem, in qua inchoari debeat inventarium, non suffragat.*
60 *Quando inventarium non perficitur unica die vel sessione, sed fit interpolatis vicibus, tunc exigitur, ut in qualibet sessione iterum creditores citentur.*
61 *Licet aliqui creditores fuerint citati, tamen quoad non citatos inventarium non suffragat.*
62 *Quod tamen intelligitur quoad creditorem certum, notum, & liquidum; nam alias sufficit citatio generalis per proclama, & n.65.*
63 *Etiam citatio generalis, & per proclama, debet esse specifica cum die, & hora, debetque repeti in quolibet actu.*
64 *Ad hoc ut quis tanquam creditor citari debeat, sufficit vociferatio, quod creditum ad eum spectabat.*
66 *Inventarium de jure debet perfici intra sexaginta dies computandos a die aditionis juxta benignam sententiã.*
67 *Et secundum Constitutiones Pii IV. & Pauli V. inter præsentes debet absolvi infra duos menses.*
68 *Ad evitandam falsitatẽ qualibet interpretatio sumi debẽt.*
69 *Inventarium debet describi ab herede, vel ab eius legitimo Procuratore, & hæc solemnitas est omnino servanda.*
70 *Lex clara, etiamsi dura, observari debet.*
71 *Doctori testanti de consuetudine non creditur, nisi aliquid aliud præter ipsius dictum afferat.*
72 *Quod subscriptio hæredis in inventario de consuetudine non servetur, non subsistit.*
73 *Dicta subscriptio non est necessaria, quando inventarium fit judicialiter, & apud acta; secus quando fit extrajudicialiter.*
74 *In Inventario conficiendo, loco legatariorum, & creditorum absentium, debent adhiberi tres testes, & hæc solemnitas est omnino servanda non attento stylo.*
75 *Limita tamen quoad creditores, & legatarios, qui fuerunt citati, quia isti non possunt allegare defectum testium.*
76 *Per interventum plurium Notariorum non suppletur requisita subscriptio hæredis, nisi quando hæres scribere nesciat.*
77 *Notarii, qui intervenirent in actu aditionis, & non in confectione inventarii, non supplent nec subscriptionem heredis, nec præsentiam testium.*
78 *Mobilia in inventario debent taliter describi, ut dignoscatur eorum quantitas, & qualitas.*
79 *Et ideo notari debent cum numero, pondere, & mensura, & n.80.82.& 88.*
81 *Æstimatio tamen mobilium non est necessaria.*
83 *Consuetudo describendi mobilia sine numero, pondere & mensura, utpote nutritiva peccati, & aperiens viam fraudi, non est toleranda.*
84 *Neque ad prædictum effectum suffragat bona fides, quia ista abest, ubi non servatur forma per legem, & ejus rationem inducta.*
85 *Et tunc solum bona fides suffragare potest, quando sumus in hæreditate alicujus, qui erat notorie pauper, vel statim doceri potest de vera identitate, & quantitate mobilium.*
86 *Rigor scriptus præfertur æquitati non scriptæ.*
87 *Confusa descriptio, & taciturnitas mobilium non tribuit argumentum bonæ fidei, & n.88.*
89 *Identitas mobilium probari non potest per testes, qui specifice de eorum qualitate, & quantitate non deponant.*
90 *Omissio librorum hæreditariorum, in quibus erant descripta credita, causat nullitatem inventarii, maxime quando hæres ex post aliqua ex dictis creditis exigit.*
91 *Scripturæ debent singillatim describi, maxime quando inter eas adest aliqua relevans.*
92 *Et stante tali relevantia, omissio dicitur dolosa.*
93 *In inventario tenetur hæres manifestare quoque rescommodatas & depositas per defunctum.*
94 *Decisio Rotalis est supponenda, donec revocetur, etiamsi sub revisione.*
95 *Testi deponenti de facto proprio est credendum.*
96 *Testis unicus adminiculatus plenam probationem facit.*
97 *Maxime si cum tali depositione obiit.*
98 *Omissio crediti, de quo hæres notitiam habuit, non potest salvari a dolo, & vitiat inventarium.*
99 *Solutio referri nequit in causam crediti, de quo mentio non fit in ordine, vel recepta.*
100 *Aditione, & descriptione nominis sero ab herede in inventario facta, postquam de existentia rerum hæreditariarum fuit convictus non prodest inventarium.*
101 *Descriptio negotii, & apotheca facta generice, & in confuso dolum magis aggravat.*
102 *Responsio debet interpretari correlative ad petitionem, & juxta illius terminos.*

103 *Omis-*

103 *Omissio descriptionis pecuniarum potest tolerari, si non excedat duos aureos, sed non ultra.*

104 *Omissio descriptionis rerum hereditariarum an causet nullitatem inventarii, vel potius officiat ut heres teneatur solum pœna duplici, referuntur Doctores hinc inde, & ultima opinio canonizatur tanquam receptior.*

105 *Hac tamen opinio procedit, quando de cætero heres solemnitates necessarias adhibuit in conficiendo inventarium.*

106 *Vel quando ipse ad oculum ostendit, quæ & qualis res fuerit ommissa.*

107 *Secus autem quando solemnitates deficiunt, nec constat de quantitate, & qualitate & valore rerum omissarum; nam hoc casu non intrat pœna duplici, sed inventarium corruit.*

108 *Legalitas heredis nihil prodest ad sustinendum inventarium, quando deficiunt solemnitates, & concurrunt omissiones.*

109 *Protestatio addendi, & diminuendi nihil operatur, quando de tempore confecti inventarii heres habuit notitiam rei omissæ.*

DECISIO XXXVIII.

AD evitandam executionem mandati reportati per Lucretiam contra bona hæreditaria Cæsaris Brozzoli etiam super bonis fratrum de Leonettis illius hæredum, exceperunt iidem fratres, quod auctoria hæreditatem adivere cum benaficio legis, & inventarii, paratique erant ad bonorum hæreditariorum rationem reddendam, sed opponente Augusto Lucretiæ interim defunctæ hærede de nullitate inventarii, disputatum fuit coram Rev. dell'Olmo Episcopo Conchen. super illius viribus, & prævris geminis decisionibus, 4. Maii 1999. & 13 Junii 1701. pronunciatum constare de legitimo inventario, & esse locum redditioni rationis. Quam tamen sententiam in hodierna auditoria contrario vltet tam in facto, quam in jure deductis, & animadversis, infirmandam esse Domini responderunt.

Omnibus quippe causæ momentis ad maturum, & accuratum examen revocatis, controversum inventarium compertum est nullum, & invalidum, utpote carens requisitis præscriptis *in l. final. C. de jur. de lib.* & in Novell. *prima.*
1 *Hinc nobis, vers. fiat igitur inventarium, Auth. de hered. & falcid.* Nec in stricta juris censura subsistere excusationes alias per Rotam in præteritis decisionibus ampleaas, quibus multiplices ipsius nullitates salvare posse cõtendebatur. Et ante quam descenderent Domini ad recitationem hujusmodi nullitatum in specie, præmiserunt, & animadverterunt in genere, quod cum inter frequentiores prophanas controversias, quæ in omnibus Tribunalibus, & signanter in nostro cæteris universaliori disputantur, potissimum locum occupet inventariorum materia, & diuturna in judicando experientia docuerit, disputatione hujusmodi ea eo ut plurimum descendere principio, quod in illorum confectione non servatur ad unguem methodus a Justiniano Imperatore in dd. sanctionibus præscripta; vix enim unum ex tantis, quæ occasio præbuit sub oculis cernere, ad normam juris tot diter capletum apparuit; quæ porro inobservantia dedit, & in dies præstat motivum defensoribus causarum ad involvendam materiam multiplicibus utendi propositionibus sæpissime etiam in nostro Tribunali amplexis, quibus fere omnia salvantur, & canonizantur inventaria, quantumvis geminatis nullitatibus scatent in maximam perniciẽ creditorum, & legatorum defuncti: Ea propter Sacrum Auditorium, quod jam dudum in mente revolvebat, occasione hujus disputationis proferre, & patefacere demandavit; ad removendos scilicet abusus, & fraudes, quæ ex illegitima inventariorum confectione dietim experiuntur, remedium aliquod fore simpliciter necessarium. Et quoniam judici datum non est edere Constitutiones, hoc jure Principibus competente, *l. prima ff. de Const. Princ. l. fin. C. de leg.* illique incumbit cura, & folicitudo deducendi in observantiam leges, quæ in omni materia abunde suppetunt, easque interpretandi juxta probabiliorem & veriorem sensum,
2 & mentem conditorum, Bart. *in l. ita stipulatus la grande colum.* 1. *de verborum obligat.* Alex. *l. res judicata in princip. colum. fin. ff. sol. matr.* idcirco illud opportunum, & efficax in hac re esse remedium Domini crediderunt, rejiciendi inventaria, quæ facta non comperiuntur adamussim juxta
3 modum a nostro Imperatore in dictis Constitutionibus præfinitum, & in earundem Constitutionum interpretatione sequendas esse opiniones rigidas scribentium pro nullitate inventariorum, eliminatis, & posthabitis laxioribus pro validitate, quando alias non concurreret statutum, vel consuetudo contraria, legalibus requisitis abunde justificata.

Idque jure merito factum esse inficias ibit nemo, qui omissis terturis forensibus, in memoriam revocet, qua de 4
causa, & ad quem finem inventaria a nostro Imperatore fuere adinventa. Literis siquidem proditum est, quod de jure veteri digestorum hæredes acceptando hæreditates obligabantur insolidum hæreditariis creditoribus, *l. quæ dotis ff. sol. matr. l. fin. C. de jur. delib.* Bald. & Alex. *in rubr. de acqu. her.* Et cum ex hujusmodi solidali obligatione, provenien- 5
te ab inconsulta, & immatura hæreditatis aditione, quamplurima hæredibus emergerent damna, inde fiebat, quod illi sæpissime vel repudiabant hæreditates, vel longam in eis acceptandis interponebant moram, quam de causa potestas tribuebatur creditoribus eundi ad bona defuncti, illaque certo tempore transacto distrahendi, *l. itam aut, §. Ex quibus caus. maj. l. cum proponas, C. de bon. auct. jud. poss.* Quod cum magnum afferret præjudicium tam Reipublicæ, cui interest ne testamenta defunctorum destituantur, *l. vel nega-* 6
re, ff. quemad. test. aper. quam ipsis hæredibus, ne implicarentur cum obligationibus defuncti sine lucro, imo cum propriæ substantiæ detrimento, introductum propterea fuit jus deliberandi, quod mediante, ubi creditores urgebant, & hæres anceps, ac dubius hæsisset, an sibi expediens esset hæreditatem acceptare, legitimam Prætor obtinebat potestatem concedendi eidem hæredi tempus congruum, infra quod instructum se reddere posset de viribus hæreditariis, quo tempore elapso obstringebat hæres ad deliberandum, an hæreditatem adire, vel repudiare vellet. Quod si adibat, & statim solidalem assumebat obligationem; si vero repudiabat, vel nec acceptabat, nec repudiabat, & tunc fiebat potestas creditoribus accipiendi bona defuncti, eaque distrahendi, ut habetur *in tota titulo ff. de jur. delib. & in lib. 1. & 2. C. eodem.*

Quoniam vero nedum ex dicto remedio juris deliberandi satis consultum fuerat hæredibus, & creditoribus; non istis, attento, quod considerabile erat incommodum illud expectandi, ut sibi satisfieret, tempus ad deliberandum, quod ex licentia data Prætoribus trahi poterat ad novem menses, & ex rescripto Principis ad integrum annum, *l. ult. §. Et* 7
hoc quidem C. de jur. delib. non hæredibus, ex quo nicunque infra tempus præfinitum isti excussissent res hæreditarias, semper tamen latere poterat æs alienum, & post aditionem emergere; hinc ad reparandum signanter huic secundo notabili hæredum præjudicio, Imperator Adrianus speciale concessit beneficium etiam majoribus 25. annis dimittendi hæreditates, si post illas editas grande æs alienum detegere- 8
tur; quod tamen indultum Gordianus Imperator ad solos milites restrinxit, ut referunt *instit. §. 3. vers. sciendum de hered. qualit. & differentia.*

Imperator vero Justinianus volens adjuvare præfato beneficio non solum milites, sed etiam omnes hæredes in universum, & non tantum, si improvisum post aditionem emerserit debitum, sed etiamsi onerosam quis inveniret esse, quam adhuc non adiit, hæreditatem; intendensque ulterius prospicere solicitæ creditorum satisfactioni, totalique implemento voluntatis defunctorum, novum, æquum, salutare, omniumque prænarratorum inconvenientium eliminativum introduxit remedium, illud nempe adeo in ore o- 9
mnium famigeratum, adeundi hereditates facto solemni inventario bonorum defuncti, juxta certam formam per ipsum præscriptam; edi ditque super hac re solemnem Constitutionem relatam *in dict. l. fin. C. de jur. delib.* Et cum in hac sanctione nil dispositum fuisset de legatis, & de jure Falcidiæ, ad quorum solutionem attento jure veteri digestorum heredes non tenebantur, nisi quatenus vires hæreditariæ suppeterent, & paterentur, ad discrimen æris alieni, pro quo ut præfertur, tenebantur insolidum, *l. si universi. C. de legat. leg. 2. §. si it, qui quadraginta, ff. ad Trebell.* Bald. & Alexan. *in rubr. ad aquir. heredit.* ubi reddunt rationem, qua- 10
re de jure antiquo aliter dispositum erat de legatariis, ac de creditoribus; hac de re idem Imperator corrigendo leges antiquas, alia nova Constitutione præcepit, ut hæres non conficiens invẽtarium adstringeretur solvere legata, tametsi vires hæreditariæ non sufficerent, ac rursus quod non posset detrahere Falcidiam; iterum subdendo modum, quo præfa- 11
tum inventarium perfici deberet, ut patet ex *novella prima per tot.* & signanter ex §. *Hinc nobis de hered. & falcid.* Totamque hactenus narratam originem inventarii sparsim collegimus a Doctoribus tractantibus de inventario in unum volumen collectis, qui referunt antiquiores, & signanter Paulum de Castro *in dicta leg. fin. in principio*, scilicet ab

An-

11 Angelo de Ubald. *q. 1. n. 1.* Franciſco Porcellinu *q. 5. n. 1. & 2. cum ſeqq.* Rolando a Valle *q. 10. & 11.* Sebaſtiano Monticulo *q. 236. n. 1 cum ſeqq* & melius a Phanaccio de Phanucciis, *q. 237. n. 1. cum ſeqq.* Michael Graff. *q. 148. n. 1. & 2.* Cujacio *novell. 1. de hered. & falcid. §. Poſterior pars hujus novell. nu. 3. fol. mihi* 1658. *ſecundum impreſſionem Lugdunenſem anni* 1606. & plenius ab Ugone Donello *in commentariis juris civilis lib. 7. cap. 3. fere per totum* ubi explicatur prima Conſtitutio Juſtinianea relata in dicta *leg. fin. C. de jur. delib.* & nonnulla etiam hauſimus a Fabro *de error. Pragmat. decad. 2. error. 4. & 5.*

Ex qua narratione hiſtorica legali deprehenditur cauſam finalem introducendi inventaria fuiſſe ad proſpiciendũ hæredibus, creditoribus, & legatariis ac demum morientibus, ut ipſe Imperator reſpectu proſpecti favoris legatariorum, & defunctorum expreſſit in fine *dictæ Novellæ* hiſce elegãtibus verbis, ibi *Hæc nos, ut communiter omnibus proſint hominibus, ſcripſimus, quatenus & viventes reliſtit perlantur, & deficientes cum ſecuritate moriantur, ſcientes, quia vel eis etiam ſepultis miniſtrabit, & quæcunque illi diſpoſuerint ad effectum ipſa perducet;* & generaliter de omnibus præfatis cauſis tradunt Petrus Ancharanus *conſ. 395. num. 2.* Monticel. *de invent. q. 227. per tot.* Phanuc. *q. 237. n. 4.* ubi concord. Add. ad Pamphil. *dec. 75. n. 9. cum ſeqq.*

Recitatæ autem cauſæ, ob quas Juſtinianus inſtituit inventarium, ſuadent, adhibendum eſſe ſummum rigorem in exequenda pęna obligationis ſolidalis inflicta adverſus hæredes, aut illud abſolute non conficientes, vel juxta formam adamuſſim per ipſum in dictis Conſtitutionibus ſancitam non facientes. Suadet profecto rigorem beneficium receptũ ab hæredibus, quod grandius eſſe nequit; facto namque inventario, non amplius, ut antea de jure veteri, coguntur hæredes inconſulto, ſe immature acceptando hæreditates, obligationem ſolidalem pro ære alieno defũcti in ſe aſſumere, opuſque non habent petendi tempus ad deliberandum, quod ſępiſſime nõ ſuffragabatur propter debita defuncti, quæ poſt aditionem emergere contingebat; ſtatim enim mortuo teſtatore adire poſſunt hæreditatem ſine formidine, & periculo ſe illaqueandi debitis hæreditariis. Et quamvis adeuntes cum inventario ſint veri hæredes ad effectum, ut conveniri valeant a creditoribus defuncti, utque omnes ejuſdem actiones tam activę, quam paſſivę in illum trajiciantur, ut contra Caſſan. *in conſuet. Burgundiæ*, probat Phanucc. *in inventario q. 242. §. Veritas tamen ego opinor;* reddita tamen ra-
13 tione bonorum hæreditariorum non obſtringitur, niſi quatenus vires hęreditariæ fideliter in inventario deſcriptæ patiantur, impeditúrque vel confuſio jurium, ut communiter opinantur Doctores pleno calamo relati per Adden. ad
14 Pamphil. *dec. 75. n. 8.* ſeu effectus confuſionis, quę de jure veteri per aditionem inducebatur, ut optime tenet, & explicat Faber *de error. Pragm. dicta Decad. 2. error. 5. per tot.* itaut ad inſtar creditorum extraneorum ſua jura, & credita deducere, & pro eiſdem tot bona hęreditaria retinere valeant, ut expreſſe ſtatuit text. *in dicta l. fin. C. de jur. delib.* & eſt communis opinio, de qua Ruin *conſ. 1. num. 16. & conſ. 38. n. 21. lib. 1.* Gozzadin. *conſ 94. n. 19.* Rub. *conſ. 74. nu. 7.*
15 Surd. *conſ. 143. n. 40.* Menoch. *conſ. 203. n. 27* & 28. Oſaſch. *conſ. 180. n. 11.* Rot. *dec. 724. n. 2. p. 3. & in dec. 331. n. 1. & dec. 202. n. 5. p. 11.* & paſſim.

Cum igitur inventariorum confectio prædicta, aliaque attulerit beneficia hæredibus, quæ longum, & contra pręſens inſtitutum eſſet omnia perſequi, & de quibus late penes tractantes de materia, & ſignanter penes Monticulum, qui
16 in *q. 227. n. 57.* opinatus eſt, veram, & unicam cauſam moventem Imperatorem ad inventariorum inſtitutionem fuiſſe favorem hęredum probans aſſumptum, ex quo Inſtrata tota *leg. fin.* nil aliud egiſſet, quam hęredibus proſpicere; hinc certe omnia jura, cunctaque rectæ rationis principia, una voce clamant, ut omnis poſſibilis adhibendus veniat rigor adverſus hæredem, ubi ad ungem non impleret formam,
17 & conditiones, ſub quibus adeo inſigne obtinuit beneficiũ; Nemo enim perfrui debet legũ ſanctionibus, niſi exoptatas illarum circumſtantias adimpleat, *l. §. Quod ait prætor*, ubi omnes ſcribentes, *ff. ne quid in flumen publicum*, Sur. *conſ. 30. n. 1. & per tot.* Honded. *conſ. 15. n. 1. lib. 1.* Grat. *diſcept. 745. n. 56. & 57.* Mant. *dec. 258. n. 6. & dec. 380. n. 21. p. 18. rec.* indignuſq; eſt favorabili ipſarum legum auxilio, qui illas ſpernit, & ad unguem, & ſingillatim non obſervat, *l. auxilium,*
18 38. *§. fin. in fine ff. de min.* Gloſſ. *in dicta l. fin. §. ſi vero poſtquam, C. de jur. delib.* cum aliis apud Gaill. *obſerv. 238. n. 2. lib. 2.* nec meretur favorem, qui reſpuit onus illi annexum,
19 *l. ſi quis major. C. de tranſact.* decetque aliquod ferre incommodum, qui tot notabilibus perfruitur commodis; ferendúſque non eſt, qui commoda ampléctitur, incommoda recuſat, *l. 1. §. fin. ff. de aqua pluv. arcend. l. cum filia, ff. ad Syllan. l. manifeſtiſſimi §. penult. C. de furtis.*

Exit eundem rigorem favor creditorum, & legatariorum; cum enim per inventarii inſtitutionem amiſerint creditores beneficium actionis ſolidi adverſus hęredes, quam de jure veteri poſt aditam hęreditatem obtinebant, talique jure privati fuerint per Imperatorem ſub eo motivo, quod 20
non eſſet, de quo ob juris hujuſmodi amiſſionem dolerent, & cõquererẽtur, eo ipſo quod hęredes in actu aditionis publicam, & ſolemnem omnium, & quorumcunq; bonorum hęreditariorum conficerent deſcriptionem pręvijs, & concomitantibus tot ſolemnitatibus excogitatis ad obviandas illorum occultationes, & ſubreptiones: hinc ne emendatio, & compenſatio dicti damni per creditores paſſi evaneſcat, & fruſtretur, neceſſarius eſt altiſſimus rigor in exigendo ab hęredibus plenum, & totale adimplementum omnium earum ſolemnitatum, & requiſitorum, quę leges inventarium inſtituentes præcipiunt, ad hoc ut ex illo pateat, & manifeſtetur totum, & integrum defuncti patrimonium creditoribus hypothecatum, & obligatum: Alias iniquum eſſet adinventum inventarii, & pręſtaret anſam hęredibus fraudandi creditores, & legatarios, quod repugnat menti Imperatoris, qui in recitatis ſuis Conſtitutionibus ſtuduit talem in conficiendis inventariis dare modum, ex quo omnes arcerentur bonorum hæreditariorum occultationes, & ſubreptiones uſque ad præſcribendum durum, & rigidum illud remedium examinandi ſub tormentis ſervos defuncti, quoties creditores & legatarii de aliqua occultatione, vel ſubreptione bonorum indicia, graveſque ſuſpiciones afferrent, ut in *l. fin. C. de jur. delib. §. Licentia*, ubi, *Vel per tormenta forſitan ſervorum hæreditariorum, & in novella 1. de hered. & Falcid.* ibi, *Licentia ſit non ſolum per ſervorum examinationes, quæ fiet*, ut obſervat ibi Gloſſ. *verb. examinationem per tormenta*, & tradunt ibi omnes ſcribentes, & bene Cujacius, *ſuper novell. parte. 1. n. 10.*

Ultimarum voluntatum favor expoſcit quoque determinatum rigorem. Parum enim, ſeu nihil prodeſſet defunctis, quod per confectionem inventariorum ſubmota fuerit frequens vetus hęreditatum repudiatio, bonorumq; hęreditariorum declaratio, quæ non adita hæreditate fieri contingebat a creditoribus, inventario legitime ad formam juris non facto, & maxime in parte reſpiciente fidelem bonorum hęreditariorum manifeſtationem creditores inſoluti manerent, & legatarii poſtremis largitionibus defunctorum ſpoliati: Melius enim, & longe melius eſſet, ſi hęredes ſe abſtinerent ab adeunda illorum hæreditate, quam acceptata delinquente in faciendo inventarium deforme a normis per leges præſcripta, itaut ſequatur bonorum ſubreptio, & occultatio, vel de illis dubitari valeat; nam minus dedecoris nomini teſtatoris conſurgit ex repudiatione ſuę hęreditatis, quam ſi hęredes ob eorum malignitatem manibus vacuis legatarios dimittant, & non dimiſſos creditores relinquant. Cauſa enim repudiationis fere ſemper eſſe cõſuevit patrimonii hęreditarii exilitas, & defuncti paupertaſque non irrogat injuriam, *l. humilem, C. de inceſt. nup. c. ſi quis teſtium 8. verſ. paupertas, de teſt.* imo bonæ mentis ſoror eſt, ut ait Salviatus relatus ab Anneo Roberto *rerum judic. lib. 3. c. 2.*
fol. 14. æris vero alieni non facta ſolutio irrogat infamiam, 21
eaque a Republicis antiquis, ut etiam ab ipſa Lege Divina graviſſimis, & acerbiſſimis pœnis mulctabatur, de quibus elegantiſſime, ac ſumma eruditione prælaudatus Anneus Robert. *rerum judic. lib. 1. c. 6 per tot.*

Et ob utinam tantum, & non frequens admodum eſſet ta- 22
lium hęredum malignãtium exemplum, qui hęreditates ceteroquin pingues, & lucroſas poſt aditionem expilatas, & decoctas non declarent, & inventariis mancis, & defectuoſis inſufficientem non oſtentent! Hujuſmodi propterea gravibus injuriis nomini defunctorum tam ſępe contingentibus occurrẽdum eſt ſevera obſervatione omnium ſolemnitatum de jure in conficiendis inventariis exquiſitarum, & rigida cenſura adverſus inobſervantes, poſthabitis probabilibus ſententiis Doctorum, illorum defectus, & omiſſiones excuſantibus. Alias, ut repetere ſemper oportet, remedium inventarii, loco removẽdi priſtina inconvenientia ſuperius enarrata, tribueret anſam gravioribus abſurdis: Quiſq; enim adita hæreditate conficeret non integram, informemq; deſcriptionẽ rerum viliorum, quę in hęreditate invenirentur
illamq; denominando ſolemne inventarium, prætenderet 23
gaudere tot prægrandibus commodis, & beneficiis impertitis hęredibus illud juxta formam juris conficiẽtibus, contra

men-

mentem,& rectam intentionem Imperatoris, qui per inventarii introductionem professus est dare certam, ac tutam fidejussionem defunctis pro totali suarum voluntatum adimplemento, & pro integra corundem æris alieni dimissione, ut deprehenditur ex verbis relatis supra in §. Ex qua narratione 6.

Et profecto, si malignitas aliquorum hæredum esse solet tanta, ut non sit satis rigor manus legum ad evitandas, & compescendas fraudes in subjecta materia; quanto major erit, si cum illis relaxetur legum rigor? Adeo propterea in hac re objurganda, & fugienda est conniventia, imo addenda esset legibus Imperatoris nova lex omnes possibiles hæredum malignantes impediens, prout laudabiliter addit legibus etiam communibus derogando, Statutum Florentinum per Doctissimum Castrensem compilatum, in quo sub Rubr.29. de heredibus, & hereditate, disponitur, quod hęres masculus major ann.18. possidens, seu detinens bona hęreditaria, post 15. dies a die obitus testatoris hęreditatem simpliciter adivisse censeatur, itaut etiam si confecisset inventariũ adhuc ejus beneficio gaudere minime possit, ut refert idem
24 Castrens. in l. fideic. ff. de jud. n.4. Ger. Spin. in annotationibus ad idem statut. manuscriptis, Phanuc. de inv. p.7. n.104. cum seq. discept.34. n.20. in fine, & discept.59. n. 9. & seq. de Marin. t.2. ref.96. Card. de Luc. de hered. & heredit. disc.16. n.2. & n.7. & dec.17. n.10. Rot. dec.82. p.9. rec. & etiam in seq. Idemq; statutum auferens beneficium inventarii, adest in
25 Civitate Papię, ut testantur Rol. de inv. p. ult. vers. Papiæ extat, Costa de scient. & ignor. distinct.37. n.10. cent.1. ac etiam in Civitate Cortonæ, Ridolph. in prax. p.1. c.9. n.153. & in Civitate Mediol. teste Card. de Luc. de hared. disc.18. n. 3. & generaliter de hisce statutis Baltas. Thomasinus de invent. tit. 17. n.1. & seq. Conciol. de herede art.1. n.416. & 147.

Expensę porro rationes, & causæ motivæ, ac fundamentales præfatarum Constitutionum Imperialium, usque ad evidentiam pandunt illarum conditorem voluisse summi rigoris adhibitionem in conficiendis inventariis, etiam si talis rigor verbis expressis nõ pręcepisset, cum rationes animativæ legis efficacius, & potentius præcipiant, quam ip-
26 sius verba, Rim. Jun. cons.67. n.13. & seq. & consil.749. n.26. Cioff. cons.8. n.20. lib.1. cum aliis collectis in Responso Juris R.P.D. Severoli in causa Florent. de Ricasolis, n.37. & 38.

Imperator tamen recte intelligens, quod inventaria tunc demum submoverent tot damna, & incommoda, quibus antea jure veteri attento subjiciebantur hęredes, creditores, legatarii, & defunctorum voluntates, quoties solemniter, ac fideliter ipsum inventarium confectum esset; idcirco talem rigorem expresse, & literis admodum claris indicavit, & demandavit, dum ea omnia, quæ adhibenda, & servanda esse scripsit in conficiendo inventario, pręcepit per modum formæ, ut patet ex dicta l. fin. §. Ex si illis, ibi. Et si præfatam observationem inventarii facienda solidaverint, hereditatem sine periculo habeant, & ibi Gloss. in verb. solidaverit, sic explicat, idest insolidum omnia Capitula observaverint, & melius in §. Si vero, ibi- Si vero postquam adierint, vel sese immiscuerint præsentes, vel absentes, inventarium facere distulerint, & datum jam nobis tempus ad inventarii confectionẽ effluxerit, tunc ex eo ipso, quod inventarium secundum formã præsentis Constitutionis non fecerint, & heredes esse omnino intelliguntur, & debitis hereditariis insolidum teneantur.
27 Et in dicta novella 1. §. Hinc nobis vers. si vero, ibi- Si vero non fecerit inventarium secundum hanc figuram, sicut prædiximus, non retinebit Falcid. & paulo inferius, sed dabit ei pœnã exactio suæ malignitatis, cur trascẽderit leges, ex quibus caute omnia agens nihil poterat damnificari. Ex quibus verbis cõmunis DD. sententia, modum præscriptum ab Imperatore in conficiendis invẽtariis datum fuisse pro forma, ita ut deficiens etiam in syllaba, careat beneficio legis, cum formæ nihil addi, vel detrahi possit, & omissio etiã in qualibet minima parte vitiet actum, ita omissis generalibus in specie tradũt Spec. tit. de instr. editione, §. d. n.15. vers. Dicamus ergo inventarium ruinæ subjacere, si quid eorum, quæ de jure requiruntur, in eo quis defecerit, Bart. in dict. l. fin. §. Cum igitur n.3. in fine, ubi ait illam esse formam invẽtarii, in qua si quid deesset, inventarium non valeret, Paul. de Castro in eadem l. fin. ante n. ubi quod inventarium subjacet rupturæ, etiamsi minimum omittatur, Bald. in Auth. sed cum testat. n.8. vers. alii dicunt, C. ad leg. Falcid. ubi quod in confectione inventarii, qui cadit a syllaba, cadit a toto. Abbas consil.73. n.5. & egregie Natt. consil.574. n.7. p.3. & magistraliter Rot. dec.72. n.11. cum seqq. p. 2. divers.

Nilque refert, si per errorem aut imperitiam Notariorum vel aliam simplicitatem hęredum sit omissa forma, quia adhuc inventarium esset nullum, & invalidum. Neque percutit minori, & mulieri, quia in his, quæ introducta sunt, vel pro forma actus, vel ad rigorem juris conservandum, nemini parcitur; imperiti enim hisce incontingentiis consulere debent jurisconsultos, & peritos; Scribentes in l. juris ignorantia, C. qui admitti ad bonorum possess. & intra quod tempus, & in propriis terminis Bart. consil.154. n.2. Bald. in dicta
leg. fin. q.3. n.6. Jas. ib. n.2. Alex. cons.175. n.22. lib.3. & dicto 28
consil.574. n.11. eod. lib.3 Grat. disc.604. n.11. Odd. de restit. in integr. q.9 art.8. per tot. Rot. laudata dec. 72. n.17. p.2. diversorum cum aliis relatis per Conciol. de hered. art.1. num. 193. cum seq. & in fin. §. Nec demum.

Nec objiciatur, quod ex generali locorum consuetudine pleræque scrupulosæ solemnitates pręscriptæ in d. l. fin. recesserint ab Aula, & non sint amplius in usu, ut post Rolandinum dixit Bald. in l. fin. in princip. n.13. C. de jur. del Paul.
de Castr. in eodem leg. Cum igitur n.3. Quodque in subjecta 29
materia attendenda veniant statuta, & consuetudines locorum particularium, ut ex pluribus probat Honded. cons.53. n. 3. 4. & 5. vol.1. Maxime in foro Ecclesiastico, & in terris Ecclesiæ, in quibus servatur jus Canonicũ, secundum quod magis attendenda est veritas, quam nimia scrupulosa subtilitas, adeo ut sufficiat servare Justitiam naturalem, ne bona surripiantur, & cessante metu, & præsumptione dolosæ oc-
cultationis, necesse nõ sit adhibere solemnitates; imo etiam 30
sine inventario hæredem posse reddere rationem bonorum hęreditariorum, ex cumulatis per Ridolph. in prax. judic. p. 1. c. 3. a n.124. usque ad n.243. aliisque infra citandis.

Nihil enim magis insubsistens est prima assertione, quod ex cõsuetudine universali abierint in desuetudinem aliqua juris civilis requisita in conficiẽdis inventariis, si sermo est de requisitis respicientibus illius substantialia. Nã pręscindendo ab appositione venerabilis Signi Crucis, quod tan-
quam modica solemnitas, cõveniunt Doctores omitti pos- 31
se citra nullitatem inventarii, ut tenent Bart. in l. fin. §. Cum igitur n.80. in fin. C. de jur. delib. Castrensis ib. §. Cum igitur n.3. Jas. ib. n.1. vers. Septimo requiritur Rot. dec.72 n 12. p.2. div. & cor. Caval. dec.508. n.3. omnes Scribentes cõveniunt, Constitutiones Justinianeas, dantes modum, & formam faciendi inventarium, esse in viridi observantia; idque vel ex eo clarissime liquet, quia omnes Doctores tractantes, con-
sulentes, & decisionum totius orbis Extensores, quoties 32
agitur de cognoscenda validitate, vel invaliditate inventarii, recurrunt ad text. in l. fin. C. de jur. delib. & a novell. prim. Auth. de hered. & Falcid. Non officiente effato Baldi, & Castrensis in objecto citato, quia cum asserant generice, quod aliquæ solemnitates l. fin. ex consuetudine non observentur, & non specificent, quales sint illæ, quas consuetudo præscripserit, super eorum dicto nullum fieri potest stabile fundamentum, ut recte, & punctualiter notavit Natt. dict. consil. 575. n. 14. cum seqq. & n. 33.

Nisi tamen verisimiliter prælaudati Auctores habuissent in mentem asserendi, quod in aliquibus locis particularibus pleręque ex solemnitatibus, l. fin. ex usu contrario abierint in desuetudinem, prout recogniti, hoc est, quod revera scripserunt: & certe propositio hujusmodi vera est, prout veris-
sima & cõmuniter amplexa est altera, quod tales consuetu- 33
dines licet derogatoriæ juris servari debeãt, Leges enim nulla alia ex causa nos tenent, quam quod judicio populi recepta sunt, ut inquit Julian. in l. de quibus, ff. de leg. Novumque jus inveterato usu stabiliendum est, ut etiam dicebat Leo Imper. in l cum de novo, C. de legibus, ut hinc proinde sit opinio cõmuniter recepta, quod in conficiendo inventario satis sit
adhibere illas solemnitates, quæ solent observari stylo loci, 34
in quo illud conficitur, Bald. cons.63. l.1. Honded. cons.35. n.5. l.1. Eugẽ. cons.55. n.57. l.2. Tiber. Salust. in praxi l.1. c.66 Rot. dec.35. n.3. Rot. Rom. dec.916. n.3. cor. Seraph. & dec.30 n.4. p.5. rec. & coram Dur. dec.387. la prima n.1. Bene tamen verum est, quod cum agatur de stylo cõtrario juri, debet plene probari, juxta formam traditam per Abbatem cons. 53. & cons. 73. in secundo dubio vol.2. Natt. d. cons. 375. n. 9. cum seq. quem sequitur Rot. dec.629. per tot. p.1. divers. & dec.72. n.22. §. Tertia difficultas p. 2. div. & generaliter conferunt tradita pleno calamo in Nullius, seu Fulden. jurisdictionis 27. Aprilis 1703. §. 16. cum seqq. coram me.

Absque eo, quod rigor prędictus aliquam recipere debeat moderationem attento jure Canonico, & potissime in foris Ecclesiasticis, atque in terris Ecclesiæ. Quia licet versata sit quęstio inter Canonistas, an dispositio l. fin. C. de jur. delib. servari debeat de jure Canonico, & in terris Ecclesiæ, & pro negativa stent Bart. Butr. Gabr. Mart. de success. & alii relati per Thomas. de inven. tit.15. n.66. affirmativã tamen tuetur

com-

communis Doctorum schola, & tenent in judicando omnia
Tribunalia, itaut etiam inspecto jure Canoni o hæres obli-
getur ad solutionem æris alieni defuncti ultra vires hæredi-
tarias, quoties absolute non confecit Inventarium, vel juxta
formam juris non absolvit, ut docuerunt Menoch. *cons.* 89.
*n.*157. ubi respondet Marthæ, Grat. *discept. foren. cap.* 34. *n.*
19. Baldass. Thomasin. *de invent. d. tit.* 15. *n.* 25. *&* 67. Cal-
vin. *de aequit. cap.* 54. *n.* 13. *l.* 1. Andr. *contr.* 101. *n.* 13. Fachin.
contr. jur. l. 6. *cap.* 23. *vers. Sed valide*, Card. de Luca *de hered.*
& hered. disc. 25. *n.* 4. *& disc.* 22. *n.* 13. Capyc. Latr. *dec.* 15. *n.*
14. *l.* 1. & fortiter, ac magistraliter discusso articulo, Rot.
37 *dec.* 62. *n.* 49. *p.* 2. *divers. & dec.* 58. *n. p.* 10. *rec.* Ea quidem præ
cæteris ratione, quia lex civilis non nutritiva peccati servã-
da etiam est in foro Canonico oppositum non disponente,
Canon. quo jure distinct. 8. *cap.* 1. *de nov. oper. nunciat.* Cum
ergo Constitutiones Justinianeæ præscribentes modo adeun-
di hæreditates cum inventario, non sunt nutritivæ, imo ex-
clusivæ peccati, utpote directæ ad avitandas occultationes, &
subreptiones bonorum defuncti, necnon ad puniendam ne-
gligentiam, & oscitantiam omittentis legitimam, & sole-
mnem illorum descriptionem, servari utique debent de jure
38 Canonico; maximè quia non solum in hoc Sacri Canones
non adversantur legibus civilibus, sed bene cõveniunt cum
iis, quæ disponuntur *in cap. Raynutius*, §. *pen. in fin. de test.* ut
in specie bene notavit Addro. *ad dec.* 192. *n.* 169. *&* 169. *p.* 9.
rec. Rot. *d. dec.* 71. *n.* 49. *p.* 2. *divers.* Et contraria opinio ad
summum obtinere potest in foro pœnitentiali, de quo no-
strum non est inquirere, ut ex Bald. *in d. l. fin.* distinguit di-
ctus Adden. *ad dictam dec.* 192. *p.* 9. *rec.* Thomasin. *de in-*
vent. tit. 14. *n.* 25. *&* 65. Phanucc. *in eodem tract. p.* 8. *n.* 1. *&*
seqq. Conciol. *de hered. art.* 1. *n.* 260. *cum seq. & n.* 265.

Nec demum turbet, quod pro judicanda inventariorum
validitate inquirendum sit, an solemnitates, & requisita
præscripta in sæpe dictis Constitutionibus Justiniani omissa
fuerint dolose, ita quod dolo cessante, excusandæ veniant
illarum omissiones, cum cessante metu, & præsumptione
dolosæ occultationis, non sit necesse adhibere solemnitates;
quinimo cessante dolo, nec ipsum inventarium solemne
conficere sit opus, ut præter deducta per Ridolphin. *in pra-*
xi d. cap. 9. *p.* 1. *n.* 60. *&* 61. tradunt Mansi. *cons.* 51. *n.* 70. Rot.
39 *dec.* 386. *n.* 16. cor. Durand. *& dec.* 428. *n.* 5. coram Royas.
Propositio siquidem in abstracto sumpta, quod cessante dolo
non requirantur solemnitates requisitæ de jure civili in cõ-
ficiendis inventariis, adversatur communi Doctorum sen-
tentiæ; nam si aliæ personæ præsumantur doli incapaces in
subjecta materia, sunt certe mulieres, & rustici, & tamen,
ut supra firmatum est, isti non excusantur, quatenus acce-
ptant hæreditatem, vel sine, aut cum inventario defectuo-
so, cum talibus personis non succurratur, nisi in casibus a
jure expressis, & nunquam in iis, quæ pertinent ad juris
40 rigorem conservandum, cum possint, & debeant adire pe-
ritos, ut præter citatos in §. 15. sentiunt Thomasin. *de in-*
vent. tit. 7. *n.* 27. *&* 30. *& tit.* 15. *n.* 32. Phanuc. *de invent. p.*
2. *n.* 20. Farin. *in fragment. criminal. lit. H. n.* 10. Cyriac.
contr. 244. *n.* 19. Surd. *dec.* 239. *n.* 7. Hodiern. ad Surd. *decis.*
281. *n.* 16. Grat. *discept.* ... *c.* 604. *n.* 17. & ad summum, quan-
do mulier, & rusticus non potuerunt consulere peritiores,
tunc essent in integrum restituendi ex edicto majorum, si
qua mihi justa causa, Roland. *de invent. p.* 2. *vers.* 8. *quæri-*
41 *tur n.* 1. Phanucc. *eodem tract. p.* 2. *n.* 21. Mangil. *de imput. d.*
q. 132. *in fine*, Odd. *de restit. in integ. q.* 10. *art.* 8. *n.* 16.

Contrarium vero tenentes intelligẽdi sunt in casibus par-
ticularibus, in quibus a parte rei omnis abest doli suspicio,
& quodcunque possibile periculum occultationis, & sub-
reptionis bonorum, ut gratia exemplificationis, quando
42 agitur de hæreditate mulieris, quæ cum consistat in dote,
jurisque præsumptio ad evitandum turpem quæstum dictet,
nihil præter illam adesse posse in illius hæreditate, in tali
utique hypothesi non requiritur inventarium, & carens so-
lemnitatibus non officeret, atque in his terminis loquitur
43 *dec.* 328. *n.* 5. cor. Royas omnesque per eam allegati, tradit-
que Giurb. *ad consuet. Messan. cap.* 9. *Gloss.* 6. *n.* 36. vel quando
in hæreditate non adessent, nisi stabilia, qui casus de raro
contingit; nam quia stabilia occultari non possunt, tunc
sufficit illorum simplex descriptio sine solemnitate, & in his
44 terminis loquitur *dec.* 387. *n.* 17. *&* 21. Durani, seu quan-
do in hæreditate nihil reperiretur describendum, Giurb. *d.*
Gloss. 5. *n.* 36. Mangil. *de evict. q.* 59. *n.* 18. Thomasin. *de*
invent. tit. 15. *n.* 115. vel quando una tantum res subest in
hæreditate; nam quia tunc expensa necessaria ad conficien-
dum inventarium superaret valorem rei, tunc hæres excu-
45 satur a confectione inventarii, Mangil. *dict. q.* 50. *n.* 26.

Giurb. *ubi supra n.* 36. cum aliis per Conciol. *de hered. art.*
1. *n.* 457. & tamen hanc ultimam propositionem impugnant
multi Doctores, tenentes non excusari hæredem a confe-
ctione inventarii, licet una, vel perpaucæ res adsint in hæ-
reditate, & præ cæteris Phanuccius *de invent. p.* 7. *n.* 278.
Conciol. *dict. art.* 1. *n.* 179. ajentes hoc solum habere lo- 46
cum in inventario tutoris, non autem in inventario hære-
dis. Tametsi etiam in terminis tutoris graves Doctores ve-
lint ad hoc, ut tutor reddatur securus, quod in actu assum-
ptionis tutelæ compareat coram Judice, & protestatur pu-
pillum vel nihil habere, vel unam, seu modicas res habe-
re, ut potest Maoz. *de tutel.* tradit Gizzar. *dec.* 58. *n.* 3.

Præterea multiplices auctoritates, quæ circumferri so-
lent ad firmandum, quod cessante dolo non requiratur
solemne Inventarium, ad formam tex. *in l. fin. C. de jur. de-*
lib. loquuntur in terminis hæredis gravati, & fideicommis-
sarii. Nam licet hæres gravatus teneatur reddere rationem 47
fideicommissario de omnibus bonis, & rebus inventis in
hæreditate, ad tex. *in l. cum tale*, §. *ff. de condit. & demon-*
str. ubi Bald. *in* 3. *notab.* non tenetur tamen facere Inventa-
rium, nisi hæredes fideicommissarii instarent pro illius
confectione, ut relati antiquioribus tradunt Peregrin. *de*
fideicomm. art. 35. *n.* 25. Grat. *discept.* 125. *n.* 1. 2. 3. *&* 4.
n. 21. 22. ubi concordantes, illisque instantibus non potest
hæres gravatus cogi ad faciendum inventarium, juxta for- 48
mam præscriptam *in l. fin. C. de jur. delib.* sed sufficit, quod
illud faciat eo modo, quo tutor tenetur, ut notabiliter
docuit Castrens. *in dicta leg. cum tale*, §. *Titios hæredem*,
ff. de condit. & demonst. n. 2. *in fine*, ibi - *Sed adverte,*
quia in hoc inventario, quod non fit ad commodum hæredis,
& de quo loquitur l. final. non sunt necessariæ solemnitates il-
lius legis, sed sufficit, quod fiat eo modo, quo tutor tene-
tur; & firmant sequentes Castren. Ruin. *cons.* 159. *n.* 25. *l.*
3. Socc. jun. *cons.* 132. *n.* 5. *l.* 1. Paris. *cons.* 25. *n.* 47. *&* 51.
lib. 1. Card. Mantic. *de conject. ult. volunt. l.* 7. *tit.* 6. *no.* 4.
Grat. *discept.* 215. *n.* 6. *cum seq.* Et in hisce terminis hære-
dis gravati volentis facere detractiones, & fideicommissa-
rii allegantis consumptionem ex defectu inventarii, &
concursu alienationum, S. Tribunal sæpius dixit non esse 49
necessarium inventarium solemne, sed sufficere descriptio-
nem factam in libro memoriali, in divisionibus bonorum,
& similibus documentis, ut specialiter dixit *in dec.* 1683.
n. 1. coram Coccin. *dec.* 320. *n.* 8. *&* 9. & coram Priolo, &
plene, ac bene *in dec.* 595. *n.* 4. *p.* 19. *rec. tom.* 2. In Roma-
na detractionum 23. Martii 1683. §. *Non obstat*, coram
bon. mem. Benincasa, *& in dec.* 21. *n.* 18. cor. R. P. D. mea
Ansaldo, ac passim in aliis: quæ autem dicuntur de
hærede gravato respectu fideicommissarii, locum non ob-
tinent in hærede respectu creditorum, & legatariorum, 50
quia isti, & non illi Imperator in *l. fin.* & in *novel.* 1. præ-
scripsit modum conficiendi inventaria sub recitata forma,
& cum pœna amissionis tam conspicui beneficii, si illam
non observaverint, ut notavit Castr. *in d. l. cum tale*, *ff.*
de condit. & demonstr. & omnes præcitati, & signanter
Grat. *discept.* 215. *n.* 6.

Præscindendo autem ab hærede gravato, & tutore, ac
etiam ab enarratis casibus, vel aliis similibus, in quibus
certo certius constare valeat de statu hæreditario, itaut re-
maneat impossibilis moraliter suspicio occultationis, & sub-
reptionis bonorum, ac per consequens reddatur omnino su-
perfluum inventarium, excusãdi non sunt hæredes illud, vel
non, vel male, & contra formam traditam ad Imperatore
conficientes. Existentibus namq; in hæreditate præter stabi-
lia, censibus, cambiis, juribus, & actionibus, mobilibus, re-
busque se moventibus, quorum occultatio est facilis, tunc
nunquam omittens Inventarium, seu illud conficiens extra 51
formam juris, salvari potest a dolo præsumpto, quod bona
occultaverit, & subripuerit, qui dolus præsumptus sufficit,
cum sit verus dolus, ut post Bart. *in l. quod Nerva*, tradit in
puncto Hond. *cons.* 35. *n.* 46. *cum seq. vol.* 1. & semper in dolo
esse præsumitur, qui non facit id, ad quod de jure tenetur,
præsertim in iis, in quibus jus certam tradit formam omni-
no servandam. Cujusmodi præsumptio non solum viget
contra eum, qui scienter omisit facere id, ad quod teneba-
tur, sed etiamsi ignoranter omisisset, quatenus ignoran- 52
tia non esset justissima, quia nempe ignorans non potuis-
set adire peritos, ut ex pluribus probant, & exornant Natt.
cons. 584. *n.* 11. *l.* 3. Cæphal. *cons.* 63. *n.* 8. *& seq.* Hond. *d. cons.*
35. *n.* 22. *cum pluribus seq.* Nec deficiunt Doctores tenentes
talem præsumptionem esse juris, & de jure, quæ non ad-
mittit probationem in contrarium, nisi stante sola partis
confessione, ut ex pluribus firmat Gizzar. *dec.* 58. *n.* 6.

His sic in abstracto deductis etiam pro futuris casibus cōtingentibus, in quibus, ut dixi, DD. servandum esse rigorem censuerunt faciendo Justitiam Constitutionibus Justiniani *in d. l. fin. & in novel.* deveniendo in specie ad nullitates, quibus visum est scatere præsens inventarium; multiplices equidem apparuerunt insanabiles, quarum prima est, quod non fuerint citati creditores, & legatarii, sine qua citatione inventarium est nullum, *novel.* 1. §. *Hinc vobis*, *Auth. de hæred. & falcid. & in Auth. sed cum testator*, *C. ad leg. falcid.* Et quamvis dd. Auth. loquātur de citatione legatarii, & fideicommissarii, & non creditoribus, proinde Jas. *in d. l. fin. n.* 3. notaverit non reperiri legem dicentem, quod creditores sint citandi, & sequitur Phanucc. *de invent. q.* 240. *sub n.* 4. *inter tract. divers.* attamen Gloss. *in eadem l. fin. vers. Cæterorum*, *& in verbo*, *sed cum testator*, *vers. legatariorum & in §. Si vero absunt, vers. aliqui de hæred. & falcid.* docuit creditores citandos esse, quia si legatarii, & fideicommissarii, qui de lucro tractant, sunt citandi, tanto magis vocandi sunt creditores, qui tractant de damno, ut etiam advertit idem Jason. *in dict. l. fin. n.* 3. *vers. requiritur*, ubi allegat Bald. ibidem *col.* 4. *&* 5. & est communis opinio, de qua Abb. *cons.* 73. *n.* 7. *l.* 3. Phan. *de invent. q.* 2. *n.* 18. Rol. *eodem tract. p.* 3 *c.* 23. Salust. Tuyber. *in praxi l.* 1. *c.* 55. *n.* 6. Hodierna *q. for.* 5. *n.* 5716. Thesaur. *q. for.* 277. *n.* 22. Rot. coram Bich. *dec.* 459. *n.* 4. & in Romana census 16. Januarii 1688. §. *Nullum visum est*, cor. Rev. Hervav. Episcopo Turonen. & in Rom. redditionis rationis §. *divisatam*, cor. Eminentissimo Dom. Cardinali Caprara. Et quidem requiritur citatio ad diem, horam, & locum, ut tenent Doctores per
54 text. *in l. aut qualiter*, §. 1. *ff. quod vi*, *aut clam.* & ratio est, quia inventarium juxta suam originariam naturam est actus extrajudicialis, & in extrajudicialibus requiritur citatio pro die, & hora, Alexand. *cons.* 33. *n.* 9. *l.* 1. Ridolphin. *in praxi p.* 1. *cap.* 9. *n.* 48. Contrariis procedentibus, quando inventarium fuerit factum, prout fieri potest, judicialiter, & apud acta, in quibus casibus sustinetur cita-
55 tio etiam sine die, ut assignata ratione differentiæ prosequitur ex pluribus Ridolph. *d. cap.* 9. *n.* 54. *cum seq.* Addend. ad Pamph. *dec.* 75. §. *Tamen in Urbe*.

Non fuisse in casu præsenti citatos creditores, & legatarios, evincebatur ex depositione duorum testium asserentium, accessisse ad officium Notarii, qui inventarium exaravit, & recognovisse illud carere præfata citatione pro die, hora, & loco certo, ex qua depositione probatur negativa citationis; imo ad eam verificandam sufficit illam non ex-
56 hiberi, nec constare de relatione facta per nuncium super ipsius executione, Rot. coram Puteo *dec.* 178. *n.* 1. *l.* 3. cor. Greg. *dec.* 426. *n.* 2. cor. Buratt. *dec.* 191. *n.* 3. Absque eo quod concludat relationem citationis, ejusque executionem assertio Notarii, qui fecit inventarium, quod expectata fuerat hora intimata assertis creditoribus, & jus habere prætendentibus in dicta hæreditate, ut constabat ex schedula per Honuphrium Zoinam Curiæ Capit. Mandatarium subscripta. Quia Notario asserenti aliquem fuisse citatum, prout
57 in schedula, non creditur, nisi schedula reperiatur in actis registrata, Paris. *cons.* 31. *n.* 14. *l.* 4. Ubert. *de citat. c.* 7. *n.* 102. Rot. *dec.* 355. *n.* 1. *p.* 1. *rec. et dec.* 1122. *n.* 3. cor. Pen. *et dec.* 610. *n.* 4. cor. Merlino.

Prout nec salvatur defectus dictæ citationis ex alia citatione executa sub die 25. Novembris 1677. Quoniam talis citatio non continebat monitionem pro die, & hora certa, in quibus inchoari, & perfici debebat inventarium, ut requiritur ex supra deductis, quibus additur Rot. in Rom. An-
58 nuæ Præstationis 26. Martii 1703. §. *Nullitas*, cor. R. P. D. meo Scotto; sed monebat creditores ad comparendum, & videndum adiri controversam hæreditatem cum beneficio legis, & inventarii, dictumque inventarium conficiendum & in illius termino hæredes illam adiverunt, promittendo inventarium quamprimum legitime conficere, super qua simplici facienda aditione hæreditatis, Judex suum interposuit decretum. Unde talis citatio non potest gerere vices illius necessariæ ad confectionem inventarii, quod in casu præsenti cœptum fuit sub die 2. Decembris dicti anni, & sic
59 per 7. dies post factam, & executam dictam citationem 25. Novembr. Grat. *c.* 767. *n.* 13. *&* 22. Rot. *dec.* 191. *n.* 10. *& seq.* cor. Dunoz. senior.

Et certius, ex quo assertum inventarium non fuit completum unica sessione, sed diversis vicibus; cœptum nanque fuit, ut præfertur sub dicta die 2. Decemb. & continuatum usque ad diem quartam ejusdem, subinde reassūpta fuit illius prosecutio sub die 12. ejusdem mensis, & continuata in die sequenti, & post silentium sex mensium absolutum apparet in alia sessione diei 24 Junii 1678. Ad hoc autem, ut inventarium dici possit legitime confectum, requiritur, quod in illius prosecutione, & in quolibet actu, ubi potissime in- 60
ter unum, & alterum intercedit aliquod spatium temporis, citentur creditores, qui non tenentur perquirere, vel divinare diem, in quo hæres inventarium jam inchoatum prosequi velit, ut in puncto firmavit Rot. in dicta Rom. redditionis rationis 26. Januarii 1702. §. *dubitatum in fine*, cor. Emin. Caprara, & in dicta Rom. annuæ præstationis 26. Martii 1703. §. *nullitas pariter in final.* cor. R. P. D. meo Scotto.

Et certo certius crediderunt DD. esse irrefragabilem nullitatem hujus inventarii ex defectu citationis, quia procul omni dubio Lucretia Auctrix Augusti Rosę non continetur inter personas monitas in d. citatione 27. Novemb. Et tamen ipsa citari debebat uti creditrix defuncti Cæsaris. Quapropter quidquid esset respectu aliorum creditorum, qui præ- 61
tenduntur citati, certe quoad Lucretiam non citatam, inventarium non juvat hæredi, quo minus solvere debeat de proprio, ut tenent communiter Doctores, & signanter Bart. *in d. l. fin. C. de jur. delib. §. Cum igitur n.* 3. Mont. *de inv. c.* 7. *n.* 13. Ubert. *de cit. c.* 15. *n.* 447. Rot. penes Posth. *de subhast. dec.* 52. *n.* 6. & cor. Bich. *dec.* 482. *n.* 8. *& dec.* 168. *n.* 36. *p.* 11. *rec.*

Nec dubitati contingit de credito Lucretiæ. Cum enim ista tradidisset in depositum Brozzolo sc. 3000. ad effectum investiendi, idemque Brozzolus scuta 2000. investiverit in cambio ad sui favorem contracto per Marchionem Joannem Bettum, & alia scuta 1000. in tot locis montium non vacabilium, recognoscendo erga Lucretiam bonam fidem per apocham ab ipso subscriptam, & trino teste munitam, nefas est tale creditum ponere in discrimen. Non relevante excusatione, quod creditum cambii non esset notum hæredibus, nisi per simplicem vociferationem familiarium, attento, quod Lucretia dictam recognitionem bonæ fidei edidit post confectum inventarium, & alterum creditum sc. 1000. fuerit de illo tempore litigiosum, ut proinde cum dicta mulier dici nequivisset creditrix certa, & indubitata, non esset pro consequens nominatim citanda, sed contra ipsam exuberabat generalis citatio per edictum, seu proclama, etiam si fuerit generale, Salust. Tyber. *in praxi c.* 55. *n.* 5. Ridolph. *d. p.* 1. *c.* 9. *n.* 51. cum aliis relatis in prima decisio- 62
ne causæ §. *Postremo* & in secunda §. *Et primum cum seq.*

Posthabito nanque, quod citatio per proclama facta fuit tantummodo in actu aditionis hæreditatis, & non in actu conficiendi inventarium, ideoque recurrerent ea, quæ insinuata sunt respectu similis particularis citationis diei 25. Novembris sub §. 26. alia solidiori responsione confutabatur objectum, ea nempe, quod licet de tempore inventarii certa non adesset notitia, quod cambium contractum a Mar- 63
chione Betto pertineret ad Lucretiam; tamen probata, & non negata vociferatio de prædicta pertinentia deducta in notitiam heredum, eos obstringebat ad citādam Lucretiam, & quoquomodo habere valentē interesse super hereditate inventarianda, Castald. *cons.* 24. *n.* 20. Rot. cor. Bich. *dec.* 482. *n.* 7. Respectu vero crediti sc. 1000. pro cujus consecutione modo disceptatur, inallegabilis est ignorantia hæredum, cum illud fuerit descriptum in libro Brozzoli nuper exhibi- 64
to. Quin tale creditum prætendi potuisset litigiosum sub prætextu, quod cum a die 26. Februarii 1677. quo facta fuit recognitio bonæ fidei, usque ad tempus, quo Lucretia institit pro solutione dictæ summæ, elapsi fuerint 16. anni, & longe plus, proptereaque intrare debuisset statutum Urbis super illius præscriptione, ut dicebatur in decisione causæ. Quia a dicta die 26. Februarii 1677. factæ recognitionis bo- 65
næ fidei usque ad diem 2. Decembris ejusdem anni, quo cœptum fuerat inventarium, neque novem integri menses elapsi erant; unde de tempore, quo fieri debebat citatio Lucretiæ, ipsius creditum non erat litigiosum, sed clarum, & nitidum, proindeque citanda erat particulariter, & non sufficiebat citatio per proclama, & edictum, ex congestis per Ridolph. *in praxi d. cap.* 9. *n.* 50.

Secunda nullitas inventarii resultat, ex quo, ut supra enunciatum est, illud cœptum fuit sub die 2. Decembris 1677. & terminatum sub die 24. Junii 1687. & sic post sex menses, & ultra; & tamen de jure communi, juxta disposita per tex. *in l. fin. §. Sin autem dubius, C. de jur. delib.* invētarium perfici debebat intra 60. dies computandos a die aditionis, juxta benigniorem sententiam, quam tenent Soccin. Jun. *cons.* 19. *n.* 20. *l.* 3. Grat. *discept.* 563. *n.* 27. Ridol. *in prax. d. cap.* 9. *n.* 32. Rot. cor. Cavaller. *dec.* 310. *n.* 6. *& in rec. dec.* 118. *n.* 5. *p.* 12. & in Bonon. fidejussionis 15. Junii 1699. §. *Hinc autem*, cor. R. P. D. meo Lancetta; vel a die scientiæ, ut tenent Phanuc. &

alii

aliis, quos explicat, & conciliat Ridolph. *d. cap. 9. dict. an.*
33. *cum seqq.* Ex juxta Constitutionem S. Pii V. renovatam
in Bulla sanctæ memoriæ Pauli V. *sub tit. de judic. in caus.*
civil. nu. 81. cum ageretur inter præsentes, absolvendum
erat inventarium infra duos menses a die obitus illius, de
cujus hæreditate agebatur, ut etiam comprobat Salust. Tib.
lib. 1. *cap.* 55. *nu.* 1. Ridolph. *d. cap.* 9. *nu.* 36. Capyc. Latr.
decis. 129. *n.* 4. Card. de Luc. *de hered. disc.* 21. n. 5.

Nihil officiente, quod in libro receptorum Notarii conficientis inventarium perspiciantur adnotatæ duæ sessiones
sub diebus 7. & 24. Januarii 1687. quia exinde minus recte arguebatur, quod sub dictis diebus fuerit completum
& terminatum inventarium, cum de hoc nullum habeatur
verbum in dicto libro receptorum. Ceterum dictæ enunciativæ redduntur erroneæ ex lectura ipsius inventarii, in quo
non habetur expressum, quod sub dictis diebus factæ fuerint
sessiones: unde ad salvandam falsitatem dicendum, quod
anunciatæ sessiones essent illæ, quæ factæ fuerant de mense
Decembris, & expressæ, ac descriptæ sub dictis diebus mensis
68 six Januarii, quia sub illis fuerant per hæredes solutæ, Farin.
de falsitate, & simulat. qu. 153. *n.* 192. *& seq.* Cyriac. *contr.*
331. *n.* 47. *& seq.* Rot. coram Pamphil. *dec.* 670. *sub n.* 4.

Tertia nullitas resultat ex omissa subscriptione hæredum,
vel legitimi procuratoris, quæ subscriptio est altera ex solemnitatibus, quas pro forma exegit Text. *in dict. leg. fin.* §.
69 *Sin autem dubius, vers. subscriptionem,* & tradunt communiter Doctores ibi, & late Roland. *de invent. par.* 3. *cap.* 48.
Mantic. *eod. tract.* §. 7. *principaliter n.* 56. *vers.* 13. Phan. *eod.*
tract. p. 3. *n.* 66. Thes. *q.* 10. *n.* 5. *l.* 1. Rot. *dec.* 72. *n.* 7. *&* 10. *p.*
2. *divers.* & cor. Dunoz. Sen. *decis.* 261. & in Rom. annoæ
præstationis §. *Deficiebat*, cor. R. P. D. meo Scotto. Non
attentis contrariis asserentibus, quod hæc subscriptio hæredis sit nimis scrupolosa subtilitas, & de generali consuetudine non servetur, ut præ ceteris dixit Rot. *dec.* 84. *n.* 10. cor.
70 Caváller. quem sequitur Ridolph. *d. cap.* 9. *n.* 65. Quia quando lex est clara, & non admittens interpretationem, debet
adamussim servari, sive sit benigna, sive dura, sive scrupulose, sive larga; Principum enim est præcipere, & subditis
parendi gloria relicta est, ajebat Cornelius *l.* 6. *ann.* & Jurisconsultus in proposito bene notavit; durum est, sed ita est
in *l. prospexit in principio, ff. qui & a quibus,* & Judex qui
habet judicare non debet esse clementior ipsa lege, §. *Oportet. in Auth. de judic. coll.* 6. Quod vero de consuetudine generali non servetur talis consuetudo, est propositio, quæ
71 non probatur, nec Doctori attestanti de consuetudine defendum est, nisi aliquid aliud præter ejus dictum afferat, ex
traditis per Rot. cor. Card. Mantic. *decis.* 378. *n.* 6. & in Barchinonen. beneficiorum 15. Aprilis 1704. §. *Nec dicatur*,
72 cor. me. Contrarii vero Doctores affirmantes necessariam
non esse subscriptionem hæredis in inventario, amplecti valent in inventario facto judicialiter, & apud acta; secus vero in extrajudiciali, ut ex Bald. Roland. & aliis, dixit Rota
dec. 371. *num.* 2. cor. Seraph. *& decis.* 57. *n.* 5. coram Pamphil. & in illis terminis erat casus *dec.* 584. coram Cavaler.
73 *& decis.* 597. *num.* 1. *part.* 4. *recent.* & melius *dec.* 331. *num.*
17. *part.* 3. *recent.* & cum aliis per Ridolphin. *dicta cap.* 9. *n.*
74. 75. *&* 76.

Quarta nullitas emergit, ex quo loco creditorum, & legatariorum absentium non fuerunt adhibiti tres testes, præscribit literaliter text. *in novella* 1. §. *Hinc nobis, vers. si vero absunt aliqui, Auth. de hered. & falcid.* quæ solemnitas cum
74 etiam clare, & literis rotundis præscribatur e jure, nemo est
qui eam necessariam non esse, vel scrupulosam affirmet, ut
uno ore tradunt Phanuc. *de invent. p.* 3. *n.* 74. Thes. *d. quæst.*
30. *n.* 15. *l.* 2. Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 161. *n.* 7. ubi antea sub
n. 6. confutatus contrarius stylus Curiæ Capitolinæ, *& dec.*
779. *n.* 3. cor. Card. Cerso, & in dicta Romana annonæ præstationis, §. *Et demum*, cor. R. P. D. meo Scotto. Et contrarium affirmantes procedunt quoad legatarios, & creditores citatos, qui non possunt eo ipso, quod fuerunt moniti ad interveniendum, & non intervenerunt in confectione
inventarii, allegare defectum trium testium, ex cumulatis
75 per Ridolph. *dicto cap.* 9. *n.* 78. *&* 79. Rot. *dec.* 199. *n.* 2. *post*
cons. 6. Facin. *& dec.* 331. *n.* 19. *p.* 5. ubi concordantes.

Rejectaque fuit excusatio data per hæredes ad salvandas
proximas duas nullitates, & admissas in prima decisione R.
P. D. mei dell'Olmo, quod scilicet loco subscriptionis hæredis, & præsentiæ testium, adhibiti fuerint sex Tabelliones:
76 Nam respectu subscriptionis, textus *in d. l. fin.* §. *Sin autem*
tunc demum exigit subscriptionem Notarii, quando hæres
scribere ignoraret; unde cum hujus modi defectus non adesset in hæredibus, non erat locus subscriptioni Notarii, Thesaur, *d. q.* 10. *n.* 14. *l.* 1. Ridolph. *d. cap.* 9. *n.* 73. cum aliis allegatis per Sabell. *variar. resol. cap.* 3. *n.* 13. & bene in puncto
Roland. a Valle *consil.* 73. *n.* 44. Cæterum in casu præsenti
submovetur omnis difficultas quoad excusationem utriusque nullitatis, quia Notarii subscripserunt actum aditionis,
non vero Inventarium. Unde talis subscriptio non potest inservire, & supplere vices hujusmodi solemnitatis requisitæ 77
per text. *in l. fin.* in ipso actu confectionis inventarii, ex traditis per Rot. cor. Dunoz. Sen. *decis.* 162. *n.* 10. *cum seq.* &
in puncto notavit Grat. *discept. forens. cap.* 767. *n.* 28.

Ultra præfatas relevantes nullitates, quæ se tenent ex
parte formæ, relevantiores apparuerunt aliæ, quæ respiciebant substantiam asserti inventarii. Et in primis re hodie
melius examinata, inexcusabilis visa est nullitas resultans ex
eo, quod mobilia fuerunt descripta generice, & sine sufficientibus demonstrationibus, per quas eorum qualitas comprehendi, & internosci potuerit. Armaria namque describuntur absque specificatione, an essent plena, vel vacua, 78
eademque mentio, & specificatio desideratur in doliis, &
Vino, & Oleo; vasa ænea, ramea, & ferrea adnotata sunt
sine pondere, Paramenta olosserica sine mensura, & jocalia
absque specifica qualitate, & magnitudine, & numero,
Tabulæ pictæ absque specificatione Auctoris, & argenta
demum sine pondere; quapropter inventarium remanet
nullum, & illegitimum; prout ex capite defectus quantitatis bonorum præscripsit *Imperator in l. fin. C. de jur. delib.*
§. *Sin autem dubius* ibi-*Hæredem significantem, & quantitatem rerum, eo quod nulla malignitas &c.* & ibi Gloss. *in*
verbo quantitatem.

Quodque mobilia debeant describi cum pondere, numero, & mensura, est Text. expressus *in l. si quis intra, C. de*
bonis Proscript. qui licet loquatur in terminis descriptionis
bonorum proscripti, ex identitate tamen rationis locum obtinet in omnibus de jure ad faciendum Inventarium obligatis, ubi notat Bald. Bart. & Odofred. quos sequitur Abb. *cons.*
73. & late, ac egregie Natt. *cons.* 574. *& cons.* 576. *tom.* 2. *per*
totum, ubi materia solide, ac Magistraliter elucidatur, ut bene etiam Roland. a Vall. *cons.* 73. *n.* 43. *& seq. l.* 2. *& in tract.* 79
de invent. heredis in 3. *parte cap. Item requiritur, & capite.*
omittendum, Phan. *de invent. p.* 3. *n.* 31. Riminal. Jun. *cons.*
417. *n.* 45. *l.* 4. Hond. *cons.* 73. *n.* 1. *&* 3. *vol.* 1. Pasth. *resolut.*
civil. 3. *n.* 2. Palm. Nepos *alleg.* 193. *n.* 36. Massin. *de confisc.*
q. 19. *n.* 118. Rot. *dec.* 382. *n.* 7. *p.* 19. *rec.* & cor. Arguell. *rec.*
80. *n.* 16. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 161. & cor. Peuting. *dec.* 509.
utrobique num. 9. & in Romana Pecuniaria 7. Martii 1701. §.
Quod autem cor. R. P. D. Muto, & in Rom. annonæ præstationis 16. Martii 1703. §. *Quibus jactis* cor. R. P. D. Scotto,
& in Perusina Pecuniaria 8. Februarii currentis anni §. *Quod*
enim coram R. P. D. Priolo.

Quin obstet, quod Justinianus, nec *in l. fin. C. de jur. delib.* nec *in Novella* 1. *de hæredit. & falcid.* præceperit descriptionem mobilium faciendam esse cum numero, pondere,
& mensura, ut proinde attendendum non sit quid de jure
disponitur in descriptione bonorum Proscripti, sed quid pro
forma in inventariis conficiendis demandaverit Imperator.
Quoniam licet Justinianus in dictis Constitutionibus loquentibus de inventario verbis expressis nō declaret descriptionem mobilium esse faciendam modo recensito *in dict. l.*
si quis intra, hoc tamen tanquam dictum in spiritu, & intentione, de necesse subintelligi debet, cum aliter sciri nullo modo valeat quid, & quantum sit in hæreditate, aut
quid, & quantum exhibere debeat hæres, ex quo creditoribus, & Legataris satisfiat, ut bene notavit Faber. *de error.*
Pragmat. decad. 2. *error.* 7. *n.* 16. *&* 17. & egregie, ac efficaciter ante ipsum late firmat, & ratiocinatur Natt. *dict. cons.*
57. *n.* 3. *cum seq.* concludens *sub n.* 7. Quod si nulla lex esset
in Mondo, quæ tale quid diceret, tamen hoc dictaret ratio
naturalis, quæ sufficere pro lege debet, §. *Scire oportet ff. de*
leg. Nam Justinianus ita consultum voluit hæredibus, ne tenerentur creditoribus ultra vires hæreditarias, & adversus 80
Legatarios beneficio *l.* Falcid. uterentur, ita ut eamdem, etsam voluerit creditoribus, & legatariis adversus hæredes,
ne ipsi possent surripere res hæreditarias, & malignari, atque ideo introduxit formam conficiendi inventarium, per
quam exclusi videtur omnis dolus, & fraus, quæ ex parte
hæredis intervenire posset. Si igitur dicemus sufficere hæredi ponere in inventario generaliter res hæreditarias absque
earum specifica demonstratione, nonne poterit fraudare
creditores, & Legatarios, & malignare præsertim in rebus mobilibus, quæ facile valent celari, & occultari, supponendo alias res ejusdem generis, sed minoris pretii,
ut hisce verbis exclamat Natt. idemque bene firmat Ro-

landus a Valle *dicto consilio 73. numer.* 44. & reassumunt recentiores supra citati, & præter laudatos optime Hodierna *controv. forens. c.* 5. *n.* 1. *cum seq.* ubi allegat decis. Rotæ annullantem Inventarium ob descriptionem factam duarum Arcarum, seu Capsarum supellectilium confuse, & sine specificatione ipsarum.

Et licet pro contraria opinione, quod inventarium non sit annullandum, quando mobilia sunt descripta confuse, & sine prædicta specificatione numeri, ponderis, & mensuræ, allegantur plures auctoritates, & signanter Honded. *cons.* 53 *per tot. lib.* 1. Hodiern. *controv.* 5. *per tot.* Ridolphin. *in praxi p.* 1. *c.* 9. *n.* 57. 73. *&* 101. *& c.* 4. *p.* 3. *n.* 180. cum aliis plena manu allegatis in una Bononien. Bonorum 15 Martii 1697. §. *Attamen* coram bo. me. R. P. D. Pio. Tamen fere omnes recognitæ, vel loquuntur de æstimatione Bonorum mobilium afferentes talem æstimationem non requiri pro forma: Et in hoc forsan bene dicunt, quia talis æstimatio aliunde haberi potest, ut notat Faber. *de error. pragmat.*
81 *d. decad.* 2. *error.* 8. *per tot.* Hodiern. *d. cap.* 5. *num.* 30. Ridolph. *dicto cap.* 3. *p.* 2. *n.* 180. §. *Et ob id*, *&* §. *Sed Nos*, Vel loquuntur in terminis, in quibus adest consuetudo legitime justificata non describendi mobilia modo prædicto, vel quando heredes sine dolo, & fraude fecerint dictas omissiones. Et in hisce secundo, & tertio casu fere omnes loquuntur Auctoritates contrariæ.

Verum enim vero quod spectat ad consuetudinem locorum, licet dicta Decisio in Rom. Pecuniaria cor. Pio §. *Tum deniq;* firmet, quod de consuetudine generali in inventariis fieri non soleat distincta mobilium descriptio cum pondere, numero, & mensura; tamen DD. per illam citati loquuntur circa descriptionem æstimationis, & valoris, dum omnes reprobant Salicetum *in l. Tutores n.* 11. *&* 12. *C. de administ. Tutelæ* qui talem æstimationem necessariam esse credidit.
82 Secus vero circa ad notationem ponderis, & mensuræ, & in hisce terminis descriptionis valoris loquuntur Giovagn. *cons* 20. *n.* 14. *l.* 2. Mans. *cons.* 269. *n.* 36. Masin. *de confiscat. q.* 39. *n.* 116. Samin. *contr.* 49. *n.* 56. Rot. Jan. *dec.* 35. *n.* 4. *& dec.* 53. *n.* 22. Armezz. & Ridolph. *d. cap.* 9. *n.* 57. Unde fit quod allegans consuetudinem non describendi mobilia cum numero, pondere, & mensura, tenetur illam concludenter probare cum requisitis supra traditis § 18. & de facto Hond. *in d. cons.* 53. deducens consuetudinem particularem Civitatis Perusiæ illam satagit concludenter probare.

Cæterum materia rigorose prout oportet discussa, quanquam inconcussa sit Sententia Doctorum, consuetudinem posse derogare solemnitatibus requisitis in inventario, ut supra late firmatum est sub d. §. 18. tamen ista intelligenda est de solemnitatibus extrinsecis; secus vero de istis substantialibus, & quidem nutritivis peccati, & inducentibus probabilitatem ad peccatum. Quomodo enim admitti potest consuetudo, ut in hæreditate, in qua adsunt gemmæ, res aureæ & argenteę sufficiat describere in genere Monile E.G. sine specificatione, an sit Adamantibus constructum, cujus ponderis, & cujus qualitatis. Sex vasa argentea sine ponderis, & structuræ specificationibus. Capsam unam supellectilium sine expressione numeri, & qualitatis, &c. Talis certe modus describendi mobilia evidentissime præberet occasionem heredi fraudandi creditores, & occultandi, ac furti. piendi bona, & aperiretur via malitiis, ut bene probat prælaudatus Natt. *cons.* 57. *n.* 19. Vel pluribus melius probat talem consuetudinem eliminandam esse, & non posse de jure sustineri, ut evidenter nutritivam peccati text. *in c. de con-*
83 *suetud.* & post eum Grat. *tom.* 4 *discept.* 767. *n.* 10. Hodiern. *contr.* 5. *n.* 5. Suntque realiter adeo efficaces, & solidæ rationes Nattæ, ut Honded. *in dicto cons.* 53. quamvis illum impugnet, tamen in hac parte respiciente validitatem dictæ consuetudinis nihil adducit, imo sub *n.* 15. dubitat de illius validitate, & recurrit ad bonam fidem hæredis se conformantis cum loci consuetudine.

Discurrendo vero de hac bona fide quæ est signum, ad quod omnes defendentes inventaria nulla, & facta adversus formam traditam ab Imperatore, solent recurrere, quando sunt oppressi clara Textus litera, bona fides semper abesse dicitur, quando quis non facit, quod de jure facere tenetur, non obstante, quod Imperator non exigat *in l. fin.* descriptionem mobilium cum dicta specificatione; quia in spiritu, ut diximus hoc præcepit, & in hoc clara est malignitas heredis, quia licet servaverit verba legis in describendis bonis mobilibus, tamen ejus veram, & obviam interpretationem ponendi res singulas sub debitis demonstrationibus fraudolenter noluit observare; nam in fraudem legis facit qui parendo verbis legis, sententiam ejus circumvenit *l. contra legem*, *ff. de legibus*, ubi Bald. ait, quod est magis dolosus, qui legem circumvenit, quam qui facit contra legem expresse, adeoque magis punibilis est circumventor, quam inobediens legis, ex quo major est illius calliditas, bene Natta *dicto consil.* 575. *n.* 5. *lib.* 3. & melius *n.* 13. quem 84
sequitur Honded. *cons.* 34. *n.* 24. *l.* 1.

Et in eo tantum casu bona fides suffragari posse videtur hæredi confuse, & sine debitis specificationibus describenti mobilia, quando agitur de hęreditate notorii pauperis, vel quoties doceri potest aliunde clare, & concludenter de vera identitate, & quantitate mobilium existentium in hęreditate de tempore obitus testatoris, alias semper militare debet præsumptio doli per ea, quæ dixit Rota in Bononien. 85
Fidejussionis 23. Maii 1701. §. *Quoniam* coram Eminentissimo Caprara, & in Perusina Pecuniaria 8. Februarii 1706. §. *Non obstat* coram R. P. D. meo Priolo, & imputent sibi heredes, si non solidarunt observationem legis, adeundo Peritos illam scientes, nec certe conqueri possunt de rigore, si reflectunt ad magnum, & grande beneficium, quod eisdem resultat ex confectione legitimi Inventarii, quæve incommoda ante illius introductionem patiebantur de quibus late supra. Et in omni casu quando hæc opinio esset rigorosa, æquo animo ferre debent rigorem, quia rigor scriptus præ- 86
fertur æquitati non scriptæ, juxta notata *in l. placuit*, *C. de judic.* & consideravit Natt. *d. cons.* 575. §. *fin.* & Roland. a Valle *d. cons.* 73. pariter *in fine*, & cum isto rigore processerunt veteres Juris Consulti, & nostrum Tribunal in Decisionibus antiquioribus, ut signanter patet *ex dec.* 72. *part.* 1. *divers. decis.* 350. *p.* 1. *& decis.* 139. *p.* 9. *rec.*

Ast in casu præsenti non sunt doli prorsus expertes heredes ratione dictæ confusæ adnotationis mobilium. Certum nanque est, quod in hæreditate controversa existebant picturæ non obscuri nominis Artificum, dum Bruzzolus testator in suo testamento plura fecit legata Tabularum celebris Salvatoris Rosæ, quarum nulla fit mentio in Inventario quę taciturnitas, & confusa picturarum descriptio bonę fidei argumentum nequaquam præstat, Bertazzol. *cons.* 107. *n.* 45. *l.* 1. Grat. *discept.* 432. *n.* 20. Massin. *de confisc. bonorum q.* 39. *sub n.* 118. *vers. & ex omissione*, Rot. *dec.* 381. *n.* 8. *p.* 19. & in Romana Inventarii 2. Junii 1698. §. *Minus prodesse* coram R. P. D. meo Lancetta, & in Romana Pecuniaria 7. Martii 1701. §. 2. coram R. P. D. meo Muto.

Non omissa facti circumstantia, quod dolia describuntur sine mentione, an essent vacua, vel plena, & tamen vacui- 87
tas totalis non præsumitur, cum quilibet vir honestus præsumatur habere ea quæ ad vitæ sustentationem sunt necessaria, Card. de Luc. *de empt. & vend. disc.* 16. *n.* 19. & quatenus dolia erant vere vacua, tale quid exprimi debebat, prout exprimi solet. Quæ omissio licet minima excludit bonam fidem, & inducit præsumptionem omissionis in rebus majoris æstimationis, & valoris; Crescitque suspicio, quia in adnotatione quorundam libelculorum modici momēti hęredes fuerunt diligentissimi observatores, Text. *in l. cum intra de bonis præscript.* dum ea legitur facta est numero pondere, & mensura, recensetur enim Auctor, titulus libri, ejusque parvitas, & magnitudo; si ergo hæredes fuerunt diligentes in describendis libris, ut internosci possent, eandem diligētiam adhibere debebant in aliis mobilibus majoris valoris, nempe in rebus aureis, & argenteis, & in tabulis. Imo tota diligentia in harum specificatione poni debebat, & non in liberculis, quia notoria res erat, Brozzolum non fuisse de 88
Cœtu Literatorum, adeo ut penes ipsum reperiri verisimiliter potuerint Bibliothecæ, vel volumina insignium Auctorum. Unde arguitur, quod omissio specificatæ descriptionis rerum alicujus valoris facta non fuerit cū totali animi candiditate, ut opportune arguit Rot. in dicta Rom. Pecuniaria, §. *Et fortius* cor. R. P. D. meo Muto, confirmata 22. Junii 1701. coram eodem. Maxime quia iidem hæredes obtinuerunt eligi duos Peritos ad effectum æstimādi valorem dictorum mobilium, sed tamen ad hanc æstimationem nunquam devenerunt. Quæ omissio auget malam fidem. Nam licet communis opinio Doctorum sit non esse absolute, & simpliciter necessariam ęstimationem bonorum ex supra firmatis; tamen hæredes crediderunt, esse necessariam, eo ipso, quod petierunt illam judicialiter fieri, & bene est, quod fiat, & gravissimi Doctores sequaces Saliceti, necessariam esse putarunt ex adductis per Ridolphin. *in prax. cap.* 3. *part.* 3. *n.* 180. nequeunt proinde salvari a mala fide, ex quo illam non fecerunt; versatur enim in dolo, qui non facit id, ad quod teneri sciebat, & credebat, *l. dolus*, *& l. si Procuratorem*, *ff. Mandati*, Surd. *dec.* 216. *n.* 1. Honded. *cons.* 35. *n.* 21. *l.* 1.

Citra

Citra quod ad excludendum dolum relevent depositiones trium testium, ex quibus prætendebant hæredes, & Rota in ultima decisione causæ cor. Rever. Conchen. approbabat, constare de identitate mobilium, non solum, quia sunt examinati lite pendente, & alter eorum est de auditu, unde nihil probant ex vulgatis juribus; sed etiam, quia in substantia nihil aliud continet dicta depositio, nisi quod Paramenta, & Tabulæ dictæ existentes in Domo hæredum sunt illa,
89 quæ possidebant ante ejus obitum Brozzolus; sed in primis non deponunt de argentis, & rebus aureis, nec de quantitate, & mensura Paramentorum, nec deponere possunt, quia nemo oculariter desumere potest pondus, & justam, ac veram rerum mensuram; Et quoad Tabulas non specificant earum Auctores, & an essent originales, vel copiæ, cum possibilis sit ostensio copiæ, & non originalis; unde cum dicti Testes non probent, nec probare possint qualitatem, & negativam suppositionis, & pondus rerum, nunquam concludere valent identitatem per ea, quæ tradit Rot. *dec.* 438. cor. Cocc. *&* *dec.* 636. cor. Cerr. *&* *dec.* 7. *n.* 4. cor. Celso.

Præter dictam omissionem describendi mobilia specifice cum pondere, numero, & mensura, adsunt aliæ notabiliores omissiones. Quarum prima est descriptionis librorum rationis dicti Brozzoli, quorum existentia penes hæredes hodie extra controversiam posita est; nam dicti hæredes coacti ex Mādato hujus Sacri Tribunalis tandem illos ultimo loco in actis exhibuerunt. Quod autem dictorum librorum descriptio fuisset necessaria ad evidentiam patet, ex quo in illis plura existebant adnotata credita ad Brozzolum spectantia, quæ nec per umbram descripta leguntur in Inventario, atq; inter cætera alterum aderat sc. 405. cum DD. de Mutis, ad cujus compurum hæredes quasdam fieri parritas exegerunt; ex omissione autem librorum hæreditariorum, in quibus
90 adnotata sunt credita, Inventarium efficitur nullum, & nunquam potest salvari a dolo omissio hujusmodi, quoties hæres, ut in casu aliquod ex dictis creditis exigit, & in proprios usus convertit, ut apposite firmat Rota in Romana Pecuniaria 7. Martii 1701. §. *Potissimum quia*, coram R.P.D. meo Muto, eosdemque libros in universum exhibere semper detrectavit Mascard. *de prob. concl.* 552. *n.* 58. Rota cor. Bich. *dec.* 178. *n.* 6. & in mox citata Romana Pecuniaria, §. *Et fortius* coram eodem R. P. D. Muto.

Secunda omissio est circa scripturas; nam licet istæ fuerint descriptæ hoc modo ibi-*Una scanzia con diverse scritture*, tamen talis confusa descriptio ad nihilum suffragatur, dum scripturæ debent sigillatim describi, potissime quando inter illas adest aliqua relevans, continens jura, & actiones defuncti, Escobar. *de ratioc. cap.* 92. *n.* 70. Cancer. *var. lib.*
91 3. *cap.* 1. *n.* 32. *cum seq.* Rota cor. Arguell. *dec.* 80. *n.* 16. & cor. Emerix. Jun. *dec.* 284. *n.* 4. & in Romana seu Sarzanen. redditionis rationis 14. Aprilis 1699. §. *Altera omissio*, cor. R.P.D. Priolo, & in Bononien. fidejussionis 17. Junii 1699. §. *Tum quia* cor. R. P. D. Lancetta.

Incontrovertibile autem est inter alias scripturas privatas multas relevantes extitisse, quæ continebant credita hæreditaria, dum constat adfuisse Apocham sc. 30. subscriptam ab Abbate Antonio Oliva, quæ per hæredes fuit exhibita in judicio. Rursus aderat altera Apocha privata unius Cambii sc. 200. contracti ad favorem ejusdem Brozzoli per Marchionem Bettum; Ac demum altera alterius cambii scut. 1500. creati ab Alexandro Brugiotto, de qua etiam constitit ex libro nuper exhibito per hæredes. Posita autem relevantia scripturarum, omnes Doctores conveniunt, omissionem illarum descriptionis esse dolosam, ac per consequens sine
92 ulla difficultate inducentem nullitatem, & invaliditatem Inventarii ex supra deductis, & admittit secunda contraria Decis. §. *Inanitem*, & firmavit Rot. in Rom. redditionis rationis 27. Nov. 1683. §. *Ad quartam* cor. clar. me. Card. Caccia.

Non obsistente responsione data in postrema decisione contraria, quod scilicet dictum cambium sc. 2000. uti spectans ad Lucretiam Actricem Augusti Rosæ, & alterum sc. 1500. uti pertinens ad Jacobum Othonum, juxta recognitiones bonæ fidei per Brozzolum expositas, non fuissent describenda; nam quod spectat ad primum cambium, certum est, quod de tempore facti inventarii non adhuc prodierat in lucem recognitio bonę fidei facta per Brozzolum favore Lucretiæ, dum ista longe post per illam producta fuerat; unde cum cambium cantaret in faciem Brozzoli non potuit sine
93 dolo prætermitti ipsius manifestatio in inventario, per ea, quæ tradunt Guttier. *de tutel. p.* 13. *c.* 1. *n.* 97. *& seq.* Palm. Nep. *dec.* 46. *n.* 22. *in fin.* Tanto magis, quia etiamsi ad aures hæredum pervenerat vociferatio, quod dictum cambium spectabat ad Lucretiam, adhuc debebant sub ista dubietate illud describere in inventario, cum in casu fortiori hęredes obligentur in inventario manifestare res commodas, & depositas penes defunctum, Jas. *in l. fin. C. de jur. delib.* Thes. *q. for.* 10. *n.* 21. *lib.* 1. Cancer. *var. resol. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 40. Rot. cor. Cerr. *dec.* 919. *n.* 4.

Et in hoc passu DD. illam solidam addebant reflexionem, quod hęredes, ubi agitur de vindicando inventario a defectu citationis Lucretiæ, uti creditricis dicti cambii, inquiunt, quod ipsi nō habebant notitiam talis debiti, quia cambium cantabat in faciem Brozzoli Auctoris, quodque pro hujusmodi effectu non debebant attendere solam vociferationem familiarium; ubi vero tractant de excusanda omissione descriptionis ejusdem cambii, mutando pallium, ajunt, quod ex vociferatione prędicta illud non pertinebat ad Auctorem sed ad Lucretiam; unde dilemmatice concludebant domini, quod vel hęredes habebant notitiam, quod cambium spectabat ad Lucretiam, & inevitabilis, ac dolosa est omissio illius citationis; aut carebant dicta notitia, & dolosa remanet non facta illius descriptio in inventario, & per consequens aut ex uno, seu altero capite nullum fieri potest fundamentum super dicto inventario ex supra deductis.

Quod vero spectat ad alterum cambium Brugiotti, tametsi in libris Brozzoli adnotatum habeatur, quod de illo facienda esset recognitio bonæ fidei erga Othonum; tamen vel hujusmodi recognitio facta non fuit vel non habuit effectum, ut dixit in specie Rot. in Rom. pecuniaria 9. Junii 1698. §. *Quoniam cum duobus seq.* coram me, edita inter eundem Othonum & dictos hæredes; quæ decisio licet adhuc stet sub revisione, tamen supponenda est, donec revocetur, Rot. *dec.* 94
80. *n.* 5. *p.* 19. *rec.* & coram Emerix Jun. *dec.* 365. *n.* 5. & sexcenties alibi multo magis, quia hęredes post obitum Brozzoli exegerunt ab eodem Brugiotto medietatem dicti cambii, ejusq; Apocham illi restituerunt, ut metu censurarum deposuit idem Brugiottus, cui tanquam deponenti de facto proprio venit fides adhibenda, Farin. *de testib. q.* 63. *n.* 225. Rot. 95
dec. 750. *n.* 10. *p.* 1. *divers. & dec.* 477. *n.* 5. *p.* 2. *rec.* maxime quia plura cōcurrunt adminicula, inter quę tria sunt convincentia. Primum, quod dicta recognitio facta favore Othonis, nunquam fuit exhibita; secundum, quod Brozzolus legitur descriptus debitor fructuum cēsus in libro ejusdem Brozzoli; & tertium, quia constat de extinctione alterius medietatis cambii, facta a Brozzolo per ipsum Brugiottum. Stantibus autem adminiculis, depositio unius testis plenam facit 96
probationem, Angel. *de confess. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 16. Rot. cor. Cels. *dec.* 280. *n.* 8. & cor. Emerix Jun. *dec.* 808. *n.* 7. fortius, quando prout in casu testis obierit non retractata sua depositione, *l. fin. C. de testib.* Rot. *dec.* 119. *n.* 15. *p.* 12. *& dec.* 892. *n.* 9. coram 97
Card. Cerr. *& dec.* 166. *n.* 8. *& seq.* post Constant. *ad statut. urb.*

Substantialissima, & inexcusabilis quoque visa fuit tertia omissio conspicui capitalis, quod cum participatione lucrorum idem Brozzolus implicaverat in negotio ferri per Simonem Lucatellum exercito. Nec impugnabilis erat veritas tam manifesta, quod super dicto negotio Brozzolus habuisset interesse, dum de illo docetur tam ex apocha exarata favore R.P.D. Othoni, in qua Brozzolus se constituendo illius debitorem in sc. 6000. fassus fuit eādem summam implicasse in dicto mercimonio; tum etiam ex libro ejusdem Brozzoli nuper exhibito, in quo cernitur pluribus in locis habita ratio de prędicto capitali. Quibus cōfessionibus defūcti nulla major dari potest probatio, *l. cum te la* 2. *C. de transact.* cum aliis vulgatis. Quod vero hæredes de tempore facti inventarii habuissent scientiam dicti capitalis, est etiam plene probatum; primo, quia in libro Brozzoli penes illos existentes conspicitur, ut mox diximus adnotatum; secundo, ex quo ipsimet hæredes erant Procuratores dicti negotii; tertio, quia in quadam epistola familiari scripta per hæredes R. P. D. Othon. die 27. Nov. 1677. & sic ante confectum inventarium, quod cœptum fuit die 2. Decemb. ejusdem anni, fit expressa mentio talis negotii; & quarto demū ex quo alter ex hęredibus direxit quendam ordinem illi ab Othono tractum Lucatello cum his verbis: *Per farglieli boni in cōto di quello deve* 98
V.S. all'eredità della bona memoria di Cesare Brozzoli. Unde nullo prætextu excusari valet talis omissio, nec salvari a mala fide, Honded. *conf.* 35. *n.* 21. *l.* 1. Ciroec. *disp.* 7. *n.* 72. *& seq.*

Neque amplius subsistere visa est responsio tradita in decisionibus Reverendissimi Conchen. quod videlicet consignatio ferri in vim dicti ordinis per Lucatellum successive facta non processerit ex causa participationis Brozzoli in eodem negotio, sed quia alter ex hæredibus ferrum de propriis pecuniis persolverat. Tum quia verba ordinis superius expressa, cum manifeste deferantur ad creditum, quod unice hæreditas habebat ex causa sæpe dictæ participatio-

nis, non possunt in alium diversum sensum detorqueri, ad
tex. *in l. ille, aut ille, ff. de legat.* 3. Rot. cor. Emer. Jun. *dec.*
562. *n.* 1. Tum etiam quia receptuæ, quæ ad concludendam
præsuppositam solutionem circumferebantur, vel tanquam
non recognitæ, ac neque in quinta parte adæquantes parti-
tam ferri consignati, in nulla merebantur consideratione
haberi; vel tanquam præseferentes causam novi debiti, ibi:
Dal Sig. Lazari Leonetti scudi 50. *per pagarglieli a suo pia-
cere &c.* jam exinde pandunt causam solutionis, propterea-
99 que non debent trahi ad causam dicti ferri, de qua in illis
nullo modo constat, juxta tex. *in lib.* 1. *ff. de solut.* Paris.
cons. 122. *lib.* 4. Rot. cor. Cavall. *dec.* 156. *n.* 2. *& in* 3. *rec. p.* 11.
dec. 343. *n.* 70. *& p.* 19. *dec.* 150. *n.* 11. *& dec.* 360. *n.* 4.

Prout nec dolus ex omissione hujusmodi excludi valet ex
additione dicti negotii successive facta per hæredes in in-
ventario; non solum quia superadditio facta fuit post annos
22. & postquam tantummodo hæredes de interesse Brozzoli
in eodem negotio fuerunt convincti in causa inter ipsos, &
Comitem Othonum vertente, ut refert etiam secunda deci-
sio Reverendiss. Conclien. §. *Neque denique*; id quod pro
dolo ponderant Bald. *in l. fin.* §. *Cum igitur n.* 8. *C. de jur. de
100 lib.* Thom. *tr.* 7. *de requisit. in confect. invent. tit.* 8. *cap.* 8.
n. 179. Grat. *respons.* 25. *n.* 6. *lib.* 2. Citocch. *disc.* 7. *n.* 73. *n. fin.*
Posth. *resol.* 2. *n.* 8. Palm. Nep. *dec. Lucen.* 46. *n.* 26. Rot. cor.
Greg. *dec.* 169. *n.* 5. Verum & validius quia dicta superaddi-
tio est nimis confusa, veluti simpliciter se restringens *ad
quoddam interesse in negotio ferri exercitum per D. Simonem
Lucatellum*, absque eo, quod nomina debitorum, & quan-
titas ferri, ac pecuniarum in eo existentium specificentur;
cum autem sic confusa descriptio ad eum finem directa vi-
deretur, ut nempe creditores nequeant rei veritatem inda-
gare, dolum utique magis, magisque aggravat, ut in
101 puncto Rot. *in rec. p.* 19. *dec.* 163. *n.* 6. in Bononien. fidejus-
sionis 15. Junii 1699. § *Non obstat*, cor. R. P. D. meo Lan-
cetta, & 13. Maii 1671. §. *Tantomagis*, coram Emin. D.
meo Card. Caprara.

Ejusdem relevantiæ est quarta omissio pecuniarum. Con-
stitit enim ex confessione alterius ex hæredibus facta in di-
cta epistola scripta ante inventarium, quod in hæreditate
defuncti aliqua reperiebatur pecuniarum summa, ibi: *Nè in
sua cassa si è ritrovato somma rilevante*, absque eo, quod ta-
lis enunciativa referri possit ad scuta 678. deposita ad credi-
tum Brozzoli in Monte Pietatis, quia tale depositum non
cantabat libere in ejus faciem, sed cum expressa conditio-
ne dimittendi cum illo Montistas creditores illorum de Bac-
cellis. Quemadmodum nec urget, quod eadem confessio
arguat modicam, & non magnam quantitatem, sive quia
cum illa emissa fuisset in epistola responsiva alteri epistolæ
Othonis, qua is instabat pro satisfactione sui crediti in
summa considerabili scutorum 6000. non relevans confessa
summa intelligenda est respectu magni crediti satisfaciendi,
non vero in genere; responsio enim habet correlationem ad
petitionem, & debet interpretari juxta istius terminos, &
continentiam, Imol. *in testamento, ff. de aur. & arg. legat.*
102 Rot. cor. Seraph. *dec.* 553. *n.* 7. & cor. Dunoz. Jun. *dec.* 190.
n. 7. & cor. Cerr. *dec.* 129. *n.* 14. *& seqq.* Sive quia Doctores
nostri procedendo in subjecta materia benigniter cum here-
dibus salvant omissiones hujusmodi pecuniarum in duobus
aureis, & non ultra, pro sustinendo inventario, ut per tex. *in
103 l. oleum in fine, ff. de dolo, & gloss. in l. galtinam, verb. qui
lucrandi de rerum restit.* tenet Honded. *cons.* 135. *lib.* 1. *n.* 67.
Thomasin. *de invent. tit.* 8. *n.* 171. Posth. *resolut.* 3. *n.* 12. Pal-
ma Nep. *de Lucen.* 46. *n.* 3. in cujus casu annullatum fuit
inventarium ob omissionem scutorum sex circiter.

Positis tot omissionibus dolosis rerum hæreditariarum,
frustra hæredes recurrebant ad exceptionem, quod illæ non
inducant validitatem inventarii, ac per consequens, quod
hæres teneatur ultra vires hæreditarias: sed operentur tan-
tum, ut condemnari debeat ad duplum, ex verbis *d. l. fin. C.
de jur. de lib.* §. *Licentia.* Ultra quod enim est quæstio admo-
dum agitata inter Doctores, an ob omissam descriptionem
rerum hereditariarum hæres privari debeat beneficio inven-
tarii, seu potius puniri debeat pœna dupli; aliis tenentibus,
quod ex pena dupli inflicta per Imperatorē in *d.* §. *Licentia*,
non tollatur pœna amissionis beneficii inventarii, quę indi-
vidua est, & in minimo violata deficit, quodque duplici pœ-
na sit addita propter delictum contingens, & separatum ab
104 ipsa forma a lege data in conficiendo inventarium pro bene-
ficio creditorum ad fraudes evitandas, non autem ut hæres
liberetur a pœna nullitatis actus; & hanc opinionē post Ac-
curs. tenerunt Bart. Bald. & alii antiquiores interpretes, quos
refert, & sequitur clar. mem. Card. Albanus *cons.* 2. *n.* 16. *cum
plurib. seqq.* & magistraliter Honded. *cons.* 34. *vol.* 1. *per tot.*
& alii magis recentiores relati per Rocc. *disp.* 47. *n.* 22. *in fin.*
Aliis vero tenentibus, Imperatorem verbis ad modum claris
punisse omissiones pœna dupli, ideoq; multiplicandam non
esse pœnam nullitatis actus, & hanc opinionem tenent Cyn.
Castrens. Fulgos. & alii relati, & secuti per Menoch. *cons.*
471. *n.* 38. Rocc. *d. disp.* 47. *n.* 22. Quam controversiam Ro-
ta antiqua, (quæ in subjecta materia procedebat cum rigo-
re) referendo Doctores hinc inde, indecisam reliquit *in dec.*
72. *n.* 9. *p.* 2. *divers. in dec. tamen* 181. *p.* 6. *rec.* re aliquate-
nus discussa, illam terminavit favore heredum pro pena du-
pli tantum, & non etiam pro invaliditate inventarii, idem-
que respondit in *dec.* 466. *n.* 29. *p.* 9. *& dec.* 343. *n.* 38. *& seqq.*
p. 12. & revera hęc opinio videtur majori Doctorum calculo
recepta, ut ex recen. præter Menoch. & Rocc. supra citatos,
sustinet Andreol. *cons.* 109. *n.* 2. qui pro illa refert 60. Do-
ctores, Card. de Luca *de empt. disc.* 41. *n.* 9. cum aliis rela-
tis per Adden. ad Pamphil. *dec.* 45. §. *Communior*.

Hujusmodi tamen communis opinio procedere potest in
casu, in quo hæres conficere inventarium, servata ad un-
guem forma per Imperatorem tradita *in d. l. fin. & in novella*
1. sed quando pretermittit plures solemnitates a jure prescri-
ptas, tunc frustra quæritur de pœna dupli, cum omnia inte-
gre solvere debeat de proprio, Salicet. *in d. l. final. &* §. *Illud
proculdubio*, ibidem dicens, *quod ubi hæres fecit inventarium,
& omisit unam rem ponere, non tenebitur ultra vires hæredi- 105
tarias, sed pœna dupli, si alias servavit formam d. l. fin* bene
Natt. *d. cons.* 574. *n.* 13. Rot. *dec.* 73. *n.* 10. *p.* 2. *dive.* Rursus ea-
dem opinio locum obtinere potest, quoties hęredes ostēdunt
ad oculum, quæ res fuerunt occultatæ; sed quando con-
stat de omissionibus rerum in genere & ignoratur, quæ, qua- 106
les, & quantę sint, tunc non est verificabilis condemnatio ad
duplum; duplum enim habet correllationem ad singulum.
Unde si non constat de simplici substantia, non est practica-
bilis pęna dupli, ut recte subdit Natt. *d. cons.* 574. *n.* 13. *in princ.*
Utraq; ex dictis ponderationibus applicatur huic hypothe-
si. Prima siquidem, quia hæredes, de quibus agitur, non ser-
varunt formam præscriptam ab Imperatore, tum ob defe-
ctum citationis creditorum, tum ob non subscriptum per se-
metipsos inventarium, tum ob non factam ejus terminatio-
nem intra tempus legitimum, tum ob non descripta mobilia
cum requisitis specificationibus. Secunda, quia non constat
de quantitate rerum occultarum; non constat de mobilibus
quæ deficiunt, seu deficere poterant ob non factam illorum
specificationem, quantum importaret capitale ferri, quan-
tæ essent pecuniæ, & sic de singulis. Unde non intrat pęna 107
dupli, sed pœna dimittendi creditores in totum, ob non ser-
vatam formam a jure traditam in conficiendis inventariis,
Rim. *cons.* 611. *n.* 10. Posth. *alleg.* 3. *n.* 24 Thes. 4 *for.* 10. *n.* 27.
lib. 1. Rot. in d. Romana Pecuniaria 7. Martii 1701. & 22.
ejusdem anni utrobique §. *fin.* cor. R. P. D. Muto, & in Ro-
mana cautelæ Angeli 15. Maii 1702. §. *Minusque*, cor. bo.
me. Pio & in Romana annuæ præstationis 26. Martii 1703.
§. *Condemnatio*, cor. R. P. D. meo Scotto.

Frustraq; pariter ad salvandam nullitatem inventarii ex
tot, tantisque omissionibus inductam, recursus habebatur
ad legalitatem hæredum. Hæc etenim, & si quoad cætera
per DD. admitteretur, in subjecta tamen materia suffragari
haud potest, dum omissiones re ipsa inexcusabiles sunt. Lex
etenim heredum legalitatem; & bonam famam non respicit,
sed concurrente omissionum quantitatē, ea penitus postha-
bita hæredes condemnat, ut exemplum est in Romana reddi-
tionis rationis 16. Januarii 1702. §. *Cæterum quidquid sit cum
seq.* coram Eminentiss. D. Card. Caprara, ubi agebatur de 108
inventario confecto per Patres Sanctę Marię in Vallicella,
notæ legalitatis, & exemplaritatis viros. & in Romana an-
nuę prestationis 26. Martii 1703. coram R. P. D. meo Scot-
to, in cujus themate inventarium peractum fuerat a Nobi-
lissima Matrona Ducali titulo decorata.

Nec demum obstat, quod hæredes in inventario omise-
rint protestationem addēdi, & diminuendi. Quia aliis omis-
sis, talis protestatio non opitulatur, quoties prout in casu illi
habuerunt de tempore confecti invētarii notitiam, & scien-
tiam rei non descriptę, quo casu clausula preservativa nihil
operatur, ex doctrina Bart. *in l.* 1. §. *Ita de offic. præfect. urbis*,
quem sequitur Cevall. *comm. contra comm. q.* 131. *n.* 7. Rimin. 109
Jun. *cons.* 417. *n.* 30. *& cons.* 921. *n.* 10. *& seq.* Phan. *de invent.*
p. 3. *n.* 49. Adden. ad Surd. *dec.* 169. *n.* 12. Surd. *dec.* 116. Capyc.
Latr. *dec.* 129. *n.* 9. *l.* 2. Rocca *cap.* 47. *n.* 16. Rot. *dec.* 219. *n.* 3.
cor. Card. Cerro, & in dict. Rom. annuę prestationis 26.
Martii 1703. §. *Neque hujusmodi*; cor. R. P. D. meo Scotto.

Et ita utraque, &c.

MAN.

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Ad Librum Decimum

THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,

Qui est

DE FIDEICOMMISSIS, PRIMOGENITURIS, &c.

ARGUMENTA DECISIONUM.

DECISIO I. *Bononien. Successionis.*

ETiamsi masculi ex fœminis comprehendantur sub vocatione masculorum, attamen quoties vel expressa aut tacita testatoris deprehendatur voluntas admittendi tantum masculos ex masculis, nunquam masculi ex fœminis succedere valent; de hac voluntate autem constaret, si testator nedum descendentes masculos vocavisset, sed qualitatem quoque adjecisset, nempe quod descenderent ex masculis, vel lineam tantum invitavisset masculinam.

DECISIO II. *Bononien. Fideicommissi de Ghisleriis.*

Confirmantur superius decisa.

DECISIO III. *Bononien. Fideicommissi de Ghisleriis.*

Sub appellatione filiorum, & descendentium, feminæ, & descendentes ab eis veniunt; & licet ab hac regula recedendum affirmet Card. de Luc. *de fideic. disc. 38. cum seqq.* quoties conjecturæ concurrant, quæ illarum exclusionem suadeant, aut volita dignoscatur agnationis contemplatio; attamen conjecturas deberent pernecesse concludere, & votum conservandi agnationem apertis verbis esse expressum, ut fœminarum sit admittenda exclusio, ait præsens decisio; quodque contemplatio agnationis minime valeat desumi nec ex alienationis prohibitione, minusve ex declaratione Testatoris fideicommissum pro conservatione familiæ concedere voluisse.

DECISIO IV. *Bononien. Fideicommissi de Ghisleriis.*

Pro argumento est recurrendum ad decisionem quæ istam præcedit.

DECISIO V. *Bononien. Fideicommissi de Ghisleriis.*

Confirmandas esse deciditur binas superius adnotatas decisiones, & approbantur omnia fundamenta, quæ in illis dignoscuntur extensa.

DECISIO VI. *Ferrarien. Bonorum.*

Fœminæ in fideicommissis agnatitiis venire non possunt, nec etiam in defectum masculorum, sed bona libera remanent penes ultimum masculum de agnatione, nisi tamen fœminæ essent in aliqua parte testamenti expresse vel tacite aliquando vocatæ, vel ubi testator non habita ratione agnationis strictæ & rigorosæ, sed prædilectionis duntaxat masculorum in concursu cum fœminis fideicommissum instituit simpliciter masculinum. Agnatitium autem dicitur fideicommissum, in quo instituta fuit primogenitura, & semper masculi extiterunt vocati, alienatio apparet prohibita, & votum habitum liquet conservandi agnationem.

DECISIO VII. *Ferrarien. Bonorum.*

Superius decisa confirmantur, multaque adduntur circa fideicommissi extensionem, & suspensionem successionis in fideicommissis, & primogenituris Italiæ.

DECISIO VIII. *Ferrarien. Bonorum.*

Hujus decisionis argumentum habetur supra in decisione 6.

DECISIO IX. *Ferrarien. Bonorum.*

Quæ in superius notatis decisionibus enucleata fuere, approbantur.

DECISIO X. *Romana seu Florentina Fideicommissi.*

Appellatione proximiorum veniunt fœminæ, nisi tamen testator vel agnationem rigorosam contemplaverit, vel fœminas expresse in aliquo casu vocaverit, & in substitutione proximiorum favore facta distincte non nominaverit, aut demum si considerari valeret absurdum, quod filiæ testatoris essent exclusæ, remotiores vero admissæ, quoties in proximiorum substitutione comprehenderentur.

DECISIO XI. *Ariminen. Fideicommissi.*

Fœminarum inclusionem in substitucione proximiorum de domo hæc decisio excludit ob appositam qualitatem masculinitatis in præcedentibus substitutionibus, ob vocationem proximiorum de domo testatoris, ac propter contemplatam agnationem.

DECISIO XII. *Ariminen. Fideicommissi.*

Argumentum habetur in decisione, quæ superius adnotata videtur.

DECISIO XIII. *Ariminen. Fideicommissi.*

Ex eisdem cum quibus in aliis duabus decisionibus feminæ in vocatione proximiorum fuerunt exclusæ, in hac quoque repelluntur; & quomodo facienda sit legitimatio personæ ad obtinendum fideicommissum ordinatum pro proximioribus de domo præsens decisio edocet.

DECISIO XIV. *Ariminen. Fideicommissi.*

Approbantur quæ in alia decisione decisa dignoscuntur.

DECISIO XV. *Ariminen. Fideicommissi.*

Est decisio aliarum confirmatoria.

DECISIO XVI. *Urbevetana Fideicommissi.*

Nepotes veniunt appellatione filiorum, si testator exoptaverit familiæ conservationem, licet verba non adsint quæ perpetuitatem indicent, cum perpetuitas habeatur ex ipso desiderio conservationis familiæ, per quod perpetuum & absolutum fideicommissum promanat. Facultas disponendi concessa filiis extenditur etiam ad nepotes, maxime si non fuerit ex titulo gratuito, sed oneroso, vel amplissimis verbis extiterit concepta.

DECISIO XVII. *Urbevetana Censuum.*

Vocatio nepotum desumitur ex vocatione filiorum, ex quo contemplata fuit agnatio, prohibita alienatio, perpetuitas pluries expressa, vetita Trebellianicæ detractio, ac vocati nepotes in alienæ familiæ vocatione.

DECISIO XVIII. *Urbevetana Censuum.*

Nil ultra exponitur, quam id quod in alia decisione superius extensa dignoscitur.

DECISIO XIX. *Romana seu Reatina Fideicommissorum de Vincentinis.*

Nepotes sub nomine filiorum vocatos fuisse statuitur ob pro-

prohibitam alienationem, fœminarum exclusionem, Trebellianicæ & legitimæ detractionem, qualitatis masculinitatis appositionem, ac ex quo apparuit testatorem pro synonymis habuisse verbum, filios, & verbum, descendentes, & consulere declarasse ejus familiæ.

DECISIO XX. *Romana, seu Reatina Fideicommissi de Vincentinis.*

Firmatur id quod constat fuisse in alia antecedenti decisione decisum.

DECISIO XXI. *Romana, seu Reatina Fideicommissi de Vincentinis.*

Receditur a superius firmatis, & magistraliter edocetur quo casu conjecturæ quæ in duabus præcedentibus decisionibus dignoscuntur relatæ, valeant nepotum aliorumve descendentium inducere vocationem.

DECISIO XXII. *Romana, seu Reatina Fideicommissi de Vincentinis.*

Confirmatur præcedens decisio.

DECISIO XXIII. *Sutrina Fideicommissi.*

Quoties filii in conditione positi essent dispositive vocati prius succedere deberent masculi, & postea feminæ, si adsit statutũ feminarum exclusivum, licet testator posuerit in cõditione tam masculos quam feminas cum copula &.

DECISIO XXIV. *Romana Fideicommissi.*

Filii in conditione positi, si haberentur, ac si essent dispositive vocati, non exinde tamen evenit, quod censerentur quoque gravati, nisi contraria testatoris desumeretur voluntas, quæ in decisione arguitur ex subsequenti substitutione facta post omnium deficientiam. Fideicommissum quod dependet a conditione, *si sine filiis*, per filiorum existentiam non expirat, quoties conditio scripta fuerit cum verbo---deficientibus---vel constat testatorem præ oculis perpetuitatem habuisse.

DECISIO XXV. *Romana Fideicommissi.*

Exponuntur ea quæ recensentur in superius apposita decisione.

DECISIO XXVI. *Romana Fideicommissi.*

Approbantur quæ supra dignoscuntur extensa.

DECISIO XXVII. *Romana Fideicommissi.*

Ultra in aliis firmata habetur, quod substitutio intermedia non caducatur per expirationem primæ, si intermedia ab illa non dependeat, & diversa in se contineat.

DECISIO XXVIII. *Romana Fideicommissi.*

Est decisio approbatoria omnium aliarum, quæ in hac causa editæ & supra adnotatæ fuerunt.

DECISIO XXIX. *Sabinen. Prædii.*

An, & quando alienatio aliquo casu concessa, vel ad certum tempus a testatore prohibita, eo lapso permissa censeatur, pro accurata explicatione text. *in l. Imperator 8. ff. de postulan.* & pro conciliandis juris peritorum sententiis, identitatis defectus, vel detractionum exceptio quando ab immissione agentem repellant.

DECISIO XXX. *Romana Fideicommissi.*

Prohibitio testatoris, ne bona fideicommissi intra certum tempus alienentur, an importet facultatem disponendi post tempus, quod valde sit controversum, affirmatur, quodq; pro certo illam fideicommissi subversionem non posse causare, quoties subsequatur clarum, & literale fideicommissum, præsertim mediante substitutione compendiosa, quæ omnes tempus complectitur, & facultas alienandi sit dubia, utpote referibilis ad administrationem bonorum fideicommissariorum.

DECISIO XXXI. *Romana Fideicommissi.*

Argumento non indiget, cum sit decisio, quæ præcedentem confirmet.

DECISIO XXXII. *Romana Fideicommissi.*

Pro argumento est recurrenda decisio 30. ab ista confirmata.

DECISIO XXXIII. *Romana Fideicommissi de Ruspolis.*

Deciditur quidquid in tribus decisionibus, quæ istam præcedunt, decisum apparet.

DECISIO XXXIV. *Romana Fideicommissi de Ruspolis.*

Facultas alienandi eo tantum casu potest fideicommissi importare subversionem, vel quoties illa expresse & directe concepta sit per orationem affirmativam, vel desumatur a contrario sensu per prohibitionem factam intra certum tempus per duplices negativas, quæ non habentur ex verbis, *non possi disponere sino al tempo di venticinque anni*, nec operatur, quoties subsequatur fideicommissum clarum & apertum.

DECISIO XXXV. *Romana Fideicommissi de Ruspolis.*

Ea quæ in aliis præcedentibus decisionibus continentur, hic quoque in earum confirmationem habentur, & superadditur, quod habens facultatem alienandi potest disponere usque ad dodrantem, sed si subsequatur fideicommissum universale in tota hæreditate, de nihilo disponere valet.

DECISIO XXXVI. *Romana Fideicommissi de Ruspolis.*

Hæc decisio approbat, quæ decisa fuerunt in alia supra relata decisione.

DECISIO XXXVII. *Asculana Fideicommissi.*

Substitutio concepta cum conditione, si sine filiis decesserit, per filiorum existentiam expirat, nisi tamen contrariæ concurrant conjecturæ, quæ oppositum suadent. Plures in proposito enumerantur, & ulterius notatur, quod quatenus agitur de fideicommisso ordinato ab ascendente, sola agnationis contemplatio sufficiat, vel digressus ad plures gradus substitutionum cum aliqua etiam levia conjectura, quodque transactio bona fide facta liget successores proprio eorum jure venientes.

DECISIO XXXVIII. *Asculana Fideicommissi.*

Decisionem superius relatam Rota in hac quæ subsequitur confirmat.

DECISIO XXXIX. *Avenien. seu Vasionen. Primogenitura.*

Agitur de eadem materia, super scilicet fideicommissi perpetuitate ex conjecturis elicita, quæ recessum prohibere solet a famigerato consilio Oldradi.

DECISIO XL. *Avenion. seu Vasionen. Fideicommissi.*

Approbantur superius decisa, & traditur modos probandi qualitatem primogenialem, & fructus in fideicommisso particulari deciditur deberi non a die motæ litis, sed a die quo fideicommissum fuit purificatum.

DECISIO XLI. *Avenion. seu Vasionen. Primogenitura.*

Affirmatur fideicommissi existentiam decisam in superius duabus editis decisionibus, & limitatur regula in præcedenti tradita, quod nempe fructus, licet in fideicommisso particulari a die illius purificationis debeantur, nihilominus quoties illud tantummodo ex conjecturis desumatur, a die motæ litis tantum sint restituendi.

DECISIO XLII. *Avenion. seu Vasionen. Primogenitura.*

Quoties fideicommissum particulare aliquo modo sit dubium, fructus deberi deciditur a die motæ litis, & ista incepta dicitur ab ipso momento, quo possessor expedivit monitorium super jactationibus, licet diu actor steterit ad probandum ejus jus.

DECISIO XLIII. *Avenion. seu Vasionen. Primogenitura.*

A die motæ litis fructus etiam fideicommissi particularis sunt restituendi, si fideicommissum sit dubium, sed exigitur quod vocatio sit omnino tacita, & interpretative tantum eliciatur, ut fieri non debeat illorum restitutio a die purificati fideicommissi.

DECISIO XLIV. *Avenion. seu Vasionen. Primogenitura.*

Decidantur ea quæ decisa liquent, in præcedentibus decisionibus ab ista confirmatis.

DECISIO XLV. *Romana Fideicommissi de Cribellis.*

Substitutio facta in defectum filiorum, nedum complectitur casum non existentiæ filiorum, verum etiam casum existentiæ, & postea deficientiæ. Testator si in defectum masculorum fœminas vocaverit, intelligitur vocare voluisse fœminas ultimi masculi, non autem fœminas quæ descendunt a filiabus fœminis aliorum masculorum, nec etiam in subsidium; nisi tamen constaret de testatoris voluntate eas admittendi.

DECISIO XLVI. *Senogallien. seu Auximana Fideicommissi.*

Substitutio facta in casu quo hæres nollet acceptare hæreditatem, dicitur vulgaris; sed ex verbis futuri temporis tractum importantibus, ex adjecta qualitate masculinitatis, ex mentione facta de linea, & ex voto conservandi agnationem, per modum artificialem esse fideicommissariam firmatur, pro qua inducenda notatur ipsum votum etiam sufficere.

DECISIO XLVII. *Romana Immissionis.*

Collectivo nomine vocati dicuntur substituti per vulgarem, nisi tamen verba tractum futuri temporis importantia

tis concurrant, vel conjecturæ contrarium suadentes appareant; quæ autem insufficientes soleant reputari in decisione enucleantur.

DECISIO XLVIII. *Romana Fideicommissi de Avila.*

Onus assumendi cognomen & arma familiæ testatoris, descendentibus hæredis scriptis injunctum, de per se importat perpetuum, & absolutum fideicommissum, præsertim si aliqua etiam levis conjectura concurrit, & ad fideicommissi inductionem plures præsens decisio enumerat.

DECISIO XLIX. *Romana Fideicommissi de Avila.*

Non indiget argumento, cum sit decisio præcedentis confirmatoria.

DECISIO L. *Romana Fideicommissi de Avila.*

Enumerantur eadem fundamenta, quæ recensita fuerunt in duabus præcedentibus decisionibus.

DECISIO LI. *Romana Fideicommissi de Avila.*

Recipitur sententia, quod ex onere injuncto deferendi cognomen, & arma testatoris, desumatur fideicommissum illorum favore ordinatum.

DECISIO LII. *Romana Fideicommissi de Avila.*

Ea quæ in præcedentibus decisionibus firmata extiterunt hic quoque approbantur, pro inductione fideicommissi ex onere delumendi arma, & cognomen testatoris.

DECISIO LIII. *Romana seu Januen. Bonorum.*

Resolutionem pluralitatis in singularitatem, ut impedire valeat ratio prædilectionis, exigitur, quod agatur de descendentibus a testatore, non de transversalibus, quia tunc ratio prædicta non solet attendi. In concursu juris accrescendi cum expressa substitutione illa prævalet. Substitutio subsequens censeri debet ab eisdem modis, & conditionibus primæ qualificata, præcipue si reperiatur copula, *&*; at si esset separata, in suo sensu perfecta, ac a proprio & diverso casu regulata, qualificata non remaneret, etiamsi adesset copula, *&*; quæ tunc staret inceptive, designando ordinem substitutionum.

DECISIO LIV. *Romana seu Januen. Bonorum.*

Decisa superiori decisione omologantur.

DECISIO LV. *Romana seu Januen. Bonorum super portione Joannis Baptistæ.*

Nil ultra habetur, quam regulæ quæ in aliis superioribus decisionibus dignoscuntur adnotatæ.

DECISIO LVI. *Romana Immissionis.*

Testatorem qui inter primos hæredes reciprocam scripsit bonorum conservationem in ejus, & hæredum familia injunxit linearum reciprocam, in casu delicti scripsit eam non voluisse, deciditur in casu obitus, ex quo plures substituit, & a principio pro quolibet Columnello assignavit portionem, ac ipse testator transversalis erat.

DECISIO LVII. *Lucana Fideicommissi.*

Recipitur generalis regula pro exclusione reciprocæ linearis, licet testator conservationem & augmentum familiæ exoptaverit, ob non existentiam verborum, quæ perpetuitatem respective probarent.

DECISIO LVIII. *Fanen. Fideicommissi.*

Quos ex defunctus alienationem prohibuit sub præcisa consideratione, & voto, quod bona manerent indivisa, voluisse censetur reciprocam linearem, licet reciprocam scripserit quoad primos, & illam quoad alios omiserit.

DECISIO LIX. *Fanen. Fideicommissi.*

Superius decisa approbantur.

DECISIO LX. *Romanen. Fideicommissi super immissione.*

Linearem reciprocam, quæ ex conjecturis solet probari, scriptam fuisse deciditur ob existentiam plurium conjecturarum, ac etiam requisitorum, quæ per legem enucleantur, quorum literalem existentiam, licet non existere constet, adhuc ex æquipollentibus verbis desumpta sufficere affirmatur.

DECISIO LXI. *Bononien. Fideicommissi.*

Sub nomine filiorum non veniunt nepotes, licet non agatur de reddendo gravatum immunem ab onere restitutionis, sed ad effectum inducendi purificationem substitutionis favore alterius lineæ vocatæ, contra ea quæ scripsit Card. de Luc. *de fideic. disc.* 71. in hac met causa edito.

DECISIO LXII. *Tudertina Fideicommissi.*

Filiorum nomine nequaquam veniunt nepotes, sive agatur de dispositione ascendentis, sive de alia transversalis, & si aliquando veniunt, admittuntur solum ad exclusionem substituti in favorem hæredis instituti, ne iste dicatur decedere sine filiis, vel ad effectum succedendi per vulgarē, nunquā tamen ad effectū succedendi per fideicommissarium, atque inducendi in filiis onus, & gravamen restitutionis; licet contemplata fuerit agnatio, & semel post verbum *filiis*, fuerit additum, *& descendentibus*.

DECISIO LXIII. *Florentina Fideicommissi de Pitti.*

DECISIO LXIV. *Vercellen. prætensæ immissionis.*

Sola sufficit dubietas, ut nepotes filiorum appellatione venire non possent, & ad illos excludendos in concursu conjecturarum prævalere debent semper illæ, quæ pro exclusione assistunt. Sub nomine filiorum nepotes non veniunt, licet vocati fuerint filii nascituri, & cum qualitate masculinitatis sit dictio, quæ tractum temporis importet, deficere pervideatur.

DECISIO LXV. *Romana Fideicommissi.*

Testator qui descensivum fecit fideicommissum, cum verbis perpetuitatem importantibus, quod voluerit filiorum nomine vocare nepotes, licet aliter locutus fuerit de filiis, & aliter de nepotibus, ac nomen patris, & matris adjecerit, in binis, quæ subsequuntur, decisionibus apprime dedicitur.

DECISIO LXVI. *Romana Fideicommissi.*

Argumentum habetur supra, in decisione, quæ per istam confirmatur.

DECISIO LXVII. *Asculana Fideicommissi, & donationis.*

Testator vocando hæredes successores, non tantum primi, sed omnes in infinitum comprehenduntur, & nedum hæredes sanguinis, sed quoque bonorum admittuntur, & licet soleat limitari in dispositione facta ab ascendente, attamen ubi agatur de substitutione vulgari, vel quādo hæredes sanguinis amplius non existunt regula prædicta locum etiam obtinet, ut dispositione ascendētis in ampliationem *disc.* 144. *& disc.* 145. Card. de Luca *de fideicom.*

DECISIO LXVIII. *Asculana Fideicommissi, & donationis.*

Non est opus adnotare argumentum, cum illud sit in alia decisione per istam confirmata.

DECISIO LXIX. *Maceraten. Fideicommissi.*

Hæredum nomen nedum institutos, sed etiam descendentes comprehendit, si instituti satis expressi fuerint cum verbo, *filii*, & si filii per compendiosam extiterint vocati, nomen hæredum non tantum primos, sed ulteriores quoque invitat descendentes.

DECISIO LXX. *Maceraten. Fideicommissi.*

Confirmatur præcedens decisio.

DECISIO LXXI. *Maceraten. Fideicommissi.*

Est decisio alterius confirmatoria, & in ea superaddit quid exigatur ad inducendam transmissionem favore illorum qui aliquo modo venire possunt ex judicio testatoris.

DECISIO LXXII. *Maceraten. Fideicommissi.*

Approbantur superius decisa, & plura traduntur circa vulgarem anomalam & jus decrescendi.

DECISIO LXXIII. *Maceraten. Fideicommissi.*

Enucleata in decisionibus in hac met causa editis, & supra extensis laudantur.

DECISIO LXXIV. *Firmana Immissionis.*

An & quando sub nomine hæredum veniant hæredes hæredis, licet reperiantur dictiones personales, & relativæ ad hæredes nominatos.

DECISIO LXXV. *Bononien. Fideicommissi.*

Ad hoc ut remissio fideicommissi, quæ ex transactione elicitur, urgere valeat, exigitur, quod partes fideicommittentis dispositionem dignoverint; non requiritur tamen materialis oculorum inspectio, sed sufficit inspectio, & cognitio per oculos mentis. Licet ad effectum remissionis fideicommissi valere dubium sit, an scientia quæ desumitur ex generali testamenti exquisitione, sufficiens sit, adhuc quoties concurrant conjecturæ, necesse descriptio legatorum, & adhibitio juris peritorum valida reputatur. Transactio jurata cum renunciatione dispositioni text. de his, ff. de transact. sustinetur etiam non probata scientia fideicommissi, super quo transigitur.

DECISIO LXXVI. *Bononien. Fideicommissi.*

Receditur a superius firmatis, ex quo, ut transactio, ex qua arguitur fideicommissi renunciatio, valida sit, individualis exoptatur notitia, quæ non probatur ex generali mentione testamenti, minusve ex descriptione legatorum, si fideicommissum in separata oratione appareat extensum, præcipue si transigens minor esset, & transactio læsiva reputaretur, quoties esset dicendum fideicommissum fuisse renunciatum.

DECISIO LXXVII. *Ariminen. Fideicommissi Bandi, et Æneæ de Bandis.*

Remissio fideicommissi futuri non cadit in simplici renunciatione jurium, cum intelligitur de juribus ex causa de præsenti, etiamsi renunciatum esset juri de futuro, cum

adhuc

adhuc renunciatio interpretaretur de jure de futuro, ex causa tamen de præsenti; multaq; alia habentur ad casum pertinentia exclusionis renunciationis fideicommissi.

DECISIO LXXVIII. *Ariminen. Fideicommissi Bandi, & Æneæ in Bandis.*

Nulla exigitur argumenti extensio, cum reperiatur in alia decisione ab ista confirmata.

DECISIO LXXIX. *Rheginen. Fideicommissi.*

Pertractantur de iis, quæ superius aguntur, an scilicet in generali renunciatione comprehendatur quoque fideicommissum.

DECISIO LXXX. *Fanen. immissionis.*

Ut contrà tertiam dari valeat immissio, nedum possessio defuncti est probanda, sed quoque justificandum dominium; aliaque traduntur circa validitatem testamenti cæci, & importantiam verborum transactionis.

DECISIO LXXXI. *Camerinen. successionis.*

Donatio per virum uxori facta, & quæ de jure revocata non censetur, nisi revocatio expressis verbis fiat, si sit ex causa mortis, an veniat sub generali fideicommisso subsequenter in testamento condito.

DECISIO LXXXII. *Camerinen. successionis.*

Supra habetur argumentũ hujus confirmatoriæ decisionis.

DECISIO LXXXIII. *Camerinen. Fideicommissi.*

Relata in antecedentibus decisionibus hic approbatione digna existimata fuere.

DECISIO LXXXIV. *Camerinen. Fideicommissi.*

Agitur de eod. articulo in præcedentibus decis. agitato.

DECIS. LXXXV. *Bononien. Fideicommissi de Manzolis.*

Spurios a naturalibus distingui, & in jure tam esse odiosos, itaut in fideicommissis, in quibus simpliciter vocati fuerunt proximiores de domo, spurios non esse admittendos, licet adesset consuetudo admittendi ad successiones naturales, magistraliter affirmatur.

DECISIO LXXXVI. *Romana Hæreditatis de Ruspolis.*

Verba deprecatoria, & commendatitia, & similia inducunt fideicommissum, quando testator ea protulit animo disponendi. Obligatus restituere uni ex pluribus, non potest eligere quem maluerit, quando fuit a testatore præscriptus certus ordo. Privatio hæreditatis quando dicatur imposita per modum pœnæ, & non per modum conditionis, taliter quod ad effectum privationis præcedere debeat sententia Judicis. Præceptum de non molestando non comprehendit molestias justas, & tendentes in executionem voluntatis testatoris, & alia de hac materia.

DECISIO LXXXVII. *Romana Hæreditatis de Ruspolis super attentatis.*

Attentatorum purgatio demandatur, quando non constat de claro bono jure attentatis. Ad incurrendam caducitatem ob præstitas molestias requiruntur molestiæ dolosæ, maxime quando caducitas est inflicta per modum pœnæ, & si hæres post casum molestiarum continuat in præstatione alimentorum substituto, ex hoc desumitur, quod vel caducitas non fuit incursa, vel quod fuit remissa.

DECISIO LXXXVIII. *Romana Primogenituræ de Salviatis.*

Feminæ veniunt sub fideicommisso, seu primogenitura relicta seniori domus. Quando, & ex quibus sub vocatione familiæ veniat solum effectiva, & non contentiva, maxime ad exclusionem arrogatorum. Fideicommissũ adhoc ut factum dicatur ad relationem alterius antiquioris, debet de tali relatione concludenter constare, & maxime si plura aderant antiqua fideicommissaria, ita ut discerni nequeat, ad quodnam relatio habita fuerit, ex quibus relatio excludatur, & illa supposita, an censeatur facta similitudinarié, vel secundum commodam veritatem.

DECISIO LXXXIX. *Romana Canonum de Salviatis.*

Legatum factum sub conditione, vel cum onere, si eidem personæ iterum relinquatur pure, conditio, & onus censetur ademptum; id, quod maxime procedit, quando secundum relictum est factum in diverso testamento, quidquid dicendum foret, si in eodem testamento, vel in codicillis fieret confirmatio primi testamenti, licet repetat omnia in eo disposita, & contenta: tamen id non procedit quoad ea, quæ fuerunt a confirmatione exceptuata, & de quibus fuit de novo, atque particulariter dispositum, maxime si hæc secunda dispositio non se compatiatur cum prima.

DECISIO XC. *Romana Primogenituræ de Salviatis super Jocalibus, & Tabulis pictis.*

Dispositio non dicitur relativa ad aliam, quando de ista nulla fuit habita mentio, & quando fuit datus novus modus succedendi, nec potest censeri, quod quis voluerit sua bona alicui primogenituræ antiquæ incorporare, quando bona sunt relicta suo hæredi, maxime si in familia aderant plures primogenituræ, ita ut ignoretur, cuinam sit facienda incorporatio. Dilatio quando nam deneganda veniat. Privata Archivia, & particulares scripturas quis ostendere non tenetur, nec pati, ut ab aliis perquirantur.

DECISIO XCI. *Romana Canonum de Salviatis.*

Fideicommissum, seu onus adjectum primo legato, seu relicto, censetur ademptum, si eadem res iterum simpliciter reliquatur, maxime quando agitur de diverso testamento, & procedit etiam, si res, quæ erat uni legata, postea simpliciter relinquatur duobus, & præcipue quando secundum relictum sit sub commemoratione primi. Secundum testamentum primi confirmatorium, licet efficiat, ut disposita in primo sustineantur, vel jure codicillorum, vel jure fideicommissi; attamen non procedit in iis quæ fuerunt a generali confirmatione exceptuata, & in quibus fuit noviter, & diversimode dispositum.

INDEX DECISIONUM.

A

Ariminen. fideicommissi, 19. *Junii* 1690. *Molines*, Dec. XI.
Eadem 1. *Decembris* 1690. *eodem*, Dec. XII.
Eadem 3. *Martii* 1692. *Hervavult*, Dec. XIII.
Eadem 5. *Decemb.* 1692. *eodem*, Dec. XIV.
Eadem 1. *Martii* 1694. *Pio*, Dec. XV.
Ariminensis fideicommissi Bandi, & Æneæ de Bandis, 26 *Junii* 1697. *Molines*, Dec. LXXVII.
Eadem 5. *Martii eodem*, Dec. LXXVIII.
Asculana fideicommissi, 29. *Maii* 1693. *Caprara*, Dec. XXXVII.
Eadem 25. *Junii* 1694. *eodem*, Dec. XXXVIII.
Asculana fideicommissi, & donationis, 21. *Junii* 1686. *Rondinino*, Dec. LXVII.
Eadem 6. *Junii* 1687. *eodem*, Dec. LXVIII.
Avenionensis, seu Vasionen. primogenituræ 4. *Decembr.* 1694. *Caprara*, Dec. XXXIX.
Eadem 10. *Maii* 1694. *eodem*, Dec. XL.
Eadem 28. *Januarii* 1695. *Muto*, Dec. XLI.
Eadem 21. *Aprilis* 1695. *eodem*, Dec. XLII.
Eadem 16. *Maii* 1695. *eodem*, Dec. XLIII.
Eadem 16. *Januarii* 1696. *Caprara*, Dec. XLIV.

B

Bononien. fideicommissi de Ghisleriis, 22. *Junii* 1686. *Benincasa*, Dec. II.
Eadem 12. *Martii* 1693. *eodem*, Dec. III.
Eadem 10. *Junii* 1694. *eodem*, Dec. IV.
Eadem 17. *Junii* 1697. *Molines*, Dec. X.
Bononien. fideicommissi super immissione 11. *Martii* 1697. *Ursino*, Dec. LX.
Bononien. fideicommissi, 22. *Maii* 1666. *Verospio*, Decisio LXI.
Bononien. fideicommissi, 7. *Junii* 1696. *Molines*, Dec. LXXV.
Eadem 1. *Martii* 1697. *Molines*, Dec. LXXVI.
Bononien. fideicommissi de Manzolis, 14. *Januarii* 1697. *Ursino*, Dec. LXXXIV.
Bononien. successionis, 14. *Junii* 1697. *Benincasa*, Dec. I.

C

Camerinen. successionis 15. *Maii* 1684. *Matthejo*, Dec. LXXXI.
Eadem 4. *Maii* 1685. *eodem*, Dec. LXXXII.
Eadem 1. *Februarii* 1686. *eodem*, Dec. LXXXIII.

F

Fanen. fideicommissi, 17. *Junii* 1695. *Emerix*, Decis. LVIII.
Eadem 20. *Julii* 1696. *eodem*, Dec. LIX.
Fanen. Immissionis, 27. *Junii* 1695. *Pio*, Dec. LXXX.
Ferrarien. Bonorum, 28. *Junii* 1689. *Ursino*, Dec. VI.
Eadem 12. *Maii* 1687. Dec. VII.
Eadem 16. *Januarii* 1688. *eodem*, Dec. VIII.
Eadem 14. *Martii* 1689. *Manuel*, Dec. IX.
Firmana immissionis, 22. *Junii* 1696. *Alcotto*, Dec. LXXIV.

Florentina Fideicommissi de Pittis, *Organo de Calvis*, Dec. LXIII.

L

Lucana Fideicommissi, 22. *Martii* 1697. *Priolo*, Dec. LVII.

M

Maceraten. Fideicomm. 10. *Martii* 1697. *Benincasa*, Dec. LXIX.
Eadem 23. *Martii* 1689. *eodem*, Dec. LXX.
Eadem 2. *Junii* 1690. *eodem*, Dec. LXXI.
Eadem 29. *Januarii* 1692. *eodem*, Dec. LXXII.
Eadem 23. *Januarii* 1693. *eodem*, Dec. LXXIII.

R

Rheginensis fideicomm. 27. *Junii* 1699. *Ansaldo*, Decis. LXXIX.
Romana, seu Januen. bonorum, 10. *Decembris* 1697. *Molines*, Dec. LIII.
Eadem 24. *Januarii* 1698. *Muto*, Dec. LIV.
Romana seu Januensis bonorum super portione Joannis Baptistæ, 25. *Jan.* 1690. *eodem*, Dec. LV.
* Romana Canonum de Salviatis, *Luna* 14. *Februarii* 1707. *Molines*, Dec. LXXXVIII.
* Romana Canonum de Salviatis, *Veneris* 9. *Decembris* 1707. *Molines*, XC.
Romana, seu Florentina Fideicommissi, *Junii* 1682. *Hervavult*, Dec. X.
Romana seu Reatina fideicommissorum de Vicentinis, 2 *Aprilis* 1696. *Caprara*, Dec. XIX.
Eadem 4. *Julii* 1696. *eodem*, Dec. XX.
Eadem 14. *Julii* 1697. *Muto*, Dec. XXI.
Eadem 28. *Aprilis* 1698. *eodem*, Dec. XXII.
Romana Fideicommissi, 24. *April.* 1690. *Molines*, Dec. XXIV.
Eadem 20. *Decembris* 1691. *eodem*, Dec. XXV.
Eadem 22. *Junii* 1693. *eodem*, Dec. XXVI.
Eadem 18. *Martii* 1695. *Taurino*, Dec. XXVII.
Eadem 20. *Junii* 1695. *eodem*, Dec. XXVIII.
Romana Fideicommissi, 19. *Junii* 1682. *Emerix*, Decis. XXX.
Eadem 20. *Martii* 1683. *eodem*, Dec. XXXI.
Eadem 9. *Junii* 1684. *Rondinino*, Dec. XXXII.
Romana Fideicommissi de Ruspolis, 11. *Maii* 1685. *eodem*, Dec. XXXIII.
Eadem 29. *Aprilis* 1696. *eodem*, Dec. XXXIV.
Eadem 13. *Junii* 1687. *Molines*, Dec. XXXV.
Eadem 6. *Junii* 1689. *Manuel*, Dec. XXXVI.
Romana Fideicommissi de Cribellis, 23. *Martii* 1689. *Muto*, Dec. XLV.
Romana Fideicommissi de Avila, 16. *Junii Emerix* 1692. Dec. XLVIII.
Eadem 23. *Januarii* 1693. *eodem*, Dec. XLIX.
Eadem 14. *Junii* 1694. *Muto*, Dec. L.
Eadem 1. *Junii* 1695. *Caprara*, Dec. LI.
Eadem 27. *Januarii* 1696. *Pio*, Dec. LII.
Romana Fideicommissi, 8. *Martii* 1697. *Ursino*, Decis. LXV.
Eadem 1. *Januarii* 1697. *eodem*, Dec. LXVI.
* Romana hæreditatis de Ruspolis, *Veneris* 13. *Junii* 1704. *Molines*, Dec. LXXXV.
* Eadem super Attentatis, *Veneris* 13. *Junii* 1704. *Molines*, Dec. LXXXVI.
Romana Immissionis, 14. *Januarii* 1693. *Molines*, Dec. XLVII.
Romana Immissionis, 5. *Decembris* 1589. *Hervavult*, Decis. LVI.
* Romana Primogenituræ de Salviatis super Jocalibus, & Tabulis pictis, *Luna* 22. *Martii* 1706. *Molines*, Dec. LXXXVII.
* Romana Primogenituræ de Salviatis super Jocalibus, & Tabulis pictis, *Luna* 28. *Junii* 1706. *Molines*, Dec. LXXXIX.

S

Sabin. Prædii, 13. *Aprilis* 1674. *Ronanino*, Dec. XXIX.
Senogalien. seu Auximana Fideicommissi, 16. *Junii* 1688. *Caprara*, Dec. XXVI.
Sutrina Fideicommissi, 16. *Junii* 1687. *Ursino*, Dec. XXIII.

T

Tudertina fideicommissi, 13. *Maii* 1689. *Caprara*, Dec. LXII.

V

Vercellen. Prætensæ Immissionis, 17. *Febr.* 1698. *Muto*, Dec. LXIV.
Urbevetana Censuum, 26. *Martii* 1696. *Caprara*, Dec. XVII.
Eadem 27. *Junii* 1696. *eodem* Dec. XVIII.
Urbevetana Fideicommissi, 10. *Maii* 1690. *Ursino*, Dec. XVI.

R. P. D. BENINCASA.
Bononien. successionis.
Luna 14. *Junii* 1697.

ARGUMENTUM.

Etiamsi masculi ex fœminis comprehendantur sub vocatione masculorum, attamen quoties vel expressa aut tacita testatoris deprehendatur voluntas admittendi tantum masculos ex masculis, nunquam masculi ex fœminis succedere valent; de hac voluntate autem constaret, si testator nedum descendentes masculos vocavisset, sed qualitatem quoque adjecisset, nempe quod descenderent ex masculis, vel lineam tantum invitavisset masculinam.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommissum factum favore lineæ masculinæ non comprehendit masculos descendentes ex fœminis.*
2 *Appellatione descendentium masculorum veniunt etiam masculi ex fœminis.*
3 *Limita, si testator substituerit simpliciter descendentes masculos, sed qualitatem etiam adjecerit, nempe descenderent ex masculis præmortuis.*
4 *Absurdum, per quod descendentes ex magis dilecto excludantur a descendentibus minus dilecti, est evitandum.*
5 *Hujusmodi tamen ponderatio considerari non potest in his, quæ a testatore proveniunt, quando de illius voluntate dubitare non contingit.*
6 *Appellatione lineæ masculinæ non veniunt masculi ex fœminis.*
7 *Copula, &, apposita inter lineam, & descendentiam, apta est comprehendere masculos ex fœminis, vide n. 10.*
8 *Dictio, &, de sui natura ampliativa, & extensiva, non vero est declarativa, & repetitiva.*
9 *Una pars testamenti alteram declarat.*
11 *Masculi fœminis non veniunt appellatione descendentiam masculorum, si id suadeat testatoris voluntas, licet tacita, aut expressa non habeatur agnationis contemplatio.*
12 *Agnationis conservatio virtualiter comprehenditur in dispositione facta, ut matrimonium sequatur.*
13 *Fuisse contemplatam agnationem argumentum præsefert requisita qualitas masculinitatis, & legitimitatis.*
14 *Digressus ad plures gradus substitutionum.*
15 *Et particularis provisio pro fœminis in Domino; vel in sæculo nubendis.*
16 *Testator si in alio testamento revocato expresse agnationem contemplaverit, & hanc expressionem in alio subsequenter condito omiserit, censetur agnationem contemplare amplius voluisse: vide tamen n. 17. & 18.*
19 *In testamento ascendentis, in quo in conditione positi fuerunt masculi, in istorum defectum censetur, testatorem appossuisse fœminas.*
20 *Hæc conclusio etiam procedit in testamento transversalium, quando loco filiorum hæredes predilexerit.*
21 *Hæc omnia non procedunt, ubi contraria resistat testatoris voluntas.*

DECISIO I.

Hæredem sibi instituit Hector Maria Ghislarius Camillum ex Fratre Nepotem, eique in eo solum, quod superesset ex hæreditate, filiis masculis substitutis, illius, vel aliquo illorum non extantibus, vel quandocunque deficientibus, substituit eodem modo præmortui, seu præmortuorum filios, & descendentes masculos in stirpes, & non in capita vulgariter, & per fideicommissum: Omnibus vero jam defectis, & extincta linea masculina descendentium ipsius Camilli, in solis pariter reliquis Actis hæreditarii Alexandru n alterum ex Fratre Nepotem substituit, ejusque filios, & descendentes masculos ordi-

ordine successive in infinitum. Superstites post Camillum
institutum fuerunt Gualeoghus, & Sulpitia, ex Gualen-
gho autem Hector Junior, qui Testamento, cum quo de-
cessit, hæredem scripsit usufructuarium Sacr. Montem Pie-
tatis Bononiæ, & proprietarium Senatorem Franciscum
Mariam ejusdem Familiæ Ghislerii: Ex Sulpitia vero Ca-
milli Marci Comitum de Fibulis, qui prætendentes se vo-
catos ad controversum fideicommissum, judicio immis-
sionis intentato adversus præfatos hæredes, sententiam fa-
vorabilem reportarunt ab Em. Archiepiscopi Bononiensis
Vicario, & alteram confirmatoriam illius ab A.C. sed cau-
sa postmodum ad Rotam devoluta cum clausula *Constito
de duobus*, non constare responsum fuit me proponente ob
injustitiam earundem sententiarum.

Evidens quidem apparuit injustitia ob immissionem con-
cessam Com. de Fibulis, quando illos ad bona fideicommis-
si in nulla Testamenti parte vocatos Domini cognoverunt.
Non quidem in dispositiva, quia cum in ea post Camillum
institutum Testator voluerit suam hæreditatem prævenire
ad filios masculos illius, deinde vero ad filiorum filios, &
descendentes masculos, nullatenus ad eam adspirare pos-
sunt Fibuli tanquam non ex masculis, sed ex duplici fæmi-
1 na a Camillo descendentes, ad tradita per DD. *in l. Gallus
§. nunc de lege, ff. de lib. & posth.* ibique Bald. *n.4.* & Jas. *n.*
16. Peregr. *de fideic. art.*26. *n.*20. Rot. cor. Duran. *dec.*981.
*n.*15. & cor. Em. Othob. *dec.*244. *&* 291. *n.*3. *& decis.* 203.
*n.*5. *p.*2. *rec. & dec.*178. *n.*3. *p.*13. *rec.*

Neque applicabilis visa est in præsenti Doctrina Fulgosii
*cons.*85. *communiter a DD.* & a S. Rota recepta, juxta quam
appellatione descendentium masculorũ veniunt etiam ma-
sculi ex fæminis. Quia dum Testator non substituit simpli-
citer descendentes masculos, in quibus terminis expenditur
consilium Fulgosii, sed alteram etiam qualitatẽ in substitu-
tis requisivit, nẽpe quod descenderent ex masculis præmor-
tuis, ibi: *Et illorum seu præmortuorum filios, & descendentes
2 masculos*, utiq; sub nomine descendentium appellatione Fra-
tres de Fibulis comprehendi non possunt, dum in eis ex Sul-
pitia genitis requisita qualitas non verificatur, Bald. *in l. li-
berorum n.*6. *vers. si vero, ff. de verb. signif.* Dec. *cons.*553. *n.*6.
Socc. Jun. *cons.*69. *n.*28. Menoch. *cons.*205. *n.*2. *& seq.* Peregr.
3 *de fideic. art.*26. *n.*29. *& seqq.* Rot. *dec.*203. *n.*5. *p.*2. *dec.*95. *n.*4.

Parum relevante, quod præcisa hujusmodi interpretatio-
ne, locus fieret inevitabili absurdo, & masculi descenden-
tes ex fæminis Camilli ab eadem successione excluderen-
tur, ad quam admissi forent masculi ex fæminis Alexandri
alterius Testatoris Nepotis, & minus dilecti, quod omni-
no vitandum putavit alias Rota cor. Peutiog. *dec.*37. *n.*8.
Hoc enim non solum esset supponere, quod adhuc sub quæ-
4 stione pendet, sed admissa etiam absurdi illatione, adhuc
nihil efficeret, cum hujusmodi conjectura considerari non
possit in iis, quæ a Testatore proveniunt, quando de illius
voluntate dubitari non contingit, ut per text. *in l. cum quæ-
stio in fin. C. de l. & in l. penult. ff. de l.* 2. bene ponderat Man-
tic. *de conject. lib.*8. *tit.*18. *n.*4. cum pluribus ibidem addu-
5 ctis, & sequitur Rota cor. Bieb. *d.*493. *n.*2. *& seqq. decis.*
224. *n.*11. *p.*12. *d.* 278. *n.*25. *p.*13. *rec.*

Eadem quoque ratio suadebat, Comites de Fibulis neque
in parte conditionali esse comprehẽsos; quamvis enim posi-
ta in ea fuerit linea, & descendentia masculina Camilli, ad-
huc tamen illi tanquam descendentes a Sulpitia, quæ caput,
& principium est lineæ fœmininæ, dici nequeunt de linea
sub conditione vocata, Fusar. *de substit.* q.346. *n.*26. Rota
*dec.*103. *n.*5. *p.*2. *rec.* & latius *in dec.*33. *n.*3. *& seq. p.*7. *rec.*

In nihilo refragante, quod copula, *Et*, apposita inter li-
neam, & descendentiam, conditionis ampliationem ope-
rari valeat, & simul extensionem ad alios substitutos ultra
superius expressos, eo sub fundamento, quia ne verba re-
maneant otiosa, interpretanda sunt, ut comprehendat
diversas personas in dispositione non inclusas, ideoque ma-
sculos etiam ex fœminis, Atolin. *res.*42. *n.*4. *&* 17. & Ro-
ta cor. Cerro *dec.*82. *n.*5.

Quia licet dictio, *Et*, de sui natura sit ampliativa, ex-
tensionemq; importet inter diversa, non raro tamen decla-
rativa est, & repetitiva in una eademque oratione qualita-
tum præcedentiũ, *l. Sejo §. Cajo*, ubi Bart. & DD. communi-
ter *de fund. instrum. cum concord.* Rot. *dec.*111. *n.*6. *&* 317. *n.*
4. *p.*6. Quod præcise dicendum venit in præsenti, desumendo
declarationem unius ab altera Testamenti parte, ut fieri do-
cet Peregr. *de fideic. art.* 19. *n.*18. Cum enim prius Testator
omnes descendentes masculos ex masculis posuisset in cõdi-
tione sub illis verbis, *Et omnibus deficientibus*, quæ nonnisi
6 ad supra vocatos, & sic ad masculos masculorũ referri pos-
sunt, addendo insuper verba: *Et extincta linea masculina*,
non potuit, nisi repetere, & declarare, quod jam expresserat. 7
Verba autem Testatoris in qualibet Testamenti parte regu-
lariter eodem modo interpretanda sunt, & accipienda etiam 8
præter propriam significationem, & quovis vitio superflui- 9
tatis neglecto, *l. si servus plurium ubi gloss. ff. de l.* 1. Mantic.
*de conject. lib.*3. *tit.*6. *ex n.*4. Altogr. *cons.*60. *ex n.*112. Rot.
cor. Lud. *dec.*543. *sub n.*29. *&* 30. *et dec.*471. *n.*4. *& seq. p.*5. *rec.* 10

Quæ omnia licet fortius procedant, ubi tacita, vel ex-
pressa habetur agnationis contemplatio, non inde tamen
præcisum hujusmodi examen aggredi placuit, quando ex
supra hucusque deductis satis aperte elicitur Testatoris vo-
luntas ulteriori adminiculo, aut conjectura non indiget,
l. ille, aut ille vers. cum in verbis, ff. de l. 3. & in his terminis
Bursat. *cons.*128. *n.*45. *&* 46. *tom.*2. Gabr. *cons.*116. *ex n.*26. 11
*tom.*2. Rot. *decis.* 15. *n.*8. *& dec.*130. *sub n.*8. *p.*2. *divers. &*
*dec.*910. *n.*4. cor. Eminentissimo Cerro.

Advertere tamen omissum non fuit, plura hic etiam con-
currere ad convincendum, agnationem a Testatore fuisse
contemplatam. Instituit enim Camillum ex impulsus ratio-
ne, quia matrimonio illum obligaverat pro conservatione
eorum Familiæ, ut ex Testamento apertis verbis colligitur,
quod nullatenus ad naturalem sustentationem referri pot-
est, dum huic quoque successive provisum fuit, ibi, *ut posset
quos habet, & alios forte nascituros nobiliter gubernare*.
Hæc autem dispositio facta occasione certi matrimonii, 12
utiq; agnationis contemplationem præsefert ex firmatis per
Rot. *in dec.*339. *n.*25. *p.*12. His accedit, quod in omnibus
qualitas masculinitatis, & legitimitatis requisita fuit. Un-
de magis prædicta elicitur contemplatio, ut de prima quali-
tate advertit Fusar. *de substit.* q.352. *n.*15. & de secunda dixit 13
Rot. *dec.*232. *n.*10. *par.*29. Insuper ad ipsum comprobat di-
gressus ad plures gradus substitutionum Sord. *cons.*341. *n.*13.
Rota *dec.*135. *n.*8. *p.*5. *rec.* Et particularis eadem cura de fæ- 14
minis in Domino, vel in sæculo nubendis, Cyriac. *contr.*
283. *n.*16. Rota *d.*14. *n.*19. *p.*17. *& dec.*178. *n.*9. *p.*18. 15

Nec refert, quod ubi Testator in aliis præcedentibus Te-
stamentis agnationem voluit contemplari, id apertis verbis
expresserit, unde hoc noluisse modo dicendum, ubi diversi-
mode disposuit, *l. quoties in princ. ff. de hæred. instit. & leg.
jubemus Cod. de testam.* namque conjectura non adeo urget,
quin valide retorqueri non possit, arguẽdo a Testamentis e- 16
tiam præcedentibus uniformẽ Testatoris voluntatem subse-
quenti, Fontan. *dec.*89. *n.*7. Rot. *dec.*149. *n.*21. *p.*16. potissi-
mum quia in ultimo Testamento nulla concurrunt verba 17
principibus adversantia, quinimo in eodem Voto conservãdæ
agnationis, ut plene superius deductum est, tacite saltem
concordan, Hond. *cons.*68. *n.*81. *lib.*2. Andr. *contr.*184. *n.*8. 18

Exclusis autem Fibulis a controversa hæreditate tã in di-
spositione parte Testamenti, quam in conditionali, frustra
prætendebatur saltem vocatos esse per substitutionẽ supple-
tivam, *l. cum Avus, & l. cum acutissimi, ff. de cond. & demon-
str.* quæ ex præsumpta Testatoris pietate deficientiam unius
sexus per subintellectã vocationem alterius supplens, ad ex-
cludendos extraneos, ut late *in dec.*132. *n.*1. *& seqq. p.*16. Di- 19
spositio siquidem legum prædictarũ quidquid sit, an habeat
locum in Testamentis transversalium, quando loco filiorũ
hæredes prætulerint, ut rationabiliter Fusar. q.397. *n.*8.
Rot. *dec.*202. *n.*8. *p.*17. inapplicabilis quidẽ redditur in præ-
senti, ubi contraria resistit Testatoris voluntas, qui, ut supra 20
hucusq; ponderatũ fuit, ad suam hæreditatem fæminas nun-
quam admisit, Fusar. *de substit.* q.408. *n.*136. Altogr. *cons.*61.
*n.*13. *l.*1. Rot. *dec.*374. *n.*6. *p.*1. *div. & dec.*132. *n.*3. *p.*19. *rec.* 21

Hinc posthabita disputatione, an facultas alienandi con-
cessa tam institutis, quam substitutis, intelligenda sit de
alienationibus factis vita durante, nec de dispositionibus
quoque causa mortis, ac propterea licet Fibuli vocati essent
ad hæreditatem, adhuc stante Testamento ultimi gravati,
nihil consequi possent, quia tamen illorum exclusio mani-
feste convincitur ex prædictis, frustraneum visum est ulte-
riorem quæstionem assumere, & ita causa bis proposita
resolutum fuit, utraque, &c.

R. P. D. BENINCASA.

Bononien. Fideicommissi de Ghisleriis.

Ven. 21. *Junii* 1686.

ARGUMENTUM.

Confirmantur superius decisa.

SUMMARIUM.

1 *Sub nomine filiorum, & descendentium masculo-
rum veniunt etiam masculi ex fœmina.*

2 *Limitatur, quoties Testator masculos ex masculis
vocaverit.*

3 Na-

3 *Natura verbi relativi in fine orationis appositi, est tam mediate, quam immediate vocatos indicando qualificare, si Testatoris mens non repugnet.*
4 *In substitutione per verba - illis non existentibus substituit illorum filios, & descendentes - verbum illorum referri non potest ad eos, quos Testator consideravit absque prole posse deficere.*
5 *Absurdum, per quod descendentes ab herede prædilecto remanerent exclusi a descendentibus minus dilectis perpetuo est evitandum.*
6 *Ubi pars conditionalis substitutionis magis sit ampla, extendi valet ad novas personas in dispositione non comprehensas.*
7 *Dictio, Et, ampliative stare dicitur.*
8 *Conditio - si sine filiis - a lege in dispositione ascendentis subintellecta, porrigitur etiam ad fœminas, licet Testator in conditione posuerit masculos, cum ex præsumpta Testatoris pietate, in illorum defectu præsumantur quoque fœminæ invitatæ, si tamen agnatio contemplata minime fuerit.*
9 *Si Testator liberam alienandi facultatem heredi concesserit, agnationem contemplasse non dicitur.*
10 *Si Testator in Testamento revocato agnationem contemplaverit, & in alio subsequenter condito illius contemplationem non resspexesset. Vide n. 24.*
11 *Relatio semper dicitur facta ad proximos.*
12 *Limitatur, quoties ex conjecturis constet de contraria Testatoris voluntate.*
13 *Ratio evitandi absurdum ex præsumpta majori, vel minori dilectione Testatoris, non est attendenda ad dessumendum fideicommissum.*
14 *Præcipue si ageretur de illo extendendo de persona ad personam.*
15 *In conditione positi non intelliguntur, nisi ii, qui in vocatione expressi fuerant.*
16 *Descendentes ex fœmina non veniunt appellatione lineæ masculinæ.*
17 *Masculi descendentes ex fœminis non censentur comprehensi sub vocatione descendentia masculina, si agnatio contemplata fuerit.*
18 *Agnatio dicitur contemplata, si Testator declaraverit suam condere dispositionem pro conservatione familiæ.*
19 *Contemplatam fuisse agnationem arguitur progressus ad plures gradus distinctos substitutionum.*
20 *Qualitas masculinitatis in unoquoque gradu considerata.*
21 *Requisita Natalium legitimitas.*
22 *Dotis subsidium fœminis assignatum, at filiis masculis descendentibus pinguius consultum foret.*
23 *Agnationis conservationem fuisse respectam, nequaquam excludit facultas alienandi heredi tributa.*
25 *Conditio, si sine filiis, in Testamento ascendentis subintelligitur ex præsumpta tantum Testatoris voluntate.*
26 *Et ideo contrariis indiciis destruitur.*
27 *Conditio, si sine filiis, ex dispositione leg. cum Avus de cond. & demonstr. - non completur per descendentes ex fœminis, si fuerint per Testatorem exclusi.*
28 *In fideicommisso ordinato a transversali non subintelligetur conditio, si sine filiis.*
29 *Plerique tamen tenent prædictam conditionem subintelligi, si agatur de Testatore cælibe, & favore personæ eidem conjunctæ, & dilectæ.*
30 *Periculosa tamen est ista opinio, adeo ut facile rejicienda sit.*
31 *Præcipue si tam cælibatu, & affectione, alia quoque non concurrant conjecturæ.*

DECISIO II.

Comites de Fibulis, ut a decisione sub die 14. Januarii proxime præteriti emanata coram me recedendum foret, & ad ostendendum se vocatos esse ad Hectoris fideicommissum, inter diversa juris, & facti argumenta, illud primo deducebant, nempe quod dum testator hæredē instituit Camillum ex fratre Nepotem, *ita* (sunt verba Testamenti) *quandocunque decedenti in eo, quod supereris, substituit filios masculos, & illis, vel aliquo illorum non extante, vel non extantibus, & quandocunque deficientibus, similiter in eo,*
1 *quod supererit, substituit illorum, & præmortui, seu præmortuorum filios, & descendentes masculos* - defectis jam primo institutis, ipsi utique vocabantur tanquam a Camillo, licet ex duplici fœmina, descendentes, juxta receptam doctri-
nam Fulgosii *conf.* 85. cui constanter adhæret Rota *ut in dec.* 15. *n.* 1. *par.* 2. *divers.* 27. *n.* 1. *p.* 18. *rec.* & *dec.* 885. *n.* 2. coram Emin. Cerro.

Neque extraneum a præsenti hypothesi videbatur allegatum consilium ex eo, quia non simpliciter testator quoslibet descendentes substituit, sed solum masculos ex masculis Camilli, ibi - *Substituit illius filios masculos, & illorum filios, & descendentes masculos.* Unde de ipsis tanquam ex fœminis ab eo solum descendentibus substitutio intelligenda non esset, ut monet Bald. *in l. liberorum n.* 6. *v. si vero, ff. de verb. signif.* 2
Rota *dec.* 65. *n.* 4. *p.* 11. *cum aliis in contraria dec. allegatis.*

Quia dispositionis contextu attente considerato, clare refulgebat, verbum relativum *illorum* indifferenter referri tam ad ipsum Camillum, quam ad filios ipsius; unde substitutio de unoquoque ipsorum descendente juxta casuum contingentias prædicari valebat. Ea siquidem est natura verbi relativi in fine orationis appositi, ut omnes tam mediate, quam immediate vocatos indicando qualificet, ubi 3
testatoris mens non repugnet, Rota *dec.* 963. *n.* 31. & *dec.* 610. *n.* 4. *p.* 5. & *dec.* 15. *n.* 4. & *seqq. p.* 17.

Non solum autem in præsenti nullum apparet contrariæ mentis testatoris indicium, sed hujusmodi relatio juxta sensum ipsius dispositionis, necessario procedit. Dum enim ipse in casu etiam non existentiæ filiorum Camilli, vel eorum deficientiæ absque sobole, provida substitutione prospexit ibi - *Et illis non existentibus substituit illorum filios, & descendentes,* si ad ipsius tantum filios verbum *-il-* 4
lorum - referetur, substitutio elusoria remaneret. Non enim dari possent in descendentes ab eis qui vel nunquam extitissent, vel defecissent sine prole. E converso autem facta relatione ad ipsum Camillum, illius omnes descendentes substituti intelligerentur, & proinde Comites etiam de Fibulis ab eo per fœminas provenientes, ut in similibus certissimis alias advertit Rota coram Merlin. *dec.* 85. *n.* 19.

Augebant via argumenti ponderando inevitabile absurdum, quod tali rejecta interpretatione sequeretur; exclusis nanque a successione descendentibus Camilli hæredis prædilecti, & contemplatione cujus fideicommissum 5
ordinatum erat, locus fieret substitutioni descendentium ex fœminis Alexandri hæredis minus dilecti, & solum in defectum aliorum vocati, quod perpetuo evitandum esse consuluit Giovagnon. *cons.* 12. *n.* 46. *lib.* 2. Ackolin. *resol.* 82. *n.* 19. & Rot. cor. Royas *dec.* 90. *n.* 3. & 12.

Deducebant ulterius, quod etiam quando ex lacto latis clato dubietas aliqua emergeret circa Comitum vocationem in parte dispositiva, indubitanter resultabat ex parte conditionali, cujus amplitudo, quando magis late patet ubique ulla modificatione extendenda venit ad novas per- 6
sonas in dispositione non comprehensas, Rota cor. Emin. Cerro *dec.* 682. *n.* 5. & *dec.* 702. *n.* 9. & *seqq.*

Magis autem effrænata verborum amplitudo desiderari non valet, dum omnibus in conditione positis (hoc est quotquot antea in dispositione vocabantur) additur insuper - *Et extincta linea, & descendentia masculina* - Quæ verba mediante dictione - *Et* - per modum ampliationis apposita, non possunt non extendi ad alios prius non inclusos, & sic ad 7
masculos etiam ex fœminæ Camilli institui, ut scribente in sensu veritatis, Card. de Luca *disc.* 25. *n.* 5. & 7. *de Jur. patron.* firmavit Rota *dec.* 357. *n.* 18. & *seqq. p.* 17.

Concludebatur tandem, quod deficientibus quoque tam validis argumentis ad inducendam controversam vocationem ex ipsa dispositionis natura, illa saltem ex mente legis redundabat, juxta vulgatos Text. *in l. cum Avus, ff. de cond.* & *demonstr.* & *l. Acutissimi C. de fideicommissis,* ex qui- 8
bus post masculos vocatos, vel in conditione positos, ex præsumpta Testatoris pietate erga propriam progeniem succedere deberet vocatio fœminarum, & descendentium ab eis, potissimum ubi nulla apparet agnatio contemplata, ut plenissime dictum fuit in *dec.* 132. *p.* 16. *rec. fere per tot.*

Et quod penitus excluderetur quilibet respectus agnationis, evidenter patet, vel attenta libera alienandi facultate hæredi concessa, quod prædictæ conservationi adversatur, Dec. *cons.* 1. *n.* 183. *lib.* 2. Gabriel. *conf.* 97. *n.* 7. *lib.* 1. 9
Giovagn. *cons.* 11. *n.* 32. *lib.* 2. vel considerando captiosam illius contemplationem in aliis prioribus revocatis, & nullatenus in ultimis tabulis ab eodem Testatore ordinatis repertam, ut arguit Natta *cons.* 164. *n.* 1. Burlatt. *cons.* 131. *n.* 49. Spada *cons.* 52. *n.* 4. *lib.* 1.

His tamen omnibus non obstantibus, & singulis objectis singulares responsiones non deesse Domini advertentes, iterum in decisis. Et primo tanquam inanem rejecerunt interpretationem illam Testamenti, quæ contra propriam verbo-

aum

rum significationem, & rationis ordine subverso prætendi-
tur, pronomen *illorum* in prima substitutione appositum,
relative se habere tam ad filios Camilli, quam ad ipsum
Camillum, ut indifferenter cujuslibet hæredes comprehen-
dat; id enim non solum ratio recti sermonis non suadet,
sed communis regula, qua relatio semper fit ad proxima,
11 penitus excludit, *l. si idem* 11. *§. final. ubi gloss. verb. eandem
sententiam, ff. ad Jurisdictione omnium judicum*, Abb. *cons.*
38. *n.* 2. *lib.* 2. & Rot. cor. Celso *dec.* 232. *n.* 11.

Et quamvis pro limitatione soleat considerari etiam ex
conjecturis verisimilis mens Testatoris, nulla ex adductis
urget in præsenti, quia in unoquoque casu, qui fuerit ex-
12 cogitabilis, ordinata substitutio adimpletur; in casu enim
existentiæ filiorum, ipsi Camillo patri substituuntur juxta
literam Testamenti non controversam. Casus non existen-
tiæ, hoc est non nativitatis eorum, considerari non potuit,
quia tempore conditi Testamenti nati jam erant. Ultimus
vero deficientiæ omnium in qualibet ætate absque sobole,
non minus difficilis erat cogitatu Testatori, dum non so-
lum aliqui jam extabant filii Camilli, sed plures habere
poterat, attenta illius, & conjugis ætate adhuc florida,
expresse considerata, ibi. *Illos, quos habet, & forsan et-
iam nascituros, cum ambo Conjuges sint juvenes* Ultra quod
neque in hoc casu sua deerat substitutio, dum omnibus de-
ficientibus purificari poterat in Alexandro altero Testato-
ris Nepote, & descendentibus illius.

Nec afficit absurdum sæpius inculcatum, & ad sensum
hujusmodi discursus facile eventurum, quod scilicet de-
scendentes Camilli excluderentur ab illis Alexandri hære-
dia minus dilecti, & remoti. Quia non solum, ut alias
responsum fuit, hoc est supponere, quod esset particulari
discussione dignum, sed admissa etiam illatione, adhuc nul-
lum resultaret absurdum: considerata namque ingenti Te-
statoris liberalitate erga primum Nepotem, illum alteri in
tota hæreditate præferendo, & quod magis est, cum omni-
moda facultate alienandi, incongruum non erat, ut eum
in modum, & specie quadam compensationis post longam
alterius lineæ successionem secundi non minus conjuncti,
quam amabilis Nepotis descendentiæ consuleret cum solis
reliquiis, quæ superesse possent, hæreditatis. Cæterum
hujusmodi absurdum ex præsumptione majoris, vel mino-
13 ris dilectionis Testatoris consideratum, robur objecto non
tribuit, imo ab eo excludendum esse docet Peregr. *de fideicom.
art.* 11. *n.* 44. *cum seqq.* Fusar. *cons.* 43. *n.* 14. & præcipue ubi
extensio fieret de persona ad personam, prout in præsenti,
14 Gabriel. *de regul jur. concl.* 10. *n.* 9. Menoch. *cons.* 233. *n.* 33.
Rota coram Emin. Cerro *dec.* 231. *n.* 50. *& seqq.*

Insubsistens quoque visum est subsequens argumentum
vocationis elicitum ex amplitudine Patris conditionalis,
quæ singulariter examinata nullum in dispositiva non
comprehensum valet includere: prior enim particula, *Et
omnibus deficientibus*, interpretari nequit, nisi de omni-
bus supra vocatis, nec per illam juxta communem sensum
15 Doctorum alii intelliguntur in conditione, qui in voca-
tione expressi non fuerant. Ita Gratus *cons.* 5. *n.* 59. *lib.* 2.
Andreol. *contr.* 289. *n.* 19. *& seqq.* Rota cor. Ludov. *decis.*
315. *n.* 12. *& dec.* 235. *n.* 12. *& seqq. p.* 15. *rec.*

Nihil magis importat subsequentia verba, *Et extincta
linea masculina*, quia satis notum est, quod sicut fœminæ
16 non sunt, nisi principium, & caput lineæ fœmininæ, sic
descendentes ab eis nunquam sub linea masculina compre-
henduntur, Peregr. *de fideic. art.* 29. *n.* 29. Fusar. *de substit.
qu.* 346. *n.* 36. & Rota *dec.* 202. *n.* 5. *p.* 2. *rec.*

Et ejusdem tandem irrelevantiæ est ultima particula, ibi:
Et descendentia masculina ipsius Camilli, quæ licet adjecta
sit alteri proxime præcedenti, mediante dictione, *Et*, de sui
natura ampliativa, solitaque apponi inter diversa, ut supra
objectum est; adhuc tamen in præsenti hypothesi, ubi agna-
17 tio contemplata fuit, nihil magis importat, quam prior di-
spositiva, cum etiam in his terminis certi juris sit, non nisi
ad masculos ex masculis relative se habere, Ladesch. *consil.*
153. *circ. fin.* Gabr. *cons.* 66. *n.* 1 *lib.* 2. Mulio. *de primog. lib.*
3. *cap.* 5. *n.* 45. *& seqq.* Peregr. *de fideic. art.* 26. *n.* 29. Rot. cor.
Penia *dec.* 902. *n.* 5. juxta Logdun. *impress. & dec.* 95. *n.* 16.
p. 11. *& dec.* 269. *&* 397. *fere utrobique per tot. p.* 1. *rec.*

Agnationis autem respectus in Testamento Hectoris non
solum tacite, sed expresse apparet. Expresse siquidem dum
se declaravit ad hujusmodi dispositionem devenisse favore
Camilli nepotis pro conservatione eorum familiæ, cujus
etiam inruito matrimonio illum præcedentes conjunxerat,
quæ verba cum ad naturalem sustentationem referri ne-
queant, ut observat præcedens decisio, §. *Advertendum*, uti-
que ad agnationem conservandam necessario referuntur,
cujus significationem importat verbum familia, ut ex text.
in l. pronunciatio §. familiæ, ff. de verb. signif. Simon. de Pret.
interpret. ult. volunt. lib 3. *solut.* 11. *n.* 25. Peregr. *de fideic.
art.* 20. *n.* 26. Rot. cor. Pen. q. *dec.* 902. *n.* 7. *& in rec. dec.* 44. 18
n. 1. *p.* 1. *dec.* 1. *n.* 19. *p.* 10. *& dec.* 27. *n.* 6. *p.* 18. *rec.*

Comprobatur hujusmodi interpretatio conjecturis etiam
ex eodem Testamento desumptis. Et primo ex longa serie
substitutionum in plures gradus distincta, quæ præcipue in
his terminis solet attendi, Mantic. *de conject. lib.* 6. *tit.* 15.
n. 6. Rota cor. Seraph. *dec.* 1329. *n.* 10. cor. Ludov. *dec.* 646.
n. 18. *& dec.* 135. *n.* 8. *p*... *rec.* & ex qualitate masculinitatis
in unoquoque gradu enixe considerata, quæ pariter votum 19
perpetuæ agnationis demonstrat, Cephal. *consil.* 251. *n.* 9.
Ciacc. *cons* 113. *n.* 2. Menoch. *cons.* 403. *n.* 13. Gabr. *consil.* 20
116. *n.* 17. *lib.* 2. Rot. *dec.* 585. *n.* 4. *&* 5. *p.* 18. *rec.*

Insuper id ipsum comprobat requisita natalium legitimi-
tas, quam nonnisi ad eundem finem ordinatam ponderant
Dec. *cons.* 31. *n.* 90. *libr.* 1. Altogr. *cons.* 96. *n.* 50. *lib.* 1. Rot.
dec. 10. *n.* 17. cor. Emin. Cerro, *& dec.* 231. *n.* 10. *p.* 19. *rec.* 21
Et particulare dotis subsidium feminis assignatum, ut filiis
masculis descendentibus pinguius consultum fuerit, quod
pariter pro conjectura urgentissima existimarunt Menoch. 22
de præsumpt. lib. 4. *præsumpt.* 84. *n.* 9. Molin. *de primog. lib.*
3. *cap.* 5. *n.* 55. Rot. *dec.* 126. *n.* 3. *par.* 7. *rec. & dec.* 469. *n.* 1.
cor. Dunoz. Jun. & in Romana fideicommissi de Goggis
5. Junii 1679. §. *Præsertim*, coram Eminent. Vicecomite.

In nihilo relevante contraria præsumptione deducta ex
facultate alienandi; sicut enim fideicommissum subsistit in
residuo hæreditatis, sic eo durante agnationis contempla- 23
tio non cessat, *l. Titius, ff. ad Trebell.* Surd. *cons.* 395. *n.* 2.
Olasch. *dec.* 85. *n.* 4. Rota cor. Bich. *dec.* 387. *n.* 22. Multo-
que minus altera ponderata ob revocationem præceden-
tium dispositionum, ubi expressa ratio agnationis habeba-
tur; dum enim in ultimis etiam tabulis idem votum, &
uniforme desiderium ex hucusque deductis apparet, perse- 24
verantia potius voluntatis, quam mutatio resultat, ut ex
Honded. *cons.* 78. *n.* 112. *lib.* 2. Andreol. *contr.* 184. *n.* 8. ar-
guit decisio, quæ revidetur, §. *Nec refert*.

Eædem propemodum rationes ultimum elidunt argumen-
tum vocationis præsumptæ ex vulg. *l. cum Avus, & l. Acu-
tissimi*, tanquam validum ultimo loco a Comitibus excita-
tum. Cum enim legum illarum fundamentum soli nitatur
præsumptioni pietatis, quæ erga propriam sobolem Testatoris
propensior præsumitur, quam in extraneos, Socc. Jun. *cons.*
100. *n.* 10. *lib.* 1. Menoch. *de præsump. lib.* 3. *præsumpt.* 109. *n.* 13. 25
et seqq. sæpissime contrariis etiam indiciis destruitur, & præ-
cipue ubi, ut in præsenti, votum apparet servandæ agnatio-
nis, Cumanus *cons* 2. *n.* 4. Soccin. *cons.* 191. *n.* 6. *lib.* 1. Dec. *cons.*
582. *n.* 5. Altogr. *cons.* 61. *n.* 40. *lib.* 1. late Peregr. *de fideic. art.*
25. Fusar. *q.* 392. *n.* 121. *& q.* 402. *n.* 135. Magon. *dec. Florent.*
52. *n.* 12. hoc enim casu ubi descendentes ex feminis excludi
solent, legalis quælibet præsumptio destrueret potius, quam
declararet voluntatem disponentis, ut optime per *l. cum* 26
quæstio C. de legat. probant Peregr. *d. art.* 25. *n.* 10. Rot. *dec.*
374. *n.* 1. *p.* 1. *divers. & dec.* 232. *n.* 29. *& seqq. p.* 19. *recent.*

Quæ singula facilius admittenda veniunt, quia versamur
in fideicommisso ordinato nō ab ascendente, sed a transver-
sali, in quibus terminis cessare dictarum legum præsumptio-
nē, uniformi calamo notant Imol. *in l. facto §. si quis rogatus,
lib.* 1. ibique Ripa *n.* 55. *ubi de communi, ff. ad Trebell. Crass.* 27
de success. §. fideicommissum, q. 22. *&* 24. aliique innumeri
relati per Fusar. *q.* 394. *&* 397. Spad. *cons.* 307. *n.* 8. *lib.* 3. Ro- 28
ta *dec.* 358. *n.* 4. *p.* 3. *rec.* & in Romana fideicommissi 25. Junii
1671. §. *Nec favet*, cor. bo. me. Calatajn. Et licet non desint,
qui contrariam sententiam sequantur, quādo agitur de Te-
statore cælibe, & favore personæ eidē conjunctæ, & dilectæ, 29
Vvesembec. *cons.* 94. *n.* 18. *&* 50. Bardrllon. *cons.* 16. *n.* 26. Al-
togr. *cons.* 45. *n.* 6. *lib.* 1. aliique in contrarium adducti: atta-
men adeo periculosa eorum opinio videtur, ut facile rejiciē- 30
da sit, juxta mentem Fusarii *de subst. q.* 97. *n.* 8. & præcipue
ubi sola affectio Testatoris, & ejusdem cælibatus absq; aliis 31
conjecturis venit cōsiderandus, ut dixit etiam Rot. *dec.* 170.
n. 10. *part.* 17. *& dec.* 102. *n.* 40. *p.* 18. *rec.* Et ita utraque, &c.

R. P. D. BENINCASA.

Bononien. Fideicommissi de Ghisleriis.

Lunæ 12. *Martii* 1693.

ARGUMENTUM.

Sub appellatione filiorum, & descendentium, feminæ, &
descendentes ab eis veniunt; & licet ab hac regula rece-
dendum affirmet Card. de Luc. *de fideic. disc.* 38. *cum seqq.*
quoties cōjecturæ concurrant, quæ illarum exclusionem
sua-

fundeant, aut volita dignoscatur agnationis contemplatio; attamen conjecturas deberent permeesse concludere, & votum conservandi agnationem apertis verbis esse expressum, ut fœminarum sit omittenda exclusio, ait præsens decisio; quodque contemplatio agnationis minime valeat assumi nec ex alienationis prohibitione, minusve ex declaratione Testatoris fideicommissum pro conservatione familiæ concedere voluisse.

S U M M A R I U M.

1 *Duæ sententiæ in foro Archiepiscopi Bononie habent vim trium.*

2 *Amplia, etiamsi ferenda sententia lata sit extra d. Tribunal.*

3 *Sub nomine filiorum, & descendentium veniunt etiam descendentes ex fœminis.*

4 *Limitatur in fideicommissis agnatitiis, in quibus nec veniunt in defectum masculorum.*

5 *Ut tamen hæc limitatio admittenda sit, adeo perspicuæ, & convincentes requiruntur conjecturæ, ut necessario, & fere ad evidentiam exclusionem descendentium ex fœminis præseferant.*

6 *Narrativa attendi debet in concursu dispositiva, quatenus verba dispositiva sint dubia, secus è contra.*

7 *Verba indicantia desiderium Testatoris conservandi agnationem, non important perfectam, & contemplatam illius voluntatem ipsam agnationem conservandi.*

8 *Appellatione familiæ absque expressione cognominis, veniunt tam masculi quam fœminæ.*

9 *Prohibitio alienationis non solet omitti in ordinatione fideicommissi agnatitii.*

10 *Prout nec in quolibet substitutionum gradu fœminarum exclusio.*

11 *Neque qualitas masculinitatis.*

12 *In fideicommisso ordinato pro sola conservatione familiæ veniunt etiam fœminæ, ad differentiam fideicommissi conditi pro conservatione agnationis.*

13 *Ex substitutione agnatorum cum qualitate masculinitatis non inducitur fideicommissum simpliciter agnatitium in perpetuam fœminarum exclusionem.*

14 *Ratio agnationis, tanquam a Jure exorbitans, non egreditur casus, & terminos a disponente ordinatos.*

15 *Verba*, ordine, modo, & forma infrascripta, *singula differentem indicant Testatoris mentem quo ad subsequenter disposita.*

16 *Prudens est consilium præferre non solum fratrem substituendis, sed etiam ejus liberos.*

17 *Media censentur conformia extremis.*
Una pars Testamenti aliam declarat.

18 *Qualitas apposita in una substitutione, non censetur repetita in altera, in qua diversa appareat vocata persona.*

19 *Admissio fœminarum ex heredibus transversalibus in exclusionem fœminarum descendentium, si accidentalis sit, nullum efficere absurdum.*

20 *Fideicommissum agnatitium nunquam censetur constitutum, si illud ordinatum fuerit favore descendentium quorumcunque, quorum appellatione veniunt etiam fœminæ, & n. 21.*

21 *Fœminarum exclusio in uno casu non repugnat illarum inclusioni in alio casu.*

D E C I S I O III.

Agnita validitate, & Justitia duplicis Immissivæ sententiæ latæ favore D. Marchionis, & fratrum de Tanariis, Rotæ hodie respondit constare de duabus, quia in foro Archiepiscopali Civitatis Bononiæ, ubi hæc causa fuit primo agnita, duæ sententiæ habent vim, ex peculiari Constitutio-
1 ne S. Mem. Gregorii XV. de qua meminit Rota cor. Royas *dec. e. fere per tot.* etiamsi posterior illarum lata sit extra idẽ Tribunal; causa namq; appellationis cum dicatur esse de appendicis præcedentibus judicati, semper censetur eadem in secunda instantia, prout erat in prima, proindeque subjacet statutis illius fori, in quo prima sententia prolata fuit, Glos.
2 & DD. *in l. Judicias, & in l. si ita demum C. de procur.* Rot. *dec.* 330. *n.* 1. *&* 2. *divers. dec.* 156. *n.* 10. post Pacific. de Salvioo. cor. Royas *d. dec.* 2 : *n.* ... *& in rec. dec.* 15. *n.* 1. *&* 2. *p.* 18.

Validitas autem utriusque sententiæ indubitata resultat ex eo, & justitia ex clara dispositione Testamenti quondam D. Cap. Caroli de Ghisleriis, qui divisa hæreditate in duas æquales partes, & vocatis quoad unam in stirpes quinque Nepotibus ex Francisco Maria, & quoad aliam unico Nepote superstite ex Virgilio ipsius Germanis Fratribus, substituit *respective in partibus prædictis eorum filios, et descendentes legitimos, & universales in infinitum*, prout legitur ex Testamento; quapropter cum fratres de Tanariis descendant mediante Marchionissa Lucretia eorũ Matre ab Aloysio filio Francisci Mariæ Testatoris Nepote, habeantque jura cessa a Camilla ex eodem quoque stipite descendente, nec ulla 3
sit quæstio circa identitatem bonorũ, profecto illis immissio deneganda non erat, cum sub nomine filiorum, & descendentium veniant absque dubio etiam descendentes ex fœmina, *l. fin. & Auth. seq. C. de suis, & legit.* §. *Si quis agitur. auth. de hæred. ab intestat. venien.* Fusar. *de subst. q.* 325. *n.* 3. *& seq.* Castill. *contr. lib.* 3. *cap.* 29. *n.* 12. *&* 13. Rot. post Bnoden. *collect. legal. dec.* 27. & post Tnr. *de pact. futur. Success. dec.* 47. *utrobique n.* 2. in Bonon. fideic. de Ghisleriis 24. Januarii 1685. §. *orient*, & 17. Maii 1686. *in princ.* cor. R. P. D. meo Hervavult, confirmata 4. Julii 1687. cor. Rev. Hispaniar. Nuncio, & in alia Bononien. fideicommissi de Balletinis 4
3. Junii 1689. §. *fundamentum* cor. R. P. D. meo Caprara.

Neque ex eo quia Carolus Testator *optavit summopere dignitatem, & nobilitatem familiæ suæ conservari, & augeri*, ut in proœmio expressit, eamdem agnationem valet, quod ordinatum voluerit familiare agnatitium fideicommissum, in quo fœminæ, & filii ab eis progeniti venire non possunt sub communibus verbis descendentium, etiam in defectum masculorum ex firmatis *in dec.* 203. *& dec.* 432. *p.* 2. *rec.*

Quoniam cum Actores fundatam habeant nedum in juris dispositione, verum etiam in naturali, & propria significatione verborum, ex superius allegatis, certe ad ostendendam contrariam disponentis voluntatem sub fundamento agnatitii fideicommissi, adeo perspicuæ, & convincentes requiruntur conjecturæ, ut necessario, & fere ad evidentiam illarum exclusionem præseferant, ad literam Text. *in l. si plures, ibi, nisi alia forte fuerit mens testatoris, quod vix credendum est, nisi fuerit expressum, ff. de vulgar. & pupillar. & in l. pr. ibi nisi alia defuncti voluntas evidentior, & de condit. infect.* Decian. *resp.* 1. *a n.* 72. *lib.* 2. & latius exornat Valenz. *cons.* 97. *num.* 71. *& seqq.* Altogr. Jun. *contr.* 38. *n.* 8. optime cor. Dunoz. Jun. *dec.* 46. *ex n.* 6. *& in rec. dec.* 173. *n.* 4. *&* 5. *p.* 18. & in Romana Salviani, seu fideicommissi 5
31. Jan. 1691. §. *Nec obstat* cor. R. P. D. meo Manuel.

Tales autem visæ non sunt conjecturæ pro reis convenris eliciti, vel ex proœmio, vel ex reliquis dispositionis partibus non quidem ex prima, quia proœmium, vel narrative eatenus influit in singulas testamenti partes, quatenus illius verba sunt clara, & e converso subsequentia dispositivæ ambiguas; sed ubi ut in hoc subsequentia illius verba sunt 6
clare, & præcedentia illius dubia, tunc regula militat potius in oppositum, & in concursu magis dispositiva, quam narrativa est attendenda, ad Text. *in l. Imperator* 74. §. *fin.* ibique Glos. *verb. non videtur, ff. de legat.* 2. Modero. Lucen. *dec.* 522. *n.* 3. *&* 4. ibique Add. lit. B. *dec.* 123. *n.* 2. *&* 13. & in Mediolanen. Clericatus 27. April. 1687. §. *Personalitas* cor. R. Domino meo Decano, & in Romana Domus 1. Decembris 1684. §. *non refragante* coram eodem.

Et sane dubietas non levis oritur ex proœmialibus verbis superius recensitis, quoties ex eis elici velit prætensum agnatitium fideicommissum, nam præterquam quod ea iterum ferunt nudum duntaxat testatoris desiderium, non autem perfectam, & contemplatam illius voluntatem, Giovagnon. *cons.* 65. *n.* 10. *lib.* 1. Giurb. *dec.* 32. *sub n.* 10. removetur ulte- 7
rius difficultas, quia verbum familia ibi præcipue designatũ sine particulari expressione illius cognominis, latam habet significationem, et est indifferens ad comprehensionem tam masculorum, quam fœminarum *l. pronunciatio*, §. *filiæ ff.* 8
de verb. signif. l. voluntas, C. de fideic. Bald. *cons.* 6. *n.* 1. *lib.* 2. Old. *cons.* 46. *n.* 5. Altogr. Jun. *contr.* 36. *sub n.* 10. *cum seqq.* Card. de Luc. *de Dot. disc.* 100. *n.* 2. Rot. cor. Rambold. *dec.* 475. *fere per tot.* & cor. Pamphil. *dec.* 313. *n.* 5. *& seqq.*

Eoq; certius in casu proposito, dum allatum Caroli desiderium nulla ex parte coadjuvatur, tum ob neglectã in specie prohibitionem alienationis bonorum, quæ regulariter omitti non solet ab iis, qui agnationem conservare desiderant, ut inquit Redenasch. *cons.* 38. *n.* 62. *lib.* 1. Rot. *dec.* 490. 9
n. 11. §. *et item circa fin. p.* 4. *div.* tum etiam ob non appositam expresse in quolibet substitutionũ gradu fœminarum exclu-
sionem, Capyc. Latr. *dec.* 128. *n.* 15. *& seqq.* Rot. cor. Du- 10
noz. Jun. *dec.* 46. *sub n.* 7. *& seqq. & dec.* 74. *n.* 15. *&* 16. tum de-
niq; ob prætermissam qualitatem masculinitatis tam in par- 11
te dispositiva, quam etiam in conditionali, in quarum utraque se fundant Actores, ut prosequitur idem Capyc. Latr. *d. dec.* 728.

*dec.*728. *n.*33. Rot. cor. Merlin. *dec.* 880. *n.*13. & cor. Peu-
ting. *dec.*358. *& n.*7. Quamobrem cum Testator hic non ac-
ceperit familiæ nomen in rigida significatione pro solis ma-
sculis, sed in mitiori, & legali admittendo etiam fœminas,
profecto necessaria non est consequentia, quod substitutio
controversa ad solos agnatos masculos restringi debeat, ut
12 distinguendo ratione agnationis ab alia familiæ conservan-
dæ, notat Altogr. *cons.* 66. *n.*80. *tom.*2. Castill. *contr. lib.*6.
*cap.*131. *n.*21. 26. *&* 27. Rota cor. Rembold. *d. dec.*475. *n.*
1. *& seqq. dec.*463. *n.*5. *p.*12. *& dec.* 287. *n.*6. *p.*19 *rec.*

Multoque minus restrictionem hujusmodi pati potest ex
eo, quod Carolus finita linea prædicta descendentium *sub-
stituit ordine successivo Agnatos proximiores* masculos de
familia; omissis siquidem, quod ubi deficit ratio expressa
conservandi agnationem, illam de se non arguit simplex
Agnatorum vocatio, prout eam non supplet adinventa qua-
litas masculinitatis, quæ solam sexus prædilectionem indu-
cit ut in terminis primæ propositionis consuluit Bardellon.
13 *cons* 81. *n.*28. *&* 29. *lib.*1. Fusar. *de substit. q.*131. *n.*31. *q.*499.
*n.*2. Rota *dec.*182. *n.*4. *p.*2. *rec.* & de secunda scripserunt Pe-
regr. *de fideic. art.*25. *sub n.*26. *&* 27. Mart. *de success. legal.*
qu 1. *art.*2. *n.*5. Rota *dec.*224. *n.*7. *&* 8. *p.*11. *rec.*

Placuit præ cæteris responsio, quod ubi etiam desiderasset
in his postremo substitutis conservari, & augeri ejus familiæ
splendorem, non exinde excludi posset, quod tale votum ha-
buerit etiam in descendentibus ex Nepotibus, cum irregula-
re non sit de illa fuisse solicitum in una duntaxat disposi-
tionis parte, secus in alia. Ratio quippe agnationis tanquam
a Jure exorbitans non egreditur casum, & terminos a dispo-
nente ordinatos, Cyriac. *contr.*282. *n.*42. Actolin. *resol.*73.
14 *n.*30. *& resol.* 83. *n.*8. Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.*74. *n.*6. *&*
seqq. & in Sutrina fideicommissi 16. Junii 1687. §. Non be-
ne demum, cor. R. D. meo Manuel Episcopo Zamoren.

Quæ fortius stringunt rimatis non solum particularibus
clausulis restrictivis, cum quibus præfatum desiderium alia-
que proœmialia verba conclusa sunt, nimirum *ordine, mo-
do, & forma infrascripta*, quæ singula difformem indicant
Testatoris menté quoad subsequenter disposita, Garz. *cons.*
72. *sub n.*3. *vers. modo, & ordine præscriptis lib.* 3. Altogr.
15 *cons.*66. *sub n.*86. *v. sed addiderit modo, & ordine lib.*1. Rot.
*dec.*68. *ex n* 20. *p.*12. *rec.* & novissime in Anconitana Prædii
12. Decembr. præteriti proxime, §. *nec obstare cum seqq.* cor.
R. D. meo Decano; sed inspecto præcipue discretivo modo
loquendi in visceribus ejusdem substitutionis Agnatorum;
nam prius vocando, ut dictum est, singulos descendentes ab
ejus Nepotibus, qualitatem masculinitatis penitus despexit,
iisdemq; eorum lineam in conditione posita similem qua-
litatem non adjecit. Unde cum diversimode locutus fuerit
quoad Agnatos, deinde substitutos, validissime infertur,
quod sicut illis prætulit indistincte totam descendentiā Ne-
potum, sic revera quoad istam prævalere tantum voluerit
Jura sanguinis, non vero Agnationis; est enim prudens con-
silium præferre non solum fratrem substitutis, sed & ejus li-
beros, ut inquit *Jurisconsult. in l. Lucius* 86. *in fin. ff. de he-
red. instit.* Peregr. *cons.*58. *per tot.* & signanter *n.*2. *circa fin.*
*lib.*5. *& in tract. de fideic. art.*21. *n.*48. *post med. vers. adver-
tendum*, Rot. *dec.*586. *n.*7. *&* 1. *p.*5. *rec.* coram Carillo *dec.*
147. *n.*8. *& seqq.* & in Faventina Bussuli 17. Febr. §. *fin. &*
16 20. *Novemb.* 1650. §. *ultra quod* cor. R. P. D. meo Molines.

Non suffragante replicatione, & quod cum institutio fa-
cta ab initio de solis masculis, & ultimo invitetur masculi,
dicitur propterea repetita qualitas masculinitatis etiam in
intermediis substitutionibus, ex generali præsumptione, &
Juris regula, quod media censentur conformia extremis,
quodque una pars testamenti aliam declarat, *l. existimo, ff.
de verb. signif. l. qui filiabus in princ. & l. si servus plurium*,
17 §. *fin. ff. de l.* Etenim objectum urgeret, quoties ageretur de
pluribus substitutionibus factis in una, & eadem oratione,
eidemque personarum generi, & in eadem parte Testamen-
ti; secus vero quoties illæ ordinatæ sint inter diversas Perso-
nas, & quidem in diversa, & separata oratione; tunc enim
quia inter vocatos potest concurrere diversa Testatoris affe-
ctio, atq; ita probabilis ratio differentiæ, cur magis in uno,
quam altero gradu præmissa qualitas adjecta fuerit, ejus ta-
cita repetitio non admittitur, Molin. *de Primogen. d. lib.* 3.
*cap.*5. *n.*57. *cum duobus seqq.* Mantic. *de conject. lib.*7. *tit.*13.
18 *sub n.*8. Rot. cor. Ludov. *dec.* 514. *sub n.* 6. *cum seqq.* ibique
Add. *n.*17. cor. Pamphil. *dec.*313. *ex n.*9. *& in rec. dec.*233.
*n.*5. *p.*17. & latius *dec.*638. *n.*5. *& seqq. p.*18.

Tandem non refragatur alia potissima conjectura dedu-
cta ab absurdo vitando, quod nempe admissa hujusmodi in-
terpretatione agnati proximiores, licet explicite a Testatore
vocati, remanerent exclusi a fœminis descendentibus ex
hæredibus transversalibus, & nihilominus illos minime
excluderent ipsæmet filiæ Testatoris, quæ ubi natæ fuis-
sent, aliud commodum ab hæreditate sperare non possent,
quam provisionem de sola dote scut. 700. pro qualibet.

Quoniam argumentum in utroq; ejus membro manife-
sta laborat fallaciā; quo enim ad primum advertebant DD.
quod fœminæ descendentes ab Institutis prælatæ quidē fue-
runt in successionis processu, nō vero in ingressu proximio-
ribus de familia, & propterea cum admissio illarum in hoc
casu esset mere accidentalis, & non secundum se, utpote in- 19
ducta ratione principii masculini, nullam involveret incō-
ciliabilem repugnantiam, quæ absurdam reddat disponentis
voluntatem, ad tradita per Amat. *resol.*1. *sub n.*79. Card. de
Luc. *de fideic. disc.*16. *n.*8. *& in dec. Sicula apud eundem sub
tit. de feud. disc.* 185. *n.*171. Rot. cor. Bich. *dec.*622. *n.*1.

Quo vero ad secundum, facilius objectum solvitur, con-
siderando, quod si Carolus reliquisset *unum seu plures filios
masculos, & descendentes quoscunque in ipsius Linea*, adhoc
ut isti succederent in universa ejusdem hæreditate, præcedē-
tes omnes substitutiones tam quoad Nepotes, quam quoad
reliquos proximiores agnatos penitus abolevit. Quo stante
inevitabile consurgit dilemma, quod aut in eventū nativi-
tatis filiarum, certa fuisset illarum successio, utpote venien-
tium appellatione *descendentium quorumcunque*, et non solū
cessante in hoc casu præcedentium substitutorum concur-
su, cessaret etiam argumentum in eo fundatum ab absurdo
vitando, sed, quod fortius est, rueret insuper tota machi-
na prætensi agnatitii fidejcommissi, cum non tantum pro-
pter filios masculos a se primogenitos, verum etiam propter
fœminas ab iis descendentes totam despexisset agnationem,
Petr. *de fideic. q.*....*n.*195. Addenda ad Molin. *de Primog. lib.*
3. *cap.*5. *sub n.*15. Rota cor. Coccin. *dec.* 1036. *n.*17. *& plu-* 20
ribus seqq. dec. 1979. *sub n.*2. & cor. Certo *dec.*480. *num.*....

Aut vero successio filiarum remaneret incerta ob subse-
quentem provisionem dotium eis unice in Testamento reli-
ctam, & cum æque certus evaderet fœminarum transversa-
lium, aliorumque agnatorum concursus, argumentum sub
adeo anticipato antecedenti, vel subsequenti, patris Inten-
tionem non concluderet, Bart. *in l. in ambiguo, ff. de rebus* 21
dub. Grat. *discept.* 303. *n.*25. Rot. *dec.*279. *n.*11. *p.*8. *tom.*2.
*cum concordantibus in addit. ad dec.*240. *n.*7. 1. *p.*8. *rec.* Eo-
que minus in hac facti specie, quia data etiam exclusione fi-
liarum, attamen cum ea non esset simplex, & absoluta, sed
respectiva propter masculos, & pinguem provisionem do-
tium, in summa scutor. 700. certe non redderet odiosam,
& absurdam in aliis diversis casibus admissionem feminā- 22
rum, quæ simili provisione honoratæ non fuerunt, Rolan.
cons. 44. *sub n.*38. *&* 41. *lib.*4. Altogr. *cons.*83. *n.*51. *libr.* 2.
Rota cor. Seraph. *dec.*870. *n.*2. *& seqq.* & coram Caril. *dec.*
147. *sub n.*12. *et* 13. *in rec. dec.*57. *n.*12. *p.*13.

Et ita rejectis aliis levioris ponderis, decisum fuit utra-
que &c.

R. P. D. BENINCASA.

Bononien. Fideicommissi de Ghisleriis.

Veneris 10. *Junii* 1692.

Pro argumento est recurrendum ad decisionem quæ istam
præcedit.

SUMMARIUM.

1 *APpellatione filiorum, et descendentium, veniunt etiam descendentes ex fœminis.*

2 *Limita, quoties conjecturarum efficacia contrariam disponentis voluntatem ostendat.*

3 *Sub nomine familia agnatio solum testatoris designata reputatur.*

4 *Fideicommissum creditum pro agnatione fœminas non includit.*

5 *Exclusio descendentium ex fœminis quando dicatur volita.*

6 *Digressus ad plures gradus substitutionum, et qualitas masculinitatis etiam in substitutis prebet argumentum volita exclusionis descendentium ex fœminis.*

7 *Qualitas masculinitatis repetita in principio, et fine, censetur etiā volita in substitutionibus intermediis.*

8 *Exclusio fœminarum a paterna hereditate deservit ad arguendam etiam exclusionem descendentium earum.*

9 *Pro concludenda exclusione descendentium ex fœminis valida reputatur consideratio absurdi.*

10 *Familia conservationem in descendentibus ex fœminis Testator consequi nequit absque injunctione oneris assumendi arma, et cognomen ejus familia.*

11 *Fi-*

11 *Fideicommissum agnatitium hon dicitur constitutum ex eo tantum quod testator respexerit ad conservationem seu incrementum propriæ familiæ.*
12 *Appellatione familiæ comprehenduntur etiam fœminæ, & descendentes ab eis.*
13 *Ampliatur, etiam si adjectum appareat pronomen (sua.)*
14 *Digressus ad plures gradus substitutionum absque prohibitione alienationis non urget pro exclusione descendentium ex fœminis.*
15 *Qualitas masculinitatis denotat tantum prædilectionem sexus, non vero exclusionem descendentium ex fœminis.*
16 *Hujusmodi qualitas adjecta in substitutis extendi non valet ad lineam seu descendentiam hæredis.*
17 *Redditur ratio hujus sententiæ.*
12 *Eadem qualitas non censetur volita in substitutione ordinata in separata oratione, & favore diversarum Personarum.*
19 *Exponitur dec. 40. n. 7. part. 19. rec.*
20 *A regula quod appellatione filiorum, & descendentium veniant etiam descendentes ex fœminis, non receditur, nisi ex conjecturis quæ efficaces sint, & necessario concludant.*

DECISIO IV.

1 QUamvis regulariter sub appellatione filiorum, & descendentium, in fideicommissariis substitutionibus descendentes etiam ex fœminis vocati censeantur, ad Text. *in l. fin. C. de suis, & legitim.* attamen quia ubi conjecturarum efficacia contrariam disponentis voluntatem ostendit, limitationem regula semper obtinuit, ut videre est in *dec.*
2 203. *& dec. 431. part. 12. rec.* & alibi passim plures ex eis hodie cumulabantur ab informantibus contra Marchionem Cæsarem, & fratres de Tanariis, ut recedi posset a resolutis cor. me in hac causa sub die 12. Martii præteriti, ubi favore illorum, quamvis descendentium ex fœmina immissio decreta fuit in bonis fideicommissi, de quo disceptatur, maturo tamen sub examine in hodierna audientia omnibus consideratis, standum adhuc esse in decisis resolutum fuit.

Prima inter alias eaque validissima desumebatur ex proœmio dispositionis, ubi Carolus de Ghisleriis suam aperuit voluntatem constituendi agnatitium fideicommissum per hæc verba, ibi: *Cupiens summopere dignitatem, & nobilitatem familiæ suæ conservari, atque augeri;* cum enim sub nomine familiæ agnatio non solum testatoris designata reputetur, ad Text. *in l. pronunciatio, §. familiæ,* ibique gl. *ff. de*
3 *verb. signif.* & late tradit Simon de Prætis *de interp. ult. vol. lib. 3. interp. 3. dubit. 1. solut. 10. n. 25.* Rot. cor. Cerro *dec. 110. n. 12.* consequens esse dicebatur, quod ab hujusmodi dispositione Fratres de Tanariis excludi debeant tanquam descen-
4 dentes ex fœminis, in quibus rigorose agnatio conservari non potest, Gabr. *cons. 126. n. 2. lib. 2.* Rot. *dec. 374. n. 7. p. 5. & dec. 164. n. 7. & seq. p. 11. rec.* attenta præcipue adjectione pronominis *sua*, cum qualitate nobilitatis, & dignitatis
5 excludendi fœminas, & comprehendendi tantummodo masculos ex masculis, Pereg. *de fideic. art. 25. n. 47.* cum aliis per eum allegatis.

Proxima hujus expendebatur altera depromta ex digressu ad plures gradus substitutionum, & ex qualitate masculinitatis, non solum desiderata in filiis, & in nepotibus primo loco institutis, sed etiam in agnatis postremo substitutis, ut in terminis prioris resolvit Rota cor. Greg. *dec. 464. n. 18. &*
6 de secunda loquitur *dec. 213. n. 12.* post Tor. *de pact. futur. success.* Nam expetita in principio, & fine qualitate masculinitatis, censetur etiam volita in substitutionibus intermediis,
7 Castill. *contr. Jur. lib. 2. c. n. 73.* Latrea *dec. Granat. 83. n. 25.*

His accedebat quod fœminæ nullibi vocatæ apparent, imo testatoris filiæ a paterna hæreditate leguntur exclusæ, quod non solum alias deservit ad arguendam etiam exclusionem
8 descendentium earum dictum fuit cor. Mantic. *dec. 305. n. 1.* & cor. Bich. *dec. 112. n. 11. & 9.* sed id magis convincitur considerato absurdo, quod sequeretur, dum in concursu earundem filiarum testatoris ulteriores fœminæ aliorum substitutorum præferri possent, quod in his terminis maxime ponderandum esse censuit Rota *dec. 503. n. 3. p. 4. divers. & dec.*
9 170. *n. 14. p. 14.* & in una Romana seu Florentina fideicommissi 6. Martii 1684. *§. alias resultante* cor. bo. me. Rondinino. Demum pro coronide afferebatur, quod descendentibus substitutis nullum injunctum fuit onus assumendi insignia, & cognomen testatoris, & tamen dum ipse familiæ propriæ splendorem augeri, & conservari exoptavit, certe
10 hoc omittere non poterat, si descendentes ex fœminis intel-

lexisset vocare, in quibus sine hujusmodi adjectione oneris, desiderii sui implementum minime assequebatur, Rota *dec. 300. n. 8. & seq. part. 15. rec.*

Has, & alias levioris ponderis conjecturas, quamvis etiam præventive eradicatas in præcedenti decisione DD. agnoverint, novis tamen replicationibus elidere non recusarunt; & occurrentes illi quæ ab exordio dispositionis eruebatur, respondebant, quod ad constituendum fideicommissum agnatitium satis non est testatorem ad conservationem seu incre- 11
mentum familiæ simpliciter respexisse, quia indifferenter sub appellatione illius comprehendi possunt etiam fœminæ, & descendentes ab eis. Textus *in l. voluntas, C. de fideic.* Castill. *quotid. resol. lib. 5. cap. 131. n. 28.* Tondut. *q. civil. 138. n. 21. lib. 2.* Petr. *de fideic. q. 8. n. 307.* Peregr. *eodem tract. art. 22. n. 16* Rota *dec. 463. n. 5. part. 13. & dec. 201. n. 13. part. 16. & dec. 287. n. 6. part. 17. rec.*

Et licet aliquando secundum magis rigidam significatio- 12
nem comprehendantur soli masculi ex masculis, ubi concomitantes facti circumstantiæ id suadeant, juxta auctoritates in objecto allegatas; adhuc tamen visum est in præsenti concludi id minime posse ex sola adjectione pronominis *sua*, quia non per hoc alteratur propria verbi significatio extendibilis per se tam ad agnatos quam cognatos, ad literam
Text. *in leg. fin. C. de verb. signific.* Ruin. *cons. 58. n. 10. & 16.* 13
Altograd. *contr. 38. n. 11. & seq.* Fusar. *de substit. q. 318. n. 47.* Rot. apud Giovagnon. *cons. 39. n. 34.*

Ad conjecturam desumptam ex digressu ad plures gradus, & ex qualitate masculinitatis quam in substitutis, facilis fuit responsio advertendo, quod prima absque aliarum magis urgentium adminiculo, & præcipue ubi non concursit prohibitio alienationis, vel expressa agnationis
contemplatio, nihil concludit, Matant. *var. resol. lib. 1. c.* 14
37. *n. 6.* secunda vero denotat simpliciter prædilectionem sexus, Corn. *in l. 1. n. 20. Cod. de condit. infer.* Altograd. *con-*
sult. 96. n. 61. Rota *dec. 244. n. 5. p. 12.* Et ex eo quod adje- 15
cta legitur in substitutis, extendi non valet ad alienam, seu descendentiam hæredis, Peregrin. *de fideic. art. 25. n. 48.*
Rota *dec. 195. n. 12. part. 15. & dec. 224. num. 7. part. 11.* ea 16
potissimum ratione urgente, quia ratio conservandæ agnationis, tanquam exorbitans a jure, de casu ad casum & extra terminos a testatore expressos extensionem non patitur, ut dictum fuit *in decisione quæ revidetur, §. Plurimis* 17
præ cæteris.

In nihilum refragantis, quod sicut media extremis præsumuntur semper uniformia, sic intermediæ substitutiones cum eadem qualitate masculinitatis vestitæ censeantur sicut prima & postrema, quia placuit responsio alias data, quod nempe hoc procedat, ubi agitur de pluribus substitutionibus in una eademque oratione factis, secus ubi sunt ordinatæ inter diversas personas, & sub diversa, & separata oratione complectuntur; sicut enim in hoc casu non eadem semper esse potest disponentis affectio, & voluntas, sic argumentum tacitæ repetitionis ejusdem qualitatis admitti non
solet, Mantic. *de conject. lib. 6. tit. 13. n. 10.* Fusar. *de subst.* 18
q. 403. n. 8. Adden. ad Buratt. *dec. 202. n. 9.* Rota *dec. 153. n. 5. part. 17. & dec. 638. n. 5. part. 14. rec.*

Insistendum autem hodie visum non est in responsione ad conjecturam elicitam ex absurdo quod sequeretur, si filiæ testatoris in concursu aliarum fœminarum remanerent exclusæ, quia satis superque objecto satisfactum DD. censuerunt in *decisione quæ revidetur, §. Tandem non refragatur.* Ad ultimam vero de novo allatam replicatum fuit retorquendam esse in exclusionem prætensæ agnationis, quæ sicuti ubi conservari prætenditur in extraneis, delatione armorum, & cognominis gravari solent, ita in præsenti ubi cessat hujusmodi gravamen, cessare quoque debet præsumptio contraria, quæ juxta auctoritates in objecto adductas locum habere solum potest, ubi supposita clara agnationis contemplatione seu qualitate fideicommissi agnatitii, conservatio illius per modū fictum & a personis extraneis prætenditur, ut
videre est, *in dec. 400. n. 7. p. 15. rec.* in contrarium allegata. 19

Explosis conjecturis contrariis, eo fortius urgebant aliæ quæ in confirmationem resolutionis se se offerebant; sed DD. illorum examine tanquam inutili prætermisso, satis consideratunt priorum irrelevantiam ostendisse, quia tritum est, quod a naturali, & propria significatione verborum, ex quibus eorum vocationem fratres de Tanariis retinotur, recedi non debet, nisi ubi conjecturæ & præsumptiones efficaces, & necessario concludentes eorum exclusionem præseferrent, *l. 1. Cod. de condit. infert.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES,

Bononien. Fideicommissi de Ghisleriis.

Lunæ 17. Junii 1697.

A R G U M E N T U M.

Confirmandas esse deciditur binas superius adnotatas decisiones, & approbantur omnia fundamenta, quæ in illis dignoscuntur extensa.

S U M M A R I U M.

1 *Sub nomine filiorum, & descendentium comprehenduntur etiam fœminæ, earumque filii, & descendentes.*

2 *Amplia, quamvis vocati fuissent filii, & descendentes cum qualitate masculinitatis, quia adhuc venirent tam masculi ex masculis, quam masculi ex fœminis.*

3 *Appellatione lineæ comprehenduntur etiam descendentes ex fœmina.*

4 *In fideicommisso ordinato pro conservatione agnationis non veniunt fœminæ, minusve illarum descendentes.*

5 *Nunquam præsumitur contemplata agnatio, nisi de ea fuerit facta expressa mentio a testatore.*

6 *Verba proœmialia solent testatoris explicare voluntatem, quoties pars dispositiva sit dubia, secus si sit clara.*

7 *Dispositiva attendi debet non proœmium, si in illa adsit verba — ordine, modo & forma infrascriptis.*

8 *Appellatione familiæ absque adjectione cognominis apposita, veniunt tam masculi, quam fœminæ.*

9 *Amplia, licet adsit pronomen — sua.*

10 *Nomen* Familiæ *valde reputatur æquivocum.*

11 *Ignoratur veritas ejus quod varie accipitur.*

12 *In dubio judicandum est, quod non fuerit habitum votum conservandi agnationem.*

13 *Ut recedi possit a regula, quod appellatione filiorum, & descendentium veniant etiam descendentes ex fœminis, conjecturæ debent pernecesse concludere.*

14 *Si fuerint vocati agnati, veniunt tantum illi qui descendunt ex eodem columnello testatoris.*

D E C I S I O V.

1 JUdicialis contentio super fideicommisso ordinato de anno 1591. a Carolo de Gisleriis, primitus cum diversis bonorum possessoribus agitata, atque in puncto boni juris pro exclusione qualitatis agnatitiæ ad satietatem digesta in partibus in binis sententiis, prima scilicet lata in curia Archiepiscopali Bononiæ, & alia a Prolegato de voto Auditoris generalis, & Rotæ Bononiæ, ac fusius in geminis decisionibus editis cor. bo. me. Benincasa sub diebus 12. Martii, & 10. Junii 1693. In quarum sequelam tertia emanavit Rotalis sententia favore Marchionis Cæsaris, aliorumque de Tanatiis, in qua judicatum fuit constare de validitate, & justitia dictarum duarum sententiarum; iterum fuit promota cor. me per Senatorem Franciscum de Ghisleriis agnatum modernum colligantem, & de novo prætendentem d. fideicommissum esse agnatitium, & suæ personæ inclusivum; qua ratione insteterat admitti ad causam in statu, & terminis, postquam in gradu ulterioris appellationis fuerit mihi directa causæ commissio. Unde cum hodie reproposuerim dubium commissioni conforme, an scilicet sit procedendum ad ulteriora, alias sub die 6 Junii 1695. cum aliis colligantibus non resolutum DD. ad exclusionem qualitatis agnatitiæ, & ejusdem Senatoris Francisci, non dubitarunt illud esse affirmative resolvendum pro processu ad ulteriora.

Prætermissa enim inspectione circa validitatem dd. sententiarum, super qua non aderat inter partes controversia; justitia, quæ unice disceptabatur, perspicue resultare visa est ea deductis in præfatis decisionibus nostri Tribunalis cor. bon. me. Benincasa editis, ubi expensis verbis testamenti in parte dispositiva præseferentibus substitutionem a Testatore ordinatam, ibi - & prædictis Nepotibus in partibus prædictis respective substituit eorum filios, & descendentes legitimos, & naturales in infinitum, recte concessa fuit immissio d. Marchioni Cæsari, & aliis de Tanatiis, quia cum ex persona Marchionissæ Lucretiæ Matris descendant ab Aloysio Nepote Testatoris, & hærede instituto, nequit revocari in dubium, quin censeantur vocati ad fideicommissum, de quo agitur, ex regula communiter recepta, quod sub nomine filiorum, & descendentium comprehendantur etiam fœminæ, earumque filii, & descendentes, per text. *in d. l. fin. C. de suis, & legitim. hæredibus, & l. justa not. ff. de verb. signific. l. si ita scriptum, ff. de leget.* 2. Bonden. *collect.* 34. *n.* 12. *vol.* 2. Actolin. *res.* 82. *n.* 5. Rocc. *disp. Jur. c.* 19. *n.* 8. Mart. *de success. legal. p.* 1. *q.* 2. *art.* 2. *usque ad* 50. Rota *dec.* 639. *part.* 18. *& dec.* 122. *utrobique n.* 1. *&* 2. *part.* 19. *rec.*

Quæ communis regula vindicaret quoque sibi locum quamvis fuissent vocati filii, & descendentes supradicti cum qualitate masculinitatis, quia adhuc venirent tam masculi ex masculis, quam masculi ex fœminis, juxta vulgatum *consil.* Fulgos. 58. ab omnibus Tribunalibus in judicando receptum, nisi aliter suadeat mens disponentis, de quo testantur Bellon. Jun. *cons.* 72. *n.* 32. *& seq.* Alciat. *cons.* 164. *n.* 1. *lib.* 2. Redenasc. *cons.* 10. *n.* 17. Castill. *controv. lib.* 5. *c.* 129. *n.* 5. & firmavit Rot. cor. Cerr. *dec.* 885. *num.* 2. *& dec.* 183. *n.* 4. *part.* 17. *rec. & in Bonon. fideicomm. de Ballatinis* 3. *Junii* 1686. §. *Fundamentum*, cor. R. P. D. meo Caprara, & novissime in Romana Fideicommissi 8. Martii currentis anni, §. *Dato*, cor. R. Decano. 2

Ultra dispositivam ad suadendam vocationem dd. de Tanatiis concurrit etiam pars conditionalis per hæc verba exarata, ibi: *Et successive finita linea prædict. descendentium D. Testator substituit &c.* dum enim testator expravit extinctionem lineæ descendentium ab hæredibus institutis, priusquam admitterentur alii substituti proximiores agnati, uti, quo dicendum est tunc prius vocatos etiam descendentes ex fœmina, cum isti comprehensi dicantur sub appellatione lineæ in conditione positæ, ad tradita per Bald. *cons.* 321. *post med. vol.* 1. Patis. *consil.* 644. *n.* 25. Peregr. *de fideic. art.* 22. *n.* 24. Card. de Luca *in tract. disc.* 25. *n.* 16. Actolin. *d. resol* 82. *n.* 15. *cum seq.* Rot. cor. Merlin. *dec.* 66. *n.* 2. cor. Cerro *d. dec.* 885. *n.* 3. *& in* 4. Bononien. Fideicomm. de Ballatinis 3. Junii 1689. §. *Verum etiam*, cor. R. P. D. meo Caprara. 3

Has fundamentales juris theoricas non audebant impugnare defensores d. Senatoris Francisci Ghislerii, aliorumque collitigantium; sed illas non procedere ajebant, quoties a testatore fuit habita ratio conservandi agnationem, quæ operatur, ut censeantur exclusæ fœminæ, & earum descendentes, ad tradita per Gabr. *cons.* 110. *n.* 4. *& seq. lib.* 2. Merl. *de primogen. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 38. Castill. *contr. Jur. lib.* 3. *cap.* 29. *n.* 6. Rot. *dec.* 13. *n.* 2. *p.* 2. *divers. & dec.* 203. *n.* 5. *& dec.* 432. *p.* 2. *rec. & decis.* 95. *n.* 16. *p.* 13. *& dec.* 269. *n.* 8. *dec.* 398. *n.* 3. *p.* 15. *dec.* 69. *n.* 17. *& seq. p.* 17. *& dec.* 410. *n.* 2. *p.* 19. *rec.* 4

Verum pro eliminatione objecti fundati in d. limitatione regulæ, cæteroquin vera, & pluries per nostrum Tribunal admissa secundum peculiaris facti circumstantias Domini iterum expenso maturiori examine toto contextu testamenti, nullibi invenerunt fuisse habitam rationem conservandi agnationem, quæ cum non præsumatur, nunquam contemplata dicitur, nisi de ea fuerit facta expressa mentio a testatore, Andreol. *contr.* 554. *n.* 3. Turr. *de primog. Ital. q.* 54. *n.* 12. *tom.* 2. Rota *dec.* 282. *sub num.* 4. *vers. quod autem p.* 2. *& dec.* 267. *n.* 14. *p.* 11. *& dec.* 156. *n.* 13 *p.* 15. & in Bonon. Fideicommissi de Ballattinis 3 Junii 1689. §. *Etenim*, coram R. P. D. Caprara, & proinde d. limitatio non potest applicari nostræ hypothesi, ut de se patet. 5

Nec aliquod expressum votum conservandi agnationem Domini arbitrati sunt posse elici ex illis verbis appositis in parte proœmiali testamenti, ibi: *Cupiens summopere dignitatem, & nobilitatem familiæ suæ conservari, atque augeri, matura deliberatione constitutis*, in quibus scribentes pro d. Senatore Ghislerio magnum faciebant fundamentum.

Quoniam licet aliquando verba proœmialia soleant explicare voluntatem testatoris, hoc tamen procedit, quoties pars dispositiva est dubia, non autem quando prædicta, prout in casu nostro, est clara, & ex proprietate verborum comprehenduntur non solum masculi, sed etiam fœminæ agnationem excludentes; hoc enim casu pars proœmialis nunquam attenditur, ad tradita per Menoch. *cons.* 282. *n.* 36. *& consil.* 1129. *n.* 7. Palma Nepos *allegat.* 58. *n.* 6. Turr. *de primog. Ital. q.* 54. *n.* 34. Rota cor. Bich. *dec.* 589. *num.* 11. cor. Cocc. *dec.* 1680. *n.* 38. *& seqq.*

Signanter concurrentibus aliis verbis immediate annexis, ibi - *Ordine, modo, & forma infrascriptis, videlicet &c.* quæ præscribunt veram intelligentiam mentis Testatoris desumi debere ex parte dispositiva inferius expressa, non autem, ut ista corrigi debeat a dicta vaga, ambigua, & generali enunciativa proœmiali, per Text. *in l. Lucius Titius, §. quæ habeat, ff. ad Trebell.* Bartoli. *in leg. generali* 32. §. *Uxori* 32. *in fine, ff. de usufruct. legat.* Rota cor. Cerro *dec.* 667. *n.* 4. 13. *& melius dixit in dec.* 95. *n.* 4. *&* 5. *p.* 17. *& dec.* 303. *n.* 9. *p.* 19. *rec.* ibique concordantes.

Verum quatenus etiam esset attendenda dicta pars proœmialis Testamenti, exinde tamen non sequitur, quod desiderium Testatoris fuerit duntaxat directum ad ordinandum fidei-

fideicommissum agnatitium, quia illud verbum *Familia* inibi designatum absque expressione cognominis de Ghisleriis, tanquam latam habens significationem comprehendit
8 sub se tam masculos, quam fœminas, per text. *in l. pronunciato*, §. *Filia*, *ff. de verborum sig.* *l. ing. voluntas*, *C. de fideicomm.* Bald. *consil.* 6. *n.* 1. Alexand. *consil.* 66. *n.* 8. *lib.* 2. Ciarl. *controv.* 222. *n.* 35. Cyriac. *controv.* 365. *n.* 48. *& seqq.* Actolin. *resol.* 82. *n.* 24. Andreol. *controv.* 409. *n.* 21. Rot. *dec.* 546. *n.* 7. *&* 8. cor. Bichio, *& dec.* 464. *n.* 1. cor. Greg. *& dec.* 101. *n.* 13. *part.* 16. *rec. & dec.* 385. *n.* 5. *part.* 18.

Absque eo, quod d. nomen familiæ aliquam restrictionem patiatur ab illo pronomine *sua*, ex quo scribentes pro Senatore Francisco inferre satagebant, quod cum Testator carens propria prole, ordinaverit fideicommissum inter
9 nepotes collaterales, censeatur accepisse nomen familiæ in rigoroso, & civili modo pro solis agnatis masculis, non autem in lata, & naturali significatione comprehendentem materialiter etiam fœminas.

Quoniam præterquam quod DD. iterum existimarunt ex illo pronomine *sua*, minime alterari propriam significationem familiæ materialiter, & naturaliter sumptæ, æque referibilem tam ad agnatos, quam ad cugnatos, juxta doctrinas superius allegatas, ulterius ponderabant, quod cum non possit negari, quin d. nomen familiæ sit valde
10 æquivocum, ut observat Beltram. *consil.* 32. *num.* 2. quodque pro investigando illius vero sensum magnum inter Doctores reperiatur dissidium, itaut consonet vulgatum juris axioma, communiter scilicet ignorari verita-
11 tem ejus, quod varie accipitur, ad text. *in l. ambiguo*, *ff. de reb. dub.* Gl. *in cap.* 1. *de constit.* & in proposito tradit materiam examinando, Torr. *de primog. Ital. c.* 38. *n.* 225. *tom.* 1. hinc sequitur, quod dicta pars prooemialis testamenti remaneat ambigua, obscura, & non concludens explicite votum conservandi agnationem, contra quam in dubio semper est pronunciandum, cum tollat naturalem necessitudinem sanguinis, & corrigat jus novum, per quod sublata sexuum differentia indifferenter ad successio-
12 nem admittuntur tam masculi, quam fœminæ, per text. *in l. maximum vitium*, *C. de liber. & præteritis*, quam expendit Rota *dec.* 177. *n.* 2. *&* 5. *part.* 5. *rec.* & in Romana, seu Firmana successionis 28. Februarii 1695. *Clarum quippe*, cor. me.

Firmato ex prædictis, quod pars prooemialis non præsefert expressum votum conservandi agnationem, minus tale votum visum est posse tacite erui ex aliquibus conjecturis desumptis ab aliis testamenti partibus, quia cum ad hunc effectum conjecturæ debeant esse luce meridiana clariores, & pernecesse concludentes recessum a regula, & a proprietate verborum, juxta censuram text. *in l.* 1. *C. de*
13 *cond. insert.* ibi, *Nisi alia defuncti voluntas evidenter probetur*, *& l. si plures ff. de vulg. & pupill.* & communiter tradunt Valenz. *cons.* 97. *n.* 71. Altog. Jun. *controv.* 38. *ex n.* 8. Fusar. *de subst.* *q.* 311. *n.* 106. Palm. Nep. *alleg.* 231. *num.* 3. *tom.* 3. Giurba *dec.* 32. *n.* 18. Rot. in d. Bonon. fideicommissi de Ghisellis 17. Maii 1686. §. *Verum*, cor. R. Tusonen. & in alia Bonon. Fideicomm. de Ballatinis 3. Junii 1689. §. *Non tacite*, cor. R. P. D. meo Caprara.

Talis naturæ non fuerunt illæ deductæ per scribentes pro Dom. Senatore Francisco, super quarum examine superfluum Domini existimarunt immorari, quia singillatim jam fuerunt confutatæ in dd. geminatis decisionibus editis in hac causa coram bon. mem. Beoincasa.

Cæterum pro coronide animadversum etiam fuit, quod quatenus per hypothesim illud pronomen *sua* adjectum familiæ præseferret in parte prooemiali civilem, & rigorosam significationem pro inducendo fideicommisso agnatitio, hujusmodi illatio mirifice conspirat in exclusionem ejusdem Senatoris Francisci Ghislerii, quia licet fuerint substituti agnati proximiores masculi familiæ Testatoris, censentur tamen vocati duntaxat illi, qui descendunt ex communi stipite, seu ex eodem columnella ejusdem Testatoris, non autem illi (qualis est Dominus Senator Franciscus) qui descendunt a diverso stipite, seu columnello semotiori, & nihil aliud commune habent, præterquam genericum nomen familiæ contentivæ remotæ,
14 & gestationem eorundem Armorum, ut pluribus distinctis casibus tradit in puncto Andreol. *controv.* 338. *a n.* 4. *ad* 7. optime Rota cor. Othobono *dec.* 217. *a n.* 2. *ad* 5. & cor. Priolo *dec.* 199. *n.* 23. *&* 24. & diait formiter discusso in Romana fideicommissi de Caffarellis 7. Junii 1694. cor. bon. mem. Emerix.

Et ita relicto in suspenso judicio circa articulum reciprocæ linealis, uti non cadentem sub hodierna disputatione & discutiendum cum aliis colliti gantibus juxta rescriptum Rotale, nedum informante d. Senatore Francisco de Ghisleriis, sed etiam iterum auditis possessoribus montium, resolutum fuit.

R. P. D. URSINO.

Ferrarien. Bonorum.

Veneris 28. *Junii* 1689.

ARGUMENTUM.

Fœminæ in fideicommissis agnatitiis venire non possunt, nec etiam in defectum masculorum, sed bona libera remanent penes ultimum masculum de agnatione, nisi tamen fœminæ essent in aliqua parte testamenti expresse vel tacite aliquando vocatæ, vel ubi testator non habita ratione agnationis stricte & rigorose, sed prædilectionis duntaxat masculorum in concursu cum fœminis fideicommissum instituit simpliciter masculinum. Agnatitium autem dicitur fideicommissum, in quo instituta fuit primogenitura, & semper masculi ex masculis vocati, alienatio appares prohibita, & votum habitum liquet conservandi agnationem.

SUMMARIUM.

1 *Immissio non denegatur, si constet de fideicommisso, & bonorum identitate.*
2 *Identitas ex divisione probatur.*
3 *Hereditatis aditio ex quibus desumatur.*
4 *Aditio non suspenditur ex declaratione, quod heres non velit esse, nisi cum beneficio legis, & inventarii.*
5 *Ad effectum aditionis magis attenduntur actus emissi ab eodem herede, quam ab ejus Procuratore.*
6 *Declaratio facta ab herede heredis multum attenditur ad concludendam aditionem factam ab Authore.*
7 *Ex quibus verbis dicatur ordinatum fideicommissum favore masculi ex fœmina.*
8 *Semper juxta voluntatem Testatoris est judicandum.*
9 *Verba relativa ad præcedentes substitutiones repetunt ordinem succedendi, ac omnes alias qualitates in illis a Testatore volitas, ac demandatas.*
10 *Masculi ex fœminis proximioribus melius conservant agnationem artificialem volitam a Testatore, quam masculi ex fœminis remotioribus.*
11 *Ex causa substitutionis mens substituentis recte depromitur.*
12 *Omnis est facienda interpretatio, ut absurda evitentur.*
13 *Confessio Authoris ab herede non potest impugnari.*
14 *Non existentibus ex vocatis a testatore, bona remanent penes heredem ultimi vocati exempta ab omni onere fideicommissi.*
15 *Fœminæ excluduntur ab herede extraneo ultimi masculi in fideicommisso, in quo fœminæ non fuerunt vocatæ.*
16 *Fideicommissum dicitur agnatitium ex institutione primogenituræ.*
17 *Ex nunquam interrupta substitutione masculorum.*
18 *Ex voto reservandi agnationem.*
19 *Ex prohibitione alienationis, & detractionis.*
20 *In fideicommissi agnatitiis fœminæ non succedunt, nec post masculorum deficientiam.*

DECISIO VI.

Julia Constabilis Zerbinata præ oculis maxime habens conservationem agnationis, ac familiæ de Zerbinatis, illiusque splendori, & dignitati prospicere cupiens usque ad consummationem sæculi, si possibile foret, universalem sibi instituit heredem Aloysium Zerbinatum ejus filium, & post ejus obitum in tota sua hereditate substituit ejusdem primogenitum masculum legitimum, & naturalem, istiusque descendentes masculos de primogenito in primogenitum in infinitum. Deficiente autem linea masculina legitima primogeniti, substituit secundogenitum ejusdem Aloysii cum tota ejus descendentia masculina, & sic deinceps tertio genitus, & quoscunque alios descendentes masculos, & legitimos prædicti Aloysii, donec illius linea durabit. Ea autem finita, & extincta, vocavit masculos naturales legitimatos descendentes ex eodem Aloys. & demum deficiente tota dicta descendentia masculina, tam legitima, quam illegitima, ultimo morienti substituit masculos ex fœminis modo, quo supra cum onere tamen assumendi nomen, & insignia familiæ de Zerbinatis, utq; bona in ea integra conserventur perpetuo, & in

infinitum, prohibuit quamcunq; alienationem bonorum, &
legales detractiones, & in casu delicti fiscum exclusit, ut li-
quet ex ejus ultimo testamento dato *in Summ. Alteris.*

Ex Aloysio instituto non superfuerunt masculi, sed natæ
sunt tres tantum fœminæ, nimirum Pantha, Constantia &
Victoria. Istæ autem præsupponentes, bona stante debere di-
visa, donec ex ipsis nasceretur filius masculus ad dictam pri-
mogenituram, ut supra, vocatus, devenerunt ad divisionem
prædictorum bonorum, quam ad majorem deinde cautelam
confirmari curarunt a S. Sede, præservatis juribus primi fi-
lii masculi nascituri, ut constat *ex Summ. n.* 1.

Ex præfatis autem tribus filiabus Aloysii sola Pantha su-
scepit unicum filium masculum ex Marchione Fràcisco Gi-
gliolo, quem nuncupavit Josephum, cujus nomine d. Marcb.
Franciscus pater possessionem omnium bonorum primoge-
nituræ, inter præfatas sorores divisarum, accepit; sed non
paulo post vita functo Domino Josepho in infantili ætate,
idem Marcb. Franciscus pater ex dispositione statuti Ferra-
riensis filii hæreditatem adivit, omniaq; illius bona hæredi-
taria, quorũ possessionẽ statim nomine proprio nactus fuit,
usq; ad ejus obitum possidere continuavit, & successive, &
jure institutionis reliquit Comiti Riccardo Bevilaquæ ejus
ex sorore nepotis cum obligatione assumendi cognomen fa-
miliæ Gigliolæ. Hinc inter istum, & Pantham de Zerbinatis
prædefuncti Josephi matrem suborta in partibus controver-
sia super possessione eorundem bonorum in summariissimo
manutentionis judicio, Pantha in duabus prioribus instan-
tiis manutentionem obtinuit, reservatis tamen juribus Ric-
cardo agendi in possessorio plenario, & petitorio. In cujus
juris prosecutione Dominus Marchio Ernestus Bevilaqua
frater, & hæres d. Comitis hoc interim pariter defuncti judi-
cium immissionis in partibus institutum continuavit cor.
A. C. Caprara adversus DD. Comites Julium, & Astorrem
de Monteveteri d. Panthæ hæredes, & controversorum bo-
norum detentores, & favorabilem reportavit sententiam;
a qua interjecta appellatione, & causa mihi commissa, con-
tigit hodie dubitari; *An Marchioni Ernesto sit danda im-
missio?* & affirmativa prodiit resolutio.

Siquidem is concludenter justificavit bonorum identita-
tem, legitimationem personarum, existentiam fideicom-
missi, nec non illius desuper purificationem ad favorem
ejus Authoris, quibus concurrentibus, sicuti ipsi fidei-
1 commissario, si viveret, denegari non posset immissio, ita
nec ejus hæredi tam vigore *l. fin. C. de ed. D. Adr. tol.* quam
ex remedio utilis Salviani interdicti, ad Text. *in l. heres in
omne, ff. de acquir. hered.* & tradunt Nicol. *de transmiss.
cap.* 40. *n.* 1. & 20. Argel. *de acquir. possess. q.* 10. *n.* 107. & Ro-
ta *dec.* 83. & *dec.* 190. *utrobique n.* 2. *p.* 15. *rec.*

Identitas quippe bonorum, super quibus expostulatur im-
missio, admittitur absque controversia, & amplius conclu-
denter justificatur, tum ex possessione capta a Marchione
Francisco nomine Marchionis Josephi filii, de qua in dicto
Summ. n. 4. tum etiam ex divisione eorundem bonorum fa-
cta inter filias Aloysii cum approbatione Summi Pontificis,
& cum expressione qualitatis hæreditariæ, quæ de per se suf-
2 ficit ad hujusmodi effectum, tam contra dividentes, quam
contra alios habentes causam ab eis, ut alias Rota firmavit
in dec. 262. *n.* 8. cor. Merlin. *dec.* 131. *n.* 3. & 6. & *decis.* 268.
n. 8. *p.* 14. *rec.*

Legitimatio autem personarum, super qua informantes
pro Comitibus de Monteveteri in priori instantia majorem
vim faciebant, plene ostenditur ex pluribus documentis, quę
ad effectum, de quo agitur, exuberare videntur; descendentia
enim Josephi ultimi masculi ex Aloysio de Zerbinatis, me-
diante persona Panthæ ejus filię, probavit ex publico instru-
mento dato *in Summ. d. n.* 3. & non controvertitur, sicuti nec
impugnatur ejus obitus absque filiis, & legitima successio
Marchionis Francisci Giglioli ejus patris, utpote justificata
per aliud publicum instrumentum datum *in Summ. n.* 50.
Qualitas autem hæreditaria Riccardi respectu ejusdem Mar-
chionis Francisci, quæ sola revocabatur in dubium, conclu-
denter quoque probatur; tum quia dictus Comes Riccardus
legitur institutus hæres in ultimo testamento Marchionis
Francisci, tum quia illius hæreditas statim fuit adita ab eo-
dem Riccardo in infantili ætate constituto, cum decreto ju-
dicis, causa cognita, & mediante persona patris ad hunc a-
ctum legitimi administratoris; tum deniq; quia plures dantur
actus, quorum nonnulli facti noscuntur, postquam dictus
Co: Riccardus effectus est major, quique citra jus, & nomen
hæredis fieri non potuerunt, iiq; sunt impetratio veniæ ęta-
tis, quam idem Comes obtinuit a Papa, ut compareretur in
Concilium Nobilium Ferrariæ loco Marchionis Francisci,

sui Authoris &c. & successiva cooptatio illius vigore secu-
ta, nec non sustentatio desuper diuturnæ litis occasione
ejusdem hæreditatis, & cum enunciativa qualitatis hæredi-
tariæ expressa in pluribus actibus judicialibus, ex quibus
præcedens hæreditatis aditio remanet plusquam superlative 3
probata, juxta text. *in l. pro hærede §. Papinianus ff. de acquir.
hered. L. C. de jur. delib. §. item extran us verius pro here-
de institution. de hered. qualit.* gloss. *in l. per procuratorem*,
ibique Bart. *n.* 1. *ff. de acquir. hered.* Paris. *consil.* 16. *num.* 41.
lib. 2. & Rur. *dec.* 279. *n.* 19. cor. Buratto, & *dec.* 266. *n.* 5.
part. 18. *rec.*

Quibus sic stantibus, nulla habenda venit ratio de re-
sponsione facta a quodam ass. procuratore Comitis Riccar-
di, qui ad interpretationem Panthæ nomine sui principalis
declaravit, eundem suum principalem nolle esse hæredem,
nisi cum beneficio legis, & inventarii, & non alias &c. ultra
quod enim non constat de mandato præfati procuratoris,
omnis difficultas hic removetur, tum ex eo, quod respon-
sio sicuti ut supra concepta non excludit, neque suspendit
aditionem hæreditatis, sed eam duntaxat qualificat, ad
tradita per Rotam *in dec.* 342. *n.* 3. *part.* 2. *diversor.* & *dec.* 4
349. *n.* 14. & *seqq.* coram Royas, tum ex superius expressis
enunciativis, & actibus successive, & ex post factis ab ipso
Riccardo nomine hæreditario, qui ad effectum aditionis
hæreditariæ, quæ in animo solum consistit, magis debent
attendi ex juribus modo relatis, tum ex declaratione ad a-
bundantiorem cautelam, mediante speciali mandato pro-
cusæ facta a Marchione Ernesto fratre, & hærede Comitis 5
Riccardi, quod iste fuit hæres beneficiatus Marchionis
Francisci, quæ tametsi facta ab hærede hæredis, multum
attenditur ad probandam aditionem, ubi prout in præsen-
ti, hæc vel aliunde fuit probata, vel saltem est dubia, quem-
admodum tradunt Mantic. *de conject. ult. volunt. lib.* 12. 6
tit. 12. *n.* 26. & Rota *d. dec.* 279. *n.* 20. coram Buratt. ibique
Adden. *n.* 2. & *dec.* 366. *n.* 6. *part.* 18. *rec.*

Existentia demum, & purificatio fideicommissi ad favo-
rem Josephi filii Panthæ, & Authoris mediati Marchionis
Ernesti Bevilaquæ, clare resultat ex lectura præfati testa-
menti, in quo Julia de Zerbinatis instituendo fideicommis-
sum masculinum, & agnatitium, semper vocavit masculos
ex masculis descendentibus ab Aloysio ejus filio, & hære-
de universali instituto, & deficiente tota hujus descenden-
tia masculina, tam legitima, quam etiam illegitima, ul-
timo morienti substituit: *Li figliuoli, e descendenti ma-
schi de' descendenti delle femine d'esso Signore Luigi in infi-
nito.* Unde cum Aloysio non superfuerint masculi, sed tres
tantum fœminæ, & ex Pantha non ex dd. filiabus unicus
duntaxat natus fuerit masculus, qui fuit D. Joseph, clarum
est, ex leg. ipsius Testatricis, & secundum præinsertum te-
stamenti tenorem, quod ad favorem dicti Josephi tanquam
masculi descendentis ex fęminis d. Aloysii purificatum fue-
rit dictum fideicommissum, ut supra ordinatum in quocun- 7
que casu deficientiæ, sive nonexistentiæ lineæ, & descen-
dentiæ masculinæ ipsius Aloysii, ut alias in terminis fere
similibus Rota respondit in Romana fideicommissi de Lon-
gis 15. Junii 1687. §. *Quia cum*, & 15. Martii 1680. §. 1. cor.
Eminent. D. meo Vicecomite.

Nec obstat, quod d. Julia testatrix in hac ultima substitu-
tione non vocaverit masculos immediate natos ex fœminis
Aloysii, qualis est Joseph, sed mediatos, nimirum *li figliuo-* 8
*li, e descendenti maschi de' descendenti delle femine di esso
Sig. Luigi in infinito*, adeoque cum dictus Joseph non de-
scendat ex descendentibus masculis fœminarum, qui nun-
quam præextiterunt, ejus utique substitutio caducata fue-
rit, & per obitum Aloysii expiraverit, sicque bona omnia
fideicommissaria libera remanserint penes Pantham Aloy-
sii filiam, & Auctricem Comitum de Monteveteri. Ete-
nim bene rimato toto testamenti tenore, apparuit, testatri-
cem non solum vocare voluisse descendentes mediatos ex
fœminis, sed etiam immediatos, hancque fuisse illius men-
tem, & voluntatem, secundum quam semper est judican-
dum, ad Text. *in l. ubi pure* 19. §. & *rogo, ad Sen.* & *Treb.*
& *leg. cum virum* 16. *C. de fideicomm.* clare constitit, tum ex
verbis testamentariis, tum ex primaria intentione, & causa
finali, propter quam factæ fuerunt hujusmodi substitutio-
nes, tum ex argumento ducto ab absurdo vitando, tum de-
mum ex subsecuta observantia uniformi; & quidem verba
testamentaria id præseferunt, quia postquam testatrix vo-
cavit filios, & descendentes masculos ex descendentibus
fœminarum, non terminavit ibidem orationem, sed ul-
terius progressa, & subdit *in tutto, e per tutto apparento,
come si è detto e ordinato di sopra ne' descendenti maschi*.

Cum

Cum enim supra in descendentibus masculis priorum substitutionum fuerint vocati non solum descendentes mediati, sed etiam immediati, & quidem per prius, quam illi mediati, juxta prioritatem eorum gradus; ita & in hac ultima substitutione utrique pariformiter vocati dicuntur ex vi posteriorum verborum, *come si è detto, e ordinato di sopra* - quæ uti relativa ad præcedentes substitutiones, repetant ordinem succedendi, ac omnes alias qualitates in illis
9 a testatore volitas, ac demandatas, ad tradita per Menoch. *consf.*435. *n.*15. *& seqq.* Peregr. *de fideic. art.*16. *sub num.*23. *vers. item dictio*, *& art.*29. *n.*17. Rota *dec.* 319. *n.* 16. *p.*1. *dec.*532. *n.*27. *& dec.*691. *n.*30. cor. Cerro, & in Romana seu Florent. fideicommissi 5. Aprilis 1683. §. *& si objicitur*, cor. R.P.D. meo Hervavult, & 6. Martii 1684. §. *cum quia & seq.* coram R.P.D. meo Rondinino.

Huic aut intellectui verborum adstipulatur, & favet etiam prima operis intentio, & finis; siquidem cum unicus testatricis scopus fuerit votum cōservandæ agnationis prius modo vero in descendentibus masculis filiorū masculorum Aloysii, & deinde artificiali in descendentibus masculis filiarum ejusdem, jam patet, quod sicuti ad hujusmodi actum vocati fuerunt masculi ex fœminis remotioribus, ita ex eadem, & magis longe potiori ratione vocati etiam censeri debent descendentes ex immediatis, & proximioribus fœminis, cum isti æque bene conservare possint agnationem
10 artificialem, imo melius, quam illi, tanquam semiagnati, ut in puncto ponderat Card. de Luca *de fideico. art.* 27.
11 *n.*8. Ex causa autem substitutionis ipsa mens substituentis recte depromitur, & declaratur, prout monent Mantica *de conject. lib.*6. *tit.*14. *n.*9. *& seq.* Molin. *de primogenitura lib.*1. *cap.*5. *n.*7. *cum pluribus seqq.* & Rot. cor. Peutinger. *dec.*220. *n.*67. *& dec.*847. *n.*20. cor. Buratto.

Confert quoque argumentum ab absurdo vitando, quia retenta hac intelligentia verborum, duo evitantur absurda, quæ alias sequerentur. Alterum nempe, quod melioris essent conditionis masculi descendentes ex fœminis remotioribus, & minus a testatrice dilectis, quam descendentes ex fœminis agnatis proximioribus, & magis dilectis in casu isto, in quo per proximiores testatrix ipsa æque bene, & melius consequebatur proprium intentum. Alterum autem, quod dispositio testamentaria, tanto studio composita, & demandata, ut splendor domus de Zerbinatis conservaretur in æternum, donec sæcula pertransibunt, redderetur a suo initio inutilis, & elusoria, si admitteretur exclusio eorum, qui immediate descendunt ex fœminis, quod esset absurdum, semperque voluntas testatricis eam recipere debet interpretationem, per quam absurda evitantur, Dec.
12 *cons* 433. *n.*17. *circa finem*, Surd. *conf.* 16. *n.* 74. *& Rota dec.*215. *n.*4. *part.*6. *rec.*

Accedit denique his subsecuta observantia uniformis; siquidem statim post obitum Aloysii, Victoria, Constantia, & Pantha illius filię diviserunt inter se bona testatricis cum expressione, quod erant subjecta primogenituræ favore masculi primogeniti ex ipsis nascituri, & respective cum reservatione jurium ipsius primogenitii, & deinde supplicarunt bon. mem. Urbano Octavo pro approbatione divisionis cum dd. reservationibus, & gratiam obtinuerunt, cum declaratione explicita, quod nullum censeretur irrogatum præjudicium vocatis ad primogenituram, & demum statim ac ex Pantha natus est Joseph, Marchio Franciscus pater eum tanquam ad primogenituram vocatum in possessionem omnium bonorum fideicommissariorum immisit, videntibus, patientibus, & consentientibus ipsis sororibus de Zerbinatis condividentibus, adeo ut ex tot actibus vocatio Josephi tanquam primogeniti masculi ex fœminis descendentibus transeat in evidentiam, & præsertim ex confessione ipsius Panthæ Auctricis Comitum de Monteveteri, quam isti impugnare non possunt, ut omissis generalibus in specie respondit Rota *in dec.*690. *n.*14. *part.* 18. *tom.*2. *rec.* & in Narnien. fideicommissi de Capironibus 2. Decembris
13 1682. §. *hac autem*, & 29. Martii 1683. §. *qua distinctione retenta*, cor. me, & in Romana fideicommissi 21. Februarii 1684. §. *accedit*, cor. R.P.D. Benincasa, ubi plures allegantur concordantes.

Probata itaque ex his, ac ab objectis undique vindicata purificatione fideicommissi ad favorem Joseph, clarum inde resultat bonum jus Marchionis Ernesti, mediatam ab eo causam habentis; cum enim dictus Joseph, mediante persona patris, fideicommissum agnoverit, & possessionem bonorum adeptus fuerit, & deinde absque filiis decesserit, nullaque alia persona supersit, quæ ad dictam primogenituram fuerit a testatrice vocata, omnia utique bona fideicommissaria obventa libera remanserunt, & recto tramite transierunt exempta a quocunque fideicommissi vinculo 14
ad ejus hæredem, & Auctorem ejusdem Marchionis Ernesti, ut consuluerunt Peregr. *consil.*66. *n.*1. *lib.*8. *& in tract. de fideicomm. art.*14. *n.*50. *& art.*52. *n.*2. Gabr. *conf.* 1312. *n.*61. *lib.*1. Andr. *conf.*344. *n.*4. & Rota *dec.*416. *n.*1. coram Eminen. Cerro.

Et quamvis de tempore mortis d. Josephi superextiterit Panta filia Aloysii, nihilominus cum ea in nulla testamenti parte vocata legatur, exclusa omnino dicitur a fideicommisso isto masculino agnatitio, tametsi concurrat cum extraneo hærede ultimi agnati, ut bene firmavit Rota *in* 15
dec. 454. *n.* 2. *& dec.* 742. *per tot.* cor. Buratto, *& in rec. dec.*461. *n.*17. *p.*14. *dec.*228. *n.*4. *cum seqq. p.*15. *& dec.* 410. *n.*33. *& seq. p.*19. & in Romana fideicommissi de Albertinis 24. Martii 1681. §. *unde*, cor. bon. mem. Guaxardo, & in Romana, seu Florentina fideicommissi 2. Junii 1682. & 5. Aprilis 1683. cor. R.P.D. meo Hervavult.

Quod autem fideicommissum istud fuerit agnatitium, & pro solis masculis ordinatum, dubitari non potest, dum 16
ex pluribus statim emicat, & primo ex institutione primogenituræ, quæ secum fert contemplationem agnationis; secundo ex institutione, & ex nunquam interrupta substitutione masculorum ex masculis, donec linea masculina, tam legitima, quam illegitima, perduraret, eaque deficiente, masculorum ex fœminis cum onere assumendi nomen, & arma familiæ Zerbinatis; tertio ex digressu ad plures gradus substitutionum semper tamen masculorum, & ex ad- 17
jecta ratione: *Acciochè si mantenghi sinchè durerà il Mondo, più che sia possibile, lo splendore, e la dignità della* 18
Casa del Sig. Luigi, quæ verba certum est indicare votum conservandæ agnationis a testatrice habitum; quarto demum ex strictissima prohibitione alienationis, & cujuscun- 19
que detractionis facta omnibus, nempe tam Aloysio, quam substitutis sub præcepto privationis, ex quibus omnibus resultare fideicommissum solum pro masculis, fœminis semper exclusis, etiam post deficientiam omnium, sæpe firmavit Rota, & signanter *in dec.*7. *n.*11. cor. Bichio *dec.* 272. *n.*1. *cum seq. & dec.* 742. *n.* 3. *cum seq.* cor. Buratto, *& rec. dec.*378. *n.*5. *part.*9. & in Romana fideicommissi de Albertinis 24. Martii 1686. §. *moti sunt cum seq.* coram bon. mem. Guaxardo.

Et ita resolutum fuit, utraque parte citata, sed unica tantum informante.

R. P. D. URSINO.

Ferrarien. Bonorum.

Luna 12. *Maii* 1687.

ARGUMENTUM.

Superius decisa confirmantur, multaque adduntur circa fideicommissi extensionem, & suspensionem successionis in fideicommissis, & primogenituris Italiæ.

SUMMARIUM.

1 *Qualitas hereditaria ex aditione constare dicitur.*
2 *Rursus ex actibus, qui fieri nequeunt citra jus, & nomen heredis.*
3 *Qualitas hæreditaria probata non dicitur, si non constet de inventario, ubi emissa fuit protestatio, quod heres effici non intendat, nisi cum beneficio legis, & inventarii, & non alias, aliter, nec alio modo.*
4 *Et ideo arctandus est heres, qui titulo hereditario agit, & dictam protestationem fecit, ut vel exhibeat inventarium, vel se declaret heredem simplicem.*
5 *Descendentes mediati ex fœminis si vocati sint, non veniunt immediati.*
6 *Substitutio non extenditur ultra personas in testamento expressas, licet concurrat identitas, vel majoritas rationis.*
7 *Verba relativa ad præcedentes substitutiones repetunt ordinem succedendi, ac omnes eorum qualitates.*
8 *Conservatio agnationis cum modo artificiali volita per testatorem potiori ratione verificatur in descendentibus immediatis ex fœminis agnatis, quam in remotioribus, & mediatis.*
9 *Est omnino evitandum absurdum, per quod fideicommissum perpetuo volitum a testatore in familia, in ipso exordio destruatur.*
10 *Fideicommissi fit extensio ad descendentes immediatos, licet expresse vocati non sint, si observantia illorum comprehensionem edoceat.*
11 *Fit pariter extensio, si alias aliquod sequeretur absurdum.*

X 3

12 *Sub-*

12 *Substitutio facta in casu, quo descendentia finiatur, seu extinguatur, habet, & vindicat sibi locum, etiamsi linea nunquam deficiat.*

13 *In fideicommissis conditionalibus non succedunt, qui existunt de tempore purificatæ conditionis, neque postmodum nati avocant bona ab illis jam ad fideicommissum, sive ad successionem admissis.*

14 *Si testator primogenituram constituerit pro conservatione bonorum in una tantum persona nascatur, secus autem si perpetuum ordinaverit fideicommissum pro conservatione bonorum in agnatione.*

15 *In primogenituris, & fideicommissis Italiæ admittitur suspensio successionis donec oriatur persona volita a testatore, & quatenus successio ad alias deferatur, illa transit revocabiliter.*

16 *Idque eo magis procedit, si testator voluerit, etiam post eventum conditionis natos ad successionem concurrere.*

17 *De hac voluntate resultaret ex vocatione omnium descendentium masculorum etiam nasciturorum.*

18 *Ex non restrictione vocationis masculorum existentium de tempore delatæ successionis, per dictiones taxativas.*

19 *Et etiamsi Testator masculis alios non substituerit.*

20 *Donec successio vacat, & stat in suspenso, quousque verificetur successor; bona debent esse penes habentem proximam successionis causam, seu spem, ita se gerendo administratorio nomine nascituri, quatenus nasceretur.*

21 *Vel revocabiliter, donec scilicet nascatur successor.*

22 *Itaut post illius nativitatem, statim abdicata dicatur possessio.*

23 *Sufficit, quod per momentum temporis filius patri supervivat, ut eidem hereditatem transmittat, & faciat deficere conditionem, si sine liberis.*

24 *Licet sub nominibus collectivis linearum, & descendentium, veniant fœmina, adhuc illarum vocatio excluditur, si expresse, vel tacite testator voluerit instituere fideicommissum agnatitium.*

25 *Vere, & proprie splendor, & dignitas domus, ipsaque familia per masculos non per fœminas ampliatur, & conservatur.*

26 *Fœmina non veniunt, nec post masculos, si testator ad solos masculos vocationem restrinxerit, & multo magis, si conservationem domus, & familiæ, propter quam instituit fideicommissum in solis masculis agnoverit.*

27 *Hæcque conclusio admittitur, etiamsi fœmina concurrant cum extraneo herede ultimi gravati.*

28 *Declaratio dubia, & æquivoca non suffragatur.*

29 *Donec hereditas remaneat penes aliquem revocabiliter, ipse non tenetur assumere arma, & cognomen testatoris.*

30 *Repudiatio debet probari per actus univocos.*

31 *Ad evitandam caducitatem, & pœnam privationis ob non assumptionem arma, & cognominis testatoris, omnis causa etiam levis suffragatur.*

DECISIO VII.

Auditus Co. Astorius de Montevecchia adversus decisionem, eo non informante, editam sub die 28. Junii præteriti, in qua ad favorem Marchionis Ernesti Bevilaquæ, uti hæredis mediati qu. Giglioli ultimi masculi ex vocatorum linea decreta fuit immissio in possessionem omnium bonorum subjectorum perpetuo, & agnatitio fideicommisso instituto a Julia Costabili de Zerbinatis, multiplici ex capite illius fundaměta vertere conabatur; omnia autem objecta ab eo proposita, licet resolutionem sub die 10. Maii proxima præteriti retardaverint, non potuerunt nihilominus DD. retrahere a decisis, in quibus hodie post secundam causæ propositionem steterunt rejectis tanquam insubsistentibus iis, quæ pro recessu deducebantur.

Et sane non subsistit defectus legitimationis personarum ex eo duntaxat desumptus, quod actor non doceat, Co.
1 Ricardum Bevilaquam ejus fratrem, cujus nomine agit, fuisse hæredem Marchionis Francisci Giglioli patris ab intestato hæredis Josephi. Etenim hujusmodi qualitas hæreditaria apparet satis justificata, tam ex aditione ejusdem
2 hæreditatis per dictum Riccardum facta cum auctoritate Judicis, & per interpositam personam ejus patris legitimi administratoris, una cum subsecuta possessione bonorum eodem titulo, & jure apprehensa, ut habetur in Summario Actoris n. 8. tum clarius ex pluribus etiam actibus late recensitis in præcedenti decisione hujus causæ *in §. legitimatio autem*, qui citra nomen, & jus hæredis fieri non potuerunt, ut ultra allegatos in dicta decisione firmat Rota *in dec. 98. n. 3. & 4.* cor. Ludovis. *& in dec. 138. num. 1. part. 19. rec.*

Nec obstat, quod dd. actus non suffragantur, & hæreditas vere, & realiter adita censeatur quoad omnes effectus, ubi prout hic præcessit protestatio, seu declaratio facta a quodam Procuratore Riccardi, qua dixit istum nolle esse hæredem Marchionis Francisci Giglioli, nisi cum beneficio legis, & inventarii, & non alias, aliter nec alio modo; sed doceri insuper debeat ultra actum aditionis de con- 3
fectione inventarii, sine qua nulla dicitur adfuisse adeundi voluntas, sicuti in specie firmat Card. de Luca *de hered. disc. 18. n. 5. & 6.* Rota cor. Pamphil. *dec. 535. n. 5. & 6. & dec. 610. n. 3. & seq. part. 1. rec.*

Quia DD. ad occurrendum huic difficultati modo superaddentes resolutioni præteritæ demandarunt, ut Marchio Ernestus, vel exhibeat inventarium factum a D. Riccardo de bonis Marchionis Francisci Giglioli, vel quatenus istud non adsit, se declaret ejusdem hæredem simplicem, cum alias æquum, & justum non sit, ut idem Ernestus quoad modum, & jura hæreditatis Marchionis Francisci utatur titulo hæreditatis, ejusque beneficio, & e contra simul re- 4
tineat facultatem controvertendi hanc eandem qualitatem in casu, quo a creditoribus hæreditatis conveniatur, abnegando tunc voluntatem adeundi ex defectu non impletæ conditionis, confectionis scilicet inventarii.

Data autem legitimatione personarum, existentia, ac purificatio fideicommissi ad favoré d. Josephi Auctoris mediati præfati Marchionis Ernesti præcedenti decisione satis firmata, facilius vindicatur ab objecto, quod secundo loco deducebatur ex eo, quod Julia testatrix post masculos ex masculis, tam legitimos, quam etiam legitimatos, descendentes ab Aloysio filio, & herede instituto, illorũ ultimo substituerit descendentes duntaxat mediatos ex fœminis, ibi: *E morendo tutta la descendenza mascolina del detto T. Luigi, all' ultimo, che morira sostituisce il figliuolo, e descendenti maschi delle descendenti delle femine d'esso T. Luigi in infinito*; non autem immediatos, qualis fuit Joseph, qui cum ex Pantha immediate descendat, sub dicta vocatione expresse comprehensus dici non valet, neque etiam tacite, & inductive, ex 5
identitate sive majoritate rationis, obsistente ea contrarium regulari juris conclusione, quę in hac materia passim admittitur, ut scilic. substitutio non extendatur ultra personas in Testamento expressas, tametsi concurrat identitas, vel ma- 6
joritas rationis, juxta tradita per Cyr. *controv. 174. n. 10. & seq. controv. 322. n. 16. & controv. 621. num. 27. & 28.* Rub. *dec. 320. n. 18. & seq. p. 5. tom. 2. rec.* Rota cor. Priolo *dec. 138. n. 10. & dec. 300. sub n. 20. & dec. 403. n. 1. p. 1. rec.*

Quoniam sub ea vocatione descendentes etiam immediatos ex fœminis comprehensos fuisse, & quidem tam proprios, quam alios mediatos, concludentissime suadeant verba testamentaria immediate sequentia, ibi - *in tutto e per tutto appunto come s'è ordinato sopra ne' descendenti maschi*, quæ uti relativa ad præcedentes substitutiones, repetunt ordinem succedendi, & omnes earum qualitates, sic- 7.
que ordinatam vocationem descendentium, tam immediatorum, quam mediatorũ, juxta prioritatem eorum gradus, in masculis ex masculis superius expresse dispositam; tum causa finalis, ob quam factę fuerunt hujusmodi substitutiones, propter votum scilicet servandæ agnationis modo artificiali, deficiente naturali, usque ad sæculi consummationem, quæ æque bene, imo potiori ratione, verificatur in descendentibus immediatis ex fœminis agnatis, qui sunt semiagnati, & uti proximiores magis testatrici dilecti, quam in remotioribus, & mediatis ex fœminis familiæ prorsus extraneæ, & minus dilectis; tum pariter absur- 8
dum omnino vitandum, quod alias data intelligentia contraria consequeretur, quod scilicet fideicommissum a testatrice tanto studio ordinatum ad conservationem familiæ de Zerbinatis in sæcula futura, in ipso exordio destrueretur, & exclusum remaneret, cum eversione tam 9
certæ voluntatis testatricis, quæ perpetuitatem magis, quam esset possibile, desideravit, tum denique subsecuta uniformis observantia, & factum positivum ipsiusmet Panthæ Auctricis Com. Astoris, aliarumque sororum Aloysii, quæ in divisione bonorum fideicommissariorum expresse præservarunt jura primi filii ex eis nascituri, & ad primogenituram vocati; confirmationem divisionis a Summo Pontifice cum hac simili præservativa expediverunt, & passæ desuper sunt, ut statim natus Joseph ex

Pan-

Pantha dd. bonorum possessionem ex eodem titulo fideicom-
missi avocaret: quę quidem omnia sicuti extra dubium con-
cludunt existentiam, & purificationem fideicommissi ad
favorem omnium descendentium masculorum ex fœminis,
ut singulis hisce conjecturis latius discursis, & approbatis
firmat Dec. quæ confirmatur a §. *Non obstat, quod Julia cum
quatuor §§. subsequentibus*; ita per consequens eædem sine
dubio operantur, ut fiat legis, & juridica extensio ad de-
scendentes etiam immediatos, tametsi ibidem literaliter non
10 expressos, ut in specie consuluerunt Paris. *cons.* 51. *num.* 54.
cum pluribus seqq. vol. 3. Cephal. *cons.* 114. *num.* 30. Purpurat.
cons. 515. *n.* 5. ubi dicit casum non posse dici omissum, quan-
do sequitur ad illud, quod fuit expressum, & si extensio fiat
de persona ad personam, quam tamen ipse ex mente pro-
prius dicit esse comprehensionem, & sequitur Ayman. *cons.*
135. *n.* 19. Ruin. *cons.* 168. *n.* 10. *&* 20. *vol.* 2. dicens, quod
multo magis extensio esset recipienda, ubi prout hic ea non
facta sequitur aliquod absurdum, & comprobat Socc. Jun.
cons. 129. *n.* 47. *lib.* 3. Socc. Sen. *cons.* 251. *n.* 30. *&* 31. *lib.* 2.
11 Menoch. *de primog. Hisp. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 32. *& plurib.
seqq.* & Fusar. *de substit. q.* 458. *n.* 24.

Indeque etiam statim eliditur altera illatio ad excluden-
dam purificationem hujusce fideicommissi, ut supra, de-
ducta, ex quo cum Aloysius hæres institutus, sine filiis ma-
sculis decesserit, dici non potest desiisse illius successio, seu
descendentia masculina, quæ nunquam incœpit, nec pro-
inde defecerit ulterioris institutionis conditio, quæ per il-
lorum nativitatem, & deficientiam ultimi erat implenda;
si quidem cum hic concurrat apertissima testatricis volun-
tas, & contextura totius dispositionis emergens conser-
vandi ejus bona per simplex, perpetuum, & absolutum fi-
deicommissum in agnatione, modo prius naturali, & dein-
de artificiali, quousque durabunt descendentes masculis ex
Aloysio, semper utique purificata dicitur conditio voca-
tionis descendentium masculorum ex fœminis, tum in ca-
su, quo filii masculi ex dicto Aloysio nati essent, & postea
decesserint, quam etiamsi nati non fuerint, quia in utro-
que casu eadem viget ratio, ob quam censetur testatrix
idem voluisse disponere, nec non æque bene verificatur
successionis defectus, licet ex diversa causa proveniens, ex
propria etiam virtute, & efficacia verborum, quæ cum
principaliter sonent, & referantur ad indefinitum descen-
dentiæ defectum, ibi: *E mancando tutta la descendenza
masculina del detto D. Luigi all'ult. che morirà sostituisce*,
&c. locum sibi vindicant, quandocunque dicta descenden-
tia defecit, & sive inceperit, sive non, tum deficere etiam
linea dicatur, quæ nunquam fuit, ut in proposito probant
Dec. *consil.* 22. *n.* 3. *vers. Ex hoc*, Socc. Jun. *consil.* 181. *n.* 30.
12 *&* 31. Menoch. *consil.* 162. *n.* 14. Altogr. *consil.* 71. *n.* 1. *lib.* 2.
Palma Jun. *allegat.* 127. *num.* 13. *tom.* 2. Mantic. *de conjectur.
lib.* 11. *tit.* 6. *n.* 2. Capyc. Latr. *consult.* 76. *num.* 28. *& seqq.* &
Rota cor. Dunozet. Jun. *dec.* 810. *n.* 4. *& dec.* 814. *n.* 3. *& in
rec. dec.* 149. *n.* 1. *part.* 11. cum aliis in Bonon. fideicomm.
de Pandinis 3. Decembris 1685. §. *Diversitas autem versus
medium*, cor. me.

Pari autem facilitate tolli videbatur tertia, quæ succe-
debat objectio desumpta ex incapacitate Josephi, qui cum
de tempore mortis Aloysii, quo fuit purificata conditio
non esset natus, neque conceptus, succedere non potuerit
in controversa hæreditate, sed hæc delata libere fuerit ad
filias Aloysii proximiores, tum ex dispositione juris, juxta
quam in fideicommissis conditionalibus non succedunt ii,
qui non existunt de tempore purificatæ conditionis, neque
postmodum nati avocant bona ab iis jam ad fideicommis-
sum, sive ad successionem admissis, prout notant Peregr.
13 *de fideicomm. art.* 22. *n.* 9. Cyriac. *controv.* 521. *num.* 52. Me-
noch. *cons.* 413. *n.* 31. Card. de Luca *de fideicomm. disc.* 8. *nu.*
7. *& disc.* 11. *& seqq.* Rot. *dec.* 99. *n.* 29. 30. *part.* 11. *dec.* 400.
n. 4. *part.* 15. *& dec.* 232. *part. recent.*

Tum ex voluntate Testatoris, quæ simpliciter non con-
stituit primogenituram pro conservatione bonorum in una
tantum persona, quo casu successio regulariter stare debet
in suspenso; sed fideicommissum ordinavit perpetuum pro
conservatione bonorum in agnatione, in quo verius est non
14 admitti suspensionem, ut distinguendo firmat Rota *in dec.*
627. *n.* 10. *part.* 2. *dec.* 437. *n.* 9. *part.* 13.

Tum quia in primogenituris, & fideicommissis conditio-
nalibus, & successivis Italicis, cujusmodi est præsens ad dif-
ferentiam Majoratuum Hispaniæ, regulariter, & secundum
veriorem DD. opinionem admittuntur etiam nati post con-
ditionis eventum, iidemque expectari debent, suspenso in-
15 terea successionis effectu, vel saltem in alios revocabiliter
translato, juxta tradita per Surd. *cons.* 125. *num.* 40. *& seqq.*
Calvin. *de acquir. lib.* 2. *c.* 141. *num.* 122. Card. de Luca *fidei-
comm. disc.* 7. *n.* 4. & constanter tenet Rota *in dec.* 251. *num.*
7. *&* 8. coram Priol. *dec.* 322. *num.* 13. coram Buratt. *& dec.*
674. *n.* 8. coram Eminent. Cerro.

Tum quia ubi, prout in præsenti, constat, quod testa-
trix voluerit etiam post eventum conditionis natos ad suc-
cessionem concurrere, inconveniens non est, quod inte-
rim, quo de eorum possibilitate, & nativitate sperari po- 16
test, dominium bonorum primogenituræ per aliquod tem-
poris spatium steterit in suspenso, Menoch. *cons.* 830. *n.* 18.
Socc. Sen. *cons.* 51. *n.* 41. *& seqq. lib.* 4. Peregr. *de fideicomm.
art.* 22. *n.* 64. *in fin. & d. dec.* 251. *num.* 16. cor. Priolo *d. dec.*
674. *n.* 7. cor. Cer. *dec.* 346. *n.* 9. *dec.* 394. *n.* 23. *& seq. p.* 5. *et
dec.* 96. *n.* 21. *et seq. part.* 11.

De hac autem testatricis voluntate dubitari non potest,
cum ea primo resultet ex vocatione omnium descendentium
masculorum ex fœminis etiam nasciturorum, quę omnino
educitur ex ipsa Constitutione perpetua primogenituræ: &
ex vero enixo conservandi agnationem modo prius naturali
in descendentibus masculis ex masculis Aloysii, & deinde
artificiali in descendentibus aliarum ejusdem, quousq; dura- 17
ret, ex traditis per Soccin. *in leg. si cognatis num.* 30. *in fine,
ff. de rebus dub.* Cagnol. *in l. Filius num.* 235. *C. de pact.* cum
aliis relatis per Menoch. *cons.* 469. *num.* 19. Peregr. *cons.* 95. *n.*
28. *lib.* 1. *et de fideicomm. art.* 12. *n.* 77. Petr. *eidem tr. post,
quia undecimam, n.* 602. Fusar. *de substit. q.* 358. *n.* 95. & Ma-
gon. *dec. Florent.* 92. *n.* 21. *et* 31. Et 2. ex quo eadem testa-
trix non respexit personas in ipso conditionis adventu ex-
tantes, neque restrinxit illorum vocationem ad tempus dela-
tæ successionis post dictiones taxativas, tunc, & eo casu; sed 18
indefinite post defectam lineam, & descendentiam masculi-
nam Aloysii, expresse vocavit omnes descendentes ex fœmi-
nis in infinitum, & quousque eorum linea durabit, eodem
modo, & forma, qua supra disposuerat de descendentibus
masculis. Et 3. quia dd. descendentibus ex fœminis alios
non substituit; quia de tempore purificatæ conditionis, ea-
que pendente, possent subingredi, & admitti, uti extan- 19
tes, & certam præscriptam qualitatem habentes, quas cir-
cumstantias, & conjecturas alias ad eundem effectum ex
his terminis ponderavit, & approbavit Rota *in d. dec.* 346.
n. 10. *cum pluribus seqq. et dec.* 394. *n.* 33. *et seqq. part.* 5. *dec.*
251. *n.* 16. cor. Priolo, *et dec.* 614. *nu.* 8. coram Cardinali
Cerro, ubi plures alii concordantes.

Cum ergo ex hucusque firmatis Pantha, aliæque Aloysii
filiæ, vel nunquam successerint in hæreditate Juliæ, sed so-
lum retinuerunt bonorum possessionem, atq; tenutam, tan-
quam Curatrices a lege datæ de dd. bonis, donec fideicom-
missum esset in suspenso, & in pendulo, usque ad nativitatem
filiorum masculorum, quemadmodum sustinent Surd. *in* 20
cons. 126. *a n.* 57. *usque ad finem*, Menoch. *cons.* 05. *n.* 540.
et cons. 500. *n.* 12. *leg. de success.* §. *bonorum possessio q.* 5. *n.* 3.
Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 35. & de Luca *de fideicomm.
dec.* 7. *n.* 4. *in fin.* & Martin. Andr. *dec.* 58. *n.* 26. vel potius suc-
cesserint revocabiliter, & quodammodo sub conditione, qua-
tenus scilicet, & donec filii masculi nascerentur, prout ipsi-
met in divisione bonorum hæreditariorum se declararunt,
Summus Pontifex in confirmatione approbavit, & in simi- 21
libus tenent Castrens. *cons.* 247. *num.* 3. Ruin. *cons.* 22. *n.* 15.
Nata *cons.* 600. *n.* 8. *et* 15. aliique relati per Surd. *in d. cons.*
126. *n.* 50. *et seq.* semper, & utrobique consequitur, quod
nato Josepho, causaque administrationis, vel successionis
fœminarum ad non causam redacta, ipse statim in fidei-
commisso successerit, omniaque bona, quorum possessio-
nem mediante persona patris fuit natus, moriens deinde
ad eundem patrem jure intestatæ successionis transmiserit,
tametsi per triduum duntaxat supervixerit, quinimo si 22
etiam per horam, & sive emiserit vocem, sive non, dummo-
do tamen habuerit signa vitæ; sufficit enim, quod per mo-
mentum temporis filius patri supervivat, ut eidem hæredi-
tatem transmittat, & faciat deficere conditionem, si sine li-
beris, per text. expressum *in l. quod certatum est, C. de lib. et
posthum. l. ex facto, §. ad Trebell. et l. uxor ab ostu, C. de posth.
instit.* Bald. *in c.* 1. *tit. Episc. vel Abb. de usibus feudor. et in l.
p.* 1. § *nobilissime, Cod. de caduc. toll.* Bart. *in l. quod dicitur n.* 2.
ff. de liber. et posthum. Purpurat. *cons.* 776. *numer.* 12. *vol.* 2. 23
Mattheac. *de fideicomm. lib.* 3. *cap.* 15. *num* 9. *per tot.* & Franc.
Marc. *dec.* 169. *n.* 4. *vers. sed in contrarium.*

Nec hæreditas prædicta post mortem præfati Josephi ul-
timi masculi dici potest eodem jure fideicommissi transivis-
se in personam Panthæ illius matris, & unius respective ex
filiabus Aloysii superstitis, utpote in dicta primogenitura

comprehensa sub nominibus collectivis linearum, & descendentium, quod quartum erat objectum, quod per recessũ a decisis successive deducebatur. Etenim cum testatrix fideicommissum instituerit agnatitium, & masculinum, vocando primogenitos masculos ex masculis, donec linea masculina duraret, eaq; deficiente, masculos ex fœminis, cum onere assumendi nomen, & insignia familiç de Zerbinatis illiusq; conservationem, & agnationem in masculis tantum perpetuo, & cuique exoptaverit, non solum expresse per verba repetitiva qualitatis masculinitatis in omnibus fere testamenti partibus, & precipue ibi: *Volendo, che la primogenitura sia in eterno, e fin; che dovera il mondo, nelli descendenti Maschi predetti*; sed etiam tacite per plures, & quidem urgentes conjecturas, quas late expendit *dec. qua confirmatur §. autem, usq; ad finem*: Certũ utiq; est, quod verba illa, seu nomina collectiva linearum, & descendentium, quę alioquin secundum regularem eorum significationem, & proprietatem apta essent ad includẽdas etiam fęminas, in casu pręsenti, stante fideicommisso agnatitio, & masculino, neq; secundum conjecturatam mentem testantis, neq; secundum totius talęç dispositionis contextum importare valent earundem fœminarum comprehensionem, sed restringuntur ad lineas, & descendentes

24 masculos, in reliquis testamenti partibus expresse vocatos, ut tradunt Ruin. *cons.* 161. *n.* 5. *volum.* 2. Grat. *discept. forens. c.* 930. *n.* 43. Surd. *cons.* 21. *n.* 9. & 10. Menoch. *cons.* 95. *n.* 83. Mantic. *de conjectur. lib.* 6. *tit.* 13. *n.* 9. Pereg. *de fideicomm. art.* 25. *n.* 30. *vers. Attamen magis, cum aliis relatis* per Fusar. *de substit. q.* 403. *n.* 19. Adden. ad Buratt. *dec.* 272. *n.* 21. & Rota *dec.* 300. *n.* 17. & 18. coram Dunan. & *in rec. dec.* 239. *n.* 3. & 8. *p.* 5. & novissime in Romana fideicommissi da Albertinis 14. Martii 1682. §. *unde non obstat*, coram bo. me. Guarardo, & in Romana fideicommissi 8. Junii 1685. coram bon. mem. Paulucci, confirmata 14. Aprilis proxime preteriti coram R. P. D. Benincasa.

Atq; ea hic cessat etiam prætensio, quod fœminæ veniant saltem admittendæ per posterior, & in subsidium post defectum masculorum; siquidem testator restrinxit vocationem ad solos masculos, nulla habita ratione fęminarum, & multo magis quãdo, prout hic, perpetuam conservationem domus, & familiæ ille agnovit in solis masculis, per quos vere, & proprie splendor, & dignitas domus, ipsaq; familia in perpetuum conservatur, & ampliatur; non autem in fęminis, in quibus desinit, & destituitur. Hoc enim casu nec per posteritas, & in defectum masculorum possunt fœminæ ad fidei-

25 commissariam successionem aspirare, tametsi concurrant

26 cum extraneo hærede ultimi agnati, ut in his terminis tradunt Gabr. *cons.* 132. *n.* 56. & 57. Andr. *contr.* 344. *n.* 17. Al-

27 logr. *cons.* 80. *n.* 99. *lib.* 2. Capon. *discept.* 164. *n.* 40. Mant. *de conject. lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 8. & 9. Urc. *controv.* 60. *n.* 20. Tond. *q. civil. p.* 1. *c.* 183. *n.* 10. Pereg. *cons.* 159. *n.* 13. *vers.* 4. *ut cas. lib.* 5. *in tract. de fideicomm. art.* 14. *n.* 38. *vers. sed contra*, & hanc opinionem inconcusse tenet Rota, *ut in dec.* 263. *n.* 15. & *seq.* & *dec.* 454. *n.* 2. cor. Buratt. ubi respondetur contrariis rationibus, & Doctoribus, & *in rec. dec.* 203. *n.* 8. *p.* 2. *dec.* 284. *p.* 6. *dec.* 378. *n.* 5. *p.* 9. *dec.* 427. *n.* 6. *p.* 15. *dec.* 228. *n.* 4. & *seq. p.* 19. *dec.* 788. *nu.* 8. *p.* 18. & *dec.* 410. *n.* 33. & 34. *p.* 19. *cum aliis relatis in dec. qua confirmatur §. Et quamvis*.

Denique nihil plus valet, quod Marchio FranciscusGigliolus Auctor Marchionis Ernesti primogenituram Zerbinatam repudiaverit, quoniam assumptum hoc non bene probatum declarat ab eo facta ea in suo testamento, qua dixit se esse debitorem Panthię in scutis 800. ea causa ejusdem hæreditatis, nam cum hęreditas hęc duo habuerit corpora, unum liberum fideicommissarium Julię Costabilis testatricis, & alterum liberum Marchionis Aloysii Zerbinati, quod absq; ullo nexu fideicommissi fuit relictũ Panthię, aliisq; ejus filiabus ut concludẽter in facto demonstrat declaratio debiti a Marchione Gigliolo emissa, vel magis proprie referri debet ad

28 bona hæreditatis Aloysii, quam ad bona Juliæ, quæ ipso jure proprio, ex persona Josephi filii jam possidebat, vel saltem dubia est, & æquivoca, & uti talis Co. Astoni suffragari subinde non potest, ut dixit Rota *in dec.* 386. *n.* 11. *p.* 13. *rec.*

Multoque minus prætensa repudiatio hæreditatis, seu contraventio cum pœna caducitatis deduci valet, ex quo D. Marchio FranciscusGigliolus non adimpleverit onus assumptionis nominis, & insignium familiæ de Zerbinatis, quod a testatrice sub pœna caducitatis impositum fuit nedũ descendentibus ex fœminis, sed etiam ipsarum hæredibus, ibi: *o se niuno si volesse far chiamare di detta famiglia, e portar dett' Armi, siano tutti privi di d. eredità dell' ult. descendente del detto Sig. Luigi col sudetto obligo*; quia imo mortuo in ejus testamento injunxerit Riccardo Bevilaquæ, ut dimisso proprio cognomine assumeret nomen, & insignia familię Gigliolę, nulla penitus facta mentione familię de Zerbinatis: Quandoquidem cum ille post mortem Josephi haberet Pantham uxorem in ætate adhuc fecunda, quę procreare poterat alios filios masculos, ad quos tali casu hęreditas cũ cognomine transivisset; cumque vocatio hæredis ultimi gravati concepta fuerit in casu, quo nemo ex descendentibus vocatis vellet assumere nomen, & arma familię de Zerbinatis, exinde omnino consequitur, quod vel in casu deficientię omnium descendentium, vel durante tali spe sobolis, & donec penes ipsum successio remansit revocabiliter, & in

suspenso d. Marchio Franciscus non tenebatur cognomen 29

assumere, juxta *dec.* 310. *n.* 4. & *seq. p.* 7. *rec. dec.* 333. *n.* 1. cor. Dun. cum aliis ibi allegatis. Vel in omnem casum probabilem habuit causam credendi se non teneri ad dictam assum-

ptionem, quod sufficit, ut inducta exinde non dicatur hę- 30

reditatis repudiatio, ad quam requiruntur actus univoci, & clari, ex traditis per Rot. *dec.* 357. *n.* 4. *cum seq.* & *dec.* 636. *n.* 5. & 6. cor. Pamph. & *dec.* 318. *n.* 1. & *seq.* coram Coccin. Minusque incursa caducitas ex pœna privationis, pro qua evitanda omnis causa etiam levis suffragatur, juxta firmata per Rot. *dec.* 326. & *dec.* 622. *n.* 1. & 3. cor. bo. mem. Cerro, & *dec.* 388. *n.* 3. coram Greg.

Et ita utraque parte acriter informante.

R. P. D. URSINO.

Ferrarien. Bonorum.

Veneris 26. Januarii 1688.

Hujus decisionis argumentum habetur supra in decis. 6.

SUMMARIUM.

1 *Aditio resultat ex actibus, qui fieri non possunt citra jus, & nomen hæredis.*

2 *Quoties tamen præcessisset protestatio nolle esse hæredem, nisi cum beneficio legis, & inventarii, & non alias, aliter, nec alio modo, actus prædicti non inducerent aditionem, si non doceretur de inventarii confectione.*

3 *Pro declaratione eorum, quæ in animo consistunt, speciale exigitur mandatum.*

4 *Qui declaravit nolle esse hæredem, nisi cum beneficio legis, & inventarii, si agere prætendat, debet vel inventarium ostendere, vel simpliciter declarare se velle esse hæredem.*

5 *In Primogenituris etiam in Italia conditio suspensio successionis non admittitur, quoties primogenitura fuit qualificata, & ordinata pro conservatione bonorum in familia, & agnatione.*

6 *Limitatur, quoties constet de voluntate testatoris admittentis ad successionem etiam natos post eventum conditionis.*

7 *Observantia interpretatur, & declarat qualitatem fideicommissi.*

8 *Fœminæ succedunt post masculos ad extraneorum exclusionem in fideicommissis conditis pro conservatione bonorum in agnatione.*

9 *Hæc conclusio admittitur, vel ubi fœmina de familia fuerunt in aliqua testamenti parte expresse, vel tacite aliquando vocatæ, vel ubi testator non habita ratione agnationis stricte, & rigorose, sed prædilectionis duntaxat masculorum in concursu cum fœminis, fideicommissum instituit simpliciter masculinum.*

10 *Secus autem, si instituta fuerit primogenitura regularis, vere agnatitia, & masculina, absque expressa, vel tacita fœminarum comprehensione.*

11 *In claris cessat voluntatis quæstio.*

12 *Actus æquivocus, nec pro extinctione qualitatis hæreditariæ, neque pro hæreditatis repudiatione potest inservire.*

DECISIO VIII.

Duabus decisionibus cor. me editis sub die 28. Junii 1686. & 12. Maii 1797. firmantibus Marchioni Ernesto Bevilaquę, utiq; hęredi mediato qu: Josephi Giglioli ultimi masculi ex vocatorum linea, immissionem deberi in possessionem omnium bonorum subjectorum perpetuo, & agnatitio fideicommisso instituto a Julia Costabili de Zerbinatis, tertia hodie earundem confirmatoria accessit, ita suadentibus rationibus, & fundamentis ibidem deductis.

Quæ sane everti, aut convelli non videbantur ex defectu legitimationis personarum alias opposito, & unice semper desumpto ex insufficienti justificatione qualitatis

hæc

hæreditariæ Co. Riccardi Bevilaquæ Authoris Marchionis Ernesti respectu Marchionis Francisci Giglioli patris supradicti Josephi, quæ licet ex divisione ejusdem hæreditatis nomine D. Riccardi facta per illius partem bonorum hæreditariorum eodem titulo, & jure, nec non ex pluribus desuper
1 actibus, qui citra nomen, & jus hæredis fieri non potuerunt, satis videbatur probata; nihilominus cũ expressa præcessisse dicatur declaratio seu protestatio facta ab eodem Riccardo se nolle esse hæredem Marchionis Francisci Giglioli, nisi cum beneficio legis, & inventarii, & non alias, aliter, nec alio modo, cumque usq; adhuc non doceatur de legitima, & valida inventarii confectione, non improbabiliter exinde infertur dictam hæreditatem nullo modo dici posse aditam, non quidem cum beneficio seq; stante defectu impleta conditionis confectionis scil. legitimi inventarii; minus autem sim-
2 pliciter deficiente nimirum consensu, & voluntate Riccardi, quæ materialem aditionem, & omnia successive inde gesta penitus inficit; nam cum aditio sit actus pendens ab animo, induci nunquam potest diversimode a voluntate per adeuntem declarata, ne actus gentium contra eorum intentionem operentur, ex traditis in specie per Bald. *cons.* 500. *sua n.* 4. *vers. aut sua lib.* 3. Mascard. *de probat. conclus.* 44. *n.* 4. *cum duobus seq.* Cyriac. *controv.* 244. *n.* 36 *&* 41 Hodiern. *controv.* 5. *n.* 7. & Surd. *dec.* 154. *n.* 19. *&* 20.

Ex hujusmodi, inquam, defectu decisiones nil minus habent; siquidem prædicta declaratio, seu protestatio præambula, qualificata cum clausulis resolutivis, & per duas negativas concepta, super qua tota innititur vis objectionis, non justificatur facta a Riccardo, sed a quodam ass. ejus Procuratore, de cujus speciali mandato procuræ non constat, prout de jure constare deberet, cum agatur declarando ea, quę sunt in animo sui principalis, Rota *dec.* 7. *n.* 5. post Zach. *de societ. offic.* & quod magis urget, nõ reperitur in toto extractu cau-
3 sę, illiusq; existentia constanter negatur ex parte Marchionis Ernesti; adeoque ea non suffragante, vel prorsus deficiente, funditus corruit omne superinducti argumenti robur, quod ut magis, magisque desuper eliminetur, & omnis disputandi ansa quoad hunc articulum amputetur, DD. in præcedenti decisione hujus causæ, & iterũ hodie proinde demandarunt, ut Marchio Ernestus vel doceat de legitimo inventario, vel de simplici aditione declarationem faciat non conditiona-
4 tam, & pluribus clausulis involutam, qualem nuper exhibuit in actis, quamq; proinde insufficientem reputarunt, sed absolutam, & liberam ab omni conditione, positive continentem, an scilicet sit vel velit esse hæres simplex d. Francisci, necne; ad quam omnino tenetur non minus ex æquitate, quam ex juris censura, perpensis in proxime antecedenti decis. quæ confirmatur §. *Quia DD.* coram me.

Vindicata autem ab objectis legitimarum personarum in præcedentibus causæ decisionibus jam satis firmata, magis infeliciter visa est rursus impugnari purificatio fideicommissi Juliæ Testatricis in personam Josephi filii Panthæ, & Authoris Marchionis Ernesti, sub eo pretextu, quod dictus Joseph cum de tempore obitus Aloysii Avi, & purificatæ simul conditionis, non esset natus, neq; conceptus, neq; alius adesset substitutus ex Testamento, admissibilis successio irrevocabiliter devoluta fuerit ad filias fœminas dicti Aloysii, tanquam ad immediatas hæredes ejusdem vocati, nec ab eis avocare potuerit per supervenientem nativitatem Josephi, obstante natura hujusce fideicommissi, seu primogenituræ qualificatæ, & ordinatæ pro conservatione bonorum in familia, & agnatione, in qua nedum in Hispaniis, sed etiam in Italia suspensio successionis admittitur, juxta firmata per Menoch. *cons.* 413. *n.* 17. *& cons.* 966. *n.* 9. Gabr. *cons.* 130. *sub*
5 *n.* 8. *vers. admitti igitur lib.* 1. Thes. jun. *q. forens. lib.* 3. *q.* 84. *sub n.* 12. *vers. Ampliatur*; & Rota *dec.* 493. *n.* 30. cor. Bic. *dec.* 95. *n.* 30. *p.* 11. *& dec.* 232. *n.* 32. *par.* 19. *rec.*

Etenim cum testatrix post deficientiam lineæ, & descendentiæ masculinæ Aloysii, conceptam in remotissimum tempus, fœminis nunquam vocatis substituerit illarum descendentes masculos etiam nascituros, nec istorum vocationem coarctaverit ad tempus delatæ successionis, nullosque desuper iis dederit substitutos, qui de tempore purificatæ conditionis possent subingredi, uti extantes, & in gradu proximiori dati, utique ex omnibus his circumstantiis constare dicitur de voluntate ejusdem fideicommissi admittendi ad successionem etiam natos post eventum conditionis; qua stante, sine controversia subintrat receptissima regulæ limi-
6 tario, quod scilicet interim, & donec sperari potest de substituti possibilitate, & nativitate, successio vel stare debeat in suspenso, & in pendulo, vel potius transeat in fęminas interstatas hæredes revocabiliter, & ad tempus, quousque nempe filius masculus nascatur, qui bona ab eis avocet, ut pluribus allegatis authoritatibus fuse firmat immediate anterior decisio hujus causæ a §. *pari autem cum sex §§. sub seqq.* & præter ibi relatos facit Text. *in l. cum ita legatur*, *ff. de legat. n...* ibi, *nisi ad ulteriores testator voluntatem suam extenderit*, comprobat Peregr. *de fideicomm. art.* 12. *a n.* 77. *& cons.* 55. *n.* 28. *lib.* 1. admittit Rot. *in d. dec.* 232. *in object. allegata n.* 32. *vers. & quamvis*, *p.* 19. *rec.* & articulo ad partes discusso firmaverat in Bononien. primogenituræ de Luparis 17. Febr. & 15. Maii 1679. cor. R. P. D. Decano, & 19. Januarii 1680. coram Eminen. D. Cardinali Vicecomite.

Et optime insuper agnoverunt ipsæmet filiæ Aloysii, quæ ausę non sunt possessionem bonorum fideicommissariorum proprio jure, seu titulo occupare, sed ea inter se diviserunt titulo administratorio, & cum expressa præservativa jurium primi filii masculi ex eis nascituri, cum qua pariter impetrarunt a Summo Pontifice Apostolicam confirmationem prefatæ divisionis, & passæ deniq; sunt, ut statim natus ex Pantha Joseph dictorum bonorum possessionem ex eodem titu- 7
lo fideicommissi avocaret, ex quibus resultat observantia uniformis mirifice conducens ad declarandam, & interpretandam qualitatem ejusdem fideicommissi, Mier. *de major. p.* 4. *q.* 29. 334. & Rota *dec.* 30. *n.* 11. post Censal. ad Peregr. *de fideicomm. dec.* 341. *n.* 8. cor. Cels. & in Auximana prædii 5. Jan. 1680. §. *Quinimo*, cor. R. P. D. meo Rondinino.

Nec exinde, quod d. Joseph non longe post absq; filiis decesserit, & in eo defecerint omnes masculi a testatrice vocati, successio dici potest delata ad Pantham illius matrem, & filiam respectu Aloysii, jure fideicommissi subalterni, & subsidiarii, quod in defectum masculorum ad extraneorum exclusionem ordinatum hic de jure censetur, dum primogenitura a testatrice legitur instituta non solum pro conservatione bonorum in familia, & agnatione, sed cum enixo etiam voto, quod quantum fieri posset, & usque ad consummationem sæculi, splendor, & domus Aloysii conservetur, ibi - *Desidero, che si mantenghi, finche durerà il Mondo, più che sia possibile, lo splendore, e la Casa di esso Signore* 8
Luigi, juxta notata per Gob. *consult.* 121. *n.* 7. *& seqq. & n.* 18. *cum seqq.* Mans. *consult.* 186. *n.* 8. *& seq.* Palm. Nep. *alleg.* 101. *n.* 22. Card. Ant. de Luca *post tr. de lin. legal. lib.* 1. *respons.* 35. *n.* 1. *& seqq.* Card. de Luca *de fideicomm. disc.* 49. *n.* 5. Add. *ad dec.* 632. *n.* 65. *cum duobus seq. p.* 4. *tom.* 3. *dec.* 133. *n.* 8. *&* 9. *cum tribus seq. p.* 9. *& dec.* 294. *n.* 7. *p.* 16. *rec.*

Quoniam Domini inhærentes oppositæ distinctioni, de qua in binis decisionibus hujus causæ, rursus advertebant, concludenter objectum procedere, vel ubi fęminæ de familia fuerunt in aliqua parte Testamenti expresse, vel tacite aliquando vocatæ, sive comprehensæ, vel ubi testator, non habita ratione agnationis strictę, & rigorosę, sed prædilectionis duntaxat masculorum in concursu cum fœminis, fideicommissum instituit simpliciter masculinum, in quibus casibus generalis ratio conservationis, & perpetuationis familiæ, & domus, a testatrice considerata, recte potest absque repugnantia cæterarum partium dispositionis ampliari, & extendi in defectum masculorum ad fœminas etiam agnatas, quæ, earum vita durante, quodammodo splendorem, & decus familiæ vocatæ diutius conservant, & protrahunt; & in his terminis procedunt, & intelligi debent omnes authoritates in objecto relatæ.

At non ita ubi prout hic fuit instituta primogenitura regularis vere agnatitia, & masculina, in qua, ut in præteritis latissime fuit ostensum, & Testatrix in omnibus partibus dispositionis vocavit primogenitos masculos ex masculis, donec linea masculina duraret, eaque deficiente masculos ex fœminis cum onere assumendi nomen, & insignia familiæ de Zerbinatis, nec unquam expresse, aut tacite vocavit, sive comprehendit fœminas. Hoc enim casu, stante repetitione qualitatis masculinitatis in omnibus vocatis, & voto conservandi agnationem per masculos, gene-
rali ratio motiva dispositionis circa conservationes, & per- 9
petuationes familiæ, & domus, nec a cæteris illius partibus repugnet, & dissona sit, dici non potest a testatrice expressa, nisi pro solis masculis explicite vocatis in cadẽ dispositione cui adhæret, per quos vere, & proprie splendor, & decus domus, ipsaque familia conservatur, & perpetuatur; nullo autem modo pro fœminis nullibi vocatis, sive comprehensis, quæ propterea nec etiam subsidiarie post deficientiam omnium masculorũ admittendæ sunt ad dictam successionem ex defectu voluntatis fideicommissi, ut bene distinguunt in hac materia DD. relati per Menoch. *præsumpt* 85. *n.* 9. Rot. *in* 10
dec. 203. *n.* 2. *&* 10. *& dec.* 217. *n.* 2. *& seq. & dec.* 432. *n.* 5. *p.* 2. *rec.* & novissime in Romana Primogenit. de Aldobrandinis

23,

20. Junii 1687. coram me, ubi quampl. res cumulat concordantes.

Quæ quidem interpretatio germana, & legalis, si neget in casu, quo mens testatoris conjecturis tacite elicitur, multo fortius stringit, & adaptatur in casu proposito, in quo Julis fideicommittens expresse declaravit perpetuam conservationem familiæ se exoptare in masculis tantum, ibi: *Volendo, che la primogenitura sia in eterno, e finche*
11 *durerà il Mondo, ne' descendenti maschi predetti*; qua stante clara dispositione, sive declaratione, omnis cessat voluntatis quæstio, ad Text. *in l.illo, nec ille, ff. de legat.*

Denique nil obstat observantia contraria deducta ex confessione Marchionis Francisci Giglioli Amboris Marchionis Ernesti emissa in ejus ultimo Testamento, in quo cum se declaraverit debitorem Panthæ uxoris *di scudi 800. riscossi delle ragioni nell'eredità Zerbinata dalli Sig. Martinozzi*, fassus est, se vel nunquam fuisse hæredem Josephi de Zerbinatis, vel illius hæreditatem ea post repudiasse, dum ejus personam a persona hæredis distinxit. Etenim animadversum iterum fuit in facto, hæreditatem Zerbinatam ex duobus contradistinctis patrimoniis constare, altero scilicet fideicommissario Juliæ, altero autem proveniente a Marchione Aloysio de Zerbinatis, cui cum libere successerint Pantha, & duæ aliæ sorores de Zerbinatis, filiæ, & intestatæ hæredes d. Aloysii, & Hieronymus Martinozzius fuerit maritus Victoriæ unius ex dd. sororibus de Zerbinatis, quæ præobiit Panthæ, recte exinde consequitur solutionem dd. sc. 800. a d. Martinozzio factam Francisco Gigliolo Viro, & legitimo Administratori bonorum Panthæ, & successivam eorundem restitutionem ab illo demandatam favore ipsius Panthæ, provenire ex causa bonorum hæreditariorum Aloysii, de quibus vel pro dote, vel pro legatis, vel pro fructibus debitor erat Martinozzius, & creditrix Pantha prædefunctæ sororis hæres, non autem ex asse fideicommissario in Julia, quod Franciscus jure proprio, & ex persona Josephi filii jam possidebat, quodq; ex jam dictis nullo jure ad Pantham filii jam aliasque sorores de Zerbinatis spectabat, vel in omnem causam actus redditur dubius, & valde æquivocus, qui proinde nec pro exclusione qualitatis hæreditariæ, nec pro hæreditatis repudiatione deservire valet, quemadmodum advertit *posterior decisio hujus causæ §. Denique* coram me.

Cæteris autem objectis præventive occurrunt binæ decisiones antecedentes, cum quibus DD. in omnibus, & per omnia pertransierunt.

Utraque &c.

R. P. D. MANUEL.

Ferrarien. Bonorum.

Lunæ 14. Martii 1699.

A R G U M E N T U M.

Quæ in superius notatis decisionibus enucleata fuere, approbantur.

S U M M A R I U M.

1 *Licet testator expressam non fecerit mentionem de masculis immediatis ex fœminis, sed mediatis tantum, nihilominus eorum vocatio deprehendi potest ex conjecturis.*

2 *Magis præsumuntur prædilecti masculi immediati ex fœminis, quam mediati.*

3 *Dictiones relativæ repetunt in oratione ea omnia quæ reperiuntur in relato.*

4 *Extensio fideicommissi de persona ad personam fit, si alias dispositio testatoris redderetur elusoria.*

5 *Et eo magis si pro extensione faveret observantia.*

6 *Extensio fideicommissi de persona ad personam, nec de casu ad casum admittitur, ubi dispositio legitur restricta certo casui, & certis personis.*

7 *Hæc tamen regula procedit, quando dispositio per se clara apta non esset comprehendere alias personas non nominatas.*

8 *Secus vero quando expressio, licet in una parte testamenti facta fuerit restrictive ad certum casum, & ad certas personas, ex adjectis tamen, vel ex ratione motiva & finali fideicommittentis, vel ex aliis circumstantiis tollitur ineptitudo pro ampliatione dispositionis.*

9 *In fideicommisso condito, ut bona perpetuo conserventur in agnatis, succedunt etiam fœminæ in masculorum defectum, si tamen ultra rationem conservationis agnationis, concurrat etiam in aliqua parte dispositionis aptitudo verborum, saltem ex illorum generalitate referibilium in casu subsidiario ad successionem fœminarum.*

10 *Secus a contra.*

11 *In fideicommisso masculino, & mere agnatitio, in quo volita fuit qualitas masculinitatis, fœminæ non possunt succedere, nec etiam deficientibus masculis.*

12 *Una pars testamenti aliam declarat.*

13 *Ob præsumptam affectionem fœminæ agnatæ post masculos in fideicommisso pro masculis condito succedunt, vide n. 14.*

15 *Dispositio text. in l. cum Avus, C. de fideic. & in leg. generaliter, §. fin. de instit. & substitut. locum non habet, & quoties adversatur voluntas disponentis.*

D E C I S I O IX.

De re judicata, non autem de causis restitutionis in integrum, constare in hac causa dictum fuit, quia ex duabus sententiis in ea prolatis, ultima quam pronunciavit R. P. D. meus Ursinus, ob non interpositam infra decennium appellationem, transivit in judicatum, ad text. *in c. cum dilecti, §. si vero in fin. de elect. & in Auth. hodie, C. de appell.* & non probatus dd. sententiarum invaliditas, seu justitia, ex quibus resultare valeat læsio, sine qua non datur restitutio in integrum, *§. 1. de restit. in integr. l. quod si minor, l. non semp. ff. de minor.*

Quinimo validitate constat ex actis, & contra illam nil hodie objiciebatur a scribentibus pro Co. Astorre, quamvis non deficerent informantes pro Marchione Ernesto in ejus informatione plura deducere seu repetere quæ circa legitimationem personæ ejusdem Marchionis fuerunt in ultimis decisionibus R. P. D. mei Ursini comprobata, & quæ modo amplius impugnari non valet attenta judiciali declaratione Marchionis Ernesti, qui in actis protestatus fuit, se velle esse simplicem & absolutum hæredem Marchionis Francisci Giglioli, prout Rot. *in dd. decisionibus*, necessarium existimavit ad effectum, de quo agitur.

Et justitia similiter probata remanet ex iisdem decisionibus, quæ ultimam sententiam præcesserunt, quarum prima est sub die 28. Junii 1686. secunda die 12. Maii 1687. & tertia demum, 16. Jan. 1688. juxta quas brevem prius facti notitiam reassumendo, constat qu. Juliam Costabilem Zerbinatam instituisse suum hæredem universalem Aloysium filium, ordinando successivam primogenituram in omnibus descendentibus ex masculis ejusdem Aloysii, quibus deficientibus, ita ad aliam substitutionem progressa est. *E mancando, che Dio non lo permetta, tutta la descendenza mascolina di d. Sig. Luigi, all'ultimo che morirà sostituisco li figlioli, e descendenti maschi delli descendenti di dette femine d'esso Sig. Luigi in infinito, & in tutto, e per tutto appunto, come s'è detto & ordinato di sopra de' descendenti maschi, con condizione che siano obligati chiamarsi della famiglia de' Sig. Zerbinati, e portar l'Arme*: hanc Juliæ dispositionem plures substitutionum species in se continentem, & factam sub expresso voto, *perche si mantenghi finche durerà il Mondo più che sia possibile lo splendore, e la dignità della Casa d'esso Sig. Luigi.* Cito nimie sumptus elusit, quia obiit Aloysius sine masculis, relictis tantum tribus fœminis, inter quas Pantha duntaxat unicum ex Marchione Francisco Gigliolo suscepit filium nomine Josephum, qui via natus paucis post diebus decessit: hinc super bonis, ac successione hæreditaria d. Juliæ orta controversia inter Pantham, & Co. Riccardum Bevilaquam, quem d. Marchio Francisc. Gigliolus hæredem instituerat, postquam Co. mes Riccardus in judicio manutentionis Ferrariæ succubuerat, obtenta tamen reservatione suorum jurium in plenario possessorio Marchio Ernestus frater, & hæres d. Co. Riccardi, in judicio recuperandæ postmodum introducto adversus Co. Astorrem, & per Jolium de Montevecchis hæredes testamentarios d. Panthæ, prænarratas sententias favorabiles obtinuit.

Harum itaque sententiarum Justitiam desumebant DD. ex relato tenore testamenti Juliæ, ex quo sicuti clam resultare visa fuit vocatio Josephi filii Panthæ, & proinde purificatio fideicommissi ad ejus favorem post obitum Aloysii sine filiis, ac descendentibus masculis; sic etiam bene probari existimarunt capitationem ejusdem fideicommissi in persona ipsiusmet Josephi, ut firmant præteritæ decisiones.

Et quidem quantum attinet ad vocationem Josephi, de ea non fuit dubitatum, dum in defectu masculorum,

agnatorum, descendentium ab Aloysio, sunt masculi ex
fœminis, qualis est Joseph, non obstante, quod substitutio
loquatur de filiis, & descendentibus masculis, natis ex de-
scendentibus fœminarum, non vero de immediate descen-
dentibus ex fœminis, & filiabus Aloysii, quoniam licet verba
superius notata ita materialiter sonent, nihilominus inspe-
cta tota dispositione, & ipsa ratione animativa illius patet,
testatricem ita locutã fuisse, ex quo uti remotissimũ, & non
tam cito contingibilem consideraverit casum deficientiæ
Agnatorũ descendentium a descẽdentibus ex fœminis ipsius
Aloysii, non autem existentiam earundem fœminarum, seu
filiorum ipsarum. Sed non exinde, quod de præfatis tantum
descendentibus mentio expressa facta fuit, non licet arguere
ex conjecturata mẽte Testatricis, quod si casus d. deficientiæ
masculorũ prius evenisset, prout evenit, admittendi sint de-
scendentes immediate ex ipsis fœminis natis ab Aloysio, per
1 Text. *in l. mulier* 22. *ff. ad Trebel.* Paril. *cons.* 50. *n.* 54. *& plur.*
seq. Purpurat. *cons.* 515. *n.* 5. Mant. *de conject. ult. volunt. lib.* 3.
c. 19. *n.* 4. Fusar. *de subst. q.* 458. *n.* 22. Rot. *dec.* 39. *n.* 9. *p.* 13. *rec.*
Ultra quod enim pro filiis, & descendentibus immediatis
fœminarum militat ratio majoris dilectionis ob majorem
2 proximitatem, ex deductis per Fusar. *q.* 458. *n.* 24. *&* 27. *cum*
seq. id ipsum non obscure videtur declarasse ipsamet Julia
testatrix, dum voluit, quod in hac substitutione descen-
dentium ex fœminis, regula succedendi tota desumeretur
ex alia præcedenti substitutione masculorum, ibi *In tutto, e*
per tutto appunto come s'è detto, & ordinato di sopra, ne' de-
scendenti maschi; unde sicut in masculis Agnati proximio-
res præferuntur potius, quam excludantur, sic etiam dicendũ
videtur de admissione masculorum descendentium ex fœ-
minis, virtute relativorum repetentium in hac ratione ea
omnia, quæ insunt in præcedenti, ad quam fuit habita rela-
3 tio, *l. si prior maritus, ff. solut. matr.* Noguerol. *alleg.* 27. *n.* 45.
Peregr. *de fideic. art.* 16. *sub n.* 32. Rota *dec.* 118. *n.* 2. *p.* 19. *rec.*
Rursus id pariter concludit ratio conservandi in perpe-
tuum agnationem veram prius, & deinde fictam in omni-
bus descendentibus Aloysii, quæ ratio, procedendo cum
sensu contrario, statim inutilis, & elusoria reddi potuisset,
& de facto reddita esset ob non existentium masculorum;
& deficientiam descendentium ex descendentibus a fœmi-
nis, ad quod vitandum absurdum, uti non consonum ve-
risimili menti testatricis, pro admissione immediate descen-
dentium ex fœminis, quamvis non sint nominati, facit
Text. *in leg. cum ita legatur* 33. *§. In fideicomm. ff. de legat.* 2.
4 Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 27. Miet. *de majorat. p.* 3. *q.* 6.
n. 473. 480. Castill. *controv. lib.* 5. *c.* 166. *n.* 25. *& seq.* & tra-
dit Fusar.
Et demum hunc ipsum intellectum efficaciter suadet
subsecuta observantia, dum Pantha, & sorores post obi-
tum Aloysii Patris non apprehenderunt possessionem bo-
norum controversorum, sed de communi consensu, inter-
cedente jurisperitorum consilio, prius deputato Oeconomo,
& postea cum decreto Judicis, necnon interveniẽtibus
aliis necessariis solemnitatibus, diviserunt inter se fructus
cum reservatione jurium favore primi filii masculi ex eis
nascituri; quæ sane præservativa inserta pariter reperitur
in confirmatione Apostolica ab ipsis obtẽta super hujusmo-
di concordia, & divisione; statim vero, ac natus est Joseph
ex Pantha, tam ipsa, quam dd. ejus sorores, dimissa supra di-
cta possessione, eam capi permiserunt a Marchione Gigliolo
Patre Josephi, qui donec vixit semper in ea continuavit.
Ex tot igitur, & tam mature deliberatis actibus, gestis
etiam ab Auctrice Comitum de Montevecchis, a Pontifi-
ce solemniter approbatis, ac propterea eo minus impugna-
bilibus, plene tolli visa fuit quæcunque dubietas, si quæ
superasset, pro admittenda successione Josephi, ut in de-
bilioribus terminis ponderando præcise vim observantiæ,
est Text. *in l. si de interpret.* 37. *juncta leg. seq. ff. de legib.*
Mantich. *de conject. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 28. Fusar. *de subst. q.* 618.
5 *n.* 34. & sæpissime Rota *in dec.* 341. *n.* 8. coram Cels. *dec.* 67.
n. 23. *p.* 18. *rec.* & alibi passim.
Atque hinc cessat vis objecti, in quo præcipue hodie
insistebatur, quod nimirum fieri non debeat extensio de
casu ad casum, & de persona ad personam, ubi dispositio le-
gitur restricta certo casui, & certis personis: quamvis enim
hæc regula sit in se verissima, attamen procedit quando dis-
positio per se clara apta non est comprehendere alias perso-
nas non nominatas, quibus propterea tali casu non suffraga-
tur observantia, sive majoritas rationis, & præsumptæ affe-
6 ctionis, ut advertit Mantic. *de conject. dict. lib.* 3. *tit.* 19. *n.* 5.
& alii cum eo allegati; secus vero quando, prout hic, licet
expressio in una parte Testamenti facta fuerit restrictive ad
certum casum, & ad certas personas, ex adjectis tamen
in eodem Testamento, & ex ratione motiva, ac finali ipsius,
juncta cum aliis circumstantiis supra ponderatis, nedum
tollitur ineptitudo pro ampliatione dispositionis ad alios 7
casus, & personas non expressas, sed ad illas potius ratio-
nabiliter trahitur, & videtur attendenda, juxta text. *in d.*
leg. Mulier, 22. *ff. ad Trebell.* Mant. *de conject. lib.* 3. *tit.* 9.
n. 8. *vers.* 2. *est advertendum*, Peregr. *de fideic. art.* 11. *n.* 4.
aliis supra allegatis.
Probata vero ex his purificatione fideicommissi favore
Josephi, expiratio illius in eadem persona Josephi resultat
ex deductis *in supradict. dec.* R.P.D. mei Ursini, absque 8
eo quod propter defectum masculorum in illo, ut præter-
tur, vocatorum, prætendi possit vocata in subsidium Pan-
tha, uti agnata, attento supra expresso voto conservandi
splendorem, & dignitatem familiæ Aloysii, tam enixe
contemplato a Julia testatrice pro ratione finali primogeni-
turæ ab ea ordinatæ.
In hoc enim recurrit, & retorquetur ratio cum distin-
ctione mea ponderata circa objectam exclusionem d. Jo-
sephi, quoties enim ultra expressionem supradictæ rationis 9
fundatæ in perpetua conservatione agnationis, concurrit
etiam in aliqua parte dispositionis aptitudo verborum, sal-
tem ex illorum generalitate referibilium in casu subsidia-
rio ad successionem fœminarum, puta, ex quo mentio facta
fuerit in genere de filiis, seu descendentibus, vel progenie,
ac aliis similibus, tunc in vim præfatæ rationis motivæ ef-
ficientis totam dispositionem, ne frustretur mens disponen-
tis, ejusque votum perpetuandi successionem in omnibus
Agnatis, non denegatur admissio prædicta etiam fœminis,
quæ sunt de agnatione, quia illis assistit voluntas præsum-
pta disponentis, & non resistit litera dispositionis.
Verum quando, prout hic, habemus claram resistentiam
verborum testamenti, retorquentur non minus, quam ap- 10
plicentur omnes doctrinæ, quæ pro Co. Astorre afferebantur
super d. puncto exclusionis Josephi pro sumenda regu-
la, quod extensio fideicommissi fieri non debeat de casu ad
casum, nec de persona ad personam, ut tradunt Dec. *cons.*
218. *n.* 9. Socc. Jun. *cons.* 177. *n.* 2. *&* 13. Cæphal. *cons.* 269.
n. 11. 12. *&* 13. Decian *cons.* 2. *num.* 31. *lib.* 2. *cum reliquis in*
proposito congestis, & optime Peregr. *de fideicomm. art.* 11.
n. 46. *vers. in hac re*.
Quod autem verba, & contextus nostri Tribunalis resi-
stant cuicunque vocationi fœminarum, patet ex illius le-
ctura, per quam constat nos versari in primogenitura, &
fideicommisso masculino, & mere agnatitio, nunquam
purificabili favore fœminarum, quamvis agnatarum, ob 11
sæpius, imo semper repetitam qualitatem masculinitatis,
quam tum in parte dispositiva, tum in conditionali testatrix
requisivit in suis successoribus, & cujus vigore semper obstat
fœminis, quod substitutio de iis non loquatur, Bart. *in l.*
cum Avus sub n. 4. *ff. de condit. & demonstr.* Abb. *cons.* 36. *n.* 1.
lib. 1. Alexgr. *cons.* 80. *n.* 99. *lib.* 2. Capon. *discept.* 164. *num.* 10.
Andr. *contr.* 344. *n.* 17. Rota *dec.* 432. *n.* 5. *p.* 1. *dec.* 422. *n.* 3. *p.* 13.
& dec. 228. *n.* 4. *cum seq. p.* 15 *rec.* Buratt. *dec.* 272. *n.* 15. & fir-
matum fuit in Romana fideicomm. de Albertinis 24. Martii
1681. *§. Unde*, cor. bon. mem. Guaardo, in alia Romana
seu Florent. fideicommissi prima Junii 1682. & 5. Aprilis
1638. cor. R.P.D. meo Hervault, & in Bononien. succes-
sionis 14. Januarii 1686. coram R.P.D. Benincasa.
Hinc claro verborum sensui non adversatur, sed conso-
nat præsumpta mens testatricis, dum ista etiam in casu quo
masculi ex fœminis nollent adimplere onera illis injuncta
quoad delationem nominis, & armorum familiæ dilectæ,
non vocavit fœminas, sed hæredem ultimi descendentis
Aloysii, & sic extraneum, absque ullo novo onere resti-
tutionis erga fœminas, quæ proinde in nullo casu habitæ
sunt in consideratione, & consequenter pro eis non intrat
argumentum præsumptæ dilectionis, ut per se patet, ex
tritta regula, *quod una pars testamenti aliam declarat, l. si ser-* 12
vus plurium, §. fin. ff. de legat. 1. *& l. qui filiabus, ff. de legat.* 3.
Unde etiam inanis redditur nova prætensio, quod in
omnem casum favore Panthæ locum habeat substitutio sup-
pletiva desumpta ex conjectura pietatis, & affectionis, in
qua fundatur dispositio, *l. cum Avius, ff. de condit. & de-* 13
monstr. & l. cum acutissimi, C. de fideicom. & generaliter,
§. fin. de instit. & subst. ita ut deficientibus masculis, succe-
dat vocatio fœminarum ad exclusionem extraneorum, ut
dixit Rota *dec.* 132. *n.* 1. *& seq. p.* 16. *rec.*
Siquidem versamur in terminis nimis distantibus, imo
etiam oppositis dispositioni dictarum legum, quia istæ sup-
plent quidem, quod minus scriptũ est a testatore, ut faveant 14
ejus

ejus præsumptæ voluntati favorabili filiis hæredis vel substituti, quem propterea dicunt non censeri gravatum favore extranei, nisi in casu, quo sine filiis decesserit; ea vero applicando casui nostro, destrueretur potius, quam supplerent voluntatem fideicommittentis, inducendo novum gravamen ultimo substituto decedenti sine filiis favore extranei, cui magis obstant, quam faveant text. allegati; cum enim non agatur de succedendo Aloysio primo gravato, cujus erat filia Pantha, sed de succedendo Josepho mortuo sine filiis, hic deberet dici gravatus erga matrem, licet ex hucusque dictis ipsa fuerit patenter exclusa.

Constat ergo, neque esse applicabiles huic casui terminos dd. legum, nec quidquam suffragari potuisse Panthæ præsumptionem ex iis deductam, quæ nunquam habet locum, quoties adversatur voluntas disponentis, Rustic. *in d. leg. cum Avus*, *lib. 3. c. 11. n. 4.* Pasil. *cons. 195. lib. 2.* Rot. *dec. 159. n. 3.* cor. Cell. *& dec. 270. n. 5.* cor. Eminen. Ottob. & fuit resolutum in Bonon. successionis 14. Jan. 1689. cor. R. P. D. meo Benincasa, & cor. D. meo Dec. 20. Februarii 1683. §. *firmata*.

Cæterum non minus pro exclusione Panthæ, quam pro admissa vocatione Josephi, urgera visa sunt superius ponderata circa observantiam, quam latius etiam examinant dec. R. P. D. mei Ursini, respondentes ulterius aliis subjectis, super quibus cum hodie nullatenus insisterent scribentes pro Comite Astorre, superfluum visum fuit immorari.

Et ita resolutum fuit, informantibus Marchione Ernesto, & Comite Astorre, non tamen comparente Comite Camillo Pompejo, quamvis pluribus intimationibus provocato, ut jura sua vel filiorum deduceret, si quæ prætendebat ex testamento Panthæ.

R. P. D. HERVAVULT.

Romana, seu Florentina Fideicommissi.

Lunæ 2. Junii 1682.

ARGUMENTUM.

Appellatione proximiorum veniunt fœminæ, nisi tamen testator vel agnationem rigorosam contemplaverit, vel fœminas expresse in aliquo casu vocaverit, & in substitutione proximiorum favore facta distincte non nominaverit, aut demum si consideratis valeret absurdum, quod filiæ testatoris essent exclusæ, remotiores vero admissæ, quoties in proximiorum substitutione comprehenderentur.

SUMMARIUM.

1 *FOEminæ veniunt appellatione proximiorum.*
2 *Limita, quoties testator rigorosam perpetuamque contemplatus fuerit agnationem, & prohibuerit bonorum alienationem, & n. 3.*
4 *Limita quoque, si testator in testamento fœminas expresse in aliquo casu vocaverit, & in substitutione facta favore proximiorum distincte non nominaverit.*
5 *Limita, etiamsi oriretur absurdum, quod fœminæ ex linea testatoris prædilecta pejoris essent conditionis quam aliæ, quatenus sub proximiorum nomine fœminæ venire deberent, & in illorum substitutione dicerentur comprehensæ.*
6 *Fœminæ proximiorum nomine non veniunt, si pluries vox masculorum fuerit repetita.*
7 *Conjecturæ simul uniri debent.*
8 *Votum testatoris conservandi bona in agnatione, afficit omnes dispositiones.*
9 *Sub nomine familiæ secundum multos Doctores non veniunt fœminæ.*

DECISIO X.

PEtrus de Crescis Florentinus agnationem suam maxime habens præ oculis, Joannem de Crescis suum Nepotem, ejusque filios masculos in perpetuum hæredes instituit; cui quidam si masculi deessent, filias de Crescis usufructuarias fecit, & deinceps vocavit familias de Crescis proximiores. Ex hoc autem proximiorum nomine lis præsens originem habuit inter Monasterium Sancti Joannis Pisarum in persona Franciscæ de Crescis Monialis jura fideicommissi sibi vindicantis, & Nicolaum Maggescum donatarium Joannis Baptistæ de Crescis, qui pro masculorum deficientia ab omni fideicommisso solutum se credidit, & immunem.

Dictus vero Nicolaus Palatii Apostolici Notarius cum obtinuisset a S. M. Clemente X. ut res Præfectu Sacri Palatii Apostolici mandaretur, cum facultatibus A. C. Monitorium executum est ad limites status Ecclesiastici; de quo cum conquereretur Monasterium, & tam jurisdictionis defectu, quam citationis, nullam esse sententiam dictitaret, expostulavit, ut sententia simul cum fideicommisso coram hoc supremo Tribunali disputaretur. Verum alii super d. validitate sententiæ divisi, alii hinc disputationem quasi flocci reputantes.

Domini mei dixerunt, non constare de fideicommisso, utpote cum una cum uno masculo defecit. Licet enim tam ex mera verborum intelligentia grammaticali, quam ex *l. 1. §. proximus*, *ff. unde cognati*, quam sequuntur plerique omnes, sub nomine proximiorum etiam & fœminæ vocari possint; attamen in præsenti casu videntur exclusæ ex vario d. fideicommissi capite. 1

Scilicet inficiari nemo potest, quin testator rigorosa perpetuaque agnationis contemplatione fideicommissum in linea masculina constituerit sub expressa alienationis prohibitione, ut *Sum. monasterii n. 1. Volontà, e mente sua, & à, che tutti li suoi beni immobili nella linea mascolina di detto suo Nipote, e famiglia de' Cresci si conservino*; quod certe exclusionem filiarum, ut putat Altogr. *cons. 80. n. 90. & 91. lib. 2.* & sæpius Rot. cor. Bur. *dec. 272. n. 14. & dec. 454. n. 2.* cor. Cerr. *dec. 949. n. 2. & seq. & in rec. dec. 283. n. 5. dec. 217. n. 5. & dec. 432. n. 5. p. 2.* Præterquamquod enim vox proximiorum, alioquin communis, ad genus masculinum sic determinata videatur; insuper notandum est fœminas, aut matrimonio jungantur, aut ingrediantur monasterium, natas esse ad dimissionem domus paternæ, atque hereditatis alienationem. 2 3

Sed non minoris momenti est, quod d. testator de fœminis locutus fuerit modo, quem discretivum vocant; ex hoc enim quod testator expresse vocaverit fœminas, cum voluit eas hæredes instituere, satis excluditur non esse vocatas tum, cum non fuerunt distincte nominatæ, Rot. *in rec. d. dec. 203. n. 2. & dec. 214. n. pariter 2. p. 2. dec. 128. n. 5. & seqq. p. 7. dec. 385. n. 41. p. 9.* & cor. Merl. *dec. 864. n. 32. & dec. 890. n. 5. & 6.* & cor. Cerr. *dec. 80. n. 20. & seqq.* 4

Hoc urget maxime, quod si filiæ censerentur appellatæ, admittendum foret fœminas descendentes ex linea testatoris prædilecta pejoris esse conditionis, quam aliæ, illæ siquidem heredes institutæ sunt ad tempus dumtaxat, & per curriculum vitæ, hæ vero sub nomine collectivo proximiorum cum masculis pares effectæ, non usufructuariæ solum, sed hæredes simpliciter dicerentur, ad quod certe vitandum incommodum, hæc unica via restat, mentem non fuisse testatoris fœminas admittere, Fusar. *cons. 109. n. 13.* Caten. *resol. 237. n. 4.* eoque validius, quod pluries videtur repetita vox masculorum, Fusar. *de subst. q. 403. n. 22.* Rot. *dec. 274. n. 8. p. 12. rec.* 5 6

Quæ omnia si jungantur simul fundamentis pro parte fœminarum adductis, veram exceptionem faciunt Rot. *in rec. d. dec. 303. n. 7. & 6. p. 1. dec. 126. n. 2. & seqq. par. 7. dec. 385. n. 39. & seq. p. 9.* & cor. Buratt. *dec. 273. n. 15. cum seqq. & dec. 454. n. 1. & 2.* 7

Inutilis vero foret longior hujus verbi *proximiorum* expositio, ubi testator ipse determinavit casum, & modum, in quibus fœminas intellexerat cum exclusione cujusvis alterius intelligentiæ, *summ. n. 1. Volse in tal caso solamente, che durante la vita naturale di dette femine succedino i detti maschi*, quot verba tot declarationes, *in tal caso solamente*: ergo excipitur alter casus, *durante la vita naturale*: ergo ad usufructum dumtaxat intelligendum, *i detti maschi*: ergo senserat prius de solis masculis.

Subtiliter quidem in contrarium observari possent, hunc loquendi modum discretivum de fœminis usurpatum esse in prima dispositione, quæ idem secundam dispositionem non afficit, in qua vox proximiorum nulla limitationis nota restringitur ad genus masculinum, verum sint diversæ dispositiones omnia, quæ videntur ad primam dispositionem referenda, saltem ut finis, & primaria operis intentio, agnoscetur votum testatoris pluribus hic modis expressum, aut repetitum, bona scilicet in sua agnatione conservandi. Quod idcirco afficit omnes dispositiones, ac regit, ut sæpe agnovit Rota cor. Cerro *dec. 61. n. 1. in rec. dec. 252. n. 17. par. 19.* 8

Eoque magis, quod si veluti secunda dispositio consideretur substitutio, quæ reperitur facta fœminarum defunctis masculis: tertia tandem dispositio vocabitur, & a filiabus totaliter aliena, successio proximiorum post filiarum mortem, qui cum relationem habeant ad primam substitutionem *come sopra*, pariter necesse est intelligi de masculis. Nec vanum prorsus erit adnotare ipsamet testamenti verba.

Ll

Li più prossimi della famiglia de' Crefci, cum non desint au-
9 ctores multi, qui sub nomine familiæ nullam factam esse
mentionem filiarum putent, ita Altogr. *conf.* 80. *n.* 92. *lib.* 5.
Cyriac. *contr.* 368. *n.* 47. Rot. *quoque dec.* 284. *n.* 31. *par.* 6. *rec.*
Verum quis tandem Franciscæ moniali sorori d. Mariæ
Theresiæ Victoriæ fructus esse posset, cum vel omnibus, quę
supponit, admissis, ipsius personæ nihil competeret, quæ in
septimo gradu posita, & in diversa linea, filia non est alicu-
jus, qui Joanni in fideicommisso successerit; quod tamen vo-
tum erat testatoris, *le figliole femine de' suoi successori*, &c.
Et ita patribus hodie responsum est,

R. P. D. MOLINES.

Ariminen. Fideicommissi.

Luna 19. Junii 1690.

ARGUMENTUM.

Fœminarum inclusionem in substitutione proximiorum
de domo hæc decisio excludit ob appositam qualita-
tem masculinitatis in præcedentibus substitutionibus,
ob vocationem proximiorum de domo testatoris, ac
propter contemplatam agnationem.

SUMMARIUM.

1 *Testator quando ad fideicommissum non solum vo-
cavit familiam effectivam, sed etiam contenti-
vam, tunc ad probandam qualitatem, successibi-
lem satis est probare, se esse de familia.*
2 *Immissio fideicommissario non denegatur, quoties con-
stet de fideicommisso, illius purificatione, & bono-
rum identitate.*
3 *Proximiorum appellatione veniunt tam masculi,
quam fœminæ.*
4 *Etiamsi vocati sint proximiores de domo, seu familia.*
5 *Limitatur, quoties testator præcedentes institutiones,
& substitutiones ad solos masculos restrinxerit.*
6 *Dictio*, tantum, *apposita in substitutione, excludit
personas diversas.*
7 *Proximiorum appellatione non veniunt fœminæ, si
testator prospexerit ad conservationem agnationis.*
8 *Amplia, ut procedant etiam ad exclusionem fœminæ
agnatæ.*
9 *Votum conservandæ agnationis desumitur, si testator
semper masculos vocaverit, fœminas vero excluserit.*
10 *Ac etiamsi testator declaraverit velle, ut bona sem-
per permaneant in familia, seu domo, & n. 11.*
12 *Prohibitio alienationis, & ratio, ut bona conserven-
tur in familia, si adjecta sit uni substitutioni, non
extenditur ad aliam.*
13 *Fœminarum exclusio facta per modum regulæ respicit
omnes gradus substitutionum.*
14 *Et ex ea elicitur animus testatoris perpetuo conser-
vandi agnationem in quocunque casu.*
15 *Testator, si tempore conditi testamenti filios non ha-
buerit, vocando proximiores de familia, non po-
tuit intelligere de familia effectiva.*
16 *Minusque de familia contentiva proxima, si ista
fuerit substituta in altero casu.*

DECISIO XI.

POstquam Antonellus de Provasiis in ultimo, cum quo
decessit, testamento condito de anno 1576. constitue-
rat universale fideicommissum perpetuum, & descensivum
de omnibus suis bonis, & ad illud æquis portionibus voca-
verat Sebastianum, & Bonginum ex fratre nepotes, eorum-
que filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales,
exclusis semper fœminis, cum reciproca substitutione lineæ
masculinæ superstitis alteri lineę masculinæ defectæ; extin-
cta itaque linea masculina dictorum suorum nepotum,
voluit (sunt verba testamenti) *ejus bona pervenire ad proxi-
miores domus illorum de Provasiis ipsius testatoris, qua ma-
gis, & melius, ac validius devenire potest, & poterit*. Et po-
stea successive prohibuit suis hæredibus institutis, & substi-
tutis quamcunq; alienationem, cum expressa ratione, quod
volebat *dicta ejus bona* (sunt pariter verba testamenti) *sem-
per subjacere debere fideicommisso supradicto, & permanere
in familia illorum de Provasiis, summario Francisci, n. 1.*
Per obitum Lucæ ultimi masculi superstitis ex prædictis
duabus lineis, orta est contentio inter Franciscam neptem
Bongini, & Franciscum, ac fratres de Provasiis cuinam esset
adjudicandum fideicommissum; & prolatis duabus senten-
tiis extra Rotam denegantibus immissionem dd. Francisco
& fratribus, causaque ad nostrum Tribunal ad eorum in-
stantiam devoluta, mihique commissa, dedi dubium: *An
illis sit concedenda immissio super bonis fideicommissariis
Antonelli?* & DD. dandam esse censuerunt.

Moti, quia concurrunt omnia requisita necessaria pro
immissione: Non enim controvertitur existentia fideicom-
missi, nec identitas bonorum, nec quod actores sint de do-
mo, & familia contentiva testatoris; cumque sint proximio-
res ex personis capacibus ad succedendum, inde resultat eo-
rum vocatio ad controversum fideicommissum, in quo in
fine omnium substitutionum, illisque extinctis vocantur
proximiores de domo illorum de Provasiis ipsius testatoris,
ut in simili respondit Rot. cor. Peuting. *dec.* 309. *n.* 6. & 7. 1
cor. Buratt. *dec.* 147. *n.* 9. & *in rec. dec.* 134. *n.* 23. *p.* 17. quibus
probatis, competit fideicommiss. immissio, sive ex *remed.* 2
l. fin. C. de edict. Div. Adr. tollen. sive *utilis Salviani inter-
dicti*, Rot. *dec.* 666. *n.* 3. cor. Bichio, & alibi passim.
Nec superexistentia Franciscæ fœminæ descendentis a li-
nea masculina Bongini impedire valet purificationem fidei-
commissi favore actorum, quia licet vera sit regula in suis
casibus, quod appellatione proximiorum veniant tam ma-
sculi, quam fœminæ, de qua text. in l. 1. §. *Proximus, ff. unde* 3
cognati, Rota *dec.* 43. *n.* 1. cor. Peutinger. *dec* 648. *n.* 13. cor.
Dunoz. Jun. & *dec.* 336. *n.* 7. cor. Celso, & si vocati sint pro-
ximiores de domo, seu familia, ad text. *in l. voluntas* 4. *C.* 4
de fideic. Add. ad Greg. *dec.* 293. *n.* 23. Rot. *in rec. dec.* 281. *n.* 1.
& *a. p.* 5. *dec.* 518. *sub n.* 1. *p.* 4. & *dec.* 152. *n.* 1. 2. & 3. *part.* 5.
Tamen in præsenti non applicatur, quia contraria concur-
rit testatoris voluntas exq; desumitur, tum quia in toto con-
textu testamẽti semper vocavit masculos in omnibus substi-
tutionibus, & in reciproca lineali, & tam in dispositiva, quã
in parte conditionali, excludendo expresse fœminas, etiam
proprias neptes, & pariter in defectu masculorum utriusq;
lineæ, neque vocavit fœminas, sed devenerit ad controver-
sam substitutionem proximiorũ de domo de Provasiis; unde
cum evacuata tota linea masculina, & casu quo nulli exta-
rẽt masculi, vocavit ultimo loco proximiores de domo præ-
dicta; unde insurgit evidens argumentum, quod testator in
hac ultima substitutione voluerit repetere qualitatẽ mascu-
linitatis in antecedentibus substitutionibus adjectam, & vo- 5
luisse etiam excludere fœminas, Fusar. *de subst. q.* 311. *n.* 22.
& 23. & *q.* 403. *n.* 18. & *seq. idem conf.* 15. *sub n.* 5. Menoch. *conf.*
111. *n.* 29. Peregr. *de fideic. art.* 25. *n.* 47. & Rota apud Censal.
ad Peregr. *de fideic. dec* 40. *n.* 8. & 10. Buratt. *dec.* 272. *sub n.* 2.
& *plur. seq.* & *dec.* 827. *n.* 3. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 385. *n.* 42. *p.* 5.
rec. & late discusso articulo, in Romana Immissionis 1. Junii
1682. & 5. Decembr. 1689. cor. R. P. D. Hervavulr. Addito,
quod in dictis substitutionibus masculi vocantur cũ dictio-
ne taxativa *tantum*, quæ eo magis excludit personas diver-
sas, ut in simili Fusar. *d. q.* 311. *n.* 24. Men. *d. conf.* 111. *n.* 30.
Tum quia testator prospexit conservationi agnationis,
quo stante, verba illa *proximiores de domo*, comprehendunt 6
eandem qualitatem masculinitatis in antecedentibus substi-
tutionibus expressam, Rot. *dec.* 203 & 217. *p.* 2. *rec. dec.* 118. 7
n. 3. *p.* 3. *dec.* 519 *n.* 6. & *p.* 4. *rec.* & *dec.* 375. *n.* 34. & 35. *dec.* 232
n. 17. *p.* 19. etiam ad exclusionem fœminæ agnatæ, quæ est
finis agnationis, *l. pronunciatio* 195. §. *fin. ff. de verb. signific.* 8
§. 1. *instit. de legit. agnat. tutela*, *cum aliis in dec.* 65. *num.* 63.
cor. Arguell. & per illam non ita conservatur agnatio, sicu-
ti per masculos, *d. dec.* 385. *n.* 34. & 35.
Votum autem conservandæ agnationis elicitur, tum quia 9
semper vocantur masculi cum expressa fœminarum exclu-
sione, quæ non simplicem prędilectionem sexus, sed votum
conservandi agnationem inducunt, Ruin. *conf.* 139. *n.* 17.
lib. 3. Grabr. *conf.* 116. *n.* 15. *lib.* 2. Surd. *conf.* 69. *n.* 31. Dec. *conf.*
127. *n.* 10. *lib.* 3. Adden. ad Greg. *dec.* 514. *n.* 17. *idem in decis.*
293. *n.* 25. *dec.* 135. *p.* 5. *dec.* 142. *n.* 14. & 15. *p.* 10. *dec.* 95. *n.* 10.
& 11. *p.* 11. *dec.* 269. *n.* 14. *cum seq. p.* 15. *dec.* 532. *n.* 6. *pars.* 19.
Aut quis hoc literaliter expressit testator in fine testa-
menti, ubi prohibet substitutis alienationem bonorum, ex 10
ea ratione, ibidem: *Et quia voluit ejus bona semper subjacere
dicto fideicommisso, & permanere in familia illarum de Pro-
vasiis*, quod verbum *familia*, significat agnationem, *l.
pronunciatio*, §. *familia*, *ff. de verbor. signific.* Rot. *d. decis.*
269. *n.* 10. & idem importat verbum *domus*, per nomen col- 11
lectivum appositum in controversa substitutione, proxi-
miores de domo de Provasiis, Rota *in proxime citata dec.
eodem n.* 10. & prius dixit *in dec.* 383 *n.* 34. *p.* 9.
Nec obstat, quod talis prohibitio alienationis, & ra-
tio, ut bona conserventur in familia, adjecta sint in substi- 12
tutionibus factis in lineis masculinis Sebastiani, & Bon-
gini, & in reciproca lineali inter eorum descendentes ma-
sculos, non autem in ultima substitutione, in qua vocan-
tur proximiores de domo testatoris, ideoque ad hanc ex-
tendi non posse; nam etsi prohibitio alienationis, & ra-
tio conservandi bona in familia, apposita non legantur in
con-

controversa substitutione; tamen quia ponuntur post omnes gradus substitutionum, & in toto testamento semper reperitur qualitas masculinitatis, cum taxativa *tantum*, & fœminę per modum regulæ excluduntur, quę exclusio respicit omnes gradus substitutionum, & regulat integram dispositionem testamentariam, Rot. *dec.*232.*n.*9.*p.*9. unde apparet

13 animus, & voluntas testatoris perpetuo conservandi agnationem in quocunq; casu, Rot. *dec.*83.*n.*6.*vers. Et si dicatur*, cor. Merlin. *dec.*44. *n.*5.*vers. Negari tamen p.*1. *rec. dec.*95. *n.*15.*vers. qua sane*, *p.*11.*dec.*269. *sub n.*11. *par.*15.

14 Cæterum non urget, quod Franciscus, & fratres de Provasiis actores non sint de linea effectiva testatoris, vel cōtentiva proxima, in qua est Francisca, uti descendens a linea Bongini. Nam cum testator nullos habuerit filios non potuit substitutionē ultimo loco factā de proximioribus de domo,

15 intelligere de familia effectiva, Rot. *dec.*214.*n.*17. *par.*9. nec minus de familia contentiva proxima nepotum substit. quia proximiores domus vocavit in casu deficientiæ omniū masculorum ex linea dd. nepotum, qui fuerunt de contentiva prima; unde manifestum redditur, quod substitutio proxi-

16 miorum de domo, & familia, intelligenda venit de familia contentiva remota, ac generali, Card. de Luca *de fideicom. disc.*53.*n.*13. Bellon. *cons.*11. *n.*55. Et ita utraque, &c.

R. P. D. MOLINES.

Ariminen. Fideicommissi.

Veneris 1. *Decembris* 1690.

Argumentum habetur in decisione, quæ superius adnotata videtur.

SUMMARIUM.

1 *Appellatione proximiorum de domo regulariter veniunt, tam masculi, quam fœminæ.*

2 *Contrarium tamen recipitur, si contraria testatoris resistat voluntas.*

3 *Ad quam convincendam singulæ testamenti partes pensari debent, liberarique omnes conjecturæ simul jungendæ.*

4 *Appellatione proximiorum non veniunt fœminæ, si in substitutionibus antecedentibus tantum masculos testator vocaverit.*

5 *Repetitio masculinitatis non solet induci in diversa substitutione, diverso modo, & favore diversarum personarum ordinata.*

6 *Declara, ut hæc conclusio vera non sit, quoties agatur de substitutione expresse facta de eadem agnatione testatoris.*

7 *Proximiorum de domo appellatione non veniunt fœminæ, si testator ulterius apposuerit verba*, ipsius testatoris.

8 *Votum conservandi bona in familia impleri non potest, quam per successionem masculorum, & fœminarum exclusionem.*

9 *Si testator præfatum votum habuerit, fœminas excludere voluisse fatendum est.*

10 *Qualitas masculinitatis censetur in substitutionibus repetita, si testator proprias filias excluserit, & n.*12.

11 *Hæc tamen conjectura robur non haberet, si testator ad exclusionem devenerit, eo quia illas congruenter ponderat de dote.*

13 *Prohibitio alienationis, & ratio conservandi bona in agnatione, si adjunctæ sint post omnes gradus a testatore consideratos, omnes substitutiones qualificant.*

14 *Prohibitio alienationis, si personalis sit, efficitur realis, & comprehendit omnes substitutiones in testamento expressas, si magis ampla, & effrænata sit.*

15 *Decis.*30.*n.*20.*p.*1.*rec. quo casu procedat.*

16 *Lineæ deficientia præsumitur, donec aliquis compareat, qui se vocatum, & comprehensum justificet.*

DECISIO XII.

Testamentaria Antonelli Provasii iterum hodierna die pensata dispositione, DD. visum est, juxta firmata in altera decisione cor. me emanata sub die 19. Junii proxime præteriti, substitutionem *proximiorum domus illorum de Provasiis ipsius testatoris*, sunt ejus verba præcisa, esse intelligendam de masculis de familia contentiva testatoris, quamvis remota, exclusis fœminis agnatis: hinc absque hæsitatione in decisis persistendum autumarunt.

Etsi enim non ambigerent verba testamenti, juxta eorum germanam intelligentiam, & proprietatem, assistere etiam fœminæ agnatæ, cum appellatione proximiorum de domo regulariter veniant tam masculi, quā feminæ de agnato, *l.*1.

1 §. *Proximus*, *ff. und. cognat.* §. *Cæterum*, *instit. de legit. agnat. success.* Peregr. *de fideicom. art.*22. *n.*33. & 36. tamen, quia huic verborum proprietati resistit testatoris voluntas, ideo istorum cortici non insistendum, cum plerumque abusive a testatoribus proferantur, sed illam sectandam esse putarunt, ut monet Dec. *in l.*3.*C. de liber. prater. & l. Non aliter*, §.1. 2

*ff. de leg.*3.

Quod autem talis fuerit fideicommittentis voluntas aperte colligitur pensatis singulis testamenti partibus, libratisque omnibus conjecturis simul jungen. pro illa eruenda, *l. Nummis* 75. *de l.*3. *leg.* *Mevia* 44. *ff. de manum. testam.* 3

l. Si stipulatus in princ. ff. de usur. Bart. *in l. Seja*, §. *Cajo n.*a. *ff. de fund. instr.* Menoch. *cons.*117. *n.*60. Ex eis quippe constat, substitutionem, de qua agitur, testatorem adjecisse, postquam in anteced. gradibus substitutionum vocaverat, in utraque linea a se instituta, & substituta, tam in parte dispositiva, quam conditionali, semper masculos, & quidem cum taxativa tantum, juncta expressa propriarum neptum exclusione; ex quibus insurgit, quod deinceps substituendo proximiores domus, voluerit similiter intelligere de masculis pariter agnatis, exclusis etiam fœminis de sua agnatione, Fusar. *de substit. q.*311.*n.*22. & 25. & *q.*403.*n.*18. Rota *decis.*162. *n.*3. & 4. *p.*11. & in Ferrarien. Bonorum 12. 4

Maii §. *Nec hereditas*, cor. R.P.D. meo Ursino.

Nec refert, quod repetitio masculinitatis non soleat induci in diversa substitutione, diverso modo, & favore diversarum personarum ordinata, Surd. *cons.*448. *n.*22. *vers. Eodem* 5

modo, Rot. *dec.*491. *n.*3. *p.*4. *divers.* Dunoz. Jun. *dec.*46. *n.*24. & 25. quia id non procedit, quando, prout in casu, agitur de substitutione expresse facta personis de eadem agnatione testatoris, quę licet sint diversæ, tamen in illis cēsetur repetita eadem qualitas masculinitatis, in antecedentibus gradibus explicata, Socc. Jun. *cons.*168. *n.*42 *in fin. lib.*2. Buccafer. *cons.*

20. *n.*10. Ciroc. *discept.*1. *n.*19. Rot. *dec.*313. *n.*4. *cum duob. seq.* 6

coram Pamphil. *dec.*385. *n.*43. *p.*9. *dec.*134. *n.*16. & *seq. p.*17.

Addito, quod testator non contentus expressione, *proximiorum de domo*, ulterius apposuit verba, ibi, *ipsius testatoris*, qua stante reduplicatione, eo minus admittenda est fœmina agnata, Peregr. *de fideicom. art.*25. *n.*47. *vers. Sed ultra hos casus*, Rota *dec.*81. *n.*14. *p.*16.

Itaq; omnia majus robur sumunt reflectendo tum ad rationem expressam a testatore in prohibitione alienationis, quę fuit, ut ejus bona semper subjacerent dicto fideicommisso, & permanerent in familia illorū de Provasiis, quod cum aliter impleri non possit, quam per successionem masculorum, per quos familiæ conservantur, & ad exclusionem fœminæ, agnatæ, quæ est finis agnationis, *l. Pronunciatio* 195. §. *fin. ff. de verb. signific. dec.*65. *n.*36. cor. Arguell. utique videntur illi soli substitui, & ista exclusa, ut tradunt Peregr. *de fideic. d. art.*25. *n.*47. Rota *dec.*385. *n.*41. & 42. *part.*9. & 7

in Romana, seu Florentina fideicommissi 1. Junii 1682. & 5. Aprilis 1683. cor. R.P.D. meo Hervavult, & novissime in 8

Mantuana Beneficii 3. Junii 1689. cor. R.P.D. meo Ursino, cum aliis in dec. quæ confirmatur, §. *Tum quia*.

Tum jungendo exclusionem propriarum neptum testatoris magis dilectarum, eiq; cognitarum, quas si exclusit, fortius præsumendum venit excludere voluisse omnes alias re- 9

motiores; qua conjectura pro efficaci considerata, repetita censeatur qualitas masculinitatis, Alba *cons.*19. *a n.*4. & 5.

*lib.*3. Surd. *dec.*66. *n.*7. Rot. cor. Duran. *dec.*126. *n.*5. cor. Bich. 10

*dec.*102. *n.*7. & 8. cor. Dunoz. Jun. *dec.*827. *n.*3. *dec.*726. *n.*4. & *in princ. dec.*790. *n.*2. *p.*1. *divers.* & *dec.*81. *n.*12. & 13. *p.*16. *dec.*232. *n.*3. & *seqq. p.*19. Tanto magis, quia ad exclusionem hujusmodi non devenit testator, eo quia illas providerat congruenter de dote, in quibus terminis parum ipsa ad rem conduceret, ut observant Peregr. *de fideicomm. art.*25. *n.*24. 11

Odd. *cons.*65. *n.*62. *vers. Secundo autem*, Rot. *dec.*46. *n.*8. & 9. & *dec.*74. *n.*15. coram Dunoz. Jun. ex eo motus, quia prospexit conservationi propriæ agnationis, intendens bona permanere in sua familia; quo casu hæc conjectura deducta 12

ab exclusione propriarum neptum remanet in sui efficacia, Cæphal. *cons.*137. *n.*12. Rota *dec.*226. *n.*12. & *seq.* cor. Royas *dec.*112. *n.*10. cor. Bich. *dec.*326. *in princ. par.*1. *divers. dec.*81. *n.*12. & 13. & *dec.*176. *n.*10. & *seq. part.*16. & *d. dec.*232. *n.*11. & *seqq. part.*19.

Parum refragātę, quod tam prohibitio alienationis, quam ratio conservandæ agnationis stent consecutive ad præcedentes substitutiones, ac proinde appositæ censeri debeant restricte ad personas Sebastiani, & Bongini, eorumq; descendentium masculorum, nec extendi ad proximiores de domo testatoris; tum quia adjunctæ sunt post omnes gradus illatū per antea ordinatarum, & ideo omnes substitutiones qualificant, Rota *dec.*28. *n.*80. & 81. cor. Arguell. & *in dec.* quæ confirmatur, §. *Nec obstat*; tum etiam quia ratio prohibitionis

nis magis late patet, quam ipsa prohibitio: quo circa dato,
13 quod ista esset personalis, & restricta ad lineas masculinas
nepotum primo loco substitutas, ex ratione tamen effræna-
ta postea adjecta, fit realis, & comprehendit omnes substi-
14 tutiones in testamento expressas, Ciarlin. *contr.* 259. *n.* 158.
cum duobus seqq. Rota *post cons.* Giovagn. 75. *n.* 83. *vol.* 1. cum
aliis penes Palm. *alleg.* 243. *n.* 18.

Neque his contrariatur *dec.* 300. *num.* 20. *p.* 1. *rec.* quia ibi
erant termini penitus diversi a præsenti hypothesi; deduci
enim prætendebatur in illis, ex ratione conservandi bona
in familia, extensio fideicommissi ad personas non compre-
hensas, sive specificatas in illo; in casu autem isto solum
adducitur amplitudo rationis pro declaranda qualitate per-
sonarum comprehensarum sub verbo *proximiorum*, & inve-
15 stigando, de quibus senserit testator.

Demum in vanum opponitur, quod in omnem casum sub-
stitutio ista proximiorum purificata fuerit favore descen-
tiū Aloysii, qui supponitur fuisse *nepos* testatoris; nam cum
nemo ex his compareat, præsumuntur defecti, ita ut interim
adjudican. veniat fideicommissum iis proximioribus, qui de
15 præsenti comparuerunt, Grat. *discept.* 443. *n.* 3. Rota *dec.* 190.
n. 2. *& seqq.* coram bon. mem. Card. Cerro.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. HERVAULT,

Ariminen. Fideicommissi.

Luna 3. *Martii* 1692.

A R G U M E N T U M.

Ex eisdem cum quibus in aliis duabus decisionibus feminæ in vocatione proximiorum fuerunt exclusæ, in hac quoque repelluntur; & quomodo facienda sit legitimatio personæ ad obtinendum fideicommissum ordinatum pro proximioribus de domo præsens decisio edocet.

S U M M A R I U M.

1 *Immissio fideicommissario debetur, si probata sit existentia, & purificatio fideicommissi.*
2 *Legitimatio personæ in ipso judicii limine facienda est, ne antea juris ratio, quam persona, quæratur.*
3 *Familiæ identitas non resultat ex solo cognomine, nisi probetur descendentia ab eodem stipite.*
4 *Istaque probatio eo magis desideratur in actione directa in vim vocationis facta de proximioribus domus ipsius testatoris.*
5 *Et hæc non resultat ex testibus de auditu, & nulla facta distinctione graduum deponentibus.*
6 *Legitimitas personæ in immissionis judicio fieri debet etiam parte non opponente.*
7 *Testator postquam supposuit extinctam familiam contentivam proximam, si proximiores de domo substituerit, eo sub nomine substituisse dicitur proximiores familiæ contentivæ remotæ.*
8 *Et hoc casu, ut quis valeat succedere, generica sola sufficit probatio, se esse de familia.*
9 *Hæc probatio ex quibus resultet.*
10 *Legitimitas personæ levioribus probatur adminiculis, si probata sit proximitas, nullusque compareat, qui se gradu propinquiorem prætendat.*
11 *Fœmina venit sub nomine proximiorum domus, & familiæ, si sit de linea contentiva proxima, alias linea proximioris excludit.*
12 *Fœmina non venit appellatione proximiorum de domo, si resistat voluntas testatoris.*
13 *Hæcque voluntas patere dicitur, si testator in substitutionibus præcedenter factis masculos tantum vocaverit, & fœminas excluserit.*
14 *In substitutione collaterali censetur qualitas masculinitatis repetita, licet in ea diversæ personæ fuerint vocatæ.*
15 *Testator, si vocaverit proximiores domus cum adjectione ipsius testatoris, non censetur voluisse sub horum nomine vocare fœminas.*
16 *Illarumque vocatio excluditur, si testator voluerit quod bona semper permanere deberent in familia.*
17 *Prohibitio alienationis cum ratione conservandi bona in familia, si apposita sit post omnes substitutiones, afficit omnes præcedentes dispositiones.*
18 *Ratio conservandi bona in familia, si magis pateat, quam prohibitio alienationis, argumentum præbet credendi fœminas fuisse exclusas.*
19 *Illarumque exclusio pariter objicitur si testator proprias filias excludere quoque voluerit.*

D E C I S I O XIII.

Responsum fuit, confirmandam esse sententiam Rotalem
R.P.D. mei Molines, concedentem Francisco, aliisque
de Provasiis immissionem in bona subjecta fideicommisso
Antonelli de Provasiis. Valida enim est, ut ex revolutione
processus, & justa apparet ex decisionibus ante illam editis
die 19. Junii, & prima Decembris 1699. in quibus luculen-
ter probatur existentia, & purificatio fideicommissi favore
actorum, aliaque omnia extrema, quibus concurrentibus,
fideicommissario debetur immissio, vel ex remedio *l. fin.* 1
C. de edict. Div. Adr. toll. vel utilis Salviani, juxta allega-
ta in prima decisione, *§. Moti.*

Ad quam tamen impediendam hodie repetebatur defectus
legitimationis personarum actorum, & purificationis, seu
vocationis eorundem ad controversum fideicommissum.

Legitimatio siquidem personæ semper in ipso judicii li-
mine facienda, ut non antea juris ratio, quam persona quæ-
renda sit, *l. quidam referunt* 14. *ff. de jure codic. & l. non igno-* 2
rat. 9. *C. de his, qui accusare non possunt*, deficere dicebatur,
quia Antonellus fideicommittens, extinctis lineis masculi-
nis Sebastiani, & Bongini ex fratre nepotum, *vocavit pro-*
ximiores domus illorum de Provasiis ipsius testatoris, quo
sub nomine comprehendi minime videbantur ii, quibus
idem cognomen, insigniumque duntaxat delatio convenit;
sed illi, qui ob originem gradatim derivatam a communi
stipite testatoris, ab eodem genere revera propagantur; com-
munis enim stipes, non autem cognomen, & insignia fami-
liæ, identitatem operantur, Andr. *contr.* 338. *n.* 6. Rota *in* 3
rec. dec. 15. *n.* 29. *p.* 7. *& dec.* 118. *n.* 4. *&* 5. *p.* 8. & cor. Celso,
dec. 341. *n.* 2. *&* 3. Quod potiori jure desiderari dicebatur in
casu nostro, quia vocati leguntur proximiores domus illo-
rum de Provasiis ipsius testatoris; qua personali dictione
magis præcise designantur soli proximiores, vere a stipite
testatoris progeniti, Alrogt. *cons.* 79. *n.* 56. *lib.* 2. de Luca *de*
fideic. disc. 5. *n.* 2. *& seqq.*

Id autem non probant actores afferentes solummodo ali-
quos testes, qui in genere, & quidem de auditu affirmant,
ipsos esse de eadem testatoris familia, nulla facta distinctio-
ne graduum consanguinitatis, nullaque pariter facta men- 4
tione legitimitatis regulariter probandæ, quamvis a parte
id non fuerit oppositum, Merl. *dec.* 669. *n.* 30. & demum ni- 5
hil concludunt circa identitatem personæ, dum asserunt,
actores esse filios Antonii, ipsi vero in quodam contractu 6
filios Caroli se enuncient.

Verum hujusmodi objectum, quamvis in præteritis de-
cisionibus sufficienter sublatum, nihilominus tamen in ho-
dierna etiam disputatione non subsistere ostenditur.

Probatio enim descendentiæ per gradus a communi stipite
deductos, quæ in nostra hypothesi deficere primo loco obji-
citur, necessaria esset, si ageretur de vocatione proximiorum
de linea effectiva, seu contentiva proxima, quæ respectu fi-
deicommittentis defuncti absq; liberis constituta dicitur a fi-
liis fratrum, de quibus testator certe loqui non potuit: Nam
cum vocaverit proximiores de familia, postquam supposuit
extinctam familiam contentivam proximam, dicendum per
consequens est, eo sub nomine substituisse proximiores fa-
miliæ contentivæ fœminæ, ut notat de Luca *de fideicomm.* 7
disc. 53. *n.* 13. Rot. *dec.* 214. *n.* 14. *p.* 3. *rec.* quo casu generica so-
la probatio sufficit, præsertim dum nemo comparet, qui se
dicat proximiorem, bene ad rem nostram idem de Luca *de*
feud. disc. 107. *n.* 3. *cum seqq.* Rota cor. Peutinger. *decis.* 309. 8
n. 1. *cum plurib. seq. & in rec. dec.* 134. *n.* 23. *p.* 17.

Hanc vero genericam probationem nedum præbent te-
stes, qui reddita scientiæ causa affirmant actores esse de ve-
ra testatoris agnatione, verum etiam elicitur ex testamen-
tis, & legatis, de quibus *in Summario primæ propositionis* 9
n. 6. ac demum confirmatur ex usu ejusdem cognominis, &
insignium, qui inter familias oriundas ex parvo oppido ma-
ximum præbet argumentum identitatis, Capyc. Latro *con-* 10
sult. 119. *n.* 39. *& seq.* Ex quibus non obscure probata etiam
remanet actorum legitimitas, levioribus contenta admi-
niculis, cum probata est proximitas, nullusque alius con-
curreit, qui se gradu propinquiorem prætendat, ex traditis
in Comen. fideic. 5. *Junii* 1682. *§. In præsenti*, cor. bon. mem.
Albergato.

Ntque

Neque his adversatur, quod Franciscus, unius ex actoribus, in quadam apocha denominetur filius Caroli, quia hic error irrepsit per incuriam illius, qui apocham conscripsit. Is enim loco eum enunciandi fratrem Caroli, illius filium nominavit: Et hujusmodi error correctus legitur in prima sententia lata in partibus, aliisque documentis cumulatis *in summario responsionis*, quibus ostenditur, actores esse filios Antonii.

Vindicata jam legitimatione personarum, probanda remanet purificatio fideicommissi favore actorum, cui nondum locum factum esse dicebatur superstite adhuc Francisca Bongini nepte, quæ utpote de linea contentiva proxima, & comprehensa sub nomine proximiorum domus, & familiæ, juxta regulam desumptam *ex leg. voluntas 4. Cod. de*
11 *fideic. & in §. Ceterum inter*, ex *legitim. agnat. success.* alios sin æ remotioris, excludere dicebatur.

Sed frustra in nostro themate affertur regula super com-
12 prehensionem fœminarum, quando ex aperta testatoris voluntate perpetuo exclusa apparet; ille enim in testamento a se condito, primo loco instituit Sebastianum, & Bonginum nepotes cum reciproca eorum descendentium substitutione ordinata favore masculorum, quos tam in parte dispositiva, quam in conditionali vocavit, modo cum dictionibus taxativis *tantum*, modo cum dictionibus repetitivis, *ut supra*, & *semper*, denotantibus in omni casu, omnique tempore desideratam esse in substitutis qualitatem masculinitatis, ac modo cum positiva fœminarum exclusione, propriis etiam neptibus neglectis.

Deinde eveniente casu totalis defectus masculorum in linea sibi proxima dictorum nepotum, voluit, tunc *bona sua devenire ad proximiores domus illorum de Provasiis ipsius testatoris, quo magis, & melius, ac validius de jure devenire potest, & poterit*.

Ex qua dispositionum serie patet, personam, quæ gravabatur bona restituere proximioribus ultimo loco substitutis, fuisse ultimum masculum lineæ contentivæ proximæ testatoris primo loco vocatæ, & prædilectæ; si ergo ex ultimo masculo dictæ lineæ fieri debeat transitus ad proximiores agnationis contentivæ remotæ, manifestum fit, testatorem præterite voluisse fœminam superstitem post ultimum masculum suæ lineæ, a quo sine alio medio transeundum erat de primo genere agnatorum lineæ proximæ jam defecte ad secundum genus agnatorum remotiorum, in quibus proinde repetita censeri debet qualitas masculinitatis in descendentibus lineæ prædilectæ desiderata, exclusis semper
13 fœminis, ex rationibus, & concordantibus authoritatibus relatis in prima decisione, §. *Tamen in præsenti*, & in secunda, §. *Quod autem cum seq.*

Quin urgeat, qualitatem masculinitatis repetitam non censeri in substitutione diversarum personarum, quia versamur in substitutione collateralium, erga quos testator
14 regulariter nulla alia ratione movetur, quam illa agnationis, & familiæ, Cardinal. de Luca *de fideicomm. disc. 43. n. 6.* Ideoque cum in linea, seu ordine agnatorum collateralium fit transitus de uno ad diversum genus personarum, generis diversitas, ut plurimum, versatur in propinquitate, aut distantia gradus, non autem in differentia sexus.

Idque clarius elucescit ex eo, quod testator defectis masculis suæ lineæ non vocavit simpliciter proximiores, sed *proximiores domus illorum de Provasiis ipsius testatoris*, sumendo quodammodo nomen suæ domus, quod
15 idem est, ac familia, tanquam genus commune utrique lineæ, seu speciali collateralium, illa prius conservari desiderans in linea sibi proxima, deinde in linea collateralium magis remota; quamobrem si in linea sibi proxima ad bonorum successionem vocavit solos masculos, eosdem pariter protulisse censetur transeundo ad collaterales remotiores, erga quos sua eademque agnationis conservandæ ratione, & amore ferebatur, ut animadvertunt præfatæ decisiones in locis mox relatis.

Quod autem testator in tota dispositionum serie unice contemplatus fuerit propriæ agnationis conservationem, non solum tacite resultat ex perpetua vocatione masculorum cum fœminarum exclusione, quo casu non simplex prædilectio, & prælatio sexus, sed vera agnatio perpetuo exoptata dicitur, juxta authoritates cumulatas in prima decisione, §. *Votum autem*; verum etiam expresse desumitur ex probatione alienationis facta post omnes substitutiones, ea unica ratione, quia voluit dicta ejus bona *semper subjacere fideicommisso supradicto, & permanere in familia illorum de Provasiis*. Quæ quidem ratio locum esse non sinit successioni fœminarum, quæ sunt finis agnationis, donec ea in masculis, quamvis remotioribus, vigere potest, *l. pronunciatio 195. ff. de verb. signific.* & alias dixit Rota coram me in una Romana, seu Florentina fideicommissi prima Junii 1682. 5. &. Aprilis 1683. quas sequuntur præfatæ decisiones. 16

Nec obstat, quod prohibitio alienationis facta, ut bona conserventur in familia, tanquam consecutive ad precedentes substitutiones, restricta censeri debeat ad personas Sebastiani, & Bongini, eorumque descendentium masculorum, ideoq; regulam, non tamque dare non valeat ultimæ substitutioni, in qua vocantur proximiores, quia cum apposita legatur post omnium substitutionum gradus, perpetuamque fœminarum exclusionem, æque afficit omnes præcedentes dispositiones, Rota cor. Arguelles *dec. 28. n. 80. & seq.* Quinimo cum ratio prohibitionis magis late pateat, quam ipsa prohibitio, negari nequit ex ea elici maximum argumentum favore omnium masculorum de agnatione, exclusis semper fœminis, quamvis expressa legeretur in ea tantum parte testamenti, in qua substituuntur agnati de linea contentiva proxima testatori; præsertim si consideretur, illum, ut jam dictum est, nepotes sibi cognitas modico legato honorasse; quo fit, ut potiori jure dicatur neglexisse fœminas sibi ignotas, & remotiores, ut bene exornat secunda decisio, §. *Tum injungendo cum seq.* Et ita utraque &c. 17 18 19

R. P. D. HEVAVULT.

Ariminen. Fideicommissi.

Veneris 5. Decembris 1692.

ARGUMENTUM.

Approbantur quæ in alia decisione decisa dignoscuntur.

SUMMARIUM.

1 *Vocati ad fideicommissum immissionis remedio succurruntur.*
2 *Immissio non debetur, nisi prius legitimata sit actoris persona.*
3 *Sub nomine proximiorum domus, & familiæ, fœminæ comprehenduntur.*
4 *Dum superest aliquis de linea magis proxima, non dicitur factus locus vocationi lineæ magis remotæ.*
5 *Testator vocando proximiores domus post efformatam substitutionem favore lineæ contentivæ proximæ, dicendum est sub proximiorum nomine designare voluisse proximiores de linea contentiva remota.*
6 *In vim vocationis factæ de proximioribus de familia ut quis succedere valeat, generica sufficit probatio, quæ doceat se esse de familia, absque eo quod qualitatem proximitatis probare cogatur per gradus distinctos a communi stipite deductos.*
7 *In substitutione facta favore proximiorum de domo, & familia, admittuntur etiam illi, qui in diversis Civitatibus, & Provinciis commorantur.*
8 *Ad probandam proximitatem cum fideicommittente antiquo tempore defuncto, leviores sufficiunt probationes, & adminicula quoque admittuntur.*
9 *In parvo oppido familiarum pluralitas non præsumitur.*
10 *Quis præsumitur de familia testatoris, si ultra cognomen insignium usu quoque utatur.*
11 *Fides extrajudiciales nullum gradum probationis constituunt.*
12 *Et concurrere nequeunt cum probatione formiter facta.*
13 *Familiæ identitas justificatur ex testibus deponentibus, quod is qui agit, sit de eadem familia testatoris.*
14 *Integritas testium ex numero suppletur.*
15 *Non integræ fidei testis dici nequit, quem culpa vacare compertum est.*
16 *Testibus fides præstatur etiam de his, quæ successerunt in puerili ætate, si res, de qua testantur, sub sensu, & intellectu pueri cadere poterat.*
17 *Exceptiones contrarietatis, quæ adversus testes deducuntur, non sunt attendendæ, si fieri possit conciliatio.*
18 *Ex quibus identitas familiæ probetur.*
19 *Ad probandam familiarum identitatem adminicula admittuntur, illaque sunt jungenda, præcipue si agatur de familiis humilis conditionis.*

DECISIO XIV.

Causa hæc die 3. Martii labentis anni resoluta favore fratrum de Provasiis, repropositа fuit die 23. Junii; sed nulla tunc prodiit resolutio, quæ tamen in hodierna audientia capta est pro jam decisis, iterum decernendo favore actorum immissionem in bona subjecta fideicommisso Anto-

Antonell's de Provasiis possessa ab Ugolinis Reis; cum enim testator injuncto onere perpetui fideicommissi, hæredes sibi fecerit Sebastianum, & Bonginum ex fratre nepotes, eorundemque lineis masculinis extinctis vocaverit *proximiores domus illorum de Provasiis ipsius Testatoris*, quo sub nomine actores se comprehensos ajebant; cumque demum pluribus ab hinc annis per obitum Lucæ ultimi masculi utraque ex præfatis lineis in eo defecerit, evenisse proinde dicebatur casus substitutionis proximiorum, eisdemque succedendum
1 esse remedio, quo ab Imperatore *in l. fin C. de edict. Div. Adrian tollen.* vocatis ad fideicommissum consultum est.

Nec a limine judicii arceri possunt, eo quia se proximiores esse nondum probaverint, ideoq; præpostera antea juris ratio, quam persona quæratur, *l. quidem deferuntur 14. C. de*
2 *jur. codicill. & l. non ignor. ff. de his qui accusare non possunt*, & rursus quod superstite adhuc Francisca Bongini nepte, & ipsa comprehensa sub nomine proximiorum domus, & fami-
3 liæ, juxta Text. *in l. voluntas 4. C. de fideic. & in §. Ceterum*
4 *instit. de legit. agnat. success.* nondum dici possit factum esse locum vocationi proximiorum lineæ remotioris.

Etenim neutra exceptio urgere visa est, quia quod attinet ad primam, animadvertebant Domini, quod Testator prole
5 destitutus lineam effectivam suæ familiæ non efformavit, ideoque conversus ad lineam contentivam proximam inchoandam a filiis sui germani fratris, illam vocavit, qua demum penitus extincta ulterius progressus fuit, substituẽdo proximiores domus Provasiæ, quorum nomine procul dubio dicendum est designasse proximiores ex linea contentiva, remota generaliter complexiva quorumcunque agnatorum, collateralium, cum illos vocaverit, postquam sup-
5 posuit nullos amplius superstites fore in linea contentiva proxima fratrum, clar. mem. Card. de Luca *de fideic. disc.* 53. *n.* 13. Rota cor. Peuting. *dec.* 309. *ex n.* 1. *dec.* 14. *n.* 10. & 11. *p.* 8. & *dec.* 314. *p.* 6. *rec. alleg. in prima dec. §. Probatio enim.*

Quamobrem cum hoc casu dici nequeat Testatorem restrinxisse vocationem ad aliquem certum gradum, nec quæstio sit cum aliis agnatis, qui ob majorem propinquitatem gradus præfecti contendant proximiori, sufficit genetica probatio, qua doceat se esse de familia fideicommittentis, absque eo, quod qualitatem proximitatis probare cogatur per gradus distinctos a communi stipite deductos, de Luca
6 *de feudis disc.* 107. *n.* 2. *cum seq.* Rota apud Gatz. *de benef. p.* 7. *c.* 15. *n.* 30. & cor. Penia, *dec.* 346. *n.* 8. *cum seqq.* Royas *dec.* 254. *n.* 16. Bich. *dec.* 154. *n.* 13. cor. Cels. *dec.* 50. *n.* 12. Peuting. *d. dec.* 255. *n.* 6. & *dec.* 301. *n.* 11. *p.* 10. *dec.* 134. *n.*
7 23. *p.* 17. & *dec.* 422. *n.* 12. *p.* 18. & admittantur ad successionem proximiores de domo, & familia, quamvis in diversis Civitatibus, & Provinciis commorentur, Pett. *de fideic. q.* 11. *r.* 516. & *seqq.* Idque procedit cum de proximitate, seu qualitate agnatitia incidenter solum agitur ad effectum succedendi in hæreditate fideicommittentis defuncti centum, & ultra ab hinc annis, quo casu etiam nulla desiderata graduum dinumeratione, Rota sæpius admisit leviores probationes desumptas ex fama publica, testibus de auditu, enunciativis, aliisque similibus adminiculis, ut apud Marescott. *var. resf. cap.* 72. *lib.* 1. Gatz. *d. p.* 7. *cap.* 18. *n.* 30.
8 Penia *d. dec.* 346. *in fin.* Buratt. *dec.* 260. *n.* 9. & 10. & Peuting. *dec.* 309. *n.* 2. *cum seqq.*

His sic præmissis plene fundata visa est intentio actorum, primum identitatis familiæ argumentum desumentium ex eo, quod ipsis commune sit cum Testatore, aliisque comprehensis in linea contentiva proxima gentis Provasiæ cognomen, cujus argumenti efficacia crescit, si animadvertatur agi de familia oriunda ex parvo oppido, in quo familia-
9 rum pluralitas non facile præsumitur, & excluditur a testibus affirmantibus in eo non adfuisse aliam domum de Pro-
10 vasiis, *Sum. n.* 2. atque etiam quia cognominis delationi additur eorundem quoque insignium usus, ut advertit prima decisio, §. *Hanc autem*, & probat Castaneus Cath. Glor. Mundi *p.* 1. *concl.* 42.

Neque illius vi eliditur, ex quo alia fuerit insignia Lucæ Provasii ultimi, ut dictum est, ex linea proxima Testatoris; alia vero illa Marcelli consanguinei actorum, quæ depicta cernuntur in domo, in qua ipse Arimini decessit.

Quia probatio hujusmodi diversitatis desumpta ex simplicibus fidibus, nullum probationis gradum constituentibus, *l. solam, C. de testibus*, prævalere non potest identati in-
11 signium comprobatæ dicto testium formiter examinatorũ, *Sum. n.* 9. & rei evidentiæ resultanti ex inspectione domus Gentilitiæ Marcelli sitæ Mandelli, in cujus portio usque in hanc diem insculpta extant eademmet illa insignia, quæ a
12 Luca usurpata fuisse contenditur, ut patet ex juribus allega-

tis, *Cum, n.* 21. & *seqq.* quibus demum subdebatur, non jure a reis prætextu diversitatis armorum controverti Marcellum fuisse consanguineum Testatoris, cum in præteritis disputationibus sustinuerint actores repellendos esse a consecutione ficeicommissi ob superexistentiam Aloysii nepotis d. Marcelli ante illos vocati.

Secundo asserebantur depositiones plurium testium asserentium, familiam Provasiam commorantem Mandelli unam, eandemq; fuisse cum illa quæ Arimini degebat, quam probationis speciem recipi in proposito tradunt Marescot. *var. resf. cap.* 70. *lib.* 1. Rot. cor. Celso *d. dec.* 50. *n.* 4. Ex quibus testibus alii, licet ad perpetuam, fuerunt examinati cor. Prætore Mandelli, alii vero formiter in alia instantia corã Judice deputato: & quamvis tam primi quam secundi examinis testium fides undequaque constet; attamen sepositis illis ad perpetuam examinatis, sat erit ad rem nostram alios 13
a contrariis oppositionibus vindicare.

Eorum igitur primus furti infamia ex adverso notatur; verum nota hæc, seu exceptio personalis, preterquam parvi sit, cum numerus supplet integritatem testium, Rota *decis.* 14
69. *n.* 23. *p.* 12. *rec.* injuste etiam illis inuritur; furti enim conscius, complexque dixi nequit, ex quo receperit quasdam res ab alio subtractas in officina Lucæ Provasii, illas enim bona fide recepit, conficiendo apocham qua easdem habuisse fatebatur, quam certe non exarasset, si socius criminis fuisset; nec inquisitio in ejus domo facta furti eundem suspectum reddit, cum fieri debuerit, ut de corpore delicti constaret; quocirca non integræ fidei testis dici nequit, 15
quem culpa vacare compertum est, Fatinac, *de opposit. contr. personas testium q.* 56. *n.* 170. & 174.

Reliqui autem duo arguuntur de mendacio, quia eorum alter asseruerit cognovisse Bonginum, & Lucretiam Provasiam, a quibus dixerit agnitum fuisse in consanguineum Patrem actorum, quod de Lucretia affirmat etiam alter testis; & tamen certum esse dicebatur Bonginum decessisse anno 1578. Lucretiam vero anno 1624, ideoque longe ante, quam ipsi in lucrum prodiissent.

Sed nihil horum turbat, quia figuratum mendacium oritur ex equivoco, quod facile fieri potuit in hac familia, in qua plures eodem nomine nũcupatos fuisse dignoscitur, ut manifeste ostenditur de Lucretia, cum duas hujus familiæ mulieres hoc nomine vocatas contemporanee in humanis fuisse constet, quarum prima, de qua non loquuntur præfati testes, Arimini decessit an. 1614. alia vero, quæ fuit neptis Testatoris, & consanguinea Antonii, objit Mandelli anno 1622. ut ex fide obitus *Sum. n.* 8. Nec officit, quod tempore, quo cum ea egisse, ac tractasse affirmant, puerilem agerent ætatem, cum testentur de re, quæ sub sensum, & intellectum pueri cadere poterat, ideoque fidem merentur, 16
Narbon. *de etate q.* 3. *n.* 4. & *q.* 17. *n.* 3. & *q.* 44. *n.* 14.

Reliquæ vero exceptiones contrarietatis, quæ adversus eorundem dicta opponebantur, tanquam frivolæ, & facile 17
conciliabiles, attendendæ visæ non sunt, Rota *d. decis.* 69. *n.* 32. *cum seqq. p.* 18. & alibi passim.

Postremo tandem omnium validissimum argumentum ad ostendendam agnationis, & familiarum identitatem desumebatur ex pluribus actibus, quibus utriusque stirpis Provasii tanquam ex eodem genere prognatos sese invicem tractarunt, quos in proposito sufficere tradit Thor. *compẽd.* 18
dec. Neap. verbo identitas, & primo quidem loco Testator ipso dubietatem omnem sustulisse videbatur legato scutorũ 30. auri, quod reliquit Lucretiæ nepti Mandelli commoranti, *Summario n.* 5. quam fuisse sororem Antonii probarunt jam præfati testes, & certius constat ex cessione d. legati ab ipsa facta favore fratris in compensationem dotis ab ipsa receptæ, *Summario n.* 6. quo sane legato eandem constitutam fuisse in quasi possessione consanguinitatis, ait Rota *decis.* 10. *n.* 6. *vers. præsertim p.* 7. *recent.* Facto Testatoris consonant uniformes, perpetuique tractatus familiæ identitatem manifestantes; nam non solum sese consanguineos, agnatosque semper denominasse compertum est, verum etiam sive Provasii Mandelli cõmorantes Ariminum peterent, sive alia Arimino Mandellum succederent, consanguinitatis quadam necessitudine, ac jure hospitalitatis officio mutuo sibi reddebant, ut ex particula instrumenti, *Summar. n.* 16.

Quæ omnia argumenta licet singula exuberare quodam modo videantur ad genericam consanguinitatis, & proximitatis probationem in re valde ambigua, & cum nemo concurrat, qui se dicat agnatum, aut proximiorem; attamen si seorsim sumpta ullam paterentur difficultatem, simul juncta proculdubio proderunt actoribus, Rota coram

cum Peutingerio *d. dec.* 309. præsertim cum versemur in fa-
19 miliis humilis conditionis, carentibus titulis, notisque, qui-
bus illustria Nobilium stemmata elucescunt, quod & ipsi
20 Ugolini quodammodo agnoverunt, dum in præteritis dis-
putationibus, in quibus nunquam id impugnare ausi acto-
res repellere curarunt sola exceptione nondum purificatæ
substitutionis favore proximiorum lineæ contentivæ remo-
tæ, ut dictum est in §. *Nec ipsi*; quæ tamen exceptio, utpote
plene sublata in aliis decisionibus, & in hodierna disputa-
tione vix amplius opposita, nova non indiget confutatione.
Et ita utraque &c.

R. P. D. PIO.

Ariminen. Fideicommissi.

Lunæ 14. Martii 1694.

Est Decisio aliarum confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Qualitas masculinitatis ex quibus censeatur repetita in successiva vocatione diversarum personarum in eadem oratione contenta.*

2 *Ad effectum succedendi in vim vocationis proximiorum de familia contentiva non requiruntur probationes descendentiæ per gradus distinctos.*

3 *Vocatio proximiorum cum dictione ipsius comprehendit illos quoque, qui sunt de familia contentiva remota, si fideicommissum conditum non fuerit favore descendentium.*

4 *Existentia alicujus si pro fundamento intentionis allegatur, probari debet.*

5 *Fideicommissum actori est adjudicandum, si alius qui proximiore se esse prætendat, non compareat.*

DECISIO XV.

PRolatis duabus sententiis Rotalibus, prima nempe a R. P. D. meo Molines, & altera a R. Hervavult, quibus Josepho aliisq; fratribus actoribus conceditur immissio in bona subjecta fideicommisso quondam Antonelli Provasii, iterum provocavit; cumq; in hodierna audientia de earundem sententiarum viribus dubitaverim pro confirmatione Domini respondere non hæsitarunt.

Omissa siquidem validitatis inspectione a Patribus non impugnata, utpote ex actorum revolutione aperte resultantis, illatum justitia, quæ captæ resolutioni causam præbuit, desumebatur ex rationibus docto ac luculento calamo extensis in decisionibus emanatis cor. præfatis R.P.D. meo Molines, ac Rev. Turonensi; in iis quippe uberrime firmatur, quod cum Antonellus fideicommittens defectis omnibus præcedentibus substitutionibus masculorum vocaverit proximiores domus de Provasiis ipsius testatoris, hujusmodi substitutio intelligenda veniat de proximioribus masculis, non autem comprehendere valeat Franciscam a Bongino descendentẽ, cum qualitas masculinitatis expresse in omnibus præcedentibus gradibus linearum adjecta qualificet etiam successivam vocationem proximiorum in eadem oratione contentam, propter ingentissimas circumstantias in subjecta hypothesi concurrentes, nimirum exclusionem fœminarum, absolutam alienationis prohibitionem factam post omnes substitutiones, supraddita ratione conservandi bona in familia, nec non vocationem proximiorem non per modum simplicem, sed cum reduplicatione domus seu fa-
1 miliæ sibi proximioris domus illorum de Provasiis; ex quibus omnibus manifeste liquet qualitatem masculinitatis, & agnationis conservationem in prioribus substitutionibus literaliter volitas, repetitas quoque fuisse in substitutione immediate sequenti ordinata favore proximiorum illorum de Provasiis, prout fusius ostendunt geminæ decisiones R. P.D. mei Molines, ad quas DD. quoad hunc articulum satis superque in eisdem enucleatum in omnibus se retulerunt.

Quo itaque jacto fundamento urgere non potuerit objectum hucusque tam in prioribus, quam in præsenti instantia in calculatum, scilicet quod memorati fratres de Provasiis repellendi sint ad immissionis consecutione, ex quo se proximiores esse hactenus concludenter non probaverint, quoniam cũ testator, postquam supposuit penitus extinctã lineam contẽtivam proximam fratrum primo loco institutorum ad vocationem proximiorũ ultro progressus fuerit, succedit inde, quod defectis nepotibus institutis, aliisque existentibus in linea contentiva proxima, fiat locus cæteris proximioribus de linea remota, adeout generica probatio agnationis a dd. fratribus deducta, nedum ex testium depositionibus, unicitate Patriæ, delatione insignium, ac cognominis identitate, verum etiam ex aliis documentis traditis cor. R. Hervavult exuberet ad hunc effectum, in quo pro admissione proximiorum de familia contentiva remota non requiruntur probationes descendentiæ per gradus a cõmuni stipite deductos, sed sufficit, quod quoquomodo doceatur
de proximitate, & qualitate agnatitia, potissimum quia nemo concurrit, qui se testatori proximiorem esse contendat, 2
Rota *in rec. dec.* 422. *n.* 11. *p.* 13. & in Ausculana fideicom. 5. Dec. 1691. §. *Purificatio*, cor. R.P.D. meo Caprara, ac in aliis relatis in priori causæ decisione cor. R. Turonensi 3. Martii 1691. §. *Probatio*, ac in secunda sub die 5. Dec. ejusdem anni, §. *Quamobrem*, Quæ conclusio procedit non obstante dictione illa *Ipsius*, cum qua concepta legitur substitutio proximiorum, quorum vocatio quando prout hic fideicommissum non fuit conditum ad favorem descendentium ipsius testatoris, coarctari non debet ad solos existentes in linea contentiva proxima, sed bene extenditur ad proximiores omnes qui sunt ex eadem Testatoris familia, etiãsi
originem habeãt ex linea diversa, adnotata in terminis per 3
Ciarlin, *contr.* 107. *n.* 49. *& seq. lib.* 1. *& contr.* 310. *n.* 27. *lib.* 2. Fusar. *de substit. q.* 320. *n.* 4. Card. de Luca *de fideic. disc.* 52. *n.* 12. & dixit Rota cor. Cerro *dec.* 231. *n.* 6. *in rec. dec.* 293. *n.* 10. *p.* 1. *dec.* 41. *n.* 17. *p.* 19. & clarius *p.* 8. *dec.* 15. *n.* 10. *&* 11.

Et parvi denique referre visum fuit, quod cũ anno 1584. in humanis existerent Justinianus, & Aloysius filii Joannis de Provasiis, qui a scribẽtibus pro Ugolino affectebatur frater Antonelli, argui exinde liceat testatorẽ in vocatione ex linea proximiorum sensisse de illis familiæ contentivæ proximæ, prout erant filii Jo; secus vero de illis familiæ cõtentivæ remotæ, in qua sunt fratres de Provasiis; quandoquidẽ objectio facillime removebatur ex duplici respõsione, quarum prima est, quod ex publico instrumento exhibito, *Summario responsionis dd. fratrum n. unico*, plene constitit Jo. fuisset duntaxat Testatori agnatũ, non vero germanum fratrem; & altera quod cum Testamentum ab Antonello conditum fuerit anno 1676, utique probandum esset, quod de ipso præciso tempore ætatem agerent filii seu descendentes Joannis prætẽsi fratris; alias enim iidem præsumuntur mortui, quousque contrarium ab Ugolino tanquam ejus intentionis fundamentum concludenter demonstretur, quemad-
modum ponderant Card. de Luca *de benef. disc.* 22. *n.* 10. Rota *divers. p.* 1. *dec.* 102. *n.* 6. *lib.* 3. *dec.* 862. *post princ. & in fine*, cor. Seraph. & cor. Cieg. *decis.* 229. *n.* 2. & 4. & in omnem 4
casum probatum nõ relevaret in his terminis id impedien- 5
dam immissionem actoribus, quibus absque dubio fideicõmissum est adjudicandum, dum non comparent alii, qui se proximiores prætendant, ut in specie animadvertit posterior laudata decisio R. P. D. mei Molines, quæ prodiit sub die 1. Dec. 1690. §. final. Et ita utraque &c.

R. P. D. URSINO.

Urbevetana Fideicommissi.

Merc. 10. Maii 1690.

ARGUMENTUM.

Nepotes veniunt appellatione filiorum, si testator exoptaverit familiæ conservationem, licet verba non adsint quæ perpetuitatem indicent, cum perpetuitas habeatur ex ipso desiderio conservationis familiæ, per quod perpetuum & absolutum fideicommissum promanat. Facultas disponendi concessa filiis extenditur etiam ad nepotes, maxime si non fuerit ex titulo gratuito, sed oneroso, vel amplissimis verbis extiterit concepta.

ARGUMENTUM.

1 *HÆredi fideicommissario debetur immissio.*

2 *Ex narrativa transactionis qualificatur tota subsequens dispositio, & causa finalis educitur.*

3 *Filiorum appellatione veniunt nepotes, & descendentes, si volita fuerit conservatio familiæ.*

4 *Etiamsi adsint verba perpetuitatem importantia, cum perpetuitas censeatur volita eo ipso, quod optata fuit familiæ conservatio.*

5 *Ex*

5 *Ex ratione conservationis bonorum in domo, & familia, inductum dicitur perpetuum, & absolutum fideicommissum inter vocatos, & unus censetur gravatus alteri restituere.*
6 *Si exoptata fuerit conservatio, ac augmentum dignitatis familiæ, & domus, dicitur fuisse contemplata agnatio, non sola conservatio familiæ matrimonialis.*
7 *Eoque magis si qualitas rei id suadeat, utpote si prohibita sit alienatio alicujus rei conspicuæ, quæ conferret ad splendidiorem conservationem dignitatis familiæ.*
8 *Facultas disponendi concessa pro filiis extenditur ad nepotes.*
9 *Præsertim, si tributa fuerit in transactione.*
10 *Dispositio fideicommissaria est una species ex ultimis voluntatibus.*
11 *Facultas disponendi favore filiorum, si sint ampla, extenditur ad nepotes, & descendentes.*
12 *Limitatur, si amplitudo verborum restricta sit cum clausulis taxativis, vide n. 13, & 14.*
15 *Observantia potest demonstrare, quod sub nomine filiorum fuerint quoque comprehensi nepotes, & descendentes,*
16 *Verba-Salvo fideicommisso, cui omnia subjecta remanere intelligantur-important repetitionem, & approbationem fideicommissi.*
17 *Hæres non potest onus ab authore acceptatum recusare.*
18 *Factum proprium non potest impugnare.*
19 *Minusque ejus hæres.*
20 *Dictio-prædicta-est repetitiva omnium supra expressorum.*
21 *Verba-omnia-nihil excludit.*

DECISIO XVI.

PEssundata spe cócordiæ, quę a Sacra Rota sub die 5. Maii
1677. Partibus insinuata, post plures tractatus, & sessiones coram me inaniter habitas, cócludi non potuit, sententiam Rotalem, in priori instantia a R.P.D. meo Hervavult prolatam, revocavi ad novum examen sub dubio, *An esset confirmanda, vel infirmanda, &c.* & Domini ob gravitatem,
& dubietatem articuli sub diebus 10. Dec. 1688. & 18. Martii
1 1689. valde inter se discordes, & in varias tracti sententias,
hodie tandē causa operatiori studio discussa, & ab omnibus visa convenerunt in confirmationem d. sententiæ.

Illius validitatem alioquin incontroversam desumentes ex actis, justitiam autem ex tribus decisionibus in priori instātia editis sub diebus 17. Martii 1684. 12. Jan. 1685. & 8. Febr. 1686. in quibus, sicuti ex solidis fundamentis, & rationibus probatur, Castrum Viceni fuisse subjectum fideicommisso quondam Antonii Sen. de Simoncellis, citra controversiam purificato ad favorem Comitis Octaviani ultimi masculi ex d. familia; ita recte ibidem firmatur, super locis Montium, de quibus agitur, utpote subrogatis in locum d. castri, competere immissionem Marchionissæ Artemisiæ de Simoncellis Actrici, & donatariæ universali ejusdem Com. Octaviani, sive ex utili Salviano interdicto, sive ex remedio *l. fin. C. de edict. D. Adriani tollen.*

Et sane, quod d. Castrum Viceni cadat sub fideicommisso Antonii, clarissime visum est, iterum hodie probari ex transactione inita inter Card. Hieronymum Simōcellum, & dictum Antonium ejus Patrem, in qua, etsi donatio dicti castri legatur expresse facta dicto Antonio copulative, & filiis, & cum ea lege pręcisa, quod illud non possit vendere, alienare, nec alicui obligare, sed valeat tantum inter dd. ejus filios per Testamentū, aut quamlibet aliam ultimam voluntatem disponere, indeq; inferri posset dictum castrum subjici non potuisse perpetuo fideicōmisso ad favorem nepotum, & ulteriorum descendentium Antonii in præjudicium propriorum filiorum, ęque principaliter contemplatorum, quibus ex dicta donatione jus fuerat quęsitum; nihilominus attente atque integre ponderato contextu totius transactionis, satis constitit donantem appellatione filiorum non solum intellexisse de filiis immediate natis, sed etiam nepotibus, & ulterioribus descendentibus, atque ita recte potuisse Antonium de dicto castro disponere ad sui libitum inter filios, istosque ulterius fideicommisso gravare ad favorem nepotum, & descendentium ex eisdemmet filiis, ut comprobant omnes decisiones D. mei Hervavult.

Constitit, inquam, de tali voluntate, tum ex causa motiva, & finali, qua deventum fuit ad dictam transactionem, sive donationem, tum ex proprietate, & amplitudine verborum; tum denique ex uniformi observantia, sive actibus secutis.

Et quidem ex causa finali, & motiva, ob quam deventum
fuit ad d. donationem, quia transigentes in proœmio, sive 8
narrativa transactionis, ex qua tota subsequens dispositio
qualificatur, & causa finalis educitur, juxta tradita per Peregr. *cons. 36. n. 12. lib. 2.* Grat. *discept. 96. n. 29.* & Rota corā
Royas, *dec. 199. n. 2.* & cor. Sanctissimo Domino Nostro 2
dec. 229. n. 15. & 16. expresse se declaraverunt, *ad compositionem, & concordiam devenire pro bono pacis, ac pro conservatione, & augmento dignitatis eorum familiæ,* & omni meliori modo; & eandem rationem expresserunt in ea parte dispositionis, in qua convenerunt, ne bona immobilia alienari possent, nisi inter filios, ibi, *Item pro conservatione dignitatis familiæ, & domus de Simoncellis convenitur, &c.* Stante autem tam enixo voto providendi per hanc transactionem conservationi, & augmento dignitatis eorum familiæ Simoncellæ, seu prohibitionis alienationis d. castri in omnes alios, præterquam erga filios, clare exinde deprehenditur, quod intentio contrahentium fuerit, ut Antonius per hanc dispositionem nec etiam prohiberetur providere nepotibus, omnibusque aliis descendentibus agnatis sub nomine filiorum satis comprehensis, cum alias disponendi facultas, & donatio trascendere non potuisset personas filiorum primi gradus Antonii, nullatenus impleretur. Imo in ipso principio frustraretur illa enixa voluntas providendi conservationi, & augmento dignitatis eorum familiæ, quæ cum pinguius adimpleatur conservando bona in nepotes, & descendentes, subintrat hic communis recepta conclusio, quod filiorum appellatione includantur nepotes, & de-
scendentes de qua Salicet. *in l. maximum vitium n. 7. C. de li-* 3
ber. præter. Peregr. *de fideic. art. 22. n. 55.* Fusar. *de substit. q. 320. n. 31. cum seqq.* Mantic. *de conject. l. 8. tit. 8. nu. 17.* Surd. *de alim. lib. 9. q. 36. n. 37.* Crass. *in §. fideicommissum, q. 10. n. 18.* Castill. *contr. jur. lib. 5. cap. 66. n. 33.* Mantic. *consultat. 312. n. 7.* & Rota coram Merlin. *dec. 206. n. 30. in rec. dec. 297. n. 13. p. 15.* & in Firmana Fideic. 8. Junii 1665. §. *Altera vero prope finem*, coram Verospio.

Nec vocatio nepotum excluditur; vel ex eo, quod ratio conservandi, & augendi dignitatem familiæ, & domus de Simoncellis, non fuerit expressa cū dictionibus importantibus perpetuitatem, & successivum temporis tractum; vel ex eo, quod illa intelligi debeat de conservatione œconomica, & materiali ejusdem familiæ, non autem vere agnationis. Etenim exoptatam perpetuitatem supplet, ac satis præsefert voluntas ipsa contrahentium conservandi, & augendi dignitatem familiæ; necnon prohibitio alienationis castri, aliorumque bonorum immobilium conventa ex hac eadem causa conservationis familiæ. Cum enim hoc nomen familiæ sit collectivum, plures comprehendat, & secum trahat statum futuri temporis; votū conservationis ejusdem dicitur de sui natura perpetuum, & durat, nedum respectu filiorum primi gradus expresse contemplatorum, sed etiam nepotum, & descendentium, sub filiorum nomine comprehensorum, ut in similibus tradunt Soccin. Sen. *cons. 11. n. 18.*
lib. 3. Curt. Jun. *cons. 114. n. 18.* Rota *decis. 508. n. 1. p. 1.* 4
divers. dec. 264. n. 3. p. 4. tom. 1. & decis. 83. n. 10. p. 9. rec. & in fortioribus terminis, quod ex ea ratione conservationis bonorum in domo, & familia, inductum dicatur perpetuum, & absolutum fideicommissum inter vocatos, & unus censeatur gravatus alteri restituere firmavit Rota *in*
decis. 228. n. 30. cor. Merlin. *dec. 472. n. 5. p. 14. dec. 372. n. 5.* 5
cum seq. p. 15. & in Bonon. successionis 14. Junii 1686. §. *Advertendum tamen* coram R. P. D. Benincasa, confirmata 21. Febr. 1688. coram R. D. meo Decano.

Prout nec dici valet contēplata sola conservatio domus, & familiæ materialis, quia huic intellectui repugnant nedum verba transactionis præseferentia conservationem, & augmentum dignitatis familiæ, & domus, sicque respicientia veram agnationem, ut in individuo observat Rota in d. Bonon. successionis, §. *Adverten. tamen*, cor. D. meo Be-
nincasa, & in altera, §. *His firmatis*, cor. D. meo Decano, 6
verum etiam qualitas rei; agitur enim de castro, quod cum magis conferat ad splendidiorem cōservationem dignitatis familiæ, dicitur in prohibitione alienationis ejusdem contemplata vera agnatio, ut in terminis castri tradit Fusar. *de*
substit. q. 389. n. 4. & de palatio conspicuo advertit Rota *in* 7
dec. 20. n. 11. & 12. p. 19. rec. & dec. 168. n. 13. cor. Burat. & in terminis bonorum a majoribus acquisitorum in Romana fideic. de Maresc. 10. Jan. 1689. cor. bon. me. Rondinino.

Ex natura autem facultatis disponendi de dicto Castro favore filiorum Antonio tributæ dicta vocatio nepotum

quoque deprehenditur, qui proprium est talis facultatis uti
concessa pro filiis, quod extendatur etiam ad nepotes, ut
plene probat in his terminis Actolin. *ref.31.n.51. & 52.* Ca-
8 still. *contr. jur. cap.66. n.63. & seq.* Surd. *dec.73. fere pen tot.*
Tond. *q.civ.c.51.n.9.&11.* & Rot. *dec.140.n.7.& seq.p.3. rec.*
Maxime cum dicta facultas data non fuerit ex gratuita
voluntate, & placito concedentis super re propria, & indu-
9 bie spectans ad dominium donantis; sed data fuit per viam
trãsactionis, ex quo Antonius donatarius prætendebat ha-
bere proprium jus in Castro Viceni, ut narratur in proemio
transactionis. Id enim operatur, ut benignius ad favorem
Antonii interpretetur facultas disponendi eidem concessa,
sicque ut comprehendat sub nomine filiorum etiam nepo-
tes, ut probant a fortiori auctoritates modo laudatæ.
Ex amplitudine autem, & proprietate verborum; quia
dicta facultas disponendi nedum fuit indefinite concepta,
sed per verba etiam generalia, & amplissima, ibi. *Per Testa-
mentum, vel quamcunq; aliam ultimam voluntatem, & ali-
bi*, reservando sibi facultatem testandi, prout sibi placuerit,
sicuti enim verba illa, *Per quamlibet ultimam voluntatem*,
includunt omnem latum sensum, & modum disponẽdi per
ultimam voluntatem, & sic etiam dispositionem fideicom-
missariam, quæ est una species ex ultimis voluntatibus, ex
traditis per Barbos. *diction. 329. n.2.* Palm. Nep. *alleg. 117.*
10 *n. 5.* Actolin. *ref. 10. n.82.* & Rot. *dec.464.n.1.p. 1. divers.*
ita illa alia, *Prout sibi placuerit*, concedunt amplissimam
facultatem testandi, & disponendi ad libitum, adeoque ne-
gari non potest, quin generaliter, & amplitudo ista verbo-
rum importet liberam potestatem nedum disponendi ad fa-
vorem filiorum, sed etiam gravandi fideicommisso ad cõ-
11 modum nepotum, & pronepotum ab eis descendentium, ut
tradunt in proximis terminis Mans. *consult. 249. sub. nu. 18.
vers. enim, cum duobus seqq. tom.3.* Peregr. *de fideic. art. 40.
n. 54.* Gratian *discept. 50.n. 23.*
Nec amplitudini, & proprietati verborum adversantur
dictiones taxativæ, cum quibus d. donatio castri, & facul-
tas disponendi de eo legitur concepta, nimirum. *Convene-
runt; quod D.Card. Simoncellus renunciet, & renunciare de-
beat in favorem tantum, & duntaxat Antonii, & ejus filio-
rum natorum ex se, & D.Christophora del Monte ejus legiti-
ma Uxore, & non alias, aliter, nec alio modo, nec in favorem
alterius cujuscunque personæ, etiam in quovis gradu conjun-
ctæ, etiam interesse prætendentis, seu prætendentium*, & pau-
lo infra. *Ita tamen, quod dictus Antonius d. Castrum Viceni
non possit vendere, alienare, nec alicui obligare, etiam ex
quacunque causa, sed tantum inter prædictos, & d. D.Chri-
stophoræ filios per testamentum* ex quibus tã donatio, quam
12 facultas donandi, & disponendi videtur restricta ad solos fi-
lios primi gradus, neque valet extendi ad nepotes; tum quia
dictiones, & clausulæ taxativæ, ut supra relatæ ex tota le-
ctura transactionis apparent tantum adjectæ ad restringen-
dam donationem, & facultatem disponendi ad filios natos
13 ex Antonio, & Christophora del Monte, exclusive quoad
filios alterius matrimonii, si quod Antonius Pater unquam
contraxisset cum alia Muliere, necnon ad excludendum,
ne sup.dd. castro, aliisque bonis jus aliquod prætendere pos-
sent quęcunque alię personæ, sive ob aliud fideicommissum
antiquius, sive ex quo essent creditores Antonii magno ære
alieno tunc gravati, uti bene ex verbis dictæ transactionis
deducunt decisiones hujus causæ, prima nempe, §. in §. *Non
obstante donatione*, secuda autem *in §. Constito ergo*, & ul-
tima denique *in §. ex quibus sublato*. Unde trahi non possunt
ad impediendum legalem intellectum ex legitimis conje-
cturis superius comprobatum præ seferens sub appellatione
filiorum venire nepotes, ut advertunt omnes dictæ causæ
decisiones in locis relatis.
Tum quia eædem dictiones taxative non tollunt, quin
juxta subjectam materiam venire non possint personæ con-
similes ex proprietate verborum tacite sub dispositione cõ-
prehẽsæ, & erga quas viget eadem contrahentium intentio,
& affectio; satis enim operantur effectum suum, excluden-
do alias personas ab istis diversas, Barbos. *dict. 97. nu. 5. &
14 dict. 402. n.8.* Guttier. *Canon. q... q. 15. lib.1.c.14.n.4.& seqq.
& pract. lib.3.n.23.* Cald. *de empt. cap. 14.n.23.& c.20.n.15.*
Et demum ex subsecuta uniformi observantia hoc idem
resultat, quinimo lis, si quæ adhuc dubietas remanet, tol-
litur, quia Card. Simoncellus donans in omnibus actibus
successive per ipsum gestis nedum præsupposuit, sed expres-
se declaravit hoc castrum subjectum fideicommisso paterno
ad favorem omnium descendentium. Tales nanque actus
facti de tempore non suspecto ab eo, qui circa suam volun-
tatem explicandam errare non valet, valde conferunt ad
explicandam ejusdem mentem ab initio dubiam, ut præter
auctoritates relatas in 2. decis. hujus causæ 12. Jan. 1666. §. 15
Quæ profecto omnia, cor. D. meo Hervavult, firmavit Rot.
in dec.382.n. 24. cor. Seraph. *& dec. 9. 24. & dec. 46. nu. 15.*
post Torr. *de pact. fut. success. dec. 77.n.16.* post Bonden. *col-
lect. Legal. & dec. 238. n. 50. p.5. dec.402. n.31.p. 9. et dec.
536. n. 20, p. 18. rec.*
Constat siquidem in facto, quod idem Cardinalis Simon-
cellus, aliiq; ejus fratres, & filii respective Antonii fideicõ-
mittẽtis, non solum in genere acceptarunt paternam dispo-
sitionem cum omnibus substitutionibus super castro Vice-
ni ordinatis, & nunquam reclamarunt cor. Ponente facul-
tates sibi tributas excessisse gravando fideicommissi onere
rem ipsorum propriam, sed expresse etiã in tempore quo ex
eis declararunt præfato fideicommisso dicta bona subjecta;
nam post obitum Antonii Testatoris subortis controversiis
inter Card. Hieronymũ, & Bellisarium fratrem super divi-
sione bonorũ paternorum, iisque compromissis in Personã
Card. Aldobrandini, iste suum laudum tulit, in quo certum
modum præscripsit dividendi d. castrum, aliaque bona pa-
terna, cum expressa tamen præservativa fideicõmissi pater-
ni, ibi- *salvo nihilominus ex fideicommisso paterno, cui omnia
prædicta subjecta esse, et remanere intelligantur, juxta il-
lius seriem, et contingentiam*. Istudq; laudum nedum a par-
tibus fuit acceptatum, sed executioni etiam demandatum,
reperita eadem præservativa fideicommissi, ut in hodierno
summario *n.50. lit. A. et C.* Quæ quidem verba, cum sine
dubio importẽt repetitionem, & approbationem fideicom- 16
missi, ex firmatis per Rotã *in dec.425.n.5. p.14. dec. 5. n. 4.
& 6. p. 15. ex dec.277.n.1. & seq. p.18. rec.* & in Senogallien.
fideic. 14. Jan. 1681. §. *Clarior autem*, cor. bon. mem. Ron-
dinino, vel operantur, ut facultas a Cardinali collata Anto-
nio de dd. bonis disponendi, intelligatur ab initio concessa
ad favorem nepotum, & ulteriorum etiam descendentium,
vel saltem quod partes ipsæ per talem consensum, sive acce-
ptationem sibi prejudicarunt, ita ut omnino teneatur patris
voluntatem servare, neque hujusmodi onus, seu gravamen
modo possit ab heredibus dd. filiorum rejici, aut recusari,
ad tradita per Becc. *cons.6.n.19.* Hieron. Palm. *cons. 38. n. 37.
cum seq.* Cald. *emphyt. lib. 2.q.46. sub n.15. v. Et quod primo.
cum seq.* Fragos. *de regim. Reip. Christ. tom.3. lib.6. disp. 9. §.
25.n.4.* Capon. *contr. 8. art. 3.n.27.* & dixit Rota in dec. hujus 17
causæ sub die 12. Jan. 1685. *§. hac vero*, & in Confirmato-
ria 8. Febr. 1689. § *Quandoquidem*, cor. D. meo Hervavult.
Nec ad tollendam vim, & efficaciam hujus actus, quid-
quam relevant etiã objecta in cõtrarium adducta; non qui-
dem primum, quod præfatum laudum Card. Aldobrand. la-
tum ad effectum componendi cõtroversias orta inter Card.
Simoncellum, & Bellisarium, ac respective d. laudi acce-
ptatio ab eisdem partibus facta non valet præjudicare aliis
ipsorum fratribus, qui illud non acceptarunt, & cõsequen-
ter nec etiam Antonio Juniori Scipionis filio, & respective
Authori Monialium; tum quia Antonius Junior, & alii fi-
lii Scipionis fuerint hæredes Cardinalis Patrui, ut liquet ex
aditione d. hereditatis in facto justificata, & admissa in tri-
bus decisionibus prioris instantiæ; tum magis quia d. Anto-
nius in divisione castri Viceni inita de anno 1617. inter
ipsum, & Bellisarium, & nuper producta; expresse appro-
bavit, & emologavit d. laudum cum præcisa protestatione, 18
quod illi in nihilum prejudicatũ intelligeretur, *sed omnia*
in eo expressa, & contenta prorsus in suo robore permanere
deberent; eodem *Summar. hodierno n. 6.* Quibus stantibus
quemadmodum Antonius nõ potest d. laudum a suo autho-
re, & ab ipsomet acceptatum, & approbatum impugnare;
obstante dispositione Text. *l. cum a Matre C. de rei vind.* 19
& l. quod semel ff. de reg. jur. ita nec etiam potest Monaste-
rium Monialium, quod est hæres ejusdem Antonii, ut ait
Rota *dec.150. n.4.* cor. Peuting. *dec.361.n.11.* cor. Pamph.
*& in rec. dec.27.n.13. dec.164.n.16.& dec. 270. n. 8. p. 18.
& dec. 232. n. 10. p. 19. rec.*
Minus subsistit secundum, quod dicta preservatio, & ac-
ceptatio fideicommissi cõtenta in laudo, & in subsecuta ac-
ceptatione, non respiciat castrum Viceni, sed tantum alia
bona paterna, super quorum successione, & divisione ver-
sabantur controversiæ compromissæ in Cardinalem Aldo-
brandinum; etenim contrarium ostendit lectura ipsius lau-
di, ex eo nanque constat, quod controversiæ dd. fratrum
nedum cadebant super successione bonorum communis Pa-
tris, sed in specie super divisione castri Viceni, quodque post
illud denunciatum, & duas partes Laurianæ, aliaque bona
paterna immediate subnectit præservatio, *salvo nihilominus*
in his fideicommisso paterno, cui omnia bona prædicta
subje-

subjecta esse, & remanere intelligantur, juxta illius seriem, & continentiam. Hæc enim verba cum fuerint generaliter, & indefinite in una eademque orationis periodo prolata, sine dubio referuntur tam ad bona, quam etiam ad castrum supra enunciatum, neque possunt restringi ad alia duntaxat bona citra violationem recti sermonis, & absque impropriatione verborum, maxime cum non solum adsit dictio prædicta, quæ sufficeret ad repetitionem omnium supra expressorum, Rota *dec.* 1616. *n.* 9. cor. Cocc. *& dec.* 248. *n.* 4. cor.
20 Ubaldo; sed etiam additum verbum *omnia*, quod nihil excludit, & cuncta ea, quæ fuerunt superius enunciata, nempe castrum, & bona, comprehendit, Barb. *d. consil.* 241.
21 *per tot. & n.*11. Rota *dec.*221.*n.* 10. *& dec.* 277. *n.* 11.*p.*13. *& decis.* 295.*n.* 10.*p.* 14.*rec.*

Et tollitur omnis difficultas ex supra recensito actu divisionis initæ inter Bellisarium, & Antonium Juniorem super castro Viceni, in qua cum expresse conventum fuerit per suptadictam castri divisionem non intelligi præjudicium illatum condividētibus respectu laudi a Card. Aldobrandino lati, manifeste exinde deducitur, quod præservatio fideicommissi in dicto laudo cōtenta cadebat super castro etiam Viceni; alias inutilis, & inepta fuisset expressio, seu præservatio laudi in subsecuta castri divisione, ut ex illius lectura clare deprehenditur.

Neque demum plus valet tertia animadversio, quod si castrum in laudo Card. Aldobrandini fuisset consideratum, ut fideicommissarium Antonii Patris, fuisset utiq; ibidem Bellisario adjudicata quarta illius pars, sicuti decisum fuit de aliis bonis paternis; sed cum assignata fuerit tertia tantum pars, hæc portio dicatur tradita Bellisario tanquam uni ex tribus filiis Antonii proprio jure vocatis in donatione Cardin. Hierony. Etenim controversia inter dd. Fratres exorta super successione castri, non fuit circa existentiam fideicommissi, de qua inter partes nunquam fuit dubitatum, sed contentioni fomentum præbuit prætensio Bellisarii in eo fundata, quod dum Cardinalis donavit Antonio Patri castrum cum facultate disponendi inter filios non potuerit ex post iste disponere favore ejusdem Cardinalis donantis, ex quo illius persona tanquam loquentis, non esset sub dicta dispositione comprehensa; e contra autem prætendente Cardinale successionem pro quarta parte omnibus bonis paternis, ac etiam super eodem castro, tanquam unus ex quatuor filiis ab Antonio Patre institutis, Card. Aldobrandin. Arbiter in hoc statu laudavit, quod tertia pars castri una cū duobus partis Launanæ, aliorumq; bonorum paternorum consignaretur Bellisario, *salvo nihilominus in his fideicommisso paterno*, cui omnia bona prædicta subjecta esse, & remanere intelligantur. Cum ergo assignatio tertiæ partis dicti castri ex alio processerit fundamento, quam ex libertate fideicommisso paterno, quinimo cum istud expresse fuerit super eodem castro præservatum, nullum ex hoc modo dividendi elici potest validum argumentum pro impugnatione ejusdem fideicommissi.

Et ita non semel, nec bis, sed quater causa proposita, & ab omnibus visa, resolutum fuit Patribus semper acerrime informantibus.

R. P. D. CAPRARA.

Urbevetana Census.

Luna 26. *Martii* 1796.

ARGUMENTUM.

Vocatio nepotum desumitur ex vocatione filiorum, ex quo contemplata fuit agnatio, prohibita alienatio, perpetuitas pluries expressa, vetita Trebellianicæ detractio, ac vocati nepotes in alienæ familiæ vocatione.

SUMMARIUM.

1 *Filiorum nomine non veniunt nepotes.*
2 *Secus tamen est concurrentibus conjecturis.*
3 *Altera autem ex conjecturis esset contemplatio agnationis.*
4 *Alia consisteret in prohibitione alienationis cum verbis perpetuitatem importantibus.*
5 *Item si perpetuitatem pluries testator expresserit.*
6 *Rursus si prohibita fuerit quæcunque detractio Trebellianica.*
7 *Ac si in vocatione alienæ familiæ nepotes testator vocaverit.*
8 *Perpetua conservatio agnationis, & prohibitio alienationis potest in primis substitutis verificari.*
Limita, quoties verba stent de per se, & per modum regulæ in sua oratione perfecta, n. 10.
Etiam si adsint dictiones relativæ n. 11.
9 *Exoptatio Testatoris conservandi agnationem, & quod bona non alienentur, quando dicatur stare de per se, & per modum regulæ.*
12 *Verba-ordine successivo, ut supra-referuntur ad ordinem succedendi, non autem restringunt fideicommissum ad personas nominatas.*
13 *Filii censentur vocati in portione Patrui, si testator voluerit, ut hæreditas integre restituatur.*
14 *Extinctio census facta per confessionem de recepto cum herede gravato, non præjudicat fideicommissario.*
15 *Minusque præjudicat si pecuniæ non fuerint depositæ, non obstante, quod adesset pactum.*

DECISIO XVII.

Per obitum Francisci aperto fideicommisso quondam Cypriani ad favorem Eq. Antonii, & fratrum de Saracinellis illius filiorum, obtinuerunt isti mandatum de immittendo, cujus vigore adepti sunt possessionem duorum censuum fideicommissariorum, pro quorum fructuum consecutione cum postmodum egissent cor. A. C. duo mandata reportarunt contra bona hæreditaria Petri Pauli, & Lucæ Antonii de Cerbaria dd. censuum debitorum, adversus quæ cum Signatura Justitiæ causam appellationis mihi commisisset cum clausula. *Si quid exequen.* dedi dubium, an mandata sint exequenda, & attenta eorum validitate, & Justitia, Domini affirmative responderunt.

Validitas habetur ex actis; justitia autem, quæ unice pendet ab eo, an actores sint vocati ad dictum fideicommissum Cypriani Saracinelli, clare apparet ex ejus Testamento, ubi hæredem instituit Ferdinandum nepotem, ejusque filios legitimos, & naturales, eique decedenti sine filiis, substituit Alexandrum dicti Ferdinandi germanum fratrem, ejusque filios legitimos, & naturales: cui pariter decedenti sine filiis, substituit Marcum Antonium alterum fratrem, ejusque filios legitimos, & naturales, sub quorum filiorum nomine licet regulariter non veniant nepotes, prout sunt actores, ut filii Francisci filii dicti Alexandri hæredis instituti, ex traditis per Card. de Luca *de fideic. disc.* 71. *n.* 4. *&* 1
seq. & disc. 72. *n.* 2. *cum seq.* Rota *dec.* 173. *n.* 3. post Torr. *de pact.* secus tamen est concurrentibus conjecturis, Peregr. 2
consil. 59.*n.*41.*lib.*6. Simon. de Præt. *cons.*56.*n.*9. Adden. *ad dec.* 169.*nu.* 12. *&* 13. *p.* 8. *rec. & dec.*40.*p.*5.*& dec.*548.*n.* 26. cor. Bich. quales non deficiunt in præsenti.

Quarum prima, & potissima est, quod fideicommittens expresse declaravit suæ intentionis esse, ut omnia, & singula ejus bona perpetuo conserventur in sua agnatione, & familia de Saracinellis, ut in Testamento, de quo *in Summario n.* 4. §. *& ulterius, quia intentio*: Ubi enim contemplatur agnatio, & perpetuitas, sub verbo filiorum comprehenduntur etiam nepotes, & ulteriores descendentes, ut tradit 3
Bellon. Jun. *cons.*2.*n.*18. *cum pluribus seqq.* Giovagnon. *consil.* 75. *n.*26.*lib.*1. Caten. *resol.*67. *nu.* 9. *cum duobus seqq.* de Luca *de fideicomm. disc.* 70.*nu.* 9. Rota *decis.* 465. *num.*24. *p.* 14. *rec.* & in terminis fideicommissi transversalis, Rota coram Merlino, *dec.* 206. *a n.* 40. *& dec.*228. *n.* 25. & in Urbevetana fideicommissi 16. Martii 1684. §. *Non obstante*, & 11. Jan. 1685. §. *Hæc tamen*, & 8. Febr. 1686. *Quoniam*, coram R. Tutonen. & 10. Maii 1690. §. *Et quidem* cor. R. P. D. meo Ursino.

Secunda est, quia ex eadem expressa causa perpetuæ conservationis bonorum in familia prohibuit quamcunque alienationem; talis enim proibitio cum verbis perpetuitatem denotantibus operatur, ut appellatione filiorum dicantur comprehensi etiam nepotes, ut dixit Rota coram san. mem. Alexandro VIII. *dec.*113.*n.*16. *&* 17. Manzaned. *dec.* 217.*n.*2. Merlin. *dec.* 206. *sub n.* 30. *& dec.* 228.*n.*25. *& in* 4
rec. dec. 718. *sub n.* 2. *&* 3. *p.* 2. *& decis.* 40. *n.*5. *p.* 1. & in dicta Urbevetana fideicommissi 1690. §. *Nec vocatio*, coram R. P. D. meo Ursino.

Tertia, quia non semel, sed bis, ter, & quater hanc perpetuitatem expressit, & in qualibet parte Testamenti exposuit, ut primo §. *Item voluit*, ubi injungendo investimentum pecuniarum existentium tempore sui obitus in tot censibus seu locis Montium, seu bonis stabilibus, addidit, *ut perpetuo conserventur in ejus hereditate*, *& in* §. *seq.* ubi providendo casum extractionis eorundem locorum, & retrovenditionem censuum, mandavit iterum pecunias investiri in alia loca, & census, addendo, *ut perpetuo conserventur in ejus hereditate*, & demum in §. *Et ulterius, quia intentio*, ubi exoptando honorem suæ agnationis, & familiæ de Saracinellis, iterum, & serio expressit suam intentionem esse, ut omnia, & singula bona, quæ remanebant,

in ejus hæreditate *perpetuo conserventur*; & in fine super addidit, *quod semper hereditas integra restituatur*; Ex hac enim sæpius repetita, & exoptata perpetuitate, ea capi debet interpretatio, ex qua perpetuitas ipsa in omnes descendentes conservetur; non autem ex ea, quæ statim post substitutionem in primo gradu finiatur, ut pro inclusione Nepotum
5 sub nomine filiorum notat Molin. *de primog. lib. 1. cap. 6. sub n. 28.* & Rota *dec. 718. sub n. 3. vers. ex quo enim p. 1. rec.*

6 Quarta, quia prohibuit quamcunque detractionem Trebellianicæ, ut deducit Card. de Luca *de fideic. disc. 70. sub n. 9. vers. 3.* strictissime Rota *dec. 54. n. 32.* cor. Arguel.

Quinta, quia in casu obitus Ferdinandi, Alexandri, & Marci Antonii sine filiis substituendo filios Luciæ illorum sororis, vocavit etiam illius Nepotes; unde fortius dicendum est Testatorem vocasse etiam Nepotes ex propria familia Saracinella, ut pro conjectura vocationis Nepotum pon-
7 derat Castald. *contr. 66. n. 32. & 31.* Andreol. *contr. 73. n. 9. & seq.* Rot. cor. Merlin. *dec. 206. n. 24.*

Non obstat, quod declaratio Testatoris super perpetua conservatione bonorum in familia, ubi continetur etiam prohibitio alienationis, ut in prima, & secunda conjectura, fiet accessorie ad dispositionem præcedentem, & relative ad institutos, & substitutos ad illam dictionem *detti*, in quibus verificari potest perpetua cõservatio agnationis, & pro-
8 hibitio alienationis, ex traditis per Rotam *dec. 406. n. 9. & seq. p. 14. cum aliis per Informantes.* Quoniam cum prædicta declaratio fuerit emissa per caput separatum de per se, & per modum regulæ, & in sua oratione perfecta, ex quo incipit *Et ulterius, quia interim ejusdem Testatoris est*, Bart.
9 & Castren. *in l. fin. ff. de rebus dub.* Peregr. *de fideic. artic. 16. n. 105.* Rot. cor. Duran. *dec. 126. n. 8. & in rec. dec. 191. sub n. 6. p. 1. & dec. 180. p. 5.* & cor. Cerro, *dec. 65. n. 2. & seq.* & in Spoletana fideicommissi 18. Februarii 1656. §. *Præsertim*, cor. bon. mem. Bevilaqua; hujusmodi declaratio non solum inservit pro conjectura vocationis, sed ampliatur ad limites rationis generaliter expressæ comprehendentis totã familiam, operaturque, ut fideicommissum extendatur ad
10 alias personas, & gradus ultra Nepotes, & filios in institutione, & substitutione nominatos, ad Text. *in l. cum Pater 79. §. Dulcissimis, ff. de legat. secundo*, Peregr. *de fideic. art. 16. num. 38.* Rota *d. dec. 293. nu. 6. & sub n. 8. p. 1. dec. 126. n. 10.* & in his terminis Rota in dicta Spoletana fideicommissi 18. Februar. 1656. §. *Præsertim quia*. Non obstante illa dictione *detti*, relativa ad institutos, & substitutos, & alia clausula, *Ordine successivo ut supra*, quia ubi prohibitio subsequens est magis ampla, & latior, quam sit præcedens institutio, ut in præsenti, dum continet omnes descendentes institutorum de familia Saracinella, hoc casu, quamvis ad-
11 sint dictiones relativę, prohibitio non restringitur ad personas supra expressas, ut respondit Rota *d. dec. 95. n. 10. & 11.* coram Cerro, & in Reatina fideicommissi 17. Maii 1680. §. *Quod autem*, cor. bon. mem. Albergato; clausula vero *Ordine successivo ut supra*, refertur ad ordinem succedendi, non autem restringit fideicommissum ad personas nominatas,
12 Mart. Medic. *de Senen. prima n. 55.* Matt. *de success. legal. p. 4. q. 21. art. 1. n. 28. & seq.* Nazar. *in Epit. fideic. lib. 1. q. 19.* Rota coram Othob. *dec. 252. n. 13.*

Posita fideicommissi existentia favore actorum, insubsistens visa est prætensio a reis excitata, quod portio fideicõmissaria, quæ devenit ad Cosimum Patruum, remanserit libera in ejus hęreditate, quia cum fideicommittens voluerit, ut omnia, & singula ejus bona perpetuo conserventur in familia, prohibendo ad dictum effectum quamcunque alienationem, & detractionem, ad hoc ut semper hæreditas integra restituatur, consequens est, ut portio fideicommissaria patrui veniat in restitutionem; nam alias contra votum testatoris remaneret libera, & non integra hęreditas de-
13 veniret in successores in fideicommisso, ut ad effectum succedendi in portione patrui firmavit Rota *dec. 617. n. 14. p. 18 rec.* & in Romana Bonorum 20. April. 1663. §. *Juncta*, cor. R. P. D. meo Molines, confirmata 28. Februarii 1695. §. *Idque manifestius, & seq.*

Insubsistens pariter est alia exceptio, quod census fuerint simulate impositi, & quod alter eorum in sorte scutorum 2333.90. fuerit per Franciscum Patrem Actorum retrovenditus: Quoniam simulatio cessat, dum uterque census appareat creatos juxta formam Bullæ Pianæ, cum pecunia in contanti, *Summ. n. 4.* retrovenditio vero non suffragatur, sive quia fuerit facta per confessionem de recepto, quæ non probat veram numerationem in prejudicium fideicommissarii, Rota *dec. 39. n. 9. & dec. 395. n. 11. & dec. 396. n. 14. p.*
14 *15.* sive etiam, quia non fuit deposita pecunia ad effectum illam reinvestiendi in emptionem aliorum censuum, bonorum stabilium, vel locorum montium, ut per speciale pactum conventum fuerat in instrumento impositionis; quo casu retrovenditio dicitur nulliter facta, nec census remanet extinctus in præjudicium fideicommissarii, sed vivit, & fructus parit, Cenc. *de Cens. q. 59. n. 5. & seq. & q. 109. n. 79.* Molin. *de primog. lib. 42. cap. 10. n. 8.* Rodriq. *de ann. redd. lib. 1. q. 15. n. 89.* Grat. *discept. 49. n. 29.* Amat. *decis. Marchiæ 225. num. 2.* Modern. Episcop. Isclan. *disp. Jur. cap. 129. num. 18.*

Quæ dicuntur de existentia bonorum liberorum Francisci, non fuerunt habita in consideratione, tanquam non justificata nisi per simplices fides extrajudiciales, prout etiam de qualitate hæreditaria actorum, cum constet de repudiatione hæreditatis.

Et ita pro executione mandatorum fuit responsum, utraque &c.

R. P. D. CAPRARA.

Urbevetana Census.

Mercurii 27. Junii 1696.

ARGUMENTUM.

Nil ultra exponitur, quam id quod in alia decisione superius extensa dignoscitur.

SUMMARIUM.

1 *Sub nomine filiorum nequaquam veniunt nepotes.*

2 *Existentibus tamen conjecturis dicuntur nepotes sub nomine filiorum vocati, etiamsi agatur de fideicommisso transversali.*

3 *Testator declarando, quod ejus sisteret intentio in conservatione bonorum pro honore familiæ, & agnationis hæredis instituti, dicitur nedum sub filiorum nomine voluisse quoque vocare nepotes, sed etiam inducere perpetuum & successivum fideicommissum favore descendentium de familia & agnatione.*

4 *Prohibitio alienationis facta per testatorem indicat ejus voluntatem, sub nomine filiorum voluisse comprehendere nepotes.*

5 *Idque etiam indicat exclusio fisci ex causa conservationis bonorum in familia.*

6 *Præfatam etiam voluntatem testatoris probat exoptata conservatio bonorum, ac etiam perpetuitas pluries in testamento repetita.*

7 *Sub nomine filiorum veniunt nepotes, si substituta fuerint personæ extraneæ, & minus dilecta.*

8 *Quo casu dictio, insuper, importat, ut oratio dicatur separata, & non continuativa.*

10 *Prohibitio certis personis facta extenditur ad omnes, & efficitur realis si subsequatur fideicommissum magis amplum.*

DECISIO XVIII.

Bina mandata pro fructibus totidem censuum ab A.C. relaxata contra bona hæreditaria Petri Pauli, & Lucæ Antonii de Cerbaria debitorum, esse exequenda responsum fuit coram me sub die 26. Martii præteriti; cui resolutioni etiam hodie Domini adhæserunt, non obstante repetita exceptione defectus vocationis DD. fratrum actorum in fideicommisso Cypriani Saracinellis, de cujus hæreditate sunt census controversi.

Licet enim prædicta vocatio desumatur ex vocatione filiorum Alexandri hæredis instituti, sub quorum nomine regulariter non veniunt nepotes, cujusmodi sunt actores; nihilominus, quia ex serie Testamenti plures ac urgentes
resultant conjecturæ, quæ illam suadent, nullatenus fuit 1
de vocatione dubitatum; cum conjecturis concurrentibus, appellatione filiorum nepotes etiam comprehendantur, quamvis agatur de fideicommisso transversali, juxta notata per DD. *in l. Lucius, ff. de hered. instituen.* & tradit Alex.
cons. 37. n. 6. lib. 6. Peregr. *cons. 40 n. 41. cum pluribus seq. lib. 7.* 2
Rot. *dec. 40. n. 9. p. 5.* & cor. Amat. Dunoz. *dec. 3. nu. 9.* & cor. Bichio *dec. 548. n. 26.*

Inter conjecturas, quæ in præsenti se offerunt, primũ locum obtinere visa est expressa declaratio fideicommittentis ejus intẽtionis esse, ut omnia, & singula bona perpetuo conserventur in honorem familiæ, & agnationis de Saracinellis. Quæ declaratio, uti emissa de per se, principaliter, & in oratione separata, ut in *Sum. Actor. n. 5. §. Et ulterius il 2.* nõ solum ejus est virtutis, ut sub verbo filii dicãtur vocati etiam nepotes, ut late probat decisio, quæ confirmatur,

§. *Quo-*

3 *Quarum prima*, verum etiam per eam dicitur inductum per-
petuum, & successivum fideicommissum favore omnium
descendentium de familia, & agnatione, ut pluribus cumu-
latis prosequitur eadem decisio, §. *non obstat*, & in his ter-
minis fuit nuper firmatum in Romana, seu Reatina fidei-
commissorum de Vincentinis 2. Aprilis præteriti, §. *septi-
ma elicita* coram me.

Famulatur supradictæ altera subsequens conjectura de-
sumpta ex prohibitione alienationis bonorum, & cujuscun-
que detractionis Trebellianicæ, ad prænotatum effectum a
Testatore apposita cum verbis designantibus perpetuitatem,
ut pro inclusione nepotum sub vocatione filiorum firmant
4 auctoritates relatæ in dec. §. *secunda est* & §. *quarta*.

Non minus urgens fuit altera elicita ab exclusione fisci,
seu potius a causa finali, & motiva exclusionis per Testato-
rem adducta: *Nempe, non ut Fisco fraudem facerent, sed
quia in hoc intendebat tantum providere conservationi dictæ
hereditatis, & bonorum favore suæ agnationis, & familiæ
de Saracinellis*; dum enim causa exclusionis fisci fuit con-
servatio bonorum in familia, fateri oportet, appellatione
filiorum Testatorem sensisse non solum de filiis primi gra-
5 dus, sed etiam de nepotibus, aliisque descendentibus agna-
tis, qui omnes veniant sub nomine familiæ, ut in proposi-
to fuit dictum in Urbevetana Fideicommissi 10. Maii 1690
§. *Et quidem, cum seqq.* cor. R. P. D. meo Ursino, & in dicta
Romana, seu Reatina Fideicommissorum, coram me. §.
Sexta resultat.

Addebatur quarta resultans ex enixo voto Testatoris *quod
bona integra in perpetuo conserventur in ejus hereditate*, eo
etiam sepius repetito, mandando pecunias in ejus heredita-
te repertiendas investiri, addendo, *ut perpetuo conserventur
in ejus hereditate*, easdemq; iterum investiri in casu retro-
venditionis censuum, & extractionis locorum montium,
addito semper, *ut perpetuo conserventur in ejus hereditate*.
Ex qua pluries repetita, & exoptata perpetuitate, ea sumi-
tur interpretatio, ut intelligatur de ea perpetuitate, quæ
continuatur in descendentes, non autem de ea, quæ in pri-
mo gradu, & ipsis filiis finiatur, ut dixit Rota *dec. 718. n. 3.
vers. ex quo enim p. 2. rec.* cum aliis in dec. §. *Tertia quia*.

Quinta demum desumpta ex substitutione extraneorum
nempe Nepotum ex sorore; quia alias essent melioris con-
ditionis, quam Nepotes de propria agnatione, & familia
predilecta, ex quo absurdo vitando capitur interpretatio,
ut sub nomine filiorum veniant etiam Nepotes, ex firmatis
in nostra decisione, §. *Quinta*, & dixit Modern. Cameri-
nen. *allegat. 24. n. 9.*

6 Adversus has omnes conjecturas insurgebant informan-
tes pro rea conventa, omnemque conatum adhibebant in
ostendendo, quod declaratio Testatoris ut supra emissa favo-
re agnationis, & familiæ, & pro perpetua conservatione bo-
7 norum in ea, non importet de per se fideicommissum sepa-
ratum, ex quo dictio *Insuper*, cum qua est concepta, non
sit novæ orationis principium, sed continuativum præce-
dentis, & ex quo etiam prohibitio alienationis subsequens
involvat dictiones relativas ad institutos, & substitutos.
Verum facilis fuit solutio hujus objecti, advertendo, quod
dicta declaratio est posita de per se in oratione prorsus sepa-
8 rata, incipiente. *Et ulterius quia intentio ejusdem Testato-
ris est*; hoc enim casu dicta dictio importat novam oratio-
nem, & dispositionem, ut preter cumulatos in decisione, §.
Non obstat, dixit in specialibus terminis horum verborum,
Rot. in Spoletana fideicommissi 18. Februar. 1656. §. *Præser-
tim quia*, cor. bon. mem. Bevilaqua, quicquid esset, si legere-
tur adjecta in continuatione orationis; licet etiam in eo ca-
su, si oratio subsequens continet fideicomissum magis am-
plum, quam sit precedens, habet eandem vim optativam
9 nove dispositionis, & fideicommissi, ut tenet Ciarlin. *contr.
219. n. 39. & seqq.* cum aliis in contrarium allegatis.

Subsequēs vero prohibitio alienationis directa institutis,
& substitutis non facit, ut ea sit personalis, quoties post ean-
dem substitutionem, & institutionē subsequitur fideicom-
missum magis amplum, ut his favore omnium descenden-
tium de agnatione, & familia Saracinella; hoc enim casu
prohibitio licet facta certis personis extēditur ad omnes, &
efficitur realis, ut probat præcedens nostra decisio, §. *Non
10 obstat juxta fin*: & præter ibi cumulatos, Rota *dec. 67. n. 18.
cum duobus seqq. p. 13. rec.* & in Viterbien. fideicommissi 18.
Martii 1644. §. *Quinimo*, coram bon. mem. Verospio.

Quoad alias objectiones adversus singulas conjecturas
responsum fuit non esse attendendas, cum supra relatæ con-
jecturæ insimul unitæ, ut capi debent, satis claram osten-
dant vocationem Nepotum. Et ita utraque &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana, seu Reatina Fideicommissorum de Vincentinis.

Lunæ 2. Aprilis 1696.

ARGUMENTUM.

Nepotes sub nomine filiorum vocatos fuisse statuitur ob prohibitam alienationem, fœminarum exclusionem Trebellianicæ & legitimæ detractionem, qualitatis masculinitatis appositionem, ac ex quo apparuit testatorem pro synonymis habuisset verbum, filios, & verbum, descendentes, & consulere declarasse ejus familiæ.

SUMMARIUM.

1 *Sub indefinita substitutione filiorum masculorum censentur comprehensi etiam nepotes, & aliis descendentes, & n. 2. & 8.*

2 *Verba* ne ullo unquam tempore *apposita in prohibitione alienationis, important alienationis prohibitionem in perpetuum.*

4 *Illaque arguit vocationem nepotum appellatione filiorum.*

5 *Appellatione filiorum veniunt nepotes, & descendentis, si apposita fuerit qualitas masculinitatis.*

6 *Ex exclusione fœminarum desumitur fuisse contemplatam agnationem.*

7 *Et sic inductum fideicommissum favore nepotum.*

9 *Verbum* successores *est idem, ac descendentes.*

10 *Appellatione filiorum veniunt Nepotes, si Testator habuerit pro Synonymis verbum* filios, *& verbum* descendentes.

11 *Successio in stirpes non datur in his, qui sunt in pari gradu, sed in dispari, & per consequens respicit ulteriores descendentes.*

12 *Appellatione filiorum veniunt Nepotes, si testator habuit intentum consulere familia.*

13 *Declaratio voluntatis conservandi bona in agnatione dicitur posita de per se, si fuerit expressa per caput separatum cum verbo* item.

14 *Illaque inservit pro sumenda vocatione nepotum sub verbo* filii.

15 *Et etiam absolutum fideicommissum importat in favorem omnium agnatorum, etiam extra casum alienationis.*

16 *Filiorum nomine veniunt Nepotes, si probibita fuerit detractio Trebellianica.*

17 *Prout etiam si probibita extiterit legitima.*

18 *Ad effectum dignoscendi, quid Testator senserit, conjectura copulative, & simul juncta accipi debent.*

19 *In fideicommisso ordinato pro conservatione bonorum in agnatione, fœmina non succedit existentibus masculis.*

20 *Reciproca linealis censetur inducta, si bona in agnatione debeant conservari.*

21 *Fideicommissa etiam per verba præsuppositiva in eo qui libere potest testari, resultat, sive præsuppositi insubsistentiam sciverit, sive nesciverit Testator.*

DECISIO XIX.

Responderunt DD. constare de fideicommissis Alexandri, & Annibalis, & dandam esse Immissionem Josepho in omnibus eorum bonis.

Quoad fideicommissum Alexandri, licet illud prætendetur restrictum ad solos filios filiorum primo loco institutorum, attente tamen ponderato integro contextu Testamenti, & codicillorum, satis constitit fuisse vocatos non solum filios immediate natos, sed etiam Nepotes, & ulteriores descendentes.

Constitit quidem ex Testamento, quia ibi Testator post institutos hæredes quinque ejus filios masculos, & Lidiam uxorem, illius substituit filios nascituros absque ulla restrictiva, quæ denotet filios immediatos, ibi *quibus filiis, & heredibus substituit filios legitimos masculos ex legitimo matrimonio nascituros*: Sub qua indefinita substitutione filiorum nasciturorum, ut habente tractum successivum in futurum, censentur comprehensi etiam Nepotes, & alii de-
scendentes, juxta Theoricam Baldi *in cons. 147. ad fin. lib.* 1
2. Bellon. Jun. *cons. 1. n. 35.* Paris. *cons. 12. n. 24. vol. 2.* Dec. *cons. 391. n. 5.* ubi de filiis simpliciter absque restrictione in nomine proprio alicujus filii, quam circumstantiam perpendit etiam Rot. cor. Manzaned. *dec. 457. n. 5.* Grass. *in §. Fideicommissum q. 10. n. 9.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 6. nu. 29.* Rota *dec. 196. n. 36. & 11. & dec. 213. n. 3* post Tort. *de pact. futur. success.*

Eoqua ecrtius adstipulantibus in hunc sensum pluribus
conjecturis tam ex eodem testamento, quam ex subsequen-
tibus codicillis resultantibus, quarum prima est, quod Te-
stator in eodem Testamento etiam, & per caput separatum
prohibuit, *ut ullo unquam tempore*, & ex quacunque causa,
bona alienari possent, declarando irritum, quidquid in cō-
trarium factum fuerit; quæ verba important alienationis
3 prohibitionem in perpetuum, Grat. *discept. 765. n. 25.* Rota
*dec. 718. n. 3. p. 2. rec. & dec. 475. n. 5. vers. & alterius cum seq.
p. 5. & dec. 306. n. 16. vers. Et concurrunt, & seq. p. 12. rec.*
Ea quo enim disponens perpetuitatem desideravit, capien-
4 da est interpretatio, ea qua ipsa perpetuitas in omnes de-
scendentes conservetur, non autem quod in primo gradu fi-
liorum dispositio perimatur, ut arguit Molin *de primog.
Hisp. lib. 1. cap. 6. n. 58.* Grat. *d. discept. 765. nu. 62.* Rot. *d.
dec. 719. n. 2. vers. Ex quo enim p. 2. rec.*

Secunda, quod hæredes instituit ejus filios masculos &
cum eadem qualitate masculinitatis substituit filios nasci-
turos, eandemque qualitatem repetiit in codicillis, §. 1. ibi:
Se decesserit sine filiis masculis, & inferius *lit. D.* masculos
simpliciter appellat absque illa denominatione *filios*, ibi:
Ad alios masculos trāsferatur, quo casu appellatione filio-
5 rum veniunt descendētes, Crav. *cons. 153. n. 8. v. 8. considere*,
Rol. *cons. 70. n. 39. & seq lib. 3.* Rot. cor. Amat. Dun. *dec. 3. n. 5*

Præsertim concurrente exclusione feminarum, quam in
Codicillis superaddit Testator, mandando filias fœminas
dotari, & residuum bonorum devolvi ad filios masculos,
& filiorum filios, cujus exclusionis virtute dicitur contē-
plata agnatio, ut advertit Paris. *cōs. 86. n. 29. vol. 2.* Ruin. *cōs.
6 161. n. 6. et 7. lib. 3.* Soccin Jun. *cons. 181. lib. 2.* Curt. Jun.
cons. 121. n. 20. Mantic. *de conject. lib. 6. tit. 15. n. 8.* Rota
dec. 105. n. 4. et 5. p. 1. rec. et decis. 213. n. 5. post Torr. *de
7 pact. futur. success.* & inde inductum fideicommissum favore
nepotum, Curt. Jun. *cons. 19. n. 1. et 50. lib. 1.* Peregr. *de
fideic. artic. 22. nu. 55.* Mantic. *de conject. lib. 8. tit. 8. n. 17.*
Seraph. *dec. 1486. n. 4. et d. dec. 313. n. 3.* post Torr.

Tertia conjectura est, quod testatur referendo in Codicil-
lis *lit. A.* eandem substitutionem filiorum nasciturorum fa-
ctam in Testamento, illam repetiit per eadem verba indefi-
nita absq; ulla relatione ad filios hæredis, ibi: *Quod in sub-
stitutione facta de filiis nascituris voluntatis suæ fuit, et est,
quod intelligatur de nascituris ex legitimo matrimonio, et
non aliter*, & cum exclusione spuriorum, & legitimatorum
etiam per subsequēs matrimonium; ea qua repetitione ma-
gis in aperto ponitur testatorem intellexisse de filiis in lata
significatione complectente omnes descendentes; substitu-
tio enim absoluta, & indefinita filiorū nasciturorum, cum
æquipolleat universali factæ de omnibus filiis nascituris,
non solum filios primi gradus, sed nepotes, pronepotes, &
reliquos complectitur, ut præter supra allegatos in princip.
8 dixit Rot. Florent. relata per Modern. Lucen. *de success. in
majorat. p. 3. dec. 33.* & consonat Cavet. *d. cons. 155. n. 4.*
Fusar. *de substit. q. 320. n. 66. et in anteced. n. 23. et 24.*

9 Quarta est, quia Testator habuit pro synonymis verbum
filii, & verbum *descendentes*, dum in Codicillis cum verbo
successores illos expressit, quod est idem ac descendentes, ut
notat Fusar. *de substitut. q. 539. n. 13.* quæ circumstantia ma-
10 ximum præbet argumētum pro comprehensione nepotum,
& aliorum descendentium sub appellatione filiorum, Mo-
dera. Cameren. *alleg. 22. n. 13. et alleg. 24. n. 2.* Fusar. *de
substit. q. 320. n. 78. et 79.* Mantic. *de conject. ult. volun. lib.
8. tit. 8. n. 11.* Rot. *dec. 402. n. 6. p. 9. rec.*

Quinta deducitur ex eo, quod in casu obitus alicujus ex
filiis institutis cum filiabus fœminis, voluit hæreditatem,
& bona devolvi ad alios filios ipsius testatoris, & filiorum
filios *in stirpes, et non in capita*; ex qua clausula, si superes-
11 set nepos ex filio, concurret cum patruis, quia successio in
stirpes non datur in his, qui sunt in pari gradu, sed in dispa-
ri, & per cōsequēs respiciuntur ulteriores descēdentes, Barz.
dec. 9. n. 7. Modera. Camer. *d. alleg. 24. n. 8. cū aliis apud ipsū.*

Sexta resultat ex declaratione per eum emissa in proœmio
Codicillorum, quos ad confirmationem Testamenti, & de-
clarationem fideicommissi in eo oppositi, conficere asseruit,
ubi protestatus est se ad Codicillorū dispositionē devenire,
ibi: *certa quedam animū*, & voluntatem suam justis de cau-
sis moventia, *de familia, de posteritate, ac nobis consulens;*
dum enim habuit intētum consulere *familia, posteritati, &
bonis*, dicendum est appellatione filiorum intellexisse de de-
scendentibus, qui nomine familiæ, & posteritatis compre-
12 hendantur, juxta Text. *in l. Jurisconſ. §. Parentes ff. de grad.*
Bart. *in l. item prætor. 8. n. 2. ff. de suis & legit.* Paris. *cōs. 20. n.
12. v. 1. 2. cons. 164. n. 4. vol. 3.* Rol *cons. 70. n. 20. & seq vol. 3.*

Septima elicitur ex voto conservationis bonorum in fa-
milia, & agnatione sæpius, & etiam repetito, & quidem
principaliter, & de per se, cujus causa prohibuit hæredibus
quamcunque bonorum suorum alienationem, permutatio-
nem, locationem ad longum tempus, omnemque alium
contractum, per quem dominium etiam utile transferatur,
noluitque Ecclesiam, & Monasterium succedere loco filii,
aut bona devenire ad fiscum, *d. declarans* (ut sunt verba
præcisa) *mentem suam esse principaliter providere pro con-
servatione bonorum suorum in familia.* Quod sane votum, &
declaratio voluntatis conservandi bona in agnatione, cum
sit posita de per se, & pluries repetita, per caput separatum
cum verbo *item*, ac per viam additionis & declarationis,
ut patet ex lectura Codicillorum, & notat Rota cor. Cava-
ler. *dec. 481. n. 6. cum aliis infra allegandis*, non solum inser-
vit pro conjectura vocationis nepotum sub verb. *filii*, Curt. 13
Jun. *cons. 111. n. 11.* Rot. Floren. *in dec. 57. n. 40. vers. his
accedit*, & Rota nostra *in dec. 6. n. 30. & dec. 22. n. 29. rec.*
quæ sunt penes Merlin. *dec. 206. & 229.* verum etiam sepa- 14
ratum, ac absolutum fideicommissum importat in favorem
omnium agnatorum etiam extra casum alienationis, per ea,
quæ tradit Rota penes Govagn. *cons. 75. n. 71. & seq. & dec.* 15
321. n. 2. p. 2. rec. Cavaler. *d. dec. 48. n. 4. & seq.* cor. Merlin.
d. dec. 228. n. 30. cum seqq. & plenius in his terminis fuit nu-
per firmatum in Urbevetana census 26. Martii proximi
præteriti, §. *Non obstat declaratio*, coram me.

Octava resultat ex prohibitione detractionis Trebellia-
nicæ facta filiis, & heredibus supradictis, ac etiam substitu- 16
tis, qui alias, nisi fideicommissum progressivum fuisset ultra
nepotes, potuissent de omnibus bonis libere disponere nec
fuissent ulterius gravati restituere, prout ipse Testator intel-
lexit, ac voluit esse gravatus, ibi: *Declarans, quatenus opus
sit gravamen esse impositum venientibus ab intestato ipsorum
institutorum, & substitutorum*, ut perpendit Decian. *consil.* 17
41. sub n. 35. lib. 1. Mantic. *de conject. lib. 11. tit. 3. n. 14. in
fin.* Rot. in Prænestina fideicommissi 2. Junii 1681. §. *Con-
currentibus*, cor. Card. Matthæjo.

Nona demum ex simili prohibitione detractionis legiti-
mæ facta nedum filiis, verum etiam eorum successoribus,
qui (ut proxime dictum fuit) nisi fideicommissum duraret
ultra nepotes, potuissent de omnibus bonis libere disponere,
ut arguunt mox allegatæ auctoritates.

Non obstant responsiones quæ singulis conjecturis affe-
ctuatur per informantes pro Comitissa Vicentina Catandi-
na, quod nimirum vocatio distincta fuerit ad filios, & eo-
rum filios, quodque gravamen impositum substitutis refer-
ri debeat ad primos heredes, qui fuerant invicem, & mutui
substituti; quia hujusmodi responsiones nullam animadver-
sionem promereri possunt, si conjecturæ superius relatæ,
copulativæ, & simul junctæ accipiantur, ut fieri debet ad
eruendam voluntatem Testatoris, Mart. Medic. *dec. Senen.
1. n. 91.* Rota *d. dec. 6. n. 34. & dec. 92. n. 26. & seq. p. 5.
rec. & dec. 3. n. 8.* coram Amat. Dunoz.

Posito ex his fideicōmisso descensivo, non obstat, quod
Comitissa tanquam unica superstes filia Annibalis Junioris
ex Annibale Sen. Testatoris filio trinepotis, se dicat voca-
tam tanquam Agnata; quia cum ex prædictis versamur in
fideicommisso ordinato pro conservatione bonorum in a-
gnatione, fœmina non succedit existentibus masculis, Fu-
sar. *de substit. q. 352. n. 9.* Rota *dec. 65. n. 21. & seq.* cor. Cer-
ro, & in Anconitana fideicommissi 11. *Maii 1687. §. Pa-
rum relevante*, cor. bon. mem. Rondinino. Non relevan-
te, quod Joseph actor sit descendens ex alia linea, quia cum
ambo descendant ex eodem Annibale Sen. communi stipite,
licet ex diverso columnello, hoc satis est ad inducēdum re-
ciprocum gravamen inter descendentes utriusq; columnel-
li, ut respondit Rot. *dec. 330. n. 27. p. 17. rec. dec. 417. n. 14.*
cor. Priol. & Romana fideicommissi de Ursinis 1. Febr. 1685
§. *Tertia*, & in Anconitana fideicommissi 27. Junii 1686.
§. *Data itaque*, cor. bon. mem. Albergato, & in Romana
fideicommissi de Avila 16. Junii 1692. §. *Probatum autem*,
cor. R. D. meo Decano.

Hæc quoad fideicommissum Alex. quo vero ad alterum
Annibalis, domini dixerūt illud resultare ex ipsius testamē-
to, ubi ex institutis hæredibus quatuor ejus filiis masculis,
confirmando fideicōmissum Alex. sui patris, voluit omnia
sua bona eidem fideicommisso esse subjecta, *Illudque* (sunt
verba præcisa) *per supradictos ejus filios, & heredes, alios
successores, & descendentes, juxta tenorem dicti fideicom-
missi nominatos, in omnibus, & per omnia mandavit sub
eisdem pœnis, & caducitatibus in illo appositis servari;*
Unde literalis est vocatio descendentium, qualis est Joseph
Actor

Actor Nepos Annibalis ex Horatio filio. Non obstante replicatione, quod Testator eos vocaverit præsuppositive, uti scilicet vocatos in fideicommisso Alexandri, quia placuit dilemma, quod Annibal scivit eos non esse comprehensos in fideicommisso Alexandri, & per hujusmodi dispositionem censeri debet voluisse condere novum fideicommissum; aut vero id ignoravit, seu potius credidit fuisse vocatos, & ex hac sola præsuppositione in eo, qui libere potest disponere, resultat novum fideicommissum, ut pluribus relatis firmat Rot. *dec.86.n.13.* & *dec.360.n.6.p.17.rec.*

Et ita, partibus informantibus, fuit resolutum.

R. P. D. CAPRARA.

Romana, seu Reatina Fideicommissi de Vincentinis.

Veneris 4. Julii 1699.

ARGUMENTUM.

Firmatur id quod constat fuisse in alia antecedenti decisione decisum.

SUMMARIUM.

1 *Ex indefinita filiorum nasciturorum vocatione oritur etiam sub illorum nomine comprehensio nepotum, & descendentium.*

2 *Præsertim si hæc eadem indefinita substitutio fuerit in Codicillis repetita.*

3 *Nepotum, & descendentium vocatio sub nomine filiorum, resultat, si testator declaraverit velle consulere familiæ, & n. 4.*

Nepotes veniunt appellatione familiæ, & n.8.

5 *Veniunt etiam sub nomine posteritatis.*

6 *Declaratio Testatoris velle familiæ, & posteritati consulere, probat testatoris voluntatem instituendi descensivum fideicommissum favore descendentium.*

7 *Favore Nepotum, & descendentium, verba enunciativa futuri eventus, quæ in aliis casibus non sufficerent, fideicommissum inducunt.*

9 *Declaratio testatoris conservandi bona in familia, importat perpetuum, & absolutum fideicommissum inter omnes de familia.*

10 *Filiorum nomine veniunt nepotes, si prohibita fuerit detractio Trebellianicæ, & Legitimæ, tam filiis, quam substitutis.*

11 *Filiorum nomine veniunt nepotes, si fœminæ fuerint exclusæ.*

12 *Ex quibus filiorum nomine dicantur vocati nepotes, & descendentes.*

13 *Pronepotes, & descendentes Testatoris veniunt in fideicommisso condito favore omnium de familia.*

DECISIO XX.

Purificatio gemini fideicommissi, Alexandri nempe, & Annibalis, ad favorem Josephi, de qua Rota non dubitavit sub die 2. Aprilis præteriti coram me, subsistere etiam hodie visa fuit ex rationibus in decisione adductis.

Cum enim Alexander, quinque ejus filiis masculis hæredibus institutis, per verba indefinita, & independentia substituerit filios masculos nasciturus absque ulla restrictiva dictione, quæ denotet filios immediate natos ab institutis,
1 censetur non solum de filiis primi gradus, sed etiam de ulterioribus descendentibus intellexisse, ut pluribus cumulatis late probat præcedens decisio, §. *Constit sane, & seq.*

Attento presertim, quod in subsequentibus Codicillis Testator eandem substitutionem filiorum nasciturorum cum iisdem ferme verbis independentibus, & indefinitis conceptam repetiit, ibi: *Dixit, quod in substitutione per ipsum Codicillantem facta dd. filiis, & hæredibus institutis de filiis nascituris &c. & in §. subsequenti,* ibi: *Declaravit, quod in substitutione facta de filiis nascituris, voluntatis suæ fuit, & est quod intelligatur de nascituris ex legitimo matrimonio.* Quæ repetitio magis enixam ejus voluntatem ostendit circa indefinitam filiorum nasciturorum vocationem, quæ cum æquipolleat universali factæ de omnibus filiis nascituris, non tantum filios immediate natos, sed nepotes, pronepotes, & reliquos complectitur, ut prosequitur eadem decisio, §. *tertia conjectura*, & cum ipsa, Rot. Florent. in decis. impressa
3 apud Modern. Lucens. *in tract. de success. in majorat. par. 3. dec. 57. n. 33.* cum aliis concordantibus apud ipsum.

In quam sententiam eo facilius DD. inclinarunt, attentis pluribus, & urgentibus conjecturis relatis in decisione, inter quas ea potissima fuit, quod in proœmialibus verbis Codicilli, quem ad effectum declarandi dispositа in testamento, & fideicommissum jam ordinatum, Testator exaravit, expresse protestatus fuit, *velle consulere familiæ, posteritati, & bonis suis*; per quæ verba vel dicendum est, vocando filios nascituros, intellexisse de filiis, nepotibus, ac aliis descendentibus, qui proprie veniunt appellatione familiæ, *l. pronunciatio, §. famil. ff. de verb. signif. glos. in l. vocato, ff. de muner. & honor.* Cæphal. *cons. 386. n. 9. & seq.* pro ut etiam sub nomine posteritatis, *l. Jurisc. §. Parentes, ff. de gradib.* Bartol. *in l. his verbis, ff. de legat. 3.* Fusar. *cons. 69. n.* 3
13. & cons. 73. n. 21. & 32. & quidem in infinitum, Ruin. *cons. 22. n. 11. cum tribus seq.* Petra *de fideicommiss. qu. 8. num. 407. & seq.* Fusar. *d. cons. 79. n. 12. vers. accedente,* Cæphal. *cons. 372. n. 12. & d. cons. 386. nu. 10. & 11.* & in specialibus terminis, Ciarlin. *contr. 219. sub n. 21. vers. sed nihilominus* 4
cum quinque seq. & n. 71. et 72. quam intentionem sic expressam tanquam declarativam substitutionis attendendam esse, 5
dixit in his terminis Borgnin. Cavalcan. *dec. 23. sub num 19. vers. quamvis possit, et n. 20. p. 3.*

Vel dicendum, per ea verba voluisse fideicommissum descensivum favore ejus descendentium, cum denotent desiderium Testatoris, in quos bona sua devenire cupiat, juxta text. *in l. etiam hoc modo, et l. et comodo, ff. de legat. 1.* &
in similibus verbis firmavit Rota in Romana census, seu fideicommissi 9. Aprilis 1666. §. *Sed bene* cor. Rev. Bourlemont. Episcopo Bourdegalen. & latius in ejus confirmatoria sub tit. Romana fideicommissi 23. Jan. 1668. §. *Nec obstare, et §. Jure quidem, et per tot coram eodem.* Maxime quia agitur de fideicommittente respectu filiorum, nepotum, ac descendentium, quorum favore verba ipsa enunciativa futuri eventus, quæ in aliis casibus non sufficerent, fideicommissum inducunt, *l. unum ex familia, §. fin. ff. de l. 2. l. fideic. §.* 7
hæc verba, l. amphil. in princ. de leg. 4. Rot. *dec. 640. n. 14. 15. et 16. par. 1. divers.* & in d. Rom. fideicommissi 22. Jan. 1668. §. *Jure quidem in fin.*

Æque potens fuit altera conjectura resultans ex subsequenti serie Codicilli, ubi Testator pluries, ac enixe declaravit suam intentionem esse principaliter providere conservationi bonorum in agnatione, & familia, & in ea integre servari, & ad d. effectum prohibuit quamcunque bonorum suorum alienationem, permutationem, locationem ad longum tempus, omnemque alium contractum, per quem transferatur dominium etiam utile, exclusitque Ecclesias, & Monasteria quæ noluit succedere loco filii, nec in fiscum bona devenire. Ex qua declaratione, & voto Testatoris conser- 8
vandi bona in sua familia, non solum desumitur conjectura comprehensionis nepotum, aliorumque descendentium sub nomine filii, cum illud nomen *familiæ*, tanquam collectivum, illos omnes complectatur, ut arguit Rot. in Urbevetana fideicommissi 10. Maii 1699. §. *Nec vocatio nepotum*, cor. R. P. D. meo Ursino; sed etiam ex ea, tanquam posita de per se principaliter, & in separata oratione, dicitur inductum perpetuum, & absolutum fideicommissum inter omnes de familia, itaut unus censeatur gravatus alteri restituere, Curr. Jun. *cons. 114. n. 18.* Rot. *decis. 568. n. 1. par. 1.* 9
divers. et in rec. dec. 264. n. 3. p. 3. tom. 1. Rot. in d. Urbana fideicommissi 10. Maii 1690. §. *Nec vocatio in fin.* & ultra deducta in decisione, quæ confirmatur, §. *Septimo elicitur*, fuit firmatum in his specialibus terminis in Urbevetana census 26. Martii præteriti, *Non obstat declaratio confirmata*, sub die 27. Junii subsequentis coram me.

Cohæret supradictis altera elicita ex prohibitione detractionis Trebellianicæ facta filiis, & hæredibus, ac etiam substitutis, vel alias, nisi fideicommissum progressivum fuisset ultra nepotes, potuissent de omnibus bonis libere disponere, nec fuissent ulterius gravati restituere, prout testa- 10
tor voluit esse gravatus, ibi: *Declarans, quatenus opus sit, gravamen esse impositum venientibus ab intestato ipsorum institutorum, et substitutorum*, ut perpendit, cum alia simili prohibitione detractionis legitimæ facta nedum filiis, verum etiam eorum successoribus, præcedens nostra decisio, §. *Octava resulc. et §. seq.*

Et accedunt qualitas masculinitatis requisita per testatorem, cum omnimoda exclusione fœminarum, & aliæ cumulatæ in decisione, §. *Secunda, quod hæredes, et §. seq.* 11

Ex quibus omnibus fuit per dominos conclusum, quod aut D. Joseph, qui est pronepos descendens a fideicommittente, comprehenditur appellatione filiorum nasciturorum, ut suadent urgentes conjecturæ, nempe qualitas descendentis testatoris, adjecto masculorum, cum exclusione fœminarum, & expressa ratio agnationis, ac votum consulendi familiæ, & posteritati, & declaratio conservationis bonorum in agnatione, & familia, enixe optata, ut hic concurrentibus alias dixit Rot. *dec. 67. n. 13. 15. et 16. par. 13. rec.* 12
confirmata in dec. 475. a n. 14. cum plurib. seq. p. 14.

Aut vero idem Actor non comprehenditur, nec venit inter eos filios nascituros; & tamen cum testator per supra relatam

latam protestationem, & declarationem conservandi bona in posteris, ac familie, de quibus supra *in §. in quam sententiam, cum seq. et in § .aque potens*, induxerit perpetuum, ac
13 descensivum fideicommissum favore omnium de familia, ad illud admitti debet D. Joseph, tanquam pronepos descendens fideicommittentis, ut utendo simili argumento, firmavit Rota *in d. dec. 67. sub n. 16. vers. aut vero cum seq. n. 13. rec.*

Quoad fideicommissum Annibalis, nihil DD. adeodum ponarunt, cum bene subsistant fundamenta decisionis, pro cujus confirmatione in omnibus responderunt, unica tantum parte informante, altera sæpius monita, & usquead hanc ultimam Rot. expectata, & comparere non curante.

R. P. D. M U T O.

Romana seu Reatina Fideicommissi de Vincentinis.

Ven. 14. Junii 1697.

A R G U M E N T U M.

Receditur a superiue firmatie, & magistraliter edocetur quo casu conjecturæ, quæ in duabus præcedentibus decisionibus dignoscuntur relatæ, valeant nepotum aliorumve descendentium inducere vocationem.

S U M M A R I U M.

1 *Immissio non debetur ei qui propriam non ostendit vocationem.*
2 *In materia fideicommissaria, utpote odiosa, nepotes filiorum appellatione non veniunt.*
3 *Etiam si agatur de fideicommisso ascendentis.*
4 *Et de vocatione activa.*
5 *Et de passiva.*
6 *Ac etiam de mixta.*
7 *Filiorum nomen non veniunt eo magis cateri descendentes, si effectum dispositio sortita fuerit per successionem filiorum, & eorum liberorum.*
8 *Vel si agatur ad exclusionem extranei.*
9 *Concurrentibus conjecturis, sub nomine filiorum veniunt nepotes.*
10 *Ac etiam cateri descendentes.*
11 *Nepotes & cateri descendentes vocati dicuntur, si substituti appareant filii nascituri, dummodo tamen illorum vocatio sit qualificata cum verbis tractum successivum in futurum importantibus, nempe* de uno in alium, de hærede in hæredem, de gradu in gradum, *vel cum dictionibus*, in perpetuum, in infinitum, *vel similibus*.
12 *Secus e contra, & n. 13.*
14 *Collectivo nomine vocati, active vocati censentur, deficientibus dictionibus perpetuitatem temporis importantibus.*
15 *Per substitutionem filiorum nasciturorum potest induci vocatio nepotum, non vero aliorum descendentium.*
16 *Conjecturæ, quæ tendunt ad exclusionem fideicommissi, debent prævalere.*
17 *Discretivus modus loquendi solet excludere vocationem nepotum sub nomine filiorum.*
18 *Prohibitio alienationis injuncta tantum filii primi gradus denotat testatorem nepotes illorum nomine vocare noluisse.*
19 *Quoties reciproca substitutio repetita non appareat filiis filiorum, desumitur nepotes non fuisse vocatos.*
20 *Verba filiorum filii si verificabilia non sint cum pronepotibus ulterioribusque descendentibus, sub illorum nomine isti non veniunt.*
21 *Pronepotes, & descendentes, filii & interpretative dicuntur filii.*
22 *Integer testamenti contextus inspici debet ad dignoscendum, an filiorum nomine vocati fuerint ulteriores descendentes.*
23 *Testator si in nulla testamenti parte apposuerit verba perpetuitatem importantia, censetur nepotes & descendentes ulteriores ad successionem invitare noluisse.*
24 *In fideicommissis, ea quæ deficiunt, dicuntur consulto omissa.*
25 *Ut filiorum appellatione venire possint nepotes, & ulteriores descendentes, conjecturæ debent esse plures, urgentes & violentæ, licet agatur de dispositione ascendentis.*
26 *In dubio semper pro exclusione nepotum, & restrictione fideicommissi est judicandum.*
27 *Prohibitio alienationis directa ad personam, & restrictiva ad filios, prohibere non potest argomentum vocationis nepotum.*
28 *Licet adsint verba*, nullo unquam tempore,
29 *Filiorum nomine veniunt nepotes & ulteriores descendentes, si testator habuerit intentionem conservandi agnationem.*
30 *Nepotes & ulteriores descendentes non includunt sub vocatione filiorum ex simplici vocatione masculorum, & n. 31.*
32 *Testator agnationis conservationem voluisse non censetur, si insimul cum masculis fœminam quoque instituerit.*
33 *Exclusio filiarum testatoris levissima reputatur conjectura pro vocatione nepotum, & n. 34.*
35 *Ex quo testator in aliqua testamenti parte habuerit pro synonymis verbum* filii, *& verbum* descendentes, *non exinde argui licet vocatio nepotum, & n. 36.*
37 *Legitima non debetur nepotibus, existentibus filiis.*
38 *Jus petendi legitimam non transmittitur de eos, qui non sunt filiorum heredes.*
39 *Successorum nomine qui veniant.*
40 *Vocatio filiorum in stirpes, & non in capita, quando arguat comprehensionem nepotum, & ulteriorum descendentium.*
41 *Verba, in hunc qui sequitur modum, limitant præcedentia secundum inferius dicenda, & n. 42.*
43 *Ratio conservandi bona concepta per participium, famulatur cum dispositione, & novum fideicommissum extra personas expresse vocatas non inducit.*
44 *Etiamsi contineat verba apta ad recipiendum magis latum intellectum.*
45 *Exclusio Ecclesiæ, & Monasterii, si non fiet de per se principaliter, non est apta nævum arguendi fideicommissum.*
46 *Minusve exclusio fisci.*
47 *Quoties mentio familiæ stare dicatur accessorie.*
48 *Familiæ & posteritatis mentio, si sit accessoria, non extendit fideicommissum ultra gradus, personas & casus expressos.*
49 *Favore agnationis non sunt somnianda, ac multiplicanda substitutiones ultra dispositionem testatoris, & casum expressum.*
50 *Prohibitio Trebellianicæ an faciat desumere inclusionem nepotum in vocatione filiorum, & n. 51. & 52.*
53 *Plus non debet esse in referente, quam in relato.*
54 *Verbum*, nominatos, *importat, quod gradus qui ultera progreditur, debeat oculis corporis legi.*
55 *Reciproca repetita de jure non censetur.*
56 *Nomen familiæ absque adjectione cognominis comprehendit tam agnatos, quam cognatos, tam masculos, quam fœminas.*
57 *Maxime si nedum familia, sed posteritas fuerit vocata.*
58 *Vel si cum nomine familiæ conjunctum esset nomen descendentiæ.*
59 *Vel cognationis.*
60 *Nomen*, nationis *idem sonat, ac descendentia naturalis.*
61 *Repetitio qualitatis masculinitatis non dicitur volita in diversis personis, & gradibus remotioribus.*
62 *Exclusio fœminarum, quæ dotatæ fuerunt, non probat voluntatem testatoris excludendi cæteras non dotatas.*
63 *Filius præsumitur informatus de voluntate paterna.*
64 *Non est in potestate heredis fideicommissum inducendi vel alterandi.*

D E C I S I O XXI.

ALexander de Vincentinis in ejus postremo, cum quo decessit, testamento, condito sub anno 88. præteriti sæculi, scripsit pro æquali portione sibi hæredes Lidiam uxorem, ac quinque ipsorum filios; Marcum Antonium nempe, Tiburtium, Quintilium, Annibalem, & Hippolytum, quibus deinde substituit, ut sunt verba, *filios legitimos, et naturales, ex legitimo matrimonio nascituros, declarando, et mandando, quod si aliquis dictorum heredum moreretur absque filiis legitimis, et naturalibus, moriatur alter alteri.* Quam dispositionem biduo post, superadditis quibusdam declarationem, confirmavit in codicillis prout non contenditur inter partes.

Successive de anno 19. labentis sæculi dictus Annibal unus ex memoratis Alexandri filiis, & hæredibus, suum pariter testamentum exaravit, in quo Franciscum, Dominicum, Horatium, atque Vincentium liberos hæredes instituit, injungendo insuper expresse, quod omnia ejus bona *Sint subjecta, et supposita in omnibus, & per omnia fideicommisso facto per dictum quondam Alex. ipsius testatoris patrem, quod quidem fideicommissum hic pro inserto, et expresso haberi voluit in omnibus, et per omnia, illudque per supradictos ejus filios, et*

he-

heredes, ac alios successores, & descendentes, juxta tenorem fideicommissi nominatos in omnibus, & per omnia mandavit sub eisdem pœnis, & caducitatibus in dicto fideicommisso appositis servari, ut sunt eadem Testamenti verba, nec inter partes controversa.

Defunctis ex quinque prænominatis Alexandri filiis, Annibale, atque Horatio duntaxat, cum liberis, primo nimirum cum præcitatis quatuor filiis, quorum Franciscus deinde etiam decessit cum Annibale Jun. Comitissæ Annæ Mariæ Patre, ac A. P. D. Joanne Augustino per ipsum progenitis, & altero cum Josepho, petiit iste per obitum antedicti R.P.D. Joannis Augustini solius ea linea Francisci masculi superstitis, in superioribus annis secutum, immissionem coram R. P. D. Organo per A. C. deputato, tam super bonis Alex. Proavi, quam Annibalis Sen. Avi per eundem R. P.D. Joannem Augustinum possessis, adversus præfatam Comitissam Annam Mariam ex testamento hæredem, in quo judicio tamen Actor succubuit, reaque sententiam absolutoriam reportavit; Verum appellante Josepho ad Rot. licet prævijs duabus decisionibus editis sub diebus 2. Aprilis, & 5. Julii præcedentis anni prolata fuisset per R.P.D. meum Capraram sententia immissiva favore appellantis, hanc nihilominus hodie coram me, cui controversia in ulteriori instantia delegata extitit, ponderatis sedulo recitatis dispositionibus, factique circumstantiis accurate rimatis, post suspensam resolutionem in audientia diei 25. Februarii mensis elapsi, DD. infirmandam esse autumarunt ex injustitiæ capite resolutantis ex eo, quod Joseph nullatenus probat durationem, seu præexistentiam fideicommissi, minusque vocationem, & purificationem concludit, ut in his salutaribus deficientibus concedi non poterat eidem immissio, Alto-
1 grad. Jun. *contr.* 97. *n.* 4. Peregr. *de fideicomm. art.* 43. *n.* 2. & 35. Rot. cor. Seraph. *dec.* 1498. *n.* 1. cor. Ubald. *dec.* 885. *n.* 1. cor. Priol. *dec.* 524. *n.* 2. cor. Cerro, *dec.* 885. *n.* 3. & *in rec. dec.* 115. *n.* 5. & 6. *p.* 18.

Tantum autem abest, quod Joseph requisitas durationem, vocationem, atque purificationem fideicommissi concludat, ut potius de contrario constet; quandoquidem raspecta dispositionis Alexandri Proavi, cum iste, ut prædictum fuit, sibi hæredes nominasset quinque ejus liberos, eosque favore suorum filiorum restituere gravasset, quia ultra progressus fuisset hoc restitutionis onus, Joseph nepos, & respective pronepos ad sui commodum prætendere non valet; nam certi juris est, quod in hac materia fideicommissaria inductiva oneris, proindeque odiosa, quidquid sit in favo-
2 rabilibus, nepotes, & pronepotes, aliique ulteriores descendentes sub nomine filiorum non veniunt, ut sunt text. *literales in l. Gallus*, §. *idem credendum*, *juncto* §. *de leg. in verbo supplenda*, ff. *de lib. & posthum. quod si nepotes*, ff. *de testam. tutel.* & §. *ult. instit. qui testam. tutor. dar. poss* & est communis opinio Doctorum, de qua testantur Riminald. Jun. *cons.* 389. *n.* 18. *cum seq. lib.* 4. Menoch. *cons.* 215. *num.* 7. *cum seq.* Cyriac. *contron.* 8. *a n.* 38. Palm. Nep. *alleg.* 19. *n.* 6. Contr. *discept. forens.* 35. *n.* 179 Altogr. Jun. *contr.* 64. *n.* 10. & *controv.* 97. *nu.* 7. *cum seq.* Saminiat. *controv.* 19. *num.* 11. Mans. *consult.* 526. *n.* 3. *cum seq.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 28. *num.* 33. & *cons* 53 *n.* 2. & 5. *lib.* 4. Fusar. *de substit. quæst.* 321. *n.* 93. & 95. Modern. Foroliviens. *dec. Florentin.* 4. *a n.* 1. illumque constanter amplexa fuit Rota, ut videre est, *in rec. dec.* 486. *n.* 25. *p.* 1. *dec.* 507. *n.* 2. & *seq. ac dec.* 667. *a n.* 1. *p.* 2. *dec.* 479. *n.* 1. & 9 *p.* 4 *to.* 2. *dec.* 661. *n.* 8. *p.* 4. *tom.* 3. *dec.* 269. *n.* 6. *p.* 6. *dec.* 285. *n.* 10. *p.* 11. cor. Merlin. *dec.* 373. *n.* 8. Seraph. *dec.* 1468. *n.* 6. coram Dunoz. sen. *dec.* 81. *n.* 1. & cor. Jun. *dec.* 648. *n.* 17. coram Merlin. *dec.* 460. *n.* 2. & cor. Cer-
3 ro, *dec.* 526. *n.* 4. quamvis agatur de fideicommisso ascendentia, per text. *in d. leg. quod si nepotes*, ff. *de testam. tutel.* firmant Menoch. *d. cons.* 215. *n.* 97. Modern. Foroliven. *d. dec. Florent.* 4. *n.* 4. Rot. *in rec. dec.* 507. *n.* 2. *p.* 2. *dec.* 84. *n.* 1. *p.* 9. *decis.* 242. *n.* 6. & *dec.* 262. *n.* 1. *p.* 17. coram Dunoz. Jun. *cit. dec.* 648. *n.* 1. cor. Bich *dec.* 279. *n.* 12. cor. Celso *dec.* 34. *n.* 4. & in Tropien. immissionis 16. Novemb. 1695. §. *Testator siquidem*, cor. bo. mem. Emeris; aut de vocatione activa,
4 magisque passiva, vel mixta, sicuti in prima Menoch. *dict. cons.* 215. *n.* 15. & 22. *cum seq.* Surd. *cons.* 403. *n.* 20. Citorc.
5 *discept.* 14. *n.* 5. Modern. Foroliven. *d. dec. Florent.* 4. *nu.* 5. Rot. *in rec. decis.* 507. *n.* 4. & 12. *p.* 2. de secunda Jason. *cons.* 200. *num.* 10. *l.* 3. Honded. *cons.* 56. *n.* 7. Grat. *discept. forens.* 629 *n.* 3. Saminiat. *contr.* 17. *n.* 11. Rot. *in rec. decis.* 529. *in*
7 *fin. p.* 13. & de tertia Giovagn. *cons.* 24. *n.* 62. *l.* 2. Altogr. Jun. *d. contr.* 96. *n.* 10. Saminiat. *contr.* 19. *n.* 12. & 13. Modern. Foroliven. *d. dec.* 4. *n.* 6. Rot. cor. Merlin. *dec.* 460. *n.* 2.

Signanter cum dispositio jam suum effectum sortita fuisset tam in filiis primi gradus institutis, quam in ipsorum liberis substitutis; quo enim casu talis nepotum, ac ulteriorum descendentium exclusio, citra dubium procedit, juxta doctrinam Bartol. *in l. liberorum n.* 18. ff. *de verbor. signific.* 7
quam sequuntur Saminiat. *de controv.* 19. *n.* 13. Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *n.* 58. Fusar. *de substitut. qu.* 321. *n.* 31. Rot. cor Millin. *dec.* 372. *sub n.* 7. cor. Cerr. *dec.* 516. *n.* 7. *in rec. decis.* 469. *n.* 24. *p.* 1. *dec.* 473. *n.* 19. *p.* 4. *tom.* 2. & *dec.* 262. *n.* 10. *p.* 17. Ac quæstio non sit super vocatione nepotum, seu pronepotum in exclusionem extraneorum, ut animadvertunt Menoch. *sæpe cit. cons.* 215. *n.* 19. Contr. *discept. forens.* 13. *n.* 172. Rot. cor. Dunoz. Sen. *decis.* 81. & *in rec. d. decis.* 8
262. *utrobique n.* 3. *p.* 17.

Absque eo, quod Joseph vocationem suam, & per consequens durationem, seu præexistentiam fideicommissi Alexandri Proavi, desumere valeat tum ea præsupposita indefinita substitutione filiorum progenitorum ex filiis testatoris ibi: *Substituit filios legitimos masculos ex legitimo matrimonio nascituros*; quam etiam ex nonnullis conjecturis in decisionibus R.P.D. mei Capraræ relatis, atque amplexis, ob quas sub nomine filiorum venire nepotes non impugnat Altograd. Jun. *d. contr.* 97. *n.* 21. Angel. Rodulph. *alleg.* 20. 9
n. 2. & *alleg.* 22. *n.* 8. Mant. *de conject. ult. volunt. l.* 8. *tit.* 8. *n.* 12. Modern. Foroliven. *d. dec. Florent.* 4. *n.* 4. Rot. coram Dunoz. Sen. *dec.* 81. *n.* 10. & cor. Jun. *dec.* 648. *num.* 21. cor. Merlin. *dec.* 306. *n.* 4. *part.* 17. & quod de nepotibus asseritur, intelligitur etiam de pronepotibus, ulterioribusque descendentibus, tradunt Castald. *consult.* 249. *num.* 9. *in fin.* & *con-* 10
sult. 275. *n.* 15. Palm. Nep. *alleg.* 158. *n.* 4. *cum seq* & *alleg.* 166. *a n.* 1. Christofor. Medic. *exam* . *a num.* 19. Fusar. *de substit. qu.* 326. *n.* 1. & 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *n.* 45. & *art.* 28. *n.* 32. Rot. *in rec. dec.* 6. *n. fin. p.* 5. *dec.* 142. *n.* 43. *p.* 20. & cor. Merlin. *dec.* 206. *n.* 17.

Etenim quidquid foret, si hæc indefinita substitutio qualificata esset cum verbis tractum successivum in futurū importantibus, *nempe de uno in alium, de herede in heredem, de gradu in gradum*, vel cum dictionibus *in perpetuum, in infinitum* aut similibus, ut exemplificant ea professor dec. *consult.* 42. *n.* 5 Peregr. *de fideicomm. art.* 18. *nu.* 19. Rot. in Bonon. fideicommissi de Bavosiis 16. Junii 1690. §. *ex cujus* 11
cor. Rev. D. meo Decano, & in his terminis loquuntur auctoritates allegatæ in oppositum, ac in decisionibus R.P.D. mei Capraræ, §. *Consistit*, quando hujusmodi verba, seu dictiones, ut in hypothesi, deficiant tunc etsi vocari fuissent filii nascituri, magisque nepotes, nihilominus ulteriores descenden. sub ipsorum filiorum, seu nepotum nomine, non comprehenduntur, cum vocatio intelligi debeat de activa, non autem de passiva, & collatio in tempus futurum solum evincat, quod testator voluerit substituere nedum natos, sed etiam eos, qui nasci potuissent ex suis filiis post conditum testamentum, ut in specie notant de filiis nascituris, Rede- 12
nasc. *consil.* 10. *n.* 19. Ros. *d. consult.* 42. *n.* 6. *etiam si addat particulam nascituros*, Saminiat. *contr.* 19. *n.* 3. & 20. Rot. *in rec. dec.* 262. *n.* 6. *p.* 17. & in generalibus terminis vocationis filiorum collatæ in certum, & futurum eventum, Menoch. *d. cons.* 225. *n.* 40. 102. & *seq.* Ladereb. *cons.* 236. *n.* 6. & 7. Cafanatta *cons.* 58. *n.* 37. Saminiat. *eadem contr.* 19. *n.* 23. Altog. 13
Jun. *contr.* 97. *n.* 44. & 45. Modern. Foroliven. *d. decis. Florent.* 4. *n.* 63. Rot. post Giovagn. *cons.* 24. *n.* 73. *l.* 2. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 649. *n.* 4. & *in rec. dec.* 527. *n.* 14. *p.* 2. Non secus ac si fideicommissi conditor invitasset collectivo nomine descendentes, qui active, & passive vocati dici deberent deficientibus dictionibus infinitatem, & perpetuitatem temporis importantibus, ad receptam Theoricam Cuman. *in l. cum ita*, §. *in fideicomm.* ff. *de legat.* 2. Fusar. *de substit. q.* 382. Rot. cor. Ubald. *dec.* 313. *n.* 1. *in rec. decis.* 18. *n.* 16. *cum seq.* 14
p. 12. & in Bonon. fideicommissi de Burgonzonis 19. Februarii 1680. §. *Quod vero cum seq.* cor. bo. mem. Emerix. Præterea nec agitur de salvanda dispositione testantis, & ne fideicommissum expiret in filiis primi gradus, in quo etiam casu procedunt *dec.* 453. cor. Manzaned. 1696. *p.* 11. *ac* 213. post Tot. *de pact. de futur. success.* in adversum adductæ, in eoque contrariam opinionem ad summum procedere posse admittunt Surd. *cons.* 402. *sub n.* 21. Sess. *decis. Aragonen.* 64. *n.* 108. dictus Modern. Foroliven. *dec. Florent.* 4. *n.* 65. Rot. *in rec. dec.* 667. *n.* 2. *p.* 3. & *dec.* 378. *n.* 11. *p.* 13.

Conjecturæ insuper per Josephi defensores adductæ, ac in decisionibus R.P.D. mei Capraræ amplexæ pro comprehensione nepotum, seu pronepotum, aliorumque descendentium, præterquam quod destruuntur ab aliis ex parte Comi- 15
tissæ cumulatis, quæ tanquam tendentes ad exclusionem fideicommissi, prævalere debent, uti observant Altogr. Jun.

d. contr.

d. controv. 97. n.65. Modern. Forolivien. d. dec.4. n.88. cor.
Dunoz. Sen. dec. 81. n. fin. & in rec. dec.376. n.31. cum seqq.
part. 6.

Quarum prima resultat ex ipsa disertiva vocatione filio-
rum, eorundemque liberorum, & respective nepotum,
quæ tanti est, ut sub illorum appellatione ulteriores descen-
dentes non veniant, Surd. cons. 404. n.21. & seq. Paris. cons.
17 861. n.36. & 47. l. 2. Corn. cons.9. n.6.l.3. Mans. consult.526.
n.8. Altograd. contr.97. n. 23. cum seq. Mart. de success. leg. p.
1. q.2. art. 5. n.33. Fusar. cum pluribus de substit. q.321. n.59.
cum seq. dicta dec. Floren. 4. n.28. Rot. in rec. dec.473. n.21.
p.4. tom. 2. coram Seraph. dec. 1486. n.12. & coram Dunoz.
sen. dec. 92. n. 11.

Secunda promanat ex prohibitione alienationis, dunta-
xat injuncta filiis primi gradus, ut in testamento, ibi: Ne-
mo dd. filiorum, & heredum valeat, & possit de bonis, &
hæreditate dict. D. Testatoris nullo unquam tempore &c. ven-
dere, seu alienare, &c. & in Codicillis, ibi: Quod si aliquis
dd. suorum filiorum, & heredum ad aliquem actum alienatio-
18 nis &c. si enim testator filiorum filios favore descendentium
gravare voluisset, profecto non omisisset eis prohibitionem
alienationis injungere, ex allegatis in his terminis per Rot.
in rec. dec.171. n.12. cum seqq. p. 11. & cor. Cerr. dec. 516. n.
411. & 12.

Tertia descendit ex substitutione reciproca in testamento
facta solum inter priores hæredes, seu filios primi gradus,
ibi: Quod si aliquis dd. heredum moreretur absque filiis le-
gitimis, & naturalibus, moriatur aliter alteri; & licet in
Codicillis superadditum fuerit, quod portio filii testatoris
descendentis cum filiis fœminis, & absque filiis masculis,
devolvatur etiam ad filios filiorum, non tamen filiorum
aliquis reciproce substitutus legitur, ibi: Residuum vero
bonorum talis descendentis cum filiabus fœminis devolvatur
ad alios filios ipsius testatoris, & filiorum filios in stirpes, &
non in capita; quoties, siquidem reciproca substitutio repe-
tita non fuit filiis filiorum, magis crescit argumentum, eos
19 testatorem gravare noluisse, Casanatt. cons.4. n.271. Altogr.
Sen. cons.60. num.56. l. 1. Saminiat cons.8. n. 21. & 22. post
controv. Altogr. Jun. tom.2. Rot. decis.425. n.16. p.9. & cor.
Dunoz. Sen. sæpe d. decis.81. n.16.

Quarta exurgit ab hac eadem dispositione, seu declaratio-
ne facta in Codicillis; nam cum aliquis suorum filiorum at-
que hæredum decederet absque filiis masculis, voluerit te-
stator, quod ad portionem sic decedentis succederent alii fi-
lii ipsius testatoris, filiorumque filii in stirpes, ideoque pa-
truo, ac nepotes insimul filiorum prædefunctorum; per ne-
cesse sequitur, quod in hac vocatione facta de filiis filiorum,
intellexerit restrictive de eorundem filiis immediatis, non
autem de pronepotibus, aliisque descendentibus in infini-
tum, in quibus verificabilis non est concursus cum filiis i-
psius testatoris, minusque simultanea eorum successio in
stirpes; nam ordini naturæ repugnat, quod uno, eodem-
que tempore præexistant filii immediati ipsius testatoris, &
descendentes in ulterioribus remotis gradibus: indeque cum
verba, filiorum filii, verificabilia non sint cum pronepoti-
bus, ulterioribusque descendentibus, consequens est, quod
sub illorum nomine non veniant, Grat. discept.629. n.6. &
20 6. Fusar. de substit. qu.372. n.25. Barry de success. l.7. sub n.2.
in fin. Mart. Medic. dec. Sen.1. n.19. Rota Floren. post Torr.
de primog. Ital. dec. 57. n. 57.

Quinta provenit a declaratione apposita in eisdem Codi-
cillis, quod Monasterium, vel Ecclesiæ, tam in conditio-
ne, quam in vocatione, non intelligantur loco filii, quæ
sane declaratio respuere videtur comprehensionem omnium
illorum, qui non sunt filii veri, sed ficti, & interpretativi,
21 quales sunt pronepotes, ulterioresque descendentes, ut in
individuo Modern. Forolivien. d. dec. Florent.4. num.71. &
Rota coram Cels. dec. 34. n. 3. 4. & 6.

22 Sexta demum ducitur ex integro testamenti contextu in
hoc casu respiciendo, ut monet text. in l. muta 44. ff. de ma-
numiss. test. l. licet Imperator 74. ff. de legat. Rota in rec. dec.
23 196. n.20. p.11. ex quo habetur, quod testator nullum adje-
cit verbum importans perpetuitatem, seu infinitatem fidei-
commissi, ob quam ostendi potuisset ejus voluntas compre-
hendendi etiam ulteriores descendentes, per ea, quæ con-
siderat ad propositum Mans. consult. 526. num. 11. Rota post
Merlin. de legit. decis.7. n.3. & 4. Hæc nanque omissio con-
24 trariam potius voluntatem patefacit, dum in fideicommissis
censetur consulto facta, ad notata per Altogr. d. contr. 97.
n. 59. cum seq. tom. 3.

Relevare DD. nec visæ fuerunt conjecturæ contrariæ,
præmisso quippe, eas esse debere nedum plures, sed quidem
urgentes, atque violentas, ad hoc, ut a verborum testato- 25
ris, licet ascendentis, proprietate recedatur, ut requirunt
Cyriac. contr. 522. n.53. Palm. Nep. alleg. 73. n. 31. Altogr.
Jun. d. contr. 97. n.22. Saminiat. contr.19. n.17. Modern. Fo-
rolivien. d. dec. florent.4. n.66. cum seq. Rot. in rec. dec.667.
p. 2. & dec. 262. p. 18. utrobique n. 3. cor. Dunoz. sen. dec.71.
n.10. coram Jun. dec.649. n.10. & coram Celso dec.34. n. 14.
itaut in dubio semper pro exclusione nepotum, & restrictio- 26
ne fideicommissi sit judicandum, Altogr. Jun. d. contr.97.
n.16. Actolin. resol. 62. n. 6. & alii superius allegati.

Cujusmodi generis nulla ex conjecturis pro extensione fi-
deicommissi ad nepotes, & respective pronepotes allatis
concurrit; sed potius omnes insubsistentes, atque inefficaces
deteguntur, prout est desumpta ex prohibitione aliena-
tionis, eo quia realis non est, neque directa ad bona, quin-
imo nec generalis, & absoluta; sed ut ostensum supra fuit,
personalissima, restrictaque ad filios primi gradu hæredes
institutos, ob quam restrictionem certi juris est, quod talis
prohibitio non se extendit ad nepotes, & ulteriores descen-
dentes, minusque deservit pro conjectura illorum vocatio-
nis, seu comprehensionis, per Rimin. Sen. cons.119. n.2. in
fin. & n.21. l.1. Surd. cons.115. n.21. cum seqq. Urceol. consult. 27
96. n.17. Castal d. cons.260. n.11. cum seq. Mart. de succes. legal.
p.1. q.2. art.5. sub n.6. Capyc. Latr. dec.127. n.46. Rot. in rec.
dec.7. n.46. p.10. cor. Cels. dec.229. n.5. & cor. Cerr. dec.745.
n.2. Non obsistentibus verbis: Nullo unquam tempore, sub
quibus concepta est, perpetuitatem præseferentibus; nam
juxta subjectam materiam operantur solum perpetuitatem
durante vita eorundem hæredum institutorum, quibus ipsa
prohibitio demandata fuit, ut apposite respondent Alexand.
cons.76. n.2. l.1. Surd. cons.123. n. 14. & 16. Rimin. Jun. cons.
279. n.67. Cyriac. contr.522. n.9. cum seq. l.2. Hodiern. contr. 28
50. n.5. Rot. in rec. dec.15. n. 15. cum tribus seq. p. 7. dec. 401.
n.10. p.12. cor. Seraph. decis. 1476. n. 29. cum seqq. cor. Cerr.
dec.945. n.3. cor. Merlin. dec.669. n.24. cum seq. in Bononien.
fideicommissi de Ghisleriis 25. Februarii 1575. §. Inefficax,
cor. Rev. Turonen. & in Rom. fideicommissi Prosperi Jun.
de Cassatellis 1694. §. Minus relevat, cor. bo. me. Emerix.

Consimilis irrelevantia detegitur ea deducta ex institutio-
ne filiorum masculorum, eorundemque liberorum pariter
masculorum substitutione, quasi quod ex eis testator habue-
rit rationem conservandæ agnationis, ob quam nepotes, ul-
terioresque descendentes comprehensi dicantur, ex Mans.
consult.526. n.12. Mart. Medic. dec. Senen.1. n.51. Rot. in Pe- 29
demontana, seu Albanen. bonorum 9. April. 1670. §. apparet
autem, cor. Vicecomite, eo quia simplex vocatio masculo-
rum non operatur extensionem ad nepotes, seu pronepotes;
nam licet testator prædilexerit masculos, non ideo sequitur
ipsius Agnationi legem dixisse; late Modern. Forolivien. dec.
florent.23. n.71. cum seq. & bene Rot. in rec. dec.196. n.35. p.
11. & cor. Dunoz. sen. dec.72. n.21. ubi sub n. seq. subdit quod 30
si testator in illis pronepotibus voluisset conservare agnatio-
nem, sine dubio patrem, & avum ad ipsorum favorem gra-
vasset, & cor. Dunoz. Jun. dec.749. n.2. Fortius; nam insi-
mul cum suis instituit etiam hæredem æqualiter Lidiam uxo- 31
rem, quod conservationi agnationis repugnat, ex Gabr.
con. 116. n. 12. l.1. Mantic. de conject. ult. vol. l. 7. tit. 19. sub
n.20. Rot. in rec. dec.497. n.4. p.1. dec.697. n. 10. vers. maxi- 32
me cum vocaverit p.2. cor. Cavaler. dec.125. n.10. & cor. Du-
noz. sen. ubi supra n.22. & Jun. n.23. licet fœminas filiorum
primi gradus excluserit, quas testator per hæc verba manda-
vit in Codicillis dotari: Quod si aliquis suorum filiorum, &
heredum institutorum decederunt sine filiis masculis, et reli-
ctis solum filiabus, tunc fœmina competenter dotarentur, re-
siduum vero bonorum talis excedentis cum filiabus fœminis
devolveretur ad alios filios ipsius testatoris. Exclusio siqui-
dem, & dotatio filiarum testatoris, seu primorum hæredum,
ultra quod ex se levem conjecturam præbere reputant Man- 33
tic. de conject. ult. vol. l.11. tit. 14. vers. Sed tamen, Rot. cor.
Seraph. decis. 970. n. 2. et 3. & cor. Bichio dec. 197. n. 17. in
præsenti non extendit fideicommissum ultra personas expres-
se vocatas ex rationibus adductis per Rot. in rec. dec.665. n. 34
13. p. 2. dec. 151. n. 9. p. 5. cor. Cerro dec. 516. n.16. et 17. &
melius cor. Dunoz. sen. dec. 81. n. 29.

Prout etiam elicita ex præsupposito, quod testator habue-
rit pro synonymis verbum filii, ac verbum successores, seu de-
scendentes, in prohibitione detractionis legitimæ facta in
condicillis, tum quia contrarium desumitur ex contentis in
testamento, & ex præcedenter dispositis in eisdem codicillis,
ubi filios nominavit absque aliquo adjuncto successorum, &
descendentium, a quibus regulam, & declarationem desumi
præcise respondet Modern. Forolivien. d. dec. Florent.4. n.70.
cum

35 *cum sequentib.* ubi *sub n.72.* ait, hanc conjecturam præsup-
ponere id, quod est in quæstione, ut si nec expresse, nec
tacite pronepotes fuerint vocati, intelligi nequeant hoc mo-
do comprehensi; tumetiam quia testator nunquam separatim
locutus fuit de filiis, & successoribus, seu descendentibus
prout necesse fuisset ad inducendum argumentum, seu con-
jecturam de synonymis, uti prosequitur d. Modern. Foroli-
36 vien. *eadem dec.4 nu.*84. & hanc conjecturam late rejicit Al-
tograd. Jun. *contr. 97. a nu. 26. ad n.31. & n. 50.* tum tertio,
quia prohibitio intelligenda venit de successoribus bonorum
sub ea ratione, quod existentibus filiis, legitima nullatenus
debetur nepotibus, minusque ulterioribus descendentibus,
37 Grass. *de success.* §. *Legitima qu.4. n.1.* Rot. cor. Dunoz. Jun.
dec. 276. n. 6. neque transmittitur ad eos, qui non sunt filio-
38 rum hæredes, Zanch. *in l. hæredes*, §. *Cum ita, p.5. n.191.*
& p.6. n.9. vers. tertia præsens quæstio, ff. ad Trebel. Merlin.
de leg. l.5. tit.3. p.9. n. 18. & Rot. cor. Dunoz. Jun. *d. decis.*
726. *n.1.* sub nomine utique successorum non potuit testator
intelligere nepotes, aliosque descendentes filiorum; sed tan-
tum hæredes bonorum, quibus eadem legitima prohibitio
adaptatur, interpretando nomen illud *successores*, juxta sub-
39 jectam materiam, prout monet Barbos. *appell.* 254. *n.2.* ubi
concordat Tondut. *resol. civil. p. 1. cap. 44. n. 5.*

Levioris ponderis est alia prætensa ex vocatione filiorum
testatoris, istorumque filiorum in stirpes, sed non in capi-
ta, eo quia hæc clausula, *In stirpes, & non in capita*, po-
tius, ut supra præcognitum fuit, deservit pro conjectura ex-
clusionis nepotum, ulteriorumque descendentium, & tunc
solum aliquam animadversionem promereri potuisset, quan-
do verificabilis non esset in filiis, filiorumque filiis; secus
autem in casu contrario, quando verificari posset in filiis fi-
liorum, qui concurrendo insimul cum patruis succederent
ex voluntate testatoris alteri patruo in stirpes, quia tunc,
40 cum non alteretur dispositio, itaut inducatur vocatio plu-
rium personarum, fideicommissum non extenditur ad pro-
nepotes, aliosque ulteriores descendentes, Soccin. Jun. *cons.*
149. *n.8. l.2.* Curt. Jun. *cons.271. n.7.* Altogr. sen. *cons. 60. l.*
2. Mantic. *de conject. l.8. tit. 9. n.18.* Mart. *de claus. 93. p. 3.*
Modern. Forolivien. *dec. Florent. 4. n.92.* & Rot. *in rec. dec.*
503. *n. 13. part. 2.*

Neque vis aliqua fieri potest super voto, quod testator ha-
bere se declaravit, conservandi familiam, posteritatem, &
bona, quoniam votum hujusmodi per testatorem habitum
in diversis Codicillorum periodis, non est absolutum, &
independens, quo casu disputabilis esset fideicommissi ex-
tensio ad omnes de posteritate, juxta terminos auctoritatum
in contrarium adductarum; sed restrictive, & accessorie
ad fideicommissum ordinatum in testamento pro filiis, &
nepotibus suis, & exordiendo a proœmio Codicillorum,
licet illud contineat sub initio generalia verba: *De familia,*
& posteritate, & bonis suis consulens, habet tamen clausulas
restrictivas, ibi: *Deliberata voluntate, ac etiam particulari*
dispositione per præsentes Codicillos disposuit in hunc, qui se-
quitur modum, & formam, videlicet: quæ quidem verba
cum restringant, & limitent præcedentem generalem ratio-
nem secundum inferius dicenda, ad quæ testator se retulit,
41 ut præcise, Alex. *cons.59. sub n. 22.* Rot. *in rec. dec.7. n.36.*
parc.10. cor. Dunoz. Jun. *dec. 648. n.12.* post Torr. *de pact.*
futur. success. decis. 235. n.15. cum seq. & in Bononien. Fidei-
commissi de Ghisleriis 2. Martii 1693. §. *Quæ fortius strin-*
gunt, cor. bo. mem. Benincasa, in necessarium consequens
emergit, quod sicut subsequens dispositio Codicillaris non
continet, nisi substitutionem de filiis, & filiorum filiis,
ratio familiæ, & posteritatis ad illos restricta censetur, nec
operatur extinctionem fideicommissi ultra personas ibidem
42 expressas, ut bene Rot. in d. Bonon. fideicommissi de Ghis-
leriis, ubi supra, & ipsamet ratio relata suadet, quæ cum
sit concepta per participium, *consulens*, importat continua-
tionem sermonis, & connexionem cum dispositione subse-
quenti, itaut dici non possit, resultare ex illa fideicommis-
sum independens, & absolutum pro sola familia, & poste-
ritate; sed famulatur, & stat accessorie ad subsequens fi-
deicommissum, & juxta illius terminos restringitur, Rot.
43 cor. Merlin. *dec.891. n.* 10. cor. Cerr. *dec.65. n.8.* & si conti-
neat verba apta ad recipiendum magis latum intellectum,
quam subsequens dispositio, ut sunt familia, & posteritas;
attamen ea recipiunt interpretationem a subsequenti disposi-
tiva, & sic explicari debent de familia, & posteritate filio-
rum, de qua testator in hac dispositiva parte intellexit, be-
44 ne Rot. *in rec. dec. 663. n. 29. p. 1.*

Similiter etsi in ipsa parte dispositiva subsequatur decla-
ratio testatoris exclusiva cujuscunque Ecclesiæ, seu Mona-
sterii; nam exclusio præfata ordinata est propter fideicom-
missum institutum in testamento, & restringitur ad filios,
filiorumque filios; nec stat de per se principaliter ad indu-
cendum novum fideicommissum favore omnium de agna-
tione, sed dependenter, & accessorie ad vestiendam, &
cohonestandam exclusionem Ecclesiæ, seu Monasterii, non
valens extendere præcedentes substitutiones, ex plene firma- 43
tis per Episcop. Rocc. *select. jur. disput. cap.19. n.23.25.* Rot.
coram Cerr. *decis.807. n.7. cum seq.* atque etiam exclusio fisci
in casum delicti, ubi hæc ratio legitur adjecta, stat accesso-
rie, consecutive, & dependenter, & solum ad vestiendam,
& cohonestandam exclusionem ipsius fisci, ubi: *Declarans,*
mentem suam esse principaliter providere pro conservatione
suorum bonorum in familia, non autem aliquam fraudem di-
cto fisco facere, ut hoc casu nec præcedens fideicommissum
in casu mortis extendatur ultra gradus, & personas in eo ex-
pressas, Episcop. Rocc. *dict. cap.19. n.25.* Rot. *in rec. decis.* 45
368. *n.6. part.5. decis.8. n 2. p.7. dec.209. n.13. & seq. par.8.*
cor. Cerr. *d. dec.* 807. *n.8.* & cor. san. mem. Alex. VIII. *dec.*
154. *num.19. &* 20. Ponderato præmaxime, quod privatio
in casu delicti respicit tantum primos filios, & hæredes in-
stitutos, ibi: *Quod si venerit casus, quod aliquis dictorum*
filiorum committeret aliquod crimen, quod in tali casu deli-
cti substituit alios masculos, cum clausula, *ut supra vocatos,*
ex quo fortius datur intelligi, mentionem familiæ, & po-
steritatis stare accessorie, & independenter, Altograd. jun. 47
contr.38. num.17. Episcop. Rocc. *d. cap. 19. n. 24.* Rot *dicta*
dec.255. n.19. cor. sanct. mem. Alex. VIII. cor. Cerr. *d. dec.*
807. *n. 9. & 10. & dec. 7. n.36. cum seq. p. 10.*

Quoties enim familiæ, & posteritatis mentio ac ipsum
votum conservandæ agnationis stat accessorie, & in depen-
denter, tunc nullo modo fideicommissum extenditur ultra
gradus, personas, & casus expressos, ut generaliter tra-
dunt Venturin. *cons.2. n.490.* Redenasc. *cons.79. n 49.* Alto- 48
grad. sen. *cons.79 n.7. cum seq. l.2.* Saminiat. *cons.8. num.23.*
cum seq. & num.27. post tom. 2. contr. Altograd. jun. Cyriac.
controv. 281. a nu.97. Andreol. *contr. 409. n.10.* Palm. Nep.
alleg.19. n.18. Fusar. *de substit. q.480. n.22. & cons.17. n.84.*
Rot. cor. Seraph. *dec.1023. n.9. in rec. dec.194. n.6. cum seq.*
p. 3. d. dec.7. n.46. & seq. par.20. dec.181. a n. 6. p.11. & dec.
807. *ex nu.11. p.18.* & in his terminis Altogr. jun. *contr.97.*
n. 48. & 54. Rot. cor. Seraph. *dec. 476. n.17. & 19.* qui favo-
re agnationis non esse somniandas, nec multiplicandas sub-
stitutiones ultra dispositionem testatoris, & casum expres-
sum, Dunoz. sen. *dec.91. n.25. cum seq.* Coccin. *dec. 2342.*
n.7. cor. Bichio *dec. 297. n.20. cum seqq. in rec. dec. 390. a p.* 49
10 *dec.667. n.11. p.2. & dec. 161. per tot. part. 11. n. 6.*

Demum nihil concludit prohibitio legitimæ facta etiam
successoribus, cum ex supra firmatis verbum istud *successo-*
res, in omnem casum referatur ad hæredes bonorum filio-
rum institutorum, quibus solum competit legitima. Minus-
que altera prohibitio Trebellianicæ, quia restricta est ad fi-
lios, & hæredes institutos, ac substitutos, continetque di-
ctiones personalissimas, & repetitivas earundem persona-
rum, de quibus supra testator egerat in institutione, & sub- 50
stitutione, ut argumentum non præstet extensioni fideicom-
missi ultra personas expresse vocatas, Rot. cor. Cerr. *dec.516.*
n.16. Quin urgeat, dictam prohibitionem injunctam quo-
que fuisse substitutis, per quam gravati videantur nedum fi-
lii primi gradus, sed etiam nepotes ad restituendum bona abs-
que deductione istius detractionis, quia cum verbum illud
substitutio, congrue referri possit ad ipsos filios, qui non so-
lum fuerunt hæredes instituti, sed etiam ad invicem substitu- 51
ti, non est sumenda interpretatio, per quam onus fideicom-
missi extendatur de filiis ad nepotes, seu pronepotes, Cephal.
cons.440. n.12. l.3. Rot. cor. Seraph. *decis.1023. n. 2.* & cor.
Priolo *dec.176. n.19.* potissime cum detractio Trebellianicæ
non competat, nisi primis hæredibus gravatis, ut ejus pro-
hibitio intelligatur facta solis institutis, & inter se invicem
substitutis, adjun. Altogr. *contr. 61. n.32. cum seq.* Rot. cor. 52
Merlin. *dec.176. n.13.* & in Rom. immissionis 15. Februarii
1692. §. *Altera vere conjectura*, cor. R. P. D. meo Molines.

Quo vero ad alterum testamentum Annibalis senioris,
militant ea omnia, quæ usque adhuc firmata fuerunt, cum
ille, ex relatis in exordio verbis fideicommisso Alex. patris
subjungaverit propria bona, ut ultra illius limites non ex-
tendatur, ne plus sit in referente, quam in relato, contra
vulgatam juris regulam. Nec subsistit prætensio aliquid plus
addidisse per ea verba: *Illudque per supradictos ejus filios &*
hæredes, ac alios successores, & descendentes mandavit ser-
vari; tum quia restringuntur ex aliis, *juxta tenorem fidei-*
commissi; tumetiam quia ad summum dici posset, quod sicuti

fidei-

fideicommissum in testamento Alexandri duplicem gradum includebat, ita etiam in altero testamento Annibalis, ex quo primus gradus in ejus persona deficiebat, restauraverit, induxerit, & extenderit ad nepotes; illud siquidem verbum *nominatos*, quo utitur Annibal in relatione ut su- 53 pra ad testamentum paternum, importat quod gradus, qui ultro progreditur, debeat oculis corporeis legi, ex Rot. *in rec. decis.* 369. *n.* 15. *& dec.* 438. *n.* 37. *cum seq. p.* 4. *tom.* 2. & apud Torr. *de pact. futur. success. dec.* 205. *n.* 10. *&* 11.

Ulterius & si per malam hypothesim dici posset, adhuc 54 fideicommissum Alexandri durare, ponderabant domini, quod Joseph vocationem, seu purificationem ad sui favorem prætendere non posset, tum ex eo, quod respectu possessionis istorum bonorum Comitissæ obventæ, nulla reciproca substitutio legitur, prout etiam supra animadversum fuit, cum illa tantum fuerit injuncta filiis primi gradus, non tamen ulterioribus descendentibus, ergo quoad repetita censeri non debet, juxta deducta per Altogr. sen. *conf.* 60. 55 *n.* 38. *vers. Ex reciproca l.* 1. Saminiat. *conf.* 8. *n.* 21. *post contr.* Altogr. jun. *tom.* 2. Rot. *in rec. decis.* 425. *n.* 16. *p.* 9.

Tum ex quo cum non ageretur de fideicommisso stricte agnatitio, ac instituto pro solis masculis ex masculis, sed pro masculis insimul, & fœminis, de sola descendentia, seu posteritate testatoris, ut convincitur, ex quo ipse testator in proemiali parte Codicillorum expresse se declaravit consulere velle familiæ, posteritati, & bonis, quod idem repetiit in aliis ejusdem dispositionis partibus, sub his verbis communibus veniunt nedum masculi ex masculis, sed etiam fœminæ, & descendentes ex eis, proindeque Comitissa, vel ejus 56 filius, ut de nomine familiæ, quod non semper arguat agnationem, sed plerumque comprehendat tam agnatos, quam cognatos, masculos, quam fœminas, signanter ut his designato absque expressione cognominis, est text. *in l. fin. C. de verb. signific.* Balducc. *in observ. ad Ramon conf.* 16. *n.* 53. *cum seqq.* Cyriac. *contr.* 365. *n.* 39. Ciarlin. *contr.* 22. *n.* 25. Tondut. *qu. civil.* 138. *n.* 21. *tom.* 2. Altogr. jun. *contr.* 39. *n.* 13. Molin. *de primog. l.* 3. *c.* 4. *n.* 9. Torr. *de primog. Ital. to.* 1. *cap.* 39. *n.* 234. Rot. *in rec. decis.* 101. *n.* 13. *p.* 6. cor. Seraph. *decis.* 1438. *n.* 5. *&* 6. cor. Dunoz. jun. *dec.* 970. *n.* 3. cor. Cerr. *dec.* 55. *n.* 24. *&* 25. in Bononien. fideicommissi de Ghisleriis 2. Martii 1603. §. *Et sane dubitat*, 10. Junii ejusdem anni, §. *Et hoc*, cor. bo. mem. Benincasa, & in nullius, seu Orbitellen. jurispatronatus 13. Jan. 1696. cor. R. P. D. meo Scotto, & de verbo *posteritas*, *seu posteri*, quod comprehendat masculos & fœminas, Surd. *conf.* 140. *n.* 8. *l.* 1. Grat. *discept.* 330. *n.* 7. Mieres *de ma orat. p.* 2. *q.* 6. *n.* 354. Torr. *de primog. Ital. to.* 1. *cap.* 15. *n.* 59. & admittitur, quoties aliunde considerata non fuerit agnatio, *in decis.* 410. *n.* 44. *par.* 19. indubitanter quando non simpliciter familia, sed cum ea quoque posteritas, ut hic est vocata, *l. pronunciatio*, § *Familiæ*, *& de verb. signif.* Peregr. *conf.* 32. *n.* 4. Altogr. sen. *conf.* 60. *n.* 90. *l.* 3. 57 Fusar. *conf.* 260. *n.* 2. Palma Nep. *alleg.* 463. *n.* 22. *cum seq. & alleg.* 465. *n.* 23. *&* 24. Rot. cor. Rembol. *decis.* 465. *fere per tot. in rec. decis.* 529. *n.* 6. *p.* 4. & d. Bononien. fideicommissi de Ghisleriis 22. Martii 1693. §. *Nam praterquamquod*, *&* 20. Junii ejusdem anni §. *Istas*, cor. bon. mem. Benincasa; 58 sicut si nomen *familia*, conjunctum esset cum altero *descendentia*, Becc. *conf.* 232. *n.* 5. Balducc. ad Romao. *conf.* 16. *n.* 59. Card. de Luc. *de jurepatr. disc.* 25. *n.* 1. *cum seq.* Rot. *decis.* 336. *n.* 19. *cum seq. par.* 27. vel cum altero *cognatio-* 59 *nis*, Rot. cor. Cerr. *decis.* 772. *n.* 3. *&* 4. *& decis.* 703. *n.* 5.

In nihilo obstante, quod testator in prohibitione detractionis legitimæ contenta in codicillis dixerit velle bona sua conservari *in natione*, *& familia*, nam hoc nomen *nationis* de agnatione prædicari non potest, cum idem sonet, ac dependentia naturalis complectens masculos, & fœminas, ut legitur *in Lexicon juris V. verbo natio*, & admittit Larrea *decis. Granaten.* 53. *n.* 5. *in fine*, Quodque etiam insti- 60 tuerit filios masculos, & substituerit filios filiorum pariter masculos; etenim cum qualitas hæc masculinitatis restricta sit ad filios, & nepotes, non se extendit ad pronepotes, aliosque ulteriores descendentes, dum ex aliis testamenti actibus non constat habitam fuisse rationem de stricta, & rigorosa agnatione, seu de familia, ac tota etiam posteritate, maxime cum in hoc casu agatur de diversis personis, & de gradibus remotioribus, respectu quorum cessat 61 repetitio qualitatis masculinitatis, Adden. ad Ramon. *conf.* 36. *n.* 91. *cum seq. n.* 2. Adden. ad Buratt. *decis.* 272. *n.* 29. Rot. cor. Donoz. jun. *dec.* 46. *n.* 24. cor. san. mem. Alex. VIII. *dec.* 252. *n.* 6. *& dec.* 263. *n.* 17. & post eundem Ramon. *tom.* 1. *dec.* 22. *a n.* 29. *& dec.* 27. *a n.* 18. licet illorum vocatio contineatur in una, eademque oratione, Add. ad Buratt. *d. decis.* 272. *num.* 29. & in Rom. Fideicom. de Ghisleriis 29. Martii add 4. §. *Nec obstat*, coram Emerix sen.

Eo minus officit exclusio fœminarum; nam hæc non est perpetua, & indefinita de omnibus fœminis, neque per 62 modum regulæ, sed de filiabus filiorum ipsius testatoris, quibus de dote provideri mandavit; unde quoad cæteras de dote non provisas non insurgit exclusionis argumentum, Rot. cor. Seraph. *dec.* 1216. *n.* 18. cor. Cerr. *dec.* 516. *n.* 16. *&* 17. *in rec. dec.* 667. *n.* 13. *p.* 2. *dec.* 151. *n.* 8. *&* 9. *& dec.* 315. *n.* 9. *&* 10. *p.* 5. *dec.* 57. *n.* 12. *p.* 13. & in d. Bonon. fideicommissi de Ghisleriis 2. Martii 1639. §. *fin.* cor. bon. mem. Benincasa, & in Interamnen. fideicomm. 1. Decemb. 1690. §. *neque deserviit*, & 14. Junii 1692. §. *prout neque*, cor. R. P. D. meo Molines.

Quin urget, quod R. P. D. Joan. Augustinus Comitissæ patruus in quadam asserta notula declaraverit, nolle loca montium esse subjecta fideicommisso antenatorum, seu velle masculos in eis succedere, fœminis exclusis; ultra quod enim eidem repugnat dispositio testamentaria Annibalis sen. qui posthabita agnationis, & familiæ mentione, nullos alios vocavit, quam successores, ut ex lectura verborum in principio, proindeque tam masculos, quam fœminas invitaverit, ut hoc factum gestum a filio magis attendi debeat, quia voluntatis paternæ præsumitur informatus, Rot. *in rec. decis.* 109. *n.* 1. *p.* 1. *dec.* 316. *n.* 5. *p.* 10. *decis.* 67. *n.* 25. *p.* 18. cum ex supra firmatis appareat, vel fideicomm. 63 non extare, vel esse comprehensivum tam masculorum, quam fœminarum; nulla vis fieri potest super hac declaratione hæredis, signanter remoti; nam in ipsius potestate non est fideicomm. inducere, aut illud alterare, Actolin. *resol.* 9. *n.* 97. Palm. Nep. *alleg.* 83. *n.* 51. *& alleg.* 335. *circa fin.* Rot. *in rec. decis.* 98. *n.* 17. *cum seq. p.* 10. *dec.* 168. *a n.* 19. *p.* 12. *& dec.* 71. *n.* 5. *p.* 13. & cor. Bich. *dec.* 197. *n.* 28.

Et ita post secundam causæ propositionem pro sententiæ Rotalis informatione responsum fuit partibus acerrime informantibus.

R. P. D. MUTO,

Romana seu Reatina fideicommissi de Vincentinis.

Lun. 28. Aprilis 1698.

ARGUMENTUM.

Confirmatur præcedens decisio.

SUMMARIUM.

1 *Sub nomine filiorum non veniunt nepotes, & ulteriores descendentes.*
2 *Limitantur, quoties concurrant conjectura illorum comprehensionem manifestantes.*
3 *Ut tamen limitatio locum obtineat, conjectura debent esse urgentes.*
4 *Substitutio facta de filiis nascituris includit etiam nepotes & descendentes, si adsint verba tractum temporis importantia; secus e contra.*
5 *Verba quæ directa apparent ad filios primi gradus, inservire non possunt pro desumenda inclusione nepotum, & n.* 6.
7 *Votum conservandi bona in familia, accessorium ad nepotum.*
8 *Decis.* 465. *p.* 14. *in quo casu loquatur.*
9 *Decis.* 1. *n.* 107. *p.* 1. *rec. declaratur.*
10 Merlin. *dec.* 260. *pariter declaratur.*
11 *Verba* familiæ, posteritatis, & successorum, *si sint accessorie, & conservative, operari non possunt vocationem nepotum sub nomine filiorum.*
12 *Prout nec etiam prohibitio Trebellianica.*
13 *Illorum vocationem bene induceret prohibitio alienationis bonorum.*
14 *Et si ita esset restricta ad filios primi gradus, nihil operaretur.*
15 *Ex quibus habeatur exclusio nepotum.*
16 *Conjectura suadentes nepotum exclusionem, aliis debent prævalere.*
17 *In dubio est judicandum, quod nepotes non intelligantur vocati sub filiorum vocatione.*
18 *Plus urgere non debet referens, quam relatum.*
19 *Appellatione familiæ & posteritatis veniunt quoque fœminæ.*
20 *Etiamsi fuerint exclusæ aliquæ fœminæ dotatæ.*

21 *Voca-*

21 *Vocatio legitimorum & exclusio spuriorum non inducit fideicommissum agnatitium.*
22 *Minusve exclusio Monasteriorum, & Regularium.*
23 *Nec etiam exclusio fisci.*
24 *Neque demum argumentum ductum a statuto faeminarum exclusivo.*
25 *Precipue si agatur favore faemina, que ex ipso statuto excluderet masculum remotiorem cum ipsa concurrere praetendentem.*

DECISIO XXI.

CONtendens Comitissa Anna Maria Vincentina de Carandinis immissionem ex remedio *leg. fin. C. de edict.* Div. Adrian. Tollen. postulatam per Josephum Vincentinum se vocatum praetendentem ad fideicomm. tam Alex. Proavi, quam Annibalis Senioris Avi, sententiam absolutoriam favorabilem reportavit a R. P. D. Organo in locum A.C. deputato, quae licet in ulteriori instantia praeviis duabus decisionibus editis sub diebus 2. Aprilis, & 4. Jun. 1696. per R. P. D. meum Capraram revocata extiterit, & immissio Josepho concessa; nihilominus controversia hac in tertia instantia mihi commissa, seduloque recognitis praefatorum testatorum dispositionibus, responsum fuit pro sententiae Rotalis infirmatione, prout ex decisione per me extensa die 14. Junii superioris anni; adversus quam concessa Josepho nova audientia, cum de illius hodie viribus disputetur, non haesitarunt PP. permanendum esse in decisis.

Et sane praeterita decisio duobus fundamentis innixa, altero nimirum antedictorum fideicomm. terminationis, & altero in omnem casum durationis favore Comitissae, seu ipsius filii, in utroque subsistere visa fuit; nam respectu terminationis, si agitur de praetenso fideicomm. Alex. ex ejusdem testamenti, & codicillorum lectura apparet, solum fuisse vocatos, seu substitutos suorum filiorum haeredum filios, sub quorum nomine venire non potest Joseph nepos,
1 & respective pronepos, ut sunt text. aperti *in l. Gallus*, §. *Ibidem credendum, ff. de l. & posthum. l. quod si nepotes, ff. de testam. tutel.* & tradunt Altogr. Jun. *contr.* 64. *n.* 10. Saminiat. *contr.* 19. *n.* 11. Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 646. *n.* 17. cor. Card. Cerro *dec.* 516. *n.* 4. in Tropien. fideicomm. 26. Novemb. 1695. §. *Testator siquidem*, coram bon. mem. Emerix, & aliis adductis in Vercellen. praetensae Immissionis 17. Febr. prox. praet. §. *Nec ex eo quod*, cor. me.

Absque eo, quod recurri valuerit ad conjecturas testantis animum suadentes invitasse etiam ad successionem nedum filiorum filios, sed etiam nepotes, & pronepotes, ulterioresque descendentes, ex quibus ab hac generali recedi ait Rot. cor. Dunoz. Sen. *dec.* 81. *n.* 10. coram Merlin. *dec.* 206.
2 *n.* 4. in Parmen. Jurispatronatus 16. Febr. 1698. §. *Neque perpense*, cor. Rev. D. meo Decano, & in dicta Vercell. praetensae Immissionis, §. *Et quamvis*, cor. me.

In casu praesenti conjecturae per Josephum adductae nullatenus hanc voluntatem testantis convincunt, utpote leves & irrelevantes, quando in hoc casu requiruntur urgentes, & violentae, ut a verborum testatoris proprietate
3 recedatur, per ea, quae notant Samin. *contr.* 19. *n.* 18. Modern. Forolivien. *dec. Florent.* 4. *n.* 66. Rot. cor. Cels. *decis.* 35. *& in rec. decis.* 292. *utrobique n.* 4. *p.* 17.

Nam prima desumpta ex supposita indefinita substitutione filiorum nasciturorum relevare visa non fuit, eo quia talis indefinita substitutio, ultra quod non legitur de quibuscunq; filiis nascituris in genere, sed restricta ad filios filiorum haeredum institutorum, cum non habeat verba tractu successivum, seu perpetuitatem temporis importantia, ut ex vi similium verborum adjunctorum extedi posset ad nepotes, pronepotes, & descendentes, juxta terminos, quos percutiunt auctoritates in oppositum adductae, sed simpliciter vocati sint filii filiorum; hoc enim casu, licet adsit verbum *nascituros* substitutio optime verificatur in filiorum filiis, qui de tempore testamenti non erant adhuc nati, & consequenter operari non debet extensionem fideicomm. ad ulteriores descendentes, ut in puncto firmant Ros. *consult.* 42. *n.* 6. & signanter *in vers. etiamsi addat particulam nasciturors,*
4 Saminiat. *contr.* 19. *n.* 3. *&* 20. Mart. *de success. legal. p.* 1. *q.* 2. *art.* 5. *n.* 36. *vers. & hoc casu*, Rot. cor. Bich. *dec.* 480. *n.* 28. *in rec. decis.* 262. *n.* 6. *p.* 17. & ita conciliando contrarias auctoritates distinguit in dicta Vercellen. praetensae immissionis 16. Febr. proxime praeteriti, §. *Neque plus*, cor. me.

5 Quin haec perpetuitas descendat ex prohibitione bonorum concepta cum dictionibus, *nullo umquam tempore*; nam quidquid esset, si talis prohibitio dirigeretur in ipsa bona, vel si generaliter, & absolute determinata fuisset filiis nasciturus in genere, cum in hypothesi demandata fuerit personaliter filiis primi tantum gradus, & haeredibus institutis, ut in testamento, ibi: *Voluit, & mandavit, quod nemo dictorum filiorum, & haeredum possit &c.* & in Codicillis, *In eo loco mandans, quod si aliquis dictorum suorum filiorum, & haeredum ad aliquem actum alienationis &c.* sequitur, quod ea tanquam ad filios primi gradus restricta non comprehendit nepotes, & multo minus ulteriores descendentes, minusque deservit pro conjectura illorum vocationis, seu comprehensionis, Rimin. Sen. *cons.* 119. *n.* 2. *in fin. & n.* 21. *l.* 1. Castald.
cons. 260. *n.* 11. *cum seq.* Rot. cor. Cels. *dec.* 225. *n.* 5. cum aliis 5
in decisione, quae confirmatur, §. *Hujusmodi generis*, ut hinc verba illa, *Ne ullo umquam tempore*, intelligi debeant juxta subjectam materiam, durante nimirum vita priorum haeredum institutorum, quibus prohibitio demandata fuit, Rot. 6
cor. Merlin. *dec.* 669. *n.* 15. *cum seqq.* cor. Cerr. *dec.* 945. *n.* 3. cum aliis in Bononien. fideicommissi de Ghisletiis 24. Februarii 1659. §. *Inefficax*, cor. Rev. Hervavult.

Neq; plus valuit secunda conjectura elicita ex voto conservandi bona in familia, quod testator expressit in pluribus Codicillorum partibus; nam votum hujusmodi non est absolutum, & independens, sed stat restrictive, & accessorie ad fideicommissum ordinatum pro filiis, eorumque filiis, ut demonstrat decisio praecedens, §. *Neque vis aliqua*, & tunc non extendit fideicommissum ultra personas, atque gradus expressos, Rot. cor. Seraphin. *decis.* 1023. *n.* 9. *in rec. decis.*
195. *n.* 6. *dec.* 181. *n.* 6. *& seq. p.* 11. *& dec.* 807. *n.* 11. *cum seq.* 7
p. 18. non deservit pro conjectura comprehensionis nepotum, aliorumque descendentium sub nomine filiorum, Saminiat. *cons.* 8. *n.* 27. *post contr.* Rot. cor. Cerr. *decis.* 516. *n.* 8. *cum seq. & in rec. dec.* 667. *n.* 11. *p.* 2. Et contrarium non fir- 8
mat *dec.* 465. *part.* 14. nam in eo casu inter alias conjecturas aderat strictissima prohibitio alienationis bonorum, ea ratione, ut perpetuo remanerent penes haeredes institutos, & substitutos, & eorum haeredes in infinitum, quae operatur, ac si testator dixisset, de haerede in haeredem, & de descendente in descendentem, *ut sub n.* 26. Prout nec *dec.* 1. *n.* 107. 9
p. 10. *rec.* quia in ea ex dicto tantum unius ex Dominis adducitur simplex, & generalis conclusio, quod ex ratione etiam consecutive posita declaretur fideicommissum, nec agitur de illius prorogatione ultra gradus, & personas expressas, Merlin. *autem in dec.* 206. *n.* 30. licet ex hac ratione 10
deducat aliquam conjecturam pro comprehensione nepotum sub nomine filiorum, tamen super ea parum insistit, sed fundatur in tot aliis urgentioribus, quae in suo casu concurrebant, ut se explicat *sub n.* 31. *&* 32.

Minoris relevantiae comperta fuit tertia conjectura desumpta ex eo, quod testator in codicillis adhibuit verba collectiva plurium graduum, & personarum, nimirum, *familia, & posteritatis, & successorum*; nam cum verba praefata non stent per se, & independenter a fideicommisso ordinato pro filiis, & filiorum filiis, juxta terminos auctoritatum in oppositum adductarum, sed accessorie, & consecutive ad illud, ut eum suum effectum operari possint in filiis filiorum, non sunt extendenda ad ulteriores descendentes in odium haeredis gravati, Rot. *in rec. dec.* 663. *n.* 19. *p.* 2. 11
in Bononien. fideic. de Ghisletiis 2. Martii 1693. §. *Quae fortius stringunt*, cor. bo. mem. Benincasa confirmata 17. Junii superioris anni, §. *Igitur concurrentibus*, cor. R. P. D. meo Molines, & in specie sic distinguendo, late pluribus recollectis, in praeterita decisione, §. *Quoties enim*, cor. me, ac in dicta Vercellen. praetensae Immissionis 17. Februarii proxime praeteriti, §. *in hypothesi pariter*, cor. me.

Prout nihil stringit quarta conjectura elicita ex prohibitione Trebellianicae facta filiis, & haeredibus, ac substitu- 12
tis; nam cum detractio Trebellianicae non competat, nisi primis haeredibus gravatis, non autem substitutis, prohibitio illius facta intelligitur solis institutis, & inter se invicem substitutis non autem ulterioribus descendentibus, quibus jus detrahendi Trebellianicam non competit, Altogr. Jun. *contr.* 61. *n.* 32. *cum seqq.* Rota in Romana Immissionis 15. Februarii 1694. §. *Altera vero*, cor. R. P. D. meo Molines, & in contrarium inapplicabiles sunt decisiones in Rom. fideicomm. de Alborghettis 4. Febr. 1686. §. *Quinto vers. frustra autem fieret prohibitio alienationis*, cor. Card. Matthaejo, & in Rom. fideicomm. de Varesiis 13
6. Apr. 1696. §. *Tertia vers. cum etenim talis prohibitio*, cor. eodem R. P. D. meo Molines, quia in eis non agebatur de prohibitione Trebellianicae, sed de prohibitione alienationis bonorum, quae erat adaptabilis tam primis, quam ulterioribus haeredibus substitutis.

Demum

: Demum nullius penitus roboris apparuit quinta conjectura constituta in prohibitione alienationis, cum ea literaliter restricta legatur ad filios primi gradus, tam in testamento, quam codicillis, ut ea propter fideicommissum restrictum dicatur ad illos, non autem ad ulteriores descendentes, quibus etiam alienationem prohibuisset, si
14 gravare voluisset, ut dixit Rota coram Cerro *dec.* 516. *n.* 11. *decis.* 191. *n.* 13. *cum seqq. part.* 11. *rec.*

Quæ nepotum exclusio clarius procedit ex aliis conjecturis eidem famulantibus, ea parte Comitissæ deductis, assistentibus in eo, quod discretive vocati fuerunt filii, filiorumque filii, prohibita alienatio duntaxat fuit filiis primi gradus, substitutio reciproca solum facta fuit inter priores hæredes, seu filios primi gradus, & declaratum extitit in Codicillis; quod Monasterium, vel Ecclesia, tam in conditione, quam in vocatione, non intelligatur loco filii, atque ex aliis adductis in præcedenti decisione, §. *Quarum prima, cum multis seqq.* & in dicta Vercellen.
15 prætensæ Immissionis 17. Februarii proxime præteriti a §. *Eoque magis*, ubi plurimæ istarum conjecturarum approbantur, quæ tanquam ad exclusionem fideicommissi tendentes prævalere debent, Altogr. Jun. *contr.* 97. *num.* 64.
16 Moderan. Forolivien. *decis Florent.* 4. *n.* 88. Rot. coram Dun. Sen. *decis* 81. *n. fin.* & ponunt in claris exclusionem nepotum, quamvis in hoc casu satis esset rem esse du-
17 biam, ut aliis recollectis advertitur ad d. Vercellen. prætensæ Immissionis, §. *fin.* cor. me.

Superius firmata pro terminatione fideicommissi Alexandri paritformiter procedunt quoad alterum Annibalis filii, qui cum ejus bona paterno fideicommisso subjugaverit, ad illis limites intelligi, interpretari debet, ne plus sit in referente, quam in relato, ut ratiocinatur prior decisio, §. *Quo vero*; non urgente, quod Annibal mandaverit, dictum fideicommissum Alexandri servari in omnibus, & per omnia per ejus filios, & hæredes, ac alios successores, & descendentes, quia hic testator non terminavit oratio-
18 nem, sed ulterius progressus fuit, *juxta tenorem dicti fideicommissi nominatos*, per quam generaliter præcedentem restrinxit ad illos successores, & descendentes nominatos in testamento Alexandri, cum aliis animadversis in decisione, quæ confirmatur, *eodem* §. *Quo vero*.

Præterea admissa etiam per modum discursus duratione fideicommissorum hujusmodi, Joseph nullam habet actionem contra portionem a Comitissa possessam, tum quia in ea non fuit reciproce substitutus, ut probat prior decisio coram me, §. *Ulterius*; nam etiam quia Comitissa, seu ejus filius in his fideicommissis non remansisset exclusus, cum non sint stricte agnatitia, seu instituta pro prolis masculis ex masculis; nam se declarante testatore in proœmiali parte codicillorum consulere velle familiæ posteritati, & bonis, sub his verbis communibus veniunt nedum masculi ex masculis, sed fœminæ, & descendentes ex eis signanter, ut hic, in subsidium, & in defectum masculorum cujuslibet Columnelli, ut de verbo familiæ, Balducc. *in observat.* ad Ramon. *cons.* 61. *n.* 53. Tort. *de primog. Ital. tom.* 1. *cap.* 38.
19 *num.* 234. Rota in Bonon. Fideicommissi de Ghisleriis a. Martii 1693. §. *Et sane dubietas*, coram hon. mem. Benincasa, & in nullius, seu Orbitellen. Jurispatronatus 13. Januarii 1696. coram R. P. D. meo Scotto, & de verbo posteritas, seu posteri, Mierez *de majorat. p.* 2. *q.* 6. *n.* 354. Tort. *de primog. Ital. d. tom.* 1. *cap.* 25. *n.* 58. cum aliis longa manu congestis in præterita decisione, §. *Tum ex quo*.

Agnatio in hypothesi stricte, & rigorose contemplata prætendi non potest ab exclusione fœminarum; nam ea non est perpetua, & indefinita, seu per modum regulæ, sed de fi-
20 liabus filiorum hæredum, quibus de dote provisum fuit; unde quoad cæteras de dote non provisas, prout est Comitissa, non insurgit exclusionis argumentum, Rota *in rec. dec.* 47. *n.* 12. *p.* 13. in Interamnen. Fideicommissi prima Decembris 1690. §. *Neque deservit*, coram Rev. P. Domino meo Molines; neque a vocatione legitimorum, & exclusione spuriorum, & legitimatorum, dum id arguit testatorem voluisse successionem prolis legitimæ, & naturalis, non autem fictæ, & non concludit pro conservatione agnationis, nec pro vocatione masculorum, Palmas Nepos *allegat.* 48.
21 *n.* 47. *cum seq. & allegat.* 221. *n.* 48. & 51. minus ab exclusione Monasteriorum, & Regularium, cum censeatur facta a testatore ad effectum providendi consanguineis in sæculo existen. qui magis indigent facultatibus, quam Religiosi, ut ponderat apposite Palma Nepos *dicta allegat.* 48. *n.* 49. & *allegat.* 221. *n.* 31. Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 220. *n.* 8. & *in*
22 *rec. decis.* 216. *n.* 31. *p.* 8. Prout nec ab exclusione fisci in casu delicti; nam cum testator ad id moveri potuerit odio fisci, seu delinquentium, non potest exinde aliqua trahi conjectura pro conservatione agnationis, Camerat. *resp.* 48. *n.* 27. Rot. Lucen. apud Palm. Nepos *alleg.* 216. *n.* 3. *cum seq.* & Rot. cor. Dunoz. Jun. *d. dec.* 200. *n.* 8. Nec demum a partio statuto exclusivo fœminarum, cum quo testator se conformasse asserit, tum quia hæc conjectura est levis, & ab ea de facili receditur, Rot. *in rec. dec.* 528. *n.* 8 *part.* 4. Tum etiam 23
quia statutum non intrat, cum Comitissa juxta dispositionem ejusdem ab intestato excluderet Josephum remotiorẽ, unde nulla ab eo desumi potest conjectura, Rota *in rec. dec.* 514. *n.* 8. *p.* 5. *dec.* 638. *n.* 10. *p.* 18. & in Sabinen. Census 10. Januarii præteriti, §. *Nec subsistit secundo*, coram me.

Et ita DD. in reliquis remissive se habentes ad firmata in præterita decisione, resolverunt, utraque &c.

R. P. D. U R S I N O.

Sutrinam Fideicommissi.

Lun. 16. *Junii* 1687.

A R G U M E N T U M.

Quoties filii in conditione positi essent dispositive vocari, prius succedere deberent masculi, & postea fœminæ, si adsit statutum fœminarum exclusivum, licet testator posuerit in conditione tam masculos, quam fœminas cum copula &.

S U M M A R I U M.

1 *Filii in conditione positi ex statuto urbis censentur dispositive vocati.*
2 *Sed si existant masculi, & isti præferuntur, quando statutum fœminas propter masculos excludit, cum qua dispositione censetur testator se voluisse conformare.*
3 *Ista tamen conclusio locum sibi non vindicat, si testator posuerit expresse in conditione tam masculos, quam fœminas.*
4 *Contrarium est verius, & n.* 6. *&* 8.
5 *Licet adsit copula, &.*
7 *Testator si aliter disposuerit, quam statutum, non censetur se cum illo conformare voluisse.*
9 *Voto conservandi agnationem non repugnat, quod propter gubernium familiæ in aliqua parte testator fœminam vocaverit.*
10 *Regulare est, quod testatores quoad certos tantum agnatos, & in una duntaxat parte dispositionis sint de conservatione agnationis solliciti, & in alia non.*
11 *Observantia bene potest defuncti interpretare voluntatem.*

D E C I S I O XXIII.

POstquam DD. sub die 8. Martii anni proxime præteriti subsistere deliberantes, an fœminæ positæ in conditione in reciproca substitutione fideicommissaria per quond. Gabrielem seniorem de Pavoniis inter se ejus hæredes, & filios ordinata, dicerentur dispositive vocatæ in vim statuti urbis c. 143. *lib.* 1. itant deneganda, seu potius confirmanda esset immissio in priori instantia decreta Marthæ Pavoniæ de Ciaffonicis in possessionem tertiæ partis bonorum fideicommissariorum obventæ Maximino ejus Patri, uni ex dd. hæredibus institutis, Vincentius aliique de Bartolaccis hæredes testamentarii quondam Gabrielis junioris dictæ Marthæ Germani fratris, ut dispositivam vocationem ab Actrice ut supra desumptam ex ordinatione statuti urbis penitus excluderent, prævia disputatione dubii particularis, sub die prima Julii ejusdem anni impetrata remissoria Rotali, in illius vim quinque Curiales examinari curarunt in partibus super omnimoda & immemorabili inobservantia, sive non usu dicti statuti in oppido, & statu Roncilionis, tametsi in urbis districtu posito; & successive examine perfecto eoque ad urbem perveniente reproponi hodie fecerũt causam, sub dubio originario commissioni conforme, & hic absque resolutione proposito: An scilicet sit locus Ægidianæ, sive potius sit danda immissio? & DD. sepositis præfatis probationibus, & relicto accuratiori examine eorũ quæ exinde depromebantur super non usu Romani statuti in regione illa districtuali, negative in omnibus responderunt,

ex eo

ex eo duntaxat decretæ immissionis & sententiæ justitiam deducentes, & resolutionem hanc satis firmari credenter, quod admissa etiã sine veri præjudicio dispositiva vocatione Matthææ Ciaffonæ vigore statuti urbis, adhuc cum eadẽ post mortem Patris sola non superfuerit, sed simul extiterit
1 Gabriel junior filius masculus, in cõcursu cum isto, exclusa utique remansit a fideicommissaria successione Patris, juxta sensum & dispositionem, nedũ ejusdam statuti urbis, sed etiam particularis terræ Roncilionis, uniformiter mandantiũ, quod extantibus masculis, fœminæ non succedant, quibus Gabriel senior testando censetur se conformasse, & sensisse, quod feminæ succederent masculis non extantibus, ex
2 rationequam reddunt Bart. *in l. heredes mei, § Cum ita, ff. de Trebell. & in l. juris jurando, §. si liber. n. 5. de oper. libert.* Surd. *cons* 385 *n. 2. & cons. 443. n. 38.* Peregr. *de fideic. art. 17. n. 4. & art. 25. n. 53.* aliique per Rotam *dec. 583. n....* coram Cavalec. *& dec. 885.* coram Burat. *& dec. 25. n. 2. & seq.* post Paitell. *dec. Civil. & in dec. 274. n. 32. p. 18. com. 1. rec.*

Nec obstat, quod idem testator non vocaverit filios indefinite, quo casu cum feminæ veniant interpretative sub nomine filiorum, recte intrare potest præsumpta conformatio ad statutum municipale exclusivum fœminarum in concursu cum masculis; sed expresse in eadem oratione posuit in conditione fœminas æque, ac masculos, per dictiones, *tam, & quam*, quæ cum de sui natura præseferant paritatem, & qualitatem inter vocatos, simultaneam earun-
3 dem vocationem inducunt, ut tenent Ruin. *cons. 90. n. 3. & cons. 140. n. 16. & 17. lib. 2.* Aleiat. *reg. 3. præsumpt. 32.* Gabriel. *cons. 130. n. 10.* & Peregr. *cons. 57. n. 10. & seq. lib. 1.*

Etenim, etsi dictiones prędictæ feminas parificent masculis, hæc tamen parificatio procedit duntaxat ad effectũ excludendi substitutũ; secus autem quoad jus simul succedendi cũ masculis, & quoad tempus successionis, ad cujus effectum dictiones prefatę accipi debent singulariter, ut scilicet primo censeãtur vocati masculi, si extant, & eis non existentibus, feminæ ad normam legis municipalis, ut in terminis præcisis vocationis masculorũ, & feminarum, & per dictio-
4 nes, *tam, & quam*, firmant Menoch. *c. 973. n. 1. & per tot.* & singulariter *n. 11. 12. & 14.* Bellon. *de jur. accresc. c. 5. q. 26. n. 162. & plur. seq.* Aleiat. *c. 39. n. 21. lib. 9.* Jas. *cons. 66. n. 4. vers. Nec dicat aliquis lib. 1.* Purpurat. *cons. 186. n. 1. & seq.* Roland. *cons. 58. n. 66. lib. 3. & cons. 84. n. 17. lib. 4.* Decian. *cons. 127 n. 28. lib. 4.* Burat. *cons. 63. n. 16. vers. similiter procedit*, aliique relati per Peregr. *de fideic. art. 23. n. 64. et art. 17. n. 8. vers. Intellige etiam*, ut in terminis vocationis feminarum & masculorum per copulam, *Et*, de cujus pariter natura est voca-
5 tos æqualiter conjungere, punctualiter sustinent Mandell. *cap. 237. n. 1.* ubi de communi Peregr. *cons. 10. n. 9. l. 2. & de fideic. art. 17. n. 3. et 6.* Mantic. *de conject. lib. 8. tit. 12. n. 10.* Ancb. Jun. *q. 63. n. 11. lib. 2.* Fusar. *c. 62. n. 8. & de substit. p. 9. n. 11. & seqq.* Hancque esse sententiam magis communem ac veriorem, a qua in judicando & consulendo non sit recedendum testantur Fusar. *ubi supra n. 16.* Bellon. Jun. *d. q. 26.*
6 *n. 172. & seq.* Actolin. *resol. 14. n. 12.* & plenissime Rota *d. dec. 25. n. 2. et seq.* post Paitell. *de Civil.* ubi reprobat Doctores in objecto allegatos contrarium tenentes.

Neq; plus valet, quod ubi prout hic, testator aliter disposuit in testamento, quam statutum præcipit ab intestato, cesset præsumpta ejusdem conformatio cum ipso statuto, juxta
7 tradita per Castill. *controv. jur. de interpr. ult. vol. l. 5. c. 30. sub n. 77.* Bottiglier. *de success. ad intest. theorem. 26. c. 4. n. 6. et* Rota in Æsina successionis 1. Julii 1682. § *multoque minus*, cor. Eminentiss. Matthejo: Siquidem aut diversitas & incompatibilitas dispositionis statutariæ cum voto testatoris deducitur, ex quo illud ad conservandam agnationẽ masculos feminis præfert; Testator autem vocavit fœminas æque ac masculos, & assumptũ non remanet satis probatum, cum hoc sit petere principium & supponere eas vocatas simul cũ masculis, quod est in quæstione, quodve ex dictis in jure est erroneum: Aut difformitas desumitur, ex quod. testator
8 una cum propriis filiis masculis uxorem hæredem instituit, sicq, admittendo fœminas in concursu cum masculis, contemplasse non dicatur agnationem, cui statutũ unice intendit providere; & adhuc objectũ exinde non satis justificatur ex eo, quod inspecto testamenti tenore cõstat uxorem testatoris in septima parte una cũ sex ejus filiis masculis catenus fuisse institutam hæredem, quatenus deberet domum regere, & gubernare, & consulere imbecillitati filiorũ in pupillari ætate existentium, & ulterius apparet, eandem fuisse gravatam in casu deficiẽtiæ ad restitutionem suę portionis favore cohæredum institutorum: Atque hinc cum illius institutio & substitutio expresse ordinata legatur ad commodum ma-

sculorum, neglecta inde dici non potest conservatio agnationis, sed enia ius contemplata, tametsi inclusa, & vocata fuerit fœmina simul cum masculis, cum inconveniens non sit, neque voto conservandi agnationem repugnet, quod propter gubernium familiæ, uxor in septima parte cum filiis admittatur, & post illius obitum agnatio pure & integre conservetur, ut ponderat Soccin. Jun. *cons. 116. n. 10. lib. 3.* 9
& Rot. *dec. 417. n. 43. p. 5. rec. & dec. 129. n. 18.* cor. Bich.

Non bene demum educitur incompatibilitas utriusq; dispositionis, ex quo *in dicta lege municipali* excludantur feminæ in concursu cum Patruis, in testamento autẽ Gabriolis feminæ tanquam simpliciter in conditione positæ ad exclusionem Patruorũ vocentur. Nam etsi verum sit, quod testator agnationem neglexerit in concursu fœminarum descendentium cum Patruo, ex quo in hac parte recessit a statutaria sanctione, hic tamen casus tanquam impertinens ad casum controversum, quo masculi, ex fœmina per lineã recta descendentes, simul concurrunt, non tollit, quin in hoc casu diverso habita dicatur ratio cõservandæ agnationis, & relatio, seu conformatio ad aliam partem statuti, cum novũ & irregulare non sit, quod testator quoad certos tantum agnatos & in una duntaxat parte dispositionis fuerit de hujusmodi conservatione solicitus, & in alia non, ad tradita per Casanat. *cap. 4. n. 219.* Soccin. Jun. *cap. 4. n. 20. l. 3.* Cy- 10
riac. *contr. 283. n. 45.* & plures alii congesti per Actolin. *resol. 73. n. 36. & resol. 83. n. 6.* Gabriel. *cap. 132. n. 47. vers. Domum si, l. 1.* Rota *rec. 195. n. 18. p. 5. rec.* & optime *in d. dec. 25. per tot.* post Paitell. *dec. Civil.* & valde conferunt, quæ firmantur in *dec. 274. n. 29. & seqq. p. 18. com. 1. rec.*

Eoq; libentius DD. in hanc sententiam iverunt, attenta subsecuta observantia uniformi, juxta quam feminę descendentes post obitum testatoris usque de ann. 1657. secutum, nunquam fuerunt ad successionem hanc fideicommissariam admissæ, quæ omnem tollit difficultatem, & mirifice infert pro interpretatione dubiæ mentis testantis, ut omissis generalibus, in his præcisis terminis ajunt Menoch. *d. cons. 973. n. 19. vers. 6.* & Rota *dec. 536. n. 3.* cor. Cavalet.

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Romana Fideicommissi.

Lunæ 24. Aprilis 1690.

ARGUMENTUM.

Filii in conditione positi, etsi habeantur, ac si essent dispositive vocati, non exinde tamen evenit, quod censeantur quoque gravati, nisi contraria testatoris desumeretur voluntas, quę in decisione arguitur ex subsequenti substitutione facta post omnium deficientiam. Fideicommissum quod dependet a conditione, *si sine filiis*, per filiorum existentiam non expirat, quoties conditio scripta fuerit cum verbo -- *deficientibus* -- vel constet testatorem præ oculis perpetuitatem habuisse.

SUMMARIUM.

1 *Dispositio Ægidiana constitutionis locum sibi vindicat in quocumque judicio possessorio inter laicos, & super bonis laicalibus promoto.*
2 *Immissio debetur fideicommissario.*
3 *In conditione positi censentur dispositive vocati.*
4 *Et censentur quoque gravati, si adsit subsequens substitutio post deficientiam omnium.*
5 *Illi, qui vocati non fuerunt in parte dispositiva, comprehendi non possunt in parte conditionali.*
6 *Limita, si verba conditionis magis late pateant, & contineant personas diversas ab expressis in dispositiva.*
7 *Ex statuto urbis positi in conditione habentur tanquam expresso vocati, & ac si fuissent specialiter nominati in dispositiva.*
8 *Substitutio facta cum conditione - si sine filiis - per filiorum existentiam expirat.*
9 *Limita, si testator habuerit præ oculis perpetuitatem fideicommissi, & tractum futuri temporis remotissimum, ac condiderit substitutionem successivam favore alterius.*
10 *Verbum - deficientibus - comprehendit tum casum non existentiæ, quam superexistentiæ, & deinde deficientiæ.*
11 *Dos detrahi nequit super bonis fideicommissariis, nisi in subsidium.*
12 *Mulier permittens, quod creditores posteriores in bonis liberis satisfactionem consequantur, nullam habet actionem super bonis fideicommisso obnoxiis.*

13 *Si melloramenta fuerint in genere probata, solet dari immissio cum præfixione termini possessorii ad liquidanda in specie.*

DECISIO XXIV.

CEssit ab humanis Petrus Alverus cum testamento, in quo institutis sibi universalibus hæredibus Papitio, & Fabritio filiis, inter eos, eorumque lineas masculas reciprocum, & perpetuum constituit fideicommissum, quibus deficientibus sine prole legitima, & naturali, tunc eis substituit proprias filias, quas pariter ad invicem substituit modo, & forma, quibus sunt substituti dicti filii masculi, & demum deficientibus dictis filiis, & filiabus, & descendentibus eorum, voluit succedere in hæreditate, & bonis proximiores agnatos domus, & familiæ ipsius testatoris.

Defecerunt tam lineæ masculinæ hæredum institutorum, quam filiæ testatoris secundo loco vocatæ, superstitibus tamen eorum descendentibus, nempe Annibale de Annibaldensibus de Molaria, & litis consortibus, qui prætendentes se esse vocatos ad hujusmodi fideicommissum, petierunt cor. Aud. Cam. immitti in possessionem bonorum fideicommissariorum, & præsertim in domo possessa ab Angelo Brandolisio; & ab illo favorabilem reportarunt sententiam, a qua appellatione mihi commissa per Signaturam Justitiæ cum clausula, *constito, quod sit locus Ægidiane*, dedi ad formam commissionis dubium, *An illi esset locus?* & affirmativa prodiit resolutio.

Actum quippe fuit inter laicos, & de bonis laicalibus, & sententia desuper emanata est valida, & justa, quo casu semper locum sibi vindicat Ægidiana, vetans appellationem in quolibet judicio possessorio, ut in his terminis plu-
1 ries dixit Rot. & præsertim cor. Seraph. *decis.* 63. *n.* 1. *dec.* 150 *n.* 3. *p.* 2. *& dec.* 245. *n.* 1. *p.* 12.

Validitas probatur ex revolutione actorum, nec inter partes controvertitur, & justitia resultat ex existentia, & purificatione fideicommissi favore actorum, ac identitate domus fideicommissariæ, quibus concurrentibus recte fuit ab A. C. concessa immissio, quæ debetur fideicommis-
2 sario, vel ex remedio *l. fin. C. de edict. D. Adrian. toll. vel ex mili Salviano interdict. ut ex l.* 1. *C. com. de legat.* passim respondit Rot. & signanter *dec.* 131. *n.* 1. *p.* 1. *& dec.* 472. *eodem n.* 1. *part.* 3. *rec.*

Existentia fideicommissi, ejusque purificatio resultat favore actorum, utpote descendentium a filiabus fœminis Petri fideicommittentis, qui cum ad exclusionem proximioris agnati posuerit in conditione omnes descendentes, tam ex filiis institutis, quam ex filiabus substitutis, sequitur, quod omnes descendentes ex eis dispositive vocave-
3 rit, ex *stat. urb. c.* 142. *l.* 1. ac etiam gravare voluerit unum alteri restituere usque ad ultimum, ut impleatur substitutio facta favore proximioris agnati post deficientiam omnium prædictorum descendentium, cui substitutioni alias locus esse non posset, nisi unus post alterum esset gravatus
4 restituere, Soccin. Jun. *c.* 150. *n.* 10. *l.* 3. Peregr. *c.* 54. *sub n.* 7. *l.* 1. Simon. de Prætis *de interpr. ult. vol. l. interpr.* 3. *dubit.* 4. *solut.* 1. *sub n.* 27. Fusar. *de substit. qu.* 441. *n.* 30. Arguell. *decis.* 69. *n.* 3. *& seq.* Rot. *dec.* 116. *n.* 1. *&* 2. *p.* 16. *dec.* 2. *n.* 6. *&* 7. *p.* 17. *dec.* 645 *n.* 4. *&* 5. *p.* 19. & in Romana fideicommissi de Ursinis 23. Februarii 1682. cor. Albergato.

Non obstat, quod descendentes ex fœminis, uti non vocati in parte dispositiva, comprehendi non possint in parte
5 conditionali, eo quia in ista repetitæ solum censeantur illæ personæ, quæ sunt comprehensæ in parte dispositiva; nam respondetur, quod in præsenti casu pars dispositiva non est expresse restricta ad certum genus personarum, nec in ea descendentes ex filiabus sunt expresse exclusi, imo in parte conditionali verba sunt ampliata, & comprehendunt personas diversas ab illis in dispositiva vocatis, dum in ista testator mentionem facit de filiabus suis, & in conditionali ultra istarum mentionem ponit expresse descendentes ab illis, ibi, *filiabus, & descendentibus;* quando autem verba conditionis magis late patent, & continent personas diversas ab expressis in dispositiva, tunc ad istam non restrin-
6 genda pars conditionalis, de Luca *de fideic. disc.* 71. *n.* 11. Cerrus *dec.* 682. *n.* 5. *& dec.* 702. *n.* 9. *&* 10.

Præterea, ex quo descendentes ex fœminis sunt positi in conditione, & pro illorum vocatione militat literalis statuti urbis dispositio, *d. cap.* 141. *l.* 2. habentur tanquam ex-
7 presse vocati, & ac si fuissent specialiter nominati in dispositiva, *decis.* 576. & ibi Adden. Dunoz. Jun. *dec.* 826. *n.* 1. *dec.* 248. *n.* 1. *p.* 7. *rec. dec.* 403. *n.* 1. *p.* 2. *rec.*

Minus obstat, quod testator filias fœminas substituerit eo tantum in casu, quo filii masculi hæredis instituti decederent sine prole masculina, ideoque dum postea in parte conditionali mentionem fecit de descendentibus filiarum, videatur illos vocasse in eodemmet casu, quo dicti filii masculi, nempe Papirius, & Fabritius, decederent sine prole masculina; cumque ista conditio evanuerit per obi- 8
tum prædictorum cum filiis, inde expiraverint cæteræ substitutiones, ad celebr. *cons. Oldrad. n.* 21.

Placuit enim responsio, quod testator habuit præ oculis perpetuitatem fideicommissi, & tractum futuri temporis remotissimum, eo quia primo loco vocavit filios, eorumque descendentes in infinitum, cum expressa reciproca sub- 9
stitutione inter ipsos, & his deficientibus, filiis, & filiabus, ac descendentibus, devenit ad substitutionem proximiorum agnatorum domus, & familiæ; ex quo fit, ut secunda substitutio fœminarum non solum ordinata fuerit post deficientiam hæredum primi gradus sine filiis, sed etiam in casu in quo isti extarent, & postea ipsi, vel eorum descendentes decederent sine filiis, quos omnes censetur voluisse gravare favore filiarum, & descendentium ab eis, cum alias ultima substitutio favore agnatorum adimpleri non posset, Rota coram Sanctissimo *dec.* 113. *a n.* 9. *ad n.* 11. *& n.* 20. *cum seqq.* & cor. Caval. *dec.* 454. *n.* 8. *&* 9. *dec.* 248. *n.* 9. *p.* 7. & in Carpentoracten. fideicommissi 14. Martii 1687. §. *Secunda elicitur*, cor. me.

Juncto verbo, *deficientibus*, apposito tam in parte dispositiva, in qua vocantur filiæ, quam in conditionali, in qua vocantur descendentes, quod comprehendit nedum casum non existentiæ prolis masculinæ in conditione positæ, verum etiam ejus superexistentiæ, & deinde deficientiæ, gloss. *in l. unica*, §. *Deficiat*, *C. de caduc. toll. & in* §. *Hinc nobis*, §. *Deficientibus*, *auth. de hered. & Falcid.* Rot. 10
dec. 689. *n.* 2. ibique Adden. *lit. B.* cor. Buratt. Bich. *dec.* 4. *n.* 7. & novissime in Romana fideicommissi de Cribellis 25. Martii *sub* §. *Quoniam testator*, & 22. Junii 1689. coram me.

Comprobata ex his existentia fideicommissi, ejusque purificatione, non est retardanda immissio super domo controversa, sub prætextu retentionis pro dote Stratoniceæ Matthejæ uxoris Papirii primi hæredis, & matris Cloridæ fratrum venditorum; eo tamen tempore, quo deventum fuit ad alienationem domus, aderant plura bona libera Papirii, prout comprobant actores, nempe tenuta nuncupata, *la Cervelletta*, vendita paulo post distractionem domus pro satisfactione creditorum posteriorum dictæ dotis, qui receperunt pretium cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, quo posito non poterat devenire ad distractionem bonorum fideicommissariorum, cum remed. *d. auth. res quæ*, sit subsidiarum, & habeat locum non existentibus bonis liberis, Rot. *dec.* 189. *n.* 32. post Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 48. *n.* 6. *&* 7. *p.* 12. & alibi passim. 11

Nec juvat replicare, quod bona libera Papirii essent valde intricata, ac pluribus debitis obnoxia, quodque starent sub executione plurium mandatorum jam relaxatorum, quia dum ipsa Stratonica esset creditrix anterior pro sua dote debebat de bonis liberis sibi satisfacere, alias dimittendo cæteris creditoribus posterioribus bona libera, non potest juvari remedio *dictæ authent. res quæ*, & satisfieri de sua dote super bonis fideicommissariis, Rot. *decis.* 221. *n.* 12
10. *& dec.* 646. *n.* 21. cor. bon. mem. Card. Cerro.

Quo vero ad melioramenta allegata per Brandolisium possessorem domus, cum DD. constiterint ea esse in genere probata, ideo immissionem concesserunt actoribus, præfixo termino possessori ad ea liquidanda in specie, juxta praxim, de qua Rota *in dec.* 461. *in fin.* cor. Puteo *lib.* 2. Caval. 13
dec. 86. *&* 543. *utrobique n.* 3. Bich. *dec.* 304. *n.* 13. *& seqq.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Romana Fideicommissi.

Lunæ 10. *Decembris* 1691.

ARGUMENTUM.

Exponuntur ea quæ recensentur in superius apposita decisione.

SUMMARIUM.

1 *Filii in conditione positi, dispositive censentur vocati.*

2 *Et censentur quoque successive gravati unum alteri restituere, si post omnium deficientiam adsit substitutio favore proximioris.*

3 *Sub-*

3 *Substitutus in defectum lineæ, seu descendentiæ alicujus non censetur vocatus subextante aliqua de tali linea & descendentia.*

4 *Pars conditionalis comprehendit tantummodo eas personas in dispositiva contentas.*

5 *Limitatur, quoties in parte conditionali major amplitudo adsit verborum.*

6 *Verbum - descendentes - tam ad filios quam ad filias est referendum, si fuerit appositum post mentionem factam de filiis & filiabus, & n. 7.*

Eoque magis si testator in primo loco institutis fæminas non abhorruerit, n. 9.

8 *Appellatione descendentium veniunt æque descendentes ex masculis ac fœminis.*

D E C I S I O XXV.

COmperta validitate recognitaque justitia sententiæ A.
C. concedentis immissionem Annibali Anibaldensi de
Molaria litisq; consortibus vigore fideicommissi ordinati a
Petro Alveto, dictum fuit locum sibi vindicare novissimã
Ægidianam constitutionem prohibentem appellationem
in suspensivo in judiciis possessoriis, ut in decisione coram
me edita sub die 24. Aprilis 1690. adversus quam concessa
nova audientia, noviterque ad causam admissa Maria Laura Alveta prætendente ad aliorum exclusionem, sui favore
constare de fideicommisso, disceptandum hodie proposui
dubium: *An sit standum, vel recedendum a decisis, vel potius eas sit danda immissio*, & inhærentes fundamentis præmemoratæ decisionis, *standum in decisis* censuerunt.

Moti eo quia supposita existentia fideicommissi in antecedenti decisione comprobata, & in præsenti a nemine impugnata, quoad purificationem illius, super qua hodierna
cadit disputatio, hæc apparuit constare favore dd. Annibalis, & litis consortium, ex eo quia tanquam descendentes
ex filiabus Petri fideicommittentis, veniunt sub ea conditione, ibi: *Et deficientibus filiis, & filiabus, & descendenti-*
1 *bus eorum*, ideoque *ex statuto urbis*, c. 142. *de filiis in conditione positis l. 1.* censentur dispositive vocati, & successive
gravari unum alteri restituere, ut impleatur substitutio facta favore proximioris agnati post deficientiam omnium
2 prædictorum descendentium, ut ex Soccin. *cap.* 150. *n...l. 3.*
Peregr. *cons.* 54. *sub n. 7. l. 1.* aliisque allegatis dictum fuit
in decisione, quæ revidetur, §. *Existentia fideicommissi.*

Et quidem ad exclusionem prædictæ Mariæ Lauræ, cum
ista prætendat purificationem fideicommissi, uti comprehensa in substitutione propinquarum agnatorum domus,
& familiæ ipsius testatoris, quæ substitutio, cum sit facta
ultimo loco, & deficientibus omnibus descendentibus, tam
a filiis, quam filiabus testatoris, & adsint inter istos descendentes Annibal, & litis consortes, non est aperta successio illius favore, cum substitutus in defectum lineæ, seu descendentiæ alicujus, non censeatur vocatus subextãte aliquo de
3 tali linea, & descendentia *l. 3. & quandiu* 68. *ff. de adipisc. hered.* Fulgos. *cons.* 85. *n. 1.* Actolin. *resol.* 115. *n. 13.* Rot. *dec.* 210. *n. 1. cor.* Cerro *dec. 4. n. 1. p. 14. dec.* 284. *n.* 20. *&* 21. *p.* 18.

In nihilo obstante unico fundamento adducto a scribentibus pro Laura, quod nempe in parte dispositiva, post deficiẽtiam filiorum masculorum, eorumq; descendentium, substitutæ solum fuerint filiæ fœminæ testatoris, atq; ideo quando in subsequenti parte cõditionali testator dixit, ibi, *Ut deficientibus filiis, & filiabus, et descendentibus eorum*, istorum
descendentium appellatione, veniant tantum descendentes
ex filiis masculis primis institutis, in quorum descendentia
testator perpetuum, et absolutum constituerat fideicommis-
4 sum, non autem referri debeat hoc verbum, *descendentes*,
ad descendentes ex fœminis, tanquam non vocatos in parte dispositiva, ex regula, quod pars conditionalis comprehendat easdem personas in dispositiva contentas.

Quoniam, ut advertit decisio, quæ revidetur in §. *Nec obstat*, pars dispositiva non est restricta ad certum genus personarum, nec in ea descendentes ex filiabus sunt expresse
exclusi; quinimo pars conditionalis magis late patet, & est
amplioribus verbis concepta, comprehenditque personas
diversas ab expressis in parte dispositiva, dum in hac mentio fit tantum de filiabus testatoris, & in conditionali ulterius progreditur testator, quia post mentionem filiarum
addit ibi, *& descendentibus*; & proinde stante hac majori
amplitudine verborum in parte conditionali, hæc non re-
5 gulatur a dispositiva, nec ad eam restringitur, Casanat. *cons.* 6. *n.* 37. Palma nepos *dec.* 221. *n.* 71. *vers. Ultra quod*, Card. de Luc. *de fideic. disc.* 71. *n.* 11. Rot. *d.* 682. *n.* 5. *dec.* 702. *n.* 9. *et* 10. cor. Cerr. nec ad hoc contrariantur plures in contrarium
adductæ authoritates, quia ex earum lectura visum est non
applicari, cum loquantur in terminis, in quibus testator,
verbum, *descendentes*, vel aliud collectivum, vel dubium,
declaravit in parte dispositiva esse accipiendum in eo sensu tantum, vel restrinxit ad certum genus personarum,
vel loquuntur, quando in parte conditionali non adsunt
personæ diversæ ab expressis in dispositiva.

Verbum autem, *descendentes*, in parte conditionali positum, intelligendum esse de descendentibus ex fœminis, suadebatur, tum quia illo testator usus fuit, postquam mentionem fecit de filiis, & filiabus, & descendentibus eorum,
ideoque tam ad filios, quam ad filias verbum, *descendentes*,
referendum est, *l. talis scriptura* 30. §. *fin. ff. de legat.* 1. alias læd.......... 6
deretur ratio recti sermonis, si illum referri deberet ad solos
filios masculos, nam si testator voluisset comprehendere tãtum descendẽtes ex filiis, statim ac dixit, ibi, *et deficientibus filiis*, apposuisset, *et descendentibus eorum*; cum autem de descendentibus locutus fuerit, postquam mentionem fecerat
etiam de filiabus, ne confundatur oratio, de utrisq; descen- 7
dentibus intellexisse dicendum est, ut in simili Rota *dec.* 28.
n. 76. cor. Arguelles; tum quia testator nõ abhorruit, quod in
hoc fideicommisso succederent, tam masculi, quam fœminæ,
descendentes ab utrisque, ut patet, quia institutis Fabritio, et
Papirio filiis, cum reciproca inter ipsos, vocavit eorum descendẽtes in infinitum, quorum appellatione veniunt æque
descendentes masculi, ac fœminæ, *l. ult. juncta authent. seq. C.* 8
de suis, & legit. hered. Rot. *dec.* 279. *n.* 13. cor. Bich. unde dum
postea in parte conditionali loquitur de descendẽtibus, maxima urget verisimilitudo, quod si testator in primo loco
institutis, & magis dilectis, non abhorruit fœminas, & eorũ
descendentes etiam ad exclusionem propriarum filiarum,
multo magis dicendum venit non abhorruisse descendentes
a propriis filiabus, ad exclusionem proximioris agnati, &
transversalis, ac minus dilecti, Rot. *dec.* 627. *n. 2. p. 1.*

Et ita resolutum fuit informantibus Fratribus de Molaria, & Maria Laura, non tamen Angelo reo, & possessore, cui
tamen quoad melioramenta ab eo prætensa in præterita
propositione reservatum fuit temperamentum in ea adhibitum, scilicet præfixionis termini ad illa liquidanda &c.

R. P. D. M O L I N E S,

Romana Fideicommissi,

Lunæ 22. Junii 1693.

A R G U M E N T U M.

Approbantur quæ supra dignoscuntur excerpta.

S U M M A R I U M.

1 *IN conditione posita ex statuto urbis censentur dispositive vocati.*

2 *Et censentur quoque gravati, si subsequens adsit substitutio.*

3 *Substitutio concepta sub conditione, si sine filiis, per filiorum existentiam evanescit. Declara, ut n. 4.*

5 *Verbum - deficientibus - comprehendit tam casum non existentiæ, quam superexistentiæ & postea deficientiæ.*

6 *Dictiones - tunc & eo casu - multoties ex voluntate disponentis stant demonstrative, non taxative.*

7 *Substitutus in defectum lineæ & descendentium non censetur vocatus superextante aliquo de tali linea, & descendentia.*

8 *Pars conditionalis declarationem recipit a dispositiva, nec continere valet personas diversas ab ipsa dispositiva.*

9 *Verba - modo & forma - quibus sunt substituti masculi, repetunt ordinem substitutionum supra præscriptum.*

10 *Pars conditionalis regulanda non est a dispositiva si magis late pateat, & amplioribus verbis concepta sit.*

11 *Relativum refertur ad omnia antecedentia.*

12 *Sub nomine descendentium veniunt tam descendentes masculi, quam fœminæ.*

13 *Verisimile est, quod si testator in filiis primis hæredibus magis dilectis voluerit comprehendere descendentes ab eis per fœminas, etiam ad exclusionem propriarum filiarum, multo magis voluerit ad successionem admittere descendentes a propriis filiabus ad exclusionem transversalis.*

14 *Remedium auth. res quæ, C. com. de legat. locum non habet existentibus bonis liberis.*

15 *Mulier juvari non potest beneficio auth. res quæ, si passa fuerit, ut posteriores in bonis liberis satisfactionem consequatur, & n. 16.*

DECISIO XXVI.

FUndamenta geminarum decisionum coram me sub diebus 24. Aprilis 1690. & 8. Octobris 1691. subsistere DD. existimarunt; idcirco in ibi decisis persistiterunt, nedum quoad existentiam controversi fideicommissi ordinati a Petro Alveto, & purificationem favore fratrum de Molaria, & litis consortes, verum etiam quoad exclusionem Mariæ Lauræ a dicto fideicommisso, & demum quoad retentionem domus fideicommissariæ oppositam per Angelum reum, & illius possessorem ex causa dotis Stratonicæ uxoris Papirii primi hæredis, matris Cloridæ, necnon melioramentorum.

Quo enim ad existentiam fideicommissi, & purificationem favore præfatorum de Molaria, Litisque &c. hæc resultant, ex quo ipsi descendunt a filiabus fœminis Petri fideicommittentis, proindeque uti positi in conditione post deficientiam Fabritii, & Papirii filiorum Petri fideicommittentis, eorumque descendentium, & filiatum ejusdem testatoris, censentur dispositive vocati, ex statuto urbis c.142.
1 lib.2. & gravati inter se restituere usque ad ultimum, ut locum sibi vindicet postrema substitutio facta favore proximiorum agnati post deficientiam omnium descendentium, tam a filiis, quam a filiabus testatoris, cui profecto substitutioni favore dd. proximiorū locus esse non posset, nisi unus
2 post alterum ex dd. descendentibus esset gravatus restituere, ut late in prima hujus causæ dec. §. *Existentia fideicommissi.*

Nec adduci meretur, fideicommissum hujusmodi favore filiarum testatoris, earumque descendentium, ordinatum fuisse eo tantum casu, quo Fabritius, & Papirius filii masculi testatoris hæredes instituti sine filiis decessissent, ac proinde cum illi obiissent cum filiis, expiravit fideicommissum ad celebre *cons.* Oldrad. 21. nam ex contextu testamenti hodie iterum perpenso apparuit, testatorem ordinasse fideicommissum favore filiorum, earumq; descendentium, etiam in casu, quo filii hæredes instituti decederent cum filiis, qui postea deficerent; tum quia testator habuit præ oculis perpetuitatem fideicommissi, & tractum futuri temporis
3 remotissimum, dum primo loco vocavit filios, eorumque descendentes in infinitum, cum expressa reciproca substitutione inter ipsos, eisque deficientibus filiis, fœminas substituit, & tandem deficientibus filiis, & filiabus, ac descendentibus vocavit proximiores agnatos domus, & familiæ ipsius testatoris, quo casu repugnat, quod testator restringere voluerit substitutionem fœminarum, & descendentium ab eis, ad eum tantum casum, quo Fabritius, & Papirius decessserint sine filiis, cum alias ultima substitutio favore agnatorum adimpleri non posset, Rot. cor. bon. me.
4 Alex. VIII *dec.* 113. *a n.* 11. *et* 20. *et seqq.* & in Carpentoracten. Fideicommissi 14. Martii 1687. §. *Secunda elicitur*, cor. me, & in prima hujus causæ decis. §. *Placuit enim.*

Præsertim reflectendo ad illud verbum, *deficientibus*, appositum tam in parte dispositiva, in qua vocantur filii testatoris, quam conditionali, ubi descendentes comprehenduntur, quod verbum, *deficientibus*, ex sui propria significatione, comprehendit tam casum non existentiæ filiorum ex dd. Fabritio & Papirio, quam superexistentiæ, & postea deficientiæ gl. *in l.unica*, §. *ubi autem* verbo *deficiat*, *Cod. de caduc. tollen. et in* §. *Hic nobis vers. deficientis*, *authent. de hæred. et Falcid.* Rota in Romana Fideicommissi de Ga-
5 brielis, §. *Quoniam testator*, 22. Junii 1689. cor. me.

In nihilo refragantibus dictionibus ipsis, ibi *Deficientibus ipsis masculis sine prole, tunc eis substituit filias fœminas.* Quia ex prædictis dictionibus non restringitur, nec limitatur vocatio fœminarum ad casum obitus primorum hæredum sine filiis, extante perpetuitate fideicommissi volita a testatore & a tractu futuri temporis remotissimo; sed dictiones prædictæ ex voluntate fideicommittentis stant demonstrative, & non taxative, Menoch. *cons.* 127. *sub n.* 26.
6 Rot. *dec.* 338. *sub n.* 14. coram Greg.

Quo vero ad exclusionem Mariæ Lauræ prætendentis purificationem fideicommissi ad sui favorem subsistere, etiam visa sunt deducta in secunda hujus causæ decisione; nam ejus vocatio desumitur ex ultima substitutione facta favore proximiorum agnatorum familiæ testatoris, qualis ex d. Maria Laura, uti descendentes a Gundisalvo Alveto fratre d. testatoris; huic autem substitutioni locus modo esse nequit, cum ea ordinata sit in defectum omnium descendentium a filiis, & filiabus testatoris, qui casus non evenit, cum supersint fratres de Molaria descendentes ex filiabus testatoris; substitutus enim in defectum lineæ, & descendentium non censetur vocatus, superextante aliquo 7
de tali linea, & descendentia, *l.* 3. *l. quandiu* 68. *ff. de acqu. vel omitt. hæred.* Fulgos. *cons.* 85. *n.* 1. Rot. *dec.* 910. *n.* 1. cor. Cerro *dec.* 41. *n.* 1. *par.* 14. cum aliis in secunda hujus causæ decisione, §. *Et quidem.*

Non obstat, quod descendentes ex filiabus testatoris non sint vocati in prima dispositiva, ideoque censeri nequeant comprehensi in parte conditionali, eo quia pars conditionalis declarationem recipit a dispositiva, nec continet personas diversas a dispositiva; nam objectum removetur, 8
tum quia non subsistit, quod descendentes ex filiabus non sint comprehensi in parte dispositiva; nam testator substituit filias suas, quas deinde ad invicem substituit modo, & forma, quibus sunt substituti filii masculi; cum autem filii masculi sint ad invicem substituti inter se, & pariter eorum descendentes in infinitum, exinde insurgit, quod pariformiter substitutio filiarum comprehendat etiam earum descendentes, ex efficacia verborum, ibi: *Modo & forma quibus sunt substituti dicti filii masculi*, quæ repetunt ordi- 9
nem substitutionum ut supra præscriptum, Grat. *discept.* 621. *n.* 28. Rota *dec.* 152. *n.* 13. *et* 14. cor. san. me. Alexandro VIII. tum etiam quia descendentes ex feminis, præsupposito etiam, quod non essent comprehensi in parte dispositiva, adhuc cum in ista non sint expresse exclusi, nec dispositiva inveniatur restricta ad certum genus personarum, imo pars conditionalis magis late pateat, & amplioribus verbis concepta sit, ac comprehendat personas non expressas in dispositiva, dum in conditionali testator addidit post mentionem filiarum, ibi: *Et descendentibus ex hac majori verborum amplitudine in parte conditionali*, sequitur, ut hæc regulanda non sit a dispositiva, nec ad eam restringatur, Casanat. *cons.* 6. *n.* 37. *et* 38. Palma Nepos *alleg.* 221. *sub n.* 71. Rot. *dec.* 682. *n.* 5. *et dec.* 702. *n.* 9. *et* 10. cor. Cerr. 10

Absque eo, quod totalem connexionem, & dependentiam partis conditionalis cum dispositiva suadere valeant dictiones repetitivæ appositæ in conditionali, ibi, *ad. filiis & filiabus*, quæ uti personalissimæ repetant solum personas in dispositiva expressas; nam restrictio hujusmodi penitus excluditur, ex quo testator, ut dictum est, ulterius progressus est in parte conditionali, ubi postquam mentionem fecit de filiis, & filiabus, addidit verbum, ibi: *Et descendentibus eorum*, quod, nisi lædatur ratio 11
recti sermonis, quæ læderetur, si illud referri deberet ad solos descendentes ex filiis, utique de utrisque descendentibus, tam ex filiis, quam ex filiabus, intellexisse testatorem dicendum venit, ut in simili dixit Rota *dec.* 28. *n.* 76. coram Arguelles.

Tanto magis, quia testator non abhorruit, quod in fideicommisso succederent tam masculi, quam feminæ, & descendentes ab utrisque, ut patet ex substitutione facta Fabritio, & Papirio filiis, primis hæredibus institutis, in qua vocantur descendentes eorum in infinitum, sub quorum nomine veniunt tam descendentes masculi, quam feminæ, Rota *decis.* 278. *n.* 13. cor. Bichio & alibi passim. 12
Ex quo urget verisimilitudo, quod si fideicommittens in filiis primis hæredibus magis dilectis voluit comprehendere descendentes ab eis per fœminas etiam ad exclusionem propriarum filiarum, multo magis voluerit ad successionem admittere descendentes a propriis filiabus ad exclusionem proximioris agnati transversalis, & minus dilecti, Rot. *dec.* 627. *n.* 2. *p.* 2. *et in* 2. hujus causæ decisione, 13
§. *Verbum autem circa fin.*

Demum quoad retentionem domus controversæ, iterum oppositam ab Angelo Reo, & illius possessore, distractæ pro restituenda dote q. Stratonicæ Uxoris Papirii primi hæredis placuerunt DD. fundamenta prioris decisionis hujus causæ, non potuisse nempe deveniri ad dictam domus fideicommissariæ alienationem, ex remedio *Authent. res quæ*, *C. commun. de legat.* quia de tempore, quo illa fuit alienata, aderant plura bona libera Papirii, nempe animalia valoris scut. 15382. plura mobilia ingentis valoris, ut constat ex inventario, & præsertim tenuta nuncupata *la Cervelletta*, distracta de mense Augusti 1628. & sic fere per annum post venditionem domus secutam de anno 1627. quo stante, proculdubio non poterat deveniri ad distractionem bonorum fideicommissariorum, cum remedium *dict. Auth. res quæ*, sit subsidiarium, & locum non habeat existentibus bonis liberis, Rota *dec.* 14
189. *n.* 32. post Zach. *de obligat. Com. dec.* 48. *n.* 6. & 7. *par.* 12. & alibi passim.

Parum obstante, quod prædicta tenuta esset hypothecata favore plurium creditorum Papirii debitoris dotis, 15
quia

quia exinde neq; ſuſtineri poteſt alienatio prædictæ domus; nam dicta tenuta *della Cervelletta*, fuit diſtracta per ſc. 42. mil. Creditores anteriores Stratonicæ erant tantum pro ſumma ſcut. 8000. in reliquis autem ſc.34. mil. conſignatis creditoribus dictæ Stratonicæ, hæc ſatisfieri debebat; ac proinde ſi Stratonica neglexit ſibi ſatisfieri dimittendo cæ-
16 teris creditoribus poſterioribus bona libera Papirii, ſibi præjudicavit, itant nequeat juvari beneficio *Authores, quæ*, Rot. *dec.*22. *n.*3. *& dec.*646. *n.*31. cor. Cerr.

Nec replicari valet, quod prædicta procederent, & Stratonica pro ſua dote retinuiſſet bona libera Papirii, eaque voluntarie dimiſiſſet creditoribus poſterioribus; tunc enim privari beneficio *Auth. res quæ*, non autem quando prædicta bona libera non retinet Uxor. Etenim Clorida filia, & hæres Stratonicæ, ſcivit Papirium Patrem vergere ad inopiam, multoſq; creditores contra ipſum urgere devenieudo ad executionem mandatorum, ad quos repellendos illa uſa fuit inhibitione dotali, obtinendo etiam revocationem plurium executionum; quapropter dum ſcivit, & vidit alienati bona libera Papirii Patris in creditores poſteriores, &
17 ſibi non providit, nequit allegare beneficium *d. Auth. res quæ*, Rota *dec.*31.*n.*4. poſt Merlin. *de pign.dec.*239. *n.*10.*p.*5.

Demum quoad aliam retentionem prætenſam ab Angelo ex cauſa melioramentorum, cum de iſtis, licet conſtet in genere, nulla tamen exhibeatur juſtificatio in ſpecie, ſatis exinde conſultum remanere exiſtimarunt DD. per cautionem de illis reficiendis præſtandam a fratribus de Molaria, quatenus liquidentur.

Et ita auditis partibus reſolutum fuit.

R. P. D. TAURUSIO.

Romana Fideicommiſſi.

Ven. 29. Martii 1695.

ARGUMENTUM.

Ultra in aliis firmata habetur, quod ſubſtitutio intermedia non caducatur per expirationem primæ, intermedia ab illa non dependeat, & diverſa in ſe contineat.

SUMMARIUM.

1 *IN conditione poſiti cenſentur diſpoſitive vocati ex ſtatuto urbis.*
2 *Verba relativa reddunt ampliam ſubſtitutionem ſicut antecedentem.*
3 *Pars conditionalis declarat diſpoſitivam.*
4 *Pars conditionalis concepta verbis amplioribus, apta eſt ſuperaddere quoque alias novas perſonas in diſpoſitiva non contentas.*
5 *Subſtitutio dependens a conditione, ſi ſine filiis, per filiorum exiſtentiam expirat.*
6 *Filiorum nomine non veniunt nepotes, ſi teſtator diſcretive aliter locutus fuerit de filiis, & aliter de nepotibus.*
7 *Teſtator in ſubſtitutione apponendo conditionem, deficientibus filiis maſculis ſine prole, explicare videtur quod ſub nomine filiorum non intellexerit vocare nepotes.*
8 *A conſ.*21. *Oldrad. receditur, quando aliunde contraria appareat teſtatoris voluntas.*
9 *A conſ.*21. *Oldrad. recedi ſolet, ſi teſtator fideicommiſſi voluerit perpetuitatem.*
10 *In conditione poſiti cenſentur gravati, ſi teſtator poſt extinctionem ejus lineæ familiam contentivam vocaverit.*
11 *Argumentum a diſcretivo modo loquendi non eſt validum, ſi adſit caſuum diſparitas.*
12 *Caducata prima ſubſtitutione ob defectum conditionis omnes aliæ ſequentes expirant.*
13 *Limitatur, quoties aliæ ſubſtitutiones non ſtant mere acceſſorie & continuative, ſed per orationem ſeparatam, ac de per ſe perfectam, novum caſum continentem.*
14 *Declaratur Peregr. de fideicomm. art.* 15. *n.*29.
15 *Poſiti in conditione in ſecunda ſubſtitutione, ſi fuerint vocati in prima, dici non poſſunt in ſecunda invitati, niſi ſub eadem conditione, ſub qua fuerunt expreſſe in prima vocati.*
16 *Declara, ut hæc concluſio admittatur, ſi agatur de ſubſtitutionibus acceſſoriis, & eſſentialiter dependentibus a conditione primævæ vocationis ſine novi caſus ſpecifica expreſſione; ſecus e contra.*
17 *Retentio bonorum fideicommiſſo obnoxiorum non datur pro dote, ſi aderant bona libera, & mulier non curaverit conſequi ſatisfactionem.*
18 *Amplia, licet mulier ſcientiam non habuerit fideicommiſſi, & n.*19.
20 *Non datur terminus ad liquidandum in ſpecie melioramenta, ſi conſtet, quod poſſeſſor tot fructus, pendente lite perceperit, qui probabiliter exuberant pretium melioramentorum.*
21 *Confinis excloſus remanet a confinato.*

DECISIO XXVII.

REportavit ab A. C. Annibal de Molaria, uti vocatus ad fideicommiſſum q. Petri Alverii, ſententiam immiſſionis in poſſeſſioné unius domus ſitæ in Platea SS. Apoſtolorũ poſſeſſæ ab Angelo, & aliis de Brandoliſiis: quam ſententiã in gradu appellationis cum clauſula, *conſtito quod ſit locus Ægidiana*, Sac. Rota præviis quinque deciſionibus cor. R. P. D. Molines nempe 24. Aprilis 1690. 10. Dec.1692. & 22. Junii 1693. ac 29. Martii, & 5 Julii 1694. mandavit exequi.

Iterum vero commiſſa mihi hujuſmodi cauſa per Signaturam Juſtitiæ cum clauſula, *Alteri qui ad legitimam*, conſultius exiſtimavi ad evitandam quæſtionem ſuper judicii formalitate, cui aditum præbebat Clericatus R. P. D. Molariæ litem continuantis una cum ejus fratribus poſt obitum dicti Annibalis Patris, proponere dubium, *An ſit procedendum ad legitimam executionem, ſeu potius ſit danda immiſſio*, & DD. tutiorem viam amplectentes, dandam eſſe immiſſionem reſponderunt.

Quoniam luculenter deductis in deciſionibus R. P. D. mei Molines ſatis apparet de omnibus requiſitis ad obtinendam immiſſionem in vim *l. fin. C. de edict. Div. Andrian. toll.*

Et quidem exiſtentia fideicommiſſi favore D. Annibalis, & nunc dictorum fratrum de Molaria, quæ in hodierna diſputatione fuit denuo acriter impugnata, firma atque omnino ſtabilis viſa fuit, recte perpenſo integro teſtamenti tenore.

Petrus enim teſtator hæredes ſuos univerſales inſtituit, *Fabritium, & Papirium ejus filios legitimos, & naturales, quos ad invicem ſubſtituit vulgariter, & pupillariter, & per fideicommiſſum, & pariter eorum deſcendentes in infinitum, & abſque ulla detractione legitima, & Trebellianica, & Falcidia.*

Et deficientibus quandocunque ipſis filiis maſculis ſine prole legitima, & naturali, tunc eis ſubſtituit filias fœminas ipſius teſtatoris, quas pariter ad invicem ſubſtituit modo, & forma, quibus ſunt ſubſtituti dicti filii maſculi.

Et deficientibus dictis filiis, & filiabus, & deſcendentibus eorum, voluit ſuccedere in hereditate, & bonis ipſius teſtatoris proximiores agnatos de ipſius domo, & familia.

Cum itaq; extinctis deſcendentibus Fabritii, & Papirii invitatis in prima ſubſtitutione, ſupereſſent fratres de Molaria
deſcendentes a Stratonica filia Petri fideicommittentis te- 1
lata in ſecunda ſubſtitutione: jure merito ad ipſorum favorem deciſum fuit purificatum fuiſſe fideicommiſſum Petri, tam in vim conjecturatæ voluntatis ejuſdem teſtatoris, quã in vim *Romani ſtat. cap.* 142. *lib.* 1. uti poſitorum in conditione ad excluſionem agnatorum de familia contentiva, vocatorum in tertia ſubſtitutione præmemorata, ut plene in prima deciſione dicti R. P. D. Molines; aliiſque ſucceſſivis.

Scribentes autem pro poſſeſſoribus, & litis conſortibus non inficiabantur amplius vocationem activam omnium deſcendentium filiarum Petri fideicommittentis, et merito, quia etiamſi in ſecunda ſubſtitutione invitatæ legantur memoratæ filiæ, nulla facta expreſſione ſucceſſivæ vocationis deſcendentium ab ipſis: tamen clara effulget voluntas Petri continuandi ſucceſſivum fideicommiſſum etiam in deſcendentia filiarum, illoſque omnes vocandi, tum ob relationem ad modum, & formam primævæ ſubſtitutionis maſcu-
lorum, ibi: *Quas pariter ad invicem ſubſtituit modo, & for-* 2
ma, quibus ſunt ſubſtituti dicti filii maſculi; unde cum reciproca maſculorum ſubſtitutio exprimat vocationem etiam illorum deſcendentium in infinitum, ibi: *Quos ad invicem ſubſtituit, & pariter eorum deſcendentes in infinitum*; ita pariformiter dignoſcitur Petrum ſubſtituere voluiſſe deſcẽdentes filiarum ob efficaciam præfatæ relationis, ut firmat deciſio dicti R. P. D. Molines 22. Junii 1693. §. *Non obſtat*, & ultra ibi allegatos, Rota coram Cerro *dec.* 460. *num.* 2.

Tum etiam certius quia in tertia ſubſtitutione expreſſe poſuit ſub conditione omnes deſcendentes, tam filiorum

masculorum, quam filiarum fœminarum, ad exclusionem familiæ contentivæ, quam solum ultimo loco substituit; ista enim pars conditionalis aptissima est ad declarandum, quod Petrus per enarratam relationem intellexerat substituere etiam descendentes fœminarum, Cafanit. cons. 47. n. 42. & seqq. Palma Nepos alleg. 93. n. 25. & alleg. 168. n. 18.
3 Card. de Luca de fideic. disc. 71. n. 13. quinimo eadem pars conditionalis, ut concepta verbis amplioribus, & exprimens descendentes filiarum, apta est de jure superaddere
4 quoque alias novas personas, ut firmant decis. hujus causæ nempe 24. Aprilis 1590. Nec obstat, & 10. 1691. §. Quoniam, & 22. Junii 1693. §. Non obstat cum ibi allegat.

Sed quidem gravis contrariorum scribentium conatus fuit in excludendo substitutionem passivam prætendentium illam fuisse restrictam ad casum, quo Fabritius, & Papirius primo loco instituti decederent sine prole, quo non verificato, ex quo Papirius filios reliquit, caducata remanserit substitutio activa filiarum Petri, cæterorumque ipsarum
5 descendentium, uti dependens a memorata conditione, juxta vulgatum Oldrad. cons. 21. & alios notissimos.

Potissimum attento discretive modo loquendi, quo usus fuit testator in vocando proprios filios distincte ab illorum descendentia, quos sub peculiari descendentium nomine substituit, non permittitur hic interpretari, quod nomine filiorum veniant etiam nepotes, Rota coram Seraphin.
6 dec. 1486. n. 12. & coram Cels. dec. 39. n. 9. Quinimo cum in secunda substitutione dixerit solum, deficientibus ipsis filiis masculis sine prole, satis explicasse videtur hanc passivam substitutionem esse restrictam ad Fabritium & Papirium ejus filios, quatenus isti sine filiis decessissent, nec
7 ullatenus prorogari ad illorum descendentes, ut arguit Menoch. cons. 493. n. 4. Cers. dec. 409. n. 2.

Verum cum recepta, & frequens sit limitatio cons. Oldr.
8 quando aliunde desumitur voluntas testatoris repetendi, & prorogandi in omnibus descendentibus substitutionem passivam, quatenus istorum ultimus sine filiis decedat, Card. de Luc. de fideic. disc. 83. n. 2. Rot. cor. sa. me. Alex. VIII. dec. 113. n. 1. & dec. 183. n. 2. & in rec. dec. 385. n. 2. p. 9. & dec. 2. n. 4. par. 17. utique talis voluntas Petri in hoc themate visa fuit.

Nedum ob fideicommissi perpetuitatem ab ipso volitam, Rot. cor. sa. me. Alex. VIII. dec. 123. n. 9. & dec. 138.
9 n. 1. & firmat decis. hujus causæ 24. Aprilis 1690. §. Placuit enim responsio.

Sed etiam apertius, dum tertiam substitutionem ordinavit per orationem separatam favore illorum de familia contentorum, non solum in casu quo filii, & filiæ primi gradus sine filiis decederent, sed etiam casu quo illi cum filiis obirent, & deinde omnino deficerent istorum descendentes; unde clarus, & literalis resultat animus repetendi in singulis descendentibus dictam substitutionem passivam, & gravamen.

Et quidem etiam ad favorem descendentium a filiabus fœminis; nam dum prædicta tertia substitutio adjecta per separatam orationem ponit sub conditione extinctionem lineæ, omniumq; descendentium tam a masculis, quam a fœminis, qui ex statutaria dispositione sunt quoque dispositive vocati; pernecesse sequitur, omnes, & singulos descendentes prius a masculis, deinde a fœminis fuisse vocatos, atque ad invicem gravatos, & substitutos, & ultimus de descendentia tam masculina, quam fœminina restituere valeat aliis de familia contentiva ejusdem Petri testatoris, ut in decisione R. P. D. Molines 24. April. 1690. §. Existentia fideicommissi, & comprobat Menoch. cons. 117. n. 471. Cravett. cons. 130. n. 6. Rot. cor. Arguelles dec. 72. n. 7. & dec. 79. n. 16. & in rec. dec.
10 18. n. 3. & seqq. part. 8. plene Rota coram Card. Cerro dec. n. 1. & seq. per tot. ubi n. 3. & seq. ostendit, quod similis dispositio involvit etiam illa requisita, quæ solent reciprocam lineam inter omnes vocatos inducere, & repetere.

His positis nil turbat modus discretivus loquendi inter filios primi gradus, & cæteros descendentes, quo usus fuit testator in prima, & secunda substitutione.

Quia istud argumentum valde urgeret ad excludendum repetitionem substitutionis passivæ in descendentibus Fabritii, & Papirii, si testator silens in secunda substitutione non addidisset per separatam orationem tertiam substitutionem indeterminatam, singulos descendentes passive afficientem, quæ involvit reciprocam substitutionem inter omnes descendentes, ut supra; stante enim hac tertia substitutione exprimente novum casum indeterminatum evane-
11 scit argumentum a præcedenti discretiva desumptum, ut in specie respondit Card. Cerr. d. dec. 49. n. 22. & 24.

Neque subsistit, quod citra violationem tertiæ substitutionis ordinatæ favore illorum de agnatione contentiva caducari possit, & debeat secunda substitutio filiarum Petri, & illarum descendentium, uti restricta ad casum mortis Fabritii, & Papirii sine prole, ex doctrina Pere- 12
grin. de fideicomm. art. 15. n. 29.

Cum enim ista tertia substitutio non est mere accessorie, & continuative, sed adjecta legatur post plures intermedias dispositiones per orationem separatam, ac de per se perfectam, & contineat novum casum, scilicet nedum mortis Fa- 13
britii, & Papirii sine filiis, sed etiam totalis extinctionis descendentiæ ipsarum, & filiorum Petri, fateri necesse est, quod descendentes filiarum Petri sint denuo substituti descendentibus Fabritii, & Papirii in hac tertia substitutione involvente per necessarium antecedens gravamen descendentium a masculis favore descendentium a fœminis in novo casu ibidem expresso, etiamsi iste casus expressus non fuerit in secunda substitutione: ubi enim additur substitutio per orationem separatam, & perfectam novum continens casum, ista debet suum plenarium consequi effectum juxta proprium verborum sensum absque eo, quod restrictionem patiatur a verbis præcedentis substitutionis, Alexgt. consil. 92. n. 51. lib. 1. Rota cor. Seraph. dec. 1373. n. 6. & cor. Bichin dec. 180. n. 7. & seqq. plene coram Card. Cerro d. dec. 409. n. 13. ad 19. fortius juncta statutaria vocatione positorum in conditione, per quam fit, ut hæc pars testamenti non sit mere conditionalis, sed dispositiva simul, & conditionalis.

Doctrina autem Peregrin. dict. art. 15. num. 29. admitti nullatenus potest, quando ut in præsenti tertia substitutio 14
additur per orationem omnino separatam cum expressione novi casus mortis cum filiis postea deficientibus, & cum dispositiva vocatione omnium in conditione positorum; nec Peregrin. descendit ad peculiarem quæstionem, an in his circumstantiis descendentes possint dici iterum vocati in novo casu obitus cum filiis expresso in tertia substitutione, sed solum firmat in suo casu videri evanuisse secundam substitutionem.

Similiter neutiquam refragatur, quod descendentes filiarum Petri, uti expresse vocati in secunda substitutione per relationem ad primam, ut supra, in solo tamen casu obitus Fabritii, & Papirii sine prole, ideo quamvis positi simpliciter in conditione in tertia substitutione ad exclusionem illorum de agnatione contentiva, nequeant dici vocati & gravati, nisi sub eadem conditione, sub qua fuerunt expresse vocati in secunda, & quatenus illa evanuerit, ex doctrina Zan in l. heredes mei, §. Cum ita, n. 26. ff. ad Trebel. p. 7. fol. mihi 198. ubi allegat Anchstan. cons. 137. Me- 15
noch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 76. n. 43.

Etenim ista conclusio firmatur, & recipitur solum, ubi agitur de pluribus substitutionibus accessoriis, & essentialiter dependentibus a conditione primævæ vocationis sine novi casus specifica expressione, juxta terminos cons. 137. Anchatani, quem cæteri sequuntur; unde applicari non valet nostræ hypothesi, ubi tertia substitutio fuit superaddita post plures intermedias dispositiones per orationem omnino separatam, & de per se perfectam, cum speciali expressione novi casus, scilicet mortis filiorum Petri cum descendentibus, deinde deficientibus, juncta etiam dispositiva vocatione omnium descendentium tam a filiis, quam filiabus Petri in vim statutariæ sanctionis; cumulatis enim 16
his omnibus circumstantiis, inevitabilis remanet nova vocatio descendentium a filiabus in dicto novo casu extinctionis filiorum Petri, juxta superius ponderata, maxime ad impediendum transitum ad diversam lineam familiæ contentivæ, vocatæ in solo casu deficientiæ omnium descendentium, tam a masculis quam a fœminis.

Firma itaq; manente fideicommissi existentia purificati ad favorem dictorum fratrum de Molara, retardari non valet illorum immissio ob exceptionem retentionis, quam ex duplici titulo prætendit Brandolisius, venditionis, scilicet hujus domus factæ ex causa restituendi dotem Statonicæ uxoris Papirii filii Petri fideicommittentis, & melioramentorum.

Quo enim ad dotem, placuit responsio data in præcedentibus decisionibus coram R. P. D. meo Molines, quod scilicet cum de tempore venditionis dictæ domus extarent plura bona libera Papirii hæredis gravati, commode sufficientia, & suprabundantia ad solutionem dictæ dotis in summa sc. 2800. ideo emptor se tueri non valet in possessione domus subsidiario beneficio, Authentica Res, quæ, C. commun. de legat. juxta receptissimam conclusionem, de qua in prædictis dec. R. P. D. Molines, scilicet 24. Aprilis 1690. § com- 17
probata, & 22. Junii 1693. § demum, & 29. Martii 1694. neque secunda exceptio, & ultra ibi allegata, Fusar. de subst. q. 531.

q.531. n.151. & seqq. Card. de Luc. *de dot. dec.145. num.64.* Rot. cor. Cocc. *dec.143. num. 6. & seq.* & coram san. mem. Alex.VIII. *dec.93. n.11. & rec. dec.125. n.3. part.10.*

Porro incontrovertibilis est, & in confesso existentia bonorum liberorum superabundantium in hæreditate Papirii de tempore venditionis dictæ domus, & signanter tenutæ Cervellettæ valoris scut.42. mil. & Prædii valoris sc.5382.

Quod autem ex his bonis liberis commode haberi posset dictæ dotis satisfactio, nec essent adeo intricata, & litigiosa, uti a scribentibus pro Brandolisio exageratur satis passet, dum tenuta Cervellettæ valoris sc.42. mil. obnoxia erat pro summa sc.28. m. circiter; unde facillime poterant hæredes Papirii loco vendendi domum fideicommissariam solvere ex abundanti residuo dictæ tenutæ dictam dotem Stratonicæ in summa sc. 2800. ut sensui patet.

Nullatenus adversante, quod de anno 1628. secuta fuerit deliberatio dictæ tenutæ dicto pretio scutorum 42. mil. in vim mandati, seu mandatorum Aud. C. sub diebus 7. Aprilis, & 11. Maii 1627. cum expressione, quod totum pretium distribueretur creditoribus hæreditatis Papirii, partim anterioribus, & partim posterioribus dicta dote, sub cautione tamen de restituendo eam emptori in casu evictionis, quam aliis creditoribus anterioribus, seu posterioribus.

Quoniam venditio hujus domus secuta fuerat præcedenter, nempe die prima Martii 1627. antequam emanassent decreta super hujusmodi vinculis, quo tempore cognita anterioritate hujusmodi modicæ dotis, quoad majorem partem ejusdem tenutæ, pro qua dote jam Clorida unica hæres Stratonicæ inhibitionem, & insistentiam judicialem obtinuerat super eadem tenuta, utique sine ulla gravi controversia poterat Clorida suam assequi satisfactionem.

Similiter quoad Prædium valoris sc.5382. de per se superabundans, nil turbat posterior illius venditio facta die 26. Septembris 1630. clar. mem. Cardinali Burghesio, uti creditori Petri, & Fabritii filiorum Papirii ex causa ejusdem affictus, *Summ. Brandolisii n.9.*

Sufficit enim ad intentum fratrum de Molaria, quod de tempore venditionis domus fideicommissariæ, scilicet die prima Martii 1627. Prædium esse inter bona hæreditatis Papirii debitoris dotis, nec super eo Cardinalis Burghesius haberet tunc creditum anterius, vel potius contra Papirium, de quo hactenus non docetur: adeout inevitabiliter verificata remaneat præexistentia bonorum liberorum, ex quibus facile, & commode fieri posset dictæ dotis solutio.

Ex his superfluum est investigare, an Clorida habuerit scientiam fideicommissi, juxta cons. Curtii Junioris, 59. *n.8. lib.1.* Prætermissa enim verisimilitudine, quod Petrus, & Fabritius fratres, ac Clorida ipsorum soror filii Papirii, bene scirent testamentum Patris Avi, illudque dissimularent, ob plura debita, quibus involuti reperiebantur dd. fratres, juxta verisimiliter accidentia, sufficit dictis fratribus de Molaria ad fideicommissum vocatis, probasse præexistentiam bonorum liberorum, qua stante, fundata remanet ipsorum intentio ad effectum repellendi benefi-

18 cium dictæ *authenticæ res quæ*, a possessore allegatæ absque eo, quod ulterius probare debeant in Clorida scientiam fideicommissi; DD. enim superius allegati firmant absolute cessare beneficium *authenticæ res quæ*, quotiescunque fideicommissarius probaverit existentiam bonorum liberorum, neque addunt fideicommissario onus probandi scientiam dicti fideicommissi in muliere.

Tunc enim ista scientia esset probanda, quando ob non existentiam bonorum liberorum, sed ex alia causa, ob particularem culpam mulieris, seu ob scientiam fideicommissi, prætenderetur illam excludi a beneficio memoratæ authen-

19 ticæ, qualis erat casus Curtii Jun. *d. cons. 59. lib. 1.* quem in eisdem terminis allegat, & sequitur Peregr. *de fideicom. art. 42. n.16.* & eodem caso agit Thesaur. *dec. 141. per tot.*

Denique quoad retentionem petitam pro melioramentis satisfacit responsio postremæ decisionis R. P. D. Molines 5. Julii superioris anni, scilicet ea non esse apta in hoc casu retardare immissionem, & satis fuisse provisum in sententia A. C. per cautionem præstandam a fratribus de Molaria in casu plenariæ probationis, & liquidationis faciendæ a Brandolisio.

Etenim in comperto est, potissimam melioramentorum partem cadere super duabus domunculis, quas possessores hujus domus emerunt, & ea illis per novam fabricam elevatis protraxerunt, & ampliarunt domum fideicommissariam, non sine magna impensa.

Verum cum ad has domunculas, seu fabricam illorum locorum subrogatam non prætendatur a fratribus de Molaria immissio, uti non cadentem sub fideicommisso; ideo de hisce melioramentis nulla venit habenda ratio.

Quatenus vero etiam in antiqua domo fideicommissaria aliqua facta asseruntur melioramenta, quæ unus testis ejusdem Brandolisii explicat esse levia momenti, uti consistent in reducendo aliquas pensiones inferiores ad usum apothecarum, & ampliando januam principalem; certa longe superantur a pensionibus restituendis a Brandolisio in sequelam immissionis a decennio, & ultra inchoatæ hujus litis.

Adeout in his circumstantiis injuste conquerebatur Brandolisius de non assignato sibi per nostrum Tribunal termino ad liquidandum in specie melioramenta dictæ domus fideicommissariæ, antequam concedatur immissio fratribus de Molaris.

Quia necesse fuisset hunc terminum prius assignare, quando casus esset talis, ut ipsi de Molaria deberent de propria crumena aliquod refundere Brandolisio; de quo casu loquuntur Doctores pro ipso allegati, & talis est notoria praxis.

Verum cum in præsenti certum sit, Brandolisium habere in manibus ex pensionibus perceptis pendente lite per decem annos, & ultra, summam longe majorem ea, quam importare possint melioramenta facta in domo fideicommissaria, ad quam solum conceditur immissio exclusive ad domunculas, seu fabricam postea unitam: nulla subest causa retardandi ulterius immissionem, ob assignationem dicti termini; quando enim fratres de Molaria liquidare curabunt pensiones a Brandolisio, pendente lite perceptas, ut exequi valeant mandatum super illatum re- 20 stitutione, tunc commode Brandolisius liquidabit melioramenta sibi debita, ut facta compensatione restituat id minus sine alio inutili circuitu.

Excessus oppositus contra sententiam immissionis A. C. nullam habet subsistentiam; cum enim ingenue fateantur fratres de Molaria non cadere sub fideicommisso domunculam Capellæ Sancti Nicolai, & alteram contiguam, emptas per Bindum Gallianum authorem Brandolisii, & sententia pro confine domus, ad quam concedit immissionem, assignet ipsam domunculam Sancti Nicolai, jam satis cum alia contigua domuncula omnes exclusæ remanent ab hujusmodi immissione, sicut confinis exclusus remanet a confinato, *leg. cum sunt, ff. de contrahen. empt.* Rota cor. Merlin. *dec.600. n.9. & in rec. dec.336. n.13. par. 18.* in executione autem sententiæ immissivæ spectabit ad eosdem fratres de Molaria recognoscere antiquum confinem prædictæ domunculæ Sancti Nicolai, itaut nullatenus excedant in capienda possessione.

Et ita utraque &c.

R. P. D. TAURUSIO;

Romana Fideicommissi.

Ven. 20. Junii 1695.

ARGUMENTUM.

Est decisio approbatoria omnium aliarum, quæ in hac causa editæ & supra adnotatæ fuerunt.

SUMMARIUM.

1 *CAducata prima substitutione, cætera omnes evanescunt.*

2 *Vocati in tertia substitutione non dicuntur invitati, nisi in casu, quo purificetur secunda substitutio.*

3 *Filii positi in conditione ex statuto Urbis censentur dispositive vocati, ac si testator ipsos propriis nominibus instituisset, & n.11.*

4 *Reciproca inter descendentes, ex quibus volita dicatur.*

5 *Decis.409. Cerri explicatur.*

6 *Peregr. de fideicomm. art. 15. n. 29 declaratur.*

7 *Doctrina Zanch. in l. heredes mei, §. cum ita n. 26. p.7. & illius sequacium, quo casu admittatur.*

8 *Substitutus post omnes descendentes non admittitur, nisi extinctis omnibus, adeout interim bona possint permanere penes extraneum.*

9 *Limita, si agatur in descendentibus Testatoris, quia tunc ex substitutione post omnes descendentes insurgit reciproca inter ipsos etiam linearis ad exclusionem extranei.*

10 *Præsertim, si concurrant tria vulgata requisita tacitæ linearis.*
11 *Eadem est virtus taciti, ac expressi.*
13 *Rot. in Bononien. fideicommissi de Pandinis 5. Decembr. 1685. coram R. P. D. Ursino, & in Bononien. fideicommissi de Ghisleriis 22. Junii 1686. in quibus terminis loquatur.*

DECISIO XXVIII.

Consului Dominos meos, an sit standum, vel recedendum a decisis, coram me 18. Martii præteriti; qui decisionis fundamenta in omnibus approbantes, persistendum censuere in decisis.

Quamvis enim ad evertendum decisionis fundamenta super existentia fideicommissi Petri (purificati favore Annibalis, & Fratrum de Molaria illius prædefuncti filiorum litem prosequentium) iterum, omnique conatu inculcaretur motivum, quod cum descendentes Stratonicæ filiæ dicti Petri, quales sunt dicti fratres de Molaria, vocati expresse fuerint in secunda substitutione, sub conditione, quatenus filii masculi dicti Testatoris (nempe Fabritius, & Papirius) sine prole decessissent, quæ conditio evanuit per obitum Papirii cum filiis; ideo tertia substitutio concepta favore agnatorum proximiorum de familia contentiva in casu deficientiæ omnium descendentium tam a masculis, quam a fœminis, vigere, & perdurare quidem valeat ad favorem dictorum agnatorum de familia contentiva, nunquam vero operari, ut descendentes a filiabus Petri dici debeant denuo substituti ulterioribus descendentibus Dom. Papirii tandem extinctis, ex doctrina Peregr. *de fideic. art.* 15. *n.*29. quod prius sensit Paris. *cons.* 918. *n.* 38. *&* 44. *lib.* 1. Dec. *cons.* 280.
1 *n.*6. Ruin. *cons.* 115. *in princ. lib.* 3. atque post Peregrinum, idem firmant Fusar. *cons.* 9. *a n.* 21. *vers. secunda conjectura usque ad n.* 36. Amat. *resol.* 43. *n.* 11. Rot. in Bononien. Fideicommissi de Pandinis 3. Decembris 1675. *Etenim quidquid*, coram R. P. D. meo Ursino.

Quinimo præfati descendentes filiarum Petri nequeunt dici vocati in hac tertia substitutione, nisi quatenus evenisset conditio mortis Fabritii, & Papirii sine prole, sub qua expresse instituti leguntur in secunda substitutione, ex
2 doctrina Zanch. *de l. heredes mei*, §. *Cum ita n.* 26. *p.* 7 *ff. ad Trebellianum*, quem sequitur Menoch. *de præsumpt. præs.* 76. *n.* 49. *lib.* 4. Altogr. *cons.* 60. *n.* 58. *& seqq. lib.* 1.

Nihilominus serie ponderato integro contextu hujus tertiæ substitutionis, adeo certa visa fuit peculiaris voluntas Petri, iterum vocandi descendentes filiarum in novo casu, in hac substitutione expresso, ut inapplicabiles appareant præfatæ doctrinæ, & conclusiones.

Siquidem Petrus, postquam in secunda substitutione consideravit solum casum mortis Fabritii, & Papirii sine prole, & isto eveniente vocavit suas filias, & illarum descendentes, progreditur ad plures alias particulares dispositiones, etiam favore uxoris, & aliorum, fere per binas paginas.

Postea vero addit per separatam, & independentem orationem tertiam substitutionem, in qua considerans novum casum, quod dicti Fabritius, & Papirius, atque etiam ejus filiæ fœminæ moriantur cum filiis, & descendentibus, disponit, quod deficiente quandocunque tota ejus descendentia, tam ex masculis, quam ex feminis, tunc in ipsius hæreditate succedere debeant proximiores agnati de ejus familia contentiva, ibi. *Et deficientibus dictis filiis, & filiabus, & descendentibus eorum, volait succedere in hereditate, & bonis ipsius Testatoris propinquiores agnatos domus, & familiæ ipsius Testatoris.*

Sane in hac parte tota descendentia masculorum, et feminarum, licet posita in conditione, tamen ob expressam legé statutariam inducentem dispositivam vocationem positorum in conditione, dici debet expresse vocata, non minus, ac si iste Romanus Testator expresse dixisset, quod omnes descendentes a masculis, & feminis, quousque extabunt, sint vocati, & postea illis omnibus deficientibus succedat dicta familia contentiva, prout bene explicat Card. de Luc. *de fideic.*
3 *disc.* 16. *n.* 7. Rot coram Amat. Dunoz. *dec.* 862. *n.* 1. Card. Cer. *dec.* 409. *n.* 6. *& in rec. dec.* 248. *n.* 1. *p.* 8. *et dec.* 474. *n.* 2. *p.* 13.

Juncta itaque expressione novi casus, mortis scilicet Fabritii, & Papirii cum filiis, & descendentibus, postea deficientibus, atque dispositiva vocatione omnium descendentium, tam a masculis, quam a feminis, jure merito assequimur veram Petri mentem in hac tertia substitutione fuisse, inducendi nedum perpetuum successivum fideicommissum in omnibus suis descendentibus, sed etiam reciprocum inter descendentes masculorum, & descendentes fœminarum, ut solum post totius descendentiæ Petri, masculinæ, & fœmininæ, extinctionem, ejus hæreditas transire deberet ad agnatos familiæ contentivæ, ex allegatis in dec. quæ revidetur, §. *& quidem etiam*, & præclare Rot. coram Card. Cerro *dec.* 409. *n.* 1. *& plur. seqq. ubi etiam a num.* 3. *ad* 9. docte ostenditur, quod substitutio per talia 4
verba concepta, involvit quoque tria nota requisita reciprocæ linearis tacitæ.

Nullatenus adversante, quod in decis. Card. Cerri fuerit posita in conditione linea, quoniam ex lectura apparet vim facere in eo, quod essent positi in conditione omnes descendentes de linea masculina, & in jure pro eodem sumitur linea, & descendentia, seu omnes descendentes, ut notat Ricciard. inter cons. Fusarii 169. *num.* 112. Palma Nepos *alleg.* 215. *num.* 17. Actolin. *res.* 115. *num.* 15. 5
Mantic. *consult.* 204. *n.* 49.

His omnibus simul ponderatis effulget inapplicabilitas conclusionis firmatæ a Peregrin. *art.* 15. *n.* 29. aliisque præallegatis; loquuntur enim in casu, in quo tertia sub- 6
stitutio stat mera, immediate, & continuative ad secundam, & non est taliter concepta, ut in novo casu specialiter expresso importare valeat novam vocationem positorum in conditione dispositione vocatorum per legem statutariam; unde applicari neutiquam valet nostro themati, in quo habemus tertiam substitutionem, omnino separatam, & independentem, cum specifica expressione novi casus mortis cum filiis, & descendentibus postea deficientibus, & cum expressa dispositiva vocatione positorum in conditione in vim legis statutariæ, quibus concurrentibus, nec Peregrinus, nec ullus ex aliis allegati, firmat contrarium.

Similiter inapplicabilis dignoscitur doctrina Zanch. *in l. heredes mei*, §. *cum ita n.* 16. *p.* 9. loquuntur enim de substitutione mere continuativa, subordinata, & dependenti, sine aliqua nova dispositiva vocatione, in novo casu su- 7
peraddito, & sic de necesse regulanda a conditione præcedenti, prout etiam loquitur Ancbar. *cons.* 159. quem allegat, & sequitur idem Zanch. atque in eisdem terminis procedunt Altogr. & Menoch. in objecto allegati.

Neque hic admitti potest, quod bona permaneant penes extraneos successores alicujus gravati, donec purificetur conditio omnimodæ extinctionis omnium descendentium requisita ad transitum in familiam contentivam, ex allegat. per de Luc. *de lineal. l.* 1. *art.* 49. *n.* 4. Casannat. *cons.* 8
40. *a n.* 66. *usque ad fin.* Mans. *consult.* 96. *n.* 15.

Quia cum versemur in descendentibus testatoris, verior, & magis recepta est opinio, ut ex substitutione post mortem omnium descendentium insurgat substitutio reciproca in- 9
ter ipsos descendentes, etiam lineares, ad exclusionem extranei successoris, Soccin. Sen. *in l. heredes mei*. §. *cum ita n.* 8. *ff. ad Trebellianum*, Paris. *cons.* 43. *n.* 33. *& cons.* 44. *n.* 39. *l.* 2. Fus. *cons.* 35. *n.* 10. Mantic. *de conject. l.* 7. *tit.* 5. *n.* 14. *v. certius est census*, de Luc. *de lin. l.* 2. *art* 40 *sub n.* 6. §. *in descendentibus*, nec proinde adversantur Casanat. & Mansius præcitati, quia loquuntur de testamento transversali.

Certius dum verba nostræ tertiæ substitutionis sunt talia, ut juncta dispositiva vocatione statutaria, involvant 10
illa tria vulgata requisita tacitæ linearis. de Luca *de linea leg. lib.* 2. *art.* 40. *a n.* 5. *usque ad* 7. Card. Cerr. *d. decis.* 409. *n.* 3. *& seq.* cum aliis allegatis.

Neque incongruum videri potest, quod tacita vocatio hujus tertiæ substitutionis sit amplior expressa contenta in secunda.

Tum quia vere vocatio dictæ tertiæ substitutionis non meretur dici proprie tacita, sed potius explicita, uti deri- 11
vant ex expressa lege statutaria, ex superius allegatis, §. *fine*, tum etiam quia licet de jure eadem sit virtus taciti, ac expressi, ex cumulatis per Barb. *axiom.* 218. *n.* 1. tamen dum in 12
hac tertia substitutione Petrus expressit novum casum, non expressum in secunda, major amplitudo provenit ex voluntate speciali ipsius Testatoris, & sic absque ullo absurdo.

Decisiones vero in Bononien fideicommissi de Pandinis 5. Decembris 1685. coram R.P.D. meo Ursino, atque in Bonon. fideicommissi de Ghisleriis 22. Junii 1686. cor. 13
bon. mem. R. P. D. meo Benincasa, loquuntur in terminis longe diversis, ubi scilicet nova substitutio, vel non exprimebat novum casum diversum a præcedenti, vel non continebat dispositivam vocationem positorum in conditione, ut ex illarum lectura.

Quoad prætensam retentionem ex titulo jurium dotalium Cloridæ, placuerunt Dominis fundamenta decisionum

in

in hac causa editarum cor. R.P.D. meo Molines, & cor. me; tales enim sunt circumstantiæ hujus casus ibidem recensitæ, ut si hæredes gravati voluissent, commode potuissent, ac tuto, hujusmodi dotale creditum modicæ quantitatis scut. 1800. exsolvere ex aliis bonis liberis in quantitate fere sc. 50. mill. tunc existentibus affectis debitis anterioribus pro sola summa scut. 8. m. adeout applicari nequeant allegati in contrarium loquentes in terminis, & circumstantiis longe diversis.

Similiter quoad meliotamenta approbarunt Domini firmata in decisione, contra quæ nil relevans deductum fuit.

Et ita utraque &c.

R.P.D. RONDININO.

Sabinen. Prædii.

Veneris 13. *Aprilis* 1674.

A R G U M E N T U M.

An, & quando alienatio aliquo casu concessa, vel ad certum tempus a testatore prohibita, eo lapso permissa censeatur, pro accurata explicatione text. *in l. Imperator* 7. *ff. de postulan.* & pro conciliandis juris peritorum sententiis, identitatis defectus, vel detractionum exceptio, quando ab immissione agentem repellant.

S U M M A R I U M.

1 *Fideicommissario datur remedium immissionis.*

2 *Alienatio, ad tempus prohibita, post tempus censetur permissa.*

3 *Hæc conclusio procedit, quando nullum est ordinatum fideicommissum, sed simpliciter bona prohibentur alienari usque ad certum tempus.*

4 *Vel si fideicommissum reperiatur ab eadem prohibitione dependere.*

5 *Testator, si prohibuerit alienationem usque ad certum tempus, & post illud eam permiserit, censetur fideicommissum ab ipso institutum restrinxisse ad bona non alienata.*

6 *Nisi tamen concurreret dolus in alienatione.*

7 *Prohibitio alienationis usque ad certum tempus non derogat clarum fideicommissum a Testatore ordinatum.*

8 *Limita, si prohibitio facta fuerit per viam denegatæ potentiæ.*

9 *Contrarium tamen tenent multi Doctores.*

10 *Prohibitio alienationis usque ad certum tempus facta ad succurrendum imbecillitati hæredis, cum præservatione fideicommissi, hoc per illum non derogatur.*

11 *Pretia rerum ex lapsu temporis variantur.*

12 *Bona possessa per hæredem in eodem loco, quo possidebat defunctus, censentur hæreditaria, nisi doceatur de intermediis acquisitionibus.*

13 *Bona fideicommissaria non sunt obnoxia debitis hæredis gravati.*

14 *Ob omissionem inventarii, & alienationes, tertius possessor ad tuendam propriam possessionem tenetur probare detractiones non fuisse consumptas, ut impedire possit immissionem a fideicommissario petitam.*

15 *Exceptio meliioramentorum non impedit immissionem, si liquidata non fuerint, sed sufficit oblatio illa reficiendi in casu liquidationis.*

16 *Nec est ad actum effectum concedenda remissoria pro facienda probatione cum retardatione immissionis.*

D E C I S I O XXIX.

CArolus, & Joseph fratres de Cortesanis, utpote vocati ad fideicommissum a Joanne Felice Avo paterno constitutum, *Summar eorundem n.* 1. agentes ad prædium controversum a Jacobo patre alienatum, *sum. replicatione n.* 1. a R. P. D. Altovito, sententiam, & mandatum de immittendo vigore *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* obtinuerunt *summ. ipsorum n.* 2. a quibus in gradu appellationis causa mihi commissa, dubium proposui, an illis esset danda immissio? cui Domini affirmative responderunt.

Posita enim vocatione actorum ad fideicommissum Avitum, quam non impugnabant scribentes pro Andrea Leonio possessore, in quem controversum prædium D. Jacobus pater distraxerat, atque probatis purificatione fideicommissi, atque identitate bonorum, consequens erat, *vulgata leg. fin.*

1 *C. de edict. Div. Adrian. tollen. cum similibus.*

Purificatio fideicommissi, atque casus vocationis actorum, desumebatur ex morte Jacobi patris, qui controversum prædium alienavit, quod filii sequentes in gradu recuperare debent, etiamsi testator in subsequentibus Codicillis, in *summ. Leonii n.* 2. mandaverit, quod venditiones mobilium, & immobilium bonorum hæredum, exactionesque, emptionesque fieri debeant, cum consensu Jacobi Cortesani, Galeotti Massarii, & Licinii Sansonetti ipsius Testatoris respective nepotis, & filiorum suorum, quousq; hæredes ipsius in Testamento instituti fuerint expertes a cura tutorum, ex quibus verbis inferebant scribentes pro Leonio, Jacobum Testatoris filium hæredem institutum expertem jam a cura tutorum potuisse prædium hoc libere alienare, ex regula tex. *in l. Imperator* 8. *ff. de postulando*, *in l. si unus*, §. *primo*, *& in l. Epistola*, §. *fin. ff. de pact. ac in l. Pater filium*, §. *fundum ff. de legat.* 3. ut nempe ad tempus prohibitum cesseatur post illum concessum, itaut sine ullo onere fideicommissi permissa postmodum fuerit alienatio, quemadmodum consuluerunt Ctor. *cons.* 61. *a n.* 9. Ruin. *cons.* 112. *a n.* 4. *& cons.* 132. *per tot. vol.* 3. late Surd. *cons.* 294. *& dec.* 75. *n.* 7. cum aliis per Fusar. *de subst. q.* 720. *n.* 1. *& seqq.* Gratian. *discept.* 416. *n.* 4. *& seq.* qui loquuntur de permissa alienatione cum consensu executorum, cum aliis per Andreol. *controv.* 88. *n.* 2. *& seqq. controv.* 278. *an.* 15 *& controv.* 284. *n.* 1. *& seq.* Rot. *rec. p.* 4. *tom.* 2. *dec.* 24. *a n.* 2. *& p.* 14. *dec.* 288. *n.* 23. *per tot.* 2

Etenim animadvertebant DD. in hac ardua, & involuta quæstione secernendo casum a casu, nos non versari in ullo ex iis casibus apud DD. controversis, sed penitus extra omnem difficultatem.

Non enim versamur in claro casu, quando nempe nullum ordinatum est fideicommissum, sed simpliciter bona prohibentur alienari usque ad certum tempus; quia eo transacto, nulla remanente alia prohibitione legali, expirat prohibitio expressa, atque ideo valida est alienatio, juxta deducta per Ruin. *cons.* 123. *sub n.* 3 *vol.* 2. Marescot. *lib.* 1. *variarum resol. c.* 4. *n.* 1. *&* 2. Rot. cor. Seraph. *dec.* 1224. *n.* 9 cum quo 3 sensu loquitur Rota *in rec. p.* 4. *tom.* 24. *d. dec. n.* 1. in contrarium adducta, in cujus casu licet adesset fideicommissum, erat tamen adeo consecutivum ad prohibitionem alienandi, ut nonnisi ex illa prohibitione insurgeret, quemadmodum ad rem bene explicat *dict. dec. n.* 7. *&* 9. & in Bononien. domus de Malvasia 12. Februarii 1666. §. *non obstat*, & 24. Januarii 1668. §. *hinc patet*, coram bon. mem. 4 Emerix Seniore.

Vel quando ordinatum est fideicommissum, sed Testator prohibuit alienationem ad tempus, ac verbis expressis post tempus præscriptum illam quoque permisit, quo casu valida est alienatio, & fideicommissum verificatur tantummodo in bonis non alienatis, cum quo sensu loquitur, 5 Jas. *dec.* 173. quemadmodum advertunt Surd. *dict. cons.* 294. *n.* 15. aliique relati per Peregrin. *cons.* 74. *n.* 10. *ad fin vers. ceterum, ubi Testator vol.* 5. Marescott *dict. c.* 4. *n.* 3. quasi tunc universalis permissio præcedentem prohibitionem enervet ex adverso, quo sensu loquitur Rota *in re. p.* 1 *dec.* 446. *n.* 1. Dun. Jun. *dec.* 998. *sub n.* 4. *&* 5. Reverendissimus Roy is *dec.* 85. *n.* 17. *&* 18. itaut non sit retractabilis alienatio, nisi doceretur de mala fide, atq; animo evertendi fideicommissum, quia in permissione alienandi, quemadmodum & in quocunque alio actu, censetur semper dolus exceptus, ad Tex. *in l. qui off.* 6. §. *fin. ff. de contrahen. emp. in l si unus* 48. §. 6 *pacta, ff. de pactis, leg. cunctus* 24. *vers. excepto eo, ff. de reg. jur. in l. cum proponat* 3. *C. de nautic. fœnor.* ut ad rem considerant Ruin. *cons.* 117. *n.* 9. *vers. & quia intelligitur. vol.* 2. Giovagnon. *resp.* 54. *n.* 26. *lib.* 2. Rota in Bononien. de familiariis, coram Pamphilio, apud eundem Giovagnon. *resp.* 23. *n.* 26. *illo eodem libro, & in rec. p.* 5. *dec.* 24. *n.* 24. Dun. Jun. *d. dec* 998. *n.* 9.

Neque versamur in casu dubio, quando præcedit fideicommissum, & subsequitur prohibitio alienandi usq; ad certum tempus, quemadmodum perperam contendebant utrinque scribentes, in qua quæstione, aut prohibita est alienatio usque ad vigesimum quintum, vel trigesimum annum, aut ad simile tempus; & tunc, quidquid dixerint Ruin. Alexand. Menoch. & Surd. sentiunt alii quamplures, non intelligi exinde concessam facultatem alienandi post dictum tẽpus, quia argui quidem potest, alienationem non fuisse expresse prohibitam post illud tempus, sed non inde sequitur, quod a Testatore fuerit permissa in præjudicium tacitæ, seu, legalis prohibitionis insurgentis ex præcedenti fideicommisso, quæ semper remanet etiam sublata expressa prohibitione, juxta singularia consilia Castren. 263. *p.* 3. *& cons.* 386. quorum sententiam, perpensis hinc inde rationibus veram profitentur Fachin. *lib.* 4. *controv. c.* 75. Peregr. *de fideicomm.* 7 *art.* 40. *n.* 64. *in fine versiculi in hac re percunctatis* Marescot. *var. res. lib.* 1. *d. c.* 4. *n.* 5. *ad finem*, Fusar. *de subst. d. q.* 720.

sub

sub n. 9. vers. Ego ter consului pro secunda opinione Grat. in contrarium adduct. *discept.* 416. *n.* 12. *& discept.* 69. *n.* 3. *&* 5. *& per tot.* Hodier. ad Surd. *dec.* 75. *n.* 1. Rot. cor. Seraph. *dec.* 829. *n.* 11. *& dec.* 1244. *n.* 6. cor. Arguel. *dec.* 22. *n.* 8. *& seqq. repet. in rec. p.* 9. *dec.* 415. ibique Menoch. & alii adversus Ruin. Alciat. Socc. Jun. Parif. tamen, atque huic postea adhæsisse, & admittitur *in rec. p.* 14. *d. dec.* 288. *sub n.* 5. & bene in d. Bonon. domus de Malvasia 12. Febr. 1666. & 24. Januarii 1667. cor. bon. mem. Emerix seniore.

Aut prohibitio ad certum tempus facta est per viam denegatæ potentiæ, jubendo, quod gravati non possint alienare, donec compleverint certum tempus, & tunc procedit opinio Ruin. & aliorum, quia a contrario sensu bene colligitur, quod prohibitus ad tempus possit post illud alienare, cũ inter posse, & non posse non detur medium, sicut datur inter
8 prohibere alienationem, & illam permittere, quemadmodũ seipsum explicat Ruin. *cons.* 131. *n.* 3. *& sequitur vol.* 2. Mantic. *de conject. ult. vol. lib* 3. *c.* 17. *n.* 11. *n.* 3. *versic. neque officit. & vers. seq.* Mart. Medic. *dec.* 10. *n.* 17. *&* 18. Rot. *rec. p.* 14. *d. dec.* 288. *n.* 5. *vers. seq.* & in dd. Bonon. domus de Malvasia 12. Febr. 1666. & 24. Jan. 1667. utrobiq; §. *fin.* cor. bon. mem. Emerix seniore, quamvis etiam in hoc casu contrarium voluerint Dec. Socc. Junior & alii apud Marescot. *variar. resol.*
9 *lib.* 1. *d. c.* 4. *sub n.* 4. quos sequuntur Magon. *dec. Florent.* 149. *sub n.* 22 Fusar. *de substit. lib.* 7. *q.* 720. *n.* 20. *in fin.* qui dicit ita consuluisse; sed quidquid sit de his casibus, in quibus nõ versamur, neq; illos hodie Domini determinate voluerunt, non sumus extra omnem difficultatem, quia Testator permisit alienationem; quousq; hæredes in testamẽto instituti fuerint expertes a cura Tutorum, cum consensu tamen aliquorum proximiorum; quę quęstio videtur ex adverso termino consiliorum Castrens. Ruin. & Decii, quia hoc casu dispositio hęc non respicit fideicommissum, neq; substitutos, & vocatos, sed solum personas hæredum institutorum, ne ob minorem ętatem inconsulto fideicommissario bona disperderent, ita ut Testator voluerit tempore minoris ætatis filiorum, consensum proximiorum in alienationibus alias ex justa, & legitima causa faciendis, ulterius requirere, ibi, *Nihilominus cognoscentes pro tutela sua domus præstare, quod tres ipsius nepotes curent negotia spectantia ad hæreditatem, ejusq; ut majori cum fide bona, & res hæredum exequantur, propterea*, & itaut fideicommissum omni tempore perseveraverit in principio Codicillorum, ibi, *non recedendo ullo modo ab ordinationibus factis in testamento*, sed ad majorem cautelam consensum proximiorum in alienationibus, quæ pro solutione æris alieni, pro restitutione, vel constitutione dotium, vel pro detractione legitimæ contingere potuissent, ex adverso requisiverint; ideoque semper fideicommissum præservatum duraverit, quemadmodum admittit ipse Ruin. *cons.* 112. *n.* 8. *vol.* 2 & communiter distinguendo concludunt
10 Peregrin *de fideic. d. art.* 40. *n.* 66. Honded. *cons.* 69. *n.* 84. *vers. quoniam expressa vol.* 2. Grat. *discept.* 69. *n.* 1. *& seq.* Fusar. *de substit. d. q.* 720. *n.* 17. atque passim decisum fuit per Cocch. *dec.* 85. Magon. *d. dec. Flor.* 149. & Rota nostra coram Seraph. *dec.* 124. *n.* 7. *cum duob. seqq.*

Identitas autem probatur ex emptione controversi prędii in Territorio Mompei facta a Testatore ann. 1608. *Sum. fratrum de Cortesanis n.* 3. *& Summ. ejusdem n.* 2. cum quo prædio convenit illud venditum Leonio, *Summ. ejusdem n.* 3. *& Comm. de Cortesanis n.* 4. tam in generali denominatione Territorii Mompei appellati Sanctæ Mariæ, alia *via vecchia*, quam in particulari denominatione duorum confiniũ, a capite nempe, & a latere viæ publicæ, quam demonstrationem non tollit diversitas prædii, cum Testator emerit prædium hoc sc. 160. Testes vero vendiderint pro scut. 700. quia vel ex cursu temporis discrepantia hæc contingere potuit juxta celebrem Textum *in l. pretia rerum*, §. *fin. ff. ad*
11 *l. falcid.* ob distantiam nempe 36. annorum inter unam, & alteram prædii emptionem, Rot. coram Ludovis. *dec.* 550. *n.* 6. & coram Coccin. *dec.* 675. *n.* 9.

Vel hæc referenda sunt ad bona pariter Testatoris, quia cum in emptionis instrumento asseratur, fideicommittẽtem a pede, & ab alio latere bona pariter possedisse, intrat celebre consilium Fulgos. 145. ut hæc bona pariter fuerint Testatoris
12 ejusq; fideicommisso subjecta, cum non doceatur de intermediis, ac quęstionibus factis ab hęrede gravato, sed demõstrationes loci, ac confinium conveniant, ut bene declarant Peregr. *cons.* 48. *n.* 7. *cum pluribus seq. & per tot. vol.* 1. *cum aliis in tr. de fideicom. art.* 44. *n.* 22. Add. ad Ludovis. *dec.* 565. *sub n.* 11. Rot. cor. Dur. *dec.* 383. *sub n.* 1. *& in rec. p.* 12. *dec.* 53. *n.* 31. & in Urbevetana Salviani 29. Martii 1666. §. *nec ab onere*, *& §. seq.* cor. Emin. Carpineo Prodatario, & in Reatina fideicõmissi 27. Jun. 1672. §. *respectu vero*, cor. R. P. D. meo Priolo.

Neq; ad retardandam immissionem visę sunt Dominis obstare exceptiones retentionis a Leonio possessore deductę, sive ex causa sensus a Jo: Paulo Cortesano cohærede gravato extincti, sive ex detractionibus gravatos Legitimæ, & Trebellianicæ, aliisque illi competentibus, sive demum ex causa mejoramentorum.

Non ex causa census dotalis Emiliç Testatoris filiæ, quia cum ipse reliquerit dotem filiabus in certa quantitate, *Sum. Leonii n.* 60. non ideo reviviscit actio contra fideicommissum, quod per integram dotis solutionem ab initio liberatum fuit; sed contra hæredes gravatos, temere illum postea 13
aliis retrovendentes, actio dirigenda est, cum debita gravatorum bona fideicommissaria non sint obnoxia, juxta Text. *in l. fin.* §. *fin autem*, *C. commun. de legat.* Rot. cor. Bich. *dec.* 649. *n.* 1.

Non ex causa detractionum Jacobo alienanti competentium, quia stante omissione inventarii, atq; pluribus alienationibus ex Testatoris hæreditate, quæ etiam opulenta probatur, *Sum. Resp. Frat. et Cortesanis n.* 1. *et* 2. intrat præsumptio satisfactionis, vel saltem attentis his facti circumstãtiis rejicitur onus probandi contrarium in tertium possessorem 14
de illis excipientem, juxta magistrales distinctiones, de quibus Rota in Reatina fideicommissi 14. Junii 1666. §. *quando vero, et* §. *seqq.* & cor. R. P. D. meo Bourlemont, & in Romana appaltamenti 22. Junii 1677. §. *refugium* coram eodem.

Non denique retentio competit ex causa meliioramentorum, quia ex dispositionibus exhibitis in *Sum. Leonii n.* 5. nõ apparet, quid impẽsum, & quid melioratum, ut inde reficiatur id, quod est minus; ac ideo cum de illis in specie non constet, sufficit oblatio facta per Actores de illis reficiendis, quatenus liquidentur, neq; ideo illis retardãda est immissio juxta cons. Paris. 33. *n.* 63 *vol.* 1. Rot. cor. Puteo *dec* 46. *in correct. lib.* 2. & cor. Caval. *dec.* 54. *in fine*, & post Merlin. *de pign. dec.* 81. *n.* 23. & passim in aliis, itaut remissoriç petitio ad illa probanda immissionem non impediat, juxta dec. Cocc. 2067. *n.* 9. *et per tot.* repetita in *rec. p.* 6. *dec.* 276. cum aliis in decisio- 15
ne hujus causæ hac eadem die super articulis.

Et ita utraque parte &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Fideicommissi.

Veneris 19. *Junii* 1682.

ARGUMENTUM.

Prohibitio testatoris, ne bona fideicommissi intra certum tempus alienentur, an importet facultatem disponendi post tempus, quod valde sit controversum, affirmatur, quodq; pro certo illam fideicommissi subversionem non possit causare, quoties subsequatur clarum, & literale fideicommissum, præsertim mediante substitutione compendiosa, quæ omne tempus complectitur, & facultas alienandi sit dubia, utpote referibilis ad administrationem bonorum fideicommissariorum.

SUMMARIUM.

1 *Quis absque liberis decessisse præsumitur, nisi contrarium probetur.*
2 *Prohibitio disponendi usque ad certum tempus, præcipue si concepta fuerit per viam denegatæ potentiæ, importat facultatem disponendi post tempus præscriptum.*
3 *Hac tamen opinio ab aliis contrariatur.*
4 *Si testatoris intentio fuerit, ut bona perpetuo fideicommisso subjacerent, licet prohibuerit ad tempus alienationem, illa remanet perpetua, cum post tempus subintret prohibitio legis.*
5 *Substitutio compendiosa complectitur omne tempus, quamvis in ea adjecta non fuerit dictio*, quandocunque.
6 *Et ea operatur, ut bona nedum alienari non possint intra tempus prohibitum a testare, sed etiam nec post.*
7 *Fideicommissum si sit clarum, facultas vero alienandi sit dubia, ista nil operatur.*
8 *Præcipue, si facultas possit referri ad fructus, absque læsione proprietatis, in destructionem fideicommissi.*
9 *Prohibitio minori facta censetur quoad contractus inter vivos, non quoad ultimam voluntatem.*
10 *Fideicommissum si conciliari possit cum permissione disponendi, ista illud non derogat.*

DE-

DECISIO XXX.

Defuncto nuper sine filiis Marchione Bartholomæo Rispolo; quem Alexander Patruus in testamento, quod condidit anno 1608. hæredem universalem instituit, cum prohibitione, *Che non possa disporre della mia eredità, e beni, sin tanto, che non sia in età d'anni 25. e questo acciò venghi negl'anni della discrezione, o che possa conoscere il fatto suo, pregando li Signori Tutori, e Signora Felice sua madre, quando sarà in età nubile, & a loro parerà tempo opportuno, congiungerlo in matrimonio, & in tal caso mi contento sia Padrone delli frutti, ma non della sorte principale, fino alli 25. anni, come si è detto.*

Reducta postmodum in Codicillis confectis anno 1612. ad annum ejus ætatis vigesimum tantum, & modificata, quod Bartholomæus cum consensu executorum posset disponere de fructibus ad effectum nubendi, vel monacandi ejus sorores, non obstante dispositione facta in Testamento, quod in reliquis plenissime confirmavit, & cum substitutione, sequuntur verba testamenti, *e morendo detto Bartolomeo, che nostro Signore si degni conservarlo longamente, senza figli maschi, o femine legitimi, o naturali, voglio che resti fideicommisso in perpetuo, e che non si possa alienare detta mia eredità, ma che si debba investire in censi, o monti non vacabili, o stabili, e che delli frutti ogn'anno se ne mariti, o monachi tante Zitelle di buona fama, con darli di dote scudi ottanta di giulii dieci per scudo per ciascuna, quali siano approvate, & elette dalli Confratelli pro tempore della Venerabile Compagnia*............ *di Roma, li fratelli della quale nel fare questo maritaggio debbano osservare il moderno ordine, o modo, che sono soliti tener nel fare il maritaggio ogn'anno dell'altre Zitelle, e stia in loro arbitrio dare quelle doti a chi si vorrà monacare, che loro piacerà, acciò quelle povere Zitelle inspirate da S. D. M. al monacato, possino adempire il loro buono desiderio, ordinando, che detta Compagnia non possa in modo alcuno, vivente il sopradetto mio erede, intromettersi nella mia eredità, nè fare inventarii, nè descrizzioni de' miei beni, & eredità, e qualsivoglia altra cosa; ma in evento, che detto Bartolomeo mio nipote, & erede morisse senza figli maschi, o femine, come di sopra, e così fosse fatto luogo al sopradetto fideicommisso, voglio, che in detto caso li fratelli della Compagnia abbino la cura di pigliare la sudetta eredità, e beni, o farne inventario, & investirli, secondo che occorrerà, ad effetto di fare il sopradetto maritaggio, & adempire come sopra, quale voglio, che si facci nel giorno dell'Assunta della Santissima Madonna mia Signora.*

Prætenderunt Archiconfraternitates Sanctissimæ Annunciatæ, & Sancti Joannis Decollati nationis Florentinorum, ac Fabrica, & Rev. Camera Apostolica, seu Eminen. Cardinalis Urbis Vicarius, uti universi, contra Marchionem Franciscum hæredem Testamentarium Bartholomæi, per ejus obitum sine filiis factum fuisse locum fideicommisso, & uti singuli, quilibet ob relictū nomen societatis in albo ad se ad exclusionem alterius pertinere distributionem dotium; quapropter ne inanis remaneat controversia distributionis dotium vacillante fideicommisso, censui prius consulendos DD. an de eo constet favore puellarum dotandarum, & affirmative responsum fuit ex verbis relatis: *E morendo detto Bartolomeo erede senza figli maschi, o femine legitimi, e naturali, voglio, che resti fideicommisso perpetuo, e che non si possi alienare detta mia eredità, ma che si debba investire in censi, o monti non vacabili, o stabili, e che delli frutti ogn'anno si mariti, o monachi tante Zitelle &c.* quæ in casu obitus Bartholomæi sine filiis, prout non controvertitur, & etiam præsumitur, dum probat eos unquam habuisse, *Lex*
1 *facto* 17. ibique DD. *ff. ad Trebell.* Alex. *cons.* 20. *num.* 12. Surd. *cons.* 92. *n.* 16. Rot. *dec.* 318. *n.* 4. *p.* 10. *rec.* clarum, & literalem fideicommissum præseferunt.

Nec visa fuit fundata prætensio Marchionis Francisci, quod per verba antecedentia *Quale non voglio, che possa disporre della mia eredità, e beni sin tanto, che non sia in età di 25. anni*; sequens substitutio censeri debeat restricta ad casum, in quo Bartholomæus decedens absq; filiis post dictam ætatem, de eadem hæreditate non disposuisset, ex eo, quod prohibitio disponendi usq; ad certum tempus, videtur a contrario sensu post lapsum dicti temporis sublata, maxime, quando, prout hic, fuit concepta per viam denegatæ potentiæ, ut sequendo Ruin. *in cons.* 132. *n.* 5. *& seq. lib.* 2. ejusque
2 sequaces, distinguit Rota *in dec.* 288. *n.* 6. *cum seq. p.* 14. *rec. & dec.* 18. *n.* 6. *&* 7. cor. bo. me. Ubago, & per duplicem negativam, quę videtur importare expressam, & positivam concessionem, ad tradita per Andreol. *controv.* 88. *n.* 2. *& seq. controv.* 278. *n.* 19. *&* 31. Grat. *discept.* 416. *n.* 4. Medic. *dec.* 10. *n.* 21. *& seq.* & Rota *dec.* 6. *n.* 9. *&* 10. *p.* 19. *rec.* coram Eminentissimo Cerro *dec.* 507. *n.* 27. *& seqq.*

Quidquid enim sit de hac opinione admodum controver- 3
sa, ut testatur Peregr. *de fideicomm. art.* 40. *n.* 63. *& seqq.* cujus contrarium tenent Castrens. *cons.* 263. *n.* 3. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 1268. *n.* 5. Andreol. *controv.* 29. *n.* 12. *& seqq.* Fachin. *controv. jur. c.* 75. *§. ego in proposito usque in fin. lib.* 4. Bellon. *de potest. eorum quæ fiunt incontinenti lib.* 1. *c.* 48. *n.* 6. *& seqq.* Fusar. *de substit. q.* 720. *sub n.* 20. *& cons.* 15. *n.* 9. Peregr. *de fideicomm. d. art.* 40. *n.* 63. *&* 64. *vers. in hac re cum seqq.* Grat. *discept.* 69. *n.* 3. *& seqq.* Magon. *dec. Florent.* 149. *n.* 22. *vers. a qua in judicando*, ubi ait, hanc esse veriorem, & in judicando magis tutam, quam etiam esse opinionem Rotæ testatur Coccin. *in adnot.* 12. *post pr. volum. decisionum*, Seraph. *dec.* 829. *n.* 11. Rot. *dec.* 415. *n.* 9. *& pluribus seq. p.* 9. *rec.* in Romana domus 15. Junii 1680. *§. ad exceptionem*, cor. Emin. D. meo Taya.

Domini ex facti circumstantiis, quæ in præsenti concurrunt, & ex quibus alias, ut præfertur, variavit Rota juxta decisiones supra relatas, censuerunt, prohibitionem prædictam non importare permissionem disponendi post secundum tempus, eo ipso, quod idem Testator post illam expresse declaravit, quod decedente Bartholomæo absq; filiis, ejus hæreditas subjecta esset perpetuo fideicommisso, prohibendo insuper in tali casu quamcunque alienationem, ut patet ex verbis supra recensitis; hoc enim casu quatenus cessaret prohibitio Testatoris, subintraret prohibitio legis pro conservatione fideicommissi, Paris. *cons.* 31. *n.* 37. *cum seq. lib.*
2. Fus. *de substit. d. q.* 820. *n.* 15. Censal. ad Peregrin. *de fi-* 4
deicomm. art. 40. *observat. in propo fin. vers. & illud tantum*, Magon. *d. dec.* 24. *cum allegatis.*

Præsertim, quia substitutio puellarum, uti concepta sub
conditione obitus sine filiis, est compendiosa, quæ comple- 5
ctitur omne tempus, quamvis in ea adjecta nō fuerit dictio, *Quandocunque*, Gloss. *in l. in testamento C. de testam. milit.* Dec. *cons.* 227. *n.* 3. *vers. & hoc comprobatur* 5. Natt. *cons.* 68. *n.* 7. Marr. *cons.* 20. *n.* 7. Altogr. *cons.* 76. *n.* 7. Rot. coram Duran. *dec.* 339. *n.* 12. coram Bich. *dec.* 147. *n.* 2. *& seq.* cor. Celso *dec.* 23. *n.* 10. *& dec.* 377. *n.* 1. *p.* 11. *rec.* Et consequenter nedum refertur ad obitum Bartholomæi infra ætatem 25. annorum, sed quodcunque aliud tempus, quo ipse absque filiis decederet, Fusar. *cons.* 183. *n.* 1. *&* 3. Grass. *de success. §. substitu-*
tio q. 6. *sub n.* 8. Merlin. *de legitim. lib.* 3. *q.* 14. *n.* 1. Rot. *dec.* 6
134. *n.* 14. *p.* 17. *& dec.* 334. *n.* 16. *p.* 18. *rec.*

Et hæc eo facilius videntur procedere attento, quod fideicommissum est absolutum, clarum, & expressum; permissio vero disponēdi illius destructiva, seu limitativa, quę deducitur ex antecedenti prohibitione, est valde dubia, & obscura,
ut in specie ponderat Peregr. *de fideicomm. art.* 40. *n.* 65. Fach. 7
controv. jur. d. c. 75. *§. ego in proposito, vers. quomodo vero lib.* 4. Sicut enim prohibitio, sic etiam permissio ab eo resultans referri potest ad liberam fructuum perceptionem, prout suadere videtur, tum præceptum immediate subsequens de reinvestiendo fructus, & reditus hęreditatis in tot locis mōtium non vacabilium, ac cēsibus, seu aliis stabilibus arbitrio Tutorum; tum concessio facta in Codicillis, quod accedente consensu Tutorum, Bartholomæus posset de fructibus disponere, etiam intra dictam ætatem, ad effectum nubendi, & monacandi sorores; tum etiam proprius sensus verborum non continentium expressam facultatem alienandi etiam proprietatem bonorum, sed solum simpliciter, quod Bartholomæus posset infra dictam ætatem disponere de bonis hæreditatis: quod verbum, *disponere de bonis hæreditariis*, in isto casu potest interpretari pro dispositione per viam administrationis, vel pro alia non compatibili cum subsequenti fideicommisso, ut explicat Fachin. *loco supra citato*, & prout illud videntur declarare verba proxime sequentia, relata, ut diximus, ad merum investimentum fructuum hæreditariorum, atque ipsamet ratio ibidem per Testatorem expressa, nimirum ad effectum consulendi imbecillitati, & inexperientiæ minoris ætatis, quæ non videtur tam bene applicabilis dispositioni a minori faciendæ per Testamentum, vel per aliam ultimam voluntatem, ideoque minus apta ad restringendam prohibitionem legis resultantem ex fideicommisso, Soccin. Jun. *cons.* 163. *n.* 12. *lib.* 2. Marr. *cons.* 200. *n.* 3. *&* 5. Honded. *cons.* 69. *n.* 85. *& seq. lib.* 2. Magon. *d. dec.* 149. *n.* 21. tum demum alia sequentia, ibi: *Ma in evento, che detto Bartolomeo mio Nipote, & erede morisse senza figli maschi, o femine, come sopra, e così fosse fatto luogo al sopradetto fideicommisso*; quæ manifeste de-

mon.

monstrant, præcedens fideicommissum fuisse ordinatum absolute in casu obitus Bartholomæi sine filiis, non vero tantum in casu, quo ipse non disposuisset. Unde cum bene conciliari possit permissio disponendi cum prohibitione resultante ex fideicommisso? non debet dici per illam huic derogatum, Fachin. ubi supra, Dec. *cons.91. n.24. vers. non obstat quamvis, & seq. lib.3.* Rot. cor. Buratt. *dec.268. n. 23.*

Et ita Archiconfraternitatibus Sanctissimæ Annunciatæ, ac Sancti Joannis Decollati Florentinorum, nec non Rever. Fabrica Sancti Petri ex una, & Marchione Francisco ex alia parte informantibus, resolutum fuit &c.

R. P. D. E M E R I X.

Romana Fideicommissi.

Veneris 20. Martii 1682.

Argumento non indiget, cum sit decisio, quæ præcedentem confirmet.

S U M M A R I U M.

1 *FAcultate data disponendi de bonis fideicommisso subjectis, censetur fideicommissum in casu tantum non factæ dispositionis inductum.*

2 *Voluntas testatoris est attendenda, non attenta proprietate verborum.*

3 *Verba sequentia corrigunt, & declarant antecedentem dispositionem.*

4 *Subsequens alienationis prohibitio tollit præcedentem alienandi permissionem.*

5 *Permissio alienandi dubia, non restringit fideicommissum clarum.*

6 *Ea sumenda est interpretatio, ut facultas disponendi data fideicommissum non destruat, & n.7.*

8 *Filii in conditione positi, ex statuto urbis dispositive vocati censentur.*

D E C I S I O XXXI.

SCribentes pro Domino Marchione Ruspulo in hodierno elaborato restrictu juris, & facti, plura probabant, per quæ sperabant movere Dominos ad revocandam resolutionem captam sub die 19. Junii anni proxime elapsi; quibus tamen non obstantibus, placuit persistere in decisis.

Omissa siquidem, ut in præterita decisione dictum fuit, controversia, an in casu, de quo agitur, prohibitio disponendi injuncta Bartholomæo usque ad annum vigesimum quintum, & subinde in Codicillis restricta ad annum vigesimum, concepta dici possit, non minus per modum denegatæ potentiæ, quam per duplicem negativam aptam ad inducendam, nedum tacitam, verum expressam permissionem, seu facultatem alienandi, & disponendi post dictum tempus, ut sentiunt allegati *in dec. nec dicta fuit*, cum aliis hodie cumulatis in eodem restrictu; adhuc ex ista sive tacita, sive expressa permissione, seu facultate disponendi, Rota censuit non fuisse derogatum fideicommisso ordinato in casu mortis Bartholomæi absque filiis ad favorem dotandarum puellarum.

Licet enim stante hujusmodi permissione, seu facultate, prætendatur pro parte Bartholomæi Marchionis fideicommissum fuisse restrictum, & limitatum ad casum, in quo Bartholomæus nullam fecisset dispositionem, neque inter vivos, neque per testamentum, ad tradita per Ruin. *cons.*
1 *131.n.3.lib.3.* Surd. *cons.71.n.6.& seq* Dec. *cons.10.n.19.& 59. vers. non obstat, & seq. lib.4.* Soccin. Jun. *cons.163. ubi n.35. & seq. lib.2.* Fusar. *de substit. q. 720. n. 29. & 80. & quæst. 136. n.4. & 5.* Gratian. *discept. 416. n.6. & pluribus sequentibus*, Andreol. *controv. 88. n. 2. 5. 7. & controv. 278. n.16.* Magon. *dec. Flor. 149. n. 23.* Mari. Medic. *dec. Senens. 11. n. 21. & 17.* Rot. *dec. 507. n. 21. & 22.* coram Eminentissimo Cerro; hoc tamen fundamentum corruit, resistente in contrarium mente ipsius Testatoris, quam unice attendendam, rejecta etiam proprietate verborum, suadet Tex. *in l. 3. Cod. de liber. præter. 2. leg. non aliter de legat. 3.*
2 *& leg. Labeo in fin. de suppellect. legat.*

De hac autem constat in præsenti, patet ex integro contextu testamenti relato in alia præcedenti decisione, ibi, *E morendo detto Bartolomeo, che nostro Signore si degni conservare longamente, senza figli maschi, o femine legitimi, & naturali, voglio che resti fideicommisso perpetuo, e che non si possa alienare detta mia eredità*, & infra clarius, *Ma in evento, che detto Bartolomeo mio Nipote, & erede morisse senza figli maschi, o femine, come di sopra, e così fosse fatto luogo al sopradetto fideicommisso*; quæ verba cum importent compendiosam substitutionem complectentem quodcunque tempus, ut probatur in alia decisione §. *præsertim quia*, sintque geminata, & restricta ad purum casum mortis absque filiis, nullamque recipiant diversam interpretationem, imo etiam fuerint prolata ab habente facultatem quovis modo disponendi de bonis propriis, declarant, & quatenus opus sit, apta sunt corrigere antecedentem dispositionem, 3
ad Tex. *in leg. cum proponebatur 66.* ibique gloss. *ff. de legat. 3.* Castill. *lib. 4. cap. 46. n. 19. & 25.* Rot. *dec. 360. n. 6. p. 17. & dec. 36. n. 4. p. 18. rec.*

Unde extranea prorsus, & inutilis visa est quæstio super præcedenti permissione, seu facultate alienandi, seu disponendi, in qua summo insimul, ac fere præciso conatu insistebant informantes pro Domino Marchione, quia talis facultas vel sublata remansit per subsequentem prohibitionem tacite inhærentem posteriori fideicommisso, & in eo etiam expresse appositam, Peregr. *de fideicomm. art. 40. n. 43.* 4
vers. & sic testator, Grat. *dict. discept. 416. n. 10.* Cancer. *variar. resolut. p. 3. c. 7. n. 227.* & Rot. *dec. 308. n. 8.* cor. Merlino, vel tanquam minus clara, & plures recipiens interpretationes, non est apta coarctare fideicommissum, alioquin clarum, & manifestum, idem Peregr. *dict. art. 40.* 5
n. 65. & in cons. 40. n. 6. circa finem lib. 2. Fachin. *controv. jur. cap. 75. §. Ego in proposito, vers. quando vero lib. 4.* Gratian. *discept. 69. n. 5.* Andreol. *controv. 29. sub n. 14. vers. ulterius*.

Quod vero in proposito dubia saltem dici debeat permissio, seu facultas disponendi, patet, quia cum ista deducatur ex vi contrariæ dispositionis annexæ limitatæ prohibitioni, non caret suis difficultatibus, nec desunt contradictores, qui fundati in tacita prohibitione legali resultante ex fideicommisso, illam acriter impugnant, veluti subnixam potius juristarum subtilitati, quam verisimili intentioni disponentium, ut plurimum alienæ ab hujusmodi argumentis, & distinctionibus, prout in specie consuluit Dec. *cons. 386. sub n. 4. circa medium*, & tenent reliqui adducti in alia dec. §. *quidquid enim*; quorum auctoritas fortius urget in casu nostro, ubi pariter dubitatur, an vere eadem temporalis prohibitio fuerit concepta per duplicem negativam, sicque applicentur deducta per Ruin. *d. cons. 132. n. 3. lib. 2.* & alios superius pro contraria opinione relatos, & hanc ipsam dubietatem confirmant plures modi, quibus, ut diximus, dict. facultas disponendi interpretari potest, absque eo quod trahatur ad dispositionem faciendam per ultimam voluntatem, & consequenter omnimode evertat fideicommissum, ut advertit Peregr. *de fideicom. d. art. 40. n. 66. & d. cons. 40. n. 6. lib. 2.*

Nam ultra quod illa considerari potest respectu detractionum, ut ibidem notat Peregr. *in fin.* referenda videretur ad dispositiones per actus inter vivos alicujus rei particularis hæreditariæ, juxta necessitatem, utilitatem, seu commoditatem hæredis, non vero totius substantiæ per testamentum, seu alios similes actus incompatibiles cum fideicommisso, illiusque pure, & absolute destructivos; quandoquidem ea semper sumenda est interpretatio, quæ magis congruit, ut facultas disponendi, si quæ adest, concilietur cum fideicommisso, vel saltem minus, quam fieri potest, illud evertat, Rot. coram Seraph. *dec. 1224. n. 8.* & alii allegati in fine alterius decisionis.

Et sane, quod ita intelligenda sit in proposito, eo libentius DD. censuerunt, quia hoc magis consonum existimatum prohibitioni, ad cujus limites regulandam esse permissionem fatentur ipsimet informantes pro Dom. Marchione, & firmat Socc. Jun. *cons. 130. n. 12. vers. non omitto lib. 2.* Peregr. *in supius allegato art. 40. n. 66 circa med.* & dixit Rota *in dec. 680. n. 6. 7. & 9. p. 14. rec.*

Prohibitionem autem respicere tantummodo actus inter vivos, perspicuum redditur ex lectura testamenti, & præcipue ex ratione, quam consideravit testator, scilicet, *E questo, acciò venga nelli anni della discrezione, e possa conoscere il fatto suo*; quæ sola attendi debet ad declarandum, de quo casu loquatur prohibitio, ut late probat Rot. *dec. 410. n. 13. & seq. p. 19. rec.* quæve non videtur cõgrua, & non conveniens dispositioni testamentariæ, sed solum alienationibus, & dispositionibus faciendis per contractus, in quibus cadit facilis deceptio minorum, & in nostris terminis ponderat Socc. Jun. *d. cons. 163. n. 3. vers. satis probabiliter lib. 3.*

Idque

Idque similiter colligitur tum ex distinctione dominii quoad fructus, & quoad sortem principalem, quæ omnino impropriè videtur loqui de dispositionibus ultimæ voluntatis, in quibus indistinctè comprehenduntur omnia bona pro evitando absurdo, quod quis decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, *vulgata leg. jus nostrum*, *ff. de regul. jur.* tum ex alia distinctione temporum, quam testator fecit, considerando prius tempus pupillaris ætatis, deinde minoritatis in casu matrimonii, tertio matrimonium post completam ætatem 23. annorum, ac denique casum mortis, in quibus omnibus diversimode disposuit, ita quasi explicite contra distinguendo casus dispositionis inter vivos ab ultima voluntate.

Accedit, quod idem testator interpretatus fuit verbum, *disponere*, in suis Codicillis, quando voluit, quod Bartholomæus ad effectum monacandi, & maritandi sorores, posset cum consensu executorum testamentariorum disponere de fructibus; quæ quidem dispositio intelligi non potest per ultimam voluntatem, ut per se patet.

In idem coincidit prohibitio facta societati substitutæ, quod non posset per se ingerere vivente Bartholomeo hærede in confectione inventariorum, seu descriptione bonorum spectantium ad hæreditatem; sed solum in casu, quo hæres decederet absque filiis, quo tempore Testator alienationem expresse prohibuit favore substitutorum.

Urget demum favor piæ causæ, & insimul magna inverisimilitudo, quod Testator permittere voluerit Bartholomæo, ut non solum per alienationes inter vivos, sed etiam per testamentum disponere posset de tota sua hæreditate ad favorem extranei hæredis eidem penitus ignoti, in totalem eversionem fideicommissi ordinati cum strictissima prohibitione alienationis favore puellarum dotandarum, & prius favore filiorum ejusdem Bartholomæi, qui
8 tanquam positi in conditione, erant vocati, juxta statutum Urbis *lib. 1. cap.* 142. Rota cor. Peuting. *dec.* 258. *n.* 1. maxime quia, sicuti providus testator in fideicommisso conditionem obitus Bartholomæi sine filiis optime expressit, sic etiam expressisset & aliam conditionem obitus ejusdem absque testamento, si voluisset, argumento tex. *in leg. unica*, §. *sin autem ad deficientis ff. de caduc. tollen.*

Ex quibus omnibus sufficienter apparet inefficacia prætensæ permissionis ad effectum derogandi fideicommisso, de quo agitur, quod uti clarum, & indubitatum, in casu mortis subverti non potuit per facultatem dubiam, & in omnem casum restrictam ad actus inter vivos; atque ita pariter acriter informantibus, iterum resolutum fuit &c.

R.P.D. RONDININO.

Romana Fideicommissi.

Lunæ 9. Junii 1684.

Pro argumento est recurrenda decisio 30. ab ista confirmata.

SUMMARIUM.

1 *IN claris non est opus argumentis.*
2 *Conditio, si sine filiis, censetur purificata, nisi aliud probetur.*
3 *Facultas disponendi non repugnat fideicommisso, quod stat firmum, non facta dispositione.*
4 *Prohibitio alienandi usque ad certum tempus, eo elapso, cessat.*
5 *Præcipue concepta per duplicem negativam.*
6 *Mens testatoris aliis omnibus præferenda.*
7 *Permissio alienandi interpretari debet, ut in aliquo casu fideicommisso adversetur.*
8 *Contrariorum eadem est disciplina.*
9 *Prohibitio alienandi minoribus facta, censetur animo consulendi eorum imbecillitati.*
10 *Prohibitio facta minori disponendi, intelligitur in actibus inter vivos, non autem in ultima voluntate.*
11 *Argumentum a contrario sensu importat contrarium ejus, quod in sensu directo disponitur.*
12 *Tacitum plus operari non debet, quam expressum.*
13 *Ex discreto loquendi modo resultat diversæ voluntatis argumentum.*
14 *Testis unicus stantibus ejus singularibus prærogativis probat.*
15 *Pro causa pia favorabilis est facienda interpretatio.*

DECISIO XXXII.

ROtalis sententia, per quam R. P. D. meus Emerix declaravit constare de fideicommisso ab Alexandro Ruspolo ordinato in testamento condito anno 1608. favore puellarum dotandarum, uti extra controversiam valida, & justa, fundamentis relatis in duabus præcedentibus decisionibus cor. ipso editis die 19. Junii, 1682. & 26. Martii 1683. confirmatione digna hodie judicata fuit.

Siquidem fideicommissi ordinatio resultare videbatur ex verbis testamenti, in quo Alexander Testator post institutum hæredem universalem Bartholomæum ejus ex fratre Nepotem, infrascriptam substitutionem subjunxit ibi: *E morendo Bartolomeo erede, senza figliuoli maschi, e femine, legitimi, o naturali, voglio che resti fideicommisso perpetuo, e che non si possa alienare detta mia eredità, ma che si debba investire in censi, o monti non vacabili, e stabili, e che delli frutti ogn' anno se ne mariti o monachi tante Zitelle, quali siano approvate, & elette dalli Confratelli pro tempore della Compagnia, & ordinando, che detta Compagnia non possa in modo alcuno, vivente il sopradetto mio erede, intromettersi nella mia eredità &c. ma in evento, che detto Bartolomeo morisse senza figliuoli, e così fosse fatto luogo al sopradetto fideicommisso, voglio, che in questo caso li fratelli di detta Compagnia abbino la cura di pigliar la sudetta eredità, e beni, e farne inventario, & investire secondo che occorrerà, ad effetto di fare il supradetto maritaggio, & adempire quanto di sopra.* Ex quibus 1
clara dignoscitur testatoris voluntas, extrinsecis argumentis, & interpretationibus non indigens, juxta vulgatum Text, *in l. Ille aut ille ff. de legat.* 2.

Purificatio autem prædictæ substitutionis facilius desumitur ex verificatione conditionis, sub qua concepta, & ordinata fuit, scilicet obitus Bartholomæi hæredis absque filiis, quorum superviventia nec allegabatur in facto, nec 2
præsumitur in jure, per theoricam Bart. *in l. ex facto*, §. *si quis autem*, *ff. ad Trebell.* ubi Angel. *n.* 2. Paris. *cons.* 86. *n. ult. lib.* 4. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 182. *n.* 5. Rota cor. Puteo *dec.* 43. *lib.* 1. & coram Cocc. *dec.* 1298. *n.* 2.

Nec effectum, & purificationem ejusdem impedire valuit dispositio testamentaria facta a Bartholomæo favore D. Marchionis Francisci hæredis instituti, & colitigantis, cum supposito, quod sub illa cadere potuerint bona provenientia ab Alexandro fideicommittente vigore facultatis alienandi in illius testamento concessæ, quæ non repugnat cum fideicommisso, sed istud restringit, & declarat, ope- 3
rando, ut habeat locum solum in casu, quo hæres d. facultate non utatur, ad Text. *in l. Generaliter, C. de instit. & subst.* Soccin. sen. *cons.* 123. *n.* 34. *lib.* 3. Gabr. *cons.* 99. *n.* 19. *& seqq. lib.* 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 40. *n.* 45. *& seq.* sæpe Rot. cor. Carill. *dec.* 224. *n.* 5. coram Bich. *dec.* 507. *n.* 22. coram Celso *dec.* 165. *n.* 9. & coram Priolo *dec.* 124. *n.* 23. Omisso enim, an facultas alienandi in casu præsenti dici debeat omnino clara, & expressa, vel potius tacita, & inductiva, uti resultans solum ex eo, quod prohibitio alienationis explicata fuerit per viam denegatæ potentiæ, ad certum tempus limitatæ, & per duplices negativas, ibi, *Quale voglio, che non possa disponere della mia eredità, e beni, sin tanto, che non sia in età di anni vinticinque*, arguendo, quod post transactum præfinitum tempus Alexander hæres liberam habuerit facultatem disponendi, ut de primo modo prohibendæ alienationis per viam denegationis potentiæ usque ad certũ tempus, 4
est Tex. *in l. Pater filium*, §. *fundum*, *ff. de legatis* 3. gl. *in l. peto* 71. §. *fratre verb. vel extero ad med.* ubi Bart. *ff. de legat.* 2. late Ruin. *cons.* 76. *n.* 6. *& consil.* 112. *n.* 4. *lib.* 2. Paris. *cons.* 95. *n.* 33. *& seq. lib.* 1. Fusar. *de subst. q.* 720. *n.* 20. Magon. *Florent. dec.* 139. *n.* 11. Rot. *dec.* 89. *n.* 6. *&* 7. *p.* 14. *rec.* cor. Ubago *dec.* 18. *part.* ... *n.* 6. *& seq.* & in Sabinen. Prædii 13. Aprilis 1674. §. *aut prohibitio*, coram me, & de secundo, mediante scilicet 5
duplici negativa, Ruin. *consil.* 132. *n.* 1. *& per tot. lib.* 2. Grat. *discept. forens. cap.* 416. *num.* 3. Mart. Medic. *dec.* 10. *n.* 21. *& seq.* Rot. *dec.* 6. *n.* 9. *&* 10. *p.* 15. *rec.*

Hoc unum repetebant DD. quod cum mens disponentis appareat omnino repugnans prædictæ intelligentiæ, imo expresse desiderans purificationem substitutionis, & devolutionem bonorum favore puellarum dotandarum, quatenus verificaretur obitus hæredis sine filiis, ista inspicienda sit, per Tex. *in l.* 3. *C. de liber. præteritis*, *l. non aliter*, *ff. de legatis* 3. *& l. Labeo in fin. ff. de suppellect. legat.* & in terminis 6
ad-

fraternitati substitutæ confectionem inventarii, & aliquam bonorum descriptionem; ita omni juri repugnat, quod post illius obitum sine filiis (quo casu enixe ordinavit, ut ejus hæreditas ad substitutam Confraternitatem devolveretur, quodque per ipsius ministros acceptaretur, describeretur, & investiretur ad effectum faciendi desideratam dotationem puellarum secundum tempus, & formam ab ipso præscriptam) permittere voluerit liberam dispositionem ab hærede faciendam favore cujuscunque extranei sibi bene visi, & destructionem substitutionis ita enixe ordinatæ, & studiose dispositæ favore piæ causæ, quæ etiam deficientibus conjecturis, & argumentis prædictis, favorabilem mereretur, & suaderet interpretationem, ut in his terminis arguit Rota *decis.149.n.19.p.7.rec.* & generaliter Tiraquell. *de privil. pia causa, privil.62.* Rot. *dec.12.n.11.& 16.p.10.* & cor. Eminen. Certo *dec.680.n.10.*

Et ita resolutum est, auditis Archiconfraternitatibus Sanctissimæ Annunciatæ, & S. Joannis Decollatinationis Florentinæ, nec non Rev. Fabrica S. Petri Actricibus, & D. Marchione Francisco Ruspolo Reo convento.

R. P. D. RONDININO.

Romana Fideicommissi de Ruspolis.

Ven. 11. Maii 1685.

ARGUMENTUM.

Deciditur quidquid in tribus decisionibus, quæ istam præcedunt, decisum apparet.

SUMMARIUM.

1 *Testator si permiserit alienationem, & deinde fecerit fideicommissum, per ipsius ordinationem censetur facultatem correxisse.*

2 *Valde dubium est, an prohibitio alienationis ad tempus, post tempus inducat facultatem alienandi.*

3 *Adeo ut si concurrat fideicommissum clarum, per quod tacite censeatur probibita alienatio, istud prævalere debet.*

4 *Prohibitio alienationis ad tempus non inducit facultatem alienandi post tempus, si deinde subsequatur fideicommissum, per quod subintrat tacita probibitio Legis.*

5 *Et d. casu illa prohibitio temporalis extenditur, & perpetuatur ad tempus perpetuum, ad quod fideicommissum ordinatur.*

6 *Facultas disponendi evacuatur ex subsequenti prohibitione alienandi.*

7 *Non est verisimile, quod testator voluerit, quod heres valeret de hereditate disponere, si eam destinaverit pro implenda aliqua ejus ordinatione.*

8 *Qua testator non expressit, noluisse censetur.*

9 *Semper est facienda interpretatio, quod facultas alienandi, quantum fieri potest, cum fideicommisso concordet, non autem quod destruat, & evertat.*

10 *Facultas disponendi verificatur, quoad gubernium, non quoad alienationem, quoties fuerit scriptum fideicommissum.*

11 *Verbum* disponere *comprehendit ex sui naturali significatione modum omnem disponendi, tam per contractus, quam per ultimas voluntates, vide num. 12. & 13.*

14 *Non cortex, & extrinseca intelligentia verborum, sed verisimilis voluntas disponendi est attendenda.*

15 *Argumentum ab æquiparatis nihil concludit, si adsit disparitas.*

DECISIO XXXIII.

Fideicommissum ab Alexandro Ruspolo ordinatum quoad favorem puellarum dotandarum, purificatum esse per obitum Bartholomæi hæredis sine filiis, censuit, & respondit Rota in duabus decisionibus coram R. P. D. meo Emerix editis die 19. Junii 1682. & 26. Martii 1683. ac in alia coram me emanata die 9. Junii 1684. in hodierna, & in nova audientia fuit per DD. accurate recognitum, & constanter canonizatum.

Illud enim clarum, & literale apparet ex verbis testamenti, in omnibus præteritis decis. non relatis, & in præsenti inutiliter repetendis, ibi: *E morendo detto Bartolomeo erede &c. senza figli &c. voglio, che resti fideicommisso in perpetuo, e che non si possa alienare d. mia eredità, ma che si debba investire &c. e che delli frutti ogni anno se ne mariti, o monachi tante Zitelle &c.* quæ, sicuti ex ipsa naturali, & legali intelligentia indubiam fideicommissi ordinationem præseferunt, ita certum purificationis adimplementum receperunt per obitum dicti Bartholomæi hæredis nuper sine filiis defuncti, ut non controvertitur.

Nec ad illius destructionem attendenda videbatur facultas alienandi, quam informantes pro D. Marchione Francisco, eidem Bartholomæo concessam fuisse prætendebant ex clausulis, & dispositionibus post institutionem adjectis, ibi: *Che non possa disporre della mia eredità, nè beni, sin tanto che non sia in età di anni 25. &c. pregando li Signori Tutori &c. quando sarà in età nubile, congiungerlo in matrimonio, & in tal caso mi contento sia padrone delli frutti, ma non della sorte principale sino alli 25. anni, come si è detto;* Unde arguebant, quod cum prohibitio alienationis temporaliter tantum facta fuerit, & quidem per duplices negativas, & per viam denegatæ potentiæ usque ad certum tempus, ibi: *Non possa disporre &c. sin tanto che non sia in età &c.* illo elapso, importet facultatem alienandi, ex juribus in præcedenti mea decisione relatis, §. *Omisso enim*; quodque per consequens Bartholomæus eadem facultate uti potuerit in testamento, sub quo decedens hæredem instituit d. D. Marchionem Franciscum, ita ut fideicommissum, stante d. facultate alienandi, restringeretur ad ea tantum bona, quæ hæres vivens non alienasset, ut probat decisio mox indicata, §. *Nec effectum*.

Quod tamen repetitum ratiocinium non potuit dominos a sententia retrahere, siquidem animadvertebant, quod in hac hypothesi pugnant inter se d. supposita facultas alienandi resultans ex duplici negativa, vel argumento a contrario sensu, ac prohibitio alienandi oriens ab ordinatione perpetui fideicommissi, & expressa prohibitione a testatore apposita in casu purificationis fideicommissi per obitum Bartholomæi hæredis sine filiis; unde in hac discordantia dignoscendum est, quænam ex his dispositionibus veniat præferenda, vel quomodo concilianda.

In dubio autem præferenda videbatur prohibitio aliena- 1
tionis, & dubitatio fideicommissi, tum quia posterior,
ideoque ad emendationem, & correctionem præcedentis
dispositionis attendenda, *l. Sed & posteriores, ff. de legibus*,
& l. Si unus, §. Pactus ne peteret, ff. de pact. Alex. *d. cons. 122. n.*
1. lib. 4. & in terminis Sfort. Odd. *cons. 48. n. 7.* Dec. *cons. 35. n.*
4. lib. 3. & Grat. *discept. 416. n. 10.* tum quia expressa, & resul-
tans ex positivo præcepto testatoris; per clara, & univoca
verba explicato, & per consequens præferenda præcedenti
facultati alienandi, inductæ per argumentum a contrario
sensu, vel per duplices negativas, ex quibus licet plures, & 2
magni nominis Doctores eliciant affirmativam licentiam,
nihilominus non desunt aliqui relati in prima decisione R.
P. D. mei Emerix, §. *Quidquid enim*, qui vel illam negant,
vel dubiam æstimant; unde in hoc conflictu expressam, &
literalem probationem, necnon fideicommissi ordinatio-
nem a conjecturali, & interpretata facultate alienandi non
destrui ultra auctoritates cumulatas in utraque decisione
R. P. D. mei Emerix, scilicet in prima, §. *final.* & in se- 3
cunda, §. *Inde extranea*, tradunt Urceol. *consult. forens.*
c. 86. sub n. 13. & seq. Ciroch. *discept. forens. 24. n. 16.*

Quinimo attenta etiam efficacia, & natura dictæ qualificatæ, & temporalis prohibitionis alienandi, nec etiam ex illa argui valet indefinita, & absoluta facultas alienandi post præfinitum tempus, quoties ut in præsenti, subsequitur ordinatio perpetui fideicommissi; cum enim ex istius natura, & necessario supposito importetur tacita, & legalis prohibitio alienationis, sine qua fideicommissum nequaquam posset adimpleri, sequitur, quod post transactum tempus in prohibitione hominis expressum, subsequatur dicta tacita
prohibitio legis, Castr. *cons. 162. n. 3. vers. Sed ad primum*
respondetur, lib. 2. Hond. *cons. 69. n. 84. lib. 2.* Cæph. *cons.* 4
153. n. 4. Paris. *cons. 31. n. 34. & 39. lib. 2.* Sfort. Odd. *cons. 48.*
n. 6. & seq. & Peregr. *de fideic. art. 40. n. 63. et 64. in fin.* sed po-
tius præcedens temporalis prohibitio extendatur, & perpe- 5
tuetur ad tempus perpetuum, ad quod fideicommissum ipsũ
ordinatur, ut bene observat Peregr. *de fideic. art. 11. n. 54.*
& seq. Petr. *fideic. probib. qu. 5. n. 53. & seq.* Mantic. *de con-*
ject. lib. 6. tit. 14. n. 2. aliique Manzan. *consul. 182. n. 23. et seq.*

Talis autem juridica regula eo magis attendi debet in hac hypothesi, in qua, ultra legalem, & tacitam prohibitionem alienandi, resultantem ex dicta ordinatione perpetui fideicommissi, alia, & quidem expressa, concurrit prohibitio ipsius testatoris, literaliter mandans, ibi: *E morendo*

detto

dette Bartolomeo &c. senza figli &c. voglio, che resti fideicommisso in perpetuo, e che non possa alienare detta mia eredità, &c. Unde quatenus etiam præcedens generalis facultas alienandi esset omnino certa, & expressa, allegari quidem posset in aliis casibus, & temporibus, non autem attendi in hoc præciso casu purificationis fideicommissi per obitum hæredis sine filiis, quo voluit testator, mediante speciali prohibitione alienandi, vel præcedentem facultatem tollere, vel limitare, ut ad propositum notant Grat. *discept. forens. c.* 416. *n.* 10. Peregr. *de fideic. art.* 40. *n.* 45. *vers. Et si testator*, Rot. cor. Millin. *dec.* 308 *n.* 8.

6

Verbali prohibitioni alienandi correspondet etiam verisimilis, & conjecturata mens testatoris, qui cum post obitum Bartholomæi hæredis perpetuum, & absolutum ordinaverit fideicommissum ad favorem pii operis dotationis puellarum, & quidem cum specificatione quantitatis, & qualitatis temporis, & modi, quibus dotes distribui, & hæreditas administrari deberet per officiales Archiconfraternitatis ad hunc effectum destinatæ, utique ab omni verisimilitudine repugnat quod effectum, & adimplementum talis dispositionis relinquere voluerit liberæ voluntati hæredis, qui potuisset, mediante novo testamento, Alexand. voluntatem, & testamentum destruere, quod in simili ponderat Molin. *de primog. Hispan. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 28. Rot. *dec.* 718. *n.* 3. *ad med. p.* 2. *rec.* & in Auximana prædii 26. Martii proxime præteriti, §. *Hanc autem*, cor. me.

7

Quod eo magis judicantium animos impulit, dum testator, si voluisset substitutionem puellarum dependere a voluntate hæredis, id facile potuisset exprimere, tum in parte dispositiva testamenti, per additionem unici verbi, dicendo scilicet: *E morendo detto Bartolomeo erede &c. senza figli, e senza dispositione &c.* tum in inferiori parte dispositiva, & enunciativa, dicendo; *Ma in evento, che detto Bartolomeo morisse senza figli, e senza dispositione, come sopra &c.* Unde in neutra parte testamenti mentionem ullam fecerit *de dispositione*, nec illius facultatem unquam in hærede supposuerit, sed solum in prima parte dixerit: *E morendo detto Bartolomeo erede &c senza figli &c. voglio, che resti fideicommisso in perpetuo, che non si possi alienare detta mia eredità &c.* ac rursus in inferiori, ibi: *Ma in evento, che detto Bartolomeo erede &c. senza figlioli &c. morisse come di sopra e cosi fosse fatto luogo al sopradetto fideicommisso &c.* aperte demonstravit, quod vel præfatam conjecturalem facultatem alienandi non intellexit, vel illam extendere noluit ad casū obitus Bartholomæi sine filiis, nec ad impediendam purificationem substitutionis ordinatæ ad favorem puellarū, enixe desideratam sine tali conditione, quæ ideo non expressa, nec etiam volita censetur, ad tex. *in l. unica*, §. *Sin autem ad deficientes, C. de caduc. tollen.* Mantic. *conject. ultim. volunt. lib.* 6. *tit.* 13. *sub n.* 8 *vers sed hoc argumentum*, Molin. *resol.* 110. *n.* 27. Rot. *rec. dec.* 30. *n.* 10. *&* *dec.* 410. *n.* 13. *p.* 14.

8

Ex his censuerunt DD. præferendam esse tacitam prohibitionem alienationis, resultantem ex perpetuo fideicommisso per Alexandrum testatorem ordinato; nec non expressam, & literalem ab ipso adjectam in casu purificationis fideicommissi per obitum Bartholomæi hæredis sine filiis, non autem conjecturalem, & interpretativam, resultantem ex d. qualificata, & temporali prohibitione alienationis in superiori parte testamenti adjecta, & super qua unicum insistit fundamentum D. Marchionis Francisci. Sed quatenus etiam super tali repugnantia adhuc aliqua remaneret difficultas, illam removeri credebant ex conciliatione utriusque prohibitionis, & facultatis respective, quæ in dubio semper esset amplectenda, interpretando scilicet, quod facultas alienando, quantum fieri potest, cum fideicommisso concordet, non autem quod destruat, & evertat, ut alias in simili respondit Rot. cor. Seraph. *dec.* 1224. *n.* 8. *& seqq.* & in Sabinen. prædii 13. Aprilis 1674. §. *Quidquid sit*, cor. me, cum aliis add actis in præterita mea dec. §. *Hoc unum*, *in fine*.

9

Nec in præsenti deficere videbatur adæquatum, & juridicum fundamentum hujusmodi interpretationis, & conciliationis; omisso enim illo deducto in dicta præcedenti decisione coram me edita, ut scilicet facultas alienandi resultans ex dicta qualificata, & temporali prohibitione, restringatur ad actus solum inter vivos, non autem ad dispositionem per viam ultimæ voluntatis (quod ab informantibus pro D. Marchione hodie impugnatur, & a plerisque ex DD. non amplius approbabatur) aliud concurrebat, quod nempe dicta facultas disponendi post tempus 25. annorum Bartholomæo hæredi concessa non importaret liberam, & absolutam facultatem alienandi bona hæreditaria pro libito hæredis, sed solum illorum liberam administrationem, & gubernium, quo unusquisque prudens paterfamilias utitur pro sua commoditate, necessitate, vel utilitate; sed quod non impediret effectum dicti successivi fideicommissi, ut bene indicat verbum, *Disponere*, a testatore adhibitum, ibi: *Quale voglio nō possa disporre della mia eredità, e beni, sin tanto che non sii in età delli anni* 25. & comprobat prima decisio R. P. D. mei Emerix, §. *fin.* 10

Taliq; interpretationi assistit etiam depositio bo. me. Hortensii de Rubeis amici confidentis, & consultoris d. Alexandri testatoris, qui referentes colloquium cum illo habitum post testamentum occasione alicujus dubitationis desuper exortæ, nominans prohibitionē factam hæredi, ex qua facultas disponendi arguitur, illam appellavit prohibitionem administrationis, ibi: *Et si placeret mature dictum testamentū, & in eo quod prohibebat Illustriss. D. Bartholomæum ejus nepotem, et heredem non esse habiturum administrationem sua hereditatis, nisi completo anno* 25. *etc.* Quæ verba relata per testem, non minus informatum voluntatis testatoris, quam veræ significationis legalium verborum, plurimum conferunt ad confirmandam interpretationem præfatam; juncta præsertim cum depositione alterius testis Parochi, & Confessarii testatoris, referentis, intentionem illius fuisse, quod ejus hæreditas, in casu obitus Bartholomæi hæredis sine filiis, ad aliquem ex suis consanguineis non devoniret, sed ad Archiconfraternitatem substitutam, quod repugnat intentioni D. Marchionis, prætendentis dictam hæreditatem potuisse devenire etiam ad extraneos, ex sola dispositione in exclusionem Archiconfraternitatis a testatore substitutæ, ut examinat, & comprobat præcedens decisio coram me edita, §. *Quinto concordat*.

Parum relevante, quod verbum, *Disponere*, appositum in dicta prohibitione qualificata, comprehendat ex sua naturali significatione modum omnem disponendi, tam per contractus, quam per ultimas voluntates, juxta tradita per Gabr. *consi.* 99. *n.* 9. *et* 10. *lib.* 2. Altograd. *controvers.* 48. *n.* 55. *et seq.* Rot. *dec.* 289. *n.* 10. *p.* 14. *rec.* quodque in hoc casu incongrua sit dicta interpretatio restricta ad facultatem administrationis, dum testator in alia subsequenti parte testamenti, ultra dispositionem, dominium etiam suorum bonorum Bartholomæo hæredi reliquisse apparet, sub istis verbis, ibi: *Et in tal caso di Matrimonio mi contento sia padrone delli frutti, ma non della sorte principale:* ex quo arguebant informantes pro D. Marchione, quod sicuti Bartholomæus post matrimonium liberam habebat facultatē, & absolutum dominium de fructibus vigore dictorum verborum *sia padrone*, quæ ad hunc effectum examinat Rot. cor. Celso *dec.* 165. *n.* 8. *et seq.* & cor. Priolo *dec.* 121. *n.* 16. post vigesimum quintum annum similem haberet permissionem de bonis, quæ sub eadem determinatione, & verbo continentur, ad text. *in vulgata l. Hoc jure*, *ff. de valg. et pupill.* & in simili Ruin. *cons.* 76. *n.* 9. *vers. Ergo etiam*, *lib.* 2. 11

Si quidem, quidquid sit de naturali, & grammaticali sensu dicti verbi, *Disponere*, illud restringitur, & declaratur ab aliis facti circumstantiis, & conjecturis, ex quibus non repugnat, quod illius intelligentia ad aliquos certos actus, & speciales contractus restringatur, per tex. *in l. Pater filium* 36. §. *fundum Titianum*, *ff. de legat.* 3. Crav. *cons.* 426. *n.* 4. *& seq.* 12
Rot. *dec.* 104. *n.* 3. *& seq. &* *dec.* 190. *n.* 6. *& seq. p.* 17. *rec.* 13

Verbalis autem æquiparatio inter prohibitionem disponendi de fructibus, & capitalibus, qua testator usus fuit, ultra quod allegari non meretur ad destructionem fideicommissi expressi, & literalis, ab ipso ordinati in casu obitus hæredis sine filiis, cum certum sit, quod in indaganda testatorum voluntate non cortex, & extrinseca intelligentia verborum, sed verisimilis voluntas disponentis est attendenda, per tex. *in l. Non aliter* 67. §. 1. *ff. de legat.* 4. Mantic. *de conject. ult. vol. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 9. Pereg. *de fideic. art.* 11. *n.* 5. Rot. cor. Eminentiss. Othob. *dec.* 25. *q. in fine*, *& alibi passim*, adhuc tamen nec etiam attendi meretur ob differentiam æquiparatorum; nam prohibitio disponendi de fructibus usque ad matrimonium, potest quidem importare liberam facultatem de illis disponendi post dictum casum, quia super illis post matrimonium nulla remanebat prohibitio, nec tacita legalis resultans ex fideicommisso, quod super fructibus non erat ordinatum, nec expressa hominis, dum illa jam cessabat; sed super capitalibus, & bonis hæreditariis Alexandri post matrimonium, & post ætatem 25. annorum, licet cessaret prohibitio illa apposita, vel usque ad dictum tempus, vel per duplicem negativam; nihilominus duplex adhuc remanebat prohibitio, una scilicet resultans ex ordinatione successivi fideicommissi, altera autem ex posi- 14

positiva prohibitione alienandi, utraque autem adimplenda in casu obitus Bartholomæi hæredis sine filiis; unde patet, quam dispar ratio in dictis duobus casibus militet, quæ
15 disparitas operatur, ut argumentum ab æquiparatis nihil concludat, Faber *de error. pragm. tit. 2. decad. 44. error. 15. & seq.* cum aliis apud Manzaned. *cons. 21. n. 8.*

Et ita resolutum est, standum esse in decisis, informantibus Archiconfraternitate Sanctissimæ Annunciatæ, & D. Marchione Francisco Ruspolo, aliis autem collitigantibus congrue monitis &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Fideicommissi de Ruspolis.

Lunæ 19. Aprilis 1686.

ARGUMENTUM.

Facultas alienandi eo tantum casu potest fideicommissi importare subversionem, vel quoties illa expresse & directe concepta sit per orationem affirmativam, vel desumatur a contrario sensu per prohibitionem factam intra certum tempus per duplices negativas, quæ non habentur ex verbis; *non possi disponere sino al tempo di vinticinque anni*; nec operatur, quoties subsequatur fideicommissum clarum & apertum.

SUMMARIUM.

1 *Explicatur text. in l. quibus diebus §. quidem Titio ff. de condit. & demonstr.*
2 *Dictio*, sin tanto che, *in Latinum relata, idem sonat ac*, donec, quousque, *vel* quoad.
3 *Et non est negativa, sed limitativa tantum.*
4 *Ex limitata facultate alienandi per viam denegatæ potentiæ elicitur libertas disponendi post tempus.*
5 *Contrarium defendunt multi Authores.*
6 *Facultas disponendi quoad gubernium est compatibilis cum fideicommisso.*
7 *Verbum*, disponere, *est referibile etiam ad alienationem per ultimam voluntatem.*
8 *Contrarium est verius, si ex conjecturis pateat, id non sensisse Testatorem, & n. 9.*
10 *Attestatio emissa a persona confidenti Testatoris valet pro interpretanda illius voluntate.*
11 *Prohibitio alienandi facta ad consulendum imbecillitati Minoris, nunquam importat liberam disponendi facultatem post tempus præfinitum.*
12 *Facultas alienandi si dubia sit, prævalet fideicommissum clarum.*
13 *Facultas alienandi, si non sit expressa, sed tacita ex duabus negativis, non evertit fideicommissum.*

DECISIO XXXIV.

Assumentes iterum omnes DD. interpretationem voluntatis Alexandri Ruspoli in ejus testamento explicatæ, & maturiori examine trutinantes fundamenta plurium decisionum, tam coram R. P. D. meo Emerix, quam coram me editarum, istas, licet strenue impugnatas ab informantibus pro D. Marchione Francisco Ruspolo, adhuc subsistentes, & confirmandas censuerunt, dum fideicommissum inibi canonizatum favore puellarum dotandarum, substitutarum in casu obitus Marchionis Bartholomæi sine filiis, non controvertitur; facultas autem disponendi de bonis fideicommissariis, ex qua prætendebatur restricta, vel conditionata dicta substitutio, itaut purificari non potuisset, nisi in casu, quo primus hæres de iisdem bonis non disposuerit, talis non apparuit, quæ tribuerit dicto Marchioni Bartholomæo arbitrium, illa, vigore testamentariæ dispositionis, relinquendi D. Marchioni Francisco.

Supposito enim, quod directa, & literalis facultas disponendi in dicto testamento non legitur, quoque illa eliciatur solum per argumenta a contrario sensu, deducta ex prohibitione concepta cum duplici negativa, & limitata ad certum tempus, juxta verba, ibi: *Non possa disponere della mia eredità, e beni, sin tanto, che non sia in età d'anni 25. &c.* & inferius, ibi: *Et in tal caso* (scilicet matrimonii) *mi contento sia padrone de' frutti, ma non della sorte principale fino alli 25. anni &c.* neutrum ex præfatis argumentis in præsenti casu concludere perneccesse videbatur certam, & absolutam facultatem disponendi, sed illam remanere satis dubiam, & æquivocam, tam in substantia, quam in qualitatibus, & modo illam exequendi capacem plurium & diversarum interpretationum mox referendarum.

Facultas, inquam, disponendi elicita a prohibitione concepta per duplices negativas, dubiam recipere potest interpretationem in substantia, & essentia, quia licet approbetur per text. *in l. Quibus diebus 240. §. Quidam Titio, ff. de condit. & demonstr.* ubi disponitur, nihil interesse, utrum ita scribatur: *Si mater mea moriatur, dato*, an ita: *Nisi moriatur, ne dato*: cui inhæret Ruin. *cons. 76. n. 6.* aliique Doctores cumulati per informantes pro Marchione Francisco, & per Rotam in Sabinen. prædii 5. Aprilis 1684. §. *Aut prohibitio coram me*, nihilominus animadvertendo ad verba quibus noster testator usus fuit, ista diversa apparent ab illis in dicta lege relatis; inibi enim Jurisconsultus casum figuravit cum duabus enixis, & expressis negativis: *Nisi moriatur, ne dato*: quæ magis apte concludunt argumentum a contrario sensu per Doctores consideratum; hic autem Alexander usus non fuit duabus expressis negativis, prohibitionem directe percutientibus, prout fecisset, si dixisset: *Non possit disponere, nisi post expletum annum vigesimum quintum*; sed unam tantum veram, & propriam dictionem negativam adhibuit, ibi: *Non possa disponere della mia eredità, e beni, sin tanto che non sia in età d'anni 25.* Dictio enim illa: *Sin tanto che*, in Latinum relata, idem sonat, ac, *Donec, Quousque*, vel *Quoad*, ut notat, *Aul. Gell. Noct. Attic. l. 7. cap. 21.* & explicavit idem noster testator, qui in Codicillis Latino idiomate exaratis, referendo ad verbum hanc prohibitionem, inquit, ibi: *Non possit disponere de ejus hæreditate, & bonis, donec &c.* quæ non est negativæ, sed limitativæ tantum naturæ, ex juribus relatis per Barb. *d. 93. n. 3.* Alia autem dictio immediate sequens, ibi: *Sin tanto che sia in età di anni 25.* non percutit prohibitionem disponendi nec illam informat, sed solum determinat tempus a dicta dictione, *Donec*, impositum; ideoque cumulari non potest cum alia negativa præcedenter explicata, ibi: *Non possa disponere &c.* nec ad inducendam in hoc casu applicationem præfati tex. *in l. Quibus diebus*, & Theoricæ regulæ relatæ, & approbatæ a Doctoribus superius indicatis, prout de cōcurrentia hujus duplicis negativæ alias dubitavit Rot. in secunda dec. hujus causæ edita cor. R. P. D. Emerix 26. Martii 1683. §. *Quod vero ad med.* 1 2 3 3

Dubia pariter in substantia, & essentia non incongrue dici potest facultas disponendi post annum vigesimumquintum, elicita ex prohibitione ad d. tempus limitata per viam denegatæ potentiæ de qua loquitur text. *in l. pater filium, §. fundum, ff. de l. 3.* aliæque auctoritates relatæ in præced. dec. cor. me edita 9. Junii §. *Omisso enim*, præsertim autem Rot. *in dec. 288. per tot. p. 14. rec.* Quidquid enim sit in terminis expressæ, & directæ facultatis alienandi concessæ per orationem affirmativam, & claram derogativam fideicommissi, *ut erat in casu d. dec. 288. p. 14. rec. relato in illius principio*, §. 2. quando facultas alienandi deducitur solum virtualiter ex prohibitione expressa hominis limitata ad certum tempus, plures & magni nominis Auctores sustinent, quod non tollat, nec præjudicet fideicommisso perpetuo in eodem testamento ordinato; ea quidem ratione, quia cum hæres, etiam fideicommisso gravatus, ut possit ante purificationem substitutionis bona fideicommissaria saltem revocabiliter alienare, reservata tamen facultate substitutis illa vindicandi, juxta casum relatum *in l. fin. §. si autem avaritiæ, C. commun. de leg.* præsumitur testator per dictam temporalem prohibitionem alienationis in sensu directo consideratam privare voluisse hæredem dicta facultate etiam revocabiliter alienandi, itaut in sensu obliquo, & contrario argui possit, quod post transactum præfinitum tempus, & expiratam dictam limitatam prohibitionem, hæres reassumat libertatem alienandi, non tamen indefinitam, & absolutam, sed qualem habuisset etiam antea, si dicta expressa prohibitione testatoris ligatus non fuisset: Unde in hoc casu, ex quo testator prohibuit hæredi dispositionem suæ hæreditatis: *Sin tanto, che non sia in età di anni 25.* concludebant domini, non bene inferri a contrario sensu, quod idem testator concesserit hæredi post dictum tempus facultatem alienandi, sed solum, quod non prohibuerit; ideoq; si post ætatem præfinitam non adest expressa prohibitio hominis, non sequitur, quod tunc non remaneat prohibitio legis, prout remanere respondit Castrens. *cons. 263. n. 3. vers. Tertius casus l. 3.* cujus opinionem pro veritate comprobat Dec. *cons. 380. sub n. 4. & seq.* Magon. *dec. Floren. 149. n. 20.* Hodiern. ad Surd. *dec. 75. per tot.* ubi cōfutando dictam decisionem Surdi, testatur, in contrarium obstare opinionem magis communem, quam auctoritate clarium Doctorum confirmat Bell. *de per eorum, quæ incontinenti fiunt, lib. 1. cap. 48. n. 6. et seqq.* late magistraliter, & omnibus DD. suffragantibus, Rota in Bonon. fideicommissi de S. Petro 14. Martii 1568. coram Rubeo, in Montis Falisci fideicommisso 20. Novembris 1602. §. *fin.* coram Pamphilio, coram Bichio *dec. 350. num. 3. et seq.* cor. Arguell. *dec. 22. per tot. repetita rec. p. 9. dec. 415.* quam commendat, & pro veriori, & communiori sententia sequitur Rub. *practicab. resolut. cap. 4. n. 363. et seqq.* & in 4 5

Romana domus 17. Martii 1679. §. *Hinc non subsistit*, coram Card. Taya, & de opinione Rotæ testatur Coccin. *annot.* 12. *in fine*.

Major autem dubietas concurrere videbatur circa modum, & qualitatem d. suppositæ facultatis disponendi, quæ etiam, quatenus verificaretur post annum vigesimum quintum, non tamen talis erat, ut pernecesse importaret absolutam libertatem in Bartholomæo disponendi de bonis fideicommissariis per viam ultimæ voluntatis favore Marchionis Francisci; sed plures recipere potest interpretationes ab hoc casu diversas, itaut verificetur quidem facultas disponendi in hærede, non tamen in tempore, & modo, quo illa adhibita fuit.

Et quidem non videbatur incongrua interpretatio, quod d. facultas disponendi restringatur solum ad administrationem bonorum faciendam ab hærede secundum communem usum prudentum dominorum, nec non juxta suam, & bonorum necessitatem, commoditatem, & utilitatem; quæ
6 dispositio non repugnat subsecuto fideicommisso, sed benecum illo compatitur, ut explicat Facchin. *contr. jur. cap.* 75. *sub* §. *Ego in proposito*, *lib.* 4. & approbant binæ decisiones præcedentes, scilicet prima coram R. P.D. meo Emerix 19. Junii 1682. §. *fin. ad med.* & ultima coram me edita 31. Maii 1685. §. *Nec deficere*.

Talis autem interpretatio non leve recipit somentum a verbis, quibus testator usus fuit, dum ipse nunquam nominavit facultatem alienandi, vel distrahendi, sed solum disponendi, ibi: *Non possa disporre*: Quod verbum, *dispor-*
7 *re*, licet non inepte referri etiam possit ad alienationem, & dispositionem per viam ultimæ voluntatis, ut probant informantes pro Marchione Francisco; magis tamen proprie in præsenti casu referri meretur ad administrationem, ut, examinatis pluribus conjecturis, & circumstantiis, late
8 probat ultima præcedens decisio coram me edita 11. Maii 1685. §. *Nec præsenti*, & *pluribus seqq.* Præsertim autem attenta depositione Hortensii de Rubeis bene informati de voluntate testatoris, qui enunciando colloquium cum eo habitum super mutatione dispositionis concernentis d. facultatem disponendi, statim supponit, & vocat *administrationem tantum*, non liberam alienandi licentiam, ibi; *Et si placeret mutare d. testamentum*, & *in eo quod prohibeat Illust. D. Bartholomæum ejus nepotem*, & *ha-*
9 *redem non esse habiturum administrationem suæ hæreditatis, nisi completo anno vigesimoquinto*; quæ attestatio emissa a persona confidenti, & testamentariæ dispositionis consultore, non solum verisimilem, sed veram comprobat interpretationem superius relatam, ut pluries respondit Rota in præteritis decisionibus, præsertim autem in ultima, §. *Talique interpretationi*.

Sed quatenus etiam, præter opportunitatem dd. conjecturarum, dici vellet, quod dicta facultas disponendi excedat strictos terminos administrationis, itaut importaret etiam licentiam alienandi post præfinitum tempus, quam pręcipue desumebant informantes pro Marchione Francisco ex verbis a testatore prolatis occasione præcepti ordinati in casu matrimonii ab hærede contrahendi, ibi: *E in tal caso mi contento sia padrone de frutti*, *ma non della sorte principale fino alli 25. anni &c.* non tamen ista est adeo clara, & efficax, ut trahi indubitanter possit ad facultatem disponendi per viam ultimę voluntatis in casu, quo per obitum hęredis sine filiis purificetur fideicommissum favore puellarum dotandarum ordinatum; sed dici potest restricta ad dispositionem bonorum faciendam tantum per actus inter vivos, itaut utraque testatoris dispositio verificaretur, scilicet facultas tradita hæredi disponendi de bonis fideicommissariis inter vivos, & fideicommissum constitutum super illis bonis, quæ tempore obitus hæredis alienata non fuissent; quam interpretationem, pluribus relatis conjecturis, comprobat secunda decisio coram R.P.D. meo Emerix edita 26.
10 Martii 1683. §. *Prohibitionem autem*, & *seqq.* & prima cor. me die 9. Junii 1684. §. *Congrua autem*, & *seq.*

Ex prælatis autem cõjecturis ut supra approbatis primum locum meretur tempus, & ratio, quibus testator limitatam prohibitionem disponendi in hærede restrinxit, tempus, inquam, quod fuit non indefinite contemplatum, sed apposite ad vitam, & personam hæredis, dum testator prohibuit Bartholomæo dispositionem bonorum, in testamento quidem usque ad vigesimum quintum annum, ad quod minor ætas protenditur, in Codicillis autem usque ad ætatem viginti annorum, intra quos Statutum Urbis minoritatem restringit; unde jure merito credendum est, quod talis prohibitio non tendet ad importandam in hærede indefinitam facultatem alienandi post præfinitum tempus, etiam in præjudicium fideicommissi, sed solum ad consulendum, mediante duplici prohibitione legis, & hominis, puerili imbecillitati hæredis minoris, quod etiam expressis verbis idemmet testator explicavit, subdens per viam rationis, ibi: *E questo acciò venga negli anni della discrezione, e possa conoscere il fatto suo &c.* quo casu dicta limitata prohibitio alienandi, facta ad consulendum imbecillitati minoris, nunquam importat liberam disponendi facultatem post tempus præfinitum, nec tollit aliam tacitam, & diversam prohibitionem alienandi ad conservationem fideicommissi, & favore substitutorum a lege inductam, ut bene probat Dec. *d. cons.* 386. *sub n.* 4. Hodiern. ad Surd. *d. dec.* 75. *sub n.* 1. §. *Et ratio est*, Rot. cor. Bich. *dec.* 360. *n.* 9. & admittit ipsemet Ruin. Antesignanus contrariæ opinionis affirmativæ, *in cons.* 76. *n.* 9. *vers. Præterea*, *cons.* 112. *n.* 8. & *cons.* 132. *n.* 4. *vers. Et per hoc* (*juncto n.* 6. *lib.* 2. Et per consequens 11
admittere censendum est etiam alios Doctores dicti Ruini sequaces. Multoque minus importare potest facultatem disponendi per viam ultimæ voluntatis, ex ea convincenti ratione, quod sicuti prohibitio disponendi in casu directo nunquam respicit tales actus, sed solum actus a minore gerendos tempore minoritatis, & per contractus, in quibus tantum, non autem in ultimis voluntatibus, lædi potest; ita facultas elicita in sensu negativo, & contrario, eosdem tantum actus inter vivos, non autem ultimas voluntates respicere debet, *juxta auctoritates relatas in d. ultima præcedenti decisione* §. 1. & *seq.*

Hæ circumstantiæ, & facti conjecturæ, aliæque plures in pręcedentibus decisionibus ulterius relatæ, licet non omnes ab omnibus dominis, nec in omnibus disputationibus uniformiter approbatæ, sed vario eventu, variisque opinionibus consideratæ, certum tamen Rotæ judicium stabilierunt ad decidendum in jure, quod dictas facultas disponendi dubia sit, & ambigua, ad quem effectum sufficit in diversas interpretationes ancipiti determinatione trahi posse, Mant. *de tacit. & ambig. l.* 1. *tit.* 15. *sub n.* 13. Hoc enim supposito sequitur, quod concurrente claro, & expresso fideicommisso enixe ordinato in casu obitus Bartholomęi hęredis sine filiis favore Pii Operis a testatore literaliter substituti, & cum præcisis qualitatibus ordinatis, istud; non autem illud præferri debeat, itaut purificata per obitum Bartholomæi substitutione, immissio debeatur puellis dotandi vigore fideicommissi, non autem retentio Marchioni Francisco vi- 12
gore testamentariæ dispositionis d. Bartholomæi, & suppositæ facultatis disponendi illis competentis, quæ uti dubia, destruere non valet literale fideicommissum, nullam contrariam interpretationem admittens, Facchin. *contr. jur. l.* 4. *contr.* 75. §. *Ego in proposito*, ubi hanc sententiam dicit probabiliorem, Andreol. *contr. forens.* 29. *sub n.* 14. *vers. Ulterius cum clare & probat prima dec.* R. P. D. mei Emerix, §. *fin.* & *ultima mea*, §. *in dubio*.

Quinimo, quatenus etiam dicta facultas disponendi ambiguis, & dubiis interpretationibus supra relatis non subjaceret, nihilominus quia non est directe a testatore concessa, sed tantum argumentative, & virtualiter deducitur ex prohibitions restricta ad certum tempus, & duabus negativis dictionibus, dici non potest æque certa, & expressa, ac fideicommissum literale in eodem testamento ordinatum, & per consequens istud nec tollere, nec destruere valet, juxta magistralem Theoricam traditam per Surd. Soccin. Jun. *in cons.* 131. *n.* 6. *l.* 2. Castr. *cons.* 263. *sub n.* 3. *vers. Tertius casus l.* 1. Gabr. *cons.* 152. *n.* 6. & *cons.* 133. *n.* 4. & *seq. l.* Ruin. bene distinguens inter facultatem disponendi expressam, & vir-
tualem, *in cons.* 153. *sub n.* 14. *l.* 1. Bellon. Jun. *cons.* 1. *n.* 92. & 13
seq. Peregr. *de fideic. art.* 40. *n.* 61. Fusar. *de substit. q.* 720. *n.* 9. *vers. Ego ter consului*, Marcsc. *var. res. l.* 1. *c.* 4. *n.* 3. & *seq.* ubi bene distinguens, concludit nostram sententiam verissimam sine aliquo dubio, & communem, Gratian. *discept. forens. c.* 69. *n.* 5. *in fin.* & *n.* 6. Cirocc. *discept.* 24. *n.* 16. Urceol. *cons. forens. cap.* 86. *n.* 14. & 15. Palm. Nepos *alleg.* 95. *n.* 7. & *seq.* talemque opinionem alias probavit Rota, distinguens inter facultatem alienandi tacitam, & expressam, ac fideicommissum certum, & independens, vel resultans solum ex prohibitione alienationis, *in dec.* 415. *n.* 2. & *per tot. p.* 14. *rec.*

Nec subsistit, quod dicta prohibitio alienationis limitata ad certum tempus, & concepta per modum denegatæ potentiæ, elapso dicto tempore importet expressam, & directam facultatem alienandi, juxta tradita per Decian. *cons.* 78. *n.* 19. *l.* 3. & *cons.* 10. *n.* 14. *l.* 4. Grat. *discept. forens. c.* 416. *n.* 4. & 12. Mantic. *de conject. ult. volunt. l.* 3. *cap.* 17. *n.* 10. Rot. *in rec. dec.* 288. *n.* 3. *p.* 14. aliosque Doctores cumulatos

ab

ab informantibus pro Marchione Francisco: Si quidem nemo ex illis, accurate recognitis, videtur affirmare, quod ex dicta prohibitione disponendi ut supra limitate, resultet expressa, & directa facultas tempore elapso, sed potius quod ista ex illa deducatur per virtualem, & implicitam consequentiam, vel per argumentum a cótrario sensu, quod uti requirens secundam operationem intellectus, dici non potest expressum, & literale, ut indicant diversi termini, & notæ improprietatis ab iisdem Doctoribus adhibitæ, scilicet, *Videtur*, *Deducitur*, *& Colligitur*, quo utitur Rota *in d.dec.288.ante n.3. & n.8. p.14. rec.* Unde firma remanet Theorica supra relata, quod cum fideicommissum apertis, & directis verbis explicatum fuerit, imo corroboratum cum pluribus circumstantiis, & conjecturis relatis in præcedentibus decisionibus, indicantibus enixam voluntatem Alexandri desiderantis illius purificationem, quatenus Bartholomæus hæres sine filiis decederet, non debet istud a virtuali, & implicita facultate alienandi reddi elusorium, ex auctoritatibus superius indicantis.

Et ita resolutum est, audita Archiconfraternitate Sanctifs. Annunciatæ, & D. Marchione Francisco Ruspolo &c.

R. P. D. MOLINES.

Romana fideicommissi de Ruspolis,

Veneris 13. Junii 1687.

ARGUMENTUM.

Ea quæ in aliis præcedentibus decisionibus continentur, hic quoque in earum confirmationem habentur, & superadditur, quod habens facultatem alienandi potest disponere usque ad dodrantem, sed si subsequatur fideicommissum universale in tota hæreditate, de nihilo disponere valet.

SUMMARIUM.

1 *Prohibitio disponendi concepta per viam denegatæ potentia, arguit post tempus liberam disponendi facultatem.*
2 *Contrarium tenent multi Doctores.*
3 *Primam opinionem recipiunt alii, si ultra prohibitionem per viam denegata potentia concurrant duæ negativæ, veluti si addatur dictio,* nisi.
4 *Oppositum plerique defendunt.*
5 *Ex prohibitione ad tempus infertur permissio post tempus. Hac sententia tamen restringitur, n. 6.*
7 *Prohibitio ad tempus, si concurrat duplex negativam, inducit permissionem post tempus.*
8 *Contrarium alii Doctores tuentur.*
9 *Dictio,* donec, *non est proprie negativa, sed restrictiva temporis.*
10 *Licet adsit ex post dictio,* non.
11 *Prohibitio ad tempus an post tempus destruat fideicommissum, valde est dubium.*
12 *Non corticibus verborum, sed voluntati testatoris ex omnibus testamenti partibus est inhærendum.*
13 *Testator, si post prohibitionem distractionis bonorum pro aliquo tempore factam scripserit fideic. in casu obitus, licet post tempus cesset hominis prohibitio expressa, semper durat tacita legalis in favorem vocatorum.*
14 *Verba perpetuitatem præseferentia nullam patiuntur restrictionem.*
15 *Verbum,* disponere, *licet generale sit, refertur ad liberam administrationem, si clarum concurrat fideic.*
16 *Maxime si sit adjectum in prohibitionem facta Minori.*
17 *In prohibitione argumentum a contrario sensu importat solum concessionem eorum, quæ in sensu directo prohibentur.*
18 *Testi de facto proprio referenti plurimum est referendum.*
19 *Quilibet gravatus habet facultatem alienationem peragendi duraturam quousque vivat.*
20 *Facultas alienandi cum fideicommisso non repugnat, cum illa censeatur permissa, ut perduret, quousque purificetur fideicommissum favore alterius.*
21 *Heres gravatus habet dominiū in re fideicommissaria, & illud est cum fideic. compatibile. Amplia, ut n.22.*
23 *Una determinatio nequit determinare pariformiter plura determinabilia, si ista sint diversa.*
24 *Facultas disponendi non dicitur data heredi et casu, quo purificetur conditio fideicommissi clari.*
25 *Positi in conditione censentur ex statuto urbis dispositive vocati ob præsumptam voluntatem testatoris, quæ aliis contrariis præsumptionibus potest evelli.*
26 *Et evertetur, si adesset in testamento facultas alienandi.*
27 *Substitutio compendiosa dicitur facta, si consideratus fuerit casus obitus, licet non adsit dictio.*
28 *Semper debet prævalere clarum fideicommissum in concursu facultatis disponendi, si ista debita sit, & diversimode interpretari valeat, & n. 29.*
30 *Ex quibus non censeatur data facultas alienandi in eversionem fideicommissi.*
31 *Dictio,* ut supra, *operatur ac si omnia præcedentia essent repetita, vide n. 32.*
33 *Testibus informatis de voluntate testatoris valde est deferendum.*
34 *Ad favorem piæ causæ in dubio est sumenda interpretatio per existentiam fideicommissi.*
35 *Facultas disponendi data fideicommisso gravato operatur, ut possit disponere usque ad dodrantem, relicta solum quarta parte substitutæ.*
36 *Limita, si agatur de fideicommisso universali in tota hæreditate.*

DECISIO XXXV.

Literale Alexandri Ruspoli fideicommissum, soli obnoxium conditioni obitus Bartholomæi hæredis sine filiis sicut quinquies hoc supremū Tribunal declaravit, geminis proinde sententiis decernens, *constare de fideicommisso favore puellarum dotandarum*; ita sexto hodie submissum examini iterum decidere non trepidavit; affirmative propterea respondens dubio a me proposito: *An constet de duabus*.

Tribuit resolutioni motivum, sententiarum justitia, supposita jam prius harum validitate, nec non conformitate, satis Actorum revolutione, ac illarum lectura comprobatis.

Justitia vero apparuit ex testamenti lectura, ubi clara legitur substitutio, ibi: *E morendo detto Bartolomeo senza figliuoli maschi, o femine legitimi, o naturali, voglio, che resti fideic. in perpetuo, e che non si possa alienare detta eredità, ma che si debba investire in censi, monti non vacabili, o stabili, e che delli frutti ogn'anno se ne maritino tante Zitelle dalli Confrati della Veneranda Compagnia della Nunziata*, (de qua societate intellexisse testatorem in albo relicto in testamento, dixit Rota *in d.23. Junii 1684.* coram R. P. D. meo Rondinino) ac inferius, ibi: *Et in evento che detto Bartolomeo morisse senza figli maschi, o femine, come sopra, e così fosse fatto luogo al sopradetto fideicommisso &c.*

Nec hæc clara dispositio fideicommissi absolute ordinati in casu obitus hæredis sine filiis, recipit aliam conditionem: *Si iste in eo casu etiam de hereditate, & bonis non disposuisset*, quia adjungere satagebant defensores Marchionis Francisci hæredis Bartholomæi, fundati in illis testamenti verbis ibi: *Quale non voglio, che possa disporre della mia eredità, e beni, sin tanto, che non sia in età di anni 25.* & Codicillorum: *Quod non possit disponere de hæreditate, & bonis, donec non sit in ætate annorum viginti*: quæ uti continentia prohibitionem disponendi ad tempus limitatum per viam denegatæ potentiæ, ac cum duplici negativa, importare asserebant, post tempus, expressam disponendi facultatem, etiam in eversionem fideicommissi.

Quandoquidem, prætermisso examine plurium quæstionum admodum inter Auctores controversarum; & primo, an prohibitio disponendi, concepta per viam denegatæ potentiæ, arguat post tempus liberam disponendi facultatem? 1
prout ita affirmant, *ex l. pater filium 36. §. Feudum, ff. de l. 3.* Ruin. *cap.76. a n.6. cap.112. a n. 4. cap.132. a n. 3. tom. 2. & cap.121. n.8. to. 3.* Decian. *cap.78. n. 10. l.3 & cap. 10. n. 17. & 18. l. 4.* Fusar. *de substit. q. 720. n. 20.* Mantic. *de conject. ult. vol. l. 2. c. 19. n. 11.* Medic. *de Senen. 20. n. 17. & 18. cum aliis in d. 18. n. 6. & 7. cor.* Ubago *& dec. 288. n.5. p. 14. rec.*

E contra negant Decius *cons. 386. a n. 1. ad 6.* Tob. Non. *cons. 90. a n. 1. ad 19.* Fachin. *contr. l. 4. c. 85.* Maresc. *var. resol. l. 1. c. 4. sub n. 4.* Andreol. *contr. 29. n. 13.* Grat. *discept. 69. n. 3.* Magon. *dec. Flor. 149. n. 22.* Ofasch. *dec. 85. n. 13. & 14.* 2
& Rot. in Rom. domus 17. Martii 1980. § *Hinc non subsistit*, & 14. Junii 1680. § *Ad exceptionem*, cor. bo. me. Emin. Taya.

Secundo, an hæc affirmativa sententia locum sibi vindicet, quando ultra probationem per viam denegatæ potentiæ concurrunt duæ negativæ, veluti si addatur dictio, *Nisi*; 3
ut ex *l. Quibus diebus 40. §. Quidem Titio, ff. de condit. & demonstrat.* sustinet Ruin. *d. cap. 132. n. 3. tom. 2.* Deciac. *d. cap. 88. n. 10. & d. cap. 10. n. 19.* Fusar. *d. q. 720. n. 29. & 30. & cons. 131. n. 18.* Magon. *dec. 149. n. 23.* Andreol. *contr. 83. n. 7. & contr. 279. n. 5.* Medic. *d. dec. 10. n. 21.* Grat. *discept. 416. n. 3. & 12.* Rot. *dec. 508. n. 21. & 22.* cor. Emin. Cerr. *& d. 6. n. 3. & 9. p. 15. rec.*

Quamvis oppositum defendant Decius *d. cap. 386. n. 4.* Fachin. *d. c. 75. vers. Nec verbum*; pro quo facit, quod di-

Aa 2 ctio,

4 ctio, Nisi, licet sit exceptiva, & limitativa, excipit tamen,
& excludit id, quod sub expressa dispositione continetur;
non autem disponit in sensu contrario, l. Titia 59. vers. Lu-
cius Titius, ff. de manumiss. testam. & advertit Bellon. cap.
1. a n. 46. ad 48. Urceol. contr. 86. n. 13.
Tertio, an ex ista prohibitione inferatur, elapso tempo-
re, facultas disponendi expressa, vel tacita? cum tacitam,
in prohibitione per viam denegatæ potentiæ, dicant Man-
tic. de conject. ult. volunt. l. 3. tit. 17. a n. 11. Magon. dec. 149.
5 n. 10. 22. & 28. & in dicta Rom. domus, coram bon. mem.
Taya; ac etiam talem appellant, concurrente duplici nega-
6 tiva per dictionem, Nisi, Decius dec. 386. n. 4. Facchin. d.
cap. 75. vers. Nec verbum illud.
E converso tuentur expressam in primo casu, Ubag. dec.
18. n. 7. & 8. dec. 288. n. 3. p. 15. rec. in secundo, Ruin. d. dec.
132. n. 3. Decian. d. cap. 78. n. 15. 16. & 35. & d. cap. 10. n.
7 19. Medic. d. dec. 10. n. 27. Grat. d. discept. 416. n. 4. & 12.
Andreol. d. contr. 88. n. 25. & 27. Fusar. ubi supra n. 29. &
8 30. Magon. d. dec. 159. n. 23. & cor. Emin. Cerr. d. dec. 507.
n. 21. & 22. & dec. 6. n. 9. p. 15. rec.
Quarto, utrum in hac hypothesi vere concurrant verba
expresse indicantia duplicem negativam, eo quia testator
non usus fuit dictione, Nisi, sed dictione, Donec, quæ
9 proprie negativa non est, sed restrictiva temporis, Paris. c.
25. n. 15. to. 2. Marescott. d. cap. 4. n. 6. cum aliis apud Barb.
dict. 93. n. 3. Et licet in hoc casu adsit post dictionem Donec,
10 negativa, Non ibi: Donec non perveneris; Non inde ta-
men certum est idem operari, ac dictionem, Nisi, ut notat
Tob. Non. cons. 90. n. 8. & 13.
Non attentis igitur tot subtilibus quæstionibus non uni-
formiter in supremis Tribunalibus amplexis, quæque anti-
quorum, & modernorum ingenia torserunt, ut testantur
11 Peregr. de fideic. art. 40. n. 64. Fusar. d. q. 720. n. 1. Menoch.
cons. 1268. n. 4. & Rot. dec. 22. n. 8. cor. Arguelles: Et serio
ponderantes DD. veram testatoris voluntatem ex omnibus
testamenti partibus, non alligari corticibus verborum, abu-
sive plerumque a testatoribus prolatorum, ad monitum tex.
12 in l. 3. C. de liber. præter. leg. Non aliter 67. §. 1. ff. de l. 3. cen-
suerunt in præsenti, prohibitionem disponendi non impor-
tare post tempus absolutam, & liberam facultatem quoquo
modo disponendi, etiam per viam ultimæ voluntatis, ita ut
potuerit gravatus extraneum instituere hæredem, evertendo;
litterale fideicommissum; sed illam cum isto conciliabi-
lem esse, & compatibilem.
Ea ratione, quia testator prohibitionem istam non ad
alium finem apposuit usque ad vigintiquinque annos in te-
stamento, & in Codicillis usque ad viginti, quam ut con-
suleret minori ætati sui hæredis, ne inconsulto, & cum præ-
judicio bona disperderet, aut alienaret, quod aperte expres-
sit, ibi: E questo, acciò venghi nelli anni della discrezione,
e che possa conoscere il fatto suo; quo casu, cum postea appo-
suerit fideicommissum in casu obitus hæredis sine filiis, se-
quitur, duas considerandas esse prohibitiones; unam homi-
nis expressam, alteram tacitam legalem, quæ oritur ex or-
dinatione fideicommissi, illam temporalem in favorem hæ-
redis, ne ætatis imbecillitate decipiatur, istam in favorem
substitutorum, ut ipsis, post mortem hæredis gravati sine fi-
liis, bona fideicommissi perveniant. Ambæ tamen, quia
diversæ, & respicientes diversos effectus, sunt compatibi-
13 les; & quamvis post tempus cesset hominis prohibitio ex-
pressa, semper tamen durat tacita legalis, in favorem voca-
torum, ita Castren. 263. n. 3. vers. Sed ad primum, p. 2. Dec.
cons. 368. n. 6. vers. Nam prohibitio, Tob. Nun. cons. 90. n. 10.
& 10. Marescot. var. d. cap. 4. n. 10. Hodiern. ad Surd. dec. 75.
n. 1. Andreol. contr. 29. n. 14. Rot. cor. Bichio dec. 342. a n. 3.
ad 7. Et in hoc sensu utranq; prohibitionem conciliat ipse-
met Ruinus Antesignanus contrariæ opinionis affirmativæ
in cons. 76. n. 9. vers. Præterea, & cons. 112. n. 8. tom. 2.
Et sane effrenata disponendi potestas excluditur in præsen-
ti, eo quia testator, non contentus dicta tacita legali prohi-
bitione alienandi, orta ex fideicommisso, voluit aliam spe-
cialem, & expressam addere alienationis prohibitionem pro
conservatione fideicommissi, ibi: Che resti fideicommisso in
perpetuo, e che non possa alienare detta mia Eredità, quæ
verba, ut indefinite a Testatore prolata, & impersonalia,
comprehendunt nedum substitutos, verum etiam personam
hæredis, casu quo decederet sine filiis, & fuisset factus lo-
cus fideicommisso, nec ullam patiuntur restrictionem ex
14 adductis per Grat. discept. 344. n. 3. & discept. 361. n. 26. &
per Rot. dec. 55. n. 12. dec. 108. n. 5. dec. 209. n. 1. p. 8. &
dec. 226. n. 1. p. 18. rec.
Ac proinde ista disponendi facultas elapso tempore prohi-
bitionis, vel intelligenda est de libera bonorum administra-
tione, quam habet quilibet paterfamilias ad illorum conser-
vationem, permutationem, & alienationes necessarias,
vel propter utilitatem fideicommissi faciendas, non autem
ad illius eversionem, prout in fortioribus terminis, quan-
do hæredi est expresse tributa facultas libere disponendi, &
concurrit clarum fideicommissum, verbum, disponere,
quamvis generale, referendum esse ad liberam administra-
tionem, dixit Rota in Civitatis Castelli fideicommissi 10. 15
Novembris 1579. §. Non obstante, vers. Verbum enim di-
sponere, cum seqq. cor. Bubalo, & in casu notat Facchin.
d. cap. 75. cum aliis in ultima causæ dec. §. Et quidem.
Quæ intelligentia confirmatur ex dicta finali ratione pro-
hibitionis a testatore considerata, nimirum, ob fragilita-
tem ætatis, quæ indicat, ipsum se noluisse cum disposi-
tione juris, prohibente minoribus administrationem, l. ul-
tima, ff. de condit. & demonstr. l. rationes, 24. C. de admi-
nistr. tut. §. 1. instit. de curat. Quod clarius significare vo- 16
luit in codicillis, ubi prohibitionis tempus non ampliavit
ultra tempus vigintiquinque annorum, sed limitavit ad an-
nos viginti, in quibus ex statuto urbis terminatur minori-
tas; unde sicut prohibitio respicit administrationem, in
hoc pariter sensu sumenda est facultas disponendi, propter
veram naturam argumenti a contrario sensu, quod impor-
tat solum concessionem eorum, quæ in sensu directo prohi-
bentur, Buratt. dec. 126. n. 10. & 11. dec. 389. n. 14. p. 19. rec. 17
& in nostris terminis Ossalch. dec. 85. n. 16.
Et in rei veritate, solam administrationem fuisse conces-
sam hæredi post tempus, sincere fassus fuit Hostensius de
Rubeis optime informatus de vera testatoris voluntate,
qui, narrans quoddam colloquium cum isto habitum, de-
ponit, ibi: Hæredem non esse habiturum administrationem,
nisi completo ann. 25, cui attestationi plurimum deferendum
esse censuerunt DD. cum deponat de facto proprio, & alle-
getur pro declaranda fideicommittentis voluntate, ex addu- 18
ctis in dec. 295. n. 10. et dec. 312. n. 4. cor. Emin. Cerro.
Vel potest referri licentia disponendi ad illam, quam ha-
bet quilibet hæres gravatus (ubi non adest fideicommissum
in casu alienationis) qui inter vivos potest bona fideicom-
missi alienare, nec alienationes ab initio revocantur, imo
ipso vivente sustinentur, & solum irritantur, adveniente fi-
deicommissi conditione, lib. ult. §. Sin autem Cod. comm. de
leg. lib. Servo legato, 71. §. 1. ff. de l. 1. Gloss. in l. cum Pater,
79. §. Libertis, verbo, Ne ita alienaretur, ff. de l. 3. Et sic 19
fideicommisso, & licentiæ alienandi, recte provisum esse,
testantur Cast. d. cons. 253. n. 3. Peregr. de fideic. art. 40. n.
65. Hodiern. ad Surd. dec. 66. n. 1. vers. Tac autem, Maresc.
var. dicto cap. 4. l. 3. n. 6. Fachin. d. cap. 75. vers. Ego in propo-
sito, circa medium, Bich. dec. 350. n. 7. cum duob. seqq. 20
In quo pariter sensu sumenda sunt alia testatoris verba ibi:
Sia Padrone delli frutti, ma non delle sorti principali fino
all'età di anni 25. quæ, quoad sortem, intelligenda sunt
de eo dominio, quod habet quilibet hæres gravatus ante ad-
ventum conditionis, compatibili scilicet cum fideicommis- 21
so, l. Generaliter 39. vers. Sub conditione, ff. Qui, et a qui-
bus manumiss. l. Non ideo, 66. ff. de rei vindic. ult. §. Sin au-
tem, C. com. de leg. et in fortioribus terminis, quando testa-
tor hæredi dedit liberum dominium per verba, Ne sia libero 22
Padrone, & successive apposuit absolutum, & clarum fidei-
commissum; tenuit Rot. in dec. 59. n. 15. et 16. et 17. n. 12.
Nec juvat replicatio, quod testator dominium æque retu-
lerit ad fructus, & ad sortem, & cum in fructibus liberum, &
absolutum sit, ita quoad sortem: Quoniam respondetur, re-
spectu dominii sortis adesse diversitatem rationis, quæ non
est in fructibus; in illo, cessante prohibitione hominis, sub-
intrat legalis prohibitio ex fideicommisso una cum expressa
hominis prohibitione, ibi: Che non si possa alienare detta
Eredità: quæ non concurrunt in dominio fructuum; qua
stante diversitate, una determinatio nequit pariformiter
determinare plura determinabilia, Barbos. axiom. 69. n. 6. 23
et in terminis Arguell. dec. 22. n. 45.
Præterea facultas disponendi dici potest eo casu concessa,
quo hæres obiisset cum filiis, & sic non fuisset factus locus
fideic. claro a testatore injuncto in solo casu obitus sine fi- 24
liis, juxta deducta a Castr. d. cons. 263. n. 2. ibi: Dummodo
non extet casus restitutionis faciendæ, & Decio cons. 368. n.
4. quos sequuntur Peregr. de fideic. art. 20. n. 63. vers. In
casu quo cessaret fideic. Hodiern. ad Surd. dec. 75. n. 1. vers.
Tacita autem, Marescott. var. l. 1. cap. 4. n. 10. Rot. in
Bonon. fideic. de Sancto Petro 14. Martii 1586. Nec obstare,
in fine, cor. bo. mem. de Rubeis.
Neque contra hoc quicquam faceret, quod filii, tanquam

positi

positi in conditione, essent ex Statuto Urbis vocati, atque hinc semper remaneret fideicommissum restitutorium in casu obitus; quod non erat in casu Castrensis, Decii, & Sequacium. Unde si extantibus filiis ad fideicommissum vocatis admittatur facultas disponendi, hæc jam conceditur ad destructionem fideicommissi.

Quia respondetur, quod decedente Bartholomæo cum filiis, facultas disponendi eo casu non concurreret, nec pugnaret cum claro, & literali fideicommisso, quale est præsens, stante obitu hæredis sine filiis; & quamvis Te-
25 statoris voluntatem suppleat Statutum inducens filiorum vocationem, hoc solum fundatur in præsumpta testantis voluntate, quod nimirum voluerit positos in conditione vocare; quæ præsumptio, sicut contrariis eliditur præsumptionibus, de Luc. *de fideic. disc.* 80. *n.* 9. Priol. *dec.* 436. *n.* 8. ita non esset talis efficaciæ, quæ posset enervare, vel restringere facultatem disponendi post tempus, sicut istam coarctat clarum, & literale fideicommissum in casu obitus
26 sine filiis, & sic quando adest expressa facultas disponendi, non intrare hanc Statutariam dispositionem, dixit Rota *in dec.* 255. *juncto n.* 4. cor. Emin. Othobono, & late *in dec.* 210. *n.* 33. *juncto n.* 28. cor. Bichio.

Quæ omnia licet summum habeant justitiæ fomentum, in omni tamen casu negari non potest, quia facultas disponendi, stantibus tot circumstantiis, evadat ad modum dubia; e cöverso concurrit clarum fideicommissum in casu obitus sine filiis, cum substitutione compendiosa comprehendente quodcunque tempus, tam si hæres obiisset ante ætatem viginti annorum, quam post sine filiis, quæ talis dicitur etiam sine dictione *Quandocunque*, Glos. *in l. Testamento*,
27 *C. de testam. milit.* ac proinde justius, & securius esse existimarunt DD. adhærere patenti testamenti literæ, continenti clarum fideicommissum, & præferendam actionem ab isto resultantem, spreta exceptione dubia fundata in conjecturali facultate disponendi, ut docent Peregr. *de fideic. art.* 40.
28 *n.* 65. Fusar. *de substit. q.* 720. *n.* 9. *vers. Ego ter consului usque ad n.* 12. Menoch. *cons.* 1268. *n.* 5. Andreol. *contr.* 29. *n.* 14. Facchin. *controv. l.* 5. *cap.* 75. *vers. Ego in proposito*, Gratian. *disc.* 60. *n.* 5. & in fortioribus terminis, adhuc quando positive est concessa facultas libere disponendi, ex hac præcisa ratione, quia hæc verba sunt nimis generalia, & dubia, & possunt diversimode interpretari, istis non destrui clarum fideicommissum, tenuit Rota in Civitatis Castelli fidei-
29 commissi 10. Novembris 1578. §. *Non obstat*, cor. Bubalo, & *dec.* 168. *n.* 23. *vers. sufficit* coram Buratto.

Et tanto plus in hunc sensum inclinarunt DD. eo quia observarunt, testatorem nullibi ordinasse substitutionem puellarum dependenter a voluntate hæredis, an scilicet disposuisset, vel non; sed semper, & absolute considerasse solũ & præcisum casum obitus illius sine filiis, quod ultra explicatam suam voluntatem in parte dispositiva, ibi-- *E morendo detto Bartolomeo senza figli*--iterum confirmavit, & declaravit in inferiori testamenti parte, ibi-- *Ma in evento che detto Bartolomeo senza figli maschi, o femine morisse, come di sopra, e cosi fosse fatto luogo al sopradetto fideicommisso*-- absque eo, quod in ulla parte addidisset aliquod verbum indicans aliam conditionem, *sine dispositione*, quod facili-
30 ter addere potuisset, si voluisset. Ex quibus manifestum fit, Testatorem vel non intellexisse concedere facultatem alienandi, vel noluisse illam extendere ad casum obitus sine filiis, nec ad impediendam substitutionem puellarum ab ipso eo casu summo studio exoptatam, ut fuit animadversum in secunda hujus causæ decisione cor. R. P. D. meo Rondinino, §. *Quod eo magis*.

Ultra quod nullus ex citatis auctoribus defendentibus, in his verbis, *Non possa disporre*, &c. concessam esse facultatem disponendi ad eversionem fideicommissi, percutit casum, quo successive testator absolute declaraverit, quando debeat habere locum substitutio, nempe in solo expresso casu obitus sine filiis, nec minus quando cum prohibitione legis orta ex fideicommisso, concurrit etiam pro illius confirmatione prohibitio expressa hominis de nõ alienando, ut in casu, ibi-- *Che non si possa alienare detta mia Eredità*, &c.

Nec refert, quod in posteriori parte Testamenti, in qua confirmatur, & declaratur fideicommissum, addita sit dictio, *come sopra*, quasi ita videatur repetita conditio, *si*
31 *heres non disposuerit*, virtute dictionis, *ut supra*, quæ idem operatur, ac si omnia præcedentia essent repetita, *dec.* 216. *n.* 17. cor. Ceccino, & *dec.* 52. *n.* 5. cor. Zarate; quia respondetur, quod hac dictione testator voluit repetere
32 qualitatem legitimitatis filiorum, quam expresserat in superiori parte Testamenti, ibi. *Figli legitimi, e naturali*, ut dictum fuit *in dec.* 481. *n.* 13. *p.* 5. & *dec.* 144. *n.* 10. *p.* 7. *rec.* de Luc. *de fideic. disc.* 49. *n.* 10.

Et hæc omnia longe facilius DD. amplexi sunt, attentis dispositionibus Parochi, & Hortensii de Rubeis, & præcipue illa Parochi, qui non semel, sed pluries testatur hanc fuisse Alexandri voluntatem, quod decedente Bartholomęo sine filiis, bona pervenirent ad societatem substitutam, qui- 33
bus uti informatis de voluntate Testatoris, valde deferendum est, Em. Cerrus *dec.* 295. *n.* 10. & 312. *n.* 4.

Præsertim concurrente favore piæ causæ, ad cujus favorem sumenda est interpretatio, in dubio, pro existentia fi- 34
deicommissi, ut Animæ, & piæ intentioni testatoris plenius consulatur, Tiraq. *de priv. piæ caus. priv.* 62. Emin. Othon. *dec.* 113. *n.* 13. Duran. *dec.* 266. *n.* 2. Priol. *dec.* 59. *n.* 17.

Tandem urgere non visum fuit objectum noviter in hac propositione excitatum, quod ad minus Bartholomęus, post tempus prohibitum, habuisset tacitam disponendi facultatem, quam admiserunt omnes hujus causæ decisiones, qua stante, licet esset fideicommisso gravatus, poterat disponere usque ad dodrantem, relicta solum quarta parte Confrater- 35
nitati substitutæ; ad terminos Tex. *in Auth. contra eum rogatus, C. ad Sen. Cons. Treb.* §. *Nobis ergo*, *auth. de restit. collat.* 8. *tit.* 4. & tenent Soc. Sin. *cons.* 31. *l.* 4. & 123. *leg.* 3. Dec. *cons.* 10. *n.* 73. Patil. *cons.* 25. *l.* 2. *n.* 25. Fusar. *de substit. q.* 720. *n.* 11. Magon. *dec.* 149. *n.* 9.

Siquidem inapplicabilis est dispositio dictorum Textuum casui præsenti, quia loquuntur, quando testator expressis verbis mandat restitui *quidquid supererit tempore mortis*, quo casu fideicommissum est particulare, & solum verificabile in eo, quod eo tempore supererit, cum in hoc tantum imponatur onus restituendi: fideicommissum autem, de quo disputatur in casu obitus sine filiis, non est restrictum in eo, quod superest tempore mortis, sed est universale, & simpliciter ordinatum in tota hæreditate, ibi. *Resti fideicommisso perpetuo, e che non si possa alienare detta mia eredità*. Et inferius, *e cosi se fosse fatto luogo al sopradetto fideicommisso, voglio che in quest' e caso li Fratelli abbino la cura di pigliare la sudetta Eredità, e Beni*-- Ideoque cum agatur de fideicommisso universali in tota hæreditate, non intrat dispositio dd. authenticorum, ut dicitur *in dicto* §. *Nobis ergo*, *vers. Ut siquidem universaliter aliquis dicat*; tenent 36
Bart. *in dicta Auth. contra eum rogatus, & in d. auth. de restit.* Peregr. *de fideic art.* 4. *n.* 40. *vers. valde differt a fideicommisso universali*, Barzius *dec.* 121. *n.* 2. *vers. Accedant*.

Et ita acerrime altercante utraque &c.

R. P. D. MANUEL.

Romana Fideicommissi de Ruspolis.

Lun. 9. Junii 1689.

ARGUMENTUM.

Hæc decisio approbat, quæ decisa fuerunt in alia supra relata decisione.

SUMMARIUM.

1 *Substitutio facta, & concessa sub conditione mortis heredis, cui intra certum tempus prohibita fuit alienatio, intelligitur, quatenus intra idem tempus decedat.*
2 *Repetitio non inducitur in diversis licet continuatis orationibus per se undequaque perfectis, etiamsi concurrat copula*, &c.
3 *Substitutio concepta cum commemoratione mortis dicitur compendiosa, & continet quodcunque tempus.*
4 *Verba* come sopra *non inducunt repetitionem eorum, que tacite desumuntur.*
5 *Que testator omisit, consulto omisisse presumitur.*
6 *Prohibitio alienationis usque ad certum tempus inducit facultatem alienandi post tempus, si tamen prohibitio facta non fuerit ad alium effectum, quam inducendi fideicommissum.*
7 *Trebellianica non detrahitur ex fideicommisso ordinato favore pie cause. Declara, ut n.* 8.
9 *Interpretatio illa dari debet in ambiguis, que magis favet pie cause, & anime testatoris.*

DECISIO XXXVI.

Obsequendo novo rescripto Signaturę Justitię, quę mihi hanc causam commisit cum clausula, *constito de tribus sententiis conformibus*, Rota accurate iterum aggressa est discussionem justitiæ, quæ sola in prædictis sententiis impugnabatur; cujus tamen cognita subsistentia ex deductis in septem decisionibus semper in eodem sensu conformibus (quod non frequenti admodum exemplo accidit in arduo articulo plurium subjecto judicantium suffragiis, ut eleganter advertit Rev. D. meus Decanus in Mediolan. Clericatus

22 Martii 1683. in principio) affirmativa, nempe pro sententiarum conformitate hodie emanavit resolutio.

Existentia enim fideicommissi Alexandri Ruspoli favore puellarum dotandarum in casu obitus Bartholomæi sine filiis, quandocunque, ut pronunciant dictæ sententiæ, satis deprehendi visa fuit ex tenore testamenti ipsius Alexandri sæpius quidem in aliis decisionibus relato, nunquam tamen frustra repetendo, cum in eo unice consistat fundamentum justitiæ omnium resolutionum; si quidem postquam testator instituit hæredem Bartholomæum cum facultate disponendi restricta per verba inferius referenda, ita ut ad substitutionem progressus est, *e morendo detto Bartolomeo* (*che nostro Signore si degni conservare longamente*) *senza figli maschi, ò femine legitimi, e naturali, voglio che resti fideicomm. in perpetuo, e che non si possi alienare detta mia eredità, ma che si debba investire in Censi, ò Monti non vacabili, ò stabili, e che delli frutti ogn'anno se ne maritì, ò monachi, tante zitelle di buona fama*, &c. Clarum itaque ex hujusmodi dispositione remanet fideicommissum pro dotatione puellarum, quod sane non negant, sed duntaxat in hodierna disputatione restringere satagunt scribentes pro Marchionissa, ac si dependeret non a sola conditione obitus Bartholomæi sine filiis, sed etiam ab alia, quatenus nimirum idem Bartholomæus decederet infra ætatem XX. annorum; nam usque ad istam fuit illi per testatorem adempta facultas disponendi, nisi certo modo expresso in testamento.

Fundabatur autem hoc assumptum in continuatione orationis, quam facit prænotata dispositio alteri præcedenti, in qua ita disponitur: *Instituisco mio Erede universale Bartolomeo del qu. Orario Ruspoli mio nipote, quale voglio, non possa disporre della mia eredità, e beni, fin tanto che non sia in età d'anni 25.* (quæ postmodum ætas fuit ut præfertur restricta in Codicillis ad annum 20.) conjungendo enim hanc orationem cum subsequenti prænarrata substitutione facta in casu mortis verba illa, *e morendo*, intelligenda esse restri-

2 ctiva ad idem tempus 20. annor. firmare videntur Crot. *cons.* 61. Cravett. *cons.* 688 *sub n.* 7. *vers. eadem ratione*, Armod. *in consult. vol. divers. cons.* 80. *sub num.* 61. *vers. ad nonam*, Surd. *cons.* 293. Jas. *cons* 173. *n.* 2. & *seqq. leg.* 1. Soccin. Jun. *cons.* 163. *ex n.* 33. *cum seq. l.* 2. Menoch. *cons.* 106. *n.* 291. & *seq.* & *cons* 631. *n.* 50. Matt. Med. *dec. Sen.* 10. *sub n.* 13. *vers. nam respondetur*, & *per tot.* cum aliis allegatis in ultima decisione R. P. D. mei Molines, §. *nec refert*.

Verum independentiam unius periodi, ac dispositionis ab alia patenter nimis desumpserunt DD. ex lectura testamenti; non enim ex eo quod ante illud verbum *morendo* adsit dictio illa & de sui natura copulativa, & continuativa præcedentis sermonis, dicendum videtur, quod repetita etiam censeatur circumstantia temporis antecedenter expressa, quando prout hic nulla urget necessitas inducendi talem re-

2 petitionem; imo sumus in diversis licet continuatis orationibus per se undequaque perfectis, & diversam relationem habentibus ad diversos casus, & ad diversa motiva disponendi, quo casu non applicantur supradictæ authoritates, sed potius urgent adductæ in d. ultima decisione R. P. D. Molines, §. *non respondetur*, & *seq.*

Potissime vero concurrentibus conjecturis in eadem decisione Domini mei Molines egregie ponderatis, inter quas præcipuam considerationem meretur illa desumpta ex alia parte testamenti, in qua Alex. ita locutus est: *Ma in evento che detto Bartholomeo mio nipote, & erede senza figli maschi, e femine morissi, come di sopra, e così fosse fatto luogo al fideicomm. voglio che in questo caso* &c. quia ex istis verbis dignoscitur, quænam fuerit conditio considerata per testatorem in dicta substitutione favore puellarum, dum hic ad effectum præsuppositæ purificationis hujusmodi fideicommissi solam mentionem facit de morte Bartholomæi absq; filiis, & in hoc præciso casu disponit absq; ulla alia repetitione alterius conditionis purificabilis pro effectuatione fideicommissi, quam tamen testator verisimiliter repetivisset, præsertim quia ad sensum scribentium pro Marchionissa dicta

3 conditio obitus intra supradictum tempus tacite solum inerat in superiori substitutione, & in dicto verbo *morendo*, quod cæteroquin attenta ipsius natura continet compendiosam, & refertur ad quodcunque tempus, Gloss. *in l. Testam. C. de testam. milit.* cum pluribus, quos cumulat d. dec. R. P. D. Molines §. *etiamsi*.

Non obstante dictione illa, *como dissi sopra*, quæ videtur repetere casum obitus modo, & forma superius expressa. Id enim procederet, quatenus talis modus & forma vere fuisset in præcedenti oratione expressa; verum nullam de his habemus expressionem, sed solum mere tacitam, & ut prætenditur conjecturalem relationem, ad quam proinde non videtur facienda alia relatio d. clausulæ, ad tradita per Ruin. *cons.* 131. *n.* 2. & 5. *l.* 2. Surd. *cons.* 381. *n.* 23. & 24. Manent. *cons.* 39. *n.* 19. Altogr. *cons.* 54. *n.* 115. *l.* 1. Penia *dec.* 51. *n.* 17.

maxime etiam quia hæc eadem tacita, & conjecturalis insertio conditionis quoad mortem certo tempore eveniendæ 4

excluditur, tum ex eo quod immediate ad d. verbum *e morendo* Testator subjunxit per parenthesim ea verba (*che nostro Signore si degni conservare longamente*) tum etiam quia idē testator expresse ordinavit societati substitutæ, *che non possa in modo alcuno vivente il sopracitato erede, intromettersi nella mia eredità, nè fare inventarj*; unde optime arguitur, quod testator, quoties contemplavit vitam sui hæredis ad effectum substitutionis, nunquam se restrinxit ad certam, & determinatam ætatem, sed hanc tantummodo consideravit, quando consulere voluit imbecillitati nepotis, adeout

intrare videatur argumentum Tex. *in l. unica*, §. *fin. autem* 5

ad deficient. C. de caduc. tollen.

Remota ex his difficultate fondata in dicta connexitate, & prætensa necessaria dependentia unius dispositionis ab alia, facilius etiam removeri visa sunt antiqua ratiocinia desumpta ex naturali libertate, quam hæres habet libere disponendi de rebus hæreditariis, quæ libertas licet tolli, seu restringi possit a testatore, talis tamen ademptio, & restrictio intelligēda est præcise ad terminos expressos ab ipso testatore; & ideo cum in hoc casu prohibitio ademptiva d. libertatis fuerit restricta ad solum tempus minoritatis, non sit ulterius protrahenda, sed statim elapso tempore cesset obstaculum prohibitionis, & reviviscat innata illa facultas libere disponendi, maxime in hoc casu, in quo testator favorem sui hæredis principaliter cōtemplavit etiam in ipsa prohibitione alienandi potius quam substituti, quam proinde concedit per viam denegatæ potentiæ, ut hanc eandem potentiam post lapsum præfixi temporis concederet; nam alias, nec ea ad tempus tantum substraxisset, neq; prohibuisset substituto descriptionem bonorum hæreditariorum, vivente ipso hærede, qui quatenus libere disponere de hæreditate non potuisset, nimium intererat substituti, quod bona hæreditaria describerentur, ne in ipsius fraudem alienata remanerent.

Huic enim discursui plene satis occurrunt præteritæ decisiones, considerando, quod quoties, ut in hoc casu, hæres gravatur in casu mortis restituere substituto, etiam secluso expresso præcepto testatoris de non alienando, ipse non habet absolutam libertatem alienandi; sed inest dispositioni aliud præceptum legis, quæ inhærendo præsumptæ menti ejusdem testatoris, prohibet fieri alienationes in præjudicium fideicommissi, quod alias inane redderetur; & licet juxta sensum plurium doctorum talis prohibitio legalis cessare videatur, quando potētia alienandi denegata fuit usq; ad certum tempus, quo elapso eadem potentia videtur remanere libera, ex

quo inter posse, & non posse nō detur medium; attamen hæc 6

opinio a pluribus controversa, quatenus ut admittenda, prout eam alias admisit Rot. *in dec.* 389. *q.* 14. *rec.* non procedit, quando ipsa potentia alienandi non fuit denegata ad effectum inducendi fidei. sed ad aliud effectum, puta ut in casu nostro, ad effectum consulendi imbecillitati ætatis ipsius hæredis, quo casu a contrario sensu qui debet desumi in eisdem terminis, non censetur concessa eadem potentia ad effectum tollendi fideicommissa, cum hoc dependeat ab alia dispositione, & ab alia ratione regatur, ut probant auctoritates in dictis decisionibus cumulatæ, & repetitæ in decisione R. P. D. mei Molines 31. Junii 1687. §. *ea ratione*, sed præsumitur tantum permissa in eis, quæ non sunt incompatibilia cum ipso fideicommisso, quales sunt, sive alienationes inter vivos revocabiles per mortem gravati, sive actus concernentes simplicem bonorum administrationem, sive etiam distractiones perpetuæ, quas saltem putare potuit testator, quod facere posset ipsius hæres pro rata Trebellianicæ, quæ licet non detrahatur fideicommissis favore piæ causæ, ut

de communiori testatur Rot. *dec.* 210. & 717. *n.* 18. coram 7

Coce. hac tamen non succedente ob existentiam filiorum Bartholomæi, qui uti positi in conditione ex statuto urbis

fuissent vocati, poterat fortasse a Bartholomæo prætendi, 8

ut advertunt dictæ decisiones cor. Coce. & innuit dicta decisio R. D. mei Decani 20. Martii 1683. §. *nam ultra*.

Ex his vero penitus evanescunt conjecturæ, quæ in contrariumemendabantur, quatenus enim eliciuntur ex prænotata majori affectione hæredis, & a dicta prohibitione descriptionis faciendæ a substituto, respondetur, quod primaria contemplatio favore ipsius hæredis, donec ipse vixerit, non facit, quod æque contemplatus non censeatur favor piæ causæ in alio obitus Bartholomæi sine filiis.

Di-

Dicta autem prohibitio faciendi inventarium ex præmissis potius retorquetur, & si quid probaret, eandem vim haberet pro tempore, quo Bartholomæus non poterat disponere: & tamen infra hoc tempus non impugnatur fideicommissum; quatenus vero desumuntur ex dicta limitatione facultatis disponendi, & ex causa vitandi absurda satisfaciunt prædicta cum aliis latissime perpensis in tot causæ decisionibus, ex quibus concluditur, quod nullum majus considerari potest absurdum, quam si non impleatur voluntas testatoris in fideicom. per se adeo claro favore operis piis, pro quo etiam deponunt Parochus, & Hortensius de Rubeis, uti testes de hac voluntate Alex. bene informati, & cui etiam in
9 dubio semper favendum est, Tiraq. *de priv. pia causa priv.* 61. Rot. cor. Eminentiss. Othob. *dec.* 113. *n.* 23. & cor. Priolo *dec.* 59. *n.* 1. Et ita utraque &c.

R. P. D. CAPRARA.

Asculana Fideicommissi.

Vener. 29. *Maii* 1697.

ARGUMENTUM.

Substitutio concepta cum conditione, si sine filiis decesserit, per filiorum existentiam expirat, nisi tamen contrariæ concurrant conjecturæ, quæ oppositum suadent. Plures in proposito enumerantur, & ulterius notatur, quod quatenus agatur de fideicommisso ordinario ab ascendente, sola agnationis contemplatio sufficiat, vel digressus ad plures gradus substitutionum cum aliqua etiam levia conjectura, quodque transactio bona fide facta liget successores proprio eorum jure venientes.

SUMMARIUM.

1 *Substitutio facta cum conditione, si sine filiis, per filiorum existentiam expirat.*
2 *Limitatur quoties ex conjecturis appareat de contraria testatoris voluntate.*
3 *Inter conjecturas reputatur ratio conservandi agnationem, et n. 6.*
4 *Ratio conservandi agnationem dicitur habita, si testator geminate domum, et familiam nominaverit.*
5 *Dicitur quoque agnatio respecta ex qualitate legitimitatis, et masculinitatis, volita in substitutis.*
6 *Prout etiam ex vocatione proximiorum de domo, et casata, in defectu substitutorum.*
7 *Ratio conservandi agnationem, si sit generaliter dicto, dictum usum ampliat, et fideicommissum extendit ad omnes casus, in quibus ratio adaptatur.*
8 *Ratio conservandi agnationem, si non enunciative tantum expressa fuerit, sed per modum rationis, tantæ reputatur efficacia, ut ex ea recedi possit a regula consilii 21. Oldradi.*
9 *Perpetua bonorum conservatio in agnatione adimpleri non valeret, si fideicommissum per obitum hæredis cum filiis expirare deberet.*
10 *Digressus ad plures gradus substitutionum præbet argumentum recedendi a consilio Oldradi.*
11 *Et pro recessu sufficit, ut qualibet etiam levis concurrat conjectura.*
12 *Præsertim si agatur de fideicommisso ascendentis.*
13 *Recessum a consilio Oldradi suadet dispositio Testatoris, quod bona integre ad ultimos substitutos deferantur.*
14 *Voluntas conservandi bona cum prohibitione alienationis, concludit perpetuitatem fideicommissi.*
15 *Si testator fideicommisso gravaverit magis dilectos, censetur quoque voluisse gravare minus dilectos.*
16 *Exclusio fœminarum indicat voluntatem testatoris pro ordinatione perpetui fideicommissi.*
17 *Absurdum est omnino evitandum.*
18 Clausula, *omni meliori modo*, & Clausula codicillaris præbent argumentum perpetuitatis fideicommissi, *& n.* 19. *&* 20.
21 *Conjecturæ simul uniri debent, itaut licet de per se sumpta difficultatem retineant, simul juncta valent indicare perpetuitatem fideicommissi, & n.* 22.
23 *Verba*, tunc, & eo casu, *sunt limitativa, & omnem casum præter expressum excludunt.*
24 *Si tamen concurrunt conjectura pro perpetuitate fideicommissi, opus esset, ut hæc conclusio procedat, quod alia concurrant verba taxativa.*
25 *Alias fideicommissi extensionem impedire non valent.*
26 *Res quæ loco alterius rei traditur, in illius locum succedit.*
27 *Permutatio licite fieri potest ab hæredibus gravatis, itaque observari debet ab aliis successive vocatis.*
28 *Ut transactio a successoribus jure proprie venientibus non valeat irritari, exigitur in transigente bona fides, ac utilitas fideicommissi.*
29 *Ad d. effectum bona fides semper præsumitur.*
30 *Nec satis est ostendere dolum re ipsa, sed est probandum consilium fraudandi.*
31 *Transactio afficit etiam successive vocatos.*
32 *Præsumptio subtractionis ex alienationibus, & confectione inventarii, non militat adversus tertium possessorem.*
33 *Trebellianica dicitur prohibita, si testator voluerit substitutos absque diminutione succedere.*
34 *Legitima censetur consumpta ex alienationibus, & inventarii non confectione.*
35 *Alienationes modicæ non possunt inservire ad præsumendam consumptionem detractionum.*
36 *Detractionum consumptio, si agatur contra tertium, concludenter est probanda.*

DECISIO XXXVII.

In ultimo cum quo decessit elogio Marianus sen. de Parisanis relicta jure legati Carolo filio naturali possessione Controguerræ, Cortopolis, Anaciti, ac Julio filio legitimo, & naturali instituto in Legitima, & Trebellianica, aliisque exaratis legatis favore cæterorum filiorum, hæredem sibi scripsit universalem Parisanum alterum filium legitimũ & naturalem, eoque non extante, omnes illius filios legitimos, & naturales; *cupiensque*, ut ipse inquit, *quod sua bona in ejus agnatione, & descendentibus conservarentur, ulterius progrediendo disposuit, quod si Carolus, & Magdalena post mortem d. Parisani absque filiis tunc præmortuis decederent, & similiter d. Parisanus absque filiis, & descendentibus legitimis, & naturalibus decederet, tunc, & eo casu, & ex nunc prout ex tunc eidem Parisano, Magdalena, & Carolo ita decedentibus, substituit filios legitimos, & naturales Julii, & in eventum quod nulli extarent filii masculi legitimi, & naturales Julii tempore mortis prædictorum, vel quod quandocunque sine filiis masculis decederent, tunc, & eo casu prænominatis omnibus ita decedentibus substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicomm. proximiorem masculorum domus prædicti testatoris absque diminutione, et detractione aliqua.*

Defuncto autem anno 1680. absque filiis Alcide Parisano ultimo ex descendentibus legitimis, & naturalibus Parisani hæredis instituti; Oliverius Parisanus, uti proximior de domo, & familia testatoris, prætendens apertam remansisse fideicommissariam successionem favore proximioris domus, judicium immissionis cor. Gubernatore Asculi instruxit super quodam prædio detto il Marino, possesso a Cæsare & aliis de Masseis reis conventis Nepotibus, & hæredibus Jo. Baptistæ Massei, qui illud a Carolo filio naturali testatoris, & legatario emerat; sed contrariam passus sententiam, ad hoc nostrum Tribunal delata causa, per me hodie dubitatum fuit: *An constet de fideicommisso, itaut esset danda immissio? et DD. responderunt constare de fideicommisso, sed non esse dandam immissionem.*

Primæ partis resolutionis fundamentum fuit literalis vocatio proximioris de domo, & familia testatoris, qualem Oliverium esse non controvertebatur; & quamvis proximior fuerit vocatus sub illa conditione decessus Parisani absque filiis, & descendentibus, & quod nulli extarent filii Julii, quæ conditio cum non evenerit, quia Parisanus cum filiis decessit, videatur dicendum fideicommissum per aliorum nativitatem expirasse, juxta famigeratam Oldradi *consil.* 21. attamen, cum ex quampluribus, & quidem urgentibus conjecturis appareat de contraria mente testatoris inducendi in omni casu perpetuum fideicommissum, non tantum favore filiorum, & descendentium Parisani, & Julii, verum etiam in istorum defectum favore proximiorum de domo sua, recedendus Domini existimarunt ab opinione Oldradi, a qua stantibus conjecturis passim receditur, Crass. §. *Fideicommissum q.* 8. *n.* 2. *vers. Sed contrarium partem*, Decian. *resp.* 84. *n.* 26. *l.* 3. Menoch. *præsumpt.* 76. *n.* 23. *vers. Et hæc quidem lib.* 4. Rota coram Gregor. *dec.* 175. *n.* 1. & ibi Adden. *n.* 16. coram Alex. VIII. *dec.* 123. *n.* 29. *et seq. et in rec. dec.* 684. *n.* 9. *p.* 28. 1 2

Harum autem prima, & præcipua conjectura reputata fuit enixa ratio conservandi agnationem, quam testatorem habuisse resultat nedum tacite, quia domum, & familiam geminate nominavit; harum autem appellatione ex communi usu loquendi venit agnatio, Fusar. *cons.* 269. *n.* 37. *et* 40. ut de verbo *domus* Bart. *in l. pronunciatio*, §. *Fam. ff. de verb. signif.* & de verbo, *Familia*, Fus. *de substit. q.* 360. *n.* 2. *et* 4. *et de utque*, 3

que, Rot. decis. 269. n.10. & dec.393. n.2. p.16. rec. omnes
& quascumque detractiones prohibuit, Peri. de fideic. q.5. n.
166. Fusar. de subst. qu. 173. n.11. & cons. 145. n.24. in fin.
Card. de Luc. de fideic. disc. 53. n.11. & in Summ. a n.242.
vers. 8. qualitatẽ legitimitatis, & masculinitatis in omnibus
substituris expetiit, Soccin. Jun. cons. 110. n.25. cum seq. l.3.
4 Dec. cons. 31. n.124. cons. 53. n.9. & 102. vol.1. Rota cor.
Mantic. dec. 319. n.9. vers. & maxime, & cor. Arguell. dec. 28.
n.56. & in rec. dec. 320. n.15. p.1. & dec. 395. n.25. & 26. par.
9. & dec. 445. n.9. p.18. & in Senog. vel Auxim. fideic. 11. Jun.
1688. §. His adjungitur cot. me, & denique proximiores de
domo, & casata sua in defectum aliorum vocatorum substi-
5 tuit, quod in gratiam agnationis fecisse dicendum est, Odd.
cons. 46. n.53. vers. nonnulla vera, Fusar. de subst. q.499. n.3.
Rot. dec. 181. n.5. vers. sed post p.5. & dec. 142. n.18. p.10. rec.
Hæc autem tacita, & conjecturata agnationis conservatio a
testatore volita, non levis conjectura reputatur ad arguen-
dum perpetuum, & absolutum fideic. in omnibus substitutis
6 repetitum, juxta sententiam Bald. in l. quoties 11. n.8. C. de
fideic. Fusar. cons. 145. n.11. & seq. Menoch. cons. 1051. n.
13. Rota cor. Alex. VIII. dec. 113. n.8. & 12. & rec. dec. 41.
n.8. & seq. p.8. & dec. 142. n.12. cum seq. p.10. rec.
Verum etiam talis ratio agnationem conservandi expressa
habetur in substitutione data Carolo, Magdalenæ, & Pari-
sano, ibi: Et quia dictus testator summopere desiderat, ut
bona sua in ejus agnatione, & descendentibus conserventur,
propterea &c. quæ ratio cum sit generalis dicto, dictum
ipsum ampliat, & fideic. extendit ad limites dicti, & ad
omnes casus, in quibus ipsa ratio expressa adaptatur, Cravet.
7 cons. 112. n.5. Mantic. de conject. ult. vol. l.6. tit.14. n.21. Rota
cor. Merlin. dec. 83. n.16. cor. Celso dec. 228. n.12. & dec. 138.
n.3. cor. Alex. VIII. cum aliis cumulatis per Rub. in annot. ad
dec. 632. n.84. & seq. p.4. to.3. rec. & dec. 20. n.2. p.19. rec. Et
hæc conjectura rationis conservandi agnationem, quando
non enunciative tantum expressa fuit, sed per modum ratio-
nis tantæ reputatur efficaciæ, ut ob hanc solam recedendum
a cons. Oldradi non dubitaverint Roland. cons. 23. n.21. l.4.
8 Peregr. de fideic. art. 11. n.54. & 56. Fusar. de subst. q.490.
n. 20. & 23. cum aliis mox recensitis. Idque eo fortius in
præsenti casu, quia si fideicommissum non esset perpetuum
& absolutum, adimpleri non posset perpetua bonorum con-
servatio in agnatione a testatore summopere exoptata, sed
bona prædicta ab ea statim egredi potuissent ob decessum Pa-
risani cum filiis, Rot. cor. Coccin. dec. 2092. n.16. Rubeus
9 in d. annot. ad dec. 632. n.68. & dictum fuit in dicta dec. 20.
n.4. p.10. rec. & in Cæsenaten. fideicomm. 30. Maii 1676.
§. Cæterum, & in illius confirmatoria 4. Junii 1677. §. ad-
huc tamen, cor. bon. mem. Rondinino.
Accedit secunda ex digressu ad quamplures gradus substi-
tutionum deprompta: Testator enim instituto Parisano filio
legitimo, & naturali in istius defectum vocavit ipsius filios
legitimos, & naturales, hisque non extantibus filios Julii,
& denique proximiores de domo, & casata aliasq; diversas,
& particulares substitutiones fecit in reliquis testamẽti par-
tibus; hæ enim geminatæ substitutiones validam præbent
conjecturam perpetuitatis fideicomm. Cephal. cons. 416. in
10 fine l.4. Fusar. de subst. qu.437. n.95. Rot. cor. Gregor. dec.
316. n.4. ibique Addend. n.16. & seq. & cor. Alex. Octavo
dec. 1. n.20. & dec. 113. n.15. & in rec. dec. 246. n.7. p.1. &
dec. 424. n. 2. p.2. concurrentibus præsertim tot aliis conje-
cturis, quarum una etsi levis sufficeret, Scain. dec. Bon. n.2.
22. & in d. dec. 424. n.3. vers. ubi quod p.2. rec. maxime cum
11 agatur de fideicomm. descendentali, & de vocatione, &
gravamine descendentium, Rust. de filiis in cond. positis l.5.
c.1. n.2. Fusar. de subst. q.437. n.98. Scain. in d. dec. 2. n.21.
Tertia desumitur, ex quo testator non solum voluit fi-
12 lios Julii, sed etiam proximiores de domo ultimo substitu-
tos integre, & absque diminutione, & detractione in hæ-
reditate succedere, signum evidens, quod voluit gravamen
fideic. de primo usque ad ultimum perdurare, Jas. cons. 108.
n.9. l.4. Castren. cons. 343. col.2. vers. hoc etiam patet vol.1.
13 Rot. cor. Alex. Octavo d. dec. 1. n.32. & dec. 113. n.21. &
22. & in rec. dec. 41. n.12. p.8.
Quarta præcedenti non dissimilis resultat ex præcepto a
testatore injuncto Parisani hæredi, quod omnia legata, &
dotem Magdalenæ Filiæ naturalis solveret ex fructibus hæ-
reditatis, quod nulla alia de causa fieri potuit, nisi consecu-
tive ad rationem antecedenter a testatore expressam, scilicet
ut bona inter descendentes, & agnatos sine diminutione
14 conservarentur; quæ enim voluntas conservandi proprie-
tatem bonorum, & prohibitio alienationis præsupponunt
ordinationem perpetui fideicomm. favore substitutorum,
Castren. d. cap. 143. col.2. vers. hoc etiam patet lib.1. Marta
de socc. l.p.4. q.21. art.1. n.25. Fusar. de subst. qu.277. n.11.
& in d. dec. 1. n.30. coram Alex. Octavo.
Quinta oritur ex majoritate rationis; nam si testator
gravavit onere fideicommissi Parisanum filium, quem in-
ter cæteros filios in hæredem prælegit & per cõsequens et-
iam prædilexit; quanto fortius credendum est eodem onere
gravasse nepotes, cæterosque descendentes, qui uti Testato- 15
ri incogniti, minus etiam ab eodem erant dilecti, Menoch.
cons. 1195. n.13. & ex arg. l. Publius 36. §. Titia ff. de condit.
& demonstr. dixit Rot. in d. decis. 113. n. 14. coram Alex.
Octavo, & prius cor. Greg. dec. 31. n.14.
Sexta est exclusio filiarum testatoris tam naturalium,
quam etiam legitimarum, quæ nulla alia de causa, seu ra-
tione fieri potuit, quam ut bona in agnatione masculina
perpetuo conservarentur, arg. d. Text. in leg. Plautius Ma-
vius §. fin. ff. de condit. & demonstr. Paris. cons. 53. n.27. l.3. 16
Giovagn. cons. 79. n. 30. l.1. Menoch. præsumpt. 16. n.4. &
seq. & præsumpt. 71. n.36. l.4. Simon. de Prat. de interpr.
ult. volunt. l.3. dubit. 1. solut. 12. sub n.10. vers. 9. pone fol.
295. cum aliis adductis per Caren. resol. 138. n.5. & seqq.
ubi contrariis respondit.
Septima oritur ex eo, quod si fideicommissum capitas-
set in Parisano cum filiis descendente sequeretur, quod fi-
liæ fœminæ neptes Parisani concurrere possent ad hæredi-
tatem testatoris ad exclusionem filiorum masculorum Ju-
lii, & proximiorum de agnatione, quos testator expresse
vocaverat, quod manifestum pateret absurdum menti testa-
toris contrarium, ac proinde omnino vitandum, Ruin.
cons. 39. sub n.3. vol.2. Rot. cor. Dunoz. decis. 984. n.14. & 17
cor. Bich. dec. 175. n.14. & cor. Coccin. dec. 2558. n.40. &
in rec. dec. 534. n.6. p.14. & dec. 131. n.21. p.16.
His adstipulabantur clausulæ omni meliori modo, ac codi-
cillaris, quarum prima, cum bis reperita fuerit in disposi-
tiva, conjecturam præbet perpetuitatis fideicomm., Peregr. 18
cons. 54. n.8. lib.4. Fusar. cons. 145. n.20. in fine, Rot. cor.
Puteo dec. 215. n.3. in fin. l.3. & cor. Arguel. dec. 92. n.37. et
38. & secunda, utpote unita cum aliis clausulis corrobo-
rantibus dispositionem, eundem parit effectum, juxta sen-
sum Bart. in l.1. in prima q. ff. de jur. codicill. Alex. in auth. 19
ex causa, C. de lib. præterit. Peregr. de fideic. artic. 2. n.17.
Rota dec. 481. n.22. & dec. 690. n.13. p.18. rec. vel saltem
aliis conjecturis multum roboris tribuit, ut considerat
Rot. cor. Arguell. dec. 16. n.34. & dec. 62. n.46. 20
Et licet unaquæque harum conjecturarum tanta effica-
ciæ non esset, ut separatim considerata ad intentum condu-
cere valeret; attamen omnes unitim sumptæ, itaut una
aliam fulciat, perpetuitatem fideicommissi agnatitii fun-
dent, per glos. in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. Surd. cons. 21
539. n.2. Caball. cons. 105. n.25. l.1. Giovagn. cons. 79. n.33. 22
leg. 1. ubi etiamsi earum aliquæ difficultatem paterentur,
Surd. dec. 203. n.11. Rot. cor. Greg. dec. 316. n.9. & in rec.
481. n.28. ubi licet a Rota, & DD. sejunctim rejectæ fue-
rant, ex dec. 528. n.24. & dec. 709. n.15. p.18.
Nec relevare visa fuit objecta restrictio fideicommissi ad
casum mortis Parisani sine filiis, ex verbis tunc & eo casu,
substitutioni appositis deducta. quæ cum sint limitativa, o-
mnem alium casum præter expressum excludunt Casanat.
cons. 4. n.137. & seq. & nn. 142. cum seq. Cyriac. contr. 281. 23
n.59. & seq. Rot. cor. Cels. dec. 335. n.14. cor. Cavaler. dec.
156. n.7. & in rec. dec. 419. n.6. p.5. & dec. 235. n.7. par. 16.
Ut enim verba prædicta extensionem fideicommissi de
casu ad casum impedire possent, in præsenti, ubi ex quam-
pluribus conjecturis de contraria mente testatoris apparet,
opus esset, quod cum illis alia concurrerent verba taxativa;
Mantic. de conject. l.3. tit.14. n.10. in fine, Fusar. de subst. 24
qu. 460. n.11. Rot. dec. 2121. n.86. et 90. cor. Coccin. cum
aliis per Adden. ad decis. 632. n.105. cum seq. p.4. tom.3. rec.
His autem seclusis, & stante prædicta conjecturata volun-
tate testatoris inducendi perpetuum fideicommissum in o-
mni casu, apposita censeri debent demonstrative, sicque ex-
tensionem prædictam impedire non valent, ut advertit Rot. 25
dec. 140. n.5. p.2. diverf. et dec. 278. n.14. et 16. part. 18. rec.
Cæterum hac duratione fideicommissi non obstante, &
supposita etiam legitimatione personæ Parisani Actoris, de
qua in alia decisione edita coram me die 5. Decembris 1691.
§. Purificato, ac identitate prædii, quæ duo ultima extrema
a Masseo reo convento non impugnabantur; tamen DD.
dixerunt, immissionem non esse dandam. Huic secundæ
parti resolutionis fundamentum præbuit transactio de an-
no 1593. stipulata, & confirmata de anno 1611. inter Ca-
rolum filium naturalem testatoris, & Auctorem Massei,
ac

ac Vincentium, & Marinum Jun. filios Parisani hæredis
gravati, in qua controversum prædium del Marino assi-
gnatum fuit Carolo loco bonorum Controguerræ eidem a
Mariano Testatore legatum, ac pro aliis prætensioni-
bus contra istius hæreditatem judicialiter excitatis; & ideo
sicuti Oliverio Actori nulla vigore fideicommissi compe-
teret actio super bonis Controguerræ Carolo legatis, ita
nec etiam super dicto prædio, quod loco ipsorum subroga-
tum remansit, quamvis expresse dictum non fuerit, Gio-
26 vagn. *conf.* 22. *n.*10. *& seqq.* ibique Rota *n.*30. *lib.*2. Rocca
disp. jur. select. cap. 46. *n.* 48. *&* 36. *n.*2. & per eum allegat.
Per hanc enim subrogationem facta censeri debet quædam
permutatio, quæ licite fieri potuit ab hæredibus gravatis,
27 & observari debet ab aliis successive vocatis, DD. *in l. Im-
perator*, §. *cum autem ff. de legat.*2. Card. *de probib. alien. q.*
23. *n.* 70. *& seq. & n.*71. Fusar. *de substit. qu.* 530. *n.*1. quos
sequitur Rota *dec.*807. *n.*29. *p.*18. *tom.*2. *rec.*

Et quamvis, ut transactio super bonis fideicommissi suc-
cessores jure proprio, & independenter a transigentibus ve-
nientes afficiat, bonam fidem exigat, ac utilitatem fideicom-
28 missi, *in l. si suscepta*, §. *quamvis*, *ff. de inoff. testam. & in
l. a sententia*, §. *si hæres ff. de appell.* Pereg. *de fideic. art.*52.
*n.*88. Fusar. *de substit. qu.* 562. *n.*2. *&* 4. Rota *dec.* 379. *n.*8.
*p.*11. *& dec.*277. *n.*3. *par.*18. *rec.* Attamen ultra quod circa
primam contrarium probandum esset ab opponente cum
dolus nunquam præsumatur, *l. quoties*, § *qui dolo*, *ff. de
29 probat.* Alciat. *de præsumpt. regul.*3. *præsumpt.*40. *n.*1. Rota
cor. Coccin. *decis.* 2273. *n.* 4. Nec satis ostendere dolum re
ipsa, sed probandum esset consilium fraudandi, *l. fraudis
interpretatione*, *ff. de reg. jur.* Mandell. Alba *cons.*97. *n.*36.
Oddus *de prohibit. alien. qu.* 23. *n.* 14. Utraque in præsenti
intercessit, quia transactio inita fuit pro dirimenda lite cum
solemnitatibus decreti judicis, ac interventu curatorum,
Carolus in ea renunciavit legato paterno possessionis Con-
troguerræ, Corropolis, & Anaciti, quod factum ipsi fue-
rat pro alimentis, & fuisse considerabilis fructus, digno-
30 scitur nedum ex lectura paternæ dispositionis, *Summario
Parisani n.*1. *lit. H.* verum etiam deponant testes examinati
de anno 1694. *Summ. responsionis Massei n.* 1. *&* 2. renun-
ciavit etiam legato Julii Fratris, Florenorum scilicet 500.
victus, ac vestitus, solumque in recompensationem tot
31 cessionum recipit prædium de Marino exigui valoris, *Sum-
mario Massei n.*8. ac proinde de stante prædicta bona fide,
afficere etiam debet omnes vocatos, ad text. *in l. Præses*, *C.
de transact.* Peregr. *de fideic. art.* 52. *n.*68. Rot. *dec.*228. *n.*
15. *p.*10. *decis.* 127. *n.*18. *pars.*15. *& dec.*346. *n.*1. *p.*16. *rec.*

Sed quatenus titulus prædictus acquisitionis ex trãsactio-
ne cũ gravatis inita sufficiens non esset pro tuendo Masseo,
eo quia transactio successores afficere non debeat, alter acce-
dit titulus, nempe detractionum competentium Julio, &
Parisano, quo reus actorem repellere poterit; cum enim Ca-
rolus ultra legatum paternum consequi etiam deberet lega-
tum Florenorum 500. victus, & vestitus, eidem relictum a
Julio altero fideicommittentis; Julius autem in bonis pater-
nis consequi debebat legitimam, & Trebellianicam, & Pari-
sanus saltem legitimam; titulo harum detractionum susti-
neri poterit transactio, nisi doceatur fuisse præcedenter con-
sumpta ex alienationibus, licet non constet de inventario,
quia cum agatur contra tertium possessorem, non militat
præsumptio consumptionis, ex omissione inventarii, & alie-
nationibus ceteroquin resultans, ut distinguendo inter fi-
deicommissum, & tertium possessorem, dixit Rota cor. Cer-
32 ro *decis.* 331. *n.*16. *& dec.*391. *n.*19. & generaliter Rota *dec.*
72. *n.*14. *p.*15. *& dec.*123. *n.*12. *& dec.*142. *n.*12. *par.*16. *rec.*

Neque ad enervandam hujus tituli detractionum effica-
ciam urget responsio, quod Julius legitimam consequi non
posset, cum ei fuerit a Patre relictum legatum domus pro
legitima; Trebellianica vero remanserit tacite prohibita,
quia testator voluit substitutos succedere absq; diminutio-
33 ne, Peregr. *de fideic. art.*2. *n.*89. *&* 96. Mantic. *de tac. lib.*
7. *tit.*12. *n.* 16. Rota *decis.* 184. *n.*9. *p.*6. *rec.* Parisani vero
legitima variis, ac diversis alienationibus consumpta judi-
34 cari debeat, maxime non confecto inventario, ad text. *in l.
Marcellus*, §. *resque*, *ff. ad Trebell.* Rota in Ravennaten.
fideic. 29. Jan. 1680. §. *quia ipsa ratione*, coram bon. mem.
Paluccio, & in Romana hæreditatis de Vellis 10. Decem-
bris 1681. §. *nec exinde*, coram R. P. D. meo Ursino.

Nam legatum medietatis domus ab ipsomet testatore a-
gnitum fuit insufficiens pro legitima Julii, & ideo manda-
vit ex aliis bonis suppleri, *d. Summario Parisani n.* 1. *lit.
F.* ubi etiam resultat responsio ad objectam prohibitionem
Trebellianicæ; ibi enim expresse dixit suppleri debere ne-
dum legitimam, sed etiam Trebellianicam, signum evi-
dens, quod illius detractionem non prohibuerat Julio,
sed solum Parisano hæredi.

Quo vero ad legitimam Parisani, hęc nunquam consum-
pta probatur ex alienationibus relatis, *in Summar. Actoris
n.*11. *ad* 25. harum enim aliquæ sunt posteriores transactio-
ni, sicque Carolo, & ab eo causam habentibus non præjudi-
ciales; aliæ vero transactionem pręcedentes, quales sunt im-
positio census, & restitutio dotis Uxori Mariani, non mul-
tum relevant; nam prima non probatur adhuc existens, &
census potuit extingui, & non modo reintegrari fideicom-
missum; secunda vero cum sit modica, non est tantæ consi-
derationis, ut ex ea præsumi debeat consumpta legitima, ut
concludenter probandum esset, præsertim cum agatur con-
tra tertium possessorem, Pereg. *de fideic. art.*39. *n.*14. Man-
gil. *de imput. q.*136. *n.*50. Rot. cor. Greg. *dec.*185. *n.*1. ibiq;
Adden. *n.* 3. cum aliis superius relatis, *in §. sed quatenus.*

Et ita utraque parte informante, resolutum fuit &c.

R. P. D. CAPRARA.

Asculana Fideicommissi.

Veneris 25. Junii 1694.

ARGUMENTUM.

Decisionem superius relatam Rota in hac quæ subse-
quitur confirmat.

SUMMARIUM.

1 *SUbstitutio, quæ pendet a casu obitus alicujus si-
ne filiis per istorum nativitatem expirat.*

2 *Ab hac regula receditur ex conjecturata mente te-
statoris.*

3 *Pro conjectura considerabili reputatur contemplatio
agnationis.*

4 *Ratio conservandi agnationem independenter expres-
sa, fideicommissum extendit ad omnes casus, qui-
bus ratio ipsa adaptatur.*

5 *Ratio conservandi agnationem de per se apta est
probare fideicommissum esse perpetuum.*

6 *Agnationis conservandæ votum locum habere non po-
test, si fideicommissum in primo hærede expira-
re debuisset.*

7 *Digressus ad plures gradus substitutionum maximi
ponderis est pro desumenda fideicommissi perpetui-
tate, eo magis, si juncta sit cum voto conser-
vandi agnationem, & n.* 10.

8 *Digressus ad plures gradus substitutionum nullius est
momenti favore extranei. Declara, ut n.* 11.

9 *Ut dici valeat, quod testator digressus fuerit ad
plures gradus substitutionum, sufficit, quod tres
gradus contemplaverit.*

17 *Exclusio filiorum testatoris, præceptum solvendi le-
gata ex fructibus, & gravamen filii magis dile-
cti, demonstrant perpetuitatem fideicommissi.*

13 *Conjecturæ simul uniri debent, ita ut si singulæ non
juvent, unitæ prosint, & n.* 14.

15 *Verba - modo quo supra - adæquant, & æquiparant mo-
dum, & ordinem succedendi cum alio fideicommisso.*

16 *Validum est argumentum, quod ab æquiparatione
educitur.*

17 *Dictiones - tunc & eo casu - prohibent extensionem
fideicommissi ultra casus expressos.*

18 *Hæc conclusio admittitur, nisi conjecturæ aliter sua-
deant, quia alias exiguntur alia verba taxativa.*

19 *Permutatio licite fieri potest ab hæredibus gravatis.*

20 *Illaque observari debet ab hæredibus successive vo-
catis, licet causam non habeant a permutante.*

21 *Exceptio præsumptionis consumptionis ex defectu in-
ventarii, & alienatione desumpta, nequit ad-
versus tertium possessorem allegari.*

22 *Transactio ut afficiat fideicommissarios, exigitur
bona fides, et fideicommissi utilitas.*

23 *Observantia quæcunque malæ fidei suspicionem re-
movet a transactione.*

24 *Impositio census non deservit pro præsumptione con-
sumptionis detractionum, si vigere probetur.*

25 *Modica alienatio non est deducibilis ad concluden-
dam præsumptionem consumptionis detractionum.*

26 *Consumptio detractionum concludenter est probanda,
si immissio petatur adversus tertium possessorem.*

DECISIO XXXVIII.

DUm hodie Dominis meis inquirendum proponerem ad
viribus captæ resolutionis coram me sub die 29. Maii
anni elapsi, in qua decisum fuerat constare de fideicommis-
so Mariani Sen. de Parisanis ad favorem proximioris do-
mus

mus ipsius testatoris, sed tamen immissionem ad prædium del Marino non esse concedendam Oliverio Parisano dictę domus proximiori; *licet defensores Massei possessoris prædii prima partis resolutionis fundamento non impugnarent*, reputantes eorum principalis jura illæsa remanere ex denegatione petitæ immissionis, eorumque studium ponerent in demonstranda justitia secundæ partis ejusdem resolutionis; quam tamen vice versa scribentes pro Parisano controvertebant, agnoscentes frustraneam esse durationem fideicommissi, si hac admissa adhuc immissio denegabatur.

Alii tamen acerrimi oppugnatores durationis prædicti fideicommissi comparebant, qui scribentes pro executoribus testamentariis, ac Monasterio erigendo hæreditate q. Tiburtii Æmiliani, in quem aliqua fideicommissi corpora titulo particulari devenerant, fatalem existimantes hæreditati prædictæ durationem fideicommissi, omni eorum conatu ejusdem primæ partis resolutionis fundamenta evertere contendebant.

Nullo tamen eorum laboris reportato fructu; nam ex eisdem fundamentis, ex quibus tunc Rota censuit, prædictam resolutionem esse capiendam; ex eisdem, inquam cen. fuerunt hodie domini æquum, & justum esse in eadem resolutione persistere quoad utranque illius partem.

Invariabilis enim litera testamenti prædicti Mariani etiã hodie clarissimam exhibuit vocationem proximioris de domo, & familiæ testatoris, ut ex relatis verbis *in § primæ decisionis a me promulgatæ*, cui obesse non potuit objectũ tunc adductum, & modo acrius inculcatum, quod cum vocatio prædicta penderet a casu mortis Parisani absque filiis, per istorum nativitatem expiraverit, juxta Oldrad. *cons.* 21.

1 Recessum enim a prędicto Oldrado *cons.* suaserunt quamplures, & urgentissimæ conjecturæ, ex verbis atque contextu ejusdem testamenti deductę, & relatæ in decisione a *§. harum autem prima cum pluribus seq.* secum ferentes voluntatem testatoris perpetuum fideicommissum, nedum in descendentia Parisani, & Julii filiorum, sed etiam ista defecta in proximiore domus suæ, quibus concurrentibus, Oldradi *opinionem* non militare testantur relati in decisione, §. *primæ partis*, cum aliis per Adden. *ad dec.* 632. *a n.* 17. *p.* 4.
2 *tom.* 3. *rec.* ubi supremorum Tribunalium responsa pro recessu a dicto consilio stantibus conjecturis referuntur.

Inter has autem conjecturas, inexpugnabilis visa est illa contemplatæ agnationis a testatore, non solũ tacite ex motivis late perpensis in dicta decisione, §. *harum autem prima;* sed & expresse in exordio substitutionis, seu fideicommissi per viã universalis rationis, ibi- *et quia dictus testator summopere desiderat, ut bona sua in ejus agnatione, et descendentibus conserventur, propterea etc.* quæ rationem videatur state independenter a præcedentibus substitutionibus, & sit generalior dicto, fideicommissum extendit ad omnes casus, & personas, quibus ratio ipsa adaptatur, ut pluribus allegatis tradit Castald. *consult.* 48. *n.* 7. *&* 8. Actolin. *res.* 3. *n.* 29. *vers. Tum*, *& tertio*, Card. de Luca *de fideic. disc.* 31.
4 *n.* 9. *vers. aut agitur*, *& disc.* 101. *n.* 7. Rot. cor. Berro *dec.* 65. *n.* 9. & tanti ponderis reputatur, ut ex illa sola recessum ab Oldrad. *cons.* amplexi sint, præter allegatos in dec. §. *verum etiam*, Surd. *cons.* 443. *n.* 19. *&* 20. *lib.* 3. Cyriac. *contr.* 26. *n.* 27. *&* 28. & Rota *dec.* 489. *in fin. p.* 4. *divers. & in rec. dec.* 335. *n.* 5 *p.* 5. *et dec.* 684. *n.* 9. *p.* 18. *to.* 2. Accedente potissi-
5 mum consideratione, quod si fideicommissum in præsenti non esset perpetuum, & absolutum, frustranea fuisset enixa voluntas testatoris conservandi bona in agnatione, enim per expirationem fideicommissi in filiis Parisani, bona fideicommissi statim libera ab omni vinculo alienari potuissent, quod quam alienum fuerit a testatoris mente, ostendunt superius recensita verba, & probant relati in dec. *dict.*
6 *§ Verum etiam in fine*, & observat *dec.* 684. *n.* 9. *par.* 18. *rec.*

Non relevante, quod agnatio contemplata dici nequeat, ex eo quod testator non solum exoptavit conservationem bonorum in agnatione, sed & etiam in descendentibus, nulla masculinitatis facta mentione, quod secus fecisset, si agnationis conservationem cogitasset; nam cum in reliquis testamenti partibus, antecedentibus, & subsequentibus, imo etiam in eadem periodo, & oratione, qualitatem masculinitatis exquisierit, non solum in filiis Parisani, & Julii, sed etiam in proximioribus, semperque fœminas excluserit, consequens est, ut eadem masculinitatis qualitas exoptata dici valeat in hac etiam parte, ubi de agnatione mentionem fecit, quamvis ibi non expresserit, juxta distinctionem, quam tradit Fusar. *de subst. qu.* 403.
7 *n.* 8. Rot. *dec.* 397. *n.* 7. *&* *dec.* 388. *n.* 2. *p.* 15. *rec.*

Concurrit cum contemplatione agnationis alia æque æstimabilis cõjectura digressus ad plures gradus substitutionum, quę ab auctoribus maxime ponderis reputatur pro inducendo fideicommisso perpetuo, eo magis si juncta sit, ut in præsenti, cum contemplatione agnationis, ex Fusar. *de substit. q.* 437. *n.* 95. Rota cor. Ubald. *dec.* 313. *n.* 3. cor. san. mem. Alex. VIII. *dec.* 113. *n.* 13. *& in rec. dec.* 385. *n.* 32. *p.* 9.

Neque hujus conjecturæ efficacia tolli potuit, vel negando digressum sufficientem, vel illum inallegabilem asserendo favore Parisani extranei, ex traditis per Fusar. *de* 8
substit. d. q. 438. *n.* 98. Rot. cor. Buratt. *dec.* 385. *n.* 6. ibique Adden. *n.* 10. *vers. Tertia*.

Digressum enim ad quãplures substitutionum gradus distinctos, & separatos in præsenti concurrere, ostendit tenor substitutionum relatus *in præcedenti dec.* §. 1. ubi testatorem progressum fuisse usq; ad quartum substitutionum gradum, 9
dignoscitur, quando tamen tres tantum gradus sufficere admittit, & ipse Giovagn. *in alleg. cons.* 82. *sub n.* 20. *vers.* 6. *paris*, & alias ex triplici tantum substitutionũ gradu digressum desumpsit Rota *in dec.* 385. *n.* 32. *&* 33. *p.* 9. *tom.* 2. *rec.*

Illum autem pendere ab unico casu mortis Parisani absque filiis, supponit id, de quo est quęstio; ideoque non tollit, quin connumerari debeat inter conjecturas pro inducenda 10
perpetuitate fideicommissi, prout etiam admiserunt in his terminis Rota *in d. dec.* 395. *n.* 32. *p.* 9. & cor. Arguell. *dec.* 54. *n.* 19. aliæque auctoritates relatæ in dec. §. *Accedit*.

Inallegabilem autem esse conjecturam digressus a Parisano extraneo, non subsistit, quia hic non agitur de inducẽdo fideicommisso principaliter ad favorem extranei, in quibus 11
terminis contraria procedunt, sed de illo inducendo primario ad favorem descendentium a Parisano, Carolo, & Julio, & consecutive tantum ad favorem proximioris de domo.

Cum his duabus principalioribus conjecturis concurrunt quinque illæ desumptæ ex visceribus ejusdem dispositionis, de quibus diffuse loquitur *præterita decisio a* §. *Tertia usque ad* § *His adstipulatur*, quarum tres, exclusio scili- 12
cet filiarum testatoris, tam naturalium, quam legitimarum, præceptum solvendi legata, & dotes ex fructibus, non autem ex proprietate bonorum, & gravamen Parisani filii magis dilecti, licet de per se sufficientes non sint ad inducendum fideicommissum perpetuum, tamen illud suadere valent, si unitim cum aliis duabus principalioribus, ac cum cæteris minoris consequentię, totius conjecturarum cumulus consideretur, prout fieri debere ab occulato judice, sæpissime advertit Rota, & signanter in Carpentoracten. Hæ- 13
reditatis 14. Martii 1687. §. *Exinde*, cor. R. P. D. Molines, & in Avenionen. seu Vasionen. Primogenituræ 4. Decembris præteriti, §. *Non attentis*, coram me.

Unde etsi earum aliquæ sejunctim ab aliis sumptæ paterentur difficultates a scribentibus pro Monasterio erigendo insinuatas, non inde tamen sequeretur earum complexum suadere non posse id, quod nulla ex illis divisim ab aliis 14
facere posset, ut ponderat præterita dec. §. *et licet*, & in d. Avenionen. seu Vasionen. *d.* §. *non attentis*.

At si prædictis singulis adjungatur cõsideratio fideicommissi particularis ab eodem testatore super domo sua, et Brolio ordinati, omnis fere occasio dubitandi de perpetuitate fideicommissi universalis sublata remanet; voluit enim (loquens de dicta domo) *quod illa semper, et in perpetuum subjaceat fideicommisso strictissimo, tam inter omnes dictos suos descendentes masculos, modo quo supra ordinatum est in infinitum, quam inter transversales de familia, et agnatione prædicti testatoris, modo, et conditionibus supra narratis etc.*

Siquti enim respectu hujus fideicommissi particularis, dubio procul caruit, testatorem voluisse illius perpetuam durationem, non minus in suis descendentibus, quam transversalibus de ipsius domo, & agnatione, illudque nullatenus restrinxisse ad casum obitus Parisani absque filiis; ita pariter cessare debet quavis dubitatio respectu fideicom- 15
missi universalis, quod in præmissis verbis præsupponit in perpetuum, & in infinitum ordinasse inter omnes suos descendentes, & alios de familia, & agnatione, prout ordinavit fideicommissum particulare, cum ex verbis illis, *modo quo supra ordinatum est in infinitum*, inducta dici debet adæquatio, & æquiparatio circa modum, & ordinem succedendi inter utrunque fideicommissum, ac repetit o- 16
mnes substitutiones præcedenter exaratas, Dec. *cons.* 181. *n.* 2. Surd. *cons.* 230. *n.* 27. Rota *dec.* 356. *n.* 25. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.* cum ab æquiparatione validum argumentum deducatur per text. *in l. Sticus*, *ff. de manumiss. testam.* Grat. *discept.* 298. *n.* 70. cum aliis per Velam. *dissert.* 6. *n.* 45.

Non obstante dictione taxativa *tunc et eo casu* adjecta substitutioni proximioris de domo, ex qua uti suapte natu-

rare-

ta restrictiva, extensionem fideicommissi ultra casus ex-
17 pressos impediri dixit Rot. cor. Cerro *dec. 721. n. 4.* coram Cavaler. *dec. 454. n. 7.* cor. Priol. *dec. 130. n. 7.* & cor. Burat. *decis. 689. num. 3.*

Subsistere enim visa est responsio, de qua in præterita dec. §. *ut enim*, scilicet verba prædicta tunc restrictionem fideicommissi inducere, quando aliunde non constat de contraria voluntate testatoris constituendi fideicommissum perpetuum, & cum illis concurrunt aliæ dictiones taxativæ, nimirum *duntaxat, tantum, vel non aliter*, sed ubi, prout in præsenti casu, apparet ex conjecturis de præcisa mente testatoris perpetuandi fideicommissum, nec cum illis concurrunt prædictæ aliæ dictiones taxativæ (quibus non æquipollent illæ *modo quo supra tæ nunc prout ex tunc*, ab informantibus ponderatæ, quæ potius sunt pura synony-
18 ma cum dictione illa *tunc & eo casu*) restrictionem fideicommissi operari non possunt, cum apposite censeri debeant demonstrative, & magis recepta Doctorum sententia fundata *in l. Gallus, ff. de liber. & posthum.* tradunt Mantic. *de conjectur. ult. volunt. lib. 2. tit. 14. n. 10. in fin.* Card. de Luca *de fideic. disc. 87. n. 7.* Rota coram Priol. *dec. 253. n. 9. et 10.* & cor. Merlin. *dec. 11. sub n. 65. & 66.* cum aliis per Adden. *dec. 632. n. 105. p. 4. tom. 3. rec.*

Comprobata itaque ex prædictis prima parte resolutionis circa existentiam fideicommissi, quoad secundam ejusdem resolutionis partem respicientem immissionem ab Oliverio Parisano petitam ad Prædium del Marino, persistendo in decisis, Domini illam denegandam denuo censuerunt.

Ineluctabilia enim visa sunt duo fundamenta, quibus quoad hanc resolutionis partem innixa est dec. *in §. cæterum, & §. sed quatenus*, quorum primum erat, quod super Prædio del Marino uti subrogato loco bonorum Controguerræ in vim transactionis bona fide, ac cum utilitate fideicommissi stipulatæ ann. 1593. & confirmatæ ann. 1611. inter Carolum Auctorem Maffei, & Vincentium, ac Marianum Jun. filios Parisani hæredis gravati, nulla Oliverio competere possit actio vigore fideicommissi, sicuti competere non potuisset super bonis Controguerræ, cum per dictam subrogationem facta intelligatur quædam permutatio, quæ licite fieri potuit ab hæredibus gravatis, ut præter
19 allegatos in dec. *d. §. Cæterum in fine*, tradunt Mandel Alba *cons. 97. n. 12. in fin.* Peria *de fideic. q. 8. a n. 525.* Peregr. *eod. tract. art. 40. n. 32. & 33.* Card. de Luc. *de fideic. disc. 168. n. 2.* & observari debet od aliis successive vocatis, licet non
20 hæredibus permutantium, ad Text. *in l. cum heredi 33. ff. ad Trebell. l. Proses, C. de transact.* Rota cor. Celso *decis. 101. n. 3. & dec. 13. n. 2. p. 14. & dec. 341. n. 16. p. 17. rec.*

Et secundum erat titulus detractionum legitimæ, ac Trebellianicæ competentium prædictis Carolo, Vincentio, & Mariano Juniori ex personis Parisani, & Julii super fideicommisso Mariani senioris, quarum vigore alienatio antedicti Prædii sustineri posset, non docto de præcedenti earundem detractionum consumptione, quamvis non constet de inventario, quia contra Maffeum tertium posseso-
21 rem, præsumptio consumptionis ex omissione inventarii, & alienationibus resultans non militat, ex auctoritatibus allegatis *in dec. d. §. quatenus*, cum aliis *in dec. 367. n. 14. & 15. part. 19. rec.*

Quo enim ad primum decisionis fundamentum, bona fides, ac utilitas fideicommissi requisita ad effectum, ut transactio successores jure proprio venientes afficiat comprobata remanet ex rationibus ponderatis in eadem dec. §. *& quamvis*. Quibus non obstat, quod cum in transactio-
22 ne anni 1593. assignatio prædii del Marino fuerit facta Carolo cum pacto reversivo, non potuerint postmodum ann. 1611. idem transigentes in præjudicium successorum in fideicommisso absque ulla necessitate pactum prædictum remitterer; quoniam cum ex lectura præmissi instrumenti anni 1593. *de quo in Summ. Maffei præteritæ propositionis n. 3.* clarissime dignoscatur pactum reversivum fuisse appositum, non favore fideicommissi, nec successorum, sed ad favorem heredum transigentium, nullum considerari potest illatum damnum successoribus in fideicommisso, quibus ex dicto pacto nullum fuerat jus quæsitum, ut bene agnoverunt usque nunc omnes, qui in illo successerunt, qui propterea transactionem per sæculum observarunt. Ex tali autem observantia quævis malæ fidei suspicio a transactione removetur, eique robur adjungitur, Dec. *cons. 28. n. 11.*
23 *& seq lib. 3.* Rot. coram Celso *dec. 101. n. 6.* & coram Priol. *dec. 172. n. 13. & dec. 151. n. 11.*

Pari modo ex ponderatis in eadem dec. §. *Neque ad enervandam usque ad finem*, subsistere dignoscitur & alter titulus detractionum; non relevantibus prætensis alienationibus, cum ex adductis, præter duas omnes sint posteriores
transactioni anni 1593. Ex illis autem duabus transactioni 24
præcedentibus, una consistit in quadam impositione census, qui cum adhuc durare non probetur, & facile sit extin-
ctum remansisse, attendi non meruit; & altera cum sit mo- 25
dicæ quantitatis, detractionum consumptionem non con-
cludit, prout necessarium esse in præsenti casu, in quo im- 26
missio petitur adversus tertium possessorem, probant adducti *in d. dec. §. fin.* ad quam in reliquis Domini relative se habentes, approbarunt, quæ in illa deducta fuere.

Et ita utraque parte audita resolutum fuit &c.

R. P. D. CAPRARA.

Avenionen. seu Vasionen. Primogenituræ.

Ven. 4. Decembris 1693.

ARGUMENTUM.

Agitur de eadem materia, super scilicet fideicommissi perpetuitate ex conjecturis elicita, quæ recessum prohibere solet a famigerato consilio Oldradi.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommissum probatur ex voluntate clare per testatorem explicata.*
2 *Suorum appellatione veniunt omnes descendentes.*
3 *Substitutio, quæ pendet a conditione, si sine filiis, per filiorum existentiam evanescit.*
4 *Liberorum appellatione veniunt omnes, & singuli descendentes, usque ad ultimum.*
5 *Verbum - Les Enfans - idem importat, ac latine verbum - Liberi.*
6 *Vulgaris anomala operatur, quod substitutus subintret in locum gradus caducati.*
7 *Ex vocatione activa desumi non potest vocatio passiva.*
8 *Limina, quoties constet de voluntate testatoris constituendi fideicommissum perpetuum.*
9 *Receditur a cons. 21. Oldradi ex conjecturis.*
10 *Conjectora ad dictum effectum leves, etiam sufficiunt, si agatur favore descendentium testatoris.*
11 *Qualitas fideicommissi primogenialis perpetuitatem, & durationem importat.*
12 *Fideicommissum dicitur perpetuum, si verba ad bona directa fuerint.*
13 *Perpetuitas fideicommissi ex qualitate bonorum solet educi.*
14 *Gradualis vocatio importat perpetuum, & absolutum fideicommissum.*
15 *Repetita qualitas masculinitatis fideicommissi probat perpetuitatem.*
16 *Vocatio proximiorum in defectum aliorum prius vocatorum denotat testatorem præcogitasse extinctionem linearum prædilectarum.*
17 *Testator, qui gravavit magis dilectum, gravare voluisse eo magis præsumitur minus dilectum.*
18 *Digressus ad plures gradus substitutionum indicat testatorem instituisse fideicommissum perpetuum.*
19 *Quoties testator plures casus præcogitaverit, non præsumitur voluisse, quod tota machina substitutionum ab uno casu pendere debeat.*
20 *Pro arguenda fideicommissi perpetuitate conjecturæ, non uti singulæ, sed unita considerari debent.*
21 *Qualitas primogenialis concludenter debet probari per eum, qui in ea se fundat.*

DECISIO XXXIX.

CUpiens Henricus senior de Rovillasco Ludovicum filium primogenitum, & Blancham istius futuram sponsam, & suos, in melius semper (ut ipse inquit) prosperare, donatione irrevocabili inter vivos contemplatione matrimonii prædicti, donavit eidem Ludovico Castrum, Baroniam, ac Signoriam Loci de Albarusso cum jurisdictione, suis juribus, & pertinentiis, & super eo ordinatam primogenituram instituendo, ad eam primo loco vocavit primogenitum masculum legitimum, & naturalem Ludovici, & suos legitimos, & naturales, quo moriente absque filiis legitimis, & naturalibus, voluit Castrum pervenire ad alterum filium masculum seniorem Ludovici, & ad suos, & successive de uno in alium filium masculum ejusdem de gradu in gradum modo, forma, & qualitatibus superius designatis.

Omnibus vero *Liberis*, vulgo *Enfans*, masculis præno-
minati

minati Ludovici morientibus absque filiis legitimis, & naturalibus, vocavit Perinettum suum filium secundogenitum, & post ipsum suos filios masculos cum ordine primogeniture, & forma, quibus filios Ludovici vocaverat.

Si vero Perinettus masculina prole destitutus, quoque obiret, voluit, ibi - *quod Castrum, & Baronia pertineant, & esse debeant primæ filiæ naturalis, & legitimæ Ludovici, & suarum, & ista absque filiis moriente, ordinavit donationem habere locum in alia prima filia ejusdem, & suis, & postea de gradu in gradum in aliis filiabus fœminis, prout de masculis disposuerat*, & eodem modo in istarum defectum vocatis filiabus fœminis Perinetti, & suis, iis quoque absque filiis deficientibus substituit Magdalenam propriam filiam fœminam, & suum filium masculum primogenitum, & tandem proximiorem nominum, cognominum, & parentum ipsius Henrici donantis.

Ad normam legis, & primogenituræ Castrum, & Baronia de Albaruffo post Ludovicum donatarium pervenit ad Henricum Junior. suum filium primogenitum, & deinde ad Joannem Petrum prædicti Henrici filium primogenitum, postea ad Petrum secundogenitum, & denique ad Franciscum Henricum tertiogenitum ultimum ex linea masculina Ludovici donatarii, qui filiis destitutus hæredem sibi scripsit Petrum Pelletier maritum Riccardæ filiæ fœminæ prænominati Ludovici, qui Castri possessionem accepit.

Hinc excitata lite inter hæredem prædictum, & Scipionem de Seguins ex filio nepotem Joannæ alterius filiæ Ludovici, qui se prætendens vocatum ad primogenituram, judicium in partibus instauravit, quo tamen reassumpto in Rota vigore antiquæ pendentiæ litis super qualitate fideicommissaria, seu primogeniali hujus castri, jamdiu introductæ coram bon. mem. Albergato, obiit quoque Scipio sine filiis, instituta hærede Lucretia sorore, quæ eadem vocatione Ludovici, & jure Scipionis fratris se fulcitam credens judicium prosequi curavit coram Emin. Legato Avenionensi, sed eo denuo remisso ad nostrum Tribunal ex causa d. pendentiæ litis, directaque mihi commissione, ad illius tenorem exquisivi a DD. *An esset danda immissio, & a quo tempore fructus essent restituendi*, quibus respondere placuit constare de fideicommisso, & quod in reliquis coadjuventur probationes.

Existentia siquidem fideicommissi satis dilucide apparuit ex lectura instrumenti superius recensitæ donationis, per
1 Text. *in l. ille a quo* 13. §. *si Testamento*, *ff. ad Senat. Consult.* Petegr. *de fideic. art.* 43. *n.* 2. Rot. cor. Cels. *dec.* 181. *n.* 8. & cor. Pamphil. *dec.* 262. *n.* 1. In illa enim donans vocavit primogenito Ludovici, & suis cæterisque illius filiis masculis gradatim, ac etiam Perinetto, & illius filio primogenito, aliisque filiis masculis cum ordine primogenituræ; isto quoque absque filiis masculis moriente, vocavit filiam primogenitam Ludovici, & suos, ac ista absque filiis defuncta, alias filias fœminas ejusdem substituit unam post aliam, & suos; ex qua sane vocatione filiæ primogenitæ Ludovici, incontrovertibilis remanet vocatio etiam illius descendentium, qui a donante comprehensi fuere sub illo verbo, *et suorum*, Cravet. *cons.* 22. Peregr. *de fideic. art.* 22. *n.* 38. Fu-
2 sar. *de substit. q.* 338. Rota in Carpentor. fideicommissi 17. Martii 1691. §. *Nec subsistit*, cor. R. P. D. meo Priolo.

Non refragante objecto ab informantibus pro reo acriter inculcato, expirationis scilicet fideicommissi, & primogenituræ, ac per consequens vocationis primogeniti Ludovici, & ejus descendentium, uti conceptæ sub conditione mortis filii primogeniti Ludovici donatarii absque filiis, ideoque isto cum filiis defuncto, cæteræ substitutiones eva-
3 nuerint, juxta vulgatum, & celebre Oldradi *cons.* 21. a nostro Tribunali quotidie admissum.

Objectum enim duplici responsione sublatum fuit; altera, quod substitutio Perinetti, quæ præcedit substitutionem filiæ primogenitæ, concepta fuit sub conditione mortis omnium filiorum masculorum Ludovici sine filiis, ibi: *Et eveniente casu, quod omnes liberi vulgo*, Enfans, *masculi dicti nobilis Ludovici veniant decedere sine filiis*, *Sum. Actri. cis n.* 1. *lit....* Hinc autem sequitur, substitutionem datam filiis Ludovici dici nô posse restrictam ad casum mortis primogeniti absque filiis, sed & imo ex prædictis verbis apparere ampliatam, & extensam ad casum mortis omnium descendentium Ludovici absq; filiis, cum liberorum appellatione a donante sub patrio illo verbo, *Les Enfans* expressorum; contineantur omnes, et singuli descendentes usque ad
4 ultimum *l. liberorum* 220. *ff. de verb. signif.* Tond. *resol. civil.* 51. *n.* 11. Rot. cor. Cels. *dec.* 357. *n.* 1. & 2. ubi quod verbum, *Les Enfans*, idem importat, ac Latine verbum *Liberi*, cum [illegible]

aliis adductis per Torr. *de primog. Ital. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 25. & ideo cum evenerit casus a donante præcognitus, mortis scilicet ultimi descendentis masculi ac primogeniti Ludovici absq; filiis, purificata remansit conditio, sub qua vocati fuerant descendentes a filia primogenita ejusdem, quâvis præcedens gradus substitutionis Perinetti, & suorum, caducatus remanserit, quia ope vulgaris anomalæ contentæ in côpendiosa substitutione præservatus remâsit ulterior gradus substitutionis fœminarum, & earum descendentiû, juxta theoricam Bart. *in l. quandiu*, *ff. de acquirend. hæred.* ex adduct. 5
per Peregr. *fideic. art.* 15. *n.* 13. per Card. de Luc. *eod. tr. disc.* 107. *n.* 4. Rot. *dec.* 201. & 227. *per tot. p.* 8. *rec.* & in Bonon. fideicommissi de Gubinellis 27. Jun. 1685. cor. bo. me. Pauluc. 6

Et quamvis replicaretur, quod etsi ex prædictis verbis induci potuerit perpetuitas fideicommissi in qualibet descendentia, itaut vocati existimari debeant omnes descendentes a primogenito Ludovici, inde tamen argui non valeat ad eorum gravamen passivum, restituendi scilicet descendentibus ex fœminis, cum istorum vocatio pendeat a prædicto casu mortis primogeniti Ludovici sine filiis, ex theorica Ripæ *in l. Centurio n.* 168. *ff. de vulgar. & pupill.* Peregr. 7
de fideic. art. 29. *n.* 16. Rota cor. Othob. *dec.* 113. *n.* 1. 7. & 8. & apud Cavaler. *dec.* 454. *n.* 2. & *seqq.*

Tamen DD. animadvertebant, quod cum ex inferius recensendis conjecturis resultet tacita voluntas donantis constituendi fideicommissum perpetuum, inde sequitur inferri posse ad passivum gravamen vocatorum, maxime 8
quia descendentes prædicti non solum fuerant positi in conditione, sed imo expresse vocati, ut respondendo objecto advertit Rot. cor. san. mem. Alex. VIII. *d. decis.* 113. *n.* 8. & *seqq.* & in Carpentoract. hæreditatis, seu fideicommissi §. *secunda elicitur*, 14. Martii 1687. cor. R. P. D. meo Molines, Actolin. *resol.* 106. *n.* 7. Card. de Luca *de fideic. disc.* 43. *n.* 18. Rot. cor. Cavaler. 6. *dec.* 454. *n.* 9.

Altera responsio, quod prædicta regula consil. recedi debet, quotiescunque tacita mens testatoris, seu donantis, ex conjecturis resultans, & tractum temporis successivum importans, contrariam ipsius voluntatem suadeat, constituendi scilicet perpetuum fideicommissum non tantum in casu obitus primi hæredis absque filiis, verum etiam mortis aliorum omnium descendentium vocatorum, ex adductis in Asculana fideicommissi 29. Maii præteriti §. *prima par-* 9
tis cor. me, & in d. Carpentoracten. hæreditatis §. *siquidem*, coram R. P. D. Molines, & cor. Certo *dec.* 847. *n.* 5.

Talis autê conjecturata voluntas Henrici donantis non deficit, sed abunde resultat ex quampluribus, & quidem urgentissimis conjecturis, ex verbis, atque contextu prænarratæ donationis desumptis, aptisque ad hanc tacitam voluntatem demonstrandam, maxime in casu isto, in quo cum agatur de descendentibus ab ipsomet donante, non ita rigorose procedi debet, sed conjecturæ etiam leves admittendæ veniunt, Hond. *cons.* 65. *n.* 4. *lib.* Cæph. *cons.* 151. *n.* 74. *lib.* 2. Card. de Luca *de fideic. disc.* 82. *n.* 8. & *disc.* 48. *n.* 3. Adden. 10
ad dec. 632. *n.* 23. *p.* 5. *tom.* 2. *rec.* & *dec.* 185. *n.* 21. *p.* 9. *to.* 2. *rec.*

Ex his autem prima est qualitas fideicommissi primogenialis, quod de sui natura perpetuitatem, & durationem importat, ex singulari doctrina Bald. *in leg. precibus n.* 49. 11
C. de impub. Fusar. *de substit. q.* 480. *n.* 6. Roec. *disp. jur.* 28. *n.* 14. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 22. Pereg. *de fideicom. art.* 22. *n.* 51. & 52. Barry *de success. lib.* 8. *tit.* 7. *sub n.* 1. Rot. cor. Arguel. *dec.* 26. *per tot.* & *in rec. dec.* 1. *n.* 40. & *seq. p.* 10. & in Senogallien. seu Auximana fideicommissi 16. Jun. 1688. §. *Preterea*, cor. me.

Subnectitur secunda oriens ex forma substitutionum, quæ utpote conceptæ per verba directa ad bona, fideicommissum reale inducunt, ac per consequens perpetuum, Bart. *in l. precibus n.* 65. *vers. tu dic. C. de impub.* Dec. *consult.* 41. 12
n. 15. & *n.* 84. *lib.* 1. Simon. de Prat. *de interpret. ultim. volunt. lib.* 3. *fol.* 28. *n.* 25. Fusar. *de substit. qu.* 480. *n.* 75. Rot. *dec.* 216. *n.* 15. & 16. *p.* 5. *rec.*

Tertia est qualitas bonorum, feudi scilicet nobilis, atque illustris cum jurisdictione, cujus conservationem in omnibus primogenitis, verisimiliter credendum est donantem exoptasse, & abhorruisse illius transitum ad extraneos, Gl. *in leg. quoties*, ibique Bald. & Jas. *Cod. de fideic.* 13
Castrens. *cons.* 243. *n.* 2. *circa med. lib.* 1. Fusar. *de substit. qu.* 479. *n.* 131. & *qu.* 480. *n.* 76. cum cæteris adductis per Torr. *de primog. Ital. p.* 1. *cap.* 9. §. 13. *n.* 190.

Quarta, & quidem consideratione digna, desumitur ex illis verbis in qualibet substitutione repetitis, videlicet, *de uno in alium, ac de gradu in gradum*; quæ sane gradualis vocatio liberorum, utpote tractum temporis successivum [illegible] impor-

importans, perpetuum, & absolutum indicat fideicommissum, ex congestis per Fusar. *de substit. cap.*383. *n.*34. Redenasc. *cons.* 10. *n.*14. Peregr. *de fideic. art.*32. *n.*43. Joseph de
14 Rosa *consult.* 42. *n.*3. Rota cor. Celso *dec.*365. *n.*1. 2. *&* 9. & cor. Arguell. *dec.*54. *n.*54. & in Faventina fideicommissi 21. Junii 1683. §. *& incipiendo*, cor. Rev. Decano.

Quinta, ex pluribus repetita qualitate masculinitatis, &
15 legitimitatis, quæ in omnibus fere substitutionibus a donante requisita legitur, Rot. cor. Dunoz. Sen. *dec.*36. *n.*6. & cor. Arguel. *dec.*54. *n.*15. *& in rec. dec.*385. *n.*26. *part.*9.

Adstipulatur sexta, ex vocatione proximiorum, & ejus descendentium de domo, in defectum aliorum omnium prius vocatorum, quæ denotat donantem præcogitasse ex-
16 tinctionem linearum prædilectarum, Rot. cor. Arguel. *dec.* 81. *n.*21. *& seq. in rec. dec.*212. *n.*4. *p.*4. *tom.*1. *decis.*385. *n.* 34. *p.*9. *dec.* 142. *n.*18. *&* 53. *p.*19. *dec.*81. *n.*12. *& seq. p.*16. & in Tridentina fideicommissi 29. Aprilis 1682. §. *fin.* coram Reverendissimo Decano.

Septima, ex gravamine injuncto primogenito Ludovici, aliisque secundogenitis, absque dubio a donante prædilectis, favore aliorum filiorum, & descendentium; atque ideo omnis ratio exposcit, ut gravati quoque censeantur cæteri descendentes penitus incogniti, ac minus dilecti,
17 argumento text. *in l. Pub. Mævius* 36. §. *Titio*, *ff. de cond. & demonstr.* Rota *in rec. decis.*1. *n.*91. *&* 93. *p. art.*10. & in Asculana fideicommissi 29. Maii proxime præteriti §. *quinta eruitur*, coram me.

Et denique octava, digressus scilicet ad decem gradus substitutionum, quorum quilibet alias diversas comple-
18 ctitur, Rota *in d. dec.*113. *n.*15. cor. san. mem. Alexandro VIII. *& in rec.* 384. *n.*32. *p.*9. & in d. Tridentina fideicommissi, §. *tertia ex digressu*, cor. R. Decano, & in Asculana fideicommissi, §. *accedit secunda*, cor. me.

Ex hac sane tot conjecturarum concomitantia, satis superque resultat donantis voluntas pro perpetuitate fideicommissi, non tantum in omnibus descendentibus a primogenito Ludovici, verum etiam in reliquis descendentibus ab aliis vocatis, alias fatuus fuisset tam enixus donantis labor, & pene inutilis tot casuum præcogitatio, si tota substitutionum machina sedulo ordinata pendere debuisset ab unico casu mortis primogeniti Ludovici absque fi-
19 liis, ut ad propositum advertit Card. de Luca *de fideicom. disc.*83. *n.*1. & Rot. coram Arguel. *d. dec.*54. *n.*40.

Non attentis, quæ contra singulas conjecturas objiciebantur; nam etsi aliquæ, ex illis separatim ab aliis sumptæ aliquam paterentur difficultatem, tamen coacervatim in unum consideratæ, ut fieri deberet ab oculo judice, monet
20 Grat. *cons.* 106. *num.*48. *in fin. lib.*2. Soccin. Jun. *cons.* 110. *n.*28. *in fin. & seq. lib.*3. Rota in d. Carpentor. hæreditatis, §. *exinde*, cor. R. P. D. Molines, cum aliis in d. Asculana fideicommissi, §. *& licet*, cor. me, ubi etiamsi earum aliquæ sejunctim a Rota, & DD. fuerint rejectæ, earum tamen complexum tantæ efficaciæ DD. reputarunt pro desumenta voluntate Henrici donantis circa perpetuitatem fideicommissi, ut propterea existimaverint casum versari extra terminos consilii Oldradi.

Constito itaque ex prædictis de existentia fideicommissi, immissio, de qua in secunda parte dubii, concedi debuisset descendentibus ex filia seniore Ludovici, qui fuerunt expresse a donante vocati in defectum lineæ masculinæ, tam dicti Ludovici, quam Perinetti, prout casum evenisse partes ultro admittebant.

Verum, quia utetque colligitans posset qualitate descendentis a filia fœmina Ludovici donatarii, ac ideo Lucretia actrix ad obtinendam petitam immissionem contra Spiritum reum possessorem, claris eget probationibus ad demonstrandam qualitatem primogenitæ in Joanna sua Avia respectu Riccardæ istius sororis, & matris Spiritus, uti fun-
21 damentum suæ intentionis, *Socc. cons.*139. *n.*1. *&* 2. *vol.* 1. Pacian. *de prob. l.*2. *c.*11. *n.*8. cum aliis cumulatis *in dec.* 73. *n.*1. 2. cor. Zarat. Domini ancipites, an probationes ad hunc effectum adductæ (duplex scilicet nominatio Joannæ ante Riccardam in testamento, videlicet Ludovici patris ac Perinetti patrui, in quo ulterius prima enunciatur nupta, & secunda innupta) tanti sint ponderis, ut sub illarum fundamento, possidens sua possessione spoliari debeat, immissionem, ac fructuum restitutionem juxta propositum dubium concedere, aut denegare distulerunt, donec factum clariori aliquo lumine augeatur novis probationibus, quibus antiquas coadjuvari propterea mandarunt.

Et ita utraque parte audita resolutum fuit.

R. P. D. CAPRARA.

Avenionen. seu Vasionen. Fideicommissi.

Lunæ 10. *Maii* 1694.

ARGUMENTUM.

Approbantur superius decisa, & traditur modus probandi qualitatem primogenialem, & fructus in fideicommisso particulari deciditur deberi non a die motæ litis, sed a die quo fideicommissum fuit purificatum.

SUMMARIUM.

1 *Secundogenitus naturaliter efficitur primogenitus civiliter per obitum, vel Monacatum primi.*
2 *Fides baptismatis dicitur testimonium approbatissimum in universa Gallia.*
3 *Probatio certi, & determinati temporis prævalere debet tempori incerto nativitatis alterius.*
4 *Et est concedenda prælatio, qui specificat certum tempus actus cui inhæret concursus alterius, qui nullam certitudinem temporis allegat.*
5 *Prior natus censetur is, qui a patre fuit primo loco in actu serio descriptus.*
6 *Prænominatio inter fratres facta arguit qualitatem primogenialem.*
7 *Qualitas primogenialis ei adscribi debet, qui in scriptura prius fuit nominatus.*
8 *Qualitas primogenialis probatur ex ordine scripturæ testamentariæ patrui.*
9 *Is qui fuit magis honoratus, magis dicitur prædilectus.*
10 *Pater prius cogitasse præsumitur de filia primo loco nata.*
11 *Et ideo prime nupta censetur primogenita.*
12 *Leges, et jura non adaptantur casibus, qui raro contingunt.*
13 *Prælatio ex ordine nominationis desumi non potest, si resistat juris ratio, vel declarata voluntas non inducendi prælationem appareat.*
14 *Adminicula etiam contra tertium simul unita probant qualitatem primogenialem in re antiqua, vide num. seq.*
16 *Immissio datur in vim fideicommissi etiam in contractu conditi.*
17 *Fructus debentur a die purificati fideicommissi, si agatur de fideicommisso particulari, etiam si aditio sequatur ex post, cum ex vi legis retrotrahatur, et n.*18.
19 *Nec ab illorum restitutione excuset bona fides.*
20 *Illorumque petitio ad hæredes transmittitur.*

DECISIO XL.

Præsupposito fideicommisso particulari Henrici super Castro, & Baronia de Albatusso, ad favorem Ludovici donatarii, & suorum, ut ex decisione sub die quarta Decembris præteriti cor. me emanata, & coadjuvatis probationibus ad formam præscriptam, hodie fuit reassumptum dubium immissionis, & concessa immissio Lucretiæ una cum fructibus a tempore inferius declarando.

Conveniebant enim partes in utriusque litigantis descendentia a filiabus Ludovici, scilicet Joanna, & Riccarda, & in eo, quod Æmilia primo nata fuerit effecta Monialis professa in Monasterio Sancti Laurentii, ut *Summ. n.*3. *& n.*9. ita ut soror succedens ordine nativitatis, licet secunda naturaliter, per ejus monacatum fuerit civiliter effecta primogenita, ex deductis a Card. de Luca *de fideic. disc.*209. Rota *dec.* 28. *n.*1. *p.*2. *divers.* Rota in Carpentoracten. hæreditatis, seu fideicommissi 24. Novemb. 1690. cor. R. P. D. 1
Priolo Rota cor. san. mem. Alexandro VIII. *dec.* 15. *n.* 19.

Contendebatur vero super qualitate primogeniali inter Joannam, & Riccardam sorores, & quænam primo nata esset ex Ludovico. Hinc Lucretia descendens a Joanna, conquerebatur se in anteacta propositione causæ ad novas probationes adstringi in re antiquissima, cum in re domestica privatæ familiæ non sit hodie possibile antiquitatis latebras eruere, & difficilius novas probationes excerpere, ubi nullatenus publica inscribuntur documenta, sed ad summum

mum paterfamilias vigilantissimus solet adnotare privatis
codicibus diem nativitatis filiarum, satis sibi putans, quod
exhibuerit Dominis nativitatem Joannæ ejus auctricis sub
die 22. Decemb. 1553. ut ex fide ex libro baptismatis desum-
pta, quod testimonium dicitur approbatissimum in univer-
sa Gallia esse, ex Joan. Maurit. *in tract. de restitut. in inte-
grum cap.* 321. Mascard. *de probat. lib. 2. concl. 672. n. 7.* præ-
sertim in concursu Pelletier nihil deducentis ad probatio-
nem prioris nativitatis Riccardæ, cum probatio certi, & de-
terminati temporis, in quo evenit nativitas Joannæ, præ-
valere debeat tempori incerto nativitatis Riccardæ, itaut
Pelletiero imputandum sit, si fidem Baptismatis Riccardæ
3 non exhibet, Menoch. *de arbitr. judic. lib. 2. cent. 1. num. 4.*
Olea *de cess. jur. tit. 8. q. 3. n. 8.* ubi plura, & generaliter de
prælatione concedenda ei, qui specificat certum tempus a-
4 ctus cui inhæret, in concursu alterius, qui nullam certi-
tudinem temporis allegat, Posth. *de manutent. observ. 71.
n. 11.* Rota *dec. 506. n. 1. p. 5. div.* Buratt. *dec. 406. in princ.*

His superaddidit etiam judicium paternum, & patrui in
eorum diversis testamentis, etiam longe interpolatis tempo-
ribus, in actu ordinato, & proportionato filiarum institu-
tioni, & inter filias æqualiter dilectas, ubi paterfamilias di-
ligentissimus nominavit singulas filias proprio loco, & or-
dine earum nativitatis, ibi: *Per ragione di legato alle Signo-
re Emilia, e Giovanna, & Elena, e Riccarda, & Mar-
gherita sue figlie, la summa di due milla scudi per ciascheda-
na*; ex qua filiarum prænominatione, & ordine scripturæ
paternæ serio emissæ, emicat præeminentia nativitatis filia-
rum singularum, & judicium paternum super natalium præ-
rogativa, juxta ordinem nativitatis ab eo relatum per Text.
5 *in l. 1. ff. de alb. scrib.* Ripa *in l. 1. de rescript. resp. 14. n. 14.*
Rota *dec. 596. n. 13. p. 18. rec.* ut in simili prænominatione
6 inter fratres facta arguit qualitatem primogenialem, Natta
cons. 106. *n.* 20. eamque adscribit ei, qui in scriptura prius
nominatus est, & alii indistincte cum Bald. *in l. penultima
7 n. 3. C. de verb. signif. & in l. si duas habens ff. de excus. tut.*
Petrus de Peralt. *in l. si quis in princ. de testam. n. 155.* ubi il-
latio hæc est valde considerabilis, *& in l. si quis servorum,
§. certum n. 4. ff. de l. 3.* Felin. *in cap. cum dilecta n. 4. de re-
script.* & Collegium Bononiense post Zabarel. *cons.* 1. Mo-
lin. *de primog. lib. 2. cap. 11. n. 36.* Castill. *contr. jur. lib. 2.
cap. 26. n. 7. & n. 66. & lib. 4. cap. 51.* ubi innumeros Docto-
res recenset, Rota *dec. 66. p. 16. rec.* & in Provinciarum Or-
dinis Beatæ Mariæ de Mercede juris præcedendi sub die 25.
Jan. 1692. §. *Tametiam*, cor. R. Decano.

Petinettus vero patruus in testamento de an. 1580. recen-
set personas neptum eodem ordine prioritatis, quem habue-
rat Ludovicus pater in testamento de anno 1561. præferendo
8 Joannam Riccardæ, dum singulis legavit scuta decem auri,
nempe primo Æmiliæ Moniali, secundo Joannæ nuptæ Se-
guins, tertio Riccardæ, & Margheritæ, uti virginibus in
capillis mille libras solvendas tempore nuptiarum, ibi: *Al-
9 le Damigelle Riccarda, e Margherita de Rovilias sue nepo-
ti, quand'esse si constituiranno in matrimonio.* Ex qua repe-
tita prænominatione in testamento ejusdem patrui, cum o-
mnimoda prælatione Joannæ, servato eodem ordine Ludo-
vici patris, evincitur violenta præsumptio majoris ætatis in
Joanna, & quod fuerit primo nata, Zarat. *dec. 439. & dec.*
52. Dunoz. Jun. *dec* 770. dum hæc prælatio non potuit im-
putari particulari prædilectioni testatoris erga Joannam in
concursu Riccardæ, quæ licet in legato scutorum decem
auri fuerit parificata Joannæ, in ulteriori tamen legato li-
brarum mille fuit prædilecta, ut magis honorata, per Text.
in l. Publius, §. fin. ff. de condit. & demonstr. Altogr. *cons. 69.
n. 36. & cons. 83. n. 64.* Andreol. *cons. 163. n. 25.* Rota *decis.
93. n. 14. p. 18. rec.* Quæ prædilectio non minuitur ex eo,
quod legatum librarum mille imputetur factum ex eo,
quod Riccarda, & Margherita essent adhuc innuptæ; quia
hæc eadem circumstantia legati pro nuptiis Riccardæ eo
tempore, quo Joanna erat jamdiu nupta, præsupponit hanc
fuisse primo natam ex illa universali præsumptione, quod
paterfamilias justi, & qui amantissimus, æquitate, & ob-
ligatione naturali urgente, cogitet primo de matrimonio
10 filiæ, quæ prius nata est, & successive de aliis ex post na-
tis, ut perpendit san. mem. Alexander VIII. *in decis. 15. n.*
22. ubi quod ex obligatione dotandi prius secundo natam,
quam tertio genitam, censetur matrimonium fecisse de fi-
11 lia primo nata in casu dicti adimplementi, ex deductis a
Card. de Luca *disc. 142. n. 93. de dot.*

Nec hæc præsumptio frigescit ex eo, quod aliquando fue-
rit datus aliquis casus, quo fuerit prius nupta minor nata,
quia casus singulares non detrahunt regulis generalibus, cũ
leges, & jura non adaptentur casibus, qui raro contingunt,
ut advertit Episcopus Isclan. *in disp. jur. select. cap. 124. n.*
21. Præterea, si quandoque DD. in contrarium sunt locu- 12
ti, hoc fuit, ubi consistit de clara voluntate non inducen-
di prælationem ex ordine nominationis, aut sibi resistebat
juris ratio, ut animadvertit Alexander VIII. *dec. 25. n. 22.* 13

Attamen difficultate coadjuvandi novas probationes in
materia antiqua a centum quinquaginta annis, Lucretia
putabat hæc insimul cumulata sufficienter probare contra
tertium, & quoscunque alios etiam ad effectum successio-
nis, Mascard. *de probat. concl. 665. n. 1.* Menoch. *de præsump.
lib. 2. præsumpt. 51.* & admisit Dunoz. Jun. *dec. 981.* & cor.
san. mem. Alexand. VIII. *dec.* 137. ut excusaretur novarum 14
probationum coadjuvatione, quas invenire posse desperabat;
visum tamen fuit Dominis die quarta Decembris adhuc
non sufficienter concludere contra Pelletier possessorem
Castri de Albaruffo, qui non petit immissionem, sed excipit
se esse reum, & possessorem, & expellendum a possessione
per univocas, & claras probationes, quæ concludant Joan-
nam primo esse natam, quam Riccarda soror, prout esset
fides baptismatis Riccardæ, si inveniretur conferenda cum
fide baptismatis Joannæ alias exhibita, & probationes hu-
jus generis conclusivæ prioris nativitatis Joannæ in con-
cursu Riccardæ, per quas eradicetur quævis contraria pos-
sibilitas, magnificando se reum, & satis tueri possessionis
prærogativa, Pacion. *de probat. lib. 2. cap. 25. n. 93.* The-
saur. *q. forens. lib. 3 qu. 106. n. 3.* Card. Cels. *dec 388. n. 9. et* 15
dec. 395. etiamsi possideret titulo hæreditario ultimi gra-
vati, & non titulo hujus fideicommissi purificati.

At in hac jurium dubietate, & conflictu, ex insperato il-
luxit Lucretiæ exoptata fides baptismatis ipsius Riccardæ
de Rovillasco sub die tertia Martii 1558. quæ fuit collata
cum altera fide Joannæ baptizatæ sub die 22. Decemb. 1553.
unde cum Lucretia non solum coadjuvaverit probationes,
sed illas perfecte impleverit, fuit ei concessa immissio, et-
iam si agatur de fideicommisso per Henricum in contractu
inter vivos ordinato, ut fuit dictum in Narnien. fidei-
commissi de Capitonibus, 2. Decembris 1682. §. *Nec ad ex-* 16
hibendum, & 29. Martii 1683. cor. R. P. D. Ursino, confir-
matis sub die 3. Martii 1684. cor. bon. mem. Paluccio.

Quo vero ad fructus, Domini perpendentes agi de fidei-
commisso particulari, dixerunt restituendos a die fideicom-
missi purificati ad favorem Scipionis, cum debeantur
consecutive ad dominium, quod per excusationem factam
de legatis cum fideicommissis, sive tempore Vulpiani, *ex* 17
l. 1. ff. de l. sive per Justinianum *in l. 2. commun. de leg.* ex le-
gatis per Modern. Brixien. *de fructib. disp. 17.* recta via in
fideicommissum transiit, Peregr. *de fideic. art. 49. n. 103.*
Hodiern. ad Surd. *dec. 338. n. 63.* Surd. *dec. 25. n. 19.* qui li-
cet non dicatur acceptasse, nisi de tempore aditionis, adi-
tio tamen retrotrahitur usque ad initium, etiam quoad
fructuum acquisitionem, *l. hæres, ff. de acquir. hæred. et in* 18
l. legatum 82. ff. de legat. secundo, Vasq. *de success. progress.
lib. 3. §. 27. n. 22.* Modern. Brixien. *d. disp. 17.* & late Ca-
marell. *de l. lib. 12. cap. 3 n. 2.* Rota coram Hieron. Priol.
dec. 51. n. 3. itaut in fructibus venientibus ratione dominii 19
translati, ad hoc ut sui sint, non sit inquirendum, an con-
currat bona fides, vel mala, ut explicat idem Modern.
Brixien. *d. disp. 17. n. 4.*

Cumque satis constiterit de acceptatione primogenituræ
per Scipionem factam, mediante lite mota, hinc fructus pro
toto tempore vitæ Scipionis fratris debentur Lucretiæ hæ-
redi universali, in quam fuit transmissum omne jus, Du-
noz. Jun. *dec. 450. n. 2. et 11.* Merlin. *dec. 831.* Bich. *dec. 57.*
Decursi vero ab obitu Scipionis debentur eidem Lucretiæ
proprio jure, utpote in ultima parte ad primogenituram
ex propria persona, & vocatione succedenti.

Atque hæc etiam altera &c.

R. P. D. M U T O.

Avenionen. seu Vasionen. Primogenituræ.

Ven. 28. Januarii 1695.

A R G U M E N T U M.

Affirmatur fideicommissi existentia decisa in superius duabus editis decisionibus, & limitatur regula in præcedenti tradita, quod nempe fructus, licet in fideicommisso particulari a die illius purificationis debeantur, nihilominus quoties illud tantummodo ex conjecturis desumatur, a die motæ litis tantum sint restituendi.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *Constitutio Ægidiana appellationem in causis possessoriis vetantis locum habet, si sententia valida sit, & justa.*
2 *Validitas ex actis probatur.*
3 *Suorum appellatione veniunt quoque descendentes ex fœmina.*
4 *Immissio debetur vocato ad fideicommissum, si purificata fuerit conditio, & de bonorum identitate non dubitetur.*
5 *Substitutio, quæ pendet a conditione - si sine liberis - per filiorum existentiam expirat.*
6 *Descendentes expresse vocati de uno in alium, & de gradu in gradum, censentur quoque gravati restituere successive vocatis.*
7 *Licet in primordiali substitutione sequentes vocati fuerint sub conditione, si sine filiis, si in progressu magis patens substitutio legatur, in casu etiam, quo descendentes omnes decederent.*
8 *Verba - omnes liberi - nedum filios primi gradus, sed ulteriores descendentes comprehendunt.*
6 *Verba - & eveniente casu - restitutionem important.*
10 *Limitatur, quoties est in contrarium verisimilis mens disponentis.*
11 *Et ubi superaddita non appareat aliqua dictio taxativa.*
12 *Verba - de suo proprio corpore, & legitimo matrimonio procreatis - non referuntur ad filios tantum primi gradus, sed ad excludendos illegitimos, si legantur nedum in prima, sed in aliis quoque substitutionibus.*
13 *Substitutio concepta sub conditione - si sine filiis - per filiorum existentiam non expirat, si concurrant conjecturæ, quæ recessum a regula suaderent.*
14 *Qualitas fideicommissi primogenialis de sui natura non patitur ejusdem terminationem in sola vulgari.*
15 *Testator censetur voluisse perpetuitatem fideicommissi, si agatur de fideicommisso reali, vel comprehendente nobile feudum.*
16 *Quæ verba soleant tractum temporis successivum designare.*
17 *Perpetuitas fideicommissi volita censetur ex onere injuncto successive vocatis, & ex digressu ad plures gradus substitutionum.*
18 *Conjecturæ uniri debent ad effectum desumendi perpetuum, & successivum fideicommissum.*
19 *Adeo ut, licet singulæ exceptionem recipiant, unita indubitanter probant.*
20 *Fructus fideicommissi particularis debentur a die apertæ successionis.*
21 *Declaratur, ut vera sit conclusio, si agatur de fideicommisso claro; secus si aliquam dubietatem retineat, quia tunc fructus debentur a die tantum motæ litis.*

D E C I S I O XLI.

IN donatione Castri, seu Baroniæ de Albaruffo cum pertinentiis suis, facta de anno 1546. per Henricum Seniorem de Rovillasco, favore Ludovici filii primogeniti cum substitutione primo loco suorum, ejusque filiorum masculorum descendentium, deindeque Perinetti fratris, & post ipsius obitum absque filiis, filiarum fœminarum donatarii, & suorum, retento eodem primogenituræ ordine, se contentum, atque vocatum prætendens post defectus superiores gradus, Scipio de Seguios, uti nepos Joannæ Ludovici donatarii filiæ per Emitiæ obitum primogenitę civiliter effectæ, judicium immissionis instituit contra Petrum de Gigondas rei conventi patrem, ac ultimi masculi memorati donatarii hæredem, necnon dicti Castri possessorem, prius in partibus, & postmodum in Curia ob antiquæ litis pendentiam; sed hoc interim Scipione defuncto de ann. 1684. Lucretia soror, & hæres, tam uti talis, quam ex propria persona, contentionem restauravit, atque in Tribunali nostro coram R. P. D. meo Captara prævis geminis decisionibus editis die 4. Decembris 1693. & 10. Maii 1694. sententiam immissivam obtinuit, cum condemnatione possessoris ad fructus usque ab initio purificatæ substitutionis: sed habito per reum ad Signaturam Justitiæ recursu, & appellationis causa mihi commissa cum clausula: *Constito, quod sit locus Ægidianæ*, Patres hodie parato desuper opportuno dubio, esse locum Ægidianæ, & fructus deberi juxta modum inferius subnectendum, responderunt.

Quo enim ad primam responsi partem concernentem immissionem, procul dubio visum fuit hanc constitutionem intrare, cum partes sint laicæ, ac validitas, & justitia Rotalis sententiæ in hoc judicio effulgeant, quibus sane concurrentibus intrat prænarrata dispositio, ut dixit Rota cor. san. mem. Alex. VII. *dec.* 155. *n.* 7. & in Romana reintegrationis 27. Aprilis 1693. cor. R.P.D. meo Captara, 1
& in Romana fideicommissi de Avila 1. Martii 1694. §. 1. *in fine*, cor. me, & in terminis causarum Status Avenion. Rota cor. Royas *dec.* 371. *n.* 1. & 2.

Validitas namque relatæ sententiæ satis apparet ex dictis, juxta famigeratam *dec.* 250. *p.* 2. Capotaquen. & justitia luculenter emicat ex pleno, ac docto calamo adductis, atque firmatis in dictis decisionibus R. P. D. mei Captaræ; nam 2
existentia fideicommissi resultat ex antedicta donatione ab exceptionibus inferius vindicanda; vocatio actricis, ejusque auctoris ex substitutione in eadem facta filiarum fœminarum Ludovici, & suorum, attento primogenituræ ordine, adeo ut cum Joanna remanserit primogenita civiliter effecta, ab eaque prædicti descendant, ly sub verbo *suo-* 3
rum, vocati censentur, ut observat Peregr. *de fideic. art.* 22. *n.* 37. & Rot. in Carpentoracten. fideicommissi 14. Martii 1092. §. *Nec subsistit*, cor. R.P.D. meo Priolo, & purificatio descendit ex secuta extinctione linearum masculinarum Ludovici, & Perinetti fratrum, atque ex deficientia aliorum vocatorum; ac de identitate nulla emergit 4
quæstio, ut merito actrici fuerit decreta immissio, Rota *in rec. dec.* 307. *n.* 1. *p.* 19. & in Ferrarien. fideicommissi 13. Maii 1689. cor. R.D. meo Decano, & in Romana immissionis 17. Martii 1694. §. *item* coram me.

Absque eo, quod iterum excipi valuerit de expiratione hujusmodi primogenituræ, seu fideicommissi, & per consequens de non existentia vocationis filiarum primogenitarum Ludovici, atque ejus descendentium, tanquam conceptæ sub conditione mortis filii primogeniti ejusdem Ludovici absque liberis, eo ipso cum filiis defuncto, cæteræ subsequentes substitutiones, inter quas illa primogenitæ donatarii, suorumque descendentium, defecerint, ad celebre cons. 21. Oldrad. Quandoquidem in hypothesi primogenituræ 5
conditor non se restrinxit simpliciter in qualificandis subsequentibus substitutionibus ad solum obitum primogeniti Ludovici absque filiis, sed ultro progressus fuit, & ejus mentem, & voluntatem exoptandi perpetuam, & del[illegible]vam primogenituram patefecit, nam post expertas personas, & lineas singulorum filiorum Ludovici, consideravit etiam defectum omnium liberorum, & descendentium ipsius, in quem eventum substituit Perinettum, & descendentes, deindeque donatarii filias fœminas, & suos, ibi: *Et eveniente casu, quod omnes liberi, vulgo Enfans, masculi dicti Nobilis Ludovici de Rovillas veniant decadere sine filiis naturalibus, & legitimis, & de suo perpetuo corpore, & legitimo matrimonio procreatis &c.* Quapropter talis substitutio redditur prorsus incompatibilis cum simplici vulgari, quæ præsupponitur inducta ex relata conditione, si sine filiis, apposita filio primogenito Ludovici, ut eo cum filiis defuncto cæteræ substitutiones evanuerint, nondum post substitutionem primogenito Ludovici factam, & post vocatos omnes ejus filios, donator devenit ad substitutionem dicti Perinetti, & descendentium fœminarum, corruit suppositum, quod per mortem dicti primogeniti cum filiis expiraverit substitutio Perinetti, & aliorum; nam ista principaliter pendet a casu, quo omnes liberi, seu descendentes, nedum primi filii, & gradus Ludovici, sed ulteriores etiam deficerent sine filiis, tam ex dicto verbo *Omnes*, quod non restringitur ad unicum, & immediatum primogenitum Ludovici, quam ex verbo *Liberi*, seu *Enfans*, quod amplectitur omnes ulteriores filios & descendentes cujuscunque lineæ Lodovici, quos cum negari non possit fuisse expresse, & singillatim vocatos de uno in alium, & de gradu in gradum, pernecesse sequitur, pari modo, & æqualiter fuisse gravatos restituere 6
successive vocatis, ex late firmatis per Rot. cor. Card. Cels. *dec.* 247. *per tot.* & *in rec. dec.* 2. *n.* 7. & 8. *p.* 17. & *dec.* 654. *n.* 4. & 5. *p.* 18. & in Carpentoracten. hæreditatis, seu fideicommissi 14. Martii 1689. §. *Secunda elicitur*, cor. R. P. D. meo Molines, & in Romana fideicommissi 24. Aprilis 1790. §. *Existentia fideicommissi*, & 10. Decembris 1691. §. *Mori*, & 22. Junii 1683. §. *Quo enim*, coram eodem.

Et ex his relatis verbis, ac universali substitutione in de-

fectum

fectum omnium liberorum Ludovici sine filiis, apparet contentionem in hujusmodi litteralis substitutionis casu versari ea ratione, quia licet in primordiali substitutione sequentes vocati fuerint sub conditione, si sine filiis, alia tamen, & magis patens in progressu facta legitur, & non in solo casu,
7 quo primogenitus decederet sine filiis, sed etiam in altero, quo omnes Ludovici descendentes, itaut sive ex prima, sive tertius ex hac secunda substitutione vocati succedant, ut firmatum fuit in Bononien. fideicommissi de Pandinis tertia Decembris 1685. §. *Etenim quidquid sit*, & 29. Martii 1686. § *Neque subsistere cum seqq.* cor. R.P.D. meo Ursino.

Minime attento, quod recensita verba: *Omnes liberi*, seu *Enfans*, in hac substitutione contenta, debeant dumtaxat intelligi de filiis primi gradus Ludovici; nam hoc repugnat tam sensui dictorum verborum, quæ nedum filios primi gradus, sed ulteriores descendentes comprehendunt, ut
8 rejectis contrarium sentientibus tenet Rot. cor. Card. Cels. *d. dec. 257. per tot.* quam menti primogenituræ conditoris, qui bene distinxit inter primos filios Ludovici, eorumque liberos, ac alios liberos descendentes in infinitum. Parvipensis insuper aliis verbis: *Et eveniente casu*, in hac substi-
9 tutione appositis, quasi quod illam restringant ad præcedentem conceptam sub conditione, si sine filiis; nam hæc restrictio cessat, quoties est in contrarium, ut in hac facti specie, verisimilis mens disponentis, extensionem exoptandi, satis elicita ex superius ponderatis, atque ex conjecturis inferius subnectendis, ut tradit Rot. *in rec. dec. 456.*
10 *n. 7. p. 4. tom. 1.* ubi etiam advertitur cum Laderch. *cons. 32. n. 14.* solum dicta verba restrictionem importare, quoties superaddita fuerit aliqua taxativa: quod etiam firmatum fuit *in dec. 77. n. 39. p. 7.* Neque minus urgentibus aliis verbis: *De suo proprio corpore, & legitimo matrimonio pro-*
11 *creatis*, ut controversa substitutio referatur ad filios primi gradus; nam leguntur tam in prima, quam in ulterioribus substitutionibus, indeque apparent apposita ad excluden-
12 dos illegitimos, & adoptivos, non autem ad limitandam dispositionem ad dictos filios primi gradus.

Clarius prædicta omnia, & primogenituræ duratio convincitur ex quampluribus conjecturis, vigore quarum re-
13 gulariter recedi solet a dict. cons. Oldrad. pro constituendo perpetuo, & descensivo fideicommisso, tum in casu obitus primi hæredis absque filiis, tum etiam mortis aliorum omnium descendentium vocatorum; quæ in hoc casu multifarie concurrunt, & signanter prima, atque præpotens emicat ex qualitate fideicommissi primogenialis, quæ de sui natura non patitur ejusdem terminationem in sola vulgari, sed illius extensionem, & durationem importat, ut pluribus relatis adnotat Episcop. Isclan. *disput.*
14 *jur. 29. n. 14. lib. 1.* Rota *in rec. dec. 1. n. 40. cum seq. par. 10.* cor. Arguel. *dec. 16. per tot.* & in prima dec. hujus causæ, §. *Et his autem*, cor. R. P. D. meo Caprara.

Secunda, & tertia conjectura promanat etiam ex qualitate substitutionis, seu fideicommissi realis, atque ex alia feudi illustris, atque nobilis cum jurisdictione, itaut ex illis appareat perpetuitatem fuisse per Testatorem volitam, ut de reali advertit Fusar. *de substit. qu. 480. n. 25.* Simon. de
15 Præt. *de interpret. ultimar. volunt. lib. 3. fol. 285. n. 25.* Rota coram Ubald. *dec. 22. n. 21.* & de qualitate feudi illustris, idem Fusar. *qu. 479. n. 131.* Tort. *de primog. Ital. p. 1. cap. 5. §. 13. num. 190.*

Adnectitur quarta cum duabus sequentibus ex verbis in substitutione appositis, de uno in alium & de gradu in gradum, & ex repetita qualitate masculinitatis, & legitimitatis, atque ex vocatione proximiorum, ejusque descendentium de domo, in defectum aliorum omnium; quæ enim
16 conjecturæ tractum temporis successivum designant, ut pluribus congestis in prima decis. hujus causæ, §. 4. *cum duabus seq.*

Demum septima, & octava insurgit ex gravamine injuncto primogenito Ludovici, aliisque secundogenitis,
17 & ex latissimo digressu ad decem substitutionum gradus, ut de utraque Rot. in Asculana fideicommissi 29. Maii 1693. §. *Secundo eruitur*, & §. *Accedit*, cor. R. P. D. meo Caprara, & in secunda dec. hujus causæ n. 7. *cum seqq.*

Signanter coacervatim sumptis hujusmodi conjecturis,
18 prout fieri debere monet Rota in d. Carpentoracten. hæreditatis, seu fideicommissi 14. Maii 1587. §. *Exinde*, coram R. P. D. meo Molines, & in d. Asculana fideicommissi §. *Et licet*, coram R.P.D. meo Caprara; quo enim casu non attenduntur exceptiones hodie per defensores rei, & possessores repetitæ contra sententias dictarum conjecturarum; nam etsi aliquæ ex illis separatim sumptæ aliquam difficultatem paterentur, coacervatim tamen consideratæ plene convincunt mentem testatoris exoptandi fideicommissum 19
perpetuum, & descensivum, ut in rejectionem repetitarum exceptionum bene observat prima dec. hujus causæ, §. *Non attentis*, cum qua DD. transire voluerunt.

Quo vero ad fructus, Patres autumarunt illos deberi a die motæ litis per nominatum Scipionem Lucretiæ fratrem, & authorem; licet enim regulare sit, quod in fideicommisso particulari ad instar legati debeantur fructus sta- 20
tim, ac purificatum extiterit, tanquam consecutivi ad dominium, ex Peregr. *de fideic. art. 49. n. 103.* Surd. *decis. 15. n. 19.* cum aliis in secunda dec. hujus causæ amplexis, §. *quo vero ad fructus*, cor. R.P.D. meo Caprara; hanc tamen regulam DD. procedere censuerunt, quoties agitur de fideicommisso, seu legato particulari claro, & nullam disputationem involvente; secus quoties, ut in præsenti hypothesi, aliqua dubietas desuper considerari potest, indigens judicis declaratione ad immissionem decernendam, & dilucidandam Testatoris mentem, & voluntatem, vel ex conje- 21
cturis, vel ex verbis, & contextu dispositionis; nam tunc, licet dominium de ejus natura transferatur, cum tamen fideicommissum, seu legatum non dicatur omnino clarum, & Bich. *dec. 629. n. 10.* possessor habere potuit justam errandi causam in iis, quæ scripta reperiuntur in testamento, & ex hoc in bona fide constitui, ob quam proinde ante motam litem fructus suos facere potuit, juxta Theoric. Bart. *in l. Servus filii 46. §. si duos n. 1.* ibique Adden. *ff. de legat. 1.* & Jas. §. *si statutum liberum n. 10. & seqq.* Torniel. *in d. Gallus n. 100. vers. Quid dicendo l. 1.* Cæphal. *cons. 49. sub n. 15. §. ad primam*, Grat. *discept. for. cap. 251. n. 33.* & plene Rota *in rec. dec. 187. n. 5. & seqq. ac per tot. p. 7.*

Et ita in reliquis DD. remissive habentes ad antedictas decisiones superioris instantiæ, rejectis aliis levioris ponderis, in hunc modum responderunt, utraque ex partibus audita.

R. P. D. M U T O.

Avenionen. seu Vasionen. Primogenituræ.

Ven. 22. Aprilis 1695.

ARGUMENTUM.

Quoties fideicommissum particulare aliquo modo sit dubium, fructus deberi deciditur a die motæ litis, & ista incepta dicitur ab ipso momento, quo possessor expedivit monitorium super jactationibus, licet diu actor steterit ad probandum ejus jus.

SUMMARIUM.

1 *IN fideicommisso particulari fructus veniunt a die purificationis illius.*
2 *Quoties tamen fideicommissum esset aliquo modo dubium, fructus deberentur tantum a die motæ litis.*
3 *Fructus in quocunque judicio debentur ab exordio litis.*
4 *Lis productiva fructus dicitur incœpta per reproductionem monitorii.*
5 *Mala fides insurgit ex quacunque notitia, quod res detenta aliena sit.*
6 *Fructus debentur a die expeditionis monitorii, si illud possessor expediverit, & n. 7.*
8 *Pro inducenda mala fide in detentore bonorum, per quam teneatur ad restitutionem fructuum, non sola formula citationis, sed notitia rei alienæ etiam ex præsumptionibus, & conjecturis probata attenditur.*
9 *Jus petendi fructus ortum in vita Authoris, transmissum dicitur ad hæredes.*
10 *Fructus debentur a die motæ litis, licet prosecutio illius diu fuerit prætermissa.*
11 *Ad inducendam malam fidem in possessore, sufficit expeditio monitorii per ipsum facta, nec attenditur, an actor diu steterit in probando ejus jure.*

DECISIO XLII.

Castrum, seu Baroniam de Albaruffo cum pertinentiis suis, quam a sæculo cum dimidio circiter Henricus senior de Rovillasco donaverat Ludovico filio primogenito cum substitutione liberorum masculorum, tam ipsius, quam Perinetti fratris, deindeque fœminarum, & ab eis descendentium, retento semper primogenituræ ordine, postquam assecutus fuerat Franciscus Henricus ultimus masculus ex Ludovico donatario descendens, adversus illum,

tan-

tanquam relatorum bonorum possessorem insurrexerunt quamplures creditores Joannis Petri præcedentis possessoris, atque vocati, cum præsupposito, quod fideicommissum primogeniale in donatione contentum jampridem expirasset: sed geminæ prodierunt sententiæ, prima in partibus, & altera in Curia, declarantes fideicommissi continuationem, nullumque jus creditoribus in Castro prædicto, aliisque bonis primogenituræ subjectis competere; qui iterum provocantes, commissionem causæ directam bo.me. Albergato Tribunalis nostri Decano obtinuerunt.

In hoc statu obiit prænominatus Franciscus Henricus nullis post se relictis filiis, sed scripto sibi hærede Petro Pelletier, de Gigondas parte, & Auctore Spiritus Josephi rei conventi, qui timens, quod Scipio Seguins Lucretiæ Actricis frater (& tanquam descendens ex Joanna Ludovici donatarii primogenita, verus primogenituræ dominus ob cessatam per obitum Francisci Henrici lineam masculinam primo loco vocatam) judicium super purificatione hujusmodi fideicommissi in partibus contra ipsum Petrum promovisset, ann. 1669. in præventione solicitus causam avocari curavit ad Curiam, mediante monitorio jactationis jactationum, & vigore pendentiæ litis ut supra recensitæ cum creditoribus cor. bo.me. Albergato, quod contra Scipionem de hac successione mediante exequi curavit, & successive reproduxit, atque etiam utraque pars mandata procuræ ad Urbem pro hujusmodi judicio transmisit, & varia deinde decreta in Tribunali Emin. Legati Avenion. emanarunt pro retentione causæ in Curia contra petitam a Scipione remissionem ad partes.

Mortuo successive præmemorato Scipione, Lucretia Seguins soror, & hæres, an. 1691. inhærendo prædicto judicio moto inter ipsum, & Petrum, contentionem restauravit cor. Emin. Legato Avenionen. super immissione, tam jure hæreditario Scipionis fratris, quam jure proprio, uti ad primogenituram vocatam in possessione Castri, & bonorum eidem subjectorum contra Spiritum Josephum detentorem, a quo excitata pariter prætensione remissionis causæ ad partes, nova decreta ab Emin. Legato, & S.Congr. Avenionen. emanarunt pro illius retentione in Curia ratione connexionis, & identitatis cum antiquis judiciis, & exinde etiam fuit ultimo loco pro parte ejusdem Spiritus Josephi reassumpta, & per Signaturam Justitiæ remissa R.P.D. meo Capratæ, ut subrogato bo.me. Albergato, coram quo in præcedenti instantia Lucretia sententiam immissivam obtinuit ad bona ut supra in primogenitura comprehensa, una cum condemnatione rei conventi ad restitutionem fructuum a die purificati fideicommissi. Adversus quam delegata mihi cõtentione per Signaturã Justitiæ cum clausula: *Constito quod sit locus Ægidianæ*; resolutum fuit sub die 28. Januarii præteriti esse locum Ægidianæ, & fructus deberi a die litis inter præfatos Petrum, & Scipionem motæ; sed obtenta quoad fructus tantum nova Audientia post dilatam resolutionem 28. Aprilis currentis, tandem hodie adscitis quinto, & sexto ex Dominis juxta ordinem in superiori Audientia datum, tandem in decisis persistendum esse Patres judicarunt.

Licet enim agatur de fideicommisso particulari, in quo
1 fructus veniunt regulariter restituendi a die purificationis, transeuntes adhuc Domini cum limitatione regulæ deducta in præsenti mea decisione, sicuti excusandum censuerunt in præsenti possessorem ab illorum restitutione a die purificati fideicommissi, seu primogenituræ favore Scipionis ob justam causam errandi in illo consideratam, ita pro certo habuerunt ad eandem restitutionem teneri a die motæ litis in hypothesi secutæ de dicto ann. 1669. inter Scipionem, &
2 Petrum, juxta theoricam Bart. *in l. Servus filiis 46. §. si duos n.2. ff. de legat.* 1. & late firmata per Rot. *dec.189. n.5. cum seqq. & per tot. p.7 rec.* cum aliis in decisione, quæ revidetur §. *fin.* prout regulare est in quocunque judicio, in quo fructus ab injusto detentore restitui debet ab exordio litis, ob rationem malæ fidei ex illa resultans, ad text. *in leg.* 3. ubi Gloss. & Scri-
3 bentes *ff. de interdict.* Rot. *in rec. dec. 265. n.1. cum seq. p.15. & dec.496. n.13. p.*18. & in Romana Fideicommissi de Incoronatis 3. Dec. 1693. §. *Validitas*, cor. bo. me. Benincasa.

Quod autem lis inceperit ab anno 1669. ut ab hoc tempore fructus debeantur, resultat ex dicto monitorio jactationis jactationum, & vigore litis pendentiæ per præfatum Petrum Pelletier de Gigondas, cor. bo. me. Albergato expedito, & executo contra Scipionem ad fideicommissum primogeniale vocatum, deindeque reproducto, & cui inhærendo Lucretia causæ discussionem prosecuta fuit, & immissionem obtinuit, itaut ex his exordium litis productivum actionis fructus a dicto anno 1669. negari non valeat, ut admittit
4 Rota *in rec. dec.189. n.5. & seq. p.7. & dec.139. n.2. p.9. rec.*

Frustra autem opponitur, quod lis ut supra inchoatâ de dicto anno 1669. non versetur quoad successionem Scipionis ad relatum fideicommissum, sed super creditorum concursu, a quorum molestiis ad se eximendum inhærenter antiquæ liti, Petrus monitorium, seu citationem expediverit, signanter cum nulla instrumenta fuerint exhibita, ex quibus Petrus in mala fide constitui potuerit. Quandoquidem ex totius facti serie bene pensata contrarium desumitur, & quod revera lis contra Scipionem fuerit introducta ex hujusmodi de causa præcitatæ purificationis fideicommissi in illius persona, quodque ejusdem scientia in eodem Petro negari non possit, apparuit, tum ex generalibus clausulis in monitorio contentis, ex quibus dignoscitur non fuisse restrictum ad solam controversiam cum creditoribus, tum ex eo, quod Scipio non erat Petri creditor, ut insimul cum aliis ad judicium concurrere potuisset, sed solummodo ad primogenituram aspirans ex validis juribus, itaut præventivum monitorium jactationis jactationum contra ipsum executum, ad hujusmodi tantum causam referri potuerit, potissime quia contemporanea mandata procuræ ad augendum in lite per dictum monitorium excitata, hanc causam expresse declarant, prout etiam illam confirmant informationes tunc temporis exaratæ, & datæ in Sacra Congregatione Avenionen. pro obtinenda retentione Causæ in Curia per defensores ipsius Petri, in quibus specifica prætensio Scipionis succedendi in his bonis vigore sæpe dicti fideicommissi habetur; tum etiam, quia præcesserat in Petro scientia fideicommissi, & dispositionis primogenituræ ex geminis sententiis pro illius existentia reportatis contra creditores, & ex instrumento primogenituræ in actis, & processu causæ existente, super quibus fundatum fuit monitorium ab eodem Petro expeditum, & ex quibus vocatio Scipionis, & purificatio primogenituræ ad illius favorem satis convinci potuit. Absqueeo, quod fuerit in hoc casu necessaria alia productio scripturarum pro inducenda mala fide injustæ detentionis bonorum in Petro; nam cum ipse monitorium jactationis jactationum, & super litis pendentia expediverit, clare indicat se dubitasse de viribus suæ possessionis, & jura Scipionis agnovisse, atque ex solicitudine conscientiæ, ac quacunque notitia, quod res esset aliena, vel injuste possessa, mala fides insurgit, per quam propterea in casu succumbentiæ tenetur ad restitutionem fructuum a die factæ introductionis, 5
& motæ litis, seu obtentæ citationis, & monitorii prædicti, per quod impetrans sibi videtur litem movere, ad Textum *in leg. sed etsi 28. §. Si ante litem, C. de petit. hæredit. & leg. item veniunt 22. §. Prætor in fin. ff. eod.* Rota *in rec. dec.* 189. *num.* 1. *cum seqq. part.* 1. & plenius coram Merlin. *dec.*702. *n.*18. *& seqq.* cum quoties succumbens litem movit, minora requisita sint necessaria ad constituendam litem, & malam fidem inducendam, ob rationem præsumptæ scientiæ superius insinuatam, itaut, licet regulare sit, quod requiratur monitorii executio, & reproductio, tamen contra impetrantem, & litem moventem, sufficit pro contestatione litis, ut animadvertunt Ursell. *conclus* 139. *sub nu.* 7. *vers. Animadvertendum*, Add. ad 7
Pamphil. *dec.* 31. *nu.* 9. Rota coram Penia *dec.* 137. *nu.* 9. juxta impressionem Lugdunen. & coram Ubald. *dec.* 21. *n.*5. & coram fan. mem. Alexandro VIII. *dec.* 57. *num.* 12. Nec sola formula citationis, sed notitia rei alienæ, & litis super instructæ venit inspicienda pro mala fide in detentore bonorum, per quam tenetur ad restitu- 8
tionem fructuum, & quæ etiam ex præsumptionibus, & conjecturis probata dicitur, Rot. *decis.* 246. *num.* 8. *& seqq.* juncto *num.* 17. coram Priolo *& dec.* 2. *nu.* 7. *& seqq. p.*11. *rec.*

Minusque obsistit de anno 1691. Lucretiam hic in Curia Judicium noviter introduxisse, a quo solum tempore desumenda veniat inchoatio litis; nam illud non fuit ex integro institutum, sed etiam ex persona Scipionis Lucretiæ fratris, & Auctoris, & inhærenter ad judicium motum de dicto anno 1669. inter Petrum Pelletier, & eundem Scipionem, itaut ex connexione, & identitate cum hujusmodi antiquo judicio causa hic in Curia retenta fuerit contra prætensam illius remissionem ad partes a Spiritu Josepho reo convento bonorum primogenituræ detentore, & ab illo postmodum reassumpta in nostro Tribunali; unde judicium motum a Lucretia non potest novum existimari, sed prosecutivum antiqui, prout etiam dubitandum non est, quod actio ad fructus Scipioni spectantes transiverit ad Lucretiam hæredem, juxta firmata per Rota in Carpentoracten. hæreditatis, seu fideicommissi, 9

14. Martii 1687. §. *Nec obstat*, cor. R. P. D. meo Molines, & in secunda dec. hujus causæ cor. R. P. D. meo Caprara §. *fin.*

Demum minoris relevantię apparuit exceptio, quod Scipio post primam causę introductionem judicium non fuerit prosecutus, & diu siluerit, quod fuerit introducta, & mota controversia apta ad inducendam malam fidem in possessore, reassumpta postmodum a Lucretia, ut fructus a die pri-
10 mæ judicii introductionis veniant restituendi, cum lapsus temporis non tollat malam fidem semel inductam, Rota *dec.* 1245. cor. Seraph. *dec.* 263. *n.* 14. *& seq.* cor. Bich. *dec.* 2. *n.* 2. *par.* 11. *recent.*

Prout etiam irrelevans existimatum fuit, quod Lucretia produxerit nova jura supra legitimatione personarum, & purificatione fideicommissi, seu primogenituræ ad sui favorem & cor. R. P. D. meo Caprara fuerit de illa dubitatum & suspensa concessio immissionis, donec fuerit producta fides Baptismatis Joannæ, a qua Lucretia descendit, ad justificandam illius qualitatem primogenialem, itaut ante hujusmodi juriū productionem reus non fuerit, neque ejus Auctor in mala fide constitutus, nam retenta superius adducta distinctione, quod cum agatur de lite introducta per hodie succumbentem, dubitantem de viribus suæ possessionis, agnoscentem, quo competere poterat collitiganti ad fideicommissum, & primogenituram vocato, non requiritur tam exacta requisi-
11 torum probatio ad constituendum eundem in mala fide, cum ista per inchoationem litis ex conscientiæ impulsu factam satis præsumatur, & remaneat probata ex superius allegatis.

Et ita omissis cæteris tanquam levioris ponderis, in secunda causæ repropositione responsum fuit, utraque parte acriter informante.

R. P. D. MUTO.

Avenionen. seu Vasionen. Primogenituræ.

Lunæ 16. Maii 1695.

ARGUMENTUM.

A die motæ litis fructus etiam fideicommissi particularis sunt restituendi, si fideicommissum sit dubium; sed exigitur, quod vocatio sit omnino tacita, & interpretative tantum eliciatur, ut fieri non debeat illorum restitutio a die purificati fideicommissi.

SUMMARIUM.

1 *IN fideicommisso particulari fructus debentur, non a die mota litis, sed a die aperta successionis.*

2 *Limitatur, quoties fideicommissum sit dubium, & a conjecturis dependeat.*

3 *Hec tamen limitatio tantum procedit, si vocatio sit omnino tacita, & interpretative solum eliciatur, itaut oculis corporeis legi non possit.*

DECISIO XLIII.

POstquam Lucretia de Seguins vocata ad primogenituram in donatione Castri, seu Baroniæ de Albaruffo de anno 1546. institutam per Henricum Seniorem de Rovillasco, reportaverat coram me decisionem die 28. Januarii
1 præteriti, in qua ob validitatem, & justitiam præcedentis sententiæ R. P. D. mei Capraræ immissionem Actrici super relato Castro concedentis, & condemnantis Spiritum Josephum reum conventum, & Castri bonorumque primogenituræ subjectorum detentorem, ad restitutionem fructuum eorundem a die purificati fideicommissi, seu primogenituræ favore Scipionis ipsius Lucretiæ fratris, & respective Auctoris, responsum fuerat esse locum Ægidianæ, moderata solum restitutione fructuum a die purificati fideicommissi ad diem motæ litis de anno 1669. inter eundem Scipionem, & quondam Petrum rei conventi Patrem, & auctorem, concessaque nova audientia quoad fructus tantum, eandem resolutionem deinde adscitis quinto, & sexto ex DD. confirmati sub die 22. Aprilis præteriti obtinuerat, petiit hodie expeditionem causæ, quæ cum acriter ex parte rei contenderetur, ex quo lis super immissione ad hujusmodi primogenituram nullatenus probaretur mota de dicto anno 1669. sed dumtaxat per Lucretiam de anno 1691. & e converso cum scribentes pro Actrice prætenderent condemnationem ad fructus fuisse debitam, nedum a dicto anno 1669. præcedenter a die purificati fideicommissi favore antedicti Scipionis Lucretiæ fratris, & auctoris, prout definierat relata sententia R. P. D. mei Capraræ.

Adhuc DD. perpensis omnibus hinc inde deductis, expeditionem causæ demandarunt, cum condemnatione fructuum a die motæ prædictæ litis de anno 1669. inter quondam Scipionem, & Petrum, juxta decisiones coram me editas extensa ulterius hac brevi decisione, qua compettum voluerunt, quod licet animadverterent, de stricto juris rigore debitos esse fructus a die purificati fideicommissi, ob indubitatam conclusionem, quod in fideicommisso particulari, de quo agitur, illi veniunt restituendi a die apertæ successionis, 1
juxta firmata in secunda decisione hujus causæ 10. Maii 1694. §. *Quo vero ad fructum*, coram R. P. D. meo Caprara, nec ex noviter animadversis urgere in hypothesi limitationem cæteroquin veram in præcedentibus meis decisionibus deductā ex vocatione dubia & dependente a conjecturis per Theori-
2 cam Bart. *in l. servus filii* 46. *ff.* 2. *n.* 2. *ff. de legat.* 1. *expensam*, cor. Rot. *in rec. dec.* 189. *n.* 5. *& seq. par.* 7. cum in præsenti vocatio Scipionis, & Lucretiæ visa fuerit non fundari in solis conjecturis, sed quod etiam clare resultet ex litera instrumēti donationis, & primogenituræ, purificatio vero appareat ex facti circumstantia, & citra cōtroversiam ex fide Baptismatis in prima instantia exhibita, per quam potuit Scipionem, & Lucretiam descendere a fœmina primo nata, ut firmatum fuit tam in decisionibus, coram R. P. D. meo Caprara, quam coram me emanatis, & limitatio prædicta procedat, quoties vo-
3 catio est omnino tacita, & interpretative solū elicitur, ita ut oculis corporeis legi non possit, ut Bartoli theor. declarando firmat Jason. *in d. l. servus filii*, §. *Si statu liberum n.* 11. *&* 12. Vasq. *de success. cret. lib.* 2. §. 17. *disq.* 28. *n.* 129. *vers. respondetur esse falsum*, & habetur etiam *in d. dec.* 189. *n.* 15. *&* 17. *p.* 7. *rec.*

Nihilominus mitius cum reo agentes, & amplectendo æquitatem potius, quam rigorem, ad facilius causam terminandam, & ad tollendas ulteriores controversias cum Matrona extera, & in ultima senectute degente, restitutionem fructuum controversorum restringere existimarunt ad prædictam diem motæ litis de anno 1669. cui temperamento etiam Atrix acquiscente reo dissentiebat.

Et ita partibus auditis responsum fuit pro expeditione.

R. P. D. CAPRARA.

Avenionen. seu Vasionen. Primogenituræ.

Lunæ 16. Januarii 1696.

ARGUMENTUM.

Deciduntur ea, quæ decisa liquent in præcedentibus decisionibus ab ista confirmatis.

SUMMARIUM.

1 *FIdeicommissario agenti judicio immissionis debentur fructus a die mota litis.*

2 *Ad effectum lis mota dicitur ex monitorii executione & reproductione.*

3 *Lis quoad impetrantem monitorii mota censetur ab ea die qua monitorium expedivit.*

4 *Etiam ut ab ea die possit fieri contra ipsum condemnatio fructuum perceptorum.*

5 *Ad hoc ut possessor in mala fide dicatur constitutus, non sufficit sola monitorii reproductio, sed exigitur jurium exhibitio.*

6 *Limitatur, quoties monitorium non ab Actore, sed a possessore fuerit expeditum.*

7 *Precipue si de juribus notitiam habuisse appareat.*

8 *Et limitatio locum obtinet, etiamsi Actor aliud deinde monitorium expedire curaverit.*

9 *Fructus in fideicommisso particulari debentur a die aperta successionis, non a die mota litis.*

10 *Non sic proceditur, si fideicommissum sit dubium, cum tantum admittatur conclusio in fideicommisso claro.*

DECISIO XLIV.

NOn acquiescens Josephus contrariæ sententię Rotali, qua præviis duabus decisionibus coram me editis 4. Decembris 1663. & 10. Maii 1664. pronunciatum fuit dandam esse immissionem Lucretiæ in possessione Castri, seu Baroniæ de Albaruffo, ejusque pertinentiarum, & fructus deberi a die purificati fideicommissi: minusque alteri successivæ sententiæ in proxime præcedenti instantia, præmissis aliis tribus decisionibus 28. Januarii, 22. Aprilis, & 16.

&16. Maii 1695. per R. P. D. meum Mutum prolatæ, desinenti, locum esse Ægidianę, & fructus deberi a die motę litis, procuravit iterum ad Signaturam Justitiæ, quę causam mihi iterum commisit cum clausula, *sine præjudicio mandati de immittendo, & in reliquis alteri, qui ad legitimam &c.* unde ad dictamen secundæ partis rescripti ea hodie proposita sub dubio: *An sit procedendum ad legitimam executionem?* affirmative fuit responsum.

Generalis nanque regula est, quod fideicommissario agenti judicio immissionis, & in quolibet interdicto, restitutio fru-
1 ctuum fit a die moræ litis, per text. *in l.3.ff. de interdict. l. in fideicommissaria 18. ad Sen.Consult.Trebel.* Menoch. *de a ipiscen. remed.* 4. *n.*800. Rot. cor. Caval. *dec.*409. *n.*1. *& seq.*

Lis autem in præsenti mota fuit de Anno 1609. quo Petrus Pelletier tunc temporis possessor bonorum primogenialium obtinuit cor. bo. me. Albergato expediri monitorium vigore jactationum, cum inhibitione vigore litis pendentię, illudq; præsentari curavit Scipioni jactanti ad sui favorem fuisse purificatam primogenituram, & reproduci in actis, instando pro retentione causæ in curia ratione connexitatis hujusmodi judicii cum alio ibi instructo cum creditoribus, ex qua monitorii executione, & reproductione dicitur lis mota, Rota cor. san. me. Alex. VIII. *dec.*128. *n.*1. coram Bichio *dec.*363. *n.*
2 1. *& in rec. dec.*405. *num.*14. 15. *p.*14. licet satis fuerit sola ejusdem monitorii expeditio, ut quoad ipsum Petrum impetrantem lis dicatur ab illa die inchoata, ut in præcisis terminis monitorii super jactationibus, dicit Rota coram Buratt. *dec.*
3 652. *n.*2. & coram Priolo *dec.*154. *n.* 23. & generaliter Rota cor. Dunoz. *dec.*574. *n.*2. & coram san. mem. Alex. VIII. *dec.*
4 *n.*12. etiam quoad condemnationem fructuum ab illa die, ut firmatum fuit *in dec.*139. *n.* 1. 2. *&* 3. *p.*8. *rec. & dec.*264. *n.* 10. *juncto n.*1. *p.*19. *rec.* & dixit Card. de Luca *de hered. disc.* 9. *num.* 15.

Non obstat, quod reproductio monitorii non inducat litis contestationem ad effectum constituendi possessorem in mala fide, sed requiratur ulterius productio jurium, ex quibus inducatur certa scientia illius mali juris, juxta auctoritates
5 allegatas ab informantibus; quia id forsan procederet, si monitorium fuisset expeditum, & reproductum per Scipionem Actorem, non autem in hoc casu, in quo idem possessor præveniendo judicium instruxit; tunc enim iste censetur dubitare de propria possessione, & satis instructus de juribus alterius, ex deductis per Rot. cot. Merlin. *dec.*702. *n.*20. *& seq.* &
6 comprobant decisiones præcedentis instantiæ, signanter 22. Aprilis 1695. cor. R. P. D. meo Muto; eoque certius, quia idemmet Petrus possessor in alio judicio contra creditores jam produxerat instrumentum primogenituræ, a quo Scipio metiebatur suam vocationem, & monitorium expedivit ad formam jurium, de quibus in actis, & relative ad illa, & successive in discussione causæ pro illa remittenda ad partes deducta fuerunt jura primogenituræ, ut ex informationibus relatis in *Summ. n.*5. ex quibus bene ostenditur, quod Petrus
7 fuerit certus de juribus Scipionis, & ex illis in mala fide constitutus, ex notatis per Rot. *dec.*57. *sub n.*25. *vers. Sed plura cum seq. par.*7. *rec. & dec.*405. *n.*19. *part.*14. & cor. Merlin. *d. dec.* 702. *n.* 20. *cum seq.*

Parum adversante, quod dicatur monitorium fuisse expeditum, seu executum contra Scipionem tanquam creditorem, non vero tãquam fideicommissarium: quia contrarium patet; tum ex quo Scipio non erat creditor, nec in judicio concursus unquam comparuerat; tum etiam ex eo, quod in mandatis procuræ ab utroque collitigante ad curiam transmisso fuit specificata illius prætensio agendi in vim primogenituræ *d. Sum. n.*4. tum demum ex eo, quod in ulteriori discussione super remissione causę ad partes fuit per utriusque informantes deducta hujusmodi prætensio, ut in *Sum. d. n.*5.

Neque etiam suffragatur, quod Lucretia moderna actrix, soror, & hæres ejusdem Scipionis, & ad eandem primogenituram post ipsum vocata, novum monitorium expediverit anno 1691. itaut a dicto tempore dicatur lis inchoata, Quoniam id fecit Lucretia inhærendo expresse judicio alias per Scipionem introducto, *Sum. n.*8 adeout dici nequeat novum judicium, sed continuativum primi, ut in his præcisis terminis pro condemnatione fructuum a die primi monitorii, observat Modern. Lucen. *alleg.*214. *n.*3. *subn.*32. *vers. tum quia*
9 *D. Thomasia, & alleg.*216. *sub n.*50. *vers. deveniendi*, & Rot. cor. Bich. *dec.*263. *n.* 17. *& seq. & signanter n.* 22. *&* 23.

Et eo facilius in hanc sententiam domini inclinarunt, stante quod agitur de fideicommisso particulari, cujus fructus ut in legato veniunt a die apertæ successionis, ut firmat secunda decisio prioris instantiæ edita coram me 10. Maii 1694. §. *Quo vero ad fructus*, & præter ibi cumulatos tradunt Redenasc. *cons.*79. *n.*36. *et* 37. *vers. quando autem* Ceph. *cons.* 49. *lib.*. *n.*23 *vers. et quamvis lib.*1. Simon. de Pretis *in interp. ult. volunt. lib.*3. *solut.*2. *dub.*5. *n.*7. *fol.*347. Ful. *de subst. q.*626. *n.*65. Modern. Lucen. *d. alleg.*214. *n.*29. *et* 30. *et alleg.* 275. *n.*11. Rota *dec.*183. *n.* 5. *cum tribus seq. p.* 7. *rec.*

Non attenta opposita dubietate fideicommissi, uti resultantis ex conjecturis, quę causat bonam fidem in possessore, quę confoveretur etiam ex eo, quod tunc temporis non constabat Lucretiam descendere a primo nata, ut ad illius favorem dici posset purificatum fideicommissum.

Etenim fideicommissum non fuit simpliciter desumptum ex conjecturis, quę fuerunt tantum cumulatę in decisionibus ad illius majorem comprobationem; sed expresse apparuit ex oculati lectura instrumenti donationis, quo casu fideicommissum non dicitur dubium, nec possessor excusatur a fructuum restitutione a die illius purificationis, ut declarat Jas. *in l. servus filii*, §. *Si statu liberum n.*11. *et* 12. *ff. de legat. primo, et admitti dec.*189. *n.*15. *et seq. p.*7. *rec.* Defectus vero justi- 11
ficationis descendentię a primo nata visus est cessare ex fide Baptismatis, & aliis circumstantiis, perpensis in altera ex meis decisionibus prioris instantiæ 10. Maii 1694. & fuit responsum cor. R. P. D. meo Muto 16. Maii 1695. §. *Adhuc Domini.*

Quæ tamen fuerunt ponderata non ad effectum aliquid firmandi, sed magis confirmandum dominos in sensu præsentis resolutionis, ut dictum fuit in dicta ultima decisione R. P. D. mei Muti, suffragantibus etiam quinto & sexto, ut in proxime præcedenti instantia, & partibus hinc inde informantibus.

R. P. D. MUTO.

Romana fideicommissi de Cribellis.

Mercurii 23. Martii 1689.

ARGUMENTUM.

Substitutio facta in defectum filiorum, nedum complectitur casum non existentiæ filiorum, verum etiam casum existentiæ, & postea deficientiæ. Testator, si in defectum masculorum fœminas vocaverit, intelligitur vocare voluisse fœminas ultimi masculi, non autem fœminas quæ descendunt a filiabus fœminis aliorum masculorum, nec etiam in subsidium, nisi tamen constaret de testatoris voluntate eas admittendi.

SUMMARIUM.

1 *Immissio in vim fideicommissi non denegatur, si constet de fideicommisso, illius purificatione, & bonorum identitate.*

2 *Etiam adversus tertios possessores causam habentes a gravato.*

3 *Fideicommissum conditum sub conditione, si sine filiis, per filiorum existentiam expirat.*

4 *Substitutio facta in defectum filiorum complectitur nedum casum non existentiæ filiorum, verum etiam casum existentiæ, & postea deficientiæ.*

5 *De natura dictionis -&- est augere, & præcedentibus adjicere.*

6 *Pro evitanda superfluitate capienda est interpretatio pro ulteriori substitutione.*

7 *Ex masculorum prælatione inducitur, animum testatoris illos prædilexisse.*

8 *Non præsumitur, testatorem voluisse prædilectos gravari, & non minus dilectos.*

9 *Favore piæ causæ amplior sumitur interpretatio.*

10 *Dictio - tunc - regulariter operatur restrictionem, limita, ut n. 11.*

12 *Non est facienda extensio fideicommissi de uno genere personarum ad aliud, nisi tamen constet de voluntate fideicommittentis.*

13 *Testator vocando fœminas in defectum filiorum masculorum legitimorum, & naturalium, intelligitur vocasse fœminas suæ familiæ, & immediate descendentes a masculo moriente sine filiis masculis, non autem eas quæ descendunt ab aliis fœminis, & de aliena familia, n. 14.*

15 *In conditionali censentur comprehensæ eadem personæ comprehensæ in dispositiva.*

16 *Testator, si restrinxerit vocationem in fœminis ultimi masculi, non possunt succedere aliæ ab eo non descendentes.*

17 *Observantia etiam negativa deservit pro declaratione substitutionis.*

18 *Si testator vocaverit fœminas an ultimo masculo, succedere non possunt, nec in subsidium, aliæ fœminæ graduum superiorum.*

19 *Nisi tamen in aliqua parte testamenti constaret, testatorem eas voluisse admittere.*

20 *Fideicommissum ad sui favorem non purificatum nemo potest transmittere.*

DECISIO XLV.

IN testamento, cum quo decessit Joan. Petrus Cribellus condito anno 1550. hæc disposuit: *In omnibus autem bonis &c. instituit, & proprio ore nominavit Joan. Franciscum ejus filium legitimum, & naturalem, si vivit, & Jo: Angelum Cribellum nepotem ex fratre æquis portionibus, etsi Joan. Franciscus non vivit; præfatum Joan. Angelum solum, & insolidum, quos, & in eventum vitæ ipsius Joannis Francisci ad invicem, & vicissim substituit, quandocunque moriantur sine filiis masculis legitimis, & naturalibus, & quod filiæ familiæ ipsorum, vel alterius eorum, etiam filiis masculis legitimis, & naturalibus extantibus dictorum hæredum, vel alterius eorum, dotentur condecenter: & casu, quo ambo ipsi hæredes susceperint filios masculos, qui ipsis hæredibus fuerint superstites, illos pariter ad invicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, & sic filios filiorum suorum ordine successivo in perpetuum, & fœminæ quæ erunt, semper dotentur, & in defectum filiorum masculorum legitimorum, & naturalium, voluit, & vult filias fœminas succedere, etsi tam dicti sui hæredes, quam eorum, seu alterius eorum ultimo viventis filii masculi legitimi, & naturales decesserint sine filiis legitimis, & naturalibus, masculis, vel fœminis, quod tunc, & in defectum filiorum masculorum, & fœminarum pro quarta parte omnibus suis bonis prædictis succedat, & succedere debeat, Archihospitale Sancti Jacobi Incurabilium, pro altera quarta parte Monasterium Convertitarum, & pro alia quarta parte Monasterium, seu Societas Orphanarum, & Orphanorum miserabilium, & pro altera quarta parte Societas Virginum miserabilium S. Catharinæ de Funariis.*

Nulla nunquam habita notitia de supervivenția Jo:Francisci, tota hæreditas consolidata fuit in Jo:Angelo nepote, & post eum devenit ad Jo:Baptistam ejus filium, deinde ad Franciscum istius filium, cum successit AnnaMaria filia, qua nuper defuncta sine filiis, instituta sibi hærede Anna . heresia Benzona, triangularis exorta fuit contentio, una ex parte locorum piorum allegantium fuisse purificatam ipsorum favore substitutionem factam in defectum masculorum, & fœminarum, altera ex parte Flaviæ de Blondis in sæculo, hodie Sororis Mariæ Virginis de Blondis Monialis professę in Venerabili Monasterio S.Matthę de Urbe, descendentis a Virginia filia Jo. Baptistæ pronepotis testatoris, quæ prætendebat ipsam, uti fœminam descendentem per lineam rectam a Jo.Angelo primo hærede instituto a Jo. Petro, esse vocatam in defectum masculorum, indeque nondum fuisse purificatam substitutionem locorum piorum, & demum altera ex parte Anna Theresiæ Benzonæ hæredis Annæ Mariæ filiæ ultimi masculi, dicentis, fideicommissum expirasse per obitum ultimi masculi cum filiabus, & Flaviam esse incapacem succedendi utpote non descendentem immediate ex masculis, indeque apud ipsam uti hæredem ultimæ gravatæ bona remansisse libera. t umque tota hæc controversia sparsim agitaretur, introductaque fuerit ab unoquoque ex locis piis coram suo particulari judice; placuit Sanctiss. D. N. illam unire, & uni judici committere, hacque commissione mihi directa disceptandum proposui: *An, & cui debeatur immissio?* & dictum fuit, *dandam locis piis.*

Fideicommissi enim existentia illorum favore, ultra quod fuit supposita *in dec. 199. n. 1. & seqq. & dec. 282. n. 1. p. 17. & dec. 322. in principio p. 18.* resultare visa fuit ex illis verbis, *Et in defectum filiorum masculorum, & fœminarum, pro quarta loca pia &c.* ejusque purificatio per obitum Annæ Mariæ sine filiis ultimo loco defunctæ filiæ ultimi masculi, qu bus stantibus, & supposita bonorum identitate a partibus non controversa, danda est immissio, sive

1 vigore *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* sive *utilis Salviani*, ut sæpissime dictum fuit, & signanter *dec. 161. n. 1. & dec. 666. n. 3.* cor. Bich. *dec. 320. n. 1. p. 9. dec. 79. n. 3. p. 19.* etiam contra

2 habentes causam ab hærede gravata, ut ex *supra allegatis decisionibus hujus causæ p. 17. & p. 18.*

Nec substitutio ipsa facta censeri debet eo tantum casu, quo ultimus masculus obiisset sine filiis masculis, aut fœminis, qui casus cum non venerit, eo quia Franciscus ultimus masculus obiit, relicta Anna, Maria, & Portia, ideo expiraverit quodcunque fideicommissum, ad *celebre consil.* Oldrad. 21. passim a Rota approbatum, & præsertim 3 *dec. 712. n. 3.* coram Eminen. Cerro.

Quoniam testator postquam in casu non existentiæ filiorum masculorum ex suis heredibus ordinaverat substitutionem favore fœminarum, ibi: *Et in defectum filiorum masculorum legitimorum, & naturalium, voluit, & vult filias fœminas succedere*, duos consideravit casus; alterum nempe non existentiæ filiorum ex suis hæredibus de tempore obitus istorum, explicatum illis verbis: *Si decesserint sine filiis legitimis, & naturalibus, masculis, et fœminis:* alterum deficientiæ tam masculorum, quam fœminarum, ibi: *Et in defectum filiorum masculorum, et fœminarum, pro quarta parte substituit, etc.* ex quibus datur intelligi, quod voluerit loca pia substituere, nedumquando filii masculi obiissent sine filiis masculis, vel fœminis, sed etiam quando dicti filii masculi habuerint filios, aut filias, qui postea decesserint sine filiis, eo quia substitutio locorum piorum facta fuit defectis omnibus personis supra vocatis, & testator in illa usus fuit verbis, *in defectum*, quæ complectuntur nedum casum non existentiæ filiorum sive masculorum, sive fœminarum, ut accidisset, si masculi obiissent sine filiis; verum multo magis, & ex propria significatione, casum existentiæ, & 4 postea deficientiæ *gloss in leg unica. §. ubi autem verb. deficiebat, C. de cadat. toll. gl. in §. hinc nobis verb. deficientis; auth. de hæred. et falcid.* Soccin. Jun. *cons.* 181. *n.* 30. *et seq. lib.* 2. Surd. *cons.* 110. *n.* 9. *et cons.* 336. *n.* 1. Bellon. *c.* 9. *n.* 10. Ciarlin. *contr.* 100. *n.* 16. *lib.* 1. Rot. *dec.* 689. *num.* 2. cot. Buratt. ibique Add. *lit. C. dec.* 807. *n.* 4. *et* 186. *n.* 6. coram Dunoz. Jun *dec.* 54. *n.* 59. coram Arguell. *dec.* 366. *a n.* 13. *ad* 16. *p.* 4. *tom.* 2.

Ac etiam quia cum antecedẽtibus substitutionibus juncta est per copulam *et*, ibi, *et in defectum*, cujus dictionis natura est augere, & præcedentibus adjicere, *leg. et tamen* 5 *adjecto* 34. *ff. de legat.* 3. Socc. Jun. *d. cons.* 181. *n.* 30 Menoch. *cons.* 987. *n.* 12 Bellon. Jun. *cons.* 9. *n.* 28. *et cons.* 76. *n.* 5. Surd. *dec.* 272. *n.* 24. *et dec.* 319. *n.* 7. Rota coram Gregor. *decis.* 21. *n.* 3. Add. *lit. B.* Merlin. *dec.* 685. *n.* 13. coram Eminent. Cerro *dec.* 641. *n.* 8. *et dec.* 254. *n.* 22. *p.* 19.

Quibus accedunt duæ circumstantiæ desumptæ, una ex superfluitate illorum verborum, *et in defectum*, quæ essent superflua, si starent declarative ad explicandam substitutionem locorum piorum esse solum in casu obitus masculorum sine filiis, cum jam hæc substitutio fuisset illis præcedentibus 6 verbis declarata, ibi *Si decederent sine filiis legitimis, et naturalibus masculis, et fœminis*; ad quam superfluitatem evitandam capienda est interpretatio pro ulteriori substitutione, ut illa verba aliquid operentur, ad text. *in l. si quando* 12. *ff. de legat.* 1. *et l. hæc stipulatio* 14. § *Divus, ff. ut legat. seu fideic. nomine caveat*, Merlin. *dec.* 685. *n.* 12. Pamphil. *dec.* 520. *n.* 2.

Et altera ex majori prædilectione, quam habuit erga masculos, quos fœminis prætulit, has solum vocando in illorũ defectum, quæ majorem indicant prædilectionem, *l. Lucius* 85. *ff. de hered. instit. l cum ita* 33. § *fideicom ff. de legat.* 2. Fus. 7 *de substit. q.* 468. *n.* 8. Menoch. *præsumpt.* 16. *n.* 4. *lib.* 4. *et cons.* 318. *n.* 2. Qua stante, nimis incongruum visum est, quod voluerit masculos magis dilectos decedentes sine filiis gravare favore piorum locorum, & non fœminas minus dilectas, 8 *l. Publius* 36. § *Titia, ff. de condit. et demonstr.* Fusar. *de substit. q.* 479. *n.* 62. Bellon. Jun. *cons.* 19. *n.* 12. Rota *dec.* 199. *n.* 4. *p.* 17. *dec.* 276. *n.* 18. *p.* 18. Præsertim favore piæ causæ, pro qua ampliot sumitur interpretatio, Eminent. Ottob. *dec.* 113. *n.* 23. 9 *et* 24. cum aliis adductis in Romana fideicommissi de Ruspolis 13. Junii 1687. §. *Præsertim*, coram me.

Minus desumi potest restrictio ad eum casum obitus ultimi sine filiis ex illa dictione, ibi, *quod tunc*, apposita immediate, postquam testator locutus fuerat de casu obitus ultimi masculi sine filiis, quia licet dictio, *tunc*, regulariter operetur restrictionem ad casum antecedentem, ad text. *in leg. in substitutione* 31. *ff. de vulg et pupill.* Mantic. *de conject. ult.* 10 *volunt. lib.* 5. *tit.* 6. *n.* 6. Pereg. *de fideicom. art.* 29. *n.* 15. Caval. *dec.* 454. *n.* 7. Priol. *dec.* 110. *n.* 7. Eminentiss. Cerr. *dec.* 712. *n.* 3. hoc tamen non procedit in casu præsenti: quia testator post appositam conditionem, *si sine filiis*, ultimo masculo, & per dictionem, *tunc*, ulterius progressus fuit utendo verbis ampliativis, quibus explicavit aliam substitutionem a præcedenti diversam, ibi: *Et in defectum filiorum masculorum, et fœminarum, substituit loca pia*; qua stante volũtate, dictio, *tunc*, nõ operatur restrictionem, Buratt. *dec.* 989. *n.* 4. Dunoz. Jun. *dec.* 107. *n.* 6. Coccin. *dec.* 2121. *n.* 90. *dec.* 396. *num.* 4. *et* 5. *part.* 19. Præsertim, quia non est juncta dictionibus taxa-

tantivis, *tantum*, vel *duntaxat*, & similibus, Mantic. *de conject. lib. 3. tit. 14. n. 10. vers. sed tamen*, Menoch. *lib. 4. præsumpt. 38. n. 26. & 27.* Cocc. *d. dec. 212. n. 89. dec. 77. n. 38 & 39. p. 7.*

Atque hinc non applicatur regula, quod non est facienda extensio fideicommissi de uno genere personarum ad aliud, quia regula habet locum in dubio, & ubi non constat de voluntate fideicommittentis extendendi ad utrumque casum substitutionem, quæ sola spectatur, *l. cum virum, C. de fi-*
12 *deicommissis*, Rota *dec. 184. n. 1. par. 18. dec. 25. n. 43. par. 19.*

Eoque minus existentia Flaviæ in sæculo, & in Religione sororis Mariæ Virginiæ de Blondis Monialis filiæ Virginiæ filiæ Jo. Baptistæ impedit purificationem fideicommissi favore locorum piorum, quia testator in duobus casibus fœminas nominavit. Primo, in casu, quo masculi haberent filios masculos, & tunc eas exclusit, mandando, ut condecenter dotarentur, ibi: *Et filia fœmina ipsorum, vel alterius eorum, & etiam filiis masculis legitimis, & naturalibus extantibus ad. heredum, vel alterius eorum, dotentur condecenter.* Secundo, in casu, quo deficerent omnes masculi, & tunc in ipsum defectum voluit filias fœminas succedere, ibi: *Et in defectum filiorum masculorum legitimorum, & naturalium, voluit, & vult filias fœminas succedere*; in quibus tamen casibus patet intellexisse de fœminis suæ familiæ, & immediate descendentibus ab ultimo moriente sine filiis masculis, non autem de aliis descendentibus ab aliis fœminis, & de aliena familia, qualis est dicta Soror Maria Virginia de Blondis, ad
13 tradita per Rotam *dec. 519. n. 23. & 24. p. 5. dec. 7. n. 57. p. 10. & dec. 18. n. 25. & 26. p. 11.* Et hæc substitutio cum fuerit purificata favore Annæ Mariæ ultimo loco defunctæ non est protrahenda ad alias fœminas transversales, & de aliena fa-
14 milia, ad text. *in l. post aditam, C. de impub. & aliis, abstin.* cum aliis coram Eminen. Cerro *dec. 409. n. 13.*

Quod clarius colligitur ex parte conditionali, quæ deservit ad declarandum aliam dispositivam antecedentem,
15 cum in conditionali censeantur comprehensæ eædem personæ comprehensæ in dispositiva, Peregr. *ad fideic. art. 25. sub n. 30.* Dur. *dec. 126. n. 12. & 27. dec. 95. n. 23. p. 11. dec. 232. n. 14. p. 19.* in illa quippe adsunt verba restringentia dispositionem ad solas fœminas ultimi masculi, & excludentia alias ab eo
16 non descendentes, ibi: *Eorum ultimi viventes filii masculi decesserint sine filiis legitimis, & naturalibus, masculis, & fœminis*, ut in simili arguit Joseph. Altogr. *controv. 34. n. 30. vers. imo*, Modern. *de success. in primog. & majorat. Ital. p. 2. q. 16. n. 110. & 111.*

Prout confirmatur ex observantia, dum mortuo Francisco ultimo masculo, Portia, & Anna Maria ejus filiæ successerunt sine contradictione Flaviæ, quæ nunquam prætendit succedere cum illis; quæ observantia licet negativa deservit pro
17 declaratione substitutionis, Bich. *dec. 660. n. 3. dec. 647. n. 3. p. 4. divers. dec. 384. n. 8. p. 18.*

Multoque minus Flavia est admittenda in subsidium, & post obitum filiarum descendentium ab ultimo masculo, quia cum in utraque parte testamenti, tam dispositiva, quam conditionali, vocatæ sint solum fœminæ descendentes ab ultimo masculo per lineam rectam non est locus subsidiariæ vocationi, quæ haberet locum, si in aliqua parte testamenti constaret, testatorem voluisse admittere omnes fœminas
18 graduum superiorum, Buratt. *dec. 272. n. 15. dec. 454. n. 1. & dec. 410. n. 24. ad 36. part. 19.*

Demum neque ex persona Virginiæ matris potest ad suc-
19 cessionem aspirare, quia Virginia propter existentiam Francisci fratris fuit exclusa, nec unquam ad sui favorem fuit purificata substitutio, sicque non poterat Virginia transmittere ad Flaviam filiam jus fideicommissi ad sui favorem non purificati, imo a quo fuerat exclusa, *gl. uni. unica verb. derelict. C. de his qui ante apert. tabul.* Seraph. *dec. 1014. n. . dec. 252. n. 12. p. 9. dec. 181. n. 28. p. 11. & dec. 111. & 124. utrobique n. 10. p. 13.* Et ita auditis scribentibus, tam pro locis piis, quam pro dicta Anna Theresia, & Sorore Maria Virginia, decisum fuit.

R. P. D. CAPRARA.

Senogalien. seu Auximana Fideicommissi.

Mercurii 16. Junii 1688.

ARGUMENTUM.

Substitutio facta in casu, quo hæres nollet acceptare hæreditatem, dicitur vulgaris; sed ex verbis futuri temporis tractum importantibus, ex adjecta qualitate masculinitatis, ex mentione facta de linea, & ex voto conservandi agnationem per modum artificialem, esse fideicommissaria firmatur, pro qua inducenda notatus ipsum votum etiam sufficere.

SUMMARIUM.

1 *Vocatio facta in casu, quo aliquis nollet acceptare hæreditatem, dicitur vulgaris, non fideicommissaria.*
2 *Itaut eveniente casu aditionis omnes ulteriores substitutiones resoluta remaneant.*
3 *Limitatur, quoties constet de contraria voluntate testatoris exoptandi perpetuum & successivum fideicommissum.*
4 *Votum conservandi agnationem resultat ex onere gestandi nomen, & arma familiæ testatoris.*
5 *Ac etiam ex ratione per testatorem apposita, ne scilicet ejus familia extinguatur, & n. 9.*
6 *Ratio conservandi agnationem etiam per modum fictum, inducit substitutionem fideicommissariam.*
7 *Quamvis aliter de fideicommisso non appareat.*
8 *Ad inducendum fideicommissum ex tractu temporis futuri non exigitur, quod ille expresse legatur, sed satis est, quod verba sint talia, quæ tractum temporis implicite significent.*
9 *Fideicommissum dicitur volitum ex ordinatione primogenituræ, n. 10. & 11.*
12 *Qualitas masculinitatis est urgens conjectura pro arguenda contemplatione agnationis.*
13 *Mentio lineæ masculinæ denotat perpetuitatem.*
14 *Sub vocatione lineæ masculinæ veniunt omnes masculi descendentes.*
15 *Et de gradu in gradum, & sic per fideicommissum.*
16 *Linea est collatio plurium personarum gradus continens, & numeros distinguens.*
17 *Reciproca intelligenda est quoad omnes in eadem oratione, & contextualiter vocatos.*
18 *Ex reciproca ad favorem omnium descendentium resultat fideicommissum.*
20 *Vocatio facta de extero denotat fideicommissum favore omnium descendentium institutum.*
21 *Filii in conditione positi censentur vocati concurrentibus conjecturis.*

DECISIO XLVI.

JOannes Baptista Folengus suum ordinavit testamentum per hæc verba, *Suo erede instituì, e chiamò Gio: Battista primo figlio di detto Alexandro Sinibaldi con condizione, e patto espresso (desiderando esso testatore, che la casa Folenghi non s'estingua) che si debba chiamare de Folenghi, e portare o valersi dell'arme de' Folenghi, e caso, che detto Gio. Battista non volesse accettare detta eredità, sostituisce al secondogenito con la medema condizione, e così il terzo, e quarto, e quanti ne verrano da detto Alessandro di linea mascolina con detto peso, obligo, e condizione, e morendo uno, vuole, che ricada all'altro con detta condizione, e caso, che detti figli maschi morissero senza figli legitimi, e naturali maschi, volse detto testatore, che detta sua eredità ricadesse al Signor Nobile Folenghi da Mantova, o suoi eredi, quali ex nunc instituisce, e sostituisce eredi nel caso sudetto.*

Defuncto testatore, cum Jo: Baptista primo vocatus ingressus fuerit Religionem Capuccinorum, aperta fuit substitutio ad favorem Josephi secundigeniti, qui cum relictis post se filiis masculis nuper obiisset pluribus debitis involutus, & creditores instarent satisfieri super omnibus ejus bonis etiam suppositis dicto fideicommisso Folengo, illis sese opponentibus Maria Vincentia ejus vidua relicta pro suo credito dotis anterioris, & filiis pro duratione fideicommissi in eorum personis, posui proinde dubium: *An constet de credito dotali, & de fideicommisso Folengo?* & D.D. omissa prima dubii parte, super qua mulier non institit adhærens filiis pro exclusione creditorum, responderunt constare de fideicommisso.

Quamvis enim testator vocando secundogenitum Alexandri in casu quo Jo. Baptista primogenitus hæres institutus nollet acceptare hæreditatem, dicat illum vocasse per vulgarem, juxta communiter notata per Bart. & alios *in l. 1. ff. de vulgar. & pupill.* Fulot. *cons. 195. n. 21.* Grass. *pract. sent. 6. sub q. 8. n. 7.* Io. Trigl. *substit. cent. 1. q. 19. n. 1. & 2. vers. effectus est*, ut ob non acceptationem primi secundogenito adeunte ulteriores substitutiones resolutæ remaneant, ad text. *in l. post aditam, C. de imp. aliis substit.* Cuman. *in l. cum lex 32. §. in fideic. ff. de legat. 2.* Gabr. *cons. 117. n. 23.* Mart. *cons. 23.* Rota coram Peuting. *dec. 469. n. 1. & dec. 446. n. 6. & seqq.* Attamen cum ex integra testamenti serie, & contextu deprehendatur,

testatorem voluisse etiam fideicommissum absolutum, &
perpetuum ordine successivo instituere inter omnes descen-
dentes masculos Alex. sub hujusmodi substitutione fidei-
3 commissaria, ut declarat idem Cuman. *in d. l. leg. cum
ita, §. in fid. n. 4. ff. de leg. 2.* quem communiter sequuntur
Fusar. *de substit. q. 82. n. 32. & q. 429. n. 56.* Card. de Luca *de
fideic. disc. 93. n. 2.* Rot. *dec. 252. n. 2. p. 4. rec. & dec. 54. n. 2.* cor.
Arguell. *& dec. 764. n. 16. & seq.* cor. Conc. & cor. Card. Cer-
ro *dec. 507. n. 2. cum duobus seq.*

Hæc autem voluntas inducendi absolutum, & perpetuum
fideicommissum, desumebatur primo ex eo, quod testator si-
bi hæredem instituit Jo: Baptistam primum filium Alexan-
dri, & eo non succedente cæteros filios masculos ejusdem,
*con condizione e patto espresso, desiderando esso testatore, che
la casa Folenghi non s'estingua, che si debba chiamare de' Fo-
lenghi, e portare, e valersi dell'arme de' Folenghi;* ex hac enim
vocatione cum conditione & onere omnibus injuncto assu-
mendi nomen & insignia suæ domus, assignata ratione, ne
domus Folengha extingueretur, insurgit enixum votum per-
petuo conservandi agnationem, resultans nedum ex ipso
onere gestandi nomen, & arma familiæ Folenghæ, Surd.
4 *cons. 375. n. 19.* Patil. *cons. 18. n. 42. & cons. 19. n. 35. & seq. lib. 2.*
Decian. *cons. 7. n. 10. & seq. & n. 18. & 33. & seq. cons. 31. n. 95.
vol. 1.* Menoch. *cons. 205. n. 14. & 15.* Jo. Anton. Bell. *con. 79.
sub n. 28. & 29.* Card. de Luca *de fideic. disc. 34. n. 9. & disc. 94.
sub n. 9. vers. & tertia,* ubi quod ex tali ficto modo magis
enixa agnationis contemplatio arguitur, Thesaur. *dec. 270.
n. 10.* Rota *in rec. dec. 266. n. 13. & dec. 219. n. 13. par. 1. & dec.
637. p. 1. & dec. 427. n. 39. & 40. p. 5. & dec. 41. n. 11. part. 18. &
dec. 95. n. 10.* & cor. Bich. *dec. 623. n. 19. & 20.* verum etiam
magis expresse ex aliis verbis cum tractu futuri temporis
prolatis: *Desiderando, che la casa Folenghi non si estingua,*
ut in puncto Fusar. *cons. 40. n. 11. & cons. 72. n. 21. in fine,* Al-
5 togr. *cons. 80. n. 92. & seq. lib. 2.* Rota *dec. 268. n. 13. part. 1. &
dec. 264. n. 1. p. 7. & dec. 41. n. 9. par. 8. & dec. 286. n. 41. & 42.
p. 18. & dec. 232. n. 7. & 8. p. 19. rec.*

Hac siquidem stante contemplatione agnationis, ejusque
perpetuæ conservationis, etiam per modum fictum & arti-
ficialem, substitutio censetur perpetua, & per fideicommis-
sum cum d. ratio trahet secum tractum temporis futuri, ut
6 bene in his terminis Menoch. *cons. 117. n. 23.* Crav. *cons. 123.
n. 2. 3. & 5.* Dec. *d. cons. 31. n. 95. & 98. vol. 1.* plene Mantic. *de
conject. ultim. volunt. l. 6. tit. 15. n. 15.* Peutiog. *de fideic. ar. 25.
n. 27. in fin. vers. pro conjectura,* Fontan. *dec. 32. n. 1. vers. hanc
conjecturam,* Grat. *discept. 289. n. 14. & seq. & n. 25. cum duob.
7 seq.* ubi quod censetur fideicommissum inductum, quamvis
aliter de eo non appareat, Card. de Luca *de fideic. disc. 53.
n. 15. & disc. 93. sub n. 7. vers. prima conjectura,* Seraph. *decis.
1329. n. 3. & dec. 1486. n. 22.* Rota *in rec. dec. 266. num. 15. p. 1. &
dec. 41. n. 8. & seq. p. 8. & dec. 317. n. 5.* cor. Priolo, & bene cor.
Bich. *dec. 623. n. 17. & seq.* & fere in puncto firmavit Rota
cor. Card. Celso *dec. 222. n. 1. 4. & 5.* & non requirat præcise,
quod tractus temporis facit expresse legatus, sed satis sit,
quod verba sint talia, quæ illud implicite significent, ut
8 addit Rot. *dec. 97. n. 5. in fin. p. 4. rec.*

Præterea evincit hanc fuisse testatoris intentionem mo-
dus ab ipso præscriptus in succedendo; voluit enim dd. filios
Alexandri succedere debere cum ordine majoratus, seu pri-
mogenituræ, ibi: *ne erede instituì Gio: Battista primo figlio
di Alessandro &c. e caso che d. Gio: Battista non volesse accet-
tare d. eredità, sostituisce il secondogenito, con la medesima con-
ditione, e morendo uno, volo che ricada all'altro con detta con-
ditione, e così il 3. e 4. e quanti ne verrano da detto Aless. di
linea masculina, con detto però obligo, e conditione, &c.*
hoc est declarationis cognominis, & armorum, ut in specie
9 notat Andr. *contr. 281. n. 1.* Fontanel. *dec. 32. n. 8. & seq.* Rot.
cor. Arguell. *dec. 28. n. 1. & seq.* Institutio autem, seu per ordi-
nationem primogenituræ ex se sola importat perpetuum, & abso-
lutum fideicommissum, Menoch. *cons. 205. n. 14.* Andreol.
d. contr. 281. n. 4. 5. & 6. Fontan. *d. dec. 23. n. 24. & seq. et ex
10 professo,* Rot. *dec. 407. n. 1. & seq. et per tot. p. 9.* confirmata
dec. 1. n. 1. & per tot. p. 10. rec. cum non possit esse primoge-
11 nitum, & expirare in primo vocato, ut advertit Rot. *d. dec.
897. n. 46. p. 9. & dec. 1. n. 6. & seq. p. 10. rec.*

His adjungitur qualitas masculinitatis in omnibus sub-
stitutionibus semper requisita, ac repetita, quæ sit urgens
conjectura pro arguenda contemplatione agnationis, ut ad
effectum eliciendi fideicommissum perpetuum, perpendit
Rot. *dec. 143. n. 6. p. 1. rec. & dec. 22. n. 9. cor.* Ubald. *& dec. 16.
n. 12. & seq. et dec. 54. n. 14. & 15.* cor. Arguel. præsertim cum
fuerit addita mentio lineæ masculinæ, quæ denotat perpe-
13 tuitatem, ut notat Rot. *dec. 266. n. 15. p. 1. rec.*

Concurrit insuper, quod testator non solum vocavit pri-
mogenitum secundum, tertium, & quartum, sed ulterius ad-
dit, *E quanti ne verranno da d. Sig. Alessandro di linea ma-
scolina,* sub qua veniunt omnes descendentes masculos; quæ
verba non possunt intelligi de solis filiis primi gradus supe-
rius vocatis, sed etiam de ulterioribus descendentibus ma- 14
sculis, ut observat Rot. *dec. 645. n. 18. p. 18. rec.* & proculdubio
ratione dicti adjuncti, *di linea masculina,* sub qua veniunt
omnes descendentes masculi de gradu in gradum, & sic per
fideicommissum, ad tradita per Jo: Ant. Bellon. *cons. 2. n. 29.* 15
Rot. coram Arguell. *dec. 54. n. 11. & seq. & in rec. dec. 5. n. 20.
cum duobus seq. et dec. 21. n. 20. p. 5. dec. 315. n. 12. p. 14.* esset in-
conveniens ad unum gradum restringi, dum linea coarcta-
retur in punctum, cum tamen sit collatio plurium persona-
rum gradus continens, numeros distinguens, ut in specie res-
pondit Rot. *d. dec. 5. n. 29. et dec. 21. n. 20. et 21. p. 5. rec.* & sic 16
pari modo, immediate subsequens reciproca substitutio, ibi:
E morendo uno, volo che ricada all'altro con d. conditione,
intelligenda est non de solis filiis Alexandri, sed de omnibus
aliis descendentibus masculis in eadem oratione, & contex-
tualiter vocatis, Alex. *cons. 66. n. 1. et seq. lib. 2.* Imol. *cons. 72.* 17
n. 13. et seq. Curt. sen. *cons. 11. n. 5. l. 2.* Rot. cor. Card. Cerro *dec.
480. n. 2. et dec. 910. n. 1. et seq. p. 17. rec.* Ex qua reciproca, ne-
dum ad favorem filiorum, sed etiam descendentium ab eis
resultat fideicommissum, Socc. Jun. *cons. 571. n. 1. et seq. lib. 2.*
Menoc. *præsumpt. 70. n. 9. lib. 4.* Intrigl. *de subst. contr. 2. q. 27.* 18
n. 91. Peregr. *de fideic. art. 9. n. 9.* Rot. cor. Bich. *dec. 593. n. 2.*

Et hæc quidem visa non sunt aliena a mente testatoris, qui
dum in qualibet ex dd. substitutionibus onus repetiit idem
onus assumptionis, cognominis, & armorum, motus ex illa
causa fin. in principio dispositionis expressa, *desiderando, che
la casa Folenghi non s'estingua,* aperte constat perpetuitatem
agnationis desiderasse, & inde fideicommissum perpetuum
in omnibus descendentibus masculis induxisse, Rot. *dec. 41.* 19
n. 8. p. 8. rec. & cæteris supra allegatis in §. *Hæc autem, & seq.*

Quod denique comprobat etiam postrema substitutio Nobi-
lis Folenghi Mantuæ, quem uti extraneum, non aliter testator
dicitur vocasse, nisi *post* deficientiam omnium masculorum
descendentium ab Alexandro ex linea masculina ad conser-
vationem cognominis, & familiæ, ut in terminis advertit
Jo: Anton. Bell. *cons. 86. n. 6. juxta fin. vers. tertio colligitur.* 20

Hæc omnia quæ satis fuerunt apud DD. pro inducendo fi-
deicommisso absoluto, & perpetuo in tota descendentia ma-
sculina Alexandri, multo validiora visa sunt pro vocatione
filiorum Josephi, qui cum sint in conditione positi, ex tot 21
tantisque conjecturis supra recensitis, satis superq; visi sunt
dispositive vocati, cum contemplatio agnationis cum verbis
denotantibus tractum futuri temporis, digressus ad plures
gradus substitutionum importantur in illis verbis, *E quanti
ne verranno da detto Alessandro di linea masculina,* quali-
tas masculinitatis in omnibus substitutis semper repetita, ac
in omnibus repetita etiam cognominis, & insignium dila-
tio, reciproca substitutio extraneo, nempe Nobilis Folenghi
Mantuæ, & ejus hæredum: hæc omnia simul juncta, ac con-
siderata faciunt, ut filii positi in conditione censeantur dis-
positive vocati, ut his consideratis, firmavit Rot. *dec. 266.
n. 1. et dec. 326. a n. 5. cum seq. et p. 14. rec.* & alibi passim.

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Romana Immissionis.

Lunæ 19. Januarii 1693.

A R G U M E N T U M.

Collectivo nomine vocati dicuntur substituti per vulga-
rem, nisi tamen verba tractum futuri temporis im-
portantia concurrant, vel conjecturæ contrarium sua-
dentes appareant; quæ autem insufficientes soleant re-
putari in decisione concluduntur.

S U M M A R I U M.

1 *Collectivo nomine vocati censentur substituti per
vulgarem, non per fideicommissariam.*

2 *Et pro recessu ab hac regula solent suadere verba
tractum futuri temporis importantia.*

3 *Vel conjecturæ indicantes voluntatem testatoris in-
cludendi fideicommissariam.*

4 *Verbum — succedat — de sui natura vulgarem dun-
taxat importat.*

5 Ver-

5 *Verbum – quandocunque – nepotes complectens omnia tempora, continet compendiosam includentem fideicommissarium. Declarat, ut n. 6.*

7 *Prohibitio alienationis extra casum præcisum ubi apposita legitur, non extenditur.*

8 *Data facultate alienandi substitutio intelligitur de remanentibus bonis non alienatis.*

9 *Nulla oritur implicantia, quod quis voluerit conservare agnationem in una parte bonorum, in alia vero non.*

10 *Ex discretivo modo loquendi potest deprehendi voluntas excludendi fideicommissum.*

11 *Appellatione filiorum, & descendentium veniunt etiam fœminæ.*

12 *Substitutiones, quæ pendent ab unica conditione, non plures, sed unica reputantur.*

DECISIO XLVII.

IN donatione irrevocabili inter vivos facta Anno 1608. per Donatum Confalonerium omnium suorum bonorum præsentium, & futurorum Paulo, & Joanni Baptistæ ejus Privignis, filiis q. Vincentii ejusdem donantis Fratris, hæc habentur: *E questa donazione esso Donato fa, e dichiara fare verso detti Paolo, e Gio: Battista per mera liberalità. Item vuole, et ordina, che se alcun di detti donatarii Paolo, e Gio: Battista in qualsivoglia tempo morissero senza figli legitimi, e naturali, in tal caso debba, e vuole, che succeda l'altro di loro, e suoi figliuoli, e descendenti legitimi, e naturali, quali debbano succedere integralmente senza alcuna detrazione; e caso che morissero ambidue senza figliuoli legitimi, e naturali, in tal caso vuole che succedano i più prossimi parenti di casa Confalonieri.*

Joanne Baptista sine filiis defuncto, in ejus portione vigore reciproca successit Paulus alter donatarius superstes, qui obiit relictis sex filiis, nimirum Vincentio; Joanne Baptista, Petronilla, Potentiana, Anna, & Theresia, qui vendiderunt domum d. Donati donantis Albertonis, & Rubeis. Prædictis autem omnibus filiis defectis, superstitee ex d. Vincentio Margarita filia, hæc petiit immissionem ad præfatam domum prætextu, quod favore descendentium a donatariis ordinatum fuerit perpetuum fideicommissum reciprocum in portione utriusque donatarii; sed rejecta instantia coram Audit. Cam. ubi contrariæ succubuit sententiæ, quia rei, & possessores absoluti fuerunt ab impetitis, causam appellationis in Rota committi curavit Vincentina ass. Hæres Margaritæ interim defunctæ, eaque mihi directa, hodie dedi dubium: *An sit danda immissio? & DD. non esse dandam autumarunt.*

Non enim visum fuit constare de existentia fideicommissi, hancque non resultare, ex quo donator deficiente aliquo ex donatariis sine filiis vocaverit ad ejus portionem alium donatarium superstitem, ejusque filios, & descendentes, ibi: *Che se alcuno di detti Signori Paolo, e Gio: Battista in qualsivoglia tempo morissere senza figliuoli, legitimi, e naturali, in tal caso debba, e vuole che succeda l'altro, e suoi figliuoli, e descendenti legitimi naturali.* Quandoquidem filii, & descendentes hujusmodi vocati sunt tantum per vulgarem, quæ expiravit eo ipso, quod successit Paulus alter donatarius superstes, & decessit cum filiis, juxta receptam Theoricam Cumani *in l. cum ita, §. in fideic. n. 3. & 4. ff. de leg. 2.* communiter exceptam per DD. & præsertim Fus. *cons. 57. n. 19.* Surd. *dec. 346. n. 18. per tot.* Casanat. *cons. 46. n. 18. & 19.* Palm. *allegat. 46. a n. 37. allegat. 47. n. 46.* Urc. *consult. 56. n. 1. & 2.* constanter tenuit Rot. ut videre est apud Greg. *dec. 207.* ubi Add. *n. 9.* cor. Ubald. *dec. 33. inter rec. dec. 221. & 326.* utrobique *n. 6 p. 5. dec. 19. n. 8 p. 11. dec. 163. n. 1. p. 16. dec. 807. p. 18.*

Neque in præsenti casu concurrunt verba tractum futuri temporis respicientia, qualia essent, *in perpetuum, in infinitum, semper, de gradu in gradum, de herede in heredem*, & similia, quæ pro exclusione d. vulgaris considerantur a DD. & præsertim Redenasc. *cons. 10. n. 4. & cons. 154. n. 16.* Fusar. *cons. 3. & de substitut. quæst. 382. num. 19. & 20.* Bellon. Jun. *cons. 26. num. 22.* vel conjecturæ suadentes voluisse donantem in donatione ordinata perpetuum, & successivum fideicommissum inter filios, & descendentes donatariorum; quo casu proculdubio a citata theorica Cumani receditur, & substitutio vulgaris continet etiam fideicommissariam, Soccin. *in leg. solemus in fin. ff. de condit. & demonstr.* Rot. *dec. 327. nu. 1.* coram Merlin. *dec. 372. n. 5. p. 15. rec.* & alibi passim.

Et quidem deficiunt verba tractum futuri temporis indicantia, quæ non bene desumuntur, ex quo testator usus fuerit verbo, *succedat*. Nam hoc de sui natura vulgarem duntaxat importat, Redenasc. *cons. 10. n. 16.* Fusar. *de* 4 *substit. quæst. 382. n. 34.* Ros. *consult. 43. n. 6.* Barbat. *de fideic. part. 1. cap. 10. n. 66.* Palm. *alleg. 28. n. 4.* Ros. *dec. 167. n. 5. & per tot.*

Prout nec urget, quod substitutio facta sit, quandocunque donatarii decederent sine filiis, ibi, *In qualsivoglia tempo morissere senza figliuoli*, quia licet dictio, *quandocunque*, ideoque complectens omnia tempora contineat compendiosam includentem fideicommissariam, ut ad limitationem doctrinæ Cuman. tradunt DD. *in leg. Centurio, ff. de vulgar & pupillar.* Rot. *dec. 355. n. 7. & seq. & n. 11. part. 17.* 5 *& dec. 176. n. 6 part. 18.* attamen cum illa verba, *in qualsivoglia tempo*, respiciant tempus mortis donatariorum, non autem filiorum, & descendentium ab ipsis, importat quidem fideicommissariam inter primos donatarios, quo vero ad filios, & descendentes ab illis, solum vulgarem, Peregr. 6 *de fideicomm. art. 18. n. 13. & seq.* Cravet. *cap. 131. n. 4.* Rimin. Jun. *cons. 371. n. 162. cum seq.* Rot. *dec. 33. n. 6.* coram Ubald. *& dec. 446. n. 7. & seq.* coram Cavaler. Rot. *dec. 129. num. 5.* post Merlin. *de legit.* Cess. *dec. 24. n. 11.* Cerr. *dec. 516. n. 15.* Roxas *dec. 110. n. 55.* & in Forolivien. fideicommissis 3. Martii superioris anni, coram R. P. D. meo Hervavult, *§. secunda elicitur.*

Deficiunt etiam conjecturæ suadentes recessum a sæpe citata theorica Cumani, nec in hoc casu pro conjectura deservit prohibitio alienationis, quia hæc adjecta dignoscitur restrictive ad vineam, quam donator particulari fideicommisso supposuit, super qua nulla cadit controversia, neque regulari potest hujusmodi prohibitio dispositionis circa reliqua bona, cum extra casum præcisum, ubi apposita legitur, non extenditur, Urceol. *consult. 70. n. 20. & 21.* Rot. *dec. 297. n. 21.* coram Bich. *dec. 516. n. 12.* coram Caval. 7 *dec. 248. n. 13. & dec. 272. n. 8. part. 6.* Præsertim quia prohibitio alienationis in cæteris bonis legitur restricta ad personas donatariorum, quibus deficientibus sine filiis, gravamen illis injunctum favore proximiorum de domo Confaloneria, est tantum in ea bonorum portione, quæ alienata ab illis non reperiretur tempore mortis, ibi: *Voglio succedano i più prossimi di casa Confalonieri di quella robba che si troverà in quel tempo*; quæ verba important facultatem de bonis alienandis, & substitutio proximiorum debet intelligi de remanentibus non alienatis tempore mortis donata- 8 riorum descendentium sine filiis, ad terminos textus *in auth. contra cum rogatus, Cod. ad S. C. Trebell.* de qua late Calderio. *cons. 7. de donat.* Noguerol. *alleg. 14. num. 20.* Card. de Luca *de fideicomm. disc. 59. n. 1. & seq.* Rot. *dec. 39. nu. 34. & seq p. 13.*

Eademque ratione non refragatur altera conjectura desumpta ex voto conservandi agnationem, quia hæc pariter est limitata ad supradictam vineam, nec extendi potest ad alia bona, super quibus non fuit hujusmodi ratio expressa, sed tantum causa meræ liberalitatis, & amoris, ac benevolentiæ erga donatarios. Nec implicat, quod donans 9 voluerit conservari agnationem in una parte bonorum, in alia vero non, ut observant Cyriac. *coner. 283. n. 41.* Actol. *resolut. 77. n. 36.* Rot. 516. n. 10. coram Cerro *dec. 195. n. 5. & dec. 397. n. 11. p. 14.* & in Suttina fideicommissi 16. Junii 1687. *§. non bene demum*, coram R. P. D. meo Ursino.

Quinimo ex discretivo modo loquendi, quo usus fuit testator in constituendo particulare fideicommissum super 10 vinea, quam alienari prohibuit, cum ratione, ut perpetuo remaneret in ejus domo, quod non expressit in cæteris bonis donatis, manifeste arguitur, quod ubi voluit fideicommissum perpetuum constituere, scivit exprimere, & qui omisit (ut fecit in cæteris bonis donatis) censetur consulto omisisse, quia revera nolebat in istis fideicommissum ordinare, casu quo donatarii decederent cum filiis, ad text. *in l. 1. §. fin. autem, C. de caduc. tollen.* & in terminis Decian. *cons. 2. n. 45. lib. 2.* Palm. *alleg. 47. n. 24. vers. In facto cum seqq. & sub n. 59. vers. quia*, Rot. *dec. 225. n. 15.* post Tort. *de pact. futur. success. dec. 258. n. 1.* coram Peuting. *& dec. 116. n. 11. & 12.* coram Cerro.

Præterea contemplatio agnationis penitus excluditur, eo quia filii, & descendentes donatariorum vocantur absque expressione masculinitatis, sicque illorum appellatione veniunt tam masculi, quam fœminæ, & consequenter cessat ratio conservandi agnationem, Rota coram Peutin- 11 ger. *dec. 258. n. 6. & 8.* coram Priol. *dec. 23. n. 11. cum duobus seqq. & inter recent. dec. 125. n. 11. par. 16. & dec. 974. n. 30. & seq. p. 18.*

Minusq; relevat conjecturatus digressus ad plures gradus substitutionum, quia omnes posteriores substitutiones pendent ab unica conditione obitus donatariorum sine filiis, atque ideo non plures substitutiones reputantur, sed unica
12 tantum, Fusar. *de substit. q.486. n.57.* Rot. *dec.145. n.29.* cor. Cels. *dec.258. n.12.* coram Peutinger. *d.c.468. n.7. & 9. p.1. recent. dec. 359. num. 13. par. 17. dec. 29. num. 4. p. 18.* & in Romana fideicommissi de Vellis 24. Aprilis 1671. cor. bon. mem. Roadinino, & 9. Maii 1688. coram Reverendissimo Bontlemont.

Et ita posthabitis aliis conjecturis levioris ponderis, resolutum fuit, utraque &c.

R. P. D. EMERIX DECANO.

Romana fideicommissi de Avila.

Luna 26. Junii 1692.

A R G U M E N T U M.

Onus assumendi cognomen & arma familiæ testatoris, descendentibus hæredis scripti injunctum, de per se importat perpetuum, & absolutum fideicommissum, præsertim si aliqua etiam levis conjectura concurrit, & ad fideicommissi inductionem plures præsens decisio enumerat.

S U M M A R I U M.

1 *Onus assumendi cognomen, & arma familiæ, injunctum filiis, & descendentibus alicujus in infinitum, ex se solum importat perpetuum, & absolutum fideicommissum.*

2 *Qui non honoratur, non est onerandus.*

3 *Onus prædictum assumendi cognomen, & arma familiæ prafert votum conservandi agnationem.*

4 *Onus prædictum est magnum argumentum perpetui fideicommissi.*

5 *Et illo concurrente sufficit qualibet conjectura.*

6 *Et conjectura est prascriptum deferendi arma testatoris absque ulla mixtura, & n. 8.*

7 *Arma propria familiæ dimittere grave admodum est.*

9 *Conjectura perpetui fideicommissi ex onere deferendi arma, & cognomen, est amor erga primum vocatum.*

10 *Conjectura pariter est exemptio hæredis, ac ejus descendentium in infinitum ab aliquo onere.*

11 *Item cum testator supponit hæreditatem ad filios, & descendentes esse spectaturam.*

12 *Nomen hæreditatis magis refertur ad hæreditatem obnoxiam fideicommisso, quam ad hæreditatem liberam, qua per aditionem desinit esse hæreditas.*

13 *Conjectura ad præfatum effectum est pragnantia verborum.*

14 *Ac onus prædictum injunctum per verba geminata, & enixa.*

15 *Fideicommissum dici debet, cum alias testatoris voluntas impune negligi valuisset.*

16 *Observantia & confessio primi hæredis arguit fideicommissum.*

17 *Assertiones gravati alienantis quod bona erant libera nocent fideicommissu.*

18 *Fideicommissum inducitur cum verbis expressis, tum conjecturis.*

19 *Fideicommissa insignis, & nutibus relinqui possunt.*

20 *Pœna privationis statuitur adversus contravenientes voluntatibus defunctorum.*

21 *Reciproca inter descendentes unius, & ejusdem lineæ resultat ex perpetuitate oneris injuncti filiis & descendentibus primi hæredis.*

22 *Ac ex voto conservandi agnationem.*

23 *Opinio prævalet veritati in iis quæ pendent ab animo.*

24 *Transactio facta ad effectum redimendi molestias, potius confirmat, quam adimat fideicommissum.*

25 *Præsertim si sit inita pro exigua summa super opulento patrimonio.*

26 *Etiamsi stipulata fuerit pro hæredibus & successoribus, quia intelligitur de illis vocatis ad fideicommissum.*

D E C I S I O XLVIII.

Hieronymus Avila in testamento condito anno 1600. præmisso legato decem locorum montium in suffragium animæ sui ipsius, necnon ejus Genitoris, ac descendentium, favore Capituli Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, sub lege adimplendi certas obligationes, & onera (sunt ejus præcisa verba) *absque alias ipsius, vel suorum quomodocunque, & ex quacunque causa facienda impensa, vel contributione, a quibus idem Dominus testator, ac Dominus hæres, suique descendentes in perpetuum penitus, & omnino sint exempti, & immunes,* instituit sibi hæredem universalem (sunt pariter illius verba) *Dominum Jacobum Avilam ipsius Domini testatoris ex sorore germana nepotem dilectissimum, & quem paterno affectu, & singulari dilectione semper prosecutus fuit, et prosequitur, ac uti primum filium in suis propriis bonis hæredem, et successorem ab ipso ipsius Domini Jacobi nativitatis die sibi elegit, mandans idem Dominus testator eidem Domino Jacobo hæredi, ut tam ipse, quam ejus filii, et descendentes in perpetuum cognomen, arma, et insignia domus, et familiæ Avila absq; ulla mixtura, sive cum alio cognomine, ita quod arma, insignia, et cognomen illorum sint Avila tantum, sumere, ac perpetuo in omnibus negotiis, contractibus, literis missivis, atque aliis actibus, et scripturis quibuscunque, illis omnino uti, et continuare debeant, teneantur, et obligati sint.* Necnon ipsummet Jacobum hæredem, ejusque filios, & descendentes, & hæreditatem, cum hac personarum, ac rerum distinctione, seu specificatione pluries repetita commendavit protectioni clar. mem. Cardinalis Salviati. Cum autem Jacobus adita Hieronymi hæreditate decesserit, relictis duobus filiis, Petro Paulo scilicet, & Didaco, qui inter se ipsos diviserunt etiam urbana hæreditatis Hieronymi, ac ex bis nuper obierit Didacus cum donatione inter vivos omnium bonorum in Lucam Antonium Ciaccioporcium collata, cœpit Petrus Paulus superstes contendere, portionem bonorum hæreditariorum Hieronymi Didaco obventam, ac ex ipso per donationem translatam in Lucam Antonium, ex prærecensita Hieronymi dispositione subjectam esse fideicommisso per ejusdem Didaci obitum ad sui favorem purificato. Quamobrem instructo desuper adversus ipsum Judicio per donatarium, coram Auditore Cameræ, vigore *leg. diffamari, C. de ingen. et manumiss.* ac vice versa per ipsum obtenta commissione causæ eidem Auditori Cameræ directa, quod procedat de voto Rotæ, proposui sub die 5. Decembris proximi præteriti dubium, An sit danda immissio? Et domini nulla tunc, ob scissuram votorum capta resolutione, hodie repropositа causa, affirmative responderunt.

Siquidem præsuppositis aliis extremis requisitis ad decernendam fideicommissariis immissionem, quæ apud partes non fuerunt in controversia, fideicommissum probatur ex testamento supra relato, in quo Hieronymus testator mandavit Jacobo hæredi, ejusque filiis, & descendentibus in perpetuum, ut assumerent cognomen, & arma familiæ Avilæ absque ulla mixtura, eisque uterentur in quibuscunque negotiis, atque actibus; quicquid enim sit, utrum onus assumendi cognomen, & arma familiæ injunctum alicujus filiis, & descendentibus in perpetuum ex se solum importet inter eos perpetuum, & absolutum fideicommissum, prout affirmare videntur Ludovic. Bel. *cons. 52. n. 11. et seq. et cons. 109. n. 4. et seq.* Cæphal. *cons. 196. num. 10. et seqq.* Ramon. *cons. 15. n. 40.* Bardellon. *cons. 191. num. 39. et 50.* Didac. Roderic. Alvarad. *de conjectur. ment. testat. lib. 2. c. 1. §. 1. n. 22.* Modern. Lucen. *de primogenit. Ital. cap. 38. §. 4. n. 82. lib. 1.* Thesaur. *dec. 270 n. 10.* Mori, tum ex generali regula. Quem non honoro, non onero, de qua text. *in leg. ab eo, C. de fideicommiss.* Bart. *in leg. Centurio n. 37. ff. de vulg. et pupillar.* Cyriac. *controv. 302. n. 46.* Barty *de success. lib. 8. tit. 2. n. 6.* Rota *dec. 168. num. 12. part. 17. rec.* & in Avenionen. Fideicommissi 21. Maii 1657. §. *Nam cum ipsa*, & 10. Maii 1659. §. *Nec facit*, cor. bon. mem. Bevilaqua, & in Bononien. Fideicommissi de Bargonsionis 27. Januarii 1683. §. *Primam*, coram R. P. D. meo Hervavult. Tum etiam ex speciali qualitate ipsius oneris, quod præseferе votum conservandi agnationem, ut, cæteris adductis, tradit Fusar. *de substitut. q. 499. n. 13. et 14.* Menoch. *præsumpt. 69. nu. 10. lib. 4.* Rota *dec. 128. n. 34. et seqq.* coram Carillo *dec. 433. n. 15. part. 18. et dec. 233. n. 9. part. 19. rec.* Merlin. *dec. 12. n. 39.* & sic arguit fideicommissum, sine quo alias hujusmodi votum fieret inane, & elusorium, ut ponderant hujus sententiæ Authores mox allegati, dubium tamen non est, quin magna sit illius basis, itaut, hoc stante, quælibet etiam levis conjectura sufficiat ad illud firmandum, ut concludit Molin. *de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 5. n. 34. in fin.* quem plures sequuntur, & tenuit nostrum Tribunal, *ut in dec. 266. n. 16. part. 1. rec. et dec. 222. per tot.* coram Celso.

Conjecturæ autem in præsenti plures sese offerunt, æque etiam non parum urgentes. Prima scilicet quod testator filios, & descendentes Jacobi ultra præfatum onus deferendi cognomen, & arma familiæ Avilæ, alio etiam onere prægravavit, deferendi scilicet illa absque ulla mixtura, ac per consequens dimittendi cognomen, & arma familiæ propriæ, quod quidem reputatur tam grave, ut nonnulli maluerint opulentas hæreditates repudiare, quam illi sese subji-

subjecta, ut scribunt Guilielm. de Benedict. *in cap. Raynu-*
6 *tius, verb. Raynutius de Clera sub n.30. versic. Et si aliter*
deret, de testam. Cassan. *in catalog. glor. mund. p. 1. consi-*
der.38. concl.46. n.3 Molin. *de primog. lib. 2. cap.8 sub n.17.*
vers. Ad hoc namque, Lat. *dec. Granaten.* 33. *n.* 53. & am-
plius abstinendi a quibusvis aliis hæreditatibus hujusmodi
7 onus annexum habentibus, per ea, quæ tradit Fusar. *de*
*subst. it. quæst.*447. *n.* 19. Unde ex tam grandi, ac redupli-
cati oneris adjectione certius elici debet illos honorasse, &
vocasse; neque enim alias credendum erat, quod id ipsi
facile fuisse ut liberaliter agnituri, ac servaturi absque emo-
8 lumento fideicommissi, ut observat Rota *decis.* 408. *n.* 8.
et 9. coram Cels.

Secunda, quod testator summopere dilexit Jacobum hæ-
redem, adeout licet hic esset ipsius ex sorore germana ne-
pos, nihil tamen minus (ut expresse professus fuit) eum
semper respexerit, & habuerit loco filii, ac uti talem ab
ipsomet die illius ortus prælegerit, ac destinaverit hære-
dem in bonis suis, quo fit, ut simili modo præsumatur
9 dilexisse etiam illius filios, & descendentes, Bald. & alii
in l. cum Avus, ff. de condit. et demonstrat. Menoch. *de*
præsumpt. lib. 4 *præsumpt.* 16. *n.*8. Peregr. *de fideicomm. art.*
17. *n.*15. ac proinde ipsismet etiam filiis, ac descendentibus
10 prospexisse per viam fideicommissi, prout signanter arguit
Rot. *dec.* 266. *n.*7. *et* 8. *et dec.*319. *n* 3. *p.*1. *dec.*339. *sub n.*10.
vers. ex parte, et num. 11. *p.*17. *rec.* & in Fanen. fideicomm.
4 Junii 1677. *Vocatio in fine*, cor. bo. me. Albergato, ani-
madvertendo potissimum, quod iidem filii, ac descenden-
tes nominatim fuerunt a testatore purificati præfato Jacobo
in onere delationis cognominis, & armorum, ibi: *Man-*
dat idem Dom. testator eidem Dom. Jacobo hæredi, ut tam
ipse, quam ejus filii, & descendentes &c. & sic quoque pu-
rificati censeri debent in honore, seu vocatione.

Tertia, quod testator exemit Jacobum hæredem, ac ejus
descendentes in perpetuum a quacunque impensa, seu con-
tributione, quæ quandocunque futuris temporibus occur-
rerent ex causa legati relicti Capitulo Ecclesiæ Sanctæ Ma-
riæ; hoc enim ipso videtur, clare manifestasse vocatio-
nem, seu fideicommissum favore descendentium in perpe-
tuum ab eodem Jacobo; nam alioquin ab ipsis impensis,
seu contributionibus exemisset simpliciter Jacobi hæredes,
qui ex legato testatoris conveniri poterant, non autem il-
lius descendentes, & (quod notandum) descendentes in
perpetuum, contra quos uti tales nulla erat exercibilis
actio citra suppositionem fideicommissi, ut in levioribus
terminis simplicia præcepti de non inquietando, seu mo-
11 lestando, firmat Fusar. *de substit.* q. 337. *n.* 123. Rauden.
vot. Pisan. 27. *n.*83. *& dec.*31. *n.*152.

Quarta demum, quod idem testator enixe rogavit clar.
mem. Card. Salviatum, ut protegere vellet Jacobum hære-
dem, ejusque filios, & descendentes ac hæreditatem, cum
hac sæpius facta discretiva mentione filiorum, & descen-
dentium, ac hæreditatis, ex quo pariter oritur argumen-
tum non leve fideicommissi, nedum quia supposuit hæredi-
tatem ad filios, & descendentes perventuram prout ad hunc
effectum advertunt Menoch *de præsumpt. l.* 4. *præsumpt.*76.
*n.*59. Fusar. *de substit.* q.437. *n.* 107. Rot. *dec.* 12. *num.*6. *&* 7.
p. 11. *rec.* ac relative ad eosdem filios, & descendentes usus
fuit termino hæreditatis, qui magis apte refertur ad hæredi-
tatem obnoxiam fideicommisso, quam ad hæreditatem li-
beram, quæ per aditionem desinit esse hæreditas, & efficitur
12 patrimonium proprium, juxta textum *in l. sed si plures*, §.
filio, ff. de vulgar. & pupill. l. fin. de inoffic. testam. Cancer.
*var. tom.*1. *cap.*1. *n.*46. Rota in Neapolitana, seu Romana
Redotationis, seu Alimentorum 9. Decembris 1686. §. *Ita-*
que optima, cor. R.P.D. meo Molines; verum etiam quia
commendationem hæreditatis, ut præfertur, nuncupatæ,
sive descriptæ post filios, ac descendentes videtur unice ad
effectum illius conservationis pro eisdemmet filiis, ac de-
scendentibus intendisse.

Hæque omnes conjecturæ fortius stringunt, junctæ cum
duabus circumstantiis, seu ponderationibus, una nempe,
quod testator in unaquaque parte ipsius dispositionis, ex
qua sigillatim illæ desumptæ sunt, semper locutus fuit cum
singulari quadam prægnantia verborum; personas enim gra-
vatas onere delationis cognominis, & armorum expressit
cum distinctione plurium graduum, & cum repetitis di-
13 ctionibus, *in perpetuum*; prohibitionem mixturæ alterius
cognominis, & armorum pluries explicavit, seu repetivit,
executionem & usum ipsius oneris demandavit generaliter
in quolibet actu, pluribus exquisitis verborum formulis,
ac pluribus etiam actibus particularibus pro securiori ipsius

voluntatis adimplemento specifice designatis; & demum
obligationem injunxit eisdem personis parendi præfato
oneri, in eoque continuandi cum dictione, *omnino*, ac 14
per diversa triplicata verba; absonum est quippe assere-
re, quod hæc omnia peregerit tanta plenitudine, ac stu-
dio, nec viceversa ordinaverit fideicommissum, sine quo
alias illa statim impune negligi valuissent, ut in simili-
bus terminis ratiocinatur Rota in Ferrarien. Fideicom-
missi, 12. Maii 1687. §. *Quoniam vers. Tum quia pari-* 15
ter, cor. R.P.D. meo Ursino.

Et altera, quod post obitum testatoris in quodam Chi-
rographo a san. mem. Paulo V. per Jacobum hæredem ob- 16
tento narratum fuit, Hieronymum instituisse majoratum,
seu fideicommissum; quæ quidem narrativa tanquam edi-
ta ad preces Jacobi primi hæredis, qui præ aliis omnibus
præsumitur informatus de voluntate defuncti, vel saltem
ab ipso per ejusdem Chirographi usum approbata, atque
agnita, multum urgere in comprobationem fideicommissi,
ad tradita per Mantic. *de conject. ult. volunt. lib.* 3. *tit.*1. *n.* 17
28. Censal. ad Peregr. *de fideic. art.* 32. *n.* 12. Rot. *dec.* 363.
*n.*18. *&* 19. cor. Buratto *dec.*789. *n.* 10. cor. Merlin. *dec.*629.
n. 14. *p.*18. *rec.* Non refragantibus aliis successive per ipsum
in contrarium emissis pro libertate bonorum provenien-
tium ab hæreditate Hieronymi, quia cum illæ emanave-
rint in instrumentis eorum alienationum, præsumuntur
emissæ ad effectum illas facilius explendi, neque nocent
fideicommisso, ut in terminis dixit Rota in Tusculana
Fideicommissi 19. Januarii 1685. §. *Nec ad solvendum*, cor. 18
bon. mem. Pauluccio.

Nec virtus præfati oneris, & conjecturarum hucusque
ponderatarum, quæ ipsum concomitantur, enervatur ex
eo, quod in testamento nulla præter institutionem legatur
substitutio, sive vocatio, vel saltem positio in conditione,
quæ deservire valeat pro principio fundamentali alicujus
fideicommissi, quoniam ad hoc inducendum non requi-
runtur expressa verba, sed sufficit sola voluntas etiam ex
conjecturis elicita, juxta Text. *in l. cum proponeretur*, *ff.* 19
de legat. 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 1. *n.* 45. *& art.* 11. *in*
princ. Imo signa etiam ac nutu fideicommissa relinqui pos-
se, scriptum est *in l. nutu*, *ff. de l.*3. *& in l. & in Epistola*,
C. de fideic. Prout nec ex eo quod nulla fuerit in casu con-
traventionis adjecta pœna, sive caducitas, quasi quod ista
cessante, onus resolvatur in merum consilium, quia ad-
versus contravenientes voluntatibus defunctorum satis
jam in jure statuta reperitur pœna privationis, ad Text. 20
in auth. hoc amplius, *C. de fideic.* cujus meminit Fusar. *de*
substit. q.447. *n.*1. *& seq.* Mantic. *de conject. lib.*2. *c.*8. *n.*13.
& pluribus seq. Non attentis authoritatibus in contrarium
laudatis, quæ loquuntur in terminis nudæ prohibitionis
alienationis, non autem in terminis alterius oneris, sive
præcepti tangentis favorem testatoris, conservationem sci-
licet ejus familiæ, & agnationis.

Probato autem ex his fideicommisso, plana est illius pu-
rificatio favore Petri Pauli per obitum Didaci vigore tacitæ
reciprocæ, quæ, quicquid dicendum esset, si ageretur in-
ter descendentes plurium linearum in hoc casu, in quo
agitur inter descendentes unius, & ejusdem lineæ, satis
resultat, vel ex perpetuitate oneris injuncti filiis, & de-
scendentibus Jacobi in perpetuum, vel ex voto conservan-
di agnationem sub ipso contento, ut de perpetuitate one-
ris, tradit Ancharan. *cons.*27. Rot. *dec.*310. *n.* 11. *&* 12. *p.* 21
22. *dec.*481. *n.*19. *&* 20. *p.*18. *rec. dec.* 608 *num.*4. cor. Bich.
*dec.*177. *n.*21. *&* 22. cor. san. mem. Alexandro VIII. & in
Carpentoracten. hæreditatis, seu Fideicommissi 14. Mar-
tii, 1687. §. *quarto*, cor. R.P.D. meo Molines, & de vo-
to conservandi agnationem, Rot. *dec.* 339. *n.* 17. *part.* 17. 22
rec. decis. 417. *num.* 14. coram Priolo, & in Romana Fi-
deicommissi de Ursinis 1. Februarii 1685. §. *tertia*, coram
R.P.D. Caccia.

Non subsistente adversus hujusmodi votum animadver-
sione, quod nempe testator, omisso Alphonso fratre con-
sanguineo, instituerit hæredem Jacobum ex Sorore Nepo-
tem, quia (præterquod Alphonsus erat valde senex, ac
dissipator) difficultas cessat ex eo, quod (ut præmissum
est) testator Jacobum habuit loco filii, quod efficit, ut
talis ille censeri debeat quoad omnes effectus; nam in his,
quæ pendent ab animo, opinio prævalet veritati ad Text. 23
in l. is qui putat, ubi gloss. *fin. ff. de acquir. hæred.*

Non obstat transactio per Jacobum inita cum Reveren-
da Camera Apostolica, ac cessio ab ista reportata pro se,
hæredibus, & successoribus, cujus vigore bona contendun-
tur effecta libera; quia cum nulla præcessisset ex parte Ca-

mera

meræ bonorum incorporatio, ex qua dici posset immutata eorum qualitas, sive dominium, transactio censetur facta ad effectum redimendi molestias, seu vexationes, eaque confirmatum potius, quam sublatum fideicommissum,
24 Noguer. *alleg.37.n.4.* Molin. *de primog.lib.4.c.9.n.22.* Rot.
dec.650. n.2. & 3. cor. clar.mem. Card.Cerro, & in puncto
similis cessionis stipulatæ, *dec. 374. n.9.* cor. Caval. *& dec.*
636. n.11. & 12. cor.Dunoz.Jun. maxime quia facta fuit su-
per bonis valoris scutor. 2000. ut advertit Olea *de cess. jur.*
25 *tit.6. q.76. n.6. & 14.* etiamsi alias intercesserit stipulatio
pro hæredibus, & successoribus, quia intelligi debet de hæ-
redibus, & successoribus vocatis ad fideicommissum, ut
26 sæpe respondit Rota, *signanter dec. 209. n.24. & dec.414.*
n.16.p.19.rec. & nuper in Neapolitana Immissionis 28. Ju-
nii 1690. §.*Non obstat*, & 16. Maii proximi præteriti coram me.

Et ita decisum fuit utraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO,

Romana Fideicommissi de Avila,

Veneris 23. Januarii 1693.

Non indiget argumento, cum sit decisio præcedentis confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *ONus deferendi cognomen, & arma familiæ, injunctum alicui, & ejus filiis, & descendentibus in perpetuum, inducit perpetuum, & absolutum fideicommissum.*
2 *Et censetur impositum ad conservandam agnationem.*
3 *Onus prædictum, nisi fideicommissum induceret, effectum non haberet.*
4 *Præfatum onus certe fideicommissum inducit, si aliqua concurrat conjectura.*
5 *Filii in conditione positi, si sint gravati restituere hereditatem, censentur vocati etiam ex unica, & levi conjectura.*
6 *Et ex solo onere delationis cognominis, & armorum.*
7 *Molin. de primog. lib.1. cap.5. n.34. declaratur.*
8 *Rot. dec.200. n.12. & 13. part.15. rec. explicatur.*
9 *Conjectura suadens fideicommissum ex onere assumendi cognomen, & arma familiæ, est prohibitio mixturæ aliorum cognominum, & armorum.*
10 *Ac maxima dilectio erga primum heredem.*
11 *Et liberatio in perpetuum, concessa heredi, & ejus descendentibus, ab aliquo onere.*
12 *Ac commendatio heredis, & ejus descendentium, ac hæreditatis alicui magno viro.*
13 *Et pregnantia verborum perpetuitatem, & enixam voluntatem designantium.*
14 *Ac confessio primi hæredis.*
15 *Testamenta doctissimorum hominum sæpe lites inextricabiles pariunt.*

DECISIO XLIX.

CONfirmarunt Domini in hodierna causæ repropositione decisionem editam 16.Junii proxime elapsi, in qua dictum fuit, dandam esse immissionem ex fideicommisso Hieronymi de Avila, Petro Paulo illius ex germana sorore pronepoti, in possessione bonorum ejus hæreditariorum, in Lucam Antonium Ciceiaporcium pervétorum ex donatione universali, per Didaeum Petri Pauli fratrem in ipsum collata. Quandoquidem fideicommissum Hieronymi, quod unice venit in controversiam iterum elici visum fuit ex eo, quod ipse in testamento, cum quo decessit, mandavit Jacobo hæredi instituto, & respective Petri Pauli, ac Didaei Patri, quod (ut præcise se habent illius verba) *tam ipse, quam ejus filii, & descendentes in perpetuum cognomen, arma, & insignia domus, & familia Avila absque ulla mixtura, sive cum alio cognomine, ita quod arma, insignia, & cognomen illorum sint Avila tantum, sumere, ac perpetuo in omnibus negotiis, contractibus, literis missivis, atque aliis actibus, & scripturis quibuscunque, illis omnino uti, & continuare debeant, teneantur, & obligati sint* -- Ex plurium enim non obscuri nominis Doctorum sententia, simplex onus deferendi cognomen, & arma familiæ, injunctum alicui, & ejus filiis descendentibus in perpetuum, sufficit ad inducendum perpetuum, & absolutum fideicommissum, ut præter allegatos in decisione tradunt Rimin.Jun. *cons.23. n.77. &*
78. Rauden. de Analog. *Append. p. 1. n. 78. & seq.* Censal. 1
ad Perege. *de fideic. art.53. vers. Secundo dices*, Peguer. *dec.*
101. n.1. & 2. & admisit Rota in Cavallicen. hæreditatis
24. Novembris 1681. §. *Defuncto*, 14. Junii 1684. §. *Quo*
enim ad onus, & prima Julii 1686. §.*Tales autem* cor.bon.
mem.Albergato, ex tribus satis vivis rationibus; una quod 2
testator præsumi nequit onerare, quos non honorat, juxta
regulam Textus *in l. ab eo, C. de fideic.* altera quod censetur 3
hoc onus imposuisse causa conservandæ agnationis, ex qua
infertur ad fideicommissum, ad tradita per Fusar. *de substit.*
q.277. n.6. Fontanell. *dec.32. n.21.* & postrema, quod citra
vinculum fideicomm. voluntas testatoris effectum habere
non posset, dum in potestate hæredum esset, spreto illius
onere, gaudere bonis ab ipso relictis, ut ponderat Lud.Bell.
cons.52. n.11. & seqq. cons.1006. n.9. vers. Quinto huc facit.

Et licet his non obstantibus, conclusio forsan videatur du-
bia, dubium tamen omne cessat concurrente una cum præ-
fato onere aliqua etiam levi conjectura, ut in specie tenet
Rot. *dec.266. n.16. p.1. rec.* & in similibus terminis filiorum 4
in conditione positorum, quod ex onere restitutionis hære-
ditatis, adstipulante unica, & levi conjectura, dici debeant
vocati, Rota in Urbevetana Fideicommissi 15.Junii 1592. 5
vers. tamen si concurrat, cor.Orano, ubi pro sufficienti con-
jectura admissa fuit sola qualitas legitimitatis, & natura-
litatis. Et in puncto, quod vocati censeantur ex solo one-
re delationis cognominis, & armorum, Bellon. Jun. *cons.* 6
87. n.8. Rota in Avenion. Fideicommissi 11. Maii 1657. §.
Nec applicatur, & 30.Maii 1659. §. *Nec facit*, cor. bon.
mem.Bevilaqua. Non attenta auctoritate Molin. *de primo-* 7
gen. lib.1. c.5. n.34. in fine, qui videtur ultra præfatum onus
ad inductionem fideicomm. requirere conjecturas graves,
& efficaces, quoniam ille loquitur in casu, quo onus defe-
rendi cognomen, & arma, injunctum esset uni tantum per-
sonæ, ex eoque contendi vellet fideicommissum perpetuum,
& absolutum in tota ipsius descendentia, non autem in ca-
su, quo (prout hic) onus injunctum personæ hæredis, ac
etiam illius filiis, & descendentibus in perpetuum, ex quo
vel solo, & fortius juncto cum aliqua levi conjectura, re-
sultat fideicommissum, ut præcise distinguendo unum ca-
sum ab alio firmant Ludov.Bellon. *d.cons.52. n.4. & seq.* Leo
dec.Valen.60. n.86. in fine, Rota in Cavallicen. hæreditatis
14.Junii 1684. §.*Potissime*, cor.bon.mem.Albergato. Nec
similiter refragante *dec.200. n.12. & 13. p.15. rec.* quæ vi- 8
detur distinguere inter casum constitutionis, & alium ex-
tensionis, seu prorogationis fideicommissi, quia loquitur
in terminis aliorum operum, non autem in terminis oneris,
de quo agitur, quod, ultra rationem oneris, quam cum
ipsis communem habet, hoc amplius (ut prænotatum fuit)
dicit votum conservandi agnationem, quod etiam effectu
carere posset citra suppositionem fideicommissi.

Concurrunt autem in hac hypothesi conjecturæ in deci-
sione relatæ, non unica, ac levis, sed plures, & non pa-
rum fortes. Primo enim loco testator non modo gravavit
filios, ac descendentes Jacobi onere deferendi proprium co-
gnomen, & arma, sed etiam prohibuit illis mixturam alio- 9
rum quoruncumque cognominum, & armorum. Ex hac
enim prohibitione, quæ cogit filios, ac descendentes absti-
nere ab aliis quibuslibet hæreditatibus simile onus anne-
xum habentibus, ut tradit Thesaur. *dec.270. n.13.* Rot. *dec.*
103. n.2. & seq. p.14. rec. colligitur, ipsos fuisse fideicommis-
so donatos; neque enim alias in mentem testatoris cadere
poterat, illos a præfatis hæreditatibus sub hoc forsan onere
deferendis, arcendi absque ullius emolumenti contributio-
ne, ut ratiocinatur Rota *dec.401. n.7. & 9.* cor. Celso. Non
obstante ponderatione, quod prohibitio mixturæ sit solum
qualitas magis gravans, non autem conjectura diversa ab
onere delationis cognominis, & armorum, quia diversitas
patet ex diversitate obligationis, & ejus effectuum.

Secundo, testator summum amorem manifestavit erga
Jacobum hæredem, vocando ipsum dilectissimum, profi-
tendoque, quod ab ipsomet die illius ortus semper eum ha-
buerat loco filii, ac hæredem sibi prædestinaverat; unde
eundem amorem gessisse præsumitur erga illius descenden-
tes, eosque etiam per fideicommissum vocasse, ut in specie 10
arguit Rota in Fanen. Fideicommissi 4.Junii 1677. §. *Voca-*
tio in fine, coram bon. mem. Albergato. Maxime quia
expresse purificavit Jacobum, & ejus filios, & descenden-
tes onere gestandi cognomen, & arma, & sic pares etiam
ipsos voluisse censeri deber in honore, seu vocatione. Non
subsistente, quod hoc sit facere præsumptionem præsum-
ptionis contra regulas juris, quoniam præsumptio voca-

tionis

tionis filiorum, ac descendentium, eruitur non ex præsumpta, sed ex vera, & enixis verbis explicata dilectione testatoris erga Jacobum, ac ex vera, & literali eorum in substantia oneris purificatione cum eodem Jacobo; minusque adversante, quod magis consentaneum dilectioni Jacobi fuisset relinquere ipsi bona libera, quam obnoxia fideicommisso: quia testator nedum dilexit Jacobum hæredem, verum etiam in eo, & ejus filiis, ac descendentibus conservationem proprii cognominis, & armorum, quam obtinere non poterat absque fideicommisso.

Tertio testator, legatis Capitulo Ecclesiæ S. Mariæ decem locis montium pro manutentione ipsius Capellæ, ac celebratione certarum Missarum, & Anniversariorum, nominatim voluit, quod ipse, & ejus hæres, suique descendentes in perpetuum liberi essent, & immunes ab omni alia impensa,
11 & contributione; ex quo clare videtur designasse fideicommissum, tum quia supposuit ipsius bona ad hæredis descendentes perventura, ad Text. *in l. unum ex familia, §. fin. ff. de l. 3. & in l. Pamphilo in princ. ff. eodem*, & signanter in perpetuum, quod vix concipi poterat futurum fuisse absque fideicommisso; tum etiam quia processit cum terminis liberationis, & exemptionis, quæ præsupponit obligationem, ac per consequens fideicommissum, ut in terminis præcepti de non inquietando, seu molestando, Fusar. *de substit. q.* 437. *n.* 123. absque eo quod liberatio, & exemptio tribui valeat obligationi hæredis descendentibus incumbenti ex causa sepulturæ: quoniam huic interpretationi resistit litera testamenti, quæ expresse loquitur de expensis, & contributionibus faciendis pro manutentione Capellæ, & Missarum, & Anniversariorum celebratione.

Quarto demum testator enixe submisit, & commendavit protectioni cl. mem. Cardinali Salviati Jacobum hæredem,
12 ejusque descendentes, ac hæreditatem, cum hac distincta, & sæpius repetita hæredis, ac ejus descendentium, & hæreditatis mentione; hinc enim oritur conjectura fideicommissi favore eorundem descendentium, quorum adeo testator ostendit esse solicitum, præsertim stante solicitudine ipsius etiam hæreditatis, ac ejus expressione post expressionem descendentium, denotantibus studium ejus conservationis simul, ac præsuppositum purificationis pro ejusdem descendentibus. Non obstante, quod parum congruere videatur fideicommisso perpetuo protectio Cardinalis tunc temporis in senili ætate constituti: quia vis non stat in qualitate protectoris, sed in desiderio protectionis, & cura descendentium hæredis, ac hæreditatis, ut præfertur, pro ipsis conservandæ a testatore manifestata.

Hisque omnibus conjecturis addendæ sunt duæ circumstantiæ, quæ illas valde confirmant; una scilic. quod testator in impositione præfati oneris se gessit cum summa quadam
13 enixitate, sive prægnantia, gravando ipsomet onere descendentes cum distinctione graduum, cum repetitis dictionibus in *perpetuum*, injungendoque illius observantiam cum geminata prohibitione mixturæ generaliter in quibuslibet actibus. & specialiter in pluribus per ipsum specificatis, & cum dictione *omnino*, ac per terna obligativa verba. Quo enim ardentius hujusmodi desiderium expressit, ac propalavit testator, eo certius dici debet fideicommissum fecisse, sine quod illud facile effectu frustrari posset, arg. Text. *in l. quando in princ. ff. de legat.* 1. Menoch. *cons.* 1006. *n.* 6. Peregr. *de fideic. art.* 12. *n.* 29. & altera, quod Jacobus hæres in quodam Brevi Apostolico immediate post obitum testatoris expedito, narravit, Hieronymum condidisse majoratum, seu fideicommissum, quæ narrativa, sive confessio hæredis gravati
14 multum facit ad fideicommissi comprobationem ex auctoritatibus adductis in decisione. Non subsistente asserta illius erroneitate ob complicatam cum fideicommisso mentionem majoratus, cujus nullum habetur vestigium in testamento, quoniam imo fuit prudens, & cauta; non enim desunt qui ex onere deferendi cognomen, & arma, contendunt induci majoratum, seu primogenituram, inter quos Menoc. *cons.* 1006. *n.* 1. Guidopap. *dec.* 467. Rauden. de Analog. *in append. par.* 1. *n.* 75. *& seq.* Thesaur. *dec.* 270. *n.* 10. Fontan. *dec.* 32. *n.* 1.

Non obstat, quod Hieronymus testator esset in Urbe Prælatus, cui proinde tanquam bene callenti terminum fideicommissi, facile fuisset eo uti, si fideicommittere voluisset, quia (præterquod uti talis etiam novit, aut nosse debuit ex delatione proprii cognominis, & armorum, sic ut supra demandata, resultare fideicommissum) argumentum est nimis fallax; experientia enim constat, lites, &
15 quidem inextricabiles passim oriri super testamentis doctissimorum hominum, qui tamen illas vel unico verbo de medio tollere valuissent, prout non officit, quod jam tempore testamenti Jacobus hæres cognominaretur, sicut etiam illum cognominaverit testator de domo Avila, quia poterat cognomen Avilæ dimittere, eique aliud copulare, atque addere, ad tradita per Censal. in addit. de Peregr. *de fideic. art.* 31. *ad n.* 13. *vers. Quarto observo*, quod per præmissam dispositionem fuit ipsi a testatore vetitum.

Cæteris in contrarium allatis responsio patet ex sæpe dicta decisione, ac ex fundamentis, & rationibus pro ipsius confirmatione supra deductis.

Et ita utraque &c.

R. P. D. MUTO.

Romana fideicommissi de Avila.

Lunæ 14. *Junii* 1694.

ARGUMENTUM.

Enumerantur eadem fundamenta, quæ recensita fuerunt in duabus præcedentibus decisionibus.

SUMMARIUM.

1 *Onus deferendi arma, & cognomen testatoris impositum heredi, & descendentibus in perpetuum præsefert fideicommissum reciprocum.*
2 *Etiam absque alia conjectura.*
3 *Traditur ratio.*
4 *Illaque vindicatur a Doctoribus, qui in contrarium solent allegari, & n.* 5. 6. 7. 8. *&* 9.
10 *Præsumitur, quod testator voluerit se uniformare cum dispositione legali & cum sententia a Doctoribus communiter amplexa.*
11 *Non præsumitur, quod testator inanem, & superfluam voluerit condere dispositionem.*
12 *Onus deferendi arma, & cognomen testatoris injunctum heredi, & descendentibus, absque dubio perpetuum, & reciprocum inducit fideicommissum, si aliqua licet levis concurrat conjectura.*
13 *Molin de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 34. *& ejus sequaces in quo casu procedant.*

DECISIO L.

Decisio coram me edita die prima Martii præteriti, tanquam solidissimis fundamentis innixa, hodie a Dominis confirmationem obtinuit, autumantibus iterum fideicommissariam vocationem Petri Pauli in portione defuncti fratris resultare ex testamento R. P. D. Hieronymi, in quo instituto Jacobo Patre, ac testatoris ex Sorore Nepote, illum, ejusque filios, & descendentes in perpetuum oneravit assumendi cognomen, arma, & insignia domus, & familiæ Avilæ, absque ulla mixtura, ita quod arma, & insignia, ac cognomen illorum sint Avila tantum, ut præseferunt testamenti verba in decisione, quæ revidetur extensa sub §. *In dubio validitas*; ex quo enim perpetuo cognominis, & armorum onere, ac prohibitione alterius mixturæ injunctis Jacobo, ejusque filiis, quales sunt Petrus Paulus, & defuncti frater, & descendentibus in perpetuum, per viam tacitæ reciprocæ, censentur omnes favore superstitis ad restitutionem gravati, ut late firmavit Rot. in prima decisione hujus causæ 16. Junii 1692. §. *Probato autem*, cor. R. D. meo Decano. 1

Absque eo quod adversus hujusmodi fideicommissariam vocationem Petri Pauli in præcedentibus decisionibus inconcusse semper amplexam urgere valuerint iterum repetita per defensores Ciciaporci controversorum bonorum possessoris. Quandoquidem existentia fideicommissi, ex qua indubia resultat vocatio, non videtur amplius in controversiam revocanda, cum illa satis descendat ex dicto onere gerendi nomen, cognomen, & arma familiæ Avilæ in perpetuum, injuncto tam Jacobo primo heredi, quam ejus filiis, & descendentibus in perpetuum, cum prohibitione alterius mixturæ; ex quo enim fideicommissum principaliter, & de per se, non autem adminiculative, & conjecturaliter infertur, ut firmant quamplures, & individuæ auctoritates in decisione, quæ revidetur, allegatæ, §. *In dubia validitas*, & signanter Lud. Belt. *cons.* 52. *n.* 11. *cum seq. & cons.* 109. *n.* 4. *pariter cum seqq.* Roman. *cons.* 15. *n.* 4. Grat. *discept. foren. c.* 288. *n.* 25. *&* 26. Fragos. *de regim. Reip. tom.* 3. *lib.* 9. *disp.* 19. §. 3. *n.* 6. de Luc. *de lin. legal. p.* 1. *art.* 12. *n.* 92. Torr. *de primog. Ital. cap.* 38. §. 4. *lib.* 1. *n.* 112. 2

Ex hu-

Ex hujmodi sententiæ rationibus alias adductis, & decisionibus amplexis, ea potentissima est, quod cum testator proprium cognomen, & insignia in ævum manuteneri exoptaverit, ejusque delationem per viam oneris, & præcepti injunxerit dicto Jacobo, ejusque filiis, & descendentibus, cum enixa prohibitione alterius mixturæ, credendum non est, quod illos tanto onere (quod nonnulli potius repudiare mallent, pingues hæreditates, & majoratus, quam se eidem subjicere, ut observat Torr. *de primog. Ital. lib. 1. c.* 38. §. 4. *n.* 4. *cum seq.* Rot. cor. Cels. *dec.* 401. *n.* 9.) gravare voluerit absque successionis emolumento, & honore, contra regulam Text. *in l. ab eo C. de fideic.* Rot. *in rec. dec.* 168. *n.* 12. *p.* 17. & in Bononien. fideicommissi di Burgunzonis 27. Jan. 1683. §. *Primum*, cor. Rev. Turonen.

Neque ab hujusmodi sententia removere dominos voluerunt auctoritates in oppositum cumulatæ, ad firmandum, quod ex hoc onere fideicommissum non inducatur; nam illis in fonte recognitis, ac mature ponderatis, vel procedunt in aliis terminis majoratus, seu primogenituræ, prout sunt Molina omnium Antesignanus *de primogen. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 34. *in fine*, *& lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 78. ubi etiam quæstionem absolute non firmat, sed ait, difficile esse ex hoc tantum onere absque ulla urgenti conjectura inductionem primogenituræ obtinere, cum quo pertransseunt alter Molin. *de just. et*
4 *jur. tom.* 3. *part.* 1. *tit. de majorat. tract.* 2. *disp.* 509. *versic.* 6. Hoping. *de jur. insign. cap.* 8. §. 4. *membr.* 1. *de success. testam. n.* 363. & Castill. *quotid. controv. lib.* 5. *cap.* 136. *n.* 74. *et seqq.* Alverad. *de conjecturat. ment. defunct. lib.* 2. *cap.* 1 §. 1. *n.* 22. ut proinde relati auctores non obsistant inductioni fideicommissi, in quo ob magis latam successionem minus rigide proceditur, ut in puncto distinguit Torr. *de primog. Ital. lib.* 1. *c.* 38. §. 4. *n.* 112.

Alii vero procedunt in diversis casibus, & potius hanc
5 opinionem confirmant; nam Bursat. *cons.* 300. *n.* 66. non loquitur de onere descendentibus tam enixe, & perpetue injuncto, sed, ut patet in principio consilii, solis hæredibus demandato.

6 Mastrillus *in dec.* 266. *num.* 53. *et seqq.* ex eo duntaxat movetur ad exclusionem fideicommissi, ex quo in ejus casu caducatus erat præcedens gradus substitutionis, ut *in n.* 32. 35.

7 Franciscus Leo *in dec.* 60. *n.* 36. *lib.* 1. non adversatur, quinimo versus finem ejusdem numeri confirmat inductionem fideicommissi ex dicto onere perpetuo, & licet in ejus casu inclinaverit pro exclusione, id procedit, ex quo testatrix soror germana Alexandri Sexti tantum gravaverat primum hæredem, & filios masculos primi gradus illius, qui deinde esset successor in hæreditate, quibus deficientibus ait, non fuisse cæteros per vocationem fideicommissariam ad successionem invitatos, cum in illis dicti oneris gravamen deficeret.

8 Mainard. *dec. Tolosan* 82. *lib.* 5. minus applicatur, nam ibi agebatur de onere injuncto hæredi ab ejus nepote nominando, in eventum, quod conderet testamentum, ita ut nepote ab intestato defuncto, & nominatione hæredis non secuta, non sine ratione decisum fuit pro non existentia fideicommissi. Neque Mart. *digest. novis. c.* 71. *tit. fideicomm.* nam summat duntaxat, & refert mox dictam decisionem Mainard.

9 Torr. *de primogen. Ital. lib.* 1. *cap* 9. §. 13. *n.* 175. pertractat quæstionem prorsus diversam, an nempe testator ad inducendam ex hujusmodi onere primogenituram, seu majoratum, exprimere debeat qualitatem primogenialem, quod nihil habet commune cum hac facti specie, ultra quod enim dictus auctor deinde *in cap.* 38. §. 4. *ejusdem primi lib. n.* 112. hanc opinionem tuetur, quoties agitur de fideicommisso in contradistinctionem a majoratu, & primogenitura.

Vindicata igitur ab auctoritatibus ultra sensum in contrarium adductis sententia inductiva fideicommissum per Sacram Rotam amplexa, inanis apparuit exceptio, quod præmissum onus assumendi cognomen, & arma familiæ Avilæ per dictum R.P.D. Hieronymum Jacobo, ejusque filiis, & descendentibus demandatum, jam fuisset præcedenter per ejusdem testatoris genitorè injunctum occasione legati officiorum vacabilium, quoniam cum vacantibus officiis legatis tale onus extinctum remansisset, R.P.D. Hieronymus prudenter se gessit idem onus repetendi, ac renovandi, & in perpetuum protrahendi, prout etiam necessitas exposcebat, cum alias ejusdem efficaciæ non fuisset præceptum, & onus paternum, adeut perperam de superfluitate redarguitur hujusmodi onus denuo demandatum, ut advertitur in decisione quæ revidetur, §. *Secunda oritur*. Quin obtinere potuerit ponderatio R.P.D. Hieronymum uniformare voluisse cum onere temporali paterno, nam de hujusmodi voluntate non constat, sed potius excluditur, tum quia temporalitas oneri paterni non provenit ex ejusdem Patris voluntate, sed ex qualitate legali temporali subjecti; tum etiam quia urget quam maxima inverisimilitudo, quod supposita natura, præcepti, atque oneris perpetuitate inductiva fideicommissa, juxta veriorem Doctorum opinionem superius recognitam, cum hac se uniformare noluerit contra commune testatorum volitum, ad Text. *in leg. hæredes mei*, § *Cum ita ff. ad Trebell.* & *l. Peto, ff. de legat.* 3. Rot. coram Greg. *dec.* 56. *n.* 5. & *dec.* 301. *n.* 6. & quod ad superfluam, 10
& inanem dispositionem devenire voluerit, si revera satis fuisset dispositio paterna, quod dicendum non est per alium Text. *in l.* 3. *ff. de militari testam.* Mantic. *de conject. volunt. lib.* 4. *tit.* 5. *art.* 10. *num.* 18. Rot. cor. Greg. *dec.* 368. *n.* 5. *in fine*. 11

Cæterum pro inducendo ex præmisso perpetuo onere fideicommissi, putarunt DD. quandocunque dubium removeri ex quampluribus conjecturis, hanc testatoris voluntatem præseferentibus, præcipue unitim consideratis, de quibus in decisionibus hujus causæ, & signanter in ultima, quæ revidetur, ad quas rejectis responsionibus ex parte Ciaporci dati foliis tanquam irrelevantibus, approbative se habuerunt tanquam optime firmantes qualemcunque & levem conjecturam ad hoc sufficere, juxta opinionem quam servat Rot. *in rec. dec.* 266. *n.* 16. *p.* 1. & in Urbevetana fideicommissi 15. Junii 1592. *vers. tamen si concurrat*, cor. Orano, 12
& in Avenion. fideicommissi 11. Maii 1657. §. *Nec applicatur*, & 30. Maii 1659. §. *Nec facit*, cor. bo. mem. Bevilaqua non adversante Molina *de primog. d. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 34. *versic. finem*. Nam ille, ac alii ipsum sequentes procedunt in terminis majoratus, ac primogenituræ, de quibus quæstio non est, ut superius ponderatum fuit, & advertitur in decisione, quæ revidetur, §. *Quamvis*. 13

Et ita favore Petri Pauli, etiam in hac nova repropositione partibus acriter informantibus, responsum fuit &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana Fideicommissi de Avila.

Ven. 1. Junii 1695.

ARGUMENTUM.

Recipitur sententia, quod ex onere injuncto deferendi cognomen & arma testatoris, desumatur fideicommissum illorum favore ordinatum.

SUMMARIUM.

1 *Imissio hæredi fideicommissario non denegatur, si verificetur existentia fideicommissi, illius purificatio, & identitas bonorum.*
2 *Secundogenitus ob præmorientiam primogeniti efficitur primogenitus.*
3 *Ex onere injuncto hæredi, et descendentibus deferendi arma, et cognomen testatoris, dicitur inductum perpetuum fideicommissum in tota descendentia.*
4 *Et eo clarius hoc procederet, si adjecta fuerit pœna privationis.*
5 *Possessori fideicommissi non denegatur adversus fideicommissarium retentio pro ejus creditis.*
6 *Requiritur tamen, quod credita sint adeo clara, et liquida in substantia, et quantitate, ut contrarium probari nequeat in petitione.*
7 *Pater alendo filium censetur voluisse compensare debitum occasione redituum a Patre perceptorum, et ad filium spectantium.*
8 *Donec redatur ratio, creditum hæredis ex aditione confunditur.*
9 *Bona quæ semel fideicommisso evixerunt, amplius ad illud non redeunt.*
10 *Bona empta cum pretio ad fideicommissum spectante efficiuntur fideicommissum.*
11 *Heres gravatus emens cum pecuniis fideicommissi nomine proprio, et sibi et non fideicommissi acquirit; licet debitor pecuniarum evadat.*
12 *Hæres donec non reddat rationem, præsumitur de ejus creditis satisfactus.*

13 *Bona*

13 *Bona fides excusat a fructuum perceptione.*

14 *Detractiones efficiuntur illiquidæ ex fructibus pendente lite perceptis.*

15 *Hæres fideicommissarius licet alienationi consensum præstiterit, non impeditur agere pro recuperatione pretii bonorum alienatorum adversus hæreditatem gravati alienantis.*

16 *Detractiones turbidæ, & illiquidæ non sunt aptæ retardandi immissionem.*

DECISIO LI.

POstquam Petrus Paulus, uti vocatus ad fideicommissum Hieronymi Avilæ, per duas uniformes sententias, alteram A. C. de voto Romæ, prævis duabus decisionibus Reverendissimi Decani, & alteram R. P. D. Muti, præcedentibus totidem decisionibus obtinuit sibi immissionem decerni ad portionem fideicommissariam per obitum Didaci sui fratris purificatam; Lucas Antonius Ciceiaporcius ejusdem Didaci donatarius, ad effugiendam illarum executionem jam a Signatura Justitiæ decretam, mediante rescripto *sine præjudicio*, excepit de secundo testamento Hieronymi, per quod revocatum remanebat primum, vigore cujus fuerat actum, & eo exhibito, obtinuit mihi causam committi cum clausula, *constito quod sit locus Statuto de duabus*. Unde proposito dubio ad formam commissionis, cum informantes pro Luca Antonio acriter insisterent pro negativa resolutione, stante quod sententiæ non essent justæ, tanquam latæ in vim testamenti, quod per aliud fuerat revocatum; & versa vice Domini agnoscentes ex hoc secundo testamento fideicommissum esse magis literale, dilata hinc resolutione, & mandantes præfato dubio superaddi -- *seu potius sit danda immissio, & super quibus bonis* -- eo hodie sic complicate disjuncto, placuit ipsis respondere, *dandam esse immissionem, excepta vinea*.

Verificantur siquidem omnia extrema in hoc judicio necessaria, nimirum existentia fideicommissi, illiusque purificatio ad favorem actoris, nec non identitas bonorum olim a Hieronymo fideicommittente possessorum, quibus concurrentibus denegari non solet immissio, sive ea reme-
1 dio *l. fin. C. de edict. Div. Adrian. tollen.* sive ex utili Salviano Interdicto, ut sæpe firmavit Rota, & signanter *dec. 277. n. 1. & seqq. p. 18. rec.* & in Cæsenaten. Immissionis 1. Julii 1693. §. *Concurrunt*, cor. me.

Identitas bonorum non fuit controversa; de fideicommissi autem existentia, illiusque purificatione non potuit dubitari; nam respectu Palatii Urbis cum omnibus illius apothecis, domibus, membris, & pertinentiis, & Casalis Turris Mediæ Viæ, Hieronymus testator illa prælegavit Jacobo ejus ex sorore nepoti hæredi instituto cum onere perpetuæ primogenituræ in ejus descendentia masculina in infinitum, vocando prius ejus filium primogenitum, ejusque lineam masculinam, & primogenito, ac linea masculina extinctis, secundogenitum, & sic deinceps in perpetuum, ut latius in testamento exhibito *in Summario Petri Pauli n. 3*. Unde cum Didacus ejusdem Jacobi filius pri-
2 mogenitus obierit absque filiis, primogenitura devenit ad Petrum Paulum secundogenitum, qui ob præmorientiam fratris nato majoris efficitur primogenitus, & jura primogenituræ consequitur, Bursatt. *cons. 229. n. 21.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 5. n. 20.* Castill. *controv. jur. lib. 5. cap. 93. n. 30. & seq. & n. 47. & seqq.* Rota *dec. 128. num. 1. part. 2. divers. & dec. 284. n. 2. & seq. & n. 6. part. 18. rec.*

Quo vero ad reliqua bona, in iis (excepta vinea) universalem hæredem sibi instituit eundem Jacobum, & hic nec solum reperiit eadem primi testamenti verba præceptiva tam ipsi, quam ejus filiis, & descendentibus in perpetuum deferendi cognomen, arma, & insignia domus, & familiæ ipsius testatoris, videlicet de Avila tantum, & utendi semper, & continuo in omnibus, & quibuscunq; actibus, scripturis, ac literis missivis, hujusmodi cognomine, & armis ut fusius in eodem testamento, *Summ. d. n. 3.* per quæ fuisse inductum
3 perpetuum fideicommissum in tota descendentia Jacobi, jam pleno calamo firmatum fuit in quatuor decisionibus, scilic. 16. Junii 1692. & 23. Januarii 1693. cor. Reverend. Decano, & 1. Martii, & 14. Junii 1694. cor. R. P. D. meo Muto, ad quas se DD. relative habuerunt; sed ulterius superaddidit pœnam privationis contra inobservantes, vocando alios, servato semper ordine dictæ primogenituræ, ut *in Summ. d. n. 3. in fin.* ibi -- *& qui ex illis fuerit, qui cognomine, armis, & insigniis hujusmodi quovis prætextu, seu quacunque de causa uti, ut dictum est, noluerit, aut neglexerit, nihil ex hæreditate, & bonis ipsius Domini Testatoris habeat, nec habere debeat, aut prætendere quomodolibet possit sub quovis prætextu, sed ad hæreditatem, vel primogenituram, aut bona hujusmodi consequen. omnino inhabilis existat, & alias succedat, suprascripto ordine in dicta primogenitura semper servato*. Ex qua pœna privationis clarior redditur existen-
tia fideicommissi, ut in terminis dixit Rimin. Jun. *cons. 23. n. 95. cum duob. seq.* quem sequitur, & commendat Roman. *cons. 15. n. 40. & seq.* Cæphal. *cons. 196. n. 20. vers. 5. nam in ultimo*, Parif. *cons. 53. n. 8. lib. 3.* Bardellon. *cons. 192. sub n. 49. & 50.* Rota *dec. 54. n. 29. cor.* Arguell. 4

Posita autem existentia primogenituræ, & fideicommissi, & successive eorum purificatione ad favorem Petri Pauli, parum obstare visæ sunt petitæ immissionis detractiones, & 5
credita, quæ ex persona Didaci per Lucã Antonium prætenduntur. Etenim quamvis pro iis non soleat denegari retentio hæredi, seu possessori, Rota *dec. 145. n. 3. p. 16. rec.* nihilominus requiritur, quod sint adeo clara, & liquida in substantia, & quantitate, ut contrarium probari nequeat in petitorio, Rota *dec. 262. n. 1. p. 12. & dec. 14. n. 5. p. 14. rec.*

Hujusmodi sane visa non sunt proposita credita; nam primum consistens in eo, quod cum Jacobus neglexerit vendere vineam, ut præceperat testator, & pretium investire in locis montium ad favorem, & commodum Hie- 6
ronymi junioris, & Didaci ejus filiorum tunc natorum, & fructus multiplicare, usquequo ad ætatem viginti annorum pervenissent, teneatur d. Jacobus ad interesse multiplici non facti; hoc sane creditum, si respicimus ad fortem, de eo non est agendum, cum vinea vendenda remanserit in hæreditate Jacobi, cui successerunt Didacus, & Petrus Paulus, & hodie a Luca Antonio Didaci donatario, ac ab eodem Petro Paulo pro indiviso possideatur. Si vero ad fructus Locorum Montium, qui erant multiplicandi, quatenus isti debeantur a patre, qui filium aluit, & qui compensare censetur, per Tiraq. *in l. final. ff. de petit. hæred.* 7
Castrens. *cons. 415. n. 2. lib. 2.* hujusmodi creditum remansit confusum, & extinctum per aditionem hæreditatis paternæ, saltem donec reddatur ratio de bonis hæreditariis, Peregr. *de fideic. art. 34. n. 33.* Rot. *dec. 496. n. 2. & 3.* cor. Bich. 8
& in rec. dec. 147. n. 26. p. 11. & dec. 254. n. 14. p. 16. rec.

Aliud creditum desumebatur ex venditione Casalis Turris Mediæ Viæ facta per Jacobum, quod cum tanquam suppositum primogenituræ pervenire debuisset ad Didacum primogenitum, & iste percepisset fructus usque ad obitum, si non fuisset alienatum; ita tantundem loco damnorum, & interesse consequi debet a portione hæreditatis Jacobi jacentis possessa per Petrum Paulum.

Pro remotione enim istius crediti animadvertebatur, quod casale fuerat prius evictum a creditoribus illorum de Ceulis, qui illud vendiderant Hieronymo fideicommittenti, & deinde per ipsum Jacobum a præfatis creditoribus emptum, *suo particulari nomine, ac pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscunque*, ut sunt verba precisa instrumenti relati *in Summ. n. 8. lit. A.* quo fit, ut non dicatur amplius de primogenitura, a qua semel exivit, sed effectum fuerit proprium ipsius Jacobi proprio nomine acquirentis, Fusar. *de* 9
substit. q. 531. n. 94. & q. 541. n. 23. vers. unde ad aliud dicendum est; vel saltem quæsitum fuit fideicommisso universali, cujus erat Loca Montium, quorum pretio fuit emptum, ut 10
voluit Surd. *cons. 15. n. 18. & seqq.* cum aliis per Rot. *consult. 32. per tot.* Nisi etiam dicere velimus, quod nec de fideicommisso cadat, stante acquisitione facta proprio nomine Jacobi, qui solum remaneret debitor pretii eorundem Montium, ex deducta per Andreol. *contr. 182. per tot.* Urceol. *consult. 100. n. 38. & seq.* Rot. *dec. 154. n. 14.* cor. Bichio. Ex his igitur sequitur, quod nulli fructus debentur Didaco, sive ipse consi- 11
deretur uti primogenitus, sive etiam uti fideicommissarius, & quatenus jure fideicommissi ratã partem fructuum cõsequi posset, satisfacit universalis, eademque responsio, quod ipse sit hæres Jacobi Patris, & donec non reddat rationem, 12
præsumatur satisfactus, ex superius allegatis.

Tertium denique creditum consistens in eo, quod palatium fuerit per errorem divisum inter Didacum, & Petrum Paulum, cum tanquam primogenituræ subjectum integre ad Didacum spectaret uti primogenitum, & ob id Petrus Paulus teneatur refundere pensiones Lucæ Antonio Didaci donatario; visum est Dominis habere plurimum dubietatis, stante bona fide Petri Pauli, quæ excusat a fructuum restitutione, ex notatis per Rotam *dec. 33. num. 7. 8. & 9.* 13
part. 14. rec. & quod agatur de re inter fratres, inter quos uberrima debet bona fides.

Hujusmodi credita, quæ adeo illiquida sunt, turbidiora redduntur ex fructibus, quos e die motæ litis Lucas Antonius per-

percepit, & eos restituere tenetur, & imputare in detractio-
14 nes, Rota *dec.296.n.23.24.& 26.p.12.& dec.352.n.7.& n.8.p.14.rec.* Nec non etiam ex alio credito dicti Petri Pauli, vel scutorum 8500. pro reintegratione medietatis Casalis Turris Mediæ Viæ per Jacobum alienati, quatenus fuerit acquisitum fideicommisso; vel saltem scut. 6500. pro reintegratione pretii Locorum Montium fideicommissariorum Hieronymi, alienatorum per Jacobum pro redemptione dicti Casalis.

Nullatenus resistente consensu alienationis Casalis per Petrum Paulum præstito, quia quamvis hæres fideicommissarius, stante consensu prædicto, non possit agere contra emptorem, & super re alienata, non tamen impeditur agere pro recuperatione pretii bonorum alienatorum adversus
15 hæreditatem gravati alienantis, Card. de Luca *disc.30.n.10.& disc.31.n.14. de legit. & disc.176.n.4. de fid.* Rot.cor. Pamphilo, *dec.53.n.5.* & ibi Adden. *n.16.& n.17.* & cor. Priolo *dec.458.n.10.& 11.*

Ex quibus cum supradictæ omnes, & singulæ detractiones, vel non sint debitæ, vel saltem turbidæ reddantur, ac altiorem requirant indaginem, ut agnovit etiam idem Lucas Antonius introducendo Judicium Salviani cor. A.C. super iisdem creditis, ut ex monitorio relato *in Summ. n.9.* visum est Dominis, non posse impediri immissionem Pe-
16 tro Paulo fideicommissario, Rota cor. Celso *dec.167.n.6.*& cor. Cerro *dec.926.n.7.* quam propterea illi concedendam esse in hodierna audientia, unica tantum parte informante, utraque prius audita sub die 7.Junii mox elapsi, responderunt.

R. P. D. PIO.

Romana Fideicommissi de Avila.

Veneris 27. Januarii 1696.

ARGUMENTUM.

Ea quæ in præcedentibus decisionibus firmata extiterunt hic quoque approbantur, pro inductione fideicommissi ex onere desumendi arma, & cognomen testatoris.

SUMMARIUM.

1 *Onus injunctum hæredi, & descendentibus deferendi arma, & cognomen testatoris, inducit perpetuum fideicommissum, licet de eodem aliter non appareat.*
2 *Præsertim, si quoque concurrant conjecturæ.*
3 *Prædictum onus eo magis, & absque dubio fideicommissum inducit, si in casu inobservantia adjecta fuerit privationis pœna.*
4 *Quo casu d. onus resolvatur in merum consilium.*
5 *Discretivæ locutionis vis nunquam operatur, quando casus omissus suppletur a dispositione juris.*

DECISIO LII.

Commissa mihi causa appellationis interpositæ a sententia R.P.D. mei Capraræ decernente favore Petri Pauli immissionem in bona subjecta primogenituræ, & fideicommisso quondam R.P.D. Hieronymi de Avila, excepta tamen vinea; exquisivi hodie a DD. an dicta sententia Romalis sit confirmanda, seu infirmanda? & confirmandam esse tanquam validam, & justam responsum fuit.

Validitas quippe non impugnabatur, & justitia emergebat ex eo, quod concedit immissionem Petro Paulo super palatio, & ejus annexis, virtute particularis primogenituræ, & fideicommissi literalis, quod non controvertebatur, ac super reliquis bonis virtute fideicommissi universalis resultantis etiam ex secundo testamento d. R.P.D. Hieronymi, qui scripto sibi hærede Jacobo imposuit tam eidem, quam omnibus ejus descendentibus in perpetuum, onus gestandi cognomen, arma, & insignia domus, & familiæ de Avila, absque alia mixtura, eisque utendi in omnibus negotiis, contractibus, literis missivis, & aliis quibuscunque actibus, & scripturis; quo fit, ut censeatur ordinatum perpetuum reale fideicommissum in descendentia Jacobi hæredis instituti, tametsi de eodem in testamento aliter non
1 appareat, ad tradita in specie per Grat. *discept. forens. cap.288. n.25.& seq.* Fragos. *de regimine Reipublicæ Christianæ, p.3. lib.9. disp.19. de l. primog.* §.3.*n.6.* Staiban. *resolut.68.n.11.* Palma Nepos *alleg.26.num.10.* Censal. ad Peregr. *art.53. v.2. dicimus,* Actolin. *resol.100.n.22.* Urcell. *consil.140.*
n.27. Concurrentibus præsertim tot, tantisque urgentissimis conjecturis, relatis in decisionibus causæ emanatis cor. Reverendiss. D. meo Decano sub diebus 16. Junii 1693. & 23. Januarii 1694. & cor. R. P. D. meo Muto 1. Martii, & 14. Junii 1694. ac coram R.P.D. meo Caprara die 1. Julii 1695. 2

Certius vero, quia idem testator non solum injunxit ejus hæredi, ac illius descendentibus, onus prædictum ferendi cognomen, arma, & insignia domus de Avila in omnibus actibus peragendis, sed ulterius progrediendo contravenientes ipsius dispositioni expresse hæreditate privavit, vocando alios, servato ordine primogenituræ, ibi -- *Et qui ex illis fuerit, qui cognomine, armis, & insigniis hujusmodi quovis prætextu, seu quacunque de causa, uti dictum est, noluerit, aut neglexerit, nihil ex hæreditate, & bonis ipsius D. testatoris habeat, nec habere debeat, aut prætendere quomodolibet possit sub quovis prætextu, sed ad hæreditatem, vel primogenituram, aut bona hujusmodi consequenda omnino inhabilis existat, & alius succedat suprascripto ordine in primogenitura semper servato;* qua stante privationis pœna in casu inobservantiæ a testatore inflicta, dubitandum non remanet de existentia fideicommissi, ut
animadvertunt Roman. *consil.15.n.40. & seqq.* Bardellon. 3
consil.192.n.49.& 50. Rota cor. Arguelles *dec.54.n.29.* cum aliis adductis in dicta decisione R.P.D. mei Capraræ, §. *Quo vero;* & frustra contenditur in contrarium præceptum hujusmodi delationis cognominis, & insignium, non esse necessario inductivum perpetui descensivi fideicommissi, sed duntaxat resolvi in merum consilium, quia objectum procederet quidem, quoties versaremur in casu, quo simpliciter fuisset injunctum onus hæredi gerendi cognomen, & insignia; secus vero, quando, ut hic, dictum præceptum factum legitur, tam in primo, quam in secundo testamento hæredi, omnibusque ab eo descendentibus, habito respectu ad tractum temporis successivum, atque insuper concurrunt plures conjecturæ suadentes ordinatio-
nem realis fideicommissi, & quod plus est, contra contra- 4
venientes, ut diximus, comminata fuit pœna privationis; in his quippe terminis nunquam dici potest, præceptum præfatum importare merum consilium, alias sequeretur, quod testator non posset consequi votum ab ipso adeo exoptatum, nec unquam pœna privationis haberet effectum.

Nec obstat, quod si testator voluisset constituere perpetuum fideicommissum, ejus mentem apertis verbis expressisset, prout fecit in ordinatione primogenituræ; quia respondetur, quod cum idem esset vir doctus, nostrique Juris peritus, optime sciebat, fideicommissum satis superque resultare ab onere imposito hæredi, ac descendentibus, & proinde argumentum a discretiva deductum nullius remanet roboris, & sic casus omissus bene suppletur a jure, ut censuit, Rot. *dec.17.n.19.p.16.rec.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Romana, seu Januen. Bonorum.

Lunæ 10. Decembris 1696.

ARGUMENTUM.

Resolutionem pluralitatis in singularitatem ut impedire valeat ratio prædilectionis, exigitur, quod agatur de descendentibus a testatore, non de transversalibus, quia tunc ratio prædicta non solet attendi. In concursu juris accrescendi cum expressa substitutione, illa prævalet. Substitutio subsequens censeri debet ab eisdem modis, & conditionibus primæ qualificata, præcipue si reperiatur copula, &, ac si esset separata, in suo sensu perfecta, ac a proprio & diverso casu regulata, qualificata non remaneret, etiamsi adesset copula, &, quæ tunc staret inceptive, designando ordinem substitutionum.

SUMMARIUM.

1 *Præsumitur quis decessisse sine filiis, nisi aliter probetur.*
2 *Substitutio sub duabus conditionibus concepta, ut purificata dicatur, exigitur utriusque conditionis implementum.*
3 *Per prædecessum substituti substitutio caducata remanet.*
4 *Substitutio subsequens, & præcedentis consecutiva, & famulatoria, censeri debet ab eisdem modis, & conditionibus qualificata.*

5 *Copula*

5 *Copula* Et *posita inter duas substitutiones, utranque colligat.*

6 *Repetitio locum non vindicat, quando una dispositio apparet ab altera separata, & unaqueque est in suo sensu perfecta, ac a proprio, & diverso casu regulatur, separatoque legitur verbo.*

7 *Copula* - Et - *si sit apposita inter duas orationes, quarum singula regatur a suo proprio verbo, & sit omnino perfecta, contineatque diversas personas, non operatur complexionem, seu repetitionem, sed stat inceptive, designando ordinem substitutionum.*

8 *Verba in numero singulari non sunt apta comprehendere duplicem casum.*

9 *Filii substituti per alternativam - aut - dicuntur vocari per vulgarem.*

10 *Vulgaris substitutio continet casum, quo heres noluerit, vel ob præmorientiam adire non potuerit.*

11 *Substitutio dicitur compendiose facta, si facta fuerit mentio mortis, etiam absque dictione - quandocunque -.*

12 *Compendiosa substitutio continet vulgarem anomalam qua operatur, ut caducato gradu antecedenti subintrent in ejus locum successive substituti.*

13 *Substitutio compendiosa omnem, & quemcunque casum mortis comprehendit, non attento illius tempore.*

24 *Verba - post mortem - non præseferunt ordinem succedendi conditionalem exclusivum vulgaris contentæ in compendiosa.*

15 *Ad hoc ut conditio supervivientiæ impediat vulgarem, debet esse expressa, nec sufficit tacita deducta ex ordine successivo substitutionum, & ex conjecturis, n. 16.*

17 *Verbum - hereditas - quoties non sit a totalitate connotatum, non semper, & in omni casu importat integrum assem hereditarium, sed optime verificatur in portione, quæ uni ex coheredibus contingit.*

18 *Præcipue, si testator diviserit hereditatem in plures quotas, & portiones.*

19 *Si testator voluit substitutos habere omnes portiones, & totum, multo magis voluit habere portionem vacantem illius qui primo decessit.*

20 *Hæcque conclusio absque hæsitatione eo magis procedit, quando in institutione testator divisit hereditatem in quotas.*

22 *Ratio prædilectionis meretur animadversionem peculiarem, quando agitur de descendentibus, secus vero de transversalibus.*

23 *Expressa substitutio tanquam potentior vincit jus accrescendi.*

D E C I S I O LIII.

INstituit Dionysius Novarius hæredes universales pro æquis portionibus tres ipsius ex sorore Baptistina Nepotes de Berrutis, videlicet Jo: Antonium, & Jo: Baptistam Ecclesiæ addictos, ac Josephum Mariam laicum, & post obitum Jo: Antonii, & Jo: Baptistæ substituit Josephum Mariam, seu ejus hæredes, & successores; & in casu decessus Josephi Mariæ sine filiis legitimis, & naturalibus, jussit, & mandavit, quod in sua bonis, & hæreditate succederent Desiderius, Antonius Lombardus, & Angelus Maria Novarius ipsius fratres Consobrini, & eorum hæredes, ac successores.

Defuncto testatore, divisaque hæreditate inter hæredes institutos, omnium primus anno 1688. occubuit Joseph Maria nullis post se relictis filiis, qua de re exorta controversia super pertinentia portionis fideicommissi ad ipsum pervenientis inter Jo: Antonium, & Jo: Baptistam fratres de Berrutis hæredes ab intestato, & Desiderium Lombardum, & Angelum Novarium substitutos, R.P.D. Lancetta tunc A.C. Locumtenens modo inter nostri Ordinis Auditores emerite cooptatus protulit sententiam Berrutis favorabilem; causam vero ad provocationem Desiderii, & Lazari filii Angeli lite pendente defuncti nostro Tribunali delegata, post geminas illius propositiones, semel, iterumque ob suffragiorum scissuram dilatas, in hodierna audientia tandem resolutum fuit, immissionem dandam esse Desiderio, & Lazaro.

Constitit siquidem de existentia fideicommissi, illiusque purificatione, circa quam unice versabatur momentum præsentis contentionis. Cum enim Dionysius Testator Josepho Mariæ sine ulla prole legitima, & naturali decedenti substituerit Desiderium, & Angelum, dictusque Joseph Maria facto cesserit nullis post se relictis filiis, clara redditur purificatio conditionis, sub qua fuerunt antedicti substituti ad successionem invitati; Bellon. *cons.* 19. *n.* 3. Rota cor. Ubald. *dec.* 95. *n.* 1. *&* 1
dec. 107. *n.* 1. coram Merlino.

Nullatenus subsistente, quod præter conditionem obitus Josephi Mariæ sine filiis apposuerit testator alteram, quod scilicet ipse superviveret dd. Joanni Antonio, & Jo: Baptistæ cohæredibus, in eorumque portionibus succederet, adeoque non sufficere implementum unius, sed requiri purificationem utriusque, ad Text. *in l. si heredi* 2
plores, ff. de condit. & demonstr. Fusar. *de substit.* q. 454. *n.* 2. *&* q. 455. *n.* 2. Rot. *dec.* 446. *n.* 10. coram Dunoz. Jun. *& dec.* 165. *n.* 6. cor. Card. Cels. Cumque conditio supervivientiæ defecerit, ex quo interverso ordine a testatore præscripto Joseph Maria fratribus cohæredibus prædecessit, substitutio caduca remansit, juxta doctrinam Angel. *in l. quandiu fin. ff. de acquir. hered.* Rot. *dec.* 519. *n.* 1. 3
& seq. part. 1. *rec. & dec.* 165. *num.* 5. cor. Cels. *& dec.* 921. *n.* 3. cor. Card. Cerr. *& dec.* 138. *&* 176. cor. Priol. fere per totas.

Quoniam substitutioni, de qua disceptatur, prætensa conditio supervivientiæ non legitur expresse adjecta, cum illa solummodo appareat dependens a simplici conditione decessus Josephi Mariæ sine filiis, ibi - *E quando detto Signor Giuseppe Maria morisse senza figliuoli, in tal caso vuole, che ne' suoi beni, & eredità debbano succedere i Signori Desiderio, Antonio Lombardo, & Angelo Maria Novario*. Neque tacita desumi potest, ex quo antecedens substitutio favore Josephi Mariæ, & filiorum, legitur demandata post obitum Jo: Antonii, & Jo: Baptistæ cohæredum, & sic in casu quo eisdem Joseph Maria superviveret, ibi - *E dopo la morte di detto Gio: An-* 4
tonio, e Gio: Battista, vuole detto Testatore debba succedere il detto Giuseppe Maria, e suoi figliuoli - Proindeque sequens substitutio, de qua est sermo, utpote præcedentis consecutiva, & famulatoria, censeri debeat ab eisdem modis, & conditionibus qualificata, stante præsertim copula - *Et* - utranque substitutionem colligante, ex traditis per Casanat. *cons.* 1. *n.* 36. *et* 51. Joseph Altogr. 5
cons. 55. *n.* 63. Rot. *dec.* 336. *n.* 32. *&* 33. cor. Priol. *dec.* 349. *n.* 14. *par.* 19. *rec.*

Etenim ex lectura totius contextus dispositionis clare potuit, Testatorem præordinasse duas diversas substitutiones conceptas per separatas orationes rectas a proprio verbo, & sub diversis modis, & conditionibus; primam enim favore Josephi Mariæ in eventum simplicis obitus cohæredum, & alteram favore Desiderii, & Angeli, in casu, quo Joseph Maria decesserit sine filiis. Unde remanent extranei termini subordinationis unius substitutionis ab altera, nec non illi repetitionis, qui locum sibi non vindicant, quando una dispositio apparet ab altera separata, & unaquæque est in sensu perfecta, ac a proprio, & diverso casu regulatur, separatoque regitur verbo, ad text. *in l. qua conditio, ubi scribentes ff. de cond. et* 6
demonstr. Rot. cor. Burat. *dec.* 21. *n.* 9. cor. Alex. VIII. *dec.* 73. *n.* 11. cor. Priol. *dec.* 59. *n.* 6. *et* 11. & in Bonon. fideicomm. de Bandinis 3. Decembris 1685. §. *Independens*, cor. Rev. meo Decano, & in Tudertina fideicommissi 27. Aprilis 1693. §. *Neque obstante*, cor. bon. mem. Emerix.

Non urgente copula - *Et* - inter unam, & alteram substitutionem adjecta, quia quando, prout in casu, est apposita inter duas orationes, quarum singula regitur a suo proprio verbo, & est omnino perfecta, continetque diversas personas, nunquam operatur complexionem, seu repetitionem præcedentis conditionis, sed stat inceptive designando ordinem substitutionum, ut prosequitur Ro- 7
ta in mox allegatis decisionibus, & bene etiam comprobatur in Ausculana Donationis, & fideicommissi 6. Junii 1687. cor. bon. mem. Rondinino, & in Romana fideicommissi de Rospolis 21. Junii 1688. §. *Namque respondetur*, coram me, & in Melevitana fideicommissi 3. Julii 1690. §. *Non obstante*, cor. Rev. Toron.

Consideratis potissime dictionibus restrictivis ad casum expressum obitus sine filiis ibi - *in tal caso*. quæ verba, utpote prolata in numero singulari, non sunt apta comprehendere duplicem casum, scilicet obitus sine filiis, & supervivientiæ, ad text. *in l. final. ff. ad Trebell.* Soccin. Sen. *cons.* 88. 8
vers.

vers. persuadetur, Mans. *consil.* 525. *num.* 14. Rocc. *disp. jur. select.* c. 119. *n.* 40. Rot. *dec.* 433. *n.* 7. cor. Greg.

Certius eliminatur prætensa conditio superviventiæ, quia
nec minus subsistit Testatorem gravasse onere fideicom-
missi Joannem Antonium, & Joannem Baptistam in eo so-
lum casu, quo Joseph Maria eisdem cohæredibus supervi-
veret, in eorumque portionibus succederet, adeo ut illo
prædefuncto caducæ remanserint subsequentes substitutio-
nes, tum quia d. substitutio non solum legitur facta fa-
vore Joseph Mariæ, sed filiorum, & successorum per alter-
nativam, *Aut*, ibi- *Detto Gioseppe Maria, o sia suoi
Eredi, e successori*; proindeque cum filii fuerint substi-
9 tuti per vulgarem, ad ea quæ in terminis vocati per di-
ctionem *Aut*, tradit Tondut. *resolut. civil.* 123. *n.* 15. Aliog.
cons. 49. *n.* 64. *lib.* 1. Rot. *dec.* 284. *n.* 7. & 8. *par.* 18. *rec.* fit e-
videns, quod testator consideravit præmorientiam Jose-
phi Mariæ, quodque cohæredes non gravaverit tantum
in casu, quo eisdem supervixerit, & successerit, sed et-
iam in casu, quo noluerit, vel ob illius præmorientiam
10 adire non potuerit, juxta naturam vulgaris, Imol. *in d.
l. quandiu*, *ff. de acquir. hæredit.* Bart. *in l. Titia*, §. *Titia*
n. 10. *ff. de l.* 2. Corn. *cons.* 180. *col.* 4. *n.* 4. Gabriel. *cons.* 95.
n. 10. Peregr. *fid. art.* 15. *n.* 12.

Tum etiam quia procedens testator ad vocationem Desi-
derii, & Angeli in casu obitus Josephi Mariæ sine filiis
fecit substitutionem compendiosam ea sola mentione mor-
11 tis etiam absque dictione *Quandocunque* resultantem, ex
traditis per Surd. *dec.* 233. *n.* 2. Rota coram Bich. *dec.* 17.
n. 6. & *dec.* 446. *n.* 15. *et dec.* 30. *n.* 23. *p.* 14. *rec.* Compendio-
sa autem continet sub se vulgarem anomalam, quæ opera-
tur, ut caducato per obitum Josephi Mariæ sine filiis gra-
du antecedenti, subintrent in ejus locum Desiderius, &
Angelus successive substituti, juxta famigeratam theori-
12 cam Bartol. *in d. l. quandiu*, *ff. de acquir. hæred.* Peregr. *de
fideic. art.* 15. *n.* 14. Capyc. Latr. *cons.* 79. *n.* 7. *et* 8. *lib.* 2. Rocc.
disp. jur. select. c. 13. *n.* 6. Card. de Luc. *de fideic. disc.* 107. *n.* 4.
Sels. *dec* 30. *n* 8. Rota cor. Bich. *dec.* 202. *num.* 1. & *dec.* 12.
n. 19. *et seqq. p.* 10. & in Maceraten. fideicomm. 29. Januarii
1691. §. *De vocatione* coram bon. mem. Benincasa, & in
confirmatoria 5. Junii 1693. §. *Siquidem*, coram R. P. D.
meo Muto, & in Avenion. seu Vasionen. primogenituræ
4. Decembris 1693. §. *Objectum enim in fine*, cor. R. P. D.
meo Caprara.

Ex ipso autem, quod testator substituerit per compen-
diosam, clarissime consurgit, quod præcogitaverit præmo-
rientiam Josephi Mariæ, quodque adhuc caducato illius
gradu oneraverit cohæredes ad restituendum aliis imme-
diate vocatis. Nihil enim magis repugnat vocationi in
casu præmorientiæ omnium, & superviventiæ unius, quam
substitutio per compendiosam, omnem, & quemcunque
casum mortis comprehendentem, non attento illius tem-
13 pore, Cravet. *cons.* 383. *n.* 1. *vers. fin* & *in casu*, Surd. *cons.*
147. *n.* 16. Fontan. *dec.* 41. *n.* 14. Bich. *dec.* 17. *n.* 10.

Neque in exclusionem vulgaris adduci potest conditio
superviventiæ, ex quo testator substituit Josephum Mariam
post mortem cohæredum. Nam dicta verba *post mortem*,
14 non præseferunt ordinem succedendi conditionalem, ex-
clusivum vulgaris contentæ in compendiosa, cum sit de
natura substitutionum, ut unus censeatur post mortem
alterius vocatus, ut in specie de verbis *post eum*, respon-
dit Rot. *dec.* 388. *n.* 11. coram Card. Cels. Ad hoc autem, ut
conditio superviventiæ impediat vulgarem, debet esse ex-
pressa, nec sufficit tacita deducta ex ordine successivo sub-
15 stitutionum, ut optime distinguit Giovagn. *cons.* 77. *n.* 32.
l. 1. Urceol. *consult.* 82. *n.* 28. Atque in terminis expressæ
conditionis superviventiæ loquuntur *dec.* 136. & 138. su-
pra in principali objecto allegatæ coram Priolo, ut illas
explicando notavit Rota *in d. dec.* 388. *n.* 11. cor. Cels. &
dec. 1. *n.* 25. *p.* 15. *rec.* & in Bononien. fideicommissi de Gu-
linellis 27. Junii 1685. §. *Nec urgent* cor. bon. mem. Pau-
luccio impress. post consil. Roman. *dec.* 7.

Cum itaque ex præmissis pateat, antecedentem substi-
tutionem respectu bonorum Joannis Antonii, & Jo:
Baptistæ factam fuisse tam in casu superviventiæ Josephi
Mariæ, quam etiam illius prædecessus, est de subjecto,
non supponente prætensa superinductio conditionis su-
perviventiæ in sequenti substitutione ordinata favore De-
siderii, & Angeli, quoad portionem Josephi Mariæ, ex
vi, & efficacia subordinationis, & dependentiæ unius
16 substitutionis ab altera: Quemadmodum etiam posito,
ut præfatur, quod dicta conditio superviventiæ ad hoc,
ut impediat effectum compendiosæ, debeat esse expressa,
frustra prætenditur eam educi tacite ex aliis verbis testa-
menti, sive ex conjecturis.

Nihilominus tamen illis singillatim expensis nullatenus
visæ fuerunt concludere. Ad illud enim quod dicebatur,
testatorem substituisse Desiderium, & Angelum *in bonis*,
& hæreditate, indeque inducendo, quod illorum vocatio
sit facta pro tota hæreditate, quæ tota non poterat in voca-
tum pervenire, nisi post mortem omnium hæredum; pla-
cuit responsio, quod verbum *hæreditas* quoties, ut in the-
mate, non est totaliter connotatum, haud semper, & in
omni casu importat integrum aut hæreditarium a testatore
relictum, sed optime verificatur in portione, quæ uni ex
cohæredibus contingit, ad text. *in l. Lucius Titius* 16. *in
princ.* ubi gloss. *verb. hæreditatis*, *ff. de legat.* & ibid. Castr. 17
n. 1. Bello. *de jur. accresc.* c. 6. q. 24. *n.* 130. Præsertim quan-
do, prout pariter hic, testator dividat hæreditatem in
plures quotas, & portiones, Palm. Nep. *alleg.* 290. *n.* 19.
in fine, & *seqq.* Rota cor. Dunoz. Sen. *dec.* 275. *num.* 15. & 18
cor. Greg. *dec.* 219. *n.* 5. & *seq.* Eoque certius, quia testator
considerato casu prædecessus Josephi Mariæ, substituit
Desiderium, & Angelum per compendiosam continentem
vulgarem Anomalam, qui casus evenire non potuisset,
si testator substituisset tantum in tota hæreditate, & non
etiam in qualibet parte vacante.

Urgetque in proposito validissima ratio text. *in leg.
hæredes mei*, §. *Cum ita*, *ff. ad Trebell.* Quod scilicet, 19
si testator voluit substitutos habere omnes portiones, &
totum, multo magis voluit habere portionem vacantem
illius, qui primo decessit, Peregr. *de fideic. art.* 13. *n.* 53.
§. *Contrarium*, Fusar. *de substit.* q. 471. *n.* 5. Surd. *dec.* 37.
per tot. Quæ conclusio difficulter procedit, quando in in-
stitutione testator divisit hæreditatem in quotas, Mans. 20
cons. 210. *n.* 1. & 7. Latr. *dec.* 61. *n.* 4. Rota cor. Ludov. *dec.*
296. *n.* 6. & *in rec. dec.* 1. *n.* 1. 2. 4. & 10. & *dec.* 18. *p.* 15. *dec.*
126. *n.* 3. & 4. *part.* 17.

Neque turbat motivum prædilectionis testatoris erga
Nepotes institutos, quam erga substitutos, in quo insi-
stebatur tam pro exclusione dispositionis dicti text. *in l.
hæredes mei*, quam etiam ad comprobandam verisimilem
testatoris voluntatem restringendi substitutionem Deside-
rii, & Angeli ad casum superviventiæ Josephi Mariæ di-
ctis cohæredibus. Quandoquidem ultra quod ostensum
fuit in facto, quod tam instituti, quam substituti erant
in gradu consanguinitatis cum testatore, & alterius quod
licet illi fuerint scripti hæredes, isti tamen ex ejusdem
testamento notabilia reportaverint emolumenta, adeout,
si dilectio apponenda foret in lance, utique nimis ambi-
guum, & incertum remaneret, pro quanam parte præ-
ponderaret. Domini amplexi fuerunt conclusionem sæ-
pissime per hoc nostrum Tribunal firmatam, quod in
hisce controversiis ratio prædilectionis meretur animad-
versionem peculiarem, quando agitur de descendentibus,
secus vero de transversalibus, Ripa *in d. l. hæredes mei*, 21
§. *cum ita*, *n.* 13. Peregr. *de fideic. art.* 13. *n.* 46. & 48. Cyriac.
contr. 114. *n.* 16. Card. de Luca *de fideic. disc.* 89. *n.* 10. Rota
cor. Seraph. *dec.* 1190 *n.* 4. *vers. neque frater*, & *in rec. dec.* 1.
n. 17. *p.* 15. *dec.* 242. *n.* 18. *p.* 17. & in Romana fideicommissi
Prosperi Junioris de Caffarellis, 8. Martii 1694. §. *Hinc
enim*, cor. Rever. meo Decano.

Exploso itaque fundamento caducitatis fideicommissi
ex defectu prætensæ conditionis superviventiæ Josephi
Mariæ, sub Mette corruit alterum præsidium juris accre-
scendi. Licet enim dicti fratres de Beretis fuerint instituti
hæredes soli, & insolidum pro æquali portione nulla
facta numerali partium divisione: quia tamen post obi-
tum Josephi Mariæ testator substituit Desiderium, &
Angelum, nec non illorum hæredes, & successores,
hujusmodi expressa substitutio tanquam potentior vincit
jus accrescendi, ad text. *in l.* 2. *Si duo*, *ff. de bon. poss. se-* 22
cund. tabul. l. unica, §. *In primo*, *C. de caduc. tollen.* Peregr.
de fideicomm. art. 9. *num.* 12. Bellon. *de jur. accrescen. cap.* 6.
q. 16. *n.* 43. & *cap.* 7. q. 68. Grat. *discept.* 471. *num.* 16. Rocc.
disput. jur. cap. 22. *n.* 2. Rota *dec.* 298. *n.* 7. & *dec.* 269. *n.* 10.
& *seqq.* cor. Celso.

Non obstantibus conjecturis prædilectionis, & sub-
stitutionis factæ ad totam hæreditatem, cum istis abunde
satisfaciant responsiones superius adductæ, quæ etiam
hic congrue adaptantur.

Et ita post trinas causæ propositiones, partibus sem-
per auditis, resolutum fuit.

R.P.D.

R. P. D. MUTO.

Romana, ſeu Januen. Bonorum.

Veneris 24. Januarii 1698.

ARGUMENTUM.

Deciſa in ſuperiori deciſione emologantur.

SUMMARIUM.

1 *Immiſſio ſubſtituto non denegatur, ſi purificata extiterit conditio ſub qua ſubſtitutio fuit concepta.*
2 *Expreſſa ſubſtitutio tanquam potentior vincit jus accreſcendi, ſeu non decreſcendi.*
3 *Ab hac regula receditur ex conjecturis.*
4 *Ratio prædilectionis eſt conjectura, quæ ſuadet excluſionem ſubſtituti, ut ſubintret jus accreſcendi.*
5 *Hæc tamen prædilectio non urget, ſi proveniat ex inſtitutione, & majori honore.*
6 *Minuſque, ſi oritur ex proximitate cohæredis tranſverſalis.*
7 *Declaratur deciſio in Bononien. fideicommiſſi de Mareſcottis 3. Decembris 1691.* coram R. P. D. Molines.
8 *Si ſubſtitutio facta fuerit indefinite de tota hæreditate locum ſibi vindicat jus accreſcendi, ſeu non decreſcendi, in excluſionem ſubſtituti.*
9 *Declara, ut concluſio procedat, quando ſubſtitutio nominatim facta fuiſset de tota, vel integra hæreditate; ſecus tamen ſi indefinite de hæreditate, quæ verificari poteſt etiam in parte.*
10 *Et eo magis ſi teſtator diviſerit hæreditatem in plures portiones, & quotas.*
11 *Si ſubſtitutio facta non fuerit nominatim ultimo morienti, ſed verbis imperſonalibus, licet facta extiterit in bonis, & hæreditate, non intelligitur de tota devoluta apud ultimum, ſed de qualibet parte.*
12 *Quod teſtator non fecit, cenſetur conſulto omiſiſſe.*
13 *Jus accreſcendi excludit ſubſtitutum, ſi ſubſtitutio fuerit concepta ſub pluribus conditionibus, & non omnes purificatæ extiterint.*
14 *Repetitio conditionis non datur, ſi ſubſtitutio reperiatur in ſeparata oratione, & ſit recta a proprio verbo.*
15 *Amplia, licet adſit copula, &*
16 *Vulgaris anomala operatur, ut caducato non gradu ſubſequens ſubſtitutus ſubingrediatur in illius locum.*

DECISIO LIV.

Sententia Rotalis R. P. D. mei Molines, in qua, prævia deciſione edita die 10. Decemb. 1696. pronunciatum fuit, dandam eſſe immiſſionem Deſiderio Lombardo, Lazaroque Novario ſubſtitutis in teſtamento ſub ann. 1685. per Dionyſium Novarium, condito ſuper portione Joſephi Mariæ de Beruttis unius ex hæredibus inſtitutis prædefuncti, confirmatione hodie cor. me, poſt tertiam cauſæ propoſitionem, ſuffragantibus etiam quinto, & ſexto ex dominis, obtinuit, cum fuerit non minus valida, prout non contenditur, quam juſta recognita. Quandoquidem memoratus teſtator æquis portionibus univerſales hæredes inſtituit Joãnem Antonium, & Jo. Baptiſtam in Sacerdotali dignitate conſtitutos, atque antedictum Joſephum Mariam Laicum ipſius ex ſorore Baptiſtina nepotes de Beruttis, in hunc, qui ſequitur modum: *In tutti gli altri ſuoi beni, mobili, immobili, ragioni, & azioni, ha eſſo ſignor teſtatore inſtituito, come inſtituiſce, ſui eredi univerſali, e di ſua propria bocca, ha nominato, e nomina li molto Reverendi Giovanni Battiſta, e Giovanni Antonio, & il Signor Gioſeppe Maria Fratelli Berutti del quondam Pietro Antonio, nepoti di eſſo ſignor teſtatore, come figli della quondam Donna Battiſtina ſorella di detto magnifico Signor teſtatore, ſoli, & inſolidum, e con egual portione; e doppo la morte di detti Reverendi Giovanni Battiſta, e Giovanni Antonio, vuole detto magnifico ſignor teſtatore debba ſuccedere il detto Gioſeppe Maria fratello, o ſia ſuoi eredi, e ſucceſſori, e quando detto Gioſeppe Maria moriſſe ſenza figli legitimi, e naturali, vuole in tal caſo, e comanda eſſo magnifico Signor teſtatore, che nei ſuoi beni, & eredità debbano ſuccedere l'Illuſtr. Sig. Deſiderio Antonio Lombardo, & il Sig. Angelo Maria Novari, e reſpettivamente ſuoi eredi, e ſucceſſori.*

Ex qua ſane diſpoſitione cum Joſeph Maria ſine filiis, proleque legitima, & naturali deceſſerit, innegabilis, redditur purificatio conditionis, ſub qua concepta ſubſtitutio extitit favore Lombardi, & Novarii, ſuorũque hæredum, & 1
ſucceſſorum, ut cæteris intentati judicii requiſitis concurrentibus, rite, recteque conceſſa fuerit immiſſio, ſicuti dixit Rot. cor. Cer. *dec.* 413. *n.* 1. in Ariminen. fideicommiſſi 19. Junii 1690. §. *Moti quia*, cor. R. P. D. meo Molines, & in alia Ariminen. fideicommiſſi, Band. & Æneæ de Bandis, die 26. Junii ſuperioris anni, §. *Litteralis quippe*, coram eodem, & in Amerina fideicommiſſi die 10. Januarii proxime præteriti, §. *Nam reſpectu immiſſionis*, coram me.

Abſque eo quod ad hanc purificationem excludendam ſubſiſtere viſa fuerit unica exceptio per defenſores Joannis Antonii, unius ex hæredibus inſtitutis, readducta, quod per obitum dicti Joſephi Mariæ cohæredis portio illius per jus accreſcendi, ſeu non decreſcẽdi deſumptum ex inſtitutione, ut ſupra inſolidum facta, conſolidata fuerit cum portione ipſius Joannis Antonii, non autem devenerit ad cohæredis prædefuncti ſubſtitutos. Equidem regula eſt in contrarium, quod potius hæc portio vadat ad ſubſtitutos; nam expreſſa, ut hic ſubſtitutio, tanquam potentior, vincit jus ipſum accreſcendi, ſeu non decreſcendi, vim ſolius tacitæ ſubſtitutionis habentis, ut ſancitum habemus *in l.* 2. §. *Si duo ſunt hæredes inſtituti, primus, & ſecundus, & ſecundo tertius ſubſtitutus, omittente ſecundo tertius ſuccedit*, ibique commu- 2
niter Doctores, *& in l. unica*, §. 1. *&* §. *pro ſecundo, C. de caduc. toll.* Auth. *Hoc amplius, C. de fideic.* & firmant Giovag. *conſ.* 82. *n.* 13. *&* 56. *lib.* 1. Grat. *diſcept.* 74. *n.* 21. Roc. *diſp. jur. cap.* 23. *n.* 2. Sabell. *var. reſ. cap.* 76. *n.* 3. *&* 4. Mantic. de *conject. ult. vol. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 20. Pereg. *de fideic. art.* 9. *n.* 13. Bellon. *de jur. accreſcen. cap.* 6. *q.* 16. *n.* 43. *& cap.* 7. *q.* 68. Fuſar. *de ſubſt. q.* 53. *n.* 1. *& ſeqq.* Anton. Gomez. *var. reſ. tit. de jur. accreſcen. cap.* 10. *n.* 36. Surd. *dec.* 152. *n.* 1. *cum ſeqq. art.* 14. *&* 17. Latr. *deciſ. Granat. dec.* 61. *nu.* 37. Rot. cor. Celſ. 3
dec. 269. *n.* 10. *& dec.* 298. *n.* 7. *& inter div. dec.* 463. *n.* 1. *p.* 4.

Et quamvis ab hujuſmodi regula recedi ſoleat ex contrariis conjecturis, & præſumptionibus arguentibus voluntatem teſtatoris excluſiſſe ſubſtitutos, juſq; iſtud accreſcendi, ſeu non decreſcendi, locum habere ad beneficium cohæredis ſuperſtitis, ad text. *in l. quidam teſtamento, ff. de vulg. & pupill.* & tradunt Bero. *conſ.* 11. *n.* 24. *&* 28. *lib.* 2. Anchar. *conſ.* 391. *n.* 4. Bologn. *conſ.* 66. *n.* 3. Intrigliol. *de ſubſt. cent.* 1. *q.* 25. *n.* 11. Mant. *de conct. lib.* 4. *tit.* 11. *n.* 21. Fuſar. *de ſub-* 4
ſtit. d. q. 53. *n.* 6. Bell. *de jur. accreſc. c.* 10. *q.* 20. *n.* 43. *cum ſeqq.*

In hypotheſi nulla ex conjecturis, & præſumptionibus ad intentum allatis, utpote vel æquivoca, ſeu levis, hanc voluntatem concludit; nam prima, ſiſtens in majori prædilectione elicita ex conjunctione, majorique honore, & proximioritate cohæredis teſtatoris, ex cumulatis per Fuſar. *de ſubſt. q.* 55. *n.* 11. Rota in Bononien. fideicommiſſi de Mareſcottis 3. Decembris 1691. §. *Ex his poſitis*, cor. R. P. D. meo Molines, detegitur irrelevans, eo quia prædilectio, proveniens ex conjunctione inſtitutorum, majoriq; honore, viam non aperit juri accreſcendi, ſeu non decreſcendi in excluſionem ſubſtitutorum, reſiſtẽte dicta generali regula in his circumſtantiis præferente ſubſtitutos, ut ratiocinatur Rip. *in l. re conjuncti*, *n.* 126. *ff. de legat.* 3. Alia vero 5
prædilectio deſumpta ex proximioritate cohæredis tráſverſalis, & extranei, pariter in hoc caſu redditur inefficax ad arguendam teſtantis voluntatem hujuſmodi juris accreſcẽ- 6
di, ſeu non decreſcendi, ut bene Rip. *ubi ſupra*, & Bald. *in l. fin. n.* 2. *C. de inſtit. & ſubſtit.* Bero. *conſ.* 66. *n.* 25. *verſic. Quapropter lib.* 2. *ubi ſub n.* 19. *verſ. Et omittendo*, dicit, opinionem contrariam poſſe diſputari in ſcholis, ſed non in judicando admitti, Menoch. *de præſumpt. libr.* 5. *præſumpt.* 62. *n.* 36. Gomez. *variar. reſ. tom.* 1. *cap.* 5. *n.* 27. *verſic. ſed advertendum*, Craſſ. *in* §. *Subſtitutio q.* 13. *n.* 20. Intrigliol. *de ſubſtit. centur.* 3. *q.* 19. Bellon. *de jur. accreſcen. cap.* 19. *quæſt.* 20. *num.* 36. *in fin.* Surd. *d. dec.* 54. *nu.* 2. *cum plurib. ſeqq.* Latr. *dec. Granat.* 61. *n.* 42. ſignanter circa finem, & in hunc ſenſum venit Rot. *in d. dec.* 269. *&* 298. cor. Celſ. ubi prætulit ſubſtitutũm uxori prædilectæ teſtatoris, quibus auctoritatibus contraponi non poſſunt cæteræ in objecto allegatæ, veluti loquentes contra communem, vel articulum non firmantes, prout eſt Rota in dicta Bononienſi fideicommiſſi de Mareſcottis, quæ licet ſubſtitutum excluſerit, non proceſſit tamen excluſio ex capite prædilectionis cohæredis, ſed inter multiplices circumſtantias, ex quo inter conjunctos, eorumque hæredes in linea maſculina aderat reciproca ſubſtitutio.

Inefficax pariter comperta fuit altera conjectura, dicta

ex eo, quod cum substitutio, tanquam indefinite facta in hæreditate subintelligi debeat de tota, quo casu locum sibi vindicet jus accrescendi, seu non decrescendi in exclusio-
8 nem substitutis, ad text. *in l. Quida testamento 3. ff. de vulgar*, ibique Bart. *n.1.* & Adden. ad Alex. *lit. B*, Fusar. *de subst. q.53. n.32.* Odd. *de compend. subst. in prælud. p.2. q.6. n.3.* Intriglio. *de subst. centur. 1. q.46. n.25.* Quoniam conjectura hæc, ac Doctores in objecto relati procedunt, seu intelligi debent, quando substitutio nominatim facta fuisset de tota, vel integra hæreditate; secus tamen si, ut hic, indefinite de hæreditate, quæ verificari potest etiam in parte,
9 ad vulgatum text. *in l. Hujus si tuis 126. ff. de legat.* 3. Rip. *in d. leg. reconjunct. n.128. ff. de legat.* 3. egregie explicat Bero. *citat. cons. 66. n.21. 22. 37. & 38. lib. 2.* Fusar. *de subst.* in contrarium adductus *q.53. num.32. cum seqq.* Bellon. *de jur. accrescen. d. cap. 10. q.20. sub num. 60. §. Primum si testator*, Rot. cor. Seraph. *dec.* 1190. *n.5.* & bene firmata decisio R. P. D. mei Molines in hac causa edita, §. *Nihilominus*, ubi etiam advertitur, fortius id præcedere, cum testator divisefit hæreditatem in plures portiones, & quotas ex verbis su-
10 perius exaratis, & ultra ibidem congestos, Mans. *consult.* 212. *n.7.* signanter cum substitutio facta non fuerit nominatim ultimo morienti, sed verbis impersonalibus complectentibus casum expressum, in quo Joseph Maria prædecessisset, in quibus terminis substitutio facta in bonis, & hæreditate, non intelligitur de tota devoluta apud ultimum,
11 sed de qualibet parte, ut Bero. *d. cons. 66. n. 20. lib. 2. cons.* 121. *n.* 52. *l.* 1. Odd. *cons. 44. n. 41.* Menoch. *cons. 636. n.4.* 10. *& per tot.* Peregr. *de fideic. art. 13. n. 54.* Mantic. *de conject. lib. 7. tit. 15. n. 13. & 15.* Trentacinq. *de subst. q.5. cap. 20. n.23.* Fusar. *eodem tract. q.472. n.103.* Mart. *de success. legal. p.1. q 9. art. 5. sub n.26. §. Sed dictis non obstantibus*, & Rof. *in dec. 16. n. 7. & 8. post tom.* 4. consil. Roman. cum addition. Balduc.

Minus relevans apparuit tertia conjectura constituta in eo, quod Testator omnes ejus hæredes æqualiter honoravit, dum eos æquis portionibus hæredes instituit, ut sicuti Joanni Baptistæ, & Joanni Antonio succedere voluit Josephum Mariam, ita verisimile reddatur, quod Josepho Mariæ præmorienti succedere voluerit Joannem Baptistam, & Joannem Antonium cohæredes, quia talis coæqualis honor non subsistit, cum Joseph Maria fuerit portionibus cohæredum absque aliqua reciproca substitutus; quo fit, ut potius deserviat pro conjectura contraria juri accrescendi, seu non decrescendi; quoniam cum testator substituerit, duntaxat Josephum Mariam, si cohæredes eidem reciproce substituere voluisset, etiam in hoc casu non omisisset, prout fecit in alio, ut dum non fecit, censeatur consulto omisisse, Dec.
12 *cons. 12. n. 38.* lib. 1. Rot. *in rec. dec. 151. nu. 19. p. 5. dec. 633. n.4. et dec. 138. n.7. et 8. p. 18. et alibi frequenter.*

Demum nec pro quarta conjectura reduci potuit assumptum alias principaliter factum, & confutatum, quod ad hoc, ut substitutio purificata dici debeat, necesse sit verificari nedum conditionem obitus Josephi Mariæ sine filiis, sed alteram, quod ipse supervixerit Joanni Antonio, & Joanni Baptistæ fratribus cohæredibus, adeout hac postrema deficiente, cum substituti remaneant exclusi, jus accrescen-
13 di, seu non decrescendi procedat favore cohæredis, ex Fusar. *de subst. q.53. n.38.* Bellon. *de jur. accrescen. d. cap. 10. q. 20. sub n. 63. vers. Secundum exemplum*, & aliis per eos allegatis; quandoquidem iterum ponderatum fuit, quod substitutio solummodo pédet a simplici conditione obitus Josephi Mariæ sine filiis, ibi: *E quando detto Signor Gioseppe Maria morisse senza figliuoli, nel tal caso vuole, che ne' suoi beni, et eredità debbano succedere i Signori Desiderio Antonio Lombardo, et Angelo Maria Novario, e respettivamente suoi eredi, successori.* Non tamen ab altera superviventiæ Josephi Mariæ fratribus cohæredibus deduci prætensa ex illis superioribus verbis, *E dopo la morte di detto Giovanni Antonio, Giovanni Baptista vuole detto testator debba succedere il detto Gioseppe Maria, e suoi figliuoli*; tum quia apposita est in separata oratione recta a proprio verbo, & continente diversos modos, & conditiones, ut illius repetitio ad subsequentem, de qua agitur, fieri non possit, juxta text. *in l. Qua conditio, ff. de cond. & demonstr.* Palm.
14 Nepos *alleg. 321. n.31. cum seqq.* Card. de Luca *de fideic. disc. 43. nu. 38.* Torr. *de primog. Ital. p. 1. cap. 37. sub n. 22. cum seqq.* Rot. *in rec. dec. 379. n. 16. p. 13. dec. 635. n. 25. p. 13.* in Melevitana fideicommissi 21. Aprilis, & 3. Julii 1690. cor. R. Turon. in Teramen. fideicomm. 4. Febr. 1695. §. *Replicatione minime attenta in fine*, cor. me, & novissime in Vercellen. prætensæ immissionis 17. Febr. præteriti, §. *Signanter*, pariter cor. me. Non obstante copula, *&*, inter unam, & alteram substitutionem, cum ob prænarratam diversitatem inceptive varie dicatur ad designandum ordinem substitutionum, ut ultra adductos in decisione R. P. D. mei Molines, §. *Non urgente copula*, Et, Rota 15
dec. 75. n. 7. p. 5. dec. 172. n. 5. p. 14. dec. 381. n. 11. & 12. dec. 633. n. 24. & 25. p. 18.

Tum etiam quia cum Actores substituti fuerint Josepho Mariæ per compendiosam continentem sub se vulgatem Anomalam, caducato gradu antecedenti per obitum Josephi Mariæ sine filiis, in ipsius locum subingressi fuerunt, ut observat dicta decisio hujus causæ cor. R. P. D. meo Molines, §. *Tum etiam quia, cum seqq.* quæ omnibus objectis in oppositum hodie repetitis bene respondet, & ultra ibidem congestos, Rot. in Bononien. fideicommissi de Gulinellis 26. Junii 1685. §. *Hosque*, cor. bon. mem. Paaluccio, in Romana Manutentionis 15. Martii 1688. §. *Verum* cor. R. Turon. & in Anconitana dotis 24. Martii 1692. *Non obstat*, cor. bon. mem. Emerix Decano, & in Imolen. fideicommissi 27. Junii d. anni, §. *Nec subsistit*; *&* §. *fin. coram eod.*

Et ita suffragantibus quinto, & sexto ex dominis, post tertiam causæ propositionem resolutum, partibus semper altercantibus.

Romana seu Januen. bonorum super portione Joannis Baptistæ.

Veneris 24. Januarii 1698.

ARGUMENTUM.

Nil ultra habetur, quam regulæ, quæ in aliis superius duabus decisionibus dignoscuntur adnotatæ.

SUMMARIUM.

1 *Anomala substitutio in compendiosa contenta operatur, ut substitutus subintret in locum gradus caducati; vide ut n. 2. & 3.*
4 *Pluralitas resolvitur in singularitates.*
5 *Dictio, &, apposita inter diversas personas, non stat copulative, sed disjunctive.*
6 *Ratio prædictionis facit cessare resolutionem pluralitatis in singularitates.*
7 *Declara, ut procedat, si substitutio sit de descendentibus testatoris, secus e contra.*

DECISIO LV.

Novissime defuncto Jo. Baptista de Berrutis, postquam una cum Jo. Antonio fratre, & cohærede q. Dionysii Notarii controvertere cœperat Desiderio Lombardo, Lazaroque Novario substitutis Josepho Mariæ alteri cohæredi præmortuo immissionem in istius portionem, super qua sub hac eadem die sub distincto dubio resolutio prodiit, nova exsurrexit contentio inter memoratos substitutos, & d. Joan. Antonium cohæredem superstitem super altera portione præfati Jo. Baptistæ secundo loco defecti, eaque bis iterumque per me disputanda proposita sub consueto dubio: *An sit danda immissio?* tandem Patres adsciti 5. & 6. ex sequentibus in turno, dandam esse prænominatis substitutis responderunt.

Moti ex eo, quod cum d. Joseph Maria cohæres ex dispositione Dionysii testantis in decisione alterius dubii relata substitutus pariter fuerit antefatis Jo. Baptistæ de cujus modo portione agitur, & Jo. Antonio cohæredibus Josephoque Mariæ decedenti, prout accidit, absque filiis substituerit præcitatos Lombardum, & Novarium per compendiosam continētem sub se vulgatem Anomalam; mortuo propterea Josepho Maria, Lombardus, & Novarius Actores substituti in ejus locum subintrarunt etiam quoad portiones aliorum cohæredum, quibus ipse fuerat substitutus, text. *in l. cohæred.* 1
41. *in princ. ff. de vulgar. & pupil.* late Ruin. *cons. 94. n. 4. cum seqq. & n. 9. et 20. lib. 2.* Peregr. *de fideic. art. 15. n. 4. et 5.* Rot. cor. Bich. *dec. 27. n.5.* cor. Cerr. *dec. 811. n. 3. et dec. 921. n. 2. et apud tom. 4.* Conf. Rom. *dec. 18. a n. 2. ad n. 9. dec. 16. n. 4. cum seqq. et dec. 17. per tot.* & in Bonon. fideicommissi de Bove 20. Jun. 1687. *Qua concedenda est*, cor. R. Turonen.

Nec obstat, quod Joseph Maria fuerit quoque cohæres, ut in isto casu eidem substituti succedant tantum in ejus portione; secus autem in illo Joan. Baptistæ, & Jo. Antonii cohæredum ad ipsum viventem nondum devolutis, ut limitando virtutem, ac efficaciam compendiosæ, reprobato Ruino in loco superius citato, firmare videntur, Peregrin. *de fidei-*

de fideic. art. 15. sub n. 24. vers. sed hac amplificatio, Fusar. substit. q. 469. n. 42. magisque cum Actores substituti fuerint Josepho Mariæ sine filiis decedenti non simpliciter, sed mediante dictione, *in tal caso*, quæ restringit dispositionem ad casum expressum, & omnem alium quemcunque excludit. Etenim Doctores præfati loquuntur in casu quo ultimus per vulgarem nominatim sit præcedenti substitutus; secus autem quando, ut hic, ultima substitutio nominatim limitate facta non fuerit, sed impersonaliter, indefinite, & generaliter ad bona, & hæreditatem testatoris, ibi: *E quando d.*
3 *Sig. Giuseppe Maria morisse senza figli legitimi, e naturali, vuole in tal caso, e comanda d. magnifico Sig. testatore, che de' suoi beni, & eredità, debbano succedere l' Illustriss. Sig. Desiderio Antonio Lombardo, & il Sig. Angelo Maria Novari, e respettivamente suoi eredi successori*. In quibus sane terminis negant Peregrinus, & Fusarius, hujusmodi substitutum posse succedere, tam in portione ipsius hæredis substituti, quam alterius cohæredis postea defuncti, cum omnibus appareat substitutus; non attenta relata dictione, *tali casu*, cum non fit adjecta ad restringendas portiones, nec ad nominatim substituendos Lombardum, & Novarium Josepho Mariæ, sed pro qualificanda conditione vocationis eorundem in eventum obitus Josephi Mariæ sine filiis.

Potissime quia testator post mortem Joannis Baptistæ, & Joannis Antonii substituit, nedum Josephum Mariam, sed ejus filios, ostendens considerasse casum, quo Joseph Maria prædecessisset cohæredibus, ut si Joseph Maria habuisset filios, isti successissent cohæredibus, in casu quo genitor illis prædecessisset; ita pariter id intelligi debet de Novario, & Lombardo substitutis, ex quo isti positi sunt in locum filiorum, & ideo sicuti filii successissent, ita succedere debent substituti in locum filiorum vocati.

Minus adversari visum fuit assumptum, quod Actores succedere non possint in portione Jo: Baptistæ defuncti nisi post mortem Jo: Antonii, cum substitutio facta fuerit post obitum utriusque, per ea verba: *Doppo la morte di Gio: Battista, e Gio: Antonio vuole d. Testatore debba succedere etc.* quoniam cum deficiat dictio aliqua collectiva, nimirum, *si ambo, si omnes*, vel similes, hoc casu pluralitas regulariter resolvitur in singularitates, & substitutio dicitur facta cuilibet decenti, ac in quavis portione vacante, juxta textum apertum *in l. Lucius Titius 78. §. Cajo ff. ad trebell.*
4 Balduc. ad Roman. *cons. 75. n. 84. et 91. in fin.* Rocc. *select. cap. 22. n. 6. circ. fin. cum seqq.* Torr. *de pact. futur. success. lib. 2. cap. 36. n. 11. cum seqq.* Larrea *dec. Granat. 61. n. 15.* Rot. cor. Cerr. *dec. 631. n. 5. et 6.* non attenta dictione, *et*, quæ, ut hic, apposita inter diversas personas non stat copulative, sed disjunctive, ut in his terminis pluribus allegatis firmat Rot. cor. Bich. *dec. 498. n. 16.*
5 Quin turbet replicatio, quod ob prædilectionem personæ Jo: Antonii hæredis, & consanguineis testatoris, non resolvatur pluralitas in singularitates; nam cum ipsa fuerit transversalis, & extranea, talem resolutionem non impe-
6 dit, quidquid foret, si fuisset descendens, ut egregie probant Venturin. *cons. 48. n. 83.* Cyriac. *contr. 114. n. 18.* Rocc.
7 *select. cap. 22. n. 14.* de Marin. *quotid. res. lib. 1. cap. 220. n. 2. et 3.* Menoch. *de præsumpt. præsumpt. 186. n. 17. et 43. lib. 4.* Mant. *de conject. ult. vol. lib. 11. tit. 5. n. 18. et seqq.* Grass. *in §. substitutio q. 79. n. 16. cum seqq.* Torr. *de pact. futur. succ. lib. 2. cap. 36. n. 14.* Card. de Luca *de fideic. disc. 48. n. 19.* Rot. cor. Seraph. *dec. 1190. n. 4.* cor. Bich. *dec. 448. n. 10. in rec. dec. 1. n. 17. p. 18.* & post Torr. *de pact. futur. success. qu. 82. n. 13. cum seqq. et dec. 147. a n. 16.* a quibus licet Rota recesserit *in dec. 97. et 147. p. 17.* id fuit ob reciprocam substitutionem, non tamen ob motivum prædilectionis, & in hoc casu considerabilis nec est d. dictio, *in tali casu*, quia ut superius ponderatum fuit, adjecta legitur ad qualificandam conditionem substitutionis, minusque urget prætentio, quod substitutio facta fuerit in tota hæreditate, cum plene removeatur in altera decisione super alio dubio hac eadem die resoluto, §. *inefficax pariter*.

Et ita utraque &c.

R. P. D. HERVAVULT.

Romana Immissionis.

Luna 5. Decembris 1689.

ARGUMENTUM.

Testatorem qui inter primos hæredes reciprocam scripsit bonorum conservationem in ejus, & hæredum familia injunxit linearum reciprocam, in casu delicti scripsit eam non voluisse, deciditur in casu obitus, ex quo plures substituit, & a principio pro quolibet Columnello assignavit portionem, ac ipse testator transversalis erat.

SUMMARIUM.

1 Reciproca inter primos hæredes scripta non censetur repetita inter descendentes, si expresse illam non scripserit,
2 Reciproca linearis non censetur volita, ex quo testator mandavit omnia bona in ejus, & heredum familia, & domo conservari, si a principio plures substituerit, & pro quolibet Columnello assignaverit portionem divisam, & n. 4. & 5.
3 Reciproca linearis inducta in casu delicti, minime extenditur ad casum obitus.
6 Appellatione domus, & familiæ veniunt etiam fœminæ.
7 Illaque impediunt purificationem fideicommissi respectu masculorum alterius lineæ.
8 Qualitas masculinitatis adjecta in una parte testamenti respectu certarum personarum non censetur repetita in alia respectu diversarum personarum in aliis gradibus contentarum.
9 Verba testatoris si operari possunt effectum distributivum in quolibet Columnello vocata, trahi non debent ad inducendam reciprocam linearum.
10 Tacita reciproca prætendi non potest, si deficiant tria requisita expressa a l. Titia Seja, ff. de l. 2.
11 In fideicommisso transversali omnis est sumenda interpretatio pro exclusione reciprocæ linearis.

DECISIO LVI.

In postremis, cum quibus decessit, Tabulis Jo: Antonius post institutos hæredes quinque nepotes masculos ex fratribus germanis procreatos, scilicet Joannem, Alexandrum, & Camillum filios Benedicti, Alexandrum, & Jo: Baptistam filios Julii, & Alphonsum unicum filium Andreæ constituendo ex eis tres separatas lineas totam hæreditatem pro æquali portione in unoquoque stipite divisit; duplicem tamen interipsos, eorumque filios masculos præordinando substitutionem reciprocam, in quarum prima (sunt verba testamenti) *Voluit quod adveniente casu mortis alterius ipsorum germanorum fratrum, ejusque nepotum sine filiis legitimis, & naturalibus masculis, fratres talis mortui, vel ejus legitimi filii masculi succedant; morientibus autem ambobus istis fratribus sine filiis masculis, ut supra, succedant cæteri hæredes prædicti, vel eorum filii masculi legitimi, ut supra in stirpes, non autem per capita*. In altera vero substitutione voluit, ut moriente Alphonso pariter sine filiis masculis legitimis, & naturalibus, alii hæredes prædicti, vel eorum filii masculi succedant per stirpes, non autem per capita, ut supra, ad effectum, ut omnia ejus bona prædicta in ejus, & prædictorum ejus hæredum, eorumque filiorum masculorum domo, & familia conserventur, ut latius in testamento dato *in summario utriusque partis n. 1.*

Cum autem ad nonnulla bona possessa per D. Ducissam Joannam Baptistam, quæ est ultima superstes de linea Benedicti, immissionem petierit Jo: Andreas pronepos alterius Andreæ senioris, & fuerit ab illa exclusus per sententiam A. C. obtinuit modo in gradu appellationis coram me proponi dubium, *An esset danda immissio?* & DD. negative responderunt.

Ratio resolutionis fuit, quia reciproca linearis, cujus vigore agit Jo. Andreas, nec legitur expressa, quia cum testator talem substitutionem reciprocam, solummodo præordinaverit inter primos hæredes, quatenus sine filiis masculis prædecederent, ut demonstrant verba testamenti superius recensita, non est præsumendum, quod illam voluerit ad ulteriores descendentes extendere, quia sicuti testator in filiis primi gradus, ita etiam in aliis descendentibus expressisset, si talem reciprocam etiam quoad illos adjicere voluisset, Andreol. *contr. 248. n. 8.* Rot. cor. Seraph. *decis. 1023. n. 3. & seqq. in rec. dec. 272. n. 10. cum duobus seqq. p. 6. dec. 255. n. 4. & 5. ac n. 13. p. 15.*

Nec talis reciproca substitutio ultra prædictos hæredes desumi valet, ex quo Jo. Antonius mandaverit omnia bona in ejus, & DD. ejus hæredum, & filiorum masculorum familiam, & domum conservari, quasi quod ita vocando totam domum, & familiam, censeatur quodammodo inter omnes descendentes voluisse inducere fideicommissum lineare, quoniam pro responsione animadvertunt Doctores: quod cum usque ab initio testator ejus hæreditatem in tres personas æquales diviserit, unamquamque assignando pro quolibet Columnello, itaut efformando tres stipites distinctos, constituerit etiam tres familias omnino 2

separatas, tunc vocatio familiæ, & domus nihil aliud importat, quam fideicommissum descensivum, & perpetuum inter descendentes cujuslibet lineæ, nullam vero necessitatem
2 præsefert inducendi reciprocam substitutionem de linea ad lineam, Rot. *in rec. dec.* 68. *n.* 1. *cum seqq. p.* 15. *et dec.* 20. *n.* 15. *cum seqq. p.* 19. & in Tusculana fideicommissi 9. Maii 1687. §. *testator*, cor. bon. mem. Rondinino.

Prout nec talis substitutio elicitur ex privatione, quam erga omnes descendentes adjecit Jo. Anton. in casum delicti, quia seclúso pro nunc examine, an verba testamenti in tali casu reciprocam lineam contineant, DD. tamen transiērunt cum alia responsione, quod reciproca linearis inducta in casu delicti, minime extendi possit ad casum obitus, cum acceptissima propositio sit fideicommissum diversum, Ca-
3 ren. *ref.* 29. *n.* 1. *et ref.* 6. *n.* 4. *et seqq.* Rot. cor. Em. Cerr. *dec.* 13. *n.* 12. *dec.* 406. *n.* 21. S. D. N. *dec.* 255. *n.* 19. *et dec.* 268. *per tot.*

Quocirca non relevare visum fuit verba per fideicommissum ibidem adjecta, ut scilicet bona in perpetuum conserventur in ejus familia, quia quoties testator, ut supra ostensum fuit, tres familias separatas efformavit, conservatio bonorum tali casu discretive verificatur in familia cujuslibet
4 Columnelli, maxime quia supradicta verba stant illative, aut consecutive ad præcedentium dispositionem, quæ cum fuisset restricta ad reciprocam primorum hæredum, ut supra institutorum, ita per subsequentia verba solummodo perpetuitatem fideicommissi importantia, non valuit ultra limites a testatore præfinitos ampliari, & extendi, & enixum votum testatoris conservandi bona in familia nil aliud importat, quam distributivam durationem fideicommissi inter descendentes cujuslibet lineæ, juxta plene firmata per mo-
5 dernum Episcopum Isclanum *c.* 19. *n.* 27. *cum seqq.* Rot. cor. Bich. *dec.* 296. *n.* 10. *cum seqq. et in rec. dec.* 255. *n.* 13. *p.* 15.

Et hic nonnulli ex DD. existimabant, quod cum Joann. Antonius testator in casu prædicto nil magis exoptaverit, quam conservationem bonorum in ejus, & dd. ejus hæredum, & filiorum masculorum familia, & domo non repugnare, imo juri consentaneum esse, quod sicuti appellatione domus, & familiæ veniunt etiam fœminæ, ita D. Ducissam,
6 quæ est in agnatione, & familia, esse comprehensam in hoc fideicommisso, proindeque impediat illius purificationem respectu masculorum alterius lineæ, Fusar. *cons.* 19. *nu.* 30.
7 32. Bellon. Jun. *cons.* 72. *n.* 38. & 39. Thesaur. *q. forens. l.* 2. *q.* 22. *per tot.* & signanter *n.* 57. & *seqq.* Fontanell. *dec.* 35. *n.* 11. & *seqq. tom.* 1. Rot. *in rec. dec.* 167. *n.* 10. *p.* 11.

Clarius, quia qualitas masculinitatis duntaxat adjecta legitur vocationi filiorum primi gradus, nullatenus vero animadvertitur repetita, ubi dispositio subinde loquitur de descendentibus, qui semper in genere nominantur, & cum verbis comprehensivis utriusque sexus, in quo sane casu fœminas comprehendi non est ambiguum, cum qualitas masculinitatis adjuncta in una parte testamenti respectu certarum personarum, non censeatur repetita in alia respectu diversarum personarum in aliis gradibus contentarum, ut in fortioribus terminis comprobat Rot. apud Guadagnon. *cons.* 39. *n.* 28. & *seqq. lib.* 1. cor. Greg. *dec.* 514. *n.* 6. & *in rec. dec.* 58. *cum seqq. p.* 5. *tom.* 2. *dec.* 30. *n.* 9. *p.* 24.

Demum nec pro inducenda lineari substitutione suffragari visa sunt argumenta a scribentibus pro Jo. Andrea adducta; nam sive inspiciatur votum conservandi bona in familia, & pœna privationis in casu delicti ad omnes descendentes ampliata, sive etiam consideretur præceptum testatoris, pretium bonorum fideicommissariorum investiendi, quatenus distrahantur ab hæredibus, eorumque filiis, & has conjecturas tanquam inefficaces unica responsione de facili tolli posse existimarunt, animadvertēdo, quod cum a Jo. Antonio testatore constitutæ fuerint tres diversæ familiæ a tribus diversis stipitibus provenientes, consequens erat, ut ejusdem
9 testatoris vota, & præcepta superius expressa, suam duntaxat facerent operationem distributivam in quolibet Columnello, ut supra probatum fuit, & firmant DD. ibidem allegati.

Verum inefficaciores visæ fuerunt recensitæ conjecturæ, quia cessant in casu præsenti vulgata requisita *text. in l. Titia Sej. ff. de l.* 2. Vocatio siquidem restricta fuit ad filios primorum hæredum, & non ulterius progreditur. Ultimo morienti non legitur datus substitutus, & demum in casu faciēdæ restitutionis facta non fuit mentio de tota hæreditate, nec adsunt verba totalitatem, aut omnimodam restitutionem importantia; constitutiones coarctantur, & restringuntur ad personam tantum morientis absque filiis deficientibus itaque hujusmodi requisitis, tacita reciproca prætendi non potest, Rot. cor. Cels. *dec.* 376. *n.* 5. & *in rec. dec.* 19. *nu.* 1.
10 *cum seqq. p.* 9. Eoque magis, quia agitur de fideicommisso transversali, in quo omnis interpretatio sumenda est pro exclusione linearis, Rot. in d. Tusculana fideicommissi, 11 §. *Reciproca enim* cor. bon. mem. Rondinino.

Et ita causa bis proposita decisum fuit.

R. P. D. PRIOLO.

Lucana Fideicommissi.

Veneris 22. *Martii* 1697.

ARGUMENTUM.

Recipitur generalis regula pro exclusione reciprocæ linearis licet testator conservationem, & augmentum familiæ exoptaverit, ob non existentiam verborum, quæ perpetuitatem respexisse probarent.

SUMMARIUM.

1 *Ultimus vocatus potest de bonis testatoris libere disponere.*
2 *Fideicommissi perpetuitas elicitur, si testator agnationem contemplaverit, detractiones prohibuerit, fœminas, & illegitimos excluserit, & ad plures gradus substitutionum progressus fuerit.*
3 *Declara, ut conclusio procedat in casu dubiæ dispositionis; secus si ista sit clara.*
4 *Si intentio testatoris verificetur in prima linea, fideicommissum intra certas personas, seu gradus restrictum, & limitatum ulterius progredi non debet.*
5 *Conservatio & augmentum familiæ verificatur ex permanentia bonorum in vocatis absque eo, quod ulterius progrediatur fideicommissum; si tamen testator perpetuitatem non expresserit.*
6 *Conservatio bonorum in familia restringitur, & limitatur juxta formam, & limitationem fideicommissi.*
7 *Testator non dicitur voluisse, ut bona in familia semper conserventur, si licentiam alienandi concesserit.*
8 *Alternativa æqualitatem in diversitate demonstrat.*
9 *Intentio testatoris explicata in actu proportionato substitutionis cæteris aliis incidentibus est præferenda.*
10 *Quo casu descendentes dicantur vocati ad implendum gradum caducatum tantum.*
11 *Fideicommissum evitandi non debet ad alios gradus, si intentio testatoris effectum sortita dici possit in primis.*
12 *Maxime si adhibita non fuerint verba talia, quæ perpetuum onus successivi fideicommissi inducerent.*
13 *Cessatio oneris importat totalem cessationem fideicommissi.*
14 *Unum verbum habere potest plura significata.*
15 *Facultas disponendi repugnat cum perpetuo fideicommisso.*
16 *Exclusio fœminarum, & Clericorum limitata in certis casibus non arguit perpetuitatem fideicommissi.*
17 *Etiam si testator usus fuerit verbis perpetuitatem importantibus.*

DECISIO LVII.

Octavius volens sua bona relinquere pro conservatione, ut augmento propriæ familiæ, ex quatuor fratribus, excluso Alexandro, cum tantum Curtius esset in humanis de tempore testamenti, quamvis & ipse prædecesserit, illum, & illius lineam prædilexit; nam primo instituit Curtium, eidemque substituit illius filios, & filios filiorum seu illorum descendentes masculos legitimos, & naturales, & quatenus isti nollent, vel non possent succedere juxta legem in testamento præscriptam, secundo loco vocavit lineam Marci Antonii, inchoando a Petro, & deinde substituendo illius filios, & nepotes, eodemque modo, & forma successive honoravit lineam Pauli alterius fratris, prohibendo omnibus institutis, & substitutis quamcunque alienationem, & detractionem.

Prædefuncto Curtio, successerunt Nicolaus, & Bartholomæus filii, qui in casu paterni prædecessus fuerunt etiam specialiter instituti, & ex Bartholomæo procreatus est Curtius Junior; ob cujus defectum sine filiis masculis prætendens Marcus Antonius filius Petri, & in secunda linea contemplatus, quod fideicommissum esset ad sui favorem

veram purificatam, judicium instituit cor. A. C. Thomato vig. *l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollend.* Cumque illi denegata fuerit immissio, hodie domini in gradu appellationis pariter dixeruot, eidem non esse dandam, existimantes juste legem testatoris fideicommissum capresse in Curtio Juniore, beneque de dictis bonis disposuisse; non solum quia testator in qualibet linea non gravavit filiorum filios ad restituen. sed expresse se declaravit, quod quoties ejus hæreditas ad illos pervenisset, & isti voluissent, ac potuissent adire, & tales etiam se conservassent, tunc, & eo casu cessassent onera, prohibitiones, & obligationes, & essent liberi, & absoluti domini, ac de bonis ad illos perventis ad eorum beneplacitum disponere possent, ut in §. 17. testamenti, hinc inde deti; cumque de successione, & ca-
1 pacitate Curtii non dubitetur, per illius nanque obitum petita fuit immissio, potuit ad formam testamenti de iisdem bonis libere disponere, ad text. *in leg. Titius, ff. ad Trebell.* Alciat. *cons.* 112. *n.* 23. *lib.* 1. Gabriel. *cap.* 90. *n.* 10. *lib.* 2. Peregr. *de fideic. art.* 40. *n.* 45. Rot. coram Merlin. *dec.* 459. *n.* 2. Cerr. *dec.* 514. *n.* 13. *in rec. dec.* 186. *n.* 3. *p.* 4. *tom.* 0. *& dec.* 94. *n.* 5. *& seqq. & dec.* 171. *n.* 2. *p.* 13.

Præcipuum Marci Antonii fundamentum fuit, quod fideicommissum esset progressivum ad omnes tres lineas filiorum a testante bonoratas, quodque illud durare deberet, donec pervenisset ad ultimum vocatum de linea Pauli, in qua juxta mentem disponentis, dicebatur cessare debere fideicommissum, ut in §. 27. & quando intentio testatoris aliqua indigeret declaratione, perpetuitas fideicommissi
2 deducebatur ex pluribus illationibus, nempe ea contemplatione agnationis, prohibitione alienationis, & detractionum, & demum ab exclusione fœminarum, Ecclesiasticorum, & illegitimorum, quæ omnia semper admissa fuerunt a DD. pro arguenda perpetuitate gravaminis, maxime quando concurrit digressus ad plures gradus substitutionum, & quod magis est, inter plures lineas, cum expressa etiam mentione descendentium, ut in præsenti.

3 Verum supra ponderata subsisterent, si essemus in casu dubiæ dispositionis, & interpretari deberet intentio testatoris; sed quando ista est clara, verba inservire debent intentioni, non intentio verbis. Cumque testator, postquam instituerat Curtium fratrem, & in ejus defectum ejusdem filios, & nepotes respective declarando suam voluntatem expresse dixerit: *Che pervenuta che sarà la sudetta sua eredità intiera, e senza alcuna diminuzione in uno, o più delli figliuoli, o figliuole de' sudetti nepoti d'esso testatore abili, come sopra, le sopra, & infrascritte gravezze, probibitioni, & oblighi rispetto a detti descendenti di detto Sign. Curtio non habbiano luogo, se non per le persone de figli di detto Signor Curtio, e che tali figliuoli de figli di detto Signor Curtio, mentre che siano abili alla successione della sua eredità, e tali si mantenghino, e stiano, restino liberi, & assoluti padroni di quanto perverrà in essi della sua eredità, e di quella possano disporre a loro beneplacito, e come gli parrà, o piacerà*, ut in dicto, testamento §. 17. omnia alia volita ab eodem testatore intelligenda sunt non in perpetuum, sed intra cancellos ab ipso præscriptos; voluit enim testator durationem fideicommissi usque ad tertium gradum in qualibet linea suorum fratrum, & capacitatem in unoquoque succedente, & possidente suam hæreditatem; sed contentus fuit, quod in una verificaretur, existimans fortasse, quod humana mens frustra laborat, si ultra ad perpetuitatem in hoc mundo anhelat, ut plerumque evenit, & æquo lance processit favore cujuscunque lineæ cum prælatione tantum illius ex Curtio fratre, ut in §. 17. 30. & 07. Verificata propterea testatoris intentione in prima linea, fideicommissum intra certas personas, seu gradus restrictum, & limitatum, ulterius pro-
4 gredi non debet, juxta theoricam Aretin. *in l. Falsus, §. Et quod si tantum n. 6. ff. de liber. & posthum.* & de qua Rodenasch. *cons.* 10. *n.* 4. *vers. non demum*, Peregr. *de fideic. art.* 10. 50. *n.* 0. Cyriac. *contr.* 140. *in princ. & sub n.* 23. *& controv.* 621. *per tot.* Ponimol. *dec.* 43. *adnot.* 3. *n.* 207. Rot. coram Seraph. *dec.* 883. *n.* 2. & coram Cels. *dec.* 145. *n.* 2. *& in rec. dec.* 04. *n.* 1. *p.* 4. *tom.* 0. *& dec.* 355. *n.* 6. *p.* 5.

Sed, præter ponderata in institutionibus, clarius intentio testatoris colligitur ex substitutione ordinata; nam solum illam habere voluit locum in casu, in quo Curtius nollet, vel non posset succedere in sua hæreditate, seu filios non haberet, qui pariter nollent, vel non possent, & isti quoque decederent sine filiis, vel descendentibus, qui similiter succedere possent, vel non possent, ut in §. 18. Cumque nullus ex dd. casibus evenerit, quia Curtius Junior fuit filius Bartholomæi, & nepos Curtii Senioris, & hæreditatem possedit usque ad obitum; ideo casus, & purificatio substitutionis non evenit.

Probata voluntate testatoris, conjecturæ inservire debent potius ad illius corroborationem, quam destructionem; & ideo non est primo attendenda illa deducta ex conservatione agnationis, quia conservatio propriæ familiæ neque fuit a teste nimis volita, ut inducere posset perpetuitatem; nam cum excluserit Alexandrum fratrem in principio suæ dispositionis, quia illi dictum fuerat, quod de omnibus suis bonis disponere intendebat favore extraneorum, ipse vero cupiebat conservationem, & augmentum suæ familiæ; nullam tamen unquam fecit mentionem de perpetuitate, quodque bona perpetuo conservarentur in familia, sed satis hujusmodi desiderio consultum credidit, si bona permansissent usque ad tertiam generationem in unaquaque eisdem lineis, Me- 5
nocb. *cons.* 86. *n.* 9. Potif. *cons.* 98. *n.* 23. *lib.* 1. Roland. *cons.* 34. *n.* 27. *tom.* 4. Grat. *cap.* 575. *n.* 28. Rot. cur. Cocc. *decis.* 1955. *n.* 2. *in rec. dec.* 369. *n.* 15. *& dec.* 438. *n.* 18. *p.* 4. *tom.* 0. *& dec.* 057. *n.* 02. *p.* 7. cum regulare sit, conservationē bonorum in propria familia restringi, & limitari juxta formam, & limitationē fideicommissi, Cyriac. *d. contr.* 142. *n.* 03. *&* 6
d. contr. 601. *n.* 56. & Rota *in rec. d. dec.* 195. *n.* 6. *cum seqq. p.* 5.

Sed, quod magis est, concessit facultatem Curtio fratri primo instituto alienandi, ejus vita durante, etiam totam 7
hæreditatem, substituendo filios in eo tantum, quod superesset, ut in §. 12. quomodo igitur dici potest, quod cogitaverit de conservatione bonorum in perpetuum in sua familia, si in ipso principio deficere poterat?

Minus facit altera conjectura, quod cum testator fecerit, mentionem de descendentibus, dici debeat, quod voluerit protrahere substitutionem ultra tertium gradum; nam mentio descendentium videtur facta ad firmandam successionem in tertio gradu cujuscunque lineæ, utputa, si Curtius Junior prædecessisset patri, relictis filiis, voluit testator, quod sua hæreditas continuaret in illa linea, quia illos vocavit per alternativam, eo quo æqualitatem in diversitate 8
demonstrat, & eosdem in tali casu purificavit, & quoad successionem, & quoad libertatem bonorum, ut in §. 17. ad text. *in l. cum quidam. C. de verb. signif.* Barb. *d.* 46. *n.* 5.

Nec relevat, quod in §. 33. & alibi aliquando nominando descendentes utatur interjectione, nempe quando mandat, quod nonnullæ pecuniæ non consignentur substitutis, nisi facta obligatione de illis substituendis filiis, & descendentibus, quia intentio testatoris regulanda est a prima illorum vocatione, quæ tanquam in casu proportionato substitutionis, cæteris aliis incidentibus, præferenda est; sed quatenus etiam testator usus esset particula, & adhuc tamen illorum vocatio non extenderet fideicommissum, quia pecuniarum 9
restitutio fuit imposita tantum primis filiis, & quia supererat tertius gradus, qui verificari poterat vel in filiis, vel in descendentibus, propterea illos nominavit cum particula, et, & ideo ex tenore testamenti semper magis attente desumitur, descendentes fuisse solummodo vocatos ad implendum gradum caducatum, ut notant Palm. Nepos *alleg.* 034. *n.* 51. *cum seqq.* Card. de Luca *de fideic. disc.* 53. *n.* 4. *&* 17. *et disc.* 54. *n.* 6. Rot. cor. Cels. *decis.* 141. *n.* 11. Bich. *decis.* 252. *n.* 6. *et in rec. dec.* 508. *n.* 17. *p.* 18. *et dec.* 348. *n.* 7. *p.* 09. 10
Ultra quod, cum nullum legatur onus restituendi impositum nepotibus, vel descendentibus, ut in §. 19. & 22. sed tantum legatur restrictum ad filios institutorum, ad istum effectum parum relevaret, quomodo essent a testatore nominati, quia sive nepotes, sive descendentes, non tenerentur restituere hæreditatem vocatis in secunda linea Marci Antonii, & semper cessaret fideicommissum.

Corruit pariter altera conjectura ex prohibitione alienationum, & detractionum, quia expirato fideicommisso, illo quoque tanquam accessoria cessare debet, si pro illius pinguiori adimplemento ordinata fuit, & ideo semper talis prohibitio est limitata inter personas gravatas, quibus regulariter fit; & hoc magis convincitur, quia non solum non leguntur verba perpetuitatem importantia, sed, quod fuerit talis testatoris intentio, satis convincitur ex eisdem verbis talis testamenti, in §. 12. ait enim: *senza detrazione alcuna di legitima ecc. ma con le condizioni, oblighi, gravezze, e probibizioni, delle quali nel presente suo testamento;* sed si inter conditiones jam probatum est adesse illam, quod perventa hæreditate in filios nepotum, expires fideicommissum, consequens est, ut cessare quoque debeant onera, & prohibitiones. Sed testator magis clare se explicavit in §. 47. per illa verba: *ha probibito, e proibisce a tutti quelli, che in virtù della prefata sua disposizione sono gravati di restituire doppo la morte loro ecc. di detrarre da*

essa la legitima &c. volendo il detto signor testatore, che li chiamati, overo li sostituiti doppo loro, succedano &c. senza alcuna diminutione, & propterea cum hæc omnia sortiri possint, & debeant suum effectum intra gradus testatoris præscriptos, non extendunt proinde fideicommissum ad alios gradus omnino diversos, Honded. *cons.* 78. *n.* 35. *lib.*
11 1. Rocc. *cons.* 337. *n.* 12. Peregr. *de fideic. art.* 14. *num.* 47. Cyriac. *contr.* 142. *n.* 23. Galeot. *contr.* 24. *n.* 16. *lib.* 1. Rosa *consult.* 42. *sub n.* 36. Rota *div. dec.* 568. *n.* 7. *p.* 1. *& decis.* 121. *n.* 2. *art.* 2. *& in rec. dec.* 195. *n.* 6. *p.* 5. & cor. Seraph. *dec.* 885. *n.* 1. & cor. Alexand. VIII. *dec.* 111. *n.* 18. Tanto
12 magis, quia testator non adhibuit talia verba, ex quibus induci possit perpetuum onus successivi fideicommissi, Soccin. Sen. *cons.* 116. *n.* 4. *vers. quæ omnia, cum seqq. lib.* 3. Menoch. *cons.* 376. *n.* 42. *&* 52. Hodiern. *contr.* 32. *n.* 50. *lib.* 1. Rot. 473. *n.* 4. *p.* 4. *div. & in rec. dec.* 15. *n.* 17.

Nec dici potest, quod cessatio onerum ordinata a testatore non sit absolute intelligenda, sed restricta solum ad certos effectus, nempe pro libera dispositione fructuum &c. eo quia semper benignior facienda est interpretatio; nam testator non solum voluit in §. 37. *che le sopradette, & infrascritte gravezze, prohibitioni, & oblighi non habbino luogo, se non per le persone de' figliuoli di detto Curtio*; sed ulterius progrediendo voluit, quod si filii filiorum Curtii erant capaces ad succedendum, & tales se conservabunt, *restino liberi, & assoluti padroni di quanto perverrà in essi della sua eredità, e di quella possano disporre à loro beneplacito, e come gli parerà, e piacerà*: quæ verba tanquam effrænata solum comprehendunt usumfructum, & aliquam particularem dispositionem quoad ipsum, sed etiam proprietatem, & dominium bonorum, & demum totum id, quod ad illos pervenisset, & quatenus opus sit, majorem vim reciperent ab eo, quod dicitur in §. 27. Ibi enim non impugnatur, quod quando hæreditas fuisset perventa ad tertium gradum ultimæ lineæ Pauli, cessare debebat fideicommissum, & propterea dicendum est testatorem cessare voluisse etiam in tertio gradu primæ, & secundæ lineæ, attentis illis verbis *le sopra; & infrascritte gravezze, prohibitioni, & oblighi &c. non abbino luogo, se non per le persone de' figli di detto Sig. Curtio, e che tali figliuoli de' figliuoli di detto Sign. Curtio, mentre che siano abili alla successione della sua eredità, e tali si mantenghino, e stiano, restino liberi, & assoluti padroni, &c.* cum non militet major ratio, cur fideicommissum cessare debeat potius in una, quam in alia linea, cessante contemplatione agnationis, cum semper magis dilecti censeri debeant minus gravati; & ideo eadem conditione quæ videtur apposita in tertia linea pro terminando fideicommisso, dicendum est, illam quoque inesse in prima linea, concurrentibus verbis æquivalentibus.

Nec ex aliqua differentia verborum inter unam, & alteram argui valet diversa intentio testatoris, quia talis modus loquendi est potius synonymus, quam discretivus *Allora s'intenda, e sia estinto, e finito ogni fideicommisso, & obligo di restitutione*, visum est id importare illa verba superius relata in §. 17. & 22. *le sopra, & infrascritte gravezze, prohibitioni, & oblighi non abbiano luogo &c. ma restino liberi, & assoluti padroni di quanto perverrà in essi della sua eredità, e di quella possano disporre*. Si enim cessare debeant onera, cessare debebat etiam onus restituendi, quod importat totalem cessationem fideicommissi,
13 ut advertit Ros. *consil.* 42. *n.* 4. Caten. *res.* 103. *eod. n.* 4. Rot. coram Bich. *dec.* 297. *num.* 24. *& in dec.* 72. *num.* 10. *p.* 10. & in Romana immissionis 19. Jan. 1693. §. *Neque &c.* coram R. P. D. meo Molines.

Minus obstat, quod dictum verbum *disponere*, tam juxta intentum testatoris, quam juxta sensum statuti importet solummodo facultatem investiendi, seu distribuendi. Nam licet, quando testator loquendo de pecuniis, dixit, *che gli disponga nelle boteghe*, voluerit in illo casu intelligere de distributione, vel investimento; non repugnat tamen, quod unum verbum habere posset plura significata, & præcipue in casu præsenti, in quo dicitur, *che di quella possa-*
14 *no disporre à loro beneplacito, e come li parerà, e piacerà* quæ verba cum absolutam dispositionem, non vero limitatam importent, non sunt restringenda ad solum casum investimenti, & tanquam effrænata repugnant, proinde cum ulteriori progressu, & extensione fideicommissi, ad tradita per Fusar. *de substit. q.* 593. *n.* 22. Andreol. *contr.* 55.
15 *in in fin.* Ridolf. *alleg.* 87. *n.* 4. Rot. *in rec. dec.* 311. *nu.* 7. *p.* 13. & in Asculana fideicommissi, seu donationis 21. Junii 1686. *ad quam*, coram bon. mem. Rondinino.

Nec demum extensio fideicommissi argui potest ex eo, quod testator ab hac successione excluserit fœminas, illegitimos, Clericos, & delinquentes, qui exclusio fœminarum in limitata, & restricta ad filias fœminas Pauli, & aliorum hæredum institutorum, & substitorum, quatenus nubant cum exteris, ut in §. 30. in illa vero illegitimorum, procedit solummodo quoad eos, qui sunt nati ex personis a testatore vocatis, ut in §. 42. eodemque themate procedit exclusio Clericorum, & delinquentium, ut in §. 42. & 43. ideoque cum omnes supradictæ exclusiones sint limitatæ, & restrictæ ad personas vocatas, sicuti vocatio non excludit tertium gradum in quacunque linea, ita neque ultra progreditur exclusio. Non relevan- 16
te, quod in dd. exclusionibus testator usus fuerit verbis perpetuitatem importantibus, prout sunt, *sempre in ogni caso, in tempo alcuno*, quia cum tales exclusiones sint relativæ ad fideicommissum, tanquam accessoriæ, non im- 17
mutant substantiam, & naturam principalis, & propterea sunt limitate intelligendæ, scilicet in quocunque casu, & semper usquequo fideicommissum continuasset.

Et postremo non relevat, quod, data etiam extinctione fideicommissi in tertio gradu cujuscunque lineæ, adhuc subsistat purificatio ad favorem Marci Antonii, quia Curtius Junior est tantum in secundo gradu; per prædecessum enim Curtii Senioris Bartholomæus fuit primus hæres institutus, & Curtius tanquam filius secundo loco honoratus. Nam tale æquivocum cessat statim ex lectura testamenti, quia testator præter tres gradus volitos expresse declaravit, quos vocavit, & in quibus expirare debebat fideicommissum in qualibet linea, & quoad illam Curtii primo instituit Curtium fratrem, eique substituit illius filios, & ulteriores vocatos; quatenus vero Curtius prædecederet, instituit nepotes ex eodem Curtio nominatim, nempe Nicolaum, & Bartholomæum, & deinde substituit filios dd. suorum nepotum, ut in §. 16. declarando postea, in §. 17. toties repetito, quod, quando dicta sua hæreditas pervenisset in aliquem ex dd. filiis suorum nepotum, tunc cessarent onera, ut supra, & illi deberent esse absoluti domini, & patroni, & eodem modo se declaravit in unaquaque linea, & propterea testator honoravit tres gradus in quacunque substitutione, sed isti non erant semper verificandi de tempore apertæ successionis, vel purificatæ substitutionis gradatim de uno in alium; & ideo sufficit probare, quod Curtius fuerit filius Bartholomæi nepotis testatoris, & capax hæreditatis, ut in illo solo dicatur adimpleta mens testatoris, & cessare debeant omnes substitutiones in aliis casibus ordinatæ.

Et ita utraque &c.

R. P. D. EMERIX DECANO.

Fanen. Fideicommissi.

Veneris 17. Junii 1695.

ARGUMENTUM.

Quoties defunctus alienationem prohibuit sub præcisa consideratione, & voto, quod bona manerent indivisa, voluisse censetur reciprocam linearum, licet reciprocam scripserit quoad primos, & illam quoad alios emiserit.

SUMMARIUM.

1 *Reciproca linearis censetur inducta, & si testator prohibuerit alienationem, & hypothecationem bonorum sub præcisa consideratione, & voto, quod ipsa manerent indivisa.*
2 *Præcipue si scissionem hæreditatis prohibuerit nedum in extraneos, sed etiam inter ipsos hæredes.*
3 *Verba, per quæ habetur voluntas testatoris conservandi bona absque illorum scissione, indicant reciprocæ linealis substitutionem.*
4 *Confessio hæredis multum urget ad effectum declarationis fideicommissi.*
5 *Præsertim adversus successores.*
6 *Prohibitio alienationis quo casu non dicatur haeressoria.*
7 *Angelus Ridolphinus fuit in urbe primi nominis Advocatus.*
8 *Hæredum appellatione nedum primi, verum etiam ulteriores hæredes veniunt.*

9 *Ma-*

9 *Maxime si deficiant dictiones, detti, vel sopradetti.*
10 *Reciproca linearis non excluditur, ex quo inter primos testator reciprocam ordinaverit, & quoad alios omiserit.*

DECISIO LVIII.

FRanciscus Maria Alexandrinus in testamento condito an. 1631. legavit annua scuta 24. in perpetuum PP. S. Mariæ novæ pro usu infirmariæ præstanda per œconomum, seu factorum ejus hæredum, & usumfructum suorum bonorum Magdalenæ uxori, quatenus vidualem vitam servasset, cum ordine, quod pro condecenti ipsius tractatu, seu sustentatione, uteretur fructibus dotis, & residuum caperet ex suis reditibus; nolens (ut expresse subdit) ullatenus, & quavis ex causa quidquam alienari de bonis, quæ tunc penes ipsum reperiebantur, ibi: *Non volendo per nessun modo, nè per qualunque causa siino alienati li miei beni, che si trovano di presente parte.* Hæredes autem universales instituit Salustium, & Alexandrum fratres suos, necnon omnes filios masculos Jo. Colæ, ex Margherita nepte pronepotes singulos, videlicet Salustium, Alexandrum, & pronepotes pro tertia parte, ac Salustio, & Alexandro substituit eorum filios usquequo duraret illius domus; filiis autem Jo. Colæ alios fratres pro rata, ibi: *E morendo alcuno de miei fratelli, ne succeda li loro figli per fino che durarà la mia Casa, o morendo alcuno delli figli di Gio. Coli senza heredi, succedino gl' altri fratelli pro rata.* Prohibuitque demum quamcunque venditionem, & hypothecationem ejus bonorum sub expressa ratione, quod voluit hæreditatem suam semper stare indivisam, & sub pœna caducitatis, ac substitutionis aliorum in casu contraventionis, ibi: *E perche voglio, che detta mia heredità si conservi nel modo, che ora si trova, e vada augmentandosi al possibile, nessuno delli miei eredi ardisca nè di vendere, nè di impegnare alcuna della mia eredità, che voglio sempre stia indivisa, ma solo l'entrare si doveranno partire; & acciò che tra miei eredi non casca lite, voglio che di commun consenso eleghino un fattore, che habbia cura di queste entrate, e di ciasduno la loro rata; e se à caso alcuno di questi eredi tentasse, come sopra, nunc prout tunc, lo dichiaro privo, & in suo luogo succedi gl'altri miei eredi, &c.* Ex tribus filiis per Jo. Colum susceptis, novissime decessit Franciscus Maria relictis sibi hæredibus V. Conventu, &
1 fratribus S. Spiritus Ordinis Minimorum, adversus quos Salustius Jun. & fratres de Alexandrinis, ex Hieronymo filio nepotes Salustii sen. instituerunt judicium immissionis, ex *fin. C. de edict.* Div. Adr. tollen. super bonis Francisci Mariæ Sen. ex ejus fideicommisso, & causa ad Rotam delata sub obligatione de stando unicæ sententiæ, dedi dubium, an Fratribus de Alexandrinis sit danda immissio in bonis, de quo agitur? & DD. affirmative responderunt.

Præsuppositis siquidem aliis extremis ad hunc effectum
2 necessariis, quæ inter partes non cadunt in controversiam; fideicommissum per obitum Francisci Mariæ Jun. favore actorum, probatur ex eo quod, ut in præmissis verbis habetur, testator omnibus suis hæredibus prohibuit venditionem, & hypothecationem cujuscunque rei suæ hæreditatis, sub præcisa consideratione, & voto, quod ipsa semper manerent indivisa. Ex hoc enim inducta dici debet reciproca de linea ad lineam, alias hæreditas testatoris indivisa semper stare non posset, sed per defectum unius scinderetur in extraneos, & ad hunc effectum ponderat Rot. *dec. 755. n. 3. & 4. juncto n. 6. p. 18. tom. 2. dec. 219. nu. 10. 12. & 13. p. 19. rec.* & in Anconitana fideicommissi 27. Junii 1585. §. *primum enim*, & §. *tertium vero*, cor. bon. mem. Albergato. Imo, quod plus est, non solum testator scissionem fieri suæ hæreditatis vetuit in extraneos, verum etiam inter suos hæredes quos tantum voluit reditus recipere de manu œconomi, seu factoris, ibi: *Nessuno delli miei eredi ardisca nè di vendere nè impegnare alcuna cosa della mia eredità, che voglio stia sempre indivisa, ma solo l'entrate si daveranno partire per.* Unde clarius comprobatur inter eosdem hæredes, eorumque successores in solidum judicio testatoris habent reciproca per quandam speciem juris non descendi, ad tradita per Rot. in Bonon. fideicommissi de Marescottis 3. Decemb. 1691. §. *parum interest*, cor. R.P.D. meo Molines.

Hisque adstipulantur aliæ testamentis partes, in quibus
3 testator semper locutus fuit per verba præseferentia realitatem, & perpetuitatem fideicommissi, ibi: *Non volendo per nessun modo, nè per qualunque causa siano alienati li miei beni, che si trovano di presente*, & rursus, ibi: *Voglio che la mia eredità si conservi nel modo, che ora si trova, & nessuno delli miei eredi ardisca nè di vendere, nè impegnare alcuna cosa della mia eredità*; & quæ magnum præbent argumentum reciprocæ, ut de similibus verbis tradunt Peregr. *de fideic. art. 13. num. 81.* Petr. *eod. tract. q. 11. n. 377.* Rot. *dec. 326. n. 1. & seqq.* cor. Merlin. *& dec. 80. num. 6. & 7.* cor. Cerro. Et Confessio Francisci Mariæ Jun. emissa in brevi derogationis fideicommissi per ipsum obtento, quæ multum urget ad effectum declarationis fideicommissi, ex adductis, per Rot. in Civitatis Castellanæ fideicommissi 12. Decembris 1687. §. *& tertio quia*, cor. me, & in Ferrarien. bonorum 16. Junii 1688. §. *& optime*, cor. R. P. D. meo Ursino; præsertim adversus PP. S. Spiritus illius hæredes, ut in Carpentoracten. hæreditatis seu fideicommissi 17. Maii 1686. §. *hæreditas in fin.* cor. bon. mem. Albergato. 4 5

Nec fundamenta hujusmodi diluuntur ex eo quod prohibitio alienationis, de qua proxime, videatur accessoria ad præcedentes substitutiones, & ideo non extendenda ultra personas, & casus in illis comprehensos, quia id confunditur ex eo quod in præcedentibus substitutionibus legitur divisio hæreditatis per quotas, in subsequenti autem prohibitione alienationis, indivisibilitas; quo stante prohibitio tanquam diversa, ac magis patens, dici nequit accessoria, sed independens, ac principalis, & extensiva fideicommissi ad omnes personas, & casus, qui sub illa venire valent, ut in puncto tradit Angel. Ridolph. annis præteritis apud nos primi nominis advocatus, *alleg. 51. n. 22.* 6
Rota in Romana fideicommissi de Ursini 1. Februar. 1683. cor. R.D. meo Archiepiscopo Mediolanen. Non attenta replicatione, quod in hac prohibitione mentio facta fuerit duntaxat hæredum, quasi quod indivisibilitas restricta videatur ad primos hæredes, quoniam hæredum appellatione continentur nedum primi, verum etiam ulteriores hæredes, ut dictum fuit in Maceraten. fideicommissi 10. Martii 1688. & 13. Martii 1689. coram bon. mem. Beninca sa, maxime quando prout hic deficiunt dictiones respectivæ *detti*, vel *sopradetti*, ut advertit Grat. *discept. 612. n. 12. & seqq.* Rota coram Bich. *dec. 608. n. 6. & seqq.* 7 8 9

Minus officit, quod testator inter suos pronepotes literaliter explicaverit substitutionem reciprocam, & sic dum inter alios omisit, dici debet noluisse, tum quia in aliis non consideravit casum abitus alicujus eorum sine filiis, & licet consideraverit in ejus pronepotibus, haud tamen consideravit in omnibus; tum etiam quia satis in aliis cedere valuit ordinasse reciprocam per prohibitionem alienationis præfatam, quæ non poterat effectum sortiri, ac expleri indivisibilitate hæreditatis, & in hac realitate, ac perpetuitate, sine reciproca. 10

Nec denique turbat divisio inter hæredes inita, & confirmata per Breve S. M. Innoc. X. in qua nonnihil enunciatum fuit contra reciprocam, quoniam sufficit responderc, quod fuit desuper solemniter protestatum, quod per illam, & quascunque clausulas, in nulla parte censeretur derogatum fideicommisso, quodque deinceps re melius cognita, ipsammet reciprocam nominatim, ut præfertur, fassus fuit, & approbavit Franciscus Maria Junior unus ex dividentibus. 11

Et ita decisum fuit utraque &c.

REV. D. EMERIX DECANO.

Fanen. Fideicommissi.

Veneris 20. Junii 1696.

ARGUMENTUM.

Superius decisa approbantur.

SUMMARIUM.

1 *SI Testator per modum rationis universalis conservandi ejus hæreditatem eo modo, quo reperiebatur de tempore obitus, prohibuerit alienationem, censetur voluisse ordinare perpetuum, & successivum fideicommissum inter omnes hæredes cum substitutione reciproca, etiam de una linea ad aliam.*
2 *Magisque hæc conclusio procederet, si testator voluerit, ut ejus hæreditas permanere debeat indivisa.*
3 *Testator quatenus deprehendi possit, quod voluerit perpetuam individuitatem, & permanentiam substantiæ hæreditariæ in descendentibus, dicitur volitum fideicommissum reciprocum inter omnes, non per modum rigorosi transitus de una linea ad aliam, sed per quandam speciem juris non decrescendi.*
4 *Enumerantur conjectura, quæ denotant volitum fideicommissum lineale.*

5 *Prohibitio alienationis, si qualificata sit ab universali ratione conservandi hereditatem indivisam, dicitur extensiva precedentium dispositionum, non autem famulatoria.*

6 *Appellatione heredum veniunt non solum primi, sed omnes ulterius substituti.*

7 *Presertim si non adsit aliqua repetitiva dictio, detti, sopradetti.*

8 *Vel agatur de prohibitione alienationis ex heredibus facta, que contineat temporis perpetuitatem.*

9 *Dictio, questi, in fine posita, dicitur relativa ad omnes substitutos.*

10 *Indivisibilitas hereditatis volita a testatore, licet de jure improbetur, inservit tamen ad sumendum fideicommissum reciprocum lineale.*

11 *Declarationes heredum attendi non debent in prejudicium voluntatis testatoris.*

DECISIO LIX.

DOmini perstiterunt in sensu decisionis editę coram me 17. Junii superioris anni, per quam responsum fuerat dandam esse fratribus de Alexandrinis immissionem in bonis de quibus agitur adversus venerandum Conventum, & fratres Sancti Spiritus Ordinis Minimorum hæredes testamentarios Francisci Marię ultimi superstitis e familia Cola. Existentia siquidem fideicommissi, unice in controversiam deducta, rursus visa fuit bene probari ex integro contextu supremæ dispositionis alterius Francisci Mariæ de Alexandrinis, qui institutis hæredibus universalibus Salustio, & Alexandro suis fratribus, necnon filiis masculis Joannis Colæ ex nepte pronepotibus, eisdem Salustio, & Alexandro descendentibus substituit eorum filios, usquequo duraret ejus domus, filiis autem Joannis Colæ alios fratres pro rata, subjungendo hæc præcisa verba — *E perche voglio che detta mia heredità si conservi nel modo che si trova, e vada augmentandosi al possibile, nessuno delli miei heredi ardischi nè di vendere, nè impegnare alcuna cosa della mia heredità, che voglio sia sempre indivisa, ma solo l'entrate si doveranno partire; & acciocchè tra miei heredi non naschi lite, voglio che di comun consenso elegghino un fattore che habbia cura di queste entrate, e dia à ciascuno la loro rata; e so à caso alcuno di questi heredi tentasse come sopra, alienare alcuno de' miei beni, nunc pro tunc, lo dichiaro privo, & in suo luogo succedano altri miei heredi &c.* Quoties enim testator per modum rationis universalis conservandi ejus hæreditatem, eo modo quo reperiebatur de tempore obitus, prohibuit, ne quispiam ex ejus hæredibus auderet vendere, & alienare rem aliquam suæ hæreditatis, substituendo contravenienti alios hæredes, censetur voluisse ordinare perpetuum, & successivum fideicommissum inter omnes ejus hæredes, cum substitutione reciproca etiam de una linea ad
1 aliam, juxta celebre *cons.* Dec. 637. Altogr. *cons.* 92. *n.* 27. *& seqq. lib.* 1. Rodoer. in addit. ad Donat. Anton. de Marinis *cap.* 13. *n.* 12. *lib.* 1. Episcopus Isclan. *disp. jur. cap.* 10. *num.* 13. Modern. Forolivien. *consult. forens.* 80. *num.* 8. Rota *dec.* 467. *n.* 6. *p.* 5. *rec.* & cor. Merlino *dec.* 326. *n.* 1. & cor. Peuting. *dec.* 221. *n.* 2. *&* 5.

Eoque magis quia ulterius progrediendo declaravit, ut ejus hæreditas semper permaneret indivisa, quod profecto indicat fuisse ab ipso volitam reciprocam inter omnes ejus hæredes, tam institutos, quam substitutos, cum sine illa hæreditas permanere non posset semper indivisa, sed defectu unius lineæ scinderetur in extraneos, ut ad rem pon-
2 derant Cravett. *cons.* 113. *n.* 5. Dec. *d. cons.* 637. *num.* 5. *& seqq.* Curt. Jun. *cons.* 116. *& cons.* 117. *fere per tot.* Petr. *de fideic. q.* 5. *n.* 142. idem Modern. Forolivien. *dec. Florent.* 27. *sub n.* 26. Tristan. *dec. Catalaun.* 31. *num.* 22. *tom.* 2. Quinimo ad hoc, ut hanc veritatem facilius assequi posset, & scissionem hæreditatis adeo illi exosam efficacius impediret, voluit, quod sibi fructus proportionaliter dividi deberent, quodque hæredes, *di commun consenso eleghino un fattore, che habbia cura di queste entrate, e dia à ciascuno la sua rata*, per quod datur intelligi fuisse volitam perpetuam individuitatem, & permanentiam substantiæ hæreditatis in descendentibus ab hæredibus institutis cum reciproca successione superstitis in defectu alterius præde-
3 functi, non per modum rigorosi transitus de una linea ad aliam, sed per quandam speciem juris non decrescendi, ut præter allegatos *in præcedenti decisione ratiocinatur* Cæsar. de Luca *de fideicomm. disc.* 106. *n.* 16.

Quibus accedunt plures aliæ circumstantiæ id ipsum suadentes, nimirum repetita prohibitio alienationis, verba denotantia perpetuitatem, & tractum successivum, quodque magis urget, in rem directa, quæ omnia validum præbent argumentum fideicommissi realis, & perpetui inter omnes hæredes institutos, eorum descendentes, etiam cum reciproca de una linea ad aliam, ut ponderant Altograd. *cons.* 92. *n.* 14. *& seqq. &* 32. Grat. *discept.* 828. *n.* 41. *&* 45. Palm. Jun. *n l.* 245. *n.* 4. *& seqq.* Forolivien. *cons.* 80. *nu.* 25. Rota *dec.* 199. *n.* 19. post Torr. *de poss. futur. success. & dec.* 471. *n.* 9. *p.* 14. *rec.* 4

Non obstat, quod prohibitio alienationis stare videatur accessorie ad præcedentes substitutiones, ideoque intelligi possit intra limites substitutionum expressarum, & discretive in qualibet linea hæredem institutorum, non autem absolute per inductionem novi fideicommissi de una linea ad aliam, quoniam rursus placuit animadverti, quod imo hæc prohibitio, utpote qualificata ab universali ratione conservandi hæreditatem indivisam, dici debet absoluta & extensiva præcedentium dispositionum, juxta quas hæreditas fuerat potius divisa in tres quartas, & quidem per comprehensionem novarum personarum, in quibus tanquam in necessariam sequelam voluntatis defuncti, verificabilis foret perpetua indivisibilitas hæreditatis, ut præter allegatos in præcedenti decisione, in his terminis tradunt Dec. *consil.* 637. *sub n.* 5. 7. 8 *&* 9. Curt. Jun. 5
cons. 115. *&* 116. *utrobique fere per tot.* Petr. *de fideic. q.* 5. *n.* 141. *& seqq. & q.* 8. *n.* 623. Grat. *discept.* 917. *num.* 1. *& seqq.* & ibi Merlin. addition. *disc.* 917. *per tot.* bon. mem. Episcopus Isclan. *disp. jur. select. cap.* 10. *num.* 11. *&* 12. Non suffragatur, quod hæc eadem prohibitio, tam- 6
etsi concepta verbis adeo amplis, & vestita ratione adeo universali facta fuerit sub expressa mentione hæredum, proindeque limitari debeat ad hæredes in præcedentibus substitutionibus nominatis, quia appellatione hæredum continentur non solum primi, sed omnes ulterius substituti, præsertim quando, prout hic, eorum mentio non est restricta per aliquam dictionem repetitivam, *detti, sopradetti &c.* & rursus prohibitio continet perpetuitatem 7
temporis, ut de prima circumstantia tradit Anchar. *cons.* 130. *in princ.* Grat. *discep.* 612. *n.* 12. *& seqq.* Castill. *contr. lib.* 5. *cap.* 96. *n.* 34. & de secunda notat Cæphal. *cons.* 318. 8
n. 64. *& cons* 499. *n.* 19. Peregr. *consult.* 58. *n.* 1. *cum seqq. lib.* 1. *& de fideic. art.* 32. *n.* 66. Franc. Palm. *consult.* 61. *n.* 65. *&* 66. Modern. Lucen. *cons.* 196. *n* 28. Rota *dec.* 29. *n.* 4 *post contr. & dec.* 200. *n.* 9. *p.* 15. *rec.* Et quamvis in finalibus relatæ dispositionis apposita legatur dictio, *questi heredi &c.* quia tamen immediate antecedenter Testator geminate locutus fuerat de hæredibus indefinite per modum comprehensionis, quorumcunque substitutorum, successiva dictio, *questi*, tanquam relativa ad præcedentia, intelligitur pariter de omnibus substitutis, ut notat Geminian. *cons.* 108. 9
n. 2. *&* 3. Rocc. *cons.* 88. *n.* 38. Menoch. *cons.* 409. *n.* 94.

Minus relevat, quod hæc perpetua indivisibilitas sit a jure improbata, quia quidquid de conclusione in istis facti circumstantiis, ex hoc modo disponendi desumitur saltem voluntas Testatoris ordinandi perpetuum, & absolutum fideicommissum, cum reciproca substitutione inter omnes 10
ejus hæredes, ut respondet Curt. Jun. *dicto cons.* 117. *per tot.* Petr. *d. q.* 8. *n.* 523. Fusar. *de subst. q.* 707. *n.* 21.

Neque pariter officit, quod Testator loquens de familia Alexandrina, expresse reciprocaverit omnes ex ea descendentes, donec duraret ejus domus. *E morendo alcun de detti miei fratelli, succedano li loro figli per fino che dureră la mia casa &c.* Et consequenter quemadmodum hæc reciproca durare tantum debebat, donec duraret domus Testatoris, nec a familia Alexandrina fieri debebat transitus ad familiam Colam; ita etiam exclusa censetur reciproca, per quam a familia Cola fieri debebat transitus ad Alexandrinam, quoniam hæc reciproca expresse ordinata inter descendentes a familia Alexandrina, tanquam innixa speciali rationi substituendi pares invicem omnes descendentes discretive in qualibet linea, non excludit, quominus per successivam, & magis amplam prohibitionem perpetuæ divisionis inducta fuerit etiam tacita reciproca de una familia ad aliam in casu alterutrius extinctionis, ex supra ponderatis.

Demum non juvat observantia deducta ex declarationibus hæredum gravatorum super libertate bonorum, quia vel ea confunditur ex declaratione contraria emissa per Franciscum Mariam, a quo causam deferunt Fratres Sancti Spiritus Rei conventi, vel non debet attendi in præjudicium voluntatis Testatoris, stantibus clausulis præservativis in eisdem declarationibus appositis, ut ponderat 11

præ-

præterita decisio, ad quam Domini in reliquis sese relative habuerunt, utraque &c.

R.P.D. URSINO DECANO.

Bononien. fideicommissi super immissione.

Veneris 4. Martii 1697.

ARGUMENTUM.

Linealem reciprocam, quæ ex conjecturis solet probari scriptam fuisse deciditur ob existentiam plurium conjecturarum, ac etiam requisitorum, quæ per legem enucleantur, quorum literalem existentiam, licet non existere constet, adhuc ex æquipollentibus verbis desumpta sufficere affirmatur.

SUMMARIUM.

1 *Reciproca linealis dicitur ordinata, si testator post vocationem heredum, & descendentium, reciprocam scripserit.*

2 *Hæc conclusio admittitur, quatenus substitutio reciproca adjecta sit ante vocationem descendentium, vel connotata non sit dictionibus distributivis.*

3 *Reciproca linealis dicitur volita, si testator desideravit perpetuam successionem masculorum quoad usque durat linea masculina.*

4 *Dicitur pariter volita linealis reciproca, si post extinctam lineam masculinam vocatæ fuerint fœminæ.*

5 *Eoque magis, si inter plures fœminas aliquibus prælationem concesserit.*

6 *Reciproca linealis non censetur exclusa, ex quo testator in defectum primogeniti alicujus mandaverit, ut bona administrarentur, donec oriretur secundogenitus.*

7 *Tria exiguntur, ut linealis reciproca ordinata dicatur, quod nempe omnes sint vocati, quod substitutio facta sit ultimo morienti, & in tota hæreditate.*

8 *Primum ex quibus verbis appareat.*

9 *Secundum licet nominatim non constet, sufficit tamen, ut per æquipollens concurrat.*

10 *Tertium quæ verba inducant.*

11 *Pro desumenda lineali reciproca deserviunt conjecturæ, quæ depromuntur ex detractionum prohibitione, ratione conservandi agnationem rigorosa prohibitione alienationis, & verbis -- attivamente, passivamente, reciprocamente, & per fideicommisso -- apposita post vocationem descendentium.*

12 *Quando agitur inter descendentes a testatore, levioribus conjecturis linealis reciproca inducitur.*

13 *Detractiones quæ sunt turbidæ, & altiorem requirunt indaginem, immissionem nequeunt impedire.*

14 *Quoties legitima prohibita fuerit cum cautela Soccini non requiritur expressa prohibitionis acceptatio, sed sufficit simplex actus aditionis, vel immixtionis in bonis, ut prohibitio absolute approbata dicatur.*

15 *Prætensiones per transactionem sopitæ, amplius excitari non possunt.*

16 *Exceptio læsionis secutæ ex transactione proponi non valet ad retardandam immissionem.*

17 *Transactio solemniter facta non præsumitur læsiva, sed justa.*

18 *Minor major septennio sufficit, ut in contractu præsens sit, ad hoc, ut consensisse dicatur.*

DECISIO LX.

Censuerunt hodie DD. constare de duabus conformibus sententiis, extra Rotam latis favore Marchionis Ludovici Barbetii de Fontanis; tam nomine proprio, quam uti patris, & legitimi administratoris ejus filiorum secundogenitorum, adspirantis ad successionem fideicommissariam institutam a Marchione Joanne Maria pariter de Fontanis in ultimis Tabulis exaratis de anno 1659. Quia cum clara sit dispositio statuti Bononiæ, quod duæ sententiæ habeant vim trium, & conformitas illarum patuerit ex lectura, dum una in puncto substantiali immissionis confirmat aliam, vocatio actorum, ad quam unice controversia justitiæ restringebatur, posita fuit in aperto ex lectura Testamenti præfati Joannis Mariæ, in quo confirmata in ultimis Tabulis donatione inter vivos, per quam aggregaverat, & supposuerat primogenituræ ordinatæ a Ludovico Fontana ejus Avunculo nonnulla bona propria, cum in cæteris universales hæredes sibi scripserit pro medietate Marchionem Claudium secundogenitum, & pro alia filios secundogenitos Marchionis Ludovici sui primogeniti, non solum cum lege perpetui, & descensivi fideicommissi inter utriusque vocati descendentes masculos natos, & nascituros in infinitum, sed ulterius vocatione ampliata, & gravamine extenso sub hac præcisa verborum formula: *Sino à tanto, e mentre che durerà la linea legitima, e naturale delli detti Marchesi Lodovico, e Claudio, sostituendo l'uno all'altro volgarmente, attivamente, e passivamente, e reciprocamente per fideicommisso, & in ogn'altro miglior modo.* Ex hac profecto determinatione vocationis, usque ad totalem evacuationem lineæ masculinæ vocatorum, quam Testator respexisse dignoscitur per modum unius, inducta non solum dicitur reciproca discretiva in unaquaque linea, sed linealis inter masculos utriusque, tam ex proprietate verborum, quæ cum posita fuerint in fine post vocatã lineam masculinam, & omnes descendentes utriusque lineæ vocatorum, per necessarium consequens referri debent ad omnes descendentes supra nominatos, & inter omnes indistincte consideratos reciprocam importare, juxta *cons.* Gabriel. 123. *n.* 21. *& seq.* *l.* 2. cum aliis cumulatis per Redenasch. *cons.* 60. *n.* 3. & Rot. cor. san. mem. Alex. VIII. *dec.* 97. *n.* 4. *&* 7. Quia quidquid sit quando substitutio reciproca adjecta fuit ante vocationem descendentium, vel connotata dictionibus distributivis, certe in casu, in quo una linea masculorum a testatore considerata fuit, & post illius vocationẽ ordinata reciproca cum dictionibus, *in perpetuum, & in infinitum*, certo certius vocatio protrahi debet usq; ad ultimum masculum descendentiæ primo vocatorum, comprehensum sub unica linea masculina, ad cujus durationem testatorem prospexisse dignoscitur, ut animadvertunt in specie Peregr. *cons.* 54. *per tot.* *l.* 1. Fusar. *cons.* 18. *sub n.* 14. & Episc. Rocc. *select. jur. disput. cap.* 15. *n.* 8. *& seq.* & sub hac distinctione conciliatis decisionibus Catilli, aliisque, quæ in oppositum sentire videbantur, optime Rot. in Bonon. Fideicommissi de Gratis 4. Aprilis cor. Ottalora, impressa apud Urecol. *cons.* 80. *n.* 21. *&* 56. 1 2

Tum etiam ex præsumpta voluntate Testatoris, qui si voluit perpetuam, & sempiternam vocationem masculorum, quoad usq; durasset linea masculina Claudii, & Ludovici, perneccesse infertur ordinasse substitutionem perpetuam reciprocam linealem inter omnes vocatos, quia si perempta linea unius, masculi alterius non succederent, utique bona non perdurarent in descendentia masculina vocatorum, sed vel linea alteraretur commiscendo fœminas, vel bona extra familiam vagarentur, ideoque votum fideicommittentis, adeo enixe patefactum, vacuum effectum foret, & debito careret adimplemento, juxta ea, quæ ponderat Rocc. *select. disp. cap.* 27. *n.* 9. *& seq.* Rot. *dec.* 28. *n.* 7. *p.* 9. *rec.* plenissime in Faventina Fideicommissi 13. Junii 1694. §. *Unde, cum antecedentibus, & sequentibus*, cor. me, & nuperime in Firmana Prædii della Patapina 23. Januarii currentis anni, §. *& sane*, pariter cor. me. 3

Crescitque orationis pondus insequendo tenorem dispositionis, juxta cujus sensum cum Testator jusserit, ibi: *Mancandosi la linea, e descendenza mascolina legitima, e naturale, e di legitimo Matrimonio procreata dalli sudetti Marchesi Ludovico, e Claudio miei figliuoli, come di sopra chiama, all'ora istituisco, e sostituisco, e voglio che succedano in tutta la mia eredità le figliuole femine nate di legitimo Matrimonio &c.* & paulo inferius, *e dichiaro, che voglio in tutti li casi, che debbano precedere le femine nate di detta linea e descendenza del Marchese Lodovico, a quelle nate della linea, e descendenza del Marchese Claudio, mentre, e quando vi fossero femine dell'una, e l'altra linea.* Ex hujusmodi qualificata fœminarum vocatione, duo fortissima argumenta insurgunt pro reciproca lineali; alterum est, ex quo substituit fœminas in tempus remotissimum, extincta scilicet tota linea masculina, per modum unius semper considerata, quæ cum verificari non possit, nisi prius extincta per mortem ultimi masculi descendentium a Claudio, & Ludovico masculina agnatione, ex vi necessarii antecedentis præsupponit linealem inter masculos, ut post omnes fœminas admittatur, ut bene notat Peregr. *cons.* 18. *l.* 8. *n.* 6. Rocc. *d. cap.* 15. *n.* 9. *in fin. & seqq. & signanter num.* 10. Rot. cor. san. mem. Alex. VIII. *dec.* 177. *n.* 20. *&* 25. *& seq.* 4

Secundum vero æque validum argumentum promanat a volita prælatione fœminarũ ex linea Marchionis Ludovici, quæ sequi non poterant sine lineali gravamine inter masculos, quia incompatibilis esset prælatio fœminarum Ludovici, si illæ vocatæ censerentur post masculos propriæ lineæ discretive tantum; ideoque semper manifestius apparet Testatorem voluisse vocationem protractam usq; ad ultimum mascu-

masculam totius descendentiæ masculinæ primo vocatorum, illaque in universum evacuata fœminas modo jam dicto succedere, ideoque expresse voluisse lineale gravamen
5 reciprocum inter omnes masculos, juxta ea quæ prosequitur in proposito laudata decisio Faventina fideicommissi 13. Junii 1696. §. unde, & seq. cor. me.

Nec ad excludendam vocationem filiorum Claudii in potiore filiorum Ludovici urgebat ponderatio, quod deveniente casu, quod non extarent secundogeniti Ludovici, testator mandaverit bona remanere administratorio nomine
6 apud primogenitum, & restituere secundogenitis nascituris; quia non exinde indistincte excluditur linea Claudii a successione reciproca, quatenus defecissent secundogeniti descendentes a Ludovico, sed tantum suspenditur affectus successionis, quoties adesset spes procreationis secundogenitorum; idque optima ratione, quia si testator exclusisset primogenitos, & vocavit secundogenitos providens casui, quo primogeniti habere possent secundogenitos, æquum erat, quod secundogeniti vocati, qui nasci poterant, succedere deberent, quod non solum linealem minime excludit; quinimo ad evidentiam comprobat, quia opus non fuisset hoc casu relinquere primogenitos administratores, ut restituere tenerentur secundogenitis nascituris, nisi tenuisset mediante lineali volita, quod secundogenitis Ludovici non existentibus statim potuissent succedere filii Claudii, quibus jam semel admissis non potuisset postea retractari successio, & linea Ludovici spoliari successione supereratante spe procreationis personarum capacium. Ideoque enim hæc provisio emanaverit sub eodem motivo volitæ conservationis bonorum in primo vocatis, & protractæ successionis ad universam lineam masculinam, usque ad totalem illius evacuationem semper secum fert gravamen reciprocum de linea ad lineam quod fomentum sumit ab illa generali ratione, quæ optime compatitur cum provisionibus quoad casus particulares ordinatis.

Firmata ex prædictis expressa lineali a verbis resultante, opus non esset recurrere ad tacitam derivantem a tribus notissimis requisitis, Text. in leg. Titia Sejo, §. Sejo libertis
7 ff. de legat. 2. quæ tamen uberius perscrutata materia DD. visa sunt evidentissime concurrere. Nam primum, quod omnes sint vocati, resultat ex verbis ibi: *Voglio, che succedino tutti li figli, e nepoti, pronepoti, e descendenti maschi*: etiam cum perpetuo tractu successio, quæ dubio procul uti universaliter omnium complexiva, universorum
8 etiam vocationem important, ut bene Rodulphio. *allegat.* 32. *n.* 6. & Rota *decis.* 182. *sub n.* 1. *vers. de primo p.* 10. *rec.* Secundum vero, quod substitutio sit facta ultimo morienti, oritur ex vocatione fœminarum concepta, *Finendosi la linea mascolina legitima, e naturale*: quæ substitutio licet nominatim non sit facta ultimo morienti, per æquipollens tamen idem importat, ut ordinata in casu deficientiæ o-
9 mnium masculorum, Socc. Jun. *conf.* 110. *n.* 35. *l.* 3. Decian. *conf.* 241. *n.* 73. *pariter l.* 3. Gobb. *conf.* 50. *n.* 31. *ubi concord.* & in puncto vocationis fœminarum in casu deficientiæ lineæ masculinæ, Rot. *dec.* 183. *n.* 6. *p.* 10. *& dec.* 213. *n.* 11. *part.*
10 19. *rec* Tertium denique requisitum, quod substitutio sit facta in tota hæreditate absque ulteriori comprobatione, emicat ex litera, ibi: *Succedano in tutta la mia eredità*.

Quibus omnibus si addatur prohibitio detractionum, expressa ratio conservandi agnationem, rigorosa alienationis prohibitio; verba, *Attivamente, passivamente, recipro-*
11 *camente, e per fideicommisso*, adjecta post vocationem nepotum, & descendentium in infinitum, & ulterius quod agitur inter descendentes a testatore, inter quos levioribus conjecturis reciproca linealis inducitur, adminiculative ad expressa emergit tacita voluntates testatoris rectorum vocationem præferens.

Stabilita autem fideicommissi purificatione non valuit ad
12 retardandam immissionem exceptio detractionum competentium filiis Joannis Mariæ fideicommittentis, legitimæ nempe, & dotis maternæ; quia præsupposito principio, quod detractiones, quando sunt turbidæ, illiquidæ, & requirentes altiorem indaginem, non possunt retardare im-
13 missionem, de quo Rota coram Amat. Dunozett. *dec.* 558. *n.* 32. cor. Cels. *dec.* 162. *n.* 6. *in rec. dec.* 221. *pariter n.* 6. *p.* 11. *dec.* 21. *n.* 32 *p.* 12. *& dec.* 14. *num.* 24. *p.* 27. Detractiones inquam, quæ hodie proponebantur, visæ fuerunt omnimodo turbidæ, quia præcise loquendo de legitima, cum illa in testamento Joannis Mariæ fuerit cum cautela Soccini prohibita, & ejus filii, & substituti in solemni transactione omnium differentiarum complexiva, & determinativa stipulata de anno 1664. cum interventu duorum virorum illustrium deputatorum a Joanne Maria in testamento pro executoribus testamentariis, paternum testamentum approbaverint, atque ex eodem bona diviserint, & retinuerint, inallegabilis est hodie prætensio legitimæ, quæ quoties prohibita est cum cautela Soccini, non requirit expressam acceptationem prohibitionis, sed sufficit simplex actus aditionis hereditatis, vel immissionis in bonis, absque ulteriori
explicita acceptatione oneris, ut illius prohibitio absolute 14
approbata dicatur, ad communem distinctionem firmatam a Merl. *de legit. l.* 3. *tit.* 2. *q.* 11. *n.* 14. *&* 15. & secutam a Rot. *dec.* 223. *n.* 2. cor. Cerillo *dec.* 291. *n.* 12. cor. Cerr. *dec.* 119. *n.* 10. *& seq. p.* 14. *& dec.* 49 *n.* 16. *&* 17. *p.* 18.

Et ea eodem jure transactionis inallegabilis effecta fuit detractio dotis maternæ, quia cum in ea narratis omnibus differentiis, quæ aliæ pertractatæ fuerunt inter Marchionem Ludovicum primogenitum, & Claudium secundogenitum
in nostro auditorio indicatis, ulterius *decis.* 412. 487. *p.* 13. 15
& dec. 52. *&* 125. *p.* 14. *rec.* in quibus controversiæ tunc vertentes decisæ fuerant, omnia amicabiliter composita extiterint dimittendo pupillis insignem bonorum quantitatem cum amplissima quietantia omnium, & quarumcunque pretensionum cum clausulis efficacissimis contra promissa in transactione, suscitari amplius non valet quæstio detractionum, ne liter legitimis concordiis sopitæ reviviscant contra monitum text. *in l. causas de transact.*

Absque eo, quod opponi valeat transactionem fuisse fraudulentam, erroneam, deceptitiam, & enormissime læsivam, adeout pupillis minime præjudicet pro prætensionibus detractionum; quoniam si hæc omnia fuissent incontinenti probata, & altiorem indaginem non requirerent, proponi quidem valerét ad retardandam immissionem vocatis ex literali fideicommisso, sed cum tota vis exceptionum sisteret in probanda læsione pupilli derivata, ea qua consecutive fraus, & deceptio conjiciebatur, & hæc satis superque cōtrovertibilis appareret, itaut ad eam dilucidandam PP. necessarium duxerint firmare statum hereditariū, & ad hunc effectum judicem in partibus subdelegare, ut liquet ex rescripto in hacmet audientia prodito super alio dubio, *An constet de nullitate transactionis*; exceptio proinde in continenti probata non dicitur, sed requirit altiorem indaginem; ideoque donec nullitates, errores, & læsiones non sint in suo particulari judicio canonizatæ, transactio operatur effectum suum, & tollit pretensionem detractio-
num, itaut objici non possit in privilegiato judicio immis- 16
sionis, ad congesta per Urceol. *d. transact. q.* 79. *n.* 31. *& seq. post eundem dec.* 19 *n.* 8. cor. Merlin. *dec.* 767. *n.* 2. *& seq.*

Potissime quia sumus in transactione stipulata de anno 1664. & sic observata per triginta, & ultra annos, & quidem cum decreto judicis, omnibus solemnitatibus, prævia longissima narrativa omnium litium eo usque agitatarum, & cum præsentia, authoritate, & approbatione plurium insignium virorum, quæ omnia faciunt præsumere transactionem mature initam, & cum justitia, ac æqualitate, adeout donec contrarium concludenter doceatur, pro justa, valida, & operativa sit dijudicanda, ut ad proposi-
tum dixit Rot. *dec.* 396. *n.* 3. coram Priol. *& dec.* 337. *n.* 17. 17
& 28. *p.* 5. *rec. & alibi millies*.

Nullitas autem, quæ allegabatur, ex quo pupilli in transactione suum consensum non præstiterint, & si unus illorum major fuerit septennio, parvi ponderis reputata fuit, quia cum illi intervenerint stipulationi, ut testatur Notarius, & Tutores contractum approbaverint, satis fuit illo-
rum præsentia, ut ipsi actu intervenientes consensisse dican- 18
tur, ut notat Castrens. *in leg. neque tutores n.* 5. *C. de procur. cum aliis penes*, Urceol. *de transact. qu.* 11. *n.* 17. *& seqq.* & Rot. *dec.* 470. *n.* 11. *p.* 9. *rec.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Bononien. Fideicommissi.

Lunæ 22. Maii 1666.

A R G U M E N T U M.

Sub nomine filiorum non veniunt nepotes, licet non agatur de reddendo gravatum immunem ab onere restitutionis, sed ad effectum inducendi purificationem substitutionis favore alterius lineæ vocatæ, contra ea quæ scripsit Card. de Luca *de fideicomm. disc.* 71. in hacmet causa edito.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *Filiorum nomine non veniunt nepotes.*
2 *Etiam si filiorum exclusio inservire non debet pro reddendo immune gravato ab onere restitutionis, sed ad effectum aperiendi casum alterius fideicommissi, & n. 3. & 4.*
5 *Filiorum nomine eo magis non veniunt nepotes, si testator, quando voluit nepotes, expresse illos vocaverit.*
6 *Testator, qui separate consideravit unam, ac alteram lineam, personæ unius lineæ comprehendi non possunt in provisione respiciente substitutionem alterius.*
6 *Liberorum nomen nepotes utriusque sexus, ac descentes includit. Declara, ut n. 8.*
9 *Quis potest consanguineis posthabitis extraneum instituere.*
10 *Voluntas defuncti omnino debet servari.*

D E C I S I O LXI.

PRo confirmatione decisionis editæ coram me die 16. Januarii præteriti, hodie DD. inclinarunt; ex quo Philippus Ballarinus aspirans ad fideicōmissum, suæ vocationis casum non ostendit apertum, nec exinde valet ea desumi, quod Albertus Testator post Jo: Baptistæ masculinam lineam ext nctam ipsius quoque filias, ac masculos ab eis descendentes ad successionem admiserit; hæc nanque substitutio inclusionem Philippi non infert, dum is ex Jo. Baptistæ filia originem non traxit, sed ex Isabella nepte duntaxat Philippo patre mediante, quæ sub eo filiarum nomine
1 ex propria significatione nullatenus continetur, ad Text. *in leg. quod si neptes 6. ff. de testam. tutel.* Bartol. *in leg. liberorum* 220. *in princ. ff. de verbor. signific.* Curt. *consil.* 199. *n.* 34. *l.* 2. Rota in Bononien. transactionis 30. Maii 1648. coram R. P. D. meo Celso, licet de favorabili nepti substitutione peragi contingat; dum enim ex fideicommissi inductione gravato hęredi onus infertur, qui nedum filiabus, sed etiam nepotibus hæreditatem cogeretur restituere in concursu favoris nepti resultantis, gravamen illarum hęredi debet præferri, adhoc, ut filiorum nomen ad ipsam porrigi nequeat,
2 ut tradit Bero *consil.* 112. *n.* 1. *vers.* 2. *Sumus l.* 2. Riminald. Jun. *& referent in consil.* 173. *n.* 37. *l.* 2. Menoch. *consil.* 215. *n.* 6. *cum seq. & n.* 22. *cum aliis relatis juribus in dec. præterita.*

Nec placuit Dominis ex adverso deducta distinctio, quod filii nomen nepotes nō admittat, quoties ipsorum exclusio gravatum hęredem ab onere restitutionis redderet omnino immunem, non autem in casu, quo Testator, prout hic, perpetuum fideicommissum alterius favore lineę ordinavit: Siquidē hac distinctione præhabita sequeretur extensio fideicommissi in prejudicium hæredis, necnon oneris duplicatio omnino evitanda, per Text. *in leg. unum ex*
3 *familia* 60. *§. Si rem ff. de legat.* 2. quem pro exclusione nepotum in his terminis ponderat Riminald. Jun. *consil.* 173. *n.* 49. *l.* 2. ut tradit Honded. *consil.* 59. *n.* 7. *l.* 2. Grat. *discept. forens. cap.* 629. *n.* 988. *& seq.* Rot. *decis.* 597. *n.* 2. *&* 3. *cum seq. & dec.* 667. *n.* 2. *part.* 2. *rec.* & cor. Card. Mollino *decis.* 373. *num.* 1. *&* 2.

4 Hinc urgere non valet Alciati sentētia *in consil.* 2. *num.* 23. *vers.* 3. *limita l.* 8. & Card. Mantic. *de conject. ult. vol. l.* 8. *tit.* 8. *n.* 19. dum ii solummodo inquiunt, utrum nepotes una cum patruo admitti debeant ad fideicommissum a Testatore ordinatum pro filiis, quorum nomine nepotes asserunt contineri, quod duplicationem oneris eorum comprehensio non operetur, sed patruo duntaxat præjudicium inferat, cui hęreditatem ex necesse tenetur hæres restituere.

Quęlibet ansa pręterea dubitandi excluditur in casu proposito ex distincta, ac vocatione speciali nepotum a Testatore perhabita, cujus virtute nomen filiorum ad descendētes primi gradus arctatur, neque nepotes specialiter nominatos includit, ex communi sententia Doctorum, quam
5 comprobant Soccin. Sen. *consil.* 49. *n.* 9. *l.* 1. Parif. *consil.* 86. *n.* 57. *vol.* 2. Decian. *consil.* 44. *n.* 3. *in fin. cum seq. leg.* 3. Fusar. *de substit. qu.* 321. *n.* 58. *cum seq.* Rot. cor. Seraph. *dec.* 1486. *n.* 12. *& dec.* 279. *n.* 9. *p.* 6. *rec.*

Aliqui etiam ex Dominis animadvertebant, Testatorem separatim, atque distincte quoad lineam filiorum Joannis Baptistæ disposuisse, ac alteram filiarum ipsius, sub quarum proinde nomine licet possit hæsitari, an neptes descenden-
6 tes ex filia includantur, non tamen Isabella ex filiorum linea primogenita valet contineri, ut post Corn. *consil.* 260. *n.* 4. *l.* 4. tradit in specie Menoch. *consil.* 215. *n.* 67. *cum seq.*

Quod præterea ex evidenti ratione comprobatur; quemadmodum enim Isabella in concursu filiæ Jo: Baptistæ, ac masculorum ex ea descendentium, e consecutione fideicommissi debuisset omnino repelli; ita quoque iis non extantibus, vel extinctis, eadem ratio viget exclusionis, dum Testator in casu prædicto Lucretiam, & Hippolytam filias suas substitutioni admisit.

Nec vocationē Ballarini poterit operari extranei electio pueri a fideicōmittente præordinata, in casu, quo linea liberorum tum ipsius, tum etiam Joannis Baptistæ, necnon Lucretiæ, ac Hippolytæ penitus extincta foret; licet enim liberorum nomen nepotes utriusque sexus, ac descendentes includat, juxta Textum *in leg. liberorum* 220. *ff. de verbor.* 7
signif. non tamen exinde inclusio Isabellæ consurgit; si quidem verba conditionalia superius recensita referuntur duntaxat ad nepotes, nec non personas, ac lineas expressas in parte dispositiva, non autem ad neptes ex filiis masculis progenitas, quarum mentionem Testator antea non fecit, ut advertit Soccin. Jun. *consil.* 69. *num.* 30. *cum seqq. l.* 3. Ruin. *consil.* 131. *n.* 4. *l.* 2. Peregr. *consil.* 23. *n.* 8. *vol.* 3. Surd. *consil.* 164. *n.* 8. *vers. Et ibi*, Rota *dec.* 402. *n.* 10. *p.* 19. *rec.* cum aliis in 8
præcitata decisione relatis §. *Cum enim.*

Et licet hoc intellectu retento fœmina descendens ex filiis Jo: Baptistæ videatur puero incognito, ac extraneo posthabita, ac valeat proinde testatoris dispositio redargui: nihilominus cum consanguineis omnino posthabitis, extra- 9
nei hęredis institutio permittatur a jure, juxta text. in §. *Extraneum* 9. *&* 11. *C. de hered. instit.* voluntas proinde postremæ defuncti debet omnino servari, ut notat Castrens. *in consil.* 185. *in fin. vol.* 2. Gabr. *consil.* 9. *n.* 15. *l.* 1. Get. Spin. *consil.* 86. 10
n. 17. *cum seq.* Lata *de anniversf. l.* 1. *cap.* 14. *sub n.* 5.

Cætera vero objecta ex decisione præterita removentur, cujus fundamenta utraque parte informante Domini comprobarunt.

R. P. D. C A P R A R A.

Tudertina Fideicommissi.

Merc. 23. *Maii* 1699.

A R G U M E N T U M.

Filiorum nomine nequaquam veniunt nepotes, sive agatur de dispositione ascendentis, sive de alia transversalis; & si aliquando venirent, admittuntur solum ad exclusionem substituti in favorem hæredis instituti, ne iste dicatur decedere sine filiis, vel ad effectum succedendi per vulgarem, nunquam tamen ad effectum succedendi per fideicommissariam, atque inducendi in filiis onus & gravamen restitutionis, licet contemplata fuerit agnatio, & semel post verbum, *filiis*, fuerit additum, *& descendentibus.*

S U M M A R I U M.

1 *DEscendentia ex quibus probetur.*
2 *Filii in conditione positi, licet per testatorem expresse vocati, non censentur invicem gravati aliis successive restituere.*
3 *Filiorum nomine non veniunt nepotes, & multo minus pronepotes, ac descendentes in ulteriori gradu.*
4 *Sive agatur de dispositione ascendentis, sive transversalis.*
5 *Licet nepotes in dispositione ascendentis aliquando admittantur ad exclusionem substituti, numquam tamen admittuntur ad effectum succedendi per fideicommissarium.*
6 *Filiorum nomine eo magis non veniunt nepotes, si nulla reperiantur verba, quæ tractum successivum, ac perpetuitatem denotent.*
7 *Nepotes censentur exclusi, si testator vocaverit filios ex ejus corpore natos.*
8 *Nepotum exclusionem indicat dotatio facta in testamento per testatorem filiarum tantum primi gradus.*
9 *Filiorum nomine non veniunt nepotes, etiamsi contemplata fuerit agnatio.*
10 *Vocatio filiorum, & descendentium semel tantum & simpliciter prolata absque verbis, quæ denotent tractum temporis successivum, non importat vocationem descendentium per fideicommissum, sed tantum per vulgarem, adeout per successionem filiorum expiret quoad omnes alios descendentes.*
11 *Reciproca linealis adesse non potest, si omnes non sint vocati, & vocatio non sit clara, & expressa.*

DE-

DECISIO LXII.

PEtrus Valerius, & Petrus Remigius filii quondam An-
tonii Almontis de Aptis de Tuderto, volentes, ut ipsi
exposuerunt; fraterno amore in communione perseverare,
& honori, ac conservationi cippi eorum domus providere,
anno 1528. devenerunt ad infrascriptam conventionem, &
pacta, videlicet: *Quod casu quo aliquis ipsorum decederet si-
ne filiis masculis legitimis, & naturalibus, ex eorum, &
cujuslibet eorum corpore natis quandocunque, quod tunc, &
eo casu alter supervivens, & filii supervicentis succedant, &
succedere debeant in bonis, & hæreditate præmorientis, &
filiorum præmorientium dd. fratrum pleno jure, sine aliqua
conditione, hoc pacto communi voto apposito, quod filiæ legi-
timæ, & naturales præfatorum Petri Valerii, & Petri Re-
migii ex eorum corpore natæ habeant pro earum, & cujuscun-
que ipsarum dotibus ducentos auri ducatos, & quod nullo mo-
do dictæ filiæ fœminæ in dicta hæreditate præfatorum Petri
Valerii, & Petri Remigii succedere possint. Item quod si eve-
nerit casus, quod ex utraque ipsorum contrahentium, seu ex
filiis, & descendentibus ipsorum, non remanerent nisi filiæ
fœminæ, quod tunc & eo casu succedant, prout de jure; &
prædicta omnia, & singula prædicti fratres adinvicem obser-
vare promiserunt &c.*

Decessit Petrus Valerius, & relicto Jo Bernardino filio,
qui genuit Almontem Jun. & Ludovicum, ex quo natus est
Petrus Paulus, qui nuper obiit sine filiis, instituta sibi hæ-
rede Barbrasa sorore,

Ex Petro Remigio prodiit Felix, qui se contulit ad habi-
tandum in civitate Viterbii, ubi existebāt bona ipsi obven-
ta ex divisione inita cum Antonio ejus fratre, ut in *Summa-
rio impresso n. 13. & seq.* ex quo Felice natus est Vincentius;
& ex isto alter Felix ex quo ortum habuerunt R.P. D. Vin-
centius, & Co. Jo: Petrus, & aliis fratres de Aptis qui modo
per obitum supradicti P. Pauli prætendentes ad ipsorum fa-
vorem purificatum Fideicommissum, quod descensivum,
ac reciprocum ex prænarrata conventione resultare conten-
dunt, petierunt immissionem super bonis eidem fideicom-
misso subjectis; sed reportata contraria sententia a Vicario
Tudertino, & ad Rotam causa delata, proposui dubium;
An sit danda immissio? & negative resolutum.

Quamvis enim fuerit per Dominos admissa eorundem
fratrum descendentia a Petro Remigio, utpote probata per
gradus distinctos mediantibus fidibus Baptismatum, Testa-
menti, testibus, enunciativis instrumentorum, ac aliis do-
cumentis de quibus in eorum *Summario impresso a n. 2. usq;*
15. imo etiam altius (ultra opportunitatem causæ) per lon-
gam probationum seriem demonstrata, retro procedendo
usque ad Aptum seniorem, a quo familia germinavit, ut
pariter fuit justificatum in eodem *Summario a nu. 15. usque*
1 *ad* 31. cum ex hujusmodi probationibus bene justificata di-
catur descendentia, ex deductis per Simon de Prætis *de in-
terpret. ult. vol. l. 5. rub. 4 n. 227. cum trib. seqq. fol.* 458. Rot.
decis. 39. n. 4. vers. constat autem, & n. 5. ac seqq. coram Zara-
te, *& decis. 8. a n. 53. usque ad fin. p. 15. & decis. 397. n. 1. p. 15.
& decis. 806. n. 3. p. 18. rec.*

Fundamentum tamen pro denegatione immissionis fuit
in eo, quod contrahentes providere voluerunt solum in ca-
su, quo aliquis ipsorum vel uterque moreretur sine filiis
masculis, ut patet ex contentu relatæ conventionis; unde
cum ambo istis relictis obierint, quæcunque substitutio, ac
Fideicommissum evanuit, juxta celebre consilium Oldrad.
communiter receptum, licet filii fuerint expresse vocati,
quia non inde cēsentur invicem gravati seu aliis successive
restituere, cum ex vocatione activa non inferatur ad passi-
2 vam, juxta veriorem sententiam, de qua Fusat. *de substit.
q 441. n. 1. & 2. & cons. 3. n. 6.* Peregr. *de fideicomm. art. 29.
n. 26.* Rota coram Ubald. *decis. 85. n. 1. & 2.* & coram Ro-
yas *decis. 87. n. 4.* coram Bich. *dec. 297. n. 16. & dec. 342. n. 4.
& in rec. dec. 473. n. 4. & 5. p. 4. tom. 2. & dec. 249. a n. 5. ad
8. part. 6. & dec. 258. n. 16. part. 15. & dec. 235. sub n. 4. vers.
minus relevat, & n. 5. part. 16.*

Non obstat, quod in dispositione ascendentis facta, ut
hic, pro conservatione agnationis, appellatione filiorum
veniunt nepotes, ac ulteriores descendentes. Quoniam
verior, ac receptior est sententia, quod in fideicommissis
filiorum nomine non comprehendantur nepotes, & multo
minus pronepotes, ac descendentes in ulteriori gradu, cum
aliter filii, & aliter nepotes appellentur, juxta text. in *leg.
quod si nepotes, 6. ff. de testam. tutel. §. fin. instit. qui testam.
tut. dar. poss.* Bart. *in l. Liberorum n. 9. ff. de verbor. signif.* &
plene Rota *decis. 107. a n. 2. ad 6. et dec. 667. n. 1. p. 2. et dec.*
3 *102. n. 1. et 2. qu. 4. tom. 2. et dec. 872. n. 1. et seq. p. 6. et dec.
34. n. 1. cum plurib. seq. p. 9. et dec. 362. n. 1. p. 17. rec.* & cor.
Bich. *dec. 297. n. 14. et dec. 199. num. p. 10. rec.* sive agatur de
dispositione ascendentis, sive transversalis, Rota coram 4
Cels. *dec. 34. n. 13. et seqq. et in rec. decis. 507. n. 12. par. 2. et
in dec. 473. n. 17. et 18. part. 4. tom. 2. et dec. 262. n. 2. part.
17. rec.* etsi alienādo veniunt, admittuntur solum ad exclu- 5
sionem substituti, ne iste dicatur decedere sine filiis, vel ad
effectum succedendi per vulgarem, quatenus nempe eorum
pater noluisset, vel non potuisset adire, nunquam tamen
ad effectum succedendi per fideicommissariam, atque indu-
cendi in filiis onus, & gravamen restitutionis, ac fideicom-
missi, ut declarat Cæphal. *cons. 107. num. 16. et 17.* Rolan.
cons. 43. n. 27. vol. 4. Ror. *dec. 486. n. 25. p. 1. et dec. 507. n. 2.
et dec. 174. n. 1. et seq. part. 6. et dec. 378. a n. 6. usque ad 11.
part. 13.* & cor. Card. Cerro *dec. 516. n. 4. et seq.*

Et hoc eo facilius visum fuit procedere in præsenti, cum
nulla fuerint adjecta verba, quæ tractum successivum, ac
perpetuitatem denotent, ex quibus recedi solet a regula su-
pra posita, ut nomine filiorum veniant nepotes, ut expo- 6
nit Rota *dec. 102. a n. 1. usque ad 7. part. 4. tom. 2. rec. et dec.
7. a n. 1. ad 6. et dec. 96.* post Merlin. *de legit.*

Imo aperte constat de contraria voluntate, cum contra-
hentes usi fuerint verbis limitativis, & restrictivis ad ipsos
filios primi gradus, dum superaddiderunt, *ex eorum, et
cujuslibet eorum corpore natis*; quæ sane solos filios imme-
diate natos includunt, & nepotes, ac reliquos omnes ex-
cludunt, ut in his terminis dixit Anchar. *q. 12. n. 19.* Alex. 7.
cons. 56. n. 3. lib. 5. Rota *decis. 57. n. 10. p. 2. et dec. 244. n. 1.
part. 12. et dec. 406. n. 1. 4. 5. et 7. part. 10. rec.*

Ponderando præsertim quod nedum filios masculos, sed
& ipsas filias fœminas, quas dotarunt, & exclusas volue-
runt, cum eadem restrictiva ex eorum corpore natas ex-
presserunt, quod magis enixam, & apertam voluntatem
demonstrat; ex quo colligitur etiam, quod si Fideicom-
missum descensivum inducere voluissent, utique ulteriores
fœminas dotassent, & non restrictive habuissent ad filias
primi gradus, ex quarum dotatione non infertur ad exclu-
sionem aliarum descendentium fœminarum, ut ad rem no-
tat Rota coram Card. Cerro *dec. 516. n. 16. 17.* & coram 8
Cels. *dec. 145. n. 14. et decis. 195. n. 17. part. 5. rec. et decis.
349. n. 20. part. 19. rec.*

Hinc non refragatur, quod fuerit contemplata agnatio
mediante expressione, quod volebant honori, & conserva-
tioni cippi eorum domus providere; quia dum contenti
fuerunt eorum conventionem ad solos filios restringere,
agnatio ultra eos, & casum expressum, fideicommissum
non extendit, Mantic. *de conject. ultim. volunt. lib. 6. tit.* 9
14. n. 6. Rota coram Cerro *decis. 516. num. 9. et 10. et dec.
225.* post Torr. *de pact. et decis. 707. nu. 11. et 13. part. 18.
recent*, & in terminis, quod non facit sub nomine filiorum
venire nepotes, Dec. *cons. 56. num. 9. vers. non obstat, et
num. 10.* Decian. *respons. 26. sub num. 85. vers. non obstat,
vol. 2.* Menoch. *cons. 328. n. 34. et 36.* & Rota *in alleg. decis.
667. n. 11. p. v. rec.*

Nec pariter refert, quod in alia subseqnenti parte con-
ventionis post verbum, filiis, fuerit additum, & descen-
dentibus, quod est collectivum plurium personarum, &
graduum. Quoniam cum reperiatur semel tantum, & sim-
pliciter prolatum absque aliquibus verbis, quæ denotent
tractum temporis successivum non importat vocationem
descendentium per fideicommissariam, sed tantum per vul-
garem, juxta doctrinam Cuman. *in leg. Cum ita §. in fidei-
commisso, ff. de legat. 2. et in leg. Gallus, §. quidam recte n.
8. ff. de liber. et posth.* Redenasch. *consil. 20. a n. 10. usque ad
25. et seqq.* Jo: Anton. Bellon. *consil. 26. n. 20. cum pluribus
seqq.* Fusar. *cap. 3. num. F. & seqq.* Andreol. *controv. 368. n. 1.
& seqq.* Rota coram Merlin. *decis. 150. num. 2. & decis.
257. num. 4. & in rec. decis. 125. num. 1. seqq. & decis. 143.
num. 10. & decis. 356. part. 2. & decis. 221. num. 6. part. 4. &
dec. 225. num. 21. & seqq.* post Torr. *de pact.* & in Bonon. Fi- 10
deicommissi de Platesiis 20. Aprilis 1662, coram Reveren-
dissimo Decano, confirmata 27. Januarii 1671, ac impressa
in rec. dec. 342. n. 1. & 2. par. 17. quæ per successionem filio-
rum expiravit quoad omnes alios descendentes, per text. *in
lib. post a litam, Cod. de impuberib. et aliis substit.* Fusar.
cons. 96. sub n. 4. versic. atque filii, & Rota *dec. 221. sub. n. 7.
part. 4. rec. cum reliquis supra allegatis.*

Cum itaque exclusa remaneat existentia Fideicommissi
descensive, supervacaneum visum fuit inquirere, an illud
sit reciprocum inter descedentes masculos utriusque lineæ,
super quo insistebant fratres de Aptis, cum cesset primum,
& principale requisitum, quod scilicet omnes sint vocati,
& vo-

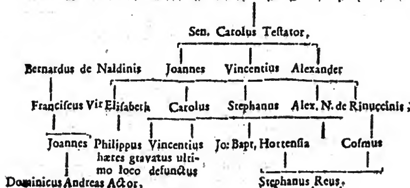
& vocatio sit clara, & expressa, ut requiritur, & animadvertit Soccin. Sen. *consil.* 104. *num.* 10. *vol.* 3. Faber. *in Cod. l.* 6. *num.* 36. *tit.* 21. *definit.* 23. Rota coram Arguell. *decis.* 32. *et* 36.

Et ita utraque &c.

RESPONSUM PRO VERITATE Illustriss. & Reverendiss. D. Alexandri Orgadi de Calvis Signaturæ Justitiæ votantis

In Causa Florentina Fideicommissi de Pittis,

Inter Illustrissimum Dom. Dominicum Andream de Naldinis, & Illustrissimum Dom. Stephanum de Rinuccinis.

SUMMARIUM.

Verba testamenti in partibus necessariis describuntur, num. 1.

Refertur status controversia cum voto favore Dom. Andrea, n. 2.

Ponitur regula, substitutio de te non loquitur, n. 3.

Recensentur Doctores tractantes de materia, an sub nomine filiorum veniant nepotes, quam intricatam, & varie decisam referunt allegati, n. 4. *&* 5.

Ostenditur, opinionem negativam in genere sumptam hodie esse magis receptam, & pro regula statutam a Romana, n. 6. *&* 7.

Sub nomine filiorum masculorum non solum nepotes, sed neque filia continentur, n. 8.

Ampliatur, neque subsidiarie in defectum masculorum venire, n. 9.

Descendens ab exclusa, ipse quoque exclusus censetur, numer. 10.

Vocati uti filii, ex persona propria sub nomine filiorum, excludunt nepotes venientes improprie ex aliena persona sub eadem appellatione, & in his terminis videtur superflua generica disputatio, an sub nomine filiorum veniant nepotes, n. 11. 12. *&* 13.

Nulla ratio patitur, ut exclusis veris filiis fiat extensio ad nepotes, n. 14.

Quando sunt vocati filii, & nepotes, nepotes non veniunt appellatione filiorum ad istorum exclusionem, sed filii nepotibus præferuntur, n. 15.

Fœmina, qua sunt de linea filiorum, & descendentium masculorum, non possunt venire sub alia linea filiarum ex filiis, n. 16.

Rejiciuntur contraria auctoritates Mart. Med. de Luca, Ridolphin. Palma, & aliorum, n. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. *&* 26.

Adduntur responsiones ad nonnullas resolutiones Rota Florentina in hac materia, n. 27. *usque ad n.* 30.

Impugnatur distinctio, quod nepotes non veniant appellatione filiorum, quando agitur de favore gravati, quo fiat immunis a restitutione fideicommissi; non vero quando adhuc exclusis nepotibus tenentur ulterioribus substitutis bona restituere, n. 31. *usque ad num.* 33.

Præfata distinctio nullo modo potest procedere, ubi restitutio fideicommissi facienda est descendenti testatoris æque dilecto, n. 33.

Cumulantur plures, atque urgentes conjectura pro nepotum exclusione, cum responsionibus ad objecta, n. 35. *& seq. usque ad n.* 50.

Respondetur ad conjecturas adductas pro neptum vocatione, n. 50. *& seq. usque ad n.* 70.

Explicatur text. in leg. cum Avus 191. *ff. de condit. & demonstr. & in l. cum acutissimi* 30. *C. de fideicomm. ac distinctio Aretini adducta per Rot. in dec.* 132. *p.* 16. *rec. & probatur illam esse inapplicabilem in hac controversia ex pluribus, qua afferuntur sub n.* 72. *& seq. usque ad finem.*

DECISIO LXIII.

Celebrem controversiam, an *sub nomine filiorum veniant nepotes*, quam difficilem, atque intricatam appellant Curt. Jun. *conf.* 57. *in princ.* Soccin. Jun. *conf.* 114. *circa fin. vol.* 1. & Mantic. *de conject. ult. vol. l.* 7. *tit.* 8. *vers. Opposita quæstio*, aliique quamplures, ingenue fatentes fuisse, juxta varias factorum contingentias, tam apud antiquos, quam modernos juris interpretes varie decisam, sustulit in hac causa Senator Carolus de Pittis, dum in suo, cum quo decessit, testamento, institutis Vicentio, Alexandro, & Joanne ejus filiis masculis, eisdemque ad invicem substitutis cujuslibet ipsorum filiis, ac descendentibus masculis in infinitum per hæc verba:

In omnibus autem aliis suis bonis mobilibus, juribus, & actionibus generis cujuscumque præsentibus, & futuris, suos heredes universales instituit, fecit, & esse voluit Vincentium, Alexandrum, & Joannem ejus filios masculos, legitimos, & naturales, æqualiter, & æquis portionibus, & post eorum mortem, & in uniuscujusque portione substituit uniuscujusque filios descendentes masculos legitimos, & naturales de uno in alium, usque in infinitum, & invicem, & reciproce, active, & passive, ordine successivo, vulgariter, & per fideicommissum, &c. in defectum filiorum, ac descendentium masculorum, ex dictis hæredibus substituit illorum filias fœminas, & earundem filias, & descendentes, ibi: *Et si futuris temporibus accideret casus, quod ex prædictis ejus filiis aliqui ex prædictis non extarent, aut non essent filii, liberi, ac descendentes masculi legitimi, & naturales, ut supra, tunc, & eo casu ultimo sic descendenti ex dictis filiis masculis, vel eorum descendentibus masculis, & eorum lineis masculinis, substituit filias fœminas legitimas, & naturales dictorum suorum filiorum, & dictarum filiarum filios, liberos & descendentes masculos legitimos, & naturales, & filias fœminas earum, & cujuslibet earum, si masculi non extarent, de uno in alium, usque in infinitum et invicem, et reciproce, active, et passive, ordine successivo, vulgariter, et per fideicommissum.*

Si quidem supposita hujusmodi clara dispositione, & aperta per obitum Philippi ultimi ex descendentibus masculis sine filiis successione favore descentium a filiabus dictorum hæredum, censui admittendum ad controversum fideicommissum Dom. Dominicum Andream de Naldinis descendentem ab Elisabeth Avia paterna, filia Vincentii primi hæredis, ad exclusionem D. Stephani de Rinuccinis descendentis ab Hortensia nepte ejusdem Vincentii, non obstante prætensa vocatione nepotum sub appellatione filiarum.

Ratio autem, quæ ad hujusmodi responsum me impulit, fuit ipsamet litera testamenti, mox recensita, quæ dum filias primorum hæredum, earumque filios, ac descendentes invitat ad successionem, omnes alios ab istis non descen-

dentes

dentes excludit, juxta vulgatum dicterium juristarum, fideicommissum de se non loquitur, quod originarie tribui-
3 tur Joann. Andr. *in addit. ad Speculat. instit. de testam.* §. 1. *vers. Occurrit substitutio*, quem subinde unanimiter secuti sunt Doctores, & præ cæteris Card. de Luc. *de fideic. disc.* 71. *n.* 3. & Rot. cor. san. mem. Gregor. *dec.* 433. *n.* 2. & cor. san. mem. Innoc. X. *dec.* 457. *n.* 1. & *in rec. dec.* 707. *n.* 1. *p.* 2. & *dec.* 624. *n.* 4. *p.* 18.

Quæ profecto nimium clara dispositio non turbatur ex vocatione Stephani desumpta ab appellatione filiarum, sub qua Hortēsiam matrem, ac respective neptem filiorum Testatoris venire contendit; quia licet quæstio generaliter, & in abstracto sumpta, an sub nomine filiarum veniat neptes, necne, ut præmisimus, ardua sit, & varie a Doctoribus resoluta inveniatur, adeout divisi sint in classes, qualibet parte contendente sibi communem, ac magis communem assi-
4 stere ex iis, quæ pro utraque de more cumulantur, per Fusar. *de substit. q.* 310 *cum pluribus seq.* ubi istam quæstionem gravissimam dicit, cum quo pertransit Andreol. *contr.* 82. qui sub *n.* 1. & *seq.* intricatam, & adeo involutam appellat, ut tutius crediderit esse ad conjecturas recurrere, & habetur apud Castill. *l.* 5. *contr. cap.* 66. ubi pariter juxta consuetum, & elaboratum stylum recensentur fere omnes de materia tractantes, & apud Vivium *dec.* 502. *n.* 17. ubi de hac varietate
5 Doctorum conqueritur, & Marc. Med. *examinat.* 1. *n.* 13. & *seq. ad dec.* 1. qui pariter varie decisam testatur, eandemque nodosam, & ancipitem dicit Rota apud Merlin. *decis.* 206. *n.* 8. & *seq.* repetita *in dec.* 6. *p.* 5. *rec.*

Attamen communior hodie, & magis recepta opinio est negativa, adeoque jure communi attento, regula stat contra D. Stephanum, quia aliter filii, aliter nepotes appellantur, tum ex proprietate sermonis, tum ex communi usu lo-
6 quendi, quia nepotes non vocantur filii, nec e contra filii nepotes, ad Text. *in l. quod si nepotes* 6. *ff. de testament. tut.* §. *ultimo, instit. eodem tit. leg. filium eum definimus*, 6. *ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt*, Bart. *in leg. liber.* 9. *ff. de verbor. signific.* Anton. Gabr. *tit. de verbor. signific. conclus.* 1. *nu.* 3. ubi de communi omnium sententia, Mantic. *de coniect. ult. vol.* 8. *tit.* 8. *n.* 2. ubi de communi, Surd. *cons.* 403. *n.* 18. *in fin.* ubi inquit, quod nemo Doctorum contradicit, Mans. *cons.* 526. *n.* 3. & *seq.* Ramon. *cons. et dec. dd. seu resolut.* 87. *n.* 65. Balduc. in addit. ad eundem Ramon. *cons.* 17. *n.* 54. *tom.* 1. Saminiat. *contr.* 19. *n.* 10. & 11. ubi in judicando veriorem, & receptiorem sententiam appellat, D. Aud. Maggius apud Sabell. *in Summ. to.* 1. *cap.* 2. *in addit fol. mihi* 48. *modern. impress.* & hodie hæc opinio negativa fuit pro regula statuta a Rot. Rom. teste Card. de Luc. *de fideicomm.*
7 *disc.* 71. *n.* 4. & 5. ubi affirmat, regulam hanc potissimum procedere, quando agitur de parte dispositiva ad effectum inducendi, vel prorogandi gravamen, quo casu non de facili a stricta sermonis proprietate recedendum est, quoniam onera non sunt multiplicanda, sed potius restringenda; & iterum firmat idem de Luc. *in eodem tit. de fideic. disc.* 135. *n.* 22. *vers. Tertius &c.* ubi dicit hanc opinionem esse hodie extra controversiam, & habetur apud eadem Rot. & signanter cor. Mellino *dec.* 373. *n.* 7. cor. Merlin. *dec.* 460. *n.* 2. *cum seq.* cor. Bich. *dec.* 279 *n.* 39. cor. Card. Cels. *dec.* 34. *n.* 4. & *in rec. dec.* 408 *n.* 2. & 7. & *dec.* 667 *n* 6 *p.* 2. *dec.* 472. *n.* 18. *par.* 3. *tom.* 2. & *dec.* 196. *n.* 30. *p.* 11. & Bonon. Fideic. cor. Verospio, *impress. in rec. p.* 13. & *dec.* 378. *n.* 2. & in eadem cor. Emerix, quæ est *dec.* 489. *p.* 14. *rec.* & hanc opinionem, uti veriorem, & magis receptam, tenuit etiam Rot. Florentina *in dec.* 71. *n.* 12. penes Magon. fuisse etiam ita judicatum Florentiæ testantur Corneus *cons.* 199. *num.* 33. *ad med. l.* 2. & Dec. *cons.* 95. *n.* 7. *circa med.*

Hujusmodi regulæ consona est Testatoris dispositio, quæ, ut præmisimus, quamcunque controversiam, si qua esse potest, decidit ad exclusionem D. Stephani; vel enim iste contendit fideicommissi vocationem, ex quo ejus mater Hortensia filia Stephani senioris, utpote neptis Vincentii, venire possit sub nomine illius filiorum masculorū, & vana est disputatio; quia testator primo loco vocat filios, ac descendentes masculos præfati Vincentii, sub quorum appellatione nedum neptes, sed neque filiæ continentur, ut
8 tradunt Gabr. *cap.* 131. *n.* 55. *vers. Tamen puto*, & *seqq.* Caren. *l.* 1. 1. *resol.* 232. *n.* 3. & *resol.* 237. *n.* 10. Andreol. *contr.* 344. *n.* 17. Rot. cor. Buratt. *dec.* 272. *n.* 1. & 15. *dec.* 455. & 742. *per tot.* cor. eodem; & *p. rec. dec.* 203. *n.* 7. & *seq.* & *dec.* 462. *n.* 17 *p.* 4 *dec.* 228, *n.* 4. *cum seq. q.* 15. & *dec.* 410. *n* 33. & 34. *p.* 19. ubi quod hoc casu neq; subsidiarie in defectum
9 masculorum veniunt, & rursus in Rom. Fideicommissi de Albertinis 24. Martii 1681. §. *Non est enim*, cor. bon. mem. Guarando, adeoque dum Stephanus descendit ab Hortensia, quæ est exclusa, ipse quoque exclusus censetur, ut dixit Rot. in *dec.* 504. *n.* 10. *part.* 5. *rec. et dec.* 199. *n.* 6. *part.* 19. & 10
in Carpentoracten. hæreditatis 14. Martii 1687. cor. R. P. D. Molines, *Quapropter*, *et* §. *Neque Baro*.

Aut vocationem desumere intēdit, ex quo uti filius ejusdem Hortensiæ videatur vocatus sub secunda substitutione 11
filiarum Vincentii, sub quarum appellatione contineri prætenduntur etiam neptes; & hoc casu ultra regulam negativam, quæ, ut diximus, militat adversus D. Stephanum, assistit D. Dominico Andreæ, quod ipse procedit a filia Vincentii sub propria, & germana filiarum sinificatione vocata, & proinde excludit filios Hortensiæ, quæ non est filia, sed neptis Vincentii; hoc enim casu versamur extra termi-
nos quęstionis, an filiorum, ac filiarum appellatione ve- 12
niant nepotes, & respective neptes, necne, quæ habet locum, quando sumus in vocatione activa, de qua Roman. *cons.* 438. *in fin.* Bero *cons.* 122. *col.* 1. *vol.* 2. Menoch. *cons.* 215. *n.* 15. *et* 22. & alii recensiti per Castill. *contr.* 67. *lib.* 5. vel passiva in qua agatur de fideicōmisso inducēdo, vel prorogando in præjudicium gravati, & favore alterius remotioris substituti, quandoq; etiam extranei, in quibus terminis loquuntur ferè omnes Auctores materiam tractantes, ut videre est penes Hōd. *cōs.* 56. *n.* 7. *vol.* 2. Grat. *disc. forēs. c.* 629. 13
n. 3. & Urceol. *dec.* 4. *n.* 7. *et* 8. cum aliis per eum adductis.

Quandoquidem ubi (prout in hoc casu) fideicommissū adhuc continuat in descendentibus expresse vocatis, & non agitur de excludendis personis in ulteriori substitutionum gradu positis, sed de descendentibus sub germana appellatione filiorum ad successionem invitatis in eodem capite, seu ordine substitutionum, sub quo venire prætendunt nepotes, & descendentes ab istis, qui non propriam & ex propria persona, sed ad summum impropriam, ac ex aliena, 14
nūcupationem filiorum sibi ascribere satagunt, nulla ratio patitur, ut exclusis veris filiis fiat extensio ad nepotes, qui sub ficta filiorum appellatione cōtineri quādoq; videntur, ut post alios tradunt Alex. *cons.* 37. *vers. Non obstat alia ratio*, 6. Corn. *cons.* 31. *n.* 2. *lib.* 3. Curt. Jun. *cons.* 57. *vers. Præterea aliud*, Gozzadin. *cons.* 46. *n.* 9. Dec. *cons.* 95. *n.* 3. Paris. *cons.* 86. *n.* 21. & admittit Marc. Med. in contrarium allegatus *dec. Senen.* 1. *n.* 94. ubi quod stantibus personis ex propria persona sub nomine filiorum significatis nūquam debet fieri extensio ad nepotes, vel neptes, & firmavit Rot. *in dec.* 507. *n.* 11. *p.* 2. *rec.* & in Bonon. Fideicōmissi Lunæ 20. Maii 1666. cor. bo. me. Verospio. § *Quod propterea*, ubi Rot. pro indubitato supponit, quod Ballarinus filius neptis in concursu filiorum, ac descendentium a filia Jo: Baptistæ, consecutione fideicommissi debuisset repelli, & ex hoc certo supposito evidētem rationem censuit resultare in suo casu, quod etiam iis non extantibus, vel extinctis, esset excludēdus idem Ballarinus, & ejus loco admittēdus incertus puer eligendus a Canonicis deputatis per Testatorem, quod item tenuit eadem Rot. in dicta Bonon. Fideicommissi cor. Verospio, *impress. in rec. p.* 14. *dec.* 373 confirmata *in dec.* 489. *per tot. p.* 14. & *dec.* 198. & 305. *per tot. p.* 19. *rec.*

Et in durioribus terminis, quod sibi expresse vocati fuerunt filii, & nepotes appellatione filiorum, isti nō veniant, sed filii nepotibus præferantur, cum filiis literalis sensus, nepotibus vero interpretativus conveniat, tradunt Scot. *conclus.* 1. *n.* 182. *l.* 6. *tom.* 2. Menoch. *consil.* 217. *n.* 38. & *n.* 97. 15
cons. 530. *n.* 6. & *cons.* 774. *n.* 7. Gabriel. *cons.* 1. *n.* 75. *de verb. signific.* Peregrin. *de fideic. art.* 22. *n.* 59. *vers. Si vero*, Fusar. *de substit. q.* 321. *n.* 42. Cirocch *discept.* 2. *n.* 6. Sufficit enim ut extent filii, ad effectum excludendi nepotes; quod secus esset, si ipsi filii non extarent, quia tunc nepotes excluderent quidem transversales ut respondet Zazius *cons.* 7. *n.* 14. & *n.* 15. *l.* 1. Ludovic. Casanat. *cons.* 58. *n.* 14. 15. & 16. ubi quod solum admittuntur nepotes, quando non extant filii, secus in concursu cum illis, & bene distinguendo firmat Contr. Grat. *tom.* 1. *discept. forens. cap.* 23. 179.

Certior apparet exclusio filiorum Hortensiæ, quia ista non est ex linea filiarum Vincētii, secundo loco substituta, sed ex alia descendentium masculorum testatoris, primo loco vocata, adeoque non potest sub nomine filiarum contineri, attenta distinctione, & separatione, quam Testator fecit, lineæ filiorum, & descendentium masculorum in primo capite vocatorum, a linea filiarum Vincentii in secundo capite substitutarum, ut concludunt Cæphal. *cons.* 607. *n.* 67. Natt. *cons.* 191. *sub. n.* 11. *prope finem*, *vers. Non ergo* Menoch. *cons.* 215. *n.* 67. Cyriac. *contr.* 8. *sub. n.* 71. *vers. Bene Cephalus &c.* Venturin. *cons.* 25. *n.* 160. & *seq.* ubi asserit neptē ex filio masculo Testatoris in primo gradu substi-

tutio-

cutionis vocato; qualis erat Hortensia, & modo est Dominus Stephanus illius filius, non posse venire sub nomine filiarum ejusdem Testatoris, sub secundo, aut tertio gradu substitutionis vocatarum, & quod ita supponunt omnes Doctores; hoc idem ad exclusionem neptis ex masculo scripsit Casanate. *cons.* 23. *n.* 6. & 8. & sequitur Castill. *contr. juris lib.* 5. *cap.* 92. *sub. n.* 31. §. *Praterea*, & hanc eandem sententiam amplectitur Dom. Urceol. *in decis.* 4. *n.* 11. & *seqq.* qui ponderat ipsissima verba, quæ in nostro Testamento disjene leguntur apposita, ibi: *Ultimo sic decedentibus ex dictis filiis masculis, & eorum lineis masculinis, substituit filias fœminas legitimas, & naturales dictorum suorum filiorum; & dictarum filiarum filios liberos, & descendentes masculos legitimos, & naturales, &c.* at ex vivissimis rationibus concludit non posse dicta verba intelligi de filiis, & descendentibus masculis filiorum, quia prius erant in infinitum ante filias instituti, sed duntaxat de filiis, & descendentibus masculis ad ipsismet filiabus, ut patet ad sensum; & consequenter, sicut nepotes, & descendentes prædicti debebant descendere a filiabus, non autem a filiis masculis Vincentii, & aliorum institutorum: Ita Stephanus, qui a masculis ejusdem Vincentii, mediante Hortensia illius nepte, succedit, remanet exclusus, ut relato Laderch. *consil.* 136. *nu.* 7. & Venturin. *cons.* 25. *n.* 69. bene arguit Urceol. *in citata dec.* 4. *num.* 12.

Nullatenus adversantibus auctoritatibus Matt. Med. *in dec. Senen.* 1. de Luca *de fideicomm. disc.* 71. Ridolphin. *allegat.* 20. & 22. Palmæ Nep. *allegat.* 93. Andreol. Rocc. & aliorum, qui pro nepotibus scripserunt, tum quia, ubi habemus casum punctualiter decisum a Sacra Rota Romana in mox citatis decisionibus, non est ulterius immorandum, neque curandum de contrariis auctoritatibus, ut admonet Tapia *dec.* 5. *n.* 124. *vers. Et pro complemento*, Fontanell. *decis.* 155. *n.* 17. Franch. *dec.* 605. *n.* 6. cum quibus pertransit de Luc. *de emphyteusi disc.* 28. *n.* 5.

Tum etiam, quia nemo ex contrariis Doctoribus hunc peculiarem articulum examinavit, ut monet Urceol. in sæ-
18 pius laudata *decis.* 4. *nu.* 14. Quamvis enim tam Ridolphio, quam de Luc. reprobent decisiones Rotæ Romanæ in citata Bononien. Fideicommissi coram Verospio, & Emerix, in quibus uti Advocati scripserunt, iidem tamen in contrariam sententiam inclinant: quia exclusis neptibus fideicommissum devolvebatur ad substitutum incertum eligendum a Canonicis Bononiensibus, minus dilectum propriis descendentibus Testatoris, illisque omnino incognitum, non quia censuerint esse admittendos descendentes a neptibus, exclusis descendentibus a filiabus institutorum, qui est casus noster, & quidem longe diversus a casu exami-
19 nato per Ridolphin *in allegat.* 22. & a Gardin. de Luca *in discurs.* 71. *de fideicommiss.* imo ipsemet Card. de Luca *in eodem discurs. sub numer.* 14. prope finem ingenue fatetur probabilem esse nostram opinionem, quando agitur de concursu cum alio substituto æque descendente, vel conjuncto, prout in hoc casu, in quo, ut sæpius diximus, prætenditur exclusio Domini de Naldinis descendentis a testatore, & comprehensi per propriam significationem sub secundo ordine successionis, sub quo impropriando vocabulum filiorum venire contendit Dominus de Riouceinis, quam opinionem approbat idem de Luca *in alio sequenti disc.* 72. *num.* 8. *vers. Et bene verum*, occasione discursus editi in Florentina fideicommissi de Medicis.

Eadem ratione inapplicabilis convincitur alia allegatio Ridolph, quæ est *la* 20. in ordine, in qua pariter agebatur de excludendo nepotes, ut succederent loca pia extranea
20 ultimo loco vocata, non de concurrendo cum æque descendentibus a Testatore, & venientibus sub propria filiorum appellatione.

Neque pariter adversatur Matt. Medic. *decis. Senen.* 1. quia ultra responsiones quas illi dedit D. Urceol. *in cit. d.* 4. *n.* 18. ex quibus apparet loqui in diversis terminis, additur alia invincibilis responsio, nimirum, quod sub *nu.* 4. no-
21 stram sententiam approbat, excludendo nepotes propter descendentes ex propria persona comprehensos sub nomine filiorum.

Minus etiam obstat auctoritas Palmæ Nep. *allegat.* 93. *per tot.* quoniam ultra, quod loquitur contra communem opinionem a Sacra Rota canonizatam, cujus auctoritas prævalere debet, ex duobus apparet inapplicabilis; & primo, quia in allegatione Palmæ non indicata agebatur
22 de admittenda Apollonia filia Lepidi sub prima substitutione vocati ad exclusionem filiorum sub secunda substitutione venientium; adeoque inhumanum videbatur, ut deficiente linea masculina in eo, ex quo supererant filiæ fœminæ, quod istæ remanere deberent exclusæ a bonis per eorum parentes possessis; quod secus est in præsenti facti specie, ubi Stephanus non est filius Philippi, per cujus obitum aperta est successio, sed Hortensiæ prædefunctæ eidem Philippo; neque proceditur ordine successivo ad exclusionem vocatorum in alio ulteriori capite, sed retrogrado concurrendo cum descendentibus Elisabeth prædilectis Testa- 23
tori, & priori loco vocatis, seu potius (ut minus animose prætenditur) eosdem excludendo.

Secundo, quia in citata allegatione plurimum urgebat, quod bona juxta vulgatã regulam non videbantur avocanda a linea ultimi possessoris, ex non evacuata per obitum Apolloniæ, ut fieret trãsitus ad aliam lineã Victoriæ, quod 24
nequaquam concurrit in purificatione controversi fideicõmissi, dum per obitum Philippi absque filiis remanet omnino evacuata ejus linea, adeoque cum transire debeant ad aliam lineam, nulla videtur adesse ratio, cur omissa linea filiarum, quæ literaliter vocata legitur, fideicommissum statutarie transire debeat ad lineam neptum, quæ, ut diximus, non nisi sub impropria significatione filiarum venire contendunt.

Pari facilitate respondetur auctoritati Rocc. Episc. Isclani, contrariam sententiam amplectentis *cap.* 17. *per totum*, quia recurrit eadem modo insinuata responsio, quod nimirum concurrebat fœmina filia ultimi masculi, de cujus paterna successione agebatur, adeoque urgebant specialia con- 25
siderata per Palmam in suo casu, quæ, ut diximus, non applicantur in nostra facti specie, in qua non agitur de excludenda filia a successione patris, neque de trasmittendis bonis ad aliam lineam non evacuata antiqua linea, dum linea Philippi expiravit per illius obitum absque filiis, & Stephanus, qui petit fideicommissum, est filius Hortensiæ sororis, non comprehensæ in aliquo substitutionum ordine.

Minoris momenti est doctrina Andreol. *in controv.* 82. 26
quia ideo censuit nepotes Elisæ vocatos esse sub appellatione filiorum, quia illis exclusis succedebant ad fideicommissum filii Eleonoræ, & Jacobæ minus dilecti, & nunquam expresse vocati, sed tantum ex interpretatione legis in vim juris accrescendi, quod habet locum in substitutionibus etiam propter conjunctionem verbalem tantum, quæ in eo casu videbatur adesse, Cravett. *consil.* 65. *num.* 4. Peregr. *de fideicommiss. art.* 9. *num.* 8. Rota *diversor. part.* 4. *dec.* 305. ac proinde prædicta Andreoli opinio non applicatur, ubi (prout in hoc casu) non excluduntur substituti per simplex jus accrescendi, in defectum omnium aliorum vocatorum etiam extraneorum, sed exclusi remanerent descendentes a filiabus primorum hæredum, ac filiorum testatoris, qui apparent expresse vocati in secunda substitutione.

Non denique adversantur nonnulla motiva Rotæ Florentinæ, in quibus sub nomine filiorum nepotes fuerunt 27
ad successionem fideicommissariam admissi. Quoniam præterquam quod nonnullæ ex illis prodierunt cum scissura votorum; aliæ vero non sunt resolutiones Rotales, sed particularium Auditorum: utique cum non sint Principis mandatum, non impediunt, quin cognita veritate possit eadem Rota contrariam sententiam amplecti cum Rota Florentina de se ipsa glorietur, quod exemplis non judicat, ut refert Narb. Neron. *promptuar. Elench. Motiv. select.* ejusdem Rot. *in verbo Rota Florentina*, *vers. Exemplis*, *fol.* 165. *ad finem*. Potissimum, quia longe distant a casu nostro; siquidem in Florentina fideicommissi de Medicis, de qua apud Card. de Luca *de fideicom. disc.* 72. agebatur de excludendis filiabus a successione patris, ideoque ut diximus, respondendo ad eandem allegationem Palmæ, urgebat ratio conservationis bonorum in linea, donec ea per fœminas continuabat.

In Florentina fideicommissi de Dassia, super qua emanavit decisio extensa per Dominum Auditorem de Angelis impress. penes Torr. *de primogenit. ad materiam successionis in majoratibus*, *tom.* 3. *illustrium Italiæ Tribunalium decisionum*, *decis.* 57. (Præterquam quod urgent in contrarium solidissima fundamenta pro exclusione nepotum, approbata a Domino Auditore Urceolo in sepius citata *decis.* 4.) Lucretia neptis Testatoris admissa fuit per Rotam ad successionem patrui, exclusis transversalibus a sororibus Testatoris in quarto ordine substitutionum positis, ex ea potissimum ratione, quod aliena a voluntate Testatoris videtur illa interpretatio, quæ pro admittendo extraneo

pro

propriam sobolem excluderet, ut ponderat eadem contraria decisio sub *num.* 11. 12. 13. 33. & 46. cui rationi accedebat alia qualitatis agnatitiæ, quæ in eadem Lucretia filia Angeli de Dassis conservabatur, donec viveret; quarum utraque deficit in nostra facti specie, dum non agitur de exclusione transversalium, sed descendentium a Testatore, & signanter vocatorum sub nomine filiorum ex filiabus fœminis primorum hæredum, in quorum præjudicium nō applicantur rationes adductæ a Rota Florentina in citata *decis.* 57. adversus transversales extraneos a linea primorum vocatorum; imo eadem Rota *in d. decis. sub num.* 2. ingenue admittit, quod in præjudicium filiorum nunquam veniunt nepotes sub nomine filiorum, & subinde prosequitur in suis terminis ad rejectionem transversalium, quæ non erat præjudicialis, sed favorabilis Filiis, quorum interest habere successores descendentes, non remotiores transversales; neque agitur de filia ex ultimo masculo, quæ conservat, ut diximus, agnationem, sed de filia ex fœmina, quæ matris agnationem non sequitur.

In causa Florentina de Peruzzis *l. mot.* 104. a 333. resolutio
29 prodiit favore Franciscæ, filiæ Gasparis, filii ab Antonio Testatore, ac patre vocati, ut advertit Dom. Cecchinus apud Sabell. *in summa post* 1. *tom. cap.* 2. *fol. mihi* 32. *juxta secundam impressionem*, adeoque urget alia insinuata ratio continuationis bonorum de patre in filiam, quæ in nostro casu desideratur.

Et in alia Florentina de Forninis agebatur de excludendis transversalibus substitutis propter neptes, quæ sub nomine filiarum vocatæ censebantur; in præsenti autem facti specie diversi adhuc sunt termini, dum vocatio neptium sub appellatione filiarum non excluderet transversales minus dilectos, sed ipsas descendentes venientes sub propria filiorum significatione. Præterquā quod non meretur allegari dicta resolutio, quia emanavit cum scissura votorum, & potissimum dissentiente Illustrissimo Dom. Magio Meritissimo Auditore Cameræ Serenissimi Magni Ducis, ut in ejus elaborato, ac docto responso impresso post Sabell. *in Summ.*
30 *tom.* 2. *in addit. c.* 2. *fol. mihi* 48. & *seq. juxta secundam impressionem*; & commissa subinde causa in gradu revisionis, resolutio non fuit confirmata, sed scissis votis, quatuor ex septem judicibus, stando remedio, *cap. afferre gladium, de præsumpt.* censuerunt æquis portionibus inter partes dividendam esse hæreditatem, & quidem, ut ingenue asserit D. L. T. Fiscalis Cepparellus in suo voto impresso apud Sabell. *ubi supra fol.* 52. intuitu potius pietatis quam justitiæ, ex quo agebatur inter cognatos.

Tantoque minus præfatæ auctoritates, & aliæ fortassis addendæ offuscare valent claram vocationem nostri substituti ad exclusionem nepotum sub nomine filiorum venire contēdentium: quia nova aliquorum juristarum distinctio, quod opinio determinans nepotes nequaquam venire sub appellatione filiorum, procedat duntaxat, quoties agatur de favore hæredis, qui fiat omnino immunis ab onere fideicommissi, non autem in casu, quo adhuc exclusis nepoti-
31 bus, durat gravamen restitutionis ad favorem alterius; nullatenus subsistit, quia satis est, quod augeatur gravamen per extensionem vocationis ad nepotes; ac proinde hanc distinctionem communiter reprobant Doctores, & præ cæteris Altogr. Jun. *contr.* 97. *n.* 22. & *seqq.* cum aliis relatis per Rot. *in dec.* 373. *n.* 1. & 2. cor. Card. Millino, & *in recent. dec.* 307. *n.* 2. & 3. *cum seq.* & *dec.* 667. *n.* 2. *part.* 2. *recent.* & in Bonon. fideicommissi Luoæ 22. Maii 1666. cor. bon. me. Verospio Sen. §. *Nec placuit Damnas deducta distinctio confirmata in dec.* 489 *p.* 14. *rec.*

Quæ distinctio certius rejicienda venit in hoc casu, in quo extensio esset exorbitans, odiosa, & præjudicialis, non solum gravato ob multiplicationem onerum, & quidem non ad unam duntaxat neptem, sed ad omnes fœminas
32 descendentes a masculis primæ lineæ masculinæ, earumque successores in infinitum, tam masculos, quam fœminas, quæ vocatæ censentur, ex quo ista quæstio, an nepotes veniant nomine filiorum, non restringitur ad solos nepotes, sed eis comprehensis veniunt omnes descendentes in infinitum, ut tradunt Soccin. Sen. *cons.* 60. *ad finem* & Soccin. Jun. *consil.* 108. *num.* 1. *lib.* 1. Cravett *consil.* 151. *numer.* 8. Peregrin. *de fideicomm. art.* 21. *num.* 45. Rota *decis.* 102. *num.* 11. *parc.* 4. *tom.* 2. *decis.* 5. *num.* 37. *part.* 5. *recen.* & *decis.* 206. *n.* 37. coram Merlin.

Verum etiam præjudicialis esset senioribus de familia, qui per nepotes, & alios descendentes in infinitum exclusi
33 manent, ut advertit Altograd. Jun. *controv.* 47. *num.* 19. *vers. Et in omnem casum*, & *num.* 20. & D. meus Auditor Pacion. *in suo motivo edito super hoc fideicommisso* §. *rursus nullo modo*.

Et quod magis urget in hac facti specie, illud est, quod non solum agitur de onere gravati, aut damno posterioris substituti, sed de præjudicio descendentium a Testatrice ex persona filiarum primorum hæredum, cum quibus descendentes a neptibus concurrunt; si enim, ut contrarii auctores admittunt, quando per exclusionem nepotum immunis remanet hæres gravatus a restitutione Fideicommissi, nepotes non censentur comprehensi sub nomine filiorum, 34
ut bona libera transeant ad hæredes etiam extraneos ultimi gravati, quanto certius nepotum exclusio est admittenda, quando illis admissis exclusi remanerent descendentes Testatoris prædilecti, atque expresse vocati? quem sane casum concursus descendentium in proposito æquiparet ulteri, in quo urgeat favor libertatis, Cardin. de Luc. *de fideicommisso in citat. discurs.* 71. *numer.* 14. *vers. Ut enim*.

Prædicta videntur exuberare ad excludendam extensionem filiarum, absque eo, quod ponderemus conjecturæ elicitæ ex contextu testamenti, cujus verba utpote de per se omnino clara, non indigent conjecturis, *vulg. lege ille, aut ille, ff. de legat.* 3. neque ex contrariis conjecturis diversam pati possunt interpretationem, ad tradita per Paitell. *de ultimar. vol. dec.* 46. *n.* ... & alios adductos a Rota coram Cerro *dec.* 877. *n.* 1. sed istis etiam ex abundanti examinatis eo certius persistendum crediderim contra descendentes a neptibus.

Ex conjecturis autem prima, ac potissima ea est, quæ resultat ex verbis substitutionis, ibi: *Substituit filias fœminas legitimas, & naturales dictorum suorum filiorum, & dictarum filiarum filios, liberos, & descendentes*. Siqui- 35
dem, quando Testator nepotes distincte nominavit a filiis, signum evidens est, quod eos sub nomine filiorum comprehendere non intellexit; alias enim frustra expressisset filios filiarum, si sub nomine filiorum nepotes vocasset, Spad. *cons.* 346. *n.* 25. Honded. *cons.* 60. *n.* 38. & 64. *l.* 1. Surd. *consil.* 554. *n.* 8. & 9. Bardellon *cons.* 83. *n.* 51. Mans. *consult.* 225. *n.* 24. & *consult.* 364. *n.* 15. & *seq.* Fontanell. *dec. Cataloniæ* 584. *n.* 17. *p.* 2. & dixit Rot. cor. Card. Mollino *dec.* 373. *n.* 5. quæ loquitur, quando Testator incontinenti nominavit filios filiorum, cor. Seraph. *dec.* 1486. *n.* 14. & *in rec. dec.* 667. *n.* 5. *p.* 2. & *dec.* 437. *n.* 27. *p.* 9. & *dec.* 378. *n.* 12. & 13 *p.* 14. cor. Dunoz. *dec.* 31. *n.* 19. cor. Celso *dec.* 44. *n.* 9. & quod hæc sola conjectura sufficiat, ut nepotes non veniant appellatione filiarum: quia hæc de directo adversatur inclusioni ne- 36
ptum sub nomine filiarū, bene in proposito arguit Cyriac. *controv.* 552. *n.* 30. qui sequitur Soccin. Sen. *cons.* 352. *n.* 4. *vers. Sed nulla melior, volum.* 2. Corn. *cons.* 296. *n.* 5. *vol.* 4. Surd. *cons.* 554. *sub n.* 11. Res enim nimium dura, & imperceptibilis est, Testatorem voluisse sub nomine filiarum, seu hæredum comprehendere nepotes, dum poterat vocare filias simpliciter, absque eo, quod vocasset earum filias, & descendentes masculos, quia tunc appellatione filiarum nepotes venirent, ut ponderat Menoch. *cons.* 215. *n.* 62. & resumit Dom. Urceol. *in dec.* 4. *n.* 28.

Multoque magis hoc procedit in præsenti, ex quo directe- 37
tive locutus fuit Testator de filiis, ac nepotibus etiam in 38
aliis Testamenti partibus, ut videre est in alio superiori capite substitutionum, ibi: *Et si aliquis dictorum ejus filiorum instituendorum, vel unius filii liberi, & descendentes masculi decesserint sine filiis liberis, & descendentibus masculis, &c. substituit alium, & alios dictorum ejusdem filiorum, & illas, & illorum filios, & descendentes masculos*. Unde infertur argumentum, Testatorem noluisse illarum appellatione neptes comprehendere, quia ubi voluit, eas expressit, *l. si servus plurium, ff. de legat.* 1. Ruin. *consil.* 131. *n.* 4. *l.* 2. Gabr. *de verbor. signif. concl.* 1. *n.* 92. Tondut. *q. civil.* 99. *n.* 8. Urceol. *dec. Florent.* 4. *n.* 15. *vers. Multo magis*, Rota coram Seraph. *dec.* 1486. *n.* 12.

Secunda, & quidem vehementissima circumstantia est, quod in hac causa prætenditur venire sub nomine filiarum, non neptes ex eis, hoc est earum filias, in quibus terminis 39
loquuntur fere omnes contrariam sententiam amplectentes; sed quod prorsus exorbitans est, prætenditur comprehensio neptum ex fratre earundem filiarum sub ipsarum nomine, quod ab aliquo Doctore antiquo, vel moderno traditum non invenitur, neque a Testatore cogitatum credi debet, ut notat Venturin. *consil.* 25. *numer.* 159. *vers.* 3. & *seqq.* Altograd. Jun. *contr.* 97. *num.* 5. D. Auditor Urceol. *dec.* 4. *num.* 11. & in specie hujus fideicommissi ponderat Dominus Auditor Pacionus *in suo responso decisivo*, §. *secunda circum.*

circumstantia. Hoc enim non solum nimium repugnat ve-
40 ro sensui filiarum, sed etiam germanæ significationi ne-
ptum, cum transversales ex fratre conjunctæ non sint pro-
priæ neptes, prout descendentes, *l. 1. ff. de gradibus affinit. leg. liberorum ff. de verborum signif. leg. nepotes C. de suis, & legitimis*, Cataneus *cons. 15. n. 1. & 2. fol. mihi* 134, Frideric. de Sen. *cons. 39. n. 1. & per tot.* Fusar. *de substit. q. 324. n. 1. 2. & 3.* Grat. *discept. forens. c. 757. n. 15.* de Luc. Melfiten. ad ipsum *sub n. 11.* Marrius Medic. *examinat. 1. ad decis. 1. n. 39.* Balduc. *in addit. ad dec. 17.* Ramon. *n. 47. & 48.* & dixit Rot. *in decis. 7. n. 30. part. 10. rec.*

Desumitur tertia conjectura, ex quo Testator in secunda substitutione vocat non tantum filias, sed etiam ne-
41 ptes, coarctando expresse vocationem ad neptes ex eis, ibi: *Et dictarum filiarum filios, liberos*; ideoque, dum expressam in suis casibus scripsit vocationem neptum, per eam debet cessare tacita aliarum in casibus non expressis, quæ ex præsumpta vocatione sub nomine filiarum erui prætenditur, juxta regulam, quod tacitum facit cessare expressum, quam in proposito exornat Dom. Auditor Pacionus *in allegato responso, §. Tertia*, cum aliis per eum relatis.

Quarta resultat ex eo, quia vocatio filiarum non fuit indefinite concepta, sed per dictionem repetitivam personalitatis Filiorum Testatoris ab ipso institutorum, ibi, *fi-*
42 *lias fœminas legitimas, & naturales dictorum suorum filiorum*, quæ dictio, *dictorum filiorum*, tanquam personalis vocationem ad filias primi gradus contraxit, ac si specifice, & propriis nominibus eas appellasset, Socc. *in l. Gallus, §. instituens, n. 5. ff. de lib. & post.* Menoch. *cons. 21. & seqq. & nu. 69.* Honded. *cons. 60. num. 68. l. 1.* Grat. *discept. forens. 765. n. 8. & 9.* Rot. *in dec. 507. n. 9. p. 2. rec. et decis. 378. n. 13. et dec. 199. num. 10. et 304. n. 8. cum duabus seqq. p. 19. rec.* cum aliis pleno calamo relatis per Dom. Auditorem Urceol. *dec. 4. n. 34.* quibus addo Conciol. *allegat. 41. n. 26. p. 1.* Mans. *consultat. 364. n. 12. & seq.* & Rotam post illum *in princip.* & coram Dunozett. Senior. *dec. 81. n. 14.*
43 *& 15.* & de simili dictione, *ejus filiorum*, Samminiat. *controvers. 19. n. 17.* Rota coram Dunoz. Junior. *dec. 454. n. 3.* Et quidem, si vocatæ per Testatorem debent esse filiæ dictorum filiorum, repugnat, quod voluerit Testator comprehendere neptes, quæ non sunt filiæ dictorum filiorum, ut dixit Rota *dec. 507. n. 9. versic. Qui intellectus, p. 2. rec. et dec. 304. n. 8. part. 19.*

In nihilo refragante, quod expressio nominis paterni
44 non restringat nomen filiorum, ex quo illa stat demonstrative, tanquam necessaria ad denotandum, de quibus filiis intelligi debeat. Etenim quidquid sit in simplici expressione nominis patris, quæ non est limitativa, & restrictiva, objectum non applicatur, nec procedit, quando testator usus est relativo *dicti*, seu *dictorum*, quia cum non possit dubitari, hoc esse restrictivum ad supranominatos, evidenter impedit extensionem nominis filiarum ad neptes, quæ non sunt filiæ filiorum nominatorum, ut
45 distinguendo explicat Rota coram Merlin. *dec. 206. n. 34. et in rec. dec. 473. n. 22. part. 4 tom. 2. et decis. 406. num. 7. part. 4. et in dec. 364. n. 10 part. 19.*

Non minoris ponderis est quinta desumpta ex discretivo modo, quem Testator servavit in substitutione neptium; istas enim sicut expresse vocavit in secunda substitutione filiarum, quibus decedentibus sine filiis masculis vocavit filias fœminas; & in tertia substitutione, in qua vocatis propriis filiabus, iisdem non solum masculos, sed filias fœminas substituit: ita si voluisset vocare filias fœminas in prima substitutione facta masculis descendentibus expressis, sed & dum contrarium dixit, restringendo suam vocationem ad filias fœminas suorum filiorum, ibi: *Tunc, & eo casu ultimo se decedenti ex dictis filiis masculis, vel eorum descendentibus masculis substituit filias fœminas dictorum suorum filiorum*, evidens insurgit demonstratio, quod voluerit eas vocare, quia si voluisset, eodem modo expressisset, Paris. *cons. 38. n. 25. lib. 2.* Honded. *cons. 57. n. 32. lib. 2.* & plene Rota *dec. 581. n. 6. post*
46 *medium, & n. 7. part. 5. rec.* Si autem testator noluit eas vocare uti filias ex descendentibus masculorum, longe minus nos dicere possumus, Testatorem illas vocasse tanquam neptes, sub nomine filiarum dictorum suorum filiorum, & hoc argumento præcise in his terminis utitur Pedrocch. *cons. 38. n. 21. vers. Nec non*, ubi quod mens Testatoris non comprehendendi nepotes hac unica ratione evidentissima probatur, quod idem merito reassumit Dominus Pacion. *in sua responso, §. Quarta resultat.*
47 Clarior adhuc est sexta demonstratio desumpta ex vocatione propriarum filiarum testatoris post filias filiorum, nimium quippe improbabile est, quod pater voluerit proprias filias excludi per filias quorumcumq. descendentium & sic per fœminas sibi magis remotas, & incognitas, ut
ponderant in his terminis Menoch. *cons. 614. n. 11.* Fusar. 48
de subst. quæst. 621. nu. 87. Altograd. Jun. *contr. 97. nu. 41.* Rota *dec. 489. n. 2. part. 14. rec.*

Quæ sane conjecturæ pro idoneis habitæ fuerunt in durioribus terminis, ad effectum rejiciendi extensionem vocationis filiarum ad neptes, favore substituti transversalis, & quandoque omnino extranei a familia Testatoris, ut habetur apud Dominum Auditorem Urceol. *in dec. 4. per tot.* qui ex conjecturis minus urgentibus censuit excludendam neptem ex masculo a Testatore descendentem in gratiam transversalium descendentium a sororibus Testatoris; & da simile rejectione neptum a minoribus conjecturis inducta favore incerti, ac incogniti pueri eligendi a Canonicis Bononiensibus, ultimo loco vocati in deficientiam omnium præcedentium substitutionum, articulo plene examinato, respondit Rota *in sæpius alleg. dec. Bononien. fideicommissi*, cor. Verospio, & Albergato, & pro exclusione ejusdemmet Domini Stephani descendentis ex nepte, favore proximioris familiæ de Pittis transversalis extranei in ultimo substitutionum in ordine vocatis, satis probabiliter judicandum censuit insignis, atque olim in Romana Curia celeberrimus Advocatus Dom. Auditor Pacionus
in sue responso, §. Quarte licet, & §§. seq. per tot. Unde 49
quanto validiores reputandæ sunt ad effectum excludendi neptes ex sorore, & illarum descendentem in concursu filiarum, & venientium ab illis, in quibus tam proprietas sermonis, quam Testatoris mens concurrit, & quarum prælectio semper facienda est in concursu nepotum, Bartol. *in leg. liberorum n. 18. de verbor. signific.* Peregrin. *de fideicom. art. 22. n. 58.* Mantic. *de conject. lib. 8. tit. 8. n. 6.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 14. n. 23.* late Fusar. *de substit. quæst. 321. n. 31. et cons. 95. n. 10.* Samin. *controv. 19. n. 14.* Rota *dec. 262. n. 10. part. 17. rec.*

Ex hac distinctione retenta, facili negotio refelluntur
contraria, omnia enim afferuntur a Doctoribus in diver- 50
sis terminis exclusionis neptum in concursu transversalis, vel alterius substituti extranei, adeoque trahi non possunt ad casum, in quo concurrunt adversus descendentes a neptibus, filii filiarum expresse vocati.

Progrediendo autem ad singularia objecta, non video, quid suffragari possit, quod agatur de descendentibus Testatoris, quoniam prætequod ista circumstantia nullius momenti reputatur deficientibus aliis conjecturis, ut monet Dunozett. Junior. *dec. 648. n. 21.* eadem prodesse non
potest adversus alios æque descendentes a Testatore, in 51
quibus certius procedit regula, quod appellatione filiorum non veniant nepotes, Eugen. *cons. 61. n. 37. contr.* Grat. *discept. forens. cap. 23. n. 169.* cum aliis concordantibus.

Prout irrelevans detegitur altera objectio, quod nimirum, si nomine filiorum non veniant nepotes, transversales, & quandoque extranei essent melioris conditionis quam descendentes; hæc enim conjectura quicquid relevet in casu, quo admittendus esset proximior de Pittis transversalis ad exclusionem Stephani descendentis, qui casus hodie non disceptatur, utique cessat ex facto, dum Dominus de Naldinis non est tranversalis, sed
descendens a testatore, tanquam a radice, ut exquirit Ro- 52
ta *in dec. 304 n. 3. part. 19. rec.*

Corruit pariter alterum objectum desumptum ab expressa vocatione omnium feminarum descendentium a filiabus institutorum a Testatore, quam vocationem repetitam prætendunt defensores Domini Stephani in omnibus feminis descendentibus a masculis, ex inverisimilitudine, quod adeo prædilexerit feminas feminarum feminis masculorum.

Quandoquidem plures occurrunt responsiones, quarum prima est, quod objectum aliqua animadversione dignum esset, si ageretur de memorato casu ulterioris vocationis proximioris familiæ de Pittis, quo admisso extensionem neptum, earumque descendentium, perpetuam isti paterentur jacturam fideicommissi absque possibili spe, ullo unquam casu, aut tempore succedendi. Verum in præsenti controversia, in qua a dicto casu præscinditur, cessat magnificata inverisimilitudo, quæ illis exclusis in hoc concursu cum feminis primorum hæredum filiorum primi gradus Testatoris, vel poterunt forsitan post illarum defectum succedere, juxta ordinem successivæ vocationis, qui non est inverisimilis; sed valde rationabilis,

dum reputantur magis dilectæ fœminæ propriorum filiorũ,
quam illæ ulteriorum descendentium, in quas dilectio, quę
à proximioribus incipit, progreditur *leg. 7 uler*, cum ibi
54 notatis per Gloss. *ff. de fidejuss. & leg. si id quod, ff. de dona-
tionibus*, Rusticus *ad l. eam Avus, ff. de condit. & demonst.
l. 3. c. 1. n. 114.* Ventorin. *consil.* 25. *n.* 137. Gratian *disc. cpt.* 749.
n. 16. vel quatenus rejiciantur à successione ob vim funda-
mentorum, quæ expendit, ac sequitur Dominus Auditor
Pacionus, cessabit inverisimilitudo, quæ cedere debet ve-
ritati, ac voluntati Testatoris illas excludentis, de Luca *de
credit. disc.* 38. *n.* 4. Conciol. *de hæred. art.* 3. *num.* 20. *&* 21.
Rota coram Priolo.

Neque hic quærendum est, quid testator prudenti dis-
positione facere debuisset, sed quid fecerit, nempe an
55 prædictas fœminas descendentes per masculos vocaverit,
necne, ut admonet Perez de Lara *de Anniversf. & Capellan.
l. 1. cap.* 14. *n.* 15. *vers. Quod enim*, Cancer. *variar. lib.* 1. *c.* 1.
n. 172. & aliis relatis Adden. *ad dec.* 320. *n.* 77 *p.* 9. *rec.* & con-
sequenter ista argumenta sumpta de nostro capite nihil ur-
gent, sed solum, quæ deducuntur à verbis Testamenti, at-
56 tendi debent, Socc. Jun *cons.* 29. *n.* 2. *vers. Dummodo tamen,
& n.* 10 *vers. Et dicere quod l.* 4. Corn. *Cons.* 61. *num.* 2. *in
princ. lib.* 21. Parif. *cons.* 41. *n.* 23. *lib.* 3. Dec. *cap.* 44. *n.* 11. *lib.* 3.
Rota *dec.* 158. *n.* 5. *p.* 5. *rec.*

Imo generalitates, & verisimilitudines deserviunt qui-
dem in dubio, & ubi agitur de interpretanda ambigua vo-
57 luntate, non autem ubi ista est clara (prout in hoc casu)
in quo Testator vix poterat apertius se explicare pro ex-
clusione fœminarum ex nepotibus, & ulterioribus descen-
dentibus, saltem in concursu fœminarum ex filiis primi
gradus Testatoris, quoniam non esset interpretari, sed
destruere, seu de novo disponere contra id, quod Testa-
tor dixit, Cyriac. *controv.* 281. *num.* 34. & in proposito bene
ratiocinatur Card. de Luca *de fideicom. disc.* 28. *num.* 13. &
melius *disc.* 30. *n.* 5. *&* 5. ubi monet, quod judices, & advo-
cati interpretantur, sed non faciunt de novo Testamentum
defunctorum, quodque inquirere non debent, cur defun-
ctus ita disposuerit, sed solum quid voluerit, & consonat
58 Fontanell. *dec.* 37 *n.* 18 *tom.* 1. ubi quod voluntas disponen-
tis non est consideranda, prout parti videtur esse debuisse,
sed prout fuit, & amplexa est Rota in Bononien. Fideicom-
missi de Amorinis, *dec.* 51. *n.* 5. *&* 9. impress. post collect.
Bonden.

Altera responsio est, quod hoc argumentum, Testator
59 vocavit fœminas fœminarum, ergo censeri debet voluisse
vocare etiam fœminas masculorum, tantum abest, quod
adversetur, quod imo potius retorquetur: quia si eodem
modo vocare voluisset fœminas masculorum, eodem mo-
do expressisset, & dum non expressit, noluisse dicendum
est, ex deductis in quinta conjectura favorabili, §. *Non mi-
noris ponderis est*, quibus addo Beltramin ad Greg. *dec.* 301.
n. 18. & Rota *in rec. p.* 5. *dec.* 259. *n.* 7. *& p* 18. *dec.* 638. *n.* 8. &
in Carpentoracẽ hæreditatis, seu fideicommissi 14. Martii
1687. coram R. P. D. Molines. §. *Confirmat*.

60 Tertio respondetur contra quamcũque inverisimilitudi-
nem prędilectionis fœminarum descendentium à filiabus
fœminis descendentibus per masculos eorundem filiorum,
ex quo videmus, eas aperte, & clare prędilexisse etiam fi-
liabus propriis, dum istas vocavit tantum illis deficienti-
bus; ideoque nil mirum est, quod eas prædilexerit aliis
fœminis remotioribus, nec opus est magna ratione; quia
multa movere potuerunt testatorem, quæ nos latent, ut
61 monent Corn. *cons.* 72. *n.* 5. *post medium, vers. Et maxime
quia lib.* 3. Mantic. *de conject. l.* 3. *tit.* 19. *n.* 5. Matescott. *variar.
resol. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 22. *in princ. vers. Multa enim*.

His positis non obstant nonnullæ auctoritates Docto-
rum, qui ex hac expressione descendentium, & fœmina-
rum, factis in parte conditionali, vocationem neptum sub
nomine fœminarum deducunt, quia omnes loquuntur in
diversis terminis, & quando concurrant aliæ validiores
conjecturæ, & præ ceteris non adversatur Palma Nep. *al-
62 legat.* 93. *n.* 23. quia ultra responsiones superius datas in
§. *Minus non obstat*, concurrit in illius casu, quod positæ
non fuerant in parte conditionali eædem dumtaxat perso-
næ quæ in præcedenti dispositiva vocatæ fuerant, sed
linea masculina, & fœminina Lælii, quæ magis late patet,
quam nomen, descendentes, & apta comprehendere ne-
ptes, & quascunque fęminas descendentes; ut in durriori-
bus terminis lineæ masculinæ, Giovagnon. *cons.* 7. *n.* 2. *lib.* 1.
63 Venturin. *cons.* 25. *n.* 3. Mantic. *de conject. ultim. volunt. lib.*
22. *tit.* 15. *n.* 16. Mart. Med. *dec.* 1. *n.* 32. Rot. *dec.* 178. *n.* 19. *&*
20. *part.* 17. *rec.*

Non obstat pariter alia conjectura, quæ eruitur ex
conditione apposita, tam post vocationem lineæ filiarum
ex filiis primi gradus, quam post vocationem lineæ propria-
rum filiarum Testatoris, ibi: *Et casu, quo dicti ejus filii,* 64
*& filiæ, & alii descendentes masculi, & fœminæ in infini-
tum, ut supra, decederent sine filiis, vel filiabus, vel aliis
descendentibus masculis, vel fœminis, ut supra, &c.* di-
cendo, quod in tali conditione sunt literaliter positæ filiæ,
& descendentes fœminæ, non solum filiorum, sed etiam
descendentium masculorum, quodque proinde resultet
conjectura, quod easdem fœminas descendentium mascu-
lorum Testator vocare senserit sub verbo illo, *filiarum*.

Quoniam recurrit semper fatalis responsio, quæ etiam 65
communis est aliis conjecturis, nimirum, quod conditio
prædicta, quæ prætenditur comprehendere sub verbo, *de-
scendentes*, etiam fœminas ex masculis, quatenus subsiste-
ret, esset operativa in suis respective casibus, in quibus est
adjecta, videlicet deficientibus filiis etiam fęminis filiarum
ex primis hæredibus, quo casu intrat disputatio, an etiam
neptes essent positæ in conditione, & consequenter vocatæ
ad exclusionem vel sororum Testatoris, vel proximioris fa-
miliæ de Pitris; qui non est casus præsentis controversiæ:
nunquam vero adaptari potest ad excludendas filias non
substitutas in casu dictæ conditionis, sed præcedenter in
primo ordine substitutionum, & independenter à prædicta
conditione vocatas, adeoque non valet de uno casu ad
alium illatio, vulgata *l. Papinianus, ff. de muneribus*.

Sed ulteriori responsione non prætermissa removetur
quælibet difficultas, ex quo fœminæ illæ masculorum, de
quibus fit mentio in conditione, non debent intelligi de il-
lis masculorum ex masculis, quæ non sunt vocatæ, sed so- 66
lum de illis positis in vocatione, nempe de filiabus filio-
rum, ac aliis natis à filiis, seu descendentibus masculis di-
ctarum filiarum, sive filiorum, quia illæ personæ censen-
tur in conditione positæ, quæ antecedenter vocatæ extite-
runt, ad Text. *in l. qui filiabus, ff. de leg.* 1. Gabriel. *cons.* 69.
n. 5. *l.* 2. Surd. *cons.* 564. *n.* 7. *vers. Et ibi*, Rota *dec.* 67. *n.* 10.
& seqq. part. 13. *rec. & in eadem part.* 13. *dec.* 378. *num.* 23.
& seqq. & part. 14. *dec.* 389. *n.* 14. Quæ duæ posteriores lo-
quuntur in nostris, imo & in fortioribus terminis conje-
cturæ deductæ ex positione in conditione lineæ tam ma-
sculorum, quam fœminarum filii Testatoris, cum quibus
consonat Castald. *consult.* 123. *nu.* 6. *& consult.* 124. *num.* 3.
par. 1. cum aliis per eum plena manu cumulatis, & dixit 67
eadem Rota in Carpentoracten Hæreditatis, seu Fideicom-
missi 14. Martii 1687. coram R. P. D. Molines, §. *Ultra
quod*, & in Maceraten. Fideicommissi 23. Martii, coram
bon. mem. Benincasa, §. *Alia vero fuit*.

Potissimum attentis dictionibus, *dicti*, &, *ut supra*, in
ipsa conditione adjectis, quæ sunt limitativæ, & restricti-
væ ad præcedentes in vocatione expressas, ut de dictione,
dicti, docent Menoch. *cons.* 81. *n.* 4. Surd. *cons.* 417. *num.* 2.
vers. Et non sufficeret, Rota *dec.* 302. *n.* 6. *p.* 16. *rec.* & de 68
dictione, *ut supra*, Marr. *cons.* 34. *num.* 3. *part.* 3. Barbos.
d. 441. *n.* 3. Rot. *dec.* 438. *n.* 15. *&* 16. *part.* 4. *tom.* 2. *recent.*
& quod repetat non solum easdem personas, sed etiam
eundem modum, & ordinem succedendi, Rota cor. O-
chobon. *dec.* 25. *n.* 13. *&* 14. *par.* 15. *rec.* & in Romana,
seu Cremonen. Hæreditatis 15. Junii 1682. cor. bon. mem.
Emerix, §. *Et nihilominus*, & in eadem coram eodem 20.
Martii, §. *Nihil refragatur*, & quod præfata conditio, ut-
pote relativa ad præcedentes vocationes, non possit opera- 69
ri, ut censeantur vocari nepotes sub nomine filiorum, si ex
præcedentibus substitutionibus non veniebant sub dicta
appellatione, optime post alios concludit Mans. *cons.*
364. *n.* 37. *& tribus seqq.*

Neque curandum venit, quod à Testatore fuerit digres-
sum ad plures gradus substitutionum, quodque in remo-
tissimum tempus vocati extiterint filii, ac descendentes,
quia, quoties in quocunque tempore facta est provisio, &
adsunt proximiores substituti succedendi capaces, cum
non reddatur elusoria dispositio, nequaquam attendi-
tur remotissimi temporis ponderatio, Baldus. *in auth.* 70
ad cons. 17. Rumon. *n.* 49. Rota *dec.* 378. *n.* 16. 17. *&*
120. *p.* 13. *rec.* & hujusmodi præsumptio rejecta fuit à
Donoz. Jun. *dec.* 646. *n.* 24. & post Bonden. *dec.* 21. *n.* 23.
& in par. 11. *rec. dec.* 196. *num.* 34.

Denique quod attinet ad objectum à dissensoribus Dom.
Stephani excitatum, atque innixum dispositioni *leg. cum
Avus* 101. *ff. de condit. & demonstr. & leg. cum acutissimi* 3.
C. de fideicomm. ac distinctioni, quæ est originaria, Aret.
in tractat. de testament. gloss. 79. *num.* 7. *&* 8. & exornata,

atque

atque approbata legitur apud Rot. *in magistrali decis.* 123. *n.* 6. *& seqq. p.* 16. *rec.* veram in suis casibus, ac terminis
71 admitto theoricam Doctorum, quod in fideicommissis ascendentibus, ex responso Papiniani *in dicta l. cum Avus*, nec non ex placito Imperatoris Justiniani *in eadem lege cum acutissimi, C. de fidei: ommiss. & in l. generaliter*, §. *Cum autem, Ced. in institut. & substit.* semper censeantur positi in conditione proprii filii ad exclusionem substituti ex conjectura paternæ pietatis, cujus efficacia tanta fuit penes Jurisconsultos, ac Imperatores, ut semper subintelligatur prædicta conditio, *si sine filiis*; & proinde censuit Aretinus
72 *ubi supra*, comprehensas esse sub dicta legali conditione etiam fœminas, tametsi masculi tantum sint in conditione positi, quando non sunt substituti agnati, ea ratione, quia cum fundamentum, & basis mox citatarum legum *cum Avus*, *& cum acutissimi*, sit pietas testatoris erga communem sobolem, expressio unius sexus removere non potest conjecturam pietatis erga alterum, & comprobavit Rota *in alleg. dec.* 132. *n.* 6. *&* 7. *& per totum*, quæ est Bononien. fideicommissi cor. Albergato, & dixerit antea
73 Rot. in eadem Bononien. fideicommissi 28. Junii 1666. coram eodem Albergato, *in principio*, & §. *Limitatio*, quæ non reperitur impressa, ubi Rota in sequelam dictarum legum firmat, quod appellatione filiorum in conditionibus non solum nepotes, & pronepotes, sed omnes alii descendentes continentur, & hoc fundamento utitur Palma Ne-
74 pos *in sæpius cit. alleg.* 93. *n.* 25. *&* 26. ad inducendam in suo casu vocationem neptum sub nomine filiarum, & novissime Torr. *de primog. & major. Italiæ part.* 2. *qu.* 16. *n.* 24. & Aloysius della Rosa *in consult.* impress. penes eundem Torr. *post dict. quæst.* 16.

Verum his non obstantibus, pro exclusione neptum persistendum crediderim, quia licet, ut diximus, theorica in abstracto sumpta sit vera, in nostra tamen facti contingentia est omnino inapplicabilis, quia præcitatæ leges, necnon Doctorum, ac Tribunalium opinio, quæ in illorum obsequium merito invaluit, supponit primo, quod ultimus fideicõmissi ascendentalis possessor superstites reliquerit
75 filias fœminas, aut masculos, qui ad exclusionem substituti concurrat, secundo quod agatur descendente agnato contra substitutum extraneum, quorum neutrum in hoc
76 casu verificatur; non primum, quia Philippus ultimus ex descendẽtibus masculis testatoris nullos reliquit filios; non secundum, quia neque Dominus Stephanus est agnatus, neque Dom. Andreas est extraneus, quinimo neque est substitutus in ulteriori gradu sub dicta conditione, *si sine filiis*, subintellecta *per legem cum Avus*, *& legem cum acutissimi*, sæpius allegata; sed in ipsa dispositiva, quæ vocat ipsosmet filios, ac descendentes, sub quorum appellatione substitutus legitur idem Dom. Andreas; adeoque non video, quomodo filius Hortensiæ jam exclusus per Philippum, de cujus successione agitur, velit ex dispositione *l. cum Avus*, aliarumque concordantium, venire ad portionem avunculi, dum prædicta juris censura habet locum in portione proprii parentis, secus in portione alterius, quam patris con-
77 tra substitutum, sive patruus ille sit, ut in specie *dict. leg. cum avus*, sive extraneus quispiam, de quo sermo est *in d. l. cum acutissimi*, ut docte observat Ripa *in l. hæredes mei* §. *Cum ita*, *n.* 66. *vers. Præterea*, *ff. ad Trebell.* & in terminis extranei docet Mantic. *de conjectur. ultim. voluntat. lib.* 11. *tit.* 20. *n.* 21. *vers. Sed est advertendum*, Rota bononien. *post respons.* 82. Giovagn. *n.* 39. *&* 40. Rot. coram Card. Mantic. *dec.* 225. *n.* 8. coram Card. Seraph. *dec.* 114. *n.* 5. *vers. Præterea*, & in terminis tam sui, quam extranei substituti, Merlin. Pignatell. *controv. forens. cap.* 1. *n.* 36. *cent.* 1. & generaliter observat Rub. *singul. resol. tom.* 2. *part.* 5. *in declarat. l. cum acutissimi* 30. *C. de fideic. fol. mihi* 531. *in* 1. *col.* & in duriotibus terminis, quod etiam filii sint positi in condi-
78 tione per expressam dispositionem testatoris, & ex persona sua videantur vocati, adhuc vocati censerentur duntaxat, ut succederent proprio parenti, non autem ut suc-
79 cederent alteri, Curt. Jun. *cons.* 96. *n.* 5. *versic. Cum igitur.* Natta *cons.* 551. *num.* 7. cum aliis per Marescot. *variar. resol. lib.* 4. *cap.* 27. *n.* 9.

Indubitanter ubi (prout in hoc casu) agitur de substituto descendente a testatore, in quo omnes conveniunt non habere locum prædictas leges, quamvis contrariam sententiam teneant in substitutione extranei, ut distinguit
80 Bonden, *collect. leg.* 12. *num.* 7. *& plurib. seq. volum.* 2. quam sequitur Balduec. ad Ramon. *cons.* 66. *cap.* 2. *sub. num.* 52. *et* 53. *fol. mihi* 174. *tom.* 2. & admittit Rota *in dec.* 28. *n.* 30. *et part*... *recentiorum*, quę duntaxat difficultatem sentit in casu extranei, hoc est testatoris transversalis, ex inverisimilitudine, quod voluerit alienam posteritatem propriæ soboli præferre, ut ait Imperator *in d. l. cum acutissimi*, *C. de fideico.* cujus proinde ratione in nostro casu cessante, cessare etiam debet ejusdem legis dispositio, vulg. *c. cum cessance*, *de regul. jur. in* 6. *cum concord.*

Quæ enim cessaret, ex quo cum sit fundata in conjectura 81
pietatis, quoties in concursu hujus legalis conjecturæ militant tot aliæ contrariæ desumptæ ex verbis testamenti, ea nullatenus attendi consuevit, ut notat Rustic. *in l. cum Avus*, *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 1. ubi cumulat concordantes, Paris. *cons.* 19. *n.* 95. *lib.* 2. Soccin. Jun. *cons.* 100. *nu.* 10. *et consil.* 128. *n.* 78. *et* 79. *lib.* 1. Gabriel. *conclus. tit. de fideic. concl.* 2. *n.* 56. Venturin. *cons.* 26. *n.* 1. *et* 2. Petrus Maria Pezzalius apud Torr. *de primog. post q.* 15. *n.* 51. qui notat decisionem 31. *part.* 16. *recent.* non procedere, quando aliunde constat de contraria testatoris voluntate, Card. de Luca *in tract. de fideicom. disc.* 74. *n.* 2. & firmavit Rota cor. Cardin. Celso *dec.* 149. *n.* 3. & cor. san. mem. Alexandr. VIII. *dec.* 270. *n.* 5.

Et ita, &c.

ALEXANDER ORGANUS DE CALVIS

Signaturæ Justitiæ Votans, etc.

R. P. D. MUTO.

Vercellen. Prætensæ Immissionis.

Lunæ 17. *Februarii* 1698.

ARGUMENTUM.

Sola sufficit dubietas, ut nepotes filiorum appellatione venire non possint, & ad illos excludendos in concursu conjecturarum prævalere debent semper illæ, quæ pro exclusione assistunt. Sub nomine filiorum nepotes non veniunt, licet vocati fuerint filii nascituri, & cum qualitate masculinitatis, si dictio, quæ tractum temporis importet, deficere pervideatur.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommissum per præmorientiam substituti caducatur.*
2 *Et in vim illius amplius remedium immissionis non competit.*
3 *Sub filiorum nomine nec nepotes minusque ulteriores descendentes veniunt.*
4 *Eoque magis, si agatur de dispositione transversalis.*
5 *Et Testamentum materna lingua fuerit scriptum.*
6 *Nepotes, & ulteriores descendentes appellatione filiorum veniunt, si concurrant conjectura testatoris suadentes voluntatem illos includendi.*
7 *Illæ tamen debent esse urgentes, ac violentæ, & plures.*
8 *Testator, si condere declaraverit testamentum, ne inter heredes, & successores lis oriatur, dicitur respexisse ad tractum futuri temporis, ac perpetuitatem dispositionis.*
9 *Verba*, nel modo, e forma come segue, *restringunt, & limitant præcedentia secundum inferius dicenda.*
10 *Verba*, successores, & posteri, *in proœmio prolata ad filios restringuntur, si isti tantum in dispositiva fuerint nominati.*
11 *Verba proœmialia non influunt in dispositivam, sed in concursu magis dispositiva, quam proœmium attenditur.*
12 *Vocatio filiorum nasciturorum eo tantum casu valet, nepotes, & descendentes includere, si qualificata esset cum verbis conservandi bona in ulterioribus agnatis, seu tractum successivum importantibus, scilicet de uno in alium, de herede in heredem, de gradu in gradum, vel cum dictionibus*, in infinitum, in perpetuum, *aut similibus, & n.* 13.
14 *Vocatio filiorum cum qualitate masculinitatis non perhibet argumentum comprehensionis nepotum.*
15 *Testator, si habuerit pro synonymis verba*, filios, & descendentes, *non exinde censetur vocando filios vocare voluisse nepotes, si deficiant dictiones perpetuitatem importantes.*

16 *Relatio fit ad magis proxima, non ad remota.*
17 *Repetitio non datur in substitutione, & fideicommisso diverso.*
18 *Dictio*, ut supra, *aliquando stat declarative, vel suppositive.*
19 *Relatio limitata, & restricta, non repetit omnia, quæ superius expressa apparent.*
20 *Ea quæ Testator omisit, censetur consulto omittere voluisse.*
21 *Repetitio alicujus qualitatis, ut superflua stare non dicatur, apposita præsumitur ad tollendam dubietatem.*
22 *In dubio per exclusione repetitionis est judicandum.*
23 *Dictio*, come sopra, *aliquando repetit qualitates tantum expressas in ipsa parte, qua adiecta est.*
24 *Conjecturæ suadentes exclusionem nepotum sub filiorum appellatione prævalent aliis contrariis.*
25 *Nepotes censentur exclusi, si Testator filios vocaverit cum dictione personali, & relativa ad nomen patris.*
26 *Dicerentur pariter exclusi, si substitutio collata non fuerit in tempus remotissimum.*
27 *Vel nullum adsit verbum importans perpetuitatem.*
28 *Testator, qui filium gravare noluit respectu nepotum, multo minus censetur illum gravare voluisse favore ulteriorum descendentium.*
29 *Discretiva locutio apta est designare exclusionem nepotum appellatione filiorum.*
30 *Sola dubietas sufficit, ut nepotes appellatione filiorum non veniant,*

DECISIO LXIV,

JOannes Franciscus Cusanus in ejus postremo, sub quo decessit, testamento condito de anno 1579. postquam particulare fideicommissum perpetuum, ac successivum ordinaverat super domo per ipsum inhabitata favore Jacobi Antonii filii, suorumque descendentium in infinitum eundem Jacobum Antonium filium in reliquis bonis sibi scripsit hæredem, subdendo postmodum; *E morendo detto suo figlio in pupillare etade, & ogni volta, e quando esso suo figlio verrà a morte senza figli legitimi, e naturali, e di legitimo matrimonio procreati al detto suo figlio, così come sopra decedente, hà sostituito, e sostituisce il suddetto Sig: Baldassare Cusano suo fratello nominandolo parimente di sua bocca propria, e doppo esso Signor Baldassare, ovvero in sua mancamento sostituisce come sopra li figli maschi legitimi, e naturali, e di legitimo matrimonio procreati tanto nati, come da nascere dal medesimo Signor Baldassare a egual portione*, ut sunt verba testamenti *Summ. Basilicæ num.* 1.

Decessit memoratus testator, deinde Balthassar Senior frater, ac Paulus Hieronymus unicus filius substituti, postmodumque Jacobus Antonius hæres institutus relicto sub se Canonico Marco Aurelio Cusano hærede, qui anno 1672. ad prænominati Joann. Francisci exemplum supposita fideicommisso particulari domo per ipsum inhabitata favore Balthassaris Junioris de Cusanis, suorumque filiorum, & descendentium in infinitum per lineam masculinam, iisque deficientibus proximiorum agnatorum domus, in cæteris bonis hæredem instituit Venerabilem Basilicam Sanctæ Mariæ Majoris Civitatis Vercellen. prout ex testamentariis tabulis desuper confectis dicto *Summ. n.* 8. adeout hæc hæres instituta bonorum hæreditariorum possessionem adeptam pacifice continuaverit usque ad annum 1692. de quo Paulus Hieron. & Jacobus Antonius Juniores de Cusanis, antedicti Balthassaris Joannis Francisci patris pronepotes, relatum istius fideicommissum in ipsorum personas purificatum prætendentes, adversus dictam Venerabilem Basilicam judicium introduxerũt in vim famigeratæ *legis fin. C. de edict. D. Adrian. Tollen. in Tribunali Nunciatura Apost. Taurinen.* in quo succumbentes appellarunt ad A.C. qui confirmata præcedenti, conformem absolutoriam sententiam tulit, a qua similiter actoribus provocantibus ad Rotam, disputatum fuit in hodierna Audientia coram me, cui controversia delegata extitit. *An constet de fideicommisso. & sit danda, vel deneganda immissio?* & PP. negative in utraque propositi dubii parte responderunt.

Siquidem cum Joannes Franciscus super domo ab ipso inhabitata fideicommissum perpetuum, & descensivum ordinaverit, deinde deveniendo ad dispositionem aliorum bonorum reliquisset hæredem Jacobum Antonium filium, & hoc descendente sine liberis, Balthassarem fratrem, & ejus filios, ob præmorientiam tam ejusdem Balthassaris, quam Pauli Hieronymi illius unici filii, ut supra substitutorum, fideicommissum caducatum remansit, per text. *in l. 1. & tot. tit. Cod. de caduc. tollen.* Peregr. *de fideic. artic.* 32. 1
num. 4. Fusar. *de substit. q.* 565. *n.* 1. Rota coram Seraph. *dec.* 1479. *n.* 5. & cor. Greg. *dec.* 542. *n.* 8. ita ut Paulo Hieronymo, & Jacobo Antonio Junioribus actoribus; dicti Balthassaris Senioris pronepotibus, nullatenus immissio competat, Peregr. *de fideic. art.* 43. *n.* 2. & 35. Rota coram Card. 2
Cerro *dec.* 885. *n.* 2. *in rec. decis.* 115. *n.* 5. & 6. *part.* 18. & in Romana, seu Reatina fideicommissi de Vicentinis 14. Junii præcedentis anni, §. *desumptis*, coram me.

Nec ex eo, quod substituti fuerint præcitati Balthassaris Senioris filii, prætendere possunt actores ipsorum vocationem; etenim regulare est, quod sub filiorum nomine nec nepotes, minusque ulteriores descendentes veniunt, ad literales text. *in l. Gallus, §. ibidem credendum, ff. de lib.* 3
& posthum. de leg. quod si nepotes, ff. ad testam. tut. Menoch. *cons.* 215. *n.* 7. Palm. Nep. *alleg.* 19. *n.* 6. Contr. *discept. forens.* 25. *n.* 179. Altogr. Jun. *controv.* 64. *n.* 10. Saminiat *contr.* 19. *n.* 11. Mans. *cons.* 526. *n.* 3. *cum seqq.* Modern. Forolivien. *dec. Florent.* 4. *a num.* 1. Rota coram Dunoz. Jun. *dec.* 648. *n.* 17. coram Merlin. *decis.* 460. *n.* 2. coram Card. Cerro *decis.* 516. *num.* 4. & *in rec. decis.* 7. *num.* 31. *part.* 10. *decis.* 296. *num.* 30. *part.* 11. in Tropien. Fideicommissi 26. Novembris 1695. §. *Testator siquidem*, coram bon. mem. Emerix Decano, plene in d. Romana, seu Reatina Fideicommissi de Vincentinis, §. *Tantum autem abest*, coram me. Eoque magis cum 4
agatur de dispositione facta per transversales, in qua filiorum nomẽ facilius ad filios primi gradus restringitur in exclusionem nepotum, & pronepotum, Peregr. *de fideicom. art.* 22. *num.* 56. *ad med.* Mantic. *de conject. ult. volunt. lib.* 8. *tit.* 8. *num.* 11. Fusar. *de substit. quæst.* 37. *n.* 2. Rota *decis.* 7. *n.* 31. *part.* 10. & coram Bichio *decis.* 480. *n.* 24. ac filiorum vocatio concepta sit lingua materna, ex rationibus, de quibus Bardellon. *cons.* 83. *n.* 35. *cum seq.* Mans. *consult.* 364. *n.* 5. 5
Ros. *cons.* 42. *n.* 26.

Et quamvis ab hujusmodi regula exclusiva nepotum ex contrariis conjecturis recedatur, ut adnotant Altograd. 6
Jun. *d. contr.* 97. *n.* 21. Angel. Rodulph. *alleg.* 20. *n.* 1. Moder. Forolivien. *d. dec. Florent.* 4. *n.* 4. Rota coram Dunoz. Sen. *dec.* 81. *n.* 10. coram Merlin. *dec.* 206. *n.* 4. & in Parmen. Jurispatron. 16. Februarii 1693. §. *neque perpensa*, & 15. Januarii 1694. §. *talisque conjecturæ vis*, coram Reverendissimo D. meo Decano; eædem tamen debent esse nedum plures, sed urgentes, ac violentæ, ut a verborum Testatoris proprietate recedatur, ad ea, quæ observant Palm. Nepos *alleg.* 83. 7
n. 39. Saminiat. *contr.* 19. *num.* 18. Modern. Forolivien. *d. dec. Floren.* 4. *n.* 66. *cum seq.* Rot. coram Dunoz. Sen. *dec.* 81. *n.* 10. coram Jun. *dec.* 647. *n.* 20. coram Celso *dec.* 34. *n.* 4. & *in rec. dec.* 262. *n.* 4. *p.* 17.

In hypotesi talis speciei apud DD. visæ non fuerunt conjecturæ per informantes pro actoribus allatæ, nam prior elicita ex proœmio testamenti, ubi testator se declaravit devenire ad suorum bonorum dispositionem, *acciochè frà i suoi posteri, eredi, e successori non naschi alcuna lite, o controversia*, ex quo desumitur, ipsum etiam in hoc universali fideicõmisso respexisse ad tractum futuris temporis, ac perpetuitatem dispositionis, juxta firmata per Rotam in Rom. fideicommissi 26. Novem. 1696. § *hanc fuisse testatoris mentem*, coram R.P.D. meo Caprara; quãdoquidem ultra quam 8
quod ab hac decisione pendet revisio, verba præfata non de per se, & independenter, in quibus terminis procedit dicta decisio, sed sunt limitata, & restricta per alia subsequentia, ibi *nel modo, e forma come segue*, quæ cum restringant, & limitent præcedentia secundum inferius dicenda, Rot. penes Torr. *de pact. futur. success. dec.* 225. *n.* 15. *cum seqq.* 9
in Bononien. fideicommissi de Ghisleriis 2. Martii 1693. §. *quæ fortius stringunt*, coram bon. mem. Benincasa, & in specie in dicta Romana fideicommissi de Vincentinis 14. Junii præcedentis anni §. *neque vis aliqua*, coram me, innegabiliter sequitur, quod sicuti dispositio fideicommissi universalis non continet, nisi substitutionem de fratre testantis, ejusque filiorum, verba *successores, & posteri*, ad illos restricta censentur, nec extensionem fideicommissi operantur ad ulteriores descendentes, bene Rota *in rec. dec.* 663. *n.* 19. *p.* 1. in d. Bononien. fideicommissi de Ghislariis ubi supra, & in specie distinguendo in relata fideicommissi de Vincentinis *eodem §. neque vis*, coram me, ubi concordantes. Præsertim quia hujusmodi verba prædicari possunt de fideicommisso particulari, ut prædictum fuit in eodem testamento facto, in quo vocati fuerunt posteri, & descen-

dentes

dentes in infinitum, & reperiuntur in proœmio, seu præ-
paratoria, non autem in dispositione, prout erat in dicta
decisione R. P. D. mei Capratæ, utique verba proœmialia
non influunt in dispositivam, sed in concursu magis dispo-
sitiva, quam pars proœmialis attenditur, Text. in l. Impe-
11 rator 78. §. fin. ibique gloss. in verba non videtur, ff. de leg. 2.
Tort. de primog. Ital. p. 2. q. 54. n. 32. Add. ad Greg. dec. 512.
n. 21. cum aliis supra citat.

Neque plus valuit secunda conjectura desumpta ex voca-
tione filiorum Balthassaris, tam natorum, quam nascituro-
rum, quasi quod ob talem vocationem inductus fuerit trac-
tu temporis in futurum restringi nõ patiens ad filios pri-
mi gradus, eo quia quidquid foret, si talis vocatio, seu inde-
finita substitutio filiorum nasciturorum qualificata esset
cum verbis animum conservãdi bona in ulterioribus agna-
tis, seu tractum successivũ importantibus, nimirum de uno
in alium, de herede in heredem, de gradu in gradum; vel
cum dictionibus in infinitum, in perpetuum, aut similibus,
ut exemplificat ex professo Ros. cons. 45. n. 5. ac in his terminis
loquuntur auctoritates in contrarium pro auctoribus allo-
gatæ, quoties tam verba, quã dictiones hujusmodi deficiunt,
sub vocatione filiorum nasciturorum ulteriores descendẽ-
tes non veniunt, sed duntaxat cõprehenduntur filii, quos ex
eodem Balthassare fratre post conditum testamentum nasci
12 contingeret, optime Ros. d. consul. 42. n. 6. vers. etiamsi adda-
tur particula nascituros, Saminiat. contr. 19. n. 3. & 20. Rot. in
rec. dec. 262. n. 6. p. 17. cor. Bich. d. 480. n. 58. & plene contra-
rias authoritates ita conciliando in d. Romana, seu Reati-
na fideicõmissi de Vincentinis §. etenim quidquid quid foret,
coram me, ubi in cõprobationem adducitur exẽplum voca-
tionis sub collativo nomine descendentium, qui active, &
passive vocati dici deberent, deficientibus dictionibus
infinitatem, & perpetuitatem tẽporis importantibus, ad fa-
13 migeratã theoricã Cumã in l. cũ ita, §. in fideic. ff. de legat. 2.

Minoris põderis detecta fuit tertia conjectura deducta ex
vocatione filiorum masculorum Balthassaris fratris, dum
simplex vocatio masculorum non operatur extẽsionem ad
nepotes, seu pronepotes, ulterioresque descendentes, quia
licet testator prædilexerit masculos, non exinde tamen dici
debet rationem habuisse conservandi agnationem in perpe-
14 tuum, Modern. Foroliv. d. dec. Florent. 23. nu. 71. cum seq.
Rot. coram Dunoz. sen. d. dec. 81. n. 21. cum seq. coram Jun.
dec. 648. n. 52. & in dicta Romana fideicommissi de Vincen-
tinis, §. consimilis irrelevantia, coram me.

Similiter nec extensionem fideicommissi ad nepote ope-
ratur quarta, quod testator verba filios, & descendentes, ha-
buerit pro synonymis in nonnullis testamenti partibus, eo
quia testator id habuit in fideicõmisso particulari, sed cum
dictionibus in perpetuũ, & in infinitum omnino requisitis;
secus autem in fideicommisso universali, in quo substituit
Balthassaris filios absq; aliquo verbo, seu dictione perpetui-
tatem, vel infinitatem importante; tunc nihil obstat, quod
verbum filii in fideicõmisso particulari habitum fuerit pro
synonymo cum successore; nam satis est, quod in universali
15 id prædicari non possit Altogr. Jun. contr. 97. a n. 26. a n. 31.
& n. 80. per Modern. Forolivien. d. dec. Florent. 4. n. 70. cum
seq. & apposite respondit Rota in dicta Romana fideicom-
missi de Vincentinis §. Prout etiam elicitur, coram me.

Demum extensio hæc ad nepotes, & pronepotes perpe-
ram arguitur ex geminata dictione, ut supra, quæ legitur in
relata dispositione fideicommissi universalis, quãdoquidem
primo loco ibidem apposita: Et ogni volta, e quando esso suo
figliuolo così come sopra decedente, nullatenus reperit substitu-
tionem nepotum, & pronepotum, aliorumque descenden-
tium, contentam in fideicommiss. particulari, sed duntaxat
obitum filii absque liberis legitimis, & naturalibus; prout
nec minus in secundo loco adjecta, ibi: E doppo esso Signor
Baldassare, overo in suo mancamento sostituisce, come sopra,
li figliuoli maschi legitimi, e naturali, nam in hoc etiam ca-
so dictio præfata vel repetit modũ substituendi cum nomi-
natione ore proprio, sicut in præcedenti proxima substitu-
tione de Balthassare fratre testator expresserat, ibi: Sostitui-
sce al sudetto Signor Baldassar Cusano suo fratello, nominã-
dolo parimẽte di sua bocca propria, ex vulgata regula, quod
relatio fit ad magis propria, non autem ad remota, & in-
16 tersecata, de qua DD. relati per Rocc. disp. c. 31. n. 21. Ton-
dut. q. cxvii. c. 25. n. 10. Tort. de primog. Ital. tom. 1. c. 37. n.
391. Rota Januens. apud eundem tom. 3. dec. 16. n. 64. cum seq.
Rota coram Buratt. dec. 21. n. 8. coram Dunoz. Jun. dec. 304.
n. 7. in rec. dec. 76. n. 7. par. 8.

Signanter perpensa diversitate tam rei, cum in prima dis-
positione contineatur tantum fideicommissum particulare
super domo, in altera, de qua agitur, universale super omni-
bus aliis bonis, quam personarum, dum in proprio particu-
lari fideicommiss. nominatim vocantur omnes filii, & de-
scendentes Jacobi Antonii hæredis masculi, ac de linea ma-
sculina; in universali autẽ ad successionem invitatur Jacob
Antonius, in conditione ponuntur ejus filii sine ulla desi-
gnatione masculinitatis, & mentione lineæ masculinæ: &
illi sine filiis decedenti substituuntur Balthassar, ejusq; filii,
quam etiam rationis; nam in fideicom. particolari super do-
mo exprimitur votum, & desiderium conservandi agnatio-
nem in omnibus descendentibus, quod deficit in universali,
quibus sane præexistentibus prætendi nõ potest repetitio or-
dini omnino diversi in particulari fideicommiss. præscripti,
Palm. Nep. alleg. 311. n. 31. cum seq. Card. de Luca de fideic. 17
disc. 43. n. 32. Tort. de primog. Ital. p. 1. c. 37. sub n. 22. cum seq.
Rota coram Buratt. dec. 21. n. 8. & 9. coram Dunoz. Jun. dec.
46. n. 54. coram san. mem. Alexandro VIII. dec. 252. n. 6. & 7.
coram Priolo dec. 283. n. 5. cum seq. in rec. dec. 581. n. 6. & 7.
par. 5. dec. 144. n. 4. cum seq. par. 7. dec. 370. n. 16. par. 13. decis.
274. n. 15. & 16. dec. 633. n. 25. par. 18. in Tudertina fidei-
commissi 15. Februarii 1694. § non obstat coram bon. me.
Emerix Decano, & Interamnen. fideicommissi 4. Februa-
rii 1695. §. replicatione in fine coram me.

Aut saltem dictio, ut supra, stat declarative, & suppositive, 18
vel ad inducendum, quod testator filios filii sui, quos supra
in conditione posuerat, vocaverit, Curt. Jun. c. 43. sub n. 11. in
fin. column. vers. 4. non obstat, seu ad ostendẽdum, quod testa-
tor in filiis Balthassaris fratris unice requisierit masculini-
tatem, legitimitatem, & naturalitatẽ, prout requisiverat in
filiis Jacobi Antonii filii, & heredis in eodem particulari fi-
deicommiss. instituti, ex illis verbis: Sostituisce come sopra,
li figliuoli maschi legitimi, e naturali; quin etiam repetita
exinde censeri debeat substitutio nepotum, & pronepotum
in ipso particulari fideicommiss. contenta, cum testator præ-
sumatur voluisse eum tantum gradum, seu qualitatem sub-
stitutionis repetere, ad quam expresse se retulit, non autem
aliam diversam ibidẽ non expressam, ea ratione, quia in hoc
casu relatio non est generalis, minusq; effrænata ad omnia
superius expressa, sed limitata, & restricta a verbis subsequẽ-
tibus, a quibus specialem, & certam determinationem reci-
pit, bene Decian. respons. 1. sub n. 213. vers. quia respondetur 19
lib. 2. Giovagn. cons. 63. n. 73. lib. 1. Surd. cons. 200. sub n. 28.
vers. quia respondetur, Camerat. respon. dec. 93. n. 35. Rot. in
rec. 581. n. 11. cum seq. p. 5. dec. 144. n. 10. p. 7. dec. 39. a n. 23. p. 13.
& dec. 81. n. 7. cum seq. par. 17. Itaut, cum in hac diversa di-
spositione substitutio nepotum repetita non fuerit, censetur
per testatorem consulto omissa, Bardell. cons. 81. n. 5. Altogr. 20
sen. con. 69. n. 43. lib. 2. Urceol. consult. 56. n. 3. Rodulph. al-
leg. 154. n. 4. Rocc. disp. 42. n. 27. Gubb. cons. 9. n. 75. Castald.
cons. 120. n. 10. Rota coram san. mem. Alexand. VIII. dec. 252.
n. 8. in rec. dec. 638. n. 7. & n. 8. & dec. 251. n. 8. par. 19. Quin
in his circumstantiis repetitio solius masculinitatis, legiti-
mitatis, & naturalitatis, dici potuerit superflua, sed secura
potius asseri debet gratia tollendæ dubitationis, Rot. coram
Seraph. dec. 620. n. 5. & in rec. dec. 39. n. 27. p. 13. Et sufficit, ut 21
de hac repetitione dubitari possit, ad hoc, ut in dubio pro il-
lius ea conclusione sit judicãdum, pluribus relatis Altogr.
Sen. cons. 83. n. 75. & cõs. 96. n. 75. l. 2. Mas. cons. 97. n. 63. Palm.
Nep. alleg. 301. n. 29. Cocc. disp. 72. n. 29. Fusar. de subst. q. 450.
n. 15. Celsal. ad Pereg. de fideic. art. 25. fol. 102. Add. ad Greg.
dec. 514. n. 17. Rota post Tort. de primog. Ital. p. 3. dec. 59. & 22
in rec. dec. 307. n. 7. p. 18. Imo novum non est, hanc dictionẽ
inculcare posse repetitionem earundem qualitatum expres-
sarum etiam in ipsa parte, in qua adjecta est, Modern. Foroli-
vien. dec. Flor. 11. n. 12. vers. ultra quod, Rot. dec. 82. sub n. 53. 23
§. nec pariter usque ad n. 56. post 2. tom. cons. Ramon.

Eoque magis concurrentibus conjecturis pro exclusione
nepotum, & fideicommissi, quæ contrariis prævalet, Altogr.
Jun. cõtr. 97. n. 65. Modern. Foroliv. dec. Floren. 4. n. 88. Rota 24
in dec. 279. nu. 31. cum seq. par. 6. & coram Dunoz. Sen. dec.
81. in fin. earumque prima deducitur, ex quo vocati fuerunt
filii non simpliciter absolute, & independenter, sed cum de-
signatione personæ Balthassaris patris, ibi - Dal medesimo
Signor Baldassare, quæ dictio ejusdem est personalissima, &
operatur restrictionem ad filios primi gradus, Menoch. cõs.
215. n. 8. & cons. 337. n. 18. Cyriac. contr. 528. n. 42. Saminiat. 25
contr. 19. n. 16. 20. & Card. de Luca de fideicomm. disc. 71. n. 6.
Rota coram Cels. dec. 34. n. 7. in rec. dec. 489. n. 1. par. 14. & in
Tropien. immissionis 26. Novembris 1695. §. præsertim,
coram bon. mem. Emerix Decano, confirmata die 6. De-
cembris proxime præteriti coram R. P. D. meo Priolo.

Secunda, ex quo vocatio filiorũ Balthassaris collata non

fuit in tempus remotissimum, ubi saltem difficilis esset præexistentia filiorum primi gradus; sed tempus proximum, in quo verisimiliter credi poterat vivi iidem filii primi gradus, Peregr. *cons* 31.*n*.11.*lib*.3.*ac de fideic.art*.22.*n*.50.Card.
26 de Luca *de fideic.d.dec*.71.*n*.8.Mart.Medic. *de Senenen*. 1.*n*. 64. Rota cor.Merlin. *dec*. 206. *nu*. 16. & in dicta Tropien. bon. mem. Emerix *eodem* §. *praeterea*.

Oritur tertia, ex quo in hac substitutione, seu vocatione filiorum, testator nullum adjecit verbum importans perpetuitatem, vel infinitatem fideicommissi universalis, nullamq; habuit contemplationem cognationis, prout adjecerat, & respective habuerat in particulari, ob quod ostendi potuisset ipsius volūtas cōprehendendi etiam ulteriores de-
27 scendentes, ad propositum Mant. *cons*. 326. *n*. 11. de Luca *de fideic. d. disc*. 71. *n*.9. Mart. Medic. *d. dec*. 1. *n*. 50. Rota coram Bichio *dec*.480. n. 28. in mox d. Tropien. Immissionis *d*. §. *praeterea*, & in præcitata Romana, seu Reatina fideicom. de Vicentinis cor. me, §. *juxta demum*, ubi advertitur, hanc omissionem consulto fuisse omissam, quod prius dixerat Altogr. *cons*. 97. *n*.59. *cum. seq. tom*. 2.

Descendit quarta, ex quo Testator in sua linea descensiva vocavit duntaxat filios primi gradus, & nepotes posuit in conditione, ut si voluerit filium expresse gravare favore nepotis, illum gravasse censendum non est favore descendentium ex ipsius testatoris fratre, Fusar. *de substit*. q. 713.
28 *n*. 18. Card. de Luca *de fideic. disc*. 147. *num*. 13. Rota cor. Dunoz. Jun. *dec*. 648. *n*. 4.

Quinta emergit ex diverso, sive discretivo loquendi, & disponendi modo, quo Testator usus fuit; nam in particulari fideicommisso super domo per ipsum inhabitata favore omnium descendentium, omnes adhibuit modos includendi nepotes sub filiorum nomine; secus autem in universali,
29 de quo agitur; ut ex hoc discretivo modo disponendi, de filiis tantum primi gradus intellexisse dicatur, Gozzad.*cons*. 20.*n*.18 Surd.*cons*.403. *n*.21. *cum seq*. Peregr. *cons*.65. *n*. 21. *li*... Mant.*cōs*.326.*n*.8. Altogr.*d.cōtr*.97.*n*.32. de Luca *d.disc*. 71.*n*.7. Rota cor. Seraph *dec*. 1486.*n*.12. coram Dunoz. sen. *dec*.81. *n*.11. coram Bich.*dec*.279.*n*.14. cor.Cels. *dec*. 34.*n*.9. *in rec. dec*.489. *n*. 1. *par*. 9. & in d. Romana seu Reatina Fideicōmissi de Vincentinis 14.Junii, §. *quarum* 1. coram me.

Quæ conjecturæ signanter unitim acceptæ claram reddunt exclusionem nepotum, & fideicommissi, quamvis ad hunc effectum satisfuisset non in dubio versari, ex adductis, Altogr. jun. *d.cōtr*.97.*n*.16. Actolin.*resol*.62.*n*.6. & Rota in dicta Romana, seu Reatina Fideicommissi de Vincentinis, §. *Revelare DD*. coram me, cum aliis superius adductis.

Et ita conclusum pro non existentia fideicommissi, & denegatione immissionis, partibus auditis, &c.

R. P. D. URSINO.

Romana Fideicommissi.

Veneris 8. Martii 1697.

ARGUMENTUM.

Testator, qui descensivum fecit fideicommissum cum verbis perpetuitatem importantibus, quod voluerit filiorum nomine vocare nepotes, licet aliter locutus fuerit de filiis, & aliter de nepotibus, ac nomen patris, & matris adjecerit, in binis, quæ subsequuntur, decisionibus, optime deciditur.

SUMMARIUM.

1 *SI Testator consideraverit perpetuitatem, veniunt sub nomine filiorum nepotes, & ulteriores descendentes.*

2 *In fideicommisso ascendentis veniunt sub nomine filiorum nepotes, & ulteriores descendentes, si in fideicommisso verba reperiantur, quæ tractum temporis successivum importent.*

3 *Appellatione filiorum veniunt nepotes, & descendentes, si testator voluerit, quod bona perpetuo conserventur.*

4 *Appellatione filiorum, & descendentium masculorum veniunt etiam masculi ex fœminis, n.* 10.

5 *Ab hac regula non receditur, nisi ex conjecturis, quæ sint concludentes.*

6 *Testator, si dispositionem inceperit ab institutione filiæ fœminæ, ac primordiali masculorum vocatione ex fœmina, eo magis censetur voluisse sub nomine filiorum, & descendentium masculorum masculos ex fœmina comprehendere. Declara, ut n.* 7.

8 *Fideicommissa sine voto agnationis ad solam perpetuitatem ordinantur.*

9 *Dictio, eosdemque, est repetitiva præcedentium.*

10 *Filiorum, & descendentium masculorum nomine comagis veniunt masculi ex fœminis, & ulteriores descendentes, si Testator non substituerit filios filiorum masculorum, sed solos filios masculos filiorum.*

12 *Temporanea exclusio fœminarum cum dotis promissione importat prædilectionem sexus masculini cum fœminarum exclusione, sed non influit in descendentes ex fœminis habentes qualitatem masculinitatis.*

13 *Ubi non adest votum agnationis, repetita vocatio masculorum non sufficit ad excludendos masculos ex fœmina.*

14 *Vocatio legitimorum non concludit votum conservationis agnationis, ac exclusionem masculorum ex fœmina.*

15 *Prohibitio alienationis absque admixto voto conservandi agnationem, cum dispositione famulatur.*

16 *Exclusio filiæ non probat votum conservandi agnationem, minusve exclusionem masculorum ex fœmina.*

17 *In fideicommisso non agnatitio, in quo fœminæ in subsidium vocatæ fuerunt, masculi ex fœminis ipsis fœminis præferuntur.*

DECISIO LXV.

CEnsuerunt hodie DD. dandam esse immissionem Benigno, aliisque fratribus de Georgiis ad bona fideicommissaria Petri Antonii Jannutii detenta per Catharinam, posita personarum legitimatione, bonorumque identitate inter Partes non controversa, existentia fideicommissi deprehendebatur ex testamentariæ dispositionis contextu, dum in eo Petrus Antonius testator universalem instituit hæredem Catharinam filiam, eique substituendo voluit quod (sunt verba testamenti) *in perpetuum vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum succedere debeant ejus filii masculi, legitimi, & naturales, nati, & nascituri, eosdemque filios, & filios filiorum masculos natos, & nascituros in infinitum ad invicem, & vicissim substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicomm. & in eventum, in quem dd. masculi nati, & nascituri ex dicta Catharina herede universali decederent sine filiis legitimis, & naturalibus, tunc & eo casu succedant, & succedere debeant filiæ fœminæ vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum*; sicque ordinasse dignoscitur fideicommissum descensivum, & reciprocum: quia licet solum vocaverit filios filiorum, tamen ex conjecturata disponentis mente verificatur sub utraque eorum vocatione comprehendere voluisse non solos filios immediatos, sed nepotes etiam, & ulteriores descendentes, tum quia pluries fuit repetita in toto testamenti contextu clausula *in infinitum*, & *in perpetuum*, & signanter in prima vocatione filiorum Catharinæ ibi, *In perpetuum succedere debeant filii masculi legitimi, & naturales*, itemque in substitutione filiorum ex filiis, ibi *eosdemque filios, & in infinitum, & substituit*, quæ perpetuitas cum verificari non valeat in solis filiis immediatis, & sic toties inculcata, & repetita urgentem præbet conjecturam ad dijudicādum sub nomine filiorum vocatos fuisse nepotes, & ulteriores descendentes, ut in specie ponderant Molin. *de Primog. lib*. 1. *cap*. 6. *sub*. *n*.27. & 33. Carol. Anton. de Luc *de lin. legal. lib*. 2. *art*. 97. *nu*. 6. Rota cor. Merl. *dec*. 460. *n*. 15. coram Coccin. *dec*. 1162. *n*. 3. *in rec. dec*. 718. *sub* n. 3. *par*. 2. & optime *in Urbevetana censuum* 26. *Martii* 1696. §. *tertia quia*, & Junii ejusdem anni §. *adjiciebatur quarta* coram R. P. D. meo Caprara; tum etiam ex eo quod vocati fuerunt filii Catharinæ, filiorum filii nati, & nascituri cum clausula etiam *per fideicommissum*, quæ verba tam in se, quam in ratione connati, cum importent tractum temporis successivum, operantur, ut in fideicommisso ascendentis, in quo leviores conjecturæ sufficiunt, restrictio fieri non possit ad filios primi gradus, sed verba dicantur comprehensiva etiam ulteriorum descendentium, juxta tradita in terminis per Crass. §. *fideicommissum* q. 10. *num*. 9. Mantic. *de conject. ult. vol. lib*. 8. *num*. 16. Menoch. *de præsumpt. lib*. 4. *præsumpt*. 94. *num*. 28. Rota coram Manzaned. *dec*. 45. n. 7. cor. Merlio. *dec*. 460. *n*. 10. *& in rec. dec*. 196. *n*. 36. *p*. 11. *& dec*. 213. *nu*. 3. post *de pact. fut. success*.

Deinde id ipsum evincitur ex adjecta prohibitione alienationis, & provisione in casum delicti, vestita ratione, ut bo-

ut bona in perpetuum, & in infinitum conservarentur in
dd. suis hæredibus, quæ licet apta non sit inducere fidei-
commissum agnatitium, demonstrat tamen etiam volun-
tatem perpetuationis bonorum, quæ stare non valet sine
comprehensione ulteriorum descendentium sub nomine fi-
liorum; quia alias esset de diametro contraria velle perpe-
tuo, & in infinitum conservare bona in hæredibus, & or-
dinare fideicommissum restrictum ad solos filios, vel ne-
potes immediatos, ut hac ponderata ratione respondit Ro-
3 ta coram Cocin. dec. 1162. n. 3. coram Merlin. dec. 460.
n. 15. in nov. dec. 718. sub n. 3. part. 10. cum aliis concordan-
tibus laudatis in d. Utheverana censuum coram R. P. D.
meo Caprara in locis mox allegatis.

Data vero perpetuitate fideicommissi, vocatio fratrum
2 actorum emergebat ex eo, quod cum versemur in fidei-
commisso non agnatitio, nec concepto pro solis masculis
ex masculis, aut pro sola linea masculina, sed in dispo-
sitione ordinata pro filiis masculis legitimis, & naturali-
bus, sub quorum vocatione ex præmissis comprehendun-
tur etiam ulteriores descendentes: ipsi, cum sint filii ma-
sculi a Catharina descendentes, licet proveniant per me-
dium Liviæ Neptis Catharinæ, ex Eugenio filio, dicun-
tur tamen venire appellatione filiorum masculorum, jux-
ta regulam elicitam ex celebri consilio Ful-
4 gos. 85. communiter amplexam, & signanter a nostro Tri-
bunali, ut videre est coram Cerro dec. 885. n. 2. Priol. dec.
283. nu. 1. & inter divers. dec. 6. per tot. part. 1. & in rec.
dec. 402. n. 36. & seq. p. 9. dec. 84. n. 1. p. 10. & dec. 1322.
n. 14. & seq. p. 16. & in Bononien. fideicommissi de Ballat-
tinis 3. Junii 1689. §. altera vero, coram R. P. D. meo
Caprara.

5 Licet vero conjecturæ suadeant recessum ad regula, il-
læ tamen debent esse concludentes, quales ad assumptum
considerantur votum conservandæ agnationis, vocatio li-
neæ masculinæ, & descendentium ex linea masculina, vel
explicita denominatio masculorum ex masculis; unde cum
in themate nulla ex his concurrat, quinimo potius testa-
tor dispositionem inceperit ab institutione filiæ fœminæ,
& primordiali masculorum vocatione ex fœmina, ex hac
6 validissima demonstratione confovetur regula, quod sub
nomine masculorum comprehendere intellexerit quosque
masculos etiam ex fœminis provenientes, ut in terminis
ponderant Mant. de conject. ult. volunt. lib. 8. tit. 18. n. 17.
Carol. Ant. de Luc. de linea legal. art. 12. n. 41. vers. sua-
det, Mant. d. consil. 159. n. 4. Palm. Nep. alleg. 220. n. 76.
Larrea dec. Granaten. 34. n. 28. Rot. coram Bic. dec. 490.
n. 1. & seqq.

Haud resistente, quod ex contextu dispositionis appa-
reat testatorem gradatim considerasse masculos ex mascu-
lis, invitando primo loco filios immediatos Catharinæ,
& postea substituendo reciproce eosdem filios, & filios
filiorum masculos; nam objectum tunc aliquam sortire-
tur efficaciam, quoties testator sub nomine filiorum ma-
sculorum Catharinæ intellexisset de solis filiis primi gra-
dus, quia tunc masculi ex aliis fœminis non possent admit-
ti, quia non pollerent qualitate filiationis erga filiam te-
7 statoris, juxta terminos quæstionis agitatæ a Fusar de sub-
stit. quæst. 464. n. 21. & a Gratian. cons. 100. sed cum in ca-
su ex aliis circumstantiis demonstrativis voluntatis com-
pertum habeamus, sub nomine filiorum masculorum Ca-
tharinæ vocatos fuisse etiam ulteriores descendentes, vo-
catio non est restricta ad solos filios immediatos, sed va-
let amplecti etiam masculos ex fœminis, dummodo sint
descendentes a Catharina, ut est proprietas fideicommis-
8 sorum; quæ sine voto agnationis ad solam perpetuitatem
ordinantur.

Unde posito, quod in prima parte fuerint invitati non
solum filii masculi hæredis institutæ, sed etiam descen-
dentes mediati, sequitur in necessariam consequentiam
quod in reciproca substitutione eorundem filiorum, & fi-
liorum filiorum masculorum, sint comprehensi etiam de-
scendentes ex fœminis, prout erant illi primo loco vocati,
& quorum omnes qualitates testatorem repetere voluisse
per dictionem illam, eosdemque, quæ est relativa, & repe-
titiva præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, &
identitatem denominat in omnibus, & per omnia, ut tra-
9 dunt Grat. cons. 99. n. 88. lib. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 4.
præsumpt. 173. n. 20. Barbos. de diction. usufrequent. dict. 99.
n. 1. & per tot. Torr. de Primog. Ital. tom. 2. quæst. 36. n. 21.
Surd. dec. 125. n. 1.

Sicque ex præmissis nostra quæstio non versatur in termi-
nis institutionis conceptæ, per verba taxativa in filiis ma-

sculis hæredis instituti, & substitutionis dictionibus relati-
vis consimiliter ordinatæ; sed sumus in themate, in quo
testator vocavit quidem filios masculos immediatos hæ-
redis, sed cum verbis importantibus comprehensionem ul-
teriorum descendentium, sicque primordialiter in descen-
dentium institutione, sub qua certo certius seclusis con-
jecturis efficacibus intrat consil. Fulgos. 85. juxta ea, quæ 10
tradit Gastald. consult. 117. n. 1. Torr. de Primog. Ital. tom.
2. c. 25. §. 24. n. 166. & seqq. & de Luca de fideic. disc. 24.
nu. 5. & 14. Idque patentius in casu, in quo testator non
substituit filios filiorum masculorum, sed solos filios ma-
sculos filiorum, a quo recte elicitur non requisivisse in
progenitoribus qualitatem masculinitatis, dum simpliciter
dixit filiorum, & incalescit argumentum sub eorum vo- 11
catione, ulteriores etiam descendentes voluisse compre-
hensos.

Conjecturæ vero, quæ afferebantur pro recessu a regula,
erant nimis generales, & æquivocæ, sicque nullius ponde-
ris reputatæ fuerunt; nam temporanea exclusio fœminarum
cum dotis promissione, importat quidem prædilectionem
sexus masculini cum fœminarum exclusione, sed non in-
fluit in descendentes ex fœminis habentes qualitatem mascu-
linitatis, ut advertunt Mant. cons. 198. n. 21. & consult. 12
1990. n. 15. & Rot. dec. 223. n. 14. cor. Priol. dec. 147. nu.
12. & 13. cor. Cavill. dec. 37. n. 12. p. 13. dec. 67. n. 14. &
15. & d. 274. n. 7. p. 18. rec. in Interamnen. fideicommissi
1. Decembris 1690. §. neque ad aliquid, & 14. Januarii
1692. §. prout neque, coram R. P. D. meo Molines.

Eandemque solum sexus prædilectionem prefert repetita
qualitas masculinitatis, quia secluso, ut hic, voto agnati-
tio, repetita vocatio masculorum non sufficit ad excluden-
dos masculos ex femina, ut in puncto Torr. de Primog. Ital. 13
tom. 1. c. 28. §. 16. n. 406. 410. & p. 2. quæst. 37. n. 12. & seq.
Banden, collect. legat. 34. n. 117. n. 119. lib. 2. Altogr. jun.
contr. 40. n. 10. Rota coram Cerr. dec. 702. n. 3. et decis.
885. n. 6. Zarat. decis. 31. n. 8. et in rec. 285. n. 7. part. 11.

Minorisque relevantiæ erat vocatio legitimorum, pro-
hibitio alienationis, & exclusio Fisci, nam vocatio legiti-
morum nil concludit pro conservatione agnationis, nec pro
vocatione masculorum ex masculis, ut bene Palm. Nep.
alleg. 48. n. 47. et seqq. et alleg. 221. n. 48. Prohibitio vero alie- 14
nandi, cum sit vestita ratione simplici, nec ullum habeat
admixtum votum conservandæ agnationis, non restringit
terminos fideicomm. sed subsequitur ipsam dispositionem;
eidemque famulatur, ut probat Mans. cons. 199. n. 18. et 298.
n. 15. et bene Rot. in Bononien. fideicomm. de Ghisileis 24. 15
Januarii 1685. §. inefficax cor. Reverendissimo Hervault.
Sicut demum exclusio fisci nil prodest vel pro astruenda con-
servatione agnationis, aut ad inducendam vocationem ma-
sculorum ex masculis, ad censum Camerat. respons. 48. 16
n. 48. & Rota decis. 200. n. 8. coram Dunozet. sen.

Eaq; omnia libentius procedunt, quia non solum sumus
in dispositione, in qua primordialiter vocata fuit femina, &
descendentes ab ea, sed in qua ulterius ipsæmet fœminæ in
subsidium vocatæ fuerint; in his namq; terminis probabilis
cōjectura volūtatis testatoris desumitur ex ipsa subsidiaria
vocatione feminarum, quibus proinde preferendos esse, defi-
cientibus masculis ex masculis, masculos ipsos ex feminis,
quoties fideicommissum non est agnatitium, constanter de-
fendit Turre de primog. p. 1. p. 25. §. 24. n. 266. post med. et n. 17
268. & Larea dec. Granaten. 34. n. 34. et in generalibus pro-
bant Casanat. cons. 13. n. 4. et 5. & Rot. dec. 402. n. 25. et
seqq. signanter n. 30. part. 9. et decis. 84. n. 12. part. 12. rec.

Et ita prætermisso objectio ex exclusionis Liviæ matris acto-
rum, adhuc viventis, cū ipsi veniant independenter ab ea, &
ex propria persona, resolutum fuit utraq; par. informāte &c.

R.P.D. URSINO DECANO.

Romana Fideicommissi.

Veneris 28. Januarii 1697.

ARGUMENTUM.

Habetur supra in decisione, quæ per istam confirmatur.

SUMMARIUM.

1 *SUB nomine filiorum comprehenduntur nepotes, si testator fecerit fideicommissum descensivum, & cum verbis perpetuitatem importantibus.*

2 *Dictio*, in perpetuum, *importat perpetuitatem quoad modum succedendi, non vero multiplicat gravamina inter ipsas personas succedere debentes.*

3 *Dictio*, in perpetuum, *pluries repetita, sonat ac dictio*, semper, & in infinitum, *quæ omnes casus omnesque Personas, & tempora complectitur, & pluralitatem involvit.*

4 *Nepotes veniunt appellatione filiorum, de quibus fuit facta mentio sub verbis habentibus tractum temporis, ut in perpetuum, & similibus, quibus inducitur successivum fideicommissum.*

5 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum, si testator adjecerit nomen patris, vel matris, aut dictiones denotantes immediatam generationem. Declara, ut num. 6. & 7.*

8 *Nepotes vel descendentes non veniunt appellatione filiorum, quando testator discretive locutus fuit de filiis, & nepotibus.*

9 *Quid si tamen ex conjecturis constaret de voluntate disponentis comprehendendi nepotes, discretiva locutio non urgeret.*

10 *Reciproca præsupponit præcedentem vocationem.*

11 *Quis non præsumitur gravatus, si non esset vocatus.*

12 *Appellatione descendentium masculorum veniunt etiam masculi descendentes ex fœminis.*

13 *Dictio, eosdemque, in omnibus, & per omnia præcedentes personas, & qualitates refert, & repetit.*

DECISIO LXVI.

INhærentes hodie Domini resolutis cor. me sub die 8. Martii præteriti, iterumque fratribus de Georgiis agentibus ad bona fideicommissaria q. Petri Antonii Jannutti, immissionem dandam esse responderunt.

Vocatio namq; dd. fratrum unice in hoc judicio controversa, denuo subsistere visa fuit; cum enim præfatus testator in primo ordine substitutionis factæ post obitũ Catharinæ heredis universalis vocaverit ejusdem filios natos, & nascituros, & quidem per viam fideicõmissi descensivi, ac cum verbis perpetuitatẽ expresse importantibus, ut ex ipso testamenti contextu resultat, ibi; *In perpetuum vulgariter, pupillariter, & per fideicom. succedere debeant ejus filii masculi nati, & nascituri*; bene infertur exinde, quod sub nomine filiorum in proposita facti specie comprehẽdantur
1 nepotes, ulterioresque descendentes in infinitum, quemadmodum pluribus authoritatibus ad id cumulatis, & singulis facti circumstantiis singularum perpendendo probat præcedens *Decisio*, quæ confirmatur, §. *Primum & seqq.*

Non obstat, quod dictio, *in perpetuum*, uti adjecta Catharinæ institutæ operetur temporis distributionem, & perpetuitatem quoad modum succedendi, & non amplius multiplicare possit gravamina inter ipsas personas succedere de-
2 bentes, improprriando sensus, & verba, ad hoc ut filiorum appellatione, quę regulariter de solis filiis primi gradus prędicatur, nepotes, & ulteriores itidem veniant descendentes; quoniam cum superius relata particola non semel, atque iterum, sed & tertio in testamento Petri Antonii Jannutii repetita idem profecto foret, ac dictio, *semper*, & *infinitum*, quæ omnes casus, omnesque personas, & tempora complectentia, pluralitatem involvunt, juxta notata per Eug. *cons.* 81. *n.* 27. *lib.* 1. Rimin. Jun. *cons.* 43. *n.* 68. Rot. cor. Merlin. *dec.* 460. *n.* 15. *in fin.* & in Romana Primogeniturarum de Maximis 9. Aprilis 1696. *Non obstat*, cor. R.
3 P.D. meo Caprara; ratio non patitur, quod restringatur ad personam solius Catharinæ institutæ juxta sensum in objecto inculcatum, cui latitudo significata, & proprietas ejusdem dictionis non convenit, atque ideo indistincte referri debet ad filios substitutos, inter quos fideicommissum regulariter extenditur usque ad omnes descendentes, ut ad pro-
4 positum sequitur Rot. *in cit.* 460. *n.* 15. coram Merlino.

Sicuti ad subvertendam comprehensionem nepotum, aliorumque descendentium sub nomine filiorum non adversatur, quod testator illos vocaverit cum verbis restrictivis relative ad Catharinam hæredem uti causam immediatam ob pronomen, *ejusque*, primo gradu substitutioni, insertum, ibi, *Ejus filii masculi*, & inferius ob aliam particulam *ex*, ibi, *in eventum in quem dicti masculi nati, & nascituri ex dicta Catharina*; nam data perpetuitate vocationis, præ-
5 judicata verba coarctativa referuntur etiam ad causam mediatam, & remotam, nec vocationem restringunt ad filios
6 primi gradus, Fusar. *de subst. q.* 9*a*t. *n.* 16. Rot. cor. Bich. *dec.* 458. *n.* 20. & *dec.* 176. *n.* 22. cor. Celso, quinimo dicuntur stare demonstrative, quia dum filii appellantur, opus est de Primogenitoribus mentionem facere, ut dignoscatur,
7 de quibus descendentibus disponens intellexerit, Andreul. *contr.* 82. *n.* 18. Angel. Rodult. *alleg.* 24. *n.* 16. Rota coram Merlin. *dec.* 206. *n.* 33. & *seqq.* & in Parmen. Beneficii 16. Februarii 1693. §. *Utrum Domini* cor. me.

Minusque refert, quod præmemoratus testator filios ab ipsis nepotibus contradistinxerit, dum de illis postea discre-
8 tive locutus fuit, ibi, *eosdemque filios masculos*. Etenim constito de voluntate disponentis comprehendendi omnes descendentes sub nomine filiorum, prout recte constat, quia verba testamenti, ibi, *in perpetuum, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum succedere debeant ejus filii masculi nati, & nascituri*, minime possent in solis filiis primi gradus verificari, subsequens mentio nepotum censetur facta ad magis patefaciendum super eo animum testatoris,
& in illius confirmationem, & uberiorem certitudinem, 9
ac ad submovendum omne dubium, quod circa id quomodolibet suboriri potuisset; adeoque cum talis expressio apposita ad majorem claritatem omissa sauthorizari valeat effectum remotionis dubii, non debet producere diversum finem a volito per viam gradualis locutionis, nec vitio superfluitatis redargui meretur, ad notata per Rot. coram fan. mem. Alexandro VIII. *dec.* 244. *n.* 21. & *seq.*

Quinimo talis discretivus modus loquendi superadditus fideicõmisso reciproco, in eundem sensum collimatur; de
natura enim substitutionis premissę est supponere precedentem vocationem, cum nemo antea vocatus possit reciproce, 10
& vicissim gravare. Unde cum testator in omnes descẽdentes reciprocam substitutionem ordinaverit, necessario sequitur, quod ipse pro tertio haberet suam posteritatem masculinam jam vocasse, quando prius filios nascituros in perpetuum substituit; alioquin cum filiis Catharinæ antecedenter vocatis alios descendentes nunquam honoratos ad invicem gravasset, contra vulgatam regulam, de qua Tex.
in l. Ab eo C. de fideic. Cyriac. *contr.* 303. *n.* 46. Rot. *dec.* 168. 11
n. 22. *part.* 17. *rec.*

Quamobrem vocatio fratrum actorum illæsa resultat, quod quia cum ipsi a Catharina instituta descendant per medium Liviæ Neptis, ex Eugenio filio supradictæ Catharinæ hæredis, dicuntur comprehensi in hoc fideicommisso masculino, non tamen agnatitio, neque pro solis masculis ex masculis ordinato, cum appellatione descendentium masculorum veniunt etiam masculi descendentes ex fœminis juxta *cons.* 85. Fulgos. passim in hoc sac. Tribunali receptũ,
ut præter adductos in superiori decisione firmatum fuit in 12
Fanen. *fideic.* 4. *Martii* 1689. coram Eminentissimo Mediolanen. & in Romana transactionis 13. Novembris 1395 ne demum constat, coram bon. mem. Emerix.

Neque ad impediendam præfatis actoribus immissionem juvat repetere, quod testator in substitutis qualitatem masculinitatis reduplicative adaptaverit, tam scilicet respectu generati, quam generantis, ex quo in fideicommisso reciproco vocando filios masculos illorum, quos supra cum eadem met qualitate substituerat, expresse voluit, ut non nisi masculi ex masculis ad successionem admitterentur; siquidem cum in priori parte nomen filiorum sit omnium descendentium complexivum, & in eo masculi etiam ex fœminis tanquam omnibus qualitatibus pollentes contineantur juxta superius deducta; necessario sequitur, quod pariter in reciproca substitutione sint comprehensi descendentes ex fœminis propter dictionem, illam, *eosdem*, quæ in
omnibus, & per omnia præcedentes personas, & qualita- 13
tes refert, & repetit, quemadmodum objecto satisfacit prior *Decisio* 1. *haud resistente*, & *seq.*

Atque ita cæteris prætermissis, quibus satis respondet eadem antecedens decisio, resolutum fuit utraque parte audita.

R.P.D. RONDININO.

Auscułana Fideicommissi, & donationis.

Veneris 21. *Junii* 1686.

ARGUMENTUM.

Testator vocando hæredes, & successores, non tantum primi, sed omnes in infinitum comprehenduntur, & nedum hæredes sanguinis, sed quoque bonorum admittuntur; & licet soleat limitari in dispositione facta ab ascendente, attamen ubi agatur de substitutione vulgari, vel quando hæredes sanguinis amplius non existunt, regula prædicta locum etiam obtinet in dispositione ascendentis in ampliationem *disc.* 144. & *disc.* 145. Card. de Luca de fideicommissis.

SUMMARIUM.

1 *APpellatione heredum, & successorum, non primi tantum, sed omnes in infinitum comprehenduntur.*

2 *Per prædecessum substituti cætera substitutiones caducantur.*

3 *Collectivis verbis vocati dicuntur substituti per vulgarem.*

4 Sub-

4 *Substitutio vulgaris operatur, ut caducato uno gradu substitutus subingrediatur in locum illius.*
5 *Appellatione heredum, & successorum veniunt tam heredes sanguinis, quam bonorum.*
6 *Limitatur in dispositione ascendentis.*
7 *Declara limitationem, ut ea vera sit in substitutionis fideicommissaria, secus in vulgari.*
8 *Si substitutio explicata fuerit sub commemoratione mortis, dicitur compendiosa includens etiam fideicommissariam.*
9 *Substituti post mortem heredis censentur substitui non solum per vulgarem, sed etiam per fideicommissum; heredes autem substitutorum censentur per vulgarem non per fideicommissum vocati.*
10 *Verbum* libere *in substitutione appositum, ex propria significatione absolutam facultatem disponendi in successore importat.*
11 *Verbum in fine orationis positum omnia respicit, & pariformiter determinat.*
12 *Appellatione heredum, & successorum etiam in fideicommisso ascendentis comprehenduntur heredes bonorum, si amplius descendentes non existant.*
13 *Traditur hujus conclusionis ratio.*

DECISIO LXVII.

IMmissionem vigore *l. fin. Cod. de Edict. div. Adr.* a Josepho, & Carolo de Cantis petitam ad bona hæreditaria Pasqualis Ciannavei, hodie Rota concedendam esse respondit ob verificationem omnium requisitorum in hoc summario Judicio verificandorum.

Supposita enim pro nunc identitate bonorum ante executionem specificandorum, existentia fideicommissi clara apparet ex lectura testamenti d. Pasqualis, qui instituendo hæredem universalem Magdalenam Uxorem, ei quandocunque decedenti substituit Joannem Baptistam filium, ejusque hæredes, & successores libere. Purificatio autem substitutionis favore actorum resultat ex eo, quia in ipsis verificatur qualitas hæreditaria d. Joannis Baptistæ filii defuncti, & in jure favet regula, quod appellatione hæredum, & successorum,
1 non primi tantum, sed omnes in infinitum comprehenduntur, per Text. *in l. heredis ff. de verb. signific. l. qui successionem ff. de reg. jur. & in l. fin. sub §. 1. Cod. de hered. instit.* Bart. *in l. Gallus §. etiamsi Parentes nu. 7. ff. de liber. & posth.* Rota coram Coccin. *dec.* 1788. *n.* 55.

Parum relevante quod Jo. Baptista filius substitutus prædecesserit Magdalenæ uxori hæredi institutæ, ex quo fi-
2 deicommissi caducatio desumebatur per Text. *in l. unic. C. de caduc. tollen.* cum enim substitutio comprehenderet non solum d. Joannem Baptistam, sed etiam ejus hæredes, & quidem per vulgarem explicitam mediantibus collectivis verbis, ibi, *Eique quandocunque decedenti substituit Jo: Baptistam filium, ejusque heredes, & successores libere,* juxta theoricam Cuman *in l. cum ita*
3 *§. in fideicom. nu. 4. ff. de legat. 1.* de qua Surd: *conf.* 346. *n.* 11. Rota coram Ludovis. *d.* 207. *num.* 1. ubi Adden. *n.* 9. per præmorientiam unius non caducatum, sed favore aliorum substitutorum purificatum fuit fideicommissum, ut omissis generalibus, in his terminis tradit
4 Peregr. *de fideicomm. art.* 32. *nu.* 30. *& dec.* Patavin. *dec.* 101. *n.* 2. Fusar. *de substit. q.* 399. *n.* 11.

Nec ad exclusionem actorum admittenda videbatur interpretatio, quam super dd. verbis, *heredes, & successores*, proponebant informantes pro Filesio, quod scilicet illa comprehenderet solum hæredes, & successores sanguinis, non autem simplices hæredes bonorum, quales sunt Canti respectu Joannis Baptistæ; supposita enim communi, & recepta regula, quod ex vera, & legali intelligentia dd. verba, *heredes & successores*, non solum qualificatos hæredes sanguinis, sed etiam simplices successores bonorum etiam extraneos comprehendant, ita
5 disponentes Text. *in l. annalibus C. de legat.* Rot. coram Buratt. *dec.* 596. *n.* 3. Merlin. *d.* 145. *n.* 2.

Illius limitationem non suasit qualitas Pasqualis testatoris, qui cum respectu Jo. Baptistæ filii esset non solum conjuncta, sed conjunctissima persona, arguebatur sub nomine hæredum, & successorum istius vocare voluisse non quoscunque extraneos, sed solos hæredes sanguinis, ad quos ascendentis testatoris affectio naturali jure, & civili præsumptione prætendebatur. Licet enim talem circumstantiam dispositionis factæ a conjuncta, & ascendente Persona, ad hunc effectum includendi solos hæredes sanguinis, considerent, & approbent plures, &
quidem gravis authoritatis Doctores, præsertim Bart. 6
conf. 267. *lib.* 5. Soccin. sen. *conf.* 158. *n.* 1. *lib.* 2. *cum aliis relates per* Rot. *dec.* 171. *n.* 16. *par.* 12. *& dec.* 234. *n.* 13. *par.* 19. *rec.*

Nihilominus admissa etiam veritate d. limitationis, illam ex facti circumstantiis præsenti controversiæ inapplicabilem DD. censuerunt, animadvertentes; quod substitutio hæredum, & successorum Jo. Baptistæ non est fideicommissaria, nec explicata sub solita conditione, *si sine filiis*, quam plerique ex Doctoribus præallegatis considerant ad arguendam testatoris voluntatem erga descendentes propensam, & vocationis hæredum sanguinis tantum; sed est mera, & simplex vulgaris purificabilis solum favore hæredum, inquantum Jo. Baptista filius primus nominatus hæreditatem noluerit, vel non potuerit adire, in quibus terminis non solum non repugnat, sed adæquate congruit, quod hæredes, & successores vulgariter substituti intelligantur etiam extranei, non autem soli hæredes sanguinis, ut ex doctrina Bart. *in l. Pater filium §. per ff. de legat.* 3. tradit Peregr. *de fideic. art.* 32. *n.* 30.
33. *&* 34. *ver. Primus est, & in dec.* Patav. 101. *per tot.* 7

Non attento, quod d. substitutio explicata fuerit 8
sub commemoratione mortis, & per verbum, *quandocunque*, ideoque importet compendiosam includentem etiam fideicommissariam.

Ex serie quippe verborum apparet, compendiose quidem vocatum fuisse Jo. Baptistam primo substitutum; unde non tantum resultat, quod iste subinde gravatus fuerit favore suorum hæredum, & successorum; quinimo isti per simplicem vulgarem substituti leguntur, itaut si Jo. Baptista primo vocatus successisset, substitutio hæredum, & successorum penitus evanuisset, & potuisset ipse de bonis Pasqualis ad libitum disponere, ut aliis omissis in simili casu respondit Rota coram Ubald.
dec. 33. *n.* 6. & coram Merlin. *dec.* 145. *n.* 4. *& seq.* 9

Ad quod etiam confert verbum, *libere*, in d. substitutione appositum, quod ex propria significatione absolutam facultatem disponendi in successore importat, Soccin. sen. *conf.* 13. *in fin. lib.* 1. Menoch. *conf.* 640. *n.* 3. *&* 4.
& appositum post vocationem Joannis Baptistæ, & hæ- 10
redum, ad utrosque æqualiter refertur, ex regula Text.
in l. jam hoc jure, & in l. Lucius ff. de vulgar. quem 11
refert Rot. coram Coccin. 2121. *n.* 66.

Validiorem autem circumstantiam ad inclusionem hæredum extraneorum DD. desumebant ex eo, quod tempore conditi testamenti non solum Jo. Baptista filius ad propugnandam descendentiam aptus erat, sed etiam tres aliæ filiæ testatoris: cum autem tempore apertæ substitutionis per obitum Magdalenæ Uxoris, nec amplius d. Jo. Baptista superviveret, nec ullus ex ipso filius primogenitus fuisset, etiam omnes filiæ testatoris prædecessissent, itaut nullus proximus hæres sanguinis adesset, ad quem testatoris affectio inclinare potuisset, jure merito in istorum defectum simplices successores bonorum admitti mereantur etiam ex præsumpta, & verisimili mente testatoris, qui licet in concursu hæredes sanguinis prædilexisse censeatur, & per prius admisisset, per posterius tamen etiam extraneos hæredes non rejecisse præsumitur juxta doctrinam Angel. de Perus. *conf.* 306. *in fin. transcripto, & approbato per Alex. in conf.* 36. *per*
tot. l. 3. Jas. *in l. Gallus §. etiamsi Parente n.* 33. ubi 12
quod opinio Angeli magis communiter approbatur, Fu-
sar. *de subst. q.* 339. *n.* 52. Peregr. *de fideic. art.* 32. *n.* 40. 13
in fin. Mantic. *de conject. lib.* 8. *tit.* 14. *n.* 8.

Duplici quidem juridicæ rationis fundamento. Prima scilicet, quia in tantum Doctores recedentes a communi, & ampla intelligentia verbi hæredis, illam restringunt ad solos hæredes sanguinis, in quantum illis magis præsumūt propensam testatoris voluntatem a naturali conjunctione inclinatam; unde si dd. hæredes sanguinis deficiant, & deficiat etiam per consequens præsumpta erga illos affectio, deficere etiam necesse est limitativa intelligentia verbi hæredum, quod ideo reassumendo propriam naturam, etiam extraneos successores comprehendit, ex superius deductis. Secunda autem, quia si admitteretur quod d. dispositio solos hæredes sanguinis indefinite comprehenderet, remaneret utique in hoc casu per illorum defectum prorsus vana, & inutilis, ad quod evitandum communiter admittunt Doctores, quod sub nomine hæredum etiam extranei successores admittantur, Fusar. *d. q.* 339. *n.* 14. *&* 42.

Et ita &c.

R. P. D.

R. P. D. RONDININO.

Asculana Fideicommissi, & Donationis.

Veneris 22. Junii 1682.

A R G U M E N T U M.

Non est opus adnotare argumentum, cum illud sit in alia decisione per istam confirmata.

S U M M A R I U M.

1 *IN fideicommissis, & substitutionibus, appellatione hæredum, & successorum veniunt etiam hæredes extranei.*
2 *Limitatur in fideicommissis, & substitutionibus ordinatis ab ascendentibus, in quibus intelliguntur soli hæredes sanguinis.*
3 *Limitatur quoque, quando vocantur hæredes subsecutive ad mentionem filiorum, & concurrunt conjectura.*
4 *Etiam in fideicommissis ascendentium appellatione hæredum veniunt hæredes extranei, si hæredes sanguinis non concurrant, & non fuerunt vocati, & num. 5.*
6 *Inverisimile est, quod testator qui descendentes habebat ad extraneos respicere voluerit.*
7 *Quoties de tempore apertæ successionis nullus descendens reperitur, præsumitur, quod testator voluerit in defectum descendentium vocare hæredes extraneos.*
8 *Nomine hæredum sanguinis veniunt tantummodo descendentes.*
9 *Ex consuetudine loquendi testatoris potest deprehendi aliquod sub nomine hæredum, cum voluerit tantum vocare descendentes, ut n. 10.*
11 *Non valet illatio de substitutione in casum delicti ad illam in casum obitus.*
12 *Ex statuto Asculano mater excluditur in hæreditate filii existentibus sororibus.*
13 *Fideicommissum quando caducatur, bona remanent libera apud hæredes.*
14 *Creditum illiquidum est ineptum pro retentione.*
15 *Matri in bonis filiorum debetur legitima.*
16 *Legitima non dicitur in donatione facta per Matrem comprehensa, cum non præsumatur fuisse consideratus prædecessus filii.*
17 *Non est prohibita donatio legitima acquirenda.*

D E C I S I O LXVIII.

1 LIcet recepta videatur limitatio regulæ deductæ *ex l. in Annalibus, C. de legatis, & ex l. Pater filium §. penult. ff. de legat. 3.* quod nempe in fideicommissis, & substitutionibus ordinatis ab Ascendentibus, appellatione hæredum, & successorum ratione præsumptæ affectionis, intelligantur soli hæredes sanguinis, *l. ex facto §. fin. ff. ad S. C. Trebell.* Bald. *consf.* 267. *n.* 1. *&* 6. *vol.* 5. Bart. *consf.* 110. *n.* 48. *& seq. vol.* 2 2. Socc. Jun. *cons.* 158. *n.* 10. *lib.* 2. Menoch. *consil.* 958. *n.* 8. Simon. de Pret. *de interpr. ult. vol. fol.* 197. *n.* 57. Mantic. *de conject. ult. vol. lib.* 5. *tit.* 14. *n.* 13. Fusar. *de subst. q.* 339. *n.* 63. Rot. *dec.* 256. *n.* 1. *& dec.* 269. *n.* 4. *p.* 5. *& dec.* 345. *n.* 13. *p.* 19. *rec.* & cor. Emin. Cerro *dec.* 53. *n.* 1. *&* 5. vel quando vocantur hæredes subsecutive ad mentionem filiorum, & concurrunt con-
3 jecturæ, Bald. *consf.* 325. *n.* 1. *lib.* 4. Actolio. *resol.* 40. *n.* 5. Card. de Luc. *de fideicom. disc.* 145. *n.* 5. Rot. *dec.* 67. *n.* 5. *p.* 13. *& d. dec.* 345. *n.* 14. *&* 15. *p.* 19. *rec.* & cor. Priolo *dec.* 341. *n.* 8.

Attamen Domini censuerunt, confirmandam esse decisionem coram me editam 21. Junii anni præteriti, & dandam esse immissionem ad bona hæreditaria Paschalis Josepho, & Carolo de Cautis extraneis hæredibus Jo. Baptistæ Cionna, quem ipse Pasqualis Magdalenæ Filesiæ Uxori universaliter institutæ substituit, ejusque hæredes, & successores.

Quamvis enim Domini in præsenti propositione distinctionem allatam in præterita resolutione inter substitutionem fideicommissariam, & vulgarem, de qua per Peregr. *de fideic. art.* 31. *n.* 30. 33. *et* 34. *vers. primus est, et in dec. Par.* 101. *per tot.* Rot. cor. Meli. *dec.* 145. *per tot.* iterum non fuerint aggressi, existimarunt tamen, quod cum de tempore purificatæ substitutionis non concurrerent filii, aut alii descendentes testatoris, nec considerari posset absurdum, quod extranei hæredes viderentur a testatore prædilecti propriis filiis, & descendentibus; illis non extantibus extranei hære-
4 des admittantur, Angel. *consf.* 306. *in fin.* Alex. *consil.* 34. *per tot. lib.* 3. Jason. *in l. Gallus, §. Et quid si tantum Parens n.* 33. Alciat. *consf.* 491. *n.* 3. *juxta impress.* Lugd. Soccin. jun. *consf.* 158. *n.* 19. *lib.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsf.* 30. *n.* 20. Bary *de success. lib.* 8. *tit.* 7. *n.* 32. *vers. similiter cum testator*, Peregr. *de fid. art.* 32. *n.* 19. *&* 40. *in fine* Fusar. *de subst. d. q.* 339. *n.* 52. Mant. *de conject. lib.* 8. *tit.* 14. *n.* 8. de Marin. *resol.* 189. *n.* 14. Add. *ad dec.* 523. *n.* 120. *p.* 14. *tom.* 3. Rot. cor. Emin. Den. Othobon. *dec.* 10. *n.* 22.

Cessat enim ratio a DD. considerata pro limitatione regulæ, & exclusione extraneorum ad effectum includendi descendentes testatoris, in quibus terminis intrat præsumptio affectionis, & inverisimilitudo, quod testator voluerit substituere extraneos postpositis propriis descendentibus; non autem quando (ut in præsenti) descendentes testatoris, nempe sorores Jo. Baptistæ, quæ sunt hæredes bonorum, non sanguinis, non reperiuntur vocatæ, & restrictio substitutionis ad solos hæredes sanguinis operaretur tantum caducationem fideicommissi favore unoris hæredis primo institutæ; tunc enim amplius non militat ratio præsumptæ affectionis, & probabilis voluntatis, quod præferantur descendentes, sed verbum, *hæredes* remanet in sua lata significatione, & complectitur tam *hære-*
des sanguinis, quam extraneos, ut bene Riminald. Jun. *consf.* 5
252. *n.* 76. *& plur. seq.* ubi ita explicat doctrinam *Angeli, & cæterorum*, & distinguit Peregr. *fideic. art.* 32. *n.* 20. *in fine*.

Conjecturæ vero allatæ pro Filesio, parum urgere visæ sunt ad probandum, quod testator in tota ejus dispositione respexerit ad jura sanguinis; & quidem prima ex eo desumpta, quod testator de tempore conditi testamenti haberet proprias filias; unde inverisimile sit, quod voluerit succedere hæredes extraneos Jo. Baptistæ ad exclusionem propriæ sobolis, & filiarum, quas suppositis in sæculo nuptiis ex provisione dotium eis relictarum, Bald. *consf.* 283. *n.* 2. *vers. sed si alterius, usque ad fin. lib.* 2. Alex. *consf.* 36. *n.* 13.
lib. 3. Rustic. *in l. cum Avus lib.* 3. *c.* 30. *n.* 10. *ff. de condit. &* 6
demonstr. Castill. *controvers. l.* 5. *c.* 96. *n.* 18. nihil operari potest, tum quia cum de tempore apertæ successionis nulla ex dd. filiabus testatoris concurreret, ita ut nullus hæres sanguinis adesset, ad quem testator affectionem habere potuisset, & qui excludere posset hæredes extraneos; præsumendum sit, testatorem in illarum defectum de hæredibus 7
etiam extraneis intellexisse; tum etiam quia non solum testator incœpit a persona extranea, nempe uxore, quam hæredem instituit, & vocavit non solum hæredes Jo. Baptistæ, sed etiam successores, & quod magis est, liberos verum etiam nec filias in casum obitus Jo. Baptistæ invitavit; nec illas potuit comprehendere nomine hæredum, & successorum ejusdem Jo. Baptistæ, quatenus supponendum sit se restrinxisse ad hæredes sanguinis; nam hoc nomine veniunt descen- 8
dentes duntaxat, non autem fratres aut sorores hæredis substituti, ad notata per *DD. in l. cum Avus ff. de condit. & demonstr.* ubi Soccin. *n.* 8. Peregr. *de fideic. art.* 35. *n.* 84. *in fin.*

Secunda elicita ex consuetudine loquendi testatoris, qui 9
in alia parte testamenti appellatione hæredum supponitur sensisse de hæredibus sanguinis, ideoque dicendum sit, quod eadem verba in eodem sensu, & significatione acceperit etiam in prima parte testamenti, per Text. *in l. si servus plurium* 53. *ff. de legat.* 1. Rota *dec.* 98. *n.* 19. *p.* 17. *& dec.* 184. *n.* 28. *par.* 18. *rec.* & in his terminis Soccin. Jun. *consf.* 57. *n.* 5. *lib.* 3. Fusar. *de subst. q.* 339. *n.* 37. cessat in facto: Non enim quando testator voluit, quod fructus medio tempore percepti remanerent penes filias substitutas in casu delicti, illas appellavit hæredes, quod facere non potuit, cum tales non essent, sed simpliciter dixit, *Remaneant dictis sororibus successoribus, Summario n.* 1. Imo cum *Text. & DD. allegati*, loquantur in ca- 10
su, quo testator instituendo filium, ei sine hærede deficienti substituit aliquem, & ejus hæredes, & inde arguant, quod sicuti quoad filium verbum *hæredes* comprehendit solum descendentes, ita etiam respectu substituti idem dicendum sit; manifestum est, nihil inferri posse ad casum nostrum lon- 11
ge diversum, in quo sorores in casu delicti substitutæ respectu Joan. Baptistæ, non sunt hæredes sanguinis. Neque valet illatio de substitutione in casum delicti, ad illam in casum obitus, Rota coram Eminent. Othobono *dec.* 158. *per tot.* & coram Dunoz. Jun. *dec.* 371. *n.* 2. & coram Peutinger. *dec.* 43. *n.* 9. *& dec.* 238. *n.* 2. *p.* 15. *& dec.* 341. *n.* 15. *p.* 19.

Tertia demum conjectura, quod decedente sine descendentibus Jo. Baptista ante obitum matris hæc illi ab intestato successisset, & gravata esset sibi restituere, quod videtur absurdum, adeout dicendum sit, testatorem sub nomine hæredum Jo. Baptistæ voluisse invitare solos hæredes sanguinis, non obstat, quia supposito etiam hujusmodi casu successionis matris, quæ tamen ab intestato excluditur per sorores, ex dispositione *Statut. Ascul. rubr.* 6. *lib.* 1. & posito, quod mater exclu-

exclusis, vel deficientibus sororibus, filio successisset, nullum considerari potest absurdum, nec mater fuisset sibi gravata restituere, cum non esset purificata conditio, quæ est apposita ipsi deficienti, sed fideicommissum uti caducum re-
13 mansisset libere penes illius hæredes, *l. unic. C. de caduc. toll.*

Posita purificatione fideicommissi Paschalis favore Fratrum de Cautis, detractiones, pro quibus bona fideicomissaria retinere contendit Filesius, uti hæres Magdalenæ uxoris prædicti Paschalis fideicommittētis, DD. visæ sunt inefficaces ad impediendam Immissionem; nam quoad dotem ejusdem Magdalenæ in sc. 750. cum Filesius per decem annos post motā litem possederit bona hæreditaria Paschalis subjecta fideicommisso, & fructus perceperit, præsumitur ex iisdem de credito prædictę dotis satisfactus, aut saltem idem creditum tanquā illiquidum non est sufficiens pro retentio-
14 ne, nec aptum ad impediendam Immissionem debitam fideicommissario, ad tradita per Rot. *dec.* 487. *n.* 14. *p.* 18. *to.* 2. *rec.*

Detractio vero pro legitima debita Magdalenæ in bonis
15 Jo. Baptistæ, & filiarum, juxta dispositionem *l. nam et si parentibus* 15. *de inoffic. testam.* quam dicit Filesius non fuisse comprehensam in universali donatione per eandem Magdalenam facta Emigdiæ, & Theodosiæ filiabus superstitibus, quarum hęredes sunt fratres de Cautis, ea ratione, quod credi non possit a donatrice consideratus casus prædecessus filiarum, juxta firmata per Rotam in Romana donationis
16 26. Junii 1680. §. *Nec potest*, & 9. Decembris, §. *Alia autem*, cor. Eminen. Cardinali Vicecomite, non est attendenda, ex quo illius jura transierunt in eosdem fideicommissarios, qui sunt hęredes Emigdię, & Theodosiæ, vigore supradictæ donationis, per quam transferuntur in eosdem hæredes, ibi: *Omnia Jura, &c. acquisita, & acquirenda legitimis filiorum, & filiarum, mortuorum, & respective moriendarum, Summario Filesii n.* 1. quæ verba non aderant in donatione, de qua agebatur *in dicta causa Romana donationis*, cor. Eminen. Vicecomite. Nam nil prohibet expressam donationem, & renunciationem legitimæ etiam acquirendæ, Text. *est l. si quando, §. & generaliter, C. de inoffic. Testament.*

Demum, pro legato scutorum 2000. relicto ab Emigdia pro erectione duarum Capellaniarum cum Jurepatronatus ad favorem Filesii, illi non est concedenda retentio; quia adimplementum hujus legati non spectat ad Filesium, qui non est hæres Jo. Baptistæ, nec Emigdiæ, sed ad Fratres de Cautis, qui sunt hæredes, & ad solutionem, & executionem legatorum tenentur, & contra quos restituta hæreditate agere poterit Filesius pro fundatione, propter interesse, quod in illa habet ratione Jurispatronatus, ab Emigdia eidem relicti, de quibus agendum erit in suo opportuno Judicio, cum non fuit præsentis inspectionis.

Et ita utraque Parte Informante, &c.

R. P. D. BENINCASA;

Maceraten. Fideicommissi.

Mercurii 10. Martii 1687.

ARGUMENTUM.

Hæredum nomen nedum institutos, sed etiam descendentes, comprehendit, si instituti satis expressi fuerint, cum verbo-figli-etsi filii per compendiosam extiterint vocati, nomen hæredum non tantum primos, sed ulteriores quoque invitat descendentes.

SUMMARIUM.

1 *Substitutio concepta cum conditione-si sine Filiis decesserit-evanescit per Filiorum supervivientiam.*
2 *Sub intestata successione heredis gravati, non veniunt bona fideicommisso obnoxia.*
3 *Heredum nomen comprehendit nedum institutos, sed etiam descendentes, si primi instituti satis expressi fuerunt cum verbo figli.*
4 *Nomen heredum nedum primos, sed ulteriores comprehendit descendentes, si filii per compendiosam substitutionem fuerint vocati.*
5 *Nomen heredum congruit omnibus per fideicommissum substitutis.*
6 *In materia fideicommissaria, appellatione heredum veniunt nepotes, & descendentes, & n. 7.*
8 *Verbum-sopranominati-denotat Testatorem intellexisse de Personis, quas proprio nomine supra expressit, & quæ oculis corporis legi possunt.*
9 *Verius tamen est, quod d. verbum, uti genericum, sub se complectatur plures nominatorum species, eorum scilicet, qui vel nomine proprio, vel appellativo, seu objectivo, designantur.*
10 *Ubi nomen generale ponitur, ad omnia appellativa extendi debet.*
11 *Verba non in proprio significatu, sed improprie accepta in una parte Testamenti, in eodem intellectu sunt accipienda in altera parte.*
12 *Quando filiorum nomine veniant nepotes.*
13 *Discretivus loquendi modus in eademmet dispositionis parte, de cujus interpretatione agitur, urgere plurimum dicitur, & alteri de Jure prævalet, & n. 14.*
15 *Filiorum nomine veniunt nepotes, quando præcedentibus Patribus cum filiis essent admittendi ad avitam successionem.*
16 *Pluralis numerus ad unum referri non valet.*
19 *Aliquando tamen verificatur. Declara, ut a n. 20.*

DECISIO LXIX.

Duabus coram me editis Decisionibus in hac causa, & ad trutinam revocatis sub diebus 20. Martii, 5. Maii, & 20. Junii anni præteriti, cum propter discrepantiam votorum nulla prodiisset resolutio, quamvis ultra quatuor priora suffragia, quintum, & sextum accessissent, hodie tandem, dum ad iteratam ejusdem repropositionem deveni novo ordine superaddito, quod omnium DD. votum exquirerem, recessum fuit a decisis.

Præmisso nanque quod pro conservanda agnatione de Ridolphinis, enixe a testatore desiderata, filii non solum 1
primi gradus, sed cæteri ab eo descendentes masculi vocati fuerant, & usque in infinitum gravati illud restituere transversalibus, pro comperto habitum fuit, quod subsequentia verba postremæ ipsorum substitutioni adjecta-*Caso, che dd. suoi Figlioli, & Eredi sopranominati morissero senza figlioli*-passive referri non possint ad solos filios testatoris immediatos, quasi per obitum primo institutorum cum liberis, evanuerit hæc ultima substitutorum vocatio, *ut ex vulgari conf.* Oldr. 21. *tenuit*, Rot. *in præcedentibus decisionibus*; sed indistincte intelligi debeant etiam de filiis ulterioris gradus; & sic de Cæsare testatoris nepote, nuper sine prole defuncto, sub intestata cujus successione comprehendi ideo 2
non possunt controversa bona, quæ transversalibus per Fideicommissum veniunt restituenda, *l. sequens questio, l. unum ex familia, §. si de Falcidia, ff. de legat.* 2. Rot. *dec.* 68. *n.* 8. *p.* 14. *rec. & dec.* 350. *n.* 1. coram Bichio.

Quod autem prædicta verba-*Et Eredi sopranominati*, intelligenda sint de nepotibus, sive ulterioris gradus descendentibus, aperte deprehenditur ex eo non solum, quod primi testatoris filiis satis fuerant cum præcedenti relatione. *Caso, che dd. Figli*-sed fortius, quia cum fuerint ipsi ad suc- 3
cessionem invitati per compendiosam substitutionem continentem sub se nedum vulgarem, verum etiam fideicommissariam, vigore cujus cum singuli descendentes successive dicantur hæredes designati, bene illis congruunt verba- 4
& Eredi sopranominati-quidquid dicendum foret in simplici Vulgari, qua deficiente per aditionem primo institutorum, fideicommissum non ab aliis hæredibus præsumeretur relictum, quam a filiis primo loco vocatis, ut distinguendo Paris. *cons.* 7. *ex n.* 27. *lib.* 3. Dec. *cons.* 84. *a n.* 2. *usque ad* 17. *tom.* 3. Cæphal. *cons.* 428. *sub n.* 11. *cum seq. juncto n.* 35. *vers. non obstat*, Cravet. *cons.* 878. *ex n.* 6. optime Peregr. *de fideicom. art.* 29. *n.* 41. Fusar. *de subst. q.* 480. *sub n.* 68. Rot. *dec.* 216. *a n.* 1. *ad* 7. *& dec.* 269. *n.* 3. *&* 6. *p.* 5. & concordant *dec.* 272. *sub n.* 10. *&* 11. *p.* 6. *& dec.* 349. *sub n.* 16. *p.* 19. *rec.*

Non obstat, quod in materia odiosa, qualis reputatur onus fideicommissi, recedendum non sit a proprietate verborum, & proprie loquendo, hęredum nomen prædicari solum possit de institutis, ex juribus in contrariis decisionibus cumulatis; quoniā ultra quod nulla in hoc casu verborū impro- 5
priatio fit, dum ejusdem nominis qualitas etiam de jure cōgruit omnibus per fideicommissum substitutis, cum semota ordinis differentia substitutio non sit, nisi secūda institutio, *l. hered. appellatio, l. sciendum, ff. de verb. signif. §. restituta Instit. de fideic. hered.* Corn. *cons.* 279. *n.* 7. *lib.* 1. Soccin. sen. *cons.* 527. *n.* 3. *lib.* 2. Mant. *consult.* 122. *n.* 43. Argel. *de acquir. poss. q.* 7. 62. *& seq.* Thomat. *dec.* Maceraten. 198. *n.* 3. Rot. cor. Coccin. *dec.* 2141. *n.* 22. & cor. Arguell. *dec.* 54. *n.* 52. removetur ulterius objectum; nam quando etiam insistendum sit in proprietate verborum, in hac materia fideicommissariæ substitutionis, etiam nepotes, & descendentes proprie ve- 6
niunt

niunt appellatione hæredum,ut signanter respondit Paris. *d. cons.7.n.28.lib.3.* quem ultra prællegatos secuti sunt Bero.
7 *Cons.109.vol.2.* Riminald. Jun.*cons.789.sub n.4.cum duobus seq.* Nec ulla favoris,aut odii ratio attendenda videtur,cum pro relatione inducti gravaminis ad substitutos sufficeret in his terminis , quod eis verba aliquo modo possent etiam per impropriietatem adaptari, ut inquit Peregr. *d. art.29. nu. 41. post med.* & comprobat Rot.*dec.174.n.13.p.4.rec. tom.1.*

Minus desumi valet prætensa restrictio ad primos hæredes ex cohærentia verbi, *Sopranominati* , quasi percutiat duntaxat individualitaté Personarum,quę proprio nomine
8 supra expressæ sunt , & oculis corporeis legi possunt, ad tradita per Rednasc.*cons.87.n.3.& 4.lib.1.*Marcian.*cons.3.sub n.17.tom.2.*Surd.*de Alim.tit.9 q.13.n.33.& 34.*Crat.*discept. 104.ex n.4.* Quia non attentis hujusmodi,aliisq; contrariis Authoritatibus,tanquã in diverso casu loquentibus,placuit responsio, quod dictio præfata, uti generica, sub se complectitur plures nominatorum species , eorum scilicet, qui vel nomine proprio, vel appellativo,seu collectivo designãtur,
9 juxta doctrinam Jas.*in l.Titius n.13. ff.de liber.& Posthum.* quem laudat Menoch. *in cons.124.n.90.*Fusar.*de substitut.q. 359.sub n.2.§ Scias autem,ubi concordantes.*Cumq; superius præcesserit nominatio filiorũ nomine proprio, aliorumque descendentiũ nomine appellativo,seu collectivo,nulla proinde est assignabilis ratio,cur magis ad unam quã ad aliam nominatorum speciem relatio facienda sit, cum potius, ubi nomen generale ponitur , ad omnia appellativa extendi de-
10 beat, ut ad literam disponit *text. in c. quia a Causa in fin. de priv.in 6.* Rot.*dec.533.n.32.p.14.rec.*&in his terminis Curt. Jun.*cons.553.n.33.*Rot.*dec.426.sub n.4.vers.in par.vero substitutionis p.4.divers.& dec.608.n.6.& 7.* coram Bich.

In quam Sententiam procliviores convenerunt DD. rimatis aliis Testamenti partibus , ex quibus necessaria convincitur indistincta relatio ad substitutos; Testator enim ordinata Reciproca inter filios immediatos eaque repetita inter singulos descendentes , istos specificee nuncupavit hæredes usque in infinitum , ibi- *Et il medemo s'intenda delli figlioli,e descendenti dalli figlioli d'esso Testatore , & Eredi in infinito.*Nec dissimili institutionis titulo honoravit deipsomet Transversales , quamvis ultimo loco substitutos , ibi-*Nell' altra metà instituisce Eredi in tal caso il Sig. Ludovico, e Sig. Mario suoi Nipoti.* Quamobrem si tam ante , quam post adjectam conditionem , de qua est quæstio , pro hæredibus intellexisse dicendum est in ipsa conditione,quæ juridicam interpretationem recipit a præcedentibus,& subsequentibus,etiam improprio loquendi modo non conside-
11 rato, argumento *text. in l.si servus plurium , ubi Gloss. verb. consuetudo ff.ad leg.Castr.in l.quo loco §.primo ff.de hered.instituen.* Mantic. *de conject. lib.3. tit.5.n.4.& tit.9.n.1.* Rot. cor.Dunoz.*dec.186.a n.1.ad 4.& dec.882.n.14.& 15.*

Stringit fortius Argumentatio , quia si gravati sunt filii primi gradus Testatori cogniti, & magis dilecti, eo certius fatendum est gravatos esse Nepotes remotiores incognitos, & minus dilectos ,quando præsertim filii non sunt gravati in specie , sed cum adjuncto , sub quo possunt univoce comprehendi Nepotes, *l.Publius Mævius, 36.ff.de condit. & de-*
12 *monstr.* Grat. *cons.5.n.31. lib.2.* Rota cor.Ludovis.*dec.375. sub n.14.& dec.385.sub n.46.cum duobus seq. par.9. & dec. 307. n.10.& 12. p. 16. rec.*

Hinc plane dissolvitur,vel saltem confunditur multiplex discretiva locutionis consideratio alias facta;nam si quę ulla admitti debeat, ea præ cæteris spectanda est, quæ desumitur ex visceribus memoratæ substitutionis, in qua Testator dividendo hæreditatem inter fœminas, descendentes, & Transversales, iterato nominavit filios , & semper addidit nomen *Eredi*, primo scilicet cum dictione-*Et*-ibi, *detti Figli,& Eredi sopranominati*,deinde vero,illa omissa,cum præcipua restrictione ad institutos, ibi,*se vi saranno figliole femine di esso Testator, & anco figliole femine di detti suoi figli Eredi instituiti, debbano succedere nelle metà,&c.* ita suam mentem explicãdo,quod ubi ultra institutos,alios quoque hęredes indicare voluit,eorum nominẽ substantive posuit, seu augmentative juxta legalem sensum dictionis-
13 *Et* ut bene ponderat Soccin. sen. *cons. 62. num. 5. lib. 3.* & comprobant Paris. Decian. & Sequaces . E converso autem illud adjective, seu restrictive posuit, quando absque ulla verborum interjectione, immediate suam dispositionem retulit ad institutos . Qui discretivus loquendi modus in eademmet dispositionis parte, de cujus interpretatione agitur , urgere plurimum diritur, & alteri de jure prævalet, *ad text. in l. unica Cod. de cadu. tollen.* Rot. *dec. 516.*
14 *sub num.4. & 5.* coram Bich. *& dec. 229. n.7.* coram Card. Cels. *& dec. 345. num. 13. part. 17. & dec.304. n.12. & 13. p.19. rec.*

Atque ex his pari facilitate destruitur conjecturarum moles,unde etiam objecta restrictio deducebatur:non enim relevat ultima filiarum Testatoris vocatio una cum Transversalibus , quæ dicebatur impossibilis post adeo longam substitutionum seriem , ac repetito erga illas fideicommisso in omnibus descendentibus masculis ; siquidem hoc ipsum in mente revolvens providus Testator, eorum vocationem modificavit cum clausula, *se ve ne saranno*.

Nec magis afficit,quod relinquendo legitimam filiis Religionem profitentibus,sic disposuerit:*Et in caso,che alcuni di dd. suoi figlioli , & Eredi instituiti si facessero Religiosi , s'intendano instituiti nella legitima* , quia non negatur , quod hic locutus fuerit de filiis immediatis;sed licet isti nominentur hęredes, & proprie dicantur legitimarii, non inde sequitur, quod tales quoque appellari non possent Nepotes , quando maxime pręcedentibus Patribus eorum 15
obtinuissent gradum in Avita successione etiam pro consequenda legitima , ut in specie pro extensione dispositionis ad Nepotes respondit Mantic. *de conject. lib. 8. tit. 8. n. 15. cum ibi allegatis.*

Tandem nullius est momenti,quod simul cum filiis germanum fratrem prænominasset hæredem , quasi propterea habito solum respectu ad illorum gravamen , ita suaderet 16
necessitas, quod in subsequenti conditione eorundem mentionem faciens , præter qualitatem filiationis, superadderet quoque hæreditariam, ut contextualiter ad eos tantum referret onus prærordinati fideicommissi. Quoniam ex hoc ipso , quod nomen hæredum augere dicitur numerum Personarum ultra filios primi gradus, inevitabilis est consequentia quod idem nomen non est adjective ac restrictive , sed substantive, & augmentative, ut supra dictum fuit: Cumque pluralis numerus ad unum tantum referri non 17
valeat, irrefragabile est, quod ultra filios, & fratrem, etiam Nepotes gravati fuerint favore Collateralium,juxta Theoricam Bartoli *communiter receptam in l. fin. n.2. ff. ad Trebell.* Cæphal. *cons.262. sub n.11.* Fusat.*cons.24.sub n.27. cum seqq.* Peregr. *de fideicomm. art.22. n.66.* Rot. coram Ludovis.*d.315. n.10. cum duob. seq.* Non subsistente responsione, quod aliquando pluralis numerus verificetur in uno , quia id non procedit, quando ab initio , ut in hoc casu , non potest in uno verificari, cum ex vi sermonis contineat illos, 18
qui non continerentur: secus si progressu temporis,ex accidenti reducatur ad unum , quia tunc pluralitas suggerente æquitate bene resolvitur in singularitates,ut quoquo modo impleri possit mens testatoris, Menoch. *cons.215.sub n.107. cum seq.* Mantic. *de conject. l.8. tit.8. n.22.* & late explicando materiam prosequitur Peregr. *d.art.22. n.66. in fin.*

Et ita relicto adhuc in suspenso transmissionis Articulo, 19
etiam in contrariis Decisionibus reservato , pro dimidia hæreditatis parte, in qua Transversales fuerant substituti, Immissionem , quam DD. denegarent , concesserunt , utraque parte pro quarta vice audita , & semper acerrime informante, &c.

R. P. D. BENINCASA.

Maceraten. Fideicommissi.

Mercurii 23. Martii 1686.

ARGUMENTUM.

Confirmatur præcedens decisio.

SUMMARIUM.

1 *Substitutio cum conditione - si sine filiis - protrahitur nedum ad primos , sed etiam ad omnes descedentes , ut isti favore extraneorum ultimo vocatorum gravati censeantur , si Testator cum verbis perpetuitatem præseferentibus, & alienationis prohibitione , ipsi descendentes fuerant per fideicommissum vocati.*

2 *Eædem Personæ contentæ in parte dispositiva censentur indefinite repetitæ in conditionali.*

3 *Præsumitur , Testatorem voluisse eo magis remotiores gravare, si magis dilectos gravaverit.*

4 *Si post nomen substantivum subsequatur verbum aliquod sine distinctione intermedia , &c, tunc illud potius stat adjective seu qualificative.*

5 *Secus e contra.*

6 Di-

6 *Dictio, &c. de sui natura est ampliativa ac poni solita inter diversa.*
7 *Rei semel demonstratæ nunquam superaddita censetur demonstratio superflua.*
8 *Verba*, se ve ne saranno, *includunt tempus futurum, & successivum.*
9 *Substitutio uno & eodem contextu cum aliis continuative facta, est juxta antecedentem regulanda.*
10 *Legitima relinqui non solet nisi filiis primi gradus.*
11 *Legitima debetur etiam nepotibus & ulterioris gradus descendentibus, si ob præmorientiam Parentum isti occupent eorum gradum.*
12 *In ultimis voluntatibus illatio a discretivis est præpotentis efficaciæ.*
13 *Ad interpretandam Testatoris voluntatem ipsa dispositionis pars, super qua disceptatur, præcipue est est spectanda.*
14 *Demonstratio plerumque vice nominis fungitur.*
15 *Ad fictionem recurri non debet, ubi potest locum habere veritas.*
16 *Vocari nomine appellativo, vere & proprie includuntur sub verbis* sopranominati.
17 *Qualitas nominationis si sit adjecta verbo indefinito æque etiam adaptabilis est appellativo nomine designatis. Declara ut n. 18.*
19 *Gravamen in dubio præsumitur hereditarium ac nomine appellativo factum, ut indistincte comprehendat omnes venientes ex judicio Testatoris.*

DECISIO LXX.

POst iteratas hujus causæ propositiones non sine votorum scissuræ, & omnibus DD. suffragantibus, decisum fuit coram me sub die 10. Martii præteriti, & nova hodie resolutione comprobatum est, quod filii non solum per gradus a Testatore hæredes instituti, verum & nepotes, cæterique descendentes ab eo substituti gravati fuerint per fideicommissum restituere bona, de quibus agitur, Hieronymæ Ridolphinæ, uti causam habenti ab ultimo masculo de agnatione ad successionem vocatos: Cujus geminæ resolutionis ratio fundamenti duplex fuit.

Altera nempe, quod ubi in substitutionibus antecedentibus vocati sunt per strictissimum fideicommissum singuli descendentes ab institutis cum verbis *perpetuitatem* præseferentibus, cum prohibitione alienandi, & cum enixo voto conservandi agnationem, sublequens dispositionis pars conditionalis ea sub indefinita relatione concepta: *Et in caso, che dd. suoi figlioli, & eredi sopranominati morissero senza figli*, regularem hanc interpretationem recipiat, ut omnes descendentes ad successionem præcedenter invitati, gravati etiam intelligantur favore transversalium postremo vocatorum, licet non unica verborum structura, sed pluribus distinctis gradibus inter se legantur substituti, ut præter allegatos, *in prædicta huj s causæ dec. §. Quod autem*, tradunt Censal. ad Peregr. *de fideic. art. 29. vers. limitatur*
1 *primo circa fin.* Capic. Latr. *dec.* 108. *n.* 75. Rot. *dec.* 269. *n.* 6. *& 7. & per tot. 5. dec.* 248. *& n. 8. p. 5. dec.* 135. *n. 3. & seq. p. 8. dec.* 385. *sub n. 9. cum seq. p. 9.* & cor. Eminent. Othob. *dec.* 11. *a n.* 4. & cor. Priolo *dec.* 344. *n.* 15.

Alia vero fuit ratio, quod multum implicat in sensu legali, & bene ordinatæ dispositionis, post multiplices gradus descensivi reciproci fideicommissi erga omnes usque in infinitum explicati, Testatorem deinde interrogare voluisse, seu restringere conditionem subannexam ad filios institutos, quando non solum urget regula in contrarium, quod nimirum eædem personæ contentæ in parte dispositi-
2 va, censeantur indefinite repetitæ in conditionali, ubi verba apta sunt eas in utraque comprehendere, ad Text. *in l. qui filiabus ff. de legat.* 1. Cyriac. *contr.* 96. *ex nu.* 43. Rot. cor. Ludovis. *dec.* 315. *ex n.* 10. *d. dec.* 269. *sub n. 4. p. 5. & dec.* 409. *num. 9. & 10. p. 9. rec.* sed etiam potissima stringit consideratio, quod si gravaret Testator personas existentes in potiori gradu, & magis discretas, fortius gravasse fatendum est existentes in remotiori, & in affectione propositas, ut arguit Laderch. *dec.* 13. *n.* 14. Surd. *consil.* 344.
3 *num.* 17. Rot. *dec.* 385. *sub n. 46. cum seq. p. 9. rec.* coram Eminent. Othob. *dec.* 113. *num. 13. & in dec. quæ revidetur §. minus, & §. stringit.*

Quibus iterum pro resolutis fundamentis approbatis, de facili sublatum est repetitum objectum, quod verbum *Eredi* superadditum fuerit in conditione per modum adjectivi ad denotandam simplicem qualitatem hæreditariam filiorum primi gradus, non vero per modum substantivi, ut includeret diversos descendentes a primo expressis: Quoniam ad dignoscendum, utrum verba stent adjective, vel substantive, recepta est communis distinctio, quod aut post nomen substantivum subsequitur verbum a- 4
liquod sine dictione, &, intermedia; & nemo dubitat, ubi præcipue agatur de contractibus, quorum stricta fieri solet interpretatio, quod stet potius adjective, seu qualificative, ut præ cæteris bene explicat Rot. dec. in contrarium allegata coram Coccino *la* 2283. *sub nu. 42. cum seq.* 5
Aut dictio præfata legitur inter utrumque inserta; & verius est, maxime in ultimis voluntatibus, quod verbum subsequens censeatur appositum augmentative, seu loco substantivi, ut in simili themate, & casu, quo omnes dicti ejus filii, & hæredes instituti supra decedentes &c. punctualiter respondet Decian. *n.* 11. *lib.* 3. Paris. *cons.* 77. *n.* 29. *& lib.* 3. Rot. cor. Dunoz. Jun. *dec.* 748. *n. 4. & melius*, cor. Emin. Cerro *dec.* 444. *n. 2. cum duobus seqq.* ea quidem valida recurrente ratione in hoc casu, quod filii primi gradus satis erant demonstrari per illa verba *detti figli*; undealia subsequentia, *Et eredi sopra nominati*, cum dictione, &, 6
de sui natura ampliativa, ac poni solita inter diversa, solum intelligi debent de nepotibus, & ulterioris gradus descendentibus, ne rei semel demonstratæ superaddatur demon- 7
stratio superflua contra regulam, de qua Text. *in l. si quando ff. de legat. primo*, & late prosequitur Decian. *loco citato*, Peregr. *cons.* 149. *n. 7. lib.* 5. Rot. *dec.* 269. *n. 9. vers. & quidem p. 5. rec.* & cor. Eminentiss. Cerro *d.* 409. *n. 23. & seq.*
Atque hinc pro vindicanda libertate controversorum bonorum inutile fuit denuo confugere ad conjecturas, quæ deteguntur equivocæ, & insubsistentes. Quod enim Testator post appositam conditionem obitus filiorum, & hæredum, substituerit pro æquis partibus in hæreditate ejus filias fœminas, & nominibus propriis Ludovicum, & Marium ex fratre nepotes; non satis probat eandem conditionem coarctate voluisse ad primos hæredes, quia licet considerando casum hujusmodi vocationis contingibilem in vita substitutorum, respexisse non videatur ad remotissimos hæredes, qui usque in infinitum illis restituerent fideicommissum; attamen hoc advertens præcedens Testator, vocationem filiorum designavit per verba, *se ve ne saranno*, quæ tanquam includentia tempus futurum, & successivum, sicuti quoad illas omnem removent implicantiam latitudinis conditio- 8
nis antecedentis, Surd. *cons.* 110. *n. 9. &* 10. Manz. *consult.* 66. *sub n.* 12. Rot. *dec.* 43. *n. 4. p. 14. rec.* sic respectu persona- 9
lis substitutionis nepotum, quæ uno, & eodem contextu continuative ad primos ordinata fuit, Surd. eodem *cons.* 110. *n. 14. &* 15. Rot. *dec.* 52. *n. 4. p. 5. et dec.* 81. *n. 11. p. 16. rec.*

Ejusdem irrelevantiæ est objecta provisio erga filios religionem profitentes, qui pariter cum termino *figli, et eredi* nominati sunt, relicta eis tãtum legitima, quę relinqui non solet nisi filiis primi gradus. Quoniam, prout alias respon- 10
sum fuit, argumentum hujusmodi non concludit, cũ legitima debeatur & nepotibus, & ulterioris gradus descendentibus, quamvis ob præmorientiam descendentium occupassent eorundem gradum in avita successione, ut sunt Jura expressa *in §. primo auth. de hared. ab intest. defect.* Quinimo 11
conjectura ista retorquetur, tum quia verbo *Eredi* superaddidit in hoc casum adjectivum *instituti*, quod signum evidens est, quod ubi loqui voluit de filiis contradistincte a descendentibus, apposuit qualitatem magis expressivam, & proportionabilem primo instituti, & propter eam, quando illam omisit, sequitur habuisse voluntatem contrariam juxta notum principium, quod in ultimis voluntatibus illatio a discretivis est præpotentis efficaciæ, Mantic. *de con-* 12
ject. ult. vol. lib. 1. *tit.* 14. *n.* 10. Matt. *de success. p. 4. q. 31. art. 2. sub n.* 18. Rot. *dec.* 188. *n. 27. p. 17. et dec.* 938. *n. 8. p. 18. rec.*

Nec dissimili responsione submovetur alia, quod in nonnullis testamenti partibus sæpe d. verbum *Eredi* primos tamen complectatur; siquidem id ultro admittitur, sed non exinde argui potest, quod ita semper, & absolute significatio illius restricta fuerit ad institutos; tum quia promiscue aliquando usus est verbo *descendentium*, & *hæredum*, ut signãter desumitur ex reciproca substitutione renovata sub eodem nomine in singulis descendentibus usque in infinitum, *Et il medesimo s'intenda delli figlioli, e descendenti delli figlioli d'esso Testatore, & Eredi in infinito*, tũ fortius quia in hac ipsa dispositionis parte, de qua disceptatur, & quę pręcipue spectanda venit ad eruendã Testatoris mentẽ, ut sancivit Imperator *in l. unica §. Sed ut manifestetur Cod.* 13
de caduc. toll. bene agnoscendo amplitudinem ejusdem verbi, illud uniformiter accõmodavit, tam primis quam ulterioribus in hæreditate successuris, cum hac tamen differentia, quod ubi ad primos tantum referre intellexit, de novo

idem

illem conjunxit cum adjectivo instituti, ibi, *Se vi saranno figliole femine d'esso Testatore, & anco figliole femine de dd. suoi figlioli eredi istituiti, debbano succedere nella metà.* E converso autem reliquit illud in sua latitudine, ubi explicare simul voluit substitutos, ibi, *E nell'altra metà istituisce Eredi in tal caso il Signor Lodovico, & Signor Mario suoi Nipoti*, ut latius advertit *decisio quæ revidetur in §. In quam sententiam, & §. Hinc plene.*

Tandem eo minus detorqueri placuit intelligentia ejusdem nominis in sensum contrarium, ob oppositum terminum *sopranominati*. Adhuc enim ipsius generalitas arctanda non est ad solos filios disponentis, qui proprio nomine supra fuerant vocati; nam quantum attinet ad effectum indicandi rem vel personas, nominati etiam dicuntur, qui appellativo, vel collectivo nomine demonstrantur, quia demonstratio plerumque vice nominis fungitur, & ad literam
14 docuit *J. C. in l. nominatim*, ubi Socc. *n. 3.* & scribentes communiter, *ff. de condit. & demonstr.* cum concordan. apud Fusar. *de substit. q. 359. n. 2.*

Parum relevante, quod qualitas nominationis non nisi improprie, vel lato modo congruere illis possit comparative ad alios, qui propriis nominibus vocati sunt: Unde recurri non debeat ad improprietatem, quando proprietas si-
15 gnificati potest locum habere, sicuti non recurritur ad fictionem, ubi potest habere locum veritas, ad notata per Bart. *in l. qui liberis, §. Hæc verba n. 11. ff. de vulg. & pupill.*

Ultra quod cum ex proprietate vocabuli, vocatos quoque nomine appellativo, vere, ac proprie supra nominatos inquit in individualibus terminis Grat. *respons. 5. n. 54. in fine lib. 2.* Cyriac. *contr. 96. nn. 44. 45. & 48.* ubi de filiis in
16 conditione positis, & ex conjecturis vocatis, cessat penitus difficultas: quia dum qualitas nominationis adjecta est verbo indefinito, *Eredi* æque adaptabili etiam ad sensum Te-
17 statoris, tam institutis, quam substitutis, ex prædictis utique non minus congrue referri debet ad filios singulares, ac proprio nomine supra expressos, quam ad nepotes, vel pronepotes, speciali seu appellativo nomine designatos, ut egregie distinguit Jas. *in l. Imperator 77. sub num. 32. & 33. ff. de legat. 1.* & comprobat Bart. in objecto allegatur, solum contrarium sentiens, ubi semota indefinita locutione ageretur de referenda dispositione ad nominandos per a-
18 lium in concursu nominatorum ab ipsomet disponente, ut videre est *num. 6. & sub dec. n. 7. vers. sed quando substitutio,* Curt. Jun. *cons. 57. num. 3. & 4.* Grat. *d. respons. 5. num. 60. lib. 2.* Rot. *dec. 142. num. 33. p. 10.* & cor. Bichin *dec. 608. sub n. 4. vers. nec obstat cum duobus seq.* In hac enim materia gravamen etiam in dubio præsumitur faciendum, ac nomine appellativo factum, ut indistincte comprehendat omnes venientes ex judicio Testatoris, quod præ cæteris docuit idem Bart. *in l. quidam referunt n. 14. ff. de jur. Codicilli,* Curt. Jun. *cons. 57. n. 3.* & latius Grat. *d. discept. 5. n. 44. 45. & 46. & ex n. 60. cum seqq.* Peregr. *de fideic. art. 16. sub n. 59. vers. in dubio autem.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. BENINCASA

Maceraten. Fideicommissi.

Veneris 2. Junii 1690.

ARGUMENTUM.

Est decisio alterius confirmatoria, & in ea superaddit quid exigatur ad inducēdam transmissionem favore illorum, qui aliquo modo venire possunt ex judicio Testatoris.

SUMMARIUM.

1 Vulgarum cons. 21. Oldrad. *cessat, si vocatio facta fuerit per descensivum fideicommissum, non autem per vulgarem tantum.*
2 *Verba universalia an comprehendant tantum filios primi gradus, vel etiam nepotes, & ulteriores descendentes?*
3 *Dictio, alienative, &, licet de sui natura sit disjunctiva, non raro tamen accipitur declarative seu expositive.*
4 *Onus fideicommissi filiis primis heredibus injunctum censetur in reliquis descendentibus repetitum, si isti fuerint designati per comparationem ad primos cum verbo* - Eredi -
5 *Quo casu censeatur Testatorem pro heredibus intellexisse singulos præcedenter substitutos.*
6 *Verba sopranominati tanquam generica, sub se complectuntur plures species, nominatos scilicet nomine proprio, & alios nominatos nomine appellativo.*
7 *Hæredum appellatione venit etiam substituens.*
8 *Filii in conditione positi quando censeantur dispositive vocati, & n. 9.*
10 *Vulgaris anomala admittitur, non obstante graduali unius vocatione post alium.*
11 *Ex conjecturis admittitur transmissio favore eorum, qui aliquo modo venire possunt ex judicio Testatoris.*
12 *Ad inducendam transmissionem pro conjecturis inservit, quod Testator aliquando filios in conditione posuerit, aliquando vocaverit, quod adjecerit qualitatem masculinitatis, quodque Trebellianam prohibuerit detractionem.*
13 *Ad inducendam transmissionem præcipue consideratur, an Testator ad conservationem agnationis respexerit, & an fecerit digressum ad plures gradus substitutionum, cum sine his conjecturis cætera insufficientes reputentur.*
14 *Contemplatio agnationis excluditur, stante substitutione fœminarum. Vide n. 15.*
15 *Ad hoc ut digressus ad plures gradus inservire possit pro conjectura ad desumendam transmissionem, exigitur, quod substitutiones procedant, non subsequantur vocationem transversalium.*
16 *Ut inducatur transmissio, sufficit alternativa, vel digressus ad plures gradus, vel quod contemplatio agnationis cum aliis conjecturis uniri possit.*
17 *Per prædecessum substituti substitutio caducatur.*
18 *Divisio quando non est corporum particularium, sed simpliciter intellectualis, non tollit Jus accrescendi. Declara, ut n. 19.*

DECISIO LXXI.

Quatuor a me editis decisionibus in hac causa, quarum priores duæ semel audita parte audierunt favore Horatii, & fratris de Rannuccis, reliquæ vero auditis semper collitigantibus, & omnibus DD. suffragantibus, favore Hieronymæ, & sororis de Ridolphinis; dubitatum hodie fuit, *An standum esset in primo vel in secundo loco decisis*: & novus etiam cumulatus articulus in iisdem decisionibus reservatus, *An & de cujus bono jure constaret circa transmissionem controversi fideicommissi*: quas geminas disputationes sub unico dubio aggredientes DD. steterunt in ultimo loco decisis, & quoad reservata dixerunt constare de bono Jure Horatii pro medietate relicta fœminis.

Ex facto namque altius exposito in prima hujus causæ decisione clare patet, quatenus pertinet ad decisa, quod Cæsar Sen. de Ridolphinis post institutos hæredes, & substitutos respective ejus filios, & descendentes, usque in infinitum, cum enixo voto conservandi agnationem devenit tandem ad ultimam substitutionem transversalium, vocando etiam Ludovicum, & Marium ipsius Testatoris ex fratre nepotes, ac Patrem, & Patruum respective Hieronymæ collitigantis, ea tamen conditione adjecta, *e caso che detti suoi figlioli, & Eredi sopranominati morissero senza figli*. Quamobrem defuncto nuper sine prole Cæsare juniore ultimo masculo e Testatore descendente, sane purificata remansit substitutio postrema transversalium, quæ non deficit per obitum primo substitutorum cum filiis, prout Rota censuit in prioribus decisionibus ex *vulg. cons.*
Oldrad. 21. nam præcedente singulorum descendentium 1
vocatione per fideicommissum, ut supra visum est, generalitas præfati nominis hæredum in subsequenti conditione apposita cum dictione augmentativa, &, de iis omnibus prædicari debet; quidquid secus esset, ubi præcederet eorum vocatio per vulgarem, quo solum casu reputaretur unicus gradus hæredum, proindeque ipsorum nomen non nisi ad primos referri possit, juxta receptam distinctionem, de qua Dec. *cons. 84. num. 2. ex n. 2. ad 17. tom. 3.* Crav. *cons. 878. ex n. 6.* Peregr. *de fideic. art. 29. n. 41. cum aliis relatis in 3. hujus causæ dec. præcedentium revocatoria sub die 10. Martii 1688. §. quod autem, §. non obstat, & seq. & in 4. 23. Martii 1689. §. Altera, & seq.*

Nec quidquam relevat unicum partis objectum de novo excitatum, quod nempe hujusmodi dispositio facta in casu obitus omnium filiorum, & hæredum, fiet relative, & continuative ad aliam in casu mortis unius tantū præcedentis expressam. Unde quemadmodum in prima dispositione sub nomine hæredum comprehenduntur solum immediati, sic dicendum sit in secunda, quæ licet facta in diverso casu, eas-

dem

2 dem, & non diverfas perfonas includat, Andreol. *con-
trov.* 289. *n.* 10. *&* 29. Rota *d.*235. *n.*235. *p.*16. *rec.*

Quoniam adducta illatio penitus retorquetur animad-
vertendo, quod ubi in priori cafu Teftator voluit fubftitue-
re alicui ex ejus filiis, tam primi quam ulterioris gradus, pro
fynonymis habuit nomen hæredum, & defcendentium, ibi-
3 *Et in cafoche alcuni di detti eredi, ò defcendenti da effi mo-
riffe fenza figlioli*, quæ dictio alternativa, *O*, licet de fui na-
tura fit disjunctiva, non raro tamen accipitur declarative,
fed expofitive, ut utrinque denotet fimilitudinem, & con-
formitatem; adeoq; hoc retento intellectu, ficut onus fidei-
commiffi filiis primis hæredibus injunctum fuit, illud fic
quoque injunctum fuiffe dicendum eft reliquis defcenden-
tibus in hæreditate fucceffori bus, tanquā pro hæredibus per
4 comparationem ad primos defignatis, argumento *Text. in
l. fi ex toto* §. 2. *ff. de legat.* 2. bene Menoch. *de præfump.* 168.
n. 2. *&* 4. Barbof. *tract. d.* 46. *n.* 7. *&c.* Rota coram Seraph. *dec.*
393. *&* 9. *& dec.* 4. *fub n.* 4. *&* 5. *p.* 5. *rec.*

Quod eo fortius procedit in præfenti hypothefi, quia non
defūt aliç difpofitionis partes, unde clarius convincitur Te-
ftatorē pro hęredibus intellexiffe fingulos præcedenter fub-
ftitutos; fiquidem paulo ante utrunque cafum fupra in ob-
5 jecto confideratum explicando reciprocam inter defcen-
dentes, prout antea fecerat inter filios immediatos, illos
identifice nuncupavit *hæredes ufque in infinitum* eodemque
nomine honoravit poftmodum Ludovicum, & Marium,
quantumvis remotiores tranfverfales fubftitutos; quinimo
in vifceribus hujufmet fubftitutionis, de qua difputatur,
quando voluit legem reftringere ad primos hæredes, id cla-
rius expreffit fuperaddito verbo *inftituti*; ex quo evidenter
refultat, quod cum in prędicta conditione fimile relativum
non addiderit, confulto illud omiferit, ut pro hæredibus in-
diftincte etiam fubftitutos demonftraret, prout ex legali in-
telligentia ejusdem nominis, & difcretivo loquendi modo
late comprobant præteritæ *dec. tertia fcil. fub* §. *non obftat*,
& §. *in quam fententiam cum feq. & in* 4. *fub* §. *nec diffimili*.

In nihilo refragante, quod in eadem quoque conditione
faltem per æquipollens reftrictio non deficiat ad inftitutos
ad objectū verbum *fopranominati*, quia nominatio in Jure,
cum fit verbum genericum, fub fe complectitur plures fpe-
cies, nominatos fcilicet nomine proprio, & alios nominatos
6 nomine appellativo, feu collectivo, ut explicat Menoc. *conf.*
124. *n.* 9. Fufar. *de fubftit. q.* 359. *fub n.* 2. Quamobrem dum
negari non poteft, quin prius omnes defcendētes fuerint no-
minati, cum omnes fuerint literaliter fubftituti, confequens
eft, quod ad eos pariformiter idem verbum referri debeat,
quod omnes antea nominatos valet comprehēdere, optime
7 *l. C. in l. nominatim* 33. *ff. de cond. & demonftr. & gl. in l. quæ
conditio* 39. *eodē tit. verb. inftitutos*, ubi addit, *& fubftitutos*,
Grat. *refp.* 5. *fub n.* 58. *& feq. lib.* 2. Rot. cor. Bich. *dec.* 608. *n.* 6.
& 7. *& in* 3. *dec.* §. *minus de fumi*, *& in* §. *Tandem cum feq.*

Hæc quoad decifa, quo vero ad refervata procedentes DD.
cū diftinctione portionis, & quotę fuppofuerunt primo pro
effectu decifionum quas confirmarunt, dimidiā hæreditatis
partē prænominatis Marco, & Ludovico relictam, delatam
poftea fuiffe ad Francifcum prædictæ Hieronymæ Germa-
num fratrem, & Actorem, qui ad utranque illarum portio-
nem vocatus fuit: Refpectu nanq; portionis Martii commu-
nis Patrui vocatio Francifci videbatur indubitata, ex litera
Teftamēti, ubi filii mafculi Ludovici, inter quos extitit Frā-
cifcus, eidem Marco fpecifice legūtur fubftituti, ibi- *E doppo
la morte di d. Sig. Mario, vuole, che nella porzione di effo Si-
gnore Mario fuceeda il Sig. Ludovico, e fuo figli mafchi le-
gitimi, e naturali, &c.* Refpectu vero portionis Ludovici, ta-
metfi filiorū illius explicita vocatio non concurrat, adhuc
tacita non deficit, quia dum ipfi funt pofiti in conditione,
& poft obitum Ludovici Patris fubftiturorum in utraq; por-
tione fęminæ a Teftatore defcendentes, renovata etiam pro-
hibitione detractionis Trebellianicæ, fequeretur, quod nifi
filii fuiffent vocati, fœminæ non potuiffent fuccedere in to-
ta, & integra hęreditate, prout Teftator difpofuit; quod pro
efficaciffima conjectura vocationis pofitorum in conditio-
8 ne ponderat Rota *in dec.* 266. *n.* 20. *& dec.* 319. *n.* 7. *p.* 1. *rec.* &
cor. Mantic. *dec.* 319. *n.* 8. & fufius coram Sanctifs. D. Noftro
d. p. n. 22. 31. *& feqq.* Præfertim quia ultra reliquas conjectu-
ras infra recen. in difcuffione articuli tranfmiffionis, illa
præ cæteris fe fe offert, quod dum Teftator eos voluit fuc-
cedere in portione Patris, tum cenfeatur magis dilexiffe de-
fcendentes in portione afcendentis, quam in portione tranf-
9 verfalis, Fufar. *de fubftit. q.* 440. *fub n.* 11 Add. ad Burart. *dec.*
385. *n.* 6. *& feq. p.* 4. *tom.* 2. & cor. Priolo *dec.* 223. *n.* 3.

Neque obftat, ob quod prædeceffum Ludovici, & Marii
fideicommiffum evaferit caducum; nam prætermiffa difpu-
tatione, utrum prædicti filii fubintrare adhuc poffent illo-
rum gradum peremptum vigore vulgaris anomalæ conten-
tæ in compendiofa, quod non obftante graduali unius vo-
catione poft alium admifit Rota cor. Card. Celf. *dec.* 388.
num. 10. *&* 11. certum eft, quod ubi in hoc ftatu eorum 10
vocatio Jure proprio pateretur aliquam difficultatem, atta-
men non deeffent conjecturæ pro fuadenda favore ipforum
tranfmiffione Jure Patris, & Patrui, quæ facilius in eos 11
datur, qui venire aliquo modo poffunt ex Judicio Teftato-
ris, Bald. *in l. Pater num.* 19. *C. de inftit. & fubft.* Fufar. *de
fubft. q.* 490. *n.* 114. Noal. *de tranfmiff. p.* 1. *n.* 88. *& feq.* Rot.
cor. Mantic. *dec.* 319. *fere & tot.*

Plures autem, & quidem urgentes concurrunt conje-
cturæ pro inducenda hujufmodi tranfmiffione; nam præ-
ter generales expendi folitas, ex eo quod filii aliquando
vocati, aliquando vero funt pofiti in conditione, & qui-
dem femper cum qualitate mafculinitatis, & tanquam le-
gitimi, & naturales, inter eos etiam reperita prohibitio-
ne Trebellianicæ, quam fingillatim enumerant præter pro-
xime allegatos, Mantic. *de conjectur. lib.* 11. *tit.* 20. *ex n.* 10.
Andreol. *controv.* 79. *num.* 10. Rota *dec.* 377. *a n.* 8. *ufque ad*
19. *p.* 11. *recent.* cor. Card. Celf. *dec* 88. *&* 176. *utrobique* 12
per tot. duæ alterius, & plurimum relevantes accedunt,
contemplatio fcilicet agnationis, & digreffus ad plures
gradus fubftitutionum, fine quibus aliæ minoris ponde-
ris, & pene infufficientes reputantur, ut pro regula fun-
damentali tranfmiffionis fæpius firmavit Rota, & fignan-
ter cor. Royas *dec.* 389. *num.* 7. & coram bon. mem. Card. 13
Cerro *dec.* 6 4. *n.* 9. *&* 13.

Non fuffragante refponfione, quod contemplatio agna-
tionis excludatur ftante fubftitutione fœminarum pro alia
dimidia hæreditatis parte in eodem gradu, in quo Marius,
& Ludovicus vocati funt, quia non exinde exclufa dicitur 14
voluntas eam confervandi per contextualem mafculorum
fubftitutionem; potiffimum reflectendo, quod una cum illis
vocatæ fuerunt filiæ folum teftatoris, & hæredum inftitu-
torum, quæ faltem quoufque vivunt confervant agnatio-
nem, ad Text. *in l.* 12. *Tabul. C. de legit. hæred.* & diftinguen-
do tradunt Peregr. *de fideic. art.* 26. *fub n.* 29. Rota *dec.* 420.
n. 27. *& feq. p.* 4. *rec. tom.* 2. & coram Bichio *dec.* 661. *ex n.* 10. 15

Minufque impugnari valet digreffus ad plures gradus
fubftitutionum ex eo, quod iftæ præcedant, & non fubfe-
quantur vocationem tranfverfalium, ut pro requifito hu-
jus conjecturæ advertit Rota cor. Caval. *dec.* 532. *num.* 9.
dec. 25. *num.* 10. *p.* 16. *& dec.* 359. *num.* 12. *p.* 17. *rec.* quoniam
objectum corruit in facto; nam ut fuperius demonftratum
fuit, Ludovicus, & filii fubftituunt, minus utique vero
iidem filii, & refpective nepotes, & tandem iis omnibus
deficientibus, filiæ teftatoris, & filiorum ejusdem; præ-
terquamquod una tantum ex dd. principalibus conjecturis, 16
quando effet conjuncta cum aliis, ut in hoc cafu, jam pro
tranfmiffione fufficeret, Card. de Luca *de fideic. difc.* 98.
fub n. 25. *& feq. & difc.* 112. *num.* 24. comprobat *d. dec.* 125.
n. 19. *p.* 16. *in objecto allegata*.

Quibus itaque pro dimidia bonorum parte favore Hie-
ronymi firmatis, non dubitarunt DD. conftare etiam de
bono jure Horatii pro alia medietate relicta fœminis. Et-
enim cum per mortem Cæfaris ultimi mafculi defcenden-
tis a teftatore, fciffa fuerit hæreditas in duas partes, & fœ-
minæ ad primam ex eis vocatæ nec fupervixerint eidem
mafculo, nec ulterius gravatæ fuerint, profecto fequitur,
ut ifta portio penes illum caducata remanferit, & ex eo
tranfierit in Horatium, jure legitimæ fucceffionis ab inte- 17
ftato, *l. unic. fin autem*, *C. de caduc. toll.* Glof. *in l.* 1. *C. de
fuis*, *qui ante apert. tabul.* Rot. *dec.* 111. *& dec.* 124. *utrobi-
que n.* 10. *p.* 13. *rec.* & cor. Royas *dec.* 389. *n.* 5.

Parum relevante, quod portio vacans debuerit accrefce-
re fubftituto, vel tranfmiffario fuperftiti, ea ratione, quia
medietas hæreditatis, cujus eft nomen juris, diftinguatur
tantum per intellectum, & ubi diftinctio non eft corporum
particularium, fed fimpliciter intellectualis per quotas,
nunquam tollat jus accrefcendi, Rota cor. bon. mem. Car- 18
din. Cerro *dec.* 291. *fub n.* 9. *cum feq.* & in Bonon. fideicom-
miffi pofitionis 17. Junii, §. *Etenim*, *& feq. n.* 10. cor. R.
P. D. meo Urfino.

Quoniam adductæ auctoritates procedunt folum cum
fuppofito, quod vocati ad unam, & eandem rem per quo-
tas, etiam verbaliter conjuncti appareant; fed quando ut
in præfenti cafu, ultra divifionem quotitativam, fubftitu-
tio unicuique eft facta per orationes feparatas, quæ fingulæ
reguntur a fuo verbo, ibi- *dette figlie femine debbano fucce-* 19
dere

dere nella metà, e nell' altra metà instituisce Eredi in tal caso il Signor Lodovico, e Signor Mario; tunc plenius excluditur jus accrescendi; non attenta etiam dictione ex qua utraque oratio colligatur, quia verbaliter conjunctio in hac materia non æstimatur ex natura copulæ, sed tantum ex unitate sermonis, & ita solum inesse dicitur, quando vocati nominum complexu junguntur, quod penitus cessat in proposito themate, ut ex Gloss. veterum sententiarum docuit originaliter Bart. *in l. in re conjuncti n.4.* 13. & 32. Bellon. *de Jure accrescendi cap.5 q.1.n.5. & q.16. n.4. &* 5. 18. *et seq. usque ad* 25. *et rursus eodem cap. q.41. fere per tot.* Card. de Luca *discurs* 121. *sub n.* 3.

Et ita in utraque, &c.

R. P. D. BENINCASA.

Maceraten. Fideicommissi.

Lunæ 29. Januarii 1692.

ARGUMENTUM.

Approbantur superius decisa, & plura traduntur circa vulgarem anomalam, & jus non decrescendi.

SUMMARIUM.

1 *PRo effectu immissionis, pinguius remedium præstat vocatio, quam transmissio.*

2 *Secundus substitutus, in vim vulgaris anomala contenta in compendiosa, subintrat in locum primi nolentis, vel non valentis adire.*

3 *Limitatur, quando fideicommissum fuit nominatim relictum illis, in quorum persona substitutio facta est caduca, eosque testator rogavit, ut restituerent hereditatem, n.5.*

4 *Hæc tamen limitatio procedit, quando secundus fuit primus substitutus nominatim, per fideicommissariam duntaxat.*

6 *Substitutio compendiosa non continet vulgarem, ubi totam non complectitur hereditatem. Declara, ut num. 7. & 8.*

9 *Filii positi in conditione non censentur vocati, sed eis præservata dicitur legitima Parentis successio ab intestato.*

10 *Quoties autem successio verificari non posset, ut quia Pater ob prædecessum testatoris habere non potuerit successionem, tunc filii positi in conditione, per tacitum fideicommissum censerentur invitati.*

11 *Vocatio autem eo magis admitteretur, si filii vocati fuerint in portione parvui, & postremo fœmina in tota hereditate, n.12.*

13 *Ad hoc, ut jus accrescendi, vel non decrescendi locum habeat, exigitur conjunctio re, aut verbis.*

14 *Conjunctio verbalis ex quibus deficere dicatur.*

16 *Conjunctio realis excluditur, si substituti non sint vocati ad unam eandemque rem, seu ad easdemmet hereditates; partesque, sive sint quantitativa, sive quotativa, & numerales, realem collunt conjunctionem.*

17 *Realis conjunctio de per se sufficiens reputatur, ut locum habeat jus non decrescendi.*

18 *Realis conjunctio non provenit ex unitate, vel identitate rei, sed ex eo tantum, quia singuli ab initio vocentur ad solidum.*

19 *Et ideo, si testator hereditatis medietatem uni, aliam vero alteri reliquerit, jus non decrescendi locum non habet.*

20 *Ad effectum excludendi jus non decrescendi, ex divisione hereditatis facta per testatorem in partes, ista debent esse ad oculum demonstrabiles. Declara, ut n. 21. & 22.*

23 *Inventarium probat omnia bona in eo descripta fuisse in bonis, & hereditate defuncti, tam contra conficientem, quam adversus causam ab eo habentes.*

24 *Gravatus censetur elegisse alienata ex causa detractionum.*

25 *Quidquid ex paterna hereditate ad filium pervenit, subjectum remanet imputationi, vel saltem compensationi cum legitima.*

26 *Liberatio a redditione rationis intelligitur de scrupulosa, & rigorosa, non vero de juridica, & discreta.*

DECISIO LXXII.

AD formam rescripti editi in relatione causarum sub die 4. Augusti proxime præteriti, posthabito in hac causa ulteriori examine circa existentiam controversi fideicommissi, alias coram me per tres conformes decisiones latissime approbatam, DD. aggredientes hodie disputationem semel habitam quoad reservata, uti secum ferentia alienum articulum purificationis illius identitatis bonorum, & competentiæ detractionum, steterunt iterum in decisis, & immittendam fore dixerunt Hieronymam de Ridolphinis, juxta modum inferius exprimendum.

Etenim quoad purificationem fideicommissi, licet alias favore Francisci Germani fratris, & Auctoris Hieronymæ, ex duplici capite canonizata fuerit in adimplementum omnium contentorum, in reservatis, jure scilicet transmissionis, & jure propriæ vocationis, ut probat ultima decisio secunda Junii præsentis; attamen recognoscentes DD. illam satis tueri posse ex hoc posteriori fundamento, primum amplius examinare non curarunt; nam pro effectu Immissionis pinguius remedium præstat vocatio, quam transmissio, Dec. *consil.* 515. *n.* 2. Gabr. *cons.* 114. *tom.* 1. Peregr. *de fideic. art.* 31. *n.* 12. *circa fin.* Noal. *de Transmiss. sub n.* 4. *et seq.* Rot. *dec.* 424. *n.* 4. *p.* 2. *rec.*

De vocatione autem Francisci dubitari non valuit, nam fuit filius, & respective nepos Ludovici, & Marii, qui per defectum masculorum descendentium a testatore, explicite substituti fuerunt in medietate hæreditatis cum successiva ejusdem vocatione aliorumq; filiorum Ludovici, videlicet, *Nell'altra metà instituisce eredi, in tal caso il Signor Lodovico, & il Signor Mario figlioli del q. Francesch ino fratello di d. Testatore, e doppo la morte di esso Sig. Mario succeda il Sig. Lodovico, e suoi figli Maschi, e doppo la morte d'esso Sig. Lodovico senza figli Maschi, vuole, che tanto la portione di esso Sig. Mario, quanto d'esso Sig. Lodovico ricada alle figlie delli figli d'esso Testatore senza detrazione di Trebellianica*. Cum itaque supervivente Francisco nuper obierit ultimus masculus ex descendentibus a testatore primo vocatis, utique aperta remansit successio ad illius favorem, tametsi prædecesserint Ludovicus Pater, & Marius Patruus, cum ex vi vulgaris anomalæ contentæ in compendiosa, secundus substitutus de jure subintret in locum primi nolentis, vel
non valentis adire, juxta Theor. Bart. *in l. quandiu* 68. *n.* 10. 1
de acqu. hered. sæpius a Rota canonizatam, & præcipue *in dec.* 322. *n. p.* 15. *& dec.* 134. *ex n.* 11 *p* 17. *& in Bononien. fideicommissi de* Gullinellis 27. *Junii* 1686. §. *hosque*, coram bon. mem. Paulutio *& in Romana manutentionis* 15. *Martii* 1688. §. *Verum*, cor. R. P. D. meo Hervavalt.

Neque huic regulæ videbantur obstare duæ limitationes 2
in contrarium adductæ. Non quidem prima, quod nimirum cesset vulgaris anomala, quando fideicommissum fuit nominatum relictum ab illis, in quorum persona substitutio facta est caduca, ac si relictum a primo substituto, in
quo caducitas evenit, non censeatur repetitum ab ejus sub- 3
stituto, ad Text. *in l. Celsus*, §. *quod alicujus ff. de legatis*. Secundo, quoniam ultra quod concl. procedit, quando
secundus fuit substitutus primo nominatim per fideicom- 4
missariam duntaxat, secus vero si per vulgarem promiscue contentam in compendiosa, ut declarat Amat. *resolut.* 40. *num.* 10. & individuo respondit Rot. *d.* 322. *nu.* 8. *& seqq. & d.* 403. *num.* 6. *p.* 2. *rec.*

Diluitur ulterius objectum ex facto, animadvertendo, quod tunc dici posset in hoc casu nominatim injunctum fideicommissum, quoties testator substitutis Ludovico, & Mario, eos nomine proprio designando, rogasset expresse hæreditatem restituere subsequenter vocatis, quod non habetur ex relato tenore testamenti in ea parte, in qua dicitur: *Doppo la morte d'esso Sig. Mario, vuole, che succeda il Signor Lodovico, e suoi figli*; dum ibi reassumpta fere ex integro sere dispositionis, sine alicujus ministerio, testator
ipse decrevit successorem per verba *vuole, che succeda* ut 5
examinando *Text. in d. l. Celsus*, explicat *idem* Amat. *in cit. resol.* 40. *n.* 13 & prosequitur Rot. *d. dec.* 403. *n.* 7. *& seq. p.* 2. *& d.* 201 *n* 14. *cum duobus seq. & d.* 227. *prioris confirmatoria*, *sub n.* 6. *vers. neque applicantur p.* 8. *rec.*

Minusque applicabilis erat altera limitatio, quod sub-
stitutio compendiosa non contineat vulgarem, ubi totam 6
non complectitur hæreditatem, ex eod. Bart. *in l. Centuria* 13. *n.* 34. *&* 35. *ff. de vulgari, & pupillari*; nam contrarium est verius, quando prout hic testator in plures distribuit totum assem; quidquid secus esset, si se tantum relinqueret

certam

certam portionem hæreditatis, juxta receptam distinctio-
7 nem, de qua Crass. *de success.* §. *substit. q.*75. *n.*1. Peregr. *de fideic. art.*34. *sub n.*16. *circa fin.* Fusar. *de substit. q.*238. *sub n.*5. Rot. cor. Bich. *dec.*27. *n.*10.

Quod indistincte procedit, sive distributio sit facta per quotas hæreditarias, sive etiam per quotas bonorum, quia in his terminis assignatio portionum, etiamsi non apponatur clausula, *heres esto*, vim habet universalis institutio-
8 nis, *l.*1. §. *divus*, *ff. de hered. Instit.* Crass. *de success. q.*75. *n.*2. Peregr. *de fideic. eod. art.*34. *n.*51. Marth. *de success. p.*4. *qu.*30. *art.*1. *num.*44. *post med.* & comprobat Card. de Luc. *de fideic. disc.* 108. *n.*7. *vers. Circumscriptio*, Rot. *d.* 94. *n.* 13. *&* 14. *p....rec.*

Nec subsistit responsio, quod adhuc in portione Ludovici vulgaris anomala operari non possit, dum ejus filii tanquam positi in conditione non censentur vocati, & consequenter cum pro se non habeant voluntatem dispositivam, sed mere prælativam, ex prudenti judicio testatoris eis duntaxat præservata dicatur legitima parentis successio ab in-
9 testato, juxta communem sententiam, de qua *Gloss. & Scrib. Omnes in l. Lucius la* 2. *ff. de hared. Instit.*

Quoniam hæc communis opinio recipit declarationem, ut vera sit, ubi Pater habuisset hæreditatem, & filii eo mortuo sibi successissent, aut habiles fuissent ad succedendum. At ubi filii non possent succedere Patri, neque ex testamento, neque ab intestato, eo quod illi nunquam delata fuerit successio uti præmortuo in vita testatoris, vel heredia gravati; in hac sane specie filii positi in conditione tanquam prælati substituto, de necesse per tacitum fideicommissum censentur invitati, cum alias vere inane, & non prudens pro eis
10 fuisset consilium testatoris, ut in puncto declarat Peregrin. *cons.*4. *n.*3. *l.*4. *& cons.*131. *sub n.*5. *l.*5. Fusar. *cons.*31. *sub n.*2. *&* 6. Cyriac. *contr.*96. *n.*72. *&* 73. & latius *contr.*351. *sub n.*3. *& seq.* Rot. cor. Penia *d.*1297. *n.*7. *&* 8. *& dec.*1333. *n.*8. *&* 9.

Fortius, quia validiorem reddunt eorum vocationem aliæ quamplurimæ conjecturæ, & duæ præ cæteris omissis aliis uberius *in postrema dec.* cumulatis §. *plures autem cum seq.* una scilicet, quod si testator vocavit expresse filios Ludovici ad portionem Marii Patrui, multo facilius dicendum est, eos quoque vocasse ad portionem proprii Genitoris,
11 quod pro efficacissima conjectura in his terminis perpendit Fusar. *cons.*53 *n.*13. *cum duob. seq. & cons.*144. *n.*15. Cyriac. *d. contr.* 252. *n.*8. Rot. cor. Pen. *in proxime allegat. d.* 1297. *n.*9. *&* 1333. *n.*31. *&* 11. & cor. Card. Cels. *decis.*176. *sub n.* 25. *& decis.*229. *n.*13. Alia vero quod sicuti post controversam substitutionem ultimo loco vocavit fœminas, & qui-
12 dem explicite tam ad portionem Marii, quam etiam Ludovici, prohibita insuper detractione Trebellianicæ, sic ad utramque portionem fatendum est vocatos esse ejusdem filios, cum alias dari non posset similitudo gravaminis in iisdem quotis citra similitudinariam vocationem illorum, quibus integre obvenire debebant, ut sic unitæ deinde transirent ad alios, Ruin. *cons.*139. *num.*17. *& seq. tom.*3. Gabr. *cons.* 115. *n....p....* Rot. *decis.*97. *n.*6. *p.*7. *& dec.*28. *n.*33. *& dec.*54. *n.*3. *p.*8. *rec.* & cor. Bich. *dec.* 17. *n.*20. *circa fin. cum seq.* præter adducta *in ultima dec.* §. *hæc quoad decisa.*

Approbata ex præmissis purificatione fideicommissi in Auctorem Hieronymæ actricis, eam primo limitarunt DD. juxta seriem dispositionis superius recensitæ ad medietatem hæreditatis, in qua leguntur transversales substituti, exclusso iterum jure accrescendi pro alia medietate relicta fœminis, quæ sine ullo restitutionis gravamine devoluta est ad Ranuccios collitigantes, ex firmatis *in dict. ultima dec.* §.
13 *quibus itaque.* Vocati nanque ex hominis dispositione, ad hoc ut frui possint beneficio juris accrescendi, vel non decrescendi, debent esse aut verbis aut re conjuncti, quod utrunque deficit in hoc casu, & probat *Text. in l. prima in princ. & l. penult. ff. de usufructu accresc. & not. DD. in l. re conjuncti* 78. *ff. de legatis* 3.

14 Et sane deficit verbalis conjunctio, stante duplici complota oratione, in qua sejunctim unaquæque medietas assignata fuit, prout explicat *eadem dec. sub fin.* in hac parte non amplius impugnata; realis vero conjunctio facilius excluditur, quia substituti non fuere vocati ad unam eandemque rem, seu ad easdem hæreditatis partes, sed ad diversas, quæ sive sint quotitativæ, seu quantitativæ, & numerales, rea-
15 lem tollunt conjunctionem, *l. Lucius* 78. §. *quæ habeas ff. ad Trebel.* Glos. *in l. triplici* 142. §. *Lucius verb. duos ff. de verb. signif.* Alciat. *in d. l. re conjuncti sub n.*15. *vers. sed quid si rescriptum*, juncto *n.*17. *ff. de legat.*3. Fusar. *de substit. qu.* 495. *n.*1. Bell. *de jur. accresc. cap.*5. *qu.*5. *sub n.*9. *vers. sextus casus est*, *cum seq. & sub n.*15. *&* 16.

Neque quicquam relevat, quod ad unicam integralem hæreditatem vocati appareant attributione dimidiæ, quæ 16
unicitatem hæreditatis, cujus est nomen juris, non excludit; & proinde realis ista conjunctio sufficiat ad producendum favore filiorum Ludovici jus non decrescendi, quatenus cessaret illud accrescendi propter defectum alterius conjunctionis, ad not. per Batt. *in eadem l. re conjuncti n.* 17
32. *ff. de leg.* 3. quia in hac materia realis conjunctio non æstimatur ex unitate, vel identitate rei, sed ex eo tantum, quia singuli ab initio vocentur ad solidum. Quod cum penitus cesset in proposito Themate per expressam distributionem partium, nulla profecto subest necessitas, qua eadem unicuique pars censeatur relicta ad effectum juris accrescendi vel non decrescendi. Partes nanque hæreditatis multiplicationem recipiunt, quemadmodum ipsa hæreditas in plures, & diversas partes distribui potest, ut sancivit Imperator *in* §. *hereditas de hered. instit.* & hæc omnia scrutando fuse tradit Bellon. *de jur. accresc. dec. cap.*5. *q.*5. *n.*10. 18 19
*& qu.*7. *per tot. & qu.*32. *n.*34. *cum concord.*

Non suffragante replicatione, quod partes in hoc casu sint tantum intellectuales, & non ad oculum demonstrabiles, quales deberent esse ad excludendum hoc legale beneficium inter vocatos, Rot. *decis.* 506. *p.*4. *divers. dec.*256. *n* 27. *p.*16. *rec.* & cor. Royas *dec.* 428. *n.*10. & cor. Cardin. Cerro *dec.*635. *n.*3. *& dec.*341. *n.*6. *&* 7. 20

Siquidem ad terminos istarum auctoritatum id unice attendendum venit, quoties agatur de verbali conjunctione, quæ sicuti cessat, ubi diversæ res sub eadem oratione pluribus relinquuntur; sic pariformiter cessare debet, ubi eadem 21
res ita legatur, ut ejus partes oculis corporeis valeat segregati, ad trad. in spec. *in d.*606. *n.*1. *p.*4. *divers.*

Quod vere nil commune habet cum reali conjunctione, quæ de jure semper excluditur, quando unicuique relinquitur in sensu diviso pro sua rata, & portione; esto etiam quod partes assignatæ maneant invicem confusæ, neque 22
ad oculum sint demonstrabiles, ob prætermissa a testatore divisione illorum confinium, ut distinguendo egregie consuluit Curt. Jun. *cons.* 259. *per tot.* quem laudat Peregr. *de fideic. art.*9. *sub n.*2. *&* 8. utrobique *circa fin.* Rot. *dec.*56. *sub n.*12. *cum duobus seq. p.*9. *rec.*

Atque hinc procedendo ad discussionem identitatis bonorum, quæ est altera inspectio cadens sub reservatis, facile fuit sub illius fundamento immissionem alias decretam confirmare. Quandoquidem impugnata non fuit a Ranucciis reiis convectis quoad tria bonorum corpora per eos possessa, nempe medietatem domus in Civitate Maceratæ in communi cum Pellicanis, ac duo Prædia nuncupata, *dell' Isola, e dell'Orano*; & vere liquido constat ex inventario hæreditario Cæsaris fideicommittentis confecto per Josephum ipsius Germanum fratrem, & Auctorem pariter illorum de Ranucciis, quod omnia in eo descripta probat fuisse in bonis, & hæreditate defuncti, tam contra conficientem, quam contra ejusdem hæredes, & successores, Adden. ad 23
Buratt. *dec.* 737. *n.*15. *&* 16. Rot. *dec.*234. *n.*5. *p.*17. *rec. & in Romana Immissionis* 28. *Junii* 1696. §. *nam præmisso*, coram me 17. *Junii præt. prox. sub* §. *nec subsistit*, *&* §. *minusque.*

Sola versabatur difficultas circa separationem bonorum præfati Josephi, quorum retentionem petebant rei conventi; sed in hoc parum DD. morati sunt, quia in prædicto inventario utrinque approbato distinguuntur bona fideicommissi ab aliis, quæ tanquam propria Josephi possidebat indivisa cum testatore, quamobrem ad tenorem illius dandam esse dixerunt immissionem Hieronymæ pro dimidia bonorum parte, quæ ibidem describuntur acquisita de proprio a fideicommittente, & quoad reliqua pro quarta solum eorum parte, quæ annotantur communia inter prænominatos fratres, dum istorum medietas indubitanter non cadit sub fideicommisso fraterno, & alia medietas subdividenda est ad formam testamentariæ dispositionis, & decisionum desuper editarum.

Tandem facilior visa est inspectio quoad competentiam detractionum, siquidem Trebellianica non prætenditur, & prohibita apparet ex testamento; legitima vero consumpta dignoscitur ex eo, non solum quod Marcus Antonius, & Cæsar Jun. filius, & respective Nepos fideicommittentis alienarunt diversa bona fideicommissaria considerabilis valoris, & propterea elegisse censentur alienata in causam ejusdem detractionis, *vulg. l. Marcellus*, §. *res quæ*, ubi 24
DD. communiter, *ff. ad Trebell.* Rot. *dec.* 541. *ex n.*28. *p.* 5. *rec.* & cor. Cocc. *dec.*1135. *n.*7. *et* 8. & cor. S. D. N. *dec.* 105. *ex n.* 10. *et dec.* 110. *n.*16. *et* 20.

Verum etiam, quia reperta fuerunt in hæreditate plura argu-

argumenta, & mobilia pretiosa, & signanter rubr. 300. fe- menti, de quibus nulla unquam ratio reddita fuit a successoribus gravatorum; & tamen quidquid pervenit ad ipsos ex paterna substantia, dubitandum non est, quin subjectum remanserit imputationi, vel saltem compensationi cum d. 25 *legitima, l. quoniam novella circa fin. C. de inoffic. Test am.* plene Merl. *de legit. l. 2. tit. 2. qu. 1. quia n. 5. cum plurib. seq.* Rot. cor. Ludov. *dec. 569. ex n. 6.* & cor. Card. Cels. *decis.* 153. *n.* 10. & in Rom. associationis 3. Martii 1690. §. *not rursus* cor. Rev. D. meo Decano,

Nihilo restagante, quod hæreditatem administraverit prædictus Joseph ex *præcepto* ejusdem testatoris, qui præcipue liberavit illum a redditione rationis, prævia remissione, & condonatione cujuscunque debiti ex ea provenientis. Quia cum id factum fuerit ex causa oneris tutelæ, & curæ, quod ei testator injunxerat, erga ipsius filios respicit quidē peculiare interesse inter tutorem, & pupillos, seu quoscunque ab eis causam habentes; secus vero aliud longe diversum inter ipsos, & substitutos; præterquamquod liberatio præfata intelligenda est de ratione rigorosa, & gravi, quam DD. Sempolusam appellant; secus vero de juridica, & discreta, quæ modo solum objicitur, & hactenus nunquam reddita prædictam imputationem, seu consumptionem, non excludit, Covar. *var. 29. l. 2. c. 14. n. 2. et seq.* Rot. cor. Pamph. *decis. 442. n. 3.* ubi Adden. *n. 7. vers. intelligendo semper, et dec. 22. in fin.* apud Escob. *de ratioc. et dec. 111. n. 10. p. 18. rec.*

Et ita utraque parte audita, & omnibus DD. suffragantibus, decisum fuit.

R. P. D. MUTO.

Maceraten. Fideicommissi,

Veneris 23. Januarii 1693.

ARGUMENTUM.

Enucleata in decisionibus in haemet causa editis, & supra extensis, laudantur.

SUMMARIUM.

1 V*Erba*, figli, & eredi, *sunt prædicabilia non solum de filiis institutis, sed de aliis descendentibus ordine successivo per fideicommissum vocatis.*

2 *Ista tamen non procederent, si essent vocati tantum per vulgarem.*

3 *Verba*, figli, & eredi, *sunt prædicabilia etiam de substitutis, si in ipsa filiorum institutione etiam substituti vocati fuerint; secus e contra*, n. 4.

Declaratur Peregr. *de fideic. art. 29. n. 41. vide tamen n. 10.*

6 *Verba*, figli, & eredi, *sunt prædicabilia nedum de filiis, sed etiam de substitutis, licet istorum vocatio non sit simultanea cæteris descendentibus cum filiis apposita, & n. 7. & 9.*

8 *Contrarium tantum admitteretur, vel ubi nulla vocatio descendentium præcessisset, vel ubi per vulgarem tantum esset facta vocatio, vel demum si verba solummodo essent applicabilia primis hæredibus.*

11 *Articoli fideicommissorum regulari debent juxta voluntatem testatoris.*

12 *Verbum* sopranominati *inducit relationem ad omnes superius expressos, tam nomine proprio, quam collectivo, & n. 13. & 17.*

14 *Verbum collectivum subsequens duo nomina, est prædicabile ad utraque, etiam si de aliquo agetur non posito in parte dispositiva.*

15 *Ex quibus demonstrari posse, quod testator senserit nedum de primis, sed de aliis ulterioribus hæredibus.*

16 *Vocati per fideicommissum hæredes dicuntur.*

18 *Testator non præsumitur potius voluisse gravare magis dilectos, quàm minus dilectus.*

19 *Verba*, se vi ne saranno, *sunt conformia tempori remoto, non proximo.*

20 *Melius est sensus, quam verba amplecti.*

DECISIO LXXIII.

SEntentiam Rotalem esse confirmandam Domini putarunt, concedentem immissionem Hieronymæ de Ridolphinis, uti causam mediatam habenti a Francisco ejus Germanu ad medietatem bonorum Cæsaris Sen. pariter de Ridolphinis juxta modum in eadem sententia descriptū; cum consentientibus validitate, ex actorum revolutione elicita, & justitia, ex pluribus decisionibus latis in priori instantia coram R. P. D. meo Benincasa, sententia confirmationem sibi vindicare satis est notum.

Licet enim Rota immissionem prius denegaverit Virginiæ Auctrici prædictæ Hieronymæ, ex eo quod nullum adesse fideicommissum existimaverit; tamen recedendo a decisis, quatuor deinde decisionibus dictam immissionem concessit, approbando nedum existentiam fideicommissi, sed purificationem ipsius ad favorem D. Francisci, vel jure transmissionis stante prædecessu Ludovici Patris, & Marii Patrui vocatorum, vel potius jure propriæ vocationis, quod est jus præpotentius ad immissionem, nec non canonizavit identitatem bonorum ac exclusionem detractionum, ut plene in dd. Decisionibus.

Quoad existentiam fideicommissi, ad quam excludendam scribentes pro sententiæ infirmatione solum insistebant, in hodierna propositione bene deducitur ex tenore testamenti alias recensiti, quod nempe Cęsar prædictus valde anxius propriæ agnationis conservandæ, hæredes scripserit Josephum fratrem Canonicum Lateranen. Basilicæ, nec non Jo. Baptistam, ac alios duos filios ejusdem testatoris, ordinato inter eos reciproco, ac descensivo, & perpetuo fideicommisso inter descendentes in infinitum, in quorum defectum vocavit transversales his verbis: *Et in caso, che dette suoi figli, & eredi sopranominati morissero senza figli, in tal caso voglio, & ordina, che se vi saranno figlie femine di detti suoi figli erede instituiti, d. figlie femine debbano succedere nella metà della d. sua eredità*; & pro alia medietate vocavit Ludovicum, & Marium, illiusque filios. Cum nanque obierit ultimus descendens ex Cæsare sine filiis, & prædecesserint Ludovicus, & Marius, factus visus fuit casus vocationi Francisci filii Ludovici, ex cujus persona fuit concessa immissio.

Hinc cardo difficultatis pro existentia fideicommissi versabatur, an vocatio transversalium facta prædictis verbis, *& in caso, che dette suoi figli, & eredi sopranominati morissero senza figli*, limitata censeatur ad casum obitus filiorum institutorum sine filiis, ita ut posita horum nativitate expirasset fideicommissum, ad famigeratum cons. 21. Oldradi, passim a Rota approbatum, vel potius d. conditio percuteret omnes descendentes testatoris per fideicommissum vocatos, ita ut per obitum ultimi descendentis absque filiis datus fuisset locus vocationi transversalium.

Pro quo secundo intellectu Domini annuerunt, quia conditio prædictis verbis exposita, nedum filios institutos, sed etiam ulteriores descendentes comprehendere valet, cum omnes descendentes mediante perpetuo fideicommisso vocati, & honorati fuerint ad eandem hæreditatem, sicque verba illa, *figli, & eredi*, videntur prędicabilia non solum de 1 filiis institutis, sed etiam de aliis descendentibus ordine successivo per fideicommissum vocatis; quidquid esset, si vocati reperirentur per vulgarem tantum, ut firmant decisiones in hac causa fideicommissum canonizantes, & præcipue illa *sub die 10. Maii 1688. in princ. & §. stringit fortius, & alia dec 23. Martii 1689. §. 1. & seq.* adjunctis pręsertim peculiaribus circumstantiis in iisdem decisionibus perpēsis 2 quib; eo magis prędictus sēsus verbis præfatis dari oportet.

Contra quatuor decisionum fundamenta duo objiciebantur. Primum, quod tunc verba prædicabilia forent nedum de filiis institutis, sed etiam descendentibus, quando in i- 3 psa filiorum institutione etiam descendentes directe vocati fuerint, quia tunc verbum, *hæres*, tangere vere posset, ac deberet non solum filios, sed alios *descendentes* hæredes nominatos, ut sonant casus Decian. *resp. 84. com. 3.* Cravett. *cons. 878.* Cæphal. *c. 426.* Peteg. *de fideic. art. 29. n. 41.* Fusar. *substit. q. 480. n. 68. & aliorum in decisionib. hujus causæ adductorum*; & fuit consideratum *in 1. dec. contra sub die 10. Decemb. 1785. §. hinc patet*, cor. eodem R. P. D. meo Benincas, secus tamen dici debet, quod filii tantum sint directe vocati substitutis descendentibus, quia nomine hæredum proprie non veniunt substituti, ut asserere scribentes ajebant 4 ipsum Decian. *resp. 26. n. 45. tom. 2. & resp. 47. n. 35. & 36. to. 3.* Peregr. *de fideic. art. 32. n. 68. & 69.* Censal. *ad eundem art. 63. vers. 2. adhuc* Rot. *d. 472. n. 9. p. 6. dec. 7. n. 41. p. 10. dec. 242. n. 7. p. 17. & dec. 349. n. 10. & 11. p. 19. rec.*

Secundum objectum, quod talis intelligentia dd. verbis data nequeat fundari super d. vocatione descendentium per fideicommissum, ut dixit Peregrin. *cit. art. 29. n. 41.* sed super sola voluntate testatoris, scilicet cum per aliquas con- 5 jecturas colligi possit, quod gravando sub verbo, *eredi*, habuerit relationem etiam ad descendentes vocatos, & quod hic sit germanus sensus Peregrini, ac aliorum in prætertis dec. deductorum, sicque sola relatio ad descendentes, ex

conje

conjecturis elicienda, hujusmodi sensum d. verbo *eredi* improprie, per se tamen quoad substitutos, prædicabili tribuere posse, Fusar. *cit. q.580. n.68.* Rot. *dec. 235. n.6. part. 16. rec. & dec. 439. n.16. p. 19. rec.* quas conjecturas potius facere dicebant intelligentiæ dd. verborum quoad filios tantum, & proinde pro cessatione fideicommissi.

Sed assumendo discussionem primi objecti verum est, quod casus relati apud Decian. Cravett. Cæphal. *ac alios supra citatos*, in eo versantur, quod instituti fuerint hæredes nedum filii, sed quoque descendentes, tamen ipsi DD. semper procedunt inter sphæram, quod vere intervenerit fideicommissum inter descendentes, in quo casu facilius forsan dicta intelligentia verbo *eredi* posset dari, ut apud Decian. *resp.84. n.12. in fin.* & procedit citata prima decisio in hac causa; verum quoque & si non concurrat dicta simultanea institutio, sed solum vocatio descendentium, mediante perpetuo fideicommisso, ut in hoc casu, verbum
6 *eredi* applicari posse nedum hæredibus institutis, sed ulterioribus vocatis, docuerunt Paris. *cons.7. n.28. cum seq. vol. 3.* & innuit idem *cit. n.12. & 26.* Peregr. *cit. art.39. n.41. in med.* Censal. *ad eundem* ibid. *limitatur primo*, Capyc. Latr. *dec.108. n.75.* Rota *dec.216. n.1. & seq. dec.269. per tot. par. 5. decis.22. in contrarium cit. n.11. p.6. & dec.248. n.49. & 30. part.5. rec.* & coram Priol. *dec.344. n.15.*

7 Nam ratio non inest in dicta simultanea vocatione, sed hoc, quod sicuti testator omnes descendentes vocaverit, & honoraverit in infinitum, ac per plures gradus hæredes designaverit successive unum post alium mediante compendiosa substitutione continente etiam fideicommissariam, ita censeri debet omnes hæredum gradus onerasse gravamine sumpto, concepto verbis, *& eredi sopranominati*, & ea majori ratione, quia superfluum esset verbum *eredi* positum post particulam, &, si tantum de filiis disposuisset testator, quia satis se expressisset dicendo verbum *figli* & sic verba *& eredi* stant ampliative ut dixerunt cit. Paris. *num. 19. & 30.* Decian. *n. 3. & seq.* ubi præsertim cum adsit post verbum *eredi* illud *supra positi* aut *sopranominati* Cravet. *cons. 878. n.6. vers. his narratis*, Rota *cit. dec.216. numer. 6. et dec.269. n.5. part.5. rec. & dec.248. n.13. par.7.* & comprobant *dec. in hoc causa*.

8 Nec contrarium firmant auctoritates adductæ, quia loquuntur nomine hæredum venire tantum primo institutos, cum nulla vocatio descendentium præcesserit, vel tantum per vulgarem, ut *in cit. resp.47.* Decian. *tom.3. & resp.26. tom.2.* Pereg. *art.32. n.68.* Rot. *dec.272. n.10. p.6. dec.242. n.8. p.17. & dec.344. n.15. p.19. rec.* vel si tantum verba fuerint applicabilia primis hæredibus, ut in *cit. dec.271. par.6. dec.8. n.39. p.10. & dec.242. p.17. rec.* Unde posita vocatione descendentium per fideicommissum, conditio consequens obitus absque liberis apposita filiis, & hæredibus, qualificare valet, & filios institutos, & ulteriores vocatos. Hinc tanta est virtus hujus præcedentis vocationis per fideicommissum pro hac intelligentia dd. verborum, ut omnes impugnantes Decian. Cravett. & alios scribentes in casu dictæ simultaneæ institutionis se fundarunt, quod ex dicta institutione simultanea filiorum, & descendentium, non eliceretur vinculum fideicommissi, sed solum vulgaris substitutio, qua stante fideicommissi onus non oritur ex subsecuto onere adjecto verbis *figli*, *et eredi*, ut fatetur ipse
9 Hieronymus Ferrus *in cons. relat.* a Fusar. *cons.67. n.7. et 9.* & idem Fusar. *cons. 98. num. 5. vers. et licet*, *et numer.6. et in tract. de substit. cit. qu. 480. n.68. in fin.* Peregr. *cit. art. 29. n.41.* & consonat Rota *decis. 482. nu. 2. et 3.* coram Seraph. *et cit. dec.272. n.11. p.6. rec.*

Prædictis quoque respond. alteri objecto, quia non bene inficiari potest Pereg. nam talem distinctionem approbarunt etiam Paris. *cit. cons.7. cum aliis cit. super §. sed assumendo*, Fusar. *cit. cons.97. n.9. vers. cum igitur*, *et c.98. n.5. et 6. cit. d. 272. n.11. p.6. d. 242. n.9. p.17. et dec. 349. n.15. p. 19. rec. in contrarium adducta*; & ratio congrua est, quia facta vocatione omnium descendentium per fideicommissum, conditio, seu gravamen subsequens, ad omnes vocatorum gradus referri debet, alias si tantum ad primos hæredes referretur, daretur retrogradatio ad primum gradum: cum vero vocatio fuerit per vulgarem tantum, tunc consideraretur unicus hæredum gradus, & sic nomen istorum esset irreferibile ad alios descendentes, ut bene ratio-
10 cinantur *dd. in hac causa*, *nempe 3. Maii 1688. §. quod autem*, *et §. non obstat*, 4. *die 1699. §. altera*, *et seq. et ea sub die 2. Jun. 1690. §. ex facto in fin. et in cit. dec.233. p.16. rec.* ac aliis, quia non fuit vocatio præcedens descendentium per fideicommissum, ut fuit dictum.

Cæterum negari nequit, quod hujusmodi articulus, sicuti reliqui ad materiam fideicommissi pertinentes regulari valeant potissime a voluntate testatoris, quæ Domina, & Regina considerari debet, *l. in conditionib. ff. de condit. et demonstr. l. cumque in fin. C. de legat. revoc.* ad inducendam 11
namque voluntatem legitimam in hac hypothesi pro fundamento recte adducitur dicta vocatio per fideicommissum a DD. cit. sed tamen in hoc concurrere visa fuerunt plurima argumenta inducentia sensum prædictum præfatis verbis, nam testator in præcedenti parte testamenti hoc nomine hæredum vocavit omnes descendentes in infinitum ibi, *et il medesimo s'intenda delli figli, e descendenti di esso testatore et eredi in infinito.* Cum igitur subsequenter in parte conditionali nomen hæredum apposuerit etiam post nomen filiorum, ibi, *detti figli, et eredi sopranominati*, censeri debent repetitæ omnes species hæredum superius nominatæ, præsertim stante addito *sopranominati*, quod verbum est complexivum omnium prius nominatorum, & inducit relationem ad omnia superius explicata, tam nomine proprio, scilicet filiorum, quam collectivo, hæredum in infinitum, ut similibus rationibus fuit dictum *in d. hujus causæ 10. Martii 1688. §. minus desumi*; & quod nominatio in aliqua parte testamenti sufficiat ad inducendam hujusmodi relationem in verbo dubio, & collectivo, ac est *text. in l. filiabus*, ibi, *qui filiabus legavit, si mentionem aliqua parte testamenti Posthumæ fecerit, videtur in filiam legato, et de Posthuma sensisse, ff. de legat. 1.* Surd. *cons.431. n.49. et cons. 429. n.21.* Mant. *de conject. l.7. tit. 103. n.13.* Rot. *decis. 3. n.18. p.19. rec* idque ne lædatur ratio recti sermonis: ac in fortioribus terminis, quod verbum collectivum consequens duo nomina sit prædicabile de utroque, etiamsi de aliquo ageretur, nisi posito in parte dispositiva, dixit in Rot. in Rom. fideicommissi de Cribellis 10. Decemb. 1690. *§. verbum autem*, cor. R. P. D. meo Molines. 12 13 14

Accedit, quod nedum ante d. conditionem, sed etiam post eam testator nomen hæredum applicaverit transversalibus, ibi, *Nell'altra metà istituisce eredi il Sig. Lodovico, e il Sig. Mario suoi nepoti.* Nec valet dicere, quod verba *eredi sopranominati* ibidem sonent, ac hæredes institutos supra, quia satis differte has voces, ex mente testatoris colligitur; nam dum locutus fuit de filiis, sæpe vocavit hæredes institutos; quando autem intellexit de hæredibus ulterioribus, se explicavit verbo *sopranominati* relative ad nominationem factam illorum cum verbis *eredi in infinito* et quod stringit fortius, paulo post dicta verba *figli, et eredi sopranominati* complexiva, ut dixi, omnium hæredum, in eadem oratione cupiens testator, denuo limitare ad filios hæredes tantum, vocando filias feminas ipsorum, & non ulteriorũ descendentium, sic se expressit, *se vi saranno figlie femine di esso testatore, et anco di detti suoi figliuoli, et eredi instituiti debbano succedere*, qui modus discretivus in eadem oratione habitus, valde conducere valet ad interpretationem voluntatis, Rot. cor. Card. Cels. *dec. 202. n. 16. decis. 226. n.6. et dec. 307. n.12. p.19. rec. cum aliis relat. in dd. dec. hujus causa*, *ut in ea sub die 10. Mart. 1688. §. hinc plene*. 15

Nec obstat, quod testator pluries filios hæredes appellaverit, imo ulteriores vocatos sub verbo descendentium in eodem testamento, quia ultra asseritur filios fuisse hæredes, & sic vere potuisse tales appellari; non tamen ita appellavit exclusive quoad descendentes, quos jam etiam hæredes pluries vocavit; & sicuti aliquando filios vocavit nomine naturæ filiorum, aliquando nomine juris hæredum, sic quoque ulteriores vocatos, vel descendentes, vel hæredes nominavit; ex qua promiscua appellatione, nedum ex facto testatoris, sed etiam ex juris intelligentia, qua vocati per fideicommissum hæredes dicuntur, *l. ex illa parte l. sciendum ff. de verb. signif.* Rot. *dec. 350. n.9. p.2. rec.* satis resultat sensus dd. verborum referibilis ad omnes hæredes, tam institutos, quam vocatos, cum verbum collectivum, & dubium positum post expressionem plurium, quibus competere potest, intelligi debeat de omnibus primis expressis, Rota *in cit.* Romana fideicommissi de Cribellis 10. Decembr. 1690. *§. verbum autem*, cor. R. P. D. meo Molines. 16

Rursus etiam alia conjectura concurrit, quod nempe testator voluerit potius gravare filios magis dilectos, quam ulteriores descendentes sibi incognitos, quod non est verisimile; imo quia posita deficientia hæredum sine filiis vocavit ad medietatem hæreditatis filias proprias, & filias filiorum, imperceptibile est, quod non gravaverit etiã ulteriores vocatos ad restituendam dictam medietatem præfatis filiabus sibi prædilectis, ad quod onus eo magis gravare verisimiliter debuisset istos, quam illos, quod argumentum Rot. 17 18

attendere solet; ut in d. 113, n. 14. coram sa. me. Alex. VIII. d. 315. n. 15. cor. Greg. d. 11. n. 17. & seq. p. 10. rec. & in cit. Rom. fideic. de Cibellis §. & altera, & §. nec substitutio,

Igitur ad comparationē hujusmodi rationum frigescunt contrariæ conjecturæ alias etiam rejectæ; nam quod testator vocaverit proprias filias una cum transversalibus contemplasse videatur proximum casum obitus filiorum sine filiis, non autem remotum mortis ulteriorum descendentium, nō relevat, quia talis improbabilitas modificata fuit verbis dubitativis - *Se ve ne saranno* - quæ potius redduntur conformia tempore remoto, quam proximo, cum illa verba sonent

19 tractum successivum, & longum, Surd. cons. 10. n. 8. & 9. Modern. Lucen. in cons. 66. n. 12. vers. statim addidit, Rot. d. 43. n. 4. p. 14. & dec. 103. n. 38. & seq. p. 15. rec. & respondit dec. hujus causæ 10. Martii 1688. §. atque, & in aliis; in quibus late aliæ conjecturæ fuerint computatæ. Quibus omni-

20 bus quæstionibus dubietas sublata videtur, quatenus etiam ex vi verborum oriatur, cum juxta vulgare montium in l. 4. §. condito, ff. de adimpl. legat. melius sit sensum magis, quam verba amplecti; in reliquis vero articulis Domini transierunt cum iisdem decisionibus, eo magis quia scribentes in hodierna propositione nihil quoad illos opposuerunt.

Et ita suffragantibus omnibus Dominis decisum fuit utraque &c.

DECISIO SACRÆ ROTÆ MACERATÆ.

CORAM R. P. D. SIMONE PAULO ALEOTTO.

Firmana Immissionis.

Veneris 22. Junii 1696.

A R G U M E N T U M.

An, & quando sub nomine hæredum veniant hæredes hæredis, licet reperiantur dictiones personales, & relativæ ad hæredes nominatos.

S U M M A R I U M.

1 *Appellatio remanet deserta ob non prosecutionem litis in tempore debito.*
2 *Appellationem interpositam non prosequi, & non appellare, paria sunt.*
3 *Heres heredis comprehenditur in vocatione facta de herede.*
4 *Limita, si heredes vocati fuerint cum dictionibus personalibus, & relativis.*
5 *Declara limitationem, ut ea non procedat, si prius expressum reperiatur nomen hæredis, & postea nomen proprium.*
5 *Maxime concurrentibus conjecturis.*
7 *Prima conjectura oritur ex verisimili affectione testatoris erga hæredes hæredis.*
8 *Secunda ex identitate rationis.*
9 *Tertia, si eorum Genitores immature decesserint.*
10 *Quarta, si dispositio concepta sit in tempus remotum.*
11 *Nemo factum proprium potest impugnare.*
12 *Error debet concludenter probari.*
13 *Error excluditur ex longævo cursu temporis.*
14 *Eoque magis ex scientia habita actus, in quo prætenditur fuisse erratum.*
15 *Nec non ex relatione illius.*
16 *Ratificatio ex geminatis actibus resultat.*
17 *Præsumptio erroris, sive ignorantia, excluditur, si actus sint geminati.*
18 *Heres tenetur servare factum defuncti.*
19 *Nepotes cum subingrediantur in locum Parentum præmortuorum, concurrunt una cum patruis in successionem bonorum Avi jure repræsentationis.*
20 *Sive etiam ratione transmissionis, jure suitatis, vel sanguinis.*

D E C I S I O LXXIV.

In postremis tabulis testamentariis, sub quibus decessit Franciscus Coluccius, usufructuariam trium prædiorum reliquit Felicitam uxorem, tributa insuper eidem facultate disponendi per hæc verba - *Possa nel frutto sudetto ancora consistenze in qualsivoglia grandissima quantità disporre a suo piacere, & alla sua morte possa anco disporre delle dette tre possessioni a favore degl'infrascritti miei eredi, o di alcuni di essi, secondo che quelli saranno da lei giudicati degni per loro buoni portamenti*; hæredes autem universales instituit æquis portionibus Nicolaum, Ludovicum, Paulum, Petrum Antonium, & Alexandrum communes Filios.

Vivente adhuc Felicita, cum defecerit Nicolaus nullis procreatis filiis, Ludovicus vero relicto Francisco, & Paulus Nicolao Antonio, condidit ea testamentum, in quo disponendo tam de bonis propriis, quam de provenientibus ex hæreditate viri in vim facultatis sibi concessæ, hæredes scripsit Petrum, Antonium, & Alexandrum Filios superstites, ac Franciscum, & Nicolaum Antonium Nepotes descendentes ex Ludovico, & Paulo filiis prædefunctis.

Secuto deinde testatricis obitu, acquiescentes prænominati hæredes ipsius voluntati, bona omnia inter se diviserunt, stipulata vicissim perpetua observantia sub juramento, ac camerali obligatione, quam post silentium plurium annorum cum Antonius, & Alexander evertere conati fuerint, contendentes quoad bona Paterna dispositionem Felicitæ non sustineri in eorum præjudicium, introducta lite coram D. Vicario civitatis Firmi, pro immissione obtinenda super portionibus dictorum trium Prædiorum, emanavit sententia absolutoria ad favorem Nepotum, qua postmodum in gradu appellationis ad Rotam devoluta, dum prætendebatur, quod ob non prosecutam appellationem causa remansterit deserta, dubium proposui, an sententia prædicta esset confirmanda, vel infirmanda, seu potius constaret de desertione; & hodie consulti Domini concorditer responderunt, causam esse desertam, ac ideo confirmandam sententiam.

Ratio resolutionis fuit, quia cum post interpositam usque ab initio anni præteriti appellationem, non curaverint appellantes causam expedire infra tempus præscriptum a constitutione Marchiæ, l. 6. cap. 9. appellatio remansit deserta, prout in his terminis alias firmavit Rota nostra coram Grat. dec. 31. n. 4. & cor. Thomat. dec. 102. n. 1. 1

Adeo ut sententia lata transitum fecerit in judicatam, perinde ac si ab ea appellatum non fuisset, cum paria sint, non appellare, vel interpositam appellationem non prosequi cap. cum non sit Romana de appell. Clement. si appellatione pariter eod. tit. l. fin. & Auth ei qui C. de temp. & rep. appell. Rot. cor. Puteo decis. 26. l. 2. cor. Buratt. dec. 447. n. 5. versic. hic vero, coram Celso d. 8. n. 1. & seq. & in rec. d. 276. n. 1. p. 11. 2

Quod procedit absque difficultate, attenta voluntate, quæ non controvertitur, & justitia sententiæ, de qua luculenter apparet non minus ex suprema voluntate Francisci superius recensita, quam ex subsequenti testamento Felicitæ, quæ in executionem facultatis sibi a viro commissæ potuit æque disponere ad sui libitum de prælaris bonis nedum ad favorem Filiorum superstitum, verum etiam nepotum ex cæteris filiis prædefunctis; nam absque eo quod mordicus insistatur circa proprietatem verborum, nepotes hujusmodi tanquam hæredes hæredum comprehenduntur sub appellatione hæredum, prout signanter advertunt Alex. cons. 173. num. 42. & de adipisc. remed. 4. ex numer. 236. Ludovic. conclus. 19. ampliat. 4. fol. mihi 42. a terg. Crass. de success. §. hereditas quæst. 10. numer. 2. & 4. Mart. Medic. dec. Sen. 4. num. 58. & comprobat Rota coram Priol. dec. 422. n. 7. 3

Non obstat, quod memorata facultas demandata mulieri videatur per testatorem restricta ad primos hæredes ex cohærentia verbi *Infrascritti*, quasi tantum percutiat individualitatem personarum, quæ proprio nomine inferius expressæ sunt, & oculis corporeis legi possunt, ad tradita per Redenasch. consil. 87. n. 3. & 4. l. 1. Marcian. cons. 3. n. 17. tom. 2. Surd. de alim. q. 13. n. 33. & 34. Gratian. discept. forens. cap. 104. ex num. 4. Tondut. resol. civ. 51. n. 21. Capon. controv. 8. art. 1. num. 30. Torr. de success. in majorat. & primog. Ital. part. 1. cap. 27. num. 25. 4

Quia non attentis hujusmodi, aliisque contrariis authoritatibus, tanquam in diverso casu loquentibus, placuit responsio, quod prædicta locum haberent, si nomen proprium esset duntaxat expressum, vel si prius nomen proprium, & postea nomen hæredis, quod est appellativum, fuisset appositum; secus autem in nostra hypothesi, ubi cum prius expressum reperiatur nomen hæredum, & postea nomen proprium, clare desumitur, testatorem sensisse non solum de hæredibus nominatis, sed etiam de hæredibus ipsorum hæredum, juxta distinctionem, quam faciunt Salicet. in l. si plures n. 5. C. de condit. insert. Noal. de transmiss. cons. 6. sub num. 3. Mantic. de conject. ult. vol. l. 11. tit. 17. post med. vers. aut vero subjungit, illamque amplexa est Rota coram eodem Mantic. dec. 19. n. 4. 5

Concurrentibus maxime validissimis conjecturis satis superq; arguentibus, testatorem extendere voluisse præfatam dispo-

dispositionem ad hæredes hæredum, quarum præcipua colligitur ex verisimili, & coæquali affectione erga nepotes, ob quam pari suggerente æquitate censetur eosdem includere sub nomine collectivo hæredum, licet suæ verba direxerit ad *Infrascriptos*, ut in specie notant Fusar. *de subst.* q. 343. *n.* 16. Thesaur. qq. *forens.* 110. n.1. & *l.* 3. optima Gratian. *d.* 64. n.11. ubi quod clausulæ – sedeat ad infrascriptos meos hæredes – in filiis institutis non facit conditionem, sed demonstrationem pro comprehensione nepotum, late Gratian. *discept. forens. cap.* 612. *n.* 8. & *seq.*

Accedit legalis identitas rationis, cum nullum sane discrimen assignari possit, cur testator voluerit consulere filiis institutis, non autem aliquis inferioris gradus ob præmorientiam Parentum, dum in hoc tristi eventu ipso jure eorum locum occupare de jure poterant in aviæ successio-
8 ne, ut bene perpendunt Lodovic *d. concl.* 15. *limit.* 1. *fol. mihi* 42. *a tergo.* Peregr. *de fideic. art.* 32. *n.* 70. & 73. Fusar. *de substit. d. q.* 343. *n.* 14. & 15 Grat. *discept. forens. cap.* 131. *n.* 9. Benintend. *decis. ult. n.* 9. Rot. *dec.* 133. *n.* 7. & 8. *p.* 13. *rec.*

Idemque suadet plurimum subjecta materia, & favor personarum, quibus parisormiter accomodari potest significatio ejusdem nominis secundum sensum, & effectum a testatore desideratum; concedendo namque Felicitæ sæpe dictam facultatem disponendi, expressit modum, & usum, videlicet — *Secondo che quelli saranno da lei giudicati degni per loro buoni portamenti*; ac deinde prohibendo inter filios eligendos divisionem per aliquot annos, superaddidit — *e ciò perche quelli Figliuoli, quali ora sono piccioli, possano farsi grandi, & attendere con più commodo alle lettere*; utraque enim ratio, sive optatus finis deferendi successionem liberis magis dignis, ac literatis, tanquam communibus filiis, & nepotibus, optimum præstat argumentum pro validitate
9 subsidiariæ hujusmodi electionis nepotum, quatenus immature decesserint eorum genitores hæredes, Peregr. *de fideic. art.* 16. *n.*..., Grat. *discept. forens. d. cap.* 104. *n.* 41. *ad* 50.

Confovetur hic intellectus, animadvertendo, quod dispositio concepta est in tempus semotum; nam Felicitas poterat diu vivere, prout supervixit quadraginta circiter an-
10 nis post mortem Testatoris, atque ita protrahere demandatam sibi electionem, quoad usque ex liberis prædefuncti alii filii fuissent jam nati. In his enim terminis licet eligentis arbitrium dirigatur ad aliquos particulares casus, vel personas; attamen nulla est implicatoria, quo minus extendi possit magis ex mente, & voluntate, quam ex propria significatione vocabuli ad alios casus, & personas similes, ne dispositio remaneat inutilis, ad quod vitandum omnis possibilis interpretatio est amplectenda, Barb. *tract. var. dict.* 125. *in fin.* Rot. *decis.* 134. *n.* 1. & *seq.* & *dec.* 232. *ex n.* 22. *part.* 7. *rec.*

Et in hanc sententiam procliviores convenerunt domini, titimato ulterius instrumento decisionis confectæ inter partes, in quo cum ea uberanter comprobaverint filii testamentum maternum, admittendo quoque nepotes una cum ipsis ad coæqualem bonorum successionem, & sub ineluctabili obligatione promiserint omnia, & singula in eodem instrumento contenta perpetuo observare, nequeunt profecto divisionem prædictam, quam facto proprio ratam habuerunt,
11 amplius impugnare, ad Text. *in l. Pomponius scribit, ff. de negot. gest.* Palm. Nep. *alleg.* 64. *n* 6. Rot. *dec.* 284. *n.* 1. & 2. *p.* 10. *rec.* obstante eis vulgato axiomate, quod pacta conventa sunt omnino custodienda, text. *in cap.* 1. *de pact. cum qualiter eodem tit. l.* 1. & *l. jurisgentium* 8. §. *ait prætor. ff. de pact. l.* 1. § *si conveniat, ff. de posit.* Surd. *decis.* 260. *n.* 12. Bunden. *collect. legal.* 44. *n.* 17. Rot. *dec.* 59. *n.* 4. & 5. *p.* 6. *rec.*

Atque hinc penitus corruit excogitatur error, quem perperam irrepsisse dicebatur in divisione tam mature, ac circumspecte stipulata; succedit enim indubitata regula, quod error debet plene, & concludenter probari, quando maxi-
12 me tot vigent in oppositum argumenta superius cumulata, Bart. *in l.* 2. *n.* 1. *C. de jur. fisc. l.* 10. Palm. Nep. *allegat.* 44. *n.* 17. Rot. cor. Greg. XV. *dec.* 229. cor. Royas *dec.* 73. *ubique n.* 4. & nihilominus nedum talis probatio deficit, sed potius error multipliciter removetur, & signanter ex longævo temporis cursu, quo invicem collitigantes etiam ætate majores citra ullum discrimen istam approbarunt, Adden. ad Molin. *de primog. l.* 4. *cap* 9. *n.* 47. Cyriac. *contr.*
13 3. n. 40. Palm. Nep. *d. alleg.* 45. *n.* 18. Rot. post Adden. Censal. ad Peregr. *dec.* 44. *n.* 2. cor. Merlin. *dec.* 814. *n.* 8.

Eoque certius, dum explicatam habuerunt scientiam testamenti materni, ac dubietatis, quæ insuper oriri poterat circa usum facultatis eidem matri a testatore attributæ, ut
14 non obscure depromitur ex Epistola ab Antonio Actore cõ-

Decis. ad Theatr. de Luca Vol. III.

scripta, process. *de p. fol.* 90. adstipulatore præ cæteris relatione habita in ipso divisionis actu ad utrunque parentum testamentum, quæ omnia simul juncta manifeste præseferunt, condividentes non ignorasse singulas qualitates, & circumstantias, quæ censeri poterant opportune ad omnimodam impugnare contractus subsistentiam, ex vi relationis, de qua Jurisconsultus *in l. certum, ff. si cert. pet. l. ait prætor,* 15 ubi Bartol. *ante n.* 1. *ff. de re judic.* Piccard. *in* §. 1. *n.* 40. *in fin. instit. de testam.* Dec. *consl.* 63. *n.* 6. Peregr. *de fideic. art.* 16. *n.* 121. *vers. tertius casus,* Rot. cor. Bich. *decis.* 396. *n.* 3. *dec.* 1162. *n.* 2. *p.* 3. *divers.* & *dec.* 135. *n.* 3. *p.* 18. *rec. tom.* 1.

Urget præterea, & quidem fortius, animadversio, quod ipsi actores comparentes in actis sub die 18. Julii 1678. produxerint instrumentum prælatæ divisionis, & illius vigore obtento postmodum adversus reos tunc debitores mandato pro consecutione scutorum centum septuaginta juxta conventiones in eodem instrumento exaratas, summam hujusmodi pecuniarum receperint; namque ex istis actibus geminatis, qui sedula deliberatione fuerunt gesti, sicuti per necesse resultat expressa ratificatio celebrati contractus, Rota coram Card. Cavales. *dec.* 100. *per tot.* coram Bich. *dec.* 619. 16 *n.* 9. apud Merlin. *de pign. dec.* 127. *n.* 41. & *in rec. dec.* 302. *n.* 1. & 6. *p.* 15. sic evidentius excluditur opposita præsum- 17 ptio erroris, vel ignorantiæ, Rot. *in rec. dec.* 64. n. 4. & 5. *part.* 3. *tom.* 2. & *dec.* 613. *n.* 18. & *seq. p.* 5. *tom.* 2.

Denique multum valuit consideratio, quod actores prædicti, dum alioquin approbarunt in instrumento divisionis, ut supra firmatum est, omnia contenta in testamento Felicitæ, ejusque hæreditatem adiverunt absque beneficio legis & inventarii, atque illius factum servare tenerentur, *vulgat. l. cum a matre, C. de rei vend.* Rot. *dec.* 79. *n.* 6. *p.* 19. *rec.* & in omnem eventum, ubi ejusdem dispositio reputaretur 18 minus subsistens, ex abundanti superaddebat unus ex dominis, quod semper controversa bona remanerent libere comprehensa sub asse hæreditario Francisci, & consequenter nepotes subingredientes in locum parentum præmortuorum, aspirare possent una cum patruis ad successionem bonorum, sive jure repræsentationis, quæ admittitur in hæreditate ascendentis, quocunque modo illa ex dispositione legis, aut hominis deferatur, §. *Cum filias instit. de hæred. quæ ab intest. defer. gloss. in l. cum ita, in fideic. in verbo primo* 19 *gradu, ff. de legat.* 2. Jas. *in l.* 1. *n* 4. Cu... Jun. *n.* 9. *C. de succeff. edict.* Corn. *in l. nt. n* 9. *C. de verb. signif.* Rot. *decis.* 5. *n.* 20. *p.* 5. *rec.* sive etiam ratione transmissionis jure suitatis, 20 vel sanguinis, per text. *in l. apud hostes, C. de suis, & legit. hæred. l. unica, C. de his, qui ante apert. tab.* Sabell. *var. resolut. cap.* 76. *n.* 7. & 8. Rot. cor. Bich. *dec.* 32. *ex n.* 7.

Et ita plures auditis partibus acerrime hinc inde informantibus, decisum fuit.

R. P. D. MOLINES,

Bononien. Fideicommissi.

Veneris 1. *Junii* 1696.

ARGUMENTUM.

Ad hoc ut remissio fideicommissi, quæ ex transactione elicitur, urgere valeat, exigitur, quod partes fideicommittentis dispositionem dignoverint; non requiritur tamen materialis oculorum inspectio, sed sufficit inspectio & cognitio per oculos mentis. Licet ad effectum remissionis fideicommissi valde dubium sit, an scientia quæ desumitur ex generali testamenti acquisitione sufficiens sit; adhuc quoties concurrant conjecturæ, ut esset descriptio legatorum & adhibitio juris peritorum, valida reputatur. Transactio jurata cum renunciatione dispositioni text. de his, ff. de transact. sustinetur etiam non probata scientia fideicommissi, super quo transigitur.

SUMMARIUM.

1 *Transactio donec per tres conformes non rescindatur, impedit exercitium remedii possessorii,* & *n.* 2.
3 *Transactio bona fide stipulata afficit nedum pro iis transigentes, sed omnes & quoscunque alios successores jure proprio venientes.*
4 *Præsertim si successores sint quoque transigentium heredes.*

5 *Exceptio & reservatio operatur comprehensionem aliorum non reservatorum.*

6 *Ex observantia elicitur, quid in transactione fuerit comprehensum.*

7 *Ut valeat transactio super iis, quæ ex testamento proficiscantur, requiritur, quod partes illud inspexerint, & cognoverint.*

8 *Transactio facta sub erroneo supposito, ipso jure corruit.*

9 *Ad effectum transigendi super re testamentaria non requiritur de necesse materialis oculorum inspectio, & effectiva rimatio testamenti, sed sufficit inspectio, & cognitio per oculos mentis, & intellectus.*

10 *Controversum est, an scientia & cognitio generalis testamenti elicita ex eo, quod in transactione enunciatum sit idem testamentum nulla facta mentione qualitatis fideicommissariæ, sufficiat.*

11 *Indubium tamen est, quod exuberat, si ultra generalem mentionem testamenti concurrant aliæ conjecturæ suadentes cognitionem specificam.*

12 *Scientia contentorum in testamento depromitur, si in transactione descripta fuerant omnia debita, & legata facta a testatore.*

13 *Transactio jurata valet, etiam si non probetur specifica fideicommissi scientia, si fuerit renunciatum dispositioni l. de his ff. de transact.*

14 *Ad probandum errorem requiruntur concludentissimæ probationes, & tales, ut ad nullum alium sensum inflecti possint, & semper in dubio pro illius exclusione est pronunciandum.*

15 *Quoties constet de aliqua causa, licet apparenti, error semper excluditur, & sola sufficit possibilitas in contrarium.*

16 *Inverisimile est, quod in transactione stipulata cum cognitione juris consultorum potuerit esse error.*

17 *In judicio Salviani non admittitur exceptio erroris transactionis.*

18 *Quousque transactio rescindatur, sola ipsius exceptio impedit, ne quis ex primævis juribus agere possit.*

DECISIO LXXV.

IN supremis Tabulis, cum quibus decessit Julia Benti vola nupta Cæsari de Pepulis cum dote ducatorum Florentiæ 32. mill. institutis hæredibus Guidone, & Jo. Paulo filiis eorumque descendentibus, in casu deficientiæ eorum lineæ tam masculinæ, quam fœmininæ substituit Isabellam, & Victoriam filias, & successive eorum descendentes masculos quousque duraret linea masculina, & deinde fœminas, cum reciproca inter omnes substitutione. Defuncta Julia testatrice, & postea Guidone sine filiis, tota hæreditas consolidata fuit in Jo. Paulum superstitem, qui decedens anno 1629. scripsit hæredem ventrem prægnantem Annæ Mariæ Matthæjæ, ac filio, seu filiæ ex ea nascituris descendentibus sine filiis, substituit supradictas ejus sorores, Isabellam nempe tunc nuptam Comiti Philippo Aldovrando, & Victoriam Uxorem Com. Odoardi Pepuli.

Procreata ex prædicto ventre prægnante Julia, quæ decessit anno 1652. innupta, inter Annam Mariam matrem ejus hæredem institutam secundo loco, nuptam Principi Bozzoli, dictamque Marchionissam Victoriam, & Com. Herculem de Aldovrandis filium Isabellæ, plura orta fuerunt dissidia super dicta hæreditate Joan. Pauli, aliisque prætensionibus plenius recensitis in alia decisione edita sub hac eadem die super puncto evictionis: quæ differentiæ fuerunt terminatæ per transactionem de anno 1654. inter partes stipulatam, prævis nonnullis capitulis per clar. mem. Card. Lomellinum, tunc Bononiæ Legatum de communi consensu electum arbitratorem stabilitis, de quibus late in summario utriusque partis, n. 1. & 2.

Quamvis autem in hisce capitulis, & transactione fuissent concordatæ, & stipulatæ plures conventiones, tam respectu restitutionis bonorum fideicommissariorum dicti Jo. Pauli Pepuli, quam respectu detractionum Ducissæ Annæ Mariæ ex persona filiæ competentium, facta etiam specifica mentione, & respectiva provisione antedictæ dotis Juliæ senioris de Bentivolis; nihilominus post intercapedinem 40. annorum, & ampliora die stipulatæ, & effectuatæ transactionis, R.P.D. Pompejus, aliique fratres de Aldovrandis sub prætextu, quod per obitum dd. Juliæ Junioris, Marchionissæ Victoriæ, & Com. Herculis purificatum esset ad ipsorum favorem expositum fideicommissum Juliæ senioris, judicium immissionis instituerunt ad duo prædia nuncupata *del Crosale, o della Fornace*, ad effectum se satisfaciendi de prædicta dote fideicommissaria adversus modernum Dom. Principem Bozzoli, & Ducem Sabionetæ Ducissæ Annæ Mariæ filium, & hæredem; obtinueruntque ab Auditore Bononiæ sententiam favorabilem, prævia subductione nonnullarum partitarum; causa autem appellationis mihi commissa, hodie dubitavi, *An dictis fratribus de Aldovrandis sit danda immissio?* & negative responsum fuit.

Et si enim de fideicommisso, tanquam literali, ac de illius purificatione, utpote abunde justificata, nullatenus hæsitari contingebat, apertissime tamen visa fuit auctoribus obstare transactio inita anno 1654. & effectuata anno immediate sequenti, in qua comprehenditur hæreditas prædictæ fideicommittentiæ; ideoque donec per tres conformes sententias non fuerit rescissa, & de medio sublata, parit exceptionem litis finitæ, probibet litis ingressum, efficitque, quin remedia possessoria exerceri valeant, ut omissis generalibus, in terminis Salviani interdicti, pluribus citatis, 1
tradit Urceol. *de transact. quæst. 70. numer. 59.* ubi reddit rationem: quia per transactionem submovetur prior obligatio, & hypotheca, quæ est mater Salviani, & respondit Rota *dec. 63. num. 11. et dec. 168. num. 14.* coram san. mem. Alexandro Octavo *in recent. decis. 87. num. 2. 5. et 6. part. 6. decis. 352. num. 4. part. 6. et decis. 372. num. 8.* 2
part. 14. Cumque desuper secuta fuerit bona fides, & citra ullam suspicionem fraudis, stante interposita auctoritate Eminentissimi Legati supremum Principem repræsentantis, ac etiam interventu R.P.D. de Philippis, & Joan. Baptistæ Giovagnoni, sui ævi magni nominis JJ.CC. adhibitis omnibus solemnitatibus a statuto requisitis, afficis non solum ipsos transigentes, sed omnes, & quoscunque alios successores jure proprio venientes, Card. de Luca *de usur. disc. 35. num. 36. et disc. 7. num. fin. de donation.* Rota *decis. 126. num. 1.* coram Card. Caval. *et dec.* 3
175. n. 4. part. 8. et dec. 68. n. 3. 4. et 11. Et certius quando (prout hic) transigentium successores sunt illorum hæredes, quia tunc nequeunt impugnare factum defuncti, ex 4
alia peculiari juris censura *in l. cum a matre, C. de rei vindicat.* Rot. *dec. 52. n. 11. p. 8. rec. et passim.*

Porro quod in præmissa transactione comprehensa fuerit hæreditas Juliæ senioris, & per consequens creditum dotale, cujus vigore agitur pro immissione, evidenter convincitur, tam ex pactis in illius instrumento conventis, quam ex subsecuto instrumento assignationis bonorum, quam demum ex successiva observantia. In instrumento siquidem transactionis habita fuit primo loco expressa ratio dictæ dotis, calculatoque inter alios effectus repertos in hæreditate Joan. Pauli Pepuli. Secundo, concordata fuerunt diversa pacta, tam circa solutionem æris alieni, quam legatorum, quibus idem creditum dotale reperiebatur obnoxium, nec generali quidem, sed illorum specifica mentione. Tertio denique, expresse reservatum fuit favore Marchionissæ Victoriæ legatum librarum 600. Quæ omnia unitim conspirant ad demonstrandum, quod partes voluerint transigere, imo transegerint super hæreditate Juliæ; alias prorsus inutile, & frustratorium fuisset, tot 5
pacta, & conventiones super solutione ipsius legatorum, ærisque alieni contexere, adjiciendo signanter expressam reservationem legati Marchionissæ Victoriæ, quæ sane exceptio digito indicat, reliquos effectus hæreditarios Juliæ fuisse in transactione deductos, & comprehensos, ex regula juris, de qua Barb. *axiom. 95. n. 4.* cum aliis cumulatis per Rotam *dec. 24. n. 1. p. 6.*

Idque clarius evincitur ex subsecuto instrumento assignationis, & respectivæ dimissionis bonorum factæ anno 1645. in quo inter alia conventum extitit, quod residuum dictæ dotis ab illius promissoris hæredibus in summa librarum 15838. exigendum, remanere deberet pro indiviso; in cujus pacti executionem, transigentes ad se satisfaciendum, communi nomine egerunt, & obtinuerunt sententiam favorabilem, ex quibus actibus in aperto remanet comprehensio hæreditatis Juliæ in toties memorata transactione. Et magis dilucide comprobatur ex observantia subsecuta; a die namque stipulatæ transactionis usque ad motam litem lapsi sunt 40. anni, & ultra, absque eo quod Comes de Aldovrandis, & Marchionissa Victoria in dubium revocaverint, quominus in dicta transactione comprehenderentur jura hæreditaria Juliæ sen. observantia autẽ tam diuturna magnopere cõfert ad confirmandam controversam comprehensionem, quando etiam versaremur in dubio,

6 bio, & contrarius intellectus esset de jure verior, ex no-
tatis per Rot. *dec.* 464. *n.* 18. *et* 19. coram Bichio cum aliis
adductis in altera contemporanea decisione super puncto
evictionis, §. *Æque valida*.

Præmissa sunt adeo concludentia, ut majori non egeant
demonstratione, nec cæteroquin informantes pro Aldo-
vrandis constanter figebant pedes in deneganda simplici, &
absoluta comprehensione hæreditatis Juliæ sub dicta tran-
sactione; cum majori tamen conatu urgebant, quod non
fuerit comprehensa, tanquam supposita fideicommisso Ju-
liæ, de quo transigentes non habebant notitiam, sed utpote
corpus hæreditarium Joan. Pauli Pepuli, in cujus statu hæ-
reditario legitur calculata: Duo exinde inferendo, alterum,
quod stante ignorantia dicti fideicommissi, non potuit præ-
dicta hæreditas in transactionem deduci, non obstante mé-
tione testamenti ibidem habita, quia, ut valeat transactio
super iis, quæ testamento proficiscuntur, requiritur, quod
partes illud inspexerint, & recognoverint, juxta notam di-
7 spositionem text. *in l. de his, ff. de transact.* d. q. 4. *a n.* 1. *usque*
ad 10. *tum concordantibus citatis*. Alterum, quod cum sub
erroneo supposito dicta hæreditas connumerata fuerit in-
ter bona hæreditaria Joan. Pauli Manfroni, transactio ipso
jure reddatur nulla, & inallegabilis, ex firmatis per Rotam
8 *in dec.* 164. *n.* 1. *& per totam*, *& dec.* 212. *&* 236. *utrobique*
n. 2. *& dec.* 617. *n.* 6. cor. bon. me. Card. Cerro.

Neutrum tamen ex dictis objectis visum fuit afficere: non
quidem primum defectus scientiæ qualitatis fideicommissa-
riæ, quoniam ad effectum transigendi super re testamenta-
9 ria nó requiritur de necesse materialis oculorum inspectio,
& cognitio per oculos mentis, & intellectus juxta opinio-
nem Bartoli sic interpretantis verba Caii Jurisconsulti, *in*
d. l. de his n. 6. quam communiter tuentur Doctores in unú
collecti per Valeron. *de transact. tit.* 3. *d. q.* 4. *n.* 56. Urceol.
eodem tract. q. 47. *n.* 12. *cum seq.* & perpetuo secuta est Rota,
& in specie coram Buratt. *dec.* 658. *n.* 9. *dec.* 126. *n.* 4. coràm
Merlin. *& decis.* 6. *n.* 17. cor. Bich. *& in rec. dec.* 240. *n.* 42. *p.*
9. *rec.* ubi, quod nec est necessarium, ut in translactione ap-
ponantur ea verba; *Visis, & inspectis, cognitisque &c.*

Et quanquam controversum sit, an scientia, & cogni-
tio generalis elicita ex eo, quod in transactione enuncia-
tum fuisset testamentum, nulla facta mentione qualitatis
fideicommissariæ, sufficiat, ex iis, quos hinc inde congerit
10 Urceol. d. *qu.* 47. *a n.* 24. *cum seqq.* communiter tamen rece-
ptum est, & per Rotam semper approbatum, quod ubi cum
generali mentione testamenti concurrunt aliæ conjecturæ
suadentes cognitionem specificam, tunc satis superque re-
sultat plena probatio scientiæ qualitatis fideicommissariæ,
aliarumque dispositionum, quæ in ipso continentur, cum
scientia, quæ eruitur ex conjecturis, & præsumptionibus,
vera, & realis scientia appellari valeat, ut in specie, plu-
11 ribus allegatis, concludit Urceol. *d. qu.* 47. *n.* 39. & dixit
Rota *decis.* 166. *n.* 6. *&* 7 *p.* 9. *tom.* 1. & cor. Buratt. *dec.* 258.
cor. Bichio *dec.* 6. *n.* 17. *ubi concordantes*.

In præsenti autem, præter mentionem testamenti, ha-
bemus, ut supra memoravimus, fuisse descripta omnia legata
in eodem testamento relicta, necnon omnia debita testatri-
cis, stabilita illorum solutio, & omnia successive idem de-
scripta executioni demandata; quæ omnia de plano præfe-
ferunt in transigentibus scientiam testamenti, & cuncta-
rum admussim qualitatum in eo contentarum, ut in specie
12 tradit Urceol. laudata q. 47. *n.* 31. *in fin.* & notavit Rot. *d.*
decis. 748. *n.* 4. cor. Buratt. *& dec.* 255. *&* 235. *n.* 3. cor. Du-
noz. Jun. & post Galleret. *de renunc. dec.* 340. *n.* 36. *par.* 19.

Addita ex abundanti conventa communicatione jurium
hinc inde quomodolibet competentium ex quavis causa, &
occasione cogitata, & incogitata, & ibidem non expressa,
necnon renunciatione generali roborata juramento o-
mnium jurium, & in specie prædictæ *l. de his*, *ff. de tran-
sact.* stante renonciatione, etiamsi non probaretur specifi-
ci fideicommissi scientia, adhuc nequit dici de nullitate
transactionis, ex relatis per Spadam *cons.* 164. *n.* 24. cum
13 aliis adductis per Urceol. *de transact.* d. q. 47. *n.* 39. Rot. *d.*
dec. 355. *n.* 8. cor. Dunozet. Jun.

Majori facilitate sublatum fuit secundum fundamentum
erroneitatis ductæ, ex quo hæreditas Juliæ appareat connu-
merata inter bona hæreditaria Jo: Pauli de Pepulis: quo-
niam obex fortasse promereretur aliqualem animadversio-
nem, ubi calculata fuisset inter bona dicti Jo. Pauli tanquam
libera, & nulli fideicommisso subjecta; per hanc nanque
expressionem convinceretur specifica ignorantia qualitatis
fideicommissariæ appositæ a Julia super ipsius dote, & per
consequens prætensus transigentium error; sed cum fuerit
enunciata simpliciter, ac sine expressione qualitatis liberæ,
non excluditur scientia illius gravaminis tot concludenti-
bus probationibus superius comprobata: Cum alias dicta
simplex illius connumeratio inter bona Jo: Pauli habuerit
causam, tum ea quo ista dos, utpote consolidata in Jo. Pau-
lum hæredem gravatum, reperta fuit in ipsius hæreditate,
sicq; in classe suorum bonorum adnotata; tum etiam quia,
ut in facto exposuimus, Jo. Paulus super omnibus bonis per
eum possessis instituerat novum fideicommissum favore so-
rorum, ac proinde etiam ex hoc titulo incongruum non
fuit, hæreditatem Juliæ recensere inter alia ipsius bona fi-
deicommissaria; tantoque magis qoia exinde nullum præ-
judicium irrogatum extitit hæredibus fideicommissariis
quoad dimissionem bonorum, & assignationem detractio-
num, quia semper de hac dote actum fuit, tanquam de re
obnoxia fideicommisso, & si aliqua illius pars devenerit ad
Ducissam Annam Mariam, eam recepit in computum sua-
rum detractionum. Atque ita ex prædictis omnibus exclu-
ditur prætensus error; & tamen ad illum probandum re-
quiruntur concludentissimæ probationes, & tales, ut ad
nullum alium sensum inflecti possint, semperque in dubio
pro illius exclusione pronunciandum, ut in specie Urceol.
de transact. qu. 96. *n.* 4. Rot. cor. Seraph. *decis.* 275. *n.* 3. *et* 14
dec. 638. *n.* 4. cor. Merlin. *decis.* 854. *n.* 18. *et in rec. dec.* 64.
n. 8. *part.* 16. ubi, quod quoties constat de aliqua causa,
licet apparenti, error excluditur, quodque sufficiat sola
possibilitas in contrarium dixit *in decis.* 1. *n.* 14. *part.* 8. *rec.*
Animadvertendo potissime, quod agitur de transactione 15
inita cum interventu, & cognitione prælaudatorum JJ.
CC. unde redditur inverisimile, tantos viros irrepsisse in
errorem adeo supinum, qualis esset ille componendi diffe-
rentias vertentes inter personas prænobiles absque antece-
denti rimatione documentorum, de quibus expresse in
transactione actum fuerat, ut in simili notavit Cardin. de 16
Luc. *de donat. & de feud. disc.* 120. *n.* 7.

Certo certius autem supradicta procedunt in judicio Sal-
viani, in quo versamur, qui non admittuntur exceptiones
requirentes altiorem indaginem, ut in specie erroris præ-
tensi in transactione, Zacch. *de oblig at. Cameral. qu.* 17. *n.* 12
147. adeout impugnantes transactionem ex hoc capite, o-
pus habeant, particulare judicium rescissionis instaurare,
cum interim medio hoc tempore, quo ejus validitas di-
spungitur, sola ipsius exceptio impediat, ne quis ea pri-
mævis juribus resultantibus ex fideicommisso, vel succes-
sione agere possit, Urceol. *qu.* 70. *n.* 4. *per tot.* & Rot. cor.
Merlin. *dec.* 767. *n.* 2. *& seq.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Bononien. fideicommissi.

Veneris 1. *Martii* 1697.

ARGUMENTUM.

Receditur a superius firmatis, ex quo ut translactio, ex
qua arguit fideicommissi renunciatio, valida sit, in-
dividualis exoptatur notitia, quæ non probatur ex
generali mentione testamenti, minusve ex descriptio-
ne legatorum, si fideicommissum in separata oratio-
ne appareat extensum, præcipue si transigens minor
esset; & transactio læsiva reputaretur, quoties esset
dicendum fideicommissum fuisse renunciatum.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommissum ignoratum non comprehenditur in remissione in transactione emissa.*

2 *Transactio falso, et erroneo supposito facta, ipso jure redditur nulla.*

3 *Ignorantia de jure præsumitur.*

4 *In minore semper præsumitur ignorantia suorum jurium.*

5 *Prout etiam in muliere.*

6 *Adeout allegans scientiam, illam concludenter teneatur probare.*

7 *Ex simplici mentione testamenti infertur ipsius generalis scientia; secus vero individualis cognitio fideicommissi, aliarumque dispositionum, ibi contentarum.*

8 *Si tamen alia concurrerent conjecturæ, recte inferri valeret scientia individualis singularum dispositionum.*

9 *Ex scientia Codicilli inferri non potest scientia testamenti.*

10 *Transigentes si habuerunt cognitionem legati, verisimile est habuisse etiam notitiam omnium aliorum quæ in testamento continentur.*

11 *Hec tamen illatio locum non haberet, si alia quæ in testamento continentur, fuerint in diversa oratione expressa, & nullæ aliæ concurrant conjecturæ.*
12 *Præcipue si transigens fuerit minor,*
13 *Testator non habet facultatem disponendi de re hæredis, nisi concurrerent requisita volita de jure.*
14 *Bona fideicommissaria alteri per obitum hæredis gravati devoluta, non dicuntur de bonis testatoris.*
15 *Ignorantia fideicommissi patet, si alias renunciatio esset læsiva.*
16 *Generales renunciationes trahi non possunt ad jura non cognita, & in transactione non deducta.*
17 *Contra pupillum non concurrit præscriptio.*
18 *Transactio, donec per rem judicatam rescissa non sit, impedit exercitium remedii possessorii.*
19 *Limita, si nulla sit transactio ex defectu consensus, num. 20.*
21 *Error præfefert defectum consensus.*

DECISIO LXXVI.

Responsum fuerat sub die prima Junii præteriti R. P. D.
Pompejo, aliisque DD. Fratribus de Aldovrandis denegandam
esse immissionem ad omnia bona hæreditaria Juliæ
Bentivolæ, subjecta literali fideicommisso ad illorum favorem
per obitum Juliæ de Pepulis purificato, cum supposito
quod ipsis obstaret transactio stipulata anno 1654. inter
Marchionissam Victoriam de Pepulis, Comitem Herculem
de Aldovrandis illorum patrem, & Annam Mariam Matthejam
Ducissam Sabionetæ matris & hæredis testamentariæ
dictæ Juliæ hæredis gravatæ: In hodierna tamen audientia
revocatis ad trutinam fundamentis editæ decisionis, cum
illorum vires ex noviter non modo in facto, quam in jure
deductis, visæ sint enervari, domini recesserunt a decisis.

Eatenus enim tunc Rota convenerat in sensum, memoratam
transactionem de Fratribus de Aldovrandis obsistere,
quatenus censuit, inibi comprehensam fuisse præfatam
Juliæ hæreditatem, & quidem tanquam subjectam fideicommisso,
de quo ex pluribus conjecturis in decisione ponderatis
hæredes fideicommissarios notitiam habuisse putaverat;
sed cum assumptum hujusmodi scientiæ, ex mox deducendis,
agnitum fuerit non subsistere, hinc pro recessu a
decisis duo necessario visa sunt cōsequi; unum, quod ipsum
fideicommissum utpote ignoratum non remanserit in transactione
comprehensum ex defectu voluntatis, quæ non
1 fertur ad incognita, ad Text. *in l. mater decedens n. 4. ff. de
in offic. testam. l. 23. ff. de acquir. heredit.* Valasch. *consult.*
179. *n.* 3. Menoch. *cons.* 290. *n.* 22. *&* 23. Castill. *contr. juris
cap* 42. *n.* 4. *l.* 4. Cyriac. *contr.* 474. *n.* 29. *et* 30. Ofasch. *decis.*
75. *n.* 4. Magon. *dec.* 192. *n.* 4. Rota coram Seraph. *dec.* 1277
n. 4. *dec.* 340. *n.* 4. cor. Cavaler. *dec.* 7. *n.* 20. *et dec.* 119. *n.* 4.
cor. Bich. *et dec.* 521. *n.* 12. *par.* 4. *tom.* 3. *rec.* & in Savonen.
Fideicommissi 21. Aprilis 1692. §. *Tunc clarius*, cor. Rev.
D. meo Decano, & in Balneoregien. fideicommissi 21. A-
2 prilis 1692. §. *Quantum autem*, cor. R. P. D. meo Caprara;
alterum vero antecedentis consecutivum, quod ipsamet
transactio, utpote comprehendens præfatam hæreditatem
alio titulo, quam fideicommissario Juliæ, ratione
hujusce falsi, & suppositi reddatur in hac parte ipso jure
nulla, perinde ac si facta non fuisset, ad text. *in l. sub prætextu
29. C. de transact. l. in summa 65. ff. de cond. indebiti*,
cum aliis cumulatis per Rot. *in dec.* 164. *n.* 1. *et dec.* 312. *et*
336. *ubique n.* 1. *et dec.* 317. *n.* 6. cor. bo. me. Card. Cerro,
et dec. 79. *n.* 3. *et* 3. cor. Celso.

Convincitur autem in hypothesi ignorantia d. fideicommissi,
non solum quia de jure, alio non apparente, præsu-
3 mitur, *l. verius ff. de probat.* Beccius *cons.* 111. *num.* 9. Cyriac.
controv. 474. *n.* 30. maxime quia agebatur cum Comite
Hercule de eo tempore minoris, & cum Marchionissa
Victoria muliere, pro quibus eo magis regulariter militat
præsumptio ignorantiæ suorum jurium, ut respectu primi
4 est text. *in l. qui indebitum; ff. de probat. l.* 3. §. *Proindeque,
ff. ad Macedon.* cum aliis allegatis per Beccium *d. cons.* 111.
n. 10. *vol.* 1. Cyriac. *prædicta contr.* 474. *n.* 49. Card. de Luca
de credito disc. 80. *num. fin.* Rota *decis.* 166. *num.* 10. *p.* 9.
& in Balneoregien. fideicommissi 21. Aprilis 1692. §. *final.*
coram R. P. D. meo Caprara, & de secundo inquit Text.
5 *in leg. fin. in fin. ff. de jur. fisc.* Cyriac. *laudata controv.* 474.
n. 31. adeoque allegans scientiam, obstringatur illam con-
6 cludenter probare, ut prosequitur idem Cyriac. *loc. mox
citato num.* 32.

Sed etiam quia de hoc fideicommisso nulla in transactione
legitur facta mentio, non suffragante enunciativa testamenti,
in quo illud institutum fuerat; quoniam regulariter
ex sola, ac simplici mentione testamenti infertur quidem
ipsius generalis scientia, secus vero cognitio individualis
fideicommissi, aliarumque dispositionum inibi contentarum,
l. 1. §. *Primo, ff. quemadmod. testam. aperiatur* 7
Peregr. *de fideic. art.* 52. *n.* 21. Ofasch. *dec.* 112. *n.* 15. *vers.
non obstat*, cum aliis concordantibus relatis per Urceol. *de
transact.* 27. *n.* 14. *cum seq.* & dixit Rot. *dec.* 426. *n.* 17. cor.
Duran. *et dec.* 156. *n.* 13. coram sanct. mem. Alexand. VIII.
et dec. 7. *n.* 21. coram Bich. *et dec.* 735. *n.* 19. *part.* 18. *recent.*

Et licet juxta sententiam nostri Tribunalis pluries comprobatam,
& signanter *in decis.* 6. *et* 134. coram Bich. *et
in aliis relatis in altera decis.* §. *Et quanquam*, ex generali
notitia testamenti, illiusque mentione juncta cum aliis
conjecturis, recte inferri valet scientia individualis singularum
dispositionum, quæ inibi continentur, prout distin- 8
guendo concludit Urceol. *dict. qu.* 47. *num.* 39. conjecturæ
tamen animadversæ in alia decisione, sedulius expensæ,
tantum abest, ut concludant scientiam, quin potius visa
sunt retorqueri ad suadendam ignorantiam. Prima enim
elicita, ex quo in transactione legitur demandata solutio
omnium debitorum Juliæ, esset forsan considerabilis,
quoties in testamento illius æs alienum descriptum fuisset;
sed cum tale quid non justificetur in facto, imo ex ipsius
lectura constet de opposito, plane incongruum redditur elicere
argumentum scientiæ particularis dispositionis existentis
in testamento ex scientia alterius diversi facti ibidem
non connotati. Ob idque nil magis stringit præservatio
legati favore Marchionissæ Victoriæ, quia quicquid
erronee asseratur in transactione, veritas est, quod testatrix
ordinaverit præfatum legatum in Codicillis, ex quorum
scientia consequenter minus recte educitur notitia
individualis eorum, quæ sunt disposita in testamento condito
per actum separatum, Bardellon. *cons.* 1. *n.* 43. Surd. 9
cons. 150. *n.* 139. *et in puncto* Giurba *dec.* 79. *n.* 29. *in fin.* ac
propterea is error loco suadendi scientiam potius præstat
conjecturam ignorantiæ.

Nec magis relevat postrema conjectura elicita ex demandata
solutione legati relicti a Julia pro constructione
Capellæ in Templo Societatis Jesu, illiusque solutione
assumpta per Fratres de Aldovrandis: ea enim nititur
simplici verisimilitudine, quod nempe sicuti transigentes
habuerunt cognitionem legati, ita verisimile est habuisse
etiam notitiam omnium aliorum, quæ in testamento
continentur, per Text. *in l. non est fundus, ff. de* 10
Transact. Verum ejusmodi illatio per se non est absolute
necessaria, dum ex scientia unius capitis testamenti
rigorose nequit inferri ad scientiam specialem, ac individualem
alterius Capituli per separatam Orationem dispositi,
quando præsertim, ut in casu, agitur de amittendo
ex tali scientia proprio Jure, ut in puncto probant
Peregr. *de fideicommissis artic.* 44. *numer.* 21. Cæsar.
Barz. *decis.* 61. *num.* 19. *& decis.* 107. *num.* 27. *&* 28.
Surd. *dec.* 216. *num.* 43. *et præ cæteris optime distinguendo*,
Fontanell. *decis.* 154. *num.* 8. *et plenius* Modern. Lucensis 11
consult. 127. *num.* 38. *et consult.* 338. *num.* 35. *usque ad* 30.
Nec facit, quod Rota in recensitis *decis.* 6. *et* 134.
coram Bich. consideravit hanc conjecturam, quoniam
in illa hypothesi concurrebant plures aliæ, quæ insimul
unitæ suadebant certam scientiam, ut patet ex illarum
lectura. Addito, quod ibi agebatur de scientia præsumpta
in masculo majore: hic tamen in minori, & fœmina,
in quibus scientia non præsumitur, ut reducendo ad
concordiam objectas decisiones notavit Rota coram eo- 12
dem Bichio *dec.* 119. *n.* 9.

Illud tamen apud Dominos urgentissimum visum fuit ad
penitus spernendum hujusmodi ultimam conjecturam,
quod etiam ex iis, quæ in transactione leguntur acta, &
conventa respectu legati dictæ constructionis Capellæ,
manifeste deprehenditur transigentes non habuisse specificam,
ac individualem scientiam omnium circumstantiarum,
quæ percutiebant modum illius solutionis per testatricem
præscriptæ. Quamvis enim ipsa mandaverit illud
exsolvi debere ex fructibus hæreditariis, hodierno
summario fratrum de Aldovrandinis *n.* 1. nihilominus in
transactione debitum hujus legati calculatum fuit inter æs
alienum Joan. Pauli, quantumvis iste post obitum matris
per duos tantummodo menses supervivens, vel nihil, aut
satis parum, ex dd. fructibus perceperit, quod plane indicat
transigentes nec minus legisse in fonte capitulum testamenti,
in quo præordinatur prædictum legatum, quia

quate.

quatenus illud legissent, ac considerassent modum, quo testatrix ipsius solutionem demandaverat, utique hoc debitum descripsissent inter æs alienum Juliæ filiæ Joan. Pauli, quæ post obitum patris per 25. annos, & amplius fructus hæreditarios perceperat, nec minus fortasse onus solvendi tale legatum datum fuisset Comiti Aldovrando, tanquam hæredi fideicommissario Joan. Pauli Pepuli, sed Ducissæ matri, & hæredi Juliæ, quæ fructus hæreditarios ad hunc effectum destinatos consumpserat.

Si igitur ex his patet, quod transigentes habuerunt solummodo notitiam dicti legati in genere, & positivam ignorantiam circumstantiarum, ac conditionum, sub quibus relictum fuerat, tametsi essent eidem legato adnexæ; multo minus ex eadem generali cognitione legati argui potest scientia fideicommissi ordinati in alia parte testamenti, ex superius firmatis.

Clarius autem non minus in universum evertuntur omnes dd. conjecturæ, quam etiam convincitur positiva ignorantia d. fideicommissi, ex eo quia hæreditas Juliæ non solum in transactionem non recensetur, tanquam illius fideicommisso subjecta, sed describitur inter alia bona libera Jo: Pauli Pepuli, quæ circumstantia ponit rem in aspetto, quod transigentes ignoraverint illa esse fideicommisso supposito, quia aliat utique vel non deducerentur in transactione, dum differentiæ, quæ vertebantur inter transigentes, hinc inde solummodo versabantur quoad geminum fideicommissum Joannis Pauli Manfroni, & alterius Joannis Pauli Pepuli, vel certe posita fuissent ad creditum Comitis Aldovrandi, & Marchionissæ Pepulæ hæredum fideicommissariorum Juliæ, nec minus consequenter cum hac hæreditate auctum fuisset patrimonium Joannis Pauli ad effectum exinde augendi detractiones D. cissæ Annæ Mariæ.

Non juvanit responsione data in altera decisione sub §. *Majori facultate*, quod Joannes Paulus Pepulus possederat bona Juliæ, & novum fideicommissum super eis instituerat, atque ideo extraneum non est, quod recenserentur inter alia ejus bona. Quoniam nullibi constat, Joannem Paulum sub dicto fideicommisso comprehendisse bona Juliæ spectantia ad suos hæredes, nec cæteroquin habebat talem potestatem,

13 non concurrentibus notis requisitis, Text. *in l. Imperator §. Si certum, & cum quidam, ff. de legatis secundo*, de quibus late in suffragio edito in Ferrarien. fideicommissi de Turchis 29. Augusti 1687. §. *Prout nec relevat*, cor. Congregatione deputata, & in Bononien. seu Imolen. bonorum super bono jure 11. Januarii 1694. §. 1. *& seqq.* cor. R. meo Decano. Prout nec minus bona Juliæ poterant connumerari inter bona Joannis Pauli, sub prætextu quod reperta fuerint in ipsius hæreditate, cum neminem lateat, quod bona fideicommissaria alteri per obitum hæredis gravati devoluta non dicantur de bonis Testatoris, & notat Rota in Bonon. successionis 23. Junii 1692. cor. R. P. D. Moto, & in

14 confirmatoria 22. Junii 1693. cor. me impress. apud consil. Ramon. *tom. 4. dec. 46. n. 10. 11. et dec. 47. n. 8.*

Nec subsistit circumstantia ponderata in contraria Decisione sub eodem §. *Majore facultate in medio*, quod nempe ex descriptione hæreditatis Juliæ in classe bonorum Joannis Pauli Pepuli, nullum præjudicium irrogatum erat dd. hæredibus fideicommissariis. Quoniam stantibus prædictis, præjudicium redditur clarum, dum aucto statu hæreditatis Joannis Pauli cum bonis Juliæ, creverunt notabiliter detractiones Ducissæ Annæ Mariæ: Ubi e contra quoties innotuisset illius fideicommissum, solæ detractiones Joanni Paulo ex bonis Juliæ Mariæ competentes positæ fuissent in cumulo hæreditatis Joannis Pauli & reliquum totum spectasset ad illius hæredes fideicommissarios, nec certe quoties ipsi poterant vigore clari fideicommissi obtinere libras 150. mil. sese vocassent contentos ea sola perceptione librarum 32. mil. & quidem in causam aliorum fideicommissorum Joannis Pauli Pepuli, & Joannis Pauli Manfroni. Ex hac proinde læsione ultra dimidiam, magis, magisque suadetur

15 ignorantia dicti fideicommissi, ut in puncto advertit Cyriac. *contr.* 474. *n.* 35. Cardinalis de Luca *de credito, disc.* 80. *sub n. final.* Rota *dec.* 234. *n.* 5. *tom.* 2. *rec.*

Hæc cum ita sint, parum refert communicatio jurium hinc inde quomodolibet competens ex quavis causa cogitata, & incognita cum expressa renunciatione generali jurium, & in specie *l. de his, ff. de transact.* qua stante dicebatur in altera decisione, quod etiam non probata specifica, & individua scientia fideicommissi, transactio sustinetur. Etenim cum ex hactenus deductis ostensum sit, prædictum fideicommissum Juliæ nec per umbram deductum fuisse in transactionem, utique omnes generales renunciationes referuntur ad casus cogitatos, & expressos, & quidem ad ea, quæ stabiliuntur circa fideicommissum Pepulum, & Manfronium, quæ potissimum cadebant sub eadem transactione; secus vero quoad fideicommissum Juliæ, nec cognitum, nec in transactionem deductum, ex cumulatis per 16

Ladereb. *conf.* 73. *n.* 21. Capyc. Galeot. *contr.* 52. *n.* 20. Cyriac. *contr.* 474. *n.* 50. *et* 52. Card. de Luca *d. disc.* 80. §. *fin. de credito*, Rot. *dec.* 117. *n.* 4. coram Bich. *et dec.* 286. *n.* 11. coram Peuting.

Minusq; turbat observantia ponderata in alia decisione, §. *Idque clarius*, ex quo spatio quadraginta annorum a die stipulatæ transactionis, nec Marchionissa Victoria, nec Comes Hercules unquam reclamaverit. Quoniam ex facto hodie justificato constitit usque ab anno 1666. ad instantiam Com. Aldovrandi introductum fuisse judicium pro consecutione controversi fideicommissi, quod siluit stante illius obitu paulo postea secuto, relictis dominis fratribus de Aldovrandis actoribus in pupillari ætate, contra quos propterea currere non poterat tempus præscriptionis, *l. sicut i, C. de præsumptionibus triginta, vel quadraginta annorum*, Rota *dec.* 289. *n.* 5. cor. Cerro, & in Bonon. pecuniaria 1. Martii 1694. §. *fin.* cor. bon. mem. Emerix Decano.

Postremo nec valuit dominos retrahere a recessu a decisis objectum, quod præfatæ exceptiones datæ adversus præfatam transactionem tendant ad illius nullitatem adstruendam, ideoque proponendæ veniant in alio judicio particulariter instaurando super rescissione, & interim donec illa per tres sententias conformes tollatur de medio, impedire debet exercitium remedii possessorii, in quo versamur, ut concludebat alia decisio, §. *fin.*

Siquidem animadversum fuit, quod in præsenti non impugnatur a fratribus dd. Aldovrandis transactio ad effectum illam rescindendi, quo casu agendum esset judicio rescissionis per tres conformes, sed solummodo prætenditur, d. fideicommissum Juliæ non fuisse comprehensum in eadem transactione, & quamvis exinde necesse sequatur illius nullitas in ea parte, in qua bona fideicommissaria comprehenduntur alio titulo, quam istius fideicommissi, tamen cum hujusmodi nullitas oriatur ex errore clarissimo præseferente defectum consensus, *l. si per errorem, ff. de jurisdict. omnium judic. cap. nihil consensui* 117. *de reg. jur.* Rota *dec.* 79. *n.* 4. coram Celso, utique illius exceptio non retardat judicium possessorium immissionis, ut distinguendo inter nullitatem provenientem ex defectu consensus, & illam, quæ resultat ex defectu solemnitatum, respondit Rot. *dec.* 232. *n.* 2. *et* 3. coram Peuting. quem sequitur Urceol. *de transact.* 10. *n.* 46. & bene in simili Bonon. fideicommissi 3. Martii 1692. §. *Etenim* coram Reverendissimo meo Decano, & nuperrime in Firmana successionis 28. Febr. 1695. *Neque obstat*, cor. me, confirmata 16. Januarii 1696. §. *Nec dicta*, coram R. P. D. meo Priolo, & ultimo loco in Soanen. Immissionis 23. Januarii proxime præteriti, §. *Præsuppositis*, pariter cor. me, Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

Ariminen. Fideicommissi Bandi, & Æneæ de Bandis.

Merc. 26. Junii 1697.

ARGUMENTUM.

Remissio fideicommissi futuri non cadit in simplici renunciatione jurium, cum intelligatur de juribus ex causa de præsenti, etiamsi renunciatum esset juri de futuro, cum adhuc renunciatio interpretetur de jure de futuro, ex causa tamen de præsenti, multaq; alia habentur ad casum pertinentia exclusionis renunciationis fideicommissi.

SUMMARIUM.

1 *HÆredi fideicommissario, constito de vocatione, purificatione fideicommissi, & bonorum identitate debetur immissio.*

2 *Dicitur aperta successio favore substituti in casu obitus vel deficientia masculorum, si ibi amplius non existant.*

3 *Testator potest prohibere Trebellianicam.*

4 *Legitima non detrahitur ex fideicommisso transversali.*

5 *Detractiones etiam quantitative non impediunt immissio.*

missionem heredi, cum de æquitate soleat aliquod corpus hæreditarium correspondens quantitati detractionum, & in cæteris bonis danda fideicommissario immissio.

6 *Identitas bonorum sufficit, quod doceatur in actu executionis sententia, si immissio generaliter ad bona fideicommissaria petatur.*

7 *Heredes renunciantis aspirare non possunt ad fideicommissa renunciata.*

8 *Etiam si agerent ex propria persona.*

9 *Renunciationes utpote odiosa, & stricti juris interpretari debent ad sensum literæ, extensionem non patiuntur, tantumque comprehendunt, quantum literaliter sonant.*

10 *Renunciationes, quæ emittuntur pro omni, & toto eo quod quovis modo prætendi posset, intelligi debent ex causa de præterito, vel de præsenti, non autem de futuro.*

11 *Amplia, licet renunciatum esset juri de futuro, cum adhuc renunciatio sit interpretanda de jure futuro, ex causa tamen de præsenti, & non de jure futuro ex causa prorsus de futuro.*

12 *Limitatur in terminis abdicationis omnium jurium, quomodocunque, & qualitercunque, & ex quacunque causa, quæ competere possint.*

13 *Pars dispositiva est attendenda.*

14 *Generalitas verborum in clausulis executivis apposita, famulatur cum dispositiva, nec plus importat quam ipsa, & n. 15.*

16 *Dictio relativa, ut supra, restringit dispositionem ad ea, quæ antecedenter fuerunt nominata, & in conventionem expresse deducta.*

17 *Itaut si in parte dispositiva contineatur tantum renunciatio jurium futurorum ex causa de præsenti, amplitudo verborum cum dictione prædicta subsequenter facta non comprehendit jura de futuro ex causa de futuro.*

18 *Contrahentium voluntas ad cognoscendum, quid in renunciatione fuerit comprehensum, venit attendenda.*

19 *Non præsumitur in renunciatione comprehensa facultas disponendi favore renunciantis.*

20 *In dubio facienda est interpretatio favore renunciantis, ut quanto minus possibile est, amplietur, & extendatur illius renunciatio.*

21 *Renunciatio emissa a nubente in sæculo strictius est interpretanda, quam renunciatio facta ab ingresso in Monasterium.*

22 *Renunciatio amplianda est, ut comprehendat tam jura ex causa de præsenti, quam absolute de futuro, vel quando in parte principali, & dispositiva non præcedit expressio speciei, vel quando repugnat ratio recti sermonis, si verba generalia coarctata fuissent, vel ubi non constat de contrahentium contraria voluntate.*

DECISIO LXXVII.

Censuerunt domini dandam esse immissionem Equiti Scipioni, & aliis de Diotallevis, necnon Hieronymo, aliisque de Hippolytis, ad bona hæreditaria quondam Bandi, & Æneæ Comitum de Bandis, juxta modum inferius exprimendum, & eodem quo A.C. Origus in præcedenti instantia pronunciaverat; cum adamussim visa sint concurrere notissima extrema ad obtinendum *in leg. fin. Cod. de edict. D. Adrian. tollend.* necessaria, de quibus Monoch. *de adipiscend. remed.* 5. *n.* 199. Rot. *dec.* 1. *n.* 18. *&* 111. *n.* 1. *& seqq.* cor. san. mem. Alex. VIII. & passim alibi.

1 Literalia quippe sunt fideicommissa a dictis Comitibus in eorum Testamento ordinata, planaque illorum purificatio in favorem prænominatorum de Diotallevis, & Hippolytis. Bandus siquidem post institutum perpetuum fideicommissum favore masculorum familiæ de Bandis, in casu ipsorum deficientiæ vocavit descendentes per lineam fœmininam. Æneas autem instituto herede Felice Malatesta ejus ex fratre nepote, eidem substituit illius descendentes masculos, primogenitos, quibus deficientibus Juliam Franciscam Felicis Malatestæ sororem, istique sine prole defunctæ substituit descendentes Juliæ sororis ipsiusmet Testatoris. Quibus stantibus dispositionibus, quemadmodum redditur incontrovertibile fideicommissum in beneficium lineæ fœmininæ domus Bandæ, deficiente masculina; ita cum Felix Malatesta ultimus familiæ masculus obierit sine ulla descendentia, idemque factum subierit Julia Francisca soror, in dubium sit, apertam fuisse substitutionem favore præd. de Diotallevis, & Hippolytis unicis descendentibus ex linea fœminina, mediante Julia Banda eorum avia, *l. qui heredi*, §. *Plautius*, & ibi DD. *ff. de cond. & demonstr.* Soccin. Jun. *cons.* 121. *n.* 7. *lib.* 2. Rot. *dec.* 654. *n.* 10. cor. Merlin. *& dec.* 413. *n.* 1. cor. Card. Cerro. 2

Neque Galeatio Cimæ dd. bonorum possessorio ex persona Juliæ Franciscæ ultimæ hæredis gravatæ competunt detractiones quotitativæ: non quidem illa Trebellianicæ, quia fuit a testatoribus expresse prohibita, nec dubium est, quin potuerit prohiberi, Rot. *dec.* 559. *n.* 8. *&* 9. cor. Bichio, & passim: minusque legitima, cum versemur in fideicommisso transversali, ex quo vulgare est eam non deberi, *l.* 1. *ubi DD. ff. de inoff. testam.* Merlin. *de legit. l.* 1. *tit.* 2. *q.* 13. *n.* 1. 3

Quo autem ad detractiones quantitativas, etsi defensores eorum de Diotallevis, & Hippolytis, pro modo sine præjudicio veritatis suo loco, & tempore discutiendæ noluerint revocare in dubium, quod debeantur ex fideicommisso Bandi in summa sc. 302. 28. & ex illo Æneæ in sc. 5832. 27. pro totidem debitis ab istis fideicommittentibus contractis, & ab auctoribus Cimæ persolutis, necnon pro aliis scut. 4000. provenien. ab annua præstatione debita, ut prætendebatur, auctoribus ejusdem Cimæ: attamen cum per dominos compertum sit, patrimonium fideicommissarium esse pinguissimum, longeque excedere præfatas certas detractiones, approbatum fuit temperamentum captum ab A. C. nostroque Tribunali consuetum concedendi immissionem in bonis Bandi, soluta prius d. summa scut. 302. 28. & in medietate bonorum Æneæ, data retentione alterius medietatis Galeatio, donec hæredes fideicommissarii d. summam sc. 5837. 27. nec non altera scut. 4000. satisfecerint, quam æquitatem secuta est Rot. *dec.* 265. *n.* 13. cor. Merlin. *& in rec. dec.* 269. *n.* 14 *&* 15. *p.* 6. & in Carpentoracten. hæreditatis, seu fideicommissi 14. Martii 1687. §. *Quia*, & in confirmatoria 9. Junii 1687. §. *Quo enim* cor. me. 4 5

Identitas demum bonorum licet non appareat probata, quia tamen immissio non fuit concessa ad certa, & determinata corpora, sed generaliter ad bona fideicommissaria, sufficit de illa docere in actu executionis sententiæ, ex notatis *in l.* 1. *in princ. ff. de eden.* Salicet. *in l. edito*, §. *sancimus in princ. C. de edict.* D. Adrian. toll. Alex. *cons.* 101. *n.* 9. *vers. nec etiam est necesse vol.* 5. & dixit Rot. in Romana hæreditatis 29. Junii 1696. §. *Hæc autem omnia*, cor. R.P.D. meo Pio. 6

Nec ad retardandam immissionem in bonis prædictis obstare visa fuit renunciatio omnium jurium, & fideicommissorum domus Bandæ, quam ob dotem receptam emiserat Julia præfata, qua stante arguebatur a defensoribus Cimæ, quod sicuti, si ipsa viveret, excluderetur ab hisce fideicommissis, ita ad illa aspirare prohibeantur Diotellevi, & Hippolyti illius hæredes, ex traditis per Cassan. *cons.* 47. *n.* 33. Bellon. Sen. *cons.* 15. *n.* 10. Marc. *notab.* 240. *n.* 12. Rot. *dec.* 399. *n.* 11. cor. Royas, tametsi agerent ex propria persona, Rot. *dec.* 149. *n.* 1. *&* 2. *p.* 22. *et dec.* 224. *n.* 1. *p.* 13. 7 8

Perpenso siquidem tenore renunciationis, patuit Juliam renunciasse per se, & suos hæredes favore Co. Æneæ, aliorumque fratrum de Bandis, *juribus, & actionibus* (sunt præcisa verba) *præsentibus, & futuris, paternis, & maternis, fraternis, & avitis, & cujuscunque alterius generis consanguineorum, & attinentium ad ipsam D. Juliam spectan. & pertinen. vigore, & occasione cujuscunque successionis ab intestato dd. suorum fratrum, seu alias vigore cujuscunque fideicommissi purificati, vel purificandi, in ejus, vel suorum prædictorum favorem facti a quocunque antecessore, ipsi ex aliquo latere quovis modo conjuncto.* Quæ sane verba cum ad literam præseferant renunciationem fideicommissorum antea per suos antecessores factorum, quæque essent vel purificata, seu purificanda, absolutum est nequaquam comprehendere posse fideicommissa Comitum Bandi, & Æneæ de Bandis, quæ utpote constituta primum de anno 1623. & secundum anno 1649. non erant facta de tempore renunciationis stipulatæ anno 1519. Discursus est de se patens, & roboratur vulgaris juris propositionibus, quod renunciationes, utpote odiosæ, & stricti juris, interpretari debent ad sensum literæ, extensionem non patiuntur, tantumque comprehendunt, quantum literaliter sonant, Surd. *cons.* 46. *n.* 221. *& cons.* 431 *n.* 32. *& seqq.* Purpur. *cons.* 372. *n.* 4. Grat. *cap.* 563. Rot. *dec.* 782. *n.* 1. *et seq. p.* 1. *et dec.* 343. *n.* 10. *et seqq. p.* 5. *tom.* 2. *et dec.* 16. *n.* 35. *p.* 19. *rec.* 9

Adstipulante etiam quod regulariter renunciationes quæ emittuntur pro omni, & toto eo quod quovis modo prætendi

tendi posset, intelligi debent ex causa de praeterito, vel de
10 praesenti, non autem de futuro, juxta Theoricam Bartol. communiter receptam *in l. qui* Romae §. *duo fratres, n.* 19. *ibique* DD. *ff. de verb. oblig. & in l. post emancipationem ff. lib. l.* quam sequitur Surd. *cons.* 113. *n.* 33. *& seq.* Menoch. *cons.* 749. *per tot.* Bursat. *cons.* 66. *pariter per tot.* Cancer. *var. res. lib.* 3. *cap.* 15. *n.* 133. Rot. *dec.* 624. *n.* 2. *part.* 2. & cor. Caval. *dec.* 340. *n.* 6. *& seqq.* Buratt. *dec.* 861. *n.* 5.

Etiamsi, prout in praesenti, renunciatum esset juri, quod quis habere posset de futuro, quia adhuc renunciatio interpretanda esset de jure futuro, ex causa tamen de praesenti, & non de jure futuro ex causa prorsus de futuro ad Tex. *in cap.*
11 *cum inter de renunc.* & sequitur Bart. *in d. l. Roma, sub eodem §. duo fratres n.* 19. *vers. idem importat, ff. de verb. oblig.* Peregr. *de fideic. art.* 52. *n.* 35. Cyriac. *contr.* 292. *n.* 8. Castil. *tom.* 6. *contr. cap.* 116. *n.* 16. Paulus Gallerat. *de renunc. renunc.* 17. *num.* 33. Olea *de cess. jur. tit.* 3. *q.* 10. *n.* 22. de Ros. *consult.* 7. *n.* 69. Episc. Rocca *disp. jur. select. cap.* 55. *n.* 18. Palma nep. *alleg.* 304. *n.* 24. *cum seqq.* Rot. *dec.* 549. *n.* 3. *p.* 1. *dec.* 91. *n.* 4. *p.* 4. *tom.* 2. 2553. *n.* 22. *&* 28. *p.* 5. *tom.* 2. & cor. Pamphil. *dec.* 82. *n.* 5.

Absque eo quod literalem hujusce renunciationis restrictionem ad fideicommissa antea per Antecessores Renunciantis instituta, efficaciamque tot conclusionum excludentium extensionem ad postmodum instituenda, destruant verba, quae in eadem renunciatione sub clausulis generalibus subjiciuntur, ibi: *Et demum generaliter, generi tamen per speciem non derogando, nec e contra de omni, & toto eo quod ullo unquam tempore dicta Juvenis, & illius libero, & descendentes praetenderent, & quomodolibet praetendere possent, seu possent, tam in re, quam in spe, & tam in causa de praesenti, quam de futuro, ut supra, in, & super bonis Juribus, & actionibus, ac nominibus praedictis, & quolibet eorum, & illorum occasione ex quavis capite contra dictos ejus fratres, & eorum haeredes, & successores quoscunque tam ex causis supra expressis, & illarum qualibet, quam demum ex alia quacunque causa successionis ex quovis capite, titulo, & Jure, etiam nunc ipsi D. Juliae incognito, & hic non expresso, etiam quod de necessitate esset exprimendum*, sub quibus quidem adeo generalibus, & effraenatis clausulis comprehensa dicebantur omnia jura, tam praesentia, quam futura, tam ea quae habent causam de praesenti, quam de futuro, ut in terminis abdicationis omnium jurium quomodocunque, & qualitercunque, & ex quacunque causa quae
12 competere possint, firmant Pancirol. *cons.* 62. *n.* 45. *& seqq.* Menoch. 401. *n.* 119. Alba *cons.* 11. *n.* 17. *lib.* 1. Altograd. *cons.* 66. *n.* 18. *tom.* 1. Bottiglier. *de success. cap.* 2. Theotem. 47. *sub n.* 5. *vers. imo data*, Tondut. *res. civ. cap.* 200. *n.* 6. *&* 7. Castald. *cons.* 42. *n.* 7. & 8. Conciol. *alleg.* 31. *num.* 34. Mansl. *cons.* 409. *n.* 14. Mastrill. *dec.* 65. *n.* 10. *tom.* 1. Rota post Gilian. *ad stat. Perus. dec.* 95. *n.* 3. *& dec.* 244. *n.* 5. *p.* 15. & in Asculana successionis 15. Martii 1683. §. *prout me pariter* coram bon. mem. Emerix.

Nam cum in parte dispositiva, & principali, quae praefert, & pandit germanam intentionem, & voluntatem con-
13 trahentium, ideoque potissimum attendenda, Natt. *consil.* 582. *n.* 8. & 9. Peregr. *cons.* 6. *n.* 5. *lib.* 1. Olasch. *dec.* 174. *n.* 5. Rot. cor. Othob. *dec.* 265. *n.* 41. legatur praedicta renunciatio arctata ad fideicommissa jam facta, seu tunc purificata, sive in posterum purificanda, ut supra comprobatum extitit ex illis verbis, ibi: *In ejus, vel suorum praedictorum favorem facti*, subsequens renunciationes contentae sub clausulis generalibus, quae sunt consuetae formulares verborum inculcationes Notariorum, plerumque non intelligentium earum vim, & efficaciam, ut in specie notarunt post
14 Bart. *in l. si de certa n.* 6. *C. de transact.* Gar. Mantic. *de tacit. lib.* 25. *tit.* 6. *n.* 17. Peguer. *dec.* 145. *prope finem*, Hodiern. *ad Surd. dec.* 176. *n.* 4. Rot. *dec.* 17. *n.* 9. cor. Merlin. non debent corrigi ad jura, & fideicommissa non expressa, sed tanquam accessoriae, & consecutivae referri debent ad casus, & bona expressa, & determinata in primaria disposi-
15 tione, cui famulantur, *l. si de certa*, ubi Bart. *de transact. l. emptor*, §. *Lucius, ff. de pact. l. stipulatus, ff. de usur.* bene Natt. *cons.* 346. *n.* 6. *& seqq.* & in puncto Fusar. *cons.* 357. *n.* 12. *& seq. & per tot.* Surd. *cons.* 431. *n.* 15. Ruin. *cons.* 210. *n.* 2. *vers. praemissis non obstantibus, & per tot. vol.* 1. & late Cyriac. *contr.* 474. *n.* 12. *cum seqq.* & signanter *sub n.* 15. Urceol. *contr.* 99. *n.* 7. & dixit Rot. coram Bich. *dec.* 7. *n.* 18. *& dec.* 24. *p.* 15. *rec.* & nuper in Bonon. fideicomm. 1. Martii proxime praeteriti, §. *hac enim ita sint*, cor. me.

Quae eo magis recipienda sunt in casu nostro, quia ultra tacitam relationem generis ad speciem deductam ex ordine scripturae, in qua huic illud subsequitur, concurrit expressa relatio renunciationum generalium ad antecedentes expressas, & speciales; sub dictis nanque clausulis generalibus, in ea potissimum parte, in qua recensentur jura de futuro, additur clausula relativa, ut supra, ibi: *Tam ex causa de praesenti, quam de futuro, ut supra*, de cujus natura cum sit restringere dispositionem ad res, & bona antecedenter nominata, & in conventionem expresse deducta, Rip. *in l. si filiusfamilias*, §. *Divi n.* 11. 1. *ff. de leg.* 1. Dec. *cons.* 495. *n.* 8. *et* 9. Adden. ad Burat. *dec.* 742. *n.* 12. hinc 16
fit, quod sicuti dispositio praecedens continuet tantum renunciationem fideicommissis, & successionibus in futurum devolventis, habentibus tamen causam a dispositionibus antea factis: ita hujusmodi consecutivae renunciationes successionem ex causa de futuro, intelligi debent de fideicommissis jam institutis, sed in futurum purificandis, ac de successionibus habentibus spem, & causam probabilem de praesenti, ut in specie pluribus relatis tradit Urceol. *d. consult.* 99. *n.* 23. Rot. post Salgad. *in labyrint. credit. dec.* 17
3. *n.* 21. *et dec.* 23. *n.* 13. *p.* 15. *rec.*

Haecque intelligentia visa fuit magnopere confirmari scrutata contrahentium voluntate, quae praecipue venit attendenda ad cognoscendum, quid in renunciatione fuerit comprehensum, ut monent Surd. *cons.* 431. *n.* 36. Gabriel. *cons.* 9. *n.* 4. *et* 16. *lib.* 1. Urceol. *praecitata consult.* 99. *n.* 23. 18
Rot. *dec.* 700. *n.* 7. *p.* 2. *et dec.* 543. *n.* 13. *p.* 5. *rec.* Porro cum praesens quaestio non versetur simpliciter circa comprehensionem fideicommissorum, quae post renunciationem facta fuerunt, sed eorum desuper, quae ab ipsismet renunciatariis fuerunt favore ipsius renunciantis ordinata, alienum ab omni ratione videtur, renunciatarios excludendo neptem, & sororem respective ab omni, & quacunque successione, voluisse comprehendere etiam illam, quae ex eorum Testamento profecta fuisset, sese privando hac ratione facultate disponendi; prout etiam inverisimile est ipsam renunciantem, quae sese expoliaverat omnibus juribus, & praetensionibus sibi competentibus contemplatione praedictorum renunciatariorum, intellexisse abdicare, & renunciare etiam juribus, quae eidem ex dispositione renunciatariorum poterant sibi suisque provenire, ex iis, quae tradunt Surd. *dec.* 14. *n.* 4. *et* 19
per tot. Cyriac. *contr.* 465. *n.* 17. *cum seqq.* Grat. *discept.* 565. *n.* 61. bene Rot. cor. Ludov. *dec.* 85. *n.* 13. *et* 14. & ibi Add. *et dec.* 160. *n.* 6. *p.* 3. *rec. dec.* 543. *n.* 5. *p.* 5. 253. *a n.* 14. *ad* 16. *p.* 14. *et dec.* 115. *n.* 18. *et* 19. *p.* 19. *rec.*

Et quatenus de hoc aliquo modo dubitari contingeret, adhuc in subjecta materia renunciationum, quae sunt stricti juris, in dubio facienda est interpretatio ad favorem renunciantis, ut quanto minus possibile est amplietur, & extendatur illius renunciatio, plene Surd. *cons.* 431. *n.* 32. *lib.* 3. 20
Caephal. *cons.* 605. *n.* 5. *vol.* 4. Honded. *cons.* 29. *n.* 93. *et* 94. Cyriac. *d. contr.* 475. *n.* 60. & sequitur Rot. *d. dec.* 160. *n.* 7. *p.* 3. Eoque facilius in themate, quia versamur in renunciatione emissa a nubente in Saeculo, quo casu ad differentiam 21
renunciationis factae ab ingressa Monasterium strictior fieri debet interpretatio, Rot. cor. san. mem. Alex. VIII. *dec.* 10. *n.* 27. *et dec.* 253. *n.* 18. *et* 19. *p.* 14.

Ex quibus omnibus clarissime colligitur responsio ad auctoritates supra in objecto principali allegatas, firmantes, quod stantibus verbis generalibus, & effraenatis, renunciatio amplianda sit, ut comprehēdat tam jura ex causa de praesenti, quam absolute de futuro; nam loquuntur, vel quando in parte principali, & dispositiva non praecedebat expressio speciei, vel quando repugnabat ratio recti sermonis, quatenus verba generalia coarctata fuissent, vel demum in ter- 22
minis, in quibus non apparebat de contraria voluntate contrahentium, quae omnia ex usquemodo dictis non adaptantur, nec verificantur in hac hypothesi, ut optime distinguendo tradunt Natt. *d. cons.* 549. *n.* 3. Paris. *cons.* 20. *n.* 77. Valasch. *cons.* 39. *n.* 4. Grat. *discept. for.* 568. *n.* 33. *et* 36. Urceol. *consult.* 99. *n.* 8. Rot. cor. Greg. *dec.* 516. *n.* 6.

Et ita utraque parte informante resolutum fuit &c.

R. P. D. MOLINES.

Ariminen. Fideicommissi Bandi, & Aeneae de Bandis.

Merc. 5. *Martii* 1698.

ARGUMENTUM.

Nulla exigitur argumenti extensio, cum reperiatur in alia decisione ab ista confirmata.

SUM.

S U M M A R I U M.

1 *Dispositio cantans de tempore præterito, trahi non debet ad tempus futurum.*
2 *Renunciationes comprehendant tantum, quantum literaliter sonant.*
3 *Verba consecutiva, licet amplissima sint, cum dispositione famulantur.*
4 *Renunciationes, quæ fiunt de juribus futuris, regulariter restringi debent ad jura de futuro, ex causa tamen de præsenti.*
5 *Dictio, ut supra, limitat, & restringit dispositionem ad supra expressa.*
6 *Verba, licet generalia, & futuri temporis, restringuntur ad tempus præsens, quando in contractu adest limitatio, & restrictio ad antea specialiter conventa.*
7 *Si renuncians de bonis subsequenter obventis disposuerit, patet ipsum animum non habuisse in renunciatione illa comprehendendi.*
8 *Ne reus valeat impedire immissionem fideicommissaria in bonis excedentibus detractiones quantitativas, datur retentio in certa parte sufficienti, & in reliquis conceditur de æquitate immissio.*
9 *Divisio impugnari non potest, nisi doceatur de errore.*
10 *Filius præsumitur instructus, & informatus de statu hæreditario patris.*

D E C I S I O LXXVIII.

Decisionem 26. Junii præteriti emanatam cor. me, in
qua concessa fuit immissio equiti Scipioni, & aliis de
Diotallevis, Fratribusque de Hippolytis ad bona fideicom-
missaria Comitum Bandi, & Æneæ de Bandis, in hodierna
audientia Galeatius immissionem passus ex duobus funda-
mentis expugnare conabatur; & primo, quia Julia ultima
agnationis Bandæ fœmina, & ex cujus persona admissi fue-
re memorati fratres de Diotallevis, & Hippolytis, ad præ-
nominatorum fideicommittentium successionem, amplissi-
mam occasione dotis receptæ emiserat renunciationem,
omnium, & quarumcunque successionum domus Ban-
dæ; & secundo, quia ex causa æris alieni fideicommitten-
tium soluti ab auctoribus ipsis Galeatii, eidem in omni ca-
su denegari nequeat retentio; sed ex neutro potuerunt do-
mini a resolutie dimoveri.

Non quidem ex primo renunciationis capite, quia, ut in
alia decisione expensum fuit, Julia renunciavit illis tantum-
modo fideicommissis, quæ reperiebantur jam constituta de
tempore renunciationis, ibi: *Seu alias vigore cujuscunque
fideicommissi purificati, vel purificandi in ejus, vel suorum
prædictorum favore facti a quocunque antecessore.* Quæ ver-
ba nequeunt porrigi ad fideicommissa, de quibus agitur,
condita longe post renunciationem; dispositio enim cantans
de tempore præterito, trahi nequit ad tempus futurum, *l. si*
1 *servus ff. de servit. Urban. Præd.* Honded. *cons.* 63. *n.* 61. *lib.* 1.
Grat. *discept.* 497. *n.* 21. in subjecta potissimum materia re-
nunciationum, quæ sunt strictissimi juris, & tantum com-
prehendunt, quantum literaliter sonant, *leg. quidquid ad-
stringendæ, ff. de verb. oblig.* Paris. *cons.* 110. *n.* 96. *lib.* 1.
2 Becc. *cons.* 111. *n.* 31. Rota *dec.* 782. *n.* 4. *part.* 2. *rec.* præter
alios congestos in alia decisione, §. *Perpenso siquidem.*

Nullatenus refragante, quod in sequenti parte contractus
videatur ampliata renunciatio ad omnia jura, tam in re,
quam in spe, tam ex causa de præsenti, quam de futuro, &
ex alia quacunque causa successionis, ex quovis capite, &
titulo, quoniam cum in antecedenti parte, ut præfertur, li-
teraliter restricta sit renunciatio ad fideicommissa antecedē-
ter ordinata, seu purificata, sive purificanda, sequentia ver-
ba amplectentia jura de futuro, utpote accessoria, & con-
secutiva, referri debent ad jura, & bona expressa in prima-
3 ria dispositione, cui famulantur, ex deductis in alia decisio-
ne, §. *Nam quibus addit.* Torr. *de pact. futur. success. lib.* 2. *c.*
23. *n.* 36. *&* 37. adeo ut interpretanda veniant de juribus fu-
turis, ex causa tamen de præsenti, & non de jure futuro ex
causa prorsus de futuro, prout semper regulariter restringi
debent hujusmodi cessiones, & renunciationes jurium de
4 futuro, ut tradidit per Galsrat. *de renunc. cent.* 1. *renunc.* 17.
n. 43. § 2. *usu*, Hermosil. ad Lopez *in lib.* 13. *tit.* 5. *p. glos.*
... *n.* 1 *& seqq.* Villagut. *dec.* 13. *n.* 81. Rot. *dec.* 543. *n.* 27. *&*
28. *p.* 3. *tom.* 2. *rec.* & in Romana donationis 26. Junii, &
8. Decemb. 1680. cor. Cardinali Vicecomite, cum aliis ad-
ductis in præterita decisione, §. *Etiam si prout in præsenti.*

Certius hoc idem efficitur, quia in ea parte, in qua ex-
primuntur jura de futuro, apposuerunt contrahentes dictio-
nes relativas ad ipsam renunciationem præcedenter limita-
te, & determinate explicatam, ibi. *Tam ex causa de præsenti,
quam ex causa de futuro, ut supra.* Unde cum supra fuerint
cessa, ac renunciata fideicommissa jam facta, inde sequi-
tur, quod sub clausulis consecutivis censentur comprehen-
sa jura de futuro, habentia tamen causam de præterito, vel de
præsenti, sicque eadem fideicommissa antea ordinata, quæ
vel essent jam purificata, vel successive purificanda; secus
vero jura futura ex causa prorsus de futuro, adeo ut contine-
ri etiam debeant fideicommissa, de quibus nullum aderat de
tēpore renunciationis vestigium, vel illius spes præexistens,
tam inquam ex vi præfatæ dictionis *ut supra*, quæ limitat, 5
& restringit dispositionem ad supra expressa, *l. Talis scriptu-
ra, §. fin. ff. de legat.* quam etiam quia verba, tametsi gene-
ralia, & futuri temporis, restringuntur ad tempus præsens, 6
atque ad jura de præsenti competentia, quando in contractu
adest limitatio, & restrictio ad antea specialiter conventa,
Bec. *d. cons.* 111. *n.* 24. Mant. *cons.* 2. *n.* 31. *ultra cæteras ad-
ductas in alia dec. §. Quo eo magis.*

Considerantibus potissime DD. esse alioquin prorsus in-
verisimile, tam quod renuncians voluerit comprehendere
sub ejus renunciatione ea bona, quæ eidem deferri poterant
in futurum ex novissima, & posteriori ipsorummet renun-
ciatariorum voluntate, quam quod ipsimet renunciatarii
intellexerint privari facultate disponendi in futurum de
propriis bonis favore renunciantis. Et porro quod ipsi fue-
rint alieni ab ejusmodi voluntate, non obscure deprehendi-
tur ex eo quod tametsi conscii de præfata renunciatione, ni- 7
hilominus adhuc ad favorem renunciantis instituerunt fi-
deicommissa, de quibus est sermo, Grat. *discept.* 565. *n.* 62.
Rota *dec.* 543. *n.* 5. *& dec.* 17. *n.* 15. *p.* 19. *rec.*

Quod attinet ad secundam exceptionem retentionis bo-
norum fideicommissariorum pro summa scutorum 9832.
quæ soluta contendebantur ab authoribus Galeatii in satis-
factionem debitorum ab antedicto Comite Ænea, fideicom-
mittente contractorum, DD. non potuerunt recedere a tem-
peramento capto in alia decisione, nimirum concedendi im-
missionem prædictis de Diotallevis, & Hippolytis ad me-
dietatem dicti fideicommissi data retentione Galeatio pro
medietate, quousque satisfactus fuerit de dicta summa scu-
torum 9832. nam ex usque modo deductis liquet patrimo-
nium Æneæ fideicommittentis esse pinguissimum, ut signan-
ter ostendit instrumentum divisionis bonorum hæreditario-
rum Hortensiæ Matris factæ an. 1644. inter dictum Comi-
tem Æneam, & Guidonem Galeatii authorem, in quo cum
fuerint divisa bona valoris scutorum 24320. 88. utique in
hæreditate Æneæ adesse debent sc. 12000. & amplius. Rur-
sus ultra hæc bona connumeranda sunt in statu hæreditario
ipsius Æneæ bona eidem obventa ex successione Ugolini
Patris, & major pars hæreditatis Æneæ Senioris Avi valo-
ris scutorum 3000. ut fassus fuit dictus ... Guido, quæ
quidem pars hæreditatis remansit libera penes Æneam in
vim transactionis, de qua habita fuit ratio in alia præceden-
ti decisione super reconventione. Quare cum medietas om-
nium bonorum fideicommissariorum ipsius Æneæ sufficiat
super erogante ad effectum satisfaciendi dictum debitum a
Galeatio prætensum, intrant da plano termini, in quibus
Rota solet in hisce casibus sequi temperamentum supra di-
ctum non retardandi immissionem fideicommissario pro 8
medietate, & concedendi retentionem hæredi gravato pro
suis creditis in altera, ex relatis in Carpentoracten. hæredi-
tatis, seu fideicommissi, 14. Martii 1687. §. *quia*, & in
confirmatoria 9. Junii 1687. §. *Quo enim*, cor. me.

Et quamvis scribentes pro Galeatio ad diminuendum sta-
tum hæreditarium Æneæ fortiter insisterent in eo, quod bo-
na illa, quæ fuerunt de an. 1644. divisa inter ipsummet Æ-
neam, & Guidum, tanquam hæreditaria Matris, talia in
rei veritate non fuerint, attento, quod ex plerisque exhibi-
tis documentis constat easdem an. 1617. fuisse de bonis Ugoli-
ni eorum Patris; attamen DD. animadverterunt prædictam
divisionem tanquam de bonis maternis, utpote etiam ini- 9
tam a Guido Authore Galeatii, non posse ab eodem impu-
gnari, nisi concludenter doceatur de errore, Urceol. *de
transact. q.* 66. *n.* 5. Rot. cor. Merlin. *dec.* 854. *n.* 12. cum
aliis allegatis in Bononien. fideicommissi prima Julii 1696.
§. *Majori facultate*, coram me.

Qui error in hypothesi non videbatur posse evinci, ex quo
de an. 1617. prædicta bona divisa existebant in dominio
Ugo-

Ugolini; quoniam id non excludit, quin progressu temporis pervenire potuerint in Hortensiam Matrem ex aliis titulis supervenientibus. Et profecto quod res ita se habeat, demonstrari visum fuit, ex quo in divisione bonorum hæreditariorum Ugolini facta de an. 1637. prædicta bona non reperiantur descripta, ex quo clarum desumitur argumentum, quod de illo tempore jam exierant ab hæreditate paterna, & ad matrem devenerant, prout successive tanquam materna divisa fuerunt; atque ex istis actibus geminatis excluditur oppositus error in præfatis fratribus dividentibus, in quibus cæteroquin nimium inverisimilis est ignorantia status hæ-
10 reditarii Patris, cum & viceversa de rebus domesticis filii potissime facti majores præsumantur plene instructi, & informati, ut in fortioribus terminis plene notavit Rot. *dec. 6. n. 19. cum seqq.* cor. Bich.

Quibus stantibus autumarunt DD. esse locum prædicto temperamento, donec, & quousque aliis probationibus magis concludentibus doceatur de insufficientia medietatis dictæ hæreditatis Æneæ ad satisfaciendum omnia recensita credita Galeatii, demandando propterea, ut hoc interim firmaretur status hæreditarius ipsius Æneæ.

Et ita approbando in reliquis omnia deducta in alia decisione, utraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. ANSALDO.

Rheginen. Fideicommissi.

Vener. 27. Junii 1698.

ARGUMENTUM.

Pertractantur de iis, quæ superius aguntur, an scilicet in generali renunciatione comprehendatur quoque fideicommissum.

SUMMARIUM.

1 *COpia exarata a Notario, præsumitur extracta eo modo, & forma, quo existit originale.*
2 *Scripturam ab authore approbata nequit per hæredem impugnari.*
3 *Extractio scriptura facta a persona illegitima minime probat.*
4 *Qualitas personæ, quæ extraxit scripturam, intervertí non licet per eum, qui aliam scripturam extractam ab eadem persona produxit.*
5 *Renunciationes nunquam trahuntur ad successiones purificandas, si de purificatis loquuntur.*
6 *Renunciationes nunquam de re ad rem, de persona ad personam, & de tempore ad tempus extenduntur.*
7 *Dictio, tantum, interdixit omnem, & quamcunque extensionem.*
8 *Fideicommissa devolvuntur non ab intestato per simplicem Legis dispositionem, sed ex judicio testatoris.*
9 *Singula singulis congrue sunt referenda.*
10 *In renunciatione non præsumitur consideratus casus inverisimilis, & opinatus.*
11 *Matrices instrumentorum magis veniunt attendenda, quam instrumentum.*
12 *Si bona fideicommisso obnoxia sint incorporata cum aliis liberis, immissio super illis una segregatione concedi non debet.*
13 *Limita, si confusio facta fuerit a gravato, vel ab ejus hæredibus.*

DECISIO LXXIX.

IMmissionem, quam reportaverat Hippolyta per tres conformes extra Rotam ad quoddam viridarium, Abbatissa, & Moniales S. Nicolai retardare, & infringere contendebant apud me, mediante nova commissione obtenta per Signaturam cum clausula suspensiva, *Constito de tribus*, tam impugnando legalitatem scripturæ originalis, in qua fundabatur particulare fideicommissum, ad quod vocatam esse sese prætendebat Hippolyta; tum ipsam arguentes exclusam vigore renunciationis initæ per eandem favore Dominici fratris, a quo non minus possessionem, quam defensionem prædictæ Moniales merebantur; tum & denique ob incertitudinem confinium ipsius viridarii ex adaucta, sive intermixta quantitate aliarum terrarum. Sed Domini, licet triplex funiculus difficile rumpatur, ut habetur inter *Salomonis* Oracula, sive proverbia, dignoverunt, nullum ex hisce tribus objectis officere, quominus *de tribus constare* citra dubium senserint.

Considerantes namque primum de legalitate scripturæ circa ass. vitia, & cancellationes quæ circumferebantur extare in testamento originali Joannæ fideicommittentis (non enim de fideicommisso, neque de comprehensione Hippolytæ erat quæstio,) intercedebat & negativa, & positiva evidentia in oppositum: Negativa siquidem, dum nulla ex parte monialium post litigium adeo diuturnum præbebatur justificatio de hujusmodi divinata cancellatione, vel vitiis; adeoque dum coram præcedentibus judicibus extra Tribunal, & deinceps in nostro Auditorio comparebat ab Hippolyta producta exemplatio, exque fulcita cunctis requisitis, ad normam *c. fin. de instrum.* non poterant Domini non adhibere plenam fidem eidem exemplationi, ex quo non dicto de contrario publica fides est penes Notarium, qui asserens, exemplum ipsum, seu copiam desumpsisse ab Originali, seu Matrice, semper in dubio præsumitur fideliter proprium munus exercuisse, quodque non omisisset transcribere vitia, rasuras, cancellationes, & alia, 1
si quæ fuissent in eadem Matrice seu Originali, ut ex mente, & doctrina Zuccard. *in l. fin. n. 99. C. de edict. div. Hadr. tollen.* inquit Menoch. *de adipisc. possess. remed. 4. sub n. 654. vers. nec adversatur*, Grat. *discept. 268. n. 31.* Rot. *dec. 643. n. 7. & seqq.* cor. Bich. *recent. dec. 61. num. 9. cum seqq. p. 12. rec.* & in Romana Manutentionis coram Rever. Hervavult impress. apud Modern. Forolivien. in addit. ad Ramon. *tom. 4. dec. 15. n. 10.*

Sed & concurrebat positiva (ut diximus) evidentia, seu persuasio, quod exemplatio foret non minus juridica, quam fidelis; de anno namque 1633. altera Hippolyta primo loco gravata, & a qua per Organum Dominici causam trahebant Moniales, legalitatem, & candorem ejusdem testamenti una cum Didaco fratre, & respective cohærede, expressissime agnovit, omniaque in isto contenta servare, & exequi spopondit; quapropter frustra conabantur hodie Moniales impugnare scripturam, quam illam authores ap- 2
probaverant, ut recte inquit Grat. *discept. 468. n. 6. & seqq.* Thomat. *dec. 50. n. 427.* Rot. *d. dec. 643. n. 9. & n. 16. cum seqq.* cor. Bich. *& d. dec. 15. n. 11. & 12.* post Adden. ad Ramon. in Bononien. Fideicom. de Bonis 20. Junii 1687. §. *Quia omissis aliis*, coram prædicto Reverendiss. Turonen. & nuper in Romana fideicommissi de Alberinis 20. Martii proxime præteriti, §. *fin.* cor. R. P. D. Lancetta.

Ejusdemque levitatis ex non dissimili palpabili facto, & responsione comparebat altera exceptio, quod eadem exemplatio facta foret citra legitimam authoritatem, nempe a quodam Miano, quem non constabat (uti dicebant) successorem extitisse Livii, qui fuerat de testamento rogatus, quemadmodum alias requiri pluries 3
respondit Rota, & præcipue cor. Cavalet. *dec. 25. n. 1. & dec. 378. n. 3.* cor. Pamphilio, & alibi passim.

Quoniam constitit, easdemmet Moniales in hac ipsissima causa adamussim produxisse aliud exemplar cujusdam testamenti conditi per Josephum Joannæ ordinatricis præsentis fideicommissi Nepotem, pari modo levatum, sive exemplatum a Miano, veluti successore Livii prædicti, unde durum videbatur, quod Moniales eam inficerentur qualitatem in Miano, quam ipsamet in deductione, & productione propriorum jurium tam adaperte canonizaverant, 4
sicuti in hoc proposito punctualiter dixit Rota cor. Coccin. *dec. 2027. n. 47. & dec. 85. n. 19.* cor. san. mem. Alex. VIII.

Successive non minus descendentes Domini ad examen secundæ objectionis, quæ tota radicabatur in prætensa renunciatione Hippolytæ, per eam emissa de an. 1648. favore Dominici Monialium authoris occasione tabularum nuptialium, illam pariter minus ponderis habere contrectasunt, dividendo (ut par erat) verba prætensæ renunciationis in duas partes; non enim remissio, seu translatio hujuscemodi fideicommissi ab Joanna promanantis sufficienter desumi, sive extorqueri poterat a prima, quia cum in prædicto instrumento renunciationis sub hac prima parte diceretur, Hippolytam renunciare *omnibus, & quibuscunque successionibus, & excadentiis eidem Hippolytæ tam devolutis ex testamento, quam ab intestato &c. ex tetis retroactis temporibus usque in præsentem diem*, & quomodo verba hæc adeo oculariter restricta, & coarctata ad utriusque generis successiones, delata tamen usque ad ipsam diem initæ renunciationis, valebant subextendi ad complectendum fideicommissum particulare, ac percutiens viridarium controversum; dum de prædicto tempore neque devolutum, neque delatum, neque purificatum reperiebatur favore renunciantis, sed actu detinebatur a Dominico renunciatario, cujus solummodo obitum Hippolytæ renuncianti aperiebatur; id enim fuisset violare literam expressam renunciationis, quæ nunquam trahitur a successionibus purificatis ad purificandas, ut in specie renunciationis initæ sub eisdem verbis *usque in præsentem diem*, responderunt Dec. *cons. 85.* 5
n. 4. post med. vers. & maxime Bell. *cons. 19. sub num. 9. vers.*

Sed

sed in casu nostro, Barbat. *cons.* 48. *sub n.* 4. *vers. modo in pro-
posito vol.* 1. Ruin. *cons.* 137. *n.* 15. *lib.* 2. Surd. 67. *n.* 51. *&
cons.* 438. *n.* 25. Spad. *cons.* 316. *n.* 6. *lib.* 3. Peregr. *de fideic.
art.* 52. *n.* 28. Rot. *dec.* 116. *n.* 9. post Torr. *de pact. fut. suc-
cess. repert. dec.* 253. *n.* 8. *p.* 14. *rec.* Quando tamen ea uberius
let vulgatissima regula, quod renunciatio, velati abdi-
cativa propriæ, vel speratæ substantiæ, & donationem
dispendium fraternizantem involvens, nunquam de re ad
rem de persona ad personam, de tempore ad tempus exten-
6 ditur, sed strictissimam undequaque prometetur, & exigit
interpretationem, teste Spad. *d. cons.* 316. *n.* 8. *lib.* 3. Andr.
Dalnet. *de renunc. c.* 1. *n.* 56. *& seqq.* Rot. cor. Duran. *dec.*
268. *n.* 7. *& n.* 10. *cum* 2. *seqq.* & cor. Dunoz. Jun. *dec.* 346. *n.*
10. *cum seqq. et in rec. d. dec.* 253. *n.* 11. *p.* 14. *dec.* 23. *n.* 22. *et*
23. *dec.* 272. *n.* 4. *p.* 15. & in Ariminen. Fideic. Baodi, & Æ-
neæ de Bandis 26. Junii 1697. §. *Perpenso siquidem*, confirma-
ta 5. Martii proxime præteriti cor. R. P. D. meo Molinea.

Minusque excogitata remissio, seu renunciatio fideicom-
missi tunc non purificati poterat subaudiri, aut includi in
alia secunda parte, quæ videbatur præseferre verba sonan-
tia in tempus futurum; nam sicut (ut mox ostendimus) pri-
ma pars amplectebatur quidem fideicommissa, sed claudica-
bat in tempore, scilicet, quia restringebatur ad purificata
dumtaxat usque ad diem enarratæ renunciationis; ita e con-
verso secunda pars progrediebatur utique ad tempus futu-
rum, sed vacillabat, & arctabatur præcise ad successiones in-
testatas cum dictione taxativa *tantum*, ibi *& de caetero de-
volvendis ab intestato, tantum ex hæreditate, successione, et
linea ejus paterna etc.* sicque impossibile reddebatur, quod
Judex valeret nedum in hac, ut diximus, rigidissima ma-
teria, sed etiam in lata, & favorabili detorquere verba fu-
turi temporis ab una specie successionis ad alteram, quando
contrahentes opposuere dictionem *tantum*, quæ penitus in-
terdicit omnem, & quamcunque extensionem, ut late per
Donad. *de renunc. cap.* 47. *n.* 145. Modern. Lucen. *consul.*
592. *n.* 5. *et* 6. Rota in Terracinen. Bonorum 1. Decembris
1687. §. *Nec facit*, cor. bon. memor. Emerix Decano, &
7 magis præcise ad rem nostram Molfes. *ad consuetud. Neapol.
tom.* 2. *cons.* 48. *n.* 15. Rot. *d. dec.* 21. 116. *n.* 10. *et* 11. apud Torr.
de pact. futur. success. aliat *dec.* 253. *n.* 9. *p.* 14. *rec.*

Stante vero litera tam clara, & reluctantia materiæ ad
solerandos extraneos, & subauditos intellectus, aures am-
plius præberi non poterant subtilibus de cætero discursibus
promotis ex necessaria industria scribentium pro moniali-
bus, nempe & quod ab initio Hippolyta professa fuerit, at-
tenta consecutione dotis correspectiva ad paragium, quin
potius illud eatenus, penitus abdicare a se, & extinguere
omnia jura non minus ex causa de præsenti, quam de futuro
sibi competentia, seu competitura, & quod ad nihilum de-
servisset tam effrænata formula renunciandi, nisi compre-
henderet etiam fideicommissum per obitum renunciatarii
ad ejusdem renunciantis favorem purificandum, quodq; de-
mum in idipsum conspirarent antecedentia verba ipsius in-
strumenti renunciationis, ut ibi *omnia jura, etc. ipsi Hip-
polyta competentia nunc, et in futurum*: Quia omnia hæc
ratiocinia jugulabantur semper a litera, & a materia; palpa-
batur etenim tã ex toto tenore renunciationis insimul jun-
cto, quam facta partitione in duo membra prædicta, quod
nec renunciatio poterat dici realis, & abdicativa, nec quæ-
rendum (quatenus opus) erat de superfluitate, nec demum
dispungendum, utrum verba præcedentia utrumque tem-
pus, præteritum videlicet, & futurum, continerent, quia
constanter in ordine ad fideicommissa restrictio erat cubita-
lis circa purificata usque ad diem renunciationis, & in ordi-
ne ad tempus futurum fortior urgebat coarctatio ad succes-
siones tantum intestatas, onde nequibat fieri amplificatio ad
successiones fideicommissarias, quæ nec penes idiotas, nec
penes juristas dicuntur unquam devolvi ab intestato per sim-
plicem dispositionem legis, sed ex peculiari hominis dispo-
8 sitione, ut ait Menoch. *cons.* 224. *n.* 13. Gallerat. *de renunc.
lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 28. *vers. non trahitur*, Torr. *de primog. &
Major. lib.* 1. *cap.* 35. *n.* 92.

Et profecto egregie adaptabantur verba per prius in re-
nunciatione insinuata *nunc, & in futurum*, dum immediate
partes professæ sunt declarare, quid respectu utriusque, vel
alterutrius temporis intellexerant, coarctando importan-
tiam verbi *nunc* ad fideicommissa purificata, & alterius *in
futurum* ad successiones intestatas *tantum*; quamobrem om-
nia remanebant plana, & absq; contrarietate, imo diversita-
9 te, adhibendo simpliciter præ oculis regulam notissimam,
de singulis singula congrue referendo, juxta monitum Ca-
stren. *cons.* 28. *n.* 3. *in fin. lib.* 2. Cravet. *cons.* 98. *n.* 15. Rot.
cor. Cocc. *dec.* 214. *n.* 8. & cor. Bich. *dec.* 603. *n.* 4. *& in rec.
dec.* 158. *n.* 14. *& dec.* 286. *n.* 6. *p.* 16.

Atque hæc comperta sunt adeo perspicua, ut frustrato-
rium visum fuerit ponderare, quod nullo modo fideicom-
missum per obitum Dominici renunciatarii purificandum
poterat verisimiliter venire in contractu renunciationis,
quasi quod Dominicus acquirere satagerit libertatem di-
sponendi de hujusmodi bonis vinculatis, post ejus mortem
devolvendis ad Hippolytam, dum iste casus erat tunc
prorsus inopinatus, & inverisimilis; nam Dominicus fra-
ter, & renunciatarius Hippolytæ, de facto supervixit post
factam renunciationem per annos 47. ipsumque fideicom-
missum non erat purum, sed conditionale sub assueta
conditione, *si sine filiis*; ideoque potius credibile est, 10
Dominicum cogitasse de omni alio casu possibilis acquisi-
tionis, quam per viam renunciationis, veluti de necessi-
tate præsupponere debentis ad effectum, ut operari posset
favore renunciatarii, nedum præmorientiam ejusdem re-
nunciatarii, sed & præmorientiam absque illa blanda spe
prolis ex proprio corpore suscipiendæ, secundum ea, quæ
in valde proximis terminis consideravit Rot. in Romana
Donationis 26. Junii 1680. §. *Ex mente demum n.* 2. *& seqq.*
confirmata 9. Decembris ejusdem anni, §. *Excluditur etiam,
& seqq.* cor. clar. mem. Card. Vicecomite.

Prout inutile quoque compertum est ponderare, quod si
quæ adfuisset dubietas, & intricatio super comprehensione,
& intellectu verborum renunciationis, illa remansisset a
fundamentis eversa, retrotrahendo cogitatum probabiliter
a Partibus ad promissionem ab origine conventam in Capi-
tulis Matrimonialibus, in quibus cautum erat, quod Hip-
polyta *effettuato, che sarà detto matrimonio, habbia, e deb-
ba renonciare &c ogni ragione &c. che hanno potuto, o ponno
in futurum sperare sopra suoi beni paterni, &c. ab intestata
tantum*; ac proinde cum a principio Partes neutiquam so-
mniaverint transgredi Jura, sive præsentia, sive futura ab
intestato, potius disputatio resideret, an instrumentum te-
neret in ordine ad fideicommissa purificata de tempore cele-
brati ipsius instrumenti, quæve non poterant reputari ea su-
pra firmatis tanquam successiones intestatæ, quam quod
posset renunciatio comprehendere etiam fideicommissa pu-
rificanda, cum capitula præcedentia contractum, veluti
Matrices instrumentorum veniant magis attendenda, quam
instrumentum, ex quo in illis continentur verba partium
in cõtractu verba notarii, ex pluries firmatis per *Scribentes*, 11
& per Sac. Rotam, & signanter Add. ad Greg. *dec.* 168. *n.* 8.
Card. de Luca *de dot. disc.* 97. *n.* 4. *&* 11. *& disc.* 159 *n.* 8. Rot.
cor. Merlin. *dec.* 608. *n.* 18. *cum seqq.* & cor. Royas *d. dec.* 241. *n.*
6. *& seqq. dec.* 408. *n.* 5. *&* 6 *p.* 12. *rec. dec.* 98. *n.* 13. *p.* 15. *& dec.*
66. *n.* 9. *p.* 19. & in his præcisis terminis renunciationis Lite
fundat idem Card. de Luca *de renunc. disc.* 2. *n.* 14.

Postremo tandem timantes Domini tertiam difficultatem
confinium, transierunt cum egregia distinctione facta per
insignem in adolescentia præceptorem meum Card. de Luca
de feud. disc. 39. *n.* 4. & melius *sub tit. de fideic. disc.* 194. *n.*
13. Cum etenim prætenderent Moniales, Dominicum de
annis 1634. 1641. & 1654. plura bona acquisivisse circa viri-
darium, eaque eidem incorporasse, quodque ideirco ne-
quiret sustinere immissio, nisi prius facta segregatione par- 12
tium liberarum, juxta not. per Bart. *in lib. fin. n.* 21. *ubi quo
etiam* Castren. *n.* 6. *C. de edict. div. Hadr. tollen.* Peregr. *de
fideic. art.* 44. Fusar. *de substit. q.* 616. *utrobique n.* 1. Posth.
resol. 113. *n.* 127. *cum plurib. seqq.*

Placuit, inquam, distinctio præfati non minus purpura,
quam doctrina Eminentissimi, ad casum nostrum liquido
applicabilis: supposita namque ex facto hæredis gravati, vel
confusione, vel incorporatione bonorum liberorum cum fi-
deicommissariis, quando non innotescit neque una, neque
altera quantitas bonorum sic permixtorum, tunc ne hæredes
cõfundentis ex quadam culpa proprii authoris commodum
reportent in perniciem fideicommissarii, cui alias nimis in
longum retardaretur consecutio suæ vocationis, seu fidei-
commissi, idem fideicommissario interim immissio conce-
di debeat ad totum corpus, reservando tamen favore hæredis
habentis causam a gravato confundente jus agendi ex post
pro opportuna segregatione, & vindicatione bonorum libe-
rorum; nusquam tamen retardata prædicta immissione, ut 13
exigit ratio animadversa, una cum natura ipsius Judicii pos-
sessorii, prout in substantia originaliter quoque docuit An-
gel. *in l. si rem n.* 4. *vers. quod credo*, *ff. de rei vindic.* quem
in his terminis communiter sequuntur Ruin. *cons.* 50. *n.* 1.
& seq. lib. 1. Cyriac. *contr.* 60. *n.* 2. *& n.* 17. *cum* 2. *seqq.* Fu-
sar. *de substit. q.* 618. *n.* 49. Rot. cor. Durand. *dec.* 421. *n.* 8.
& cor.

& cor. Dunoz. Jun. *dec.598.n.26.& dec.663.n.5.* & cor. fan. mem. Alex. VIII. *dec.102.n.15.& 16.*

Atque ita approbantes Domini judicatum in tribus præcedentibus instantiis extra Rotam, resolverunt, ortaque &c.

R. P. D. P I O.

Fanen. Immissionis.

Lun. 27. Junii 1695.

A R G U M E N T U M.

Ut contra tertium dari valeat immissio, nedum possessio defuncti est probanda, sed quoque justificandum dominium; aliaque traduntur circa validitatem testamenti cæci, & importantiam verborum transactionis.

A R G U M E N T U M.

1 *AD hoc ut immissio contra Tertium extraneum obtineri possit, nedum est probanda possessio defuncti usque ad obitum, sed quoque quod bona ad quæ immissio dirigitur, fuerint in dominio ejusdem defuncti.*

2 *Hujus traditionis redditur ratio.*

3 *Quando exceptio defectus dominii dicitur concludenter verificata, judex immissionem concedere non debet.*

4 *Testamentum cæci destitutum solemnitatibus valet, si conditum fuerit favore succedenti ab intestato.*

5 *Copia extracta a publico Archivio etiam lite pendente fidem meretur.*

6 *Exceptio illegalitatis scripturæ in prima instantia non opposita amplius attendi non debet.*

7 *Observantia scripturæ quamcunque falsitatis suspicionem removet.*

7 *Transactio quantumvis amplissimis, & effrenatis verbis concepta semper restrictionem patitur intra cancellos prætensionum tunc emergentium, nec extenditur ad ea, quibus nulla cadebat lis.*

9 *Verba,* acsistuere, dare, & consignare, *tantum verificari possunt in iis quæ non possidentur, sed recuperari prætenduntur.*

10 *Observantia potest patefacere, quænam fuerit in transactione partium voluntas.*

11 *Non est credendum, quod quis voluerit in sui præjudicium fateri, si res ita non se haberet.*

D E C I S I O LXXX.

CArolus Petruccius inter cætera, quæ disposuit in ejus ultimo, sub quo obiit, testamento condito an. 1572. hæredem sibi fecit universalem Josephum filium, ac deinde jure legati reliquit Julio Cæsari ex dicto Josepho Nepoti unum prædium nuncupatum *del Montale*, & alterum, cui nomen inditum *del Pastino*, nec non alia stabilia, & mobilia, super quibus omnibus bonis fideicommissum instituit favore filiorum masculorum dicti legatarii, & in eorum deficientiam favore fœminarum, & non extantibus neque masculis, neque fœminis, tunc, & eo casu ad eadem bona vocavit Josephum hæredem, & post eum illius filios masculos, ipsisque non existentibus, filias fœminas, ut latius ex testamento exhibito, *Summar. n. 1.*

Josepho patri prædecessit Julius Cæsar legatarius, nulla post se relicta sobole, unde bona legata in d. Josephum delata fuerunt, eoque post hæc e vivis pariter sublato, ad dicta prædia *del Pastino, & del Montale* a Hieronymo Josephi hærede possessa virtute relatæ fideicommissariæ dispositionis Caroli cor. Prætore Fani immissionem obtinuerunt Justina, & Julia toties memorati Josephi filiæ, quæ successive actualem possessionem adeptæ fuerunt.

Verumtamen cum postea præfatæ mulieres quoque defecissent, atque Julia ultima ex eis, in quam per jus accrescendi integrum legatum devenerat, sibi universales hæredes adscripserit Ascanium filium, & Hieronymum ex Josepho altero filio prædefuncto nepotem, isti, urgentibus creditoribus, coacti fuerunt in Alexandrum Marinum Seniorem Avum, atque authorem Alexandri Junioris rei conventi, prædicta prædia venditionis titulo alienare; sed prætendente nuper Hieronymo Juniore, eadem ad se pertinere tanquam hæredem fideicommissarium Josephi Senioris, in illorum possessionem petiit cor. A. C. immitti, ex remedio *l. finalis Cod. de edict. Div. Adr. Tollen.* a quo tamen per contrariam sententiam rejectus, mihi interjectæ appellationis causam committi curavit, quapropter disputato hodie dubio, *An sit danda immissio*, Domini, illam *denegandam esse*, resolverunt.

Deficit enim fundamentum intentionis agentis, nimirum hæc prædia supposita existere fideicommisso Josephi, vi cujus eadem sibi deberi, Hieronymus actor concedit; id enim minus sufficienter elicitur ex eo, quod per Josephum possessa fuerunt; nam cum agatur contra tertium extraneum jura suæ possessionis ab alia quam a fideicommittentis successoribus metientem, satis non est ostendere, quod bona petita, quousque testator vitam vixerit, possiderit, sed ultra illius possessionem necessario exigitur probatio, quod fuerint in illius dominio, alias immissio concedi nequit, ut bene tradunt 1 Bald. *cons. 4. n. 1. vers. item non habet lib. 4.* Natt. *cons. 400. per tot.* & signanter *n. 7.* Cæphal. *cons. 389. n. 35.* Peregrin. *de fideicom. art. 44. n. 6. erga fin. vers. imo cum agitur*, Rota *dec. 317. n.* cor. Guilielm. Dunozet. *dec. 836. n. 3. & dec. 390. n. 1.* cor. Cerro.

Eaque prænotatæ conclusionis videtur esse potissima ratio, quia quando fideicommissarius agit adversus hæredem 2 gravatum, iste excipere non valet de deficientia dominii testatoris, ne turpidinem detegat ejus authoris, qui rem alienam possederit, & idcirco sufficit tantum probatio, quod bona fuerint inventa in hæreditate; at ubi fideicommissarius agit contra tertium possidentem rem hæreditariam independenter a fideicommittente, tunc ex quo huic turpe non est respondere ad tollendum actorem, quod testator nunquam super bonis petitis legitimum dominium habuerit, efficitur, ut in his terminis opus sit ipsum 3 dominium concludentibus probationibus demonstrare, alias in judicio obtinere non potest; sicuti notanter declarat Magon *de Floren. dec. 37. n. 2.*

Hoc tamen requisitum dominium in hypothesi præsentis casus redditur improbabile, quia ex lectura testamenti dicti Caroli fideicommittentis illico patet, quod prædia controversa, ut diximus, cum onere particularis fideicommissi post mortem Julii Cæsaris, ejusque descendentium, Josepho hæredi legata fuerunt; proindeque cum Josephi possessio ad dictam fideicommissariam dispositionem referatur, sequitur, quod dominium Josephi fuerit resolubile, nec unquam, nisi cum hac qualitate resolubili, satis probari possit; quando autem tertius possidens incontinenti docet de insufficientia dominii Authoris fideicommittentis agentis ad immissionem, tunc ex quo exceptio defectus dominii dicitur concludenter verificata, judex immissionem concedere non debet, ut post Gozadin. *cons. 7. n. 3.* firmat Bursat. *cons. 129. n. 51. & 63.* Manz. *consult. 213. n. 37.*

Quo igitur posito, non obstat, quod testamentum Caroli tanquam imperfectum ac invalidum ob non servatas in eo solemnitates in testamento cæci, per *l. hac consultissima, C. de testam.* præscriptas attendi non mereatur, quoniam cum illud favore Josephi filii, ac Julii Cæsaris Nepotis, qui ab intestato successuri erant, conditum fuerit, cessat equidem ratio motiva legis, nempe obviandi fraudibus, quibus persæpe 4 homines oculorum lumine orbati subjiciuntur, & sic voluntas defuncti tenet, ut literaliter sancitur *in §. finali ejusdem legis*, & probant Altimar. *de nullitat. rubr. 12. q. 21. n. 38. to. 2.* Fagnan. *in c. cum esses n. 354. de testam.* Giovagn. *cons. 6. per tot. & cons. 7. lib. 2.* Mart. *de success. legal. p. 4. q. 1. art. 9. n. 17.* Vasq. *de success. lib. 3. §. 21. n. 66.* Barry *eodem tr. lib. 1. tit. 3. de testam. inter liber. n. 9.* Gallus *de except. tit. 2. except. 2. p. 2 n. 32.* Boet. *dec. 440. n. 20.* Rot. *dec. 995. n. 2.* cor. Seraph.

Neque refragatur, quod dictum testamentum non sit in forma probanti, sed tanquam simplex sumptum fidem sibi non vindicet; siquidem cum exhibita copia extracta fuerit e publico Archivio ab Archivista testante, illam fuisse cum suo originali collationatam, tametsi in extractione facta, lite pendente, deficiat partis citatio, in judicio admittendis 5 venit, Rota cor. Merlin. *dec. 548. n. 11.* præsertim dum exceptio assertæ illegalitatis tanquam insubsistens, nulliusq; 6 roboris, in præcedenti instantia promota non fuit, ideoq; modo parvipendenda est, ut dixit Rota in Bononien. Jurispatronatus de Ghisleriis 31. Januarii proximi præteriti, §. *At qui solvitur*, cor. me.

Tantoque magis, quia illud semper observatum fuit, nam usque de anno 1611. per sententias in partibus latas, constat, canonizatum fuisse, *Sum. n. 8. et 10.* Rursus apparet approbatum non semel per ipsosmet hæredes Josephi

Autho-

Authoris Hieronymi præsentis actoris, tam in restitutione bonorum legatorum facta ad legem testamenti Caroli fideicommittentis Justinæ, & Juliæ, *Sum. n.* 2. *&* 3. cum etiam in acceptatione laudi super hoc eodem testamento, ac fideicommisso emanati, atque subsecuta illius executione, dicto *Sum. n.* 2. *&* 7. Ex quibus, inquam, omnibus actibus, depromitur inconcussa observantia, omnem, & quamcunque falsitatis suspicionem removens, Rot. *dec.* 184. *n.* 4. coram
7 Ubaldo *dec.* 1055. *n.* 2. *& seq.* cor. Pen. juxta impress. Lugdun. *dec.* 40. *n.* 23. cor. Othob. *& dec.* 111. *n.* 10. *&* 11. cor. Cels.

Minusque refert, quod dicta prædia *del Montale, e del Pastino*, effecta fuerint de dominio hæreditatis Josephi ex causa transactionis initæ inter illius hæredes, ac Juliam, & Justinam legatarias Caroli, in qua dictæ legatariæ receptis scut. 1800. pro omni, & toto eo, quod prætendere possent, amplissimam emiserunt renunciationem omnium jurium eisdem ex fideicommisso Caroli competentium, objectum enim de facili eliditur, ponderando, quod eædem mulieres jam præcedentet possessionem præfatorum bonorum consecutæ fuerant per dimissionem in earum favorem factam a Josephi hærede ad tenorem sententiæ Prætoris Fani, ut superius innuimus; sed quia legatum Caroli ultra dicta duo prædia continebat etiam alia stabilia, & mobilia ingentis valoris a Josepho distracta, hinc Julia, & Justina novum instruxerunt judicium coram eodem Judice pro restitutione prætii bonorum alienatorum, & sententiam condemnantem hæreditatem Josephi obtinuerunt, quæ in gradu appellationis ab A. C. revocata extitit ad instantiam Camillæ Rinalducciæ Uxoris Josephi creditricis suarum dotium, pro quarum restitutione competebat beneficium Auth. *res quæ, Cod. Commun. de legat.* & prosequentibus dd. mulieribus litem contra hæredem Josephi virtute jurium ipsis in dicta sententia revocatoria reservatorum, in hoc rerum statu ad dirimendas controversias inter sanguinis vinculo conjunctos, negotium de communi partium consensu in duos amicabiles arbitratores compromissum fuit, qui subinde laudum a partibus hinc inde acceptatum promulgarunt.

Ex qua itaq; serie facti justificata ex documentis traditis *in d. Sum. n.* 2. 3. 7. 9. 9. *&* 10. apertissime datur intelligi, quod jura in transactione remissa omnino restringi debent ad ea, quæ mulieribus transigentibus competebant pro recuperatione cæterorum bonorum a Josepho alienatorum, super quibus unice quæstio vertebatur, nec comprehendere valeat prædia *del Montale, e del Pastino*, tunc temporis jam possessa, ex regula receptissima, quod transactio quantumvis amplissimis, imo effrænatis verbis concepta, semper tamen restrictionem patitur intra cancellos prætensionum tunc emergentium, nec extenditur ad ea, de quibus
8 nulla cadebat lis, ut optime Rot. cor. Cels. *dec.* 86. *n.* 6. cor. Zarat. *dec.* 98. *& dec.* 110. *utrobique n.* 3. *& in rec. dec.* 114. *n.* 3. *p.* 16. *dec.* 654. *n.* 3. *dec.* 777. *n.* 1. *dec.* 797. *n.* 13. *p.* 18. & late in Romana Transactionis 10. Decemb. 1694. §. *Excluditur, & per tot.* coram me.

Et crescit argumenti robur, seu verba transactionis perpėdantur, seu etiam subsecuta uniformis observantia spectetur; verba enim clare exclusionem dictorum prædiorum præseferunt, nam cum semper actum fuerit de restitutione, ut liquet ibi *eletti &c. a giudicare, & arbitrare, quanto si debba restituire &c.* ac ibi *tanto sopra la restitutione del fideicommisso*, atque rursus in dispositiva ibi *sententiam, & arbitrium &c. dove si deve dare, e consegnare dagl' Eredi del Sig. Gioseppe Pietrucci* manifestum certe redditur, quod sub laudo non cadunt dicta prædia per antea restituta ab hæredibus Josephi, cum verba *restituere, dare, ac consignare*, nonnisi verificari possint in iis, quæ non possidentur, sed
9 recuperari prætenduntur, ut notat Palma Nepos *alleg.* 7. *n.* 18. *alleg.* 138. *n.* 28. *& seqq. alleg.* 148. *n.* 24. *& seqq.*

Idipsum convincit observantia: siquidem nedum ante, verum etiam post transactionem hæc prædia a Justina, & Julia pacifice possessa fuerunt, & ab hæredibus Juliæ per contractum venditionis, uti libera, in authorem Alexandri fuerunt alienata, ex qua quidem observantia indubitanter declaratum remanet, quænam fuerit in transactione partium voluntas circa comprehensionem, seu exclusionem
10 bonorum, ut inquit Rot. *dec.* 72. *n.* 24. *versus finem*, post Urceol. *de transact.* in dicta Romana Transactionis, §. *Excluditur tandem*, coram me.

Accedit enim ad horum omnium corroborationem positiva confessio Josephi Junioris hæredis Josephi Senioris, qui in venditione bonorum facta Alexandro Matino Seniori fassus fuit, eadem ad hæreditatem Juliæ spectare, in quam legatum Caroli consolidatum integre fuerat; qua confessione nulla major haberi potest probatio libertatis eorundem a vinculo fideicommissi Josephi; nam si ulla fuisset dubietas, quod illa, mediante transactione, reincidissent sub fideicommisso Josephi, talem confessionem in sui evidens præjudicium profecto non emisset, quod valde consideratione dignum esse respondit Rot. *dec.* 73. *n.* 8. post Urceol. *de transact.* Et ita utraque &c.

R.P.D. MATTHÆJO.

Camerinen. Successionis.

Luna 15. Maii 1684.

ARGUMENTUM.

Donatio per virum uxori facta, & quæ de jure revocata non censetur, nisi revocatio expressis verbis fiat, si sit ex causa mortis, an veniat sub generali fideicommisso subsequenter in testamento condito.

SUMMARIUM.

1 *Immissio hæredi vocato denegari non debet.*
2 *Donationis causa mortis factæ revocatio ex quibus verbis desumatur.*
3 *Verba salvo però se pentito specialmente rivocarà non important derogationem futurarum dispositionum.*
4 *Derogatoria futuris dispositionibus, si tacite deducatur; etiam tacite, & per quamcunque simplicem contrariam voluntatem, removeri potest.*
5 *Si constet de voluntate testatoris expressa, vel saltem conjecturata, satis dicitur revocata antecedens dispositio, quamvis esset clausula derogatoria munita.*
6 *Bona propria testatoris dicuntur etiam, quæ continentur in donatione causa mortis.*
7 *Dictio aliorum est repetitiva similium.*
8 *Donatio causa mortis dicitur per subsequens testamentum revocatoria, si nulla alia adsint bona, in quibus possit institutio verificari.*
9 *Fideicommissum si redderetur inutile, in eo veniunt prælegata.*
10 *Licet in donatione sit apposita derogatoria specialissima ad futura, sufficit quæcunque contraria voluntas quocunque modo probata, adhoc ut testamentum illam valeat irritare, si illud conditum sit ad pias causas. Amplia ut n. 11.*
12 *In institutione hæredis nunquam comprehenduntur bona, quæ vir uxori preventive donaverat.*
13 *Declara, ut vera sit conclusio, si donatio sit inter vivos, secus si causa mortis exarata.*
14 *Testator si de aliquibus bonis donatis disposuerit in testamento, & de aliis nihil locutus fuerit, signum est quod præcedentem dispositionem mutare noluerit.*
15 *Testator disponendo per subsequens testamentum censetur revocare omnes donationes antecedenter causa mortis factas.*
16 *Maxime quando institutio facta sit de omnibus aliis, & singulis bonis, & hæc verificari non possit, nisi in bonis donatis, & concurrant conjecturæ, quæ comprehensionem bonorum donatorum demonstrent.*
17 *Ex diversitate rationis circa modum disponendi arguitur præcipua voluntatis interpretatio.*
18 *Donatio causa mortis nec ex clausulis,* constituti, & ad habendum, *neque ex pacto reddi potest irrevocabilis.*
19 *Et eo tantum casu clausulæ prædictæ efficaciam habent quoties dubitetur, an dispositio sit ex causa mortis; secus si clare locutum sit dispositive per viam ultimæ voluntatis.*

DECISIO LXXXI.

Contra expressam dispositionem q. Venantii Bidulli, qui in suo testamento condito de anno 1673. hæredem instituerat Sophonisbam ejus uxorem cum conditione viduitatis, & substitutione Congregationum S. Philippi, & S. Caroli in casu contraventionis. Cum d. Sophonisba ad secunda vota transisset, contra eam judicium immissionis instituerunt dd. PP. tanquam purificata esset ad eorum favorem conditio; & binas sententias favorabiles reportarunt, alteram a Vicario Generali Camerini, alteram in gradu appellationis ab A. C. Sed iterum provocante Sophonisba, eiq; adhærentibus Gismunda, & Felice de Pizzicantibus, & Cherubino Salvino, causa mihi in tertia instantia commissa, dedi dubium: *An sit danda immissio? & DD. illam dandam esse Patribus responderunt.*

Con-

Concurrunt enim ea omnia notissima extrema ad præfatum judicium necessaria (ut non controvertebatur inter partes) & ideo negari nequit immissio, *ex vulg. reme. 3. l. fin. C. de edict. divi Adria. tollen.*

Sola difficultas restringebatur ad donationem causa mortis factam de anno 1668. de quibusdam mobilibus, & stabilibus eidem Sophonisbæ, & aliis personis, ad quam Venantius obligari voluit hæredem -- *Salvo però se il Sign. Venantio pentito delli legati, donazioni predette, quelli ancora vivente specialmente rivocarà, nel qual caso li legati, e donazioni predette affatto svaniscbino.* Quapropter specifica revoca-
1 tio requiri videbatur, & sola generalis testamenti non sufficere; sed ponderatis verbis testamenti prædicti, ibi *Cassando, & annullando ogn' altro testamento, codicillo, donazione causa mortis, & altro da lui fatto, e questo vaglia à tutti gl'altri, & abbia vigore, e fermezza*: satis, superque
2 visa fuit DD. indubitata revocatio specialis præfatæ donationis, per ea, quæ tradunt Alciat. *in l. 2. n. 19 ff. de leg. 1.* Mart. *consult. 30. n. 1. ad fin. versic. verum etiam*; præsertim attenta mentione facta de donat. causa mortis, Jason. *cons. 60. n. 20. & seqq. lib. 3.* Cephal. *consil. 44. n. 30.* Cyroc. *disceps. 49. n. 22.* Batry *de success. lib. 10. tit. 1. n. 48. vers. sic cum ante 2. impress.* Lugduni enim addit. anni 1671.

Non obstan. illis verbis -- *Salvo però se il Sig. Venantio pentito specialmente rivocarà &c.* quia vel illa non impor-
3 tant derogationem ad futuras dispositiones, sed tantum fuerant apposita ad denotan. hanc donationem factam in infirmitate non esse de genere illarum, quæ revocantur per convalescentiam donatoris, sed solum per pœnitentiam ejusdem, ibi -- *Se pentito*, ex traditis *in l. Senatus 25. ff. de don. causa mortis*, Crass. *§. donat. in causa mortis, q. 21. n. 2.* Torr. *de pact. futur. success. lib. 3. c. 13. n. 123. & seq.* Aurunen *de donat. Regiis lib. 1. prælud. 2. §. 3. n. 49.* vel ad tribuendam amplam facultatem donatariis capiendi possessionem propria auctoritate cum facultate reservata, donandi præfata legata, & donationes revocandi, ibi -- *E non consegnando gl'eredi come sopra dd. legati, o donazioni causa mortis, sia lecito à detti legatarii, ò donatarii ritenere, o pigliarne il possesso di propria autorità*. Et quatenus etiam importare viderentur derogatoriam futuris dispositionibus, tum quia ista derogatoria non est expressa, sed tacita deducta per argumentum a contrario sensu, etiam tacite, & per quamcunque simpli-
4 cem contrariam voluntatem removeri potest, juxta theoricam Bartoli *in l. fin. princ.* ibique Add. *lit. A ff. de legat. 2.* & ibid. Bald. *in princ.* Paulus de Castro *n. 1. & 2.* Imol. *n. 2. in fine*, Nevius *n. 1.* Atheric. *n. 2. Idem in l. si quis in principio pariter n. 1. ff. de legat. 3.* Felin. *in cap. nonnulli n. 7. vers. fallit. 13. de rescript.* Aretin. *in cap. secund. n. 25. de probat.* Dec. *cons. 10. sub n. 4. in princ. vers. non obstat*, & post Covar. Mantic. & alios Moneta *de commut. ultim. volunt. c. 7. n. 188.* Ubi enim constat de voluntate a testatore expressa, vel saltem conjecturata, satis superque dicitur specialiter revoca-
5 ta antecedens dispositio, quamvis esset clausula derogatoria munita, per Text. *in l. ex facto 37. §. rerum, ff. de hered. instituend.* Bald. *in l. sancimus num. 6.* ibique Jason. *num. 8. & seqq. testam.* Covarr. *in 2. rubr. de testam. num. 19.* Dauth. *in auth. hoc inter liberos in princ. n. 3. vers. et si enim, & n. 5. vers. Adhuc doctrina, C. de testam.* Soc. Senior. *in l. si mihi, & Tibi, §. in leg. 9. ff. de legat. 1.* Clar. *in §. donatio, quæst. 25. n. 2.* Perlata *in leg. 3. §. Quam fideicommissarium n. 124. ff. de hæred. instituen.* Paris. *cons. 10. n. 22. lib. 3.* Gabriel. *cons. 114. n. 1. vol. 2.* Bursatt. *cons. 37. n. 23.* Castill. *de usufruct. cap. 39. n. 21.* Salgad. *de concurs. quæst. 2. cap. 19. n. 2. & 3. juncto n. 47.* Torr. *de pact. futur. success. lib. 3. cap. 13. n. 124. & seq.* Rot. *dec. 247. n. 11. p. 6. rec.*

Contraria autem voluntas ex urgentissimis conjecturis ejusdem testamenti resultare visa fuit. Et primo, quia testator in proœmio illius dixit, quod volebat disponere de bonis propriis; bona autem propria testatoris dicuntur ea, quæ continentur in donatione causa mortis, de qui-
6 bus ad libitum potest disponere, *l. mortis 16. l. qui mortis 30. ff. de mort. caus. de donat.* Menoc. *678. n. 12. vers. respondet, & cons. 1006. n. 7. vers. secunda conject. idem de præsumpt. 197. n. 17.* Ladcrch. *cons. 111. n. 1.* Decian. *resp. 57. n. 16. & 17. vol. 1.* Peregr. *de fideicomm. art. 42. num. 49.* Eminent. Cerrus *dec. 77. n. 7.*

Secundo, quia cum effectu disposuit de pluribus bonis antecedenter donatis, & in omnibus aliis, & singulis hæredem instituit uxorem; unde si testator voluit dispositiones in testamento ordinatas subrogare in locum donatio-
7 nis, & voluntas circa legata particularia est attendenda secundum normam testamenti, non donationis; ista pariter attendi debet respectu uxoris, quæ instituta legitur cum dictione adversativa, & implicante eundem modum donandi, ibi -- *In tutti e singoli altri beni*, -- Surd. *cons. 357. n. 20.* Tondut. *quæst. civil. lib. 3. cap. 130. n. 40.* Duran. *dec. 93. sub n. 12. vers. non obstat cum seqq.* Priol. *dec. 221. n. 6.* 8
Tanto magis, quia nulla alia supererat bona, in quibus verificari posset institutio, præterquam contenta in donatione, Rota cor. Greg. *dec. 90. n. 5.* & cor. Eminent. Cerro *dec. 139. n. 34. & dec. 27. n. 8. & 9. part. 7. rec.*

Altera conjectura est, quod cum totum fere Patrimonium fuisset erogatum in præfata donatione, si illa per testamentum revocata non fuisset, superflua, & inanis redderetur caducitas ibidem apposita, si uxor ad secunda vota transiisset, ut in simili de restitutione fideicommissi quando redderetur inutilis, quod in eo veniant prælegata, Mantic. *de conject. lib. 3. tit. 7. n. 9.* Peregrin. *de fideic. art. 7. n. 62.* 9
Intrigliol. *de substit. centur. 3. quæst. 74. n. 81.* Magon. *decis. Florent. 15. n. 12.* Seraph. *dec. 382. n. 6.*

Accedebat demum, quod testamentum est ad pias causas, quo casu, etiamsi in donatione esset apposita derogatoria specialissima ad futura, sufficit quæcunque contraria voluntas, quocunque modo probata; ut pluribus relatis firmat Bursatt. *cons. 47. n. 11.* Ridolf. *cons. 33. num. 46.* Genuen. *practicab. Eccles. q. 94. per tot.* Gallef. *de except. q. 3. tit. 1. except. 4. num. 71. & seq.* Rot. cor. Priol. *dec. 144. n. 13. in rec. dec. 199. num. 7. & 8. p. 13. & dec. 247. num. 11. p. 16.*

Nihil refragante, quod pia causa non fuerit directe instituta, sed substituta: quia defecta conditione viduitatis per transitum ad secunda vota, perinde est, ac si ab initio instituti fuissent Patres, qui sub illa conditione vocati fuerunt, Zabarell. *cons. 133. n. 3. versic. & præcipue*, Mart. 10
de success. legal. p. 4. quæst. 8. art. 2. n. 5. Rota cor. Eminent. Cerro *dec. 221. n. 8. & dec. 150. n. 24. cum duobus seq. p. 12. rec.* & in Senogallien. Fideicommissi 17. Martii 1684. *§. minime refragante*, coram me.

Nec prædictis adversatur, quod in institutione Uxoris Maritus noluerit comprehendere bona donata, per Text. *in l. sequens quæst. 70. ff. de legat. 2.* Quia ille Textus, & DD. cum eo allegati procedunt in donationibus inter vivos, quæ constituunt bona donata extra patrimonium do- 11
nantis; secus autem in donationibus causa mortis, quæ semper bona remaneant in patrimonio, & hæreditate testatoris, ut distinguendo declarant Alberic. & communiter omnes *in d. l. sequens quæsito sub n. 3.* Bald. *n. 2.* Castrens. *n. 3.* Cujac. *n. 1. & per tot.* Goffred. *pariter n. 3.* quod repetit. *in l. talis scriptura 30. n. 8. ff. de legib.* Jas. *in l. cum virum 16. sub n. 5. ad med. C. de fideic.* Cuman. *in l. Marcellum, §. quidam, ff. ad Trebell.* Paris. *cons. 33. n. 76. vol. 3.* Cujac. *consult. 20. per tot.* Mantich. *de conject. lib. 7. tit. 8. n. 29.* Batry *de success. lib. 8. tit. 12. n. 7.* Marescott. *var. resol. lib. 1. cap. 58. n. 37. in fin.* ac proinde de illis disponere potuit, & voluit ex circumstantiis prædictis; & signanter, quia nulla, vel ad summum valde modica alia aderant bona, præter donata, in quibus uxor posset hæres institui, ut supra firmatum est.

Eademque responsio applicatur Text. *in l. cum hic status 33. §. qui quasdam, ff. de donationibus inter virum, & uxorem*, quod dum Testator de aliquibus bonis præcedenter donatis disposuit in Testamento, & de aliis nihil locutus est, præcipue de donatis uxori, signum sit, quod præcedentem dispositionem mutare noluerit. Eo enim ipso, quod Testator disponit per subsequens Testamentum, censetur etiam revocare omnes donationes antecedenter causa mortis factas, ut post Fabr. *in Cod. firmant*, Fontanell. *de pact. nupt. clausul. 4. gloss. 9. q. 5. sub n. 195. vers. egregie est.* Maxime, quando, ut hic, institutio facta fuit in omnibus aliis, & singulis bonis, & hæc verificari non poterat, nisi in bonis donatis uxori, cum aliis conjecturis superius ponderatis, quæ clare comprehensionem bonorum donatorum demonstrant, ut præter allegatos, bene Rota *dec. 27. n. 7. & seqq. part. 7. rec.*

Ideo autem Testator repetiit particularia legata in testamento, quia alias de illorum revocatione per generalem clausulam dubitari poterat: non sic autem de legatis factis uxori, quia quoad hæc non erat necessaria, imo fuisset superflua, & inanis repetitio, attenta universali institutione, quæ adversabatur, & implicabat eundem modum per donationem; ex diversitate autem rationis circa modum disponendi arguitur præcipua voluntatis interpretatio, Rota *dec. 307. n. 13. part. 16. rec.*

Nec tandem pro sustinenda hujusmodi donatione all[...]

Decis. ad Theatr. de Luca Vol. IX.

Ff quod

quod fundamentum fieri valet in clausulis, *omni meliori mo-do, constituti, & ad haben. &c.* Quia donatio causa mortis, ex prædictis clausulis, nec etiam ex pacto, reddi potest irre-vocabilis, præsertim inter conjuges, ut pluribus cumulatis firmant Torr. *de pact. futur. lib. 3. c. 13. a n. 67. cum seq. junctis n. 122. & 141.* Mans. *cons. 341. sub n. 16. vers. neque naturam in s. seq. & sub n. 32. in fine juncto num. 3.* DD. autem in contra-rium allegati loquuntur, & procedunt, quando dubitatur, an testator voluerit donare per contractum, vel causa mor-tis, quo casu interpretatio sumitur pro donatione inter vivos favore donatarii; secus autem, quando, ut in præsenti, testa-tor clare locutus est dispositive per viam ultimæ voluntatis, Et ita utrque &c.

R.P.D. MATTHÆJO.

Camerinen. Successionis.

Veneris 4. Maii 1685.

Supra habetur argumentum hujus confirmatoriæ deci-sionis.

SUMMARIUM.

1 *Donatio causa mortis cadit sub revocatione facta de ultimis voluntatibus.*
2 *Donatio particularis facta uxori non venit in restitu-tione fideicommissi universalis.*
3 *Donatio facta uxori revocata non præsumitur, nisi de revocatione evidenter appareat.*
4 *Declara, ut prædicta conclusiones vera sint in donatione inter vivos, secus in donatione causa mortis.*
5 *Et præcipue quando adest specialis, & expressa revocatio cujuscunque donationis causa mortis, & n. 15.*
6 *Donatio facta uxori, si munita sit clausula,* ad ha-bendum, *licet reputari non possit irrevocabilis, at-tamen bona in donatione comprehensa computantur extra hæreditatem donantis.*
7 *Declara, ut hujusmodi traditio non procedat in dona-tione causa mortis.*
8 *Clausula derogatoria, licet in fine testamenti apposita, censetur scripta de voluntate testatoris.*
9 *Verba ad unum finem prolata non debent extendi ad alium.*
10 *Ad removendum derogatoriam futuris dispositionibus sufficit quæcunque revocatio tacita, & generalis, si derogatoria tacita quoque desumatur.*
11 *Derogatoria futuris dispositionibus in vita, non ope-ratur in morte.*
12 *Derogatoriam fuisse vocatam, ex conjecturis sufficien-ter desumi valet.*
13 *Revocatio generalis, si referri non possit ad aliam dona-tionem, quam uxoris, ex quo aliæ donationes sint re-vocatæ per specialem dispositionem rei donatæ, neces-sario illa haberi debet pro speciali, & expressa.*
14 *Omnis benigna est facienda interpretatio favore cau-sa piæ.*

DECISIO LXXXIII.

Placuerunt Dominis fundamenta decisionis editæ co-ram me. 15. Maii anni præteriti, non obstantibus, quæ ab informantibus pro Sophonisba, & aliis de Prasicantibus, & Savino, repetebantur; & ideo non dubitarunt standum esse in decisis.

Cum enim donatio causa mortis facta particulariter So-
1 phonisbæ, concepta appareat per viam codicillorum, & ulte-rius ultimæ voluntatis, quemadmodum ultimæ voluntates cadunt sub generali revocatione, ita & donatio causa mor-tis, quæ in effectu est species ultimæ voluntatis, juxta text. *in §. instit. de donat.* Bald. *cons. 109. n. 3. lib. 3.* Corn. *cons. 158. n. 13. lib. 4.* Mantic. *de conject. ult. vol. lib. 12. tit. 7. n. 6. & 9.* Cancer. *var. lib. 2. c. 1. n. 65.* Card. de Luca *de testam. disc. 34. n. 11. & disc. 73. n. 6.* Torr. *de pact. futur. success. lib. 3. cap. 13. n. 186.* Mans. *consult. 20. n. 1. ad finem*; præsertim attenta mentione facta de donatione causa mortis, Jas. *cons. 60. num. 20. & seq. lib. 3.* Ceph. *cons. 45. n. 30.* & Ciroc. *disc ept. 29. n. 22.*

2 Nil relevante, quod donatio particularis facta uxori conveniat restitutione fideicommissi universalis, sed sit compatibilis cum illo, text. *in l. sequens quæst. 70. ff. de*
3 *legat. 2.* nec revocata præsumatur, nisi de revocatione evidenter appareat, per alium Text. *in l. cum his status 33. ff. donat. inter virum, & uxorem*; quia, ut advertit decisio quæ revidetur, *§. nec prædictus cum seqq.* dispositio illarum legum procedit in donationibus inter vivos, non autem causa mortis; Et quamvis præfata donatio facta uxori inter vivos sit revocabilis, nec confirmetur, nisi morte donantis, sicut donatio causa mortis; tamen, quia per illam bona do-nata exeunt de patrimonio donantis per viam contractus, ideo donatio non comprehenditur in restitutione fideicom-missi universalis, nisi de illa fiat nominatim expressio, pro-ut nec revocata censetur, nisi de revocatione evidenter ap-pareat. At secus est in donatione causa mortis, quæ cum non eximat bona a patrimonio, & hæreditate donantis, testa-tor censetur illa comprehendere tanquam propria in fidei-commisso universali absque alia specifica, & individuali nominatione illorum, & donatio revocata censetur eviden-ter per generalem revocationem cujuscunque Testamenti, aut alterius ultimæ voluntatis, cum sit ipsa species ultimæ voluntatis; ita distinguendo inter utranque donationem ad 4
terminos dictæ legis *sequens quæstio*, tradunt præter relatos *in dec. §. nec prædictis DD. ex adverso allegatis*, Cutel. *de donat. contemplat. matrim. tom. 2. disc. 1. special. 17. n. 37. & seq.* Fontanell. & Teodor. per ipsum relat. & late explicat Hodiern. *controv. 35. sub n. 81. usque ad finem*, & in termi-nis alterius præfati Textus *in l. cum hic status*, Petr. Barbos. *in l. qua votis 45. ff. solut. matrim. num. 124.* Fontanell. *de pact. nuptial. clausf. 4. glos. 6. num. 153.* Antunez *Cod. de do-nation. Regiis lib. 1. prælud. 2. §. 3. num. 85. & 87.* Tusch. *con-clus. 672. n. 7. litera D*, Cutell. *de donat. disc. 2. p. 8. num. 33.* Ciroc. *disc ept. 49. num. 20.* & comprobant in contrarium adduct. Bellon. *de jus accresc. cap. 6. quæst. 23. a num. 1. usque ad 11. & per eos.* Hodiern. *d. controv. 35. num. 49.* & Faber. *in C. lib. 8. tit. 28. deffin. 20.* Et sine difficultate, quando adest specialis, & expressa revocatio cujuscunque donatio-nis causa mortis, ut in præsenti, Barry *de success. lib. 10. tit. 1. n. 48. versic. sicut autem* secundum impressionem Lug-duni cum additione anni 1671. in decis. allegatis, *§. sola difficultas.*

Nec refert, quod controversa donatio munita sit stipula-tione Notarii, nec non clausula, *ad habend. & possiden.* ex 6
quibus, & donatio irrevocabilis non redditur saltem im-proprio modo, ut sequitur Text. & explicat gloss. *in d. l. se-quens quæstio, ff. de legat. 2.* bona computantur extra hære-ditatem Testatoris; quatenus scilicet a donatario cui ab ini-tio illa debentur, originem sumat non ab hærede donan-tis. Hodierna enim, & Faber ad hoc supra citati totam vim, & efficaciam stipulationis, & clausulæ *ad haben.* &c. 7
constituunt in donatione inter vivos per mortem confir-mandam, non autem donatione causa mortis, a qua illam omnino requirunt.

Minus relevat, quod hæc clausula cassatoria tanquam apposita in parte executiva censeri debeat de stylo Notarii, non autem de voluntate Testatoris: cum enim illa sit de accidentibus non autem de substantialibus Testamenti, & conducere ad exprimen. voluntatem testatoris, de ejus vo-luntate, non autem de stylo Notarii censeri debet apposita, ex cumulatis per Menoch. *consil. 37. num. 130. & 176. ubi de communi, idem de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 43. n. 5.* Mart. 8
de clausf. 4. 3. conclus. 6. n. 2. & seq. Mantieb. *de conject. lib. 1. tit. 10. n. 2.* Rubeus *de testam. c. 9. n. 491.* Rota *dec. 186. n. 5. & dec. 200. n. 1. p. 18. rec.*

Nec magis specialis, aut individua revocatio exigebatur propter illa verba. *Salvo però, se il Sig. Venanzio pentito delli legati, o donazioni predette, quelli ancora vivente spe-cialmente revocarà. nel qual caso li legati, e donazioni pre-dette affatto svanischino.* Quia, ut respondet ipsa decisio, *§. non obstante,* cum illa verba non importent derogatoriam expressam futuris dispositionibus, sed tantum denotent am-plam facultatem concessam donatariis capiendi propria au-thoritate bona donata, & quod per simplicem pœnitentiam donatio censeretur revocata, nisi etiam concurreret specia-lis actus revocationis tanquam prolata ad unum finem, non debet extendi ad alium, videlicet, inducendi necessita- 9
tem præcisæ revocationis respectu ipsius donantis, ut notat Palm. Senior *consult. 15. n. 70.* & Palma Junior *allegat. 3. n. 133.* vel ad summum quatenus illam importaret, ea esset tantum tacita, & a contrario sensu, ad quam removen-dam sufficit quæcunque revocatio, etiam tacita, & gene-ralis, ut præter congestos in decisione, *§. Et quatenus*, comprobant Abbas *cons. 41. n. 2.* Menoch. *lib. 4. præsumpt.* 9
166. n. 64. & 65. late Marta *de success. legal. quæst. 4. art. 7. n. 28.* Rota *dec. 194. & 9. p. 29. rec.*

Et

Et demum, quando etiam derogatoria fuisset expressa, vel quia sibi Testator non præclusit viam vocandi donationem in morte, sed tantum in vita, ibi -- *Vivente spetialmente rivocarà &c.* Bart. *in l. si quis, ibique* Socc. Jun. *n. 23. ff. de leg. 3.* Covar. *in rubr. de testam. q. 2. n. 19. vers. 2. conclusio*, Cravett. *§. Testamentum q 89. n.* 30. vel quia ex conjecturis revocata
12 censetur, in nihilo ea clausula operatur, ut pluribus cumulatis prosequitur *eadem decisio*, *§. Et quatenus*.

Cæterum quamplurimum visæ sunt urgere conjecturæ in decisione enumeratæ, & signanter illa, quod cum testator legaverit in testamento aliqua bona per prius donata ejusdemmet personis, & deinde in omnibus aliis bonis heredem instituerit uxorem cum generali revocatione aliarum donationum, sicuti per novam dispositionem particularem censetur revocasse præcedentē donationem quoad illas personas particulariter nominatae: ita per universalem institu-
11 tionem uxoris in omnibus aliis bonis cum dicta generali clausula revocatoria, censetur revocasse donationem eidemmet uxori factam, licet non expressam; cum enim revocatio generalis non possit referri ad aliam donationem, quam uxoris, ex quo aliæ donationes jam fuerant revocatæ per specialem dispositionem rei donatæ, necessario illa haberi debet pro speciali, & expressa, & ita retorquetur Text. *in d. l. cum hic*
13 *status §. Quia quasdam, ff. de donat. inter virum, & uxorem*, ut ponderavit Rota cor. Eminen. Cerro *dec. 189. n. 34.*

Et quod movere videbatur etiam unum ex Dominis, est, quod testator occurrendo injuriæ Mulieris ob transitum ad secunda vota contra expressam prohibitionem ei factam voluit præcise consulere animæ suæ, relinquendo locis Piis,
14 & Ecclesiæ, pro quibus idcirco omnis benigna interpretatio capienda est, ad Text. *in l. Titia 51. §. fin. ff. de aur. & argent. legat.* Abbas *in c. indicaat. n. 6. de testam.* ibique Anchar. Imola, & Covar. *n. 5.* Mantic. *de conjectur. ult. volunt. lib. 6. tit. 3. n. 32. cum duob. seq.*

Nec majori jure suffragari possunt sorores Sophonisbę pro censu sc. 500. in sorte eis relicto cum usufructu ad favorem Sophonisbæ, si in viduitate mansisset, cum plena consolidatione in casu contraventionis, quia eo ipso, quod supervenit generalis revocatio, & quod magis est expressa dispositio
15 quampluriun bonorum contentorum in donatione, revocata etiam censetur donatio, & conditio ejusdem census, sicut revocatæ fuerunt cæteræ donationes, ex supra firmatis.

Et ita utraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Camerinen. Fideicommissi.

Ven. 26. Februarii 1686.

A R G U M E N T U M.

Relata in antecedentibus decisionibus hic approbatione digna existimata fuere.

S U M M A R I U M.

1 *AD effectum valide impetrandi immissionem satis est citare possessorem bonorum.*
2 *Admissus ad causam facit omnia acta sua.*
3 *Conformitas sententiarum in substantia liquet, si una contineat, quæ continet altera.*
4 *Et in verbis constat, si una aliam confirmet.*
5 *Sententia dicitur conformis, si concedat, quæ enucleantur in alia, & non attenta discordantia circa exceptiones, & alias accidentales partes sententiarum.*
6 *Immissio concurrentibus requisitis ad eam impetrandam nunquam denegatur.*
7 *Donatio causa mortis est irrevocabilis usque ad ultimum vitæ spiritum.*
8 *Adeout si deinde fiat testamentum cum revocatione cæterarum dispositionum, bona donata connumerentur inter alia testatoris.*
9 *Ea quæ Maritus Uxori donaverat, nec in ejus hæreditate, nec in fideicommisso veniunt, nisi nominatim id a testatore dictum fuerit.*
10 *Expressio autem sufficit, si eliciatur ex conjecturis. Et etiam exuberat, quod etiam sub generalitate verborum revocatio donationis comprehendatur, n. 12.*
11 *Specialis, & nominata revocatio non solum dicitur illa quæ ex verbis expressis, & individualibus resultat, sed ea, per quam testatoris voluntas evidens apparet.*
13 *Testator si bona donata causa mortis cum diversis vinculis legaverit absque ulla præservatione donationis censetur illa revocare voluisse.*
14 *Idemque procedit, si de rata illorum disposuisset.*
15 *Una eademque determinatio respiciens plura determinabilia, dispari interpretatione sumi non debet.*
16 *Dictio, poi, est quidem natura adversativa, sed repetit modum & terminos præcedentis dispositionis.*
17 *Dictio, altri, includit qualitates cæterorum, ad quæ habet relationem.*
18 *Ad evitandum absurdum, quod fideicommissum remaneat elusorium, capienda est interpretatio pro inclusione bonorum in donatione favore uxoris contentorum.*
19 *Per quæ verba habetur revocatio donationis causa mortis etiam favore uxoris stipulata, & n. 20.*
21 *Restitutio in integrum non datur adversus sententiam validam, & justam.*
22 *Hæredi gravato debetur Trebellianica.*
23 *Trebellianica non debetur, si substituta fuerit pia causa.*
24 *Etiam si pia causa sit conditionaliter substituta per conditionem eventualem quæ purificata fuit.*
25 *Exceptio meliorantentorum quæ liquidata non fuerit, non impedit immissionem, quæ solet conditionaliter concedi facta obligatione de illis reficiendis casu probationis.*

D E C I S I O LXXXIII.

POstquam Venantius Bidullus plura bona tam stabilia, quam mobilia, causa mortis donaverat Sophonisbæ uxori, aliisque affinibus, sub reservatione tamen inibi adjecta, & hic ad verbum referenda, scilicet -- *Salvo però, se il Sig. Venantio pontisse delli legati, e donazzoni predette, quelle ancora vivente specialmente non rivocarà, nel qual caso li legati, e donazzoni predette affatto svanischino &c.* in ultimo Elogio, quod successive condidit, revocans omnia alia Testamenta, Codicilla, & donationes causa mortis, eandem Sophonisbam uxorem hæredem universalem instituit, sub conditione tamen viduitatis servandæ: in casu autem transitus ad secunda vota substituit Congregation. S. Philippi, & S. Caroli. Purificata dicta substitutione per secundas nuptias a Sophonisba contractas cum Cherubino Savino, instituentes Patres Congreg. S. Caroli immissiones in judicium cor. Vicario Generali Camerin. favorabilem reportarunt sententiam super medietate omnium bonorum hæreditariorum Venantii, sine præjudicio tamen jurium a dicta Sophonisba non deductorum, & tunc non justificatorum; quæ sententia fuit in gradu appellationis confirmata non solum ab A. C. qui ulterius declaravit donationem causa mortis fuisse in subsequenti Testamento revocatam, & annullatam, sed etiam in Rota a R. P. D. meo Matthæjo mediante alia tertia confirmatoria in omnibus præcedentis sententiæ A. C. donec tandem recursu habito ad Signaturam justitiæ nova emanavit commissio causæ mihi directa, cum clausula, *constito de tribus quoad bona donata, & sine præjudicio quoad reliqua*; unde dubium illi conforme hodie disputandum proposui, an scilicet constaret de tribus quoad bona donata, & quoad reliqua de re judicata; quod affirmative in omnibus fuit resolutum.

Constare dicebant Domini de tribus conformibus quoad bona donata, quia concurrere censuerunt legitimum numerum, conformitatem, validitatem, & justitiam sententiarum. Numerum, inquam, constitutum ex prima Vicarii, secunda A. C. & tertia R. P. D. mei Matthæi. Parum relevante, quod prima lata fuerit non citatis, non auditis sororibus Sophonisbæ donatariis, quæ ideo prætendebant super bonis eis donatis computandas non esse, nisi duas sententias, quia satisfecit responsio, quod in prima instantia, in qua Patres actores generaliter, & indefinite agebant super immissione in possessionem bonorum hæreditariorum Venantii, satis fuit citasse Sophonisbam hæredem, & eorundem bonorum unicam possessricem, ut alias respondit Rota cor. Eminent. Cerro *dec. 520. num. 6.* Quodque si dictæ sorores in gradu appellationis cor. A. C. comparuerunt, & adhærentes Sophonisbæ ad illius defen-
sionem jura propriæ donationis cumularunt in statu, & 1
terminis, in quibus causa instructa reperiebatur, fecerunt omnia acta sua, & per consequens etiam præcedentem sententiam, quæ ideo contra ipsas allegari, & connumerari debet, Innocen. *in c. cum super n. 5. versic. si autem*

2 *hec tertia persona de re judic.* Rot. *rec. dec.* 431. *n.* 4. *p.* 1. & alibi passim,

Conformitas sententiarum concurrit, tum in substantia, & effectu, dum omnes immissionem concedunt generaliter in omnibus bonis hæreditariis Venantii, quod sufficit, Gabr. *execut. rei judic. conclus.* 1. *n.* 33. Rot. cor. Merlin. *dec.* 550. *n.* 1. tum in verbis ipsis, dum una alias confirmat, juxta Glos. *in*
3 *Clem. in* 1. *verbo alicujus, de sentent. & re judic.* ibiq; DD. Rot. cor. Eminent. Cerro *dec.* 402. *n.* 1. & cor. Priolo *dec.* 50. *n.* 2. *& seq.* Nec offuscari videbatur, ex quo prima sententia Vicarii nihil determinet de bonis donatis, nullamque mentionem faciat de donatione, sed imo præservaverit jura So-
4 phonisbæ; secundam autem A.C. eandem donationem nullam, & invalidam pronunciaverit; siquidem animadversum fuit, quod præservatio inserta in prima sententia Vicarii, non respicit specifice jura donationis in secunda rejecta, sed generaliter, & indefinite jura usque tunc non deducta; & non justificata, quæ etiam non expressa inerat de jure: annullatio autem donationis in secunda sententia apposita non inducit variationem, & deformitatem cum prima, quia cum judicium usque ab initio intentatum respiceret immissionem super omnibus bonis hæreditariis Venantii, quam tam primus, quam secundus judex indefinite concessit, hoc sufficit ad conformitatem sententiarum; & in tantum primus judex super donationis validitate non pronunciavit, in quantum talis exceptio coram illo producta non fuit: sed quia subinde ad impediendam confirmationem sententiæ coram A.C. exhibita fuit dicta donatio, non incongrue talem exceptionem in sententia rejecit Judex appellationis, qui tamen petitam immissionem concedens in substantialibus, se conformavit cum Judice primæ instantiæ; quod ad hunc effectum sufficit, non attenta discordantia circa exceptionem, & alias accidentales partes sententiarum, ut alias censuit Rot. cor. Priolo *dec.* 39. *n.* 2. *& seq.*

Validitas non controversa facile justificatur ex actis: Ju-
5 stitia autem ex duabus præcedentibus decisionibus cor. eodem R.P.D. meo Matthæjo editis die 16. Maii 1684. & 4. Maii anni præteriti, iterum repetentes Domini, quod cum controversiam non admittat fideicommissum ordinatum in testamento Venantium ad favorem Patrum S. Caroli, & illius purificatio per transitum Sophonisbæ ad secundas nuptias, nec hodie de bonorum identitate disputetur, denegari
6 non poterat, nec potest immissio, quam ex *remed. leg. fin. Cod. de e.. ict. Div. Adr. vel Salviano interdicto*, jura concedunt, & quotidie servat nostrum Tribunal, præsertim apud Dunoz. Jun. *dec.* 558. *n.* 6. cor. Eminent. Card. Othob. *dec.* 242. *n.* 5. *&* 6. & cor. Cels. *dec.* 168. *n* 2.

Inter bona autem hæreditaria, & fideicommissaria, jure merito computata fuerunt etiam illa, quæ idem Venantius testator præcedenter causa mortis donaverat Sophunisbæ, & aliis donatariis, quia cum dicta donatio ex sua natura esset ad libitum revocabilis usque ad extremum vitæ spiritum, per text. *in l. fin.* ubi DD. *C. de pact. l. si mihi, & tibi,* §.
7 *in legatis, ff. de legib.* & in testamento subsecuto legatur expressa revocatio omnium aliarum dispositionum, & præsertim donationum causa mortis, nullum exinde desumi valet
8 jus, sed bona inibi contenta remanebant cætera non donata, Giovagn. *cons.* 24. *num.* 1. *vers. in casu autem nostro lib.* 2. Bero. *cons.* 30. *n.* 25. *lib.* 3. Rota in Fanen. Fideicommissi 31. Jan. 1631. §. *His igitur in fine*, cor. me.

Nec ad sustinendam donationem præfatam, & excludendam revocationem, attendenda videbatur duplex exc[illegible] repetita ab informantibus pro reis conventis. Prima scilic. deducta ex voluntate Venantii, qui mediante supradicta clausula apposita in donatione, ibi: *Salvo però se il Sig. Venantio pentito delli legati, e donazioni predette, quelle ancora vivente specialmente non rivocarà, &c.* prætendebatur sibi sustulisse facultatem revocandi donationem per actus, & clausulas generales, & necessariam legens sibi præ-
9 scripsisse illam revocandi per verba specialia. Secunda autem elicita ex dispositione juris *in l. cum his status* 33. §. *Si vir, vers. qui quadam, ff de donat. inter vir. & uxor. & in l. seq. q.* 70 *ff. de legat.* 2. ex quo objiciebatur regula, quod ea, quæ maritus uxori donaverat, nec in ejus hæreditate, nec in restitutione fideicommissi per eum ordinati veniant, nisi nominatim id a testatore dictum fuerit, ibi: *Plane nominatim maritus uxori fideicommittere potest, ut ea restituat.*

Omissis enim aliis juridicis responsionibus relatis in dictis præcedentibus decisionibus R.P.D. mei Matthæi, quas ab informantibus pro reis conventis strenue impugnatas DD. præter opportunitatem causæ disputare omiserunt, animadvertebant in facto, quod quatenus etiam vel ex voluntate hominis, vel ex dispositione juris donatio præfata specialem requireret revocationem, illa tamen concurrit, nisi verbis expressis, æquipollentibus tamen indiciis, conjecturis, & demonstrationibus necessario concludentibus revocationem præfatam, quas ad hunc effectum Doctores
communiter admittunt, ex theorica Bart. *in leg. filium* 10
quem habentem n. 28. *C. famil. ercisc.* Menoch. *de præsump. lib.* 4. *præsumpt.* 196. *n.* 10. *&* 11. Mantic. *de conject. ultimar. volunt. lib.* 7. *tit.* 8. *n.* 24. *in fine*, Intrigliol. *de substitut. centur.* 3. *q.* 74. *n.* 11. *&* 12. Fusar. *de fideicomm. q.* 630. *num.* 1. Ea quidem juridica, & convincenti ratione, quod specialis, & nominata revocatio non solum dicitur illa, quæ ex verbis expressis, & individualibus resultat, sed ea per quam testatoris voluntas evidens apparet, ut bene animadvertit Peregrin. *de fideicommiss. art.* 6. *num.* 16. *post medium, versic. specialiter autem, & nominatim*, itaut
sufficiat, quod etiam sub generaliter verborum revocatio 11
donationis comprehendatur, Mantic. Fusar. & Intrigliol. 12
locis mox allegatis, Bart. *de success. lib.* 8. *tit.* 12. *sub n.* 8. *vers. contra fallit.*

Siquidem combinando utrunque actum, scilicet donationem, & testamentum, patet, quod Venantius in prima pinguiorem suæ substantiæ partem uxori, & aliis affinibus distribuit; in isto autem reassumendo ex integro dispositionem omnium suorum bonorum, eorum quædam in præcedenti donatione comprehensa novis legibus, & legatis supposuit absque ulla vel minima mentione; & præservativa dictæ donationis; reliqua vero omnia bona mobilia, stabilia, & jura titulo universalis institutionis Sophonisbæ uxori reliquit. Quod si controverti non valet ex novis, & incompatibilibus dispositionibus specifice factis super bonis legatis, novatam, seu revocatam fuisse quoad illa donationem, itaut deberentur non amplius uti donata, sed uti legata, juxta distinctionem Bartol. *in l. si quando, sub n.* 3. *ff. legat.* 1. & ad limitationem dictæ legis *sequens quæstio*, ita opinantibus Ruin. *consil.* 130. *sub n.* 9. *lib.* 4. Menoch. *de præsumpt. d. lib.* 4. *præsumpt.* 196. *sub n.* 11. cum
aliis superius relatis, præsertim Bart. *lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 8. *vers.* 3. 13
fallit, ita fatendum est fuisse revocatam etiam quoad alia bona relicta uxori, quæ in uno, eodemque individuo actu continebantur; & sicuti testator bene sciens naturam donationis causa mortis, quæ non constituit bona donata extra patrimonium donantis, nisi postquam mors sustulerit amplam illam, & liberam facultatem revocandi per solam, & simplicem pœnitentiam, de qua Text. *in leg. alie-*
nam, §. Marcellus, ff. de mort. caus. donat. propria sua bo- 14
na appellavit ea, quæ aliis affinibus donaverat; ita etiam dicendum est sub eodem nomine suorum propriorum bonorum continere voluisse etiam bona præcedenter donata uxori, ne una eademque determinatio respiciens plura deter-
minabilia dispari interpretatione sumatur, contra Text. 15
in l. nam hoc jure, & in l. Lucius, ff. de vulgar. & pupill. & in l. quamvis, C. de impub. & aliis substit.

Quæ regula eo certius attendi meretur in hoc casu, in quo Testator purificationem omnium bonorum donatorum, & indistinctam dispositionem in Testamento expressit cum distinctionibus notabilibus appositis in institutione uxoris; ibi - *In tutti poi, e singoli altri beni d'esso Testatore*, quarum una, scilicet *Poi*, Latine *Autem*, habet quidem adversativam naturam, & implicantem tamen, & repetentem in modum, & terminos præcedentis dispositionis, per Text. *in l. Mariti, §. fin.* ubi gloss. & Bartol. *ff. de leg. Jul. de*
adult. Cravett. *consil.* 208. *n.* 5. Barbos. *dict.* 47. *n.* 4. secunda 16
vero, ibi - *Altri*, includit in his bonis qualitates cæterorum, ad quos habet relationem, *leg. quidam relegatur*, ubi Bart. *ff. de reb. lege* 2. ubi gloss. *C. de serv. fugit.* cum aliis
juribus cumulatis per eundem Barbos. *diction.* 26. *n.* 1. *&* 17
seqq. Per quas ideo Venantius manifeste indicavit, quod unam eandemque voluntatem habebat, & dispositionem fecerat circa bona præcedenter donata affinibus, ac postea testamento legata, & circa alia donata uxori, & eidem jure institutionis relicta.

Non minoris efficaciæ reputata est etiam alia conjectura pariter approbata in dicta prima decisione §. *Altera*, & deducta ex eo, quod donatio comprehendebat majorem partem, imo integrum fere patrimonium Venantii; unde si verificaretur, quod illa non fuisset per subsecutum Testamentum revocata, sequeretur absurdum a testatoris voluntate omnino alienum, scilicet, quod frustra in vitare cogitasset uxorem ad viduitatem servandam sub spe vacuæ hæreditatis, & delusisset potius Ecclesias substitutas ad inane fideicommissum, ad quod evitandum sumi

potius

potius debet favorabilis interpretatio pro comprehenſione in hæreditate omnium bonorum præcedenter donatorum ,
18 quæ correſpondet, non ſolum veriſimili Teſtatoris , ſed etiam legali regulæ in his terminis approbatæ a Doctoribus relatis in dicta prima deciſione §. *Altera conjectura*.

Quinimo voluntatem revocandi donationem præfatam ſatis clare dici poteſt expreſſiſſe Teſtatorè per ampliſſimam clauſulam in teſtamento appoſitam, ibi - *Caſſando, & annullando ogn'altro Teſtamento, Codicillo, donazione causa mortis, & altrò da lui fatto ſin hora, e queſto prevaglia à tutti gl'altri &c.* per quam ſicuti inducitur revocatio ſpecialis omnium diſpoſitionum, & in caſu noſtro donationis cauſa
19 mortis, de qua nominatim mentionem habuit Teſtator, juxta authoritates cumulatas in dicta prima decif. R.P.D. mei Matthæi §. *ſola difficultas*, & *in ſecunda* §. *primo*, & §. *minus relevat*, ubi confutatur objectum hodie repetitū, quod clauſula caſſatoria adjecta fuerit potius de ſtylo Notarii, quam ex voluntate Teſtatoris; ita multo magis junctis conjecturis, & demonſtrationibus indicatis, quæ etiam ex ſe ſolis inducere poſſunt ſpecialem revocationem ex ſuperius deductis, & quas eo facilius admittendas Domini cenſuerunt, quod revocatio per illas, & per clauſulam caſſatoriam inducta non operatur abſolutam mutationem voluntatis, & privationem perſonæ in donatione honoratæ, ſed potius mutationem ſolius tituli, & modi ſuccedendi per viam donationis cauſa
20 mortis, vel inſtitutionis univerſalis favore ejuſdem Sophonisbæ uxoris, quam circumſtantiam ad hunc effectum conſiderat Rota *dec.27. n.7. & ſeq. p.7. rec.*

Hæc quoad bona donata, quo vero ad reliqua in donatione non comprehenſa, reſponderunt Domini conſtare de re judicata ex dictis ſententiis validis extra controverſiam, & juſtis ex fundamentis ſuperius relatis, non autem de cau-
21 ſis reſtitutionis in integrum, quia ſuppoſita validitate, & juſtitia ſententiarum, excluditur læſio ad illam neceſſaria, *cap. 1.* ubi Abb. *de reſtit. in integ. leg. nam præter*, §. *ſi minor*, *ff. de jur. jur.* cum aliis notis juribus relatis per Rot. coram Celſ. *dec.204. n.7.*

Nec ad probandam injuſtitiam ſententiarum quidquam relevat, quod per illas indefinite concedatur immiſſio ſub-
22 ſtituto, non reſervata quarta Trebellianica hæredi gravato debita, per Text. *in leg.1. & tot. titul. ff. ad Senat. Conſ. Trebellian.* nec refectis melioramentis per poſſeſſores fa-
23 ctis, quia Trebellianica non competit in reſtitutione fideicommiſſi facienda favore piæ cauſæ, ex privilegio, de quo DD. *in leg. Marcellus, ff. ad Senat. Conſ. Trebell.* Bart. *in authent. ſi mulier n. 3.* ibique Bald. *num. 6. C. ad leg. falcid.* Peregr. *de fideicomm. art. 3. n.62.* Gratian *diſcept. forenſ. cap. 583. n.28.* Rota coram Coccino *dec.210. num.3. & dec.171. num.1 ſeqq.* & coram Merlin. *dec.284. num.11.* Quod habet locum, etiam ſi cauſa pia non ſit pure ſubſtituta, ſed con-
24 ditionaliter per conditionem eventualem, ut in caſu præſenti, quia cum dicta conditio ſit jam purificata, perinde judicanda eſt, ac ſi diſpoſitio ſuiſſet pura, per text. *in leg. Etſi de quo prope finem, ff. de acquiren. hæreditat. in leg. cum quidem la ſeconda*, *ff. de legat. 2. & in l. ſi die in fin. ff. quando dies de legat. ced.* Rot. *dec.450. n.4.* cor. Dunoz. Junior. Eminent. Cerro *dec. 49. n.9.* Melioramenta autem cum nec in genere probata, nec in ſpecie liquidata ſint, nec illorum refectio debita appareat, retardare non poſſunt immiſſionem, quæ in hoc caſu concedi ſolet ſub conditione, & obligatione ab Actoribus oblata, illa ſcilicet reficiendi, quatenus de jure refici debeant, & poſtquam legi-
25 timis probationibus liquidata fuerint, ut alias ſervavit Rota *dec.650. n. 7. p. 2. rec.* cor. Buratto *dec. 834. n. 13.* & cor. Priol. *dec.387. n.22.*

Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. RONDININO.

Camerinen. Succeſſionis.

Veneris 10. Maii 1686.

ARGUMENTUM.

Agitur de eodem articulo in præcedentibus deciſionibus agitato.

SUMMARIUM.

1 *Donata per maritum uxori, nec in reſtitutione fideicommiſſi, neque in hæreditate computantur, niſi a teſtatore nominatim exprimantur.*

2 *Verba*, ſalvo però, ſe quello pentito ſpecialmente non rivocarà, *improprie important clauſulam derogatoriam.*

4 *Derogatio generalis omnium teſtamentorum, & donationum, generaliter facta per teſtatorem, irritat quoque illam favore uxoris exaratam, licet non adſit expreſſa, & ſingularis mens rogitus, & ſtipulationis, & n.5.*

6 *Teſtator diſponendo de re donata, cenſetur voluiſſe donationem revocare.*

7 *Ut autem voluntas prædicta credenda ſit, exigitur, quod omnia bona donata in diſpoſitione comprehenderet, cum alias donatio novata dicatur ſuper expreſſis, non autem in reliquis non nominatis.*

8 *Declara, ut prædicta vera ſint ad effectum concludendi plenam probationem; ſecus ſi induci prætendatur conjectura, pro qua ſufficit etiam diſpoſitio de aliquibus bonis ex illis donatis.*

DECISIO LXXXIV.

Confirmantes Domini deciſionem coram me editam 1. Februarii proximi præteriti, iterum cenſuerunt donationem a Venantio Bidullo factam favore Sophonisbæ uxoris, revocatam, ſeu immutatam fuiſſe per univerſalem inſtitutionem in ejus teſtamento contentam, ſub conditione tamen viduitatis ſervandæ, itaut per iſtius inobſervantiam purificata remanſerit ſubſtitutio ad favorem Patrum S. Caroli ordinata.

Nec ad excludendam in totum, ſeu ſaltem limitandam dictam teſtamentariam revocationem donationis attendendum videbatur duplex objectum ab informantibus pro Sophonisba repetitum, & deductum ex voluntate Venantii, & diſpoſitione juris. Ex voluntate, inquam Venantii, qui cum donationis executionem demandaverit ſub præſervativa, ibi - *ſalvo però ſe &c. pentito delli legati, e donazioni predette, quelle ſpecialmente non revocarà, &c.* prætendebatur exinde importari clauſulam derogatoriam ad futuras diſpoſitiones. Ex juris autem cenſura, per quod diſponitur, quod donata per maritum uxori, nec in reſtitutione fideicommiſſi, nec in hæreditate computentur, niſi nominatim 1
a teſtatore exprimantur, *ut in l. cum hic ſtatus 33. §. ſui verſ. Qui quaſdam, ff. de donat. inter vir. & uxor. & in in l. ſequens 9.70. ff. de leg. 2.* ex quibus deducebatur, quod cum in teſtamento Venantius aliqua ſolum ex bonis donatis nominaverit, ſuper illis ſolum immutaverit diſpoſitionem donationis, non autem ſuper reliquis, quæ non nominavit.

Ultra quod enim dicta præſervativa a donatore appoſita, ibi - *ſalvo però ſe &c. quello pentito ſpecialmente non rivocarà*, improprie appellatur clauſula derogatoria, cum per eam 2
non tollatur fides futuris diſpoſitionibus, neque diſponens videatur ſibi imponere legem adhibendi in iſtis aliqua verba individualia, ſed ſolum certam formam, quæ ad ſummum importaret quandam derogatoriam virtualem, & tacitam, revocabilem etiam per aliam tacitam voluntatem facilius, quam expreſſum, & directum, juxta theoricam Bart. *in l. 1. princ. ff. de leg. 2.* ubi Bald. & Caſtr. *pariter n.1.* Mantic. *de con. ject. ult. vol. lib. 12. tit. 8. n.14.* Manent. *de commut. ult. vol. c. 7. n.188.* Barry *de ſucceſſ. lib. 10. tit. 1. n.24.* 3

Adhuc reſpondebant Domini, quod ubi concurreret neceſſitas revocandi donationem præfatam nominatim, & per actum, vel clauſulam ſpecialem, iſta in hac hypotheſi non deficiunt, imo bene verificantur ex verbis, & geſtis Venantii in teſtamento contentis. Ex verbis, ſcilicet clauſula ampliſſima ibidem inſerta, per quam ipſe revocare voluit, non ſolum omnia teſtamenta, & codicillos præcedentes, ſed ſpecialiter, & nominatim omnes donationes etiam cauſa mortis, qualis eſt illa a Sophonisba allegata; talis autem derogatio æquipollet revocationi ſpeciali, & nominatæ, ab homine, vel a lege requiſitæ, ut probant DD. in præcedenti deciſione indicati, etiamſi non præſeferat expreſſam, 4
& ſingularem mentionem rogitus, & ſtipulationis ejuſdem, prout prætendebant informantes pro Sophonisba, ex traditis per Bald. *conſ.108. l.1.* Ruin. *conſ. 5. l.2.* Rot. *in rec. dec. 201. p.6.*

Siquidem præfati, aliique DD. allegati loquuntur in terminis expreſſæ, & enixæ derogatoriæ, cum neceſſaria, & certa relatione actus revocandi, quod importat derogationem individualem, & ſingularem; ideoque non applicantur ad præſentem controverſiam, in qua ſolum ſpecialis derogatio requiritur, ut bene diſtinguendo inter ſpecialem, & indi-

in dividualem derogationem, docet Bart. *in l. si quis in princ. n.10. ff. de leg. 3. cons. 21. n. 1. vers. viden. est l. 1.* Castr. *cons. 206.*
5 *n. 1. ver. Praeterea ista, & cons. 273. n. 2. & 3. l. 1.* Crass. *in §. Testamen. q. 89. n. 40.* Mantic. *de conject. ult. vol. l. 1. tit. 7. & 8. ubique n. 6.* aliique plures cumulatis per Menoch. *de præsumpt. lib. 4. pr. s. 166. n. 13. vers. Tertia est opinio.*

Cæterum ex aliis demonstrationibus, & conjecturis certam præseferentibus voluntatem Venantii, & æquipollentibus etiam individuali, & expressæ revocationi, ut satis in facto & in jure probat ultima præcedens decisio coram me edita §. *Omissis enim.*

Licet autem illa pro potenti conjectura, & inverisimilitudine deduceretur, quod donatio integrum fere patrimoniũ comprehenderet, & unde si subsisteret etiam post testamentũ, clusorium fuisset fideicommissum favore substitutorũ inibi ordinatum, & inanis conditio servandæ viduitatis injuncta uxori hęredi; nihilominus quia ex diversis calculis hinc inde hodie exhibitis super statu hęreditario Venãtii, talis con-
6 jectura dubia, & æquivoca remansit; ideo Domini pro resolutione adhæserunt aliis, præsertim autem primæ ea relatis, & comprobatis in dicta decisione, sepe recitet, quod cum Venantius in testamento plura bonorum corpora in donatione uxori, & aliis affinibus donata, novis dispositionibus, & legatis supposuerit sine ulla mentione præservativa dictę donationis, utriq; sequitur, quod illam satis revocatam supposuerit, quodque reassumendo ex integro voluerit dispositionem omnium suorum bonorum, ut considerantis aliis verbis, & partibus testamenti, late probat dicta præcedens decisio, §. *siquidem*, & præter ibi allegatos tradit Barry *de success. lib. 10. tit. . n. 48. ad med. vers. certo si appareat.*

Parum relevante, quod non omnia bona in donatione comprehensa Venantius in testamento expresse reassum-
7 pferit; unde deducebatur, quod solum super illis nominatis novata fuerit donatio, non autem super reliquis, juxta literalem casum relatũ *in d. l. Cum hic status, §. qui quasdam, ff. de donat. inter vir. & uxor. & in l. sequens quæstio, ff. de leg. 2.* Si enim concurreret expressa, & singularis reassum-
8 ptio omnium bonorum, illa importaret evidentem demonstrationem revocationis, non autem conjecturam, ad quam inducendam sufficiens domini putaverunt, quod Venantius disponens de pluribus bonis donatis uti propriis, cætera etiam sub institutione universali cadentia, & nominata per dictiones adversativas, & similitudinarias, ibi: *Insuper poi altri suoi beni, &c.* propria, & libera putaverit, non obstante præcedenti donatione causa mortis, quæ uti ad liberam, & simplicem voluntatem donantis revocabilis, bona donata nonquam ab illius dominio separata, nisi postquam mors sustulerit facultatem revocandi, & executionem donationis importaverit, Giovagn. *cons. 24. n. 1. vers. in casu autem nostro lib. 2.* cum aliis juribus, & authoritatibus relatis in dicta decis. confirmata, §. *inter bona, & §. siquidem, & seq.* Ad quam domini etiam approbative se retulerunt circa conformitatem præcedentium sententiarum, adhuc ex iisdem objectis impugnatam a Sophonisba.

Et ita utraque &c.

R. P. D. URSINO DECANO.

Bononien. Fideicommissi de Manzolis.

Luna 14. Januarii 1697.

A R G U M E N T U M.

Spurios a naturalibus distingui, & in jure magis esse odiosos, ita in fideicommissis, in quibus simpliciter vocati fuerunt proximiores de domo, spurios non esse admittendos, licet adesset consuetudo admittendi ad successionem naturalem magistraliter affirmatur.

S U M M A R I U M.

1 *Spurius reputatur ad effectum successionis tanquam extraneus, non habens, nec conservans agnationis jura, & n. 10. & 27.*
2 *Spurius non venit sub denominatione proximiorum de domo, & familia.*
3 *Minus ve descendentes ex eo.*
4 *Limitatur, si contraria adsit consuetudo.*
5 *Adest consuetudo in Civitate Bononiæ admittendi naturales ad honores publicos ad instar nobilium ejusdem familiæ, & agnationis.*
6 *Non tamen ad omnes effectus.*
Et talis consuetudo spuriis non favet, n. 15.
7 *Naturales possunt ex consuetudine, & ex voluntate Testatoris haberi pro agnatis.*
8 *Tam de jure civili, quam de jure canonico, magna intercedit differentia inter naturales, & spurios.*
9 *Naturales minora obstacula, quam spurii, in jure patiuntur tam ad effectus honorificos, quam ad effectum successionis.*
11 *Consuetudo, quæ militat pro naturalibus ad effectum successionis, minime spuriis convenire valet, & num. 14.*
12 *Natus ex soluto, & conjugata, non dicitur vere adulterinus, & minorem de jure civili sortitur odibilitatem, quam natus ex conjugata.*
13 *Declara, ut procedat traditio quoad solos certos particulares effectus, non autem quoad universalem successionem.*
16 *Spurii in Civitate Bononiæ cognomen deferunt: reputantur pro agnatis, & ascendentibus, ab intestato succedunt ex statuto.*
17 *Exigitur tamen confirmatio Apostolica.*
18 *Dispositio prædicta statutaria est exorbitans a jure communi, & contra bonos mores.*
19 *Et ideo non extendenda.*
20 *Et cum loquatur de causa intestati, locum non vindicat in causa testati.*
21 *Bononiæ nulla reperitur consuetudo, quæ admittat ad successionem fideicommissum conditorum pro illis de familia spurios.*
22 *Bononiæ adest consuetudo admittendi ad successionem spurios quoad effectus honorificos.*
23 *Hac tamen consuetudo non operatur, ut spurii succedere debeant in fideicommisso ordinato pro illis de domo, & familia, & n. 25. 27.*
24 *Operetur tamen, si fideicommissum testator scripsisset cum verbis mere naturalibus, ac si vocavisset posteritatem, seu descendentiam.*
28 *Spurii censentur exclusi, si testator per plures gradus expresserit qualitatem legitimitatis, licet eam repetere in subsequentibus substitutionibus non curaverit, & n. 29. & 31.*
30 *Jurgia testatorem considerasse non est credendum.*
32 *Ad interpretandam testatoris voluntatem nil valet consuetudo particularis, sed generalis.*

D E C I S I O LXXXV.

PHilippus Senior de Manzolis recogitans se masculina sobole destitutum, qua media avitæ nobilitatis splendorem in naturali agnatione conservare valeret, adoptare sibi in filios decrevit quatuor masculos nepotes ex Polisena filia derivatos, Alexandrum nempe, Constantium, Lælium, & Ludovicum, eosque sibi in artificiales filios adscire, ut in ipsis eorumque descendentia, tam familiæ dignitas, quam bonorum servaretur perpetuitas. Prout hoc retento proposito, in supremis tabulis conditis anno 1510. Ludovico altero ex illis hærede universali scripto quoad familiæ dignitatem tantum; cæteros universales hæredes nominavit cum strictissima alienationis prohibitione, & aliquo, vel aliquibus ex prædictis decedente, supervivientes substituit, & superviventium filios legitimos, naturales, & ex legitimo matrimonio natos, & descendentes masculos legitimos, & naturales; hocque servato themate descendentium legitimorum, & naturalium, substitutionem protraxit ad diversos gradus, usquead totalem evacuationem descendentiæ masculinæ legitimæ, & naturalis institutorum. Deficientibus vero omnibus sine filiis, & descendentibus masculis legitimis, & naturalibus, ut supra, & eorum linea in totum finita, tunc instituto in usufructu Ludovico, quem prius sibi dixerat hæredem in solo jure honorifico familiæ, quoad proprietatem hæredem esse voluit unum ex filiis legitimis, & naturalibus natis ex altera filiarum fœminarum hæredum primo descriptorum, videlicet primo ex filiabus Alexandri, si supererit; secundo ex filiabus Constantii, & postremo loco ex illis Lælii; istisque non supereatantibus certa præscripta forma, mandavit eligi unum ex filiis legitimis, & naturalibus Dianæ testatoris neptis, ortæ ex eadem Polisena filia, & nupta in Tobiam de Rangonibus, cum obligatione se denominandi filium Philippi de Manzolis, & eo defuncto absque filiis, & descendentibus masculis

sculis legitimis, & naturalibus, alium, seu alterum ex filiis dd. Tobiæ, & Dianiræ eligendum jussit, eadem servata methodo, donec superessent aliqui ex filiis, & descendentibus masculis supradictorum, juxta literalis dispositionis verba, *in Summario utriusque partis n.1.*

Defectis vero omnibus supradictis, proximiores vocavit ipsius testatoris de domo ipsorum de Manzolis, per hæc præcisa verba -- *Quibus filiis dd. Tobiæ, & Dominæ Dianiræ, & eorum filiis, & descendentibus masculis legitimis, & naturalibus deficientibus, tunc proximiores ipsius Testatoris de domo ipsorum de Manzolis, substituit in proprietate bonorum ipsius Testatoris* - & paulo inferius substitutionem repetiit - *Et ipsius filiis dictorum Dianiræ, & Tobiæ non extantibus, ad suprascriptos proximiores ipsi Testatori de familia ipsorum de Manzolis spectare, & pertinere pleno jure, quos voluit nominari, & appellari filios ipsius Philippi de Manzolis.* Et cum hoc postremo substitutionis ordine satis longam suæ dispositionis seriem Testator terminavit, ut legere est in citato utriusque partis *Summario versus finem*.

Ad normam relatæ dispositionis testamentariæ, hæreditate post obitum Testatoris perventa ad tres filios adoptivos, primo loco institutos, subindeque consolidata in sola Alexandri linea, cæteris absque filiis defectis, ac ad ordinatæ substitutionis tramites perventa ad Franciscum Mariam Alexandri abnepotem, cum iste anno 1622. obierit sine prole masculina, & cum solis tribus fœminis, Julia, Veronica, & Margharita, adversus illas insurrexerunt tam Comes Ludovicus Ronchus, uti descedens a Dianira per medium alterius Dianiræ illius neptis ex Ludovico filio, ac sub tali qualitate contendens se vocatum in tertio substitutionũ gradu, quam Comes Alexander Manzolus descendens a Georgio fratre Testatoris per medium Herculis filii illegitimi Bartholomæi Manzoli, dicens se institutum in postremo substitutionum gradu sub nomine proximiorum de domo, & familia; ac unitim in nostro Auditorio instaurata controversia cor. bon. me. Ghislerio, curarunt sub die 30. Januarii 1630. disputari dubium -- *An esset locus substitutioni ad eorum favorem super hæreditate q. Philippi, & Alexandri Senioris de Manzolis?* quod cum respectu utriusque partis comparentis, negative resolutum fuerit, & præcipue quoad Comitem Alexandrum tam ex titulo descendentiæ ab illegitimo, quem ei obstare, ut venire posset in substitutione concepta ad favorem proximioris de domo, & familia, Rota putavit, quam propter supervivientiam Juliæ, aliarumque personarum capacium, in prioribus substitutionibus vocatarum, ut ex lectura decisionis tunc editæ, quæ hodie circumferebatur ad partes; uterque Rotali decisioni acquievit, & reæ conventæ pacifice bona fideicommissi possederunt quoadusq; cæteris in statu cælibi decessis, & Julia mortua relicto sibi filio, & hærede Domino Friderico Cesio Duce Aquæspartæ, adversus istum Marchio Bartholomæus, aliique fratres de Manzolis filii Georgii fratris Alexandri, qui antiquam controversiam cor. Ghislerio excitaverat, novum Judicium instruere curarunt, eoq; incæpto cor. Judice ab Aud. Cam. deputato, cum ei supervenerit commissio manu Sanctissimi signata, ut procederet de voto Rotæ, juxta illius præscriptum a bo. me. Rev. Emerix Decano propositum fuit dubium sub die 29. Martii anni 1694. *An sit danda immissio?* eoq; tunc non resoluto, sed ordine injuncto, ut scriberetur strictè: *An sub nomine proximiorum de domo, & familia venirent etiam descendentes legitimi ab illegitimo?* ad quod punctum tunc Domini totius difficultatis revidendi decisionem bon. me. Ghislerii, juxta laudabilem stylum nostri Auditorii, sub hoc themate hodie a me, per obitum meritissimi Collegæ in Rota Decani gradum tenente, idem repropositum fuit dubium, quod sedulo a DD. disceptatum negativam meruit resolutionem: *Non esse dandam immissionem.*

Stetit autem primaria decidendi ratio in eo, quod Hercules hodie reputari amplius non valebat uti filius naturalis Bartholomæi, prout apparebat de tempore proditæ decisionis coram Ghislerio, sed ex documentis de novo allatis *in Summ. Ducis rei conventi a n.2. ad septimum*, cum probaretur susceptus a Bartholomæo constante matrimonio cum Angela Gamberutia, de eo dijudicandum erat, uti de filio notho, seu spurio, ac orto ex damnato coitu, sicq; tanquam de totaliter incapaci ex dispositione juris ad succedendum in fideicommissis agnatitiis, cum reputetur ad effectum successionis tanquam extraneus, non habens, nec conservans

1 agnationis jura, ad Text. *in leg. vulgo concepti 23. ff. de fin. homin. l. si spurius, & l. hac parte, ff. unde cognat.* Gomez *ad leg. 9. Tauri n.14. vers. 4. infero*, & relatis concordan. Azor. *instit. moral. p.3. lib.5. c.7. §. Sed difficultas est*, Guidopap. *dec.* 280. *n.1.* Marc. *Delphinat.* 472. *n.3. & seq.* Rot. cor. Mantic. *dec.83. per tot. p.2. diversorum, dec.254. n.3. vers. fin.* & cor. Celso *dec.334. n.15. & per tot.*

Ideoque quoties substituti fuerunt proximiores de domo & familia, sub illorum denominatione spurii venire non possunt, tanquam non fruentes juribus domus, & familiæ, sed semper exclusi remanent vulgari regula: Substitutio de te non loquitur, ut in terminis Capr. *consf. 90. a n. 4. usque* 2
ad 9. Peregr. *de fideic. art.22. n.83. vers. sed contra*, Solorz. *de jur. Indiar. 2. lib.1. c. 17. n. 6. & cum seqq.* & Rota *in rec. dec.261. n.6. p.2.*

Eodemq; jure determinantur descendentes ab illis etiamsi sint legitimi, & naturales: quia quando una persona prohibetur succedere tanquam incapax, omnes pariter descendentes ab ea, tanquam ab infecta radice provenientes, prohibiti, & incapaces censentur non solum, quia infectio realis influit in omnes, sed etiam quia plus juris habere non possunt eo, quod sortitur Author, a quo procedunt, juxta ea, quæ ex professo defendunt Spada, *consil. 24. n.12. & 13.* 3
volum.2. Lup. *de illegitim. commentar.3. §.2. n.18. vers. excludendo 2.* Castill. *controv. jur. lib.5. c.67. num.31. & seq. & 103. a n.3. & fere per tot.* Peregr. *de fideic. art.22. n.83.* Torr. *de primogen. Ital. part.1. c.28. n.100. & seq.* & Rot. *dec.395. n.3. p.1. dec.124. n.3. & 4. p.9.* in Tridentina jurispatronatus 4. Martii 1689. §. *Quo posito*, cor. me, & dixit laudata decisio Ghislerii §. *Qui vero.*

Data vero hac peculiari incapacitate succedendi in nothis, seu spuriis, nihil obstat allegata in oppositum consuetudo Bononiæ, juxta quam naturales, seu spurii communiter reputantur, ac si legitimi nati vere essent, & ad honores Civicos admittuntur, quo casu illi veniunt sub nomine domus familiæ, seu agnationis, etiam in fideicommissis agnatitiis, juxta limitationem communiter retentam in his terminis a Soccin. Sen. *consil.102. n.8. lib.3.* Pasch. *de Patr. po-* 4
test. p.4. c.2. n.26. & pluribus seq. ubi testatur fere de generali consuetudine totius Italiæ, & a Rot. *rec. dec.361. n.8. & seqq. p.4. tom.2. dec.203. n.6. & 9. p.8. & dec.276. n.50. & 51. p.18.* & in Viterbien. fideicommissi 10. Maii 1684. §. *Cæterum usque ad finem*, Palm. Nep. *alleg.243. n.14.* quia in hypothesi hanc peculiarem consuetudinem quoad natos ex damnato coitu, Domini probatam non viderunt in Civitate Bononiæ, neque a Doctoribus de illa testantibus, neque ab aliis documentis, quæ ad assumptum afferebantur.

Doctores nanque unice loquuntur de naturalibus, qui in Civitate Bononiæ habentur pro vere agnatis, admittuntur ad honores publicos nobilibus dari solitos, & quoad eadem jura honorifica nil prorsus distant a veris nobilibus ejusdem familiæ, & agnationis, quidquid sit ad effectum succedendi, super quo quæstionem tractare hodie nostrum non est, ut recognosci potest penes Card. de Luca *de donat. in supplement. disc.62. n.14. & 16.* Actolin. *res. 73. n. 33.* ubi de jure 5
honorifico delationis insignium in naturalibus, Cornel. Carnal. *post contr.100.* Dulph. Card. Paleot. *de noth. & spur.* 6
cap.56. n.10. ubi tamen subdit, non ad omnes effectus purificari naturales cum legitimis, & Barz. *dec. Bonon.3. n.35.*

Ita & aliter, quod illorum expressa vocatio in defectum legitimorum non excludat votum conservandæ agnationis, cum possint ex consuetudine, & ex voluntate 7
testatoris haberi pro agnatis, juxta ea, quæ ad propositum animadvertit Rota in Bonon. fideicommissi de Volta 27. Aprilis 1695. §. *Demum nequit*, coram R.P.D. meo Scotto confirmata 27. Junii 1696. §. *Quin iterum dicatur*, coram R.P.D. meo Muto.

Talis autem consuetudo favens naturalibus, ut reputentur de domo, & familia, nil prodest spuriis, seu nothis, quia inter utranque speciem illegitimorum magna intercedit differentia, tam de jure civili, quam Canonico, ut notat Lucidor. *de legit. in prælud. n.2. & seq.* Paleot. *de* 8
noth. & spur. c.40. n.2. Michalor. *de fratrib. p.3. c.21. n.1. & 3.* nam naturales simplices minora obstacula in jure patiuntur tam ad effectus honorificos, quam ad effectum successionis: Nati vero ex damnato coitu, magis sunt in jure exosi, & abominabiles, nec de eis verificari possunt qualitates ex 9
usu, seu consuetudine toleratæ in simplicibus naturalibus; quoniam illis adversative ad naturales peculiari sanctione vetitum est in jure deferre insignia, & cognomen domus paternæ, ut pluribus argumentis relatis probant Peregrin. *de fideic. art.22. sub n.83. vers. sed contra*, Molin. *de primog. Hispan. lib.1. c.4. n.45. & 47.* Torr. *de primog. Ital. p.1. c.28. sub n.65. versic. Ita pariter*, Solorzan. *de jur. Indiar. tom.2. lib.2. cap.17. n.6.*

Et pariformi disparata constitutione ipsi arcentur a consecu-

secutione bonorum, & dignitatum, efficiuntur insuccessibiles, & reputantur pro penitus extraneis, ut firmant Mastrill. *de Magistrat. lib. 2. cap. 30. n. 1. & seqq. & per tot.* Manz. *consult.* 253. *n.* 24. *& seq.* Torr. *de primog. Ital. p. 1. cap.* 28. *n.* 65. Fontanell. *dec.* 415. *n.* 85.

Itaut cum diversimode dijudicentur in jure, consuetudo pro naturalibus militans, minime spuriis convenire valet, & ultra Rom. *consil.* 88. *n.* 11 *post medium, lib.* 5. & Solorzan. *de jur. Indiar. tom. 2. lib. 1. c. 19. n. 6. & 8. cum seqq.* in terminis
11 praecisis usus vigentis in Hispaniarum Regnis, in quibus de communi consuetudine naturales reputantur de familia, & agnatione, quod non suffragetur spuriis, & natis ex damnato coitu, referunt Matinez *ex l. 10. tit. 8. de success. lib. 5. recopilat. gloss. 8. n. 2. & 3.* Gomez. *in l. Tauri 70. n. 4. post medium,* Guttier. *pract. q. lib. 1. cap. 155. n. 2. & 3.* & Spin. *de test. om. gl. 16. n. 15.*

Et licet natus ex soluta, & conjugato, non dicatur vere adulterinus, & minorem de jure civili sortiatur odibilitatem, quam natus ex conjugata, cum susceptus dicatur ex coitu non prohibili de jure civili, juxta quod torus sit viri, non uxoris, ac insuper ad aliquos particulares effectus, evitandi scilicet poenas fruendi legato sibi a patre relicto, & consimilibus, reputatur tanquam simplex naturalis, juxta theor. Sa-
12 licet. *in authent. ex complexu n. 2. C. de incest. nupt.* relat a Fab. *in C. lib. 5. tit. 16. de fin. 8.* tamen id verificatur ad solus certos particulares effectus, nunquam autem trahi valet ad titulum universalem successionis, quia in eo citra controversiā nunquam spurii putificari valent naturalibus, ut praeter al-
13 legatos in puncto tradit Rot. *dec. 154. n. 3. p. 2. divers.* ibi- *Nec obstat etiam, quod nati ex hujusmodi coitu vocentur naturales;* nam ad effectum successionis non sunt proprie naturales, Abb. *in c. innotuit n. 18. de elect.* Nati. *consil.* 412 *n.* 30.

Et licet non desint DD. qui indiscriminatim consuetudinem pro naturalibus Januę, Bononię, & in Hispania militantem, praedicant etiam de spuriis, loquuntur tamen de spuriis in latiori significatu, quatenus idem importat, ac naturalis, seu illegitimus; minime autem descendunt ad importantiam qualificatae nativitatis ex damnato coitu, & recognosci po-
14 test apud Matt. *de success. legal. p. 4. q. 21. art. 16. n. 10. & seqq.* Card. de Luca *de donat. disc. 61. n. 14. & 16. in suppl.* & Rota Bonon. *dec.* 131. *n.* 34. *& seq.* quia de caetero qualitate nothi, spurii, & ex damnato coitu, in sua vera, & districta significatione perspecta, nunquam convenire potest qualitas agnationis domus, & familiae, nisi peculiaris quoad illos probetur consuetudo, prout superius probatum est.

Ex deductis vero patet responsio ad alia documenta quae afferebantur pro canonizanda Bononiensi consuetudine circa reputationem naturalium pro veris agnatis, & praesertim quoad effectus honorifica munera civica, & aestimationem quia attestationes antiquissimae trecentum virorum nobilium, quae allegabantur, unice loquuntur de naturalibus, seu bastardis in lato significatu, prout etiam de illis loquitur
15 Dolph. in sua Cronolog. familiarum nobilium Bononiensium; unde ab illis nullum elici valet argumentum ad satis superque diversum thema nostrae quaestionis.

Nec est, cur opponatur, nothos etiam generaliter in Civitate Bononiensi frui insignibus familiaribus, cognomen deferre, & reputari pro agnatis, ex ordinatione statuti in *Rubr. de success. ab intestato ascenden. & collater. §. Volentes ul pri-*
16 *mo,* ubi praecipitur naturalibus tantum, & eorum spuriis, patrem, & ulteriores ascendentes succedere posse, cujus vigore censentur etiam spurii habilitati ad succedendum ascendentibus, ut ad servandam aequalitatem concludit Rota post Torr. *de pact. dec. 13. n. 96. & seqq.* Qua stante dispositione statutaria arguitur nil differre a legitime natis, & optime venire appellatione domus, & familiae, ut in puncto arguit Men. *consil.* 754. *n.* 24. *&* 16. Nam quatenus subsistat dispositio haec statutaria, quae ad sui firmitatem Apostolicam confirmatio-
17 nem exigit, ut inquit laudata decisio post Torr. illa dicitur exorbitantissima a jure, & contra bonos mores, ut firmat
18 Ancharan. *cap. 1. de const. ie.* Bald. *in l. prima n. 29. C. de Summ. Trinit. & in l. eam quam n. 33. Cod. de fideic.* Barbat. *consil.* 34. *n. 2. colum. penult.* & Rota *in dec. 84. n. 38. in fine,* post Torr. *ut post.* Idcoque non extendenda, neque directe, neque indirecte est ad alios casus, sed rigorose ad literam ser-
19 vanda, Grat. *consil. 19. n. 23. & seqq. & consil. 26. n. 32. lib. 1.* Citocc. *disc. 38. n. 26.* Quamobrem cum illa loquatur in casu successionis intestatae, ad illam coarctari restringitur, nec operari valet in casu testati, & in dispositionibus testamentariis, ubi extra casum a municipali Constitutione sancitum, ut ex text. *in l. commodissime, ff. de lib. & posth.* fir-
20 mant Altogr. *consil. 48. n. 22. lib. 2.* Citocc. *discept. 38. num. 9.*

& discept. 48. n. 43. Rota cor. Merlino *dec. 390. n. 21. & in rec. dec. 708. n. 5. p. 3.*

Et haec mirifice comprobatur ex ea peculiari animadversione; quod materia successionis illegitimorū ad fideicommissum ordinata pro illis de familia, seu agnatione nullibi magis frequenter discussitur, quam in causis Bononiensibus; & tamen in decisionibus Rotalibus in eis editis, quarum longus censeri posset Catalogus, nunquam invenitur ne- 21
dum approbata, sed nec etiam allegata praetensa consuetudo derivans a statuto ex parte illegitimorum; quae tamen non fuisset ab eis praetermissa, si vere adfuisset, vel probari potuisset; sed semper pro dd. illegitimorum comprehensione sub dictis fideicommissis recursum fuit ad praesumptam testatoris voluntatem, vel ex verbis, vel ex conjecturis elicitam, vel ad legitimationem ex Principis rescripto, ut pluribus exemplis demonstrabant informantes pro Dom. Duce; quibus sic stantibus, eo magis elucescit, dispositionem statutariam ad casum testati vires non porrigere, sed limitari juxta terminos dispositionis citra ullam extensionem, vel subintelligentiam.

Seclusa autem consuetudine, quę derivare potuisset a dispositione statutaria in casum intestatae successionis, nulla alia fuit probata quoad spurios, quę etiam quatenus probaretur quoad effectus honorificos, juxta ea, quae innuere vide- 22
tur Rot. Bononien. *dec. 131. n. 34.* ex compilatis a Gipsio; attamen nil relevare Domini putarunt, nisi in specie verificaretur consuetudo reputationis de domo, & familia ad omnes effectus etiam civiles: quia cum spuriis specialibus sanctionibus vetitum fuit honoribus familiae frui, & jure successionis gaudere quoad fideicommissa concepta pro illis de domo, & familia, etsi consuetudo particularis pro juribus honorificis primo obstaculo derogaret, non perinde posset censeri submotum secundum, quod est fortius, & strictiorem 23
expostulat limitationem; ideoq; communis reputatio spuriorum de domo, & familia, quoad jura honorifica in illis regionibus, in quibus talis viget consuetudo, ad summum suffragari posset, ut illis venirent sub nomine posteritatis, & descendentiae, aliisq; verbis mere naturalibus, nullam secus rigorosae agnationis, vel familię in stricto significatu ferentibus denominationem, in quibus terminis loquitur Palm. 24
Nep. *allegat. 231. n. 8.* & Rota in Viterbien. fideicommissi de Spiritibus, coram me, registrata apud eundem Palm. *alleg.* 242. Sed quando disponens usus fuit verbis mere civilibus, & providere voluit, ut in casu vero, & rigorosae agnationis, tunc regulariter nati ex damnato coitu ad talem qualificatam successionem adspirare non valent, nisi in specie probaretur consuetudo succedendi etiam in fideicommissis agnatitiis, ut ad propositum distinguit citata decisio Vi- 25
terbien. fideicommissi de Spiritibus apud Palm. *alleg. 242. n. 4.* & comprobatur in decisionibus ejusdem causae registratis in *allegat. 243. sub n. 3. vers. & licet.*

In nostro autem themate non solum habemus vocationem proximioris conceptam per dictiones mere civiles domus, & familiae, quae cum sint verba juris, excludunt 26
sponte natura spurios, ad sensum Imol. *in leg. ex facto 17. §. si quis rogatus ut prima, sub n. 10. versic. tu adde, ff. ad Trebell.* Rom. *consil. 161. n. 30. & seq. volum. 2.* Capr. *consil. 90. sub n. 3. et seq.* Rot. cor. Cerr. *dec. 507. n. 7.* & cor. Ubaldo *dec. 56. sub n. 2. & seq.* sed ulterius Testator jussit proximiores succedentes denominari filios ipsius Philippi Testatoris. Cum qua denominatione cum voluerit coaptificare filiis primo loco adoptatis implicat in terminis, quod non requisiverit qualitatem legitimitatis, quam tam enixo studio desideravit in primis, secundis, & ulterioribus substitutis: quia alias contrarius dato intellectu, nec purificato effectum sortiretur, nec proximiores admissi possent vocari filii Testatoris, cum spurii tale nomen non mereantur, sed reputentur pro mere extraneis, ut animadvertunt Peregr. 27
consil. 37. n. 27. & de fideicomm. art. 22. n. 81. & Rota coram Celso *dec. 334. n. 6. & seq.*

Idque patentius evincitur, ex quo Testator in multiplici substitutionum serie per duodecim & ultra vices qualitatem legitimitatis in successoribus requisivit, & praecipue in descendentibus Dianteae, quos similiter suos filios appellari jussit, a qua repetita totics qualitate fit clara Testatoris voluntas pro sola admis- 28
sione legitimorum, ut arguit Rota coram Ghislerio, §. *Quo vero.*

Nec obstat, quod talis qualitas adjecta non legatur in substitutione proximiorum, nec de jure repetitio argui possit, cum agatur de personis, & vocationibus diversis, quia praesumptam repetitionem inducit pernecesse

inqui-

inevitabile absurdum, quod alias sequeretur ea non data. Nam spurii proximiores excluderent bastardum descendentem ex linea Alexandri primo loco vocata, & melioris conditionis essent nothi proximiorum minus dilecti illis aliarum linearum primo vocatarum, quod cum imperceptibile sit, imo contra regulam, præsumit necessariam repetitionem qualitatis legitimæ in ultimo hoc substitutionum gradu
29 ut in terminis monent Spad. *cons.* 24. *n.* 8. *& seq. & sub n.* 17. *vers. & ideo vol.* 2. Paris. *cons.* 9. *n.* 47. *lib.* 2. Peregr. *de fideic. art.* 29. *n.* 8. *in fin.* Fusar. *q.* 406. *n.* 38. *vers. limitatur* 3. Castil. *contr. jur. lib.* 5. *cap.* 82. *n.* 46. Castald. plures referens decisiones, *consult.* 199. *n.* 19. *& cons.* 219. *n.* 14. *&* 15. *tom.* 2. Rota coram Bichio *dec.* 101. *n.* 26. *& seq. & n.* 50. & nuper in Romana, seu Perusina filiationis 20. Jun. 1695. §. *Nec ad istud fideicommissum versus finem*, coram R. P. D. meo Caprara.

Nec subsistit animadversio, quod testator consulto omiserit in hac substitutione qualitatem legitimitatis, quia voluerit paulisper mitigare rigorem illum legitimitatis volitum in primis vocatis, etiam cum connotato, & de legitimo matrimonio; quod cum omiserit in vocatione descendentium ex fœminis, quos solum voluit legitimos, & naturales, ita ut venire etiam possent legitimati subinde decrescente dilectione erga vocatos in ultima proximiorum substitutione, & connotari, & qualitatis omiserit adjectionem, ita ut permiserit quoscunque etiam illegitimos succedere, ita suadente dispositionis contextu, & discretiva ordinationis illius methodo: Nam minime subsistit, Testatorem in substitutione descendentium ex feminis noluisse qualitatem ex legitimo matrimonio, quia licet expresse illius adjectionem omiserit, cum tamen dispositionem per dictiones relativas conceperit, qualitas ex legitimo matrimonio dicitur repetita, & eo fortius cum substituerit filios legitimos, & naturales filiarum primorum hæredum, & Dianitæ, quos per necesse testator intellexit ortos ex legitimo matrimonio: nisi supponere velimus, vel Testatorem supposuisse Matronas illas inhonestas, ut habere possent filios legitimatos, vel eas ad turpitudinem invitasse, admittendo alios præter filios ex legitimo matrimonio conceptos; quorum utrunque cum sensui, & naturali rationi repugnet, imo patenter horrere, maxime in viro nobili, & patritiæ dignitatis, digno-
30 scatur, ad monitum Rip. *in l. ex facto*, §. *Si quis rogatus n.* 28. *ff. ad Trebell.* & Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 76. *n.* 60. Mans. *consult.* 125. *n.* 7. *&* 8. *& n.* 48. ubi concordan. in necessariam trahit cōsequentiam repetitionem qualitatis ex legitimo matrimonio in secunda, & tertia linea substitutorum, adeout apprime verificetur testatorem nunquam a volita legitimitate deflexisse, sed semper eam volue-
31 rit servatam, itaut etiam præsumenda sit in ultimo gradu proximiorum desiderata ad tollenda absurda, quæ ex contraria orirentur interpretatione.

His autem præhabitis vana erat contentio super particulari consuetudine familiæ Mauzolæ, juxta quam Hercules fuit de agnatione reputatus, publica munera subiit, ac in universorum æstimatione pro agnato fuit habitum, quia hæc omnia deservire possent *adminiculative ad universalem consuetudinem, si probaretur, & non resisteret Testatoris intentio*. Sed de per se nullum juridicum effectum parere valet, nisi in præjudicium tractantium, non vero ad interpretandam fideicommittentis voluntatem, quæ a particulari tractatu aliquorum fomentum non sumit, sed solum a con-
32 suetudine universali habente vim legis, ut probant Alexandr. *consil.* 36. *n.* 10. *lib.* 2. Grat. *discept.* 994. *n.* 52. & Rota cor. Coccino *decis.* 18?. *n.* 3.

Et ita partibus in acerrimo contradictorio concertantibus conclusum fuit.

R. P. D. EMERIX DECANO.

Romana hæreditatis de Ruspulis.

Veneris 13. *Junii* 1674.

ARGUMENTUM.

Verba deprecatoria, & commendatitia, & similia inducunt fideicommissum, quando testator ea protulit animo disponendi. Obligatus restituere uni ex pluribus, non potest eligere quem maluerit, quando fuit a testate præscriptus certus ordo. Privatio hæreditatis quando dicatur imposita per modum pœnæ, & non per modum conditionis, taliter quod ad effectum privationis præcedere debet sententia Judicis. Præceptum de non molestando non comprehendit molestias justas, & tendentes in executionem voluntatis testatoris, & alia de hac materia.

SUMMARIUM.

1 *Ille, quem Testator mandavit institui, & substitui, dicitur institutus juris, etiamsi gravatus non adimpleat, cum lex suppleat, & exequatur defuncti voluntatem.*

2 *Heres non potest gravari, ut instituat aliquem, sed hujusmodi preceptum interpretatur, ac si testator demandasset, ut hereditas restitueretur.*

3 *Et maxime, quando ultra verbum directum* Instituere, *testator reddidit etiam alia obliqua, ut* Substituere, *vel* Restituere.

4 *Quod verba* haver riguardo, & riflettere alla Persona del Sig. N. *non sint apta ad inducendum fideicommissum, & obligationem restituendi tali persone, sed importent simplicem commendationem.*

5 *Verbum,* prego. *licet deprecativum, tamen in ultimis voluntatibus inducit necessitatem, & importat fideicommissum.*

6 *Fideicommissa olim, & antiquitus ordinabantur per verba deprecativa.*

7 *Verbum,* debba, *etiam in quacunque materia indifferenti inducit precisam necessitatem.*

8 *Quando heredi est data facultas restituendi, cui maluerit ex pluribus, tunc intrant termini textus in leg. unum ex familia.*

9 *Secus autem, si sint taxata, & determinate persone, quibus facienda est restitutio: nam hoc casu congruit dispositio leg. heredes mei, §. peto, ff. ad Trebell.*

10 *Vocatio patris, & filiorum adhuc non natorum, etiamsi sit facta a non habente necessitatem instituendi intelligitur facta ordine successivo.*

11 *Commissarius, seu executor voluntatis Testatoris, non potest ordinem ab isto prescriptum intervertere.*

12 *Supposita necessitate restituendi, quando ista verificari non potest, nisi tali persone, tunc habetur, ac si precise ordinatum fuisset, ut tali persone restitueretur, & n.* 16.

13 *Persone cui facienda est restitutio, non potest dici remissa in arbitrio heredis, quoties datus fuit ordo, ut unus veniret in defectum alterius.*

14 *Quod verba,* haver riguardo, & riflettere alla persona &c. *non inducant solam commendationem, sed obligationem illi restituendi, quando ita suadet dispositionis contextus, & disponendi voluntas.*

15 *Correctio instantanea voluntatis non presumitur. & ad eam evitandam capienda est congrua, & possibilis interpretatio, etiam cum aliquali impropriatione.*

17 *Quoties Testator indicavit suam intentionem, & voluntatem, ut hereditas esset alicui restituenda, hoc sufficit ad inducendum fideicommissum quecunque sint verba, per que talis intentio explicata fuerit.*

18 *Ex verbis indicantibus solum desiderium restitutionis bonorum inducitur fideicommissum.*

19 *Sive verba sint deprecativa, sive consilii, sive desiderii, sive commendationis.*

20 *Et maxime, quando ipsa non sunt directa ad honoratum, sed gravatum.*

21 *Copula,* &, *utranque dispositionem conjungit, & efficit, ut verbum,* debba, *ad utranque referatur, & in utraque necessitatem inducat.*

22 *Verba commedatitia emissa ad precisum finem restituendi, citra scrupulum necessitatem restituendi tali persone commendate inducunt; quidquid secus foret, si commendatio esset facta generice, & in abstracto.*

27 *Amor, & dilectio persone solet esse una ex causis impulsivis ad ordinandum fideicommissum.*

24 *Verba etiam denotantia arbitrium, quando regulantur a causa respiciente utilitatem, & commodum Testatoris, inducunt necessitatem.*

25 *Verisimilitudo elicita ex contextu, & aliis partibus dispositionis, summopere deservit ad interpretationem voluntatis testatoris.*

26 *Ver-*

26 Verba præsuppositiva, & enunciativa inducunt dispositionem.

27 Privatio supponit habitum.

28 Privatio, remotio, seu exclusio supponit antecedentem acquisitionem, & vocationem.

29 Una pars testamenti magis clara explicat alteram dubiam.

30 Ille cui est data facultas, & arbitrium eligendi, & nominandi substitutum, tenetur sequi voluntatem Testatoris, eligendo illum, quem ipse testator in casum non factæ nominationis substituit.

31 Quod tamen intellige, nisi facultas sit ampla, & libera continens effrenatum arbitrium.

32 Attestatio illius, qui fuit consultor, & extensor testamenti, maxime attenditur pro declaranda voluntate Testatoris.

33 Potissime, si sit emissa in exonerationem conscientiæ.

34 Judicium præventivum intentari non potest ab eo, qui non est certus, & indubitatus futurus hæres.

35 Sententia, & judicata dicuntur lata etiam super iis, sine quibus subsistere non possent.

36 Res judicata claudit ut judici, & parti.

37 Sententiæ in Judicatum transactæ faciunt rem claram, & veritatem probatam.

38 Si Testamentum a pluribus Judicibus, & Tribunalibus fuit aliquo modo interpretatum; maximum argumentum, quod talis sit ejus vera intelligentia.

39 Declarationes, & confessiones hæredis summopere conducunt ad interpretandam voluntatem Testatoris.

40 Facultas privandi inducta non per modum conditionis, sed per modum pœnæ, non potest exerceri, nisi prius in formali judicio constiterit de contraventione, & de formali incursu pœnæ.

41 Etiamsi privatio esset demandata ipso facto, & ipso jure.

42 Privatio autem tunc dicitur inducta per modum pœnæ, quando quis est vocatus, seu institutus pure, & simpliciter, & deinde, si onus injunctum non adimpleat relicto privatur, & n. 44.

43 Dispositiones conceptæ per orationes separatas, & continentes distinctas voluntates, non debent, nec possunt conjungi.

45 Præceptum non molestandi continetur sub ipsa conditione non inferendi molestias.

46 Et maxime, quando agitur de conditione potestativa, & non casuali.

47 Idem est aliquem hæreditate privare, & alterum in ejus locum instituere.

48 Ad dignoscendum, an privatio sit inducta per modum pœnæ, vel conditionis, debet primario inspici voluntas Testatoris.

49 Quidquid præcipitur hæredi ad effectum illum coercendi ut aliquid faciat, vel non faciat, dicitur præceptum per modum pœnæ.

50 Et maxime in præcepto, seu condicione potestativa pendente ab arbitrio hæredis.

51 Item pœna, & non conditio dicitur, quando agitur de privatione, & ademptione magni lucri.

52 Quando sub una eademque oratione fuit indicta privatio tum legatariis, tum hæredi, tunc sicuti respectu legatariorum ademptio dicitur pœnalis, ita pœnalis censenda est respectu hæredis.

53 Si Testator, ubi voluit facere dispositionem conditionalem, id clare expressit, ubi non expressit, signum evidens, quod voluit, ut dispositio esset pœnalis.

54 Pœnalis dicitur quoque dispositio, etiamsi agatur de privatione emolumenti quærendi.

55 Pœna dupliciter consideratur, stricte scilicet quatenus relictum jam captum tollit, & late quatenus jus quæsitum aufert.

56 Unde, quando alicui aufertur jus ei competens ex pura vocatione, & resolvitur in jus, privatio dicitur pœnalis.

57 Ad effectum, ut incurratur pœna caducitatis, & privationis, requiritur contraventio clara, & manifesta, quæ nullo modo excusari possit.

58 Nec sufficit contraventio materialis, sed exigitur, quod illa proveniat a fraude, malitia, vel dolo.

59 Et probatio doli, & malitiæ debet esse clara, & liquida.

60 Atque ad dolum, & malitiam excludendam sufficit qualibet causa levis, colorata, imaginatia, & bestialis, & n. 78.

61 Caute, & rigorose procedere debent Judices, antequam contra hæredem ad privationis pœnam ob contraventiones deveniant, cum integræ hæreditatis privatio dicatur summa, & capitalis pœna in civilibus.

62 Pœna privationis in casu molestiarum potius a testatoribus apponitur, ut pœnæ metu illorum præceptis pareatur, quam quod vere caducitas per contraventionem committi debeat.

63 Pœna privationis nunquam incurritur ex contraventione aliorum.

64 Cautio de bene administrando potest a substituto peti contra hæredem, absque eo, quod contraveniatur præcepto de non molestando.

65 Impetrans licentiam agendi, si postea illa non utatur, non dicitur molestias intulisse.

66 Plures molestiæ provenientes ab una, & eadem causa pro unica molestia reputantur.

67 Molestiæ, quas filius adhuc adolescens intulit morem gerendo directionibus paternis, non possunt dici dolosæ, nec inducunt contraventionem.

68 Dolus, & fraus non præsumitur in quocunque de Populo.

69 Multoque minus in persona nobili, & in dignitate constituta.

70 Si hæres ipse præstet causam molestiis, non potest dici, quod ex illis substitutus contravenerit præcepto de non molestando.

71 Molestiæ a judice approbatæ, non possunt adscribi dolo, & malitiæ.

72 Cessante dolo, & fraude, non debet hæres gravatus ab administratione removeri.

73 Si tamen constat de ejus negligentia, & incuria aliquod temperamentum a judice sumendum est, vel exigendo cautionem, vel demandando, ut sæpe ratio reddatur.

74 Injuste quis molestare non dicitur, quando molestiæ, quæ a principio videbantur justæ ex novis juribus postmodum exhibitis, minus justæ compertæ fuerunt.

75 Ad hoc ut molestiæ non dicantur injustæ, sufficit ut eas inferens in aliquibus victoriam assequatur.

76 Ex appellatione, & prosecutione litis post sententiam, ad hoc ut deducatur protervia in molestando, & incurratur caducitas, debet constare de mandato procuræ ad appellandum.

77 Imo quando processit sententia favorabilis, licet postea revocetur per appellationem a secunda sententia, non dicitur quis temere in lite, & molestiis perseverare cum sperabilis esset regressus ad primam sententiam.

79 An licentiæ obtentæ a judicibus ad effectum molestandi, & declarationes, quod per tales molestias non fiebat locus caducitati, sint sufficientes ad liberandum molestare prohibitos ab incursu pœnæ, controversum apud Doctores, & opinio hinc inde refertur.

80 Sed tamen tales licentiæ saltem constituunt molestantem in bona fide, itaut excludatur dolus, & malitia, & ipse debeat excusari.

81 Opinio unius famosi Doctoris sufficit, ut molestias inferens a caducitate excusetur, & n. 84.

82 Si hæres habuit scientiam prædictarum licentiarum, & eas non impugnavit, id pariter prodest molestanti ad effectum excusationis.

83 Si judex interpretatus fuit, quod præceptum de non molestando non intelligebatur de molestiis justis, & tendentibus in executione voluntatis testatoris, id est plusquam sufficiens ad constituendum molestantem in bona fide, & ad illum excusandum.

85 Molestiæ, quæ inferuntur ad hoc, ut voluntas testatoris suum consequatur effectum, non cadunt sub præcepto de non molestando, & n. 86. & 89.

87 Et maxime, quando testator ejus voluntatis implementum summopere desideravit, & injunxit.

88 Non enim stant simul, ut testator voluerit suæ voluntatis implementum, & quod postea noluerit, ut hæres ad tale implementum impelli, & cogi posset.

90 Manutentio conceditur habenti jus clarum, & indubitatum, etiamsi ejus possessio sit posterior.

91 Stante turbiditate possessorii, Rota solet demandare, ut videatur de bono jure, & tunc dat manutentionem ei, de cujus bono jure constat.

DECI.

DECISIO LXXXVI.

POstremum testamentum, cum quo decesserat bon. mem. Marchio Franciscus Ruspulus olim de Marescottis, in quo instituit hæredem bon. mem. Marchionissam Hieronymam Bichiam ejus Uxorem sub certis modis, & conditionibus, eaque signanter instituendi, & substituendi post ipsius obitum D. Marchionem Franciscum Mariam ipsius sororis ex bon. mem. Comite Alexandro Capizucchio, nullum etiam de Marescottis ex germano fratre nepotem, multiplices, gravesque progenuit lites, & controversias fere omnes in hoc Sacro Auditorio excussas, & definitas; sed magnitudine, & novitate prætensionum gravius peperit litigium super, post obitum præmemoratæ Marchionissæ excitatum: sub obtentu nanque quod testator liberam, amplam, ac totalem sibi tribuisset potestatem, & authoritatem instituendi, & substituendi alterum illius consanguineum loco dicti Francisci Mariæ, quatenus is illam aliqua vel minima afficeret molestia, quandoque hujusmodi præceptum fuerit inexcusabiliter contraventum mediantibus quampluribus molestationibus tam directe, quam indirecte illatis, Marchionissa paulo ante sui obitum, sub die nempe 5. Decembris 1703. per actum separatum, & solemnem, posthabito Francisco Maria, instituit, ac substituit in universa hæreditate Ruspula D. Equitem Alexandrum Bichium illius ex fratre nepotem, translata in eundem possessione ex tunc pro quando diem suum obiisset.

Quin sane actus dedit causa etiam ante mortem Marchionissæ pluribus recursibus ad diversa urbis Tribunalia pro bonorum possessione præveniendo, effecerunt que judiciales instantiæ, & actus possessorii hinc inde super diversis bonis hæreditariis gesti post illius obitum secutum sub die 26. Januarii præteriti; attamen dum partes parabantur ad judicialiter concertandum super possessione, fructuumque bonorum perceptione, Sanctissimus D. Noster suprema Principis authoritate interposita, ad occurrendum scandalis, quæ forsan oriri valuissent, avocavit ad se ipsum bonorum possessionem, suo die consignandam, & restituendam, cui de jure, remissa eodem contextu huic Sacro Auditorio causa in possessorio, & petitorio, prout juris fuerit, cognoscenda, ac definienda; delegataque mihi controversia, cum partes non convenissent de more circa dubiorum subscriptionem, consului DD. super hujusmodi præliminari differentia, prodiitque sub die 11. Februarii præteriti rescriptum: *Disputanda fore in eadem audientia duo dubia, unum super manutentione, alterum super attentatis*; propositisque ambobus die 4. Aprilis proxime elapsi prægrandi scripturarum mole, dilata quoad utrumque resolutione, injunctum fuit, *ut videretur de bono jure*; quo hodierna die formiter, ut moris est, discusso, & examinato, habui responsum: *Constare de bono jure Francisci Mariæ tam ad effectum manutentionis, quam etiam ad exclusionem attentatorum*; quoad primum ex rationibus infra explicandis, & quoad secundum ex aliis in altera particulari decisione recensendis.

Illud nanque clare, & dilucide consurgere visum fuit ex enunciatis Tabulis Marchionis Francisci, qui ex animo cupiens conservationem Familiæ Ruspulæ, ejusque opulentissimi patrimonii ascendentis ad scuta bis decem centena milia, non valensque, ut parebat, hujusmodi votum per proprios filios, quibus carebat, adimplere, statuit illud ad optatum finem perducere mediante persona dilectissimæ Uxoris sua vita naturali durante, & post ejus obitum mediantibus dicto Francisco Maria nepote amantissimo, suisque filiis, & in eorum defectum ejusdem Francisci Mariæ proximioribus; quapropter in §. 12. testamenti instituit hæredem Marchionissam conjugem cum onere retinendi nomen Ruspulum, familiæque Ruspulæ insignia sine mixtura, eidem assignando ex fructibus universæ suæ hæreditatis annuos reditus scut. 12000. cum præcepto reliquos erogandi in plurium legatorum, aliorumque onerum implementum; suæque mortis adveniente, eam in §. 16. cogavit, & obligavit, ut in sua hæreditate instituerer, & substitueret Franciscum Mariam, suosq; filios, eisque non existentibus, unum ex proximioribus eisdem Francisci Mariæ ad ipsius electionem, si superstes fuerit, sin minus ad electionem Marchionissæ, per hæc præcisa verba: *E non aver sempre mira alla conservazione della mia casa Ruspoli, & Arme di detta casa Ruspoli come sopra, & al totale, e sicuro adempimento della mia volontà, & annue prestazioni suddette come sopra lasciate; Ben prego la suddetta Sig. Marchesa Girolama mia erede, che al tempo della sua morte, e per doppo detto tempo debba instituire, sostituire, e restituire la mia eredità, & aver riguardo alla persona del Sig. Francesco Maria Capizucchi figlio del Signor Conte Capizucchi mio fratello, quale ho sempre amato, concorrendo in detto Sig. Francesco Maria la facoltà della conservazione della casa senza mistione della propria, o altra: e non solo in detto Sig. Francesco Maria, ma anco ne' suoi figli legitimi, e naturali, e di legitimo matrimonio procreati, & in mancanza di detti suoi figliuoli, uno delli più prossimi à detto Sig. Francesco Maria Capizucchi di legitimo matrimonio procreati, ad elezione di detto Signor Francesco; e se detto Sig. Francesco premorisse alla detta Sig. Marchesa Girolama mia erede senza figli legitimi, e naturali di legitimo matrimonio procreati, ad elezione della suddetta Sig. Marchesa Girolama mia erede con tutti, e singoli pesi di cognome della casa Ruspoli solamente senza mistione di propria, ò altra, & anco dovendo assieme unitamente concorrere in detto Sig. Francesco Maria, e chi doppo lui succederà, come sopra, l'osservanza, & esecuzione libera, e spedita di tutte le dette annue prestazioni come sopra divisamente, e temporalmente lasciate.*

Quamobrem cum de tempore decessus Marchionissæ superstes esset Franciscus Maria non solum in ætate florida, apta ad conservandam familiam Ruspulam constitutus, sed qui ad hunc finem, sub spe certa hujus optimæ successionis, pluribus ab hinc annis duxerat Uxorem, ab eaque multiplicem susceperat prolem, & quod utroque parentum est, ante contracta sponsalia subventionem alimentarem a nostro Tribunali ex ipso patrimonio Ruspulo sibi adjudicari obtinuerat, nullo utique pacto fas, & licitum erat Marchionissæ, spreto dilectissimi, & benemerentissimi conjugis judicio, vice nepotis asprefsa prælecti, instituere & substituere Equitem Bichium ejus nepotem; talis propterea institutio, & substitutio irrita, nulla, & invalida censenda est, & Franciscus Maria, etiam sine ministerio Marchionissæ, habetur uti institutus, & substitutus juris, & legis supplemento, quæ etiam sepultis ministrat, cunctaque ea, quæ illi disposuerunt, loco hæredis gravati, & non adimplementi, ad effectum ipsa perducit, ut pro soluto testantium, ac securitate certæ suarum voluntatum executionis, ait Justinianus in *auth. de hered. §. falcid. cum aliis concordan. relat.* in Romana multiplicorum 4. Julii 1698. §. *Quia Justitia*, cor. me. Quinimo revera Franciscus Maria nulla opus habebat institutione Marchionissæ, juxta nanque strictam juris censuram, hæres non potest rogari, & gravari, ut instituat aliquem, sed hujusmodi præceptum perinde habendum est, ac si testator hæreditatem restitui voluerit, ad text. clarum *in l. filius familia 228. §. Ut quis, ff. de legat. & fideic. 1.* ubi bene Gloss. *in informatione casus*, ex quo infert Bartol. quod verba directa trahuntur ad fideicommissum, si jure directo non possunt valere. Potissime quia in casu præsenti testator verbis directis addit verba obliqua importantia restitutionem, ibi, *D'instituire, sostituire, e restituire la mia eredità*. 1 2 3

Enunciatam porro testamentariam dispositionem sub §. 16. contentam, omnimodam, & indispensabilem præseferre necessitatem instituendi, & substituendi D. Franciscum Mariam, a die secunda Decembris 1687. quo illa in lucem prodiit, usque ad diem hujus controversiæ, semper habitum fuit pro re certa, expedita, & manifesta, non solum apud Judices omnium fere urbis Tribunalium, & signanter nostri, occasione litium, quas retro elapsis annis agitari audivimus, vidimusque nomine Francisci Mariæ, tanquam instituti, ac substituti, sed penes ipsammet Marchionissam; illamque patefecit mediantibus quamplurimis ejus confessionibus, & signanter ultima peracta in exercitio ejus vitæ discrimine in ipso actu nominationis Equitis Bichii nepotis, ut inferius indicabimus. Itaut crederetur partes Tribunalis solummodo versaturas esse in judicando, an Franciscus Maria cecidisset a commodo institutionis, & substitutionis ob ass. molestias Marchionissæ illatas contra præceptum testatoris in §. 27. testamenti expressum.

Defensores tamen Equitis Bichii, sub obtentu ampliandi facultatem traditam Marchionissæ instituendi, & substituendi in casu molestiarum alterum loco Francisci Mariæ, ejusdemque vocationem constringendi, novam, & inexpectatam susciperunt prætensionem; testatorem scilicet prægravasse quidem Uxorem ad instituendum, & substituendum in sua hæreditate, sed remisisse ejus arbitrio electionem ejus, cui facienda esset institutio, & substitutio, præcipiendo, ut in nominatione instituti, & substituti, juxta diver-

nis, & substitutionis, & restitutionis, respectum, & reflexionem haberet ad Franciscum Mariam, uti dilectum nepotem, & capacem ad conservandam domum Ruspulam, adhuc intrepide diceretur DD. hujusmodi modum loquendi in præsenti casu absolutam importare necessitatem illum instituendi, & substituendi prælative ad alios: Quoniam ex illo innegabiliter deprehenditur, testatorem insinuasse, & indicasse Uxori suum desiderium, & intentionem voluntatis esse, ut ejus hæreditas, post illius obitum, deveniret primo loco ad nepotem dilectissimum, quod sufficit ad inductionem fideicommissi, constito nanque de voluntate, *nihil interest quis talem voluntatem casus verborum exceperit, aut quis loquendi usus effuderit*, sunt verba Imperatoris in leg. in legatis, *Cod. de legat.* Famigeratumque erat apud veteres jurisconsultos, constito de voluntate, quæcunque ea essent verba, quibus illa explicaretur, semper trahere ad fideicommissum, quantumvis significatio verborum illud clare non exprimeret; idque semper rescribere quoque assue-
17 visse Imperatores, testatur Papinian. *in d. l. a. ex familia, §. fin. ff. de legat.* 2. ubi loquendo de Marco Aurelio ait, *quod Princeps providentissimus, & religiosissimus, cum fideicommissi verba cessare animadverteret, eum sermonem pro fideicommisso rescripsit accipiendum*, ut præ cæteris bene ratiocinatus Cresp. de Valdaur. *observ.* 22. 4. 1. n. 19.

Idem ex verbis indicantibus solum desiderium restitutionis bonorum induci fideicommissum, respondit Vulpian.
18 *in leg. etiam, ff. de legat.* ibi: *Etiam hoc modo, cupio des, opto des, credo te daturum, fideicommissum est*: Idemque comprobat Nerat. *in l. & eo modo, ff. eodem*, ibi: *Et eo modo relictum exigo, desidero ut des, fideicommissum valet &c. scio heredItatem meam restituturum Titio*: Et quod verba, *non dubitare se quodcunque Uxor ejus heres instituta cepisset, liberis suis redditurum*, sint pro fideicommisso accipienda; tradit Papin. *in d. leg. unum ex familia, §. fin.* & de aliis verbis, *Curam meorum habeatorum agas, ut possint ad filios suos pervenire*, est alterum Vulpian. *responsum in l. fideicommissa, §. Hæc verba, ff. de legat.* 3. & de verbis enunciativis *Scio omnia, quæ tibi Pamphile relinquo, ad filios meos perventura*, respondit Scævol. *in l. Pamphilo liberto, ff. de legat.* 3. & in aliis terminis largioribus, ex text. *in l. si sit legatum*, 28 *ff. de fideicomm.* 1. ibi: *Si sit legatum, vel fideicommissum sit relictum, si æstimaverit heres, si comprobaverit, si justum putaverit, & legatum, ac fideicommissum, videbitur, quoniam quasi bono viro potius ei commissum est, non in meram voluntatem heredis collatum*; atque de his, aliisque formulis fideicommittendi, late præ ceteris disserunt, citatis antiquioribus, Peregr. *de fideicomm. art.* 1. Mantic. *de conject. ult. volunt. lib.* 8. *tit.* 1. Surd. *dec.* 232. *n.* 5. & 6. & latissime, ac bene distinguit Hodiern. illius additionator, Marth. *de success. legal. p.* 4. *quæst.* 21. *art.* 1. *n.* 58. *cum seqq.* Cametal. *de legat. lib.* 1. *t.* 6. *q.* 4. *n.* 3. Franciscus Palmalleg. 57. *n.* 14. *& seq.* Mans. *consult.* 4. *lib.* 9. qui omnes ex juribus prædictis concludunt, quæcunque verba, quantumvis deprecativa, consilii, desiderii, & commendationis, ita suadente voluntate, semper trahenda sunt ad fideicom-
19 missum, & late etiam comprobat *decis.* 4. *n.* 1. *cum seq.* Rot. Lucanæ inter recollectas per Palm. Nepos.

Præcipue quando verba, prout in casu, non sunt directa ad honoratum, sed ad gravatum, ad text. *in l. Julianus §.
20 Et his, ff. de legat.* 3. & præclaram Gloss. *in l. generaliter in princ. verb. nihil proponi, ff. de usu, & usufructu legat.* & egregie Castrens. *cons.* 81. *n.* 20. *inter respons. ult. volunt. collect.* per Zillet. idemque millies respondit Rota, & signanter *dec.* 640. *p.* 1. *divers.* & *dec.* 278. *n.* 22. *par.* 13. & *dec.* 630. *p.* 17. & *dec.* 56. *n.* 9. *p.* 18. *dec.* 417. *num.* 9. *p.* 19. & in nullius, seu Terræ Pontiani Census 21. Februarii 1701. §. *Quia subsisteret*, coram R. P. D. meo Lancetta.

Hæcque fortius procedent in casu præsenti, quia testator non posuit in arbitrio Marchionissæ actum reflexionis, sed eam jussit, ut reflecteret, ibi: *Debba instituire, sostituire, e restituire*, *& aver riguardo*, quæ dictio, &, relata ad verbum, *debba*, alligat utranque dispositionem, & inducit necessitatem quoad utranque, Casanat. *cons.* 1. *num.* 9.
21 & n. 12. Spad. *cons.* 284. *n.* 11. *lib.* 3. Rus. *cons.* 60. *num.* 4. Rot. *dec.* 414. *n.* 64. & 65. *p.* 12. & *dec.* 349. *n.* 14. *p.* 19.

Qua stante necessitate habendi respectum, & reflexionem ad finem instituendi, & restituendi, etiamsi verba essent commendatitia, adhuc inducunt fideicommissum, & obligationem, *l. verba*, ubi Gloss. *ff. de alim. & cibar. legat. l.* 2. *C. commun. de legat.* Alexander. *cons.* 158. *n.* 5. *lib.* 7. Surd.
22 *cons.* 178. *n.* 2. Matt. *de success. legal. p.* 4. *q.* 21. *art.* 1. *num.* 47. Hodiern. *in addit. ad dictam decis.* 232. *n.* 11. Mans. *cons.* 4. *n.* 19. *lib.* 1. Et redditur inapplicabilis censura text. *in l. fideic. §. Si ita quis scripserit ff. de legat.* 2. nam ibi agebatur de nuda, & generica commendatione, seu laudatione tantum, ut explicat ibi Gloss. non vero de commendatione ad præcisum effectum restituendi bona, ut in casu, quæ species commendationis importat insinuationem voluntatis, per hæredem omnino exequendæ: *Aliud enim est commendare, aliud voluntatem suam fideicommittentis heredibus insinuare*, ut ait ipse text. *in d. l. fideicommissa sub eodem §. Si ita quis &c.*, & in specie quod verba, *Aver riguardo*, inferant onus fideicommissi, dixit Rota *dec.* 992. coram bon. me. Emerix Jun.

Et sine ullo prorsus difficultate, attentis duabus causis, ob quas desideravit, rogavit, & præcepit testator, specialem per Marchionissam habendam esse considerationem & reflexionem de nepote, quarum altera fuit perpetua dilectio, ibi: *Quale ho sempre amato*; amor plane esse solet altera ex causis impulsivis ordinandi fideicommissum, ut ait text. *in l. Pamphi-* 23
lo, ibi: *Cum affectionem suam circa eos bene perspectam habeam, ff. de legat.* 3. Altera vero, & potissima causa, stetit in ratione, quod in illo concurreret facilitas ad conservandam domum Ruspulam, ibi: *Concorrendo in detto Sig. Francesco Maria la facilità della conservazione della casata de Ruspoli*; quod sane motivum, cum non respiceret commodum ipsius Marchionissæ, & directe Francisci Mariæ, sed ipsius testatoris, utique licet junctum cum verbis denotantibus arbitrium, inducit necessitatem, ut in puncto consuluere Ca- 24
strens. *d. consil.* 81. *n.* 20. & Honuphr. Bartolin. *in respons.* 82. *n.* 3. *inter consil. ult. volunt. collect.* a Zillett. ubi quod verba, *Possit, & liceat*, directa hæredi gravato, & regulata a causa respiciente utilitatem testatoris, inducunt necessitatem, & comprobat Rota *dec.* 640. *n.* 4. *p.* 1. *divers.*

Non omissa ponderatione, quod testator adeo magno prosequebatur amore nepotem, ut in defectum ejus filiorum legitimorum, & naturalium, illi facultatem attribuerit eligendi unum ex suis proximioribus, quem Marchionissa teneretur a tempore sui obitus instituere, & substituere, ibi: *Et in mancanza di detti suoi figliuoli, uno de' più prossimi a detto Sig. Francesco Capozucchi da legitimo matrimonio procreata, ad elezione di detto Sig. Francesco*; nemo autem sensatus sibi ipsi suadere potest, quod testator, qui noluit remittere arbitrio Uxoris, superstite nepote, electionem unius ex suis proximioribus, voluerit deinde illi liberum arbitrium relinquere quoad electionem ipsius nepotis, quem diligebat, uti aptum ad finem familiæ conservationem; sicuti longe incongruum est supponere, quod Franciscus Maria fuisset a patruo honoratus in eo tantum, ut posset eligere unum ex suis proximioribus, & non etiam in illo magis essentiali, ut ipse citra quodcunque arbitrium institueretur, & substitueretur a Marchionissa; magnopere enim in hac materia interpretandi mentem 25
testatoris, facit verisimilitudo elicita ex sequelis ejus voluntatis, Fusar. *de substit. q.* 532. *n.* 2. Add. *ad dec.* 632. *n.* 91. *p.* 4. *rec.* & *dec.* 1152. *n.* 12. cor. bon. mem. Emerix Jun.

Quæ cum ita sint, nihil penitus officit, quod in §. 12. testamenti, postquam explicavit testator votum conservandi nominationem familiæ, & armorum de Ruspolis, nec non fiduciam, & certitudinem, quam habebat, quod Marchionissa implementum suæ voluntatis in omnibus, & per omnia curatura fuisset, subdiderit, *Considerando secondo la congiuntura de' tempi, la qualità di quella persona, che doppo la sua morte può essere atta al conseguimento del medesimo mio desiderio*; quasi quod ex ejusmodi loquendi formula inferri valeat, quod persona instituenda, & substituenda, non fuerit per testatorem determinata, sed remissa voluntati, & electioni Marchionissæ; enim vero præfata verba vel intelligenda sunt de consideratione habenda per ipsam Marchionissam in sui vita, & ante casum institutionis, & substitutionis, pro omnibus illis effectibus, qui conducere potuissent ad conservationem, & propagationem suæ familiæ, & præ cæteris satagendo, ut Franciscus Maria perventus ad ætatem nubilem, Uxorem duceret, ad idque eum impelleret, adjuvaretque eum alimentorum assignatione, ut aliæ hujusmodi verba interpretata fuit Rota in Romana Alimentorum *dec.* 1137. & 1155. *la prima utrobique n.* 1. coram bo. me. Emerix: vel intelligenda, ac referenda sunt ad ordinem, quod testator infra expressit suam voluntatem circa personas, quæ succedere deberent in ejus hæreditate, suamque familiam conservare, eatenus propterea addidit illa verba: *Considerando secondo la congiuntura de' tempi, la qualità della persona &c.* quatenus habebat voluntatem designandi ordinem succedendi, juxta temporum, & rerum contingentias, idest favore Francisci Mariæ, si superstes fuerit, & aptus ad generationem, atque in defectum Francisci Mariæ, favore ejus filiorum, & in eorum

rum

tum deficientiam favore unius ex illius proximioribus, ad electionem ipsius Francisci Mariæ, si superstes esset, sin minus, ad electionem Marchionissæ; in hac enim adimplenda voluntate, juxta temporis contingentias, & eventualitates, voluit testator, ut Marchionissa reflecteret, & haberet intuitum, ut semper conservaretur familia Ruspula, non vero quod posset, Franciscum Mariam non instituere, & substituere, quatenus ad conservandam domum ineptus non efficeretur; hujusmodi enim arbitrium non legitur datum expresse, neque interpretative ullo modo erui potest; ptout etiam eatenus testator *in d.* 12. *& in seq.* 13. non expressit personam certam, quæ instituenda, & substituenda erat, sed in genere dixit; *Quello al quale detta Sig. Marchesa Gerolama restituirà la mia eredità*; quia reservabat hæredem institutum, & substitutum declarare, & exprimere in inferiori parte testamenti, in qua præfatum ordinem in succedendo scribere deliberaverat.

Quod adeo verum est, ut postquam in §. 16. scripsit hæredem instituendum, & substituendum, & primo loco Franciscum Mariam; in inferioribus aliis testamentis partibus, in contingentia nominationis hæredis, non jam ut ante indicavit personam in genere, sed verbis individualibus denominavit ipsum Franciscum Mariam, uti ejus certum, & determinatum successorem, ut patet ex ipsorum §. 16. *in fin.*, ubi postquam jussit, multiplicum, ordinatum favore domus Ruspulę, cessare debere statim, ac mortua esset Marchionissa, subdidit, quod nec ipse D. Franciscus Maria obligatus esset ad illud terminandum, ibi: *Nè detto Sign. Francesco Maria sia obligato a farlo*; quæ verba de necesse concludunt, Franciscum Mariam fuisse omnino, & indispensabiliter institutum, & substitutum, cum onus prosequendi multiplicum spectet ad eum, qui successurus erat in hæreditate Ruspula, sufficientibus ad hunc effectum verbis enunciativis, & pręsuppositivis, ad inducendam probationem eorum, quę in testamento sunt gesta, Bart. *in l. cum proponebatur, ff. de legat.* Soccin. Sen. *conf.* 151. *n.* 7. *vol.* 2. Menoch. *conf.* 264. *n.* 4. Rot. *dec.* 417. *n.* 9. *p.* 19. Et disponere quis videtur, id quod præsupponitur, *l. mancipia in verba avocandum, C. de servit. fugit.* Rom. *singul.* 495. Surd. *conf.* 150. *n.* 78. *& dec.* 114. *n.* 22.

26

Clarius id exprimitur in §. 17. in quo disponitur, quod si Franciscus Maria molestaret Marchionissam, ita posset, & deberet *instituire, e restituire in luogo di detto Sign. Francesco Maria* unum ex consanguineis testatoris ad ipsius Marchionissæ electionem; quæ sane verba evidentissime ostendunt, Franciscum Mariam fuisse præordinatum verum, & necessarium hæredem Marchionis patrui, cum privatio supponat habitum, & eatenus fint habentium, *l. decem, ff. de verb. oblig.* & in specie, quod non possit dari remotio, exclusio, seu privatio, nisi prius supponatur acquisitio, generaliter Castill. *controv. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 83. Rot. cor. Seraph. *dec.* 376. *n.* 4. *& dec.* 594. *n.* 8. *p.* 14. *rec.* & individualiter de præsuppositiva vocatione, deducta ex privatione, notant Cyriac. *contr.* 96. *& seq.* Magon. *dec.* 99. *n.* 9. Cæphal. *conf.* 93. *n.* 8.

27

28

Et deinde apertius testator propalavit suam voluntatem; quod Franciscus Maria esse deberet ejus indubitatus successor, in §. 18. ubi disposuit, ut si Marchionissa vel efficeretur Monialis, seu convolaret ad secundas nuptias, in ipsius locū succederet idem Franciscus Maria independenter a ministerio, & electione alterius, quæ sane dispositio efficax pręstat argumentum, quod antecedens illius nominatio non fuerit facta per modum simplicis commendationis non obligatoriæ, sed per viam explicationis voluntatis, omnino, & indispensabiliter exequendę, cum nulla possit assignari ratio differentię, quare potius in casu Monachationis, vel trāsitus ad secundas nuptias, nepos fuerit expresse vocatus ad successionem patrui, & non etiam in casu illius obitus, in quibus terminis semper una pars clara testamenti aliam minus clatam

29 explicat, & declarat, ex allegatis *in dec.* 642. *n.* 7. *p.* 19. *rec.* servat Rot. *dec.* 640. *p.* 1. *divers.*

Quinimo est tanti ponderis hujusmodi dispositio, quod nempe casu, quo Marchionissa non viduaret, vel Monialis efficeretur, tunc in ejus locum succedere deberet Franciscus Maria, ut quatenus etiam in superiori §. 16. illi data fuisset commissio eligendi unum ad sui arbitrium, adhuc istud censetur refrænatum, & limitatum a declaratione facta in eventum, quo verificari non possit casus nominationis, itaut censeatur Marchionissa obligata, sequendo voluntatem testatoris, ad illum nominandum, quem ipse in casum non factæ nominationis expresse substituit, ex tra-

30 ditis per Castill. *controv. jur. lib.* 2. *c.* 26. *n.* 14. 44. 56. *conf. respondetur etiam, & n.* 85. Noguerol. *allegat.* 9. *n.* 63. Fontan. *de pact. nupt. to.* 1. *clauf.* 4. *gl.* 25. *a n.* 20. *cum pluribus seqq.* Ludovic. Bell. *conf.* 109. *n.* 34. Corriad. *dec.* 129. *a n.* 94. *cum seqq. p.* 3. Tristian. *dec.* 8. *a n.* 12. *tom.* 1. *& dec.* 14. *per tot. tom.* 2. Et quamvis ejusmodi opinionem secuta non fuerit Rota in pręallegatis decisionibus in Carpentoracten. Primogenituræ coram me, *impressa post disc.* 57. Card. de Luca, *juxta Venetam impressionem*; tamen ratio, ob quam amplexa non fuit præfatam sententiam, stetit in aperta, & clara voluntate illius testatoris, qui voluit amplam, & liberam potestatem tribuere Commissario, nominandi unum, quem voluisset, ut expresse potestata fuit in prima dictæ causę decisione, §. *Certe*, & in secunda, §. *Quandoquidem*; quod sane effrenatum arbitrium non solum figurari nequit in casu pręsenti, sed imo adsunt verba, & conjecturæ demonstrantes, ac suadentes, voluntatem testatoris fuisse, ne eligeretur Franciscus Maria, quem in casu non factæ nominationis, electum, & substitutum esse voluit. 31

Ex quibus omnibus constat usque ad evidentiam, institutionem, & substitutionem Francisci Mariæ non fuisse collatam arbitrio, & electioni Marchionissæ, sed illum fuisse absolutum, & necessarium hæredem Marchionis patrui, itaut nulla opus sit extrinseca declaratione; & tamen quatenus res esset dubia, submoveretur omnis scrupulus, & quæcunque ratio dubitandi ex declaratione, ac attestatione facta a quondam Advocato Sabuccio super voluntate, & intentione testatoris; alias in nostro Tribunali producta, & in hodierna disputatione denuo exhibita, in qua expresse, & in pluribus locis declaratum reliquit, Marchionissam fuisse obligatam ad omnino, & indispensabiliter instituendum, & substituendum Franciscum Mariam, & signanter *in §. Voluntatem*, §. *Tum etiam quia*, §. *Fortius, & per tot.* Dubium autem non est, quin dictæ attestationi non parum sit deferendum; tum quia dictus Advocatus fuit consultor testatoris, & extensor sui testamenti, ut ipse in principio ejusdem attestationis medio juramento testatum esset voluit; unde censetur informatus de illius voluntate, ex relatis per Rotam *in decis.* 374. *num.* 1. *&* 2. *p.* 5. *rec. & decis.* 327. *numer.* 6. *&* 7. *part.* 15. & in Romana Pecuniaria super exhibitione 21. Junii 1694. §. *Et altera*, & 31. Januarii 1695. §. *Et testibus*, coram R. P. D. meo Muto; tum pariter quia dicta declaratio fuit per ipsum facta in exonerationem suæ conscientiæ, adhoc ut voluntas bonæ memoriæ Marchionis Ruspuli suum plenarium effectum assequeretur, eo magis proinde est illi fides adhibenda, Farinacc. *de test. quæst.* 66. *numer.* 143. *& num.* 251. Rot. *decis.* 21. *num.* 14. *part.* 16. & in Termulen. manutentionis 15. Februarii præteriti, §. *Clarior*, coram me. 32 33

Jure meritoque proinde in omnibus causis agitatis in nostro Tribunali nomine Francisci Mariæ, ipse semper reputatus, & habitus fuit pro vero, & indubitato hęrede instituto, & substituto Marchionis Patrui; sub hoc quippe necessario præsupposito fuit admissus ad præventive agendum super incompetentia Trebellianicæ, quam Marchionissa jactaverat velle in casu restitutionis hæreditatis detrahere; quatenus enim non esset institutus, & substitutus sub conditione certa, sed eventuali, illiusque vocatio penderet ab arbitrio, & voluntate Marchionissæ, utique rejecta fuisset illius instantia, cum judicium pręventivum ad effectum prædictum incompetens fuisset, si hæres non erat certus, & sub conditione omnino extitura vocatus, ut expresse dictum fuit in decisione coram bonæ mem. Emerix, *la* 95. *num.* 6. Idemque suppositum fuit tam in judicio instructo super multiplico Ruspulo, quam in altero super consecutione alimentorum; nam si illius vocatio penderet ab arbitrio Marchionissæ, utique stare non poterit in judicio tanquam legitimus contradictor ad illam cogendam pro adimplemento multiplici, ad hæreditatem Ruspulam spectantis; longeque minus consequi poterat alimenta ad effectum ducendi Uxorem, pro sustinenda, & conservanda domo Ruspula. Itaut cum omnia præfata judicia pro necessario antecedenti supposuissent hæredem institutum, & substitutum Marchionis Ruspuli Franciscum Mariam; illaq; terminata fuerint cum plurimis sententiis in judicatum transactis, in quibus expresse denominatur hæres patrui, recte dici potest, plura super hoc puncto concurrere judicata, dum ista complectuntur omnia ea, sine quibus viribus subsistere non poterant, Rovit. *dec.* 60. *fere per tot.* Dexart. *dec. Sardin.* 100. *n.* 17. Rot. *dec.* 450. *n.* 1. *&* 3. *p.* 1. *divers. & dec.* 566. *num.* 6. coram Cerro; quę porro judicata sufficiebant in stricta censura ad occludendum os Judicis, & partium, ne super vocatione Francisci Marię ullum fieret verbum, ad text. *in l.* 2. *Cod. sent. rescind.* non 34 35

36 *non poss. leg. unica*, & ibi gloss. *in verb. postulata, Cod. de in integr. restit.* cum aliis in Nullius, seu Fuldgn. Jurisdictionis 26. Februarii 1703. §. *Nec est cur*, coram me.

Non suffragante licentia a partibus obtenta, dicendi quidquid vellent contra decisiones alias in præfatis causis emanatis, quoniam declaratio tacita, & expressa, quod Franciscus Maria sit certus hæres, fideicommissarius patrui, non resultat tantum ex decisionibus, sed ex sententiis desuper latis, & in judicatum transactis, quæ faciunt rem claram, & veritatem probatam, ad jura opportune congesta per Rot. in Romana fideicommissi de Pallazolis 18. Aprilis proxime præteriti, §. *Nec quidem ad hunc effectum*, coram R. P. D meo Muto. Et in omni even-
37 tu cum tamen verbis, quam ex præsumpta voluntate testatoris, late ostensa fuerit necessaria qualitas hæredis instituti, & substituti in Francisco Maria, tot decisiones, & sententiæ præstant innegabiliter argumentum comprobativum talis assumpti, ponderando, quod testamentum ita non semel, sed pluries, & non ab uno, sed a pluribus judicibus fuit intellectum, & interpretatum, ut optime in si-
38 mili ooravit Rota in Melevitana statuti 25. Aprilis 1698. §. *Hac interpretatio*, coram bo. me. Emerix, & in Placentina Cathedralitatis 22. Junii 1703. §. *final.* coram me, & in Forolivien. loci Consilii 5. Maii præteriti, §. *Quibus omnibus pariter* coram me.

Sed multo magis pro interpretatione præfatæ voluntatis testatoris urgent plures confessiones Marchionissæ, ut facto singillatim indicatæ, & accuratæ, quod certus, & indubitatus hæres Marchionis conjugis erat Franciscus Maria: & præsertim ista, quæ resultat ex solutione alimentorum per plures annos, expleta per ipsam Marchionissam, absque ulla protestatione, vel præservativa, & per Arigonum Administratorem, nemine pariter reclamante, aut contradicente; nec minus clara est alia desumpta ex speciali protestatione judicialiter facta per Marchionissam in Romana multiplicorum, coram R. P. D. Caprara, petentem mandatum speciale Francisci Mariæ ad effectum, ut legitime adversum eam compareret, & judicium valide prosequitur; exinde namque evidenter recognoscitur approbatio qualitatis legitimi contradictoris ejusdem Marchionie Francisci Mariæ, dum non impugnavit eidem facultatem agendi, & per consequens qualitatem legitimi contradictoris, sine qua ipse radicare, nec prosequi potuisset judicium contra Marchionissam, sed tantummodo voluit exhibitionem mandati, quod supponit actionem ad agendum in mandante necessariam pro instructione illius judicii. Et demum clarior est confessio peracta in ultimo ejus vitæ discrimine, dum ipsum Marchionem posthabuit in nominatione, non jam quia pendebat ab ejus arbitrio illum instituere, & substituere, sed ex quo supposuit fuisse factum locum illius privationi, sub prætextu, quod contra præceptum testatoris illam pluribus molestiis gravaret, & affecerat; ex hac enim formula illius exclusionis patens consurgit confessio, quod si ipsa non fuisset molestata, non stabat in ejus arbitrio, & voluntate, Franciscum Mariam excludere, ejusque loco proprium nepotem substituere; in interpretanda autem voluntate testatoris, declarationes hæredis, utpote de illa informati, magnopere proficere, tradunt communiter Doctores, & in specie Card. de
39 Luca *de jurepatr. art. 15. numer. 8.* Rot. *decis. 216. numer. 8. part. 10. recent. & decis. 1265. nu. 4.* coram bon. memor. Emerix Jun. & in Ferrarien. bonorum 18. Junii 1688. §. *Et optime*, coram bon. mem. Ursino.

Copiose ex hactenus deductis vindicata vocatione Francisci Mariæ in §. 16. testamenti, in eademque per consequens constabilito ejus bono jure, illud equidem nullo modo labefactatur, vel destruitur ex §. 17. in quo Marchionissæ, ut præfertur, fundavit illius exclusionem, & nominationem Alexandri nepotis; dispositio enim inibi contenta, quod in casu, quo Franciscus Maria molestias inferret Marchionissæ, ipsa posset, & deberet alterum loco illius instituere, & substituere, non fuit ordinata per modum conditionis, sed per modum pœnæ. Quamob-
40 rem præsupposita clara vocatione Francisci Mariæ post obitum Marchionissæ, utique non poterat sub prætexto caducitatis, ob ass. molestias per eam passas devenire ad ipsius exclusionem, & nominationem alterius, nisi prævio formali judicio super contraventione, & caducitate, & postquam judex pronunciasset, factum esse illius locum, etiam molestiæ de facto illatæ extitissent, essentque de illis, quæ expresse prohibuit testator, ut docet communis Doctorum Schola, post Bartol. *in l. ejus qui declarationem, ff. de jur. fisc.* & præ cæteris bene Abbas *in capit. verum de for. compet.* Felin. *cum non ab homine num. 9. & 10. de judic. & in cap. Rodulphus n. 35. de rescript.* Castrens. *cons. 231. num. 4. lib. 2. & melius consil. 351. num. 3. §. Sed ulterius eodem lib. 2.* Joannes Maria, & Jacopin. de Riminald. *cons. 257. num. 8. lib. 2.* Bardellon. *consil. 55. nu. 4.* Vargas *dec. 55. num. 21. & seqq.* Afflict. *decis. 97. num. 3. vers. pro decisione*, Gabriel. *cons. 89. n. 33. lib. 1. & cons. 67. num. 17. lib. 2.* Fusar. *de substitut. quæst. 602.* & egregie Rot. *decis. 553. num. 8. vers. non obstat. part. 1. & decis. 286. n. 15. part. 9. rec.* & in Romana Caducitatis 3. Julii 1702 §. *In præsenti*, coram me. Etiam si privatio inducta esset ipso facto & ipso jure, Gratian. *discept. 316. num. 32.* & prosequitur eadem decisio in Romana Caducitatis coram me, §. *Ut hanc propterea*; ea quidem optima ratione, quam per hæc 41
præcisa verba reddit Castrens. *dicto cons. 371. sub eodem num. 3. lib. 2. quod privatio hæreditatis facta per testatorem sit conformis privationi legis, de qua in Authent. hoc amplius, C. de fid. debet intelligi secundum dispositionem illorum jurium, quia verba testatoris, sicut contrahentium, debent referre ad juris intellectum, ut notatur in lege, &c. & sic interveniente jussu Judicis, & lapsu anni a die jussus, quem jussum præcedere debet cognitio, & declaratio per sententiam, si res est dubia.* Et sane cum ad excusandam contraventionem, & pœnam sufficiant causæ coloratæ, imaginatiæ, fatuæ, & bestiales, ut infra probabitur; inde fit, ut si actum fuisset pro declaratione privationis, prætensus contraventor potuisset allegare suas optimas exceptiones, & excusationes, ostendentes contraventionem, & pœnam contraventionis incursas non fuisse; ac proinde agi non potest pro jure proveniente ex contraventione, nisi prius re cognita, & parte citata, super eadem pronuncietur, ut bene citatis concordantibus notavit Rota *d. dec. 553. n. 8. in medio par. 1. rec. & dec. 287. n. 10. p. 9.*

Dispositionem autem contentam in §. 17. pœnalem esse, & non conditionalem, DD. concluserunt sequentes theoricam Aretini *in leg. Titia 134. sub n. 3. column. 3. circa med. vers. sed ista sua ratio, ff. de verb. obligat.* ubi distinguendo legatum conditionale a pœnali, ait: *Quod si institutio est* 42
pura, & postea injungitur aliquod onus hæredi, & si illud non impleat, privetur relicto, tunc ademptio dicitur in pœnam contraventionis, & legatum est pœnale: juxta casum *in l. Uxorem, §. Hæres, ff. de legat. 3.* quam theoricam sequuntur DD. relati per Peregr. *de fideicomm. art. 11. n. 92.* Castill. *contr. jur. cap. 94. num. 18.* Riminald. Juo. *consil. 16. num. 38. & seq. & num. 43.* Redenasc. *cons. 19. num. 10.* Giovagnon. *cons. 93. n. 23. lib. 1.* Rosas *de incompatib. p. 3. cap. 1. n. 27.* Rot. *dec. 89. n. 13.* coram Bich. *& dec. 57. n. 5. par. 3. & dec. 493. n. 37. & seq. part. 4. & dec. 86. n. 41. part. 6. & 201. n. 1. & pluribus seqq. p. 9. rec.*

Quod vocatio Francisco Mariæ fuerit pure ordinata in antecedenti §. 16. testamenti, patet ex supra late deductis, in quibus plane ostensum fuit, eam esse absolutam, & non pendere ab arbitrio Marchionissæ, sed a solo, & simplici ejus obitu, absque eo, quod jungenda veniant, §. 12. 16. & 17. adeout omnia in illo disposita, ita veniant intelligenda, ut D. Franciscus Maria tunc demum censeatur institutus, & substitutus, quatenus molestias non inferret; quoniam hujusmodi unio dispositionum ad effectum, de quo agitur, distinguendi pœnam a conditione repugnat expresse literæ testamenti, dum scripta in §. 12. solum exprimunt, & continent intentionem, & votum testatoris circa conservationem domus Ruspulæ, institutionem Marchionissæ in hæredem, & confidentiam testatoris, quod illa omnia sit plenum ejusmodi desiderium, & voluntatis adimplementum, considerando secundum temporis varietates eum, qui esse posset aptus ad effectuationem voti prædicti conservationis domus; neque hic ullum verbum fit de alia habilitate per hæredem habenda, quod scilicet non inferret molestias Marchionissæ; subinde in §. 16. recensentur personæ, quibus voluit testator restitui suam hæreditatem ad assequendum finem conservationis suæ domus, illasque nominat ordine supra explicato. Nullum itaque in istis duobus capitulis legitur verbum de alia habilitate, quam debet hæres instituendus, & substituendus habere, quod scilicet non molestet Marchionissam, cum de hoc solum loquatur §. 17. Quapropter cum hujusmodi dispositiones sint conceptæ per orationes separatas, & contineant diversas, & distinctas voluntates, nullo modo jungi debent, Berous *conf. 119.*

num.

num. 30. *& seqq. & præsertim num.* 44. *volum.* 3. Mans. *cons.*
200. *num.* 14. Surd. *decis.* 28. *num.* 11. 22. *&* 13. Multo mi-
nus ad finem, de quo agitur; nam si consunderentur, &
jungerentur, utique primum requisitum Aretini nullo pa-
cto verificabile esset, quia nunquam daretur casus, quod
illa dispositio continere posset antecedentem puram voca-
tionem, contra mentem omnium DD. qui ad distinguen-
dum pœnam a conditione, semper docent, respiciendum
esse, an antecedens separata institutio sit pura, ex pun-
44 ctualiter allegatis per Mans. *cons.* 338. *num.* 11. *tom.* 9. *& in*
alleg. 389. *n.* 18. 18. *&* 20. *& melius n.* 63. *&* 64. Palmæ.

Nec deficit præceptum de non molestando, nam ad hunc
effectum non sunt attendenda verba importantia, juxta
sonum materialem, prohibitionem, & præceptum, sed
superabundant verba æquipollenter illud importantia, quę
profecto in casu præsenti non deficiunt, suntque illa: *Ne*
ancocè sia, e possi essere persona alcuna, la quale possi in-
torbidare, & inquietare, e molestare la suddetta Signora
Marchesa Girolama mia erede; quæ verba in sui ventre im-
portant præceptum non inquietandi, nec molestandi Mar-
chionissam, etiamsi resolvantur in conditionem, cum pro-
prium sit cujuscunque conditionis inducere præceptum, ex
late, & magistraliter conditis per Surd. *dec.* 232. *n.* 4. *& per*
45 *tot.* Ridolphin. *allegat.* 71. *numer.* 42. *cum seq.* Palma Nepos
alleg. 367. *n.* 9. Rota post Giovagnon. *cons.* 99. *num.* 32. *vers.*
non obstat, & decis. 47. *num.* 4. *part.* 3. *rec.* maxime quando,
prout in casu, conditio est potestativa, & non casualis, ut
46 pluribus allegatis juribus concludit Surd. *dicta decis.* 242.
n. 12. *cum seqq.*

Concurrit demum privatio, cum in casu quo Franciscus
Maria molestias inferret, data fuit facultas, & potestas
Marchionissæ illius loco alterum instituere, & substitue-
re; idem enim est, aliquem privare hæreditate, ac illius
loco alterum hæredem instituere, ut ponderat Mans. *consil.*
47 338. *n.* 25. *& dec. Senen.* apud Mans. *cons.* 68. *n.* 25. *tom.* 9. *ubi*
concordan.

Cæterum quatenus etiam non concurrerent prædicta re-
quisita Aretini, adhuc tamen subdebant Domini satis es-
se, quod ex aliis extrinsecis conjecturis colligatur, vo-
luntatem testatoris fuisse privandi Dominum Franciscum
Mariam per modum pœnæ, & non conditionis; totum
enim in hac materia operatur voluntas, eaque est, quæ
potissimum separat, & disjungit pœnam a conditione,
48 juxta celebre Marciani responsum *in l. de his, quæ pœnæ no-*
mini relinquam, ibi: *Pœnam a conditione voluntas testato-*
ris separat, & an pœna, aut conditio translatio sit, ex vo-
luntate apparet, & leg. 19. *ff. de condit. & demonstr.* ibi: *In*
conditionibus primum locum voluntas defuncti obtinet, Gal-
ganett. *de condition. part.* 2. *cap.* 9. *quæst.* 3. *n.* 1. Castill. *lib.* 5.
contr. cap. 94. *n.* 18. Molin. *de primog. Hispan. tit.* 2. *cap.* 20.
Surd. *dec.* 7. *n.* 22. Palma Nepos *alleg.* 368. *n.* 3. Voluntas au-
tem in casu præsenti desumitur ex pluribus; & primo quia
ex toto contextu testamentarię dispositionis primarius finis
testatoris adimendi hæreditatem Francisco Mariæ non exti-
tit amor, & dilectio erga alias personas extra illam nepotis
filiorum, suorumque proximiorum, dum ille, suaque proles
fuerunt designati, & expresse contemplati tanquam habiles,
& idonei, pro sustinenda, & propaganda nominatione
Ruspula; sed potissimus, & principalis scopus illum pri-
vandi extitit, ut timore privationis eum coerceret, quo-
minus Marchionissam molestaret; quidquid autem coer-
cendi hæredis, & legatarii causa sit, ut aliquid faciat, vel
non faciat, id in pœnam dicitur dispositum, §. *fin. instit.*
de legat. ubi notant omnes interpretes, quod colligunt Surd.
49 *d. decis.* 7. *num.* 9. Galganett. *de condit. & demonstrat. par.* 2.
cap. 99. *num.* 5. Cancer. *variar. resolut. lib.* 3. *capit.* 20. Rede-
nasc. *cons.* 19. *n.* 16. Roxas *de incompatib. part.* 3. *cap.* 1. *n.* 24.
Urceol. *de transact. quæst.* 28. *numer.* 27. Palma Nepos *alleg.*
368. *nu.* 11. Ridolphin. *alleg.* 71. *n.* 46. *&* 47. Quæ conclu-
sio procedit sine illa prorsus difficultate, quando, prout
in casu, versamur in præcepto, seu conditione potestati-
va, quæ scilicet pendet ab arbitrio ipsius hæredis, in qui-
bus terminis privatio, & ademptio non censentur disposi-
tæ ad suspendendam juris acquisitionem, ac hæredis vo-
cationem, sed ad refrænandam, & plectendam ejus inobe-
dentiam, & contraventionem, & sic in vim pœnæ, non
autem conditionis, ad text. *in l. Aretusa in fin. de statu*
50 *hominum*, & late, ut magistraliter ratiocinatur Surd. *cons.*
232. *n.* 12. *vers. & quamvis usque ad finem*, ubi quod condi-
tio potestativa ad hunc effectum habetur pro pura, & sequi-
tur Redenasch. *dicto cons.* 19. *n.* 9. Dodin. *consult.* 8. *num.* 12.
Urceol. *d. quæst.* 28. *n.* 17. Ridolphin. *dicta alleg.* 71. *nu.* 48.
Palma Nepos *d. alleg.* 368. *n.* 12. *&* 13. & Rota *dec.* 132. *nu.* 3.
& 11. coram Bichio.

Secundo, quia ademptio in casu molestiarum continet
magnum lucrum, nempe opulentissimam hęreditatem ex-
cedentem annuum reditum sc. 50. mil. quo casu semper
interpretatur pro pœna, & non pro conditione, ut in spe-
cie observarunt Giovagnon. *cons.* 93. *n.* 31. Redenasc. *d. cons.* 51
19. *n.* 74. Card. de Luca *de testam. disc.* 73. *n.* 22. *vers. quinti-*
mo, Ridolph. *d. allegat.* 74. *num.* 39. Tertio, quia in dicto §.
17. testator sub una, & eadem determinatione, & conce-
ptione verborum prohibuit molestias legatarii, & Fran-
cisco Mariæ; unde cum respectu legatariorum citra
ullam difficultatem dispositio sit pœnalis, & non con-
ditionalis, ita pœnalis censeri debet respectu Franci-
sci Mariæ, tanquam explicata sub una, & eadem deter-
minatione, & conceptione verborum ad text. *in l. si mihi,*
& ratio, ff. de verbor. significat. Thesaur. *dec.* 189. *n.* 1. cum 52
aliis, quos in proposita allegat Palma Nepos *d. alleg.* 368.
n. 39. *&* 40. Quarto, quia ubi testator voluit dispositionem
conditionalem, eam novit verbis expressis ordinare, ut in
§. 23. testamenti, ibi: *Con dichiarazione modo suspensiva,*
e resolutiva, che nessuno delli suddetti legatarii delle suddet-
te annue prestazioni possa forzare la suddetta Signora Mar-
chesa Girolama mia erede: ergo ubi illam non expressit, si-
gnum est noluisse dispositionem conditionalem, sed pœna-
lem, ut in specie observat Rota *decis.* 55. *n.* 14. post Torr. *de* 53
primog. Ital.

Nec præfata omnia argumenta, & conjecturæ, penali-
tatem convincentes, destruuntur in objecto, in quem po-
tissimum vim constituebant defensores Equitis Bichii, quod
scilicet pœna se habeat ad instar modi, & verificetur in
amissione juris quæsiti; in præsenti autem de jure quæren-
do, cum expectandum esset usque ad extremum vitæ spiri-
tum Marchionissę ad effectum habendi implementum pacti
negativi de non molestando: Siquidem excussis omnibus
super hoc puncto hinc inde cumulatis, verior, & receptior
apparuit DD. sententia, quod in subjecta materia nihil
referat distinctio inter emolumentum quæsitum, vel quę-
rendum, ut res per principia bene excutitur per Redenasc.
consil. 19. *num.* 71. *& seq.* Rodulphin. *allegat.* 71. *sub numer.* 54
47. Mans. *consult.* 338. *sub num.* 23. *egregie in alleg.* 379. *nu.*
31. *cum seq.* Palmæ, *& in dicta decis. Senen.* apud eundem
Mans. *consult.* 68. *n.* 23. *signanter, vers. non igitur, tom.* 9.
repetit apud Palma *dicta allegat.* 370. Eo enim ipso, quod
alicui aufertur habilitas sibi alias de jure competens, sem- 55
per in pœnam id factum dicitur, Rota *decis.* 665. *num.* 2.
coram Dunozett. Jun. *& dicta decis. post respons.* 23. Giova-
gnon. *n.* 23.

Dupliciter nanque pœna considerari potest; uno modo
stricte, quatenus hæreditatem, seu relictum jam captum
tollit, & ita accepta dicitur proprie stricta resolutio pacti,
& acquisitionis, quæ modum inducit; large etiam quate-
nus duntaxat jus quæsitum aufert, atque sic accepta est
alia impropria, & latior resolutio juris succedendi, quod
ex pura, & absoluta vocatione competens resolvitur in
non jus propter inobedientiam honorati, ut bene distin- 56
guunt Redenasc. *cons.* 19. *n.* 72. *& seq.* Mans. *d. consult.* 338.
post n. 23. *dec. Senen.* post eundem *dicta consult.* 68. *sub num.*
25. *vers. insuper tom.* 9. Quoties autem, ut in præsenti, con-
ditio non legitur apposita vocationi, & sic pura est vocatio,
tunc quia jus tribuit vocato ab initio, tametsi postea illius
jus resolvi debeat in non jus ob vocati inobedientiam, adhuc
in tali juris resolutione bene verificantur pœna largo, quo
supra, modo acceptata, sicuti aliis allegatis pulchre firmat
prælaudata *decis. Senen.* penes Mansium *vers. ex præmissis,*
& vers. non igitur tom. 9.

Firmato igitur, quod ademptio hæreditatis in casu mo-
lestiarum fuerit inducta per modum pœnæ, ita quod, ut
dicatur incursa, requiratur sententia illius declaratoria, ut
supra probatum fuit in §. *Copiose*, procedendum non esset
de rigore in hoc præcedenti judicio ad examen molestia-
rum, ob quas contenditur secuta contraventio voluntati
testatoris; sed hujusmodi indago remittenda esset ad suum
particulare judicium, dum semper hoc interim bonorum
jus D. Francisci Mariæ judicandum est nitidum, & cla-
rum, utpote consurgens ex illius clara, & indubitata vo-
catione post obitum Marchionissæ purificata; nihilomi-
nus assumentes DD. examen puncti molestiarum perin-
de, ac si ageretur in judicio privationis, convenerunt in
sensu, D. Franciscum Mariam nullo modo cecidisse a com-
modo, & beneficio institutionis, & substitutionis ob ass.
molestias Marchionissæ illatas, receptum siquidem est, &

a ne-

a nemine controversum, quod ad incurrendam odiosissimam caducitatis pœnam a jure substitutionis, vel purificatæ, seu purificandæ, constare debet de contraventione clara, & expressa, quæque nullo excusationis velamine occultari valeat, ex congestis per Cyriac. *contr.* 289. *n.* 6. Rot. cor.
57 Ruyas *dec.* 382. *n.* 6. *dec.* 489. *n.* 6. *p.* 4. & melius *dec.* 283. *n.* 2. *p.* 6. Neque satis est concursus materialis contraventionis, sed constare de super oportet, eam processisse ex frau-
58 de, malitia, seu dolo hæredis, juxta constantem DD. & nostri Tribunalis sententiam, de quibus præ cæteris, late Dec. *cons.* 290. Bursat. *cons.* 107. *n.* 1. Card. de Luca *de fideicomm. disc.* 154. *n.* 4. Palm. Nep. *dicta alleg.* 48. *n.* 26. Rot. *dec.* 622. *n.* 1. cor. Card. Cerro, *et dec.* 187. *n.* 35. cor. Dunozett. Jun. *et dec.* 491. cor. Merlin. *per tot. et dec.* 168. *n.* 17. *p.* 19. cum aliis in Romana hæreditatis 29. Maii 1693.
59 §. *Aut substitutio*, confirmata die 28 Junii 1697. cor. me. Et probatio doli, & maliriosæ contraventionis esse debet clara, liquidissima, & incontrovertibilis, Alex. *cons.* 33. *n.* 1. *lib.* 1. Castill. *contr. jur. cap.* 94. *n.* 20. Tomat. *dec.* 301. *n.* 15. *et seq et n.* 30. *et per tot.* Rota cor. Burat. *dec.* 899. *n.* 20.
60 Alias ad instar ejus, quod dicitur de actu doloso ad illam excusandam, non solum admittitur justa causa, sed sufficit quæcunque levis, colorata, imaginaria, fatua, & bestialis excusatio, sunt in summa termini fere omnes, quos adhibere solent in subjecta materia DD. nostrique Tribunalia responsa, ad insinuandum judicibus, quanto cum rigore procedere debeant, antequam deveniant ad privationem certi hæredis, ac substituti, ob assertas contraventiones ultimo testantium judicio, ut hisce verbis nuper respondit Rota in Romana caducitatis sub die 3. Julii
61 1702. §. *Substixa fuit*, cor. me; Ea quidem ratione, quia privatio ab universo hæreditatis commodo est summa, & capitalis pœna in civilibus, ut apposite eam vocat Rota in Spoletana Cautelæ Angeli 23. Februarii 1703. §. *Quod*, cor. R. P. D. Ansaldo, & bene Card. de Luca *de fideic. disc.* 157. *n.* 5. *et* 51. distinguendo pœnam amissionis certæ ratæ ab illa ademptionis totius hæreditatis. Ac etiam quia generaliter loquendo prohibitio molestiarum sub pœna caducitatis in casu contraventionis, ut plurimum fieri solet a testatoribus magis, ut metu pœnæ illorum præceptis pareatur, quam quod vere, & effective caducitas per contraventionem committi valeat, ut præ cæteris notant Rauden. *dec.*
62 *Pisan.* 22. *p.* 1. *sub n.* 72. Calvin. *de aquit. lib.* 2. *cap.* 101. *n.* 46. Stoiknaol. *in sequicent. dec. cor.* Brabant. *dec.* 17. *sub n.* 2. *in fine*, & maxime, quando, prout hic agitur de pœna magna, ut monens Peregr. *cons.* 21. *n.* 24. *lib.* 1. Ciarlin. *contr. forens. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 61. *vers. et maxime quia*, Venturin. *cons.* 50. *n.* 99. *et* 100.

Aggresso sub hisce principiis examine molestiarum considerarunt DD. quod licet illæ perductæ fuerint usque ad *n.* 24. revera tamen una tantum fundata in judicio constructo pro confessione multiplicorum, & respective super ea mine plurium inutilium expensarum, quibus hereditas remansit grevata, visa est, aliqua indigere discussione, nulla de cæteris habita animadversione, cum illarum aliquæ non fuerint illatæ per Franciscum Mariam, & pro ejus commodo, sed ab aliis, & pro alieno interesse, prout fuit judicium intentatum pro solutione legatorum, restitutione fideicommissi Marescotti, una cum melioramentis factis per Marchionem Franciscum Mariam, & pro appositione sequestrorum in locis montium, hujusmodi quippe molestiæ (quatenus nomen molestiarum mereretur, & non haberent omnes illas responsiones, quæ lato calamo proposuerunt scribentes pro Marchione Francisco Maria) processerunt ab Eminen. D. Card. Marescotto, & a D. Comite Alexandro Capizucchio patruo, & respective genitore D. Francisci Mariæ super eorum propriis negotiis, & non super rebus ad Franciscum Mariam spectantibus; unde is nullo jure potuit incurrere pœnam contraventionis ex facto alterius, ad tex.
63 *expressum in l. Pater famil. ff. de hered. instituen.* plene Peregr. *cons.* 31. *n.* 6. *lib.* 5. Giovagn. *cons.* 93. *n.* 18. Galganet. *de cond. & demonstr. par.* 2. *q.* 10. *n.* 14. *vers.* 7. Surd *de alimentis tit.* 9. *q.* 26. *n.* 30. *&* 31. Castill. *contr. jur. lib.* 5. *cap.* 94. *n.* 4. Barry *de success. lib.* 9. *tit.* 28. *n.* 9. *vers.* 7. Caramuel. *de legat. lib.* 8. *q.* 4. *n.* 15. *& n.* 18. *& seqq. fol.* 671. Guzman. *de evict. q.* 42. *n.* 31. & 49. Calvin. *de aquit. lib.* 2. *cap.* 101. *n.* 109. Rodulphin. *alleg.* 71. *n.* 3. *& seqq.* Tort. *de success. & primogen. & majorat. Ital. p.* 2. *q.* 50. *n.* 36. Mans. *consult. ac rerum judic. lib.* 9. *consult.* 63. *n.* 2. Rot. *dec.* 86. *n.* 44. *& seq. & dec.* 208. *n.* 4. *& per tot. p.* 6. *& dec.* 217. *n.* 20. *p.* 23. *& dec.* 146. *n.* 6. *& seqq. p.* 15. *rec.*

Alia vero etiam si adscribi debeant Francisco Mariæ,

prout sunt prætensiones super eo, quod capitalia hæreditaria deponerentur, & investirentur cum præsentia, & consilio, ac consensu vocatorum, super cautione per Marchionissam danda de bene administrando, super eo, quod lites fierent ære proprio Marchionissæ, & super bonificatione expensarum omnium anni Vidulii, ac super compensatione scut. 12000. annuorum eidem D. Marchionissæ a testatore legatorum; omissis pluribus responsionibus, quod citra contraventionem aliqui ex dictis actibus fieri poterant, & signanter illa super cautione danda, ex traditis per Fontanell. 64
dec. 64. *n.* 5. Caren. *resol.* 219. *n.* 4. Surd. *dec.* 194. *n.* 5. Rota *dec.* 383. *per tot.* cor. Pen. adhuc tamen cum super prædictis omnibus prætensionibus impertata fuerit a Judice licentia agendi contra Dominam Marchionissam, sed postea non fuerit effective in judicium deductæ, utique ex illis non resultant molestiæ, pœnam contraventionis referentes; nec enim, qui preces Principi porrigit, sive rescriptum obti- 65
net ad effectum agendi, molestare dicitur, si eo postmodum usus non sit, ad text. *in leg. libertus* 15. *ff. de in jus vocando*, *& leg. eam, qui cum natu major*, §. *Accusasse*, *ff. de jur. deliber.* ibi: *Neque enim qui libellum Principi, vel Præsidi dat, in jus vocare patronum videtur*, & tradunt Paul. de Castr. *cons.* 221. *sub n.* 2. *vers. præmitto lib.* 2. Alexand. *cons.* 34. *n.* 3. Menoch. *cons.* 35. *n.* 33. *lib.* 1. Hippolyt. Riminald. *cons.* 551. *n.* 43. *lib.* 5. Claud. Bertraz. *cons.* 177. *v. illud merito*, *& vers. præterea non potest*, *lib.* 1. Giovagn. *cons. n.* 10. *lib.* 1. Annæus Robertus *rerum judicat. lib.* 3. *cap.* 8. *vers pro med. fol.* 641. Barry *de success. lib.* 9. *tit.* 28. *n.* 5. *paulo post med. vers. certe*, Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 25. *n.* 78. Guzman. *de evict. q.* 43. *n.* 34.

Quapropter subductis istis molestiis remanet tantum discutienda unica illata super confectione multiplici Ruspuli, quæ multiplicarunt in pluses, ratione plurium actuum, & inspectionum subalternarum, quas ad verificationem hujusmodi judicii opus fuit exequere; sed revera cum omnes procedant ab una causa, reducenda sunt ad unicam tantum molestiam, ut per text. *in leg. illud quæsitum* 33. *in fin. ff. ad* 66
leg. aquiliam, *& in leg. si quis separatim* 10. §. *Si quis una actione in fine*, *ff. de appellat.* Villagut. *de extens. fol.* 277. *n.* 32. *& seq.* Amat. *var. resol. part.* 1. *cap.* 9. *n.* 19. D. Raynald. *observ. lib.* 1. §. 10. *&* 11. *num.* 47. Rota *dec.* 603. *n.* 11. *part.* 19. *rec. tom.* 2.

Hujusmodi porro judicium non fuisse malo animo, calumniose, doloseve instructum, prout ex supradictis requiritur ad effectum incurrendi pœnam caducitatis, Domini non dubitarunt, tam reflectendo ad personas, a quibus excitatum fuit, quam ad causas motivas illius introductionis; machinæ nanque, & doli capax non fuit Franciscus Maria, qui de tempore instructi judicii erat adolescens, in rebus agendis non satis adhuc versatus, nihilque aliud in hujusmodi negotiis egit, nisi purum nomen præstare, & morem gerere, adeout nec volens potuisset ob metum reverentialem erga illos, qui rem agebant suam, opponere, ut ex hac solum proinde animadversione absolvendus esset, etiamsi cæteroquin hujusmodi, aliæque ass. molestiæ aliam non obtinuissent vindicationem, ad text. *in leg. Tabu-*
larum 14. §. *Cum enim*, *Cod. de legit. hered.* ibi: *Quis patiatur paterno vitio, si hoc vitium est, prolem innocentem gravari*, & egregie in puncto Card. de Luc. *de fideicomm. disc.* 157. *n.* 5. *&* 6. Multoque minus malus animus, & calumniandi voluntas cadere poterant in Eminentissimo Patruo, & bonæ memoriæ Com. Genitore, cujus consilio, & assistentia præfatum judicium instructum fuerat; si enim fraus, & dolus non præsumitur in quocunque de populo, nisi evidenter probetur, *leg. dolum*, *Cod. de dolo*, 68
multo minus præsumi potest in personis nobilibus, & in magna dignitate constitutis, ut per text. *in leg. si quis ex argentariis*, *ff. de eden.* Mantic. *de tacit. lib.* 8. *tit.* 25. *n.* 4. *&* 9. Matt. Medic. *dec. Senen. examinat.* 20. *n.* 18. Rota 69
cor. Zarat. *dec.* 5. *n.* 4. *& dec.* 411. *n.* 9. *part.* 13. *& dec.* 94. *n.* 25. *p.* 13. *rec.*

Penitusque fugatur omnis umbra malitiæ, & doli ex causis, ob quas deventum fuit ad sæpedicti judicii institutionem, quæ late recensetur *in dec. edits*, in Romana Multiplicorum sub die 27. Aprilis, & 19. Junii 1693. & 10. Junii 1701. cor. R. P. D. meo Caprera, & in alia dec. 5. Julii cor. bonæ mem. Emerix, ex quibus constat, Marchionissam fuisse negligentem spatio plurium annorum in conficiendis multiplicis, dedisseque causam pluribus suspicionibus minus rectæ administrationis, & signanter propter exhibitionem notularum redituum, & expensarum hæreditariis inter se contrariarum, atque ob di-

latam plurium mensium retinentiam exhibēdi libros ipsius administrationis, non obstantibus pluribus gravatoriis Rotalibus; quæ sane suspiciones adeo conturbarunt mentem Judicantium, ut operæ pretium esse crediderint deputare administratorem hæreditatis per modum provisionis; quocirca nullo pacto redargui possunt de malitia, & animo doloso instituentes dictum judicium, si ejusmodi molestiis causam præbuit ipsa Marchionissa, ad text. *in leg.* 1. §. *Si omnes*,
70 *ff. de ventr. inspicien.* Ripa *in leg. res judicata*, *n.* 2. *ff. de re judic.* Cravett. *consf.* 82. *n.* 2. Ancharan. *consf.* 96. *n.* 5. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 98. *n.* 14. Adden. ad Buratt. *dec.* 499. *n.* 18. Rot. cor. Merlin. *dec.* 491. *n.* 12. Certius quia Rota omnes instantias, tunc factas, justas canonizavit, & in sequelam devenit ad præfatum temperamentum removendi ad tempus Marchionissam ab administratione; non potest enim adscribi dolo, vel malitiæ actus a judice ap-
71 probatus, Rota *dec.* 143. *n.* 4. cor. Priolo, & *dec.* 622. *n.* 4. cor. Card. Cerro, & *dec.* 534. *n.* 13. *p.* 14. *rec.* & *dec.* 172. *n.* 3. cor. Amat. Dunozett.

Nec obstat, quod deinde Rota a decisione bon. me. Emerix recesserit cor. me sub die 4. Julii 1598. in qua decisione restituta fuit Marchionissæ administratio, prout etiam revocaverit sententiam R. P. D. mei Capraræ, condemnantem Marchionissam ad ingētem summam ob non confecta multiplica, ut ex duabus decisionibus 3. Aprilis 1699. cor. me; quoniam in ipso actu recessus Sacrum Tribunal recognovit, & verbis claris exprimere voluit, quod stantibus deductis cor. R. P. D. Caprara, & bon. mem. Emerix, rebusque tunc in obscuro manentibus ob confusiones, & exhibitiones notularum, & specialiter ob illam contumacem renitentiam in illis exhibendis, dd. resolutiones erant necessariæ, justæ, & prudentes, ut late in dicta dec. 4. Julii 1694. §. *quia justitia*, cor. me, & dictus recessus fundatus fuit in peritia Arigoni, postea superventa, ex qua agnitum fuit, Marchionissam esse liberam ab omni dolo, & fraude, sine quibus hæres gravatus nequit removeri ab administratione, ut late adstruitur in dicta dec. 4. Jul. coram me, §. *Sed hodie*
72 *cum seqq.* Et nihilominus quia administratio Marchionissæ non eo modo, quo fuit purgata a suspicionibus doli, fraudis, & culpæ, ita vindicari potuit ex aliis defectibus incuriæ, & negligentiæ; idcirco Rota studuit modum prospiciendi futuræ hæreditatis administrationi, mediante aliqua cautione, pluresque excogitavit; mensque DD. fuit tunc
73 illarum aptiorem, ac tutiorem amplecti, nisi opportunius credidisset temperamentum oblatum a Marchionissa reddendi rationem de semestri in semestre Sacro Tribunali, ut latius in dict. §. *fin.* coram me.

Et quod spectat ad liberationem Marchionissæ ab illa ingenti summa, in qua fuerat condemnata per sententiam R. P. D. mei Capraræ ob non factum multiplicum per spatium septem annorum ratione malæ administrationis Marchionissæ, infirmatio dictæ sententiæ non processit ex injustitia, cum in ea præservata fuerit subductio omnium expensarum factarum pro manutentione bonorum hæreditariorum, necnon legatorum solutorum justifican. prout legitur in decisionibus desuper emanatis; unde justificatis cor. me ex peritia Arigoni, subsequenter facta, expensis, ac legatorum solutionibus, emanavit resolutio revocatoria dictæ sententiæ R. P. D. Capraræ ex fundamento d. novæ peritiæ, necnon ex eo quod hæres gravatus, seu administrator non tenetur nisi de dolo, & lata culpa, quando fideicommissum institutum, tam gratia fideicommittentis, quam hæredis; censuit tamen, & declaravit, Marchionissam gravasse hæreditatem pluribus impensis excessivis, quas taxavit tantum ad sc. 3000. relaxando juris rigorem, & ex motivis arbitriis, ut protestata fuit in dec. 3. Aprilis 1699. §. *His stantibus*.

Ex quibus consequitur primo, quod cum recessus a præfacta decisione cor. R. P. D. Caprara, & Emerix supervenerit ex novis juribus, ex illo sane non aufertur justitia, cum qua fuerat cœptum, & prosecutum cor. me, ac per consequens multo magis semper remanet exclusa malitia, & do-
74 lus, ad Text. *in l.* 3. *C. de calumniat.* ibi, *Non si reus est absolutus, ex eo solo etiam accusator, qui potest justam habuisse veniendi ad crimen rationem, calumniator credendus est*; Boss. *tract. var. tit. de injur. n.* 4. Calvin. *de æquit. lib.* 2. *c.* 171. *n.* 17. Satisque est, quod a principio lis mota fuerit bono animo, & cum spe probabili assumpta, licet malo exitu terminata, ut ad excludendum dolum, & culpam Marchionissæ in administrando respondit Rota in dicta Romana Multiplicorum 3. Aprilis 1699. §. *Postremo*, coram me, & in specie ad exclusionem caducitatis, Stockmans *decis.* *Bramant.* 17. *n.* 1. & *per tot.* Secundo; quod cum idem recessus non fuerit absolutus, sed modificatus, id etiam eo 75
magis excludit malum animum, & dolum, cum ad hunc effectum sufficiat, ut prohibitus molestati victoriam in aliquibus assequatur, Rot. *d. dec.* 172. *n.* 3. cor. Dunoz. Jun.

Nec dolus, & protervia consurgunt, ex quo post latam sententiam præviis dd. decisionibus, coram me, Franciscus Maria non acquievit, sed provocavit coram D. del Olmo; tum quia non docetur de speciali mandato procuræ D. Francisci Mariæ ad appellandum, quod requiritur ad effectum incurrendi caducitatem ex appellatione, & ejus prosecutione, ex traditis per Curt. Jun. *consf.* 149. *sub n.* 6. Marescott. *var. resf. lib.* 21. *c.* 35. *n.* 57. Ludov. *dec. Perus.* 51. *n.* 5. Paitell. *expedit. caus. civil.* 59. *n.* 20. Golin. *de procurat. p.* 2. *c.* 5. *n.* 76
3. Conciol. *ad statut. Eugub. lib.* 2. *rubr.* 19. *n.* 7. Mans. *consult.* 71. *n.* 3. & 4. tum quia judicialiter cor. R. P. D. meo Spinello solemniter, & generaliter Franciscus Maria protestatus fuit, nolle unquam approbare, nisi illa acta, quæ tendere visa fuissent in adimplementum voluntatis Testatoris; quamobrem eatenus magis requirebatur speciale mandatum ad appellandum, quatenus appellatio prætenditur contraria voluntati Testatoris, ac etiam dictæ solemni ejus præstationi; tum pariter quia cum sententia lata coram me esset alterius revocatoria, nec quidem in omnibus, sed in parte, poterat rationabiliter sperari regressus ad priorem
sententiam, ex traditis per Marin. *resol. quotid. lib.* 2. *c.* 92. 77
n. 17. Rota in Romana Cambiorum 26. Martii 1700. § *Non dubitavit*, & *seq.* & 14. Februarii 1701. §. *Quæ probabilis*, cor. R. P. D. meo Muto, quæ sola, & simplex spes sufficit ad excludendum dolum, & proterviam, exuberante, ut supra firmatum fuit, ad illam excludendam quacunque causa etiam colorata, & apparenti, ut in specie observarunt Riminald. *consf.* 27. *n.* 20. *lib.* 1. Covar. *pract. q. c.* 27. *n.* 3. Caball. *consf. dec.* 35. *n.* 11. Guttier. *pract. q. lib.* 1. *q.* 135.
n. 2. Rot. *dec.* 197. *n.* 6. & 7. cor. Priolo; tum denique quia 78
nec Domina Marchionissa acquievit dictæ sententiæ in partibus sibi contrariis, dum non cessit prætensioni Casarum Cerveteris, nec summam scut. 3000. ad quam fuerat condemnata, tunc deposuit, & reinvestivit; sed potius cor. Judice appellationis, decisionem, & sententiam in hac parte impugnavit.

Et in universum inevitabiliter omnis excluditur dolus, fraus, protervia, & malus animus inquietandi, & molestandi Dominam Marchionissam ex duabus efficacissimis rationibus, quarum prima est, quod ante litium instructionem, contra Marchionissam petitæ, ac impetratæ fuerunt licentiæ omnium fere judicum Romanæ Curiæ, qui unanimes declararunt, illas posse intentari sine metu caducitatis; quamvis autem consors non sit DD. sententia, an hujusmo-
di licentiæ suffragentur ad liberandos molestari prohibitos 79
ab incursu caducitatis, dum pro opinione negativa stant Barbat. *consf.* 57. *lib.* 3. Raudens. *variar. cap.* 32. Andreol. *contr.* 413. *n.* 18. & affirmativam tenent Cyriac. *contr.* 147. *n.* 4. & *contr.* 288. *n.* 23. & *controv.* 624. *n.* 6. Caren. *resol.* 119. *n.* 5. Tondut. *q. civil. p.* 3. *cap.* 248. *n.* 16. Rota *dec.* 491. *sub n.* 9. cor. Merlin. & *dec.* 172. *n.* 1. cor. Dunoz. Jun. hoc unum tamen certum esse autumarunt Domini, quod hæc varietas Doctorum sufficit ad constituendum in bona fide impetrantes hujusmodi licentias, eisque utentes, adhoc, ut non dicantur dolosi contraventores; si verum, prout verissimum esse super firmatum fuit, quod ad evitandam pœnam caducitatis sufficit quæcunque excusatio colorata, levis, erronea, & bestialis, & in specie, quod ad illam excusandum sufficiat dictum unius famosi Doctoris, dixit Rot. *dec.* 677. *n.* 6. *p.* 19. *rec.* cum aliis infra recensendis; certius, & sine ulla difficultate, quia Domina Marchionissa habebat scientiam, & notitiam dictarum licentiarum, dum in quocunque judicio fuerunt productæ, & tamen nihil adversus illas opposuit; unde censetur eisdem acquievisse, illasque juxta sensum plurium gravium DD. habuisse pro sufficientibus ad evitandam caducitatem, ut in similibus terminis tradunt Mantic. *de juram. p.* 6. *q.* 6. *n.* 2. & *q.* 9. *n.* 1. & *per tot.* Rot. *dec.* 292. *n.* 3. cor. Dunoz. Jun. & *dec.* 265. *n.* 35. *et dec.* 241. *n.* 29. *p.* 7. *rec.*

Stringit fortius secunda animadversio, quod nempe Judicium super multiplicis cœptum fuit post illud celebre super Trebellianica, quam Marchionissa jactaverat post obitum detrahere velle; in decisionibus autem editis in hac causa, licet Marchionissa ad effectum se eximendi ab hujusmodi judicio allegasset, quod Testator prohibuerat, eam quoquo modo inquietari, & molestari; Rota tamen respon-

pondit, hujusmodi præceptum intelligendum esse de molestiis injustis, non vero de justis, illisque, quæ essent primario directæ pro executione voluntatis testatoris, ut patet ex
83 dec. 696. n. 27. & 968. n. 16. cor. bo. me. Emeria, ad quatum formam expedita fuit causa; cum ergo super interpretatione hujus præcepti adesset Judicium Tribunalis re judicata firmatum, absq; ullo dubitandi principio Franciscus Maria constitutus fuit in optima fide intentandi quamcunque litem adversus Marchionissam, dummodo esset justa, & caperet animo calumniandi; non obstantibus omnibus deductis adversus hujusmodi interpretationem tunc datam a Rota, quoniam quidquid sit, an subsistant, hoc certum est, quod ad constituendum in bona fide Franciscum Mariam, satis est, quod judices ita dictum præceptum explicaverint, & interpretati fuerint; nam ad præstandum titulum coloratum, constituentem aliquem in bona fide, sufficit dictum unius gravis viri, Bald. in l. judicem in fine, C. de rei vindic. Alexand. in l. 1. n. 4. ff. de eo per quam factum erit, Rot. dec. 120. n. 4. p. 3. rec. & in Nullius, seu Fulden. Jurisdictionis 16. Februarii 1703. §. Sive quia justitia, cor. me, & in specie; quod dictum unius Doctoris excellentis præbeat
84 justam causam ad effectum evitandi caducitatem, tradunt Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 177. n. 2. Carpzov. dec. 36. n. 15. tom. 1. Sanfelic. in prax. judic. post dec. tom. 3. sect. 61. n. 17. & 18. Conciol. in addit. am. ad Statut. Eugub. rubr. 21. n. 14. Rot. dec. 677. n. 16. in fin. p. 19. rec.

Sed vero excusso, præfata ratio fundata in interpretatione alias data a nostro Tribunali, & etiam a judicibus concedentibus licentias agendi, quod molestiæ prohibitæ a testatore non comprehendant illas, quæ tendere poterant in executionem suæ voluntatis, non solum est apparent, colorata, & probabilis, sed realis, & legitima; nihil enim aliud magis cordi ipsi sum habebat Testator, quam desiderium, & solicitudo, ut ejus dispositio testamentaria in omnibus, & per omnia suum assequeretur implementum; imo ipsa prohibitio molestiarum facta legitur ad effectum, ut sua voluntas adimpleretur, ut protestatus fuit in proœmio, §. 13. Testamenti, ibi: *E perchè tutto il mio fine è, che la mia volontà resti in tutto, e per tutto adempita*. Quocirca non potest præsumi, quod voluerit vitare illas molestias, quas Franciscus Maria hæres substitutus, omnesque alii legatarii inferre potuissent Marchionissæ, ad effectum, ut disposita in suo Testamento, suam plenariam reciperent executionem, ut in specie consuluit Castrens. respons. 371.
85 in principio tom. 2. Natt. cons. 7. n. 2. lib. 1. Buccaler. respons. 50. n. 53. & melius 54. ibi, *Non enim credendum est testatorem prohibentem molestiam voluisse prohibere petitionem eorum, quæ continentur in testamento, & implementum suæ voluntatis*, Cravet. cons. 737. n. 11. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 93. n. 10. Cyriac. contr. 388. n. 15. & 16. Rota dec. 133. n. 9. p. 1. cor. Verall. & dec. 544. n. 13. p. 14. & dec. 62. n. 17. p. 27. rec.

Et sane quatenus prohibitæ fuissent sub pœna caducitatis, vel per viam conditionis, etiam molestiæ inferendæ per legatarios, & hæredem substitutum, ut omnia illorum favore disposita adimplerentur, sequeretur, quod testator reliquisset in voluntate, & arbitrio uxoris solutionem legatorum, & implementum aliorum onerum, cum legatarii, & hæres post ejus mortem instituendus, & substituendus, metu pœnæ caducitatis, vel purificationis dictæ conditionis ausi non fuissent recurrere ad judices pro executione voluntatis Testatoris, quod nulla ratione præsupponi potest, quia, ut præfertur, ipse testator voluit liberum, & omnimodum suæ voluntatis adimplementum, unde molestiæ per ipsum prohibitæ non possunt intelligi de illis tendentibus ad executionem sui ultimi judicii, ut bene notat
86 Castren. dicto cons. 371. in principio, ibi: *Privatio autem inducitur per testatorem in casu, quo Galganettus faceret contra institutionem, vel dispositionem testatoris, non quando secundum eam; generalis ergo prohibitio dictorum capitulorum, quod nullum detur ei impedimentum, vel briga, non excludit illud, vel illam, quod, vel quæ daretur virtute alicujus capituli ejusdem testamenti, juxta notata in simili &c. Alias ipse fuisset contrarius testator, quod non est dicendum, vel præsumendum voluisse.*

Esset porro sibi contrarius in casu nostro Testator, si postquam mandavit hæredi, ut *libere, senza eccettione alcuna*, solveret quædam legata annua, voluisset deinde impedire legatariis, ne recurrerent ad judicem pro decla-
87 ratione modi, quo talia legata solvi deberent, an nempe anticipate, vel posticipate; rursus esset sibi contrarius, si postquam desideravit, & jussit, ut ejus hæreditas restitueretur tota, & integra sine ulla diminutione, & aucta cum multiplico ex residualibus fructibus hæreditatis conficiendo, juxta sensum Rotæ in decisionibus editis super Trebellianica co. bon. mem. Emeria Decano inter suas in 940. & 968. & in aliis cor. R. P. D. Priolo, & bon. mem. Benincasa, post Card. de Luca dec. 58. 59. & 60. ad materiam de testam. re judicata confirmatum; voluerit deinde prohibere, ne hæres instituendus scirens, quod Marchionissa jactaverat velle illam imminuere notabilissima detractione Trebellianicæ, posset adire judices ad effectum declarandi, an illi competere valeat talis detractio; item, si postquam ipsam instituit hæredem sub certis modis, & conditionibus, & signanter cum onere administrandi, & post ejus obitum restituendi hæreditatem Francisco Mariæ, deinde prohibuisset, quin ipse adire valeat judicem ad illam cogendam, ut faceret districtum, & legitimum inventarium bonorum, ut capitula non pro se, & hæredibus, sed pro successoribus in hæreditate investiret, atque distingueret sua propria negotia ab illis hæreditatis ad evitandas confusiones; ac demum, si postquam jussit, & præcepit Marchionissæ, ut conficeret duo multiplica, unum pro domo Marescotta, alterum pro Ruspula, prohibuisset habentibus interesse, ne illam urgerent ad tuendum de confectione, & respondendum iis omnibus, quæ deduci poterant ad excludendam retardationem: esset inquam sibi contrarius, quia in una parte per verba præceptiva, *debba, e faccia*, jussisset Marchionissæ dictorum onerum implementum, & in altera illud ad placitum suæ voluntatis remisisset; censetur namq; collata arbitrio hæredis solutio legatorum, aliorumque onerum adimplementum, quatenus legatariis, aliisque, quorum favorem onera respiciebant, clausum fuit os, & prohibitum, ne extrajudicialiter, vel judicialiter instent, agantque pro illo cogendo ad adimplendam voluntatem Testatoris, vel ad ostendendum, eam fuisse adimpletam; esseque inanis, & inefficax actio, & potestas agendi, si statim, ac ea instituerentur, amitti debeat, vel per viam pœnæ, vel conditionis, ipsum emolumentum, pro quo agitur, ut in simili tradunt Salgad. in labyr. credit. c. 43. n. 30. p. 1. Rota dec. 36. n. 3. & 4. cor. Millio, & dec. 265. n. 3. cor. Priolo. Ad evitandam propterea hujusmodi contrarietatem, concludendum est, molestias prohibitas a Testatore non esse illas, quæ directuræ erant pro executione suæ voluntatis; sed alias, quæ eandem voluntatem subversuræ, & destructuræ essent, ut concludunt DD supra laudati.

In hancque sententiam Domini magis, magisque se confirmarunt ex attestationibus Advocati Sabuccii extensoris Testamenti, de quo agitur, ex quibus non obscure deprehensum fuit, de quibus molestiis locutus fuit Testator in dicto §. 17. Ille enim narrat, Testatorem dubitasse, an in Testamento bon. mem. Bartholomæi Ruspuli ejus authoris adesset fideicommissum favore illius fratrum, & collateralium, quo stante non potuisset hæredem instituere, neque de hæreditate disponere ad ejus placitum; atque ideo prohibuit dictis fratribus legatariis, & Francisco Mariæ hæredi instituto, qui poterant esse in dicto fideicommisso vocati, quominus Marchionissam hæredem ullo modo molestarent, intelligendo de illis molestiis, per quas uxor dilecta expoliari potuisset notabili annuo reditu scut. 12000. ac etiam prærogativa sustinendi ejus vita durante domum Ruspulam, ut colligitur ex nuper attestationibus dicti Advocati in hac audientia per Equitem Alexandrum exhibitis, collatis cum attestatione nuper data, ac iterum hodie distributa, & signanter in §. *At de facto cum duobus seqq.*

Illas itaque molestias vetuit testator sub pœna magna caducitatis, ex quibus Marchionissa poterat inquietari, litesque sufferre circa assecutionem sui legati sc. 12000. non vero illas, quæ inferri poterant pro adimplemento omnium contentorum in suo testamento; idque etiam consonat rationibus, & causis, ob quas hujuscemodi molestiarum prohibitiones mandari solent a testatoribus; illis enim casibus illas ut plurimum adjiciunt, quando disponunt de rebus hæredum fideicommissariorum, vel in quibus isti jus aliquod prætendere possunt; unde ne hæres gravatus in vita spolietur bonis, de quibus non potuerunt disponere, prælatas pœnas privationum a commodo fideicommissi infligunt, & in istis terminis loquuntur fere omnes congestæ auctoritates per defensores Equitis Bichii, quamobrem cum Marchionissa nullam unquam passa fuerit molestationem,

nec a fratribus testatoris, neque ab ipso Francisco Maria super consecutione sui legati, aliorumque per Testatoris dispositionem in vim asserti antiquioris fideicommissi; sed omnes molestiæ solum directæ fuerint pro obtinendo plenario adimplemento illius Testamenti; istæ quidem molestiæ nullo modo dijudicari possunt de prohibitis, itaut per consequens non sit locus privationi Francisci Mariæ, etiamsi alias ipsius institutio esset conditionalis, & non pœnalis, ex
89 defectu illius purificationis, ad Text. *in l. pecuniam, quam ff. si cert. petat.* Soccin. Jun. *cons.* 4. *n.* 16. *vol.* 1, Roland. a Valle *cons.* 63. *n.* 16. *cum pluribus seqq. vol.* 4. Rot. *dec.* 479. *n.* 3. cor. Pamph. & passim in aliis,

Perstringendo itaque omnia in unum, DD. crediderunt constare de bono jure Francisci Mariæ, quia clara est illius vocatio in §. 16. Testamenti, & quidem absoluta, & non penes ab arbitrio, & voluntate Marchionissæ, sed ab ipsius obito; a contra vero ejusdem Francisci Mariæ exclusio in casu molestiarum ordinata fuit in §. 17. per modum pœnæ, & non conditionis, adeoq; quatenus molestiæ per illum illatæ, essent de prohibitis a Testatore, adhuc caducitati locus esse non poterat, nisi præcedente sententia declaratoria suæ contraventionis; hæcque quatenus adesset, non fuit dolosa, malitiosa, & proterva, sed pluribus casibus excusabilis; ideoque non fuit incursa pœnam caducitatis, neque revera adfuit contraventio, quia molestiæ non fuerunt de prohibitis a Testatore. Ex quibus omnibus patet, quod cum possessio bonorum hæreditariorum bon. mem. Marchionis Rospuli capta post obitum Marchionissæ per D. March. Franciscum Mariam sit munita claro bono jure, & e converso possessio D. Equitis Alexandri Bichi habeat manifestam illius resistentiam, illi, & non isti danda est manutentio, cum in hisce terminis petitorium absorbeat possessorium, & ad evitandos inutiles circuitus pro celeriori justitiæ implemento, omisso rigore judicii possessorii, manutentio conceditur habenti jus clarum, & indubitatum, ex congestis per Caocer. *variar. resol. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 54. *& seqq.* Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 7. *glos.* 3. *p.* 10. *n.* 64. & plene Posth. *de manut. observ.* 42. *a n.* 146. *usque ad* 154. *cum seqq.* & frequenter respondit Rota, & signanter *dec.* 234. *n.* 32. cor. Alex. VII. *& dec.* 255. *n.* 22. *p.* 11. *rec.* ubi concordantes; & ita millies observavit, quoties stante turbiditate possesso-
90 rii non andavit, ut videretur de bono jure justa ejus stylum, de quo Card. de Luca *de fideic. disc.* 13. *et* 9. *et disc.* 151. *n.* 1. & signanter in Cametio. Censuum, & 10 Martii 1698. & 23. Junii ejusdem anni cor. me, & 20. Martii 1599 §. *finali*, cor. R. P. D. meo Pio, & in Romana Communantiarum 24. Januarii 1701. §. *Veruntamen*, & 1. Julii ejusdem §. *Et sane*, cor. me, & late, ac docte ultimo loco explicatur in eadem Romana Communantiarum 2. Jun. 1701. §. 17. *et* §. 21. cor. R. P. D. meo Ansaldo.

Et ita utraque parte acruiet, & omnis diffuse informante, resolutum fuit.

R.P.D. MOLINES DECANO.

Romana Hæreditatis de Rufpulis super Attentatis.

Veneris 13. *Junii* 1704.

A R G U M E N T U M.

Attentatorum purgatio demendatur, quando non constat de claro bono jure attentantis. Ad incurrendam caducitatem ob præstitas molestias requiruntur molestiæ dolosæ, maxime quando caducitas est inflicta per modum pœnæ, & si hæres post casum molestiarum continuat in præstatione alimentorum substituto, ex hoc desumitur, quod vel caducitas non fuit incursa, vel quod fuit remissa.

S U M M A R I U M.

1 *ATtentata in primis, & ante omnia veniunt purganda.*

2 *Regula limitatur, quoties vel ex claro instrumento, vel ex re judicata, vel ex confessione partis constat de bono jure attentantis, nec agitur de attentatis mere dolosis continentibus positivum spretum judicis.*

3 *Licet etiam concurrente non jure petentis possit ex officio judicis, cujus majestas spreta est, demandari attentatorum purgatio; tamen valet etiam judex ex rationabili causa, & ad evitandos inanes circuitus a revocatione attentatorum se abstinere.*

4 *Dicitur autem constare de bono jure attentantis ex instrumento, quando ipse pro se habet testamentum clarum, in quo vocatus, seu substitutus existit.*

5 *Molestia præstita heredi a substituto, quando tradunt in executionem voluntatis testatoris, dicuntur justæ, nec sufficiunt ad incurrendam caducitatem,*

6 *Quando caducitas demandata in casu molestiarum est apposita per modum pœnæ, tunc ad eam incurrendam requiruntur molestiæ dolosæ, & proterve.*

7 *Argumentum a necessario antecedenti procedit in omni materia, et etiam in sententiis.*

8 *Solvens alimenta substituto post casum molestiarum, fatetur illum non incurrisse caducitatem, vel denotat illam voluisse remittere, et n.* 10.

9 *Solvens auctoritate judicis, dicitur sponte solvere, quia judex rite procedens vim non infert.*

D E C I S I O LXXXVII.

EX eisdem rationibus, quibus in alia decisione sub hac eadem die evulgata respondit S. Rota, constare de bono jure D. Marchionis Francisci Mariæ Ruspuli, etiam ad effectum manutentionis, censuit quoque constare de illius bono jure etiam ad effectum exclusionis attentatorum; nam quidquid sit, an possessio bonorum hæreditariorum bo. me. Marchionis Francisci Ruspuli capta a prænominato Marchione Francisco Maria, revera subjaceat vitio attentatorum, uti apprehensa pendentibus nonnullis inhibitionibus judicum, & signanter nostri Tribunalis decreta a R. P. D. meo Caprara; illud certum, & absolutum esse dicerunt DD. quod famigerata regula, ut attentata in primis, & ante omnia veniant purganda, de qua Scribentes *in c. non solum* 1
de appellat. in 6. communiter limitatur, quando constat de non jure petentis purgationem, ac per consequens de bono jure præcisi attentantis, vel ex publico, claro instrumento, vel ex re judicata, aut ex confessione partis; alterutro enim ex hisce modis resultante malo jure instantia pro revocatione actuum attentate gestorum, judices, & signanter supremorum Tribunalium, ad evitandos inutiles circui- 2
tus excusant attentantes, eosque liberant a necessitate purgationis, quoties potissime non agatur de attentatis mere dolosis, & scandalosis, spretum positivum judicis continentibus, per ea, quæ tradunt Innoc. *in cap. Constitutis de filiis presbyt.* Jo. Monac. *in c. Cupientes n.* 192 *de elect. in* 6. Rota *dec.* 67. *ut iste pendente in antiquis, & dec.* 2. *de restit. spoliat. in novis*, Lancellot. *de attentatis p.* 3. *cap.* 24. 9. 1. *n.* 65. Marescott. *var. res. lib.* 2. *c.* 121. *n.* 39. Macerat. *var. res. c.* 50. *n.* 19. Fontanell. *dec.* 313. *n* 17. Rot. cor. Greg. *dec.* 645. *n.* 9. *& dec.* 366. *n.* 23. cor. Royas, *& dec.* 248. *n.* 7. *p.* 11. *& decis.* 321. *n.* 4. *p.* 16. *& dec.* 64. *n.* 42. *p* 17. & in Ferrarien. restrictionis Ghetti super dubio attentatorum, 13. Martii 1696. co. R. P. D. Muto, & in Compostellana Parochialis super attentatis 25. Jun. ejusdem anni, cor. R. P. D. meo Priolo, & in Salamantina juris conferendi super attentatis 13. Dec. proxime præteriti, §. *Etenim*, cor. me.

Et quamvis stante etiam non jure petentis, purgatio attentatorum officio judicis, cujus majestas læsa fuit, demandari valeat; nihilominus non sunt ligatæ judicantium manus, quominus ex rationabili causa, & ad evitandos inanes cir- 3
cuitus, & expensas considerabiles in renovatione possessionis faciendas, abstinere non possint a revocatione attentatorum, ex relatis per Rotam *in dec.* 56. *n.* 6. cor. Nioor.

In præsenti equidem non solum ex uno, sed ex triplici præmemorato capite, constitit de malo jure D. Equitis Bichii, & de bono jure Marchionis Francisci Mariæ, & sane ex publico instrumento, nempe ex Testamento dicti Marchionis Francisci Ruspoli in quo bo. me. Marchionissa Hieronyma Bichia ejus conjux rogata, & obligata fuit ad *instituire,* 4
sostituire, e restituire la mia eredità, & aver riguardo, e riflettere alla persona del Sig. Francesco Maria, quale ho sempre amato, concorrendo in detto Sig. Francesco la sufficienza della conservazione della Casata Ruspoli &c. quæ verba importare onus omnino instituendi, & substituendi Marchionem Franciscum Mariam plene constabilitum legitur in alia decisione, §. *Hæc tamen novissima prætensio, cum seqq.*

Non officiente, quod Marchionissa in casu quo Franciscus Maria eam molestasset, potuerit, imo debuerit illius loco alterum instituere, & substituere. Quandoquidem manifeste constitit non avenisse casum d. alterius institutionis, & substitutionis, sive quia testator illas tantum voluit molestias,

stias, quæ poterant ipsius voluntatem subvertere; secus vero alias, quæ dirigi potuissent pro illius totali, & plenario adimplemento, ut in alia decisione, §. *Sed vero excuso*; talesque fuerunt molestiæ, quas passa fuit Marchionissa, dum lites omnes adversus ipsam instructæ habuerunt pro principali objecto, & unico fine executionem eorum, quæ testator in suis ultimis tabulis Marchionissam verbis præceptivis facere, & adimplere gravaverat, ut late ostenditur in alia decisione, §. *Et sane cum seqq.*

Sive quia quatenus illatę molestię essent de prohibitis a testatore, adhuc cum exclusio molestantis fuerit ordinata per modum pœnæ, & non conditionis, utique ad illam incur-
6 rendam necessariæ erant molestiæ dolosæ, protervæ, & malo animo datæ, ex plene firmatis in dicta decisione, §. *Copiosa*; quam sane indolem non habuerunt illæ, de quibus agitur, sive respiciatur ad qualitatem personarum, a quibus directe, & indirecte processerunt, sive considerentur causæ, ob quas de facto illatæ fuerint, sive demum reflectatur ad licentias, & venias judicum impetratas ante singularum molestiarum introductionem, per ea, quæ abunde ponderata leguntur in sæpe allegata decisione, §. *Et in universum*.

Ultra publicum instrumentum concurrit res judicata; nam per plures sententias datas in judicio super Trebellianica, ac in altero super præstatione alimentorum, Marchio Franciscus Maria declaratus fuit hæres indubitatus Marchionis Patrui post obitum Marchionissæ. Prout etiam non deficit res judicata super eo, quod testator non prohibuerit
7 illas molestias, quæ tendere poterant in adimplementum suæ voluntatis, dum hoc expresse resolutum fuit in decisionibus editis in d. Romana Trebellianicæ super præventivo, coram bon. mem. Emerix. Non obstante, quod talis declaratio expressa non legatur in sententiis, quia tacite, & tanquam necessarium antecedens supponi debet; nam alias dictum judicium non erat exercibile, si Marchionissa, non potuisset molestari, quando contrafecisset iis, quæ testator expresse, vel tacite in suo testamento disposuerat; argumentum autem a necessario antecedenti valet in omni materia, & etiam in sententiis, ut respondit Rota cor. Seraph. *dec. 776. n. 1. & per tot. tom. 1.*

Nec demum deest confessio Marchionissæ; nam ipsa pluries agnovit Marchionem Franciscum Mariam uti hæredem, & indubitatum successorem Marchionis conjugis, prout lato calamo dictum fuit in decisione, §. *Sed multo magis*. Minusque desideratur confessio, quod molestiæ non essent de prohibitis a testatore, vel saltem quod fuerint doli, & fraudis expertes, tum quia cum illas principaliter instituissent bon. mem. Comes Capizucchius Francisci Marię Genitor, & Eminen. & Rev. Card. Galeatius Marescottus Patruus, contra istos nunquam actum fuit pro caducitate a commodo legatorum, quando alias pœnalis prohibitio molestandi, illos quoque afficiebat; hinc proinde tacita videtur oriri confessio, quod factus non fuerit locus dictæ caducitati; tum pariter quia eadem Marchionissa post dictas molestias libere, & sine ulla cautione persolvit alimenta Marchioni Francisco Marię tanquam indubitato hæredi patrui, ex quo actu videtur tacite declarasse, quod ipse non incurrerit caducitatem, vel quatenus eam incurrisset, voluisse il-
8 lam remittere, per ea, quæ tradunt Bursatt. *cons. 26. n. 22. vers. Accedat lib. 1.* Mand. Alb. *cons. 369. n. 12.* Rimin. Jun. *cons. 679. n. 97. lib. 6.* Barr. *de success. lib. 9. tit. 28. num. 9. vers. ut si post molestiam commissam*, Galganet. *de cond. & demonstr. p. 2. cap. 5. q. 10. n. 14. vers. 9.*

Absque eo, quod turbet, quod Marchionissa solverit alimenta coacta vigore judicati Rotalis; quoniam placuit responsio, quod solvens auctoritate judicis, censetur sponte solvisse, dum judex rite, & recte procedens non dicitur inferre nec vim, neque metum, Trentacinq. *var. res. lib. 1. tit. de his, qui met. caus. res. 1. n. 17.* Cres. *de excep. cap. 11. n. 72.* Cataneus *dec. 8. n. 3.* Et si Marchionissa voluisset sibi non ingerere præjudicium ex dicta solutione, debebat statim
9 intentare judicium super caducitate, quia quatenus ista fuisset incursa, utique Rota non concessisset præstationem dictorum alimentorum Francisco Mariæ; vel saltem debebat solvere alimenta sine præjudicio caducitatis, quæ cum peracta non fuerint, clara remanet confessio, quod vel locus
10 non erat caducitati, vel quod ea fuerit remissa, cum stare simul nequeant, quod solvantur alimenta Marchioni Francisco Mariæ tanquam hæredi, & successori bonorum domus Ruspulæ, & quod ipse ab ejusmodi hæreditate, & successione caducatus remanserit, ex juribus supra allegatis.

Et ita utraque parte informante resolutum fuit &c.

R. P. D. MOLINES DECANO.

Romana primogenituræ de Salviatis super jocalibus; & tabulis pictis.

Lunæ 22. Martii 1706.

A R G U M E N T U M.

Feminæ veniunt sub fideicommisso, seu primogenitura relicta seniori domus. Quando, & ex quibus sub vocatione familiæ veniat solum effectiva, & non contentiva, maxime ad exclusionem arrogatorum. Fideicommissũ adhoc ut factum dicatur ad relationem alterius antiquioris, debet de tali relatione concludenter constare, & maxime si plura aderant antiqua fideicommissa, ita ut discerni nequeat, ad quodnam relatio habita fuerit, ex quibus relatio excludatur, & illa supposita, an censeatur facta similitudinarie, vel secundum commodam veritatem.

S U M M A R I U M.

1 *Quando non est habita perpetua contemplatio agnationis fœminæ sunt exclusæ per modum regulæ, tunc deficientibus masculis, fœmina comprehenditur in fideicommisso relicto seniori domus.*

2 *Item comprehenditur in primogenitura, & majoratu.*

3 *Fideicommissum, seu majoratus institutus favore familiæ ab eo, qui habet filios, censetur institutum pro familia effectiva tantum, nisi constet de diversa voluntate.*

4 *Quod si testator nominando familiam non adhibuit pronomen meam, sed alterum* nostram, *tunc videtur voluisse comprehendere familiam in tota sua latitudine.*

5 *Limita, si eodem pronomine* nostra, *usus fuerit etiam testator, quando de sola familia effectiva locutus fuit, & n. 7.*

6 *Idemque procedit, si testator dixerit* totam *familiam.*

8 *Maxime, si non apposuit nomen ipsius familiæ, ut ex gr.* de Salviatis.

9 *Item si nullibi vocavit collaterales.*

10 *Quando vocatio est facta gradatim, intelligitur de familia effectiva, quia ordo gradualis proprie cadit in linea descendentali.*

11 *Verbum* in infinito, *sufficit, ut operetur in familia effectiva, & donec illa durat, & n. 43.*

12 *Verba perpetuitatem respicientia intelliguntur in casibus expressis, & in quibus sunt apposita, nec porriguntur ad distinctos, & separatos.*

13 *Sub familiæ nomine non veniunt arrogati, & adoptati, quando testator voluit comprehendere solam familiam effectivam, & maxime quando agitur de excludenda fœmina agnata.*

14 *Bona alicui majoratui, seu primogenituræ aggregata, illius legibus, & conditionibus omnino subjacent.*

15 *Fideicommissum relativum, & factum juxta formam, & modum alterius, valet, & sustinetur.*

16 *Sed tamen voluntas disponendi, & testandi relative, debet clare probari, vel per expressa verba, vel per convincentia argumenta.*

17 *Imo etiam constito de tali voluntate, intrare, an relatio sit solum sumenda similitudinarie quoad ordinem, & conditionem succedendi.*

18 *Vel potius secundum omnimodam veritatem, & cum identifica comprehensione personarum, & casuum in dispositione relata recensitorum.*

19 *Prima tamen opinio, utpote minus coarctatoria voluntatis disponentis, est magis recepta.*

20 *Et maxime quando dispositio referens est perfecta, & intelligibilis sine suppletione relati, quia tunc dicitur, & independens, & n. 22.*

21 *Verba dispositiva, ut sunt* lascio, lego, sottopongo al fideicommisso &c. *dicuntur absoluta, & perfecta, & de per se fideicommissum inducunt absque alterius dispositionis supplemento.*

23 *Fideicommissum non potest dici factum ad relationem alterius antiqui, quando de antiquo nulla fuit habita specialis mentio.*

24 *Et maxime quando plura aderant antiqua fideicommissa, itaque dignosci non possit, ad quodnam habita fuerit relatio.*

25 *Verbum* Majorasco, *idem importat, ac primogenitura.*

26 *Verba in ultimis voluntatibus sunt interpretanda juxta mentem proferentis, etiam recedendo ab eorum proprietate.*

27 *Verbum* Majorasco, *significat etiam primogenituram, quando ita suadet mens testatoris, et ex quibus hac mens deducatur, n. 29. 30. et 31.*

28 *Dictio* aut *posita inter similia, et analoga, resolvitur in expositivam, et declarativam.*

32 *Verba* come sopra, *sunt relativa dispositionis superius factæ, non autem dispositionis diversæ.*

33 *Primogenitura non est impropria, ut constituatur super mobilibus, imo super una gemma.*

34 *Quando non constat de certa voluntate se uniformandi cum alio fideicommisso, semper præsumitur, quod quis absolute, et noviter disponere voluerit.*

35 *Verbum* gradus, *denotat ordinem succedendi de uno in alium proximum descendentem.*

36 *Adoptatus non repræsentat gradum, nisi per fictionem, nec venit, quando vocatio est facta gradatim.*

37 *In dispositione hominis verba accipi debent in sensu naturali, et non civili, vel ficto.*

38 *Verba loquentia de gradu, debent intelligi vere, et non ficte.*

39 *Supponi non potest, quod quis se cum altera dispositione, seu fideicommisso uniformare voluerit, si exclusit personas in altero comprehensas.*

40 *Quando adsunt duo antiqua fideicommissa, tunc prætendens, quod ad unum potius, quam ad aliud sit facta relatio, debet id concludenter probare.*

41 *Et ad suadendam hujusmodi relationem, requiritur, quod illa sit literalis, et expressa.*

42 *Constituens primogenituram super mobilibus, jocalibus, et tabulis pictis, verisimile est, quod se conformare voluerit cum alio fideicommisso, sub quo comprehendebatur palatium dictis mobilibus ornatum.*

44 *Relatio potius censetur habita ad fideicommissum antiquius.*

45 *Maxime, si istud erat magis favorabile illis de sanguine, et uniforme dispositioni juris.*

46 *Observantia multum deservit pro interpretatione voluntatis defuncti, maxime quando provenit ab ejus filiis, vel hæredibus immediatis.*

47 *Bona addita fideicommisso assumunt naturam aliorum bonorum fideicommissariorum.*

48 *Oblivio, & ignorantia non præsumitur, quando agitur de rebus magni momenti.*

49 *Oblivio facile præsumitur in facto alieno post lapsum longi temporis.*

50 *Testi deponenti de voluntate sibi a testatore communicata non creditur, quando inverisimile est, quod eam ipsi communicaverit.*

DECISIO LXXXVIII.

DUplicem bo.mem. Dux Jacobus Salviatus de an.1668. quo suum condidit Testamentum, possidebat primogenituram, aliam institutam anno 1562. a clar. mem. Cardinali Bernardo Salviato super magno Palatio posito subtus Monasterium S. Honuphrii Urbis, ad quam post masculos admittuntur fœminæ, alteram fundatam anno 1593. a clar. mem. Cardinali Antonio Maria Salviato super omnibus suis bonis, a qua fœminæ sunt perpetuo exclusæ, tributa facultate ultimo masculo primogenito adoptandi in filium alium quemcunque etiam extraneum masculum, cum onere assumendi nomen, & cognomen testatoris.

Hisce itaque præexistentibus primogenituris, dictus Dux Jacobus in ultimo suæ voluntatis elogio, sibi in bonis suis scripsit hæredem universalem Franciscum Mariam filium, sine ullo onere fideicommissi, eo tamen solum adjecto super notabilis pretii jocalibus, & tabulis pictis, de quibus disposuit in bene, qui sequitur, modum, *Delli mobili, e suppellettili ordino in questo modo, cioè, farò in una nota di alcuni Quadri, e Gioje, la quale sarà registrata nel fine di questo mio testamento, e quelli lascio al mio erede universale sotto perpetuo fideicommisso a favore del Majorasco, e primogenito della nostra Casa, dovendo succedere in essi; siccome voglio, che succeda gradatamente uno doppo l'altro in infinito.* Prout in fine testamenti, gemmarum; ac tabularum pictarum notulam subjecit per hæc alia præcisa verba, *E per esser questa la mia deliberata, & ultima volontà voglio, che prevaglia ad ogn'altra, che havessi dichiarata sin'hora, cassando, & annullando, &c. e però soggiunta la nota de' Quadri, Gioje, che ho sottoposte alla primogenitura, l'ho sottoscritta &c. Nota delle cose, che ho sottoposto alla primogenitura, come sopra.*

Duci Jacobo successit in omnibus enarratis primogenituris dictus Dux Franciscus Maria filius qui in ejus postremis tabulis an. 1698. exaratis, hæredem instituit Antonium Mariam ejus unicum filium masculum, omniaque sua bona supposuit dictæ primogenituræ Cardinalis Antonii Mariæ, quam voluit haberi in omnibus, & per omnia pro repetita in suo Testamento, excepto quoad potestatem concessam ultimo primogenito adoptandi, seu arrogandi in filium masculum etiam extraneum, illam tam respectu primogenituræ dicti Cardinalis Antonii Mariæ, quam suæ, restringendo, & limitando ad unum masculum de familia, & cognomine de Salviatis, ad sui hæredis universalis electionem.

Elapsis sex annis a die obitus Ducis Francisci Mariæ, occubuit Dux Antonius Maria filius, qui cum careret prole masculina, unicamque filiam D. Catharinam Mariam Zefirinam, susceptam ex D. Ducissa Maria Lucretia Rospigliosia, in infantili ætate relinqueret, illam hæredem instituit, & ad enarratas binas primogenituras Card. Antonii Mariæ, & Ducis Francisci Mariæ Patris *elegit*, & nominavit D. Marchionem Antonium Salviatum, hodie Ducem Antonium Mariam.

Cumque inter ipsum, & D. Ducissam Mariam Lucretiam, nomine prædictæ suæ filiæ pupillæ, occasione separationis bonorum, sine strepitu forensi, ac laudabili animorum nobilium concordia secutæ, aliqua irrepserint dubia respectu pertinentiæ dd. Jocalium, & tabularum pictarum Ducis Jacobi, ac nonnullorum canonum domus Salviatæ, quæ ob hinc inde propositas difficultates non valuerunt (ut partes peroptabant) intra domesticos parietes amicabiliter dissolvi, idcirco mediante æque voluntario, & concordi compromisso, dictas duas quæstiones definiendas detulere ad hoc nostrum Sacrum Auditorium; quare duabus præviis decisionibus, remota quacunque appellatione, omnibus Dominis suffragantibus, reportataque necessaria commissione manu Sanctissimi signata, hodie proposui disceptationem super jocalibus, & tabulis pictis sub dubio, *An, et de cujus bono jure constet?* & habui responsum, *Constare de bono jure Dominæ Ducissæ Mariæ Lucretiæ nomine filiæ pupillæ.*

Ratio decidendi subnixa fuit suprememoratæ dispositionis Ducis Jacobi, in qua dicta jocalia, & tabulæ pictæ supposita leguntur fideicommisso favore *del Majorasco, o primogenito della nostra Casa, dovendo succedere in essi, si come voglio che succeda gradatamente uno doppo l'altro in infinito.* Quæ verba comprehendunt etiam D. Catharinam Mariam Zefirinam. Cum enim bon. mem. Dux Antonius Maria ejus genitor decesserit absque filiis masculis, & nullus etiam hodie adsit, vel concurrat masculus descendens ex Duce Jacobo Testatore, isteque fœminas *expresse*, & *per modum regulæ* non excluserit, neque cæteroquin aliunde probetur, fuisse per illum habitam perpetuam contemplationem agnationis, certum exinde efficitur, quod appellatione primogenitorum domus, deficientibus masculis primogenitis, veniunt etiam filiæ fœminæ ultimorum primogenitorum, quantumvis nuptæ in aliena familia, & multo magis, si sint innuptæ, cum fœminæ natæ ex masculis dicantur de familia, seu domo Patris, & agnationem, quousque vivunt, retinent, & conservant, & per posterius capaces sunt non solum fideicommissi familiaris, sed etiam primogenituræ, & majoratus, ut in terminis fideicommissi relicti pro seniore domus, & familiæ, tradunt Altograd. *cons.* 96. *num.* 10. *lib.* 1. Marc. *de success. legal. p.* 1. *q.* 11. *art.* 1. *n.* 13. Rodolphin. *alleg.* 119. *n.* 2. Rot. *dec.* 113. *n.* 4. *et* 5. *cum seqq. p.* 9. *rec.* & bene in Mantuana beneficii 3. Junii 1698. a §. *Neque validum usque ad totum* §. *Hoc enim*, coram bon. mem. Ursino, & in terminis primogenituræ, & majoratus, Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 4. Mierez. *de majorat. p.* 2. *q.* 6. *n.* 43. *et seqq.* Hieronym. Palm. Sen. *cons.* 62. *n.* 53. ubi citat. concordantes, quos etiam larga manu refert Joseph. de Rosa *cons.* 69. *n.* 2. Card. de Luca *de feud. disc.* 45. *n.* 3. *et de fideic. disc.* 40. *n.* 2. *et* 3. Torr. *de primogen. p.* 1. *q.* 25. §. 2. *n.* 14. *cum seqq. et* §. 5. *n.* 27. Rot. *dec.* 349. *n.* 1. *et* 2. *p.* 7. *et dec.* 63. *n.* 1. *et seqq. p.* 8. *et dec.* 651. *n.* 1. coram Dunoz. Jun.

Absque quod dici valeat, quod sub nomine *primogeniti*

della

della nostra casa censeantur vocati non solum primogeniti familiæ effectivæ Ducis Jacobi, sed etiam contentivæ, de qua prætendit esse modernus Dux Antonius Maria Salviatus, ac proinde adhuc extante primogenito masculo vocato, fœminæ remaneant exclusæ; quoniam communior, & verior Doctorum sententia est, quod fideicommissum, seu majoratus instituti favore familiæ ab eo, qui habet filios (non concurrentibus diversæ voluntatis indiciis, & conjecturis) censeri, & intelligi debent ordinati pro familia effectiva tantum, & non contentiva, ex doctrina Bald. *in leg. peto*, §. *Fratres n.* 1. *ff. de legat.* 1. quam sequuntur Ruin. *cons.* 153. *lib.* 2. Parif. *cons.* 51. *n.* 5. *& seqq. lib.* 2. Fusar. q. 248. *n.* 4. Peregr. *dec.* 134. *n.* 4. *cum seqq.* Rovit. *cons.* 27. *n.* 15 *lib.* 1. de Marin. *ref.* 122. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 1. Urceol. *consult. forens. cap.* 74. *n.* 2. Card. de Luca *de fideic. disc.* 51. *n.* 3. Palm. Nepos *alleg.* 101. *n.* 4. Torr. *de primogenit. Italiæ lib.* 1. *cap.* 33. *n.* 242. *&* 243. Rot. *dec.* 669. *n.* 4. *& n.* 16. *&* 17. cor. Merlin. *& dec.* 367. *n.* 8. cor. Card. Celso, *& dec.* 7. *n.* 55. *p.* 10. *& dec.* 181. *n.* 12. *&* 13. *p.* 12. *rec.*

3

Non relevante, quod nomen *domus* non sit concomitatum pronomine personali *sua*, sive *mea*, sed cum illo *nostra*, quod videtur comprehendere generaliter totam familiam in sua latitudine; nam quidquid sit de stricta, & vera importantia pronominis *nostra*, illud certum visum fuit, quod Dux Jacobus Testator illud non adhibuit ad exprimendam totam familiam, sed suam effectivam tantum, dum in aliis partibus testamenti, in quibus locuti fuit de familia effectiva, illam quoque denominavit sub nomine *nostra*, & signanter quando fecit legatum habitationis Ducissæ Veronicæ uxori, ubi ita scripsit, ibi, *li lascio nel nostro Palazzo della Longara habbia l'habitazione*, & infra, *in tutti li Palazzi, e ville della nostra casa*, & alibi, *pitture, che esistono nella nostra casa di Roma &c.* Loquens enim de Palatio Urbis, uti spectante ad familiam, certum est, quod sub pronomine *nostra* nonnisi familiam effectivam connotare voluit, ad quam ex Testamento Cardinalis Bernardi Salviati idem Palatium spectabat, atq; ideo dictum verbum *nostra* explicandum est in eum sensum, in quo Testator illud in aliis partibus Testamenti adhibuit, & in illo significatu, quo usus fuit, ex Theorica Bart. *in l. Centurio, n.* 27. *ff. de vulgar. & pupill.* Mantic. *de conject. ult. vol. lib.* 6. *tit.* 13. & dixit Rota in Interamnen. fideicommissi 11. Decembr. 1705. §. *Prout*, coram me, & in specie, ac in terminis fortioribus vocationis familiæ cum dictione *tota*, tradit Rovit. *dict. cons.* 27. *n.* 27. *tom.* 1.

4

5

6

Ut hinc proinde cum juxta sensum Testatoris idem significaret pronomen *nostra*, ac *mea*, quod est personalissimum, clarum assurgit argumentum, quod sub nomine domus *nostra* familiam tantum effectivam, & non etiam contentivam tentaverit, ut communiter tenent Rovit. *d. cons.* 27. *n.* 11. Giovagn. *cons.* 39. *n.* 20. *lib.* 1. Mans. *consult.* 369. *n.* 9. Torr. *de primog. Ital. d. cap.* 33. §. 8. *n.* 244. Card. de Luca *de fideic. disc.* 51. *n.* 3. Rot. *dec.* 262. *p.* 5. *rec.*

7

Attentis potissime pluribus aliis particularibus circumstantiis, assumptum comprobantibus, quod nempe expressum non fuit nomen *familiæ de Salviatis*, qua cessante nominatione, eo facilius excluditur vocatio Collateralium, Mans. *consult.* 305. *n.* 18. 19. 20. Rot. *dec.* 7. *n.* 7. *& seqq. p.* 10. *rec. & dec.* 232. *n.* 18. *p.* 19. *rec.* cum aliis relatis per de Marin. *d. ref.* 132. *sub n.* 1. Quodque in nulla parte Testamenti leguntur vocati *Collaterales*, quo argumento negativo utuntur in specie Altograd. *cons.* 66. *n.* 47. *&* 48. *vol.* 2. Rot. *dec.* 1438. *n.* 8. cor. Seraphin. *& dec.* 707. *n.* 4. *p.* 2. *rec.* Ac demum, quod primogeniti vocantur *gradatamente uno doppo l'altro in infinito*; qui ordo gradualis proprie cadit in linea descendentali, in qua progreditur fideicommissum deorsum de uno in alterum, & erga quam lineam affectio ascendentis in infinitum protrahitur, Cæsar. de Affict. *contr.* 32. *n.* 56. *&* 52. & faciunt deducta per Palm. Nep. *alleg.* 235. *n.* 68. *tom.* 3.

8

9

10

Non turbante verbo *in infinito*, quia sufficit, quod verificetur in familia effectiva, eaque durante, ut in his terminis dixit Rota *dec.* 300. *n.* 8. *p.* 2. *rec. & decis.* 15. *n.* 17. *p.* 7. *rec.* ubi quod verbum *perpetuo*, secundum subjectam materiam, nedum verificari dicitur in una familia affectiva, sed etiam in vita unius vocati, & generaliter, quod verba perpetuitatem respicientia intelliguntur evenientibus casibus, quibus apponuntur, neque ad alios distinctos, & separatos porriguntur, dixit Surd *dec.* 6. *n.* 16. & Rot. cor. Peutin. *dec.* 43. *n.* 10. & cor. san. men. Alex. VIII. *dec.* 111. *n.* 16. 20. *&* 21. cum aliis penes Torr. *de primog. Ital. c.* 38. *n.* 226. *& duob. seq.*

11

12

Ex quibus consecutive proficiscitur exclusio Ducis Antonii Mariæ, quatenus uti adoptatus in familiam Salviatam contenderet, esse vocatum in dicto fideicommisso a Duce Jacobo ordinato pro primogenitis domus. Quia cum, ex præmissis, dictus testator sub illorum nomine comprehendere tantum intellexerit suam familiam effectivam, & non contentivam, multo minus dici potest voluisse complecti arrogatos, & adaptatos, quibus nullo pacto congruit qualitas descendentiæ, & sanguinis, maxime in exclusionem fœminæ agnatæ, ex eodem Testatore descendentis, ut bene Rot. coram Rembol. *decision.* 475. *numer.* 10. & late in Romana Jurispatronatus 3. Junii 1705. §. *Sed cum verba cum seq.* coram me. 13

Agnoscendo defensores moderni Ducis Salviati, quod verba dictæ primogenituræ Ducis Jacobi nullo modo comprehendere valeant primogenitos lineæ Collateralis in exclusionem D. Catherinæ Mariæ Zefirinæ descendentis, vim præcipuam constituebant in altero fundamento, quod nempe idem testator non intellexerit condere novam, & particularem primogenituram ex integro super dd. jocalibus, & Tabulis pictis, sed voluerit illa subjicere, & aggregare antiquo majoratui, & primogenituræ ordinatæ de anno 1593. a Cardinali Antonio Maria Salviato; & cum hujusmodi majoratus spectet ad modernum Ducem Antonium Mariam virtute nominationis ad ejus favorem factæ ab ultimo Duce Salviato, consequens fit, quod ad eundem quoque pertinere debeant jocalia eidem primogenituræ supposita, & aggregata, cum bona majoratui superadjecta non distinguantur ab ipso majoratu, illiusque legibus, & conditionibus subjaceant, ad Text. *in leg.* 1. §. *Præterea, ff. de separat. bonorum*, Mierez *de majorat. p.* 1. *q.* 10. *n.* 21. *& p.* 1. *q.* 5. *n.* 51. *vers. quæ doctrina, & n.* 26. 14

Æque tamen insubsistens visa fuit hæc altera, & principalis moderni Ducis Antonii Mariæ prætensio, licet enim de jure teneant dispositiones relativæ ad Testamentum alterius, & passim fieri soleant institutionis fideicommissorum juxta formam, & modum ordinatum in alterius dispositione, ex congestis per Peregr. *de fideicom. art.* 16. *n.* 114. *& art.* 51. *n.* 37. cum aliis penes Torr. *de primog. Ital. p.* 2. *q.* 20. *n.* 2. *&* 3. Rot. *dec.* 97. *n.* 5. *&* 6. cor. san. mem. Alexandro VIII. attamen cum testator relative ad dispositionem alterius, sit quid facti, debet utique clare, & evidenter probari, vel mediante litterali ejusdem expressione, vel ex verbis, & argumentis illam clare, & concludenter ostendentibus, *leg. qui accusato, C. de edend. l. mævia, ff. solut. matrim.* Fontanell. *de pact. nuptial. clauf.* 6. *gloss.* 1. *q.* 2. *n.* 75. Cyriac. *contr.* 327. *n.* 26. Rot. *dec.* 379. *n.* 33. cor. Bich. *et in dec.* 381. *n.* 1. *n.* 17. *rec. & dec.* 60. *n.* 6. *p.* 5. *tom.* 2. *rec.* & in specie tradunt Francisc. a Ponte *cons.* 63. *n.* 36. *et seq. lib.* 1. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 26. *n.* 6. *in fin.* 15 16

Estque ita verum, quod constare debeat certitudinaliter de voluntate testatoris disponendi relative ad alterius judicium, & voluntatem, ut etiam in casu, quo in testamento literalis adesset talis relatio, adhuc inter nostros doctores versata est quæstio, an illa intelligenda sit juxta similitudinem quoad ordinem, & conditionem succedendi, ut tenuit Soccin. Jun. *cons.* 75. *lib.* 3. vel secundum omnimodam veritatem circa integralem distributivam comprehensionem omnium personarum, prout vocatæ leguntur in dispositione relata, ut consuluit Dec. *respons.* 362. *n.* 497. Est opinio Soccini, utpote minus coarctatoria voluntatis disponentis, est magis communiter recepta, eamque tuentur Peregrin. *de fideic. art.* 16. *n.* 114. Casanatt. *cons.* 56. *n.* 57. *per tot.* Cardinalis de Luca *de fideic. disc.* 119. *num.* 5. *et disc.* 252. *in supplement. sub n.* 4. Torr. *de primog. Ital. qu.* 20. *n.* 14. *et qu.* 22. *n.* 1. Rota *dec.* 1748. *n.* 4. *et seq. et dec.* 1707. *n.* 5. coram Coccin. *et dec.* 432. *n.* 17. §. *Decius, et n.* 18. coram Merlin. *et dec.* 205. *n.* 2. coram Emerix Jun. *et decis.* 180. *n.* 15. *p.* 17. 17 18 19

Neque ullum hæc opinio Soccini habere videtur contradictorem in dubio, & quoties dispositio referens sit omnibus numeris absoluta, & in suo sensu omnino perfecto, ac intelligibili, sine relati suppletione; nam tunc censetur nova, & independens a dispositione relata, ex deductis per Casanatt. *d. cons.* 56. *n.* 51. Torr. *de primog. Ital. d. q. n.* 18. §. *Insuper, et n.* 19. *et n.* 22. *n.* 1. *et n.* 7. Rot. *dec.* 178. *n.* 1. *et seq. p.* 3. *et dec.* 1807. *n.* 7. cor. Coccin. *et dec.* 342. *n.* 18. cor. Merlin. *et d. dec.* 180. *n.* 15. *p.* 17. *rec.* 20

His sic præmissis, applicando activa passivis, planum esse censuerunt Domini, dispositionem factam per Ducem

cem Jacobum de controversis jocalibus esse completam, & perfectam, nullo alterius dispositionis egentem adjutorio, ad hoc, ut intelligi, & executioni demandari valet, dum continet legatum eorundem jocalium, & tabularum pictarum, expressum per verbum dispositivum, *E quelli lascio al mio Erede universale*, ac rursus continet præceptum, ut in eisdem semper succederent primogeniti suæ domus, ibi, *E*
21 *quelli lascio al mio Erede universale, sotto perpetuo fideicommisso a favore del Majorasco, o primogenito della nostra casa, dovendo in essi succedere, sicome voglio, che succeda gradatamente uno doppo l'altro*. Quæ verba sunt absoluta, & dispositiva, ac inducunt deper se expeditam fundationem primogenituræ, ut in specie similium verborum *legavit, & legat*, & aliorum, *ut domus restet vinculata, & obligata fideicommisso* tradunt Torr. *d. q.* 22. *n.* 2. 3. 4. *p.* 2. & Rot. *dec.* 432. *n.* 5. cor. Merlin *& dec.* 1748. *n.* 2. *&* 1807. *n.* 5. cor. Coccin. *& dec.* 97. *n.* 5. cor. san. mem. Alex. VIII. *& dec.* 100. *n.* 11. *& in rec. dec.* 180. *n.* 16. *p.* 17.

Si ergo etiam, ubi dispositio Ducis Jacobi esset relativa ad antiquum majoratum, adhuc tamen quia illa est absoluta, perfecta, & completa, supposita relatio intelligenda esset
22 in abstracto, ita scilicet, ut censeretur facta ad formam nudam, & a personis abstractam, & non in concreto, idest ad formam respectu earundem personarum, ut eleganter explicat Casanatt. *d. conf.* 56. *n.* 1. §. *vel ut uno verbo*; Quanto magis, dicebant Domini, eadem perfecta, & absoluta dispositio Ducis Jacobi suadere debet inductionem novę, & particularis primogenituræ, independenter ab antiqua, si reflectatur, quod in illius contextu nullum legitur expressum verbum præseferens relationem ad aliam primogenituram, prout sine ullo hæsitandi principio deficit expressa relatio ad illam specialem Cardinalis Antonii Mariæ. Qui porro defectus expressæ relationis valde influit ad exclusionem virtualis deductæ, vel ex præsumptionibus, & ratiociniis, vel ex verbis æquivocis, ex ea efficaci ratione, quia non potest facile percipi, quod Dux Jacobus intendens augere notabili additamento jocalium, & tabularum picta-
23 rum insignis valoris, primogenituram dicti Cardinalis, talem ejus animi determinationem palam, & literis expressis non explicaverit, sed clam, & secreto per verba subintellecta per figuras ab oraculo judicis interpretandas indigitare voluerit, quando alias ipse optime sciebat, quod in domo sua de Salviatis non una, sed plures aderant primogenituræ, quarum de certa scientia expresse meminit in suo testamento, ibi, *E perchè sò che trà li Beni da me goduti, ve ne sono alcuni sottoposti à primogeniture*, itaut ex eo solum, quod aderant aliæ primogenituræ per testatorem cognitæ, necessaria simpliciter fuisset declaratio ipsius quamnam illarum augere intellexerit, ut evitarentur quæstiones, & contro-
24 versiæ, in quibus modo versamur; hujusmodi enim manifesta inverisimilitudo suadet, quod mens testatoria fuerit constituendi novā, & particularem primogenituram in jocalibus, & tabulis pictis, & non augere antiquam, alias clare locutus fuisset, nec erat necessarium multiloquium, sed sufficiebat verbo *al Primogenito* addere *del Cardinale Antonio Maria*, ut in similibus terminis notavit Surd. *conf.* 466. *num.* 7. *& seq.* Rot. cor. Ludov. *dec.* 433. *num.* 5. *& dec.* 620. *n.* 19. *p.* 10. *tom.* 2. & in specie *in dec.* 475. *n.* 5. cor. Rembold.

Et sane nec virtualis relatio recte inferri posse visa est ex illis verbis, *E quelli* (id est jocalia, & tabulas pictas) *lascio al mio Erede universale sotto perpetuo fideicommisso a favore del Majorasco, o primogenito della nostra casa*, sub obtentu, quod cum verbum *Majorasco* juxta suam veram significationem importat primogenituram, & majoratum, ut explicat vocabularium linguæ Hetruscæ nuncupatum *della Crusca*, verbo *Majorasco*; inde sequitur, quod Dux Jacobus noluerit dicta jocalia novo peculiari subjicere majoratui, sed ejus mens fuerit illa vinculare favore majoratus jam præexistentis, quod idem importat, ac eadem jocalia aggregare antiquæ primogenituræ, & illi quidem Cardinalis Antonii Mariæ, quæ per Antonomasiam apud omnes de familia Salviata appellari consueverat, *la Primogenitura della Casa*.

Etenim dictus discursus non concludit primum assum-
25 ptum, quod Dux Jacobus disposuerit favore majoratus jam præexistentis, & longe minus alterum, quod iste majoratus præexistens esse possit, & debeat ille Cardinalis Antonii Mariæ. Quod enim attinet ad primum significatum dicti verbi *Majorasco*, non est desumendus simpliciter a vocabulariis, quæ diversimode loquuntur, sed a voluntate, & intellectu
26 testa oris, cum in jure certa sit propositio, quod verba prolata in ultimis voluntatibus sunt interpretanda juxta mentem proferentis, etiamsi opus esset recedere ab illorum proprietate; nec enim voluntas verbis, sed verba voluntati deservire debent, *l. demum* 12. §. *Equitis, ff. de usu, & habitat.* Aymon. *conf.* 9. *n.* 21. Rot. cor. Ludov. *dec.* 511. *n.* 24. *& dec.* 44. *n.* 17. cor. san. mem. Alex. VIII. In præsenti autem visum est dominis, Ducem Jacobum non adhibuisse verbum *Majorasco* ad significandum majoratum, seu primogenituram, sed majorem natu, & primogenitum, dum dictio 27
verbo *Majorasco* addidit cum alternativa *aut* verbum *primogenito*, ibi, *Majorasco, o primogenito*, quæ dictio *aut* posita inter similia, & analogia, resolvitur in expositivam, seu declarativam, *l. sciens* §. 1. *ff. qui satisd. cog.* Barbos. *tractat. var. dict.* 415. *n.* 4. Rot. cor. Merlin. *dec.* 436. 28
n. 6. *dec.* 455. *n.* 11. *p.* 19. *rec. tom.* 2.

Eoque fortius attentis sequentibus verbis *dovendo succedere in essi, sicome voglio che succeda gradatamente uno doppo l'altro*, quæ relata verbum *Majorasco*, non possent verificari, si ejus nomine testator intellexisset exprimere Majora- 29
rum, cum iste tanquam jus reale, inanimatum non succedat, sed in eo succedatur, ut patet ad sensum.

Non resistentibus sequentibus verbis *della nostra casa*, quæ ut complexiva familiæ in sua tota latitudine, dicebantur indicare, testatorem sub nomine *Majorasco della nostra casa*, locutum fuisse de majoratu, & primogenitura jam facta: Quia sub nomine *della nostra casa*, intellexit Dux 30
Jacobus demonstrare ejus familiam descensivam, cum juxta suum usum loquendi per verbum *nostra casa*, significare voluerit, *suam*, ex late supra firmatis, §. 8. & 9.

Prout nec urget, quod dicta verba *devono succedere in essi*, significent præexistens succedendi debitum in vim majoratus domus; & alia sequentia *sicome voglio, che succeda*, important uniformitatem dispositionis Ducis Jacobi ad illam, quæ jam præexistebat; quia cum antea testator per verba absoluta, & dispositiva supposuisset jocalia, & tabulas pictas fideicommisso favore primogeniti, ibi, *E quelli lascio al mio Erede sotto perpetuo fideicommisso a favore del Majorasco, o primogenito*, verba sequentia *dovendo succedere in essi*, optime referri possunt, & debent ad novum præfatum succedendi debitum per ipsum testatorem inductum, absque quod referantur ad debitum succedendi alterius disponentis, 31
de quo nulla sit mentio. Adeout non recte diceretur, quod eadem verba *dovendo succedere* fuerint apposita ad designandam successionem in genere, de qua antea testator locutus nō fuerat, dum paulo antea clarissime disposuerat de successione, eo ipso quod jocalia subjecerat fideicommisso favore primogeniti; verius propterea est, quod repetierit dicta verba indicantia successionem ad designandum modum, quo optabat, ut primogeniti succederent in dd. jocalibus, nempe *gradatamente uno doppo l'altro*, & ad declarandum, quod restringebat primogenituram ad suam familiam effectivam tantum, juxta importantiam verborum *gradatamente &c.* ex supra ponderatis sub §. 10. & faciunt notata in hisce terminis per Rot. *dec.* 116. *n.* 6. *& dec.* 138. *n.* 9. cor. Emerix Jun.

Nec magis conferunt ad rem alia verba posita in fine testamenti occasione exarandi notam jocalium, ibi, *Nota delle cose, che ho sottoposto alla primogenitura*; ex quo verbo *alla* designativo actus jam præexistentis, inferebatur quod jocalia supponebantur antiquę, & non novę primogenituræ; nam alias dictum non fuisset, *Nota di Quadri, e Gioie, che ho sottoposto alla primogenitura*, sed *a primogenitura*. Enim vero quidquid sit de intelligentia dictarum præpositionum *alla*, & *à*, cum dicta nota jocalium exarata fuerit, postquam testator jam primogenituræ fundationem expleverat, recte in ipsius calce tanquam de re jam præexistente scripsit, *Nota delle cose, che ho sottoposto alla primogenitura*; nam ista jam reperiebatur ordinata. Certius quia subduntur verba, *come sopra*, quæ dictio relativa designat, quod testator locutus fuerat de primogenitura per ipsum supra *instituta*, & non de aliena, Card. de Luca *de fideic. disc.* 28. *n.* 12. Rot. *dec.* 32
95. *n.* 25. *p.* 11. *rec.* & in Mediolanen. Capellaniæ 23. Martii 1703. §. *Fortius quia* cor. me, & in Interamnen. fideicommissi 11. Novembris 1701. §. *Nec discordat*, pariter cor. me.

Nihilque magis stringente animadversione, quod regulariter non soleat constitui fideicommissum, & maxime primogeniale, super solis mobilibus, cum ista utpote infructifera nullum primogenitis levamen, familiæque decorem addere valeant sine concomitantia bonorum; dicendum propterea sit, mentem Ducis Jacobi fuisse impinguandi cum controversis jocalibus aliam supradictam primogenituram domus Salviatæ, bonis jurisdictionalibus, & stabilibus refertam. Res enim tam inusitata non apparuit Dominis, quod super jocalibus, & tabulis pictis tam

tam ingentis valoris constituatur particularis, & separata dispositio, cum non semel testatores subjecerint vinculo fideicommissi particularis favore unius de familia Bibliothecas & Tabulas pictas eximii Artificis, antiquorum numismatum collectionem, imo unum jocale, unamq; gemmam
33 a sæculis in domo existentem, ex collectis per Cyriac. *contr. 16. per tot.* de Luc. *de fideic. disc.* 130. *n.* 14. Cæterum stat simul, quod Dux Jacobus voluerit impinguare patrimonium primogenitorum suæ familiæ dd. jocalibus mediante particulari dispositione, vocante certos primogenitos, & non omnes illos, qui continentur in aliis primogenituris antiquis; & de facto observarunt Domini, duos hujus familiæ Cardinales, qui disposuerant ante Ducem Jacobum, peculiarem modū tenuisse in vocandis primogenitis; Cardinalis enim Bernardus vocavit nepotes legitimos & postea filios illegitimos, & demum non exclusit fœminas; Cardinalis Antonius Maria invitavit descendētiam nepotum, exclusit fęminas, & vocavit ultimo loco filium adoptatum, etiam extraneum; nil mirum propterea, quod Dux Jacobus voluerit etiam suam particularem condere dispositionem, statuēdo primogenituram favore primogenitorum suæ familiæ effectivæ tantum, absque inclusione collateralium, & adoptatorum, super solis mobilibus quantumvis infructiferis, dum bene sciebant, quod illa devenire debebant in primogenitos ex eo descendentes aliunde divites; atque ita in dubio est concludendum, non constito de voluntate certa, & explicita protogandi alienum fideicommissum, Aldobr. *cons.* 76. *n.* 17. *l.* 1. Decian. *cons.* 58. *n.* 62. *l.* 1. Peregr. *cons.* 118. *l.* 1.
34 Ex quibus nullo modo probatum manet primum assumptum, quod controversa jocalia supposita fuerint antiquo majoratui; sed clarius insubsistens apparuit alterum assumptum, quod assertus majoratus a sæpe dicto Duce Jacobo auctus, & prorogatus, sit ille Cardinalis Antonii Mariæ; nam si attendantur verba illius dispositionis, nullum adest tale quid indicans, & suadens; imo habetur dispositio oppositum evincens; siquidem in primogenitura Cardinalis Antonii Mariæ, post primogenitos agnatos, vocantur adoptati per ultimum primogenitum agnatum, & dispositio Ducis Jacobi hos adoptatos nō includit, imo potius excludit, quia dum vocat primogenitos, *gradatamente uno dopo l'altro in infinito*, inter istos non potest comprehendi primogenitus per nominationem, de quo inverificabilis est successio per
35 gradum; verbum enim *gradus* denotat ordinem succedendi de uno in alium proximum, & descendentem, ad similitudinem scalarum, locorumve proclivium, quos ita gradimur, ut a proximo in proximum, idest in eum qui quasi ex eo nascitur, transeamus, ut hisce verbis explicat Rebuff. *de verb. signif. l.* 200. *verb. gradibus*, in fine versiculi. Unde adoptatus nunquam repræsentare potest gradum, nisi per fi-
36 ctionem, Text. *in l. Adoptivum colum.* 2. *de in jus vocand.* Rot. *dec.* 214. *n.* 15. *p.* 9. & cum versemur in dispositione hominis, verba accipi debent in sensu naturali, & non civili,
37 ac ficto, *l.* 3. §. *Hæc verba, ff. de negot. gest. l. ex ea parte*, §. *Insulam, ff. de verb. oblig.* Roland. a Valle *cons.* 68. *n.* 6. *vol.* 1. ubi quod verba disponentia de obtinente gradum, debeant
38 intelligi vere, & non ficte, Surd. *decis.* 402. *n.* 1. Latr. *dec.* 42. *n.* 8. *in fin.* Rot. *dec.* 361. *n.* 51. *& seq. p.* 4. *tom.* 2. *rec.* cum aliis in Vaden. Canonicatus 19. Julii 1705. §. *Ex ea tantum ratione cum duobus seq.* cor. me, & in terminis Rot. *dec.* 466. *n.* 10. cor. Rembold. Cum igitur Dux Jacobus excluserit ali-
39 quas personas vocatas in primogenitura Cardinalis Antonii Mariæ, signum evidens est, voluisse novam condere primogenituram, & non prorogare antiquam, quæ non conveniebat cum sua, Marsil. *singul.* 520. Menoch. *cons.* 1020. *n.* 11. Casanatt. *cons.* 57. *n.* 4. Rot. *dec.* 432. *n.* 16. cor. Merlin. Torr. *de primog. Ital. qu.* 20. *n.* 11. *tom.* 2.

Præterea cum in domo Salviata de tempore, quo Dux Jacobus suum condidit testamentum, geminæ adessent primogenituræ, una Cardinalis Bernardi, altera Cardinalis Antonii Mariæ, onus est prætendentis, relationem factam fuis-
40 se potius ad unam, quam ad alteram, id concludenter probare, nec in subjecta materia procedendum est cum conjecturis generalibus, & æquivocis, sed requiruntur speciales, & quidem fortes, desumptæ ex ipso testamento Ducis Jacobi, ut in specie tradit Casanatt. *d. cons.* 57. *n.* 3. cujus naturæ non sunt præsumptiones adductæ per defensores moderni Ducis Salviati; nam prima, quod in Domo Salviata per Antonomasiam, *nomine primogenituræ domus*, intelligebatur illa Cardinalis Antonii Marię, non habet facti assistentiam, dum fundatur in testamento ultimi Ducis Antonii Mariæ; ex hoc enim nullo modo potest elici argumentum pro tempore valde antecedenti, in quo disposuit Dux Jacobus ejus avus; præsertim quia catenus dictus ultimus Dux Antonius Maria, sæpius nominando primogenituram in genere, intellexerit de illa Cardinalis Antonii Mariæ, eo quia in aliis partibus testamenti hanc primogenituram nominaverat clare, & expresse; unde constito de clara, & expressa voluntate, cessat argumentum fundatum in Antonomasia, non omissa ponderatione, quod in suis dispositionibus testatores loqui solent clare cum repetitionibus clausulatum, & 41
verborum ad effectum evitandi lites, & controversias; unde inverisimile visum fuit, quod Dux Jacobus, si voluisset exprimere Majoratum Cardinalis Antonii Mariæ, uti voluerit figuris rethoricis, quibus sane usus non est Dux Franciscus Maria illius filius, qui exoptans impinguare dictam primogenituram ejusdem Cardinalis, illam clare, & literaliter expressit, & non virtualiter, ut bene ad rem perpendit Rot. *dec.* 475. *n.* 5. *& fin.* cor. Rembold.

Ejusdem irrelevantiæ est altera conjectura desumpta ex eo, quod primogenitura Cardinalis Antonii Mariæ esset pinguior, & referta majori parte bonorum domus Salviatæ; ubi e contra illa Card. Bernardi consisteret in solo Palatio urbis, unde præsumptio dictat, quod Dux Jacobus illam potius, quam istam augere voluerit; quoniam in facto probatum fuit, quod domus Salviata ultra bona primogenitalia Card. Antonii Mariæ, multa alia magni reditus possidebat bona, quæ saltem in parte devenire poterant ad primogenitos; quæ quidem bona unita Palatio primogeniali Card. Bernardi constituebant non modicum patrimonium, pro cujus augmento, & decore, citra ullam inverisimilitudinem, addi poterant jocalia, & tabulæ pictæ, de quibus est quæstio; dominis desuper advertentibus, quod sicuti Card. Bernardus, licet possideret pingue patrimonium, nihilominus subjecit primogenituræ tantummodo palatium urbis; ita nulla est repugnantia, & inverisimilitudo, quod Dux Jacobus ordinasset primogenituram super jocalibus, & tabulis pictis, eamque aggregasset primogenituræ ejusdem Card. Bernardi; imo cum agatur de tabulis pictis, quæ deserviunt pro ornamento palatii, magis verisimile est, quod istæ fuerint suppositæ eidem vinculo, cui erat obnoxium palatium, juxta regulam juris, de qua per text. *in l. accessorium, de reg. jur. leg. etiam, C. de jur. dot.* Casanat. *cons.* 55. *n.* 36. Grat. *cap.* 281. *n.* 3.

Hinc pariformiter nihil magis concludit, quod a primogenitura Card. Bernardi, post masculos agnatos, non excluduntur fœminæ, & ab illa Card. Antonii Mariæ sint exclusæ, & invitatus etiam extraneus adoptatus in familiam. Unde non est præsumendum voluisse Ducem Jacobum permittere, quod jocalia tanti valoris a masculis transirent in alienam familiam, quando alias voluit, quod ea spectare debeant ad primogenitum domus, *gradatamente uno dopo l'altro in infinito*, quasi quod in infinitum remanere non potuissent jocalia ad primogenitos domus, si aliquo casu, ad fœminas transmigrare possent.

Nam pro remotione hujus conjecturæ advertertunt domini, quod etiam Card. Bernardus erat amantissimus fami- 42
liæ Salviatæ, dum pro ejus conservatione supposuit primogenituræ palatium urbis ab eo constructum; & tamen post masculos lineæ effectivæ suorum hæredum, non vocavit filium adoptandum in familia, neque a successione excludit fœminas; nulla proinde notari posset inverisimilitudo, quod idipsum disposuerit Dux Jacobus de jocalibus, & multo magis de tabulis pictis, quæ quodammodo considerati poterant annexa dicto palatio, utpote ad ejus ornatum deservientia maxime quia in contextu dispositionis Ducis Jacobi nullum adest verbum indicans votum perpetuæ conservationis agnationis, prout eam expresse voluit Card. Antonius Maria; sed imo, ut supra ponderatum est, §. 26. dicta verba, *gradatamente uno dopo l'altro in infinito*, excludunt adoptatos; unde nullum adest motivum, quo certe dici valeat, quod Dux Jacobus abhorruerit fęminas primogenitas, deficientibus masculis agnatis ex sua familia effectiva descendentibus ad instar voluntatis Card. Antonii Mariæ, & quod potius sese non conformaverit cum judicio Card. Bernardi, qui illas per posterius non abhorruit. Non ob- 43
stante perpetua vocatione primogenitorum domus, quin ista perpetuitas plusquam recte verificabilis erat, durante linea, seu familia effectiva, ut supra firmatum est sub §. 10. & præter ibi deductos, Rot. *dec.* 669. *n.* 17. *&* 18. cor. Merlin, *& decis.* 606. *n.* 3. cor. Cerro.

Quæ sane omnia domini ponderarunt, non ita ad certitudinaliter firmandum, quod Dux Jacobus voluerit prorogare primogenituram Card. Bernardi, dum juxta eorum sensum dictus Dux voluerit concedere super jocalibus, & tabu-

tabulis pictis primogenituram independentem ab omnibus aliis antiquis primogenituris, regolandam juxta suam specialem dispositionem, & juxta verba, quibus illam concederat: Sed ad ostendendum, quod ubi etiam juxta prætensionem moderni Ducis Salviati, voluisset prorogare antiquam primogenituram domus Salviatæ, nulla ratione poterat certo statui, quod potius unam, quam alteram ex
44 antiquis prorogaverit, imo quod verisimilitudo potius faveret prorogationi primogenituræ ordinatæ a Card. Bernardo, tum quia est antiquior, ut dixit in simili Casanat. *cons.* 57. *num.* 78. tum quia non continet vocationem adoptati, quem Dux Jacobus virtualiter exclusit, & demum quia est magis propitia illis da sanguine, juxta dispositionem juris
45 communis, ut monent relati per Rodulph. *alleg.* 71. *n.* 14. *& per tot. dec.* 90. *n.* 14. *p.* 16. *rec.*

Postremo in comprobationem, quod Dux Jacobus supposuerit particulari primogenituræ controversa jocalia, & tabulas pictas, & non primogenituræ Card. Antonii Mariæ, ponderarunt domini observantiam subsecutam. In facto enim habetur, quod post obitum Ducis Jacobi, Dux Franciscus Maria filius confecit inventarium bonorum hæreditariorum dicti Card. Antonii Mariæ, & inter illa non descripsit controversa jocalia, & tabulas pictas, prout de istis nulla fuit facta mentio in redditione rationis facta instante eodem Duce Francisco Maria cum relatione periti, ad effectum separandi bona fideicommissaria, & subjecta primogenituræ d. Cardinalis. Ex inde signum admodum clarum elici putarunt domini, quod in rei veritate dicta jocalia spectarent ad aliam particularem primogenituram a Duce Jacobo constitutam. Nam alias cum Dux Franciscus Maria esset maxime intentus ad conservationem, & augmentum
46 dictæ primogenituræ, utique non omisisset inter illius effectus describere hæc magni valoris mobilia. Ex qua sane observantia validum descendit argumentum, maxime quia profluit ex facto filii testatoris, qui præsumitur apprime informatus de voluntate patris, Rot. *dec.* 180. *n.* 20. *p.* 17. *rec.* & passim in aliis.

Non resistente responsione, quod Dux Franciscus Maria professus fuerit facere inventarium eorum tantum bonorũ, quę tempore mortis in sua hæreditate reliquerat Cardinalis Antonius Maria, & proinde mirum esse non debeat, quod non descripserit etiam bona, quæ post illius obitum suæ primogenituræ aggregata fuerant per Ducem Jacobum; nam non subsistit in facto, dum in dicto inventario non solum adnotata leguntur bona hæreditaria ipsius Card. relicta de tempore sui obitus, sed etiam alia post ipsius mortem subrogata loco bonorum ab initio illius primogenituræ subjectorum; quare sicuti descripta fuerunt bona subrogata, ita pariformiter descripta fuissent alia, quæ successive incorpora-
47 ta prætenduntur eidem primogenituræ, quatenus revera talis incorporatio adfuisset, cum de jure bona adjuncta fideicommisso assumant naturam aliorum bonorum fideicommissariorum, *l.* 1. §. *præterea, ff. de separatione bonorum*, Ramon. *cons.* 100. *n.* 370. cum aliis relatis, supra §. 13. Sicuti non refert, quod Dux Franciscus Maria in confectione d. inventarii sibi reservaverit facultatem addendi, & minuendi bona; quia ultra quod nunquam successive ad formam dictæ reservationis superaddidit inventario controversa jocalia, & tabulas pictas, cessat difficultas; quia dicta præservatio poterat salvare inventarium a nullitate, quatenus comperiretur defectuosum; nunquam tamen excludet præsumptionem, quod non facta illorum descriptio indicet, quod ea vere non fuerint dictæ primogenituræ aggregata, præsertim quia non agitur de rebus minimis, sed de mobilibus magni valoris, de quibus non præsumitur
48 faciliter ignorantia, & oblivio, præsertim in filio, Hondéd. *conf.* 35. *n.* 9. *& 67. l.* 1. Rot. *dec.* 30. *n.* 30. cor. Priol.

Nec ullam promeruit animadversionem fides Nicolai Galassi facta die prima currentis, attestantis audivisse ab ore Ducis Jacobi, quod ipse adjunxerat primogenituræ jocalia, & tabulas pictas magni valoris, quodque ultimus ex suis descendentibus non poterat de illis disponere, eo quia volebat, quod transirent in successorem ejusdem primogenituræ. Tum quia dictus testis est unicus, & deponit de facto sibi relato ab anno 1668. Unde post annos 30. & amplius non est verisimile recordari potuisse de facto rem alienam concernente, Rot. *decis.* 326. *n.* 13. cor. Priolo. Tum quia dicens, quod ultimus descendens ex Jacobo non possit disponere, includit D. Catharinam Mariam Zafirinam uti descendentem ex Duce Jacobo. Tum demum quia magis apud dominos prævaluit factum Ducis Francisci Mariæ, non describentis inter bona primogenialia Card. Antonii Mariæ controversa mobilia; quam informe dictum unius testis, inferioris notæ, cum quo non est verisimile, Ducem Jacobum communicasse suam dispositionem præordinatam in testamento clauso, & sigillato, ut in simili advertit Rot. *dec.* 226. *n.* 7. *p.* 12. *rec.* Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES DECANO.

Romana Canonum de Salviatis.

Luna 14. Februarii 1707.

ARGUMENTUM.

Legatum factum sub conditione, vel cum onere, si eidem personæ iterum relinquatur pure, conditio, & onus censetur ademptum; id, quod maxime procedit, quando secundum relictum est factum in diverso testamento, quidquid dicendum foret, si in eodem testamento, vel in codicillis fieret confirmatio primi testamenti, licet repetat omnia in eo disposita, & contenta; tamen id non procedit quoad ea, quæ fuerunt a confirmatione exceptuata, & de quibus fuit de novo, atque particulariter dispositum, maxime si hæc secunda dispositio non se compatiatur cum prima.

SUMMARIUM.

1 *Bona fideicommissaria, deficientibus, & extinctis vocatis, libere transeunt in heredem ultimi substituti.*

2 *Si res legata alicui sub conditione, vel cum onere, postea eidem pure relinquatur, conditio, & fideicommissum censetur in secundo relicto adempta.*

3 *Et pariter legatum prius factum pure, & deinde sub conditione, est, & reputatur conditionale.*

4 *In iis, quæ relinquuntur jure legati, ultima dispositio & scriptura attenditur.*

5 *Secus autem in iis, quæ relinquuntur jure institutionis, in quibus prima scriptura attenditur.*

6 *Ademptio potest fieri tacite, & deduci ex conjectura mente testatoris, & censetur facta, quoties dispositum in prima scriptura omittitur in secunda.*

7 *Quod ademptio conjecturata, atque desumpta ex sola omissione; tunc habet locum, quando secundum relictum absque ea remaneret inutile, & frustratorium; secus autem si secunda dispositio potest suum portare effectum absque eo, quod ademptio inducatur, ad intelligentiam text.* in L. si tibi ff. de adim. leg. & L. non ad ea, ff. de condit. & demonstr.

8 *Quod ratio prædictorum textuum non consistat solum in superfluitate vitanda, sed in eo, quod per secundam voluntatem puram testator censeatur recessisse ab antecedenti conditionata & onerosa, n.* 10. *&* 11.

9 *Talisque mutatio facilius præsumitur, si posterior dispositio non sit facta incontinenti, sed per intervallum.*

12 *Legatum translatum de una persona ad alteram, censetur translatum cum eadem conditione, quia tunc mutatur persona legatarii, non substantia legati, & num.* 50.

13 *Sed id non procedit, quando legatum secundo relinquitur eidem personæ simpliciter, quia diversa forma legandi eidem personæ arguit voluntatis mutationem, & n.* 51.

14 *Legatum prius factum uni sub conditione, si postea eidem pro medietate relinquatur simpliciter, & pro alia medietate transferatur in alterum, hoc casu absque dubio censetur prima conditio adempta respectu primi legatarii.*

15 *Et si censetur adempta respectu primi, de necesse dici debet adempta respectu alterius, in quem altera medietas transfertur, ne unum, idemque legatum diverso jure censeatur.*

16 *Quando agitur de dispositio in uno eodemque testamento, seu in testamento, & Codicillis, non censetur mutata voluntas, nisi in iis, quæ expresse reformata leguntur.*

17 *Secus autem si reformatio interveniat, utpote quia relictum prius sub conditione, deinde relinquatur pure.*

18 *Si vero agatur de diversis testamentis, tunc si legatum conditionaliter, vel cum onere in primo relictum alicui, in secundo eidem, vel diversæ personæ pure relinquatur, nulla tunc cadit difficultas, quin conditio, & onus ademptum, & revocatum censeatur, & n.* 21. 27. 31. *&* 40.

19 *Novum testamentum revocat, & irritat primum cum omni-*

omnibus in eo contentis, & quidquid in secundo non legitur, censetur revocatum.

20 *Adducens pro se posterius testamentum, in quo fideicommissum expresse non legitur, dicitur haberet intentionem fundatam in jure.*

21 *Testamentum & non codicillum condidisse dicitur is, qui testamentum facere velle expresse protestatus fuit.*

23 *Et maxime si servavit solemnitates ad testandum necessarias, quæ servari non debebant in codicillo.*

24 *Item si discretive locutus fuit de testamento, & codicillo atque apposuit clausulam codicillarem.*

25 *Institutio heredis potest fieri generice per confirmationem illius, quæ jam facta fuerat in antecedenti testamento.*

26 *Clausula revocatoria prioris testamenti non exigitur ad ostendendum, quod quis alterum testamentum condere voluerit, maxime quando testator per secundum in totum non recessit a priori testamento; in iis enim partibus, in quibus primum expresse confirmatum non legitur, ipso jure cassatum, & revocatum censetur.*

28 *Quando in secundo testamento approbantur, & confirmantur omnia disposita in primo, tunc censentur quoque confirmata fideicommissa & substitutiones in eo adjectæ, vel per viam codicillorum vel per viam repetitionis, & n. 53.*

29 *Quod tamen non procedit quoad bona, & res, de quibus in posteriori testamento fuit noviter, & ex integro dispositum, quando confirmatio est generalis, & nihil excipit, & n. 54.*

30 *Exceptio licet firmet regulam, ab ea tamen excludit casus exceptos.*

31 *Quando quis de novo disponit reformando antecedenter disposita, tunc priores dispositiones omissæ habentur pro non volitis, & revocatis.*

32 *Confirmatio generalis non comprehendit, sed excludit speciem, de qua nova & particularis facta est dispositio.*

33 *Substitutio generalis, & hypotheca, non refertur ad eos, quibus specialiter est provisum.*

34 *Confirmatio generalis Testamenti nil influit quoad relictum particulariter in Codicillis factum.*

35 *Dictio* etiam *stat ampliative, & extensive.*

36 *Primum legatum semper censetur ademptum, & revocatum, & quoties in secundo de primo facta est expressa commemoratio.*

37 *Quando de uno legato efficiuntur duo, transferendo medietatem de uno in alterum, tunc sicuti substantia legati immutatur, ita censetur revocatum onus primo legato adjectum.*

38 *Si in secundo legato fuerunt apposita alia substitutiones, & alia onera non existentia in primo, antecedentes substitutiones, & onera prius adjecta censentur adempta.*

39 *Quando disposita in secundo legato pugnant, & contrariantur substitutionibus factis in primo, utpote quia ordo, & substantia earundem substitutionum totaliter mutati remanerent, tunc absque dubio dictæ substitutiones dicuntur in secundo legato ademptæ, & n. 52.*

40 *Substitutiones novæ, & quæ in dispositione non leguntur non debent supponi, & figurari, & n. 42.*

41 *Repetitio debet fieri sine alteratione, nec plus potest inesse referenti, quam relato.*

43 *Verba dispositionis sunt referenda ad illos, de quibus ipsa loquitur, non ad eos, de quibus mentio non habetur.*

44 *Et sunt intelligenda secundum mentem proferentis, etiamsi opus esset ea impropriare.*

45 *Subrogatio importat privationem ejus, cui fit subrogatio, & omnes res, ac qualitates transferuntur in subrogatum.*

46 *Una determinatio plura respiciens determinabilia, omnia pariformiter determinat, maxime quando existunt in eadem dispositione.*

47 *In testamentis, & dispositionibus, voluntas stat pro ratione, nec de ista inquirendum est.*

48 *Observantia heredis multum facit pro interpretanda voluntate testatoris.*

DECISIO LXXXIX.

CUm prænobilis, clarique nominis Matrona, Lucretia de Medices, inter ejus bona possideret vineam magnam positam extra Portam Septinianam, de illa juxta varias rerum humanarum, temporumque contingentias, in tribus testamentis, unoque codicillo per ipsam exaratis, semper diversimode disposuit: In testamento quippe condito anno 1538. eam jure institutionis reliquit Jo. Baptistæ, & Antonio Mariæ, postea S.R.E. Card. ex Laurentio filio nepotibus, omnibusque eorum filiis masculis nascituris, ac etiam filiis Alamanni, alterius ipsius testatricis filii, quos omnes hæredes quoque universales instituit: In codicillo vero facto anno 1453. illam legavit cl. me. Card. Joanni filio, ad ipsam toto tempore vitæ usufructuandam, & post ejus obitum devolvendam ad antedictos nepotes, filiosque in relato testamento hæredes universales institutos.

In secundo deinde testamento condito anno 1545. iterum jure institutionis legavit vineam Card. Joanni, necnon quasdam domunculas, certaque bona sita in Territoriis Assisii, & Prati, substituendo, quoad vineam R. P. D. Bernardum filium, equitem Hierosolymitanum, & Romæ Priorem, ac Alamannum ejusdem testatricis filios, & ex eis nepotes hæredes universales nominavit nepotes, & filios ex illis nascituros quos scripserat in primo testamento anni 1538.

In tertio demum postremo testamento exposito an. 1553. cupiens testatrix (ut ipsa hisce verbis declaravit) *in rebus suis pro pace, & quiete successorum, ordini alias per eam dato addere, & adjungere, & deinde eisdem de novo dare,* sequentem scripsit dispositionem, quam veluti totius præsentis contentionis scopum, præcisis verbis referre juvat, & oportet, ibi, *Brevitatis causa, inhærendo quibuscunque per eam quomodolibet, & quomodocunque hactenus factis, legatis, relictis, fideicommissis, donationibus, hæredum institutionibus, substitutionibus, & mentis suæ declarationibus, ac voluntatibus, & ab illis non recedendo, nec illis derogando, in toto, seu in parte, imo potius eadem approbando, & confirmando, ac eadem de novo, quatenus opus sit, faciendo, EXCEPTO QUOD ILLIS ADDIDIT, ET SUBJUNXIT, videlicet, quod de novo potiori pro cautela, majorique omnium, quorum nunc interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum, & mentis suæ declaratione, & satisfactione, in omnibus, & singulis ipsius Dominæ Testatricis rebus, & bonis, mobilibus, & immobilibus, juribusque, & actionibus, ac creditis ad eam quomodolibet spectantibus, & pertinen. ubivis locorum sitis, & positis, tam Romæ, quam extra, quibuscunque vocabulis, et nominibus nuncupentur, in quibus ipsa Domina Testatrix hactenus instituit heredem Illustrissimum Dominum Joannem Episcopum Portuensem Card. de Salviatis nuncupatum, ejus filium, et seu legatarium, prolegatarium, seu deicommissarium, universalem, seu particularem, seu etiam usufructuarium, etiam datis sibi substitutis, aut quovis alio modo fecit, illi in totum substituit, et subrogavit, ac in ejus locum, jus, actionem, et privilegium posuit R.D. Bernardum Episcopum Sancti Pauli, similiter ipsius Dominæ Testatricis filium legitimum, et naturalem; ipsosque R. D. Card. et R.D. Episcopum ejus filios, de novo heredes suos universales in dictis bonis instituit, et ore proprio fecit, et nominavit, eosque ad invicem substituit, ita quod præmoriente præfato R.D. Card. ipsi R. D. Bernardo Episcopo, in talem casum, et eventum voluit, jussit, et ordinavit, quod ex nunc, prout ex tunc, idem R. D. Bernardus Episcopus ejus filius sit, et esse censeatur ipsi R.D. Card. subrogatus universalisque ejus successor, et hæres in quibuscunque rebus, et bonis ipsius D. Testatricis, in quibus ipsum R.D. Card. quomodocunque, et qualitercunque hactenus instituit, et e converso.*

Defuncto Card. Jo. Bernardus ex post & ipse ad Cardinalatum evectus, successit in dicta vinea, moriensque scripsit hæredes Alamannum Fratrem, & Jacobum filium, eosque rogavit suam hereditatem restituere suis filiis, & descendentibus masculis in infinitum, & virtute dispositionis hujusmodi, post gradualem successionem Alamanni, Jacobi, Laurentii, & Jacobi Junioris, vinea a Magdalena Strozzia Matre Jacobi Junioris, concessa in emphyteusim sub annuo canone, devenit ad Ducem Franciscum Mariam, qui in omnibus suis bonis instituit heredem Antonium Mariam filium, cum substitutione illius filiorum, ac descendentium masculorum in infinitum, servato ordine primogenituræ institutæ per Card. Antonium Mariam Salviatum, quam in omnibus, & per omnia haberi voluit pro repetita in suo testamento, citra quam in ea parte, in qua tribuitur facultas ultimo vocato eligendi primogenitum, etiam extraneum, jubendo, ut eligeretur unus familiæ, & cognominis de Salviatis.

Post obitum Ducis Francisci Mariæ successit in hereditate Card. Bernardi Dux Antonius Maria, qui nuper e vivis ereptus

prius sine filiis masculis, hæredem instituit unicam ejus filiã infantem, D. Catharinam Mariam Zefirinam, & in successorem primogenituræ dicti Card. Antonii Mariæ, omnium, quæ suarum appendicium, nominavit D. Marchionem Antonium Salviatum, hodie Ducem Antonium Mariam Salviatum, inter quem, & D. Ducissam Mariam Lucretiam Rospigliosam Matrem dictæ Dominæ infantis, cum extrajudiciale exortum esset discrimen super pertinentia quarundam Tabularum pictarum, Gemmarumque, de quibus particulariter disposuerat Dux Jacobus Salviatus, ac etiam super canonibus, qui retrahuntur ex vinea provenienteà præfata Matrona Lucretia de Medices, utrunque dubium de communi partium consensu, mediante amicabili compromisso, subjectum fuit hujus Sacr. Tribunalis definitioni; quamobrem excusso, resoluteque primo dubio super Tabulis, & Gemmis proposui sub die 2. Junii elapsi anni alterum concernens pertinentiam canonum, & nulla capta fuit resolutio ob votorum scissuram; reproposito vero in hodierna audientia, prodiit responsum, *Constare de bono jure D. Ducissæ, nomine D. Catharinæ Mariæ Zefirinæ filiæ.*

Nam in postremo testamento exposito per Lucretiam Medices anno 1553. in omnibus bonis, in quibus institutus fuerat hæres particularis Card. Joan. de Salviatis (inter quæ bona aderat vinea controversa, postea sub annuo canone in emphyteusim concessa) fuit quoque institutus hæres Card. Bernardus, reciproca inter ipsos tantum ordinata substitutione: Cum itaque per prædecessum Card. Joan. vinea pervenerit ad Card. Bernardum, qui omnia ejus bona supposuerat Fideicommisso favore Alamanni, suorumque descendentium masculorum, inde sequitur, quod sicuti absque ullo discrimine D. Catharina Maria Zefirina, ob defectam lineam masculinam Alamanni in bo. me. Duce Antonio Maria illius Patre, attento ejus obitu, successerat in hæreditate dicti Card. Bernardi, ita indubitati juris est, bonum jus eidem assistere ad assequendos controversos canones reservatos super vinea, & situ, libere ad hæreditatem dicti Card. Bernardi spectante, Clavett. *cons.* 9. *n.* 10.
1. Rot. *dec.* 10. *p.* 4. *divers. et dec.* 63. *n.* 25. *cor.* Coccino.

Nec obstat, quod sæpedicta Lucretia de Medices in antecedenti testamento anni 1545. vineam controversam legaverit Card. Joan. eique substituerit Bernardum, & Alamannum ejusdem testatricis filios, & ex eis nepotes, quæ substitutio cum in sequenti testamento anni 1553. non legatur expresse revocata, censeri debeat repetita; eoque magis, quia testatrix in hoc ultimo testamento confirmaverat omnes substitutiones, omniaque fideicommissa in antecedentibus dispositionibus facta, ut hinc proinde cum Bernardo substituti fuerint Alamannus, & filii, vinea recenseri nequeat inter bona hæreditaria Card. Bernardi, sed devoluta ad Ducem Franciscum Mariam ex Alamanno descendentem, comprehensa intelligatur in ejusdem Ducis Francisci Mariæ hæreditate, ad quam uti incorporatam Primogenituræ Card. Antonii Mariæ, est vocatus modernus Dux Antonius Maria Salviatus.

Quandoquidem diligenter per Dominos libratis omnibus hinc inde subtiliter, & erudito calamo, tam in jure, quam in facto deductis super hoc articulo repetitionis fideicommissi, a quo totum causæ momentum pendebat, conclusum fuit, tam regulas juris, quam verba ultimi testamenti anni 1553. & voluntatem testatricis, in unum conspirare ad exclusionem repetitionis; stabilis namque & immota est conclusio, quod si res prius legata Titio sub conditione, vel cum onere fideicommissi, postea relinquatur pure eidem Titio, conditio, & fideicommissum appositum primo relicto, censetur in secundo adempta, tametsi expressa non adesset ademptio, text. *sunt litterales in l. tutor datus 9. ff. de test. am. tutel.*
2. ubi si primo loco tutor datus est pure, & deinde sub conditione, talis tutoris nominatio efficitur conditionalis, ibi: *Titius cum poterit tutor esto, Titius sum Asiam venerit tutor esto, & Julianus lib. 10. ff. recte scripsit novissimam scripturam esse attendendam, et in l. si tibi rem certam 18. ff. de adim. l.* ubi si res certa alicui relicta sit cum onere fideicommissi, & iterum si eadem res eidem legata fuerit simpliciter, illa debetur absque onere fideicommissi, ibi: *Si tibi rem certam legavero, et rogavero te, ut eam Titio restitueres, deinde eandem rem tibi fideicommisero, nec rogavero te, ut aliis eam præstares, quæritur, an in tua potestate sit ex causa fideicommissi eligere, et fideicommissum non præstes? et magis posteriorem scripturam testamenti placuit spectari, et in*
3. *leg. non ad ea 88. ff. de condit. et demonstr.* ubi quod si primo pure, deinde sub conditione relictum est, valet posterius legatum; & ita econtra, si prius sub conditione relictum est, & deinde pure, relictum remanet purum, ibi: *Itaque quod hæres pure dare jussus est, quodve pure legatum est, cum id ex intervallo sub conditione legatum est, posterius valet: si prius sub conditione, deinde pure legatum est, præsens debetur:* Unde in jure inconcussa est propositio, quod in his, quæ traduntur jure legati, ultima scriptura venit attendenda, ut præter
textus supra citatos, ita in genere statuitur *in l. si mihi, & tibi 12. §. in legatis, ff. de l. 1. ibi: In legatis novissima valent, quia mutari causa præcedentis legati, vel die, vel conditione, vel in totum ademptione potest, & in l. sub diversis 30. ff. de condit. & demonstr. l. quod traditum 86. ff. eodem* ibi: *Quod traditum est in legatis novissimam, in libertatibus levissimã conditionem esse spectandam:* Ad discrimen ejus quod statuitur in institutionibus, in quibus semper attenditur prima scriptura, ad text. *in l. si te solum 27. de hered. instit.* ibi: *Sed si te heredem instituero, & deinde sub conditione te eundem institutam, nihil valere sequentem institutionem, quia prior satis plena fuisset:* ut distinguendo inter legata, & institutiones, & casum hujus text. *a d. l. non ad ea,* & concordantibus tradit glos. ibi: *sub verbo sequentem,* & clarius Castrens. *in d. l. quod traditum, ff. de condit. & demonstr.* ubi reddit rationem, quia institutiones sunt favorabiliores legatis.

Quamobtem cum in casu præsenti vinea controversa in prima dispositione Lucretiæ legata fuerit Card. Joanni, cum substitutione Card. Bernardi, Alamanni, & ex eis nepotum & in posteriori dispositione relicta fuerit eidem Card. Joanni, & Bernardo, instituta tantum inter ipsos reciproca, omissa substitutione Alamanni, & filiorum, præordinata in antecedenti testamento, talis innominata substitutio adempta, & revocata præsumitur, quamvis ademptio non fuerit specificata, & expressa; hujusmodi enim substitutionis omissio præseferet illius ademptionem, quæ dubium non est
quin fieri possit tacite, & ex conjecturata mente testatoris, ut erat casus jurium supra expressorum, et generaliter statuit text. *in l. si quis 3. ff. de adim. leg.* ibi: *Non solum autem legata, sed & fideicommissa adimi possunt nuda voluntate, seu tacita,* ut explicat glos. ibi *verba nuda,* & tradit etiam alia glos. *in leg. contra de test. verborum omnia,* Card. Mantic. *de conject. ult. vol. l.* 12. *tit.* 5. *sub top.* 36.

Nec dicatur, quod immutatio voluntatis testatoris in casu *l. si tibi, ff. de adim. leg. & in l. non ad ea, ff. de condit. & demonstr.* non deducatur, ex quo in secunda scriptura sit omissa repetitio conditionis, seu fideicommissi appositorum in primo; sed quia cum in secunda scriptura relictum fuerit legatum eidem personæ, cui relictum erat in prima, secunda remaneret inutilis, & frustratoria, quatenus non contineret ademptionem fideicommissi, & conditionis, quæ in 7
illa non leguntur expresse repetita, ut docuit Bart. *in l. si tibi, & in l. alumna, ff. de adim. & transfer. legat. & in l. in repetendis de legat.* 3. alias non possent reduci ad concordiam præfati textus cum aliis *in l. Cajo, ff. de adim. & trib. legat. & in leg. legatum sub condit. & demonstr.* firmantibus, legatum translatum de uno in alterum, censeri translatum cum suo onere, quantumvis non exprimatur. Proindeque cum in casu, de quo agitur, vinea in prima dispositione fuerit tota relicta Card. Joanni, & in secunda legata sit Card. Bernardo fratri, hæc secunda scriptura, utpote inductiva novæ dispositionis favore Bernardi, non remanebit frustratoria, sed multum operativa, itaut censura prædictorum text. *in l. si tibi, & in l. non ad ea,* efficiatur extranea a casu præsenti, ut in specie tradunt Dec. *cons.* 189. *n.* 8. Natt. *cons.* 486. *n.* 13. §. *Non obstat igitur text. in l. non ad ea tom.* 2.

Etenim potissima ratio *l. si tibi, & l. non ad ea,* illa est, quia per secundam voluntatem puram censetur testatorem recessisse ab antecedenti conditionata, seu onerosa, ut clare colligitur ex verbis *l. si tibi,* ibi: *& magis posteriorem scripturam placuit spectari,* id est posteriorem formam, utpote a priori diversam. Et clarius idipsum desumitur *ex leg. non* 8
ad ea, & signanter ex illa superaddita circumstantia, quod posterior dispositio, & scriptura sit attendenda, quoties ista sit facta per intervallum, & non incontinenti: quia scilicet quando ex intervallo secundum legatũ diversimode concipitur a primo, arguitur mutatio voluntatis, & correctio; sed 9
ubi incontinenti legitur talis diversitas, nõ præsumitur correctio, ut recte explicat glos. ibi *in verbo præsens: Item quæ est ratio incontinenti, vel ex intervallo respondet: quia non est verisimile, ut corrigat, quod incontinenti fecerat, & facit:* ergo præcipua ratio textus stat in eo, quod ex diversitate formæ primi legati a secundo, præsumitur illius correctio, ut melius explicat Castrens. *in l. quod traditum 86. de condit. & demonstr.* ibi: *Ita nota in vers. quod si pure ad declarationem, §. in legatis eodem, idest in legatis novissimam conditionem*

esse

esse spectandam, ut tunc inspiciatur ultima forma, vel scriptura, quando ex intervallo fiunt; secus si incontinenti, vel continuata scriptura, quia non censetur una prior, quam alia, & sic non censetur recessum a precedenti; & in puncto etiam ponderat Cæphal. *cons.68. n.5. lib.1.*

10 Quapropter licet ratio, quam tradunt Bartol. aliique scribentes *in l. si tibi*, ne scilicet legatum reddatur inutile, optime quoque adaptari valeat, quando esset verum, quod secundum legatum cum eodem onere redderetur inutile; exinde tamen non sequitur, quod sublata hac ratione, cesset
11 dispositio dicti textus, qui fundatus est in alia principali ratione supra expensa, quod nempe in legatis attendenda est ultima scriptura, idest ultima forma, qua concepta leguntur, *l. si non text. ff. de hared. instit. l. tutor. potius, §. Qua tutoribus ff. de excus. tutor.* Tiraquell. *cessante causa, lim.22.* & egregie in puncto notavit Sfortia Odd. *cons.97. n.17. l.1.*

Nec turbant text. *in l. Cajo ff. de adim. leg. & l. legatum sub conditione*, firmantes, quod legatum translatum de una persona ad alteram, censeatur translatum cum onere, quia ra-
12 tio horum text. non stat in eo, quod secundum legatum non est frustatorium, sed operativum, dum in ipso datur uni id, quod prius alteri datum erat; sed verior illorum ratio posita est in eo, quod quando legatum de uno transfertur in alium mutatur tantum persona legatarii, & non identitas legati, quod sicuti idem in sua essentia, & substantia remanet, ita remanere debet onus illi injunctum, dictante ulterius præsumptione, quod quemadmodum gravatus fuit primus legatarius, ita gravatus quoque fuerit secundus, in illius locum subrogatus, quæ præsumptio cessat, ubi non mutatur persona legatarii; nam tunc, cum dari non possit dicta subrogatio & eadem res in secunda dispositione relinquatur eidem personæ simpliciter, & cum diversa forma, dicitur per secundam voluntatem recedi à prima, ut egregie explicat Cæphal. *cons.67. n.16.* Odd. *d. cons.98. n.14. et 15.* Non officientibus adductis per Decium *in d. cons.189. n.13.* & Natt.
13 *in d. cons.476. n. 14.* quia hi Doctores non considerarunt, quod ratio text. *in l. si tibi, et in l. non ad ea*, non sit illa tantum evitandæ superfluitatis, sed alia mutationis voluntatis, ductæ ex diverso modo, & forma disponendi primi, & secundi legati; unde standum est Cæphalo scribenti contra Natt. qui solidam adduxit rationem, fundatam in litera textus, quam etiam, & melius observavit Odd. *cons 98. n. 13. concludens sub n.36.* quod Natta non ita faciliter respondere potuisset deductis per Cæphal. *in d. cons.67.* in quo vindicat a contrariis suum antecedens responsum 66.

Cæterum omnis arcetur difficultas ex illa ponderatione, quod ubi, prout in casu, eadem res prius relicta uni, postea pro medietate iterum illi relinquitur, & pro alia transfertur in alterum, semper verificabitur ratio superfluitatis quoad illam medietatem, quæ primo legatario denuo relinquitur; nam ad transferendam medietatem legati de uno in
14 alterum opus non est, ut nova fiat dispositio, per quam primo legatario iterum legetur medietas; sed satis est in alium transferre medietatem relicti, in totum prius diversæ personæ collati; sicque ne istiusmodi nova datio medietatis sit superflua, facta censetur ad liberandam hanc medietatem ab onere antea injuncto, ad terminos text. & rationis Bart. *in l. si tibi ff. de adim. legat.*

Posito autem, quod onus fideicommissi censetur ademptum a medietate legati, quæ de uno in eundem transfertur, censetur quoque ademptum ab altera medietate diversę personæ relicta, quia absurdum esset, quod unum, & idem legatum difformi jure censeatur, & reguletur, idest, quod
15 ex una parte dicatur ademptum, & in altera repetitum fideicommissum, ut in specie ex regula text. *in l. qui ades, ff. de usucap.* observant Cæphal. *cons.67. n.12.* & melius *n.20. 21. 22. & 23. cons.68. n 6. l. 1.* Sfott. Odd. *d. cons.98. n.18.* Menoch. *cons.624. n.1. & cons.1020. n.17.* cui alteri solido fundamento nihil respondent Decius, & Natta.

Atque his consequenter non adversatur text. *in l. Alumnæ sua, §. Qui filias, ff. de adim. & transf. leg.* disponens, quod quando agitur de dispositis in uno, & eodem testamento,
16 seu in testamento, & Codicillis, quod est idem, cum Codicilli sint pars testamenti, testator non cẽsetur mutasse suam voluntatem, *l. secund. in princ. ff. de jure Codicillorum*, nisi in iis tãtum rebus, quas reformasset, unde arguebatur, quod cum Lucretia de Medices confirmasset omnia disposita in priori testamento, ab iis tantum recessisse, dicitur, quæ expresse reformavit, nempe quoad translationem medietatis vineæ factam in Card. Bernardum, & non quoad substitutionem Alamanni, & filiorum non reformatam; nam censura dicti text. mirifice applicatur huic casui, quia testatrix legatum vineæ expresse reformavit, dum ubi prius illum legaverat Card. Joanni cum onere fideicommissi favore Alamanni, & filiorum, postea reliquit eidem Cardin. & Bernardo simpliciter sine onere dicti fideicommissi, quæ forma posterioris scripturæ, utpote diversa a prima, præsefert ejusdem primæ ademptionem, ut supra probatum est ex literali textu *in l. si tibi de adim. l.* & specie dixit Cæphal. *d. cons. 68. n.8. & 16.* & melius *n. fin.* Soccin. Jun. *cons.69. n.* 17
30. l.4. Menoch. *d. cons.1020. n.24. & fere per tot.*

Hactenus discussa procedunt in terminis, in quibus agebatur de legato prius sub conditione, & postea pure relicto in uno, & eodem testamento, vel conditionate in testamento, & pure in Codicillis, in qua facti specie loquuntur omnia jura superius laudata, & contrariis vindicata; sed res nullam admittit dubitationem, quando, prout in casu præsenti, primum legatum conditionale, seu onerosum, adjectum est in primo testamento, & secundum purum relinquitur in secundo; nam in hac posteriori hypothesi incontrovertibilis est propositio, quod fideicommissum appositum in primo testamento, dicitur revocatum, si in secundo nulla sit de eo facta mentio, sive res fideicommisso supposita relinquatur eidem, sive diversæ personæ, per text. Clar. *in l. Statius Florus ff. de jur. fisc.* ubi quod fideicommissum non præstatur ex primo testamento per secundum revocato, nec ex secundo, quia in eo relictum non fuit, & *in leg. si jure tamen. de leg.3.* ubi si
testator in primo testamento reliquit fideicommissum, si 18
postea faciat secundum testamentum nullum, mentione non facta de fideicommisso in primo relicto, fideicommissum debetur ex primo testamẽto, cum voluntas non pręsumatur mutata, nisi per aliud testamentum validum; si vero secundum testamentum fuit validum, fideicommissum non debetur, cum in eo testamento non sit adscriptum, ac præsumatur repetitum, & tenent Bart. *id d. l. Statius Florus, n.3.* Castrens. *in l. legatum sub condit. vers. Et intellige, ff. de condit. & demonstr.* Ruin. *cons.93. n.24. & cons.144. n.17. l.1.* Curt. Jun. *cons.163. n.14.* Card Mantic. *de conject. ult. vol. l.18. tit.1. n.36.* Menoch. *de præsumpt. l.4. præs.176.* cum aliis penes Fusar. *de substit. q.431. n.1.* Camarell. *de legat. l.7. qu.25.* Rot. cor. Merlino *decis.247. n.1.* & antea cor. Penia *dec.549. n.2.*

Et ratio est, quia novum testamentum suapte natura revocat, & irritat primum cum omnibus in eo contentis, §.
Posteriore instit. quib. mod. testam. infirm. l. jure, ff. de legat. 19
2. l. si quis priore, ff. ad Senat. Consult. Trebell. Quapropter totum id, quod in secundo testamento non legitur oculis corporeis repetitum, censetur revocatum ex supradictis, & in specie Menoch. *d. cons. 1020. n.3.* Quod adeo verum est, ut satis fundatam dicatur habere suam intentionem in jure, adducens pro se posterius testamentum, in quo fideicommissum expresse adjectum non apparet, Dec. *cons. 475. n. 1. & seq.* Bolognet. *cons.15. n.25.* Surd. *cons.446. n.4.* Rot.
cor. Seraph. *dec.123. n.1. & 2.* cor. Penia *dec.549. n.2. & 3.* 20
juxta Venetam impressionem.

Absque eo, quod in hoc casu intrent difficultates ex dispositis *in l. Cajo de alim. & cib. legat. & legatum sub conditione, ff. de condit. & demonstr.* non solum quia ibi agebatur de legato translato de uno in alterum juxta superius dicta, sed etiam quia ibidem tractabatur de translatione legati facta in Codicillis, in quibus terminis, quia per Codicillum non revocatur testamentum, onus, & conditio adjecta in legato facto in testamento, facilius censeri debet repetitum in illius simplici translatione facta in Codicillis; sed quando translatio fit per testamentum, nulla allegari potest lex dicens, quod fideicommissum appositum in primo testamento censeatur repetitum in secundo, nisi expresse dicatur, ut
notavit gloss. *in l. alumnæ verbo in tota, ff. de adim. leg.* & 21
bene Castrens. *in d. l. legatum sub conditione de condit. & demonstr.* ubi sic ait: *Intellige hanc legem procedere, quando in eodem testam. vel in Codicillis facta est translatio; secus quando in alio testam. per quod revocatur primum; quia tunc non subintelligitur eadem conditio*, & in hoc conveniunt omnes Doctores, & ipsimet, qui consulendo scripserunt pro repetitione, & signanter Natt. *cons. 475. n.16.* Peregr. *cons. 478. num.3.* Mans. *cons. 282. n.18. & cons.545. num.2.* Palm. *alleg. 289. n.43.* & distinguit Rot. *dec. 222. num.8.9. & 10. part. 18. rec.*

Imperturbabile autem visum est, quod dispositio Lucretiæ de Medices anni 1553. sit dispositio testamentaria, & non Codicillaris: Tum quia testatrix literis rotundis exposuit velle condere testamentum nuncupativum, ut ex verbis in principio, ibi: *Suum testamentum in his scriptis, quod nuncupativum dicitur, omni, quo potuit meliori modo, via,*
jure, causa, & forma, & ex aliis verbis finalibus, ibi: *Hanc* 22
siqui-

siquidem d. Dom. testatrix asseruit esse hujus ultimam voluntatem, & ultimum suum testamentum, quam, & quod valere, & tenere voluit jure testamenti, & si jure testamenti non valeret &c. valere jure Codicillorum; talis enim nominis, & essentiæ dijudicanda est dispositio, qualis fuit nuncupata, & denominata a conficientibus: Tum quia in actu illius confectionis fuerunt adhibitæ omnes solemnitates, & signanter septennarius numerus testium, qui de jure adhiberi debet in testamentis, juxta disposita *in l. hac consul-*
23 *tissima, C. de testam.* quas solemnitates non exigunt leges in Codicillis, cum ista sint intestatorum, vel testatorum voluntates quædam nudæ, nullis subnixæ solemnitatibus juris, ut definiuntur per Cujacc. *in paratit. in l. 9. C. tit. de Codicillis fol.* 112. *juxta impressionem Lugdunen.* Tum demum quia testatrix discretive locuta fuit de testamento, & Codicillis, constituendo differentiam inter illos, prout
24 legitur in d. clausula Codicillari, cujus appositio pandit quoque evidenter, illius mentem fuisse testandi, & non codicillandi, ut hæc omnia referendo argumenta formiter discussa concludit Menoch. *cons.* 1020. *a num.* 1. *ad n.* 16. *& de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 3. *n.* 3. & ante ipsum Corn. *cons.* 324. *num.* 2. *lib.* 1. Alciat. *resp.* 525. secundum impressionem antiquam Mediolanen. & bene etiam Joann. Andr. ad Specular. *de instrum. edit. §. Compendiose numer.* 17. *sub verbo Codicillum.*

Minime subsistente, quod præfatum testamentum non contineat institutionem hæredis universalis, indeque sustineri nequeat jure testamenti: quia ut ex verbis supra transcriptis legitur, optime in illo continetur hæredum institutio per viam confirmationis illius, quæ facta fuerat in antecedenti testamento; neque dubium est, quin institutio hæredis fieri valeat generice per confirmationem ejus exa-
25 ratæ in antecedenti testamento, *l. asse toto, ff. de hæred. instituen.* Corn. *d. cons.* 324. *n.* 3. *l.* 1. Ruin. *cons.* 2. *n.* 4. *tom.* 1. Rota Januen. penes Palm. *dec.* 109. *n.* 16. Torr. *de primogen. Ital. part.* 2. *qu.* 8. *n.* 12.

Prout nec urget, quod in hoc eodem secundo testamento deficiat clausula *cassans primum testamentum*, quæ adjici solet in omnibus posterioribus testamentis, quia in casu præsenti eatenus non fuit apposita hujusmodi clausula, quatenus testatrix noluit recedere ab omnibus dispositis in antecedenti testamento, sed plura confirmavit; non ideo tamen concludi valet, quod noluerit per ultimam ejus dispositionem, licet in parte antecedentis confirmatoriam, conde-
26 re testamentum, quia in eis partibus, in quibus confirmatum expresse non legitur primum testamentum, per secundum, etiam sine dicta clausula revocatoria, ipso jure cassatum, & ruptum censetur, Dec. *cons.* 512. *sub num.* 1. Capyc. Galeot. *cons.* 38. *sub n.* 53. *circa fin. l.* 1. ubi quod secundum testamentum dicitur ratio latæ sententiæ, & denotat ipso jure revocationem primi, etiamsi non adessent cautiones Notariorum illud expresse revocantes.

Firmato, quod secunda dispositio Lucretiæ sit testamentaria, & non Codicillaris, firma remanet propositio ducta *ex l. Statius Florus de jur. fisc. & l. si jure, ff. de leg.* 3. quod fi-
27 deicommissum appositum in primo testamento, revocatum censetur in secundo, in quo nulla de illo fit memtio, licet nihil dicatur de revocatione: Quin officiat, quod censura hujusmodi legum procedat, quoties in secundo testamento nulla sit facta approbatio contentorum in primo; secus vero ubi disposita in primo approbentur, & confirmentur in secundo, prout in casu, in quo Lucretia testatrix approbavit omnes institutiones, substitutiones, & fideicommissa adjecta in antecedentibus dispositionibus, in quibus terminis, licet primum testamentum rumpetur, tamen vel su-
28 stineri debet jure Codicilli, ut statuit text. *in l. posthumus, §. Si Paganus, ff. de injust. & rupt. testam.* vel in omni casu, in secundo primi confirmatorio, censetur repetita omnia disposita in primo, ex text. *in leg. si quis priore, ff. ad Senat. Consult. Trebell. §. Sed & si quis, inst. quib. mod. testam. infirm.* & tradunt Cæphal. *cons.* 53. *& 73. per tot.* Fusar. *de substit. qu.* 451. *n.* 5. Surd. *dec.* 38. *n.* 17. *& alii.*

Nam d. regulæ limitatio obtinet locum, quoties confirmatio facta in secundo testamento esset ita generalis, ut nihil exciperet; secus vero quoties ab ea exceptuata forent aliqua bona, super quibus nova ex integro facta sit dispositio, prioris testamenti reformatoria, quia tunc quoad rem exceptuatam, & dispositionem reformatam, servari debet secundum testamentum eo modo, quo scriptum est, nihil
29 curato de dispositis in primo; ut expresse disponitur *in d. l. si quis priore*, ibi: *Et hoc ita intelligendum est, si non aliquid specialiter contrarium in secundo testamento fuerit scriptum*, idest, ut bene explicat glos. *in efformatione casus, nisi* (sunt illa verba) *a generali confirmatione primi testamenti quod fecerat in secundo, excepit in eodem secundo aliquam rem contentam, vel relictam in primo testamento; nam tunc illa res non debet restitui institutis in primo testamento*: & in verbo *specialiter*, ibi, *idest a generali confirmatione excepit aliquam rem contentam, vel relictam in primo testamento: vel si quid reliquit in primo, ademit, et postea generaliter confirmavit primum; nam non pertinet generalis confirmatio ad specialiter ademptum, et concordat text. in l. cohæredi, §. qui pactum, ff. de vulg.* ubi quod generalis confirmatio trahi non potest ad personam, & legata, super quibus facta fuit specialis dispositio.

Hicque præcise, & adamussim est casus præsentis controversiæ; licet enim Lucretia in prima parte sui testamenti generaliter confirmaverit, & approbaverit omnes institutiones, substitutiones, legata, & fideicommissa usque tunc facta in prioribus ejus dispositionibus, in secunda tamen parte testamenti ab hac generali confirmatione exceptuavit omnia bona relicta Cardinali Joanni, inter quæ continebatur vinea controversa, de quibus quidem bonis aliam novam, & particularem declaravit facere velle dispositionem, prout de facto fecit, instituendo de novo in eisdem, non solum Cardinalem Joannem, uti in priori testamento disposuerat; sed Cardinalem Joannem, & Bernardum fratres simul, ipsos ad invicem substituendo citra repetitionem substitutionis factæ favore Alamanni, & filiorum; ista proinde substitutio tanquam omissa, iterumque non demandata, præsumitur adempta; nam sicuti si Lucretia non confirmasset contenta in priori testamento, irrefragabilis esset talis ademptio, ex regulis superius firmatis, idem dicendum est in casu, quo a dicta generali confirmatione contentorum in testamento, exceptuata, & abstracta sint disposita circa vineam, nova de eadem facta dispositione: quia exceptio, licet firmet regulam, ab eo tamen excludit casus exceptos, & idem est excipere aliquid a generali confirmatione, ac non confirmare quoad excep-
ptum, *l. nam quod liquide, §. penult. ff. pen. legat.* Dec. *in l.* 1. *n.* 21. *de regul. jur.* Menoch. *cons.* 1020. *n.* 33. Bellon. *de jur. accr. cap.* 10. *qu.* 17. *n.* 17. 30

Qua stante literali exceptuatione, majori fortitudine applicatur regula superius firmata ex text. *in leg. si tibi, ff. de adim. leg.* si enim in eodem testamento, vel in eisdem Codicillis, in quibus minus præsumitur mutatio voluntatis testatoris, & Codicillantis, tanquam in actis incontinenti facta, præsumitur mutata voluntas, attenta diversitate scripturæ, seu formæ primi legati, a scriptura, & forma secundi; quando magis mutatio voluntatis præsumi debet, quando agitur de legato uno modo facto in primo testamento, ac altero, & diverso modo concepto in secundo, longe post confecto, quodque juxta sui essentiam importat destructionem, & irritationem primi? ut in specie arguit Menoch. *cons.* 1020. *n.* 51.

Nec turbat, quod a generali confirmatione contentorum in primo testamento non excipiatur tota dispositio facta in priori testamento, circa bona relicta Cardin. Joanni, & sic circa vineam; sed dicta exceptuatio fuerit limitata ad ea, quæ inferius addita, & subjuncta fuerint, ibi: *Excepto quod illis addidit, & subjunxit, videlicet, &c.* ideoque cum in parte exceptuativa fuerit tantum reformata institutio Cardinalis Joannis, dando eidem cohæredem, seu collegatarium Bernardum fratrem, nihil addendo circa substitutionem Alamanni, & filiorum, ista proinde censeri, & dici debeat præservata sub generali confirmatione antea facta.

Singillatim namque, & quoad omnes ejus partes expensa dicta dispositione exceptuativa, apertissime deprehenditur, testatricem, circa bona relicta Cardinali Joanni, nullam vel minimam habuisse relationem ad dispositiones de illis in antecedenti testamento exaratas, sed aliam ex integro independentem, & omnino novam exposuisse scripturam citra approbationem antecedetium dispositionum, imo cum tacita, & subintellecta revocatione substitutionis Alamanni, quod profecto suadetur, primo, ex quo testatrix in hujusmodi bonis de novo instituit Cardinalem Joannem, & Bernardum, quando alias poterat disponere per viam confirmationis quoad medietatem datam Cardinali Joanni, dicendo: confirmo legatum factum Joanni quoad medietatem dictorum bonorum tantum, & revoco quoad aliam medietatem, in qua instituo Bernardum; cum ergo circa dicta bona testatrix non disposuerit per viam confirmationis, sed per viam novæ dispositionis, & quidem testamen-

stamentariæ, factæ solum, & ad unicum finem exceptuan-
31 di ab antecedenti dispositione dicta bona, reformando an-
tecedenter disposita, inde sequitur, quod dispositiones o-
missæ habitæ fuerint pro non volitis, & revocatis, ad textum
supra expensum *in leg. Si tibi ff. de adim. leg. & in l. Statius
Florus, ff. de jur. fisc. cum concord.* absque eo quod intellec-
rit, omissum reservare sub antecedenti confirmatione gene-
rali, quæ juxta suam indolem non comprehendit, sed ex-
cludit speciem, de qua nova, & peculiaris in eadem scriptu-
32 ra facta est dispositio, *ex l. doli causa, ff. de verb. obligat.* &
ex optimo text. *in d. l. cohæredi, §. Qui palam ff. de vulgar.*
33 ubi quod substitutio generalis, & breviloqua non refertur
ad eos, quibus specialiter est provisum, & faciunt deducta
per Rot. coram san. me. Alex. XIII. *dec. 73. sub n. 20. & dec.*
207. *n. 35. & 36. part. 9. tom. 1. rec.* ubi quod confirmatio ni-
34 hil influit in relictum peculiariter in Codicillis factum.
Secundo, & fortius, quia sæpe dicta testatrix, nume-
rando bona, in quibus instituerat hæredem Cardinalem Jo-
annem, & in quibus illi cohæredem Bernardum fratrem ad-
jungere deliberaverat, expressit generaliter etiam illa, in
quibus eidem Joanni dederat substitutos, ibi: *In omnibus
rebus, & bonis &c. in quibus testatrix instituit hæredem,
&c. Illustrissimum Joannem &c. etiam sibi datis substitutis
&c.* quæ verba sic juxta eorum obvium sensum explicari de-
bent, scilicet quod etiam in vinea portæ Septinianæ, in
qua institutus fuit Joannes, eique substitutus Bernardus,
Alamannus, & ex eis nepotes, testatrix instituit, & substi-
tuit Bernardum, cum prædicta dictio *etiam* stet ampliative,
35 & extensive ad exceptuandum a generali antecedenti confir-
matione omnia, & quæcunque bona relicta Cardinali Jo-
anni juxta ponderata per Cravett. *in cons. 294. n. 5. vers. di-
citur continuare,* Menoch. *cons. 415. num. 5.* Pacif. de Salv.
interd. inspect. 3. cap. 5. num. 22. Urceol. *consult. 79. n. 18.*
36 Ex hac autem commemoratione substitutionis factæ favo-
re Alamanni in ventre dispositionis, in qua bona, ad quæ
fuit ille substitutus, iterum, & de novo relinquuntur no-
vissimis institutis, irrefragabile promanat fundamentum
ademptionis dictæ substitutionis, cum a primo legato sem-
per censeatur recessum, si in secundo de primo expressa fa-
cta sit commemoratio, ad text. *expressum in dict. l. non ad
ea, ff. de condit. & demonstr.* ibi: *Nisi cum commemoratio-
ne superioris legati posterius scriptum fuerit, veluti Stichum,
quem illi legavi, heres meus et, si aliud factum erit, dato;
tunc enim revocandi animo præsens legatum, & sub condi-
tione dandi ita scripsisse videbatur,* & bene explicat hunc
textum Castrens. *in l. Quod traditum, ff. de condit. & de-
monstr. sub n. 5.* Est etiam literalis text. *in leg. Sicut, ff. de
adim. legat.* ibi: *Quod Titio legavi, id Sejo do, lege, quæ
rec in personam Titii tacitam ademptionem continet* Me-
noch. *de præsumpt. præsumpt. 173. sub n. 4. & n. 6.* Rota *dec.*
119. n. 2. vers. quia, cor. Emerix Seniore.
Tertio, quia in sæpe dicta parte exceptustiva adimitur
Cardinali Joanni medietas dictorum bonorum alias illi
relictorum, eaque legatur Bernardo; cum itaque ex uno
37 legato effecta fuerint duo legata, inde fit, quod sicuti
substantia primi legati immutata fuit, ita censetur revoca-
tum onus illi prius adjectum, Cæphal. *consil. 67. num. 12.
& 23. §. Tenendo, & cons. 68. numer. 12. & 13.* Menoch.
cons. 67. num. 5.
Quarto, ex quo inter Cardinalem, Joan. & Bernardum
ordinata fuit reciproca; quando autem in secunda disposi-
tione apponuntur novæ substitutiones, aliæ existentes in pri-
ma, & non repetitæ, præsumuntur revocatæ; non potest
enim non præsumi recessus a substitutione antecedenter fa-
cta, dum apparet, quod testatrix substituendi non imme-
38 mor, eam, quam voluit novam, & diversam substitutio-
nem apponere, de facto expressit, & apposuit, argumento
text. *in d. leg. Alumnæ in princ. ff. de adim. & transfer. legat.*
Alex. *cons. 66. l. 3.* Angel. *cons. 294. sub n. 6. & n. 8.* Menoch.
de præsumpt. l. 5. præsumpt. 174. n. 4. Camarell. *de legat. l. 8.
qu. 26. n. 5. de conditione apposita in testamento.*
Quintum damum, & efficacissime, quia disposita circa
institutionem, & substitutionem in primo testamento, re-
pugnant, & contrariantur repetitioni, ac permanentiæ sub-
stitutionis Alamanni, & ex eis nepotum. Patet siquidem
repugnantia ex eo, quia in primo testamento an. 1545. Ala-
mannus fuit substitutus Cardinali Joanni, una cum Bernar-
do; in secundo, ut diximus, Bernardus instituitur una cum
39 Joanne, & decedente Joanne, substituitur idem Bernardus,
unde cum Alamannus non possit amplius succedere Joanni,
quodque magis est, non possit illi succedere una cum Ber-
nardo, in aperto est, quod fuit immutatus non solum or-
do, sed etiam substantia ipsa substitutionis; ordo quidem;
quia Alamannus non debebat succedere Joanni, ut in pri-
mo testamento, sed juxta sensum scribentium pro Duce
debebat succedere Bernardo; substantia vero quia ex pri-
mo testamento debuisset succedere una cum Bernardo, &
sic pro medietate; hodie vero juxta prætensionem Ducis,
succederet in totum. Qua stante variatione, tam in sub-
stantia, quam in modo, substitutio semper censetur revo-
cata, & nunquam præsumi potest repetita, ut bene in ter-
minis debilioribus ratiocinatur Cæphal. *cons. 67. n. 16. &
n. 23. & 26. & cons. 68. cum seqq.* quem sequitur Menoch.
cons. 624. n. 4. 5. & 6.
Et sane ignoratur, in quonam ex duobus testamentis A-
lamannus dici debeat vocatus; illius enim vocatio depre-
hendi nequit ex primo testamento, quia in illo Alamannus
una cum Bernardo substituitur Joanni, unde cum ex poste-
riori testamento Joanni successerit Bernardus illi reciproce
substitutus, & nullibi in primo testamento Alamannus
sit substitutus Bernardo, certe vigore dicti primi testamen-
ti Alamannus nunquam poterat succedere Bernardo.
Nec etiam vigore secundi, quia testatrix post institutos 40
Joannem, & Bernardum, illosque invicem substitutos, non
fuit ulterius progressa, ideoque concludebant domini cum
Sfort. Odd. *cons. 98. numer. 24.* quod cum Alamanno suf-
fragari non potuerit substitutio ordinata in primo testa-
mento, nec altera adjecta in secundo pro illius vocatio-
ne, oporteret ex integro novam facere substitutionem, ut 41
possit ex illa venire, quod esset maximum absurdum, ut
bene etiam in puncto Cravett. *consil. 80. numer. 1. 2. &
3. numer. 16. & 17.* itaut in præsenti casu extranei maneant
termini repetitionis, quæ semper intelligitur sine altera-
tione, & re in eodem statu permanente, ex bene firmatis
per Rotam *dec. 47. n. 2. & n. 3. part. 3. rec.* ubi quod plus esse
non debet in termino referente, quam in relato, alias non
esset repetere, sed de novo inducere.
Nec relevare visus est casus figuratus, quod scilicet in
casu primi testamenti, si Bernardus prædecessisset Ala-
manno, iste in totum successisset Cardinali Joanni; un-
de eodem modo succedere deberet in totum Bernardo,
instituto cum Cardinali Joanne, & illi substituto; sive
quia ab eo, quod poterat contingere in casu, quo firmum
remansisset dictum primum testamentum, non est argu-
mentum ad id, quod statui debet in casu concreto secundi testa-
menti; sive quia in dicto casu figurato, Alamannus suc-
cessisset in totum Joanni ob caducatam substitutionem
Bernardi, quia in primo testamento fuerat Joanni substi-
tutus, propterea habebat unde suam vocationem desume-
ret; in hypothesi autem stante dicto secundo testamen-
to, cum evanuerit ejus substitutio facta in casu obitus
Joannis, ex quo Joanni fuit substitutus Bernardus, & res-
pectu Bernardi nullam habeat substitutionem, ex qua pos-
sit succedere in casu obitus ejusdem, palam est, quod ca-
sus figuratus remaneat inapplicabilis, & ideo non atten-
dendus, & semper erit verum, quod hoc non esset repetere 42
veterem substitutionem, sed novam inducere, contra re-
gulas juris, ut subdit Odd. *d. cons. 98. n. 14. §. Quinimo.*
Nihilque penitus urget, quod in parte proœmiali decla-
ravit testatrix condere dictum ultimum testamentum ad
effectum addendi, & adjungendi ordini alias per eam da-
to; unde inferebatur, quod hic ordo additus, & de no-
vo datus, ille fuerit, ut ibi ex priori testamento Alaman-
nus succedere debuisset Cardin. Joanni una cum Bernar-
do, in secundo substitutus fuerit Bernardo. Quoniam cum
d. verba optime referri valeant ad ordinem de novo datum
quoad successionem Bernardi, ut scilicet, ubi in primo te- 43
stamento fuit substitutus Cardinali Joanni, in secundo effe-
ctus fuit institutus, non sunt referenda ad Alamannum, de
quo nullum minimum verbum legitur in secundo testa-
mento, ut in similis respondit Rota super alio puncto jo-
calium, & tabularum pictarum in decisione 28. Junii 1706.
§. 16. cor. me. Prout nihil facit, quod de natura additionis
sit, aliquid de novo disponere, & non jam disposita revoca-
re, quia in mente testatricis, interpretata ex ejus usu loquen-
di, addere non solum importabat adjungere per viam novæ
dispositionis, sed etiam per viam ademptionis, & revo-
cationis, dum addendo ademit Cardinali Joanni medie-
tatem bonorum, quæ in primo testamento illi legaverat,
illamque reliquit Cardinali Bernardo, sicque per dicta
verba addidit, & subjunxit; intellexit dicere, subdidit, &
de novo disposuit; id autem quod subditur, & de novo fit,
æque exequi potest, vel addendo, vel diminuendo, vel 44
revocando, sive expresse, sive tacite. Verba enim sunt
intel.

intelligenda secundum mentem proferentis, etiam quatenus opus esset ea impropriando, gloss. *in cap. Intelligentia, verbo ex causis, de verb. signif. leg. In ambiguis, ff. de re jud.* cum aliis congestis in dicta decisione super puncto jocalium §. 12. cor. me.

Ejusdemque irrelevantiæ apparuit ponderatio, quod cum testatrix subrogaverit in locum Cardinalis Joannis Bernardum, inde argumen. sit, quod sicuti Cardinali Joanni in priori testamento dati sunt substituti dicti Alamannus, & filii, ita juxta naturam subrogatorum, Bernardus censeri debeat in secundo testamento cum onere restitutionis institutus; enim vero perlecto integro contextu, evidenter patuit, quod vere, & realiter Bernardus non subrogatur, sed in cohæredem cum Joanne instituitur, facta inter ipsos reciproca; unde quidquid dicitur de subrogatione, non stat ad designandum, quod Bernardus fuerit in totum loco alterius subrogatus, sed tantummodo ad demonstran. quod respectu qualitatis cohæredis, testatrix illum ponebat in locum Joannis; alias enim si in hoc casu proceden. esset cum sensu, quod simpliciter, ac totaliter remaneret subrogatus, esset etiam dicendum, quod Joannes fuisset universaliter in secundo testamento exclusus, quod repugnat literæ dispositionis; subrogatio enim importat privationem ejus, cui fit subrogatio, ab omnibus rebus, & qualitati-
45 bus subrogatis, illasque transfert in subrogatum, ex collectis per Rot. *dec. 490. n. 2. part. 14.* & cor. Amat. Dunoz. *dec. 495. n. 16. & seq. & dec. 74. n. 4. p. 18. rec.*

Fortius quia etiam Card. Joannes subrogatur loco Bernardi, ibi: *& e converso*; & tamen hujusmodi subrogatio Joannis in Bernardum non potest etiam referri ad substitutiones positas in primo testamento, quia Bernardus non fuit oneratus favore Alamanni; unde fit, quod sicuti subrogatio Joannis in Bernardum non potest intelligi, nisi de substitutione Joannis ipsi Bernardo, quatenus iste illi prædecessisset; ita dicendum est de subrogatione Bernardi in locum Joannis, idest, quod Bernardus fuerit substitutus
46 Joanni, cum una determinatio respiciens plura determinabilia uniformiter determinet, maxime quando eadem determinabilia existunt in eadem dispositione, Aretin. *in l. cohæredi col. 3. vers. sed respondere, ff. de vulgar. & pupill.* Ruin. *cons. 117. l. 2. n. 6.* & bene Cæphal. *cons. 67. n. 22. l. 1.*

Nec minus postremo pro suadenda repetitione confert consideratio, quod in omnibus testamentis, & dispositionibus per Lucretiam exaratis, vinea controversa supposita legatur fideicommisso favore Alamanni, & filiorum, itaut cum nulla assignari valeat causa, ob quam nova supervenire potuerit ademptio, ista non præsumatur: Etenim omissis aliis, voluntas hujus nobilissimæ matronæ nunquam fuit stabilis, & constans in ratione, & modo disponendi de suis bonis, idque vel ex eo facile colligitur, ex quo tria condidit testamenta, duosque Codicillos, in quibus semper diversimode juxta varias rerum contingentias disposuit, & posthabitis pluribus aliis variationibus, illam præ cæteris DD. considerationi magis ad rem facien. quod in Codicillo anni 1543. Cardinali fuerunt quoad vineam substituti omnes ejus hæredes universales, nempe Joan. Baptista, Antonius Maria, ac etiam Alamannus, & filii Alamanni; & tamen in testamento anni 1545. substituit Bernardum, Alamannum, & ex eis nepotes, posthabitis Joan. Baptista, & Antonio Maria; unde quemadmodum ista posthabitio non habebat causam apparentem, nisi illam, quia sic placuit testatrici de suis rebus disponere, cum cæteroquin dd. Joan. Baptista, & Antonius Maria essent etiam ab avia dilecti, utpote universales hæredes instituti;
47 ita revocatio substitutionis Alamanni, & filiorum, facta in ultimo testamento, tribuenda est nudæ testatricis voluntati, quæ in ultimis dispositionibus stat pro ratione, *l. cum quidam in fine*, ibi: *Quia & hoc voluit testator, C. de necess. servis hæred. instit.* Angel. *in l. 3. C. de instit. & substit.* Bald. *in l. dotem, ff. solut. matrim.*

Accedentibus duabus ponderationibus, quarum prima est, quod sicuti per disposita in ultimo testamento, testatrix præjudicavit Cardinali Joanni, illi adimendo medietatem bonorum, quæ antea illi soli legaverat; ita mirum videri non debeat, quod privaverit nepotes antea substitutos, maxime quia eos in universo illius asse hæreditario hæredes scripserat. Altera ponderatio est, quod cum Cardinalis Jo. & Bernardus consequi debuissent legitimam ex bonis maternis, quam mater non reliquerat in ejus testamentis liberam ab omni onere, dum omnia bona illis legata gravaverat fideicommisso; hac stante consideratione, aliaque adjuncta, quod Card. Joannem honoraverat pinguiori relicto illo, quod legaverat Bernardo, hinc verisimile est; quod prudentissima mater ad servandam æqualitatem inter fratres, illos de novo pro æquali instituerit hæredes, sublato onere fideicommissi favore Alamanni, & filiorum, quos cæteroquin jam hæredes universales in tota, & quidem opulenta hæreditate scripserat, apposito tamen reciproco fideicommisso inter fratres, quod alias erat eisdem favorabile, vel saltem minus nocivum, uti temporaneum, & ab unius tantum vita dependens.

Quibus concinit etiam argumentum petitum ab observantia Ducis Francisci Mariæ, qui licet solicitus, ac avidissimus fuerit impugnandi primogenituram clar. mem. Cardin. Antonii Mariæ Salviati usque ad illam augendam bonis subjectis illius fideicommissi, sub eo obtentu, quod de illis aliquatenus dubitari potuisset; attamen de controversis canonibus consistentibus in corpore tam conspicuo sub ejus oculis existente, nec d. primogenituræ incorporavit, nec minus de illis ullam minimam fecit mentionem; supponendo illos spectare ad hæreditatem Cardinalis Bernardi. Observantia autem in hisce quæstionibus ultimæ voluntatis dubiæ multum facit, ac operatur, ex congestis per Rot. *dec. 442. n. 8.* cor. Merlin. & dictum fuit circa similem observantiam ductam ex hoc facto D. Ducis Fran- 48
cisci Mariæ in decisione super jocalibus, & tabulis pictis sub die 22. Martii 1706. §. 32. & in ejus confirmatoria 28. Junii ejusdem anni, §. 22.

His sic stabilitis, non officiunt multiplices auctoritates adductæ pro suadenda repetitione; nam major earum pars loquitur in terminis testamenti, & Codicilli, & non in terminis duorum testamentorum, quæ differentia in hac quæstione repetitionis, inducenda de una ad alteram dis- 49
positionem, est notabilissima, ut supra prædictum est, & semper repetere juvat. In primo enim casu, quia Codicillus non rumpit testamentum, utpote illius pars, & sequela, ideo omnes præsumptiones dictant, omnesque capi debent interpretationes, ut ita concilietur testamentum cum Codicillo, ut unum non remaneat revocatum per alterum. Res vero aliter se habet in secundo casu, quia cum secundum testamentum rumpat, & annullet primum, omnes juris regulæ docent, in dubio esse respondendum in exclusionem repetitionis, & quidem in terminis testamenti, & Codicilli loquuntur Dec. *cons. 190.* Natt. *cons. 476. ubi sub n. 17.* fatetur diversimode respondisse, quatenus suum thema esset de duobus testamentis, Alciat. *cons. 106.* Giovag. *cons. 36. l. 3.* Bell. Jun. *cons. 15.* Paul. Flam. penes Fusar. *cons. 213.* super quo casu consuluit etiam Mans. *cons. 545.* Palm. *alleg. 389.* duo ultimi late, & diserte firmãt d. distinctionem inter casũ duorum testamentorum, & unius testamenti, ac Codicilli.

Præterea recensiti Doctores loquentes in terminis testamenti, & Codicilli, fundant repetitionem *in lib. Cajo de alim. & cib. l. & in l. legatum sub condit. ff. de condit. & demonstr.* Quæ tamen jura locum sibi vindicant, quando agi- 50
tur de legato translato de uno in alterum; tunc enim translatio censetur facta cum onere prius adjecto rei translatæ; secus vero est, ubi legatum est translatum de eodem in eundem, quo casu onus appositum in prima scriptura censetur ademptum in secunda, tametsi de ademptione nil dicatur,
per tex. *in l. si tibi, ff. de adim. leg. et l. non ad ea*, quæ postrema 51
jura sunt illa, quæ applicantur huic hypothesi, quantumvis in ea legatum non fuisset in totum translatum in eundem, sed pro medietate, ut supra probatũ est ex pluribus rationibus, quas non consideratunt Dec. *cons. 190.* & Natt. *consil. 576.* scribentes in simili hypothesi legati de uno in eundem pro medietate tantum translati; sed bene, & subtiliter excitarunt Cæphal. *d. cons. 67. & 69. l. 1.* scribens contra Natt. & egregie etiam Odd. *d. cons. 98.* respondens pro veritate, Menoch. *cons. 625.* juxta cujus scripta pronunciavit Rota Florentina, ut ipse auctor testatur *in cons. 1010. n. 31. §. Nostra.*

Rursus iidemmet Doctores loquentes in terminis testamenti, & Codicilli, scribebant in casu, in quo non concurrebat in Codicillo totalis variatio legati, seu fideicommissi, quoad substantiam, sed varietas consistebat in accidentalibus, puta in aliqua præposteratione temporis in succedendo, in quibus terminis consuluerunt Jason. *cons. 18.* Alciat. 52
Giovagn. Bellon. & Flamin. & scribebant illi, qui amplectentes Natt. rejiciebant Cæphalum; unde non applicantur controverso themati, in quo tota forma substitutionis, quæ repetita prætenditur, fuit immutata, & renovata, tam quoad personas, quam quoad ordinem, quam demum quoad ipsius rei substantiam; quare huic casui aptantur *cons. 80.* Cravett. *cons. 67. & 68.* Cæphal. *cons. 98.* Odd. *& cons. 626.* Menochii, qui loquentes pariter in terminis Codicilli respon-

reſponderunt in circumſtantiis immotatæ ſubſtantiæ legati pro illius ademptione.

Doctores vero, qui loquuntur in terminis duorum teſtamentorum, quales ſunt Nat. *conſ.* 483. 484. & 517. Cæphal. *conſ.* 63. & 64. Surd. *dec.* 37. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 51. verſabantur in caſu, in quo primum teſtamentum erat expreſſe confirmatum in ſecundo, & tantummodo reformatum in aliquibus mediantibus clauſulis, *ut infra*, vel *ſalvis infraſcriptis*, in quibus terminis quæſtio erat, an legata facta in primo teſtamento, & non repetita in ſecundo primi confirmatorio, & in eodem ſecundo expreſſe non reformata, cenſerentur repetita; & reſpondent affirmative, poſt tamen magnum effuſum ſudorem, quia vel primum teſtamentum confirmatum efficitur Codicillis in non reformatis, vel omnia contenta in eodem primo teſtamento, virtute confirmationis primi cenſentur tranſlata in ſecundo, ex text. *in l. ſi quis priore ff. ad Treb. & in l. poſtum. §. fin. ff. de injuſt. & rupt. teſt.* quæ theorice non conveniunt huic caſui, quia licet ſecundum teſtamentum, de quo agitur, ſit confirmatorium
53 primi; tamen legatum bonorum, de quibus agitur, cui eſt annexa controverſa ſubſtitutio, legitur literis apertis exceptum a diſpoſitionibus prioris teſtamenti confirmatis, & effective fuit reformatum, imo fuit de novo factum cum novis conditionibus, & ſubſtitutionibus, & immutatum, quoad ſubſtitutiones, tam in ordine, quam in ſubſtantia, cum imo totum dictum ſecundum teſtamentum nil aliud contineat, quam exceptuationem dictorum bonorum, ob antecedentia, & novam diſpoſitionem de illis, ut ſupra dictum eſt; unde præfati Doctores non tangunt punctum controverſiæ, illudque verius fuerint ſcripta per Menoch. *d. conſ.* 1030. qui elaboratiſſime expendendo omnia jura, quæ in hac materia allegari poſſunt, quæſtionem pertractat, & exornat.

Definita hac controverſia pro ademptione ſubſtitutionis Alamanni, & nepotum, appoſita in teſtamento anni 1545. per ſecundum teſtamentum anni 1553. ſuperfluum exiſtimarunt DD. decidere punctum, an dictum teſtamentum anni 1545. ſit in forma probanti, atque an eadem ſubſtitutio fuerit facta per vulgarem, vel potius per fideicommiſſariam.

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES DECANO.

Rumana Primogenituræ de Salviatis ſuper jocalibus, & tabulis pictis.

Lun. 28. Junii 1706.

A R G U M E N T U M.

Diſpoſitio non dicitur relativa ad aliam, quando de iſta nulla fuit habita mentio, & quando fuit datus novus modus ſuccedendi; nec poteſt cenſeri, quod quis voluerit ſua bona alicui primogenituræ antiquæ incorporare, quando bona ſunt relicta ſuo hæredi, maxime ſi in familia aderant plures primogenituræ, itaut ignoretur, cuinam ſit facienda incorporatio. Dilatio quandonam denegandа veniat. Privata Archivia, & particulares ſcripturas qui oſtendere non tenetur, nec pati, ut ab aliis perquirantur.

S U M M A R I U M.

1 *FOEmina venit nomine primogeniti, quando maſculi deficiunt.*
2 *Sub appellatione primogeniturum quandonam incluſi dicantur ſoli deſcendentes, non autem collaterales, ſeu adoptati remiſſive.*
3 *Ad hoc, ut una diſpoſitio non dicatur relativa, & dependens ab altera, ſufficit, ut de relatione, & dependentia clare non conſtet.*
4 *Quando diſpoſitio eſt de ſe perfecta, tunc licet ſit relativa ad aliam diſpoſitionem, talis relativa debet cenſeri habita quoad conditiones, & modum ſuccedendi, non vero quoad perſonas, quæ in diſpoſitione referente non continentur.*
5 *Diſpoſitio concepta per verba independentia, diſpoſitiva, & clara, dicitur in ſe perfecta, & exequibilis abſque eo, quod ſit opus recurrere ad aliam.*
6 *Id quod relictum eſt ſuo hæredi univerſali, non poteſt dici incorporatum antiquæ primogenituræ, cum impoſſibile ſit, quod hæres ſit in hæreditate uni-*

Deciſ. ad Theatr. de Luca Vol. III.

cus, & comprehendatur ſub fideicommiſſo alterius; & num. 7.
8 *Teſtator gravans inſtitutum ad reſtitutionem ſub nomine ſui hæredis, cenſetur, quod noluerit relicta alteri fideicommiſſo incorporare: nam hoc caſu non gravaſſet ſub nomine ſui hæredis.*
9 *Subſtitutiones regulam, & determinationem recipiunt a præcedenti inſtitutione, adeout ex eo jure, & nomine, quo capit inſtitutus, capere cenſeantur etiam ſubſtituti.*
10 *Verbum*, majoraſco, *ſignificat primogenituram, non primogenitum.*
11 *Quando dictum verbum poſſit ſignificare etiam primogenitum.*
12 *Potius attendendus eſt ſenſus orationis, quam propria ſignificatio unius verbi, per quam oratio redderetur inepta, & impropria.*
13 *Primogeniti nomine venit major natu, non vero majoratus.*
14 *Dictio*, aut, *inter duo appoſita, eſt explicativa, & declarativa.*
15 *Verba ſunt intelligenda non ſecundum id quod ſonant, ſed ſecundum mentem proferentis.*
16 *Eo ipſo, quod bona ſunt alicui fideicommiſſo incorporata, venit in conſequentiam, quod ſucceſſio in eis ſit regulanda cum legibus, & conditionibus in ipſo fideicommiſſo demandatis.*
17 *Proinde quando eſt data nova, & perfecta forma ſuccedendi, ſignum evidens, quod noluit incorporare.*
18 *Verba*, dovendo ſuccedere in eſſi, *non important diſpoſitionem actualem, sed præſuppoſitivam alterius diſpoſitionis.*
19 *Sed tamen dicta verba debent referri ad alteram diſpoſitionem antecedenter a teſtatore explicatam, non vero ad aliud fideicommiſſum antiquum, de quo mentio facta non fuit.*
20 *Verbum*, gradatamente, *indicat ſucceſſionem de patre in filium, & de deſcendente in deſcendentem, nec extendi poteſt ad adoptatos.*
21 *Verba in diſpoſitione hominis debent accipi naturaliter, & non civiliter, ſeu ficte.*
22 *Impoſſibile eſt, quod quis voluerit ſua bona incorporare antiquo fideicommiſſo, quando in ſua diſpoſitione excluſit perſonas in eodem fideicommiſſo vocatas.*
23 *Verba perpetuitatem denotantia non extenduntur ultra deſcendentes vocatos, nec porriguntur ad collaterales, quando teſtatoris mens id non exigit.*
24 *Non eſt credibile, quod quis voluerit ſua bona incorporare antiquo fideicommiſſo, de quo nullam mentionem fecit in ſua diſpoſitione.*
25 *Et maxime quando in familia aderant plura fideicommiſſa, itaut dubium remaneret, cui facienda eſſet incorporatio.*
26 *Legatum mobilium in dubio debet præſumi incorporatum fideicommiſſo, ſub quo venit palatium eiſdem mobilibus ornatum.*
27 *Obſervantia hæredum gravatorum optime declarat, quod bona non fuerant alteri fideicommiſſo incorporata.*
28 *Dilatio licet ſit arbitraria judici, tamen arbitrium in ea concedenda debet regulari a jure.*
29 *Dubia non dicitur cauſa, & expoſcens altiorem indaginem, quando pendet ab articulo juris per apertionem librorum decidendo.*
30 *Dilatio non eſt ulterius concedenda, quando quis habuit tempus ſufficiens ad ſe præparandum.*
31 *Compromiſſum fieri ſolet ad celeriter terminandas cauſas.*
32 *Reorum, & poſſidentium prima defenſio ſolet conſiſtere in differendo, & fugiendo.*
33 *Scripturas privatas nemo tenetur edere, nec pati, quod illa perquirantur, ne ſua domus ſecreta propalentur.*
34 *Compromiſſum eſt ſtricti juris, nec extenditur ad cauſas in eo non expreſſas.*
35 *Scripturas non facientes ad cauſam quis edere non tenetur.*
36 *Obſervantia non attenditur, ubi verba ſunt clara, & ſi concurrit, adducitur ad majorem cautelam.*
37 *Exempla non attenduntur, ubi circumſtantiæ variant.*

falis ducis Jacobi gravatus fuerit ad restituendum jocalia, & tabulas pictas majoratui, & primogenituræ jam præexistenti, & non primogenitis ex Duce testatore descendentibus.

Triplici quippe responsione confutatum est tale objectum: Et ea quidem prima, quia usque adhuc desideratur certa, & plena probatio, quod verbum, *Majorasca*, in sua vera, & rigorosa significatione exponi debeat solummodo pro hæreditate, & non pro hærede, seu pro primogenitura, & non pro primogenito: nam licet pro primogenitura illud explicet ultimum vocabularium, *della Crusca*, quia tamen illius cumpilatores fundant hujusmodi expositionem in quibusdam jocosis versibus *Allegri*, qui non est de illis classicis authoribus idiomatis Italici, irrefragabilem in subjecta materia facientibus authoritatem, sed de inferioris nominis Italis scriptoribus, qui q; ab antiquis Cruscæ accademiis minime inter linguæ authores receptus fuerat, prout convincitur ex duabus præcedentibus impressionibus ejusdem vocabularii annot. 1612. & 1623. in quibus nec hujusmodi verbum, *Majorasco*, continetur: hinc super hac unica Allegri authoritate pes firmus in judicando collocari non potest; maxime quia pro comperto est, in pluribus aliis Etruriæ nobilissimis civitatibus, in quibus servatur puritas locutionis Italicæ, verbum, *Majorasco*, sumi etiam pro majori natu, & ad explicandum majoratum adhiberi verbum, *Majorascato*, & ita præ cæteris eadem verba leguntur exposita in dictionario Italico Gallico, *Authore Nathana Duetez*, *in verbo Majorasco*, & *in alio Hispano Italice Christophori de las Casas*, & *in alio Italice Hispanica Laurentii Franciosini Florentini verbo Majorasco*.

Secunda responsio petita fuit ex eo, quod si Dux Jacobus per verbum, *Majorasco*, intellexisset dicere primogenituram, admodum improprie in ejus constituendo fideicommisso locutus fuisset; instituisset enim fideicommissum favore fideicommissi, & ordinasset, ut ipsum fideicommissum, seu primogenitura deberet in controversis jocalibus, & tabulis pictis succedere; quo modo loquendi, & scribendi nihil ineptius, cum secundum proprietatem fideicommissa ordinentur favore personarum in illa succedere debentium, & successio dirigi soleat ad hæredem, & non ad hæreditatem; ut advertitur *in præterita decisione* §. 21. Quare ne ad salvandam affectam proprietatem loquendi respectu unius verbi, incidatur in longe majus inconveniens, quod testator vir, ut supponitur, literis imbutus, inepte, & minus proprie unam integram orationem exarasset, satius est dicere, quod adhibuisset verbum, *Majorasca*, pro primogenito, esto minus propria, quamquod volens aggregare ceteras res antiquæ primogenituræ, hunc ejus mentis conceptum explicasset tam improprie, & inepte, instituendo fideicommissum favore alterius fideicommissi, ordinando, ut majoratus, qui est res
12 inanimata, succederet, ex regula text. *in l. ult. in fine*, *C. de fidejussor.* & *in l. legis virtus*, *ff. de legibus*. Surd. *consil.* 160. *n.* 75. Mandell. *consil.* 184. *n.* 12. optime Vela *dissert.* 6. *n.* 24. *dec.* 689. *n.* 8. Merlino.

Tertia, & ceterarum solidior responsio est, quod sæpe nominatus testator, quasi prævidens, quod verbum, *Majorasco*, futuris temporibus a linguæ Etruscæ rigidis censoribus interpretari potuisset pro primogenitura, verbis expressis patefecit, & declaravit, ejus mentem, & voluntatem fuisse illius nomine significandi primogenitum, & non primogenituram, cum illi subdidit, *ò primogenito*, ibi: *A favore del Majorasco, ò primogenito della nostra casa*. Nomine autem primogeniti sine ullo dubio ve-
13 nit hæres, & non hæreditas, major natu, & non majoratus, *cap. Joseph.* 5. *de verb. signific.* Thesaur. *q. forens.* 35. *n.* 2. Mant. *consult.* 95. *n.* 18. *circa med.* Randen. *de analog.* c. 15. *n.* 167. & *seq.* Torr. *de primogen. Ital.* p. 1. c. 1. §. 7. *n.* 57. & c. 4. §. 11. *n.* & *seq.* Quemadmodum inficiari nequit, quin per dictum verbum, *à primogenito*, voluisset testator explicare, quod prosferre intellexerat per immediatum antecedens verbum, *Majorasco*, dum dictio, O, Latine, *Aut*,
14 inter utrunque interposita, sit explicativa, & declarativa, Paris. *consil.* 112. *num.* 18. *lib.* 3. Altograd. Sen. *consil.* 60. *num.* 32. *lib.* 3. Honded. *consil.* 69. *nu.* 28. *vol.* 2. Jacobat. *de concil.* l. 3. *art.* 1. *n.* 11. Barbos. *tract. var. diction.* 46. *n.* 8. *cum aliis in decisione præterita* §. 20. Quapropter non indigemus alieno vocabulario, ubi testator se ipsum glossavit, sed recurrendum ad Pontificii, Cæsareique juris regolas potissime sancitas *sub tit. de verb. signific.* quæ sunt, ut verba intelligenda non sint secundum quod sonant, sed secundum
15 mentem proferentis, quodque ea deservire debeant inten-

tioni, & non illis intentio, *can. humanæ* 22. *q.* 5. & *in cap. Intelligentia de verb. signific. ubi quod non sermoni res, sed rei est sermo subjectus*, *l. Nepos proculo*, *ff. de verb. interpret. leg. in ambiguis*, *ff. de re judic.* & optime gloss. *in dicta cap. Intelligentia verb. ex causis*, ibi: *Non statim intelligere debemus, ut verba prima facie sonare videntur, maxime ubi ambigua sunt; sed debemus recurrere ad intentionem loquentis*, & passim aliis, & melius ad rem *in cap. propterea de verb. signific.* in quo Pontifex scribens amico, ut dicit Glos. eum monet, ut sensum, & non verbum suarum epistolarum attenderet, ibi: *Rogo non verbum ex verbo, sed sensum ex sensu transferri, quia plerumque dum proprietas verborum attenditur, sensus veritatis amittitur*, & ibi Glos. *in verb. proprietas*.

Nec turbat, quod dicto verbo, *ò primogenito*, addita fuerint altera verba, *della nostra casa*; tum quia ex latitudine, quam importare possent dicta verba, aliquod forsan apparens desumi valeret argumentum ad affirmandũ, quod Dux Jacobus ad suam particularem primogeniturã ultra descendentes vocasset etiam collaterales, quod tamen neque subsistit, *ut late comprobat dec. præt.* §. 3. *cum seq.* non vero quod vocando majorem natu, & primogenitum, *della nostra casa*, intellexerit vocare primogenitos vocatos in aliena primogenitura, tum etiam quia licet dicta verba, *della nostra casa*, ad primũ eorum sonitum videantur præseferre omnes de familia, tamen in vocabulario mentis Ducis Jacobi unice attendendo, indubitatum est, quod verba, *della nostra casa*, significabant, *della mia casa*, ut probat *dec. præt.* §. 6. *cum seq.*

Manifeste demum excluditur relatio, & dependentia dispositionis Ducis Jacobi, ab illa Card. Antonii Mariæ ex modo dato per Ducem in succedẽdo ad controversa jocalia, & tabulas pictas, qui talis est, *dovendo succedere in esse, siccome voglio, che succeda gradatamente uno dopo l'altro.* Ponderatum quippe fuit, quod si testator voluisset incorporare dicta jocalia, & tabulas pictas alteri primogenituræ Card. Antonii Mariæ, frustra præscripsisset particularem, & specialem modum succedendi, super abundante simplici incorporatione, adhoc, ut de repente unusquisque intellexisset, quod rerum incorporatarum successio regulanda foret cum legibus, & conditionibus demandatis in dispositione, seu primogenitura, cujus favore facta esset incorporatio, per text. 16
in l. 1. §. *Præterea*, *ff. de separat. bonorum*, Mierez *de majorat.* p. 1. q. 10. *n.* 92. p. 2. & *n.* 51. *vers. quæ doctrina*, & *n.* 26. Eo ipso igitur, quod in dispositione Ducis Jacobi data fuit particularis norma succedendi, expressa per orationem perfectam, evidens colligitur argumentum, quod ipse voluis- 17
set concedere particularem majoratum independenter ab illis antiquioribus suæ domus.

Non urgente, quod dicta verba, *dovendo succedere in esse* non denotent dispositionem actualem, sed præsuppositivam alterius dispositionis dantis ordinem succedendum; eoque magis, quia subjungere, *siccome voglio, che succeda*, sit quidem ordinatio de præsenti, sed relativa ad dispositionem de 18
præterito, & sic ad primogenituram Card. Antonii Mariæ.

Huic namque subtili interpretationi subtilior, & verior occurrit responsio, quod scilicet dicta verba, *dovendo succedere*, sunt quidem præsuppositiva dispositionis jam factæ, sed præsuppositiva dispositionis ipsius Ducis Jacobi, non vero Cardinalis Antonii Mariæ: Cum enim Dux ante præfata verba statuisset primogenituram verbis dispositis, de se solis sufficientibus ad illam inducendam, ibi: *E quelli lascio al mio erede sotto perpetuo fideicommisso à favore del Majorasco, ò primogenito della nostra casa*, ultro deinde progrediens ad præscribendum modum in illo succedendi, recte loqui poterat verbis illis præsupponentibus jam factam, & stabilitam dicendo, quod in eadem debeant succedere, prout voluit, ut succederent primogeniti *gradatamen-* 19
te uno doppo l'altro; atque ideo cum dicta præsuppositio, salvo recto sermone, referri commode possit ad primogenituram ejusdem Ducis Jacobi, non est referenda ad aliam primogenituram, de qua nulla mentio, nulla relatio, nullumve dependentiæ perspicitur signum, ut opportune animadvertit decisio præterita, §. 20. Et sane tantum abest, ut sæpe dicta verba, *dovendo succedere in esse*, *siccome voglio, che succeda*, sint apta ad inducendam relationem unius fideicommissi ad alterum, quod imo similia latine prolata *succedere debeant*, & *succedant*, fuere per Rotam in simili controversia agitata cor. Merlin. *d. dec.* 432. *n.* 1. ponderata ad 20
excludendam relationem unius fideicommissi ab altero, sub ea ratione, quia illa utpore dispositiva constituebant particularem, perfectam dispositionem, intelligibilem, ac exequibilem sine ope recursus ad alienam.

Hh 2 Et

Et sine ulla prorsus difficultate, quia sæpe dictis verbis, *dovendo succedere, siccome voglio, che succeda*, contexta leguntur illa alia, *gradatamente uno dopo l'altro*, quæ evidenter excludunt præsuppositionem, & relationem ad primogenituram Cardinalis Antonii Mariæ. In ista enim post primogenitos agnatos vocantur extranei adoptati in familia de Salviatis, qui prædicta verba, *gradatamente uno doppo l'altro*, remanent incomprehensi in dispositione Ducis Jacobi, cum succedere de gradu in gradum sit succedere de filio in filium, & descendentem in descendentem, & nunquam verificari poterit de successione a filiis, & descendentibus naturalibus in adoptatos, qui nonnisi ficte, & artificialiter constituunt gradum; cumque versemur in dispositione hominis, verba accipi debent naturaliter, & non ficta, ac ci-
21 viliter, ut in specie dixit Rot. cor. Rembold. *dec. 475. n. 10. cum aliis plena manu allegatis in decisione quæ confirmatur*; §. 26. Nullo itaque pacto vel dicta verba, *dovendo succedere* vel quæcunque alia suadere possunt, Ducem Jacobum voluisse incorporare jocalia, & tabulas pictas, de quibus agitur, primogenituræ Cardinalis Antonii Mariæ, & ad illorum successionem invitasse omnes in illa vocatos, quoties adsunt verba convincentia, quod asserta referens dispositio excludat aliquas personas in referenda contentas, ut
22 ad rem bene ponderat prælaudata *dec.* Merlin. 432. n. 16. & *prosequitur præterita decis.* §. 16.

Non officiente vocatione primogenitorum, *in infinitum*, quia, ut supra ponderatum est, loquendo de illis verbis, *della nostra casa*, verbum illud, *in infinitum*, aliquam ingerere potuisset dubitandi rationem, an Dux Jacobus voluisset suum fideicommissum protrahere a descendentibus ad collaterales, & adoptatos; nequaquam vero aptum est ad convincendum, quod voluisset controversa jocalia, & tabulas pictas incorporare alteri domus primogenituræ, cum stare valeat, quod & ipse Dux Jacobus in infinitum constituere potuisset suam novam, & particularem primogenituram etiam favore adoptatorum, citra tamen prorogationem alterius primogenituræ. Cæterum neque efficacia hujusmodi dictionis, *in infinitum*, sufficiens est ad evincendam vocationem collateralium, & adoptivorum aliunde, & quidam clare non constito de ipsorum vocatione, cum similes clausulæ perpetuitatem denotantes, quamvis latæ, & effrænatæ, non egrediantur classem earum personarum, quæ sunt de linea descendentali, quando juxta rectum sermonem, & regulas juris, de illis tantum dispositio testatoris veniat in-
23 telligenda, Altogr. *cons.* 60. *n.* 122. *l.* 1. Fusar. *cons.* 17. *n.* 10. *vers. ratio est*, Bott. *dec.* 158. *num.* 12. Castill. *contr. jur. l.* 2. *cap.* 22. *n.* 62. Tort. *de primog. Ital.* p. 2. q. 17. *nu.* 17. Carol. Anton. de Luca *de lin. legal. art.* 13. *n.* 14 Rot. *dec.* 94. *n.* 5. p. 16. *rec.* & in terminis antea *in dec.* 300. *n.* 58. p. 1. *rec.* cum aliis *in dec. præterita*, §. 11. & § 30.

Ex quibus omnibus liquido patet, quod ex sola litera dispositionis Ducis Jacobi evincitur manifeste, controversa jocalia, & tabulas pictas supposita fuisse novæ, & particulari primogenituræ, & non aggregata antiquæ Cardinalis Antonii Mariæ; verum ad simplicem exuberantiam hujusmodi assumptum comprobabant Domini ab extrinsecis argumentis, & conjecturis, inter quas primum obtinet locum illa ob vim ponderatio imperceptibilitatis, quod Dux Jacobus vir cæteroquin prudentissimus voluisset subintellectu prorsus subdolo relinquere aggregationem prætensam absq; quod nec ullum illius verbum expresserit, vel ullam minimã fecerit mentionem primogenituræ Cardinalis Antonii Mariæ, quando alias ex sui testamenti lectura deprehenditur accuratissimus, & præclarus in cæteris animi
24 sui dispositionibus aperiendis, ut ponderat Rot. *dec.* 475. n. 5. cor. Rembold. & *latius exornat decisio præterita*, §. 18.

Et magnopere incalescit argumentum; quia in domo de Salviatis ultra primogenituram Cardinalis Antonii Mariæ altera existebat Cardinalis Bernardi, instituta super insigni Palatio ad Lungatiam, atque hinc propter incertitudinem termini relati fuisset simpliciter necessaria, & indispensabilis vocatio realis ad primogenituram Cardinalis Antonii Mariæ. Fortius, quia in dubium revocari nequit, quin testator habuisset scientiam utriusque primogenituræ, dum illarum meminit in testamento, & signanter conscius erat, quod præmemoratum palatium erat subjectum primogenituræ; quocirca ad tollendam ambagem, quæ futuris temporibus exoriri potuisset, cuinam ex geminis primogenituris domus forent aggregata jocalia, & tabulæ pictæ, pro-
25 culdubio individuasset prædilectam, quam impinguare intellexerat, *ut prosequitur decisio eadem*, §. 18.

Et posito circumstantia illa facti, quod in domo Salviata ultra primogenituram Cardinalis Antonii Mariæ altera antiquior existebat Cardinalis Bernardi, movit judicium DD. ad credendum, quod ubi vere constitisset de voluntate Ducis Jacobi aggregandi dicta jocalia, & tabulas pictas antiquiori primogenituræ, verisimilitudo suaderet, impinguatam potius fuisse primogenituram Cardinalis Bernardi, quam aliam Cardinalis Antonii Mariæ, sive quia res erat de tabulis pictis insignium artificum in ipso palatio primogeniali existentium, sive quia istius primogenitura est magis propitia sanguinis, dum non excludit fœminas descendentes propter adoptatum extraneum, ut illas exclusit Cardinalis Antonius Maria; sed post masculos admittit fœminas, ex congestis per Addeo. *ad dec.* 199. *num.* 39. & 40. p. 8. 26
rec. & latius ex his aliisque fundamentis ratiocinatur *prædicta decisio* §. 27. *usque ad* 31.

Alterum æque solidum exterioseum argumentum desumptum fuit ex observantia; in domo quippe Salviata jocalia, & tabulæ pictæ, de quibus agitur, non censebantur supposita primogenituræ Cardinalis Antonii Mariæ, prout signanter constitit ex illo insigni facto, quod Dux Franciscus Maria, filius dicti Ducis Jacobi, in inventario bonorum dicti Cardinalis Antonii Mariæ illa nequaquam descripserit, neque de illis ullam imaginabilem habuerit rationem, quando judicialiter, mediante opera periti, de præfatis primogenituræ bonis reddidit rationem, id quod præstat fortissimum argumentum, ex quo aliunde innotescit, quod idem Dux Franciscus Maria nil magis anxie peroptabat, quam dictæ primogenituræ prorogationem, & augmentum, & de facto in ejus testamento illam perauxit celebri additamento. Ex hac propterea observantia, ex facto filii testatoris desumpta, maximum profluit indicium ad excludendam prætensam 27
aggregationem, Bald. *cons.* 245. *n.* 2. *l.* 3. Rot. *dec.* 499. *n.* 3. *p.* 1. *rec.* & *dec.* 442. *n.* 8. coram Merlino, & passim.

Hisce, aliisque rationibus expensis in præterita causæ decisione, bonum jus Dom. Catharinæ Mariæ Zefirinæ adeo clarum, & nitidum effulgebat, ut sine læsione justitiæ causæ resolutionem differre non posse DD. autumatint; non annuerunt proinde instantiæ Ducis petentis inducias ad kalendas Græcas; nam etsi dilationes censeantur in jure arbitrariæ ad sensum tribunalium, & judicum, tamen hujusmodi arbitrium regulandum est a justis, & rationabilibus causis, ut post Gloss. *in cap.* 1. *de dilat. verb. nimis brevem*, 28
& *in l.* 5. *ff. de interrogat. action.* & *in l.* 1. ibique Gloss. *verb. flagitarent. C. de dilat.* tradunt Menoch. *de arbitrar. judic. cas.* 51. *n.* 1. Viv. *dec.* 11. *num.* 9. Ossasch. *dec.* 22. *nu.* 3. & late Gonzal. *in comment. ad tit. de dilat. n.* 3. & 4. cum aliis in Romana Pecuniaria 28. Junii 1072. §. *Motivum abnuendi*, & in Monasterien. Canonicatus 20. Novembris 1705. §. *Audivi*, cor. R. P. D. meo Ansaldo.

Nulla autem ex causis adductis justa, & rationabilis apparuit; non quidem prima, quod agebatur de causa gravi; nam si gravitas metienda est a momento articuli, qui cadit sub disputatione, certe crediderunt DD. illum undique gratis connumerari a defensoribus Ducis Salviati inter graves, cum ipsius decisio, ut hactenus visum est, pendeat a simplici interpretatione dispositionis Ducis Jacobi, an ea scilicet contineat ordinationem novæ, & particularis primogenituræ, seu prorogationem antiquæ, cujus generis disputationes sunt facilis resolutionis, cum non pendeant ab involucro, & indagine facti ex pluribus factis colligendi, sed totæ versentur in simplici indagatione voluntatis testatoris interpretandæ juxta juris elementa, & Doctorum responsa, quæ vel sunt nota judicantibus in hoc Sacro Tribunali, utpote in jure dicendo versatissimis, & brevissimo temporis spatio non unam, sed plures de apicibus juris controversias dirimere assuetis, ut notorium est, & testatur Cardin. de Luca *in relat. Rom. Curiæ disc.* 32. *n.* 41. & 42. vel ictu oculi ex apertione librorum innotescere possunt, sicque dici non possunt de involutis, & gravibus, altam requirentibus indaginem, Posth. *de manut. observat.* 29
43. *n.* 140. Rot. cor. Cardin. Cerro *dec.* 757. *n.* 11. & cor. bonæ mem. Emerix. Jun. *dec.* 1205. *n.* 2. in Rom. hæreditatis de Ruspolis 2. Martii 1705. § *Constabilita*, cor. me.

Non secunda, quod defensoribus Ducis defecerit congruum tempus ad parandas informationes contra decisionem, quia cum antecedens causæ resolutio edita fuisset sub die 22. Martii præteriti, & decisio publicata circa dimidium Mensis Aprilis, congruissimum adfuit tempus duorum mensium, & ultra; unde hujusmodi excusatio remanet prorsus insubsistens, cum cæteroquin juxta notissimam praxim de propositione unius dubii ad alteram non soleant in causis Rotalibus concedi nisi induciæ unius

men

mensis; eoque magis, quia bis per me, Dominis etiam demandantibus, destinata fuit causæ propositio ante ferias generales pro hodierna audientia, sicque cum Dom. Dux habuisset tempus ad se defendendum sufficientissimum, non poterant eidem sine læsione partis indulgeri novæ, & ube-
30 riores induciæ, *capit præterea 2. de dilat.* ibi: *Si ex rescripto sibi transmisso plene potuit instrui super eo, de quo in judicio convenitur, induciæ deliberatoriæ non sunt ulterius indulgendæ, sed procedendum potius est ad examinationem causæ, & finem ei debitum imponendum, & ibi gloss. verb. petieris,* & in specie ponderavit Rota in dicta Com. Pecuniaria coram R. P. D. meo Ansaldo, *§. attamen.*

Nec illam promeruit reflexionem insinuatio, quod agebatur de causa terminanda duabus decisionibus, quacunque appellatione remota; quoniam hujusmodi circumstantia potius movit Dominos ad denegandam dilationem, quia ex illa colligebatur, mentem compromittentium fuisse, ut sine cunctationibus, & protelationibus controversia hæc dirimeretur; idque etiam suadet natura compromissi, ad quod deveniri solet ad terminandas omni cum possibili celeritate controversias, illasque præmaxime, quæ inter
31 sanguine conjunctos exoriuntur, Jason. *in leg. qui se patris, Cod. unde liberr.* Fenzon. *ad statut. urb. l. 2. cap.* 100. *n.* 4. Hancque justam, & rectam voluntatem habuisse D. Ducissam Mariam Lucretiam genitricem, & bonorum administratricem d. D. Infantis, & pupillæ, ex eo manifeste deprehensum est, quia cum ipsa possideret controversa jocalia, & tabulas pictas, potuisset expectare, ut judicialiter molestaretur, ad illorum restitutionem, & post tres contrarias sententias conformes illa restituere more reorum rei incumbentium,
32 quorum prima defensio esse solet in fugiendo, *leg. inter stipulantem 93. §. si Stichum in fine, ff. de verb. oblig. leg. sed & ad eos 24. ff. ex quibus causis majores,* & optime Vela *dissert. 2. n. 43. & 44.*

Nec demum resolutio dilatari potuit ob instantiam factam a Duce super exhibitione scripturarum domus Salviatæ; quoniam hujusmodi petitio visa est insubsistens, & incongrua; exposcebatur quippe a Sacro Tribunali licentia, & judiciaria potestas adeundi, & rimandi totum Archivium domus Salviatæ ad perquirendas scripturas facientes ad causam, & tamen cum non agatur de publico Archivio, sed privato; judex non potest ad eundem dare accessum colliti. ganti ad effectum rimandi omnes scripturas, cum nemo cogi possit ad pandenda secreta suæ domus, juxta text. *expressum in c. 1. de probat.* & ibi gloss. *verb. nulli, & verb.*
33 *contrate,* & text. pariter expressum *in l. 1. §. Edenda, & l. qui accusare 4. ff. de edendo,* Dec. *in cap. 1. n. 125. n. 121. de probat.* Amat. *var. resol.* 27. *n.* 31. Rocc. *disp.* 5. *n.* 12. Rot. coram Coccin. *dec.* 1901. *n.* 18. *in fine, & dec.* 709. *num. fin.* coram Merlino.

Non obstante, quod D. Dux Salviatus sit successor in primogenitura Cardinalis Antonii Mariæ, & in illius augmento facto per Ducem Franciscum Mariam; quoniam tales tituli particulares suffragari possunt Duci ad effectum petendi scripturas concernentes dictas primogenituras, & ad quas est ejus jus restrictum, non vero rimationem, & percunctationem omnium, & quarumcunq; existentium in Archivio domus Salviatæ, cum qualitas universalis succeditricis resideret penes pupillam, quæ est hæres ultimi Ducis Antonii Mariæ Patris, ac etiam vocata in primogenitura Cardinalis Bernardi Salviati; unde super scripturis concernentibus has hæreditates, & existentibus in eodem Archivio, nullum jus dicto Duci competere potest; cæterum hæc petitio fieri debet cum particulari instantia coram suo judice ordinario, & non in hoc Sacro Tribunali per compromissum electo ad dirimendas duas tantum differentias concernentes jocalia, & tabulas pictas, & quosdam canones domus Salviatæ, cum compromissum sit stricti juris, non ex-
34 cedens causas in eo expressas, Corn. *consil.* 168. *n.* 3. *vol.* 1. *& cons.* 293. *n.* 5. *& n.* 13. *vol.* 3. Menoch. *de arb. l. 1. q.* 99. *n.* 3. & plene exornat Roland. a Valle *consil.* 28. *n.* 34. *cum seq.* Adden. ad Buratt. *dec.* 14. *n.* 36. *& seq.*

Neque refert, quod actio ad exhibendum sit actio præparatoria, quæ proinde coram judicibus compromissariis proponi valeat; quoniam hæc conclusio applicaretur, quoties aliquæ peterentur particulares scripturæ ad causas compromissas facientes, & doceretur de illarum existentia, in quibus terminis loquuntur authoritates congestæ per defensores Ducis Antonii Mariæ; secus vero quando, prout in casu, exposcitur potestas, & licentia percunctandi totum, & integrum Archivium, in quo existent plures aliæ scripturæ, nec per somnium concernentes controversias, de quibus agitur, *l. 1. §. Edenda, ff. de eden. ubi non tamen;*
ut & instrumenta, quibus quis usurus non est, compellatur 35
edere, & ibi Gloss. *verb. qui usurat,* & concordat text. *in l. Argentarius, §. Edi autem, ff. eodem,* Rot. *dec.* 709. *n. fin.* coram Merlin. *& dec.* 32. *num.* 2. *cum seqq. part.* 20. *recent.*

Nec dicatur, quod in Archivio adsint libri primogenituræ Cardinalis Antonii Mariæ Salviati, ex quibus potest aliquid hauriri faciens ad causam, & signanter ad destruendam observantiam ponderatam in præterita decisione. Quoniam DD. aliis omissis, stricte responderunt, præsentem controversiam unice pendere ab examine testamenti Ducis Jacobi, & non ab extrinsecis probationibus; unde cum in libris primogenituræ Cardinalis Antonii Mariæ nihil adesse possit immutans verba, quibus concepta est dispositio Ducis Jacobi respiciens controversa Jocalia, & tabulas pictas, dicti libri non sunt de illis documentis facientibus ad causam, quique proinde exhiberi debeant, & licet Rota tam in præterita, quam in præsenti decisione ponderavit istam observantiam, tamen id fecit ex abundanti, adeout etiamsi non adfuisset, adhuc cum eodem sensu processisset, & ita hodie expresse protestata fuit, cum principale motivum sufficiens ad causæ resolutionem desumpserit ex litera testamenti, quæ clara est, & in claris opus non est observantia, atque ubi concurrit, adducitur ad majorem cautelam,
Rot. *dec.* 1546. *num.* 2. coram Coccin. *& dec.* 396. *num.* 36
25. coram Bich. *& dec.* 223. *num.* 8. *& part.* 19. & passim in aliis.

His consequenter inaplicabiles visæ sunt ad casum præsentem decisiones editæ in Romana Primogenituræ de Cesarinis super exhibitione 9. Maii 1701. & 3. Februarii 1602. coram Reverend. dell'Olmo Episc. Conchen. Quoniam in illa hypothesi agebatur de exhibitione particularium librorum Primogenituræ ælatinæ, de quorum existentia clare constabat, ex eo potissimum, quod D. Principissa Sumoeni illos judicialiter receperat, & cui de jure restituere se obligaverat: Ac rursus inibi pro tali exhibitione actum fuerat separato, & particulari judicio ex integro coram Sacra Rota Judice competenti instructo; unde nihil proficere possunt ad resolutionem dubii emergentis, dum exposcitur licentia rimandi integrum Archivium, in quo infinitæ contineri possunt scripturæ ad causam præsentem non facientes, nulla facta specificatione, & individuatione particularium documentorum, & quod plus est, facta hujusmodi instantia nostro Tribunali habenti jurisdictionem restrictam ad definitionem duorum tantum articulorum; Ideoque cum circumstantiæ varient casus, exempla attendi
non debent, *cap. 1. de postulat. Prælat. leg. sed licet, ff. de* 37
off. præsid. cum aliis in Castellana apertitionis Oris 19. Novembris 1703. §. *Absque eo quod,* coram me.

Et ita informante super negotio principali Domina Ducissa nomine &c. Domino Duce autem pluribus lacessito intimationibus super eodem negotio principali dilationem petente, solumque super exhibitione librorum, & scripturarum informante, omnibus DD. suffragantibus resolutum fuit.

R. P. D. MOLINES DECANO.

Romana Canonicorum de Salviatis.

Veneris 9. Decembris 1707.

A R G U M E N T U M.

Fideicommissum, seu onus adjectum primo legato, seu relicto, censetur ademptum, si eadem res iterum simpliciter relinquatur, maxime quando agitur de diverso testamento; & procedit, etiamsi res, quæ erat uni legata, postea simpliciter relinquatur duobus; & præcipue quando secundum relictum fit sub commemoratione primi. Secundum testamentum primi confirmatorium, licet efficiat, ut disposita in primo sustineantur, vel jure codicillorum, vel jure fideicommissi; attamen non procedit in iis, quæ fuerunt a generali confirmatione exceptuata, & in quibus fuit noviter, & diversimode dispositum.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommissum in primo testamento institutum, censetur ademptum, si in secundo testamento de eo non fiat mentio, vel repetitio.*

2 *Secundum testamentum revocat primum, & omnia in eo contenta, nisi legantur repetita.*

3 *Mutatio voluntatis regulariter non præsumitur.*

4 *Ademptio fideicommissi debet concludenter probari.*

5 *Verba utriusque dispositionis conciliari debent, ne sequatur ademptio.*

6 *Ademptio fideicommissi non præsumitur, quando, versatur in eodem testamento, vel in testamento, & codicillis; secus vero quando agitur de duobus testamentis.*

7 *In uno, eodemque testamento non est verisimile, quod quis ordinaverit duas diversas dispositiones, ideoque qui pretendit prioris fideicommissi ademptionem, eum probare debet.*

8 *Codicilli sunt pars, & appendix testamenti.*

9 *Quando agitur de diverso testamento, quia secundum est destructivum primi, & contentorum in eo, tunc prætendens voluntatis perseverantiam id justificare tenetur.*

10 *Si secundum testamentum confirmat primum, tunc licet primum rumpatur, tamen disposita in eo sustinentur, vel jure codicillorum, vel jure fideicommissi.*

11 *Id tamen non procedit, quando in secundo testamento testator a generali confirmatione aliqua exceptuavit & quoad ea diversimode disposuit, n. 14. 16. & 30.*

12 *Exceptio, licet firmet in non exceptis regulam, tamen ab ista separat exceptuata.*

13 *Idem est excipere aliquid a generali confirmatione, ac illud non confirmare.*

15 *In generali confirmatione non comprehenditur casus, de quo specialiter disponitur.*

17 *Ad immutanda solum legata facta in priori testamento sufficit, ut fiat codicillus, secus vero si immutari debeat aliquid circa substantiam primi testamenti, circa scilicet institutionem: quia tunc requiritur novum testamentum.*

18 *Disposita in primo testamento per secundum confirmamate valent in omnibus, præterquam in iis, quæ fuerunt in secundo specialiter disposita.*

19 *Confirmatio primi testamenti non extenditur ad id, quod specialiter in secundo fuit exceptum.*

20 *Expressum dicitur id, quod venit in necessariam consequentiam expressorum, & ex vi verbi, & nominis, seu ex actus essentia.*

21 *Ademptio legatorum, & fideicommissi, potest fieri etiam simpliciter, & nuda voluntare, & desumitur a verbis contrariis, & n. 26.*

22 *Quæ sunt apposita ad effectum addendi, importare non possunt ademptionem.*

23 *Dare novo præsupponit mutationem, & ademptionem.*

24 *Exceptuationis natura est recedere quoad excepta a priori dispositione.*

25 *Verba*, addere, & adjungere, *possunt importare ademptionem, quando ita suadet mens testatoris.*

27 *Non repugnat, quod additio novæ dispositionis fiat cum ademptione antiqua, & mutatio stare nequit absque eo quod aliquid diversum addatur, vel subjungatur.*

28 *Quando verba subrogationis præseferunt actum, & titulum novum, tunc non inducunt in subrogato repetitionem qualitatum, & onerum appositorum personæ, cui fit subrogatio.*

29 *Heres institutus in testamento confirmatorio primi, debet esse contentus rebus sibi datis, & censetur heres universalis cum onere restituendi heredibus scriptis in primo.*

31 *Quando variatur titulus relicti de herede particulari ad universalem, tunc primum relictum censetur ademptum.*

32 *Res relicta instituto in secundo testamento confirmatorio primi assumunt naturam Trebellianicæ.*

33 *Trebellianica libere debetur heredi, nec debet restitui, nisi tacite, vel expresse id a testatore sit demandatum.*

34 *Gravamen adjectum rei in primo testamento relictæ titulo legati, trahi non potest ad eandem rem in secundo testamento primi confirmatorio heredi institute debitum jure Trebellianicæ; nisi expresse repetitum fuerit.*

35 *Trebellianica detrahenda a filiis, quibus utice quarta debetur, imputatur in legitima.*

36 *Et tunc talis Trebellianica non recepit onus, sicut non recipit legitima.*

37 *Legatum alicui relictum cum onere fideicommissi, si iterum eidem legetur, simpliciter onus fideicommissi censetur ademptum.*

38 *Conclusio procedit, quando secundum relictum esset superfluum, si non censeretur onus ademptum.*

39 *Unde quando relictum uni, relinquitur postea duobus, tunc quia cessat superfluitas, onus non censetur ademptum.*

40 *Si legatum relictum uni, pro una medietate eidem iterum relinquatur, & pro altera medietate transferatur in alterum, tunc onus non repetitum censetur ademptum, & num. 44. ubi rejiciuntur authores in contrarium.*

41 *In eodem testamento si legatum uno modo scriptum diverso modo postea relinquatur, ultima scriptura attenditur.*

42 *Quando medietas primi legati iterum eidem relinquitur, hoc relictum remaneret superfluum, cum satis fuisset alteram solam medietatem in alium transferre, & perinde etiam ex hac ratione superfluitatis debet censeri ademptum onus utrique parti.*

53 *Dispositio excludens onus, & fideicommissum, prævalet alteri illud inducendi.*

45 *Et differentia, quando legatum factum uni, iterum relinquitur duobus in eodem testamento, & codicillis, & quando in duplici testamento.*

46 *In isto enim secundo casu nullum dubium, quod onus primo legato adjectum censeatur ademptum.*

47 *Quando secundum legatum fit sub commemoratione primi, tunc primum censetur ademptum.*

48 *Et hoc procedit, sive secundum legatum fiat in eodem, sive in diverso testamento, & sive eidem, sive diversæ personæ.*

49 *Et sicut tunc censetur ademptum legatum, ita censetur ademptum onus primo legato adjectum.*

50 *Maxime, quando sub eadem commemoratione primi, testator professus est legare de novo.*

51 *Et quando commemoratio primi non est posita unitive, & complicative, seu simpliciter.*

52 *Quando secundo legato est adjectum aliud diversum gravamen, seu substitutio, tunc sine dubio censetur primum onus, & substitutio adempta, & n. 57.*

53 *Si testator, id quod voluit, repetiit; quod omisit, noluisse censendum est.*

54 *Repetitionis natura est, omnia adamussim referre, nec quidquam alterare, aut mutare.*

35 *Confirmatio confirmat ea tantum, quæ in actu confirmatorio non apparent sublata, & immutata.*

56 *Substitutiones non sunt somnianda, & addenda.*

58 *Cuilibet permittitur suam voluntatem permutare, proindeque non est inquirendum, cur ita disposuerit, sed inspiciendum, quid disposuerit.*

DECISIO XCI.

Compromissa per Dominos de Salviatis definitioni hujus Sacri Tribunalis, duobus solummodo prævíis decisionibus controversia inter eosdem exorta super pertinentia cujusdam vineæ, olim de bonis clar. mem. *Lucretiæ de* Medicis, uxoris Jacobi Senioris de Salviatis, & ab illius successoribus in emphyteosim sub annuo canone pluribus personis concessæ, dubio sub die 14. Februarii præteriti formiter dispuncto, emanavit responsum - *Constare de bono jure Dominæ Ducissæ Mariæ Lucretiæ Rospigliosæ, nomine Dominæ Catharinæ Mariæ Zesirinæ de Salviatis filiæ*, ex pluribus fundamentis in desuper extensa decisione luculenter expositis, quæ iterum hodie ex integro, & solemniter discussa, partibus auditis, etiam in tertiis eorum replicationibus, solida, & undique firma comperta fuerunt; proindeque fuit responsum, *standum esse in decisis*.

Controversa enim vinea, una cum aliis bonis, in ultimo testamento condito de anno 1553. relicta fuerunt per antedictam Matronam Cardinali Joanni, & R.P. Dom. Bernardo tunc Episcopo Sancti Pauli, & postea etiam Cardinali, fratribus de Salviatis illius filiis, cum solo inter ipsos reciproco fideicommisso absque ulterioris restitutionis gravamine; quare cum Cardinali Joanni supervixerit

ti Cardinalis Bernardus, cujus hæres, & indubitata bono-
rum succeditrix est præfata Domina Catharina Maria Zefiri-
na, perspicuum est, ad eandem spectare vineam, libere sui
authoris hæreditati incorporatam, ut latius adstruitur in
decisione causæ §. 6.

Non officiente, quod in enunciato postremo testamento
dicta Lucretia confirmaverit omnes institutiones, substitu-
tiones, & fideicommissa in præcedentibus ejus dispositioni-
bus ordinata; & propterea cum in priori ipsius testamento
anni 1545. vineam legasset Cardinali Joanni, eique substi-
tuisset Cardinalem Bernardum, & Alamannum, alios ejus-
dem testatricis filios, & ex eis nepotes, hujusmodi Alaman-
ni substitutio, utpote in ultimo posteriori testamento expres-
se non revocata, censeri debeat in eodem repetita, itaut cum
modernus Dux Antonius Maria de Salviatis se bonorum A-
lamanni successorem esse contendat, ad ipsum sæpe dicta vi-
nea pertinere debeat.

Siquidem re iterum funditus, & accurate per Dominos
perspecta, constans remansit Sacri Tribunalis judicium,
prædictam Alamanni substitutionem, demandatam in testa-
mento anni 1545. non fuisse confirmatam, vel repetitam,
sed ademptam in posteriori, & ultimo anni 1553. & quidem
ex eisdem rationibus uberi calamo perpensis in alia decisio-
ne, quæ quanto strictius fuerunt examinata, tanto clarius
elucescere visa sunt. Inter quas rationes, ea fuit primo loco
ponderata, quod universa Doctorum schola convenit in
propositione, quod fideicommissum institutum in primo te-
1 stamento, dicitur ademptum in secundo, si in eo nulla de
illo sit facta mentio, confirmatio, & expressa repetitio,
Text. *in l. Statius Florus, ff. de jur. Fisc. l. Si juro, ff. de le-
gat.* 2. & ex professo docent Castren. *in l. heredes palam* 21.
§. *Si quid, ff. de testam.* Card. Mantic. *de conject. ult. vol. l.*
12. *tit.* 1. *n.* 36. Menoch. *de præsumpt. l.* 4. *præs* 176. Fusar.
de substit. q. 451. *n.* 1. Camarell. *de legat. l.* 7. *q.* 26. cum aliis
relatis in decisione causæ §. 17. Ea quidem ratione, quia po-
sterius testamentum destruit, adimit, & annichilat primum,
2 ac omnia, & singula in eo contenta, quatenus non legan-
tur expresse repetita, §. *posteriore instit. quibus mod. testam.
infirm. l. si quis priore, ff. ad Sen. Cons. Trebell.* Bolognett.
cons. 15. *n.* 25. cum aliis penes Altograd. *cons.* 78. *nu.* 14. *&
cons.* 79. *n.* 4. *l.* 1. Rot. cor. Seraph. *decis.* 123. *n.* 1. 2. & cor.
Pen. *dec.* 49. *n.* 2. 5. *& dec.* 581. *n.* 7. 8. *&* 9.

3 Qua de re, licet regulariter voluntatis mutatio non præ-
sumatur, *l. cum tacitum, ff. de probat. l. Lucius Titius, ff.
4 de l.* 2. adeout prætendens fideicommissi ademptionem, te-
neatur illam probare, *l. cum hic status. ff. de donat. inter vir.
& uxor.* & quoties verba sequentis dispositionis aliud opera-
ri valent, ambæ conciliandæ veniant, ne sequatur adem-
5 ptio, ex Alex. *cons.* 169. *n.* 4. *l.* 5. Corn. *cons.* 195. *n.* 3. *leg.* 2.
cum pluribus aliis concordantibus; hæ tamen, similesque
propositiones applicari possent, si ageretur de duabus volun-
tatibus, expositis in una, & eadem scriptura, vel in testa-
mento, & codicillis; nunquam vero, quoties, ut in præ-
senti casu, res est de geminis dispositionibus exaratis in duo-
bus testamentis; ob eam discriminis rationem, quia in pri-
ma hypothesi, cum verisimile non sit, ut in una, eadem-
que scriptura demandentur geminæ diversæ ordinationes, ea-
demque inverisimilitudo militet respectu testamenti, & co-
6 dicilli, dum isti sunt pars, & appendix ipsius testamenti,
l. 2. *in princ. ff. de jur. Codicill.* ea propter præsumptiones ju-
ris in tali casu repugnant mutationi voluntatis & per conse-
7 quens dicens fideicommissum appositum in parte testamen-
ti, fuisse ademptum in alia ejusdem parte, vel in codicillis,
tenetur factum hujusmodi concludenter probare. In secun-
8 da vero hypothesi, quia posterius testamentum suapte natura
inducit præsumptionem mutatæ voluntatis, expresse in prio-
ri, adeoque de sui essentia destruat, & revocet omnia in il-
lo contenta; hinc prætendens ejusdem voluntatis perseve-
rantiam in secundo testamento, & repetitionem fideicom-
9 missi, debet illam claris, & lucidissimis probationibus ve-
rificare, ut ex pluribus probat decisio causæ §. 18. 19. & 41.
quibus adduntur, hanc eandem facientes distinctionem Ce-
phal. *cons.* 3. *n.* 17. *& seqq.* Natt. *cons.* 476. *num.* 16. Peregr.
cons. 368. *n.* 31. Grat. *cap.* 630. *n.* 1. *usque ad* 9. Cyriac. *con-
trov.* 168 *nu.* 40. *&* 43. *cum plur. seqq.* Rota coram Merlino
dec. 273. *n.* 4. *& seq. & dec.* 437. *n.* 2. *&* 3. *p.* 14. *& dec.* 222.
n. 8. *&* 9. *p.* 19. *rec.*

Nec turbat, quod præmissæ theoricæ procedant in hyp-
pothesi duorum testamentorum, quorum secundum sit re-
vocatorium primi, adeoque non applicentur in casu, in quo
secundum testamentum confirmat primum, in quibus ter-
minis, licet posterius rumpat primum, istud tamen sustine-
ri debeat tanquam codicillus, sive in jure fideicommissi, ut
statuunt text. *in l. Posthumus præteritus, § si Paganus, ff. de* 10
*injust. rupt. & irrit. fact. test. & leg. si quis priore, ff. ad Sen.
Cons. Trebell.* & tenent Natt. *cons.* 483. *n.* 3. *& cons.* 496. *n.*
7. *& cons.* 527. *n.* 10. Cæph. *cons.* 73. *n.* 11. Altogr. *cons.* 78.
n. 14. *& cons.* 97. *n.* 4. 4. *&* 7. Matt. *de success. leg. p.* 5. *q.* 4.
art. 5. *n.* 1. Alvared. *de conject. ment. defunct. l.* 2. *cap.* 2. *n.* 33.
Fusar. *cons.* 22. *n.* 7. Grat. *discept.* 659. *n.* 3. Borgnin. Cavalc.
dec. 31. *n.* 9. *p.* 3. Capyc. Galeot. *contr. jur. l.* 1. *cap.* 33. *nu.*
16. Contr. *discept. for. caus.* 82. *n.* 40. Palm. Nep. *alleg.* 389.
n. 45. *&* 51. Card. de Luca *de legat. dec.* 54. *n.* 10.

Pro remontione siquidem objecti, Domini iterum ani-
madvertunt, quod licet testatrix in prima parte testamenti
anni 1553. confirmaverit omnes institutiones, & substitu-
tiones ordinatas in antecedenti testamento anni 1545. ab hac
tamen generali confirmatione, rotunda, & sonora exce- 11
ptione abstulit, & separavit ea, quæ antea disposuerat cir-
ca quamplurima bona relicta Cardinali Joanni, inter quæ
recensebatur vinea controversa, super quibus bonis exceptis
novam exposuit voluntatem, totaliter diversam a prima,
sine expressa repetitione substitutionis Alamanni, ut liquet
ex verbis testamenti transcriptis in alia decisione §. 2. Qua-
propter regula text. *in l. Posthumus, §. Si Paganus, ff. de in-
just. rupt. & irrit. fact. Test. & in l. si quis priore, ff. ad Sen.
Cons. Trebell.* quod disposita in primo testamento confirma-
to per secundum valeant jure codicilli, & ex causa fideicom-
missi, verificari potest quoad primam testamēti partem con-
firmatoriam, & quoad dispositiones confirmatas; secus ve-
ro quoad alteram partem exceptuativam, & novam disposi-
tionem, primæ reformatoriam, in ea contentam; quia ex-
ceptio, licet firmet regulam, ab ea tamen separat, & ab-
strahit exceptum, idemque est excipere aliquid a generali 12
confirmatione, ac quoad illum exceptum non confirmare,
leg. Si quando in princ. ff. de leg. 1. Rom. *cons.* 56. *n.* 7. Natt. 13
cons. 848. *n.* 30. Surd. *cons.* 384. *n.* 10. Bellon. *de jur. accresc.
to.* 3. *c.* 10. *q.* 17. *n.* 17. Rot. *dec.* 173. *n.* 5. *p.* 19. *tom.* 1. & be-
ne in Tarentina immissionis 26. Februarii 1706. §. *Etenim,*
cor. R. P. D. meo Ansaldo.

Non enim sumus in casu, quo quis in secundo testamen-
to aliqua disponat, aut addat, de quibus non disposuerit in
primo, & postea primum confirmet; sed sumus in casu, quo
post confirmationem primi super eisdem rebus disponitur, & 14
quidem cum multiplici, & nova forma disponendi, & cum
declaratione, quod ab antecedenti confirmatione exceptua-
bantur ea, super quibus de novo disponi volebat, & proptere-
ea semper incalescit, quod ad probandam repetitionem gra-
vaminis, quodque pars confirmans potentior sit parte exci-
piente, & de novo disponente, non sufficiat ipsa confirma-
tio, de cujus extensione, & efficacia dubitatur, sed requi-
rantur conjecturæ bene concludentes, ut superaretur utrun-
que obstaculum, & novæ dispositionis per testamentum in-
dicativum mutatæ voluntatis, & generalis exceptuationis
ab antecedenter confirmatis novæ subjunctæ dispositionis,
juxta auctoritates superius adductas.

Et propterea successio in dictis bonis exceptis, nullo mo-
do regulari potest a parte confirmante, sed in omnibus regu-
landa est a parte excipiente; cum in generali confirmatione
non censeatur comprehensus casus, super quo disponitur spe-
cialiter, *l. cohær. §. qui pactum, ff. de vulg.* & optime Ruin. 15
cons. 49. *n.* 81. *l.* 4. *vers. Quia in generali dispositione,* Rot. *dec.*
737. *n.* 5. *p.* 19. *rec. tom.* 2. atque ideo cum in parte excipiente fe-
cerit testatrix novam dispositionem, & in ea expresse non re-
petierit substitutionem Alamanni contentam in priori te-
stamento, illa censetur adempta in parte excipiente secundi te- 16
stamenti, ex Text. *in l. Statius Florus, ff. de jur. fisci, cum
concordant. supra relatis, & in dec., quæ videtur* §. 28.

Augetur efficacia argumenti, desuper ponderando cir-
cumstantiam singularissimam, quod testatrix devenerat ad
factionem ultimi testamenti ad eum unicum finem im-
mutandi dispositionem antea factam circa sæpe dicta bona
favore Cardinalis Joannis, volens de illis disponere alio,
diversoque modo, ac disposuerat in priori testamento, ita-
ut revera dictum postremum testamentum nihil aliud
contineat de novo, nisi præfatam bonorum exceptuationem
a toto eo, quod prius disposuerat, ac quam noviter ordi-
naverat. Quatenus igitur nova isthæc dispositio regulanda
non esset cum essentialibus principiis testamenti, in quo
scripta fuerat, superfluum erat illam exarasse per viam te-
stamenti, cum æque bene explicari potuisset per medium
codicilli; nec sane incognitus erat testatrici modus hic
mutandi suam voluntatem testamentariam, dum antea ad
hunc præcisum finem corrigendi alias ejus ultimas tabulas

duos exaraverat codicillos. Cum itaque ad effectum immutandi primum testamentum quoad bona controversa, Lucretia non fecerit codicillum, sed solemne condiderit testamentum, sit clarum, quod circa unicam novam dispositionem in illo exaratam, voluerit variare a prima voluntate, ab eaque in omnibus recedere, juxta indolem, & naturam actus testamentarii, alias frustra, & omnino frustra usa fuisset hoc modo testandi: quia ad immutanda aliqua legata facta in testamento, necesse non habebat testatrix
17 novum facere testamentum, sed exuberabat codicillus, & tunc demum necessaria est nova factio testamenti, quando immutare contingit aliquid circa illius substantiam, nempe circa institutionem universalem, ut magistraliter docuit Castrens. *in l. si heredes palam, in §. si quid n.8. ff. de testam.* & scite, & consentanee, Cujac. *in paratit. l.6. C. Justiniani tit. 36. de Codicillis*, ubi ait: *Quod qui post factum testamentum aliquid ei detrahere, vel addere, aut emendare volunt, non alia ratione possunt, quam per Codicillos; Testamentum enim Testamento emendari, aut suppleri non potest, mutari potest; Codicillus Codicillo non tantum mutari, sed suppleri potest.*

His consequenter non urget, quod text. *in d. leg. si quis priore, ff. ad Sen. Cons. Trebell.* loquens de duobus testamentis, statuat, quod disposita in primo confirmato per secundum, valeant jure fideicommissi in omnibus, præterquam in iis, quæ specialiter in contrarium scripta fuerint,
18 ibi - *& hoc ita intelligendum est, si non aliquid specialiter in contrarium in secundo testamento fuerit scriptum* - unde inferebatur, quod cum in ultimo testamento Lucretiæ nihil scriptum fuerit contrarium dictæ substitutioni Alamanni, illa uti comprehensa in generali confirmatione censeri debeat repetita.

Quoniam DD. amplectentes dictam regulam certissimam, quod scilicet confirmatio primi testamenti non extendatur ad id, quod specialiter in secundo fuerit exce-
19 ptum, ut deciditur *in d. leg. si quis priore, ff. ad Sen. Cons. Trebell.* & infirmatione casus, ac in gloss. *verb. specialiter*, cujus verba ad literam transcribuntur in prima decisione §.24. censuerunt prædictam regulam, prædictique Textus partem applicari absque dubio casui præsenti, ajentes substitutionem Alamanni esse specialiter exceptam a parte confirmante prius testamentum, ex ea ratione, quia, uti dictum est, Lucretia testatrix a generali confirmatione dispositorum in antecedenti testamento, literali exceptione abstulit, & segregavit ea, quæ prius disposuerat circa bona relicta Card. Joan., novissimam respectu illorum prætexendo dispositionem longe diversam ab antiqua, sine expressa repetitione substitutionis Alamanni: quæ porro nova dispositio circa dicta bona, & omissio substitutioni Alamanni, implicite præseferunt aliquid eidem substitutioni specialiter contrarium; imo important implicitam ejusdem ademptionem ex ea semper recurrente ratione, quod actus testamenti, in quo facta fuit dicta nova dispositio, a priori omnimode diversa, & independens, hoc præcipuum habet de sui essentia, ut totum antea dispositum, quod non fuerit in ea repertum, censeatur ademptum, quæ sane ademptio tametsi non legatur oculis corporeis, æquipollet speciali, &
20 expressæ, cum vim expressi habeat id, quod venit in necessariam consequentiam expressorum, vel id, quod venit ex vi nominis, verbi, seu ex ipsius actus essentia, ex notatis per Alciat. *in leg. Nominis, ff. de verbor. significat.* Rip. *in l.2. n.62. ff. de vulgar.* Felin. *in cap. translat. extra de constit.* Ruin. *cons. 23. num. 10. vol. 1.* Cravett. *cons. 856. n. 15.* Baez. *dec. 72. n. 5.* Maxime in subjecta materia ademptionis legatorum, fideicommissi, & gravaminis, quæ de jure optime fieri potest nuda, seu tacita voluntate, seu verbis contrariis, sive quibuscunque aliis, ex *leg. si quis 13. ff. de adim. leg.* & ibi Gloss. *in verb. nulla, & in instit. in princ.*
21 *tit. de adempt. l.* ubi omnes Institutistæ, cum aliis relatis in præterita decisione §. 9.

Absque eo, quod hujusmodi discursui adversetur declaratio facta per testatricem, quod ejus intentio per factionem ultimi testamenti fuerit, aliquid addendi, & subjungendi priori testamento; dum in proœmio dixit, *velle pro pace, & quiete successorum, ordini, alias per eam dato, addere, & adjungere, & deinde eisdem de novo dare*, & in parte dispositiva subjunxerit similia verba, ibi, *excepto quod illis addidit, & subjunxit*, ex quibus magno strepitu inferri prætendebatur, quod dicta exceptio bonorum, utpote facta per viam additionis, trahi, & retorqueri nequeat in ademptio-
22 nem substitutionis Alamanni, ex Honded. *cons. 91. num. 18.* Spad. *cons. 280. n.6.* Pegas. *de majorat. p. 1. cap. 5. n. 67.* & in hisce terminis Mans. *consult. 281. n.19.* Palm. Nep. *alleg. 399. num. 34.*

Etenim vero excussis partibus testamenti in objecto relatis, patet manifeste, quod testatrix verba illa, *addere, & subjungere*, non accepit in stricto ejus significatu pro inductione novæ, & separatæ dispositionis superadjectæ antiquæ, citra istius mutationem, & revocationem; sed ea protulit ad effectum declarandi, quod circa aliqua bona, quæ erant (ut postea specificavit) illa, quæ antea reliquerat Card. Joann., intendebat, novam addendo dispositionem, recedere ab antiqua, etiam per viam ademptionis; quam sane genuinam ejus mentem declaravit verbis, & facto; verbis, quia non dixit solum, quod ordini alias dato volebat aliquid addere, & adjungere; sed subdidit, quod valebat etiam dare de novo *& deinde eisdem de novo dare*; date autem de novo præsupponit mutationem, & ademptionem, gloss. *in l. 1. C. si de moment. poss. fuer. apell. verbo reformationem*, Alex. *in l. juris* 23
gentium, §. adeo, ff. de pact. & egregie Bald. *in l. pacto, conventa, C. de pact.* Brun. *tract. de arg. 3. p. in princ. n.38. & 45.* & eandem voluntatem absolutam dandi de novo aperuit, ibi, *ipsosque Card. &c. & Episcopum de novo heredes suos universales in dd. bonis instituit.* Ergo testatrix per verbum, *addere, & subjungere*, non intellexit excludere, sed imo voluit includere, & declarare additamentum per viam ademptionis. Rursus, quia ab iis, quæ antea scripserat, dixit velle excipere, & de facto excepit disposita circa bona prius relicta Card. Joan., natura autem exceptionis præsefert recessum quoad excepta ab antecedenti dispositione, gloss. *in l. item Labeo in verbo pute, ff. fam. hercis und. leg. ita tamen, ff. ad* 24
Sen. Cons. Treb. Alciat. *cons. 4. n.17. lib. 8. & cons. 65. n. 13. l. 5.* Si ergo testatrix addendo excepit, certe addidit per viam ademptionis, & revocationis in ipsa exceptione consistentis, & per modum simplicis additionis, alias superfluum erat procedere per viam exceptionum, cum volens antecedenti dispositioni novam adjungere sine prioris revocatione, opus non habeat ab antiqua aliquid excipere, sed sufficiat, quod simpliciter superaddat, ut patet ad sensum.

Et quod testatrix verbis expressit, facto comprobavit; nam totum illud, quod excipiendo literaliter addidit, & subjunxit, importat realem, effectivam, & substantialem ademptionem; importat sane cassationem substitutionis Card. Bernardi Joanni fratri; nam is a substituto, qualis erat in primo testamento, effectus est in secundo cum ipso Joanne simul institutus, cum aliis incompatibilitatibus infra ponderandis; & per consequens dicta additativa exceptatio præsefert ademptionem medietatis bonorum relictorum Joanni, ut proinde stet undiq; firmum & firmissimum, quod testatrix usa non fuit dd. verbis, *addere, & adjungere*, ad in- 25
digitandum, quod nihil volebat adimere ex dispositis in antecedenti testamento, sed ad explicandum ipsius mentem extitisset, quod ex dispositionibus jam factis, & confirmatis, unam volebat circa controversa bona excipere, & immutare, ac de novo facere, prout de facto fecit.

Cumque hanc novam dispositionem exarasset per testamentum, inde sequitur, quod ultra illas ademptiones, & revocationes dispositorum in primo testamento, quæ literaliter leguntur expressæ in secundo, ut est ademptio medietatis dd. bonorum prius relictorum Joanni, veniunt etiam aliæ tacitæ ademptiones, quas essentia testamenti ge- 26
neraliter, & specialiter inducere solet, etiam sine illarum literali expressione, ex supra firmatis, & animadvertit alia causæ decisio §.35.

Atque hinc non obstant auctoritates firmantes, quod de natura dispositionis additativæ sit, repetere omnia ea, quæ inerant in principali dispositione, quia loquuntur in casu, in quo testatores dispositioni antea factæ addiderunt aliam novam, & distinctam dispositionem sive verbis importantibus revocationem antiquæ, & absque effectiva ejusdem revocatione, & sic non applicantur huic themati, in quo superaddita dispositio facta est cum verbis exprimentibus illius exceptionem a priori, & effective, & realiter continet ipsius prioris revocationem; nam in hoc casu additio stat per modum ademptionis, & revocationis, nec sane repugnat, quod fiat additio novæ dispositionis cum ademptione antiquæ, cum mutatio ab antecedenter dispositis stare nequeat absque eo, quod aliquid addatur, & subjungatur 27
diversus ab illis, Bart. *in leg. quoties, ff. si duo sub n. 2. ff. de hered. instit.* Rub. *de verb. signif. leg. 204. verb. excipit, & vers. quarto excipe*, Menoch. *cons. 624. n.10.* Surd. *cons. 230. n.16. 17. & 18.* Rot. cor. Coccin. *dec. 463. n. 2.* & cor. Cels. *dec. 331. n.4. & decis. 185. n.6. 7. & 9. p.17. & dec. 537. n.5. p.19. rec.*

Minus-

Minusque ad excludendam ademptionem sæpe dictæ substitutionis Alamanni refragatur, quod testatrix Cardinali Joanni subrogaverit Episcopum Bernardum, ibi - *illi in totum substituit, & subrogavit, & in ejus locum, jus, actionem & privilegium posuit*, & etiam ibi - *ita quod præmoriente præfato D. Card. &c. idem R.P.D. Bernardus Episcopus sit, & esse censeatur ipsi Rev. D. Card. subrogatus, universalisque ejus successor, & hæres*, quasi quod ex natura talis subrogationis, quemadmodum Joannes gravabatur restituere Alamanno, & ex illo nepotibus, sic etiam censeri debeat gravatus Bernardus in ejus locum subrogatus.

Siquidem placuit solida responsio data huic objecto in alia decisione sub §. 36. & 37. quod dicta verba non continent subrogationem ademptivam unius loco alterius, adeo ut sublata de medio persona Joannis, in ejus locum posita fuerit persona Bernardi, in quo themate procedere possunt auctoritates contrariæ; sed continent purificativam consuccessionem, & coæqualem institutionem Joannis, & Bernardi cum reciproca inter ipsos substitutione, ut demonstrat illud verbum *substituit*, annexum alteri *subrogavit*, & confirmant alia verba, *universalisque ejus successor, & hæres, & e converso*, ex quibus oculatiter deprehenditur, quod testatrix non adjecerit verba subrogationis animo, & intentione repetendi omnia onera adjecta in primo testamento Cardinali Joanni, sed animo inducendi novam institutionem reciprocam favore ipsius Joannis, & Bernardi, non contentas in primo testamento; quando autem verba
28 subrogationis præseferunt actum novum, præscindunt a priori titulo, & nunquam inducunt in subrogatum repetitionem qualitatum, & onerum, quæ prius data fuerunt personæ, cui fit subrogatio, & a qua fit translatio, ex notatis per Peregr. *de fideic. art.* 16. *n.* 98. *ver. præmissa*, Castr. *cons.* 127. *vol.* 1. *n.* 3. Cæsareg. *ad Stat. Jan. tom.* 1. *ref.* 10. *n.* 12. *cum aliis in præterita decisione* §. 36. & 37.

Quatenus vero scribentes pro Duce insisterent in citata *l. si quis, priore, ff. ad Senat. Cons. Trebell.* ubi statuitur, quod hæres institutus in secundo testamento confirmatorio primi debet esse contentus rebus sibi datis, adeout cum Paga-
29 nus cum duobus testamentis decedere nequeat, hæres in re certa scriptus in secundo testamento, censeatur hæres universalis cum onere restituendi hæredibus scriptis in primo ea, quæ in primis tabulis relicta fuere; aliqui ex Dominis sedulo, & accurate ponderabant, quod applicando decisionem prædicti Textus ad casum nostri secundi testamenti, nedum non resultat ea generica confirmatio omnium præcedenter dispositorum in primo testamento, & quæ per dd. scribentes incasabatur, quin potius ex illo desumebatur validum argumentum ademptionis primæ sub-
30 stitutionis. Tum quia, ut supra vidimus, illa postrema verba prædicti Textus, ibi - *si non aliquid specialiter contrarium in secundo testamento fuerit scriptum* - explicantur per Gloss. *in verbo specialiter*; nisi a generali confirmatione excepta sit aliqua res contenta in primo testamen-
31 to. Tum etiam, quia supponitur variatus titulus relicti de hærede particulari ad universalem, quod multo magis indicat ademptionem, Castren. *cons.* 137. *in* 3. *dubit. lib.* 1. Cravett. *in rubr. de leg.* 1. *ante num.* 83. Peregr. *de fideicomm. art.* 16. *num.* 98. *vers. intellige*. Tum demum, quia si pari-
32 ter supponitur, quod res relictæ in secundo testamento, de quo agitur, assumant naturam Trebellianicæ, ut per d. Text. bene notat Roman. ibidem, cum quo concordant alii interpretes, nempe Bart. Alex. Imol. Ang. Aret. Claud. Serei. aliique plena manu allegati per Menoch. *cons.* 1020. *n.* 21. ista Trebellianica de jure libere est debita hæredi, & nullum recipit onus restitutionis, vel gravaminis, nisi ex-
33 presse sit scriptum, vel tacite inductum, ex concludentibus argumentis, & conjecturis, juxta communiorem opinionem, de qua Grat. *discept* 878. *n.* 1. Rot. cor. san. mem. Alex. VIII. *dec.* 28. *n.* 38. & in notissimis decisionibus editis in Romana Trebellianicæ de Ruspolis cor. bon. mem. Emerix inter suas la 940. & 958. confirmatis cor. R. P. D. meo Priolo, & bon. mem. Benincasa.

Nullum autem ex hisce gravaminibus adest in præsenti, non equidem expressum, quia in secundo testamento nullum verbum habetur de substitutione Alamanni; nec minus tacitum desumi queit ex generali cōfirmatione dispositorum in primo testamento adjecta in secundo, quia substitutio Alamanni, quod controversam vineam ordinata in primo testamento apposita fuit vineæ relictæ titulo legati, quod datur ab homine, ideoque trahi non potest ad vineam relictam in secundo testamento jure Trebellia-
34 nicæ, quæ est quarta a jure tradita hæredibus in præmium aditionis, eisque auferri, seu gravari non potest, nisi specialiter prohibetur, ex supra firmatis; certius quia cum agatur de Trebellianica detrahenda a filiis, illa imputatur
in legitimam, *l. omnimodo, l. sumus, C. de inoff. testam. l. Pa-* 35
pinianus 4. *ff. de eod.* & plene docet Peregr. *de fid. art.* 3. *n.* 39. 40. Unde quatenus Trebellianica esset gravata onere istud
ipso jure ablatum dicitur, dum legitima de jure naturæ 36
omne rejicit gravamen, ad text. *in l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. cum aliis famigeratis*.

Altera æque solida ratio, movens Dominos ad statuendum, quod substitutio Alamanni ordinata in priori testamento fuerint adempta in ultimo, ea extit, quia medietas bonorum relicta in primo Cardinali Joanni, fuit in secundo eidem iterum collata, unde locum obtinet censura
Text. *in l. si tibi, ff. de adm. leg. & l. non ad ea, ff. de condit.* 37
& demonstr. ubi statuitur, quod si res certa alicui relicta sit cum onere fideicommissi, & iterum si eadem res eidem legata fuerit simpliciter, res debetur absque onere fideicommissi, ut late aliis concordant. citatis probat decisio causæ, §. 8. *cum seqq.*

Nec relevat responsio, quod ratio potissima ademptionis considerata in præfatis legibus stet in motivo superfluitatis, & inutilitatis secundi relicti, juxta sensum Barr. *in* 38
cit. l. si tibi, quem sequuntur alii, quæ cum non contingant, ubi prius relictum uni, transferatur in duobus, prout est in casu, inde cessante ratione legis, cessare debet ejus-
dem dispositio, ut tenent in specie Dec. *cons.* 476. *n.* 18. Natt. 39
cons. 476. *lib.* 2. Peregr. *cons.* 69. *n.* 5. 6. *lib.* 2. Matt. *de success. l. p.* 4. *q.* 18. *n.* 214. *art* 10. Bellon. Jun. *cons.* 15. *n.* 43. Card. de Luc. *de fideic. disc.* 127. *n.* 11.

Nam contrariam opinionem, quod text. *in l. si tibi*, locum habeat, etiamsi legatum pro una medietate transferatur in eundem, & pro altera in alium, strenue sustinent
Cæphal. *cons.* 66. & 67. scribens contra Natt. *dict. cons.* 476. 40
Sfortia Odd. *cons.* 98. Silvan. *cons.* 64. Menoch. *cons.* 624. & 1020. Ger. Spin. *cons.* 22. & late idem Menoch. *de præs. lib.* 4. *præs.* 173. *n.* 17. *& melius præs.* 174. *num.* 20. juxta postremam Venetam impressionem anni 1603. Et fundant eorum opinionem in duplici solidissima ratione ad exclusionem fundamenti contrariæ sententiæ, quarum prima est, quod præcipua ratio Text. *in l. si tibi*, non stat in eo tantum, ne legatum in secunda dispositione relictum, reddatur inutile, sed in hoc, quod posterior scriptura continet formam dispositionis, diversam a prima, dum in ista legitur onus, & fideicommissum, quod in secunda non legitur; quæ scribendi variatio inducit præsumptionem mutatæ voluntatis, maxime quando fit per intervallum, ob quam cau-
sam leges statuerunt illam regulam generalem, quod in 41
materia legatorum, quando in una, & eadem scriptura legatum legitur uno modo scriptum in aliqua ejus parte, alio, ac diverso modo scriptum in alia, præsertim per intervallum, attendi debet ultima scriptura, ut ait text. *in d. l. sibi, & concord. l. si mihi, & tibi* 12. §. *in legatis, ff. de leg.* 1. cum aliis plena manu allegatis in alia decisione §. 8. *& seq.* Quamobrem etiam in casu, quo legatum de uno transferatur in eundem, & in alium, cessaret ratio, quod legatum remaneret inutile, non tamen cessat alia ratio per dd. leges considerata, quod in legatis attendenda sit ultima scriptura, seu forma, qua concepta leguntur, ut in specie bene notarunt Sfortia Odd. *d. cons.* 97. *nu.* 17. & præclare etiam Ger. Spin. *d. cons.* 82. *num.* 17. *& reassumit decis. causæ* §. 12. *cum seq.* ubi occurritur text. *in l. Cajo, & l. legatum sub condit. ff. de condit. & demonstr.*

Alia ratio est, quod in omni casu motivum superfluitatis semper verificatur quoad medietatem legati, quæ transferatur in eundem; ad dandam enim illius medietatem alteri novæ personæ, necessarium non est facere novam dispositionem, qua mediante res primo data uni, de novo conferatur eidem pro medietate, & pro alia medietate
transferatur in alterum; sed satis est scribere, quod me- 42
dietas rei relictæ Titio E. G. tradatur Cajo; & sic ne hujusmodi medietatis translatio de Titio ad Titium maneat frustratoria, facta præsumitur ad eam liberandam ab onere fideicommissi antea injuncti, atque hinc sicuti efficitur libera ista medietas Titii, ita remanet libera translata in Cajum, ne una, & eadem res diversi juris censeatur, contra text. *in l. cum, qui ædes, ff. de usur.*

Et quamvis hæc ratio retorqueri posse videatur dicendo, quod sicuti medietas translata in Cajum, transit sine onere, ita dici debeat de alia meditate translata in eundem Titium; tamen occurrit responsio fundata in certissimo, & immoto juris elemento, quod prævalere debeat

dispositio excludens onus, & fideicommissum, cujus remissio est favorabilis, & inductio odiosa, ut ex text. *in l. cohæredi, §. Etiam filiæ ff. de vulg. aliisque concord.* mirifice ratiocinantur Silvan. *d. conf. 64. n. 19. & 24. §. Sexto advertendum*, Menoch. *conf. 624. n. 1. & conf. 1020. n. 17.* & magistraliter rejiciendo Natt. *in d. conf. 137. l. 11.* idem Menoch. *de præs. 4. præs. 174. n. 10.* Ger. Spin. *d. conf. 82. n. 9. 12.*

Quibus stantibus, immerito defensores Ducis Salviati declaratorie ajebant, opinionem Cæphali esse communiter rejectam; quia veritas est, quod habet plures, & gravissimos sequaces forsan majoris numeri eorum, qui sectantur Nattam, cum hoc speciali discrimine, quod sequaces Cæphali observarunt rationes, quas contrarii non expende-
44 runt, ut inquit Odd. *d. conf. 98. n. 36.* Nec vis facienda est in *disc. 127.* Card. de Luc. *de fideic.* ubi testatur, quod opinio Nattæ sit magis vera, ac fundata, quia non examinavit formiter materiam, & mirum est, quod alleget Peregr. *de fideic. art. 18. n. 33.* tanquam testantem de veriori opinione Nattæ, quia Peregr. in hoc loco non agit de hac quæstione, eam tamen tractat *in art. 16. sub n. 101.* ubi potius videtur inclinare pro opinione Cæphali, & Menochii.

Imo si in casu Nattæ in terminis non posterioris testamenti, sed posteriorum Codicillorum, tot Classici Doctores senserunt contra opinionem illius, certe multo magis ita respondissent in casu præsenti: Nam Natta consulit in hypothesi, quod institutis Carolo, & Sebastiano nepotibus, testator prælegaverat Carolo quoddam Castrum cum onere restituendi Sebastiano fratri, & ejus filiis, descendentibus masculis, quatenus dictus Carolus decederet sine filiis, & postea in Codicillis nihil disponens circa an-
45 tecedentem dispositionem, dictum Castrum reliquerat ambobus dd. nepotibus, & in cæteris contentis tabulas confirmavit. Si igitur in illo casu tantus conflictus reperitur inter DD. certe in hoc, de quo agitur, res transire debet cum multa majori facilitate pro ademptione antecedentis substitutionis; tum quia secundum relictum est per viam testamenti, in quo nunc, & de novo dispositum fuit de bonis prius relictis Card. Joanni; tum etiam quia in hoc casu variatio non stat simpliciter in institutione, sed progreditur ad substitutionem, ut infra dicetur.

Unde dispositio text. *in d. l. si tibi*, in casu præsenti militat sine ulla difficultate, quia, ut dictum est, hic non agitur de re legata uni, & postea eidem quoad dimidium, & alteri quoad aliud dimidium, in uno, & eodem testamento, seu in testamento, & codicillis, qui erat casus *d. l. si*
46 *tibi*; sed agitur in duobus testamentis factis post longum intervallum, in quibus terminis etiam Natt. *d. conf. 476. n. 17.* & ejus asseclæ admittunt, quod onus adjectum in primo legato non censeatur repetitum in secundo, ut plene firmat decisio præterita §. 19. & in specie recte notat Mans. *con ult. 282. n. 18. & consult. 345. n. 2.*

Aliud efficax fundamentum pro exclusione controversæ ademptionis primum fuit ex eo, quod testatrix in ultimo testamento noviter disposuit de vinea una cum aliis bonis facta speciali commemoratione relicti de illis antea facti favore Cardinalis Joannis, ut ex verbis. *In omnibus ipsius testatricis rebus. & bonis &c. in quibus ipsa D. Testatrix hactenus instituit hæredem D. Joannem Episcopum Portuen. &c. seu legatarium, prolegatarium, seu fideicommissarium universalem, seu particularem, seu etiam usufructuarium, etiam datis sibi substitutis, &c. in totum substituit, &c. & subrogavit &c. Rev. P. Dom. Bernardum &c.* Quoties autem testator facit secundum legatum cum comme-
47 moratione primi, censetur voluisse primum legatum adimere, *l. sicut 5. de adm. leg. & in §. 1. instit. eodem*, Mantic. *de conject. ult. vol. l. 12. tit. 4. n. 10. 11.* Mart. *de success. leg. p. 4. n. 18. art. 10. n. 101.* de Marin. *resol. jur. l. 2. c. 162. n. 8. 9.* Rot. cor. Bich. *dec. 178 in fin. & dec. 347. n. 1. par. 14.* sive secundum legatum sit factum in eodem testamento, sive in Codicillis, sive etiam sit factum favore ejusdem primi le-
48 gatarii, sive diversæ personæ, ex plene congestis per Bellon. *de jur. accresc. l. 1. tit. 5. q. 13. n. 18.* ubi quod hæc non dicitur ademptio conjecturalis, sed imo evidens, & manifesta, oriens ex eo, quod est inditium mutatæ voluntatis, & prorsus novæ dispositionis dicere, quod nunc relinquitur Titio id, quod prius relictum fuerat Cajo.

Nec refert, quod hic non disputetur ad ademptione legati, de qua loquuntur Bellon. & alii supra laudati, sed de ademptione substitutionis Alamanni, tum quia rememorata fuit præcise etiam hæc substitutio, ibi *datis etiam sibi substitutis*; proindeque, si rememoratio primi legati significat ademptionem legati, rememoratio prioris substitutionis significabit ipsius ademptionem, adeout sensus disposi-
49 tionis sit iste: *Bona quæ legavi Cardinali Joanni, & post ejus obitum Bernardo, & Alamanno, relinquo eidem Joanni, & Bernardo.* Tum quia, ut supra animadversum fuit, testatrix professa fuit etiam Joannem instituere in dd. annis de novo, in quibus terminis rememoratæ antecedentis substitutionis, DD. convenire videntur pro ademptione substi-
50 tutionis, ut in specie ultra præcitatos Mans. *consult. 545. ex n. 3. & signanter sub n. 6. 7. & 8.* Et tunc demum commemoratio prioris relicti excludit repetitionem, quoties illa est posita complicative, & unitive ad priorem dispositionem & primum relictum, puta si testator dixisset: *Fundum quem*
51 *Titio legavi, lego etiam Sempronio*, secus vero, quando posterior dispositio est facta simpliciter cum prioris commemoratione, quia tunc talis commemoratio dicitur præcise demonstrativa, & significat ademptionem prioris dispositionis, ut bene explicat Bellonus *de jure accrescen. d. cap. 5. q. q. 13. n. 9. & sub n. 12. & latius ex n. 16. cum plurib. seq.*

Æqualis, & forsan majoris ponderis est aliud fundamentum, elicitum ex eo, quod testatrix, non solum variavit in institutione, sed etiam in substitutione; nam postquam privavit Cardinalem Joannem medietate dd. bonorum, in ea instituendo Bernardum, eosdem institutos gravavit reciproca substitutione; quando enim variata est nedum institutio, sed substitutio, translatio seu repetitio antecedentis substitutionis locum habere non potest, ex ea clara ratione, quia quoties in secundo relicto adjecta reperitur a-
52 lia specialis qualitas, seu specialis substitutio, illa, quæ erat adjecta in primo, censetur adempta in secundo, Bartol. *in lib. Alumnæ in princ. ff. de adim. leg.* Cæphal. *conf. 67.* Mant. *de conject. ult. volunt. lib. 12. tit. 3. n. 4.* Fusar. *q. 4. 51. n. 12.* Odd. *consil. 98. n. 10.* Silvan. *conf 64. sub num. 34.* Peregr. *de fideicomm. art. 16. num. 36.* Camatell. *de legat. l. 8. q. 26. num. 5. 6. & 7.*

Nun subsistente, quod dicta substitutio reciproca non sit nova, sed in antecedenti testamento ordinata; quoniam nullum verbum de hac reciproca legitur in primo testamento, dum in isto Joannes erat institutus in omnibus bonis, & nunquam substitutus Bernardo: bene tamen Bernardus una cum Alamanno erat substitutus Joanni; dum ergo in ultimo testamento Joannes, & Bernardus instituti fuerunt cohæredes, & reciproce substituti, talis reciproca est nova, & novissima substitutio: sed quatenus ad sensum scribentium pro Duce Salviato, talis substitutio non esset nova, sed antea facta, exinde Domini solidum, & efficax desumebant argumentum pro ademptione substitutionis Alamanni, ajentes, quod si testatrix ad evitandas controversias, & dubietates, noluit antiquum gravamen expresse repetere, idipsum fecisset, quatenus permansisset in voluntate, ut Alamannus quandoque succedere debuisset in dicta vinea, ut in specie ex regula discre-
53 torum bene ponderat, & exornat Silvan. *conf. 64. ex n. 17. & seq.* & comprobat Rota *decis. 991. n. 7. 8.* & coram bon. mem. Jacobo Emerix.

In idem assumptum comprobativum dictæ ademptionis fortiter collimat repugnantia intercedens inter dispositionem primi, & illam secundi testamenti; nam ubi Cardinalis Joannes in primo erat institutus hæres particularis in omnibus dictis bonis, evasit hæres illorum medietatis, & substitutus in altera post obitum Bernardi; e contra Bernardus, ubi in primo testamento erat substitutus Joanni, una cum Alamanno, & ex eis nepotibus, in secundo scriptus fuit hæres una cum Joanne, & eidem substitutus quoad alteram medietatem, & quidem uti universalis ejus successor, & hæres, & sic solus, & sine Alamanno prius consubstituto, & ex eis nepotibus; quo stante succedit per necessariam consequentiam, quod per secundum testamentum remansit destructa, & extra mundum missa substitutio Alamanni; ipse enim ex primo debebat succedere Joanni, una cum Bernardo, & per consequens in medietate bonorum; vigore autem secundi non poterat amplius succedere Joanni, nec eidem succedere una cum Bernardo, dum Joanni succedere debebat Bernardus solus: Quamobrem hujusmodi Alamanni substitutio nullo modo censeri potest superinducta, aut confirmata, seu repetita in secundo testamento; non quidem ex vi repetitionis, quia
54 de istius natura est referre adamussim id, quod est in referente, nec minus, nec plus, adeout alterare, & immutare in eo præciso casu, qui deberet repeti, pugnet cum supradicta natura relationis, & repetitionis, ex congestis per Rot. *dec. 47. num. 2. & 3. par. 3. recent. cum aliis notissimis*; minusque in vim confirmationis prioris testamenti,

quia

quia est etiam de indole, & essentia confirmationis, ut
55 ea tantum approbet, & confirmet, quæ in actu confirmatorio non appareant sublata, seu immutata, ut omissis generalibus in specie tradunt Cravetta *cons.* 70. *n.* 12. 13. 16. & 17. Cæphal. *cons.* 67. *n.* 16. 23. & 26. Menoch. *cons.* 24. *n.* 4. 5. & 6. Peregr. *de fideic. art.* 16. *num.* 101. Odd. *cons.* 98. *n.* 24.

Nec dici valet, hanc non esse incompatibilitatem secundæ dispositionis cum prima; ex quo posset stare, quod Alamannus succedere potuisset post mortem Bernardi: quia hæc altera figurata substitutio Alamanni post Bernardum, in dicto secundo testamento nullatenus legitur, unde juxta omnes juris regulas non est superimponendum aliud restitutionis gravamen, ubi adjectum in testamento non
56 fuit. Nec punctus stat, quod per præposteritatem possit subnecti ea substitutio, quæ omissa in secundo testamento, expressa fuerat in primo, quia tali pacto omnes substitutiones censeri possent repetitæ, & nunquam verificaretur casus tacitæ ademptionis, sed punctus stat in eo, an inter primam, & secundam substitutionem versetur aliqua incompatibilitas in eo præciso casu, & substitutione, de cujus confirmatione quæritur, adeout eo modo, quo in prioribus tabulis disposita fuit, non possit amplius attentis secundis, locum habere; nam si eo modo, quo Testatrix priorem fecit dispositionem, non potest amplius locum habere vigore secundi testamenti, ex eo, quia in illo præciso casu, & tempore, priorem substitutionem variavit, exinde nasci dicitur incompatibilitas ademptiva
57 prioris substitutionis, ut præ ceteris explicant ipsimet DD. pro Duce allegati, nempe Jason. *consil.* 18. *alias* 27. *lib.* 4. & bene etiam explicant Palm. Nep. *alleg.* 389. *sub. num.* 38. *vers. primo quia*, ubi talem implicantiam, & incompatibilitatem admittit in casu, quo conditiones appositæ in Codicillis fuerint in eodemmet casu, quo aliæ conditiones fuerunt appositæ in testamento; & præsupponit etiam Rota *dec.* 222. *n.* 5. *part.* 18. *recent.* ubi incompatibilitas, in qua insistebatur, ex eo solum exclusa fuit, quia non venerat casus alterius substitutionis in eodem casu appositæ in Codicillis, ut præsertim advertitur *d. num.* 5. *vers. Et quamvis*, prout in eadem causa in puncto juris, & præscindendo ab ea facta circumstantia, ex post ponderata, quod casus dictæ alterius substitutionis non venerat, pro incompatibilitate resolutum fuerat in præcedenti *dec.* 100. *eadem part.* 18.

Quin ad suadendam voluntatem testatricis repetendi, seu confirmandi dictam substitutionem Alamanni, profuerit ponderatio, quod testatrix in omnibus dispositionibus testamentariis, & codicillaribus per eam factis semper controversam Vineam supposuerit oneri substitutionis favore Alamanni; ultra quod enim, ut mox præfatum est, nunquam illam gravavit favore ipsius Alamanni tantum, sed etiam favore plurium aliorum; unde non est perceptibile, sub quo motivo dici debeat, quod in ultimo Testamento illam in totum deferri voluerit ad Alamannum: cessat in radice omnis difficultas, ex ea ratione, quia ex lectura antedictarum suarum dispositionum dignoscitur varia, & inconstans in sua voluntate, & præ cæteris ad rem nostram, insignis est illa variatio circa præcisam Vineæ dispositionem; eam enim in Codicillo anni 1543. post obitum Joannis reliquerat non solum Alamanno, & filiis, sed etiam Joan. Baptistæ, & Antonio Mariæ de Salviatis ejus hæredibus; & tamen in testamento anni 1545 posthabitis Joanne Baptista, & Antonio Maria, de illa post obitum Cardinalis Joannis disposuit favore Bernardi, & Alamanni, & ex eis nepotum; unde nulla fieri potest vis super solito, & observantia testatricis, quoties recognoscitur tam inconstans, & varia in sua voluntate; cumque jura nostra non abhorreant hujusmodi immutationes voluntatis, atque ideo tribuant facultatem unicuique usque ad ultimum ejus spiritum variandi, quærendum non est de causis variationis, sed voluntas defunctorum 58
exequenda est sine indagine cur, & quare sic disposuerint, ut ait Imperator *in l. cum quidam*, *Cod. de necess. ser. hered. instit.* cum aliis notissimis relatis *in decisione quæ revidetur* §. 28. Cum imo non sit perceptibile, quare ubi in antecedentibus dispositionibus voluit in dictis bonis dare substitutos, id limpidissime expressit, cur etiam idem clare non expressisset in hoc novissimo testamento? & dum causa variationis ab antecedenter dispositis non potuit esse, nisi augmentum amoris erga Bernardum, hoc potius persuadet ejus favore ademptionem aliarum priorum substitutionum, ex bene ponderatis per Menoch. *d. cons.* 1020. *in fin. vers. Adhuc.*

Ex quibus omnibus tam singulariter, quam, & multo magis unitim sumptis, juncta etiam observantia bene comprobata in prima decisione §. 40. & omissa tanquam superflua inspectione super veritate testamenti an. 1545. Domini censuerunt, persistendo in decisis *constare de bono jure D. Ducissæ Mariæ Lucretiæ Rospigliosæ nomine D. Catharinæ Mariæ Zefirinæ filiæ*: Partibus acerrime informantibus.

MAN-

MANTISSA DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
Ad Librum Undecimum THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ CARDINALIS DE LUCA,
Qui est
DE LEGATIS, ET SUCCESSIONIBUS ab Inteſtato, ac Renunciationibus.

ARGUMENTA DECISIONUM.

DECISIO I. *Romana quarti dotalis.*

R_Ecedendo a binis deciſionibus in hac cauſa emanatis, firmatur, quod confeſſio emiſſa in precibus Summo Pontifici porrectis ad effectum obtinendi derogationem Sixtinæ Conſtitutionis, non probet dotis quantitatem, utpote emanata ad alium finem: quodque ad taxandum lucrum ex dote ſecundo viro conſtituta, detrahenda ſit ea quantitas, quæ debetur ex dote filiis primi matrimonii, per diſpoſitionem text. *in l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.*

DECISIO II. *Piſana Oeconomatus.*

Quod Epiſcopus intra limites ſuæ Diœceſis habeat facultatem deputandi Oeconomos in Parochialibus vacantibus, expreſſe diſponit Sacrum Concilium Tridentinum exornatum per Card. de Luc. *in annot. ad Sacr. Conc. diſc.* 32. Hæc autem deciſio firmat, quod præfata facultas extendatur etiam ad Eccleſias quomodolibet affectas, vel reſervatas, non obſtantibus exemptionibus, & indultis, pluraque tradit circa informitatem ſcripturæ, cui fides minime ſit præſtanda.

DECISIO III. *Piſana Oeconomatus.*

A deputatione Oeconomi Parochiali vacanti, per ea, quæ etiam notat Card. de Luca *in annot. ad S. Conc. diſc.* 32. præſens deciſio decidit, quodque attentata minime revocari peti valeant per eum, qui in ea quoque incidit, & adverſus in ſua poſſeſſione continuantem.

DECISIO IV. *Piſana Oeconomatus.*

Confirmat ea quæ circa facultatem Epiſcopi in deputatione Oeconomi in Eccleſia Parochiali vacante firmata fuerunt, unde argumento minime indiget.

DECISIO V. *Piſana Oeconomatus.*

Approbantur ſuperius enucleata quoad denegationem revocationis attentatorum propter emiſſam deputationem Oeconomi.

DECISIO VI. *Ferrarien. Canonicatus.*

Agitur, an renuncians ob ingreſſum in religionem habitu nondum ſuſcepto ſubjaceat ſolemnitatibus volitis per Sacr. Concil. Trident. & an renunciatio reſolvatur, ſi renuncians profeſſionem non emittat, licet agatur, de renunciatione beneficiorum in ampliationem *diſc.* 40. Card. de Luca *in annot. ad Sacr. Conc. Trid.*

INDEX DECISIONUM.

F

Ferratien. Canonicatus, 5. *Martii* 1698. *Pio*, Deciſio VI.

P

Piſana Oeconomatus ſuper attentatis, & manutentione. 16. *Julii* 1695. *Emerix*, Dec. III.

Piſana Oeconomatus ſuper jure, & poſſeſſione deputandi Oeconomos, 12. *Decembris* 1695. *Emerix*, Dec. IV.

Piſana Oeconomatus ſuper attentatis, & manutentione, 12. *Decemb.* 1695. *Emerix*, Dec. V.

Piſana Oeconomatus ſuper jure deputandi Oeconomos, 1. *Jul.* 1695. *Emerix*, Dec. II.

R

Romana quarti dotalis 16. *Junii* 1698. *Caprara*, Dec. I.

R. P. D. CAPRARA.
Romana quarti dotalis.
Lunæ 16 *Junii* 1698.

ARGUMENTUM.

Recedendo a binis deciſionibus in hac cauſa emanatis, firmatur, quod confeſſio emiſſa in precibus Summo Pontifici porrectis ad effectum obtinendi derogationem Sixtinæ Conſtitutionis, non probet dotis quantitatem, utpote emanata ad alium finem, quodque ad taxandum lucrum ex dote ſecundo viro conſtituta, detrahenda ſit ex quantitate, quæ debetur ex dote filiis primi matrimonii, per diſpoſitionem text. *in l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.*

SUMMARIUM.

1 L*Ucrum in Urbe ex ſtatuto conjugi ſuperſtiti debetur.*

2 *Lucrum ad formam ſtatuti Urbis nil aliud eſt, quam quarta portio dotis tradendæ ad æſtimationem bonorum tempore obitus.*

3 *Loca montium vinculata valutantur ad rationem ſuc. 75. pro quolibet centenario.*

4 *Vinculum in locis montium appoſitum, juxta communem praxim valorem diminuit.*

5 *Uſusfructus in dotem aſſignatus regulatur pro conſtitutione capitalis reſtituendi ad terminos legis* hæreditatum, ff. ad l. Falcidiam.

6 *Inſtrumentum dotale recipit interpretationem a Capitulis.*

7 *Creditum inexigibile reputatur, ſi plures ſententiæ contrariæ emanaverint.*

8 *Vir negligens in exigenda dote minime eſt notandus, ſi illam per ſeptem tantum menſes diſtulerit exigere.*

9 Ex

9 *Ex Statuto Urbis lucrum debetur nedum de dote soluta, sed etiam promissa.*

10 *Declara, ut conclusio vera sit, si exigibilis appareat, secus si inexigibilis probetur.*

11 *Confessio emissa in precibus, si erronea convincatur, nil prajudicat, & error dicitur statim probatus, si constet rem se aliter habere.*

12 *Confessio emissa in precibus ad effectum obtinendi derogationem Sixtinam, nequaquam probat veram dotis constitutionem ad effectum regulandi lucrum.*

13 *Confessio facta in precibus circa dotis quantitatem, si relationem habeat ad capitula, ab ipsis veram recipit determinationem.*

14 *Ex dote constituta secundo viro ad effectum regulandi lucrum, detrahi debet ea reata, qua servari debet pro filiis primi matrimonii.*

15 *Lucrum mulieris, & viri debet aqualiter determinari.*

16 *Famina licet faciant numerum ad augendam legitimam masculorum, non tamen concurrere possunt in successione, si resistat dispositio statuti.*

17 *Substitutio capitulorum facta per filios primi matrimonii importat quidem renunciationem dispositioni* leg. fœminæ, C. de secund. nupt. *non autem* l. hac edictali C. eod.

18 *Fructus lucri dotalis calculantur ad rationem quatuor pro centenario.*

DECISIO I.

Lympia Massa quinque habens filios in primo matrimonio, secundas contraxit nuptias cum Christophoro Baldino, cui in dotem dedit diversos effectus, & jura, nempe loca 35. montium Cameralium, seuta 1300. & jura quarti dotalis debita ab hæreditate primi viri, quoddam terrenum nuncuparum *la Pedica*, medietatem sortis census scut. 2500. una cum fructribus decursis, debitum a Duce Sannesio, & bona recuperata a Thaddæo parte, & alia recuperanda ex testamento Ludovici Cosciari avi materni; talia tamen qualia, & dummodo exigi valeant, & cum pacto, quod stare debeant pro fundis dotalibus. Christophorus autem promisit eidem Olympiæ, quatenus ipsæ prædecedere, sc. 3000. quæ intelligi voluit eidem esse donata ultra quartum dotale, quod ad formam statuti Urbis supra lucrandum convenerunt, ut latius ex Capitulis matrimonialibus in sum. hæredum *n.* 1. & quia omnes predicti effectus, & jura in dotem data ascendere poterant ad sc. 18. m. & forsan ultra, cum hac expressione reportarunt a san. me. Innocentio XI. derogationem Bullæ Sixtinæ moderationis dotium.

Dissolutum fuit illinc ad aliquot menses matrimonium per mortem Christophori, unde Olympia recuperatis ab hæredibus viri omnibus effectibus dotalibus, & receptis etiam sc. 3000. ut supra donatis, quia quoad quartum dotale exorta fuit controversia circa illius quantitatem, ex quo plures effectus in dotem dari dicerentur ab hæredibus inexigibiles, & alii indigere valutatione, introduxit ipsa judicium cor. A.C. & mandatum obtinuit in summa sc. 2450. quod successive fuit canonizatum cor. R. P. D. meo Muto, & deinde cor. R. P. D. meo Ansaldo, & cum rescriptis Signaturæ justitiæ executioni demandatum. Commissa autem mi-
1 hi causa appellationis in devolutivo, & dato dubio, *An, & pro qua summa debeatur lucrum dotis, & illius fructus?* censuerunt hodie DD. lucrum, & fructus deberi in quantitate inferius exprimenda.

Quod enim attinet ad lucrum, nequit in dubium revocari, quin illud debeatur, cum Olympia habeat intentionem fundatam in statuto urbis cap. 13. lib. 1. & in pacto de illud lucrando ad formam ejusdem statuti apposito in capi-
2 tulis matrimonialibus, *sum. d. n.* 1. ut alias dixit Rot. *dec.* 750. *n.* 1. *& dec.* 854. *n.* 13. cor. Card. Cerro.

Quo vero ad illius quantitatem, cum illa dependeat a quantitate dotis, quæ haberi non potest ex capitulis matrimonialibus, dum per Olympiam fuerunt assignati in dotem diversi effectus, DD. duxerunt, ad cujuslibet illorum examen devenire, ut firmata illorum quantitate, & valore, inde desumi valeat quantitas lucri, quoad formam statuti Urbis nihil aliud est, quam quarta portio dotis tradendæ ad restitutionem bonorum tempore obitus, ut ex Fenzon. *ad idem Stat. cap.* 131. *n.* 28. dixit Rot. *dec.* 419. *n.* 24. *p.* 16. *rec.*

Primo igitur se offert partita locorum 33. Montium Cameralium, a quibus demenda sunt loca duo per Olympiam de consensu viri ad effectum solvendi proprium æs alienum alienata cum pacto, quod amplius numerari non debeant in dote, nec ad effectum restitutionis, nec ad effectum calculandi quartum, *d. sum. n.* 6. reliqua vero loca 33. cum non sint libera, sed subjaceant vinculo evictionis pro securitate emptoris quarundam domorum, a quarum pretio proveniunt, ut præseferunt literæ patentes, *d. sum. n.* 2. *&* 3. & fuerint per Olympiam in dotem tradita *per quella quantità, e valore che sono*, ratione d. vinculi DD. arbitrati sunt va- 3
luranda esse in sc. 75. pro quolibet, licet peritus in minori summa, hoc est scut. 65. dijudicaverit, *d. sum. n.* 3. *&* 5. cum juxta communem praxim tale vinculum diminuat de valore, ut in specie notat Card. de Luc. *de Regalibus disc.* 30. *n.* 8. 4
& 9. & ex judicio peritorum alias firmavit Rot. *dec.* 126. *n.* 41. *&* 42. *p.* 14. *rec.* & in Romana Census 13. Aprilis 1693. §. *fundamentum*, cor. me, confirmata die 27. Januarii 1694. §. *transeundo*, cor. bon. mem. Benincasa, & sic hujusmodi partita erit scut. 2475.

Subsequuntur aliæ duæ partitæ, nempe scut. 1500. debitæ ab hæredibus primi viri, & terrenum nuncuparum *la Pedica*, cujus valor pro medietate data in dotem est sc. 1785. juxta æstimationem periti, de qua in *d. sum. n.* 7. quæ ambæ partitæ constituentes summam scut. 3285. cum non controvertantur ab hæredibus Christophori, indubie veniunt calculandæ.

Accedit tertia consistens in usufructu quarti dotalis superlucrati per obitum primi viri, & debiti ab illius hæredibus; sed iste usufructus in dotem datus visus est non posse calculari in sc. mille, prout calculavit dec. R.P.D. mei Ansaldi edita die 1. Julii 1697. §. nihilominus, quia Christophorus secundus vir d. summam ex hoc titulo consequi non poterat, cum tempore contracti matrimonii ageret ann. 68. ideoque ex *leg. hereditatem, ff. ad leg. falcid.* juxta quam es- 5
se regulandum usumfructum dixit Rot. *dec.* 406. *n.* 5. *p.* 9. *rec.* considerari solum potest habilis ad vivendum per annos quinque (quod tamen revera septem mensibus tantum supervixit) itaut etiamsi quartum dotale calculetur in scut. 4500. cum supposito, quod primus vir in dotem habuisset sc. 18. mille, prout Summo Pontifici narraverat occasione obtinendi derogationem Constitutioni Sixtinæ, fructus d. summæ ad rationem quatuor pro centenario reddentes annua sc. 180. unice constituerunt in annis quinque sc. 900. & non ultra, vel si verius idem quartum calculetur ad ratam dotis effectivæ a primo viro exactæ, prout procedere voluerunt DD. respectu secundi viri, ut infra dicetur, illius fructus vix ascenderent ad annua scut. 60. quæ spatio quinquennii constituerent sola scut. 300.

Addebatur partita scut. 3000. monetæ, quæ per Christophorum eidem Olympiæ donata fuerunt; sed fuit dictum hanc summam non esse ponendam ad calculum pro augendo lucro, quia cum illa ex forma ipsius promissionis esset solvenda ultra quartum, bene colligitur, quod promissor noluit illam computari in dotem ad effectum augendi prædictum quartum; quidquid dictum fuerit in instrumento, ubi fit mentio supradotis, quia illud recipit interpretationem a capitulis, cum expressione, quod nihil correctum, vel diminutum censeatur, ut in proposito dixit Card. de Luc. *de dot. disc.* 97. *n.* 4. Rot. *dec.* 34. *n.* 29. *usque ad* 36. & si- 6
gnanter *n.* 30. *&* 34. *p.* 12. *rec.*

Idem fuit dictum quoad partitam census cum Duce Sannesio, ejusq; fructuum, & de partita fideicommissaria Cosciari, scilicet non esse admittendas. Istæ enim partitæ fuerunt assignatæ, *per tali quali sono*, cum expressione, quod si non exigerentur, mulier non teneretur. Unde jam patet quod ipsa mulier a principio dubitavit de illarum exigibilitate. Rursus quoad censum constat, quod a die obitus impositoris nunquam fuerunt exacti fructus, & quod pejus est, geminæ sententiæ emanarunt favore hæredum fideicommissariorum ad exclusionem creditorum, quapropter clara est inexigibilitas, Urceol. *consult. forens. c.* 2. *n.* 18. *&* 20. Mer- 7
lin. *de pign. lib.* 5. *q.* 74. Rot. *post ipsum dec.* 40 *n.* 2. *& dec.* 66. *n.* 4. *& in rec. dec.* 393. *sub n.* 13. *p.* 16. *& dec.* 985. *n.* 9. Non obstante, quod mulier post obitum viri obtinuerit ab A.C. decreta favorabilia, quia evanuerant eo ipso quod Dux Sannesius opposuit istas sententias, & de facto mulier neque post obitum viri potuit quidam exigere.

Hæc eadem procedunt quoad fideicommissum Cosciari a centum, & ultra annis ante conditum, cujus inventarium nuper duntaxat fuit exhibitum, cum cæteroquin non constare de existentia bonorum, nec de aliis requisitis, & de facto nec ante, nec post, nec ipsa mulier nec patet in decur-

su tanti

-sutanti temporis quidquam ex fideicommiss. recuperarunt,
cumque ulterius Christophorus septem tantum mensibus
supervixerit, non potest negligentia in exigendo redargui,
ex firmatis in specie per Rot. in Romana pecuniaria 27. Ju-
8 nii 1679. § *Prout nec etiam in fin.* cor. Rev. Decano. Hinc
cum hujusmodi partitæ appareant notorie inexigibiles, non
veniunt computandæ ad effectum detrahendi quartum do-
tale, & licet etiam de dote promissa, sed non soluta, quar-
tum veniat detrahendum, ad notata per Fenzon. *ad statut.*
*urb. cap.*131. *n.*24. & 25. Hujusmodi tamen propositio ve-
9 nit simpliciter accipienda, sed in eo duntaxat sensu, videli-
cet, quando dos, quæ remanet, sit exigibilis, non autem
quando probetur inexigibilis prout in præsenti; quo casu ad
10 hunc effectum nullatenus venit attendenda, Card. de Luc.
*de dot. dec.*118. *sub n.*7. & *vers. fin.* Boss. *de dot. cap* 2. *num.*49.
Fenzon. *ubi supr. n.*27. & *seq.* Adden. ad Burat. *dec.*431. *n.*11.
in fin. Rot. cor. Seraph *dec.*882. *n.*2. & *dec.* 117. *n.*6. *part.* 8.
rec. & *in dec.* Romana pecuniaria 27. Junii 1689. §. *Non mi-*
nus autem, cor. Rev. Decano.

Nec suffragatur Olympiæ ad effectum sustinendi dotem
in sc. mill. confessio per Christophorum virum emissa in pre-
cibus porrectis Summo Pontifici pro obtinenda derogatio-
ne Constitutionis Sixtinæ, quia dicta confessio fuit emissa
cum supposito quod effectus in dotem assignati ascendere
possent ad d. summam, & forsan ultra, ut legitur in iisdem
precibus exhibitis *in sum. Olympiæ n.*20. Unde cum convin-
11 cantur de manifesto errore, qui statim dicitur probatus, dum
ex effectuum discussione constat rem se aliter habere, *l. si post*
divis. 4. *C. de jur. & facti ignor.* Bart. *in l. si & si me putem*
*n.*2 *ff. de condict. indeb.* Bursat. *cons.* 339. *n.*24. *lib.*3. Surd. *cons.*
47. *n.*6. & *cons.*203. *n.*13. & *seq.* ubi quod potius præsumi-
tur error, quam donatio, Cyriac *contr.* 65. *n.*1. & in ter-
minis Altogr. *cons.*28. *n.*20. *lib.*2. Rot. *dec.*182. *n.* 3. & *dec.*
191. *n.*2 cor. Carill. & *dec.*985. *n.*5. cor. Dunoz. & *dec.*391.
cor. Celso, & *dec.*60. *n.*20. *part.* 19. *rec.* ideoque confitenti
non præjudicat, *l.*2. *ff. de confes.* & *cap.* §. *fin. eo tit.* Altogr.
*d. cons.*28. *n.*12. & *seqq. lib.* 2 Surd. *d. cons.* 37. *n.*6. Cyriac.
*contr.*65. *n.*18. *dec.*183 *n.*15. & *d. dec.* 361. *n.*10. cor. Celso,
& *in dec.*121. *n.*22. *p.*19. *rec.*

Maxime quia illa fuit prolata ad alium effectum, nempe
12 impetrandæ derogationis, Card. de Luc. *disc.*206. *n.*7. Rot.
cor. Burat. *dec.*2000. *n.*9. & *dec.* 62. *n.*7. post Pacif. de Salv.
& cum relatione ad capitula matrimonialia, in quibus res
datæ in dotem consideratæ fuerunt pro eo quanti valerent,
a quibus propterea capitulis confessio debet veram determi-
13 nationem recipere, Rot. cor. Mantic. *dec.*352. *n.*3. Adden.
ad Gregor. 168. *n.* 8. Penia *dec.*150. *n.*5.6. & cum aliis alle-
gatis *in dec.* 34. *ex n.*29. & *seqq. p.* 12. *rec.* & in Bonon. pe-
cuniaria, seu transactionis 29. Novemb. 1669. §. *Nec re-*
ferre, cor. bon. mem. Albergato.

Ex hac autem certa, & determinata dote sc.5060. ex par-
15 titis supra enumeratis conflata, ad effectum dignoscendi lu-
crum detrahendum, demenda est medietas debita filiis pri-
mi matrimonii pro legitima illis competente, Hodiern. *in*
*l. hac edictali q.*7. *n.*14. & *seqq.* & cor. Bich. *dec.*293. *n.*6. &
seq. & cor. Dunoz. *dec.*528 *n.*2. reliquum vero dividendum
juxta dispositionem text. *in l. hac edictali, C. de secund. nupt.*
ita ut Olympiæ tradenda sit tanta quantitas pro hujusmodi
lucro, quanta contigisset ejus viro, si ipsa prædecessisset,
nempe una ex dd. quatuor medietatibus, habito respectu ad
tres filios masculos præcedentis matrimonii, juxta tradita
per Thes. *dec.*184. *fere per tot.* Rot. cor. Merlin. *d. dec.*38. *n.*
37. & *dec.*828 *n.*5. & *seq.* & cor. Bich *d. dec.*293. *n* 5. & 20.
*dec.*357. *n.*5. & *in rec. dec.*47. *n.*5. & *dec.*384. *p.*17. cum lu-
15 crum mulieris, & viri debeat æqualiter determinari, ut no-
tat Card. de Luc. *de donat. disc.* 50. *n.* 4. & *seq.* & *n.*6. & *sub*
*n.*17. & 18. Mantic. *de tacit. lib.* 20. *tit.* 1. & *seqq.* & *sub n.*
19. & 32. Fenz. *ad statut. Urb. lib.*1. *cap.* 31. *n.*51. & 52. &
duæ filiæ fœminæ, licet faciant numerum ad augendam
legitimam masculorum, non possint tamen concurrere in
16 successione ob resistentiam statuti, juxta firmata per Rot.
dec. 28. *n.*1. & 2. *per tot. p.*13. *rec.*

Nullatenus relevante, quod in proposito non vindicet si-
17 bi locum regula text. *in l. hac edictali*, dum filii ex approba-
tione transitus matris ad secundas nuptias judicantur huic
privilegio, & injuriæ ipsis illatæ renunciasse, quoniam præ-
terquamquod ex hujusmodi approbatione possit inferri, dun-
taxat fuisset renunciatum dispositioni *l. fœminæ*, *C. de sec.*
nupt. illud certum est, quod per subscriptionem capitulorum
matrimonialium, ex qua hujusmodi consensus, & appro-
batio desumitur, non inducitur renunciatio dispositioni, *l.*
hac edictali, ut in his præcisis terminis firmavit Hodiern.
ad dict. leg. quæstion. vigesimaprima, numer. 47. & *seqq.*

Quo vero ad fructus lucri, cum quoad illos habeatur ju-
dicialis interpellatio, utpote anno 1690. executa contra he-
redes Christophori, ab illo tempore ad mensuram lucri, seu
quarti illos deberi, minime valet controverti, & illos esse
calculandos ad rationem quatuor pro quolibet centenario, 18
& anno, ad cumulata per Rot. *dec.*366. *n.* 21. *p.*15. *rec.*

Et ita partibus informantibus fuit resolutum.

REV. D. EMERIX DECANO.

Pisana Oeconomatus super jure deputandi Oeconomos.

Ven. 1. *Julii* 1695.

ARGUMENTUM.

Quod Episcopus intra limites suæ Diœcesis habeat facul-
tatem deputandi Oeconomos in Parochialibus vacanti-
bus, expresse disponit Sacrum Concilium Tridentinum
exornatum per Card. de Luc. *in annot. ad Sacr. Conc.*
*disc.*32. Hæc autem decisio firmat, quod præfata facul-
tas extendatur etiam ad Ecclesias quomodolibet affe-
ctas, vel reservatas, non obstantibus exemptionibus,
& indultis, pluraque tradit circa informitatem scriptu-
ræ, cui fides minime sit præstanda.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus intra limites suæ Diœcesis habet jus deputandi Oeconomos Parochialibus, & n.*2.

3 *Et quidem non obstantibus exemptionibus, indultis, & privilegiis.*

4 *Sumptum de sumpto nihil probat.*

5 *Amplia, licet primum fuerit legitime extractum.*

6 *Literæ Apostolicæ solent in charta pergamena scribi.*

7 *Literæ Apostolicæ ex quibus non probentur originales.*

8 *Joannes XXII. sedit in Cathedra D. Petri anno* 1318.

9 *Ut scripturæ inferiori fides sit tribuenda, exigitur observantia.*

10 *Institutiones factæ in beneficiis in vim præsentationum unioni repugnant.*

11 *Testes ut probare possint immemorabilem, requiritur, quod habeant ætatem* 54. *annorum, dempto tempore motæ litis, & n.* 12.

13 *Quodque deponant de visu per quadraginta annos ante motam litem.*

14 *Decretum irritans appositum in literis confirmatoriis Sacri Concilii Tridentini inesse censetur cuilibet ejus capitulo.*

15 *Prædictum decretum irritans tollit quamcunque contrariam quasi possessionem, & observantiam.*

16 *Simplex tractatus concordiæ non præjudicat.*

17 *Ad effectum transigendi super juribus Ecclesiæ exigitur justa causa, & beneplacitum Apostolicum.*

DECISIO II.

OCcasione vacationis Parochialis Ecclesiæ S. Euphrasiæ,
orta inter Reverendiss. Archiepiscopum, & Sac. Reli-
gionem Divi Stephani Papæ, & Martyris controversia su-
per jure deputandi Oeconomum, eaque per SS. D. N. com-
missa Sac. Congregationi Concilii definienda cum voto no-
stri Auditorii, proposui dubium die 23. Junii 1692. Ad
quem spectet deputatio Oeconomi? Et cum tunc ex parte
Religionis petita fuisset remissoria ad probandum imme-
morabilem, seu centenariam quasi possessionem deputandi
Oeconomos, visum fuit Dominis, suspensa in meritis re-
solutione, respondere pro concessione remissoriæ; cujus
vigore confecto deinceps voluminoso processu, & in actis
exhibito, abindeque citra defensoribus Sac. Religionis plu-
ries ad novam causæ disputationem monitis, eidemque
subjici deserentibus usque in præsens, repropósui tandem
hodie ad instantiam Rever. Archiepiscopi præmissum du-
bium, & Domini responderunt, deputationem Oeconomi
spectare ad Archiepiscopum.

Habet enim ipse intentionem deputandi Oeconomos Pa-
rochialibus vacantibus intra limites suæ Diœcesis, fundatam
in dispositione juris communis, *cap. Cum vos de offic. ordin.*
Ostiens. *sub n* 2. *vers. idem tamen juris est*, & *n.*5. Butr. *n.* 7. 1
Fagnan. *n.* 1. & 9. & magis specialiter in dispositione Sacr. 2

Conc.

Conc. Trid. *sess.24. de reform. cap. 18.* id juris Episcopo tri-
buentis in Parochialibus etiam quomodolibet affectis, vel
reservatis, non obstantibus exemptionibus, indultis, privi-
legiis, & aliis impedimentis quibuscunque, ut illi inhæren-
3 do notat Garz. *de benef. p.9 c.2. §* 1. *n.* 127. Pstif. *de resign.*
lib 8. q.9. n 77. Campanil. *divers. jur. Canon. rubr. 7. cap. 6.*
*sub n.*116. Barbos. *de Paroch. cap.*22. *n.*34. *& seq* & nuper di-
ctum fuit in Ovetens. Parochialis 26. Junii 1693. §. *Ea potis-*
simum, cor. Rev. D. Manuel nunc Episcopo Zamoren.

Non obstat, quod Parochialis, de qua agitur, unita sit
Religioni, quia scilicet in quodam diplomate fe. mem. Ale-
xandri III sumpto alterius sumpti literarum san. mem. Joan.
XXII. referatur inter membra, seu pertinentias Monasteris
S. Savini per fa. me. Pium IV. eidem Religioni uniti, quia,
quidquid sit, an Concilium loco supra citato locum sibi
4 vindicet in Parochialibus unitis, omnino non probatur ea præ-
fato diplomate san. mem. Alexandri III. tamquam sumpto de
sumpto, quod fidem non facit, Grat. *discept. n.*3. Rot. *dec.*
781. *n.*10. cor. Buratt. *& dec.*185. *n.*5. *p.*16. *rec.* tametsi alias
primum sumptum foret legitime extractum, *ut in dec.*469.
5 *& dec.*550. *utrobique n.*2. cor. san. mem. Greg. XV.

Non subsistente replicatione, quod literæ san. mem. Jo.
XXII. sint originales, quia contrarium convincitur, tam ex
eo, quod scriptæ non sunt antiquo charactere, sed moder-
no, nec rursus in pergamena, sed in charta papyracea con-
6 tra stylum Romanæ Curiæ, de quo Gen. *descript. priv. lib.*
3. *tit. de lit. Apost. n.*23. tum etiam ex eo, quod carent con-
suetis subscriptionibus, ac signis, tam in calce, quam a ter-
go, nec non sigillis SS. Petri & Pauli in plumbo appensis
cum cordulis rubei, & crocei coloris, ut per Rebuff. *in*
prax. benef. tit. firma signand. simplic. provis. par. 3. tit. Bull.
7 *nov. n.*10. *& seq.* Follet. *de cens. in verb. non viciatas num.* 1.
Rot. *dec.*679. *in princ. & n.*1. cor. Buratt. tum demum, quia
oculis subjectæ fidelibus speciem non præseferunt ejus anti-
8 quitatis, quam præseferre deberent a tempore Pontificatus
ejusdem fa. me. Joannis XXII. circa, qui in beati Petri Ca-
thedra sedit anno 1318.

Eoque certius, quia pro iisdem literis, non modo non
adest favorabilis observantia, quæ requiritur ad effectum
9 tribuendi fidem scripturis informibus, ut tradit Felin. *in cap.*
*sicut sub n.*33. *vers. med. de sent. & re judic.* Grat. *discep.*268.
*n.*55. Parex. *de edition. instrum. tit.*1. *res.*3. §.3. *n.*56. *&* 330.
Rot *dec.*224. *n.*22. *p.*1. *rec.* verum imo observantia prorsus
contraria, quia nimirum annis 1441. 1485. & 1494. Paro-
chialis in lite versans ab Ordinario libere collata fuit, & ab
anno 1502. usque in præsens ad præsentationem trium Fa-
miliarum Malcondinæ, Griffæ, & Sancasciane, cujusmodi
collationes, & institutiones unioni repugnant, juxta con-
silium Frideric. de San. Rot. *dec.*406. *n.* 4. *p.*16. *dec* 31. *n.*10.
10 *p.*18. *dec.*135. *n.*1. cor. Peuting. & in Pampiluono. beneficii
15. Januarii 1687. §. *Collatione*, coram me.

Minus probata fuit immemorabilis, seu centenaria depu-
tationum Oeconomorum pro parte religionis, articulata
ex viginti sex testibus super in vim remissoriæ Rotalis exa-
minatis; nam ex iis tredecim, videlicet 2. 3. 4. 7. 19. 20.
21. 22. 23. 24. 25. 26. nihil omnino deponunt de immemo-
rabili, seu centenaria, octo autem videlicet primus 5. 6. 8.
10. 13 15. 17. & 18. vel absolute carent ætate 54. annorum ad
hunc effectum requisita juxta vulgat gloss. *in cap.*1. *verb. me-*
11 *moria de præscript. in* 6. Rot. *dec.*196. *n.*1. ubique Addeo. *lit.*
A. cor. san. me. Greg. XV. *& dec* 370. *n.*1. cor. Card. Celso,
vel saltem carent, dempto (prout debet) tempore motæ li-
tis, Rot. *dec.*205. *n.*4. *&* 6. *& dec.* 434. *n.*12. cor. san. mem.
Greg. XV *& dec.*248. *sub n.*4. *p.*2. *rec.* & alibi, & sic aliquid
12 desuper afferant, deficiunt attamen in deponendo de visu
per 40. annos ante motam litem, quod est unum de princi-
palibus requisitis ad probandam immemorabilem, seu cen-
tenariam, Maresc. *var. resol. lib.*2. *c.*100. *sub n.*9. *&* 10 Rot.
*dec.*43. *n.*2. *part.*3. *dec.*153. *n.*14. *& seqq. p.*11. *rec.* & quod
plus est, ex deductis pro parte Archiepiscopi, immemora-
bilis seu centenaria fit improbabilis, quia nempe constat de
13 tribus Oeconomorum deputationibus Ecclesiæ, de qua agi-
tur, infra centum annos peractis per Archiepiscopos, de
annis nimirum 1599. 1633. & 1635.

Et hanc ipsam resolutionem amplexi sunt Domini etiam
quoad aliam Parochialem Ecclesiam SS. Hippolyti, & Cas-
siani cujus vacatio contigit pendente lite; nam recurrit ea-
dem assistentia juris communis, nec non specialis Sac. Conc.
Trid. favore Archiepiscopi. Nec pariformiter ex adverso re-
geri valet immemorabilis seu centenaria, quoniam testibus
fuit superius abunde responsum, & scripturæ peculiariter
in hac parte Religioni faventes, non sunt attendendæ, quia
incipiunt ab ann. 1625. & sic longe infra centum annos exi-
stunt. Maxime stante decreto irritante, in literis confirma-
toriis S. Conc. Trid. contento, quod inesse censetur cuili-
bet ejus Capitulo, Gonzal. *ad reg. Cancell. gl.*15. *n.*37. Rot.
*dec.*206. *n.* 3 cor. Peuting. tollitque quamcunque contra- 14
riam quasi possessionem, & observantiam, ad text. *in c. si*
eo tempore de elect. in 6. Rot. *dec.*139. *n.* 14. & cor. fa. mem.
Alex. VIII. & in Colonien. jurisdictionis 17. Aprilis 1679. 15
§. *Nec suffragari*, & 29. Martii 1680. §. *Cum enim*, Sacr.
Conc. cor. bon. mem. Albergato.

Postremo non suffragatur scriptura quædam ass. Concor- 16
diæ per Religionem initæ cum clar. mem. Card. de Ilcio Ar-
chiepiscopo antecessore, sive quia non est concordia, sed
simplex tractatus, sive quia caret Beneplacito Apostolico, 17
quod cum justa causa requiritur ad effectum transigendi su-
per juribus Ecclesiæ Clem. 1. *de reb. Ecclesiæ non alien. Ex-*
travag. ambitiosæ eod. tit. Can. sine exceptione 12. *q.*2. Covar.
*var. res. lib.*2. *c.*17 *n.*2. Rot. *dec.* 550. *n.*1. *& per tot.* coram
Durand. & in terminis concordiæ super jurisdictione cele-
bratæ inter Episcopum Herbipolen. & Abbatem Fuldæ, no-
vissime dictum fuit in Herbipolen. rescissionis concordiæ
4. Februarii 1695. §. *Movet*, & 22. Junii proxime transacti,
§. *Certum est*, cor. me. Et ita decisum fuit, altera tantum.

REV. D. EMERIX DECANO.

Pisana Oeconomatus, super attentatis, & manutentione.

Veneris 1. Julii 1695.

A R G U M E N T U M.

A deputatione Oeconomi Parochiali vacanti, per ea, quæ
etiam notat Card. de Luca *in annot. ad S. Conc. disc.* 32.
præsens decisio decidit, quodque attentata minime re-
vocari peti valeant per eum, qui in ea quoque incidit,
& adversus in sua possessione continuantem.

S U M M A R I U M.

1 *QUi continuat, non attentat.*
2 *Præcipue si continuatio fuit secuta per viam privatæ facultatis.*
3 *A deputatione Oeconomi in Ecclesia Parochiali vacante, suspensiva non datur appellatio.*
4 *Inhibitio ligat etiam impetrantem.*
5 *Quis non potest petere attentata revocari, in qua & ipse incidit.*
6 *Manutentio est tribuenda ei, qui docet de antiquiori possessione.*
7 *Possessor cum titulo est manutenendus.*
8 *Decretum irritans inficit quamcunque contrariam possessionem.*
9 *Et consequenter illa non tribuit manutentionem.*

D E C I S I O III.

LAborante in extremis Dominico Nepetino Rectore Pa-
rochialis Ecclesiæ S. Euphrasiæ, Rev. Archiepiscopus
die 6. Martii 1691. deputavit illi, quousque viveret, ac post
ejus obitum, ipsius Ecclesiæ, & populo in Oeconomum, seu
Vicarium, Alexandrum Tamburinum qui eadem die posses-
sionem Oeconomatus apprehendit quoad ipsum Rectorem,
præbendo illi Sacramentum extremæ unctionis, explendo-
que commendationem ipsius animæ, ac post ejus obitum
eademmet die circa horam secundam noctis secutum, die
10. & 12. ejusdem, quoad ipsam Ecclesiam, & populum,
exhibendo nonnullis infirmis in Parochia commorantibus
Sacramentum Pœnitentiæ. Contendens autem Sac. Religio
Equitum Divi Stephani Papæ, & Martyris, deputationem
Oeconomi præfatæ Parochiali Ecclesiæ pro tempore vacan-
tis faciendam, ad semetipsam spectare, ad id muneris nomi-
navit Jo. de Balestris, qui cum ad ejus exercitium admissus
non fuerit per Archiepiscopum, ab hujusmodi non admis-
sione appellavit ad Reverendiss. Nuntium Apostolicum
Florentiæ residentem, & ab eo obtinuit consuetas literas
inhibitoriales vigore appellationis, tam Oeconomo per Ar-
chiepiscopum deputato, quam promotori fiscali Sedis Ar-
chiepiscopalis personaliter præsentatas, ac successive decre-
tum revocationis quorumcunque actuum post præsentatio-
nem hujusmodi gestorum per Oeconomū Archiepiscopi ex
capite attentatorum, una cum condemnatione in pœnis in
eisdem

eisdem Inhibitionibus contentis, & in expensis. A quo delata causa ad Curiam, eaque per SS D.N. commissa S.Congr. Concilii definienda cum voto Rotæ, dedi inter cætera dubium die 23.Junii 1695. An constet de attentatis? Super quo nulla tunc per Domin. s capta fuit resolutio ob concessam Religioni rem ssorism per ipsam super meritis petitam. Hinc cum ab humanis excesserit Jo.per Religionem Oeconomus deputatus, & illius hæredes ob interesse pecuniarum versans in effectibus, seu sequelis revocationis attentatorum, admitti petierint ad prosequendam instantiam desuper cœptam per eorum auctorem, ac interim supervenerit vacatio alterius Parochialis Ecclesiæ SS.Hippolyti, & Cassiani, visum fuit DD. dandum alterum dubium, An, & cui sit vel fuerit danda manutentio, tam respectu Ecclesiæ S. Euphrasiæ, quam Ecclesiæ S Hippolyti, & Cassiani? Quo una cum alio de quo supra, unito hodie per me proposito, responsum fuit non constare de attentatis, & esse, vel fuisse, tam respectu Ecclesiæ S.Euphrasiæ, quam etiam respectu Ecclesiæ SS.Hippolyti, & Cassiani, manutentionem dandam Oeconomo deputato per Archiepiscopum.

Non constat siquidem de attentatis, tum quia Oeconomus Archiepiscopi in possessione Oeconomatus reperiebatur, antequam ipsi præsentarentur inhibitoriæ Nuncii, & sic potuit in ea continuare citra vitium attentatorum; nam
1 qui continuat, non attentat, gloss *in c. Non solum*, §. *Illa vero verb. reducendum de appellat in 6.* Surd. *cons.* 160.*n.*40, Rot. *dec.*368. *n.*1. cor. Coccin. *& dec.* 10.*n.*1. cor. Merlin.
2 Maxime quia continuavit per viam privatæ facultatis, non autem mediante aliquo facto Judicis, Rot. *dec.* 615. *sub n.*3. *vers. ultra quod*, cor. Cavaler. *dec.* 21.*n.*5. cor. Priol. *decis.* 343. *n.*5. *p.*4. *rec.* Tum etiam, quia ab ejusmodi deputatione Oeconomi Ecclesiæ Parochiali vacanti ob periculum sa-
3 lutis animarum non datur appellatio suspensiva, Ricc. *in praxim forens. Eccles. p.*1. *tit. praxis Episcoporum resolut.* 459. *n.*3. Barbos. *de offic. & potest. Episc. alleg.* 60. *n.*1. *in fin. p.*3. Castropal. *oper. mor. tom.*2. *tr.*33. *disp.*3. *punct.*2. §.1. *n.*4. Tum demum, quia in omnem causam attentavit etiam Oeconomus Religionis immiscendo sese actibus Oeconomatus Ecclesiæ post expeditas inhibitorias Nuncii; inhibitio enim manus ligat, nedum inhibiti, verum etiam im-
4 petrantis, Rot. *dec.* 39.*n.*3. cor. Arguell. *& dec.*12. *sub n.*1. cor. Bich. Unde petere nequit attentata revocari, in quæ & ipse incidit, Rot. *dec.*91. *n.*5. cor. Merlin.

Danda quoque est, vel fuit manutentio Oeconomo Archiepiscopi, tam respectu Ecclesiæ S.Euphrasiæ, quam etiam respectu Ecclesiæ SS.Hippolyti, & Cassiani; nam quoad Ecclesiam S. Euphrasiæ, possessio Oeconomi Archiepiscopi est anterior, ac titulata, ex decisione super bono Jure emanata, & sic ea utroque capite manutenenda, ut de possessione anteriori, Posth. *de manut. observ.*71.*n.*1. *& seq.* Rot. *dec.*223. *n.*19. *& dec.*401. *n.*1. *p.* 19. *rec.* & de possessione titulata, idem Posth. *de manut. observ.*71. *n.*105. *& plur. seqq.* Et quoad aliam SS. Hippolyti, & Cassiani, sufficit, quod constet de possessione; nam per decretum irritans contentum in Bulla confirmatoria Sac. Conc Trid. tribuentis Episcopis jus deputandi Vicarios seu Oeconomos Parochialibus vacantibus, infecta, & irrita remansisset, quæcunque forsan contraria possessio deduci posset per Oeconomum Religionis, juxta notam virtutem, & efficaciam decreti irritantis, ut per text. *in c. si eo tempore de elect. in* 6.Gabr. *de claus. cancl.*3. *n.*35. Rot *dec.*149. *n.*2. *p.*2. *divers. & dec.*312. *n.*39. *p.*4. *rec.* & per consequens nullo pacto manutenibilis, Lotter. *de re benef l.*2. *q.* 46. *n.*63. *&* 64. *&* 70. Vivian. *de jurepatr. p.*2. *lib.*13. *c.*8. *n.*172. Rota *post ipsam dec.* 86.*n.*41. Et ita &c. altera tantum &c.

REV. D. EMERIX DECANO.

Pisana Oeconomatus super jure, & possessione deputandi Oeconomos.

Luna 12. Decembris 1695.

ARGUMENTUM.

Confirmat ea quæ circa facultatem Episcopi in deputatione Oeconomi in Ecclesia Parochiali vacante firmata fuerunt, unde argumento minime indiget.

SUMMARIUM.

1 *EPiscopus habet jus deputandi Oeconomum in Parochialibus vacantibus, licet affecta sint, & reservata.*
2 *Imperium Longobardorum desiit in Italia anno 970.*
3 *Episcopus habet jus deputandi Oeconomos etiam in Parochialibus unitis.*
4 *Unio subjectiva, & extensiva tituli, omnino tollit tam essentiam, quam nomen, & titulum Ecclesiæ unitæ, eamque reddit membrum, & prædium alterius, cui facta est unio.*
5 *Nil magis repugnat unioni extensivæ, quam collatio;*
6 *In Ecclesia unita cum unione extensiva nec valet providere de rectore, minusque datur vacatio.*
7 *Testes ut probare valeant immemorabilem, exigitur, quod habeant ætatem 54. annorum.*
8 *Subducto tempore motæ litis.*
9 *Et debent deponere de visu per annos quadraginta;*
10 *Immemorabilis excluditur etiam per unicum actum in contrarium.*
11 *Imo etiam sufficit rumor adversativus.*
12 *Equites S. Stephani dicuntur solum improprie Religiosi.*
13 *Instrumentum extractum ab Archivio publico probat etiamsi in extractione citata non fuerit pars.*
14 *Archivium Episcopi dicitur archivium publicum.*
15 *Deputatio Oeconomi facta in Ecclesia provisa non tribuit possessionem deputandi Oeconomum in casu vacationis Ecclesiæ.*
16 *Actus præjudiciales Ecclesiæ non urgent, si non probetur scientia Episcopi.*
17 *Archivium non dat robur scripturis informibus.*
18 *Ad hoc ut Episcopus sit manutenendus in jure deputandi Oeconomos in Ecclesiis Parochialibus sufficit simplex juris assistentia.*
19 *Possessio non suffragatur, si petitorium clare resistat;*
20 *Decretum irritans inficit quemcunque titulum, et contrariam observantiam.*
21 *Manutentio datur possidenti etiam adversus clausulam sublatæ, et decretum irritans, quousque doceatur, intrare clausulam, et decretum.*
22 *Sed si statim doceatur, manutentio denegatur.*

DECISIO IV.

POstulante Sac. Religione Ordinis Militaris Divi Stephani Papæ, & Martyris, iterum audiri adversus decisionem editam in peritorio coram me prima Julii proxime præteriti, informante solum Reverendissimo Archiepiscopo, unaque cum dubio boni juris disputari etiam alterum in summariissimo Possessorio manutentionis super quasi possessione deputandi Oeconomos in Ecclesiis S.Euphrasiæ, ac SS.Hippolyti, & Cassiani; placuit Dominis ejus votis benigne annuere, subscriptoque a me novo dubio, utrunque complectente, responsum fuit hodie, standum in decisis, & concedendam esse manutentionem Archiepiscopo.

Constitit enim de illius bono Jure, nedum ex clara dispositione text. *in c. cum vos de Offic.* ubi Ostiens. *sub n.* 2. *vers. idem tamen juris*, *et n.*5. Butr. *n.*7. Fagnan. *n.*1. *et* 9. verum etiam ex dispositione Sac. Conc. Trid. *sess.*24. *de reform. c.*18. literaliter loquente de Parochialibus etiam quomodolibet affectis, seu reservatis, non obstante quocunque privilegio, exemptione, vel indulto etiam ad favorem S.R.E. Cardinalium, sive Ecclesiæ vacent in mense Apostolico, sive sint de jurepatronatus laicorum, prout ultra relatos in præterita decisione, late expendunt Ventrigl. *in prox. for. Eccles. p.*1. *annot.* 200. §.2. *sub n.*15. Germon. *de indult. Car.* §. *Quibusvis sub n.*15. *cum seqq.* Pignatel. *consult. canon. lib.*7. *consult* 8. *n.*16.

Nec iterum obstare visa fuit unio Ecclesiarum, de quibus agitur, facta Religioni, uti justificari contenditur ex Bulla fel. mem. Alexandri III. contenta in altera fel. mem. Joannis XXII. cujus sumptum nuper extractum fuit ex registro originali existente in Archivio Vaticano; quia quidquid sit de identitate Ecclesiarum enunciatarum in dd. Bullis, cum aliis modo controversis, ac signanter Ecclesiæ S.Euphrasiæ, quæ dicitur extitisse de tempore fundationis Abbatiæ S.Savini erectæ sub Carolo Rege Longobardorum, *Summ. Religionis n.*1. *in princ.* quorum imperium desiit in Italia circa tempora Adriani primi Summi Pontificis, & Caroli Magni Imperatoris, anno salutis 770. ut refert Anonymus *in Fasciculo temporum fol.* 47. & habetur in Epitome Regum Galliæ impress. Lugdun. 1546. in Vita Caroli Magni *fol.*68. cum altera sub titulo pariter S.Euphrasiæ fundata ann. 1124. per Cardin. Chrysogonum de Malcondinis, ut inquit Troncius *in Hist. Pis. fol.* 58. *verb. Chrysogono Malcondini*, & adnotatum legitur in libris Ecclesiæ compulsatis per Religionem, & an dispositio Sac. Conc. locum sibi vindicet etiam quoad Parochiales unitas, prout de mente Sacr. Congregationis Eminentissimorum Dominorum ipsius interpretum tuetur Aldan. *in Compend. Can. resol. libr.* 8. *titul.* 5. *num.*5. 3

num. 5. ubi de Ecclesiis unitis Religioni Hierosolymitanæ.
Domini animadverterunt, non urgere objecto, ex eo
quod, si qua forsan ex dd. Bullis probata dici posset unio Re-
ligioni, ea non probatur subjectiva, & extinctiva tituli, cu-
jus natura est omnino tollere tam essentiam, quam nomen,
& titulum Ecclesiæ unitæ, eamque reddere membrum, &
prædium alterius, cui facta fuit unio, ad notata per Gonzal.
ad regul. 8. *gl.* 5. §. *n.* 7. *n.* 2. Garz. *de benef.* *p.* 12. *c.* 2. & *seqq.*
4 Adden. ad Greg. *dec.* 112. *n.* 5. & dixit Rota in Tarraconen.
Prioratus 16. Februarii 1674. §. *Nec in contrarium*, cor. me;
sed solum annexiva fructuum, retento themate antiqui ju-
rispatronatus, ut plane constat ex provisionibus in titulum
de Rectoribus perpetuis, atque ex collationibus annorum
1441. 1485. & 1494. per Ordinarium expleti jure devolu-
to, totidemque præsentationibus factis per illos de Malcondi-
nis hæredes fundatoris, & successive per Griffos, & San-
cascianos eorum donatarios; nihil enim magis repugnat u-
nioni extinctivæ, quam collatio ad firmata per Rot. *decis.*
5 77. *n.* 4. *dec.* 112. *n.* 1. cor. Greg. *dec.* 179. *num.* 4. cor. Alexan-
dro VIII & in dicta Tarraconen. Prioratus 16. Februarii
1674. §. *Nec in contrarium*, coram me.
Nec subsistit replicatio, quod institutiones peractæ fue-
rint ab Ordinario ex falso supposito pertinentiæ jurispatro-
natus ad Griffos, & Sancascianos, qui postmodum Griffi
solemniter renunciarunt in transactione inita anno 1568.
addita ratione, quod Ecclesia S. Euphrasiæ spectabat ad Mo-
nasterium S. Savini unitum Religioni *sum. ejusdem n.* 5. quo-
niam ea narrativa ipsius transactionis destruitur prætensa
unio extensiva tituli, aliaque destruitur annexiva solorum
fructuum, ex eo, quod exprimitur Monasterium fuisse pa-
tronum dictarum Ecclesiarum, iisque vacantibus consue-
visse præsentare Rectores, quod de directo pugnat cum unio-
6 ne extensiva tituli, in qua nec Ecclesiæ providentur de Re-
ctore, nec datur vacatio, ad notat. per Rot. *d. dec.* 77. *n.* 4.
coram san. mem. Greg. XV.
Minus etiam urget immemorabilis, seu centenaria quasi
possessio juris deputandi Oeconomos, adducta per infor-
mantes pro Religione, quia ex viginti sex testibus ad eam
probandam examinatis, eorum aliqui nihil omnino de illa
deponunt, alii vero carent ætate 54. annorum requisita per
7 gl. *in c.* 1. *verb. memor. de præscript. in* 6. subducto præser-
tim tempore motæ litis, ut fieri debet, ad tradit. per Rotam
8 *dec.* 205. *n.* 4. & 6. & *dec.* 434. *n.* 12. cor. fa. me. Gregor. XV.
Nec referunt quoad Ecclesiam S. Euphrasiæ ullos actus par-
ticularium deputationum factarum a Religione per inte-
grum spatium 40. annorum, & quod plus est convincun-
9 tur mandantes ex tribus deputationibus ann. 1599. 1633.
1655. allegatis pro Archiepiscopo, ex quibus ea redditur
improbabilis pro Religione, ad cujus exclusionem unicus
etiam actus sufficeret, ad not. per Rot. *dec.* 24. *n.* 34. & *seqq.*
10 *p.* 10. *rec.* Imo etiam rumor in cõtrarium ex adduct. per Ma-
tescott. *var. res. lib.* 2. *c.* 190. *n.* 10. Gratian. *discept.* 918. *n.*
11 59. Rot. *dec.* 159. *n.* 6. *cum seqq.* cor. Alex. VIII. *dec.* 153. *n.*
17. *p.* 11. *recent.* & in Tarraconen. jurisdictionis 19. Junii
1673. §. *Eoque facilius*, coram me.
Non obstat, quod ex instrumentis deputationum non
constet Oeconomos deputatos fuisse per Archiepiscopum,
quia quod illi deputati fuerint ab eo satis patet ex hoc ipso,
quod deputationes registratæ fuerint in actis Curiæ Archie-
piscopalis, neque ulla in contrarium datur probatio, quod
fuerint deputati per religionem, ex cujus libris nulla per
eam ostenditur facta deputatio, & signanter (prout hic)
juris assistentia favens Ordinario, resistit ordini militari
composito, ex uxoratis, & bigamis, qui solum impro-
12 prie dicuntur Religiosi, ad tradita per Rotam cor. Seraph.
dec. 687. *n.* 1.
Prout nec etiam suffragatur, quod instrumenta deputa-
tionum non probent, tanquam extracta sine citatione par-
tis, & compulsoria Rotali, quoniam objectum cessat in fa-
cto, ex quo constat, quod deputatio ann. 1599. compulsa-
ta fuit ab ipsa Religione, ut legitur in processu compulso-
riali fol. 1250. aliæ vero ann. 1632. & 1655. extractæ fue-
runt ex libris Ecclesiæ ab eadem Religione transportatis ad
urbem; neque subsistit in jure, ubi (prout hic) extractio
facta fuit ab Archivio publico, Adden. ad Pamphil. *dec.*
13 102. *sub n.* 10. Bich. *dec.* 194. *n.* 4. & *in rec. dec.* 172. *num.* 21.
p. 17 quale procul dubio est Archivium Episcopi, ex adduct.
per Adden. ad Burat. *dec.* 667. *n.* 15. ad Pamphil. *d. dec.* 102.
14 *sub n.* 1. Rot. *dec.* 246. *n.* 17. cor. Bich.
Atque ex his non relevant actus in contrarium cumulati
pro Religione; non quidem deputationes Oeconomorum
quoad Ecclesiam SS. Hippolyti, & Cassiani, quoniam illæ
incipiunt solum ab anno 1625. ideoque ex iis adstrui non
valet asserta centenaria, sive immemorabilis per eam præ-
tensa: minus etiam alii quoad Ecclesiam S. Euphrasiæ, quia
plures relati in *Sum. a n.* 10. *ad* 21. respiciunt solum exerci-
tium jurisdictionis per modum emendationis, & mulctæ
adversus subditos delinquentes; geminæ vero deputationes
Oeconomorum, quæ referuntur, expletæ ann. 1583. & 1659.
peractæ fuerunt de tempore, quo Ecclesia reperiebatur pro-
visa de rectore, uti justificatum fuit in facto, & consequen-
ter etiam ex illis nulla resultat quasi possessio juris depu- 15
tandi quoad Ecclesias vacantes, ad trad. per Rot. *dec.* 295. *a*
n. 1. & *per tot. p.* 7. *rec.* & quod plus est, secunda peracta fuit
absente cla. me. Card. de Ilcio Archiepiscopo, tunc munus
Apostolici Nuncii obeunte apud Sac. Cæsaream Majesta-
tem, quæ propterea non præjudicat, præsertim non proba-
ta illius scientia, & acquiescientia explicita, & indubitata, 16
ad Text. *in l. de transact.* Rota *dec.* 889. *n.* 1. & *seqq.* cor. Bo-
rat. & in Melevitana Fideicommissorum 5. Julii 1671. *Non
subsistit*, coram me.
Neque in contrarium quidquam prodest tractatus, sive
scriptura concordiæ inter Archiepiscopum, & Religionem
ineundæ anno 1631. ubi asseritur, hanc existere in quasi pos-
sessione juris deputandi Oeconomos ad Ecclesias vacantes,
quia scriptura, sive tractatus non fuit scriptus per Archiepi-
scopum, neque per eum acceptatus, sed fuit simplex pro-
positio transactionis facta per consilium Religionis ad di-
rimendas controversias tunc etiam vigentes; nec probat
anunciata, tametsi requisita fuerit in Archivio, quod non
dat robur scripturis informibus, ad tradita per Rotam *dec.* 17
p. 1. cor. Caputaquen. *dec.* 867. *n.* 7. & *seqq.* cor. Coccin. &
dec. 453 *n.* 3. *p.* 18. *rec.*
Constito autem ex præmissis de bono jure Archiepisco-
pi, ipsi quoque concedenda visa fuit manutentio, ad
quem effectum sufficeret sola juris assistentia absque ulte-
riori probatione possessionis, ad Textum *in cap. cum perso-
na de privil. in* 6. Rota *dec.* 306. *p.* 1. & *dec.* 201. *p.* 2. cor. Ca- 18
putaquen. *dec.* 145. *n.* 6. *p.* 2. *div.* & *dec.* 655. *sub. n.* 2. & *per
tot. p.* 3. *rec.* Non obstante contraria possessione Religionis,
& natura summariissimi judicii manutentionis, quoniam
possessio redditur turbida ex superius deductis, & possesso-
rium absorbetur a petitorio ad firm. per Rotam *dec.* 167. *sub*
n. 9. & 10. *p.* 12. *div.* & *dec.* 198. *n.* 9. cor. Dunoz. Jun. acce- 19
dente præsertim clausula, *sublata*, & *decreto irritanti*,
contentis in Bulla confirmatoria Sac. Concilii, quæ infi- 20
ciunt quemcunque titulum, & contrariam observantiam,
ad Text. *in cap. si eo tempore de elect. in* 6. & not. per Lot-
ter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 46. *n.* 63. 64. & 70. Vivian. *de jure-
patro. p.* 2. *lib.* 13. *c.* 8. *num.* 172. Rota *dec.* 206. *n.* 2. & *seqq.*
coram Peuting. & *dec.* 139. *n.* 14. & 15. coram san. memor.
Alexandr. VIII.
Denique nec officit, quod manutentio detur possidenti 21
etiam adversus clausulam, *sublata*, & *decretum irritans*,
quousque doceatur intrare clausulam, & decretum, quia
exclusis unione extinctiva, atque immemorabili hic justifi-
catum remanet illa intrare, ex adductis per Rot. *decis.* 134. 22
n. 2. cor. bo. me. Coccino. Et ita &c. Utraque, &c.

REVEREND. D. EMERIX DECANO.

Pisana Oeconomatus super Attentatis, & Manutentione.

Lunæ 12. *Decembris* 1693.

A R G U M E N T U M.

Approbantur superius enucleata quoad denegationem revocationis attentatorum propter omissam deputationem Oeconomi.

S U M M A R I U M.

1 *Qui continuat, non attentat.*
2 *Limitatur, quoties possessio sit turbida, & nulla.*
3 *A deputatione Oeconomi in Ecclesia Parochiali vacante non datur suspensiva appellatio, & n.* 4.
4 *Possessio anterior est manutenenda.*
5 *Præcipue, si bonum jus possidenti assistat.*
6 *Possessio capta contra dispositionem Sacri Concilii Tridentini non est manutenibilis.*

DE-

DECISIO V.

IN sequelam decisionis hodie pariter editæ coram me super bono jure, & manutentione Rev. Archiepiscopi in quasi possessione deputandi Oeconomos Ecclesiis Parochialibus S.Euphrasiæ SS. Hippolyti, & Cassiani adversus Sac. Religionem D. Stephani Papæ, & Martyris sibimeptisi illud asserete contendentis, visum quoque fuit Dominis standum in decisis die prima Julii proxime præteriti super attentatis, & Manutentione Oeconomorum ab eodem deputatorum, adversus alios deputatos a Religione.

Non enim subsistere visa fuerunt attenta per eam prætensa ob exercitium Oeconomatus peractum ab Alexandro de Tamburinis Oeconomo Archiepiscopi quoad Ecclesiam S.Euphrasiæ, postquam illi die 12. Martii 1691. personaliter præsentata fuerat inhibita Rev. Nuncii Apost. Florentiæ residentis ad instantiam Jo. de Balestris Oeconomi Religionis; quia de tempore præsentatæ inhibitionis Alexandro retinebatur in pacifica possessione Oeconomatus, quam præcedenter adeptus fuerat sub die 6. ejusdem mensis præbendo Sacramentum extremę Unctionis Dominico Nepetino Parocho ipsiusmet Ecclesiæ in extremis laboranti, & successive post ejus obitum secuum circa primam horam noctis tumulando illius cadaver, aliisque infirmis in Parochia degentibus administrando Sacramentum Pœnitentiæ; ideoq; continuando ejus possessionem non dicitur attentasse, juxta vulgatam regulam, qui continuat, non attentat de qua
1 gl. *in c. non solum*, §. *Illa vero verba reducendo de appell. in* 6.Surd. *cons.* 169. *n.*40. Rot. *dec.* 14. *n.* 13. cor. Cels. *decis.* 3. *n.* 6.*&* 17. *& dec.* 483. cor. Bich.

Nec obstar, quod regula ista non procedat, quando possessio redditur turbida, & nulla, qualis in hoc casu reddi prætendebatur possessio Alexandri ex anteriori possessione
2 Antonii de Carlinis Oeconomi Religionis, qui secuto obitu Dominici statim illam dicebatur apprehendisse, conficiendo inventarium bonorum Ecclesiæ, ejusque claves immurando; quodque nec minus locum habere poterat, ubi, ut hic, inhibitio respiciebat ipsummet exercitium Oeconomatus. Quia possessio Antonii non probatur anterior possessione Alexandri, qui (uti præmissum est) illam adeptus fuerat vivente adhuc Dominico, eidem administrando Sacramentum extremæ Unctionis, explendoque commendationem ipsius animæ; nec probata relevaret, tanquam capta a persona inhabili ad exercitium curæ animarum, ut recognovit ipsamet Religio, quæ sub die 22. ejusdem mensis in ejus locum subrogavit Jo: de Balestris; inhibitio vero per ipsum obtenta, expedita fuit vigore appellationis ab eo interpositæ adversus denegatam sibimetipsi admissionem ad possessionem Oeconomatus, & non inficit præcedentem alterius possessionem, adversus quam non admittitur appel-
3 latio suspensiva, non subsistente, quod saltem admittatur a gravaminibus ei illatis per Archiepiscopum, quia nec ab istis admittitur hujusmodi appellatio propter imminens periculum salutis animarum, ad tradita per Ricc. *in prax. for. Eccless. p.* 1. *tit. praxis Episc. res.* 495. *n.* 3. Barb. *de offic. & potest. Episc. alleg.* 69. *n.* 1. *in fin. p.* 3. Castrop. *oper. mor. to.* 2. *tr.* 13. *disp.* 3. *punct.*... §. 1. *n.* 4. Eoque minus ubi (prout hic) per Congregationem Concilii circumscripta fuerunt omnia cor. Nuncio Apost. ex hoc enim magis firma remansit possessio Alexandri, ac si nunquam adversus ipsum expedita fuisset inhibitio.

Atque ex his etiam Domini censuerunt concedendam esse manutentionem Oeconomis deputatis ab Archiepiscopo quoad utranq; Parochiam. Quo enim ad ilam S. Euphrasiæ Oeconomus Archiepiscopi docet, ut supra; de anteriori ipsius possessione, propter quam illi concedenda venir ma-
4 nutentio, ad Text. *in cap. licet causam* 9. *de probat.* Posth. *de manut. observ.* 16. *n.* 1. *& seqq.* Rot. *dec.* 223. *n.* 19. *& dec.*
5 401. *n.* 1. *p.* 19. *rec.* Accedente præsertim tit. bonis juris, ex adductis in altera decis. hodie pariter a me desuper extensa, Posth. *de manut. d. observ.* 71. *n.* 42. 105. *&* 117. Rot. *dec.* 150. *n.* 21. *p.* 16. *& dec.* 240. *n.* 6. *p.* 19. *rec.* Quo vero ad aliam SS. Hippolyti, & Cassiani, constat quoque de illius possessione, non obstante contraria possessione adepta per Oeconomum Religionis, quoniam ista remansit irrita, & inanis ob resistentiam S. Conc. quod eam vitiat, redditq; non manuteni-
6 bilem juxta notam virtutem decreti irritantis oppositi in Bulla ejus confirmatoria, & not. per Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 46. *n.* 63. 54. 70. Viv. *de jurepatr. p.* 2. *lib.* 13. *c.* 8. *num.* 172. Rot. *dec.* 206. *n.* 2. *& seqq.* cor. Peuting. *& dec.* 139. *nn.* 14. *&* 15. cor. sa. mem. Alex. VIII.

Votum Sacr. Rotæ.

Rota est in voto, deputationem Oeconomi spectare ad Archiepiscopum, eique concedendam esse manutentionem: Et non constare de attentatis, ac esse vel fuisse tam respectu Ecclesiæ S. Euphrasiæ, quam etiam respectu Ecclesiæ SS. Hippolyti, & Cassiani dandam manutentionem Oeconomo per eundem Archiepiscopum deputato, ex rationibus deductis in suprascriptis decisionibus.

Jacobus Emerix Sacr. Rot. D.

R. P. D. PIO.

Ferrarien. Canonicatus.

Merc. 5. Martii 1698.

ARGUMENTUM.

Agitur, an renuncians ob ingressum in Religionem habitu nondum suscepto subjaceat solemnitatibus volitis per Sacr. Concilium Tridentinum? & an renunciatio resolvatur, si renuncians professionem non emittat, licet agatur, de renunciatione beneficiorum, in ampliationem *disc.* 40. Card. de Luca *in annot. ad Sacr. Conc. Trident.*

SUMMARIUM.

1 *Renunciatio facta intuitu ingressus in Religionem irrita reputatur, si professio non emittatur.*
2 *Renunciatio facta habitu nondum suscepto, intuitu tamen Religionis ingrediendæ, subjacet solemnitatibus volitis per Sacrum Concilium Tridentinum.*
3 *Contrarium tenent alii.*
4 *Redditur ratio hujus secundæ opinionis.*
5 *Eaque admittitur, quoties renuncians adhuc in sæculo sit, & capitis rasioni non se subjecit.*
6 *Secus si inter septa Cœnobii renunciatio fuerit emissa, & postquam renuncians mediante capillorum abrasione declaravit velle profiteri.*
Etiam si adhuc laicalem vestem non deposuerit, n. 8.
7 *Rasio capitis est temporalium omnium depositio, & per illam significatur, ut omnis fucus fictumque ornamentum a vita reliqua amputari debeat.*
9 *Olim Novitii solum expleto tyrocinii tempore habitum monasticum induebant.*
10 *Resignatio seu renunciatio dimetiri debet non a stipulatione mandati, sed ab ipso actu præstiti formalis consensus.*
11 *Renunciatio facta a Novitio nonservatis solemnitatibus Concilii, irrita reputatur.*
12 *Renunciatio facta ab eo qui vult ingredi Religionem non aliter intelligitur effectum sortiri; nisi professione secuta.*
13 *Adeo ut si professio non sequatur, renuncians sit omnibus bonis reintegrandus.*
14 *Etiam si in renunciatione nulla habita fuerit mentio de ingressu in Religionem, si futuri ingressus contemplatio aliunde desumatur.*
15 *Et licet renuncians renunciationem expleverit, dum adhuc in sæculo manebat.*
16 *Conclusio de qua n.* 18. *locum non obtinet in renunciatione beneficiorum.*
17 *Contrarium est verius.*
18 *Ceditur ratio hujus sententiæ, & n.* 19.
20 *Illaque vindicatur ab objectis contrarium sentientium.*
21 *Renunciatio facta ab eo qui ingredi intendit Religionem, irrita reputatur, si non sequatur professio, etiam si renuncians voluisset libere, & pure renunciare.*
22 *Eoque magis, si renuncians pauper sit.*

DECISIO VI.

DOmini serio animadvertentes, quod renunciatio controversi Canonicatus nulliter facta fuit ob non servatas solemnitates a Concilio Tridentino præscriptas vel saltem irrita, & irresoluta remāsit ob non emissam ab ipso Jacobo Antonio Professionem; ut *in sess.* 25. *c.* 16. *de regul.* ubi aperte statuitur, quod *nulla quoque renunciatio, aut obligatio, &c. valeat, nisi cum licentia Episcopi sive ejus Vicarii fiat intra duos menses, proximiores ante possessionem, & non alias intelligatur effectum sortiri, nisi secuta professione &c.*

ne &c. quemadmodum existimarunt die 1. Julii anni præ-
teriti, & rursus 10. Januarii, ipso solum Jacobo Antonio
1 Actore informante, eidem integrationem esse decernen-
dam; ita quoque audito hodie Francisco reo convento
non dubitarunt prædictas resolutiones approbare.

Siquidem respectu nullitatis renunciationis, quamvis
non exilis in jure sit controversia, num qui habitu non-
dum suscepto renunciat, intuitu tamen Religionis in-
grediendæ, solemnitates Conciliares servare teneatur, in
qua affirmativam opinionem tuentur Eman. Sà *in Summ.*
2 *verb. Religio*, Less. *de just. & jur. lib.* 2. *cap.* 41. *n.* 39. Na-
var. *cons.* 81. & 82. *de regul. lib.* 2. Paris. *de resign. lib.* 3. *q.*
12. *n.* 9. qui refert juxta hanc opinionem fuisse resolutum
per S. Congregationem, Zacch. *de reg. Eccl. t. t. de regul.*
cap. 3. *n.* 10. Royas *in Epitom. succes. cap.* 7. *n. n.* 30. Azor.
instit. moral. part. 1. *lib.* 13. *c.* 9. *quæst.* 2. Rodriq. *q. regul.*
qu. 45. *art.* 8. Lopez. *de contract. lib.* 2. *cap.* 39. *notab.* 5.
Spin. *in specul. testam. gl.* 12. *n.* 50. Paul. Fusch *de visit. Ec*
cles. lib. 2. *cap.* 18. *n.* 37. Marc. Antonin. *var. res. lib.* 1. *res.*
ult. cas. 42. Sanch. *in sum. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 3. Laym.
theol. mor. libr. 3. *tr.* 5. *cap.* 7. *n.* 7. Cancer. *var. res. libr.* 2.
cap. 8. *n.* 81.

3 Negativam vero tanquam magis communem propu-
gnant Mandos. *cons.* 22. *nu.* 8. Vegg. *in sum. p.* 2. *c.* 91. *cas.*
Cost. *de remed. subsid. remed.* 85. *in fin.* Valasc. *de partis, c.*
20. *n.* 22 Faust. *in Thes. relig. q.* 83. *n.* 2 Vecch. *in prax. novis.*
dispus. 8. *dub.* 8. *n.* 4. Grat. *dec.* 37. ubi refert *res.* 5. Passarell. *in*
compend. minim. c. 37. Zanad. *p.* 2. *direct. c.* 17. *vot.* 1. §. *si fit*,
Pasqual. *q. mor. can.* 273. *n.* 3. Portell. *in dub. regul. verb. Novi-*
tius, n. 41. Quarant. *de potest. Episc. c.* 20 *in* §. 7. *n.* 7. Villalob.
in sum. tom. 1. *tr.* 25. *differ.* 17. *n.* 4. Mast. *de succes. legal. p.* 3.
q. 13. *art.* 1. *sub n.* 13. Thesaur. *q. forens. lib.* 1. *q.* 56. *n.* 8. Garz.
de benef. p. 11. *c.* 9. *n.* 13. Episc. Marant. *res.* 3. & 29. *tom.* 4. de
Marin. *res. quotid. c.* 166. *in fin.* Altogr. *cons.* 33. *n.* 9. *lib.* 1. &
sequitur Rot. in Bonon. renunciationis 10. Martii 1693.
§. *neque plus* cor. me, confirmata 3. Aprilis 1693.

Cujus negativæ sententiæ ea videtur esse potissima ratio,
quia nimirum S. Concilium dirigit ejus dispositionem in
novitios, illosque, qui jam per formalem ingressum ab ef-
fectiva susceptione habitus regularis sunt vere Religiosi,
& proinde non comprehendit adhuc existentes in sæculo,
licet ad renunciationem emittendam occasione proximi in-
gressus in Religionem impellantur, ut præter adductos fir-
mant Grat. *discep.* 568. *n.* 28. & *seqq.* Card. de Luca *de re-*
gul. disc. 78. *n.* 7. Barbos. *de jur. Eccl. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 775. Mans.
consult. 302. *ex n.* 42. & *seq.* Ventrigil. *in prax. p.* 1. *annot.* 46.
n §. *un. n.* 7. Fagnan. *in c. Statuimus*, *n.* 42. *de regul.* & re-
spondit Rota *dec.* 91. *nu.* 6. & *seqq.* cor. Royas & *dec.* 370.
n. 5. & cor. Doran. *dec.* 121. *n.* 33. & 37. & cor. Dunoz.
dec. 676. *n.* 33. & *seqq.* & *dec.* 968. *n.* 7. *in rec. dec.* 487. *n.*
4 9. *part.* 4. *tom.* 2. & *dec.* 85. *n.* 9. *part.* 17.

Nihilominus admissa etiam hujusmodi negativa senten-
tia, tanquam frequentiori Doctorum calculo roborata, &
auctoritate nostri Tribunalis suffulta; adhuc tamen eadem
inapplicabilis visa est in concreto præsentis casus, sive tem-
pus concepti mandati ad regnandum attendatur, sive ve-
ro inspiciatur actus ipse præstiti consensus in Dataria.

Et sane si attendatur tempus mandati, liquido constat il-
lud stipulatum fuisse non in sæculo, & in Cosmo laicali ca-
pillitio existente, ut erant casus auctorum in objecto alle-
5 gatorum, & præsertim Altogr. *in d. cons.* 35. *n.* 9. sed eodem
inter septa Cœnobii degente, prævio decreto admissionis
ad ingressum secuto 3. Aprilis 1695. & postquam prævio al-
tero decreto acceptationis ad habitum sub die 22. ejusdem
mensis, capitis etiam rasione in formam Coronæ Monasti-
cæ tenaci proposito Regularibus institutis nomen dare sta-
biliverat, adeout exinde dijudicandus profecto non veniat
uti sæcularis, sed potius tanquam vere novitius, qui ereptus
de procelloso sæculi pelago, comam velut in sacrificium de-
posuerit, ut hoc ritu transiret in familiam Domini, quod
capillorum abrasione voluit profiteri, juxta erudite notata
6 per Benedict. Haesten. *disquis. Monast. lib.* 5. *tr.* 9. *disquis.*
n. 6. *cum seq.* nam, ut inquit Text. *in c. duo sunt* 3. *q.* 1. quem
ad propositum refert Hebrid. a Mandelhelim. *antiquit. Mo-*
nast. epist. 60. §. *Habet ergo*, rasio capitis est temporalium
omnium depositio, & per illam significatur, ut omnis fu-
cus, fictumq; ornamentum a vita reliqua imputari debeat;
ut etiam perpendit Bivar. *de ver. Mirac. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 6. &
7 eleganter Thomasin *de benef. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 38. *n.* 7. non ob-
sistente, quod Cosmus adhuc vestes Clericales non exuerit,
8 quia non repugnat, ut novitii probentur etiam in veste sæ-
culari, antequam habitu, & tonsura Monastica donentur,
advertunt Pellizar. *in manuel. tom.* 1. *tr.* 2. *c.* 1. *n.* 2. Emanuel.
Gonzal. *in c. Super eo* 9. *n.* 5. *regal.* ubi addit, quod
olim novitii solum expleto tyrocinii tempore habitum
Monasticum induebant, quod idem adnotat Thomasin.
ubi supra tom. 1. *lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 9. 9

Potissimum vero; quia qualitas viri novitii Cosmo ad-
erat de tempore præstiti consensus in Dataria; ipse enim ex-
presse præcepit d. mandatum procuræ tunc solum Romam
transmitti, quando certe constaret se ad professionis vota
esse admittendum, quod interim clausum, & sigillatum in
manibus Herculesii, de quo plurimum confidebat, voluit
consignari, prout servatum fuit; si enim resignatio, seu re-
nunciatio dimetiri debet non a stipulatione mandati; sed ab
ipso actu præstiti formalis consensus, ut probant Paris. *de* 10
resignat. lib. 6. *q.* 8. *n.* 41. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 16. *nu.*
54. Tondut. *q. benef. p.* 3. *c.* 188. *n.* 4. & dixit Rot. cor. Cels.
dec. 191. *n.* 13. & per id temporis Cosmus jam susceperat ha-
bitum Religionis, inde efficitur, quod erat obstrictus sole-
mnitatibus Conciliaris sanctionis, itaut iis non servatis re-
nūciatio minus valida debeat reputari juxta literā ejusdem
Concilii, quam late expendunt Ceval. *commun. contra* 11
commun. q. 806. *n.* 4. *p.* 3. Lezan. *in sum. q. q. regul. p.* 1. *in apho-*
rismo Episc. verbo professio n. 3. Barbos. *de offic. & potest. E-*
piscop. p. 2. *Alleg.* 99. Cutell. *de donat. disc.* 2. *in* 3. *p. n.* 153.
Grat. *discept.* 975. *n.* 31. Marant. *resp.* 3. *n.* 13. *p.* 41.

Ex his igitur firmato, debitam esse reintegrationem Cos-
mo ob renunciationem in origine nullam, & efficacem
pro abdicatione Canonicatus eo certius Domini cēsuerunt
eandem etiam ex alio capite esse concedendā nimirum non
secutæ professionis; in sessione enim S. Concilii superius re-
censita literaliter præscribitur, quod renunciatio, *non ali-*
ter intelligatur effectum sortiri, ni *ſ* *professione secuta*, cum- 12
que eadem emissa a Cosmo non fuerit, utique renunciatio
ipso jure evanuit tanquam non impleto fine a sacrosancta
Synodo expresse volito, & renuncians reintegrandus venit
omnibus bonis, quibus intuitu emittendæ professionis sese
spoliaverat; ut plene firmatur in Romana restitutionis do-
tis 16. Januarii 1696. cor. R.P.D. meo Scotto, & 22. Apri- 13
lis anni præteriti cor. R.P.D. meo Ulmo, cum aliis abun-
de cumulatis in præcedentibus hujus causæ decisionibus a
me editis; quod locum obtinet, tametsi in renunciatione
nulla prorsus habita fuerit mentio de ingressu in Religio-
nem; sat enim quippe est, quod futuri ingressus contempla-
tio desumi valeat ex circumstantiis supra pōderatis, junctis 14
aliis diligentiis per Cosmum adhibitis, ne ejus animus in-
grediendi in Religionem innotesceret Datariæ; & sic rejice-
retur acceptatio suæ renunciationis, prout ex Bottillier. *de*
success. ac aliis pluribus, probat prior mea decisio, §. *Futuri*
autem.

Quæ ingressus cōtemplatio adeo efficax reputatur ad re-
solvendam resignationem ob professionem non secutam, ut 15
etiam si resignās fuisset in sæculo, dum resignationis actum
explevit, adhuc intraret censura Cōciliaris in ea parte, qua
decernit renunciationes non intelligi effectum sortiri, nisi
secuta professione; quoniam licet in illa quæstione, an re-
nunciationes factæ in sæculo contemplatione ingressus sub-
jaceant dispositioni Conciliari, verior sit opinio negativa,
ut superius prædictum est; attamen id procedit in ordine ad
evitādas solemnitates ab eodem Concilio præscriptas, nem-
pe ut non requiratur licentia Episcopi, seu Vicarii, nec
quod renunciatio fieri debeat intra duos menses proximos
ante professionem; non autem procedit in ordine ad evitan-
dam suspensionem renunciationis, donec, & quousque se-
quatur professio, qua non secuta, certum est evanescere re-
nunciationem, & bona esse restituenda renuncianti, ut di-
stinguendo probat Ventrigl. *in prax. par.* 1. *annot.* 46. §. *unic.*
numer. 10.

Absque eo, quod obstare valuerit, quod censura Conc.
Trid. cum qua respectu utriusque ejus partis proceditur in
bonis temporalibus, non extendatur ad casum præsentem,
ex quo agitur de beneficio Ecclesiastico, prout probare co-
nabantur scribentes pro massario; quoniam quidquid aut u-
maverint Garz. *de benefic. part.* 11. *cap.* 9. *n.* 12. & *seq.* cum
quo transeunt Castropal. *oper. mor. tom.* 2. *tract.* 13. *disp.* 6.
§. 3. *n.* 15. Rodriq. *in sum. q. regul. p.* 2. *cap.* 6. *n.* 2. Antonell.
de regim. Eccles. lib. 7. *cap.* 2. *n.* 6. Barbos. *de Episc. allegat.*
99. *n.* 19. Murg. *de benef. q.* 2. *n.* 1062. Corrad. *in praxi dis-*
pensat. Apost. lib. 6. *cap.* 1. *n.* 23. Carus. *in silv. termin. arbor.*
11. *n.* 22. & *seq.* ea, ipsis reprobatis, tam in consulendo
quam in judicando communior inolevit opinio, ut subinde
finita illa oratione, *nulla quoque renunciatio, atque obliga-*
tio, comprehendantur etiam renunciationes beneficiorum,
ut præ-

ut præter adductos in prima dec. ex professo docent Major,
17 de irregul. lib.3.cap.6.post n.1. Azor. instit. moral. p. 2. lib.
7. cap. 20. q. 6. Miran. in manual. tom. 1. q. 23. art.5. Marc.
Antonin. var. resol.cap.152.n.62. Novar.in Lucern. regul.
verb. renunciatio num. 8. Suar. de Relig. tom. 5. cap. 36. nu.
12. Venet. in exam. Episcop. lib. 6. cap. 15. num. 24. Zeval.
in prax. Episcop. par. 1. verb. Monarc. §. ultim. Antonell.
de regimin. Eccles. lib. 7. cap. 8. num. 8. vers. contrarium,
Pelliazar. in manual. tom. 2. trat. 3. cap. 9. num. 19. seq.
Donat. in prax. regul. tom. 2. trat. 7. de bonis novit. quæst.
17. per tot. Laym. Theol. moral. lib. 3. trat. 5. cap. 7. quæst. 3.
num. 6. Tambur. de jur. Abb. tom. 3. disput. 6. quæst. 10.
num. 3. Barbos. parum sibi constans in prima opinione, de
jur. Eccles. lib. 1. cap. 42. num. 233. Campanil. divers. jur.
Canonic. rubr. 2. cap. 3. num. 10. Joan. Bapt. Costa de retro-
tract. cap. 9. cas. 3. num. 27. Bartholom. a S. Fausto de stat.
relig. lib. 5. quæst. 181. Alexand. Peregrin. in comment. ad
constit. Cleric. regul. 2. cap. 1. lit. G. §. 1. Alphons. de Leon.
de offic. Cappel. quæst. 4. prag. 1. num. 82. Bartholom. de
Tacch. observ. in admis. ad relig. stat. novit. disput. 8. dub.
7. num. 4. Tondut. quæst. & resol benef. par. cap. 5. §. 5. nu.
21. & seq. Torr. de pact. futur. succes. lib. 3. cap. 25. num.
156. & seq. Matant. part. 4. resp. 5. num. 12. & seq. Dom.
Manfrel. ad dec. Capyc. Latr. observ. 31. num. 10. & seq.
Sperell. decis. 16. num. 49. Et ita pluries definivit Sacr.
Congregat. Concil. de cujus resolutionibus semper a no-
stro Tribunali reverenter amplectendis testantur Paris.
de resignat. lib. 3. quæst. 13. num. 5. Mulphes. ad Consuet.
Neapol. titul. de renunctat. quæst. 16. num. 34. Pelliaac.
in manual. tom. 1. trat. 2. cap. 9. num. 20. in fine, Ricc. in
praxi par. 3. resol. 365. num. 3. Sanch. de præcept. Decalog.
lib. 7. cap. 5. nu. 38. Fagnan. ejusdem Congregat. olim me-
ritissimus Secretarius in cap. statuimus num. 18. de regul.
Sperell. in d. decis. 16. n. 49.

Quæ quidem opinio efficacissimo nititur fundamento,
18 nam in beneficiis non minus, quam in aliis bonis renun-
ciatio est amissio magni juris, & ob id aliqua persistendi,
& profitendi necessitas incumberet ei, qui Religionem in-
greditur, si videret se per renunciationem beneficio spo-
liatum; cui libertati egressus voluit providere Sacrosan-
ctum Concilium Tridentinum, ut observant omnes præ-
citati Doctores, & præsertim Sanchez, ubi supra dict. n.
38. Pellizzar. dict. cap. num. 19. & 20. Laym. dict. cap. 7.
num. 6. Donat. d. quæst. 17. num. 3. Ricc. d. p. 7. resol. 365.
n. 3. qui etiam observant, quod admittendo contrariam
opinionem, sequeretur absurdum, quod ingressuro Re-
ligionem tolleretur omnimoda facultas resignandi, &
disponendi de beneficio, qui sciens resignationem esse
irretractabilem etiam professione non secuta cogeretur
permittere, quod beneficium vacaret ea se ipso per pro-
fessionem, quod esset nimis durum, idque propterea
evitatur concedendo novitium posse resignare, servata
forma, & conditione Sacri Concilii Tridentini, ut pon-

derat Pellizzar. ubi supra nu. 19. vers. Ex alia parte valde 19
durum est, & vers. Qua tamen absurda, cæterique præxi-
me laudati, quibus accedit Castropal. trat. 13. de benefic.
disput. 6. punct. x. §. 3. num. 18. vers. Durum namque esset.

Nec difficultatem ingerere valet absurdum considera-
tum a Garz. & Rodriq. in locis allegatis, videlicet, quod 20
collatio beneficii staret in pendenti, & sub conditione fe-
cuturæ professionis contra naturam, tum beneficii, quod
debet esse perpetuum, tum renunciationis, quæ secun-
dum Canonici Juris decreta debet esse absoluta. Etenim,
ut apposite expendit Layman. d. cap. 7. n. 6. §. Neque obstat,
cum prædicta conditio insit secundum juris præscriptum,
recte igitur apponi potest, vel si non adjiciatur, adhuc ta-
cite est intelligenda, ut etiam præcise pro remotione obje-
cti animadvertunt Episcopus Campanil. citat. capit. 3. n.
21. Pelliazar. d. cap. 9. num. 20. Sanch. d. c. 5. n. 38. Donat.
eod. quæst. 18. nu. 10. ubi exemplificantur alii casus, in qui-
bus collatio beneficiorum est resolubilis.

Hinc inane visum fuit objectum deductum ex verbis
mandati procuræ ad resignandum, quod Cosmus sponte,
& libere resignare intendebat, junctis aliis, ex quibus
scribentes pro Massario conabantur inferre resignationem
non fuisse conditionatam in casu professionis; omissis e-
nim aliis responsionibus, illa præ cæteris placuit, quod
Concilium loco citato dans formam renunciationibus fa-
ciendis per novitios, & disponens illas non aliter intelli-
gi effectum sortiri, nisi secuta professione, irritat omne
pactum in contrarium, & suam censuram extendit etiam
ad casum, quo resignans voluisset pure, & libere resigna-
re, etiam professione non secuta, ut in illis verbis: A- 21
liter vero facta, etiamsi cum hujus favoris expressa renun-
ciatione, etiam jurata, sit irrita, & nullius effectus.
Et in specie firmat Pegues. dec. 252. Campanil. in divers.
jur. can. rubr. 12. cap. 13. n. 19. Ventrigl. in prax. p. 1. an.
part. 1. annot. 46. §. unico n. 11. & dictum fuit in primi dec.
§. futuri in fine.

Ex his omnibus igitur emergit bonum jus Cosmi pro
consequenda reintegratione; sed ut res clarior efficiatur,
expedit quoque ponderare probatam ejusdem Cosmi A-
ctoris paupertatem, qui ex duabus Capellaniis, quas pos-
sidebat, alteram libere dimisit anno 1680. alteram vero
ann. 1695. prout scuta mille retrahenda ex pretio cujusdam
domus, de tempore ingressus assignavit in livellum ejus
Amitæ; quibus profecto ita se habentibus si contrarius in-
tellectus esset admittendus, frustrata remaneret ratio consi-
derata a Concilio non impediendi liberum egressum; nam
vel post egressum a Religione Cosmus, unde vitam vive-
ret, non haberet, vel timore paupertatis, invitus licet,
coactus fuisset profiteri, quod justitiæ, æquitati, & Con-
cilii menti nimis repugnat, Cancer. var. res. p. 3. cap. 14.
sub num. 337. Paris. de resignat. lib. 3. q. 13. n. 9.

Et ita utraque parte acriter informante resolutum
fuit, &c.

F I N I S.

